BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
13
22 L
13

70 . 9

Digitized by Google

CÆSARIS PANIMOLLE DECISIONES

CIVILES, MORALES, ET CRIMINALES.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

CÆSARIS

PANIMOLLÆ

I. V. D. ac Patritij Romani,

DECISIONES

CIVILES, MORALES, ET CRIMINALES,

Tribunalibus, quibus præfuit, præcipuè Eccleſiaſticis editæ;

In quibus quamplures materiæ ad Forum tùm Ciuile, tùm Eccleſiaſticum ſpectantes, perſpicua, ac eleganti methodo explicantur.

Pars Prima.

Cum adnotationibus ad ſingulas ferè Deciſiones, firmantibus ſingulares Iuris Quæſtiones, iuxta Moderniores Sacrarum Congregationum Declarationes, & Sacræ Rotæ Deciſiones, ad Ciuilem, Canonicam, Criminalem, & Moralem Praxim apprimè diſpoſitis.

Adiectis Indicibus Argumentorum, & Rerum notabilium.

VENETIIS, M.DC.XC.

Apud Paulum Balleonium.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

EMINENTISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI

CARDINALI
CAROLO BARBERINO

CÆSAR PANIMOLLIS FELICITATEM.

TRIBVNALIBVS præcipuè Eccleſiaſticis, quibus præfui, vt æqua lance ius ſuum vnicuique tribuerem, & in vtroque verè me iuſtum Cæſarem oſtenderem, has DECISIONES MORALES, CIVILES, ET CRIMINALES meo tantum priuato ſtudio elaborare curaui: modò tamen blandientium amicorum impulſu publico Iuri edendas, ſub Tui

Digitized by Google

Nominis tutela in lucem prodere operę pretium duxi, ne dum vt tuæ APES mellifluas reddant, ſed, vt ſub BARBERINO SOLE redundantis ſplendoris recipiant incrementum. ſi incaſſum alarum fiducia frætus nimis in altum euolare tentaui, Tù Fauſtus Dedalus eris, ad alas cadentis Icaris perbellè reſtaurandas. Accipe igitur hoc Tui famuli munuſculum, in mei perpetui promeriti Tui amplitudini debitum tributum. Vale diuturnè vale, & omnium bono D. O. M. beet fortunetque.

IN-

INDEX ARGVMENTORVM ET ADNOTATIONVM DECISIONVM PARTIS I.

ARGVMENTVM

DECIS. I.

PRæcedeutia in proceſſionibus publicis, & priuatis debetur exiſtenti in quaſi poſſeſſione præcedendi; omni appellatione remota non habito reſpectu an quis ſit antiquior, & dignior ſecundum conſtitutionem Gregorianam, ſecus de iure communi. Societas Sanctiſs. Sacramenti licet non reperiatur in poſſeſſione præcedendi, tamen in feſto Corporis Chriſti in omnibus præcedere debet. Præcedentia in proceſſionibus ex quibus deſumatur, & ſuperioritas demonſtretur, dilucidè exaratur.

ADNOTATIO I. Controuerſiæ de præcedentia quomodo terminandæ, & qui ſit Iudex competens.

ADNOTATIO II. Conſuetudo in materia præcedentiæ an, & quando attendenda.

ADNOTATIO III. Clerus ſæcularis, & Regularis, & Confraternitates laicorum quomodo inter ſe præcedere debeant.

ADNOTATIO IV. Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi an, & quando præcedere debeant.

ADNOTATIO V. Vicarius Generalis Epiſcopi an, & quando debeat præcedere Canonicos in Choro, proceſſionibus, ſynodo, & ſimilibus.

ADNOTATIO VI. Abbates, & Dignitates an, & quando præcedere debeant.

ADNOTATIO VII. Protonotarij de numero participantium, & Titulares quam dignitatem habeant, & quomodo honotandi, & præcedere debeant.

ADNOTATIO VIII. Canonici Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ an, & quomodo præcedere, thurificari, & honorari debeant.

ADNOTATIO IX. Parochi in funeribus, & functionibus Eccleſiaſticis an, & quomodo præcedere debeant inter ſe, quam cum Canonicis Cathedralis, & Collegiatæ.

ADNOTATIO X. Parochus ſæcularis, & Regularis quomodo in funeribus præcedere debeant.

ADNOTATIO XI. Gubernatores, & Magiſtratus Ciuitatum quem locum in Eccleſia, habere, quomodo thurificari, & Epiſcopum aſſociare debeant.

ADNOTATIO XII. Magiſtratus, Officiales, Conſiliarij in temporalibus quomodo honorari, & præcedere debeant.

ADNOTATIO XIII. Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Nobiles quibus prærogatiuis fruantur, & quomodo præcedere debeant.

ADNOTATIO XIV. Dignior locus qualis reputatur in ſeſſionibus, proceſſionibus, ſiuè intra, ſiuè extra Eccleſiam tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus.

ADNOTATIO XV. Præeminentia in Eccleſia, ſeu locus honorabilior, & ius retinendi ſedilia, & ſedendi an, & quomodo per laicos acquiratur.

ADNOTATIO XVI. Ordo ſedendi in Synodo, ſeu præcedentia quibus debeatur.

ADNOTATIO XVII. Religiones, & Ordines ſi vniantur Ordinibus præcedentiam habentibus, an conſequantur hanc prærogatiuam in præiudicium aliorum, quibus non præcedebant.

ADNOTATIO XſtIII. Canonicus Theologus, & Pœnitentiarius, an præcedere debeant alios Canonicos.

ARGVMENTVM

DECIS. II.

MVlier ſecundo nubens abſque Dotis conſtitutione cenſetur ſecundo viro conſtituiſſe dotem primo viro conſtitutam; & ſi ſimpliciter nubat, an cenſeatur omnia bona ſua dare in dotem. Fructus dotis, & bonorum paraphernalium, & extra dotalium, an, & quando ſpectent ad maritum luculenter demonſtratur.

ADNOTATIO I. Mulier ſimpliciter nubens, an cenſeatur omnia bona ſua dediſſe in dotem.

ADNOTATIO II. Mulier ex cauſa dotis, an poſſit ſe obligare abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs.

ADNOTATIO III. Mulieris obligatio pro dote, alijſque iuſtis cauſis, an, & quando ſuſtineatur.

Digitized by Google

ARGVMENTVM

DECIS. III.

FRuctus dotis, non ſolutæ ſolui debent à Patre promiſſore, eiuſque hæredibus per totum tempus, quo durauit matrimonium, eoque diſſoluto ipſimet filiæ viduæ debentur tamquam alimenta, nec ad hunc effectum eſt neceſſaria interpellatio, quando agitur contra Patrem dotis promiſſorem, ſecus contra hæredes viri pro dotis reſtitutione Ius petendi fructus dotales eſt tranſmiſſibile ad hæredes, quando dos ſuccedit loco legitimæ, fructus doris à viro non petiti, dum vixit, an cenſeantur remiſſi, & donati per totum tempus, quo durauit matrimonium materia diſcutitur.

ADNOTATIO I. Fructus dotis ſoluto matrimonio an, & quando debeantur coniugi ſuperſtiti.

ADNOTATIO II. Fructus dotis ad quam rationem veniunt taxandi.

ADNOTATIO III. Fructus dotis, & generaliter intereſse, an à principio poſſit taxari, & de materia *l. Curabit C. de action. empt.*

Notabilia in materia dictæ *l. Curabit*.

An à principio à contrahentibus taxari poſſint fructus recompenſatiui, & intereſse in terminis. *l. Curabit* §. 3.

ARGVMENTVM

DECIS. IV.

QVindemium eſt ſoluendum ab Eccleſia, & loco pio retinente bona emphyteutica domino directo, cui non fuerit ſoluta æſtimatio rei ſicuti laudemium ſolui debet etiam ab ipſa Eccleſia, & de relictis ad pias cauſas, Eccleſia, & locus pius quando ſit capax acquiſitionis emphyteuſis peſpicuè deducitur.

ADNOTATIO I. Laudemium, an, & quando, & ex quibus debeatur.

ADNOTATIO II. Laudemium, in quibus caſibus non debeatur.

ADNOTATIO III. An in Emphyteuſi habeat locum ius accreſcendi, ad effectum laudemium conſequendi.

ADNOTATIO IV. Bona Emphyteutica, & feudalia, an in dotem dari poſſint, & ſit ſoluendum laudemium.

ARGVMENTVM

DECIS. V.

CAnonicus Eccleſiæ Cathedralis, an veniat ſepelliendus in ipſa eccleſia Cathedrali, vel in Parochiali, vbi inhabitabat plenè diſcutitur. Parochus habet aſsiſtentiam iuris quoad iura parochialia exercenda intra limites ſuæ Parochiæ priuatiuè quoad alios. Omnes Chriſti fideles non electa ſepultura ſunt ſepeliendi in propria Parochiali, adeò vt Parochus ſit præferendus, & reſtituendus ſi fuerit ſpoliatus. Parochialitas, ex quibus contrahatur Cathedralis dicitur ſuprema Parochia, cuius Rector eſt Epiſcopus, & Canonici, vti eius membra facientia vnum corpus.

ADNOTATIO I. Parochia ex quibus conſtituatur, & Parochianus ex quibus efficiatur.

ADNOTATIO II. Emolumenta quomodo diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem.

ADNOTATIO III. Singularia de Sepulturis, & funeribus.

ADNOTATIO IV. Quarta funeralis, an, & cui, & ex quibus rebus ſoluenda.

ADNOTATIO V. Hoſpitali, an, & quando competant iura funeralium.

Quarta funeralis, an ſit ſoluenda de relictis Confraternitatibus laicorum, & Hoſpitalibus.

ARGVMENTVM

DECIS. VI.

BOna Clericorum, & Eccleſiarum, quouis titulo acquiſita gaudent priuilegio exemptionis, præcipuè ſi poſsideantur iure ſpirituali, aut iure acquiſitionis factæ à priuatis ad cultus diuini deſtinationem, ſi vero poſsideantur forte temporali, ſeu ciuili; & tunc non ſubiacent laicorum legibus, & alijs oneribus impoſitis poſtquam penes Eccleſiam, & Eccleſiaſticos reperiuntur, an, & quando tranſeant cum oneribus antea impoſitis, & quæ ſint onerum ſpecies, & an clerici in minoribus, & primæ tonſuræ ſint immunes à ſolutione gabellarum plenè diſceptatur.

ADNOTATIO I. Eccleſiaſtici, an, & quæ onera ſoluere teneantur, & quando collectari poſsint.

ADNOTATIO II. Eccleſiaſtici, an, & quando teneantur ad ſolutionem onerum Camelium.

ADNOTATIO III. Patrimonium Clerici ad cuius titulum ſuit ordinatus an, & quando gaudeat priuilegijs bonorum Eccleſiaſticorum.

ADNOTATIO IV. Patrimonium Clerico conſtitutum ad ſe ad Ordines promouendum, an ſit computandum in legitimam, & conferendum inter fratres.

ADNOTATIO V. Clericus negociator, an, & quando teneatur ad ſolutionem collectarum, & gabellæ.

ADNOTATIO VI. Clerici coniugati, an teneantur ſoluere gabellas, onera, & collectas, & an, & quando gaudeant priuilegijs Clericorum.

ADNOTATIO VII. Coloni, & Emphyteutæ Eccleſiæ, & Ecclesiaſticorum, an, & quando teneantur ad ſolutionem onerum, & collectarum.

ADNOTATIO VIII. Eccleſiaſtici, & laici quomodo collectari, & contribuere teneantur pro Ecclesiæ reparatione, & manutentione.

ADNO-

ADNOTATIO IX. Immunitas Clericorum an ſuffragetur laicis, & coniunctis in communione viuentibus, alijſque exteris.

ARGVMENTVM

DECIS. VII.

Renuncians hæreditati Paternæ, & Maternæ excluditur à ſucceſſione ab inteſtato, non tamen prohibetur capere relictum ex teſtamento, licet etiam hoc caſu renunciauerit, & Pater, & Mater conſenſerit, niſi conſenſus durauerit vſque ad obitum, & per teſtamentum non fuerit reuocatum, & annullatum iuramentum. Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, nec iuramento validari poteſt.

ADNOTATIO I. Renunciatio an, & quando impugnari, ampliari, & reſtringi poſſit.

ADNOTATIO II. An,& quando ad bona renunciata detur regreſſus, & renunciatio ſit realis, perſonalis, & mixta.

ADNOTATIO III. Renunciatio, an, & quando intelligatur de iuribus de præſenti, vel de futuro, & an in eadem detur læſio.

ARGVMENTVM

DECIS. VIII.

Caducato primo ſubſtitutionis gradu ſubſequentes expirant, præcipuè ſi dependeant, & reſtringantur in caſu purificationis præcedentis. Dependentia elicitur ſi emanauerint per modum continuati ſermonis, & ſi fuerint adiecta verba reſtrictiua, *Tunc*, & *eo Caſu*, eoque magis ſi fideicommiſſum fuit nominatim relictum; ex veriſimili tamen mente teſtatoris fideicommiſſum extenditur de Caſu ad Caſum.

Subſtitutio concepta per verba communia facientia mentionem de morte importat compendioſam, quæ continet vulgarem, cuius vigore, caducato per prædeceſſum gradu antecedenti, ſubintrat ſubſequens maximè fauore piæ cauſæ.

Subſtitutio, quando dicatur nominatim facta, & quæ ſit differentia inter vulgarem, & fideicommiſſariam prolixè exaratur.

ADNOTATIO I. Teſtamentum, an, & quando fiat caducum.

ARGVMENTVM

DECIS. IX.

Iuſpatronatus tribus modis acquiritur, fundatione, dotatione, & conſtructione, verba enim Sacr. Concilium Tridentinum, *ex fundat. & dotat.* accipienda ſunt disiunctiuè, neque ad hunc effectum eſt neceſſaria expreſſa reſeruatio. Patronis, & Benefactoribus competit ius apponendi inſignia, & memoriam Iuriſpatronatus in Eccleſia fundata.

ADNOTATIO I. Quomodo acquiratur iuſpatronatus per fundantes, dotantes, & conſtruentes.

ADNOTATIO II. Dos Eccleſiæ aſſignanda, an, & quando dicatur congrua ad effectum acquirendi iuſpatronatus.

ADNOTATIO III. Iuſpatronatus ex priuilegio, an, & quando competat.

ADNOTATIO IV. Iuſpatronatus, ſi vacat in Curia eius inſtitutio ad quem ſpectet.

ARGVMENTVM

DECIS. X.

Exiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis debetur manutentio, præcipuè non habenti ſe pro ſpoliato, & etiam ſi agatur contra turbantem. Eccleſia eſt manutenenda, etiam ſi Prælatus habuerit ſe pro ſpoliato. Poſſeſſio capta non citato anteriori poſſeſſore dicitur clandeſtina, & non manutenibilis. In viſitatione Diœceſana proceditur abſque citatione. Epiſcopus inuito Rectore non poteſt transferre deuotas Imagines de vno, ad aliud altare. Iuſpatronatus inter priuatos quomodo probetur, & præſentationes quando dicantur effectum ſortitæ, abundè explanatur.

ADNOTATIO I. Iuſpatronatus quomodo probetur, & quando præſumatur, vel excludatur vſurpatio.

ADNOTATIO II. An potentia ſine iuriſdictione ſufficiat ad inducendam præſumptionem vſurpationis iuriſpatronatus.

ADNOTATIO III. Pertinentia Iuriſpatronatus, quomodo probetur.

ADNOTATIO IV. Iuſpatronatus, an, & quando ex conſtructione, reſtauratione, & augumento dotis acquiratur.

ADNOTATIO V. Immemorabilis ad iuſtificandum iuſpatronatus, & ad alios effectus quomodo probetur.

ARGVMENTVM

DECIS. XI.

Eccleſia Parochialis gaudet priuilegio, vt intra ſuos fines alia Eccleſia ædificari nequeat. Ab Eccleſijs Regularium Ordinis Sancti Auguſtini, & Prædicatorum debent diſtare ſpatio trecentarum cannarum.

Interdictum noui operis nunciationis competit tempore operis inchoationis, & non opere perfecto, nec in refectione.

ADNOTATIO I. De noui operis nunciationis notabilia.

A R-

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM

DECIS. XII.

VIduæ, & pupilli, & miſerabilis perſonæ gaudent priuilegio electionis fori, debent tamen tradere ad Iudicem vtrique parti competentem; In quibus verò caſibus trahere poſſint laicos ad forum Eccleſiaſticum, materia exaratur.

ADNOTATIO I. Quæ perſonæ habeant fori electionem.

ADNOTATIO II. Eccleſia, Clerici, & Eccleſiaſtici an gaudeant priuilegio *l. vnica*, & habeant electionem fori.

ADNOTATIO III. Cognitio cauſarum rerum, ſeu bonorum Eccleſiarum, & connexorum ſi agatur inter merè laicos an priuatiuè ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel cumulatiuè cum Iudice ſæculari.

ADNOTATIO IV. An laicus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis conueniri poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico.

ADNOTATIO V. An cauſæ Confraternitatum laicorum priuatiuè agitari debeant in foro Eccleſiaſtico.

ADNOTATIO VI. Executio legatorum piorum an ſit mixti fori, & quid in prophanis.

ADNOTATIO VII. Teſtamentum, & legatum quando dicantur ad piam cauſam.

ADNOTATIO VIII. An damnum datum ab Eccleſiaſticis, ſeu ab eorum animalibus, eorumque ruſticis, & laboratoribus exigi, & puniri poſſint per Iudicem ſæcularem iuxta laicorum edicta.

ADNOTATIO IX. Cauſæ matrimoniales, an priuatiuè ſpectent ad Ordinarium.

ARGVMENTVM

DECIS. XIII.

GAbellæ, ſeu collectæ impoſitio, licet ſit omnibus interdicta ſine licentia Principis, de conſenſu tamen Ciuium pro ſoluendis debitis Communitatis, & non vigore iuriſdictionis imponi poteſt, & poſteà confirmationem à Principe obtinere. Gabella an, & quando dicatur iuſta, & quanto tempore præſcribatur. Impoſita pro oneribus Cameralibus ad quorum ſolutionem tenentur Eccleſiaſtici, an ab eiſdem in ſtatu Eccleſiaſtico, præſcribi poſſit, ampliſſime explanatur.

ADNOTATIO I. Collecta à quibus, ſuper quibus bonis, & perſonis, & quomodo imponi poſſit.

ADNOTATIO II. Collecta an forenſibus imponi poſſit.

ADNOTATIO III. Annui redditus an collectari poſſint.

ADNOTATIO IV. An pro Collectis competat via executiua.

ARGVMENTVM

DECIS. XIV.

CLericus in minoribus conſtitutus ſi non habens requiſita *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat.* à Curia ſæculari carceribus mancipetur, non poteſt allegare priuilegium fori, poteſt tamen ab Epiſcopo repeti, niſi à Iure, vel ab homine per ſententiam declaratoriam denudatus fuerit priuilegijs Clericalibus.

ADNOTATIO I. Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini, quando puniri poſſit à Iudice ſæculari.

ADNOTATIO II. An ordinatus a non ſuo Epiſcopo, vel cum falſis dimiſſorijs gaudeat priuilegio fori.

ADNOTATIO III. An aſſumens Clericatum, vel ingrediens Religionem poſt delictum gaudeant priuilegio fori.

ADNOTATIO IV. Clericus in quibus caſibus auctoritate laica capi, & carcerari poſſit, & de materia carcerationis Clerici.

ADNOTATIO V. Clericus an poſſit eſſe teſtis contrà laicum, & è contrà, & an examinari poſſit à Iudice laico.

ARGVMENTVM

DECIS. XV.

VBi agitur de reparanda, & manutenenda Eccleſia inſtructa de neceſſarijs ornamentis, & paramentis in primis attenditur conſuetudo, qua ceſſante tenetur Rector ſi Beneficijs fructus ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, fructus vnius Eccleſiæ ſuperflui an poſſint aſſignari fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis materia explicatur.

ADNOTATIO I. Eccleſia quomodo, & à quibus reparanda, ornanda, & de neceſſarijs inſtructa manutenenda ſit.

ADNOTATIO II. Congrua titularis cuius ſummæ eſſe debeat, ex quibus debeatur, & quæ in congruam imputari non debeant.

ARGVMENTVM

DECIS. XVI.

PÆna vulneris cum nec Iure Cæſareo, nec Pontificio ſit clarè ſtatuta eſt arbitraria. Clericus pro vulnere illato in perſonam alterius Clerici quomodo puniatur. Qualis pœna irroganda ſit pro vulnere in capite, in facie, vel in alia parte corporis illato, & delictum ex quibus circumſtantijs reputetur graue perſpicuè exaratur.

ADNOTATIO I. Iniuria quomodo inferatur, & quando leuis, atrox, & grauior reputetur.

ADNOTATIO II. Iniuriarum actione an, & quando quis teneatur, ſi iniuria illata vera ſit.

Digitized by Google

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM

DECIS. XVII.

PErcutiens aliquem in Eccleſia cum ſanguinis effuſione incurrit excommunicationem, arbitrariam tamen pœnam abſque ſanguinis effuſione. In ſacrilegio, & delictis mixti fori, an Iudex Eccleſiaſticus contra Laicos procedere poſſit, tam ad pœnas ſpirituales, quàm ad temporales, & corporales citra ſanguinem. Birruarijs excedentibus ea, quæ ad eorum officium ſpectant, an liceat reſiſtere, declaratur.

ADNOTATIO I. Delictum an, & quando cenſeatur mixti fori.

ADNOTATIO II. ſeu III. Referuntur alij caſus communis fori.

ADNOTATIO IV. An in cauſa poſſeſſorij ſpiritualis laicus Iudex ſit competens.

ADNOTATIO V. Condemnatus, ſeu abſolutus ab Eccleſiaſtico in delictis mixti fori, an poſſit inquiri in foro ſæculari, & è contra.

ARGVMENTVM

DECIS. XVIII.

REintegratio, ſeu ſpolium non intrat, quando poſſeſſio capta fuit auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, & ſi inferat grauamen, & iniuſtitiam, quæ reddatur turbida ſuccurritur ſpoliato remedio Ordinario appellationis, & non per viam extraordinariam manutentionis, aut reintegrationis, ſecus ſi conſtet ex eiſdem actis de notoria nullitate, & iniuſtitia.

ADNOTATIO I. Ceſſionarius, an, & quando habeat regreſſum contra cedentem, ſi nomen debitoris ceſſi non ſit ſoluendo, & exigibile.

ADNOTATIO II. Debitor an, & quando liberetur per delegationem.

ADNOTATIO III. Nouatio an, & quando inducta dicatur, vt extincta remaneat prima obligatio.

ARGVMENTVM

DECIS. XIX.

MAtrimonium metu contractum, ex defectu liberi conſenſus nullum, & inualidum redditur, etiam propter parentum metum reuerentialem, quomodo verò talis metus incuſsus cenſeatur, & ex quibus actibus probetur latè depromitur.

ADNOTATIO I. Conſenſus ad perfectionem Matrimonij qualis eſſe debeat, & ex quibus eliciatur, & de Parochi præſentia.

ADNOTATIO II. Matrimonium ex quibus probetur, & teſtes quales eſſe debeant, ad eius, eiuſque impedimenti probationem, & quo ad præſentiam in eius celebratione.

ADNOTATIO III. Impedimentum Matrimonij quomodo probetur, vt contrahi non permittatur, & contractum dirimatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XX.

FRuctus ciuiles, & pendentes in renunciatione beneficij abſque reſeruatione ſpectant ad ſucceſſorem. Naturales, & induſtriales à ſolo ſeparari debentur resignanti vſque ad diem admiſsæ reſignationis, in reſignatione verò conditionali, & translatione Epiſcopi ad aliam Eccleſiam ad quem pertineant, hic refertur.

ADNOTATIO I. Fructus beneficiorum defuncto beneficiato quando ad hæredes, vel ad ſucceſſorem, vel ad Cameram Apoſtolicam ſpectent.

ADNOTATIO II. Fructus beneficiorum, & bona beneficiati defuncti an, & quando ſpolio ſubijciantur.

ADNOTATIO III. De deſtributionibus quotidianis.

ARGVMENTVM

DECIS. XXI.

TEſtator relinquendo legatum, ſeu Capellaniæ erectionem cum onere celebrandi nulla facta mentione de conſenſu Epiſcopi, an cenſeatur voluiſse inſtituere beneficium Eccleſiaſticum, vtiliter, explanatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXII.

HOmicidium commiſsum in perſonam inſultantis, vel aggreſſoris, & rixæ auctoris cauſa defenſionis ſine exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ vel redditur impunibile, vel leui pœna plectendum. Defenſio non ſolum pro ſe ipſo, ſed etiam pro alterius, etiam extranei perſona an ſit permiſsa copioſè dilucidatur.

ADNOTATIO I. Aggreſſor quis fuerit ex duobus rixantibus quomodo probetur, & puniatur.

ADNOTATIO II. Inſultans, & inſultatus, an, & quando pro delicto teneantur, & puniantur.

ADNOTATIO III. Homicidium quando caſu, & in pura rixa commiſsum dicatur, & quomodo puniatur.

ADNOTATIO IV. Homicidium doloſè, ex propoſito, & deliberatè quando committatur, & quomodo puniatur.

ADNOTATIO V. Homicidium proditorium, an, & quando committatur, & puniatur.

ADNOTATIO VI. Aſsaſſinium quomodo committatur, & puniatur.

ADNOTATIO VII. Conatus effectu non ſecuto in crimine aſsaſſinij qua pœna puniatur.

ADNOTATIO VIII. Homicidium ad defenſam commiſſum, an ſit punibile.

ADNOTATIO IX. Defenſio quomodo probetur.

ADNO-

Digitized by Google

ADNOTATIO X. Defenſio eſt facienda cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quando ſeruatum dicatur.

ADNOTATIO XI. Exceſſum in defenſione quomodo puniatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXIII.

SPonſalia non inducunt canonicum impedimentum aſcendendi ad ſacros ordines, cum contracta cenſeantur ſub tacita conditione eligendi meliorem ſtatum, dirimuntur per ſuſceptionem Sacri Ordinis, & per ingreſſum Religionis non obſtante iuramento. Sponſalia ex quibus contracta cenſeantur, & quibus cauſis dirimantur, & quæ remedia competant ad promiſſionem obſeruandam, dilucidè demonſtratur.

ADNOTATIO I. Sponſalia quando contracta cenſeantur, & quomodo probentur.

ADNOTATIO II. Sponſalia contracta à tertio nomine alterius, an, & quando valeant.

ARGVMENTVM

DECIS. XXIV.

CLericus, & Laicus Adulter quomodo puniatur. Adulterium omni iure prohibitum, de iure antiquo Ciuili, & Canonico grauiſſimè puniebatur, hodie apud nos eius pœna eſt arbitraria.

ARGVMENTVM

DECIS. XXV.

NEmini licet immittere putrida in fundum alienum, niſi ſeruitus impoſita reperiatur. Seruitus ex quibus acquiratur. Præſcriptio ſeruitutis diſcontinuæ exigit tempus immemorabile, quando verò ſufficiat decennium cum titulo, & vt cogatur dominus fundi ad imponendam ſeruitutem, materia examinatur.

ADNOTATIO I. Seruitutes affirmatiuæ, & negatiuæ quomodo acquirantur.

ADNOTATIO II. Seruitus iuriſpaſcendi quomodo acquiratur, & præſcribatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXVI.

AQua ſicut pertinet ad eum, in cuius fundo ſcatet, ita ab eodem pro libito diſponi, ac diuerti poteſt, non obſtante præiudicio Domini fundi, & ædificij inferioris. Ex ſolo curſu naturali, & aquæ vſu, eiuſdem ſeruitus non acquiritur, etiam ſi per mille annos fluxerit per cauos tamen naturales, & non manufactos in prædio ſuperiori, vbi erumpit, alias iure ſeruitutis competeret Domino fundi inferioris ius interdicendi aquæ diuerſionem.

ADNOTATIO I. Aquæ ſeruitus quomodo acquiratur, & amittatur.

ADNOTATIO II. De Molendini conſtructione, & refectione ad materiam aquarum.

ADNOTATIO III. Molendino deſtructo intra quantum tempus veniat reficiendum.

ADNOTATIO IV. An molendina Eccleſiaſticorum viſitari poſſint ſub prætextu fraudis à Magiſtratu ſæculari.

ARGVMENTVM

DECIS. XXVII.

A Contributione taxæ Seminarij Clericorum nullus eſt exemptus, niſi qui nominatim à Sacr. Conc. Tridentino eximuntur, neque Cardinales, neque Regulares, etiam mendicantes, neque Confraternitates laicorum, aut Hoſpitalia, ſi habent beneficia annexa, immò etiam quoad bona propria, in eo quod ſupereſt vltra neceſſariam ſuſtentationem.

ARGVMENTVM

DECIS. XXVIII.

Laicus, & Clericus Stuprator quomodo puniantur.

STuprum ſine vi perpetratum punitur de Iure Ciuili publicatione dimidiæ partis bonorum, ſi reus fuerit honeſta perſona, ſi vilis fuſtigatione, & relegatione, de Iure verò Canonico Stuprator tenetur eam ducere, vel dotare, Clericus verò vltra dotem pœna arbitraria mulctatur, ſi autem interceſſerit vis, etſi committatur cum puella immatura quommodo puniatur, abundanter explanatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXIX.

PRofeſſio facta per vim, & metum, & ante expletum decimum ſextum ætatis annum, & ex defectu probationis vnius anni nouitiatus continui eſt nulla, & inualida; Ætas, & annus probationis ad hunc effectum computatur de momento, ad momentum intra tamen quinquennium eſt reclamandum, & proponenda nullitas profeſſionis, niſi durauerit cauſa metus, qui qualis eſſe debeat exactiſſimè explanatur.

ADNOTATIO I. An, & quando indebitè profeſſus reclamare poſſit.

ADNOTATIO II. In cauſa reclamationis, an conſanguinei ſint audiendi.

ADNOTATIO III. Profeſſus ex quibus inducatur, & quomodo probetur.

A R-

Digitized by Google

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM

DECIS. XXX.

Abbas Commendatarius Monaſterij Regularis habens Iura Epiſcopalia, & territorium ſeparatum, & omnimodam iuriſdictionem, an in Eccleſia Abbatiali habeat Ius Viſitandi, Pontificalia exercendi, aliaque Iuriſdictionem concernentia priuatiuè quoad Abbatem Regularem plenè enucleatur.

ADNOTATIO I. Abbates, & Prælati inferiores, an, & quomodo exercere poſſint Pontificalia.

ADNOTATIO II. Ius Abbatis, & Prælati inferioris quo ad exercitium Iuriſdictionis in quibus ſe extendat, & reſtringatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXI.

De incompatibilitate beneficiorum, & quæ ſub eodem tecto retineri poſſint abſque diſpenſatione Apoſtolica, & an retineri poſſint plura beneficia abſque eadem diſpenſatione, & ſignanter, an diſpoſitio *Conc. Trident. ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.* 17. habeat locum in beneficijs de Iurepatronatus, diſcutitur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXII.

Iudex laicus in cauſis Eccleſiaſticorum eſt incapax, & incompetens, vt neque Epiſcopo, & ipſis conſentientibus procedere valeat, etiam ſi laici in cauſa habeant intereſſe.

Edictum, ſeu ſtatutum laicale prohibens extractionem frumenti, ſeu præſcribens onus ſoluendi gabellam, non comprehendit Clericos, an verò comprehendat laicos ementes ab eiſdem, & Clerici quomodo per viam directiuam teneantur obſeruare edicta laicalia ad publicam vtilitatem emanata fuſiſſimè diſceptatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXIII.

Conſuetudo, & ius optandi meliores præbendas eſt à iure approbatum, non tamen habet locum inter perſonas diuerſi ordinis, vbi titulus ſpiritualis eſſet optandus, ſecùs ſi præbenda temporalis; prout nec etiam ſi præbenda eſſet perpetuò annexa irreuocabiliter, alia notabilia circa materiam copiosè explicantur.

ADNOTATIO I. Laicus, an poſſit præſcribere ius exigendi decimas. *Hæc Annot. per errorem hic poſita per Typographum apponenda erat poſt ſeq. deciſionem.*

ARGVMENTVM

DECIS. XXXIV.

Decimæ debentur ei ad quem ſpectat animarum cura, adeò vt Parochus habeat aſſiſtentiam Iuris pro exactione decimarum, Epiſcopus verò habet de Iure intentionem fundatam ſuper quarta decimarum, quæ de manu Parochi recipere debet; iure tamen proprio exigere poteſt, ſi non ſpectent ad aliquam Parochiam, vel inter eos reperiatur facta diuiſio, vel Parochus non ſit in cauſa, vel exigere negligat.

Decimæ debentur de omnibus fructibus, ſed in hoc attendenda eſt conſuetudo, quæ cum quibus requiſitis probanda ſit, & quanto tempore præſcribatur, & an ſuper ea teſtes de Vniuerſitate admittantur ad teſtificandum diſertè exornatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXV.

Emptor de Iure tenetur perquirere qualitates rei venditæ, venditor verò tenetur exprimere expreſsè, & ſpecificè, & non ſub inuolucro verborum, aliàs conſtituitur in dolo, & tenetur ad pretij reſtitutionem, ſi ſciuerit vitium; ſed ſi ignorauerit, actione quanti minoris.

ADNOTATIO I. Redibitoriæ, an, & quando ſit locus in venditione.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXVI.

Clericus delinquens in officio laicali, quod à Principe ſæculari habet, coram eodem conueniri, & puniri non poteſt.

Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio fori, vltrà requiſita expreſſa in Conſtitutione Bonifacij VIII. nempè ſi duxerit Virginem, & incedat in habitu, & tonſura, debet habere aliud requiſitum additum à Sacr. Concil. Tridentino de ſeruitio Eccleſiæ.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXVII.

Percutiens, vel vulnerans Clericum ad ſui defenſionem non incidit in excommunicationem Canonis, ſecus ſi non ſeruauerit moderamen inculpatę tutelæ, vel modum exceſſerit ſcienter, & ex propoſito; neceſſaria defenſio, & exceſſus defenſionis quomodo probetur, refertur.

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM

DECIS. XXXVIII.

CLericus, & laicus fornicator quomodo puniantur.

Fornicatio eſt omni iure prohibita diuino, naturali, & Canonico Clerici fornicatores ſecundum antiquos canones deponebantur, hodiè verò poena arbitraria mulctantur, fornicatio verò ex quibus probetur, oſtenditur.

ARGVMENTVM

DECIS. XXXIX.

CLericus an poſſit exercere negocia ſæcularia, geſtare arma, eiſque à Curia ſæculari expoliari.

Clericis interdictum eſt negocia ſæcularia peragere, vndè Clericus beneficiatus effectus miles beneficium amittit, geſtans verò arma prohibita excommunicari, & alijs poenis arbitrarijs puniri poteſt, an verò quoad hoc ſubijciantur edictis laicalibus, & armis à laicali familia ſpoliari poſſit, explicatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XL.

CLericus, an poſſit deſeruire laicis, & fungi Officio Procuratoris, Aduocati, & Notarij.

Clerico Beneficiato interdictum eſt laicis inſeruire, Procuratoris, Aduocati, & Notarij Officium exercere ſub poena priuationis Beneficij, in quibus autem caſibus ſupradicta exercere poſſit, & an valeant inſtrumento rogata à Clericis, diſceptatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XLI.

CLericus exercens ſordidas artes, quando, & qua poena puniatur.

Clericus exercens ſordidas artes arbitraria poena mulctatur, exercens verò Macellum, vel tabernam deponitur, & gaudere non debet priuilegio Fori, poſtquam legitimè monitus fuerit, Venatio, & Piſcatio, an eiuſdem permittatur, materia explanatur.

ARGVMENTVM

DECIS. XLII.

SImoniaci, & dantes, & recipientes pro obtinenda gratia, & iuſtitia quando, & quomodo puniantur.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

QVibus rationibus, quibuſque partium ſtudijs huius Operis auctor ducatur, vbicunque de Fori competentia Eccleſiaſtici cum ſæculari, ſeu de Eccleſiaſtica immunitate, & illuc ſpectantibus ſcribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id & lectura animaduertes, & ni fallor tam ſcribentis genium, & ſtatum, quàm temporum neceſſitatem, ſeu mauis corruptelam agnoſces; Cæterum ne imprimendi operis permiſſu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo exiſtimares, permittendum fuit eò impreſſorum dumtaxat rationibus, & mercaturæ id datum fuiſſe, ac ſi id ageretur non deeſſe celeberrimos Doctores, ſolidaſque doctrinas, quibus Principibus, & Magiſtratibus, contra nouarum opinionum ſectatores, ſua iura probè conſtent.

IL-

Digitized by Google

Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D.

CÆSAREM DE PANIMOLLIS

I. V. D.

Qui gerit in nomine

CORONAM,

Affert cognomine

SAPIENTIÆ VECTIGALIA,

Præbetque ingenijs

SOLIDA VIRTVTIS ALIMENTA;

Non tam

MORIBVS SIBI VINDICAT LAVLEAM,

Quam

OPERIBVS SE EXTOLLIT

AD IMMORTALITATEM,

Imparibus non efferam laudibus,

Sed

VTI OMNIGENÆ DOCTRINÆ SIMVLACRVM

Omnibus intuendum

Exhibeo.

Antonius de Ottanis ſeruus addictiſſimus.

DE-

DECISIONES

MORALES CIVILES, ET CRIMINALES

CÆSARIS DE PANIMOLLIS.

PARS PRIMA,

NONANTVLANA PRÆCEDENTIÆ,

ARGVMENTVM.

PRæcedentia in proceſſionibus publicis, & priuatis debetur exiſtenti in quaſi poſſeſſione præcedendi omni appellatione remota, nullo habito reſpectu an quis ſit antiquior, & dignior ſecundùm Conſtitutionem Gregorianam, ſecus de iure communi. Societas Sanctiſſimi Sacramenti, licèt non reperiatur in poſſeſſione præcedendi, tamen in feſtiuitate Corporis Chriſti in omnibus præcedere debet. Præcedentia conſiſtit in hominum opinione, vt vel deſumatur ab actu præcedendi, vel ſequendi, & ex vſu iubendi ordinem progreſſus eundi, & ſiſtendi ſuperioritas demonſtratur.

SVMMARIVM.

1 *Præcedere debet in proceſſionibus, qui reperitur in poſſeſſione præcedendi omni appellatione remota ſecundùm Conſtit. Gregor. XIII.*
2 *Manutentio debetur exiſtenti in poſſeſſione, vel quaſi ad effectum manutentionis vltimus ſtatus attendi debet ibid.*
3 *Teſtes benè informati, de eodem loco de viſu deponentes optimè probant.*
4 *Poſſeſſio probatur ex confeſſione partis petentis reintegrationem, & reſtitutionem.*
5 *Locus proximior Clero dignior reputatur.*
6 *Præcedentia regulariter demonſtratur in eo, qui in proceſſionibus incedit in vltimo loco.*
7 *Actus iubendi progreſſum, & pauſam in proceſſionibus ſuperioritatem demonſtrat.*
8 *Præcedentia conſiſtit in hominum opinione.*
9 *Metiri debet ab vſu, vel conſuetudine, & n. 19.*
10 *Deſumitur ab actu præeundi, vel ſubſequendi.*
11 *Præcedentiam amittit, qui alium permiſit præcedere.*
12 *Antiquiori de iure communi tribuitur dignior locus.*
13 *Præcedentia acquiritur vnico actu.*
14 *Præcedentia inter Confraternitates non debetur ratione antiquitatis ſed poſſeſſionis, & hoc ceſſante ei, quæ prius facti vſa fuerit.*
15 *Decretum irritans, & Clauſura ſublata claudit os, & tollit facultatem aliter iudicandi.*
16 *Annullat omnia, quæ in contrarium fiunt.*
17 *Digniori tribuitur dignior locus.*
18 *Confraternitates Sanctiſſimi Sacramenti in feſto Corporis Chriſti præcedere debet in omnibus actibus, dummodo accedat ad alias proceſſiones.*
20 *Conſuetudo eſt attendenda, licèt iuri communi repugnaret in materia præcedentiæ.*
21 *Poſſeſſio licèt contra ius vigore conſuetudinis eſt manutenibilis.*
22 *Conſuetudo in materia præcedentiæ inducitur ſpatio decem annorum.*

DECISIO I.

COnfratres Sanctiſſimi Sacramenti antiquiores in Terra Nonantulæ fortaſsè exiſtimantes in proceſſionibus ſiue publicis, ſiue priuatis præire, & ſe obtinere digniorem locum, & præcedentiam habere, Sodales Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarij vſque ab initio eorum erectionis, ſubſequi fecerunt, pro vt multorum annorum lapſu longè vltra decennium obſeruare conſueuerunt; mutato demum conſilio, prætendentes in eiſdem proceſſionibus, & functionibus ſubſequi, & ſodales aduerſarios præire, eiſque vti antiquioribus, & dignioribus præcedentiam, & digniorem locum deberi, introducto iudicio coram me, tunc felicis memoriæ Cardinalis Antonij Barberini Vicario Generali, præuia dubij diſcuſſione, pronunciaui nihil eſſe innouandum, & Confraternitatem Sanctiſſimi Roſarij manutenendam eſſe in quaſi poſſeſſione ſubſequendi, & præcedendi in proceſſionibus publicis, ſeu priuatis, & alijs ſimilibus functionibus; in feſtiuitate tamen Corporis Chriſti in omnibus actionibus Societatem Sanctiſſimi præcedere debere, etiam in deferendo baldachino, dummodò accedat ad alias proceſſiones.

Etenim præcedere debent in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac Iure præcedendi reperiuntur, quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & alijs ſubterfugijs prorſus remotis, ceſſantibus, & omninò poſtpoſitis, iuxta expreſſam diſpoſitionem *Conſtit. Gregor. XIII. Bullar. veteri ex ordine 76. fol.* 1323. *& Bullar. Cherubin.* 84. §. 3. *tom.* 2. *fol.* 352. relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 32. & per Cohell. *in ſuo Bullar. fol.* 133. *& in comment. in Bull. Bon. Regim. cap.* 37. *num.* 26. *circa med. & num.* 28. & firmauit Rot. *deciſ.* 779. *num.* 1. *coram Merlino*, & manutentionem competere exiſtenti in poſſeſſione, vel quaſi de tempore motæ litis, in puncto præcedentiæ reſpondit *Rot. deciſ.* 903. *num.* 1. *coram Buratt. dec.* 419. *n.* 1. 2. *&* 11. *par.* 9. *tom.* 2. *recent.* cum vltimus ſtatus ad effectum manutentionis attendi debeat §. *retinendo* §. *hodie inſtit. de interdict. l. prædia*, vbi Bart. *ff. de acquirend. poſſeſs.* Seraph. *deciſ.* 1213. *num.* 5. Caualer. *deciſ.* 365. *num.* 1. Vrgell. *deciſ.* 23. *n.* 1. *deciſ.* 74. *n.* 1. *Rot. in Cratonen. iuris re-* 1

 ſpon-

ſpondendi 21. *Decemb.*1651. §. *quæ dubitari coram Bichio in Aquilana Canonicatus* 2. *Iunij eodem anno coram Eminentiſſimo Celſo in Comen. funeralium* 7. *Iunij* 1651. §. *etenim manutentio*, *&* §. *neque fuit coram Bichio*, *&* *in Rom. in alegatis* 29. *Ianuar.* 1652. §. *ſtatum ſecuto in fin. coram Zarate* cum alijs congeſtis per Ridolphin. *in ſua prax. recent. p.* 2. *cap.* 12. *n.*149.

Hanc verò Confraternitatem Sanctiſſimi Roſarij eſſe
in quaſi poſſeſſione præcedendi, probatur tum ex depoſi-
tionibus plurimorum teſtium formiter examinatorum
deponentium de actu ſubſequendi in inceſſu proceſſionali,
& de alijs actibus ſuperioritatem importantibus geſtis à
3 dicta Societate, in concurſu aduerſariæ, qui teſtes cum
ſint de eodem loco, benè informati, & deponant de
viſu, optimè probant Socin. *iun. conſ.* 12. *num.* 21. *verſ. & tanto magis*, *& num. ſeq. lib.* 2. Surd. *conſ.* 196. *n.* 64. Rot. *deciſ.* 42. *n.* 4. *p.* 4. *deciſ.* 69. *n.* 47. *verſ. iiſq. teſtibus dec.* 237. *num.* 7. *deciſ.* 270. *n.* 1. *p.* 7. *recent. & coram Burat. dec.* 578. *num.* 6. *& in Romana dotis* 5. *Iunij* 1648. §. *& vltra*, *coram Eminentiſs. Card. Celſo*, *& in Mediolanen. Parochialis* 3. *Martij* 1653. §. *præterea adſtipulatur coram Zarate*, & in puncto præcedentiæ, Merlin. *deciſ.* 779. *n.* 1. *& deciſ.* 419. *n.* 3. *&* 4. *p.* 9. *tom.* 2. *recent.*

Tum etiam ex propria confeſſione ipſius partis aduerſæ,
quæ dùm inſtetit reſtitui in priſtinum ſtatum ſubſequendi,
4 & cogi præfatos ſodales pręeundi, neceſſario faſſa fuit, non
ſe, ſed alteram reperiri in poſſeſſione ſubſequendi, & præ-
cedendi, ea theorica Bart. *in l. Aurelius* §. *item quæſitum n.* 2. *ff. de lib. legat. & in l. ſi duo ſub num.* 4. *ff. vti poſſid.* per ea, quæ in ſimilibus terminis firmauit Rot. *in deciſ.* 200. *n.* 3. *deciſ.* 458. *num.* 1. *&* 2. *coram Gregor. XV. deciſ.* 106. *num.* 1. *verſ. anterioritas autem dec.* 629. *num.* 4. *verſ. reſpondetur coram Caual. deciſ.* 147. *n.* 2. *deciſ.* 160. *num.* 5. *coram Burat. in Romana Saluiani* 10. *Iunij* 1639. *coram Bichio in Alexandrina Canonicatus* 9. *Decemb.* 1648. §. *etenim probat coram Cerro*, *& in Leodien. Dominij* 10. *Ianuar.* 1650. §. *probatur coram eodem*, *& in Piſauren. adminiſtrationis montis* 27. *Iunij eodem anno ſub prin. coram eodem in Meliten. parochialis* 21. *Iunij*, *eodem anno* §. *tum ex eo coram Bichio in Mediolanen. prætenſa deuolutionis* 11. *Februar.* 1650. §. *probat ille namque verſ. & certi iuris eſt coram Meltio*, *& in Comen. funeralium* 7. *Iunij* 1651. §. *magis certa redditur coram eodem.*

Digniorem pariter eſſe demonſtratur, non ſolùm quia
eius Confratres in dictis proceſſionibus ſubſequendo pro-
5 ximiores Clero, quàm Aduerſarij inceſſerunt, qui locus
dignior habetur, quia digniori vicinior eſt, *l.* 2. *C. de præpoſit. labor. lib.* 12. *cap. perlectis* 22. *diſtinct.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 26. *num.* 6. Cyriac. *controuerſ.* 201. *numer.* 254. Caſſan. *in Cathal. gloriæ mundi p.* 4. *conſiderat.* 75. *verſ. mihi tamen cum alijs in Albinganen. præcedentiæ* 20. *Iunij* 1653. §.
6 *tertio quia coram Bichio*. Et regulariter præcedentia deno-
tatur in eo, qui in proceſſionibus incedit in vltimo loco
Merlin. *deciſ.* 70. *num.* 9. *& deciſ.* 779. *n.* 3. *Rot. deciſ.* 595. *num.* 3. *p.* 4. *diuerſ.* & comprobat Caſſan. *in d. Catalog. Glor. mund. p.* 4. *conſiderat.* 75.

7 Verùm etiam ex vſu iubendi in eiſdem proceſſionibus
ordinem progreſſus, ſeu actum eundi, & ſiſtendi, pauſamque
faciendi, cum ſucceſſiua aduerſariæ obedientia, &
aquieſcentia, quod ſuperioritatem demonſtrat, *glo. in c. olim li.* 3. *de reſtit. ſpoliat.* Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 301. *num.* 4. Merlin. *deciſ.* 461. *num.* 6. *& ſeq. Rot. in d. Albinganen. præcedentiæ* §. *tum vſus.*

8 Præcedentia autem conſiſtit in hominum opinione,
quæ in hac materia præcipuè eſt attendenda per tex. *in l. Athletas* §. 1. *ff. qui notant. infam. cap. cum olim de conſuet.* Boer. *deciſ.* 286. *num.* 8. *verſ. item illa eſt maior*, Speret. *deciſ.* 76. *num.* 15. *tom.* 1. Gratian. *diſcept.* 141. *n.* 74. *&* 75. Burat.
9 *deciſ.* 483. *n.* 13. Quinimmò ab vſu, vel conſuetudine præ-
cedentia metiri debet, Zabar. *conſ.* 62. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 70. *num.* 10. *& deciſ.* 776. *num.* 2. *coram Merlino deciſ.* 288. *in fin. par.* 1. *recen. & in Oppiden. proceſſionum* 18. *Maij* 1646. *coram Veroſpio in Taurinen. delationis baldachini* 4. *Iunij*, *eod. anno coram Card. Cornado.*

10 Et deſumitur vel ab actu præcedendi, vel ſubſequendi
ſecundùm locorum conſuetudinem, & communem perſonarum exiſtimationem, vt ait Pacian *de probat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 109. *in fin. Rot. in d. Albinganen. præcedentiæ* 20. *Iunii* 1653. §. *nihil ad id ſuffragante coram Bichio.*

Infertur ex hoc principio, quod Confratres Sanctiſſimi
Sacramenti, ſi vſque ab initio in concurſu cum Societate
Roſarij ſecundùm propriam exiſtimationem ſibi elege-
runt actum præeundi vti digniorem, & præcedentiam in- 11
ferentem, perperam modò videntur præcedentiæ quæſtio-
nem proponere, & in dubium retorquere, quod aliter
aliàs exiſtimauerunt; ſi verò ſecundùm aliorum opinio-
nem actus præeundi ius præcedendi non tribuat, vbi im-
putari debent, ſi ab initio ad hoc non animaduertendo,
& per acquieſcentiam permittendo, vel non prohibendo
actus aduerſariæ præeminentiam tribuentes ſibi præiu-
dicauerint, iuxta *text. in cap. ex ore verſ. per hoc de ijs, quæ fiunt à maior. part. cap. Rot. in d. Albinganen. præcedentiæ* 20. *Iunii* 1653. §. *nihil ad id*, *verſ. eo minus coram Bichio*, & in proximis terminis *in Pampilonen. Scanni* 16. *Ianuar.* 1640. §. *nec relevat verſ. immo aliqui coram Card. Pamphilio.*

Nec obſtat, quod Confraternitas Sanctiſs. Sacramenti
ſit antiquior, vt eſt in confeſſo apud partes, & com-
probatur ex publico Inſtrumento fundationis, & appro-
bationis obtentæ ab Ordinario, & de iure communi di- 12
gnior locus tribuatur antiquiori, *can. ſtatuimus vbi glo. verb. nouus diſtin.* 61. *l.* 1. *C. conſul. lib.* 12. *l. fin. C. Tyronib. eod. lib.* Rot. *deciſ.* 718. *num.* 1. *p.* 4. *diuerſ. & in Oppiden. proceſſionum* 18. *Maii* 1646. *coram Veroſpio.*

Quia id ſuffragatur re integra, & quando cætera cor-
reſpondent, ſecus autem exiſtente altera in poſſeſſione 13
præcedendi, ad cuius acquiſitionem ſufficit vnicus actus,
iuxta theoricam Rip. *in cap. cum Eccleſia num.* 91. *& ſeq. de conſtit.* Caſtil. *de Teſt. Reg. cap.* 41. *num.* 61. Xamar. *de offic. Iud. & Aduocat. p.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 69. *Rot. in d. Taurinen. delationis Baldachini* §. *quia cæteris coram Card. Corrado*, &
ex conſtitutione Gregoriana non eſt attendenda antiqui- 14
tas, ſed ſola ipſa poſſeſſio, ſeu quæ ſodalitas reperitur
in quaſi poſſeſſione præcedendi, & hoc ceſſante, quæ
prius Saccis vſa fuerit, quæ conſtitutio cum habeat de-
cretum irritans, & clauſulam ſublata claudit os, &
tollit facultatem aliter iudicandi, Bart. *in l. fin. C. de canon.* 15
frum. Vrb. Rom. lib. 11. Paril. *conſ.* 38. *num.* 7. *lib.* 4. Veral. *deciſ.* 194. *num.* 4. *p.* 3. Put. *deciſ.* 48. *num.* 6. *& ſeq. lib.* 2. Duran. *deciſ.* 74. *num.* 55. Rot. *deciſ.* 174. *num.* 13. *p.* 7. *recen.* Gonzal *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 67. *num.* 12. vbi quod decretum irri-
tans inficit, & annullat omnia, quæ in contrarium 16
fiunt, ac omnes iuris effectus tollit, *& num.* 13. ſubdit,
quod habeat oculos retrò, *& num.* 14. concludit, quod ſit
tam malignæ, & peſtiferæ naturæ, vt quidquid in op-
poſitum inueniat vel fulgor deſtruat, Redolphin. *in ſua prax. iudic. p.* 3. *c.* 4. *num.* 187.

Nec eſt habendum in conſideratione, quod miniſte-
rium Societatis Sanctiſſimi verſetur circa cultum, & ve-
nerationem auguſti Sacramenti Euchariſtiæ, quod inter
alia Sacramenta ſicut præcipuum locum obtinet, ita
eandem digniorem faciat, & conſequenter præeminen-
tiam, & digniorem locum obtinere debeat, prout di-
gniori de iure communi tribuitur, *cap. ſtatuimus de maio-* 17
rit. & obedien. Maſtril. *de Magiſt. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 29. *& ſeq.* vbi allegat concordantes Rot. *dec.* 138. *num.* 2. *p.* 9. *recen.* Seraph. *deciſ.* 1445. *num.* 3. Burat. *deciſ.* 868. *num.* 2. quia
huius reſpectu nullam aliam prærogatiuam obtinet, niſi 18
quod in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti in omnibus
actionibus præferatur, & præcedentia debeatur, etiam in
deferendo Baldachino, dummodò accedat ad alias pro-
ceſſiones, vt ſæpè cenſuit *Sacra Rit. Cong.* & ſignanter *in Lauden.* 12. *Iulii* 1628. *apud Aldan. in compend. canon. reſol. lib.* 1. *tit.* 23. *& in alia* 30. *Ianuar.* 1616. *apud Gauant. in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo proceſſio num.* 39. Sell. *in Select. Canon. cap.* 50. *num.* 38. Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.* 207. *num.* 42. *&* ſancitum fuit *in conſtit. & prædicab. decret. Synodi Diœceſanæ Auguſtæ Abbatiæ Nonantulæ in tit. de præcedentia forma ſeruanda p.* 1. *præd.* 11. *num.* 8. quæ celebrata fuit per me ipſum ſub die 7. & 8. Maij 1658. ex paſtorali vigilantia, & ſollicitudine Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. mei Cardinalis Antonij Barberini Abbatis, & perpetui Commendatarii, qui mihi nullis concurrentibus meritis Vicarij Generalis munus munificè demandauit.

Propterea non eſt recedendum à conſuetudine hactenus 19
obſer-

Digitized by Google

obſeruata quæ in materia præcedentiæ plurimum pollet,
Natta *conſ.62. in fin. Menoch. conſ. 51. numer. 49.* Seraph.
deciſ. 335. *num.*3. *deciſ.* 402. *num* 1. *deciſ.* 716. *num.* 18. Gre-
gor. XV. *deciſ.* 124. *num.* 2. *vbi Add. num.* 4. *Add. ad Bu-
rat. deciſ.* 903. *num.* 20. Merlin. *deciſ.* 70. *numer.* 10. *& deciſ.*
779. *num.* 2. Eminentiſs. Cardin. Otthobon. *dec.* 4. *numer.*
34. *&* 35. Caual. *dec.* 649. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 214. *num.* 4.
& 14. *p.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 87. *num.* 5. *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 419.
numer. 17. *p.* 9. *tom.* 2. *recen.* Etiam ſi diſpoſitioni iuris
20 communis repugnaret, vt ſi minus dignum præferret di-
gniori, Menoch. *conſ.* 9. *num.* 51. Gregor. XV. *deciſ.* 124.
numer. 2. *&* 4. Seraph. *deciſ.* 335. *numer.* 3. Otthobon. *dict.
deciſ.* 4. *num.* 35. Rot. *dicta deciſ.* 214. *p.* 4. *recen.* Adeò vt
21 vigore conſuetudinis poſſeſſio quamuis eſſet contra ius ſit
manutenibilis, Couar. *pract. quæſt. cap.* 17. *numer.* 6. *verſ.*
4. & firmatur in deciſionibus relatis per Ferentil. *in addit.
ad Burat. deciſ.* 903. *num.* 22. Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſs.*
25. *de regul. cap.* 13. *num.* 12. *&* 13. præcipuè ſi ſit tempo-
ris conſiderabilis ad tradita per Add. ad Gregor. XV. *deciſ.*
370. *ſub num.* 10.
22 De conſuetudine ex longi temporis curſu introducta
dubitari non poteſt, vt conſtat ex depoſitionibus teſtium
in cauſa examinatorum, & ad hunc effectum ſufficere
ſpatium decem annorum, teſtatur Beltram. *in addit. ad
Gregor. XV. deciſ.* 124. *num.* 4. *in fin.* vbi ita firmaſſe *Rot.
in Sepuntina præcedentiæ* 13. *Iunij* 1609. *coram Card. Pam-
philio.* Et ita, &c.

DECIS. I. ADNOT. I.

SVMMARIVM.

1 *Controuerſiæ de præcedentia ſummariè de plano omni appellatione remota terminandæ.*
2 *Intellige procedere quoad effectum ſuſpenſiuum ſecus quoad deuolutiuum.*
3 *Remedia poſſeſſoria dantur in præcedentiæ cauſis, & competit officium Iudicis. num. 4.*
5 *Pro præcedentiæ poſſeſſione tuenda licet reſiſtere armata manu.*
6 *Et datur actio iniuriarum.*
7 *Iudex ſæcularis eſt competens in controuerſijs præcedentiæ. Lim. de iure Concilij Trident. n. 8. ſublim. in prophanis. num. 9.*
10 *Controuerſia cognitio ſuper iure ſedendi in Eccleſia ſpectat ad ſolum Epiſcopum.*

Controuerſiæ de præcedentia quomodo terminandæ, & quid ſit Iudex competens.

ADNOTATIO I.

1 CONtrouerſiæ de præcedentia inter Eccleſiaſticas
perſonas tam ſæculares, quam regulares in publi-
cis, aut priuatis proceſſionibus, vel in tumulandis defun-
ctorum cadaueribus, vel in deferenda vmbella, & ſimili-
bus ab Epiſcopo componendæ ſunt breui manu, ſummariè
de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, omni appella-
tione remota, & quibuſcumque non obſtantibus iuxta
diſpoſitionem *Sacri Concil. Trident ſeſſ.* 25. *de regular.
cap.* 13. vbi Barboſ. *in ſuis collect. ad eum tem Concil. num.*
10. *&* 16. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 26. *&
de iure Eccleſ. lib.* 1. *tit. de ſtat. & vit. regular. cap.* 43. *num.*
180. *tom.* 1. *& in ſumma Apoſtolic. deciſ. in verb. præceden-
tia collect.* 590. *n.* 1. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 1. *c.* 8. *n.* 18.
2 Lim. procedere ad effectum dumtaxat ſuſpenſiuum,
non autem quoad deuolutiuum, per decretum igitur Sa-
cri Concilij Tridentini appellatio deuolutiua non tollitur,
Barboſ. in collect. in Concil. dicto cap. 13. *num.* 9. *& de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 26. Sperel. *dec.* 179. *num.*
6. *tom.* 2. Rot. *in Colonien. præcedentiæ*, poſt Poſt. *de
manuten. deciſ.* 32. *verſ. non obſtat*, *quod in Concil. &
deciſ.* 85. *num.* 10. *par.* 5. *tom.* 1. vbi ſubdit, quòd in gradu
appellationis deuolutiuè benè detur manutentio poſſeſ-
ſori.

Datur verò paſſim in materia præcedentiæ remedia 3
poſſeſſoria, vt ex Bal. Felin. Purpurat. tradit. Gratian.
diſcept. 298. *ſub. num.* 11. prout etiam competit officium
Iudicis, Iaſ. *in l. ſi ſortem. §. libertas de condict. indeb.* immò 4
licitum eſt reſiſtere etiam armata manu contra eum, qui
tale ius præcedendi infringit, Bald. *in l. obſeruare §. ante-* 5
quam in fin. de offic. proconſ. Gratian. *diſcept.* 110. *num.* 16.
& diſcept. 298. *num.* 11. *circa med.* Cohed. *de bon. regim.
cap.* 31. *num.* 155.
Vlteriùs competit actio iniuriarum aduerſus eum, qui 6
non patitur ſimilem honorem decerni, latè Corduben.
in l. ſi quis à liberis in prin. num. 30. *&* 32. *ff. de liber. agno-
ſcen.* Caſſan. *in Catal. glor. Mund. conſiderat.* 38. *p.* 1.
concl. 29. Gratian. *diſcept.* 110. *num.* 14. *&* 19. *& diſcept.*
298. *num.* 11. *in fin.* Cohell. *de bon. regim. cap.* 31. *num.* 155.
licèt contrarium notet Bald. *l. iniuriarum actio §. ſi quis in
honoribus ff. de iniur. & famoſ. libel.*
In controuerſijs præcedentiæ etiam circa locum ince- 7
dendi in proceſſionibus, quòd Iudex quoque laicus ſit
competens tenet, Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effect.*
1. *num.* 613. vbi ſubdit, quod ad Epiſcopum ſpectet cogni-
tionem circa receptionem, cancellationem, canonicam-
que electionem officialium ſodalium Confraternitatum:
ſed hæc Craſſi opinio videtur eſſe contra expreſſam diſpo- 8
ſitionem Sac. Concilij Tridentini tribuentem ſolis Epiſco-
pis huiuſmodi differentiarum, & cauſarum cognitionem,
tollerabilem tamen eam eſſe, vbi agatur iudicio tantum
poſſeſſorio, inquit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*
78. *num.* 42.
In profanis verò, & inter nobiles, ac Titulatos præce- 9
dentiæ quæſtionis cognitio ad ſolum Principem ſpectat,
Maſtril. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 63. ex Molin. *de pri-
mog. Hiſpan.* quem allegat *lib.* 1. *cap.* 24. & Cancer. *var. re-
ſol. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 115.
Lim. ſi inter laicos oriatur differentia ſuper iure ſedendi 10
in potiori loco, vel alio in Eccleſia, quo caſu Epiſcopus
tantum eſt Iudex competens, & non Iudex ſæcularis, cum
Eccleſia ſit extra eius iuriſdictionem, & ſolius Epiſcopi
territorium dicatur, ad notata per Abbat. & Hoſtien.
in cap penult. num. 5. *de ſepult.* Roch. de Curt. *in tract. iu-
riſpatron. verſ. in Eccleſia num.* 16. Molin. *de primog. Hi-
ſpan. lib.* 1. *cap.* 24. *num....* cum alijs per Cancer. *var. reſol.
p.* 3. *cap.* 10. *de conten. iuriſdic. num.* 115. *& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo in materia præcedentiæ in primis attendenda licet iuri communi repugnaret, & n. 2.*
3 *Poſſeſſio conſiderabilis temporis eſt manutenibilis licèt ſit contra ius.*
4 *Conſuetudo irrationabilis licèt immemorabilis non obſeruanda, vt ſi minus dignus præferatur digniori.* Amp. vt num. 5. & 6. *Limit. ſi ex cauſa minus dignus eſſet præferendus n. 7. nam tunc eſt ſeruanda n. 8.*
9 *Conſuetudo in materia præcedentiæ debet eſſe rationabilis, & conſtans.*
10 *Conſuetudo, vt prius recepti præferantur poſtea receptis in ordine maiori conſtitutis, non valet.*
11 *Conſuetudo præferens non habens dignitatem habenti eſt irrationabilis.*
12 *Conſuetudo irrationabilis eſt imperſcriptibilis, & quando dicatur irrationabilis.*
13 *Ad inducendam conſuetudinem in materia præcedentiæ quid requiratur.*
14 *Ad inducendam conſuetudinem quæ requirantur.*
Debet eſſe in iudicio obtenta quando eſt correctoria iuris. ibidem in fin.
15 *Conſuetudo non inducitur ex actibus facultatiuis.*
16 *Actus non dicitur facultatiuus, quando procedit titulus.*
17 *Conſuetudo de vno actu ad alium extendi non poteſt.*
18 *Conſuetudo probanda in ſpecie in loco de quo agitur, & in indiuiduo n. 19.*
20 *Conſuetudo licèt præter ius, & non contra ius probatur per ſpatium decem annorum.*

21 *Teſtes ad probandam conſuetudinem quomodo deponere debeant.*
22 *Conſuetudo contra ius exigit lapſum 40. annorum.*
23 *Conſuetudo decennalis de iure canonico in materia præcedentiæ ſufficit.*
24 *Conſuetudo facti, quæ reſultat ex obſeruantia ſufficit.*
25 *Ampl. hoc procedere in petitorio, cum in poſſeſſorio vnicus actus ſufficiat.*
Ad acquirendam poſſeſſionem præcedendi vnicus actus ſufficit. ibidem. Limita ſi actus ſit conſtans, ſecus ſi æquiuocus. n. 26. Limit. 2. ſi poſſeſſio non ſit violenta, & turbatiua, num. 27.
28 *Conſuetudo præſcripta per vnicum actum in contrarium non tollitur.*
29 *Vbi non adeſt particularis conſuetudo in materia præcedentiæ ſeruanda eſt conſuetudo Cathedralis, vel ſeruandum eſt quod in Vrbe omnium Magiſtra ſeruatur. num. 30.*
31 *Conſuetudo contra formam Cæremonialis Epiſcoporum ſublata à Clem. VIII. ſed non tollit immemorabilem. num. 34.*
32 *Decretum irritans inficit actum aliter geſtum, & tollit conſuetudinem, & impedit præſcriptionem. n. 33.*
37 *Conſuetudo immemorabilis non cenſetur ſublata niſi de ea fiat expreſſa mentio, ſecus ſi ſit irrationabilis. num. 36.*

Conſuetudo in materia præcedentiæ an, & quando attendenda.

ADNOTATIO II.

1 IN materia præcedentiarum præcipuum locum ſibi vin-
dicat conſuetudo, à qua non eſt recedendum, ſed
ante omnia ſeruanda. Gloſ. *in cap. deliberatione 4. in
prin. in verb. electionis in fin. de offic. deleg.* Bald. *in cap. cum
olim numer. 1. de conſuet.* Menoch. *conſ. 226. numer. 3. lib.
2.* Nauar. *conſ. 2. de maiorit. & obedien.* Ruin. *conſ. 166.
numer. 4. lib. 4.* Fab. de Anna *conſ. 4. num. 4.* Ric. *in collect.
1064. par. 4.* Molfeſ. *in conſuetud. Neapol. p. 1. cap. 5. nu-
mer. 18. & ſeq.* Maſtril. *de Magiſt. lib. 5. cap. 4. numer. 30.*
Cohel. *de bon. regim. cap. 31. numer. 161. & cap. 37. num.
20.* Tiraquel. *de nobilit. cap. 20. numer. 55.* Cancer. *var.
reſol. p. 3. cap. 10. numer. 117. in fin.* Cyriac. *controuerſ.
201. numer. 165. & 166. & controuer. 202. numer. 39. in
fin.* Maſobr. *de Synod. Diœceſ. cap. 4. dub. 6. numer. 82.*
Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 13. de regular. numer.
11. & de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 43. numer. 178.* Gratian.
*diſcept. 106. num. 8. tom. 1. diſcept. 298. numer. 8. & di-
ſcept. 590. numer. 93. tom. 3.* Gamma. *deciſ. Luſitan. 1.
num. 31.* Sperel. *deciſ. 76. num. 3. tom. 1. deciſ. 179. num.
1. tom. 2.* Seraph. *deciſ. 716. num. 19. & deciſ. 964. num. 1.*
Gregor. XV. *deciſ. 124. numer. 2.* Caual. *deciſ. 649. num. 1.*
Rot. *deciſ. 85. numer. 5. p. 5. tom. 1. deciſ. 483. numer. 1.
p. 5. tom. 2. deciſ. 419. n. . p. 9. tom. 2. recen.* per optimum
text. *in l. non tantum ff. de decur.* ibi nonnunquam etiam
longa conſuetudo in ea re obſeruata reſpicienda erit cum
aliis per *Adden. ad Burat. deciſ. 903. num. 20.*

2 Ampl. procedere etiam ſi talis conſuetudo repugnaret
iuris communis diſpoſitioni, ſcilicet ſi minus dignus eſ-
ſet præferendus digniori ex notatis per Hoſtien. *in cap. in
decorem, de ætat. & qualitat.* Couar. *practic. quæſt. cap.
17. ſub numer. 6. verſ. quarto,* Panorm. *in cap. audetis in
3. notab. de elect.* Ric. *in cap. cum ir, de reſcript.* Menoch.
conſ. 51. numer. 51. Tamburin. *de iur. Abbat. deciſ. 5. q.
11. numer. 81. in fin. tom. 3.* Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. lib. 1.
cap. 43. num. 179.* Gregor. XV. *dec. 124. num. 2. & 4.* Seraph.
deciſ. 964. num. 1. Rot. *deciſ. 534. num. 7. dec. 595. numer.
4. par. 1. diuerſ. deciſ. 685. num. 3. par. 1. deciſ. 214. numer.
4. & 14. par. 4. tom. 2. deciſ. 85. numer. 6. par. 5. tom. 1. de-
ciſ. 483. numer. 2. par. 5. tom. 2. recen.* cum alijs per Sperel.
deciſ. 76. num. 4. tom. 1. & per *Adden. ad Burat. dec. 903.
num. 21.*

3 Ampl. 3. illatiuè ex præcedenti, vt etiam ſit manute-
nibilis poſſeſſio, licèt ſit contra ius, quando eſt alicuius
temporis conſiderabilis Franc. *in cap. ad decimas numer. 8.
in 4. limit. de reſtit. ſpoliat. in 6.* Couar. *practic. quæſt. cap.
17. ſub num. 6. verſ. 4.* Rot. *deciſ. 534. num. 7. deciſ. 595. num.
4. par. 1. diuerſ. deciſ. 370.* coram Gregor. XV. vbi adden.
*num. 19. deciſ. 685. num. 4. par. 1. & deciſ. 85. num. 7. par.
5. tom. 1. recen.* cum alijs per Adden. *ad Burat. deciſ. 903.
num. 22.*

Contrarium verò, quòd conſuetudo, vt minus dignus 4
digniori præferatur tamquam irrationabilis, & corrupte-
la non teneat, non obſtante quod ab immemorabili tem-
pore obſeruata fuerit, faciunt latè tradita per Abbat. *in
conſ. 21. lib. 1.* Menoch. *conſ. 126. num. 31. in fin. & 32.*
Gregor. XV. *dec. 310. num. 5.* Beltram. *in addit. ad eun-
dem Gregor. XV. deciſ. 124. ſub num. 4. & per totam,* vbi 5
reprobatur quædam conſuetudo per quam laicus Cleri-
cis præferebatur, & ei dignior locus tribuebatur, tamquam
irrationabilis. Sperel. *dec. 76. num. 4. & per tot.* vbi quod
conſuetudo, vt iunior Canonicus in ſedendo antiquiorem 6
præcedat, tamquam irrationabilis, & corruptela non
ſit attendenda, nec ſit præſcriptibilis, Ruin. *conſ. 155. num.
9. lib. 4.*

Lim. hanc contrariam opinionem habere locum 7
quando conſuetudo generaliter, & abſolutè in omnibus
actibus, & locis ſine aliqua; cauſa minus dignum ma-
gis digno præferret, ſecus autem in particulari caſu, ſeu
actu, vbi ſpecialis qualitas concurreret, ſcilicet vel ra-
tione officij, vel dignitatis, cuius vigore ex ſingulari præ-
rogatiua, & rationabili cauſa minus dignus, & poſterior
veniat præferendus magis digno, & anteriori, quia hoc
caſu non cenſetur irrationabilis, nec incongruum repu-
tatur, Menoch. *conſ. 52. num. 49. & 50.* Sperel. *deciſ. 76.
num. 12. verſ. cæterum concluſio tom. 1. & dec. 179. num. 36.
tom. 2.* Gregor. XV. *dec. 310. num. 6.* vbi Adden. *num. 10.*
vbi quod in ijs terminis procedunt, & ſubſiſtunt *deciſ.* Se-
raph. *716. & deciſ. 964. num. 2.*

Vbi igitur viget conſuetudo, quòd minus dignus præ- 8
cedat, maximè in caſu, in quo non agitur de abſoluta
præcedentia, ſed tantùm in particularibus caſibus ex iu-
ſta cauſa, ſeruanda eſt, ex latè deductis per Abbat. *in cap.
poſtulaſtis num. 8. de conceſ. præbend.* Dec. *conſ. 160. in prin.*
Put. *deciſ. 105. num. 5. & 6. lib. 3.*

Ex ijs ſequitur, quòd conſuetudo in materia præceden-
tiæ, vt ſubſiſtat debeat eſſe non ſolùm rationabilis; ve- 9
rùm etiam conſtans, & non claudicare. Eminentiſs. Card.
Otthobon. *dec. 4. num. 36. & 37.* vnde non valet conſuetu-
do, quòd prius recepti præferantur poſtea receptis, ſi po- 10
ſtea recepti ſint inſtituti in ordine maiori, *cap. ſtatuimus
de maior. & obedien.* vbi Abb. Seraph. *deciſ. 716. num. 4.
& 5.* vbi quod irrationabilis quoque reputetur conſuetu- 11
do, per quam non habens dignitatem præferatur illam ha-
benti Aretin. *conſ. 23. in fin.* Dec. *in l. cum quid num. 24. ſi cert.
petat.*

Conſuetudo autem irrationabilis nunquam poteſt fi- 12
gere pedes, & redditur impræſcriptibilis. *cap. fin. de con-
ſuet.* Rot. *dec. 232. num. 15. par. 7. rec.* Nec per tempus
immemorabile induci poteſt, Couar. *var. reſol. lib. 2. cap.
13. num. 5.* & ita dixiſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis
per Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 800. lit. A. verſ. con-
ſuetudo.* Et dicitur irrationabilis ſi ſit ſcandaloſa, vel
aliquem indebitè grauet, vel ſi bono communi, aut li-
bertati Eccleſiæ aduerſetur, latè Paul. de Rubeis *in adnot.
ad dec. 28. num. 13. & 14. par. 3. recen.* & cum in hac mate-
ria non poſſit dari certa regula relinquitur arbitrio Iudi-
cis, an conſuetudo ſit irrationabilis, Menoch. *de arbi-
tratr. Iud. caſ. 82.* Rot. *deciſ. 28. num. 1. par. 3. recen.* vbi
quod dicatur irrationabilis ſi deroget iuri naturali vel Di-
uino, vel ſit contra leges, & Conſtitutiones Eccleſiaſticas,
vel contra dicta SS. Patrum, ſi ſit nutritiua peccati, aut
contra bonos mores, aut contra bonum publicum.

Ad inducendam tamen conſuetudinem in materia
præcedentiæ, conſtare debet quod actus facti fuerint ea
intentione, vt conſuetudo induceretur, cum aliàs ex gra-
tia potuiſſent fieri, ne deretur iuris ſui renunciatio, quæ
in dubio non præſumitur, vt ex gloſ. & Dec. tradit. Gra-
tian. *diſcept. 298. num. 8. verſ. quia reſpondetur,* Burat. *dec.
19. num. 14.*

Vnde probanda eſt conſuetudo cum ſuis qualitatibus 13
requiſitis ad eam inducendam, primò ſcilicèt frequen-
tia

Digitized by Google

tia actuum, Bart. in l. de quibus num. 3. & ibi Bal. num. 37. ff. de legat. ſecundo, quod iſti actus facti fuerint ſcientibus pluribus, vel omnibus de populo, vel ſaltem eius maiori parte, Alex. conſ. 131. num. 9. lib. 2. Dec. conſ. 483. num. 25. & conſ. 536. num. 9. Burat. deciſ. 3. num. 4. Tertiò quod iſti actus, ipſaque conſuetudo habuerit principium voluntarium, & non violentum, latè Pariſ. conſ. 27. num. 41. lib. 1. Coccin. dec. 400. num. 4. Quartò actus debent eſſe vniformes, ita vt vnicus actus in contrarium infringat conſuetudinem, illamque non extare probet, vel ſaltem interrumpat etiam ſi mille actus ad eam inducendam geſti eſſent, Bart. in l. 2. num. 22. ff. ſolut. matrim. Surd. conſ. 393. num. 23. & 24. Scrader. de feud. p. 10. ſect. 20. num. 157. Gregor. XV. deciſ. 162. num. 8. & 9. vbi Adden. num. 15. Quintò requitur vt ſit inducta per ſcientiam, & non per errorem præcipuè ſi ſit contra ius, Bart. in l. de quibus verſ. rectè initiatum de legat. & gloſ. magna in cap. fruſtra verſ. item quod non per errorem 8. diſtin. Rot. deciſ. 19. num. 11. coram Burat. & dec. 524. num. 4. p. 1. recen. Sextò requiritur vt ſit in iudicio obtenta, quando eſt correctoria iuris, Socin. iun. conſ. 73. num. 5. lib. 4. Gig. conſ. 25. num. 31.

15 Ex actibus facultatiuis conſuetudo non inducitur, Dec. conſ. 175. ſub num. 6. verſ. propterea licet, Rol. conſ. 53. num. 38. lib. 2. Surd. conſ. 127. num. 81. Gratian. diſcept. 298. num. 10. Greg. XV. dec. 162. num. 10. ibique adden. lit. C. Rot. deciſ. 536. num. 4. p. 2. recen.

16 Sed facultatiua materia non dicitur, quando præcedit titulus, quia tunc ſubſecuti actus præſumuntur facti in vim tituli præambuli ad excluſionem actus voluntarij, prout etiam excluditur præſumptio facultatis ex actuum pluralitate per longum temporis interuallum geſtorum; pariter excluditur fauore piæ cauſæ, vel diuini cultus latè Beltram. in adnot. ad Gregor. XV. deciſ. 162. lit. C.

17 Conſuetudo de vno actu ad alium extendi non poteſt, Natta conſ. 46. num. 2. Seraph. dec. 326. num. 2. præcipuè ſi ſit contra ius commune, quo caſu non fit extenſio de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum Maſtril. de Magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 36. à Ponte dec. 8. num. 11.

18 Ac proinde conſuetudo tamquam ſtricti iuris eſt probanda in ſpecie in loco de quo agitur, cum non extendatur, Alex. conſ. 68. num. 19. lib. 2. Dec. conſ. 483. num. 22. Surd. conſ. 527. num. 26. Giouagnon. reſponſ. 94. num. 14. lib. 1. Staiban. iun. reſol. 98. num. 102. Seraph. dec. 1159. num. 6. Caualer. deciſ. 172. num. 5. dec. 637. num. 13. Rot. dec. 799. in fin. p. 1. diuerſ. 453. num. 2. coram Durano, & in Calagurritana Beneficij S. Aſcenſij, & Daualilis 17. Aprilis 1654. §. nec allegatam coram Zarate.

19 Ampl. vt etiam ſit probanda in indiuiduo in caſu controuerſo probationibus pernecesſe concludentibus Cæſ. de Graſſ. dec. 6. num. 5. de probat. Seraph. dec. 126. num. 2. Gregor. XV. dec. 45. num. 6. dec. 162. num. 2. Rot. dec. 662. num. 3. p. 3. deciſ. 323. num. 24. p. 4. tom. 2. recen. cum alijs in Fulginaten. hæreditatis 14. Februar. 1650. §. nec etiam præfatio in fin. coram Veroſpio.

20 Conſuetudo quæ non eſt contra ius, licèt ſit præter ius inducitur, & probatur per ſpatium decem annorum, Abb. in cap. cum ſint num. 6. in fin. verſ. ideò conſuetudo de decim. Rot. dec. 163. num. 4. p. 2. diuerſ. vnde per decennalem obſeruantiam ius à conſuetudine conſtituitur Gloſ. in cap. fin. in verbo conſuetudo de conſuet. in 6. Rot. d. 279. n. 2. dec. 722. num. 1. p. 1. recen. & in Mediolanen. ſuſtentationis libri 30. Maij 1650. §. eoque
21 magis coram Dunozet. & ad hunc effectum ſufficit quod teſtes deponant à tali tempore citra per dictionem ſemper Decian. conſ. 51. num. 32. lib. 1. Seraph. deciſ. 1159. num. 3.

22 Si verò ſit contra ius requirit lapſum quadraginta annorum, cap. vltim. in fin. de conſuet. vbi glo. vltim. in prin. & communiter Canoniſtæ, & præcipuè Abb. num. 11. Butr. ſub num. 39. verſ. vnde tenet, cum alijs per Rot. dec. 524. num. 3. p. 1. recen. Burat. dec. 19. num. 7. dec. 550. num. 4. vbi cum duobus actibus ad minus dec. 800. num. 9. Adden. ad eundem dec. 3. num. 15. Rot. dec. 1. num. 17. p. 4. tom. 2. recen. dec. 419. num. 5. dec. 649. num. 4. coram Caualer.

Sed quod de iure canonico in materia præceden- 23
tiæ ſufficiat conſuetudo decennalis, tenet Aret. conſ. 23. num. 11. in 3. dub. Anna conſ. 40. num. 5. Gram. deciſ. 64. num. 34. Maſtril. de Magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 4. dummodo iuri communi non aduerſetur Add. ad Burat. dec. 3. num. 15. ſed potius ad idem reuertatur deciſ. 274. num. 3. p. 4. tom. 1. recen. dec. 73. num. 3. dec. 95. num. 2. dec. 356. numer. 1. coram Caualer.

Quinimò quod ſufficiat conſuetudo facti, quę præci- 24
puè reſultat ex obſeruantia, ad quam inducendam non requiritur longum tempus, ſed ſolum ita in certis actibus aliquando ſeruatum fuiſſe, vt docent Doctores relati per Maſtril. de Magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 33. & 34. 25

Quod præcipuè ſibi locum vindicat in petitorio, cum in poſſeſſorio vnicus, & vltimus actus poſſeſſionis exuberet, cap. cum Eccleſia Sutrina vbi Panor. & alij de cauſ. poſſeſſ. & propriet. l. item Mela §. ſed ſi alimenta ff. de aliment. & cibar. legat. Vincen. de Anna ſing. 96. & alleg. 131. num. 1. lib. 2. Burſat. conſ. 343. num. 74. lib. 4. Menoch. conſ. 126. num. 6. cum alijs per Maſtril. de Magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 35. Et in puncto præcedentiæ ad acquirendam quaſi poſſeſſionem præcedendi pariter ſufficit vnicus actus, iuxta theoricam Ripæ in cap. cum Eccleſia num. 91. & ſeq. de conſtit. Xamar. de offic. Iud. & Aduocat. p. 1. q. 2. num. 69. Rot. in Thaurinen. delationis Baldachini 9. Iulij 1646. §. quia cæteris coram Eminentiſſ. Card. Corrado.

Lim. procedere ſi actus ſit conſtans, adeo vt in nihilo 26
claudicare videatur, ſecus ſi actus ſit æquiuocus, nam ex eo non acquiritur præcedendi ius, Rot. dec. 46. num. 7. apud Poſt. de manuten. deciſ. 229. num. 7. deciſ. 333. num. 6. p. 1. recen. & in Albiganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. §. nihil ad id coram Bichio.

Lim. 2. ſi poſſeſſio non ſit violenta, & turbatiua, nam tunc 27
tamquam vitioſa ad nihilum inſeruit, Seraph. dec. 964. n. 6. Rot. dec. 142. num. 4. p. 5. dec. 79. num. 9. p. 7. recen. præcipuè ſi ſit iunior, cum præſumatur violenta, & clandeſtina, Rot. dec. 78. n. 1. p. 6. recen.

Quando conſuetudo eſt legitimè præſcripta per vni- 28
cum actum in contrarium non tollitur, ad tradita per Nat. conſ. 636. num. 18. Rot. in Bononien. fideicommiſſi de Glauarinis 1633. ſub. §. fin. coram Ghislerio.

Ceſſante particulari conſuetudine recurrendum eſt ad 29
conſuetudinem Cathedralis in materia præcedentiæ, Federic. de Sen. conſ. 152. num. 2. verſ. idem ſi de alia, Sperel.
dec. 76. num. 9. Et ad tollendas omnes lites, & controuer- 30
ſias, quæ occaſione præcedentiarum ſuboriri poſſunt, ſi propria, & particularis ceſſet conſuetudo, recurrendum eſt, & ſeruari debet id, quod in alma Vrbe omnium Magiſtra ſeruatur, vt ſanciuit Sac. Cong. Epiſcop. & regular. 26. Auguſti 1593. quę reſolutio relata ab Eminentiſſ. Cardinal. Alexandrino, placuit Sanctiſſimo, & iuxta eam reſcribi mandauit occurrentibus caſibus, de qua Campanil. in diuerſ. iur. Canon. cap. 13. ſub n. 121. Quarant. in ſumm. Bullar. in verbo præcedentia, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 78. num. 24. p. 3. Sperel. deciſ. 76. num. 16. tom. 1. Caualer. dec. 588. num. 7.

Conſuetudo contra formam præſcriptam à Cęremo- 31
niali Epiſcoporum circa modum incedendi, & dirigendi publicas, & priuatas proceſſiones, aliaſque Eccleſiaſticas functiones, penitus abrogata fuit à Clemente VIII. conſtitutione ſuper obſeruantia eiuſdem cæremonialis ſub ampliſſimis clauſulis derogatorijs, ex quibus non modo prçterita, ſed futura etiam, & ſubſequens cenſeatur ſublata reſiſtente lege, quæ ſemper loquitur, iuxta tex. in l. Adria-
nus C de hered. tum etiam ex decreto irritanti ibidem ap- 32
poſito, quod radicitùs inficit actum aliter geſtum cap. ſi eo tempore de elect. in 6. Caſſador. dec. 1. num. 2. de reſtit. ſpoliat. dec. 3. in prin. eod. tit. annus dec. 24. num. 5. p. 2. diuerſ. dec. 62. num. 6. p. 6. recen. & in puncto Cæremonialis, & præcedentię Sperel. qui alios allegat dec. 179. num. 34. &
35. tom. 2. & tollit conſuetudinem nedum in prçteritum, 33
ſed etiam in futurum, & impedit præſcriptionem, vt latè tradit Gabr. in tit. de Clauſ. concl. 3. num. 39. & 40. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. glo. 67. num. 50.

34 Lim. quod Cæremoniale non tollat immemorabiles,
& laudabiles conſuetudines, ſed abuſus, vt ſæpè cenſuit
Sac. Congregatio iuxta reſolutiones relatas per Barboſ. *de
canon. & dignitat. cap. 33. num. 24.* Garz. *in addit. ad 3. p. c. 2.*
35 *num. 191.* Conſuetudo autem immemorabilis nunquam
cenſetur ſublata, niſi de ea fiat expreſſa mentio, vt com-
probat Garz. *de benef. p. 3. c. 2. num. 194. & ſeq.* & patet ex de-
clarationibus per eum relatis, Dian. *reſol. moral. p. 6. tract.
5. reſol. 32.*
36 Sublim. quando conſuetudo eſt irrationabilis, latè San-
ctarel. *var. reſol. tom. 1. q. 4. num. 37.* Diana *loco ſupra citato*,
Sperel. *deciſ. 179. num. 38. tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Clerus ſæcularis conſtitutus fuit à Sanctis Apoſtolis.*
2 *Clerus ſæcularis præcedere debet Regularibus etiam in eorum Eccleſijs & n. 5.*
3 *Qualis ordo præcedentiæ ſeruari debet inter Clericos, & Regulares.*
4 *Ordo incedendi in proceſſionibus qualis eſſe debeat. Cæremoniale Epiſcoporum habet vim legis, ibidem.*
6 *Ordines Regularium in Vrbe in proceſſionibus cum interuentu Sanctiſſimi quomodo inter ſe præcedant.*
7 *Religiones quæ ad proceſſionem non tenentur accedere.*
8 *Regulares diſtantes à Ciuitate per milliare non tenentur accedere ad proceſſiones.*
9 *Clerici ſæculares non debent mixtim incedere cum Regularibus.*
10 *Presbyteri præcedere debent inter ſe iuxta antianitatem ordinis, & non ex gradu Doctoratus n. 11.*
12 *In Concilijs ſecundum eorum ordines vnus alteri locum cedere debet.*
13 *Clerici ſeminarij debent in publicis proceſſionibus incedere ante Clerum ſæcularem, & relinquere primum locum Canonicis Collegiatarum num. 14.*
Contrarium quod debeant incedere cum Capitulo Cathedralis num. 15.
16 *Reta ſolet reuerenter deferre reſolutionibus Sacrarum Congregationum.*
17 *Regulares, & Confraternitates laicorum quomodo inter ſe præcedere debeant, & n. 18.*
19 *In materia præcedentiæ, ad tollendas differentias, obſeruandum eſt quod in alma Vrbe ſeruatur.*
20 *Quod Romæ ſeruatur vti Capitis orbis ſeruare debent aliæ Ciuitates.*
21 *Confraternitatibus an à præcedentia in vno actu quæratur poſſeſſio præcedendi in omnibus alijs: intellige, & limita vt n. 22.*
23 *Ex poſſeſſione vniuerſali quando ad particularem inferatur.*
24 *Poſſeſſio generalis à titulo vniuerſali cauſata comprehendit omnia ſub eadem vniuerſitate contenta limita vt n. 25. & 26.*
27 *Inter Religiones in materia præcedentiæ attendendæ ſunt inſtitutiones, & approbationes. Lim. vt n. 28.*
29 *Ordo Carmelitarum præcedit Ordinem fratrum de Mercede.*
30 *Monachi Ciſterſienſes trium fontium, & S. Crucis in Hieruſalem præcedunt Monachos Cæleſtinos S. Euſebij.*
31 *Ciſtercienſes B. Mariæ Fulien. præferuntur Mendicantibus.*
32 *Cæleſtini præcedunt Oliuetanos.*
33 *Canonici Regulares poſt Clerum ſæcularem locum habere debent, & præcedunt etiam Caſinenſibus.*
34 *Mendicantes præcedentiam Monachis tribuere debent.*
35 *Fratres S. Dominici præcedunt omnibus Mendicantibus.*
36 *Fratres Minores S. Franciſci de Obſeruantia habent locum ante fratres Minores Conuentuales.*
37 *Fratres Tertij Ordinis prius in loco Monaſterium habentes præcedunt fratres S. Franciſci de Obſeruantia.*
38 *Fratres Beati Ioannis Dei vt præcedant Mendicantibus quid obſeruandum ſit.*
39 *Oliuetani quando præcedant Monachos Montis Virginis.*
40 *Pluribus euiſdem ordinis Monaſterijs exiſtentibus in eodem loco præcedentia danda eſt ordini, qui prius in loco Monaſterium habuit, etiam quo ad alios poſteriores, ſi mixtim incedant.*
41 *Procurator Generalis Minorum de Obſeruantia præcedit in Capella Pontificia Procuratori Generali Fratrum Conuentualium.*
42 *Milites Hieroſolymitani quomodo inter ſe præcedant, Quid inter Baiulos & Milites Magnæ Crucis num. 43. Quid inter Eccleſiæ Priorem, & alios Priores n. 44. Quid inter dictum Priorem, & Epiſcopum Meleuitanum num. 45.*
46 *Minor dignitas in loco vbi habet iuriſdictionem præcedit maiorem dignitatem iuriſdictionem non habentem.*

Clerus ſæcularis, Regulares, & Confraternitates Laicorum quomodo inter ſe præcedere debeant.

ADNOTATIO III.

CLerus ſæcularis ab exordio naſcentis Eccleſiæ 1
conſtitutus fuit à SS. Apoſtolis, *cap. 1. verſ. ſim-
pliciter, & cap. nemo 21. diſt.* & latè comprobat Albert.
de Trot. *de perfect. Cleric. q. 17. num. 5.* vnde ex ſæcu-
larium Clericorum cœtu efformatur Eccleſiæ ſena-
tus, *cap. alia 16. quæſt. 1.* Sperel. *dec. 179. n. 18. tom. 2.*
Propterea tamquam omnium antiquior & dignior 2
debet ſemper, & in omni loco habere præceden-
tiam ſupra Regulares, etiam in ipſorum Regularium
Eccleſijs, iuxta vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem, ita
ſæpè cenſuiſse *Sac. Cong. Rit.* patet ex declarationibus re-
latis per Barboſ. *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 43. num. 191. & in
ſumma Apoſtolic. deciſ. collect. 590. num. 9. & collect. 643.
num. 2. 3. & 4. & de canon. & dignitat. cap. 18. num. 69.*
Aldan. *in compend. canon. reſol. lib. 2. tit. 16. num. 44.* Felin.
in rub. de maior. & obedien. num. 5. Homobon. de Bon.
de ſtatib. humanæ vitæ p. 1. cap. 22. in prin. Ferruſin. *tract.
de præceden. Eccleſ. q. 14. num. 1.*
Ordo verò præcedentiæ ſeruandus inter Clericos, & 3
Regulares habetur ex *Bulla B. Pij V. incip. Diuina diſpo-
nente clementia*, de qua Barboſ. *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 43.
num. 181.* vt ſcilicet primo loco Clerici ſæculares, inter
quos Cathedralis Eccleſiæ Canonici, deinde Colle-
giatarum Eccleſiarum, poſtea Parochi, & demum
cæteri Clerici, inter Regulares verò Canonici San-
cti Auguſtini, & Ordines Monachales iuxta cuiuſque
antiquitatem ſucceſſiuè Mendicantes, Prædicatores ſci-
licet, Franciſcani, Auguſtiniani, & Carmelitæ.
Et in Cæremoniali Epiſcoporum *lib. 2. cap. 32. fol.* 4
mihi 315. præſcribitur ordo incedendi in proceſſioni-
bus, nempe, vt Confraternitates præcedant, ſe-
quantur Religioſi, poſtmodum Clerus, & Eccleſiæ
collegiatæ, & vltimo Clerus Eccleſiæ Cathedralis,
quod Cæremoniale præcisè obſeruari mandauit fel.
recor. Clem. VIII. iuxta breue motu proprio edi-
tum, & ibidem impreſſum. Quod quidem Cæremo-
niale tamquam deciſorium vim legis obtinet iuxta
notata per *Doctores in cap. conſuluit de ſeruis non ordin.*
vbi Hoſtien. *num. 7.* Lother. *de re benef. lib. 1. q. 16. num.*
123. Gratian. *diſcept. 151. num. 7.* cum alijs per Spe-
rel. *dec. 179. num. 23. tom. 2.* Ruſus idem Clemens
VIII. per aliam Conſtitutionem, quæ incipit, *quæ
ad remouenda ſub die 5. Nouembris* 1605. ex voto Sac.
Congreg. Rituum declarauit Clerum ſæcularem in omni-
bus locis etiam in proprijs Monachorum, & Regu- 5
larium Religioſorum quorumcumque Eccleſijs præfe-
rendum eſſe, & præcedere debere, quam conſtitutio-
nem confirmauit, & obſeruari mandauit Gregor. XV.
per ſuam conſtitutionem *incip. Alias à felic. rec. die 3. Au-
guſti* 1622.
Vnde Gama *deciſ. Luſit. 1. num. 7.* refert obſeruaſſe, 6
& vidiſſe in Vrbe in publicis proceſſionibus cum inter-
uentu

Digitized by Google

uentu S.D.N. eos, qui loca S.Pontifici proximiora occu-
pabant cęteris pręeuntibus anteferri, & quoad Regulares,
quod primum locum obtinebant Canonici Regulares S.
Saluatoris in Lauro, ſecundum de Pace, 3. Monachi San-
cti Pauli, 4. qui vocantur Sancti, 5. Sancti Petri in
Vincula, 6. S. Alexij, 7. S. Dominici, 8. Seruitę, de-
inde quod præibant Monachi Sancti Clementis, poſtea
Carmelitani, deinde S. Auguſtini Obſeruantes, poſtea
S. Auguſtini, S. Mariæ de Populo, Obſeruantes S. Franci-
ſci, item Clauſtrales S. Franciſci, Capuccini Franciſcani,
Sancti Stephani Rotundi, Sanctiſſimæ Trinitatis,
S. Honufrij, Ieſuati, quod etiam refert Barboſ. *in Concil.
Trid. ſeſſ. 25. cap. 13. num. 60. verſ. præcedere debent*, vbi ſub-
dit, an hodie ita obſeruetur Romæ ſe nunquam animad-
uertiſſe.

7 Adſunt diuerſæ aliæ Religiones, quæ ad proceſſiones
accedere non tenentur, ſcilicet Patres Societatis Ieſu ex
indulto Gregorij XIII. Clerici Regulares Congregationis
S. Pauli decollati ex indultu Sixti V. Clerici Regulares
pauperum Matris Dei Scolarum Piarum ex conſtitutio-
ne Vrbani VIII. Canonici Regulares Lateranen. ex de-
claratione Sac. Cong. ſub die 3. Iulij 1616. Monachi Con-
gregationis Caſſinenſis excepta proceſſione Sanctiſſimi
Sacramenti ex Conſtit. Vrbani VIII. & generaliter omnes
8 Regulares degentes in Monaſterijs per milliare diſtantes à
Ciuitate, omneſque alij ſub arctiori Clauſura degentes,
ita vt nec in Choro cantant, nec ad mortuos accedunt,
ſed tantum ſtudijs, & lectionibus vacant, de quibus om-
nibus latè Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib. 1. cap. 45. à num.
167. vſque ad num. 176. & in Concil. ſeſſ. 25. de Reg. & Mon.
cap. 13. à num. 32. & plurib. ſequent.*

9 Clerici ſæculares ita debent præcedere Monacos, &
Regulares, vt nequeant mixtim in proceſſionibus & ſi-
milibus incedere, etiam prætextu tranſactionis, & con-
ſuetudinis, quam abuſum eſſe, & non conſuetudinem,
& propterea obſeruandum Cæremoniale Epiſcoporum,
declarauit *Sac. Rit. Congreg. die 3. Auguſti* 1602. quod de-
cretum de ordine fel. recor. Clementis Papæ VIII. inti-
matum fuit omnibus Generalibus, Prouincialibus, &
aliis quibuſcumque ſuperioribus Ordinum prout de verbo
ad verbum refertur à Sperel. *dec. 179. n. 25. tom. 2.* ex Bar-
boſ. *quem allegat de Offic. Epiſcop. alleg. 78. ſub num. 35. iuxta
nouiſſimam impreſſionem cum additionibus Lugduni impreſ.
anno* 1641.

10 Inter ipſos præsbyteros ſæculares præcedentia ſumi-
tur ex antianitate ordinis, & non ex gradu doctoratus,
quia ordo presbyteratus dignior eſt, quàm gradus docto-
ratus, vt cenſuit *Sac. Congr. Rit. in Mediolanen. 24. No-
uembr.* 1603. *in Meſſanen. Thaurimen.* 20. *Iunij* 1609. *in
Panormit.* 15. *Maij* 1610. *in Nucerion. Terra Gualdi* 19. *Ia-
nuar.* 1619. *in Catanen.* 20. *Auguſti* 1620. *& in Caphalu-
den.* 30. *Martij* 1621. de quibus Sell. *in Select. canon. cap.
47. num* 10. relat. per Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ.
collect.* 590. *n.* 10.

11 Propterea Diaconi non debent præcedere Presbyteros,
nec ante eos ſedere debent quamuis in dignitate, vel officio
Eccleſiaſtico conſtituti reperiantur per text. expreſſum
in *cap. præcipimus ſi n. 93. diſt.* & hoc idem ſeruandum eſt
in habentibus alios ſacros ordines, reſpectu aliorum ha-
12 bentium minores, & ſic in Concilio ſecundum ordinem
vnum alteri locum cedere debere ſtatuitur in *cap. Epi-
ſcopos 17. diſt.* ibi & ſuorum ſibi prærogatiuam ordinum
vindicate, ad tradita per Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 18.
num.* 10.

13 Clerici Seminarij debent in publicis proceſſionibus
primi incedere ante Clerum ſæcularem, digniorem tamen
locum Curatis relinquere tenentur *Sac. Congr. Rit. in Ca-
puanas. Settembr.* 1607. *in Adrien. Rodigij* 21. *Martij* 1620.
Aldan. *in Compend. canon. reſol. lib. 3. tit. 21. num.* 12. relat.
per Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collect. 667. num. 6.* &
14 multò magis Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ, quibus
nullo modo præcedere debent, *eadem Sac. Cong. Rit.
in Fundana* 20. *Decembris* 1601. *Barboſ. loco citato
num.* 7.

15 Contrarium quod Clerici Seminarij non videantur ſe-
parari poſſe à Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, eiuſque
corpore; cum Clericorum Seminarium ſit membrum Ec-
cleſiæ Cathedralis tamquam ab eadem inſtitutum, cui
diebus feſtiuis inſeruire tenentur iuxta diſpoſitionem
Sac. Concilij Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 18. Vnde cùm
non debeant membra à ſuo corpore ſeparari pariter neque
debent diſiunctim à Canonicis Cathedralis incedere,
vt Curatis, & Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum di-
gnior locus relinquatur, & præcedentia tribuatur, niſi
fortaſſe Curati, & præfati Canonici incederent ſub vnica
cruce ipſius Cathedralis, verùm quia pro prima opinione
adſunt declarationes Sacræ Congregationis, eiſdem
adhærere debemus, prout Rot. ſemper conſueuit reue- 16
renter deferre, vt patet ex deciſionibus cumulatis per Spe-
rel. *deciſ. 179. num. 25. in fin. tom. 2.* Gregor. XV. *deciſ.* 310.
num. 7.

Ad tollendas igitur omnes differentias circa præceden- 17
tiam inter Confraternitates Laicorum, & Regulares
Mendicantes emanauit conſtitutio felic. recor. Gregor.
XIII. incip. *Expoſcit.* ſub die 5. Iunij 1583. *Bullar. veter.
ex ordine 76. fol. 1353. & Bullar. Cherub. 84. §. 3. fo. 352. tom.*
2. qua ſtatuitur vt Regulares, ſicut Confraternitatum
Sodales, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac
iuris præcedendi ſunt, omni appellatione remota in pro-
ceſſionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere
debeant, quando vero non probatur aut non conſtat de
quaſi poſſeſſione præcedentię inter Fratres Mendicantes,
ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ, inter Confra-
tres vero, ij qui prius pallijs, ſeu ſaccis vſi ſunt ſimiliter
præcedentiam obtineant; hoc tamen obſeruandum eſſe
declarat quo ad ordines Mendicantes in proceſſionibus
tantum, in Conciliis vero Generalibus, & aliis actibus
publicis, ſiue priuatis ſeruandam eſſe rationem circa
modum præcedendi iuxta eorum prærogatiuas, & ita
ſecundum hanc Gregorianæ conſtitutionis diſpoſitionem
ſæpè *Sac. Congreg. Rit. & Epiſcop. cenſuiſſe*, conſtat ex de-
clarationibus latè congeſtis per Barboſ. *de iur. Eccleſ. in
tit. de ſtat. & vit. regular. cap. 43. num.* 182. *& ſeq. tom.* 1.
hanc tamen conſtitutionem non habere locum in 18
Religionibus non mendicantibus, aſſerit Valenzuel *conſ. 1.
num.* 78.

Sed quia poſt dictam conſtitutionem multæ exortæ 19
fuerunt lites circa modum procedendi inter Regulares,
ideò ad eas componendas, & in futurum auferendas ſub
die 26. Auguſti 1593. *Sac. Cong. Epiſc. & Regular.* illud in
futurum obſeruandum cenſuit, quod in Alma Vrbe,
omnium Magiſtra ſeruatur, & ita in caſibus occurrenti-
bus ſemper reſcribendum eſſe ſanciuit idem Gregor. XIII.
conſtit. incip. Expoſcit emanata ſub die 30. *Auguſti* 1593. de
qua Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 78. num.* 24.
Etenim cum Roma ſit caput Orbis, id, quod ipſa ſeruat ad 20
eius exemplum ſeruare debent aliæ Ciuitates, Vincen. de
Franch. 253. *num.* 6.

A præcedentia in aſſociatione cadauerum quòd Con- 21
fraternitatibus quæratur poſſeſſio præcedendi in omnibus
proceſſionibus concurrente cauſa vniuerſali dignitatis, &
antiquitatis, docet Bart. *in l. repet. l. 1. num. 24. verſ. tu. dic.
C. de eman. liber.* Felin. *in cap. audiſtis num. 19. de præ-
ſcript.* Rot. *dec. 239. num. 12. p. 2. diuerſ. & in Albiganen.
præcedentiæ* 20. *Iunij* 1653. §. *nec dubitandum coram Bi-
chio.*

Lim. non procedere, ſi quo ad alia, & in aliis 22
actibus aliæ Confraternitates reperiantur in quaſi poſſeſ-
ſione præcedendi, vel ſi dicta præcedentia in aſſociatio-
ne cadauerum emanauerit ex aliqua particulari ratione,
ſcilicet ſi cadauer aſſociatum eſſet alicuius ex Confratribus
alterius Confraternitatis Rot. *deciſ. 779. num. 6. & 7. coram
Merlino.*

Licèt enim ex vniuerſali poſſeſſione ad particularem 23
inferatur, id tamen locum habet, quando non dubi-
tatur rem particularem eſſe de pertinentibus ad ius vni-
uerſale, ex doctrina Bald. *in l. 1. n. 2. lect. num. 24. verſ.
tu. dic. C. de emancip. lib. in cap. audiſtis num. 19. poſt med. verſ.
cæterum quia contra hoc de præſcrip.* Rot. *deciſ. 282. num. 10.
p. 6. recen.*

Poſſeſſio quidem generalis à titulo Vniuerſali cauſa- 24
ta ſolum comprehendit omnia ſub dicta Vniuerſalitate,
& genere contenta, Bald. *vt ſupra*, Seraph. *dec. 1047. num.
1. & 2.* Mannic. *dec. 320. num. 6.* Gregor. XV. *deciſ. 557.
num. 5.* ibique Add. *num. 6. & 7.* Rot. *dec. 139. num. 12. p. 2.
diuerſ.*

Lim.

25 Lim. non procedere ſi aliquis reperiatur in poſſeſſione particulari reſpectu certi actus, vel rei, nam tunc quaſi poſſeſſio vniuerſalis deducta ex vniuerſitate cauſæ non ſuffragatur quoad illum actum, & rem in particulari, nec quaſi poſſeſſio contra vnum regulariter ſuffragatur contra alium Crauet. *conſ.* 331. *num.* 113. Pariſ. *conſ.* 37. *num.* 17. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 331. *num.* 113. Poſt. *de manuten. obſer.* 73. *num.* 172. Adden. ad Greg. XV. *dec.* 157. *num.* 12. Put. *dec.* 301. *num.* 1. *lib.* 2. Burat. *dec.* 222. *num.* 12. Rot. *dec.* 767. *num.* 2. *p.* 3. *recen. & in Sanctæ Seuerinæ decimarum* 14. *Ianuar.* 1950. *§. fin. coram Royas.*

26 Lim. 2. nec procedere ſi adſit reſiſtentia iuris, nam tunc poſſeſſio non extenditur ad alios actus etiam eiuſdem ſpeciei, Put. *dec.* 301. *num.* 1. *lib.* 2. Addeo. ad Gregor. XV. *dec.* 557. *num.* 12.

27 Inter Religiones in materia præcedentiæ attendendæ ſunt ordinum inſtitutiones, & approbationes, adeo vt illa, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione debeat præcedere, *glo. in cap. quorumdam in verbo prædicator de elect. in* 6. *adnotata per Doctores in l. honores ff. de Decurion. in l. fin.* vbi Bart. *C. de Thoron. lib.* 12. Nouar. *conſ.* 5. *de ſtat. Monac.* Caſſan. *in Catalog. gloriæ Mundi p.* 4. *conſid.* 52. *verſ. ergo modo*, Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 36. Rot. *dec.* 26. *num.* 1. *p.* 2. *recen.*

28 Lim. procedere, ſi Religiones priùs inſtitutæ, & approbatæ collegialiter viuant, aliàs Religioſis viuentibus vti ſingulis præcedere debent alij Religioſi, vel Monachi Religionis poſteriùs approbatę collegialiter viuentes, vt dixit Rot. *dec.* 11. *num.* 112. poſt Tamburin. *de iur. Abbat.*

29 Hinc eſt, quòd ordo Carmelitarum præcedere debet Ordinem Fratrum de Mercede tamquam prius inſtitutus, & approbatus, cum Ordo Carmelitarum fuerit inſtitutus ante Concilium generale, vt legitur *in cap. fin. §. ſanè ad prædicatorum de Relig. dom. in* 6. & approbatus fuit per Honorium III. anno ſalutis 1225. Et ordo B. Mariæ de Mercede inſtitutus fuerit per eumdem Concilium Generale, & approbatus per Gregorium IX. anno 8. ſui Pontificatus, qui Gregorius IX. fuit Pontifex creatus poſt Honorium, vt animaduertit Rot. *dec.* 26. *num.* 1. *p.* 2. *recen.* & ita cenſuiſſe *Sac. Cong.* 21. *Auguſti* 1604. refert Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 187. *tom.* 1. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 37. *verſ. item tom.* 3. *& in Sum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 590. *num.* 26. Michael Ferrus *de præceden. Eccleſ. q.* 45. *num* 4. Emanauit Conſtit. Clement. VII. ex ordine *Bullar. Cherub.* 95. *tom.* 3. *fol.* 143.

30 Monachi Ciſtercienſium trium fontium, & S. Crucis in Hieruſalem Vrbis præcedere debent Monachos Sancti Euſebij Ordinis Cæleſtinorum, quia Ciſtercienſium ordinem inſtituit S. Robertus Monachus S. Benedicti anno Domini 1098. & paulò poſt Vrbanus II. approbauit, vt poſt alios refert Platina *in vita eiuſdem Pontificis in fin.* Ordo vero Cæleſtinorum fuit per ducentos annos poſtea à S. Petro Moraneo, qui fuit Papa Cæleſtinus V. inſtitutus ſub eadem regula S. Benedicti Caſſan. *in Catal. glor. Mundi p.* 4. *conſiderat.* 60. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 36. vbi ita firmaſſe *Rot. in Romana præcedentiæ* 24. *May* 1600. *coram Cardinali Lancellotto.*

31 Ciſtercienſes verò reformati Ordinis Sanctæ Mariæ Fulien. præferuntur Mendicantibus, & ante eos præcedentiam habent ex conſtitutione Clement. VII. *ex ordine* 56. *Bullar. Cherub. incip. Regis edita* 9. *Gebruar.* 1599. *tom.* 3. *fol.* 72. *alias fol.* 53. de qua Micheal Ferrus *de præceden. Eccleſiaſt. q.* 43. *num.* 5.

32 Cæleſtini præcedere debent Monachos Oliuetanos vti Moderniores, vt firmauit Rot. *in Salernitana præcedentiæ* 14. *May* 1622. *coram Card. Caualer.* penes Tamburin. *de iure Abbat. diſ.* 25. *q.* 8. *& inter eius impreſ. dec.* 588. *& coram Burat. dec.* 868. *num.* 1. relat. per Sperel. *dec.* 179. *num.* 17. *tom* 2.

33 Canonici Regulares ea ratione quòd ſint ad inſtar Clericorum digniorem locum immediatè poſt Clericos ſeculares in proceſſionibus obtinere debent, vt contra Monachos Caſinenſes reſolutum fuit, & declarauit Pius IV. vt ex Breue Apoſtolico relato vnà cum allegationibus ab Aduocatis Curiæ Romanæ tunc factis à Tamburin. *de iure Abbat. diſ.* 25. *q.* 1. *tom.* 1. quem allegat. Sperel. *dec.* 179. *num.* 15. *tom.* 2. vbi quòd contrariæ allegationes pro Monachis Caſinenſibus impreſſæ reperiantur in calce *conſil. Card. Zabarellæ.*

34 Fratres Mendicantes ſemper, & vbique tribuere debent præcedentiam Monachis, ex declarat. *Sac. Cong. Rit. in Monopolitan.* 23. *Martij* 1619. de qua Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 189 *tom.* 1.

35 Fratres S. Dominici præcedunt omnibus alijs fratribus Mendicantibus ex conſtitutione B. Pij V. 71. *Bullar. nono tom.* 2. *& Clem. VIII. conſtit.* 13. *tom.* 2. de quibus Cohel. *de bon. regim. cap.* 37. *num.* 27.

36 Fratres Minores S. Franciſci de Obſeruantia ante Fratres Minores Conuentuales locum habere debent ex conſtit. Leonis X. *ex ordine* 26. *Bullar. Cherub. incip. licet ſub die* 6. *Decemb.* 1517. *tom.* 1. *fo.* 320. *alias* 439. *in nouiſ. impreſ.*

37 Fratres Tertij Ordinis, ſi in loco controuerſiæ priùs Monaſterium obtinuerunt, præcedere debent fratres S. Franciſci de Obſeruantia, *Sac. Rit. Cong. in Roſſanen. Terræ nouæ* 4. *Febr.* 1615. Tamburin. *de iur. Abbat. tom.* 3. *diſ.* 25. *q.* 8. *num.* 10. Aldan. *in compen. canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 10. Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collect.* 590. *num.* 23. vbi plures Sac. Cong. Rit. reſolutiones referuntur.

38 Fratres Beati Ioannis Dei, vt habeant præcedentiam in concurſo Ordinum Mendicantium inſpiciendum eſt tempus, quo dicti Fratres Religioſi declarati fuerunt, iuxta Conſtit. Vrbani VIII. *ex ordine Bullar. Cherub.* 76. *incip. commiſ. emanat de anno* 1627. *die* 26. *Nouemb. tom.* 4. *fol.* 447.

39 Oliuetani in locis vbi collegialiter viuunt præcedere debent Monachos Montis Virginis viuentibus vti ſingulis, & priuatis, Rot. *dec.* 110. *poſt Tamburin. de iur. Abbat. tom.* 3.

40 Quando in vna Ciuitate, vel loco reperiuntur plura Monaſteria eiuſdem Ordinis, diuerſis tamen fundata temporibus, præcedentia danda eſt Ordini, qui priùs in loco Monaſterium habuit, etiam quo ad alios poſteriores Conuentus, quamuis recenter fundati exiſtant, adeo vt per primi fundationem acquiratur idem ius præcedendi totæ Religioni pro alijs Monaſterijs, quæ in eodem loco ſucceſſiuè, ſeu in futurum ædificari contingat, & hoc idem ſeruandum eſt, ſi præcedentia competat ex quaſi poſſeſſione, dummodo tamen fratres præfatorum Monaſteriorum inſimul, ac coniunctè ſub vna Cruce, ſeu Vexillo, & non diuiſim, diuerſaque corpora facientes incedant, vt in terminis conſtitutionis Gregor. XIII. declaratum eſt ſeruari: mandatum fuiſſe, teſtatur Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 192. *tom.* 1.

41 Procurator Generalis Fratrum Minorum de Obſeruantia præcedit in Capella Pontificia Procuratori Generali Fratrum Conuentualium Ordinis S. Franciſci, iuxta declarationem *Sac. Cong. Rit.* 26. *Nouemb.* 1593. relatam per Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 194.

42 Milites Hieroſolymitani iuxta eorum antianitatem præcedentiam inter ſe conſequi debent, ſecus autem quo ad milites diuerſi Ordinis, *Sac. Cong. Rit. in Militen.* 9. *May* 1609. de qua Aldan. *in compend. canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 7. Io. Mat. Nouar. *in Lucerna Regular. in verbo præcedentia num.* 7.

43 Inter Baiulos verò Capitulares, & Milites magnæ Crucis eiuſdem Religionis, eſt habendus reſpectus, ad effectum præcedendi, ad antianitatem, & non ad aliam rationem, *Sac. Congr. Rit. in Militen.* 12. *Auguſti* 1608. Aldan. *in compend. canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 8.

44 Prior Eccleſiæ præfati Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani præcedere debet omnes alios priores, quamuis priùs recepti fuerint, non obſtante quòd omnes Priores in dicta Religione ſint dignitates, eò quòd Prior Eccleſiæ habeat dignitatem cum adminiſtratione, Put. *dec.* 104. *num.* 3. *lib.* 3.

45 Vlteriùs Prior dictæ Eccleſiæ in conſilio præcedere

debet

Digitized by Google

debet Epiſcopo Meleuicano, quia dignitas Epiſcopalis,
quoad illum actum intereſſendi in Conſilio non tendit,
nec pertinet ad actum Conſilij, ac proinde non inducit
mutationem loci, eo magis quia Epiſcopus nullam iuriſ-
dictionem habet in iſtos Religioſos, & in Conſilio ſolum
interueniat, eo quod deferat magnam Crucem, & vti
conſiliarius, & non vti Epiſcopus, Put. *dec.* 104. *per tot. lib.* 3.

16 Maior enim dignitas debet reuerentiam minori, in
loco, in quo minor habet iuriſdictionem, & conſequenter
minor dignitas habens adminiſtrationem, inter illas per-
ſonas cum quibus conuenit, maiorem dignitatem præce-
dere debet, ſi nullam habeat adminiſtrationem quo
ad illas perſonas, cum quibus congregatur, *l. omnes C. vt dignit. ord. ſeruet. lib.* 12. Put. *dec*, 104. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Metropolitanus præeminentiam habet ſupra Epiſcopos ſuffraganeos, & in tota Prouincia poteſt exercere iuriſdictionem.*
2 *Ampl. vt poſſit etiam ante deferre crucem.*
3 *Ampl. vt poſſit etiam intra quamlibet Eccleſiam vti pallio.*
4 *Epiſcopus primò ordinatus præcedit aliis poſtea ordinatis etiam in Concilijs Prouincialibus non habita ratione ad dignitatem Eccleſiarum num.* 5. *&* 6.
7 *Epiſcopus habens pallium præcedit omnes alios licèt antea ordinatos.*
8 *Patriarcha primò promotus præcedit aliis.*
9 *Epiſcopus in ſua Diœceſi excepta Metropolitano in functionibus præferendus eſt omnibus etiam Archiepiſcopis.*
10 *Epiſcopus dimittens Eccleſiam retinet prærogatiuam quo ad præcedentiam.*
11 *Epiſcopus interueniens in Capitulo vt Canonicus quem locum habere debeat, & an habeat vocem num.* 12.
13 *Quando dicatur interuenire vt Epiſcopus, & quando vti Canonicus.*
14 *Archiepiſcopus Canonicus, debet ſedere in ſuo loco, & dare præcedentiam Præſidenti Capituli, ſed propter ſuam dignitatem habet locum poſt Decanum num.* 15.
16 *Epiſcopus ſi ſit Conſiliarius Principis ſedet in ſuo loco vti ſimplex Conſiliarius. Sed ante alios debet habere oſculum pacis num.* 18.
17 *Principes & ſimiles Titulati in Collaterali præcedunt Conſiliarios, ſecus in Conſilio.*
19 *Inquiſitor in materijs fidei præfertur Epiſcopo.*
20 *Canonicus ſi promoueatur ad Epiſcopatum cum retentione Canonicatus præcedit omnibus alijs Canonicis, & dignitatibus.*
21 *Ampl. vt Epiſcopus etiam titularis Canonicus debet ſedere in primo ſtallo, & præcedere alias dignitates, vt ſeruatur Romæ in tribus Eccleſijs Patriarchalibus.*
22 *Epiſcopus in ſua Eccleſia præcedere debet quoſcumque etiam Principes ſæculares, nec dare tenetur eis manum dexteram num.* 23.
24 *Debet habere Sedem in maiori culmine,*

Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, an, & quomodo præcedere debeant.

ADNOTATIO IV.

1 METropolitanus præeminentiam habet ſupra ſuos
Epiſcopos ſuffraganeos, poteſt propterea in tota
prouincia exercere iuriſdictionem ſtante conſuetudine
cap. 1. §. *nec etiam de foro competen.* Genuen. *in prax. Archiepiſ. op. Cur. Neapol. cap.* 70. *num.* 23. Quinimò in eadem
2 Prouincia non ſolum poteſt in quolibet loco etiam exem-
pto facere ante ſe deferre Crucem, *Clement. Archiepiſcop. de priuil. in* 6. Abb. *in c.* 2. *num.* 1. *vt lit. penden.* Rota Valle *conſ.* 35. *num.* 15. *lib.* 3. Fuſc. *de viſit. & Regim. Eccleſ. c.* 8. *ſub* 5. *lib.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. tit.* 2. *c.* 1. *num.*
24. *p.* 1. Verùm etiam intra quamlibet Eccleſiam poteſt vti 3
pallio, *c.* 1. *de auct. & vſu pall.* Genuen. *loco citato num.* 18. vbi latè de eius poteſtate in ſua prouincia.

Epiſcopus prius promotus, ſeu electus ſeu primò or- 4
dinatus præcedit alios poſtea ordinatos, etiam ſi ſint ipſo digniores, & illuſtriores, adeo vt in ſeſſionibus, & ſubſcriptionibus, & in Concilijs tempus ordinationis ipſorum ſeruari debeat, vt qui primò ordinatus primum locum, qui ſecundò ſecundum ſibi vindicet *cap. Epiſcoporum* 74. *diſt. cap. Epiſcopus diſt.* 17. *Sac. Cong. Rit. in Segobien.* 21. *Martij* 1609. apud Sellium *in Select. Canon. c.* 3. *num* 77. relat. per Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Epiſcopus quoad præcedentiam collect.* 290. *num.* 1.

Et ſic in Concilijs prouincialibus pro præcedentia Epi- 5
ſcoporum habenda eſt ratio ad tempus eorum ordinationis, & non ad dignitatem Eccleſiarum, earumque præeminentiam Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 13. *n.* 2. vbi ex Sell. ita fuiſſe deciſum per *Sac. Cong. Concil.* 19. *April.* 1596. *& in ſumma Apoſtolic. deciſ. dicta collect.* 290. *num.* 2.

Non enim Epiſcopus dicitur alio dignior ex hoc quòd 6
habeat maiorem Diœceſim, cum huiuſmodi reſpectus nec ſublimiorem, nec inferiorem Epiſcopum faciat, Maſtril. qui alios allegat *de magiſtr. lib.* 4. *c.* 14. *num.* 20.

Lim. procedere inter Epiſcopos non habentes pallium, 7
etenim ſi Epiſcopus habeat authoritatem, & vſum pallij, non attenditur tempus ordinationis, ſed debet omnes alios Epiſcopos non habentes præcedere ratione dicti vſus Pallij, quod eſt ſignum authoritatis Archiepiſcopalis, & in eodem plenitudo Pontificalis officij continetur *cap. niſi de auth. & vſu pall.* vnde Epiſcopus poſt receptionem Pallii poteſt ſe Archiepiſcopum nominare, & ſic præcedere omnes Epiſcopos, qui non vtuntur pallio, vt de Epiſcopo Eduen. qui ratione pallii præcedit omnes Epiſcopos Prouinciæ Lugdunenſis, ex Caſſan. *Catalog. gloriæ Mund. p.* 4. *concluſ.* 26. tradit Grat. *diſcept.* 298. *num.* 63. *tom.* 2.

Huiuſmodi autem prioritas temporis ſeruanda 8
eſt etiam inter Patriarchas, & ſic quod Patriarcha Hieroſolymitanus poſtponatur aliis tempore prioribus, licèt Ciuitas Hieroſolyma ſit aliis dignior, propter vitam, & mortem Saluatoris noſtri, Maſtril. *de magiſt. lib.* 4. *dicto cap.* 14. *num.* 23.

Epiſcopus in ſua Eccleſia, & Diœceſi in omni- 9
bus functionibus Epiſcopalibus præferendus eſt omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, etiam ipſo antiquioribus, & dignioribus, excepto Metropolitano, cui particularem reuerentiam, & honorem præſtare debet, ratione generalis iuriſdictionis, & præeminentiæ, quam habet in ſuos ſuffraganeos, Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collect.* 290. *num.* 4. vbi ita ex Sell. *in ſelect. Canon. in cap.* 3. *num.* 80. firmaſſe *Sac. Rit. Cong. in Barchinon.*

Præcedentia ratione ordinationis ita Epiſcopo eſt 10
debita, vt etiam ſi dimittat Eccleſiam, retineat hanc prærogatiuam, & præcedere debeat aliis Epiſcopis poſt ipſum electis, & conſecratis *Sac. Cong. Rit. in Miſerbon.* 4. *Martij* 1606. *relat. per* Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collect.* 290. *num.* 3.

Si Epiſcopus interueniat in Capitulo, vt Canonicus 11
debet habere ſecundum locum poſt caput Capituli, *gloſ. in c. à collatione in vltim. notatu verſ. nota vlterius*, Abb. *in cap. poſtulaſti de conceſ. præben.* Put. *d.* 104. *num.* 8. *lib.* 3 Barbol. *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 196. *verſ. circa vero in*
medio. Habet tamen vocem, & ſua vox auget numerum 12
ſecus ſi interueniat vt Prælatus, nam tunc non habet vocem, ſed ſolum poteſtatem concludendi ſuper maiorem partem Capituli, vt de communi contra Hoſtien. tradit gloſ. *in cap. à collatione verſ. nota quod Epiſcopus.*

Dicitur verò interuenire vt Epiſcopus ſi habeat hono- 13
rabiliorem locum, aliàs ſi non habeat cenſetur eſſe in Capitulo vti Canonicus, præcipuè ſi primo non ſcribat, ſed

ſedeat,

Digitized by Google

ſedeat, & ſcribat poſt Archidiaconum, vt declarat *gloſ. in dicto cap. à collatione verſ. nota vlterius, & verſ. Prælatus quod præſumitur de appellat. in 6.*

14 Archiepiſcopus pariter habens Canonicatum conſideratur dupjicis iuris, quorum reſpectu reputatur maior & dignior vti Archiepiſcopus, minor, minuſque dignus vti Canonicus, qui propterea in Capitulo debet ſedere in loco ſuo, & dare præcedentiam præſidenti Capituli *gloſ. in cap. à collatione in verb. Prælatus de appell. in 6.* Menoch. *de arbit. caſ.* 68. *numer.* 23. Gratian. *qui alios allegat. diſcept.* 106. *numer.* 6. *diſcep.* 111. *numer.* 14.

15 Verùm quia propter ſuam dignitatem, quæ inſeparabilis eſt à ſua perſona, magis honorari debet, habebit propterea primum locum poſt Decanum, ſeu præſidentem Capituli, vel Collegij, Abb. *in c. poſtulaſti* 15. *num.* 8. *& 9. col. 2. verſ. ſed quæro pro declaratione de conceſ. præbend.* Vincen. de Franch. *dec.* 138. *num.* 3. *cum alijs per* Gratian. *diſcept.* 106. *num.* 9. *& ſequen.* vbi de veriori quidquid alij in contrarium ſentiant.

16 Epiſcopus ſimiliter ſi ſit Conſiliarius Principis habebit locum ſicut quilibet ſimplex Conſiliarius, cum ibi interſit vt Cōſiliarius, & non vt Epiſcopus, Vincen. de Franc. *dicta dec.* 138. *n.* 3. extra tamen Capitulum ſeu cōſilium tanquam maior omnes antecedere debet, *cap. poſtulaſti, & cap. penult.* vbi Abb. *in 4. notab. de conceſ. præbend.* Gratian.
17 *diſcept.* 111. *num.* 14. *tom.* 2. Prout etiam Principes, Duces, & Marchiones, & ſimiles præcedunt Conſiliarios in Collaterali ſedendo, ſed quando ſunt in Conſilio pro cauſis proprijs ſedent in inferiori loco, & quandoque non ſedent Vincen. de Franc. *dec.* 138. *num.* 6.

18 Concurrente verò Epiſcopo cum Conſiliarijs Regijs, & Præſidente debet habere pacis oſculum ante ipſos, & omnes alios *Sac. Cong. Rit. in Granaten. 9. May* 1606. penes Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. dec. collect.* 290. *num.* 5.

19 Inquiſitor in materijs fidei præfertur Epiſcopo, qui licèt habeat maiorem dignitatem, tamen cum non ſit ordinata ad illum actum, maiorem prærogatiuam tribuere non poteſt, ſiquidem non eſt inconueniens, quod vna & eadem perſona ob varios reſpectus diuerſo iure cenſeatur, ita vt ſub vno reſpectu ſit dignior, & præcedat, & ſub alio ſit minus dignus, & non præcedat, vt latè comprobat Gratian, alijs relatis *diſcept.* 298. *num.* 2.

20 Si Canonicus, vel dignitas promoueatur ad Epiſcopatum cum retentione Canonicatus, vel dignitatis debet præcedere omnibus alijs Canonicis, & dignitatibus etiam ipſo antiquioribus *Sac. Congr. Rit. in Ruthen.* 24. *Septemb.* 1605. vt teſtatur Sel. *in Select. Canon. cap.* 11. *num.* 79. Barboſ. *de Canonic. & dignit. cap.* 18. *num.* 31. *& in Summa Apoſtolic. dec. collect.* 111. *num.* 12.

21 Ampl. vt Epiſcopus etiam ſi ſit ſolum titularis, vel habeat Epiſcopatum in Terris infidelium ſi ſit Canonicus debet in Choro, Capitulo, proceſſionibus, alijſque actibus ſupra omnes alios Canonicos, aliaſque dignitates eiuſdem Eccleſiæ præcedere, & ſedere in primo Stallo ſupra omnes, & ita ſeruari Romæ in tribus Eccleſiis Patriarchalibus Sancti Ioannis, Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ Maioris, teſtatur Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. dec. collect.* 111. *numer.* 12. 13. *&* 14. vbi ita reſoluiſſe *Sac. Cong. Rit. in Compoſtellana* 12. *Iulij* 1617. *& in Calaguritana* 13. *Nouemb.* 1621.

22 Epiſcopus verò præcedere debet quoſcumque etiam Principes ſæculares in ſua Eccleſia, & Diœceſi, cum poteſtas ſpiritualis abſolutè dignior, & præſtantior ſit Ciuili, & tamquam architectonica eidem ciuilis ſubordinata exiſtit, præcipuè quia Epiſcopus inter Deum & Populum medius conſtituitur, vnde eximitur à legibus, & oneribus ciuilibus, nullumque ius Imperatoribus, & Principibus in rebus Eccleſiaſticis tribuitur; ex quo ſequitur iure merito Epiſcopum ſuper omnes conſequi debere præeminentiam, & prærogatiuam quoad honorem, & præcedentiam, vt notatur *in c. 1. de præben. & per* Felin. *in rub. de maiorit. & obedien.* Abb. *in cap. cum Vitonienſis de elect. & in cap. Venerabilis de præben. & in cap. dilectus de conceſ. præben.* Et exemplo Conſtantini Magni Imperatoris, qui congregatis contra Arrium Niceæ Epiſcopis curauit loco ampliſſimo ſedes vnicuique pro dignitate collocari, ipſe verò poſtremus reſedit ſede multò humiliori Epiſcopis etiam iubentibus, vt aſcenderet, latè comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 7. *à princ. vſque ad num.* 17. vbi aliis Imperatorum, ac Regum exemplis huiuſmodi bona ſummiſſione non minuiſſe, ſed auxiſſe principale culmen demonſtrat.

Hinc eſt, quod Epiſcopi in eorum Eccleſiis Principibus 23
licèt ſupremis dexteram manum concedere nequeunt, vt *Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die* 27. *Ianuarij* 1597. Archiepiſcopo Ianuenſi ſcripſit in hęc verba: *Non ſi dee dar la man dritta al Doge dentro la Chieſa, nè* 24
la ſedia del Doge deue eſſere d'eguale altezza con quella dell'Arciueſcouo, la quale ſia alta per trè gradi, prout etiam pluries Sac. Rituum Congregationem decreuiſſe, & Sac. Congregationem Immunitatis confirmaſſe, teſtatur idem Pignatel. *dicta conſult.* 7. *num.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Generalis præcedere debet Canonicos, & Clerum, & omnes dignitates etiam exiſtente conſuetudine in contrarium, & num.* 2. *&* 4.
Ampl. *ſiue præſente ſiue abſente Epiſcopo num.* 45. Contrat. 28. 43. *&* 44.
3 *Venit appellatione Epiſcopi.*
5 *Epiſcopus poteſt primum locum ſupra dignitates, & Canonicos ſuo Vicario aſſignare.*
6 *Præcedit non ſolum Archidiaconis, ſed etiam Protonotarijs.*
7 *Vicarius Apoſtolicus eſt honorandus ſupra omnes.*
8 *Vicarius Apoſtolicus poteſt cognoſcere cauſas Epiſcopo delegatas.*
9 *Poteſt etiam concedere dimiſſorias.*
Vicarius Epiſcopi non poteſt concedere dimiſſorias ſine ſpeciali mandato, vel caſu, quo Epiſcopus in remotis verſetur.
10 *Vicarius Generalis eſt thurificandus, & debet accipere candelam, Palmam, &c. ante, vel poſt Capitulum iuxta Eccleſiæ conſuetudinem, & num.* 17.
11 *Lim. quo ad Canonicos Paratos.* Sublim. *ſi Vicarius non vtatur habitu Prælatitio, nam tunc thurificandus ante Canonicos.*
12 *Vicarius ſi non ſit Prælatus duplici ductu thurificandus.*
13 *Epiſcopo tantum competit thurificatio triplici ductu.*
14 *Vicarius Epiſcopi debet præcedere Gubernatori Ciuitatis, & alijs officialibus.*
15 *Ampl. vt præcedere debeat Abbatem Regularem, & alios non Regulares num.* 20.
16 *Ampl. vt in Proceſſionibus cum Capitulo incedere poſſit ante Epiſcopum.*
18 *Ampl. vt præcedat etiam Epiſcopo, ſi incederet vti Canonicus.*
19 *Vicarius Generalis habet iuriſdictionem ordinariam à lege.*
21 *Vicarius Generalis in Synodo ſedere debet poſt Epiſcopum, & num.* 41. *&* 42.
22 *Magis debet eſſe vicinus qui magis de capite participat.*
23 *Vicarius Generalis eſt vna, & eadem perſona cum Epiſcopo. Limit. vt num.* 48.
24 *Et ſiue abſente, ſiue præſente Epiſcopo pro vno reputatur, nec datur medium inter eos num.* 25. 43. *&* 44.
26 *Sub nomine Epiſcopi venit etiam eius Vicarius, niſi à iure excludatur.*
27 *Vicarius Epiſcopi dicitur Ordinarius, & eſt honorandus ſicut ipſe Epiſcopus.*
29 *De neceſſitate Vicarius non debet interuenire in Synodo.*
30 *Vna, & eadem perſona diuerſo iure poteſt eſſe maior, & minor.*
31 *Conſideratur ſi habeat duplicem qualitatem, pro ea, cuius reſpectu actus geritur.*

32 *Vna,*

Digitized by Google

32 *Vna, & eadem perſona diuerſo reſpectu, diuerſo iure cenſetur.*
33 *Rex tam in ſuo Regno, quàm extra præcedit Cardinales, ſecus in Conciſtorio, & Capella Pontificia num. 34.*
35 *Cardinalis Vicecancellarius, Camerarius, Pœnitentiarius, quando præcedant alijs Cardinalibus.*
36 *Auditor Rotæ ſi ſiat Epiſcopus ſedet in Rota in ſuo loco.*
37 *Dignitas non Collegialis in Collegio nullam prærogatiuam affert.*
38 *Corrector literarum Apoſtolicarum non præcedit in Parco Abreuiatorem.*
39 *Rector Vniuerſitatis in actibus Vniuerſitatis præcedit Magiſtro Scholæ.*
40 *Archidiaconus quando poſtponatur Archipresbytero.*
46 *Vicarius Epiſcopi ſi ſit Canonicus, ſedere debet in ſuo ſtallo, alias non lucratur diſtributiones num. 49.*
47 *Dignitas ad effectum præcedendi debet eſſe ordinata ad actum, de quo agitur.*
50 *Vicarius Canonicis vti ſingulis præcedit Canonicis in actibus tam iuriſdictionalibus, quàm promiſcuis num. 51. & 52.*
53 *Vicarius non præcedit Canonicos paratos non obſtante conſuetudine num. 54.*
55 *Vicarius Epiſcopi ſedere, & præcedere debet ſecundùm conſuetudinem, vbi fuit introducta.*
56 *Non poteſt occupare locum Epiſcopi eo abſente.*
57 *Nec minus facere functiones Epiſcopales, ſed relinquere debet, ad quos ſpectat.*
58 *Neque debet ſumere paramenta ab Altare, neque in eius Miſſa ardere quatuor candela num. 59.*
60 *In reſcriptis Sanctiſſimi directis dignitati, & Vicario, quare primo ponatur dignitas.*
61 *Vicario foraneo nulla competit hæc præminentia.*
62 *Vicario Capitulari Sede vacante præcedit prima dignitas, quæ Capitulum repræſentat, ſecus autem quo ad alios Canonicos.*

Vicarius Generalis Epiſcopi, an & quando debeat præcedere Canonicos in Choro, proceſſionibus, ſynodo, & ſimilibus.

ADNOTATIO V.

HAnc quæſtionem eſſe valdè controuerſam, inquit
Mareſcot. *lib. 1. var. reſol. cap. 69. in prin.* de iure
1 tamen Vicarius Generalis Epiſcopi præcedere debet in
Congregationibus, ſeſſionibus, Choro, & proceſſionibus
Canonicis, Capitulo, & Clero, vt declarauit *Sac. Cong.
Rit. in Militen.* 13. *Iulij* 1619. vt ex Aldano refert Barboſ.
in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 714. *num.* 6. Et hanc opinionem
eſſe communiter receptam, cum pro hac opinione
ſint longè plures, & grauiores Doctores, quàm pro contraria
plenè comprobatur in voto *bon. mem. Contuc. in cauſa
Florentina prælationis penes Gratian. diſcept.* 111. *n.* 23.
& 24. *& pluribus ſequen. & numer.* 27. ſubdit hanc opinionem
eſſe de iure veram, & attendendam, ita etiam docet
Io: de Anan. de Put. *in ſuo Clypeo Paſtoral. cap.* 6. *num.* 39.
cum plurib. ſequen. Marcus Antonius Cucchus *in ſuis in-*
2 *ſtit. lib. 2. tit.* 8. qui loquitur ſiue Epiſcopus ſit præſens,
ſiue abſens, latè Caſſan. *in Catalog. gloriæ mundi p. 4. conſiderat.* 46.
& tradunt Doctores relati per Mareſcot. *lib. 1.
var. reſol. cap. 69. num.* 1. & 2. licèt ipſe contrarium teneat
latiſſimè Maſſob. *de Synodo Diœceſana cap. 4. dub.* 6. *à num.*
29. & 36. Bened. Rad. *in repert. ſil. verb. Vicar.* vbi quia
3 Vicarius venit appellatione Epiſcopi, cum quo eſt vnum,
& idem, ac proindè quando incedit vti Vicarius præcedit
omnes dignitates poſt Pontificalem Ric. *collect.* 1069. *circa
fin. verſ.* ſecundò quod Vicarius vbi ſubdit procedere
etiam exiſtente conſuetudine in contrarium, Mar. Anton.
var. reſol. lib. 1. reſol. fin. caſ. 31.
5 Vnde Epiſcopus poteſt primum locum ſupra dignitates,
& Canonicos ſuo Vicario aſſignare *Sac. Congreg. Rit. in
Egitanien.* 10. *Decemb.* 1601. de qua Aldan. *in compend. canon.
reſol. lib. 3. tit.* 24. *num.* 107. Barboſ. *in ſumma Apoſtolic.
deciſ. collect.* 301. *num.* 1.

Amp. 1. vt huiuſmodi præcedentia ita ſit debita Vicario 6
Generali, vt in concurſu omnium aliarum dignitatum
præferendus veniat non ſolùm Archidiacono, tam in choro,
quàm vbilibet, vt declarauit *Sac. Congreg. Card. negotijs
Epiſcopor. & Regular. præpoſitor. in vna Theatina* 6.
Iulij 1618. relat. per Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 5. *numer.*
55. Fuſcus *de viſit. & regim. Eccleſ. lib. 1. c. 2. ſub num.* 19. verùm
etiam illis, qui habitu Protonotarij incedunt, *Sac.
Congreg. Rit. in Brundiſina* 16. *Iunij* 1605. de qua Aldan. *in
compend. canon. reſol. lib. 1. tit.* 43. *num.* 23.
Amp. 2. vt multò magis Vicarius Apoſtolicus ſit præfe- 7
rendus, & honorandus ſupra omnes, cum omnes Epiſcopi
prærogatiuas habeat, ex quo potentiùs eundem
repræſentat, eiuſque loco ſubrogatur, Gratian. *diſcept.* 106.
num. 29. vbi quod propter eius auctoritatem poſſit cogno- 8
ſcere cauſas delegatas Epiſcopo, & *num.* 31. ſubdit poſſe
etiam concedere literas dimiſſorias, & ſimilia facere, 9
& concedere nequit Vicarius Epiſcopi, abſque ſpeciali
mandato, vel caſu, quo Epiſcopus in remotis verſetur
cap. cum nullus §. Epiſcopo de tempor. ordin. in 6. Corrad. *in
prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 4. cap. 6. num.* 10. & *cap.* 10 *n.* 19.
Amp. 3. Vt Vicarius Generalis eſt thurificandus, ac 10
debet accipere candelam, palmam, & cineres, & adorare
Crucem, ante, vel poſt Capitulum iuxta Eccleſiæ conſuetudinem
Sac. Congreg. Rit. in Neocaſtren. 16. *Ianuar.*
1607. & *in Alexandrina* 15. *Martij* 1608. *in primo dubio*,
de quibus Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. in Verb. Vicar. General.
circa locum, & præceden. collect.* 714. *num.* 23. Gauant.
in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. præcedentia num.
25. & 26.
Sed hoc Lim. procedere quo ad Canonicos non paratos, 11
ſecus verò quo ad Canonicos, qui ſunt parati, qui eum
celebrante, ex quo faciant vnum corpus, thorificandi ſunt
ante Vicarium, *Sac. Congreg. Rit. in Aeqitanen.* 3. *Auguſti*
1602. & *in Tyburtina* 6. *Martii* 1610. de quibus Barboſ.
in tract. de canon. & dignitat. cap. 18. *num.* 29. & *in ſumma
Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.* 27. Gauant. *in manual. Epiſcop.
in verbo præcedentia n.* 27. vbi ita etiam declaraſſe eadem
Sac. Congreg. 19. *Maii* 1607. & 15. *Maii* 1608. ſecus
autem ſi Vicarius vtatur habitu Prælati, nam tunc poteſt
etiam thurificari ante Canonicos paratos iuxta declarationem
*Sac. Congreg. Reg. in hæc verba: ad aliud dubium ratione
paramentorum Canonici parati thurificari debent ante
Vicarium, maximè ſi Vicarius non vtatur habitu Prælati,
id eſt Rochetto, & Mantelletto,* quam refert Maſſob. *de Synodo
Diœceſ. cap. 4. dub. 6. num. 47. verſ. immò poteſt.*
Lim. 2. Vt Vicarius Generalis ſi non ſit Prælatus, ſed 12
cum ſuo habitu ordinario ſedeat cum Sottana, & Mantelletto
nigro in Choro in primo loco ſupra Canonicos thurificandus
eſt duplici, non autem triplici ductu thuribuli
etiam abſente Epiſcopo, *Sac. Congr. Rit. in Nepeſina* 14. *Ianuar.*
1617. penes Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib.* 1. *tit.*
43. *num.* 31. de qua etiam Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 34.
num. 19. Cum thurificatio triplici ductu Epiſcopo tantùm 13
vti digniori competit. Eadem *Sac. Cong. in Ciuitatis Ducalis*
11. *Nouemb.* 1614. cum alijs per Barboſ. *de canon. & dignit.
cap.* 34. *num.* 26.
Amp. 4. Vt Vicarius Generalis debet ſemper in omni lo- 14
co præcedere Gubernatori Ciuitatis in temporalibus, ac
etiam Commiſſarijs, alijſque Iudicibus in ſua Diœceſi exiſtentibus,
ſiue abſente, ſiue præſente Epiſcopo, *Sac. Cong.
Rit. in Rauennaten.* 28. *Aprilis* 1607. *in Nucerina Saxoſeraëts*
15. *Maii* 1610. relat. per Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ.
collect.* 714. *num.* 24. 25. & 26. Gauant. *in manual. Epiſcop. in
verb. præcedentia num.* 22. vbi dummodò Gubernator non
ſit Prælatus *ex declaratione eiuſdem Sac. Cong.* 28. *Aprilis*
1607.
Amp. 5. Vt debeat etiam præcedere Abbatem Regula- 15
rem, nam ſicut ſimplices Clerici præcedunt Regularibus,
ita Vicarius Generalis ratione dignitatis præcedit Abbates,
& Superiores Regularium, *Sac. Congreg. Epiſcopor.* 31. *Iul.*
1615. de qua Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo præcedentia
num.* 23.
Amp. 6. Vt Vicarius Generalis in proceſſionibus cum 16
Capitulo incedere poſſit ante Epiſcopum, *Sac. Cong. Rit.*
12. *Iunii* 1627. relat. per Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo
præcedentia num.* 24.
Amp. 7. in corroborationem 3. ampliationis, quod Vi- 17
carius

Digitized by Google

catius Generalis thurificari debet ante Canonicos, ſiue
is, qui thurificat, ſit Acolythus, ſiue Clericus, ſiue Cano-
nicus, vt declarauit *Sacr. Congr. Rit.* ad ſupplicationem
Reuerendiſs. D. Epiſcopi Alexandrini, eiuſque Capitulo
de anno 1608. in hæc verba: *Seruandam eſſe conſuetudi-
nem, vt Vicarius thurificetur ante Canonicos, ſiue is, qui
thurificat ſit Acolythus, ſiue Clericus, ſiue etiam Canonicus,
nam cum in Miſſa vnus ex Canonicis cantet Euangelium,
& ad illum ſpectet iuxta formam libri Cæremonialis thuri-
ficare cæteros omnes Canonicos, debet vtique thurificare
Vicarium, qui præcedit Canonicos, & licet in præteritum
Vicarius non fuerit à Canonicis thurificatus, ſufficit, quod
fuerit thurificatus ante Canonicos ab eodem, qui cæteros
omnes Canonicos thurificare ſolebat*, de qua Maſſobr. *de
Synodo Diœceſana cap. 4. dub. 6. num. 38.*
18 Amp. 8. quod Vicarius Generalis non ſolùm debet
præcedere Archidiaconum, Abbates, & alios inferiores,
vt deductum fuit in ſuperioribus Ampliationibus, ſed
etiam ipſummet Epiſcopum, ſi eſſet Canonicus, & incede-
ret vti Canonicus, & Vicarius vti Vicarius, nam hoc ca-
ſu Epiſcopus non conſideratur vti Epiſcopus, ſed vti Ca-
nonicus, qui propterea non permanet in exercitio ſuæ
dignitatis, prout permanet Vicarius non obſtante, quod
19 eligatur ab Epiſcopo, quia iuriſdictionem conſequitur à
lege, & ideò dicitur habere iuriſdictionem ordinariam
*cap. 1. 2. & 3. de offic. ordin. in 6. iuncta glo. in cap. Romana de
appel. in 6. & cap. licet de offic. Vicar. cum gloſ. in Clem. 2. de
reſcrip.* Abb. *conſ. 25. p. 5.* Bertrach. *de offic. Vicar. p. 2. lib. 4.
in tract. de Epiſcop.* ita docet Sborz. *de offic. Vic. lib. 2. q. 25.
amp. 3. & q. 26. num. 8. li eo*, & alibi ſparſim, & compro-
bat per dicta iura Maſſobr. *de Synodo Diœceſana cap. 4.
dub. 6. num. 24. & ſequen. & num. 27.* vbi ſubdit quoad præ-
eminentiam, quam debet habere Vicarius ſupra Abbates,
quod licèt in *cap. dilectus, & cap. fin. de offic. deleg. in 6. &
in cap. fin. de offic. ordinar. li eo, & in cap. decernimus de iud.*
20 Abbas nominetur primo loco poſt Epiſcopum, non ta-
men præcedere debeat Vicarium, de quo dicti Canones,
cum nullam faciant mentionem, intelligendi ſunt dunta-
xat de dignitatibus ibi expreſſis, non autem de Vicario
Epiſcopi, qui ſpeciali prærogatiua venit ſub nomine Epi-
ſcopi, eiuſque prærogatiuas ſibi vindicat ſupra omnes alios
Epiſcopos inferiores, Sborz. *de offic. Vicar. lib. 2. qu. 43. n. 29.*
egregiè D. Ant. de Prat. *in Clyp. cap. 7. num. 14.*
21 Amp. 9. quod Vicarius Generalis in Synodo Diœceſa-
na debet habere ſedem poſt Epiſcopum, & in eminentiori
loco ante dignitates, & Canonicos permanere, latè Abb.
conſ. 21. lib. 1. per tot. Henric. Bot. *de Synod. in 3. p. num. 20.*
latè Maſſobr. *de Synod. Diœceſ. cap. 4. dub. 6. num. 11. 16.
vſque ad 62.* & ſignanter *num. 42.* vbi ex atteſtatione Ioan.
Aloyſ. Ric. *in prax. præceden. d. 557.* quod fel. record. Cle-
mentis VIII. & Sac. Rit. Congregatio declarauerint Vi-
carium Epiſcopi debere in Synodo præcedere omnes di-
gnitates, & Canonicos.
22 Et ratio prædictorum eſt, quia magis debet eſſe vici-
nus, qui magis de capite participat, nemo autem ma-
gis participat de capite Epiſcopi, quàm eius Vicarius,
cum immediatè repræſentet eius perſonam, eiuſque lo-
23 cum teneat; quinimmò ſit vna, & eadem perſona cum
ipſo Epiſcopo, Nauar. *conſ. 3. de ma. & obed.* Vnde ſiue ab-
24 ſente, ſiue præſente Epiſcopo cum non faciant duo ca-
pita, pro vno reputantur, Anton. de Petris *in tract. de iuriſ-
dict. Epiſcop. ſeu Clyp. Paſtoral. cap. 6. num. 41. & num. 49.*
Pariſ. *de reſignat. lib. 7. q. 24. num. 79.* Et ſic inter Epiſco-
25 pum, & Vicarium eſt quidam correſpectiuus honor,
vt non detur medium inter eos, ita eleganter tradit Io.
Iac. Melillus *de præceden. Vicar. cap. 4. per tot. & cap. 5. in
26 prin.* Etenim Vicarius Epiſcopi eius radijs coruſcat, &
facit cum ipſo vnum, & idem tribunal, immò abſo-
lutum eſt in iure, ſub nomine Epiſcopi contineri etiam
eius Vicarium, niſi expreſsè excludatur, Sborz. *de Of-
fic. Vicar. q. 43. num. 29.* Io. Iac. Melill. *de præceden. Vicar. cap.
27 4. num. 5.* propterea dici Ordinarium, & comprehendi
in decretis facientibus mentionem de Ordinarijs, San-
chez *de matrim. lib. 3. diſ. 29. ſub num. 18.* Et conſequenter
eſt honorandus ſicut perſona ipſiuſmet Epiſcopi, à quo
non debet diuerſo iure cenſeri per celebrem textum *in cap.
præcipimus 93. diſt.* vt latè alijs congeſtis comprobat Maſ-
ſombr. *de Synod. Diœceſ. cap. 4. dub. 6. à num. 11. vſque ad 23.*

Contrarium quod in Synodo Diœceſana præſente Epi- 28
ſcopo Capitulum Vicarium præcedat, & Canonici ſede-
re debeant iuxta ſuum Epiſcopum, quia Canonici fa-
ciunt vnum Corpus cum Epiſcopo, qui huius Eccleſia-
ſtici corporis eſt caput, & Canonici membra, *cap. nouit.
4. de iis, quæ fiunt à Prælat.* ac proinde ſeparari non debent
per exiſtentiam Vicarij, vt latiſſimè contrarijs reſpon-
dendo tradunt Gonzal. Mendez. de Vaſconcellis *lib. 1. di-
uerſ. iur. argument. cap. 1. per tot.* Piccard. *inter conſ. Menoch.
51. num. 134. vſque ad num. 156. lib. 1.* relat. per Gratian. *di-
ſcept. 111. num. 2. & plurib. ſequen.* Mareſcot. *var. reſol. lib.
1. cap. 69. num. 3. & ſequen.*
Tùm etiam quia Vicarius non eſt de illis, qui de neceſ- 29
ſitate debeat interuenire in Synodo Diœceſana, immò
neque habet ius Synodum congregandi, & præſente Epi-
ſcopo ceſſat eius iuriſdictio, & ad hunc actum Capitulum,
tantùm habeat iuriſdictionem, vtpotè quia cum in Sy-
nodo veniant tractanda ardua negotia ſpectantia ad to-
tam Diœceſim, Epiſcopus nihil poteſt facere ſine conſen-
ſu, vel conſilio Capituli, *cap. nouit. de iis, quæ fiunt à Præ-
lat.* propterea cum Capitulum in Synodo interueniat
tanquam integrans perſonam Epiſcopi, & tanquam
particeps iuriſdictionis, abſque dubio videtur Vicario
præferendum eſſe, quidquid ſit in alijs actibus, in quibus
habet maiorem, vel generalem iuriſdictionem, cum vna, 30
& eadem perſona diuerſo reſpectu poſſit eſſe maior, &
minor, & digniorem, & inferiorem locum obtinere, vt
comprobat Mareſcot. *lib. 1. var. reſol. cap. 69. à num. 3. vſque
ad fin.* Gratian. *diſcept. 111. à num. 2. & per tot & diſcept.
298. num. 26. vſque ad* 38. Griuel. *deciſ. Dolan. 82. num. 20.
Rub. ſing.* Rot. *par. 4. reſ. 1. tit. de præceden. num. 2. tom. 2. fol.
462. & reſ. 2. num. 14. & 15. fol. 488.* Contelor. *in quæſt. de
præceden. num. 63.* Vbi enim in eadem perſona duplex qua- 31
litas, ſeu officium concurrit, illius conſideratio habetur,
cuius contemplatione actus geritur, Barboſ. *de iure Eccleſ.
lib. 1. cap. 43. num. 196. verſ. circa verò modum*, Griuel. *deciſ.
Dolan. 82. num. 20.*
Et ob hanc rationem, quòd vna, & eadem perſona cen- 32
ſeri poſſit duplicis iuris ob diuerſos reſpectus, iuxta *text. in
l. 1.* vbi Bart. Imol. Caſtren. Alex. Iaſ. *ff. de legat. 1.* Surd.
dec. 110. num. 8. dec. 310. num. 52. Gregor. XV. *dec. 252. num.
8.* Videmus quod Rex tam in ſuo Regno, quam extra 33
præcedit Cardinales, ſecus in Conciſtorio, & Capella
Pontificia, in qua ſub primo Epiſcopo, vel poſt antiquio- 34
rem Presbyterum Cardinalem eidem locus aſſignatur, vt
habetur *in Pontificali, ſeu Curiæ cæremoniali ſub Rub. de re-
cept. Regis, ac ſub rub. de ingreſſu Imperatoris.*
Prout etiam Cardinalis Vicecancellarius, Camerarius, 35
Pœnitentiarius, licèt in Cancellaria, Camera, & Pœ-
nitentiaria cæteros Cardinales præcedant; in Capella au-
tem, & Conciſtorio Cardinalis antiquior eoſdem præce-
dit, cum ratione præfatorum officiorum nullam ſortian-
tur prærogatiuam in ijs, quæ ſpectant ad Collegium Car-
dinalium, Seraph. *dec. 716. num. 16.* Gratian. *diſcept. 298. n.
27. vſque ad* 32.
Pariter Auditor Rotæ ſi fiat Epiſcopus, ſedet in ſuo loco 36
ſecundùm antiquitatem Auditoratus, Seraph. *dec. 720. n.
16.* licèt extra Rotam præcedat omnes Auditores, & ita
ſeruaſſe eundem Seraphinum poſt adeptum Alexandri-
num Patriarchatum animaduertit *Apoſtilla ad dictam Se-
raph. dec. 716. num. 16.*
Etenim dignitas non collegialis quantumuis magna 37
nullam prærogatiuam affert, nullamque qualitatem ſuper-
addit in Collegio ſupra alios; hinc eſt quod Corrector li- 38
terarum Apoſtolicarum non debet præcedere in Parco
Abbreuiatorem, quia non eſt dignitas Collegialis, licèt
aliàs Correctoria ſit dignitas maior, quàm Abbreuiatoria,
vt firmauit Rot. *dec. 726. per totam coram Seraph.* & tradit
Gratian. *diſcept. 298. n. 33.*
Rector quoque Vniuerſitatis in actibus ſuæ Rectoriæ 39
præcedit Magiſtro Scolæ, & Scolaribus etiam Epiſcopis,
Theodoſ. de Rubeis *ſing. Rot. p. 4. tit. 1. de præced. num. 47.
tom. 2. fol. 490.* Cancer. *var. reſol. tom. 3. cap. 10. n. 117.* Gra-
tian. *diſcept. 296. num. 1. & 2.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap.
43. num. 196. verſ. circa verò in fin.*
Et ſic Archidiaconus, qui in adminiſtratione eſt maior 40
Archipresbytero, & illi præfertur, ratione verò
diuinorum eſt minor, & poſtponitur, *cap. 1. cap. offi-*

ciorum

Digitized by Google

ciorum de offic. Archidiacon. & Archipresbyter.

41 Non eſt tamen recedendum à prima opinione cum habeat pro ſe declarationem Sacr. Congregationis, & melioribus utatur fundamentis, non aduerſantur rationes in contrarium adductæ, etenim per exiſtentiam Vicarij inter Canonicos, & Epiſcopum dici nequit dari medium, per quod membra à capite ſeparari videantur, quia ſi Vicarius coruſcat Epiſcopi radijs, & pro vna, & eadem perſona reputatur, Canonici non minùs dicuntur membra Epiſcopi, quàm Vicarij, qui propterea potius vnionem, quam ſeparationem inducit, dum nomine Epiſcopi venit etiam Vicarius ex ſuperius deductis, nec conſiderantur tamquam duo capita, etiam ſi ambo ſint in loco eminentiori, vt obſeruat Anton. de Prætiſ. *in Clesp. Paſtorel. cap. 6. num.* 39. cum alijs per Maſſobr. *de Synodo Diœceſana cap. 4. dub. 6. num.* 43. per optimum textum, quem allegat *in Extrauag. vnam Sanctam §. igitur de præben.* ita etiam videtur ſenſiſſe Rot. *dec. 3. num. 6. verſ. quidquid ſit p. 5. tom. 1. recen.* Et licèt Capitulum, ſeu Canonici dicantur membra Epiſcopi, non tamen ſunt vna, & eadem perſona ſicut Vicarius, qui proindè per exiſtentiam Canonicorum non debet ſeparari ab Epiſcopo in quocumque actu, & functione ſiue Synodali, ſiue non Synodali, im-
42 mò ſi Sacra Congregatio Rituum declarauit Vicarium Epiſcop. debere in Synodo præcedere omnes dignitates, & Canonicos vtique etiam in conſequentiam intendit poſſe interuenire, cum huiuſmodi præeminentia, vt benè contra Marescot. *lib. 1. var. reſol. c. 69. n.* 3. aſſerentem Vicarium non eſſe de illis, qui in Synodo interuenire debent, ratiocinatur Maſſobrius *de Syn. Diœc. c. 3. dub. 4. per tot.* & præcipuè *n.* 3.

43 Lim. 1. principalem concluſionem, vt præcedentia ſit debita Vicario Generali abſente Epiſcopo, nam tunc debet præferri, & honorari vti Epiſcopus, cuius locum, & vices gerit, & principaliter eius perſona repræſentat, non ſolum quia hoc caſu ceſſat ratio diſiunctionis capitis, & membrorum, verum etiam, quia eius iuriſdictio, quæ ceſſat præſente Epiſcopo quo ad exercitium, eo abſente ad omnem effectum in ſuo robore, & firmitate permanet per reuiuiſcentiam ablato obice, ac proinde debet habere primum locum ſupra dignitates, & Canonicos non obſtante conſuetudine, alijſque in contrarium, vt cenſuit *Sac. Congr. Rit. in Andrien. 7. Auguſti* 1610. *& in alia Ferrar. 20. Dec.* 1614. *& in Meliten. 15. Iulij* 1619. relat. per Barboſ. *de Canon. et dignitat. c. 6. n. 56. et in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 714. n. 7.* Gratian. *diſcept. 111. n. 16. et 47. et diſcept.*
44 298. *n.* 37. Secus verò præſente Epiſcopo, quo caſu Vicarius non debet honorari, & præferri Archidiacono, & Canonicis conſideratis non vt ſingulis, ſed vti conſtituentibus vnũ corpus, & ſic vt vniuerſis ſimul congregatis ſcilicet in Capitulo, Choro, funeralibus, Proceſſionibus, & ſimilibus actibus, nam tunc cum faciant vnum corpus cum Epiſcopo diuidi, & ſeparari non debent per Vicarium, prout diuiderentur ſi Vicarius commiſceretur inter Epiſcopum, & Canonicos iuxta iura proximè allegata.

45 Contrarium quod indiſtinctè ſiue abſente, ſiue præſente Epiſcopo Vicarius debeat habere primum locum, & præeminentiam ante Capitulum, Canonicos, & dignitates in Eccleſia, Choro, & extra, in proceſſionibus, ac in alijs omnibus actibus publicis, & priuatis etiam in Synodo, cum non faciant duo capita, ſed pro vno reputentur, tradit Anton. de Petris *in tract. de iuriſdict. Epiſcop. defenſ. ſeu Clypeo Paſtoral. cap. 6. n. 41. & 49.* & declarauit Clemens VIII. & Sac. Rit. Congregatio, vt teſtatur Ric. *in prax. præcedentiæ deciſ.* 557 Gallus *conſ. 62. n. 13.* vbi ita etiam declaraſſe eamdem *Sac. Congr. 28. Nouemb.* 1595. quos allegat Maſſobr. *in tract. de Synodo Diœceſana cap. 4. dub. 6. n. 42. verſ. eadem Sac. Congregatio, & num.* 43. & corroboratur ex infra dicendis in ſequenti limitatione.

46 Lim. 2. Si Vicarius Epiſcopi ſit Canonicus, nam tunc debet ſedere in proprio ſtallo canonicali, cum habitu pariter canonicali, & in Capitulo, & alijs actibus Capitularibus non debet præcedere alios Canonicos, quia in huiuſmodi actibus non conſideratur vt Vicarius, ſed vt ſimplex Canonicus, nam Dignitas Vicarij licèt ſit maior, tamen cum non pertineat, nec ſit ordinata ad Capitulum, ſeu Collegium, non qualificat perſonam Vicarij vt præeminentiam ſupra alios tribuat, ita ſæpè cenſuiſſe *Sacr. Congreg. Rit.* teſtatur Gratian. *diſc. 106. num. 1. & per tot.*

Ad hoc autem vt præcedentia debeatur intuitu maioris 47
dignitatis, ipſa dignitas neceſſe eſt vt ſit ordinata ad illum actum, de quo agitur ad effectum præcedendi, cum omne agens debeat agere propter finem, ad quem ordinatur: nec debet operando vltra eius actiuitatem dilatando fibrias alios ſupplantare, Gratian. *loco proximè citato num. 3. cum plurib. ſeqq.*

Nec facit quòd ſicut Epiſcopus Canonicus licèt in Capi-
tulo non habeat digniorem locum, tamen ſedere debeat 48
poſt Decanum, vel Præſidentem, ita etiam obſeruandum ſit cum Vicario Canonico, qui cum Epiſcopi radijs reſplendeat, & pro vna, & eadem perſona reputetur, non videtur ad impatia iudicandus, quia quamuis Vicarius habeat actiuam aliquam participationem cum Epiſcopo, non tamen paſſiuè eidem competunt omnes prærogatiuæ, quæ Epiſcopo tribuuntur, etenim Epiſcopus per ſe ipsũ fulget propriæ dignitatis, & auctoritatis lumine, ac proinde debet magis honorari, quàm Vicarius, qui non propria, ſed aliena luce coruſcat, ſicut Luna, quæ Solis, aut aliarum Stellarum lumine fulget, dicitur luminare minus, potentius enim ſemper eſt ius, quod quis habet iure proprio quàm alieno, vt ratiocinatur Gratian. *diſcept. 106. num. 13. vſque ad* 28. Rot. *deciſ. 326. num. 3. par. 2. diuerſ.*

Sublim. quod ſi Vicarius Canonicus vellet præcedere, 49
vtique eidem permittitur, ac proinde poteſt dimittere habitum Canonicalem, ſeu beneficiati, & digniorem locum obtinere ſupra omnes, non tamen debet participare, percipere, & lucrari diſtributiones, & alia emolumenta, quæ dantur intereſſentibus Choro, proceſſionibus, & ſimilibus functionibus, cum habeatur hoc caſu pro extraneo, & non de gremio Capituli ad effectum lucrandi diſtributiones, Aloyſ. Ric. *in prax. par. 4. reſol.* 389. Lorher. *de re benefic. lib. 1. q. 16. num.* 63. Michael Ferrus *de præceden. Eccleſ. cap. 52. num.* 10. & ita ſæpè cenſuit *Sac. Congreg. Rit. in Calaguritana 2. Auguſti* 1603. *& in Caſalen. 5. Iulij* 1614. *in Compoſtelanen. 21. Februar.* 1604. *in Brunduſina 16. Iulij* 1607. *in Candia 7. Auguſti* 1610. *in Egitanen. 20. Decemb.* 1601. *in Gallipolen. 21. Decemb.* 1613. *in Sutrin. 1. Octobris* 1616. *& in Oritan. 4. Aprilis* 1620. de quibus Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 18. num. 32. & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. in verb. Canonici quo ad locum, & præcedentiam collect. 91. num. 20. & in Verbo Vicarius Generalis circa locum, & præcedentiam collect. 714. num. 12. 13. 15. & 20.* vbi quòd in funeralibus debet cum Canonicis in ſuo loco incedere, aliàs non habet ceram, & alias diſtributiones, eadem *Sac. Congreg. Rit. in Nullien. 10. Maij* 1604. *& dixit Rot. dec. 437. num. 5. coram Seraph.*

Lim. 3. in caſibus, in quibus Canonici non ſe habeant vti 50
vniuerſi, ſed vti ſinguli, nam tunc indiſtinctè Vicarius eſt præferendus Archidiacono, Archipresbytero, alijſque dignitaribus, & Canonicis non ſolum in actibus iuriſdictio-
nalibus, alijſque antecedentibus, ſeu conſequentibus eam- 51
dem iuriſdictionem, vt ſi Epiſcopus viſitaret Diœceſim vnà cum Vicario, quo caſu Vicarius in itinere, menſa, ſeſſionibus, & alijs actibus, tam præcedentibus, quàm ſubſequentibus ipſam viſitationem præcedere debet alias dignitates, & Canonicos, iuxta votum Cantuc. relat. per Gratian. *diſcept. 3. num.* 48.

Verùm etiam in ceteris alijs actibus promiſcuis, & indif- 52
ferentibus, etiam ſi iuriſdictionem non reſpiciant, nullamque cum eadem dependentiam habeant, neque ſint tales, in quibus Vicarius repræſentet Epiſcop. perſonam, Gratian. *diſcept. 111. n.* 22. & latè comprobatur in eodem voto Cantuc. *poſt eamdem diſceptationem à n.* 50. vbi ponuntur contraria, *& num.* 74. vbi contrarijs reſpondetur.

Lim. 4. vt præcedentia, quæ Vicario Generali debetur 53
etiam ipſo Epiſcopo præſente in Eccleſia, Choro, Proceſſionibus, Synodo, & alijs publicis, & priuatis actibus ſupra Canonicos, & dignitates intelligi debeat, ſi Canonici, & dignitates in habitu Canonicali, etiamſi cum Cappa, & Rocchetto permaneant, vel incedant, ſecus autem ſi parati exiſtant, & pluuiali, Planetis, alijſue ſacris indumentis ſint induti, & præcipuè ſi ſic parati Epiſcopo celebranti aſſiſtant, nam hoc caſu ratione Paramentorum, & ipſarum ſacrarum veſtium excellentia, & diuino miniſterio ad quod ſunt ordinata, valde repugnat, & ab omni ratione diſſonum redditur, vt Vicarius maximè in ſuo habitu quotidiano exiſtens eiſdem ſiue

ſtando, ſiue incedendo præcedat, aut inter eoſdem commiſceatur; propterea in diſtributione Candelarum, Palmarum, in receptione cinerum, in thurificatione, in adoratione Crucis, alijſque cæteris actibus, & functionibus Eccleſiaſticis Canonici parati ſunt præferendi Vicario, ſecus autem ſi non ſint parati, nam tunc primum locum poſt celebrantem conſequi debet. *Sac. Congreg. Rit. in Egitanien. 3. Auguſti 1602. in reſponſ. ad 3. dub. in Lauretana, & Nolana 23. Martij eodem anno, & 6. Septembris 1603. in Ciuitotis Penna 12. Aprilis 1603. in Placentina 9. Maij 1617. in reſponſ. ad 6. dub. in Alexandrina 15. Martij 1608. in reſponſ. ad primum dub. in Tiburtina 6. Martij 1610. in Monopolitana 7. Auguſti 1628. in cauſa S. Marci 5. Martij 1633.* relata per Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. in verb. Canonici quo ad locum, & præcedentiam collect. 91. num. 19. & 20. & in verb. Vicar. General. circa*
54 *locum collect. 714. num. 9. 11. 16. 17. & 18.* Vbi quod hoc procedat etiam non obſtante conſuetudine in contrarium ex declaratione eiuſdem *Sac. Rit. Congreg. in Lauretana 6. Septembris 1603. in Caſalen. 5. Iulij 1614. in Lucerina 14. Maij 1608. in reſponſ. ad 3. dub.* apud Sell. *in ſelect. Canon. cap. 36. num. 48.* idem Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 18. num. 24. vſque ad 29.*

55 Lim. 5. vbi concurrit particularis Eccleſiæ conſuetudo hactenus introducta, quæ in hac materia in primis eſt obſeruanda: vnde Vicarius non poteſt arbitrio ſuo ſedem ſibi ponere, ſed ſedere debet in Eccleſia in ſede ſolita ad hunc effectum pro Vicarijs aſſignata, & generaliter in cæteris alijs actibus debet conſuetudinem obſeruare, vt declaraſſe *Sac. Congreg. Rit.* teſtatur Sell. *in ſelect. canon. cap. 36. num. 29. & 40.*

56 Lim. 6. vt Vicario Generali abſente Epiſcopo non liceat eius locum occupare, nec parare ſibi ſedem cum Tapetis, & Puluino, *eadem Sacr. Congreg. Rit. in Brunduſina 16. Iulij 1605.* penes Aldan. *in compend. canon. reſol. lib. 1. tit. 43. num. 20.*

57 Nec minus poteſt facere functiones Epiſcopales abſente, vel impedito Epiſcopo etiam ſi eſſet Vicarius Apoſtolicus, ſed ad primam dignitatem, & ſucceſſiuè ad alios ſubordinatos, quibus ſpectat huiuſmodi munus, relinquendum eſt, *Sac. Congreg. Rit. in Algaren. & Brunduſina 20. Decembr. 1601. & in eadem Brunduſina 22. Ianuar. 1618.* relat. per Aldan. *dict. tit. 43 num. 34.*

58 Neque poteſt ſumere paramenta de Altari, cum ſolis Epiſcopis liceat, *S. Congreg. Rit. 7. Iulij 1612.* Neque ad
59 eius Miſſam debent ardere quatuor Candelæ in Altari, nec duo eidem miniſtrare cum Cotta, etiam ſi ſit Protonotarius *eadem Congreg. Rit. 7. Auguſti 1627.* de quibus Gauant. *in Encherid. ſeu Manual. Epiſcop. in verba Miſſæ ritus num. 10. & 11.*

60 Lim. 7 in reſcriptis Romanorum Pontificum directis ad aliquam dignitatem, & Vicarium ſimul, & coniunctim, in quibus prius ponitur ipſa dignitas, quàm Vicarius nominetur, quia dignitas in Cathedrali eſt perpetua, Vicarius verò eſt ad nutum Epiſcopi amouibilis, & non eſt dignitas permanens, vel potius quia huiuſmodi ſtylus fuit potius conſuetudine tantùm introductus concludit Cortad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 9. cap. 3. num. 33. & 34.* ſecundum Azor. *inſtit. moral. lib. 3. cap. 43. lit. E. tom. 2.*

61 Lim. 8. in Vicario foraneo, qui ratione ſui Vicariatus nullam in quauis functione, & loco habet præcedentiam ſuper alios Canonicos, & dignitates, alijſque Presbyteris eidem Vicario antiquioribus, & dignioribus, ſed debet ſtare, ſedere, incedere in loco ſuæ receptionis, & dignitatis non obſtante quacumque Epiſcopi ordinatione in contrarium, præterquam in menſtruis Congregationibus Caſuum Moralium tamquam Epiſcopi ad hunc actum ſpecialiter delegatus, & ita ſæpè declaraſſe Sac. Rit. Congreg. patet ex declarationibus copioſè relatis per Barboſ. *de Canon. & dignit. cap. 5. num. 57. & cap. 18. num. 33.*

62 Lim. 9. in Vicario Generali ſede vacante, cui præcedere debet Archidiaconus, vel alia dignitas prima poſt Epiſcopum, ſiue vocetur Decanatus, ſiue Præpoſitura, ſiue Prioratus, aut alterius nominis, ſecus autem quoad alios, aliaſque dignitates ſecundarias, quibus præcedere debet, quia cum Vicarius fuerit electus, & deputatus ab ipſo Capitulo, proindè repugnat, quòd ab eodem habeat præcedentiam: nam ſicut Vicarius Epiſcopi non præcedit Epiſcopum, ita Vicarius Capitularis non debet præcedere ſaltem primam dignitatem, quæ tamquam caput totum Capituli corpus repræſentat, ſinguli verò Canonici licèt conficiant Capitulum, non tamen eumdem repræſentant, & conſequenter non debent præcedere Vicarium, qui totius Capituli gerit vices, quæ intelligenda ſunt procedere in Vicario Capituli non Canonico, quoniam ſi ſit Canonicus, non poteſt mutare proprium locum ſui Canonicatus, ſicut per ſuperuenientem dignitatem non mutat ſtatum, nec acquirit dignitatem pertinentem ad Capitulum, quę præeminentiam tribuat, pro vt etiam de Vicario Generali Epiſcopi demonſtrauimus. Aloyſ. Ric. *in prax. rer. for. Eccleſ. reſol. 599. per tot. in prima edit.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 54. num. 167. & de Canon. & dignit. cap. 36. num. 8. & cap. 41. num. 39. & ſeq.* vbi quòd alias diſtributiones quotidianas amitteret ſi præcederet. Gauant. *in manual. Epiſcopor. in verb. præcedentia in addit. num. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſecularis, in ſua Eccleſia præſente Epiſcopo quomodo ſedere debeat num. 2.*

3 *Sedes Abbatis non debet eſſe fixa ſicus Sedes Epiſcopalis.*

4 *Abbas vbi ſedere debeat in ſynodo, & Concilia Prouinciali, & qua mitra vti poſſit n. 5.*

6 *Abbates præcedere debent omnes non habentes vſum mitræ, & Commendatarios.*

7 *Abbas vti dignitas anteferendus eſt Canonicis Cathedralis ſi incedant vti ſinguli, ſecus ſi collegialiter num. 8. & 9. Ampl. etiam ſi Abbas ſit benedictus num. 10.*

11 *Abbates mitrati in Concilijs Prouincialibus quibus præcedant.*

12 *Quæ requirantur ad dignitatem conſtituendam.*

13 *Dignitates Cathedralium, & Collegiatarum ex quibus dignoſcantur.*

14 *Prima dignitas quæ ſit in Cathedrali ex conſuetudine dignoſcitur, & ex reputatione n. 15. & ex expreſſione facta in collationibus Apoſtolicis ex declaratione, & libris ipſius Eccleſiæ n. 16.*

17 *Signum dignitatis ex quibus dignoſcatur.*

18 *Qui cæteris præfertur dignior reputatur.*

19 *Dignitas non inducitur ex ſola præeminentia ſedendi alijs non concurrentibus.*

20 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus de iure communi ſunt dignitates.*

21 *Archidiaconus de iure communi regulariter eſt prima dignitas, & præfertur Archipresbytero licèt non ſit Sacerdos num. 22. & 23.*

24 *Ad primam dignitatem ſpectans functiones Epiſcopales abſente, vel impedito Epiſcopo niſi ex conſuetudine ad alios ſpectent num. 25. 36. 37.*

26 *Præpoſitura, Plebania, Primiceriatus, & ſimilia non ſunt dignitates, ſecus ex conſuetudine n. 27.*

28 *Canonici Cathedralis æquiparantur dignitatibus, ſed non ſunt dignitates n. 30. 32.*

29 *Canonici Cathedralis dicuntur pars corporis Epiſcopi, & Eccleſiæ.*

31 *Canonicis Cathedralis defectu dignitatum committuntur cauſæ ſi in euidentem de ſtylo Dataria.*

33 *Dignitas maior poſt Pontificalem tum ad effectum regulæ Cancellariæ, tum ad commiſſionem cauſarum quomodo probetur.*

34 *Prima dignitas ſi ſit Sacerdos præcedit omnibus alijs dignitatibus.*

35 *Ampl. vt ſedere debeat à dextris Epiſcopi celebrantis.*

38 *In dignitatibus non ineſt ordo ſacer.*

39 *Epiſcopus nolens per ſe ipſum diuina peragere non poteſt alteri demandare in præiudicium primæ dignitatis.*

40 *Prima dignitas non poteſt in ſui locum alium ſubſtituere, ad diuina peragenda in præiudicium proximioris dignitatis.*

41 *Di-*

41 *Dignitas principalis Collegiatæ præcedit Canonicos Cathedralis vti ſingulos, ſecus capitulariter.*
42 *Habens maiorem dignitatem præfertur habenti minorem.*
43 *Abbates, & Generales Ordinum Monachorum præcedunt in Capella Pontificia Generales Ordinum Mendicantium.*

Abbates, & Dignitates, an, & quomodo præcedere debeant.

ADNOTATIO VI.

1 ABbas ſæcularis in eius Eccleſia Abbatiali exempta præſente Epiſcopo Diœceſano ſedere debet cum ſuis Canonicis in cornu Epiſtolæ vno poſt alium in ſede ſimplici, ſine ornamentis, in loco inferiori, reſpectu Epiſcopi, quatuor, vel quinque cubitis iuxta canonicos Cathedralis: thurificari tamen debet duplici ductu, & vno Canonici eiuſdem, Epiſcopo verò, eiuſque Canonicis debentur omnia, vt in Cathedrali, ſcilicet aſſiſtentia, circuli thurificatio, benedictio incenſi, & populi, *Sac. Congreg. Rit. 7. Febr.* 1604. relata à Tamburin. *de iur. Abbat. diſ. 25. q. 9.* quem allegat Gauant. *in manual. Epiſcopor. in verbo Abb. num. 13.*

2 Sedere etiam poteſt Abbas præſente Epiſcopo Diœceſano in loco ſuæ iuriſdictionis, vel apud Epiſcopum in ſede Camerali pariter abſque ornatu, & ſine gradu, vel in conſpectu Epiſcopi ex alia parte in loco inferiori, cum vno
3 paruo gradu non excedente dimidium palmi. *Sac. Congreg. Rit. 18. Martij* 1617. de qua Gauant. *loco cit. num. 5.* Ipſa verò ſedes Abbatis non debet eſſe fixa, & permanens propè Altare, prout permanet ſedes Epiſcopalis, *Sac. Congreg. Rit. 29. Iannar.* 1628. teſte Gauant. *in Manual. Epiſcopor. in verbo Abb. num. 4.*

4 In Synodo Diœceſana ſedere debet à latere ſiniſtro iuxta Canonicos à latere dextro. Et in Concilio Prouinciali poſt Epiſcopos, vt diſponitur *in Cæremoniale Epiſcopor. lib. 1.*
5 *cap. vltim.* Quinimò in huiuſmodi functionibus ſi Abbas ſit exemptus vti poteſt mitra auri phrygiata ſine laminis aureis, vel argenteis: ſed ſi non eſt exemptus vti tantùm debet mitra ſimplici, & plana, ſi habeat vſum baculi, & mitræ, Tamburin. *de iure Abbat. diſ. 24. quæſt. 6. num. 1. 2. & 3.* & habetur in Cæremonial. Epiſcop. *lib. 1. cap. vltim.* Gauant. *in Manual. Epiſcopor. in verb. Abbas num. 42. 43. & 44. & 47.*

6 Generaliter verò Abbates præcedere debent omnes non habentes vſum mitræ, & Commendatarios, vt deciſum refert Gauant. *loco citat. num. 41.* ex Leon. in Theſaut. *for. Eccleſ. cap. 9. num. 4.*

7 Ampl. Quod Abbas cum verè ſit dignitas anteferendus ſit Canonicis etiam Cathedralis, qui impropriè dicuntur dignitates, ex doctrina *gloſ. in cap. à Subdiacono 93. diſtin.* Barboſ. *de Canon. & dignit. cap. 18. num. 56.* Gratian. *diſcept. 111. num. 9.*

8 Lim. procedere quando Canonici incedunt vti ſinguli, ſecus ſi collegialiter, quia hoc caſu repræſentant Cathedralem Eccleſiam, quę ſicut omnibus alijs præfertur, ita pariter eius Canonici veniunt præferendi. Caſſan. *in Catal. glor. Mund. p. 4. conſid.* 32. Michael Ferrus *de præcedentia, & prælat. Eccleſ. quæſt. 1. num 5. & 6.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 11. quæſt. 16.* Menoch. *conſ. 902. ſub num. 61.* Pacian. *de probat. lib. 12. cap. 27. à num. 97. & 106.* Leo. in Theſaur. *for. Eccleſ. p. 1. cap. 2. num. 51.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. diſp. 24. quæſt. 1. num. 3. & diſ. 25. quæſt. 2. per tot.* Ric. *in prax. p. 4. reſol. 391.* Gauant. *in manual. Epiſcopor. in verb. Abbas num. 40.* Barboſ. *de Canon. & di-*
9 *gnit. cap. 18. num. 56.* Gratian. *diſcept. 111. num. 10. & 15.* vbi quòd Abbas ſit dignior Canonicis ſi conſiderentur vti ſinguli, & minor, quando collegialiter congregati reperiuntur, cum alijs per Ferentil. *in addit. ad Burat. deciſ. 903. num. 14. & 15.*

10 Ampl. hoc procedere etiam ſi Abbas ſit benedictus *Sac. Congreg. Rit. in Valuen. 8. Iulij* 1602. vt ex Sel. refert Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collet. 91. num. 56.* etenim benedictio tribuit vſum, ſeu exercitium exercendi iuriſdictionem, ſed non auget dignitatem ad effectum præcedendi.

Abbates tamen benedicti, qui vſum mitræ habent in 11
Concilijs Prouincialibus præcedunt Commendatarijs, poſt hos locum obtinent dignitates, poſtea collocandi ſunt Procuratores, iuxta declarationem S. Congr. concilij relatam per Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. dec. collet. 198. num. 7.*

Abbatia verò vt dignitas dicatur, & ipſe Abbas di- 12
gnitatem habere cenſeatur, concurrere debent tria requiſita ad dignitatem conſtituendam neceſſaria, de quibus Archidiacon. *in cap. 1. num. 2. de conſuetud. in 6.* ſcilicet primò adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum, ſecundò nomen dignitatis, & in ſimul prærogatiua in Eccleſia, tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non adeſſet vera adminiſtratio, vel iuriſdictio, tertiò conſuetudo Eccleſiæ, quòd quis reputetur pro dignitate, etenim Abbatia non recipit dignitatem ex ſola nominatione, ſed ab effectu, qui ab exercitijs colligitur, ita vt non tam nomen, quàm ſubſtantia ad cognoſcendam dignitatem attendenda ſit, latè Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 9. cap. 3. num. 15.* Ferentil. *ad Burat. deciſ. 903. num. 14. & ſeq.* vbi alij allegantur ad tradita per Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 4. num. 12. & 13.*

Dignitates Cathedralium, & Collegiatarum ex con- 13
ſuetudine, vel inſtitutione Eccleſiæ dignoſcuntur iuxta text. *in cap. cum olim 6. de conſuet.* Rot. *deciſ. 29. n. 3. par. 2. diuerſ.* cum alijs per Barboſ. *de Canonic. & dignit. cap. 4. num. 7.*

Vndè ad cognoſcendum, quænam ſit prima dignitas 14
poſt Pontificalem in Eccleſia, attenditur conſuetudo ipſius Eccleſiæ, iuxta quam aliquando in vna Eccleſia Archidiaconatus eſt prima dignitas, in alia Archipresbyteratus, propterea in hac materia eſt magis attendenda conſuetudo, quàm ius commune, vt inquit, Gram. *deciſ. 64. num. 17. & 18.* Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 2. quæſt. 1. num. 83.* Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 4. num. 9. 10. & 15.* Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 411. num. 5. verſ. verum ante omnia*, Rot. *deciſ. 575. num. 3. coram Mantica, & in Regien. benefic. 27. Iunij* 1653. *§. nec releuat coram Beuilaqua.*

Illa igitur dicitur prima dignitas quæ communiter in 15
loco prò tali reputatur, etiam ſi in iure pro tali non habeatur, prò vt etiam ſi ex fama pro tali conſtituatur. Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 4. n. 10.* Mantic. *deciſ. 175. n. 2. in fin. & num. 3.* Gregor. XV. *deciſ. 482. num. 3.* Adden. *ad eundem deciſ. 411. num. 5. verſ. verum ante omnia.*

Probatur vlteriùs ex eius expreſſione facta in col- 16
lationibus Apoſtolicis, ſiue ordinarijs, aut ex declaratione Capituli, & ex pluribus actibus capitularibus, Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 21. num. 19. & de canon. & dignitat. cap. 4. num. 11.* aut ſi ità conſtaret ex libris ipſius Eccleſiæ, præſertim ſi eſſet adminiculari ex annalibus, ſiue Cronicis, quibus plurimum defertur, Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 9. cap. 3. num. 15. circa fin.*

Signum potiſſimum dignitatis eſt præcedentia, & Seſ- 17
ſio in loco honorabiliori, nominatio primo loco facta in ſcripturis, & in alijs actibus. Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 411. num. 5. ſub verſ. verum ante omnia*,
etenim qui cæteris præfertur dignior reputatur. Rot. *de- 18
ciſ. 518. num. 3. par. 1. diuerſ.* vbi traduntur alia ſigna ex quibus dignoſcitur, an, & quando prima dignitas dici debeat.

Sed quod ex ſola præeminentia ſedendi non inducatur 19
dignitas, alijs non concurrentibus, ſcilicet conſuetudine, communi exiſtimatione in ijs, quæ de iure communi non veniunt nomine dignitatis, tradit Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 21. num. 33.* Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 9. cap. 3. num. 15. in fin.* 20

De iure autem communi nulla alia officia Eccleſiaſtica ſonant in dignitatem, niſi Archipresbyteratus, & Archidiaconatus, quia iſta tantùm præſumuntur habere iuriſdictionem, Corrad. *dict. cap. 3. ſub num. 15.*

Archidiaconus verò de iure communi, regulariter eſt 21
prima dignitas poſt Pontificalem Adden. *ad Gregor. XV. deciſ. 411. num. 5.* Rot. *in Regien. Beneficij 27. Iunij* 1653. *§. nec releuat coram R. P. D. Beuilaqua.* Et præfertur Archipresbytero, etiam ſi non ſit Sacerdos, & Archipresby-

Digitized by Google

presbyter Sacerdos ſit, Tuſc. *in verb. Archidiaconus con-
cluſ.* 482. *num.* 55. Beltram. *in addit. ad Greg. XV. deciſ.*
411. *num.* 5. *& in Viterbien. celebrationis Miſſar.* 11. *De-
cembr.* 1609. *coram Sacrato, quæ eſt in recenſ. deciſ.* 246.
23 *per totam*, vbi vlterius firmatur quòd Archidiaconus quan-
do ex accidenti reperitur eſſe Sacerdos præfertur Archi-
presbytero in ſolemni celebratione miſſarum abſente Epi-
ſcopo, & tradunt Nouar. & omnes *in c.* 1. *de offic. Ar-
chidiac.*

24 Ad primam enim dignitatem ſpectant omnes fun-
ctiones Epiſcopales abſente, vel impedito Epiſcopo vt
cenſuit *Sac. Congreg. in vna Puteolana* 10. *Decembr.* 1613.
relat. per Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 9. *cap.* 3.
num. 15. *circa med.* Barboſ. *de canonic. & dignit. cap.* 6. *num.*
7. *in fin. & in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 253. *num.* 5. *ex
decret. Sac. Congreg. Rit. in Penen.* 15. *Februar.* 1633. *&*
25 *num.* 18. vbi copiosè alios refert, *& num.* 21. vbi ſecus ſi
ex conſuetudine immemorabili ad alios Canonicos, vel di-
gnitates, vel hebdomadarium ſpectent huiuſmodi functio-
nes, nam tunc ſeruanda eſt conſuetudo, ſed donec legitimè
probetur prima dignitas debet manuteneri eadem *Sac.
Congr. in Hydruntina* 30. *Aprilis* 1616. apud Sell. *in Select.
Canon. cap.* 7. *num.* 91.

26 Præpoſitura, Primiceriatus, Plebania, & ſimilia
non ſunt dignitates, nec habent nomen demonſtrans
dignitatem à iure communi introductam, ſed potius
nomen officij, etiam ſi ſupradicti ante omnes ſederent in
Choro, non tamen propter hanc rationem cenſentur ha-
bere dignitatem, ſecus autem ſi communi exiſtimatione,
vel conſuetudine, aut conſtitutione Eccleſiæ habeantur pro
dignitatibus, aut ita per Papam, vel Sacram Congregatio-
nem declaratæ fuerint, *c. conſuetudo* 12. *diſt. cap. cum olim de
conſuet.* Boer. *deciſ.* 286. *num.* 2. *&* 4. Barboſ. *de iur. Eccleſ.
lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 34. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſto-
lic. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 15. vbi ſubdit paulò ante *fin.* quod
27 Prępoſitus, Primicerius, Theſaurarius, Decanus, Can-
tor, Scholaſteria & ſimiles, ex conſuetudine introducta
poſſunt ſibi vendicare nomen dignitatis, quibus ex hoc
frequenter de ſtylo Datariæ conſueuerunt dirigi literæ,
ſeu reſcripta ſi in euidentem, & committi cognitio
cauſarum alienationum, & permutationum rerum Ec-
cleſiæ.

28 Canonici Cathedralis Eccleſiæ licèt æquiparentur di-
gnitatibus, Caputaquen. *dec.* 257. *p.* 1. ex quo ſint in ma-
29 gno honore, & præeminentia conſtituti *c. quanquam de
prebend. in* 6. tum quia dicuntur pars corporis Eccleſiæ, &
Epiſcopi, *cap. requiſitis de teſtam. cap. nouit. de iis, quæ
30 fiunt à Prælat. c. ſtatutum de reſcriptis in* 6. Verius tamen
eſt, & in praxi receptum, quòd Canonicus, etiam
Cathedralis non veniat nomine dignitatis, niſi lato modo
ſumpto vocabulo, Caputaquen. *dict. deciſ.* 257. *num.* 1.
31 ac proindè ex notorio Stylo Datariæ in commiſſionibus
cauſarum, ſeu literarum ſi in euidentem in illis Eccle-
ſijs vbi nulla reperitur dignitas apponitur in calce ſup-
plicationis, *& committatur Ordinario, & vni ex Canoni-
cis antiquioribus Eccleſiæ, attento quod in eadem præter Pon-
tificalem nulla alia adeſt dignitas, quæ coniunctim procedant,*
32 ex quo reſultat quòd Canonicatus non ſit dignitas,
dum huiuſmodi commiſſio Canonicis dirigatur in defe-
ctum, & in ſupplementum obtinentium propriè digni-
tatem in ipſa Eccleſia, vt benè animaduertit, Corrad. *in
prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 6. *&* 17.

33 Dignitas maior poſt Pontificalem probatur per teſtes
deponentes de publica voce, & fama Gregor. XV. *deciſ.*
411. *num.* 1. & ſi agatur de probanda dignitate ad effectum
puta committendi cognitionem cauſarum *ſi in euidentem*
leuiores ſufficiant probationes, ſi verò agatur de prima
dignitate ad effectum Regulæ Cancellariæ reſeruantis pri-
mam poſt Pontificalem, & tunc exiguntur pleniores pro-
bationes Rot. *dec.* 70. *num.* 11. *p.* 1. *diuerſ.* cum alijs per
Adden. *ad Gregor. XV. deciſ.* 415. *num.* 5. *verſ. aduerten-
dum eſt.*

34 Dignitas prima quocumque nomine nuncupetur ſiue
Archidiaconus, ſiue Decanus, ſiue Archipresbyter dum-
modo in ordine ſacerdotali conſtitutus ſit, habet præceden-
tiam in omnibus ſupra omnes dignitates, & Canonicos poſt
Epiſcopum, *Sac. Congr. Rit. in Brixien.* 28. *Maij* 1616. de
qua Sell. *in ſelect. canon. cap.* 7. *num.* 93.

Propterea ſedere debet à dextris Epiſcopi etiam in Colle- 35
giatis Eccleſijs celebrantis, vt in Cathedrali ſedere conſue-
uit *Sac. Congreg. Rit. in Theleſina* 2. *Martij* 1602. Bar-
boſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 107. *& in ſum. Apoſtolic.
deciſ. collect.* 253. *num.* 10.

Et ſic Archidiaconus, qui primam dignitatem poſt Pon- 36
tificalem habet, ſi actu ſit Sacerdos licèt ex voluntate, &
non ex obligatione, in decantatione Miſſarum in diebus ſo-
lemnibus, delatione Sanctiſſimi Sacramenti, benedictio-
ne candelarum, cinerum, & palmarum, & alijs huiuſmodi
actibus, & functionibus ſacerdotalibus Epiſcopo abſente
præferendus eſt Archipresbytero, ſecus exiſtente conſue-
tudine in contrarium, quoniam quamuis qualitas Sacer-
dotis in Archidiacono ſit accidentalis, cum illam ex neceſſi- 37
tate ſuæ dignitatis non teneatur ſuſcipere, nihilominus ei
debetur huiuſmodi præeminentia, quia ſi conſiderentur
ſolæ dignitates nullo modo in eis ineſt ordo ſacer, & ſi 38
conſiderentur perſonæ vtrique ineſt accidentaliter, & con-
ſequenter cum in hoc ſint pares illa debet præferri, quæ
in cæteris eſt dignior, vt cenſuit *Sac. Cong. Rit. in vna Re-
gien.* 9. *Decembr.* 1600. de qua Barboſ. *de Canon. & dignit.
cap.* 5. *num.* 42. & magiſtraliter Rot. *in Viterbien. celebratio-
nis Miſſarum* 11. *Decemb.* 1609. *coram Cardinal. Sacrato
impreſ. penes eumdem Barboſ. loco citato num.* 44. *vſque ad* 46.

Quod adeo verum eſt, vt nolente Epiſcopo Miſſas Pon- 39
tificales per ſe ipſum celebrare non poſſit id munus alteri ſi-
bi benè viſo pro libito voluntatis demandare in præiudi-
cium primæ dignitatis, vt cenſuit *Sac. Rit. Congreg. in
vna Algaren. ſub die* 20 *Febru.* 1601. *& in Puteolana Præe-
minentiarum ſub die* 9. *Decembr.* 1617. *& in Militen.* 4. *Apri-
lis* 1615. de quibus Barboſ. *de canon. & dignitat. cap.* 5.
num. 46

Quinimò nec ipſa prima dignitas pro libito in locum 40
ſuum alium ſibi beneuiſum Canonicum, aut Dignitatem
ſubſtituere poteſt, ſed in eo munere proximior dignitas ſuc-
cedit *eadem Sac. Rit. Congreg. in vna Andrien.* 4. *Apri-
lis* 1615. *& in vna Ciuitatis Caſtellanæ Oppidi Arignani ſub
die* 22. *Ianuar.* 1618. *& in Andrien. etiam* 22. *Ianuar.* 1618.
relatis per eumdem Barboſ. *loco cit. num.* 47.

Dignitas verò principalis in Collegiata, quæ ſit Capituli 41
Caput, & cui à Sede Apoſtolica ſolent cauſæ committi
præcedit Canonicis Cathedralis non collegialiter, ſed vti
ſingulis incedentibus *Sac. Congreg. Rit. in Viterbien.* 20. *De-
cemb.* 1601. vt refert Sellius *in Select. Canon. cap.* 7.
num. 92.

Inter ipſas verò Dignitates, generalis regula eſt, quòd 42
habens maiorem dignitatem præferendus ſit habenti mino-
rem, iuxta *teſt. in cap. ex ore de priuil. cap. ſtatutum de maior.
& obedien.* Cardinal. Seraph. *dec.* 1223. *num.* 2.

In Capella Pontificia ius præcedendi, ac ſedendi imme- 43
diatè poſt Epiſcopos competit Abbatibus, & Generalibus
Ordinum Monachorum, & non Generalibus Ordinum
Mendicantium, vt latiſſimè rationibus, exemplis, decretis
Summorum Pontificum, & Sac. Congregat. Rit. præcipuè
ſub Innocentio X. anno Iubilæi, ac ex Diarijs, & atteſtatio-
nibus Magiſtrorum Cæremoniarum comprobat Pignatel.
conſult. canon. 104. *per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Protonotarii de numero participantium habent vſum pi-
lei nigri, cum ornamentis violaceis.*

2 *Præcedunt Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarca-
lium, & Lateranenſis.*

3 *In Capella Pontificia præcedunt Sacriſtam, & Abbates
habentes vſum mitræ.*

4 *Protonotarii titulares, & extra numerum conſtituti fue-
runt ad conſideranda martyrum geſta.*

5 *Sunt in dignitate conſtituti, & vti poſſunt Rocchetto, &
Mantelletto coloris violacei.*

6 *Poſſunt apponere pileum ſuper inſignibus, & geſtare an-
nullum ſine gemma dum celebrant.*

7 *Si ſit prima dignitas poteſt in Choro deferre Roc-
chettum cum Mantelletto ſecus ſi non ſit prima digni-
tas, aliàs non debet participare diſtributiones quoti-
dianas num.* 8.

9 *Poteſt præcedere Archidiacono incedendo cum*

habitu,

Digitized by Google

habitu ; ſed non lucrari diſtributiones quotidianas.
10 *Incedens cum Capitulo in proceſſionibus vti non poteſt habitu Prælatitio.*
11 *Archidiaconus ſi ſit Protonotarius functione debet peragere cum habitu Canonicali.*
12 *Protonotarius etiam de numero participantium ſi incedat in Eccleſia cum habitu non lucratur fructus ſui Canonicatus.*
13 *Protonotarius titularis poteſt vti ſoteana violacea, ſi in reliquis vtatur habitu Canonicali.*
14 *Vicarius Generalis ſi ſit Protonotarius poteſt vti in functionibus habitu Prælatitio, ſecus ſi ſit canonicus.*
15 *Protonotarius præcedit Canonicos Cathedralis vti ſingulos, ſecus capitulariter congregatos.*
16 *Non debet habere locum inter Canonicos.*
17 *Debet cedere locum Officialibus Epiſcopi, alijſque dignitates obtinentibus.*
18 *Poſt Abbates ſedere debet.*
19 *Protonotarius etiam titularis ſi habitu Clericali incedat tam in ciuilibus, quàm in criminalibus gaudet priuilegio fori.*
20 *Non eximitur in criminalibus à iuriſdictione Ordinarij, ſed in ciuilibus quoad cauſas excedentes ſummam 25. ducatorum.*
21 *Prælati Referendarij præcedunt Canonicos, & dignitates extra Eccleſiam* Ampl. *etiam ſi eſſet Canonicus num. 22.*

Protonotarij de numero Participantium, & Titulares quam dignitatem habeant, & quomodo honorandi, & præcedere debeant.

ADNOTATIO VII.

1 PRotonotarij de numero participantium, qui ad numerum duodecim redacti fuerunt per Sixtum V. iuxta
eius *conſtit. 12. ex ordine Bullar. Cherub. fol.* 382. *in nouiſs.*
impreſ. habent vſum pilei nigri, cum cordulis, & ornamentis violaceis, priuatiuè quoad omnes alios Prælatos, vt
declarauit *Sac. Cong. Rit. in cauſa Vrbis Protonotariorum* 17.
Februar. 1607. de qua Nouar. *in ſumma bullarum tit. de Protonotar.*
2 Ob eorum dignitatem, & prærogatiuam præcedunt
Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarchalium, etiam Lateranenſis de Vrbe Nouar. *in dicto tit. de Protonot.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing.* Rot. *tom. 2. par. 4. tit. de præcedent. Protonot. a fol.* 487. *& in fin. eiuſdem tit. fol.* 493. Barboſ. *de Canon. & dignit. c.* 18. *num.* 34. *& in ſumma Apoſtolic. deciſ.*
3 *collect.* 616. *num.* 6. Et in Capella Sanctiſſimi habent quoque præcedentiam ſupra Sacriſtam, & alios Abbates vſum mitræ habentes *Sac. Congreg. Rit. in Romana* 13. *Iulij* 1601. vt refert Sellius *in Select. Canon. c.* 17. *num.* 25. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 45.
4 Protonotarij verò titulares, ſiue extra numerum quia à primæua eorum inſtitutione ad conſcribenda Martyrum geſta, omniaque alia ad Eccleſias pertinentia deputati fuerunt Lother. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 28. *num.* 33. Corrado
5 *loco. cit. dicto cap.* 6. *num.* 43. *verſ. nec tamen*, cum ſint in magna dignitate conſtituti, poſſunt vti habitu Prælatitio, nempe Rocchetto, cum Mantelletto coloris violacei, & in Eccleſijs, & functionibus Eccleſiaſticis, cum eodem habitu incedere, & ſedere iuxta diſpoſitionem *Cæremonialis lib.* 1. *cap.* 13. *circa fin. Sac. Congreg. Rit. in Mazarien.* 28. *Septembr.* 1630. de qua Sellius *in Select. canon. cap.* 36. *num.* 3. Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. diſpenſat. collect.* 617. *num.* 1. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.* 5. *c.* 6. *num.* 52. *verſ. decimoſeptimo.*
6 Quinimò poſſunt apponere pileum ſuper inſignibus, & geſtare annulum dum celebrant dummodo ſit ſine gemma, *Sac. Rit. in Clonocen. & Neocaſtren.* 21. *Auguſti* 1601. Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* 1. *c.* 29. *num.* 29. *& in ſumma Apoſtolic. diſpenſat. collect.* 617. *num.* 6. Corrad. *dict. loc.* 5. *n....*

Si Protonotarius ſit prima dignitas poteſt in Choro de- 7
ferre Rocchettum cum Mantelletto, ſi verò non ſit prima dignitas ſedere debet in ſuo ſtallo, cum ſolito habitu canonicali, ac ſtare, & incedere in loco ſibi debito *Sac. Congreg. Rit. in Clamaren. & Neocaſtren.* 21. *Auguſti* 1601. de quibus Sell. *in Select. canon. cap.* 36. *num.* 8. Barboſ. *dicta*
collect. 617. *num.* 11. alias ſi voluerit in habitu Protonotarij 8
in Eccleſia, in qua obtinet dignitatem, vel Canonicatum incedere, tunc cum reputetur pro extraneo habebit locum non inter Canonicos, ſed poſt Abbates non tamen hoc caſu participare debet diſtributiones quotidianas *Sac. Congreg. Rit. in vna Aſculana in Apulia* 6. *Martij* 1610. *& in Meliten.* 7. *Auguſti* 1621. de qua Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 52. *verſ. ſexto Protonotarij, & verſ.* 7. *Protonotarij.*
Immò etiam ſi non ſit prima dignitas debet præcedere 9
Archidiaconum primam dignitatem, dummodo tunc non lucretur, & ſuas non faciat dictas diſtributiones quotidianas *Sac. Congreg. Rit. in Nullius Terra Piſceæ* 15. *Ianuar.* 1611. penes Sell. *in ſelect. canon. cap.* 36. *num.* 9.
In proceſſionibus verò, & in alijs actibus publicis, 10
in quibus cum Capitulo interuenit omnino vti non poteſt habitu prælatitio *eadem Sac. Congreg.* 19. *Nouemb.* 1611. Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. collect.* 617. *num.* 12. Corrad. *dicto cap.* 6. *num.* 52. *verſ. decimo Protonotarius, &*
verſ. nono Protonotarius, vbi quod hoc pariter obſeruan- 11
dum ſit, etiam ſi Protonotarius eſſet Archidiaconus, cum hoc caſu functiones ſibi ſpectantes vti Archidiaconus peragere debeat cum ſuo habitu Canonicali penitus remoto habitu prælatitio *ex reſol. Sac. Congreg. Rit. in vna Aſculana* 19. *Nouemb.* 1611.
Quinimò ſi Protonotarius Canonicus etiam de numero 12
participantium cum habitu in Eccleſia incedat, & diuinis aſſiſtat, non lucratur fructus ſui canonicatus, vel dignitatis, *Sac. Congreg. in Militen.* 7. *Auguſti* 1621. *& prius in Aſculana* 27. *Februar.* 1610. *confirmata* 28. *Ianuar.* 1612. relat. per Barboſ. *de Canon. & dignit. c.* 18. *num.* 35. *& ſeq.*
Poteſt tamen Protonotarius titularis Canonicus in 13
Eccleſia vti Sottana violacea licèt reliqui Canonici deferant nigram, dummodo in reliquis vtatur habitu Canonicali, ſimili, & communi cum aliis Canonicis, *Sac. Congreg. Rit. in vna Panormitan.* 14. *Ianuar.* 1612. de qua Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 52. *verſ. decimo Protonotarius*, Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 18. *num.* 37.
Protonotarius titularis ſi ſit Vicarius Generalis etiam 14
in Choro, Proceſſionibus, & alijs functionibus, in locis per Diœceſim ſuæ iuriſdictionis poteſt vti Rocchetto, & Mantelletto, ſi verò ſit de Capitulo non lucratur diſtributiones quotidianas niſi vtatur habitu proprio Canonicali *Sac. Congreg. Rit. in vna Clomacen.* 4. *Iunij* 1615. Et ſi non ſit Protonotarius neque poteſt vti Rocchetto, & Mantelletto *eadem in Lauretan.* 20. *Aprilis* 1602. de qua Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 52. *verſ. decimo ſexto Protonotarius.*
Præcedentia competit Protonotario extra numerum 15
ſuper Canonicos Cathedralis vti ſingulos, non autem vti collegialiter congregatos, *Sac. Congreg. Rit. in vna Concordien.* 16. *Maij* 1601. *&* 12. *Iulij* 1602. de quibus Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 24. *& in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 617. *num.* 9. Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 52. *verſ. quinto Protonotarius.* Propterea neque ſupra, neque inter Canonicos locum
habere debet *Sac. Congreg. Rit. in Spoletana Terra Caſtia* 16
23. *Maij* 1619. teſte Sellio *in Select. canon. cap.* 36. *num.* 5. Barboſ. *dicta collect.* 617. *n.* 7. Corrad. *loco cit. verſ. ſecundo*
Protonotarius. Et vlteriùs tam in ſeſſionibus in Eccle- 17
ſia, quàm in proceſſionibus digniorem locum cedere tenetur Officialibus Epiſcopi, alijſque dignitates obtinentibus, & Canonicis Cathedralium Eccleſiarum, *Sac. Congreg. Rit. in vna Caſtella & Legionis* 30. *Aprilis* 1604. *Clem. VIII. conſtit. ſua incip. decet Romanum Pontificem die* 28. *Maii* 1604. de qua Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. & collect.* 617. *num.* 8. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic.*
lib. 5. *cap.* 6. *num.* 52. *verſ. tertio Protonotarius*. Et poſt Abba- 18
tes, & non ſupra ſedere debet, *Sac. Congreg. Rit. in Aſculana in Apulia* 6. *Martii* 1610. de qua Barboſ. *de iur. Eccleſ.*

vniuerſ.lib.1.c.23.n.26.& dicta collect.617.n.17.de canon.& dignit.c.18.num 24.

19 Protonotarius etiam titularis ſi in habitu Clericali incedat, tam in ciuilibus quàm in criminalibus, gaudet Priuilegio fori, quamuis non ſit deſcriptus ſeruitio alicoius Eccleſiæ, eique non inſeruiat *Sac. Congreg. Concil. 9. Iul.* 1626. *& in vna Toletana* 27. *Martij* 1623. de qua Ioan. Antoo. Nouar. *in ſum. Bullar. in tit. de Protonot. num.*23.*&* 24. Barboſ. *in tract. de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.*1. *cap.*23.*num.*36.*& in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.*617.*num.*4. *&* 5. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.*5.*c.*6.*num.*52. *verſ. vigeſimo Protonotarius, & verſ. vigeſimo primo.*

20 Non tamen ratione Protonotariatus eximitur in criminalibus à iuriſdictione Ordinarij, ſed ſolum io ciuilibos quo ad cauſas excedentes ſummam 25. ducatorum, *ex Bulla* 8. *Leonis X. quia Sac. Concil. Trid. ſeſſ.*24.*cap.*11. non derogauit priuilegijs Protonotariorum, oiſi in criminalibus *Sac. Congr. Concil. in Papien.*14. *Decemb.* 1630. de qua Anton. Nouat. *in ſum. Bullar. in tit. de protonot. num.*23. Barboſ. *dicta collect.* 617. *num.* 3. Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.*5.*c.*6.*num.*48.*&* 49. *& n.*52. *verſ. decimo octauo Protonotarius.*

21 Prælati referendarij vtriuſque Signaturæ qui, io Vrbe vtuntur Sottana, & Mantelletto nigri coloris Canonicos, & dignitates extra Eccleſiam præcedunt *Sac. Congr. Rit. in Venonen.*6. *Iunij*, *&* 4. *Iulij* 1617. vt refert Sellius *in ſelectis canon. c.* 11. *num.* 82. Barboſ. *de canon. & dignit. c.*

22 18. *num.*71. Ampl. etiam ſi eſſet Canooicus, nam extra Eccleſiam præcedere debet alios Canonicos, & dignitates, *Sac. Cong. Rit.*6. *Iun. &* 4. *Iul.* 1626. relat. per Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo præcedentia num.* 21. multa alia quoad præcedeotiam referendariotum docet Ferrus *in tr. de præcedentia Eccleſ. q.*47.

SVMMARIVM.

1 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis faciunt vnum corpus cum Epiſcopo, & cæteris digniores reputantur.*
2 *Præcedentia digniori debetur.*
3 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis præcedunt alios Canonicos, & Prælatos inferiores etiam in propria eorum Eccleſia.*
4 *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præfertur Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, & num.*7.
5 *Ampl. etiam in aſſociandis funeribus etiam ipſius Collegiatæ.*
Canonici Cathedralis Canonicos Collegiatarum dignitate ſuperant.
8 *Canonici Collegiatæ præcedunt Collegium Parochorum.*
9 *Collegiata eſt inferior Cathedrali, & dignior quacumque alia Eccleſia etiam Parochiali.*
10 *Canonici Eccleſiarum Patriarchalium Romanæ Vrbis quomodo inter ſe præcedant.*
11 *Canonici S. Georgij in Alga præcedunt Canonicos Congregationis Lateranenſis.*
12 *Canonici Congregationis Lateranenſis præcedunt Monachos Caſinenſes, & omnes alios Regulares, & num.*13.
14 *Capitulum in Concionibus ſedere debet apud ſuum Epiſcopum.*
15 *Magiſtratus non debet occupare locum Cleri.*
16 *Canonici Cathedralis ſunt præferendi Magiſtratui ſæculari quando non eſt de perpetuis, & maioribus, & ſunt prius à Concionatore ſalutandi, & num.*17. *præcipuè ſi in apparatu Clericali exiſtant, & num.*18.
19 *Canonico celebranti competit primus locus ſupra dignitates.*
20 *Canonici inter ſe quomodo præcedant.*
21 *Canonici Presbyteri præcedunt Canonicos non presbyteros etiam antiquiores.*
22 *Sed ſi omnes ſint Presbyteri præcedunt inter ſe ſecundum eorum receptionem. Ampl. non obſtante conſuetudine, & num.*23. *Lim. in Eccleſijs Collegiatis num.* 24. *Ampl.*
*Limit. etiam ſi præbendæ ſint diſtinctæ in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, ſtante conſuetudine, & num.*25.
26 *Præbendæ ſi non ſint diſtinctæ, & omnes requirant ordinem presbyteralem tunc præcedunt Canonici per ordinem receptionis, & adeptæ poſſeſſionis, & num.* 28. *Ampl. licet ſint de iurepatronatus, & n.*27.
*Primò receptus ſi non ſit Sacerdos non debet præcedere Sacerdoti ſecundo recepto, ſed recuperat locum poſt adeptum ordinem ſacerdotalem, & n.*26.
29 *Ius anterioritatis quo ad præcedentiam in Canonicis incipit à die quo admitti debuiſſet. Declar. vt n.*30.
31 *Canonici Eccleſiæ Collegiatæ in proceſſionibus non debent incedere parati.*
32 *Thurificari debent Canonici Collegiatæ duplici ductu.*
33 *Canonicus Doctor præcedit alios non Doctores. Lim. vbi ſunt Canonici presbyteri, & n.*34.
35 *Canonicus ſi retineat canonicatum cum dignitate ſedere debet in loco Canonicali, & non debet punctari ſi inſeruiat vt Canonicus, & vti dignitas.*
36 *Canonici ſedere debent in ſuo ſtallo, nec debent occupare ſedes digniores.*
37 *Canonicus ſi ob delictum fuerit priuatus, ſi reſtituatur non recuperat primum locum ab alio poſtea admiſſo occupatum.*
38 *Receptio honorifica importat conceſſionem manus dexteræ, & loci nobilioris.*
39 *Rector in propria Eccleſia habet iuris aſſiſtentiam cæteris omnibus præcedendi, licet ſit inferior ratione officij quo fungitur, & num.*31.
Lim. in Capitulo Eccleſiæ maioris inuitato, & num. 30. *Præcipuè ſi ab eodem, & non à Rectore functiones peragantur, & num.*31.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ, an, & quomodo præcedere, thurificari, & honorari debeant.

ADNOTATIO VI.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, qui faciunt vnum corpus cum Epiſcopo, tamquam Epiſcopalis dignitatis radijs fulgentes cæteris digniores reputantur, propterea cum præcedentia digoiori debeatur, *cap. ſtatuimus de maior. & obedien.* Seraph. *dec.* 1440. *num.* 3. Burat. *deciſ.* 868. *num.* 2. *& cenſuit Sac. Congr. Rit. in vna Sancti Seuerini* 1. *Septembr.* 1607. de qoa Sell. *in Select. Canon. cap.*47. *num.*5. præcedentiam habere debeot ſupra omnes alios Canonicos, & Prælatos inferiores, etiam io propria aliorum Eccleſia in proceſſionibus, funeribus, & ſimilibus actibus, *eadem Sac. Congr. Rit. in Ripana* 30. *Iulij* 1616. teſte Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib.*3. *tit.*6. *num.* 4. *& rurſus in vna Anconitana* 4. *Auguſti* 1609. qoam refert Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.*31 *collect.* 124. *num.* 9. *& plenè de canon. & dignit. cap.*18. *à num.* 44. *vſque ad* 47. Caſſan. *in Catal. g. glor. Mund. conſiderat.* 32. *in prin. verſ. ſeu intellige prædicta*, Gratian. *diſcept.* 111. *num.* 10. *tom.*1. Ferentil. ad Burat. *dec.*903. *num.* 16. Gam. *deciſ. Luſit.* 1. *num.*54. Rot. *deciſ.*3. *& dec.*111. *à num.*1. *& per tot. p.* 5. *tom.*1. *recen.* 1 2 3

Ampl. vt Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præferatur Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, etiam io propria Eccleſia Collegiata in omnibus actibus, & functiooibus in eadem exercendis *Sac. Congr. in vna Fundan.* 2. *Octobris* 1597. Non obſtante conſuetudioe io contrarium *eadem Sac. Congr. in vna Tuſcanen.* 19. *Aug.* 1619. de quibus Barboſ. *de canon. & dignit. cap.*18. *num.*48. *& ſeq. & ex* Gonzal. Mendez. de Vaſconcel. *lib.*1. *diuerſ. iur. argumen. c.*1. tradit Gratian. *diſcept.* 111. *num.*11. Gregor. XV. *dec.* 284. *num.*1. 4

Ampl. 2. etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ *Sac. Congreg. Rit. in Praneſtina Cæſarum* 28. *Auguſti* 1618. relat. per Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *numer.* 26. *& collect.* 590. *num.* 5. & ratio eſt, quia Canonici Eccleſiæ Cathedralis omnes alios Canonicos Collegiatarum digoitate ſuperant Adden. ad Burat. *deciſ.* 903. *num.* 17. vbi ita dixiſſe Rot. 5 6

in

Digitized by Google

in Cæſaraguſtana Synodi 13. *Februarij* 1626. *coram Coccino*,
7 tum etiam quia Epiſcopus eſt caput Capituli Cathedralis, & ſicut Epiſcopus præcedit omnes, ita pariter Canonici alios præcedere debent tanquam membra Epiſcopi iuxta generalem regulam in materia præcedentiæ conſtitutam, quod membra non ſeparentur à capite, Gregor. XV. *deciſ.* 284. *num.* 2. 3. & 4. ibique Adden. *lit. A.* latè Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap.* 18. *num.* 47. *vſque ad* 55.

8 Canonicis verò Eccleſiæ Collegiatæ debetur præcedentia ſupra Collegium Parochorum, aliorumque Presbyterorum etiam ipſius Ciuitatis ſi occaſione Synodi, vel alterius cauſæ ſimul conuenire contingat *Sac. Congreg. Rit. in Fauentina Briſiguellæ* 12. *Martij* 1616. relat. per Sell. *in ſelect. Canon. cap.* 47. *num.* 8. Caſſan. *in Catalog. glor. Mund. p.* 4. *con-*
9 *ſiderat.* 34. Seraph. *dec.* 1223. *numer.* 1. Quia licèt Eccleſia Collegiata ſit inferior Cathedrali, eſt tamen dignior quacumque alia inferiori Eccleſia etiam Parochiali Lothet. *de re benef. lib.* 1. *q.* 26. *numer.* 126. Camil. Borel. *in ſumm. omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 2. *de Sacroſanct. Eccleſ. num.* 45. Hieron. de Laurent. *deciſ. Auenion.* 12. *num.* 1. Seraph. *dec.* 22. *num.* 1. *dec.* 1223. *num.* 1. *& ſeq. & deciſ.* 1445. *num.* 1. Burat. *dec.* 445. *num.* 1. *deciſ.* 487. *num.* 1.

10 Præcedentia inter Canonicos Eccleſiarum Patriarchalium Romanæ Vrbis primo loco debetur Canonicis ſæcularibus Eccleſiæ Lateranenſis 2. loco Canonicis Sancti Petri, quibus in concurſu in omnibus præferuntur Canonici Lateranenſes vt ſanciuit B. Pius V. *conſt.* 94. *Bullar. Cherub. tom.* 2. *fol.* 296. *aliàs fol.* 223. *in nouiſſima impreſſione* 3. Loco Canonici Sanctæ Mariæ Maioris.

11 Canonici S. Georgi in Alga habent præcedentiam quo ad Canonicos Congregationis Lateranenſis B. Pius V. *conſtit.* 127. *incip. cum alias* 11. *Kalend. Ianuar.* 1571. *Bullar. Cherub. tom.* 2. *fol.* 340. *alias* 255.

12 Inter Canonicos verò Regulares Lateranenſes, & Monachos Caſinenſes præcedentiam habere debent Canonici Congregationis Lateranenſis, vt ſanciuit B. Pius V. *conſt.* 75. *incip. Romanus pridie Idus Octobr.* 1568. *Bullar. Cherub. tom.* 1. *fol.* 272. & impreſſus reperitur liber inſcriptus, *Relationes trium Ampliſſimorum S. R. E. Cardinalium in cauſa præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenſes, & Monachos Benedictines.*

13 Immò præferri, & præcedere debent non ſolùm dictos Monachos Caſinenſes, verùm etiam omnes alios Regulares, & incedere vltimo loco proximiori Clero ſæculari, B. Pius V. *conſtit.* 116. *incip. cum ex ordinum* 10. *Kalend. Ianuar. tom.* 2. *fol.* 342. *alias fol.* 243. *in nouiſs. impreſ.*

14 Capitulum in concionibus ſedere debet apud ſuum Epiſcopum excluſo ſæculari Magiſtratu, qui cum non habeat communem, & communicationem cum Presby-
15 terio, non poteſt ſe inter illos ingerere, nec locum Capituli, & Cleri occupare *Sac. Cong. Rit. in Balneoregien.* 25. *Ianuar.* 1602. teſte Aldano *in Compend. Canon. reſol. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 74. Sell. *in ſelect. canon. cap.* 81. *num.* 25. Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.* 460. *num.* 2.

16 Ac proinde Canonici Cathedralis in omnibus, & per omnia ſunt præferendi Magiſtratui ſæculari, quando non eſt de perpetuis, & maioribus, & ſic Concionator debet
17 illos prius ſalutare, & poſtea Magiſtratum *Sac. Congr. Rit. in Tyraſonen.* 3. *Octobr.* 1605. quam refert Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.* 30.

18 Præcipuè ſi Canonici ſacris veſtibus induti in apparatu Clericali exiſtant, & ſupperpellicijs induti diuinis interſint, nam tunc debent etiam præcedere Camerario, Prouiditoribus, & alijs officialibus Laicis Ciuitatis, *Sac. Congreg. Rit.* in Cremonen. 4. Maij 1589. vt tradit Sellius
19 *in ſelect. Canon. cap.* 11. *num.* 87. Vnde Canonico celebranti competit primus locus & prima ſedes in Choro ſupra dignitates, & Canonicos, & Decanum, *Sac. Cong. Rit. in Alboren.* 26. *Iunij.* 1610. *& in Antuerpien.* 24. *Octob.* 1609. Barboſ. *de canon. & dignitat. cap.* 18. *num.* 24.

20 Canonici ipſi inter ſe prout digniores ſunt habere debent ſedem, quæ viciniot ſit ſedi Epiſcopali *Sac. Cong. Rit. in Alexandrina* 15. *Martij* 1608. *in reſponſ. ad dub.* 14. de qua Sellius *in ſelect. canon. cap.* 11. *num.* 76.

21 Intellige, quod Canonici Presbyteri, vtidigniores præcedentiam habeant ſupra Canonicos non Presbyteros licèt antiquiores *Sac. Cong. Rit. in Cabalicen.* 3. *Auguſti* 1607. de qua Sellius *dicto cap.* 11. *num.* 73. *&* 74.

Sed ſi omnes ſint Presbyteri, præcedunt inter ſe ſecun- 22
dùm eorum receptionem, iuxta vulgatem regulam quod prior in tempore ſit potior in iure, propterea præferendus, *eadem Sac. Cong. in Trapien.* 10. *Decemb.* 1619. *per text. in cap. ſtatuimus de maiorit. & obedien.* ibi *& quam maior eſt ordine, etiamſi poſtea ſit receptus potiorem eſſe volumus*, Barboſ. *de canon. & dignitat. cap.* 18. *num.* 10.

Ampl. hoc procedere non obſtante conſuetudine, quod 23
Canonici Diaconales, & Subdiaconales præferantur Canonicis Presbyteralibus poſteriùs in Eccleſia admiſſis, & receptis in Choro, Capitulo, proceſſionibus, & ſeſſionibus, cum tamquam irrationabilis, abuſiua, & improbata ſeruanda non ſit, & nullo modo admittenda *Sac. Cong. Rit. in Saonen.* 11. *April. &* 11. *Octob.* 1601. *in Neapolitana* 23. *May* 1602. *in Alberganen.* 6. *Septembris* 1603. *& in Trapien.* 17. *Iunij* 1607. de quibus Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſal. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 87. *& in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.* 4. *& collect.* 228. *num.* 5. *& de canon. & dignit. cap.* 18. *num.* 9. Gratia. *deciſ. Marcheſ.* 16. *num.* 7.

Lim. procedere in Eccleſia Cathedrali, ſecus autem in 24
Eccleſijs Collegiatis, in quibus, cum præbendæ non ſint diſtinctæ, vel vigeat conſuetudo, quòd Canonici antiquiores tempore licèt non ſint Presbyteri præferantur Canonicis presbyteris iunioribus ipſa ſeruanda eſt, *Sac. Cong. Rit. in Vrbis Sancta Maria Rotunda* 16. *Decembr.* 1606. *& in alia Vrbis* 3. *Auguſti* 1602. de qua Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 11. *num.* 74. *& cap.* 26. *num.* 74. Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.* 5. *& collect.* 228. *num.* 5. *&* 8.

Vnde eſt etiam ſeruanda conſuetudo Eccleſiæ, vt Cano- 25
nici obtineant locum, & ſedem ſecundùm tempus admiſſionis, quamuis præbendæ ſint diſtinctæ in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, ſi omnes ſint actu in Sacerdotali ordine conſtituti, & inſeruiant in celebrandis Miſſis *Sac. Cong. Rit. in Saonen.* 10. *Ianuar.* 1604. Sell. *in ſelect. canon. cap.* 26. *n.* 75. Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 18. *n.* 12. *verſ. verum licet in fin.*

In Cathedrali verò vbi præbendæ non ſunt diſtinctæ, 26
ſed omnes requirunt ordinem presbyteralem præcedentia competit ſecundum ordinem receptionis, adeò vt ſi primò receptus non ſit ſacerdos donec ordinetur præcedat ſacerdos ſecundò receptus, ſed poſt quam promotus fuerit ad ſacrum presbyteratus ordinem habere debet præcedentiam, & locum ſecundùm ordinem ſuæ receptionis, prout ſi à principio receptus fuiſſet, cum non amiſerit ſuum ius, propterea presbyter ſecundò receptus debet liberè dimittere locum, & primò recepto, & deinde ordinato reſtituere, & in omnibus reintegrare, Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.* 91. *num.* 5. *& de canon. & dignit. cap.* 18. *num.* 6. vbi ita cenſuiſſe *Sac. Rit. Cong. in Albanen.* 2. *Martij* 1602. *& in Orien.* 19. *Iunij* 1604. *& in Trapien.* 10. *Decembr.*
Quamuis ſint de iure patronatus *Eadem Sac. Congr. in Or-* 27
tana 30. *Iulij* 1616. Nec ad hunc effectum ſuffragatur prio-
ritas in prouiſione, ſed attenditur antiquior receptio, 28
adeò vt Canonicus qui præuenit in apprehendenda poſſeſſione debeat alijs præcedere in ſtallo, voce, & optione, & prærogatiuis, præeminentijſque Ricc. *in prax. rerum for. Eccleſiar. reſol.* 555. *in* 2. *edit.* Gratian. *Marchiæ* 16. *in addit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *proem. num.* 13. Seraph. *dec.* 437. *n.* 3. Rot. *dec.* 267. *n.* 2. *p.* 4. *diuer.* quibus addo Michael. Fer. *de præcedentia Eccleſiaſt. q.* 10. *num.* 9. *& ſeq.* Mohed. *dec.* 11. *de renunciat. ante num.* 1. *verſ. nam cum locus*, Caputaquen. *dec.* 357. *num.* 2. *p.* 2. & ratio eſt quia honor iſte præcedentiæ debetur antiquiori Canonico propter eius maiora onera, & ſeruitia præſtita in Eccleſia ſeruienda, argument. *l.* 2. *in fin.* ibi *vt ijs gradu ceteres C. de offic. Magiſtrat.*

Ius autem anterioritatis, & potioritatis ad hunc effe- 29
ctum incipit currere à die, quo quis admitti debuiſſet, & per ipſum non ſteterit, quin admiſſus fuerit, cum habeatur pro facto, quando quis impeditus fuit facere, & conſequenter hoc caſu anterior in prouiſione, & poſterior in poſſeſſione præcedentiam conſequitur ſupra poſteriorem in prouiſione, & priorem in poſſeſſione, præcipuè ſi eiuſdem culpa poſſeſſionem habere non potuerit, ne ſua culpa commodum conſequatur, latè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *proem. à num.* 38. *vſque ad* 42. & diuerſis caſibus, & exemplis comprobat Parif. *de reſignat. benef. lib.* 11. *q.* 13. *n.* 95. Odd. *de reſtit. in integ. q.* 12. *per tot.* Barboſ. *de canon. & di-*
gnit.

Digitized by Google

gnit.cap.18.num.13. Gregor.XV. dec.341.num.1.ibique Adden. Litt. A. vbi declarat hoc procedere in præiudicium illos tantùm, qui præſtat impedimentum, ſecus in præiudicium tertij.

30 Licèt Collegiata poſſit in proceſſionibus deferre propriam Crucem, etiam præſente Capitulo Cathedralis Sac. Cong. Rit. 24. Auguſti 1609. de qua Gauant. in manual. Epiſcop. in verb. Eccleſia Collegiata num.5. ad differentiam

31 tamen Canonicorum Cathedralium eius Canonici non debent in proceſſionibus incedere parati, cum huiuſmodi prærogatiua ſolùm ſit debita Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Sac. Cong. Rit. in vna Placentina 19. Maij 1607. in dub. 20. de qua Barboſ. de canon. & dignitat. cap.18. num.70.

32 Thurificari tamen debent præfati Collegiatæ Eccleſiæ Canonici duplici ductu. Clerici verò Eccleſiarum Parochialium vnico tantùm ductu Sac. Cong. Rit. in Cæſaraguſtana de Darega 19. Ianuar. 1613. teſte Sellio in Select. Canon. cap.11. num. 98. Barboſ. de canon. & dignitat. cap. 18. num.65. in fin. Prior verò Collegiatæ ſi interſit in Cathedrali incenſatur duplici ductu Turibuli vt Canonici ipſius Cathedralis, Gauant. in manual. Epiſcop. in verb. Eccleſia Collegiata num.7.

32 Beneficiati ſi ſint Sacerdotes in Eccleſia eorum beneficij præcedere debent ſupra alios beneficiatos in eadem Eccleſia non Sacerdotes Sac. Cong. Rit. in nullius Prouinciæ Florent. de Menſe Ianuar. 1633. de qua Bonſadin. in Theſaur. Eccleſ. deciſ. reſol. 32. num. 10. Barboſ. in ſumm. Apoſtolic. dec. collect. 590 num.10. in fin.

33 In materia præcedentiç poſt ordinem maiorem eſt etiam attendendus gradus, adeò vt Canonicus, ſeu beneficiatus laurea doctoratus inſignitus præcedat in ſedendo alios Canonicos non Doctores, latè Maſtril. deciſ. Sicil. 130. per tot. & ſignanter à num.13. Valenzuel. conſ. 34. à num.66.

34 Lim. non procedere vbi ſunt Canonici Presbyteri, inter qoos nulla datur præcedentia ratione Doctoratus, ſed tantùm ratione ordinis, & antiquitatis Sac. Cong. Rit. in Panormitana 23. Ianuar. 1610. & in Montis Regalis 19. Martij 1611. de qua Barboſ. de canon. & dignitat. cap. 18. num. 11. & tradit Felin. in rub. de maiorit. & obedien. num.3. Abb. in cap.2. num.2. de ijs, quæ fiunt à maior. part. Capitul. Caſſan. in Catalog. glor. mund. p.4. conſiderat.48.

35 Canonicus ſi ex diſpoſitione, ſeu diſpenſatione Apoſtolica retineat dignitatem cum Canonicatu circumſcripta conſuetudine ſedere debet in loco Canonicali in hebdomada, qua ſeruit vt Canonicus, & quando debet ſeruire pro vtraque vt in diebus dominicis, & feſtiuis maioribus, & tempore quadrageſimali non debet punctari ex quo locus Canonicalis remaneat vacuus, ſed habere debet duplices diſtributiones, ſicut amitteret duplices ſi non inſeruiret, vt declarauit Sac. Congr. Concil. in vna Fulginaten. 26. Nouemb. 1616. relata per Barboſ. de canon. & dignitat. cap.18. num.21. & 22.

36 Generaliter verò Canonici ſedere debent in ſuo ſtallo, nec occupare ſedes digniores Archidiaconi, vel Decani, & ſimilium ipſis abſentibus Sac. Congr. Rit. in Capuana 18. Martij. 1618. de qua Barboſ. de canon. & dignitat. cap.18. num.. 41. Gauant. in manual. Epiſcopor. in verbo Canonicorum munera in addit. num.3.

37 Canonicus ſi ob delictum, vel alia cauſa canonicatu fuerit priuatus, & deinde reſtitutus, cum admittatur tamquam nouus homo ex gratia per viam nouæ prouiſionis non recuperabit primum locum ab alijs poſtea admiſſis occupatum, ſed poſt eos ſedere debet ſecundùm tempus reſtitutionis, vt expreſsè probat text. in cap. ex inſinuatione 26. de ſimon. Gratian. diſcept.56. num.18. tom.1. Barboſ. de canon. & dignitat. cap. 18. num. 15. qui alios allegant.

38 Capitulo, ſeu Canonicis, Confraternitatibus, & ſimilibus, ſi in aliena Eccleſia ab eius Rectoribus honorificè veniunt recipiendi, debetur omnis præeminentia, tum quoad locum, tum quoad manum dexteram, cùm receptio honorifica importet conceſſionem manus dexteræ, & loci nobilioris, ad gloſ. in cap. quam periculoſum in verb. primatus 7. q.1. & in l. decernimus in prin. & verb. reſiden. C. de ſacroſ. Eccleſ. vbi Bald. num.2. verſ.2. nota. Abb. in cap. nobis num.5. de iurepatr. Roc. eod. tit. in verb. honorificum num. 4. Caſſan. in Cathal. glor. mund. p.1. conſiderat.10. ad fin. & conſiderat.15. ante med. verſ.2. dicitur, latè Tiraquel. de iure primog. in præfat. num.13. & 14. cum alijs per Rot. deciſ. 111. num.2. p.5. tom.1. recen.

In nihilo refragante quòd Rector in propria Eccleſia dicatur habere iuris aſſiſtentiam in præcedendo cæteris omnibus, ad text. in l. nihil C. de palat. ſacr. largit. lib.11. vbi gloſ. fin. Dec. conſ.69. num.12. & ſeq. col.2. Rot. deciſ. 111. num.6. p.5. tom. 1. recen. 39

Quia hoc non procedit vbi competit receptio honorifica, neque quando Capitulum Eccleſiæ maioris inuitatur ad aliquas functiones, nam tunc præcedere debet alios Canonicos, & Prælatos inferiores etiam in propriis Eccleſiis, Felin. in cap. cum non liceat num. 2. verſ. dictis, Abbas de præſcript. Henric. Ram. tract. de Synod. p.3. num.27. Gonz. Mendoz. de Vaſconcello diac. iur. arg. lib. 1. cap. 1. num.3. verſ. quibus conſequens, Gratian. diſcept. 111. num. 11. lib.1. Rot. deciſ.57. num.2. deciſ. 111. num.8. & ſeq. p.5. tom. 1. recen. 40

Et licèt inferior in propria Eccleſia ratione Officii, quo fungitur debeat habere præcedentiam Abb. in cap. poſtulaſtis num.7. de conceſ. præben. Put. deciſ. 104. num. 4. 5. & 6. lib. 3. in correct. Tamen hoc ceſſat quando, non per Rectorem inferiorem, ſed per inuitatos, vel alios ſolitos accedere Miſſæ decantantur, & aliæ functiones peraguntur, cum tunc Rector non exerceat proprium Officium, Rot. dec.111. num.27. p.5. tom.1. recen. 41

SVMMARIVM.

1 Parochus in propria Eccleſia dicitur Prælatus.
2 Et in ſua Plebania talem poteſtatem habet, quam Epiſcopus in ſua Diœceſi.
3 Epiſcopus habet iuris aſſiſtentiam quoad exercitium iuriſdictionis intra limites ſuæ Diœceſis.
4 Epiſcopus in ſua Diœceſi in functionibus eſt præferendus omnibus etiam Archiepiſcopis excepto Metropolitano.
5 Epiſcopo ex iuris aſſiſtentia exercendi iuriſdictionem in ſua Diœceſi competit manutentio, ſi nihil concurrat in contrarium & num.6.
7 Parochus habet iuris aſſiſtentiam exercendi iura parochialia in ſua Parochia.
8 Amp. vt ſit omnibus præferendus in ſua Parochia in concernentibus ſuum officium.
9 Quilibet in proprio officio præfertur omnibus licèt maioribus.
10 Parochus in propria Eccleſia præferendus eſt Capitulo Collegiatæ num. 11. Ampl. etiam in funeribus proprijs Parochiani num.12. & 13.
Contrarium num. 14. vbi exceptio quoad ius faciendi circa corpus defuncti. Ampl. vt num. 15. Ampl. vt etiam in proceſſionibus Collegiata præcedit, & num. 17. Intel. vt num.18. & 20.
16 Eccleſia ſi erigatur in Epiſcopatum conſequitur omnia iura, quæ debentur Epiſcopalibus Eccleſijs.
19 Vbi maior minor ceſſat.
21 Capitulum Eccleſiæ Cathedralis in omnibus etiam in funeribus præcedit Parocho etiam in propria Eccleſia, niſi immemorabilis conſuetudo ad fauorem Parochi legitimè probetur.
Lim. quo ad officium faciendum circa corpus, num. 22. & 23.
24 Sacriſta, & Curatus Cathedralis licèt amouibiles debent præcedere Parocho tùm in funeribus, tùm in Proceſſionibus, & num.25.
26 Canonici Cathedralis vti ſinguli, & non capitulariter in funeribus interuenientes non præcedunt Parocho.
27 Canonici, & Capitulum Cathedralis, quoad actus ſpirituales deſtinates ad cultum diuinum præferendi ſunt etiam Parochis, ſecus quoad actus concernentes curam animarum. Lim. vt num.28. 29. & 30.
31 Parochi inter ſe quomodo præcedere debeant.
32 Parochus defuncti, & Parochus in cuius Eccleſia ſepelitur, & alij Regulares quomodo incedere debeant, num.34. & 35.
33 Parocho ad cuius Eccleſiam defunctus defertur præcedentia debetur.

36 Pa-

Digitized by Google

36 *Parochus à quo , & Parochus ad quem poſſunt ambo
incedere ſtola , & cotta , & alter ingredi in Eccle-
ſiam alterius.*

Parochi in funeribus , & functionibus Eccleſiaſticis an , & quomodo præcedere debeant , tam inter ſe , quàm cum Canonicis Cathedralis , & Collegiatæ.

ADNOTATIO IX.

1 PArochus in propria Eccleſia , & Parochia dicitur Præ-
latus , & tamquam talis reputari , & æſtimari debet ,
cap. in Apibus 7. q. 1. Abb. *in cap. cum decorrimus num. 16. de
iudic.* latè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glo. 6. num. 100. & plu-
2 rib. ſequen.* & in ſua Plebania talem poteſtatem habere
cenſetur , qualem habet Epiſcopus in ſua Diœceſi ſecun-
dùm Abbat. *in cap. 1. num. 28. de dol. & contum.* cum alijs
adductis per Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 9. num. 1,
2. & 3.*
3 Vnde ſicut Epiſcopus habet iuris aſſiſtentiam priuatiuè
quo ad actus exercendi ſuam iuriſdictionem ordinariam in
quacumque parte ſuæ diœceſis , quo ad omnes intra eius
fines exiſtentes , & quo ad omnes caſus ad forum Eccleſia-
ſticum pertinentes *cap. conſtitutus cap. cum venerabilis de re-
ligioſ. Domib. cap. conquerente de offic. Iud. Ord. cap. cum Epiſ-
copus eod. tit. in 6. Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20.*
Veral. *deciſ. 306. p. 1.* Seraph. *dec. 633. dec. 498. & deciſ. 1104.*
Caualer. *dec. 306. num. 1.* Duran. *dec. 226. ſub num. 2.* Rot.
*dec. 713. num. 1. p. 4. diuerſ. dec. 15. ſub num. 2. dec. 491. ſub num.
1. p. 3. dec. 126. num. 1. dec. 313. num. 2. p. 4. dec. 41. num. 6. p. 5.
recen. & in Marſicen. Iuriſdictionis 26. Maij 1651. §. quare
ex præmiſſis coram Eminentiſs. Card. Corrado.*
4 Et viterius ſicut in ſua Eccleſia , & Diœceſi in functio-
nibus Epiſcopalibus præferendus eſt omnibus Archiepiſco-
pis , & Epiſcopis etiam ipſo antiquioribus , ac Dignitati-
bus , Metropolitano ſuo tantùm excepto *Sac. Cong. Rit. in
Barchinonen. 10. Ianuar. 1609.* licèt ex Vrbanitate debeat ho-
norare in ſua Diœceſi alios Epiſcopos aduenas , Sellius *in
ſelect. Canon. cap. 3. num. 80.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. dec.
collect. 290. n. 4.*
5 Et ex hac iuris aſſiſtentia eidem competit manutentio
præcipuè ſi nulla contra Epiſcopum oſtendatur exemptio ,
priuilegium , vel conſuetudo legitimè præſcripta Caualer.
dec. 306. num. 2. Seraph. *dec. 1104. num. 1. & dec. 1278. num.
6 1. & 5.* vbi quòd tunc huiuſmodi iuris aſſiſtentia operatur
quando nihil concurrit in contrarium.
7 Ita etiam Parochus tamquam ſubrogatus , ſeu gerens
vices Epiſcopi in actu curæ animarum *cap. bona rei 12. q. 2.
cap. ad Apoſtolicam de donat.* eſt alijs præferendus Michael
Fer. *de præceden. Eccleſiaſt. q. 32. num. 3. & ſeq.* ad plenè tra-
dita per Barboſ. *in Axiom. iur. vſufrequen. Axio. 213. num. 1.
& de poteſt. Paroch. cap. 9. num. 1.*
8 Ampl. præcipuè in propria Eccleſia , & Parochia omni-
bus quantumuis in dignitate conſtitutis præcedere debet ,
ſcilicet in celebrandis Miſſis ſolemnibus , alijſque quibuſ-
cumque præeminentijs concernentibus ipſius Rectoris of-
ficium , Caſſan. *in Catal. glor. mund. p. 4. conſiderat. 22. &
81.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 6. num. 6. & 7.* Gratian.
diſcept. 298. num. 3. & 4. tom. 2. Barboſ. *de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg. 78. num. 38. & de offic. & poteſt. Paroch. cap. 9.
9 num. 3. 4. & 5.* Seraph. *dec. 964.* ex generali regula , quòd
quilibet in proprio officio præferatur omnibus alijs , licèt
maioribus , & quamuis extra eius officium eiſdem
poſtponatur.
10 Ampl. 2. vt Parochus in ſua Eccleſia præferendus ſit De-
cano , & Capitulo Collegiatæ ad eamdem Eccleſiam ex an-
tiqua conſuetudine perſonaliter accedenti , quia maior
minori in eius domo cedere tenetur Barboſ. *de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg. 78. num. 38. p. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar.
gloſ. 6. num. 104. & ſeq.* vbi ita firmaſſe Rot. *in Calaguritana
præminentiarum 16. Nouemb. 1592. coram Penia.*
11 Tum quia cura videtur dignior Canonicatu , non ſo-
lùm propter maiorem ſacramentorum adminiſtrationem ,
quam habet Curatus , verùm etiam propter ordinem ſa-
cerdotalem , in quo omnis Curatus debet eſſe conſtitutus ,
non tamen omnis Canonicus , Molin. *de Canon. lib. 2. cap.
54.* Hieron. Gatat. *de iur. Paroch. tit. 1.* Tum etiam ob
maiorem ſcientiam , quæ in Curato reſidere debet , ob
poteſtatem declarandi euangelium , & dimittendi peccata ,
vt latè alijs congeſtis tradit Gratian. *diſcept. 198. à num. 94.
vſque ad 98.*
Ampl. 3. vt in funeribus proprij Parochiani Parochus 12
præcedere debeat Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ , iuxta
diſpoſitionem Ritualis Romani *in tit. de exequiis fol. 150.*
vbi ſtatuit , quod Parochus in omnibus funeribus præce-
dat incedendo ante feretrum , & ita apparet fuiſſe reſolu-
tum *per S. Cong. Rit. in S. Angeli Saxiferrati 24. Octobr.
1609. & in Eugubina 15. Iulij 1614. & in Prænestina Cana-
rum 13. Iulij 1619.* vt refert Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 9. n.
8. verſ. verum autem , & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 557.
num. 3.* præcipuè ratione ſtolæ , quam in ducendo funera 13
Parochus geſtare ſolet , præeminentiam non tam ſupra alios
Presbyteros , quam ſupra ipſos Canonicos Collegiatæ ha-
bere debet *eadem S. Congreg. in Nucerina Saxiferrati 24.
Octobr. 1609.* Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib. 1. tit. 13.
num. 6.* Gratian. *diſcept. 298. num. 83. tom. 2. & diſcept. 492.
num. . . tom. 3.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 238.
num. 11.*
Contrarium tenet Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 9.* 14
*num. 8. verſ. pro Canonicis verò , & num. 10. & de canon. &
dignitat. cap. 18. num. 67. & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.
91. num. 38.* in quibus locis refert pro Canonicis extare alias
Sac. Congreg. declarationes ſcilicet in vna *Sutrina 30. Au-
guſti 1602. & 2. Auguſti 1603. & in Melfien. 18. Nouembr.
1606. in Oſtien. Terræ Cori 9. Maij 1617. & in alia Prænesti-
na Canarum die Sabbathi 14. Auguſti 1618.* vbi *in cauſa præ-
cedentiæ inter Archipresbyterum , & Canonicos Eccleſiæ
Collegiatæ S. Mariæ , & Parochum S. Stephani declaratum
fuit præcedentiam ſemper , & vbique competere Archipresby-
tero , & Canonicis ſupra Parochum prædictum etiam in aſſo-
ciandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ , ius
tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in
ſua Parochiali Eccleſia ſpectare ;* Et hæ declarationes , quæ
dant præcedentiam Canonicis quòd videantur iuri conſo-
næ ſubdit idem Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 9. num. 10.* ſiqui- 15
dem non tam Capitulum Eccleſiæ Cathedralis , quàm Eccle-
ſiæ Collegiatæ Canonici ſunt digniores Parochis , Vicarijs ,
Portionarijs , & Beneficiatis Eccleſiæ Parochialis , propterea
præeminentiam habere debent , etiam ſi Collegiata vlti-
mo loco eſſet erecta , & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſio-
ne præcedendi ante erectionem , & quamuis in ipſa ere-
ctione eſſet appoſita clauſula ſine alicuius præiudicio ,
cum debeat intelligi reſpectu aliorum non expreſſorum , &
non reſpectu eorum , quæ veniunt ex natura actus , pro-
ut ſi vna Eccleſia erigatur in Epiſcopatum , conſequens eſt 16
vt conſequatur locum , omneſque alias prærogatiuas , quæ
debentur , & conueniunt Epiſcopalibus Eccleſijs cum
mutato ſtatu Eccleſiæ mutetur ius , & eius effectus Rot.
dec. 1445. per totam coram Seraph. vnde quòd Canonici
huiuſmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus , Cu- 17
ratis , Plebanis , ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium
in publicis proceſſionibus , & functionibus etiam Synoda-
libus cenſuit eadem *Sac. Cong. Rit. in Verulan. 11. Decembr.
1613. & in Senegallien. 23. Martij 1619. & 4. April. 1620.*
de quibus Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 9. num. 8.
verſ. pro Canonicis in fin. & de canon. & dignitat. cap. 18. ſub
num. 67.*
Quibus non aduerſantur nec Rituale Romanum , nec 18
reſolutiones Sac. Congr. pro prima opinione adductæ ,
non quidem *Rituale* cum habeat locum inter presbyteros
eiuſdem ordinis , & cæteris paribus aliam prærogatiuam
non habentibus , quibus Parochus præcedere debet , ſecus
autem quando reperitur inter maiores , quia vbi maior ,
minor ceſſat , & qui eſt dignior præcedere debet *l. honores ,* 19
& ibi gloſ. & Bart. *C. de Decur. l. vnicuique C. de proxi. ſacr.
ſcrin. lib. 12.* Tiraquel. *de iur. primogen. in præfat. num. 175. &
de legib.* Conub. *gloſ. 7. num. 8. & 9.* & ita in puncto ani-
maduertit Barboſ. *de Canon. & dignitat. cap. 18. num. 68. cir-
ca fin. & de offic. Paroch. cap. 9. num. 11. circa med.*
Minuſque reſolutiones in contrarium adductæ , quia 20
loquuntur , vel de officio faciendo in Eccleſia per proprium
Parochum ſupra corpus defuncti , quod ſpectat ad ſolum
Paro-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Parochum etiam præſentibus Canonicis ſiue Cathedralis,
ſiue Collegiatæ, cùm tunc propriè dicatur exercere offi-
cium proprium, & ſic præferendum eſſe non autem de
præcedentia, quando funus defertur ad Eccleſiam Paro-
chi, etiam ſi ſtolam deferat, cum ſtola non tribuat prærogati-
uam, & iuriſdictionem, ſed tantùm ſit ſignum ſacerdo-
tale: vel loquuntur non de Capitulo Collegiatæ, ſed in
diuerſis terminis diuerſarum perſonarum, quæ tamquam
non habentes ſpecialem prærogatiuam, ſupremamque
præeminentiam, prout habent Capitula Cathedralium,
& Collegiatarum, præcedentiam ſupra Parochos habere
non debent, vt reſpondit Barboſ. *in locis ſupra citatis*.

21 Hinc eſt, quòd multò magis in funeribus Canonici Ec-
cleſiæ Cathedralis præcedentiam conſequantur ſupra Pa-
rochum, tamquam digniores, & quia faciunt vnum
corpus cum Epiſcopo, eiuſque membra reputantur, om-
nibus Parochis præcedere debent, etiam in Parochiali Ec-
cleſia, in qua digniorem locum habent immediatè poſt
Epiſcopum, & poſt eoſdem Canonicos ſedere debet Re-
ctor, ſeu Parochus, iuxta *reſolut. S. Congr. Rit. in Turita-
na 14. Febr. 1632.* de qua Barboſ. *de canon. & dignitat. cap.
9. num. 7. in fin. & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 91. num. 37.*
in nihilo refragante quòd Curati ſtola, & cotta induti ſint,
vt ſanciuit *Sac. Congr. Rit. in vna Viterbien. in cauſa diffe-
rentiæ inter Canonicos, & Clerum Cathedralis Viterbien.
& eiuſdem Ciuitatis Parochos*, vt per extenſum refertur à
Barboſ. *de offic. Parochi cap. 9. num. 7.* ibi, quibus auditis ea-
dem *Sac. Rit. Congreg. à decretis factis ſimilibus non eſſe rece-
dendum cenſuit, nempè vt locus dignior in funeralibus ſemper
relinquatur Capitulo, & Clero Eccleſiæ Cathedralis, Pa-
rochum verò defuncti, vel Parochum Eccleſiæ, ad quam
Corpus defuncti defertur digniorem locum obtinere debere, &
præcedere quoſcumque alios Presbyteros, non autem Eccleſiæ
Cathedralis, in Eccleſia verò vbi Corpus defuncti ſepelitur
ad Parochum ipſius Eccleſiæ pertinere officium facere, & ex-
preſsè declaratum fuit in vna Piſaurien. ſub die 20. Decembr.
1603. & ſic etiam in Ciuitate Viterbij ſeruandum eſſe cenſuit,
niſi aliàs immemorabilis conſuetudo ad fauorem Parochorum
legitimè probetur, & ita declarauit die 15. Iunij 1611. Dom.
Epiſcopo Oſtien. Card. Pinellus Io. P. Mucant. Secret.* de qua
etiam Sellius *in Select. canon. 59 num. 4.* & idem Barboſ. *de
canon. & dignitat. cap. 18. num. 60. 61. 62. & 63.*
vbi ita etiam fuiſſe declaratum ad fauorem Capituli Eccleſię
Suttinæ Ciuitatis, nempè quòd Canonici, & Capitulum
Eccleſiæ Cathedralis in proceſſionibus, & funeribus ſem-
per vbique præcedere debeant quibuſcumque Curatis in eo-
rum proprijs Eccleſijs, *& in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect.
91. num. 25. collect. 237. num. 8. & collect. 557. num. 4.*

22 In Eccleſia verò vbi Corpus defuncti tumulatur à Paro-
cho eiuſdem Eccleſiæ officium ſupra corpus perſoluendum
eſſe priuatiuè quoad alios, etiam præſentibus Canonicis
Eccleſiæ Cathedralis ſanciuit eadem *Sac. Cong. in Prænesti-
na Cauarum 18. Auguſti 1618.* relat. per Aldan. *in compend.
Canon. reſol. lib. 2. tit. 22. num. 8.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic.
deciſ. collect. 533. num. 2. & collect. 556. num. 1.* ac etiam
præſente Archipresbytero, & Canonicis Eccleſiæ Colle-
23 giatæ eadem *Sac. Cong. in Oſtien. Ceræ 28. Aprilis 1607.* de
qua Sell. *in Select. Canon. cap. 71. num. 18.*

24 Et quando in funeribus interuenit Capitulum Cathe-
dralis etiam eius Curatus, & Sacriſta quamuis ſint amo-
uibiles debent præcedere proprio Parocho, cum ſint de
numero, & reputentur partes facientes vnum corpus cum
eodem Capitulo *Sac. Congreg. Rit. in Piſaurien. 22. Martij
1631.* relat. per Sell. *in Select. Canon. cap. 71. num. 25.*

25 Prout etiam Curatus amouibilis Cathedralis in proceſ-
ſionibus incedere debet cum Capitulo ſupra Priores, Ple-
banos, & Curatos perpetuos, *Sac. Cong. Rit. in Calien. 9.
Aprilis 1633.* vt ex Sell. *in Select. canon. cap. 71. num. 26.*
refertur per Barboſ. *in ſumm. Apoſtol. deciſ. collect. 236. n. 18.*

26 Lim. hanc ſecundam ſententiam non procedere quando
Canonici ſine cruce, & conſenſu Capituli vti ſinguli fu-
neribus interueniunt, quia cum tunc non repræſentent
corpus Capituli, non gaudent prærogatiua præcedentię
ſupra Parochos exercentes officium proprium debitæ tan-
tùm Canonicis capitulariter, & collegialiter incedenti-
bus, & interuenientibus, vt declarauit *Sac. Congr. Rit. ſub
die 20. Nouemb. 1603.* de qua Barboſ. *de canon. & dignitat.
cap. 18. num. 63.*

Limit. etiam, ſeu diſtinctionis fędere conciliare has 27
contrarias ſententias conatur Theodoſius Rubeus *ſuo ele-
ganti reſponſo apud* Gratian. *diſcept. 298. num. 40. & per tot.
tom. 2.* ſcilicet quòd ſi agatur de actibus ſpectantibus, &
deſtinatis ad cultum diuinum, vt canere horas canonicas
in Choro, litanias maiores recitare, publicis, & priua-
tis proceſſionibus intereſſe, vel alias ſimiles functiones
Eccleſiaſticas perſoluere, & hoc caſu Canonici Parochis
præferri debent, quia huiuſmodi functiones ſpectant ad
proprium Canonicorum officium, in quo Parochi ſe in-
gerere nequeunt, & ſi quando in dictis actibus interue-
niunt, vti ſimplices Clerici interuenire cenſentur, ex
quo eſſe Parochum non ſit officium, nec dignitas Capitu-
laris, ſi verò agatur de actibus ad curam animarum ſpe-
ctantibus, vel miniſtrationem ſacramentorum concer-
nentibus, ſiue de iure ducendi funeralia, & mortuos ſe-
peliendi, & in ijs actibus Parochi præferendi, & magis
videntur honorandi ſupra Canonicos, licèt capitulariter
interueniant in funeribus, cum Parochus in ijs actibus
exerceat proprium officium, cuius reſpectu debetur præ-
latio, etiam contra eos, quibus aliàs extra illud officium
poſtponeretur, tantò magis quia Canonici de neceſſitate
non debent interuenire funeribus, & cadauera aſſociare
immo ſine proprio Parocho non poſſunt funeralia dirige-
re, & conſequenter cum tantum ius, & auctoritas inhę-
reat Parocho, & non Capitulo, eidem adhærere debet
ius ad præcedentiam tamquam neceſſarium conſequens.
Siquidem Parochus in actu funerandi non interuenit vti 28
ſimplex Sacerdos, ſed cum habitu, & ſigno ſacerdotali
ſtolæ ſuper vtroque humero, quod idem operatur inter
Sacerdotes, quàm Pallium inter Epiſcopos, Caſſan. *in
Catal. glor. Mund. p. 4. conſiderat. 26.* S. Antonin. *in ſumm.
8 p. tit. 20. cap. 4. tit. 2.* Sed Epiſcopus habens pallium præ- 29
fertur omnibus alijs Epiſcopis, qui pallio non vtuntur,
ita Parochus, qui ſolus vtitur ſtola in funeribus debet
præferri omnibus alijs de Clero, qui ea non vtuntur, vt
animaduertit Theodoſ. Rub. apud Gratian. *dicta diſcept.
298. num. 64. & 65.*

Non eſt tamen recedendum à prima ſententia, quę fun- 30
datur in reſolutionibus Sac. Congregationis, & ſecunda
habeat tantùm locum ad Parochi fauorem quoad officium
faciendum circa corpus defuncti, & quoad cæteros Cleri-
cos, & alios presbyteros, qui non ſunt de Cathedrali, &
de gremio Capituli, ſecus autem quoad Canonicos Cathe-
dralis capitulariter, & non vti ſingulos interuenientes,
vt ſupra demonſtrauimus.

Parochi verò inter ſe ſiue ſint ſęculares, ſiue Regulares 31
pręcedere debent ſecundùm prærogatiuam ſuarum Eccle-
ſiarum Parochialium, non autem ſecundùm pręrogati-
uam regulę *Sac. Congreg. Rit. in Aſten. 21. Martii 1609. num.
5.* Nec ſecundùm antianitatem, & pręrogatiuam Reli-
gionis, cui cura Eccleſię Parochialis commiſſa eſt, Sell.
in Select. canon. cap. 71. num. 16. Barboſ. *in dicta ſumm. Apo-
ſtolic. deciſ. collect. 236. num. 5.*

Quando tamen ex Parochia, cui ſæcularis Sacerdos 32
præſit mortuus effertur, vt in Parochiali Eccleſia ſepelia-
tur, cui Regularis ſit Præfectus, vel è contra, tunc de-
bent vtrique Parochi ſuperpelliceo, & ſtola induti pares in-
cedere, & reliqui Regulares in eo loco, quem in gene-
ralibus proceſſionibus tenere conſueuerunt, vt extat opti-
ma diſpoſitio inter acta Eccleſiæ Mediolanen. *p. 2. tit. de fu-
nere ducendo verſ. cum ex Parochia pag. 286.* & hoc idem 33
vidiſſe Romæ ſeruari, vbi quoque pręcedentia datur Pa-
rocho illius Eccleſię, ad quem defunctus defertur, teſtatur
Barboſ. *de offic. Parochi cap. 9. num. 13. in fin.* Bartholomęus
Corſet. *in prax. Sacrorum Rit. cap. 12. tit. de exeq. num. 22.* 34
fol. 360. vbi ſi ſimul concurrant duo Parochi à quo, & ad
quem funus effertur etiam ſi alter ſit Regularis, cotta, &
ſtola induti pares incedere debent, niſi alter ſit in dignitate
conſtitutus, & cum ſuo Capitulo interſit, quia tunc alter
Parochus præire Capitulum debet.

Locus verò Parochi parochiani defuncti in funere erit à 35
ſiniſtris ſuperioris illius Eccleſię ad quem defertur *Sac.
Cong. Epiſcop. 12. Iulii 1591.*

Parochi Sæculares, vel Regulares cum ſęcularibus dum 36
defuncti corpus in eorum Eccleſijs ſepelitur, poſſunt ſto-
lam deferre eodem tempore non ſolùm in propria, ſed
etiam in Parochia defuncti, & Parochus Monachus ita

poteſt

poteſt ingredi Parochiam ſæcularium, ſicut ſæcularis Parochiam Monachorum, *Sac. Cong. Rit. in Aſculana 29. Ianuar.* 1629. relat. per Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 76. & 77.*

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet iuris aſſiſtentiam quoad exercitium iurium Parochialium intra limites ſuæ Parochiæ.*
2 *Lim. in Eccleſia Regulari.*
3 *Lim. in Hoſpitali exempto, nec quoad infirmos, alioſque ibid. decedentes & num. 4.*
5 *Lim. vt nec quoad Eccleſiam unitam Monaſterio Regulari.*
6 *Parochus in funeralibus ſuorum Parochianorum præferendus eſt omnibus, nec à defuncto excludi poteſt.*
7 *Irrequiſito Parocho non licet Sæcularibus, nec Regularibus de domo leuare cadauera, etiam ſub prætextu conſuetudinis num. 8. & 15.*
9 *Regulares vocati ad ſepelliendum mortuum tenentur accedere ad Parochialem.*
10 *Ampl. vt non poſſint expectare per vias, vel ad domum defuncti.*
11 *Ampl. non obſtante Bulla B. Pij V. & Maris magni; cum heſint reuocata, & reducta ad terminos iuris communis.*
12 *Fratres, & Regulares habent ius liberæ ſepulturæ.*
13 *Lim. procedere vt poſſint tantùm recipere mortuorum cadauera, qui elegerunt ſepulturam in eorum Eccleſijs.*
14 *Regulares nequeunt Religioſum defunctum portare per Plateas extra Monaſterium.*
15 *Fratres, & Regulares non poſſunt propria authoritate leuare cadauera abſque Parocho.*
16 *Curatus & non regulares debet ducere funerale licèt defunctus ſepeliatur in Eccleſijs Regularium.*
17 *Amplia vt ad Parochum etiam ſpectet facere officium ſupra corpus vſque ad Eccleſiam Regularium ſecus intra num. 18. & 21.*
19 *Monachi accedentes ad funeralia conuenire debent cum alijs in Parochiali.*
20 *Candela in funeralibus arbitrio hæredum veniunt diſtribuenda.*
21 *Parochus poteſt in Eccleſijs Regularium permanere ſicut cæteri de Populo, ſed non ſe intromittere circa corpus defuncti, funerale.*
23 *Limita ſi Parochus reperiatur in poſſeſſione peragendi funeralia intus Eccleſiam Regularium.*
24 *Immemorabile non cenſetur derogatum per conſtitutionem derogatoriam quibuſcumque conſuetudinibus.*
Amplia vt nec per Concilium Tridentinum & num. 25. Præcipuè ſi decretum non faciat mentionem immemorabilis & num. 26.
27 *Immemorabilis habet vim Priuilegij pacti, & legis, ac tituli.*
28 *Immemorabilis ſufficit tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio.*
29 *Limita non procedere quando tollitur conſuetudo tamquam irrationabilis, & quando in eadem militat eadem ratio.*
30 *Parochus in Eccleſijs Clericorum Regularium Vrbis debet facere Officium ſuper cadauer defuncti.*

Parochus Sæcularis, & Regularis quomodo in funeribus præcedere debeant.

ADNOTATIO X.

1 Parochus in ijs, quæ concernunt exercitium iurium Parochialium, eſt omnibus præferendus, ex iuris aſſiſtentia, quam regulariter habet, quoad iura parochialia exercenda intra limites ſuæ Parochiæ priuatiuè quoad alios *cap. 1. cap. fraternitatem de ſepultur. Clem. dudum §. verum eod. tit.* Gratian. *diſcept. 298. num. 78. & 79.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 93. à num. 9.* Barboſ. *de offic. Paroch. c. 26. num. 66.* Rot. *deciſ. 256. deciſ. 366. num. 1. p. 1. deciſ. 37. num. 1. p. 5. recen. deciſ. 101. num. 1. coram Cauiler. & in Romana iurium funeralium 4. Iunij 1653. §. 1. coram Zorate.*

2 Lim. vt huiuſmodi iuris aſſiſtentia non ſuffragetur Parocho in Eccleſia Regularium, ex eo quòd exiſtat intra Parochiæ limites, Abb. *in cap. dilectus num. 3. & num. 11. de Capel. Monach. & in cap. cum venerabilem num. 46. de except.* Rot. *in Bonon. iurium Parochialium penes Tamburin. de iur. Abbat. deciſ. 87. num. 2. & 3. tom. 3.*

3 Lim. 2. vt neque habeat iuris aſſiſtentiam in Hoſpitali ex ampliſſimis priuilegijs ab omnimoda ſuperioritate, & iuriſdictione Parochi exemptu, vt in puncto Hoſpitalis RR. PP. S. Ioannis Colabitorum Vrbis vigore priuilegiorum B. Pij V. Gregor. XIII. Sixti IV. & Sixti V. firmauit Rot. *in dicta Romana iurium funeralium 4. Iulij 1653. ſub §. 1. coram Zarate.*

4 Lim. 3. quòd nec habeat aſſiſtentiam iuris quoad infirmos in Hoſpitalibus priuilegiaris degentibus, nec quoad eos, qui ibidem decedunt, quia dum ex accidenti cauſa infirmitatis ibidem reperiuntur non efficiuntur de Parochia, intra cuius limites hoſpitale exemptum reperitur, cùm ad eam acquirendam animus permanendi requiratur, *cap. is qui de ſepultur. in 6.* Mareſcot. *lib. 2. var. reſol. cap. 95. num. 3. & 4.* Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. num. 6. & de offic. Paroch. p. 3. cap. 25. num. 26. & 27.*

5 Lim. 4. vt neque Rector poſſit iuuari ſola iuris aſſiſtentia quòd Eccleſia ſit intra limites ſuæ Parochiæ ad effectum manutentionis ſuper exercitiu iurium Parochialium, ſi Eccleſia ſit vnita Monaſterio Regularium, in qua Rector nullum poteſt deducere titulum, & iuris aſſiſtentia ad nihilum releuat niſi probetur poſſeſſio Rot. *in Veronen. iurium Parochialium 26. Iunij 1630. in prin. & §. fin. coram Veroſpio.*

6 In funeralibus ſuorum Parochianorum Parochus omnibus præferendus eſt, adeò vt nullo modo excludi poſſit, quamuis ad ſepeliendum cadauer Regulares dumtaxat à defuncto accerſiti diſpoſitum fuerit, vt fuit reſolutum à *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Montis Piloſi de anno 1581* de qua Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 62. eadem Sac. Congreg. 12. Ianuar. 1604. & 1. Iulij 1606.* relat. per Bartholomæum Curſet. *in prax. Sacrorum Rit. in tit. de exeq. num. 31. fol. 358.*

7 Ampl. 1. vt irrequiſito Parocho non liceat tam presbyteris ſæcularibus, quàm Regularibus de domo leuare cadauera, Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap. 17. num. 3.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 66.* 8 Nec ſub prætextu alicuius ſpecialis conſuetudinis Regulares quorumcumque ordinum, & Congregationum tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium poſſunt Parochias cum Cruce proceſſionaliter, aut aliàs ad efferenda, vel leuanda defunctorum funera ingredi, niſi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem præſente, niſi ipſe aliter conſentiat, vel permittat, vel niſi requiſitus venire expreſsè omninò recuſet, firmis tamen de cætero, & in ſuo robore permanentibus ijs omnibus, quæ ſuper quarta funerum, & canonica portione, alijſque iuribus ad ſepulturam pertinentibus à ſacris canonibus, & conciliorum decretis, ſummorumque Pontificum conſtitutionibus hactenus ſancita, & ordinata fuerunt, vel ex particulari conſuetudine, ſeu alio iure obſeruantur, vt diſtrictè præcepit, & obſeruari mandauit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. 12. Ianuar. 1604.* cuius reſolutionis tenor de verbo ad verbum, ſeu per extenſum refertur per Gratian. *diſcept. 492. à num. 45. vſque ad finem*, Lezana *in ſum. quæſt. Regular. cap. 10. num. 18.* Hieron. Rodr. *in compend. quæſt. Regular. reſol. 106. n. 7.* Villalob. *in ſumm. p. 3. tract. 31. diffic. 5. num. 3.*

9 Ampl. 2. Quòd Regulares vocati ad ſepeliendos mortuos etiam in eorum propria Eccleſia, omneſque alij funus comitantes tenentur accedere, & conuenire in Parochiali Eccleſia, vel aliu deſtinato loco iuxta conſuetudinem, & ex eodem diſcedere cum Clero ſæculari, vnà cum Parocho, & ritualiter per ordinem procedere ad domum defuncti, ex qua cadauer venit amouendum, vt nouiſſimè declarauit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in vna Placentina 16. Decemb. 1661. vt per extenſum n. . . inferius referam.* Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. tom. 1. cap. 12. à num. 41. & plurib. ſequen.* Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. vniuerſal.*

Digitized by Google

ſal. lib. 3. cap. 10. num. 63. & de offic. Parochi cap. 26. num. 64. vbi aliæ reſolutiones Sacr. Congreg. referuntur.

10 Et nullo modo permittendum eſt expectari per vias, vel ad domum defuncti, vel extra Eccleſiam non obſtante contraria conſuetudine, prout cenſuit Sac. Congreg. Rit. vt patet ex reſolutionibus relatis per Barboſ. de offic. Paroc. cap. 26. num. 64.

11 Et quamuis vigore Bullæ B. Pij V. ex ordine Bullar. veter. 140. §. nec non fratres iſti concedatur facultas fratribus deferendi corpora defunctorum ad ſuas Eccleſias, & illa leuandi ex eorum domibus abſque interuentu aliorum, nihilominus non eſt recedendum à ſuperiùs firmatis, quia dicta conſtitutio fuit reuocata, & redacta ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini per Gregorium XIII. conſtit. 15. eod. Bullar. pag. 209. prout etiam Mare Magnum fuit reuocatum per Clem. VIII. & prius per eumdem Greg. XIII. dicta conſtit. 15. de quibus Gratian. diſcept. 492. num. 14. & ſeq. & ante eum Nauar. in fine ſui manual. & Fuſch. de viſitat. Eccleſ. lib. 1. cap. 25. num. 8. circa med.

12 In nihilo refragante, quòd fratres, & Regulares habeant ius liberæ ſepulturæ iuxta Clement. dudum de ſepultur. & conſequenter cenſeantur etiam habere omne ius quoad funus iudicio defuncti, qui in eorum Eccleſia elegit ſepulturam, ita quòd Parochus in funere ius etiam minimum ſibi vendicare nequeat, aliàs non haberent ius liberæ ſepulturæ cum verbum liberè excludat omne impedimentum Bald. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 4. de conſtit.

13 Quia huiuſmodi ius liberæ ſepulturæ reſtringitur tantùm vt fratres poſſint in eorum Eccleſijs recipere mortuorum cadauera, qui ſepeliri elegerunt in eorum Eccleſijs, ita vt exercitium huiuſmodi iuris ſolùm ſibi locum vindicet poſt quam cadauer ingreſſum, & collocatum fuerit in Regularium Eccleſijs, cùm tunc dictum ſepulturæ ius plenè deuoluatur ad eoſdem Regulares priuatiuè quoad Parochum, & cum totali eius excluſione, ex quo cadauer non amplius exiſtit in iuriſdictione Parochi, ſed in loco exempto, & iuriſdictione fratrum, quia Eccleſia, clauſura, & ambitus Monaſterij dicitur Territorium Monachorum, & Abbatis, Card. in Clem. 1. num. 1. de ſtat. Monach. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. diſ. 15. q. 7. num. 39. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 73. num. 7. Gratian. diſcept. 492. num. 15. & 16. cum alijs per Rot. in Romana iur. funeral. 4. Iulij 1653. §. quibus conſequens eſt verſ. & confirmatur coram Zarate.

14 Vbi etiam conſideratur, quòd Regulares non poſſunt Religioſum defunctum portare per Ciuitatem, per Plateas, & alias Parochias, & ſic extra eorum Territorium, & iuriſdictionem, ſaltem ſine conſenſu, & interuentu Parochi intra cuius fines exiſtit Monaſterium Regularium. ex declaratione Sac. Congreg. Concilij in vna Bononien. 2. Iulij 1620. de qua Lezana in ſumm. quæſt. Regular. cap. 12. num. 41. verſ. ad vndecimum, Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 68.

15 Ac proinde eſſe magis communiter approbatum conſ. Oltrad. 82. in quo comprobatur fratres non poſſe propria auctoritate accipere cadauer abſque Parocho, quamuis habeant liberam ſepulturam ex priuilegio Apoſtolico, nec illa verba liberè excludunt Parochum, vt docet Gratian. diſcept. 492. à num. 34. vſque ad 40.

16 Curatus, & non Regulares debet deferre ſtolam, & facere confeſſionem in funeribus ſuæ curæ, etiam ſi defunctus ſepeliatur in Eccleſijs Regularium Sac. Congr. Rit. in Spoletana Terra Viſſa 20. Iunij 1609. vt refertur à Sell. in ſelect. Canon. in cap. 71. num. 19. quem allegat Barboſ. in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 236. num. 10.

17 Vlteriùs ad Parochum quoque ſpectat officium facere ſupra corpus defuncti Domi, & per viam, & non ad Regulares, quamuis in eorum Eccleſijs ſepeliri debeat, Sac. Congr. Concil. in Catanien. Ciuitatis Platiæ 12. Octobris 1639. de qua Aldan. in Compend. Canon. reſol. lib. 2. tit. 22. num. 9. Barboſ. de offic. Paroch. cap. 26. num. 80. & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. coll. 523. num. 3. & collect. 558. num. 2.

18 Lim. vt Parochus hoc caſu funerale tantùm ducere, & proſequi debeat vſque ad Eccleſiam Regularium, in cuius foribus defuncti cadauer dimittere, benedicere, & dare vltimum vale tenetur, officia verò, & alia munia, quæ in huiuſmodi miniſterijs adhiberi ſolent ab ipſis tantùm Regularibus peragenda ſunt, non autem à Parocho, nec à Clero ſæculari, Sac. Cong. Rit. in Eugubina 12. Martij 1612. & 5. Iulij 1614. in Placentina, & Lucien. 23. Maij 1619. in Catanien. Ciuitatis Platiæ 12. Octobr. 1619. in Sulmonen. 8. Auguſti 1629. in Adrien. 12. Februar. & 2. Martij 1629. & 5. Iulij 1631. de quibus Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 80. 81. & 82. & in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 245. num. 12. collect. 533. num. 4. 5. & 6. & collect. 558. num. 7. eadem Sac. Congreg. Rit. in Bononien. 12. Ianuar. 1646. in Reatina 12. Decembr. eiuſdem anni, in Mediolanen. 12. Ianuar. 1647. Sell. in ſellect. canon. cap. 73. num. 14. Gallet. in Margarit. caſuum conſcien. in verb. ſepultura num. 3. Io. Mar. Nauar. in Lucerna regul. verb. officium num. 12. Io. Anton. Nouar. in ſumm. bullar. in tit. de offic. ſuper cadauer. defunctor. ad Eccleſias Mendic. delator. faciendo. Laurent. de Peyrinis de priuil. Regular. tom. 3. in fin. vbi de decretis nouiſſimis S. Congr. decr. 10. in reſponſ. ad 3. pag. 567. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. diſ. 15. q. 11. n. 21. Anton. Flamin. in prax. Vicar. Capitular. p. 3. cap. 40. num. 28. Rot. dec. 260. poſt Poſt. de manuten. & nouiſſimè cenſuit S. Cong. Epiſcopor. in vna Placentina 16. Decemb. 1661. inter Clerum ſæcularem Placentiæ, & Monachos Caſinenſes eiuſdem Ciuitatis Eccleſiæ S. Sixti ad relationem Eminentiſs. Cardinalis Pallotti apud impreſſores Camerales, tenoris ſequentis.

Eminentiſs. e Reuerendiſs. Signori.

Per occaſioni de mortorij, e funerali ſono nate trà li Monaci Caſinenſi di S. Siſto di Piacenza humiliſſimi Oratori dell'EE. VV. & i Parochi della ſteſſa Città alcune differenze, che in iſtanza ſi riducono à tre.

Primo, ſe li Monaci ſudetti quando ſono inuitati, e vanno alli mortorij ſiano obligati conuenire alla Chieſa Parochiale.

Secondo, ſe poſſano quei che fanno li mortorij, & eſſequie dar maggior quantità di candele, e cera alli detti Monaci di quello che diano al Parocho, ò Parochi, & al Clero ſecolare.

Terzo, ſe portandoſi à ſepelire i morti nelle Chieſe delli Monaci ſia lecito alli Parochi entrare nelle dette Chieſe, ò pure ſiano obligati à laſciare i Cadaueri ſu la porta, & iui dare vltimum vale.

Per terminatione di queſte differenze è piaciuto all'EE. VV. dar per ponente l'Eminentiſſimo Pallotto, & hauendo l'Eminenza ſua riferito, e le parti informato hinc inde in facto, & in iure, vengono hora l'EE. VV. humilmente ſupplicate à dare la riſolutione, e tutto, &c. Quam Deus, &c.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & Conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita attentis narratis, cauſaque auditis partibus Eminentiſſimo Pallotto Referente maturè diſcuſſa, & examinata, cenſuit, declarauit, & decreuit, quoad primum, 19 *Monachos huiuſmodi accedentes ad funeralia Defunctorum, in aliena Parochia, conuenire debere in Eccleſia Parochiali, cum alijs pariter acceſſuris, & deinde omnes vnà cum Parocho ad Domum Defuncti efferendi ritualiter procedere.*

Circa ſecundum diſtributionem Candelarum, quoad differentiam quantitatis, pendere ab arbitrio Heredum, aut aliorum diſtribui mandantium. 20

Et demum circa tertium, ſeruanda eſſe decreta, & declarationes alias factas, ſcilicet Parochis in aſſociatione, ſiue occaſione aſſociationis Cadauerum, non licere ingredi Eccleſiam Monachorum prædictorum, ſed teneri dimittere Cadauera ad Ianuam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſe benedicere, & dare vltimum vale, officia verò, & alia munia, quæ in huiuſmodi miniſterijs adhiberi ſolent ab ipſis Monachis peragi debere, non autem à Parochis. Atque ita in præmiſſis omninò deinceps fieri, & exequi præſentium vigore mandat, ac præcipit, contrarijs quibuſcumque non obſtantibus. Romæ 16. Decembris 1661. 21

M. Card. Ginnettus.

Locus ✠ Sigilli E. Epiſc. Camer. Secr. Romæ ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ 1662.

Poteſt tamen Parochus permanere in Eccleſijs Regularium tanquam perſona priuata, & ſicut cæteri de Populo abſque eo quod in officio decantando circa corpus Defuncti vllatenus ſe intromittat, vt declarauit eadem Sac. Congreg. Epiſc. & Regular. in N. coteren. 5. Iulij 1615. de qua Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 80. & in Concil. 22

Trid.

Digitized by Google

Trid. ſeſſ. 25. de refar. c. 13. num. 32. & in ſumm. Apoſtolic. de-
ciſ. collect. 558. num. 7. Anton. Flamin. *in Prax. Vicar. Capi-*
tular. p. 3. tit. 40. num. 27.

23 Limita ſi ex conſuetudine immemorabili Parochus
reperiretur in quaſi poſſeſſiune peragendi funeralia
etiam Intus Eccleſiam Regularium, aqua ſcilicet bene-
dicta cadauera aſpergendi, pluuiale indutus abſolutio-
nem dandi, antiphonas inchoandi, Pſalmos, reſponſoria,
orationes, preces recitandi, & alia munia exercendi,
quæ in huiuſmodi miniſterio adhiberi ſolent: ſecus au-
tem ſi conſuetudo immemutabilis legitimè non probetur,
nam hoc caſu Parochu non competit manutentio, vt de-
clarauit *Sacr. Congreg. Rituum in Adrien. 12. Februar. &*
2. Martij 1629. & 15. Iulij 1631. ad relationem Eminen-
tiſſ. Cardin. S. Georgij reſpondit immemorabilem per Capi-
tulum Adrien. prætenſam non eſſe probatam, & officium ſu-
per Cadaueribus in Eccleſia S. Mariæ Veteris Ordinis
Fratrum Minorum de Obſeruantia ad ipſos ſpectare non
obſtante conſuetudine immemorabili allegata, de qua Bar-
boſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 82. verſ. & nouiſſimè, &*
in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 393. num. 1. & collect. 558.
num. 3. prout etiam cenſuit *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Re-*
gularium in Brioren. 18. Iunij 1591. & in Nicoteren. 5. Iunij
1615. de quibus Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom. 3. verb. De-*
functus num. 4. Io. Maria Nuuarius *in lucerna Regul. in ver-*
bo Defunctus etiam num. 4. latè Gratian. *diſcept. 492. à num.*
1. & per tot. tom. 3.

24 Per decreta autem Sacr. Congregationis immemorabili
conſuetudini non cenſetur derogatum, quamnis decre-
tum, ſeu conſtitutio derogaret quibuſcumque conſuetudi-
nibus, nihilominus immemorabilis nun cenſetur ſublata,
& ita ſæpè declaratum fuiſſe à *Sacr. Congregatione Concilij*
patet ex declarationibus relatis per Garz, *de benef. par. 3.*
25 *cap. 2. num. 194.* in quibus babetur *Concil. Trident. ſeſſ. 6.*
cap. 4. ſeſſ. 25. cap. 6. ſeſſ. 24. cap. 20. de reform. non ſuſtuliſſe
immemorabilem per derogationem quarumcumque con-
ſuetudinum, & dixit Rot. *dec. 585. num. 2. coram Card.*
Seraph. & tradunt Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glo. 33. num.*
5. Gratian. *diſcept. 492. & pluribus ſequen.*

26 Quod indubitanter ſibi locum vindicat ſi in decreto,
& conſtitutione non fiat expreſſa mentio de ipſa immemo-
rabili conſuetudine, aliàs non comprehenditur in reuoca-
tione aliquarum conſuetudinum, etiam ſi appoſita fuerit
dictiu vniuerſalis quarumcumque, & ſimilium, vt tra-
dunt DD. relati per Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. glo. 33.*
num. 2. & 3. Gabr. *in tit. de præſcript. concluſ. 1. nume r. 30.*
Gratian. *diſcept. 492. num. 5. Afflict. dec. 254. num. 2.* Rot.
in Placentina iuriſdictionis coram Marano penes Garzias *de*
benef. p. 3. cap. 2. num. 190. & in Burgen. quindemniorum co-
27 *ram Corduba* penes Gonzal. *loco citato num. 2. in fin.* & ra-
tio eſt, quia immemutabilis conſuetudu, ſeu præſcriptio
habet vim priuilegij à Principe legitimè conceſſi, nec non
tituli melioris de mundu, ac etiam legis, & pacti, eam-
demque poteſtatem continet, quam babet Imperator,
quando cum cauſa procedit, plenè Gabr. *in tit. de præſcript.*
concluſ. 1. num. 44. 65. vſque ad 66. Gonzal. *ad regul. 8. Can-*
cel. glo. 33. num. 4. Puteus *dec. 215. num. 2. & 3. lib. 1.* Mer-
lin. *dec. 795. num. 14.* Burat. *dec. 673. num. 5.* Rot. *dec. 717.*
num. 2. p. 1. diuerſ. deciſ. 27. num. 8. p. 4. tom. 2. dec. 150. num.
4. & 5. p. 5. recen. & in Calaguritana decimarum S. Aſcen-
tij, & Danalilli 17. Aprilis 1654. §. & horum verſ. verum
28 *etiam coram Zarate*, vbi quod ſufficiat, tam in poſſeſſorio,
quàm ad deducendum bonum ius in petitorio.

29 Limit. hanc concluſionem non procedere primò quan-
do tollitur conſuetudo tamqnam irratiunabilis. 2. quan-
du militat eadem ratio in ipſa immemorabili, in quibus ca-
ſibus comprehenditur ſub derogatione Garz. *de benef. p. 3.*
cap. 2. num. 190. in fin alias limitationes ponit Gonzal. *loco*
citato.

30 In Eccleſijs verò Clericorum Regulatium Vrbis præſer-
tim Bernabitarum Parochus debet facere officium ſuper
Cadauer Parochiani Defuncti, *Sac. Congreg. Rit. in Berna-*
bitarum 20. Maij 1604. Sellius *in Select. canon. cap. 60.*
num. 50. Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 558. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus noſtri temporis nullam poteſtatem habent, niſi quæ per ſtatutum, vel conſuetudinem tribuutur.*

2 *Durante Magiſtratu non poſſunt iudicialiter conueniri.* Intel. *vt num. 3.*

4 *Repræſentant Principem, & Ciuitatem.*

5 *Debetur eis in Eccleſia dignior locus non autem in Choro, & Presbyterio, ſed extra, & n. 34.*

6 *Iudices Eccleſiaſtici non debent habere locum intra Chorum.*

7 *Laici in functionibus Eccleſiaſticis non debent ſe cum Clero immiſcere.*

8 *Gubernatori Prælato ſedes cum ſtrato in Eccleſia parari poteſt.*

9 *Ampl. vt pro audienda concione debeat habere ſedem apud Epiſcopum.*

10 *Gubernator, & Magiſtratus quomodo thurificandus, & quot ductibus, & num. 11.*

12 *Parochus in Parochiali ante Dominum Loci thurificandus.*

13 *Gubernator Prælatus poſt Epiſcopum thurificandus, idem ſi ſit Protonotarius, & num. 15.*

16 *Gubernatores Ciuitatum, quæ ſunt Caput Prouinciæ, ante Vicarium Epiſcopi thurificandi: Quid in alijs minoribus num. 17. & 18.*

19 *Magiſtratus debet aſſociare Epiſcopum euntem ad Eccleſiam, & poſſunt ante, vel poſt eum incedere, & num. 20.*

21 *Gubernatores, & Magiſtratus recuſantes accedere in ſolemnibus ad Eccleſiam Cathedralem debitis remedijs cogi poſſunt, Intel. vt num. 22.*

23 *Confraternitates Laicorum non poſſunt interdictis, & cenſuris compelli ad accedendum ad proceſſiones.*

24 *Regulares ad proceſſiones non accedentes quibus remedijs cogendi ſint, & num. 25.*

26 *Magiſtratus Epiſcopo ingredienti Ciuitatem obuiam ire debet. Item Clerus, & Populus, & num. 27.*

28 *Magiſtratus præferendus eſt Nobilibus in recipiendo Epiſcopum Ciuitatem ingredientem.*

29 *Limita procedere de iure ſecus de conſuetudine.*

30 *Magiſtratus, & Gubernatores curare debent, vt eis debitus honor exhibeatur.*

31 *Romani ſeueri fuerunt contra Impudentes Magiſtratus.*

32 *Officiales Magiſtratum gerentes debent habere veſtes pro grauitate officij.*

33 *Aduocati in Romana Curia, & præcipuè Conciſtoriales quomodo inter ſe præcedant.*

34 *Domini temporales, & Patroni Eccleſiarum quomodo in Eccleſia ſedere, thurificari, & alia obſequia exigere debeant.*

35 *Laici etiam Principes non poſſunt habere ſedem intra presbyterium, ſed extra num 36. & 43. in fin.*
Lim. ſtante immemorabili conſuetudine num. 37. Contr. 41.

38 *Immemorabilis conſuetudo nunquam cenſetur ſublata per legem, ſeu conſtitutionem contrariam niſi fiat ſpecialis mentio. Lim. vt num. 43.*

39 *Cæremoniale Epiſcoporum non tollit immemorabilem, & num. 40.*

45 *Conſuetudo quando dicitur irrationabilis.*

45 *Laici retinentes ſedem intra presbyterium tanquam ſacrilegi ſunt expellendi.*

Gubernatores, ſeu Magiſtratus Ciuitatum quem locum in Eccleſia habere, quomodo thurificari, & Epiſcopum aſſociare debeant.

ADNOTATIO XI.

1 MAgiſtratus noſtri temporis non ſunt hodie prout olim Decuriones erant, propterea non habent aliam poteſtatem, niſi illam, quæ eis tribuitur per ſtatuta, & locorum conſuetudines, Dec. *conſ. 5. ante num. 1.* Gratian. *diſcept. 196. num. 17. & 18.*

2 Obtinent priuilegium, vt tempore, quo perſonæ magiſtratum gerunt iudicialiter conueniri non poſſint, fauore publicæ vtilitatis, ne proprijs intenti negotijs, à publicis retrahantur, *l. pars literarum ff. de Iudic. l. 2. ff. de in ius vocan.* Scaccia *de Iudic. lib. 2. cap. 9. num. 977. & ſeq.* Maſtril. *de*
3 *Magiſtrat. lib. 6. cap. 5. num. 4.* Merlin. *dec. 700. num. 5.* Sed hoc priuilegium non ſuffragatur, niſi allegetur, & quando quis declarauerit velle vti, Merlin. *dicta deciſ. n. 7.*

4 Decorantur quoque prærogatiua ſingulariter repreſentandi ipſam Ciuitatem, & Principem *l. item eorum §. Decuriones ff. quod cuiuſque Vniuerſit. nom. l. municipibus ff. ad municipal.* Et tamquam ſubrogati aſſumunt qualitatem Principis, etiam in honore, & reuerentia, Caſſan. *in Catal. gloriæ Mundi p. 2. conſiderat. 10. per tot.* & tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept. 238. num. 1. 8. & 9. & diſcept. 537. num. 63. tom. 3.*

5 Veniunt propterea valdè honorandi, & eis præcedentia, ac dignior locus etiam in eccleſia debetur, non autem ſupra, nec inter Canonicos, ſed extra Chorum, & Presbyterium, in loco tamen decenti, non obſtante quacumque conſuetudine, quæ penitùs tollenda, &, ſeruanda non eſt, quatenus permittat Gubernatores Ciuitatum habere ſedem intra Chorum, vel ſedes laicorum conſtitui in presbyterio, & ita ſæpè declaraſſe Sac. Congreg. patet ex declarationibus relatis per Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 254. num. 12. & 13. collect. 401. num. 5. collect. 460. num. 3.*

6 Ampl. vt Iudices Eccleſiaſtici, licèt ſint præ cæteris honorandi, eis tamen non licet locum in Choro occupare, niſi ſint Vicarij Generales, ſiue abſente, ſiue præſente Epiſcopo, iuxta declarationem *Sac. Congreg. Rit. in Compoſtellana 10. Iunij* 1600. relatam per Sell. *in Select. Canon. cap. 80. num. 3.* quem allegat Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. dec. 436. num. 4.*

7 Ampl. 2. vt Laicus in functionibus Eccleſiaſticis non debeat ſe cum Clericis immiſcere, & maximè in digniori loco permanere, *cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. cap. Sacerdotem de conſecrat. diſ. 2.* Quinimò quod non debeat incedere poſt ſubdiaconum, & alios diuina peragentes etiam ſi ſit in maxima dignitate conſtitutus, vtpotè quia ſemper dicitur inferior, & Clericos maiores, & digniores eſſe quocumque laico etiam Principe, dixit Rot. *dec. 310. n. 4. coram Gregor. XV.* per text. *in cap. 1. 16. diſt. in. cap. quis dubitet. 96. diſtin. cap. duo ſunt. 12. q. 1.*

8 Gubernatori Prælato, vt præcipuè honoretur, ſedes in Eccleſia cum ſtrato parari poteſt, ſi vſu, & conſuetudine receptum ſit, quæ ſeruanda eſt, *Sac. Congreg. Rit. in Fulginaten. 30. Ianuar.* 1610. de qua Sell. *in ſelect. canon. cap. 26. num. 77.* & Aldan. *in compend. canon. reſol. lib. 1. tit. 16. num. 71.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 228. num. 10.*

9 Vlteriùs pro audienda concione debet habere ſedem apud Epiſcopum non tamen maiorem, nec pulchriorem, & neutram coloris rubri, *Sac. Cong. Rit. in Peruſina 3 Octobr.* 1615. de quo Aldan. *loco citato num. 59.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 401. num. 6.*

10 Quo verò ad thurificationem debitam Gubernatoribus, Magiſtratibus, & publicis Officialibus intereſſentibus Miſſis ſolemnibus, alijſque diuinis præſcribitur forma in Cæremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 23.* ſemper tamen thurificari debent poſt dignitates, & Canonicos, ſiue Eccleſiæ Cathedralis, ſiue Collegiatæ, æquis tamen ductibus *Sac. Congreg. Rit. in Interamnen. & Faentina 10. Iunij* 1600. *& in Camplen. 28. Ianuar.* 1612. relat. per Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib. 1. tit. 16. num. 66.* Et vlteriùs in *Fanen. 1. Septembr.* 1607. *& in Narnien. 18. Iunij* 1617. apud Sell. *in Select. Canon. cap. 81. num. 32. & 33.* vbi idem firmaſſe non obſtante vſu in contrarium per 15. annos Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 91. n. 29. & de canon. & dignitat. cap. 34. num. 33. & ſequen.*

11 Huiuſmodi tamen thurificatio debet eſſe duplicis, & non triplicis ductus Thuribuli, *Sac. Congr. Rit. in Ciuitatis Ducalis 11. Nouemb.* 1614. relat. per Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 411. num. 14. & 15. & collect. 460. num. 7.*

12 Parochus quoque thurificari debet non ſolum ante Gubernatorem, & Magiſtratum, ſed etiam ante Dominum ipſius loci tamquam caput Eccleſiæ Parochialis, cuius eſt Rector *Sac. Cong. Rit. in Turritana 14. Februar.* 1632. Bonfadil. *in Theſaur. Eccleſ. deciſ. reſol. 22. n. 11.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 238. num. 12. & collect. 557. num. 8.*

13 Sed ſi Gubernatores Ciuitatum ſint Prælati, ſcilicet Referendarij, & vtantur Rocchetto poſt Epiſcopum, & aſſiſtentes ante Canonicos iuxta conſuetudinem thurificandi ſunt. *S. Congr. Rit. in Caſenaten. 7. Decembr.* 1601. de qua
14 Aldan. *in compen. canon. reſol. lib. 1. tit. 16. num. 66.* Et hoc idem ſeruandum eſſe ſi Gubernator ſit Protonotarius, & vtatur habitu Prælatitio, ſcilicet Rocchetto, & Mantelletto deciſum, refert Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 401. num. 10.* Et multò magis ſi magiſtratus ſit de maioribus, &
15 perpetuis, aliàs ſi non ſit de maioribus, & perpetuis in omnibus cedere debet Canonicis Eccleſiæ Cathedralis iuxta reſolutiones *S. Congreg.* relatas per Sell. *in ſelect. Canon. cap. 81. num. 29.* Barboſ. *de can. & dignitat. cap. 18. n. 74. & 75.*

16 Immò Gubernatores Ciuitatum, quæ ſunt caput Prouinciæ pacem, & Thurificationem habere debent etiam ante Vicarium Epiſcopi, ſiue abſente, ſiue præſente ipſo Epiſcopo, quod ſibi locum vindicat, etiam ſi Gubernator eſſet vxoratus, cum huiuſmodi honor præſtetur intuitu, ſeu habito reſpectu ad ipſam dignitatem, & non ad qualitatem perſonæ, in qua dignitas ipſa reſidet, Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 401. n. 8. & 12.*

17 In alijs verò minoribus Ciuitatibus, niſi præſente Epiſcopo ante Vicarium Generalem Magiſtratus, & Gubernatores veniunt thurificandi, ſecus verò eo abſente, quia tunc præfertur Vicarius, vt deciſum refert Barboſ. *per. S. Congr. Epiſcop. & Regular. 30. Ianuar.* 610. *in ſumm. Apoſto-*
18 *lic. deciſ. collect. 401. num. 8.* Quæ reſolutio quatenus eſſet certa procedit in terminis conſuetudinis legitimè præſcriptæ, aliàs ſiue abſente, ſiue præſente Epiſcopo Vicarius Generalis ſemper eſt præferendus, tamquam faciens vnum corpus, & vnum tribunal cum Epiſcopo, vt latiùs ſupra in adnotat. 5. demonſtrauimus.

19 Tenetur Magiſtratus ex vſu, & conſuetudine introducta aſſociare Epiſcopum venientem ad Eccleſiam diebus feſtiuis, Dominicis, & alijs etiam non ſolemnibus, & medium inter Officiales, & ipſum Magiſtratum ducere *S. Congr. Rit. in Aeſina 3. Auguſti* 1612. relat. per Aldan. *in compend. canon. reſol. lib. 3. tit. 14. num. 86.* & ex eo Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. collect. 228. num. 11.*

20 Poſſunt verò Magiſtratus, & Officiales Ciuitatum ita Epiſcopum aſſociantes præire, & ante eum incedere, vel poſt eumdem ſubſequi, quomodo eidem magis expediat, & placuerit, quoniam, cum huiuſmodi aſſociationis actus ſit merè voluntarius, & potius humanitatis, ac liberalitatis, quàm neceſſitatis nulla violentia adhibenda eſt, vt ex decreto S. Congr. Rit. & de ordine Sanctiſſimi reſcriptum fuit ab Eminentiſs. D. Cardin. Maffeo Præfecto eiuſdem Congregationis Reuerendiſſimo Epiſcopo Firmano hiſce familiaribus litteris.

Monſignore come fratello.

Nelle reſolutioni che furono fatte in queſta Congregatione ſopra le differenze ch'erano trà V. S. e la ſua Città, e mandate coſtà vn pezzo fà, ve n'era vna dell' vndecimo capitolo ſpettante all'accompagnar del Veſcouo, che fanno li Priori, e fù detto, che ſi oſſeruaſſe quello che haueua ordinato N. S. hora l'Ambaſciatore della Città hà fatto iſtanza à S. Beatitudine per hauere iſcritto la mente ſua in quella materia conforme all'oſſeruanza, che già era introdotta; conforme alla quale appariua vna lettera della Congregatione del Cōcilio ſcritta d'ordine di S. Santità, auanti l'altra reſolutione fatta in fauore delli Priori, ed eſſendo parſo à N. Signore la domanda giuſta, mi hà commeſſo, che io ſcriua à V. S. che

non

Digitized by Google

non oſtante qualſiuoglia lettera in contrario permetti che li Priori, quando vogliono eſſi venire ad accompagnarla, vadino auanti di lei, ouero doppo come più le piacerà, perche eſſendo queſt'atto volontario, e di corteſia, non vuole S. Santità, che ſogli vſi violenza alcuna, e così douerà V. S. eſſeguire, à cui mi rac omando di tutto cuore.

Di Roma li 29. Maggio 1585.

Ita eſt Caeſar Spetianus Segretarius.

21 Sed ſi Gubernator, & Magiſtratus contra ſolitum recuſarent in diebus ſolemnibus, tempore præcipuè aduentus, & Quadrageſimæ ad Cathedralem Eccleſiam accedere, obſequiumque debitum Epiſcopo præſtare, debitis remedijs cogi poteſt, vt accedat *Sac. Congreg. Rit. in Fanen. 1. Septemb. 1607. poſt 5. part. reſol. Moral. Diana num. 49. in tit. Declarat. Sac. Cong. Lagen. in ſum. quaeſt. regul. tom. 3. in verbo Eccleſia n. 18.* relat. per Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 401. n. 4. & collect. 460. n. 11.*

22 Præfata tamen remedia non debent eſſe violenta, ſed vrbana, vt patet ex ſupradicta reſolutione, & ordine Sanctiſſimi dato pro Firmana Ciuitate, ac proinde non ſunt interdictis, cenſuris, & ſimilibus compulſionibus Gubernatores, Magiſtratus cogendi, ſicuti Confraternitates
23. Laicorum cenſuris, & interdictis compelli non poſſunt ad accedendum ad publicas proceſſiones, vt ſæpè cenſuit Sac. Congr. Concilij, vt patet ex reſolutione relata per Cohel. *in ſuo Bullario fol. 209.* & per Quarant. *in ſumm. Bullar. in verbo præcedentia in fin.* Marc. Anton. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. cap. 63. num. 7.* Gratian. *deciſ. Marchiæ 135. num. 6.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 1. num. 613.* Et quòd ſolum inuitari poſſunt, & non compelli accedere ad dictas publicas proceſſiones, tradit Franciſc. Leo. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 1. cap. 8. num. 18.* Ricc. *reſol. 308. num. 5.* cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 78. num. 24.* qui de veriori teſtatur, quidquid in contrarium dicat Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 93.* vbi ita fuiſſe Papiæ deciſum, eo quod dictæ Confraternitates quoad ſpiritualia, ſi non quoad temporalia Epiſcopo ſubijciuntur.

24 Quinimò Regulares ad publicas proceſſiones non accedentes, quòd veniant ab Ordinario ſolum pœnis pecuniarijs, vel carceris plectendi, aſſerit Gratian. *deciſ. Marchiæ 232. num. 15.* quòd cenſuris cogi nequeant tradunt Doctores relati per Sanch. *de matrim. lib. 6. diſ. 33. num. 8.* & deciſum refert Quaranta *in ſum. Bul. in verb. præcedentia in fin.*

25 Contrarium quòd etiam cenſuris, alijſque pœnis arbitrarijs veniant plectendi, & ita obſeruatum fuiſſe in curia Neapolitana teſtatur Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 45. num. 9.* Ricc. *reſol. 308. num. 6.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 78. num. 25.*

26 Seruanda pariter eſt conſuetudo, vt Magiſtratus in primo ingreſſu Ciuitatis Epiſcopo obuiam eat, eumque recipiat, & in ſignum maximæ reuerentiæ pedes cum ſua Cruce equitantem introducat, *Sac. Congreg. Rit. in Terracon. 2. Martij 1613.* de qua Barboſ. *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 521. num. 18.*

27 Etenim Epiſcopo ſuam Ciuitatem ingredienti non ſolùm Clerus, ſed etiam Populus obuiam ire, eumque honorificè ſuſcipere debet, Bertrachin. *in tract. de Epiſc. in 1. p. 4. lib. in rub. de vita Epiſcop.* cum alijs per Vincen. de Franc. *deciſ. 253. num. 1.*

28 Magiſtratus tamen in foribus Vrbis in deferendo haſtas Pallij præferendus eſt nobilibus, ſiquidem Epiſcopus, qui expectatur, eſt ipſius Ciuitatis Epiſcopus, & propterea per ipſam Ciuitatem recipi debet, quæ in ſpiritualibus eidem obedire tenetur, & cum Ciuitas per ipſum Magiſtratum, eiuſque officiales repræſentetur ſecundum *glo. C. quæ ſint long. conſuetud.* meritò per Magiſtratum recipiendus eſt, cui propterea omnis præeminentia tribuenda eſt, præcipuè quia Ciuitates reguntur per Officiales, & electos nobiles, ex quibus generaliter vnà cum popularibus Magiſtratus componuntur, & conſequenter tam Nobiles, quàm populares abſque eo quòd nemo lædatur ſpecialiter ſub nomine Magiſtratus huiuſmodi honore fruuntur, & hæc præeminentia diſtribuitur, & ſingulis participatur per omnium tam nobilium, quàm cæterorum de populo repræſentationem, quam Magiſtratus facit, vt pulchrè ratiocinatur Vincen. de Franc. *deciſ. 253. à n. 6. vſq; ad fin.*

29 Lim. prædicta procedere de iure, ſecus verò ſi aliter conſuetudine introductum eſſet, prout in Ciuitate Neapolis in qua ingrediente Archiepiſcopo Ciuitatem, haſtæ pallij deferuntur per nobiles ſedilis Capuani, per quorum quarterium Archiepiſcopus ingreditur, vt ſubdit idem Vinc. de Franc. *dicta deciſ. 253. num. 5. 6. 7. & 11.*

Curare igitur debent Gubernatores, & Magiſtratus vt eis debitus honor, & reuerentia exhibeatur, etenim ex ingenio augendus eſt ſtatus dignitatis, illiuſque auctoritas; ne contemptibilis reddatur *l. ne quicquam §. circa de offic. proconſ. & legat. l. obſeruandum de offic. Præſid.* cum alijs per Caſſan. *in Catalog. glor. mund. in præfat. col. 5. in fin.* contemnitur enim Magiſtratus, vileſcit dignitas, ac Regendi frangitur auctoritas, dum nimia ſeruatur humilitas, *cap. quando 86. diſtin. & admonet*, Vulpianus *in dicta l. ne quicquam ff. de offic. proconſ.* comprobat etiam D. Auguſtinus *Sermone 3. de vita Cleric.* Gratian. *diſcept. 284. num. 45. tom. 2. & diſcept. 538. num. 64. tom. 3.* propterea Romani erga 30
imprudentes, & inhonorantes Magiſtratus, qui cauſam publicam ſubſtinent ſeueriter animaduerterunt, vt pluribus exemplis comprobat Gratian. *diſcept. 538. n. 63. tom. 3.* 31

Debent propterea Officiales Magiſtratum gerentes habere veſtes pro grauitate, & maieſtate officij, vt inquit Speculat. *de Aduocat. §. ſequitur videndum de veſtibus col. 2.* præcipuè hodiernis temporibus, quibus plurimum confert ornatum exhibere habitum, qui intuentium oculos ad honorem, & reuerentiam alliciat, quoniam veſtibus pretioſioribus honor vberior adhibetur, vt benè animaduertit Caſſan. *in Catalog. glor. mund. par. 1. conſiderat. 23. in prin.* & latiſſimè *p. 7. conſid. 44. ac p. 12. conſid. 96.* Vnde rite chlamyde Miles, purpura Rex, ſtola Sacerdos, cucullo Monachus, toga Aduocatus demonſtratur, vt animaduertit Gratian. *diſcept. 284. ſub num. 40. tom. 2.* 32

Aduocati in Romana vrbe præcedunt inter ſe non ratione prioritatis adeptionis Doctoratus laureæ, ſed prout prius Aduocati munus exercere cœperunt exceptis Aduocatis Conciſtorialibus, quibus ſuper omnes alios Romanæ Curiæ Aduocatos præeminentia debetur, vt ſtatuit *Sixtus V. Conſtit. 62. ex ordine Bullar. Cherub. tom. 2. fol. 588. alias 477. in nouiſſima impreſ.* 33

Dominis, ſeu Patronis accedentibus ad Eccleſias cauſa audiendi diuina officia, an ratione dominij temporalis, vel ratione iuriſpatronatus debeatur honor, ſeu potiùs quando dicitur generalis confeſſio Kyrieeleyſon, Gloria, Credo, Sanctus, & ſimilia debeant Canonici, ſeu alij Clerici, & Miniſtri parati, ſeu ſacris veſtibus induti accedere ad loca vbi ſedent, & facta profunda inclinatione recitare illis orationes: item an poſt Euangelium Diaconus debeat offerre librum ad oſculandum, & ſuis loco, & tempore eiſdem incenſum, & pacem tribuere: & demum an poſſint retinere ſedem in presbyterio, ſeu inter Canonicos ſedere, vel occupare ſedem Epiſcopalem fuerunt ſupradicta dubia delata in Sac. Congreg. Concilij in vna Seguntina ſub die 25. Auguſti 1585. ad inſtantiam Epiſcopi, Canonicorum, & Rectorum Eccleſiarum dictæ Seguntinæ Diœceſis credentium prædicta magis dignitati Pontificali, quàm poteſtatibus ſecularibus conuenire, & eſſe contra Pontificale, & cultum diuinum. 34

Sacra autem Congregatio ita reſpondit. *Perilluſtris, & Reuerendiſs. Domine vti Frater. Vidit Sacr. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum ex libello, qui erit cum ijs literis, quod Domini temporales Laici forſitan etiam patroni Eccleſiarum ad quas conueniunt, ab earumdem Canonicis, & miniſtrantibus Clericis ſibi tribus expoſtunt, quare Congregatio ad amplitudinem tuam ſcribendum cenſuit non ſolū nō decere, vt actus huiuſmodi coram Dominis ipſis vllo modo fiant, ſed nè coram quoq; Principe ſæculari fieri debere, immo verò nec Eccleſiaſticis Prælatis Epiſcopo minoribus id tribuendum eſſe, cum ſoli Epiſcopo in ſua Diœceſi hæc conueniant, & debeantur: incenſum verò, & pax excipienda, quæ Dominis præfatis tribuenda ſunt à miniſtris, qui eadem Canonicis, vel Epiſcopo ſi adeſſet dare conſueuerunt. Sedes Epiſcopi Dominis antedictis nullo modo conuenit, quin potiùs eorum ſedes non intra, ſed extra Chorum in digniori tamen loco erunt collocandæ: quare Congregationis ſententiam amplitudini tuæ, & per eam ſi opus fuerit ipſis dominis notam eſſe volumus, vt ipſam Eccleſiaſticam dignitatem tueatur, & illi nobilitatis, & modeſtiæ ſuæ exiſtiment debito ſibi honore, & loco eſſe contentos,* de qua Pignatel. *in ſuis conſultat. canon. 7. num. 28.*

35 Et quod ſedes laicorum non veniat collocanda in Choro, & Preſbyteri apud altare reſolutum fuiſſe à *Sac. Congreg. in vna Egitanen.* 10. *Iuny* 1602. *in reſponſ. ad* 6. *dub.* refert Barboſ. *in ſum. deciſ. Apoſtolic. verbo ſedes collect.* 668. *num.* 11. relat. per Pignatel. *loco cit. n.* 23.

36 Vnde ſolùm permittitur quòd ſedes Laicorum in Eccleſia tantùm collocari poſſit, & debeat extra presbyteriũ, audientibus verò ſacra eloquia ſimul cũ Epiſcopo apud eundem habere licet, dummodo eorum ſedes non ſit maior, vel pulchrior ſede ipſius Epiſcopi, ſed vno ſaltẽ gradu humilior, & in loco paululùm inferiori collocata, adeo vt non ſit oppoſita ſedi Epiſcopali, vt declarauit *Sac. Rit. Congreg. in vna Peruſina die* 3. *Octobr.* 1615. *& alias in Alexandrina S. Petri in Broglio die* 7. *Februar.* 1604. etenim cum dignitas Principis laici excepta dignitate Epiſcopi ſit maior qualibet alia inmeritò ipſe quoque in culmine ſedere debet, & poſt Epiſcopum præcedere omnibus alijs, vt latè comprobat Altograd. *conſ.* 1. *num.* 31. 33. *& ſeq.* & præcipuè 40. relat. per Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 29.

37 Lim. ſtante immemorabili conſuetudine retinendi ſedem intra presbyterium, quia immemorabilis conſuetudo concludenter probata cum requiſitis *gloſ. in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. tribuit quodcumque priuilegium, & omnem meliorem titulum de mundo, Rot. *dec.* 677. *num.* 4. *p.* 1. *deciſ.* 22. *num.* 4 *p.* 8. *dec.* 110. *num.* 1. *p.* 9. *recen.*

38 Tum quia immemorabilis conſuetudo numquam cenſetur ſublata per conſtitutionem, ſeù legem contrariam, niſi de ea fiat expreſſa, & ſpecialis mentio, eidemque fuerit in ſpecie derogatum *gloſ. in cap.* 2. *de præſcript.* Garz. *de benef. q.* 3. *cap.* 2. §. 1. *num.* 190. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 101. *n.* 4. *& ſeq.* Gratian. *diſcept.* 492. *num.* 5. *&* 578. *n.* 10. Rot. *dec.* 614. *n.* 1. *p.* 2. *dec.* 686. *n.* 1. *p.* 4. *dec.* 197. *n.* 6. *p.* 9. *recen. & dec.*
39 53. *n.* 13. *coram Eminentiſs. Card. Ottobono.* Et in puncto
quod Cæremoniale non tollat immemorabiles conſuetudines, ſed tantùm abuſus ſæpiſſimè fuit declaratum ab eadem *Sac. Congreg. Rituum*, & præcipuè in vna *Salamantina die* 10. *Ianuar.* 1604. *in Cæſaraguſtana* 10. *Aprilis eiuſdem anni* relat. per Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 33. *num.* 24. vbi ita ſeruari debere in omnibus Regnis, & locis totius Reipublicæ Chriſtianæ, de quibus etiam Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. §. 1. *n.* 191. relat. per Pignatel. *conſult. canon.* 7. *n.* 25.

40 Tum quia huiuſmodi ſedis retentio intra presbyterium non eſt directè contra Cæremonialis diſpoſitionem, dum expreſsè non prohibet huiuſmodi ſedis retentionem intra eumdem presbyterium, ſed ſolum ſtatuit quòd deceat Principibus laicis ſedes ornatas plus, & minus pro gradus, & dignitatis qualitate habere extra chorum: vnde cum dicta prohibitio non ſit per actum negatiuum, ſed per modum affirmatiuum implicitam tantum negationem habentem, non ita Cæremoniale reſiſtit, vt per immemorabilem conſuetudinem non poſſit acquiri ius retinendi ſedem intra presbyterium, iuxta tradita per Rot. *dec.* 102. *n.* 13. *p.* 10. *recen.*

41 Contrarium verò quòd non valeat conſuetudo retinendi ſedem intra presbyterium tum ob reſiſtentiam Cæremonialis, quod vti lex ſeruari debet Rot. *dec.* 701. *n.* 2. *p.* 4. *tom.* 3. *recen.* 1x *not.* per Mohed. *dec.* 5. *de fid. inſtrum.* & per DD. *in cap. conſuluit de ſerv. non ordin.* vbi Hoſtien. *num.* 7. Io. Andr. *num.* 4. Lother. *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 123. Gratian. *diſcept.* 151. *n.* 7. cum alijs per Sperel. *dec.* 179. *n.* 23. *to.* 2.

42 Præcipuè concurrente conſtitutione Clementis VIII. ſuper obſeruatione Cæremonialis abrogante contrarias conſuetudines, in nihilo refragãte quòd immemorabili nõ cenſeatur derogatũ, ſed ea excepta fuerit, & præſeruata, niſi de ea facta fuerit ſpecialis mentio, quia hoc procedit quando
43 conſuetudo redditur rationabilis, ſecus in præſenti, & vbi
agitur de retinenda ſede in presbyterio, quo caſu omninò iudicatur irrationabilis, ac proindè tamquam abuſiua, & corruptela eſt abijcienda, & nullatenus attendenda; immò propter huiuſmodi irrationabilitatis vitium nec inchoari, nec perfici potuit, adeò vt cum directè aduerſetur Cæremoniali, ei quoque per Clementis conſtitutionem derogatum fuiſſe dicendum, hine eſt quod *Sac. Rit. Congr.* ſemper declarauit, Laicis non licere habere ſedem in presbyterio, non obſtante conſuetudine immemorabili iuxta *t. fin. de conſuetud.* vt benè comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 27.

Deducitur autem quòd huiuſmodi conſuetudo ſit irra- 44
tionabilis, quia presbyterium eſt locus deputatus ſpecialiter pro Dei Miniſtris, vnde redditur odioſum odio irrationabili à laicis Principibus occupari, cum nequeant ſe ingerere in diuinis miniſterijs, generat autem deformitatem, & contra honeſtatem reputatur, laicos in diuinis ſe cum Eccleſiaſticis immiſceri, propterea poſſunt huiuſmodi ſedes de facto amoueri, & ipſi laici tanquam locum ſibi inde- 45
bitum vſurpantes vti ſacrilegos expelli Gratian *diſcept.* 210. *num.* 33. vtpotè quia nulla concurrit rationabilis cauſa occupandi, & ſedem retinendi in dicto loco, ex quo æquè benè honorem, & præeminentiam conſequi valent in alio loco Eccleſiæ magis conſpicuo extra ipſum presbyterium ad conſtituendam differentiam inter laicos, & Eccleſiaſticos, prout decet in omni ordinata Republica, & politia diſtinctionem perſonarum adeſſe ad inſtar Cæleſtis Hierarchiæ, & corporis humani, in quo multa ſunt membra, licèt non eumdem actum habeant, & conſequenter conſuetudo non dicitur rationabilis, quando continet aliquid, quod ſit contra honeſtatem, præcipuè ſi afferat deformitatem, & ſcandalum ratione occupationis loci indebiti prouenientis ex aliquo minus legitimo affectu diminutionem reuerentiæ Eccleſiaſticis debitæ præſeferente, vt alijs relatis exemplificat Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 28.

Hinc eſt, quod licèt Cæremoniale non tollat ſtatuta 46
Ciuitatum, & locorum particularium conſuetudines, tamen intelligitur de ſtatutis, & conſuetudinibus laudabiliter ordinatis, & introductis, inhoneſtatem, & irrationabilitatem excludentibus, vt reſpondit *Sac. Rit. Congr. in vna montis Regalis* 27. *Septemb.* 1608. relat. per Barboſ. *in collect. Bullar. in verbo Cæremoniale ad fin.* §. *Cæremoniale non tollit*, &c. dixit Rot. *in Mediolanen. ſubſtentationis libri* 30. *May* 1650. §. *non obſtat diſpoſitio coram Dunozet.*

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus dignitas poſt Imperatoriam, & Regiam prima eſſe dicitur.*
2 *Magiſtratum gerentes ex officio nobiles redduntur.*
3 *Ordo ſeruandus eſt in præſtandis præeminentijs Magiſtratibus.*
4 *Intellige vt huiuſmodi ordo reguletur habito reſpectu, vel ad tempus, vel ad qualitatem, ſed ordo qualitatis eſt potior, & num.* 5.
6 *Inter plures Senatores, & officiales data paritate temporis, ille eſt dignior, qui maioribus prærogatiuis decoratur.*
7 *Prærogatiua, vt quis dignior dicatur, quæ ſint, & num.* 9.
8 *Officialis filius Doctoris præfertur Officiali filio non Doctoris.*
9 *Nobilitas ſplendorem, & auctoritatem affert.*
10 *Iudex Nobilis humanus, ignobilis ſeuerus.*
11 *Conſuetudo eligendi Nobiles ad Magiſtratum laudabilis.*
12 *Ignobilis doctus præferendus eſt nobili ignaro.*
13 *Senior præfertur iuniori.*
14 *Reſpublica à ſenioribus, & non à iunioribus gubernanda.*
Limit. ſi iunior ſit doctus num. 15. *&* 16.
17 *Inter Officiales, & Senatores, ille præferendus eſt, qui maiorem prærogatiuam habet, vel ratione qualitatis, vel ratione temporis promotionis, & n.* 18. *Intel. vt num.* 19.
20 *Qui prius dignitatem in Collegio aſſequutus fuit eſt præferendus.*
21 *Officialis expulſus de Collegio ſi reſtituatur non eſt præferendus alijs poſtea receptis.*
22 *Officialis criminalis præcedit ciuilem.*
23 *Baro habens iuriſdictionem ciuilem præcedit Baronem habentem criminalem.*
24 *Cauſa criminalis reputatur grauior ciuili.*
25 *Rector ſtudij præcedit Epiſcopum ſcholarem.*
26 *Prælatus interueniens Collegio vti vnus de Collegio non debet tenere caput ipſius Collegij.*

Ma-

Digitized by Google

Magiſtratus, Officialis, Conſiliarij in temporalibus quomodo honorari; & præcedere debeant.

ADNOTATIO XII.

1 MAgiſtratus ſunt valdè Reipublicę neceſſarij, eorum
enim oraculis regna componuntur, & publicorum,
& priuatarum rerum pendet Regimen, propterea eorum
dignitas poſt Imperatoriam, & Regiam prima eſſe dicitur,
vt pleniſſimè exemplis, & auctoritatibus comprobat Ma-
2 ſtril. *de magiſtrat.lib.5.c.3.per totum*, etenim ex officio Ma-
giſtratum gerentes nobiles redduntur Bald. *in l. Iudices C.
de dignitat.lib.*12. Et ſic ab omnibus honorari debent, *l. om-
nem honorem C. quando prouoc. non eſt neceſ.* cum alijs per
eundem Maſtril. *dicto cap.3.num.12.& 13.*
3 Ordo tamen ſeruandus eſt in præſtandis honoribus, &
præeminentijs Magiſtratibus vt ſanciuit Imperator *in l. 3.
C.de Tyron.lib.*12. vbi Tyronibus locum aſſignans poſte-
riores ſedere mandat, latè Menoch. *conſ.*126.*num.*1. præci-
puè in locis publicis *ad text. in l. 1. C. de ſtat. & imagin.*
Maſtril. *de magiſt.dicto cap.4.num.3.in fin.* Cohel. *in comment.
ad Bullam bon.regim. cap.16. num.8.*
4 Et huiuſmodi ordo regulatur habito reſpectu, vel ad
tempus, vel ad qualitatem: ſed ordo qualitatis potior eſt or-
dine temporis, *ad text. in l. 1. C.de conſul.l.1. in fin. C.qui ac-
5 cuſare poſſ.* Ric. *in collect.*1446.*p.*4. Et vbi locum habet ordo
qualitatis, non curatur de ordine temporis, qui ſim-
pliciter attenditur inter exiſtentes in æquali dignitate,
Maſtril. *de Magiſtrat. lib.5. cap.4. num.5. & 6. 10. & 11.*
Gram. *dec.1.num.13.* Caſſan. *in Catalog.glor. Mund.p.1.
conſid.*78. Cohel. *in comment.in Bull bon. regim.c.31. num.*
6 158. Vnde inter plures Senatores, Magiſtratus, ſeu Offi-
ciales ad idem officium eodemmet tempore creatos, ille
præferri debet, qui maioribus qualitatibus, ſeu prærogati-
uis decoratur, Vincen. de Franc. *dec.*365. Maſtril. *deciſ. Si-
cil.*130. *num.*19. *vol.*2. *& de Magiſt. dicto cap. 4. num.*14.
Barboſ. *de canon. & dignitat.c.*18.*num.*5. vbi quod data
paritate temporis ille dicitur dignior, qui maioribus
qualitatibus, ſeu prærogatiuis decoratus reperitur ex Bur-
ſat. Decian. Poute, Io. Andr. de Giorg. *in locis per eum re-
latis.*
7 Prærogatiuæ autem, quæ à Doctoribus ad hunc effe-
ctum animaduertuntur, prima eſt exercitium plurimo-
rum Magiſtratuum, *deciſ.*144. *num.*2. *cum ſeq.* ſecunda ſi
quis prius Doctoratus lauream conſequutus fuerit. Ter-
tia deſumitur ex denominatione, nam qui prius fuerit
nominatus, præferri debet; quarta ſi quis ediderit ali-
quem librum ſiue legalis, ſiue alterius ſcientiæ, latè Caſ-
ſan. *in Catal.glor. Mund.p.*10.*conſid.*28. Quinta ſi quis ful-
geat meritis Patris, vt latè ſupradicta Doctorum auctori-
tatibus comprobat Barboſ. *de canon.& dignit.c. 18. à num.
3. vſque ad 7.* Maſtril. *de Magiſtrat. lib.5.c.4. à num.23. &
pluribus ſequen. vſq; ad 29.*
8 Ex quibus reſultat, quòd officialis filius Doctoris præfer-
tur alteri officiali, non filio Doctoris, rurſus officialis Baro
præcedit non Baronem, nam vbi duo vincula concurrunt
faciunt aliquem magis honorandum, & ſic qui vtriuſque
iuris doctor eſt præfertur illi, qui vnum tantum gradum
aſſumpſit. Et doctor, ſi ſit etiam Miles præfertur Docto-
ri tantum, cum generale ſit vt qui duplici dignitate decora-
tur, præferatur earum alteram tantum habenti, vt latè exor-
nat Maſtril. *de Magiſt.lib.5.c.4. num.16. vſque ad 28. &
num.* 41.
9 Sexta qualitas eſt nobilitas, quæ ſecum ſplendorem, &
auctoritatem affert, vnde nobiles in officijs, & magiſtrati-
bus ſubeundis cæteris paribus, ignobilibus ſunt præferendi,
intereſt enim Reipublicæ gubernari per nobiles, in qui-
bus ſingularis virtus, ac generis ſplendor lucet, immò pru-
dentia, induſtria, affabilitas, magnanimitas, docilitas,
& omnes denique virtutes in bono, & iuſto Iudice, & offi-
ciali requiſitæ nobilitati famulantur. Caſſan. *in Catalog.
glor.mund.p.8.conſiderat.32. & 36.* Io. de Sylu. *in tract. de
benef.p.3.q.7.* Bobadil. *lib. 1. Politic. c.4. num.24.* vbi ait,
10 quòd Iudex nobilis iuris rigorem temperat, eſt humanus,
placabilis, libenter audit, omnibuſque ſe humaniſſimum
præbet, ſicut è contra ignobilis Iudex ſi literis, ac virtute
naturam non accommodat, eſt grauis, ſeuerus, ſermone
inconditus, inhumanus, nobileſque opprimere curat, vt
æqualis fiat, quæ in iudice nobili prorſus ceſſant, cum
nulla adſit cauſa ob quam humilioribus inuideat, vt dixit
Sarment. *lib. 4. ſelectar. c. 16.* latè Garſia *de nobil. glo.* 35.
Couar. *var.reſol.lib.1.c.16. ſub num.*11. Molin. *de primog.
Hiſpan.lib.2.c.5.num.66.* Boer. *dec.*153.*num.*32.*vol.*1. con- 11
ſuetudinē igitur eligendi nobiles ad Magiſtratum laudabi-
lem, neceſſariam, & vtiliſſimam eſſe inquit Auēdan. *de exe-
quend. mandat.p.1.cap.19. num.*18. & copioſiſſimè comprо-
bar Maſtril. *de Magiſt.lib.2.c.18.per totum, & l.5.c.4.n.*40.
Simplex tamen nobilitas per ſe ſola non poteſt ſibi vin- 12
dicare hanc prærogatiuam, niſi virtute, ac doctrina re-
ſplendeat, vt admonet *Iuſtinianus in proem. inſtit.* ac proin-
dè ignobilis virtutibus, & literis præditus præferendus eſt
nobili ſine literis, & ſcientia, vtpotè quia ſi non à natali-
bus, à virtutibus ſibi nobilitatem peperit, Maſtril. *lib.2.
dicto cap.18.num.52. vſque ad 59.*
Septima qualitas eſt ætas, & ſic ſeniores iunioribus 13
ætate præferuntur, ſi in cæteris ſint æquales tam in ele-
ctionibus, quàm in ſuffragijs, *ad text. in l. ſemper in prin.
ff. de iur. immun. l.vltim. C.de Tyron. lib.*10. intereſt enim
Reipublicæ vt Ciuitatis regimen ſenioribus committatur, 14
quia ſcientia, & experientia præualent, etenim adoleſcen-
tium conſilia pernicioſa ſatis eſſe in omni ferè negotio, in-
quit Ariſt. *lib.1.polit.cap.8.lib.*1. propterea maximas Reſpu-
blicas iuuenum conſilio labefactatas fuiſſe, diffusè probat
Maſtril. *de magiſtrat.lib.2.cap.5.num.1.cum plurib.ſequent.
& lib.5.c.4.num.*42.
Receditur tamen ab hac regula ſi iunior habeat ſcien- 15
tiam, & doctrinam prout ſenior præcipuè ſi ſit congruæ
ætatis, quo caſu admittitur ad magiſtratum, *ad text. in l.
ſed & reprobari §. amplius ff. de excuſat. tutor.* Maſtril. *qui
alios alleg. dicto lib.2.c.5. à num.76. & plurib. ſequen.*
Senes enim in tantum præferantur iunioribus in quan- 16
tum ſint maioribus virtutibus, & doctrinis exornati, &
ſenectus ſtet in ſuo recto ſenſu, & laboribus idonea, latè
Maſtril. *dicto cap.5. à 62. vſque ad 72.* ſecus ſi ſint imperi-
ti, & in decrepita ætate conſtituti, nam ij ab officiorum mu-
nere ſunt excludendi *ad text. in l.fin.C.qui ætat. ſe excuſ.lib.*
10. Tiraq. *in tractat. de primog. in præfat.num.*214.
Temporis verò ordo ſeruandus eſt inter dignitate, & 17
munere æquales, ita vt inter eoſdem Senatores, & Conſi-
liarios, qui priùs receptus fuit alijs præferendus ſit, *cap. ſta-
tuimus de maioris. & obedien.cap. ſi quis iuſto ibi, qui primo de
elect. in 6.* Maſtril. *de Magiſt.lib.5.c.4.num.9. 10. & 11.* vbi
ſubdit ex Azeued. illos præferendos eſſe in ſedendo, ſcri- 18
bendo, incedendo, & loquendo, qui maiorem prærogati-
uam habent, & digniores ſunt vel ratione qualitatis, vel
ratione temporis promotionis ad officium, *cap Concilia §.
hinc in fin. verſ. hoc quoque 17. diſt.* Auendan. *de exequen.man-
dat. lib.1.c.19.num.15.* Gram. *decſ.1.num.1.* Cohel. *in co-
ment. in Bull.bon.regim.cap.31. num.*159.
Non tamen ad hunc effectum requiritur notabilis tem- 19
poris lapſus, cum etiam in vnius horæ ſpatio, immò in vno
momento huiuſmodi qualitas conſideretur, iuxta *gloſ. in
cap.duobus de reſcript.in 6. gloſ. fin. in l. ſi ex pluribus §. fin.ff.
de ſolut.* cum alijs per Maſtril. *lib.5. cap.4. n.* 12. vbi docet
cautelam, vt de hora fiat adnotatio, quem ſequitur Cohel.
*d.c.31.num.*160.
Nec minus inter dignitate, & munere æquales attendi 20
debet maior qualitas, ſcilicet, ætatis, nobilitatis, meriti, &
ſimilium, ſed ſimpliciter antiquitas aſſequutionis dignita-
tis, & ſic qui priùs eſt dignitatem aſſequutus, & in Col-
legio cooptatus præferendus venit. Afflict. *dec.* 1.
*num.*7. Cohel. *in comment. in Bullam bon. regim. c.* 31.
*num.*150.
Officialis verò, & Doctor expulſus de Collegio, & ma- 21
giſtratu, ſi deinde reſtituatur, tamquam de nouo veniens
in Collegio non recuperat locum priſtinum, nec in ſeſ-
ſione, & ſuffragijs dandis præfertur illis, qui medio tempo-
re expulſione durante fuerunt Collegialem dignitatem, &
officium aſſequuti. Bart. *in l.2.ff.decur.* Cohel. *in comment.
in Bullam bon.regim.c.31.num.*152.
Officialis criminalis præcedit officialem ciuilem, ita vt 22
criminalis debeat ſedere ad dexteram, & ciuilis ad ſini-

ſtram Vinc. de Franc. *dec.*388.*num.*1.*per tot.* Capyc. *dec.*27.
*num.*13. Capiblanc. *de baron.prag.*1.*num.* 51. vbi limitat in
23 Barone, qui ſi habeat iuriſdictionem ciuilem, debet præce-
dere baronem habentem criminalem cum alijs relat. per
24 Maſtril. *de magiſt.lib.*5.*c.*4.*num.*65.*& ſeq.* & ratio eſt, quia
cauſa criminalis reputatur grauior, iuxta text. *in l. fin. C. de
ordin. iud.* ad tradita per Farinac. *q.* 100.*num.*59.*p.*3. & pro-
pterea debet præcedere officialis criminalis, quod ceſſat in-
ter Barones, in quibus ratione vrbanitatis cauſæ ciuilis
præfertur Baro iuriſdictionis ciuilis.
25 Rector ſtudij præcedit Epiſcopos ſcholares, quia non
ſunt ibi tamquam Epiſcopi, ſed tamquam ſcholares, vndè
ſi Prælatus ſtet in aliquo Collegio non vt Prælatus, ſed
26 tamquam vnus de Collegio, non debet tenere caput ipſius
Collegij. Abb. & alij *in cap. paſtoralis de cons. preb.* Can-
cer. *var. reſol.p.*3.*c.*10.*ſub num.*117.

SVMMARIVM.

1 *Barones, & Magnates quomodo inter ſe præcedere debent.*
2 *Princeps poſt Reges primum locum obtinet.*
3 *Filij Regis Principes nuncupantur.*
4 *Arcidux præcedit omnes Duces.*
5 *Magnus Dux Etruriæ præcedit omnes alios Duces.*
6 *Dignitas Ducalis maxima, & primaria.*
7 *Dux maior eſt Marchione, Comite, & Barone.*
8 *Inſignia Ducis, Marchionis, & Comitis in quo differant.*
9 *Marchiones ad cuſtodiendos Prouinciarum limites præponebantur, & quomodo hæc dignitas habuerit originem.*
10 *Comitatus dignitas in quo conſiſtat.*
11 *Comes habet locum in parlamento Regis, & præcedit nobiles, & barones.*
12 *Comites titulares non dicuntur illuſtres, nec habent præcedentiam ſupra nobiles.*
13 *Dux, & Comes præcedunt Conſiliarios, ſecus verò, qui præſunt Tribunalibus.*
14 *Titulatus ſi efficiatur Conſiliarius quomodo præcedere debeat.*
15 *Principes, Duces, Marchiones, & Comites quomodo inter ſe præcedere debeant.*
16 *Habens duplicem dignitatem præfertur habenti vnam tantum intellige, vt num.*17.*&* 18.
19 *In dignitatibus qui prior eſt in tempore potior eſt in iure.*
20 *Titulati in Regno vtriuſque Siciliæ in ſeſſionibus ſedent coram Prorege.*
21 *Nobiles præferuntur popularibus.*
*Lim. procedere data contentione inter eos, ſecus ſi cum Ciuitate, & num.*22.
Lim. 2. *ſi minus nobilis ratione officii eſſet præferendus, & num.*23.
24 *Baldachinum in Eccleſia ſolus Epiſcopus erigere poteſt, ſecus Laici licet Principes.*
25 *Princeps poteſt habere ſedem, & thronum in Eccleſia extra tamen Chorum.*
Lim. ſtante conſuetudine, & num. 26. *ſiue Principes ſint ſupremi, ſiue ſubordinati, & num.* 27. Contrar. *num.*28.
29 *Thurificatio triplici ductu, an, & quando Laicis debeatur.*
30 *Pacis oſculum quomodo Laicis dandum.*

Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Nobiles, quibus prærogatiuis fruantur, & quomodo præcedere debeant.

ADNOTATIO XIII.

1 MAgnates, ſeu Barones inter ſe Præcedentiam obtine-
re debent, prout eorum dignitas proximior eſt Re-
gali dignitati, vnde Principes tamquam magis Regali di-
gnitati proximi præcedunt Duces, & cæteros titularos, &
conſequenter Dux præcedit Marchiones, & alios: Marchio
verò præcedit Comites, Comes autem Vicecomites, &
Barones, & Vicecomes Barones omnes, & Barones tan-
dem alios Nobiles, vt tradit Maſtril. *de Magiſtrat. lib.* 4.
*c.*14. *à num.* 7. *vſque ad* 12. Vincen. de Franc. *dec.* 365.
*num.*2.
Princeps enim, ſeu Principatus eſt quædam dignitas Re- 2
galis, ex Regia munificentia profluens, quæ poſt Reges pri-
mum locum obtinet. Caleſ. *de equeſt.dignit.num.* 106. De-
cian. *reſponſ.* 19.*num.*277.*vol.*3. Frecc. *de ſubfeud.lib.*2.*tit.
quis dicatur Princeps, & in tit. de different. inter feudum Re-
gale, & Nobile num.* 6. cum alijs per Maſtril. *de Magiſtr.
lib.*4.*c.* 3. *num.* 6. 7. *&* 8. *vſque ad* 18. vbi quod filij Regis 3
Principes appellantur; & in Hiſpaniarum Regnis, quod
non niſi Primogenitus inuictiſſimi Regis Catholici dicto
nuncupatur nomine.
Archidux, prout ſunt Archiduces Auſtriæ, qui huiuſmo- 4
di dignitatem à Federico II. Imperatore obtinuerunt, vt
tradit Emilius Veronenſis *lib.*3. *Hiſtor. Franciæ* præcedere
debet omnes Duces, quia Regali dignitate inſignitus eſt
Maſtril. *de Magiſt.lib.*4.*c.*4.*num.*15. *& plurib. ſequen.*
Magnus Dux Etruriæ pariter præcedere debet omnes 5
alios Duces attenta huiuſmodi prærogatiua Magni Ducis,
quam Coſmus Medices Florentiæ Dux obtinuit à B. Pio V.
ſumm. Pontifice cum habitu, inſignibus, atque corona Re-
gis. Caleſ. *de equeſt.dignit.num.*147. relat. per Maſtril. *dict.
c.*4.*num.*19.
Ducalis verò dignitas maxima, & excelſa eſt, Menoch. 6
conſ. 302.*num.*50.*in fin.* Caſſan. *in Catalog. glor. mundi p.*5.
*conſider.*45. *verſ. & Doctores*, vt à feudiſtis inter primarias
Ducatus Dignitas annumeretur, Calleſa *loco cit. num.* 7
117.*cum ſeq. & num.*128. ac proindè Dux maior eſt Mar-
chione, Comite, & Barone, quia eius dignitas ma- 8
gis regali accedit perſonæ, & ſplendori, tum quia in in-
ſignibus Duci datur Circus Rotundus ad coronam cum
gemmis, ad demoſtrandam eius dignitatem eſſe præſtantio-
rem, & illuſtriorem dignitate Marchionum, & Comitum,
quibus in inſignibus tantum conceditur circus ſine gem-
mis, & lapidibus pretioſis, Caſſan. *in Catal. glor. mund. p.*1.
*conſid.*38. *concluſ.*44. *& p.*5. *conſid.*22. latè Maſtril. *de Magiſt.
lib.*4. *c.* 5. *per tot.*
Marchiones, qui ad cuſtodiendos prouinciarum limites 9
ab hoſtium incurſu præponebantur fundi Limitrophij ap-
pellati ſunt, qui ſe benè geſſiſſent, gratificabantur, & pro
mercede eidem limitrophij in feudum concedebantur in
memoriam ſeruitij militaris, vnde nomen, & dignitatem
Marchionatus originem habuit, & licèt huiuſmodi dignitas
non ſit tam antiquior, quàm Comitatus, nihilominus de
conſuetudine vniuerſali, & communi exiſtimatione repu-
tatur maior, & vti talis ſibi vindicat etiam titulum Excel-
lentiſſimi, & ſedent Marchiones cum ſella in cætu Proce-
rum, & aliorum Magnatum ante Comites ſecundum
Frecc. *in tit. quis dicatur Marchio num.*2. *&* 7. *fol.*82. *à tergo*,
latiſſimè Maſtril. *de Magiſtrat.lib.*4.*cap.*6.*per totum*.
Comitatus dignitas propriè ſecundum feudiſtas conſiſtit 10
in aſſignatione feudali reſultante ex inueſtitura Comita-
tus à Rege obtenta plurimarum Villarum, & Caſtrorum.
*Doctor. in c.*1. *quis dicatur Dux*, Bald. *in c.* 1. *de his, qui
feud. dar poſſ. & in conſ.*419.*lib.* 1. Tuſch. *concluſ.*479.*num.* 1.
cum ſeq. & cum inter Regales connumeretur maximi ho-
noris eſt, vt etiam titulum Illuſtriſſimi ſibi vindicet Specul.
*in tit. de iuriſd. omnium iud. ſuper rub. num.*5. Io. Gorſ. *de no-
bilit. glo.*38.§.3. *num.* 68. Comes propterea habet locum in 11
ſedendo in Parlamento Regis, & alijs Regijs ſeſſionibus
præcedendo Nobiles, & Barones, *ad text. in c. grandi, & cap.
fundamenta de elect. in* 6. Maſtril. *de magiſtrat.lib.*4.*c.*7.*num.*
21.*vſque ad* 28.*& per totum*.
Comites verò titulares, qui ſolum habent nomen, & 12
nudum titulum, & dignitatem abſque territorio, non di-
cuntur illuſtres, nec gaudent immunitatibus, honoribus, &
preeminentijs prout alij Regni titulati, latè Maſtril. *de ma-
giſtrat. lib.*4. *c.* 10. *num.* 1. *vſque ad* 21. vnde quoad præce-
dentiam nullam prærogatiuam ſibi vindicant ſupra no-
biles.
Dux, & Comes præcedit omnes Conſiliarios, ſecus au- 13
tem conſiliarios, qui præſunt Tribunalibus, Vincen. de
Franc. *dec.*138.*num.*6. & ita obſeruari in Regno Neapolis,
licèt aliter fuiſſe determinatum Barcinonę, teſtatur Maſtril.
de

Digitized by Google

de magiſt. lib. 4. c. 13. num. 52. & plurib. ſequen.

14 Titulatus ſi efficiatur Conſiliarius, hoc eſt eum admi-
niſtratione præcedere debet omnes conſiliarios antiquiores, ſed inter eoſdem titulatos attendenda eſt prioritas temporis, vt Comes prius aſſumptus in conſilio præcedat Principem, vel Ducem poſtea aſſumptum, vt latè tradit Maſtril. de magiſtrat. lib. 4. cap. 13. à num. 55. vſque ad 67. & num. 158. cum plurib. ſeqq. refert alias prærogatiuas, quas habent titulati in Regno.

15 Inter plures verò Principes, Duces, Marchiones, & Comites, ille præcedit, qui prius altero fuit creatus, & electus, cum inter eos vti inter filios Imperatoris, vel Regis à quo creantur ſeruari debeat ius primogenituræ, vt qui primò creatus eſt, ille præferatur Decian. reſponſ. 19. num. 185. vol. 3. per text. in cap. ſolitæ in verbo, nec autem, vbi Doctores omnes de maior. & obedien. Maſtril. de magiſt. lib. 4. c. 14. num. 13. vſque ad 17. Etiam ſi primò electus haberet minorem ſtatum, cùm Ciuitas parua, vel magna prærogatiuam Regni non mutet, Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Fab. de Anna conſ. 122. num. 41. vol. 2. Decian. reſponſ. 19. num. 209. vol. 3.

16 Et quamuis habens duplicem dignitatem præferatur habenti vnam tantùm, vnde Marchio, & Comes ſimul præferatur Marchioni tantùm, quia dignitas addita dignitati auget dignitatem, & priuilegium confunditur priuilegio, Bald. in l. ſed ſimiles in prin. ff. de excuſat. tutor. Boer. in tract. de auct. magn. cur. num. 113. Menoch. conſ. 126. num. 10. Vrſil. ad Afflict. dec. 1. num. 19. & 20. Cobel. in comment. in Bul. bon. regim. cap. 31. num. 153. verſ. dicit conſide-
17 randum. Nihilominus hoc procedit data paritate temporis, tunc enim Comes, & Marchio præfertur ſimplici Marchioni, ad text. in l. vnicuique in prin. C. de prox. Sacr. ſcrib. lib. 12. Bal. in l. ſed milites ff. de excuſat. tutor. Doctor. in l. cum quid ff. ſi cert. petat. cap. Clericis de iudic. Vinc. de Franc. dec. 365. num. 4. cum aliis per Maſtril. de magiſt. lib. 4. c. 14. num. 30. & 31.

18 Et ad hunc effectum attendendum eſt tempus electionis factæ à Rege, & ſic à die dati eiuſdem priuilegij, ad tex. in capitulum Sanctæ Crucis de reſcript. c. cum cui de præben. in 6. Felin. in c. Rodulphus num. 26. de reſcript. Sed vbi viget conſuetudo quòd attendatur tempus adeptæ poſſeſſionis ſer-
19 uanda eſt, & ita in Regno ſeruari, teſtatur Maſtril. de magiſt. lib. 4. c. 14. à num. 34. & plurib. ſequen. & num. 35. tradit generalem regulam, quòd in dignitatibus, qui prior eſt in tempore, potior ſit in iure, ad tex. in. l. 1. ff. de alb. ſcrib. l. 1. C. de conſul. lib. 12.

20 Titulati pariter in Regno vtriuſque Siciliæ gaudent prærogatiua ſedendi coram Prorege in omnibus ſeſſionibus publicis, & priuatis in ſellis, & tecto capite loquendi, ad differentiam aliorum, qui ſellam non habent, ſed in Scannis ſedent, & nudo capite loquuntur, & ſuffragia ferunt. Maſtril. de magiſt. lib. 4. c. 13. num. 169. & ſeq. Cobel. in comment. in Bul. bon. reg. c. 31. num. 157.

21 Nobiles verò in honoribus cæteris paribus præferuntur popularibus §. 1. & §. fin. in Auth. de defenſ. Ciuit. vbi gloſ. in verbo nobiliores, Vincenc. de Franc. dec. 253. num. 3. & 9.
22 vbi limitat hoc procedere data contentione inter eos, non autem quando inter Nobiles, & Ciuitatem, quia tunc Ciuitas præfertur, Io. Baptiſta de Thor. in compend. deciſ. Neapolit. lit. N. in verbo haſtæ pallij in die Sanctiſſimi Corporis Chriſti.

23 Lim. 2. quando agitur de concurrendo cum certis Collegijs, ſeu Confraternitatibus, quarum proprio, ac particulari officio, & inſtituto magis congruere videtur alicuius muneris in ſolemnitatibus exercitium, cuius reſpectu veniunt præferendi earum ſodales non quidem habita ratione ad maiorem nobilitatem, ac dignitatem, ſed ad proprium officium, & inſtitutum, in cuius exercitio etiam minus nobiles, & minus digni præſtantioribus præferuntur, vt magiſtraliter dixit Rot. in Taurinen. delationis Baldachini coram Eminentiſs. Card. Corrado, quæ eſt in recen. dec. 429. num. 15. & 15. p. 9. tom. 2. vbi alii allegantur.

24 In Eccleſiis verò nullus neque Dominus loci, præterquam Epiſcopus baldachinum erigere poteſt, & Epiſcopus omnibus ſacrorum canonum remediis baldachinum omninò remouere facere debet, vt cenſuit Sac. Congr. Epiſcopor. & Regular. in vna Bononien. 12. Ianuar. 1618. cum qua deinde Sac. Rit. Congreg. in ſimilibus proceſſiſſe, teſtatur Pignatel. conſult. canon. 7. num. 17. verſ. non inficiur.

Debetur tamen Principi ſeculari ad differentiam aliorum de populo ſedes in Eccleſia, immo thronus eleuatus, à parte tamen ſiniſtra Epiſcopi, & extra presbyterium, vt non negat tex. in dicto cap. ſolitæ de maiorit. & obedien. Altograd. conſ. 1. num. 11. 32. 33. & 40. lib. 2. Caſſan. in Cathal. glor. mund. p. 5. conſid. 32. cum aliis per Pignatel. conſult. canon. 7. num. 18. & expreſsè ſtatuitur in Ceremoniali Epiſcoporum lib. 1. cap. 13. de ſedib. Epiſcop. in fin. vbi quòd ſedes pro laicis nobilibus, Magiſtratibus, Magnatibus, & Principibus quamuis magnis ac excelſis, plus, minuſue pro cuiuſquam dignitate, & gradu ornata deceat extra chorum, & presbyterium collocari, de quo Piſcar. in prax. Cærem. lib. 2. ſelect. 1. cap. 3. de ordin. ſeden. num. 16. Barboſ. vot. dec. 115. num. 3. & 4 lib. 3. Altograd. conſ. 1. num. 26. 25

Lim. ſi probetur conſuetudo, ſeu immemorabilis poſ- 26
ſeſſio habendi ſedem, ſcannum, aut genuflexorium in presbyterio, Thurificationem triplici ductu, & pacem poſt Epiſcopum, & Aſſiſtentes ante dignitates, & alios Canonicos, nec non retinendi genuflexoria honorifica in aliis Eccleſiis, aut Baldachinum, nam hoc caſu vigore huiuſmodi conſuetudinis, aut immemorabilis, Domini temporales veniunt manutenendi, abſque eo quòd ab Epiſcopo impediri queant; cum laicis ius honorificum habendi Baldachinum, ac ſedem in Eccleſiis in eminentiori loco, ſimileſque prærogatiuas, aut priuilegio, aut conſuetudine, aut præſcriptione non ſit omninò interdictum, vt de veriori teſtatur Pariſ. conſ. 149. num. 1. & ſeq. faciunt tradita per Gratian. diſcept. 210. num. 32. Menoch. conſ. 51. num. 50. vbi in ſpecie de iure ſedendi cum aliis per Pignatel. conſult. 7. num. 23.

Præcipuè ſi Principes ſint ſupremi, & abſoluti, qui 27
nullum ſuperiorem agnoſcant niſi Deum, quidquid ſit in alijs inueſtitis à Papa, Imperatore, vel Regibus, nam licèt verè, ac propriè non dicantur Principes, & habeant dignitatem ſubordinatam, in aliquibus tamen etiam Principum beneficio, & prærogatiuis gaudent vt etiam huiuſmodi iura honorifica acquirere valeant vno ex dictis modis, vnde Imperatori, vel Regi in proprio Regno independenti ſicut conceditur eleuatio Throni cum Baldachino præſente Summo Pontifice iuxta exemplum Concilij Ferrarienſis relatum per Altograd. conſ. 1. num. 19. ita data proportione non videtur inconueniens quòd Dominus, & Princeps temporalis quamuis Rex ſubordinatus coram Epiſcopo habeat hoc ius honorificum, vt ratiocinatur Pignatel. conſult. canon. 7. à num. 18 vſque ad 26.

Contrarium verò quoad Principes, & Dominos tem- 28
porales, quidquid ſit quoad Imperatorem, & Reges, videtur de iure verius iuxta reſolutiones Sac. Congregationum, vt latè demonſtrauimus in ſuperiori adnot. 11. à num. 34. vſque ad fin. vnde quoad Excellentiſſimum D. Gubernatorem, & Locumtenentem Ciuitatis Mediolani reſolutum fuit à Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. ſub die 8. Octobr. 1581. quod permanere debeat, vbi hactenus ſedebat, & vbi collocari ſolebat extra Chorum eius ſedes, ac in eadem altitudine graduum, quam adhibere conſueuit, dummodò non afferat impedimentum, vt Archiepiſcopus, & Miniſtri Eccleſiaſtici functiones Eccleſiaſticas obeuntes conſpici nequeant, vel ſi melius ei videbitur ſedere poſſe ex alio latere à regione Archiepiſcopi, extra tamen eoſdé cancellos presbyterij ad dexteram ingreſſus Eccleſiæ cum trono non excedente altitudinem quinq; graduum, quę reſolutio à Card. Senonenſe relata Sanctiſſimo, ab eodem approbata fuit. Licèt quoad Regem Catholicum nihil in præmiſſis præſcribendum exiſtimauit, ſed Religioni, & pietati maieſtatis ſuæ reliquit, quoad retinendam ſuam propriam ſedem ſiue intra, ſiue extra presbyterium, de qua reſolutione Pignatel. conſult. canon. 7. num. 36.

Quo verò ad thurificationem triplici ductu licèt ſecun- 29
dùm regulas Cæremonialis debeatur ſoli Epiſcopo, vel celebranti, ex immemorabili tamen conſuetudine poteſt etiam alijs hoc ius honorificum competere. Quòd hæc conſuetudo, vbi fuerit introducta ſeruari debeat declarauit Sac. Congreg. Rit. in vna Caſertana die 18. Septembris 1632. teſte Pignatel. conſult. can. 7. num. 30. vbi etiam circa thurificationem ante, vel poſt dignitates, & Canonicos recurrendum eſſe ſubdit ad conſuetudinem iuxta aliam reſolutionem

Digitized by Google

tionem Sac. Congreg. apud Barboſ. in ſum. deciſ. Apoſtolic. verb. Thurificatio num. 17.

30. Pacis autem oſculum nemini nec etiam Præſidenti, vel Conſiliarijs Regijs dari debet ante Epiſcopum, Domino verò loci, alijſque laicis dignioribus dandum eſt poſt datam pacem omnibus de Choro, non quidem à beneficiato, ſeu parato, ſed ab aliquo Miniſtro Cotta, ſeu ſuperpelliceo tantùm induto, non cum oſculo, ſed cum inſtrumento, vt *eadem Sac. Rit. Congreg.* reſoluiſſe in vna *Calaguritana die 5. Iuly 1614. & in alia Pacen. die 21. Martij 1600.* & aliàs ſæpè teſtatur idem Pignatel. *dicta conſult. 7. ſub num. 30. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Locus Principi vicinior dignior reputatur.*
2 *Qui vltimo propinquius accedit dignior reputatur.*
3 *Qui Clero proximior incedit digniorem locum obtinet.*
4 *Idem qui in proximiori loco Reliquijs, vel Imaginibus exiſtit.*
5 *Præcedentia denotatur in eo, qui incedit in vltimo loco.*
6 *Conſuetudo ad effectum attribuendi loca attendi debet.*
7 *Dignior locus debetur ſecundùm dignitatem.*
8 *Canonici digniores ſedere debent ſedi viciniori ſedi Epiſcopali.*
9 *Manus dextera reputatur dignior.*
10 *Confraternitates laicorum ſi mixtim incedant, quæ dicatur præcedere.*
11 *Dextera pars non ſemper infert pernecesse præeminentiam.*
12 *Decanus eſt dignitas maior præpoſito.*
13 *Sedere ad ſiniſtram antiquitus in pluribus locis dignius erat.*
14 *Dextera pars apud Hebræos potior æſtimabatur.*
15 *Cur D. Paulus depingatur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris, prout etiam in bullis, quæ ſub plumbo expediuntur.*
16 *Papa quare ſe ſeruum ſeruorum dicat.*
17 *Eccleſiæ, ſeu Altaris pars dextera, quæ dicatur & num. 18.*
19 *In Conciliorum celebratione pars dextera quæ ſit.*
20 *Cornu Euangelij, & Cornu Epiſtolæ quando vnum ſit dignius altero & num. 22.*
21 *In conſeſſibus, quæ pars dicatur dignior.*
23 *Confraternitates Laicorum permanentes in Eccleſia à cornu Epiſtolæ cenſentur ſtare in digniori loco reſpectu aliarum exiſtentium à cornu Euangelij.*

Dignior locus qualis reputetur in ſeſſionibus, proceſſionibus, ſiue intra, ſiue extra Eccleſiam, ſiue in ſpiritualibus, ſiue in temporalibus.

ADNOTATIO XIV.

1 LOci dignitas à Principis vicinitate deſumitur, propterea dignior reputatur locus, qui Principi proximior eſt, & magis honorari dicitur, qui propè Principem ſedet, *gloſ. in §. aliam inſtit. de bonorum poſſeſſ.* Gram. *deciſ. 64. num. 30.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 2. & 3.* Cohel. *de bon. regim. cap. 31. num. 153.* ſicut in Cęlo, qoi Deo proximior eſt altiorem locum obtinet, Cæpol. *in tract. de Imperator. Milit. eligen. in verb. ratione dignitatis*, Cohel. *d. tract. cap. 16. num. 6. & 7. in fin.*

2 Dignior quoque reputatur locus, qui vltimo propinquiùs accedit, Boer. *de auctorit. Magni Conſil. num. 79. verſ. ideo debet*, Gregor. XV. *deciſ. 210. num. 2. ibique adden. num. 8.*

3 Ampl. vt qui Clero proximior incedit digniorem locum obtineat in proceſſionibus, funeribus, aſſociatione cadauerum, & ſimilium, *cap. perlectis 25. diſtin.* Caſſan. *in Catal. glor. mund. conſiderat. 75. verſ. mihi tamen*, Cyriac. *controuerſ. 201. num. 154.* Aoton. de Præt. *de iuriſdict. Epiſcop. c. 6. num. 56. verſ. eo quia cum alijs in Albinganen. præcedentia 20. Iunij 1653. §. tertio, & §. quamuis coram Bichio impreſ.*

4 Ampl. vt qoi in loco proximiori Reliquijs, vel Imaginibus Sanctorum exiſtit præeminentiam habere cenſeatur, vnde habentes maiorem dignitatem in Magiſtratibus huiuſmodi proximiori loco aſſignandi ſont, Gram. *dec. 2. num. 8.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 44. & 45.*

5 Ampl. vt generaliter præcedentia denotetur in eo, qui in proceſſionibus incedit in vltimo loco, vt animaduertit Rot. *dec. 779. num 3. coram Merlino.*

6 Ampl. vt conſuetudo ad effectum tribuendi loca in primis attendi debeat Auendan. *de exequen. mandat. p. 1. cap. 19. num. 15. verſ. itaque, & in proceſſionibus*, Nauar. *conſ. 1. num. 3. de maiorit. & obedien.* Fab. de Anna *conſ. 40. num. 1. cum ſeq.* Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 18. num. 11. verſ. & hæc in fin.* Cohel. *in comment. in Bull. bon. reg cap. 31. n. 161.*

7 Ampl. vt dignior locus debeatur ſecundùm dignitatem, & honorem *l. 1. & tot. tit. C. vt dignitat. loc. ſeruet. l. 12. l. honor. §. gerendorum, & l. vt gradatim de muner. & honor. cap. ſtatuimus de maiorit. & obedient.* Seraph. *dec. 445. numer. 3.* Gregor. XV. *dec. 310. num. 3.* vbi Adden. *num. 9.* præcipuè ſi nulla adſit conſuetudo aliter præſcribens, aliàs loca veniunt aſſignanda ſecundùm perſonarum quantitatem, Bald. *in l. obſeruare §. antequam ff. de offic. procon.* Anna *conſ. 122. num. 1.* relat. per Maſtril. *de magiſtrat. lib. 4. cap. 14. num. 3.*

8 Amplia illatiuè ex præcedentibus, vt Canonici digniores debeant ſedere in ſedibus, quæ ſunt viciniores Sedi Epiſcopali, vt reſolutum refert Barboſ. *de canonic. & dignit. cap. 18. n. 42. in vna Alexandrina 15. Martii 1608.*

9 Amplia vt manus dextera eiuſque locus reputatur dignior, & honorabilior, ita vt incedens ad dexteram præcedere dicatur *cap. ſolitæ de maiorit. & obedient. gloſ. in l. decernimus verbo reſidendi de Sacroſanctis Eccleſijs*, Caſſan. *in Cathal. glor. mund. p. 3. conſid. 2.* Tiraq. *de primogen. in præfat. num. 13. & 14.* Bobadil. *politic. p. 1. lib. 2. cap. 17. num. 12.* Maſſob. *de Synodo Diœceſana cap. 4. dub. 6. num. 6.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 26. num. 90.* Et in puncto proceſſionum Rot. *dec. 456. num. 4. & 5. coram Pania. Et in Albinganen. præcedentiæ 20. Iunii 1653. §. conſtitutio Gregoriana & §. cum vſus coram Bichio.*

10 Amplia, vt ſi Confratres, ſeu Sodales Confraternitatum laicorum mixtim bini, ac bini incedant, illa Confraternitas dicatur præcedere, cuius Prior incedit ad dexteram alterius, quamuis præfatus Prior eſſet Sacerdotali Caractere inſignitus, cùm in Priorem non cenſeatur electus vti Sacerdos, ſed vti Confrater, cuius reſpectu proceſſioni intereſſe dicitur, & conſequenter nomine Confratris, & non nomine Sacerdotis præeminentiam conſequitur, Abbas *in cap. audiſtis num. 4. de elect.* Lanat. *conſ. 88. num. 16. & 17.* Anton. de Pret. *de iuris Epiſcop. cap. 6. num. 55. tract. diuerſ. tom. 13. p. 2. fol. 267.* Contilor. *de præceden. num. 20. & 21.* Cancer. *var. reſol. lib. 3. cap. 10. num. 117.* Gratian. *diſcept. 111. num. 14.* Rot. *deciſ. 288. num. 2. p. 1. recen. Et in Thaurinen. delationis Baldachini 9. Iunii 1646. §. quia non agitur coram Eminentiſs. Card. Corrado in dicta Albinganen. præcedentiæ in § ſup. citat.*

11 Situs tamen ad dexteram non ſemper infert pernecesse præeminentiam eius, qui ſedet ad ſiniſtram, nec concludit præſumptionem maioritatis, cùm incompatibile non ſit, quòd maior, & dignior ſit in manu ſiniſtra, & inferior in manu dextera. Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 1. num. 36. vſque ad 39. & gloſ. 51. num. 55. & 56.* 12 vbi vlterius animaduertit, quòd licèt Præpoſitus Collegiatæ ſedeat, & incedat in manu dextera ſupra Decanum, nihilominus quia Decanus habet maiores prærogatiuas, aliaſque maioritates, eſt dignitas principalis, & maior, Rot. *dec. 4. ſub num. 1. de elect. in nouiſ.* adden. ad Burat. *dec. 488. litera A.* Corrad. *in prax. diſpen. Apoſtolic. lib. 2. c. 4. num. 7. verſ. reſpondetur ſecundo.*

13 Immo antiquitùs in pluribus locis dignius erat ſedere ad ſiniſtram, quàm ad dexteram, vt teſtatur Card. Baronius *in Epit. compilat. ſpondan.* relat. per Rot. *dec. 488. coram Burat.* Et apud Romanos dignior erat ſiniſtra tamquam melioris auſpicii Gratian. *diſcept. 106. num. 43.* ex Plutarc. & Varron. *in locis per eum relatis.* Vnde Euſebius *lib. 1. de vita Conſtantini relat. per Corrad. loco prox. cit.* ſcribit ſe vidiſſe in Eccleſia Conſtantinum adoleſcentem obeuntem

Pro-

Digitized by Google

Prouinciam cum Seniore Auguſto, ſemper ad dexteram eius incedentem, ac proindè non eſt in dubium retorquendum quin Conſtantius adoleſcens, ac penè priuatus, in loco minus honorato eſſet, quàm Senior Auguſtus.

14 Apud tamen Hebræos dextera potior exiſtimabatur, licèt diuino conſilio per Patriarcham Iacob propalato in benedictionibus Ephraim, & Manaſſen Geneſi 48. mutatæ fuerunt rerum vices, & ordo, vt ſiniſtra dexteræ præferenda eſſet, ita Card. Baronius *anno Christi* 413. *in prin. verſ. cur autem viri ſol.* 301. relat. per Gratian. *diſcept.* 106. *num.* 44.

15 Quinimò ſecundùm Eccleſiæ conſuetudinem D. Paulus depingitur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris, prout etiam in Bullis Pontificijs, quæ ſub plumbo expediuntur obſeruatur, & nihilominus Petrus eſt maior Paulo, cum Paulus fuerit vas electionis, ſed Petrus ſit lapis fundamentalis, ſuper quo ſpirituale Ædificium Eccleſiæ Dei ſubſtinetur, ſed deſignatio huiuſmodi picturæ non emanauit ad oſtendendam præeminentiam, & maiorem poteſtatem Clauium, ſed ad indicandum myſterium temporum ante, & poſt Chriſti paſſionem, nam ſiniſtra eſt pars mortis, quam Chriſtus habebat tempore quo Petrus venit ad Chriſtum ante paſſionem, dextera verò denotat Chriſti immortalitatem, quam habuit poſt reſurrectionem, tempore quo Paulus venit ad Chriſtum, Card. Alexandrin. *in cap. quamuis* 21. *diſtin.* Decius *in cap. translato in* 2. *lectura num.* 20. *de conſtit.* Caſſan. *in Cathal. glor. mund. p.* 1. *conſid.* 31. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 1. *num.* 36. & 37. Gratian. *diſcept.* 106. *num.* 45. & 46. & *pluribus ſequen. vſque ad fin.* vbi alias rationes, & opiniones adducit latè Cortad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 7. Belarmin. *de Roman. Pontif. lib.* 1. *cap.* 27. *per totum.*

16 Nec eſt admirandum, quòd Petrus in humiliori loco depingatur, quia Papa licèt maior ſit Imperatore, Regibus, & mundi Principibus, & ſe habeat erga illos, ſicut ſol erga lunam, *cap. ſolitæ de maiorit. & obed. vbi gloſ. in verb. inter Solem, & Lunam*, Bald. *in cap. bone il* 2. *num.* 10. *de poſtulat.* Prælatorum tamen quantò Papa maior, & excelſior eſt, tantò humilior omnibus Creaturis ſe exibet, & propterea ſe *Seruum Seruorum appellat*, *cap. relatum* 37. *in fin. de ſent. excommun.* latè Gonzal. *de regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 1. *num.* 40. *vſque ad* 48. Cortad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. 13. & 14.

17 Quò verò ad Eccleſiæ, ſeu Altaris digniorem locum, ſeu partem dexteram, eſt animaduertendum quod dupliciter ipſius Eccleſiæ, ſeu Altaris pars dextera conſideratur, vt habetur *in Sacro Ceremonial. Roman. lib.* 3. *ſect.* 2. *c.* 1. *col.* 4. *in fin. verſ. hoc enim*, ac tradit etiam Pariſ. de Graſ. *de ceremon. Card. & Epiſcop. cap.* 35. *in prin.* Vno ſcilicet modo reſpectu ipſius Altaris verſi ad Populum, cuius reſpectu dexterum, ac dignius eſt cornu Euangelij, quia illuc dexteram prætendit Crux in medio altaris poſita, ibique legitur Euangelium, quod eſt dignius. Alio verò modo reſpectu Sacerdotis celebrantis verſi ad Altare, cuius reſpectu pars dextera eſt cornu Epiſtolæ, quia illuc tendit dextera ipſius Sacerdotis ibique Diaconus Sacerdoti aſſiſtit, vt tradit Caſtald. *in prax. Ceremon. lib.* 1. *ſect.* 7. *num.* 8. & 26. Quamuis Diaconus Subdiacono aſſiſtenti à parte Euangelij dignior ſit, *cap. ſtatuimus de maior. & obedien.* Petrus Gregor. *Syntagma Iur. lib.* 16. *cap.* 7. Rot. *in Albiganen. præcedentiæ* 20. *Iunij* 1653. *ſub §. ſecundo quia coram*

18 *Bichio* ***in fin.*** vlteriùs conſideratur, quòd cornu Epiſtolæ dicitur dextera, habito reſpectu ad ingreſſum Eccleſiæ, quia illud reſpicit pars dextera ingredientium, vt ſenſui patet.

19 Hinc eſt, quòd in Sacrorum Conciliorum celebratione conſueuit in eorum medio poni Sacroſanctum Dei Euangelium, ad quod omnes conuerſi eſſent, quia illud repræſentabat ipſum Deum ſiſtentem in medio Sinagogæ, vnde dignior pars cenſebatur, quam dextera ipſius Dei, ſic repræſentati reſpiciebat, ita vt à dextris eſſent qui habito reſpectu ad ingreſſum ſedebant à ſiniſtra, & è conuerſo à ſiniſtra, qui ſedebant ad dexteram, vt notat Cardinalis Baronius *annal. tom.* 3. *ann.* 325. *pag.* 273. *litera C.* & *tom.* 6. *ann.* 451. *pag.* 141. *lit. C.* Card. Belar. *in controuer. lib.* 1. *de Concil. cap.* 19. *verſ. itaque.* Seuerin. Binius *in not. ad Concil. Nicenum tom.* 1. *Conciliorum General. pag.* 324. *ſub verſ. quibus ordinibus.*

Ex quibus ſequitur, quòd ſi agatur de ijs, qui ſint quodammodo pars altaris, & ab altare regulantur, vel de presbyterio, vel de conſeſſu, ſeu inter perſonas illum integrantes, ac per alas ordinibus diſpoſitis ſe inuicem reſpicientes, aut ad populum vertentes, & tunc Cornu Euangelij dicitur dignior Rot. *in dicta Albiganen. præcedentiæ* 20. *Iunii* 1653. *§. primus modus.* 20

Qua ratione in omnibus conſeſſibus pars illa cenſetur dignior, quæ eſt à latere dextero perſonæ primariæ in medio, & è conſpectu adſtantium Sedentis, Anton. de Præt. *de iuriſd. Epiſcop. cap.* 6. *ſub num.* 56. *verſ. ideo qui ſedet*, ex gloſ. Alex. Bald. *in locis per eum relatis.* 21

In progreſſu verò, ſeu inter perſonas, quæ non ſunt de presbyterio, nec ab altare regulantur, nullamque partem habent in conſeſſu, pars dignior eſt Cornu Epiſtolæ, Baronius annal. *tom.* 6. *pag.* 141. *littera C.* ibi alia in progreſſu ratio in conſeſſu alia attenditur, ad tradita per Gauant. *in Theſaur. Sacror. Rit. p.* 2. *tit.* 6. *num.* 4. *littera X. pag.* 101. & *tit.* 7. *ſub num.* 10. *col.* 4. *littera D. pag.* 113. latè Rot. *in dicta Albiganen. præcedentiæ dicto §. ſecundo quia*, & *duobus ſeqq.* 22

Confraternitates igitur laicales, quæ nullam partem habent in conſeſſu altaris, & presbyterij *cap.* 1. *vbi gloſ. verb. ſecus Altare de vit. & honeſt. Cleric. cap. Sacerdotum de conſecrat. diſtinct.* 1. Colecin. *de viſitat. p.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 26. Gugliem. Duran. *de mod. celeb. Concil. General. rub.* 55. *num.* 2. Rot. *in Romana proceſſionis* 6. *Februar.* 1615. *coram Innocentio X.* *Et in Pampilonen. Scamni* 16. *Ianuar.* 1640. *coram Card. Panzirolo.* Sed progreſſum expectantes, ad altare verſæ turmatim in corpore Eccleſiæ permanent, ſtantes in ea parte, quæ reſpicit cornu Epiſtolæ, cenſentur ſtare in digniori loco, & præeminentiam habere, reſpectu aliarum, quæ ſiſtunt in parte collaterali cornu Euangelij, quod in his terminis reputatur minus dignum, accedente præcipuè communi æſtimatione, vt magiſtraliter dixit Rot. *in dicta Albinganen. præcedentiæ* 20. *Iunij* 1653. *coram Bichio §. cum igitur Confraternitates laicales.* 23

SVMMARIVM.

1 *Laici nullum ius habent retinendi ſedem in Eccleſia inuito Epiſcopo, ſed tantum ex eiuſdem gratia, & num.* 31.

2 *Lim. procedere à principio, ſecus poſt quam conceſſus fuit huiuſmodi vſus.*

3 *Laico quæ remedia competunt pro retentione loci, & ſedis in Eccleſia & num.* 4.

5 *Ius retinendi ſedem in Eccleſia acquiritur per vnicum actum.*

Lim. procedere ſi actus emanauerit animo acquirendi poſſeſſionem, ſecus ſi iure familiaritatis, & num. 6.

7 *Vltimus ſtatus attenditur ad effectum manutentionis inter plures contendentes de iure ſedendi in Eccleſia.*

8 *Laicis competit manutentio in quaſi poſſeſſione iuris ſedendi in Eccleſia.*

9 *Laicis ex gratia conceditur ius habendi Capellam, ſepulchrum, & iuſpatronatus in Eccleſia.*

10 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia eſt ad inſtar iuriſpatronatus, & iuris ſepulturæ.*

11 *Ius ſedendi in Eccleſia acquiritur quoad vſum, non quoad dominium, & ab alio auferri nequit.*

12 *Ad effectum acquirendi ius ſedendi in Eccleſia ſufficit etiam tacitus Epiſcopi conſenſus.*

13 *Ex retentione ſtalli in Eccleſia curſu* 30. *annorum præſumitur conſenſus ſuperioris.*

14 *Ex conceſſione retinendi ſedilia in Eccleſia non acquiritur ius irreuocabile reſpectu Eccleſiæ, ſecus autem ad effectum alijs concedendi, & num.* 15.

16 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia tranſit ad quoſcumque heredes etiam extraneos, & etiam ad fœminas, & num.* 19.

17 *Iuſpatronatus eſt tranſitorium ad quoſcumque heredes etiam extraneos, ac etiam ad fœminas, & num.* 18.

20 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia non tranſit in fideicommiſſarium, ſed remanet penes heredem grauatum.*

21 *Neque eſt tranſitorium ad heredes extraneos ſi ſit*

genti-

Digitized by Google

gentilitium, & familiare, ſecus extincta familia, & num.24.

22 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia quando præſumatur gentilitium, & quando hereditarium & num.23.*

25 *Iuſpatronatus conceſſum pro maſculis, ipſis deficientibus tranſit ad fœminas.*

26 *Laicorum loca in Eccleſia debent eſſe diſtincta, à locis Canonicorum, & Miniſtrorum.*

27 *Laici dum diuina celebrantur non debent in Choro ſtare, vel ſedere, & num.28.*

29 *In Eccleſia de iurepatronatus laicorum, non poteſt Epiſcopus concedere ius retinendi ſedilia inuito Patrono, & num. 30.*

31 *Epiſcopus non poteſt præiudicare Eccleſiæ de iurepatronatus laicorum.*

33 *Epiſcopus habet intentionem fundatam circa exercitium iuriſdictionis in Eccleſijs ſuæ Diœceſis quoad ſpiritualia, ſecus quoad temporalia.*

34 *Genuflexoria honorifica retineri poſſunt à Dominis loci in Eccleſia.*

Præeminentia in Eccleſia, ſeu locus honorabilior, & ius retinendi ſedilia, & ſedendi, an, & quomodo per Laicum acquiratur.

ADNOTATIO XV.

1 LAici nullum ius, nullumque dominium habere poſſunt in Eccleſijs, in ſedibus, vel ſcamnis, aut ſtallis ad ſedendum inuito Epiſcopo, ſed eius gratia hoc ius eis permittitur, iuſpatronatus, & ius funerandi. Hoſt. *in cap. abolendæ* vbi Io. Andr. *num.2.* Arch. & Abb. *ſub num. 5.* Butr. *ſub num.3. de ſepult.* Petr. de Vbald. *de Canonic. Epiſcop. & Paroch. 12. in fin. num.5. & 6. tract. tom. 15. p.2. fol. 239.* Lambert. *de iurepatron. lib. 1. p.1. q.11. princ. art. 15. num 2.* Roc. *eod. tract. in verbo Eccleſia q.7. num.16.* Genuen. *in prax. Epiſcop. Neapol. cap.33. num.27.* Gratian. *diſcept. 210. num. 47. & 48.* Giouagn. *conſ.8. num. 3. lib. 2.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap.119. num.1. & 2. & cap.210. num.1. & 2. p.2.* Mulin. *de Hiſpan. primogen. lib.1. c.23. num. 34. in fin.* Gratian. *diſcept.110. num.19.*

2 Lim. hoc verum eſſe ſi à principio laicus vellet inuito Epiſcopo ius ſedilium ſibi vindicare, vel acquirere, vt egregiè tradit Giouagn. *d. conſ.8. num.23. lib.2.* ſecus ſi ab initio Epiſcopus, vel Rector Eccleſiæ conceſſit, vel tollerauit, aut paſſus fuit laicum habere ſedile in Eccleſia, nam hoc caſu, ſi ſeruitium Eccleſiæ incommodum non patiatur, non eſt priuandus, ſed manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione, ita vt Rector Eccleſiæ nequeat huiuſmodi ſedile amouere, non tamen per hoc cenſetur laicum acquiſiuiſſe dominium, aut proprietatem in Eccleſia, ſed tantùm vſum, Pariſ. *conſ. 149. num. 12. verſ. etiamſi, & ſub num.16. 24. & 25. lib.4.* Giouagn. *conſ.8. num.22. & 23. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 110. num.13. & 210. num.32. ad fin. 46. & num.51.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap.210. num.16. & 17. & 25. p.2.* Franc. Mure. *dec.275. p.2.*

3 Siquidem etiam in Eccleſia datur laicis pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis interdictum vti poſſidetis, & mandatum de manutenendo pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis, tenendi ſcamna, ſtallum, vel ſedile in Eccleſia, ſeu in eius aliquo loco eminentiori, & prout quiſque poſſidet, *ad text. in cap. licet cauſam,* vbi Bald. *de probat.* Bened. *in c. Raynutius in verbo duas habens filias num. 11. verſ. immò fieſſet, & verſ. & ad hoc de teſtam.* Giouang. *conſ.8. num. 12. lib.2.* Purpur. *conſ.30. num.19.* Adden. *ad prax. Epiſcop. cap.34. num.31.* vbi pulchrè multa ſubdit, quæ ad hanc materiam conferunt Gratian. *diſcept. 110. num. 16. 17. & 18. & 210. num.56. & 615. num. 70.* Poſt. *de manuten. obſer. 10. num.19. & obſer. 18. num.25.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap.119. num.9. & cap.210. num.13. p.2.* Rot. *deciſ. 378. num. 1. p. 2. recen. & dec. 117. num. 1.* poſt Poſt. *dicto tract. de manuten.*

4 Vlteriùs non ſolùm datur actio iniuriarum contra amouentem ſcamnum de loco, in quo laicus habet ius ſedendi in digniori parte Eccleſiæ, Gratian. *diſcept. 110. num. 14.* Verùm etiam exiſtens in quaſi poſſeſſione ſedendi in ſuperiori loco, & præcedendi incedendo, vel ſtando poteſt etiam armata manu reſiſtere, ei qui vult illum amouere, eiuſque poſſeſſionem turbare Bald. *in l. obſeruare §. antequam in fin. ff. de acquir. poſſeſ.* Menoch. *conſ. 257. num. 55. lib.3. & conſ. 903. num. 77. lib. 10.* Giouag. *conſ.8. num. 14.* Gratian. *diſcept. 110. num. 16. & ſeq.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 10.*

Quæ quidem ſedendi, & ſtalli, ſeu ſedis ius retinendi 5
in Eccleſia acquiritur etiam per vnicum actum Menoch. *conſ. 226. num. 6. lib. 2.* Marzar. *conſ. vltim. lib. 1.* Abb. *in c. cum Eccleſia Sutrina,* vbi Rip. *de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Giouagn. *conſ.8. num. 17. lib. 2.* Poſt. *de manuten. obſer. 18. n. 24 & 26.* Gratian. *diſcept. 110. num. 17.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 6. & 27. & cap. 210. num. 14. p.2.* Rot. *dec. 533. num. 2. p. 1. recen.*

Dummodò tamen huiuſmodi actus fuerit factus 6
animo acquirendi huiuſmodi poſſeſſionem, & per ſe talis ſit, vt aptus, & ſufficiens reddatur ad eamdem acquirendam, ſecus autem ſi iure familiaritatis emanaſſe dignoſcatur, *ad tex. in l. qui iure familiaritatis ff. de acquir. poſſeſ.* Poſt. *in tract. de manuten. obſer. 18. num. 46.* Ciarlin. *dicto cap. 119. num. 7.*

Vnde quando agitur inter plures patronos de loco, ſtal- 7
lo, & iuris ſedendi pertinentia contendentes, ad effectum manutentionis ſufficit vnicus actus, & vltimus ſtatus attenditur, *ad text. in cap. conſultationis,* vbi Abb. *num. 2. & 9. de iurepatr. cap. querelam de elect.* Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſiaſt. p. 1. reſol. 132. num. 3.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 53. p. 2.*

Maximè, ſi non agatur de dominio alicuius rei, ſed 8
tantùm de iure ſedendi, & vſu ſtalli, cuius iuris laici ſunt incapaces, & in tali vſu, & iure ſedendi in Eccleſia poſſunt manuteneri, Hoſtienſ. *in cap. abolendæ n. 20.* Gratian. *diſcep. 110. n. 14.* Giouagn. *conſ. 8. num. 5.* Ciarlin. *d. cap. 119. num. 54.*

Etenim ſicut ex gratia laicis conceditur ius habendi ca- 9
pellam, ſepulturam, ſeu ius funerandi, & iuſpatronatus ad beneficia, *cap. 1. & 2. cap. quoniam de iurepatron. & notant. DD. in cap. quanto de iudic.* Genuen. *in prax. Epiſcop. Eccleſ. Neapol. cap. 33. num. 25. vſque ad 27.* Gratian. *diſcept.*
210. num. 48. Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 210. num. 22.* 10

Ita ex gratia laicis conceditur ius retinendi ſcamna, ſedilia, banchas, & ſcabella in Eccleſia, ad ſimilitudinem iuriſpatronatus, cuius quaſi naturam obtinet, & eiuſdem ferè iuris, & prærogatiuæ cenſetur, ita vt largo modo etiam iuſpatronatus nuncupetur, & eiſdem regulis gubernatur; ſicut etiam ius ſepulchrorum obtinet, vt tradunt omnes *in cap. pen. de ſepult.* & præcipuè Hoſtien. *num. 20.* And. *num. 2. in fin.* Anch. *ſub num. 5.* Abb. *num. 5. verſ. quidquid, & verſ. & idem,* Butr. *num. 3. verſ. & idem in fin.* Zabarel. *num. 5. & in fin.* Io. de Anan. *num 4.* Giouagn. *conſ. 8. num. 8. lib. 2.* Lambert. *de iure patron. lib. 1. p. 1. q. 11. prin. art. 15. num. 1.* Viuiuia. *eod. tract. lib. 3. c. 2. num. 55.* Gratian. *diſcept. 110. num. 19. & diſcept. 210. num. 32. 46. & 50.* cum alijs per Ciarlin. *dicto cap. 210. num. 23. 24. & 25.* Gratian. *diſcept. 210. num. 50. tom. 2.*

Vnde poſtquam gratia conceſſa fuit, licèt quoad domi- 11
nium nemo poſſit dicere iſte locus eſt meus, quantum tamè ad vſū benè poteſt dicere, Io. de Anan. *in c. pen. n. 4.* quem ſequitur Giouagn. *conſ. 8. n. 9 verſ. vbi ait,* relat. per Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 210. num. 24. & 25.* vt eidem auferri nequeat dictum ius ſtalli, & ſedendi in eo, vt ex Giouagn. & Gratian. concludit idem Ciarlin. *loco citato num. 25.*

Neque ad effectum acquirendi huiuſmodi ius requiri- 12
tur expreſſus Epiſcopi conſenſus, ſed ſufficit etiam tacitus, qui reſultat, vel ex tollerantia eiuſdem Epiſcopi, vel ex eo quod ſcamnum retineatur in loco patenti, & Epiſcopus non contradixerit, Giouagn. *conſ. 8. num. 23. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 210. num. 51.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 210. num. 19. p. 2.* & in puncto retentionis ſepulturæ in loco patenti, dixit Rot. *dec. 222. num. 4. p. 1. diuerſ.*

Quinimo ex curſu 30. annorum retentionis ſtalli in Ec- 13
cleſia præſumitur conſenſus ſuperioris, & eius beneplacitum *gloſ. in c. peruenit,* vbi Imol. *num. 10. & 12. de empt. & ven.* Alex. *conſ. 1. num. 20. conſ. 17. num. 8. lib. 4. conſ. 50. num. 7. lib. 5.* Gonzal. *conſ. 73. num. 20. & 21.* Curt. *iun. conſ. 10. num. 31. conſ. 113. num. 97. lib. 3.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ.*

cap.

Digitized by Google

cap. 210. num. 19. Seraph. *dec. 1042. num. 2. dec. 1228. num. 1.*
14 Ex huiuſmodi tamen beneplacito, & ex eadem expreſſa
conceſſione retinendi ſedile in Eccleſia, & iuris in eo ſe-
dendi, non acquiritur ius irreuocabile, ita vt liberum
non ſit Rectoribus tollere impedimenta Eccleſiarum, &
amouere ſubſellia, quando Eccleſiæ neceſſitas, ſeu ſerui-
tium exigat, ſecus verò ſi non tractatur de ſeruitio Eccle-
ſiæ, nam hoc caſu non poteſt Rector tollere locum vni, &
dare alteri, quia ius vni conceſſum retinendi in Eccleſia
ſedilia ex gratia, quoad vſum tribuit ius irreuocabile, &
Rector non poteſt illud tollere ad libitum, Giouagn. *conſ.
8. num. 9. verſ. falſum, & num. 20. 21. & 22.* Gratian. *di-
ſcept. 120. num. 19.* March. *dec. 275. num. 3.* cum alijs per
15 Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 210. num. 37. & 38. & 39.* vbi
quod in ijs terminis intelligi debeant conſtitutiones Syno-
dales diſponentes quòd nullum ius irreuocabile acquiratur
per conceſſionem ſedilis in Eccleſia, cum regulari debeant
ſecundùm diſpoſitionem iuris communis, vt tradit etiam
Gratian. *diſcept. 947. num. 15. & diſcept. 972. num. 11.*
16 Neque hoc ius morte diſſoluitur, niſi conſtet quòd limi-
tatè conceſſum fuerit, ſed tranſit ad quoſcumque hæredes
etiam extraneos ſicut ius ſepulchrorum, *l. ius ſepulchri, &
l. ſi ſepulchrum C. de relig. & ſumpt. fun.* Molin. *de primogen.
de Hiſpan. c. 23. num. 35. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 210. num. 37.*
17 Et ſicut iuſpatronatus ad cuius ſimilitudinem præfatum ius
regulatur eſt tranſitorium non ſolùm ad quoſcumque hæ-
redes extraneos, *cap. 1. de iurepatron.* Couar. *var. reſol. lib
2. c. 18. num. 6.* Viuian. *de iurepatron. lib. 4. c. 2. num. 1. & ſeq.*
Seraph. *dec. 364. num. 3. dec. 378. num. 1. & ſeq. dec. 456.*
18 *num.* ... ſed etiam ad fœminas hæredes, Abb. *in cap. 1.
num. 3. de iurepatron.* Viuian. *de iurepatronat. lib. 3. c. 2. num.
7.* vbi ita ſæpè firmaſſe Rot. ita etiam hoc ius ſedilium eſt
19 tranſitorium nè dum ad quoſcumque hæredes extraneos,
ſed etiam ad fœminas hæredes, in quorum præcipuè com-
moditatem deſeruiunt, Giouagn. *conſ. 8. num. 20. lib. 1.*
Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 119. num. 4. & cap. 210. num. 26.
vſque ad 29. par. 2.*
20 Limita tamen quòd hoc ius ſicut alia iura honorifica
velut iuſpatronatus, ius ſepulchrorum, & ſimilia, non
tranſit ad fideicommiſſarium, ſed remanet penes hære-
dem grauatum, *ad text. in l. quia perinde §. 1. l. ſi patroni fi-
lius ad Trebel. l. ſi quis fuit hæres de relig. & ſumpt. fun.* Pere-
grin. *de fideicom. art. 6. num. 38.* Anton. Gomez. *var. reſol.
p. 1. c. 5. num. 29. verſ. nec obſtat,* Ciarlin. *controuerſ. forenſ.
cap. 1. num. 44. 45. & 46.* & magis in puncto ſedilium *cap.
119. num. 5. p. 2.*
21 Limita ſecundò ſi hoc ius eſſet gentilitium, & familia-
re, & non hæreditarium, nam tunc non eſt tranſitorium
ad hæredes extraneos, ſed ſolùm ad eos de familia etiamſi
non ſint hæredes defuncti Ric. *collect. dec. 897.* Roc. *de
iurepatron. in verbo ipſe velit q. 33. in fin.* & in terminis ſe-
dilium, Ciarlin. *controuerſ. 119. num. 33. in fin.*
22 Præſumitur tamen gentilitium, vel familiare ſi in ipſis
ſedilibus reperiantur domus inſignia impreſſa, Gabr.
conſ. 196. num. 19. Coccin. *dec. 230. num. 1.* Rot. *dec. 13.
num. 3. dec. 518. num. 5. p. 1.* Seraph. *dec. 1075. num. 5.* & in
puncto Ciarlin. *dicta controuerſ. 119. num. 30.*
23 Si verò non appareat qualiter fuerit conceſſum præſu-
mitur potius hæreditarium, quàm gentilitium Viuian.
de iurepatron. lib. 4. c. 2. num. 4. Ric. *dec. 60. dec. 72. p. 2. & de
iurepatron. reſol. 202. num. 6.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap.
1. num. 10.* & in puncto ſedilium *controuerſ. 210. num.
30. p. 2.*
24 Extincta tamen familia remanet tranſitorium ad hære-
des quoque extraneos, ſicut hoc caſu etiam iuſpatronatus
gentilitium efficitur hæreditarium, eiuſque naturam aſſu-
mit, & ad hæredes extraneos tranſire poteſt, latiſſimè Vi-
25 uian. *de iur. patr. lib. 4. c. 9. num. 2.* vbi ſubdit, quod iuſpa-
tronatus conceſſum pro maſculis ex pacto, ipſis deficien-
tibus tranſeat ad fœminas, Seraph. *dec. 364. num. 2. verſ. is
tamen, & num. 4. 5. 6. & 7.* vbi contrarijs reſpondet *dec. 368.
num. 1. 2. & per totam,* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 1. num.
24. & cap. 107. num. 3.* & in terminis ſedilium *controuerſ.
210. num. 31. & 32.*
26 Laicorum verò loca in Eccleſia eſſe debent diſtincta à
locis Canonicorum, & miniſtrorum in diuinis inſeruien-
tium *Sac. Cong. Rituum in Elboren. 8. Ianuar. 1605.* de qua
Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 34. num. 22. & in ſum. Apoſto-
lic. deciſ. collect. 442. num. 2.*
Et dum diuina celebrantur non debent laici inter Cano- 27
nicos, vel alios Eccleſiæ præbendatos in Choro ſtare, vel
ſedere *Sac. Cong. Rit. in Compoſtellana 4. Februar. 1600.* de
qua Barboſ. *dicto cap. 34. ſub num. 12. & dict. collect. 442.
num. 1. 2. & 3.* vbi quod nec debeant occupare loca, ſeu 28
ſtalla dignitatum, & Canonicorum, & præbendatorum in
presbyterio *Sac. Cong. Rit. in Granaten. 24. Octob. 1609.* te-
ſte Sell. *in ſelect. canon. cap. 11. num. 47.*
In Eccleſia verò de iurepatronatus Laicorum non poteſt 29
Epiſcopus concedere ius quoad vſum retinendi ſedilia inui-
to, & reclamante Patrono, cui ſingulariter ſpectat defen-
ſio propriæ Eccleſiæ à qualibet ſeruitute, & firmauit Rot.
in ſequenti deciſione.

DECISIO SACRÆ ROTÆ Romanæ.

Coram R. P. D. Cerro Decano.

In cauſa Taurinen. Scamni.

Ven. 26. Februarij 1666.

AD fauorem Communitatis Tauagniaſchi ipſa tan- 30
tùm informante, reſponſum fuit Comiti Fabritio non
licere apponere ſcamnum in Eccleſia S. Margaritæ eiuſdem
loci, quia cùm hæc probetur de iurepatronatus Commu-
nitatis ex datis in *Summario num. 3.* vtique ad eam tam-
quam patronam ſpectat defenſio propriæ Eccleſiæ à quali-
bet ſeruitute, vt probat Lambert. *de iurepatron. art. 2. quæſt.
11. prin. 1. part. 1. lib. num. 12.* dixit Rot. *coram Card. Caua-
ler. dec. 321. num. 4.*
Et parum refert, quòd Comes collitigans habuerit con- 31
ſenſum Epiſcopi, quo mediante poſſit Laicus acquirere
ius ſedendi in Eccleſia, de quo latè Giouagnon. *reſponſ. 8.
num. 5. cum ſeq. lib. 2.* quia cùm in hac Eccleſia nullus vn-
quam conſueuerit ſimilia ſcamna retinere, eorumque ap-
poſitio ob anguſtiam ſitus eſſet impedimenti non videtur 32
ſufficiens conſenſus Epiſcopi, qui Eccleſiæ de iurepatrona-
tus nullo modo valet præiudicare, per text. *in cap. mona-
ſterium 16. q. 2.* & facit gloſ. *in cap. vobis 25. verb. in Capella
de iurepatron.*
Licet enim Epiſcopus habeat intentionem fundatam cir- 33
ca exercitium iuriſdictionis in omnibus Eccleſijs propriæ
diœceſis, id tamen procedit quoad iuriſdictionem ſpiri-
tualem, non autem quoad ea, quæ reſpiciunt tempora-
lia, vt eſt apponere ſcamnum in Eccleſia textus eſt expreſ-
ſus in *cap. cum venerab. de Religioſ. dom.* ibi: *Vos ab impe-
tratione ipſius quoad temporalia eiuſdem Eccleſiæ duximus
abſoluendos.*
Quo verò ad genuflexoria honorifica eorumque reten- 34
tionem in Eccleſijs non prohibetur dominis loci, vel Gu-
bernatori, qui ipſum Dominum repræſentat, cùm in hoc
non aduerſetur Cæremoniale, nec alia lex, nec conſti-
tutio dummodo extra presbyterium retineantur, ſeu col-
locata exiſtant, eaque amoueri non licet, immo debent
Epiſcopi omni ſtudio incumbere conſeruationi amicitiæ
cum Principibus ſæcularibus, & concedere ea, quæ eo-
rum honorificentiam concernunt, citra tamen præiudi-
cium Epiſcopalis dignitatis, vt admonet *Altograd. conſ. 1.
num. 62. lib. 2. relat. per* Pignatel. *conſult. canon. 7. num.
31. &c.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in celebratione Synodi Diœceſanæ primum lo-
cum habere debet.*
2 *Maior dignitas in eminentiori loco ſedere debet.*
3 *Vicarius Epiſcopi in Synodo debet habere ſecundum lo-
cum; contrar. num. 4.*
4 *Abbates quem locum habere debeant in Synodo.*
5 *Archidiaconus quem locum habeat in Synodo.*
6 *Archipresbyter vbi ſedere debeat in Synodo.*
7 *Cantor. Primicerius Sacriſta quem locum habere debeant
in Synodo.*

8 *Di-*

Digitized by Google

8 *Dignitates, prout digniores conſuetudine, vel conſtitutione reputantur, præferendæ ſunt.*
9 *Canonici Cathedralis, & Collegiatarum quem locum debeant habere in Synodo diœceſana, & in Prouinciali.*
10 *Archipresbyteris, & Plebanis, qualis locus tribuatur in Synodo.*
11 *Beneficiati ſimplicium beneficiorum quem locum habeant in Synodo.*
12 *Clerici ſimplices quem locum habeant in Synodo.*
13 *Religioſi, & Monachi quem locum habeant in Synodo.*
14 *Laici quem locum habeant in Synodo.*
15 *In prælationibus, & ſeſſionibus attendenda eſt locorum conſuetudo.*
16 *Metropolitano in Concilio Prouinciali debetur primus locus.*
17 *Archiepiſcopus titularis, ſeu aliàs tranſlatus ad Eccleſiam ſuffraganeam, quomodo ſedere debet in Concilio Prouinciali.*
18 *Abbates habentes iuriſdictionem quomodo ſedere debeant in Synodo.*
19 *Capitulum Cathedralis ſi in Concilio interueniat Sede vacante præcedit Abbatibus iuriſdictionem habentibus.*
Secus Sede non vacante, cùm ſolùm alijs inferioribus Abbatibus præcedat, & num.20.
21 *Abbates Benedicti præcedunt Commendatarijs.*
22 *Dignitates quem locum obtineant in Concilio.*
23 *Procuratores quem locum habeant in Concilio.*
24 *Clerici ſæculares præcedunt Regularibus in Concilio.*

Ordo ſedendi in Synodo, ſeu præcedentia quibus debeatur.

ADNOTATIO XVI.

1 IN Synodi Diœceſanæ celebratione primus locus Epiſcopo debetur, cùm Epiſcopus reputetur caput non tàm Synodi, quàm totius diœceſis, cuius membra ſunt ſubditi, *arg. c. nouit de ijs, quæ fiunt à Prælat. & notat. in c. cùm non liceat de præſcript.* vnde quia eſt maioris dignitatis ad ſuperioritatem oſtendendam in eminentiori loco ſedere debet, *c. ſolitæ*, & ibi Imol. *de maiorit. & obedien.* Bot. *de Synod. p. 3. num. 10. & ſeq.* Maſſobr. *de Synod. diœceſana cap. 4. dub. 6. num. 2. 3. & 4.*

3 Secundus locus debetur Vicario Epiſcopi, quia Vicarius & Epiſcopus ſunt vna, & eadem perſona, Nauar. *de maior. & obedien. conſ. 3.* & ideò eſt honorandus ſicut perſona Epiſcopi iuxta text. *in cap. præcipimus 93. diſt.* nam qui magis participat debet eſſe magis vicinus, vt ars naturam imitetur, *arg. l. qui hit idem ff. de verb. oblig.* & latè comprobat Maſſobr. *de Synod. diœceſ. cap. 4. dub. 6. à num. 11. vſque ad 62.* cum alijs ſupra copioſè adductis in *Adnot. 5.*

4 Sed Bottens *de Synodo p. 3. num. 10.* ſecundùm locum
aſſignat Abbatibus, & tertium Vicario Generali, quartum locum ſubdit competere Archidiacono tamquam ma-
5 iori Archipresbytero, & alijs inferioribus dignitatibus,
quintum locum aſſignat Archipresbytero, qui pariter di-
6 citur habere dignitatem, vt tradit Maſſobr. *de Synod. diœceſ. cap. 4. dub. 6. à num. 5. vſque ad 10. & à num. 63. vſque ad 67.*

7 Sextum locum ſecundùm eumdem *Botteum* debet habere Cantor, ſiue Primicereus, *cap. de primicer.* ſeptimum Sacriſta: octauum Cuſtos, Maſſobr. *loco cit. num. 68. 69. & 70.*

8 Verùm quia inter dignitates ordo variatur pro locorum diuerſitate, conſuetudine, vel conſtitutione, ideò præferenda erit illa dignitas, quæ ſecundùm communem exiſtimationem, vel ex conſuetudine, vel conſtitutione pro prima, & aliæ quæ pro 2. 3. & 4. reputantur, vt benè animaduertit Maſſobr. *d. c. 4. dub. 6. num. 71. & ſequen.*

9 Nonus locus poſt dignitates præſcribitur Canonicis Cathedralis, qui dicuntur Clerici primi gradus propterea præcedere debent in Synodo, Henr. Botter. *de Synod. p. 3. num. 27.* Io. Franc. Leon. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 1. tit. eod. cap. 9. num. 4.* Rot. *dec. 3. num. 2. p. 5. recen.* Decimus verò Canonicis Collegiatarum, qui dicuntur Clerici ſecundi ordinis, & præferuntur Curatis, vt ex eodem Botter. Maſſobr. *d. c. 4. dub. 6. num. 73. & 74.*

Vndecimus verò locus adiudicatur Plebanis, ſeu Archi- 10
presbyteris Ruralibus. Duodecimus Curatis, ſeu Rectoribus Parochialium iuxta ordinem, & eorum antiquitatem, *c. ſtatuimus de maior. & obedien.* Decimus tertius beneficiatis poſſidentibus ſimplicia beneficia, ſecundùm eorum antianitatem, & ordinum ſuſceptionem, & non ſecundùm tempus acquiſitionis beneficij, Maſſobr. *de Synod. c. 4. dub. 6. num. 78.*

Decimus quartus locus dandus eſt Clericis ſimplicibus 12
iuxta eorum ordines, etenim præferri debent omnibus
religioſis, tamquam antiquioris inſtitutionis. Decimus 13
quintus verò Religioſis, & Monachis in caſibus, in quibus accedere teneantur ad Synodum iuxta eorum antiquitatem. Decimus ſextus demùm, & vltimus laicis, in
caſibus, quibus interueniant, Maſſobr. *de Synod. Diœceſ.* 14
cap. 4. dub. 6. num. 79. 80. & 81.

Quæ de plano procedunt niſi aliter conſuetudine intro- 15
ducta obſeruatum fuerit, nam tunc omninò in huiuſmodi prelationibus, & ſeſſionibus maximè attendenda eſt locorum conſuetudo *gloſ. in cap. penult. de offic. deleg. in verb. electus, de offic. deleg. in 6.* & latè diximus *in 2. Adnot.*

In Concilio Prouinciali primus locus debetur Metropo- 16
litano, *cap. placuit 18. diſt.* ſecundus Archiepiſcopo, ſiue
ſit titularis, ſiue aliàs prouiſus, ac tranſlatus ad Eccle- 17
ſiam ſuffraganeam, cùm in memoriam Archiepiſcopalis dignitatis præcedere debeat alijs Epiſcopis etiam antiquioribus, & in Synodo Prouinciali ſedere immediatè poſt Metropolitanum, vt tradit Antonel. *de tempore legali lib. 2. cap. 57. num. 3.*

Poſt Epiſcopum ſedere debent Abbates, & alij Prælati 18
habentes Populum, ac proprium Territorium, iuriſdictionemque Epiſcopalem exercentes intra ipſius Prouinciæ limites, cùm iſti dicantur Ordinarij locorum, propterea cæteris Prælatis inferioribus præferendi, Quarant. *in ſum. Bullar. in verbo Concilium Prouinciale num. 3.* cum alijs per Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 57. num. 4.*

Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiarum Cathedralium 19
ſi interueniant in Concilio Prouinciali Sede vacante veniunt præferendi etiam Abbatibus, & alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, quia tunc capitulariter congregati repræſentant Epiſcopum, & in eius iuriſdictionem ſuccedunt, Quarant. *in ſum. Bullar. in verb. Capitulum Sede vacante q. 5.* Ric. *in prax. p. 1. reſol. 226. & p. 4. reſol. 271. & 274.* Dian. *reſol. moral. p. 8. tract. 4. reſol. 22.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 57. num. 16.*

Si verò interueniant ſede non vacante, licèt capitulari- 20
ter ſedentes, non præcedant Abbatibus iuriſdictionem habentibus, præcedunt tamen alijs Abbatibus, & Prælatis inferioribus non habentibus Epiſcopalem iuriſdictio-
nem: item Abbates Benedicti, & qui vſum mitræ habent 21
præcedunt Commendatarijs: poſt hos locum obtinere de- 22
bent dignitates: poſtea collocandi ſunt Procuratores, iux- 23
ta declarationem Gregor. XIII. de qua Piaſec. *in Prax. Epiſcop. p. 2. cap. 2. tit. de Synodo verſ. capiunt poſtmodum, &*
verſ. ſeq.: & demùm omnes Clerici ſæculares præcedere 24
debent Regularibus, quia Cœtus Clericorum ſæcularium nobilior eſt Cœtu Monachorum, vt ex eodem Piaſec. *loco proximè cit.* docet Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 57. num. 15.*

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Vallis Vmbroſæ præcedit Ciſtercienſibus.*
2 *In materia præcedentiæ membra non debent ſeparari à capite.*
3 *Vnio ordinum, vel beneficiorum non facta per viam extinctionis, & ſuppreſſionis tituli non inducit mutationem ſtatus.*
4 *Vnio facta æque principaliter conſeruat prærogatiuas, & priuilegia rerum vnitarum in ſuo ſtatu antiquo, prout antea erant.*
5 *Præcedentia debetur Regularibus, quorum Regula fuit fundata, & approbata.*

6 *Per*

6 *Per vnionem ſiue acceſſoriè, ſiue æquè principaliter fa-
ctam membra vnita efficiuntur vnum corpus, vt ne-
queant diuerſa iure cenſeri.*
7 *Ordo in præcedentijs introductus non eſt peruertendus.*
8 *Vnio non cenſetur facta in præiudicium tertij. Declara, vt ibidem.*
9 *Vnicus actus ſufficit pro manutentione.*
10 *Manutentio eſt concedenda conſtito de bono iure.*

Religiones, & Ordines ſi vniantur Ordinibus præcedentiam habentibus, an conſequantur hanc prærogatiuam in præiudicium aliorum, quibus non præcedebant.

ADNOTATIO XVII.

Fuit huiuſmodi dubium propoſitum in Sacra Rota Romana, maturèque diſcuſſo emanauit infraſcripta deciſio.

DECISIO SACRÆ ROTÆ Romanæ.

In cauſa Romana Præcedentiæ.

Lunæ 3. Martij 1664.

Coram R. P. D. Beuilaqua.

SAnctiſſimus D.N. Alexander VII. Congregationes Val-
lis Vmbroſæ, & Syluestrinorum nuncupatorum, om-
niaq; & ſingula vtriuſq; illarum monaſteria, Gratias, Con-
uentus, membra, & alia loca Regularia ad illos quomodo-
libet ſpectantia in vnam Congregationem Vallis Vmbro-
ſæ, & Syluestrinam nuncupatam per ſuas literas ſub die 29.
Martij 1662. datas perpetuò voiuit, & coniunxit: cuius
vnionis occaſione orta controuerſia inter dictos Mona-
chos Syluestrinos, & Ciſtercienſes quis eorum deberet præ-
cedere in proceſſionibus, ad illam definiendam propoſito
hodie dubio, ſub die 4. Iulij præteriti dum actum fuit de at-
tentatis, dato, an, & de cuius bono iure conſtaret, etiam ad
effectum manutentionis, ad fauorem Syluestrinorum ca-
1 pta fuit reſolutio, nam eo ipſo, quòd ipſorum Congregatio
eſt vnita alteri Vallis Vmbroſæ, ſicuti Ciſtercienſium Or-
do multò poſtea inſtitutus cũ ea de præcedentia non con-
ten lit, ſemperq; illam ei ceſſit, ita non poteſt controuertere
Syluestrinos ratione huius vnionis vnum corpus effectos,
& ſub eodem Vexillo incedentes, ne aliàs contra iuris regu-
2 las in materia præcedentiæ potiſſimum ſeruandas membra
à capite ſeparentur, *cap. 1. diſ. 12. cap. cum non liceat 12. de
præſcript.* Felin. *in cap. Paſtoralis ſub num.* 10. *de offic. deleg.*
Marcabr. ab Anguil. *conſ.* 54. *n.* 56. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 111. *n.* 3. Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 18. *à n.* 44. Rot.
coram ſanct. mem. Gregor. XV. *dec.* 284. *n.* 3. *&* 4. *& in rec-
cen. dec.* 111. *n.* 4. *&* 5. *p.* 5. *tom.* 1. *& in Ampurien. Ciuitaten.
præcedentiæ* 28. *Nouemb.* 1659. *&* 19. *Aprilis* 1660. *coram Re-
uerendiſs. Papien.*
3 Nec obſtat quòd Pontifex vniendo has Congregationes
non proceſſit per viam extinctionis, & ſuppreſſionis tituli,
& nominis Syluestrinorũ, nec adeo ſubiecit Valli Vmbro-
ſæ, vt eorũ congregatio amiſerit ſtatũ ſuum, & quodãmodo
facta ſit dependens ab illa, cui fuit vnita, *cap. reſoluentes §. ſi
enim relictis de ſtat. Monach. gloſ. in cap.* 1. *in verbo vniendo ne
Sede vacant.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§.* 7. *n.* 27. *&* 133.
Viuian. *de iurepatron. lib.* 15. *cap.* 5. *n.* 6. *&* 18. ſed ad inuicem
æquè principaliter vnitæ, & coniunctæ fuerunt, vt deſu-
mitur ex illis verbis Bullæ vnionis ibi: *Congregationes Mo-
nachorum Vallis Vmbroſæ, & Syluestrinorum in vnam Con-
gregationem, quæ Congregatio Vallis Vmbroſæ, & Syluestrina
Ordinis S. Benedicti nuncupatur, & coniunctis ambarũ Con-
gregationum prædictarum inſignibus perpetuò coniungimus, &
4 vnimus.* Ex quo vniendi modo quælibet Cõgregatio retinet
ſuas prærogatiuas, & præeminentias atq; in ſuo ſtatu anti-
quo, & honore remanet, *ad tex. in cap. decimas in fin. gloſ.
in cap. temporis* 16. *q.* 11. Bald. *in l.* 2. *in prin. C. commun. de le-
gat. & in conſ.* 254. *n.* 4. *lib.* 4. Gonzal. *dicta gloſ.* 5. *§.* 7. *n.* 28. *&*
55. Garz. *vbi ſupra n.* 7. *in fin. & num.* 37. Mandoſ. *conſ.* 27.
Lother. *de re benefic. l.* 1. *q.* 8. *n.* 96. *&* 97. *& l.* 2. *q.* 8. *n.* 87. Vi-
uian. *vbi ſupra n.* 7. *&* 27. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg.* 66. *n.* 50. Vnde inferebatur quòd ſi de præſenti, & an- 5
te vnionem iura Syluestrinorum ſalua permanent, & in
manibus ſtatus antiqui conſeruãtur, non poſſunt prætende-
re præcedentiam, ſed debetur Ciſtercienſibus, quorum re-
gula fuit primo fundata, & approbata, *cap.* 1. *& cap. ſtatui-
mus de maior. & obed. gloſ. in cap. quorundam in verbo Prædi-
catores de elect. in* 6. Port. Imol. *conſ.* 167. *n.* 54. *&* 55. Gam.
dec. 1. *num.* 1. Seraph. *dec.* 326. *num.* 7. & in terminis ſimilis
præcedentiæ inter eoſdem Syluestrinos, & Oliuetanos,
Thob. Non. *conſ.* 71. *num.* 33.
Quoniam reſponſum fuit ex dicta vnione quomodoli- 6
bet facta in dubio educi quòd Papa voluerit vtrumq; ordi-
nem in vnam ſolum Congregationem, & corpus redigere,
quæ ab vno tantum capite, ſcilicet Abbate Generali alterna-
tim ex profeſſoribus dictarum Congregationum inſimul
vnitarũ eligendo redigi, & gubernari, quo debeat fit, vt ſiue
acceſſoriè, & ſubiectiuè, ſiue potiùs æque principaliter
emanauit, hæc duo mẽbra nõ conſiderantur amplius vt di-
ſiuncta, ſed vt vnũ corpus ad finem, vt eodem iure, non au-
tem diuerſo cenſeri, & regulari debeat, *ad tex. in cap. quæ
circa* 22. *de priuil. & cap. cum in tua de decim. cap. cum non de-
ceat*, vbi Felin. *num. . . de præſcript.* Federic. de Sen. *in conſ.*
251. *num.* 1. *& ſub num.* 3. *verſ. item conſtat*, Gemin. *conſ.* 32.
num. 9. *verſ. probatur primo*, Decian. *reſponſ.* 32. *num.* 28. *lib.* 2.
Mareſcot. *var. lib.* 1. *reſol.* 69. *num.* 20. *&* 24. Rot. *in Toleta-
na iuriſdictionis* 9. *May* 1659. *§. tum, & euidentiùs coram me.*
Accedente præſertim quòd ſi aliter daretur interpetra- 7
tio, & permitteretur, quòd inter has duas Congregationes,
vnum, & idem corpus nunc facientes, incederent Monachi
Ciſtercienſes, maximum abſurdum, & inconueniens ſe-
queretur, quòd tali confuſione perуerteretur ordo in præ-
cedentijs introductus, & ſummoperè attendendus, *cap. vt
vltimus* 89. *diſtin. l.* 1. *&* 2. *C. vt dignit. ord. ſeru. lib.* 12. Me-
noch. *conſ.* 226. *num.* 1. Cyriac. *controuerſ. iur.* 201. *num.* 19.
& contr. 102. *n.* 12. Rot. *dec.* 658. *n.* 3. *&* 4. poſt Modern. Pe-
ruſin. *de manut. coram bon. mem.* Merlin. *dec.* 632. *& in Oppi-
den. proceſſionum* 18. *May* 1648. *coram R. P. D. Veroſpio.*
Nec quidquam releuare viſum fuit id, quod dicebatur 8
vnionem regulariter præſumi factã, ſine præiudicio tertij:
hoc enim intelligitur de alio præiudicio reſultãte ex materia,
& qualitate ipſius vnionis, non verò de eo, quod venit in ne-
ceſſariam conſequentiam, vt habetur in Extrauag. *de con-
ceſ. præben.* Rebuf. *in prax. tit. de erect. in Collegiatam ſub
verſ. in hac erectione*, Oltrad. *conſ.* 370. *in fin.* Sarnen. *ſuper
reg. de iur. quæſit. non tollen. q.* 3. Seraph. *dec.* 144. *num.* 4. Mil-
lin. *dec.* 198. Coccin. *dec.* 500. *n.* 2.
Conſtito igitur ex prædictis de bono iure Syluestrino- 9
rum DD. cenſuerunt eiſdem quoq; dandum eſſe mandatum
de manutenendo in poſſeſſione præcedendi Ciſtercienſes,
prout illos de anno 1662. in ſolemni proceſſione Rogatio-
num ad præſcriptum vnionis cum Monachis Vallis Vm-
broſæ præceſiſſe depoſũt teſtes relati in Summar. qui actus
licèt vnicus ſufficit pro manutentione, per *text. & gloſ. in
cap. conſultationibus de iurepatron.* Bart. *in l.* 1. *§. hoc interdi-
cta ff. de interdict. aliquo priuat.* Abb. *in cap. cum Eccleſiam
num.* 23. *&* 161. *de cauſ. & poſſeſs. & proprietat.* Menoch. *conſ.*
126. *n.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 310. *n.* 16. Rot. *dec.* 229.
num. 5. *& dec.* 258. *n.* 1. poſt Modern. Peruſ. *de manuten.*
Non afficit quod hæc poſſeſſio non ſuffragetur ad acqui- 10
rendam manutentionem attenta proteſtatione facta à Mo-
nachis Ciſtercienſibus, contra quos voluit acquiri, quia
cum ex ſupra firmatis Syluestrini neceſſariò debeant ince-
dere cum Monachis Vallis Vmbroſæ, ex hoc enim dicitur
conſtare de bono iure etiam ad effectum vt debeant in poſ-
ſeſſione manuteneri ad tradita per Rot. *dec.* 200. *num.* 1. *&* 6.
penes eundem Poſt. *de manuten.* vt fuit concluſum vtraque
parte informante.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda Theologalis vbi non eſt conſtituta per primam
præbendæ vacationem in Cathedrali cenſetur conſtituta.*
2 *Canonicus Theologus non præcedit alios Canoni-*

cos, ſed ſedere debet in loco ſui Canonicatus.
3 *Præbenda Theologalis non eſt dignitas.*
4 *Canonicus Pœnitentiarius non eſt dignitas, nec præcedit alijs Canonicis.*
5 *Pœnitentiarius antequam obtineat præbendam non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, & non percipit diſtributiones quotidianas, ſecus poſt obtentam, & num. 6.*
7 *Pœnitentiarius pro tempore quo audit Confeſſiones pro præſente in Choro haberi debet.*
8 *Ampl. vt pro præſente etiam habeatur ad lucrandum eleemoſynas, & diſtributiones debitas occaſione funeralium, & ſimilium.*
9 *Limita procedere ſi audit confeſſiones in Eccleſia, ſecus extra etiam infirmorum.*
10 *Pœnitentiarius non debet retinere in manibus baculum ſicut in Vrbe.*
11 *Canonico Theologo pro tempore quo legit de iure communi non debentur diſtributiones quotidianæ, ſed ex gratia.*
12 *Ampl. vt ex gratia etiam debeantur alia emolumenta debita perſonaliter intereſſentibus.*
13 *Lim. vt huiuſmodi gratia ſuffragetur tantum petenti.*
14 *Canonicus Theologus debet legere tempore, & hora, & ſuper materia ab Epiſcopo aſſignanda, & quo tempore poſſit à lectione vacare.*
15 *Si legere recuſaret quibus remedijs cogendus eſſet.*
16 *Præbenda Theologalis à ſequenti Canonico optari non poteſt.*
17 *Vacante præbenda Theologali donec prouideatur quomodo ſuppleri debeat, & num. 18.*
19 *Canonici, & Presbyteri Eccleſiæ Cathedralis tenentur accedere ad lectionem Theologalem, ſicut ad Congregationem caſuum conſcientiæ, & num. 20.*

Canonici Theologus, & Pœnitentiarius, an præcedere debeant alios Canonicos.

ADNOTATIO XVIII.

1 PRæbenda Theologalis poſt quam ad formam Sacri
Concil. Trident. *ſeſſ. 5. de reform. c. 1.* per eius primam
vacationem conſtituta, & perpetuò deputata remanſit,
2 Canonicus Theologus, qui eam obtinuit non debet præce-
dere alios Canonicos, ſed ſedere debet in loco ſui canonica-
3 tus: etenim præbenda Theologalis non eſt dignitas, ac pro-
indè priora loca debentur antiquioribus Canonicis, & ita
Sanctiſſimum reſponderi mandaſſe à Sac. Congreg. Conc. Epiſcopo Vincentio, teſtatur Garz. *de benefic. in addit. ad 5. p. cap.
4. num. 111. verſ. Congregatio Concilij in fin.* & ex eadem *Sac.
Congreg. in vna Mediolanen.* tradit Barboſ. *de canonic. & dignitat. cap. 47. num. 24. & 25.*
4 Canonicus pariter pœnitentiarius licèt habeat officium, &
adminiſtrationem Sacramenti confeſſionis, & pœnitentiæ
non propterea reputatur dignitas ſicut Præpoſitus, Archi-
diaconus, & ſimiles, & conſequenter non debet præcedere
alios ſimplices Canonicos, ſed ſedere in loco ſui Canonica-
tus, vt deciſum refert Garz. *de benefic. in addit. ad p. 5. cap. 4.
num. 111.*
5 Quinimò pœnitentiarius ad præſcriptum Sac. Concilij
Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 8.* inſtitutus, antequam obtinear
præbendam ſuo officio vnitam per eius vacationem non
habet locum neque in Capitulo, neque in Choro, minuſque
poteſt diſtributiones quotidianas percipere, vt cenſuit
Sac. Congr. Concil. in dicta reſolutione relata per Garz. *loco
proxime citato, & in alia Colibrien. 31. Martij* 1602. relat.
per Barboſ. *de canonic. & dignit. cap. 26. num. 3.*
6 Poſtquam verò adeptus fuerit præbendam ſuo officio
vnitam, licèt adſtringatur Choro, pro tempore tamen,
7 quo audit Confeſſiones, pro præſente haberi debet, ſecus
autem ſi priuatum officium perſoluerer, vel Miſſam cele-
brarer, etiam ex cauſa opportuniùs audiendi confeſſiones,
Ric. *in prax. aurea reſol. 477. num. 6. & in deciſ. curiæ Archiepiſcopal. Neapol. dec. 115. §. 4.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. alleg. 55. num. 30. & de canon. & dignit. c. 26. num. 20. &
num. 21.* vbi ſubdit, quòd dum actualiter confeſſiones au-
dit habeatur etiam pro præſente ad lucrandum eleemoſy- 8
nas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliendis ca-
dauenbus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & pro-
ceſſionibus, quæ per Vrbem peraguntur, vt etiam deciſum
refert Nicol. Garz. *de benef. in addit. ad p. 5. c. 4. n.* 125. con-
tra Monet. *de diſtrib. quotid. p. 2. quæſt. 11. num. 65.*
Quæ ſane intelligenda ſunt ſolum ſi Confeſſarius in Ec- 9
cleſia audit Confeſſiones, ſecus ſi extra Eccleſiam, quam-
uis audiret confeſſiones infirmorum, quia nihilominus
non habetur pro præſente in Choro, ad lucrandas diſtri-
butiones quotidianas, quia per Sacrum Concilium inſtitu-
tus fuit pœnitentiarius ad effectum tantùm in ipſa Eccleſia
audiendi confeſſiones Garz. *de benef. in addit. ad p. 5. c. 4.
num. 125. in fin.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. alleg. 55.
num. 32. & de canonic. & dignitat. c. 36. num. 22.*
Vt tamen ſuo muneri ſatisfaciat, ſemper paratus eſſe 10
debet, præcipuè horis opportunis in deſtinata ſede Con-
feſſionali, ſuique copiam facere confiteri volentibus, in
manu tamen virgam, ſeu baculum ſicut in Vrbe non debet
retinere, præcipuè in locis vbi hoc non eſt vſu receptum,
Garz. *de benef. p. 5. c. 4. num. 117.* Barboſ. *de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg. 55. num. 28. & 29. de canon. & dignitat. cap.
26. n. 14. & 15.*
Prout etiam Canonico Theologo ex diſpoſitione iuris 11
communis pro illis horis, quibus legit, licèt non debeantur
diſtributiones quotidianæ, tamen ex gratia, vt diligentiùs
ſuo muneri ſatisfaciat quamdiu legit, pro reſidente, & præ-
ſente in Choro habetur non modò pro illis horis, vt ſi
mane legat, pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed
etiam pro tota die ad effectum recipiendi omnes fructus,
& diſtributiones quotidianas, vt declaraſſe S. D. N. Grego-
rium XIII. & ſæpè cenſuiſſe Sacram Congregationem
tradit Garz. *de benef. p. 5. c. 2. num. 118. & 19.* Gonzal. *ad
reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num.* 180. Monet. *de diſtribut.
quotidian. p. 2. quæſt. 10. num.* 27. Aloyſ. Ric. *in prax. rerum
for. Eccleſ. dec. 495. & 498. in prima edit. alias reſol. 386.
num. 6. & reſol. 389. num. 6. in 2. edit.* Barboſ. *de offic. & po-
teſt. Epiſcop. alleg. 56. num. 9. & de canon. & dignit. cap. 27.
num. 33.* vbi ita cenſuiſſe *Sac. Congreg. Concil. in cauſa Auriolen. 5. Auguſti* 1616. *& in alia Fanen. 3. Auguſti* 1624. &
34. & 35. vbi quòd non ſolùm tribuendæ ſunt Canonico 12
lectori diſtributiones quotidianæ omnium horarum illius
diei, qua legit, ſed etiam cætera alia emolumenta perſo-
naliter intereſſentibus dari ſolita, etiam ſi choro non inſer-
uiant ex identitate rationis iuxta reſolutionem *Sac. Congr.
Concil. in Oriolen. 12. Auguſti* 1628.
Huiuſmodi tamen gratiam non omnibus indiſcrimina- 13
tim ſuffragari, ſed ſolum petentibus, & impetrantibus, ſub-
dit Garz. *de benef. par. 3. c. 2. num. 120.*
Epiſcopi tamen arbitrio relinquitur, quo tempore, & ho- 14
ra, & ſuper qua materia Sacræ Scripturæ legere debeat Ca-
nonicus Theologus, & ſatisfacit ſi ſcholaſticam Theolo-
giam legerit Garz. *de benef. p. 5. cap. 4. num. 156.* Barboſ. *de
offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 56. num. 10. & de canon. & dignitat. cap. 27. num. 26.* poteſt tamen vacare ab huiuſmodi le-
ctione tribus menſibus Iulij, Auguſti, & Septembris, Garz.
dicto cap. 4. num. 157. Barboſ. *loco citato dicta alleg. 56. num
7. & dicto cap. 27. num. 27.*
Sed ſi legere recuſaret Epiſcopus poteſt illum cogere com- 15
minatione pœnarum, ſequeſtratione fructuum, aſſigna-
tione portionis de eiſdem fructibus alteri, qui ipſius loco le-
gat, & creſcente contumacia etiam procedere ad priuatio-
nem, Barboſ. *de canon. & dignitat. cap. 27. num. 30. vbi num.
31.* ſubdit quòd in caſu infirmitatis, quæ non ſit inſanabi-
lis, ſed ſanabilis cogi non poſſit ad ponendum ſubſtitutum,
ſed ſi eſſet facienda ſubſtitutio electio ſpectat ad Epiſco-
pum.
Ita ex diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini neceſſaria 16
reputatur lectio Theologalis, vt ſi huiuſmodi præbenda
vacauerit ipſa lectio non ſit prætermittenda, & quia à ſe-
quenti canonico optari nequit, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glo.
34. num. 80.* Garz. *de benef. in addit. ad p. 5. cap. 4. num. 132.*
Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 56. num 10. & de canon. & dignit. cap. 27. num. 19. & 20.* vel poteſt dari in com-
mendam alicui Canonico idoneo eiuſdem Capituli donec 17
titu-

titularis prouideatur, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 2. num. 36.* Barboſ. *dicta alleg. 56. num.* 14. vel aliàs poteſt Epiſcopus fructus applicare alicui perſonæ extra Capitulum, quæ ſuppleat onus legendi, vt cenſuit *Sac. Congr. Concil. in Camerinen. 8. Februar.* 1594. de qua Barboſ. *de canon. & digni. cap. 27. num. 59.*

18 Et ſi Clericus ſæcularis non reperiatur, qui ſit idoneus; fructus omnes illius præbendæ poſſunt ab Epiſcopo tradi Superiori alicuius Religionis, vt idoneum Religioſum exibeat, qui publicè Sac. Scripturam in Cathedrali doceat, ex decreto B. Pij V. & Gregor. XIII. de quibus Barboſ. *dicto cap. 27. num. 60. & dicta alleg. 56. num. 15.*

19 Et ne lectio Sac. Scripturæ inanis, & fruſtratoria reddatur, tenentur ad eam accedere Canonici, & cæteri presbyteri Eccleſiæ Cathedralis, vt cenſuit *Sac. Congreg. Concilij*
20 11. *Auguſti* 1618. & ad hoc poteſt eos cogere Epiſcopus, ſicut in caſu minus vrgenti eos compellere valet, ſub pœna pecuniaria, vt accedant ad Congregationem caſuum conſcientiæ, vt ex reſolutione eiuſdem *Sac. Congreg. 11. Iulij* 1620. tradit Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 27. num. 28. & 29.*

PRÆNESTINA FRVCTVVM DOTIS, & quarti Dotalis.

ARGVMENTVM.

MVlier ſecundò nubens abſque dotis conſtitione cenſetur ſecundo viro conſtituiſſe dotem primo viro conſtitutam: & ſi ſimpliciter nubat, an cenſeatur omnia bona ſua dare in dotem, & fructus dotis, & bonorum paraphernalium, & extradotalium, an, & quando ſpectent ad maritum luculenter demonſtratur.

SVMMARIVM.

1 *Dos eadem cenſetur conſtituta ſecundo viro, quæ reperitur primo conſtituta, ſi ſimpliciter ſecundum matrimonium fuerit contractum.*
2 *Mulier ſimpliciter nubendo cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem. Contrarium num. 6.*
Ampl. hanc 2. opinionem procedere licèt bona non excedant congruam menſuram dotis, & num. 9.
Ampl. vt neque præſumatur promiſſa dos congrua, & num. 10.
Ampl. etiam ſi mulier paſſa fuerit bona ſua à viro miniſtrari, & num. 11.
Lim. ſi probetur maritum publicè, & palàm dixiſſe poſſidere bona mulieris vti dotalia eadem ſciente, & patiente, & num. 13.
Lim. ſi mulier poſt contractum matrimonium permiſerit virum de omnibus ſuis bonis diſponere, & num. 15.
Lim. vt patientia ſupradicta vxoris operetur ſi mulier poſſit ſe obligare abſque præſentia proximiorum, & num. 16.
Lim. ſi vir ſit dignus tanta dote, & num. 17.
3 *Dos incerta conſtitui debet arbitrio boni viri.*
4 *Matrimonia ex generali conſuetudine non contrahuntur abſque dote.*
5 *Dos incerta declaranda pro modo facultatum, conditione, & dignitate perſonarum.*
7 *Mulier habet triplicem bonorum ſpeciem, dotalium, paraphernalium, & extradotalium.*
8 *Dotis conſtitutio tanquam quid facti probari debet.*
12 *Patientia non operatur conſenſum, niſi præcedat contractus.*
14 *Quartum dotale lucratur vir in bonis vxoris, quæ iure dotali poſſidere aſſerebat ſciente, & patiente vxore.*
18 *Dotis fructus vir qui ſuſtinet onera matrimonij facit ſuos, licèt eadem onera excedant.*
19 *Bona paraphernalia, & extradotalia non gaudent priuilegio dotis.*
20 *Fructus bonorum paraphernalium ſpectant ad vxorem.*
21 *Lim. quoad conſumptos, quos vir non tenetur reſtituere.*
22 *Fructus bonorum paraphernalium poteſt vxor conuertere in vſus communes.*
23 *Dotis fructus ſoluto matrimonio ſunt diuidendi pro rata temporis, quo vir ſuſtinuit onera matrimonij inter virum, & heredes vxoris.*
24 *Ampl. ſiue matrimonium diſſoluatur diuortio, ſiue morte.*
25 *Ampl. ſiue à principio maritus receperit fundum plenum fructibus, ſiue non.*
26 *Lim. in dote putatiua, cuius fructus ſpectant ad vxorem quomodolibet matrimonium ſoluatur.*
27 *Lim. ſi maritus per totum annum vltimum ſuſtinuerit onera matrimonij, nam tunc facit omnes fructus ſuos, & num. 30.*
28 *Annus à quo tempore computetur.*
29 *Annus quoad acquiſitionem, & diuiſionem fructuum dotalium computatur à die contractus, ſeu ſuſtentationis onerum matrimonij.*
31 *Maritus ingrediens domum vxoris non facit fructus bonorum vxoris ſuos cum non ipſe, ſed vxor dicatur ſuſtinere onera matrimonij: contrarium, & verius, & num. 32.*
33 *Quartum dotale debetur viro mortua vxore liberis non extantibus, & vxori mortuo viro quoad vſumfructum liberis extantibus ex ſtatuto Vrbis.*
34 *Quarti dotalis pactum ſemper cenſetur appoſitum niſi expreſsè remittatur.*
35 *Quarti dotalis lucrum vt debeatur, debet conſtare de conſumatione matrimonij.*
36 *Statutum Vrbis in deciſorijs ſeruandum eſt à diſtrictualibus litigantibus extra Vrbem vbi non adeſt particulare ſtatutum.*
37 *Diſtrictum Vrbis comprehendit territorium cum Caſtris, Locisque alijs intra quadraginta milliaria.*
38 *Lim. in Caſtris intra 40. milliaria non ſoluentibus ſalfocaticum.*
39 *Statutum Vrbis vti Papale ligat etiam perſonas Eccleſiaſticas.*
40 *Statuti diſpoſitio ob non vſum, & contraria conſuetudine tollitur.*
Intel. ſi venerit caſus, & non fuerit ſeruata, ſecus ſi non euenerit caſus, ibidem.
41 *Statuti non vſus probatur etiam per actus extraiudiciales, nec exigit fuiſſe obtentum in contradictorio iudicio.*
42 *Conſuetudo per quam ſtatutum non fuit vſu receptum valet.*
Sententia contra ſtatutum non vſu receptum valet, & num. 42.
43 *Statutum de lucro dotis eſt contra ius commune.*
44 *Ad ius naturale, & commune omnia de facili reuertuntur.*

DECISIO II.

CAtherina Dominici Intini defuncto Nicolao Paladino Coniuge, à quo hæres inſtituta fuerat, poſt aditam eiuſdem hæreditatem, & ſic poſt factam vltra eius dotem acquiſitionem multorum bonorum Paraphernalium, & extradotalium, conuolauit ad ſecundas nuptias, nulla tamen facta conſtitutione dotis: Io: Baptiſtam ſecundum virum in propriam domum introduxit, cum quo indiuiduam vitæ conſuetudinem vſque ad extremum vitæ ſpiritum retinuit, obijt vltimo loco præfata Catherina condito teſtamento, quo ſuam hæredem vniuerſalem Eccleſiam parochialem S. Nicolai Terræ Genazzani ſcripſit: prætendente igitur Io: Baptiſta omnia bona præſumendum eſſe in dotem data fuiſſe, & conſequenter fructus recollectos ex eiſdem bonis extantes, & adhuc non conſumptos non cedere hęreditati, ſed ſuos fuiſſe, vtporè quia ſuſtinuerat onera matrimonij, & vlteriùs quartum dotale ad formam ſtatuti *Vrbis lib. 2. cap.* 131. hinc orta lite, & re coram me maturè diſcuſſa, cenſui huiuſmodi fructus Io: Baptiſtam feciſſe ſuos pro concurrente quantitate dotis

35 Et quod ſedes laicorum non veniat collocanda in Choro, & Presbyteri apud altare reſolutum fuiſſe à *Sac. Congreg. in vna Egitanen.* 10. *Iany* 1602. *in reſponſ. ad* 6. *dub.* refert Barboſ. *in ſum. deciſ. Apoſtolic. verbo ſedes collect.* 668. *num.* 12. relat. per Pignatel. *loco cit. n.* 23.

36 Vnde ſolum permittitur quòd ſedes Laicorum in Eccleſia tantùm collocari poſſit, & debeat extra presbyteriũ, audientibus verò ſacra eloquia ſimul cũ Epiſcopo apud eumdem habere licet, dummodo eorum ſedes non ſit maior, vel pulchrior ſede ipſius Epiſcopi, ſed vno ſaltè gradu humilior, & in loco paululùm inferiori collocata, adeo vt non ſit oppoſita ſedi Epiſcopali, vt declarauit *Sac. Rit. Congreg. in vna Peruſina die* 3. *Octobr.* 1615. *& alia in Alexandrina S. Petri in Broglio die* 7. *Februar.* 1604. etenim cum dignitas Principis laici excepta dignitate Epiſcopi ſit maior qualibet alia immeritò ipſe quoque in culmine ſedere debet, & poſt Epiſcopum præcedere omnibus alijs, vt latè comprobat Altograd. *conſ.* 1. *num.* 31. 33. *& ſeq.* & præcipuè 40. relat. per Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 29.

37 Lim. ſtante immemorabili conſuetudine retinendi ſedem intra presbyterium, quia immemorabilis conſuetudo concludenter probata cum requiſitis *gloſ. in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. tribuit quodcumque priuilegium, & omnem meliorem titulum de mundo, Rot. *dec.* 677. *num.* 4. *p.* 1. *deciſ.* 22. *num.* 4 *p.* 8. *dec.* 110. *num.* 1. *p.* 9. *recen.*

38 Tum quia immemorabilis conſuetudo numquam cenſetur ſublata per conſtitutionem, ſeù legem contrariam, niſi de ea fiat expreſſa, & ſpecialis mentio, eidemque fuerit in ſpecie derogatum *gloſ. in cap.* 2. *de præſcript.* Garz. *de benef. q.* 3. *cap.* 2. *§.* 1. *num.* 190. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 101. *n.* 4. *& ſeq.* Gratian. *diſcept.* 492. *num.* 5. *&* 578. *n.* 10. Rot. *dec.* 614. *n.* 1. *p.* 2. *dec.* 686. *n.* 1. *p.* 4. *dec.* 197. *n.* 6. *p.* 9. *recen. & dec.*
39 53. *n.* 13. *coram Eminentiſs. Card. Ottobono.* Et in puncto quod Cæremoniale non tollat immemorabiles conſuetudines, ſed tantùm abuſus ſæpiſſimè fuit declaratum ab eadem *Sac. Congreg. Rituum*, & præcipuè in vna *Salamantina die* 10. *Ianuar.* 1604. *in Cæſarauguſtana* 10. *Aprilis eiuſdem anni* relat. per Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 33. *num.* 24. vbi ita ſeruari debere in omnibus Regnis, & locis totius Reipublicæ Chriſtianæ, de quibus etiam Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *§.* 1. *n.* 191. relat. per Pignatel. *conſult. canon.* 7. *n.* 25.

40 Tum quia huiuſmodi ſedis retentio intra presbyterium non eſt directè contra Cæremonialis diſpoſitionem, dum expreſsè non prohibet huiuſmodi ſedis retentionem intra eumdem presbyterium, ſed ſolum ſtatuit quòd deceat Principibus laicis ſedes ornatas plus, & minus pro gradus, & dignitatis qualitate habere extra chorum: vnde cum dicta prohibitio non ſit per actum negatiuum, ſed per modum affirmatiuum implicitam tantum negationem habentem, non ita Cæremoniale reſiſtit, vt per immemorabilem conſuetudinem non poſſit acquiri ius retinendi ſedem intra presbyterium, iuxta tradita per Rot. *dec.* 102. *n.* 53. *p.* 10. *recen.*

41 Contrarium verò quòd non valeat conſuetudo retinendi ſedem intra presbyterium tum ob reſiſtentiam Cæremonialis, quod vti lex ſeruari debet Rot. *dec.* 701. *n.* 2. *p.* 4. *tom.* 3. *recen. ex not.* per Mohed. *dec.* 5. *de fid. inſtrum.* & per DD. *in cap. conſuluit de ſeru. non ordin.* vbi Hoſtien. *num.* 7. Io. Andr. *num.* 4. Lother. *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 123. Gratian. *diſcept.* 151. *n.* 7. cum alijs per Sperel. *dec.* 179. *n.* 23. *to.* 2.

42 Præcipuè concurrente conſtitutione Clementis VIII. ſuper obſeruatione Cæremonialis abrogante contrarias conſuetudines, in nihilo refragãte quòd immemorabili nõ cenſeatur derogatũ, ſed ea excepta fuerit, & præſeruata, niſi de ea facta fuerit ſpecialis mentio, quia hoc procedit quando
43 conſuetudo redditur rationabilis, ſecus in præſenti, & vbi agitur de retinenda ſede in presbyterio, quo caſu omninò iudicatur irrationabilis, ac proindè tamquam abuſiua, & corruptela eſt abijcienda, & nullatenus attendenda; immò propter huiuſmodi irrationabilitatis vitium nec inchoari, nec perfici potuit, adeò vt cum directè aduerſetur Cæremoniali, ei quoque per Clementis conſtitutionem derogatum fuiſſe dicendum, hinc eſt quod *Sac. Rit. Congr.* ſemper declarauit, Laicis non licere habere ſedem in presbyterio, non obſtante conſuetudine immemorabili iuxta *c. fin. de conſuetud.* vt benè comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 37.

Deducitur autem quòd huiuſmodi conſuetudo ſit irrationabilis, quia presbyterium eſt locus deputatus ſpecialiter pro Dei Miniſtris, vnde redditur odioſum odio irrationabili à laicis Principibus occupari, cum nequeant ſe ingerere in diuinis miniſterijs, generat autem deformitatem, & contra boneſtatem reputatur, laicos in diuinis ſe cum Eccleſiaſticis immiſceri, propterea poſſunt huiuſmodi ſedes 44
de facto amoueri, & ipſi laici tanquam locum ſibi indebitum vſurpantes vti ſacrilegos expelli Gratian *diſcept.* 310. 45
num. 33. vtpotè quia nulla concurrit rationabilis cauſa occupandi, & ſedem retinendi in dicto loco, ex quo æquè benè honorem, & præeminentiam conſequi valent in alio loco Eccleſiæ magis conſpicuo extra ipſum presbyterium ad conſtituendam differentiam inter laicos, & Eccleſiaſticos, prout decet in omni ordinata Republica, & politia diſtinctionem perſonarum adeſſe ad inſtar Cœleſtis Hierarchiæ, & corporis humani, in quo multa ſunt membra, licèt non eumdem actum habeant, & conſequenter conſuetudo non dicitur rationabilis, quando continet aliquid, quod ſit contra honeſtatem, præcipuè ſi afferat deformitatem, & ſcandalum ratione occupationis loci indebiti prouenientis ex aliquo minus legitimo affectu diminutionem reuerentiæ Eccleſiaſticis debitæ præſeferentes, vt alijs relatis exemplificat Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.* 28.

Hinc eſt, quod licèt Cæremoniale non tollat ſtatuta Ciuitatum, & locorum particularium conſuetudines, tamen intelligitur de ſtatutis, & conſuetudinibus laudabiliter ordinatis, & introductis, inhoneſtatem, & irrationabilitatem excludentibus, vt reſpondit *Sac. Rit. Congr. in vna montis Regalis* 27. *Septemb* 1608. relat. per Barboſ. *in collect. Bullar. in verbo Cæremoniale ad fin. §. Cæremoniale non tollit,* & dixit Rot. *in Mediolanen. ſubſtentationis libri* 30. *May* 1650. *§. non obſtat diſpoſitio coram Dunozet.* 46

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus dignitas poſt Imperatoriam, & Regiam prima eſſe dicitur.*
2 *Magiſtratum gerentes ex officio nobiles redduntur.*
3 *Ordo ſeruandus eſt in præſtandis præeminentijs Magiſtratibus.*
4 *Intellige vt huiuſmodi ordo reguletur habito reſpectu, vel ad tempus, vel ad qualitatem, ſed ordo qualitatis eſt potior, & num.* 5.
6 *Inter plures Senatores, & officiales data paritate temporis, ille eſt dignior, qui maioribus prærogatiuis decoratur.*
7 *Prærogatiuæ, vt quis dignior dicatur, quæ ſint, & num.* 9.
8 *Officialis filius Doctoris præfertur Officiali filio non Doctoris.*
9 *Nobilitas ſplendorem, & auctoritatem affert.*
10 *Iudex Nobilis humanus, ignobilis ſeuerus.*
11 *Conſuetudo eligendi Nobiles ad Magiſtratum laudabilis.*
12 *Ignobilis doctus præferendus eſt nobili ignaro.*
13 *Senior præfertur iuniori.*
14 *Reſpublica à ſenioribus, & non à iunioribus gubernanda.*
Limit. ſi iunior ſit doctus num. 15. *&* 16.
17 *Inter Officiales, & Senatores, ille præferendus eſt, qui maiorem prærogatiuam habet, vel ratione qualitatis, vel ratione temporis promotionis, & n.* 18. *Intel. vt num.* 19.
20 *Qui prius dignitatem in Collegio aſſequutus fuit eſt præferendus.*
21 *Officialis expulſus de Collegio ſi reſtituatur non eſt præferendus alijs poſtea receptis.*
22 *Officialis criminalis præcedit ciuilem.*
23 *Baro habens iuriſdictionem ciuilem præcedit Baronem habentem criminalem.*
24 *Cauſa criminalis reputatur grauior ciuili.*
25 *Rector ſtudij præcedit Epiſcopum ſcholarem.*
26 *Prælatus interueniens Collegio vti vnus de Collegio non debet tenere caput ipſius Collegij.*

Digitized by Google

Magiſtratus, Officialis, Conſiliarij in temporalibus quomodo honorari; & præcedere debeant.

ADNOTATIO XII.

1 MAgiſtratus ſunt valdè Reipublicę neceſſarij, eorum
enim oraculis regna componuntur, & publicorum,
& priuatarum rerum pendet Regimen, propterea eorum
dignitas poſt Imperatoriam, & Regiam prima eſſe dicitur,
vt pleniſſimè exemplis, & auctoritatibus comprobat Ma-
2 ſtril. *de magiſtrat.lib.5.c.3.per totum*, etenim ex officio Ma-
giſtratum gerentes nobiles redduntur Bald. *in l. Iudices C.*
de dignitat.lib. 12. Et ſic ab omnibus honorari debent, *l.om-*
nem honorem C. quando prouoc. non eſt neceſ. cum alijs per
eundem Maſtril. *dicto cap.3.num.12.& 13.*
3 Ordo tamen ſeruandus eſt in præſtandis honoribus, &
præeminentijs Magiſtratibus vt ſanciuit Imperator *in l. 3.*
C.de Tyron.lib.12. vbi Tyronibus locum aſſignans poſte-
riores ſedere mandat, latè Menoch. *conſ.126.num.1.* præci-
puè in locis publicis *ad text. in l. 2. C. de ſtat. & imagin.*
Maſtril. *de magiſt.dicto cap.4.num.3.in fin.* Cohel. *in coment.*
ad Bullam bon.regim. cap.16.num.8.
4 Et huiuſmodi ordo regulatur habito reſpectu, vel ad
tempus, vel ad qualitatem: ſed ordo qualitatis potior eſt or-
dine temporis, *ad text.in l.1.C.de conſul.l.1.in fin.C.qui ac-*
5 *cuſare poſſ.* Ric.*in collect.*1446.*p.4.* Et vbi locum habet ordo
qualitatis, non curatur de ordine temporis, qui ſim-
pliciter attenditur inter exiſtentes in æquali dignitate,
Maſtril. *de Magiſtrat.lib.5. cap.4.num.5.& 6.10.& 11.*
Gram. *dec.1.num.13.* Caſſan. *in Catalog.glor. Mund.p.1.*
*conſid.*78. Cohel. *in comment.in Bull.bon regim.c.31.num.*
6 158. Vnde inter plures Senatores, Magiſtratus, ſeu Offi-
ciales ad idem officium eodem met tempore creatos, ille
præferri debet, qui maioribus qualitatibus, ſeu prærogati-
uis decoratur, Vincen. de Franc. *dec.*365. Maſtril. *deciſ. Si-*
*cil.*130. *num.19. vol.2. & de Magiſt. dicto cap. 4. num.* 14.
Barboſ. *de canon. & dignitat.c.18.num.2.* vbi quod data
paritate temporis ille dicitur dignior, qui maioribus
qualitatibus, ſeu prærogatiuis decoratus reperitur ex Bur-
ſat. Decian. Ponte, Io. Andr. de Giorg. *in locis per eum re-*
latis.
7 Prærogatiuæ autem, quæ à Doctoribus ad hunc effe-
ctum animaduertuntur, prima eſt exercitium plurimo-
rum Magiſtratuum, *deciſ.144. num.2. cum ſeq.* ſecunda ſi
quis prius Doctoratus lauream conſequutus fuerit. Ter-
cia deſumitur ex denominatione, nam qui prius fuerit
nominatus, præferri debet; quarta ſi quis ediderit ali-
quem librum ſiue legalis, ſiue alterius ſcientiæ, latè Caſ-
ſan. *in Catal.glor. Mund.p.10.conſid.*28. Quinta ſi quis ful-
geat meritis Patris, vt latè ſupradicta Doctorum auctori-
tatibus comprobat Barboſ. *de canon.& dignit.c.18. à num.*
3.vſque ad 7. Maſtril. *de Magiſtrat. lib.5.c.4. à num.23.&*
plu ib.ſequen. vſq; ad 29.
8 Ex quibus reſultat, quòd officialis filius Doctoris præfer-
tur alteri officiali, non filio Doctoris, rurſus officialis Baro
præcedit non Baronem, nam vbi duo vincula concurrunt
faciunt aliquem magis honorandum, & ſic qui vtriuſque
iuris doctor eſt præfertur illi, qui vnum tantum gradum
aſſumpſit. Et doctor, ſi ſit etiam Miles præfertur Docto-
ri tantum, cum generale ſit vt qui duplici dignitate decora-
tur, præferatur earum alteram tantum habenti, vt latè exor-
nat Maſtril. *de Magiſt.lib.5.c.4. num.16. vſque ad 28.&*
num. 41.
9 Sexta qualitas eſt nobilitas, quæ ſecum ſplendorem, &
auctoritatem affert, vnde nobiles in officijs, & magiſtrati-
bus ſubeundis cæteris paribus, ignobilibus ſunt præferendi,
intereſt enim Reipublicæ gubernari per nobiles, in qui-
bus ſingularis virtus, ac generis ſplendor lucet, immò pru-
dentia, induſtria, affabilitas, magnanimitas, docilitas,
& omnes denique virtutes in bono, & iuſto Iudice, & offi-
ciali requiſitæ nobilitati famulantur. Caſſan. *in Catalog.*
glor.mund.p.8.conſiderat.32.& 36. Io. de Sylu. *in tract. de*
benef.p.3.q.7. Bobadil. *lib. 1. Politic.c.4.num.24.* vbi ait,
10 quòd Iudex nobilis iuris rigorem temperat, eſt humanus,
placabilis, libenter audit, omnibuſque ſe humaniſſimum
præbet, ſicut è contra ignobilis Iudex ſi literis, ac virtute
naturam non accommodat, eſt grauis, ſeuerus, ſermone
inconditus, inhumanus, nobileſque opprimere curat, vt
æqualis fiat, quæ in iudice nobili prorſus ceſſant, cum
nulla adſit cauſa ob quam humilioribus inuideat, vt dixit
Sarment. *lib. 4. ſelect.ar. c. 16.* latè Garſia *de nobil.glo.35.*
Couar. *var.reſol.lib.1.c.16.ſub num.11.* Molin. *de primog.*
Hiſpan.lib.2.c.5.num.66. Boer. *dec.153.num.31.vol.1.* con- 11
ſuetudinē igitur eligendi nobiles ad Magiſtratum laudabi-
lem, neceſſariam, & vtiliſſimam eſſe inquit Auēdan. *de exe-*
quend. mandat.p.1.cap.19. num.18. & copioſiſſimè compro-
bat Maſtril. *de Magiſt.lib.2.c.18.per totum, & l.5.c.4.n.40.*
Simplex tamen nobilitas per ſe ſola non poteſt ſibi vin- 12
dicare hanc prærogatiuam, niſi virtute, ac doctrina re-
ſplendeat, vt admonet *Iuſtinianus in proem. inſtit.* ac proin-
dè ignobilis virtutibus, & literis præditus præferendus eſt
nobili ſine literis, & ſcientia, vtpotè quia ſi non à natali-
bus, à virtutibus ſibi nobilitatem peperit, Maſtril. *lib.2.*
dicto cap.18.num.52. vſque ad 59.
Septima qualitas eſt ætas, & ſic ſeniores iunioribus 13
ætate præferuntur, ſi in cæteris ſint æquales tam in ele-
ctionibus, quàm in ſuffragijs, *ad text.in l. ſemper in prin.*
ff. de iur. immun. l.vltim. C.de Tyron. lib.10. intereſt enim
Reipublicæ vt Ciuitatis regimen ſenioribus committatur, 14
quia ſcientia, & experientia præualent, etenim adoleſcen-
tium conſilia pernicioſa ſatis eſſe in omni ferè negotio, in-
quit Ariſt. *lib.1.polit.cap.8.lib.1.* propterea maximas Reſpu-
blicas iuuenum conſilio labefactatas fuiſſe, diffusè probat
Maſtril. *de magiſtrat.lib.2.cap.5.num.1.cum plurib.ſequent.*
& lib.5.c.4.num.42.
Receditur tamen ab hac regula ſi iunior habeat ſcien- 15
tiam, & doctrinam prout ſenior præcipuè ſi ſit congruæ
ætatis, quo caſu admittitur ad magiſtratum, *ad text. in l.*
ſed & reprobari §. amplius ff. de excuſat. tutor. Maſtril. *qui*
alios alleg. dicto lib.2.c.5. à num.76. & plurib.ſequen.
Senes enim in tantum præferantur iunioribus in quan- 16
tum ſint maioribus virtutibus, & doctrinis exornati, &
ſenectus ſtet in ſuo recto ſenſu, & laboribus idonea, latè
Maſtril. *dicto cap.5. à 62. vſque ad 72.* ſecus ſi ſint imperi-
ti, & in decrepita ætate conſtituti, nam ij ab officiorum mu-
nere ſunt excludendi *ad text.in l.fin.C.qui ætat. ſe excuſ.lib.*
10. Tiraq. *in tractat. de primog. in præfat.num.214.*
Temporis verò ordo ſeruandus eſt inter dignitate, & 17
munere æquales, ita vt inter eoſdem Senatores, & Conſi-
liarios, qui priùs receptus fuit alijs pręferendus ſit, *cap.ſta-*
tuimus de maiorit. & obedien.cap. ſi quis iuſto sibi, qui primo de
elect. in 6. Maſtril. *de Magiſt.lib.5.c.4.num.9. 10.& 11.* vbi
ſubdit ex Azeued. illos præferendos eſſe in ſedendo, ſcri- 18
bendo, incedendo, & loquendo, qui maiorem prærogati-
uam habent, & digniores ſunt vel ratione qualitatis, vel
ratione temporis promotionis ad officium, *cap Concilia §.*
hinc in fin.verſ.hoc quoque 17.diſt. Auendan. *de exequen.man-*
dat. lib.1.c.19.num.15. Gram. *deciſ.1.num.1.* Cohel. *in co-*
ment. in Bull.bon.regim.cap.31. num.159.
Non tamen ad hunc effectum requiritur notabilis tem- 19
poris lapſus, cum etiam in vnius horæ ſpatio, immò in vno
momento huiuſmodi qualitas conſideretur, iuxta *gloſ. in*
cap.duobus de reſcript.in 6.gloſ.fin. in l. ſi ex pluribus §. fin.ff.
de ſolut. cum alijs per Maſtril. *lib.5.cap.4.n.12.* vbi docet
cautelam, vt de hora fiat adnotatio, quem ſequitur Cohel.
d.c.31.num.160.
Nec minus inter dignitate, & munere æquales attendi 20
debet maior qualitas, ſcilicet, ætatis, nobilitatis, meriti, &
ſimilium, ſed ſimpliciter antiquitas aſſequutionis digni ta-
tis, & ſic qui priùs eſt dignitatem aſſequutus, & in Col-
legio cooptatus præferendus venit. Afflict. *dec. 1.*
num.7. Cohel. *in comment. in Bullam bon. regim. c. 31.*
num.150.
Officialis verò, & Doctor expulſus de Collegio, & ma- 21
giſtratu, ſi deinde reſtituatur, tamquam de nouo veniens
in Collegio non recuperat locum priſtinum, nec in ſeſ-
ſione, & ſuffragijs dandis præfertur illis, qui medio tempo-
re expulſione durante fuerunt Collegialem dignitatem, &
officium aſſequuti, Bart. *in l.2.ff.decur.* Cohel. *in comment*
in Bullam bon.regim.c.31.num.152.
Officialis criminalis præcedit officialem ciuilem, ita vt 22
criminalis debeat ſedere ad dexteram, & ciuilis ad ſini-

ſtram Vinc. de Fraoc. *dec.* 388. *num.* 1. *per tot.* Capyc. *dec.* 27.
num. 23. Capiblanc. *de baron. prag.* 1. *num.* 51. vbi limitat in
23 Barone, qui ſi habeat iuriſdictionem ciuilem, debet præce-
dere baronem habentem criminalem cum alijs relat. per
24 Maſtril. *de magiſt. lib.* 5. *c.* 4. *num.* 65. *& ſeq.* & ratio eſt, quia
cauſa criminalis reputatur grauior, iuxta text. *in l. fin. C. de
ordin. iud.* ad tradita per Farinac. *q.* 100. *num.* 59. *p.* 3. & pro-
pterea debet præcedere officialis criminalis, quod ceſſat in-
ter Barones, in quibus ratione vrbanitatis cauſæ ciuilis
præfertur Baro iuriſdictionis ciuilis.
25 Rector ſtudij præcedit Epiſcopos ſcholares, quia non
ſunt ibi tamquam Epiſcopi, ſed tamquam ſcholares, vndè
ſi Prælatus ſtet in aliquo Collegio non vt Prælatus, ſed
26 tamquam vnus de Collegio, non debet tenere caput ipſius
Collegij. Abb. & alij *in cap. paſtoralis de conc. præb.* Can-
cer. *var. reſol. p.* 3. *c.* 10. *ſub num.* 117.

SVMMARIVM.

1 *Barones, & Magnates quomodo inter ſe præcedere debent.*
2 *Princeps poſt Reges primum locum obtinet.*
3 *Filij Regis Principes nuncupantur.*
4 *Arcidux præcedit omnes Duces.*
5 *Magnus Dux Etruriæ præcedit omnes alios Duces.*
6 *Dignitas Ducalis maxima, & primaria.*
7 *Dux maior eſt Marchione, Comite, & Barone.*
8 *Inſignia Ducis, Marchionis, & Comitis in quo differant.*
9 *Marchiones ad cuſtodiendos Prouinciarum limites præponebantur, & quomodo hæc dignitas habuerit originem.*
10 *Comitatus dignitas in quo conſiſtat.*
11 *Comes habet locum in parlamento Regis, & præcedit nobiles, & barones.*
12 *Comites titulares non dicuntur illuſtres, nec habent præcedentiam ſupra nobiles.*
13 *Dux, & Comes præcedunt Conſiliarios, ſecus verò, qui præſunt Tribunalibus.*
14 *Titulatus ſi efficiatur Conſiliarius quomodo præcedere debeat.*
15 *Principes, Duces, Marchiones, & Comites quomodo inter ſe præcedere debeant.*
16 *Habens duplicem dignitatem præfertur habenti vnam tantùm intellige, vt num.* 17. *&* 18.
19 *In dignitatibus qui prior eſt in tempore potior eſt in iure.*
20 *Titulati in Regno vtriuſque Siciliæ in ſeſſionibus ſedent coram Prorege.*
21 *Nobiles præferuntur popularibus.*
Lim. procedere data contentione inter eos, ſecus ſi cum Ciuitate, & num. 22.
Lim. 2. *ſi minus nobilis ratione officii eſſet præferendus, & num.* 23.
24 *Baldachinum in Eccleſia ſolus Epiſcopus erigere poteſt, ſecus Laici licet Principes.*
25 *Princeps poteſt habere ſedem, & thronum in Eccleſia extra tamen Chorum.*
Lim. ſtante conſuetudine, & num. 26. *ſiue Principes ſint ſupremi, ſiue ſubordinati, & num.* 27. Contrar. *num.* 28.
29 *Thurificatio triplici ductu, an, & quando Laicis debeatur.*
30 *Pacis oſculum quomodo Laicis dandum.*

Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Nobiles, quibus prærogatiuis fruantur, & quomodo præcedere debeant.

ADNOTATIO XIII.

1 MAgnates, ſeu Barones inter ſe Præcedentiam obtine-
re debent, prout eorum dignitas proximior eſt Re-
gali dignitati, vnde Principes tamquam magis Regali di-
gnitati proximi præcedunt Duces, & cæteros titulatos, &
conſequenter Dux præcedit Marchiones, & alios: Marchio
verò præcedit Comites, Comes autem Vicecomites, &
Barones, & Vicecomes Barones omnes, & Barones tan-
dem alios Nobiles, vt tradit Maſtril. *de Magiſtrat. lib.* 4.
c. 14. *à num.* 7. *vſque ad* 12. Vincen. de Franc. *dec.* 365.
num. 2.
Princeps enim, ſeu Principatus eſt quædam dignitas Re- 2
galis, ex Regia munificentia profluens, quæ poſt Reges pri-
mum locum obtinet. Caleſ. *de equeſt. dignit. num.* 106. De-
cian. *reſponſ.* 19. *num.* 277. *vol.* 3. Frecc. *de ſubfeud. lib.* 2. *tit.
quis dicatur Princeps, & in tit. de different. inter feudum Re-
gale, & Nobile num.* 6. cum alijs per Maſtril. *de Magiſtr.
lib.* 4. *c.* 3. *num.* 6. 7. *&* 8. *vſque ad* 18. vbi quod filij Regis 3
Principes appellantur; & in Hiſpaniarum Regnis, quod
non niſi Primogenitus inuictiſſimi Regis Catholici dicto
nuncupatur nomine.
Archidux, prout ſunt Archiduces Auſtriæ, qui huiuſmo- 4
di dignitatem à Federico II. Imperatore obtinuerunt, vt
tradit Emilius Veronenſis *lib.* 3. *Hiſtor. Franciæ* præcedere
debet omnes Duces, quia Regali dignitate inſignitus eſt
Maſtril. *de Magiſt. lib.* 4. *c.* 4. *num.* 15. *& plurib. ſequen.*
Magnus Dux Etruriæ pariter præcedere debet omnes 5
alios Duces attenta huiuſmodi prærogatiua Magni Ducis,
quam Coſmus Medices Florentiæ Dux obtinuit à B. Pio V.
ſumm. Pontifice cum habitu, inſignibus, atque corona Re-
gis. Caleſ. *de equeſt. dignit. num.* 147. relat. per Maſtril. *dict.
c.* 4. *num.* 19.
Ducalis verò dignitas maxima, & excelſa eſt, Menoch. 6
conſ. 302. *num.* 50. *in fin.* Caſſan. *in Catalog. glor. mundi p.* 5.
conſider. 45. *verſ. & Doctores,* vt à feudiſtis inter primarias
Ducatus Dignitas annumeretur, Calleſa *loco cit. num.* 7
117. *cum ſeq. & num.* 128. ac proindè Dux maior eſt Mar-
chione, Comite, & Barone, quia eius dignitas ma- 8
gis regali accedit perſonæ, & ſplendori, tum quia in in-
ſignibus Duci datur Circus Rotundus ad coronam cum
gemmis, ad demonſtrandam eius dignitatem eſſe præſtantio-
rem, & illuſtriorem dignitate Marchionum, & Comitum,
quibus in inſignibus tantum conceditur circus ſine gem-
mis, & lapidibus pretioſis, Caſſan. *in Catal. glor. mund. p.* 1.
conſid. 38. *concluſ.* 44. *& p.* 5. *conſid.* 22. latè Maſtril. *de Magiſt.
lib.* 4. *c.* 5. *per tot.*
Marchiones, qui ad cuſtodiendos prouinciarum limites 9
ab hoſtium incurſu præponebantur fundi Limitrophij ap-
pellati ſunt, qui ſe benè geſſiſſent, gratificabantur, & pro
mercede eidem limitrophij in feudum concedebantur in
memoriam ſeruitij militaris, vnde nomen, & dignitatem
Marchionatus originem habuit, & licèt huiuſmodi dignitas
non ſit tam antiquior, quàm Comitatus, nihilominus de
conſuetudine vniuerſali, & communi exiſtimatione repu-
tatur maior, & vti talis ſibi vindicat etiam titulum Excel-
lentiſſimi, & ſedent Marchiones cum ſella in cætu Proce-
rum, & aliorum Magnatum ante Comites ſecundum
Frecc. *in tit. quis dicatur Marchio num.* 2. *&* 7. *fol.* 82. *à tergo,*
latiſſimè Maſtril. *de Magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 6. *per totum.*
Comitatus dignitas propriè ſecundum feudiſtas conſiſtit 10
in aſſignatione feudali reſultante ex inueſtitura Comita-
tus à Rege obtenta plurimarum Villarum, & Caſtrorum.
Doctor. in c. 1. *quis dicatur Dux*, Bald. *in c.* 1. *de ijs, qui
feud. dar. poſſ. & in conſ.* 419. *lib.* 1. Tuſch. *concluſ.* 479. *num.* 1.
cum ſeq. & cum inter Regales connumeretur maximi ho-
noris eſt, vt etiam titulum Illuſtriſſimi ſibi vindicet Specul.
in tit. de iuriſd. omnium iud. ſuper rub. num. 5. Io. Gorſ. *de no-
bilit. glo.* 38. §. 3. *num.* 68. Comes propterea habet locum in 11
ſedendo in Parlamento Regis, & alijs Regijs ſeſſionibus
præcedendo Nobiles, & Barones, *ad text. in c. grandi, & cap.
fundamenta de elect. in* 6. Maſtril. *de magiſtrat. lib.* 4. *c.* 7. *num.*
21. *vſque ad* 28. *& per totum.*
Comites verò titulares, qui ſolum habent nomen, & 12
nudum titulum, & dignitatem abſque territorio, non di-
cuntur illuſtres, nec gaudent immunitatibus, honoribus, &
præeminentijs prout alij Regni titulati, latè Maſtril. *de ma-
giſtrat. lib.* 4. *c.* 10. *num.* 1. *vſque ad* 31. vnde quoad præce-
dentiam nullam prærogatiuam ſibi vindicant ſupra no-
biles.
Dux, & Comes præcedit omnes Conſiliarios, ſecus au- 13
tem conſiliarios, qui præſunt Tribunalibus, Vincen. de
Franc. *dec.* 138. *num.* 6. & ita obſeruari in Regno Neapolis,
licèt aliter fuiſſe determinatum Barcinonę, teſtatur Maſtril.
de

Digitized by Google

de magiſt. lib. 4. c. 13. num. 51. & plurib. ſequen.

14 Titulatus ſi efficiatur Conſiliarius, hoc eſt eum admi-
niſtratione præcedere debet omnes conſiliarios antiquio-
res, ſed inter eoſdem titolatos attendenda eſt prioritas
temporis, vt Comes prius aſſumptus in conſilio præcedat
Principem, vel Ducem poſtea aſſumptum, vt latè tradit
Maſtril. *de magiſtrat. lib. 4. cap. 13. à num. 55. vſque ad 67. &
num. 158. cum plurib. ſeqq.* refert alias prærogatiuas, quas
habent titulati in Regno.

15 Inter plures verò Principes, Duces, Marchiones, &
Comites, ille præcedit, qui prius altero fuit creatus, &
electus, cum inter eos vti inter filios Imperatoris, vel Regis
à quo creantur ſeruari debeat ius primogenituræ, vt qui pri-
mò creatus eſt, ille præferatur Decian. *reſponſ. 19. num. 185.
vol. 3. per text. in cap. ſolitæ in verbo, nec autem, vbi Docto-
res omnes de maior. & obedien.* Maſtril. *de magiſt. lib. 4. c. 14.
num. 13. vſque ad 17.* Etiam ſi primò electus haberet mino-
rem ſtatum, eùm Ciuitas parua, vel magna prærogati-
uam Regni non mutet, Bart. *in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Fab.
de Anna *conſ. 122. num. 41. vol. 2.* Decian. *reſponſ. 19. num.
209. vol. 3.*

16 Et quamuis habens duplicem dignitatem præferatur ha-
benti vnam tantùm, vnde Marchio, & Comes ſimul
præferatur Marchioni tantùm, quia dignitas addita di-
gnitati auget dignitatem, & priuilegium confunditur pri-
uilegio, Bald. *in l. ſed ſimiles in prin. ff. de excuſat. tutor.* Boer.
in tract. de auct. magn. cur. num. 113. Menoch. *conſ. 126. num.
10.* Vrſil. ad Afflict. *dec. 1. num. 19. & 20.* Cohel. *in com-
ment. in Bul. bon. regim. cap. 31. num. 153. verſ. dicit conſide-*
17 *randum*. Nihilominus hoc procedit data paritate tempo-
ris, tunc enim Comes, & Marchio præfertur ſimplici
Marchioni, *ad text. in l. vnicuique in prin. C. de prox. Sacr.
ſcrib. lib. 12.* Bal. *in l. ſed milites ff. de excuſat. tutor. Doctor. in
l. cum quid ff. ſi cert. petat. cap. Clericis de iudic.* Vinc. de Franc.
dec. 365. num. 4. cum aliis per *Maſtril. de magiſt. lib. 4. c. 14.
num. 30. & 31.*

18 Et ad hunc effectum attendendum eſt tempus electionis
factæ à Rege, & ſic à die dati eiuſdem priuilegij, *ad tex. in
capitulum Sanctæ Crucis de reſcript. c. cum cui de præben. in 6.*
Felin. *in c. Rodulphus num. 26. de reſcript.* Sed vbi viget con-
ſuetudo quòd attendatur tempus adeptæ poſſeſſionis ſer-
19 uanda eſt, & ita in Regno ſeruari, teſtatur Maſtril. *de ma-
giſt. lib. 4. c. 14. à num. 34. & plurib. ſequen. & num. 35.* tradit
generalem regulam, quòd in dignitatibus, qui prior eſt in
tempore, potior ſit in iure, *ad tex. in l. 1. ff. de alb. ſcrib. l. 1.
C. de conſul. lib. 12.*

20 Titulati pariter in Regno vtriuſque Siciliæ gaudent præ-
rogatiua ſedendi coram Prorege in omnibus ſeſſionibus
publicis, & priuatis in ſellis, & tecto capite loquendi, ad
differentiam aliorum, qui ſellam non habent, ſed in
Scamnis ſedent, & nudo capite loquuntur, & ſuffragia
ferunt. Maſtril. *de magiſt. lib. 4. c. 13. num. 169. & ſeq.* Cohel.
in comment. in Bul. bon. reg. c. 31. num. 157.

21 Nobiles verò in honoribus cæteris paribus præferuntur
popularibus §. 1. *& §. fin. in Auth. de defenſ. Ciuit. vbi gloſ. in
verbo nobiliores*, Vincenc. de Franc. *dec. 253. num. 3. & 9.*
22 vbi limitat hoc procedere data contentione inter eos, non
autem quando inter Nobiles, & Ciuitatem, quia tunc
Ciuitas præfertur, Io. Baptiſta de Thor. *in compend. deciſ.
Neapolit. lit. N. in verbo haſtæ pallij in die Sanctiſſimi Corpo-
ris Chriſti.*

23 Lim. 2. quando agitur de concurrendo cum certis Col-
legijs, ſeu Confraternitatibus, quarum proprio, ac par-
ticulari officio, & inſtituto magis congruere videtur ali-
cuius muneris in ſolemnitatibus exercitium, cuius reſpe-
ctu veniunt præferendi earum ſodales non quidem habita
ratione ad maiorem nobilitatem, ac dignitatem, ſed ad
proprium officium, & inſtitutum, in cuius exercitio
etiam minus nobiles, & minus digni præſtantioribus præ-
feruntur, vt magiſtraliter dixit Rot. *in Taurinen. delationis
Baldachini coram Eminentiſs. Card. Corrado, quæ eſt in re-
cen. dec. 419. num. 15. & 16. p. 9. tom. 2.* vbi alii allegantur.

24 In Eccleſiis verò nullus neque Dominus loci, præter-
quam Epiſcopus baldachinum erigere poteſt, & Epiſco-
pus omnibus ſacrorum canonum remediis baldachinum
omninò remouere facere debet, vt cenſuit *Sac. Congr. Epi-
ſcopor. & Regular. in vna Bononien. 12. Ianuar. 1618.* cum
qua deinde *Sac. Rit. Congreg.* in ſimilibus proceſſiſſe, teſtatur
Pignatel. *conſult. canon. 7. num. 17. verſ. non inficiatur.*

Debetur tamen Principi ſeculari ad differentiam alio- 25
rum de populo ſedes in Eccleſia, immo thronus eleua-
tus, à parte tamen ſiniſtra Epiſcopi, & extra presbyte-
rium, vt non negas tex. in dicto *cap. ſolitæ de maiorit. &
obedien.* Altograd. *conſ. 1. num. 11. 32. 33. & 40. lib. 1.* Caſ-
ſan. *in Cathal. glor. mund. p. 5. conſid. 32.* cum aliis per Pigna-
tel. *conſult. canon. 7. num. 18.* & expreſsè ſtatuitur in Cære-
moniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 13. de ſedib. Epiſcop. in fin.*
vbi quòd ſedes pro laicis nobilibus, Magiſtratibus, Ma-
gnatibus, & Principibus quamuis magnis ac excelſis,
plus, minuſue pro cuiuſquam dignitate, & gradu ornata
deceat extra chorum, & presbyterium collocari, de quo
Piſcar. *in prax. Cærem. lib. 2. ſelect. 1. cap. 3. de ordin. ſeden.
num. 16.* Barboſ. *vot. dec. 115. num. 3. & 4 lib. 3.* Altograd.
conſ. 1. num. 26.

Lim. ſi probetur conſuetudo, ſeu immemorabilis poſ- 26
ſeſſio habendi ſedem, ſcannum, aut genuflexorium in
presbyterio, Thurificationem triplici ductu, & pacem poſt
Epiſcopum, & Aſſiſtentes ante dignitates, & alios Cano-
nicos, nec non retinendi genuflexoria honorifica in aliis
Eccleſiis, aut Baldachinum, nam hoc caſu vigore huiuſ-
modi conſuetudinis, aut immemorabilis, Domini tempo-
rales veniunt manutenendi, abſque eo quòd ab Epiſcopo
impediri queant; cum laicis ius honorificum habendi
Baldachinum, ac ſedem in Eccleſiis in eminentiori loco, ſi-
mileſque prerogatiuas, aut priuilegio, aut conſuetudine,
aut preſcriptione non ſit omninò interdictum, vt de veriori
teſtatur Pariſ. *conſ. 149. num. 1. & ſeq.* faciunt tradita per
Gratian. *diſcept. 210. num. 32.* Menoch. *conſ. 51. num. 50.*
vbi in ſpecie de iure ſedendi cum aliis per Pignatel. *conſult.
7. num. 23.*

Præcipuè ſi Principes ſint ſupremi, & abſoluti, qui 27
nullum ſuperiorem agnoſcant niſi Deum, quidquid ſit in
alijs inueſtitis à Papa, Imperatore, vel Regibus, nam
licèt verè, ac propriè non dicantur Principes, & habeant
dignitatem ſubordinatam, in aliquibus tamen etiam Prin-
cipum beneficio, & prærogatiuis gaudent vt etiam huiuſ-
modi iura honorifica acquirere valeant vno ex dictis modis,
vnde Imperatori, vel Regi in proprio Regno independen-
ti ſicut conceditur eleuatio Throni cum Baldachino præ-
ſente Summo Pontifice iuxta exemplum Concilij Ferra-
rienſis relatum per Altograd. *conſ. 1. num. 19.* ita data pro-
portione non videtur inconueniens quòd Dominus, &
Princeps temporalis quamuis Rex ſubordinatus coram Epiſ-
copo habeat hoc ius honorificum, vt ratiocinatur Pigna-
tel. *conſult. canon. 7. à num. 18 vſque ad 26.*

Contrarium verò quoad Principes, & Dominos tem- 28
porales, quidquid ſit quoad Imperatorem, & Reges, vi-
detur de iure verius iuxta reſolutiones Sac. Congregatio-
num, vt latè demonſtrauimus in ſuperiori *adnot. 11. à
num. 34. vſque ad fin.* vnde quoad Excellentiſſimum D. Gu-
bernatorem, & Locumtenentem Ciuitatis Mediolani re-
ſolutum fuit à *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. ſub die 8.
Octobr. 1581.* quod permanere debeat, vbi hactenus ſede-
bat, & vbi collocari ſolebat extra Chorum eius ſedes, ac
in eadem altitudine graduum, quam adhibere conſueuit,
dummodò non afferat impedimentum, vt Archiepiſco-
pus, & Miniſtri Eccleſiaſtici functiones Eccleſiaſticas
obeuntes conſpici nequeant, vel ſi melius ei videbitur ſe-
dere poſſe ex alio latere à regione Archiepiſcopi, extra ta-
men eoſdé cancellos presbyterij ad dexteram ingreſſus Ec-
cleſiæ cum trono non excedente altitudinem quinq; gra-
duum, quę reſolutio à Card. Senonenſe relata Sanctiſſimo,
ab eodem approbata fuit. Licèt quoad Regem Catholicum
nihil in præmiſſis præſcribendum exiſtimauit, ſed Religio-
ni, & pietati maieſtatis ſuæ reliquit, quoad retinendam
ſuam propriam ſedem ſiue intra, ſiue extra presbyterium,
de qua reſolutione Pignatel. *conſult. canon. 7. num. 36.*

Quo verò ad thurificationem triplici ductu licèt ſecun- 29
dùm regulas Cæremonialis debeatur ſoli Epiſcopo, vel ce-
lebranti, ex immemorabili tamen conſuetudine poteſt
etiam alijs hoc ius honorificum competere. Quòd hæc con-
ſuetudo, vbi fuerit introducta ſeruari debeat declarauit
Sac. Congreg. Rit. in vna Caſertana die 18. Septembris 1632.
teſte Pignatel. *conſult. can. 7. num. 30.* vbi etiam circa thuri-
ficationem ante, vel poſt dignitates, & Canonicos recur-
rendum eſſe ſubdit ad conſuetudinem *iuxta aliam reſolu-
tionem*

Digitized by Google

tionem Sac. Congreg. apud Barboſ. in ſum. deciſ. Apoſtolic. verb. Thuriſicatio num. 17.

30. Pacis autem oſculum nemini nec etiam Præſidenti, vel Conſiliatijs Regijs dari debet ante Epiſcopum, Domino verò loci, aliiſque laicis dignioribus dandum eſt poſt datam pacem omnibus de Choro, non quidem à beneficiaro, ſeu parato, ſed ab aliquo Miniſtro Cotta, ſeu ſuperpelliceo tantùm induto, non cum oſculo, ſed cum inſtrumento, vt *eadem Sac. Rit. Congreg.* reſoluiſſe in vna *Calagurritana die 5. Iulij 1614. & in alia Pacen. die 21. Martij 1600.* & aliàs ſæpè teſtatur idem Pignatel. *dicta conſult. 7. ſub num. 30. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Locus Principi vicinior dignior reputatur.*
2 *Qui vltimo propinquius accedit dignior reputatur.*
3 *Qui Clero proximior incedit digniorem locum obtinet.*
4 *Idem qui in proximiori loco Reliquijs, vel Imaginibus exiſtit.*
5 *Præcedentia denotatur in eo, qui incedit in vltimo loco.*
6 *Conſuetudo ad effectum attribuendi loca attendi debet.*
7 *Dignior locus debetur ſecundùm dignitatem.*
8 *Canonici digniores ſedere debent ſedi viciniori ſedi Epiſcopali.*
9 *Manus dextera reputatur dignior.*
10 *Confraternitates laicorum ſi mixtim incedant, quæ dicatur præcedere.*
11 *Dextera pars non ſemper infert perneceſſe præminentiam.*
12 *Decanus eſt dignitas maior præpoſito.*
13 *Sedere ad ſiniſtram antiquitus in pluribus locis dignius erat.*
14 *Dextera pars apud Hebræos potior æſtimabatur.*
15 *Cur D. Paulus depingatur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris, prout etiam in bullis, quæ ſub plumbo expediuntur.*
16 *Papa quare ſe ſeruus ſeruorum dicat.*
17 *Eccleſiæ, ſeu Altaris pars dextera, quæ dicatur & num. 18.*
19 *In Conciliorum celebratione pars dextera quæ ſit.*
20 *Cornu Euangelij, & Cornu Epiſtolæ quando vnum ſit dignius altero & num. 22.*
21 *In conſeſſibus, quæ pars dicatur dignior.*
23 *Confraternitates Laicorum permanentes in Eccleſia à cornu Epiſtolæ cenſentur ſtare in digniori loco reſpectu aliarum exiſtentium à cornu Euangelij.*

Dignior locus qualis reputetur in ſeſſionibus, proceſsionibus, ſiue intra, ſiue extra Eccleſiam, ſiue in ſpiritualibus, ſiue in temporalibus.

ADNOTATIO XIV.

1 LOci dignitas à Principis vicinitate deſumitur, propterea dignior reputatur locus, qui Principi proximior eſt, & magis honorari dicitur, qui propè Principem ſedet, *gloſ. in §. aliam inſtit. de bonorum poſſeſſ.* Gram. *deciſ. 64. num. 30.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 2. & 3.* Cohel. *de bon. regim. cap. 31. num. 153.* ſicut in Cœlo, qui Deo proximior eſt altiorem locum obtinet, Cæpol. *in tract. de Imperator. Milit. eligen. in verb. ratione dignitatis*, Cohel. *d. tract. cap. 16. num. 6. & 7. in fin.*

2 Dignior quoque reputatur locus, qui vltimo propinquiùs accedit, Boer. *de auctorit. Magni Conſil. num. 79. verſ. ideò debet*, Gregor. XV. *deciſ. 210. num. 2. ibique adden. num. 8.*

3 Ampl. vt qui Clero proximior incedit digniorem locum obtineat in proceſſionibus, funeribus, aſſociatione cadauerum, & ſimilium, *cap. perlectis 22. diſtin.* Caſſan. *in Catal. glor. mund. conſiderat. 75. verſ. mihi tamen*, Cyriac. *controuerſ. 201. num. 154.* Anton. de Præt. *de iuriſdict. Epiſcop. c. 6. num. 56. verſ. eo quia cum alijs in Albinganen. præcedentia 20. Iunij 1653. §. tertio, & §. quamuis coram Bichio impreſ.*

4 Ampl. vt qui in loco proximiori Reliquijs, vel Imaginibus Sanctorum exiſtit præeminentiam habere cenſeatur, vnde habentes maiorem dignitatem in Magiſtratibus huiuſmodi proximiori loco aſſignandi ſunt, Gram. *dec. 1. num. 8.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 5. cap. 4. num. 44. & 45.*

5 Ampl. vt generaliter præcedentia denotetur in eo, qui in proceſſionibus incedit in vltimo loco, vt animaduertit Rot. *dec. 779. num. 3. coram Merlino.*

6 Ampl. vt conſuetudo ad effectum tribuendi loca in primis attendi debeat Auendan. *de exequen. mandat. p. 1. cap. 19. num. 15. verſ. itaque, & in proceſſionibus*, Nauar. *conſ. 1. num. 3. de maiorit. & obedien.* Fab. de Anna *conſ. 40. num. 1. cum ſeq.* Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 18. num. 11. verſ. & hæc in fin.* Cohel. *in comment. in Bull. bon. reg cap. 31. n. 161.*

7 Ampl. vt dignior locus debeatur ſecundùm dignitatem, & honorem *l. 1. & tot. tit. C. vt dignitat. loc. ſeruet. l. 12. l. honor. §. gerendorum, & l. vt gradatim de muner. & honor. cap. ſtatuimus de maiorit. & obedient.* Seraph. *dec. 445. numer. 3.* Gregor. XV. *dec. 310. num. 3.* vbi Adden. *num. 9.* præcipuè ſi nulla adſit conſuetudo aliter præſcribens, aliàs loca veniunt aſſignanda ſecundùm perſonarum quantitatem, Bald. *in l. obſeruare §. antequam ff. de offic. proconſ.* Anna *conſ. 122. num. 1.* relat. per Maſtril. *de magiſtrat. lib. 4. cap. 14. num. 3.*

8 Amplia illatiuè ex præcedentibus, vt Canonici digniores debeant ſedere in ſedibus, quæ ſunt viciniores Sedi Epiſcopali, vt reſolutum refert Barboſ. *de canonic. & dignit. cap. 18. n. 42. in vna Alexandrina 15. Martii 1608.*

9 Amplia vt manus dextera eiuſque locus reputatur dignior, & honorabilior, ita vt incedens ad dexteram præcedere dicatur *cap. ſolitæ de maiorit. & obedient. gloſ. in l. decernimus verbo reſidendi de Sacroſanctis Eccleſiis*, Caſſan. *in Cathal. glor. mund. p. 3. conſid. 2.* Tiraq. *de primogen. in præfat. num. 13. & 14.* Bobadil. *politic. p. 1. lib. 2. cap. 17. num. 12.* Maſſob. *de Synodo Diœceſana cap. 4. dub. 6. num. 6.* Paecian. *de probat. lib. 2. cap. 26. num. 90.* Et in puncto proceſſionum Rot. *dec. 456. num. 4. & 5. coram Pania. Et in Albinganen. præcedentiæ 20. Iunii 1653. §. conſtitutio Gregoriana & §. tum vſus coram Bichio.*

10 Amplia, vt ſi Confratres, ſeu Sodales Confraternitatum laicorum mixtim bini, ac bini incedant, illa Confraternitas dicatur præcedere, cuius Prior incedit ad dexteram alterius, quamuis præfatus Prior eſſet Sacerdotali Charactere inſignitus, cùm in Priorem non cenſeatur electus vti Sacerdos, ſed vti Confrater, cuius reſpectu proceſſioni intereſſe dicitur, & conſequenter nomine Confratris, & non nomine Sacerdotis præeminentiam conſequitur, Abbas *in cap. audiſtis num. 4. de elect.* Lanat. *conſ. 88. num. 16. & 17.* Anton. de Pret. *de iuris Epiſcop. cap. 6. num. 55. tract. diuerſ. tom. 13. p. 2. fol. 367.* Contilot. *de præceden. num. 20. & 21.* Cancer. *var. reſol. lib. 3. cap. 10. num. 117.* Gratian. *diſcept. 111. num 14.* Rot. *deciſ. 288. num. 2. p. 1. recen. Et in Thaurinen. delationis Baldachini 9. Iunii 1646. §. quia non agitur coram Eminentiſſ. Card. Corrado in dicta Albinganen. præcedentiæ in § ſup. citat.*

11 Situs tamen ad dexteram non ſemper infert perneceſſe præminentiam eius, qui ſedet ad ſiniſtram, nec concludit præſumptionem maioritatis, cùm incompatibile non ſit, quòd maior, & dignior ſit in manu ſiniſtra, & inferior in manu dextera. Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 1. num. 36. vſque ad 39. & gloſ. 51. num. 55. & 56.*

12 vbi vlteriùs animaduertit, quòd licèt Præpoſitus Collegiatæ ſedeat, & incedat in manu dextera ſupra Decanum, nihilominus quia Decanus habet maiores prærogatiuas, aliaſque maioritates, eſt dignitas principalis, & maior, Rot. *dec. 4. ſub num. 1. de elect. in nouiſ.* adden. ad Burat. *dec. 488. litera A.* Corrad. *in prax. diſpen. Apoſtolic. lib. 2. c. 4. num. 7. verſ. reſpondetur ſecundo.*

13 Immo antiquitùs in pluribus locis dignius erat ſedere ad ſiniſtram, quàm ad dexteram, vt teſtatur Card. Baronius *in Epit. compilat. ſpondan.* relat. per Rot. *dec. 488. coram Burat.* Et apud Romanos dignior erat ſiniſtra tamquam melioris auſpicii Gratian. *diſcept. 106. num. 43.* ex Plutarc. & Varron. *in locis per eum relatis*. Vnde Euſebius *lib. 1. de vita Conſtantini relat. per Corrad. loco prox. cit.* ſcribit ſe vidiſſe in Eccleſia Conſtantinum adoleſcentem obeuntem

Pro-

Prouinciam cum Seniore Auguſto, ſemper ad dexteram eius incedentem, ac proindè non eſt in dubium retorquendum quin Conſtantinus adoleſcens, ac penè priuatus, in loco minus honorato eſſet, quàm Senior Auguſtus.

14 Apud tamen Hebræos dextera potior exiſtimabatur, licèt diuino conſilio per Patriarcham Iacob propalato in benedictionibus Ephraim, & Manaſſen Geneſi 48. mutatæ fuerunt rerum vices, & ordo, vt ſiniſtra dexteræ præferenda eſſet, ita Card. Baronius *anno Chriſti 213. in prin. verſ. cur autem viri ſol.* 301. relat. per Gratian. *diſcept.* 106. *num.* 44.

15 Quinimò ſecundùm Eccleſiæ conſuetudinem D. Paulus depingitur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris, prout etiam in Bullis Pontificijs, quæ ſub plumbo expediuntur obſeruatur, & nihilominus Petrus eſt maior Paulo, cum Paulus fuerit vas electionis, ſed Petrus ſit lapis fundamentalis, ſuper quo ſpirituale Ædificium Eccleſiæ Dei ſubſtinetur, ſed deſignatio huiuſmodi picturæ non emanauit ad oſtendendam præeminentiam, & maiorem poteſtatem Clauium, ſed ad indicandum myſterium temporum ante, & poſt Chriſti paſſionem, nam ſiniſtra eſt pars mortis, quam Chriſtus habebat tempore quo Petrus venit ad Chriſtum ante paſſionem, dextera verò denotat Chriſti immortalitatem, quam habuit poſt reſurrectionem, tempore quo Paulus venit ad Chriſtum, Card. Alexandrin. *in cap. quamuis 21. diſtin.* Decius *in cap. tranſlato in 2. lectura num.* 20. *de conſtit.* Caſſan. *in Cathal. glor. mund. p. 1. conſid.* 31. Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 1. num. 36. & 37.* Gratian. *diſcept. 106. num. 45. & 46. & pluribus ſequen. vſque ad fin.* vbi alias rationes, & opiniones adducit latè Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 2. c. 4. num. 7.* Belarmin. *de Roman. Pontif. lib. 1. cap. 27. per totum.*

16 Nec eſt admirandum, quòd Petrus in humiliori loco depingatur, quia Papa licèt maior ſit Imperatore, Regibus, & mundi Principibus, & ſe habeat erga illos, ſicut ſol erga lunam, *cap. ſolitæ de maiorit. & obed. vbi gloſ. in verb. inter Solem, & Lunam*, Bald. *in cap. bonæ il 2. num. 10. de poſtulat.* Prælatorum tamen quantò Papa maior, & excelſior eſt, tantò humilior omnibus Creaturis ſe exibet, & propterea ſe *Seruum Seruorum appellat*, *cap. relatum 37. in fin. de ſent. excommun.* latè Gonzal. *de regul. 8. Cancell. gloſ. 1. num. 40. vſque ad 48.* Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 2. cap. 4. num. 12. 13. & 14.*

17 Quò verò ad Eccleſiæ, ſeu Altaris digniorem locum, ſeu partem dexteram, eſt animaduertendum quod dupliciter ipſius Eccleſiæ, ſeu Altaris pars dextera conſideratur, vt habetur *in Sacro Ceremonial. Roman. lib. 3. ſect. 2. c. 1. col. 4. in fin. verſ. hoc enim*, ac tradit etiam Paris. de Graſ. *de Ceremon. Card. & Epiſcop. cap. 32. in prin.* Vno ſcilicet modo reſpectu ipſius Altaris verſi ad Populum, cuius reſpectu dexterum, ac dignius eſt cornu Euangelij, quia illuc dexteram prætendit Crux in medio altaris poſita, ibique legitur Euangelium, quod eſt dignius: Alio verò modo reſpectu Sacerdotis celebrantis verſi ad Altare, cuius reſpectu pars dextera eſt cornu Epiſtolæ, quia illuc rendit dextera ipſius Sacerdotis ibique Diaconus Sacerdoti aſſiſtit, vt tradit Caſtald. *in prax. Ceremon. lib. 1. ſect. 7. num. 8. & 26.* Quamuis Diaconus Subdiacono aſſiſtenti à parte Euangelij dignior ſit, *cap. ſtatuimus de maior. & obedien.* Petrus Gregor. *Syntagma Iur. lib. 16. cap. 7.* Rot. *in Albiganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. ſub §. ſecundo quia coram*

18 *Bichio vbi in fin.* vlteriùs conſideratur, quòd cornu Epiſtolæ dicitur dextera, habito reſpectu ad ingreſſum Eccleſiæ, quia illud reſpicit pars dextera ingredientium, vt ſenſui patet.

19 Hinc eſt, quòd in Sacrorum Conciliorum celebratione conſueuit in eorum medio poni Sacroſanctum Dei Euangelium, ad quod omnes conuerſi eſſent, quia illud repreſentabat ipſum Deum ſiſtentem in medio Sinagogæ, vnde dignior pars cenſebatur, quam dextera ipſius Dei, ſic repreſentati reſpiciebat, ita vt à dextris eſſent qui habito reſpectu ad ingreſſum ſedebant à ſiniſtra, & è conuerſo à ſiniſtra, qui ſedebant ad dexteram, vt notat Cardinalis Baronius *annal. tom. 3. ann. 325. pag. 273. litera C. & tom. 6. ann. 451. pag. 141. lit. C.* Card. Belar. *in controuer. lib. 1. de Concil. cap. 19. verſ. itaque.* Seuerin. Binius *in not. ad Concil. Nicenum tom. 1. Conciliorum General. pag. 314. ſub verſ. quibus ordinibus.*

Ex quibus ſequitur, quòd ſi agatur de ijs, qui ſint quodammodo pars altaris, & ab altare regulantur, vel de presbyterio, vel de conſeſſu, ſeu inter perſonas illum integrantes, ac per alas ordinibus diſpoſitis ſe inuicem reſpicientes, aut ad populum vertentes, & tunc Cornu Euangelij dicitur dignior Rot. *in dicta Albiganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. §. primus modus.* 20

Qua ratione in omnibus conſeſſibus pars illa cenſetur dignior, quæ eſt à latere dextero perſonæ primariæ in medio, & è conſpectu adſtantium Sedentis, Anton. de Præt. *de iuriſd. Epiſcop. cap. 6. ſub num. 56. verſ. adeò qui ſedet*, ex gloſ. Alex. Bald. *in locis per eum relatis.* 21

In progreſſu verò, ſeu inter perſonas, quæ non ſunt de presbyterio, nec ab altare regulantur, nullamque partem habent in conſeſſu, pars dignior eſt Cornu Epiſtolæ, Baronius annal. *tom. 6. pag. 141. littera C.* ibi alia in progreſſu ratio in conſeſſu alia attenditur, ad tradita per Gauant. *in Theſaur. Sacror. Rit. p. 2. tit. 6. num. 4. littera X. pag. 101. & tit. 7. ſub num. 10. col. 4. littera D. pag. 113.* latè Rot. *in dicta Albiganen. præcedentiæ dicto §. ſecundo quia, & duobus ſeqq.* 22

Confraternitates igitur laicales, quæ nullam partem habent in conſeſſu altaris, & presbyterij *cap. 1. vbi gloſ. verb. ſecus Altare de vit. & honeſt. Cleric. cap. Sacerdotum de conſecrat. diſtinct. 1.* Coleuin. *de viſitat. p. 2. quæſt. 8. num. 26.* Gugliem. Duran. *de mod. celeb. Concil. General. rub. 55. num. 2.* Rot. *in Romana proceſſionis 6. Februar. 1615. coram Innocentio X. Et in Pampilonen. Stamni 16. Ianuar. 1640. coram Card. Panzarolo.* Sed progreſſum expectantes, ad altare verſæ turmatim in corpore Eccleſiæ permanent, ſtantes in ea parte, quæ reſpicit cornu Epiſtolæ, cenſentur ſtare in digniori loco, & præeminentiam habere, reſpectu aliarum, quæ ſiſtunt in parte collaterali cornu Euangelij, quod in his terminis reputatur minus dignum, accedente præcipuè communi æſtimatione, vt magiſtraliter dixit Rot. *in dicta Albinganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. coram Bichio §. cùm igitur Confraternitates laicales.* 23

SVMMARIVM.

1 *Laici nullum ius habent retinendi ſedem in Eccleſia inuito Epiſcopo, ſed tantùm ex eiuſdem gratia, & num. 31.*

2 *Lim. procedere à principio, ſecus poſt quam conceſſus fuit huiuſmodi vſus.*

3 *Laico quæ remedia competant pro retentione loci, & ſedis in Eccleſia & num. 4.*

5 *Ius retinendi ſedem in Eccleſia acquiritur per vnicum actum.*

Lim. procedere ſi actus emanauerit animo acquirendi poſſeſſionem, ſecus ſi iure familiaritatis, & num. 6.

7 *Vltimus ſtatus attenditur ad effectum manutentionis inter plures contendentes de iure ſedendi in Eccleſia.*

8 *Laicis competit manutentio in quaſi poſſeſſione iuris ſedendi in Eccleſia.*

9 *Laicis ex gratia conceditur ius habendi Capellam, ſepulchrum, & iuſpatronatus in Eccleſia.*

10 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia eſt ad inſtar iuriſpatronatus, & iuris ſepulturæ.*

11 *Ius ſedendi in Eccleſia acquiritur quoad vſum, non quoad dominium, & ab alio auferri nequit.*

12 *Ad effectum acquirendi ius ſedendi in Eccleſia ſufficit etiam tacitus Epiſcopi conſenſus.*

13 *Ex retentione ſtalli in Eccleſia curſu 30. annorum præſumitur conſenſus ſuperioris.*

14 *Ex conceſſione retinendi ſedilia in Eccleſia non acquiritur ius irreuocabile reſpectu Eccleſiæ, ſecus autem ad effectum alijs concedendi, & num. 15.*

16 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia tranſit ad quoſcumque heredes etiam extraneos, & etiam ad fœminas, & num. 19.*

17 *Iuſpatronatus eſt tranſitorium ad quoſcumque heredes etiam extraneos, ac etiam ad fœminas, & num. 18.*

20 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia non tranſit in fideicommiſſarium, ſed remanet penes heredem grauatum.*

21 *Aliquo eſt tranſitorium ad heredes extraneos ſi ſit*

genti-

Digitized by Google

gentilitium, & familiare, ſecus extincta familia, & num. 24.

24 *Ius retinendi ſedilia in Eccleſia quando præſumatur gentilitium, & quando hæreditarium & num. 23.*

25 *Iuſpatronatus conceſſum pro maſculis, ipſis deficientibus tranſit ad fœminas.*

26 *Laicorum loca in Eccleſia debent eſſe diſtincta, à locis Canonicorum, & Miniſtrorum.*

27 *Laici dum diuina celebrantur non debent in Choro ſtare, vel ſedere, & num. 28.*

29 *In Eccleſia de iurepatronatus laicorum, non poteſt Epiſcopus concedere ius retinendi ſedilia inuito Patrono, & num. 30.*

32 *Epiſcopus non poteſt præiudicare Eccleſia de iurepatronatus laicorum.*

33 *Epiſcopus habet intentionem fundatam circa exercitium iuriſdictionis in Eccleſijs ſua Diœceſis quoad ſpiritualia, ſecus quoad temporalia.*

34 *Genuflexoria honorifica retineri poſſunt à Dominis loci in Eccleſia.*

Præeminentia in Eccleſia, ſeu locus honorabilior, & ius retinendi ſedilia, & ſedendi, an, & quomodo per Laicum acquiratur.

ADNOTATIO XV.

1 LAici nullum ius, nullumque dominium habere poſſunt in Eccleſijs, in ſedibus, vel ſcamnis, aut ſtallis ad ſedendum inuito Epiſcopo, ſed eius gratia hoc ius eis permittitur, iuſpatronatus, & ius funerandi. Hoſt. *in cap. abolenda* vbi Io. Andr. *num.* 2. Arch. & Abb. *ſub num.* 5. Butr. *ſub num. 3. de ſepult.* Petr. de Vbald. *de Canonic. Epiſcop. & Paroch. 12. in fin. num. 5. & 6. tract. tom. 15. p. 2. fol.* 239. Lambert. *de iurepatron. lib. 1. p. 1. q. 11. princ. art. 15. num.* 2. Roc. *eod. tract. in verbo Eccleſia q. 7. num.* 16. Genuen. *in prax. Epiſcop. Neapol. cap. 33. num.* 27. Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 47. & 48. Giouagn. *conſ.* 8. *num.* 3. *lib.* 2. Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 1. & 2. & cap. 210. num. 1. & 2. p. 2.* Molin. *de Hiſpan. primogen. lib. 1. c. 23. num. 34. in fin.* Gratian. *diſcept.* 110. *num.* 19.

2 Lim. hoc verum eſſe ſi à principio laicus vellet inuito Epiſcopo ius ſedilium ſibi vindicare, vel acquirere, vt egregiè tradit Giouagn. *d. conſ. 8. num. 23. lib. 2.* ſecus ſi ab initio Epiſcopus, vel Rector Eccleſiæ conceſſit, vel tollerauit, aut paſſus fuit laicum habere ſedile in Eccleſia, nam hoc caſu, ſi ſeruitium Eccleſiæ incommodum non patiatur, non eſt priuandus, ſed manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione, ita vt Rector Eccleſiæ nequeat huiuſmodi ſedile amouere, non tamen per hoc cenſetur laicum acquiſiuiſſe dominium, aut proprietatem in Eccleſia, ſed tantùm vſum, Pariſ. *conſ. 149. num. 12. verſ. etiamſi*, & *ſub num. 16. 24. & 25. lib. 4.* Giouagn. *conſ. 8. num. 12. & 23. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 110. num. 13. & 210. num. 32. ad fin. 46. & num. 51.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 210. num. 16. & 17. & 25. p. 2.* Franc. More. *dec. 275. p. 2.*

3 Siquidem etiam in Eccleſia datur laicis pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis interdictum vti poſſidetis, & mandatum de manutenendo pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis, tenendi ſcamna, ſtallum, vel ſedile in Eccleſia, ſeu in eius aliquo loco eminentiori, & prout quiſque poſſidet, *ad text. in cap. licet cauſam*, vbi Bald. *de probat.* Bened. *in c. Raynutius in verbo duas habens filias num. 11. verſ. immò ſi eſſet, & verſ. & ad hoc de teſtam.* Giouang. *conſ. 8. num. 12. lib. 2.* Purpur. *conſ. 30. num. 19.* Adden. *ad prax. Epiſcop. cap. 34. num. 32.* vbi pulchrè multa ſubdit, quæ ad hanc materiam conferunt Gratian. *diſcept. 110. num. 16. 17. & 18. & 210. num. 56. & 615. num. 70.* Poſt. *de manuten. obſer. 10. num. 19. & obſer. 18. num. 25.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 9. & cap. 210. num. 13. p. 2.* Rot. *deciſ. 378. num. 1. p. 2. recen. & dec. 117. num. 1.* poſt Poſt. *dicto tract. de manuten.*

4 Vlteriùs non ſolùm datur actio iniuriarum contra amouentem ſcamnum de loco, in quo laicus habet ius ſedendi in digniori parte Eccleſiæ, Gratian. *diſcept. 110. num. 14.* Verùm etiam exiſtens in quaſi poſſeſſione ſedendi in ſuperiori loco, & præcedendi incedendo, vel ſtando poteſt etiam armata manu reſiſtere, ei qui vult illum amouere, eiuſque poſſeſſionem turbare Bald. *in l. obſeruare §. antequam in fin. ff. de acquir. poſſeſ.* Menoch. *conſ. 257. num. 55. lib. 3. & conſ. 902. num. 77. lib. 10.* Giouag. *conſ. 8. num. 14.* Gratian. *diſcept. 110. num. 16. & ſeq.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 10.*

Quæ quidem ſedendi, & ſtalli, ſeu ſedis ius retinendi 5
in Eccleſia acquiritur etiam per vnicum actum Menoch. *conſ. 226. num. 6. lib. 2.* Marzar. *conſ. vltim. lib. 1.* Abb. *in c. cum Eccleſia Sutrina*, vbi Rip. *de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Giouagn. *conſ. 8. num. 17. lib. 2.* Poſt. *de manuten. obſer. 18. n. 24. & 26.* Gratian. *diſcept. 110. num. 17.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 6. & 27. & cap. 210. num. 14. p. 2.* Rot. *dec. 533. num. 2. p. 1. recen.*

Dummodò tamen huiuſmodi actus fuerit factus 6
animo acquirendi huiuſmodi poſſeſſionem, & per ſe talis ſit, vt aptus, & ſufficiens reddatur ad eamdem acquirendam, ſecus autem ſi iure familiaritatis emanaſſe dignoſcatur, *ad tex. in l. qui iure familiaritatis ff. de acquir. poſſeſ.* Poſt. *in tract. de manuten. obſer. 18. num. 46.* Ciarlin. *dicto cap. 119. num. 7.*

Vnde quando agitur inter plures patronos de loco, ſtal- 7
lo, & iuris ſedendi pertinentia contendentes, ad effectum manutentionis ſufficit vnicus actus, & vltimus ſtatus attenditur, *ad text. in cap. conſultationis*, vbi Abb. *num. 2. & 9. de iurepatr. cap. querelam de elect.* Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſiaſt. p. 1. reſol. 132. num. 3.* Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 119. num. 53. p. 2.*

Maximè, ſi non agatur de dominio alicuius rei, ſed 8
tantùm de iure ſedendi, & vſu ſtalli, cuius iuris laici ſunt incapaces, & in tali vſu, & iure ſedendi in Eccleſia poſſunt manuteneri, Hoſtienſ. *in cap. abolenda n.* 20. Gratian. *diſcep. 110. n. 14.* Giouagn. *conſ. 8. num. 5.* Ciarlin. *d. cap. 119. num. 54.*

Etenim ſicut ex gratia laicis conceditur ius habendi ca- 9
pellam, ſepulturam, ſeu ius funerandi, & iuſpatronatus ad beneficia, *cap. 1. & 2. cap. quoniam de iurepatron. & notant. DD. in cap. quanto de iudic.* Genuen. *in prax. Epiſcop. Eccleſ. Neapol. cap. 33. num. 25. vſque ad 27.* Gratian. *diſcept.*
210. *num.* 48. Ciarlin. *controuerſ. Forenſ. cap. 210. num.* 22. 10
Ita ex gratia laicis conceditur ius retinendi ſcamna, ſedilia, banchat, & ſcabella in Eccleſia, ad ſimilitudinem iuriſpatronatus, cuius quaſi naturam obtinet, & eiuſdem ferè iuris, & prærogatiuæ cenſetur, ita vt largo modo etiam iuſpatronatus nuncupetur, & eiſdem regulis gubernatur; ſicut etiam ius ſepulchrorum obtinet, vt tradunt omnes *in cap. pen. de ſepult.* & præcipuè Hoſtien. *num.* 20. And. *num. 2. in fin.* Anch. *ſub num.* 5. Abb. *num. 5. verſ. quidquid, & verſ. & idem*, Butr. *num. 3. verſ. & idem in fin.* Zabarel. *num. 5. & in fin.* Io. de Anan. *num* 4. Giouagn. *conſ. 8. num. 8. lib. 2.* Lambert. *de iure patron. lib. 1. p. 1. q. 11. prin. art. 15. num. 1.* Viuiana. *eod. tract. lib. 3. c. 2. num. 55.* Gratian. *diſcept. 110. num. 19. & diſcept. 210. num. 32. 46. & 50.* cum alijs per Ciarlin. *dicto cap. 210. num. 23. 24. & 25.* Gratian. *diſcept. 210. num. 50. tom. 2.*

Vnde poſtquam gratia conceſſa fuit, licèt quoad domi- 11
nium nemo poſſit dicere iſte locus eſt meus, quantum tamẽ ad vſũ benè poteſt dicere, Io. de Anan. *in c. pen. n. 4.* quem ſequitur Giouagn. *conſ. 8. n. 9 verſ. vbi ait*, relat. per Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 210. num. 24. & 25.* vt eidem auferri nequeat dictum ius ſtalli, & ſedendi in eo, vt ex Giouagn. & Gratian. concludit idem Ciarlin. *loco citato num.* 25.

Neque ad effectum acquirendi huiuſmodi ius requiri- 12
tur expreſſus Epiſcopi conſenſus, ſed ſufficit etiam tacitus, qui reſultat, vel ex tollerantia eiuſdem Epiſcopi, vel ex eo quod ſcamnum retineatur in loco patenti, & Epiſcopus non contradixerit, Giouagn. *conſ. 8. num. 23. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 210. num.* 51. Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 210. num. 19. p. 2.* & in puncto retentionis ſepulturæ in loco patenti, dixit Rot. *dec. 222. num. 4. p. 1. diuerſ.*

Quinimo ex curſu 30. annorum retentionis ſtalli in Ec- 13
cleſia præſumitur conſenſus ſuperioris, & eius beneplacitum *gloſ. in c. peruenit*, vbi Imol. *num. 10. & 12. de empt. & ven.* Alex. *conſ. 1. num. 20. conſ. 17. num. 8. lib. 4. conſ. 50. num. 7. lib. 5.* Gonzal. *conſ. 73. num. 20. & 21.* Curt. *iun. conſ. 10. num. 31. conſ. 113. num. 97. lib. 3.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ.*

cap.

cap. 210. *num.* 19. Seraph. *dec.* 1042. *num.* 2. *dec.* 1228.
num. 1.
14 Ex huiuſmodi tamen beneplacito, & ex eadem expreſſa
conceſſione retinendi ſedile in Eccleſia, & iuris in eo ſe-
dendi, non acquiritur ius irreuocabile, ita vt liberum
non ſit Rectoribus tollere impedimenta Eccleſiarum, &
amouere ſubſellia, quando Eccleſiæ neceſſitas, ſeu ſerui-
tium exigat, ſecus verò ſi non tractatur de ſeruitio Eccle-
ſiæ, nam hoc caſu non poteſt Rector tollere locum vni, &
dare alteri, quia iua vni conceſſum retinendi in Eccleſia
ſedilia ex gratia, quoad vſum tribuit ius irreuocabile, &
Rector non poteſt illud tollere ad libitum, Giouagn. *conſ.*
8. *num.* 9. *verſ. falſum*, & *num.* 20. 21. & 22. Gratian. *di-
ſcept.* 150. *num.* 19. March. *dec.* 275. *num.* 3. cum alijs per
15 Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c.* 210. *num.* 37. & 38. & 39. vbi
quod in ijs terminis intelligi debeant conſtitutiones Syno-
dales diſponentes quòd nullum ius irreuocabile acquiratur
per conceſſionem ſedilis in Eccleſia, cum regulari debeant
ſecundùm diſpoſitionem iuris communis, vt tradit etiam
Gratian. *diſcept.* 947. *num.* 15. & *diſcept.* 972. *num.* 11.
16 Neque hoc ius morte diſſoluitur, niſi conſtet quòd limi-
tatè conceſſum fuerit, ſed tranſit ad quoſcumque hæredes
etiam extraneos ſicut ius ſepulchrorum, *l. ius ſepulchri*, &
l. ſi ſepulchrum C. de relig. & ſumpt. fun. Molin. *de primogen.
de Hiſpan. c.* 23. *num.* 35. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 37.
17 Et ſicut iuſpatronatus ad cuius ſimilitudinem præfatum ius
regulatur eſt tranſitorium non ſolùm ad quoſcumque hæ-
redes extraneos, *cap.* 1. *de iurepatron.* Couar. *var. reſol. lib*
2. *c.* 18. *num.* 6. Viuian. *de iurepatron. lib.* 4. *c.* 2. *num.* 1. & *ſeq.*
Seraph. *dec.* 364. *num.* 3. *dec.* 378. *num.* 1. & *ſeq. dec.* 456.
18 *num.* . . . ſed etiam ad fœminas hæredes, Abb. *in cap.* 1.
num. 3. *de iurepatron.* Viuian. *de iurepatronat. lib.* 3. *c.* 2. *num.*
7. vbi ita ſæpè firmaſſe Rot. ita etiam hoc ius ſedilium eſt
19 tranſitorium nè dum ad quoſcumque hæredes extraneos,
ſed etiam ad fœminas hæredes, in quorum præcipuè com-
moditatem deſeruiunt, Giouagn. *conſ.* 8. *num.* 20. *lib.* 1.
Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c.* 119. *num.* 4. & *cap.* 210. *num.* 26.
vſque ad 29. *par.* 2.
20 Limita tamen quòd hoc ius ſicut alia iura honorifica
velut iuſpatronatus, ius ſepulchrorum, & ſimilia, non
tranſit ad fideicommiſſarium, ſed remanet penes hære-
dem grauatum, *ad text. in l. quia perinde* §. 1. *l. ſi patroni fi-
lius ad Trebel. l. ſi quis fuit hæres de relig. & ſumpt. fun.* Pere-
grin. *de fideicom. art.* 6. *num.* 38. Anton. Gomez. *var. reſol.
p.* 1. *c.* 5. *num.* 29. *verſ. nec obſtat*, Ciarlin. *controuerſ. forenſ.
cap.* 1. *num.* 44. 45. & 46. & magis in puncto ſedilium *cap.*
119. *num.* 5. *p.* 2.
21 Limita ſecundò ſi hoc ius eſſet gentilitium, & familia-
re, & non hæreditarium, nam tunc non eſt tranſitorium
ad hæredes extraneos, ſed ſolùm ad eos de familia etiamſi
non ſint hæredes defuncti Ric. *collect. dec.* 897. Roc. *de
iurepatron. in verbo ipſe velit q.* 33. *in fin.* & in terminis ſe-
dilium, Ciarlin. *controuerſ.* 119. *num.* 33. *in fin.*
22 Præſumitur tamen gentilitium, vel familiare ſi in ipſis
ſedilibus reperiantur domus inſignia impreſſa, Gabr.
conſ. 196. *num.* 19. Coccin. *dec.* 230. *num.* 1. Rot. *dec.* 13.
num. 3. *dec.* 518. *num.* 5. *p.* 1. Seraph. *dec.* 1075. *num.* 5. & in
puncto Ciarlin. *dicta controuerſ.* 119. *num.* 30.
23 Si verò non appareat qualiter fuerit conceſſum præſu-
mitur potius hæreditarium, quam gentilitium Viuian.
de iurepatron. lib. 4. *c.* 2. *num.* 4. Ric. *dec.* 60. *dec.* 72. *p.* 2. & *de
iurepatron. reſol.* 202. *num.* 6. Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap.*
1. *num.* 10. & in puncto ſedilium *controuerſ.* 210. *num.*
30. *p.* 2.
24 Extincta tamen familia remanet tranſitorium ad hære-
des quoque extraneos, ſicut hoc caſu etiam iuſpatronatus
gentilitium efficitur hæreditarium, eiuſque naturam aſſu-
mit, & ad hæredes extraneos tranſire poteſt, latiſſimè Vi-
25 uian. *de iur. patr. lib.* 4. *c.* 9. *num.* 2. vbi ſubdit, quod iuſpa-
tronatus conceſſum pro maſculis ex pacto, ipſis deficien-
tibus tranſeat ad fœminas, Seraph. *dec.* 364. *num.* 2. *verſ. is
tamen*, & *num.* 4. 5. 6. & 7. vbi contrarijs reſpondet *dec.* 368.
num. 1. 2. & *per totam*, Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap.* 1. *num.*
24. & *cap.* 107. *num.* 3. & in terminis ſedilium *controuerſ.*
210. *num.* 31. & 32.
26 Laicorum verò loca in Eccleſia eſſe debent diſtincta à
locis Canonicorum, & miniſtrorum in diuinis inſeruien-
tium *Sac. Cong. Rituum in Elboren.* 8. *Ianuar.* 1605. de qua
Barboſ. *de canon. & dignit. cap.* 34. *num.* 22. & *in ſum. Apoſto-
lic. deciſ. collect.* 442. *num.* 2.
Et dum diuina celebrantur non debent laici inter Cano- 27
nicos, vel alios Eccleſiæ præbendatos in Choro ſtare, vel
ſedere *Sac. Cong. Rit. in Compoſtellana* 4. *Februar.* 1600. de
qua Barboſ. *dicto cap.* 34. *ſub num.* 12. & *dicta collect.* 442.
num. 1. 2. & 3. vbi quod nec debeant occupare loca, ſeu 28
ſtalla dignitatum, & Canonicorum, & præbendarum in
presbyterio *Sac. Cong. Rit. in Granaten.* 24. *Octob.* 1609. te-
ſte Sell. *in ſelect. canon. cap.* 11. *num.* 47.
In Eccleſia verò de iurepatronatus Laicorum non poteſt 29
Epiſcopus concedere ius quoad vſum retinendi ſedilia inui-
to, & reclamante Patrono, cui ſingulariter ſpectat defen-
ſio propriæ Eccleſiæ à qualibet ſeruitute, & firmauit Rot.
in ſequenti deciſione.

DECISIO SACRÆ ROTÆ Romanæ.

Coram R. P. D. Cerro Decano.

In cauſa Taurinen. Scamni.

Ven. 26. *February* 1666.

AD fauorem Communitatis Tauagniaſchi ipſa tan- 30
tùm informante, reſponſum fuit Comiti Fabritio non
licere apponere ſcamnum in Eccleſia S. Margaritæ eiuſdem
loci, quia cùm hæc probetur de iurepatronatus Commu-
nitatis ex datis in *Summario num.* 3. vtique ad eam tam-
quam patronam ſpectat defenſio propriæ Eccleſiæ à quali-
bet ſeruitute, vt probat Lambert. *de iurepatron. art.* 2. *quæſt.*
11. *prin.* 1. *part.* 1. *lib. num.* 12. dixit Rot. *coram Card. Caua-
ler. dec.* 321. *num.* 4.
Et parum refert, quòd Comes collitigans habuerit con- 31
ſenſum Epiſcopi, quo mediante poſſit Laicus acquirere
ius ſedendi in Eccleſia, de quo latè Giouagnon. *reſponſ.* 8.
num. 5. *cum ſeq. lib.* 2. quia cùm in hac Eccleſia nullus vn-
quam conſueuerit ſimilia ſcamna retinere, eorumque ap-
poſitio ob anguſtiam ſitus eſſet impedimenti non videtur 32
ſufficiens conſenſus Epiſcopi, qui Eccleſiæ de iurepatrona-
tus nullo modo valet præiudicare, per text. *in cap. mona-
ſterium* 16. *q.* 2. & facit gloſ. *in cap. vobis* 25. *verb. in Capella
de iurepatron.*
Licèt enim Epiſcopus habeat intentionem fundatam cir- 33
ca exercitium iuriſdictionis in omnibus Eccleſijs propriæ
diœceſis, id tamen procedit quoad iuriſdictionem ſpiri-
tualem, non autem quoad ea, quæ reſpiciunt tempora-
lia, vt eſt apponere ſcamnum in Eccleſia textus eſt expreſ-
ſus in *cap. cum venerab. de Religioſ. dom.* ibi: *Vos ab impe-
tratione ipſius quoad temporalia eiuſdem Eccleſiæ duximus
abſoluendos.*
Quo verò ad genuflexoria honorifica eorumque reten- 34
tionem in Eccleſijs non prohibetur dominis loci, vel Gu-
bernatori, qui ipſum Dominum repræſentat, cùm in hoc
non aduerſetur Cæremoniale, nec alia lex, nec conſti-
tutio dummodo extra presbyterium retineantur, ſeu col-
locata exiſtant, eaque amoueri non licet, immo debent
Epiſcopi omni ſtudio incumbere conſeruationi amicitiæ
cum Principibus ſæcularibus, & concedere ea, quæ eo-
rum honorificentiam concernunt, citra tamen præiudi-
cium Epiſcopalis dignitatis, vt admonet *Altegrad. conſ.* 1.
num. 62. *lib.* 2. *relat. per* Pignatel. *conſult. canon.* 7. *num.*
31. &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in celebratione Synodi Diœceſanæ primum lo-
cum habere debet.*
2 *Maior dignitas in eminentiori loco ſedere debet.*
3 *Vicarius Epiſcopi in Synodo debet habere ſecundum lo-
cum; contrar. num.* 4.
4 *Abbates quem locum habere debeant in Synodo.*
5 *Archidiaconus quem locum habeat in Synodo.*
6 *Archipreſbyter vbi ſedere debeat in Synodo.*
7 *Cantor. Primicerius Sacriſta quem locum habere debeant
in Synodo.*

8 *Di-*

Digitized by Google

8 *Dignitates, prout digniores conſuetudine, vel conſtitutione reputantur, præferendæ ſunt.*
9 *Canonici Cathedralis, & Collegiatarum quem locum debeant habere in Synodo diœceſana, & in Prouinciali.*
10 *Archipresbyteris, & Plebanis, qualis locus tribuatur in Synodo.*
11 *Beneficiati ſimplicium beneficiorum quem locum habeant in Synodo.*
12 *Clerici ſimplices quem locum habeant in Synodo.*
13 *Religioſi, & Monachi quem locum habeant in Synodo.*
14 *Laici quem locum habeant in Synodo.*
15 *In prælationibus, & ſeſſionibus attendenda eſt locorum conſuetudo.*
16 *Metropolitano in Concilio Prouinciali debetur primus locus.*
17 *Archiepiſcopus titularis, ſeu aliàs tranſlatus ad Eccleſiam ſuffraganeam, quomodo ſedere debet in Concilio Prouinciali.*
18 *Abbates habentes iuriſdictionem quomodo ſedere debeant in Synodo.*
19 *Capitulum Cathedralis ſi in Concilio interueniat Sede vacante præcedit Abbatibus iuriſdictionem habentibus.*
Secus Sede non vacante, cùm ſolùm alijs inferioribus Abbatibus præcedat, & num. 20.
21 *Abbates Benedicti præcedunt Commendatarijs.*
22 *Dignitates quem locum obtineant in Concilio.*
23 *Procuratores quem locum habeant in Concilio.*
24 *Clerici ſæculares præcedunt Regularibus in Concilio.*

Ordo ſedendi in Synodo, ſeu præcedentia quibus debeatur.

ADNOTATIO XVI.

1 IN Synodi Diœceſanæ celebratione primus locus Epiſcopo debetur, cùm Epiſcopus reputetur caput non tàm Synodi, quàm totius diœceſis, cuius membra ſunt ſubditi, *arg. c. nouit de ijs, quæ ſiunt à Prælat. & notat. in c. cum non liceat de præſcript.* vnde quia eſt maioris dignitatis ad ſuperioritatem oſtendendam in eminentiori loco ſedere debet, *c. ſolitæ*, & ibi Imol. *de maiorit. & obedien.* Bot. *de Synod. p. 3. num. 10. & ſeq.* Maſſobr. *de Synod. diœceſana cap. 4. dub. 6. num. 2. 3. & 4.*

2 Secundus locus debetur Vicario Epiſcopi, quia Vicarius & Epiſcopus ſunt vna, & eadem perſona, Nauar. *de maior. & obedien. conſ. 3.* & ideò eſt honorandus ſicut perſona Epiſcopi iuxta text. *in cap. præcipimus 93. diſt.* nam qui magis participat debet eſſe magis vicious, vt ars naturam imitetur, *arg. l. qui his idem ff. de verb. oblig.* & latè comprobat Maſſobr. *de Synod. diœceſ. cap. 4. dub. 6. à num. 11. vſque ad 62.* cum alijs ſupra copioſè adductis in *Adnot. 5.*

4 Sed Botteus *de Synodo p. 3. num. 10.* ſecundùm locum
aſſignat Abbatibus, & tertium Vicario Generali, quartum locum ſubdit competere Archidiacono tamquam ma-
5 iori Archipresbytero, & alijs inferioribus dignitatibus,
quintum locum aſſignat Archipresbytero, qui pariter di-
6 citur habere dignitatem, vt tradit Maſſobr. *de Synod. diœceſ. cap. 4. dub. 6. à num. 5. vſque ad 10. & à num. 63. vſque ad 67.*

7 Sextum locum ſecundùm eumdem *Botteum* debet habere Cantor, ſiue Primicerius, *cap. de primicer.* ſeptimum Sacriſta: octauum Cuſtos, Maſſobr. *loco cit. num. 68. 69. & 70.*

8 Verùm quia inter dignitates ordo variatur pro locorum diuerſitate, conſuetudine, vel conſtitutione, ideò præferenda erit illa dignitas, quæ ſecundùm communem exiſtimationem, vel ex conſuetudine, vel conſtitutione pro prima, & aliæ quæ pro 2. 3. & 4. reputantur, vt benè animaduertit Maſſobr. *d. c. 4. dub. 6. num. 71. & ſequen.*

9 Nonus locus poſt dignitates præſcribitur Canonicis Cathedralis, qui dicuntur Clerici primi gradus propterea præcedere debent in Synodo, Henr. Botter. *de Synod. p. 3. num. 27.* Io. Franc. Leon. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 1. tit. eod. cap. 9. num. 4.* Rot. *dec. 3. num. 2. p. 5. recen.* Decimus verò Canonicis Collegiatarum, qui dicuntur Clerici ſecundi ordinis, & præferuntur Curatis, vt ex eodem Botter. Maſſobr. *d. c. 4. dub. 6. num. 73. & 74.*

Vndecimus verò locus adiudicatur Plebanis, ſeu Archi- 10
presbyteris Ruralibus. Duodecimus Curatis, ſeu Rectoribus Parochialium iuxta ordinem, & eorum antiquitatem, *c. ſtatuimus de maior. & obedien.* Decimus tertius beneficiatis poſſidentibus ſimplicia beneficia, ſecundùm eorum antianitatem, & ordinum ſuſceptionem, & non ſecundùm tempus acquiſitionis beneficij, Maſſobr. *de Synod. c. 4. dub. 6. num. 78.*

Decimus quartus locus dandus eſt Clericis ſimplicibus 12
iuxta eorum ordines, etenim præferri debent omnibus
religioſis, tamquam antiquioris inſtitutionis. Decimus 13
quintus verò Religioſis, & Monachis in caſibus, in quibus accedere teneantur ad Synodum iuxta eorum antiquitatem. Decimus ſextus demùm, & vltimus laicis, in
caſibus, quibus interueniant, Maſſobr. *de Synod. Diœceſ.* 14
cap. 4. dub. 6. num. 79. 80. & 81.

Quæ de plano procedunt niſi aliter conſuetudine intro- 15
ducta obſeruatum fuerit, nam tunc omninò in huiuſmodi prelationibus, & ſeſſionibus maximè attendenda eſt locorum conſuetudo *gloſ. in cap. penult. de offic. deleg. in verb. electis, de offic. deleg. in 6.* & latè diximus *in 2. Adnot.*

In Concilio Prouinciali primus locus debetur Metropo- 16
litano, *cap. placuit 18. diſt.* ſecundus Archiepiſcopo, ſiue
ſit titularis, ſiue aliàs prouiſus, ac translatus ad Eccle- 17
ſiam ſuffraganeam, cùm in memoriam Archiepiſcopalis dignitatis præcedere debeat alijs Epiſcopis etiam antiquioribus, & in Synodo Prouinciali ſedere immediatè poſt Metropolitanum, vt tradit Antonel. *de tempore legali lib. 2. cap. 57. num. 3.*

Poſt Epiſcopum ſedere debent Abbates, & alij Prælati 18
habentes Populum, ac proprium Territorium, iuriſdictionemque Epiſcopalem exercentes intra ipſius Prouinciæ limites, cùm iſti dicantur Ordinarij locorum, propterea cæteris Prælatis inferioribus præferendi, Quarant. *in ſum. Bullar. in verbo Concilium Prouinciale num. 3.* cum alijs per Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 57. num. 4.*

Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiarum Cathedralium 19
ſi interueniant in Concilio Prouinciali Sede vacante veniunt præferendi etiam Abbatibus, & alijs Prælatis habentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, quia tunc capitulariter congregati repræſentant Epiſcopum, & in eius iuriſdictionem ſuccedunt, Quarant. *in ſum. Bullar. in verb. Capitulum Sede vacante q. 5.* Ric. *in prax p. 1. reſol. 226. & p. 4. reſol. 271. & 274.* Dian. *reſol. moral. p. 8. tract. 4. reſol. 22.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 57. num. 16.*

Si verò interueniant ſede non vacante, licèt capitulati- 20
ter ſedentes, non præcedunt Abbatibus iuriſdictionem
habentibus, præcedunt tamen alijs Abbatibus, & Prælatis inferioribus non habentibus Epiſcopalem iuriſdictio-
nem: item Abbates Benedicti, & qui vſum mitræ habent 21
præcedunt Commendatarijs: poſt hos locum obtinere de- 22
bent dignitates: poſtea collocandi ſunt Procuratores, iux- 23
ta declarationem Gregor. XIII. de qua Piaſec. *in Prax. Epiſcop. p. 2. cap. 2. tit. de Synodo verſ. capiunt poſtmodum, &*
verſ. ſeq.: & demùm omnes Clerici ſæculares præcedere 24
debent Regularibus, quia Cœtus Clericorum ſæcularium nobilior eſt Cœtu Monachorum, vt ex eodem Piaſec. *loco proximè cit.* docet Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 57. num. 15.*

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Vallis Vmbroſæ præcedit Ciſtercienſibus.*
2 *In materia præcedentiæ membra non debent ſeparari à capite.*
3 *Vnio ordinum, vel beneficiorum non facta per viam extinctionis, & ſuppreſſionis tituli non inducit mutationem ſtatus.*
4 *Vnio facta æquè principaliter conſeruat prærogatiuas, & priuilegia rerum vnitarum in ſuo ſtatu antiquo, prout ante aerant.*
5 *Præcedentia debetur Regularibus, quorum Regula fuit fundata, & approbata.*

6 Per

Digitized by Google

6 *Per vnionem ſiue acceſſoriè, ſiue æquè principaliter factam membra vnita efficiuntur vnum corpus, vt nequeant diuerſo iure cenſeri.*
7 *Ordo in præcedentijs introductus non eſt peruertendus.*
8 *Vnio non cenſetur facta in præiudicium tertij. Declara, vt ibidem.*
9 *Vnicus actus ſufficit pro manutentione.*
10 *Manutentio eſt concedenda conſtito de bono iure.*

Religiones, & Ordines ſi vniantur Ordinibus præcedentiam habentibus, an conſequantur hanc prærogatiuam in præiudicium aliorum, quibus non præcedebant.

ADNOTATIO XVII.

Fuit huiuſmodi dubium propoſitum in Sacra Rota Romana, maturèque diſcuſſo emanauit infraſcripta deciſio.

DECISIO SACRÆ ROTÆ Romanæ.

In cauſa Romana Præcedentiæ.

Lunæ 3. Martij 1664.

Coram R. P. D. Beuilaqua.

SAnctiſſimus D.N. Alexander VII. Congregationes Vallis Vmbroſæ, & Syluestrinorum nuncupatnrum, omniaq; & ſingula vtriuſq; illarum mnnaſteria, Gratias, Cnnuentus, membra, & alia loca Regularia ad illns quomodolibet ſpectantia in vnam Congregationem Vallis Vmbroſæ, & Syluestrinam nuncupatam per ſuas literas ſub die 29. Martij 366a. datas perpetuò vniuit, & coniunxit: cuius vnionis occaſinne orta controuerſia inter dictos Monachos Syluestrinos, & Ciſtereienſes quis eorum deberet præcedere in proceſſinnibus, ad illam definiendam propoſito hodie dubio, ſub die 4. Inlij præteriti dum actum fuit de attentatis, dato, an, & de cuins bono iure conſtaret, etiam ad effectum manutentionis, ad fauorem Syluestrinorum ca-
1 pta fuit reſnlutio, nam eo ipſo, quòd ipſorum Congregatio eſt vnita alteri Vallis Vmbroſæ, ſicuti Ciſtereienſium Ordn multò poſtea inſtitutus cũ ea de præcedentia non contendit, ſemperq; illam ei ceſſit, ita non poteſt controuertere Syluestrinos ratinne huius vninnis vnum corpus effectos, & ſub eodem Vexillo incedentes, ne aliàs contra iuris regu-
2 las in materia præcedentiæ potiſſimum ſeruandas membra à capite ſeparentur, *cap. 1. diſ. 12. cap. cum non liceat 12. de præſcript.* Felin. *in cap. Paſtoralis ſub num.* 10. *de offic. deleg.* Marcabr. ab Anguil. *conſ. 54. n. 56.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 111. n. 3.* Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 18. à n. 44.* Rnt. coram ſanct. mem. Gregnr. XV. *dec. 284. n. 3. & 4. & in recen. dec. 111. n. 4. & 5. p. 5. tom. 1. & in Ampurien. Ciuitaten. præcedentia 28. Nouemb. 1659. & 19. Aprilis 1660. coram Reuerendiſs. Papien.*

3 Nec obſtat quòd Pnntifex vniendo has Congregatinnes non proceſſit per viam extinctionis, & ſuppreſſionis tituli, & nominis Syluestrinorũ, nec adeo ſubiecit Valli Vmbroſæ, vt eorũ congregatin amiſerit ſtatũ ſuum, & quodãmodn facta ſit dependens ab illa, cui fuit vnita, *cap. reſoluentes §. ſi enim relictis de ſtat. Monach. gloſ. in cap. 1. in verbo vniendo ne Sede vacant.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 7. n. 27. & 133.* Viuian. *de iurepatron. lib. 15. cap. 5. n. 6. & 38.* ſed ad inuicem æquè principaliter vnitæ, & coniunctæ fuernnt, vt deſumitur ex illis verbis Bullæ vnionis ibi: *Congregationes Monachorum Vallis Vmbroſa, & Syluestrinorum in vnam Congregationem, quæ Congregatio Vallis Vmbroſa, & Syluestrina Ordinis S. Benedicti nuncupatur, & coniunctis ambarũ Congregationum prædictarum inſignibus perpetuò coniungimus, &*
4 *vnimus.* Ex quo vniendi modo quælibet Cõgregatio retinet ſuas prærogatiuas, & præeminentias atq; in ſun ſtatu antiquo, & hnnore remanet, *ad tex. in cap. decimas in fin. gloſ. in cap. temporis 16. q. 11.* Bald. *in l. 2. in prin. C. commun. de legat. & in conſ. 254. n. 4. lib. 4.* Gnnzal. *dicta gloſ. 5. §. 7. n. 28. & 55.* Garz. *vbi ſupra n. 7. in fin. & num. 37.* Mandoſ. *conſ. 27.* Lotber. *de re benefic. l. 1. q. 8. n. 96. & 97. & l. 2. q. 8. n. 87.* Viuian. *vbi ſupra n. 7. & 27.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 66. n. 50.* Vnde inſerebatur quòd ſi de præſenti, & an- 5
te vnionem iura Syluestrinorum ſalua permanent, & in manibus ſtatus antiqui conſeruãtur, non poſſunt prætendere præcedentiam, ſed debetur Ciſtercienſibus, quorum regula fuit primo ſundata, & approbata, *cap. 1. & cap. ſtatuimus de maior. & obed. gloſ. in cap. quorundam in verbo Prædicatores de elect. in 6.* Port. Imol. *conſ. 167. n. 54. & 55.* Gam. *dec. 1. num. 1.* Seraph. *dec. 326. num. 7.* & in terminis ſimilis præcedentiæ inter eoſdem Syluestrinos, & Oliuetanos, Thob. Non. *conſ. 71. num. 33.*

Quoniam reſponſum fuit ex dicta vnione quomodoli- 6
bet facta in dubio eduei quòd Papa voluerit vtrumq; nrdinem in vnam ſolum Congregationem, & corpus redigere, quæ ab vno tantum capite, ſcilicet Abbate Generali alternatim ex profeſſnribus dictarum Congregationum inſimul vnitarũ eligendo redigi, & gubernari, quo debeat fit, vt ſiue acceſſoriè, & ſubiectiuè, ſiue potiùs æque principaliter emanauit, hæc duo mẽbra nõ conſiderantur amplius vt diſiuncta, ſed vt vnũ corpus ad finem, vt eodem inre, nnn autem diuerſo cenſeri, & regulari debeat, *ad tex. in cap. quia circa 22. de priuil. & cap. cum in tua de decim. cap. cùm non deceat,* vbi Felin. *num. . . de præſcript.* Federic. de Sen. *in conſ. 151. num. 1. & ſub num. 3. verſ. item conſtat,* Gemin. *conſ. 32. num 9. verſ. probatur primò,* Decian. *reſponſ. 32. num. 28. lib. 2.* Mareſcot. *var. lib. 1. reſol. 69. num. 20. & 24.* Rot. *in Toletana iuriſdictionis 9. May 1659. §. tum, & euidentiùs coram me.*

Accedente præſertim qnòd ſi aliter daretur interpetta- 7
tio, & permitteretur, quòd inter has duas Congregatinnes, vnum, & idem corpus nunc facientes, incederent Mnnachi Ciſtercienſes, maximum abſurdum, & inconueniens ſequeretur, quòd tali confuſinne peruerteretur ordo in præcedentijs introductus, & ſummoperè attendendus, *cap. vt vltimus 89. diſtin. l. 1. & 2. C. vt dignit. ord. ſeru. lib. 12.* Menoch. *conſ. 226. num. 1.* Cyriac. *controuerſ. iur. 201. num. 19. & contr. 102. n. 12.* Rot. *dec. 658. n. 3. & 4.* poſt Modern. Peruſin. *de manut. coram bon. mem.* Merlin. *dec. 632. & in Oppiden. proceſſionum 18. May 1648. coram R. P. D. Veroſpio.*

Nec quidquam releuare viſum fuit id, quod dicebatur 8
vnionem regulariter præſumi factã, ſine præiudicio tertij: hoc enim intelligitur de alio prçiudicio reſultãte ex materia, & qualitate ipſius vnionis, non verò de eo, quod venit in neceſſariam conſequentiam, vt habetur in Extrauag. *de conceſ. preben.* Rebuſ. *in prax. tit. de erect. in Collegiatam ſub verſ. in hac erectione,* Oltrad. *conſ. 370. in fin.* Sarnen. *ſuper reg. de iur. quæſit. non tollen. q. 3.* Seraph. *dec. 144. num. 4.* Millin. *dec. 198.* Coccin. *dec. 500. n. 2.*

Conſtito igitur ex prædictis de bono iure Syluestrino- 9
rum DD. cenſuerunt eiſdem quoq; dandum eſſe mandatum de manutenendn in poſſeſſione præcedendi Ciſtercienſes, prout illos de annn 1662. in ſolemni proceſſione Rngationum ad præſcriptum vnionis cum Monachis Vallis Vmbrnſæ præceſſiſſe deponũt teſtes relati in Summar. qui actus licèt vnicus ſufficit pro manutentinne, per *text. & gloſ. in cap. conſultationibus de iurepatron.* Bart. *in l. 1. §. hoc interdicto ff. de interdict. actuque priuat.* Abb. *in cap. cum Eccleſiam num. 23. & 161. de cauſ. & poſſeſſ. & proprietat.* Menoch. *conſ. 126. n. 6.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 310. n. 16.* Rot. *dec. 229. num. 5. & dec. 258. n. 1.* poſt Modern. Peruſ. *de manuten.*

Non afficit quod hæc poſſeſſin non ſuffragetur ad acqui- 10
rendam manutentionem attenta proteſtatione facta à Monachis Ciſtercienſibus, contra quos voluit acquiri, quia cum ex ſupra firmatis Syluestrini neceſſariò debeant incedere cum Monachis Vallis Vmbroſæ, ex hoc enim dicitur conſtare de bonn iure etiam ad effectum vt debeant in poſſeſſione manuteneri ad tradita per Rot. *dec. 200. num. 1. & 6.* penes eundem Poſt. *de manuten.* vt fuit concluſum vtraque parte informante.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda Theologalis vbi non eſt conſtituta per primam præbendæ vacationem in Cathedrali cenſetur conſtituta.*
2 *Canonicus Theologus non præcedit alios Canonicos,*

titularis prouideatur, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 2. num. 36.* Barboſ. *dicta alleg. 56. num. 14.* vel aliàs poteſt Epiſcopus fructus applicare alicui perſonæ extra Capitulum, quæ ſuppleat onus legendi, vt cenſuit *Sac. Congr. Concil. in Camerinen. 8. Februar.* 1594. de qua Barboſ. *de canon. & digni. cap. 27. num. 59.*

18 Et ſi Clericus ſæcularis non reperiatur, qui ſit idoneus; fructus omnes illius præbendæ poſſunt ab Epiſcopo tradi Superiori alicuius Religionis, vt idoneum Religioſum exibeat, qui publicè Sac. Scripturam in Cathedrali doceat, ex decreto B. Pij V. & Gregor. XIII. de quibus Barboſ. *dicto cap. 27. num. 60. & dicta alleg. 56. num. 15.*

19 Et ne lectio Sac. Scripturæ inanis, & fruſtratoria reddatur, tenentur ad eam accedere Canonici, & cæteri presbyteri Eccleſiæ Cathedralis, vt cenſuit *Sac. Congreg. Concilij*
20 11. *Auguſti* 1618. & ad hoc poteſt eos cogere Epiſcopus, ſicut in caſu minus vrgenti eos compellere valet, ſub pœna pecuniaria, vt accedant ad Congregationem caſuum conſcientiæ, vt ex reſolutione eiuſdem *Sac. Congreg. 11. Iulij* 1620. tradit Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 27. num. 28. & 29.*

PRÆNESTINA FRVCTVVM DOTIS, & quarti Dotalis.

ARGVMENTVM.

MVlier ſecundò nubens abſque dotis conſtitione cenſetur ſecundo viro conſtituiſſe dotem primo viro conſtitutam: & ſi ſimpliciter nubat, an cenſeatur omnia bona ſua dare in dotem, & fructus dotis, & bonorum paraphernalium, & extradotalium, an, & quando ſpectent ad maritum luculenter demonſtratur.

SVMMARIVM.

1 *Dos eadem cenſetur conſtituta ſecundo viro, quæ reperitur primo conſtituta, ſi ſimpliciter ſecundum matrimonium fuerit contractum.*
2 *Mulier ſimpliciter nubendo cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem. Contrarium num. 6.*
Ampl. hanc 2. opinionem procedere licèt bona non excedant congruam menſuram dotis, & num. 9.
Ampl. vt neque præſumatur promiſſa dos congrua, & num. 10.
Ampl. etiam ſi mulier paſſa fuerit bona ſua à viro miniſtrari, & num. 11.
Lim. ſi probetur maritum publicè, & palàm dixiſſe poſſidere bona mulieris vti dotalia eadem ſciente, & patiente, & num. 13.
Lim. ſi mulier poſt contractum matrimonium permiſerit virum de omnibus ſuis bonis diſponere, & num. 15.
Lim. vt patientia ſupradicta vxoris operetur ſi mulier poſſit ſe obligare abſque præſentia proximiorum, & num. 16.
Lim. ſi vir ſit dignus tanta dote, & num. 17.
3 *Dos incerta conſtitui debet arbitrio boni viri.*
4 *Matrimonia ex generali conſuetudine non contrahuntur abſque dote.*
5 *Dos incerta declaranda pro modo facultatum, conditione, & dignitate perſonarum.*
7 *Mulier habet triplicem bonorum ſpeciem, dotalium, paraphernalium, & extradotalium.*
8 *Dotis conſtitutio tamquam quid facti probari debet.*
12 *Patientia non operatur conſenſum, niſi præcedat contractus.*
14 *Quartum dotale lucratur vir in bonis vxoris, quæ iure dotali poſſidere aſſerebat ſciente, & patiente vxore.*
18 *Dotis fructus vir qui ſuſtinet onera matrimonij facit ſuos, licèt eadem onera excedant.*
19 *Bona paraphernalia, & extra dotalia non gaudent priuilegio dotis.*
20 *Fructus bonorum paraphernalium ſpectant ad vxorem:*

21 *Lim. quoad conſumptos, quos vir non tenetur reſtituere.*
22 *Fructus bonorum paraphernalium poteſt vxor conuertere in vſus communes.*
23 *Dotis fructus ſoluto matrimonio ſunt diuidendi pro rata temporis, quo vir ſuſtinuit onera matrimonij inter virum, & heredes vxoris.*
24 *Ampl. ſiue matrimonium diſſoluatur diuortio, ſiue morte.*
25 *Ampl. ſiue à principio maritus receperit fundum plenum fructibus, ſiue non.*
26 *Lim. in dote putatiua, cuius fructus ſpectant ad vxorem quomodolibet matrimonium ſoluatur.*
27 *Lim. ſi maritus per totum annum vltimum ſuſtinuerit onera matrimonij, nam tunc facit omnes fructus ſuos, & num. 30.*
28 *Annus à quo tempore computetur.*
29 *Annus quoad acquiſitionem, & diuiſionem fructuum dotalium computatur à die contracti, ſeu ſuſtentationis onerum matrimonij.*
31 *Maritus ingrediens domum vxoris non facit fructus bonorum vxoris ſuos cum non ipſe, ſed vxor dicatur ſuſtinere onera matrimonij: contrarium, & verius, & num. 32.*
33 *Quartum dotale debetur viro mortua vxore liberis non extantibus, & vxori mortuo viro quoad vſumfructum liberis extantibus ex ſtatuto Vrbis.*
34 *Quarti dotalis pactum ſemper cenſetur appoſitum niſi expreſſe remittatur.*
35 *Quarti dotalis lucrum vt debeatur, debet conſtare de conſumatione matrimonij.*
36 *Statutum Vrbis in deciſorijs ſeruandum eſt à diſtrictualibus litigantibus extra Vrbem vbi non adeſt particulare ſtatutum.*
37 *Diſtrictum Vrbis comprehendit territorium cum Caſtris, Locisque alijs intra quadraginta milliaria.*
38 *Lim. in Caſtris intra 40. milliaria non ſoluentibus ſalſicaticum.*
39 *Statutum Vrbis vti Papale ligat etiam perſonas Eccleſiaſticas.*
40 *Statuti diſpoſitio ob non vſum, & contraria conſuetudine tollitur.*
Intel. ſi venerit caſus, & non fuerit ſeruata, ſecus ſi non euenerit caſus, ibidem.
41 *Statuti non vſus probatur etiam per actus extraiudiciales, nec exigit fuiſſe obtentum in contradictorio iudicio.*
42 *Conſuetudo per quam ſtatutum non fuit vſu receptum valet.*
Sententia contra ſtatutum non vſu receptum valet, & num. 42.
43 *Statutum de Lucro dotis eſt contra ius commune.*
44 *Ad ius naturale, & commune omnia de facili reuertuntur.*

DECISIO II.

CAtherina Dominici Intini defuncto Nicolao Paladino Coniuge, à quo hæres inſtituta fuerat, poſt aditam eiuſdem hæreditatem, & ſic poſt factam vltra eius dotem acquiſitionem multorum bonorum Paraphernalium, & extradotalium, conuolauit ad ſecundas nuptias, nulla tamen facta conſtitutione dotis: Io: Baptiſtam ſecundum virum in propriam domum introduxit, cum quo indiuiduam vitæ conſuetudinem vſque ad extremum vitæ ſpiritum retinuit, obijt vltimo loco præfata Catherina condito teſtamento, quo ſuam hæredem vniuerſalem Eccleſiam parochialem S. Nicolai Terræ Genazzani ſcripſit: prætendente igitur Io: Baptiſta omnia bona præſumendum eſſe in dotem data fuiſſe, & conſequenter fructus recollectos ex eiſdem bonis extantes, & adhuc non conſumptos non cedere hęreditati, ſed ſuos fuiſſe, vtpotè quia ſuſtinuerat onera matrimonij, & vlteriùs quartum dotale ad formam ſtatuti *Vrbis lib. 2. cap.* 131. hinc orta lite, & re coram me maturè diſcuſſa, cenſui huiuſmodi fructus Io: Baptiſtam feciſſe ſuos pro concurrente quantitate dotis

Digitized by Google

2.p.9.p.prin.ſeſſ.3.num.92. Fontanel. *de pact. nuptial. Clauſ. 6.glo.2.p.2.num.40.& ſeq. iunct.n.45.* Gratian. *diſcept.* 471. *n.5.* Martha *de ſucceſſ. legal.p.1.q.7.art.1.num.12. tom.1.* Viuian. *dec.4.num.4.*

24 Quod ſibi locum vindicat, ſiue matrimonium diſſoluatur diuortio iuxta multorum opinionem, ſiue morte cum vtroque caſu militet ratio ſuſtentationis onerum matrimonij. Fontanel. *de pact. nuptial. Clauſ.6.glo.2.p.2.num.43.*
25 *tom.2.* & ſiue à principio maritus receperit fundum plenum fructibus, ſiue non, ſcilicet tempore meſſis, vel vindemiæ, & collegit fructus, & eis collectis ſtatim ſoluatur matrimonium, nam nihilominus vir lucratur fructus pro rata
26 temporis, Fontanel. *dicta Clauſ.6.glo.2.p.2.num.45.* Et ſolùm in dote putatiua matrimonium quomodolibet ſoluatur fructus ſpectant ad vxorem, cum hoc caſu maritus non faciat fructus ſuos ratione onerum matrimonij, ſed ratione bonæ fidei, ac proindè ceſſare debet diſpoſitio *l. ſi diuortio ff. ſolut. matrim.* vt animaduertit Martha *de ſucceſſ. legal. p.1.q.7.art.1.num.12.* ad tradita per Mantic. *de tacit. & ambig. Comment.tit.30.lib.12.num.18.*

27 Quia cum huiuſmodi matrimonium contractum fuerit de menſe Nouembris 1652. & mulier obierit de menſe Decembr. 1666. & ſic tempore, quo annus erat abſolutus, & completus, quo vir ſuſtinuerat onera matrimonij, non intrat prætenſa diuiſio pro rata temporis, cum omnes fructus fecerit ſuos, nam licèt annus regulariter à Ianuario
28 ad Ianuarium computetur, vel à feſto S. Io. Baptiſtæ, ad aliũ ſequentis anni diem eiuſdem feſti, in caſu verò diuiſionis fructuum dotalium, annus computatur à die contracti
29 matrimonij, vel ſuſtentationis onerum eiuſdem, ita quod pro ea parte anni quo vir ſuſtinuit dicta onera, ſoluto matrimonio fructus lucretur, & diuidantur cum
30 hærede: ſed ſi ſuſtentatio onerum abſorbeat totum annum ceſſare debet dicta diuiſio, *per text. in l. diuortio*, vbi Iaſ. *num. 3.* & communiter DD. *& l. fructus ff. ſolut. matrim.* Fontanel. *de pact. nuptial. Clauſ.6.glo.2.p.2.num.4.tom. 2.* Monter. *deciſ. Aragon.17.num.1.*

31 Neque valet obeſſe, quòd vir ingrediens domum vxoris, cum non ab eo, ſed à muliere onera matrimonij ſuſtineantur, fructus dotales non faciat ſuos, cum in eo eſſet ratio ſuſtentationis onerum matrimonij ſupputandorum, Port. Imolen. *conſ.21.num.83.84. iunct. num.92.*

32 Quia quod etiam in caſu, quo vir ingrediatur domum vxoris faciat fructus ſuos, cum ipſe maritus, & non mulier ſit, qui domum gubernat, & regit, ac onera matrimonij ſuſtinet, & adhunc effectum mulier ſolet bona in dotem viro tradere, cum facultate ſuos faciendi fructus, & contrariam opinionem vix practicari poſſe, immò contrarium in caſu *conſ. Port. Imolen.* reſolutum fuiſſe, quoad lucrum dotis, quod viro ex ſtatuto defertur, teſtatur Fontanel. *de pact. nuptial. Clauſ.6.glo.2.p.2.num.38.& ſeq.tom.2.*

33 Quo verò ad quartum dotale licèt ex ſtatuto Vrbis *lib.11.c.131.* Maritus mortua vxore lucretur quartam partem dotis liberis non extantibus, & pariter vxor mortuo viro, quæ verò ſtantibus liberis lucratur quoad vſumfructum tantùm dictam quartam, pro qua cauere tenetur finito vſufructu reſtituere cui de iure: & vlteriùs, quod hu-
34 ius donationis propter nuptias, ſeù dotalis lucri pactum ſemper cenſeatur appoſitum, niſi expreſsè remiſſum fuerit, cuius ſtatuti diſpoſitio videtur ſibi locum vindicare in ca-
35 ſu noſtro non ſolum quia conſtat de conſumatione matrimonij Fenſon. *ad eundem ſtat. num. 6. circa fin.* Rot. in Romana *quarti dotalis 26. Nouembris 1633. coram Dunozet.*
36 Verùm etiam quia diſtrictuales litigantes extra Vrbem, debent ſeruare ſtatutum Vrbis in deciſorijs, ſi aliter per particularia locorum ſtatuta non diſponatur, vt in præſenti caſu Lucas Petus *in prax. for. Capitul. lib.1.c.6.num.11. verſ. & non ſolum, & verſ. hæc adeo vera ſunt.*

37 Et cum Terra Genazzani ſit intra quadraginta milliaria, vtique dicitur de diſtrictu, cum diſtrictum Vrbis Romę comprehendat territorium, cum Caſtris locisque alijs intra ſpatium quadraginta milliarium, vt declarat idem *Statutum Vrbis in cap. fin. in prin. lib.1.* & Fenſon. *ad eundem ſtat. in cap.7.num.11.& cap.197.num.66.* Seraph. *dec.1161.* Ca-
38 uale. *dec.616.num.2.* Quidquid ſit de Caſtris exiſtentibus intra dictum ſpatium non ſoluentibus ſalſocaticum, quę non eſſe ſubiecta dicto ſtatuto, dixit Rot. *dec.24.lib.3. coram Puteo, & dec.162.n.1.p.2.diuerſ.*

Quinimò cum dictum ſtatutum ſit Papale ligat etiam Eccleſias, perſonaſque Eccleſiaſticas, ac Collegia, & Conuentus Religioſorum. Fenſon. *ad Stat. Vrbis in c.149.num. 21.& in cap.150.n. ...* Seraph. *dec.1170. num.3.* Caualer. *dec.616.num.3.& 4.* Rot. *dec.379. ſub num.3.& dec.452.num. 1.p.1.diuerſ.* 39

His tamen minimè refragantibus ceſſat in caſu noſtro diſpoſitio huiuſmodi ſtatuti, tamquam ob eius non vſum, & contrariã conſuetudinẽ, hactenus introducta penitus ſublata, ex quo cum millies, & millies caſus acciderit, numquam fuit ſeruata: nam per talem non vſum dicitur derogatum ſtatuto, tamquam tunc habeat annexum, & implicitum actum contrarium ſtatuto, quod ſufficit ad huiuſmodi derogationem faciendam: ſecus verò ſi nihil fuerit factum contra legem, vel ſtatutum, vt quia caſus non acciderit, & ſic ſtatutum ad hoc, vt per contrarium vſum tollatur conſtare debet de effectu dicti contrarij vſus, vt tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 865. num.10.* Seraph. *dec.163.num.1.* 40

Nec probatio non vſus ſtatuti exigit talem non vſum fuiſſe obtentum in contradictorio iudicio, cum exuberet, vt talis conſuetudo inducatur per actus etiam extra iudiciales. Aym. *qui de communi de antiq. tempor. p.4. in prin. num.33. vſque ad 36.* cum alijs per Gratian. *diſcept.695. num.11.* 41

Conſuetudo autem per quam ſtatutum non fuit vſu receptum valet, vt illud non attendatur nec in foro poli, nec in foro fori, quamuis etiam eſſet per Papam confirmatum, ideò valet ſententia contra ſtatutum non vſu receptum, vtpotè quia omnes conſtitutiones, etiam per Papam confirmatæ cenſentur ſub iſta conditione latæ, quatenus recipiantur vtentium moribus. Surd. *conſ.59.num.9.lib.1.* cum alijs per Gratian. *diſcept.965.num.2.* 42

Quæ fulciuntur optima ratione, quia ſtatutum de lucro dotis eſt contra ius commune, ex cuius diſpoſitione dos tota ad dotantem reuertitur defuncta muliere dotata, *l. dos à patre C. ſolut. matrim.* Fenſon. *ad Stat. Vrbis cap.131.num.2. & ſeq.* ac proindè de facili omnia reuertuntur ad ius ſuum naturale, ſeù commune, ob non vſum ſtatuti, contrariamque conſuetudinem, 43

SVMMARIVM.

1 *Mulier cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem, ſi expreſsè declarauerit.*
2 *Dotis conſtitutio probatur vxoris confeſſione.*
3 *Amplia, vt dos in omnibus bonis conſtituta cenſeatur ſi in capitulis matrimonialibus fuerit appoſitum verbum omnia bona, licèt poſtea in inſtrumento dotali fuerit dictum bona ſine verbo omnia.*
4 *Ampl. ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, vt vbi non ſit facta conſtitutio dotis cenſeatur mulierem dediſſe omnia bona in dotem.*
5 *Lim. ſi ſpecialiter dos à Patre relicta fuerit.*
6 *Lim. ſi mulier habuiſſet alium virum cum certa dotis conſtitutione, quæ cenſetur repetita in ſecundo matrimonio, & an etiam augmentum dotis cenſeatur datum in dotem, & num.7.*
8 *Sublim. ſi extant liberi ex primo matrimonio.*
9 *Sublim. ſi ex coniecturis appareat mulierem voluiſſe dare omnia bona ſua in dotem.*
10 *Lim. in muliere minori, quæ non cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem, ſicut nec poteſt expreſsè.*
11 *Sublim. ſi mulier minor haberet tantum mobilia, quæ ſeruando ſeruari nequeant.*
12 *Sublim. ſi effecta maior non contradixerit, ſed paſſa fuerit virum poſſidere.*
13 *Minor maior effectus ſi per ſpatium multorum annorum non reclamauerit cenſetur approbare ſuam obligationem.*
14 *Intel. ſi minor ſciuerit ſuam obligationem ſecus ſi ignorauerit.*
15 *Lim. vt non procedat in contractu qui dolo factus à ſtatuto præſumatur, ſiue dolus ſit verus, ſiue præſumptus ob non ſeruatas ſtatuti ſolemnitates n.16.& 19.& 20.*
Amp. præcipuè de iur. canon. & in terris Eccleſiæ, & n.22.
17 *Appellatione doli venit tam verus, quàm præſumptus.*

Digitized by Google

18 *Doſus præſumptus æquiparatur vero.*

22 *Mulier effecta maior, ſi poſt quinquennium non contradixerit, ſed permiſerit omnia ſua bona poſſideri à viro, non cenſetur ratificaſſe dotis conſtitutionem in omnibus ſuis bonis ſtante ſtatuto dolum præſumente in contractibus abſque ſolemnitatibus. Secus ſi expreſsè ratificauerit, & num. 23.*

24 *Mulier minor ſi primo viro ſeruatis ſolemnitatibus ſua bona tradidit validè eadem bona ipſis non ſeruatis tradere poteſt ſecundo viro.*

25 *Ampl. vt procedat etiam in Muliere maiori ſi primo viro cum ſolemnitatibus dotem conſtituerit.*

26 *Mulier maior non ſeruatis ſtatuti ſolemnitatibus non cenſetur dediſſe omnia ſua bona in dotem: contra & num. 27.*

Mulier ſimpliciter nubens, an cenſeatur omnia bona ſua dediſse in dotem.

ADNOTATIO I.

1 OMnia bona cenſentur data in dotem ſi mulier expreſsè inſtrumento matrimoniali declarauit, ſe omnia bona ſua in dotem viro ſuo tradere, præcipuè interueniente traditione, vt tradit Guid. Pap. *dec. 499. n. 2. & 3.* Rol. à Vall. *de lucro dot. quæſt. 72.* Maſcard. *de probat. concl. 576. num. 1. tom. 1.*

2 Vel dotis conſtitutio legitimè probatur ex vxoris confeſſione, Socin. *iun. conſ. 8. num. 19.* Rol. à Valle *de lucro dot. quæſt. 74. num.* 12. relat. per Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 99. num. 19. p. 2.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 6. num. 83.*

3 Ampl. vt dos in omnibus bonis conſtituta cenſeatur ſi in capitulis matrimonialibus fiat mentio omnium prætenſionum, cum verbo vniuerſali omnia, & in inſtrumento dotali relicto verbo omnia fiat tantum mentio de bonis, Burat. *dec. 254. num. 7.*

4 Ampl. ſi adeſſet ſtatutum, vel conſuetudo, quod etiam nulla facta conſtitutione dotis vxor intelligatur omnia bona ſua dediſſe in dotem, & hoc caſu vir lucrabitur partem dotis, etiam nulla facta conſtitutione. Rol. à Valle *de Lucro dot. quæſt. 72. in fin.* & ex Bart. Alex, Curt. iun. tradit. Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 99. num.* 23. Menoch. *lib. 3. præſumpt. 6. num. 77.*

5 Lim. Quando vxori eſt relicta dos à Patre, vel alia diſpoſitione etiam imperfecta, nam tunc ſimpliciter nubendo, cenſetur conſtituere viro dotem ſibi relictam, & ſic præmoriente vxore in matrimonio, vir lucrabitur partem ſtatutariam, Socin. *iun. conſ. 9. num.* 14. *& 45. & ſeq. lib. 2.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 99. num.* 14. Menoch, *lib. 3. præſumpt. 6. num. 92.* vbi multò magis ſi mulier actiones ceſſerit ſponſo, vt petere, & conſequi poſſit relictum, & *num.* 94. vbi etiam ſi nihil à ſponſa fuerit viro promiſſum, nihilominus ab eodem compelli poteſt ad agendum pro conſecutione relicti, contra Bero, *conſ. 49. num. 58. verſ. quartus caſus,*

6 Lim. ſi mulier habuiſset alium virum cum certæ dotis aſſignatione, nam tunc cenſetur conuolare ad ſecunda vota cum eadem dote, vt ſupra probauimus: ſed ſi mulier habuiſſet plures viros cum diuerſæ quantitatis dotis conſtitutione, attendenda eſt vltima dos etiam ad effectum ſuperlucrandi quartum dotale, Caſtren. *in l. in inſulam §. vltim. verſ. ſed quid ſi, & in l. penultim. §. ſi vxor ff. ſolut. matrim.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 6. num. 37. tom. 1.* Bald. *Nouel. in tract. de dot. p. 6. priuil. 71.* Rol. à Valle *in tract. de lucro dotis q. 78.* Phanuc. *tract. eod. glo.* 10. *num.* 33. Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 99. num. 16. & 17.*

7 Augmentum verò dotis cenſetur etiam datum ſecundo viro, ſecus autem ſi agatur de eo augmento quod fit per maritum, quia illud tamquam donatio propter nuptias non venit appellatione dotis, latè Surd. *conſ.* 197. Gratian. *diſcept. 143. n. 27.*

8 Sublim. non habere locum vbi agitur de materia, *l. hac edictali C. de ſecundis nuptijs,* ſcilicet quando ex primo matrimonio extant liberi, cum hoc caſu requiratur vera probatio dotis traditionis, cum non præſumatur omnia bona fuiſſe in dotem data, quæ primo viro data fuerunt in præiudicium filiorum primi matrimonij, ſed ſolum, vt ſecundus vir tantum habeat, quantum vnus filiorum primi matrimonij, Alex. *conſ. 144. num. 3. lib. 5.* Ruin, *conſ. 551. num. 1. lib. 5.* Bart. *in quæſt. 7. mulier habens magnum patrimonium col. 2. verſ. ſecundo caſu,* Phanuc. *in comment. de lucro dot. glo. 10. num. 33. verſ. item intellige,* Menoch, *lib. 3. præſumpt. 6. num. 32. & plurib. ſeq.* Papien. *in form. libel. quo vxor. agit. ad dot. & vſumfruct. glo. dicto D. Margarita num. 6.* Gratian. *diſcept. 463. num. 5. & 6. tom. 3.* Rot. *dec. 273. num. 10. coram Gregor. XV. dec. 121. num. 3. p. 1. recen.*

Sublim. has omnes limitationes, ſi ex coniecturis colligatur mulierem dare voluiſſe omnia ſua bona dotis nomine, vt latè comprobat Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 6. à num. 66. vſque ad 72.* vbi plures coniecturas, & præſumptiones colligit, 9

Lim. in muliere minore, numquam nupta, quæ non præſumitur dediſſe omnia ſua bona in dotem, prout nec expreſsè poteſt dare abſque decreto Iudicis, & cauſæ cognitione, iuxta *text. in l. ſi ex cauſa §. in dotis ff. de minor. l. Titia ff. de iur. dot. l. lex, quæ tutores in prin. & §. 1. C. de adminiſt. tutor.* & conſequenter multò minus tacitè. Bart. *in l. ſi conſtante in prin. num. 79. ff. ſolut. matrim.* ibique Iaſ. *num.* 229. Bero. *conſ. 40. num. 58. in fin. lib. 1.* Ruin. *conſ. 61. num. 2. lib. 3.* Phanuc. *in comment. de lucro dot. in glo. 10. num.* 33. Montecent. *in comment. ad ſtat. Bonon. lib. 4. rub. de dotib. reſtit. in gloſ. mulieris,* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 6. num. 1.* 10

Sublim. ſi mulier minor haberet tantum bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, nam ea in dotem dediſſe præſumitur, & ratio eſt, quia huiuſmodi bona alienari poſſunt abſque decreto Iudicis à minore, Neguſ. *in tract. de pignor. in 2. p. in 4. memb. num.* 74. Rol. à Valle *in tract. de lucro dot. q. 45. num. 6.* Phanuc. *tract. eod. in glo.* 10. *n.* 23. Menoch. *lib. 3. præſumpt. 6. n. 5. & 6.* 11

Sublim. 2. ſi mulier effecta maior poſt quinquennium non contradixerit, ſed acquieuerit, permittendo virum poſſidere bona ſua vti dotalia, concurrentibus vlterius alijs coniecturis, quibus colligatur mulierem vſque de tempore nuptiarum voluiſſe tradere omnia ſua bona in dotem, nam tunc ex curſu temporis cenſetur ratificaſſe dotis conſtitutionem, Phanuc. *loc. cit. n. 45. verſ. circa quod,* Menoch. *dict. præſumpt. 6. n. 4.* 12

Generalis enim regula eſt, quòd minor maior effectus ſi per ſpatium plurimorum annorum non reclamet petendo reſtitutionem in integrum cenſetur approbaſſe, & ratificaſse eius obligationem *l. fin. C. ſi maior effect. alien.* Menoch. *conſ. 242. n. 32.* Gabr. *conſ. 13. num. 13. & ſeq. & num. 22.* Natta *conſ. 503. num. 14. lib. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 6. n. 65.* Cenc. *de cenſib. p. 1. c. 2. q. 1. art. 2. n. 23.* Rot. *dec. 260. num. 13. & dec. 473. num. 17. coram Gregor. XV. dec. 214. num. 7. dec. 124. num. 7.* poſt Pacif. de Saluian. *interdict. dec. 81. num. 7. p. 6. dec. 306. num. 53. p. 7. recen. & in B. nomen. indemnitatis 30. Ianuar. 1651. coram R. P. D. Albergato §. & omnis ceſſare viſa eſt.* 13

Intel. procedere quando minor maior effectus ſciuiſſet id, quod ſuam læſionem, & præiudicium continebat, quia tunc omnia cognoſcens per longum ſilentium cenſetur approbare, & ratihabitione actum confirmare, ſecus verò ſi ignorabat, etenim dicta, *l. fin. C. ſi maior. alien. effect.* fũdatur in præſumpta tacita ratificatione, ac proindè non habet locum niſi data, & probata ſcientia cum omnibus qualitatibus, & defectibus contractus, Natta *conſ. 162. num. 3. & ſeq.* Surd. *conſ. 49. n. 29.* Gabr. *conſ. 62. n. 27. & 28. vol. 2.* Gratian. *diſcept. 513. n. 11. & 30.* Rot. *dec. 260. n. 15. coram Greg. XV. dec. 114. n. 7.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 202. n. 14. p. 2. diuerſ.* 14

Intel. 2. vt diſpoſitio *l. fin. C. ſi maior effect. alien,* non procedat in contractu ſiue tacito, ſiue expreſſo in quo præſumitur à ſtatuto dolus Cenc. *de cenſ. p. 1. c. 2. q. 1. art. 2. n. 26. ſeu q. in vltim. impreſ. add. ad Gregor. XV. dec. 260. n.* 23. Gratian. *diſcept. 513. num. 12. & 13.* Rot. *dec. 473. num. 17. vbi add. num. 24.* coram Greg. XV. *dec.* 410. coram Burat. *dec. 444. num. 13. dec. 646. num. 14. & 16.* coram Merlin. *dec. 224. num. 7.* poſt Pacif. de Saluian. *interdict. dec. 54. num. 3. p. 1. recen.* 15

Siue dolus ſit verus, ſiue præſumptus ab ipſo ſtatuto ob non ſeruatas ſolemnitates ab eo requiſitas, cum etiam dolus præſumptus ſufficiat ad excludendam ratificationem inductam à *l. fin. C. ſi maior. effect. alien.* vtpotè, quia appellatione, doli veniat tam verus, quàm præſumptus, *l. ſemper in generalibus ff. de reg. iur.* & dolus præſumptus æquiparatur 16

vero

Digitized by Google

vero *l. ſi quis cum aliter* , *& ibi DD. ff. de verb. oblig.* ita
Surd. *conſ.49. num.43. lib.1.* Gratian. *diſcept. 513. num.12.*
& 13. Galganet. *ad Stat. Vrbis gloſ.154. verſ. cenſetur doloſè*,
Mar. Antonin. *var. reſol. lib.2. reſol.3. num.20.* Merlin. *dec.*
444. num.13. & dec.646. num.14. & 16. Burat. *deciſ. 410. n.*
10. Quidquid dicat Menoch. *de recuperand. poſſeſ. remed.*
19 *15. num.178.* vbi tenet ſolum dolum verum excludere rati-
ficationem, non autem dolum præſumptum. Ac proin-
20 de non ſeruatis ſtatuti ſolemnitatibus, ea curſu temporis,
& ob superuenientiam maioris ætatis non probata ſcientia
nullitatis, ratificatio contractus nulliter celebrati non
inducitur, Malueſ. *conſ.86. num.17.* Gregor. XV. *dec.473.*
num.20. Merlin. *deciſ.646. num.8.*
21 Præcipuè de iure Canonico, & ſic in terris Eccleſiæ,
vbi ius Pontificium, & Canonicum ſeruatur, ob dolum,
& malam fidem contrahentum cum minore, ob cuius
ætatem, & deficientiam plenitudinis intellectus, & ple-
ni iudicij ius peculiariter adſiſtit, Ruin. *conſ.41. num.51. lib.*
1. Natta *conſ.295. ante fin. verſ. non omitto num.3.* cum
alijs per Gratian. *diſcept.513. num. 4.* Merlin. *dec. 646.*
num. 19.
22 Ex quibus ſequitur, quòd attenta diſpoſitione ſtatuti in
huiuſmodi contractibus præſumentis dolum non induca-
tur ratificatio conſtitutionis dotis omnium ſuorum bono-
rum, ex acquieſcentia, ſeu permiſſione mulieris bona
ſua poſſideri à ſuo viro, ſi effecta maior poſt quinquen-
nium non contradixerit, ſecus verò ſi expreſsè ratificaue-
23 rit, iuxta illorum ſententiam, quòd mulier maior ex cau-
ſa dotis poſſit validè ſe obligare, nam licèt obligatio mino-
ris per ſtatutum annullata ex ſuperuenientia maioris æta-
tis non conualeſcat ex tractu temporis, ex conſenſu ta-
men expreſſo benè conualidatur, dummodò non ex ver-
bis generalibus, ſed ſpecialibus conſenſus eliciatur, quia
eſſet abſurdum quòd minor volens non poſſit ratificare
actum, quem de nouo facere poteſt, Dec. *conſ.367. num.4.*
Pariſ. *conſ.49. num. 20. & 61. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 523.*
num. 26. Surd. *dec. 70. num. 22. circa med. iuncta num. 27.*
Seraph. *dec.1350. num.5.*
24 Sublim.3. decimam limitationem ſi mulier minor omnia
ſua bona tradiderit primo viro cum Iudicis decreto, alijſ-
que adhibitis ſtatutarijs ſolemnitatibus, eoque defuncto
nubat ſecundo nulla adhibita ſolemnitate, validè ſecundo
viro eamdem dotem dediſſe videtur, cùm ſatis ſit ſemel à
principio in forma valida conſtitutam fuiſſe, latè Menoch.
25 *lib. 3. præſumpt. 6. à num.8. vſque ad 13. & num. 24.* vbi hoc
etiam ſubdit procedere in muliere maiori ſecundo nubente
ſi ſemel primo viro adhibitis ſolemnitatibus in forma valida
dotem conſtituiſſet, *& num. 27. vſque ad 31.*
26 Immò quòd etiam mulier maior non cenſeatur dediſſe
omnia bona ſua in dotem ſtante ſtatuto prohibente mulie-
rem obligari, dum contrahit abſque ſolemnitatibus, quibus
non adhibitis ſicuti non poterat expreſsè ſe obligare, mul-
tò minus tacitè, Corn. *conſ.254. num. 4.* Phanuc. *in com-*
ment. de lucro dot. in gloſ.10. num.18. & num.23. verſ. damna-
tur, Monterent. *in comment. ad ſtat. Bonon. lib.4. rub. de dot.*
reſtituen. §. præterea omnia gloſ. mulieris, cum alijs per Me-
noch. *lib.3. præſumpt.6. num.26. & 28.*
27 Contrarium quòd etiam mulier nubendo poſſit, ſeu cen-
ſeatur omnia bona dediſſe in dotem licèt non fuerint adhi-
bitæ ſolemnitates ſtatutariæ, cùm huiuſmodi ſtatutum
habeat locum in contractu dotis, vtpotè quia mulier,
conſtituendo dotem facit ſibi actum vtile, vt benè à viro
tractari debeat, & onera matrimonij ſuſtentare va-
leat, Menoch. *lib.3. præſumpt.6. num. 14. in fin. 15. & 17.*
qui alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Mulier ex cauſa dotis poteſt ſe obligare ſine ſolemnitati-*
bus. Contrar. num.4. & num.17.

2 *Mulier minor ſe obligando cauſa dotis non iuuatur bene-*
ficio S.C. Velleiani, licèt interceſſerit pro viro, &
dotanda filia.

3 *Et obligatur ſiue ex voluntate, ſiue ex neceſſitate*
promittat.

5 *Sed ſi ſit minor, neque cauſa dotis poteſt ſe obligare abſ-*
que ſolemnitatibus ſtatutarijs.

6 *Lim. ſi non teneatur ad conſtituendam dotem, ſecus ſi*
tenetur num.7. Intel. vt num. 9. & num. 14.

8 *In conſtitutione dotis voluntaria tenetur obſeruare ſo-*
lemnitates ſtatuti.

9 *In mobilibus poteſt conſtituere dotem etiam ſine ſtatuti*
ſolemnitatibus licèt ſit minor: ſecus in ſtabilibus num.
10. & num.20.

11 *In ſubſidium tenetur dotare filiam ſi ſit diues, & num.12.*

13 *Vir poteſt ſe pro dote obligare abſque ſolemnitatibus, ita*
pro eius augmento Limit. vt num.14.

15 *Minor reſtituitur ſi exceſſiuè dotem conſtituerit, ſiue ne-*
ceſſariè, ſiue voluntariè, & num.16.

17 *Dos eſt priuilegiata quoad contractus maiorum, non au-*
tem minorum.

18 *Mulier minor validè ſe obligare poteſt pro conſtituenda*
dote ſorori. Contrar. & num.19.

21 *Minor etiam in ſtabilibus poteſt conſtituere dotem viro*
digno. Contrar. & num.22.

23 *Maritus minor recipiendo dotem poteſt abſque ſolemni-*
tatibus ſe obligare pro eius reſtitutione.

24 *Non tamen poteſt ſe obligare pro conſtitutione dotis,*
licèt à Patre in teſtamento relicta, num.26. Contrar.
num.27.

25 *Heres promittens ſoluere debitum hæreditarium amittit*
beneficium legis, & inuentarij.

28 *Minoris bona, an poſſint ſine ſolemnitatibus alienari pro*
debito paterno.

29 *Dos à ſtatuto conſtituta non indiget ſolemnitatibus*
ſtatuti.

30 *Contractus cauſa dotis tempore nuptiarum ad fauorem*
mulieris ſuſtinetur abſque ſolemnitatibus, ſecus poſt
contractum matrimonium.

Mulier ex cauſa dotis, an poſſit ſe obligare abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs.

ADNOTATIO II.

MVlier poteſt ſe obligare pro conſtituenda dote abſque 1
ſolemnitatibus ſtatutarijs, cùm dicatur ſe obliga-
re ex cauſa neceſſaria, quæ ſub ſtatuti diſpoſitione non
comprehenditur. Soccin. ſen. *conſ.46. num.25. lib.4.* Natta
conſ.52. num.15. & 16. lib.1. Menoch. *conſ.242. num.6.* vbi
de communi, & recept. Ruin. *conſ.138. num.5. & conſ.149.*
num.4. lib.1. Riminald. *ſen. conſ. 597. num. 5. lib. 3.* Bald.
Nouel. de dote p.6. priuil.48. num.1. Baptiſt. de S.Blaſ. *de pri-*
uil. dot. priuil.352. num.52. Mareſcot. *var. reſol. lib.1. c.42.*
num.9. Tiraquel. *de leg. connub. gloſ.8. num.3.* Gratian. *di-*
ſcept. forenſ. c.233. num.44. Pacif. de Saluian. *interdict. in-*
ſpect.3. c.2. num.138. & num.140. vbi quod ab hac ſententia
non ſit recedendum Rot. poſt eumdem *dec.111. num.1. dec.*
112. num.1. dec.113. num.2. & dec.289. num.27. & ſequen. in
recen. dec.490. num.4. p.4. dec.168. num.7. p.7. recen. Capura-
quen. *dec.199. p.3.* Put. *dec.105. lib.1. dec.160. num.4. & 5.*
lib.3. & in præciſis terminis Statuti Vrbis, *Coccin. dec.433.*
num.1. Burat. *dec.924. num.10.*
Et mulier minor ſe obligando cauſa conſtituendæ dotis 2
non iuuatur beneficio *S.C. Velleiani l. ſi dotare l. fi. C. ad Vel-*
leian. Gomez. *ad l. Tauri 50. num.26.* Paul. de Rub. *in ad-*
dit. ad dec.460. num.48. p.4. tom.2. recen. Quamuis vxor in-
terceſſerit pro viro pro dote promiſſa communi filiæ, cùm
etiam iſto caſu non ſuffragetur mulieri beneficium Vellea-
ni ratione ſpecialis priuilegij doti de iure competen. Bald.
Nouel. in tract. de dot. in 6. p. in 3. ſpecial. in fin. & in ſpecial.
212. & ita firmaſſe Rot. teſtatur Apoſtilla *ad dec.160.* co-
ram Puteo *lib. 3.* Rot. *dec. 111. num. 1.* poſt Pacif. de
Saluian.
Contrarium quòd etiam requirantur ſolemnitates in 3
obligatione mulieris cauſa dotis tenuerunt Nugn. *de pi-*
gnor. in 1. memb.8. p. num.27. Ripa *in l.1. num.14. ff. ſolut. ma-*
trim. Cagnol. *in l.1. num.22. ff. de reg. iur.* Gabr. *conſ.20.*
num.41. & 42. lib.2. Dec. *conſ. 5. num. 3.* Riminald. ſen.
conſ.447. num.16. Surd. *conſ.191. num.22. & deciſ.287. num.*
18. & 19. Tiraq. *de retract. lignag. §.1. gloſ. 14. num. 96. &*
105. & de retract. conſan. §.1. num.96. Mantic. *de tacit. &*
ambig. conuent. lib.12. tit.20. num.32. & 34. Barboſ. *in lib. 1.*
§.4. num.129. ff. ſolut. matrim. Simoncel. *de decret. minor. lib.*

3. *tit.*

Digitized by Google

3. tit. 8. *num.* 98. Gratian. *diſcept.* 367. *num.* 1. *& per tot.* Rot. *dec.* 385. *num.* 7. *p.* 2. *recen.* Et quod ſtatutum requirens conſenſum propinquorum habeat locum etiam in conſtitutione dotis ſuadetur optima ratione, quia non vtile, ſed damnoſum mulieri reputatur conſtituere dotem viro, ex quo alienare dicitur, dum in eum transfert dominium; quæ translatio dominij inconſultè facta abſque interuentu proximiorum, & Iudicis decreto manifeſtè mulieris læſionem, & damnum demonſtrat, *per text. in l. dote ancillam C. de rei vindic.* Corn. *conſ.* 282. *num.* 11. *verſ. ſimiliter fragile lib.* 1. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 6. *n.* 26. *&* 28.

5 Quæ ſine dubio procedunt in muliere minori, quæ debet ſeruare ſolemnitates ſtatutarias in conſtitutione dotis, ad quarum obſeruantiam præcipuè coarctari videtur, ex quo duplex concurrat prohibitio ſcilicet iuris communis prohibentis ſe obligare non poſſe, & ſtatuti, ita vt concurrente inhabilitatione de iure communi, & municipali, comprehendatur etiam caſus ſpecialis, qui non comprehenderetur in ſimplici prohibitione Gabr. *conſ.* 20. *num.* 41. *&* 42. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 195. *num.* 6. *lib.* 1. Picus *ad ſtat. c.* 151. *gloſ.* 7. *num.* 259. Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 148. & poſt eumdem Rot. *dec.* 289. *num.* 28. *& in recen. dec.* 177. *num.* 11. *p.* 1.

6 Obſeruandum tamen eſt circa ſupradictam concluſionem, quòd aut mulier minor ad ſui fauorem conſtituit dotem, vel ad filiæ fauorem, quam dotare tenebatur, & tunc cùm ſe obligauerit ex cauſa neceſſaria, vtique ſine ſolemnitatibus ſe obligare poteſt, iuxta opinionem Salycet. *in l. fin. in* 4. *notab. C. de iur. dot.* Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 143. vbi quod hæc opinio ſecuta fuerit à Rot. *in Bononien. cenſus coram Marco Montio poſt eumdem dec.* 289. *num.* 28. *&* 40.

7 Aut ſe obligauit pro dote, quam dare non tenebatur, & cum hoc caſu conſtitutio dotis, tendat directè in eius præiudicium, & damnum, ſubſiſtere nequit non ſeruatis ſtatutarijs ſolemnitatibus, ex quo dos non ita ſicut in primo caſu reperiatur ſpecialiter priuilegiata, iuxta opinionem Decij *in conſ.* 5. *num.* 3. Soccin. ſen. *conſ.* 80. *ſub num.* 26. *lib.* 4. Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 144. *vbi* hanc opinionem ſecutam fuiſſe à Rot. *in Anconitana dotis coram Card. Lancellotto poſt eumdem dec.* 144. *num.* 1.
8 *&* 2. Et quando obligatio dotis ſit voluntaria, quòd mulier minor teneatur obſeruare ſolemnitates ſtatutarias, dixit Rot. *dec.* 241. *num.* 11. 14. *&* 17. *p.* 7. *recen.*

9 Cuius diſtinctionis primum membrum videtur ſibi locum forſan vindicare poſſe, ſi conſtitutio dotis ad ſui fauorem facta conſiſtat in bonis mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſint à minore abſque Iudicis decreto, vt tradunt DD. relati per Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 6. *num.* 5.
10 *&* 6. & diximus ſupra *num*... Secus verò ſi conſtitutio dotis conſiſtat in ſtabilibus, quo caſu abſque decreto Iudicis mulierem minorem neque ad ſui fauorem dotem conſtituere poſſe, dixit Rot. *dec.* 588. *num.* 3. *p.* 1. *diuerſ. per text. in l. lex quæ tutores C. de admin. tutor.* Rol. *de lucro dot. q.* 45. *num.* 2.

11 Obſerua 2. quòd aut eſt diues, vel pauper: ſi diues cùm cogi poſſit in ſubſidium ad filiam dotandam vtique eius obligatio huiuſmodi de cauſa ſuſtinetur dummodò non remaneat penitus indotata. Picus *ad ſtat. Vrbis in c.* 151. *lib.* 1. *in gloſ.* 7. *num.* 237. *&* 239. Pacif. de Saluian. *inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 145. *& ſeq.* vbi Rot. *dec. allegat. & num.* 147. ſubdit, quòd ſufficiat hoc caſu mulieri remanere maiorem partem dotis, vt etiam comprobat Theſaur. *dec.* 223. *num.* 9. *&* 13. *propè fin.* Rot. *dec.* 111. *num.* 1. 2. *&* 3. poſt eumdem Pacif. de Saluian. vbi hoc procedere licèt mulier obligando ſe pro dote, in effectu fideiuberet pro viro, ad quem ſpectat onus alendi filiam.

Aut mulier eſt pauper, & inops, & tunc cùm non poſ-
12 ſit cogi ad filiam dotandam, quatenus ſe pro dotis conſtitutione obligauerit, talis obligatio non ſuſtinetur, & redditur nullius roboris, & momenti, Picus *ad ſtat. Vrbis lib.* 1. *in* 151. *in gloſ.* 7. *num.* 337. *&* 239. Pacif. de Saluian. *inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 145.

13 Obſerua 3. quòd mulier quando abſque ſtatutarijs ſolemnitatibus validè ſe obligare poteſt, cauſa dotis, validè etiam eiſdem non ſeruatis poterit ſe obligare pro dotis augmento, Gabr. *conſ.* 10. *num.* 6. *lib.* 1. Coccin. *dec.* 433. *num.* 8.

Lim. 4. quando augmentum fieret à perſona, quæ 14
non tenetur dotare, & prohibetur donare, cùm tunc augmentum dotis præſumatur factum ad defraudandum ſtatutum, præcipuè ſi mulier huiuſmodi augmentum fecerit poſt contractum matrimonium, Coccin. *dicta dec.* 433. *num.* 3. & animaduertit Gabr. *dicto conſ.* 10. *num.* 6.

Obſerua 4. quòd mulieri minori datur reſtitutio in in- 15
tegrum, ſi dederit maiorem dotem, quàm exigat ipſius patrimonium, aut viri qualitas, & conditio, *l. ſi ex cauſa §. in dotis ff. de minor.* cum alijs per Gratian. *diſcept.* 367. *num.* 10.

Quæ concluſio procedit, ſiue mulier neceſſariò, ſiue 16
voluntariè dotauerit, latè Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.* 460. *num.* 128. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.* Rot. *dec.* 241. *num.* 12. *vſque ad* 18. *p.* 7. *recen.*

Obſerua 5. quòd dotis cauſa eſt ſpecialiter priuilegiata 17
quoad contractus maiorum, *l. promittendo de iur. dot. l. fin. C. ad Velleian.* non autem minorum, ac proinde ſtatuta generalia prohibentia contractus ſine certis ſolemnitatibus non comprehendunt cauſam dotis, ſecus verò ſi ſtatuta loquantur de minoribus, cùm reſpectu minorum dos non ſit ſpecialiter priuilegiata: & conſequenter mulier maior poteſt ſe cauſa dotis abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs validè obligare ſecus; verò mulier minor, & hanc opinionem Rot. ſemper amplexam fuiſſe in terminis ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 151. dixit eadem Rot. *dec.* 264. *num.* 2. *&* 3. *& per tot. p.* 4. *diuerſ.* quæ eſt etiam *dec.* 113. *poſt* Pacif. de Saluian. *& dec.* 160. *num.* 5. *& per tot. coram Puteo dec.* 199. *coram Caputaquen. dec.* 177. *num.* 11. *p.* 1. *recen.* latè comprobat Gabr. *conſ.* 20. *per tot. & ſignanter num.* 40. *& ſequen. lib* 2. *contra conſ.* Menoch. 242. *num.* 6. *lib.* 3. Neguſ. *tract. de pignor. in p. memb.* 8. *p. principalis num.* 25.

Sed quòd etiam minor poſſit validè ſe obligare ſine ſo- 18
lemnitatibus pro conſtituenda dote ſorori, quam dotare tenetur, dummodo dos non ſit exceſſiua, ſed iuxta quantitatem, quam aliæ ſorores habuerunt, Rot. *dec.* 182. *num.* 1. *&* 2. poſt Pacif. de Saluian.

Contrarium quòd minor nec ſororem dotare poteſt ſine 19
decreto, & alijs ſolemnitatibus, & cùm in hoc dos non ſit priuilegiata obligatio pro ea facta comprehenditur ſub conſtitutione Marchiæ, Lamberteng. *de contract. mulier. gloſ.* 81. *num.* 9. Rot. *dec.* 385. *num.* 7. *p.* 2. *diuerſ.*

Obſerua 6. quòd valeat conſtitutio dotis ſine ſolemni- 20
tatibus, & decreto per minorem facta in rebus, quæ ſeruando ſeruari nequeunt non obſtante ſtatuto, & diſpoſitione iuris communis, ſecus in immobilibus, & in pecunijs loco immobilium ſubrogatis, & de quibus aut extat cenſus, aut ſeruari poſſunt, aut dantur ad fœnus exercendum, aut ad cambia ponuntur, aut pro tuitione familiæ, & matrimonij ſuſtentatione conſeruantur, Rol. *de lucro dot. q.* 45. *in fin.* Natta *conſ.* 496. *num.* 14. Neguſ. *de pignor. in* 4. *memb.* 2. *p. num.* 75. cum alijs per Gratian. *diſcept.* 367. *num.* 26. *tom.* 2.

Lim. quòd minor etiam ſine decreto poſſit conſtituere 21
dotem in rebus immobilibus ſi nupſerit pari, coetaneo, & benemerito, quia nobilitas, & ſcientia ſupplent multa, maximè ſi matrimonium fuiſſet laudatum à propinquis, & cum eorum conſilio contractum, Caſtr. *in l.* 1. *num.* 4. *C. ſi aduerſ. dot.* Bald. *conſ.* 199. *num.* 5. *ante fin. verſ. ſed iſta interpretatio.*

Sed ijs non obſtantibus quòd non ſit recedendum à pri- 22
ma concluſione, & quòd ſemper requiratur decretum Iudicis ad hoc, vt dicta conſtitutio dotis facta in rebus immobilibus ſuſtineatur, declarat idem Bald. *in l. nulla* 4. *num.* 5. *C. de iur. dot.* vbi quòd minor poteſt dare totam Patris hæreditatem amplam in dotem interueniente tamen decreto, & dummodò vir ſit dignus tanta dote cùm ſine dicto decreto non valeat dicta conſtitutio dotis, nec eius augmentum vtpotè quia cùm talis conſtitutio non ſit legalis, & neceſſaria, ſed voluntaria ad Iudicem pertineat mediante cauſæ cognitione animaduertere, an vir ſit dignus tanta dote, & ſuppetant facultates, Gratian. *diſcept.* 367. *num.* 35. *& ſeq.*

Lim. in marito recipiente dotem, qui licèt ſit minor 23
poteſt tamen obligare omnia bona ſua pro reſtitutione dotis, ex quo recepit, & ex eius receptione effectus fuit locupletior, ita vt huiuſmodi obligatio neceſſaria reputetur, ſed aliud eſt in vxore minore, vel eius fratribus minoribus,

Digitized by Google

bus, qui non poſſunt dotem conſtituere in bonis immobilibus, vel obligare bona immobilia pro dote conſtituenda in pecunia, & ratio differentiæ eſt, quia maritus minor recipiendo dotem non diminuit patrimonium, ſed auget, & ſuam conditionem meliorem facit, quod non militat in vxore Barboſ. *in l. ſi conſtante 25. in prin. num. 128. vſque ad num. 130. ff. ſolut. matrim.* Surd. *conſ. 195. num. 22.* Gratian. *diſcept. 367. num. 7. & 8. & diſcept. 583. num. 3. & 4.* etenim minor pro conſtituenda dote non habet legitimam ætatem, nec etiam ſtandi in iudicio pro dote, Bald. *in l. 1. in 3. notab. C. ſi aduerſ. dot.* Lup. *in c. per veſtras in 2. notab. num. 21. de donat. inter vir. & vxor.* Rol. *de lucro dotis q. 45. n. 3. & 4.* Gratian. *diſcept. 367. n. 13.*

24 Quæ ſibi locum vindicant etiam ſi dos fuerit per Patrem relicta, quia minor pro relicta dote ſe obligando tenetur de proprio, ac proinde abſque decreto, neque poterit à tutore promitti, etenim quando dos fuit à teſtatore non promiſſa, ſed relicta in teſtamento nulla alia oritur obligatio, quàm illa quæ datur pro legatis, ſecundùm quam non obligantur bona propria hæredis, vnde non debet minor ſe duriùs obligare promittendo dotem licèt à ſuo authore, ſeu teſtatore relictam, & hypothecare propria bo-
25 na, nam ſi debitum hæreditarium deducitur ab hærede in promiſſionem inducitur nouatio, & deſinit eſſe hæreditarium, & efficitur proprium, adeo vt hæres conueniri poſſit proprio nomine, in nihilo eidem ſuffragante beneficio legis, & Inuentarij quod amittitur vigore dictæ nouationis, & vbi agitur de obligando minorem in re propria non attenditur quod debitum deſcendat à facto teſtatoris, ac proinde veniunt ſeruandæ ſolemnitates, latè Surd. *conſ. 191. num. 24. vſque ad 27. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 367. num. 16. & plurib. ſequen.*

26 Contrarium, quòd propter voluntatem patris, ſeu teſtatoris non requiratur decretum, ſeu ſolemnitates in hoc caſu, Ruin. *in rub. ff. ſolut. matrim. num. 228.* quod digniſſimum notatu reputat Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 12. tit. 20. in fin. num. 40.* Laderch. *conſ. 66. num. 7.*

27 Quæ pro conciliatione ſunt intelligenda, quòd licèt ſolemnitates non requirantur circa facultatem diſtrahendi, & ſoluendi dotem, requiruntur tamen circa modum, ſeu formam ſeruandam in ipſa diſtractione, ſeu obligatione de dote ſoluenda, vt latè declarat Surd. *dec. 77. num. 4. vſque ad fin.* Gratian. *dec. 132.*

28 Et licèt abſque ſolemnitatibus minoris bona ſtabilia poſſint alienari pro debito Patris, ſeu defuncti teſtatoris, vel proueniant ex teſtamento, vel ex contractu, vt tradunt DD. relati per Surd. *dicta dec. 77. num. 1.* nihilominus contrariam ſententiam tamquam veriorem ſcilicet ſolemnitates ſeruandas eſſe vbi res minoris alienatur ob hæreditarium debitum ſenatum amplexum fuiſſe, tradit Surd. *ead. deciſ. num. 2. 3. 4. & 5.* vbi quòd iura in contrarium allegata procedunt, quando teſtatoris præceſſerat diſpoſitio de certa, & determinata ſpecie contractus puta quòd res tali tradatur, cùm tunc nulla poteſt interuenire minoris læſio ſecus quando non eſt determinata, vt tradit Cagnol. *in l. ſingularia num. 72. ff. ſi cert. petat.* Roland. *conſ. 99. num. 45. vol. 1.* idem Surd. *conſ. 191. num. 29.* Lamberteng. *de contract. eorumq; f. 1. num. 3.*

29 Lim. 2. in dote conſtituta à ſtatuto, quia tunc tamquam dos conſtituta à lege præter hominis voluntatem nulla indiget ſolemnitate ſtatutaria, vel legali, Gratian. *diſcept. 367. num. 25.*

30 Obſerua 7. quòd licèt contractus, qui fiunt tempore nuptiarum fauore mulieris, pro conſtitutione, aſſecuratione, ſeu reſtitutione dotis non comprehendantur ſub diſpoſitione ſtatuti de ſolemnitatibus in contractibus adhibendis comprehenduntur tamen alij contractus, qui celebrantur poſt contractum matrimonium, & mulierem dotatam, etiam ſi fieret cauſa dotis cum hoc caſu præſumatur appoſita dicta cauſa ad colorandum contractum in fraudem ſtatuti, & ſic non ſeruatis eiuſdem ſolemnitatibus penitus corruit contractus, & obligatio, per text. *in l. qui teſtamentum de probat. Glo. & DD. in l. ſi donatione C. de collat.* Gabr. *conſ. 10. num. 1. 2. & 3. vol. 1.* qui alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Mulier cauſa dotis poteſt etiam pro alijs ſe obligare.*
2 *Limit. ſi obliget ſe vnà cum viro, ob ſuſpicionem ſeductionis.*
3 *Non poteſt alienare fundum dotale pro danda dote communi filia Contrar num. 4.*
5 *Mater in ſubſidium tenetur dotare filiam.*
6 *Filia tenetur imputare in legitimam dotem à Matre habitam.*
7 *Mulieris obligatio facta ſimul cum viro non ſuſtinetur ſi non tendat ad eius vtilitatem.*
8 *Limit. procedere in obligatione voluntaria, ſecus in neceſſaria, & qualis ſit.*
9 *Vxor tenetur ſubuenire inopia mariti.*
10 *Poteſt ſe obligare pro excarcerando viro, vel ſi immineat carceratio.*
11 *Et talis obligatio valet etiam non ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti.*
12 *Contrarium quia huiuſmodi cauſa reputatur iuſta, facienda tamen cum ſtatutarijs ſolemnitatibus.*
13 *Cauſa excarcerandi virum non eſt neceſſaria, ſed tantùm iuſta ad ſuſtinendam Mulieris obligationem.*
14 *Cauſa neceſſaria ad ſuſtinendam Mulieris obligationem dicitur, quæ continet propriam, & præciſam neceſſitatem.*
15 *Filius ſi non curat excarcerare patrem, priuari poteſt eius ſucceſſione.*
16 *Mulieris obligatio corruit ſi remaneat penitus indotata, etiam ſi fuerint ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti.*
17 *Contr. vt non reſcindantur in totum, ſed pro rata læſionis obligatio Mulieris validè facta ſuſtinetur pro medietate dotis num. 17.*
18 *Lim. vt Mulieris obligatio ſuſtineatur in alijs rebus non dotalibus.*
19 *Mulier, cui remanet dimidia pars dotis non dicitur remanere indotata, & ſubſiſtit eius obligatio pro alia medietate num. 20.*
21 *Lim. hoc procedere in magna dote, ſecus in parua contrar. num. 22.*
23 *Minor filiusfamilias obligando ſe cauſa excarcerandi Patrem, vel dotandi ſororem cenſetur ſe obligare ex cauſa ſufficienti ad ſuſtinendam eius obligationem, licèt ſit damnoſa.*
Lim. vt in num. 34.
24 *Minor ſi maior effectus ſuam obligationem non impugnauerit cenſetur ratificaſſe.*
25 *Minor pro patre fideiubens venit reſtituendus abſque aliqua probatione læſionis.*
26 *Lim. ſi fideiuſſerit cum ſolemnitatibus ſtatuti, quo caſu non reſtituitur.*
27 *Lim. 2. ſi fideiuſſerit pro excarcerando patre.*
28 *Ampl. licèt talis fideiuſſio emanauerit ad impediendam eminentem executionem.*
29 *Lim. 3. ſi contractus celebratus fuerit medio iuramento cuius vigore ſupplentur omnes ſolemnitates licèt non interuenerint ſolemnitates ſtatutariæ, num. 30.*
31 *Sublim. ſi minor non fuerit certioratus de beneficio reſtitutionis in integrum, quo caſu iuramentum nihil operatur.*
32 *Sublim. attenta enormiſſima læſione, quo caſu ceſſat* Auth. ſacramenta puberum, *& datur reſtitutio contr. & num. 33.*
34 *Filijfamilias minoris obligatio pro excarcerando Patre non tenet ſi remaneat enormiſſime læſus, & non habeat releuatorem.*
35 *Vel ſe obligauerit vltra patrimonium paternum.*
36 *Filijfamilias minoris obligatio ſi ſit læſiua præſumitur metu extorta.*
37 *Ampl. non obſtantibus renunciationibus, & iuramento.*
38 Auth. ſacramenta puberum *non habet locum in obligatione filij minoris per metum reuerentialem extorta.*
39 *Filij minoris fideiuſſio ad fauorem Patris non præſumitur metu reuerentiali extorta niſi probetur.*
40 *Præcipuè ſtante conſenſu propinquorum, & decreto Iudicis.*

41 *Con-*

41 *Contractus dicitur doloſus ſi ex omiſſione ſolemnitatum à ſtatuto iuramentum præſumatur dolo extortum.*
42 *Iuramentum non probatur per inſtrumentum factum ſine ſolemnitatibus, ſi ſtatutum præſumat dolo extortum.*
43 *Minoris contractus nullus ſuſtinetur, ſi fiat locupletior.*
44 *Sed hæc vtilitas debet eſſe euidentiſſima.*
45 *Lim. ſi ſtatutum annullet contractum licèt minor fuerit factus locupletior.*
46 *Mulieres pro alijs fideiubere, & ſe obligare prohibentur.*
47 *Et non ſolùm pro filio, ſed ſtrictiùs pro marito.*
48 *Ampl. præcipuè ſi non ſit eidem conſultum pro eius releuatione, ſecus ſi habeat releuatorem nam tunc non dicitur læſa, num. 49.*
50 *Mandatum contra Mulierem relaxatum exequi non poteſt niſi remaneant bona ſuper quibus tuta conſiſtat eius dos.*
51 *Mulier ſe principaliter cum viro obligando, cenſetur pro illo intercedere, niſi probetur verſio in eius vtilitatem.*
52 *Quæ verſio aliunde eſt probanda, quàm ex aſſertione quod eidem pecunia numerata fuerit.*
53 *Lim. ſtante iuramento, cuius vigore de iure communi ſuſtinetur eius obligatio num. 54. 55.*
56 *Sublim. ſi remaneat indotata, quo caſu iuramentum non eſt ſufficiens ad validandam eius obligationem, licèt pro excarcerando viro ſe obligauerit.*
57 *Lim. vbi viget ſtatutum prohibens mulieres ſine certis ſolemnitatibus ſe obligare non poſſe.*
58 *Mulier poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus, vbi non adeſt ſtatutum illa requirens.*
59 *Conſtitutio Marchiæ* lib. 5. c. 25. *habet locum in contractibus minorum, & non mulierum, & extenſio Carpenſis non ſe extendit extra prouinciam Marchiæ.*
60 *Mulieris obligatio intra dimidiam dotis ſuſtinetur, poſteriores excedentes corruunt. Contr. num. 62.*
61 *Mulier, an indotata remaneat non ſunt conſideranda bona paraphernalia, & propria, ſed tantùm dotalia.*
63 *Vtile per inutile non vitiatur.*
64 *Limita in materia indiuidua, ſecus in ſeparabilibus, num. 65.*
66 *Minor imponens cenſum abſque ſolemnitatibus habet reſtitutionem in integrum, ſecus adhibitis ſolemnitatibus, num. 67.*
68 *Præſumitur pro decreto Iudicis.*

Mulieris obligatio pro dote, alijſque iuſtis de cauſis, an, & quando ſuſtineatur.

ADNOTATIO III.

1 MVlier, vt diximus cauſa dotis poteſt ſe etiam pro alio obligare, vt probat *text. in l. fin. C. ad Velleian.* vbi notant omnes DD. Bald. *nouel. in tract. de dot. 6. par. priuil. 12.*

2 Non tamen videtur validè ſe obligare poſſe cum marito pro dotanda communi filia, propter ſuſpicionem quòd mulier ſeducatur à viro, quæ ratio non ita militare videtur ſi pro alio promittat, vt latè comprobat Surd. *dec. 164. num. 13. & plurib. ſeqq.* & Alex. *in l. 1. num. 39. ff. ſolut. matrim.*

3 Quinimò nec poteſt alienare fundum dotale pro danda dote communi filiæ, Alex. *in l. 1. num. 39. ff. ſolut. matr.* Surd. *dicta dec. 164. num. 13. circa med.* vbi de communi ſententia.

4 Contrarium voluerunt Bald. *in l. 2. num. 1. verſ. quintodecimum ff. ſolut. matrim.* Bald. *nouel. in tract. de dot. p. 6. in 3. priuil. col. 2. & 12. priuil. col. 2. verſ. quinimò etiam*, & hanc contrariam opinionem, quòd ſcilicet ſubſiſtat obligatio Mulieris vnà cum viro facta pro dotanda communi filia, eſſe magis receptam, dixit Rot. *dec. 692. num. 9. p. 4. tom. 3. recen.* ex Bald. Soc. Ruin. & alijs in eadem allegatis, Puteus *dec. 160. per tot. lib. 3. & dec. 15. num. 1. poſt Pie. ad ſtat. Vrbis.*

In ſubſidium verò non eſt dubium, quòd mater conueni- 5
ri poſſit ad dotandam communem filiam, Bart. Bald. Fulgoſ. & alijs in *Auth. res quæ C. commun. de legat.* Surd. *in tract. de aliment. tit. 1. q. 14. num. 13. & dec. 164. num. 15.* quo caſu videtur proprium, & non alienum debitum exoluere, ad quod naturali quodam ſtimulo impellitur, vt ex neceſſitate facere videatur. Caſtr. *in l. quoniam nouella num.*
3. circa med. C. de inof. teſtam. ex qua ratione dotem à ma- 6
tre habitam imputandam eſſe in legitimam, notat Surd. *dicta dec. 164. num. 16.* qui alios allegat.

Generaliter verò Muliere obligante ſe inſimul cum viro, 7
vel pro eodem viro obligatio non ſuſtinetur, niſi manifeſtè appareat quòd contractus in euidentem ipſius mulieris vtilitatem tendat, vel pecuniæ receptæ in propriam ipſius mulieris vtilitatem expenſæ ſint, iuxta *text. in Auth. ſi qua mulier C. ad Velleian.* Honded. *conſ. 45. num. 16. & ſeq. lib. 1.* Surd. *dec. 164. num. 11.* Rot. *dec. 775. num. 2. p. 2. recen.*

Lim. procedere in obligatione omninò voluntaria, 8
quam facit vxor pro marito, ſecus autem in neceſſaria facta ad ſubleuandum maritum, vel filium magno ære alieno grauatum, & pro eo liberando à carceribus, ac pro alijs indigentijs domus, Surd. *conſ. 367. num. 14.* Tiraq. *de leg. connubial. gloſ. 8. num. 285.* Lamberteng. *de contract. mulier. gloſ. 10. num. 25.* Vincenc. de Franc. *dec. 237. num. 3.*
Theſaur. *dec. 223. num. 15.* Quæ obligatio vtique ſuſtine- 9
tur tamquam lege permittente facta, ex quo vxor teneatur ſubuenire inopiæ mariti, *l. 1. & Auth. præterea C. vnde vir. & vxor. l. ſi cum dotem §. ſin autem in ſeuiſſime ff. ſolut. matrim.* Surd. *dec. 86. num. 6. & ſeq.* Rot. *dec. 775. num. 3. p. 2. & dec. 304. num. 3. p. 4. tom. 2. recen. dec. 783. num. 1.* coram Buratt. *dec. 56. num. 6. & 7. deciſ. 227. num. 1. & 2.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 699. n. 6.* coram Amat. Dunozet. *to. 2.* vbi quod ex dicta cauſa poteſt alienare fundum dotale, & latè comprobat Gratian. *diſcept. 952. num. 1. & per tot. tom. 5.*

Nec ad hunc effectum requiritur, quòd vir tempore 10
obligationis in carceribus detineatur, cùm ſufficiat quòd immineat periculum carcerationis, quod idem operatur, ex quo tendat ad eundem finem, Surd. *conſ. 367. num. 18. vſque ad 26. lib. 3.* Rimin. ſen. *conſ. 77. num. 16.* Gratian. *diſcept. 952. num. 4. & 9.* Rot. *dec. 775. num. 4. p. 2. dec. 304. num. 3. p. 4. tom. 2. recen.*

Immò quòd talis obligatio valeat, etiam ſi non fuerint 11
ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti, tradit Surd. *dicto conſ. 367. num. 26. lib. 3.* Tiraq. *de legib. connubial. gloſ. 8. num. 285.* Lambert. *de contract. mulier. gloſ. 10. num. 25.* Gratian. *dicta diſcept. 952. num. 5. tom. 5.*

Contrarium verò dixit Rot. *dec. 177. num. 8. p. 1. recen.* 12
etenim licèt huiuſmodi cauſa reputetur iuſta etiam in caſu quo filius vellet alienare bona ſua pro Patre excarcerando, ſtat nihilominus ſimul vt obligatio, vel alienatio fiat ſub certa forma non obſtante quod ſtatuti diſpoſitio non habeat locum vbi concurrit cauſa neceſſaria, Veral. *dec. 199. p. 3.*
Put. *dec. 226. lib. 1. dec. 160. lib. 3.* cùm ad hunc effectum 13
huiuſmodi cauſa non reputetur merè neceſſaria, ſed iuſta, & æqua, ac ſufficiens ad interponendum Iudicis decre-
tum, neceſſaria autem cauſa dicitur ſolùm illa, quæ con- 14
tinet propriam, & præciſam neceſſitatem, ad quam compelli quis poſſit: ad excarcerandum autem Patrem, filium, & vxorem maritum ære alieno grauatum nullo iure caueturteneri, vel cogi poſſe, cùm tantùm lex commendet filij pietatem, & vxoris amorem, ſi eoſdem à carceribus liberare curent, & nullam aliam pœnam hoc caſu incurrit
filius prætermittens pietatis officium exercere, niſi quod 15
priuari poſſit paterna ſucceſſione, vt latè alijs congeſtis comprobat Rot. *dicta dec. 177. num. 8. p. 1. recen. dec. 289. n. 24.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 63. num. 8. & 15. p. 2. diuerſ. dec. 153. num. 10. p. 1. recen.*

Mulieris verò obligatio numquam ſuſtinetur, ſed inua- 16
lida redditur, ſi remaneat penitus indotata etiam ſi fuerint ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti, quia decretum, & authoritas ſuperioris, vel interuentus conſanguineorum non tollit læſionem. Cyriac. *controuerſ. 217. num. 19. tom. 2.* Fontanel. *de pact. clauſ. 7. gloſ. vnica p. 7. num. 36.* Surd. *conſ. 367. per tot.* Theſaur. *dec. 223. num. 10.* Seraph. *dec. 1187. num. 2.* Rot. *dec. 215. n. 2.* poſt Pacif. de Saluian. *inter dict. & dec. 775. num. 5. p. 2. recen.* Hodiern. ad Surd. *dec. 180. num. 16.* vbi ſubdit, quòd obligatio mulieris in totum reſcindatur ſi remaneat

Digitized by Google

maneat penitus indotata ob ſeductionem, & præſumptionem metus illati à marito, quæ inficit totam obligationem, vt tradunt DD. relati per Salgad. *in Laberint. creditor p. 2. c. 4. num. 101. & 102.*

17 Verius tamen eſt, quòd contractus mulieris reſcindatur tantùm pro parte, & pro rata læſionis, & non in totum, ita vt obligatio valida remaneat vſque ad concurrentiam dimidiæ partis dotis ad inſtar remedij, *l. 2. C. de reſcind. vend.* Viſcont. ad Vincen. de Franc. *dec. 279. ad num. 3.* Gratian. *diſcept. 108. num. 13. & diſcept. 723. num. 18.* Theſaur. *iun. lib. 2. quaeſt. Forenſ. 65. num. 4.*

18 Non autem dicitur remanere indotata mulier ſi ſe obligauerit, vel cenſum impoſuerit ſuper bonis non dotalibus ad effectum ſuſtinendi eius obligationem, Theſaur. *dec. 223. num. 14.* Rot. *dec. 775. num. 5 p. 2. recen.*

19 Vlteriùs mulier cui remanet dimidia pars dotis non dicitur remanere indotata ad effectum inualidandi eius obligationem, vel contractum fideiuſſionis per eam factum ex capite læſionis, præcipuè ſi ſit munitum iuramenti religione, Mancin. *de iuram. effect. 202. ſub num. 13.* Cyriac. *controuer. 216. vel 217. num. 19. & 20.* Surd. *dec. 86. num. 4. & per tot.* Theſaur. *dec. 223. num. 13.* Amat. *deciſ. March. 62. num. 14. & 17.* Rot. *dec. 33. num. 5. & ſeq.* poſt Cenc. *de cenſib. dec. 111. num. 3.* poſt Paciſ. de Saluian. *dec. 100. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* Amat. Dunozet. *deciſ. 699. num. 8. tom. 2.* Mancin. *de iuramen. effect. 202. num. 6.*

20 Ac proinde Mulieris obligatio, hypothecatio, renunciatio, aut alienatio fundi dotalis etiam in caſu permiſſo, ſcilicet pro liberando viro à carceribus ſuſtinetur pro medietate, Gratian. *diſcept. 723. num. 11. 12. & 18.* cum alijs per Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 18. num. 71.* Ita vt concludenter probari debeat, quòd mulieri non remaneat dimidia pars ſuæ dotis, ad effectum inualidandi eius obligationem, Theſaut. *dec. 223. num. 31.* Rot. *deciſ. 91. num...* poſt Gilian. *ad ſtat. Peruſ.*

21 Lim. hoc procedere in magna dote, & ſufficiente ad victum, & alimenta, ſecus in parua, & non ſufficiente ad alimenta, vel vbi mulier aliundè poteſt ſibi victum quærere, vel coniuges ſimul, vel ſinguli eorum proprijs manibus, induſtria, & laboribus valeant eorum neceſſitatibus, & inopiæ ſubuenire, Cyriac. *controuerſ. forenſ. c. 216. num. 21.*

22 Reprobatur autem hæc diſtinctio à Tondut. *in ſuis quaeſt. ciuil. 45. num. 22. tom. 1.* & contrarium iudicatum fuiſſe, ſcilicet pro validitate obligationis, ſubdit idem Cyriac. *loco citato dicto num. 21. in fin.* & ratio eſt, quia cauſa reciſionis obligationis mulieris dependet ex magna, vel modica læſione, quam patitur mulier vigore ſuæ obligationis, & an magna, vel parua ſit læſio regulari debet habita proportione alienationis partis habito reſpectu ad totam dotem, quæ proportio æqualis eſt paruæ partis ad paruam dotem, & magnæ partis ad magnam, iuxta bonam Arithmeticam, non enim minus mulier remaneret indotata alienando partem paruæ dotis, quàm magnæ, tamen magis intereſt ne diſtrahatur parua dos pauperis mulieris magis indigentis à quam magna dos diuitis mulieris minus indigentia, ideò cogitandum reliquit, Tondut. *loco citato.*

23 Obſerua 2. quòd minor filius familias obligando ſe pro Patre, vel vt eum liberet à carceribus, vel pro dotanda ſorore, tamquam ſe obligans ex cauſa vera, & honeſta, & à Iudice per eius decretum approbata dicitur ſufficienter obligatus, eiuſq; obligatio ſuſtinenda, etiam ſi non ſit vtilis, & de ſui natura damnoſa, Rot. *dec. 120. per tot.* coram Gregor. XV. *dec. 783. num. 3. verſ. non obſtat coram*, Burat. *dec. 619. num. 5. verſ. nec placuit dominis p. 2. recen. dec. 227. n. 3. verſ. minus p. 2. recen. dec. 227. num. 3. verſ. minus obſtat*, *penes* Paciſ. de Saluian. *& in Romana pratenſa reſtitutionis dotis 15. Ianuar. 1649. §. cuius quidem cauſa, confirmata ſub die 2 Ian. ſequentis coram Peutingero, & in Romana Domorum de Reguardis 28. Ianuar. 1650. §. penult. circa fin. coram Dunozet iunior. inter eiuſ impreſ. dec. 844. num. 15. tom. 2.*

24 Et ſi minor maior effectus plures annos vixerit, nec obligationem impugnauerit, vel reſtitutionem in integrum petierit, vt poterat ex *l. 1. C. de filiof. minor.* cenſetur ſuam obligationem ratificaſſe Rot. *in Romana domorum de Regardis 28. Ianuar. 1650. §. fin.* coram Dunozet. *inter eius impreſ. dec. 844. num. 18. tom. 2.*

25 Et licèt minor pro patre fideiubens veniat reſtituendus, etiam abſque aliqua probatione læſionis, cùm ſimpliciter dicatur læſus, ex ipſo tantùm fideiuſſionis actu, cùm per ſe ipſum damnoſus reputetur, Soccin. *iun. conſ. 47. num. 7. & 8.* Pedroch. *conſ. 26. num. 6. & 7.* Odd. *de reſtit. in integr. q. 54. art. 3. num. 7. & q. 26. art. 2. num. 20.* Bero. *quaeſt. familiar. 115. num. 2. & in c. 1. num. 6. de reſtit. in integr.* Rot. *dec. 75. num. 2. & 4. coram Burat.*

26 Lim. tamen non procedere ſi minor fideiubeat cum ſolemnitatibus requiſitis per ſtatutum in contractibus minorum, quibus adhibitis tollitur vigore ſtatuti remedium reſtitutionis in integrum, latè Odd. *de reſtit. in integr. q. 15. art. 1.* & tradit Bart. *in l. cum ijs §. ſi cum lis in fin. ff. de tranſact.* Atet. *in l. more ſub num. 4. in p. & 2. conclu. ff. de acquir. hared.* Rot. *dec. 120. num. 6. coram* Greg. XV.

27 Lim. 2. ſi filius fideiuberet pro excarcerando patre, quo caſu etiam ceſſat reſtitutio, vtpotè quia dicatur hoc caſu exercere officium pietatis, & actum laudabilem, & pium *DD. in l. 1. C. de filiof.* & præcipuè Alber. *circa med.* Salyc. *num. 4.* Paul. de Caſtr. *num. 2.* Atet. *in fin.* Corn. *circa prin.* Rot. *dec. 120. num. 7. & 8. 11. 12. & 13.* coram Gregor. XV. *deciſ. 783. n. 9.* coram Burat.

28 Immò etiam ſi eius obligatio, & fideiuſſio emanauerit ad impediendam eminentem executionem, & periculum nè in carceribus tradatur, Salycet. *in l. 1. num. 4. C. de filiof. minor.* ibique Alber. Caſtr. & alij Atet. *in l. 1 circa fin. C. de filiofamil. minor.* Odd. *de reſtit. in integr. q. 23. num. 52.* Gratian. *diſcept. 952. num. 13. & 19.* & latiùs *diſcept. 108. num. 41. vſque ad 47.* Ferentil. *in addit. ad Burat. dec. 75. num. 23.* Rot. *dec. 783. num. 9.* coram Burat. *dec. 120. num. 7. 8. & 9. coram* Gregor. XV. *dec. 282. n. 11.* poſt Paciſ. de Saluian.

29 Lim. 3. ſi contractus celebratus per minorem fuerit iuramento firmatus, cùm eius vigore minor habeatur pro maiori, & ſuppleantur omnes ſolemnitates requiſitæ, & conſequenter priuatur beneficio reſtitutionis in integrum ſub prætextu læſionis, etiam ſi nulla concurrat cauſa, propter quam eius obligatio ſuſtineri valeat. *Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit. gloſ. in §. extraneis in verb. omnibus inſtit. de hered. qualit. & differen.* Surd. *conſ. 46. per tot.* Odd. *de reſt. in integr. q. 54. art. 8. num. 32.* Guttier. *de iuram. p. 3. c. 11. num. 3.* Mandoſ. *in tract. de minor. atat. q. 9. num. 4.* Cancer. *var. reſol. lib. 2. c. 1. de minor. num. 224.* Vincen. du Franc. *dec. 448. num. 1. & per tot.* Capel. Tholoſ. *dec. 130. & 197.* Mohed. *in tit. de fideiuſſor. dec. 2. num. 1. fol. 341.* Put *dec. 194. & deciſ. 244. num. 1. & 3. lib. 3.* Burat. *dec. 85. num. 5.* Gregor. XV. *dec. 120. num. 4.* Rot. *dec. 167. num. 1 & 2. dec. 345. num. 2. verſ. cum ſimilibus p. 4. recen. & in Reatin. Caſtrorum 27. Iunij 1665. ſub §. quidquid coram R. P. D. Bourlemont, & prius in Bononien. indemnitatis 30. Ianuar. 1651. §. nec obſtare poteſt in fin. coram R. P. D. Albergato.*

30 Quamuis nulla ſolemnitas ſtatutaria interueniret iuxta opinionem Bartol. *in dicta Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit. num. 3.* Gratian. *diſcept. 555. num. 20.*

31 Sublim. quòd licèt iuramentū faciat minorem maiorem, non tamen ſupplet alias ſolemnitates Gabr. *in tit. de minor. conclu. 5. num. 49.* Gratian. *diſcept. 513. num. 21. 22. & ſeq.* præcipuè ſi minor non fuerit certioratus in actu celebrationis inſtrumenti, de beneficio reſtitutionis, quo caſu iuramentum nihil operatur.

32 Sublim. 2. vt non procedat *Auth. prædicta ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit.* ſi interueniat enormiſſima læſio, tunc enim minor non obſtante renunciatione, & iuramento reſtituitur; etenim hoc caſu iuramentum nihil operatur, ob præſumptionem doli, qui cum re ipſa contingat vero æquiparatur, Dec. *conſ. 207. num. 74. lib. 2.* Anchar. *conſ. 83. num. 3. verſ. item eſt* Bero. *conſ. 117. in fin. vol. 3.* latiſſimè Eugen. *conſ. 29. num. 52. & 53. conſ. 22. num. 93.* Odd. *de reſt. in integr. q. 54. art. 8. num. 33. & 34.* Guttierez. *in repetit. dicta authen. ſacramenta puber. num. 92.* vbi in fine ſubdit receptiſſimam eſſe ſententiam, & tenendam, quam vti æquiorem ſeruat Rot. quæ numquam attendit iuramentum ſtante enormiſſima læſione, Caſſad. *deciſ. vnica de empt. & vend.* Burat. *deciſ. 75. num. 8. 9. & ſeq.* Add. ad Gregor. XV. *deciſ. 406. num. 18.* Afflict. *dec. 322. num. 7.* Rot. *deciſ. 63. num. 6.* penes Pic. *ad ſtat. dec. 102. num. 5. p. 2. diuerſ.*

33 Contrarium quòd læſio non conſideretur in fideiuſſione iurata minoris, cùm ex iuramento repræſentetur maior

volue-

voluerunt Aym. *conſ.* 613. *num.* 28. Surd. *conſ.* 87. *num.* 13. *conſ.* 514. *num.* 51. *& ſeq.* Mantic. *de tacit. lib.* 16. *tit.* 4. *num.* 4.

34 Imò quòd nec pro excarcerando Patre teneat obligatio filij minoris ſi remaneat enormiſſimè læſus: & læſio enormiſſima in fideiuſſione filij pro Patre ſatis reſultat ſi ſumma, pro qua fideiuſſit ſit ingens, ita vt ſperare nequeat releuatorem, vtpotè quia Pater ſit facultatibus lapſus, & alios releuatores idoneos non habeat, Surd. *conſ.* 46. *num.* 17. *conſ.* 87. *num.* 12. Odd. *de reſtit. in integr. q.* 54. *artic.* 8. *num.* 33. Buratt. *deciſ.* 75. *n.* 11. *&* 12.

35 Vel quia ſe obligauit vltra patrimonium paternum, Surd. *conſ.* 46. *n.* 17. Odd. *de reſtit. in integr. q.* 58. *art.* 2. *n.* 19. *&* 24. Achil. *dec.* 6. *eod. tit. de in integr. reſtit.* Burat. *dec.* 75. *num.* 13. Rot. *deciſ.* 63. *num.* 12. apud Pic. *ad ſtat. deciſ.* 418. *num.* 3. *p.* 1. *diuerſ.*

36 Etenim concurrente enormiſſima læſione in contractu ad fauorem Patris celebrato, cui debetur reuerentia, præſumitur obligatio metu extorta, abſque alia probatione, latè Honded. *conſ.* 29. *num.* 42. *&* 43. *lib.* 1. Eugen. *conſ.* 29. *&* 95. Bald. *conſ.* 548. *num.* 4. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 395. *num.* 20. *lib.* 3. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 127. *num.* 15. Couar. *de ſponſ. p.* 2. *c.* 3. §. 6. *n.* 4. *verſ. hoc enim*, Buratt. *deciſ.* 75. *n.* 14. Rot. *deciſ.* 102. *n.* 5. *p.* 2. *diuerſ.*

37 Non obſtante iuramento, & renunciationibus beneficiorum, quæ tamquam acceſſoriæ eodem vitio inficiuntur, Rimin. *conſ.* 98. *num.* 25. *conſ.* 179. *num.* 17. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 554. *num.* 16. *lib.* 4. Oſaſch. *deciſ. Pedemon.* 179. *n.* 5. *&* 6. Burat. *dec.* 75. *num.* 15.

38 Sublim. 3. in obligatione filij minoris per metum reuerentialem extorta, quo caſu ceſſat diſpoſitio *Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vend.* adeò vt iuramentum nihil operetur, nec minorem maiorem faciat, vt patet ex eadem *Auth. ibi*, *vel iuſtum metum*, vbi notant Doctor. Iaſ. *num.* 60. Angel. *ad fin.* Salyc. *num.* 3. Corn. *num.* 130. cum alijs per Burat. *dec.* 75. *num* 16.

39 Non tamen præſumitur fideiuſſio facta ad fauorem Patris ob nimiam reuerentiam, niſi probetur: cum ad hunc effectum non ſufficiat timor reuerentialis, qui perſonæ debetur, ſed probandus eſt metus cuius vigore extorta fuerit obligatio, ſeu fideiuſſio, vt ex Bald. Felin. Capyc. ſubdit eadem Rot. *dec.* 75. *num.* 10. *&* 11. *coram Burat.*

40 Præcipuè ſtante conſenſu propinquorum, & decreto Iudicis, per quæ excluditur omnis ſuſpicio metus, *l. tranſactionem ff. de condit. indebit.* Gregor. XV. *dec.* 120. *num.* 24. *&* 25. Burat. *dec.* 783. *num.* 12.

41 Sublim. 4. quando ſtatutum ex omiſſione ſolemnitatum præſumit iuramentum dolo extortum, nam tunc etiam contractus præſumitur doloſus Caputaquen. *dec.* 200. *p.* 3. & expreſsè cauetur in conſtitutione Ægidiana, per quam præſumitur dolus, & iuramentum dolo extortum non adhibitis ſolemnitatibus in contractibus minorum requiſitis, Gratian. qui alios allegat *diſcept.* 513. *num.* 52. 25. *tom.* 3. Rot. *dec.* 375. *num.* 1. 2. *&* 5. *p.* 4. *recen.*

42 Ac proinde huiuſmodi iuramentum eſt probandum aliunde, quàm per inſtrumentum factum ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, quando per ſtatutum his contractibus, & inſtrumentis adempta ſit probatio, latè Rolan. *conſ.* 43. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 3. Marſil. *ſing.* 700. Gratian. *diſcept.* 513. *n.* 2. *&* 3. Put. *dec.* 111. *num.* 1. *lib.* 1. Rot. *dec.* 104. *num.* 5. *dec.* 93. *in fin. p.* 2. *diuerſ. dec.* 504. *num.* 6. 7. *&* 8. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

43 Contractus verò minoris, quamuis nullus, ſuſtinetur vbi minor eſt factus locupletior, *l. ſi prædium §. emptor C. de præd. minor l. ſi pupillorum §. ſi obligauerit de reb. eorum*, Caputaquen. *dec.* 199. *per tot.* Gregor. XV. *dec.* 31. *num.* 9. Rot. *dec.* 867. *num.* 5. *p.* 3. *diuerſ. dec.* 504. *num.* 10. *p.* 5. *tom.* 2. *in recen.*

44 Sed hæc vtilitas ad hunc effectum non ſolùm debet eſſe euidentiſſima, Dec. *conſ.* 532. Rot. *dec.* 1242. *num.* 3. Rot. *dec.* 504. *num.* 17. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.* verùm etiam eſt plenè probanda ab eo, qui vult contractum ſuſtineri ex hoc capite, ita vt nec dicatur probata vtilitas ex ſola receptione pecuniarum, Rot. *dec.* 504. *num.* 17. *&* 18. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

45 Sed hoc non procedit ſi ſtatutum annullet contractum celebratum abſque ſolemnitatibus, licèt minor fuerit factus locupletior, cùm tantum ſibi locum vindicet in ſtatutis, in quibus ſolemnitates requiruntur ne minores, & pupilli lædantur, & non vlteriùs procedant annullando, & inualidando etiamſi fiant locupletiores, vt in terminis ſtatuti Bononien. dixit Rot. *dec.* 504. *num.* 11. *&* 12. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

Obſerua 2. vt mulieres pro alijs intercedere, fideiubere, & quomodocumque ſe obligare ſunt prohibitæ *l.* 1. *& tot. tit. ff. & C. ad S. C. Velleian.* Rot. *in Romana Societatis officij* 4. *Februar. coram Penia inter impreſ.* penes Marcheſ. *de commiſſion. p.* 1. *fol.* 911. *dec.* 56. *num.* 6. poſt Pacif. de Saluian. *interdict. dec.* 333. *num.* 2. *coram Gregor. XV.* 46

Et non ſolùm pro filio *l.* 3. *C. ad Velleian.* ſed ſtrictiùs, & arctiùs pro maritis ſe obligare prohibentur, *vt tot. tit. ff. & C. ad Velleian. Auth. ſi qua mulier. C. eod. tit.* ibique Bald. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 952. *num.* 9. Surd. *dec.* 164. *num.* 11. Gregor. XV. *dec.* 333. *num.* 2. *&* 3. & ratio eſt, quia præſumuntur ſeductæ, ac proinde eorum obligatio ipſo iure redditur nulla, vt tradunt *DD. in Auth. ſi qua mulier C. ad Velleian.* Bart. *in l. fin. num.* 2. *in prin. C. eod. tit.* Seraph. *de iuram. priuil.* 65. *num.* 3. Surd. *dec.* 163. *num.* 51. *&* 52. *verſ. non obſtat*, Rot. *in Romana Societatis officij coram Penia* penes Marcheſ. *de commiſſion. p.* 1. *fol.* 911. *n.* 2 47

Ampl. vt obligatio mulieris, ſiue eius fideiuſſio, ſiue 48
pro marito, ſiue pro alijs eò magis eſt inualida, quando
non eſt ei conſultum pro eius releuatione, & nec in bonis
viri, vel aliorum pro quibus ſe obligauit releuari, ſeu in-
demnis conſeruari poteſt, ſiue conſideretur tempus obli-
gationis, ſiue ſolutionis, Theſaur. *dec.* 223. *num.* 11. Gre-
gor. XV. *dec.* 333. *num.* 7. *dec.* 363. *n.* 2. Secus autem ſi ha-
beat releuatorem, à quo cùm poſſit conſequi ſuam dotem,
indotatam eam remanere dici non poteſt, vt eius obligatio
reddatur inualida, Roman. *conſ.* 187. *n.* 2. Crauet. *conſ.* 77.
num. 16. Afflict. *dec.* 311. *num.* 2. *dec.* 112. *num.* 2. Rot. *dec.*
100. *num.* 3. *&* 4. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* Etenim 49
quando mulier non poteſt habere ſpem releuationis dicitur
apertiſſimè læſa, ac proinde penitus corruit eius obligatio,
ſecus autem ſi habeat releuatorem, cùm tunc excludatur
omnis læſio, Afflict. *dec.* 311. *num.* 2. Rot. *dec.* 56. *num.* 8.
poſt Pacif. de Saluian. quæ non eſt toleranda, Rot. *dec.*
333. *num* 7. *&* 8. coram Gregor. XV. *dec.* 216. *num.* 14. pe-
nes Poſt. *de ſubaſt. dec.* 10. *num.* 11. penes Picom *ad ſtat. Vrbis dec.* 48. *num.* 23. *p.* 8. *recen.*

Hinc eſt quòd ad hoc, vt exequatur mandatum contra mulierem relaxatum, debet conſtare ſupereſſe aliqua bona, ſuper quibus eius dos tuta conſiſtat, Gregor. XV. *deciſ.* 363. *num.* 3. *in fin.* & ad hunc effectum bona ſuper quibus mulier releuari debet, non ſolùm debent adeſſe tempore obligationis, ſed etiam tempore quo agit ad dotem, vt contra Paul. de Caſtr. *in l. Meuia §. fin. ff. ſolut. matrim.* tenet Imol. *in cap. peruenit de emption. & vendit.* Afflict. *deciſ.* 313. *per tot.* 50

Mulier autem obligans ſe ſimul cum viro, licèt ſe principaliter obliget, tamen cenſetur pro illo intercedere, & niſi probetur quòd pecuniæ in propriam ipſius mulieris vtilitatem verſæ fuerint, eius obligatio non ſuſtinetur cùm præſumatur doloſa, & in fraudem legis procurata, Bald. *in auth. ſi quà mulier num.* 9. *verſ. item quod C. ad Velleian.* Honded. *conſ.* 45. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 1. Surd. *deciſ.* 164. *num.* 11. Rot. *deciſ.* 171. *n.* 4. poſt Pacif. de Saluian. *& in Romana ſocietatis officij coram Penia inter impreſ.* penes Marcheſ. *de commiſſion. part.* 1. *fol.* 911. *n.* 2. 51

Nec releuaret, ſi in inſtrumento diceretur pecuniam ipſi mulieri fuiſſe numeratam, quia propterea non eſt credendum ceſſiſſe in eius vtilitatem, niſi verè aliunde probetur, Rom. *conſ.* 64. *num.* 9. *& ſeq. lib.* 1. Rot. *in dicta Romana Societatis officij n.* 2. *verſ. idemque ſciendum*, *& n.* 3. vbi ſubdit, quòd hoc caſu ad nihilum ſuffragatur renunciatio Velleiani. 52

Lim. ſupradicta non procedere ſtante iuramento, quod ſeruari debet ne anima ſalutis æternæ detrimentum patiatur, Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 118. Guttier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 55. *n.* 6. Surd. *conſ.* 163. *n.* 13. Afflict. *deciſ.* 311. *n.* 4. Theſaur. *deciſ.* 223. *n.* 8. Boer. *deciſ.* 23. *n.* 9. *verſ. niſi iurauerit.* Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cameral. deciſ.* 100. *n.* 2.

De iure autem communi ad validandam mulieris obli-
gationem ſufficit iuramentum, Gregor. XV. *deciſ.* 363. 53
num. 3. præcipuè de iure canonico, cuius vigore obligatio
mulieris iuramento vallata ſuſtinetur non obſtante, *auth. ſi qua mulier. C. ad Velleian. gl. ſ. communiter recepta inc. ex*

reſcri-

reſcripto de iur. iurān. Curt. *iun.conſ.47.n.2.& 5.p.t.*Seraph.
*de iuram.priuil.*118.*n.4.* Burſat.*conſ.56.n.15.lib.1.* Theſaur.
*deciſ.*223.*n.*10. Afflict. *deciſ.*311. *n.4.* Rot. *in Fulginaten.*
pecuniaria 25. *Iunij* 1621. *coram Mazanedo poſt Gilian. ad*
*Sat.Peruſ.deciſ.*91 *n.*2.*& deciſ.*171.*n.*9. poſt Pacif. de Sal-
uian. *interdict.* & latè *deciſ.56.n.7. poſt eumdem , & deciſ.*
100.*num.*2. poſt Zacch. *de oblig.Cameral.*

55 Mulieris igitur obligatio redditur valida ſi certiorata
de beneficio auth. ſi qua mulier, illi expreſsè, & particulari
iuramento renunciauit, quo caſu valida eſt renunciatio,
vt impugnari non poſſit, Surd. *conſ.*367. *n.*12. Tiraq. *in l. ſi*
*vnquam in præfat.n.*136.*C.de reuocan. donat.* Seraph. *de iu-*
*ram.priuileg.*63.*n.*3.*& ſequen.* Rot. *dec.*775.*n.*6. *&* 7.*p.t. in*
recent.& in Romana Societat.Officij 4. *Februar.*1602.*coram*
Penia penes Marcheſ. *de commiſſion.fol.*911.*tom.*1.*num.*4.*ſub*
*verſ.& hac locum habens, & deciſ.*171.*n.* 10. poſt Pacif. de
Saluian. *interdict.*

56 Lim. vt fideiuſſio, & obligatio mulieris etiam ſi emana-
uerit cauſa excarcerandi virum, & appoſitum ſit iuramen-
tum reddatur nulla, & inualida ſi remaneat penitus indo-
tata, vt ſi non remaneant tot bona viri, in quibus poſſit re-
leuari indemnis circa illam quantitatem, pro qua ſe obliga-
uit, fideiuſſit, vel hypothecæ renonciauit, nam cum hoc
caſu agatur de obligatione contra publicam vtilitatem, ex
quo Reipublicæ intereſt mulieres non remanere indotatas:
iuramentum non poteſt validare huiuſmodi obligationem
vti mulieris enormiſſimè læſiuam, vt comprobat Rot. *deciſ.*
115. *à num.*1.*& per tot.* poſt Pacif. de Saluian.

57 Lim. 2. quòd licèt Auth. ſi qua mulier poſſit cum iura-
mento renunciari, & attenta diſpoſitione iuris communis
obligatio valeret propter religionem iuramenti, ſecus au-
tem vbi viget ſtatutum prohibens mulieres ſine certis ſo-
lemnitatibus ſe obligare non poſſe, vt expreſsè cauetur *per*
*Statutum Vrbis lib.*1.*cap.*151. & per alia ſtatuta ferè per to-
tam Italiam, Rot. *in Romana Societatis Officij coram* Penia
penes Marcheſ. *de commiſſion.p.*1.*fol.*911.*n.*5.

58 Poteſt igitur mulier ſe obligare ſine ſolemnitatibus
ſi non adſit ſtatutum illas requirens, Rot. *deciſ.* 91. *n.* 8.
poſt Gilian. *ad Statut.Peruſ.deciſ.*304.*n.*8.*&* 9.*p.* 4. *tom.*2.
recent.

59 Præcipuè ſi non habeat locum Conſtitutio Marchiæ *lib.*
5.*cap.*25. loquens de Minoribus in ea parte, quę fuit ex-
tenſa etiam quoad mulieres per Cardinalem Carpenſem,
eo quòd huiuſmodi extentio non obligat, nec ſe extendit
vltra prouinciam Marchiæ *dicta deciſ.*91.*n.* 9. poſt Gilian.
*deciſ.*304. *n.*6.*p.*4.*tom.*2.*recent.*

60 Obſerua 3. Quòd quando adſunt plures obligationes
ſucceſſiuè factæ pro marito, vel alijs in fauorem plurimo-
rum creditorum, poſteriores, quæ excedunt dimidiam do-
tis partem, vti læſionem enormem immediatè cauſantes
redduntur nullæ, anteriores verò intra dimidiam contentę
ſuſtinentur vti factæ lege permittente, cum ex illis mulier
non remaneat indotata, nec in maiori parte dotis læſa, vt
de veriori in iudicando, & conſulendo omninò tenendum,
tradit Salgad. *in Laberint.creditor.p.*2.*c.*4.*num.*69.70.*&* 75.
vſque ad 80. ex Larea *allegat.Fiſcal.*3.*num.*29. Gaſpar. An-
ton. *Theſaur. quæſt.forenſ.*65.*num.*4.*lib.*2.

61 Et quoad indotationem conſiderandam non ſunt atten-
denda bona paraphernalia, nec patrimonialia vxoria, ſed
tantùm bona dotalia, cum ex dictis bonis mulier non rele-
uetur, nec læſio excludatur cum tantùm bona dotalia à le-
ge habeantur in conſideratione, Fontanel. *de pact. nu-*
*ptial.tom.*2.*Clauſ.*7.*p.*6.*num.*4. Larea *allegat.fiſcal.*35.*num.*
25.*&* 30.*in fin.* Salgad. *in Laberint.creditor. p.* 2. *c.* 4.
*num.*81.

62 Contrarium verò, quòd indiſtinctè omnes contractus,
& obligationes tam poſteriores, quàm anteriores ſint nul-
læ, & reſcindæ ob læſionem enormem vxoris, & indotatio-
nem, tenet Noguerol. *allegat.*29. *num.* 107. *& pluribus ſe-*
quen. quæ opinio reprobatur à Salgad. *in Laberint.creditor.*
*p.*2.*c.*4.*num.*82. & ratio videtur eſſe, quòd ſicuti prima
obligatio intra dimidium dotis ſuſtinetur poſterioribus
obligationibus non concurrentibus, ita ſuſtineri debet
eiſdem concurrentibus, quia cum inter ſe nihil commune
habeant, earum nullitas inficere non valet prioris validi-
tatem iuxta vulgarem regulam quòd vtile per inutile
63 non vitietur. Sed inutiliter tantum adiectum vitiatur,
*l.*1.*§. ſed ſi mihi ff. de verb. oblig. cap. vtile de reg. iur. in* 6.

Gail. *lib.*2.*pract. obſer.*4.*num.*6. Rot. *in Foroliuien. cenſus*
coram Orano impreſſ.inter conſ. Farinac. 64. *ſub num.* 21.
*tom.*1. & ſolum quando materia eſt indiuidua vtile per inu- 64
tile vitiatur, *l. pecuniæ ff. de vſur. l.* 1. *§. item quæritur ff. de*
aqua quot. & æſt. l. græce §. illud ff. de fideiuſſor. Cald. *de*
*empt.& vend.c.*32.*num.*38.*cap.*13.*num.*53.*circa med.* Couar.
*lib.*2.*var.reſol.c.*18.*num.*5. Tiraq. *de retract.lignag.§.*23.*gloſ.*
1.*num.*23. Surd. *dec.*248. *in fin. verſ. vnum addo,* Rot. *deciſ.*
325.*num.*11.*poſt* 2.*vol.conſ. Farinac.* ſecus verò in ſepara- 65
bilibus in quibus vtile per inutile non vitiatur, *l.* 1.*§. ſed ſi*
mihi ff. de verb. oblig. & ibi DD. Rom. *conſ.*66.*in prin.* Quin-
tilian. Mandoſ. *in reg. Cancel.*27.*q.fin.num.*10. cum alijs per
Cald. *de empt. & vend.c.*32.*num.*36.

Obſerua 4. quod minor abſque ſolemnitatibus requiſitis 66
cenſum imponens habet, & ei competit beneficium reſtitu-
tionis in integrum, non ſolùm ad effectum eximendi ſe à
fructuum ſolutione, ſed etiam ad effectum ſe ipſum eiuſque
bona liberandi ab onere reſtitutionis ſortis principalis Odd.
*de reſtit.in integrum p.*2.*q.*56.*num.*46. cum alijs per Cenc. *de*
*cenſibus p.*1.*c.*2.*q.*1 *art.*2.*n.*15. *& ſecundum nouam impreſſio-*
*nem q.*15.

Lim. ſi facta fuerit cenſus impoſitio adhibitis neceſſarijs 67
ſolemnitatibus, cum hoc caſu reddatur valida, nec à mino-
re impugnari poſſit, Cenc. *loco cit. num.*16. & poſt eumdem
Rot. *deciſ.*21.*num.*1.*&* 11. *dec.*22.*num.*1. vbi quòd pro de- 68
creto Iudicis præſumatur, non ſolùm quoad ſolemnitatem
requiſitam pro iuſtitia, Menoch. *lib.*2.*præſumpt.*75. *num* 5.
ſed etiam quoad ſolemnitatem requiſitam quoad validita-
tem decreti. Surd. *conſ.*29.*num.*7.*vol.*2.

HORTANA FRVCTVVM DOTIS.

ARGVMENTVM.

FRuctus dotis non ſolutæ ſolui debent à Patre promiſſore, eiuſque hæredibus per totum tempus, quo durauit matrimonium, eoque diſſoluto ipſimet filiæ viduæ debentur tamquam alimenta, nec ad hunc effectum eſt neceſſaria interpellatio, quando agitur contra Patrem dotis promiſſorem, ſecus contra hæredes viri pro dotis reſtitutione. Ius petendi fructus dotales eſt tranſmiſſibile ad hæredes, quando dos ſuccedit loco legitimæ. Fructus dotis à viro non petiti, dum vixit, an cenſeantur remiſſi, & donati per totum tempus quo durauit matrimonium materia diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio cameralis paratam habet executionem.*
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam ibidem.

2 *Inſtrumenta dotalia vigore ſtatuti Vrbis* c. 85. lib. 1. *habent executionem paratam etiam contra tertios poſſeſſores bonorum.*

3 *Fructus dotis non ſoluta ſolui debent à Patre eiuſque hæredibus pro toto tempore, quo durauit matrimonium hæredibus viri, & poſtea vxori ſuperſtiti tamquam alimenta.*

4 *Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenſatiuos.*

5 *Fructus dotis à Patre promiſſa, & non ſoluta debentur hoc ipſo quod vir incipit ſuſtinere onera matrimonij abſque alia interpellatione, & licèt non fuerint promiſſi.*
Maritus repetere poteſt alimenta præſtita vxori ob dotem non ſolutam actione negotiorum geſtorum ibid. in fin.

6 *Fructus dotales non ſunt ſoluendi ab extraneo dotis promiſſore ob retardatam ſolutionem abſque interpellatione niſi elapſo biennio.*

7 *Interuſuria dotalia ſunt præſtanda, ſiue dos promiſſa fuerit in ſtabilibus, ſiue in pecunia.*

8 *Pater tenetur dotare filiam etiam ſi abſque eius conſenſu nupſerit cum viro tamen digno.*
Fructus dotales ſunt ſoluendi à Patre eo ipſo, quo vir ſuſtinere incœpit onera matrimonij licet nupſerit abſque eius conſenſu ibid.
9 *Obligatio ſoluendi fructus dotales tranſmittitur ad heredes Patris dotis promiſſoris ad fauorem viduæ, eiuſque heredis num. 17.*
Ius exigendi fructus dotis non ſolutæ Pater tranſmittit ad filios, & dictis non extantibus ad eius vxorem, ibidem.
10 *Fructus dotales ad hoc vt viduæ debeantur ab hæredibus viri requiritur iudicialis interpellatio, ſecus ſi agatur contra Patrem dotis promiſſorem eiuſque heredes n. 11. Contrarium num. 15. Declar. vt n. 16.*
12 *Fructuum dotis non ſolutæ curſus non ceſſat poſt mortem viri ad fauorem viduæ, eiuſque filiorum heredum donec dos ſoluatur.*
13 *Ius exigendi fructus dotis, quæ vigore ſtatuti ſuccedit loco legitimæ per vxoris obitum non extinguitur, ſed eſt tranſmiſſibile ad eius heredes.*
14 *Limit. quando dos non ſuccedit loco legitimæ.*
17 *Mora ſemel incurſa ſemper durat.*
Fructus dotis finita dilatione ſtatim debentur abſque alia interpellatione ibid. etiam ab extraneo promiſſore num. 18.
18 *Dies interpellat pro homine.*
19 *Interuſuria dotalia ſoluto matrimonio non debentur, eiuſque conuentio redditur fœneratitia. Contrar. quod viduæ debeantur à Patre eiuſque heredibus tamquam alimenta num. 20.*
21 *Fructus dotales ſi à viro conſtante matrimonio non fuerint petiti cenſentur remiſſi, præcipuè ſi effluxerit decennium num. 22.*
23 *Lim procedere ſi dos ab ipſa muliere promiſſa, vel recepta fuerit.*
24 *Lim. 2. procedere in vſuris odioſis, ſecus in debitis marito propter ſuſtentationem onerum matrimonij.*
25 *Lim. 3. non procedere in promiſſione iurata, cuius vigore perpetuatur actio.*
26 *Lim. 4. quando ſuperſunt filij viri creditoris, quibus non cenſetur præiudicare voluiſſe.*
27 *Lim. 5. vt decennale viri ſilentium non ſufficiat, quando fructus dotales debentur titulo oneroſo ex ſuſtentatione onerum matrimonij.*
28 *Præſcriptio Statuti Vrbis* in c. 158. l. 1. *non procedit in contractu dotis, ſecus in eius fructibus.*
29 *Præſcriptio ob malam fidem inchoari non poteſt. Ampl. vt num. 33.*
30 *Ampl. vt ob malam fidem defuncti, nec inchoari, nec compleri poſſit ab eius heredibus licet ſint in bona fide.*
31 *Mala fides reſultat ex ſcientia debiti.*
32 *Præſcriptio ſtatutaria procedit in eo qui neſcit debitum fuiſſe ſolutum, ſecus in eo qui ſcit ſolutum non fuiſſe.*
34 *Præſcriptio contra mulierem pro rebus dotalibus durante matrimonio non currit.*
35 *Præſcriptio non currit contra ignorantem.*
36 *Ignorantia præſumitur in heredibus.*
37 *Præſcriptio fundatur in ſcientia, & patientia partis.*
38 *Præſcriptio non currit ignoranti euenisſe caſum ſui iuris, & ſi currit datur reſtitutio in integrum.*
39 *Præſcriptio non currit contra pupillum, & minorem, & ſi currit datur reſtitutio in integrum num. 40. quod beneficium trahitur etiam ad maiores litis conſortes num. 41.*
42 *Præſcriptio ſtatutaria non ſuffragatur neganti debitum.*
43 *Interuſuria dotalia cenſentur remiſſa per receptionem ſortis liberè factam: contrarium verius num. 44.*
Ampl. præcipuè quando fructus debentur conditione ex ſtatuto num. 45.

DECISIO III.

RElaxandum duxi mandatum executiuum ad fauorem D. Hortenſiæ, & Franciſci, aliorumque fratrum de Campanellis pro conſecutione fructuum dotis promiſſæ, & non ſolutæ aduerſus Dominos de Fortunatis hæredes, quondam Cæſaris, patris dictæ Hortenſiæ præfatæque dotis promiſſoris, etenim conſtat de credito ex publico inſtrumento conſtitutionis dotis camerali obligatione vallato, quod paratam habet executionem, & probatam probationem facit, *l. cum precibus* 8. *C. de probat. cap. dilecti de donat.* Gregor. XV. *dec.* 157. *num.* 13. *dec.* 180. *num.* 1. *dec.* 196. *num.* 1. *dec.* 459. *num.* 2. *&* 3. Mantic. *dec.* 302. *ſub num.* 1. *verſ. nam quod ſcriptum eſt*, Burat. *deciſ.* 540. *num.* 4. Rot. *deciſ.* 344. *ſub n.* 1. *verſ. vt patet ex inſtrumento p.* 4. *recen. & deciſ.* 273. *n.* 2. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* 1

Præcipuè attento ſtatuto Vrbis *in c.* 85. *l.* 1. cuius vigore inſtrumenta dotalia, ex quibus aliquid debeatur ſub nomine, & occaſione dotis, ſtatim poſt eorum exhibitionem ſunt executioni demandanda, non ſolum contra debitores, eorumque hæredes, verum etiam contra quoſcumque poſſeſſores bonorum tacitè, vel expreſsè obligatorum, quamuis tertij poſſeſſores ſint, & ab obligante cauſam non habeant, dummodo bona prædicta per obligantem tempore obligationis, aut poſtea poſſeſſa fuiſſe probetur, & huiuſmodi ſtatutum eſſe deciſorium, & inter diſtrictuales ſeruandum prout de ſtylo ſeruari in omnibus Vrbis tribunalibus, teſtatur Saluſt. Tiber. *in prax. Auditor. Cameræ lib.* 2. *c.* 35. vbi in Signatura Gratiæ coram Clemente Papa VIII. ita deciſum fuiſſe, & dixit Rot. *dec.* 196. *num.* 2. *&* 3. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* 2

Huiuſmodi autem non ſolutæ dotis fructus attenta mora non eſt dubium, quòd ſolui debent à Patre, qui dotem promiſit, ſeu ab eius hæredibus per totum tempus, quo durauit matrimonium præfatis de Campanellis vti hæredibus Curtij Patris, qui ſuſtinuit onera matrimonij, eoque diſſoluto ipſi Hortenſiæ ob perſeuerantiam, & continuationem in eadem mora, in primo quidem caſu in recompenſationem ſuſtentationis onerum matrimonialium, in ſecundo ſaltem tamquam alimenta, quæ Pater, eiuſque hæredes tenentur præſtare filiæ, & reſpectiuè ſorori vigore ſtatuti à paterna hæreditate excluſæ, *l. pro oneribus vbi DD. l. de iur. dot. l. dotis fructus C. eod. tit. cap. ſalubriter* 16. *& ibi DD. de vſur. gloſ. fin. in C. de diuiſione ff. ſolut. matrim.* Cagnol. *in l. curabit C. de action. empt.* Cephal. *conſ.* 485. *num.* 12. de communi Corn. *conſ.* 59. *num.* 7. *lib.* 3. Bero. *conſ.* 129. *num.* 51. *lib.* 3. Gabriel. *conſ.* 20. *num.* 86. *tom.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 42. *num.* 1. Gratian. *diſcept.* 143. *n.* 1. Afflict. *deciſ.* 284. *num.* 4. Mantic. *dec.* 26. *num.* 2. Seraph. *dec.* 958. *num.* 3. *& dec.* 517. *num.* 1. *& ſeq.* Gregor. XV. *deciſ.* 80. *num.* 4. Rot. *dec.* 471. *num.* 1. *p.* 1. *recen. & in Bononien. dotis* 18. *Martij* 1643. *§. tertio demum in fin. coram Dunozet. inter eius impreſ. dec.* 796. *num.* 1. 3

Æquitas autem non patitur, immo rationi repugnat, quòd Pater, eiuſq; filij hæredes retineant dotem, & alimẽta in recompẽſationem fructuum dotalium poſtquam dos, conſtituta, & promiſſa fuit, ſicuti emptor retinendo rem, & pretium ſiue in parte, ſiue in totum tenetur ad fructus recompenſatiuos ex æquitate, *l. curabit C. de action. empti*, *l. fructus C. eod. tit.* Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 16. Magon. *deciſ. Florent.* 443. *n.* 17. Gregor. XV. *dec.* 347. *n.* 2. Coccin. *dec.* 320. *n.* 3. *dec.* 342. *n.* 3. Rot. *dec.* 524. *n.* 5. poſt Cenc. *de Cenſib. dec.* 424. *n.* 1. *p.* 3. *dec.* 13. *n.* 1. *& ſeq. p.* 5. *dec.* 610. *n.* 1. *p.* 5. *to.* 2. *recen.* 4

Statim enim, ac vir vxorem ad domum ducit, & onera matrimonii ſuſtinere incipit ſi agatur de dote à Patre, vel fratre præſtanda conſtituuntur ipſe pater, vel frater in mora irregulari, & fructus dotis promiſſæ abſq; præfixione temporis, & non ſolutæ incipiunt deberi, etiam ſi conuenti nõ fuerint, nec interuenerit iudicialis interpellatio, ex quo ipſa ſuſtentio onerum matrimonij habet vim interpellationis, & conſtituit in mora, immo reſpectu patris fructus verè nõ debentur ratione moræ, ſed loco alimentorum, quæ Pater filiæ præſtare tenetur quouſque dotem ſoluat, vt animaduertit Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 1. *n.* 7. *&* 8. Cyriac. *controuerſ.* 30. *per tot.* Adden. ad Burat. *dec.* 150 *num.* 13. Fenſon. *ad ſtat. Vrbis cap.* 137. *n.* 26. *l.* 1. *DD. in l. de diuiſione ff. ſolut. matrim.* & de communi teſtatur Alex. *conſ.* 147. *n.* 3. *ad fin. lib.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 42. *num.* 133. *& conſ.* 199. *num.* 31. *ad fin.* Gabriel. *intit. de ſolut. concluſ.* 9. *num.* 1. Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.* 6. *gloſ.* 2. *par.* 6. *num.* 4. *&* 5. *&* 10. *tom.* 2. Gratian. *diſcept.* 141. *num.* 59. *diſcept.* 143. *numer.* 14. *diſcept.* 245. *num.* 30. *cum pluribus ſeqq. & diſcept.* 726. *num.* 3. *&* 4. Rodriq. *de annuis reddit. lib.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 49. Magon. *deciſ. Florent.* 83. *num.* 1. Maſtril. *dec.* 298. *numer.* 16. Giurb. *dec.* 72. *num.* 1. latè Sperel. *dec.* 84. *num.* 1. Rudolphin. 5

phin.

Digitized by Google

phin. in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. num. 449. Rot. dec. 226. num. 2. poſt Zacch. de oblig. Cameral. & in Romana fructuum dotis de Cencis coram Orano, poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 81. §. neque hoc quærendum dec. 85. §. neque refragari, & dec. 86. §. quia pluribus modis, penes eumdem Fenſon. dec. 244. num. 1. p. 4. diuerſ. dec. 471. num. 1. p. 1. dec. 574. num. 1. p. 2. dec. 448. num. 1. p. 3. recen. & in Bononien. dotis 18. Martij 1648. §. tertio demum in fin. coram Dunozet. & in alia Bononien. dotis 10. Martij 1651. ſub §. ſiquidem ſolutio coram Peutingerio. Ac proinde maritus præſtando alimenta vxori, quæ pater, vel frater præſtare tenentur, cum cenſeatur eorum negotium vtiliter geſſiſſe, repetere poteſt actione negotiorum geſtorum etiam nulla exiſtente dotis liquidatione, Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. num. 14. vſque ad 22. cum alijs per Gratian. diſcept. 244. num. 10.

6 Quidquid ſit in extraneo dotis promiſſore, qui ſine interpellatione non incurrit moram irregularem, nec tenetur ad fructus recompenſatiuos niſi elapſo biennio, Bart. & alij in l. de diuiſione ſolut. matrim. Iacob. Niger. in l. ſi inſulam num. 22. de verb. oblig. Bald. Nouel. in tract. de dote quæſt. 1. prin. num. 20. & 4. p. prin. num. 10. Gratian. diſcept. 143. num. 21. Magon. deciſ. Florent. 87. num. 2. Gram. dec. 70. num.... Sperel. dec. 84. num. 2. & ita diſtinguendo inter patrem, & extraneum dotantem, Rot. in Tuſculana Saluiani 21. Maij 1648. §. neque interpellationes coram Veroſpio, & in Romana fructuum dotis 12. Februarij 1666. §. cum enim Pater in fin. coram Otalora.

7 Quæ adeò vera ſunt, vt veniant præſtanda huiuſmodi interuſuria dotalia, ſiue dos ſit promiſſa in ſtabilibus, ſiue in pecunia numerata, & ſiue maritus ſit ſolitus negotiari, ſiue non, cum hi fructus non debeantur marito præcisè ratione vſurarum, ſed ratione damni, quod ſenſit, in præſtando de proprio alimenta vxori, vbi ſoluta dote ex eadem præſtaret, Alex. conſ. 31. num. 20. 21. lib. 6. Surd. in tract. de aliment. q. 42. num. 1. Rot. dec. 44. num. 3. & 4. p. 4. diuerſ. dec. 428. num. 2. p. 3. recen.

8 Quinimò in fortioribus terminis ſi filia contraxerit matrimonium abſque Patris aſſenſu, cum viro tamen digno, & ſic nulla dotis præceſſerit promiſſio, nihilominus debentur huiuſmodi fructus, cum pater ſtatim ac vir incœpit ſuſtinere onera matrimonij teneatur dotem præſtare, & non præſtando teneatur ſoluere fructus dotales ad formam ſtatuti Vrbis, Rot. dec. 457. num. 2. coram Merlin. & in Romana fructuum dotis 12. Februar. 1666. §. fructus verò, & per totam Otalora, licèt contrarium videatur ſenſiſſe Rot. dec. 517. num. 1. coram Seraph.

9 Obligatio igitur ſoluendi fructus dotales, ſicut fecit tranſitum ad hæredes Patris dictæ dotis promiſſoris, Sperel. dec. 84. num. 24. verſ. præſertim tom. 1. Ita ius eos exigendi Curtius vir tranſmiſit ad dictos eius filios, dum viuens non petijt. Dec. conſ. 571. num. 3. & 4. Natta conſ. 495. num. 1. & ſeq. Alex. conſ. 63. lib. 4. & ita fuiſſe iudicatum Florentiæ teſtatur Card. Tuſch. lit. D. concl. 741. num. 127. tom. 2. Gratian. diſcept. 143. num. 42. & 44. Rot. in Romana fructuum dotis 23. Iunij 1642. coram Bichio. Et ſi non exiſterent filij fructus dotales per maritum non exacti contra dotis promiſſorem, cum remaneant in credito dotis, tamquam eiuſdem acceſſiones exigi poſſunt ab vxore ſuperſtite tamquam ius exigendi ad eamdem tranſmiſſum, Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 8. gloſ. vnic. num. 24. tom. 2. Rot. dec. 284. num. 8. & 9. poſt Pacif. de Saluian.

10 Soluto verò matrimonio per mortem viri pariter debentur huiuſmodi fructus Hortenſiæ, etiam ſi non interceſſerit iudicialis interpellatio, cuius neceſſitas tantum viget, quando agitur per viduam contra hæredes eius viri pro reſtitutione dotis, adhoc vt conſtituantur in mora, & teneantur ad fructus recompenſatiuos, vt expreſsè diſponitur per ſtatutum Vrbis lib. 1. c. 137. à quo requiritur pro forma, & ideò præcisè eſt adimplenda, Gregor. XV. dec. 269. num. 1. vbi Adden. num. 7. Rot. dec. 528. ſub num. 4. p. 2. dec. 127. num. 10. verſ. quia per litis conteſtationem cum ſeq. p. 4. tom. 2. rec. Rot. in Tuſculana Saluiani 25. Maij 1648. in prin. coram Veroſpio, & in Romana fructuum dotalium 7. Iunij 1651. §. poſt mortem coram Dunozet.

Secus verò quando agitur contra Patrem dotis promiſ-
11 ſorem, eiuſque hæredes moroſos in ſoluenda dote filiæ per ſtatutum excluſæ, cui debentur fructus abſque alia interpellatione iuxta magiſtralem diſtinctionem, quam ſequitur Rot. in Tuſculana Saluiani 25. Maij 1648. §. neque interpellationes verſ. poteſt enim admitti coram Veroſpio, in Romana Saluiani 4. Decemb. 1645. §. reſpectu verò verſ. nec nulla coram eodem, & in Romana dotis 19. Iunij 1654. §. non obſtat. verſ. interpellationis verò coram eodem.

Etenim huiuſmodi fructus licèt eſſent ad fauorem viri 12
defuncti poſt eius mortem, non tamen eorum curſus ceſſat ad fauorem vxoris viduæ, & eius filiorum hęredum, donec & toto tempore medio dos ſoluatur; nam quando agitur de dote promiſſa à Patre filiæ excluſæ à ſtatuto propter maſculos ſoluto matrimonio, ſi fructus dotis non debentur vti fructus, ſaltem debentur vti alimenta, donec dos ſoluatur, ſeu vti fructus legitimæ, cuius loco dos hoc caſu ſuccedit, vt notant DD. omnes in l. Alimenta ff. de negot. geſt. Surd. de aliment. q. 26. n. 1. & q. 105. num. 2. ex cumulatis per Rot. in Romana fructuum dotis de Cencis coram Orano poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 81. per tot. & in Romana dotis de Vellis coram Litta poſt eumdem dec. 84. §. tum etiam quia, & §. ſeq. & in Romana fructuum dotis de Caſiis coram Orano poſt eumdem Fenſon. dec. 86. §. quia pluribus modis, & in dicta Tuſculana Saluiani 25. Maii 1648. §. neque interpellationes verſ. poteſt enim admitti coram Veroſpio.

Qui fructus, quod magis eſt, etiam defuncta vxore per- 13
ſoluendi eſſent eius hæredibus attento ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos, cuius vigore cum dos ſuccedat loco legitimæ, cenſetur tranſmiſſum eiſdem hæredibus, non ſolum ius dictæ legitimæ, ſed etiam alimentorum, vſq; ad diem ſolutionis eiuſdem dotis, ſeu legitimę, Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 2. c. 15. n. 10. Cuc. de legit. §. poteſt præterea non ab re verſ. & in his quidem, Gratian. diſcept. 44. n. 7. vol. 1. cum alijs per Ridolphin. in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. n.
459. & plurib. ſeqq. 14

Nec præfatæ concluſioni aduerſatur Rot. in Romana fructuum dotis 12. Maii 1625. coram Coccino apud Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 91. cum non loquatur de dote promiſſa à Patre filiæ excluſæ propter maſculos, nec in caſu in quo dos, vel alimenta ſuccedunt loco legitimæ, ac proinde non eſt mirum ſi mortua vxore non currant amplius fructus ad fauorem mariti etiam ſi adſint filij, vt firmatur in dicta deciſione, & animaduertit Ridolphin. in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. n. 465.

Quibus non aduerſantur authoritates in contrarium al- 15
legatæ ſcilicet, quòd requiratur interpellatio adhoc vt debeantur fructus dotales, etiam ſi agatur contra hæredes promiſſoris præſertim tranſuerſalis, vt videtur tenere Iaſ. in l. quod te n. 35. ibique Ripa n. 59. ff. ſi cert. petat. Ruin. conſ. 221. n. 30. & 40. lib. 1. Menoch. conſ. 641. n. 21. Peregrin. conſ. 88. n. 9. Rot. dec. 1206. n. 11. coram Pena dec. 182. n. 2. & 3. p. 4. t. 2. recen. dec. 86. §. quia à pluribus, poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis cum aliis in Tiburtina Caſtri Sancti Angeli 14. Feb. 1656. §. quia verò coram Meltio.

Quoniam loquuntur, vel de extraneo promiſſore dotis, 16
vel in caſu, in quo dos non ſuccedit loco legitimæ, aut quando dos non erat promiſſa viro, ſed ſolum legata: & conſequenter deficiente obligatione, fructus abſque interpellatione non deberi, dixit Rot. dicta dec. 182. n. 2. & ſeq. p. 4. t. 2. recen.

In quorum corroborationem ſuffragatur etiam, quia dos 17
finita dilatione ſoluta non fuit intra tempus conuentum, quo caſu ſicut illicò, & in continenti reſultat incurſus moræ, quoad promiſſorem præcipuè ſi promiſſioni accedat iuramentum, vt in caſu noſtro, quod habet vim interpellationis, ita etiam per conſequens intrat obligatio ad fructus, quæ eo mortuo, non proptetea tollitur, ſed ad eius hęredes tranſmittitur ad fauorem viduæ, eiuſque filiorum etiam ſi non interuenerit actus interpellationis, cum mora ſemel incurſa ſemper duret, l. cum patrefamilias ff. de vſur. pulchrè Rot. dec. 81. §. neque hic quærendum, & dec. 84. §. tum etiam, & §. ſequen. poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis.

Quando autem promiſſa fuit dos pro die certa, non ſo- 18
lum nulla requiritur interpellatio hominis, cum dies tunc interpellationis loco deſeruiat non ſolùm contra Patrem promiſſorem dotis, eiuſque hęredes, alioſque, qui dotare tenentur, verum etiam contra extraneum, qui intra certum tempus ad ſoluendam dotem ſe obligauerit, iuxta text. in l. pecuniæ §. vſuram ff. de vſur. & fruct. l. magnam C. de contrahend. ſtipul. & in terminis procedit Rot. in Romana fructuũ dotis 15. Nou. 1596. corã Orano relat. in Tuſculana Sal-

uiani 23. May 1648. §. interpillationis ſub verſ. poſſet enim admitti coram Veroſpio.

19 Applicabilis neque viſa fuit concluſio illa, quòd interuſuria dotalia ſoluto matrimonio non debeantur, ex quo tunc ceſſent onera matrimonij, cuius reſpectu inducta fuit æquitas, cap. ſalubriter de vſur. ac proinde ipſa conuentio de ſoluendis interuſurijs, quatenus exiſtat, reddatur in hac parte vſque ab initio fœneratitia, ita vt debitum dotis ob ſolutionem vſurarum vertatur in mutuum palliatum, pleniſſimè Rot. in Romana fructuum dotis 12. May 1625. coram Coccino penes Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 91. per tot. latè Couar. lib. 3. var. reſol. c. 1. num. 3. col. 6. poſt prin. verſ. ſexto hoc etiam conſtat, Afflict. dec. 284. num. 1. vbi latè Vrſil. num. 6. verſ. in muliere verò Vidua, Theſaur. dec. 43. num. 2.

20 Quia in contrarium verius eſt, quòd nihilominus debentur Viduæ interuſuria dotalia, etiam ſoluto matrimonio, ſi non propter onera matrimonij, ſaltem debentur à Patre eiuſque hæredibus, quatenus ſuccedant loco alimentorum, ad quorum præſtationem tenetur Pater, & poſt eius obitum tenentur filij, & hæredes quouſque dos loco legitimæ filiæ in bonis paternis debitæ ſubrogata eidem perſoluatur DD. communiter in l. alimenta ff. de negot. geſt. Surd. de aliment. lib. 1. q. 105. num. 2. Sperel. dec. 84. num. 43. vbi quòd deciſio Coccini in contrarium allegata loquatur in diuerſis terminis de vſuris à viro prætenſis poſt obitum vxoris, & ſubdit quod etiam in hoc articulo res non careat difficultate, vt dixit Rot. in deciſionibus 84. 85. & 86. poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis, & in alia Tiburtina dotis 19. Iunij 1623. coram Nauarro poſt eundem Fenſon. deciſ. 90. ex quibus relaxaſſe executionem pro decurſis in vita viri ad fauorem eiuſdem, filiorum, & hæredum: pro decurſis verò poſt eius obitum ad fauorem vxoris ſuperſtitis, ſubdit Sperel. allegata dec. 84. num. 56. verſ. relaxaui itaque.

21 Minus refragatur, quòd huiuſmodi fructus dotales à Curtio viro, dum vixit, & tempore quo durauit matrimonium non fuerint petiti, & conſequenter remiſſi, ſeu donati cenſeantur tamquam ex hac taciturnitate, reſultauerit titulus remiſſionis, & donationis, quæ per eius obitum confirmata remanſerit, iuxta text. in l. vir vſuras ff. de donat. inter virum, & vxor. Et in hoc concordare omnes, ac proinde hoc ius non tranſire ad hæredes, ſed in inſtanti per mortem viri extingui, tradit Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 6. gloſ. 2. p. 6. num. 25. & fol. mihi 317. Surd. conſ. 290. num. 13. Bart. in dicta l. vir vſuras, Balb. in tract. de præſcript. in p. 1. 3. p. prin. quæſt. 10. num. 14. Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 6. Gram. deciſ. 103. num. 28. Olaſch. dec. 132. num. 19. & 29. Viuian. dec. 423. num. 11. & 12. lib. 3. Maſcard. de probat. concl. 1371. num. 105. Magon. dec. 83. num. 10. verſ.

22 quibus ſtantibus. Immò adhunc effectum ſufficere lapſum decennij tradunt Doctores relati per Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 2. & per Oſach. dec. 132. num. 11. Bald. conſ. 474. lib. 2. Surd. de aliment. q. 42. à num. 90. verſ. contraria tamen, iuncto n. 111. & ſeq. & n. 122.

23 Tum quia concluſio procedit, ſi dos ab ipſa muliere promiſſa, vel recepta fuerit, nam ad eius dumtaxat, & non ad ſoceri fauorem donatio facta præſumitur iuxta terminos d. text. in l. ſi vſuras ff. de donat. inter virum, & vxorem, vti declarat Alex. conſ. 63. num. 14. lib. 4. & conſ. 208. num. 10. verſ. quarto videtur vol. 7. Bero. conſ. 52. num. 25. in fin. vol. 2. Rol. conſ. 65. num. 22. verſ. ſecundo reſpondetur, vol. 4. Natta conſ. 495. ſub num. 8. verſ. non omitto lib. 3. cum alijs per Sperel. dec. 84. num. 37.

24 Tum quia textus in dicta l. vſuras ff. de donat. inter vir. & vxor. ſibi locum vindicat in vſuris non odioſis, & debitis marito in recompenſationem onerum matrimonij, & cauſa alimentorum, quæ non ſunt propriè vſuræ Peregrin. conſ. 100. num. 33. in fin. latè Natta conſ. 495. num. 8. lib. 3. Sperel. dec. 84. num. 39. & dixit Rot. dec. 232. num. 5. coram Buratto.

25 Tum etiam quia nec procedit in promiſſione iurata, eo quòd iuramentum perpetuat actionem, Alex. in l. nemo poteſt de legat. 1. Iaſ. in §. item ſi quis poſtulante num. 5. inſtit. de action. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 51. n. 1. & per tot. cum alijs per Sperel. dec. 84. num. 38.

26 Tum demum quia huiuſmodi donationis, & remiſſionis præſumptio penitus excluditur, quoties ſicut in præſenti ſuperſunt filij viri creditoris, quos Pater prædilexiſſe cenſetur, ac proinde interuſuria dotalia in eorum præiudicium condonare voluiſſe non eſt præſumendum, vt notabiliter limitat Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 6. gloſ. 2. p. 6. num. 32. tom. 2. relat. & ſecutum per Rot. in Bononien. dotis 18. Martij 1648. §. prout neque coram Dunozet.

27 Nec eſt verum, quòd decennale viri ſilentium per ſe ſolum operetur fructuum remiſſionem, præcipuè quando vir præſtitit vt in caſu noſtro alimenta vxori, & cætera onera matrimonij ſuſtinuit, nam cum tunc fructus debeantur titulo oneroſo lapſus decennij non ſufficit, & hanc ſententiam tuentur DD. relati per Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 4. & 5. & in ſpecie Alex. conſ. 63. num. 16. lib. 4. Dec. conſ. 571. num. 4. & 6. Rol. conſ. 64. num. 9. & ſeq. & num. 18. tom. . . . Surd. de aliment. quæſt. 42. num. 91. & 100. Fontanel. de pact. nuptial. Clauſ. 6. gloſ. 2. §. 6. num. 21. Ridolphin. in ſua prax. recen. par. 3. cap. 5. num. 452. & quod conſilium Bald. 474. lib. 2. contrarium tenens communiter reprobetur, & contra eum iudicatum fuiſſe teſtatur Gram. dec. 70. in fin. Sperel. dec. 24. num. 4. Rot. dec. 159. num. 3. 4. & 5. coram Burat. & in Romana fructuum dotis de Caſijs 19. Octobris 1598. coram Orano, vbi etiam in fine dicitur, quòd non cenſeatur facta remiſſio, niſi concurrant tria requiſita, de quibus in l. procula ff. de probat.

28 Pariter nec infringit, quòd ſaltem per lapſum ſexdecim annorum, aut præſumatur facta ſolutio dictorum fructuum, aut creditum legitimè præſcriptum dicatur ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis in c. 158. lib. 1. quæ licèt non habeat locum in contractu dotis, nec dotale debitum comprehendat. Fenſon. ad ſtat. Vrbis dicto cap. 158. num. 44. lib. 1. Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 68. num. 43. cum ſeq. Rot. in Romana Saluiani 23. Martij 1650. §. hinc corruit coram Veroſpio, benè tamen procedit quoad fructus dotis marito debitos, ex quo fauor dotis à ſtatuto contemplatus non extendatur ad eius fructus, Fenſon. loco proximè citato num. 46. & 47. Mantica dec. 151. num. 4. Put. dec. 88. num. 2. verſ. tamen ijs non obſtantibus lib. 1. quidquid ſit in alia præſcriptione decennali ſancita ab eodem ſtatuto in c. 159. lib. 1. an habeat locum in fructibus dotis, Fenſon. vt ſupra num. 7. Rot. in Romana dotis 23. Iunij 1600. coram Iuſto.

29 Quia corruit prætenſa præſcriptio ob malam fidem Cæſaris Fortunati patris dotis promiſſoris à quo proinde incboari non potuit, cap. fin. de præſcript. vbi communiter Canoniſtæ Bart. in l. omnes populi q. 4. prin. num. 24. de iuſt. & iur. Rot. dec. 236. num. 6. coram Burat. dec. 220. num. 17. p. 1. dec. 164. num. 3. p. 2. recen. & in puncto præſcriptionis ſtatutariæ, Gratian. diſcept. 52. num. 9. Antonel. de tempore legal. lib. 1. c. 25. num. 9. vbi quòd procedat licèt ſtatutum eſſet confirmatum à Principe, quia confirmatio non trahitur ad ſtatuta inualida, & peccatum inducentia Surd. dec. 158. à num. 5. verſ. alia tamen vſque ad fin. Rot. dec. 614. num. 1. coram Seraph. dec. 320. num. 4. poſt Pacif. de Saluian. dec. 225. num. 54. poſt Zacch. de oblig. Cameral. dec. 372. num. 15. p. 4. tom. 2. recen.

30 Quæ mala fides defuncti operatur, vt præfati eius hæredes, ſeu ſucceſſores, non poſſint iuuari præſcriptione aut vti acceſſione temporis eorum authoris, quamuis ipſi reperirentur in bona fine, ſed nec à ſe ipſis, & ex propria eorum perſona hanc præſcriptionem incipere, Gab. in tit. de ſcript. concl. 5. num. 3. vbi de communi latè Balb. de præſcript. 2. p. 3. prin. quæſt. 12. n. 1. & at. fol. 149. Cenc. de cenſib. quæſt. 117. num. 12. Gratian. diſcept. 203. num. 15. & diſcept. 918. num. 41. tom. 5. Adden. ad Gregor. XV. dec. 249. num. 6. Add. ab Buratt. dec. 505. num. 14. Rot. dec. 217. num. 21. deciſ. 219. num. 8. poſt Zacch. de oblig. Cameral. dec. 308. num. 5. p. 1. dec. 164. num. 4. p. 2. dec. 372. num. 4. & 5. p. 4. tom. 2. recen.

31 Mala fides Cæſaris manifeſtè reſultat ex ſcientia debiti, non ſolum quia ipſemet conſtituit dotem, eamque ſoluere promiſit filiæ, ſeu eius viro, verum etiam quia ſubſequenter maiorem partem ſoluit, vnde bene ſciebat ſe eſſe reſidui debitorem in nihilo refragante, quòd creditores antedicti tractu notabilis temporis creditum exigere neglexerint, quia nihilominus ſcire debebat ſe non ſoluiſſe, Bart. in l. omnes populi num. 24. ff. de iuſt. & iur. & dixit Rot. dec. 614. n. 14. coram Seraph. & animaduertit Surd. dec. 240. numer. 17.

32 Præſcriptio enim ſtatutaria habet locum tantum in eo, qui neſcit an debitum ſit ſolutum, cum mens ſtatuentium videa-

Digitized by Google

videator eſſe, ne quis ob defectum probationis ſolutionis bis debitum ſoluere cogatur, ſecus autem in eo, qui verè ſcit ſe debitorem eſſe Cancer. *var. reſol. lib. 1. c. 15. num. 22. & 23.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 1. c. 25. num. 11.*

33 Quæ procedunt etiam ſi ſtatuti verba dirigantur in creditorem, & non in debitorem, quia tunc neque operatur cum mala fide, ex quo debitor, & creditor cum ſint correlatiui diſpoſitio loquens de vno includit etiam alterum, & ſacri canones ad arcendum peccatum ne quis lucretur cum iactura alterius non curant de apicibus verborum, ſed de effectu rerum, vt egregiè comprobat Surd. *dec. 158. num. 10. & ſeq.* Gratian. *diſcept. 52. num. 9. & ſeq.* vbi ita firmaſſe Rot. coram Gyptio, & Robuſterio, Antol. *de tempor. legal. cap. 25. num. 13.*

34 Vltra quod, tempore, quo durauit matrimonium reſpectu Hortenſiæ nulla præſcriptio currere potuit pro rebus, & iuribus dotalibus *l. in rebus §. omnis C. de iur. dot.* Gratian. *diſcept. 475. num. 10.* Rot. *dec. 213. num. 7.* coram Caualer. *& dec. 196. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

35 Neque ſoluto matrimonio, attenta ignorantia non ſolutionis dicti reſidui dotis, eiuſque fructuum, contra enim ignorantem non currit præſcriptio etiam per mille annos: nam qui ignorat non conſentit ſecundum magis communem opinionem, vt tradunt DD. relati per Borgnin. *dec. 27. num. 44. par. 1.* Menoch. *de recuperand. poſſeſ. remed. 15. q. 15. num. 115.* & in puncto præſcriptionis ſtatutariæ Fenſon. *ad ſtat. Vrbis cap. 158. num. 68.* Caputaqoen. *dec. 207. p. 3.* Caualer. *deciſ. 189. num. 5.* Gregor. XV. *dec. 425. num. 51.* Rot. *dec. 538. num. 3. dec. 573. num. 1. p. 3. recen.* vbi ſubdit, quod ſi currit ſaltem datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ.

36 Quæ ignorantia multò magis attendi debet reſpectu quoque Franciſci, & aliorum fratrum de Campanellis quia verſamur in hæredibus, in quibus non ſolum præſumitur ignorantia, niſi plenè, & concludenter probetur habuiſſe huius facti ſcientiam Surd. *conſ. 276. ad fin.* Gratian. *diſcept. 681. num. 3.* Rot. *dec. 141. num. 15.* Eminentiſs. Card. Ottobon. *dec. 538. n. 4. p. 3. recen.*

37 Verùm etiam manifeſtè probatur, dum dicti fratres deuenientes ad actum diuiſionis paternæ hæreditatis curauerunt eligere, & ſeparare tot bona pro concurrenti quantitate ad effectum reſtituendi dotem præfatæ eorum matri, ad quem actum vtique non deueniſſent ſi notam habuiſſent dotem non fuiſſe ſolutam; præſcriptio autem fundatur in ſcientia, & patientia alterius partis *l. 2. C. de ſeruit.* Alex. *conſ. 108. num. 4. & ſeq. lib. 2.* Veronen. *de ſeruit. ruſtic. prædior. cap. 4. num. 58.* Seraph. *dec. 1432. num. 5.* Gregor. XV. *deciſ. 249. num. 3.* Rot. *deciſ. 167. num. 5. dec. 184. num. 4. p. 5. diuerſ. dec. 717. ſub n. 3. p. 2. recen.*

38 Vnde eſt probanda patientia, & negligentia partis, & ſimul ſcientia etiam iuris agendi, nam præſcriptio non currit ignoranti eueniſſe caſum ſui iuris, *l. vnica C. ſi dos contra Maritum*, Bart. *in l. 2. §. denique ff. de aqua pluuia arcend.* Maſcard. *de probat. concl. 1214. num. 3. 4. & 40.* Caſtil. *controuerſ. iur. cap. 28. in fin. p. 4.* Rot. *dec. 801. num. 8.* coram Merlino *dec. 407. num. 38. p. 5. recen.* & ſi currit, competit hæredibus reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite probabilis ignorantiæ præſumptæ in hæredibus, *l. qui in alterius ff. de reg. iur.* Alex. *conſ. 71. num. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 89. num. 30. lib. 2.* Rot. *dec. 457. num. 2.* coram Burat. *dec. 315. num. 7. & ſeq. p. 4. dec. 360. num. 1. & 6. par. 6. recen. dec. 319. num. 10.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. & in Romana pecuniaria 7. May 1649. §. & in omnem caſum verſ. quam ex capite coram Eminentiſs. Card. Celſo.*

39 Vltra quod eſt auferendum tempus pupillaris, & minoris ætatis Franciſci, quo ablato præſcriptio compleri non potuit, vt de pupillo eſt text. *in l. ſicut C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, & in l. cum notiſſimi, vbi gloſ. in verbo exequendo C. eod. gloſ. in c. cum non liceat verb. non obſtante verſ. item pupillo de præſcript.* Surd. *dec. 4. num. 1.* Gratian. *diſcept. 78. num. 45. & diſcept. 403. num. 22.* Gregor. XV. *dec. 489. num. 13.* Rot. *dec. 196. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. dec. 61. num. 13. p. 7. recen.* Et de minore Gratian. *dicta diſcept. 403. num. 22.* Rot. *dec. 454. num. 2. p. 4. diuerſ. & dec. 270. num. 2. p. 6. recen. & in Romana pecuniaria 7. May 1649. coram Eminentiſs. Card. Celſo §. minus obſtat, & §. in*
40 *omnem caſum*, vbi quod ſi currit nihilominus minori ex capite minoris ætatis datur reſtitutio in integrum, iuxta text. *in l. fin. C. quib. ex cauſ. reſt. in integ. non eſt neceſ.* Gregor. XV. *dec. 489. num. 14.* Rot. *dec. 372. num. 10. p. 4. tom. 2. recen.*

41 Quod beneficium cum dicatur indiuiduum ſuffragatur, & trahitur etiam ad alios maiores litis conſortes, *l. ſi communem in prin. ff. de ſeruit. amitten.* & hoc perpetuò notandum ex Afflict. tradit Sforz. Odd. *de reſt. in integ. p. 1. 46. art. 5.* Poſt. *reſol. 113. num. 50.* tantò magis quia huiuſmodi actio numquam fuit diuiſa inter dictos fratres propterea conſideranda venit ſub vnico iure indiuiſibili, quidquid ſit poſt factam diuiſionem, Afflict. *dec. 213. n. 3. & 4.* ibique Cæſar. Vrſil. *num. 1. & 2.*

42 Et ceſſat penitus obiectum quia Domini de Fortunatis expreſsè, & conſtanter debitum negauerunt, vnde excluduntur à beneficio præſcriptionis ſtatutariæ, quæ cùm ſe fundet in præſumpta ſolutione ex curſu temporis, neceſſariò præſupponit præexiſtentiam debiti, ita vt non ſuffragetur ei, qui debitum numquàm extitiſſe contendit, ſed ei qui non negando debitum, ad docendum de eius ſolutione, allegat præſcriptionem ſtatutariam, ex qua reſultat præſumpta ſatisfactio, & tollitur actio, ſi contraria probatione non deſtruatur, v. ſæpè firmauit Rot. & ſignanter *dec. 171. num. 7. p. 8. recen.* & in alijs relatis in *dec. 192. num. 22.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* faciunt tradita in ſimilibus terminis per Giurban. *dec. 13. num. 11.*

43 Demum non vrget quòd per receptionem ſortis dotis duobus vicibus factam à Campanellis liberè cenſeantur remiſſa huiuſmodi interuſuria dotalia, quaſi ſoluto principali ſit etiam ſolutum acceſſorium, *l. fin. ff. de eo quod certo loco*, ad latè tradita per Gabr. *conſ. 145. lib. 2.* Dec. *in l. verum num. 5. ff. ſi cert. petat.* Patiſ. *conſ. 5. num. 202. & 203. lib. 4.* Bero. *conſ. 200. num. 19. lib. 1.* Sud. *de aliment. tit. 1. q. 42. num. 8. & 22. per tot.* relat. per Gratian. *diſcept. 455. num. 26. 27. & ſeq.* vbi quod hoc procedat, licèt concurreret proteſtatio recipientis, quia cum huiuſmodi remiſſio inducatur ex iuris neceſſitate, non poteſt impedire iuris diſpoſitionem neceſſariam præcipuè, quia dicti fructus debentur officio Iudicis mercenario, ex authoritate Rot. & Mantic. quam allegat *de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 30. num. 37. in fin. verſ. ex hoc autem.*

Quia reprobata opinione contraria eſt verior, & te-
nenda, quòd ſcilicet dotis fructus etiam poſt dotem exa- 44
ctam debeantur cum dicantur interuſuria fauorabilia, &
non odioſa in quibus terminis contraria procedit, per text.
in l. ſi maritus §. ſi fundum l. ſi fundum dotalem vbi Bart. *ff. ſolut. matrim.* Gabr. *conſ. 145. lib. 2.* Bald. *Nouel. de dote p. 2. n.*
11. Fenſon. *ad ſtat. Vrbis lib. 1. c. 137. n. 46.* & millies firma-
uit Rot. *dec. 451. num. 4. & 5.* coram Penia *dec. 93. num. 2.*
ibique Add. coram Gregor. XV. quæ eſt repetita in *recen.*
dec. 80. p. 2. & comprobat Sperel. *deciſ. 84. num. 46. & 47.*
eoque fortius quando fructus debeantur conditione ex ſta- 45
tuto, vt in præſenti, quo caſu non præiudicat receptio ſor-
tis principalis, vt animaduertit Rot. *dicta dec. 93. num. 3.* co-
ram Gregor. XV. *& in Romana fructuum dotalium 7. Iunii*
1651. §. fin. in fin. coram Dunozet. iuniori inter *eiuſ. impreſ.*
dec. 893. n. 9. verſ. non obſtat tom. 2.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur viro licèt adſint filij, & pactum num. 2. & 3.*
2 *Onera matrimonij per exiſtentiam liberorum dicuntur durare.*
4 *Pactum de ſoluendo fructus dotales ſoluto matrimonio eſt illicitum.*
5 *Fructus dotis ſoluto matrimonio, vt debeantur ratione lucri ceſſantis requiritur interpellatio non obſtante pacto.*
6 *Ampl. vt vlterius debeant concurrere requiſita* Pauli de Caſtr. in l. 3. §. fin. ff. quod cert. loco.
7 *Ampl. vt non ſufficiat creditorem poſt mortem vxoris habuiſſe occaſiones proximas.*
8 *Fructus dotis vt debeantur, dies mortis vxoris habet vim interpellationis.*
9 *Dilatio ad ſoluendam dotem per mortem vxoris reſoluitur.*
10 *Lim. vt nihilominus requiratur expreſſa interpellatio.*
11 *Statutum permittens vxori conſequi poſſe fructus*

ſoluto matrimonio poſt iudicialem interpellationem non procedit adſauorem viri, niſi etiam concurrant requiſita Pauli de Caſtr.

12 *Lim. ex ſtatut. Vrbis* lib. 1. c. 137. *vbi fructus à viro recepti ex pignore dotali non computantur in ſortem.*

13 *Mulieri, ſi ex ſtatuto non poſſit in primo anno repetere dotem, debentur alimenta, ſecus verò poſt annum luctus.*

14 *Mulier illicò ſoluto matrimonio poteſt agere ad recuperationem dotis ſi conſiſtat in ſtabilibus.*

15 *Mora cum mora compenſatur.*

16 *Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur licèt fuerint à viro relicti.*

17 *Statutum permittens vxori vſuras dotales donec dos reſtituatur, non valet.*

18 *Fauore dotis de iure canonico permittuntur vſuræ mariti ſuſtinentis onera matrimonij ſecus fauore viduæ. Contr. num. 19.*

20 *Fructus dotales debentur viduæ poſt iudicialem interpellationem contra hæredes viri vigore ſtatuti Vrbis.*

21 *Ampl. vt interpellatio requiratur pro forma.*

22 *Lim. vt præſumatur dicta interpellatio, ſi per multum tempus fuerint ſoluti fructus, & ſoluenti incumbit onus contrarium probandi num. 23.*

23 *Interpellatio per ſolutionem remiſſam cenſetur.*

24 *Vidua poteſt aliquid recipere ratione alimentorum ſi dos debito tempore non reſtituatur. Declar. vt ibidem in ſublim.*

25 *Interuſuria dotalia debentur viduæ ſi elapſo anno fecerit diligentias pro exigenda dote, & ſit inops.*

26 *Lim. vt concurrente promiſſione iuratа non ſint neceſſaria diligentia.*

27 *Lim. vt nec viduæ inopia ſit neceſſaria, ſi alimenta non officio Iudicis, ſed iure actionis debeantur.*

28 *Viduæ debentur alimenta ſi indotata fuerit nupta, vel dotem amiſerit, & ſit inops.*

29 *Fructus dotales debentur mulieri, ſeu ſecundo viro ſuſtentanti onera matrimonij. Declar. vt n. 30.*

31 *Mulieri eſt ſoluendum certum intereſſe paſſum ob non reſtitutam dotem.*

32 *Fructus dotales debentur mulieri ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis ſi probentur requiſita* Pauli de Caſtr.

33 *Fructus dotales non debentur mulieri, ſi fuerit alimentata ab hæredibus viri.*

34 *Lim. procedere durante anno luctus.*

35 *Sublim. ſi dos conſiſtat in immobilibus, quæ cum ſtatim reddi debeant, debentur fructus dotis dempta rata alimentorum. Contrar. num. 36. præcipuè ſi vidua vixerit in communione cum defuncti hæredibus ita vt inter eos ſocietas continuata dicatur num. 37.*

Lim. ſi vxor eſſet tutrix filiorum num. 38. Contrar. ſi ſuum ereditum ſeparare neglexerit n. 39.

40 *Fructus dotales, an debeantur ob non factum promiſſum reinueſtimentum.*

41 *Interpellatio non requiritur quando adeſt pactum ſecus ſi ſit illicitum.*

42 *Fructus donationis propter nuptias, ſeu lucri dotalis non debentur mulieri alimentatæ ab hæredibus viri.*

Fructus dotis ſoluto matrimonio, an, & quando debeantur coniugi ſuperſtiti.

ADNOTATIO I.

1 Diſſoluto matrimonio per mortem vxoris fructus dotales vtique exigi nequeunt à viro ſuperſtite, non obſtante ſuperexiſtentia filiorum, & pacto de ſoluendis fructibus indefinitè in capitulis matrimonialibus appoſito, quia vxore defuncta ceſſant onera matrimonij, in eius alimonijs ſecundum dignitatem, & quantitatem dotis conſiſtentia, cuius reſpectu conſtante matrimonio licita reddebatur promiſſio, eorumque exactio iuxta communem
Doctorum opinionem *in cap. ſalubriter de vſur.* paſſim à
Rota receptam, & latiſſimè comprobatam in *dec. 91.* poſt
Fenſon. *ad ſtat. Vrbis, & ſecutam in Romana fructuum do-*
tis 15. *Ianuar.* 1652. §. *quod enim ſit*, coram Bichio, &
latè alijs relatis tradit Gratian. *diſcept.* 427. *num.* 1. *&*
per tot. & diſcept. 244. *num.* 15. Fenſon. *ad ſtatut. Vrbis in*
c. 137. *n.* 47. Put. *dec.* 304. *n.* 2. *lib.* 1.
Et licèt per exiſtentiam liberorum dici poſſit, quòd ad- 2
huc durent onera matrimonij, ex quo conſiſtant non ſo-
lum circa vxoris alimentationem, ſed etiam circa ſuſten-
tationem liberorum per doctrinam Bart. *in l. poſt dotem n.*
29. q. 5. *verſ. dos datur ff. ſolut. matrim.* Rom. *conſ.* 517. *num.*
2. *verſ. volens quoad ſecundum*, nihilominus contrarium 3
eſt verius, quod ſiue adſint filij, ſiue non adſint poſt obi-
tum vxoris non debeatur marito aliquod intereſſe ratione
dotis non ſolutæ ſecundum dictam communem Docto-
rum opinionem *in cap cum ſalubriter de vſur.* Gratian. *di-*
ſcept. 427. *num.* 4.
Pactum autem de ſoluendo fructus dotales ſoluto matri- 4
monio eſt illicitum, Alex. *conſ.* 221. *ad num.* 7. *verſ. nec præ-*
dictus lib. 2. Rot. *dec.* 94. *num.* 8. poſt Merlin. *de pignor. & in*
Romana fructuum dotis 15. *Ianuar.* 1652. §. *non obſtat* co-
ram Bichio *vbi in* §. *idemque reſpondetur in fin.* additur, quod 5
ceſſante ſuſtentatione onerum matrimonij per obitum,
pactum de ſoluendis fructibus dotalibus expirat, & illici-
tum redditur, & illicita pariter efficitur certa taxatio, & pro
habendo lucro ceſſante non tollit neceſſitatē interpellatio-
nis neceſſariò requiſitæ ad effectum conſtituendi in mora
debitorem, quamuis probetur ſuperueniſſe occaſiones lu-
crandi, Gratian. qui alios refert *diſcept.* 911. *num.* 2.
Ratione verò lucri ceſſantis, & damni emergentis, vt vir 6
conſequi poſſit fructus dotales debet concurrere mora de-
bitoris aliaque requiſita, per Caſtren. *in l.* 3. §. *fin. ff. quod cert.*
loco, Rot. *dec.* 607. *num.* 24. *& ſeq. p.* 4. *tom.* 3. *recen. & in Ro-*
mana fructuum dotis 15. *Ianuar.* 1652. §. *præſumptio tandem*
coram Bichio.
Adeò vt nihil faciat quòd creditor poſt mortem vxoris 7
habuerit occaſiones proximas reinueſtiendi, & lucrandi,
quia hoc non ſufficit ad effectum lucri ceſſantis, niſi ſimul
debitor conſtitutus fuerit in mora mediante iudiciali in-
terpellatione, in qua non dicitur conſtitutus etiam ex ſolu-
tionibus fructuum dotalium poſt mortem vxoris factis, ſi
dictæ ſolutiones æquè, ac validè factæ non fuerint ex cau-
ſa lucri ceſſantis plenè probati, & nominatim in cauſa fru-
ctuum dotis, Cyriac. *controuerſ.* 540. *ſub n.* 43. *verſ. verum*
facit, Gratian. *diſcept.* 911. *n.* 2. Rot. *in Romana fructuum do-*
tis 15. *Ianuar.* 1652. §. *fin. coram Bichio.*
Et quamuis dies ipſa mortis vxoris vim habeat interpel- 8
lationis ad effectum conſequendi fructus dotales, ad text.
in l. magnam C. de contrahend. empt. Et ſuppoſita nullitate,
& iniuſtitia pacti videatur ceſſare conuenta dilatio ad ſol- 9
uendam dotem, vt ea non obſtante ſtatim mortua vxore
vir agi poſſit ad ſortem principalem, Bald. *conſ.* 212. *lib.* 4.
Alex. *conſ.* 34. *num.* 6. *lib.* 2. Tiraq. *in tract. ceſſante cauſ. p.* 1.
num. 78. Hentig. *de fideiuſſor. c.* 19. *num.* 66. Non tamen per 10
hoc dotis promiſſor dicitur conſtitutus in mora etiam ſi
ſoluere promiſiſſet, vxore mortua, niſi creditor intui-
tu reſolutæ dilationis, ob ſuperuenientem caſum mortis
per expreſſam, & non tacitam interpellationem declaraue-
rit velle conſequi ſortem, aliàs illam non petendo, dilatio-
nem pro reſoluta nolle habere debitor iuſtè credere potuit,
licèt ob illicitum pactum ceſſet ipſo facto curſus vſurarum
Ruin. *conſ.* 35. *num.* 31. *lib.* 1. Rot. *dec.* 54. *numer.* 15. coram
Burat. *dec.* 447. *num.* 6. *p.* 2. *recen. ex alleg. in Caſenaten. Cen-*
ſuum 9. *Iunij* 1645. §. *nam præter quod coram Card. Corrado*
relat. & ſecut. in Romana fructuum dotis 1652. §. *quatenus*
vero coram Bichio.
Ampl. ſupradicta procedere licèt adſit ſtatutum permit- 11
tens Mulieri ſoluto matrimonio exigere poſſe fructus do-
tales, nam licèt hoc permittatur viduæ poſt iudicialem ſo-
lam interpellationem, non tamen extenditur fauore mari-
ti vxore præmortua, cum illi non ſuffragetur ſtatutum re-
ſtrictum ad fauorem tantum vxoris, ex quo de iure com-
muni ſit penitus illicita, & interdicta huiuſmodi fru-
ctuum perceptio ſoluto matrimonio, niſi concurrentibus
mora debitorijs alijſque requiſitis per Caſtren. *in l.* 3. §. *fin. ff.*
de eo quod cert. loc. Rot. *dec.* 607. *num.* 24. *& ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *re-*
cen. & in Romana fructuum dotis 15. *Ianuar.* 1652. §. *præ-*

ſumptio

Digitized by Google

ſumptio autem , *&* §. *præſumptio tandem coram Bichio*.
12 Lim. ex ſtatuto Vrbis *in cap.*137.*lib.*1. vbi expreſsè diſ-
ponitur quòd Maritus ſtantibus liberis ſi percipiat fructus
ex pignore dotali non computat fructus in ſortem , ſed
ſuos facit pro alendis communibus liberis , donec dos à
quocumque debita reſtituta ſit, ſi in pecunia debeatur.
13 Diſſoluto verò matrimonio per mortem viri, mulieri ,
quæ vigore ſtatuti prohibetur primo anno petere reſtitu-
tionem dotis, debentur alimenta, vel eiuſdem dotis fructus
loco alimentorum, Seraph. *dec.*1423.*num.*1. poſt annum
verò luctus ſi viri hæredes conſtituantur in mora in reſti-
tutione dotis non debentur vſuræ , ſeu fructus dotis , &
nihil poteſt petere , aut recipere ob dictam ſolutionem re-
tardatam ſine labe vſuræ, quæ eſt omni iure damnata, &
prohibita , Bart. *in l. at qui natura* §. *non tantum ad med.
verſ. quod intelligitur ff. de negot geſt.* Alex. *conſ.*141.*num.*4.
*lib.*5. Abb.*conſ.*39.*num.*6.*lib.*2. Menoch. *conſ.* 6. *num.*12.
*lib.*1. Anton. de Butr. Abb. Sales, & communiter Canoni-
ſtæ *in c. ſalubriter de vſur.* Couar. *lib.*3.*var.reſol.c.*1.*num.*3.
*verſ.*6.§. *hinc etiam tom.*2. Gratian. *diſcept.*240.*num.*20. *&
diſcept.*244.*num.*1.3.*&* 4. vbi de communi *tom.*2. Afflict.
*dec.*284.*num.* 1. *& per tot.* Theſaur. *dec.*42.*num.*2.*&* 4.
in fin. verſ. cæterum.
14 Et ratio eſt, quia mulier, ſi dos conſiſtat in ſtabilibus illi-
cò poteſt agere ad recuperationem dotis , ſi in pecunia
poſt annum à die ſoluti matrimonij , vnde ſibi imputan-
dum eſt ſi habens facultatem recuperandi, recuperare, &
petere neglexerit, ac proinde agere nequit ad vſuras, Gra-
tian. *diſcept.*244.*num.*7. Surd. *de alim.tit.*1.*q.*45.*num.*2.
5.6.*&* 11. Rot. *dec.*131.*num.*12.*p.*6.*recen.* vbi ita aliàs fir-
maſſe Rot. *in Romana fructuum dotis* 12. *Martij* 1625. *co-
ram Coccino*, *& eſt text. in l.*1. *cum ibi not. C. de ſent. quæ ſi-*
15 *ne certa quantit.* Quoniam quamuis elapſo anno hæredes
viri conſtituantur in mora in non reſtituendo dotem , ta-
men cùm mulier pariter conſtituatur in mora in non pe-
tendo, ideo debet mora, cum mora compenſari. Fulgoſ.*conſ.*
301. Soc.*conſ.*126.*num.*5.*vol.*1. Rol.*conſ.*55.*num.*18.*lib.*2.
Hunded. *conſ.*36.*num.*8.*lib.*2. Fontanel. *de pact. nuptial.
clauſ.*8.*gloſ. vnica num.*25.*tom.* 2. Gratian. *diſcept.*563.*num.*
34.*&* 40. Afflict. *dec.*284.*num.* 1.*&* 2. vbi latè Vrſil. *num.*
6. *qui de communi*.
16 Ampl. hoc procedere , licèt Teſtator mandauerit cer-
tum quid ſolui vxori donec ſibi dos reſtituatur , quia Te-
ſtator non poteſt hoc diſponere , & ſi diſponat tamquam
vſuraria diſpoſitio redditur nullius roboris , & momenti,
*l.*3.§.*fin. ff. de annu. legat.* vbi notat Bart. Anch.*conſ.*93.*per tot.*
Alex. *conſ.*27.*num.*6.*vol.*4. Socin.*conſ.*56.*num.*1.*vol.*3. cum
alijs per Surd. *de aliment. tit.*1.*quæſt.*45.*n.*21.
17 Ampl. vt nec etiam valeat ſtatutum , per quod certa
quantitas ſoluatur mulieri donec ſibi dos reſtituatur , quia
ſtatutum inducens vſuras non eſt validum, nec eſt ſtandum
iuri ciuili , ſed canonico quando tractatur de peccato ,
cap. fin. de præſcript. & tradit Abb. *in conſ.*39. *num.*3. *vol.* 2.
Iaſ. *in* §. *fuerat num.*19.*inſtit. de action.* vbi de communi cum
alijs per Surd. *de alimentis tit.*1.*q.*45.*n.*25.
18 Et quamuis de iure canonico *in cap. ſalubriter de vſur.* fa-
uore dotis permittantur vſuræ , Matth. Coler. *de proceſs.
executiuo p.*1.*c.*10.*num.*71. Theſaur. *dec.*42.*num.*4. *verſ. &
faciant* , quæ pulchrè: tamen hoc procedit reſpectu mariti
ſuſtinentis onera matrimonij , in quorum compenſatio-
nem licitè recipere poteſt , ſecus in vidua, in qua cùm ceſ-
ſet dicta ratio nihil poterit petere , aut recipere ob dictam
ſolutionem retardatam , vt tradunt DD. relat. per Gratian.
*diſcept.*240.*num.*4.*& num.* 18.*in fin.* vbi tamquam erro-
neam damnat opinionem illorum aſſerentium moderatam
vſurarum conceſſionem eſſe licitam, latè Barboſ. *in l.*2. *in
prin. num.*40.*vſque ad* 44.*ff. ſolut. matrim.*
19 Contrarium verò , quòd in hoc inter virum , & vxo-
rem nulla ſit differentia tenent, Molin. *de primog. Hiſpan.
c.*5.*num.*6.*lib.*4. Theſaur. *dec.*43.*num.*4. ſed hanc Theſau-
ri opinionem non eſſe admittendam cum loquatur contra
communem Doctorum teſtatur Gratian. *diſcept.* 234.
num. 4.
20 Lim. ex ſtatuto Vrbis *lib.* 1.*c.*537. ex quo fructus dotis
debentur viduæ ad ratione ſeptem cum dimidio , poſt iudi-
cialem interpellationem factam contra hęredes viri ad hoc
vt in mora conſtituantur , quod ſtatutum eſt in viridi ob-
ſeruantia , & tamquam deciſorium in omnibus Vrbis
Tribunalibus ſeruatur , Rot. *dec.* 259. *num.* 1. coram Gre-
gor. XV. *dec.*524.*ſub num.*4.*p.*2.*deciſ.*127.*num.*10. *verſ.
quia per litis conteſtationem cum ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *recen.* *& in
Tuſculana Saluiani* 25. *Maij* 1648. *in prin. coram Veroſpio
in Romana fructuum dotalium* 7. *Iunij* 1651. § *poſt mortem co-
ram Dunozet.* & coram Seraph. *dec.*1406.*n.*4. *&* 5.
Quæ interpellatio requiritur pro forma , & ideò præci- 21
sè eſt adimplenda , Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec.*
269.*num.*7. vbi ita aliàs dixiſſe Rot. *in Bononien. de Lam-
bertinis* 19. *April.* 1619. *coram Manzaneda.* Sed ſi per mul- 22
tum tempus vidua exegerit fructus dotales , eſſet præſu-
menda huiuſmodi interpellatio , Adden. ad Gregor. XV.
*dec.*269.*num.*8. Adden. ad Burat. *dec.*10.*num.*30. Gratian.
diſcept. 920.*num.* 14. Rot. *in Romana Cambij* 16. *Februar.*
1642. §. *quod admittebant coram Bichio*, *& in Romana fidei-
commiſſis* 3. *Martij* 1652. § *minuſque ſubſiſtere coram Emi-
nentiſs. Card. Otthobono*.
Vnde debitori dotis , qui ſoluit viduæ fructus incumbit 23
onus probandi non præceſſiſſe interpellationem ad formam
ſtatuti , vt pluries firmaſſe Rot. teſtatur Adden. ad Gregor.
XV. *dec.*296.*num.* 8. Adden. ad Burat. *dec.*10 *ſub num.*30.
Gratian. *diſcept* 920.*num.*14. Rot. *dec.*69.*num.*7.*p.*9.*tom.*9.
recen. Sed fructus dotales ad formam ſtatuti ſupradicti ,
vt viduæ debeantur ſufficit , ſi debitor dotis ſe habuerit pro
interpellato , vel interpellationem remiſerit , & remiſiſ-
ſe dicitur ſi ſoluerit , Gratian. *diſcept.*824. *num.* 54. *&* 55.
*& diſcept.*920.*num.*16.*in fin.* Addend. ad Gregor. XV. *dec.*
296.*ſub num.*7. Rot. *dec.*69.*num.*7 *p.*9.*tom.*1.*recen.*
Lim.2. quòd ſi dos non reſtituatur mulieri ſuo tempore, 24
poteſt ſalua dote aliquid recipere ratione alimentorum ,
quia datio dotis ex ſui natura inducit quandam tacitam
promiſſionem præſtandi alimenta , *l. dotis fructus* 8. *ff. de
iur. dot.* & recipiens per ipſum actum receptionis videtur ſe
obligaſſe ad dictam præſtationem vſque ad effectiuam do-
tis reſtitutionem , & huiuſmodi alimenta hoc caſu non vi-
dentur percipi ratione retardatæ ſolutionis, ſed ratione
dictæ tacitæ promiſſionis , quæ reſultat ex contractu , &
natura dotis, Nauar. *de vſur. notab.*21. *& in manual. c.*17.
*num.*113 *in fin. verſ. tertio verum eſſe*, Gratian. *diſcept.*126.
*num.*4. *& diſcept.*143.*num.*8. *& diſcept.*244.*num.*4.
Sublim. vt hæc tacita promiſſio reſtringatur ad tempus
conſtantis matrimonij , nam , eo diſſoluto , ſicut ceſſat
verum nomen dotis , ita ceſſare debet hæc tacita obligatio
præſtandi alimenta , & ſic alimenta perciperentur ratione
retardatæ ſolutionis , non ex dicta tacita promiſſione ,
quæ tantùm viget , quantùm durat matrimonium , &
conſequenter reſultaret vſura prohibita , etiam fauore do-
tis , & piæ cauſæ non permittenda , Anchar. *conſ.*150.*num.*
4. Socin. *con.*126.*num.*5.*ad med.* *verſ. quibus præmiſſis lib.*1.
latè Petrus Barboſ. *in l.*2. *in prin. num.*1. *verſ. tertio amplia
ff. ſolut. matrim.* *&* de veriori , & magis communi opinio-
ne teſtatur Surd. *de alimentis tit.*1.*q.*45. *num.*5. *vſque ad n.*
13. cum alijs per Gratian. *diſcept.*244.*num.*6.
Lim.3. ſi mulier finito anno feciſſet omnem diligentiam 25
pro exigenda dote, & ſit inops , nec aliunde habeat , vn-
de viuere poſſit , tunc debentur eidem alimenta , ſeu in-
tereuſuria dotalia pro tempore moræ incurſæ ab hæredibus
viri in reſtituenda dote , ita vt non ſufficiat ſola interpel-
latio , niſi etiam concurrat copulatiuè inopiæ qualitas ,
Surd. *de aliment. tit.*1.*q.*45.*num.*26. *& conſ.*269. *num.*21. *&
ſeq. conſ.*194.*num.*5. *& ſub num.*16. *verſ. reſponderi etiam po-
teſt*, Pontan. *de aliment. c.*15.*num.*13. Afflict. *dec.*284. *n.*
2.*&* 4. Theſaur. *dec.* 43.*num.* 2. Sperel. *dec.* 84. *num.* 44.
*Mantic. dec.*171. Gregor. XV. *dec.*204.*num.*29.*vbi Adden.
num.*33. Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cameral. dec.*78.*num.*8.
*ſecundum nouam impreſs. dec.*1406.*num.* 4.*&* 5. *coram Se-
raph.* vbi quod dicti fructus debentur poſt Iudicialem in-
terpellationem.
Sublim. vt concurrente promiſſione iurata non ſint 26
neceſſariæ diligentiæ, nec ſimplex interpellatio, cum iura-
mentum habeat vim interpellationis , *cap. graue vbi com-
muniter notant DD. de iur. iuran.* Gozad. *conſ.*21. *num.* 19.
Oſaſch. *dec.* 48. *num.* 7. Rot. *deciſ.*81.84. *& deciſ.* 86. poſt
Fenſon. *ad ſtat. Vrbis*.
Pariter nec eſt neceſſaria viduæ inopia , quando alimen- 27
ta non officio Iudicis , ſed iure actionis debentur , ita vt
etiam præterita alimenta ſoluenda ſint, notat Bart. *in l. li-
bertus ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. de aliment.* vbi Iaſ.
*num.*6.

Digitized by Google

num.6. Dec. *num.5.C.de tranſact.* Sperel. *dec.84.num.46. tom..* Rot. *dec.81.§.minus etiam dec.82.§.cæterum*, poſt Fenſon. *ad ſtat.Vrbis.*

28 Sublim.2. Quòd ſi vidua à principio fuit indotata, & abſque dote nupta, ſiue dotem quam habuit amiſerit, ſi non habet vnde viuere poſſit, debentur alimenta, quia mendicare non debet in opprobrium mariti, & matrimonij benè tranſacti, & hanc opinionem eſſe magis piam, & æquitati conſonam, teſtatur Surd. *de aliment.tit.1.q.45. num.1. & 27.* vbi alios allegat. Secus verò ſi à principio dotem habuerit, nam tunc poſt annum luctus non eſt alenda ab hæredibus viri, Bart. *in l.at qui natura §.non tantùm ff.de negot.geſt. & in l.in inſulam §.vſuras ff.ſolut.matrim.* Roman. *in l.diuortio num.17.ff.eod.tit.* vbi Alex. *num.22.* Couar. *lib.3.var.reſol.c.1.num.3.verſ.6.* Viuian. *commun.opin.144 in fin.* Afflict. *deciſ.284.num.1.* cum alijs per Surd. *dicto tit.1.quæſt.45.num.2.*

29 Lim.3. ſi mulier tranſeat ad ſecunda vota, quia tunc ab eo tempore ſecundo viro, qui ſuſtinet onera matrimonij debentur vſuræ, ſeu alimenta vxoris ob dictam onerum ſuſtentationem ex quo in ſecundo viro militet eadem ratio, quæ in primo, Ruin. *conſ.59.num.27.& 28.vol.2.* Gratian. *conſ.56.num.3.* vbi de communi Alex. *conſ.141. num.2.in fin.3.& 4.vol.5.* Seraph. *dec.1406.num.2.dec. 1423.num.2.dec.1430.num.1.*

30 Sublim. procedere quatenus primi viri hæredes promiſerint dotem ſecundo viro, vel quatenus in mora conſtituantur, Surdus *de aliment.tit.1.q.45.num.53.* ſecus quando ſecundus vir peteret intereſſe pro vxore, vel vti procurator illius; nam tunc illi non debentur vſuræ, ſecus ſi petat vti principalis, & vti ſuſtinens onera matrimonij; nam tunc ab hæredibus primi viri in mora conſtitutis per interpellationem ſunt ſoluendi fructus dotales, vt tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept.143.num.23.& plurib.ſeqq.*

31 Lim.4. ſi mulier paſſa fuerit aliquod intereſſe ob non reſtitutionem dotis, nam tunc huiuſmodi intereſſe ſi ſit certum, & verum, tàm de iure canonico, quàm ciuili peti poteſt, *cap.conqueſtus de vſur.* ſiue ſit ratione damni emergentis, ſiue lucri ceſſantis, iuxta text. *in l.3.§.fin.de eo quod cert.loc.l.at qui natura §.non tantùm ff.de negot.geſt.l.ſocium ff.pro ſocio, l.in contraria ff.de vſur.cap.ſacro*, vbi Innoc. *de ſent.excomm.c.peruenit de fideiuſſor.cap.dilecti de for.compet.gloſ.in cap.conqueſtus de vſur.* Bald. *Nouel.in tract.de dote ſpecial.22.p.8.* Campeg. *eod.tract.p.2.q.18.col.1. verſ.idem videtur* Fontanel *de pact.nuptial.clauſ.8.gloſ.vnica p.vnica num.16.tom.2.* Surd. *de aliment.tit.1.q.45.num. 28.& ſeq.* Couar. *var.reſol.lib.3.c.1.num.3.verſ.6.hic etiam circa prin.tom.2.* Gratian. *diſcept.244.num.11.*

32 Sublim. vt mulier ſoluto matrimonio, licitè poſſit percipere fructus dotales tamquam intereſſe damni emergentis, ſeu lucri ceſſantis, ſi probentur requiſita, Paul. de Caſtr. *in dict.l.3.§.fin.ff.de eo quod cert.loc.* quæ etiam in caſu dotis ſunt probanda, vt tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept.240.num.6.& 9.& diſcept.244.num.12.* Afflict. *dec.284.num.3.* Barbof. *in l.2.p.1.num.48.ff.ſolut.matrim.* quod quando habeat locum tàm reſpectu damni, quàm lucri, declarat Surd. *de aliment.tit.1.q.45.num.28.vſque ad 54.*

33 Lim.5. ſi mulier poſt mortem viri, vixerit in communione cum eius hæredibus, nam tunc fructus dotales ſunt compenſandi cum alimentis præſtitis eidem Mulieri, ex quo dicti hæredes alendo viduam dicuntur onera matrimonij ſuſtinuiſſe, & propterea integros fructus dotis lucrari debent, *l.dotis fructus ff.de iur.dot.* per doctrinam Bart. *in l.diuortio ff.ſolut.matrim.* Surd. *de aliment.tit.1.q.44.num.29.& 30.& dec.211.num.1.& plurib.ſeqq.& num.5.& per tot.& in Romana fideicommiſſi 3.May 1651.coram Card.Ottobon.§.minuſque ſubſiſtere in fin.*

34 Sublim. hoc procedere durante anno luctus, quo pendente, cùm non poſſint cogi ad reſtituendam dotem in pecunia conſiſtentem tenentur alere viduam, ita vt per alimentorum præſtationem lucrentur integros fructus, ſecus autem poſt annum, quia tunc mulier poteſt dotem exigere, & ſi fuerit alita ab hæredibus, illi non lucrantur fructus vltra ratam, & concurrentem quantitatem alimentorum, qua dempta reſiduum fructuum liberè tenentur ſoluere, ita Bald. *in l.diuortio in prin.num.5.ff.ſolut.matrim.* ibique Iaſ. *num.18.ante fin.verſ.& iſtud fundamentum,* Surd. *dec.211.num.12.vſque ad fin.* Gratian. *diſcept.244.num.31.* Gregor.XV. *dec.462.num.1.& per tot.* & ratio eſt, quia durante anno luctus pendet dilatio legalis data hæredibus ad reſtituendam dotem, vnde interim debent habere omne commodum, & ſi fructus alimenta excedant: & incommodum in alendo ſi non ſufficerent, vt animaduertit Rot. *dicta dec.462.num.3.coram Gregor.XV.*

35 Sublim. vt etiam pendente anno luctus, quando dos conſiſtit in immobilibus, quo caſu dos ſtatim reddi debet, & non expectatur annus, neque cadit dilatio, & onus alimentandi, ſi mulier receperit alimenta ab hæredibus mariti, non propterea ipſi lucrantur fructus dotis, ſed fit compenſatio cum alimentis vſque ad concurrentem quantitatem, plenè Surd. *dec.211.à num.12.vſque ad fin.* vbi contrarijs reſpondet Gregor.XV. *dec.462.num.3.per tot.* Etenim quando agitur de reſtituenda dote conſiſtente in immobilibus, cùm ſtatim debeat fieri ſoluto matrimonio, ob non reſtitutionem dicuntur conſtituti in mora hæredes viri, ob tacitam diem, quæ adeſt, ex diſpoſitione legis, vt ſtatim reddatur, quæ interpellat pro homine cùm dictio ſtatim ſignificet ſine interuallo, *l.ſi finita §.non autem ſtatim ff.de dam.infect.* & eſt ſignificatiua latæ ſententiæ *gloſ.in l.commiſſa ff.de publ.& vectigal.* Bald. *in l.1.C.ne liceat in vna eademque cauſ.* vbi promittens ſtatim ſoluere eſt in mora per lapſum vnius horæ, vt comprobat Surd. *dec.211. num.32.*

36 Contrarium vero quòd intereſſe, ſeu fructus non debeantur mulieri, ſi poſt annum continuauerit viuere in communione, & recipere alimenta à filijs, ſeu hæredibus viri, ex quo videatur viam alimentorum elegiſſe, & non viam conſecutionis intereſſe, quod non debetur, niſi ex mora, quæ licèt contrahatur ipſo iure elapſo anno ex tacita diſpoſitione legis, tamen mulier per receptionem alimentorum poſt annum videtur tacitè renunciaſſe huiuſmodi beneficio legis, nec proinde poteſt mora induci ſine noua interpellatione, Vinc.de Franc. *dec.217.num.2.& ſeq.* Vrſil.ad Afflict. *dec.370.num.3.* vbi allegat.text. *in l.quoties §.ſicut autem ff.de adminiſt.tutor.*

37 Quinimò cùm inter coniuges videatur contracta ſocietas, quæ ſicut durat conſtante matrimonio, ita etiam durare dicitur eodem diſſoluto per vnius obitum remanentibus bonis ſimul diuiſis, inter ſuperſtitem, & defuncti hæredes, quoniam ex patientia, & perſeuerantia vtriuſque partis præſumitur inter eos continuata ſocietas vnde non eſt quærendum de fructibus, vt latè tradit Io.Lopez. *de lucris marit.& vxor.c.6.aliàs 62.num.25.& plurib.ſeqq.inter tract.diuerſ.de bon.conſtant.matrim.acquiſit.fol.mihi 220.* argument.text. quem allegat. *in l.quæritur §.qui impleto ff.locat.& l.legem C.eod.tit.*

38 Sublim. in caſu, quo vxor eſſet relicta tutrix filiorum, vel aliàs ipſa accepiſſet eorum tutelam, nam tunc non videtur continuata ſocietas, per *l.Titium, & Meuium §.actor ff.de adminiſt.tutor.* vbi notat Bart. & alij, Lopez. *loco proximè citato num.31.circa fin.* vbi ſubdit, quòd mater tutrix, vel curatrix filiorum magis videatur eorum bona adminiſtrare tutorio, vel curatorio nomine, quàm iure ſocietatis, & cùm concurrat alia cauſa, quàm ſocietatis, quòd illa ſumenda ſit.

39 Sed ſi mulier remanſerit tutrix, & adminiſtratrix eorum, qui debent dotem ſoluere, ſi non curauit durante tempore adminiſtrationis illam exigere, neque eidem debentur vſuræ dotales, cùm hoc caſu dicatur in culpa ſi ſuum creditum ſeparare neglexerit, & ſibi non ſoluerit, per text. *in l.quoties 10.§.ſicut autem ff.de adminiſt.& perec.tutor.gloſ.in l.diuortio 37.§.illud autem in verbo poſſit in fin.de negot.geſt.* Plot. *de in lit.iuran.§.11.num.32.* Surd. *de aliment.tit.3.q.7.num.17.* Gratian. *diſcept.563.num.42.*

40 Obſerua.1. Quòd ſtante conuentione de inueſtienda dote in bonis ſtabilibus, ſeu cenſibus, vel locis montium ob non factum inueſtimentum non reddatur licita conuentio, ſeu promiſſio, & exactio fructuum mortua vxore vbi ſolutio dotis non eſt facienda in ipſis inueſtimentis, ſeu re fructifera, ſed in pecunia numerata poſtea inueſtienda, multùm enim intereſt, an onus inueſtiendi ſit impoſitum debitori, an verò creditori, primo autem caſu fructus, qui ex inueſtimento faciendo percepti veriſimiliter

Digitized by Google

militer fuiſſent debentur à debitore abſque aliqua interpellatione, ratione mandati de inueſtiendo per eum ſuſcepti, quod adimplere debuit; alioquin, niſi illi ex iuſta cauſa renunciauerit, vel docuerit feciſſe omnem diligentiam pro inueſtimento reperiendo tenetur ad damna, & intereſſe, cum eius culpa, & negligentia concurrat, Rot. *dec. 479. num. 9.* poſt Cenc. *de cenſib. & in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. neque promiſſionem coram Bichio, vbi in §. quia vero ſubdit.* Quòd cùm dicta ratio ceſſet in ſecundo caſu, fructus non debentur, niſi ex capite lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſed quòd neutrum permittatur, niſi debitor per interpellationem perſonalem fuerit conſtitutus in mora ſoluendi, Card. Mantic. *dec. 171. num. 3.* Rot. *dec. 94. num. 11.* poſt Merlin. *de pignor.* Gratian. *diſcept. 911. num. 4. & 5. & diſcept. 987. num. 11.* facit Rouit. *dec. 90. num. 6.* Rot. *dec. 7. num. 6.* poſt Zacch. *de ſociet. offic.*

41 Et quamuis interpellatio non requiratur quando adeſt pactum, Gait. *de credit. c. 7. tit. 7. q. 2. num. 1742. & ſeqq.* vbi allegat concordantes. Tamen hoc non procedit, quando pactum eſt illicitum prout eſt pactum de ſoluendo fructus dotales ſoluto matrimonio Rot. *dec. 94. n. 8.* poſt Merlin. *de pignor. cum alijs in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1552. §. non obſtat. coram Bichio.*

42 Obſerua. 2. quòd fructus donationis propter nuptias, ſeu lucri dotalis non debentur mulieri, quæ ex eadem viri hæreditate alimenta pleno iure percepit, præcipuè ſi habuit peculiares propriæ dotis redditus, quibus honeſtiſſimè viuere poſſit, eòque magis abſque legitima heredum interpellatione, Rot. *dec. 14. num. 11. verſ. præterea fuit conſideratum cum ſeq. & dec. 25. in fin. verſ. & ita concluſum p. 5. recen. & in Romana reſciſſionis traſactionis 16. Iunij 1651. §. tum quia coram Card. Corrado.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis, & alimenta ſunt iudicis arbitrio taxanda.*
2 *Dos conſtitui debet arbitrio boni viri.*
3 *Fructus dotis de iure communi taxantur ad rationem cenſus.*
4 *Sed vigore Statuti Vrbis taxantur ad rationem ſeptem cum dimidio.*
5 *Neapoli ad maiorem ſummam taxantur.*
6 *Florentiæ quandoque taxantur ad rationem quinque.*
7 *Fructus dotis ſunt taxandi iuxta conſuetudinem loci.*
8 *Statuto taxanti fructus dotis Rota ſolet deferre.*
Ampl. etiam ſi cum forenſi fuerit contractum matrimonium num. 9.
10 *Fructus dotis circumſcripto ſtatuto, & conſuetudine ad rationem quinque pro centenario taxari poſſunt.*
11 *Ex partium conuentione etiam taxari poſſunt.*
In materia vſurarum inutile adiectum pro non adiecto habetur. ibid.
12 *Fructus dotis reducuntur ad ſummam petitam, & non prout taxantur in maiori ſumma à ſtatuto.*
13 *Fructus dotis ſi conſiſtant in quantitate taxantur ad formam ſtatuti, ſi in ſtabilibus ad 5. prout ſtabilia taxantur num. 14.*
15 *Fructus dotis iuxta formam ſtatuti debentur tam ex dote data, quàm promiſſa num. 17.*
16 *Fructus donationis propter nuptias debentur prout à ſtatuto taxantur.*
18 *Fructus dotis debentur ad rationem ſeptem cum dimidio in caſu aſſicurationis dotis ob vergentiam viri ad inopiam.*
19 *Fructus dotis non conſtitutæ inter priuatos debentur pro dote arbitrio boni viri conſtituenda. Inter nobiles pro ſumma ſcutor. 5500. taxata à* Siſto V.
20 *Quid ſi fuerit derogatum conſtitutioni Sixtinæ, & conſtituta dos in maiori ſumma, an retrotrahatur, & fructus debeantur à die contracti matrimonij num. 21. 22. 23. & 24.*
25 *In exigendis dotibus eiuſque fructibus, an ſit ſeruandum ſtatutum domicilij viri, vel mulieris.*
26 *Statutum ſuper taxatione fructuum dotalium valet. Contrarium num. 27. ſed prima verior num. 28.*
Ampl. etiam quoad fructus donationis propter nuptias.

Fructus dotis ad quam rationem veniant taxandi.

ADNOTATIO II.

1 FRuctus dotis ſicut alimenta ſunt iudicis arbitrio taxanda, habita ratione gradus ſtatus, & conditionis mulieris, facultatum, & diuitiarum Patris, & fratrum, nam licèt præcisè pro alimentis ſufficiat minor ſumma: attenta tamen conditione, & ſtatu perſonæ loco nobili natæ augmentum, & incrementum aliquod recipiunt, Pontan. *de aliment. c. 7. num. 3.* cum alijs per Ridolphin. *in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. num. 456.*

2 Prout ipſamet dos conſtitui debet arbitrio boni viri attenta conditione perſonarum, familiæ, quantitate facultatum, ſeu patrimonij, numero liberorum, & vlterius ſi hæres vniuerſalis fuerit fideicommiſſo grauatus, quæ omnia pro iuſta dotis conſtitutione conſideranda ſunt, per text. *expreſſum in l. ſi filia Pater ibi labeo quærit. ff. de legat. 3. gloſ. in l. ſi curatores in verbo moderatum C. de adminiſt. Tutor. l. quæro 61. l. cum poſt diuortium 70. §. in domum verſ. gener. ff. de iur. dot.* vbi quòd dotis conſtitutio Iudicis arbitrio remittitur regulando à quantitate patrimonij, & familiarum nobilitate, & conſuetudine; Rot. *in Romana reſciſſionis tranſactionis 16. Iunij 1641. §. altera verò verſ. quam etiam attenta coram Card. Corrado, & in Romana dotis prima Iunij 1665. §. in qua ſententiam coram Veroſpio.*

3 De iure communi fructus dotis promiſſæ, & non ſolutæ taxantur ad rationem cenſus, & ad illam ſummam, quam, ſi pecuniæ ad honeſtum lucrum ponerentur, reddere ſolent, Rot. *dec. 428. num. 3. p. 3. recen.* cum ibi allegatis.

4 In Curia verò tam ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis *in c. 137. l. 1.* quàm ex antiqua, & inueterata conſuetudine fructus dotis, ſeu alimenta tàm conſtante, quàm ſoluto matrimonio taxari ſolent ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, Gratian. *diſcept. 244. num. 45.* Pariſ. *conſ. 64. num. 3. lib. 1.* Rot. *dec. 85.* poſt Fenſon. ad ſtatutum Vrbis, *& dec. 86. §. quo circa, & §. neque etiam poſt eundem Fenſon. dec. 428. num. 3. p. 3. recen.* Et dictam ſtatutariam taxationem eſſe iuri communi conſonam dixit Pont. *in tract. de aliment.* Rot. *dec. 742. num... tom. 1. diuerſ. deciſ. 458. num. 3. p. 3. recen.* adden. ad Burat. *dec. 65. num. 4.* vbi ex Magon. *dec. Florent. 83.* quòd etiam taxantur ad octo.

5 In maiori ſumma quàm ſeptem pro centenario Neapoli taxari ſolent, quoties intereſſe mulieris maiorem taxationem expoſcat, vt teſtatur Gram. *dec. 103. num. 102.* Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. p. 7. q. 15. num. 7. & 8.* Rot. *d. 5. n. 3.* coram Merlin. *dec. 247. num. 3.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. & in Romana fructuum dotis 2. Maij 1644. §. nec vrgere coram Veroſpio.*

6 Quandoque ad rationem quinque pro centenario huiuſmodi fructus taxari de ſtylo Rotæ Florentinæ, teſtatur Monach. *deciſ. Florent. 22. num. 21. & deciſ. 39. n. 3.* Quandoque ad ſeptem, & octo iuxta conſuetudinem regionis, Neuiz. *conſ. 84. num. 2.* Magon. *deciſ. Florent. 83. num. 3.* Sperel. *deciſ. 84. num. 53.* Rot. *dec. 471. num. 2. p. 1. recen. dec. 229. ad fin. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.*

7 Conſuetudo tamen loci in huiuſmodi taxatione facienda eſt plurimum attendenda, Ruin. *conſ. 224. num. 14. lib. 1.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 42. num. 27. & 28.* Magon. *deciſ. Florent. 83. num. 3.* Rot. *dec. 471. num. 2. p. 1. recen. & deciſ. 1406. num. 3.* coram Seraph. *dec. 65. num. 3. coram Buratto ibique Adden. num. 4.* vbi quòd conſuetudo taxans fructus dotis ſit valida.

8 Et diſpoſitioni ſtatutorum taxantium fructus dotis Sacrum Rotæ Tribunal deferre conſueuit, prout in terminis ſtatuti Bononiæ dixit Rot. *in Bonon. fructuum 7. Maij 1630. coram Ghislerio in Bononien. dotis 26. Martij 1645. coram Dunozet. in Bononien. dotis 26. Nouemb. 1647. coram Bichio & in alia Bononien. dotis 10. Martij 1651. §. ſiquidem ſolutio in fin. coram Pentingerio,* Seraph. *dec. 1406. num. 3.*

9 Quinimò ſolet admittere, licèt cum Forenſi fuerit matrimonium à muliere contractum, Rot. *dec. 419. num. 2. coram Duran. dec. 129. num. 1. & 8. poſt primum vol. conſ. Farinac. & in Romana dotis 2. Maij 1664. in prin. coram Veroſpio.*

Re-

Digitized by Google

41 *Contractus dicitur doloſus ſi ex omiſſione ſolemnitatum à ſtatuto iuramentum præſumatur dolo extortum.*
42 *Iuramentum non probatur per inſtrumentum factum ſine ſolemnitatibus, ſi ſtatutum præſumat dolo extortum.*
43 *Minoris contractus nullus ſuſtinetur, ſi fiat locupletior.*
44 *Sed hæc vtilitas debet eſſe euidentiſſima.*
45 *Lim. ſi ſtatutum annullet contractum licèt minor fuerit factus locupletior.*
46 *Mulieres pro alijs fideiubere, & ſe obligare prohibentur.*
47 *Et non ſolùm pro filio, ſed ſtrictiùs pro marito.*
48 *Ampl. præcipuè ſi non ſit eidem conſultum pro eius releuatione, ſecus ſi habeat releuatorem nam tunc non dicitur læſa, num. 49.*
50 *Mandatum contra Mulierem relaxatum exequi non poteſt niſi remaneant bona ſuper quibus tuta conſiſtat eius dos.*
51 *Mulier ſe principaliter cum viro obligando, cenſetur pro illo intercedere, niſi probetur verſio in eius vtilitatem.*
52 *Quæ verſio aliunde eſt probanda, quàm ex aſſertione quod eidem pecunia numerata fuerit.*
53 *Lim. ſtante iuramento, cuius vigore de iure communi ſuſtinetur eius obligatio num. 54. 55.*
56 *Sublim. ſi remaneat indotata, quo caſu iuramentum non eſt ſufficiens ad validandam eius obligationem, licèt pro excarcerando viro ſe obligauerit.*
57 *Lim. vbi viget ſtatutum prohibens mulieres ſine certis ſolemnitatibus ſe obligare non poſſe.*
58 *Mulier poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus, vbi non adeſt ſtatutum illa requirens.*
59 *Conſtitutio Marchiæ* lib. 5. c. 25. *habet locum in contractibus minorum, & non mulierum, & extenſio Carpenſis non ſe extendit extra prouinciam Marchiæ.*
60 *Mulieris obligatio intra dimidiam dotis ſuſtinetur, poſteriores excedentes corruunt. Contr. num. 62.*
61 *Mulier, an indotata remaneat non ſunt conſideranda bona paraphernalia, & propria, ſed tantum dotalia.*
65 *Vtile per inutile non vitiatur.*
64 *Limita in materia indiuidua, ſecus in ſeparabilibus, num. 65.*
66 *Minor imponens cenſum abſque ſolemnitatibus habet reſtitutionem in integrum, ſecus adhibitis ſolemnitatibus, num. 67.*
68 *Præſumitur pro decreto Iudicis.*

Mulieris obligatio pro dote, alijſque iuſtis de cauſis, an, & quando ſuſtineatur.

ADNOTATIO III.

1 MVlier, vt diximus cauſa dotis poteſt ſe etiam pro alio obligare, vt probat *text. in l. fin. C. ad Velleian.* vbi notant omnes DD. Bald. *nouel. in tract. de dot. 6. par. priuil. 12.*

2 Non tamen videtur validè ſe obligare poſſe cum marito pro dotanda communi filia, propter ſuſpicionem quòd mulier ſeducatur à viro, quæ ratio non ita militare videtur ſi pro alio promittat, vt latè comprobat Surd. *dec. 164. num. 13. & plurib. ſeqq.* & Alex. *in l. 1. num. 39. ff. ſolut. matrim.*

3 Quinimò nec poteſt alienare fundum dotale pro danda dote communi filiæ, Alex. *in l. 1. num. 39. ff. ſolut. matr.* Surd. *dicta dec. 164. num. 13. circa med.* vbi de communi ſenteutia.

4 Contrarium voluerunt Bald. *in l. 1. num. 1. verſ. quintodecimum ff. ſolut. matrim.* Bald. *nouel. in tract. de dot. p. 6. in 3. priuil. col. 2. & 12. priuil. col. 2. verſ. quinimò etiam*, & hanc contrariam opinionem, quòd ſcilicet ſubſiſtat obligatio Mulieris vnà cum viro facta pro dotanda communi filia eſſe magis receptam, dixit Rot. *dec. 692. num. 9. p. 4. tom. 3. recen.* ex Bald. Soc. Ruin. & alijs in eadem allegatis, Puteus *dec. 160. per tot. lib. 3. & dec. 15. num. 1.* poſt Pic. *ad ſtat. Vrbis.*

In ſubſidium verò non eſt dubium, quòd mater conueniri 5
ri poſſit ad dotandam communem filiam, Bart. Bald. Fulgoſ. & alijs in *Auth. res quæ C. commun. de legat.* Surd. *in tract. de aliment. tit. 1. q. 14. num. 13. & dec. 164. num. 15.* quo caſu videtur proprium, & non alienum debitum exoluere, ad quod naturali quodam ſtimulo impellitur, vt ex neceſſitate facere videatur. Caſtr. *in l. quoniam nouella num. 3. circa med. C. de inof. teſtam.* ex qua ratione dotem à ma- 6
tre habitam imputandam eſſe in legitimam, notat Surd. *dicta dec. 164. num. 16.* qui alios allegat.

Generaliter verò Muliere obligante ſe inſimul cum viro, 7
vel pro eodem viro obligatio non ſuſtinetur, niſi manifeſtè appareat quòd contractus in euidentem ipſius mulieris vtilitatem tendat, vel pecuniæ receptæ in propriam ipſius mulieris vtilitatem expenſæ ſint, iuxta *text. in Auth. ſi qua mulier C. ad Velleian.* Honded. *conſ. 45. num. 16. & ſeq. lib. 1.* Surd. *dec. 164. num. 11.* Rot. *dec. 775. num. 2. p. 2. recen.*

Lim. procedere in obligatione omninò voluntaria, 8
quam facit vxor pro marito, ſecus autem in neceſſaria facta ad ſubleuandum maritum, vel filium magno ære alieno grauatum, & pro eo liberando à carceribus, ac pro alijs indigentijs domus, Surd. *conſ. 367. num. 14.* Tiraq. *de leg. connubial. gloſ. 8. num. 285.* Lamberteng. *de contract. mulier. gloſ. 10. num. 25.* Vincenc. de Frane. *dec. 237. num. 3.*
Theſaur. *dec. 223. num. 15.* Quæ obligatio vtique ſuſtine- 9
tur tamquam lege permittente facta, ex quo vxor teneatur ſubuenire inopiæ mariti, *l. 1. & Auth. præterea C. vnde vir. & vxor. l. ſi cum dotem §. ſin autem in ſeuiſſime ff. ſolut. matrim.* Surd. *dec. 86. num. 6. & ſeq.* Rot. *dec. 775. num. 3. p. 2. & dec. 304. num. 3. p. 4. tom. 2. recen. dec. 783. num. 1.* coram Buratt. *dec. 56. num. 6. & 7. deciſ. 227. num. 1. & 2.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 699. n. 6.* coram Amat. Dunozet. *to. 2.* vbi quod ex dicta cauſa poteſt alienare fundum dotale, & latè comprobat Gratian. *diſcept. 952. num. 1. & per tot. tom. 5.*

Nec ad hunc effectum requiritur, quòd vir tempore 10
obligationis in carceribus detineatur, cùm ſufficiat quòd immineat periculum carcerationis, quod idem operatur, ex quo tendat ad eumdem finem, Surd. *conſ. 367. num. 18. vſque ad 26. lib. 3.* Rimin. ſen. *conſ. 77. num. 16.* Gratian. *diſcept. 952. num. 4. & 9.* Rot. *dec. 775. num. 4. p. 2. dec. 304. num. 3. p. 4. tom. 2. recen.*

Immò quòd talis obligatio valeat, etiam ſi non fuerint 11
ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti, tradit Surd. *dicto conſ. 367. num. 26. lib. 3.* Tiraq. *de legib. connubial. gloſ. 8. num. 285.* Lambert. *de contract. mulier. gloſ. 10. num. 25.* Gratian. *dicta diſcept. 952. num. 5. tom. 5.*

Contrarium verò dixit Rot. *dec. 177. num. 8. p. 1. recen.* 12
etenim licèt huioſmodi cauſa reputetur iuſta etiam in caſu quo filius vellet alienare bona ſua pro Patre excarcerando, ſtat nihilominus ſimul vt obligatio, vel alienatio fiat ſub certa forma non obſtante quod ſtatuti diſpoſitio non habeat locum vbi concurrit cauſa neceſſaria, Veral. *dec. 199. p. 3.*
Put. *dec. 226. lib. 1. dec. 160. lib. 3.* cùm ad hunc effectum 13
huiuſmodi cauſa non reputetur merè neceſſaria, ſed iuſta, & æqua, ac ſufficiens ad interponendum Iudicis decre-
tum, neceſſaria autem cauſa dicitur ſolùm illa, quæ con- 14
tinet propriam, & præciſam neceſſitatem, ad quam compelli quis poſſit: ad excarcerandum autem Patrem, filium, & vxorem maritum ære alieno grauatum nullo iure cauetur teneri, vel cogi poſſe, cùm tantùm lex commendet filij pietatem, & vxoris amorem, ſi eoſdem à carceribus liberare curent, & nullam aliam pœnam hoc caſu incurrit
filius prætermittens pietatis officium exercere, niſi qood 15
priuari poſſit paterna ſucceſſione, vt latè alijs congeſtis comprobat Rot. *dicta dec. 177. num. 8. p. 1. recen. dec. 289. n. 24.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 63. num. 8. & 15. p. 2. diuerſ. dec. 153. num. 10. p. 1. recen.*

Mulieris verò obligatio numquam ſuſtinetur, ſed inua- 16
lida redditur, ſi remaneat penitus indotata etiam ſi fuerint ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti, quia decretum, & authoritas ſuperioris, vel interuentus conſanguineorum non tollit læſionem. Cyriac. *controuerſ. 217. num. 19. tom. 2.* Fontanel. *de pact. clauſ. 7. gloſ. vnica p. 7. num. 36.* Surd. *conſ. 367. per tot.* Theſaur. *dec. 223. num. 10.* Seraph. *dec. 1187. num. 2.* Rot. *dec. 115. n. 2.* poſt Pacif. de Saluian. *inter dict. & dec. 775. num. 5. p. 2. recen.* Hodiern. ad Surd. *dec. 180. num. 16.* vbi ſubdit, quòd obligatio mulieris in totum reſcindatur ſi re-

manear

maneat penirus indutata ob ſeductionem, & præſumptionem metus illati à marito, quæ inficit totam obligationem, vt tradunt DD. relati per Salgad. *in Laberint. creditor p. 2. c. 4. num. 101. & 102.*

17 Veriua tamen eſt, quòd contractus mulieris reſcindatur tantùm pro parte, & pro rata læſionis, & non in totum, ita vt obligatio valida remaneat vſque ad concurrentiam dimidiæ partis dotis ad inſtar remedij, *l. 2. C. de reſcind. vend.* Viſeont. ad Vincen. de Franc. *dec. 279. ad num. 3.* Gratian. *diſcept. 108. num. 13. & diſcept. 723. num. 18.* Theſaur. *iun. lib. 2. quæſt. Forenſ. 65. num. 4.*

18 Non autem dicitur remanere indotata mulier ſi ſe obligauerit, vel cenſum impoſuerit ſuper bonis non dotalibus ad effectum ſuſtinendi eius obligationem, Theſaur. *dec. 223. num. 14.* Rot. *dec. 775. num. 5. p. 2. recen.*

19 Vlteriùs mulier cui remanet dimidia pars dotis non dicitur remanere indotata ad effectum inualidandi eius obligationem, vel contractum fideiuſſionis per eam factum ex capite læſionis, præcipuè ſi ſit munitum iuramenti religione, Mancin. *de iuram. effect. 202. ſub num. 13.* Cyriac. *controuer. 216. vel 217. num. 19. & 20.* Surd. *dec. 86. num. 4. & per tot.* Theſaur. *dec. 223. num. 13.* Amar. *deciſ. Marcb. 62. num. 14. & 17.* Rot. *dec. 33. num. 5. & ſeq.* poſt Cenc. *de cenſib. dec. 111. num. 3.* poſt Pacif. de Saluian. *dec. 100. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* Amat. Dunozet. *deciſ. 699. num. 8. tom. 2.* Mancin. *de iuramen. effect. 202. num. 6.*

20 Ac proinde Mulieris obligatio, hypothecatio, renunciatio, aut alienatio fundi dotalis etiam in caſu permiſſo, ſcilicet pro liberando viro à carceribus ſuſtinetur pro medietate, Gratian. *diſcept. 723. num. 11. 12. & 18.* cum alijs per Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 18. num. 71.* Ita vt concludenter probari debeat, quòd mulieri non remaneat dimidia pars ſuæ dotis, ad effectum inualidandi eius obligationem, Theſaur. *dec. 223. num. 31.* Rot. *deciſ. 91. num. . .* poſt Gilian. *ad ſtat. Peruſ.*

21 Lim. hoc procedere in magna dote, & ſufficiente ad victum, & alimenta, ſecus in parua, & non ſufficiente ad alimenta, vel vbi mulier aliundè poteſt ſibi victum quærere, vel coniuges ſimul, vel ſinguli eorum proprijs manibus, induſtria, & laboribus valeant eorum neceſſitatibus, & inopiæ ſubuenire, Cyriac. *controuerſ. forenſ. c. 216. num. 21.*

22 Reprobatur autem hæc diſtinctio à Tondut. *in ſuis quæſt. ciuil. 45. num. 22. tom. 1.* & contrarium iudicatum fuiſſe, ſcilicet pro validitate obligationis, ſubdit idem Cyriac. *loco citato dicto num. 21. in fin.* & ratio eſt, quia cauſa reciſionis obligationis mulieris dependet ex magna, vel modica læſione, quam patitur mulier vigore ſuæ obligationis, & an magna, vel parua ſit læſio regulari debet habita proportione alienationis partis habito reſpectu ad totam dotem, quæ proportio æqualis eſt paruæ partis ad paruam dotem, & magnæ partis ad magnam, iuxta bonam Arithmeticam, non enim minus mulier remanetet indotata alienando partem paruæ dotis, quàm magnæ, tamen magis intereſt ne diſtrahatur parua dos pauperis mulieris magis indigentis à quam magna dos diuitis mulieris minus indigentis, ideò cogitandum reliquit, Tondut. *loco citato.*

23 Obſerua 2. quòd minor filius familias obligando ſe pro Patre, vel vt eum liberet à carceribus, vel pro dotanda ſorore, tamquam ſe obligans ex cauſa vera, & honeſta, & à Iudice per eius decretum approbata dicitur ſufficienter obligatus, eiuſq; obligatio ſuſtinenda, etiam ſi non ſit vtilis, & de ſui natura damnoſa, Rot. *dec. 120. per tot.* coram Gregor. XV. *dec. 783. num. 3. verſ. non obſtat coram*, Burat. *dec. 619. num. 5. verſ. nec placuit dominis p. 2. recen. dec. 227. n. 3. verſ. minus p. 2. recen. dec. 227. num. 3. verſ. minus obſtat*, *penes* Pacif. de Saluian. *& in Romana prætenſa reſtitutionis dotis 15. Ianuar. 1649. §. cuius quidem cauſæ, confirmata ſub die 2 Iunij ſequentis coram Peutingero, & in Romana Domorum de Reguardis 28. Ianuar. 1650. §. penult. circa fin. coram Dunoz. et iunior. inter eiuſ. impreſ. dec. 844. num. 15. tom. 2.*

24 Et ſi minor maior effectus plures annos vixerit, nec obligationem impugnauerit, vel reſtitutionem in integrum petierit, vt poterat ex *l. 1. C. de fil. of. minor.* cenſetur ſuam obligationem ratificaſſe Rot. *in Romana domorum de Regardis 28. Ianuar. 1650. §. fin.* coram Dunozet. *inter eius impreſ. dec. 844. num. 18. tom. 2.*

25 Et licèt minor pro patre fideiubens veniat reſtituendus, etiam abſque aliqua probatione læſionis, cùm ſimpliciter dicatur læſus, ex ipſo tantùm fideiuſſionis actu, cùm per ſe ipſum damnoſus reputetur, Soccin. *iun. conſ. 47. num. 7. & 8.* Pedroch. *conſ. 26. num. 6. & 7.* Odd. *de reſtit. in integr. q. 54. art. 3. num. 7. & q. 26. art. 2. num. 20.* Bero. *quæſt. familiar. 115. num. 2. & in c. 1. num. 6. de reſtit. in integr.* Rot. *dec. 75. num. 2. & 4. coram Burat.*

26 Lim. tamen non procedere ſi minor fideiubeat cum ſolemnitatibus requiſitis per ſtatutum in contractibus minorum, quibus adhibitis tollitur vigore ſtatuti remedium reſtitutionis in integrum, latè Odd. *de reſtit. in integr. q. 15. art. 1.* & tradit Bart. *in l. cum ijs §. ſi cum lis in fin. ff. de tranſact.* Aret. *in l. more ſub num. 4. in p. & 2. conclu. ff. de acquir. hæred.* Rot. *dec. 120. num. 6. coram* Greg. XV.

27 Lim. 2. ſi filius fideiuberet pro excarcerando patre, quo caſu etiam ceſſat reſtitutio, vtpotè quia dicatur hoc caſu exercere officium pietatis, & actum laudabilem, & pium *DD. in l. 1. C. de filiof.* & præcipuè Alber. *circa med.* Salye. *num. 4.* Paul. de Caſtr. *num. 2.* Aret. *in fin.* Corn. *circa prin.* Rot. *dec. 120. num. 7. & 8. 11. 12. & 13.* coram Gregor. XV. *deciſ. 783. n. 9.* coram Burat.

28 Immò etiam ſi eius obligatio, & fideiuſſio emanauerit ad impediendam eminentem executionem, & periculum nè in carceribus tradatur, Salycet. *in l. 1. num. 4. C. de filiof. minor.* ibique Alber. Caſtr. & alij Aret. *in l. 1. circa fin. C. de filiofamil. minor.* Odd. *de reſtit. in integr. q. 23. num. 52.* Gratian. *diſcept. 952. num. 13. & 19.* & latiùs *diſcept. 108. num. 41. vſque ad 47.* Ferentil. *in addit. ad Burat. dec. 75. num. 23.* Rot. *dec. 783. num. 9.* coram Burat. *dec. 120. num. 7. 8. & 9. coram* Gregor. XV. *dec. 282. n. 11.* poſt Pacif. de Saluian.

29 Lim. 3. ſi contractus celebratus per minorem fuerit iuramento firmatus, cùm eius vigore minor habeatur pro maiori, & ſuppleantur omnes ſolemnitates requiſitæ, & conſequenter priuatur beneficio reſtitutionis in integrum ſub prætextu læſionis, etiam ſi nulla concurrat cauſa, propter quam eius obligatio ſuſtineri valeat. *Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit. gloſ. in §. extraneis in verb. omnibus inſtit. de hæred. qualit. & differen.* Surd. *conſ. 46. per tot.* Odd. *de reſt. in integr. q. 54. art. 8. num. 32.* Guttier. *de iur. iur. p. 3. c. 11. num. 3.* Mandoſ. *in tract. de minor. ætat. q. 9. num. 4.* Cancer. *var. reſol. lib. 2. c. 1. de minor. num. 224.* Vincen. de Franc. *dec. 448. num. 1. & per tot.* Capel. Tholoſ. *dec. 130. & 197.* Molied. *in tit. de fideiuſſor. dec. 2. num. 1. fol. 341.* Put *dec. 194. & deciſ. 244. num. 1. & 3. lib. 3.* Burat. *dec. 85. num. 5.* Gregor. XV. *dec. 120. num. 4.* Rot. *dec. 167. num. 1 & 2. dec. 345. num. 2. verſ. cum ſimilibus p. 4. recen. & in Reatin. Caſtrorum 27. Iunij 1665. ſub §. quidquid coram R. P. D. Bourlemont, & prius in Bononien. indemnitatis 30. Ianuar. 1651. §. nec obſtare poteſt in fin. coram R. P. D. Albergato.*

30 Quamuis nulla ſolemnitas ſtatutaria interueniret iuxta opinionem Bartol. *in dicta Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit. num. 3.* Gratian. *diſcept. 555. num. 20.*

31 Sublim. quòd licèt iuramentũ faciat minorem maiorem, non tamen ſupplet alias ſolemnitates Gabr. *in tit. de minor. conclu. 5. num. 49.* Gratian. *diſcept. 513. num. 21. 22. & ſeq.* præcipuè ſi minor non fuerit certioratus in actu celebrationis inſtrumenti, de beneficio reſtitutionis, quo caſu iuramentum nihil operatur.

32 Sublim. 2. vt non procedat *Auth. prædicta ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit.* ſi interueniat enormiſſima læſio, tunc enim minor non obſtante renunciatione, & iuramento reſtituitur; etenim hoc caſu iuramentum nihil operatur, ob præſumptionem doli, qui cum re ipſa contingat vero æquiparatur, Dec. *conſ. 207. num. 74. lib. 2.* Anchar. *conſ. 83. num. 3. verſ. item eſt* Bero. *conſ. 117. in fin. vol. 3.* latiſſimè Eugen. *conſ. 29. num. 52. & 53. conſ. 22. num. 93.* Odd. *de reſt. in integr. q. 54. art. 8. num. 33. & 34.* Guttierez. *in repetit. dicta authen. ſacramenta puber. num. 92.* vbi in fine ſubdit receptiſſimam eſſe ſententiam, & tenendam, quam vti æquiorem ſeruat Rot. quæ numquam attendit iuramentum ſtante enormiſſima læſione, Caſſad. *deciſ. vnica de empt. & vend.* Burat. *deciſ. 75. num. 8. 9. & ſeq.* Add. ad Gregor. XV. *deciſ. 406. num. 18.* Afflict. *dec. 322. num. 7.* Rot. *deciſ. 63. num. 6.* penes Pic. *ad ſtat. dec. 102. num. 5. p. 2. diuerſ.*

33 Contrarium quòd læſio non conſideretur in fideiuſſione iurata minoris, cùm ex iuramento repræſentetur maior

volue-

Digitized by Google

voluerunt Aym. conſ. 613. num. 28. Surd. conſ. 87. num. 13. conſ. 114. num. 11. & ſeq. Mantic. de tacit. lib. 16. tit. 4. num. 4.

34 Imò quòd nec pro excarcerando Patre teneat obligatio filij minoris ſi remaneat enormiſſimè læſus: & læſio enormiſſima in fideiuſſione filij pro Patre ſatis reſultat ſi ſumma, pro qua fideiuſſit ſit ingens, ita vt ſperare nequeat releuatorem, vtpotè quia Pater ſit facultatibus lapſus, & alios releuatores idoneos non habeat, Surd. conſ. 46. num. 17. conſ. 87. num. 12. Odd. de reſtit. in integr. q. 54. artic. 8. num. 33. Buratt. deciſ. 75. n. 11. & 12.

35 Vel quia ſe obligauit vltra patrimonium paternum, Surd. conſ. 46. n. 17. Odd. de reſtit. in integr. q. 58. art. 2. n. 19. & 24. Achil. dec. 6. eod. tit. de in integr. reſtit. Burat. dec. 75. num. 13. Rot. deciſ. 63. num. 12. apud Pic. ad ſtat. deciſ. 428. num. 3. p. 1. diuerſ.

36 Etenim concurrente enormiſſima læſione in contractu ad fauorem Patris celebrato, cui debetur reuerentia, præſumitur obligatio metu extorta, abſque alia probatione, latè Honded. conſ. 29. num. 42. & 43. lib. 1. Eugen. conſ. 29. & 95. Bald. conſ. 148. num. 4. lib. 1. Surd. conſ. 395. num. 20. lib. 3. Menoch. lib. 3. præſumpt. 127. num. 15. Couar. de ſponſ. p. 2. c. 3. §. 6. n. 4. verſ. hoc enim, Buratt. deciſ. 75. n. 14. Rot. deciſ. 102. n. 5. p. 2. diuerſ.

37 Non obſtante iuramento, & renunciationibus beneficiorum, quæ tamquam acceſſoriæ eodem vitio inficiuntur, Rimin. conſ. 98. num. 25. conſ. 179. num. 17. lib. 1. Cephal. conſ. 554. num. 16. lib. 4. Oſaich. deciſ. Pedemon. 179. n. 5. & 6. Burat. dec. 75. num. 15.

38 Sublim. 3. in obligatione filij minoris per metum reuerentialem extorta, quo caſu ceſſat diſpoſitio Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vend. adeò vt iuramentum nihil operetur, nec minorem maiorem faciat, vt patet ex eadem Auth. ibi, vel iuſtum metum, vbi notant Doctor. Iaſ. num. 60. Angel. ad fin. Salyc. num. 3. Corn. num. 130. cum alijs per Burat. dec. 75. num. 16.

39 Non tamen præſumitur fideiuſſio facta ad fauorem Patris ob nimiam reuerentiam, niſi probetur: cùm ad hunc effectum non ſufficiat timor reuerentialis, qui perſonæ debetur, ſed probandus eſt metus cuius vigore extorta fuerit obligatio, ſeu fideiuſſio, vt ex Bald. Felin. Capyc. ſubdit eadem Rot. dec. 75. num. 10. & 11. coram Burat.

40 Præcipuè ſtante conſenſu propinquorum, & decreto Iudicis, per quæ excluditur omnis ſuſpicio metus, l. tranſactionem ff. de condit. indebit. Gregor. XV. dec. 120. num. 24. & 25. Burat. dec. 783. num. 12.

41 Sublim. 4. quando ſtatutum ex omiſſione ſolemnitatum præſumit iuramentum dolo extortum, nam tunc etiam contractus præſumitur doloſus Caputaquen. dec. 200. p. 3. & expreſsè cauetur in conſtitutione Ægidiana, per quam præſumitur dolus, & iuramentum dolo extortum non adhibitis ſolemnitatibus in contractibus minorum requiſitis, Gratian. qui alios allegat diſcept. 513. num. 12. 25. tom. 3. Rot. dec. 375. num. 1. 2. & 5. p. 4. recen.

42 Ac proinde huiuſmodi iuramentum eſt probandum aliunde, quàm per inſtrumentum factum ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, quando per ſtatutum his contractibus, & inſtrumentis adempta ſit probatio, latè Rolan. conſ. 43. num. 3. & 4. lib. 3. Marſil. ſing. 700. Gratian. diſcept. 513. n. 2. & 3. Put. dec. 111. num. 1. lib. 1. Rot. dec. 104. num. 1. dec. 93. in fin. p. 2. diuerſ. dec. 504. num. 6. 7. & 8. p. 5. tom. 2. recen.

43 Contractus verò minoris, quamuis nullus, ſuſtinetur vbi minor eſt factus locupletior, l. ſi prædium §. emptor C. de præd. minor. l. ſi pupillorum §. ſi obligauerit de reb. eorum, Caputaquen. dec. 199. per tot. Gregor. XV. dec. 31. num. 9. Rot. dec. 867. num. 5. p. 3. diuerſ. dec. 504. num. 10. p. 5. tom. 2. in recen.

44 Sed hæc vtilitas ad hunc effectum non ſolùm debet eſſe euidentiſſima, Dec. conſ. 532. Rot. dec. 1242. num. 3. Rot. dec. 504. num. 17. p. 5. tom. 2. recen. verùm etiam eſt plenè probanda ab eo, qui vult contractum ſuſtineri ex hoc capite, ita vt nec dicatur probata vtilitas ex ſola receptione pecuniarum, Rot. dec. 504. num. 17. & 18. p. 5. tom. 2. recen.

45 Sed hoc non procedit ſi ſtatutum annullet contractum celebratum abſque ſolemnitatibus, licèt minor fuerit factus locupletior, cùm tantum ſibi locum vindicet in ſtatutis, in quibus ſolemnitates requiruntur ne minores, & pupilli lædantur, & non vlteriùs procedant annullando, & inualidando etiamſi fiant locupletiores, vt in terminis ſtatuti Bononien. dixit Rot. dec. 504. num. 11. & 12. p. 5. tom. 2. recen.

Obſerua 2. vt mulieres pro alijs intercedere, fideiube- 46
te, & quomodocumque ſe obligare ſunt prohibitæ l. 1. & tot. tit. ff. & C. ad S. C. Velleian. Rot. in Romana Societatis officij 4. Februar. coram Penia inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. p. 1. fol. 91. dec. 56. num. 6. poſt Pacif. de Saluian. interdict. dec. 333. num. 2. coram Gregor. XV.

Et non ſolùm pro filio l. 3. C. ad Velleian. ſed ſtrictiùs, & 47
arctiùs pro maritis ſe obligare prohibentur, vt tot. tit. ff. & C. ad Velleian. Auth. ſi qua mulier. C. eod. tit. ibique Bald. num. 2. Gratian. diſcept. 952. num. 9. Surd. dec. 164. num. 11. Gregor. XV. dec. 333. num. 2. & 3. & ratio eſt, quia præſumuntur ſeductæ, ac proinde eorum obligatio ipſo iure redditur nulla, vt tradunt DD. in Auth. ſi qua mulier C. ad Velleian. Bart. in l. fin. num. 2. in prin. C. eod. tit. Seraph. de iuram. priuil. 65. num. 3. Surd. dec. 163. num. 11. & 12. verſ. non obſtat, Rot. in Romana Societatis officij coram Penia penes Marcheſ. de commiſſion. p. 1. fol. 911. n. 2.

Ampl. vt obligatio mulieris, ſiue eius fideiuſſio, ſiue 48
pro marito, ſiue pro alijs eò magis eſt inualida, quando non eſt ei conſultum pro eius releuatione, & nec in bonis viri, vel aliorum pro quibus ſe obligauit releuari, ſeu indemnis conſeruari poteſt, ſiue conſiderent tempus obligationis, ſiue ſolutionis, Theſaur. dec. 223. num. 11. Gregor. XV. dec. 333. num. 7. dec. 363. n. 2. Secus autem ſi habeat releuatorem, à quo cùm poſſit conſequi ſuam dotem, indotatam eam remanere dici non poteſt, vt eius obligatio reddatur inualida, Roman. conſ. 187. n. 2. Crauet. conſ. 77. num. 16. Afflict. dec. 311. num. 2. dec. 112. num. 2. Rot. dec.
100. num. 3. & 4. poſt Zacch. de oblig. Cameral. Etenim 49
quando mulier non poteſt habere ſpem releuationis dicitur apertiſſimè læſa, ac proinde penitus corruit eius obligatio, ſecus autem ſi habeat releuatorem, cùm tunc excludatur omnis læſio, Afflict. dec. 311. num. 2. Rot. dec. 56. num. 8. poſt Pacif. de Saluian. quæ non eſt toleranda, Rot. dec. 333. num. 7. & 8. coram Gregor. XV. dec. 216. num. 14. penes Poſt. de ſubaſt. dec. 10. num. 11. penes Picum ad ſtat. Vrbis dec. 48. num. 23. p. 8. recen.

Hinc eſt quòd ad hoc, vt exequatur mandatum contra 50
mulierem relaxatum, debet conſtare ſupereſſe aliqua bona, ſuper quibus eius dos tuta conſiſtat, Gregor. XV. deciſ. 363. num. 3. in fin. & ad hunc effectum bona ſuper quibus mulier releuari debet, non ſolùm debent adeſſe tempore obligationis, ſed etiam tempore quo agit ad dotem, vt contra Paul. de Caſtr. in l. Mema §. fin. ff. ſolut. matrim. tenet Imol. in cap. peruenit de emption. & vendit. Afflict. deciſ. 323. per tot.

Mulier autem obligans ſe ſimul cum viro, licèt ſe prin- 51
cipaliter obliget, tamen cenſetur pro illo intercedere, & niſi probetur quòd pecuniæ in propriam ipſius mulieris vtilitatem verſæ fuerint, eius obligatio non ſuſtinetur cùm præſumatur doloſa, & in fraudem legis procurata, Bald. in auth. ſi qua mulier num. 9. verſ. item quod C. ad Velleian. Honded. conſ. 45. num. 16. & ſeq. lib. 1. Surd. deciſ. 164. num. 11. Rot. deciſ. 171. n. 4. poſt Pacif. de Saluian. & in Romana ſocietatis officij coram Penia inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. part. 1. fol. 911. n. 2.

Nec releuaret, ſi in inſtrumento diceretur pecuniam ipſi 52
mulieri fuiſſe numeratam, quia propterea non eſt credendum ceſſiſſe in eius vtilitatem, niſi verè aliunde probetur, Rom. conſ. 64. num. 9. & ſeq. lib. 1. Rot. in dicta Romana Societatis officij n. 2. verſ. idemque ſciendum, & n. 3. vbi ſubdit, quòd hoc caſu ad nihilum ſuffragatur renunciatio Velleiani.

Lim. ſupradicta non procedere ſtante iuramento, quod ſeruari debet ne anima ſalutis æternæ detrimentum patiatur, Seraph. de priuil. iuram. priuil. 118. Guttier. de iuram. confirm. p. 1. c. 55. n. 6. Surd. conſ. 163. n. 13. Afflict. deciſ. 311. n. 4. Theſaur. deciſ. 223. n. 8. Boer. deciſ. 23. n. 9. verſ. ni ſiurauerit. Rot. poſt Zacch. de oblig. Cameral. deciſ. 100. n. 2.

De iure autem communi ad validandam mulieris obli-
gationem ſufficit iuramentum, Gregor. XV. deciſ. 363. 53
num. 3. præcipuè de iure canonico, cuius vigore obligatio mulieris iuramento vallata ſuſtinetur non obſtante, auth. ſi qua mulier. C. ad Velleian. gloſ. communiter recepta in c. ex

referi-

reſcripto de iur. iuran. Curt. *iun. conſ.* 47. *n.* 2. *&* 5. *p.* 1. Seraph. *de iuram. priuil.* 118. *n.* 4. Burſat. *conſ.* 56. *n.* 15. *lib.* 1. Theſaur. *deciſ.* 223. *n.* 10. Afflict. *deciſ.* 311. *n.* 4. Rot. *in Fulginaten. pecuniaria* 25. *Iunij* 1621. *coram Mazanedo poſt Gilian. ad Sat. Peruſ. deciſ.* 91. *n.* 2. *& deciſ.* 171. *n.* 9. poſt Pacif. de Saluian. *interdict.* & latè *deciſ.* 56. *n.* 7. *poſt eumdem*, *& deciſ.* 100. *num.* 2. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

55 Molieris igitur obligatio redditur valida ſi certiorata de beneficio auth. ſi qua mulier, illi expreſsè, & particulari iuramento renunciauit, quo caſu valida eſt renunciatio, vt impugnari non poſſit, Surd. *conſ.* 367. *n.* 12. Tiraq. *in l. ſi vnquam in præfat. n.* 136. *C. de reuocan. donat.* Seraph. *de iuram. priuileg.* 63. *n.* 3. *& ſequen.* Rot. *dec.* 775. *n.* 6. *&* 7. *p.* 1. *in recent. & in Romana Societat. Officij* 4. *Februar.* 1602. *coram* Penia penes Marcheſ. *de commiſſion. fol.* 915. *tom.* 1. *num.* 4. *ſub verſ. & hac locum habens*, *& deciſ.* 171. *n.* 10. poſt Pacif. de Saluian. *interdict.*

56 Lim. vt fideiuſſio, & obligatio mulieris etiam ſi emanauerit cauſa excarcerandi virom, & appoſitum ſit iuramentum reddatur nulla, & inualida ſi remaneat penitus indotata, vt ſi non remaneant tot bona viri, in quibus poſſit releuari indemnis circa illam quantitatem, pro qua ſe obligauit, fideioſſit, vel hypothecæ renunciauit, nam cum hoc caſu agatur de obligatione contra publicam vtilitatem, ex quo Reipublicæ intereſt mulieres non remanere indotatas: iuramentum non poteſt validare huiuſmodi obligationem vti molieris enormiſſimè læſiuam, vt comprobat Rot. *deciſ.* 115. *à num.* 1. *& per tot.* poſt Pacif. de Saluian.

57 Lim. 2. quòd licèt Auth. ſi qua mulier poſſit cum iuramento renunciari, & attenta diſpoſitione iuris communis obligatio valeret propter religionem ioramenti, ſecus autem vbi viget ſtatutum prohibens mulieres ſine certis ſolemnitatibus ſe obligare non poſſe, vt expreſsè cauetur *per Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. & per alia ſtatuta ferè per totam Italiam, Rot. *in Romana Societatis Officij coram* Penia penes Marcheſ. *de commiſſion. p.* 1. *fol.* 911. *n.* 5.

58 Poteſt igitur mulier ſe obligare ſine ſolemnitatibus ſi non adſit ſtatutum illas requirens, Rot. *deciſ.* 91. *n.* 8. poſt Gilian. *ad Satut. Peruſ. deciſ.* 304. *n.* 8. *&* 9. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

59 Præcipuè ſi oon habeat locum Conſtitutio Marchiæ *lib.* 5. *cap.* 25. loquens de Minoribus in ea parte, quę fuit extenſa etiam quoad mulieres per Cardinalem Carpenſem, eo quòd huiuſmodi extentio non obligat, nec ſe extendit vltra prouinciam Marchiæ *dicta deciſ.* 91. *n.* 9. poſt Gilian. *deciſ.* 304. *n.* 6. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

60 Obſerua 3. Quòd quando adſunt plures obligationes ſucceſſiuè factæ pro marito, vel alijs in faoorem plurimorum creditorum, poſteriores, quæ excedunt dimidiam dotis partem, vti læſionem enormem immediatè cauſantes redduntur nullæ, anteriores verò intra dimidiam contentę ſuſtinentur vti factæ lege permittente, cum ex illis mulier non remaneat indotata, nec in maiori parte dotis læſa, vt de veriori in iudicando, & conſulendo omninò tenendum, tradit Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 2. *c.* 4. *num.* 69. 70. *&* 75. *vſque ad* 80. ex Larea *allegat. Fiſcal.* 3. *num.* 29. Gaſpar. Anton. *Theſaur. quæſt. forenſ.* 65. *num.* 4. *lib.* 2.

61 Et quoad indotationem conſiderandam non ſunt attendenda bona paraphernalia, nec patrimonialia vxoris, ſed tantùm bona dotalia, cum ex dictis bonis mulier non releuetur, nec læſio excludatur cum tantùm bona dotalia à lege habeantur in conſideratione, Fontanel. *de pact. nuptial. tom.* 2. *Clauſ.* 7. *p.* 6. *num.* 4. Larea *allegat. fiſcal.* 35. *num.* 25. *&* 30. *in fin.* Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 2. *c.* 4. *num.* 81.

62 Contrarium verò, quòd indiſtinctè omnes contractus, & obligationes tam poſteriores, quàm anteriores ſint nullæ, & reſcindæ ob læſionem enormen vxoris, & indotationem, tenet Noguerol. *allegat.* 29. *num.* 107. *& pluribus ſequen.* quæ opinio reprobatur à Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 2. *c.* 4. *num.* 82. & ratio videtur eſſe, quòd ſicuti prima obligatio intra dimidium dotis ſuſtinetur poſterioribus obligationibus non concurrentibus, ita ſuſtineri debet eiſdem concurrentibus, quia cum ioter ſe nihil commune habeant, earum nullitas inficere non valet prioris validitatem ioxta vulgarem regulam quòd vtile per inutile

63 noo vitietur. Sed inutiliter taotum adiectum vitiatur, *l.* 1. *§. ſed ſi mihi ff. de verb. oblig. cap. vtile de reg. iur. in* 6.

Gail. *lib.* 2. *pract. obſer.* 4. *num.* 6. Rot. *in Forolivien. cenſus coram Orano impreſs. inter conſ. Farinac.* 64. *ſub num.* 21. *tom.* 1. & ſolum quando materia eſt indiuidua vtile per ioutile vitiatur, *l. pecuniæ ff. de vſur. l.* 1. *§. item quæritur ff. de aqua quot. & æſt. l. græce §. illud ff. de fideiuſſor.* Cald. *de empt. & vend. c.* 32. *num.* 38. *cap.* 13. *num.* 53. *circa med.* Couar. *lib.* 2. *var. reſol. c.* 18. *num.* 5. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 23. *gloſ.* 1. *num.* 23. Surd. *dec.* 248. *in fin. verſ. vnum addo*, Rot. *deciſ.* 325. *num.* 11. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.* ſecus verò in ſeparabilibus in quibus vtile per inutile non vitiatur, *l.* 1. *§. ſed ſi mihi ff. de verb. oblig.* & ibi DD. Rom. *conſ.* 66. *in prin.* Quintilian. Mandoſ. *in reg. Cancel.* 27. *q. fin. num.* 10. cum alijs per Cald. *de empt. & vend. c.* 32. *num.* 36. 64 65

Obſerua 4. quod minor abſque ſolemnitatibus requiſitis cenſum imponens habet, & ei competit beneficium reſtitutionis in integrum, oon ſolùm ad effectum eximendi ſe à fructuum ſolutione, ſed etiam ad effectum ſe ipſum eiuſque bona liberandi ab onere reſtitutioois ſortis principalis Odd. *de reſtit. in integrum p.* 2. *q.* 56. *num.* 46. cum alijs per Cenc. *de cenſibus p.* 1. *c.* 2. *q.* 1. *art.* 2. *n.* 15. *& ſecundum nouam impreſſionem q.* 15. 66

Lim. ſi facta fuerit cenſus impoſitio adhibitis neceſſarijs ſolemnitatibus, cum hoc caſu reddatur valida, nec à minore impugnari poſſit, Cenc. *loco cit. num.* 56. & poſt eumdem Rot. *deciſ.* 21. *num.* 1. *&* 11. *dec.* 22. *num.* 1. vbi quòd pro decreto Iudicis præſumatur, non ſolùm quoad ſolemnitatem reqoiſitam pro iuſtitia, Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 75. *num* 5. ſed etiam quoad ſolemnitatem requiſitam quoad validitatem decreti, Surd. *conſ.* 29. *num.* 7. *vol.* 2. 67 68

HORTANA FRVCTVVM DOTIS.

ARGVMENTVM.

FRuctus dotis non ſolutæ ſolui debent à Patre promiſſore, eiuſque hæredibus per totum tempus, quo durauit matrimonium, eoque diſſoluto ipſimet filiæ viduæ debentur tamquam alimenta, nec ad hunc effectum eſt neceſſaria interpellatio, quando agitur contra Patrem dotis promiſſorem, ſecus contra hæredes viri pro dotis reſtitutione. Ius petendi fructus dotales eſt tranſmiſſibile ad hæredes, quando dos ſuccedit loco legitimæ. Fructus dotis à viro non petiti, dum vixit, an cenſeantur remiſſi, & donati per totum tempus quo durauit matrimonium materia diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio cameralis paratam habet executionem.*
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam ibidem.

2 *Inſtrumenta dotalia vigore ſtatuti Vrbis* c. 85. lib. 1. *habent executionem paratam etiam contra tertios poſſeſſores bonorum.*

3 *Fructus dotis non ſoluta ſolui debent à Patre eiuſque hæredibus pro toto tempore, quo durauit matrimonium hæredibus viri, & poſtea vxori ſuperſtiti tamquam alimenta.*

4 *Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenſatiuos.*

5 *Fructus dotis à Patre promiſſæ, & non ſoluta debentur hoc ipſo quod vir incipit ſuſtinere onera matrimonij abſque alia interpellatione, & licèt non fuerint promiſſi.*
Maritus repetere poteſt alimenta præſtita vxori ob dotem non ſolutam actione negotiorum geſtorum ibid. in fin.

6 *Fructus dotales non ſunt ſoluendi ab extraneo dotis promiſſore ob retardatam ſolutionem abſque interpellatione niſi elapſo biennio.*

7 *Interuſuria dotalia ſunt præſtanda, ſiue dos promiſſa fuerit in ſtabilibus, ſiue in pecunia.*

phin. *in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. num. 449.* Rot. *dec. 226. num. 2.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. & in Romana fructuum dotis de Cencis coram Orano*, poſt Fenſon. *ad ſtat. Vrbis dec. 81. §. neque hic quærendum dec. 85. §. neque refragari, & dec. 86. §. quia pluribus modis*, penes eumdem Fenſon. *dec. 244. num. 1. p. 4. diuerſ. dec. 471. num. 1. p. 1. dec. 574. num. 1. p. 2. dec. 408. num. 1. p. 3. recen. & in Bononien. dotis 18. Martij 1648. §. tertio demum in fin. coram Dunozet. & in alia Bononien. dotis 10. Martij 1651. ſub §. ſiquidem ſolutio coram Peutingerio*. Ac proinde maritus præſtando alimenta vxori, quæ pater, vel frater præſtare tenentur, cum cenſeatur eorum negotium vtiliter geſſiſſe, repetere poteſt actione negotiorum geſtorum etiam nulla exiſtente dotis liquidatione, Surd. *de aliment. tit. 1. q. 42. num. 14. vſque ad* 22. cum alijs per Gratian. *diſcept. 244. num. 10.*

6 Quidquid ſit in extraneo dotis promiſſore, qui ſine interpellatione non incurrit moram irregularem, nec tenetur ad fructus recompenſatiuos niſi elapſo biennio, Bart. & alij *in l. de diuiſione ſolut. matrim.* Iacob. Niger. *in l. ſi inſulam num. 22. de verb. oblig.* Bald. *Nouel. in tract. de dote quæſt. 1. prin. num. 20. & 4. p. prin. num. 10.* Gratian. *diſcept. 143. num. 21.* Magon. *deciſ. Florent. 87. num. 2.* Gram. *dec. 70. num.* ... Sperel. *dec. 84. num. 2.* & ita diſtinguendo inter patrem, & extraneum dotantem, Rot. *in Tuſculana Saluiani 21. Maij 1648. §. neque interpellationes coram Veroſpio, & in Romana fructuum dotis 12. Februarij 1666. §. cum enim Pater in fin. coram Otalora.*

7 Quæ adeò vera ſunt, vt veniant præſtanda huiuſmodi interuſuria dotalia, ſiue dos ſit promiſſa in ſtabilibus, ſiue in pecunia numerata, & ſiue maritus ſit ſolitus negotiari, ſiue non, cum hi fructus non debeantur marito præciſè ratione vſurarum, ſed ratione damni, quod ſenſit, in præſtando de proprio alimenta vxori, vbi ſoluta dote ex eadem præſtaret, Alex. *conſ. 31. num. 20. at lib. 6.* Surd. *in tract. de aliment. q. 42. num. 1.* Rot. *dec. 44. num. 3. & 4. p. 4. diuerſ. dec. 428. num. 2. p. 3. recen.*

8 Quinimò in fortioribus terminis ſi filia contraxerit matrimonium abſque Patris aſſenſu, cum viro tamen digno, & ſic nulla dotis præceſſerit promiſſio, nihilominus debentur huiuſmodi fructus, cum pater ſtatim ac vir incœpit ſuſtinere onera matrimonij teneatur dotem præſtare, & non præſtando teneatur ſoluere fructus dotales ad formam ſtatuti Vrbis, Rot. *dec. 457. num. 2. coram Merlin. & in Romana fructuum dotis 12. Februar. 1666. §. fructus verò, & per totam Otalora*, licèt contrarium videatur ſenſiſſe Rot. *dec. 517. num. 1. coram Seraph.*

9 Obligatio igitur ſoluendi fructus dotales, ſicut fecit tranſitum ad hæredes Patris dictæ dotis promiſſoris, Sperel. *dec. 84. num. 24. verſ. præſertim tom. 1.* Ita ius eos exigendi Curtius vir tranſmiſit ad dictos eius filios, dum viuens non petijt. Dec. *conſ. 571. num. 3. & 4.* Natta *conſ. 495. num. 1. & ſeq.* Alex. *conſ. 63. lib. 4.* & ita fuiſſe iudicatum Florentiæ teſtatur Card. Tuſch. *lit. D. concl. 741. num. 127. tom. 2.* Gratian. *diſcept. 543. num. 42. & 44.* Rot. *in Romana fructuum dotis 23. Iunij 1642. coram Bichio*. Et ſi non exiſterent filij fructus dotales per maritum non exacti contra dotis promiſſorem, cum remaneant in credito dotis, tamquam eiuſdem acceſſiones exigi poſſunt ab vxore ſuperſtite tamquam ius exigendi ad eamdem tranſmiſſum, Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ. 8. gloſ. vnic. num. 24. tom. 2.* Rot. *dec. 284. num. 8. & 9. poſt Pacif. de Saluian.*

10 Soluto verò matrimonio per mortem viri pariter debentur huiuſmodi fructus Hortenſiæ, etiam ſi non interceſſerit iudicialis interpellatio, cuius neceſſitas tantum viget, quando agitur per viduam contra hæredes eius viri pro reſtitutione dotis, adhoc vt conſtituantur in mora, & teneantur ad fructus recompenſatiuos, vt expreſsè diſponitur per ſtatutum Vrbis *lib. 1. c. 137.* à quo requiritur pro forma, & ideò præciſè eſt adimplenda, Gregor. XV. *dec. 269. num. 1.* vbi Adden. *num. 7.* Rot. *dec. 528. ſub num. 4. p. 2. dec. 127. num. 10. verſ. quia per litis conteſtationem cum ſeq. p. 4. tom. 2. rec.* Rot. *in Tuſculana Saluiani 25. Maij 1648. in prin. coram Veroſpio, & in Romana fructuum dotalium 7. Iunij 1651. §. poſt mortem coram Dunozet.*

Secus verò quando agitur contra Patrem dotis promiſ-
11 ſorem, eiuſque hæredes moroſos in ſoluenda dote filiæ per ſtatutum excluſæ, cui debentur fructus abſque alia interpellatione iuxta magiſtralem diſtinctionem, quam ſequitur Rot. *in Tuſculana Saluiani 25. Maij 1648. §. neque interpellationes verſ. poteſt enim admitti coram Veroſpio, in Romana Saluiani 4. Decemb. 1645. §. reſpectu verò verſ. nec nulla coram eodem, & in Romana dotis 19. Iunij 1654. §. non obſtat. verſ. interpellationis verò coram eodem.*

Etenim huiuſmodi fructus licèt ceſſent ad fauorem viri 12
defuncti poſt eius mortem, non tamen eorum curſus ceſſat ad fauorem vxoris viduæ, & eius filiorum hęredum, donec & toto tempore medio dos ſoluatur: nam quando agitur de dote promiſſa à Patre filiæ excluſæ à ſtatuto propter maſculos ſoluto matrimonio, ſi fructus dotis non debentur vti fructus, ſaltem debentur vti alimenta, donec dos ſoluatur, ſeu vti fructus legitimæ, cuius loco dos hoc caſu ſuccedit, vt notant DD. *omnes in l. Alimenta ff. de negot. geſt.* Surd. *de aliment. q. 26. n. 1. & q. 105. num. 2.* ex cumulatis per Rot. *in Romana fructuum dotis de Cencis coram Orano poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 81. per tot. & in Romana dotis de Vellis coram Litta poſt eumdem dec. 84. §. tum etiam quia, & §. ſeq. & in Romana fructuum dotis de Caſiis coram Orano poſt eumdem Fenſon. dec. 86. §. quia pluribus modis, & in dicta Tuſculana Saluiani 25. Maij 1648. §. neque interpellationes verſ. poteſt enim admitti coram Veroſpio.*

Qui fructus, quod magis eſt, etiam defuncta vxore per- 13
ſoluendi eſſent eius hæredibus attento ſtatuto excluſiuo fęminarum propter maſculos, cuius vigore cum dos ſuccedat loco legitimæ, cenſetur tranſmiſſum eiſdem hæredibus, non ſolum ius dictæ legitimæ, ſed etiam alimentorum, vſq; ad diem ſolutionis eiuſdem dotis, ſeu legitimę, Molin. *de primogen. Hiſpan. lib. 2. c. 15. n. 10.* Cnc. *de legit. §. poteſt præterea non ab re verſ. & in his quidem*, Gratian. *diſcept. 44. n. 7. vol. 1.* cum alijs per Ridolphin. *in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. n. 459. & plurib. ſeqq.* 14

Nec præfatæ concluſioni aduerſatur Rot. *in Romana fructuum dotis 12. Maij 1625. coram Coccino apud Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 91*, cum non loquatur de dote promiſſa à Patre filiæ excluſæ propter maſculos, nec in caſu in quo dos, vel alimenta ſuccedunt loco legitimæ, ac proinde non eſt mirum ſi mortua vxore non currant amplius fructus ad fauorem mariti etiam ſi adſint filij, vt firmatur in dicta deciſione, & animaduertit Ridolphin. *in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. n. 465.*

Quibus non aduerſantur authoritates in contrarium al- 15
legatæ ſcilicet, quòd requiratur interpellatio adhoc vt debeantur fructus dotales, etiam ſi agatur contra hæredes promiſſoris præſertim tranſuerſalis, vt videtur tenere Iaſ. *in l. quod te n. 35.* ibique Ripa *n. 59. ff. ſi cert. petat.* Ruin. *conſ. 221. n. 30. & 40. lib. 1.* Menoch. *conſ. 641. n. 21.* Peregrin. *conſ. 88. n. 9.* Rot. *dec. 1206. n. 11. coram Penia dec. 182. n. 2. & 3. p. 4. t. 2. recen. dec. 86. §. quia à pluribus*, poſt Fenſon. *ad ſtat. Vrbis cum alijs in Tiburtina Caſtri Sancti Angeli 14. Feb. 1656. §. quia verò coram Meltio.*

Quoniam loquuntur, vel de extraneo promiſſore dotis, 16
vel in caſu, in quo dos non ſuccedit loco legitimæ, aut quando dos non erat promiſſa viro, ſed ſolum legata: & conſequenter deficiente obligatione, fructus abſque interpellatione non deberi, dixit Rot. *dicta dec. 182. n. 2. & ſeq. p. 4. t. 2. recen.*

In quorum corroborationem ſuffragatur etiam, quia dos 17
finita dilatione ſoluta non fuit intra tempus conuentum, quo caſu ſicut illicò, & in continenti reſultat incurſus moræ, quoad promiſſorem præcipuè ſi promiſſioni accedat iuramentum, vt in caſu noſtro, quod habet vim interpellationis, ita etiam per conſequens intrat obligatio ad fructus, quæ eo mortuo, non propterea tollitur, ſed ad eius hęredes tranſmittitur ad fauorem viduæ, eiuſque filiorum etiam ſi non interuenerit actus interpellationis, cum mora ſemel incurſa ſemper duret, *l. cum patre familias ff. de vſur.* pulchrè Rot. *dec. 81. §. neque hic quærendum, & dec. 84. §. tum etiam, & §. ſequen.* poſt Fenſon. *ad ſtat. Vrbis.*

Quando autem promiſſa fuit dos pro die certa, non ſo- 18
lum nulla requiritur interpellatio hominis, cum dies tunc interpellationis loco deſeruiat non ſolùm contra Patrem promiſſorem dotis, eiuſque hęredes, alioſque, qui dotare tenentur, verum etiam contra extraneum, qui intra certum tempus ad ſoluendam dotem ſe obligauerit, *iuxta text. in l. pecuniæ §. vſuram ff. de vſur. & fruct. l. magnam C. de contrahend. ſtipul.* & in terminis procedit Rot. *in Romana fructuũ dotis 15. Nou. 1596. corã Orano relat. in Tuſculana Sal-*

niani 25. Maij 1648. §. interpellationis ſub verſ. poſſet enim admitti coram Veroſpio.

19 Applicabilis neque viſa fuit concluſio illa, quòd interuſuria dotalia ſoluto matrimonio non debeantur, ex quo tunc ceſſent onera matrimonij, cuius reſpectu inducta fuit æquitas, cap. ſalubriter de vſur. ac proinde ipſa conuentio de ſoluendis interuſurijs, quatenus exiſtat, reddatur in hac parte vſque ab initio fęneratitia, ita vt debitum dotis ob ſolutionem vſurarum vertatur in mutuum palliatum, pleniſſimè Rot. in Romana fructuum dotis 12. Maij 1625. coram Coccino penes Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 91. per tot. latè Couar. lib. 3. var. reſol. c. 1. num. 3. col. 6. poſt prin. verſ. ſexto hic etiam conſtat, Afflict. dec. 284. num. 1. vbi latè Vrſil. num. 6. verſ. in muliere verò Vidua, Theſaur. dec. 43. num. 2.

20 Quia in contrarium verius eſt, quòd nihilominus debentur Viduæ interuſuria dotalia, etiam ſoluto matrimonio, ſi non propter onera matrimonij, ſaltem debentur à Patre eiuſque hæredibus, quatenus ſuccedant loco alimentorum, ad quorum præſtationem tenetur Pater, & poſt eius obitum tenentur filij, & hæredes quouſque dos loco legitimæ filiæ in bonis paternis debitæ ſubrogata eidem perſoluatur DD. communiter in l. alimenta ff. de negot. geſt. Surd. de aliment. lib. 1. q. 105. num. 2. Sperel. dec. 84. num. 43. vbi quòd deciſio Coccini in contrarium allegata loquatur in diuerſis terminis de vſuris à viro prætenſis poſt obitum vxoris, & ſubdit quod etiam in hoc articulo res non careat difficultate, vt dixit Rot. in deciſionibus 84. 85. & 86. poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis, & in alia Tiburtina dotis 19. Iunij 1623. coram Nauarro poſt eumdem Fenſon. deciſ. 90. ex quibus relaxaſſe executionem pro decurſis in vita viri ad fauorem eiuſdem, filiorum, & hæredum; pro decurſis verò poſt eius obitum ad fauorem vxoris ſuperſtitis, ſubdit Sperel. allegata dec. 84. num. 56. verſ. relaxaui itaque.

21 Minus refragatur, quòd huiuſmodi fructus dotales à Curtio viro, dum vixit, & tempore quo durauit matrimonium non fuerint petiti, & conſequenter remiſſi, ſeu donati cenſeantur tamquam ex hac taciturnitate, reſultauerit titulus remiſſionis, & donationis, quæ per eius obitum confirmata remanſerit, iuxta text. in l. vir vſuras ff. de donat. inter virum, & vxor. Et in hoc concordare omnes, ac proinde hoc ius non tranſire ad hæredes, ſed in inſtanti per mortem viri extingui, tradit Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 6. gloſ. 2. p. 6. num. 25. & fol. mihi 317. Surd. conſ. 290. num. 13. Bart. in dicta l. vir vſuras, Balb. in tract. de præſcript. in p. 1. 3. p. prin. quæſt. 10. num. 14. Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 6. Gram. deciſ. 103. num. 28. Olaſch. dec. 132. num. 19. & 29. Viuian. dec. 423. num. 11. & 12. lib. 3. Maſcard. de probat. concl. 1371. num. 105. Magon. dec. 83. num. 10. verſ.
22 quibus ſtantibus. Immò adhuc effectum ſufficere lapſum decennij tradunt Doctores relati per Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 2. & per Oſach. dec. 132. num. 11. Bald. conſ. 474. lib. 2. Surd. de aliment. q. 42. à num. 90. verſ. contraria tamen, iuncto n. 111. & ſeq. & n. 122.

23 Tum quia concluſio procedit, ſi dos ab ipſa muliere promiſſa, vel recepta fuerit, nam ad eius dumtaxat, & non ad ſoceri fauorem donatio facta præſumitur iuxta terminos d. text. in l. ſi vſuras ff. de donat. inter virum, & vxorem, vti declarat Alex. conſ. 63. num. 14. lib. 4. & conſ. 208. num. 10. verſ. quarto videtur vol. 7. Bero. conſ. 52. num. 25. in fin. vol. 2. Rol. conſ. 65. num. 22. verſ. ſecundo reſpondetur, vol. 4. Natta conſ. 495. ſub num. 8. verſ. non omitto lib. 3. cum alijs per Sperel. dec. 84. num. 37.

24 Tum quia textus in dicta l. vſuras ff. de donat. inter vir. & vxor. ſibi locum vindicat in vſuris non odioſis, & debitis marito in recompenſationem onerum matrimonij, & cauſa alimentorum, quę non ſunt propriè vſuræ Peregrin. conſ. 100. num. 33. in fin. latè Natta conſ. 495. num. 8. lib. 3. Sperel. dec. 84. num. 39. & dixit Rot. dec. 232. num. 5. coram Buratto.

25 Tum etiam quia nec procedit in promiſſione iurata, eo quòd iuramentum perpetuat actionem, Alex. in l. nemo poteſt de legat. 1. Iaſ. in §. item ſi quis poſtulante num. 5. inſtit. de action. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 51. n. 1. & per tot. cum alijs per Sperel. dec. 84. num. 38.

26 Tum demum quia huiuſmodi donationis, & remiſſionis præſumptio penitus excluditur, quoties ſicut in præſenti ſuperſunt filij viri creditoris, quos Pater prædilexiſſe cenſetur, ac proinde interuſuria dotalia in eorum præiudicium condonare voluiſſe non eſt præſumendum, vt notabiliter limitat Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 6. gloſ. 2. p. 6. num. 32. tom. 2. relat. & ſecutum per Rot. in Bononien. dotis 18. Martij 1648. § prout neque coram Dunozet.

Nec eſt verum, quòd decennale viri ſilentium per ſe ſolum operetur fructuum remiſſionem, præcipuè quando vir præſtitit vt in caſu noſtro alimenta vxori, & cætera onera matrimonij ſuſtinuit, nam cum tunc fructus debeantur titulo oneroſo lapſus decennij non ſufficit, & hanc ſententiam tuentur DD. relati per Menoch. lib. 3. præſumpt. 25. num. 4. & 5. & in ſpecie Alex. conſ. 63. num. 16. lib. 4. Dec. conſ. 571. num. 4. & 6. Rol. conſ. 64. num. 9. & ſeq. & num. 18. tom. ... Surd. de aliment. quæſt. 42. num. 91. & 100. Fontanel. de pact. nuptial. Clauſ. 6. gloſ. 2. §. 6. num. 21. Ridolphin. in ſua prax. recen. par. 3. cap. 5. num. 452. & quod conſilium Bald. 474. lib. 2. contrarium tenens communiter reprobetur, & contra eum iudicatum fuiſſe teſtatur Gram. dec. 70. in fin. Sperel. dec. 24. num. 4. Rot. dec. 159. num. 3. 4. & 5. coram Burat. & in Romana fructuum dotis de Caſijs 19. Octobris 1598. coram Orano, vbi etiam in fine dicitur, quòd non cenſeatur facta remiſſio, niſi concurrant tria requiſita, de quibus in l. procula ff. de probat. 27

Pariter nec infringit, quòd ſaltem per lapſum ſexdecim annorum, aut præſumatur facta ſolutio dictorum fructuum, aut creditum legitimè præſcriptum dicatur ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis in c. 158. lib. 1. quæ licèt non habeat locum in contractu dotis, nec dotale debitum comprehendat. Fenſon. ad ſtat. Vrbis dicto cap. 158. num. 44. lib. 1. Mateſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 68. num. 43. cum ſeq. Rot. in Romana Saluiani 23. Martij 1650. §. hinc corruit coram Veroſpio, benè tamen procedit quoad fructus dotis marito debitos, ex quo fauor dotis à ſtatuto contemplatus non extendatur ad eius fructus, Fenſon. loco proximè citato num. 46. & 47. Mantica dec. 151. num. 4. Put. dec. 88. num. 2. verſ. tamen ijs non obſtantibus lib. 1. quidquid ſit in alia præſcriptione decennali ſancita ab eodem ſtatuto in c. 159. lib. 1. an habeat locum in fructibus dotis, Fenſon. vt ſupra num. 7. Rot. in Romana dotis 23. Iunij 1600. coram Iuſto. 28

Quia corruit prætenſa præſcriptio ob malam fidem Cæſaris Fortunati patris dotis promiſſoris à quo proinde inchoari non potuit, cap. fin. de præſcript. vbi communiter Canoniſtæ Bart. in l. omnes populi q. 4. prin. num. 24. de iuſt. & iur. Rot. dec. 236. num. 6. coram Burat. dec. 220. num. 17. p. 1. dec. 164. num. 3. p. 2. recen. & in puncto præſcriptionis ſtatutariæ, Gratian. diſcept. 52. num. 9. Antonel. de tempore legal. lib. 1. c. 25. num. 9. vbi quòd procedat licèt ſtatutum eſſet confirmatum a Principe, quia confirmatio non trahitur ad ſtatuta inualida, & peccatum inducentia Surd. dec. 158. à num. 5. verſ. alia tamen vſque ad fin. Rot. dec. 614. num. 1. coram Seraph. dec. 320. num. 4. poſt Pacif. de Saluian. dec. 225. num. 14. poſt Zacch. de oblig. Cameral. dec. 372. num. 15. p. 4. tom. 2. recen. 29

Quæ mala fides defuncti operatur, vt præfati eius hæredes, ſeu ſucceſſores, non poſſint iuuari præſcriptione aut vti acceſſione temporis eorum authoris, quamuis ipſi reperirentur in bona fide, ſed nec à ſe ipſis, & ex propria eorum perſona hanc præſcriptionem incipere, Gab. in tit. de ſcript. concl. 5. num. 3. vbi de communi latè Balb. de præſcript. 2. p. 3. prin. quæſt. 12. n. 1. & 21. fol. 149. Cenc. de cenſib. quæſt. 117. num. 12. Gratian. diſcept. 203. num. 15. & diſcept. 918. num. 41. tom. 5. Adden. ad Gregor. XV. dec. 249. num. 6. Add. ab Buratt. dec. 505. num. 14. Rot. dec. 217. num. 21. deciſ. 219. num. 8. poſt Zacch. de oblig. Cameral. dec. 308. num. 5. p. 1. dec. 164. num. 4. p. 2. dec. 372. num. 4. & 5. p. 4. tom. 2. recen. 30

Mala fides Cæſaris manifeſtè reſultat ex ſcientia debiti, non ſolum quia ipſemet conſtituit dotem, eamque ſoluere promiſit filiæ, ſeu eius viro, verum etiam quia ſubſequenter maiorem partem ſoluit, vnde bene ſciebat ſe eſſe reſidui debitorem in nihilo refragante, quòd creditores antedicti tractu notabilis temporis creditum exigere neglexerint, quia nihilominus ſcire debebat ſe non ſoluiſſe, Bart. in l. omnes populi num. 24. ff. de iuſt. & iur. & dixit Rot. dec. 614. n. 14. coram Seraph. & animaduertit Surd. dec. 240. numer. 17. 31

Præſcriptio enim ſtatutaria habet locum tantum in eo, qui neſcit an debitum ſit ſolutum, cum mens ſtatuentium 32

videa-

Digitized by Google

videatur eſſe, ne quis ob defectum probationis ſolutionis bis debitum ſoluere cogatur, ſecus autem in eo, qui verè ſcit ſe debitorem eſſe Cancer. *var. reſol. lib. 3. c. 15. num. 22. & 23.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 1. c. 25. num. 11.*

33 Quæ procedunt etiam ſi ſtatuti verba dirigantur in creditorem, & non in debitorem, quia tunc neque operatur cum mala fide, ex quo debitor, & creditor cum ſint correlatiui diſpoſitio loquens de vno includit etiam alterum, & ſacri canones ad arcendum peccatum ne quis lucretur cum iactura alterius non curant de apicibus verborum, ſed de effectu rerum, vt egregiè comprobat Surd. *dec. 158. num. 10. & ſeq.* Gratian. *diſcept. 52. num. 9. & ſeq.* vbi ita firmaſſe Rot. coram Gyptio, & Robuſterio, Antol. *de tempor. legal. cap. 25. num. 13.*

34 Vltra quod, tempore, quo durauit matrimonium reſpectu Hortenſiæ nulla præſcriptio currere potuit pro rebus, & iuribus dotalibus *l. in rebus §. omnis C. de iur. dot.* Gratian. *diſcept. 475. num. 10.* Rot. *dec. 213. num. 7.* coram Caualer. & *dec. 196. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

35 Neque ſoluto matrimonio, attenta ignorantia non ſolutionis dicti reſidui dotis, eiuſque fructuum, contra enim ignorantem non currit præſcriptio etiam per mille annos: nam qui ignorat non conſentit ſecundum magis communem opinionem, vt tradunt DD. relati per Borgnin. *dec. 27. num. 44. par. 1.* Menoch. *de recuperand. poſſeſ. remed. 15. q. 15. num. 115.* & in puncto præſcriptionis ſtatutariæ Fenſon. *ad ſtat. Vrbis cap. 158. num. 68.* Caputaquen. *dec. 207. p. 3.* Caualer. *deciſ. 189. num. 5.* Gregor. XV. *dec. 425. num. 15.* Rot. *dec. 538. num. 3. dec. 573. num. 1. p. 3. recen.* vbi ſubdit, quod ſi currit ſaltem datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ.

36 Quæ ignorantia multò magis attendi debet reſpectu quoque Franciſci, & aliorum fratrum de Campanellis quia verſamur in hæredibus, in quibus non ſolum præſumitur ignorantia, niſi plenè, & concludenter probetur habuiſſe huius facti ſcientiam Surd. *conſ. 276. ad fin.* Gratian. *diſcept. 681. num. 3.* Rot. *dec. 141. num. 15.* Eminentiſs. Card. Ottobon. *dec. 538. n. 4. p. 3. recen.*

37 Verùm etiam manifeſtè probatur, dum dicti fratres deuenientes ad actum diuiſionis paternæ hæreditatis curauerunt eligere, & ſeparare tot bona pro concurrenti quantitate ad effectum reſtituendi dotem præfatæ eorum matri, ad quem actum vtique non deueniſſent ſi notam habuiſſent dotem non fuiſſe ſolutam; præſcriptio autem fundatur in ſcientia, & patientia alterius partis *l. 2. C. de ſeruit.* Alex. *conſ. 508. num. 4. & ſeq. lib. 2.* Veronen. *de ſeruit. ruſtic. prædior. cap. 4. num. 58.* Seraph. *dec. 1432. num. 5.* Gregor. XV. *deciſ. 249. num. 3.* Rot. *deciſ. 167. num. 5. dec. 184. num. 4. p. 1. diuerſ. dec. 717. ſub n. 3. p. 2. recen.*

38 Vnde eſt probanda patientia, & negligentia partis, & ſimul ſcientia etiam iuris agendi, nam præſcriptio non currit ignoranti eueniſſe caſum ſui iuris, *l. vnica C. ſi dos contra Maritum*, Bart. *in l. 5. §. deniqueff. de aqua pluuia arcend.* Maſcard. *de probat. concl. 1214. num. 3. 4. & 40.* Caſtil. *controuerſ. iur. cap. 28. in fin. p. 4.* Rot. *dec. 805. num. 8.* coram Merlino *dec. 407. num. 18. p. 5. recen.* & ſi currit, competit hæredibus reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ex capite probabilis ignorantiæ præſumptæ in hæredibus, *l. qui in alterius ff. de reg. iur.* Alex. *conſ. 71. num. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 89. num. 10. lib. 2.* Rot. *dec. 457. num. 2.* coram Burat. *dec. 315. num. 7. & ſeq. p. 4. dec. 360. num. 1. & 6. par. 6. recen. dec. 319. num. 10.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. & in Romana pecuniaria 7. May 1649. §. & in omnem caſum verſ. quam ex capite coram Eminentiſs. Card. Celſo.*

39 Vltra quod eſt auferendum tempus pupillaris, & minoris ætatis Franciſci, quo ablato præſcriptio compleri non potuit, vt de pupillo eſt text. *in l. ſicut C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, & in l. cum notiſſimi, vbi gloſ. in verbo exequendo C. eod. gloſ. in c. cum non liceat verb. non obſtante verſ. item pupillo de præſcript.* Surd. *dec. 4. num. 1.* Gratian. *diſcept. 78. num. 45. & diſcept. 403. num. 22.* Gregor. XV. *dec. 489. num. 13.* Rot. *dec. 196. num. 8.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. dec. 65. num. 53. p. 7. recen.* Et de minore Gratian. *dicta diſcept. 403. num. 22.* Rot. *dec. 454. num. 2. p. 4. diuerſ. & dec. 270. num. 2. p. 6. recen. & in Romana pecuniaria 7. May 1649. coram Eminentiſs. Card. Celſo §. minus obſtat, & §. in*
40 *omnem caſum*, vbi quod ſi currit nihilominus minori ex capite minoris ætatis datur reſtitutio in integrum, iuxta text. *in l. fin. C. quib. ex cauſ. reſt. in integ. non eſt neceſ.* Gregor. XV. *dec. 489. num. 14.* Rot. *dec. 372. num. 10. p. 4. tom. 2. recen.*

Quod beneficium cum dicatur indiuiduum ſuffragatur, 41
& trahitur etiam ad alios maiores litis conſortes, *l. ſi communem in prin. ff. de ſeruit. amitten.* & hoc perpetuò notandum ex Afflict. tradit Sforz. Odd. *de reſt. in integ. p. 1. 46. art. 5.* Poſt. *reſol. 113. num. 50.* tantò magis quia huiuſmodi actio numquam fuit diuiſa inter dictos fratres propterea conſideranda venit ſub vnico iure indiuiſibili, quidquid ſit poſt factam diuiſionem, Afflict. *dec. 213. n. 3. & 4.* ibique Cæſar. Vrſil. *num. 1. & 2.*

Et ceſſat penitus obiectum quia Domini de Fortunatis 42
expreſsè, & conſtanter debitum negauerunt, vnde excluduntur à beneficio præſcriptionis ſtatutariæ, quæ cùm ſe fundet in præſumpta ſolutione ex curſu temporis, neceſſariò præſupponit præexiſtentiam debiti, ita vt non ſuffragetur ei, qui debitum numquàm extitiſſe contendit, ſed ei qui non negando debitum, ad docendum de eius ſolutionem, allegat præſcriptionem ſtatutariam, ex qua reſultat præſumpta ſatisfactio, & tollitur actio, ſi contraria probatione non deſtruatur, vt ſæpè firmauit Rot. & ſignanter *dec. 171. num. 7. p. 8. recen.* & in alijs relatis in *dec. 192. num. 22.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* faciunt tradita in ſimilibus terminis per Giurban. *dec. 13. num. 11.*

Demum non vrget quòd per receptionem ſortis dotis 43
duobus vicibus factam à Campanellis liberè cenſeantur remiſſa huiuſmodi intereuſuria dotalia, quaſi ſoluto principali ſit etiam ſolutum acceſſorium, *l. fin. ff. de eo quod certo loco*, ad latè tradita per Gabr. *conſ. 145. lib. 2.* Dec. *in l. verum num. 5. ff. ſi cert. petat.* Pariſ. *conſ. 5. num. 202. & 203. lib. 4.* Bero. *conſ. 200. num. 19. lib. 5.* Sud. *de aliment. tit. 5. q. 42. num. 8. & 22. per tot.* relat. per Gratian. *diſcept. 455. num. 26. 27. & ſeq.* vbi quod hoc procedat, licèt concurreret proteſtatio recipientis, quia cum huiuſmodi remiſſio inducatur ex iuris neceſſitate, non poteſt impedire iuris diſpoſitionem neceſſariam præcipuè, quia dicti fructus debentur officio Iudicis mercenario, ex authoritate Rot. & Mantic. quam allegat *de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 30. num. 37. in fin. verſ. ex hoc autem.*

Quia reprobata opinione contraria eſt verior, & tenenda, quòd ſcilicet dotis fructus etiam poſt dotem exa- 44
ctam debeantur cum dicantur interuſuria fauorabilia, & non odioſa in quibus terminis contraria procedit, per text. *in l. ſi maritus §. ſi fundum l. ſi fundum dotalem* vbi Bart. *ff. ſolut. matrim.* Gabr. *conſ. 145. lib. 2.* Bald. *Nouel. de dote p. 2. n. 11.* Fenſon. *ad ſtat. Vrbis lib. 1. c. 537. n. 46.* & millies firmauit Rot. *dec. 451. num. 4. & 5.* coram Penia *dec. 93. num. 2.* ibique Add. coram Gregor. XV. quæ eſt repetita in *recen. dec. 80. p. 2.* & comprobat Sperel. *deciſ. 84. num. 46. & 47.*
eoque fortius quando fructus debentur conditione ex ſta- 45
tuto, vt in præſenti, quo caſu non præiudicat receptio ſortis principalis, vt animaduertit Rot. *dicta dec. 93. num. 3.* coram Gregor. XV. *& in Romana fructuum dotalium 7. Iunij 1651. §. fin. in fin. coram Dunozet.* iuniori inter *eiuſ. impreſ. dec. 893. n. 9. verſ. non obſtat tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur viro licèt adſint filij, & pactum num. 2. & 3.*
2 *Onera matrimonij per exiſtentiam liberorum dicuntur durare.*
4 *Pactum de ſoluendo fructus dotales ſoluto matrimonio eſt illicitum.*
5 *Fructus dotis ſoluto matrimonio, vt debeantur ratione lucri ceſſantis requiritur interpellatio non obſtante pacto.*
6 *Ampl. vt vlterius debeant concurrere requiſita* Pauli de Caſtr. in l. 3. §. fin. ff. quod cert. loco.
7 *Ampl. vt non ſufficiat creditorem poſt mortem vxoris habuiſſe occaſiones proximas.*
8 *Fructus dotis vt debeantur, dies mortis vxoris habet vim interpellationis.*
9 *Dilatio ad ſoluendam dotem per mortem vxoris reſoluitur.*
10 *Lim. vt nihilominus requiratur expreſſa interpellatio.*
11 *Statutum permittens vxori conſequi poſſe fructus*

Digitized by Google

ſoluto matrimonio poſt iudicialem interpellationem non procedit ad fauorem viri, niſi etiam concurrant requiſita Pauli de Caſtr.

12 *Lim. ex ſtatut. Vrbis* lib. 1. c. 137. *vbi fructus à viro recepti ex pignore dotali non computantur in ſortem.*

13 *Mulieri, ſi ex ſtatuto non poſſit in primo anno repetere dotem, debentur alimenta, ſecus verò poſt annum luctus.*

14 *Mulier illicò ſoluto matrimonio poteſt agere ad recuperationem dotis ſi conſiſtat in ſtabilibus.*

15 *Mora cum mora compenſatur.*

16 *Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur licèt fuerint à viro relicti.*

17 *Statutum permittens vxori vſuras dotales donec dos reſtituatur, non valet.*

18 *Fauore dotis de iure canonico permittuntur vſura mariti ſuſtinentis onera matrimonij ſecus fauore viduæ. Contr. num. 19.*

20 *Fructus dotales debentur viduæ poſt iudicialem interpellationem contra hæredes viri vigore ſtatuti Vrbis.*

21 *Ampl. vt interpellatio requiratur pro forma.*

22 *Lim. vt præſumatur dicta interpellatio, ſi per multum tempus fuerint ſoluti fructus, & ſoluenti incumbit onus contrarium probandi num. 23.*

23 *Interpellatio per ſolutionem remiſſam cenſetur.*

24 *Vidua poteſt aliquid recipere ratione alimentorum ſi dos debito tempore non reſtituatur. Declar. vt ibidem in ſublim.*

25 *Interuſuria dotalia debentur viduæ ſi elapſo anno fecerit diligentias pro exigenda dote, & ſit inops.*

26 *Lim. vt concurrente promiſſione iurata non ſint neceſſariæ diligentiæ.*

27 *Lim. vt nec viduæ inopia ſit neceſſaria, ſi alimenta non officio Iudicis, ſed iure actionis debeantur.*

28 *Viduæ debentur alimenta ſi indotata fuerit nupta, vel dotem amiſerit, & ſit inops.*

29 *Fructus dotales debentur mulieri, ſeu ſecundo viro ſuſtentanti onera matrimonij. Declar. vt n. 30.*

31 *Mulieri eſt ſoluendum certum intereſſe paſſum ob non reſtitutam dotem.*

32 *Fructus dotales debentur mulieri ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis ſi probentur requiſita* Pauli de Caſtr.

33 *Fructus dotales non debentur mulieri, ſi fuerit alimentata ab hæredibus viri.*

34 *Lim. procedere durante anno luctus.*

35 *Sublim. ſi dos conſiſtat in immobilibus, quæ cum ſtatim reddi debeant, debentur fructus dotis dempta rata alimentorum. Contrar. num. 36. præcipuè ſi vidua vixerit in communione cum defuncti hæredibus ita vt inter eos ſocietas continuata dicatur num. 37.*

Lim. ſi vxor eſſet tutrix filiorum num. 38. Contrar. ſi ſuum creditum ſeparare neglexerit n. 39.

40 *Fructus dotales, an debeantur ob non factum promiſſum reinueſtimentum.*

41 *Interpellatio non requiritur quando adeſt pactum ſecus ſi ſit illicitum.*

42 *Fructus donationis propter nuptias, ſeu lucri dotalis non debentur mulieri alimentatæ ab hæredibus viri.*

Fructus dotis ſoluto matrimonio, an, & quando debeantur coniugi ſuperſtiti.

ADNOTATIO I.

1 DIſſoluto matrimonio per mortem vxoris fructus dotales vtique exigi nequeunt à viro ſuperſtite, non obſtante ſuperexiſtentia filiorum, & pacto de ſoluendis fructibus indefinitè in capitulis matrimonialibus appoſito, quia vxore defuncta ceſſant onera matrimonij, in eius alimonijs ſecundum dignitatem, & quantitatem dotis conſiſtentia, cuius reſpectu conſtante matrimonio licita reddebatur promiſſio, eorumque exactio iuxta communem Doctorum opinionem *in cap. ſalubriter de vſur.* paſſim à Rota receptam, & latiſſimè comprobatam in *dec. 91.* poſt Fenſon. *ad ſtat. Vrbis, & ſecutam in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. quod enim ſit*, coram Bichio, & latè alijs relatis tradit Gratian. *diſcept. 427. num. 1. & per tot. & diſcept. 244. num. 15.* Fenſon. *ad ſtatut. Vrbis in c. 137. n. 47.* Put. *dec. 304. n. 2. lib. 1.*

Et licèt per exiſtentiam liberorum dici poſſit, quòd ad- 2
huc durent onera matrimonij, ex quo conſiſtant non ſo-
lum circa vxoris alimentationem, ſed etiam circa ſuſten-
tationem liberorum per doctrinam Bart. *in l. poſt dotem n.*
29. q. 5. verſ. dos datur ff. ſolut. matrim. Rom. *conſ. 517. num.*
2. verſ. volens quoad ſecundum, nihilominus contrarium 3
eſt verius, quod ſiue adſint filij, ſiue non adſint poſt obi-
tum vxoris non debeatur marito aliquod intereſſe ratione
dotis non ſolutæ ſecundum dictam communem Docto-
rum opinionem *in cap cum ſalubriter de vſur.* Gratian. *di-*
ſcept. 427. num. 4.

Pactum autem de ſoluendo fructus dotales ſoluto matri- 4
monio eſt illicitum, Alex. *conſ. 221. ad num. 7. verſ. nec præ-*
dictus lib. 2. Rot. *dec. 94. num. 8.* poſt Merlin. *de pignor. & in*
Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. non obſtat co-
ram Bichio *vbi in §. idemque reſpondetur in fin.* additur, quod 5
ceſſante ſuſtentatione onerum matrimonij per obitum,
pactum de ſoluendis fructibus dotalibus expirat, & illici-
tum redditur, & illicita pariter efficitur certa taxatio, & pro
habendo lucro ceſſante non tollit neceſſitatē interpellatio-
nis neceſſariò requiſitæ ad effectum conſtituendi in mora
debitorem, quamuis probetur ſuperueniſſe occaſiones lu-
crandi, Gratian. qui alios refert *diſcept. 911. num. 2.*

Ratione verò lucri ceſſantis, & damni emergentis, vt vir 6
conſequi poſſit fructus dotales debet concurrere mora de-
bitoris aliaque requiſita, per Caſtren. *in l. 3. §. fin. ff. quod cert.*
loco, Rot. *dec. 607. num. 24. & ſeq. p. 4. tom. 3. recen. & in Ro-*
mana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. præſumptio tandem
coram Bichio.

Adeò vt nihil faciat quòd creditor poſt mortem vxoris 7
habuerit occaſiones proximas reinueſtiendi, & lucrandi,
quia hoc non ſufficit ad effectum lucri ceſſantis, niſi ſimul
debitor conſtitutus fuerit in mora mediante iudiciali in-
terpellatione, in qua non dicitur conſtitutus etiam ex ſolu-
tionibus fructuum dotalium poſt mortem vxoris factis, ſi
dictæ ſolutiones æquè, ac validè factæ non fuerint ex cau-
ſa lucri ceſſantis plenè probati, & nominatim in cauſa fru-
ctuum dotis, Cyriac. *controuerſ. 540. ſub n. 43. verſ. verum*
facit, Gratian. *diſcept. 911. n. 2.* Rot. *in Romana fructuum do-*
tis 15. Ianuar. 1652. §. fin. coram Bichio.

Et quamuis dies ipſa mortis vxoris vim habeat interpel- 8
lationis ad effectum conſequendi fructus dotales, ad text.
in l. magnam C. de contrahend. empt. Et ſuppoſita nullitate,
& iniuſtitia pacti videatur ceſſare conuenta dilatio ad ſol- 9
uendam dotem, vt ea non obſtante ſtatim mortua vxore
vir agi poſſit ad ſortem principalem, Bald. *conſ. 212. lib. 4.*
Alex. *conſ. 34. num. 6. lib. 2.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſ. p. 1.*
num. 78. Heutig. *de fideiuſſor. c. 19. num. 66.* Non tamen per 10
hoc dotis promiſſor dicitur conſtitutus in mora etiam ſi
ſoluere promiſiſſet, vxore mortua, niſi creditor intui-
tu reſolutæ dilationis, ob ſuperuenientem caſum mortis
per expreſſam, & non tacitam interpellationem declarauerit velle conſequi ſortem, aliàs illam non petendo, dilatio-
nem pro reſoluta nolle habere debitor iuſtè credere potuit,
licèt ob illicitum pactum ceſſet ipſo facto curſus vſurarum
Ruin. *conſ. 35. num. 31. lib. 1.* Rot. *dec. 54. numer. 15.* coram
Burat. *dec. 447. num. 6. p. 2. recen. ex alleg. in Caſenaten. Cen-*
ſuum 9. Iunij 1645. §. nam præter quod coram Card. Corrado
relat. & ſecut. in Romana fructuum dotis 1652. §. quatenus
verò coram Bichio.

Ampl. ſupradicta procedere licèt adſit ſtatutum permit- 11
tens Mulieri ſoluto matrimonio exigere poſſe fructus dotales, nam licèt hoc permittatur viduæ poſt iudicialem ſolam interpellationem, non tamen extenditur fauore mariti vxore præmortua, cum illi non ſuffragetur ſtatutum reſtrictum ad fauorem tantum vxoris, ex quo de iure communi ſit penitus illicita, & interdicta huiuſmodi fructuum perceptio ſoluto matrimonio, niſi concurrentibus mora debitoris alijſque requiſitis per Caſtren. *in l. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc.* Rot. *dec. 607. num. 24. & ſeq. p. 4. tom. 2. recen. & in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. præ-*

ſumptio

Digitized by Google

ſumptio autem , *& §. præſumptio tandem coram Bichio*.

12 Lim. ex ſtatuto Vrbis *in cap.137.lib.1.* vbi expreſsè diſponitur quòd Maritus ſtantibus liberis ſi percipiat fructus ex pignore dotali non computat fructus in ſortem , ſed ſuos facit pro alendis communibus liberis , donec dos à quocumque debita reſtituta ſit, ſi in pecunia debeatur.

13 Diſſoluto verò matrimonio per mortem viri, mulieri , quæ vigore ſtatuti prohibetur primo anno petere reſtitutionem dotis, debentur alimenta, vel eiuſdem dotis fructus loco alimentorum, Seraph. *dec.1423.num.1.* poſt annum verò luctus ſi viri hæredes conſtituantur in mora in reſtitutione dotis non debentur vſuræ , ſeu fructus dotis , & nihil poteſt petere , aut recipere ob dictam ſolutionem retardatam ſine labe vſuræ, quæ eſt omni iure damnata , & prohibita , Bart. *in l. at qui natura §. non tantum ad med. verſ. quod intelligitur ff. de negot. geſt.* Alex. *conſ.141.num.4. lib.5.* Abb. *conſ.39.num.6.lib.2.* Menoch. *conſ. 6. num.12. lib.1.* Anton. de Butr. Abb. Sales, & communiter Canoniſtæ *in c. ſalubriter de vſur.* Couar. *lib.3.var.reſol.c.1.num.3. verſ.6. §. hinc etiam tom.2.* Gratian. *diſcept.240.num.20. & diſcept.244.num.1.3.& 4.* vbi de communi *tom.2.* Afflict. *dec.284.num.1.& per tot.* Theſaur. *dec.42.num.2.& 4. in fin. verſ. cæterum*.

14 Et ratio eſt, quia mulier, ſi dos conſiſtat in ſtabilibus illicò poteſt agere ad recuperationem dotis , ſi in pecunia poſt annum à die ſoluti matrimonij , vnde ſibi imputandum eſt ſi habens facultatem recuperandi, recuperare, & petere neglexerit, ac proinde agere nequit ad vſuras, Gratian. *diſcept.244.num.7.* Surd. *de aliment. tit.1.q.45.num.2. 5.6.& 11.* Rot. *dec.131.num.12.p.6.recen.* vbi ita aliàs firmaſſe Rot. *in Romana fructuum dotis 12. Martij 1625. coram Coccino, & eſt text. in l.1. cum ibi not. C. de ſent. quæ ſi-*
15 *ne certa quantit.* Quoniam quamuis elapſo anno hæredes viri conſtituantur in mora in non reſtituendo dotem , tamen cùm mulier pariter conſtituatur in mora in non petendo, ideo debet mora, cum mora compenſari. Fulgoſ. *conſ. 501.* Soc. *conſ.126.num.5.vol.1.* Rol. *conſ.55.num.18.lib.2.* Honded, *conſ.36.num.8.lib.2.* Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.8.gloſ.vnica num.25.tom.2.* Gratian. *diſcept.563.num. 34.& 40.* Afflict. *dec.284.num.1.& 2.* vbi latè Veſil. *num. 6. qui de communi*.

16 Ampl. hoc procedere , licèt Teſtator mandauerit certum quid ſolui vxori donec ſibi dos reſtituatur , quia Teſtator non poteſt hoc diſponere , & ſi diſponat tamquam vſuraria diſpoſitio redditur nullius roboris , & momenti, *l.3.§.fin.ff. de annu. legat.* vbi notat Bart. Anch. *conſ.93.per tot.* Alex. *conſ.27.num.6.vol.4.* Socin. *conſ.56.num.1.vol.3.* cum alijs per Surd. *de aliment. tit.1. quæſt.45.n.21.*

17 Ampl. vt nec etiam valeat ſtatutum , per quod certa quantitas ſoluatur mulieri donec ſibi dos reſtituatur , quia ſtatutum inducens vſuras non eſt validum, nec eſt ſtandum iuri ciuili , ſed canonico quando tractatur de peccato , *cap. fin. de præſcript.* & tradit Abb. *in conſ.39. num.3. vol. 2.* Iaſ. *in §. fuerat num.19. inſtit. de action.* vbi de communi cum alijs per Surd. *de alimentis tit.1.q.45.n.25.*

18 Et quamuis de iure canonico *in cap. ſalubriter de vſur.* fauore dotis permittantur vſuræ , Matth. Coler. *de proceſs. executiuo p.1.c.10.num.71.* Theſaur. *dec.42.num.4. verſ. & faciant* , quæ pulchrè: tamen hoc procedit reſpectu mariti ſuſtinentis onera matrimonij , in quorum compenſationem licitè recipere poteſt , ſecus in vidua , in qua cùm ceſſet dicta ratio nihil poterit petere , aut recipere ob dictam ſolutionem retardatam , vt tradunt DD. relat. per Gratian. *diſcept.240.num.4.& num.18.in fin.* vbi tamquam erroneam damnat opinionem illorum aſſerentium moderatam vſurarum conceſſionem eſſe licitam, latè Barboſ. *in l.2. in prin. num.40. vſque ad 44.ff. ſolut. matrim.*

19 Contrarium verò , quòd in hoc inter virum , & vxorem nulla ſit differentia tenent, Molin. *de primog. Hiſpan. c.5.num.6.lib.4.* Theſaur. *dec.43.num.4.* ſed hanc Theſaurj opinionem non eſſe admittendam cùm loquatur contra communem Doctorum teſtatur Gratian. *diſcept. 234. num. 4.*

20 Lim. ex ſtatuto Vrbis *lib. 1.c.137.* ex quo fructus dotis debentur viduæ ad rationẽ ſeptem cum dimidio, poſt iudicialem interpellationem factam contra hęredes viri ad hoc vt in mora conſtituantur , quod ſtatutum eſt in viridi obſeruantia , & tamquam deciſorium in omnibus Vrbis Tribunalibus ſeruatur, Rot. *dec.259.num.1.* coram Gregor.XV. *dec.524.ſub num.4.p.2.deciſ.127.num.10. verſ. qui a per litis conteſtationem cum ſeq. p.4. tom.2. recen. & in Tuſculana Saluiani 25. May 1648. in prin. coram Veroſpio in Romana fructuum dotalium 7. Iunij 1651. § poſt mortem coram Dunozet.* & coram Seraph. *dec.1406.n.4.& 5.*

Quæ interpellatio requiritur pro forma , & ideò præci- 21
sè eſt adimplenda , Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec.*
269.num.7. vbi ita aliàs dixiſſe Rot. *in Bononien. de Lam-*
bertinis 19. April. 1619. coram Manzaneda. Sed ſi per mul- 22
tum tempus vidua exegerit fructus dotales , eſſet præſu-
menda huiuſmodi interpellatio , Adden. ad Gregor. XV.
dec.269.num.8. Adden. ad Burat. *dec.10.num.30.* Gratian.
diſcept.920.num.14. Rot. *in Romana Cambij 16. Februar.*
1642. § quod admittebant coram Bichio, & in Romana fidei-
commiſſis 3. Martij 1652. § minuſque ſubſiſtere coram Emi-
nentiſs. Card. Otthobono.

Vnde debitori dotis , qui ſoluit viduæ fructus incumbit onus probandi non præceſſiſſe interpellationem ad formam ſtatuti , vt pluries firmaſſe Rot. teſtatur Adden. ad Gregor. XV. *dec.296.num.8.* Adden. ad Burat. *dec.10 ſub num.30.* Gratian. *diſcept 920.num.14.* Rot. *dec.69.num.7.p.9.tom.p. recen.* Sed fructus dotales ad formam ſtatuti ſupradicti , vt viduæ debeantur ſufficit, ſi debitor dotis ſe habuerit pro interpellato , vel interpellationem remiſerit , & remiſiſſe dicitur ſi ſoluerit , Gratian. *diſcept.824. num.54.& 55. & diſcept.920.num.16.in fin.* Addend. ad Gregor. XV. *dec. 296. ſub num.7.* Rot. *dec.69.num.7 p.9.tom.1.recen.* 23

Lim.2. quòd ſi dos non reſtituatur mulieri ſuo tempore, poteſt ſalua dote aliquid recipere ratione alimentorum , quia datio dotis ex ſui natura inducit quandam tacitam promiſſionem præſtandi alimenta , *l. dotis fructus 8. ff. de iur. dot.* & recipiens per ipſum actum receptionis videtur ſe obligaſſe ad dictam præſtationem vſque ad effectiuam dotis reſtitutionem , & huiuſmodi alimenta hoc caſu non videntur percipi ratione retardatæ ſolutionis , ſed ratione dictæ tacitæ promiſſionis , quæ reſultat ex contractu , & natura dotis, Nauar. *de vſur. notab.21. & in manual. c.17. num.113 in fin. verſ. tertio verum eſſe* , Gratian. *diſcept.126. num.4.& diſcept.143.num.8.& diſcept.244.num.4.* 24

Sublim. vt hæc tacita promiſſio reſtringatur ad tempus conſtantis matrimonij , nam , eo diſſoluto , ſicut ceſſat verum nomen dotis , ita ceſſare debet hæc tacita obligatio præſtandi alimenta , & ſic alimenta perciperentur ratione retardatæ ſolutionis , non ex dicta tacita promiſſione , quæ tantùm viget , quantùm durat matrimonium , & conſequenter reſultaret vſura prohibita , etiam fauore dotis , & piæ cauſæ non permittenda, Anchar. *conſ.150.num. 4.* Socin. *con.126.num.5.ad med. verſ. quibus præmiſſis lib.1.* latè Petrus Barboſ. *in l.2. in prin. num.1. verſ. tertio amplia ff. ſolut. matrim.* & de veriori , & magis communi opinione teſtatur Surd. *de alimentis tit.1.q.45. num.1. vſque ad n. 13.* cum alijs per Gratian. *diſcept.244.num.6.*

Lim.3. ſi mulier finito anno feciſſet omnem diligentiam pro exigenda dote, & ſit inops, nec aliunde habeat , vnde viuere poſſit , tunc debentur eidem alimenta , ſeu interuſuria dotalia pro tempore moræ incurſæ ab hæredibus viri in reſtituenda dote , ita vt non ſufficiat ſola interpellatio , niſi etiam concurrat copulatiuè inopiæ qualitas , Surd. *de aliment. tit.1.q.45.num.26.& conſ.269.num.21.& ſeq. conſ.194.num.5.& ſub num.16. verſ. reſponderi etiam poteſt*, Pontan. *de aliment. c.15.num.13.* Afflict. *dec.284.n. 2.& 4.* Theſaur. *dec.43.num.2.* Sperel. *dec.84.num.44.* *Manric. dec.171.* Gregor. XV. *dec.204.num.29. vbi Adden. num.33.* Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cameral. dec.78.num.8. ſecundum nouam impreſs. dec.1406.num.4.& 5. coram Seraph.* vbi quod dicti fructus debentur poſt Iudicialem interpellationem. 25

Sublim. vt concurrente promiſſione iurata non ſint neceſſariæ diligentiæ, nec ſimplex interpellatio, cum iuramentum habeat vim interpellationis , *cap. graue vbi communiter notant DD. de iur. iuran.* Gozad. *conſ.21.num.19.* Oſaſch. *dec.48.num.7.* Rot. *deciſ.81.84.& deciſ.86.* poſt Fenſun. *ad ſtat. Vrbis*. 26

Pariter nec eſt neceſſaria viduæ inopia , quando alimenta non officio Iudicis , ſed iure actionis debentur , ita vt etiam præterita alimenta ſoluenda ſint, notat Bart. *in l. libertus ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. de aliment.* vbi Iaſ. *num.6.* 27

num.6. Dec. num.5. C. de tranſact. Spetel. dec.84. num.46. tom... Rot. dec.81. §. minus etiam dec.82. §. cæterum, poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis.

28 Sublim.2. Quòd ſi vidua à principio fuit indotata, & abſque dote nupta, ſiue dotem quam habuit amiſerit, ſi non habet vnde viuere poſſit, debentur alimenta, quia mendicare non debet in opprobrium mariti, & matrimonij benè tranſacti, & hanc opinionem eſſe magis piam, & æquitati conſonam, teſtatur Surd. de aliment. tit.1. q.45. num.1. & 27. vbi alios allegat. Secus verò ſi à principio dotem habuerit, nam tunc poſt annum luctus non eſt alenda ab hæredibus viri, Bart. in l. at qui natura §. non tantum ff. de negot. geſt. & in l. in inſulam §. vſuras ff. ſolut. matrim. Roman. in l. diuortio num.17. ff. eod. tit. vbi Alex. num. 22. Couar. lib.3. var. reſol. c.1. num.3. verſ.6. Viuian. commun. opin. 144 in fin. Afflict. deciſ.284. num.1. cum alijs per Surd. dicto tit. 1. quæſt.45. num.2.

29 Lim.3. ſi mulier tranſeat ad ſecunda vota, quia tunc ab eo tempore ſecundo viro, qui ſuſtinet onera matrimonij debentur vſuræ, ſeu alimenta vxoris ob dictam onerum ſuſtentationem ex quo in ſecundo viro militet eadem ratio, quæ in primo, Ruin. conſ. 59. num. 27. & 28. vol. 2. Gratian. conſ. 56. num.3. vbi de communi Alex. conſ. 141. num. 2. in fin. 3. & 4. vol. 5. Seraph. dec. 1406. num. 2. dec. 1423. num.2. dec. 1430. num.1.

30 Sublim. procedere quatenus primi viri hæredes promiſerint dotem ſecundo viro, vel quatenus in mora conſtituantur, Surdus de aliment. tit.1. q.45. num.53. ſecus quando ſecundus vir peteret intereſſe pro vxore, vel vti procurator illius; nam tunc illi non debentur vſuræ, ſecus ſi petat vti principalis, & vti ſuſtinens onera matrimonij; nam tunc ab hæredibus primi viri in mora conſtitutis per interpellationem ſunt ſoluendi fructus dotales, vt tradunt DD. relati per Gratian. diſcept.143. num.23. & plurib. ſeqq.

31 Lim.4. ſi mulier paſſa fuerit aliquod intereſſe ob non reſtitutionem dotis, nam tunc huiuſmodi intereſſe ſi ſit certum, & verum, tàm de iure canonico, quàm ciuili peti poteſt, cap. conqueſtus de vſur. ſiue ſit ratione damni emergentis, ſiue lucri ceſſantis, iuxta text. in l. 3. §. fin. de eo quod cert. loc. l. at qui natura §. non tantum ff. de negot. geſt. l. ſocium ff. pro ſocio, l. in contrariaff. de vſur. cap. ſacro, vbi Innoc. de ſent. excomm. c. peruenit de fideiuſſor. cap. dilecti de for. compet. gloſ. in cap. conqueſtus de vſur. Bald. Nouel. in tract. de dote ſpecial. 22. p.8. Campeg. eod. tract. p.2. q.18. col.1. verſ. idem videtur Fontanel de pact. nuptial. clauſ.8. gloſ. vni. cap. vnica num.16. tom.2. Surd. de aliment. tit.1. q.45. num. 28. & ſeq. Couar. var. reſol. lib. 3. c. 1. num. 3. verſ. 6. hic etiam circa prin. tom.2. Gratian. diſcept.244. num.11.

32 Sublim. vt mulier ſoluto matrimonio, licitè poſſit percipere fructus dotales tamquam intereſſe damni emergentis, ſeu lucri ceſſantis, ſi probentur requiſita, Paul. de Caſtr. in dict. l.3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc. quæ etiam in caſu dotis ſunt probanda, vt tradunt DD. relati per Gratian. diſcept.240. num.6. & 9. & diſcept.244. num.12. Afflict. dec.284. num.3. Barbol. in l.2. p.1. num.48. ff. ſolut. matrim. quod quando habeat locum tàm reſpectu damni, quàm lucri, declarat Surd. de aliment. tit. 1. q. 45. num. 28. vſque ad 54.

33 Lim.5. ſi mulier poſt mortem viri, vixerit in communione cum eius hæredibus, nam tunc fructus dotales ſunt compenſandi cum alimentis præſtitis eidem Mulieri, ex quo dicti hæredes alendo viduam dicuntur onera matrimonij ſuſtinuiſſe, & propterea integros fructus dotis lucrari debent, l. dotis fructus ff. de iur. dot. per doctrinam Bart. in l. diuortio ff. ſolut. matrim. Surd. de aliment. tit.1. q. 44. num.29. & 30. & dec.211. num.1. & plurib. ſeqq. & num. 5. & per tot. & in R. mana fideicommiſſi 3. May 1651. coram Card. Ottobon. §. minuſque ſubſiſtere in fin.

34 Sublim. hoc procedere durante anno luctus, quo pendente, cùm non poſſint cogi ad reſtituendam dotem in pecunia conſiſtentem tenentur alere viduam, ita vt per alimentorum præſtationem lucrentur integros fructus, ſecus autem poſt annum, quia tunc mulier poteſt dotem exigere, & ſi fuerit alita ab hæredibus, illi non lucrantur fructus vltra ratam, & concurrentem quantitatem alimentorum, qua dempta reſiduum fructuum liberè tenentur ſoluere, ita Bald. in l. diuortio in prin. num.5. ff. ſolut. matrim. ibique Iaſ. num. 18. ante fin. verſ. & iſtud fundamentum, Surd. dec.211. num.12. vſque ad fin. Gratian. diſcept. 244. num.31. Gregor. XV. dec.462. num.1. & per tot. & ratio eſt, quia durante anno luctus pendet dilatio legalis data hæredibus ad reſtituendam dotem, vnde interim debent habere omne commodum, & ſi fructus alimenta excedant: & incommodum in alendo ſi non ſufficerent, vt animaduertit Rot. dicta dec. 462. num. 3. coram Gregor. XV.

Sublim. vt etiam pendente anno luctus, quando dos conſiſtit in immobilibus, quo caſu dos ſtatim reddi debet, & non expectatur annus, neque cadit dilatio, & onus alimentandi, ſi mulier receperit alimenta ab hæredibus mariti, non propterea ipſi lucrantur fructus dotis, ſed fit compenſatio cum alimentis vſque ad concurrentem quantitatem, plenè Surd. dec.211. à num.12. vſque ad fin. vbi contrarijs reſpondet Gregor. XV. dec. 462. num.3. per tot. Etenim quando agitur de reſtituenda dote conſiſtente in immobilibus, cùm ſtatim debeat fieri ſoluto matrimonio, ob non reſtitutionem dicuntur conſtituti in mora hæredes viri, ob tacitam diem, quæ adeſt, ex diſpoſitione legis, vt ſtatim reddatur, quæ interpellat pro homine cùm dictio ſtatim ſignificet ſine interuallo, l. ſi finita §. non autem ſtatim ff. de dam. infect. & eſt ſignificatiua latæ ſententiæ gloſ. in l. commiſſa ff. de publ. & vectigal. Bald. in l. 1. C. ne liceat in vna eademque cauſ. vbi promittens ſtatim ſoluere eſt in mora per lapſum vnius horæ, vt comprobat Surd. dec. 211. num. 32. 35

Contrarium vero quòd intereſſe, ſeu fructus non debeantur mulieri, ſi poſt annum continuauerit viuere in communione, & recipere alimenta à filijs, ſeu hæredibus viri, ex quo videatur viam alimentorum elegiſſe, & non viam conſecutionis intereſſe, quod non debetur, niſi ex mora, quæ licèt contrahatur ipſo iure elapſo anno ex tacita diſpoſitione legis, tamen mulier per receptionem alimentorum poſt annum videtur tacitè renunciaſſe huiuſmodi beneficio legis, nec proinde poteſt mora induci ſine noua interpellatione, Vinc. de Franc. dec.217. num.2. & ſeq. Vrſil. ad Afflict. dec. 370. num. 3. vbi allegat. text. in l. quoties §. ſicut autem ff. de adminiſt. tutor. 36

Quinimò cùm inter coniuges videatur contracta ſocietas, quæ ſicut durat conſtante matrimonio, ita etiam durare dicitur eodem diſſoluto per vnius obitum remanentibus bonis ſimul diuiſis, inter ſuperſtitem, & defuncti hæredes, quoniam ex patientia, & perſeuerantia vtriuſque partis præſumitur inter eos continuata ſocietas vnde non eſt quærendum de fructibus, vt latè tradit Io. Lopez. de lucris marit. & vxor. c.6. aliàs 62. num.25. & plurib. ſeqq. inter tract. diuerſ. de bon. conſtant. matrim. acquiſit. fol. mihi 220. argument. text. quem allegat. in l. quæritur §. qui impleto ff. locat. & l. legem C. eod. tit. 37

Sublim. in caſu, quo vxor eſſet relicta tutrix filiorum, vel aliàs ipſa accepiſſet eorum tutelam, nam tunc non videtur continuata ſocietas, per l. Titium, & Meuium §. actor ff. de adminiſt. tutor. vbi notat Bart. & alij, Lopez. loco proximè citato num.31. circa fin. vbi ſubdit, quòd mater tutrix, vel curatrix filiorum magis videatur eorum bona adminiſtrare tutorio, vel curatorio nomine, quàm iure ſocietatis, & cùm concurrat alia cauſa, quàm ſocietatis, quòd illa ſumenda ſit. 38

Sed ſi mulier remanſerit tutrix, & adminiſtratrix eorum, qui debent dotem ſoluere, ſi non curauit durante tempore adminiſtrationis illam exigere, neque eidem debentur vſuræ dotales, cùm hoc caſu dicatur in culpa ſi ſuum creditum ſeparare neglexerit, & ſibi non ſoluerit, per text. in l. quoties 10. §. ſicut autem ff. de adminiſt. & peric. tutor. gloſ. in l. diuortio 37. §. illud autem in verbo poſſit in fin. de negot. geſt. Plot. de in lit. iuran. §. 11. num.32. Surd. de aliment. tit.3. q.7. num.17. Gratian. diſcept.563. num.42. 39

Obſerua. 1. Quòd ſtante conuentione de inueſtienda dote in bonis ſtabilibus, ſeu cenſibus, vel locis montium ob non factum inueſtimentum non reddatur licita conuentio, ſeu promiſſio, & exactio fructuum mortua vxore vbi ſolutio dotis non eſt facienda in ipſis inueſtimentis, ſeu re fructifera, ſed in pecunia numerata poſtea inueſtienda, multùm enim intereſt, an onus inueſtiendi ſit impoſitum debitori, an verò creditori, primo autem caſu fructus, qui ex inueſtimento faciendo percepti veriſimiliter 40

militer

militet fuiſſent debentur à debitore abſque aliqua interpellatione, ratione mandati de inueſtiendo per eum ſuſcepti, quod adimplere debuit; alioquin, niſi illi ex iuſta cauſa renunciauerit, vel docuerit feciſſe omnem diligentiam pro inueſtimento reperiendo tenetur ad damna, & intereſſe, cum eius culpa, & negligentia concurrat, Rot. *dec. 479. num. 9.* poſt Cenc. *de cenſib. & in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1652. §. neque promiſſionem coram Bichio, vbi in §. quia vero ſubdit.* Quòd cùm dicta ratio ceſſet in ſecundo caſu, fructus non debentur, niſi ex capite lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſed quòd neutrum permittatur, niſi debitor per interpellationem perſonalem fuerit conſtitutus in mora ſoluendi, Card. Mantic. *dec. 171. num. 3.* Rot. *dec. 94. num. 11.* poſt Merlin. *de pignor.* Gratian. *diſcept. 911. num. 4. & 5. & diſcept. 987. num. 11.* facit Ronit. *dec. 90. num. 6.* Rot. *dec. 7. num. 6.* poſt Zacch. *de ſociet. offic.*

41 Et quamuis interpellatio non requiratur quando adeſt pactum, Gait. *de credit. c. 7. tit. 7. q. 2. num. 1742. & ſeqq.* vbi allegat concordantes. Tamen hoc non procedit, quando pactum eſt illicitum prout eſt pactum de ſoluendo fructus dotales ſoluto matrimonio Rot. *dec. 94. n. 8.* poſt Merlin. *de pignor. cum alijs in Romana fructuum dotis 15. Ianuar. 1552. §. non obſtat. coram Bichio.*

42 Obſerua. 2. quòd fructus donationis propter nuptias, ſeu lucri dotalis non debentur mulieri, quæ ex eadem viri hæreditate alimenta pleno iure percepit, præcipuè ſi habuit peculiares propriæ dotis redditus, quibus honeſtiſſimè viuere poſſit, eòque magis abſque legitima heredum interpellatione, Rot. *dec. 14. num. 11. verſ. præterea fuit conſideratum cum ſeq. & dec. 25. in fin. verſ. & ita concluſum p. 5. recen. & in Romana reſciſſionis traſactionis 16. Iunij 1651. §. tum quia coram Card. Corrado.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis, & alimenta ſunt iudicis arbitrio taxanda.*
2 *Dos conſtitui debet arbitrio boni viri.*
3 *Fructus dotis de iure communi taxantur ad rationem cenſus.*
4 *Sed vigore Statuti Vrbis taxantur ad rationem ſeptem cum dimidio.*
5 *Neapoli ad maiorem ſummam taxantur.*
6 *Florentia quandoque taxantur ad rationem quinque.*
7 *Fructus dotis ſunt taxandi iuxta conſuetudinem loci.*
8 *Statuto taxanti fructus dotis Rota ſolet deferre.*
Ampl. etiam ſi cum forenſi fuerit contractum matrimonium num. 9.
10 *Fructus dotis circumſcripto ſtatuto, & conſuetudine ad rationem quinque pro centenario taxari poſſunt.*
11 *Ex partium conuentione etiam taxari poſſunt.*
In materia vſurarum inutile adiectum pro non adiecto habetur. ibid.
12 *Fructus dotis reducuntur ad ſummam petitiam, & non pro vt taxantur in maiori ſumma à ſtatuto.*
13 *Fructus dotis ſi conſiſtant in quantitate taxantur ad formam ſtatuti, ſi in ſtabilibus ad 5. prout ſtabilia taxantur num. 14.*
15 *Fructus dotis iuxta formam ſtatuti debentur tam ex dote data, quàm promiſſa num. 17.*
16 *Fructus donationis propter nuptias debentur pro vt à ſtatuto taxantur.*
18 *Fructus dotis debentur ad rationem ſeptem cum dimidio in caſu aſſicurationis dotis ob vergentiam viri ad inopiam.*
19 *Fructus dotis non conſtituta inter priuatos debentur pro dote arbitrio boni viri conſtituenda. Inter nobiles pro ſumma ſcutor. 5500. taxata à Siſto V.*
20 *Quod ſi fuerit derogatum conſtitutioni Sixtinæ, & conſtituta dos in maiori ſumma, an retrotrahatur, & fructus debeantur à die contracti matrimonij num. 21. 22. 23. & 24.*
25 *In exigendis dotibus eiuſque fructibus, an ſit ſeruandum ſtatutum domicilij viri, vel mulieris.*
26 *Statutum ſuper taxatione fructuum dotalium valet. Contrarium num. 27. ſed prima verior num. 28.*
Ampl. etiam quoad fructus donationis propter nuptias.

Fructus dotis ad quam rationem veniant taxandi.

ADNOTATIO II.

1 FRuctus dotis ſicut alimenta ſunt iudicis arbitrio taxanda, habita ratione gradus ſtatus, & conditionis mulieris, facultatum, & diuitiarum Patris, & fratrum, nam licèt præcisè pro alimentis ſufficiat minor ſumma: attenta tamen conditione, & ſtatu perſonæ loco nobili natæ augmentum, & incrementum aliquod recipiunt, Pontan. *de aliment. c. 7. num. 3.* cum alijs per Ridolphin. *in ſua prax. recen. p. 3. c. 5. num. 456.*

2 Prout ipſamet dos conſtitui debet arbitrio boni viri attenta conditione perſonarum, familiæ, quantitate facultatum, ſeu patrimonij, numero liberorum, & vlterius ſi hæres vniuerſalis fuerit fideicommiſſo grauatus, quæ omnia pro iuſta dotis conſtitutione conſideranda ſunt, per text. *expreſſum in l. ſi filiæ Pater ibi labeo quærit. ff. de legat. 3. gloſ. in l. ſi curatores in verbo moderatum C. de adminiſt. Tutor. l. quæro 61. l. cum poſt diuortium 70. §. in domum verſ. gener. ff. de iur. dot.* vbi quòd dotis conſtitutio Iudicis arbitrio remittitur regulando à quantitate patrimonij, & familiarum nobilitate, & conſuetudine; Rot. *in Romana reſciſſionis tranſactionis 16. Iunij 1641. §. altera vero verſ. quam etiam attenta coram Card. Corrado, & in Romana dotis prima Iunij 1665. §. in qua ſententiam coram Veroſpio.*

3 De iure communi fructus dotis promiſſæ, & non ſolutæ taxantur ad rationem cenſus, & ad illam ſummam, quam, ſi pecuniæ ad honeſtum lucrum ponerentur, reddere ſolent, Rot. *dec. 428. num. 3. p. 3. recen.* cum ibi allegatis.

4 In Curia verò tam ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis *in c. 137. l. 1.* quàm ex antiqua, & inueterata conſuetudine fructus dotis, ſeu alimenta tàm conſtante, quàm ſoluto matrimonio taxari ſolent ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, Gratian. *diſcept. 244. num. 45.* Pariſ. *conſ. 64. num. 3. lib. 2.* Rot. *dec. 85.* poſt Fenſon ad ſtatutum Vrbis, *& dec. 86. §. quocirca, & §. neque etiam poſt eundem Fenſon. dec. 428. num. 3. p. 3. recen.* Et dictam ſtatutariam taxationem eſſe iuri communi conſonam dixit Pont. *in tract. de aliment.* Rot. *dec. 742. num... tom. 1. diuerſ. deciſ. 428. num. 3. p. 3. recen.* adden. ad Burat. *dec. 65. num. 4.* vbi ex Magon. *dec. Florent.* 83. quòd etiam taxantur ad octo.

5 In maiori ſumma quàm ſeptem pro centenario Neapoli taxari ſolent, quoties intereſſe mulieris maiorem taxationem expoſcat, vt teſtatur Gram. *dec. 103. num. 102.* Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. p. 7. q. 12. num. 7. & 8.* Rot. *d. 5. n. 3.* coram Merlio. *dec. 247. num. 3.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral. & in Romana fructuum dotis 2. Maij 1644. §. nec vrgere coram Veroſpio.*

6 Quandoque ad rationem quinque pro centenario huiuſmodi fructus taxari de ſtylo Rotæ Florentinæ, teſtatur Monach. *deciſ. Florent. 22. num. 21. & deciſ. 39. n. 3.* Quandoque ad ſeptem, & octo iuxta conſuetudinem regionis, Neuiz. *conſ. 84. num. 2.* Magon. *deciſ. Florent. 83. num. 3.* Sperel. *deciſ. 84. num. 53.* Rot. *dec. 471. num. 2. p. 1. recen. dec. 229. ad fin. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.*

7 Conſuetudo tamen loci in huiuſmodi taxatione facienda eſt plurimum attendenda, Ruin. *conſ. 224. num. 14. lib. 1.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 42. num. 27. & 28.* Magon. *deciſ. Florens. 83. num. 3.* Rot. *dec. 471. num. 2. p. 1. recen. & deciſ. 1406. num. 3.* coram Seraph. *dec. 65. num. 3. coram Buratto ibique Adden. num. 4.* vbi quòd conſuetudo taxans fructus dotis ſit valida.

8 Et diſpoſitioni ſtatutorum taxantium fructus dotis Sacrum Rotæ Tribunal deferre conſueuit, prout in terminis ſtatuti Bononiæ dixit Rot. *in Bonon. fructuum 7. May 1630. coram Ghiſlerio in Bononien. dotis 26. Martij 1645. coram Dunozet. in Bononien. dotis 26. Nouemb. 1647. coram Bichio & in alia Bononien. dotis 10. Martij 1651. §. ſiquidem ſolutio in fin. coram Peutingerio,* Seraph. *dec. 1406. num. 3.*

9 Quinimò ſolet admittere, licèt cum Forenſi fuerit matrimonium à muliere contractum, Rot. *dec. 419. num. 2. coram Duran. dec. 129. num. 5. & 8. poſt primum vol. conſ. Farinac. & in Romana dotis 2. May 1664. in prin. coram Veroſpio.*

Re-

Digitized by Google

10 Regulariter verò conſuetudine, & ſtatuto circumſcri-
pto ad rationem quinque pro centenario licitè taxari poſ-
ſunt, cùm prædia, & ſtabilia ad hanc rationem ſoleant re-
ſpondere, Neuiz. *conſ.74.num.5.* Lupus *de vſur. comment.*
1. ad l. curabit §.4. num.91. Sperel. *dec.84. à num. 49. vſque*
ad 56. Caſtracan. *de Societat. offic. c.49. num.4. & 5.* Cæſar.
de Graſſ. *dec.1. num 5. tit. de vſur.* facit Rot. *dec. 340. par.*
1. diuerſ.

11 Ex partium conuentione etiam taxari poſſunt huiuſmo-
di interuſuria dotalia, dummodò non excedatur taxa à
ſtatuto, vel conſuetudine præſcripta: quòd ſi ad maiorem
ſummam ex partium conuentione taxata fuerint, contra-
ctus non vitiatur tamquam fœneratitius in totum, ſed id,
quod iuſtum excedit vltra ſummam permiſſam reijcitur,
& taxatio exceſſiua ad permiſſam quantitatem reducenda
eſt, cùm in materia vſurarum dumtaxat illicitè adiectum
pro non adepto habeatur per text. expreſſum *in l. pecunia, &*
in l. vſuras, & in l. penul. ff. de vſur. l. cùm allegans l. eos §. ſi
quis autem C. eod. tit. Gail. *pract. obſer. num. 10. lib. 2.* latè
Sperel. *dec.84. num. 49. vſque ad 56.*

12 Si igitur fructus dotis petantur ad rationem quinque pro
centenario non obſtante taxatione ſtatuti ad ſeptem cum
dimidio ſecundùm dictam petitionem reducendi ſunt, quia
volenti non fit iniuria Rot. *in Romana fructuum dotalium 7.*
Iunij 1651. ſub §. mortem autem coram Dunozet.

13 Diſtinguendum tamen eſt in hac materia, quòd aut dos
conſiſtit, vel eſt promiſſa, vel aſſignanda in quantitate,
ſeu pecunia, aut in ſtabilibus: ſi in quantitate eius fructus
debentur ad formam ſtatuti, ſecundùm quam Pater, aut
dotis promiſſor, vel qui reſtituere tenetur ratione moræ
compelluntur fructus ſoluere Rot. coram Merlin. *dec. 457.*
num.16. & 17. & coram Burat. *dec.232. num.7. & dec.282.*
num.1. & ſeq. & in recen. dec.422. num.2. p.3. & in Romana
dotis 2. Maij 1664. §. fin. coram Veroſpio, & in Romana fru-
ctuum dotis 12. Februar. 1666. §. non obſtat coram Otalora,
& nouiſſimè Spada *conſ.219. num.4.14.15. & 16. lib.2.*

14 Si verò in ſtabilibus iuxta, quorum redditus fructus ſunt
aſſignandi, Rota ſępè taxauit ad rationem quinque pro cen-
tenario, prout de iure ſtabilia taxantur, Rot. *dec. 112.*
num.1. coram Burat. dec.112. num.1. dec.120. num.3. poſt Gi-
lian. *ad ſtat. Peruſ. dec. 6. num. 5. p. 8. recen. in Romana fru-*
ctuum dotis 28. Iunij 1621. coram Manzanedo, & in Romana
fructuum dotis 12. Februar. 1666. §. non obſtat coram Ota-
lora.

15 Quibus ita firmatis Amp. vt fructus dotis ad rationem
ſeptem cum dimidio per Statutum Vrbis taxati debeantur
tàm ex dote data, quàm etiam promiſſa, Achil. de Graſs.
dec.12. de conſtit. Seraph. *dec.248. num.2.* Gregor. XV. *dec.*
204. num.22. Fenſon. *ad ſtat. Vrbis in c.137. num.40. & 41.*
vbi declarat hoc procedere, quando dos per Patrem fuerit
promiſſa, ſecus autem ſi dos fuiſſet per mulierem ipſam
promiſſa, quia tunc ſibi ipſi imputandum eſſet ſi moroſa
fuiſſet in dote tradenda.

16 Ampl. 2. vt dicta ſtatutaria diſpoſitio non ſolùm ſibi lo-
cum vindicet in donatione propter nuptias, vt ſæpè dixit
Rot. vt in deciſionibus relatis per Fenſon. *in dicto cap. 137.*
17 *num.37.* Verùm etiam ſi dos eſſet promiſſa viro, & non
mulieri, quia nihilominus ſoluto matrimonio eidem de-
bentur dicti fructus ad formam ſtatuti Fenſon. qui Rotæ
deciſ. allegat. loco citato num.42.

18 Ampl. 3. ſtatutum etiam procedere ſi mulieri conſtante
matrimonio ob vergentiam viri ad inopiam eſſet facienda
aſſicuratio dotis, quia tunc fructus dotis etiam debentur
ad rationem ſeptem cum dimidio pro centenario, Fenſon.
loco citato, vbi ex Rotæ authoritate fuſiùs comprobat
num. 39.

19 Si autem dos non fuerit conſtituta, ſed veniat conſti-
tuenda, & vir ſuſtinuerit onera matrimonij, ſi agatur
inter priuatos, fructus dotis debentur pro dote arbitrio
boni viri conſtituenda conſideratis circumſtantis ad hunc
effectum neceſſarijs, vt ſupra demonſtrauimus: ſi verò
inter nobiles, & magnates fructus veniunt perſoluendi
pro ſumma ſcutorum 5500. ad quam rationem dos con-
grua inter magnates taxatur à Sixto V. *ſua conſtit. 52. ex*
ordine Bullar. ſub tit. moderationis delle doti §. ſi ordina, cùm
vltra eam ceſſet ſubſtantia, & eſſentia dotis, quoniam ſi
non adeſt dos, niſi pro tanta ſumma, non poſſunt vltra
eam exigi vſuræ dotales, pro quibus tantùm ſocer dicitur
conſtitutus in mora, & genero competit actio, Rot. *dec.*
182. num. 2. & 3. p. 4. tom. 2. recen. & in Romana dotis 26.
Maij 1662. coram Veroſpio, & in Romana fructuum dotis
12. Februar. 1666. §. & pro ſumma & §. primum enim coram
Otalora.

Sed ſi poſt contractum matrimonium fuerit à Papa 20
obtenta derogatio Sixtinæ, & in maiori ſumma dos con-
ſtituta fuerit, cùm dicta conſtitutio, ſeu liquidatio con-
gruæ dotis poſt dictam derogationem retrotrahatur à die
contracti matrimonij fructus debentur vſque ab initio ad
rationem dotis liquidatæ in vim Sixtinæ derogationis,
Rot. *dec. 280. num.8. p.7. recen.* ex regula generali, quòd
liquidatio ſemper retrotrahatur, Rot. *dec. 124. num. 11.* 21
12. & 21. poſt Merlin. *de pignor. dec.409. num.30. & 31. p.9.*
recen.

Sed hoc limita procedere quando Pontifex derogauerit 22
bullæ Sixti, quia ex tunc, ſecus ſi prout ex nunc, cùm
hæc verba derogationis, dirigantur in futurum de dote
per Iudicem taxanda, quo caſu non eſt locus retrotractio-
ni, vt diſtinguit Zabar. *conſ. 105. num.21. ad med.* nam
Pontifex quando derogat Sixtinæ prout ex nunc, ex quo
antea nulla dotis conſtitutio præceſſerat, habilitat mulie-
rem ad petendam dotem, eamque conſequendam per Iu-
dicem arbitran. ſi agatur in foro contentioſo, & conſe-
quenter Papæ derogatio, & remotio obſtaculi valet ex
nunc, quod Iudex declarauerit, cùm prius non haberet
iuriſdictionem, nec pars actionem vltra quantitatem à
Sixtina taxatam, Rot. *dec.107. num.6. & 7. p.8. recen. & in*
Romana fructuum dotis 12. February 1666. §. nec magis co-
ram Otalora, ex quibus ſequitur ſecus eſſe ſi dos à princi- 23
pio conſtituta fuiſſet vltra quantitatem à Sixtina taxatam,
cuius derogatio ſi poſtea obtineatur fit retrotractio, & fru-
ctus debentur vſque ab initio, vtpotè quia remoto obſta-
culo Sixtinæ pars habet ad dotem conuentam, in alio verò
caſu donec non fuerit declarata quantitas dotis vigore de-
rogationis Sixtinæ, & facultatis datę conſtituendi dotem, 24
cùm nulla mora conſiderari poſſit, reſpectu maioris ſum-
mæ fructus non debentur, Rot. *dec.577. num.1. p.1. recen.*
& in dicta Romana fructuum dotis 12. Februar. 1666. §. deni-
que reſpectu coram Otalora, vbi *in §. fin.* ſubdit, vlterius
quòd ſi fuerit declarata, & filia non acquieuerit, & ſie
Pater habuerit iuſtam cauſam litigandi ex qua excuſetur,
non teneatur ad intereſſe, vt etiam dixit Rot. *in Anconi-*
tana dotis 1. Iunij 1643. coram Cerro penes Merlin. *de pi-*
gnor. dec.700. num. 11.

Verùm in exigendis dotibus ſtatutum domicilij viri vi- 25
detur ſeruandum eſſe, per text. *in l. exigere dotem 65. ff. de*
Iud. ſed huius textus diſpoſitio in viri fauorem inducta,
Mandel. *conſ.23. num.10.* procedit in reſtitutione dotis, &
eſt admittenda in taxatione lucri dotalis, vt declarat Ca-
gnolin. *dicta l. exigere dotem num.4.* Alex. *conſ. 100. num.*
13. vol.3. Ruin. *conſ.59. num.6. lib.3.* Rot. *in Romana dotis*
23. Iunij 1661. §. lucrum verò coram Veroſpio, & 2. Maij
1664. coram eodem §. nec vrgere, vbi quod ſecus ſit quoties
pro dotalibus vſuris agat mulier vnà cum viro aduerſus
promiſſorem, vel eum, qui dotare tenetur, nam tunc
debentur iuxta ſtatutum vxoris, & loci contractus,
Grani. *dec. 103. num. 101. verſ. cum magnifica.*

Statutum autem ſuper dotalium fructuum taxatione 26
vtique validum eſſe, ex quo huiuſmodi fructus ſunt fauo-
rabiles, illiſque faueat ius canonicum, tradit Ridolphin.
in ſua prax. recen. par.3. c.5. num.457. ex cumulatis per Rot.
in Romana fructuum dotis de Caſijs, in §. nam iſti fructus,
poſt Fenſon. *ad ſtat. Vrbis dec.86.* Diſſentit ab hac opinione 27
Gratian. *diſcept. Forenſ. cap.224. num.45. & 46.* vbi quod
huiuſmodi ſtatuta, quæ taxant fructus dotis non videan-
tur tranſire ſine difficultate de iure canonico, & ſtatutum
Romanum in tantum valeat, in quantum habeat confir-
mationem Apoſtolicam ex cumulatis, per Iaſ. *in l. de qui-*
bus num.71. ff. de legib. & hanc contrariam opinionem latè
defendit Barbol. *in l.2. in prin. num.43. ff. ſolut. matrim.*

Sed prima opinio vti verior ſæpè amplexa fuit à Rot, vt 28
patet ex allegatis per eumdem Gratian. *diſcept.726. num. 15.*
& 16. & ex deciſionibus ralatis per Ferentil. in addit. ad
Burat. *dec.65. num.4.* Rot. *dec.1046 num.3.* coram Seraph.
deciſ.308. num.4. & 5. poſt Pacif. de Saluian. *& in Romana*
dotis coram Pamphilio inter impreſ. penes Marcheſ. de com-
miſſion. p.2. fol.845. Quæ concluſio procedit tàm quoad
fru-

Digitized by Google

fructus dotis, quàm quoad fructus donationis propter nuptias, vt reprobato Corn. conſ. 240. lib. 3. Afflict. dec. 291. Capyc. dec. 65. tenent Gram. dec. 103. num. 98. Theſaur. dec. 45. & ibi Theſaur. iun. in addit. Fachin. lib. 10. controuerſ. iur. cap. 8. & in hanc ſententiam inclinaſſe Rotam patet ex deciſ. relatis per Ferentil. in adnot. ad Burat. dec. 65. num. 5.

SVMMARIVM.

1 Interuſuria dotalia poſſunt à principio paciſci abſque labe vſuræ, num. 2.
3 Ampl. procedere tùm ſi dos conſiſtat in mobilibus, & localibus, tùm ſi ad libitum viri promiſſa ſit, num. 4.
5 Taxatio certi lucri dotalis facta per ſtatutum valida eſt, donec dos ſoluatur. Contr. n. 6. Inſel. vt ibid.
7 Taxatio fructuum dotis exceſſiua reducitur ad iuſtam formam ſtatuti.
8 Pactum de ſoluendis fructibus loco intereſſe non eſt tolerandum, niſi de intereſſe certo conſtet.
9 Lim. procedere ſi vſuræ petantur tanquam lucrum ceſſans, ſecus ſi propter onera matrimonij, & num. 10.
Et huiuſmodi pactum eſt impropriandum, & referendum ad intereſſe dotale, num. 11.
12 Interuſuria dotalia non debentur data dilatione ad ſoluendum.
Lim. ſtante pacto, num. 13.
14 Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenſatiuos, tùm de iure ciuili, tùm canonico, num. 15. & 16.
17 Ampl. vt debeantur etiam ſine mora ſequuta traditione, & retentione pretij.
18 Ampl. etiam ſi venditor ex parte ſua non adimpleuiſſet dummodo tradiderit.
19 Ampl. vt diſpoſitio l. curabit C. de action. empt. procedat in omni contractu nominato, & inominato.
20 Ampl. vt etiam ſi pretium rei venditæ eſſet incertum debeantur fructus recompenſatiui.
21 Ampl. vt etiam debeantur, licèt venditor ex pretio ſtatim nihil eſſet lucraturus.
22 Ampl. ſi emptor non fecerit reinueſtimentum promiſſum, tenetur ſoluere illius fructus.
23 Ampl. vt debeantur fructus recompenſatiui licèt pretium retineatur ab emptore pro ſecuritate euictionis.
24 Venditor recipiendo pretium, & non tradendo rem tenetur ad fructus recompenſatiuos.
25 Ampl. licèt pretium fuerit oblatum, & non actualiter depoſitatum.
27 Fructus recompenſatiui ex æquitate l. curabit debentur non obſtante periculo euictionis, & quòd res non ſit libera.
27 Et debentur vſque ab initio iure actionis.
28 Lim. vt fructus recompenſatiui non debeantur ſi emptor nullus perceperit fructus ex re empta, ſecus ſi habens facultatem percipere neglexerit, num. 29.
30 Lim. vt neque debeantur ſi non fuerit tradita poſſeſſio realis rei venditæ, ſed tantùm per clauſulam conſtituti, tunc etiam ſi fuerit impeditus vſus rei, num. 35.
31 Lim. quod per depoſitionem cedulæ bancharia emptor liberatur à ſolutione fructuum.
32 Lim. in emptore, qui pro rata ſoluta non poteſt conſequi fructus recompenſatiuos, niſi ſoluto integro pretio.
33 Lim. vt nec debeantur ex pecunia promiſſa vltra pretium rei.
34 Lim. ſi debitum conſiſtat in ſola pecunia, nam tunc fructus non debentur, ſi non concurrant requiſita, Paul. de Caſtr.
36 Lim. quod æquitas l. curabit non militat fauore tertij.
37 Lim. vt neque procedat ſi fuit habita fides de pretio.
38 Lim. ſi fuerit data dilatio ad ſoluendum, dummodo dilatio contineat certum tempus, ſecus ſi incertum, num. 39
40 Fructus recompenſatiui debentur ab emptore licèt promiſerit ſoluere pretium, vel facta menſuratione, vel ſecuta ratificatione, num. 41.
Vel datis fideiuſſoribus pro euictione num. 42. præcipuè ſi pactum quoad dilationem incertum non ſit adiectum obligationi, ſed executioni, num. 43. & 44.
45 Conuentio de ſoluendo fructus recompenſatiuos data dilatione ad ſoluendum eſt illicita, & vſuraria.
Contrarium verius num. 46. & 47. ſed hoc procedit in re fructifera de ſui natura, ſecus in pecunia, & cambijs, num. 48.
49 Fructuum taxatio in materia l. curabit C. de action. empt. debet commenſurari cum fructibus, n. 63. 64.
50 Ad rationem ſeptem, vel octo pro centenario non eſt exceſſiua, & iuſta redditur ad rationem quinque, n. 51. Contrar. n. 66.
51 Fructus ſtabilium ad quinque pro centenario taxantur.
52 Taxatio fructuum recompenſatiuorum fieri debet ad rationem fructuum perceptorum, vel qui percipi poterant.
53 Ampl. & non vt emptor percepit, ſed vt venditor percepiſſet. Contrar. num. 54. Diſting. vt n. 55.
56 Si verò venditor vberiores fructus percepiſſet vſuræ recompenſatiuæ ſunt ſoluendæ prout emptor percepit.
57 Lim. ſi emptor ſit in culpa, & non fecerit diligentias, vel non adhibuerit induſtriam neceſſariam.
58 Lim. procedere ſi eſſet facienda liquidatio fructuum, ſecus ſi fuerint conuenti in certa quantitate.
59 Fructus recompenſatiui in venditione rei ſterilis ob non ſolutum pretium non debentur. Contrar. num. 60. Diſting. vt num. 61.
62 Fructus recompenſatiui, eiuſque taxatio, vt licita reddatur in materia l. curabit C. de action. empt. datur cautela.
65 Eccleſia, & Regulares tenentur ad fructus recompenſatiuos in caſu l. curabit C. de action. empt.
67 Fructus recompenſatiui ſunt ſoluendi ex æquitate l. curabit iuxta veritatem, & non ſecundum taxam legalem.
68 Cenſus ad rationem etiam decem pro centenario ſuſtinetur, licèt fundus cenſuus reddat minus.

Fructus dotis, & generaliter intereſſe, an à principio poſſit taxari, & de materia l. curabit C. de action. empt.

ADNOTATIO III.

INteruſuria dotalia abſque labe vſuræ poſſunt deduci, & à principio paciſci à viro, vt quid certum pro intereſſe donec dos ſoluatur præſtetur, per celebrem textum in cap. ſalubriter 16. de vſur. cuius vigore permittitur viro recidere pignus fructiferum, eiuſque fructus lucrari, donec dos cum effectu ſoluatur ſecundùm opinionem Rom. à Rota ſecutam in conſ. 517. num. 5. & 6. Alex. conſ. 31. num. 11. lib. 6. Couar. var. opin. lib. 3. c. 1. num. 3. verſ. hinc poteris, ibi, contrarium tamen verius eſt Campeg. de dote p. 2. q. 6. num. 1. Anchar. Regien. q. 33. num. 4. & 5. Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. in prin. & num. 23. cum ſeq. Molin. de primog. lib. 4. c. 5. n. 6. Felician. à Sole de cenſib. lib. 2. c. 1. num. 19. Rodriq. de annuis reddit. lib. 3 q. 8. num. 14. Lapus de vſur. comment. 1. in l. curabit. num. 75. Villagut. eod. tract. q. 22. num. 10. in 9. concl. Ceual. in ſpecul. commun. contra commun. q. 394. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 21. num. 37. & hanc ſententiam eſſe communem, veriorem, & in praxi ſeruari alijs pleniſſimè congeſtis tradit Sperel. dec. 84. num. 3. & pluribus ſeqq. Capyc. dec. 65. Rot. dec. 129. num. 4. poſt primum vol. conſ. Farinac. & quòd hæc opinio ſit magis vera, & recepta comprobat Gratian. diſcept. 143. n. 7. vſque ad 11. 1

Speciali autem fauore, & dotis priuilegio propter onera matrimonij, pro quibus ſuſtinendis ſolutæ dotis vſus, & vſuſfructus marito dati ſolet, permittitur, vt quotieſcumque vir onera huiuſmodi ex dote ſuſtinenda proprijs ſuſtentat ſumptibus iuſtum intereſſe in compenſationem ritè exigere valeat, adeò vt nihil obſtare poſſit quò minus ad certam ſummam taxetur, cùm diſpoſitio, cap. ſalubriter de vſur. non ſolùm militet ſi detur pignus fructiferum, quàm ſi ab initio certum intereſſe taxetur, vt benè animaduertit Mantica de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 29. num. 415. Couar. var. reſol. lib. 3. c. 1. num. 5. verſ. 7. Giurb. dec. 2

72. num.

71. num. 14. Sperel. dec. 84. num. 6. 7. 16. & plurib. ſeqq. Rot. in Romana fructuum dotis 12. May 1625. coram Coccino, & dec. 129. num. 4. poſt primum vol. conſ. Farinac. Etenim huiuſmodi intereſſe præciſè non debetur vti lucrum, ſed ratione intereſſe à marito paſſi propter onerum matrimonij ſuſtentationem, atque ideò vtroque iure peti poteſt, vt notant Doctores plena manu congeſti per eumdem Sperel. d. loco citato, & per Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. num. 3.

3 Ampl. vt huiuſmodi conuentio licita ſit non ſolùm ſi dos conſiſtat in mobilibus, auro, argento, iocalibus alijſque mulieribus ornamentis licèt non ſint de ſui natura fructifera, donec non fuerint ſoluta, per textum ſingularem in l. fin. §. præterea C. de iur. dot. ibi: ſin autem aliæ res præter immobiles, vel aurum fuerint in dotem data, ſiue in argento, ſiue in mulieribus ornamentis, ſiue in veſte, ſiue in alijs quibuſcumque, Giurb. dec. 72. à num. 13. vſque ad fin. Sperel. dec. 84. num. 12.

4 Verùm etiam ſi dos ad libitum mariti promiſſa fuerit; cùm nihilominus conſumato matrimonio intereſſe debeatur, Sperel. qui alios allegat. dec. 84 num. 13. Ioſeph. Ludou. decſ. Lucen. 21. num. 48. & num. 49. vbi etiam ſi dotis taxatio collata fuerit in arbitrium tertij, vt ſubdit idem Sperel. loco citato num. 14. Gratian. diſcept. 143. num. 15. vbi quòd huiuſmodi verba non ſint poſita, vt faciant conditionem, ac proindè non debent ſuſpendere, Ruin. conſ. 132. num. 2. lib. 5.

5 Ampl. vt etiam validè taxari poſſit per ſtatutum certum intereſſe donec dos ſoluatur, Bald. in l. fin. §. præterea num. 5. C. de iur. dot. Lapus de vſur. in l. curabit. num. 91. Surd. de aliment. lib. 1. q. 42. num. 27. & ſeq. Nauar. in manual. c. 27. ſub num. 213. & latiùs in cap. ſi fœneraberis 12. quæſt. 3 num. 21 notab. 67. Afflict. dec. 284. num. 8. Borgoin. dec. 35. num. 27. & 28. Hieron. Leo deciſ. Valent. 62. Sperel. deciſ. 84. n. 28. Rot. deciſ. 129. n. 27. poſt primum vol. conſ. Farinac. & Tiburtina dotis coram Nauarro poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 90.

6 Contrarium tenet Socin. conſ. 56. num. 2. lib. 3. Plot. in l. ſi quando num. 482. C. vnde vi, Couar. var. reſol. lib. 5. c. 1. n. 3. verſ. quartò hinc potuit diſcuti. Sed quod procedat, quando fieret taxatio fructuum pro interuſurio pecuniæ, ſecus quando fit taxatio ratione onerum, & ob intereſſe, quod debetur, & taxari poteſt, & ſatis eſt, quòd coniecturaliter ſit certum, vt dixit Rot. in deciſ. 129. num. 6. verſ. contraria primo loco poſt primum vol. conſ. Farinac.

7 Lim. 1. quòd taxatio exceſſiua redditur illicita, non tamen in totum obligatio annullatur, ſed ſolùm quantitas exceſſiua, vnde huiuſmodi fructus taxatos ad rationem ſcutorum decem pro centenario reducendos eſſe ad ſeptem cum dimidio iuxta formam ſtatuti Vrbis, firmauit Rot. dec. 129. num. 2. & 8. poſt primum vol. conſ. Farinac. & comprobat Gratian. diſcept. 143. & num. 5. & 6.

8 Lim. 2. quòd pactum de fructibus loco intereſſe percipiendis non eſt tollerandum, nec exequendum, niſi pro quantitate, & intereſſe, de quo conſtiterit, & ſic probatis requiſitis, Pauli de Caſtr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco, vt in terminis dotis non ſolutæ Alex. in l. diuor. in prin. num. 23. & in l. inſulam §. vſuras num. 4. Petrus Barboſ. in l. de diuiſione num. 3. ff. ſolut. matrim. Mantic. dec. 172. num. 3.

9 Sublim. procedere vbi vſuræ tamquam lucrum ceſſans petantur, ſecus autem ſi petantur ratione damni paſſi propter onera matrimonij ſupportata, nam hoc caſu indiſtinctè peti poſſunt nulla habita conſideratione, an quis ſolitus, vel non ſolitus fuerit negotiari, vt probatur in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. loco, & in l. 1. vbi ſcribentes ff. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt.

10 Lim. 3. quòd huiuſmodi pactiones inter Socerum, & Generum ſuſtineantur, ſi conuentum fuerit fructuum ſolutionem faciendam eſſe pro alimentis, ſeu loco alimentorum vanis, ſecus autem ſi fuerit dictum pro vſuris, vel interuſurijs, Campeg. in tract. de dote p. 2. q. 6. ſub num. 1. poſt med.

11 Sublim. quòd & ſi verba ad vſurarum ſolutionem referantur, non tamen ſunt in dictam cauſam referenda, ſed impropriandа, & ex contrahentium intentione intelligenda, & interpretanda iuxta naturam contractus, vt referantur ad intereſſe dotale, dum de dote agitur, & alimenta dotalia in effectu concernant, etiam ſi vſurarum faciant mentionem, vt animaduertit Surd. de aliment. lib. 1. q. 42. num. 23. & 24. Rom. conſ. 517. ſub num. 8. Alex. conſ. 31. num. 13. lib. 6. latè Sperel. dec. 84. num. 30. & 31.

Cæterùm data dilatione ad ſoluendam dotem ante illius 12
euentum non debentur vſuræ, Anton. de Butr. in cap. ſalubriter de vſur. quem ſequitur Ioſephus Ludou. deciſ. Lucen. 21. num. 44. & 45. ſed contrarium videtur verius, quòd
intereſſe dotale paciſci, & exigi poſſit etiam data dilatione 13
ad dotem ſoluendam, Bald. Nouel. de dot. priuil. 3. Couar. lib. 3. var. reſol. cap. 4. illat. 6. Lupus de vſur. in l. curabit §. 4. num. 75. latè Felician. de cenſib. lib. 2. cap. 5. in q. 5. & ſignanter ſub num. 20. verſ. pro vera, Seſſa deciſ. Aragon. 68. per tot. & ſignanter num. 17. Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. num. 23. Molin. de primog. lib. 4. c. 5. num. 6. Rodriq. de annuis reddit. lib. 3. q. 7. num. 44. & 45. Giurba dec. 22. ſub num. 3. Sperel. deciſ. 84. num. 35. Rot. in Romana fructuum dotis 17. Febr. 1606. coram Penia poſt Fenſon. ad ſtat. Vrbis dec. 88. & in Tiburtina dotis 19. Iunij 1623. coram Nauarro deciſ. 90. poſt eumdem Fenſon. & ratio eſt quia maritus prius quàm dotem recipiat non tenetur alere vxorem, ſed Patri incumbit huiuſmodi onus, & obligatio, iuxta text. in cap. per vſuras de donat. inter vir. & vxor. Felician. de cenſib. lib. 2. cap. 5. ſub num. 20. verſ. reſpondeo tamen, vbi quòd nihil obſtet cur non poſſit vir cum dotante paciſci, vt onus alendi eidem incumbens ſubeat, & in recompenſationem à dotante quid certum illi correſpondens percipiat, Gratian. diſcept. 143. num. 13. & plurib. ſeqq.

Notabilia in materia *l. curabit C. de action. empti* §. 11.

Generaliter verò in terminis celebris textus in *l. curabit C. de action. empt.* explorati iuris eſt, ex æquitate dictæ legis quòd emptor retinendo rem, & pretium teneatur ad fructus recompenſatiuos, ſiue totum pretium retineat, ſiue partem, ita vt ratione partis retentæ teneatur pro rata ad dictos fructus, cuius legis æquitas ſemper admitti ſolet fauore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, & ab eiſdem cauſam habentium quoties conuentum pretium cum graui ipſius venditoris iactura penes emptorem in totum, vel in partem remaneat, l. fructus C. eod. tit. de action. empt. gloſ. in dict. l. curabit in verbo ratio, vbi Bart. num. 2. & communiter DD. gloſ. in l. Iulianus ex vendit. ff. de action. empt. gloſ. & communiter Canoniſtæ in cap. conqueſtus de vſur. Dec. conſ. 119. ſub num. 3. verſ. hoc etiam, Surd. conſ. 101. num. 23. Gabr. conſ. 57. num. 1. Gabr. in tit. de empt. & vend. concl. 4. num. 5. Gomez. var. reſol. l. 5. c. 2. num. 11. Couar. var. reſol. lib. 3. c. 4. num. 1. 5. verſ. tertiò, & num. 6. ad fin. Cyriac. controuerſ. Forenſ. p. 1. c. 83. num. 11. & ſeq. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 24. num. 6. 7. & 8. Gratian. diſcept. 588. num. 4. & 28. tom. 3. & diſcept. 939. num. 16. Magon. deciſ. Floren. 442. num. 11. latè Sperel. dec. 118. num. 1. & plurib. ſeqq. tom. 2. Gregor. XV. dec. 347. num. 2. & 3. Coccin. dec. 320. num. 3. dec. 342. num. 2. dec. 410. num. 3. Rot. dec. 124. num. 5. poſt Cenc. de cenſib. dec. 370. ſub num. 4. p. 3. dec. 424. num. 1. p. 3. dec. 13. num. 1. & 2. tom. 1. dec. 610. num 1. p. 5. tom. 2. recen. dec. 378. num. 3. coram Mellino, & in Romana fructuum cenſus 24. Nouembris 1649. §. ex ipſo verſ. nec ipſis coram Veroſpio, & ex Theologis in ſumma Angelica in verbo vſura n. 18. ſumma Armilla in verbo vſura num. 15. Molina de contractibus tract. 2. diſput. 368. ſub num. 8. circa fin. & ſub num. 10. in fin. Bonacin. oper. moral. in tit. de reſtit. diſput. 3. q. 2. punct. 7. §. 1. num. 4. tom. 14

Qui fructus recompenſatiui debentur tùm attenta diſpoſitione iuris ciuilis, tùm iuris canonici, & naturalis, gloſ. in cap. conqueſtus in gloſ. a. de vſur. DD. & præcipuè Bart. in l. 2. C. de vſur. Honded. conſ. 44. lib. 1. latè Gabr. de empt. & vend. concl. 4. num. 5. Gregor. XV. dec. 347. num. 3. Beltram. in addit. ad eumdem dec. 297. num. 12. circa fin. etenim huiuſmodi fructus recompenſatiui debiti ex diſpoſitione dictæ l. curabit non debentur vti vſuræ de iure canonico prohibitæ, ſed vti reparationes damni, & tamquam, res propria ex æquitate iuſtitiæ commutatiuæ, vt concludunt omnes in dicta l. curabit, & ſignanter Cagnol. num. 33. C. de action. empt. Bart. in l. 2. num. 4. Caſtren. num. 2. C. de vſur. Surd. conſ. 101. num. 20. 23. & 28. lib. 1. & dec. 117. num. 7. 15

Digitized by Google

num.7. Honded. *conſ.30.num.16.vſque ad 25.lib.1.* Couar. *var. reſol. lib. 3.c. 4.num. 1.* & ita ſępè dixiſſe Rot. refert. Gratian. *diſcept.939.num.17.* Rot. *dec.13.num.7.p.5.tom.1. recen.*

17 Ampl. vt huiuſmodi fructus debeantur etiam ſine mora, cum ſolum ſufficiat, quòd fuerit deuentum ad actum traditionis, ex parte venditoris, & retentionis pretij ex parte emptoris, vt expreſſis verbis diſponit *textus in l. curabit C. de action. empt.* iuxta doctrinam Bald. *in l. 2. C. de vſur.* communiter approbatam, vt teſtatur Cagnol. *in dicta l. curabit*. Surd. *conſ. 101. num. 23.* Honded. *conſ. 30. num. 17. & 18. lib. 1.* Gabr. *conſ. 57. per tot. lib. 1.* Rot. *dec. 370. n. 1. in fin. par. 3. dec. 13. n.6. par. 5. tom. 1. recen*, cum alijs per Add. ad Gregor. XV. *dec. 297. ſub num. 12.* Gratian. *diſcept.588. n.22. tom.3. & diſcept.939. num.16. & 17. tom.5.* Sperel. *dec.118. n.11. & ſeqq. tom.2.*

18 Ampl. etiam ſi venditor ex parte ſua non adimpleuiſſet, dummodo rem tradiderit, quod exuberat ad effectum conſequendi fructus recompenſatiuos, ſiquidem per non adimplementum venditionis non minuitur vſus rei venditæ, cuius contemplatione debentur fructus recompenſatiui, ne emptor locupletetur cum iactura alterius, ac proinde hæc exceptio non ſuffragatur, ſiue deducatur ad indicandam culpam venditoris, ſiue ad excuſandam moram emptoris, vt magiſtraliter dixit Rot. *dec. 370. num. 2. & 3. par. 3. recen. & dec. 424. num. 7. ead. par. 3. deciſ. 320. num. 3.* coram Coccino, & in alijs relatis per Adden. ad Gregor. XV. *dec. 297. n. 12.* & comprobat Natta *conſ. 384. num. 12.* Soccin. *conſ. 176. num. 2. lib. 2.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. num. 6. verſ. duodecimo*, Gabr. *in tit. de empt. & vend. concl. 4. n. 9.* Gratian. *diſcept. 588. n. 22. & 33.* Surd. *conſ. 101. n. 23. 26. & 28. & deciſ. 117. n. 7.* Magon. *deciſ. Florent. 443. n. 17. & deciſ. Lucen. 17. n. 50.*

19 Ampl. vt æquitas *l. curabit* ſibi locum vindicet non ſolùm in omni contractu correſpectiuo tàm nominato, quàm innominato, Cyriac. *controuerſ. Forenſ. lib. 1. concluſ. 83. num. 12.* Sperel. *dec. 118. num. 80.* Scaccia *de commerc. & camb. p.2. q. 7. ampl 8. §. 1. n. 173.* Ridolphin. *in prax. recen. p.1. c. 8. n. 282.* verùm etiam ſi pretium rei venditæ eſſet incertum, vt ſi venditio fuerit facta pro pretio per tertium declarando, & ſic incerto ab initio, nam ante declarationem etiam procedit diſpoſitio dictæ legis, quia

20 per hoc non minuitur vſus rei, nec ceſſat emptor habere rem, & pretium, Gabr. *conſ. 57. num. 5. lib. 1.* Honded. *conſ. 30. n. 28. lib. 1.* Rot. *dec. 370. n. 7. p. 3. recen.*

21 Amp. vt debeantur fructus ex æquitate *l. curabit* etiam ſi venditor ex pretio ſibi ſoluto ſtatim nihil eſſet lucraturus, *l. fin. ff. de peric. & commod. rei vend.* cùm ſolùm attendatur quòd emptor vtatur re vendita, & fructus percipiat, & non lucri ratio per venditorem facienda ex eius retractu, vel pretio, Couar. *var. reſol. lib. 3. c. 4. num. 2. verſ. ſecundo deducitur*, Rot. *dec. 13. num. 4. & 5. p. 5. tom. 1. recen.* & tradit Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. n. 11.* Sperel. *dec. 118. n. 73. tom. 2.*

Ampl. vt etiam debeantur huiuſmodi fructus ab emptore venditori ob pretij non ſolutionem, quamuis non concurrant requiſita, Pauli de Caſtr. *in l. 3. §. fin. n. 3. ff. de eo quod cert. loco*, quæ non ſunt neceſſaria vbi æquitas non patitur, vt quis retineat rem, & pretium, Ridolphin. *in prax. recen. p. 1. c. 8. num. 78.* Rot. *dec. 34. num. 1. & ſeq.* coram Durano *dec. 124. n. 5.* poſt Cene. *de cenſib. dec. 371. n. 1. p. 1. diuerſ. dec. 85. num. 14. p. 4. tom. 2. recen. dec. 13. n. 1. cum ſeq. p. 5. tom. 1. recen. & in Romana domorum 24. Nou. 1649. in fin. coram Veroſpio.*

22 Ampl. vt emptor, ſi ſe obligauerit, facere reinueſtimentum de pretio rei venditæ, & non fecerit, teneatur ad fructus recompenſatiuos loco damnorum, & intereſſe prout ex inueſtimento percipi potuiſſet, iuxta text. *in l. tutor §. ſi poſt ff. de adminiſtr. tutor l. ſi procuratori §. mandati actio ff. mandat.* Hond. *conſ. 139. n. 3. & 4. lib. 2.* Rot. *dec. 85. n. 14. p. 4. tom. 2. recen. & in Romana domorum in Burgo 24. Nouemb. 1649. §. ex ipſo enim ante fin. coram Veroſpio.*

23 Ampl. vt obtineat locum diſpoſitio dictę legis, etiam in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſerit, quia euictionis periculum ſolum excuſat a mora, non à præſtatione fructuum recompenſatiuorum, Gabr. *conſ. 57. num. 5. lib. 1.* Hond. *conſ. 30. num. 34. lib. 1. & conſ. 40. num. 14. eod. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 939. n. 18. & 19.* Rot. *in Romana fructuum cenſus 24. Nouemb. 1649. §. ex ipſo enim coram Veroſpio.*

24 Ampl. vt æquitas *l. curabit* procedat etiam in venditore, cui pretium fuit ſolutum in parte, vel in totum donec res vendita tradatur, non ratione dominij, nec ratione moræ, ſed ratione cuiuſdam generalis æquitatis, ne venditor recipiendo pretium, & rem non tradendo locupletetur cum iactura emptoris, per text. *in l. fin. ff. de fund. dotal.* Cagnol. *in dicta l. curabit num. 40. C. de action. empt.* Alex. *conſ. 151. ſub num. 2.* Gabriel. *in tit. de empt. & vend. concl. 3. num. 1.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 7. num. 7.* Surd. *conſ. 57. num. 65.* Scaccia *de commerc. & camb. p. 2. q. 7. amp. 8. §. 1. num. 171.* Ridolphin. *in prax. p. 1. c. 8. num. 281.* Rot. *dec. 247. n. 7. vbi Add. n. 18.* coram Gregor. XV. *dec. 340. n. 5. & 6 p. 1. diuerſ.* cum alijs per Sperel. *dec. 118. n. 31.*

25 Ampl. vt venditori debeantur dicti fructus recompenſatiui, quamuis pretium fuerit oblatū, cum requiratur actuale, ſeu reale depoſitum, ex quo per oblationem non deſinat quis habere rem, & pretium in quo fundatur diſpoſitio, *l. curabit C. de action. empt.* vt notat *gloſ. in l. 2. in verbo depoſiti*, vbi Bald. Salyc. *in prin.* Caſtren. *num. 1. & 4. C. de vſur.* Bald. *in l. acceptam num. 14. C. eod. tit.* Gabr. *conſ. 57. num. 6. lib. 1.* Hond. *conſ. 44. num. 36. lib. 1.*

26 Ampl. vt etiam huiuſmodi fructus recompenſatiui debeantur ex æquitate dictæ legis non obſtante periculo euictionis in limine, & quod res non appareat libera, quia præfata excuſant à mora ſoluendi pretium, ſed non à fructibus compenſatiuis, qui debentur abſque aliqua mora, Honded. *conſ. 30. num. 34. & conſ. 44. num. 14. lib. 1.* Bald. *in l. 2. num. 4.* ibique Caſtr. *num. 1. verſ. quinimo dicit C. de vſur.* Bero. *in c. 1. num. 126. tit. eod.* Dec. *conſ. 119. ſub num. 5. verſ. 6.* adduci poteſt Natta *conſ. 384. num. 12.* Surd. *conſ. 101. num. 22. verſ. non obſtat, & n. ſeqq. lib. 1.* Gabr. *in tit. de emp. & vend. concl. 4. n. 9.* Couar. *var. ſent. lib. 4. num. 6. verſ. duodecimo hinc*, Mangil. *de euiction. quæſt. 159. num. 7.* Surd. *dec. 117. num. 7.* Magon. *dec. 117. num. 30.* Sperel. *dec. 118. num. 29.* vbi refert contrarium tenentes, *& num. 29.* eos reprobat, ex quo eorum ſententia ſit innixa falſo fundamento Rot. *dec. 297. n. 2.* coram Greg. XV. *dec. 688. n. 3. p. 2. recen. dec. 370. n. 1. & 2. p. 3. & dec. 424. n. 7. & 8. eadem p. 3. recen.*

27 Ampl. vt huiuſmodi fructus recompenſatiui debeantur vſque ab initio, cum iure actionis petantur non vt fructus rei principalis in iudicio deductæ, ſed tamquam res principalis debita venditori, quod efficit, vt officium Iudicis competat ſimpliciter pro illis conſequendis, etiam quòd ſint præteriti, Cancer. *var. reſol. cap. 16. num. 97. in fin. de lit. conteſt.* Rot. *dec. 1168. num. 3.* coram Seraph. *dec. 689. lib. 3. p. 3. diuerſ. dec. 90. num. 4. p. 7. recen. cum ibi congeſt.* latè Sperel. *dec. 118. num. 54. tom. 2.*

28 Lim. vt æquitas, *l. curabit C. de action. empt.* ceſſat, nec emptor teneatur ad fructus recompenſatiuos ſi ex re empta nullus fructus percipere potuit, vel propter vitium, & naturam rei, ſiue propter ſuperueniens impedimentum, Cagnol. *in dicta l. Curabit, n. 48.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. n. 3.* Odd. *conſ. 87. n. 18.* Surd. *conſ. 101. num. 22 ad med. lib. 1.* Molin. *de contract. diſp. 368. num. 12.* Gratian. *diſcept. 939. num. 24. & 26.* Gregor. XV. *dec. 347. num. 5.* vbi Add. *num. 17.* idem Adden. *ad eundem dec. 297. num. 11.*

29 Sublim. ſi emptor iuit in poſſeſſionem, & habuit facultatem percipiendi fructus, quia cum hoc caſu per ipſum ſteterit, quin non perceperit, ſibi imputare debet, nec eius negligentia redundare debet in præiudicium venditoris, qui tradidit rem venditam aptam fructus reddendi concurrente induſtria, ſcilicet emptoris, ac proinde excuſari non poſſe, quin teneatur ad tales fructus omnes, concludere *in d. l. curabit*, teſtatur Gratian. *diſcept. 939. num. 24. & 25.* Surd. *conſ. 101. num. 21.* Adden. ad Gregor. XV. *dec. 297. num. 11. circa finem.*

30 Lim. vt neque ad fructus recompenſatiuos teneatur emptor, ſi rem non habuerit, nec eius poſſeſſionem, ita quòd ad hunc effectum poſſeſſio debeat eſſe realis, & non ex Clauſula conſtituti in inſtrumento adiecta, vt firmauit Rot. *dec. 13. num. 16. p. 5. tom. 1. recen.* & cauetur in eadem *l. curabit C. de action. empt.* vbi Cagnol. *num. 27. 28. & 29. l. 2. C. de vſur.* Aym. *conſ. 105. num. 11.* Pariſ. *conſ. 175. num. 15. in fin. lib. 4.* Gregor. XV. *dec. 347. num. 1.*

vbi Adden. num. 17. Rot. dec. 564. num. 1. par. 1. recen.]

31 Lim. 3. quòd per depoſitionem cedulæ Bancharię em-
ptor liberatur à ſolutione fructuum recompenſatiuorum,
Gregor. XV. dec. 347. num. 8. vbi latè Beltram. in addit.
num. 19. vtpotè, quia cedula banchatia habet vim ſolutio-
nis, Cenc. de cenſib. p. 2. c. 1. q. 1. art. 7. num. 13. & 24. ſecun-
dum veterem impreſſionem, & ſecundum nouam q... & poſt
eumdem Rot. dec. 103. num. 7. & ſeq. vbi etiam ſi ſolutio
requireretur pro forma, & dec. 104. num. 1. Put. dec. 163.
lib. 1. Gregor. XV. & Adden. ad eumdem loco cit. & dec.
536. ſub num. 3. verſ. quo ad reſiduum p. 1. in recen.

32 Lim. 4. in emptore, qui ob rem non traditam tunc pro
rata ſoluta fructus recompenſatiuos petere non poteſt, niſi
priùs ſoluto integro pretio, nam tunc ei debentur dicti fru-
ctus, etiam temporis præteriti pro rata dicti pretij iam prius
perſoluti, Honded. conſ. 44. num. 15. lib. 1. Surd. conſ. 101.
n. 7. in fin. & n. 26. verſ. reſpondetur quoque, Beltram. in ad-
dit. ad Gregor. XV. dec. 347. n. 17. circa fin.

33 Lim. 5. vt fructus ex æquitate, l. curabit C. de action. empt.
non debeantur ex pecunia promiſſa vltra pretium rei, Dec.
conſ. 119. num. 7. & 13. verſ. quarto non obſtat, Ridolph. in
prax. p. 1. c. 8. num. 279. Caualer. dec. 270. n. 4.

34 Lim. 6. ſi debitum conſiſtat in ſola pecunia, quæ non
facit fructus, ſicuti res empta, nam tunc fructus non de-
bentur, niſi interueniant requiſita, Pauli de Caſtr. in l. 3.
§. fin. ff. de eo quod cert. loc. vt alijs congeſtis tradit Ridol-
phin. in prax. p. 5. c. 8. num. 280. vbi ita firmaſſe Rot. in Bo-
nonien. dotis 24. Iunij 1660. coram Card. Lancelloto.

35 Lim. 7. vt emptor non teneatur ad fructus recompenſa-
tiuos ſi fuerit impeditus vſus rei. Anan. in cap. conqueſtus
num. 2. de vſur. Soccin. conſ. 177. num. 4. lib. 2. Surd. conſ. 101.
num. 23. & 24. lib. 1. cum alijs per Gratian. diſcept. 939.
num. 27.

36 Lim. 8. quòd æquitas, l. curabit non militat fauore ter-
tij creditoris, ſed ſolum fauore domini rei venditæ, eiuſque
hæredum, vt ponderauit Rot. in Peruſina ſpolij 5. Maij
1603. coram Mellino impreſ. penes Gilian. ad ſtat. Peruſ.
dec. 109. num. 2. & in Romana pecuniaria 8. Iunij 1646. co-
ram Veroſpio ſecut. in Romana fructuum cenſus 16. Nouemb.
1648. §. neque ijdem fructus in fin. coram eodem.

37 Lim. 9. vt neque procedat diſpoſitio dicti textus, quando
fuit habita fides de pretio, & translatum dominium, Gra-
tian. diſcept. 911. n. 6.

38 Lim. 10. ſi venditor retineat apud ſe pretium, eò quod ſit
data dilatio ad ſoluendum, qua pendente, non debentur
fructus recompenſatiui iuxta æquitatem l. curabit, vtpotè,
quia emptor durante termino, non dicitur conſtitutus in
mora regulari, nec irregulari, ita vt per ipſum actum re-
nunciationis, aut cenſeatur fructibus renunciatum, aut
habitam fuiſſe rationem de eiſdem cum pretio pinguiori rei
emptæ, Gabr. conſ. 57. num. 5. lib. 1. Honded. conſ. 44.
num. 4. lib. 1. Crauet. conſ. 189. num. 5. & 7. Dec. conſ. 119.
num. 7. Bero. cap. 5. num. 125. de vſur. Gabr. in tit. de empt.
concluſ. 4. num. 21. Gratian. diſcept. 588. num. 24. tom. 3. &
diſcept. 911. num. 7. & prius diſcept. 243. num. 34. & ſeq.
Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 24. ſub num. 15.
verſ. ſed aduerte, latè Sperel. dec. 118. num. 19. & plurib.
ſequen. tom. 2. Adden. ad Gregor. XV. dec. 297. ſub num. 10.
Rot. dec. 132. n. 3. p. 4. dec. 13. num. 23. p. 5. tom. 1. recen. dec.
120. num. 3. coram Coccino.

39 Sublim. procedere in dilatione, quæ contineat certum,
& determinatum tempus ab initio, qua pendente, non de-
bentur fructus, etiam ſi non fuiſſet expreſsè dictum, cùm
dilationis certæ natura importet, vt pro eo tempore cen-
ſeatur fructibus renunciatum, ſecus autem in dilatione
incerta, & indeterminata, & quę de ſui natura venit
quantò citiùs implenda, & ratio differentiæ eſt, quòd pri-
mo caſu per dilationem certam conceſſam, videtur habita
ratio de fructibus percipiendis, & ob id in aliquod plus
augmentatum pretium, in 2. caſu, quo contrahentes te-
nentur quantò citiùs implere, ceſſat præſumptio, quòd cau-
tum fuerit eorum indemnitati per augmentum pretij, ac
propterea debentur fructus recompenſatiui, Bero. in cap. 1.
num. 25. de vſur. Couar. var. reſol. cap. 4. num. 5. ante med.
verſ. proprioque conſenſu lib. 3. Gratian. diſcept. 588. num. 25.
& ſeq. & num. 32. Rot. dec. 370. num. 5. & 6. & in eadem
dec. 424. num. 2. p. 3. dec. 13. à num. 23. & ſeq. p. 5. tom. 1.
recen.

Quinimò ſi emptor promittat ſoluere pretium facta 40
ſcilicet menſuratione, & impletis quibuſdam alijs per ven-
ditorem implendis, & non ante, nec aliàs, iſta dilatio non
impedit, quin debeantur fructus recompenſatiui, cum non
afferat ſecum tempus conſiderabile, ſed momentaneum, &
quantò citiùs ceſſare debet, ſicut promiſſio ſimplex de ali-
quid faciendo importat, vt ſtatim fiat Gratian. diſcept. 588.
num. 28. 29. & 30. tom. 3. vbi alios allegat.

Prout ſi ipſa dilatio contineat tempus incertum, puta 41
donec ſecuta fuerit ratificatio, quæ cum non poſſit referri
ad tempus conſiderabile, ſed momentaneum, vt debeat
quanto citius adimpleri, Nauat. conſ. 21. num. 8. de vſur.
lib. 5. excludit præſumptionem tacitæ renunciationis fru-
ctuum, & perinde habetur, ac ſi nulla data fuerit dilatio,
ſed tamquam ſi ab initio venditio fuiſſet purè concepta, ad
effectum, vt fructus ex æquitate l. curabit debeantur, Gabr.
conſ. 57. n. 5. lib. 1. Hond. conſ. 30. num. 28. & ſeq. & conſ.
44. per tot. lib. 1. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 53. num. 5. Rot.
dec. 13. num. 25. vſque ad 29. p. 5. tom. 1. recen. vbi num. 31.
ſubdit, quòd ſi venditor non dederit fideiuſſores, quos em- 42
ptori pro euictione promiſit, nihilominus ob dilatam, pre-
tij ſolutionem tenebitur venditori ſoluere intereſſe, ſi inte-
rim fructus perceperit ex re empta, cum hoc caſu non præ-
ſumatur voluntas remittendi fructus, ſeu quòd de eiſdem
fuerit habita ratio in pretio.

Præcipuè ſi pactum quoad dilationem incertum non ſit 43
adiectum obligationi, ſed ſolum executioni, nam nihilo-
minus fructus recompenſatiui debentur, ſuſpenſa tamen
eorum executione, tranſacto tempore conuento, puta
ſi non fuerit dictum, quòd interim, dum non fuerit rati-
ficatum, fructus non debeantur, ſed quòd interim nomine
fructuum nihil prætendi poſſit, cum dicta verba potius
executionem, quàm obligationem, concernant, quaſi
actum videatur, quòd interim retineatur ab emptore pro
ſua ſecuritate pretium eiuſque fructus tamquam acceſſorij
per modum cuiuſdam pignoris, donec dentur fideiuſſores,
latè Rot. dec. 13. à num. 32. & ſequen. p. 5. tom. 1. recen. vbi
num. 43. ſubdit quòd ſi fuerit conuentum fructus non de- 44
beri, niſi poſt duos annos à die ſecutæ ratificationis, tunc
duo anni debent computari non à die, quo facta fuit ratifi-
catio, ſed à die, qua moraliter intelligendo fieri poterat,
iuxta tex. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem 14. & l. continuus 137. §.
cum ita ff. de verb. oblig.

An à principio à contrahentibus taxari poſſint fructus recompenſatiui, & intereſſe in terminis

l. curabit §. 111.

QVinque Doctorum ſententiæ referuntur in hoc arti- 45
culo à Sperel. dec. 119. à num. 1. vſque ad 9. tom. 2. ſed
celebrior eſt, quòd conuentio de ſoluendis fru-
ctibus rei venditæ, pendente dilatione data ad ſoluendum
pretium, ſeu ſortem principalem, ſit inualida, & omnino
reijcienda, tamquam illicita, & ſœneratitia: nam huiuſmo-
di fructus peti non poſſunt vti vſuræ, quia prohibitæ ſunt
omni iure Naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, non vti
fructus, cum poſt translatum rei dominium in emptorem
ad eumdem tamquam ad rei dominum ſpectent, l. fru-
ctus, l. in fundo l. ex diuerſo ff. de rei vind. Neque vti intereſ-
ſe, quia ob dilationem datam emptor non dicitur conſtitu-
tus in mora, neque regulari, neque irregulari, ac proinde ſi
exigantur ratione dilationis temporis reſultat mutuum
palliatum, vſuraque implicita, cap. in ciuitate 6. de vſur.
vt comprobat DD. relati per Sperel. dec. 119. à num. 9. vſ-
que ad 26. tom. 2. & per Gratian. diſcep. 911. num. 4. & ſi-
gnanter eam tenet Soccin. ſen. conſ. 88. num. 18. & ſeq. lib.
4. Rebus Alex. conſ. 79. per tot. Oſach. dec. Pedem. 177. à
num. 6. cum pluribus ſeq. Borgnin. dec. 13. in ordine 59. num.
6. in fin. & 7. p. 2. & ex Theologis Roſella in ſumma in
verb. vſura 1. §. 47. Leſſius de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 21. dub.
13. ſub num. 99. ad fin. & num. ſeq. Nauar. conſ. 21. de vſur.
& de reſtit. lib. 3. c. 2. num. 157.

Contraria verò ſententia tamquam probabilior, verior, 46
& magis recepta videtur ſequenda, vt immo debeantur
fructus recompenſatiui ex æquitate l. curabit C. de action.
empt. etiam ſi fuerit data dilatio ad ſoluendum, & con-
uentum

Digitized by Google

uentum quòd interim ſoluatur intereſſe recompenſatiuum ad certam quantitatem, & fructum annuum correſpondentem, vtpotè, quia diſpoſitio præfatæ legis permittat de æquitate vſque ab initio dictam taxationem, non ratione dilationis, nec ratione moræ regularis, vel irregularis, neque ratione dominij, ſed naturali æquitate, quæ non patitur, vt emptor fruatur re, & pretio, & cum aliena iactura fiat locupletior, & ſic propter fructus, & commoditatem, quam venditor interim percipere poterat: hanc ſententiam originaliter tenuit Paul. de Caſtr. *in l. Iulianus 14. §. ex vendito ſub num. 3. ff. de action. empt.* Imol. *in l. in inſulam §. vſuras num. 7. ff. ſolut. matrim.* Dec. *in cap. cum venerabilis num. 73. de except. & con. 129. num. 10. & 12.* Nauar. *conſ. 21. num. 4. de vſur.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. num. 5.* Rodriq. *de annuis reddit. lib. 3. quæſt. 8. num. 15.* Lupus *de vſur. ad l. curabit com. 1. §. 7. num. 145.* Mingil. *de euict. quæſt. 159. num. 10.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. ſub num. 15. 22. & 23.* Anchar. iun. *in quæſt. familiar. p. 2. quæſt. 33.* Fachin. *controuer. iur. lib. 2. cap. 32. dub. 3.* Merend. *controuer. iur. lib. 3. cap. 28. num. 15. & ſeq.* Ridolphin. *in prax. recen. p. 1. cap. 8. num. 278. in fin.* Viuian. *deciſ. 424. num. 12. lib. 3.* latè Sperel. *dec. 119. num. 27. & plurib. ſeqq. tom. 2.* Rot. *dec. 340. num. 2. & 3. par. 1. diuerſ. dec. 34. num. 10. & ſeq.* coram Duran. *dec. 124. num. 9. & 7.* poſt Cenc. *de cenſib. dec. 132. n. 1. p. 4. dec. 13. n. 11. & 12. p. 5. tom. 1. recen.* Et ex Theologis Ang. *in ſumma in verbo vſura ſub n. 18.* Armil. *in verb. vſura ſub n. 15.* Molin. *de contract. diſ. 368 n. 14.* Bonac. *in tit. de reſt. diſp. 3. q. 2. punct. 7. §. 1. n. 5.* Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 1. c. 7. dub. 21. num. 3.* Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 4. miſcel. reſol. 139.* Card. de Lugo *de iuſt. & iur. tom. 2. diſput. 15. ſect. 18 n. 142.*

47 Et valet dicta taxatio, tamquam ſit quædam tranſactio, inſpecto futuro euentu, vt tollatur difficultas probationis, Pariſ. *conſ. 60. num. 33. & 34. lib. 1.* Dec. *in cap. cum venerabilis num. 14. verſ. puta tamen ante med. & de exempt.* Gratian. *diſcept. 864. num. 19. tom. 5.*

48 Lim. hanc ſecundam opinionem procedere, vt taxatio ab initio permittatur quando res eſt de ſui natura fructifera, ſecus in pecunijs, & cambijs, Rol. *conſ. 55. num. 31. & 32. lib. 2.* Rot. *poſt ſecundum vol. conſ. Farinac. deciſ. 331.*
49 *num. 6.* Et vlterius debet correſpondere, & commenſurari cum fructibus, & penſionibus rei venditæ, ſeu quos emptor ex veriſimilibus coniecturis percipi potuiſſet, aliàs taxatio non ſuſtinetur, vti non conformis diſpoſitioni *l. curabit*, Dec. *in cap. cum venerabilis num. 14. verſ. & quantum de exempt.* Cagnol. *in dicta l. curabit n. 23. C. de action. empt.* Corn. *conſ. 113. num. 4. lib. 3. & conſ. 145. num. 6. & 7. lib. 2.* Surd. *dec. 159. num. 16.* Cæſar. de Graſſ. *dec. 1. num. 40. de vſur.* Rot. *dec. 331. n. 5. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac. dec. 132. num. 3. p. 4. dec. 13. num. 13. & ſeq. p. 5. tom. 2. recen.* latè Leotard. *de vſur. q. 27. num. 45.*

50 Taxatio fructuum recompenſatiuorum in materia *l. curabit C. de action. empt.* ad rationem ſeptem, & octo pro centenario non eſt exceſſiua, licèt nulla fructuum liquidatio facta fuerit, ſtante præſertim conſuetudine, & more regionis, Anchar. *quæſt. 31. num. 15. & 16. lib. 2.* Rot. Ianuen. *dec. 194. num. 3.* cum alijs relatis per Gratian. *diſcept. 864. num. 17. & 19. tom. 5.* vbi ita dixiſſe Rot. *in Beneuentana pecuniaria 18. Iunij 1607. in fin. coram Sacrato*, latè Pariſ. *conſ. 60. num. 36. vol. 1.*

51 Et iuſta redditur ad rationem quinque pro centenario, vtpotè quia fructus bonorum ſtabilium communiter reddere, & taxari ſolent ad præfatam rationem quinque pro centenario Auth. *præterea iuncta gloſ. in verb. iuſta C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Iaſ. *in l. ſi fundus per fideicommiſſum num. 5. verſ. item adde de legat. 1.* Pariſ. *conſ. 60. num. 29. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 6. num. 19.* Couar. *lib. 3. var. cap. 9. num. 5.* Sperel. *dec. 118. num. 59. tom. 2.* Rot. *dec. 358. num. 2.* coram Caualer. *dec. 65. num. 2. dec. 112. num. 1.* coram Burat. *dec. 401. numer. 5. dec. 552. num. 2. par. 1. recen. & in Romana meliaramentorum 16. Iunij 1653. §. iuxta autem ante fin. coram Bichio*, & in terminis *l. curabit C. de action. empt.* tradit Lop. *de vſur. §. 6. comment. 1. num. 128.* Hond. *conſ. 30. num. 20. & 22. vol. 1.* Gratian. *diſcept. 588. n. 20.* Rot. Ianuen. *dec. 194. n. 3.*

52 Sed quòd huiuſmodi taxatio, vt iuſta reddatur, fieri debeat iuxta quantitatem fructuum perceptorum ex re empta magiſtraliter declarat Paulus de Caſtr. *in l. Iulianus 14. §. ex vendito ſub num. 3. verſ. breuiter ff. de action. empt. relat. & ſecut.* per Sperel. *dec. 118. num. 61. tom. 2.* vbi quia huiuſmodi vſuræ peti poſſunt dumtaxat tamquam intereſſe damni emergentis, non lucri ceſſantis, ex quo, ſi minus ſoluatur, remaneret in damno venditor, ſi plus vltra fructuum valorem, remaneret in damno emptor, & ſic non de damno, ſed de lucro ageretur, Cagnol. *in l. curabit C. de action. empt. num. 22. in fin. & num. ſeq.* vbi admonet in ſpecie huiuſmodi vſuras non eſſe taxandas iuxta morem regionis, cum non petantur tamquam vſuræ de iure prohibitæ, ſed tamquam reparationes damni emergentis loco fructuum, ſeu vſque ad eius valorem, prout ab emptore percepti fuerunt, vel à venditore veriſimiliter percipi potuiſſent Gabr. *in tit. de empt. & vend. concluſ. 4. num. 18.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. ſub num. 6. verſ. 12.* latè Natta *conſ. 494. num. 3. & 4.* Fachin. *controuerſ. iur. lib. 2. c. 32. num. 1. quæſt. verſ. non obſtat id quod*, Caldaſ. Per. *de empt. & vend. c. 29. num. 96.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. num. 8. & ſeq.* cum alijs congeſtis per Surd. *conſ. 101. num. 20.* Guzman. *de euict. q. 58. n. 5.* Myſinger. *obſer. 54. num. 1. cent. 4.* Afflict. *dec. 20. ſub num. 4. in fin.* ibique Vrſil. *num. 4.* Sperel. *dec. 118. num. 16.* latè Leotard. *de vſur. q. 27. num. 45.*

Si verò emptor vberiores fructus percepit, quàm 53
perceptururus fuiſſet venditor, vſura compenſatiua debetur ad rationem fructuum, quos venditor percepturus erat, quia non petuntur vt fructus, neque vt vſuræ, ſed æquitate dictante in reparationem, & reſtaurationem damni, ex non perceptione fructuum rei venditę paſſi, ad tradita per Bart. *in l. ſi filiusfa. 78. §. 1. num. 3. ff. de verb. oblig.* Soccin. ſen. *in l. de diuiſione num. 10 ff. ſolut. matrim.* Cagnol. *in l. curabit num. 58. C. de action. empt.* Couar. *lib. 3. var. reſol. cap. 4. ſub n. 2. verſ. ſecundo*, Molin. *de contractibus q. 74. n. 541.* A quibus diſcedit, & apertè contrarium 54
tenet Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. ſub num. 14. verſ. ego verò diſſentio*, ſcilicet quòd ſit habenda ratio ad fructus perceptos, vt diſponere videtur textus in *l. curabit C. de action. empt.* ponderando eius verba ibi, *fructus percepit*, & vlterius illa, *quas perceptorum fructuum ratio generauit*, quæ ad emptorem, & non ad venditorem referuntur.

Has contrarias opiniones fœdere diſtinctionis conciliare 55
conatur Sperel. *dec. 118. num. 64.* ſcilicèt ſi emptor ex magna induſtria adhibita perceperit maiores fructus, quos venditor non ita induſtrius non erat percepturus, & hoc caſu habet locum prima opinio, ſi verò agatur de fructibus, quos res vendita ſuaptè natura dedit emptori etiam adhibita aliquali diligentia, puta ſi plus locauerit, quàm locaturus erat venditor, & hoc caſu procedit ſententia Manticæ per textum in d. *l. curabit C. de action. empt.* ad tradita per Bart. *in l. ſi filiusf. §. 1. num. 3. ff. de verb. oblig.*

Si verò venditor vlteriores fructus percepturus fuiſſet, 56
quàm perceperit emptor, non eſt habendus reſpectus ad quantitatem fructuum ampliorem, à venditore percepturam, ſed ad quantitatem ab emptore perceptam, & ad eamdem rationem vſuræ recompenſatiuæ veniunt, perſoluendæ, vt expreſsè cauetur *in dicta l. curabit C. de action. empt.* Couar. *lib. 3. var. reſol. lib. 3. cap. 4. n. 2. verſ. ex quibus infertur*, cum alijs per Sperel. *dec. 118. n. 65. tom. 2.*

Sublim. procedere ſi emptor fecerit deligentiam perci- 57
piendi fructus, prout diligens Paterfamilias communiter adhibuiſſet, ſecus autem ſi emptor ſit in culpa, in non locando, vel non arando, & non ſerendo rem venditam, vel ſi eius incuria, vel alia culpa aut nullos, aut exiguos percepiſſet fructus, nam tunc pro pretio non ſoluto vſurę recompenſatiuæ ſolui debent, habito reſpectu ad id, quod venditor ex locatione, vel rei cultura percepturus fuiſſet, cum ſolum ad hunc effectum attendatur an emptor habuerit facultatem percipiendi fructus, ita vt eius negligẽtia, incuria, & culpa non debeat redundare in damnum venditoris, ſibi enim imputare debet, ſi potuit percipere, & non percepit fructus, iuxta tex. *in l. Iulianus §. ex vendito in fin. ff. de action. empt. ibi, hoc enim ſolum ſpectare debemus, an habeat facultatem fructus percipiendi*, Beltram. ad Gregor. XV. *dec. 297. n. 11.* cum alijs relatis per Sperel. *dec. 118. num. 66. tom. 2.*

Quæ ſanè procedunt, vbi à principio non fuerit in- 58

ter partes conuentum de ſoluenda certa quaotitate pro fructibus recompenſatiuis durante tempore dilationis, vel moræ emptoris in ſoluendo pretio, & conſequenter quando eſſet facienda liquidario fructuum perceptorum, vel qui percipi potuiſſent, nam concurrente pacto, vtique ſeruari debet, nullo habito reſpectu, an venditor maiores, aut pauciores fructus percepturus fuiſſet, & an emptor vberiores, vel exiguos percepit, & pinguiores percipere potuiſſet, cum vterque ſe eapoſuerit periculo luctandi, & perdendi, commodo, & incommodo, damno, & lucro, propter dubium quidem euentum contractus, *l. ſi ea lege C. de vſur. cap. nauiganti, cap. in Ciuitate*, vbi Abb. *num. 2. de vſur.* & communiter DD. *in l. ſi pater puella C. de inoff. teſtam.* cum alijs relatis per Caſtracan. *de ſociet. offic. cap. 10. n. 9.*

59 Lim. in emptione rei ſterilis, in qua fructus recompenſatiui, nec taxari, nec ſolui debent ab emptore ob pretium non ſolutum, dum fructus non percepit, nec percipere potuit Salycet. *in l. 2. num. 3. C. de vſur.* Cagnol. *in l. curabit C. de action. empt.* Conar. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. num. 3. verſ. 4. hic*, Natta *conſ. 459. num. 4. verſ. vt reſpondeatur*, *& num. ſeqq. lib. 3.* Aret. *conſ. 159. num. 14.* Socein. ſen. *conſ. 109. num. 3. lib. 3.* Surd. *conſ. 101. ſub num. 22.* Fachin. *lib. 2. controuerſ. iur. cap. 33. in 1. quæſt.* Molin. *de contract. diſput. 368. num. 12.* Beltram. in addit. ad Gregor. XV. *dec. 297. num. 11.* idem Gregor. *deciſ. 347. num. 5.* vbi reddit rationem, quia æquitas, *l. curabit C. de action. empt.* fundatur magis in fructuum perceptione, quàm in rei poſſeſſione.

60 Contrarium tenet Bald. *in l. 2. num. 6. C. de vſur.* vbi docet, quòd vendita re ſterili, vt eſt ſilua non cedua, debeantur venditori, qui rem tradidit, vſuræ pretij non ſoluti, licèt emptor fructus non perceperit, nec venditor percepturus eſſet, hoc idem tenet Paul. de Caſtr. *in d. l. 2. num. 5. C. de vſur. & l. curabit num. 2. C. de action. empt.*

61 Diſtingue, vt prima opinio procedat, quando emitor res, licèt non multum apta ad reddendum fructus, tamen cauſa, & intentione percipiendi fructus, tunc enim, ſi nulli percepti fuerint fructus, præcipuè excedentes expenſas culturæ, nullæ pariter ſunt perſoluendæ vſuræ recompenſatiuæ, Rot. *dec. 394. num. 4. p. 2. recen.* Quando verò emitur res ſterilis non ratione fructuum, ſed alterius commoditatis, quam emptor ea re empta conſequi ſperat, cum ſatis lucretur, dum ſuam voluntatem implet, & fruatur re empta ratione alterius commoditatis æquipollentis perceptioni fructuum, & ſic pretio æſtimabilis, vtique tenetur ad vſuras recompenſatiuas ea æquitate dictæ *l. curabit.* Corn. *conſ. 59. num. 6. verſ. nec iam dictis, & num. 7. vol. 3.* facit text. *in l. Iulianus §. ex vendito de action. empt.* ibi, *nam cum re emptor fruatur æquiſſimum eſt, vt vſuras ſoluat*, Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. num. 14.* latè ita diſtinguendo, & conciliando has contrarias ſententias, tradit Sperel. *dec. 118. num. 70. & 71. tom. 2.*

62 Denique ad remouendum omnem ſcrupulum, vt licita reddatur fructuum perceptio, eiuſque taxatio cautela eſt vt reſeruetur dominium ad fauorem venditoris, & fiat pactum in ipſa traditione rei ante habitam fidem de pretio, vt donec idem pretium ſoluatur emptor retineat rem venditam ratione locationis pro certa penſione, vel quòd venditor ſubiaceat periculis, quæ circa fructus, ex re vendita contingere poſſint, cum ſimilibus cautelis, de quibus per Ludou. de Beia *reſponſ. caſ. conſcien. quæſt. 19.* cum aliis relatis per Gratian. *diſcept. 911. num. 9. & 10.*

63 Numquam tamen huiuſmodi penſionis, ſeu fructuum recompenſatiuorum taxatio, ſeu vſuræ conuentio excedere debet rationem, & quantitatem fructuum, qui ex re vendita percipi ſolent, nam ſicut hæc pactio licita redditur, quia vſuræ ſubrogantur, & cedunt loco fructuum, ita vt fiat quædam veluti compenſatio vſurarum, & fructuum; ita conuentio non debet excedere dictam fructuum rationem, & ſi excedat reprobari debet, Scaccia *de commerc. & camb. §. 1. quæſt. 7. par. 2. art. 8. num. 33.* Caſtracan. *de ſocietat. offic. cap. 10. num. 13. & 15.* Nicol. Mozz. *in tit. de ſubſtan. empt. num. 39.* Anton. Scap. *de iur. non ſcript. lib. 4. cap. 25. num. 9.* Felician. *de cenſib. lib. . . . cap. 1. num. 38.* Cardin. Tuſc. *concl. 527. num. 17.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 53. n. 3.* Leotard. *de vſur. q. 27. num. 45. & plurib. ſeqq.*

Hinc eſt quòd ſolutio huiuſmodi intereſſe facienda eſt 64
ad rationem fructuum perceptorum, & non ad ratio-
nem fructuũ promiſſorum, cum in fructibus recompenſa-
tiuis ita obſeruetur ad tradita per Alex. *cõſ. 64. n. 4. l. 1.* Gra-
tian. *diſcept. 716. n. 1. & diſcept. 921. num. 12.* Fontanel. *dec.*
92. num. 15. Criuel. *dec. 98. num. 3.* Mangil. *de euict. quæſt.*
148. num. 17. Rot. *dec. 424. num. 2. dec. 453. num. 3. par. 4.*
tom. 1. recen. Aliàs committeretur vſura, vt aduertit Ca-
gnol. *in l. curabit C. de action. empt.* vbi Barboſ. *num. 16.*
Rot. *in Neapolitana pecuniaria 19. Iunij 1656. §. nec vrget*
coram Zerate, vbi exemplificat etiam in Eccleſia, & Regu-
laribus, quòd teneantur ad huiuſmodi fructus recompen- 65
ſatiuos.

Propterea ſi fructus rei venditæ aſcendere ſoleant ad ra- 66
tionem quinque, vel ſex pro centenario, & nihilominus
venditor, & emptor loco intereſſe, & pro recompenſatio-
ne fructuum taxauerint ad rationem decem, vel octo pro
centenario, talis taxatio non tenet, & tamquam
nimis exceſſiua non ſuſtinetur ſi fructus rei minus valeant,
vel non percipiantur ad dictam quantitatem, etenim ſi
huiuſmodi taxatio permittatur ex æquitate legis in recom-
penſationem fructuum percipiendorum, & ſic ratione
lucri ceſſantis, vt per Dec. *conſ. 119.* debet illa fieri iuxta
quantitatem fructuum ipſius rei, cum tantumdem ven-
ditor eſſet percepturus, in contractibus autem omnia
iura clamant naturali ratione dictante, vt ſeruetur æqua-
litas, & nè vnus ſit in lucro, alter in damno, ac pro-
inde fieri nequit taxatio ſecundum rationem eius, quod
venditori interſit, vt expreſsè probatur *in l. curabit C. de*
action. empt. ibi, *quas vſuras perceptorum fructuum ratio,*
&c. facit text. *in l. liberalitatis §. fin. ff. de vſur.* vbi Impe-
rator decreuit iniquum eſſe vſuras ab eo exigi, qui fructus
non percepiſſet, ita reprobato Paulo de Caſt. *in l. 2. C. de*
vſur. tenet Caſtracan. *de ſocietat. offic. cap. 10. num. 13. 14.*
& 15. per Natt. *conſ. 494.* Scaccia *de commerc. & camb. §.*
1. quæſt. 7. p. 2. Amp. 8. num. 35.

Quinimò quòd fructus recompenſatiui debiti ex æqui- 67
tate *l. curabit C. de action. empt.* debeantur iuxta verita-
tem, non autem ſecundum opinionem, & taxam legalem,
ſcilicet ad rationem quinque pro centenario, cum hoc po-
tius introductum fuerit ad dignoſcendum pretium rerum,
quàm ad taxandos redditus cum abſurdum ſit taxari velle
non ſecundùm rei veritatem, ſed ſecundùm opinionem
dixit Rot. *dec. 480. num. 3. & 4.* coram Cardin. Seraph.
& in Neapolitana pecuniaria 19. Iunis 1656. §. vrget coram
Zerate per text. in auth. præterea C. de ſacroſanct. Ec-
cleſijs.

Lim. ſupradicta in contractu cenſus, qui imponi po- 68
teſt etiam vſque ad quantitatem ſcutorum decem, quam-
uis bona fructifera ſuper quibus conſtituitur, & venditur
cenſus non ſoleant reddere vltra quinque pro centenario,
tum quia contrahentibus licitum eſt ſe decipere vſque
ad medietatem iuſti pretij. Tum quia vendens cenſum ha-
bet facultatem illum redimendi quandocumque, quæ fa-
cultas minuit pretium cenſus venditi, & eſt pretio æſtima-
bilis, & minus emitur, quàm ſi in perpetuum emeretur.

Tum etiam, quia emptor cenſus exponit ſe periculo
amittendi pretium ſolutum contingente caſu pe-
ritionis fundi cenſiti, & ſi ſterilis efficiatur,
vt latè comprobat Scaccia *de commerc.*
& camb. §. 1. q. 7. p. 2. Amp. 8.
à num. 36. vſque ad 40. &
num. 50. eaamplifi- 69
cat etiam in ſo-
cietate of-
ficij.

ROMA-

ROMANA LAVDEMII.

ARGVMENTVM.

QVindennium eſt ſoluendum ab Eccleſia, & loco pio retinente bona emphyteutica domino directo, cui non fuerit ſoluta æſtimatio rei, ſicuti Laudemium ſolui debet etiam ab ipſa Eccleſia, & de relictis ad pias cauſas. Eccleſia & locus pius quando ſit capax acquiſitionis emphyteuſis perſpicuè deducitur.

SVMMARIVM.

1 *Quindennium eſt ſoluendum ab Eccleſia retinente bona Emphyteutica, & deuolutioni ſubiecta num. 6. Contr. num. 8.*

2 *Præcipuè ſi domino directo à principio non fuerit ſoluta æſtimatio rei.*

3 *Eccleſia inuito domino directo non poteſt retinere bona Emphyteutica.*

4 *Quindennium eſt ſolutio laudemij facienda de 15. in 15. annos, pro quibus ſingulis temporibus præſumitur res emphyteutica deuolui, vel alienari poſſe.*

5 *Quindennalis ſolutio introducta fuit in fauorem Cancellariæ pro beneficijs vnitis facienda de 15. in 15. annos prout vacare præſumuntur.*

7 *Quindennium eſt ſoluendum Capitulo habenti ius percipiendi annatas ſi vniantur beneficia.*

9 *Quindennium eſt quinquageſima pars rei alienatæ.*

10 *Quindennium in Vrbe taxatur ad rationem duorum pro centenario.*

11 *In alienatione rei Eccleſiæ ſolita alienari non requiruntur ſolemnitates.*

Eccleſia pro ſolutione quindennij validè obligatur abſque ſolemnitatibus ibid.

12 *Eccleſia vt ſe liberet à ſolutione quindennij poteſt bona vendere, & pretium liberè conſequi.*

13 *Laudemium emphyteuſi legata debetur domino directo.*

14 *Laudemium debetur domino directo ratione dominij, conſenſus, & actualis traditionis, & inueſtituræ.*

15 *Laudemium eſt ſoluendum ab Eccleſia & de relictis ad pias cauſas, ſecus ſi fieret ex cauſa neceſſaria n. 16.*

17 *Laudemium non eſt ſoluendum in emphyteuſi conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, præſertim ſi ſit adiecta Clauſula cui dederit num. 18. vel pro ſucceſſoribus quibuſcumque. num. 19. Contrarium num. 22. Diſting. vt num. 28.*

20 *Emphyteuſis vigore Clauſulæ ad habendum comprehendit etiam hæredes extraneos præſertim ſi ſit adiecta conceſſioni, quæ ad certos gradus non reſtringatur num. 21.*

23 *Laudemij præſtatio eſt quædam exhibitio obſequij reuerentialis erga dominum.*

24 *Laudemij præſtatio eſt de natura contractus.*

25 *Facultas exigendi Laudemium non eſt perſonalis, ſed realis.*

26 *Alienatio rei emphyteuticæ poteſt fieri inuito domino vigore Clauſulæ ad habendum, & pro quibuſcumque hæredibus.*

Laudemij ſolutio, niſi expreſsè fuerit remiſſa, cenſetur reſeruata ibid.

27 *Laudemium non datur pro conſenſu, ſed pro inueſtitura, & traditione poſſeſſionis.*

29 *Inter comprehenſos in inueſtitura eſt permiſſa omnis alienatio, etiam ſtante pacto non alienandi num. 30.*

31 *Emphyteuſis alienari non poteſt in potentiorem, & nomine potentioris qui veniunt.*

32 *Lim. non procedere quando emphyteuſis eſt tranſitoria ad hæredes etiam extraneos.*

33 *Eccleſia poteſt retinere bona emphyteutica domino directo volente.*

34 *Dominus directus inſtans pro ſolutione laudemij cenſetur alienationem approbare.*

35 *Contractus emphyteuticus à partium conuentione legem accipit.*

DECISIO IV.

VSque de anno 1553. Io. Iacobus, & Cæſar de Pintis tunc temporis Rectores Capellæ Sanctorum Coſmæ, & Damiani in Eccleſia S. Angeli in foro Piſcium Vrbis, tres domunculas ad eamdem Capellam ſpectantes, infraſcripta forma, & tenore: *Reſeruato beneplacito Apoſtolico, locauerunt ad perpetuam emphyteuſim, & ad meliorandum &c. DD. de Caualerijs, pro augmento iurium eorum, non autem ad diminutionem aliquam, cum pactis infra dicendis, conducentibus pro ſe ipſis, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, ſtipulan. & iura iuribus adden. dictas tres domunculas, &c. liberas, &c. præter quam à reſponſione, & canone infra dicendo, ad haben. & alias de dictis domunculis diſponen. prout iura de ſimilibus rebus facere permittunt, cum Clauſula conſtituti ad fauorem ipſorum conducentium.*

Hanc autem locationem fecerunt præfatis præſentibus, & ſtipulantibus, vt ſupra, quia ij Io: Baptiſta, & Domitius promiſerunt ſoluere quolibet anno pro reſponſione, & canone dictarum domuncularum ſcuta 28. de ſemeſtre, in ſemeſtre, item quia promiſerunt dictas domunculas reparare intùs, & extra, & de omnibus neceſſariis reparationibus manutenere, &c.

Conuenerunt inſuper, *quòd non liceat illis, aut illorum hæredibus, & ſucceſſoribus dictas domunculas, aut aliquam partem vendere, aut aliàs alienare, & de illis diſponere, niſi quatenus iura eis permittunt, & niſi quatenus de ſimilibus rebus locatis conductoribus diſponere licet, & niſi prius requiſitis præfatis Dominis Capellanis ſoluto laudemio ſolito.*

Et in euentum alienationis, ſeu alterius diſpoſitionis de eis à iure non permiſſis, & in omni caſu quo res emphyteutica deuoluatur, & maximè ſi per biennium ceſſauerint à ſolutione dicti canonis deuoluantur cum melioramentis.

Vlteriùs vltra dictas conuentiones fuit expreſsè conceſſa facultas eiſdem DD. conductotibus affrancaodi, liberandi, & eximendi præfatas domunculas ab onere ſolutionis conuenti canonis, ac ab omnibus alijs obligationibus, quandocumque à conductoribus, ſeu ab eorum hæredibus, & ſucceſſoribus, alia annua reſponſio tantumdem quantitatis ſubrogata fuerit, & vt latiùs in inſtrumento inueſtituræ.

Verùm cum dictæ tres domunculæ vnà cum domo magna Dominorum de Caualerija, cui fuerunt incorporatæ, acquiſitę fuerint à Domino Camillo Pignanello bon. mem. & nuper à Venerabili Archiconfraternitate Sanctiſſimæ Trinitatis Peregrinorum Vrbis iure hæreditario ipſius Camilli, & ſic deuenerint ad manus mortuas inſtabat admodum R. D. Paulus Bonafaccia modernus Capellanus pro ſolutione Laudemij, & obligatione ſoluendi quindennium de quindecim, in quindecim annos, vnde propoſito dubio in familiari congregatione ad effectum amicabiliter componendi differentiam, quatenus Archiconfraternitas non foueat bonum ius, fui in voto pro affirmatiua, tam quoad
quindennium, quàm quoad Laudemium, ſiquidem quoad 1
quindennium Regula eſt contra Eccleſiam, & locum pium, qui retinentes bona emphyteutica, ſeu deuolutioni ſubiecta tenentur ſoluere quindennium domino directo, Rot. *dec. 280. num. 4. p. 1. recen.* & magiſtraliter *in Neapolitana Laudemij 27. Februar. 1640. §. dum itaque, & §. ſeqq. coram R. P. D. Cerro Decano, quæ eſt in recen. dec. 474. à n. 15. vſque ad 24. p. 9. tom. 2. recen.*

Præcipuè ſi domino directo non fuerit ſoluta à principio 2
acquiſitionis æſtimatio rei conceſſæ, & directi dominij indemnitati non fuerit alio modo conſultum, & ſic acquiſitio ſit potius ex titulo lucratiuo, quàm oneroſo, Rot. *in eadem Neapolitana Laudemij 27. Februar. 1640. coram Cerro §. dum, itaque in recen. dec. 474. à num. 15. vſque ad 21. p. 9. tom. 2.*

Quorum potiſſima ratio eſt, quia Eccleſia ex genera- 3
li, & recepta conſuetudine, de qua Specul. *in tit. de Emphyteuſ. q. 117. num. 143.* non poteſt inuito domino directo retinere bona emphyteutica, eò quia ſit perpetua, &

numquam mori, aut deficere poſſit, & manus mortua di-
catur, *cap. ſi gratioſè de reſcript. in 6.* tum quia de facili non
ſoleat, nec poſſit diſtrahere, & alienare bona immobilia,
vt perſonæ priuatæ diſtrahere, & diſponere ſolent, & con-
ſequenter amittatur ſpes deuolutionis, & reuerſionis ad
dominum directum ſi ad Eccleſiam vt ad manus mortuas
deueniant, propterea, ne dominus directus nimis graue-
tur, inſpecta impoſſibilitate reuerſionis bonorum ob li-
neam finitam, & difficultate alienationis ob iuris prohibi-
tionem contentam in *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non
alienan.* & ipſamet Eccleſia reddatur capax acquiſitionis,
& retentionis huiuſmodi bonorum abſque eo quod domi-
nus directus deſtituatur ſpe Laudemiorum, inoleuit pra-
4 xis, quę ſub veriſimili ſuppoſito, quòd bona Emphyteuti-
ca penes perſonas priuatas poſſint alienari de 15. in 15. an-
nos, introduxit ſolutionem quindennij, ſcilicet illiuſmet
Laudemij, quod contingentibus dictis alienationibus ſol-
ui debuiſſet, vt reſarciatur ſingulis 15. annis dominium di-
rectum Anton. Niger *de laudem. quæſt. 12. art. 3. num. 148.
& 151.* vbi in puncto de emphyteuſi Rot. *in dicta Neapoli-
tana Laudemij coram Cerro in recen. dec. 474. à num. 15. vſque
ad 21. & in eadem coram Coccino dec. 494. à n. 7. vſque ad 15.
p. 9. tom. 2. recen.*

5 Quindennalis autem ſolutio propriè introducta fuit, &
ſeruari incępit pro beneficijs vnitis, vtpote, quia beneficia
vnita, ſeu incorporata Collegio, Capitulo, ſeu Conuentui,
aut ad illorum fauorem ceſſa, ſeu reſignata per huiuſmodi
vnionem, reſignationem, ſeu ceſſionem amplius non va-
cent, ne fraudetur Cancellaria, & Annatiſtæ priuentur
ſuarum annatarum, ſub veriſimili ſuppoſito, quòd illorum
vacatio, & annatæ ſolutio contingere poſſint ſingulis 15.
annis à tempore vnionis, vel reſignationis, vel ceſſionis: in-
troductus fuit ſtylus reiterandi, & de nouo ſoluendi anna-
tas de quindecim, in quindecim annos quæ ſolutio appella-
tur quindennium, quia per decurſum quindecim annorum
noua ſolutio fieri debet iuxta conſtitutionem Pauli II. *in or-
dine 8.* Innoc. VIII. *conſtit. 1.* Iulij II. *conſtit.* & Iulij III. *con-
ſtit. 38. & conſtit. 41.* de quibus Flamin. Pariſ. *de reſignat. be-
nefic. lib. 4. q. 10. num. 3. & 4.* Anton. Niger. *de Laudem. qu.
12. art. 3. num. 149.* Rot. *dicta dec. 474. num. 19. par. 9. tom. 2.
recen. & dec. 1401. num. 2. dec. 1410. num. 1. coram Se-
raph.* & nouiſſimè Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 25.
num. 13.*

6 Extenſa deinde fuit, ſeu praxis inoleuit eamdem ſeruandi
in emphyteuſi deueniendo ad manus mortuas, Niger *de
Laudem. q. 12. art. 3. num. 151. tom. 1.* vnde quindenniorum
exactio locum habet non ſolum ad fauorem Cameræ, &
7 cæterorum ab ea ius habentium, ſed etiam ad fauorem
Capituli habentis ius percipiendi annatas beneficiorum
vacantium in diœceſi ſi vniantur, dummodo Capitulum
reperiatur in poſſeſſione exigendi quindennia, ſecus autem,
ſi non reperiatur in dicta poſſeſſione, licèt percepiſſet anna-
tas de beneficijs ante quam vnirentur, Rot. *dec. 1401. n. 3.
dec. 1410. per tot. coram Seraph.* & ex identitate rationis ex-
tenditur etiam ad fauorem aliarum perſonarum non ex-
preſſatum ſimile ius habentium, quibus Sum. Pontifex cen-
ſetur non minus proſpicere, & eorum intereſſe conſulere
voluiſſe, quam ipſi Cameræ Apoſtolicæ, Antonel. *de tem-
por. legal. lib. 2. c. 25. ſub num. 13.*

8 Et licèt contrarium quoad Eccleſiam videatur tenere,
Anton. Niger *de Laudem. q. 12. art. 3. num. 145. in fin. &
num. ſeqq. tom. 1.* vbi docet, quòd Eccleſia non teneatur ſol-
uere quindennium, etiam ſi fuerit conuentum in quanti-
tate certa, & quòd huiuſmodi conuentio ſit inualida,
ſi Eccleſia ſit capax acquirendi Emphyteutica bona, tum
quia, cum pretia rerum temporum varietate varientur,
non poſſit validè obligari ad fauorem alterius Eccleſiæ ad
certam quantitatem, quæ ex futuro euentu a principio eſt
incerta non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis in *c. 1. de reb.
Eccleſ. non alienan. in 6.* non eſt tamen recedendum à prima
opinione tamquam à Rota canonizata, & opinio Nigri for-
ſan procedere poteſt, quando acquiſitio rei emphyteuticæ
cum obligatione ſoluendi quindennium eſſet damnoſa Ec-
cleſiæ, alias æquitas non patitur, vt Eccleſia locuplete-
tur cum iactura alterius, & dominus directus deſtituatur
ſpe reuerſionis bonorum, & commodo quindennij intro-
ducti ad reparandum damnum ob dictam impoſſibilitatem
reuerſionis bonorum, & conſolidationis in caſu deuolu-
tionis ob lineam finitam, ſeu defectum contemplatorum
in inueſtitura, cum dominio vtili, in nihilo reſtagante,
ſi fuerit conuentum laudemium, ſeu quindennium in
quantitate certa, quia ſemper ratione rei ſit certum, cum
ſit quinquageſima pars rei alienatæ, Rot. *in Neapolitana* 9
*Laudemij 27. Februar. 1640. §. hodie coram Cerro in recen.
dec. 474.* poteſt etiam eſſe plus, & minus iuxta morem re- 10
gionis, Gratian. *diſcept. 180. num. 2. tom. 1. & diſcept. 460.
num. 7. tom. 3.* & in Vrbe ſolent taxari ad rationem duorum
pro centenario, textus autem *in c. 1. de reb. Eccleſ. non alien.
in 6.* loquitur quando alienatio rei Eccleſiæ fiat ex inte-
gro, ſecus autem de re ſolita alienari, quo caſu nullæ re-
quiruntur ſolemnitates, vt expreſsè diſponit conſtitutio
Pauli II. *relat. in extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non
alien.* cuius vigore, ſi non requiruntur ſolemnitates in 11
rebus alienari ſolitis, multò minus requiruntur in obliga-
tione ſoluendi laudemium, ſeu quindennium, quæ ve-
niunt ex natura Contractus, & ſub eodem iure continen-
tur, & in omnem caſum; quatenus quindennij ſolutio red-
datur Eccleſiæ oneroſa, poteſt vendere perſonæ priuatæ, & 12
pretium pro ſe retinere, quod liberum habebit nulli obliga-
tioni obnoxium, Specul. *in tit. de locat. §. nunc aliqua q. 117.*
ſicut per Rot. *deciſ. 261. ſub num. 7. p. 1. recen.* Adden. ad Gre-
gor. XV. *dec. 520. num. 14. verſ. limit. 2.*

Quo verò ad Laudemium regula eſt, quòd emphyteuſi 13
legata debeatur laudemium, nam licèt emphyteuſis valeat
legari inuito domino, tamen legatarius debet recognoſci
ab ipſo domino, ab eoque inueſtituram, & immiſſio-
nem in poſſeſſionem emphyteuſis obtinere, quorum intui-
tu eidem laudemium ſolui debet, Soccin. iun. *conſ. 70. num.
28. lib. 3.* Beltraz. *conſ. 78. n. 1. p. 1. ſub impreſ. 2.* ſumma Syl-
ueſt. *in §. emphyteuſis num. 28. p. 1.* Redoan. *de reb. Eccleſ.
non alienan. q. 11. verſ. iſta autem n. 13. fol. 385.* Villalob. *in
ſuis commun. opin. verſ. emphyteuta n. 73.* Burg. *de Laudem.
inſpect. 48. n. 5.* Hieron. à Lauren. *deciſ. Auenion. 143. num. 3.*
Vincen. de Franch. *dec. 201. n. 1. & 4.* Fulgin. *de iur. emphy-
teut. in tit. de laudem. q. 19. n. 2.*

Etenim Laudemium debetur domino directo ratione 14
ſui dominij, & conſenſus in alienatione præſtandi, ſeu pro
inueſtitura, ac actuali traditione poſſeſſionis, *l. fin. §. & ne
auaritia C. de iur. emphyteut.* Bart. *in l. vult n. 2. verſ. dic ergo
C. de præd. decurion. lib. 11.* Cepal. *conſ. 699. num. 31. l. 5.* Surd.
conſ. 84. num. 5. & 6. vol. 1. & dec. 200. num. 1. Gratian. *di-
ſcept. 180. n. 3. tom. 1. diſcept. 377. n. 34. tom. 2.* Rot. *dec. 121.
n. 1. & in Auenionen. Saluſani 20. Martij 1650. §. tandem ex
pluribus coram Bichio.*

A qua Laudemij ſolutione Eccleſia, & locus pius non 15
redduntur immunes: & licèt agatur de relictis ad pias cau-
ſas, ne dominus alienum hominem accipere cogatur inui-
tus, Carol. de Graſs. *de effect. cleric. eff. 1. num. 721.* Amad.
à Ponte *de laudem. quæſt. 50. verſ. præſtationi,* Burg. *eodem
tract. p. 1. inſpect. 3. n. 16.* Gratian. *diſcept. 377. num. 2. tom. 3.*
Boer. *dec. 231. num. 2.* Rot. *in Neapolitana Laudemij 27. Fe-
bruar. 1640. §. hodie coram Cerro Decano, quæ eſt in recen.
deciſ. 474. num. 1. cum plurib. ſeqq. p. 9. tom. 2.* confirmata
coram Coccino *dec. 494. num. 1. vſque ad 7. eadem par. 9.
tom. 2.*

Quidquid ſit, quando alienatio fiat ex cauſa neceſſaria, 16
ſcilicet ſi ageretur de noua Eccleſia ædificanda, & mona-
ſterio ampliando, quo caſu fauore religionis poſſeſſores do-
morum compelli poſſunt ad vendendum, iuxta text. *in l. ſi
quis ſepulturam ff. de Religioſ. & ſumpt. fun.* Gerard. Mainard.
d. Tholoſ. 43. lib. 4. Rot. *d. dec. 474. num. 10. & 11. & num. 12.
& 13. & 14.* vbi ſubdit diſpoſitionem dicti textus procede-
re ſi ſoluta fuerit æſtimatio dominio directo, *& dec. 494. n.
16. p. 9. tom. 2. recen.*

Nec applicatur diſtinctio illa tradita à DD. ſcilicet, quan- 17
do emphyteuſis fuit conceſſa, cum Clauſula pro ſe, hære-
dibus, & ſucceſſoribus, legatarius non teneatur petere no-
uam inueſtitututam à domino, & conſequenter eximatur
à præſtatione laudemij, tamquam in prima inueſtitura
comprehenſus, ſi verò emphyteuta reperiatur inueſtitus
pro ſe, & hæredibus tantùm, & tunc ſi emphyteuſis ſit
priuata, laudemium ſoluendum ſit per legatarium, ex quo
noua eget inueſtitura, ſi verò Eccleſiaſtica, & tunc ſi ſit le-
gata extraneo, pariter debetur Laudemium, cum de
ſui natura non ſit tranſitoria ad extraneos hæredes,
ſi vni ex deſcendentibus proximiori in gradu, & tunc non
debe-

debetur , quia illud verbum hæredibus verificatur in de-
ſcendentibus, Bald. Salyc. in l. fin. num. 11. in 2. lect. C. de iur.
emphyt. Mar. Burg. de laudem p. 2. inſpect. 48. Amad. de
Ponte tract. eod. q. 31. Fulgin. de iur. emphyteut. tit. de lau-
dem. quæſt. 19. num. 3. qui alios allegat.
18 Quando verò adiecta eſſet clauſula cui dederit, cùm
tunc emphyteuſis ſit tranſitoria ad hæredes extraneos, ſe-
quitur quòd legatarius facta conceſſione , cum debitis ſo-
lemnitatibus, neque debeat ſoluere laudemium , Fulgin.
d. q. 19. num. 3. circa fin.
19 Et multò magis , vt in caſu noſtro , quando verſamur
in emphyteuſi conceſſa non ſolùm pro hæredibus , & ſuc-
ceſſoribus iuxta ſupradictam diſtinctionem, ſed etiam pro
hæredibus , & ſucceſſoribus quibuſcumque quoniam ex
dicta dictione , ſicuti redditur emphyteuſis apta compre-
hendere etiam extraneos , ita demonſtratur dominum à
principio concedere voluiſſe ad fauorem omnium , vt ſine
vlteriori requiſitione poſſit emphyteuſis in quemcumque
alienari, vnde acquirens tamquam comprehenſus in inue-
ſtitura non tenetur ad laudemium, Cæphal. conſ. 699. num.
29. & 30. lib. 5. Amad. de laudem. q. 31. Vincen. de Franch.
dec. 447. & tradunt alij DD. relati per Gratian. diſcept. 377.
à num. 3. vſque ad 9. tom. 2.
20 Concurrente præcipuè clauſula ad habendum in parte
diſpoſitiua appoſita , ex qua efficitur emphyteuſim com-
prehendere etiam extraneos hæredes, & ſucceſſores, ple-
nè Laderch. conſ. 1. per tot. Curt. iun. conſ. 4. num. 1. verſ. ſed
quoniam, Caualer. dec. 293. num. 2. & ſeq. Duran. dec. 295.
num. 4. Burat. dec. 87. num. 6. Vrgellen. dec. 152. num. 2. Se-
raph. dec. 1290. num. 12. Rot. dec. 642. num. 3. par. 1. dec. 152.
num. 1. dec. 294. num. 3. & 7. par. 2. recen. quæ eſt etiam re-
petita dec. 286. p. 3. recen. & penes Giouagn. conſ. 44. num.
84. & coram Merlino dec. 532. num. .. vbi quòd hoc eò for-
21 tiùs procedat , quando dicta clauſula reperitur adiecta
conceſſioni, vt in præſenti, quæ, certis deſignatis gradi-
bus, & perſonis non arctatur.
22 Non enim prædicta ſunt applicabilia, quia contraria
opinio eſt verior , quòd etiam in emphyteuſi conceſſa pro
quibuſcumque hæredibus , & ſucceſſoribus debetur lau-
demium , cùm ex forma huiuſmodi conceſſionis non re-
ſultet , quòd donatarius , inſtitutus , Legatarius , vel
emptor non debeat introduci in poſſeſſionem per domi-
num, licèt voluerit in quemcumque poſſe fieri alienatio-
nem, Imol. in cap. potuit num. 64. verſ. vlterius etiam poteſt
quæri locat. Salyc. in l. vltima num. 2. in fin. verſ. fateor ta-
men C. de iur. emphyteut. Corbul. de cauſis priuat. ob alienat.
irrequiſito domino num. 7. ampliat. 2. col. 2. ad med. verſ. vt
ergo verba ipſius pacti, Carn. Mantic. de tacit. & ambig. con-
uent. lib. 22. tit. 11. num. 34. Surd. dec. 200. num. 5. vbi in ſpe-
cie reprobat Cæphalum contrarium tenentem in conſ. 699.
num. 30. latè comprobat Gratian. diſcept. 377. à num. 10.
vſque ad fin. tom. 2. vbi alios allegat.
23 Quæ opinio fortiſſima innititur ratione , quia præſta-
tio laudemij eſt quædam exhibitio obſequij reuerentialis
ab emphyteuta domino præſtandi, eumque recognoſcen-
di per actum ſuſceptionis inueſtituræ, quę numquam cen-
ſetur remiſſa per quamcumque conceſſionem , & faculta-
tem alienandi, Menoch. conſ. 297. num. 24 vſque ad 27. lib.
3. Gratian. dicta diſcept. 377. num. 21.
24 Tum quia præſtatio laudemij eſt de natura contractus ,
eiuſque ſolutio videtur excepta, Alex. conſ. 123. num. 7. lib.
25 5. immò facultas exigendi laudemium non eſt perſonalis,
ſed realis annexa ſcilicet rebus , & bonis emphyteuticis ,
quæ cum hoc onere tranſeunt ad ſucceſſores, Menoch.
conſ. 444. num. 18. & 19. lib. 5. Gratian. loco cit. num. 22. 23.
24. & ſeqq.
26 Et licèt poſſit fieri alienatio rei emphyteuticæ inuito do-
mino , & valeat legatum , & donatio de re emphyteu-
tica , etiam ſine conſenſu domini , vt tradunt Doctores
relati per Gratian. dicta diſcept. 377. num. 27. & ſeq. cùm à
principio quilibet ſit admiſſus in ſolidum , ſtantibus Clau-
ſulis ad habendum , & alienandum , & pro quibuſcum-
que hæredibus , & ſucceſſoribus , tamen hæc ſibi locum
vindicant quoad validitatem actus, & adhoc , vt fieri poſ-
ſit alienatio ſine vitio nullitatis , ſecus autem quoad ap-
probationem , & ſolutionem laudemij , quæ ſi expreſsè
non fuerit remiſſa ſemper cenſetur reſeruata vtpotè , quia
venit ex natura contractus, Gabr. conſ. 84 num. 12. col. pe-
nult. ante fin. verſ. & hac ratione lib. 1. Gratian. diſcept. 377.
num. 15. & plurib. ſeqq. benè Surd. dec. 220. num. 5. vbi quod 27
non ſit verum, quòd laudemium detur pro conſenſu, ſed
pro inueſtitura , & traditione poſſeſſionis , quæ fit nouo
emphyteutæ , vt habetur ex textu in l. fin. §. & ne auaritia
C. de iur. emphyteut. Imol. in c. potuit num. 13. locat. Beccius
conſ. 2. in prin. cum alijs per eumdem Surdum loco citato
num. 3. & Gratian. vt ſupra num. 11.
Doctores autem tenentes non eſſe ſoluendum laude- 28
mium ſtante facultate alienandi, loquuntur in caſu, quo
legatum, inſtitutio , ſeu alienatio fierent illis , qui ſunt
comprehenſi in inueſtitura , & qui ab inteſtato ſuccedere
valent, non autem , vt in præſenti, quando relinquitur
penitus extraneo , qui abſque diſpoſitione teſtatoris , vel
facto emphyteutæ venire non poteſt ad ſucceſſionem, nam
licèt virtute , & amplitudine dictarum Clauſularum vi-
deatur comprehendi in inueſtitura , iſta comprehenſio re-
ſtringitur , & operatur tantùm facultatem alienandi ſine
domini directi conſenſu, ex parte emphyteutæ , & habi-
litatem acquirendi ex parte penitus extranei ab inteſtato
ſuccedere non valentis, non autem liberationem , & re-
miſſionem laudemij domini debiti, ratione inueſtituræ,
traditionis poſſeſſionis, ad differentiam illorum, qui prin-
cipaliter contemplati , & comprehenſi fuerunt in inueſti-
tura in ipſo primo actu conceſſionis, benè Gratian. diſcept.
377. num. 35. tom. 2. Vincent. de Franch. dec. 448. per tot.
Inter comprehenſos enim in inueſtitura eſt permiſſa 29
omnis alienatio ſub quocumque titulo irrequiſito domino
abſque eorum iuris , & caducitatis incurſu , Bart. in l. ſi
domus §. fin. in fin. & ibi Alex. num. 7. de legat. 1. Paul. de
Caſtr. conſ. 432. num. 3. vol. 1. Ruin. conſ. 11. num. 1. vol. 1.
Gabr. conſ. 88. num. 16. Iul. Clar. in § emphyteuſis q. 14. Re-
doan. de reb. Eccleſ. non alienan. de caducitat. ob res alienat.
verſ. emphyteuta quoque num. 22. fol. 518. cum alijs per Cor-
bul. de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. dom.
fact. limit. 6. num. 1. & ſeq.
Etiam ſi pacto expreſſo emphyteuta promiſiſſet domino 30
non alienare rem ipſo irrequiſito, quia tale pactum intelli-
gi debet de alienatione facienda in extraneos , non autem
inter ipſos emphyteutas comprehenſos , & in inueſtitura
contemplatos, Salyc. in l. ea lege C. de condit. ob cauſ. Cor-
bul. loco proximè cit. num. 5.
Non obſtat , quòd emphyteuſis alienari , ſeu relinqui 31
nequeat in potentiorem, cuius nomine non ſolùm veniunt
Clerici, Eccleſiaſtici, Milites, Collegia , verùm etiam
ipſa Eccleſia, & loca pia , vt dixit Rot. dec. 529. coram
Gregor. XV. num. 5. 6. & 7. Adden. ad eumdem dec. 520.
num. 14. circa med. latè in Romana deuolutionis domus 4.
Decembris 1651. § ex quibus coram Bichio , & in puncto
alienationis factæ confraternitati laici , quæ pariter repu-
tatur inter manus mortuas, eadem Rot. dec. 6. num. 3. co-
ram Andrea cum alijs congeſtis in dec. 78. num. 28. poſt labe-
rint. creditor. Salgad.
Quia vltra quòd non procedit , quando emphyteuſis 32
eſt tranſitoria ad quoſcumque hæredes, etiam extraneos,
cùm tunc Eccleſia, & locus pius efficiantur capaces, Gra-
tian. diſcept. 481. num. 16. & ſeq. Beltram. in addit. ad Gregor.
XV. dec 520. num. 14. verſ. limit. primò, Rot. dec. 261. num. 7.
dec. 280. num. 3. p. 1. recen. certum eſt non eſſe prohibitum 33
Eccleſiæ retinere bona emphyteutica Domino directo vo-
lente, Beltram. in addit. ad Gregor. XV. dec. 520. num. 14. in
fin. qui alios allegat , immò dum inſtatur per D. Bunſa- 34
cium pro ſolutione laudemij, & quindennij cenſetur inſti-
tutionem factam in Arebiconfraternitatem approbare, ad
tradita per Rot. in Romana deuolutionis domus 4. Decemb.
1550. §. fin. coram Bichio.
Et penitus ceſſat omnis difficultas, quia expreſsè in præ- 35
ſenti conceſſione fuit conuenta præſtatio laudemij in caſu
alienationis, quod pactum vtique ſeruari debet, cùm con-
tractus emphyteuticus à partium conuentione recipiat
formam , ac proinde poſſunt quæcumque pacta apponi,
etiam inſolita , & a communi natura ſimilium conceſſio-
num exorbitantia, cap. 1. de feud. non habent prop. natur. feud.
Rol. à Vall. conſ. 16. num. 8. lib. 3. Mantic. de tacit. & ambig.
conuent. tit. 22. n. 8. vſque ad 19. Gratian. diſcept. 719. n. 29.
Surd. dec. 95. n. 16. & 17. Rot. in Rauennaten. emphyteuſis co-
ram Dunozet. dec. 35. n. 21. poſt Michalor. in tract. de fratrib.
Et ita, &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Laudemium debetur vbi agitur de alienatione rei emphyteutica.*
2 *Laudemium ſine emphyteuſi non debetur.*
3 *Debetur Domino Directo, & non vſufructuario.*
4 *Debetur pro approbatione alienationis.*
5 *Debetur ratione conſenſus in recognitionem dominij directi, num. 19.*
6 *Debetur pro noua inueſtitura.*
7 *Debetur toties quoties contingit alienatio.*
8 *Debetur ex natura contractus emphyteutici, & ex diſpoſitione legis.*
9 *Debetur non obſtante exemptione ab omnibus oneribus realibus, ac etiam duodecim filiorum.*
10 *Res pro ſolutione laudemij non eſt obligata.*
11 *Laudemium ſpectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium.*
12 *Vnicum debetur pro vno aſſenſu, & non duplicatum.*
13 *Non debetur in conceſſione rei emphyteutica in perpetuum cum pacto de renouando de certo tempore ad certum tempus, niſi ex pacto, vel conſuetudine regionis.*
14 *Pactum de renouando de certo tempore ad certum tempus, eſt ad faciliorem dominij probationem.*
15 *Laudemium non debetur ſtante pacto, quod à quolibet ſucceſſore ſit petenda renouatio, niſi aliter conuentum fuerit, aut conſuetudo exigat.*
16 *Laudemium debetur ſi finita prima inueſtitura, ſi à Domino directo de nouo concedatur.*
17 *Renouatio emphyteuſis ex æquitate debetur proximioribus vltimi inueſtiti. Contrarium num. 18.*
19 *Res emphyteutica alienari nequit irrequiſito domino, ſine incurſu caducitatis.*
20 *Limit. ſi in alienatione reſeruetur dictus conſenſus, cum clauſula*, & non alias.
21 *Tenentur tamen contrahentes ſtatim contractum Domino denunciare.*
22 *Præcipuè ſi douentum fuerit ad traditionem.*
Dicta Clauſula præſeruat à caducitate, ſed non à ſolutione laudemij ibidem.
23 *Emphyteuta non poteſt ſubemphyteuticare, ſine conſenſu domini Directi.*
24 *Ius recipiendi Laudemium eſt de dominicalibus.*
25 *Lim. quando fuit emphyteuta data licentia de ſubemphyteuticando, nam tunc non debetur laudemium, niſi reſeruatum fuerit.*
26 *In feudalibus poteſt Vaſſallus alium in ſui locum ponere.*
27 *Laudemium debetur ex cauſa alienationis neceſſariæ, vt ſi dentur bona in ſolutum, vel ſub haſta. num. 28.*
29 *Lim. ſi commoditas, & non proprietas alienetur ad vitam inueſtiti.*
30 *Laudemium debetur in venditione factâ cum pacto de retrouendendo.*
Limit. in retrouenditione num. 31.
Sublim. in venditione iuris redimendi, num. 32.
33 *Laudemium ſolui debet pro melioramentis.*
Limit. procedere, quando res emphyteutica vnà cum melioramentis alienetur, num. 34.
Limit. 2. ſi emphyteuta admiſſus fuerit ad moræ purgationem, nam tunc ex melioramentis non debetur laudemium, num. 35.
36 *Laudemium eſt ſoluendum ex donatione rei emphyteuticæ.*
Limit. ſi adſit contraria conſuetudo, num. 37.
38 *Et ſoluendum ab hærede extraneo aliàs ab inteſtato non ſucceſſuro. Contrarium num. 39.*
40 *Inter comprehenſot permiſſa eſt omnis alienatio, n. 41.*
42 *Limit. ſi res pluribus conceſſa fuerit abſque Clauſula iuris accreſcendi.*
Sublim. ſi fuerit adiecta Clauſula in ſolidum, n. 43.
44 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus comprehendit ſolùm hæredes ſanguinis, & non extraneos.*
45 *Ampl. etiam ſi adſit Clauſula ad habendum.*
46 *Laudemium debetur, quando eſt perfecta venditio, licèt poſtea partium conſenſu diſſoluatur.*
47 *Lim. procedere in contractu purè celebrato, ſecus in conditionali.*
48 *Laudemium vnicum, & non duplicatum eſt ſoluendum.*
49 *Ad quam rationem ſolui debeat, & num. 50.*
51 *Laicus pro ſolutione Laudemij conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, ſi Eccleſiæ ſit debitum.*
52 *In ſolutione Laudemij attendendus eſt valor de tempore renouationis.*
53 *Lim. procedere in renouatione ob lineam finitam, ſecus in renouatione de certo ad certum tempus.*
54 *Pactum de ſoluendo ſolitum laudemium in renouatione quomodo intelligatur.*
55 *Laudemium non exactum exigi poteſt à ſucceſſore.*
56 *Poſſeſſio rei emphyteuticæ non transfertur, niſi obtenta inueſtitura à Domino directo, non obſtante clauſula conſtituti.*
57 *Res emphyteutica permutari poteſt Domino directo irrequiſito.*
58 *Laudemium debetur in permutatione rei emphyteuticæ.*
59 *Spectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium.*
60 *Debetur ex venditione rei emphyteuticæ facta ad vitam vendentis.*

Laudemium, an, & quando, & ex quibus debeatur.

ADNOTATIO I.

LAudemium abſque dubio debetur, quando ſumus in conceſſione emphyteutica, eiuſque alienatione, ex diſpoſitione textus *in l. fin. C. de iure emphyteut.* Rut. *dec. 14. num. 1. p. 6. recen.* & ſine emphyteuſi Laudemium non datur, Dec. *conſ. 138. num. 5.* Rot. *dec. 138. num. 5. p. 2. diuerſ. & dec. 128. num. 1. p. 6. recen.* 1 2

Et ſemper debetur illi, qui eſt maior Dominus, & ſic Directo, & non Domino vtilitatis, qui vti recognoſcens alium ſuperiorem non propriè, ſed abuſiuè dicitur Dominus, Sola *ad conſtitution. Sabaud. gloſ. 1. num. 8.* Rot. *dec. 41. num. 5. & 6. p. 9. recen.* 3

Debetur verò laudemium ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet, & ideò nuncupatur laudemium, quia Dominus contractum laudat, ſuum præſtando aſſenſum, vt inquit Parerg. *c. 45. num. 6.* Iaſ. *in l. fin. num. 39. C. de iur. emphyteut.* latè Vallac. *eod. tract. de iur. emphyteut. q. 29.* Rot. *dec. 613. num. 28. & 29. p. 3. recen.* 4

Vnde laudemium debetur Domino directo ratione conſenſus præſtiti alienationi in recognitionem Dominij, Iaſ. *in l. fin. num. 39. C. de iur. emphyteut.* Bart. *in l. vlt. num. 2. verſ. dic ergo C. de præd. Decur. lib. 11.* Alex. *conſ. 123. num. 7. verſ. præterea iſta vol. 5.* Ruin. *iun. conſ. 38. num. 38. vol. 1.* Cæphal. *conſ. 699. num. 31. lib. 5.* Surd. *conſ. 84. n. 5. & 6.* Aym. *conſ. 464. num. 1.* Caual. *dec. 121. num. 1.* Rot. *deciſ. 120. n. 5. p. 4. tom. 2. dec. 40. num. 10. p. 7. recen.* Amat. Dunozet. *dec. 28. num. 6.* 5

Verùm quòd laudemium debeatur domino directo pro noua inueſtitura, & recognitione noui emphyteutæ, Iaſ. *in l. fin. num. 43. verſ. addo C. de iur. emphyteut.* Clar. *in § emphyteuſis q. 23. verſ. huiuſmodi, & verſ. nam vt dixi*, Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 3. num. 4.* Peguer. *dec. 159. num. 3.* latè defendit Caldaſ. *de renouat. emphyt. q. 13. num. 40. & ſeq.* Rot. *dec. 580. num. 1. p. 3. recen.* Surd. *dec. 31. num. 8.* 6

Et non ſolùm debetur domino directo laudemium expreſsè in inueſtitura reſeruatum pro prima vice, ſeu pro prima alienatione, ſed etiam pro omnibus alijs, toties quoties contigerit alienatio, quia ſicuti in qualibet alienatione exigitur conſenſus, ita etiam ſolutio laudemij, quod datur ratione conſenſus præſtandi à Domino directo, & pro recognitione noui emphyteutæ, Redoan. *de Reb. Eccleſ. non alienan. q. 66. num. 16.* Clar. *in § emphyteuſis q. 23. verſ. ſed quid ſi in ipſa*, Rot. *dec. 580. num. 3. p. 3. recen.* vbi ſubdit, quòd prædictis non obſtat regula, *leg. Bonus § hoc ſermone ff. de verbor. ſignif.* qoia illa non procedit, vbi per 7

pri-

primum actum non eſt ſatisfactum menti contrahentium, Felin. in cap.2.n.5.fallent.5. de treg. & pace.

8 Soluitur quidem laudemium ex natura contractus emphyteutici, Menoch. conſ.297. num.15. & conſ. 444. num. 15. & 31. Riminald. conſ.579. num.19. & 20. Cæphal. conſ. 505. num.17. Surd. dec.1. num.6. Quinimò etiam ex legis diſpoſitione vt probatur in l.fin.in fin. C.de iur.emph. Oltrad. conſ.24. in fin. Io.Andr. ad ſpeculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua verſ.39. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. q.66. n. 15. Menoch. conſ.299. num.9. Surd. dec.31.n.7.

9 Eſt tamen laudemium res quædam ſeparata ab ipſa re in emphyteuſim recognita, & non poteſt dici onus reale, aut perſonale, propterea immunitate conceſſa ab omnibus oneribus realibus, & perſonalibus etiam ob numerum duodecim liberorum, non cenſetur quis exemptus ab onere laudemij ſecundùm Alex. conſ.123. vol.5. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. q.66. num.2. Menoch. conſ. 297. n. 19. & per totum, Surd. dec.31. num.10. verſ. tertiò laudemium, ad tradita per Cohel. de bono regim. cap.50.n.82.

10 Vnde ſequitur, quòd cùm ſit quid extraneum ab ipſa re, non debet res pro eo eſſe obligata, & potius cenſetur fructus quidam, qui propter ipſam rem quoquomodo percipitur, vt declarat Oltrad. conſ.24. poſt prin. Marin. Freccia de feud. lib.2. tit. de author. Baron. auth.3. num.4. fol. mihi 235. Surd. dec.31. num.11.12. & 14. vbi reprobat Moder. Galli, Amad. & Menoch. tenentes bona eſſe obligata, eò quia nihil allegant, quod releuet.

11 Cùm itaque laudemium ſit ſpecies fructus, ſpectare debet ad vſufructuarium rei emphyteuticæ, & non ad proprietarium, Oltrad. conſ.24. poſt prin. Io.Andr. ad Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua num 29. Soccin. iun. conſ. 70. num.31. vol.3. Clar. in §. emphyteuſ. q.23. Amad. de Ponte in tract. de laudem. q.20. & de commun. teſtatur Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. q.66. num.14. Surd. dec. 31. num.12.

12 Pro vna renouatione, ſeu pro vno aſſenſu vnicum, & non duplicatum laudemium ſoluendum eſt, ex congeſtis per nigrum de Laudemio q.28. num.19. & 20. tom.2. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom.4. in tit. de emphyteuſ. diſ. 22. num.6.

13 In huiuſmodi renouationis materia ad effectum conſequendi laudemium, quatuor in iure inter ſe diſtincti habentur caſus, primus enim eſt, quando fuit facta conceſſio, & data res in emphyteuſim in perpetuum, vel ad determinatum tempus cum pacto inueſtitura adhuc durante de renouando de certo tempore ad certum tempus puta de 29. in 29. annos, quo caſu, cùm huiuſmodi renouatio nõ dicatur noua conceſſio, ſed deſcẽdat à prima, neq; ratione nouæ inueſtituræ, neq; ratione noui conſenſus, ex quo ſit primi cõtinuatiuus nullum debetur laudemium, niſi ex pacto expreſſo, & ex lege contractus reſeruatũ fuerit, vel aliter ex cõſuetudine Regionis, & loci celebrati contractus ſit debitum, vt animaduertit de Luca in ſuo Theatro veritatis tom.
14 4. tit. de emphyteuſ. diſ. 22. num.8. etenim huiuſmodi renouatio cenſetur ſolùm requiſita ad fauorem domini directi pro faciliori eius dominij probatione, non autem pro ſubſtantia, & ad immutandam, & tollendam primam inueſtituram, ne in eodem contractu detur contrarietas, & euitetur incompatibilitas pacti, cum ipſa inueſtitura, Butr. in cap.1. num.3. ad fin. de precar. Alciat. conſ.45. in fin. tom. 3. lib.8. Bero. conſ.116. num.19. lib.1. Corbul. de cauſ. priuat. ob finitum tempus num.17. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. dec.384. num.6. circa fin. Rot. deciſ.438. num.3. p. 1. recen.

15 Secundus caſus eſt, vbi ex conſuetudine, vel lege inueſtituræ cautum fuerit, vt à quolibet ſucceſſore petenda ſit renouatio, vt in feudis per leges feudales infra annum, & diem peti debet, & tunc nullum pariter laudemium, ſeu releuium pro huiuſmodi renouatione ſoluendum eſt ſi aliter non diſponat conſuetudo, vel lex inueſtituræ, propter eamdem rationem, quia prima inueſtitura adhuc durat, neque de taleono in iure cautum reperitur, vt ex Bald. Iacobin. de S.Giorgio, Capyc. Frecc. & alijs tradit Schrader. de feud. p.6. cap.3. num.24. Roſental. cap.6. concl. 66. num. 1. & in gloſ. l.t.A. Anna alleg.106. Borel. in ſumma deciſ. lib.1. tit.35. de Laudem. num.7. de Luca in ſuo Theatro veritat. tom.1. in tit. de feud. diſ.58. num.10. & tom.4. tit. de emphyteu. diſ.22. num.8. verſ. alter renouationis.

Tertius caſus eſt ſi finita inueſtitura, & facto loco de- 16
uolutioni, res reuertatur ad Dominum directum, qui ſi nolluerit pro ſe retinere, ſed alteri concedere, à nouo emphyteuta pro inueſtitura eſt ſoluendum laudemium, vt tradunt Doctores allegati num.6. & quamuis hoc caſu ex 17
proximitate vltimi poſſeſſoris conſanguineis debeatur prælatio, ex quadam æquitate deſumpta ex diſpoſitione textus in l.1. ff. de aqua quotid. & æſtiua, iuxta receptam ſententiam gloſ. & Bart. ibid. Ruin. conſ.47. num.6. lib.3. Patiſ. conſ.22. num.36. lib.1. Honded. conſ.51. num.6. lib.1. Tob. Non. conſ.3. per totum, Caſtr. conſ.412. num.1. lib.2. Clar. in §. emphyteuſis q.43. in prin. Gabr. in tit. de emphyteu. concluſ.1. num.1. Fenſon. ad ſtatutum Vrbis in cap.124. num.5. Cald. de iure emphyteut. lib.1. q.8. num.1. vbi quòd in praxi obſeruatur Gratian. diſcept.88. num.24. Fulgin. de iure emphyteut. q.1. num.51. Mareſcot. var. reſol. lib.1. cap.3. num. 28. Penia dec.675. num.1. Vrgellen. dec.251. num.1. & 2. Seraph. dec.610. num.1. & ſeq. Mantica dec.10. num.6. Rot. dec.170. num.31. p.5. recen. dec.29. num.4. poſt Laberint. creditor. Salgad. & in Caſenaten emphyteuſis 16. Iunij 1651. §. quod autem coram Albergato. Tamen quòd ceſſante con- 18
ſuetudine, vel priuilegio in puris terminis iuris communis nullatenus prohiberi queat domino directo, quia repetire, & recipere poſſit nouos emphyteutas meliorem eius conditionem facientes, ex quo nulla ſubeſt authoritas, vel ratio legalis, quæ contrarium ſuadeat, docet de Luca in ſuo Theatro veritat. tom.4. tit. de emphyteuſ. diſ.22. num.8. verſ. tertius demum.

Quartus caſus vltra dictos tres enumeratos à D. de Luca 19
loco cit. eſt, quando agitur de alienatione rei emphyteuticæ, ad quam cùm ab emphyteuta deueniri nequeat irrequiſito domino directo ſine incurſu caducitatis, iuxta diſpoſitionem textus l.fin. §. ſin autem C. de iur. emphyteut. cap. penult. de locat. Mantic. de tacit. lib.2. tit.28. num.1.5. & ſeq. cum alijs plenè allegatis per Corbul. de cauſ. priuat. ir requiſit. dom. fact. in prin. tit. pro huiuſmodi conſenſu ſoluendum eſt Laudemium, vt tradunt Doctores ſuperiùs relati num.5.

Et quamuis ad euitandam caducitatem ſufficiat, quòd 20
in alienatione reſeruetur conſenſus domini directi, præcipuè ſi adiecta fuerit Clauſula, & non aliàs, quæ reddit contractum conditionale, eiuſque effectum, & perfectionem confert in tempus præſtiti conſenſus per Dominum directum, ita quòd antea permaneat in ſuſpenſo, & potius habeatur pro non facto, & propterea ex eodem nulla inducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem domini conſenſus, ex quo prouenit huiuſmodi pœna, Felin. in cap. qua in Eccleſiarum ſub num.85. verſ. ſoluatur tamen, & ſub num. 86. verſ. tertius caſus eſt extra de conſtit. Bald. in cap.1. §. denique ſub num.5. verſ. ſed pone, &c. quæ fuit prin. cauſ. benef. amittend. Luc. de Pen. in l. nulli ſub num.1. verſ. poteſt quidem alienari C. de feud. Patrim. lib.11. Rol. conſ.51. num. 30. verſ. verum lib.2. & conſil.63. à num.16. verſ. verum maturiùs, & plurib. ſeqq. lib.4. Burſat. conſ.181. num.14. vbi de veriori, & receptiori DD. ſententia Cæphal. conſ.118. à num.9. verſ. nam venditio cum ſeqq. Cal. de iur. emphyteut. lib.4. cap.6. à num.33. verſ. immò, Franc. dec.267. ſub num. 2. & ſeq. Andrea dec.63. ſub num.3. & ſeq. Rot. dec.51. num.20. poſt Laberint. Creditor. Salgad. vbi aliæ referuntur deciſiones.

Tamen contrahentes tenentur deinde abſque mora 21
contractuum huiuſmodi domino denunciare, ac eius conſenſum legitimè requirere, ne autem in eorum ſit facultate illum debito Laudemio, ac iuſta recognitione fraudare, Burſat. conſ.181. num.12. & ſeq. & ſub num.18. verſ. propterea, & ſeq. Surd. conſ.372. ſub num.4. verſ.4. addo, & ſeq. & conſ.437. num.15. faciunt tradita per Salycet. in l.fin. ſub num.5. verſ. ſed nihilominus C. de iur. emphyteut. Rot. dec. 51. num.22. poſt Laberint. creditor Salgad.

Præcipuè ſi deuentum fuerit ad traditionem, rei aliena- 22
tæ ante petitum, & obtentum Domini conſenſum, quia quamuis ſtante ſupradicta Clauſula præſeruetur à caducitate, cùm eadem conditio cenſeatur ineſſe traditioni, Gratian. qui alios allegat 633. ſub num.27. & ſeq. non tamen per hoc liberatur à ſolutione laudemij ratione conſenſus à Domino præſtandi, vt firmant deciſiones relatæ in dicta dec.51. num.20.21. & 22. poſt Laberint. creditor. Salgad.

Hinc eſt, quòd emphyteuta non poteſt alienare, & 23
ſubem-

SVMMARIVM.

1 Laudemium debetur vbi agitur de alienatione rei emphyteutica.
2 Laudemium ſine emphyteuſi non debetur.
3 Debetur Domino Directo, & non vſufructuario.
4 Debetur pro approbatione alienationis.
5 Debetur ratione conſenſus in recognitionem dominij directi, num. 19.
6 Debetur pro noua inueſtitura.
7 Debetur toties quoties contingit alienatio.
8 Debetur ex natura contractus emphyteutici, & ex diſpoſitione legis.
9 Debetur non obſtante exemptione ab omnibus oneribus realibus, ac etiam duodecim filiorum.
10 Res pro ſolutione laudemij non eſt obligata.
11 Laudemium ſpectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium.
12 Vnicum debetur pro vno aſſenſu, & non duplicatum.
13 Non debetur in conceſſione rei emphyteutica in perpetuum cum pacto de renouando de certo tempore ad certum tempus, niſi ex pacto, vel conſuetudine regionis.
14 Pactum de renouando de certo tempore ad certum tempus, eſt ad faciliorem dominij probationem.
15 Laudemium non debetur ſtante pacto, quod à quolibet ſucceſſore ſit petenda renouatio, niſi aliter conuentum fuerit, aut conſuetudo exigat.
16 Laudemium debetur ſi finita prima inueſtitura, ſi à Domino directo de nouo concedatur.
17 Renouatio emphyteuſis ex æquitate debetur proximioribus vltimi inueſtiti. Contrarium num. 18.
19 Res emphyteutica alienari nequit irrequiſito domino, ſine incurſu caducitatis.
20 Limit. ſi in alienatione reſeruetur dictus conſenſus, cum clauſula, & non alias.
21 Tenentur tamen contrahentes ſtatim contractum Domino denunciare.
22 Præcipuè ſi deuentum fuerit ad traditionem.
Dicta Clauſula præſeruat à caducitate, ſed non à ſolutione laudemij ibidem.
23 Emphyteuta non poteſt ſubemphyteuticare, ſine conſenſu domini Directi.
24 Ius recipiendi Laudemium eſt de dominicalibus.
25 Lim. quando fuit emphyteuta data licentia de ſubemphyteuticando, nam tunc non debetur laudemium, niſi reſeruatum fuerit.
26 In feudalibus poteſt Vaſſallus alium in ſui locum ponere.
27 Laudemium debetur ex cauſa alienationis neceſſaria, vt ſi dentur bona in ſolutum, vel ſub haſta. num. 28.
29 Lim. ſi commoditas, & non proprietas alienetur ad vitam inueſtiti.
30 Laudemium debetur in venditione facta cum pacto de retrouendendo.
Limit. in retrouenditione num. 31.
Sublim. in venditione iuris redimendi, num. 32.
33 Laudemium ſolui debet pro melioramentis.
Limit. procedere, quando res emphyteutica vnà cum melioramentis alienetur, num. 34.
Limit. 2. ſi emphyteuta admiſſus fuerit ad moræ purgationem, nam tunc ex melioramentis non debetur laudemium, num. 35.
36 Laudemium eſt ſoluendum ex donatione rei emphyteutica.
Limit. ſi adſit contraria conſuetudo, num. 37.
38 Et ſoluendum ab hærede extraneo aliàs ab inteſtato non ſucceſſuro. Contrarium num. 39.
40 Inter comprehenſos permiſſa eſt omnis alienatio, n. 41.
42 Limit. ſi res pluribus conceſſa fuerit abſque Clauſula iuris accreſcendi.
Sublim. ſi fuerit adiecta Clauſula in ſolidum, n. 43.
44 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus comprehendit ſolùm hæredes ſanguinis, & non extraneos.
45 Ampl. etiam ſi adſit Clauſula ad habendum.
46 Laudemium debetur, quando eſt perfecta venditio, licèt poſtea partium conſenſu diſſoluatur.
47 Lim. procedere in contractu purè celebrato, ſecus in conditionali.
48 Laudemium vnicum, & non duplicatum eſt ſoluendum.
49 Ad quam rationem ſolui debeat, & num. 50.
51 Laicus pro ſolutione Laudemij conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, ſi Eccleſiæ ſit debitum.
52 In ſolutione Laudemij attendendus eſt valor de tempore renouationis.
53 Lim. procedere in renouatione ob lineam finitam, ſecus in renouatione de certo ad certum tempus.
54 Pactum de ſoluendo ſolitum laudemium in renouatione quomodo intelligatur.
55 Laudemium non exactum exigi poteſt à ſucceſſore.
56 Poſſeſſio rei emphyteutica non transfertur, niſi obtenta inueſtitura à Domino directo, non obſtante clauſula conſtituti.
57 Res emphyteutica permutari poteſt Domino directo irrequiſito.
58 Laudemium debetur in permutatione rei emphyteutica.
59 Spectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium.
60 Debetur ex venditione rei emphyteutica facta ad vitam vendentis.

Laudemium, an, & quando, & ex quibus debeatur.

ADNOTATIO I.

LAudemium abſque dubio debetur, quando ſumus in conceſſione emphyteutica, eiuſque alienatione, ex diſpoſitione textus *in l. fin. C. de iure emphyteut.* Rot. *dec. 14. num. 1. p. 6. recen.* & ſine emphyteuſi Laudemium non datur, Dec. *conſ. 138. num. 5.* Rot. *dec. 138. num. 5. p. 2. diuerſ. & dec. 128. num. 1. p. 6. recen.* 1 2

Et ſemper debetur illi, qui eſt maior Dominus, & ſic Directo, & non Domino vtilitatis, qui vti recognoſcens alium ſuperiorem non propriè, ſed abuſiuè dicitur Dominus, Sola *ad conſtitution. Sabaud. gloſ. 1. num. 8.* Rot. *dec. 40. num. 5. & 6. p. 9. recen.* 3

Debetur verò laudemium ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet, & ideò nuncupatur laudemium, quia Dominus contractum laudat, ſuum præſtando aſſenſum, vt inquit Parerg. *c. 45. num. 6.* Iaſ. *in l. fin. num. 39. C. de iur. emphyteut.* latè Vallac. *eod. tract. de iur. emphyteut. q. 29.* Rot. *dec. 613. num. 28. & 29. p. 3. recen.* 4

Vnde laudemium debetur Domino directo ratione conſenſus præſtiti alienationi in recognitionem Dominij, Iaſ. *in l. fin. num. 39. C. de iur. emphyteut.* Bart. *in l. vlt. num. 2. verſ. dic ergo C. de præd. Decur. lib. 11.* Alex. *conſ. 123. num. 7. verſ. præterea iſta vol. 5.* Ruin. *iun. conſ. 38. num. 38. vol. 1.* Cæphal. *conſ. 699. num. 31. lib. 5.* Surd. *conſ. 84. n. 5. & 6.* Aym. *conſ. 464. num. 1.* Caual. *dec. 121. num. 1.* Rot. *deciſ. 120. n. 5. p. 4. tom. 2. dec. 40. num. 10. p. 7. recen.* Amat. Dunozet. *dec. 28. num. 6.* 5

Verùm quòd laudemium debeatur domino directo pro noua inueſtitura, & recognitione noui emphyteutæ, Iaſ. *in l. fin. num. 43. verſ. adde C. de iur. emphyteut.* Clar. *in § emphyteuſis q. 23. verſ. huiuſmodi, & verſ. nam vt dixi,* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 3. num. 4.* Peguer. *dec. 159. num. 3.* latè defendit Caldaſ. *de renouat. emphyt. q. 13. num. 40. & ſeq.* Rot. *dec. 580. num. 1. p. 3. recen.* Surd. *dec. 31. num. 8.* 6

Et non ſolùm debetur domino directo laudemium expreſsè in inueſtitura reſeruatum pro prima vice, ſeu pro prima alienatione, ſed etiam pro omnibus alijs, toties quoties contigerit alienatio, quia ſicuti in qualibet alienatione exigitur conſenſus, ita etiam ſolutio laudemij, quod datur ratione conſenſus præſtandi à Domino directo, & pro recognitione noui emphyteutæ, Redoan. *de Reb. Eccleſ. non alienan. q. 66. num. 16.* Clar. *in § emphyteuſis q. 23. verſ. ſed quid ſi in ipſa,* Rot. *dec. 580. num. 3. p. 3. recen.* vbi ſubdit, quòd prædictis non obſtat regula, *leg. Benes § hoc ſermone ff. de verbor. ſignif.* quia illa non procedit, vbi per pri- 7

primum actum non eſt ſatisfactum menti contrahentium, Felin. *in cap. 2. n. 5. ſalent. 5. de treg. & pace.*

8 Soluitur quidem laudemium ex natura contractus emphyteutici, Menoch. *conſ. 297. num. 15. & conſ. 444. num. 15. & 31.* Riminald. *conſ. 579. num. 19. & 20.* Cæpbal. *conſ. 505. num. 17.* Surd. *dec. 1. num. 6.* Quinimò etiam ex legis diſpoſitione vt probatur *in l. fin. in fin. C. de iur. emph.* Oltrad. *conſ. 24. in fin.* Io. Andr. ad ſpeculat. *in tit. de locat. §. nunc aliqua verſ. 39.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. q. 66. n. 15.* Menoch. *conſ. 279. num. 9.* Surd. *dec. 31. n. 7.*

9 Eſt tamen laudemium res quædam ſeparata ab ipſa re in emphyteuſim recognita, & non poteſt dici onus reale, aut perſonale, propterea immunitate conceſſa ab omnibus oneribus realibus, & perſonalibus etiam ob numerum duodecim liberorum, non cenſetur quis exemptus ab onere laudemij ſecundùm Alex. *conſ. 123. vol. 5.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. q. 66. num. 2.* Menoch. *conſ. 297. n. 19. & per totum*, Surd. *dec. 31. num. 10. verſ. tertio laudemium*, ad tradita per Cohel. *de bono regim. cap. 50. n. 82.*

10 Vnde ſequitur, quòd cùm ſit quid extraneum ab ipſa re, non debet res pro eo eſſe obligata, & potius cenſetur fructus quidam, qui propter ipſam rem quoquomodo percipitur, vt declarat Oltrad. *conſ. 24. poſt prin.* Mario. Freccia *de feud. lib. 2. tit. de author.* Baron. *auth. 3. num. 4. fol. mihi 235.* Surd. *dec. 31. num. 11. 12. & 14.* vbi reprobat Moder. Galli, Amad. & Menocb. tenentes bona eſſe obligata, eò quia nihil allegant, quod releuet.

11 Cùm itaque laudemium ſit ſpecies fructus, ſpectare debet ad vſufructuarium rei emphyteuticæ, & non ad proprietarium, Oltrad. *conſ. 24. poſt prin.* Io. Andr. ad Speculat. *in tit. de locat. §. nunc aliqua num. 29.* Soccin. iun. *conſ. 70. num. 31. vol. 3.* Clar. *in §. emphyteuſ. q. 23.* Amad. de Ponte *in tract. de laudem. q. 20.* & de commun. teſtatur Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. q. 66. num. 14.* Surd. *dec. 31. num. 12.*

12 Pro vna renouatione, ſeu pro vno aſſenſu vnicum, & non duplicatum laudemium ſoluendum eſt, ex congeſtis per nigrum *de Laudemio q. 28. num. 19. & 20. tom. 2.* de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 4. in tit. de emphyteuſ. diſ. 22. num. 6.*

13 In huiuſmodi renouationis materia ad effectum conſequendi laudemium, quatuor in iure inter ſe diſtincti habentur caſus, primus enim eſt, quando fuit facta conceſſio, & data res in emphyteuſim in perpetuum, vel ad determinatum tempus cum pacto inueſtitura adhuc durante de renouando de certo tempore ad certum tempus puta de 29. in 29. annos, quo caſu, cùm huiuſmodi renouatio nõ dicatur noua conceſſio, ſed deſcẽdat à prima, neq; ratione nouæ inueſtituræ, neq; ratione noui conſenſus, ex quo ſit primi cõtinuatiuus nullum debetur laudemium, niſi ea pacto expreſſo, & ex lege contractus reſeruatũ fuerit, vel aliter ex cõſuetudine Regionis, & loci celebrati contractus ſit debitum, vt animaduertit de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom.*

14 *4. tit. de emphyteuſ. diſ. 22. num. 8.* etenim huiuſmodi renouatio cenſetur ſolùm requiſita ad fauorem domini directi pro faciliori eius dominij probatione, non autem pro ſubſtantia, & ad immutandam, & tollendam primam inueſtituram, ne in eodem contractu detur contrarietas, & euitetur incompatibilitas pacti, cum ipſa inueſtitura, Butr. *in cap. 1. num. 3. ad fin. de precar.* Alciat. *conſ. 45. in fin. tom. 3. lib. 8.* Bero. *conſ. 136. num. 19. lib. 1.* Corbul. *de cauſ. priuat. ob finitum tempus num. 17.* Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec. 384. num. 6. circa fin.* Rot. *deciſ. 438. num. 3. p. 1. recen.*

15 Secundus caſus eſt, vbi ex conſuetudine, vel lege inueſtituræ cautum fuerit, vt à quolibet ſucceſſore petenda ſit renouatio, vt in feudis per leges feudales infra annum, & diem peti debet, & tunc nullum pariter laudemium, ſeu releuium pro huiuſmodi renouatione ſoluendum eſt ſi aliter non diſponat conſuetudo, vel lex inueſtituræ, propter eamdem rationem, quia prima inueſtitura adhuc durat, neque de taleono in iure cautum reperitur, vt ex Bald. Iacobin. de S. Giorgio, Capyc. Frecc. & alijs tradit Schrader. *de feud. p. 6. cap. 3. num. 24.* Roſental. *cap. 6. concl. 66. num. 1. & in gloſ. lit. A.* Anna *alleg. 106.* Borel. *in ſumma deciſ. lib. 1. tit. 35. de Laudem. num. 7.* de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom. 1. in tit. de feud. diſ. 58. num. 10. & tom. 4. tit. de emphyteu. diſ. 22. num. 8. verſ. alter renouationis.*

Tertius caſus eſt ſi finita inueſtitura, & facto loco de- 16
uolutioni, res reuertatur ad Dominum directum, qui ſi nolluerit pro ſe retinere, ſed alteri concedere, à nouo emphyteuta pro inueſtitura eſt ſoluendum laudemium, vt tradunt Doctores allegati *num. 6.* & quamuis hoc caſu ex 17
proximitate vltimi poſſeſſoris conſanguineis debeatur prælatio, ex quadam æquitate deſumpta ex diſpoſitione textus *in l. 1. ff. de aqua quotid. & aſtiua.* iuxta receptam ſententiam gloſ. & Bart. ibid. Ruin. *conſ. 47. num. 6. lib. 3.* Pariſ. *conſ. 22. num. 36. lib. 1.* Honded. *conſ. 51. num. 6. lib. 1.* Tob. Non. *conſ. 3. per totum*, Caſtr. *conſ. 412. num. 1. lib. 2.* Clar. *in §. emphyteuſis q. 43. in prin.* Gabr. *in tit. de emphyteu. concluſ. 1. num. 1.* Fenſoo. *ad ſtatutum Vrbis in cap. 124. num. 5.* Cald. *de iure emphyteut. lib. 1. q. 8. num. 2.* vbi quòd in praxi obſeruatur Gratian. *diſcept. 88. num. 24.* Fulgin. *de iure emphyteut. q. 1. num. 51.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. cap. 3. num. 28.* Penia *dec. 675. num. 1.* Vrgellen. *dec. 251. num. 1. & 2.* Seraph. *dec. 610. num. 1. & ſeq.* Mantica *dec. 10. num. 6.* Rot. *dec. 170. num. 31. p. 5. recen. dec. 29. num. 4. poſt Laberint. creditor.* Salgad. & *in Caſenaten emphyteuſis 16. Iuny 1651.*
§. quod autem coram Albergato. Tamen quòd ceſſante con- 18
ſuetudine, vel priuilegio in puris terminis iuris communis nullatenus prohiberi queat domino directo, quia reperire, & recipere poſſit nouos emphyteutas meliorem eius conditionem facientes, ex quo nulla ſubeſt authoritas, vel ratio legalis, quæ contrarium ſuadeat, docet de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom. 4. tit. de emphyteuſ. diſ. 22. num. 8. verſ. tertius demum.*

Quartus caſus vltra dictos tres enumeratos à D. de Luca 19
loco cit. eſt, quando agitur de alienatione rei emphyteuticæ, ad quam cùm ab emphyteuta deueniri nequeat irrequiſito domino directo ſine incurſu caducitatis, iuxta diſpoſitionem textus *l. fin. §. ſin autem C. de iur. emphyteut. cap. penult. de locat.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 28. num. 1. 5. & ſeq.* cum alijs plenè allegatis per Corbul. *de cauſ. priuat. irrequiſit. dom. fact. in prin. tit.* pro huiuſmodi conſenſu ſoluendum eſt Laudemium, vt tradunt Doctores ſuperiùs relati *num. 5.*

Et quamuis ad euitandam caducitatem ſufficiat, quòd 20
in alienatione reſeruetur conſenſus domini directi, præcipuè ſi adiecta fuerit *Clauſula, & non aliàs*, quæ reddit contractum conditionale, eiuſque effectum, & perfectionem confert in tempus præſtiti conſenſus per Dominum directum, ita quòd antea permaneat in ſuſpenſo, & potius habeatur pro non facto, & propterea ex eodem nulla inducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem domini conſenſus, ex quo prouenit huiuſmodi pœna, Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum ſub num. 85. verſ. ſoluatur tamen, & ſub num. 86. verſ. tertius caſus eſt extra de conſtit.* Bald. *in cap. 1. §. denique ſub num. 5. verſ. ſed pone, &c. quæ fuit prim. cauſ. benef. amittend.* Luc. de Pen. *in l. nulli ſub num. 1. verſ. poteſt quidem alienari C. de feud. Patrim. lib. 11.* Rol. *conſ. 51. num. 30. verſ. verum lib. 2. & conſil. 63. à num. 16. verſ. verum maturiùs, & plurib. ſeqq. lib. 4.* Burſat. *conſ. 181. num. 14.* vbi de veriori, & receptiori DD. ſententia Cæphal. *conſ. 118. à num. 9. verſ. nam venditio cum ſeqq.* Cal. *de iur. emphyteut. lib. 4. cap. 6. à num. 33. verſ. immo*, Franc. *dec. 267. ſub num. 2. & ſeq.* Andrea *dec. 63. ſub num. 3. & ſeq.* Rot. *dec. 51. num. 20. poſt Laberint. Creditor.* Salgad. vbi aliæ referuntur deciſiones.

Tamen contrahentes tenentur deinde abſque mora 21
contractuum huiuſmodi domino denunciare, ac eius conſenſum legitimè requirere, ne autem in eorum ſit facultate illum debito Laudemio, ac iuſta recognitione fraudare, Burſat. *conſ. 181. num. 12. & ſeq. & ſub num. 18. verſ. propterea, & ſeq.* Surd. *conſ. 372. ſub num. 4. verſ. 4. addo, & ſeq. & conſ. 437. num. 15.* faciunt tradita per Salycet. *in l. fin. ſub num. 5. verſ. ſed nihilominus C. de iur. emphyteut.* Rot. *dec. 51. num. 22. poſt Laberint. creditor Salgad.*

Præcipuè ſi deuentum fuerit ad traditionem, rei aliena- 22
tæ ante petitum, & obtentum Domini conſenſum, quia quamuis ſtante ſupradicta Clauſula præſeruetur à caducitate, cùm eadem conditio cenſeatur ineſſe traditioni, Gratian. qui alios allegat 633. *ſub num. 27. & ſeq.* non tamen per hoc liberatur à ſolutione laudemij ratione conſenſus à Domino præſtandi, vt firmant deciſiones relatæ in dicta *dec. 51. num. 20. 21. & 22. poſt Laberint. creditor. Salgad.*

Hinc eſt, quòd emphyteuta non poteſt alienare, & 23
ſubem-

ſubemphyteuticare ſine conſenſu domini directi, ad quem ſpectat ſubemphyteutam inueſtire, illumque in poſſeſſionem inducere per textum clarum in l. fin. C. de iure emphyteut. & firmauit Rot. dec. 40. num. 8. 9. cum ſeq. & num. 21. p. 7. recen. latè Antonel. de tempore legali lib. 3. cap. 7. num. 27.

24 Et ſic ſubemphyteuta, cùm dicatur habere cauſam à Domino directo, & non ab emphyteuta, ratione conſenſus, eidem domino, & non emphyteutæ ſoluere debet Laudemium vtpotè quia ius recipiendi laudemium, ſit de dominicalibus, quæ ſpectant ad proprietarium, Rot. deciſ. 121. num. 1. coram Card. Caual. & magiſtraliter, dec. 40. à num. 9. 10. & 11. & per tot. p. 7. recen.

25 Limit. quando fuit data licentia à Domino directo de ſubemphyteuticando, quo caſu amittit ius ſuum, etiam quoad laudemium, Iaſ. in l. fin. num. 40. C. de iur. emphyteut. latè Laur. Pin. conſ. 125. num. 4. Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 11. num. 79. ſecus autem ſi expreſsè Dominus directus ſibi ius ſuum, & laudemium reſeruauerit, & ideò Curt. iun. monet, vt, quando datur huiuſmodi licentia, addatur talis clauſula reſeruatoria, tract. de feud. 4. p. num. 139. verſ. & ideò; vnde quòd dicta reſeruatio non ſit fruſtratoria, ſed ſatis operetur, ex quo tollit dubitationem, dixit Rot. dec. 580. num. 4. p. 3. recen. vbi reprobatur diſtinctio Valac. de iur. emphyteut. q. 13 num. 12. verſ. ex quibus, & ſibi contrarium fuiſſe q. 28. num. 25. verſ. ita etiam, ſubdit eadem Rot. dec. 40. num. 24. p. 7. recen. ex Calda de renouat. q. 13. num. 41. & ſeq. lib. 1.

26 Lim. 2. in feudalibus, quæ in hoc differunt ab emphyteuſi, ſcilicet quòd in feudalibus liceat Vaſſallo alium ſubuaſſallum ſine conſenſu domini ſibi conſtituere, cap. 1. §. 1. qual. ol. pot. feud. alien. in vſibus feud. quod non eſt in emphyteuta, qui nullo modo poteſt alienare, vel ſubemphyteutam conſtituere ſine conſenſu domini directi, l. fin. C. de iur. emphyteut. & ideò non tenet argumentum à feudo ad emphyteuſim. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 4. num. 19. & benè per Cald. tit. de renouat. emphyt. lib. 1. q. 13. num. 42. & 43. Rot. dec. 40. num. 19. verſ. nec obſtare 20. 21. & 22. p. 7. recen.

27 Ampl. vt laudemium debeatur ex cauſa, & alienatione, quæ fit ex neceſſitate pro debito, quando per Iudicem dantur bona in ſolutum, vel ſubhaſta deliberantur creditoribus, vel alijs oblatoribus ſecundùm magis veram, & receptam opinionem, vt teſtatur Theſaur. dec. 139. per totam, Bald. conſ. 306. lib. 1. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 14. num. 24. Amad. de Laudem. q. 27. Rendel. de iure protomiſ. in verb. non aliter niſi num. 57. ad fin. fol. 89. Gratian. diſcept. 344. num. 19. tom. 3. Franc. dec. 277. & dec. 482. num. 2. Caualer. dec. 360. num. 4. in fin. & latè de materia Cald. in tit. de extin. emphyt. cap. 6. num. 2. Corbul. de priuat. ob alienat. lib. 44. ſub num. 2. Brito de Locat. in repetition. cap. potuit §. 5. num. 3. Antonel. de tempor. legal. lib. 3. c. 7. num. 29. & 60. Theſaur. dec. 139. n. 1.

28 Et hoc procedit, licèt alienatio dicatur neceſſariò facta per Iudicem, in qua non requiritur conſenſus domini directi, Bald. in cap. 1. num. 11. de prohib. feud. alien. Iaſ. in l. vltim. num. 15. C. de iur. emphyteut. Corbul. de cauſ. priuat. ob alien. irrequiſit. dom. lim. 19. num. 1. Seraph. dec. 672. num. 3. Caualer. dec. 360. num. 4.

29 Lim. ampliat., vt Laudemium non debeatur, quando commoditas tantùm emphyteutica, & non proprietas, ſed eius fructus, ac redditus creditoribus emphyteutæ, eius tantùm vita durante, adiudicantur, cùm in hac alienatione non verificetur diſpoſitio, textus l. fin. C. de iure emphyteut. vt ex Auedan. reſponſ. 13. ſub num. 1. verſ. tertia concluſio, tradit Salgad. in Laberint. creditor. p. 3. cap. 3. num. 42.

30 Ampl. 2. vt Laudemium debeatur in venditione facta cum pacto de retrouendendo, Surd. conſ. 527. num. 20. vol. 3. Caſtren. in l. ab emptione ff. de pact. Amad. à Ponte quæſt. Laudem. 37. vbi alios allegat, & contrarijs reſpondet. Pacif. de Saluian. interdict. inſpect. 3. cap. 4. num. 592.

31 Lim. ampliat. vt laudemium non ſoluatur in retrouenditione habente originem à prima venditione, cùm res redeat ad ſuum primæuum ſtatum, Tiraquel. de retract. conuent. §. 6. gloſ. 7. ſub num. 19. circa med. Amad. à Ponte quæſt. Laudem. 37. col. 2. verſ. & tamen caſu, Pacif. de Saluian. interdict. inſpect. 3. cap. 4. num. 593. Antonel. de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 40. Gratian. diſcept. 180. num. 1. cum ſeq. Boet. dec. 182. num. 19. Surd. dec. 305. num. 20. Caualer. dec. 360. num. 5. Fontanel. dec. 277. num. 4. & 5.

Sublim. quando Dominus venderet alteri, vel ipſi emptori ius redimendi, ſeu ad totalem, & liberam venditionem deueniret, quia tunc alienatio, & venditio dicuntur abſolutæ, & tranſeunt in dominium alterius perſonæ, quę recognoſcere debet dominum directum, eiuſque conſenſum poſtulare, vt ſupra probauimus, cum hoc caſu militet diſpoſitio l. fin. C. de iure emphyteut. Gratian. diſcept. 180. num. 3. tom. 1. & diſcept. 377. num. 11. 13. & 34. tom. 2. 32

33 Ampl. 3. vt laudemium ſolui debeat pro melioramentis, eò quia ſequuntur naturam rei emphyteuticæ, vnde comprehenduntur in diſpoſitione textus in l. fin. C. de iure emphyteut. vbi Iaſ. num. 40. Maur. Burg. de Laudem. p. 2. inſpect. 6. per totam.

Limit. hoc procedere, quando res emphyteutica vna ſimul cum melioramentis alienetur in tertium, vel aliàs deuoluatur ob delictum, quibus caſibus, cùm etiam quoad melioramenta requiratur nouus Domini directi conſenſus, meritò quoque de illis ſolui debet laudemium, ſecus autem quando ſit ſimplex renouatio ipſi emphyteutæ, vt ſunt verba textus l. fin. C. de iur. emphyteut. & de alienatione in tertium loquitur Burg. vt ſupra, Corbul. de emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. amplia. 39 num. 1. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de Laudem. q. 8. num. 23. Rot. deciſ. 90. num. 4. & 5. poſt Laberint. creditor. Salgad. 34

Limit. 2. in caſu, quo emphyteuta admiſſus fuerit ad moræ purgationem in petendo renouationem, quia cùm ceſſet ex hoc capite deuolutio ob ipſius culpam, ſequitur quòd melioramenta, non dicantur deuoluta Eccleſiæ, ſed adhuc remaneant in dominio emphyteutæ, ad tradita per Clar. in §. emphyteuſis q. 45. Bero. q. 19. num. 3. Gratian. diſcept. 810. num. 7. Rot. dec. 5. num. 2. coram Cæſare de Graſſis in tit. de reb. Eccleſ. non alienan. ac proinde, quo ad illa non requiritur in renouatione aliquis conſenſus Domini directi, & conſequenter nullum ſolui debet Laudemium, Bart. in l. & ideò 12. num. 4. ff. de condit. furtiu. Amad. à Ponte de laudem. q. 13. num. 1. & 2. Anton. Faber. eod. tract. decad. 4. error. 1. 2. 12. & 13. Rot. dec. 90. num. 2. & 3. poſt Laberint. creditor. Salgad. 35

Ampl. 4. vt laudemium ſit ſoluendum ex contractu donationis rei emphyteuticæ per donatarium, & ratio eſt quia hoc laudemium ſoluitur propter receptionem, quam dominus facit de nouo emphyteuta, & per renouationem inueſtituræ, quæ ratio militat tàm in contractu venditionis, quàm donationis, Legati, & ſimilis, Iaſ. in l. fin. verſ. ſequitur poſtea C. de iur. emphyteut. Beltram. conſ. 23. vol. 4. vbi teſtatur de communi, & neminem ab ea diſcrepare Clar. in §. emphyteuſis q. 23. verſ. quæro. Adden. ad deciſ. Tholetan. 279. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. q. 6. rub. de laudemijs fol. 387. Guid. Pap. q. 46. num. 1. latè Vincen. de Franch. dec. 201. num. 1. 2. & per tot. latè Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 7. num. 10. cum ſeq. Burg. in tract. de laudem. p. 2. inſpect. 30. qui etiam pro parte negatiua plurimos enumerat, ſed ſub num. 4. hanc ſequuta eſt ſententiam, & tamquam magis communem approbauit Rot. dec. 520. num. 3. coram Gregor. XV. vbi Beltram. in addit. n. 13. 36

Lim. procedere vbi viget conſuetudo ſoluendi de donatione, & legatis laudemium, ſecus autem vbi non viget talis conſuetudo, vt ex Cyn. Aret. Imol. comprobat Vincen. de Franc. deciſ. 301. num. 5. 37

Ampl. 5. vt laudemium ſit ſoluendum ab hærede extraneo, qui aliàs ab inteſtato non fuiſſet in bonis emphyteuticis ſucceſſurus, Amad. de Ponte de laudem. quæſt. 31. Coſta de portione rata q. 112. num. 5. cum ſeq. Gratian. diſcept. 377. num. 3. cum ſeq. Vincen. de Franc. dec. 447. 38

Contrarium tenent Bald. in l. fin. num. 10. Salycet. ibid. num. 11. C. de iure emphyteut. Io. de Anania. conſ. 90. num. 1. Anna alleg. 106. num. 5. Sola ad conſtitutiones Sabaudiæ de iure emphyteut. gloſ. 1. num. 19. & 20. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 35. num. 4. Cępol. conſ. 699. num. 29. & 30. Rot. dec. 152. num. fin. p. 2. recen. & hanc ſententiam eſſe magis veram, & rationabilem dicit D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 4. tit. de emphyteut. diſ. 49. num. 2. verſ. nihilominus, ea motus ratione, quia laudemium non ſoluendum eſt niſi per eos, qui indigent Domini aſſenſu, vt in emphyteu- 39

phyteutæ recognoſcantur, qualis conſenſus non exigitur in perſonis in inueſtitura comprehenſis, ſcilicet ſi inueſtitura ſit concepta pro quibuſcumque hæredibus, cùm tunc comprehendantur etiam hæredes extranei ſub hac generalitate vſque ab initio

40 Siquidem inter comprehenſos permiſſa eſt omnis alienatio, etiam irrequiſito Domino, abſque vllo iuris ſui, & caducitatis incurſu, Bart. in l. ſi domus §. fin. in fin. & ibi Alex. num. 7. ff. de legat. 1. Paul. de Caſtr. conſ. 432. num. 3. vol. 1. Gabr. qui de communi conſ. 88. num. 16. Iul. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 4. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. tit. de caducit. ob rei alienat. verſ. emphyteuta quoque num. 22. fol. 518. com alijs per Corbul. de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuation. ob alienat. irrequiſit. Domino fact. limit. 6. num. 1. 2. &

41 & num. 5. vbi ampliat. procedere etiam ſi in inueſtitura pacto expreſſo conuentum fuerit de non alienanda re irrequiſito Domino, quia tale pactum intelligitur de alienatione in extraneos, non autem inter ipſos comprehenſos, Gratian. diſcept. 36. in prin. Rot. dec. 50. num. 2. & 4. coram Burat. ibique Add. lit. B. quia dicitur alienatio neceſſaria.

42 Limit. ſi emphyteuſis fuerit à pluribus recepta in eodem inſtrumento abſque clauſula iuris accreſcendi ab vno, in alium, nam tunc etiam inter comprehenſos eſt prohibita alienatio, cùm vnuſquiſque pro ſua parte rem conduxiſſe, & ad canonis ſolutionem ſe obligaſſe cenſeatur, & quoad ſocij partem habetur omninò pro extraneo, vt ex Crot. Alex. Iaſ. Rip. Bald. tradit Corbul. de emphyteuſ. tit. de cauſ.

43 priuat. ob alienat. irrequiſito Domino fact. limit. 6. & 7. vbi ſublimitat non procedere ſi duobus fuiſſet inſolidum conceſſa, cùm hæc clauſula æquiualeat clauſulæ iuris accreſcendi, aliàs ſine domini conſenſu deueniri nequit ad huiuſmodi alienationem, cùm agatur de eius præiudicio, ex quo ſi offerat iuſtum pretium alijs eſt præferendus, Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. ſub num. 47. Ferentil. ad Burat. dec. 50. num. 9.

44 Lim. 2. in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ ſi ſit conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, hæredum appellatione veniunt ſolùm hæredes ſanguinis, & deſcendentes primi inueſtiti, adeò vt in extraneos tranſire nequeat, ex natura emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ratio eſt, quia hoc eſt Eccleſiæ fauorabile, vt bona ad eam citiùs reuertantur, ſi non ſint tranſitoria ad extraneos, eſt textus in §. emphyteuſis Auth. de non alienan. aut permutan. reb. Eccleſ. gloſ. in l. etiam ff. ſolut. matrim. Iaſ. in l. quod dicitur ff. de verb. oblig. vbi plenè à Doctoribus notatur Caſtrar. in l. etiam num. 5. ff. ſolut. matrim. Ruin. conſ. 160. num. 9. lib. 1. Rol. conſ. 96. num. 8. lib. 1. Hond. conſ. 92. num. 19. & ſeq. lib. 1. Gabr. conſ. 76. num. 11. & conſ. 84. num. 51. & 52. lib. 2. Ruin. ſen. conſ. 437. num. 4. & 5. Rimin. iun. conſ. 44. num. 4. Gratian. conſ. 130. num. 20. lib. 1. Cæphal. conſ. 345. num. 24. & 25. Alex. conſ. 89. in prin. lib. 4. Bero. conſ. 93. num. 1. vol. 1. & latiſſimè conſ. 102. num. 6. cum pluribus ſeq. vol. 1. vbi teſtatur de veriori, & ſequenda in conſulendo, & iudicando, tamquam ſecuta à Doctoribus magnæ authoritatis, & ſub num. 14. ſubdit, quòd verbum hæredibus intelligendum ſit de ijs deſcendentibus, qui de iure ciuili ſuccedere poſſunt, verbum verò ſucceſſoribus de illis, qui de iure prætorio admitti debent, & notant etiam plenè DD. in cap. in præſentia de probat. Peregrin. de fideicommiſ. art. 32. num. 52. Caldas de nominat. emphyteuſ. lib. 7. q. 22. num. 27. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 22. tit. 19. num. 5. verſ. & hanc, & num. 20. Gratian. diſcept. forenſ. 351. num. 17. Clar. in §. emphyteuſis q. 28. num. 6. §. tertius eſt caſus verſ. fundamentum autem, Magon. deciſ. Lucen. 12. num. 13. Surd. dec. 11. num. 8. Seraph. dec. 868. num. 2. Gregor. XV. dec. 529. num. 1. Merlin. dec. 583. num. 2. verſ. quoniam iſta bona, & num. 13. & 16. Rot. dec. 311. num. 4. p. 6. recen. & in Romana deuolutionis domus 25. Iulij 1652. coram Bichio, & 20. Iunij 1653. coram Veroſpio §. hinc verò, & 15. Iunij. 1654. §. nec de iuſtitia coram Melzio.

45 Quod procedit etiam ſi in conceſſione adſit clauſula ad habendum, vel quibus dederit, & Clauſula, in perpetuum, cùm huiuſmodi clauſulæ intelligantur ſecundùm naturam contractus, qui adijciuntur, ac proinde in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuunt facultatem alienandi in extraneos, præcipuè ſi diſtinctè, & ſpecificè prohibita fuerit alienatio, cùm ex hac prohibitione, & pacto elidatur, vel ſaltem temperetur virtus, & potentia dictarum clauſularum de peruertenda, & mutanda natura emphyteuſis ex pacto, & prouidentia in naturam emphyteuſis hæreditariæ, ita vt tribuant quidem facultatem diſponendi, ſed inter perſonas deſcendentes, & comprehenſas, non autem in extraneos, cùm magis ſit attendenda, & plus influat in emphyteuſim prohibitio alienandi, quàm dictæ clauſulæ generales, vt plurimum de ſtylo Notariorum appoſitæ, ita Dec. conſ. 171. num. 3. verſ. quarto, & vltim. Curt. iun. conſ. 130. num. 6. Bero. conſ. 66. num. 14. lib. 1. Gabr. conſ. 91. num. 12. & 13. lib. 1. Menoc. conſ. 61. n. 29. & conſ. 930. num. 47. latè Corbul. de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. Domino fact. limit. 3. num. 1. & 2. cum ſeq. vbi quòd debeat intelligi datam eſſe facoltatem alienandi requiſito Domino, & ab eodem licentia obtenta, Afflict. cap. 1. §. feudum ea lege num. 35. ſi de feud. fuerit controuerſ. inter Dom. & Agnat. Cald. de emphyteuſ. lib. 2. q. 10. num. 16. Rot. dec. 75. num. 10. coram Coccino dec. 60. num. 12. & 13. p. 5. dec. 74. num. 8. 9. 10. 11. & 15. deciſ. 211. num. 12. p. 6. latè Rot. in Romana deuolutionis Domus 4. Decembr. 1651. §. contrarium tamen confirmata 2. Iunij 1652. §. quatenus verò coram Bichio, & magiſtraliter dec. 78. num. 9. & dec. 79. num. 2. poſt Laberint. creditor. Salgad.

46 Ampl. 6. vt laudemium debeatur Domino directo, quando eſt facta, & perfecta venditio, etiam ſi poſtea partium conſenſu diſſoluatur, quia quando tertio eſt ius quæſitum ex contractu inter partes principales geſto, in eius præiudicium ab eiſdem, nec tolli, nec reuocari poteſt, vt notatur in cap. 1. ſi poſt alienat. feud. Alber. in l. ab emptione ff. de pact. Angel. & Imol. in l. acta in prin. ff. de re iudic. Amad. à Ponte de laudem. q. 38. fol. 46. Mieres de maioratu 1. p. q. 24. per totam, & maximè num. 72. & 80. in prin. Salgad. in laberint. creditor. p. 1. cap. 26. n. 8. & 9.

47 Limit. procedere in contractibus purè celebratis, ſecus in conditionalibus, nam in geſtis ſub conditione eſt locus pœnitentiæ, & contrahentes recedere poſſunt conditione pendente, etiam in præiudicium tertij, cui fuit ius quæſitum ex tali contractu, cùm conditio nihil ponat in eſſe, Gutierez. in tract. de gabel. q. 8. num. 2. cum ſeq. benè Anton. Gomez. lib. 2. variar. cap. 2. de empt. & vend. num. 31. Salgad. in Laberint. creditor. p. 2. cap. 26. num. 10.

48 Dominus directus pro vna renouatione, ſeu pro vno aſſenſu vnico Laudemio contentus eſſe debet, neque illud duplicatum prætendere poteſt, ex congeſtis per Nigrum de laudemio q. 18. num. 19. & 20. tom. 2. D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 4. tit. de emphyteuſ. diſ. 22. n. 6.

49 Laudemium ad quam rationem debeatur nullibi de iure cautum habetur, ſolui tamen debet, vel iuxta conuentionem, vel ea ceſſante ſecundùm conſuetudinem, D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 4. tit. de emphyteuſ. diſ. 5. num. 6. & 10. ex deductis per Fulgin. de emphyteut. in prælud. q. 16. num. 1. Nigr. de Laudem. q. 3. num. 19. & 20. Afflict. dec. 73.

50 Regulariter tamen eſt quinquageſima pretij, vel æſtimationis rei emphyteuticæ, videlicet duo pro centenario iuxta textum in l. fin. C. de iure emphyteut. Gratian. diſcept. 180. num. 2. de Luca in ſuo Theatro veritat. tom. 4. tit. de emphyteuſ. diſc. 5. num. 8. Vincen. de Franc. dec. 201. num. 1. & 2. iuxta tamen conſuetudinem, & morem regionis poteſt ad maiorem, & minorem ſummam aſcendere, & illa tunc eſt ſoluenda, vt alijs congeſtis ſubdit Gratian. dicta diſcept. 180. num. 2.

51 Laicus pro ſolutione laudemij debiti Eccleſiæ conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, Burg. in tract. de laudem. p. 3. inſpect. 1. num. 6. & 7. Carol. de Graſs. de effectib. Cleric. effect. 1. num. 511. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. reali §. 5. n. 11. Speciel. dec. 98. n. 14. tom. 1.

52 In ſolutione verò laudemij præſtandi occaſione renouationis emphyteuſis attendendus eſt valor rei de tempore renouationis, non autem de tempore conceſſionis, aut venditionis, vt latè comprobat Emanuel. Ferretus conſ. 21. per totum.

53 Limit. procedere in renouatione, quam fieri contingit, puta ob lineam finitam, ſecus verò in renouatione emphyteuſis perpetuæ, nempe de 29. in 29. annos, quæ fit ad maiorem probationem, nam tunc bonorum valor calculari debet de tempore vltimæ venditionis, cùm huiuſmodi renouatio non habeat ſpeciem noui contractus, vt diſtin-

ſtinguendo inter emphyteuſim temporaneam, & perpetuam, tradit Alciat. *conſ.42. num. 1. lib.8.* Corbul. *de cauſ. priuat. ob tempus finitum num.17.* Bero. *conſ. 116. num. 17. verſ. vbi ſacit lib.1.* Rot. *dec.90. num.7. & 8. poſt Laberint. creditor. Salgad.*

54 Pactum autem de ſoluendo ſolitum laudemium in renonationibus ſic 29. in 29. annis, intelligi debet, vt ſolitum, & conſuetum laudemium iudicandum ſit ad ſummam, & quantitatem præcedentium ſolutionum, ad text. *in l. mela 14. ff. de alim. & c.b.legat.* vbi Bart. *num. 1. & alij*, Rot. *dec.90. num.10. & 11. poſt Laberint. creditor. Salgad. vbi n. 12.* ſubdit hoc procedere etiam ſi verba habeant relationem ad valorem bonorum, quia valor, & pretium pro eodem accipi poſſunt, ſic ſuadente materia ex Burſat. *conſ. 149. num.74. & 75.*

55 Laudemium verò ſi non fuerit exactum non amittitur, ſed ius exigendi tranſmittitur ad ſucceſſorem, Mar. Burg. *de laudem. p.1. inſpect.4. num. 55. & 56.* Fulgin. *de iure emphyteut. tit. de laudem. q.28. num.1.* Rot. *dec.809. num.1. p.1. diue ſ. & deciſ.90. n.19. poſt Laberint. creditor. Salgad.*

56 Emphyteuta igitur donando, aut vendendo, aut alienando, rem emphyteuticam, non poteſt transferre dominium, aut poſſeſſionem in donatarium, aut emptorem, donec per Dominium directum fuerit inueſtitus, etiam ſi in donatione, aut venditione adiecta eſſet Clauſula conſtituti, vel precarij quę quidquid ſit in alijs contractibus, in re emphyteutica non operatur translationem poſſeſſionis, iuxta text. *in l. fin. C. de iure emphyteut.* ſed ſolùm eius virtus, & efficacia operatur in re franca, & allodiali, *l. quod meo ff. de acquir. poſſeſ.*

57 Ampl.7. vt licèt poſſit emphyteuta rem emphyteuticam Domino irrequiſito permutare, quia Dominus hoc caſu nequeat interpellari, an vellit pro eodem pretio præferri, cùm pretium non intercedat, Bald. *in l. ſi domus §. fin. ff. de legat.1.* Ripa *in l. qui Romæ §. duo fratres num.86. ff. de verb. oblig.* Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 17.* vbi de communi te-

58 netur tamen is, qui rem emphyteuticam in permutationem accipit, ſoluere laudemium, ratione nouæ inueſtituræ à domino concedendę, Clar. *dicto §. emphyteuſis q.23. verſ. ſed quid ſi in ipſa conceſſione*, Antonel. *de tempore legal. lib.3. cap.7. num.19. iuncto num.26.*

59 Ampl.8. vt laudemium debeatur vſufructuario, non autem proprietario, cùm vtilitas propter rem proueniens veniat nomine fructus, vnde ad vſufructuarium ſpectat, Menoch. *lib.4. præſumpt.142. num.22.* Antonel. *de tempore legal. lib.3. cap.7. num.28.* Surd. *dec.31. num.12.* Seraph. *dec.22. num.2.*

60 Ampl.9. quòd ex venditione rei emphyteuticæ facta ad vitam ipſius vendentis ſit ſoluendum laudemium, ſi vixerit vltra modicum tempus, aliàs ſecus, Burz. *de laudem. p.2. inſpect.2. num.38.* Cancer. *p.1. var. reſol. cap.11. num. 83. & ſeq.* Antonel. *de tempor. legal. lib.3. cap.7. num.75. cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Laudemium non debetur ex alienatione facta vigore Bullæ Gregory XIII. de iure congrui.*

2 *Retractus prouenit ex actu neceſſario, & ex eo non debetur laudemium.*

3 *Laudemij ſolutio ſpectat ad retrahentem, à quo repeti poteſt, ſi à primo emptore ſolutum ſit, & quomodo hoc procedat.*

4 *Laudemium non debetur pro executione contractus.*

5 *Emens feudum cum pacto retrouendendi cum conſenſu domini, poteſt retrouendere abſque dicto conſenſu.*

6 *Laudemium non ſoluitur ex contractu conditionali.*

7 *Laudemij exactio ceſſat vbi contractus à principio ſit nullus.*

8 *Non ſoluitur in ſubrogatione fundi loco alterius emph-teutici.*

9 *Ob non ſolutionem laudemij res non cadit in commiſſum.*

10 *Non debetur ex impoſitione cenſus ſuper re emph.teutica, num. 11.*

11 *Per impoſitionem Cenſus in re emphyteutica, nulla ſequitur alienatio, ſed tantum hypotheca conſtituitur.*

13 *Res emphyteutica alienari non poteſt.*

14 *Bona emphyteutica poſſunt obligari, & hypothecari abſque domini conſenſu, etiamſi ſint Eccleſiaſtica, num. 15.*

16 *Laudemium non debetur ſi in re emphyteutica imponatur ſeruitus.*

17 *Non debetur ſine emphyteuſi.*

18 *Ex conceſſione ad longum tempus, ſeu locatione non ſoluitur laudemium.*

19 *Nec militat diſpoſitio* l. fin. C. de iur. emphyt.

20 *Limita ſi locatio fuerit facta pro modica penſione, cùm tunc reeputetur emphyteuſis.*

21 *Limita 2. procedere in dubio.*

22 *Laudemium non debetur ſi Pater tradat filio rem emphyteuticam pro legitima.*

23 *Non debetur niſi deuentum fuerit ad realem traditionem.*

24 *Neque debetur ex venditione fructuum, ſeu commoditatis, licèt ad vitam emphyteuta.*

25 *Neque ex venditione vſusfructus.*

26 *Limit. ſi fructus vna cum proprietate alienentur.*

Fructus pendentes dicuntur pars fundi ibid.

27 *Laudemium non debetur ex venditione ad modicum tempus.*

28 *Non debetur ſi emphyteuta confiſcationem paſſus reſtituatur ad bona.*

29 *Non debetur ſi ob lineam finitam fiat renouatio in filium vltimi inueſtiti. Contrar n.30. Declara, vt n.32.*

30 *Dominus directus finita generatione bona emphyteutica poteſt pro ſe retinere.*

31 *Tenetur præferre proximiores ſi vellet extraneos inueſtire.*

Limit. ſi deuolutio euenerit culpa emphyteutæ, ibid.

33 *Laudemium non debetur ſi Monaſterium ſuccedat emphyteuta Monaſterium ingreſſi.*

34 *Emphyteuſis non reuertitur ad dominum ſi adhuc exiſtat Religioſus comprehenſus, cum eius vita durante ſpectet ad Monaſterium ſi ſit capax retentionis bonorum.*

35 *Limit. procedere in emphyteuſi priuata, ſecus in Eccleſiaſtica, niſi ſit conceſſa pro extraneis.*

36 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi non ſit tranſitoria ad heredes extraneos Monaſterium ex perſona Religioſi comprehenſi non poteſt retinere quoad commoditatem etiam ad vitam Religioſi, num.37.*

37 *Mors ciuilis ob emiſſam profeſſionem æquiparatur naturali.*

38 *Emphyteuſis, nec per contractum, nec per vltimam voluntatem alienari poteſt in Eccleſiam, & num.44.*

39 *Ampl. procedere etiam ſi altera Eccleſia eſſet domina directa.*

40 *Ampl. vt ex hac alienatione reſultet certa deuolutio.*

41 *Limit. ſi emphyteuſis ſit tranſitoria ad quoſcumque heredes extraneos.*

42 *Limit. ſi Eccleſia nollet pro ſe retinere, ſed parata eſſet vendere perſona habili.*

43 *Sublim. non procedere vbi vltra legis prohibitionem concurrat prohibitio hominis.*

45 *Limit. non procedere reſpectu heredis, qui poteſt vendere emphyteuſim, vt tantumdem ſoluat Eccleſia pro relicta.*

Sublimit. in emphyteuſi Laicali, ibid.

46 *Sublimit. in terminis Bonifaciana expreſsè prohibentis alienationem in perſonas prohibitas.*

47 *Sublimit. procedere inuito domino, ſecus Eccleſia, vel domino volente.*

48 *Sublimit. ſi Confraternitas, & locus Pius ex indulto Apoſtolico retineri poſſit bona emphyteutica, & feudalia relicta, vel tradita, licèt ſint de dominio directo alterius Eccleſiæ.*

Lua-

Digitized by Google

Laudemium in quibus caſibus non debeatur.

ADNOTATIO II.

1 LAudemium non debetur ex alienatione, ſeu venditione facta vigore Bullæ Gregor. XIII. de iure congrui, cum ex alienatinne facta per emphyteutam vignre ſupradicti motus proprij non inducatur aliqua deuolutio, quamuis non fuerit requiſitus conſenſus Domini, cum dicatur actus neceſſarius, qui non comprehenditur ſub ſtatutis loquentibus de alienationibus, & eodem modo competeret ius ad retrahendum ſi res exiſteret penes Dominum directum, ac ſi exiſtat penes emphyteutam. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 14. *num.* 10. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 30. latè Affiict. *dec.* 191. *num.* 1. & ita pluries dixiſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per Gratian. *diſcept.* 227. *num.* 45. & 46. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 51.

2 Actus autem retractus, cum proueniat ex neceſſitate, & exerceri valeat etiam inuito emptore, non poteſt ex eo prætendi laudemium, pro vt contra Boer. veriorem opinionem eſſe aſſerit Tiraq. *de retract. lignag.* §. 29. *gloſ.* 1. *num.* 4. latè Mar. Mut. *ſuper conſuetud. Panormit. cap.* 26. *num.* 124. & 125. Gratian. *diſcept.* 180. *n.* 13. *tom.* 1.

3 Intentato verò retractu rei venditæ contra primum emptorem, non tenetur idem primus emptor ſoluere laudemium, nec expenſas beneplaciti, aut quid ſimile, nec per Dominum cogi poteſt ad illius ſolutionem, cum hoc onus ſpectet ad volentem retrahere, in quem retractus fuit transfuſus, & translatus, quaſi ex diſpoſitione bullæ venditio cenſeatur facta cum ipſo retrahente, & ad commodum ipſius; perinde ac ſi cum eo principaliter à principio celebratus, quaſi ob retractum fingatur primum emptorem numquam retrò acquiſiuiſſe, ideo ad eum talis ſolutio non pertinet, cum eius reſpectu cenſeatur prior contractus ipſo iure reſolutus, vnde primo emptori competit repetitio ſi ſoluerit, Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 29. *gloſ.* 3. *num.* 1. 4. & 5. Gratian. *diſcept.* 460. *num.* 65. 66. & 67. *tom.* 3. cum vnicum tantum laudemium ſit ſoluendum, & quoad Dominum ſufficiat fuiſſe ſolutum vel à primo emptore, vel à retrahente, Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *c.* 7. *num.* 78.

Secus autem ſi res retrahatur ex interuallo poſt tempus à ſtatuto præfixum, nam tunc vltra laudemium ſolutum à primo emptore, eſt aliud quoque ſoluendum à retrahente, cum hæc ſit noua venditio, Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 81. ex Burg. de Tiraq. quos allegat.

4 Ampl. 2. vt laudemium non debeatur pro executione contractus, Angel. *in l. ſi hominem ff. de vſucapion.* Amad. de Ponte *in tract. de laudem. quaeſt.* 37. *col.* 3 *in fin. verſ. &*
5 *facit quod dicitur*, ex quo infertur, quòd emens rem feudalem, ſeu emphyteuticam cum pacto retrouendendi interueniente conſenſu domini, non cadit ſi exinde abſque domini aſſenſu reuendat, quia videtur primum contractum exequi, cum conſenſus à principio præſtitus trahatur ad omnia executiua, vel etiam conſecutiua eiuſdem contractus, & Vaſſallus retrouendens vigore præcedentis promiſſionis nihil videtur de nouo facere, ſed iam factum, ſeu promiſſum implere, prout etiam pro acceſſorijs, & pro executione contractus ſolui non debet gabella, Crau. *in rub. ff. de legat.* 1. *num.* 20. & *ſeq.* ita Surd. *dec.* 305. *num.* 22. 23. & 24. Canaler. *dec.* 360. *n.* 5.

6 Ampl. 3. quòd ex contractu conditionali non ſoluatur laudemium. Amad. de Ponte *in tract. de laudem. quaeſt.* 39. *in fin.* pro vt etiam de gabella Ioſeph. Ludou. *conſ.* 15. *verſ. infertur octauo*, cum alijs per Surd. *dec.* 305. *n.* 18. & 19. Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num* 61.

7 Ampl. 4. vt laudemij exactio ceſſet, vbi contractus ab initio ſit nullus. Caſtren. *conſ.* 74. *in prin. vol.* 2. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 2. *num.* 7. & *de retract. conſanguin.* §. 6. *gloſ.* 2. *n.* 7. & *de retract. conuent.* §. 6. *gloſ.* 2. *num.* 6. Anton. Faber. *de laudem. decad.* 1. *error.* 1. *num.* 1. Cald. *de emphyt. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 10. *in fin. cap.* 16. *num.* 3. Amad. à Ponte *de laudem. quaeſt.* 39. *num.* 1. Surd. *dec.* 122. *num.* 10. & *pluribus ſeqq.* Rot. *dec.* 90. *num.* 15. *poſt Laberint. Credi-*

tor. Salgad. cum alijs quos allegat Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 49.

Ampl. 5. vt laudemium non ſit ſoluendum, nec inueſtitura petenda ab eo, qui de conſenſu Rectoris fundum emphyteuticum ſubijcit, liberando alium fundum, & alium ſubrogando cum eiſdem qualitatibus, Megal. Squillacen. *conſ.* 89. *per totum*. 8

Ampl. 6. vt laudemio non ſoluto, res non cadat in commiſſum, prout cadit, ob non ſolutionem Canonis, Amad. de Ponte *de laudem.* q. 19. Surd. *dec.* 31. *num.* 14. 9

Ampl. 7. vt neque debeatur laudemium ex impoſitione cenſus ſuper re emphyteutica, ex veriori, & crebriori calculo recepta, & communi vſu confirmata ſententia. Fulgin. *de iure emphyteut. tit. de laudem.* q. 10. Solion. *tract. eod. cellula* 2. *num.* 11. & *in tit. de forma locand. ad long. tempus num.* 8. Foller. *ſuper Bulla B. Pij V. de cenſib. verſ. huiuſmodi num.* 61. Nald. *in ſumm. in verb. emphyteuſis ſub num.* 9. Duard. *in extrauag. B. Pij V. de cenſib.* §. 1. *quaeſt.* 10. *ſub num.* 11. latè Burg. *in tract. de laudem. p.* 2. *inſpect.* 20. *à num.* 19. & *ſeq.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. tit. de cenſib. rub.* 11. *gloſ.* 1. *num.* 15. *fol.* 1370. Sperel. *dec.* 120. *num.* 12. *p.* 2. Seraph. *dec.* 1250. *n.* 6. 10

Contrarium docent Corbul. *de iure emphyteut. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſito domino ampliat.* 49. *ſub n.* 7. ex mente Nauar. *in tract. de vſur. gloſ.* 8. *num.* 93. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 6. *gloſ.* 1. *num.* 5. & 6. Arned. *in tract. de laudem.* q. 41. ea mota ratione, quia cenſus eſt onus reale, & ſequitur rem quocumq; ierit, *Clem.* 1. *de cenſib.* & *ibi gloſ. plenè Crauet. conſ.* 217. *ſub n.* 4. *verſ. ſecundo modo*, & *n.* 5. ac proinde comprehenditur ſub diſpoſitione *l. fin. C. de iure emphyteut.* à qua prohibetur alienatio irrequiſito domino. 11

Sed iſta ratio parum releuat, quia per impoſitionem cenſus in re emphyteutica nulla ſequitur alienatio, vt locum habeat diſpoſitio *l. fin. C. de iure emphyteutico*, ſed ſolum conſtituitur quædam hypoteca, & ius ad fructus fundi cenſiti, quod ſpectat ſolum ad dominum vtilitatis, & non ad proprietarium, qui non habet, niſi ius ad canones, Corrad. *de contractibus quaeſt.* 74. & 75. Med. *in tit. de reſt. cap. de cenſib. col.* 5. Felician. *de cenſib. cap.* 4. *ſub num.* 1. & *ſeq.* Cene. *de cenſib. p.* 1. *c.* 2. *q.* 3. *art.* 1. & 2. Sperel. *dec.* 120. *n.* 14. 15. & 16. *tom.* 2. 12

Diſpoſitio quidem textus in *l. fin. C. de iure emphyteut.* quæ eſt pœnalis, & odioſa procedit ſolùm quoad rei translationem, & prohibet vendi ius emphyteuticum, per obligationem autem, & pignorationem res non transfertur, ſed remanet in bonis obligantis, & non per hoc cauſa dominij mutatur, vt declarat Sales *in dicta l. fin. C. de iur. emphyteut.* Imol. *in cap. potuit num.* 15. *verſ. in ea gloſ. col.* 7. Bero. *conſ.* 94. Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alien. limit.* 35. *num.* 2. vbi ita dixiſſe Rot. *in Romana domorum Sancti Rocchi coram Lancelloto*, Surd. *dec.* 160. *num.* 1. *circa fin.* 13

Vnde quòd bona emphyteutica poſſint obligari, & hypotecari ſine domini conſenſu, & abſque periculo caducitatis, ac iuris ſui priuationis, cum in hoc diſpoſitio *l. fin. C. de iur. emphyteut.* non procedat, tradunt communiter DD. per text. *in l. tutor.* §. *fin. ff. de pignor. actio.* & *in l. lex ff. de pignor. glo. in dicta l. fin. in verb. vendere verſ. item ac pignorare*, Clar. *in* §. *emphyteuſis q.* 18. *in fin.* Spec. *in tit. de locat.* §. *nunc aliqua in verſ.* 122. Neguſ. *de pignor. in* 2. *memb.* 2. *p. num.* 28. Redoan. *in tract. de reb. Eccleſ. non alienan. tit. de caducit. ob rei alienat. verſ. emphyteuta quoque num.* 31. *fol.* 520. Gabr. *in tit. de reg. iur. concl.* 12. *n.* 17. & 18. Suarez *in ſuo Theſaur. recept. opin. in verbo emphyteuta num.* 105. Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob alienat limit.* 33. *num.* 1. Paciſ. de Saluian. *inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 25. & *ſeq.* Peregrin. *de fideicom. art.* 40. *num.* 113. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 4. *num.* 24. & *ſeq.* Boer. *dec.* 181. *num.* 2. Surd. *dec.* 173. *n.* 12. Affiict. *dec.* 191. *num.* 3. Rot. *dec. ſ.* 425. *num.* 6. & 7. *p.* 1. *diuerſ. dec.* 749. *num.* 9. *coram Buratto*, ibique Adden. *lit. A.* & *dec.* 25. *num.* 8. poſt Paciſ. de Saluian. 14

Et quòd emphyteuta Eccleſiæ poſſit etiam inſcio domino emphyteuſim hypothecare, docent Salyc. *in l. fin. num.* 6. *C. de iur. emphyteut.* Neguſ. *in tract. de pignor. in* 2. *memb.* 2. *p. num.* 28. Grat. *conſ.* 55. *num.* 13. *volum.* 1. Burſat. *conſ.* 56. *num.* 1. *volum.* 1. Bero. *conſ.* 127. *ſub num.* 10. *in fin.* & *num.* 101. *vol.* 1. Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ir-* 15

Digitized by Google

requiſit. domino fact. limit. 33. *num.* 2. & 4. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 11. *tit.* 4. *num.* 25. Cyriac. *controuerſ. iur.* 205. *num.* 220. Gratian. *diſcept.* 43. *num.* 8. & 9. Merlio. *de pignor. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 8. *num.* 18. Pacif. de Saluian. *inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 37. & 38. vbi quòd hoc non præiudicat Eccleſiæ, quia reſoluto iure obligantis, reſoluitur etiam ipſa hypoteca, quæ penitus euaneſcit reuertente emphyteuſi ad dominum, Rot. *dec.* 295. *num.* 4. *p.* 4. *recen.* latè Surd. *dec.* 160. *num.* 13. *vſque ad fin.*

16 Ampl. 8. vt laudemium neque debeatur, ſi per emphyteutam imponatur aliqua ſeruitus ſuper re emphyteutica, quia dicta impoſitio non eſt ſpecies alienationis, ſed tantùm durat, quantùm durat vtile dominium emphyteutæ, adeo vt illo reſoluto per reuerſionem bonorum ad dominum directum, reſoluatur ipſa quoque ſeruitus, vt ex Corbul. tradit Sperel. *dec.* 120. *ſub num.* 15. *verſ. & tamen tom.* 2.

17 Ampl. 9. vt ſine emphyteuſi laudemium non debeatur, Dec. *conſ.* 138. *num.* 5. Rot. *deciſ.* 168. *num.* 1. & 4. *p.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 128. *num.* 1. *p.* 6. *recen.*

18 Ampl. 10. vt ex conceſſione ad longum tempus puta locationis, & non ad emphyteuſim laudemium non ſoluatur ob illius alienationem, Alex. *conſ.* 23. *n.* 7. *lib.* 5. Burg. *de laudem. p.* 1. *inſpect.* 5. *num.* 17. & *p.* 2. *inſpect. vlt. num.* 1. Menoch. *lib.* ... *præſumpt.* 105. *num.* 8. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 86. & *conſ.* 444. *num.* 16. & ex Boer. *dec.* 234. Seraph. *dec.* 88. *ſub num.* 11. Rot. *dec.* 14. *num.* 2. *p.* 6. *recen.*

19 Et ſic in locatione in perpetuum non habet locum diſpoſitio textus *in l. fin. C. de iur. emphyteut.* vt notat eleganter Alberic. *in eadem lege verſ. ſed numquid hæc lex*, Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 14. *num.* 84. ac proinde quòd diſpoſita in contractu emphyteuſis non debent trahi ad contractum locationis perpetuæ, cum hi contractus, licèt in multis conueniant, non tamen in omnibus, & per omnia ſunt ſimiles, & æquiparati. Rot. *dec.* 14. *num.* 23. *vſque ad* 27. *p.* 6. *recen.*

20 Lim. ſi locatio fuerit facta pro modica penſione, quia tunc nihilominus reputatur emphyteuſis, ſicuti ex magna, vel fructibus correſpendente locatio præſumitur, Bald. *in cap. literanum.* 5. *verſ. modo ergo quæro de dilat.* Iaſ. *in l.* 1. *num.* 35. *C. eod. tit.* Neuiz. *conſ.* 92. *per tot.* Barbat. *in rub. de locat. num.* 8. *ad fin.* Valaſch. *de iure emphyteut. q.* 1. *num.* 9. Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.* 12. *num.* 55. *lit. C. p.* 3. *recen.* Theſaur. *deciſ. Pedem* 20. *num.* 5. Natta *conſ.* 49. *poſt num.* 7. *p.* 1. Corn. *conſ.* 285. *num.* 9. *lib.* 3. Bero. *conſ.* 131. *num.* 7. *lib.* 1. Burſat. *conſ.* 255. *num.* 2. Clar. *in* §. *emphyteuſis q.* 1. *verſ. & aduerte*, Surd. *dec.* 198. *num.* 1. & 2. Rot. *dec.* 563. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ. & dec.* 14. *num.* 8. & 24. *cum ſeqq. p.* 6. *recen.*

21 Sublim. concluſionem, quòd contractus ex modicitate pretij præſumatur emphyteuticus procedere in dubio, quia ſi conſtet de inueſtitura, & de pactis emphyteuticis, ſcilicet ſi fuerit reſeruatum ius ad laudemium prælationis, prohibitio alienandi, tunc enim ſemper emphyteuticus reputatur contractus, licèt penſio ſit magna, & fructibus correſpondeat, cum nullibi reperiatur iure cautum, quòd modica penſio requiratur de eſſentia emphyteuſis, vt aduertit Valaſch. *de iure emphyteut. q.* 1. *num.* 8. Rol. *conſ.* 97. *num.* 25. *vol.* 1. Natta *conſ.* 49. *num.* 13. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 2. *tit.* 8. *ſub num.* 19. Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *num.* 2. *p.* 1. Surd. *deciſ.* 198. *num.* 23. *circa fin.* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.* 12. *num.* 58. *verſ. ſupradicta tamen p.* 3. *recen.*

22 Ampl. 11. quòd neque debeatur laudemium quando Pater rem emphyteuticam tradit filio pro legitima, vt ex Cancer. *var. reſol. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 81. *in fin.* tradit Antonel. *de tempore legali lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 57.

23 Ampl. 12. quòd in alienatione rei emphyteuticæ non debeatur laudemium, niſi deuentum fuerit ad realem traditionem, cum tunc alienatio dicatur perfecta, adeo vt non ſufficiat traditio ficta mediante clauſula conſtituti, ſeu precarij, cum huiuſmodi clauſulæ non operentur in rebus emphyteuticis, in quibus alius dominus recognoſcitur, ita ex Ruin. iun. *conſ.* 185. *num.* 13. & 14. tradit Burg. *de Laudem. p.* 2. *inſpect.* 2. *num.* 9. & *ſeq.* Cancer. *p.* 1. *var. reſol. cap.* 12. *num.* 22. & *ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 63.

24 Ampl. 13. vt non debeatur laudemium ex venditione commoditatis, ſeu fructuum rei emphyteuticæ, etiam ſi venditio eſſet ad vitam ipſius emphyteutę, ſeu domini vtilitatis, Clar. *in* §. *feudum q.* 31. *verſ. ſucceſſiuè quæro*, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 7. *num.* 47. Gratian. *diſcept.* 43. *num.* 3. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 75. & *plurib. ſeqq. vbi num.* 67. ſubdit quòd neque ex venditione 25
vſusfructus debeatur laudemium.

Limit. procedere quando venditio concernit tantùm 26
fructuum commoditatem, & non tangit ipſam proprietatem ſeu fundum emphyteuticum, ſecus verò ſi fructus cum ipſa re diſtrahantur vnico pretio, quia cum tunc fructus pendentes dicantur pars fundi, *l. fructus pendentes ff. de rei vendic.* & ſub vnico pretio confundantur cum ipſa proprietate vtique debetur laudemium, ita ex Boer. Burg. Guid. Pap. tradit Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 69. *cum ſeq.*

Ampl. 14. quòd laudemium, vt debeatur, venditio de- 27
beat eſſe perpetua, & irreuocabilis, ſecus ſi ſit ad modicum tempus, Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 2. *num.* 381. ad tradita per Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 83. & *ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 75. & 76.

Ampl. 15. quòd non debeatur laudemium, quãdo emphy- 28
teuta reus condemnatus per Principem paſſus fuit confiſcationem, ſi poſtea reſtituatur, & gratiam conſequatur, quoad reintegrationem bonorum, quia tunc omnia redeunt ad primæuum ſtatum perinde, ac ſi non fuerit facta mutatio perſonarum, ita ex Prob. *in addit. ad Monach. in c.* 1. *num.* 7. *de integ. reſtit. in* 6. Boer. *dec.* 279. Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 29. *num.* 3. tradit Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 82.

Ampl. 16. vt neque laudemium ſoluatur, quando ob li- 29
neam finitam fiat renouatio emphyteuſis in perſonam filiorum, ſeu proximiorum vltimi inueſtiti, cum hoc caſu non videatur noua acquiſitio, ſed continuatio antiqui dominij, DD. *in l. cum heres ff. de acquir. poſſeſ. & in l. nihil C. pro hered.* Bald. *in cap. quæ in Eccleſiarum num.* 30. *de conſtit.* Dec. *conſ.* 330. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 377. *numer.* 6. & *ſeq.* Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 83.

Sed contrarium crederem de iure verius, quia Domi- 30
nus directus finita generatione bona emphyteutica deuoluta poteſt pro ſe retinere, Abb. *in cap. bone il* 2. *num.* 28. *verſ. hoc dictum de poſtulat. Prælator.* Ripa *in l.* 1. *num.* 9. & 10. *ff. de priuileg. creditor.* Curt. ſen. *conſ.* 47. *num.* 10. *verſ. ſecus ſi vellet*, Calcan. *conſ.* 8. *num.* 45. Ruin. *conſ.* 152. *num.* 3. *vſque ad fin. lib.* 1. vbi contrarijs reſpondet copioſè Gozad. *conſ.* 39. *num.* 22. & 24. Clarus *in* §. *emphyteuſis q.* 44. *in fin.* vbi de communi Caputaquen. *dec.* 303. & *ſeq. par.* 1. Beniten. *dec.* 109. Mantic. *dec.* 6. *num.* 6. & *in Romana domorum* 18. *Februar.* 1650. §. *ſuffragari viſa non eſt coram Bichio*, & hæc ſententia tamquam magis Eccleſiæ fauorabilis ſequenda eſt, ad text. *in cap. vltim. de re iudic. l. ſunt perſonæ in fin. ff. de religioſ. & ſumpt. fun.*

Et in tantum tenetur Dominus ex æquitate agnatos, & 31
proximiores præferre, in quantum vellet extraneos inueſtire, ſecus ſi vellet pro ſe retinere, quia prima charitas incipit à ſeipſo, *cap. cum ſatis* 87. *diſt.* huiuſmodi autem æquitas non eſt retorquenda in odium, & damnum domini directi, ſed ad eius fauorem, cum nemo de proprio teneatur alteri beneficium facere, vt docent ſupracitati Doctores, & comprobat Treotacinq. *quæſt. var. reſol. lib.* 3. *tit.* 1. *reſol.* 5. *num.* 7. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* ... *num.* 11. & 12. Caldaſ. *de emphyteut. concl.* 8. *num.* 5. Fulgin. *tract. eod. tit. de renouat. q.* 1. *num.* 69. Rot. *deciſ.* 501. *num.* 17. *par.* 5. *tom.* 2. *recen.* & *deciſ.* 29. *num.* 2. & 3. *poſt Laber. creditor.* Salgad. & *dec.* 145. & 243. *vtrobique num.* 1. *coram Dunozet*, & *in Romana domor.* 15. *Decemb* 1640. §. *non obſtat, quod lo. coram Bichio*, per doctrinam Bart. communiter receptam *in l.* 1. §. *permittitur ff. de aqua quot. & æſt.*

Propterea ſi Dominus directus renouando inueſtituram 32
ad fauorem agnatorum vltimi emphyteutæ priuatur commodo retentionis, ad ſui vtilitatem, & laudemij, ſi extraneos admitteret, nulla ratio ſuadet, vt ſuum ius deterius efficiatur in non recipiendo laudemium à dictis proximioribus, qui recipiunt commodum nouæ inueſtituræ, & prima opinio fortaſſe ſibi locum vendicare poteſt, quando res ſit renouari ſolita, attenta ſpeciali conſuetudine renouandi etiã in caſu, in quo Dominus, vellet pro ſe retinere, Hond. *conſ.* 51. *n.* 41. & *plurib. ſeqq. lib.* 1. Rot. *in Romana domorum* 15. *Decemb.* 1649. §. *non obſtat. in fin. coram Bichio.*

Præ-

Præcipuè ſi deuolutio euenerit culpa emphyteutæ, nam tunc penitus ceſſat æquitas renouandi proximioribus, ac proinde tenetur ſoluere laudemium, vt ex Felin. Surd. Velar. & alijs animaduertit Paul. de Ruh. *in adnot. ad deciſ. 12. num. 54. p. 3. recen.*

33 Ampl. 17. vt non ſit ſoluendum laudemium, quando Monaſterium ſuccedit emphyteutæ in Religionem ingreſſo, quia tali caſu ex perſona Religioſi emphyteuſis quæritur Monaſterio, non ex facto ipſius emphyteutæ, ſed ex miniſterio legis, Authen. *ingreſſi C. de ſacroſanct. Eccleſ.* in nihilo refragrante diſpoſitione textus in *l. fin. C. de iur. emphyteut.* concedentis Domino directo quinquageſimam partem pretij ex cauſa venditionis, cum procedat in alienatione hominis, non autem alienatione legali, & ſic in alienatione voluntaria, & non in neceſſaria, Corbul. *de cauſ. priuat. ob mortem ciuil. num. 11.* Simoncel. *in tract. de decret. lib. 3. tit. 8. inſpect. 14. num. 98.* Roman. *conſ. 194. num. 6.* Nat. *conſ. 173. num. 1.* Burg. *de laudem. p. 2. inſpect. 35. per tot.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 84. & 85.*

34 Emphyteuſis enim non reuertitur ad Eccleſiam, vel ad Dominum directum, nec linea ad effectum deuolutionis poteſt dici finita, ſi adhuc ſupereſt Religioſus, vel Monialis deſcendens ex vltimo, qui deceſſit; qua exiſtente declarari non poteſt fuiſſe factum locum deuolutioni ob lineam finitam, cum ſaltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, Bald. *in cap. poſt ceſſionem num. 14. de probat.* Anchar. *conſ. 420. num. 1. & 2.* Burſat. *conſ. 60. num. 34.* Sanchez *in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 15. numer. 34.* tantò magis quando Monaſterium eſt capax retinendi bona prout exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obſeruantia ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3.*

35 Limit. procedere in emphyteuſi priuatorum. Iaſ. *in l. 2. num. 400. C. de iur. emphyteut.* ſecus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, niſi eſſet conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis, Bald. *in Auth. ingreſſi in 1. lectura num. 37. verſ. quæro ergo C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob mortem ciuil. num. 6. cum plurib. ſeqq.* Rot. *dec. 394. num. 5.* coram Buratto *dec. 261. num. 7. p. 1. recen. & dec. 79. num. 8. & 9. poſt Laberint. creditor.* Salgad.

36 Siquidem quando emphyteuſis Eccleſiaſtica non eſt tranſitoria ad extraneos, cum deficiant ſolemnitates requiſitæ, & beneplacitum Apoſtolicum, licèt Monaſterium eſſet capax retentionis bonorum in communi, nihilominus huiuſmodi bona à Monaſterio ex perſona Religioſi, vel Monialis deſcendentis prætendi, nec minus retineri poſſunt, etiam pro ſola fructuum commoditate, durante vita Religioſi, vel Religioſæ, ita ſecundum veriorem, & communiorem ſententiam firmat Odofred. *in Auth. ingreſſi ſub num. 10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ibique Alberic. & Caſtr. *num. 34.* Burſat. *conſ. 199. à num. 8. vſque ad fin. lib. 2.* Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob mortem ciuil. ſub num. 4. verſ. Burſat. tamen.* Fulgin. *de iure emphyteut. tit. de ſucceſ. in bon. emphyteut. quæſt. 14. num. 8. verſ. licet*, Rot. *in Bononien. bonorum 7. Iunij 1647. §. nec releuat coram Meltio, & 27. Martij 1648. coram Veroſpio*, quas refert, & ſequitur Rot. *dec. 79. n. 20. poſt Laberint. creditor.* Salgad.

37 Quinimò hoc caſu linea dicitur finita, & Monachus, vel Monialis habentur perinde, ac ſi naturaliter eſſent mortui, cum mors ciuilis ob emiſſam profeſſionem, æquiparetur naturali, attento quòd Monaſterium non poſſit bona retinere, nec minus durante vita Religioſi pro ſola fructuum commoditate ob reſiſtentiam naturę emphyteuſis Eccleſiaſticæ, non tranſitorię ad extraneos, vt tradunt communiter DD. *in cap. in præſent. de probat.* Alex. *conſ. 13. num. 1. lib. 3.* Pariſ. *conſ. 65. num. 7. lib. 2.* Corbul. Fulgin. *de iure emphyteut. tit. de ſucceſ. quæſt. 14. n. 8.* Burſat. *conſ. 199. num. 8.* Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob mortem ciuil. num. 1.* Rot. *dec. 79. num. 15. poſt Laberint. creditor.* Salgad. repetita in *recen. dec. 209. num. 12. & 13. p. 10.* & nouiſſimè D. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 4. tit. de emphyteuſ. diſ. 27. n. 5.*

38 Emphyteuſis autem nec per contractum, nec per vltimam voluntatem alienari, aut relinqui poteſt in Eccleſiam, quæ circa huiuſmodi acquiſitionem reputatur inter perſonas prohibitas, cum Eccleſia numquam moriatur, & dicatur manus mortua, *cap. 1. de alienat. feud.* & ibi Afflict. *num. 4. & 5. gloſ. in cap. potuit in verbo prohibetur*, & ibi Abb. *num. 10.* Imol. *num. 25. extra de locat.* Burſ. *conſ. 199. num. 42. verſ. tertio*, Addend. ad Gregor. XV. *dec. 520. num. 11. & 14.* Vrgellen. *dec. 334.* Rot. *dec. 603. per tot. p. 1. dec. 211. num. 20. p. 6. recen. dec. 78. num. 23. poſt Laberint. creditor.* Salgad. *& in Romana deuolutionis domus 4. Decembris 1651. §. ex quibus probata coram Bichio.*

39 Quod procedit etiam ſi alia Eccleſia eſſet Domina directa æquè potens. Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 520. num. 14. verſ. ampliatur præallegata concluſio*, & dixit Rot. *dec. 529. num. 15. coram eod. Gregor. XV.*

40 Hinc eſt, quod ex hoc capite reſultet clara, & indubitabilis deuolutio, non ſolum attenta iuris communis diſpoſitione *cap. 1. de alienat. feud.* verum etiam ſi concurrat prouiſio hominis, ſeu contrahentium prohibitio, vt plenè firmat Rot. *dec. 211. num. 22. & ſeq. par. 6. recen. dec. 78. n. 23. dec. 79. num. 14. poſt Laberint. creditor.* Salgad. *in Bononien. bonorum emphyteuticorum 7. Iunij 1647. §. fin. coram Meltio, & 27. Maij 1648. coram Veroſpio, & in Romana deuolutionis domus 4. Decembr. 1651. §. ex quibus probata coram Bichio.*

41 Lim. non procedere quando emphyteuſis ſit tranſitoria ad quoſcumque hæredes extraneos, quia tunc Eccleſia efficitur capax illius acquiſitionis, Rot. *dec. 261. num. 7. dec. 280. n. 3. iunctis antecedentibus p. 1. in recen.* Adden. ad Gregor. XV. *dec. 520. num. 14. verſ. lim. 1.* cum aliis per Gratian. *diſcept. 481. num. 16. & 17.*

42 Limit. 2. non procedere, quando Eccleſia non vult pro ſe retinere, ſed parata eſt vendere perſonæ priuatæ, nam hoc caſu, ſi non eſt capax ad effectum retinendi, redditur capax ad effectum vendendi, & pretium conſequendi, nam tunc ceſſat ratio manus mortuæ, ſeu ſpei non reuerſionis, & amiſſionis laudemij, iuxta doctrinam Speculator. *in tit. de locat. §. nunc aliqua quæſt. 517.* ſecutam per Rot. *dec. 261. ſub num. 7. par. 1. recen.* latè Adden. ad Gregor. XV. *dec. 520. num. 14. verſ. limit. 2.* Adden. ad Burat. *dec. 447. num. 9. verſ. contrarium tamen*, Marſil. *dec. 128. num. 18. & vlterius* firmauit Rot. *in Mediolanen. prætenſæ deuolutionis 11. Februarij 1650. §. eoque magis verſ. ſecunda an coram Meltio.*

43 Sublim. non procedere ſi vltra prohibitionem legis, concurrat prohibitio hominis, ſeu pactum expreſſum in contractu, & inueſtitura, nam tunc Ius, virtus, & pactionis efficacia reſiſtunt principio acquiſitionis, adeo vt Eccleſia, & alia loca incapacia, nec etiam poſſint acquirere ad effectum vendendi, & æſtimationem conſequendi, latè Aldobrandin. *conſ. 40. num. 9. lib. 1.* Burſat. *conſ. 199. num. 48. lib. 2.* Cagnol. *conſ. 48. n. 9. & ſeq. lib. 1.* Gregor. XV. *dec. 529. num. 10.* Merlin. *dec. 583. num. 31.* repetita in *recen. deciſ. 211. num. 11. cum plurib. ſeqq. p. 6. dec. 78. num. 26. & dec. 79. num. 12. & 25.* vbi quòd ſatis ſit hoc pactum appoſitum fuiſſe in primis inueſtituris, nam cenſetur perinde ac ſi fuiſſet repetitum in ſubſequentibus, cum ſecundæ à primis formam, & naturam, recipiant, & regulentur, ita nouiſſimè D. de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 4. tit. de emphyteuſi diſ. 47. num. 3. & 4.* Rot. *dec. 78. num. 25. & 26. poſt Laberint. Creditor.* Salgad.

44 Et cum de iure communi prohibita ſit translatio emphyteuſis in potentiorem, ſeu in Eccleſiam, & ad manus mortuas, ſi de facto translatio fiat, vel alia diſpoſitio, tunc remanet omninò nulla, & inefficax, vt neque operari poſſit beneficium æſtimationis recipiendæ loco ipſius emphyteuſis, quia aliàs non eſſet omninò nulla, ita Soccin. iun. *conſ. 74. num. 17. lib. 1.* Ruin. iun. *conſ. 454. num. 10. & 11.* Burſat. *conſ. 199. num. 42. verſ. 3. hac lib. 2.* Cagnol. *conſ. 48. num. 9. & 10.* Rot. *dec. 583. num. 32. coram Merlino.*

45 Doctrina verò Speculatoris ſibi locum tantum vindicare poteſt reſpectu vocatorum, vel hæredis, qui vt adimpleant voluntatem teſtatoris diſponentis de emphyteuſi Eccleſiaſtica in fauorem alterius Eccleſiæ, tenentur tradere eidem Eccleſię tantumdem de bonis allodialibus, vel rei emphyteuticæ relictæ, æſtimationem conſignare, vel permittere, vt vendatur, & pretium tradendi ad eiuſdem commodum; ſed in præiudicium Eccleſiæ vti dominæ directæ approbari non debet doctrina *Speculatoris*, cum priuari nequeat acquiſitione, quã aſſecuta eſt per mortem diſponẽtis,

non ſuperſtite alia perſona comprehenſa, & capaci, latè Burſat. *conſ. 199. num. 43. verſ. 5. materia num. 44. verſ. 2. negatur num. 45. 46. & 48.* Rot. *dec. 268. num. 4. p. 1. recen.* & hoc maximè retinendum eſſe in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quidquid ſit in emphyteuſi laicali dixit inſuper Rot. *dec. 583. num. 35. & ſeq. coram Merlino.*

46 Quod præcipuè procedit in terminis Bonifatianæ propter verba prægnantiſſima illius conſtitutionis prohibentia alienationem in perſonas prohibitas. Adden. ad Gregor. XV. *deciſ. 520. num. 14. circa fin. verſ. licèt aliter ſit dicendum*, vbi ita dixiſſe Rot. *in Ferrarien. bonorum, coram Remboldo.*

47 Sublim. ſublimitationem, vt procedat inuito Domino, ſeu Eccleſia directa Domina, ſecus domino directo volente, Menoch. *conſ. 216. num. 43.* Surd. *conſ. 521. num. 10. verſ. quarto reſpondeo*, adden. ad Gregor. XV. *deciſ. 520. n. 14. in fin.*

48 Sublim. 2. ſi Eccleſia, vel Confraternitas ex particulari indulto à Pontifice obtento, effecta fuerit capax acquiſitionis, & retentionis bonorum emphyteuticorum, & feudalium etiam Eccleſiaſticorum, ſi tum cauſa mortis, tum inter viuos dentur, tradantur, donentur, ſiue relinquantur, vt in terminis indulti Leonis X. conceſſi ad fauorem Archiconfraternitatis Charitatis, cum conditione, vt teneatur ad eadem onera, ad quæ tenebatur eius auctor, dixit Rot. *deciſ. 520. num. 12. coram Gregor. XV.*

SVMMARIVM.

1 *Laudemium non debetur quando inter comprehenſos eſt locus iuri accreſcendi.*
2 *Ius accreſcendi regulariter non habet locum in contractibus.*
3 *Ius accreſcendi habet locum in Emphyteuſi paterna pro ſe, & filijs.*
4 *Habet locum ſi emphyteuſis ab vno, & non à pluribus acquiſita fuerit.*
5 *Ius accreſcendi intrat, quando conceſſio eſt facta duobus inſolidum.*
6 *Emphyteuſis conceſſa duobus, vel pluribus Fratribus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum cenſetur inſolidum, vt portio vnius accreſcat alteri, num. 7.*
Dictio quilibet tribuit vnicuique actum inſolidum, ibidem.
8 *Emphyteuſis conceſſa duobus regulariter intelligitur pro virili.*
9 *Emphyteuſi conceſſa duobus pro ſe, filijs, & nepotibus, vno defuncto, eius portio non accreſcit alteri, ſed reuertitur ad concedentem. Ampl. vt num. 10.*
10 *Ius accreſcendi non inducitur ſtante verbo cuiuſcumque.*
Dictio quiſque eſt collectiua, & non diſtributiua ibidem.
11 *Ius accreſcend. habet locum ſi conceſſio facta ſit per verbum diſtributiuum tribuens actum inſolidum. Declara vt num. 12.*
13 *Ius accreſcendi habet locum, ſi conuentum fuit quòd res ad Dominum non reuertatur, niſi poſt mortem omnium.*
14 *Ampl. etiam ſi non fuerit adiectum verbum omnium.*
15 *Emphyteuſis conceſſa pro ipſis, eorum filijs, & nepotibus cum pacto, vt vnus alteri ſuccedat finita vnius generatione ad dominum non reuertitur.*
16 *Ius accreſcendi inducitur per pactum quod res tranſeat de vno in alium.*
17 *Item inducitur ſtante clauſula, quod pars præmorientis ad ſuperſtitem deueniat num. 18.*
19 *Habet locum ſi emphyteuſis conceſſa ſit ex titulo oneroſo, vel ex quaſi lucratiuo num. 20. ſecus ſi ex mera cauſa lucratiua num. 21.*
22 *Habet locum ſi res concedatur Titio, & eius fratri abſenti, ſi non ratificauerit.*
23 *Si habebant locum in prima conceſſione, debet etiam habere locum in eius renouatione num. 24. Lim. vt num. 24.*
25 *Inueſtitura de nouo extraneis facta de re deuoluta non regulatur ſecundum primam.*
26 *Dicitur noua ſi emanauerit poſt latam ſententiam ſuper deuolutione.*
27 *Ita etiam ſi ſit adiecta aliqua noua qualitas.*
28 *Secunda inueſtitura intelligitur facta ſecundum primam, niſi mutatio fiat de conſenſu partium.*
29 *Ius accreſcendi habet locum in contractu vltrò citròque obligatorio.*
30 *Emphyteuſis ob canonis ſolutionem ab vno non factam cadit in commiſſum quo ad alios non culpabiles contrarium num. 32.*
31 *Emphyteuſis cadit in commiſſum pro parte alienata, ſecus pro alia non alienata.*

An in Emphyteuſi habeat locum ius accreſcendi, ad effectum laudemium conſequendi.

ADNOTATIO III.

Laudemium non debetur quando eſt locus iuri accreſcendi inter comprehenſos in inueſtitura. Gabr. *conſ. 84. num. 6. lib. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 36. num. 5. tom. 1.* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 30.* 1

Et quamuis ius accreſcendi regulariter non habeat locum in contractibus, Dec. *conſ. 236. poſt prin.* Alciat *conſ. 16. num. 3.* Bart. *in l. ſi mihi, & Titio num. 4. ff. de verb. oblig.* Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 33.* Corbul. *in tit. de canſ. priuat. ob lineam finit. ſub num. 83. circa med. fol. mihi 136.* 2

In emphyteuſi tamen paterna habet locum ius accreſcendi, ſcilicet ſi conceſſa fuerit Patri recipienti pro ſe, & filiis, vel deſcendentibus, nam tunc ſi vnus ex filiis ſine hærede decedat eius portio aliis accreſcit, Bart. *in l. ſi mihi, & Titio num. 5. ff. de verb. oblig. & conſ. 58. num. 2. & ſeq. lib. 1.* quem ſequuntur communiter DD. vt teſtatur Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 39. verſ. pone ergo*, Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 22. tit. 34. num. 19. & ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 31. & ſeq.* 3

Ampl. vt ius accreſcendi habeat locum inter comprehenſos, quando emphyteuſis a principio fuit ab vno tantum, & non à pluribus acquiſita, Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 39. verſ. ſcias tamen*, Rot. *deciſ. 152. num. 3. p. 2. deciſ. 176. num. 9. p. 5. tom. 1. recen.* 4

Ampl. 2. vt generaliter quando conceſſio eſt facta duobus inſolidum intret ius accreſcendi, Bald. *in cap. 1. §. filia in fin. de ſucceſ. feud. & in l. vnica num. 36. C. quando non petentium partes*, Alex. *in l. ſi mihi, & Titio num. 18. verſ. quid enim ſi dicatur ff. de verb. oblig. & in conſ. 30. num. 8. verſ. pondera verbum, & num. ſeq. lib. 1.* Dec. *conſ. 326.* Soc. *conſ. 50. lib. 1.* Menoch. *conſ. 464. numer. 2. verſ. vrgere videtur*, Rot. *deciſ. 176. num. 8. par. 5. tom. 1. recen.* 5

Ampl. 3. vt emphyteuſis conceſſa duobus, vel pluribus fratribus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum, eorumque filiis cenſetur inſolidum, cùm dictio quilibet tribuat vnicuique actum inſolidum, *l. hac articulo ff. de hered. inſtit. l. ſi pluribus, & ibi gloſ. ff. de legat. 2.* propterea per mortem aliorum fratrum tota emphyteuſis conualidatur in perſona ſuperſtitis per ius accreſcendi, Alciat. *in l. ſi mihi, & Titio numer. 27. de verb. oblig.* ibi Alex. *num. 18.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 22. tit. 34. num. 28.* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 38.* Fulgin. *de iure emphyt. q. 34. num. 12.* Rot. *deciſ. 415. num. 12. & 13. p. 4. tom. 2. deciſ. 176. num. 6. & 7. par. 5. tom. 1. recen.* 6

Adeo vt portiones fratrum prædefunctorum ius, nomen, & effectum eorum portionis perdant, & amittant, & tota emphyteuſis conſolidatur, cum portione perſonæ ſuperſtitis, ex natura finis, ſeu deriuationis in alium, *l. ſed ſi plures 10. §. filio impuberi ff. de vulgar. & pupillar.* Merlin. *deciſ.* 7

Digitized by Google

deciſ. 126. *num.* 14. *&* 16. *& deciſ.* 390. *num.* 34. *&* 58.

8 Regulariter verò loquendo emphyteuſis conceſſa duobus intelligitur conceſſa pro virili, ita vt non ſit locus iuri accreſcendi, *cap.* 1. *de duobus fratribus*. Bart. *in l. ſi mihi*, *& Titio*, & ibi Imol. *num.* 3. Alex. *num.* 11. *ff. de verbor. oblig.* Rot. *deciſ.* 176. *n.* 5. *p.* 5. *tom.* 1. *recen.*

9 Vnde ſi à principio emphyteuſis conceſſa ſit pluribus, veluti duobus, aut tribus fratribus, pro ſe, filijs, & nepotibus, tunc vno defuncto abſque filijs eius portio non accreſcit fratri ſuperſtiti, ſed reuertitur ad concedentem, Bart. *in dict. l. ſi mihi*, *& Titio num.* 4. *ff. de verb. oblig.* Clar. *in* §. *emphyteuſis quæſt.* 39. quia vnuſquiſque pro parte ſua intelligitur hoc caſu recepiſſe, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 34. *numer.* 23. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 37. Dec. *conſ.* 58. *num.* 1. Ruin. *conſ.* 47. *num.* 37. *volum.* 1. Soc. *conſ.* 50. *in prin. volum.* 1. Ruin. *conſ.* 47. *num.* 4. *vol.* 1. Alciat. *conſ.* 30. Corn. *conſ.* 289. *num.* 6. *& ſeq. vol.* 3. Gabr. *conſ.* 87. *num.* 1. Cephal. *conſ.* 345. *num.* 4. *& ſeq. volum.* 3. Bero. *conſ.* 119. *n.* 4. Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. num.* 83. *fol. mihi* 136.

10 Ampl. 4. procedere etiam ſi emphyteuſis fuerit conceſſa duobus prò ſe, & cuiuſcumque eorum filijs, & nepotibus, vſque in cuiuſcumque eorum tertiam generationem, nam propter illud verbum cuiuſcumque non inducitur ius accreſcendi, cum verbum quiſque non ſit diſtributiuum, ſe collectiuum, quod non tribuit cuique actum in ſolidum, & ſic vno ex ſtipulatoribus mortuo, eiuſque generatione finita, eius pars redit ad Eccleſiam, ſeu ad dominum directum, Gabr. *conſ.* 87. *per tot.* Alex. *conſ.* 17. *num.* 17. *vol.* 5. cum alijs per Corbul. *de cauſ. priuat. ob lineam finitam num.* 85. *fol.* 137. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 34. *num.* 30. *&* 31. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 38. *verſ. niſi emphyteuſis*.

11 Amplia 5. Quòd generaliter loquendo ſit locus iuri accreſcendi ſi conceſſio facta ſit per verbum diſtributiuum attribuens actum vnicuique in ſolidum, vt ſi res fuerit conceſſa duobus, & vtriuſque eorum filijs, Corn. *conſ.* 165. *n.* 3. *& ſeq. vol.* 2. Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. num.* 87. *fol.* 138.

12 Quod procedit ſi dictio diſtributiua ſit appoſita ipſis fratribus ſtipulantibus puta Titio, & Sempronio pro ipſis, & quolibet ipſorum, ſecus autem ſi diſtributiua eſſet appoſita in perſonam filiorum, nempe, ſi dictum fuerit concedo Titio, & Sempronio pro cuiuslibet eorum filijs, & deſcendentibus, nam tunc vno decedente emphyteuſis redit ad dominum, non autem ad alium primum receptorem. Bellon. *conſ.* 20. *num.* 4. Gabr. *conſ.* 87. *ſub num.* 3. *lib.* Cephal. *conſ.* 345. *num.* 19. *vol.* 2. cum alijs per Corbul. *de emphyteu. tit. de cau. priuat. ob lineam finitam num.* 88. *fol.* 138.

13 Amplia 6. Vt emphyteuſis duobus, aut pluribus conceſſa morte vnius, aut vnius generatione finita, ad Dominum non reuertatur, ſi conuentum fuerit, quòd poſt mortem omnium ad Dominum reuertatur, vel poſt mortem eorum, & filiorum vocatorum, nam hæc verba actum eſſe arguunt, vt res donec quiſque vixerit, non reuertatur, & inducitur ius accreſcendi, Specul. *in tit. de locat.* §. *nunc aliqua num.* 183. *quæſt.* 155. Rom. *conſ.* 19. Bald. *conſ.* 329. *in antiq. vol.* 3. Gabr. *conſ.* 87. *in fin. & conſ.* 88. *num.* 6. Caſtr. *conſ.* 46. *num.* 1. *volum.* 2. Ruin. *conſ.* 43. *num.* 11. *& conſ.* 48. *num.* 8. *vol.* 1. Bero. *q.* 85. *num.* 3. Clar. *in* §. *emphyteuſis q.* 33. *verſ. vltimo*, Corbul. *de cauſ. priuat. ob lineam finitam num.* 89. *fol.* 138. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 22. *tit.* 34. *num.* 24. *verſ. porrò*, Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *ſub num.* 37. *verſ. niſi fortè*.

14 Quamuis ſatis eſſet ad hunc effectum ſi fuerit dictum, quòd poſt mortem ipſorum emphyteuſis ad concedentem reuertatur, etiam ſi non fuerit adiectum verbum omnium, ſecundum veriorem, & magis receptam ſententiam, vt teſtatur Speculat. *in tit. de locat.* §. *nunc aliqua numer.* 89. Gabr. *conſ.* 66. *num.* 14. *& ſeq. lib.* 2. Curt. iun. *de feud. par.* 2. *ad fin. num.* 78. Hond. *conſ.* 54. *num.* 26. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 451. *num.* 4. *& ſeq.* Antonel. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 37. *verſ. quamuis ſatis eſſet*.

15 Ampl. 7. ſi emphyteuſis conceſſa fuerit duobus pro ipſis, & eorum filijs, & nepotibus, cum pacto vt vnus alteri ſuccedat, nam tunc vnius generatione finita ad dominum non reuertitur, *cap.* 1. §. *cum verò de ijs, quæ feud. dari poſſ. cap.* 1. *verſ. pactum fuerit de feud.* Mandoſ. *in addit. ad conſ. Roman.* 315. *in Apoſt. magne verſ. limita vt non procedat*, quos refert, & ſequitur Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. num.* 90. 91. ſubdit idem eſſe 16
ſi fuerit facta conceſſio cum pacto quòd res tranſeat de vno in alium, cum per tale pactum inducatur ius accreſcendi.

Ampl. 8. quòd item locus eſt iuri accreſcendi, ſi in con- 17
ceſſione adiecta fuerit clauſula, quòd pars præmorientis ad ſuperſtitem deueniat, & accreſcat, Federic. de Sen. *conſ.* 228. Antol. *conſ.* 418. Ruin. *conſ.* 154. *num.* 9. *volum.* 1. Bald. *conſ.* 465. *volum.* 5. Bero. *conſ.* 109. *num.* 12. *vol.* 1. Gabr. *conſ.* 99. *num.* 13. *& ſeq.* Natta *conſ.* 352. *num.* 25. Dec. *conſ.* 239. *numer.* 8. *verſ. ſeptuageſimo quæritur*, Speculat. §. *tunc aliqua tit. de locat. verſ.* 70. Corbul. *de cauſ. priuat. ob lineam finitam num.* 92. *cum ſeq. vbi num.* 94. *verſ. cæterum ego*, comprobat contra Speculat. *loco cit. quæſt.* 191. *num.* 179. quod ſi ſit facta 18
conceſſio pro medietate duobus, & pro alia medietate duobus aliis, cum clauſula quòd pars præmorientis, ſeu præmorientium ad alios ſuperſtites deueniat, & accreſcat, habeat locum ius accreſcendi inter omnes nominatos, ita vt deficiente linea vnius partis medietatis deuoluatur ad aliam partem, non obſtante quòd hoc pactum videatur referri ſolum ad re, & verbis coniunctos, & non æqualiter ad omnes, & ſic ſolùm inducatur ius accreſcendi inter inueſtitos prò mediate.

Ampl. 9. vt ſit etiam locus iuri accreſcendi ſi em- 19
phyteuſis pluribus conceſſa fuerit ex cauſa oneroſa, vt ſi à principio ſoluta fuerit certa pecuniæ quantitas vltra annuam penſionem conuentam, cum præſumendum ſit ſtante huiuſmodi onere, quòd partes voluerint ſibi inuicem proſpicere, ita vt deficiente vno bona emphyteutica deuoluantur ad alium comprehenſum, non autem ad concedentem, donec ſupereſt aliquis acquirens, & de tertia generatione alterius eorum. Bero. *conſ.* 109. *num.* 22. *lib.* 1. Hond. *conſ.* 54. *numer.* 29. *ad fin. lib.* 1. Bart. *in l. ſi mihi*, *& Titio ſub num.* 4. *verſ. quandoque conceditur de verb. oblig.* ibique Caſtr. *ſub numer.* 3. Iaſ. *num.* 11. *verſ. ſecundus caſus*, Alex. *num.* 13. *verſ. ſi autem conceditur*, *& in conſ.* 24. *num.* 6. *volum.* 5. Gratian. *diſcept.* 451. *num.* 10. *&* 11. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 37. *verſ. vbi etiam dicit*. Vbi am- 20
pliant, licèt cauſa non eſſet merè oneroſa, ſed quaſi lucratiua, cum de ea idem ſit dicendum, quod de oneroſa, ex Decian. *in conſ.* 37. *numer.* 4. *&* 5. *lib.* 2.

Sublim. quando conceſſio emanauerit ex mera cauſa lu- 21
cratiua, nam tunc excluditur ius accreſcendi, Salycet. *in l. vnica num.* 20. *C. quando non petent partes*, Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. n.* 104.

Ampl. 10. vt etiam ſit locus iuri accreſcendi ſi emphy- 22
teuſis concedatur Titio ſtipulanti pro ſe, & filiis, & nomine fratris abſentis, qui ſi ratum non habeat, eius pars remanet apud fratrem ſtipulantem ſub omnibus conditionibus, & qualitatibus, quę cohærebant ipſi fratri, Bart. *in l. fundum num.* 3. *ff. de action. empt.* Salyc. *in l. vnica num.* 20. *C. quando non peten. part.* Bald. *in Auth. ſi quas ruinas ſub num.* 7. *verſ. nunc redeo C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat ob lineam finit. num.* 105. *&* 106. *&* 107. vbi quòd poſt factam ratificationem a fratre ceſſat ius accreſcendi.

Ampl. 11. quòd in emphyteuſi conceſſa duobus, aut 23
pluribus fratribus, ſicuti erat locus iuri accreſcendi inter filios, & nepotes ipſius Patris receptoris in prima inueſtitura, Bart. *in l. ſi mihi*, *& Titio num.* 5. *ff. de verbor. oblig.* & ibidem Alex. *num.* 15. Iaſ. *num.* 12. Paul. de Caſtr. *num.* 3. Pero. *q.* 70. *num.* 1. vbi de communi Ripa *conſ.* 48. *num.* 7. *vol.* 1. Bald. *conſ.* 281. *volum.* 3. Ruin. *conſ.* 48. *num.* 7. *vol.* 1. Caſtr. *conſ.* 86. *num.* 9. *vol.* 1. Ita eſt locus iuri accreſcendi in 24
eadem emphyteuſi pluribus de nouo conceſſa, quia ſecunda inueſtitura intelligitur facta ſecundùm naturam primæ, & primi contractus, Bar. *in l. ſi mihi*, *& Titio num.* 7. *de verb. oblig.* vbi Alex. *num.* 7. Iaſ. *ſub num.* 12. *verſ.* 3. *quæritur*, Dec. *conſ.* 53. *num.* 1. & latè *conſ.* 263. *num.* 2. Bero. *conſ.* 109. *num.* 24. *vol.* 1. Alciat. *conſ.* 16. *n.* 4.

Io.Bapt.Fer.*conſ.*356.*num.*6.*vol.*2. Clar. *in* §. *emphyteuſis q.* 33. *verſ. pone ergo*, cum alijs per Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finitam n.*96.

25 Lim. non procedere vbi adeſt noua inueſtitura extraneis perſonis facta, vel ex mera liberalitate directi domini, cui bona erant deuoluta, nam tunc nulla habetur ratio qualitatum expreſſarum in antiquis inueſtitutis, ſed ſolum ex integro attenditur noua, & iuxta eius naturam regulari debet, Dec. *conſ.*15. *num.*11.*lib.*1. Surd. *conſ.* 140. *n.*48. vt dixit Rot. *deciſ.*603.*n.*4.*p.*1. *recen.*

26 Lim. 2. quando ſecunda inueſtitura emanauerit poſt latam ſententiam ſuper deuolutionem primæ conceſſionis, quia tunc dicitur noua, nec regulatur iuxta formam antiquarum, Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finitam num.* 102.

27 Lim. 3. quando in noua conceſſione, & inueſtitura facta duobus fratribus de emphyteuſi paterna eſſet adiecta aliqua noua qualitas, ſeu noua forma, vel clauſula, vel conuentio, quæ in prima non continebatur. Bero. *conſ.* 112. *ſub num.* 1. *verſ. verum his non obſtantibus vol.* 1. Coſt. *conſ.* 222. per doctrinam Bal. *in cap. imperialem* §. *inſuper de prohib. feud. alien.* Alex. *in l. ſi mihi, & Titio num.* 17. *de verb. oblig.* Corbul. *de cauſ priuat. ob lineam finit. num.*100. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 22. *tit.* 34. *num.* 37. *in fin.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.*39.

28 Sublim. procedere ſi in ſecunda inueſtitura fuerit dictum expreſsè mutationem factam fuiſſe de communi partium conſenſu, aliàs ſecunda inueſtitura intelligitur ſẽper facta ſecundùm naturam primæ, nec ab ea receſſum, niſi fuerit expreſſum, Rol. à Val. *conſ.*67.*num.*6. *& ſeq. vol.* 1. Cephal. *conſ.*152. *num.*60. *& conſ.* 155. *num.*9. Burſat. *conſ.* 122. *num.*17. *vol.*1. Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. num.* 101.

29 Ampl. 12. quando ſumus in contractu vltrò, citròque obligatorio, in quo ſemper habet locum ius accreſcendi, *l. Iulianus* §. *idem Celſus ff. de act. empt.* & declarat Cyn. *in vlt. C. de inutil. ſtipulat.* Et in ſpecie emphyteuſis ex Decian, docet Gratian. *diſcept.* 451. *num.* 12. *&* 13. *tom.* 3. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *ſub num.*37. *verſ. vbi etiam dicit.*

30 Ceſſat autem ius accreſcendi puta in Emphyteuſi recepta à Patre pro ſe, filijs, & nepotibus inter ipſos filios, & nepotes ſi portio deficiat ob canonem non ſolutum, quia in compenſationem iniuriæ res ad Dominum reuertitur, etiam ſi alij non fuerint in culpa, cum canonis ſolutio reſpectu domini ſit indiuidua, ita vt culpa vnius alijs præiudicet, Alex. *in l. ſi mihi, & Titio num.*16. *de verb. oblig.* Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finitam num.* 98. *circa med.* & hanc opinionem ſeruandam eſſe in practica dicit Clar. *in* §. *emphyt. q.*8. *n.*13. Rol. *conſ.*17. *n.*16. *lib.*2.

31 Verum quòd emphyteuſis non cadat in commiſſum niſi pro parte alienata non attenta ſubtilitate iuris ciuilis, quaſi pœna non debeat excedere delictum tradit Gratian. *diſcept.* 36. *num.*23. *&* 24. per text. *in cap. omnes de pœnit.* Iaſ. *in l. fin. num.* 125. *q.* 12. *C. de iur. emphyteut.* ad tradita per Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.*25. *num.* 68. *& quæſt.*26.*num.*36. ratio tamen differentiæ reſultare videtur, quia quando agitur ad deuolutionem ob canonem non ſolutum ſufficit ſi pro parte ab vno ex emphyteutis ceſſatum fuerit, cum eius ſolutio ſit indiuidua, ſecus autem ſi agatur ad deuolutionem ob alienationem, nam ſi res emphyteutica commodam recipiat partium diuiſionem caducitas non cenſetur incurſa, niſi pro parte alienata, cum pœna temperanda ſit pro modo culpæ, nec delictum excedere debeat.

32 Contrarium, quòd etiam ob non ſolutionem canonis pro rata non factam ab vno ex hæredibus, pœna non committatur inſolidum, ſed ſolum cadat ab emphyteuſi qui non adimpleuit, tenent Alberic. *in l. comm. diuidund. ff. de comm. diuid.* Cæual. *qu. de comm. q.* 6. Socin. *in l.* 4. §. *Cato n.*93. *verſ. vltra Doctores col.*49. *concl.*3. *in fin. de verb. oblig.* quia nulla culpa adſcribi poteſt ei, qui ſoluit ratam ſuam, ob bonam fidem, & probabilem credulitatem, quòd alij cohæredes ſoluerint, vltra quod eſt verior opinio, vt de iure canonico exploſa ſubtilitate, & rigore iuris ciuilis, propter æquitatem, quæ in eo conſideratur indiſtinctè non debeatur pœna pro partibus impletis, ſiue in obligationibus faciendis, ſiue dandis, ſiue in hæredibus, ſiue in principali prouiſore, ita Gratian. *diſcept.*36. *num.* 25. 27. *&* 28. qui alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteutica bona pro dote obligari poſſunt ex ſtatuto Vrbis, de iure vero communi adeſt affirmatiua, & negatina DD. ſententia, vt num.*2. *&* 3.

4 *Pater ſi non habet allodialia, poteſt emphyteutica bona in dotem dare num.*5.

Alienatione prohibita cenſetur conceſſa neceſſaria ibidem.

6 *Emphyteuſis hereditaria dari poteſt in dotem, ſecus ex pacto, & prouidentia.*

7 *Fundus emphyteuticus dari poteſt in dotem filiæ in inueſtitura comprehenſæ etiam æſtimatus.*

8 *Dari poteſt etiam filiæ non comprehenſæ, dummodo faciat ſe à Domino confirmari num.*9.

10 *Ampl. etiam in præiudicium comprehenſorum, dummodo dotans poſſit comprehenſis præiudicare.*

11 *Aliàs cenſetur emphyteuſis data in dotem in præiudicium dotantis, non autem in præiudicium vocatorum.*

12 *Alienatio ex cauſa dotis non tenet, ſi concurrat inueſtitus in gradu proximior.*

13 *Limit. ſi ſit primus acquirens, vel ex lege inueſtituræ ſit data facultas alijs præiudicandi.*

14 *Limit. vigore ſtatuti Vrbis, vt emphyteuſis dari poſſit in dotem etiam extraneæ, & ab extraneo.*

15 *Ampl. Limit. vt ſtatutum Vrbis comprehendat etiam emphyteuſim Eccleſiæ.*

16 *Sublim. vbi promiſſioni de non alienando adiectum ſit iuramentum.*

17 *Emphyteuſis dari poteſt in dotem comprehenſæ, ſecus ſi dominium transferatur in virum.*

18 *Dari non poteſt pro dote Eccleſiæ.*

19 *Vxor pro dotis repetitione agere poteſt ad bona emphyteutica.*

20 *Laudemium non debetur ex alienatione rei emphyteuticæ cauſa dotis. Contrar. n.*21.

22 *Aeſtimatio facit emptionem, & venditionem, & num.*24.

23 *Laudemium eſt ſoluendum à marito acquirendo in dotem emphyteſim æſtimatam.*

25 *Limit. procedere ſi maritus ſoluto matrimonio vellet reſtituere æſtimationem rei emphyteuticæ. Contrar. num.*26.

27 *Laudemium non debetur quando filiæ comprehenſæ datur emphyteuſis in dotem.*

28 *Limit. procedere ſi detur inæſtimata, ſecus ſi æſtimata.*

29 *Limit. ſi detur extraneæ perſonæ etiam inæſtimata.*

30 *Limit. ſi æſtimatio fuerit facta ad alium finem, quàm faciendi venditionem, vel ex interuallo.*

31 *Limit. ſi Pater relictis allodialibus tradat in dotem rem emphyteuticam, ſecus ſi Pater alia bona non haberet. n.*32. *Contrar. n.*33.

34 *Maritus ex lucro dotis rei emphyteuticæ non tenetur ſoluere laudemium.*

35 *Laudemium non eſt ſoluendum in reſtitutionem emphyteuſis in dotem traditæ.*

36 *Limit. ſi prædium æſtimatum reſtituatur.*

37 *Laudemium non debetur ſi frater dotet ſororem de re emphyteutica communiter poſſeſſa, ſecus ſi ut propria, & dotare non teneatur.*

38 *Debetur ſi nepos dotet amitam de emphyteuſi.*

39 *Debetur ſi loco pecuniæ promiſſæ poſtea tradatur fundus emphyteuticus.*

40 *Debetur ſi emphyteuſis tradatur in dotem ingreſſuræ in Monaſterium.*

Bona

Digitized by Google

Bona emphyteutica, & feudalia, an in dotem dari poſſint, & ſit ſoluendum laudemium.

ADNOTATIO IV.

1 EMphyteutica bona pro dote, & donatione propter nuptias abſque domini conſenſu obligari poſſunt, iure tamen directi dominij integro permanente, nec propter hanc obligationem res ad dominum reuertitur, ex ſtatuto Vrbis *in cap. 122. lib. 1.*

2 De iure communi eſt controuerſum inter Doctores regula eſt pro negatiua opinione iuxta textum *in l. fin. C. de iure emphyteut.* Fenſon. *ad ſtatutum Vrbis in dicto cap. 122. num. 7. lib. 1.*

3 Pro affirmatiua parte, quòd immo emphyteuta poſſit ſine conſenſu domini bona emphyteutica abſque domini conſenſu in dotem dare ſine periculo caducitatis, ſeu priuationis iuris ſui, Speculat. *in §. nunc aliqua num. 133. q. 109. de locat.* & ibi Io. Andr. in addit. Imol. *in cap. potuit n. 17. eod. tit. de locat.* Alex. *conſ. 173. num. 1. & 4. lib. 2.* Ruin. *conſ. 148. num. 13. lib. 1.* Grat. *conſ. 76. num. 23. vol. 1.* Ruin. *conſ. 148. num. vltim. vol. 1.* Bertran. *conſ. 180. num. 2. lib. 2.* Aymon. *conſ. 215. num. 6.* Burſat. *conſ. 80. num. 30. vol. 1.* Paſet. *conſ. 53. num. 4.* Goid. Pap. *dec. 48.* Garganet. *ad ſtat. Vrbis cap. 122. in prin. gloſ. lib. 1.* Hoſtien. *in ſumma tit. de locat. §. fin. verſ. numquid ergo,* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 14. num. 95.* Bald. Nouel. *in tract. de dot. in 6. p priuil. 55.* Soc. *in ſuis regul. & fallen. reg. 12. ampliat. vltim.* Menoch. *lib. 7. præſumpt. 189. num. 164.* Burg. *de laudem. p. 2. inſpect. 12. num. 22.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. tit. de caducit. ob rei alienationem §. emphyteuta quoque num. 34. fol. mihi 520.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. num. 39. & ſeq.* Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſito Domino fact. limit. 20. num. 1.* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 21.* Rot. *dec. 36. num. 8. poſt Laberint. creditor.* Salgad.

4 Amplia multò magis quando Pater alia bona allodialia, ſeu libera non habeat, ex quibus ita commodè Iudicis arbitrio poſſit propriæ filiæ dotem conſtituere, ex generali ratione, quòd alienatione prohibita cenſetur tamen conceſſa alienatio neceſſaria, Aymon. *conſ. 215. num. 6. & ſeq.* Caldas *de iure emphyteut. lib. 4. cap. 10. num. 27.* Amic. *tract. eod. q. 16. num. 1. & 7.* Cancer. *p. 1. var. cap. 15. num. 81. verſ. eſtque aduertendum,* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 53.* Fenſon. *ad ſtat. Vrbis in cap. 122. num. 9. lib. 1.*

5 Aliàs bona emphyteutica numquam in dotem dari poſſunt in præiudicium comprehenſorum, niſi in ſubſidium, & alijs bonis non exiſtentibus, Borſat. *conſ. 80. num. 27.* Faber. *in ſuo C. lib. 4. tit. 43. definit. 34.* Monet. *dec. 34. per tot.* Rot. *in Romana domus 19. Iunij 1645. §. nec minus obſtat prope fin. coram Card. Ottobon. inter eius impreſ. deciſ....*

6 Sed hoc limit. procedere in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſecus in emphyteuſi hæreditaria, Gratian. *diſcept. Forenſ. cap. 511. num. 9.*

7 Ampl. 2. procedere non ſolùm quando pater dat emphyteuſim in dotem filiæ, vel nepti, quæ ſit de perſonis in inueſtitura comprehenſis, quia tunc poteſt dari fundus emphyteuticus etiam æſtimatus, quoniam inter comprehenſos permiſſa eſt omnis alienatio, etiam irrequiſito Domino, Aymon. *conſ. 215. ſub num. 8.* Iaſ. *in lib. fin. col. 12. verſ. 11. iuxta proximam quæſtionem C. de iur. emphyteut.* Ripa *in l. qui Romæ §. duo fratres col. 20. num. 87. in fin. ff. de verb. obligat.* Brun. *conſ. 43. col. 3. in 3. dub. & conſ. 44. circa fin.* Crauet. *conſ. 215. num. 6. & 7.* Clar. *in §. emphyteuſis q. 14.* Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alien. irrequiſito Domino fact. lim. 20. per tot.* Fenſon. *ad ſtatut. Vrbis cap. 122. lib. 1. num. 11. & ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 7. num. 53. verſ. quod eo magis,* Gratian. *diſcept. 511. num. 9. tom. 3.*

8 Verùm etiam quando emphyteoſis datur in dotem etiam inæſtimata, & dotata non ſit de comprehenſis in inueſtitura, Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ir-*
9 *requiſito Domino fact. limit. 20. num. 30.* vbi declarat hoc ſibi locum vindicare etiam ſine periculo caducitatis, dummodo Mulier faciat ſe confirmare, & inueſtituram capiat antequam poſſeſſionem ingrediatur, præſertim ſi Pater poſſidebat alia bona allodialia, ex quibus commodè filiam dotare potuiſſet, quia tunc nec ex prætextu quòd huiuſmodi alienatio fuerit ex cauſa neceſſaria excuſatur à caducitate, prout etiam obſeruat Aymon. *conſ. 215. ſub num. 8.*

Et quando fœmina dotata facit ſe de nouo inueſtire, em- 10
phyteuſis eſt eodem iure apud dotatam, quo erat apud dotantem, & eodem modo apud dotatæ filios, Nepotes, vel hæredes, excluſis alijs perſonis comprehenſis in inueſtitura facta dotanti, dummodo dotans, ſit talis, qui poſſit eis alienando præiudicare ſimpliciter dando rem in dotem, cum hoc caſu cenſeatur dediſſe omne ius, quod dare poterat, etiam cum præiudicio aliorum comprehenſorum præcipuè ſi dotauit cum clauſula, *ad habendum, tenendum, poſſidendum, & quidquid ſibi placuerit faciendum;* quo caſu certum eſt alijs præiudicare voluiſſe, eò quòd emphyteuſis ſemel ab alijs abdicata, amplius ad eos non reuertitur: ſed ſi alijs præiudicare non poteſt eius tantùm vita durante in dotem dediſſe cenſetur, prout alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum durante vita fideicommiſſarij alienantis tenet, ac proindè ſi dotans non potuerit alijs præiudicare, vel ex pacto, vel ex iuris diſpoſitione, eiuſdem dotantis iure reſoluto, ipſa quoque dos reſolui debet, & in ijs terminis procedit concluſio, quòd emphyteuſis eodem iure ſit apud dotatam, pro vt erat apud dotantem, ad text. *in l. lex vectigalis ff. quib. mod. pign. vel hypotec. ſoluat.* Capra *inter conſ. Corn. 51. num. 5. vol. 3.* latè Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſito Domino fact. lim. 20. num. 4. & 5. per tot.* benè Gratian. *diſcept. 511. num. 10. tom. 3.*

Titulus autem dotis non ſolet alterare naturam emphy- 11
teuſis, quæ poſt mortem dotatæ tranſire debet ad vocatos in inueſtitura, cùm emphyteuſis, quando non eſt hæreditaria, cenſeatur tantùm data in dotem in præiudicium dantis, non in præiudicium aliorum vocatorum, Caſtren. *in l. ſi vſuſfructus 58. num. 5. in fin. ff. ſolut. matrim.* Alex. *conſ. 173. num. 1. lib. 2.* Ruin. *conſ. 85. num. 3. & 6. & conſ. 165. num. 3. lib. 1.* Burſat. *conſ. 80. num. 31.* Cartar. *dec. 87. num. 12. & 13.* Rot. *in Papien. Bonorum 17. Iunij 1602. coram Penia,* penes Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. fol. 240. num. 7. & in Romana domus 19. Iunij 1645. §. minus obſtat coram Card. Ottobon. dec. inter eius impreſ.*

Vnde quando concurrit inueſtitutus in gradu proximior 12
in eius præiudicium alienatio ex cauſa dotis non tenet, quia dos de iure in hoc non repetitur ſpecialiter priuilegiata. Ruin. *conſ. 165. num. 3. lib. 1.* Caſtren. *in l. vſuſfructus ff. 6. ſolut. matrim.* Fulgin. *de iure emphyteut. tit. de alienat. q. 1. num. 162.* Rot. *dec. 35. num. 23. poſt Laberint. creditor.* Salgad.

Lim. niſi fortè dotans ex ipſa lege inueſtituræ faculta- 13
tem habuiſſet comprehenſis in inueſtitura præiudicandi, vel ſit primus acquirens ex titulo oneroſo, Corn. *conſ. 54. num. 16. lib. 3.* Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. domino fact. limit. 20. ſub n. 4.* Fulgin. *de iur. emphyteut. tit. de alienat. q. 1. num. 263. in fin.* Mantic *de tacit. & ambig. conuen. lib. 22. tit. 38. num. 41.* Gratian. *diſcept. 511. num. 10.*

Ampl. 3. in terminis ſtatuti Vrbis, vt procedat non ſo- 14
lùm in caſibus expreſſis, ſed etiam generaliter, nempè ſi dos detur, ſeu conſtituatur ad fauorem cuiuſcumque fœminæ, etiam à quocumque extraneo, & licèt fœmina dotata in emphyteuſi comprehenſa non ſit, vt latè comprobat Fenſon. *ad ſtat. Vrbis lib. 1. cap. 122. à num. 15. vſque ad 19.*

Ampl. 3. vt etiam præfatum ſtatutum comprehendat 15
bona Eccleſiæ emphyteutica, vt quoque ſubdit Fenſon. *ad dictum Statut. in cap. 122. à num. 24. vſque ad 27.*

Limit. verò diſpoſitionem præfatam ſtatutariam non 16
procedere, vbi promiſſioni de alienandis bonis emphyteuticis etiam ex cauſa dotis, adiectum fuerit iuramentum, cùm diſpoſitio generalis non comprehendat iuramentum, præcipuè, quia de eo non facit expreſſam mentionem, pro vt expreſſit in alijs ſtatutis, quando etiam iuramento derogare voluit, Fenſon. *ad dictum ſtatutum lib. 1. cap. 122. num. 21. & 22.* vbi multos allegat.

17 Lim.2. principalem concluſionem in terminis iuris communis, vt licèt res emphiteutica dari poſſit in dotem filiæ in inueſtitura comprehenſæ, ſecus tamen ſi dominium transferatur in virum ſimpliciter, Rot. *deciſ.* 36. *num.* 8. *poſt Laberint. creditor.* Salgad.

18 Lim. 3. vt bona emphyteutica dari non poſſint pro dote Eccleſiæ, nam emphyteuta, qui habet licentiam alienandi, non poteſt in Eccleſiam, & alios potentiores, manuſque mortuas alienare, Lambert. *de iurepatronat. lib.* 1. *p.* 1. 5. *q. prin. art.* 4. Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. domino fact. limit.* 20. *num.* 1. *in fin.*

19 Pro dotis verò repetitione quòd vxor agere poſſit ad bona emphyteutica, licèt Eccleſiaſtica, quoad dominium vtile, latè tradit Surd. *deciſ.* 160. *per totam*.

20 Laudemium verò ex translatione rei emphyteuticæ cauſa, & dotis titulo non debetur, ſiue emphyteuſis detur æſtimata, ſiue non, tum fauore ſpeciali dotis, tum quia cauſa dotis alienatio dicatur neceſſaria, Iaſ. *in l. fin. num.* 40. *C. de iure emphyteut.* Cumia *in cap. ſi aliquem verſ. antiquis num.* 240. *de ſucceſ. feud.* Crauet. *conſ.* 215. *num.* 6. *lib.* 2. Bertran. *conſ.* 180. *num.* 2. & 380. *in* 2. *dub. p.* 2. *in prima impreſ.* Foller. *ſuper pragmat. de cenſib. verſ. huiuſmodi num.* 60. *fol.* 141.

21 Contrarium, quòd aut feudum, aut res emphyteutica datur inæſtimata, & non eſt ſoluendum laudemium, nec requiritur conſenſus Domini directi: aut datur æſtimata, ea æſtimatione, quæ faciat emptionem, & venditionem, & tunc exigitur conſenſus Domini, & eſt ſoluendum laudemium, Speculat. *in tit. de locat. §. nunc aliqua verſ.* 110. Hoſtien. *in ſumm. eod. tit. §. quid ſit de natura, verſ. nunc quid ergo*, Pet. Iac. *tit. de act. in rem pro re emphyteut. verſ. item excepta actione in dotem*, Bertran. *conſ.* 380. *vol.* 2. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſ.* 14. *num.* 95. & 108. Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienan. q.* 11. *tit. de laudem. pro alienat. & inueſt. ſoluen. §. iſta autem num.* 11. & *ſeq.* Amad. à Ponte *in ſuis q. laudemial. q.* 29. *num.* 3. & *ſeq.* Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 5. 6. & *num.* 19. Couar. *pract. cap.* 28. quem refert Cancer. *var. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 28. Barboſ. *in cap. potuit num.* 25. *de locat.* Valac. *in tract. de iure emphyteut. q.* 14. *num.* 10. Pariſ. de Puteo *de reinteg. feud. fol.* 59. *col.* 4. *num.* 12. *fol.* 85. *col.* 3. *num.* 8. *num.* 8. *fol.* 142. *col. prima num.* 8. Salſo *de laudem. cell.* 7. *in fin.* Aufer. in addit. ad Capell. Tholoſ. *deciſ.* 278. *verſ. an autem*, Guid. Pap. *deciſ.* 42. & 48. *num.* 2. Crauet. *conſ.* 332. *num.* 16. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *c.* 7. *num.* 54.

22 Æſtimatio namque proculdubio importat emptionem, & venditionem, ac proinde maritus ſoluto matrimonio ob mortem vxoris reddendo pretium ipſius emphyteuſis liberatur reſtituere ipſam emphyteuſim, *l. quoties C. de iure dotium l. plerumque ff. eodem tit. l. in æſtimatis ff. ſolut. matrim.* Cephal. *conſ.* 351. *num* 32. Rol. à Valle *conſ.* 92. *num.* 4. & 9. *vol.* 2. Couar. *practic. quæſt. cap.* 28. *num.* 1. & 8. Craſs. *lib.* 1. *commun. opin. q.* 12. Maſcard. *de probat. concl.* 663. *num* 6. *vol.* 2. Maur. Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 7. & 8.
23 *cum ſeq.* vbi ſubdit, quòd ex ijs ſequitur laudemium ſoluendum eſſe à marito, vti nouo acquiſitore ipſius emphyteuſis ſtatim poſt celebratum contractum dotale, & ſecutum matrimonium.

24 Et tunc æſtimatio in noſtris terminis importat emptionem, & venditionem, quando res emphyteutica aſſignata fuerit nomine dotis pro pretio ſcilicet ſcutorum centum, vt animaduertit Mar. Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 18.

25 Lim. 1. hanc ſecundam opinionem, quòd æſtimatio non faciat ſtatim emptionem, ſed ita demum ſi maritus ſoluto matrimonio vellet retinere rem æſtimatam, & reſtituere æſtimationem, ſeu pretium, nam tunc tenetur pro re retenta ſoluere laudemium, ad textum *in l. plerumque §. fin. C. de iure dot.* Aym. *conſ.* 79. *num.* 4. Marin. Frec. *lib.* 2. *q.* 2. *num.* 15. & 16. Modet. *in conſuetud. Pariſ. §.* 56. *num.* 41.

26 Contrarium, quòd ſtatim debeatur laudemium poſt contractum, & ſecutum matrimonium, cùm ab eo tempore cenſeatur facta venditio, ex quo ad maritum ſpectet periculum, & poteſt interea rem vendere, iuxta textum *in l. plerumque de iure dotium*, Caſtren. *in l. æſtimata, & in l. ſi æſtimatis ff. ſolut. matrim.* Amed. à Ponte *in ſuis quæſt. laudem. q.* 29. *num.* 10. & 51.

27 Lim.2. vt non debeatur laudemium quando datur fundus emphyteuticus æſtimatus ſi filia dotata eſſet de comprehenſis in inueſtitura, cùm inter comprehenſos non prohibeatur quæcumque alienatio, ſecus verò ſi non eſſet de comprehenſis, ſecundùm Pariſ. de Puteo *cap.* 261.

28 Contrarium eſt verius, quia licèt dos conſtituatur filiæ, & pro ea tradatur, nihilominus, quia datur marito in cuius dominium tranſire debet, & ſic extraneo, propterea debet habere locum communis diſtinctio, an detur æſtimata, vel inæſtimata ad effectum præſtandi laudemium, vt eodem Pariſ. de Puteo *cap.* 275. *num.* 1. & *cap.* 92. *num.* 11. & 21. tradit Amad. à Pont. *in ſuis quæſt. laudem. q.* 29. *num.* 6. *in fin.*

29 Lim.3. quòd ſi emphyteuta vellet dare fundum in dotem extraneæ perſonæ, licèt inæſtimatum vtique debetur laudemium, prout generaliter in caſu in quo quis dotare non tenetur, Bertr. *conſ.* 315. *vol.* 3. *p.* 2. & *conſ.* 57. *vol.* 7. Brun. *conſ.* 44. *in fin.*

30 Limit. 4. regulam non procedere ſi æſtimatio eſſet facta ſolùm ad effectum cognoſcendi rei valorem, vt poſſit probari, ſi poſtea fundus per maritum damnificetur, cùm tunc æſtimatio non faciat emptionem, prout etiam non procedit, ſi æſtimatio fiat ex interuallo poſt dotem traditam, & conſignatam, Redoan. *de rebus Eccleſ. non alienan. q.* 11. *de laudem. pro alienat. & inueſtit. ſoluen. §. iſta autem num.* 12. & *pro materia in fin.* Marius Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 17. Salſo *ſimili tract. cellul.* 7. *num.* 44. Amad. à Ponte *in ſuis quæſt. laudemial. q.* 29. *n.* 14.

31 Lim. 5. vt in voluntaria alienatione, ſi nimirum Pater potuiſſet filiam dotare de bonis allodialibus, & nihilominus de ipſa emphyteuſi dotauit, vtique ſoluendum ſit laudemium, Crauet. *conſ.* 215. *num.* 8. Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. limit.* 20. *num.* 2.

32 Secus verò in neceſſaria, ſi pater alia bona allodialia non haberet, ex quibus congruè filiam dotare poſſit, niſi de bonis emphyteuticis, quo caſu licèt filia non eſſet comprehenſa in inueſtitura, non debetur laudemium. Crauet. *conſ.* 214. *num.* 7. Rol. *conſ.* 21. *num.* 16. *lib.* 1. Syluester *in ſumma verb. emphyteuſis num.* 28. *verſ.* 4. *p.* 1. Cumia *in cap. ſi aliquem verſ. antiquiſ. num.* 240. & ita deciſum fuiſſe refert Amad. à Ponte *in ſuis q. laudem. q.* 29. *n.* 4. *in fin.*

33 Contrarium quòd etiam hoc caſu debeatur laudemium, eo quod Pater poterat ipſam emphyteuſim dare inæſtimatam, quia tunc laudemium ſolui non debuiſſet, vnde cùm neceſſitas non vrgeret, vt æſtimatam rem in dotem traderet, potius voluntariè, quàm neceſſariè vigore æſtimationis dotaſſe cenſetur, tum quia pater poterat rem emphyteuticam vendere, & ex pretij retractu filiam dotare, vt de veriori tenet Marius Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 15. & 16. vbi quod huiuſmodi neceſſitas ſit inſpicienda reſpectu paterni officij, qui dotem filiæ conſtituere tenetur, non reſpectu dotationis emphyteuſis pro eius libitu voluntatis, ex Gabr. *conſ.* 48. *num.* 15. *vol.* 1. benè Aym. Public. *in conſ. Aluern. tit.* 16. *art.* 16.

34 Limit. 6. vt maritus pro lucro dotis, quod ex emphyteuſi conſequitur, non teneatur ſoluere laudemium, Sola *in comment. ad conſtitut. Sabaudiæ tit. de iure emphyteut. gloſ.* 1. *num.* 17. Mar. Burg. *de Laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 32. *in fin.*

35 Limit. 7. quòd laudemium non ſit ſoluendum in caſu reſtitutionis dotis mulieri ob ſolutum matrimonium, ſi dos conſiſtat in re emphyteutica, quia huiuſmodi reſtitutio pendet ex prouiſione iuris, & non hominis, ac ex natura contractus dotalis, neque Domini conſenſus exigitur, nam ex quo à principio Dominus traditioni conſenſit, neceſſariò cenſetur conſenſiſſe eueniente caſu ad eiuſdem reſtitutionem poſtea mulieri faciendam ſoluto matrimonio, Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. domino fact. limit.* 21. Mar. Burg. *de laudem. p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 28. Io. Vinc. Aona *allegat.* 95. *num.* 10.

36 Sublim. ſi ſoluto matrimonio prædium æſtimatum reſtituatur, nam tunc iterum debetur laudemium, Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *p.* 13. *num.* 22. Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 55.

37 Frater ſi conſtituat ſorori dotem in bonis emphyteuticis in communi cum ea poſſeſſis, & ſumus in caſu, in quo ipſe eam dotare tenetur, & non habeat alia bona allodialia, & tunc laudemium non debetur, ſecus ſi in propria emphy-

Digitized by Google

emphyteuſi conſtituat dotem , & dotare oon teneatur ,
38 oam tunc debetur laudemium ratione immiſſioois in poſ-
ſeſſionem, licèt ſioe æſtimatione extraneo res tradatur,
Bertr. *conſ.*315.*vol.*3.*p.*2.*conſ.* 57.*vol.*7. Bron. *conſ.* 44. *in
fin.* Mar. Burg. *de laudem.p.* 2. *inſpect.* 12. *num.* 25. & 26.
vbi etiam quòd debeatur laudemium , ſi nepos amitam de
emphyteuſi dotauerit.
39 Quinimò debetur etiam laudemium, quando pro pecu-
nia in dotem à principio promiſſa datur poſtea fuodus em-
phyteuticus, Fontanel. *de pact.nuptial.clauſ.*5.*gloſ.*8.*p.*13.
*num.*42. Antonel. *de tempore legal.lib.*3.*c.*7.*n.*56.
40 Si verò emphyteuſis transferatur Mooaſterio titulo do-
tis ratiooe matrimooij ſpiritualis , ob ingreſſum mulieris
in Religionem debetur laudemiom volente Domino dire-
cto Monaſterium iooeſtire , cùm aliàs prohibeatur em-
phyteuſim alienari in Eccleſiam , & alios potentiores ,
Maur.Burg. *de laudem.p.*2.*inſpect.*12. *num.*31.

PAMPILONEN. SEPVLTVRÆ.

ARGVMENTVM.

CAnonicus Eccleſiæ Cathedralis , an veniat ſe-
peliendus in ipſa Eccleſia Cathedrali , vel in
Parochiali, vbi inhabitabat plenè diſcutitur .
Parochus habet aſſiſtentiam iuris quoad iura
parochialia exercenda intra limites ſuæ Paro-
chiæ priuatiuè quoad alios . Omnes Chriſtifi-
deles non electa ſepultura ſunt ſepeliendi in pro-
pria Parochiali , adeò vt Parochus ſit præferen-
dus , & reſtituendus ſi fuerit ſpoliatus . Paro-
chialitas ex quibus contrahatur . Cathedralis
dicitur ſuprema Parochia , cuius Rector eſt
Epiſcopus , & Canonici , vti eius membra fa-
cientia vnum corpus ,

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet intentionem fundatam in iure , vt in eius
Eccleſia ſepeliantur decedentes intra limites ſuæ Pa-
roch æ , non electa ſepultura , nec alibi habeant ſepul-
chrum , num.*2. *&* 5.
3 *Parochus habet iuris aſſiſtentiam quoad iura parochialia
exercenda intra limites ſua Parochia.*
*Lim. quoad Cathedralem , num.*15.
*Lim.*2. *quoad Eccleſiam Regularem , & Hoſpitale pri-
uilegijs exemptum , num.*18. *&* 19.
4 *Parochus habet iuris aſſiſtentiam pro perceptione iurium
funeralium.*
6 *Parochus ſi fuerit ſpoliatus corpore defuncti eſt re-
ſtituendus.*
7 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis ſepeliri debet in Eccle-
ſia Parochiali , vbi inhabitat non electa ſepultura .
Contra, quod ſit ſepeliendus in Cathedrali , num.* 10.
& 14.
8 *Quarta iuſtè exigitur à Parochiano , qui numquam vi-
ſitauit Eccleſiam .*
9 *Curatus , & beneficiatus efficiuntur Parochiani alterius
Eccleſia , vbi inhabitant .*
11 *Cathedralis Eccleſia eſt generalis Parochia Ciuitatis ,
& Diœceſis .*
12 *Parochialitas contrahitur ex reciproca neceſſitate mini-
ſtrandi , & recipiendi ſacramenta .*
13 *Parochialitas non contrahitur ex adminiſtratione ſa-
cramentorum , niſi proueniat ex neceſſitate .*
14 *Ius ſepultura multum dependet ab adminiſtratione ſa-
cramentorum .*
16 *Canonici faciunt vnum corpus cum Epiſcopo .*
17 *Canonici ſubijciuntur parochiali .*
20 *Parochus non poteſt iuuari ſola iuris aſſiſtentia ſuper
exercitio iurium parochialium ſuper Eccleſia , vel
perſona ex alio capite exempta , niſi probetur titulus ,
vel poſſeſſio . .*

DECISIO V.

SVborta differentia inter Canonicos Cathedralis Eccle-
ſiæ Pampilonen. & Parochos Ciuitatis , an Canonici
eiuſdem Cathedralis veoiaot ſepeliendi in ipſa Cathedrali ,
vel in Parochia vbi retineot domicilium , & extremum
perſoluunt diem , controuerſia ad me pro veritate delata
animaduertebam Parochum habere intentionem funda- 1
tam in iure , vt in eius Eccleſia ſepeliantur omnes Chriſti-
fideles intra limites ſuæ Parochiæ decedentes , ſiue cum
teſtamento, ſiue ab inteſtato deceſſerunt , niſi fortè alibi
habeant ſepulchrum , in quo maiores eorum ſepeliri ab
antiquo conſueuerint , *cap.* *is qui de ſepult. in* 6. *probatur in
cap.*1. *de ſepult.* Abb. *in rub. de Paroch.num.*2. *in cap. abolen-
da num.*6. *de ſepult.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.*17. *in
prin. num.*1. Lauor. *var. Elucub. tit.* 2. *cap.* 12. *ſub num.* 54.
Aloyſ. Ric. *in prax. p.*4. *reſol.* 292. *& in deciſ. Curiæ p.* 2. *de-
ciſ.* 215. *à num.* 4. Barbol. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26.
*num.*1. Sperel. *deciſ.*89. *num.*33.*p.*1. Præcipuè ſi Parochia- 2
nus deceſſerit oulla facta ſepulturæ electione , *cap. ex parte
c. cum liberum , c. in noſtra de ſepult.* Medic. *de ſepult. p.* 2. *q.*
6. *num.* 1. *& ſeqq.* Ant. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſ.* 39.
verſ. quarto quando , Lauor. *vt ſupra num.*72. Bellet. *diſqui-
ſit. Cleric. tit. de Clerico debitore* , cum alijs per Sperel. *deciſ.*
88. *num.*4. *tom.*1.
Et generaliter Parochus habet iuris aſſiſtentiam quoad 3
iura parochialia exerceoda , intra limites ſuæ Parochiæ
priuatiuè quoad alios , *cap* 1. *c. Fraternitatem de ſepultur.*
Clem. *dudum* §. *verum tit. eod.* Gratian. *diſcep. t.*329. *num.*78.
& 79. Mareſcot. *var. reſol. lib.*2. *c.*95. *à num.* 9. Barboſ. *de
offic. Paroch. p.* 3. *c.*26. *num.* 66. Caualer. *deciſ.* 101. *num.* 1.
Rot. *deciſ.*256. *dec.*366. *num.*1. *p.*1. *deciſ* 37. *num.* 1. *p.* 5. *re-
cen. tom.*1. *deciſ.*552. *num.*2.23. *eod. p.*5. *tom.* 2. Rot. *in Ro-
mana iurium funeralium* 4 *Iunij* 1653. §. 1. *coram Zarate* ,
& præcipuè pro perceptione iurium funeralium *d. cap.* 1. *&* 4
c. relatum de ſepult. Rot. *in Comen. funeralium* 7. *Iunij* 1651.
§. *accedit demum coram Melzio.* Inter enim iura parochia-
lia venit etiam ius ſepeliendi decedentes intra limites ſuæ 5
Parochiæ , vt habetur io Clement. *dudum* §. *huiuſmodi de
ſepult.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. cap* 26. *ſub n.*1.
Adeò vt etiam Parochus præferatur , & ante omnia ſit 6
reſtituendus , ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto , cùm
illud poſſit extrahi auctoritate ſuperioris , tamquam non
iuſtè ſepulturæ traditum , & reſtitui ius prælationis habeo-
ti , iuxta opinionem de qua per Caſſan. *in catal. gloria mun-
di p.* 2. *conſiderat.* 5. *col. pen. in prin. verſ. de gloria autem* ,
Gratian. *diſcept.* 298. *num.* 5. *relat. per* Barboſ. *de offic. pa-
roch. cap.*26. *num.*2.
Ex quibus ſequitur quòd Caoonicus Eccleſiæ Cathedra- 7
lis , ſepeliri debeat io Eccleſia Parochiali non electa ſepul-
tura , dum ibi continuò habitauerit , & domicilium reti-
nuerit , cùm omnia concurrant , quæ eumdem Parochia-
li iuri ſubiectum oſtendunt , io nihilo refragante , quòd
in Cathedrali celebrauerit , & in Parochiali diuinis non in-
terfuerit , ac Parochus , quo ad eumdem ſpirituales labores
noo perſoluerit , dum per eum oon ſteterit , cùm etiam à 8
Parochiano , qui numquam viſitauit Eccleſiam quarta iu-
ſtè exigatur , ita Lap. *alleg.*62. *num.* 1. *&* 2. *ex* Federic. de
Sen. *conſ.*253. *num.*3. *verſ. ſolutio decimæ* , *& conſ.* 254. *num.*
6. *verſ. hoc ideo dixi.*
Etenim Beneficiatus immò etiam Curatus Eccleſiæ alie- 9
næ , ſi io eadem noo faciat reſidentiam , ſed ſub alieoa
parochia habeat domicilium , dicitur Parochianus illius
Eccleſiæ , vbi iohabitat , licèt malè faciat non reſidendo
io ædibus canonicalibus , & Paſtoforijs , cùm etiam ex in-
iuſto domicilio reſultet ſubiectio Parochiæ , Federic. de Sen.
conſ. 254. *verſ. hoc ideo dixit* , Card. Tuſch. *pract. concluſ.
tom* 6. *lit. P. conclu.*99. *num* 2.
Sed ijs noo obſtantibus verius de iure videtur , quòd Ca- 10
nonicus , vel alius Eccleſiæ Cathedralis Clericus habitans
in aliena parochia noo efficiatur Parochianus Eccleſiæ ha-
bitationis , ſed Eccleſiæ Cathedralis , vtpotè quia vbicum-
que quis remanet obligatus ſuæ Parochiæ , habitans in
aliena non ſubijcitur eiuſdem iuriſdictioni ad effectum , vt
Parochianus effectus dicatur , præcipuè quia Cathedralis
Eccleſia non ſolùm ſit generalis , ſed etiam immediata Pa- 11
rochia-

Digitized by Google

rochialis totius Ciuitatis, & Diœceſis, vnde cùm eius Cannnici, & Clerici in eadem debeant reſidere, diuina audire, & percipere Sacramenta Eccleſiaſtica, ſi nun electa ſepultura decedant, debent pariter apud ipſam Cathedralem tumulari ſine Parochi habitationis interuentu, cui præterea nulla quarta funeralis venit perſoluenda, ita Cardinaleſn Bonnnienſem declaraſſe aduerſus Lapi *allegat.* 62. ſupracitatam ſubdit ipſemet Lapus *eadem allegat. num.* 4. Card. Tuſch. *dicta conclu 99. num. 5. & 6.* vbi quòd reprobatur à Calderino dicta Lapi allegatio.

12 Parochialitatis enim ſubiectio, vt contrahatur præcipuum requiſitum eſt reciproca, & viciſſitudinaria neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi Sacramenta inter Curatum, & ſubditum, ſeu populum, *gloſ. in Clem. dudum in verb. impediunt de ſepult.* Abb. *in cap. de multa num. 24. verſ. adde de praben.* Dec. *in cap. ad aures num. 6. verſ. & curatum de reſcript.* Rot. *deciſ. 144. num. 6. coram* Caualer. *deciſ.* 387. *num. 7.* coram Gregor. XV. *deciſ. 233. num. 3. p. 1. deciſ. 247. ſub num. 3. p. 2. recen.*

13 Quæ neceſſitas cùm ceſſet in præſenti, ex quo nequeat Parochus cogere, & coarctare præfatos Canonicos ad recipienda Sacramenta ex parochiali, vt de conſuetudine, & obſeruantia totius Chriſtiani Orbis pluſquam notorium redditur, Parochialitas vtique penitus excluditur, licèt Parochus ſolitus fuiſſet eiſdem miniſtrare dicta Sacramenta, cùm dicta miniſtratio neque ſuffragetur, niſi proueniat ex neceſſitate, & iuriſdictione cogendi ad recipienda ex Parochiali, Rot. *deciſ* 387. *num. 8.* coram Gregor. XV. *deciſ.* 48. *num. 5. coram* Card. Mantica, & tradit *gloſ. in Clem. dudum verſ. ac deinde in verb. impendunt de ſepult.* Abb. *in cap. de multa num. 24. verſ. ſed adde de praben.* Sarn. *in regul. de idiomate q. 11. verſ. ex quibus.*

14 Excluſa igitur neceſſitate miniſtrandi Sacramenta erga Canonicos, excluditur pariter ius ſepulturæ, & funeris, quod regulatur, & multùm dependet ab ipſa ſacramentorum adminiſtratione. *DD. in cap. 1. de ſepult. in 6.* ibique Bart. *num. 9.* Abb. *num. 4.* Sylueſt. *num. 8.* Lupus *in c. fin. de ſepult. in 6.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 23. num. 74.* Gratian. *diſcept. 94. num. 74.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 11.* Barboſ. *de offic. Paroch. p. 3. c. 26. num. 34. & de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. num. 34.* Rot. *dec.* 1135. *num. 3. coram Seraph. & in Romana iurium funeralium 4. Iuly* 1653. *§. quia propter coram Zarate.*

15 Nec releuare poteſt iuris aſſiſtentia quam habet Parochus, quo ad exercitium iurium parochialium, cùm ceſſet, nec habeat locum quoad Cathedralem, quæ ſuprema Parochia dicitur, cuius Rector eſt Epiſcopus, ſeu Prælatus, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 6. num.* 83. Barboſ. *de offic. Paroch. c. 1. num. 21. & 22.* Rot. *dec. 258. num. 4. p. 1. recen.*

16 Et cùm Canonici faciant vnum corpus cum Epiſcopo, cuius ipſe eſt caput, & Canonici membra, *cap. nouit. 4. de ijs quæ fiunt à prælat.* Gratian. *diſcept. 111. num. 2. & plurib. ſeqq.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. cap. 69. num. 3. & ſeq.*
17 penitus eidem qun ad omnia iura ſubijciuntur, & Cathedrali tamquam eorum Parochiæ remanent adſtricti, vt ſeparati minimè debeant per exiſtentiam Parochi habitationis, iuxta tradita, & notata per Gratian. & Mareſcot. *locis ſupracitatis.*

18 Pro vt in ſimili Parochus non habet aſſiſtentiam iuris in Eccleſia Regulari licèt exiſtat intra limites ſuæ Parochiæ, Abb. *in cap. dilectus num. 3. & 11. de Capel. Monac. Rot. in Bononien. iur. Parochial.* 23. *Martij* 1629. poſt Tamburin. *de iur. Abb. deciſ. 87. num. 2. & 3. tom. 3. & in Veronen. iur. parochialium coram Card. Veroſpio, quæ eſt in recen. deciſ. 396. num. 14. p. 5.*

19 Neque in Hoſpitali priuilegijs exempto, vt de Hoſpitale PP. Sancti Io. Colabitarum de Vrbe, vigore priuilegiorum B. Pij V. Gregor. XIII. & XIV. & V. firmanit *Rot. in Romana iurium funeralium 4. Iuny 1653. §. 1. coram Zarate,* vnde multò magis habere non debet quo ad Eccleſiam Cathedralem, eiuſque Canonicos à quibus regitur, & adminiſtratur, vt potè quia peculiaribus, ſpecioſiſque innititur priuilegijs, & maiorem, & eminentiorem exercet iuriſdictionem, & ſicut Epiſcopus, qui eſt caput in ipſa Cathedrali ſepeliri debet, ita etiam Canonici, qui ſunt membra, vt vnitas corporis conſeruetur, & membra non ſeparentur à capite.

Hinc eſt, quòd Parochus non poteſt iuuari ſola iuris aſſi- 20
ſtentia, ex qua perſona inhabitet in ſua Parochia ad effectum manutentionis ſuper exercitio iurium parochialium, ſi ex alio capite, alioque reſpectu reperiatur exempta, vnde cùm ex eodem nullum poſſit deducere titulum, ipſa iuris aſſiſtentia non ſuffragatur, tàm de iure, quàm ex reſolutionibus S. Congreg. Concil. & Rit. niſi probetur poſſeſſio, vt in ſimilibus terminis Eccleſiæ vnitæ Monaſterio Regulari, licèt exiſtat intra limites certæ Parochiæ, dixit Rot. *in Veronen. Iurium Parochialium 26. Iunij 1630. coram Veroſpio in prin. & §. fin. in recen. deciſ. 396. num. 14. p. 5. recen.*

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Parochia quid ſit.*
2 *Parochia vt conſtituatur quæ requiſita exigantur, & quomodo probari debeat, num. 3.*
4 *Eccleſia potius ſimplex, quàm Parochialis præſumitur.*
5 *Teſtes deponentes Eccleſiam eſſe parochialem an probent.*
6 *Beneficium in dubio præſumitur ſimplex, & non curatum.*
7 *Parochialis non dicitur Eccleſia, in qua non celebratur diebus feſtiuis.*
8 *Item ſi probetur in ea numquam reſediſſe ſacerdotem.*
9 *Parochialis non dicitur Eccleſia, quæ à pluribus, & non ab vno ſacerdote regitur.*
10 *Parochialitas non probatur ex ſola adminiſtratione ſacramentorum, ſi concurrat neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi.*
11 *Nec probatur ex ſola cura animarum.*
12 *Nec probatur ex fonte Baptiſmi, nec ex Cemeterio.*
13 *Neque probatur ex prouiſionibus factis per concurſum.*
14 *Ex perceptione decimarum, & ſacramentorum non oritur concludens probatio Parochialitatis.*
15 *Decimæ debentur Eccleſiæ parochiali.*
16 *Parochialitatis leuis inducitur probatio ex retentione Sanctiſſimi Sacramenti.*
17 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Parochiali tantum, & non in alijs Eccleſijs retineri debet, neque in Eccleſijs tertiariarum, num. 18. Secus ex Priuilegio Apoſtolico, vt in Eccleſijs Regularium, num. 19. non tamen ex conceſſione Epiſcopi, num. 20.*
21 *Soli Eccleſiæ parochiali permittitur habere campanas.*
22 *Campanæ in Sabbato Sancto ab Eccleſijs inferioribus pulſari non debent ante Cathedralem, vel Parochialem in diœceſi, num. 23. Intel. procedere vbi adeſt conſuetudo, aliàs cuique liberum eſt pulſare ante, vel poſt, num. 24.*
25 *Miſſa celebrari non debet in Eccleſijs inferioribus, & Oratorijs Confratrum ante Miſſam Parochialem, ſecus in Oratorio Ruri ædificato, num. 26. & in Eccleſijs Regularium, num. 27.*
28 *Regulares inter miſſarum ſolemnia poſſunt recipere oblationes, non tamen per Eccleſiam circuire.*
29 *Parochialitas non probatur ex fama, niſi in antiquis.*
30 *Parochialitas, an probetur ex annunciatiuis factis ab Epiſcopo in viſitatione.*
31 *Neque iuſtificatur ex eo, quòd Eccleſia habeat populum, & fines diſtinctos.*
32 *Ex diſtinctione territorij temporalis non infertur ad terminos Parochialis.*
Lim. ſi vna tantum adeſſet parochia, num. 33.
34 *Parochialis Eccleſia erigi non poteſt ſine Epiſcopi authoritate, quæ ex lapſu temporis præſumitur, num. 35.*
36 *Cura animarum non eſt promiſcuè adminiſtranda, ſed vnicuique populum ſuum Epiſcopus aſſignare debet. Intel. vt num. 37.*
38 *Epiſcopus propter populi commoditatem poteſt nouas parochias erigere, & ſimplicem in curatam, num. 39. ſecus curatam in ſimplicem, num. 41. Intel. vt num. 42.*
40 *Beneficia ſimplicia in Curata ab Epiſcopo conuerti non poſſunt ſine cauſa.*

43 *Ad*

43 *Ad erigendam nouam parochialem non reputatur iuſta cauſa Anguſtia Eccleſiæ, & multitudo populi.*
44 *Ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus erigere nouam parochialem, licèt Eccleſia ſit ſubiecta Regularibus.*
45 *In facienda parochiæ diſmembratione non requiritur conſenſus parochianorum.*
46 *Ædificari poteſt noua Eccleſia in adiutorium matricis.*
47 *Parochialitas alicuius Eccleſiæ ſi non probetur cum ſuis requiſitis tota cura animarum cenſetur exiſtere penes Eccleſiam matricem, num. 49.*
48 *Eccleſia Archipresbyteralis dicitur Eccleſia parochialis matrix.*
50 *Noua Eccleſia ædificari non poteſt inuito Rectore parochialis Eccleſiæ, & quid de ſtilo Curiæ, num. 51.*
62 *Poſſeſſio Eccleſiæ parochialis probatur ex diſtributione ſchedularum ſacræ communionis.*
53 *Parochiani dicuntur omnes habitatores intra limites Eccleſiæ parochialis ſi habeant animum in ea permanendi ſecus ſi ex accidenti ibidem reperiantur, num. 54. & 55.*
56 *Ius parochiæ, vt mutetur, & alteri acquiratur quid requiratur.*
57 *Habitator in confinio duarum parochialium cuius cenſeatur parochianus.*
58 *Eccleſia parochialis ſi deſtruatur amittuntur iura parochialia.*
Lim. ſi deſtruatur authoritate ſuperioris, ſecus caſu fortuito, num. 59.
60 *In ſubrogatum tranſeunt omnia iura actiua, & paſſiua eius, in cuius locum ſubrogatur.*
61 *Parochialis excedentibus familijs eam conſtituentibus remanet Parochiali habitu.*
62 *Parochialis non deſinit eſſe actu ſi Parochiani alibi ex aliqua cauſa diuina percipiant.*
63 *Rector nec tacitè, nec expreſsè poteſt præiudicare, & mutare ſtatum ſuæ Eccleſiæ.*
64 *Ad cognoſcendam Parochiam non eſt attendendus locus habitationis, ſed domicilij. Contr. 65.*

Parochia ex quibus conſtituatur, & Parochianus ex quibus efficiatur.

ADNOTATIO I.

1 PArochia eſt locus certis finibus circumſcriptus in quo regitur populus alicui Eccleſiæ deputatus pro eorum animarum cura, Abb. *in c. exſtirpandæ §. qui verò num.* 20. *de preben.* Syluester *in verbo parochialis*, Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 95. *num.* 1. ita Io. Andr. *in rub. de paroch. in prin.* Abb. *num.* 3. Hoſtien. *in ſumma eiuſdem tit. num.* 1. Rom. *con.* 356. *num.* 1. Mantic. *dec.* 48. *num.* 1.

2 Ad conſtituendam autem Eccleſiam parochialem debent concurrere quatuor requiſita, de quibus Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 6. *num.* 34. *vſque ad* 47. Staphil. *de liter. Grat. tit. de qualit. & ſtat. benef. §. circa ſecundum à num.* 7. Sarnen. *in reg. de idiomate q.* 11. Maſcard. *de probat. concl.* 469. Rot. *dec.* 52. *p.* 2. *diuerſ. & dec.* 380. *p.* 5. *recen.* Rot. *in Romana iurium parochialium* 4. *Iulij* 1653. *§. fin. coram Zarate*, cum alijs congeſtis per Barboſ. *de offic. & poteſt. parochi c.* 1. *num.* 27. vbi quòd primum requiſitum ad probandam parochialitatem ſit poteſtas fori pœnitentialis ſcilicet poteſtas ligandi, atque ſoluendi 2. quòd parochia ſit in loco certis finibus, & limitibus conſtituta, & habeat proprium territorium ſeparatum, & populum, & ſic populus, & parochia ſaltem conſtituatur ex decem domibus, & familijs, *c. vnico q.* 3. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 95. *num.* 2. *q.* 3. Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 31. *num.* 23. Barboſ. *de offic. Paroch. p.* 1. *c.* 1. *num.* 20. Rot. *in Romana iurium funeralium* 4. *Iulij* 1653. *§. fin. coram Zarate*. Tertium requiſitum eſt, vt habeat proprium Rectorem, qui curam exerceat nomine ſuo, licèt hoc requiſitum conueniat perſonæ, non autem Eccleſiæ: quartum quòd Sacerdos tamquam Rector ſuo nomine ſingulariter, & non cum alijs ad regimen parochialis Eccleſiæ admittatur, vt declarat Rot. *in dec.* 52. *à n.* 1. *vſque ad* 19. *p.* 2. *diuerſ.*

3 Parochialitas igitur probari debet iuxta ſupradicta requiſita parochialitatis, Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 6. aliàs Ec-
cleſia potius ſimplex, quàm parochialis præſumitur Staphil. 4
in tit. de ſtat. & qualit. benef. in prin. Gabr. *conſ.* 191. *num.* 1.
lib. 1. Garz. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *num.* 8. Barboſ. *de offic. & po-*
teſt. paroch. c. 1. *num.* 36. & 37. Ægid. *dec.* 676. Rot. *dec.*
102. *in fin. dec.* 233. *num.* 4. *dec.* 258. *num.* 5. *p.* 1. *recen. deciſ.*
287. *num.* 4. coram Gregor. XV. Et teſtes deponentes Ec-
cleſiam eſſe parochialem vtporè deponentes de qualitate 5
iuris non probant, Seraph. *dec.* 118. *num.* 1.

Ita etiam in dubio beneficium non cenſetur Curatum, 6
ſed ſimplex, cùm de iure nullum beneficium habeat curam
niſi habeat populum, vel Clerum, & ideò aſſerenti bene-
ficio curam non imminere, non incumbit onus probandi
negatiuam, prout probare tenetur aſſerens eſſe curatum,
Garz. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *num.* 8. vbi alios allegat.

Ampl. vt Eccleſia neque parochialis dici poſſit non ſo- 7
lùm ſi in diebus feſtis in ea non celebretur, vt celebrari de-
bet, ad text. *in cap.* 2. *de paroch.* Rom. *conſ.* 356. *num.* 3. ve- 8
rùm etiam ſi probetur in eadem Eccleſia numquam reſediſ-
ſe ſacerdotem, nam ex negatiua reſidentiæ, benè infer-
tur ad negatiuam parochialitatis quæ requirit, reſidentiam
iuxta diſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 2. *de reform.* &
conſtit. B. Pij V. *ex ordine Bullar. vet.* 64. Garz. *qui alios*
allegat. de benef. p. 3. *c.* 2. *num.* 16.

Ampl. vt etiam excludatur parochialitas ſi Eccleſia à plu- 9
ribus, & non ab vno ſacerdote regatur, cùm repugnet
ſtatui parochiali, quia quemadmodum vna mulier non
poteſt duos, vel plures ſponſos habere, *cap.* 1. *de ſponſ. duor.*
nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum, *cap.*
quia plerique de offic. ordinar. ſic Eccleſia duos, aut plures
curatos, *cap. cùm non ignores de preben. c. in apibus* 7. *q.* 1. *c.*
ſicut vna 22. *q.* 2. latè Oltrad. *conſ.* 67. *tom.* 1. Maſcard. *de*
probat. concl. 469. *num.* 5. 6. & 7. Gonzal. qui alios allegat
ad reg. 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 42. & 43. Gratian. *diſcept.* 865.
num. 24. & 25. Lother. *de re benef. lib.* 1. *q.* 20. *num.* 141.
Rot. *dec.* 55. *num.* 19. *p.* 2. *diuerſ. & dec.* 238. *num.* 7. *coram*
Coccino, & in Mediolanen. parochialis 15. *Februar.* 1664.
§. nec proinde in fin. coram Albergato.

Ampl. quòd ex ſola adminiſtratione ſacramentorum 10
non probatur parochialitas, niſi etiam probetur reciproca,
& viciſſitudinaria neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi ſa-
cramenta inter curatum, & eius populum, vnde teſtes
non deponentes ſuperdicta neceſſitate, & poteſtate co-
gendi non concludunt Parochialitatem, *gloſ. in Clem. du-*
dum, in verb. impediunt de ſepult. vbi Imol. *num.* 33. Abb.
in cap. de multa num. 24. *verſ. ſed adde de preben.* Gonzal. *ad*
reg. 8. *Cancel. gloſ.* 6. *n.* 36. Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch.*
c. 1. *num.* 28. Mantic. *dec.* 48. *num.* 5. Coccin. *dec.* 454. *num.*
6. & 7. Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 7. & 8. vbi Beltram. *lit.*
D. Rot. *dec.* 233. *ſub num.* 3. *p.* 1. *dec.* 347. *ſub num.* 3. *p.* 2. *in*
recen. Causler. *deciſ.* 144. *num.* 4.

Ampl. vt neque probetur ex ſola cura animarum, quia 11
poteſt eſſe cura ſine Parochialitate, Io. And. & alij *in cap.*
ſuper eo de preben. in 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.*
92. Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 10. Rot. *dec.* 52. *num.* 37. *dec.*
247. *ſub num.* 3. *p.* 2. *recen.* cum alijs per Barboſ. *de offic. &*
poteſt. paroch. c. 1. *num.* 35.

Ampl. vt neque probetur ex fonte baptiſmi neque ex cœ- 12
meterio exiſtente in eadem Eccleſia, non autem ex fonte
Baptiſmi, quia ex eo non infertur ad curam, Card.
in Clem. 1. *q.* 4. & ibi Anchar. *in* 2. *notab.* Imol. *num.* 6. *de*
baptiſ. Dec. *in cap. ad aures num.* 10. *de reſcript.* Barboſ. *de*
offic. & poteſt. paroch. c. 1. *num.* 34. *ſub verſ. ſimili modo*, Fe-
deric. de Sen. *conſ.* 80. *num.* 3. Rot. *dec.* 52. *num.* 28. *p.* 2. *re-*
cen. Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 12. Seraph. *deciſ.* 1026. *n.* 5.
Neque ex Cœmeterio, ſeu ex ſepultura, & actu ſepeliendi,
cùm etiam Eccleſia non parochialis, nec curata poſſit il-
lud habere, vel ex conſuetudine, vel ex conceſſione Epi-
ſcopi, Federic. de Sen. *conſ.* 135. Barboſ. *de offic. & poteſt.*
Paroch. cap. 1. *num.* 29. 30. & 34. *verſ. ſimili modo ibi item neo*
ex cœmeterio, Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 12. cum alijs rela-
tis per Gratian. *diſcept.* 865. *num.* 14. & per Gonzal. *ad reg.*
8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 53. reſultaret tamen concludens pro-
batio parochialitatis, ſi non facta per defunctum electione
ſepulturæ maiorum in Eccleſia nihilominus cadauera
fuerunt ibidem ſepulta tamquam in Parochiali, *cap. ex*
parte de ſepultur. & animaduertit Barboſ. *de offic. Paroch. c.*
1. *num.* 29. & 30.

Ampl. vt neque parochialitas probetur ex prouiſionibus 13
factis

Digitized by Google

factis per concurſum, quia ordinarij poſſunt prouidere
etiam de beneficijs non parochialibus per concurſum, Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num 34. verſ. ſimilis modo in
fin.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 15.*

14 Ampl. vt ex perceptione decimarum, & primitiarum
non oriatur concludens probatio parochialitatis, ſed præ-
ſumptio non leuis, pro vt etiam ſi Chriſtifideles in aliqua
Eccleſia Miſſas audirent, vel alia ſacramenta excepto Pœ-
nitentiæ, & Euchariſtiæ perciperent, cùm hæc omnia
poſſint concurrere ex aliquo accidenti: valdè tamen conſe-
runt ad comprobandum Eccleſiam eſſe parochialem; vnde
non benè infertur iſta Eccleſia non percipit decimas, ergo
15 non eſt parochialis, & è contra, etenim licèt decimæ de-
beantur Eccleſiæ parochiali, *Exod. c. 22. in fin.* & habetur
in cap. 1. & in c. cum homines, & in cap. paſtoralis de decim.
tamen ſi aliter Parochiæ fuerit conſultum pro parochi ma-
nutentione, & non adſit conſuetudo decimandi, poteſt
ſtare ſimul quòd ſit parochialis, & non habeat ius deci-
mandi, ſicut etiam poſſunt acquiri decimæ Eccleſiæ non
parochiali, ex alio titulo, quàm ex iure diuino puta præ-
ſcriptione, vel per voluntariam populi exhibitionem fa-
ctam, *cap. cùm contingat c. cum ſua de decim. cap. 5. de præ-
ſcript. in 6.* ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 56. 57.
& 58.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap. 1. num. 31. 32. & 34.*

16 Ampl. vt ex retentione Sanctiſſimi Sacramenti in aliqua
Eccleſia leuis tantùm, ſed non concludens inducatur pro-
batio parochialitatis, quia licèt de neceſſitate tantùm in
parochiali retineri debeat, iuxta notata in Clem. 1. *de pri-
uil.* & interdicta ſit alijs Eccleſijs huiuſmodi retentio, vt
17 cenſuiſſe Sac. Congreg. Epiſcop. refert *Gauant. in Encheri-
dion. ſeu manuale Epiſcop. in verb. Euchariſtia num. 1. & 2.*
18 vbi quòd neque in Eccleſijs Tertiariarum, quę profeſſio-
nem ſolemnem non emittunt trium votorum, nec in clau-
19 ſura viuuot, ex reſolutione eiuſdem Sac. Congreg. Epiſcop.
20. Decembris 1616. Tamen ex priuilegio Apoſtolico aſſer-
20 uari poteſt etiam in Eccleſia non parochiali, prout retine-
tur in Eccleſijs Regularium. Secus verò de licentia Epiſco-
pi, à quo nullo modo concedi poteſt, & ſi concedatur red-
ditur ipſo facto nulla, vt neque indigeat reuocatione,
iuxta diſpoſitionem textus *in c. tribus §. tanta de conſecrat.
diſ. 2.* & ita ſibi reſponſum fuiſſe à Sacra Congreg. Eminen-
tiſſimorum Card. Sac. Concil. Trid. interpetrum de anno
1609. teſtatur *Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 92.
per tot.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num. 33.* Pia-
ſec. *in prax. Epiſcop. p. 2. c. 3. num. 33.*

21 Ampl. quòd licèt ſoli Eccleſiæ Parochiali permittatur ha-
bere campanas cùm ſit vnum de ſignis, & requiſitis Ec-
cleſiæ, & beneficij curati, non tamen per hoc concluden-
ter parochialitas probatur, cùm etiam vel ex conſuetudi-
ne, vel ex indulto in alijs Eccleſijs non curatis habeantur,
Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num. 34. verſ. ſimilis mo-
22 do*, qui alios allegat. Non poſſunt tamen in dictis Eccle-
ſijs in Sabbato Sancto pulſari Campanæ antequam Cathe-
dralis Eccleſia, vel Matrix pulſauerit iuxta Conſtitutionem
Leonis X. de qua Gauant. *in Enchiridion. ſeu manuale Epi-
23 ſcop. in verb. Campana num. 1.* & ſub nomine matricis venit
etiam Parochialis in Diœceſi, ante quam non poſſunt ne-
que Regulares, neque Confratriæ ſuas campanas pulſare,
prout cenſuiſſe Sac. Congreg. Rit. 19. Februar. 1608. refert
24 Gauant. *loco cit. num. 2.* Verùm vbi adeſt conſuetudo pul-
ſandi campanas non niſi poſt Cathedralem, ſeu Matricem,
vel parochialem, ſeruanda eſt eadem Sac. Cong. 1601. alias
liberum eſt cuique pulſare ante, vel poſt ead. Sac. Cong. 11.
Aprilis 1601. vt teſtatur *Gauant. vt ſupra num. 3. & 4.*

25 Prout etiam præferri debet Eccleſia parochialis diebus
feſtiuis in celebratione Miſſæ; adeò vt in Eccleſijs inferio-
ribus, Oratorijſque Confratrum non ſit celebrandum,
ſacrumque Miſſæ ſacrificium abſoluendum diebus feſtiuis
ante Miſſam parochialem, deciſum referr per Sac. Congreg.
Epiſcop. 24. Maij 1585. Gauant. *in Encheridon. ſeu manuale
26 Epiſcoporum in verbo Miſſa num. 20.* non poteſt tamen pro-
hiberi celebratio Miſſæ in Oratorio Ruri ædificato per lai-
cum, antequam celebretur Miſſa in parochiali, & Matri-
ce Eccleſia, vt cenſuit Sac. Congr. Concil. *in vna Caietra-
na 18. Septembr. 1627. & in vna Capuana 31. May 1629.*
relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 11. num. 23.* &
per Gauant. *in Encherid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. Miſſa
parochialis in addit. num. 1.*

Quinimò neque prohibitum eſt regularibus Miſſas cele- 27
brare, & campanas pulſare in eorum Eccleſijs ante cele-
brationem Miſſæ, & pulſationem Campanæ in Eccleſia
parochiali, & Ordinarius minimè hoc illis prohibere po-
teſt, ſed tantùm monere populum, vt accedat ad Eccle-
ſiam parochialem ad Sac. Concil. Trid. præſcriptum, iuxta
reſolutionem Sac. Congreg. Trid. *in Cauſa nullius Prouin-
ciæ Rauenaten. 15. Septemb. 1689.* relat. per Barboſ. *de offic.
& poteſt. paroch. cap. 11. num. 21. & 22.* vbi quòd regulares 28
poſſunt inter Miſſarum ſolemnia vertere ſe ad populum, &
in medio altaris ſiſtendo eleemoſynas, & oblationes ab of-
ferentibus recipere, non autem ab altari diſcedere, & per
Eccleſiam circuire, Lezana *in ſumma qq. regul. c. 9. num. 45.
& cap. 12. num. 41. cum plurib. ſeqq.* vbi refert, ita cenſuiſſe
Sac. Cong. Concil. Trid. *in vna Bononien. 8. Iuly* 1620. Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. paroch. c. 11. num. 22.*

Ampl. vt parochialitas neque probetur ex fama, niſi in 29
antiquis, iuxta text. *in l. 3. §. eiuſdem de teſt.* Gregor. XV.
dec. 387. num. 13. Vlteriùs neque probatur ex enunciatiuis, 30
licèt factis ab Epiſcopo in Viſitatione diœceſana, ſi de enun-
ciato principaliter dubitari contingat, præcipuè ſi ſit de
recenti per regulam quòd enunciatiua non probat in facto
recenti, Gregor. XV. *dec. 387. num. 14.* præcipuè quando
conſtat deficere requiſita ad inducendam parochialitatem,
nam tunc declaratio enunciatiuæ aliunde venit iuſtifican-
da, Rot. *dec. 858. n. 8. p. 1. recen.*

Ampl. vt parochialitas neque iuſtificetur ex eo quòd ha- 31
beat populum, & fines diſtinctos, nam licèt diſtinctio Ter-
ritorij ſit ſignum parochialitatis, Rom. *conſ. 358. num. 2.
& 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 37.* Rot. *dec. 287.
num. 9.* coram Gregor. XV. *dec. 52. num. 14. p. 2. diuerſ.*
Ex ea tamen non probatur, niſi quoque concurrat iuriſdi-
ctio fori pęnitentialis, & reciproca neceſſitas miniſtrandi
& recipiendi ſacramenta, quoniam ex diſtinctione ſolùm 32
territorij temporalis, non infertur ad terminos parochia-
lis, Felin. *in cap. cùm cauſam num. 12. verſ. ſecundò ſcias de
probat.* Butr. *in cap. querimoniam num. 6. de iur. patron.* Sar-
nen. *in reg. de idiom. q. 11. num. 6. in fin.* Seraph. *dec. 1422.
num. 17.* Rot. *dec. 258. num. 8. p. 1. recen.*

Sed hoc Lim. vt à terminis, & à territorio temporali 33
optimè arguatur ad ſpirituales terminos parochiæ, quando
vnica tantùm parochia adeſt in loco, & non probatur plu-
res adeſſe, iuxta text. *in l. nulli verſ. quod ſi in vico vbi gloſ.*
Bald. *num. 53. C. de Epiſcop.* Butr. *in c. 1. num. 15. de relig.
dom.* Franc. Marc. *deciſ. 352. per tot. p. 2.* Rot. *dec. 204. n. 1.
in fin. & num. 2. p. 2. recen. & in Calaguritana decimarum
S. Aſcenſij, & Danalidis 17. April.* 1654. *§. ex eiſdem prope
fin. coram Zarate.*

Semper autem requiritur authoritas Epiſcopi ad hoc vt 34
Eccleſia conſtituatur parochialis, mediante ſpeciali ere-
ctione in titulum parochialis cum finium, & plebis deſi-
gnatione, *cap. nullus omnino 16. q. 7.* Azor. *inſtit. moral. p. 2.
lib. 3. c. 11. q. 14.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 53. in
prin.* vbi docet, in quibus caſibus poſſit Epiſcopus nouam
parochiam conſtituere, erecta tamen præſumitur ſuperio- 35
ris authoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, & cele-
bratione diuinorum officiorum, ſacramentorumque admi-
niſtratione, Afflict. *deciſ. 368. num. 5.* Gam. *deciſ. Luſit.*
144. *in fin. & dec. 168. num. 1.* cum alijs per Barboſ. *de offic.
& poteſt. paroch. c. 1. num. 38. 39.*

Vbi verò adhuc parochiæ certos non habent fines, nec 36
eorum Rectores proprium populum quem regant, ſed
promiſcuè petentibus ſacramenta adminiſtrant, Epiſcopus
diſtincto populo in certas, propriaſque parochias vnicui-
que ſuum proprium, peculiaremque parochum aſſignare
debet, ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform.
cap. 13.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. c. 54. § 2.*

Quæ quidem Sac. Concil. diſpoſitio procedit in locis, & 37
Ciuitatibus, vbi eſſent plures parochi, qui promiſcuè ſa-
cramenta adminiſtrarent, non tamen comprehendit pa-
rochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum ta-
men populum habent, & per certas familias diſtinguun-
tur abſque eo quod promiſcuè adminiſtrentur, Gonzal. *ad
reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 96.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch.
c. 1. num. 83. & ſeq.* vbi quòd ita obſeruatur Aquilæ in
Samnio, Rot. *in Mediolanen. Parochialis 15. Februar.*
1664. *§. nec proinde coram Albergat.*

Immò vbi propter locorum diſtantiam, aut difficultatem 38
itine-

ſtilneris, & viarum parochiani, non niſi cum magno in-
commodo ad propriam parochiam ad ſacramenta perci-
pienda, & diuina officia audienda accedere coguntur,
& Eccleſiaſticæ ſanctiones non obli-
gant cum tanto incommodo, ideo poteſt Epiſcopus
etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus fidelium
commoditati conſulendo deuenire ad conſtitutionem
nouarum Eccleſiarum parochialium, cum congrua
fructuum aſſignatione rettahenda ex redditibus Eccle-
ſiæ matricis, & ſi opus fuerit ex coactione populi ad
contribuendum, & ſupplendum arbitrio ipſius Epiſco-
pi pro noui Rectoris ſuſtentatione, *cap. ad audientiam de
Eccleſ. ædifican.* & ſtatuit Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 21.
de reform. cap. 4.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.
68. per tot. & de offic. & poteſt. paroch. cap. 1. num. 25.* Franc.
Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. par. 2. cap. 2. num. 68.* Ric. *in
prax. for. Eccleſiaſt. dec. 554. in 1. edit. & reſol. 476. in 2. edit.*
Mandoſ. *in prax. ſignatur. tit. Erectiones*, Rot. *dec. 484. num.
2. p. 1. tom. 1. recen.*

39 Vnde poteſt etiam Epiſcopus Eccleſiam ſimplicem
in curatam, & parochialem erigere, iuſta tamen con-
currente cauſa, Garz. *de benef. p. 12. cap. 5. num. 2.* ceſ-
40 ſante verò iuſta cauſa beneficia ſimplicia in curata ab
Epiſcopo conuerti non poſſunt, vt deciſum referunt
Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. dec. 492. in 1. edit. reſol.
383. num. 6. & 7. in 2. edit.* Nicol. Garz. *de benef. p. 12. c. 5.
num. 3.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 68. num. 8.*
41 *& 9.* vbi quòd etiam Eccleſia curata in ſimplicem ab Epi-
ſcopo reduci non poteſt.

42 Non tamen quælibet diſtantia ſuffragatur diſmembra-
tioni, & erectioni nouæ parochialis, ſed ea dumta-
xat, quæ præbet difficultatem, & magnam incommo-
ditatem accedendi ad percipienda ſacramenta, diuinaque
officia audienda, & prout à prudentia Epiſcopi con-
ſentaneum iudicabitur, cuius arbitrio totum hoc ne-
gotium relinquitur à Sacr. Concil. *loco cit. ſeſſ. 21. de re-
form. cap. 4. verſ. & in ijs*, quanta diſtantia inter vnam,
& aliam Eccleſiam intereſſe debeat, Menoch. *de ar-
bit. caſ. 497. per tot.* Ric. *reſol. 476. num. 5.* Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg. 68. num. 2.* Rot. *dec. 484. num. 3. p. 1.
recen.*

43 Neque ad hunc effectum iuſta cauſa reputatur angu-
ſtia, & deformitas Eccleſiæ antiquæ, cum huiuſmodi
incommoditatibus ſatis prouideri poſſit per ampliationem,
vel per nouæ Eccleſiæ ædificationem opportuniori loco
intra limites eiuſdem Eccleſiæ: prout neque maxima po-
puli multitudo, cum adhiberi poſſint Miniſtri coadiuto-
res, iuxta diſpoſitionem eiuſdem Sacr. Concil. Trident.
d. ſeſſ. 21. de reform. cap. 4. in prin. & comprobat Rot. *dec.
484. num. 4. & 5. par. 1. recen.* qui licèt aſſumantur ad
exercenda intra ad curam ſpectantia non propterea di-
cuntur Curati, ſed Curati coadiutores, Gratian. *diſcept.
865. num. 24. & 25.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num.
42. & ſeq.*

44 Concurrente igitur iuſta cauſa ad parochiæ diuiſionem
Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicę delegato ad eā deueni-
re permittitur, etiam ſi Eccleſia regularibus ſubiecta eſſet,
prout Sacr. Congregationem cenſuiſſe ex Franc. Leon. *in
Theſaur. for. Eccleſ. p. 2. cap. 2. n. 69.* refert Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſc. alleg. 68. num. 6.*

45 Nec cauſa faciendi huiuſmodi diſmembrationem requi-
ritur conſenſus parochianorum, vel Curati primæ Ec-
cleſiæ, quia Concilium loco citato tribuit facultatem Epi-
ſcopo etiam illo inuito nouas parochias ædificandi, ſine
tamen præiudicio poſſidentis, vt declaraſſe Sacr. Congre-
gat. Epiſcoporum *in Andrien. 1594. teſte prax. noua Epi-
ſcop. p. 1. cap. 5. num.....* refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. alleg. 68. num. 4.*

46 Quando verò cauſa non eſt ſufficiens ad deuenien-
dum ad actum diuiſionis parochiæ, ſed conſtructio no-
uæ Eccleſiæ redundaret in maximum beneficium, & in
maiorem populi commoditatem, permitti poteſt talis
ædificatio, vel quatenus ædificata reperiatur, vt rema-
neat in adiutorium Matricis, eiuſque Capellanus mini-
ſtret ſacramenta vti parochi coadiutor, vt dixit Rot.
iuxta declarationem Sacr. Congreg. *dec. 484. num. 7. p. 1.
recen.*

47 Parochialitas præterea alicuius Eccleſiæ, quando non
probatur, cum ſuis requiſitis, cura animarum totius ple-
banatus cenſetur exiſtere penes Eccleſiam matricem, quę
eſt vera parochia, quamuis per Eccleſias viciniores vti au-
xiliatrices Eccleſia adminiſtretur, ſeu habeatur cura cer-
tarum perſonarum, & familiarum, Abb. *conſ. 58. col. fin.
verſ. 2. poſſunt intelligi p. 1.* facit Cuman. *conſ. 149. num. 2.*
& Rot. *dec. 258. num. 7. p. 1. recen.*

Eccleſia enim Archipresbyteralis dicitur Eccleſia pa- 48
rochialis matrix, ita vt aliæ Eccleſiæ exiſtentes intra eius
limites ſi enuncientur parochiales intelligi debeant ra-
tione fori pœnitentialis, & ſacramentorum, quæ in il-
lis adminiſtrantur ſi deficiant alia requiſita parochialita-
tis, Rot. *dec. 258. num. 8. p. 1. recen.* etenim Eccleſiæ pro- 49
priè parochialis denominari non debent, ſi non habeant
diſtinctionem limitum domorum, & perſonarum, adeo
vt ſi adminiſtrent ſacramenta ſine iſtis requiſitis, ſi-
gnum manifeſtum eſt, quòd ſint Capellæ extructæ pro
ſuccurſu, & auxilio matricis Eccleſiæ, atque vt magis
commodè fidelibus ſacramenta miniſtrentur, Lap. *alleg.
6.* Rebuf. *de decim. q. 6. num. 11.* Rot. *dec. 258. num. 6. p. 1.
recen.*

Generaliter verò Eccleſia parochialis gaudet priuilegio, 50
vt intra ſuos fines alia Eccleſia, vel Capella non poſſit
ædificari inuito eius Rectore, *cap. quicumque 16. q. 1.* quo-
niam quidquid eſt intra fines eiuſdem parochiæ, totum-
que eius ſolum intra limites deſignatum, cum ſpectet ad
eamdem parochiam, & in eius poſſeſſione certo modo re-
periri cenſeatur, contra eius voluntatem alia Capella ædifi-
cari nequit, vnde inoleuit ſtylus Romanæ Curiæ in facul-
tatibus extruendi oratoria inter alia ad fauorem Parochia-
lium apponere clauſulas reſtrictiuas, vt ſcilicet Orato-
rium decenter inſtructum, & ornatum, & ab omnibus
actibus domeſticis liberum exiſtat, & vt conceſſio in-
telligatur ſine parochialis Eccleſiæ præiudicio, & exce-
ptis diebus Natalis Domini Noſtri, Reſurrectionis,
Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat, vt Paro-
chialis frequentetur, & in ſolemnioribus recognoſcatur,
ita Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 1. num. 26. verſ.
& iſta Eccleſia*, ex Hier. Carac. *quem allegat in Opuſculo de
iur. Paroch. tit. 2. c. 1.*

Parochialis Eccleſiæ poſſeſſio probatur ex eo, quòd Sa- 52
cerdos tempore Paſchatis Reſurrectionis diſtribuerit ſi-
gna, ſeu bullettinos eorum, qui ſe communicaue-
runt, cum hoc munus propriè ſpectet ad Parochum, à
quo perſolui debet, vt notatur *in cap. omnis vtriuſ-
que ſexus de pœnit. & remiſſ.* Rot. *deciſ. 258. num. 1. par. 1.
recen.*

Parochiani verò dicuntur omnes habitantes intra limi- 53
tes Eccleſiæ Parochialis, Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit.
P. concl. 99. num. 1.* Et ad hoc, vt quis Parochianus effi- 54
ciatur, & Parochia acquiratur, animus permanendi in
ea requiritur, & ſic Parochiani non efficiuntur illi, qui
intra alicuius Parochiæ limites ex accidenti exiſtunt, puta
cauſa alicuius negotij infirmitatis, & ſimilium, quo caſu
prima parochia non mutatur, & alia de nouo non acquiri-
tur, *cap. is qui, de ſepult. in 6.* facit text. *in l. nihil 23. ff.
de captiu. l. eius qui 27. §. fin. l. domicilium 20. ff. de municip.
l. qui ſaltum 67. ff. de legat. 3. l. quæſitum 12. §. Papinianus
37. l. ſeia 20. § Pamphila ff. de fund. inſtruct.* Syluester *in
ſumm. verbo Canonica portio num. 15.* Rodriq. *quæſt. regu-
lar. tom. 3. quæſt. 46. art. 3.* Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.
24. cap. 1. de reform. num. 6. & de offic. Paroch. p. 3. cap. 25.
num. 26. & 27* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2.*
Parlador. *rerum quotidianarum diff. 66. §. 3. num. 3.* Rot.
*in Romana iurium funeralium 4. Iunij 1653. ſub §. 1. coram
Zarate, vbi in fin. dicti §. ſubdit*, quòd ad contrahendam 55
parochiam non requiritur domicilium, cum ſufficiat ha-
bitatio cum animo permanendi ad tempus notabile, Gra-
tian. *diſcep. 94. num. 74.* Mateſcot. *lib. 2. var. reſol. cap. 95.
num. 11.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. num. 33.* Seraph.
deciſ. 1135. num. 1.

Ius igitur Parochiæ, vt mutetur, ad effectum, vt 56
alteri acquiratur, non ſufficit ſimplex receſſus, niſi etiam
concurrat curſus duorum menſium, quibus habitare
quis continuauerit in alia Parochia, ad hoc vt ex receſ-
ſu, & curſu temporis copulatiuè dignoſcatur animus ef-
ficiendi ſe ſubditum alterius curæ, ex ſtatuto Cleri Roma-
ni, de quo Rot. *in Romana iurium funeralium 4. Iulij 1653.*

coram Zarate §. 1. *verſ. & confirmauit*. Et quamuis Parochiani Sacramenta in aliena parochia percipiant, & diuina audiant, ac proinde proprios Parochus nullum ſuſtineat laborem, non propterea efficiuntur de parochia, in qua Sacramenta percipiunt, niſi animo perpetuæ habitationis cum rerum ſubſtãtia ibi fiant incolę, & ſint Parochiani, iuxta *Clem. dudum* §. *huiuſmodi de ſepultur. DD. in c. iis, qui sit. eod. in* 6. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 5. Sperel. *dec.* 87. *num.* 2. *p.* 1.

57 Habitator verò in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, cenſetur Parochianus illius, in qua domus habet aditum, ex notabili doctrina Bart. *in l.* 6. *num.* 6. *in fin. ff. de damn. infect.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 71. p. 2. vbi etiam quod ſi domus habeat duas portas, quarum vna tendat ad vnam, & altera ad aliam, iudicatur de ea Parochia, in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus, Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. deciſ.* 333. *in* 1. *edit. reſol.* 510. *in* 2. *edit.*

58 Eccleſia Parochialis ſi deſtruatur non amplius remanent iura Parochialia, ita vt non ſolum extinguatur Parochialitas, ſed ipſum quoque beneficium, quia non entis nullæ ſunt qualitates, Abb. *in cap.* 2. *num.* 5. *de noui oper. nunciat.* Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 1. *& dec.* 405. *num.* 1.

59 Lim. quòd ſi Eccleſia deſtruatur auctoritate ſuperioris, tunc enim amittit omnia iura, ſi verò deſtruatur caſu fortuito, & tunc retinet habitu omnia iura, ita quòd ſi alia Eccleſia in eodem loco reędificetur, vti ſubrogata in locum primæ actu exercere poteſt omnia iura Eccleſiæ deſtructæ, quæ habitu retinebat, tamquam in eamdem tranſmiſſa, tum quo ad potentiam, & valorem, tum quo ad exercitium, & executionem, Decian. *conſ.* 93. *num.* 4. *lib.* 5. Beltram. *in adnot. ad deciſ. Gregor. XV. deciſ.* 405. *lit. A.* vbi ita dixiſſe Rot. *in Toletana deci-*
60 *marum de Sanzedon.* 12. *Iunij* 1590. *coram Penia.* iuxta vulgatas iuris regulas, quòd in ſubrogatum tranſeant omnia iura actiua, & paſſiua illius, in cuius locum ſubrogatur, per text. *in l. fin. cum* §. *qui iniuriarum ff. ſi quis caut.* Innoc. *in cap. Abbate*, ibique Butr. *num.* 22. Abb. *num.* 16. *de verb. oblig.* Rot. *deciſ.* 279. *num.* 5. *par.* 6. *recen. & in Romana domorum de Incoronatis* 18. *Martii* 1650. §. *quo verò circa med. coram Dunozet, & in Romana locorum montium* 3. *Iunii* 1650. *ſub* §. *quibus non aduerſatur coram Meltio*. Et ſapiat eamdem naturam, *l.* 1. §. *hæc verò, &* ibi Bart. *ff. ſi quis caut. l. ſi donata* §. 1. *ff. de donac. cap. Eccleſiam il* 4. *vbi omnes Canoniſtæ vt lit. penden.* Cohel. *de bon. regim. cap.* 92. *num.* 67. *verſ. nota eſt etiam*, Rot. *in Romana locorum montium* 26. *Maii* 1651. *in fin. prin. coram Royas*.

61 Pariter familiæ degentes intra limites Eccleſię Parochialis ad eam conſtituendam deputatæ, ſi recederent, non propterea deſineret Eccleſia eſſe Parochialis, ſed remaneret Parochialis habitu, licèt non actu, ſi tamen reuerterentur, iterum Eccleſia diceretur Parochialis habitu, & actu, gloſ. communiter approbata *in cap. licet canon. in verbo Parochia de elect. in* 6. Silua *de benef. p.* 3. *quæſt.* 42. cum alijs per Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 2.
62 3. *&* 4. vbi quòd nec deſinat eſſe Parochialis actu, etiam ſi Parochiani, qui in Parochia habitant ex aliqua cauſa, vel culpa ibi diuina non percipiant, & quamuis Curatus nullum laborem ſuſtineat, quia ad effectum, vt Curatos conſequatur iura parochialia, ſufficit per eam non ſtare, quin miniſtret Eccleſiaſtica Sacramenta, ex Abb. & Rebuſ. quos allegat.

63 Quinimò ſi Curatus neglexerit adminiſtrare Sacramenta Parochianis, qui huiuſmodi de cauſa fuerint coacti accedere ad alias Parochiales ad ea percipienda, non propterea ex culpa, & negligentia Curati mutari poteſt ſtatus Eccleſiæ, cui Rector nec tacitè, nec expreſsè valet præiudicare: præſertim ſi conſtet Eccleſiam habere limites, intra quos adſint habitatores, nec probetur huiuſmodi habitatores receſſiſſe animo alibi conſtituendi habitationem, & ſufficit, quòd remaneant alij Parochiani, & ſaltem decem perſonæ, vt Eccleſia conſeruetur Parochialis habitu, & actu, latè aliis congeſtis tradit Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *à num.* 5. *vſque ad* 7. Sperel. *deciſ.* 87. *num.* 2. *tom.* 1.

64 Ad cognoſcendam Parochiam non eſt attendendus locus habitationis, ſed domicilii, vt indiuiduo tenuit *gloſ. in cap. iis, qui de ſepult. in* 6. & ibi Gemin. *num.* 2. *&* 3. Franc. *num.* 1. & alij relati à Senchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 23. *ſub n.* 1. *verſ.* 3. *probatur*.

Contrarium quòd immò in cognoſcenda parochia conſiderandum non ſit domicilium, ſed præſens ſtatus, ita vt vbi quis ad præſens habitat, & animum habet ad aliquod notabile tempus permanendi, non tamen conſtituendi domicilium, efficitur ſubiectus eidem Parochiæ, vt contingit in officialibus, in Scholaribus, in famulis, nutricibus, in conducentibus domum ad aliquod determinatum tempus puta ad annum, etiam ſi morte præuenti illum non compleuerint: etenim animarum ſalus non debet pendere in incerto, nec patitur dilationem, vndè cum faciliùs à Parocho habitationis poſſit recipere Sacramenta, non eſt mirum ſi per habitationem, & præſentem ſtatum efficiatur Parochianus. Federic. de Sen. *conſ.* 254. Anchar. *in cap. iis, qui ſub num.* 1. *verſ. pro clariori tamen de ſepult. in* 6. Ceual. *in ſpec. commun. contra commun. quæſt.* 458. *num.* 36. & ita à Sacr. Congreg. reſolutum fuiſſe teſtatur, Salzedo *in addit. ad Diaz. in pract. crim. cap.* 73. *verſ.* 14. *in fin.* Gratian. *diſcept.* 75. *num.* 18. Syluester *in ſumma in verbo ſepultura ſub num.* 8. *verſ. ſi verò ſit Laicus*, latè Menoch. *conſ.* 398. *num.* 7. 17. 22. 42. *&* 44. benè Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 23. *ſub num.* 12. *verſ.* & confirmatur, Guttier. *in tract. de matrim. cap.* 63. *num.* 19. vbi de veriori cum aliis per Sperel. *dec.* 87. *num.* 5. *verſ. his tamen tom.* 1. 65

SVMMARIVM.

1 *Cura animarum penes quem reſideat ex obſeruantia demoſtratur.*
2 *Ex obſeruantia reſultat conuentionum, & voluntatis partium declaratio.*
3 *Beneficium curatum ſi perpetuò capitulo vnitum exiſtat, cura habitualis reſidet penes capitulum, actualis penes vicarium. Ampl. vt n.* 4. *&* 13.
5 *Vnio beneficiorum facta per viam incorporationis cenſetur acceſſoriè facta.*
6 *Cura animarum in Collegiatis exerceri debet per proprios Parochos, & non per Capellanos amouibiles.*
7 *Cura animarum licèt ſit translata in Archipresbyterum, reſidet tamen actualis penes Capitulum.*
8 *Ampl. licet in prouiſione dictum fuerit quod Archipresbytero immineat cura animarum.*
9 *Ad Archipresbyterum de iure communi ſpectat cura animarum, ſecus ſi appareat de contrario.*
10 *Emolumenta quomodo diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem, & num.* 11.
12 *Signum vnionis, & Cura habitualis reſultat ex perceptione fructuum.*
14 *Vicarius perpetuus potius cenſetur habere curam animarum, quàm Rector principalis.*
15 *Cura habitualis non facit beneficium curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec exigit reſidentiam.*
16 *Parochialis habitu reputatur, ac ſi eſſet beneficium ſimplex.*

Cura animarum penes quem reſideat in Eccleſijs vnitis Collegiatis, & Capitularibus.

Emolumenta quomodo diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem.

ADNOTATIO II.

CVra animarum penes quem reſideat ex obſeruantia demonſtratur, ad text. *in l. ſi de interpretatione, & l. ſeq. ff. de leg.* Burat. *deciſ.* 390. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 419. *num.* 5. *&* 6. *p.* 1. *recen. & in Romana iurium Parochialium* 1

4. De-

4. *Decembr.* 1651. §. *concurrit etiam coram Eminentiſs. D. Card. Celſo.*

2 Ex obſeruantia quidem omnis remouetur ambiguitas, & certa reſultat præcedentium conuentionum, ac voluntatis partium declaratio, *l. item* 7. §. *proinde ff. ad Senat. Conſult. Macedon. l. cum de in rem verſ. ff. de vſur. l. quidam ſunt* 16. *ff. de reb. dub.* Burat. *deciſ.* 379. *num.* 3. & faciunt tradita per eumdem *deciſ.* 85. *numer.* 4. Gregor. XV. *deciſ.* 502. *num.* 10. *deciſ.* 511. *num.* 8. Caualer. *deciſ.* 80. *num.* 3. *deciſ.* 199. *num.* 6. *deciſ.* 289. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 503. *num.* 2. *deciſ.* 571. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ. deciſ.* 301. *num.* 8. *deciſ.* 261. *num.* 4. *deciſ.* 641. *num.* 4. *par.* 1. *deciſ.* 194. *num.* 4. *deciſ.* 463. *num.* 2. *par.* 2. *recen. & in Romana fideicommiſſi de Maximis* 11. *Ianuar.* 1649. §. *cæterum prædicta coram Eminentiſs. Celſo*, *& in Romana Caſalis Aguzzani* 26. *Nouembr.* 1649. *ac demum in fin. coram Dunozet.*

3 Beneficium Curatum ſi perpetuò capitulo vnitum exiſtat, eius cura habitualis reſidet penes idem capitulum, exercitium eius Curæ Vicario incumbit, ad tradita per Rot. apud Caualer. *deciſ.* 599. *num.* 2. & 4. Merlin. *deciſ.* 115. *num.* 6. *verſ. præterea*, *& in Mendonien. Parochialis* 3. *Martij* 1653. *coram Zarate* §. *ex ea nimirum*, *&* §. *nec dubitari poteſt*. Vbi præcipuè ſtantibus clauſulis in Bulla contentis ſcilicet cum omnibus iuribus, & pertinentijs.

4 Ampl. ſi Capitulo conceſſa fuerit facultas nominandi Presbyterum ad nutum, & amouibilem pro exercitio curæ, Rot. *deciſ.* 119. *num.* 4. & 5. coram Merlino *dec.* 102. *n.* 10. *verſ. & reſeruatur p.* 1. *recen.*

5 Ampl. ſi vnio ſit facta per viam incorporationis, vt ſi adſit verbum incorporamus, quod efficit, vt vnio dicatur acceſſoriè facta, Garz. *de benef. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 55. & 56. Maſſobr. *in praſc. habend. concurſ. ad Paroch. prælud.* 13. *dub.* 2. Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg.* 60. *à num.* 23. Rot. *deciſ.* 352. *numer.* 7. *par.* 4. *recen. & in Mendonien. Parochialis* 3. *Mart.* 1653. §. *nec dubitari coram Zarate.*

6 Cura animarum in collegiatis exerceri debet per proprios Parochos, & non per Capellanos ad nutum amouibiles iuxta Conſtitutionem B. Pij V. de qua Rot. *in Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1551. §. *& euidentius coram Emin. D. Card. Celſo.*

7 Et licèt in huiuſmodi Eccleſijs collegiatis eadem cura translata fuerit in Archipresbyterum, habitualis tamen reſidet penes capitulum, Lotther. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 101. *& ſeq.* Rot. *dec.* 316. *per tot. p.* 4. *tom.* 2. *recen. & in dicta Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. *& euidentius in fin. coram Emin. Celſo.*

8 Nec à Capitulo abdicata cenſetur dicta cura habitualis, quamuis Archipresbyter prouiſus fuerit de eadem Cura cum aſſertione in literis Apoſtolicis, quòd illi immineat cura animarum, quia intelligendum eſt de cura actuali, remanente ſemper habituali penes Capitulum, Rot. *deciſ.* 214. *num.* 5. & 6. coram Burat. *dec.* 316. *num.* 9. *p.* 4. *recen. & in dicta Romana iurium Parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. *fin. coram Emin. Celſo.*

9 Quibus non aduerſatur, quòd de iure communi cura animarum ſpectet ad Archipresbyterum, quia non procedit, quando ex aliis probationibus appareat de contrario, vt ſi probetur ſpectare ad capitulum, vt animaduertit eadem Rot. *in dicta Romana iurium Parochialium* §. *non obſtat*, & coram Seraphin. *dec.* 839. *n.* 4.

10 Vbi verò Parochus habet curam actualem, & Capitulum habitualem, Parochus non poteſt omnia emolumenta curæ ſibi appropriare, ſed tantum ſolita, & conſueta, quia quando Eccleſia eſt Collegiata, licèt ſolus Parochus adminiſtret curam, tamen Canonici cetera munera exequuntur, & onera perſoluunt canendi in Choro, recitandi horas canonicas, & Miſſæ ſacrificium celebrandi, in quorum compenſationem eadem emolumenta debentur, per text. *in cap. ex parte in cap. cum ſemper de ſepult.* & comprobauit Rot. *in eadem Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. *hoc poſito coram Celſo.* Vbi quòd hoc etiam ſecuta fuit Rot. *in Romana funeralium* 4. *Decembr.* 1620. *coram Coccino*, licèt contrarium ibi firmatum fuerit atento motu proprio B. Pij V.

11 Et generaliter hoc caſu Parocho habenti curam actualem debentur emolumenta prouenientia ex fidibus mortuorum, matrimoniorum, & ex cera, quæ apponitur penes cadauera in domo exiſtentia, cętera verò ſpectant ad Canonicos, ſeu Capitulum, ſi probetur Rectorem habentem curam actualem fuiſſe ſolitum ſupradicta percipere, & cętera habentem curam habitualem, Rot. *in dicta Romana iurium Parochialium* 4. *Decembris* 1651. §. *conſtat autem coram Emin. Celſo.*

12 Præcipuè ſi fructus beneficij percipiantur à Capitulo, relicta ſolùm pro Vicario certa portione pro eius congrua ſuſtentatione, quia tunc ex huiuſmodi fructuum perceptione reſultat ſignum vnionis, & Curæ habitualis penes Capitulum, cui vnio facta fuit, & conſequenter demonſtratur ius, quoad perceptionem aliorum emolumentorum, quæ veniunt ſub nomine fructuum, Caputaquen. *deciſ.* 339. *num.* 3. *p.* 3. Mohed. *deciſ.* 5. *in fin. de decim.* Rot. *dec.* 204. *num.* 1. *in fin. p.* 2. *deciſ.* 580. *num.* 8. 15. & 19. *in fin. p.* 4. *tom.* 3. *recen. & in Mendonien. parochialis* 3. *Martii* 1653. §. *& vlterius coram Zarate.*

13 Et quamuis in beneficijs vnitis cura principalis ſit penes prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium, vt probat text. *in cap. ſuper eo de præbend. in* 6. Oltrad. *conſ.* 63. *num.* 1. *in fin.* Gabr. *conſ.* 190. *num.* 7. *lib.* 2. Caputaquen. *deciſ.* 339. *num.* 2. & 3. *par.* 3. Seraph. *deciſ.* 109. *num.* 5. Burat. *deciſ.* 936. *num.* 1. cum alijs relatis per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 1. *num.* 53.

14 Cenſetur tamen Vicarius perpetuus potius habere curam animarum, quàm Rector principalis, cum ipſe non paſcat oues, nec operetur in vinea Domini ponendo falcem in meſſem, prout operatur Vicarius, independenter à Rectore, à quo nullum recipit titulum, ſed à ſe ipſo habet curam animarum, eiuſque exercitium, Card. *in Clem.* 1. *num.* 8. *verſ. & magis propriè de iurepatron.* Anchar. *conſ.* 404. *num.* 11. *verſ. nam Vicarius.* Adeout principalis Rector non poſſit ſpreto Vicario ſe ingerere in curę exercitio, vt tradunt Doctores relati per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 1. *num.* 56. 57. & 58. Seraph. *d.* 109. *num.* 5. *verſ. non enim poteſt per ſe ipſum.*

15 Ac proinde ipſa cura habitualis non facit beneficium curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec exigit reſidentiam, etenim 16 Parochialis habitus reputari debet perindè, ac ſi eſſet beneficium ſimplex, ad text. *in c. ſuper eo de præben. in* 6. Anton. Ricciul. *de iur. perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 24. & 25. *& cap. ſeq. num.* 3. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 1. *num.* 50. & 51.

SVMMARIVM.

1 *Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera.*
2 *Defunctus in Eccleſia electa ſepeliendus etiam inuito Parocho.*
3 *Electio ſepulturæ variari, & mutari poteſt.*
4 *Electio ſepulturæ probatur per teſtes ſingulares, & per leuiores probationes, & ſufficit tacitus conſenſus.*
5 *Eccleſia, vbi cadauer ſepeliri debet, competit vindicatio corporis defuncti, ſi doceatur de iuſto titulo, & num.* 6.
7 *Parochus violenter ſpolians funus amittit ius, & tenetur reſtituere vnà cum corpore omnia percepta.*
8 *Eccleſiæ parochiali competit ius ſepeliendi habitantes, licèt exteros, & forenſes decedentes intra Parochiam. declar. vt num.* 11.
9 *Ius ſepulturæ plurimùm pendet à perceptione Sacramentorum, num.* 10.
12 *Decedens non electa ſepultura tumulandus eſt in ſepulchro ſuorum maiorum, ſoluta Parochiali quarta funerali, & num.* 13.
14 *Quarta funeralis debetur ab Eccleſia ſepeliente licèt exempta.*
15 *Sepultura maiorum, quæ dicatur, & n.* 20.
16 *Filius vbi ſepeliri debeat ſi plures extent maiorum ſepulturæ, quid ſi moriatur viuente Patre, num.* 17. 20. 21.
18 *Infantes ſepeliri debent in ſepulchro à cæteris ſeparato, ſecus exiſtente ſepulchro maiorum.*
19 *Filius vbi tumulandus ſi maiores omnes in vna,*

Pater in alia ſepultura tumulatus fuerit.

22 Sepulturæ electio etiam ex coniecturis probatur.

23 Minor 14. annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam ex conſuetudine pater pro eo eligit, aliàs in ſepulchro maiorum, vel in parochiali tumulandus.

Ampl. vt ex conſuetudine etiam mater poſſit eligere ſepulturam 24.25. vbi reprobantur contr. ſententes.

Lim. ſi pupillus factus pubes moriatur 26. Conſuetudo ad hunc effectum quanto tempore præſcribatur 27.28. & debet eſſe generalis, num. 29.

27 Conſuetudo de qua ſit mentio in aliqua conſtitutione debet eſſe legitimè præſcripta.

30 Tutor ceſſante conſuetudine non poteſt eligere ſepulturam pro impubere, nec impubes cum eius auctoritate.

31 Mulier nupta liberam habet facultatem eligendi ſepulturam.

32 Vxor decedens ſuperſtite viro non electa ſepultura vbi tumulari debeat: quid ſi accuſata fuerit de adulterio, & ſecuto diuortio num. 33.

34 Vidua in ſepulchro viri eſt ſepelienda, & vltimi viri ſi plures habuerit, licèt receſſerit è domo viri num. 36.

35 Mulier mortuo viro retinet domicilium, & mariti dignitatem.

37 Mulieris prægnantis ſi moriatur fœtus in vtero exiſtens vbi ſepeliendus.

38 Regulares non habent facultatem ſibi eligendi ſepulturam, & vbi ſepeliendi ſi decedant extra clauſtra num. 39.

40 Exteri, & forenſes veniunt ſepeliendi in Parochiali habitationis.

41 Viatores, & Peregrini an in Parochiali, vbi deceſſerint, vel potius in Cathedrali ſint ſepeliendi. num. 42. 43. & 44.

45 Epiſcopus ſi in aliena Ciuitate decedat in Cathedrali ſepeliri debet.

46 Clericus viator de iure in Cathedrali Vrbis, in qua decedit eſt ſepeliendus.

47 Tertiarij, & Tertiariæ, ſeu Bizochæ non electa ſepultura, vbi ſepeliri debeant num. 48.

49 Tertiarij, & Tertiariæ, an & quando eximantur à iuriſdictione Laicali, & an Epiſcopo ſubijciantur.

50 Sorores tertij Ordinis Sancti Franciſci gaudent priuilegio fori, an verò gaudeant priuilegio canonis num. 51.

52 Mulieres non ſunt admittendæ ad habitum tertij ordinis à Regularibus, niſi de licentia Ordinarij, & quæ eiſdem in conceſſione habitus prohiberi debent.

53 Confratres alicuius Confraternitatis non electa ſepultura in Parochiali tumulari debent. n. 54.

55 Electio ſepulturæ non præſumitur, & eſt probanda, nec per teſtes ſingulares probatur.

56 Electio ſepulturæ non attenditur, niſi fuerit facta ab habente poteſtatem.

57 Cadauer ſepulturæ traditum abſque cauſa, & licentia Ordinarij exumari, & aſportari non debet num. 65. & 66.

58 Cadauer occiſi ſepultum an de licentia Ordinarij pro facienda recognitione corporis delicti exumari poſſit. n. 59. & 60.

61 Epiſcopus non poteſt concedere licentiam Iudici laico, vt examinet teſtes, vel vulneratos in Eccleſia, vel Hoſpitali, ſed petenda à Sede Apoſtolica.

62 Acta cauſarum ciuilium, & criminalium in Eccleſijs per laicos fieri prohibentur.

63 Cadauer, ſeu corpus pœnale poteſt concedi Medicis pro facienda Anatomia, ſecus corpus non pœnale num. 64.

65 Spolians, ſeu abducens cadauer in Eccleſia delatum vti ſacrilegus punitur.

66 Sacrilegium committitur ſi auferatur ſacrum de ſacro, ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro.

67 Ius ſepulturæ tranſit ad hæredes etiam extraneos, ſecus ſi ſit filiorum, & ſanguinis.

68 Sepultura an vendi poſſit.

69 Parochus an poſſit exigere duplicatam eleemoſinam ſi defunctorum cadauera in Eccleſia Regularium ſepeliantur.

70 Parochus an poſſit cogere hæredes defuncti ad vocandos ad funus Clericos, iuxta numerum Regularium ab eiſdem vocatorum.

Singularia de ſepulturis, & funeribus.

ADNOTATIO III.

Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera, dummo- 1
dò non prohibeatur à iure cum ſit actus propriæ vo-
luntatis, quæ ad vnguem debet ſeruari, & omnino exe-
cutioni demandari, *cap. cum liberum 6. de ſepult.* etiam ſi
defunctus relicta Parochiali in Fratrum Prædicatorum,
Minorum, aliorumque Regularium Eccleſijs ſepulturam
elegerit, vt probatur *in Clem. dudum §. huiuſmodi quoque
ſtatuto de ſepultur.* Natta *conſ. 432. num. 6. cum ſeqq.* Vgo-
lin. *de offic. Epiſc. cap. 17. num. 2.* Bellet. *diſquiſit. Clericat.
par. 1. tit. de Cleric. debitore §. 3. num. 13.* Cardin. Tuſch.
lit. P. concluſ. 97. num. 5. Aloyſ. Ric. *in prax. for. Ec-
cleſ. par. 4. reſol. 293. numer. 32. & reſol. 563. in 2. edit.*
Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 1. num. 1. de ſepultur.* & ita re-
ſpondiſſe Sacr. Rit. Congreg. *in vna Capuana ſub die 31.
Martij 1629.* refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.
26. num. 19. vſque ad 23.* Adeo vt defunctus in Eccleſia 2
electæ ſepulturæ tradi debeat, etiam abſque licentia, &
interuentu proprij Parochi, ſi vocatus intereſſe, vel
petitam licentiam dare recuſet, eadem Sacr. Congreg. Rit.
in eadem Capuana 22. Decemb. 1629. referente Eminentiſs.
Card. Pio, vt teſtatur Barboſ. *loco proximè citato num. 23.
& 71.*

Et quia voluntas hominum eſt ambulatoria vſque ad 3
mortem, ſequitur quoque ex eadem libertate eligendi ſe-
pulturam, vt quilibet poſſit eamdem reuocare, & mutare
vſque ad finem vitæ. Anchar. *conſ. 214. n. 5. cum ſeq.* Mar.
Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſ. 39. verſo tertio,* Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 24.* Cæſar. de
Graſs. *deciſ. 1. num. 5. de ſepult.*

Circa quam ſepulturæ electionem etiam tacitus conſen- 4
ſus exuberat, vti actus fauorabilis non reſtringendus, ſed
ampliandus, vt tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept.
817. num. 14. tom. 5.* Petrus de Vbald. *de quarta Epiſcop. &
Paroch. cap. 6. num. 18. & ſeq.* Sperel. *deciſ. 87. num. 7.* Vnde
ad probandam ſepulturæ electionem leuiores probationes
ſufficiunt, vt etiam probetur per teſtes ſingulares, Maſcard.
de probat. concluſ. 598. num. 1. cum alijs per eumdem
Gratian. *diſcept. 817. num. 13.*

Competit propterea Eccleſiæ, vbi de iure cadauer debet 5
ſepeliri, vindicatio corporis defuncti cum omnibus obla-
tionibus ibidem factis, *cap. in noſtra de ſepultur.* Gauant.
in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 21.
Syluester *in verb. ſepultura quæſt. 11.* Abb. *in cap. fraterni-
tatem num. 3. & in cap. ex parte num. 1. eod. tit.* Quod ta- 6
men procedit, quando per Eccleſiam vindicantem docea-
tur de iuſto titulo, aliàs nulla eidem actio competere poteſt,
cap. ex parte cap. transmiſſa cap. literas de reſtit. ſpoliat. Gra-
tian. *diſcept. 817. num. 1. & 2. tom. 5.*

Ideòque Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus 7
antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, amit-
tit ius, quod habet, & tenetur reſtituere cum corpore
quidquid accepit, ne contraueníatur voluntati, ſiue tacitæ,
ſiue expreſſæ defuncti, contra quam à Parocho, alijſ-
que ſub quouis prætextu nihil eſt attentandum,
Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch.* vbi alios allegat *cap. 26.
num. 27.*

Eccleſiæ tamen Parochiali competit ius ſepeliendi omnes 8
intra Parochiam degentes, etiam ſi ſint exteri, & forenſes
habentes hoſpitium in Ciuitate, nam iſti quoque veniunt
ſepeliendi in Eccleſia parochiali habitationis, cum in ea ſu-
mantur ſacramenta, Archid. *in cap. 1. num. 3. de ſepultur. in 6.*
Ant. de Butr. *in cap. 1. num. 9.* & Abb. *num. 4. tit. eod.* Ma-
reſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 95. num. 9.*

Ius enim ſepulturæ plurimum pendet à ſacramentorum 9
perceptione, eorumque adminiſtratione, vt communiter

tra-

Digitized by Google

tradunt DD. *in cap.* 1. *de ſepult. in* 6. Butr. *num.* 9. Abb. *num.* 4. Lupus *in cap. fin. de ſepult. in* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 23. *num.* 74. Marescot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 11. Gratian. *diſcept.* 94. *num.* 74. Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. cap.* 26. *num.* 34. *& de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 34. Sperel. *deciſ.* 87. *num.* 8. *tom.* 1. Seraph. *deciſ.* 1135. *num.* 3. Rot. *in Romana iurium funera-*
10 *lium* 4. *Iunij* 1653. §. *qua propter coram Zarate*. Et in dubio eo ipſo, quo quis percepit Sacramenta in aliqua Parochia videtur ibidem elegiſſe ſepulturam, Syluest. *in ſumma in verbo ſepultura num.* 8. Gratian. *diſcept.* 95. *num.* 74. Mareſcot *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 15. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 36. Sperel. *deciſ.* 87. *num.* 6. Seraph. *deciſ.* 1135. *num.* 3.

11 Parochiali igitur Eccleſiæ licèt competat ius ſepeliendi, vt ſupra demonſtrauimus, non poteſt tamen hoc ius prætendere, niſi duobus deficientibus, ſcilicet quod quis non elegerit ſepulturam, & quòd maiorum ſepulchrum nõ habeat, vel in eodem commodè ſepeliri nequeat, *cap. ijs, qui*, vbi Doctores omnes *de ſepult. in* 6. *& in cap.* 1. *extra eod. tit.* Petr. de Vbald. *de canonica Epiſcop. & Paroch. cap.* 9. *num.* 1. *&* 2. Guttier. *de iurament. confirmat. c.* 14. *num.* 1. Fuſcus *de viſit. lib.* 2. *c.* 2. *num.* 9. Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 3.

12 Recepta enim eſt iuris concluſio, quòd quando quis decedit non electa ſepultura tumulandus ſit in ſepulchro ſuorum maiorum, vt Sanctorum Patriarcharum exemplo benè probat Gratian. *in cap. vnaquæque* §. *item*, Ioſeph. 13. *quæſt.* 2. & habetur *in cap.* 1. *de ſepult. & cap. ijs qui eit. eod. in* 6. & vbique Doctores *cap. Hebron. car. placuit.* 13. *quæſt.* 2. Crauet. *conſ.* 10. *num.* 6. Purpurat. *conſ.* 413. *num.* 9. Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 2. *princip. num.* 38. Gualden. *de arte teſtant. tit.* 9. *caut.* 4. *ſub num.* 2. Io. Garz. *de expenſ. cap.* 8. *num.* 4. Cardin. Tuſc. *tom.* 7. *lit. G. concluſ.* 194. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.* 7. *num.* 3. *in fin.* Gratian. *diſcept.* 817. *num.* 15. 16. *&* 17. vbi quòd iſta ſit verior opinio, & paſſim admittatur, vt reſpectu ſepulturæ maiorum Parochialis non ſit conſiderabilis, Mandoſ. ad Lap. *alleg.* 39. *in verb. in Eccleſia Parochiali in prin. verſ. breuiter contraria opinio, & in fin. verſ. ex cuius verbis*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 31. Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 1. *tom.* 1. Rot. *deciſ.* 492. *num.* 1. *deciſ.* 787. *num.* 2 *p.* 1. *diuerſ.*

13 Soluta tamen Eccleſiæ Parochiali quarta funerali, *Clemen. dudum. de ſepult.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de reform.* latè DD. *in cap. relatum in cap. de ijs, in c. cum ſuper in c. certificari in c. in noſtra de ſepult.* Gualden. *de arte teſtand. tit.* 9. *caut.* 6. *ſub num.* 2. Leon. *in Theſaur. for. Eccl. par.* 2. *cap.* 14. *per tot.* Bertacchin. *in tract. de Epiſcop. part.* 4. *lib.* 4. *num.* 40. Roder. *qq. Regul.* 1. *q.* 39. *art.* 2. latè Fr. Io. della Cruz. *de ſtat. religioſo lib.* 2. Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 31. Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 2.

14 Quæ quarta funeralis debetur etiam ab Eccleſia ſepeliente, licèt exempta, vt per Lelium Zech. *de repub. Eccleſiaſt. c.* 28. *de Paroch. num.* 18. *in prin.* & quamuis B. Pius V. de anno 1560. in Bulla confirmationis Ordinis Mendicantium conceſſerit, vt Monaſteria, quæ fundata exiſtunt à quadraginta annis citra, non teneantur ſoluere quartam funeralium, vt animaduertit Gratian. *diſcep.* 94. *num.* 75. *tom.* 1. hanc tamen conſtitutionem nullibi vſu receptam vidiſse teſtatur Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 2. *in fin. tom.* 1.

15 Maiorum nomine ad hunc effectum venit Pater, Auus, & alij ſuperiores iuxta text. *in l. maiorum ff. de verb. ſignif.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c.* 26. *num.* 32. vbi ſubdit,
16 quòd ſi Pater, & Auus ſint ſepulti in vno loco, & Proauus, & Tritauus in alio, ſepelietur filius cum Patre, & Auo, ſi verò in vno ſepulchro non ſint plures maiores, ſed in vno Pater, in alio Auus, ſepeliendus eſt in Parochia, vbi audit diuina ſecundum Lel. Zech. *in loco per eum allegato*, ſed ipſe tenet quòd ſepeliri debeat, apud ſepulchrum parentum, non verò Abaui, & aliorum aſcendentium, nec apud Eccleſiam, in qua audit diuina, quia ſepultura inter mortuos comparatur domicilio inter viuos, & filius ſequitur domicilium parentum, & non aliorum aſcendentium, cum quibus minor conſideratur coniunctio, vndè præferri debet ſepulcrum paternum, cum proximum immediatum ab immediato proximiori ſeparari non debeat, latè Oldrad. *conſ.* 25. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 115. cum alijs per Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 6. *per text. in l. aſſumptio ff. de municip. cap. fraternitatem de ſepultur.* Nullo verò maiorum exiſtente ſepulcro, in propria Parochia tumulandus eſt, *cap. ex parte, cap. in noſtra de ſepult.* Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſ.* 59. *quarto*, cum aliis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 32. *&* 33.

Sed ſi filius moriatur ſuperſtite Patre, tunc tumu- 17
lari debet in ſepulchro Aui, & ſic viciniorіs aſcendentis, Petr. de Vbald. *in tract. de canonic. Epiſcop. & Paroch. c.* 9. *num.* 8. Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 8. *tom.* 1.

Et licèt infantes in ſepulchro à cæteris ſeparato ſepeliri 18
debeant iuxta Rituale Romanum *tit. de exeq. Paruul.* tamen Rituale loquitur de communibus, & promiſcuis ſepulchris, & vbi pater careat ſepultura, ſecus ſi exiſtat, nam tunc etiam puer, & infans ſepeliri debent in ſepulchro Patris, vel maiorum, excluſo Parocho, ſi ſub noui Ritualis pretextu in eius Eccleſia eumdem ſepeliri prætenderet, vt cenſuit *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in vna Aſculana* 21. *Octobris* 1616. relat. per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 26. *num.* 28. & per Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 21. *tom.* 1. vbi etiam in vna *Ariminen. reſpondiſſe Sac. Congr. Rit.* 26. *Nouembr.* 1629. Gauant. *in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in verbo ſepultura n.* 12.

Quando verò maiores omnes in vna ſepultura tumulati 19
fuerint, Pater verò in diuerſa, deſcendentem ſepeliri debere in ſepulchro maiorũ relicta patris ſepultura, tenuit *gloſ. in cap. ijs, qui de ſepult. in* 6. & probari videtur *in cap. cum quis ubi cuius maiores ſint ſoliti ab antiquo, & in cap. ijs qui ibi, vel ea potius in qua maiores ipſius ab antiquo ſepultura extitit. de ſepult. in* 6. receptior tamen videtur contraria ſententia, dummodo Pater ex propria electione, & non caſu, vel ex aliquo accidenti diuerſam habuerit ſepulturam ab antiqua maiorum, latè Oldrad. *conſ.* 25. *num.* 2. *verſ. contrarium vſque ad fin.* cum aliis relatis per Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 9. *tom.* 1.

De ſepultura maiorum non videtur conſtare, ſi aliam 20
ſepulturam Proauus, aliam Auus, aliam Pater elegerint, cum ad hunc effectum requiratur concurſus plurimorum, qui ab antiquo in eodem ſepulchro tumulari ſoliti fuerint, cum ab vno denominari non poſſit ſepulchrum maiorum, ac proinde ceſſante hoc caſu maiorum ſepulchro, præferenda videtur Parochialis iuxta ſententiam Anchar. quam de iure magis ſuſtentabilem dixit, *in cap. ijs, ſub num.* 4. *poſt med. verſ. ex deciſ. de ſepultur. in* 6. Syluester *in ſumma in verb. ſepultura ſub numer.* 8. *verſ. ſi autem in nullo*, contrarium verò, quòd hoc caſu ſit attendendum ſepulchrum Patris, tenet Abb. *in cap.* 1. *num.* 5. *extra de ſepult.* & ita de conſuetudine ſeruari teſtatur Lauor. *var. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 113. Sperel.
deciſ. 88. *num.* 10. *tom.* 1. *vbi num.* 11. Ampliat etiam ſi pa- 21
ternum ſepulchrum ſit in Eccleſia, quæ non habet ius ſepeliendi de iure, ſed tantùm ex priuilegio, vt ſunt Eccleſiæ Regularium, ſecus verò ſi Eccleſia haberet ius ſepeliendi ex præſcriptione, quæ tamquam ſtricti iuris potius venit reſtringenda, quàm amplianda, & vt minus, quàm fieri poſſit, lædat ius commune ſecundum Petrum de Ancharan. *in cap. ijs, qui ſub num.* 2. *verſ.* 3. *nota de ſepult. in* 6. cui contradicit Francus *in eodem cap. ijs, qui in fine lecturæ*.

Lim. vt à prædictis recedendum ſit ſi ex coniecturis ap- 22
pareat de præſumpta defuncti voluntate circa ſepulturæ electionem, ſcilicet ex qualitate Patris, vel Aui, vel Proaui, ac ipſius ſepulchri, ex quibus Iudex moueri poſſit ad arguendam huiuſmodi defuncti voluntatem, Petrus de Vbald. *de canon. Epiſcop. & Paroch. cap.* 9. *ſub num.* 11. Oldrad. *conſ.* 75. *ſub num.* 3. cum aliis per Sperel. *dec.* 88. *num.* 12.

Impubes, ſeu minor 14. annis ratione ſtatus minoris 23
ætatis, ob conſilii imbecillitatem licèt non poſſit ſibi ſepulturam eligere, text. *eſt in cap. licèt de ſepult. in* 6. Niſi malitia ſuppleat ætatem, cum tunc etiam matrimonium carnale contrahere valeat, Bart. *in l. qui in poteſtate ver. in vno caſu, & in l. ſi filiusf. poſt num.* 2. *ff. de teſtament.* Lapus *alleg.* 59. *num.* 2. Lauor. *var. lucubr. tit.* 2. *cap.* 11.

rochialis totius Ciuitatis, & Diœceſis, vnde cùm eius Canonici, & Clerici in eadem debeant reſidere, diuina audire, & percipere Sacramenta Eccleſiaſtica, ſi non electa ſepultura decedant, debent pariter apud ipſam Cathedralem tumulati ſine Parochi habitationis interuentu, cui prætetea nulla quarta funeralis venit perſoluenda, ita Cardinalem Bononienſem declaraſſe aduerſus Lapi *allegat.* 62. ſupra citatam ſubdit ipſemet Lapus *eadem allegat. num.* 4. Card. Tuſch. *dict. a conclu* 99. *num.* 5. *&* 6. vbi quòd reprobatur à Calderino dicta Lapi allegatio.

12 Parochialitatis enim ſubiectio, vt contrahatur præcipuum requiſitum eſt reciproca, & viciſſitudinaria neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi Sacramenta inter Curatum, & ſubditum, ſeu populum, *gloſ. in Clem. dudum in verb. impediunt de ſepult.* Abb. *in cap. de multa num.* 24. *verſ. adde de preben.* Dec. *in cap. ad aures num.* 6. *verſ. & curatum de reſcript.* Rot. *deciſ.* 144. *num.* 6. *coram* Caualer. *deciſ.* 387. *num.* 7. coram Gregor. XV. *deciſ.* 233. *num.* 3. *p.* 1. *deciſ.* 247. *ſub num.* 3. *p.* 2. *recen.*

13 Quæ neceſſitas cùm ceſſet in præſenti, ex quo nequeat Parochus cogere, & coarctare præfatos Canonicos ad recipienda Sacramenta ex parochiali, vt de conſuetudine, & obſeruantia totius Chriſtiani Orbis pluſquam notoriom redditur, Parochialitas vtique penitus excluditur, licèt Parochus ſolitus fuiſſet eiſdem miniſtrare dicta Sacramenta, cùm dicta miniſtratio neque ſuffragetur, niſi proueniat ex neceſſitate, & iuriſdictione cogendi ad recipienda ex Parochiali, Rot. *deciſ.* 387. *num.* 8. coram Gregor. XV. *deciſ.* 48. *num.* 5. *coram* Card. Mantica, & tradit *gloſ. in Clem. dudum verſ. ac deinde in verb. impendunt de ſepult.* Abb. *in cap. de multa num.* 24. *verſ. ſed adde de preben.* Sarn. *in regul. de idiomate q.* 11. *verſ. ex quibus.*

14 Excluſa igitur neceſſitate miniſtrandi Sacramenta erga Canonicos, excluditur pariter ius ſepulturæ, & funeris, quod regulatur, & multùm dependet ab ipſa ſacramentorum adminiſtratione. *DD. in cap.* 5. *de ſepult. in* 6. ibique Butr. *num.* 9. Abb. *num.* 4. Syluest. *num.* 8. Lupus *in c. fin. de ſepult. in* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 23. *num.* 74. Gratian. *diſcept.* 94. *num.* 74. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 15. Barboſ. *de offic. Paroch. p.* 3. *c.* 26. *num.* 34. *& de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 34. Rot. *dec.* 1135. *num.* 3. *coram Seraph. & in Romana iurium funeralium* 4. *Iuly* 1653. §. *quia propter coram Zarate.*

15 Nec releuare poteſt iuris aſſiſtentia quam habet Parochus, quo ad exercitium iurium parochialium, cùm ceſſet, nec habeat locum quoad Cathedralem, quæ ſuprema Parochia dicitur, cuius Rector eſt Epiſcopus, ſeu Prælatus, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 6. *num.* 83. Barboſ. *de offic. Paroch. c.* 5. *num.* 21. *&* 22. Rot. *dec.* 258. *num.* 4. *p.* 5. *recen.*

16 Et cùm Canonici faciant vnum corpus cum Epiſcopo, cuius ipſe eſt caput, & Canonici membra, *cap. nouit.* 4. *de ijs quæ fiunt à prælat.* Gratian. *diſcept.* 111. *num.* 2. *& plurib. ſeqq.* Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 3. *& ſeq.*

17 penitus eidem quo ad omnia iura ſubijciuntur, & Cathedrali tamquam eorum Parochiæ remanent adſtricti, vt ſeparari minimè debeant per exiſtentiam Parochi habitationis, iuxta tradita, & notata per Gratian. & Mareſcot. *locis ſupra citatis.*

18 Pro vt in ſimili Parochus non habet aſſiſtentiam iuris in Eccleſia Regulari licèt exiſtat intra limites ſuæ Parochiæ, Abb. *in cap. dilectus num.* 3. *&* 11. *de Capel. Monac. Rot. in Bononien. iur. Parochial.* 23. *Martij* 1629. poſt Tamburin. *de iur. Abb. deciſ.* 87. *num.* 2. *&* 3. *tom.* 3. *& in Veronen. iur. parochialium coram Card. Veroſpio, quæ eſt in recen. deciſ.* 396. *num.* 14. *p.* 5.

19 Neque in Hoſpitali priuilegijs exempto, vt de Hoſpitale PP. Sancti Io. Colabitarum de Vrbe, vigore priuilegiorum B. Pij V. Gregor. XIII. & XIV. & V. firmauit *Rot. in Romana iurium funeralium* 4. *Iunij* 1653. §. 1. *coram Zarate,* vnde multò magis habere non debet quo ad Eccleſiam Cathedralem, eiuſque Canonicos à quibus regitur, & adminiſtratur, vt potè quia peculiaribus, ſpecioſiſque innititur priuilegijs, & maiorem, & eminentiorem exercet iuriſdictionem, & ſicut Epiſcopus, qui eſt caput in ipſa Cathedrali ſepeliri debet, ita etiam Canonici, qui ſunt membra, vt vnitas corporis conſeruetur, & membra non ſeparentur à capite.

Hinc eſt, quòd Parochus non poteſt iuuari ſola iuris aſſiſtentia, ex quo perſona inhabitet in ſua Parochia ad effectum manutentionis ſuper exercitio iurium parochialium, ſi ex alio capite, alioque reſpectu reperiatur exempta, vnde cùm ex eodem nullum poſſit deducere titulum, ipſa iuris aſſiſtentia non ſuffragatur, tàm de iure, quàm ex reſolutionibus S. Congreg. Concil. & Rit. niſi probetur poſſeſſio, vt in ſimilibus terminis Eccleſiæ vnitæ Monaſterio Regulari, licèt exiſtat intra limites certæ Parochiæ, dixit Rot. *in Veronen. Iurium Parochialium* 26. *Iunij* 1630. *coram Veroſpio in prin. &* §. *fin. in recen. deciſ.* 396. *num.* 14. *p.* 5. *recen.* 20

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Parochia quid ſit.*
2 *Parochia vt conſtituatur quæ requiſita exigantur, & quomodo probari debeat, num.* 3.
4 *Eccleſia potius ſimplex, quàm Parochialis præſumitur.*
5 *Teſtes deponentes Eccleſiam eſſe parochialem an probent.*
6 *Beneficium in dubio præſumitur ſimplex, & non curatum.*
7 *Parochialis non dicitur Eccleſia, in qua non celebratur diebus feſtiuis.*
8 *Item ſi probetur in ea numquam reſediſſe ſacerdotem.*
9 *Parochialis non dicitur Eccleſia, quæ à pluribus, & non ab vno ſacerdote regitur.*
10 *Parochialitas non probatur ex ſola adminiſtratione ſacramentorum, ſi concurrat neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi.*
11 *Nec probatur ex ſola cura animarum.*
12 *Nec probatur ex fonte Baptiſmi, nec ex Cemeterio.*
13 *Neque probatur ex prouiſionibus factis per concurſum.*
14 *Ex perceptione decimarum, & ſacramentorum non oritur concludens probatio Parochialitatis.*
15 *Decimæ debentur Eccleſiæ parochiali.*
16 *Parochialitatis leuis inducitur probatio ex retentione Sanctiſſimi Sacramenti.*
17 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Parochiali tantum, & non in alijs Eccleſijs retineri debet, neque in Eccleſijs tertiariarum, num.* 18. *Secus ex Priuilegio Apoſtolico, vt in Eccleſijs Regularium, num.* 19. *non tamen ex conceſſione Epiſcopi, num.* 20.
21 *Soli Eccleſiæ parochiali permittitur habere campanas.*
22 *Campanæ in Sabbato Sancto ab Eccleſijs inferioribus pulſari non debent ante Cathedralem, vel Parochialem in diœceſi, num.* 23. *Intel. procedere vbi adeſt conſuetudo, aliàs cuique liberum eſt pulſare ante, vel poſt, num.* 24.
25 *Miſſa celebrari non debet in Eccleſijs inferioribus, & Oratorijs Confratrum ante Miſſam Parochialem, ſecus in Oratorio Ruri ædificato, num.* 26. *& in Eccleſijs Regularium, num.* 27.
28 *Regulares inter miſſarum ſolemnia poſſunt recipere oblationes, non tamen per Eccleſiam circuire.*
29 *Parochialitas non probatur ex fama, niſi in antiquis.*
30 *Parochialitas, an probetur ex annunciationis factis ab Epiſcopo in viſitatione.*
31 *Neque iuſtificatur ex eo, quòd Eccleſia habeat populum, & fines diſtinctos.*
32 *Ex diſtinctione territorij temporalis non infertur ad terminos Parochialis.*
Lim. ſi vna tantùm adeſſet parochia, num. 33.
34 *Parochialis Eccleſia erigi non poteſt ſine Epiſcopi authoritate, quæ ex lapſu temporis præſumitur, num.* 35.
36 *Cura animarum non eſt promiſcuè adminiſtranda, ſed vnicuique populum ſuum Epiſcopus aſſignare debet. Intel. vt num.* 37.
38 *Epiſcopus propter populi commoditatem poteſt nouas parochias erigere, & ſimplicem in curatam, num.* 39. *ſecus curatam in ſimplicem, num.* 41. *Intel. vt num.* 42.
40 *Beneficia ſimplicia in Curata ab Epiſcopo conuerti non poſſunt ſine cauſa.*

43 *Ad*

43 *Ad erigendam nouam parochialem non reputatur iuſta cauſa Anguſtia Eccleſiæ, & multitudo populi.*
44 *Ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus erigere nouam parochialem, licèt Eccleſia ſit ſubiecta Regularibus.*
45 *In facienda parochiæ diſmembratione non requiritur conſenſus parochianorum.*
46 *Ædificari poteſt noua Eccleſia in adiutorium matricis.*
47 *Parochialitas alicuius Eccleſiæ ſi non probetur cum ſuis requiſitis tota cura animarum cenſetur exiſtere penes Eccleſiam matricem, num. 49.*
48 *Eccleſia Archipresbyteralis dicitur Eccleſia parochialis matrix.*
50 *Noua Eccleſia ædificari non poteſt inuito Rectore parochialis Eccleſiæ, & quid de ſtilo Curiæ, num. 51.*
62 *Poſſeſſio Eccleſiæ parochialis probatur ex diſtributione ſchedularum ſacræ communionis.*
53 *Parochiani dicuntur omnes habitatores intra limites Eccleſiæ parochialis ſi habeant animum in ea permanendi ſecus ſi ex accidenti ibidem reperiantur, num. 54. & 55.*
56 *Ius parochiæ, vt mutetur, & alteri acquiratur quid requiratur.*
57 *Habitator in confinio duarum parochialium cuius cenſeatur parochianus.*
58 *Eccleſia parochialis ſi deſtruatur amittuntur iura parochialia.*
Lim. ſi deſtruatur authoritate ſuperioris, ſecus caſu fortuito, num. 59.
60 *In ſubrogatum tranſeunt omnia iura actiua, & paſſiua eius, in cuius locum ſubrogatur.*
61 *Parochialis excedentibus familijs eam conſtituentibus remanet Parochiali habitu.*
62 *Parochialis non deſinit eſſe actu ſi Parochiani alibi ex aliqua cauſa diuina percipiant.*
63 *Rector nec tacitè, nec expreſſè poteſt præiudicare, & mutare ſtatum ſuæ Eccleſiæ.*
64 *Ad cognoſcendam Parochiam non eſt attendendus locus habitationis, ſed domicilij. Contr. 65.*

Parochia ex quibus conſtituatur, & Parochianus ex quibus efficiatur.

ADNOTATIO I.

1 PArochia eſt locus certis finibus circumſcriptus in quo regitur populus alicui Eccleſiæ deputatus per rectorum animarum cura, Abb. *in c. exſtirpandæ §. qui verò num. 20. de praben.* Syluester *in verbo parochialis*, Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 95. num. 1.* ita Io. Andr. *in rub. de paroch. in prin.* Abb. *num. 1.* Hoſtien. *in ſumma eiuſdem tit. num. 1.* Rom. *con. 356. num. 1.* Mantic. *dec. 48. num. 1.*

2 Ad conſtituendam autem Eccleſiam parochialem debent concurrere quatuor requiſita, de quibus Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 6. num. 34. vſque ad 47.* Staphil. *de liter. Grat. tit. de qualit. & ſtat. benef. §. circa ſecundum à num. 7.* Sarnen. *in reg. de idiomate q. 11.* Maſcard. *de probat. concl. 469.* Rot. *dec. 52. p. 2. diuerſ. & dec. 380. p. 5. recen.* Rot. *in Romana iurium parochialium 4. Iuly 1653. §. fin. coram Zarate*, cum alijs congeſtis per Barboſ. *de offic. & poteſt. parochi c. 1. num. 27.* vbi quòd primum requiſitum ad probandam parochialitatem ſit poteſtas fori pœnitentialis ſcilicet poteſtas ligandi, atque ſoluendi 2. quòd parochia ſit in loco certis finibus, & limitibus conſtituta, & habeat proprium territorium ſeparatum, & populum, & ſic populus, & parochia ſaltem conſtituatur ex decem domibus, & familijs, *c. vnico q. 3.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 95. num. 2. 4. 3.* Pacian. *de probat. lib. 2. c. 31. num. 23.* Barboſ. *de offic. Paroch. p. 1. c. 1. num. 20.* Rot. *in Romana iurium funeralium 4. Iuly 1653. §. fin. coram Zarate.* Tertium requiſitum eſt, vt habeat proprium Rectorem, qui curam exerceat nomine ſuo, licèt hoc requiſitum conueniat perſonæ, non autem Eccleſiæ: quartum quòd Sacerdos tamquam Rector ſuo nomine ſingulariter, & non cum alijs ad regimen parochialis Eccleſiæ admittatur, vt declarat Rot. *in dec. 52. à n. 1. vſque ad 19. p. 2. diuerſ.*

3 Parochialitas igitur probari debet iuxta ſupradicta requiſita parochialitatis, Gregor. XV. *dec. 387. num. 6.* alias Eccleſia potius ſimplex, quàm parochialis præſumitur Staphil. *in tit. de ſtat. & qualit. benef. in prin.* Gabr. *conſ. 191. num. 1. lib. 1.* Garz. *de benef. p. 1. c. 6. num. 8.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. c. 1. num. 36. & 37.* Ægid. *dec. 676.* Rot. *dec. 101. in fin. dec. 233. num. 4. dec. 258. num. 5. p. 1. recen. deciſ. 287. num. 4.* coram Gregor. XV. Et teſtes deponentes Ec- 4
cleſiam eſſe parochialem vtpotè deponentes de qualitate 5
iuris non probant, Seraph. *dec. 118. num. 1.*

Ita etiam in dubio beneficium non cenſetur Curatum, 6
ſed ſimplex, cùm de iure nullum beneficium habeat curam niſi habeat populum, vel Clerum, & ideò aſſerenti beneficio curam non imminere, non incumbit onus probandi negatiuam, prout probare tenetur aſſerens eſſe curatum, Garz. *de benef. p. 1. c. 6. num. 8.* vbi alios allegat.

Ampl. vt Eccleſia neque parochialis dici poſſit non ſo- 7
lùm ſi in diebus feſtis in ea non celebretur, vt celebrari de-
bet, ad text. *in cap. 2. de paroch.* Rom. *conſ. 356. num. 3.* ve- 8
rùm etiam ſi probetur in eadem Eccleſia numquam reſediſſe ſacerdotem, nam ex negatiua reſidentiæ, benè infertur ad negatiuam parochialitatis quæ requirit, reſidentiam iuxta diſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 6. c. 1. de reform.* & conſtit. B. Pij V. *ex ordine Bullar. vit. 64.* Garz. *qui alios allegat. de benef. p. 3. c. 2. num. 16.*

Ampl. vt etiam excludatur parochialitas ſi Eccleſia à plu- 9
ribus, & non ab vno ſacerdote regatur, cùm repugnet ſtatui parochiali, quia quemadmodum vna mulier non poteſt duos, vel plures ſponſos habere, *cap. 1. de ſponſ. duor.* nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum, *cap. quia plerique de offic. ordinar.* ſic Eccleſia duos, aut plures curatos, *cap. cùm non ignores de praben. c. in apibus 7. q. 1. c. ſicut vna 22. q. 2.* latè Oltrad. *conſ. 67. tom. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 469. num. 5. 6. & 7.* Gonzal. qui alios allegat *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 42. & 43.* Gratian. *diſcept. 865. num. 24. & 25.* Lothet. *de re benef. lib. 1. q. 20. num. 141.* Rot. *dec. 52. num. 19. p. 2. diuerſ. & dec. 238. num. 7. coram Coccino, & in Mediolanen. parochialis 15. Februar. 1664. §. nec proinde in fin. coram Albergato.*

Ampl. quòd ex ſola adminiſtratione ſacramentorum 10
non probatur parochialitas, niſi etiam probetur reciproca, & viciſſitudinaria neceſſitas miniſtrandi, & recipiendi ſacramenta inter curatum, & eius populum, vnde teſtes non deponentes ſuperdicta neceſſitate, & poteſtate cogendi non concludunt Parochialitatem, *gloſ. in Clem. dudum, in verb. impediunt de ſepult.* vbi Imol. *num. 33.* Abb. *in cap. de multa num. 24. verſ. ſed adde de praben.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. ſ. 6. n. 36.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num. 28.* Mantic. *dec. 48. num. 5.* Coccin. *dec. 454. num. 6. & 7.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 7. & 8.* vbi Beltram. *lit. D.* Rot. *dec. 233. ſub num. 3. p. 1. dec. 347. ſub num. 3. p. 2. in recen.* Caualer. *deciſ. 144. num. 4.*

Ampl. vt neque probetur ex ſola cura animarum, quia 11
poteſt eſſe cura ſine Parochialitate, Io. And. & alij *in cap. ſuper eo de praben. in 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 92.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 10.* Rot. *dec. 52. num. 37. dec. 247. ſub num. 3. p. 2. recen.* cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. c. 1. num. 35.*

Ampl. vt neque probetur ex fonte baptiſmi neque ex ce- 12
meterio exiſtente in eadem Eccleſia, non autem ex fonte Baptiſmi, quia ex eo non infertur ad curam, Card. *in Clem. 1. q. 4.* & ibi Anchar. *in 2. notab.* Imol. *num. 6. de baptiſ.* Dec. *in cap. ad aures num. 10. de reſcript.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. c. 1. num. 34. ſub verſ. ſimili modo*, Federic. de Sen. *conſ. 80. num. 3.* Rot. *dec. 52. num. 28. p. 2. recen.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 12.* Seraph. *deciſ. 1026. n. 5.* Neque ex Cemeterio, ſeu ex ſepultura, & actu ſepeliendi, cùm etiam Eccleſia non parochialis, nec curata poſſit illud habere, vel ex conſuetudine, vel ex conceſſione Epiſcopi, Federic. de Sen. *conſ. 135.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 1. num. 29. 30. & 34. verſ. ſimili modo ibi item nec ex cemeterio*, Gregor. XV. *dec. 387. num. 12.* cum alijs relatis per Gratian. *diſcept. 865. num. 14.* & per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 53.* reſultaret tamen concludens probatio parochialitatis, ſi non facta per defunctum electione ſepulturæ maiorum in Eccleſia nihilominus cadauera fuerunt ibidem ſepulta tamquam in Parochiali, *cap. ex parte de ſepultur.* & animaduertit Barboſ. *de offic. Paroch. c. 1. num. 29. & 30.*

Ampl. vt neque parochialitas probetur ex prouiſionibus 13
factis

Digitized by Google

factis per concurſum, quia ordinarij poſſunt prouidere
etiam de beneficijs non parochialibus per concurſum, Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num 34. verſ. ſimili modo in
fin.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 15.*
14 Ampl. vt ex perceptione decimarum, & primitiarum
non oriatur concludens probatio parochialitatis, ſed præ-
ſumptio non leuis, pro vt etiam ſi Chriſtifideles in aliqua
Eccleſia Miſſas audirent, vel alia ſacramenta excepto Pœ-
nitentiæ, & Euchariſtiæ perciperent, cùm hæc omnia
poſſint concurrere ex aliquo accidenti: valdè tamen confe-
runt ad comprobandum Eccleſiam eſſe parochialem; vnde
non benè infertur iſta Eccleſia non percipit decimas, ergo
15 non eſt parochialis, & è contra, etenim licèt decimæ de-
beantur Eccleſiæ parochiali, *Exod. c. 22. in fin.* & habetur
in cap. 1. & in c. cum homines, & in cap. paſtoralis de decim.
tamen ſi aliter Parochiæ fuerit conſultum pro parochi ma-
nutentione, & non adſit conſuetudo decimandi, poteſt
ſtare ſimul quòd ſit parochialis, & non habeat ius deci-
mandi, ſicut etiam poſſunt acquiri decimæ Eccleſiæ non
parochiali, ex alio titulo, quàm ex iure diuino puta præ-
ſcriptione, vel per voluntariam populi exhibitionem fa-
ctam, *cap. cùm contingat c. cum ſua de decim. cap. 2. de præ-
ſcript. in 6.* ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 56. 57.
& 58.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap. 1. num. 31. 32. & 34.*
16 Ampl. vt ex retentione Sanctiſſimi Sacramenti in aliqua
Eccleſia leuis tantùm, ſed non concludens inducatur pro-
batio parochialitatis, quia licèt de neceſſitate tantùm in
parochiali retineri debeat, iuxta notata in Clem. 1. *de pri-
uil.* & interdicta ſit alijs Eccleſijs huiuſmodi retentio, vt
17 cenſuiſſe Sac. Congreg Epiſcop. refert *Gauant. in Encheri-
dion. ſeu manuale Epiſcop. in verb. Euchariſtia num. 1. & 2.*
18 vbi quòd neque in Eccleſijs Tertiariarum, quę profeſſio-
nem ſolemnem non emittunt trium votorum, nec in clau-
19 ſura viuunt, ex reſolutione eiuſdem Sac. Congreg. Epiſcop.
20. Decembris 1616. Tamen ex priuilegio Apoſtolico aſſer-
20 uari poteſt etiam in Eccleſia non parochiali, prout retine-
tur in Eccleſijs Regularium. Secus verò de licentia Epiſco-
pi, à quo nullo modo concedi poteſt, & ſi concedatur red-
ditur ipſo facto nulla, vt neque indigeat reuocatione,
iuxta diſpoſitionem textus *in c. tribus §. tanta de conſecrat.
diſ. 2.* & ita ſibi reſponſum fuiſſe à Sacra Congreg. Eminen-
tiſſimorum Card. Sac. Concil Trid. interpetrum de anno
1609. teſtatur *Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 92.
per tot.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num. 33.* Pia-
ſec. *in prax. Epiſcop. p. 2. c. 3. num. 33.*
21 Ampl. quòd licèt ſoli Eccleſiæ Parochiali permittatur ha-
bere campanas cùm ſit vnum de ſignis, & requiſitis Ec-
cleſiæ, & beneficij curati, non tamen per hoc concluden-
ter parochialitas probatur, cùm etiam vel ex conſuetudi-
ne, vel ex indulto in alijs Eccleſijs non curatis habeantur,
Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 1. num. 34. verſ. ſimili mo-*
22 *do*, qui alios allegat. Non poſſunt tamen in dictis Eccle-
ſijs in Sabbato Sancto pulſari Campanæ antequam Cathe-
dralis Eccleſia, vel Matrix pulſauerit iuxta Conſtitutionem
Leonis X. de qua Gauant. *in Enchiridion. ſeu manuale Epi-*
23 *ſcop. in verb. Campana num. 1.* & ſub nomine matricis venit
etiam Parochialis in Diœceſi, ante quam non poſſunt ne-
que Regulares, neque Confratriæ ſuas campanas pulſare,
prout cenſuiſſe Sac. Congreg. Rit. 19. Februar. 1608. refert
24 Gauant. *loco cit. num. 2.* Verùm vbi adeſt conſuetudo pul-
ſandi campanas non niſi poſt Cathedralem, ſeu Matricem,
vel parochialem, ſeruanda eſt eadem Sac. Cong. 1601. aliàs
liberum eſt cuique pulſare ante, vel poſt ead. Sac. Cong. 11.
Aprilis 1601. vt teſtatur *Gauant. vt ſupra num. 3. & 4.*
25 Prout etiam præferri debet Eccleſia parochialis diebus
feſtiuis in celebratione Miſſæ; adeò vt in Eccleſijs inferio-
ribus, Oratorijſque Confratrum non ſit celebrandum,
ſacrumque Miſſæ ſacrificium abſoluendum diebus feſtiuis
ante Miſſam parochialem, deciſum refert per Sac. Congreg.
Epiſcop. 24. Maij 1585. Gauant. *in Enchiridion. ſeu manuale*
26 *Epiſcoporum in verbo Miſſa num. 20.* non poteſt tamen pro-
hiberi celebratio Miſſæ in Oratorio Ruri ædificato per lai-
cum, antequam celebretur Miſſa in parochiali, & Matri-
ce Eccleſia, vt cenſuit Sac. Congr. Concil. *in vna Caieta-
na 18. Septembr. 1627. & in vna Capuana 31. May 1629.*
relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 11. num. 23.* &
per Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. Miſſa
parochialis in addit. num. 1.*

Quinimò neque prohibitum eſt regularibus Miſſas cele- 27
brare, & campanas pulſare in eorum Eccleſijs ante cele-
brationem Miſſæ, & pulſationem Campanæ in Eccleſia
parochiali, & Ordinarius minimè hoc illis prohibere po-
teſt, ſed tantùm monere populum, vt accedat ad Eccle-
ſiam parochialem ad Sac. Concil. Trid. præſcriptum, iuxta
reſolutionem Sac. Congreg. Trid. *in Cauſa nullius Prouin-
ciæ Rauennaten. 15. Septemb. 1629.* relat. per Barboſ. *de offic.
& poteſt. paroch. cap. 11. num. 21. & 22.* vbi quòd regulares 28
poſſunt inter Miſſarum ſolemnia vertere ſe ad populum, &
in medio altaris ſiſtendo eleemoſynas, & oblationes ab of-
ferentibus recipere, non autem ab altari diſcedere, & per
Eccleſiam circuire, Lezana *in ſumma qq. regul. c. 9. num. 45.
& cap. 12. num. 41. cum plurib. ſeqq.* vbi refert, ita cenſuiſſe
Sac. Cong. Concil. Trid. *in vna Bononien. 2. Iuly 1620.* Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. paroch. c. 11. num. 22.*
Ampl. vt parochialitas neque probetur ex fama, niſi in 29
antiquis, iuxta text. *in l. 3. §. eiuſdem de teſt.* Gregor. XV.
dec. 387. num. 13. Vlteriùs neque probatur ex enunciatiuis, 30
licèt factis ab Epiſcopo in Viſitatione diœceſana, ſi de enun-
ciato principaliter dubitari contingat, præcipuè ſi ſit de
recenti per regulam quòd enunciatiua non probat in facto
recenti, Gregor. XV. *dec. 387. num. 14.* præcipuè quando
conſtat deficere requiſita ad inducendam parochialitatem,
nam tunc declaratio enunciatiuæ aliunde venit iuſtifican-
da, Rot. *dec. 258. n. 8. p. 1. recen.*
Ampl. vt parochialitas neque iuſtificetur ex eo quòd ha- 31
beat populum, & fines diſtinctos, nam licèt diſtinctio Ter-
ritorij ſit ſignum parochialitatis, Rom. *conſ. 358. num. 2.
& 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 37.* Rot. *dec. 287.
num. 9.* coram Gregor. XV. *dec. 52. num. 14. p. 2. diuerſ.*
Ex ea tamen non probatur, niſi quoque concurrat iuriſdi-
ctio fori pęnitentialis, & reciproca neceſſitas miniſtrandi
& recipiendi ſacramenta, quoniam ex diſtinctione ſolùm 32
territorij temporalis, non infertur ad terminos parochia-
lis, Felin. *in cap. cùm cauſam num. 12. verſ. ſecundo ſcias de
probat.* Bott. *in cap. querimoniam num. 6. de iur. patron.* Sar-
nen. *in reg. de idiom. q. 11. num. 6. in fin.* Seraph. *dec. 1422.
num. 17.* Rot. *dec. 258. num. 8. p. 1. recen.*
Sed hoc Lim. vt à terminis, & à territorio temporali 33
optimè arguatur ad ſpirituales terminos parochiæ, quando
vnica tantùm parochia adeſt in loco, & non probatur plu-
res adeſſe, iuxta text. *in l. nulli verſ. quod ſi in vico vbi gloſ.*
Bald. *num. 13. C. de Epiſcop.* Bott. *in c. 1. num. 15. de relig.
dom.* Franc. Marc. *deciſ. 352. per tot. p. 2.* Rot. *dec. 204. n. 1.
in fin. & num. 2. p. 2. recen. & in Calagurritana decimarum
S. Aſcenſy, & Danalelli 17. April. 1654. §. ex eiſdem prope
fin. coram Zarate.*
Semper autem requiritur authoritas Epiſcopi ad hoc vt 34
Eccleſia conſtituatur parochialis, mediante ſpeciali ere-
ctione in titulum parochialis cum finium, & plebis deſi-
gnatione, *cap. nullus omninò 16. q. 7.* Azor. *inſtit. moral. p. 2.
lib. 3. c. 11. q. 14.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 53. in
prin.* vbi docet, in quibus caſibus poſſit Epiſcopus nouam
parochiam conſtituere, erecta tamen præſumitur ſuperio- 35
ris authoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, & cele-
bratione diuinorum officiorum, ſacramentorumque admi-
niſtratione, Afflict. *deciſ. 368. num. 5.* Gam. *deciſ. Luſit.
144. in fin. & dec. 168. num. 1.* cum alijs per Barboſ. *de offic.
& poteſt. paroch. c. 1. num. 38. 39.*
Vbi verò adhuc parochiæ certos non habent fines, nec 36
eorum Rectores proprium populum quem regant, ſed
promiſcuè petentibus ſacramenta adminiſtrant, Epiſcopus
diſtincto populo in certas, propriaſque parochias vnicui-
que ſuum proprium, peculiaremque parochum aſſignare
debet, ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform.
cap. 13.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. c. 54. § 2.*
Quæ quidem Sac. Concil. diſpoſitio procedit in locis, & 37
Ciuitatibus, vbi eſſent plures parochi, qui promiſcuè ſa-
cramenta adminiſtrarent, non tamen comprehendit pa-
rochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum ta-
men populum habent, & per certas familias diſtinguun-
tur abſque eo quod promiſcuè adminiſtrentur, Gonzal. *ad
reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 96.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch.
c. 1. num. 23. & ſeq.* vbi quòd ita obſeruatur Aquilæ in
Samnio, Rot. *in Mediolanen. Parochialis 15. Februar.
1664. §. nec proinde coram Albergat.*
Immò vbi propter locorum diſtantiam, aut difficultatem 38
itine-

Google

ſtitieris, & viarum parochiani, non niſi cum magno in-
commodo ad propriam parochiam ad ſacramenta perci-
pienda, & diuina officia audienda accedere coguntur,
[illegible] diuina, & Eccleſiaſticæ ſanctiones non obli-
gant cum [illegible] incommodo, ideo poteſt Epiſcopus
etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus fidelium
commoditati conſulendo deuenire ad conſtitutionem
nouarum Eccleſiarum parochialium, cum congrua
fructuum aſſignatione rertahenda ex redditibus Eccle-
ſiæ matricis, & ſi opus fuerit ex coactione populi ad
contribuendum, & ſupplendum arbitrio ipſius Epiſco-
pi pro noui Rectoris ſuſtentatione, *cap. ad audientiam de
Eccleſ. ædifican.* & ſtatuit Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ.* 21.
de reform. cap. 4. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*
68. *per tot. & de offic. & poteſt. paroch. cap.* 1. *num.* 25. Franc.
Leo *in Teſaur. for. Eccleſ. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 68. Ric. *in
prax. for. Eccleſiaſt. dec.* 554. *in* 1. *edit. & reſol.* 476. *in* 2. *edit.*
Mandoſ. *in prax. ſignatur. tit. Erectiones*, Rot. *dec.* 484. *num.*
2. *p.* 1. *tom.* 1. *recen.*

39 Vnde poteſt etiam Epiſcopus Eccleſiam ſimplicem
in curatam, & parochialem erigere, iuſta tamen con-
currente cauſa, Garz. *de benef. p.* 12. *cap.* 5. *num.* 2. ceſ-
40 ſante verò iuſta cauſa beneficia ſimplicia in curata ab
Epiſcopo conuerti non poſſunt, vt deciſum referunt
Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. dec.* 492. *in* 1. *edit. reſol.*
383. *num.* 6. & 7. *in* 2. *edit.* Nicol. Garz. *de benef. p.* 12. *c.* 5.
num. 3. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 68. *num.* 8.
41 & 9. vbi quòd etiam Eccleſia curata in ſimplicem ab Epi-
ſcopo reduci non poteſt.

42 Non tamen quælibet diſtantia ſuffragatur diſmembra-
tioni, & erectioni nouæ parochialis, ſed ea dumta-
xat, quæ prebet difficultatem, & magnam incommo-
ditatem accedendi ad percipienda ſacramenta, diuinaque
officia audienda, & prout à prudentia Epiſcopi con-
ſentaneum iudicabitur, cuius arbitrio totum hoc ne-
gotium relinquitur à Sacr. Concil. *loco cit. ſeſſ.* 21. *de re-
form. cap.* 4. *verſ. & in iis*, quanta diſtantia inter vnam,
& aliam Eccleſiam intereſſe debeat, Menoch. *de ar-
bit. caſ.* 497. *per tot.* Ric. *reſol.* 476. *num.* 5. Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg.* 68. *num.* 2. Rot. *dec.* 484. *num.* 3. *p.* 1.
recen.

43 Neque ad hunc effectum iuſta cauſa reputatur angu-
ſtia, & deformitas Eccleſiæ antiquæ, cum huiuſmodi
incommoditatibus ſatis prouideri poſſit per ampliationem,
vel per nouæ Eccleſiæ ædificationem opportuniori loco
intra limites eiuſdem Eccleſiæ: prout neque maxima po-
puli multitudo, cum adhiberi poſſint Miniſtri coadiuto-
res, iuxta diſpoſitionem eiuſdem Sacr. Concil. Trident.
d. ſeſſ. 21. *de reform. cap.* 4. *in prin.* & comprobat Rot. *dec.*
484. *num.* 4. & 5. *par.* 1. *recen.* qui licèt aſſumantur ad
exercenda iura ad curam ſpectantia non propterea di-
cuntur Curati, ſed Curati coadiutores, Gratian. *diſcept.*
865. *num.* 24. & 25. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.*
42. *& ſeq.*

44 Concurrente igitur iuſta cauſa ad parochiæ diuiſionem
Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicę delegato ad eã deueni-
re permittitur, etiam ſi Eccleſia regularibus ſubiecta eſſet,
prout Sacr. Congregationem cenſuiſſe ex Franc. Leon. *in
Theſaur. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 69. refert Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſc. alleg.* 68. *num.* 6.

45 Nec cauſa faciendi huiuſmodi diſmembrationem requi-
ritur conſenſus parochianorum, vel Curati primæ Ec-
cleſiæ, quia Concilium loco citato tribuit facultatem Epi-
ſcopo etiam illo inuito nouas parochias ædificandi, ſine
tamen præiudicio poſſidentia, vt declaraſſe Sacr. Congre-
gat. Epiſcoporum *in Andrien.* 1594. *teſte prax. noua Epi-
ſcop. p.* 1. *cap.* 5. *num.* .... refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. alleg.* 68. *num.* 4.

46 Quando verò cauſa non eſt ſufficiens ad deuenien-
dum ad actum diuiſionis parochiæ, ſed conſtructio no-
uæ Eccleſiæ redundaret in maximum beneficium, & in
maiorem populi commoditatem, permitti poteſt talis
ædificatio, vel quatenus ædificata reperiatur, vt rema-
neat in adiutorium Matricis, eiuſque Capellanus mini-
ſtret ſacramenta vti parochi coadiutor, vt dixit Rot.
iuxta declarationem Sacr. Congreg. *dec.* 484. *num.* 7. *p.* 1.
recen.

47 Parochialitas præterea alicuius Eccleſiæ, quando non
probatur, cum ſuis requiſitis, cura animarum totius ple-
banatus cenſetur exiſtere penes Eccleſiam matricem, quę
eſt vera parochia, quamuis per Eccleſias viciniores vti au-
xiliatrices Eccleſia adminiſtretur, ſeu habeatur cura cer-
tarum perſonarum, & familiarum, Abb. *conſ.* 58. *col. fin.
verſ.* 2. *poſſunt intelligi p.* 1. facit Suman. *conſ.* 149. *num.* 2.
& Rot. *dec.* 258. *num.* 7. *p.* 1. *recen.*

Eccleſia enim Archipresbyteralis dicitur Eccleſia pa- 48
rochialis matrix, ita vt aliæ Eccleſiæ exiſtentes intra eius
limites ſi enuncientur parochiales intelligi debeant ra-
tione fori pœnitentialis, & ſacramentorum, quæ in il-
lis adminiſtrantur ſi deficiant alia requiſita parochialita-
tis, Rot. *dec.* 258. *num.* 8. *p.* 1. *recen.* etenim Eccleſiæ pro- 49
priè parochialis denominari non debent, ſi non habeant
diſtinctionem limitum domorum, & perſonarum, adeo
vt ſi adminiſtrent ſacramenta ſine iſtis requiſitis, ſi-
gnum manifeſtum eſt, quòd ſint Capellæ extructæ pro
ſuccurſu, & auxilio matricis Eccleſiæ, atque vt magis
commodè fidelibus ſacramenta miniſtrentur, Lap. *alleg.*
6. Rebuf. *de decim. q.* 6. *num.* 11. Rot. *dec.* 258. *num.* 6. *p.* 1.
recen.

Generaliter verò Eccleſia parochialis gaudet priuilegio, 50
vt intra ſuos fines alia Eccleſia, vel Capella non poſſit
ædificari inuito eius Rectore, *cap. quicumque* 16. *q.* 1. quo-
niam quidquid eſt intra fines eiuſdem parochiæ, totum-
que eius ſolum intra limites deſignatum, cum ſpectet ad
eamdem parochiam, & in eius poſſeſſione certo modo re-
periri cenſeatur, contra eius voluntatem alia Capella ædifi-
cari nequit, vnde inoleuit ſtylus Romanæ Curiæ in facul-
tatibus extruendi oratoria inter alia ad ſaluntem Parochia-
lium apponere clauſulas reſtrictiuas, vt ſcilicet Orato-
rium decenter inſtructum, & ornatum, & ab omnibus
actibus domeſticis liberum exiſtat, & vt conceſſio in-
telligatur ſine parochialis Eccleſiæ præiudicio, & exce-
ptis diebus Natalis Domini Noſtri, Reſurrectionis,
Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat, vt Paro-
chialis frequentetur, & in ſolemnioribus recognoſcatur,
ita Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 1. *num.* 26. *verſ.
& iſta Eccleſia*, ex Hier. Carac. *quem allegat in Opuſculo de
iur. Paroch. tit.* 2. *c.* 1.

Parochialis Eccleſiæ poſſeſſio probatur ex eo, quòd Sa- 52
cerdos tempore Paſchatis Reſurrectionis diſtribuerit ſi-
gna, ſeu bullettinos eorum, qui ſe communicaue-
runt, cum hoc munus propriè ſpectet ad Parochum, à
quo perſolui debet, vt notatur *in cap. omnis vtriuſ-
que ſexus de pœnit. & rem ſi.* Rot. *deciſ.* 258. *num.* 1. *par.* 1.
recen.

Parochiani verò dicuntur omnes habitantes intra limi- 53
tes Eccleſiæ Parochialis, Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 6. *lit.
P. concl.* 99. *num.* 1. Et ad hoc, vt quis Parochianus effi- 54
ciatur, & Parochia acquiratur, animus permanendi in
ea requiritur, & ſic Parochiani non efficiuntur illi, qui
intra alicuius Parochiæ limites ex accidenti exiſtunt, puta
cauſa alicuius negotij infirmitatis, & ſimilium, quo caſu
prima parochia non mutatur, & alia de nouo non acquiri-
tur, *cap. iis qui, de ſepult. in* 6. facit text. *in l. nihil* 23. *ff.
de captiu. l. eius qui* 27. *§. fin. l. domicilium* 20. *ff. de municip.
l. qui ſaltum* 67. *ff. de legat.* 3. *l. quæſitum* 12. *§. Papinianus*
37. *l. ſeie* 20. *§ Pamphila ff. de fund. inſtruct.* Syluester *in
ſumm. verbo Canonica portio num.* 15. Rodriq. *quæſt. regu-
lar. tom.* 3. *quæſt.* 46. *art.* 3. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.*
24. *cap.* 1. *de reform. num.* 6. *& de offic. Paroch. p.* 3. *cap.* 25.
num. 26. & 27 Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 5. *cap.* 13. *§.* 2.
Parlador. *rerum quotidianarum diff.* 66. *§.* 3. *num.* 3. Rot.
in Romana iurium funeralium 4. *Iunij* 1653. *ſub §.* 1. *coram
Zarate, vbi in fin. dicti §. ſubdit*, quòd ad contrahendam 55
parochiam non requiritur domicilium, cum ſufficiat ha-
bitatio cum animo permanendi ad tempus notabile, Gra-
tian. *diſcep.* 94. *num.* 74. Mareſcot. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 95.
num. 11. Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 33. Seraph.
deciſ. 1135. *num.* 1.

Ius igitur Parochiæ, vt mutetur, ad effectum, vt 56
alteri acquiratur, non ſufficit ſimplex receſſus, niſi etiam
concurrat curſus duorum menſium, quibus habitare
quis continuauerit in alia Parochia, ad hoc vt ex receſ-
ſu, & curſu temporis copulatiuè dignoſcatur animus ef-
ficiendi ſe ſubditum alterius curæ, ex ſtatuto Cleri Roma-
ni, de quo Rot. *in Romana iurium funeralium* 4. *Iulij* 1653.

coram Zarate §. 1. *verſ. & confirmauit*. Et quamuis Parochiani Sacramenta in aliena parochia percipiant, & diuina audiant, ac proinde proprius Parochus nullum ſuſtineat laborem, non propterea efficiuntur de parochia, in qua Sacramenta percipiunt, niſi animo perpetuæ habitationis cum rerum ſubſtãtia ibi fiant incolę, & ſint Parochiani, iuxta *Clem. dudum* §. *huiuſmodi de ſepultur. DD. in c. ijs, qui tit. eod. in* 6. Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 5.* Sperel. *dec. 87. num. 2. p. 1.*

57 Habitator verò in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, cenſetur Parochianus illius, in qua domus habet aditum, ex notabili doctrina Bart. *in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damn. infect.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num. 71. p. 2.* vbi etiam quod ſi domus habeat duas portas, quarum vna tendat ad vnam, & altera ad aliam, iudicatur de ea Parochia, in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus, Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. deciſ.* 333. *in 1. edit. reſol.* 510. *in 2. edit.*

58 Eccleſia Parochialis ſi deſtruatur non amplius remanent iura Parochialia, ita vt non ſolum extinguatur Parochialitas, ſed ipſum quoque beneficium, quia non entis nullæ ſunt qualitates, Abb. *in cap. 2. num. 5. de noui oper. nunciat.* Gregor. XV. *dec. 387. num. 1. & dec. 405. num. 1.*

59 Lim. quòd ſi Eccleſia deſtruatur auctoritate ſuperioris, tunc enim amittit omnia iura, ſi verò deſtruatur caſu fortuito, & tunc retinet habitu omnia iura, ita quòd ſi alia Eccleſia in eodem loco reędificetur, vti ſubrogata in locum primæ actu exercere poteſt omnia iura Eccleſiæ deſtructæ, quæ habitu retinebat, tamquam in eamdem tranſmiſſa, tum quo ad potentiam, & valorem, tum quo ad exercitium, & executionem, Decian. *conſ. 93. num. 4. lib. 5.* Beltram. *in adnot. ad deciſ. Gregor. XV. deciſ. 405. lit. A.* vbi ita dixiſſe Rot. *in Toletana deci-*
60 *marum de Sanzadon.* 12. *Iunij* 1590. *coram Penia.* iuxta vulgatas iuris regulas, quòd in ſubrogatum tranſeant omnia iura actiua, & paſſiua illius, in cuius locum ſubrogatur, per text. *in l. fin. cum* §. *qui iniuriarum ff. ſi quis caut.* Innoc. *in cap. Abbate*, ibique Butr. *num.* 22. Abb. *num.* 16. *de verb. oblig.* Rot. *deciſ. 279. num. 5. par. 6. recen. & in Romana domorum de Incoronatis* 18. *Martu* 1650. §. *quo verò circa med. coram Dunozet, & in Romana locorum montium* 3. *Iunis* 1650. *ſub* §. *quibus non aduerſatur coram Meltio*. Et ſapiat eamdem naturam, *l. 1.* §. *hac verò, &* ibi Bart. *ff. ſi quis caut. l. ſi donata* §. 1. *ff. de donac. cap. Eccleſiam il 4. vbi omnes Canoniſtæ vt lit. penden.* Cobel. *de bon. regim. cap. 92. num. 67. verſ. nota eſt etiam*, Rot. *in Romana locorum montium* 26. *Maii* 1651. *in fin. prin. coram Royas*.

61 Pariter familiæ degentes intra limites Eccleſię Parochialis ad eam conſtituendam deputatæ, ſi recederent, non propterea deſineret Eccleſia eſſe Parochialis, ſed remaneret Parochialis habitu, licèt non actu, ſi tamen reuerterentur, iterum Eccleſia diceretur Parochialis habitu, & actu, gloſ. communiter approbata *in cap. licet canon. in verbo Parochia de elect. in* 6. Silua *de benef. p. 3. quæſt.* 42. cum alijs per Mareſcot, *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 2.*
62 3. *&* 4. vbi quòd nec deſinat eſſe Parochialis actu, etiam ſi Parochiani, qui in Parochia habitant ex aliqua cauſa, vel culpa ibi diuina non percipiant, & quamuis Curatus nullum laborem ſuſtineat, quia ad effectum, vt Curatus conſequatur iura parochialia, ſufficit per eum non ſtare, quin miniſtret Eccleſiaſtica Sacramenta, ex Abb. & Rebuf. quos allegat.

63 Quinimò ſi Curatus neglexerit adminiſtrare Sacramenta Parochianis, qui huiuſmodi de cauſa fuerint coacti accedere ad alias Parochiales ad ea percipienda, non propterea ex culpa, & negligentia Curati mutari poteſt ſtatus Eccleſiæ, cui Rector nec tacitè, nec expreſsè valet præiudicare: præſertim ſi conſtet Eccleſiam habere limites, intra quos adſint habitatores, nec probetur huiuſmodi habitatores receſſiſſe animo alibi conſtituendi habitationem, & ſufficit, quòd remaneant alij Parochiani, & ſaltem decem perſonæ, vt Eccleſia conſeruetur Parochialis habitu, & actu, latè aliis congeſtis tradit Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. à num. 5. vſque ad* 7. Sperel. *deciſ.* 87. *num. 2. tom. 1.*

64 Ad cognoſcendam Parochiam non eſt attendendus locus habitationis, ſed domicilii, vt indiniduo tenuit *gloſ. in cap. iis, qui de ſepult. in* 6. & ibi Gemin. *num. 2. & 3.* Franc. *num. 1.* & alij relati à Senchez *de matrim. lib. 3. diſ. 23. ſub n. 1. verſ. 3. probatur*.

Contrarium quòd immò in cognoſcenda parochia conſiderandum non ſit domicilium, ſed præſens ſtatus, ita vt vbi quis ad præſens habitat, & animum habet ad aliquod notabile tempus permanendi, non tamen conſtituendi domicilium, efficitur ſubiectus eidem Parochiæ, vt contingit in officialibus, in Scholaribus, in famulis, nutricibus, in conducentibus domum ad aliquod determinatum tempus puta ad annum, etiam ſi morte præuenti illum non compleuerint: etenim animarum ſalus non debet pendere in incerto, nec patitur dilationem, vndè cum faciliùs à Parocho habitationis poſſit recipere Sacramenta, non eſt mirum ſi per habitationem, & præſentem ſtatum efficiatur Parochianus. Federic. de Sen. *conſ.* 254. Anchar. *in cap. iis, qui ſub num. 1. verſ. pro clariori tamen de ſepult. in* 6. Ceual. *in ſpec. commun. contra commun. quæſt. 458. num.* 36. & ita à Sacr. Congreg. reſolutum fuiſſe teſtatur, Salzedo *in addit. ad Diaz. in pract. crim. cap. 73. verſ. 14. in fin.* Gratian. *diſcept. 75. num.* 18. Syluester *in ſumma in verbo ſepultura ſub num. 8. verſ. ſi verò ſit Laicus*, latè Menoch. *conſ. 398. num. 7. 17. 22. 42. & 44.* benè Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 23. ſub num. 12. verſ.* & confirmatur, Guttier. *in tract. de matrim. cap. 63. num.* 19. vbi de veriori cum aliis per Sperel. *dec. 87. num. 5. verſ. his tamen tom. 1.* 65

SVMMARIVM.

1 *Cura animarum penes quem reſideat ex obſeruantia demoſtratur.*
2 *Ex obſeruantia reſultat conuentionum, & voluntatis partium declaratio.*
3 *Beneficium curatum ſi perpetuò capitulo vnitum exiſtat, cura habitualis reſidet penes capitulum, actualis penes vicarium. Ampl. vt n. 4. & 13.*
5 *Vnio beneficiorum facta per viam incorporationis cenſetur accessoriè facta.*
6 *Cura animarum in Collegiatis exerceri debet per proprios Parochos, & non per Capellanos amouibiles.*
7 *Cura animarum licèt ſit translata in Archipresbyterum, reſidet tamen actualis penes Capitulum.*
8 *Ampl. licèt in prouiſione dictum fuerit quòd Archipresbytero immineat cura animarum.*
9 *Ad Archipresbyterum de iure communi ſpectat cura animarum, ſecus ſi appareat de contrario.*
10 *Emolumenta quomodo diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem, & num. 11.*
12 *Signum vnionis, & Cura habitualis reſultat ex perceptione fructuum.*
14 *Vicarius perpetuus potius cenſetur habere curam animarum, quàm Rector principalis.*
15 *Cura habitualis non facit beneficium curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec exigit reſidentiam.*
16 *Parochialis habitu reputatur, ac ſi eſſet beneficium ſimplex.*

Cura animarum penes quem reſideat in Eccleſijs vnitis Collegiatis, & Capitularibus.

Emolumenta quomodo diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem.

ADNOTATIO II.

CVra animarum penes quem reſideat ex obſeruantia demonſtratur, ad text. *in l. ſi de interpretatione, & l. ſeq. ff. de leg.* Burat. *deciſ. 390. num. 3.* Rot. *deciſ. 419. num. 5. & 6. p. 1. recen. & in Romana iurium Parochialium* 1

4. De-

4. *Decembr.* 1651. §. *concurrit etiam coram Eminentiſs. D. Card. Celſo.*

2 Ex obſeruantia quidem omnis remouetur ambiguitas, & certa reſultat præcedentium conuentionum, ac voluntatis partium declaratio, *l. item* 7. §. *proinde ff. ad Senat. Conſult. Macedon. l. cum de in rem verſ. ff. de vſur. l. quidam ſunt* 16. *ff. de reb. dub.* Burat. *deciſ.* 379. *num.* 3. & faciunt tradita per eumdem *deciſ.* 85. *numer.* 4. Gregor. XV. *deciſ.* 502. *num.* 10. *deciſ.* 511. *num.* 8. Caualer. *deciſ.* 80. *num.* 3. *deciſ.* 199. *num.* 6. *deciſ.* 289. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 503. *num.* 2. *deciſ.* 571. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ. deciſ.* 301. *num.* 8. *deciſ.* 261. *num.* 4. *deciſ.* 641. *num.* 4. *par.* 1. *deciſ.* 194. *num.* 4. *deciſ.* 463. *num.* 2. *par.* 2. *recen.* & *in Romana fideicommiſſi de Maximis* 11. *Ianuar.* 1649. §. *caterum prædicta coram Eminentiſs. Celſo*, & *in Romana Caſalis Aguzzani* 26. *Nouembr.* 1649. *ac demum in fin. coram Dunozet*.

3 Beneficium Curatum ſi perpetuò capitulo vnitum exiſtat, eius cura habitualis reſidet penes idem capitulum, exercitium eius Curæ Vicario incumbit, ad tradita per Rot. apud Caualer. *deciſ.* 599. *num.* 2. & 4. Merlin. *deciſ.* 115. *num.* 6. *verſ. præterea*, & *in Mindonien. Parochialis* 3. *Martij* 1653. *coram Zarate* §. *ex eanimirum*, & §. *nec dubitari poteſt*. Vbi præcipuè ſtantibus clauſulis in Bulla contentis ſcilicet cum omnibus iuribus, & pertinentijs.

4 Ampl. ſi Capitulo conceſſa fuerit facultas nominandi Presbyterum ad nutum, & amouibilem pro exercitio curæ, Rot. *deciſ.* 115. *num.* 4. & 5. coram Merlino *dec.* 302. *n.* 10. *verſ.* & *reſeruatur p.* 1. *recen.*

5 Ampl. ſi vnio ſit facta per viam incorporationis, vt ſi adſit verbum incorporamus, quod efficit, vt vnio dicatur acceſſoriè facta, Garz. *de benef. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 55. & 56. Maſſobr. *in præſc. habend. concurſ. ad Paroch. prælud.* 13. *dub.* 2. Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg.* 60. *à num.* 23. Rot. *deciſ.* 352. *numer.* 7. *par.* 4. *recen.* & *in Mindonien. Parochialis* 3. *Mart.* 1653. §. *nec dubitari coram Zarate*.

6 Cura animarum in collegiatis exerceri debet per proprios Parochos, & non per Capellanos ad nutum amouibiles iuxta Conſtitutionem B. Pij V. de qua Rot. *in Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1551. §. & *euidentius coram Emin. D. Card. Celſo*.

7 Et licèt in huiuſmodi Eccleſijs collegiatis eadem cura translata fuerit in Archipresbyterum, habitualis tamen reſidet penes capitulum, Lotther. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 101. & *ſeq.* Rot. *dec.* 316. *per tot. p.* 4. *tom.* 2. *recen.* & *in dicta Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. & *euidentius in fin. coram Emin. Celſo*.

8 Nec à Capitulo abdicata cenſetur dicta cura habitualis, quamuis Archipresbyter prouiſus fuerit de eadem Cura cum aſſertione in literis Apoſtolicis, quòd illi immineat cura animarum, quia intelligendum eſt de cura actuali, remanente ſemper habituali penes Capitulum, Rot. *deciſ.* 214. *num.* 5. & 6. coram Burat. *dec.* 316. *num.* 9. *p.* 4. *recen.* & *in dicta Romana iurium Parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. *fin. coram Emin. Celſo*.

9 Quibus non aduerſatur, quòd de iure communi cura animarum ſpectet ad Archipresbyterum, quia non procedit, quando ex aliis probationibus appareat de contrario, vt ſi probetur ſpectare ad capitulum, vt animaduertit eadem Rot. *in dicta Romana iurium Parochialium* §. *non obſtat*, & coram Seraphin. *dec.* 839. *n.* 4.

10 Vbi verò Parochus habet curam actualem, & Capitulum habitualem, Parochus non poteſt omnia emolumenta curæ ſibi appropriare, ſed tantùm ſolita, & conſueta, quia quando Eccleſia eſt Collegiata, licèt ſolus Parochus adminiſtret curam, tamen Canonici cętera munera exequuntur, & onera perſoluunt canendi in Choro, recitandi horas canonicas, & Miſſæ ſacrificium celebrandi, in quorum compenſationem eadem emolumenta debentur, per text. *in cap. ex parte in cap. cum ſemper de ſepult.* & comprobauit Rot. *in eadem Romana iurium parochialium* 4. *Decemb.* 1651. §. *hoc poſito coram Celſo*. Vbi quòd hoc etiam ſecuta fuit Rot. *in Romana funeralium* 4. *Decembr.* 1620. *coram Coccino*, licèt contrarium ibi firmatum fuerit attento motu proprio B. Pij V.

11 Et generaliter hoc caſu Parocho habenti curam actualem debentur emolumenta prouenientia ex fidibus mortuorum, matrimoniorum, & ex cera, quæ apponitur penes cadauera in domo exiſtentia, cętera verò ſpectant ad Canonicos, ſeu Capitulum, ſi probetur Rectorem habentem curam actualem fuiſſe ſolitum ſupradicta percipere, & cętera habentem curam habitualem, Rot. *in dicta Romana iurium Parochialium* 4. *Decembris* 1651. §. *conſtat autem coram Emin. Celſo*.

Præcipuè ſi fructus beneficij percipiantur à Capitulo, 12
relicta ſolùm pro Vicario certa portione pro eius congrua ſuſtentatione, quia tunc ex huiuſmodi fructuum perceptione reſultat ſignum vnionis, & Curæ habitualis penes Capitulum, cui vnio facta fuit, & conſequenter demonſtratur ius, quoad perceptionem aliorum emolumentorum, quæ veniunt ſub nomine fructuum, Caputaquen. *deciſ.* 339. *num.* 3. *p.* 3. Mohed. *deciſ.* 5. *in fin. de decim.* Rot. *dec.* 204. *num.* 1. *in fin. p.* 2. *deciſ.* 580. *num.* 8. 15. & 19. *in fin. p.* 4. *tom.* 3. *recen.* & *in Mindonien. parochialis* 3. *Martii* 1653. §. & *vlterius coram Zarate*.

Et quamuis in beneficijs vnitis cura principalis ſit penes 13
prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium, vt probat text. *in cap. ſuper eo de præbend. in* 6. Oltrad. *conſ.* 63. *num.* 1. *in fin.* Gabr. *conſ.* 190. *num.* 7. *lib.* 2. Caputaquen. *deciſ.* 339. *num.* 2. & 3. *par.* 3. Seraph. *deciſ.* 109. *num.* 5. Burat. *deciſ.* 936. *num.* 1. cum alijs relatis per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 1. *num.* 53.

Cenſetur tamen Vicarius perpetuus potius habere cu- 14
ram animarum, quàm Rector principalis, cum ipſe non paſcat oues, nec operetur in vinea Domini ponendo falcem in meſſem, prout operatur Vicarius, independenter à Rectore, à quo nullum recipit titulum, ſed à ſe ipſo habet curam animarum, eiuſque exercitium, Card. *in Clem.* 1. *num.* 8. *verſ.* & *magis propriè de iurepatron.* Acchar. *conſ.* 404. *num.* 11. *verſ. nam Vicarius*. Adeout principalis Rector non poſſit ſpreto Vicario ſe ingerere in curæ exercitio, vt tradunt Doctores relati per Barboſ. *de offic.* & *poteſt. Paroch. cap.* 1. *num.* 56. 57. & 58. Seraph. *d.* 109. *num.* 5. *verſ. non enim poteſt per ſe ipſum*.

Ac proinde ipſa cura habitualis non facit beneficium 15
curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec exigit reſidentiam, etenim Parochialis habitus reputari debet perin- 16
dè, ac ſi eſſet beneficium ſimplex, ad text. *in c. ſuper eo de præben. in* 6. Anton. Ricciul. *de iur. perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 24. & 25. & *cap. ſeq. num.* 3. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 1. *num.* 50. & 51.

SVMMARIVM.

1 *Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera.*

2 *Defunctus in Eccleſia electa ſepeliendus etiam inuito Parocho.*

3 *Electio ſepulturæ variari, & mutari poteſt.*

4 *Electio ſepulturæ probatur per teſtes ſingulares, & per leuiores probationes, & ſufficit tacitus conſenſus.*

5 *Eccleſiæ, vbi cadauer ſepeliri debet, competit vindicatio corporis defuncti, ſi doceatur de iuſto titulo, & num.* 6.

7 *Parochus violenter ſpolians funus amittit ius, & tenetur reſtituere vnà cum corpore omnia percepta.*

8 *Eccleſiæ parochiali competit ius ſepeliendi habitantes, licet exteros, & forenſes decedentes intra Parochiam. declar. vt num.* 11.

9 *Ius ſepulturæ plurimùm pendet à perceptione Sacramentorum, num.* 10.

12 *Decedens non electa ſepultura tumulandus eſt in ſepulchro ſuorum maiorum, ſoluta Parochiali quarta funerali, & num.* 13.

14 *Quarta funeralis debetur ab Eccleſia ſepeliente licet exempta.*

15 *Sepultura maiorum, quæ dicatur, & n.* 20.

16 *Filius vbi ſepeliri debeat ſi plures extent maiorum ſepulturæ, quid ſi moriatur viuente Patre, num.* 17. 20. 21.

18 *Infantes ſepeliri debent in ſepulchro à cæteris ſeparato, ſecus exiſtente ſepulchro maiorum.*

19 *Filius vbi tumulandus ſi maiores omnes in vna,*

Pater in alia ſepultura tumulatus fuerit.
22 *Sepulturæ electio etiam ex coniecturis probatur.*
23 *Minor 14. annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam ex conſuetudine pater pro eo eligit, aliàs in ſepulchro maiorum, vel in parochiali tumulandus.*
Ampl. vt ex conſuetudine etiam mater poſſit eligere ſepulturam 24. 25. vbi reprobantur contr. tenentes.
Lim. ſi pupilus factus pubes moriatur 26. Conſuetudo ad hunc effectum quanto tempore præſcribatur 27. 28. & debet eſſe generalis, num. 29.
27 *Conſuetudo de qua ſit mentio in aliqua conſtitutione debet eſſe legitimè præſcripta.*
30 *Tutor ceſſante conſuetudine non poteſt eligere ſepulturam pro impubere, nec impubes cum eius auctoritate.*
31 *Mulier nupta liberam habet facultatem eligendi ſepulturam.*
32 *Vxor decedens ſuperſtite viro non electa ſepultura vbi tumulari debeat: quid ſi accuſata fuerit de adulterio, & ſecuto diuortio num. 33.*
34 *Vidua in ſepulchro viri eſt ſepelienda, & vltimi viri ſi plures habuerit, licèt receſſerit è domo viri num. 36.*
35 *Mulier mortuo viro retinet domicilium, & mariti dignitatem.*
37 *Mulieris prægnantis ſi moriatur fœtus in vtero exiſtens vbi ſepeliendus.*
38 *Regulares non habent facultatem ſibi eligendi ſepulturam, & vbi ſepeliendi ſi decedant extra clauſtra num. 39.*
40 *Exteri, & forenſes veniunt ſepeliendi in Parochiali habitationis.*
41 *Viatores, & Peregrini an in Parochiali, vbi deceſſerint, vel potius in Cathedrali ſint ſepeliendi. num. 42. 43. & 44.*
45 *Epiſcopus ſi in aliena Ciuitate decedat in Cathedrali ſepeliri debet.*
46 *Clericus viator de iure in Cathedrali Vrbis, in qua decedit eſt ſepeliendus.*
47 *Tertiarij, & Tertiariæ, ſeu Bizochæ non electa ſepultura, vbi ſepeliri debeant num. 48.*
49 *Tertiarij, & Tertiariæ, an & quando eximantur à iuriſdictione Laicali, & an Epiſcopo ſubijciantur.*
50 *Sorores tertij Ordinis Sancti Franciſci gaudent priuilegio fori, an vero gaudeant priuilegio canonis num. 51.*
52 *Mulieres non ſunt admittendæ ad habitum tertij ordinis à Regularibus, niſi de licentia Ordinarij, & quæ eiſdem in conceſſione habitus prohiberi debent.*
53 *Confratres alicuius Confraternitatis non electa ſepultura in Parochiali tumulari debent. n. 54.*
55 *Electio ſepulturæ non præſumitur, & eſt probanda, nec per teſtes ſingulares probatur.*
56 *Electio ſepulturæ non attenditur, niſi fuerit facta ab habente poteſtatem.*
57 *Cadauer ſepulturæ traditum abſque cauſa, & licentia Ordinarij exhumari, & aſportari non debet num. 65. & 66.*
58 *Cadauer occiſi ſepultum an de licentia Ordinarij pro facienda recognitione corporis delicti exhumari poſſit. n. 59. & 60.*
61 *Epiſcopus non poteſt concedere licentiam Iudici laico, vt examinet teſtes, vel vulneratos in Eccleſia, vel Hoſpitali, ſed petenda à Sede Apoſtolica.*
62 *Acta cauſarum ciuilium, & criminalium in Eccleſijs per laicos fieri prohibentur.*
63 *Cadauer, ſeu corpus pœnale poteſt concedi Medicis pro facienda Anatomia, ſecus corpus non pœnale num. 64.*
65 *Spolians, ſeu abducens cadauer in Eccleſia delatum vti ſacrilegus punitur.*
66 *Sacrilegium committitur ſi auferatur ſacrum de ſacro, ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro.*
67 *Ius ſepulturæ tranſit ad heredes etiam extraneos, ſecus ſi ſit filiorum, & ſanguinis.*
68 *Sepultura an vendi poſſit.*
69 *Parochus an poſſit exigere duplicatam eleemoſinam ſi defunctorum cadauera in Eccleſia Regularium ſepeliantur.*
70 *Parochus an poſſit cogere heredes defuncti ad vocandos ad funus Clericos, iuxta numerum Regularium ab eiſdem vocatorum.*

Singularia de ſepulturis, & funeribus.

ADNOTATIO III.

ELectio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera, dummodò non prohibeatur à iure cum ſit actus propriæ voluntatis, quæ ad vnguem debet ſeruari, & omninò executioni demandari, *cap. cum liberum 6. de ſepult.* etiam ſi defunctus relicta Parochiali in Fratrum Prædicatorum, Minorum, aliorumque Regularium Eccleſijs ſepulturam elegerit, vt probatur *in Clem. dudum §. huiuſmodi quoque ſtatuto de ſepultur.* Natta *conſ. 432. num. 6. cum ſeqq.* Vgolin. *de offic. Epiſc. cap. 17. num. 2.* Bellet. *diſquiſit. Clericat. par. 1. tit. de Cleric. debitore §. 3. num. 13.* Cardin. Tuſch. *lit. P. concluſ. 97. num. 5.* Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. par. 4. reſol. 293. numer. 32. & reſol. 363. in 2. edit.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 1. num. 1. de ſepultur.* & ita reſpondiſſe Sacr. Rit. Congreg. *in vna Capuana ſub die 31. Martij 1629.* refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 19. vſque ad 23.* 1
Adeo vt defunctus in Eccleſia electæ ſepulturæ tradi debeat, etiam abſque licentia, & interuentu proprij Parochi, ſi vocatus intereſſe, vel petitam licentiam dare recuſet, eadem Sacr. Congreg. Rit. *in eadem Capuana 22. Decemb. 1629.* referente Eminentiſs. Card. Pio, vt teſtatur Barboſ. *loco proximè citato num. 23. & 71.* 2

Et quia voluntas hominum eſt ambulatoria vſque ad mortem, ſequitur quoque ex eadem libertate eligendi ſepulturam, vt quilibet poſſit eamdem reuocare, & mutare vſque ad finem vitæ. Anchar. *conſ. 214. n. 5. cum ſeq.* Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſ. 59. verſo tertio,* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 24.* Cæſar. de Graſs. *deciſ. 1. num. 5. de ſepult.* 3

Circa quam ſepulturæ electionem etiam tacitus conſenſus exuberat, vti actus fauorabilis non reſtringendus, ſed ampliandus, vt tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept. 817. num. 14. tom. 5.* Petrus de Vbald. *de quarta Epiſcop. & Paroch. cap. 6. num. 18. & ſeq.* Sperel. *deciſ. 87. num. 7.* Vnde ad probandam ſepulturæ electionem leuiores probationes ſufficiunt, vt etiam probetur per teſtes ſingulares, Maſcard. *de probat. concluſ. 598. num. 1.* cum alijs per eumdem Gratian. *diſcept. 817. num. 13.* 4

Competit propterea Eccleſiæ, vbi de iure cadauer debet ſepeliri, vindicatio corporis defuncti cum omnibus oblationibus ibidem factis, *cap. in noſtra de ſepultur.* Gauant. *in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 21.* Sylueſter *in verb. ſepultura quæſt. 11.* Abb. *in cap. fraternitatem num. 3. & in cap. ex parte num. 1. eod. tit.* 5
Quod tamen procedit, quando per Eccleſiam vindicantem doceatur de iuſto titulo, aliàs nulla eidem actio competere poteſt, *cap. ex parte cap. tranſmiſſa cap. literas de reſtit. ſpoliat.* Gratian. *diſcept. 817. num. 1. & 2. tom. 5.* 6

Ideòque Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, amittit ius, quod habet, & tenetur reſtituere cum corpore quidquid accepit, ne contraueniatur voluntati, ſiue tacitæ, ſiue expreſſæ defuncti, contra quam à Parocho, alijſque ſub quouis prætextu nihil eſt attentandum, Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch.* vbi alios allegat *cap. 26. num. 27.* 7

Eccleſiæ tamen Parochiali competit ius ſepeliendi omnes intra Parochiam degentes, etiam ſi ſint exteri, & forenſes habentes hoſpitium in Ciuitate, nam iſti quoque veniunt ſepeliendi in Eccleſia parochiali habitationis, cum in ea ſumantur ſacramenta, Archid. *in cap. 1. num. 3. de ſepultur. in 6.* Ant. de Butr. *in cap. 1. num. 9.* & Abb. *num. 4. tit. eod.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 95. num. 9.* 8

Ius enim ſepulturæ plurimum pendet à ſacramentorum perceptione, eorumque adminiſtratione, vt communiter 9
tra-

Digitized by Google

tradunt *DD. in cap. 1. de ſepult. in 6.* Butr. *num. 9.* Abb. *num. 4.* Lupus *in cap. fin. de ſepult. in 6.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 23. num. 74.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 11.* Gratian. *diſcept. 94. num. 74.* Barboſ. *de offic. & poteſt. paroch. cap. 26. num. 34. & de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. num. 34.* Sperel. *deciſ. 87. num. 8. tom. 1.* Seraph. *deciſ. 1135. num. 3.* Rot. *in Romana iurium funera-*
10 *lium 4. Iunij 1653. §. quapropter coram Zarate.* Et in dubio eo ipſo, quo quis percepit Sacramenta in aliqua Parochia videtur ibidem elegiſſe ſepulturam, Sylueſt. *in ſumma in verbo ſepultura num. 8.* Gratian. *diſcept. 95. num. 74.* Mareſcot *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 11.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 12. num. 36.* Sperel. *deciſ. 87. num. 6.* Seraph. *deciſ. 1135. num. 3.*

11 Parochiali igitur Eccleſiæ licèt competat ius ſepeliendi, vt ſupra demonſtrauimus, non poteſt tamen hoc ius prætendere, niſi duobus deficientibus, ſcilicet quod quis non elegerit ſepulturam, & quòd maiorum ſepulchrum nõ habeat, vel in eodem commodè ſepeliri nequeat, *cap. ijs, qui,* vbi Doctores omnes *de ſepult. in 6. & in cap. 1. extra eod. tit.* Petr. de Vbald. *de canonica Epiſcop. & Paroch. cap. 9. num. 1. & 2.* Guttier. *de iurament. confirmat. c. 14. num. 1.* Fuſcus *de viſit. lib. 2. c. 2. num. 9.* Sperel. *deciſ. 88. num. 3.*

12 Recepta enim eſt iuris concluſio, quòd quando quis decedit non electa ſepultura tumulandus ſit in ſepulchro ſuorum maiorum, vt Sanctorum Patriarcharum exemplo benè probat Gratian. *in cap. vnaquaque §. item,* Ioſeph. 13. *quæſt. 2.* & habetur *in cap. 1. de ſepult. & cap. ijs qui tit. eod. in 6.* & vtrobique Doctores *cap. Hebron. car. placuit. 13. quæſt. 2.* Crauet. *conſ. 10. num. 6.* Purpurat. *conſ. 413. num. 9.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 2. princip. num. 38.* Gualden. *de arte teſtant. tit. 9. caut. 4. ſub num. 2.* Io. Garz. *de expenſ. cap. 8. num. 4.* Cardin. Tuſc. *tom. 7. lit. G. concluſ. 194.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 7. num. 3. in fin.* Gratian. *diſcept. 817. num. 15. 16. & 17.* vbi quòd iſta ſit verior opinio, & paſſim admittatur, vt reſpectu ſepulturæ maiorum Parochialis non ſit conſiderabilis, Mandoſ. ad Lap. *alleg. 59. in verb. in Eccleſia Parochiali in prin. verſ. breuiter contraria opinio, & in fin. verſ. ex cuius verbis,* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 31.* Sperel. *deciſ. 88. num. 1. tom. 1.* Rot. *deciſ. 492. num. 1. deciſ. 787. num. 2 p. 1. diuerſ.*

13 Soluta tamen Eccleſiæ Parochiali quarta funerali, *Clemen. dudum. de ſepult.* Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 13. de reform.* latè DD. *in cap. relatum in cap. de ijs, in c. cum ſuper in c. certificari in c. in noſtra de ſepult.* Gualden. *de arte teſtand. tit. 9. caut. 6. ſub num. 2.* Leon. *in Theſaur. for. Eccl. par. 2. cap. 14. per tot.* Bertacchin. *in tract. de Epiſcop. part. 4. lib. 4. num. 40.* Roder. *qq. Regul. 1. q. 39. art. 2.* latè Fr. Io. della Cruz. *de ſtat. religioſo lib. 2.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 31.* Sperel. *deciſ. 88. num. 2.*

14 Quæ quarta funeralis debetur etiam ab Eccleſia ſepeliente, licèt exempta, vt per Lelinm Zech. *de repub. Eccleſiaſt. c. 28. de Paroch. num. 18. in prin.* & quamuis B. Pius V. de anno 1560. in Bulla confirmationis Ordinis Mendicantium conceſſerit, vt Monaſteria, quæ fundata exiſtunt à quadraginta annis citra, non teneantur ſoluere quartam funeralium, vt animaduertit Gratian. *diſcep. 94. num 75. tom. 1.* hanc tamen conſtitutionem nullibi vſu receptam vidiſse teſtatur Sperel. *deciſ. 88. num. 2. in fin. tom. 1.*

15 Maiorum nomine ad hunc effectum venit Pater, Auus, & alij ſuperiores iuxta text. *in l. maiorum ff. de verb. ſignif.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. c. 26. num. 32.* vbi ſubdit,
16 quòd ſi Pater, & Auus ſint ſepulti in vno loco, & Proauus, & Tritauus in alio, ſepelietur filius cum Patre, & Auo, ſi verò in vno ſepulchro non ſint plures maiores, ſed in vno Pater, in alio Auus, ſepeliendus eſt in Parochia, vbi audit diuina ſecundum Lel. Zech. *in loco per eum allegato,* ſed ipſe tenet quòd ſepeliri debeat, apud ſepulchrum parentum, non verò Abaui, & aliorum aſcendentium, nec apud Eccleſiam, in qua audit diuina, quia ſepultura inter mortuos comparatur domicilio inter viuos, & filius ſequitur domicilium parentum, & non aliorum aſcendentium, cum quibus minor conſideratur coniunctio, vndè præferri debet ſepulcrum paternum, cum proximum immediatum ab immediato proximiori ſeparari non debeat, latè Oldrad. *conſ. 25.* Lanor. *var. lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 115.* cum alijs per Sperel. *deciſ. 88. num. 6. per text. in l. aſſumptio ff. de municip. cap. fraternitatem de ſepultur.* Nullo vero maiorum exiſtente ſepulcro, in propria Parochia tumulandus eſt, *cap. ex parte, cap. in noſtra de ſepult.* Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſ. 59. quarto,* cum aliis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 32. & 33.*

Sed ſi filius moriatur ſuperſtite Patre, tunc tumu- 17
lari debet in ſepulchro Aui, & ſic viciniotis aſcendentis, Petr. de Vbald. *in tract. de canonic. Epiſcop. & Paroch. c. 9. num. 8.* Sperel. *deciſ. 88. num. 8. tom. 1.*

Et licèt infantes in ſepulchro à cæteris ſeparato ſepeliri 18
debeant iuxta Rituale Romanum *tit. de exeq. Paruul.* tamen Rituale loquitur de communibus, & promiſcuis ſepulchris, & vbi pater careat ſepultura, ſecus ſi exiſtat, nam tunc etiam puer, & infans ſepeliri debent in ſepulchro Patris, vel maiorum, excluſo Parocho, ſi ſub noui Ritualis pretextu in eius Eccleſia eumdem ſepeliri prætenderet, vt cenſuit *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in vna Aſculana 21. Octobris 1616.* relat. per Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 28.* & per Sperel. *deciſ. 88. num. 21. tom. 1.* vbi etiam in vna *Ariminen. reſpondiſſe Sac. Congr. Rit. 26. Nouembr. 1629.* Gauant. *in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in verbo ſepultura n. 12.*

Quando verò maiores omnes in vna ſepultura tumulati 19
fuerint, Pater verò in diuerſa, deſcendentem ſepeliri debere in ſepulchro maiorũ relicta patris ſepultura, tenuit *gloſ. in cap. ijs, qui de ſepult. in 6.* & probari videtur *in cap. cum quis vbi cuius maiores ſint ſoliti ab antiquo, & in cap. ijs qui ibi, vel ea potius in qua maiores ipſius ab antiquo ſepultura extitit. de ſepult. in 6.* receptior tamen videtur contraria ſententia, dummodo Pater ex propria electione, & non caſu, vel ex aliquo accidenti diuerſam habuerit ſepulturam ab antiqua maiorum, latè Oltrad. *conſ. 25. num. 2. verſ. contrarium vſque ad fin.* cum aliis relatis per Sperel. *deciſ. 88. num. 9. tom. 1.*

De ſepultura maiorum non videtur conſtare, ſi aliam 20
ſepulturam Proauus, aliam Auus, aliam Pater elegerint, cum ad hunc effectum requiratur concurſus plurimorum, qui ab antiquo in eodem ſepulchro tumulari ſoliti fuerint, cum ab vno denominari non poſſit ſepulchrum maiorum, ac proinde ceſſante hoc caſu maiorum ſepulchro, præferenda videtur Parochialis iuxta ſententiam Anchar. quam de iure magis ſuſtentabilem dixit, *in cap. ijs, ſub num. 4. poſt med. verſ. ex deciſ. de ſepultur. in 6.* Sylueſter *in ſumma in verb. ſepultura ſub numer. 8. verſ. ſi autem in nullo,* contrarium verò, quòd hoc caſu ſit attendendum ſepulchrum Patris, tenet Abb. *in cap. 1. num. 5. extra de ſepult.* & ita de conſuetudine ſeruari teſtatur Lauor. *var. lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 113.* Sperel.
deciſ. 88. num. 10. tom. 1. vbi num. 11. Ampliat etiam ſi pa- 21
ternum ſepulchrum ſit in Eccleſia, quæ non habet ius ſepeliendi de iure, ſed tantùm ex priuilegio, vt ſunt Eccleſiæ Regularium, ſecus verò ſi Eccleſia haberet ius ſepeliendi ex præſcriptione, quæ tamquam ſtricti iuris potius venit reſtringenda, quàm amplianda, & vt minus, quàm fieri poſſit, lædat ius commune ſecundum Petrum de Ancharan. *in cap. ijs, qui ſub num. 2. verſ. 3. nota de ſepult. in 6.* cui contradicit Francus *in eodem cap. ijs, qui in fine lecturæ.*

Lim. vt à prædictis recedendum ſit ſi ex coniecturis ap- 22
pareat de præſumpta defuncti voluntate circa ſepulturæ electionem, ſcilicet ex qualitate Patris, vel Aui, vel Proaui, ac ipſius ſepulchri, ex quibus Iudex moueri poſſit ad arguendam huiuſmodi defuncti voluntatem, Petrus de Vbald. *de canon. Epiſcop. & Paroch. cap. 9. ſub num. 11.* Oldrad. *conſ. 75. ſub num. 3.* cum aliis per Sperel. *dec. 88. num. 12.*

Impubes, ſeu minor 14. annis ratione ſtatus minoris 23
ætatis, ob conſilii imbecillitatem licèt non poſſit ſibi ſepulturam eligere, text. *eſt in cap. licèt de ſepult. in 6.* Niſi malitia ſuppleat ætatem, cum tunc etiam matrimonium carnale contrahere valeat, Bart. *in l. qui in poteſtate ver. in vno caſu, & in l. ſi filiuſf. poſt num. 2. ff. de teſtament.* Lapus *alleg. 59. num. 2.* Lauor. *var. lucubr. tit. 2. cap. 11.*

*num.*109. Genuen. *in prax. Archiepiſ. Neapol. cap.*61.*n.*4. *circa med.* Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 2. Poteſt tamen Pater pro eodem deuenire ad huiuſmodi electionem, ſicuti poteſt condere teſtamentum, & ſubſtitutionem facere, etiam in bonis maternis, *l.* 1. *ff. de vulgar. & pupillar.* vbi tamen viget conſuetudo introducta, & hactenus obſeruata: ceſſante vero conſuetudine, Pater non poteſt eligere ſepulturam pro filio, vt expreſsè diſponit text. *in c. licèt de ſepultur. in* 6. ſed tumulari debet in ſepulcro maiorum, ſi adſit, eiuſque defectu in Parochiali, & ita cenſuiſſe Sac. Congreg. Epiſcop. *in vna Aſculana* 21. *Octobris* 1616. refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 28. Sebaſt. Medices *de ſepultur. quaeſt.* 8. Nauar. *conſ.* 2. *de ſepultur.* Petrus de Vbald. *de canon. Epiſcop. in fin. cap.* 11. Sylueſt. *in verbo ſepult.* §. 1. Genuen. *in prax. Epiſcop. Neapol. cap.* 61. *num.* 4. & bodie penes Canoniſtas hoc eſſe indubitatum, dicit Sperel. *deciſ.* 89 *num.* 3. *tom.* 1. Gregor. XV. *deciſ.* 276. *num.* 1.

24 Ampl. vt diſpoſitio dicti *cap. licèt de ſepult. in* 6. extendatur etiam ad Matrem ex veriori ſcribentium ſententia, vt ibidem tradunt gloſ. Innoc. Gemin. *num.* 4. Franc. *num.* 3. ſumma Armilla *verſ. ſepultura à num.* 8. Layman. *oper. moral. tit. de ſepult.* §. *poſt can. num.* 15. Lauor. *var. lucubr. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 19. cum inter Patrem, & Matrem non poſſit aſſignari ratio diuerſitatis, cum totum hoc ius non tribuatur parentibus, aut ratione ſanguinis, aut potentia ſuitatis, aut auctoritate poteſtatis, ſed vigore conſuetudinis, quæ introduci poteſt non minus ad fauorem Patris, quàm Matris, nec ratio diuerſitatis obſtare poteſt quo potius ſeruanda ſit in vno, quàm in alio, tamquam rationabilis, & à iure non improbata, vt latiſſimè comprobat Sperel. qui contrarijs reſpon-
25 det *deciſ.* 89. *à num.* 6. *vſque ad fin. tom.* 1. reprobato Petr. de Vbald. *in tract. de Canonica. Epiſcop. & Paroch. cap.* 11. *numer.* 4. & Ric. *in prax. rer. quotidian. deciſ.* 666. perperam tenentibus ſolum Patrem hoc priuilegium habere.

26 Limit. 1. hanc concluſionem, vt ita demum huiuſmodi conſuetudo tribuat Patri ius eligendi ſepulturam pro filio, ſi filius ante pubertatem decedat, ſecus ſi pubes factus moriatur, nam tunc non eſt habenda in conſideratione electio ſepulturę à Patre facta, niſi concurrat ratihabitio filii: provt reſcripſiſſe Sacr. Congreg. Epiſcop. 27. Octub. 1587. Epiſcopo Fulginaten. teſtatur Lauor. *var. Lucubr. tit.* 2. *cap.* 11. *ſub num.* 18. & nouiſſimè in alia Montiſpolutii 6. Iunii 1659. refert Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 5. *tom.* 1. & tradunt Nauar. *conſ.* 1. *de ſepult. lib.* 3. Petrus de Vbald. *in tract. de canon. portion. cap.* 11. Inſuper dicta electio fieri debet ante obitum minoris, aut impuberis, vt executioni demandari valeat, iuxta reſol. Sacr. Congreg. Epiſcop. 27. Octobr. 1587. relat. per Gauant. *in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in Verbo ſepultura num.* 7.

27 Lim. 2. vt conſuetudo ad hunc effectum debeat eſſe legitimè præſcripta, vt in puncto animaduertit Federic. de Sen. *conſ.* 91. prout generaliter vbicumque in conſtitutione fit mentio de conſuetudine, intelligatur de conſuetudine legitimè præſcripta, vt tradunt Doctores relati
28 per Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 17. & 18. & licèt reſpectu patris cui ius aſſiſtit ſpatium decem annorũ ad legitimè huiuſmodi conſuetudinem præſcribendam ſufficiat, ſecus in Matre, Marito, amicis, quibus ius non aſſiſtit, ſed requiri conſuetudinem quadraginta annorum, docent Franc. *in cap. licèt numer.* 2. & 3. *de ſepult. in* 6. Veriorem tamen ſententiam Federic. de Sen. *dicto conſ.* 91. *num.* 4. tenet etiam in Patre requiri quadragenariam conſuetudinem exiſtimans, Sperel. *dicta deciſ.* 89. *num.* 21. *cum pluribus ſeqq. & num.* 29. ſubdit, quòd ſententia Franch. ſibi locum vindicare poteſt ſi agatur de eligenda ſepultura in vna ex duabus Eccleſiis à iure conſideratis, ſcilicet, vel in ea in qua eſt Maiorum ſepulchrum, vel in Parochiali, nam cum tunc ius aſſiſtat, non exigitur præſcriptio quadragenaria, ſed exuberat decennalis.

29 Lim. 3. vt conſuetudo ad hunc effectum debeat eſſe generalis in loco, vel in Ciuitate, nec conſuetudo particularis alicuius Eccleſiæ præiudicare poteſt cæteris eiuſdem vrbis Eccleſiis, vt colligitur ex text. *in dicto cap. licèt de ſepult. in* 6. *ibi conſuet. terræ*, & expreſsè notat ibidem Anchar. *num.* 3. ante num. 2. & Arcbid. *num.* 5. Federich. de Sen. *conſ.* 91. relat. per Sperel. *dec.* 89. *num.* 30.

Tutor ceſſante conſuetudine non habet facultatem eligendi ſepulturam pro impubere, quia dicta electio debet conſequi ſuum effectum poſt mortem minoris, quò tempore tutela expirauit, & reſoluta remanſit auctoritas Tutoris adeo vt etiam ſi impubes ſibi ſepulturam eligeret, cum auctoritate eiuſdem Tutoris adhuc ob eamdem rationem electio eſſet nulla. Petrus de Vbald. *in tract. de canonic. Epiſcop. cap.* 11. *num.* 1. & 5. Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 32. & 33. *tom.* 1. 30

Mulier nupta licèt ſit in poteſtate viri, liberè tamen habet facultatem ſibi eligendi ſepulturam, ſicut vir, *cap. de vxore* 7. *de ſepult.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 2. *prin. num.* 41. Lelius Zecb. *de Republic. Eccleſiaſt. cap.* 28. *de Paroch. num.* 17. *verſ. fallit prope fin.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de Cleric. debit.* §. 3. *num.* 16. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *c.* 11. *num.* 130. Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *n.* 29. Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 18. *tom.* 1. 31

Decedente verò vxore ſuperſtite viro, non electa ſepultura, & tunc ſi vir habeat proprium ſepulcrum in ipſo etiam tumulari debet, quamuis exiſtat extra limites Parochiæ iuxta reſolutionem Sac. Congr. Rit. *in Senogallien.* 15. *Ianuar.* 1633. relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 28. *verſ. vxor præmortua, & num.* 29. vbi hoc procederet, ſi inter eos ſecuta fuerit copula carnalis, ſecus verò ea non ſecuta, cum non acquiſiuerit domicilium viri, nec eiuſdem cognomen, Petrus de Vbald. *in tract. de canon. portion. Epiſcop. cap.* 11. *num.* 20. & hoc caſu debet ſepeliri etiam vbi vir elegerit, Sperel. *deciſ.* 89. *n.* 16. Gualden. *de arte teſtan. tit.* 9. *cap.* 3. *num.* 2. Trentacinq. *conſ.* 56. *num.* 15. vbi cum Abb. *in cap. de vxore num.* 5. *verſ. ſed hic cadit*. Vbi diſtinguit in caſu prædeceſſus vxoris non electa ſepultura: quòd ſi adeſt conſuetudo illi ſtandum eſt ſi non adeſt, aut maritus habet proprium ſepulcrum, vel pro ſe ipſo elegit, & tunc vxor in eodem ſepulcro eſt tumulanda, ſed ſi ſibi, nec præparauerit, nec elegerit ſepulturam, & tunc vxor eſt ſepelienda in ſepulcro maiorum ipſius vxoris. 32

Ampl. quòd vxor ſit ſepelienda in ſepulcro viri, etiam ſi accuſata fuerit de adulterio ſi pendente lite moriatur, Iul. Lauor. *vari. lucubrat. cap.* 11. *num.* 135. Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 29. *circa med.* ſecus autem ſecuto diuortio ob ipſius vxoris adulterium facto, quia tunc amiſit domicilium viri, eiuſque cognomen, Sperel. *deciſ.* 89. *num.* 17. *tom.* 1. 33

Vidua verò in prædefuncti viri ſepulchro eſt tumulanda, ſi ſepulturæ electionem non fecerit, quòd ſi plures habuerit viros, ratione vltimi ſtatus erit cum nouiſſimo viro ſepelienda, tum quia vir, & vxor effecti fuerunt duo in carne vna, vnde ſicut in vita non poterant ſeparari quoad vinculum, ita in morte non debent ſeparari quo ad ſepulcrum, tum quia mulier domicilium, & mariti di- 34
gnitatem retinet provt Regina per Regis obitum, non amittit nomen, dignitatemque Reginę, vt tradit Sperel. 35
dec. 88. *num.* 13. & 14. *tom.* 1. per text. *in cap.* 1. §. *mulier de ſepult. in* 6. vbi gloſ. & DD. Abb. *in cap. de vxore num.* 6. *extra tit. eod.* Sylueſter *in ſumma in verbo ſepultura ſub num.* 18. *verſ.* 5. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de Cleric. debitore* §. 3. *num.* 16. Nouar. *de elect. fori quaeſt.* 3. *ſect.* 3. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 2. *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 136. *cum ſeq.* Ric. *in praxi rer. for. Eccleſ. p.* 4. *reſol.* 295. *num.* 11. Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 26. *num.* 29. *in fin.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. ſepult. num.* 14. Quod 36
procedit etiam ſi mulier receſſerit è domo pręmortui viri, & redierit ad dominum patris ſui, cum hoc priuilegium datum ſit perſonæ, & non loco, & mulier vidua viduilem vitam ſeruando cenſeatur durare in coniugio viri, vt tradunt Doctores relati per eumdem Sperel. *d. dec.* 88. *num.* 15. *tom.* 1.

Si tamen mulier moriatur pręgnans, fętus in eius vtero exiſtens, & non extractus tamquam pars vẽtris, & viſcerũ, & non notus Eccleſiæ ſepeliendus eſt vnà cum Matre, in Eccleſia, ſecus verò ſi extractus, & baptizatus non fuerit, nam tunc, ſepeliendus venit extra Eccleſiam, vel cæmeterium, *c. ſi qua de conſecrat. diſ.* 4. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 12. *num.* 45. Sperel. *deciſ.* 88. *num.* 19. *tom.* 1. 37

Re-

38 Regulares non habent facultatem ſibi eligendi ſepulturam, veniunt propterea ſepeliendi in propriis Monaſteriis *cap. vlt. de ſepult. c. Religioſi vbi gloſ. fin. eod. tit. in 6.* Frater Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 60. art. 1. & 2.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap. 17. num. 9.* latè Sanch. *in præcept. decalog. tom. 1. lib. 6. cap. 14.* Ric. *in prax. rer. for. Eccleſ. p. 4. reſol. 293. num. 39.* Sperel. *deciſ. 89. num. 1. tom. 1.* quod procedit etiamſi decederent extra clauſtra, nam tunc ratione exemptionis conceſſæ non tàm Monaſterijs, quàm ipſis Regularium perſonis inconſultis quoque Parochijs ad eorum Eccleſias deferri debent, vt cenſuit Sac. Congreg. Concil. Trid. *ſub die 2. Iulij* 1620. de qua Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 30. & 67.* vbi ſubdit, quòd huiuſmodi delatio impediri nequeat prætextu ſolutionis iuris ſepulturæ, ſed quòd omninò Parochi ab huiuſmodi petitionibus abſtinere debeant iuxta reſolutionem Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in vna Puteolana 22. Maij* 1615.

39 Lim. ſi eſſent in magna diſtantia, & valdè remoti à Monaſterijs eorum ordinum, vt commodè portari nequeant, nam tunc poſſunt ſibi eligere ſepulturam, & ſi non elegerint tumulari debent in Eccleſia Parochiali intra cuius limites deceſſerint ad inſtar ſæcularium in itinere morientium, nam cùm tunc non poſſit habere locum exemptio regularium remanet libera Parochi poteſtas, ſeu eiuſdem intentio ſundata in iure, vt in ſua Eccleſia ſepeliantur omnes Chriſtifideles intra limites ſuæ parochiæ decedentes, vt alijs congeſtis tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 26. num. 30.* latè Sanch. *in præcept. decalogi tom. 1. lib. 6. cap. 14. num. 3.* Vgolin. *de offic. Epiſ. cap. 17. num. 9.* Ric. *in prax. rer. for. Eccleſ. par. 4. reſol. 283. num. 39.*

40 Exteri, & forenſes habentes hoſpitium in Ciuitate veniunt tumulandi in Eccleſia Parochiali habitationis, cùm in ea ſumant Sacramenta, à quorum perceptione, & adminiſtratione multum pendat, & regulari ſolet ius ſepulturæ, Archid. *in cap. 1. num. 3. de ſepult. in 6.* Butr. *in cap. 1. num. 9.* Abb. *num. 4. extra eod.* ſum. Syluest. *in verb. ſepult. num. 8.* Vitalin. *in Clem. 1. de priuil. num. 19.* Federic. de Sen. *conſ.* 153. Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 9.* Gratian. *diſcept. 94. num 73.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 2. cap. 12. num. 33.* Boer. *deciſ. 175. in prin.* Sperel. *deciſ. 87. num. 12. tom. 1.* Seraph. *deciſ. 1135. num. 1.*

41 Viatores verò, ſeu Peregrini pertranſeuntes, nec habentes hoſpitium in Ciuitate, quòd veniant ſepeliendi in Cathedrali, & non in Parochiali videtur tenere, *gloſ. in noſtra de ſepult.* Innocen. Hoſtien. Io. Andreas *in cap. 1. eod. tit.* Immò quòd hoc caſu ſit locus præuentioni inter Parochialem, & Cathedralem, docet Goffred. *in ſumma tit. de ſepult.* cui adhæret Petrus de Vbald. *de canonic. Epiſcop. & Paroch. cap. 9. num. 4.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſc. cap. in verb. ſepult. num. 15.*

42 Sed verior, & magis recepta eſt tertia ſententia, quòd veniant ſepeliendi in Parochiali, vbi deceſſerint, præcipuè ſi per Parochum eiſdem morientibus adminiſtrata fuerint Sacramenta, Archidiac. *in cap. 1. de ſepult. in 6.* Butr. *in cap. 1. num. 9. extra eod. tit.* Abb. *num. 4.* ſumma Syluest. *in verbo ſepultura num. 8.* Mareſcot. *var. opin. lib. 2. cap. 45. num. 10.* Gratian. *diſcept. 44. num. 73. & ſeq.* vbi quòd per receptionem Sacramentorum dicti viatores, & peregrini tacitè videntur ſibi elegiſſe ſepulturam in Eccleſia parochiali, Seraph. *deciſ.* 1135. *num. 2.* & quòd hoc procedat etiamſi Parochus non adminiſtrauerit eiſdem Sacramenta cauſa vel abſentiæ Parochi, vel repentinæ mortis, ſubdit Sperel. *dec. 87. num. 13. in fin.*

43 Lim. hanc etiam opinionem ſi adſit conſuetudo in contrarium ſepeliendi ſcilicet viatores, & peregrinos in Cathedrali, & non in parochiali, nam venit ſeruanda, Gratian. *diſcept. 94. num. 77. tom. 1.* Sperel. *deciſ. 8. num. 54. tom. 1.* & tradunt Doctores ſupra citati, & dixit Seraph. *d. deciſ. 1135. circa fin.*

44 Cæterùm licèt dicta tertia opinio de iure ſit verior, tamen Sacr. Congreg. Cardinalium negotijs Epiſcoporum & Regularium præpoſitam, etiam circumſcripta conſuetudine reſcripſiſſe Epiſcopo Folginaten. 9. Iulij 159. aduenas, & pertranſeuntes in Cathedralibus, reliquos in Parochiali, intra cuius fines obierint, ſi per aliquod tempus habitauerint ſepeliendos, refert Lauor. *var. lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 102. & ſeq.* citatum per Sperel. *deciſ. 87. num. 14. verſ. cæterum tom. 1. de qua etiam reſol.* teſtatur Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 35.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſepult. in addit. num. 4.*

Lim. 2. in Epiſcopo, qui ſi in aliena Ciuitate moriatur in Cathedrali tumulari debet. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 12. num. 33.* Sperel. *deciſ. 87. num. 12. in fin. tom. 1.* 45

prout etiam Clericus viator etiam de iure in Cathedrali eius vrbis, in qua deceſſit eſt ſepeliendus, vt per Anton. de Butr. *in cap. 1. de ſepult. in 6.* cum alijs per eundem Sperel. *dicta deciſ. 87. num. 15. tom. 1.* 46

Tertiarij ſi vltra habitus aſſumptionem collegialiter viuant, ſeu cum clauſtralibus habitent, & mulieres virginitatem, ſeu cœlibem, caſtamque viduilem vitam duxerint expreſſo voto, ſi in Eccleſijs Regularium communis ſepultura retineatur, cum eodem habitu ad dictam Eccleſiam duci, & tumulari valent, ſine præiudicio tamen iurium parochialium, & requiſito prius Parocho, quo interuenire recuſante, etiam ipſo inuito ad huiuſmodi tranſportationem, & tumulationem deueniri permittitur, ſecus verò ſi ſupradictis qualitatibus careant iuxta varias Sac. Congreg. declarationes de verbo ad verbum relatas per Lauor. *var. lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 102. & 103.* & per Sperel. *deciſ. 87. num. 17. tom. 1.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 26. num. 69.* 47

Mulieres igitur tertiariæ ſi qualitatibus præſcriptis in Bulla Felicis recordationis Leonis X. ſint præditæ, ſcilicet ſi expreſſo voto caſtitatis, & cum habitu tertiariarum viuant, etiam ſi in priuatis domibus habitent, exceptæ ſunt ab Ordinario quo ad ſepulturam, & quo ad priuilegia eiſdem indulta, & conceſſa, ita vt ſi non ſibi ſepulturam elegerint, poſſint tumulari in communi ſepulchro ſi in Eccleſijs ordinis, cuius habitum aſſumpſerunt reperiatur, ſin minus in Parochialibus Eccleſijs, vbi inhabitant, vt cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Nepeſina 11. Decembr. 1615. ad 1.* teſte Sellius *in ſelect. canon. cap. 35. num. 20.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſc. cap. in verbo Tertiarij num. 10. & 11.* ita etiam cenſuit Sac. Congreg. Concil. Trid. 20. Decembr. 1616. relat. de verbo ad verbum per Tamburin. *de iur. Abbatiſſarum diſ. 7. q. 3. num. 7. verſ. tertiaria, & verſ. Sac. Cong. Card.* 48

Quo ad alia verò huiuſmodi Tertiarij, Bizzochæ, & Corrigiati ſubijciuntur iuriſdictioni Ordinarij, quinimò Tertiarij, & ſimiles habitantes in domibus proprijs per habitus aſſumptionem non eximuntur à iuriſdictione fori ſæcularis, ſed remanent ſubiecti Iudici Laico, *Congr. Epiſ. 17. Martij* 1575. relat. per Gauant. *in Enchiridion. ſeu manuale Epiſcoporum in verbo Tertiarij num. 1.* & declaratum fuit in Concil. Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 21. vt tradit Sperel. *deciſ. 2. num. 22. in fin. tom. 1.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 41. verſ. negatiua vero*, vbi quòd non ſolùm non ſunt exempti à poteſtate ſæculari, ſed etiam quòd nec priuilegio exemptionis à tributis gaudeant, & contrarium tenentes refert latè Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. 1. à num. 92.* Secus verò ſi viri collegialiter viuant, ſeu cum Clauſtralibus habitent, & mulieres virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam viduilem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, licèt non collegialiter viuant, ſed in proprijs domibus, vel cum conſanguineis, & affinibus cohabitent, nam hoc caſu non ſolùm à Laicali, ſed etiam ab Ordinarij iuriſdictione, exemptione gaudere debent, vt declarauit *Sac. Congreg. Epiſc. & Regular. 20. Decemb.* 1616. relat. per Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſ. 7. q. 3. num. 7. verſ. Sac. Congr. Card.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 41.* Ric. *in prax. for. Eccleſiaſtici deciſ. 663. in 1. edit.* 49

Immò Sorores tertij Ordinis Sancti Franciſci ſi habitum religioſum geſtent, & Collegialiter, ſeu clauſtraliter viuant, ſiue etiam in proprijs, vel conſanguineorum domibus, vel ſeorſum habitent, debent gaudere priuilegio fori iuxta conſtitutionem Leonis X. apud Quaran. *in ſumma bullar. in verbo priuilegia Regular.* & tradit Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 39. num. 41.* Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 84.* cum alijs per Tamburin. *de iur. Abbatiſ. diſ. 17. q. 6. num. 2.* 50

Priuilegio verò *canonis ſi quis ſuadente Diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit*, &c. non gaudent Tertiarij, qui domi viuunt extra Congregationem, etiam ſi profiteantur, & ſeruent Regulam Sancti Franciſci, vel Sancti Dominici, cùm non ſint Religioſi, 51

ſecus

ſecus verò ſi aſſumpto habitu Regulari viuant congregati cum Religioſis, vel ſe ſe manciparunt obſequijs alicuius approbatæ Religioois ſub obedientia ſuperioris illius Religionis, quamdiu ita viuunt, cùm pro illo tempore ratione ſtatus ſicut Nouitij ceoſentur Religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vt tradont Doctores relati per Bonacin. *de cenſur. in particular. diſp. 2. q. 3. punct. 4. ſect. 3. num. 10. tom. 3.* Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſp. 17. q. 6. num. 5.* & ex Bulla Sixti IV. tradit Aloyſ. Ric. *dec. for. Neapol. 88. num. 1. & 8. & per tot.* Socin. *conſ. 11. num. 22. & 23. vol. 1.* Gutierez *de Gabel. q. 91. num. 5.*

52 Non ſunt tamen à Regularibus, licèt ſufficienti facultate à Sede Apoſtolica ſuffulti admittendæ Mulieres ad habitum Tertij Ordinis, niſi de liceutia Ordinarij præuio examine eidem conſtito de vitæ, ac morum probitate, de ætate quadraginta anoorum, de patrimonio, ſeu redditibus, ex quibus de proprijs habeant, vnde ſufficienter viuere poſſint de cohabitatione cum conſanguineis, vel affinibus in primo tantùm gradu ſibi coniunctis, in conceſſione verò habitus, eiuſque delatione, eiſdem omninò prohibendum eſt velum ſupra caput, vulgò *Supraiectum*. Pectorale vulgò *Sottegola*, & Scapulare, ſeu *Patientia*, vt à verè Monialibus diſtinguantur, & controuenienres etiam cenſuris ab Ordinatijs ad prædicta deponenda compellendæ ſunt, *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. 20. Decemb. 1616.* de qua Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcop. in verbo Tertiarij num. 5. & 6.* & Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſp. 7. q. 3. num. 7. verſ. ſuperioribus autem, & verſ. verum in huiuſmodi.*

53 Confratres, ſeu ſodales alicuius Confraternitatis auctoritate Ordinatij erectæ, ſi decedaor non electa ſepultura, oon veniunt tuioulandi in eorum Oratorio, ſed in Parochiali. Petrus de Vbald. *de canonica portion. cap. 1. in fin. verſ. variant.* Sebaſtian. de Medic. *de ſepult. q. 8. num. 41.* Lauot. *var. Lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 106. & ſeq.* Genoeo. *in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 61. num. 6.* Spe-
54 rel. *deciſ. 87. num. 18. tom. 1.* Quod procedit etiam ſi capitula, ſeu ſtatuta Confraternitatis diſponerent, quòd confratres ſepeliantur in loco Congregationis, cùm debeant recipere paſſiuam interpretationem in termiois habilibus, & in caſu electioois ſepulturæ, etiamſi huiuſmodi ſtatuta fuiſſent auctoritate Ordinarij confirmata, cùm non poſſint diſponere aliquid io præiudicium Parochialis, quæ habet aſſiſtentiam iuris ſepeliendi omnes Chriſtifideles decedentes intra limites ſuæ iuriſdictionis, quinimò eligentibus Confratribus ſepulturam in Oratorio ſodalitatis officium ſuper cadauere fieri debet à Parocho intra cuius fines Oratorium ſitum reperitur, non autem à ſodalitatis Capellano, vt docent Sperel. *ex reſol. Sac. Cong.* & Genuen. *in locis ſupracitatis.*

55 Electio ſepulturæ oon preſumitur, ideò eſt probanda ab allegante, ſufficieoter tamen probatur, vel per teſtamentum, vel per dictum Confeſſarij, non tamen probatur per teſtes ſingulares ſingularitate obſtitiua, vt ſi vnus deponat audiniſſe eligi ſepulturam à defuncto iu tali loco, & alios in alio loco, ſed requiruntur duo, vel tres teſtes, cùm ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & concernat præiudicium Eccleſiæ Parochialis, qui teſtes debent deponere de ſpeciali ſepulturæ electione, & non de propoſito eligendi, vt verè de ſepulturæ electione conſtare dicatur, cùm propoſitum in mente retentum nihil operetur, vt comprobat Genuen. *in Prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 61. num. 8. & num. 10. & 11.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 20.*

56 Quæ probatio concludere debet huiuſmodi electionem fuiſſe factam à perſona, qui habeat facultatem ſepulturam eligendi, vnde nepos impubes non eſt ſepeliendus in ſepulchro, quod probatur electum fuiſſe ab Auo, multò minus io electo à fratre, alione collaterali, nec à Patre pro filio pubere, Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. ſepult. num. 11. & 12. ex* Syluetr. *in verb. ſepultura q. 7.*

57 Cadauer poſt quam perpetuæ ſepulturæ traditum fuit, ex vlla etiam cuiuſuis ordinis Eccleſia, exhumari, & aſportari nō licet, etiam ad inſtantiam conſanguineorum, niſi de licentia Ordinarij ex cauſa per eumdem approbanda ex Rituale Rom. *in tit. de exequijs*, tradit Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 26.* Sperel. *dec. 51. n. 18. in fin. & 1.* eſt text. *in l. oſſa de relig. & ſumpt. fun.*

Cadauer verò ſi fuerit ſepultum occaſione obitus violenti, ſeu ex vulneribus illatis ad hoc vt conſtet de corpore delicti, ſine quo proceſſus ſuſtineri non poteſt, ne delicta remaneant impunita, poteſt exhumari, & effodi facere, & Epiſcopus hanc facultatem concedere poteſt Iudici Laico ad recognitionem faciendam, & vt dicitur viſum, & repertum, abſque metu irregularitatis, vt pote quia actus reputetur remotiſſimos, & ſuaptè natura non directus ad mortem, vel ad membri mutilationem, & Epiſcopus nihil operatur, ſed dumtaxat exhumari, & informationes capi permittit, Genueo. *in prax. Archiepiſ. Neapol. cap. 42. num. 10.* Ric. *in prax. rer. quotidian. dec. 530. in fin.* Lauot. *in ſuis Lucubrat. tit. 2. cap. 7. num. 35.* relat. per Sperel. *dec. 51. num. 5. p. 1.* quibus addo Scaccia *de Iudic. cauſ. ciuil. & crim. cap. 51. num. 11. ad med. verſ. vnde ſi vulneratus, & num. 12. 13. 17. & 18.* Clar. *in prax. q. 55. ſub verſ. quomodo autem*, cum alijs per Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 2. num. 2.* Borgoin. *dec. 18. per tot. p. 5.* vbi quod ſi eſſet mulier interfecta, & dubitaretur, an ſit prægnans tradit quòd poſſit etiam ſcindi pro facienda huiuſmodi recognitione, cum ſit qualitas, quæ aggrauat delictum. 58

Contrarium tamen, quòd non debeat Epiſcopus dare licentiam exhumanandi corpus, ad hoc vt laici ſumant indicia in criminalibus cenſuit *Sac. Cong. Epiſcop. 22. Nouemb. 1619.* teſte Gauant. *in Encherid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. ſepult. in addition. num. 7.* 59

Sed hoc procedit, vt in tantùm non debeat Epiſcopus dare licentiam Iudici laico exhumandi cadauera, in quantum ipſa recognitio eſſet facienda io ipſa Eccleſia, ſecus autem extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi, vt cenſuit *Sac. Cong. Immunit. ſeu ſuper controuerſ. iuriſdictionalib. in vna Ariminen. 2. May* 1629. relat. per Sperel. ad cuius inſtantiam emanaſſe ſubdit *dec. 51. num. 16. 17. & 18. tom. 1.* & per Dian. *poſt partem 5. reſol. moral. tit. declarat Sac. Cong. num. 64.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 12. num. 67.* quòd cum à Sac. Congr. arbitrio Epiſcopi ſit remiſſum, qui propterea ex facti circumſtaotijs, & ex incumbenti paſtoralis ſollicitudinis cura animaduertere debet, an expediat deueniri ad huiuſmodi exhumationis actum, vnde non videntur tuta tradita per Genuen. *loco ſupra cit.* in ea parte, vbi ſubdit Ordinarium non modo poſſe, ſed etiam debere dictam licentiam concedere exhumandi vulneratum ad effectum capiendi per curiam ſæcularem neceſſariam informationem, alioquin grauare, & poſſe ad Metropolitanum appellari, ac proinde cautè legendum eſſe admonet, Sperel. *dicta deciſ. 51. num. 17. tom. 1.* 60

Non poteſt tamen Epiſcopus tamquam Ordinarios concedere licentiam Iudici laico, vt examinet præſertim cum iuramento, & formaliter aliquem reum, vel vulneratos, vel alios teſtes in Eccleſia, vel Hoſpitali auctoritate eiuſdem Ordinarij fundato, vel alio loco immuoi, etiam vigore literarum Sac. Congregationis ſuper electiooe, ſed petendam eſſe à Sede Apoſtolica, vt ſanciuit eadem *Sac. Cong. Immunit. in dicta Eugubina 2. May* 1629. relat. per Dian. & Sperel. *in locis proximè ſupra citatis*, & habetur in conſtit. Gregor. X. vnà cum Concil. Ludonenſi regiſtrata *in c. decet* 61
de immunit. Eccleſ. in 6. io qua non tam acta cauſarum 62
criminalium quoque laicis io Eccleſijs prohibentur, tum per cenſuras, aliaſque pœnas arbitrio Ordinarij irrogandas, tum ſub vitio nullitatis ipſo iure incurrendo, ita vt omoi careant robore firmitatis, cuius textus diſpoſitioni videtur concordare *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decret. de celebrat. Miſſ.* ibi item ſæculares omnes actiones, Abb. *cap. cum Eccleſia num. 4. eod. tit. de Immunit.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. lib. 1. cap. 13. num. 9.* Syluest. *in ſumma in verbo immunitas d. 1. num. 3.* Armil. *eod. verb. num. 3.* & reprobato Bald. *in l. vſuran. 34. §. 51. de qualitate in fin. de iur. iur.* tradit idem Sperel. *deciſ. 104. num. 55. tom. 2.*

Cadauer, ſeu corpus pęnale, illius nempe qui ob eius demerita, & delicta, fuit ſuſpenſus, vel capitis ſciſſione punitus antequam Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur, poteſt concedi medicis pro facienda anotomia fauore publicæ vtilitatis, licèt de iure cautum non videatur, ſecus verò corpus non pęnale, licèt eſſet hominis ioterfecti, quia cadauer non damnatum, & corpus mortuum non debet percuti, lacerari, & ſpoliari, ſed maxima cum veneratione ſepeliri, ac proinde non eſt medicis tradendum, 63
latè Borgnin. *dec. 18. num. 1. & per totam p. 5.* In hoc tamen 64
eſt

Digitized by Google

eſt multum Iudicis arbitrio tribuendum, qui conſiderata familiæ conditione, & dignitate, nobilitate, vel vilitate, ſeu qualitate deplorati ſtatus arbitrari poteſt, an expediat cadauer Scolaſticis, atque ſtudioſis artis medicinæ concedi, ſed tutius erit Principis voluntatem perſcrutari, vt latè demonſtrat Iul. Clar. *in §. fin. quæſt. vlt.* Menoch. *de arbitrar. caſ.* 285. *num.* 10.

65 Si verò cadauer fuerit delatum, & in Eccleſia poſitum, non poteſt amplius ab eadem amoueri, & per vim ſpoliari, & abduci ſine licentia Epiſcopi, vel Summi Pontificis, aliàs huius abductionis reus eſſet puniendus perinde, ac ſi ſacras reliquias abduceret, & auferret, ac ſacrilegium committeret, *l. quis ſepultura C. de ſepult. viol. l. aſſ ff. de relige. & ſumpt. fun.* Borgin. *deciſ.* 18. *per tot.* & præcipuè

66 *num.* 5. *p.* 5. vbi etiam ſi in alia Eccleſia eſſet reponendum, & tumulandum, etenim non minus committitur ſacrilegium ſi auferatur res ſacra in ſacro, quàm ſi auferatur ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro, vt diſponitur *in cap. quis quis inuitus* 17. *q.* 4. & tradit Clar. *in §. ſacrilegium ſub prin.*

67 Ius ſepulchrorum tranſit ad hæredes etiam extraneos *l. ius ſepulcri l. ſi ſepulcrum ff. de relig. & ſumpt. fun.* Pariſ. *conſ.* 149. *num...lib.* 4. Molin. *de primog. Hiſpan. cap.* 23. *num.* 35. *lib.* 1. ſecus autem ſi verſemur in iuribus ſepulchrorum filiorum, & ſic ſanguinis, Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 37. & 38. ex Lambert. *quem alleg. de iure patron. lib.* 1. *par.* 2. *art.* 4. *q.* 1. *in fin. fol.* 132.

68 Sepultura vendi non poteſt abſque labe vſuræ, cùm ſit res ſacra, *cap. abolendæ de ſepult. c. non ſatis de ſimon.* licitum tamen eſt pretium recipere ratione ſitus, vel dignioris loci in Eccleſia, cùm hoc non videatur concernere ſpiritualitatem, ſed potius quandam præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari, etenim pro ſepultura debita, & neceſſaria aſſignati reperiuntur loci particulares, prout ſunt cæmeteria, pro quibus pecunia peti non poteſt, *d. cap. abolendæ de ſepult.* ſed ſi aliquis velit in honorabiliori loco ſepeliri in Eccleſia, iſte honor loci dignioris eſt, qui pretio æſtimatur, & vendi poteſt, non tamen ex hoc ſequitur, quòd vendatur ſepultura, Spin. *de teſtam. gloſ.* 2. *prin.* 44. Roderic. *quæſt. Regular.* 58. *art.* 2. Rot. *deciſ.* 561. *num.* 1. *p.* 4. *recen.* vbi *num.* 2. ſubdit præcipuè hoc ſibi locum vindicare ſi pretium eſſet erogandum in reparationem Eccleſiæ, vel ad extinguendum debitum Eccleſiæ ære alieno grauatæ.

69 An verò liceat Parochis vigore conſuetudinis, aut conſtitutionis Synodalis exigere ab hæredibus defunctorum, quorum cadauera in Eccleſijs Regularium ſepeliuntur duplicatam eleemoſinam, quàm alibi ſoleat exigi.

70 Similiter an ab eiſdem Parochis poſſint cogi hæredes defunctorum, vt ſi quando aliquos fratres puta duodecim vocant ad aſſociandum in funere cadauer defuncti totidem omninò pares numero Clericos ſæculares debeant vocare in vna *Papien. Propoſitis in Sac. Congreg. Concil. ſupradictis dubijs die* 27. *Decemb.* 1665. *Sac. Congreg. Eminentiſſ. S.R.E. Card. Concil. Trident. Interpretum auditâ relatione D. Epiſcopi Papienſis, & vtraque parte informante Reſpondit neutrum dictis Parochis licere, ſaluo tamen iure immemorabilis coram Iudice probando.*

A. Card. Celſus Præfectus.

Loco † ſigilli.

C. de Vecchis Segr.

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis debetur Eccleſiæ Parochiali eiuſque Rectori, & inter iura parochialia connumeratur.*

Canonica portio de omnibus relictis Eccleſijs, locisque pijs debetur Epiſcopo, ibidem.

Quarta funeralis de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, vel ad Parochum, qui in dubio præfertur, num. 3. *in fin.*

2 *Lim. vt ius commune non ſuffragetur, niſi illis, quibus perſolui conſueuit.*

3 *Lim. vt non debeatur Capellano priuati Oratorij, ſed Parocho propter Eccleſiam, cui præſidet.*

4 *Quarta funeralis debetur Parocho etiamſi cauſa belli, vel peſtis Parochianus receſſerit, & in alium locum ſe contulerit.*

5 *Debetur Eccleſiæ, vbi ægrotus vſque ad ægritudinem retinuit domicilium, licèt fecerit aliò ſe deferre.*

6 *Non debetur Parochiæ, vbi viget conſuetudo ſepeliendi peregrinos, & viatores in Cathedrali.*

7 *Non debetur ſi Cathedralis priuatiuè quoad Parochum generaliter reperiatur in poſſeſſione percipiendi quartam, num.* 8. *&* 9.

10 *Quarta cereorum Confraternitatum funera aſſociantium non debetur Parocho.*

11 *Nec debetur de candelis, quas fratres, Presbyteri geſtare ſolent.*

12 *Quarta funeralis, vt ab exemptis non debeatur, quæ requirantur, num.* 13. *Quid ſi exemptio conceſſa fuerit in ampliſſima forma, num.* 14.

Quid ſi in derogatione fuerit adiecta clauſula ſalua iuſtitia Eccleſiarum, num. 15.

16 *Quarta funeralis eſt perſoluenda à Regularibus, ſi in eorum Eccleſijs fuerit electa ſepultura, ſecus ſi ex priuilegio ſint exempti, num.* 17.

18 *Quarta funeralis exemptio conceſſa vni Religioni, an, & quando alteri communicata cenſeatur per communicationem priuilegiorum, num.* 19.

20 *Eccleſiæ, & Monaſteria, quæ ante Concilij confirmationem per* 40. *annos ædificata ſi non fuerunt ſolita ſoluere quartam funerum, nec tenentur poſt eius confirmationem lim. vt num.* 21. *&* 22.

23 *Quarta funeralis, vt in parte non debeatur ſufficit præſcriptio decennalis, in totum verò conſuetudo* 40. *annorum cum titulo, vel immemorabili.*

24 *Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſiue ante cadaueris tumulationem, ſiue poſt vſque ad trigeſimum diem, num.* 25. *& tàm pro primis, quàm pro ſecundis funeribus, num.* 26.

27 *Quarta funeralis debetur, tum de candelis, & cereis, & de omnibus alijs, quæ circa cadauera exiſtunt diuidendis pro medietate inter Parochum, & miniſtros aliarum Eccleſiarum, amp. vt num.* 28.

Quarta funeralis eſt ſoluenda iuxta conſuetudinem legitimè præſcriptam, ibidem.

29 *Debetur de armis, libris, Culcitra, & ſimilibus, quæ in feretro deferuntur.*

30 *Quarta funeralis non debetur Eccleſiæ, vbi quis non electa ſepultura fuerit ſepultus.*

31 *Quarta funeralis non ſoluitur de equis, & armis ſi quis ſepeliatur in Eccleſijs Equitum Hoſpitalariorum.*

32 *Quarta non debetur ſi quis ſepeliatur in Eccleſia tempore interdicti.*

3 *Quarta funeralis non debetur de oblatis in funere Nouitij lim. vt num.* 34.

35 *Quarta funeralis debetur de donatis cauſa mortis Religioſæ, ſeu Monaſterio, ſecus de donatis inter viuos.*

36 *Quarta funeralis debetur de relictis titulo inſtitutionis Monaſterio, locisque pijs.*

37 *Amp. vt etiam debeatur de legatis factis Eccleſiæ, vbi electa fuerit ſepultura.*

38 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro cultu diuino. Contrarium num.* 39. *Intel. vt num.* 40.

41 *Quarta funeralis non detrahitur de relictis perſonis licèt ex cauſa pia.*

42 *Quarta funeralis non detrahitur de relictis pauperibus in genere, ſecus certis, & determinati loci, num.* 43.

44 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro maritandis puellis.*

45 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro ædificatione, vel reſtauratione Eccleſiæ, lim. vt num.* 46. *ſublim. vt num.* 47. *diſting. vt num.* 48.

49 *Nec debetur de relictis pro operibus pijs in genere ſi ab executoribus diſtribuuntur in fabricam, & ornamenta Eccleſiæ, ſecus in vſum non priuilegiatum locorum piorum, num.* 50.

51 *Nec debetur de funeribus ex piorum eleemoſinis factis.*

52 *Non eſt ſoluenda ab hærede, ſed ab Eccleſia, cui fuit relictum.*

53 *Quar-*

ſecus verò ſi aſſumpto habitu Regulari viuant congregati cum Religioſis, vel ſe ſe mancipàrunt obſequijs alicuius approbatæ Religionis ſub obedientia ſuperioris illius Religionis, quamdiu ita viuunt, cùm pro illo tempore ratione ſtatus ſicut Nouitij cenſentur Religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vt tradunt Doctores relati per Bonacin. *de cenſur. in particular. diſp. 2. q. 3. punct. 4. ſect. 3. num. 10. tom. 3.* Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſp. 17. q. 6. num. 5.* & ex Bulla Sixti IV. tradit Aloyſ. Ric. *dec. for. Neapol. 88. num. 1. & 8. & per tot.* Socin. *conſ. 11. num. 22. & 23. vol. 1.* Gutierez *de Gabel. q. 91. num. 5.*

52 Non ſunt tamen à Regularibus, licèt ſufficienti facultate à Sede Apoſtolica ſuffulti admittendæ Mulieres ad habitum Tertij Ordinis, niſi de licentia Ordinarij præuio examine eidem conſtito de vitæ, ac morum probitate, de ætate quadraginta annorum, de patrimonio, ſeu redditibus, ex quibus de proprijs habeant, vnde ſufficienter viuere poſſint de cohabitatione cum conſanguineis, vel affinibus in primo tantùm gradu ſibi coniunctis, in conceſſione verò habitus, eiuſque delatione, eiſdem omninò prohibendum eſt velum ſupra caput, vulgò *Supraiectum.* Pectorale vulgò *Sottogola*, & Scapulare, ſeu *Patientia*, vt à verè Monialibus diſtinguantur, & contrauenientes etiam cenſuris ab Ordinarijs ad prædicta deponenda compellendæ ſunt, *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. 20. Decemb. 1616.* de qua Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcop. in verbo Tertiarij num. 5. & 6.* & Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſp. 7. q. 3. num. 7. verſ. ſuperioribus autem, & verſ. verùm in huiuſmodi.*

53 Confratres, ſeu ſodales alicuius Confraternitatis auctoritate Ordinarij erectæ, ſi decedant non electa ſepultura, non veniunt tumulandi in eorum Oratorio, ſed in Parochiali. Petrus de Vbald. *de canonica portion. cap. 1. in fin. verſ. variant.* Sebaſtian. de Medic. *de ſepult. q. 8. num. 41.* Lauor. *var. Lucubrat. tit. 2. cap. 11. num. 106. & ſeq.* Genuen. *in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 61. num. 6.* Spe-
54 rel. *deciſ. 87. num. 18. tom. 1.* Quod procedit etiam ſi capitula, ſeu ſtatuta Confraternitatis diſponerent, quòd confratres ſepeliantur in loco Congregationis, cùm debeant recipere paſſiuam interpretationem in terminis habilibus, & in caſu electionis ſepulturæ, etiamſi huiuſmodi ſtatuta fuiſſent auctoritate Ordinarij confirmata, cùm non poſſint diſponere aliquid in præiudicium Parochialis, quæ habet aſſiſtentiam iuris ſepeliendi omnes Chriſtifideles decedentes intra limites ſuæ iuriſdictionis, quinimò eligentibus Confratribus ſepulturam in Oratorio ſodalitatis officium ſuper cadauere fieri debet à Parocho intra cuius fines Oratorium ſitum reperitur, non autem à ſodalitatis Capellano, vt docent Sperel. *ex reſol. Sac. Cong.* & Genuen. *in locis ſupra citatis.*

55 Electio ſepulturæ non præſumitur, ideò eſt probanda ab allegante, ſufficienter tamen probatur, vel per teſtamentum, vel per dictum Confeſſarij, non tamen probatur per teſtes ſingulares ſingularitate obſtatiua, vt ſi vnus deponat audiuiſſe eligi ſepulturam à defuncto in tali loco, & alius in alio loco, ſed requiruntur duo, vel tres teſtes, cùm ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & concernat præiudicium Eccleſiæ Parochialis, qui teſtes debent deponere de ſpeciali ſepulturæ electione, & non de propoſito eligendi, vt verè de ſepulturæ electione conſtare dicatur, cùm propoſitum in mente retentum nihil operetur, vt comprobat Genuen. *in Prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 61. num. 8. & num. 10. & 11.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 20.*

56 Quæ probatio concludere debet huiuſmodi electionem fuiſſe factam à perſona, qui habeat facultatem ſepulturam eligendi, vnde nepos impubes non eſt ſepeliendus in ſepulchro, quod probatur electum fuiſſe ab Auo, multò minus in electo à fratre, aliove collaterali, nec à Patre pro filio pubere, Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. ſepult. num. 11. & 12. ex* Syluest. *in verb. ſepultura q. 7.*

57 Cadauer poſt quam perpetuæ ſepulturæ traditum fuit, ex vlla etiam cuiuſuis ordinis Eccleſia, exhumari, & aſportari nõ licet, etiam ad inſtantiam conſanguineorum, niſi de licentia Ordinarij ex cauſa per eundem approbanda ex Rituale Rom. *in tit. de exequijs*, tradit Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſepultura num. 26.* Sperel. *dec. 51. n. 18. in fin. t. 1.* eſt text. *in l. oſſa de relig. & ſumpt. fun.*

58 Cadauer verò ſi fuerit ſepultum occaſione obitus violenti, ſeu ex vulneribus illatis ad hoc vt conſtet de corpore delicti, ſine quo proceſſus ſuſtineri non poteſt, ne delicta remaneant impunita, poteſt exhumari, & effodi facere, & Epiſcopus hanc facultatem concedere poteſt Iudici Laico ad recognitionem faciendam, & vt dicitur viſum, & repertum, abſque metu irregularitatis, vt pote quia actus reputetur remotiſſimus, & ſuaptè natura non directus ad mortem, vel ad membri mutilationem, & Epiſcopus nihil operatur, ſed dumtaxat exhumari, & informationes capi permittit, Genuen. *in prax. Archiepiſ. Neapol. cap. 42. num. 10.* Ric. *in prax. rer. quotidian. dec. 530. in fin.* Lauor. *in ſuis Lucubrat. tit. 2. cap. 7. num. 31.* relat. per Sperel. *dec. 51. num. 5. p. 1.* quibus addo Scaccia *de Iudic. cauſ. ciuil. & crim. cap. 51. num. 11. ad med. verſ. vnde ſi vulneratus, & num. 12. 13. 17. & 18.* Clar. *in prax. q. 55. ſub verſ. quomodo autem*, cum alijs per Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 2. num. 2.* Borgnin. *dec. 18. per tot. p. 5.* vbi quod ſi eſſet mulier interfecta, & dubitaretur, an ſit prægnans tradit quòd poſſit etiam ſcindi pro facienda huiuſmodi recognitione, cum ſit qualitas, quæ aggrauat delictum.

59 Contrarium tamen, quòd non debeat Epiſcopus dare licentiam exhumanandi corpus, ad hoc vt laici ſumant indicia in criminalibus cenſuit *Sac. Cong. Epiſcop. 22. Nouemb. 1619.* teſte Gauant. *in Encherid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. ſepult. in addition. num. 7.*

60 Sed hoc procedit, vt in tantùm non debeat Epiſcopus dare licentiam Iudici laico exhumandi cadauera, in quantum ipſa recognitio eſſet facienda in ipſa Eccleſia, ſecus autem extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi, vt cenſuit *Sac. Cong. Immunit. ſeu ſuper controuerſ. iuriſdictionalib. in vna Ariminen. 2. May 1629.* relat. per Sperel. ad cuius inſtantiam emanaſſe ſubdit *dec. 51. num. 16. 17. & 18. tom. 1.* & per Dian. *poſt partem 5. reſol. moral. tit. declarat Sac. Cong. num. 64.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 15. num. 67.* quòd cum à Sac. Congr. arbitrio Epiſcopi ſit remiſſum, qui propterea ex facti circumſtantijs, & ex incumbenti paſtoralis ſollicitudinis cura animaduertere debet, an expediat deueniri ad huiuſmodi exhumationis actum, vnde non videntur tuta tradita per Genuen. *loco ſupra cit.* in ea parte, vbi ſubdit Ordinarium non modo poſſe, ſed etiam debere dictam licentiam concedere exhumandi vulneratum ad effectum capiendi per curiam ſæcularem neceſſariam informationem, alioquin grauare, & poſſe ad Metropolitanum appellari, ac proinde cautè legendum eſſe admonet, Sperel. *dicta deciſ. 51. num. 17. tom. 1.*

61 Non poteſt tamen Epiſcopus tamquam Ordinarius concedere licentiam Iudici laico, vt examinet præſertim cum iuramento, & formaliter aliquem reum, vel vulneratos, vel alios teſtes in Eccleſia, vel Hoſpitali auctoritate eiuſdem Ordinarij fundato, vel alio loco immuni, etiam vigore literarum Sac. Congregationis ſuper electione, ſed petendam eſſe à Sede Apoſtolica, vt ſanciuit eadem *Sac. Cong. Immunit. in dicta Eugubina 2. May 1629.* relat. per Dian. & Sperel. *in locis proximè ſupra citatis*, & habetur in conſtit. Gregor. X. vnà cum Concil. Ludonenſi regiſtrata *in c. decet*
de immunit. Eccleſ. in 6. in qua non tam acta cauſarum 62
criminalium quoque laicis in Eccleſijs prohibentur, tum per cenſuras, aliaſque pœnas arbitrio Ordinarij irrogandas, tum ſub vitio nullitatis ipſo iure incurrendo, ita vt omni careant robore firmitatis, cuius textus diſpoſitioni videtur concordare *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decret. de celebrat. Miſſ.* ibi item ſæculares omnes actiones, Abb. *cap. cum Eccleſia num. 4. eod. tit. de Immunit.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. lib. 1. cap. 13. num. 9.* Syluest. *in ſumma in verbo immunitas d. 1. num. 3.* Armil. *eod. verb. num. 3.* & reprobato Bald. *in l. vſurar. 34. §. 51. de qualitate in fin. de vſur.* tradit idem Sperel. *deciſ. 104. num. 55. tom. 2.*

63 Cadauer, ſeu corpus pœnale, illius nempe qui ob eius demerita, & delicta, fuit ſuſpenſus, vel capitis ſciſſione punitus antequam Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur, poteſt concedi medicis pro facienda anotomia fauore publicæ vtilitatis, licèt de iure cautum non videatur, ſecus verò corpus non pœnale, licèt eſſet hominis interfecti, quia cadauer non damnatum, & corpus mortuum non debet percuti, lacerari, & ſpoliari, ſed maxima cum veneratione ſepeliri, ac proinde non eſt medicis tradendum,
latè Borgnin. *dec. 18. num. 1. & per totam p. 5.* In hoc tamen 64
eſt

Digitized by Google

eſt multum Iudicis arbitrio tribuendum, qui conſiderata familiæ conditione, & dignitate, nobilitate, vel vilitate, ſeu qualitate deplorati ſtatus arbitrari poteſt, an expediat cadauer Scolaſticis, atque ſtudioſis artis medicinæ concedi, ſed tutius erit Principis voluntatem perſcrutari, vt latè demonſtrat Iul. Clar. *in §. fin. quæſt. vlt.* Menoch. *de arbitrar. caſ.* 285. *num.* 10.

65 Si verò cadauer fuerit delatum, & in Eccleſia poſitum, non poteſt amplius ab eadem amoueri, & per vim ſpoliari, & abduci ſine licentia Epiſcopi, vel Summi Pontificis, aliàs huius abductionis reus eſſet puniendus perinde, ac ſi ſacras reliquias abduceret, & auferret, ac ſacrilegium committeret, *l. qui ſepultura C. de ſepult. viol. l. oſſa ff. de religio. & ſumpt. fun.* Borgin. *deciſ.* 18. *per tot.* & præcipuè
66 *num.* 5. *p.* 5. vbi etiam ſi in alia Eccleſia eſſet reponendum, & tumulandum, etenim oon minus committitur ſacrilegium ſi auferatur res ſacra in ſacro, quàm ſi auferatur ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro, vt diſponitur *in cap. quis quis inuitus* 17. *q.* 4. & tradit Clar. *in §. ſacrilegium ſub prin.*

67 Ius ſepulchrorum tranſit ad hæredes etiam extraneos *l. ius ſepulcri l. ſi ſepulcrum ff. de relig. & ſumpt. fun.* Pariſ. *conſ.* 249. *num.* .. *lib.* 4. Molin. *de primog. Hiſpan. cap.* 23. *num.* 35. *lib.* 1. ſecus autem ſi verſemur in iuribus ſepulchrorum filiorum, & ſic ſanguinis, Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 37. & 38. ex Lambert. *quem alleg. de iurepatron. lib.* 1. *par.* 2. *art.* 4. *q.* 1. *in fin. fol.* 132.

68 Sepultura vendi non poteſt abſque labe vſuræ, cùm ſit res ſacra, *cap. abolendæ de ſepult. c. non ſatis de ſimon.* licitum tamen eſt pretium recipere ratione ſitus, vel dignioris loci in Eccleſia, cùm hoc non videatur concernere ſpiritualitatem, ſed potius quandam præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari, etenim pro ſepultura debita, & neceſſaria aſſignati reperiuntur loci particulares, prout ſunt cæmeteria, pro quibus pecunia peti non poteſt, *d. cap. abolendæ de ſepult.* ſed ſi aliquis velit in honorabiliori loco ſepeliri in Eccleſia, iſte honor loci dignioris eſt, qui pretio æſtimatur, & vendi poteſt, non tamen ex hoc ſequitur, quòd vendatur ſepultura, Spin. *de teſtam. gloſ.* 2. *prin.* 44. Roderic. *quæſt. Regular.* 58. *art.* 2. Rot. *deciſ.* 561. *num.* 1. *p.* 4. *recen.* vbi *num.* 2. ſubdit præcipuè hoc ſibi locum vindicare ſi pretium eſſet erogandum in reparationem Eccleſiæ, vel ad extinguendum debitum Eccleſiæ ære alieno grauatæ.

69 An verò liceat Parochis vigore conſuetudinis, aut conſtitutionis Synodalis exigere ab hæredibus defunctorum, quorum cadauera in Eccleſijs Regularium ſepeliuntur duplicatam eleemoſinam, quàm alibi ſoleat exigi.

70 Similiter an ab eiſdem Parochis poſſint cogi hæredes defunctorum, vt ſi quando aliquos fratres puta duodecim vocant ad aſſociandum in funere cadauer defuncti totidem omninò pares numero Clericos ſæculares debeant vocare in vna *Papien. Propoſitis in Sac. Congreg. Concil. ſupradictis dubijs die* 27. *Decemb.* 1665. *Sac. Congreg. Eminentiſſ. S. R. E. Card. Concil. Trident. Interpretum auditâ relatione D. Epiſcopi Papienſis, & vtraque parte informante Reſpondit neutrum dictis Parochis licere, ſaluo tamen iure immemorabilis coram Iudice probanda.*

A. Card. Celſus Præfectus.

Loco † ſigilli.

C. de Vecchis Segr.

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis debetur Eccleſiæ Parochiali eiuſque Rectori, & inter iura parochialia connumeratur.*
Canonica portio de omnibus relictis Eccleſijs, locíſque pijs debetur Epiſcopo, ibidem.
Quarta funeralis de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, vel ad Parochum, qui in dubio præfertur, num. 3. *in fin.*
2 *Lim. vt ius commune non ſuffragetur, niſi illis, quibus perſolui conſueuit.*
3 *Lim. vt non debeatur Capellano priuati Oratorij, ſed Parocho propter Eccleſiam, cui præſides.*
4 *Quarta funeralis debetur Parocho etiamſi cauſa belli, vel peſtis Parochianus receſſerit, & in alium locum ſe contulerit.*
5 *Debetur Eccleſiæ, vbi ægrotus vſque ad ægritudinem retinuit domicilium, licèt fecerit aliò ſe deferre.*
6 *Non debetur Parochiæ, vbi viget conſuetudo ſepeliendi peregrinos, & viatores in Cathedrali.*
7 *Non debetur ſi Cathedralis priuatiuè quo ad Parochum generaliter reperiatur in poſſeſſione percipiendi quartam, num.* 8. & 9.
10 *Quarta certorum Confraternitatum funera aſſociantium non debetur Parocho.*
11 *Nec debetur de candelis, quas fratres, Presbyteri geſtare ſolent.*
12 *Quarta funeralis, vt ab exemptis non debeatur, quæ requirantur, num.* 13. *Quid ſi exemptio conceſſa fuerit in ampliſſima forma, num.* 14.
Quid ſi in derogatione fuerit adiecta clauſula ſalua iuſtitia Eccleſiarum, num. 15.
16 *Quarta funeralis eſt perſoluenda à Regularibus, ſi in eorum Eccleſijs fuerit electa ſepultura, ſecus ſi ex priuilegio ſint exempti, num.* 17.
18 *Quarta funeralis exemptio conceſſa vni Religioni, an, & quando alteri communicata cenſeatur per communicationem priuilegiorum, num.* 19.
20 *Eccleſiæ, & Monaſteria, quæ ante Concilij confirmationem per* 40. *annos ædificata ſi non fuerunt ſolitæ ſoluere quartam funerum, nec tenentur poſt eius confirmationem lim. vt num.* 21. & 22.
23 *Quarta funeralis, vt in parte non debeatur ſufficit præſcriptio decennalis, in totum verò conſuetudo* 40. *annorum cum titulo, vel immemorabili.*
24 *Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſiue ante cadaueris tumulationem, ſiue poſt vſque ad trigeſimum diem, num.* 25. & *tàm pro primis, quàm pro ſecundis funeribus, num.* 26.
27 *Quarta funeralis debetur, tum de candelis, & cereis, & de omnibus alijs, quæ circa cadauera exiſtunt diuidendis pro medietate inter Parochum, & miniſtros aliarum Eccleſiarum, amp. vt num.* 28.
Quarta funeralis eſt ſoluenda iuxta conſuetudinem legitimè præſcriptam, ibidem.
29 *Debetur de armis, libris, Culcitra, & ſimilibus, quæ in feretro deferuntur.*
30 *Quarta funeralis non debetur Eccleſiæ, vbi quis non electa ſepultura fuerit ſepultus.*
31 *Quarta funeralis non ſoluitur de equis, & armis ſi quis ſepeliatur in Eccleſijs Equitum Hoſpitalariorum.*
32 *Quarta non debetur ſi quis ſepeliatur in Eccleſiis tempore interdicti.*
3 *Quarta funeralis non debetur de oblatis in funere Nouitij lim. vt num.* 34.
35 *Quarta funeralis debetur de donatis cauſa mortis Religioſo, ſeu Monaſterio, ſecus de donatis inter viuos.*
36 *Quarta funeralis debetur de relictis titulo inſtitutionis Monaſterio, locíſque pijs.*
37 *Amp. vt etiam debeatur de legatis factis Eccleſiæ, vbi electa fuerit ſepultura.*
38 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro cultu diuino. Contrarium num.* 39. *Intel. vt num.* 40.
41 *Quarta funeralis non detrahitur de relictis perſonis licèt ex cauſa pia.*
42 *Quarta funeralis non detrahitur de relictis pauperibus in genere, ſecus certis, & determinatis locis, num.* 43.
44 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro maritandis puellis.*
45 *Quarta funeralis non debetur de relictis pro ædificatione, vel reſtauratione Eccleſiæ, lim. vt num.* 46. *ſublim. vt num.* 47. *diſting. vt num.* 48.
49 *Nec debetur de relictis pro operibus pijs in genere ſi ab executoribus diſtribuantur in fabricam, & ornamenta Eccleſiæ, ſecus in vſum non priuilegiatum locorum piorum, num.* 50.
51 *Nec debetur de funeribus ex piorum eleemoſinis factis.*
52 *Non eſt ſoluenda ab hærede, ſed ab Eccleſia, cui fuit relictum.*

53 *Quar-*

53 *Quarta funeralis non debetur ſi fuerit aliquid relictum animo compenſandi, ſecus ſi ſimpliciter.*

Quarta funeralis, an, & cui, & ex quibus rebus ſoluenda.

ADNOTATIO IV.

1 QVarta funeralis, ſeu canonica portio, quæ inducta fuit à iure canonicn in recognitionem oneris, quod prupter ſacramentorum adminiſtrationem incumbit Parocho, *cap.1. cap.relatum cap.de ijs de ſepult.* de iure communi debetur Rectoribus parochialium ex funeralibus: nam inter iura parochialia connumeratur, & Eccleſiæ Parochiali venit perſoluenda, iuxta *Clem.dudum §.ne parochiales de ſepultur. cap. cùm quis de ſepult. in 6.* Fr. Eman. *quæſt. regular. tom. 1. q. 39. art. 5.* Abb. *in rub. de Paroch. num. 2.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap. 17. num. 11.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 25. num. 19. & 20.* Mantic. *dec. 294. num. 1.* Caualer. *dec. 101. num. 1.* Rot. *dec. 376. num. 1. p. 1. recen.* Vlteriùs canonica portio de omnibus legatis, & relictis Eccleſijs, alijſque locis pijs exiſtentibus in diœceſi debetur Epiſcopo, *c. conquerente de offic. ordinar. c. requiſiſti c. vltim. de teſtam. c. 1. & 2. 10. q. 3. c. de quarta de præſcript.* Gauant. *in manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopalis num. 1.* latè Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 86. à num. 1. vſque ad 7.* Vnde de iure communi quarta funeralis ſpectat ad Epiſcopum, vel ad Parochum, *Clem. dudum de ſepult.* & dixit Rot. *in Licien. quartæ* relat. per Barboſ. *loco proximè citato, num. 17.*

2 Sed quamuis de iure communi præfati Parochialium Rectores habeant intentionem fundatam ſuper eius exactione, ſiue debeatur ex aſſiſtentia dicti iuris communis, ſiue ex conſuetudine Vrbis, ſiue ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 13.* nihilominus huiuſmodi iura non ſuffragantur, niſi illis, quibus quarta perſolui conſueuit iuxta declarationem B. Pij V. *editam de anno 1567.* vt aduertit Gut. *de iuram. confirmat. p. 2. c. 4. num. 3.* Emanuel. Rodriq. *quæſt. regul. tom. 1. q. 29. ante fin.*

3 Vnde Capellano priuati Oratorij temporali, & ad nutum amouibili, cui non competunt iura parochialia, applicari non debet, ſed Parocho exiſtenti in poſſeſſione, qui curam exerceat animarum, cui non propter ſe, ſcilicet ratione ſalarij, ſeu laboris humandi corporis, ſed propter Eccleſiam, cui præſidet, conſtituta, & debita cenſetur Boniſac. de Vital. *in Clem. dudum §. verum num. 6. de ſepultur.* Mantic. *dec. 294.* & propter hanc rationem debetur etiam alij ſacerdoti curam animarum exercenti, vt tradunt Doctores relati per Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 19. & 21.* Gauant. *in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopal. in addit. num. 4.* In dubio verò, an debeatur Epiſcopo, vel Parocho præfertur Parochus ex cauſa oneroſa, Epiſcopo ex cauſa lucratiua, Barboſ. *loco cit. num. 25. & de offic. Paroch. cap. 25. num. 25.* vbi ita firmaſſe Rot. *in Neritonen. quarta funeral. 9. Iunij 1608. coram Manzanedo,* Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopal. num. 6.*

4 Ampl. vt debeatur huiuſmodi quarta etiamſi Parochianus cauſa peſtis, vel belli receſſerit, & in villam, ſeu alium locum ſe contulerit, ibique vltimum perſoluerit diem, ſi deceſſerit animo redeundi, & non mutandi domicilium, ſed idem in Parochia retinendi Fr. Eman. *quæſt. reg. tom. 3. q. 46. art. 3.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 31. diffic. 7. num. 3.* Io. Andreas *in c. ijs, qui de ſepult. in 6.* Abb. *in cap. de ijs eod. tit. in Decretal.* vbi quatuor caſus conſiderat Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopal. in addit. num. 7.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 26. & de offic. Paroch. cap. 25. num. 26.*

5 Ampl. etiam ſi ægrotus faciendo ſe ad aliam deferre, mutauerit Parochiam: quia nihilominus debetur primæ Eccleſiæ, vbi vſque ad ægritudinem retinuit domicilium, vel inhabitauit, Syluester *in ſumm. in verbo canonica portio num. 15.* Gauant. *in Manual. Epiſcop. dicto verbo quarta Epiſcopalis in addit. num. 8.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 27. & de offic. Paroch. cap. 25. num. 27.*

6 Lim. ſtante conſuetudine in Ciuitate, quòd ius ſepeliendi peregrinos, & viatores ſpectet ad Cathedralem, quia cùm tunc ceſſet intentio Parochi fundata ſuper aſſiſtentia iuris, contraria conſuetudine ſublata, quarta funeralis non debetur Parocho intra cuius Parochiæ limites viator, Peregrinus, ſeu detentus pro delicto, vel habilitatus, cum cautione deceſſerit, vt cenſuit *Sac. Congreg. Concil. in Piſaurien. 22. Ianuar. 1628.* relat. per Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopalis num. 1.* & per Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 25. num. 33.*

Lim. ſi Eccleſia Cathedralis generaliter quoad omnes 7
alios in Ciuitate decedentes ſit in quadragenatia quaſi poſ-
ſeſſione huiuſmodi quartam funeralem percipiendi, nam
tunc eidem debetur priuatiuè quoad Parochum, vel ra-
tione conſuetudinis legitimè perſcriptæ ob temporis la- 8
pſum, quia vbi non adeſt iuris reſiſtentia, vt in præſenti,
totum deferatur conſuetudini, iuxta gloſ. *in cap. vltim. in*
verb. legitimè præſcripta de conſuet. in 6. Vel ratione præ- 9
ſumptionis, quòd ſibi huiuſmodi ius reſeruauerit, quan-
do aliæ Parochiales fuerunt erectæ, in ſignum ſubiectio-
nis, & ſuperioritatis, ita vt continuata poſſeſſio ſubſecu-
ta fuerit ex titulo, & iure Matricis præambulo, Barboſ.
de offic. Paroch. cap. 25. num. 22. & firmauit Rot. *dec. 376.*
per tot. p. 1. recen.

Lim. vt quarta cereorum Confraternitatum funera aſ- 10
ſociantium non debeatur Parocho, vt cenſuit *Sac. Congr. Epiſcop. 15. Martij 1616.* teſte Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopalis num. 13.* & Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 25. num. 40.* Neque de Candelis, quas 11
fratres, & alij presbyteri geſtare ſolent præ manibus ſiue per viam in aſſociando cadauere, ſiue in Eccleſia aſſiſtendo, aliaſque funeris cæremonias abſoluendo, ſed ipſi geſtantes faciunt ſuas, vt tradunt Doctores relati per Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 39. & ſeq.* Gauant. *vt ſupra dicto verbo quarta Epiſcopalis in addit. num. 11.* Carraccia *de quarta funeral. cap. 4.* cum alijs per Barboſ. *loco citato num. 39.*

Lim. in exemptis, alijſque priuilegiatis, qui eximuntur 12
à ſolutione quartæ funeralis ad text. *in cap. priuilegia diſt. 3. C. in noſtra de ſepult.* Sylueſtr. *in verb. canonica portio n. 8.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. q. 46. art. 1. & tom. 1. q. 39. art. vltim.* Carraccia *de quarta funeral. c. 2.* & tradunt communiter DD. *in c. offic. de teſtam.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 25.* & latè *de offic. Epiſcopi alleg. 86. num. 10. & pluribus ſeqq. & num. 17.* vbi ita dixiſſe Rot. *in Licien. quartæ funeralium, vt in deciſ. per eum relata*, ſed ad hoc vt huiuſmodi exemptio competat, debet eſſe derogatum diſpoſitioni *Clemen. dudum de ſepultur.* per text. *in cap. ex parte de Capel. Monac.* Petrus de Vbald. *de canon. Parochial. cap. 6.* Rot. *in Roman. iur. funeral. 4. Iulij 1653. §. nec aduerſatur coram Zarate.*

Et ad hunc effectum non ſufficiunt Clauſulæ generales 13
derogatoriæ, quia cùm diſpoſitio dictæ *Clementinæ* edita fuerit in Concilio Viennenſi, exigit ſpecialem derogationem, aliàs defectu voluntatis in concedente non cenſetur derogatum ijs, quæ ſpeciali indigent mentione, Felin. *in cap. nonnullis num. 2. verſ. & nota de iur. iuran.* Archidiac. *in cap. 1. num. 2. verſ. quod ſpecialiter de conſtit. in 6.* & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per Caualer. *dec. 101. num. 2.*

Sublim. ſi huiuſmodi exemptio à Summis Pontificibus 14
conceſſa fuerit in ampliſſima forma, & ſub verbis vniuerſalibus, nullam reſtrictionem patientibus, cùm tunc ſub tali vniuerſalitate derogatum cenſeatur *Clement. dudum de ſepult. in 6.* ex quo conſtet de voluntate Papæ derogare volentis, ſecus eſt ſi ex generalitate non adeò comprehenſiua deſumi nequeat voluntas Pontificis derogare volentis diſpoſitioni dictæ *Clementinæ*, Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 8. & de offic. Paroch. cap. 25. ſub num. 8.* Rot. *in Cracouien. quarta funeralis 25. Maij 1646. §. non obſtat coram Peutingerio, & in Romana Iurium funeralium 4. Iulij 1653. §. nec aduerſatur coram Zarate.*

Lim. ſi fuerit derogatum *Clement. dudum* cum clauſula 15
ſalua iuſtitia Eccleſiarum Parochialium, cùm tunc non cenſeatur Pontifex per talia priuilegia conceſſiſſe exemptionem à ſolutione quartæ funeralis, vt firmaſſe Rot. *in Valliſoletana quarta funeralis 19. Aprilis 1606. coram Iuſto* refert Barboſ. *de offic. Paroch. cap. 25. num. 10.* vbi ſubdit contrarium, & verius firmaſſe coram Coccino in ſuo voto, quia ſtante expreſſa derogatione *Clement. dudum* hæc clauſula

ſula

Digitized by Google

ſula debet intelligi quoad alia, non quoad expreſſa, aliàs deſtrueretur priuilegium, & inſeruiret, de vento: nec redditur veriſimile, quòd ſummus Pontifex conceſſerit exemptionem per derogationem *Clem. dudum* & in continenti eamdem denegauerit per ſupradictam Clauſulam immediatè adiectam.

16 Ac proinde omnes Religioſi etiam Mendicantes tenentur ſoluere huiuſmodi quartam, quando quis eligit ſepulturam in eorum Eccleſijs vigore dictæ *Clem. dudum* §. *verum de ſepult.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 4. & ita de Fratribus B. Mariæ de Victoria Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Paula dixit Rot. *dec.* 161. *per tot. coram Caualerio.*

17 Secus autem ſi ex priuilegio Religioſi reperiantur exempti ab huiuſmodi ſolutione quartæ, Archangel. Caraccia *de quarta funerali cap.* 1. vt de Patribus Theatinis, Clericis Regularibus, Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 7. & de Fratribus Ordinis Prædicatorum in vim priuilegiorum obtentorum ab Alexandro IV. Leone X. Paulo IV. & Clem. VIII. quorum vigore eximuntur à ſolutione cuiuſuis quartæ funeralis, ac aliarum obuentionum, & legatorum piorum, & iſta priuilegia fuerunt pluries executioni demandata per Rot. *in Hiſpalen. quartæ funeralium* 4. *Iunij* 1590. *coram Card. Pamphilio* relat. per Gratian. *diſcept.* 925. *num.* 1. *& per tot.* vbi *num.* 4. præcipuè quia dicta priuilegia conceſſa fuerunt in recompenſationem laborum, quos dicti fratres paſſi ſunt, & quotidiè patiuntur pro Chriſtianæ fidei propagatione, etiam cum proprij ſanguinis effuſione, quæ propterea redduntur irreuocabilia, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 2. *num.* 49.

18 Sublim. quòd licèt priuilegia vnius religionis per vim communicationis cenſeantur conceſſa alteri Religioni, tamen exemptio quartę funeralis per generalem priuilegii communicationem non videtur communicata, etiamſi in priuilegio communicato ſit derogatum *Clementina dudum*, cùm non ſufficiat huiuſmodi derogatio in priuilegio principali, niſi etiam apponatur in communicatione, cùm communicatio non extendatur ad præiudicialia, quo ad alios Caualer. *dec.* 101. *num.* 3. vbi ita etiam dixiſſe Rot. coram Iuſto, & Lancellotto, & tradit Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 29.

19 Sed hoc non procedit ſi ex clauſulis generalibus appareat de voluntate Papæ etiam quo ad communicationem huiuſmodi exemptionis Barboſ. *lib.* 3. *de iur. Eccleſ. cap.* 24. *num.* 8. *in fin.* Quæ voluntas ſatis colligitur ſi nominatim communicentur exemptiones, quę de ſui natura habent præiudicium tertii, vt proinde vlteriori derogatione opus non ſit, Burat. *dec.* 193. *num.* 24. præſertim ſi in priuilegio communicationis legatur clauſula, *Quorum tenores, & pro expreſſis*, Rot. *in Craconien. quarta funeralis* 25. *Maij* 1646. §. *non obſtat coram Peutingerio*, *& in Romana iurium funeralium* 4. *Iulij* 1653. §. *neque aduerſatur verſ. & ex hac ratione coram Zarate.*

20 Lim. in Eccleſiis, vel Monaſteriis ædificatis 40. annis ante Concilii confirmationem, quæ ſolita non fuerunt perſoluere huiuſmodi quartam, quia neque poſt Concilium cogi poſſunt ad eius ſolutionem, Fr. Archang. Caraccia *de quarta fun. c.* 1. §. *ſciendum eſt fol.* 20. ex conſtit. B. Pii V. relat. per eumdem Caracc. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 15.

21 Secus autem in Eccleſiis, & regularibus, qui 40. annis ante confirmationem Concilii Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ quartam funeralem perſolui conſueuerunt, nam etiam poſt Concilii confirmationem integro iure, & eadem portione, prout antea ſoluebatur eadem ſolutio continuari debet, non obſtantibus conceſſionibus, gratiis, & priuilegiis quomodolibet obtentis, vt expreſsè ſancitum fuit per Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopalis num.* 11. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 12. vbi etiam firmaſſe Rot. in deciſionib. per eum relatis.

22 Non tamen ſub hac conciliari diſpoſitione comprehenduntur Monaſteria, vel Regulares, quorum Eccleſiæ ædificatæ reperiuntur à 40. annis citra Concilii confirmationem, aut quę in dies ædificantur ſub ordine, & Religione, cui à Sede Apoſtolica particularibus priuilegiis indulta fuerit exemptio à ſolutione quartæ funeralis Epiſcopo, vel parocho de iure debitæ, vnde ad hunc effectum duo copulatiuè requiruntur, vt monaſteria, vel Eccleſia ſit ædificata ab annis 40. citra Concilii confirmationem, & quòd concurrat priuilegium exemptionis à Sancta Sede obtentum Io. della Cruz. *de Stat. Regular. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 5. *concl.* 2. *in fin.* Fr. Archang. Caraccia *de quart. funeral. cap.* 1. §. *nec Sacri Concilij fol.* 20. Fr. Hyeron. Roderic. *in compend. quæſt. Regular. reſol.* 18. *num.* 2. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcopalis num.* 12. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 13. *& ſeqq.* vbi ita declaraſſe Sac. Congreg. Concil. *in dicto cap.* 13. & B. Pii V. ſua Conſtit. incip. *& ſi mendicantium* 17. *Kalend. Iulij* 1567. cuius verba per eumdem referuntur. Quæ conſtitutio licèt ſimpliciter diſponat de monaſterijs tantùm ædificatis à 40. annis citra Concilij confirmationem nulla facta mentione de priuilegijs, tamen eſt intelligenda, vbi concurrit priuilegium vltra qualitatem temporis ædificationis, cùm per Gregorium XIII. die 10. Octobr. 1586. ſua Conſtitutione relata per Nauar. *in Manual. cap.* 17. *in fin.* fuerit redacta ad terminos Concilij non autem reuocata, vt tradunt Doctores, & firmauit Rot. *vt in deciſ. relat.* per eumdem Barboſ. *loco citato num.* 14.

23 Lim. vbi viget conſuetudo legitimè præſcripta non ſoluendi portionem canonicam, ſeu quartam funeralem, vel in totum, vel in partem, nam tunc exigi non poteſt, & adhoc vt legitimè præſcripta dicatur vſque ad quartam excluſiuè ſufficit decennium etiam ſi non concurrat titulus, infra quartam, ſeu vt in totum, aut nihil ſoluatur, exigitur conſuetudo 40. annorum, cum titulo, vel Immemorabili, Alex. *conſ.* 196. *num.* 15. *verſ. de præſcriptione lib.* 2. Petrus de Vbald. *de canon. Parochial. cap.* 5. *num.* 3. *& ſeq. & cap.* 6. *num.* 34. *&* 35. Lap. de Caſtiglion. *de canonic. portion. cap.* 2. *num.* 64. *&* 65. Syluestr. *in ſumma in verb. canonica portio num.* 2. *&* 3. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 16.

24 Quarta funeralis, ſeu canonica portio debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ex ijs tantùm, quæ offeruntur tempore, quo funus, ſeu exequiæ defuncti celebrantur, ſeu èx omnibus oblationibus, & commodis ipſius funeris, alijſque rebus, quæ eius occaſione ad Eccleſiam, vbi defunctus tumulatur quomodocumque perueniant, & eum ipſo funere portentur Fr. Eman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. *in prin.* Couar. *in cap. vltim. num.* 7. *de teſtam.* Caraccia *de quart. funeral. q.* 3. *verſ. forſan. fol.* 45. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 2. *c.* 4. *num.* 3. Aloyſ. Ric *in prax. for. Eccleſ. dec.* 670. *num.* 4. *alias reſol.* 571. *num.* 4. *in* 2. *edit. & p.* 4. *reſol.* 300. Bertrachin. *in Repert. in verbo quarta Parochialis*, Rub. *conſ.* 23. *num.* 9. Federic. de Sen. *conſ.* 6. *num.* 2. *in prin.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 13. *verſ. funeralia*, Portel. *in dub. regular. in verb. canonica portio num.* 5. Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. Regular. reſol.* 18. *num.* 3. cum alijs per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 36. *&* 37.

25 Ampl. vt huiuſmodi oblationes, aliæque res, quæ pro funeris ſolemnitate deſeruiunt, ſiue ante quam corpus ſit in terra conditum, ſiue poſt, & vſque ad trigeſimum diem, & quamdiu ſit memoria de funere, vel eius occaſione poſtea obueniant, dicuntur funeralia, & debetur canonica portio, Calderin. *conſ.* 4. *de ſepult.* Io. Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 14. *num.* 12. Aloyſ. Ric. *dicta reſol.* 571. Syluest. *in ſumm. in verb. canon. portio num.* 15. *verſ. tertia*, Zabarel. *in Clem. dudum* §. *vero verſ. tertio quæro de ſepult.*

26 Vnde ſi in die funeris data fuerit Parocho candelarum, & facum quarta, & deinde ſequenti die maiori pompa adhibita, ſiue in alia, ſiue in eadem Eccleſia, vbi defunctus tumulatus fuit pro eius anima ſolemnis miſſa cantetur, cum diſtributione candelarum, & interſtitiorum, debetur ex ijs quoque Parocho quarta, non obſtante quòd habuerit aliam ex primis funeribus, cùm non minus ex funeribus primo loco, quàm ex alijs ſecundo loco factis habeat intentionem fundatam in iure pro perceptione quartæ, vt cenſuit *Sac. Congreg. negocijs Epiſcopor. & regular. propoſita ſemel, & iterum partibus hinc inde auditis die* 3. *Auguſti* 1621. de qua Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 36. faciunt tradita per Genuen. *in prax. Curiæ Neapol. cap.* 61. *in prin.*

27 Ampl. vt non ſolùm debeatur huiuſmodi canonica portio de candelis, cereis, & interſtitijs, quę circa crucem,

&c3-

Digitized by Google

& cadauera per viam deferuntur, ſed etiam de omnibus alijs, quæ circa cadauera exiſtunt, ante quàm terræ tradantur, diuidendis pro æquali portione inter ipſos Parochos, & miniſtros aliarum Eccleſiarum quarumcumque, etiam Regularium, & Nationalium, ſeu aliàs priuilegiatarum, adeò vt finito officio candelæ, intortitia, & ceræ, quę in Eccleſijs prefatorum preſente corpore pro celebrandis diuinis officijs accenſæ fuerunt, veniunt extinguendæ, & pro medietate eorum portio vnicuique conſignanda iuxta decretum *Congreg. RR. DD. Præfatorum Vrbis habita coram Eminentiſ. Vrbis Vicario ſub die* 21. *Martij* 1629. *ab Vrbano VIII. approbatum*, quod decretum, cùm emanauerit ad effectum reuocandi diſſenſiones, & remouendi ſcandala in Vrbe non videtur ſibi locum vindicare poſſe, niſi in Vrbe, ſeu alijs regionibus, vbi non eſt introducta conſuetudo in contrarium, ſecus autem, vbi introducta fuerit conſuetudo ſoluendi quartam, in maiori, vel minori quantitate, ſi legitimè præſcripta fuerit, cùm in huiuſmodi materia ſit multum deferendum conſuetudini, iuxta tradita per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 16. & iuxta text. *in cap. certificari de ſepult.*

28 Ampl. vt debeatur etiam huiuſmodi medietas, ſeu eius valor Calicis, Roccherti, Albæ, indumentorum, & veſtium delatarum in funere, & aliarum rerum, ſi recipiant commodam diuiſionem, aliàs æſtimatio medietatis ſecundùm diſpoſitionem iuris communis: ſecus autem vbi adſunt priuilegia Apoſtolica eximentia fratres, & Religioſos ab huiuſmodi funeralium præſtatione, non obſtantibus decretis Vicarij, cùm par in parem non habeat imperium, vt in puncto Ordinis Prædicatorum, docet Gratian. *diſcept.* 925. *num.* 2. *& ſeq.* vbi præcipuè concurrit antiquiſſima obſeruantia præſtandi tantùm medietatem ceræ Parocho, & non indumentorum, in quibus non eſt præſumenda Parochi liberalitas, vt donare voluerit, ſed potius ſollicitudo, & diligentia in exigendo, quod de iure eidem debetur.

29 Ampl. vt etiam debeatur de armis, libris, banderijs, Culcitra, ſeu pallio, quę in feretro deferuntur, & de alijs pannis ſericis, vel aureis, ſtamine, vel cilicio, & ſimilibus, iuxta text. *in cap. noſtra de ſepult.* Oltrad. *conſ.* 211. *num.* 7. Petrus de Vbald. *de canon. portione cap.* 4. *num.* 5. relat. per Barboſ. *de offic. paroch. cap.* 25. *num.* 44.

30 Lim. vt huiuſmodi quarta non debeatur Eccleſiæ, vbi quis non electa ſepultura fuerit ſepultus, ſed omnia veniunt reſtituenda Eccleſiæ Parochiali, iuxta Conſtitutionem Innocentij III. *relat. in cap. in noſtra de ſepult.*

31 Lim. 2. in Equitibus Hoſpitalarijs, qui, ſi in eorum Eccleſijs fuerit electa ſepultura, non tenentur ſoluere quartam de equis, & armis, quæ deſeruiunt in ſubſidium Terræ Sanctæ, *dicto cap. in noſtra de ſepult.* Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 45.

32 Lim. 3. vt quarta non debeatur de oblatis in funere illius, qui de facto ſepultus fuerit in Eccleſia tempore interdicti, ſed corpus, & omnia oblata veniunt reſtituenda, ſecus autem ſi Religiones, vel Eccleſiæ habeant priuilegia ſepeliendi etiam tempore interdicti, vel in ipſo interdicto reſeruatum fuerit ius ſepeliendi. Federic. de Sen. *conſ.* 199. Syluest. *in verbo canonica portio num.* 8. *§. ſeptimus* Fr. Emman. Roder. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 39. *art.* 3. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 45.

33 Lim. 4. vt neque quarta debeatur de oblatis in funere Nouitij demortui in Religione intra annum probationis, quia Nouitii, ſi non ratione profeſſionis, ratione tamen ſtatus reputantur vt Religioſi, ſicuti initiati prima tonſura, licèt dici nequeant ordinati, cùm prima tonſura non ſit ordo, ſed præparatio ad ordines, nihilominus gaudent priuilegijs Clericalibus, Franch. *in cap. nullus de priuil. Cleric. in* 6. Sylneſt. *in verb. canonica portio num.* 8. *§. quar-*
34 *tus*, Fr. Emman. Roder. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 4. vbi etiam ſi decederet extra Clauſtra, & in domo parentum, quò curationis gratia ſe contulerat, Villalob. *in ſum. p.* 2. *tract.* 32. *diff.* 7. *num.* 10. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 13. *q.* 4. *verſ. quod ſi in Monaſtrium caſ.* 3. Hieron. Roder. *in compend. Regular. reſol.* 18. *num.* 15. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 46. vbi multis modis hanc limitationem reſtringit, & primò in Nouitio, qui morbo affectus ingreſſus fuerit Religionem, & eodem morbo deceſſerit: ſecundò in eo, qui cum habitu Regulari ſepeliri petierit: tertiò in Confratribus, qui ingrediuntur loca religioſa tenentis bonis ex Syluest. *in ſuma in verbo portio canonica num.* 8. *verſ. quintus, & num.* 11.

35 Ampl. verò principalem concluſionem, vt quarta funeralis debeatur de omnibus donatis cauſa mortis, ſiue donatio facta fuerit Religioſo particulari, ſiue toti Monaſterio, iuxta diſpoſit. *Clement. dudum §. vero*, & ibi *gloſ. de ſepult.* latè Gemin. *conſ.* 46. Sylueſt. *in verbo canonica portio num.* 15. *§. ſexta*, Federic. de Sen. *conſ.* 4. *num.* 4. cum aliis per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 48. ſecus verò de donatis inter viuos, vt per *cap. de ijs de ſepult. & cap.* 1. *de ſtat. Monac.* tradit Azor. *cap.* 12. *q.* 7. Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg.* 86. *num.* 25. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verb. quarta Epiſcop. num.* 9.

36 Ampl. vt quarta funeralis debeatur de omnibus illis, quæ iure inſtitutionis relinquuntur Monaſterijs, ſiue aliis locis piis, etiam ſi pro anima relinquantur, Alex. *conſ.* 196. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 2. Abb. *in cap.* 1. *n.* 7. *de ſepult.* Sylueſt. *in verb. canonica portio num.* 10. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 50.

37 Ampl. vt etiam debeatur de omnibus legatis factis Eccleſiæ, vbi quis ſibi ſepulturam elegit *cap.* 1. *&* 2. *de ſepult.* Couar. *in cap. vltim. num.* 2. *de teſtam.* Oltrad. *conſ.* 225. *num.* 16. vbi quòd indiſtinctè debeatur, ſiue legatum relinquatur ratione perſonæ, ſiue ratione loci, contra Sylueſt. contrarium tenentem ſcilicet, quòd debeatur de legato relicto ratione loci, non autem ratione perſonæ cum aliis per Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *num.* 51.

38 Lim. ſupradictas limitationes, vt dicta canonica portio non debeatur de relictis, vel legatis factis Eccleſiis, vel locis piis, & de iis, quæ teſtator in pios vſus iuſſit diſtribui, ſeu erogari pro vaſis, cereis, luminaribus, ornamentis, fabrica Eccleſiæ, anniuerſariis, vel pro faciendo Choro, pictura, calice, aliiſque diuinum cultum concernentibus, iuxta text. *in cap. vltim. de teſtam.* vbi Abb. *num.* 2. Couar. *num.* 4. Lap. *de canon. port. par.* 2. *à num.* 24. Azor. *inſtit. moral. cap.* 12. *q.* 7. *caſ.* 2. 4. *&* 5. Valaſc. *conſult.* 105. *num.* 13. Barboſ. *de offic. Paroch. cap.* 25. *ſub num.* 47. *&* 50. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 86. *num.* 23. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopalis num.* 7. *&* 8. Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 4.

39 Contrarium videntur tenere Paul. de Eleazar. *in Clem. dudum §. verum de ſepult.* Alex. *conſ.* 196. *num.* 3. *lib.* 2. Sylueſt. *in verbo canonica portio num.* 15. *§. ſecunda cum ſeq.* vbi quòd debetur pro relicto ad effectum conſtruendi capellam. Petr. de Vbald. *de canon. Paroch. cap.* 4. *num.* 22. Calder. *conſ. fin. de ſepult.* vbi de relictia pro Planeta.

40 Sublim. primam opinionem procedere, ſi vſus rei relictæ ſit determinatus, & perpetuò deſtinatus cultui diuino, ſecus indeterminatus, & non deſtinatus perpetuò cultui diuino, nam tunc debetur quarta, *c. ex parte il* 3. *de verbor. ſignif. & cap. requiſiſti de teſt.* Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 4.

41 Lim. 2. vt de relictis perſonæ non detrahatur quarta funeralis, licèt ex cauſa pia eleemoſinæ, & ſimilium iuxta text. *in cap. ex parte il* 3. *de verb. ſignif.* Fr. Ludou. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 3. *col.* 3. Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 2. propter quam rationem non eſt detrahenda
huiuſmodi quarta de relictia pauperibus in genere, cùm 42
tunc relictum reſpiciat perſonas, & non pia loca *gloſ. in c.* 2. *in verbo decreuit. de ſepult.* vbi Innoc. *num.* 1. & Abb. *num.* 8. Bald. *in l. id quod pauperibus num.* 30. *verſ. addo tertiam rationem C. de Epiſcop. & cleric.* Roman. *conſ.* 233. *num.* 2. *verſ. tertiò*, fallit Vbald. *de canon. Epiſcop. cap.* 5. *n.* 10. *&* 11. *& cap.* 7. *num.* 15. *&* 50. Tiraq. *de pia cauſa priuil.* 28. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 86. *num.* 21. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopalis n.*
6. Seraph. *dec.* 716. *num.* 1. Secus autem in relicto pauperi- 43
bus certi, & determinati loci, quia tunc legatum cenſetur factum potius intuitu loci, quàm perſonarum, Abb. *in dicto cap.* 2. *num.* 3. *de ſepult.* Barboſ. *vbi ſupra num.* 22. *in fin.* Seraph. *dec.* 726. *num.* 2. *in fin.*

44 Pro vt neque detrahitur in legato pro maritandis ſeu dotandis puellis, etenim per huiuſmodi detractionem dos diminueretur, vnde difficiliùs puella inueneriт virum, qui vt plurimum ex dotis pinguitate, qua faciliùs ſuſtinentur onera matrimonij inuitatur ad nubendum, vt declarauit *Sacra Congregatio Epiſcop.*

Epiſcop. 14. Sept. 1592. relat. per Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſc. cap. in verb. quartæ Epiſcop. num.* 5. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 86. *num.* 27. vbi quòd huiuſmodi legatum ſemper excludit quartæ detractionem, ſiue puellæ ſint pauperes, ſiue non pauperes, ſi enim pauperes, quia legatum eſt factum perſonis, & non locis, ſi non pauperes, quia tunc legatum eſt prophanum, & non pium, & ſic non ſubiectum huius quartæ detractioni, vt etiam dixit Rot. *coram Seraph. dec.* 726. *num.* 6.

45 Lim. 3. vt neque debeatur quarta de relictis vel pro reſtauratione Eccleſiæ Matricis, vel ædificatione, & reparatione aliarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum locorum piorum per text. *expreſſum in c. vltimo de teſtam.* ibi, *ſeu fabrica, & in cap. ex parte il 3. de verbor. ſignif. ibi, vel ob fabricam*, Roman. *conſ.* 133. *in*

46 *prin.* Capyc. *deciſ.* 23. *num.* 4. Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 3. Verùm quòd hoc procedat quando Eccleſia legataria pro fabrica indigeat reparatione, ædificijs, vel reſtauratione, ſecus autem ſi non indigeat, quia tunc nihilominus quarta venit detrahenda, nè in fraudem Epiſcopi, aut Parochi Legatum factum dicatur ſecundum Fr. Ludouic. Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 3. *col.* 1. Couar. *in cap. vlt. num.* 4. *verſ. eſt tamen*, vbi de magis communi teſtatur Azor. *cap.* 12. *q.* 7. *caſ.* 3.

47 Contrarium verò, quòd licèt Eccleſia tempore legati non indigeat, tamen cùm in futurum indigere poſsit, ſeruandum, ſit in futuram eiuſdem Eccleſiæ reſtaurationem, & reparationem, cui indigentiæ ex veriſimili mente teſtatoris, vti diligentis Patrisfamiliæ prouidè ita diſponendo conſultum fuiſſe dicendum, vt tenent Doctores relati per Couar. *in dicto cap. vltim. ſub num.* 4. *de teſtam.* Leo. *in theſaur. for. Eccleſiaſt. p.* 2. *cap.* 14. *num.* 8. *per bonum text. in cap. vobis* 12. *q.* 2.

48 In hoc opinionum conflictu, Rot. coram Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 3. *verſ. ideò in hoc conflictu*, dixit attendendam eſſe formam legati, & veriſimilem mentem teſtatoris, qui ſi velit, vt ſingulis annis, aut ſtatim ſoluatur aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione non indigeat, & hoc caſu ſibi locum vindicare primam ſententiam, ſi verò legauerit pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, & tunc contrariam ſententiam ſeruandam eſſe, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 86. *n.* 24.

Pariter de relictis pro operibus pijs in genere præcipuè dependentibus à futuro euentu, ſi executores diſtribuerint legatum in fabricam, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ, vel concernentia diuinum cultum quarta non debetur, *cap. fin.* vbi Couar. *num.* 7. *de teſtam. cap. ex parte il 3. de verbor. ſignif.* quia diſtributio, quam facit executor, cenſetur facta ab ipſo teſtatore, *l. vnum ex familia* §. 1. vbi Dyn. Bart. & DD. *de legat.* 1. Secus ſi executores diſtribuant legatum in vſum non priuilegiatum locorum pio-

50 rum, Seraph. *deciſ.* 726. *num.* 5. vnde ſi aliquis Regularis electus eſt executor, vt aliquam ſummam diſtribuat pro ſuo arbitrio, ſi in fratres, vel Conuentum diſtribuat, cui nihil erat relictum, non debetur quarta, Barboſ. *de offic. Paroch. qui alios allegat cap.* 25. *num.* 50. *verſ. declaratur tamen*.

51 Lim. 4. vt quarta funeralis non debeatur in funeribus ex piorum locorum charitate factis, æquitas autem non patitur, quòd opera charitatiua, & ex pia liberalitate prouenientia onere quartæ grauentur. Vnde ne loca pia retrahantur, ſed inuitentur ad præſtanda charitatiua ſubſidia, ceſſare debet hoc caſu ius detractionis quartæ, vt cenſuit *Sac. Cong. Epiſcop.* 29. *Nouemb.* 1583. relat. per Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopalis num.* 3.

52 Lim. 5. vt quarta funeralis non ſit ſoluenda ab hærede, ſed ab Eccleſia, ſeu Monaſterio, cui fuit relictum, ſeu factum legatum, à quo ad inſtar falcidiæ venit detrahenda, ne in plus grauetur hæreditas, ſeu hæredes, quàm de iure tenentur, Couar. *in cap. officij num.* 1. *circa vltim. de teſtam.* Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo quarta Epiſcopalis num.* 2.

53 Lim. 6. ſi teſtator legatum fecerit ad fauorem Epiſcopi, vel Parochi ſub expreſſa conditione, vt contenti legato, nihil amplius petant de canonica portione: nam ſi legatum fuerit acceptatum, cum cenſeatur renunciatum detractioni quartæ, ideo non debetur, per text. *cap. officij de teſtam. in verſ. conſultationi*, ſecus autem ſi legatum ſimpliciter relictum fuerit abſque vlla conditione, nam tunc non cenſetur relictum animo compenſandi, quia quarta funeralis non eſt ſoluenda à teſtatore, vel eius hærede, ſed ab Eccleſia, vel loco pio, cuius fauorem fuit facta diſpoſitio, ac proinde tamquam debita ex diuerſo capite, & à diuerſis perſonis eſt præſtanda, non obſtante legato particulariter ſimpliciterque relicto per eumdem text. *in cap. offic. verſ. quod ſi*, vbi Anton. *num.* 6. Abb. *num.* 4. Couar. *num.* 3. latè Barboſ. *in l. ſi cum dotem* §. *ſi Pater num.* 31. *ff. ſolut. matrim.* cum alijs per Auguſt. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 86. *n.* 30. & 31.

SVMMARIVM.

1 *Quarta canonica debetur ex iis, quæ Confraternitatibus laicorum, & Hoſpitalibus relinquuntur ſi Epiſcopi auctoritate ſint fundata. Ampl. vt n.* 2. *&* 3.

Lim. procedere, vt non debeatur quarta debita Epiſcopo, ſecus in quarta funerali debita Parocho, cui ſi ſpecialiter non ſint exempta, eſt ſoluenda, licèt non ſint auctoritate Epiſcopi fundata n. 4.

5 *Hoſpitali, eiuſque Rectori ius aſſiſtit, ſi ex priuilegio competat facultas miniſtrandi Sacramenta.*

6 *Hoſpitali conceduntur duo Sacerdotes ad infirmis miniſtranda Sacramento, qui pro Parochis reputari debent num.* 7.

8 *Hoſpitali competit ius ſepeliendi cadauera in eo decedentium.*

9 *Quarta funeralis retineri poteſt per Rectores Hoſpitalium quo ad infirmos in eo decedentes, ſiue immunitas competat ex ſpeciali priuilegio, ſiue per communicationem priuilegiorum num.* 10.

Lim. procedere quo ad eos, qui in Hoſpitali decedunt, & ſepeliuntur, ſecus ſi alibi ſepeliantur num. 11.

12 *Rectores Hoſpitalium non poſſunt aſſociare cadauera, ſi alibi ſepeliantur, licèt in Hoſpitali deceſſerint.*

13 *Parochus Monachus etiam extra Parochiam cadauer, & funus aſſociare poteſt.*

14 *Regulares non habent territorium, niſi intra Clauſtra, & ambitum ſuorum Monaſteriorum.*

15 *Regulares non poſſunt portare Religioſum defunctum per Ciuitatem, & Plateas,*

Quarta funeralis, an ſit ſoluenda de relictis Confraternitatibus Laicorum, & Hoſpitalibus.

Hoſpitali, an, & quando competant iura funeralium.

ADNOTATIO V.

QVarta canonica debetur ex ijs, quæ Confraternitatibus laicorum, & Hoſpitalibus relinquuntur ſi auctoritate Epiſcopi inſtituta, & recepta fuerint, quia tunc veniunt nomine Eccleſiarum, & locorum piorum, qui tenentur ſoluere quartam, iuxta ſententiam Lapi *in tract. de canon. portione num.* 13. *&* 16. latè Petrus de Vbald. *eod. tract. quæſt.* 14. *à num.* 18. Leo. *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 21. *& ſeqq.* Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *quæſt.* 48. *art.* 3. *concl.* 2. ſecus autem ſi ſint merè prophana, quia cum tunc non ſint loca pia, vtique non tenentur ſoluere quartam, vt notat Bald. *in l. ſi quis ad declinandum* §. *in omnibus C. de Epiſcop. & Cleric. num.* 19. Menoch. *de recuperand. remed.* 15. *num.* 32. Petrus de Vbald. *d. quæſt.* 14. *num.* 15. Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. priuil.* 28. Quaranta *in ſumma bullar. in verb. Quarta Epiſcopalis in fin.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 12. *quæſt.* 11. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 75. *num.* 47. 1

Ampl. etiam ſi Hoſpitalia, & Confraternitates exercerent opera pia, quia ſi Epiſcopi auctoritate non ſint fundatæ, cum non ſubiaceant eius iuriſdictioni, non tenentur 2

ad huiuſmodi quartæ ſolutionem, prout alij exempti exi-
muntur, vt probat text. *in Clem. dudum §. vltra de ſepult.*
& tradunt Doctores relati per Barboſ. *de offic. & poteſt.*
Epiſcop. alleg. 73. num. 47. verſ. tertius eſt caſus.

3 Si verò auctoritate Epiſcopi inſtitutæ reperiantur, etiam
cauſa meræ deuotionis, & licèt Eccleſiæ, vel alio Religio-
ſo loco non ſint affixæ, nihilominus tenentur ad huiuſ-
modi quartam, cum pia dicantur, & iuriſdictioni Epi-
ſcopi ſubiaceant, Barboſ. *dicta alleg. 73. num. 48.* vbi ſubdit,
quòd contrarium in rigore iuris verius exiſtimat ex ratio-
nibus per eumdem adductis.

4 Lim. primam partem huius ampliationis procedere in
quarta, ſeu portione canonica debita Epiſcopo, cui vtique
non debetur, ſi eius auctoritate Hoſpitalia, & Confra-
ternitates inſtitutæ non fuerint, ſecus autem in quarta
funerali Parochis debita ratione adminiſtrationis Sa-
cramentorum, cuius reſpectu quamuis ex alio capite
exempta, ſubijciuntur foro Parochiali, quò ad quartæ
funeralis ſolutionem, niſi ſpeciali priuilegio, & exem-
ptione muniantur, iuxta *Clement. dudum §. vltra de ſepult.*
Leo. *in Theſaur. fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 14.* Fr. Emman. *quæſt.*
Regul. tom. 1. q. 39. art. 2. & tom. 3. quæſt. 46. Card. Tuſch.
tom. 6. verbo Quarta concl. a 1. cum alijs per Barboſ. *de offic.*
& poteſt. Epiſcop.

5 Quo verò ad ſecundam partem propoſitæ adnotatio-
nis, eſt animaduertendum, quòd Hoſpitali, & eius Recto-
ribus vti Parochis videatur ius aſſiſtere, ſi eiſdem compe-
tat de iure ſpeciali, & priuilegio Summi Pontificis facultas
miniſtrandi Sacramenta infirmis, in eodem Hoſpitali exi-
ſtentibus, iuxta *Clement. quia contingit §. ceterum de Relig.*
dom. vbi gloſ. Vitalin. *num. 85.* Panorm. *num. 24.* Rota *in Ro-*
mana iurium funeralium 4. Iulij 1653. §. quinimo dicto Ho-
ſpitali coram Zarate.

6 Hinc eſt, quòd duo Sacerdotes, ſiue Regulares, ſiue
ſæculares ſingulis Hoſpitalibus conceduntur ad infirmis
miniſtranda Sacramenta ex conſtitutionibus Gregor.
XIII. & XIV. & B. Pij V. Sixti IV. & V. Pauli V. *ex ordine*
261. Bullar. Cherub. tom. 3. fol. 261. & ex literis Vrbani
VIII. in forma breuis incipien. *circumſcripta ſub datum Ro-*
mæ 18. Aprilis 1628. de quibus Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1.*
7 *cap. 41. num. 161.* Qui Sacerdotes in Hoſpitali deputati, vti
Parochi haberi debent, vt dixit Rot. *in Licien. Legati 22.*
Martij 1638. coram Tarraconen. ſecuta in Romana iurium
funeralium 4. Iulij 1653. §. atque etiam coram Zarate.

8 Vlteriùs Hoſpitali, eiuſque Rectori competit ius ſepe-
liendi cadauera in eo decedentium, non ſolùm in Cœmete-
rio iuxta *Clement. quia contingit §. ceterum de Relig. dom.*
Verùm etiam in eius Eccleſia, cum ſit eius membrum, &
pars integralis, & licitum ſit omnibus Chriſtifidelibus
etiam in Eccleſia ſepeliri, dicta *Clem. §. fin. de Relig. dom. vbi*
gloſ. in verbo Parochialis, Sylueſt. *in verbo ſepult. num. 1.*
Iul. Lauor. *var. Lucubrat. tit. 2. cap. 8. num. 4.* Rot. *in Ro-*
mana iurium funeralium 4. Iulij 1653. ſub §. qua propter, &
§. nec obſtat coram Zarate.

9 Vnde quarta funeralium retineri poteſt per Rectores
Hoſpitalium, quoad infirmos in eo decedentes, ſi in eius
Eccleſia, vel Cæmeterio ſepeliantur, attentis priuilegijs,
ex quibus immunitas à ſolutione quartæ indulgetur,
Emanuel. Rodriq. *quæſt. Regular. quæſt. 39. à num. 2.* Gut-
tier. *de iuram. confirmat. p. 2. cap. 4. num. 3.* Gratian. *diſcept.*
925. à prin. Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 24. num. 7.* Rot.
in Romana iurium funeralium 4. Iuly 1653. coram Zarate §.
ex quo etiam.

10 Siue huiuſmodi immunitas competat immediatè ex ſpe-
ciali priuilegio, ſiue per communicationem priuilegiorum
aliorum Hoſpitalium hanc exemptionem continentium,
Rot. *dec. 84. num. 3.* penes Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 3.*
& in Craconien. quarta funeralis 25. Maij 1646. coram Peu-
tingerio relat. & ſecut. in dicta Romana iurium funeralium
dicto §. ex quo etiam in fin. coram Zarate.

11 Lim. quo ad eos, qui in Hoſpitali decedunt, & alibi tu-
mulantur, vbi ſcilicet electa fuerit ſepultura, vel maio-
rum exiſtat ſepulcrum, quorum reſpectu Rectori Hoſpi-
talium non competit retentio, ſeu perceptio quartæ fune-
ralis, ſi priuilegia ſolum loquantur, & reſtringantur ad
eos, qui in Hoſpitali decedunt, & ſimul in eodem tumu-
lātur, adeò vt eorum verba extendi non debeant in præiu-
dicium Eccleſiæ Parochialis, ſed reſtringenda ad circui-
tom, & locum ipſius Hoſpitalis, vt firmauit Rot. *in Roma-*
na iurium funeralium 4. Iulij 1653. §. circa eos vero coram
Zarate.

Vnde Rectores Hoſpitalium cum ſtola, & Cotta non 12
poſſunt aſſociare cadauera, quæ in aliorum Eccleſijs tu-
mulantur, licèt in eodem Hoſpitali deceſſerint, ſed in eius
foribus debent dare vltimum vale: & quamuis Parochus
Monachus etiam extra propriam Parochiam cadauer, & 13
funus aſſociare poſſit, & ſæcularium parochias ingredi,
ſicut è conuerſo ſæcularis Regularium, vt declaraſſe
Sacr. Congreg. Rit. ſub die vltim. Septembr. 1628. & alia
Aſculana 29. Ianuar. 1629. teſtatur Barboſ. *de offic. Paroch.*
cap. 26. num. 77. & 78. Non tamen ita ſeruandum eſt cum
Rectoribus Hoſpitalium, cum propriè non ſint Parochi,
vt inter eos huiuſmodi reciprocatio ſeruanda ſit, ſicuti inter
veros Parochos, qui à iure communi habent facultatem
iura Parochialia exercendi, & non ex priuilegio, vt Re-
ctores Hoſpitalium, reſtricto, & limitato intra limites, &
continentiam ipſius Hoſpitalis, Rot. *in dicta Romana fu-*
neralium 4. Iuly 1653. §. quibus conſequens eſt coram Zara-
te, exemplo Regularium, qui cum non habeant territo- 14
rium, niſi intra Clauſtra, & ambitum ſuorum Monaſte-
riorum, Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg. 73. n. 7.* Tamburin.
de iur. Abbat. tom. 1. diſ. 15. quæſt. 7. num. 39. Rot. penes
Caputaquen. *deciſ. 225. num. 3. par. 2.* non poſſunt Reli- 15
gioſum defunctum portare per Ciuitatem, per Plateas, &
alias Parochias, vt reſpondiſſe Sacr. Congreg. Concil. Emi-
nentiſs. Card. Ludouiſio Epiſcopo Bononien. refert Barboſ.
de offic. Paroch. cap. 26. num. 68. ex Lezana *in ſum. quæſt. Re-*
gal. cap. 12. n. 41. verſ. ad vndecimum.

AQVILANA EXEMPTIONIS.

ARGVMENTVM.

BOna Clericorum, & Eccleſiarum, quouis titulo acquiſita gaudent priuilegio exemptionis, præcipuè ſi poſſideantur iure ſpirituali, aut iure acquiſitionis factæ à priuatis ad cultus diuini deſtinationem, ſi verò poſſideantur ſorte temporali, ſeu Ciuili, & tunc non ſubiacent Laicorum legibus, & alijs oneribus impoſitis poſt quàm penes Eccleſiam, & Eccleſiaſticos reperiuntur: an, & quando tranſeant cum oneribus antea impoſitis: & quæ ſint onerum ſpecies: & an Clerici in minoribus, & prima Tonſura, ſint immunes à ſolutione gabellarum, plenè diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, eorumque bona, ſiue patrimonialia, ſiue quouis alio titulo acquiſita gaudent priuilegio exemptionis à tributis, & gabellis.*

2 *Ampl. imponentes, vel exigentes noua pedagia ab Eccleſiaſticis ſunt excommunicati num. 3.*

4 *Ampl. vt ab Eccleſia bona, aut poſſideatur iure ſpirituali, aut iure acquiſitionis ad cultus diuini deſtinationem, & gaudent priuilegio exemptionis.*

5 *Ampl. Quòd ſi poſſideantur ſorte temporali, ſeu iure ciuili, gaudent etiam exemptione à tributis, & gabellis impoſitis poſt acquiſitionem factam ab Eccleſia.*

6 *Immunitas Eccleſiaſtica eſt de iure diuino.*

7 *Bona Eccleſiaſticorum ſi deueniant ad laicos amittant immunitatem, & exemptionem.*

8 *Mutata perſona mutatur etiam ſtatus rei.*

9 *Bonis poſſeſſis ab Eccleſiaſticis, ſicut non poteſt imponi collecta, ita nec ceſſionario, vel venditori.*

10 *Bona in Eccleſiam, vel Eccleſiaſticos, an, & quando tranſeant cum ſuo onere.*

11 *Bona eo ipſo, quod perueniunt ad Eccleſiaſticos efficiuntur libera.*

12 *Bona tranſeunt in Eccleſiaſticos cum ſuo onere, ſi prius Princeps onus impoſuerit, & priuatis deinde conceſſerit cum conditione idem onus ſoluendi, ſecus*

autem

autem ſi prætendatur ex ſola vi Regiæ poteſtatis.

13 *Qualitas oneris eſt attendenda, vt Eccleſiaſtici ſoluere teneantur, & non pactum initum inter perſonas ſæculares, ampl. vt num. 14.*

15 *Onera perſonalia, vel mixta puta impoſita propter gratiam habitam à principe Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere.*

16 *Onerum ſpecies triplex reale, perſonale, & mixtum, vbi declarantur cum num. ſequen.*

Onera realia ſunt ſoluenda ab Eccleſiaſticis ibid. ſecus onera perſonalia num. 17. & mixta n. 18. & 19.

20 *Ampl. etiam ſi fuerint deſcripta bona in æſtimo vniuerſitatis, à quo veniunt delenda num. 21.*

22 *Gabella impoſita à Laicis non eſt ſoluenda ab Eccleſiaſticis, non obſtante quòd vinculum iniectam fuerit tempore, quo bona poſſidebantur à Laicis reprobato* Bartolo *num. 23.*

24 *Ampl. etiam ſi reſpiceret beneficium publicum, & commune.*

25 *Eccleſiaſtici non tenentur ad refectionem murorum, pontium, & viarum.*

26 *Lim. quando facultates laicorum non ſufficiant, & concurrat Cleri conſenſus, & Sum. Pontificis approbatio.*

27 *Eccleſiaſtici in quibus caſibus tenentur ſoluere onera, & gabellam.*

28 *Clerici in minoribus non ſunt immunes à ſolutione gabellæ contrar. num. 29.*

30 *Clerici in minoribus non habentes requiſita Sac. Concil. Trid. amittunt priuilegium fori, non autem exemptionis à ſolutione gabellarum.*

31 *Clerici in Regno Neapolitano, & in Hiſpania de conſuetudine tenentur pro bonis donatis ad ſolutionem gabellæ, contrar. num. 32. & 35.*

32 *Clerici ex conſuetudine non tenentur ad ſolutionem gabellæ, ſi non fuerit à Sum. Pontifice approbata.*

33 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam ex curſu temporis etiam immemorabilis non cenſetur à Sum. Pontifice approbata.*

34 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam quotannis à Sum. Pontifice reuocatur, & damnatur per fulminationem bullæ in Cœna Domini.*

35 *Diſpoſitio* l. 2. tit. 4. lib. 1. recompilat. *tanquam aduerſatiua iuri canonico damnatur.*

36 *Clerici in Luſitania ex permiſſu Sum. Pontificis collectantur.*

37 *Clerici gaudent immunitate ab impoſitionibus Laicalibus, etiam ſi non habeant requiſita Sac. Concil. Trident.*

38 *Promotus ad ordines poſt commiſſum delictum gaudet priuilegio fori, & eximitur à iuriſdictione Laicali, etiam quo ad bona ceſſante fraude.*

39 *Reaſſumens habitum poſt commiſſum delictum, an eximitur à poteſtate Laicali.*

DECISIO VI.

Erogauit Clericus Dominicus Antonius Papinus in emptionem vineæ de qua agitur ſcuta octingenta nouem, aliàs eidem donata à D. Fabritio Papino, adiecta conditione reinueſtiendi in tot bona ſtabilia ad effectum, vt ex eorum fructibus commodiùs ſe ſuſtentando, ſtudijſque operam dando ad ſacros ordines habilis repertus aſcendere valeret: poſt translatum dominium, & pacificam vineæ adeptam poſſeſſionem, inſtabat vniuerſitas Ciuitatis Aquilæ pro ſolutione gabellæ muſti, aliorumque fructuum ex eadem vinea recollectorum, & in futurum recolligendorum iuxta taxam generaliter imponi ſolitam, prout ante quàm vinea ad manus præfati Clerici deueniret, exigebatur: vnde quæſitum fuit, an dicti fructus debeant eſſe immunes à præſtatione prætenſæ gabellæ, & ad me delato dubio, pro veritate affirmatiuè reſpondendum duxi.

1 Etenim eſt propoſitio certa Theologorum, Canoniſtarum, & Iuriſconſultorum à nemine ex Catholicis impugnata, quòd Clerici, eorumque bona, ſiue patrimonialia, ſiue hæreditaria, ſiue empta, ſiue donata, ſiue quouis alio titulo acquiſita gaudeant priuilegio exemptionis à gabellis collectis, oneribus, & tributis à Communitatibus, & Principibus Laicis impoſitis, vt definitum fuit in Concil. Lateranenſi ſub Alexandro III. *in cap. non minus de immunit. Eccleſ.* & ſub Innocentio III. *in cap. aduerſus de immunit. & habetur in cap. 1. & 3. eodem tit. in 6. & in cap. quamquam de cenſib. in 6. & in Clem. vnica de immunitat. Eccleſ.* & in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ. 9. in Bulla reformatoria Curiæ prope finem*, innouatæ fuerunt 2
omnes cenſuræ excommunicationis, interdicti, & depoſitionis editæ contra imponentes onera Eccleſiaſticis, & exigentes etiam à ſponte dantibus, & conſentientibus, prout demum huiuſmodi ſanctiones etiam innouatæ fuerunt per Sacr. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 20. de reform.* & tradunt DD. relat. per Choel. *de bon. regim. cap. 35. num. 44.*

Et quotannis à Summis Pontificibus in generali proceſſu 3
fulminationis *Bullæ Cœnæ in* §. 18. huiuſmodi pedagia imponentes, & exigentes excommunicationis gladio feriuntur, & cenſuris coercentur, prout etiam ab Imperatoribus agnoſcendo quæ ſint de iure diuino ſancitum fuit per textum *in l. Sancimus* 20. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in Auth. item nulla Communitas C. de Sanctiſs. Epiſcop.* latè Card. Alban. *de immunit. Eccleſ. num. 19. & per tot.* Alter. *de cenſur. tom. 1. diſ. 19. lib. 5. cap. 2. col. 2. fol. mihi* 370. Bonacin. *de cenſ. in particular. in tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ content. diſp. 1. quæſt. 19. punct. 4. à num. 1. & ſeqq. tom. 3.* Diana *reſol. moral. p. 1. tr. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 42. per tot.* & ſæpè magiſtraliter firmauit Rot. *dec. 780. num. 7. coram Burat.* vbi Ferentil. *in Addit. lit. A. & in Brunduſina gabellæ coram Penia inter eius impreſ. dec. 1079. & in Albanen. gabellæ coram Merlino inter eius impreſ. dec. 902. per tot. repetita in recen. dec. 339. p. 6. & in Barchinonen. exemptionis coram Card. Corrado dec. 412. num. 3. p. 9. recen. & demum in Hydruntina exemptionis 24. Maij 1658. coram Eminentiſs. Card. Celſo.*

Bona autem, aut poſſidentur ab Eccleſia iure ſpirituali, & diuino, vt ſunt decimæ, & oblationes, aut iure 4
acquiſitionis factæ à priuatis ad cultus diuini, & officij ſpiritualis deſtinationem, vt ſitus Eccleſiarum, cœmeteriorum pro ſepulturis, hortus, & aditus propè eaſdem, & hæc duo bonorum ſpecies abſq; dubio ſemper, & perpetuò ſunt immunes ab omnibus tributis, & oneribus nedũ publicis, & Regijs, ſed etiã priuatis, & quamuis prius quàm ad Eccleſiam peruenirent immunes non exiſterent: ob eorum ſpecialẽ ſanctitatẽ, & tamquã res ſacræ, & principaliter, ac immediatè ad diuinum cultum dicatæ, vt comprobant DD. relati per Ferentil. ad Burar. *dec. 780. lit. A. verſ. prima ſpecies, & verſ. ſecunda ſpecies*, & firmauit Rot. *in dicta Albanen. gabellæ coram Merlino dec. 902. repetita in recen. dec.* 339. *n. 39. & 40. p. 6.* latè Sperel. *dec. 35. n. 1. tom. 1.*

Aut verò poſſidentur ab Eccleſia, ſeu Eccleſiaſticis 5
ſorte temporali, & iure ciuili, titulo ſcilicet venditionis, Legati, donationis, & alterius ſimilis contractus, aut diſpoſitionis, & tunc ſi onera imponuntur poſt quam penes Eccleſiam, & eccleſiaſticos reperiuntur immunitas eiſdem abſque vllo dubio omnino ſuffragatur, cum illo tempore ſecundum præſentem ſtatum, non conſiderentur amplius vti laicalia, ſed vti Eccleſiaſtica, ac proindè tamquam non ſubiecta laicorum iuriſdictioni, non afficiuntur laicorum legibus, edictis, & conſtitutionibus: nullumque propterea dari poſſe remedium, ſeu cautelam, quòd Clericis, ſeu Eccleſijs pro eorum prædijs imponatur collecta, cum laici non poſſint edere legem, per quam libertas Eccleſiæ infringatur, ingenuè fatetur, Bartol. *in l. reſcripto* §. *fin. num. 5. verſ. videte ff. de minor.* & ſcriptores omnes Eccleſiaſticos ſine difficultate hoc admittere monet, Suarez *ad Regem Angl. lib. 4. cap. 20. num. 2.* & ita notant communiter Canoniſtæ *in cap. 1. de immunit. Eccleſ.* & pluribus rationibus, exemplis, & auctoritatibus comprobat Card. Alban. *in tract. de immunit. Eccleſ. impreſſo in principio eius conſiliorum num. 8. verſ. tamquam contrariam. & num. ſeq. vbi num. 13.* firmat hanc immunitatem fuiſſe ſimpliciter, & 6
indiſtinctè à Deo inſtitutam, & hanc ſententiam amplectuntur Burſat. *conſ. 42. num. 19. lib. 1.* Rolan. *conſ. 61. num. 7. lib. 4.* Veg. *conſ. 7. num. 11.* Marcabr. *conſ. 40. num. 29.* Ferret. *conſ. 167. n. 11. lib. 1.* Ceual. *comm. contra comm. q. 899. num. 72. & 106.* Ruin. iun. *conſ. 25. n. 32.* Gutier. *pract. quæſt.*

lib.2. quæſt.142. num.5. Io. Anton. Niger. in repetit. extrauag. vnicè de vit. & honeſt. Clericorum num.190. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib.5. cap.13. q.1. benè Felin. in cap. Eccleſia Sancta Maria num.7. de conſtit. latiſſimè Suarez, qui reſpondet obiectis deductis in contrarium in tract. defenſ. fidei lib.4. c.20. 21. & 25. aliaſque plures cumulando exornat Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 103. num. 7. & ſeq. vbi de veriori, & receptiori Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. cap.47. à num.3. ad fin. Ferentil. in adnot. ad Burat. dec. 780. lit. A. verſ. tertia autem ſpecies, Sperel. dec.35. per tot. lib.1. & hanc ſententiam eſſe crebriorem, tutiorem, meliuſque iuribus, & rationibus fundatam magiſtraliter firmauit Rot. in dicta Brunduſina gabella coram Penia deciſ. 1079. & coram Merlin. in dicta Albanen. gabella dec. 902. in recen. dec.339. num.41. p.6. & in Hydruntina exemptionis 24. Martij 1658. §. ſiquidem bona coram Eminentiſs. Celſo.

7 Quæ ſententia fulcitur optima ratione, quia ſicuti bona, quæ ab Eccleſiaſticis deueniunt ad laicos efficiuntur obnoxia oneri collectarum, & Gabellarum, ita multò magis immunia fieri debent ſi à Laicis tranſeant ad Eccleſiam, vel Clericos, vt tradunt Dyn. in l. Paulus vbi Bart. num. 3. ff. acquirend. hered. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 3. n. 40. Barboſ. de iur. Eccleſ. vniuerſali lib.1. cap.39. §. 5. num. 59. Duar. reg. 99. limit. 10. Ciarlin. controuerſ. forenſ. c.103. num. 9. & ſeq. Sperel. dec.35. num. 31. & 32.
8 tom.1. vtpotè quia mutata perſona mutatur etiam conditio, & ſtatus rei, & conſideratur qualitas noui poſſeſſoris, à cuius prærogatiua res efficitur immunis, vel obnoxia tributis, & gabellis, vt in puncto animaduertit Rot. dicta dec.339. num. 74. p.6. recen. & in dicta Hydruntina exemptionis coram Card. Celſo §. & ſanè de hac non eſt mirandum, per text. in l.1. C. de impen. luc. deſ. lib.10. & exemplificat Paul. de Rub. in adnot. ad deciſ.41. p.9. tom.1. recen. cum alijs congeſtis per Sperel. dec.35. num.31. tom.1.

9 Hinc eſt, quòd ſicut bonis ſtabilibus conceſſis, donatis, venditis Eccleſijs, ſeu locis pijs non poteſt imponi collecta, aliæque impoſitiones: ita nec etiam ceſſionario, venditori, aut donatori, aliàs læderetur immunitas Eccleſiaſtica, & fieret contra Bullam Cœnæ, vt reſcripſit Sacr. Congreg. Epiſcop. Epiſcopo Gallienſi, vt refert Diana in ſuis reſol. moral. tit. declarat. Sac. Congr. poſt p.5. num.51.

10 Si verò onera impoſita eſſent prius quàm prædia ad Eccleſiam, ſeu ad Eccleſiaſticos peruenirent, tunc ad hoc, vt cum ſuo onere tranſeant, & obligentur Eccleſiaſtici ad ſolutionem, perinde, ac ſi non fuiſſet facta mutatio ſtatus per poſſeſſoris mutationem, copulatiuè requiritur, quòd onera ſint, vera, realia, ipſis fundis inſita, impoſita bonis propter bona, non autem perſonis propter bona, & vlterius, quòd ſint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus caſibus vrgentibus, & illis ceſſantibus remouenda, vt docent Canoniſtæ in cap. 1. de immunit. Eccleſ. in 6. & in ijs terminis loquitur text. in cap. tributum 23. q. 8. ibi de exterioribus Eccleſiæ, &c. in cap. ſi tributum 11. q. 1. Archidiac. in dicto cap. 1. de immunit. Eccleſ. in 6. ibique Io. Andr. num.5. & Gemin. num.9. Abb. in cap. ex literis num.12. de vit. & honeſt. Cleric. Ruin. conſ. 21. num.12. vol.5. Aret. conſ.132. aliàs 133. ſub num.1. Felin. conſ.46. in 4. dubio, Suarez ad Regem Angliæ lib.4. c.2. n.13. Turrecrem. in c. ſi tributum 11. q.1. verſ. aliàs verè, plenè Barbat. conſ. 1. per tot. lib. 3. Remiz. de Gom. in tract. de charitat. ſubſid. q. 61. num. 28. q.66. num. 2. Niger. in repet. extrauag. vnica de vit. & honeſt. Cleric. num. 247. cum pluri. ſeqq. Barboſ. de iur. eccleſ. lib. 1. cap. 39. num. 57. Leo. in Theſauro for. Eccleſ. cap.14. numer. 28. Bellet. diſquiſit. Cleric. in tit. de exempt. Cleric. & eorumdum bon. §. 3. per tot. Ferentil. ad Burat. dec.780. num.19. verſ. ſed redeundo, & ex Theologis Sylueſter in verbo immunitas, Azor. inſtit. Moral. par. 5. lib.5. cap.19. quæſt.8. & par. 1. lib.5. cap. 13. quæſt.1. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. cap. 92. num. 3. Bonacin. de contract. in reſtit. diſp. 2. quæſt.9. punct.2. num. 2. Reginal. in prax. for. pœniten. lib.9. num. 38. & ita cenſuiſſe Sacr. Congreg. Immunit. 21. April. 1640. iuxta aliud decretum de anno 1600. tempore Clem. VIII. emanatum refert Cohel. in comment. in Bullam boni regim. cap. 35. num. 44. & præcipuè in fin. cum alijs declaration. relatis per Sperel. dec. 35. num.2. in fin. par. 1. & pleniſſimè firmatum fuit d. dec.902. num.55. & ſeq. coram Merlino, & dec. 1079. coram Penia, cui deciſioni eadem Sacra Congregatio ſtari mandauit iuxta reſolutionem relatam à Paulo de Rubeis in adnot. ad dec.41. n.13. p. 9. recen. & in Hydruntina exemptionis 24. Maij 1658. §. ad effectum enim coram Eminentiſs. Card. Celſo.

In præſenti verò, cum gabella muſti impoſita fuerit ab vniuerſitate ex particularibus vrgentijs, cauſa ſe ſubleuandi à publicis expenſis, & ſumptibus, & ſic prouidendi ſuis neceſſitatibus, non poteſt dici perpetua, ſed mutabilis pro varietate negotiorum, & neceſſitatum imminentium, vnde non poſſunt Eccleſiaſtici tamquam non ſubditi, & non ſubiecti iuriſdictioni laicali pro dicta gabella grauari, quia
eo ipſo, quòd bona peruenerunt ad Eccleſiaſticos euanuit 11
onus, & bona libera remanſerunt, vt probat Antonel. de regim. eccleſ. l.4. c.5. n.12. verſ. quod procedit, & de communi teſtat. Ric. in prax. for. Eccleſ. p.3. reſol.130. & hanc opinionem eſſe veram, & continuo practicari comprobat Flores de Mena pract. quæſt. l.2. q. 21. n.208.

Tantò magis, quia impoſitio, & exactio huiuſmodi ga- 12
bellæ prouenit ex ſolo iure vniuerſali ipſius Communitatis, ſeu Principatus, & non quòd vinea, vel prædia fuerint ſub eius particulari dominio, nec ex pacto, vel ex alia cauſa, & conuentione Principis, vel ipſius Vniuerſitatis, dum erant in eius poteſtate de ſoluendo gabellam, vel alias impoſitiones: bona autem tranſlata in Eccleſiam, & Eccleſiaſticos tunc demum tranſeunt cum ſuo onere, & retinent obligationem ſoluendi vectigal, quando hoc vectigal, & tributũ Princeps prius impoſuerit, & deinde priuatis bona conceſſerit, reſeruata ſibi penſione, cenſu, vel collecta, ſecus autem ſi exactio fiat ex ſola vi Regiæ poteſtatis, & iuriſdictionis, nam hoc caſu penitus expirat, ſi bona perueniunt ad Eccleſiam ob ſtatus mutationem, & nouam poſſeſſoris conditionem, qua eximitur à præſtatione tributi erga Principem, licèt ſecus ſit in pactis, & conuentionibus per viam contractus initis, cum tunc afficiant, & ſequantur quemcumque poſſeſſorem quamuis exemptum, & priuilegiatũ, Fellin. in cap. Eccleſia S. Mariæ n.77. de conſt. cum alijs relatis per Ferentil. in adnot. ad dec.780. n.19. verſ. ſed redeundo vſq; ad fin. ſequendo, & referendo ſingularem, famigeratam in hac materia deciſ. Merlin. 902. à num. 63. & pluri. ſeqq.

Quinimò quando agitur de contractu inito inter ſubdi- 13
tum, & Principem ſæcularem, & inter ſolas perſonas ſæculares ſuper ſolutione alicuius oneris, ad hoc vt Eccleſiaſticos afficiat attendenda eſt qualitas oneris, & non pactum, Antonel. de regim. Eccleſ. l.4. c.5. n.12. & ſeq. Carol. de Graſs. de effect. Cleric. effect.3. n.276. Rot. in Albiganen. auenæ 12.
Februar.1648. coram Ghislerio. Quod regulari debet non 14
à denominatione partium, v. ſi aſſerant onus eſſe reale, ſed à cauſa, à qua deſcendit per text. in l. tutor datus 70. ff. de fideiuſ. Bart. in l. ſi ſe non obtulit 4. §. actor. n.2. ff. de re iudic. Petr. de Vbald. de collect. n.21. Bellon. in conſ.69. n.48. Gayl. pract. obſer. c.52. num. 16. l.2.

Vnde onus impoſitum de conſenſu Ciuium, non ratio- 15
ne dominij, & propter bona, ſed pota in recompenſationem diuerſarum gratiarum à Principe conceſſarum, quæ concernunt perſonas eorumdem Ciuium, dicitur perſonale, vel ſaltem mixtum, quod minimè tranſit ad Eccleſiaſticos per bonorum acquiſitionem, cuius conſimilis naturæ, cum ſit præſens gabella ab Eccleſiaſticis exigi nequit prout à laicis antea exigebatur per text. in l.1. & 2. & Authen. item nulla Communitas C. de Epiſcop. & Cleric. Surd. conſ.262. n.29. & ſeq. Natta conſ. 280. n.5. Ruin. conſ. 111. n.9. lib.5. Rot. in Hydruntina exemptionis 24. Maij 1658. §. in præſenti verò coram Eminent. Celſo.

Tres quidem ſunt onerum ſpecies reales ſcilicet, perſo- 16
nales, & mixtæ, reales enim dicuntur, quæ rebus, & poſſeſſionibus imponuntur, itaut res ſint immediatè cauſa impoſitionis, pro vt eſt, quando conceditur res à Principe, ſeu alio, in cuius dominio reperiebatur, cum reſeruatione oneris, ſeu penſionis, vt ſupra demonſtrauimus, quæ ſine dubio cum ipſis bonis tranſit ad Eccleſiam, & Clericos, prout etiam ſunt decimæ prædiales, Sperel. dec. 35. n. 3. & ſeq. & dec.36. n.15. tom.1.

Perſonales verò ſunt, quando perſonis, ſeu capitibus 17
imponuntur, nulla habita ad patrimonium conſideratione, & ſic vbi perſona eſt immediata cauſa impoſitionis, quæ ad perſonas non ſubditas cum ipſis bonis non tranſeunt, prout eſt taxa ſalis, quæ eſt munus merè capitale,

tale, & perſonale, cum ſingulis diſtribuatur, & imponatur, vt tradunt Doctores relati per eumdem Sperel. *dicta dec.35. num.7. & dec.36. ſub num.15. tom.1.*

18 Mixtæ demum ſunt, quæ imponuntur perſonis principaliter propter res, ita vt, nec perſona tantùm ſit immediata cauſa impoſitionis, ſed vtrumque ſimul iuxta magiſtralem diſtinctionem Bart. *in l. placet num. 9. & ſeq. iuncto num. 17. & 27. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* pulchrè Bero. *conſ. 150. per tot. tom. 3.* Seſſa *deciſ. Aragon. 7. num.1. cum ſeq.*

19 Quæ tertia onerum, ſeu Collectarum ſpecies neque tranſit ad Eccleſiaſticos, cum bonis acquiſitis, quia licèt impoſitionis quantitas rem ipſam, eiuſque exiſtimationem de directo reſpiciat, obligatio tamen, & vinculum, ſeu ſoluendi neceſſitas perſonas reſpicit, quemadmodũ omnes aliæ collectæ, quæ imponuntur per æs, & libram, vt in præſenti benè Sperel. *dec.35. n. 12. & 28. & dec. 36. à num. 15. 16. 17. & 18.* ex Bald. *in l. placet C. de ſacroſanct. Eccleſ. & conſ. 132. lib. 3. conſ. 280. lib. 2.* vbi hanc tutiorem ſententiam dicit, ſubdens periculoſum eſſe tenere contra Clericos, prout etiam fatetur Felyn. *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ num. 76. de conſtit.* latè Bart. *conſ. 180. lib. 1.* Carol. de Graſs. qui innumeros allegat *de effect. Cleric. effect. 4. num. 26. & ſeq.* latè Ruin. *conſ. 117. num. 4. & per tot. vol. 4.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de exempt. Cleric. & eorum bonorum §. 3. num. 3.* Botel. *conſ. 74. num. 9. 31. 40. & ſeq.* Thomat. *in tract. de collectis cap. 1. num. 4. & 5. & 35. & in § exaction. num. 18.* Theſaur. *dec. 234. num. 2. 4. & ſeq.* vbi ſecundùm hanc opinionem vti veriorem ſæpè iudicaſſe Senatum Pedemontanum Caratit. *ſuper rit. 229. Magna Curia num. 3. & ſeq.*

20 Pro vt ad hunc effectum ad nihilum releuat, quòd bona fuerint allibrata, & deſcripta in Æſtimo Vniuerſitatis, qoia talis regiſtratio obligat perſonam regiſtrantem, & cauſam ab eo habentem in terminis habilibus, ſcilicet ſi ſubijciatur iuriſdictioni eorum, qui æſtimum confecerunt, non autem rem ipſam præcipuè ſi ratione poſſeſſoris mutauit ſtatum, Surd. *conſ. 262. num. 31.* & probat Felin. *in cap. S. M. num. 77. verſ. ſecundò nota de conſtit.* Bart. *conſ. 180. per tot. lib. 1.* Bellon. *conſ. 40. num. 2. & 3.* Guido Pap. *dec. 381. à prin.* vbi recedit ab opinione quam ante tenuerat *in dec. 79.* Rot. *in Nouarien. Talearum 11. Decemb. 1648. coram Peutingero.*

21 Immò quotiesbona, ſeu aliqua ex allibratis, & in æſtimo deſcriptis ad Clericos peruenerint, vel cenſentur ipſo iure ab æſtimi libro deleta, vel ſaltem facta interpellatione ad Clerici, vel Prælati inſtantiam veniunt delenda, & ita aliàs declaraſſe Sac. Congregationem boni Regiminis teſtatur Sperel. *dec. 35. num. 19. & 20. in fin.* & ita declaraſſe Congreg. ſuper *controuerſ. iuriſdictional. in vna Piſauren. 16. Decembr. 1626.* tradit Rub. *in adnot. ad dec. 412. num. 22. & 26. p. 9. tom. 1. recen.* per doctrinam Bal. *in l. placet in 3. not. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Bart. *conſ. 180.* quem ſequitur Balbus *in conſ. impreſ. poſt dec. 68.* Oiach. *num. 24.* Ruin. *conſ. 116. num. 3. vol. 4.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. num 38.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. & eorum bon. §. 3. n. 3.* Reiniz Gon. pluribus cumulans *in tract. de charit. ſubſid. q. 61. n. 15. & ſeq. inter tract. diuerſ. vol. 15. par. 2.* vbi de communi Lancell. Gallia *conſ. 45. n. 14.* qui de communi Bero. *conſ. 50. num. 5. vol. 3.* vbi de communi Theſaur. *dec. 24. n. 7.* Merlin. *dicta dec. 902. in recen. 339. num 68. & ſeq. par. 6. & in dicta Hydruntina exemptionis 14. May 1658. §. in præſenti verò caſu in fin. coram Eminentiſs. Celſo.*

22 Et tollitur omnis difficultas, quia gabella laicali tantùm auctoritate à ſolis laicis impoſita fuit, vnde defectu iuriſdictionis non poteſt comprehendere Eccleſiaſticos abſque excommunicationis incurſu latæ tum in Bulla Cœnæ, tum in alijs Sac. Canonibus, & Concilijs generalibus, quæ plenè recenſentur à Bonacin. *de cenſur. contentis in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 19. punct. 4. à n. 1. & per tot. tom. 3.* in nihilo refragante, quòd gabella exacta fuerit in vim impoſitionis factæ tempore habili, quando ſcilicet bona permanebant in dominio laicorum, tamquam tunc fuerit iniectum vinculum, & bona effecta tributaria, & obnoxia huiuſmodi oneri, quòdque cum illo tranſierint ad eccleſiaſticos iuxta cautelam Bart. loquentis in terminis ſtatuti *in l. reſcripto 6. §. fin. n. 5. verſ. ſed pro his ff. muner. & honor.* quia huiuſmodi Bartoli cautela ab interpretibus tum iuris canonici, tum ciuilis communiter reprobatur, & damnatur, tamquam indirectè permittens contra libertatem eccleſiaſticam, quod directè omninò probibitum eſt, vt ita eleganter Bartolum impugnando arguit Bald. *in l. omnes num. 12. 13. 14. & ſeq. C. ſine cenſ. vel. reliq. fund. compar. non poſs. & in l. placet num. 10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi Paul. de Caſt. *num. 7.* Parpal. *num. 77.* Iaſ. *in 1. lect. num. 21. circa fin.* Alban. *conſ. 8. n. 4. & 5.* Natta *conſ. 1. n. 7. in fin.* Ruin. *conſ. 117. ſub num. 3. vol. 4.* Siluan. *conſ. 9. n. 29.* & latiùs *conſ. 32. num. 11.* Purpurat. *conſ. 594. num. 10. vol. 2.* Abb. *in c. fin. n. 13. de vit. & honeſt. Cleric.* & ibi Dec. *n. 63.* latè Felin. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 76. de conſtit.* cum aliis copioſè relat. per Surd. *conſ. 262. num. 31.* Duar. *reg. 99. lim. 9.* Cap. *reg. 96. num. 42.* Valaſch. *de iure emphyt. q. 17. ſub n. 7. verſ. quo circa,* Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 5. c. 13. in prin.* Guid. Pap. *dec. 381.* vbi dicit benè fuiſſe Bartolum à Baldo reprehenſum, cum talia ſtatuta aduerſus libertatem Eccleſiaſticam caſſa, & irrita eſſe debeant, Theſaur. *dec. 234. num. 5. verſ. ſed aduerte,* vbi teſtatur, quòd durum foret in iudicando ab hac opinione recedere propter periculum excommunicationis fulminatæ *in c. 1. de immunit. Eccleſ. in 6. renouato in Bulla Cœna,* copioſè Sperel. *dec. 35. num. 33. & ſeq. tom. 1.* Merlin. *dicta dec. 902. in recent. 339. à num. 43. vſque ad 54. p. 6.*

23 Immò idem Bartolus dubitauit de hac opinione, nec auſus fuit abſolutè determinare, ſed ſalua correctione S. Matris Eccleſiæ, proteſtans, quòd ſi aliud determinaret, ipſe quoque aliter determinat, & poſtea *in l. placet num. 35. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* melius conſultus mutauit ſententiam, & firmauit contrarium, vt deduxit Rot. *in citata Hydruntina exemptionis ſub §. nec ex eo quod coram Emin. Card. Celſo.*

24 Quæ omnia non ſubuertuntur, ſed inconcuſſa, & firma remanent, dato etiam, quòd gabella exigeretur pro neceſſitatibus, & vtilitatibus publicis, & communibus, & tam Laicorum, quàm Clericorum municipum, & incolen-
tium beneficium æquè præſeferentibus, vt ſi eſſet impoſita 25
cauſa refectionis, ſeu reparationis murorum, pontium, viarum, Ciuitatis, & ſimilium, vt animaduertunt Gutier. *pract. quæſt. lib. 1. q. 3.* Bero. *conſ. 31. vol. 1.* Rodriq. *in addit. ad explicat. Bulla Cruciat. §. 9. num. 72.* cum alijs per Gatz. *de benef. p. 2. cap. 3. n. 11. 13. & 14.* vbi ita dixiſſe Rot. *in vna Valentiana 1596. coram Card. Pamphilio,* Dian. *reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 134. in prin.*

26 Huiuſmodi quidem cauſæ ſolùm prodeſſe poſſunt in caſu, quo deficiant Laicorum facultates ad obtinendum totius Cleri, Epiſcopique conſenſum, & à Sum. Pontifice approbationem, non autem, vt propria auctoritate Laici ab Eccleſiaſticis exigere valeant, Gutier. *de gabel. q. 92. ſub n. 41.* Rodriq. *in ſum. tom. 2. tract. 7. c. 2. concl. 27. fol. mihi 205.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 5. cap. 19. quæſt. 11.* Alterius *de cenſur. tom. 1. diſ. 16. lib. 5. cap. 6. dub. 13.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. 5. §. 2. num. 6.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. eff. 3. num 205. verſ. ego verò, & num. 247.* Leoo. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 3. cap. 7. à num. 123.* Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 40. & reſol. 45. §. ſed his non obſtantibus,* Gratian. *diſcept. 390. n. 17.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 11. verſ. in dubium vocatur in fin. fol. 627.* Bonacin. *de cenſ. in part. in tit. de cenſ. in Bulla Cœna content. diſp. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. num. 15.* & plenè Rot. *dec. 412. n. 4. & 5. p. 9. tom. 2. recen.*

27 Neque valent pariter obeſſe Doctores, & auctoritates, quæ in contrarium afferri poſſunt, quia aut tamquam malè ſentientes de immunitate, & libertate eccleſiaſtica communiter reprobantur, aut loquuntur in caſu conceſſionis bonorum factæ à Principe ſubditis, cum reſeruatione penſionis, ſeu cum expreſſo pacto de ſoluendo adiectum onus, aut in caſu traditionis, donationis, aut alterius contractus, ex particulari priuatorum diſpoſitione inito, cum conditione, vt bona tranſeant cum ſuo onere, cum quilibet poſſit apponere rei ſuæ pactum ſibi benè viſum, in quibus caſibus Eccleſiaſtici tenentur ſoluere, vel rem dimittere, vt probat Antonel. *de reg. Eccleſ.* relat. per Rot. *in dicta Hydruntina exemptionis coram Celſo §. nec obſtant authoritates.*

28 Minuſque demum refragatur obiectum, quòd exemptio

onerum, & gabellarum, non competat Clericis, in minoribus, & prima tonſura, ſaltem ſi non habeant beneficium, vel non inſeruiant Eccleſiæ iuxta diſpoſitionem Sacr. Congreg. Tridentr. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. Homobon. *de examin. Eccleſiaſt. par.* 1. *tract.* 7. *cap.* 29. *quæſt.* 120. Alterius *de cenſur. tom.* 1. *diſ.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 10. Barboſ. *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 7. *num.* 7. Ceual, *in tract. de cognit. per viam violent. in proem. cap.* 7, *num.* 22. Coriolan. *in Bulla Cœna excom.* 18. *fol. mihi* 949. Gutier, *pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 8, Homobon, *de exam. Eccleſiaſt. p.* 1. *tract.* 7. *cap.* 29. *q.* 120.

29 Quia viſa quòd de iure communi, communis ſententia ſit, quòd Clerici etiam primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum non coniugati ſint immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, alijſque oneribus, licèt non habeant beneficium, vt probatur *in cap. non minus, & cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. & cap. quamquam de cenſ. in* 6. Bonacin. *de cenſ. in partic. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſ.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3. §. 1. *num.* 2. & §. 3. *ſub num.* 1. *tom.* 3. Bertach. *de gabellis* 7. *p. num.* 12. Remig. de Gonn. *de charitat. ſubſid. quæſt.* 64. & 65. Guid. Pap. *deciſ.* 383. vbi ita fuiſſe deciſum in Curia Gratianopolina per text. *in l.* 2. *C. de Epiſcop. & Cleric.* cum alijs per Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 1, & per Barboſ. *de officio Epiſcop. alleg.* 7. *num.* 1.

30 Certum eſt, quòd diſpoſitio Sact. Concil. Trid. loquitur tantùm de priuilegio fori, nihil commune habente, cum priuilegio immunitatis, quod propterea remanſit ſub diſpoſitione iuris communis, cum non fuerit in terminis Concilij ſublatum, niſi priuilegium fori, & ita declaraſſe Sacr. Congreg. refert Dian. *reſol. moral. p.* 1, *tr.* 2. *de immunit. Eccleſiaſt. reſol.* 36. *verſ. ſed non minus, & verſ. ſeq.* vbi ſubdit, quòd de hoc non ſit amplius dubitandum. Bonac. *de cenſur. in Bulla Cœna content. diſ.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3. *num.* 2. *in fin.* vbi quòd diſpoſitio Concilij quoad priuilegium fori, non ſit extendenda ad alia priuilegia.

31 Nec dicatur, quòd ſaltem in Regno Neapolitano ex conſuetudine bona donata Clericis, non eximantur à ſolutione gabellæ, vt inquit P. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 42. & in Hiſpania vigere hanc eamdem conſuetudinem in Clericis minoribus non habentibus beneficium, iuxta *l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 1. *recompilat.* tradunt Doctores relati per Garz. *de benef. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. Suar. *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 16.

32 Quia quatenus adeſſet dicta conſuetodo, ſi non concurrat expreſſa, & ſpecifica approbatio Sum. Pontificis non afficit, nec eſt attendenda, tamquam expreſsè à iure prohibita, vti inductiua peccati, adeo vt ex ſolutionibus tactis ab Eccleſiaſticis, & ex ſolo temporis curſu etiam immemorabili beneplacitum, & tolerantia Summi Pontificis non præſumitur iuxta Conſtitutionem Vrbani VIII. præſeruatiuam iurium Eccleſiæ: incipit *Romanus Pontifex publicata* 5. *Iuly* 1641. *in* §. *nec non reliqua*,

34 attento præcipuè, quòd per generalem fulminationem proceſſus Bullæ Cœnæ quotannis à Sum. Pontifice renouantur, damnantur, & deteſtantur huiuſmodi conſuetudines, ac proinde non eſt præſumendum ab eodem tolerari, aut approbari, vt optimè ratiocinatur Bonacin. *de cenſ. in particular. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœnæ diſ.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 14. *verſ. ſed oppoſitum mihi tom.* 3. & pleniſſimè firmauit Rot. *deciſ.* 412. *à num.* 9. *vſque ad* 19. *par.* 9. *tom.* 2. *recen.* Et in Regno Hiſpaniarum non conſtare adeſſe huiuſmodi conſuetudinem, propterea dictam *l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 1. *recompilat.* pati multas difficultates tamquam aduerſatiuam, & contrariam iuri canonico, comprobat Garz. *de benef. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. & *plurib. ſeqq.* prout etiam admonet Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 13. *num.* 4. & 5. vbi quòd in Luſita-

36 nia Clerici collectantur ex permiſſu Summi Pontificis, ob confirmationem, & approbationem huiuſmodi legum factam in concordatis inter Romanam Curiam, Clerum, & Regem Dionyſium,

37 Incontrouertibile tamen redditur Clericos eſſe exemptos ab impoſitionibus Laicalibus, etiam ſi non habeant requiſita Sacri Concilij Tridentini, vt cenſuit Sacr. Congregatio Immunitatis in vna Fanen. ſcilicet *Oratores ex ſolo charactere Clericali etiam ſi non habeant requiſita in cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *de reform. gaudere debere exemptione ab impoſitionibus Laicalibus die* 27. *Maij* 1646.

Et in alia Ciuitatis Pennæ cenſuit reſpondendum Epiſcopo Clericos habentes ſolum characterem gaudere debere immunitate, & exemptionibus ab impoſitionibus, & collectis, etiam ſi non inſeruiant Eccleſiæ, nec ſe promouere faciant ad ordines ſacros, &c. die 21. *Martij* 1646.

Et in Aſſiſien. *cenſuit Clericos etiam non habentes requiſita Sac. Concilij gaudere priuilegio exemptionis ab oneribus, & impoſitionibus, ac gabellis prætenſis* 3. *Octob.* 1634.

Immò promotus ad ordines poſt commiſſum delictum non priuatur priuilegio fori, etiam quoad bona ceſſante fraude, vt cenſuit *Sac. Cong. Immunit. in Senogalien.* ſcilicet *Sac. Cong. inhærendo declarationibus aliàs factis cenſuit Io. Belardinum Butium ordinatum poſt quàm inquiſitus fuit à Curia Laicali gaudere priuilegio fori, & eſſe liberatum à Iuriſdictione Iudicis Laici, quo ad perſonam, quo verò ad bona ſi fraus ſubſit, quam Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere debet, poſſe Iudicem Laicum procedere* 5. *Febr.* 1630. 38

Inſuper Clericus qui depoſuit habitum poteſt quandocumque reaſſumere ad effectum gaudendi priuilegijs Clericalibus, vt in vna Cuſentina Sacr. Congreg. Immunit, reſpondit, *de iure Clericos quandocumque poſſe reaſſumere habitum, illoſque poſt reaſſumptionem exemptos eſſe à iuriſdictione Laicali, quo ad perſonam, ſed ſi fraus ſubſit, quod Iudex Eccleſiaſticus inſpicere debeat, poſſe Iudicem Laicum proceſſus finem imponere, & contra illos realiter quoad bona procedere* 16. *Septemb.* 1630. 39

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici, eorumque bona ſunt immunia ab oneribus, tributis, & gabellis à Laica poteſtate prouenientibus.*

2 *Clerici collectari poſſunt pro ſoluendo ſalario Medici, Ludimagiſtri, Concionatoris, & Satellitum.*

Ampl. licèt Laicorum bona ſufficerent num. 3. Contrar. *num.* 4.

Lim. quod ſi Clerici vtantur opera Medici, teneantur ad collectæ ſolutionem, ſecus ſi non vtantur num. 6. & 53.

5 *Princeps vectigalia pro miniſtris iuſtitiæ imponere non poteſt.*

7 *Clerici tenentur pro ſoluenda mercede ſaltuario.*

8 *Clerici tenentur pro onere refectionis itineris ante domum, & purgationis putei communis* Contrar. *num.* 9.

10 *Eccleſiaſtici concurrere debent ad expenſas pro capiendis locuſtis, alijſque damnum Territorijs inferentibus.*

11 *Eccleſiaſtici collectari poſſunt pro reparatione pontium, & viarum, murorum, & portus.*

12 *Ampl. vt huiuſmodi conſtructio, & refectio inter opera pia recenſeantur, & ad eamdem euitandam non ſuffragatur generale priuilegium exemptionis.*

13 *Ampl. vt etiam teneantur ad expenſas pro conficiendo aggere iuxta maria.*

14 *Ampl. vt teneantur etiam contribuere ad expenſas belli, & pro repellendis hoſtibus.*

15 *Contrarium quòd Clerici ad prædicta non teneantur.*

16 *Lim. diſtinguendo, vt Eccleſiaſtici ad prædicta teneantur, ſi eorum commodum particulare reſpiciant, ſecus ſi generale de Pontificis tamen licentia num.* 45. & 46.

17 *Lim.* 2. *Vt non teneatur via coactiua, ſecus ex æquitate, & via directiua, Sed hæc limitatio non eſt tuta num.* 18.

19 *Lim.* 3. *in Vrbe vbi Eccleſiaſtici, tam ſæculares, quàm Regulares ad prædicta contribuere tenentur* Contr. *num.* 20.

Sublim. extra Vrbem eiuſque diſtrictum n. 21.

22 *Lim.* 4. *vt Eccleſiaſtici extra Vrbem etiam teneantur ſi taxæ ſiat à Cardinali Cammerario, vel de ordine Sum. Pontificis.*

23 *Lim.* 5. *in ſubſidium deficientibus Laicorum facultatibus.*

24 *Facultates Laicorum, quando ſufficere non dicantur.*

25 *Lim.*

Digitized by Google

25 *Lim.6. vt vlterius debeat concurrere magna neceſſitas, qua eſt cognoſcenda à Clero, & Epiſcopo ſimul, num.26.*
Nomine Cleri, quid intelligatur, num.27.
Et demum requiritur approbatio Summi Pontificis, num.28.
29 *Sublim. ſi neceſſitas moram non patiatur, vel Summus Pontifex commodè adiri nequeat.*
30 *Eccleſiaſtici vbi contribuere tenentur, taxari, & cenſuentis debent auctoritate Epiſcopi.*
31 *Onera cameralia ab Eccleſiaſticis quomodo exigenda.*
32 *Clerici feudatarij tenentur ad onera ratione feudi impoſita.*
33 *Decretum Sac. Congreg. Immunit. ſuper Clericorum exemptione.*
34 *Eccleſiaſtici ad quam ſolutionem onerum Cameralium teneantur.*
35 *Non tenentur ad impoſitiones pro bonis patrimonialibus abſque vlla reſtrictione, num.42.*
Secus quo ad portionem coniunctorum.
36 *Ad quæ onera non teneantur recenſetur, num.37.*
38 *Exemptio ſuffragatur Clericis, etiam non habentibus requiſita Sac. Concilij, & ſoluentes ligantur pœnis SS. Canonum, num.39.*
40 *Exemptio ſuffragatur Clericis etiam pro portione colonica, num.41.*
43 *Etiam pro fructibus ab eiſdem recollectis in bonis à Laicis conductis pro eorum, eorumque familiæ ſuſtentatione.*
44 *Bona Emphyteutica Eccleſiæ, & locorum piorum Laicis conceſſa ſunt immunia ab omnibus oneribus.*
45 *Eccleſiaſtici non poſſunt contribuere pro oneribus concernentibus particulare bonum abſque Pontificis licentia, num.46.*
47 *Exigentes collectas pro bonis donatis Eccleſiæ, ſi donationes ſunt fraudolentæ, an incidant in excommunicationem, num.48.*
49 *Exigentes onera pro bonis donatis Eccleſiæ, cum conditione ea exigendi, tam impoſita, quàm imponenda, an incidant in excommunicationem.*
50 *Ciues ſi commum conſenſu obligent ſua bona pro collectis in futurum imponendis, ita ut etiam in Eccleſiam acquirentem tranſeant, cum hoc onere, an dicantur facere contra libertatem Eccleſiaſticam.*
51 *Iudex Laicus, an poſſit contra Clericos non ſoluentes collectas demandare executionem.*
52 *Executio in domibus Clericorum contra Laicos ſimul cohabitantes fieri nequit abſque licentia Epiſcopi.*

Eccleſiaſtici, an, & quæ onera ſoluere teneantur, & quando collectari poſſint.

ADNOTATIO I.

1 QVamuis incontrouertibilis reddatur concluſio in deciſione firmata, quòd Eccleſiaſtici, eorumque bona ſint immunia ab oneribus, tributis, gabellis, collectis, alijſque muneribus, & impoſitionibus à laicali poteſtate prouenientibus, adhuc tamen apud aliquos remanet dubitabilis in ijs, quæ concernunt publicam neceſſitatem, & vtilitatem, ac commune bonum, quod æquè reſpiciat non minus Laicos, quàm Eccleſiaſticos, pro cuius dilucidatione conferuntur infraſcriptæ concluſiones.

2 Clerici videntur collectari poſſe pro ſoluendo ſalario Medici, Ludimagiſtri, Concionatoris, Satellitum, & ſimilium, cùm agatur de re, ſeu negotio, ex quo commoditatem, & vtilitatem capiunt etiam Clerici, vt in puncto Medici Caſtren. *conſ.425. num. 2. verſ. breuiter aduertendum tom.2.* Natta *conſ.311. num.4. verſ. concludit etiam*, Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de immunit. Cleric. §.6. num.6.* Craſs. *de effect. Cleric. effect.3. num. 251. lim.6.* cum alijs per Cohel. *de bono regim. cap. 35. num.12.*

3 Ampl. procedere, licèt bona laicorum ſufficerent, nam regula, quòd tunc ſint collectandi Clerici, quando bona Laicorum non ſufficerent, iuxta text. *in cap. non minus, & c. aduerſus de Immunit. Eccleſ.* procedit quando Laici vellent grauare Clericos pro neceſſitatibus ipſorum Laicorum tantùm, ſecus pro communi vtilitate, & periculo vitando, quo caſu non eſt neceſſaria talis diſcuſſio quoad facultates Laicorum, Anchar. *in cap.1. num.5. verſ. quæ intelligo de Immunit. Eccleſ. in 6. & in d. cap. aduerſus num. 2. tit. eod.* Cohel. *de bon. regim. cap.35. num.13.*

Contrarium quòd Clerici non teneantur ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. 2. Auguſti* 1619. vt refert Dian. *poſt partem 5. reſol. moral. in tit. reſolutiones Sac. Congr. num. 43.* & propterea, quòd onera impoſita pro ſalario præfatorum, aliorumque officialium non tranſeant vnà cum bonis ad Clericos, tradunt Bellon. *conſ. 12. num. 8.* Burſat. *conſ. 16. num. 17. 27. & 31.* Alex. *conſ. 68. num.3. vol.2.* Ruin. *conſ. 111. ante num. 12. lib.5.* Lancell. Gallia *conſ. 59. num 45.* Alderan. Maſcard. *de ſtat. interpet. concl. 1, num. 50.* & ratio eſt, quia taxa præfatorum ſalariorum imponi, & diſtribui debet per capita, nulla habita relatione ad bona, vt reprobato Maccabr. *conſ. 40.* tradit Spetel. *deciſ 35. num.9. 10. & 11.* vbi quòd Princeps vectigalia pro Miniſtris Iuſtitiæ imponere non poſſit, quia ea Regni ſui redditibus præſtare debeat *tom.1.* 4

Lim, ſeu ſecundùm aliquos concorda ſupradictas opiniones, quòd aut Clerici, & Eccleſiaſtici vtuntur opera Medici, & ſimilium, & tenentur ad taxam pro præfatorum ſalario impoſitam, aut non vtuntur, & non tenentur. Caſtren. *conſ. 424. num. 2. verſ. breuiter aduertendum*, ibi, *& ita ſoluere Medico*, Carol. de Graſs, *de effect. Cleric. 3. num. 251.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. §.1. num.6. fol. 357.* cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 125.* 6

Similiter Clerici tenentur pro ſoluenda mercede Saltuario, ſeu Campanario, ſeu Guardiano, qui curam habet prædiorum, tam Laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, Natta *conſ. 311. num. 2. & 3. & per tot.* Cohel. *proximè citato num. 124.* 7

Vlteriùs pro onere refectionis itineris ante domum, & purgationis putei communis in vicinia, cùm reputetur onus merè reale ad Clericos tranſitorium, Parpalia *in repetit. l. placet num. 106. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Nauat. *in manual. cap. 27. num. 115.* Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 125.* Fagnan. *in cap. non minus num. 12. & 13. de immunit. Eccleſ.* de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 2. tit. de regalib. diſc. 59. num. 5. verſ. vt in ſpecie.* 8

Contrarium tenet Spetel. *deciſ. 35. num.6. verſ. cæterum* aſſumptum eſt falſum, & contra mentem *Sac. Cong. ſuper controuerſ. iuriſdictional.* per ea per eumdem latiùs deducta *in deciſ. 43. tom.1.* 9

Concurrere pariter debent Eccleſiaſtici ad expenſas pro capiendis vermibus, locuſtis, bruchis, & ijs ſimilibus, quæ damnum inferunt territorijs Ciuitatum, & locorum, pro rata eorum bonorum in illo territorio exiſtentium, non tam æquitate diſtributiua, quàm vi directiua, naturalique ratione dictante, vt qui ſentit commodum, ad incommodum quoque ex eadem cauſa proueniens teneatur, *cap. qui ſentit de reg. iur. in 6. l. ſecundum ff. eod.* vt docet Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 144. & ſeq.* 10

Videntur quoque taxari, & collectari poſſe pro reparatione, & conſtructione pontium, fontium, viarum, aut murorum, & portus Ciuitatis, vtpotè quia, vbi agitur de generali vtilitate, vel communi neceſſitate, quæ communiter reſpiciat Laicos, & Eccleſiaſticos, & ipſaſmet Eccleſias, non eſt iuſtum, & decens, quòd Laici ſolùm teneantur ad onera, tàm pro ſuis rebus, quàm pro bonis Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, qui etiam ſunt Ciues, & membra Reipublicæ, ac ſentiunt commodum æquè principaliter, & immediatè ſicut Laici, ac propterea incommoda taxæ, etiam ſubire debent, conſtructio enim, & refectio pontium, fontium, & viarum inter opera pietatis recenſentur, & priuilegio piæ cauſæ gaudent, & res ita fauorabilis reputatur, vt neque ſuffragetur generale priuilegium immunitatis à publicis muneribus ad euitandam ſolutionem taxæ huiuſmodi de cauſa indictæ, niſi vlteriùs huius rei ſpecifica conceſſa fuerit immunitas, iuxta text. *in l. 1. C. de collat. fund. patrim. lib. 11.* ita Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. in præfat. in verſ. item legatum*, cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 78. & plurib. ſeqq.* 11

Et

13 Et propter hanc eamdem rationem, qoòd teneantur Eccleſiaſtici contribuere ad eapenſas, non ſolùm pro conficiendo aggere iuxta maria, & flumina timore inundarionis, Natta *conſ.*311.*num.*4. Corn. *conſ.* 72. *num.* 15. *lib.*4. Barbat. *conſ.*1. *num.*72.86. *& ſeq. lib.*3.

14 Verùm etiam ſi immineat periculum deuaſtationis bonorum communium, tam à Laicis, quàm à Clericis poſſeſſorum, vel ad arcendum hoſtium inuaſioues, depopulationes agrorum, incendia, rapinas, & ad alias expenſas immineotis belli *gloſ. in cap. non minus de immunit. Eccleſ. verſ. reuelandus*, Anchar. *conſ.*96.*num.*5. latè Riminald. *iun. conſ.*2. *per tot. lib.*1. Natta *conſ.*63. *num.* 9. *conſ.* 203. *n.* 2. *& conſ.*311. *num.*4. Sanchez *conſ. moral. lib.* 2. *cap.*4. *dub.* 55. *num.* 5. *&* 6. Bero. *in cap.* 1. *num.* 224. *& ſeq. de conſtit.* Oſaſch. *decſ.*181. *num.*7. Azor. *inſtit. moral. p.*3.*l.*5.*c.* 19. *q.* 51. *verſ. ſed eſt*, Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 3. *num.* 200. 207. 234. Duard. *in Bulla Cœna can.* 18. *q.*12. *num.* 3. vbi Add. Dian. *reſol. moral. p.*1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.*41. *& reſol.*75. Cohel. *de bon. regim. cap.*28. *num.*102. *vſque ad* 110. *& n.*137. *vſque ad* 147.

15 Pro negatiua verò, quòd immò Eccleſiaſtici ad prædicta non teneantur, facit quòd Eccleſiaſtici, licèt ſint Ciues, & membra Reipublicę, attamen ſunt alijs ſpectabiliores, & particulari nota digni, ſpecioſiſque priuilegijs proſequendi, tamquam pro communi reipublicæ bono laborantes, in quorum compenſationem ſunt ab huiuſmodi impoſitionibus ſubleuandi, vt minori cura œconomicis indigentijs intenti, maiori ſpiritu totiſque viribus animarum ſaluti ſtudeant, vnde ſpiritualibus bonis maiori fœnore fideles ditentur, & quotidie incrementum recipiant, adeò vt ſi Laici commoda bonorum ſpiritualium ſentiunt, ita debeant ſentire incommoda contributionum, vt benè comprobat Bonaein. *de cenſur. in particular. in Bulla Cœna content. diſp.*1. *quaſtion.* 19. *punct.*3. §.3. *num.*15. *tom.*3. Alterius *cap.*6. *dub.*8. Bero. *conſ.*31. *num.*14. Suarez *lib.*4. *de immun. cap.* 26. *num.* 14. Dec. *conſ.* 14. *num.* 50. Carol. de Graſs *de effect. Cleric. effect.*3. *num.*230. *& ſeq.* Duardus *in Bulla Cœna q.*3. *& q.*12. Bellet. *diſquiſit. Cleric.* §.2. *num.*... cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 64. & in vna Cortonen. *Sac. Cong. Immunit. cenſuit eidem Epiſcopo reſcribendum Eccleſiaſticos non teneri ad contributionem pro taxa ratione mundationis fluminum, niſi illorum commodum ſit priuatum, & particulare, vel niſi concurrant requiſita cap. non minus cap. aduerſus de immun. Eccleſ. ſub die* 17. *Iunij* 1631.

16 Limit. 1. conciliando has contrarias opioiones, quòd aut illud bonum commune tangit Eccleſiaſticos ſolùm in genere, vt eſt reparatio viarum, murorum, pontium, & ſimilium diſtantium ab eorum bonis, aut tangit in particulari, vt in reparatione viæ vicinalis, ſeu propinquæ eorum bonis, vel ante eorum portam, vel conducentia ad priuata prędia, adeò vt pro ſingulorum commodo, & non publicæ vtilitati deſeruiat, primo caſu ad onerum impoſitionem non tenentur, ſecus in ſecundo, qoia cùm huiuſmodi onera ſemper imponantur pro publico bono, Eccleſiaſtici numquam gauderent beneficio immunitatis, & propterea huiuſmodi ratio tamquam nimis effrænata venit reſtringenda, & intelligenda, vt bonum publicum, & commune non tangat illos in genere, ſeu in illa generica bonitate, ſed in dicta bonitate particulari, pro qua taxari, & contribuere tenentur, Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *tit. de tribut. diſ.* 672. *concl.* 1. Petrus Ledeſma *in ſumm. tract.*7. *de iuſt. diſtrib. regim. lib.*9. *num.* 376. *& ſeq.* Sor. *in Bulla Cœne cap.*19. *diſ.*92. *&* 93. Portel *in dub. Regular. in verbo tributa in addit. num.*18. Roderic. *in ſumm. quaſt. Regular. reſol.*63. *in tit. de exempt. regular. num.* 32. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.*28. *num.*65 *&* 67. *in fin.* vbi allegat Bart. *in l. ad inſtructiones num.*2. *&* 3. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. & num.*67. ſubdit, quòd non aduerſatur textus in *d. l. ad inſtructiones* cum fuerit correptus *in auth. item nulla communitas C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi ſancitur Eccleſiaſticos eſſe exemptos ab omni onere impoſito, & imponendo, & hanc diſtinctionem eſſe communiter receptam à moralibus, & canoniſtis patet ex deductis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. tom.*1. *cap.*5. *dub.* 16. *&* 17. relat. per de Lucam *in ſuo Theat. veritat. tom.* 2. *de regal. diſc.* 59. *num.*4. *&* 5. & patet ex declaratione *Sac. Congreg. in dicta Cortonen.*

17 Lim. 2. conciliando pariter dictas opiniones, vt Eccleſiaſtici ad ſolutionem præfatorum onerum publicam, & communem vtilitatem concernentium noo teneantur ſi agatur per vim coactiuam, niſi concurrant conditiones inferiùs afferendæ, ſecus autem ex æquitate, & ex vi directiua, non quidem titulo onerum, & collectarum præciſè, ſed potius titulo mercedis, & cootributionis pro ſoluenda mercede operarijs, ita Bonacin. *de cenſ. in particul. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *quaſt.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 17. *in fin. iuncto verſ. dixi ex vi directiua*, de Luca *de Regalibus tom.*2. *diſp.*58. *num.*8.

18 Sed hæc limitatio redditur dubitabilis, & potius intelligenda iuxta terminos primæ limitationis, ſiquidem cùm iſta æquitas ſemper concurrat, & onus, ſeu collecta ad nullum alium finem imponatur, niſi pro ſatisfacienda mercede operariorum, & ſoluendo pretio materiæ, & cementorum, Eccleſiaſtici numquam gauderent dicta immunitate, & per indirectum fraudarentur eius beneficio contra regulas ſupra firmatas, vt benè arguit Suarez *lib.*1. *cap.* 26. *num.*8.

19 Lim. 3. in Vrbe, eiuſque ſuburbijs, & diſtrictu, pro cuius viarum, pontium, & ſimilium refectione, & reparatione tenentur concurrere, & contribuere Eccleſiaſtici, nè dum ſæculares, ſed etiam regulares, & omnia alia Monaſteria, & loca religioſa, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs deſuper obtentis, quę reuocata fuerunt à Gregor. XIII. conſtitutione ex ordine 22. *Bullar. noui tom.* 2. *pag.* 387. & data fuit facultas Eminentiſs. Card. Camerario, & Magiſtro viarum procedendi, vt legitur *in* §. 22. 23. *&* 24. & aliis conſtitutionibus Pauli V. ex ordine, *& d. Bullar.* 11. *tom.*3. *fol.*188. Vrbani VIII. *conſtit.*28. *eodem Bullar. tom.*4. *fol.*280. & quia verba conſtitutionum ſunt effrenata, nullis terminis coarctata comprehendunt omnes Eccleſiaſticos, etiam regulares mendicantes, attentis pręcipuè clauſulis in conſtitutionibus appoſitis, nempè ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, & quibuſcumque non obſtantibus, quę operantur in pręiudicium cuiuslibet tertij. Curt. iun. *conſ.* 184. *num.*8. *vſque ad* 15. *& per tot.* de qoibus conſtitutionibus Cohel. *in tract. de bon. regim. cap.* 28. *num.* 82. *vſque ad* 93.

20 Contrarium tamen conatur probare Nardio. *in ſua allegat. impreſ.* penes eumdem Choel. *d. cap.* 28 *à num.* 56. *vſque ad* 77. vbi tradit, quòd in præfatis Sum. Pontificum conſtitutionibus, licèt fuerint reuocatæ exemptiones, & immunitates Eccleſiaſticis, & Regularibus præcipuè mendicantibus conceſſę, tamen intelligi debent de exemptionibus conceſſis contra Cameram Apoſtolicam, ſecus autem, quo ad illas eximentes à præſtatione præfatorum onerum, & ita ad petitionem Reuerend. PP. Prædicatorum declaraſſe teſtatur Sac. Cong. immunitatis Eccleſiarum, ſeu controuerſiarum iuriſdictionalium ſub die 11. Auguſti 1631.

21 Præfatam tamen conſtitutionem Gregorij XIII. eſſe localem, & reſtrictam ad Vrbem, eiuſdem ſuburbia, & diſtrictum pro vt extenditur iuriſdictio Eminen. Card. Camerarij admonet Cohel. *d. c.*28. *num.*92. *&* 93. *vbi verſ. tertia difficultas*, refert alios tenentes, quòd etiam extra Vrbem Eccleſiaſtici debeant concurrere ad refectionem, & conſtructionem pontium, & viarum, & taxam pro eorum rata ſoluere.

22 Quorum opinio procedere poteſt ſi taxa indicta fuerit, vel à Cardinali Camerario, vel ab alijs à Sum. Pontifice deputatis, cum ſpeciali facultate procedendi aduerſus Eccleſiaſticos, vel de expreſſa licentia eiuſdem Sum. Pontificis, ſecus autem ſi prouenіat à ſola auctoritate Laicali, imò etiam Epiſcopali ex infra dicendis, & propterea quòd Clerici non teneantur ad Gabellam impoſitam à Laicis pro reparatione murorum, pontium, & viarum, niſi fuerit de licentia Papæ, dixit Rot. *in vna Valentina de anno* 1596. *coram Card. Pamphilio* relat. per Garz. *de benef. p.*2. *cap.* 3. *num.* 14.

23 Lim. 4. principalem concluſionem in ſubſidium deficientibus Laicorum facultatibus, copulatiuè concurrentibus alijs requiſitis infra dicendis iuxta text. *in cap. non minus, & in cap. aduerſus de immunit.* vtrobique Abb. in vno *num.* 5. *verſ.* 2. requiritur in alio *num.* 4. & communiter Canoniſtæ, idem Abb. *conſ.* 3. *p.* 1. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom.* 2. *tit. de regal. diſc.* 58. *num.* 12. Burſat. *conſ.* 42. *num.*

Digitized by Google

num. 3. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 19. *tom.* 2. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. reſol.* 134. *in prin.* Penia *in d. Brunduſina Gabella deciſ.* 1079. *num.*...

24 Et tunc facultates Laicorum non ſufficere iudicantur, quando conſiderata proportione inter neceſſitatem, vel vtilitatem, pro qua gabella imponitur, & habito reſpectu ad Ciuium facultates, dignoſcantur ad ſoluendam gabellam non ſufficere, niſi Ciues cogantur ſe ipſos priuare neceſſarijs ad viuendum ſecundùm conuenientiam eorum ſtatus, & conditionis, ſi Ciuitas ita in communi diues non ſit, vt ex communibus redditibus, & publico marſupio communi neceſſitati, vel vtilitati prouidere nequeat, quia ſi diues eſſet, nec ab ipſis ſæcularibus gabellæ eſſent exigendæ, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta, Megala *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 6. *num.* 123. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 134. §. *ſed Megala*, & latè *p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 11. §. *quæro tertiò*, Sanchez *contra Regem Angliæ lib.* 4. & 25. *num.* 15.

25 Secundò debet concurrere magna neceſſitas, vel ſaltem pietas, cui aliàs ſubueniri nequeat, niſi etiam Eccleſiaſtici contribuant: dicto *cap. non minus*, & *cap. aduerſus de immunit.* Corn. *conſ.* 72. *num.* 15. Guid. Pap. *deciſ.* 78. Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 118. & *ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. in particular. in tit. de cenſ. contens. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 12. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 287. & quòd neceſſitas publica per ſe, ipſa non ſit ſufficiens, vt ab Eccleſiaſticis gabella à Laicis impoſita exigatur, ſed ſufficit ad obtinendum conſenſum à Sum. Pontifice, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib* 9. *cap.* 11. *verſ. in dubium vocatur in fin. fol.* 627. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 17. Rot. *d. dec.* 1079. *num.*...

26 Tertiò requiritur vt dicta cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis, vel pietatis, ſit cognoſcenda ab Epiſcopo, cum Clero, itaut non ſufficiat conſenſus ſolius Epiſcopi, ſed etiam Cleri ſimul interuenire debeat, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter eſt approbandum, *cap. cùm omnes de conſtit. cap. quòd omnes de reg. iur. in* 6. & probatur *in cap. aduerſus de immunit. Eccleſ.* Abbas *in cap. non minus num.* 4. & 5. *tit. eod.* Decian. *conſ.* 51. *num.* 61. *vol.* 2. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 18. *tom.* 2. Bonacin. *in tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ content. diſp.* 1. *queſt.* 19. *punct.* 3.

27 §. 3. *num.* 16. vbi quòd nomine conſenſus Cleri intelligatur ex Suarez conſenſus Epiſcopi, & Capituli ſuæ Cathedralis Eccleſiæ, cùm Clerus hoc nomine intelligi ſoleat, *cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Epiſcop.* & quòd ex Diœceſi ſaltem Vicariorum Foraneorum, qui certis regionis partibus præficiuntur, vel Synodi Diœceſanæ. Cohel. *de bon. regimin. c.* 28. *num.* 117. vbi quòd ad hunc effectum nomine Cleri veniant non ſolùm Eccleſiæ Collegiatæ, ſed etiam Cathedralis, & ex Diœceſi Vicarij Foranei, & ita teſtatur obſeruatum fuiſſe Mediolani, & Nouariæ antequam executioni demandatum fuerit indultum Vrbani VII. latè Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 11. *verſ. quæro ſecundò*, & *per tot.* & *reſol.* 40. *in p.* 1. *tract.* 2. *de immunit.* Rodriq. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *concl.* 27. *fol. mihi* 205. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 19. *q.* 11. Alterius *de cenſur. tom.* 1. *diſ.* 16. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 13. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit.* 5. §. 2. *n.* 6. Rota *d. deciſ.* 1079. *coram Penia num*...

28 Quartò requiritur, vt Sum. Pontifex conſulatur, eiuſque conſenſus accedat, & approbatio interueniat, *cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. extrauag. Benedicti II. tit. eod.* Ruin. *in conſ.* 4. *vbi num.* 15. ita fuiſſe ſeruatum in Ducatu Ferrariæ iuxta Breue Pauli II. Sixti IV. Alexandri VI. Iulij II. Clementis VII. Pauli III. Iulij III. & B. Pij V. Et pro reparatione fluminis idem conceſſum fuit Populo Piſano à Clemente VIII. de anno 1600. & hoc idem indultum fuit Magno Duci Etruriæ à Gregorio XV. ſub die 25. Febr. 1622. & ab Vrbano VIII. ſub die 10. Maij 1655. in Ducatu Mediolani ad petitionem Regis Catholici, de quo Marchin. *in tract. de bello diuino p.* 4. *tit. de poteſt. Decorum in Eccleſia cap.* 4. *num.* 28. 29. & 30. relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *à num.* 111. *vſque ad* 114. Bonacin. *de cenſur. in partic. tit. de cenſur. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 15. *tom.* 3. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 13. *num.* 7. qui alios allegat Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 14. Rot. *dicta dec.* 1079. *coram Penia*, Merlin. *deciſ.* 902. *in recen. deciſ.* 339. *num.* 70. *p.* 6.

Hoc tamen limitatur ſi talis immineret neceſſitas, vel 29
magna vrgeret cauſa, quæ moram non pateretur, & recurſum, & aditum ad Papam ſine periculo non permitteret, vel commodè Sum. Pontifex conſuli nequiret, quo caſu Epiſcopus vna cum Clero poterit in impoſitionem, & exactionem prædictarum collectarum, & vnà cum conſenſum præſtare iuxta diſpoſitionem, *cap. non minus de immunit.* vbi Doctores communiter à Bonacin. *de cenſur. in particular. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 2. §. 3. *num.* 16. *verſ. hoc tamen limitatur tom.* 3. Diana qui alios allegat *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 132. §. *non reticen.* & *p.* 5. *tract.* 1. *ead. reſol.* 11. *verſ. quæro primò*, Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 18. *tom.* 2. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 13. *num.* 7. per doctrinam Bart. & Paul. de Caſtr. *in l. ad inſtructionem C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Ceual. *commun. contra commun. q.* 415. & *tom.* 4. *q.* 896. *num.* 617. *cum ſeq.* Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *à num.* 213.

Poſtremò ſupradictis requiſitis copulatiuè concurrenti- 30
bus taxa debet fieri cum interuentu Eccleſiaſticorum, à quibus etiam, vel ab alijs arbitrio, & Epiſcopi auctoritate exigi debet, facit text. in *cap. Eccleſia Sancta Mariæ de conſtit.* vbi Dec. *num.* 235. & Butr. *num.* 20. Innocen. *in cap. non minus num.* 6. *verſ. quamuis de ea de immunit.* Iaſ. & DD. *in l. ad inſtructiones num.* 4. *verſ. ad hoc tamen*, & *num.* 6. *C. de Sacroſancta Eccleſ.* Abb. *in eod. cap. non minus num.* 18. *verſ. dicitur tamen de immunit. Eccleſ.* Gigas *de penſion. q.* 90. *num.* 3. & ita expreſsè cautum fuiſſe in Breue Vrbani VIII. conceſſo pro Ducatu Mediolanenſi in §. *volumus autem*, refert Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 129. & 146. *verſ. & non obſtat*, & dixit Rot. *in d. Brunduſina gabellæ coram Pe-*
nia dec. 1079. Et ego vbi Vicarij Generalis officio functus 31
fui, curaui deputari duo de Clero ad conficiendam taxam vna cum Officialibus vniuerſitatum pro exactione onerum Cameralium, ad quorum contributionem in ditione Eccleſiaſtica, etiam Eccleſiaſtici tenentur, & iuxta taxam ab eiſdem firmatam, & ſubſcriptam manu regia prout exiguntur onera Cameralia dedi executionem, de quibus omnibus requiſitis ceteris collectis, Fagnan. *in cap. non minus num.* 23. *cum ſeq. de immunit. Eccleſ.* de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 2. *tit. de regal. diſc.* 58. *num.* 12.

Lim. 5. principalem concluſionem in Clericis feudata- 32
rijs, qui tenentur ad onera ratione feudi impoſita, nam Eccleſiaſtici circa ea, quæ ad feudum pertinent, ſubijciuntur Domino feudi, licèt ſæculari, Martha *de iuriſdict. p.* 4. *caſ.* 10. *num.* 13. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num* 279. & *ſeq.* cum alijs per Bonacin. *de cenſ. in particul. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœna q.* 1. *diſp.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 4. *tom.* 3.

In quorum corroborationem faciunt infraſcriptæ reſo- 33
lutiones Sac. Congreg. Immunit. quæ poſt hæc ſcripta ad manus meas deuenerunt.

La Communità di Marino ſupplica la Sacra Congregatione reſtarſi ſeruita ordinare, che li Preti, che ſono in detta Terra paghino le collette per li beni, che poſſiedono al modo infraſcritto, quando ſia di giuſtitia.

Primo li Preti deuono ſtare ſottopoſti alle Collette per li peſi Camerali. Porto di Ancona, Ciuità Vecchia, e per il ſuſſidio triennale, che la Communità paga ogni anno.

Secondo ſe deuono pagare le Collette per il patrimonio.

Terzo Poſſedono molti beni da loro acquiſtati, e compri da Particolari, o hauuti per heredità reſpettiuamente, che per prima erano ſottopoſti à detti peſi, & altri, come Medico, accomodamento di ſtrade, fontane, & altre coſe neceſſarie per mantenimento del publico.

Quarto, che ſotto il titolo de Preti tengono abbracciati tutti li beni de Madri, fratelli, e ſorelle, e di queſti non pretendono pagare Collette, &c.

Sac. Congregatio ad primum reſpondit Eccleſiaſticos teneri 34
ad ſubſidium triennale iuxta præſcriptum Bullæ Pauli III. in qua ſunt ſpecificè nominati, quouerò ad impoſitionem portus Anconæ, & Ciuitatis Veteris exhibendas eſſe bullas impoſitionis, vt conſiderentur.

Ad ſecundum Eccleſiaſticos non teneri ad impoſitiones pro 35
bonis patrimonialibus, niſi auctoritate Apoſtolica ſint impoſitæ, & in eis ſint Eccleſiaſtici expreſsè nominati, & comprehenſi.

Ad tertium Eccleſiaſticos non teneri pro bonis acquiſitis ad 36
onera,

onera, niſi realia, certa, & inuariabilia, quibus ante acquiſitionem erant ſubiecta, non autem ad alia onera, & ſignanter ad onera contribuendi pro manutentione viarum, fontium, & ſimilium, nec ad ſolutionem ſalarij Medici, ſi ex redditibus publicis illi ſoluatur, & nihilominus Medicum curare teneri Eccleſiaſticos. Si verò ſoluatur ex contributione, quæ fit à ſingulis, tunc Epiſcopus permittere poteſt, vt per dictos Eccleſiaſticos Medico detur aliqua annua contributio voluntaria.

37 *Ad quartum exemptione Clericorum non ſuffragari, niſi pro rata bonorum ad eos ſpectantium, non autem pro bonis, quæ ad matrem, fratres, & ſorores verè ſpectant, Marins 14. Auguſti 1634.*

38 Quæ exemptio ſuffragatur Eccleſiaſticis Clericis etiam non habentibus requiſita Sac. Concilij, vt cenſuit eadem Sacra Congregatio in Aſſiſien. 3. Octobris 1634. in qua *Clericos etiam non habentes requiſita Sacri Concilij gaudere priuilegio exemptionis ab oneribus, & impoſitionibus, ac*
39 *gabellis prætenſis*. Adeò ut procedendum ſit contra Clericos ſoluentes pœnis à Sacris Canonibus, & Conciliis præſcriptis, vt dixit *eadem Sacra Congregatio in Florentina 18. Octobris 1633.*

40 Vlterius ſuffragatur Eccleſiaſticis etiam pro portione colonica, vt declarauit eadem Sac. Congregatio inſtante Capitulo, & Clero Neptuni, iuxta infraſcriptum ſupplicem libellum porrectum.

Il Capitolo, e Clero di Nettuno humilmente eſpongono all' Eminenze VV. come l'Vniuerſità di detta Città denega la franchigia, & eſentioni alli detti oratorij in diuerſe coſe, e particolarmente volere far pagare alli Coloni, e conduttori tanto de beni eccleſiaſtici, quanto patrimoniali de Preti, e Chierici per la loro portione Colonica, la gabella, peſo, colletta, o contributioni Laicali, ſoliti pagarſi dalli Laici, per eſſer detti conduttori Laici, & in oltre pretende, che li frutti, che ſi raccolgono ne beni de Preti, e Chierici ſiano ſolo per la rata loro del vitto, e il di più ſia obligato pagare la gabella, peſo, colletta, ò contributione laicale: anche pretende l'Vniuerſità eſſigere dette gabelle, collette, & impoſitioni laicali dalli Preti, Chierici, che ſeminano, ò conducono territorij da Laici per loro neceſſità preciſa, & vrgente conforme alla reſolutione della Sacra Congregatione, o Sacro Concilio, o perche ſi auuicina il tempo della raccolta de grani, & altri frutti, e per conſeguenza la reſponſione, ò conduttione di eſſi alla Città, anco è imminente il volerli fare pagare dette gabelle, però la ſupplicano reſoluerlo quanto prima.

41 *Sac. Congreg. cenſuit Capit. & Clericos eſſe exemptos à gabellis Laicalibus, etiam pro portione colonica.*

42 *Secundo fructus vniuerſos, qui recolliguntur in bonis, tam beneficialibus, quàm patrimonialibus Clericorum, & Eccleſiaſticorum eſſe exemptos ab oneribus, & impoſitionibus Laicalibus, nec illorum exemptionem reſtringendam eſſe ad certam ratam, ſiu portionem.*

43 *Tertio eadem exemptione gaudere Clericos conducentes pro neceſſaria eorum, & ſuæ familiæ ſuſtentatione agros, & bona Laicorum, ac proinde Epiſcopus procuret huiuſmodi exemptionem eiuſdem manutenere, & conſeruari. Neptuni 24. Iulij 1634.*

Quinimò bona Eccleſiaſtica Laicis in emphyteuſim con-
44 ceſſa pariter ſunt immunia ab oneribus à Laicis impoſitis, iuxta declarationem Sac. Congreg. *Immunit. in vna Oppidana 23. Iulij 1652.* ſcilicet *Sac. Congreg. cenſuit bona Eccleſiarum, & locorum piorum in Emphyteuſim Laicis conceſſa, ſiue canones., qui pro dictis bonis ſoluuntur ſint tenues, ſiue fructibus correſpondentes eſſe exempta ab omnibus oneribus, & impoſitionibus laicalibus.*

45 Vbi verò agitur de contributione concernente vtilitatem, & commodum priuatum, & particulare tangens tàm laicos, quàm eccleſiaſticos, ipſæ eccleſiaſticæ perſonæ non poſſunt contribuere abſque præcedente licentia Se-
46 dis Apoſtolicæ, *ita cenſuit Sacr. Cong. Immunit. in Mutinen. 12. Nouemb. 1647.* Et in alia *Feraren. 2. Iulij eodem anno Bandimentum Eminentiſſ. Legati ligare Clericos ad reficiendas vias ante Domos, quamuis in hoc habuerit ſpecialem ordinem Sanctiſſ. quo ad ipſos Clericos.*

47 An autem exigentes onera impoſita rebus fraudulenter Clericis donatis, vel relictis Eccleſiis, cum conditione ſoluendi prædicta onera incidant in excommunicationem, patet in reſolutione *Sac. Congreg. Immunit. in vna Vercellen. die 15. Nouemb. 1644.* ad ſupplicem libellum porrectum per Clerum eiuſdem Ciuitatis tenoris infraſcripti.

Clerus Vercellen. ſupplicat declarari infraſcripta dubia.

1. An exigentes collectas pro bonis donatis Eccleſiæ, quando donationes ſunt cum fraude, incidant in excommunicationem. 48

2. An exigentes pro bonis donatis Eccleſia, cum conditione ſoluendi onera, & tributa, etiam imponenda incidant in excommunicationem. 49

3. An Ciues communi conſenſu generali, vel ſpeciali hypotheca obligent eorum prædia pro collectis in futurum imponendis, vel ad quoſcumque tranſeant, cum dicto onere, ac propterea Eccleſia acquirens ſubiaceat, an dicatur facere contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam. 50

4. An ſi ſupradicta collecta non ſoluantur à Clericis, poſſit à Iudice laico contra eadem bona fieri executio. 51

Sac. Congreg. ad 1. Reſpondit non incurrere facta tamen prius per Epiſcopum declaratione ſuper fraude donationum.

Ad 2. Maior pars inclinauit non incurrere quando ſub conditione expreſſa fuerint bona donata Eccleſiæ.

Ad 3. Reſpondit, vt ad proximum.

Ad 4. per Iudicem Laicum non poſſe fieri executionem, ſed ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum.

Quinimò ſi Laici in communi viuant, & ſimul inhabi- 52
tent cum Clericis conſanguineis, non poteſt in domibus eccleſiaſticorum fieri executio, vt inſtante Epiſcopo Cedonien. reſpondit *Sac. Congr. Immunit.* per hæc verba: *Eidem Epiſcopo, qui poteſt procedere prout iuris, ne executio fiat in domibus Clericorum abſque licentia Ordinarij 24. Ianuarij 1645. Cedogna.*

Diximus *num. 6.* quòd quando Clerici vtuntur opera 53
Medici tenentur ad ſolutionem taxæ, ſed hoc intelligendum eſſe non de taxa, & gabella indicta, ſeu à laicis impoſita, ſed ab Epiſcopo imponenda patet ex reſolutione *Sac. Congreg. Immunit. in Amalphiten.* vbi cenſuit, *Non eſſe Clero permitten. ſolutionem ſalarij Medici, ſed Archiepiſcopum poſſe ad beneplacitum Sanctiſſ. D. N. permittere annuam recognitionem voluntariam per Clerum faciendam eidem Medico 9. Decemb. 1631.*

Et in Pampiloneo. Oppidi de Suura *Cenſuit Clericum non teneri ad collectam pro ſalario Medici, nec permittendum ab Epiſcopo vt ſoluat, ſed poſſe permittere ſolutionem annuæ recognitionis voluntariam 2. Octobr. 1635.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici, ſiue regulares, ſiue ſeculares tenentur in ſtatu Eccleſiaſtico ad ſolutionem onerum Cameralium ſecus in ſtatu Principum Laicorum.*

2 *Onera Cameralia ab eccleſiaſticis exigenda ſunt auctoritate ordinarij.*

3 *Ampl. vt eccleſiaſtici teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs.*

4 *Bona affecta collectis, & oneribus Cameralibus tranſeunt cum ſuo onere in quemcumque ſingularem ſucceſſorem, licèt eccleſiaſticum, etiam Mendicantium 5. 6. 7. & 8.*

9 *Lim. vt eccleſiaſtici non teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium, ſi non fuerint ſoliti collectari, vel præſcripſerint libertatem non ſoluendi, num. 10.*

11 *Lim. 2. vt Clerici non teneantur ſoluere onera Cameralia pro bonis patrimonialibus, ad quorum titulum promoti fuerunt.*

12 *Clerici, & eccleſiaſtici tenentur probare præſcriptionem, & conſuetudinem non ſoluendi collectas.*

13 *Laici non poſſunt præſcribere conſuetudinem collectandi eccleſiaſticos.*

14 *Libertas non ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur.*

15 *Eccleſiaſtici ad ſolutionem ſubſidij triennalis tenentur pro aliqua honeſta portione. Declara vt num. 16.*

17 *Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellam vnius denarij pro qualibet libra carnis, ſi ſit extenſiua ſubſidij triennalis, num. 18.*

19 *Non tenentur ſoluere gabellam vini, quod minutatim vendunt.*

20 *Coloni eccleſiaſticorum non tenentur ſoluere gabellam fumi, ſeu focularis.*

21 *Nec*

21 *Nec tenentur ſoluere affidam animalium eccleſiaſticorum in proprietate, niſi communitas ſit vera domina paſculorum.*

Eccleſiaſtici, an, & quando teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium.

ADNOTATIO II.

1 ECcleſiaſtici ſiue ſæculares, ſiue regulares cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & inſtituti exiſtant in ſtatu Eccleſiæ tenentur pro eorum iuſta rata ad ſolutionem onerum Cameralium, prout ex vrgentibus Sanctæ Sedis neceſſitatibus à SS. Pontificibus impoſita fuerint, & concurrere vnà cum laicis ad taxas, & collectas, quæ vt plurimùm in ſubſidium deficientibus publicis facultatibus ab Vniuerſitatibus promulgari, & publicari ſolent, ex quo non eſt dubium, quòd firmetur contrarium in dictionibus Principum laicorum, niſi interueniat licentia Papæ ex ſuperiùs deductis ita in terminis conſtitutionis Sixti V. *Bullar. nouo 79. tom. 2. fol. 613.* qua obligantur etiam eccleſiaſtici ad contribuendum, & concurrendum ad onera pro manutentione Triremium, quæ armatæ retinentur ad effectum expurgandi à Piratis maria, & portus, animaduertit Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 330. verſ. habet etiam, & num. 131. & 132.*

2 In quarum conſtitutionum executionem neceſſariæ facultates Ordinarijs communicatæ fuerunt, & quamplures tranſmiſſæ ordinationes, etiam per literas familiares, & ſequentis tenoris Vicario Generali Præneſtinæ Diœceſis, in qua ego etiam Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. Cardinalis Antonij Barberini Epiſcopi Vicarij Generalis munere functus fui.

Molto Reuerend. Sig. Douendoſi fare in Paliano vna taſſa per pagare li peſi Camerali, ne quali ſono compreſi anco gl'Eccleſiaſtici in vigor di Bolle, & altre ordinationi de' Sommi Pontefici, che l'hanno impoſte per vrgentiſſimi biſogni della Santa Sede, N. S. commanda, che lei li faccia concorrere anco gl'Eccleſiaſtici per la loro giuſta rata, e Dio la guardi. Roma li 13. Marzo 1660.

Al piacer ſuo
F. Card. Ghigi
Fano Segretario.

3 Ampl. vt præfati eccleſiaſtici teneantur ad huiuſmodi onerum ſolutionem non obſtantibus, quibuſcumque priuilegijs, & exemptionibus aliàs ad eorum fauorem conceſſis, attentis conſtitutionibus reuocatorijs exemptionum à vectigalibus, & alijs publicis oneribus Pauli III. Pauli IV. Clem. VIII. Pauli V. Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. *incip. in ſublimi Sedis Apoſtolicæ §. præterea omnia emanat. ſub die 22. Auguſti 1656.* & vltimo loco à S. D. N. Clemente IX. *ſua conſtit. incip. paterna, quam de noſtris, ſub die 20. Decemb. 1667. §. præterea omnia, & quæcumque priuilegia.*

4 Ampl. vt bona affecta collectis, datijs, alijſque oneribus Cameralibus, tranſeant cum eiſdem oneribus, quæ habebant antequam deuenirent ad manus Eccleſiaſticorum, etiam regularium, quamuis Mendicantium, & in quemcumque ſingularem ſucceſſorem, cùm per mutationem poſſeſſoris, non mutetur ſtatus rei, nec onus per quemcumque exemptionis priuilegium ſupprimatur, ſed in ſuo robore, quoad ſolutionis continuationem conſeruetur, vt patet ex multiplicatis ordinationibus diuerſis temporibus emanatis, relatis per Cohel. *in ſuo bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti verſ. è perche li beni fol. 171.* & vlterius.

5 Epiſcopo Aeſino.

Eſſendo li peſi Camerali certi perpetui, & inuariabili vuole N. Sig. che ſiano pagati anco dagl'Eccleſiaſtici per li beni, che poſſiedono, mentre ne fuſſero grauati prima, che perueniſſero alle loro mani, piacerà per tanto à V. S. d'aſtringere Santi Gregnoletti di Monte Caratto à pagare li ſudetti peſi à quella Communità per li beni del ſuo beneficio di San Carlo, quando detti beni vi foſſero ſtati ſogetti, auanti che diueniſſero Eccleſiaſtici, e Dio la feliciti. Roma li 28. Giugno 1634.

Di V. S. come Fratello.
Il Card. Barberini.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Montis Alti.

Eſſendoſi veduto in Congregatione come le collette, e datij, de quali ſono ſogetti i beni del beneficio ſemplice di S. Carlo eſiſtente nella Chieſa di Dorchia ſono ſtati impoſti prima, che foſſero fatti Eccleſiaſtici, e che ſi trouauano applicati al pagamento de peſi Camerali, ſi è reſoluto, che Giouan Battiſta Fedele di Ripatranſona poſſeſſore di queſto beneficio continui à pagare, ſi come han fatto li ſuoi predeceſſori, & eſſendoſi dato parte à N. Signore di tal reſolutione, è ſtata dalla S. Sua non ſolo approuata, mà commandato anco, che ſi metta in eſſecutione, onde piacerà à V. S. d'aſtringere il ſudetto Fedeli a pagare li prenominati datij, e collette alla Communità di quel luogo, ſenza ammetterli alcuna eſentione, e Dio la proſperi. Roma li 19. Agoſto 1634. 6

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberino.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Spoletano.

Quando la Sacra Congregatione ordinò à V. S. con participatione di N. Signore, che aſtringeſſe gl'Eccleſiaſtici à pagare le collette, ò datij applicati al ſuſſidio triennale, ò quarto aggiunto impoſto ſopra li beni, che poſſedeuano prima, che perueniſſero alle loro mani, inteſe di comprendere anco li Regolari di qualſiuoglia ſorte, però ella douerà ſforzare anco eſſi à pagarli, cominciando dalla data di detto ordine, che poi dalla Sacra Congregatione ſi vederà più minutamente il tempo preciſo, e Dio la contenti. Di Caſtel Candolfo li 16. Ottobre 1632. 7

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberini.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Aeſino.

La Santità di N. Signore commanda, che gl'Eccleſiaſtici del Caſtello di Beluedere tanto ſecolari, quanto Regolari, ancorche mendicanti paghino per li beni, che poſſiedono le collette, che eſige quella Communità per li peſi Camerali, quando però eſſi beni ne foſſero grauati prima, che veniſſero in mano loro, onde in queſta conformità V. S. ſarà contenta aſtringere quelli, che ſi moſtrano renitenti, e Dio la proſperi. Roma li 28. Giugno 1634. 8

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberino.
Giulio Donati Seg.

9 Limit. verò quòd Eccleſiaſtici non teneantur ad ſolutionem præfatorum onerum, vbi non fuerint ſoliti collectari, & præſcripſerint libertatem non ſoluendi, idque neceſſarijs probationibus coram Ordinarijs legitimè iuſtificauerint, ſi verò non præſcripſerint bona, ſi onera non ſint certa, realia, & inuariabilia eximuntur ab eorum præſtatione iuxta decretum Sac. Congreg. *boni Regim. emanatum ſub die 26. Auguſti 1600.* approbatum à Clemente VIII. ſcilicet, *Sac. Congreg. Boni Regim. poſt maturam diſcuſſionem decreuit quo ad collectas, quo ad Eccleſiaſticos ſeruori literas generales in executione conſtitutionum Pauli III. & B. Pij V. emanatas præter quàm in locis in quibus Eccleſiaſtici præſcripſerunt libertatem non ſoluendi, ideoque probent coram Ordinarijs, & Gubernatoribus locorum, quibus huiuſmodi cura demandata eſt per ſupradictas literas,* de quo Cohel. *in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti fol. 170.*

10 Cui inhærendo emanauit aliud, *Sac. Congreg. Cardinalium controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum inhærendo declarationibus aliàs factis reſpondit, bona per Eccleſiaſticos poſſeſſa eſſe exempta à quibuſcumque oneribus, etiam Cameralibus, ſi Eccleſiaſtici ea ſoluendi præſcripſerint, iuxta decretum San. Mem. Clementis VIII. anno 1660. editum, ſi verò non præſcripſerint eſſe exempta à dictis oneribus, quatenus onera non ſint certa, realia, & inuariabilia iuxta deciſionem in Brunduſina gabella coram bo. me. Penia, & concordan. 21. Aprilis 1640.* relato pariter per Cohel. *patrio idiomate dicto Bullar. dicto tit. verſ. quali ſiano poi li peſi fol. 171. & in tract. de bon. regim. cap. 35. num. 44. prope fin.* per Rub. *in adnot. ad dec. 30. num. 12. p. 4. tom. 2. recen.*

11 Lim. 2. in patrimonio, ſeu bonis patrimonialibus, ad quo-

Digitized by Google

quorum titulum Clericus ad ſacros ordines promotus fuit, quæ gaodent exemptione à ſolutione præfatorum onerum, & collectarum, pro ea quantitate, ſecundùm conſtitutinoes, & loci conſuetudinem conſtitui ſolita iuxta reſolutionem Sac. Congreg. relat. per Cohel. *loc. cit. fol.* 170. *verſ. E ſopra li beni patrimoniali*, & alias referendas in adnotatione ſequenti.

12 Aduertendum eſt tameo, quòd conſuetudo, ſeu libertas non ſoluendi collectas impoſitas pro oneribus Cameralibus probanda eſt ab Eccleſiaſticis, tamquam fundamentum eorum intentionis, Cohel. *in comment. in Bulla bon.*
13 *regim. cap.* 35. *num.* 46. vbi ſubdit, quòd laici è contra non poſſunt præſcribere conſuetudinem collectandi clericos, de quo latè Caſtren. *conſ.* 423. *num.* 2. *lib.* 2. *verſ. in contrarium facit*.

14 Ad præſcribendam verò libertatem noo ſoluendi collectas requiritur curſus, ſeu ſpatium 30. annorum, & quòd aliquis fuerit requiſitus, & non ſoluerit, Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ.* 3. *num.* 1. *&* 2. *p.* 1. ex Crauet. *conſ.* 111. Natta *conſ.* 627. *num.* 1. *lib.* 3. relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.* 35. *num.* 49.

15 Lim. 3. quòd Eccleſiaſtici ad ſolutiooem ooerum Cameralium, ſeu ſubſidij triennalis teoentur pro aliqua honeſta portione, vnde non veniunt rigoroſè taxandi, pro vt laici taxantur, cùm S. Pontifex de Clericis mentionem fecerit cum aliqua reſtrictiua, & diſcretiuo modo, vnde conſtituenda eſt differentia iorer Clericos, & Laicos, vt expreſsè colligitur ex Conſtitutione Pauli III. *quæ emanauit in declarationem primæ editæ ſuper impoſitione ſubſidij triennalis incipiens ex debito* §. 1. *circa fin.* relat. per Cohel. *in ſuo Bullar. fol.* 10. *&* 11. *verſ.* 1. *i Chierici poi.*

16 Verùm quòd illa verba pro aliqua honeſta portione referenda, & reſtringenda ſint ad contributionem faciendam de fructibus io bonis mobilibus Eccleſiaſticorum, quæ per ſe ſtare poſſunt, ſecus aotem ad boos patrimonialia, ita vt quo ad dictos fructus æqualiter, cum laicis concurrere, & collectas ſoluere teneaotur, notat Cherubio. *iun. in compend. ad hanc Bull. vol.* 1. *& vol.* 2. vbi ita declaraſſe Sac. Congregatinoem boni regimiois ſub die 18. Septemb. 1613. relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.* 35. *num.* 51. *&* 52. *& ſeq.*

17 Si igitur imponatur collecta ab Vniuerſitate pro ſolutione ſubſidii triennalis, eſt ſoluenda, ſecus verò pro aliis Vniuerſitatis iodigentiis, quibus Eccleſiaſtici abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate concurrere noo tenentur, vt paret in reſolutione Sac. Congreg. Immunit. *in vna Auximana* 25. *Maij* 1665. emanata ſoper ioſraſcripto ſupplici Libello.

18 *Gl' Eccleſiaſtici ſecolari, & regolari della Città di Oſimo humilmente rappreſentano.* 1. *come quella Città vole eſigere la gabella communitatiua d'vn quatrino per libra della carne,*
19 *che l'Oratori comprano.* 2. *la gabella d'vn quatrino per foglietta del vino, che à minuto vendono nelle loro cantine.* 3.
20 *dalli Coloni degl' Oratori la gabella del fumo, ò fuoco per le*
21 *Caſe delle Chieſe da loro habitate.* 4. *& anco la gabella della fida dalli medemi Coloni per gl' animali ſpettanti in proprietà agl' Oratori, quali per non indurre pregiuditio all' immunità ricorrono all' EE. VV. ſupplicandole humilmente degnarſi prouedere, che &c.*

Sac. Congregatio Ad 1. *quatenus ſit impoſitio extenſiua ſubſidij triennalis Eccleſiaſticos teneri ex Chirographo Sanctiſſimi.*

Ad 2. *dentur decreta huius Sac. Congregationis pro exemptione.*

Ad 3. *Colonos non teneri ad gabellam fumi, ſeu focularis.*

Ad 4. *Non teneri ad ſolutionem Affida, niſi doceatur concludenter Communitatem eſſe veram dominam paſculorum, & conſequenter huiuſmodi affidam eſſe pretium herbarum.*

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium Clerici ad cuius titulum promotus fuit, gaudet priuilegijs, & exemptionibus, pro vt alia bona Eccleſiaſticorum potiuntur.*

Ampl. etiam in caſibus à iure non expreſſis, num. 2. *Contrarium num.* 3.

4 *Patrimonium Clerici non gaudet priuilegijs, & exemptionibus niſi promoueatur ad Sacros Ordines, & num.* 15. *&* 16. *Declara vt num.* 18. *&* 26.

5 *Patrimonium Clerici gaudet priuilegijs, & exemptionibus, donec prouideatur de beneficio eccleſiaſtico, num.* 8.

6 *Lim. procedere ſi ab Epiſcopo beneficium fuerit ſubrogatum loco patrimonij.*

7 *Patrimonium non eſt cum exceſſu conſtituendum, ſed iuxta morem, & conſuetudinem Diœceſis.*

Et pro exceſſu ſubiacet oneribus, pro vt antea ſubiacebat, ibidem.

9 *Lim. ceſſantibus fraudibus, & donec detegantur patrimonium gaudere debet immunitate ab omnibus tributis, num.* 10.

11 *Donationes factæ Clericis etiam in minoribus gaudent exemptione à laicalibus impoſitionibus ceſſante fraude.*

12 *Clerici in minoribus gaudent exemptione bonorum donatorum cauſa ſtudij, num.* 13.

13 *Bonorum donatio à Laicis loco pio facta cum reſeruatione penſionis ad vitam donantis, ſubſiſtit, & bona immunia ſunt ceſſante fraude.*

17 *Conditio nihil ponit in eſſe ante conditionis euentum.*

19 *Verba importantia modum, & non conditionem non ſuſpendunt actum.*

20 *Clericus ſi ſuccedat Patri, non tenetur ad collectas, ad quas Pater tenebatur.*

21 *In collectis imponendis conſideratur qualitas noui poſſeſſoris.*

22 *Non exemptus in collectis ſi acquirat bona ab exempto tenetur ad collectas.*

23 *Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti ab extraordinarijs muneribus pro bonis patrimonialibus, ex quocumque titulo quæſitis.*

24 *Bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem priuilegio, quo fruuntur res Eccleſiarum in caſibus in iure expreſſis, num.* 25.

26 *Patrimonium Clerico aſſignatum ante quàm ſuſcipiat ſacros ordines gaudet immunitate remota fraude.*

27 *Clerici non habentes requiſita Sac. Concil. Trid. facta ab ordinario ſer. ſer. declaratione priuantur priuilegio Clericali.*

28 *Epiſcopus debet recognoſcere fraudolentas donationes factas Clericis.*

Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit ordinatus, an, & quando gaudeat priuilegijs bonorum Eccleſiaſticorum.

ADNOTATIO III.

BOna patrimooli, ad cuius titulum, quis ordinatus fuit gandent priuilegiis, & immunitatibus, prout bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum potiuntur, vtpotè quia in locum beneficii ſubrogantur, & ſuccedunt, ac proindè aſſumunt eamdem naturam, & qualitates, latè Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de exempt. Cler. & eorum bon. à muner. pub.* §. 5. *num.* 9. *vbi in fin.* quòd imponens collectas, & alia onera, vel illas exigeos ſuper huiuſmodi patrimoniis incidat io excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, *Gloſ. in cap. ſi Epiſcopus verſ. ſubſidium de praben.* & ibi Dec. *num.* 20. Felin. *in cap. Eccleſia Sanct. Mariæ num.* 10. *&* 17. & ibi Soccin. *num.* 70. *verſ. quæ dicta de conſtit.* Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 15. *num.* 21. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 19. *num.* 91. Gratian. *diſcept.* 159. *num.* 27. Alter. *in Bullam Cœnæ can.* 18. *cap.* 2. *col.* 6. *in fin. & col. ſeq.* Duard. *ibid. q.* 5. *in* 4. *&* 5. Bonacin. *in tit. de reſtit. in particular. diſ.* 2. *q.* 9. *punct.* 2. *num.* 12. *tom.* 2. *fol.* 542. Carauit. *in rit. magnæ Curiæ tit.* 229. *num.* 5. Nouar. *quæſt. forenſ. p.* 1. *q.* 72. *num.* 3. *&* 4. Ric. *d.* 229. *p.* 2. Vinius *d.* 229. *per tot. p.* 2. Antonin. *var. reſol.* 78. Sperel. *d.* 37. *num.* 77. *p.* 1. *& d.* 184. *num.* 17. *& ſeq. p.* 2. vbi ita cenſuiſſe Sac. Congregationem *ſuper controuerſ. iuriſdictional. in vna Auximana die* 22. *Ianuar.* 1629. *& in vna nullius* 30. *Maij* 1628. *& Sac. Congreg. Immunit. eccleſiaſt. in vna Montis Alti* 14.

Oct b

Octobr. 1630. *proponente Eminentiſs. Caſio confirmata* 18. *May* 1631. *referente R. P. D. Paulutio Segretario deinde S.R.E. Cardinali.*

2 Ampl. vt huiuſmodi bona etiam in caſibus à iure non expreſſis gaudeant priuilegijs, & exemptionibus conceſſis Eccleſiæ bonis, ob eamdem rationem, quia loco beneficij ſuccedunt, Bald. *in c. imperialis n.* 17. *de pace conſtant.* Zerola *in prax. Epiſcop. n.* 1. *verb. Clericus*, Viuius *to.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 52. Spin. *in ſpecul. teſtam. glo. prin.* 18. *num.* 72. Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de exempt. Cler.* §. 5. *n.* 9. Maſcard. *de ſtat. inter concl.* 1. *n.* 96. Vulp. *in pract. Eccleſ. c.* 57. *n.* 24. Tamburin. *de iur. Abbat. p.* 1. *diſ.* 15. *q.* 21. *num.* 27. Ciarlio. *controuerſ. forenſ. c.* 138. *n.* 24. *p.* 2. cũ alijs per Sperel. *dec.* 184. *n.* 18. *to.* 2. vbi etiam tenuiſſe *S. Cong. in vna Regien.*

3 Contrarium docent Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 4. *n.* 4. *& in cap. Raynutius* §. 2. *n.* 7. quem ſequitur Gutier. *pract. quaeſt. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 8. Paſq. Menchac. *de ſucceſ. creat. lib.* 3. §. 22. *ſub num.* 43. *verſ. ſed contrarium*, cum alijs per Diaz. *in prax. crim. canon. c.* 18. *num.* 14. *verſ. hoc verò patrimonium*, ita etiam Ferdinand. Vaſquez. *tit. eod.* §. 32. *num.* 33. & in hac ſententia videtur etiam reſidere, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 5. §. 10. *num.* 4. dum aſſerit ſupradictos contrarium tenere, prout verius eſſe putat: verum quia ſunt iuribus, & ratione deſtituti eorum ſententia ſequenda nõ eſt.

4 Lim. vt bona in patrimonium aſſignata non debeãt gaudere dictis priuilegijs, & exemptionibus, niſi Clericus promoueatur cum effectu ad ſacros ordines, vt ad occurrendum fraudibus cenſuit Sacra Congreg. iuxta declarationem relatam per Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſt. in addit. ad cap.* 5. *l.* 4. *fol.* 22. *num.* 33. *verſ. & cum alias* vbi ideò *Sacr. Congregatio Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum cenſuit Clericos non gaudere exemptione pro bonis ad ſuſcipiendos ſacros ordines eis aſſignatis, donec non fuerint in eiſdem ſacris ordinibus conſtituti: & Epiſcopum cognoſcere debere ſuper fraudulentis donationibus. Datum Romæ die* 18. *Septemb.* 1639. *B. Cardinalis Gypſius.*

Franciſcus Paulutius S. C. Secretarius, & comprobat Cohel. *de bon. regim. c.* 35. *n.* 60. *verſ. atque hinc vſque ad* 65.

5 Lim. 2. vt patrimonium Clerici, quo fuit promotus ad ſacros ordines debeat gaudere dictis priuilegijs, & exemptione, donec non extinguatur per adeptionem beneficij eccleſiaſtici, Azeuedo *in l.* 1. *n.* 9. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua recomp.* Ceuall. *q.* 527. *n.* 4. Spin. *de teſtam. gloſ. principali* 18. *n.* 72. Cened. *practic. quaeſt. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 9. relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 19. *num.* 91. & ita à Sacra Congregatione reſcriptum fuiſſe Gubernatori Ciuitatis Ieſi, vt ex tenore huiuſmodi Literarum familiarium.

Mentre il Chierico Horatio Calcagni da Beluedere ſij ſtato prouiſto dell' Arcipretato di Colleuecchio, ò di altro beneficio ſufficiente al ſuo ſoſtegno, ſi come vien ſuppoſto dalla Communità di quel luogo, N. Signore comanda, che per li beni à titolo de quali preſe gl'ordini ſacri paghi quei medeſimi peſi, à' quali ſoggiaceua prima, in eſecutione dell' ordine dato altre volte dalla Santità ſua in queſta materia per ouuiare alle fraudi, onde ella douerà eſeguire in tal conformità, non oſtante qualſiuoglia ordine in contrario, e Dio la contenti.

Roma li 28. *Nouemb.* 1635.

Al piacer ſuo
Il Cardinal Barberino.
Giulio Donato Segretario.

6 Non tamen ſufficit ad hunc effectũ ſimplex acquiſitio beneficij, ſed vlteriùs, quòd ab Epiſcopo beneficiũ ſubrogetur loco patrimonij, cũ ad eumdẽ ſpectet recognoſcere, an beneficiũ ſit ſufficiẽs ad cõmodam eiuſdẽ Clerici ſuſtentationem: vnde duo copulatiuè requirũtur, quod beneficiũ ſubrogetur pro decẽti ſuſtentatione, alterũ, quòd Epiſcopus cõſentiat, Cãpan. *in diuerſ. iur. canon. rub.* 8. *c.* 6. *n.* 9. *verſ. & obuiã* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.* 26. §. 13. *n.* 4. Barboſ. *eod. tr. alleg.* 19. *n.* 90. & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 2. *n.* 63. *verſ. contrariũ tamen*, latè Cohel. *de bon. regim. c.* 35. *à n.* 53. *cũ plurib. ſeq.* prout declarauit Sac. Congr. ſcilicet. *Die* 21. *Nou.* 1633. *Sac. Cong. Cardinaliũ controuerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum cenſuit oratorem gaudere debere exemptione reſpectu patrimonij, ad cuius titulum fuit ordinatus, etiamſi poſtea fuerit prouiſus de beneficio, ſi in locum dicti Patrimonij non fuerit ab Epiſcopo expreſsè ſubrogatum.*

Berlingerius Card. Gypſius.
F. Paulutius S. Cong. Secretarius.

Patrimonium autem non eſt cum exceſſu conſtituendũ, ſed arbitrio Epiſcopi iuxta morem, & conſuetudinem diœceſis, vnde ſicut beneficium triginta, vel quadraginta aureorum eſt ſufficiens, vt quis ad eius titulũ ordinari valeat, ita etiam regulari debet patrimonium, Pariſ. *de reſignat. benefic. l.* 5. *q.* 6. *n.* 155. relat. per Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. requiſit.* 7. *dub.* 20. patrimonium igitur in fraudem conſtitutum vltra ſummam præſcriptam à conſuetudine, & conſtitutionibus diœceſanis, pro exceſſu ſubiacere debet eiſdem oneribus, & impoſitionibus, prout antea ſubijciebatur, vt *à S. Cong. reſolutum, & ordinatum fuiſſe*, referr. Cohel. *in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti c.* 4. *fol.* 170. & ita etiam reſcriptum fuit Vicario Generali Epiſcopali Ripæ tranſonis, vt patet ex huiuſmodi literis familiaribus eidem tranſmiſſis. 7

N. Signore per ouuiare alle fraudi, che ſi cõmettono da quei laici, che danno alli congionti groſſo patrimonio ad effetto di poterſi promouere agl'ordini ſacri, cõmanda, che il detto patrimonio non ſia eſente da ſoliti peſi, ſe non in quella quantità, che vien preſcritta dalle conſtitutioni, ò conſuetudine delle diœceſi, 8 *che il rimanente ſia ſogetto all' impoſitione, come prima: e di più comanda, che quelli, che ſono ordinati ad titulum patrimonij, ottenendo beneficij ſofficienti alla loro ſoſtentatione, non godino più eſentione alcuna per il patrimonio, mà paghino li ſoliti peſi, così però farà ella che ſi oſſerui coſti, e Dio la proſperi.*

Roma 26. *Agoſto* 1654.

Al piacer ſuo
Il Cardinal Barberino
Giulio Donati Segretario.

Verum, quia ſupradictæ ordinationes emanauerunt ad obuiandas fraudes, veniunt ſano modo intelligẽdæ, vt fraudibus ceſſantibus non intelligatur prohibitum ſupradictis Clericis, tã in minoribus, quàm in ſacris ordinibus conſtitutis donationem, ſeu patrimoniũ habere, retinere, vel conſtituere, etiam vltra virilem, & vltra quantitatẽ Conſtitutionibus, ſeu conſuetudine præſcriptã, ac proindè bona ſic donata pro portione virilem excedentia, ac alia Clericorum bona, non ſolum ad quorum titulum fuerunt ordinati, ſed etiam patrimonialia extra titulũ ſuor exẽpta à gabellis ſecũdum diſpoſitionem ſacrorum canonũ, donec detecta fraude, vel in ipſa Sac. Congregatione, vel in alio foro Eccleſiaſtico competente ſeruatis ſeruandis fuerint præfatæ donationes, vel patrimonij conſtitutiones fraudulẽtæ declaratæ, & ita *S. Congr. ſcripſiſſe Epiſcopo Acceanenſi ſub die* 28. *Iunij* 1633. refert Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſat. in addit. ad cap.* 5. *lib.* 4. *n.* 33. *verſ. per quod quidem edictum fol.* 22. 9

10 Ceſſantibus igitur fraudibus patrimonium, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, gaudet immunitate ab omnibus exemptionibus, & tributis ſæcularibus, ſiue à Patre, ſiue à quocumque extraneo donatum, vel aſſignatum fuerit, iuxta declarationem *Sacr. Congreg. Epiſcop. in vna Catacenſi* 3. *Auguſti* 1592. relat. per Dian. *poſt p.* 5. *reſol. mor. in tit. Declarat. Sacr. Congreg. num.* 5. Cardin. Tuſch. §. *bona concl.* 114. *tom.* 1. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 19. *&* 20. Bellet. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *tit. de exempt. Cleric. & ben.* §. 1. *num.* 1. Bonacin. *in tit. de cenſ. in partic. tit. de cenſ. in Bulla Cœnæ content. diſp.* 1. *quaeſt.* 19. *punct.* 3. *num.* 13. *tom.* 3.

11 Prout etiam valent aliæ donationes factæ Clericis etiam in minoribus, ita vt debeant gaudere exemptione à laicalibus impoſitionibus, & tributis, dummodò non fiant in fraudem ab Epiſcopo declarandam, vt cenſuit *Sac. Congr. Eminentiſs. Card. controuerſ. Iuriſdictional. præpoſitor. ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Mirmanni die* 26. *Iulij* 1644. *ad dubium* 4. teſte Pignatel. *conſult. can.* 98. *à num.* 28. *vſque ad fin. verſ. ad* 4.

12 Ita pariter Clerici in minoribus gaudent exemptione bonorum ſibi donatorum cauſa ſtudij, cum reputari debeant tamquam eccleſiaſtica: an verò huiuſmodi cauſa ceſſauerit, debet cognoſci ab Epiſcopo, ita me ſcribente pro Clericis cenſuit *Sac. Congreg. in vna Marſicana die* 16. *Ianuar.* 1663. quã refert Pignat. *conſult. canon.* 454. *num.* 1. contra Ricciũ *p.* 4. *collect.* 901. etenim textus in Bulla Cœnæ Domini, cũ 13 loquatur generaliter, generaliter quoq; intelligi debet, de quibuſcumq; eccleſiaſticorũ bonis, ſiue patrimonialia ſint, ſiue donata, ſiue quocũque alio titulo quæſita, Diana *reſol. moral. p.* 1. *tr.* 1. *reſol.* 42. *tit. de immunit. eccleſiaſt.* ex Barboſ. *in ſuis coll. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 4. *num.* 4. Filliuc. *tract.* 16. *cap.*

16. *cap.*11. *n.*198. Reginald. *tom.*1. *lib.*9. *cap.* 25. *num.* 377. Alterius *tom.*1. *diſp.*18. *lib.*5. *cap.*2. *fol. mihi* 370. *col.*2.

14 Immo donatio facta à Laico pio loco, cum reſeruatione penſionis ferè æquiualentis fructibus eius vita durante ſubſiſtit, ita vt bona donata ab oneribus extraordinarijs, ſint immunia ceſſante tamen fraude, iuxta magiſtrales deciſiones Rotæ *in Brunduſina gabellæ coram Penia, & Albanen. gabellæ coram Merlino, alias ſupra allegatas*, & vt etiam cenſuit *Sac. Cong. Concilij in Vercellen. die* 21. *Mart.* 1643. *ex cap.*20. *ſeſſ.*23. *de reform.* Sacr. Concil. Trid. de qua Pignatel. *conſult. canon.* 264. *num.*1.

15 Patrimonium verò, ſeu donatio facta Clericis in minoribus tantum ordinibus conſtitutis ad effectum, vt promoueri poſſint ad ſacros ordines, videtur præſumenda ſimulata, & in fraudem collectarum, & proindè redditur nulla, & inualida, Lucas de Pen. *in l. fin. num.*8. *verſ. & ſic patet*, & *num.*9. *C. de ann. & trib. lib.*10. Barbat. *conſ.* 180. *n.* 3. & 4. *lib.*1. & ratio eſt, quia in prima tonſura, & in quatuor ordinibus minoribus conſtitutis non requiritur aſſignatio patrimonij, cum poſſint pœnitere, & recedere ab ordine Clericali, vxorem ducere, & laicalia exercere, *cap.* 1. *de cleric. coniug.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*19. *n.* 3. *p.*2. *iuxta parnam impreſ.* Lotter. *de re benef. lib.*1. *q.* 2. *num.* 22. & 23. & in noſtris terminis Cohel. *in coment. ad Bull. bon. regim. cap.*35. *num.*60.

16 Tum etiam, quia talis aſſignatio videtur facta ſub conditione, ſcilicet nunc pro tempore, quo Clericus promoueatur ad ſacros ordines, cum tunc debeat ſuum ſortiri effectũ, ac proindè medio tempore debet remanere in ſuſpenſo, tãquam reſpiciens tempus futurum, & non præſens, conditio
17 autem nihil ponit in eſſe ante conditionis euentum, *l. cedere diem ff. de verb. ſignif. l. ex facto ff. de hered. inſtit.* Cohel. *d. cap.*35. *num.*62. *vſq. ad* 65.

18 Declara, quòd ſi verba donationis, vel conſtitutionis patrimonij importent conditionem, & tunc, quia conditio nihil ponit in eſſe, ante cõditionis euentũ bona donata, vel in patrimonium aſſignata non debent gaudere priuilegio immunitatis, niſi poſt purificatam conditionem, ſeu poſt quã donatarius, ſeu aſſignatarius promotus fuerit ad ſacros or-
19 dines, ſi verò verba non importent conditionem, ſed tantum modum, & tunc non debet ſuſpendi actus, ſeu effectus, *l.*1. *C. de ijs, quæ ſub modo*, Iaſ. *in l. ſi quis cum debitore n.*4. *ff. de iur. iur.* Bart. *conſ.*4. *n.*2. Caualer. *dec.* 255. *n.*5. & 6. ac proindè huiuſmodi bona non debent eſſe ſubiecta contributionibus, & collectis, ſed immunitatis beneficio, & priuilegio pleuè gaudere, prout ipſe Clericus gaudet in perſona, etiam ſi prima clericali tonſura, & quatuor tantùm minoribus ordinibus ſit inſignitus, Couar. *pract. quæſt. c.*31. *n.*9. *verſ. quod Clerici prima Tonſuræ*, Guttier. *pract. quæſt. lib.*1. *q.*8. *quarto an Clerici prima tonſura n.*1. relat. per Cohel. *de bono regim. cap.*35. *à num.*65. *verſ. verum pro ſolutione vſque ad* 69. & *ſeq.*

20 Quando autem perſona eſt exempta, prout eſt Clericus in minoribus conſtitutus, bona etiam exempta cenſentur, cum acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis, vnde ſi Clericus ſuccedit Patri, non tenetur ad collectas, licèt Pater teneretur, & bona in æſtimo ſint deſcripta, quia mutata perſona, mutatur etiam ſtatus bonorum, ex quo bona ſint acceſſoria ad perſonam, cuius qualitates, naturam, immunitates, & priuilegia aſſumunt, vt benè comprobat Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.*1. *tit. de exemp. Cler. & eorum bon. à muner. pub.* §. 5. *num.*3.

21 Siquidem in collectis imponendis mutata perſona mutatur ſtatus rei, & conſideratur qualitas noui poſſeſſoris, *l.* 1. *C. de imponen. lucrat. deſcript.* vt de receptiſſima ſententia tenet Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.*1. §. 10. *n.*659. Carauit. *ſuper ritu Magn. Cur. tit.* 229. *n.*3. Coſt. *de facti ſcient. & ignor. cent.*1. *diſp.*10. *n.*1. Oſaſch. *decíſ.* 136. *num.* 1. cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.*1. *tit. de exemp. Cler. & eor. bon. à muner. pub.* §. 5. *num.*4. & 5. vbi è conuerſo, quòd ſi exem-
22 ptus à collectis alienet prædia in non exemptum teneatur nouus acquiſitor ad earum ſolutionem, *l. ætatem in fin. ibi perſonis quidem ff. de cenſib.* Specul. *in tit. de immunit. Eccleſ. in fin.* & emens bona ab Eccleſia, & Clericis non eximitur à collectis, Iaſ. *conſ.* 70. *verſ.* 2. *facit vol.* 1. Purpurat. *conſ.* 582. *num.*7. *vol.*2.

23 Clerici igitur, & Eccleſiaſtici non ſolum pro patrimonio, ad cuius titulum ad Sacros Ordines promoti fuerunt, debẽt eſſe immunes à collectis, & alijs extraordinarijs muneribus, ſed etiam pro alijs bonis patrimonialibus, & quocumque titulo ad eoſdem deuenientibus, *cap. Eccleſ.* 12. *q.*2. *cap. ſimiliter vbi gloſ. in verb. Eccleſijs* 16. *q.*1. *c.*1. §. *volentes, & cap. Clericis* §. *nos igitur verſ. vel Eccleſiaſticar. perſonarum de immunit. Eccleſ. in* 6.

Quoniam bona patrimonialia Clericorum gaudent eo- 24
dem priuilegio, quo fruuntur res Eccleſiarum, *cap. non minus cap. aduerſ. de immunit. Eccleſ.* & tradunt DD. plenè relati per Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.*1. *tit. de exempt. Cleric. & eor. bon. à muner. pub.* §. 5. *n.*1. *iuncto n.*9. vbi quòd hoc 25
procedat in caſibus tantùm in iure expreſſis.

Hinc infertur quòd remota fraude, ſi bona in patrimo- 26
nium Clerico aſſignata, deueniant ad eius manus, & ab eodem pacificè poſſideantur, debent gaudere immunitate, etiam ſi ante tempus aſſignata fuerint, iuxta declarationem factam à *Sac. Congreg. Immunit. in vna Aquilana* inſtante dicta Ciuitate, ſcilicet *Sac. Congreg. reſpondit franchigiam non poſſe, nec debere reduci, ſed Epiſcopum prouidere poſſe remedijs à iure permiſſis, quæ per Secretarium innouentur, videlicet quòd non permittat patrimonia Clericis aſſignata pro aſſumendis Sacris Ordinibus gaudere exemptione patrimonij Eccleſiaſtici, niſi poſt aſſumptionem Sacrorum Ordinum, debere tamen gaudere exemptione bonorum Clericorum, ſi verè cum effectu fuerint in Clerico tranſlata, quod Epiſcopus inſpicere debet.*

Itẽ in Clericos delinquentes non incedentes in habitu, & ton- 27
ſura, non inſeruientes Eccleſiæ, fiat præceptum cum termino competenti ſub pœna priuationis priuilegiorum Clericalium: quòd ſi non paruerint, poterit procedere ad illorum priuationem ſer. ſer. qua ſecuta gaudere non poterunt exemptione Clericis cõpetente. Vlterius, vt euitentur fraudolentes donationes idem Epiſcopus cognoſcat, & declaret fraudes, qua declaratione ſecuta abſque præiudicio immunitatis Eccleſiæ prouideatur indemnitati vniuerſitatis pro vt iuris 5. *Martij* 1641.

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium filio Clerico à Patre conſtitutum, vt promoueri poſſit ad ordines, eſt in diuiſione inter fratres conferendum contrar. num.*8.
2 *Conferri debet in diuiſione facienda inter fratres dignitas empta à Patre filio in Romana Curia.*
3 *Patrimonium à Patre filio conſtitutum vt promoueatur ad Sacros ordines, eſt donatio ob cauſam, contrar. n.*10.
4 *Patrimonium Clerici non eſt alienabile, ſed tranſmiſſibile ad heredes.*
5 *Prohibitio alienationis patrimonij Clerici, non eſt perpetua, ſed temporanea vſq; ad beneficij conſecutionem.*
6 *Legitima non reijcit onus legale.*
7 *Patrimonium Clerici ad conſequendum Sacros Ordines, eſt computandum in legitimam contr. n.*8.
*Sed prima opinio verior num.*18.
9 *In legitimã non imputantur data filio ratione dignitatis.*
11 *In legitimam non imputantur, quæ capiuntur inter viuos, ſi dantis in contrarium non concurrat declaratio.*
12 *Data in ſacerdotium efficiuntur peculium Caſtrenſe.*
13 *In legitimam non imputatur peculium Caſtrenſe.*
14 *In legitimam non imputantur expenſæ factæ à Patre pro filij Doctoratu, alijſque honoribus.*
15 *Nec expenſæ factæ cauſa ſtudij.*
16 *Nec libri pro filio à Patre empti.*
17 *Neque equi, & arma empta à Patre filio ratione militiæ.*

Patrimonium Clerico conſtitutum ad ſuſcipiendum Sacros Ordines, an ſit computandum in legitimam, & conferendum inter fratres.

ADNOTATIO IV.

PAtrimonium à Patre filio conſtitutum ad hoc, vt ad Sacros Ordines promoueri valeat, eſt conferendum, vel tantò minus accipiendũ in diuiſione paternorum bonorũ facienda inter alios fratres, cum habeatur tamquam donatio facta filio Clerico ob cauſam ſi non neceſſariã neceſſitate abſoluta, ſaltem neceſſitate cõuenientiæ, & vi directiua, & naturali ratione dictante, & impellente, vt non minus teneа-

teneatur pater dotare filiam pro matrimonio carnali con-
trahendo, quàm filium pro ſpiritualibus nuptijs cum Deo
mediante ſacerdotio ineundis, ex qua neceſſitate cum ex-
cludatur liberalitas, donatio, ſeu cōſtitutio cenſetur ob cau-
ſam, propterea non minus filius tenetur conferre patrimo-
nium, quàm filia dotem, præcipuè vt ſeruetur æqualitas
inter fratres, & ex veriſimili mente patris, qui cum æquali-
ter filios deligere præſumatur, nō videtur vnum magis di-
tare voluiſſe, quàm alium, benè Michalor. *de fratrib. p. 1. c.*
20. *n. 8. &* 11. Mangil. *de imput. q. 33. nu. 18. & ſeq.* in hanc
etiam ſententiam feruntur Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc.*
2 *cap. 26. §. 9. n. 4. verſ. atque an conferatur*, vbi quod ſi pater
emat dignitatem aliquam filio, vel officium in Romana
Curia, confertur, prout ita practicaſſe, & obtinuiſſe reſta-
tur Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 18. *n.* 8. Couar. *lib. 1. var.
reſol. cap. 4. n. 4. & in cap. Raynaldus §. 2. num. 7. de teſtam.*
Mench. *de ſucceſſion. creat lib.* 3. §. 22. *lim.* 17. *num.* 44. Viu.
in Sylua opin. 323. *in fin.* Gatier. *pract. lib. 2. q.* 65. Molin. *de
iuſtitia* 1. *tom. tract. 2. diſput.* 238. & 241. *ad fin.* Marc. Ao-
ton. Genuen. *in prattic. Eccleſiaſt. q.* 625. Petrus de Le-
deſma *in ſum. p. 1. de Sacram. Ordinis cap. 7. concl. 6. ad fin.*
Garz. *de benef. par. 2. cap. 5. num.* 159. vbi de veriori, quia
3 eſt donatio ob cauſam neceſſariam, ſeu quaſi, vt potè quia
datur, vt non conſumetur in adeptione ordinum, ſed vt
poſt eorum adeptionem deſeruiat pro alimentis, & con-
grua Clerici ſuſtentatione, ne mendicare cogatur iuxta di-
4 ſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. & licèt non ſit
alienabile, eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes, immo pro-
hibitio alienationis non eſt perpetua, ſed temporanea, do-
5 nec conſequatur beneficium Eccleſiaſticum: & cum hoc
onus prohibitionis alienationis proueniat ex diſpoſitione
legis, & non ex facto hominis, non impedit, quin ſit cōpu-
tandum in legitimam, & in diuiſione conferendum, cum
6 onus legale de legitima non reijciatur, licèt generaliter le-
gitima debeatur abſque onere, Gib. *conf.* 139. *num.* 13. *lib.* 2.
Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 2. q.* 16. *num.* 1. vbi Rot. dec. allegat.
7 Hinc eſt, quòd non ſolum ſit conferendum, ſed etiam
computandum in legitimam, Michalor. *de fratrib. p. 1. cap.*
20. *num.* 11. Vaſquez *de ſucceſ. creat. par. 1. lib. 3. §.* 22. *n.* 44.
Cuch. *de legit. §. rurſus hac verba n.* 30. *cum ſeq.* Attendan.
reſponſ. 17. Ayora *de partitionibus p. 2. q.* 13. Cladius de Bat-
tandier. *in tract. de legit. art.* 12. *num.* 39. Peregrin. *de fidei-
com. art.* 36. *ſub num.* 134. Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 6. de
donat. reſol.* 94. *verſ. ſed affirmatiuam*, Bonac. *in tit. de con-
tract. diſp. 3. q. 6. punct. 7. §. vnico num. 5. verſ. reſpondeo 2.
to. 2. fol.* 168. *& de cenſur. in particular. de cenſ. in Bulla Cœ-
næ contentis diſ. 1. q. 10. punct. 3. n.* 14. & tradunt omnes alij
Doctores ſupra allegati, qui loquuntur in vtroque caſu,
tam collationis, quàm computationis legitimæ, cum de
vno ad aliud procedat argumentum Theſaur. *dec.* 46. *n.* 5.
Alex. *conſ. 24. n. 1. verſ. & non eſſe verum lib.* 1.
8 Contrarium verò, quòd donatio facta filio in titulum
patrimonij ad ſuſcipiendos ſacros ordines non ſit conferen-
da, nec imputanda in legitimam, prout regulariter data fi-
9 lio ratione dignitatis, in illam non imputatur, tum quia hu-
iuſmodi donatio cenſetur potius ſimplex, quam ob cauſam,
cum pater præcisè non cogatur ad talem donationem fa-
10 ciendam, præcipuè ſi emanauerit inter viuos iuxta regu-
lam, quòd quæ capiuntur inter viuos non imputantur, tan-
11 tò magis ſi pater non declarauerit, prout declarare poterat,
quòd aſſignata in patrimonium filio in legitimam impu-
tentur, prout rationatur Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 23. à
num. 4. vſq; ad fin.* in hac etiam ſententia reſidet Barboſ. *de
offic. & poteſt. Epiſcop.* contrarijs reſpondendo *alleg.* 59. *n.*
64. *& plurib. ſeqq.* & hanc opinionem eſſe magis veram, &
ſequendam dicit Gratian. *diſcept.* 159. *num.* 31. & 33. *verſ.
tamen primam opinionem*, ex Tell. Ferdin. *in l. 26. Tauri*.
Fabian. *in l. ſi emancipati C. de collat.* Rol. *conſ.* 11. *num.* 6.
Crauet. *conſ.* 136. *per tot.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 18. *prin.
num.* 65. & 69. Claud. Gliſetius *de port. legit. cap.* 54. *in fin.*
Rebuf. *in prax. tit. de reſcript. in form. communi num.* 25.
Duennas *reg.* 222. *num.* 3. Polydor. Ripa *obſeruat.* 234 Ric.
in prax. for. Eccleſiaſt. dec. 594. *in* 1. *edit. & reſol.* 622. *in* 2.
edit. Ceual. *commun. contra commun. q.* 681. Royas *de ſuc-
ceſſione cap. 7. à n.* 46. Campanil. *in diuerſ. iuris canon. rub.*
8. *cap. 6. num.* 11. Vaſquez *de ſucceſ. creat. §.* 39. *num.* 216.
p. 2. Quintanaduenas *lib. 3. Eccleſiaſtic. par.* 2. præcipuè *ad
fin.* conferunt tradita per Craſ. *in §. legitima quæſt.* 25. *num.*
3. *in fin.* quòd data in ſacerdotium efficiuntur peculium 12
caſtrenſe, vel quaſi quod non imputatur, & *num.* 4. quòd 13
idem in expenſis factis à patre in conſequendo Doctoratu 14
filio alijſque honoribus, *l. quæ patri ff. famil. erciſcund.* Dec.
in l. illud num. 7. verſ. in glo. verb. lucrum C. de collat. prout 15
etiam ſumptus, & expenſæ factæ à patre cauſa ſtudiorum
neque imputantur idem Craſ. *§. legitima q.* 27. & 28. vbi 16
quòd neque libri, quos pater emit pro filio, & *quæſt.* 29. vbi 17
quòd neque equi, & arma empta filio ratione terreſtris
militiæ, *l. 1. §. nec caſtrenſe ff. de collat. bonorum*, vnde multò
magis data pro militia cœleſti ad tradita per Euerard. *in loco
arg. à milite armatæ militiæ ad militem cœleſtis militiæ n.* 1.
In hoc opinionum conflictu libenter reſiderem in prima 18
opinione, præcipuè quando inter fratres, emergeret magna
inæqualitas, ſi patrimonium Clerici non eſſet imputan-
dum, vel conferendum, vt etiam animaduertit Merlin. *de
legit. lib. 2. tit. 2. q. 28. num.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Clericus negociator tenetur ad ſolutionem gabellæ de bo-
nis, in quibus negociatur.*
2 *Clericus tenetur ſoluere gabellam ſi vendat fructus ex
agro conducto recollectos.*
3 *Clericus dicitur mercaturam exercere ſi aliquid emat
cauſa vendendi, vt lucrum referat, ſecus ſi per accidens
vendat.*
4 *Negociatio triplex eſt, Economica, Politica, & lucrati-
ua, & quæ ex ijs Clericis ſit prohibita.*
5 *Clericis licitum eſt emere neceſſaria pro uſu ſuæque fami-
liæ ſuſtentatione, & quod ſupereſt vendere.*
6 *Poſſunt retinere tabernam, & vendere vinum, oleum, &
ſimilia recollecta in proprijs, ſeu Eccleſiæ prædijs, etiam
ad minutum.*
7 *Clericis permittitur facere artificium cauſa lucrandi, li-
mit. vt num. 8. & 17.*
9 *Clericus emendo animalia, & in proprijs prædijs paſcen-
do, & pinguiora effecta vendendo non dicitur nego-
ciari.*
10 *Neque improbatur ſi emit cæmenta pro ædificando in
domo Eccleſiæ, vel beneficij, ſi poſtea vendat.*
11 *Clerici cultores agrorum ſuorum, vel Eccleſiaſticorum
conductores moleſtari non debent titulo negociationis
illicitæ.*
12 *In caſalibus proprijs poſſunt exercere artem Agriculturæ
abſque ſpolij timore.*
13 *Non dicitur negociari ſi oleum, vinum, & ſimilia ex ſuo
recollecta alibi tranſportari faciat, vt carius ven-
dat. Contrar. n. 14.*
15 *Clericus ſi in proprio fundo habeat venam metalli, ſi con-
ficit, & vendi curet cenſetur negociari. Contr. n. 16.*
17 *Clerici dicuntur illicitè negociari, ſi emant, & rem
non melioratam, vel non mutata forma carius ven-
dant.*
28 *Clericus emens equum animo locandi cauſa lucri videtur
negociari, & obligari ad gabellam.*
19 *Idem ſi gregem conducat, & caſeum vendat.*
20 *Clericus non poteſt exercere cambia. Contrar. n. 21.*
22 *Clericus in extrema neceſſitate poſitus poteſt honeſtam
mercaturam exercere, ne mendicare cogatur.*
23 *Clericus ſi habeat ſufficiens beneficium, vel ex Eccleſiæ
ſeruitio conſequatur neceſſaria, neque poteſt exercere
artificium.*
24 *Clericus negociator, niſi fuerit ter monitus non amittit
priuilegium immunitatis à ſolutione gabellæ. Contrar.
n. 25. Sed prima opinio verior 26. Diſtingue vt n. 27.
& 28.*
29 *Clericus pro exactione gabellæ ob mercaturam conuenien-
dus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico.*
30 *In differentia inter Clericum, & Gabellarium an res
tranſportetur cauſa mercaturæ, vel ad vſum proprium,
ſtandum eſt iuramento Clerici.*

Clericus negociator, an & quando teneatur ad ſolutionem collectarum, & gabellæ.

ADNOTATIO V.

1 CLericus negociator in odium negociationis non eſt
immunis à ſolutione gabellæ, & ad inſtar laici tene-
tur ad contributiones, & collectas de bonis, in quibus ne-
gociatur, ſiue deferat, ſiue deferre faciat, ſiue tranſmittat,
Clem. vn. de cenſ. & probat expreſsè text. in cap. quamquam
de cenſib. lib. 6. ibi quos non cauſa negociandi deferunt, latè
Guttier. de gabel. q. 93. Girond. tract. cod. p. 7. n. 8. Ioſeph.
Ludoc. tom. 3. commun. opin. in tit. de gabel. concl. vnic. verſ.
infertur 10. ibi, fallit quando. Aufer. de poteſt. iud. ſecul. ſuper
Eccleſ. perſ. reg. 3. n. 32. in 6. tom. tract. diuerſor. Natta conſ.
139. n. 3. & 4. lib. 1. Surd. conſ. 313. n. 8. lib. 3. Bobadilla in
ſua politica lib. 2. c. 18. n. 132. lit. F. & num. 124. Leſſ. de iuſt.
& iur. lib. 2. c. 33. dub. 3. num. 23. Molin. de iuſt. & iur. tom. 2.
diſ. 343. num. 10. latè Duard. in Bulla Cœna can. 10. quæſt. 8.
per tot. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 3. num. 23. Barboſ.
de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 13. num. 8. Bonacin. de cenſ.
in partic. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœna diſp. 1. quæſt. 19.
punct. 3. §. 3. num. 5. tom. 3. Sperel. dec. 35. num. 45. tom. 1.
copioſè Genuen. in prax. Epiſcopal. Neapol. cap. 62. n. 1. &
per tot. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 15. cum ſeq. vſque
ad §. 26. Strac. de mercat. p. 3. n. 8.

2 Vnde gabellam ſoluere tenetur, ſi fructus ſuo ſemine,
ſuaque induſtria collectos ex alieno agro conducto vendat,
quia tunc dicitur negociari ſecundum Guttier. de Gabellis
q. 63. n. 67. & 72. relat. per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg. 13. n. 12. Bonac. de cenſur. in particul. in tit. de cenſ. cont.
in Bulla Cœna diſ. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. n. 6. verſ. hinc ſequitur.

3 Vlterius Clericus dicitur mercaturam exercere, ſeu ne-
gociationem lucratiuam facere, quando aliquid emit, vel
contractu oneroſo acquirit, vt ex illius venditione lucrum
referat, ſecus ſi aliquam rem emit ad ſui, ſuæque familiæ
ſuſtentationem, quamuis poſtea, vel vrgente neceſſitate,
vel data occaſione lucri, pro maiori pretio vendat, quia hu-
iuſmodi venditio ſequitur per accidens, & non cauſa pri-
mæ acquiſitionis factæ ſine fine lucrandi, Abb. in cap. 1. ne
Cleric. vel Monac. ex D. Thom. 2. 2. q. 67. ar. 4. Quarant. in
ſum. bullar. in verb. Vectigal. verſ. tertio quatenus, Genuen in
prax. Archiepiſc. Neapol. c. 62. n. 15. Bellet. diſquiſit. Cleric.
de exempt. Cleric. à muner. §. 4. n. 5. Bonac. de cenſur. in par-
tic. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœna diſp. 1. q. 19. punct.
3. §. 3. n. 6. tom. 3. Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. q. 2. n. 49.

4 Triplex autem eſt negociationis ſpecies, ſcilicet Econo-
mica, politica, & lucratiua, Economica enim fieri dicitur,
in ijs, quæ concernunt ſui, ſuæque domus ſuſtentationem,
prout neceſſitas poſtulat; Politica vero, ſi exerceatur cauſa,
vel intentione ſuccurrendi publicis populi neceſſitatibus, &
hæc Ciuitatum Gubernatoribus conuenit, Lucratiua de-
mum cenſetur, quando quis aliquid emit, vt illud poſtea
carius vendat, quæ duplici modo exercetur, primò enim,
quando emptor rem, quam emit artificio, & induſtria
mutat, & meliorat, ideoq; cariùs vendit, hæcq; non tam
dicitur negociatio, quàm artificium, ſecundo verò modo,
quando quis emit, vt cariùs vendat, nullo artificio adhibi-
to, nullaq; addita melioratione, hæcq; propriè dicitur nego-
ciatio, Clericis autem ex his tribus negociationum ſpecie-
bus, prohibetur negociatio lucratiua in ſecũda ſpecie, adeo
vt Economica, & lucratiua in prima ſpecie permittatur, in
eo autem, quod fit lege permittente nulla pœna incurritur,
& conſequenter pro dictis negociationibus permiſſis eximi
debent Clerici à ſolutione gabellæ, vt pulchrè docet Scaccia
de commerc. & camb. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 11. n. 7. verſ. tamẽ
diſtinguenda eſt fol. mihi 363. ex Medin. in ſuis tract. to. 2. tit.
de reb. reſtit. q. 30. in 2. modo vſq; ad verſ. eſſet fol. 223. col. 1. in
fin. & ſeq. & verſ. alia eſt il 1. fol. 223. & verſ. alio modo fol.
214. col. 1. & verſ. alia eſt il 2. fol. 223. col. 1. in fin. & 2.

5 Hinc eſt, quòd licitum eſt Clerico emere ea, quæ neceſſa-
ria ſunt pro ſui, ſuæq; familiæ, & domus ſuſtentatione: ſi-
militer de prædijs eccleſiaſticis, vel patrimonialibus, vel ex
donatione, ſeu alio titulo acquiſitis, ſi aliquid ſuperſit, quo
non indigeat, poteſt vẽdere, & victum, & veſtitum aliquo
artificio ſibi præparare, iuxta text. in cap. 3. Clericus diſ. 91.
& in cap. ſeq. Clericus ead. diſ. 91. vt citato D. Thom. 2. 2. q.
77. art. 4. latè deducit Salyc. in auth. ad hæc ſub num. 18. q. 21.
ibi, & in Clericis res videtur clara C. de vſur. Scaccia de com-
merc. & camb. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 11. n. 7. ſub verſ. tamen
diſtinguenda eſt, vbi etiam ſubdit in verſ. & quòd Clericus 6
poſſit habere tabernam, id eſt Apothecam ad res vẽdendas
propter honeſtam, & neceſſariam negociationem, ſeu ſaltẽ,
quòd poſſint per alium illam exercere ſine amiſſione pri-
uilegij clericatus, Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol.
cap. 62. n. 6. & 7. vbi quòd poſſint in Taberna vendere vi-
num, oleum, & bladum recollectum in ſua poſſeſſione, vel
Eccleſiæ, etiam ad minutum, & vt dicitur à foglietta, plenè
Dian. reſol. moral. p. 5. tract 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 20.
Rol. à Valle conſ. 71. n. 9. 10. & 11. Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt.
quæſt. 1. num. 47. & 48. vbi quòd licitè poſſint emere victua-
lia, vt abundent tempore famis, Strach. de mercatura p. 1.
num. 53. vbi quòd licitum eſt Clericis emere rudem aliquã 7
materiam, & inde aliquod artificium facere, ſi eis ſua non
ſufficiant cap. Clericum victum diſ. 91. nam tunc ſubdit non
acquiri lucrum ex negociatione, ſed ex artificio, quod etiã
Apoſtolis licebat c. 1. 21. q. 1. idem in p. 3. n. 5. vbi quòd Cle-
ricis ex iuſta cauſa licet rem emere, vt indè aliquod ope-
rentur, & rem mutata forma diſtrahant, Barboſ. de offic. &
poteſt. Epiſcop. alleg. 13. n. 10. & ſeq. Bonacin. de cenſ. in par-
ticul. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp. 1. q. 19. punct. 3.
§. 3. n. 6. verſ. tertio illum non dici, Carol. de Graſſ. de effect.
Cleric. 3. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. à
muner. §. 4. Et generaliter artificia permittuntur Clericis pro 8
ſui ſuſtentatione, dummodo non ſe abſtrahant à diuinis,
tradit Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. q. 2. n. 8. & 9.

Nec propterea negociationem facere dicuntur, ſi emant 9
animalia, vt illa paſcant in proprijs prædijs, & poſt quàm
grandiora, & pinguiora effecta fuerint, vel fœtus ediderint,
illa, & eorum partus vendant, Molin. de iuſt. tract. 2. diſp.
342. num. 14. Carol. de Graſs. de effect. Cleric. 6. num. 18.
Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 11. Bonacin.
de cenſ. in partic. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp. 1.
q. 19. punct. 3. §. 3. n. 6. verſ. quarto illum tom. 3.

Prout, nec improbatur ſi Clericus emens tigna, vel cæ- 10
menta, vt in domo ſacerdotij, vel beneficij ædificet, ſi mo-
tato conſilio cariùs vendat, Salyc. in auth. ad hæc q. 20. num.
18. C. de vſur. Strach. de mercat. p. 3. num. 6.

Nec moleſtari debent Clerici cultores agrorum ſuorum, 11
ſeu conductores agrorum eccleſiaſticorum titulo negocia-
tionis illicitæ Sac. Cong. Epiſcop. 19. Ianuar. 1593. teſte Dia-
na poſt 5. part. reſol. moral. in tit. declarat. Sac. Cong. n. 44.
& in caſalibus proprijs, & non conductis poſſunt artẽ agri-
culturæ per ſe, vel per alios exercere, vel exercere facere, 12
abſque eo quòd eiſdem, vel eorum hæredibus per Camerã
Apoſtolicam, ſeu illius Miniſtros obijci, aut imputari poſ-
ſit, quòd illicitam negociationem fecerint, vnde ſpolijs præ-
fata ea cauſa non ſubiacent, vt expreſsè diſponitur in con-
ſtitutione Clem. VIII. fauore agriculturæ artis emanata
ſub die 4. Dec. 1600. incip. inter multiplices in §. 5. verſ. ſta-
tuimus etiam impreſ. poſt ſtatut. Agricultura Vrbis fol. 139.

Nec vlteriùs Clericus negociari dicitur, ſi vinum, oleũ, 13
frumentum, & alia, quæ ex ſuo colligit, alibi tranſportari
faciat, vbi cariùs vendere poſſit; propterea non tenetur ſol-
uere vectigal in præfatorum extractione, quia cum ex hu-
iuſmodi venditione lucrum non interdicatur, non tã Cle-
rico, quàm rebus, ſiue extrahantur, ſiue tranſportentur ſi-
ue vendantur ratione perſonæ debetur exemptio, benè Ca-
ſtrus Palaus to. 2. tr. 12. diſ. vnic. punct. 9. num. 16. Antonius
Souſa in Bulla Cœna cap. 19. diſp. 92. concl. 1. n. 4. Bonac. de
cenſ. in particular. in tit. de cenſur. in Bulla Cœna conten. diſp.
1. q. 19. punct. 3. §. 3. n. 6. verſ. tertio illu non dici negotiari to. 3.
vt reprobato Carol. de Graſs. inferius citan. latè probat Dian.
reſol. moral. p. 5. tr. 1. de immunit. reſol. 26. verſ. ſed ijs non ob-
ſtantibus, Ciarlin. controuerſ. forenſ. c. 31. n. 15. & 16.

Contrarium tenet Carol. de Graſs. de effect. Cleric. n. 178. 14
vbi quòd Clericus, qui vellet fructus recollectos in proprijs
prædijs, vel eccleſiaſticis aliò aſportare cauſa lucri fa-
ciendi, & vt carius ibi illos vendat, tenetur iſto caſu ſolue-
re vectigal vti negociator ex doctrina Melchioris Phœbei
to. 1. dec. 19. num. 4. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n.
260. Nauat. in manual. cap. 27. n. 118.

Si au-

Digitized by Google

15 Si autem Clericus in ſuo fundo habeat venam ferri, vel metalli, & ſimilis, ſi ferrum confici, & vendi curet, quòd cenſeatur negociationem facere tenent Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 108. Nauar. *cap.* 27. *num.* 128. Molin. *diſ.* 142. *num.* 7. Duard. *in Bulla Cœna q.* 8. *num.* 16.

16 Contrarium tenet Bonacin. *de cenſur. in partic. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 6. *ſub verſ. quarto illum circa med. tom.* 3. ſequendo ſententiam Reginaldi, Panormit. Belletti, & aliorum, qui putant negociationem non exercere, qui aliquid emit, illudque mutata forma vendit, vt etiam docet Federic. de
17 Sen. *conſ.* 107. Siquidem hoc caſu cum ex artificio res melioretur excluditur negociatio lucratiua in prima ſpecie Clericis interdicta, quando ſcilicet res ipſa, vel non meliorata, vel non mutata forma cariori pretio venditur, quàm empta fuit, Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 21. Perieta *de manu regia p.* 2. *cap.* 23. *num.* 34. licèt dicti auctores non ſint benè affecti erga Clericos, Beller. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *de diſciplina Clericali* §. 21. *n.* 7. *&* 8. Alter. *de cenſ. tom.* 1. *diſ.* 19. *lib.* 5. *c.* 6. *dub.* 7. Duard. *in Bulla Cœna lib.* 2. *can.* 28. *q.* 8. *num.* 14. *&* 15. Ricc. *in prax. tom.* 1. *reſol.* 317. Martha *de iuriſd. p.* 4. *caſ.* 3. *num.* 9. *&* 10. Barboſ. *in collect. in ius Canon. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 50. *c.* 6. *n.* 7. cum alijs per Dian. *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 26. *verſ. & ad magis.*

18 Clericus verò emens equum animo locandi, & lucrum exinde reportandi, videtur negociationem facere, & conſequenter obligari ad ſolutionem gabellæ, quæ ex tali contractu ſolui conſueuit, ita Molina *diſp.* 34. *num.* 14. Bonacin. *de cenſur. in partic. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 6. *ver. ſecundò ſequitur.*

19 Pariter ſi gregem conducat, vt ex illo lac, & caſeum conficiat, & cum lucro vendat, vti negociator ad onus gabellæ præſtandum tenetur, ſecus ſi tantùm conducat pro ſui ſuæque familiæ ſuſtentatione, Bonacin. *loco proximè citato d.* 2. *num.* 6. *verſ. hinc ſequitur primò.*

20 Neque poteſt Clericus exercere cambia, ſeu dare pecuniam ad cambium, cum ſit ſpecies negociationis eidem interdictæ, Rot. *in Romana Cambij* 28. *Maij* 1664. §. *minus vim alteris coram R. P. D. Beuilaqua.*

21 Contrarium tenet Scaccia *de camb.* §. 1. *quæſt.* 7. *p.* 2. *ampliat.* 11. *num.* 6. *fol.* 362. vbi quòd Clerici ſeculares, qui paupertatem profeſſi non ſunt, poſſint dare pecuniam ad cambium mediante aliquo Laico, non pro ſe ditando, ſed pro ſua, vel ſuorum neceſſitate, & dummodo non dent ſcandalum, nec à cultu diuino diſtrahantur, Fabian. Genuen. *in tract. de camb. initio num.* 45. *verſus finem, &* *n.* 46. *tom.* 7. *par.* 1. *fol.* 415.

22 Lim. primò principalem concluſionem, quòd licèt Clerico non ſit permiſſum negociationem exercere, etiam per interpoſitas perſonas, tolerari tamen poteſt, ſi in extrema neceſſitate poſitus, nullum exercitium habens, vt ſuſtentari valeat, ſalua ipſius honeſtate, Rot. *in Romana Cambij* 28. *Maij* 1664. §. *repiicatio verò coram R. P. D. Beuilaqua*, & conſequenter hoc caſu debet retinere priuilegium immunitatis, & exemptionis à ſolutione gabellæ, quia dicta permiſſio non eſt in fraudem negociationis, ſed in Clerici indigentiæ reparationem, ne mendicare cogatur in opprobrium, & contemptum Clericatus, ac proinde poteſt honeſtam mercaturam facere emendo, & vendendo, dummodò tamen Diuinus cultus, & Eccleſia non negligantur, *cap. Clericus* 2. 91. *diſt.* Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *n.* 42. *& num.* 42. *circa fin.*

23 Sublim. ſi Clericus habeat ſufficiens beneficium, vel ex Eccleſiæ ſeruitio conſequatur neceſſaria ad ſui ſuſtentationem, quo caſu, cum ceſſet neceſſitas, non ſolùm non poteſt exercere mercaturam, ſed neque artificium, quod cum cupiditate lucri exercere cenſeatur, non videtur immunis à præſtatione vectigalis, *Clement.* 1. *de cenſ. cap. quamquam eod. tit. in* 6. Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *num.* 39. faciunt tradita per Abbat. *in cap. Clerici officia de vit. & honeſt. Cleric.*

24 Lim. ſecundò, vt Clerici negociatores non amittant priuilegium immunitatis à ſolutione gabellæ, niſi fuerint ter moniti, vt deſiſtant à negociatione. Iulius Ferretus *de gabel. num.* 572. Bertachinus *tit. eod. p.* 3. *num.* 2. Perieta *de manu regia p.* 2. *cap.* 24. *n.* 35. Ignat. de Salzedo *in pract. crim. c.* 55. Io. Franciſcus Suarez *in Enchirid. caſuum conſcien. l.* 4. *verſ. Tributum* §. *Clericus non tenetur*, Parlador. *lib.* 1. *rerum quotidianarum c.* 3. Homobon. *de bonis in conſult. caſuum conſc. p.* 2. *reſponſ.* 111. Ledeſma *in ſumma tom.* 2. *tract.* 17. *cap.* 2. Rodriq. *in ſumm. cap.* 2. *c.* 75. *n.* 11. Souſa *in Bulla Cœnæ c.* 19. *diſ.* 92. *n.* 3. *in fin.* Molfeſ. *in ſumm. to.* 2. *tract.* 12. *c.* 22. *n.* 173. Reginaldus *to.* 1. *l.* 9. *c.* 25. *n.* 379. *in fin.* Dian. *reſol. moral. p.* 1. *tr. de immunit. Eccleſ. reſol.* 46. *verſ. non deſunt tamen, & p.* 3. *tr.* 1. *eod. tit. reſol.* 44. *& p.* 4. *tr.* 1. *eod. tit. reſol.* 28.

Contrarium quòd immò Clerici negociatores ſtatim, 25
etiam ante trinam monitionem teneantur ſoluere gabellã, eaſq; licitè à Laicis miniſtris ab eiſdem exigi poſſe, tradit Turrianus *tom.* 2. *in* 2. 2. *diſ.* 44. *dub.* 4. Heuia *tract. de commerc. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 10. Proſper. de Auguſtin. *in addit. ad ſumm. Quarant. in verb. Vectigal.*

Sed prima opinio videtur verior, tamquam fundata in 26
ſacris canonibus per text. in *cap. fin. de vit. & honeſt. Cleric.* vbi expreſsè cauetur, quòd ſi Clericus tertiò monitus à negocijs ſæculasibus non abſtineat, quoad bona perdat priuilegium Clericale, cum alijs per Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *num.* 35.

Diſtingue concordando has contrarias ſententias, quòd 27
Clericus ſtatim occaſione negociationis amittat priuilegium exemptionis, ſed hac immunitate non remaneat priuatus, niſi poſt trinam monitionem; adeout quoad ipſas res, quas occaſione negociationis defert, eo ipſo careat exẽptione abſque vlla monitione, & licitè exigi poſſit gabella, & pedagium, ſine timore incurſus excommunicationis, in quibus terminis procedit ſecunda opinio, quo verò ad alia omnia bona ſua, & perſonam, quòd non ſtatim amittat priuilegium exemptionis, niſi poſt tertiam monitionem, ſi deſiſtere noluerit, & in ijs terminis procedere primam ſententiam tradunt Alterius *de cenſur. to.* 1. *diſ.* 19. *l.* 5. *c.* 6. *q.* 3. *fol. mihi* 743. *col.* 1. Molin. *diſ.* 177. *concl.* 5. Duard. *in Bulla Cœna l.* 4. *can.* 18. *q.* 8. *n.* 9. & circa hanc quæſtionem plura congerunt Gutier. *de gabell. l.* 7. *q.* 94. *per tot.* Martha *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 3. *n.* 2. *& ſeq.* Ceuall. *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 64. *per tot.*

Quæ diſtinctio nõ videtur in praxi ſuſtineri poſſe, eo quia 28
eſſet in poteſtate Laici exigere gabellam, prætextu negociationis, quod non eſt tolerandum, quia cum Clericus poſſit negociationem facere in caſu neceſſitatis pro ſui ſuæque familiæ ſuſtentatione, & in alijs caſibus à iure permiſſis, ex ſuperiùs deductis, neceſſariò eſt expectanda trina Epiſcopi monitio, vel eius ſententia declaratoria Clericum exercere prohibitam negociationem, vt deinde ad ſolutionem gabellæ teneatur.

Lim. 3. quòd Clericus pro exactione gabellæ, quando pro 29
negociatione ſoluere tenetur, ſit à Laico conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico, Bald. *in l. de ijs C. de Epiſcop. & Cleric.* Abb. *in c. qualiter de Iudic. in fin.* Rol. à Val. *conſ.* 71. *n.* 25. *vol.* 4. Ferret. *in tract. de gabel. n.* 433. Paul. Squil. *in tract. de priuil. Cleric. cap.* 8. *dub.* 1. *num.* 33. qui alios allegat Dian. *reſol. mor. p.* 3. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 44. *verſ. quod autem*, vbi alios contrarium tenentes allegat, inter quos ſignanter contrarium docet Gutier. de Gabellis *lib.* 7. *q.* 94. Ceuall. *in tract. de cognit. per viam violent. p.* 2. *q.* 64. *num.* 7.

Lim. 4. quòd in differentia inter Clericum, & gabella- 30
rium, an res ſit aliena, vel propria Clerici, an conducatur cauſa negociationis, vel ad proprium vſum ſtandum ſit iuramento, nedum ipſius Clerici, ſed etiam Nuntij, Mulionis, aut Victuralis, niſi perſonæ qualitas repugnet ob malam conditionem, vel quòd conuictus ſit de mendacio, plene Rol. à Valle *conſ.* 61. *n.* 24. *vol.* 4. *vbi alios allegat.*

SVMMARIVM.

1 *Clerici coniugati gaudent priuilegio tantùm fori, & Canonis.*

2 *Non eximuntur à collectis, alijſque Principis obſequiis; ſecus, quo ad perſonalia num.* 3.

Limit. vt num. 63. *&* 74.

4 *Gaudent priuilegio fori, ſi cum vnica matrimonium contraxerint, habitum, & tonſuram deferant, & inſeruiant Eccleſiæ num.* 5.

Tam in ciuilibus, quàm in criminalibus n. 6.

Contr. num. 7.

Sed prima verior num. 8.

Reſpondetur contrariis num. 9.

onerum, & gabellarum, non competat Clericis, in minoribus, & prima tonſura, ſaltem ſi non habeant beneficium, vel non inſeruiant Eccleſiæ iuxta diſpoſitionem Sacr. Congreg. Trident. *ſeſ. 23. cap. 6.* Homobon. *de examin. Eccleſiaſt. par. 1. tract. 7. cap. 29. quæſt. 120.* Alterius *de cenſur. tom. 1. diſ. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10.* Barboſ. *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 7. num. 7.* Ceual. *in tract. de cognit. per viam violent. in proem. cap. 7. num. 22.* Coriolan. *in Bulla Cœnæ ex tom. 18. fol. mihi* 949. Gutier. *pract. quæſt. lib. 1. q. 8.* Homoboo. *de exam. Eccleſiaſt. p. 1. tract. 7. cap. 29. q. 120.*

29 Quia vltra quòd de iurecommuni, communis ſententia ſit, quòd Clerici etiam primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum non coniugati ſint immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, alijſque oneribus, licèt non habeant beneficium, vt probatur *in cap. non minus, & cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. & cap. quamquam de cenſ. in 6.* Bonacin. *de cenſ. in partic. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſ. 1. quæſt. 19. punct. 3. §. 1. num. 2. & §. 3. ſub num. 1. tom. 3.* Bertach. *de gabellis 7. p. num. 12.* Remig. de Gonn. *de charitat. ſubſid. quæſt. 64. & 65.* Guid. Pap. *decis. 383.* vbi ita fuiſſe deciſum in Curia Gratianopolina per text. *in l. 2. C. de Epiſcop. & Cleric.* cum alijs per Garz. *de benef. p. 2. cap. 3. num. 1.* & per Barboſ. *de officio Epiſcop. alleg. 7. num. 1.*

30 Certum eſt, quòd diſpoſitio Sacr. Concil. Trid. loquitur tantùm de priuilegio fori, nihil commune habente, cum priuilegio immunitatis, quod propterea remanſit ſub diſpoſitione iuris communis, cum non fuerit in terminis Concilij ſublatum, niſi priuilegium fori, & ita declaraſſe Sacr. Congreg. refert Dian. *reſol. moral. p. 1. tr. 2. de immunit. Eccleſiaſt. reſol. 36. verſ. ſed non minus, & verſ. ſeq.* vbi ſubdit, quòd de hoc non ſit amplius dubitandum. Bonac. *de cenſur. in Bulla Cœnæ content. diſ. 1. quæſt. 19. punct. 3. num. 2. in fin.* vbi quòd diſpoſitio Concilij quoad priuilegium fori, non ſit extendenda ad alia priuilegia.

31 Nec dicatur, quòd ſaltem in Regno Neapolitano ex conſuetudine bona donata Clericis, non eximantur à ſolutione gabellæ, vt inquit P. Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 42.* & in Hiſpania vigere hanc eamdem conſuetudinem in Clericis minoribus non habentibus beneficium, iuxta *l. 2. tit. 4. lib. 1. recompilat.* tradunt Doctores relati per Garz. *de benef. par. 2. cap. 3. num. 2.* Suar. *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 26. num. 16.*

32 Quia quamuis adeſſet dicta conſuetudo, ſi non concurrat expreſſa, & ſpecifica approbatio Sum. Pontificis non afficit, nec eſt attendenda, tamquam expreſsè à iure prohibita, vti inductiua peccati, adeo vt ex ſolutionibus factis ab Eccleſiaſticis, & ex ſolo temporis curſo etiam immemorabili beneplacitum, & tolerantia Summi Pontificis non præſumitur iuxta Conſtitutionem Vrbani VIII. præſeruatiuam iurium Eccleſiæ; incipit *Romanus Pontifex publicata 5. Iulij 1641. in §. nec non reliqua,*
34 attento præcipuè, quòd per generalem fulminationem proceſſus Bullæ Cœnæ quotannis à Sum. Pontifice reuocantur, damnantur, & deteſtantur huiuſmodi conſuetudines, ac proinde non eſt præſumendum ab eodem tolerari, aut approbari, vt optimè ratiocinatur Bonacin. *de cenſ. in particular. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœnæ diſ. 1. quæſt. 19. punct. 3. §. 3. num. 14. verſ. ſed oppoſitum mihi tom. 3.* & pleniſſimè firmauit Rot. *deciſ. 412. à num. 9. vſque ad 19. par. 9. tom. 2. recen.* Et in Regno Hiſpaniarum non conſtare adeſſe huiuſmodi conſuetudinem, propterea dictam *l. 2. tit. 4. lib. 1. recompilat.* pati multas difficultates tamquam aduerſatiuam, & contrariam iuri canonico, comprobat Garz. *de benef. par. 2. cap. 3. num. 5. & plurib. ſeqq.* prout etiam admonet Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 13. num. 4. & 5.* vbi quòd in Luſita-
36 nia Clerici collectantur ex permiſſu Summi Pontificis, ob confirmationem, & approbationem huiuſmodi legum factam in concordatis inter Romanam Curiam, Clerum, & Regem Dionyſium.

37 Incontrouertibile tamen redditur Clericos eſſe exemptos ab impoſitionibus Laicalibus, etiam ſi non habeant requiſita Sacri Concilij Tridentini, vt cenſuit Sacr. Congregatio Immunitatis in vna Fanen. ſcilicet *Oratores ex ſolo caractere Clericali etiam ſi non habeant requiſita in cap. 6. ſeſſ. 23. de reform. gaudere debere exemptione ab impoſitionibus Laicalibus die 27. Maij 1646.*

Et in alia Ciuitatis Pennæ cenſuit reſpondendum Epiſcopo Clericos habentes ſolum caracterem gaudere debere immunitate, & exemptionibus ab impoſitionibus, & collectis, etiam ſi non inſeruiant Eccleſiæ, nec ſe promouere faciant ad ordines ſacros, &c. die 21. Martij 1646.

Et in Aſſiſien. *cenſuit Clericos etiam non habentes requiſita Sac. Concilij gaudere priuilegio exemptionis ab oneribus, & impoſitionibus, ac gabellis prætenſis 3. Octob. 1634.*

Immò promotus ad ordines poſt commiſſum delictum non priuatur priuilegio fori, etiam quoad bona ceſſante fraude, vt cenſuit *Sac. Cong. Immunit. in Senogalien.* ſcilicet *Sac. Cong. inhærendo declarationibus aliàs factis cenſuit Io. Belardinum Butium ordinatum poſt quàm inquiſitus fuit à Curia Laicali gaudere priuilegio fori, & eſſe liberatum à Iuriſdictione Iudicis Laici, quo ad perſonam, quo verò ad bona ſi fraus ſubſit, quam Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere debet, poſſe Iudicem Laicum procedere 5. Febr. 1630.* 38

Inſuper Clericus qui depoſuit habitum poteſt quandocumque reaſſumere ad effectum gaudendi priuilegijs Clericalibus, vt in vna Cuſentina Sacr. Congreg. Immunit. reſpondit, *de iure Clericos quandocumque poſſe reaſſumere habitum, illoſque poſt reaſſumptionem exemptos eſſe à iuriſdictione Laicali, quo ad perſonam, ſed ſi fraus ſubſit, quod Iudex Eccleſiaſticus inſpicere debeat, poſſe Iudicem Laicum proceſſus finem imponere, & contra illos realiter quoad bona procedere 16. Septemb. 1630.* 39

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici, eorumque bona ſunt immunia ab oneribus, tributis, & gabellis à Laica poteſtate prouenientibus.*

2 *Clerici collectari poſſunt pro ſoluendo ſalario Medici, Ludimagiſtri, Concionatoris, & Satellitum.*

Ampl. licèt Laicorum bona ſufficerent num. 3. Contrar. *num. 4.*

Lim. quod ſi Clerici vtantur opera Medici, teneantur ad collectæ ſolutionem, ſecus ſi non vtantur num. 6. & 53.

5 *Princeps vectigalia pro miniſtris iuſtitiæ imponere non poteſt.*

7 *Clerici tenentur pro ſoluenda mercede ſaltuario.*

8 *Clerici tenentur pro onere refectionis itineris ante domum, & purgationis putei communis* Contrar. *num. 9.*

10 *Eccleſiaſtici concurrere debent ad expenſas pro capiendis locuſtis, alijſque damnum Territorijs inferentibus.*

11 *Eccleſiaſtici collectari poſſunt pro reparatione pontium, & viarum, murorum, & portus.*

12 *Ampl. vt huiuſmodi constructio, & refectio inter opera pia recenſeantur, & ad eamdem cuſtandam non ſuffragatur generale priuilegium exemptionis.*

13 *Ampl. vt etiam teneantur ad expenſas pro conficiendo aggere iuxta maria.*

14 *Ampl. vt teneantur etiam contribuere ad expenſas belli, & pro repellendis hoſtibus.*

15 *Contrarium quod Clerici ad prædicta non teneantur.*

16 *Lim. diſtinguendo, vt Eccleſiaſtici ad prædicta teneantur, ſi eorum commodum particulare reſpiciant, ſecus ſi generale de Pontificis tamen licentia num. 45. & 46.*

17 *Lim. 2. Vt non teneatur via coactiua, ſecus ex æquitate, & via directiua, Sed hæc limitatio non eſt tuta num. 18.*

19 *Lim. 3. in Vrbe vbi Eccleſiaſtici, tam ſæculares, quàm Regulares ad prædicta contribuere tenentur* Contr. *num. 20.*

Sublim. extra Vrbem eiuſque diſtrictum n. 21.

22 *Lim. 4. vt Eccleſiaſtici extra Vrbem etiam teneantur ſi taxa fiat à Cardinali Cammerario, vel de ordine Sum. Pontificis.*

23 *Lim. 5. in ſubſidium deficientibus Laicorum facultatibus.*

24 *Facultates Laicorum, quando ſufficere non dicantur.*

Digitized by Google

25 *Lim.6. vt vlterius debeat concurrere magna neceſſitas, quæ eſt cognoſcenda à Clero, & Epiſcopo ſimul, num.26.*

Nomine Cleri, quid intelligatur, num.27.

Et demum requiritur approbatio Summi Pontificis, num.28.

29 *Sublim. ſi neceſſitas moram non patiatur, vel Summus Pontifex commodè adiri nequeat.*

30 *Eccleſiaſtici vbi contribuere tenentur, taxari, & conuenìri debent auctoritate Epiſcopi.*

31 *Onera cameralia ab Eccleſiaſticis quomodo exigenda.*

32 *Clerici feudatarij tenentur ad onera ratione feudi impoſita.*

33 *Decretum Sac. Congreg. Immunit. ſuper Clericorum exemptione.*

34 *Eccleſiaſtici ad quam ſolutionem onerum Cameralium teneantur.*

35 *Non tenentur ad impoſitiones pro bonis patrimonialibus abſque vlla reſtrictione, num.42.*

Secus quo ad portionem conuictorum.

36 *Ad quæ onera non teneantur recenſetur, num.37.*

38 *Exemptio ſuffragatur Clericis, etiam non habentibus requiſita Sac. Concilij, & ſoluentes ligantur pœnis SS. Canonum, num.39.*

40 *Exemptio ſuffragatur Clericis etiam pro portione colonica, num.41.*

43 *Etiam pro fructibus ab eiſdem recollectis in bonis à Laicis conductis pro eorum, eorumque familia ſuſtentatione.*

44 *Bona Emphyteutica Eccleſiæ, & locorum piorum Laicis conceſſa ſunt immunia ab omnibus oneribus.*

45 *Eccleſiaſtici non poſſunt contribuere pro oneribus concernentibus particulare bonum abſque Pontificis licentia, num.46.*

47 *Exigentes collectas pro bonis donatis Eccleſiæ, ſi donationes ſunt fraudolentæ, an incidant in excommunicationem, num.48.*

49 *Exigentes onera pro bonis donatis Eccleſiæ, cum conditione ea exigendi, tam impoſita, quàm imponenda, an incidant in excommunicationem.*

50 *Ciues ſi commum conſenſu obligent ſua bona pro collectis in futurum imponendis, ita ut etiam in Eccleſiam acquirentem tranſeant, cum hoc onere, an dicantur facere contra libertatem Eccleſiaſticam.*

51 *Iudex Laicus, an poſſit contra Clericos non ſoluentes collectas demandare executionem.*

52 *Executio in domibus Clericorum contra Laicos ſimul cohabitantes fieri nequit abſque licentia Epiſcopi.*

Eccleſiaſtici, an, & quæ onera ſoluere teneantur, & quando collectari poſſint.

ADNOTATIO I.

1 QVamuis incontrouertibilis reddatur concluſio in deciſione firmata, quòd Eccleſiaſtici, eorumque bona ſint immunia ab oneribus, tributis, gabellis, collectis, alijſque muneribus, & impoſitionibus à laicali poteſtate prouenientibus, adhuc tamen apud aliquos remanet dubitabilis in ijs, quæ concernunt publicam neceſſitatem, & vtilitatem, ac commune bonum, quod æquè reſpiciat non minus Laicos, quàm Eccleſiaſticos, pro cuius dilucidatione conferuntur infraſcriptæ concluſiones.

2 Clerici videntur collectari poſſe pro ſoluendo ſalario Medici, Ludimagiſtri; Concionatoris, Satellitum, & ſimilium, cùm agatur de re, ſeu negotio, ex quo commoditatem, & vtilitatem capiunt etiam Clerici, vt in puncto Medici Caſtren. *conſ.425. num. 2. verſ. breuiter aduertendum tom. 2.* Natta *conſ. 311. num. 4. verſ. concludit etiam*, Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de immunit. Cleric. §.6. num.6.* Craſs. *de effect. Cleric. effect.3. num. 251. lim.6.* cum alijs per Cohel. *de bono regim. cap. 35. num.12.*

3 Ampl. procedere, licèt bona laicorum ſufficerent, nam regula, quòd tunc ſiot collectandi Clerici, quando bona Laicorum non ſufficerent, iuxta text. *in cap. non minus, & c. aduerſus de Immunit. Eccleſ.* procedit quando Laici vellent grauare Clericos pro neceſſitatibus ipſorum Laicorum tantùm, ſecus pro communi vtilitate, & periculo vitando, quo caſu non eſt neceſſaria talis diſcuſſio quoad facultates Laicorum, Anchar. *in cap. 1. num. 5. verſ. quia intelligo de Immunit. Eccleſ. in 6. & in d. cap. aduerſus num. 2. tit. eod.* Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 13.*

4 Contrarium quòd Clerici non teneantur ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. 2. Auguſti* 1619. vt refert Dian. *poſt partem 5. reſol. moral. in tit. reſolutiones Sac. Congr. num. 43.* & propterea, quòd onera impoſita pro ſalario præfatorum, aliorumque officialium non tranſeant vnà cum bonis ad Clericos, tradunt Bellon. *conſ. 12. num. 8.* Burſat. *conſ. 16. num. 17. 27. & 31.* Alex. *conſ. 68. num. 3. vol. 2.* Ruin. *conſ. 111. ante num. 12. lib. 5.* Lancell. Gallia *conſ. 59. num 45.* Alderan. Maſcard. *de ſtat. interpet. concl. 1. num. 50.* & ratio eſt, quia taxa præfatorum ſalariorum imponi, & diſtribui debet per capita, nulla habita relatione ad bona, vt reprobato Maccabi. *conſ. 40.*
tradit Spetel. *deciſ 35. num. 9. 10. & 11.* vbi quòd Princeps 5
vectigalia pro Miniſtris Iuſtitiæ imponere non poſſit, quia ea Regni ſui redditibus præſtare debeat *tom. 1.*

6 Lim. ſeu ſecundùm aliquos concorda ſupradictas opiniones, quòd aut Clerici, & Eccleſiaſtici vtuntur opera Medici, & ſimilium, & tenentur ad taxam pro præfatorum ſalario impoſitam, aut non vtuntur, & non tenentur. Caſtren. *conſ. 424. num. 2. verſ. breuiter aduertendum, ibi, & ita ſoluere Medico*, Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 3. num. 251.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. §. 1. num. 6. fol. 317.* cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 125.*

7 Similiter Clerici tenentur pro ſoluenda mercede Saltuario, ſeu Campanario, ſeu Guardiano, qui curam haber prædiorum, tam Laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, Natta *conſ. 311. num. 2. & 3. & per tot.* Cohel. *proximè citato num. 124.*

8 Vlteriùs pro onere refectionis itineris ante domum, & purgationis putei communis in vicinia, cùm reputetur onus merè reale ad Clericos tranſitorium, Parpalia *in repetit. l. placet num. 106. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Nauar. *in manual. cap. 27. num. 115.* Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 125.* Fagnan. *in cap. non minus num. 12. & 13. de immunit. Eccleſ.* de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 2. tit. de regalib. diſc. 59. num. 5. verſ. vt in ſpecie.*

9 Contrarium tenet Spetel. *deciſ. 35. num. 6. verſ. cæterum* aſſumptum eſt falſum, & contra mentem *Sac. Cong. ſuper controuerſ. iuriſdictional.* per ea per eumdem latiùs deducta *in deciſ. 43. tom. 1.*

10 Concurrere pariter debent Eccleſiaſtici ad expenſas pro capiendis vermibus, locuſtis, bruchis, & ijs ſimilibus, quæ damnum inferunt territorijs Ciuitatum, & locorum, pro rata eorum bonorum in illo territorio exiſtentium, non tam æquitate diſtributiua, quàm vi directiua, naturalique ratione dictante, vt qui ſentit commodum, ad incommodum quoque ex eadem cauſa proueniens teneatur, *cap. qui ſentit de reg. iur. in 6. l. ſecundum ff. eod.* vt docet Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 144. & ſeq.*

11 Videntur quoque taxari, & collectari poſſe pro reparatione, & conſtructione pontium, fontium, viarum, aut murorum, & portus Ciuitatis, vtpotè quia, vbi agitur de generali vtilitate, vel communi neceſſitate, quæ communiter reſpiciat Laicos, & Eccleſiaſticos, & ipſaſmet Eccleſias, non eſt iuſtum, & decens, quòd Laici ſolùm teneantur ad onera, tàm pro ſuis rebus, quàm pro bonis Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, qui etiam ſunt Ciues, & membra Reipublicæ, ac ſentiunt commodum æquè principaliter, & immediatè ſicut Laici, ac propterea incommoda taxæ, etiam ſubire debent, conſtructio enim, & refectio pontium, fontium, & viarum inter opera pietatis recenſentur, & priuilegio piæ cauſæ gaudent, & res ita fauorabilis reputatur, vt neque ſuffragetur generale priuilegium immunitatis à publicis muneribus ad euitandam ſolutionem taxæ huiuſmodi de cauſa indictæ, niſi vlteriùs huius rei ſpecifica conceſſa fuerit immunitas, iuxta text. *in l. 1. C. de collat. fund. patrim. lib. 11.* ita Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. in præfat. in verſ. item legatum*, cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 28. num. 78. & plurib. ſeqq.*

Et

13 Et propter hanc eamdem rationem, quòd teneantur Eccleſiaſtici contribuere ad expenſas, non ſolùm pro conficiendo aggere iuxta maria, & flumina timore inundationis, Natta *conſ.* 311. *num.* 4. Corn. *conſ.* 72. *num.* 15. *lib.* 4. Barbat. *conſ.* 1. *num.* 72. 86. *& ſeq. lib.* 3.

14 Verùm etiam ſi immineat periculum deuaſtationis bonorum communium, tam à Laicis, quàm à Clericis poſſeſſorum, vel ad arcendum hoſtium inuaſiones, depopulationes agrorum, incendia, rapinas, & ad alias expenſas imminentis belli *gloſ. in cap. non minus de immunit. Eccleſ. verſ. reuelandus*, Anchar. *conſ.* 96. *num.* 5. latè Riminald. *iun. conſ.* 2. *per tot. lib.* 1. Natta *conſ.* 63. *num.* 9. *conſ.* 203. *n.* 2. *& conſ.* 311. *num.* 4. Sanchez *conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 5. *&* 6. Bero. *in cap.* 1. *num.* 224. *& ſeq. de conſtit.* Olaſch. *deciſ.* 181. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *l.* 5. *c.* 19. *q.* 11. *verſ. ſed eſt*, Graſ. *de effect. Cleric. effect.* 3. *num.* 200. 207. 234. Duard. *in Bulla Cœna can.* 18. *q.* 12. *num.* 3. vbi Add. Dian. *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 41. *& reſol.* 75. Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 102. *vſque ad* 110. *& n.* 137. *vſque ad* 147.

15 Pro negatiua verò, quòd immò Eccleſiaſtici ad prædicta non teneantur, facit quòd Eccleſiaſtici, licèt ſint Ciues, & membra Reipublicę, attamen ſunt alijs ſpectabiliores, & particulari nota digni, ſpecioſiſque priuilegijs proſequendi, tamquam pro communi reipublicæ booo laborantes, in quorum compenſationem ſunt ab huiuſmodi impoſitionibus ſubleuandi, vt minuri cura œconomicis indigentijs intenti, maiori ſpiritu totiſque viribus animarum ſaluti ſtudeant, vnde ſpiritualibus bonis maiori fœnore fideles ditentur, & quotidie iocrementum recipiant, adeò vt ſi Laici commoda bonorum ſpiritualium ſentiunt, ita debeant ſentire incommoda contributionum, vt benè comprobat Bonacin. *de cenſur. in particular. in Bulla Cœna content. diſp.* 1. *queſtion.* 19. *punct.* 3. *§.* 3. *num.* 15. *tom.* 3. Alterius *cap.* 6. *dub.* 8. Bero. *conſ.* 31. *num.* 14. Suarez *lib.* 4. *de immun. cap.* 26. *num.* 14. Dec. *conſ.* 14. *num.* 50. Carol. de Graſs *de effect. Cleric. effect.* 3. *num.* 230. *& ſeq.* Duardus *in Bulla Cœna q.* 3. *& q.* 12. Bellet. *diſquiſit. Cleric. §.* 2. *num.* .. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 64. & in vna Cortonen. *Sac. Cong. Immunit. cenſuit eidem Epiſcopo reſcribendum Eccleſiaſticos non teneri ad contributionem pro taxa ratione mundationis fluminum, niſi illorum commodum ſit priuatum, & particulare, vel niſi concurrant requiſita cap. non minus cap. aduerſus de immun. Eccleſ. ſub die* 17. *Iunij* 1631.

16 Limit. 1. conciliando has contrarias opiniones, quòd aut illud bonum commune tangit Eccleſiaſticos ſolùm in genere, vt eſt reparatio viarum, murorum, pontium, & ſimilium diſtantium ab eorum bonis, aut tangit in particulari, vt in reparatione viæ vicinalis, ſeu propinquæ eorum bonis, vel ante eorum portam, vel conducentis ad priuata prędia, adeò vt pro ſingulorum commodo, & non publicæ vtilitati deſeruiat, primo caſu ad onerum impoſitionem non tenentur, ſecus in ſecundo, quia cùm huiuſmodi onera ſemper imponantur pro publico bono, Eccleſiaſtici numquam gauderent beneficio immunitatis, & propterea huiuſmodi ratio tamquam nimis effrænata venit reſtringenda, & intelligenda, vt bonum publicum, & commune non tangat illos in genere, ſeu in illa generica bonitate, ſed in dicta bonitate particulari, pro qua taxari, & contribuere tenentur, Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *tit. de tribut. diſ.* 672. *concl.* 1. Petrus Ledeſma *in ſumm. tract.* 7. *de iuſt. diſtrib. regim. lib.* 9. *num.* 376. *& ſeq.* Sot. *in Bulla Cœna cap.* 19. *diſ.* 92. *&* 93. Portel *in dub. Regular. in verbo tributa in addit. num.* 18. Roderic. *in ſumm. quæſt. Regular. reſol.* 63. *in tit. de exempt. regular. num.* 32. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 65 *&* 67. *in fin.* vbi allegat Bart. *in l. ad inſtructiones num.* 2. *&* 3. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. & num.* 67. ſubdit, quòd non aduerſatur textus in *d. l. ad inſtructiones* cum fuerit correptus *in auth. item nulla communitas C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi ſancitur Eccleſiaſticos eſſe exemptos ab omni onere impoſito, & imponendo, & hanc diſtinctionem eſſe communiter receptam à moralibus, & canoniſtis patet ex deductis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 16. *&* 17. relat. per de Lucam *in ſuo Theat. veritat. tom.* 2. *de regal. diſc.* 59. *num.* 4. *&* 5. & patet ex declaratione *Sac. Congreg. in dicta Cortonen.*

17 Lim. 2. conciliando pariter dictas opiniones, vt Eccleſiaſtici ad ſolutionem præfatorum onerum publicam, & communem vtilitatem cuocernentium non teneantur ſi agatur per vim coactiuam, niſi concurrant conditiones inferiùs afferendæ, ſecus autem ex æquitate, & ex vi directiua, non quidem titulo onerum, & collectarum præciſè, ſed potius titulo mercedis, & contributionis pro ſoluenda mercede operarijs, ita Bonacin. *de cenſ. in particul. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3. *§.* 3. *num.* 17. *in fin. iuncto verſ. dixi ex vi directiua*, de Luca *de Regalibus tom.* 2. *diſp.* 58. *num.* 8.

18 Sed hæc limitatio redditur dubitabilis, & potius intelligenda iuxta terminos primæ limitationis, ſiquidem cùm iſta æquitas ſemper concurrat, & onus, ſeu collecta ad nullum alium finem imponatur, niſi pro ſatisfacienda mercede operariorum, & ſoluendo pretio materiæ, & cementorum, Eccleſiaſtici numquam gauderent dicta immunitate, & per indirectum fraudarentur eius beneficio contra regulas ſupra firmatas, vt benè arguit Suarez *lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 8.

19 Lim. 3. in Vrbe, eiuſque ſuburbijs, & diſtrictu, pro cuius viarum, pontium, & ſimilium refectione, & reparatione tenentur concurrere, & contribuere Eccleſiaſtici, nè dum ſæculares, ſed etiam regulares, & omnia alia Monaſteria, & loca religioſa, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs deſuper obtentis, quę reuocata fuerunt à Gregor. XIII. conſtitutione ex ordine 22. *Bullar. noui tom.* 2. *pag.* 387. & data fuit facultas Eminentiſs. Card. Camerario, & Magiſtro viarum procedendi, vt legitur *in §.* 22. 23. *&* 24. & aliis conſtitutionibus Pauli V. ex ordine, *& d. Bullar.* 11. *tom.* 3. *fol.* 188. Vrbani VIII. *conſtit.* 28. *eodem Bullar. tom.* 4. *fol.* 280. & quia verba conſtitutionum ſunt effrenata, nullis terminis coarctata comprehendunt omnes Eccleſiaſticos, etiam regulares mendicantes, attentis pręcipuè clauſulis in conſtitutionibus appoſitis, nempè ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, & quibuſcumque non obſtantibus, quę apponuntur in pręiudicium cuiuslibet tertii. Curt. iun. *conſ.* 184. *num.* 8. *vſque ad* 15. *& per tot.* de quibus conſtitutionibus Cohel. *in tract. de bon. regim. cap.* 28. *num.* 82. *vſque ad* 93.

20 Contrarium tamen conatur probare Nardio. *in ſua allegat. impreſ.* penes eumdem Choel. *d. cap.* 28 *à num.* 56. *vſque ad* 77. vbi tradit, quòd in præfatis Sum. Pontificum conſtitutionibus, licèt fuerint reuocatæ exemptiones, & immunitates Eccleſiaſticis, & Regularibus præcipuè mendicantibus conceſſę, tamen intelligi debent de exemptionibus conceſſis contra Cameram Apoſtolicam, ſecus autem, quo ad illas eximentes a præſtatione præfatorum onerum, & ita ad petitionem Reuerend. PP. Prædicatorum declaraſſe teſtatur Sac. Cong. immunitatis Eccleſiarum, ſeu controuerſiarum iuriſdictionalium ſub die 11. Auguſti 1631.

21 Præfatam tamen conſtitutionem Gregorij XIII. eſſe localem, & reſtrictam ad Vrbem, eiuſdem ſuburbia, & diſtrictum prout extenditur iuriſdictio Eminen. Card. Camerarij admonet Cohel. *d. c.* 28. *num.* 92. *&* 93. *vbi verſ. tertia difficultas*, refert alios tenentes, quòd etiam extra Vrbem Eccleſiaſtici debeant concurrere ad refectionem, & conſtructionem pontium, & viarum, & taxam pro eorum rata ſoluere.

22 Quorum opinio procedere poteſt ſi taxa indicta fuerit, vel a Cardinali Camerario, vel ab alijs à Sum. Pontifice deputatis, cum ſpeciali facultate procedendi aduerſus Eccleſiaſticos, vel de expreſſa licentia eiuſdem Sum. Pontificis, ſecus autem ſi proueniat à ſola auctoritate Laicali, imò etiam Epiſcopali ex infra dicendis, & propterea quòd Clerici non teneantur ad Gabellam impoſitam à Laicis pro reparatione murorum, pontium, & viarum, niſi fuerit de licentia Papæ, dixit Rot. *in vna Valentina de anno* 1596. *coram Card. Pamphilio* relat. per Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 14.

23 Lim. 4. principalem concluſionem in ſubſidium deficientibus Laicorum facultatibus, copulatiuè concurrentibus alijs requiſitis infra dicendis iuxta text. *in cap. non minus, & in cap. aduerſus de immunit.* vtrobique Abb. in vno *num.* 5. *verſ.* 2. requiritur in alio *num.* 4. & communiter Canoniſtæ, idem Abb. *conſ.* 3. *p.* 1. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom.* 2. *tit. de regal. diſc.* 58. *num.* 12. Burſat. *conſ.* 42. *num.*

num. 3. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 19. *tom.* 2. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. reſol.* 134. *in prin.* Penia *in d. BrunduſinaGabelia deciſ.* 1079. *num.* . . .

24 Et tunc facultates Laicorum non ſufficere iudicantur, quando conſiderata proportione inter neceſſitatem, vel vtilitatem, pro qua gabella imponitur, & habito reſpectu ad Ciuium facultates, dignoſcantur ad ſoluendam gabellam non ſufficere, niſi Ciues cogantur ſe ipſis priuare neceſſarijs ad viuendum ſecundùm conuenientiam eorum ſtatus, & conditionis, ſi Ciuitas ita in communi diues non ſit, vt ex communibus redditibus, & publico marſupio communi neceſſitati, vel vtilitati prouidere nequeat, quia ſi diues eſſet, nec ab ipſis ſæcularibus gabellæ eſſent exigendæ, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta, Megala *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 6. *num.* 123. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 134. §. *ſed Megala*, & latè *p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 11. §. *quæro tertio*, Sanchez *contra Regem Angliæ lib.* 4. & 25. *num.* 15.

25 Secundò debet concurrere magna neceſſitas, vel ſaltem pietas, cui aliàs ſubueniri nequeat, niſi etiam Eccleſiaſtici contribuant: dicto *cap. non minus*, & *cap. aduerſus de immunit.* Corn. *conſ.* 72. *num.* 15. Guid. Pap. *deciſ.* 78. Cobel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 118. & *ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. in particular. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 12. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 287. & quòd neceſſitas publica per ſe, ipſa non ſit ſufficiens, vt ab Eccleſiaſticis gabella à Laicis impoſita exigatur, ſed ſufficit ad obtinendum conſenſum à Sum. Pontifice, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib* 9. *cap.* 11. *verſ. in dubium vocatur in fin. fol.* 627. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 17. Rot. *d. dec.* 1079. *num.* . .

26 Tertiò requiritur vt dicta cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis, vel pietatis, ſit cognoſcenda ab Epiſcopo, cum Clero, itaut non ſufficiat conſenſus ſolius Epiſcopi, ſed etiam Cleri ſimul interuenire debeat, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter eſt approbandum, *cap. cum omnes de conſtit. cap. quòd omnes de reg. iur. in* 6. & probatur *in cap. aduerſus de immunit. Eccleſ.* Abbas *in cap. non minus num.* 4. & 5. *tit. eod.* Decian. *conſ.* 51. *num.* 61. *vol.* 2. Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 18. *tom.* 2. Bonacin. *in tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ content. diſp.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3.

27 §. 3. *num.* 16. vbi quòd nomine conſenſus Cleri intelligatur ex Suarez conſenſus Epiſcopi, & Capituli ſuæ Cathedralis Eccleſiæ, cùm Clerus hoc nomine intelligi ſoleat, *cap.* 1. *de ijs, quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Epiſcop.* & quòd ex Diœceſi ſaltem Vicariorum Foraneorum, qui certis regionis partibus præficiuntur, vel Synodi Diœceſanæ. Cohel. *de bon. regimin. c.* 28. *num.* 117. vbi quòd ad hunc effectum nomine Cleri veniant non ſolùm Eccleſiæ Collegiatæ, ſed etiam Cathedralis, & ex Diœceſi Vicarij Foranei, & ita teſtatur obſeruatum fuiſſe Mediolani, & Nouariæ antequam executioni demandatum fuerit indultum Vrbani VII. latè Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 11. *verſ. quæro ſecundo*, & *per tot.* & *reſol.* 40. *in p.* 1. *tract.* 2. *de immunit.* Rodriq. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *concl.* 27. *fol. mihi* 205. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 19. *q.* 11. Alterius *de cenſur. tom.* 1. *diſ.* 16. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 13. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit.* 5. §. 2. *n.* 6. Rota *d. deciſ.* 1079. *coram Penia num.* . . .

28 Quartò requiritur, vt Sum. Pontifex conſulatur, eiuſque conſenſus accedat, & approbatio interueniat, *cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. extrauag. Benedicti II. tit. eod.* Ruin. *in conſ.* 4. *vbi num.* 15. ita fuiſſe ſeruatum in Ducatu Ferrariæ iuxta Breue Pauli II. Sixti IV. Alexandri VI. Iulij II. Clementis VII. Pauli III. Iulij III. & B. Pij V. Et pro reparatione fluminis idem conceſſum fuit Populo Piſano à Clemente VIII. de anno 1600. & hoc idem indultum fuit Magno Duci Etruriæ à Gregorio XV. ſub die 25. Febr. 1622. & ab Vrbano VIII. ſub die 10. Maij 1622. in Ducatu Mediolani ad petitionem Regis Catholici, de quo Marchin. *in tract. de bello diuino p.* 4. *tit. de poteſt. Decorum in Eccleſia cap.* 4. *num.* 28. 29. & 30. relat. per Cobel. *de bon. regim. cap.* 28. *à num.* 111. *vſque ad* 114. Bonacin. *de cenſur. in partic. tit. de cenſur. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 15. *tom.* 3. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 13. *num.* 7. qui alios allegat Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 24. Rot. *dicta dec.* 1079. *coram Penia*, Merlin. *deciſ.* 902. *in recen. deciſ.* 339. *num.* 70. *p.* 6.

Hoc tamen limitatur ſi talis immineret neceſſitas, vel magna vrgeret cauſa, quæ moram non pateretur, & recurſum, & aditum ad Papam ſine periculo non permitteret, vel commodè Sum. Pontifex conſuli nequiret, quo caſu Epiſcopus vna cum Clero poterit in impoſitionem, & exactionem prædictarum collectarum, & onerum conſenſum præſtare iuxta diſpoſitionem, *cap. non minus de immunit.* vbi Doctores communiter à Bonacin. *de cenſur. in particular. in tit. de cenſ. content. in Bula Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 16. *verſ. hoc tamen limitatur tom.* 3. Diana qui alios allegat *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 132. §. *non reticen.* & *p.* 5. *tract.* 1. *ead. reſol.* 11. *verſ. quæro primo*, Gratian. *diſcept.* 390. *num.* 18. *tom.* 2. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 13. *num.* 7. per doctrinam Bart. & Paul. de Caſtr. *in l. ad inſtructionem C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Ceual. *commun. contra commun. q.* 415. & *tom.* 4. *q.* 896. *num.* 617. *cum ſeq.* Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *à num.* 213. 29

Poſtremò ſupradictis requiſitis copulatiuè concurrentibus taxa debet fieri cum interuentu Eccleſiaſticorum, à quibus etiam, vel ab alijs arbitrio, & Epiſcopi auctoritate exigi debet, facit text. in *cap. Eccleſia Sancta Mariæ de conſtit.* vbi Dec. *num.* 235. & Butr. *num.* 20. Innocen. *in cap. non minus num.* 6. *verſ. quamuis de ea de immunit.* Iaſ. & DD. *in l. ad inſtructiones num.* 4. *verſ. ad hoc tamen*, & *num.* 6. *C. de Sacroſancta Eccleſ.* Abb. *in eod. cap. non minus num.* 18. *verſ. dicitur tamen de immunit. Eccleſ.* Gigas *de penſion. q.* 90. *num.* 3. & ita expreſsè cautum fuiſſe in Breue Vrbani VIII. conceſſo pro Ducatu Mediolanenſi in §. *volumus autem*, refert Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 129. & 146. *verſ. & non obſtat*, & dixit Rot. *in d. Brunduſina gabella coram Penia dec.* 1079. 30

Et ego vbi Vicarij Generalis officio functus fui, curaui deputari duos de Clero ad conficiendam taxam vna cum Officialibus vniuerſitatum pro exactione onerum Cameralium, ad quorum contributionem in ditione Eccleſiaſtica, etiam Eccleſiaſtici tenentur, & iuxta taxam ab eiſdem firmatam, & ſubſcriptam manu regia prout exiguntur onera Cameralia dedi executionem, de quibus omnibus requiſitis ceteris collectis, Fagnan. *in cap. non minus num.* 23. *cum ſeq. de immunit. Eccleſ.* de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 2. *tit. de regal. diſc.* 58. *num.* 12. 31

Lim. 5. principalem concluſionem in Clericis feudatarijs, qui tenentur ad onera ratione feudi impoſita, nam Eccleſiaſtici circa ea, quæ ad feudum pertinent, ſubijciuntur Domino feudi, licèt ſæculari, Martha *de iuriſdict. p.* 4. *caſ.* 10. *num.* 13. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num* 279. & *ſeq.* cum alijs per Bonacin. *de cenſ. in particul. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ q.* 1. *diſp.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 4. *tom.* 3. 32

In quorum corroborationem faciunt infraſcriptæ reſolutiones Sac. Congreg. Immunit. quæ poſt hæc ſcripta ad manus meas deuenerunt. 33

La Communità di Marino ſupplica la Sacra Congregatione reſtar ſeruita ordinare, che li Preti, che ſono in detta Terra paghino le collette per li beni, che poſſiedono al modo infraſcritto, quando ſia di giuſtitia.

Primo li Preti deuono ſtare ſottopoſti alle Collette per li peſi Camerali. Porto di Ancona, Ciuità Vecchia, e per il ſuſſidio triennale, che la Communità paga ogni anno.

Secondo ſe deuono pagare le Collette per il patrimonio.

Terzo Poſſedono molti beni da loro acquiſtati, e compri da Particolari, o hauuti per heredità reſpettiuamente, che per prima erano ſottopoſti à detti peſi, & altri, come Medico, accomodamento di ſtrade, fontane, & altre coſe neceſſarie per mantenimento del publico.

Quarto, che ſotto il titolo de Preti vengono abbracciati tutti i beni de Madri, fratelli, e ſorelle, e di queſti non pretendono pagare Collette, &c.

Sac. Congregatio ad primum reſpondit Eccleſiaſticos teneri ad ſubſidium triennale iuxta præſcriptum Bullæ Pauli III. in qua ſunt ſpecificè nominati, quoad vero ad impoſitionem portus Anconæ, & Ciuitatis Veteris exhibendas eſſe bullas impoſitionis, vt conſiderentur. 34

Ad ſecundum Eccleſiaſticos non teneri ad impoſitiones pro bonis patrimonialibus, niſi auctoritate Apoſtolica ſint impoſitæ, & in eis ſint Eccleſiaſtici expreſsè nominati, & comprehenſi. 35

Ad tertium Eccleſiaſticos non teneri pro bonis acquiſitis ad onera, 36

Digitized by Google

onera, niſi realia, certa, & inuariabilio, quibus ante acquiſitionem erant ſubiecta, non autem ad alia onera, & ſignanter ad onera contribuendi pro manutentione viorum, fontium, & ſimilium, nec ad ſolutionem ſalary Medici, ſi ex redditibus publicis illi ſoluatur, & nihilominus Medicum curare teneri Eccleſiaſticos. Si verò ſoluatur ex contributione, quæ fit à ſingulis, tunc Epiſcopus permittere poteſt, vt per dictos Eccleſiaſticos Medico detur aliquo annua contributio voluntaria.

37 *Ad quartum exemptione Clericorum non ſuffragari, niſi pro rata bonorum ad eos ſpectantium, non autem pro bonis, quæ ad matrem, fratres, & ſorores verè ſpectant, Marini 14. Auguſti 1634.*

38 Quæ exemptio ſuffragatur Eccleſiaſticis Clericis etiam non habentibus requiſita Sac. Concilij, vt cenſuit eadem Sacra Congregatio in Aſſiſien. 3. Octobris 1634. in qua *Clericos etiam non habentes requiſita Sacri Concilij gaudere priuilegio exemptionis ab oneribus, & impoſitionibus, ac*
39 *gabellis pratenſis*. Adeòut procedendum ſit contra Clericos ſoluentes pœnis à Sacris Canonibus, & Conciliis præſcriptis, vt dixit *eadem Sacra Congregatio in Florentina 18. Octobris 1633.*

40 Vlterius ſuffragatur Eccleſiaſticis etiam pro portione colonica, vt declarauit eadem Sac. Congregatio inſtante Capitulo, & Clero Neptuni, iuxta infraſcriptum ſupplicem libellum porrectum.

Il Capitolo, e Clero di Nettuno humilmente eſpongono all' Eminenze VV. come l'Vniuerſità di detta Città denega la franchigia, & eſentioni alli detti oratory in diuerſe coſe, e particolarmente volere far pagare alli Coloni, e conduttori tanto de beni eccleſiaſtici, quanto patrimoniali de Preti, e Chierici per la loro portione Colonica, la gabella, peſo, colletta, ò contributioni Laicali, ſoliti pagarſi dalli Laici, per eſſer detti conduttori Laici, & in oltre pretende, che li frutti, che ſi raccolgono ne beni de Preti, e Chierici ſiano ſolo per la rata loro del vitto, e il di più ſia obligato pagare la gabella, peſo, colletta, ò contributione laicale: anche pretende l'Vniuerſità eſſigere dette gabelle, collette, & impoſitioni laicali dalli Preti, Chierici, che ſeminano, ò conducono territory da Laici per loro neceſſità precisa, & vrgente conforme allo reſolutione della Sacra Congregatione, e Sacro Concilio, e perche ſi auuicino il tempo della raccolta de grani, & altri frutti, e per conſeguenza la reſponſione, ò conduttione di eſſi alla Città, anco è imminente il volerli fare pagare detti gabelle, però la ſupplicano reſoluerlo quanto prima.

41 *Sac. Congreg. cenſuit Capit. & Clericos eſſe exemptos à gabellis Laicalibus, etiam pro portione colonica.*

42 *Secundo fructus vniuerſos, qui recolliguntur in bonis, tam beneficialibus, quàm patrimonialibus Clericorum, & Eccleſiaſticorum eſſe exemptos ab oneribus, & impoſitionibus Laicalibus, nec illorum exemptionem reſtringendam eſſe ad certam ratam, ſeu portionem.*

43 *Tertio eadem exemptione gaudere Clericos conducentes pro neceſſaria eorum, & ſuæ familiæ ſuſtentatione agros, & bona Laicorum, ac proinde Epiſcopus procuret huiuſmodi exemptionem eiuſdem manutenerò, & conſeruari. Neptuni 24. Iulij 1634.*

Quinimò bona Eccleſiaſtica Laicis in emphyteuſim con-
44 ceſſa pariter ſunt immunia ab oneribus à Laicis impoſitis, iuxta declarationem Sac. Congreg. *Immunit. in vna Oppidana 23. Iulij 1652.* ſcilicet *Sac. Congreg. cenſuit bono Eccleſiarum, & locorum piorum in Emphyteuſim Laicis conceſſa, ſiue canones, qui pro dictis bonis ſoluuntur ſint tenues, ſiue fructibus correſpondentes eſſe exempta ab omnibus oneribus, & impoſitionibus laicalibus.*

45 Vbi verò agitur de contributione concernente vtilitatem, & commodum priuatum, & particulare tangens tàm laicos, quàm eccleſiaſticos, ipſæ eccleſiaſticæ perſonæ non poſſunt contribuere abſque præcedente licentia Se-
46 dis Apoſtolicæ, *ita cenſuit Sacr. Cong. Immunit. in Mutinen. 12. Nouemb. 1647.* Et in alia *Feraren. 2. Iulij eodem anno Bandimentum Eminentiſſ. Legati ligare Clericos ad reficiendas vias ante Domos, quamuis in hoc habuerit ſpecialem ordinem Sanctiſſ. quo ad ipſos Clericos.*

47 An autem exigentes onera impoſita rebus fraudulenter Clericis donatis, vel relictis Eccleſiis, cum conditione ſoluendi prædicta onera incidant in excommunicationem, patet in reſolutione *Sac. Congreg. Immunit. in vna Vercellen.* *die 15. Nouemb. 1644.* ad ſupplicem libellum porrectum per Clerum eiuſdem Ciuitatis tenoris infraſcripti.

Clerus Vercellen. ſupplicant declarari infraſcripta dubia.

1. An exigentes collectas pro bonis donatis Eccleſiæ, quando donationes ſunt cum fraude, incidant in excommunicationem. 48

2. An exigentes pro bonis donatis Eccleſiæ, cum conditione ſoluendi onera, & tributo, etiam imponenda incidant in excommunicationem. 49

3. An Ciues communi conſenſu generali, vel ſpeciali hypotheca obligent eorum prædia pro collectis in futurum imponendis, vel ad quoſcumque tranſeant, cum dicto onere, ac propterea Eccleſia acquirens ſubiaceat, an dicatur facere contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam. 50

4. An ſi ſupradicta collecta non ſoluantur à Clericis, poſ- 51
ſit à Iudice laico contra eadem bona fieri executio.

Sac. Congreg. ad 1. Reſpondit non incurrere facta tamen prius per Epiſcopum declaratione ſuper fraude donationum.

Ad 2. Maior pars inclinauit non incurrere quando ſub conditione expreſſa fuerint bona donata Eccleſiæ.

Ad 3. Reſpondit, vt ad proximum.

Ad 4. per Iudicem Laicum non poſſe fieri executionem, ſed ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum.

Quinimò ſi Laici in communi viuant, & ſimul inhabi- 52
tent cum Clericis conſanguineis, non poteſt in domibus eccleſiaſticorum fieri executio, vt inſtante Epiſcopo Cedonien. reſpondit *Sac. Congr. Immunit.* per hæc verba: *Eidem Epiſcopo, qui poteſt procedere prout iuris, ne executio fiat in domibus Clericorum abſque licentia Ordinarij 24. Ianuarij 1645. Cedogna.*

Diximus *num. 6.* quòd quando Clerici vtuntur opera 53
Medici tenentur ad ſolutionem taxæ, ſed hoc intelligendum eſſe non de taxa, & gabella indicta, ſeu à laicis impoſita, ſed ab Epiſcopo imponenda patet ex reſolutione *Sac. Congreg. Immunit. in Amalphiten.* vbi cenſuit, *Non eſſe Clero permitten. ſolutionem ſalarij Medici, ſed Archiepiſcopum poſſe ad beneplacitum Sanctiſſ. D. N. permittere annuam recognitionem voluntariam per Clerum faciendam eidem Medico 9. Decemb. 1631.*

Et in Pampilonen. Oppidi de Suura *Cenſuit Clericum non teneri ad collectam pro ſalario Medici, nec permittendum ab Epiſcopo vt ſoluat, ſed poſſe permittere ſolutionem annuæ recognitionis voluntariam 2. Octobr. 1635.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici, ſiue regulares, ſiue ſæculares tenentur in ſtatu Eccleſiaſtico ad ſolutionem onerum Cameralium ſecus in ſtatu Principum Laicorum.*

2 *Onera Cameralia ab eccleſiaſticis exigenda ſunt auctoritate ordinarij.*

3 *Ampl. vt eccleſiaſtici teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs.*

4 *Bona affecta collectis, & oneribus Cameralibus tranſeunt cum ſuo onere in quemcumque ſingulorem ſucceſſorem, licèt eccleſiaſticum, etiam Mendicantium 5. 6. 7. & 8.*

9 *Lim. vt eccleſiaſtici non teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium, ſi non fuerint ſoliti collectari, vel præſcripſerint libertatem non ſoluendi, num. 10.*

11 *Lim. 2. vt Clerici non teneantur ſoluere onera Cameralia pro bonis patrimonialibus, ad quorum titulum promoti fuerunt.*

12 *Clerici, & eccleſiaſtici tenentur probare præſcriptionem, & conſuetudinem non ſoluendi collectas.*

13 *Laici non poſſunt præſcribere conſuetudinem collectandi eccleſiaſticos.*

14 *Libertas non ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur.*

15 *Eccleſiaſtici ad ſolutionem ſubſidij triennalis tenentur pro aliqua honeſta portione. Declara vt num. 16.*

17 *Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellam vnius denarij pro qualibet libra carnis, ſi ſit extenſiuo ſubſidij triennalis, num. 18.*

19 *Non tenentur ſoluere gabellam vini, quod minutatim vendunt.*

20 *Colom eccleſiaſticorum non tenentur ſoluere gabellam fumi, ſeu focularis.*

21 *Nec*

Digitized by Google

21 *Nec teneatur ſoluere affidam animalium eccleſiaſticorum in proprietate, niſi communitas ſit vera domina paſculorum.*

Eccleſiaſtici, an, & quando teneantur ad ſolutionem onerum Cameralium.

ADNOTATIO II.

1 ECcleſiaſtici ſiue ſæculares, ſiue regulares cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & inſtituti exiſtant in ſtatu Eccleſiæ tenentur pro eorum iuſta rata ad ſolutionem onerum Cameralium, prout ex vrgentibus Sanctæ Sedis neceſſitatibus à SS. Pontificibus impoſita fuerint, & concurrere vnà cum laicis ad taxas, & collectas, quæ vt plurimùm in ſubſidium deficientibus publicis facultatibus ab Vniuerſitatibus promulgari, & publicari ſolent, ex quo non eſt dubium, quòd firmetur contrarium in dictionibus Principum laicorum, niſi interueniat licentia Papæ ex ſuperiùs deductis ita in terminis conſtitutionis Sixti V. *Bullar. nouo 79. tom. 2. fol. 653.* qua obligantur etiam eccleſiaſtici ad contribuendum, & concurrendum ad onera pro manutentione Triremium, quæ armatæ retinentur ad effectum expurgandi à Piratis maria, & portus, animadoertit Cobel. *de bon. regim. cap. 28. num. 330. verſ. habet etiam, & num. 131. & 132.*

2 In quarum conſtitutionum executionem neceſſariæ facultates Ordinarijs communicatæ fuerunt, & quamplures tranſmiſſæ ordinationes, etiam per literas familiares, & ſequentis tenoris Vicario Generali Præneſtinæ Diœceſis, in qua ego etiam Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. Cardinalis Antonij Barberini Epiſcopi Vicarij Generalis muoere functus fui.

Molto Reuerend. Sig. Douendoſi fare in Paliano vna taſſa per pagare li peſi Camerali, ne quali ſona compreſi anco gl' Eccleſiaſtici in vigor di Bolle, & altre ordinationi de' Sommi Pontefici, che l'hanno impoſte per vrgentiſſimi biſogni della Santa Sede, N. S. commanda, che le ſi faccs concorrere anco gl' Eccleſiaſtici per la loro giuſta rata, e Dio la guardi. Roma li 13. Marzo 1660.

Al piacer ſuo
F. Card. Ghigi
Fano Segretario.

3 Ampl. vt præfati eccleſiaſtici teneantur ad huiuſmodi onerum ſolutionem non obſtantibus, quibuſcumque priuilegijs, & exemptionibus aliàs ad eorum fauorem conceſſis, attentis conſtitutionibus reuocatorijs exemptionum à vectigalibus, & alijs publicis oneribus Pauli III. Pauli IV. Clem. VIII. Pauli V. Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. *incip. in ſublimi Sedis Apoſtolica §. præterea omnia emanat. ſub die 22. Auguſti 1656.* & vltimo loco à S. D. N. Clemente IX. *ſua conſtit. incip. paterna, quam de noſtris, ſub die 20. Decemb. 1667. §. præterea omnia, & quæcumque priuilegia.*

4 Ampl. vt bona affecta collectis, datijs, alijſque oneribus Cameralibus, tranſeant cum eiſdem oneribus, quæ habebant antequam deuenirent ad manus Eccleſiaſticorum, etiam regularium, quamuis Mendicantium, & in quemcumque ſingularem ſucceſſorem, cùm per mutationem poſſeſſoris, non mutetur ſtatus rei, nec onus per quemcumque exemptionis priuilegium ſupprimatur, ſed in ſuo robore, quo ad ſolutionis continuationem conſeruetur, vt patet ex multiplicatis ordinationibus diuerſis temporibus emanatis, relatis per Cohel. *in ſuo bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti verſ. è perche li beni fol. 171.* & vlterius.

5 Epiſcopo Aeſino.

Eſſendo li peſi Camerali certi perpetui, & inuariabili vuole N. Sig. che ſiano pagati anco dagl' Eccleſiaſtici per li beni, che poſſiedono, mentre ne fuſſero grauati prima, che perueniſſero alle loro mani, piacerà per tanto à V. S. d'aſtringere Santi Grogaeletti di Monte Caratto à pagare li ſudetti peſi à quella Communità per li beni del ſuo beneficio di San Carlo, quando detti beni vi foſſero ſtati ſogetti, auanti che diueniſſero Eccleſiaſtici, e Dio la feliciti. Roma li 28. Giugno 1634.

Di V. S. come Fratello.
Il Card. Barberini.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Montis Alti.

Eſſendoſi veduto in Congregatione come le collette, e datij, de quali ſono ſogetti i beni del beneficio ſemplice di S. Carlo eſiſtente nella Chieſa di Dorchia ſono ſtati impoſti prima, che foſſero fatti Eccleſiaſtici, e che ſi trouauano applicati al pagamento de peſi Camerali, ſi è reſoluto, che Giouan Battiſta Fedele di Ripatranſona poſſeſſore di queſto beneficio continui à pagare, ſi come han fatto li ſuoi predeceſſori, & eſſendoſi data parte à N. Signore di tal reſolutione, è ſtata dalla S. Sua non ſolo approuata, mà commandato anco, che ſi metta in eſecutione, onde piacerà à V. S. d'aſtringere il ſudetto Fedeli à pagare li prenominati datij, e collette alla Communità di quel luogo, ſenza ammetterli alcuna eſentione, e Dio la proſperi. Roma li 19. Agoſto 1634. 6

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberina.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Spoletano.

Quando la Sacra Congregatione ordinò à V. S. con participatione di N. Signore, che aſtringeſſe gl' Eccleſiaſtici à pagare le collette, ò datij applicati al ſuſſidio triennale, ò quarto agginato impoſto ſopra li beni, che poſſedeuano prima, che perueniſſero alle loro mani, inteſe di comprendere anco li Regolari di qualſiuoglia ſorte, però ella douerà sforzare anco eſſi à pagarli, cominciando dalla data di detto ordine, che poi dalla Sacra Congregatione ſi vederà più maturamente il tempo preciſo, e Dio la contenti. Di Caſtel Gandolfo li 16. Ottobre 1632. 7

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberini.
Giulio Donati Seg.

Epiſcopo Aeſino.

La Santità di N. Signore commanda, che gl' Eccleſiaſtici del Caſtello di Beluedere tanto ſecolari, quanto Regolari, ancorche mendicanti paghino per li beni, che poſſiedono le collette, che eſige quella Communità per li peſi Camerali, quando però eſſi beni ne foſſero grauati prima, che veniſſero in mano loro, onde in queſta conformità V. S. ſarà contenta aſtringere quelli, che ſi moſtrano renitenti, e Dio la proſperi. Roma li 28. Giugno 1634. 8

Di V. S. Come Fratello.
Il Card. Barberino.
Giulio Donati Seg.

Limit. verò quòd Eccleſiaſtici non teneantur ad ſolutionem præfatorum onerum, vbi non fuerint ſoliti collectari, & præſcripſerint libertatem non ſoluendi, idque neceſſarijs probationibus coram Ordinarijs legitimè iuſtificauerint, ſi verò non præſcripſerint bona, ſi onera non ſint certa, realia, & inuariabilia eximuntur ab eorum præſtatione iuxta decretum Sac. Congreg. *boni Regim. emanatum ſub die 26. Auguſti 1600.* approbatum à Clemente VIII. ſcilicet, *Sac. Congreg. Boni Regim. poſt maturam diſcuſſionem decreuit quo ad collectas, quo ad Eccleſiaſticos ſeruari literas generales in executione conſtitutionum Pauli III. & B. Pij V. emanatas præter quàm in locis in quibus Eccleſiaſtici præſcripſerunt libertatem non ſoluendi, ideoque probent coram Ordinarijs, & Gubernatoribus locorum, quibus huiuſmodi cura demandata eſt per ſupradictas literas,* de quo Cohel. *in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti fol. 170.* 9

Cui inhærendo emanauit aliud, *Sac. Congreg. Cardinalium controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum inhærendo declarationibus aliàs factis reſpondit, bona per Eccleſiaſticos poſſeſſa eſſe exempta à quibuſcumque oneribus, etiam Cameralibus, ſi Eccleſiaſtici ea ſoluendi præſcripſerint, iuxta decretum San. Mem. Clementis VIII. anno 1660. editum, ſi verò non præſcripſerint eſſe exempta à dictis oneribus, quatenus onera non ſint certa, realia, & inuariabilia iuxta deciſionem in Brunduſina gabella coram bo. me. Penia, & concordan. 21. Aprilis 1640.* relato pariter per Cohel. *patrio idiomate dicto Bullar. dictatit. verſ. quali ſiano poi li peſi fol. 171. & in tract. de bon. regim. cap. 35. num. 44. propè fin.* per Rub. *in adnot. ad dec. 30. num. 12. p. 4. tom. 2. recen.* 10

Lim. 2. in patrimonio, ſeu bonis patrimonialibus, ad 11

quo-

Digitized by Google

quorum titulum Clericus ad ſacros ordines promotus fuit, quæ gaudent exemptione à ſolutione præfatorum onerum, & collectarum, pro ea quantitate, ſecundùm conſtitutiones, & loci conſuetudinem conſtitui ſolita iuxta reſolutionem Sac. Congreg. relat. per Cohel. *loc. cit. fol.* 170. *verſ. E ſopra li beni patrimoniali*, & alias referendas in adnotatione ſequenti.

12 Aduertendum eſt tamen, quòd conſuetudo, ſeu libertas non ſoluendi collectas impoſitas pro oneribus Cameralibus probanda eſt ab Eccleſiaſticis, tamquam fundamentum eorum intentionis, Cohel. *in comment. in Bulla bon.*
13 *regim. cap.* 35. *num.* 46. vbi ſubdit, quòd laici è contra non poſſunt præſcribere conſuetudinem collectandi clericos, de quo latè Caſtren. *conſ.* 423. *num.* 2. *lib.* 2. *verſ. in contrarium facit*.

14 Ad præſcribendam verò libertatem non ſoluendi collectas requiritur curſus, ſeu ſpatium 30. annorum, & quòd aliquis fuerit requiſitus, & non ſoluerit, Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ.* 3. *num.* 1. *&* 2. *p.* 1. ex Crauet. *conſ.* 111. Natta *conſ.* 627. *num.* 1. *lib.* 3. relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.* 35. *num.* 49.

15 Lim. 3. quòd Eccleſiaſtici ad ſolutionem onerum Cameralium, ſeu ſubſidij triennalis tenentur pro aliqua honeſta portione, vnde non veniunt rigoroſè taxandi, pro vt laici taxantur, cùm S. Pontifex de Clericis mentionem fecerit cum aliqua reſtrictiua, & diſcretiuo modo, vnde conſtituenda eſt differentia inter Clericos, & Laicos, vt expreſsè colligitur ex Conſtitutione Pauli III. *quæ emanauit in declarationem primæ editæ ſuper impoſitione ſubſidij triennalis incipiens ex debito* §. 1. *circa fin.* relat. per Cohel. *in ſuo Bullar. fol.* 10. *&* 11. *verſ.* 1. *i Chierici poi.*

16 Verùm quòd illa verba pro aliqua honeſta portione referenda, & reſtringenda ſint ad contributionem faciendam de fructibus in bonis mobilibus Eccleſiaſticorum, quæ per ſe ſtare poſſunt, ſecus autem ad bona patrimonialia, ita vt quo ad dictos fructus æqualiter, cum laicis concurrere, & collectas ſoluere teneantur, notat Cherubin. *iun. in compend. ad hanc Bull. vol.* 1. *& vol.* 2. vbi ita declaraſſe Sac. Congregationem boni regiminis ſub die 18. Septemb. 1613. relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.* 35. *num.* 51. *&* 52. *& ſeq.*

17 Si igitur imponatur collecta ab Vniuerſitate pro ſolutione ſubſidii triennalis, eſt ſoluenda, ſecus verò pro aliis Vniuerſitatis indigentiis, quibus Eccleſiaſtici abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate concurrere non tenentur, vt patet in reſolutione Sac. Congreg. Immunit. *in vna Auximana* 25. *Maij* 1665. emanata ſuper infraſcripto ſupplici Libello.

18 *Gl' Eccleſiaſtici ſecolari, & regolari della Città di Oſimo humilmente rappreſentano.* 1. *come quella Città vole eſigere la gabella communitatiua d'vn quatrino per libra della carne,*
19 *che l'Oratori comprano.* 2. *la gabella d'vn quatrino per foglietta del vino, che à minuto vendono nelle loro cantine.* 3.
20 *dalli Coloni degl'Oratori la gabella del fumo, ò fuoco per le*
21 *Caſe delle Chieſe da loro habitate.* 4. *& anco la gabella della fida dalli medemi Coloni per gl' animali ſpettanti in proprietà agl'Oratori, quali per non indurre pregiuditio all'immunità ricorrono all'EE. VV. ſupplicandole humilmente degnarſi prouedere, che &c.*

Sac. Congregatio Ad 1. *quatenus ſit impoſitio extenſiua ſubſidij triennalis Eccleſiaſticos teneri ex Chirographo Sanctiſſimi.*

Ad 2. *dentur decretalnius Sac. Congregationis pro exemptione.*

Ad 3. *Colonos non teneri ad gabellam fumi, ſeu focularis.*

Ad 4. *Non teneri ad ſolutionem Affida, niſi doceatur concludenter Communitatem eſſe veram dominam paſculorum, & conſequenter huiuſmodi affidam eſſe pretium herbarum.*

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium Clerici ad cuius titulum promotus fuit, gaudet priuilegijs, & exemptionibus, pro vt alia bona Eccleſiaſticorum potiuntur.*

Ampl. etiam in caſibus à iure non expreſſis, num. 2. *Contrarium num.* 3.

4 *Patrimonium Clerici non gaudet priuilegijs, & exemptionibus niſi promoueatur ad Sacros Ordines, & num.* 15. *&* 16. *Declaraut num.* 18. *&* 26.

5 *Patrimonium Clerici gaudet priuilegijs, & exemptionibus, donec prouideatur de beneficio eccleſiaſtico, num.* 8.

6 *Lim. procedere ſi ab Epiſcopo beneficium fuerit ſubrogatum loco patrimonij.*

7 *Patrimonium non eſt cum exceſſu conſtituendum, ſed iuxta morem, & conſuetudinem Diœceſis.*

Et pro exceſſu ſubiacet oneribus, pro vt antea ſubiacebat, ibidem.

9 *Lim. ceſſantibus fraudibus, & donec detegantur patrimonium gaudere debet immunitate ab omnibus tributis, num.* 10.

11 *Donationes factæ Clericis etiam in minoribus gaudent exemptione à laicalibus impoſitionibus ceſſante fraude.*

12 *Clerici in minoribus gaudent exemptione bonorum donatorum cauſa ſtudij, num.* 13.

13 *Bonorum donatio à Laicis loco pio facta cum reſeruatione penſionis ad vitam donantis, ſubſiſtit, & bona immunia ſunt ceſſante fraude.*

17 *Conditio nihil ponit in eſſe ante conditionis euentum.*

19 *Verba importantia modum, & non conditionem non ſuſpendunt actum.*

20 *Clericus ſi ſuccedat Patri, non tenetur ad collectas, ad quas Pater tenebatur.*

21 *In collectis imponendis conſideratur qualitas noui poſſeſſoris.*

22 *Non exemptus à collectis ſi acquirat bona ab exempto tenetur ad collectas.*

23 *Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti ab extraordinarijs muneribus pro bonis patrimonialibus, ex quocumque titulo quæſitis.*

24 *Bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem priuilegio, quo fruuntur res Eccleſiarum in caſibus in iure expreſſis, num.* 25.

26 *Patrimonium Clerico aſſignatum ante quàm ſuſcipiat ſacros ordines gaudet immunitate remota fraude.*

27 *Clerici non habentes requiſita Sac. Concil. Trid. facta ab ordinario ſer. ſer. declaratione priuantur priuilegio Clericali.*

28 *Epiſcopus debet recognoſcere fraudolentas donationes factas Clericis.*

Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit ordinatus, an, & quando gaudeat priuilegijs bonorum Eccleſiaſticorum.

ADNOTATIO III.

BOna patrimonii, ad cuius titulum, quis ordinatus 1
fuit gaudent priuilegiis, & immunitatibus, prout bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum potiuntur, vtpotè quia in locum beneficii ſubrogantur, & ſuccedunt, ac proindè aſſumunt eamdem naturam, & qualitates, latè Beller. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de exempt. Cler. & eorum bon. à muner. pub.* §. 5. *num.* 9. *vbi in fin.* quòd imponens collectas, & alia onera, vel illas exigens ſuper huiuſmodi patrimoniia incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, *Gloſ. in cap. ſi Epiſcopus verſ. ſubſidium de præben.* & ibi Dec. *num.* 20. Felin. *in cap. Eccleſia Sanct. Mariæ num.* 10. *&* 17. & ibi Soccin. *num.* 70. *verſ. quæ dicta de conſtit.* Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 15. *num.* 21. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 19. *num.* 91. Gratian. *diſcept.* 159. *num.* 27. Alter. *in Bullam Cœnæ can.* 18. *cap.* 2. *col.* 6. *in fin. & col. ſeq.* Duard. *ibid. q.* 5. *in* 4. *&* 5. Bonacin. *in tit. de reſtit. in particular. diſ.* 2. *q.* 9. *punct.* 2. *num.* 12. *tom.* 2. *fol.* 542. Carauit. *in rit. magnæ Curiæ tit.* 229. *num.* 5. Nouar. *quæſt. forenſ. p.* 1. *q.* 72. *num.* 3. *&* 4. Ric. *d.* 229. *p.* 2. Viuius *d.* 229. *per tot. p.* 2. Antonin. *var. reſol.* 78. Sperel. *d.* 37. *num.* 77. *p.* 1. *& d.* 184. *num.* 17. *& ſeq. p.* 2. vbi ita cenſuiſſe Sac. Congregationem *ſuper controuerſ. iuriſdictional. in vna Auximana die* 22. *Ianuar.* 1629. *& in vna nullius* 30. *Maij* 1628. *& Sac. Congreg. Immunit. eccleſiaſt. in vna Montis Alti* 14.

Oct. b

Digitized by Google

Octobr. 1630. *proponente Eminentiſs. Caſio confirmata* 18. *May* 1631. *referente R. P. D. Paulutio Segretario deinde S.R.E. Cardinali.*

2 Ampl. vt huiuſmodi bona etiam in caſibus à iure non expreſſis gaudeant priuilegijs, & exemptionibus conceſſis Eccleſiæ bonis, ob eamdem rationem, quia loco beneficij ſuccedunt, Bald. *in c. imperialis n.* 17. *de pace conſtant.* Zerola *in prax. Epiſcop. n.* 1. *verb. Clericus*, Viuius *to.* 1. *cõmun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 52. Spin. *in ſpecul. teſtam. glo. prin.* 18. *num.* 72. Beller. *diſquiſit. Clerical. tit. de exempt. Cler.* §. 5. *n.* 9. Maſcard. *de ſtat. inter concl.* 1. *n.* 96. Vulp. *in pract. Eccleſ. c.* 17. *n.* 24. Tamburin. *de iur. Abbat. p.* 1. *diſ.* 15. *q.* 21. *num.* 27. Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c.* 138. *n.* 24. *p.* 2. cũ alijs per Sperel. *dec.* 184. *n.* 18. *to.* 2. vbi etiam tenuiſſe *S. Cong. in vna Regien.*

3 Contrarium docent Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 4. *n.* 4. & *in cap. Raynutius* §. 2. *n.* 7. quem ſequitur Gutier. *pract. quaſt. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 8. Paſq. Mencbat. *de ſucceſ. creat. lib.* 3. §. 12. *ſub num.* 43. *verſ. ſed contrarium*, cum alijs per Diaz. *in prax. crim. canon. c.* 18. *num.* 14. *verſ. hoc vero patrimonium*, ita etiam Ferdinand. Vaſquez. *tit. eod.* §. 32. *num.* 33. & in hac ſententia videtur etiam reſidere, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar gloſ.* 5. §. 10. *num.* 4. dum aſſerit ſupradictos contrarium tenere, provt verius eſſe putat: verum quia ſunt iuribus, & ratione deſtituti eorum ſententia ſequenda nõ eſt.

4 Lim. vt bona in patrimonium aſſignata non debeãt gaudere dictis priuilegijs, & exemptionibus, niſi Clericus promoneatur cum effectu ad ſacros ordines, vt ad occurrendum fraudibus cenſuit Sacra Congreg. iuxta declarationem relatam per Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſt. in addit. ad cap.* 5. *l.* 4. *fol.* 22. *num.* 33. *verſ. & cum alias* vbi ideò *Sacr. Congregatio Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum cenſuit Clericos non gaudere exemptione pro bonis ad ſuſcipiendos ſacros ordines eis aſſignatis, donec non fuerint in eiſdem ſacris ordinibus conſtituti: & Epiſcopum cognoſcere debere ſuper fraudulentis donationibus. Datum Romæ die* 18. *Septemb.* 1639. *B. Cardinalis Gypſius.*

Franciſcus Paulutius S.C. Secretarius, & comprobat Cohel. *de bon. regim. c.* 35. *n.* 60. *verſ. atque hinc vſque ad* 65.

5 Lim. 2. vt patrimonium Clerici, quo fuit promotus ad ſacros ordines debeat gaudere dictis priuilegijs, & exemptione, donec non extinguatur per adeptionem beneficij eccleſiaſtici, Azeuedo *in l.* 1. *n.* 9. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua recomp.* Ceuall. *q.* 527. *n.* 4. Spin. *de teſtam. gloſ. principali* 18. *n.* 72. Cened. *practic. quaſt. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 9. relat. per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 19. *num* 91. & ita à Sacta Congregatione reſcriptum fuiſſe Gubernatori Ciuitatis Ieſi, vt ex tenore huiuſmodi Literarum familiarium.

Mentre il Chierico Horatio Calcagni da Beluedere ſij ſtato prouiſto dell' Arcipretato di Collenecchio, ò di altro beneficio ſufficiente al ſuo ſoſtegno, ſi come vien ſuppoſto dalla Communità di quel luogo, N. Signore comanda, che per li beni à titolo de quali preſe gl' ordini ſacri paghi quei medeſimi peſi, à quali ſoggiaceua prima, in eſecutione dell' ordine dato altre volte dalla Santità ſua in queſta materia per ouuiare alle fraudi, onde ella deuerà eſeguire in tal conformità, non oſtante qualſiuoglia ordine in contrario, e Dio la contenti.

Roma li 28. *Nouemb.* 1635.

Al piacer ſuo
Il Cardinal Barberino.
Giulio Donato Segretario.

6 Non tamen ſufficit ad hunc effectũ ſimplex acquiſitio beneficij, ſed vlterius, quòd ab Epiſcopo beneficiũ ſubrogetur loco patrimonij, cũ ad eumdẽ ſpectet recognoſcere, an beneficiũ ſit ſufficiẽs ad cõmodam eiuſdẽ Clerici ſuſtentationem: vnde duo copulatiuè requirũtur, quod beneficiũ ſubrogetur pro decẽti ſuſtentatione, alterũ, quòd Epiſcopus cõſentiat, Cãpan. *in diuerſ. iur. canon. rub.* 8. *c.* 6. *n.* 9. *verſ. & obuiã* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.* 26. §. 13. *n.* 4. Barboſ. *eod. tr. alleg.* 19. *n.* 90. & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 2. *n.* 63. *verſ. contrariũ tamen*, latè Cohel. *de bon. regim. c.* 35. *à n.* 53. *cũ plurib. ſeq.* provt declarauit Sac. Congt. ſcilicet. *Die* 21. *Nou.* 1633. *Sac. Cong. Cardinaliũ controuerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum cenſuit oratorem gaudere debere exemptione reſpectu patrimonij, ad cuius titulum fuit ordinatus, etiamſi poſtea fuerit prouiſus de beneficio, ſi in locum dicti Patrimonij non fuerit ab Epiſcopo expreſſè ſubrogatum.*

Berlingerius Card. Gypſius.
F. Paulutius S. Cong. Secretarius.

Patrimonium autem non eſt cum exceſſu conſtituendũ, 7
ſed arbitrio Epiſcopi iuxta morem, & conſuetudinem diœceſis, vnde ſicut beneficium triginta, vel quadraginta aureorum eſt ſufficiens, vt quis ad eius titulũ ordinari valeat, ita etiam regulari debet patrimonium, Patiſ. *de reſignat. benefic. l.* 5. *q.* 6. *n.* 155. relat. per Maſſobt. *in prax. habend. concorſ. ad Paroch. requiſit.* 7. *dub.* 20. patrimonium igitur in fraudem conſtitutum vltra ſummam præſcriptam à conſuetudine, & conſtitutionibus diœceſanis, pro exceſſu ſubiacere debet eiſdem oneribus, & impoſitionibus, prout antea ſubijciebatur, vt *à S. Cong. reſolutum, & ordinatum fuiſſe*, refert. Cohel. *in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti c.* 4. *fol.* 170. & ita etiam reſcriptum fuit Vicario Generali Epiſcopali Ripæ tranſonis, vt patet ex huiuſmodi literis familiaribus eidem tranſmiſſis.

N. Signore per ouuiare alle fraudi, che ſi cõmettono da quei
laici, che danno alli congionti groſſo patrimonio ad effetto di
poterſi promouere agl' ordini ſacri, cõmanda, che il detto patri-
monio non ſia eſente da ſoliti peſi, ſe non in quella quantità, che
vien preſcritta dalle conſtitutioni, e conſuetudine delle dioceſi, 8
che il rimanente ſia ſogetto all' impoſitione, come prima; e di più
comanda, che quelli, che ſono ordinati ad titulum patrimonij,
ottenendo beneficij ſofficienti alla loro ſoſtentatione, non godino
più eſentione alcuna per il patrimonio, mà paghino li ſoliti peſi,
così però farà ella che ſi oſſerui coſti, e Dio la proſperi.

Roma 16. *Agoſto* 1654.

Al piacer ſuo
Il Cardinal Barberino
Giulio Donati Segretario.

9 Verum, quia ſupradictæ ordinationes emanauerunt ad obuiandas fraudes, veniunt ſano modo intelligẽdæ, vt fraudibus ceſſantibus non intelligatur prohibitum ſupradictis Clericis, tã in minoribus, quàm in ſacris ordinibus conſtitutis donationem, ſeu patrimoniũ habere, retinere, vel conſtituere, etiam vltra virilem, & vltra quantitatẽ Conſtitutionibus, ſeu conſuetudine præſcriptã, ac proindè bona ſic donata pro portione virilem excedentia, ac alia Clericorum bona, non ſolum ad quorum titulum fuerunt ordinati, ſed etiam patrimonialia extra titulũ ſunt exẽpta à gabellis ſecũdum diſpoſitionem ſacrorum canonũ, donec detecta fraude, vel in ipſa Sac. Congregatione, vel in alio foro Eccleſiaſtico competente ſeruatis ſeruandis fuerint præfatæ donationes, vel patrimonij conſtitutiones fraudulẽtæ declaratæ, & ita *S. Congr. ſcripſiſſe Epiſcopo Accranenſi ſub die* 28. *Iunii* 1633. refert Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſat. in addit. ad cap.* 5. *lib.* 4. *n.* 33. *verſ. per quod quidem edictum fol.* 22.

10 Ceſſantibus igitur fraudibus patrimonium, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, gaudet immunitate ab omnibus exemptionibus, & tributis ſæcularibus, ſiue à Patre, ſiue à quocumque extraneo donatum, vel aſſignatum fuerit, iuxta declarationem *Sacr. Congreg. Epiſcop. in vna Catacenſi* 3. *Auguſti* 1592. relat. per Dian. *poſt p.* 5. *reſol. mor. in tit. Declarat. Sacr. Congreg. num.* 5. Cardin. Tuſch. §. *bonae concl.* 114. *tom.* 1. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 19. & 20. Bellet. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *tit. de exempt. Cleric. & bon.* §. 1. *num.* 1. Bonacin. *in tit. de cenſ. in partic. tit. de cenſ. in Bulla Cœnæ content. diſp.* 1. *quaſt.* 19. *punct.* 3. *num.* 13. *tom.* 3.

11 Provt etiam valent aliæ donationes factæ Clericis etiam in minoribus, ita vt debeant gaudere exemptione à laicalibus impoſitionibus, & tributis, dummodò non fiant in fraudem ab Epiſcopo declarandam, vt cenſuit *Sac. Congr. Eminentiſs. Card. controuerſ. Iuriſdictional. præpoſitor. ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Mirmanni die* 26. *Iulij* 1644. *ad dubium* 4. teſte Pignatel. *conſult. can.* 98. *à num.* 28. *vſque ad fin. verſ. ad* 4.

Ita pariter Clerici in minoribus gaudent exemptione bo- 12
norum ſibi donatorum cauſa ſtudij, cum reputari debeant
tamquam eccleſiaſtica: an verò huiuſmodi cauſa ceſſauerit,
debet cognoſci ab Epiſcopo, ita me ſcribente pro Clericis
cenſuit *Sac. Congreg. in vna Marſicana die* 16. *Ianuar.* 1663.
quã refert Pignat. *conſult. canon.* 454. *num.* 1. contra Ricciũ
p. 4. *collect.* 901. etenim textus in Bulla Cœnæ Domini, cũ 13
loquatur generaliter, generaliter quoq; intelligi debet, de
quibuſcumq; eccleſiaſticorũ bonis, ſiue patrimonialia ſint,
ſiue donata, ſiue quocũque alio titulo quæſita, Diana *reſol.*
moral. p. 1. *tr.* 1. *reſol.* 42. *tit. de immunit. eccleſiaſt.* ex Barboſ.
in ſuis coll. tom. 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 4. *num.* 4. Filliuc. *tract.*

16. *cap.*11. *n.*198. Reginald. *tom.*1. *lib.*9. *cap.* 25. *num.* 377. Alterius *tom.* 1. *diſp.*18. *lib.*5. *cap.*2. *fol. mihi* 370. *col.* a.

14 Immo donatio facta à Laico pio loco, cum reſeruatione penſionis ferè æquiualentis fructibus eius vita durante ſubſiſtit, ita vt bona donata ab oneribus extraordinarijs, ſint immunia ceſſante tamen fraude, iuxta magiſtrales deciſiones Rotæ *in Brunduſina gabella coram Penia, & Albanen. gabella coram Merlino, alias ſupra allegatas*, & vt etiam cenſuit *Sac. Cong. Concilij in Vercellen. die* 21. *Mart.* 1643. *ex cap.*20. *ſeſſ.*23. *de reform.* Sacr. Concil. Trid. de qua Pignatel. *conſult. canon.*264. *num.*1.

15 Patrimonium verò, ſeu donatio facta Clericis in minoribus tantum ordinibus conſtitutis ad effectum, vt promoueri poſſint ad ſacros ordines, videtur præſumenda ſimulata, & in fraudem collectarum, & proindè redditur nulla, & inualida, Lucas de Pen. *in l. fin. num.*8. *verſ. & ſic patet*, & *num.*9. *C. de ann. & trib. lib.*10. Barbat. *conſ.* 180. *n.* 3. & 4. *lib.*1. & ratio eſt, quia in prima tonſura, & in quatuor ordinibus minoribus conſtitutis non requiritur aſſignatio patrimonij, cum poſſint pœnitere, & recedere ab ordine Clericali, vxorem ducere, & laicalia exercere, *cap.*1. *de cleric. coniug.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*19. *n.* 3. *p.* 2. *iuxta paruam impreſ.* Lotter. *de re benef. lib.*1. *q.* 2. *num.* 22. & 23. & in noſtris terminis Cohel. *in coment. ad Bull. bon. regim. cap.*35. *num.*60.

16 Tum etiam, quia talis aſſignatio videtur facta ſub condi-
tione, ſcilicet nunc pro tempore, quo Clericus promouea-
tur ad ſacros ordines, cum tunc debeat ſuum ſortiri effectũ,
ac proindè medio tempore debet remanere in ſuſpenſo, tã-
quam reſpiciens tempus futurum, & non præſens, conditio
17 autem nihil ponit in eſſe ante conditionis euentum, *l. cede-
re diem ff. de verb. ſignif. l. ex facto ff. de hered. inſtit.* Cohel.
*d. cap.*35. *num.*62. *vſq. ad* 65.

18 Declara, quòd ſi verba donationis, vel conſtitutionis pa-
trimonij importent conditionem, & tunc, quia conditio
nihil ponit in eſſe, ante cõditionis euentũ bona donata, vel in
patrimonium aſſignata non debent gaudere priuilegio im-
munitatis, niſi poſt purificatam conditionem, ſeu poſt quã
donatarius, ſeu aſſignatarius promotus fuerit ad ſacros or-
19 dines, ſi verò verba non importent conditionem, ſed tan-
tum modum, & tunc non debet ſuſpendi actus, ſeu effectus,
l. 1. *C. de ijs, quæ ſub modo*, Iaſ. *in l. ſi quis cum debitore n.*4. *ff.
de iur. iur.* Bart. *conſ.*4. *n.*2. Caualer. *dec.* 255. *n.* 5. & 6. ac
proindè huiuſmodi bona non debent eſſe ſubiecta contri-
butionibus, & collectis, ſed immunitatis beneficio, & pri-
uilegio plenè gaudere, prout ipſe Clericus gaudet in perſo-
na, etiam ſi prima clericali tonſura, & quatuor tantùm
minoribus ordinibus ſit inſignitus, Couar. *pract. quæſt. c.*31.
*n.*9. *verſ. quod Clerici prima Tonſuræ*, Gutier. *pract. quæſt.
lib.*1. *q.*8. *quarto an Clerici prima tonſuræ n.*1. relat. per Co-
hel. *de bono regim. cap.*35. *à num.*65. *verſ. verum pro ſolutio-
ne vſque ad* 69. *& ſeq.*

20 Quando autem perſona eſt exempta, prout eſt Clericus in minoribus conſtitutus, bona etiam exempta cenſentur, cum acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis, vnde ſi Clericus ſuccedit Patri, non tenetur ad collectas, licèt Pater teneretur, & bona in æſtimo ſint deſcripta, quia mutata perſona, mutatur etiam ſtatus bonorum, ex quo bona ſint acceſſoria ad perſonam, cuius qualitates, naturam, immunitates, & priuilegia aſſumunt, vt benè comprobat Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.*1. *tit. de exempt. Cler. & eorum bon. à muner. pub.* §. 5. *num.*3.

25 Siquidem in collectis imponendis mutata perſona muta-
tur ſtatus rei, & conſideratur qualitas noui poſſeſſoris, *l.* 1.
C. de imponen. lucrat. deſcript. vt de receptiſſima ſententia
tenet Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.*1. §. 10. *n.*659. Carauit. *ſu-
per ritu Magn. Cur. tit.* 229. *n.*3. Coſt. *de facti ſcient. & ignor.
cent.*1. *diſp.*10. *n.*1. Oſaſch. *deciſ.* 136. *num.* 1. cum alijs per
Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.*1. *tit. de exemp. Cler. & eor. bon. à
muner. pub.* §. 5. *num.*4. & 5. vbi è conuerſo, quòd ſi exem-
22 ptus à collectis alienet prædia in non exemptum teneatur
nouus acquiſitor ad earum ſolutionem, *l. ætatem in fin. ibi
perſonis quidem ff. de cenſib.* Specul. *in tit. de immunit. Eccleſ.
in fin.* & emens bona ab Eccleſia, & Clericis non eximitur
à collectis, Iaſ. *conſ.* 70. *verſ.* 2. *facit vol.* 1. Purpurat. *conſ.*
582. *num.*7. *vol.*2.

23 Clerici igitur, & Eccleſiaſtici non ſolum pro patrimonio, ad cuius titulum ad Sacros Ordines promoti fuerunt, debẽt eſſe immunes à collectis, & alijs extraordinariis muneribus, ſed etiam pro alijs bonis patrimonialibus, & quocumque titulo ad eoſdem deuenientibus, *cap. Eccleſ.* 12. *q.*2. *cap. ſimiliter vbi gloſ. in verb. Eccleſijs* 16. *q.*1. *c.*1. §. *volentes, & cap. Clericis* §. *nos igitur verſ. vel Eccleſiaſticar. perſonarum de immunit. Eccleſ. in* 6.

Quoniam bona patrimonialia Clericorum gaudent eo- 24
dem priuilegio, quo fruuntur res Eccleſiarum, *cap. non mi-
nus cap. aduerſ. de immunit. Eccleſ.* & tradunt DD. plenè re-
lati per Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.*1. *tit. de exempt. Cleric.
& eor. bon. à muner. pub.* §. 5. *n.*1. *iuncto n.*9. vbi quòd hoc 25
procedat in caſibus tantùm in iure expreſſis.

Hinc infertur quòd remota fraude, ſi bona in patrimonium Clerico aſſignata, deueniant ad eius manus, & ab eodem pacificè poſſideantur, debent gaudere immunitate, etiam ſi ante tempus aſſignata fuerint, iuxta declarationem factam *à Sac. Congreg. Immunit. in vna Aquilana* inſtante dicta Ciuitate, ſcilicet *Sac. Congreg. reſpondit franchigiam non poſſe, nec debere reduci, ſed Epiſcopum prouidere poſſe remedijs à iure permiſſis, quæ per Secretarium innouentur, videlicet quòd non permittat patrimonia Clericis aſſignata pro aſſumendis Sacris Ordinibus gaudere exemptione patrimonij Eccleſiaſtici, niſi poſt aſſumptionem Sacrorum Ordinum, debere tamen gaudere exemptione bonorum Clericorum, ſi verè cum effectu fuerint in Clerico translata, quod Epiſcopus inſpicere debet.* 26

Itẽ in Clericos delinquentes non incedentes in habitu, & tonſura, non inſeruientes Eccleſiæ, fiat præceptum cum termino competenti ſub pœna priuationis priuilegiorum Clericalium: quòd ſi non paruerint, poterit procedere ad illorum priuationem ſer. ſer. qua ſecuta gaudere non poterunt exemptione Clericis cõpetente. Vlterius, vt euitentur fraudolentes donationes idem Epiſcopus cognoſcat, & declaret fraudes, qua declaratione ſecuta abſque præiudicio immunitatis Eccleſiæ prouideatur indemnitati vniuerſitatis pro vt iuris 5. *Martij* 1641. 27

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium filio Clerico à Patre conſtitutum, vt promoueri poſſit ad ordines, eſt in diuiſione inter fratres conferendum contrar. num.*8.
2 *Conferri debet in diuiſione facienda inter fratres dignitas empta à Patre filio in Romana Curia.*
3 *Patrimonium à Patre filio conſtitutum vt promoueatur ad Sacros ordines, eſt donatio ob cauſam, contrar. n.*10.
4 *Patrimonium Clerici non eſt alienabile, ſed tranſmiſſibile ad heredes.*
5 *Prohibitio alienationis patrimonij Clerici, non eſt perpetua, ſed temporanea vſq; ad beneficij conſecutionem.*
6 *Legitima non recipit onus legale.*
7 *Patrimonium Clerici ad conſequendum Sacros Ordines, eſt computandum in legitimam contr. n.*8.
*Sed prima opinio verior num.*18.
9 *In legitimã non imputantur data filio ratione dignitatis.*
11 *In legitimam non imputantur, quæ capiuntur inter viuos, ſi dantis in contrarium non concurrat declaratio.*
12 *Data in ſacerdotium efficiuntur peculium Caſtrenſe.*
13 *In legitimam non imputatur peculium Caſtrenſe.*
14 *In legitimam non imputantur expenſæ factæ à Patre pro filij Doctoratu, alijſque honoribus.*
15 *Nec expenſæ factæ cauſa ſtudij.*
16 *Nec libri pro filio à Patre empti.*
17 *Neque equi, & arma empta à Patre filio ratione militiæ.*

Patrimonium Clerico conſtitutum ad ſuſcipiendum Sacros Ordines, an ſit computandum in legitimam, & conferendum inter fratres.

ADNOTATIO IV.

PAtrimonium à Patre filio conſtitutum ad hoc, vt ad Sacros Ordines promoueri valeat, eſt conferendum, vel tantò minus accipiendũ in diuiſione paternorum bonorũ facienda inter alios fratres, cum habeatur tamquam donatio facta filio Clerico ob cauſam ſi non neceſſariã neceſſitate abſoluta, ſaltem neceſſitate cõuenientiæ, & vi directiua, & naturali ratione dictante, & impellente, vt non minus teneа-

teneatur pater dotare filiam pro matrimonio carnali con-
trahendo, quàm filium pro ſpiritualibus nuptijs cum Deo
mediante ſacerdotio ineundis, ex qua neceſſitate eum ex-
cludatur liberalitas, donatio, ſeu cōſtitutio cenſetur ob cau-
ſam, propterea non minus filius tenetur conferre patrimo-
nium, quàm filia dotem, præcipuè vt ſeruetur æqualitas
1 inter fratres, & ex veriſimili mente patris, qui cum æquali-
ter filios diligere præſumatur, nō videtur vnum magis di-
tare voluiſſe, quàm alium, benè Michalor. *de fratrib. p. 1. c. 20. n. 8. & 11.* Mangil. *de imput. q. 33. nu. 18. & ſeq.* in hanc
etiam ſententiam feruntur Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc.*
2 *cap. 26. §. 9. n. 4. verſ. atque an conferatur*, vbi quod ſi pater
emat dignitatem aliquam filio, vel officium in Romana
Curia, confertur, prout ita practicaſſe, & obtinuiſſe teſta-
tur Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 18. n. 8.* Couar. *lib. 1. var. reſol. cap. 4. n. 4. & in cap. Raynaldus §. 2. num. 7. de teſtam.*
Mench. *de ſucceſſion. creat. lib. 3. §. 22. lim. 17. num. 44.* Viu.
in Sylua opin. 323. in fin. Gatiez. *pract. lib. 2. q. 65.* Molin. *de iuſtitia 1. tom. tract. 2. diſput. 238. & 241. ad fin.* Marc. An-
ton. Genuen. *in practic. Eccleſiaſt. q. 625.* Petrus de Le-
deſma *in ſum. p. 1. de Sacram. Ordinis cap. 7. concl. 6. ad fin.*
Gatz. *de benef. par. 2. cap. 5. num. 159.* vbi de veriori, quia
3 eſt donatio ob cauſam neceſſariam, ſeu quaſi, vt potè quia
datur, vt non conſumetur in adeptione ordinum, ſed vt
poſt eorum adeptionem deſeruiat pro alimentis, & con-
grua Clerici ſuſtentatione, ne mendicare cogatur iuxta di-
4 ſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 21. cap. 2.* & licèt non ſit
alienabile, eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes, immo pro-
hibitio alienationis non eſt perpetua, ſed temporanea, do-
5 nec conſequatur beneficium Eccleſiaſticum: & cum hoc
onus prohibitionis alienationis proueniat ex diſpoſitione
legis, & non ex facto hominis, non impedit, quin ſit cōpu-
tandum in legitimam, & in diuiſione conferendum, cum
6 onus legale de legitima non reijciatur, licèt generaliter le-
gitima debeatur abſque onere, Gib. *conſ. 139. num. 13. lib. 2.*
Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 2. q. 16. num. 1.* vbi Rot. dec. allegat.
7 Hinc eſt, quòd non ſolum ſit conferendum, ſed etiam
computandum in legitimam, Michalor. *de fratrib. p. 1. cap. 20. num. 11.* Vaſquez *de ſucceſ. creat. par. 1. lib. 3. §. 22. n. 44.*
Cuch. *de legit. §. rurſus hæc verba n. 30. cum ſeq.* Auendan.
reſponſ. 27. Ayora *de partitionibus p. 2. q. 13.* Cladius de Bar-
tandier. *in tract. de legit. art. 12. num. 39.* Peregrin. *de fidei-
com. art. 36. ſub num. 134.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 6. de
donat. reſol. 94. verſ. ſed affirmatiuam*, Bonac. *in tit. de con-
tract. diſp. 3. q. 6. punct. 7. §. vnico num. 5. verſ. reſpondeo 2. to. 2. fol. 168. & de cenſur. in particular. de conſ. in Bulla Cœ-
næ contentis diſ. 1. q. 10. punct. 3. n. 14.* & tradunt omnes alij
Doctores ſupra allegati, qui loquuntur in vtroque caſu,
tam collationis, quàm computationis legitimæ, cum de
vno ad aliud procedat argumentum Theſaur. *dec. 46. n. 5.*
Alex. *conſ. 24. n. 1. verſ. & non eſſe veram lib. 1.*
8 Contrarium verò, quòd donatio facta filio in titulum
patrimonij ad ſuſcipiendos ſacros ordines non ſit conferen-
da, nec imputanda in legitimam, prout regulariter data fi-
9 lio ratione dignitatis, in illam non imputatur, tum quia hu-
iuſmodi donatio cenſetur potius ſimplex, quam ob cauſam,
cum pater præcisè non cogatur ad talem donationem fa-
10 ciendam, præcipuè ſi emanauerit inter viuos iuxta regu-
lam, quòd quæ capiuntur inter viuos non imputantur, tan-
11 tò magis ſi pater non declarauerit, prout declarare poterat,
quòd aſſignata in patrimonium filio in legitimam impu-
tentur, prout rationatur Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 23. à num. 4. vſq; ad fin.* in hac etiam ſententia reſidet Barboſ. *de
offic. & poteſt. Epiſcop.* contrarijs reſpondendo *alleg. 19. n. 64. & plurib. ſeqq.* & hanc opinionem eſſe magis veram, &
ſequendam dicit Gratian. *diſcept. 159. num. 31. & 33. verſ.
tamen primam opinionem*, ex Tell. Ferdin. *in l. 26. Tauri.*
Fabian. *in l. ſi emancipati C. de collat.* Rol. *conſ. 11. num. 6.*
Crauet. *conſ. 136. per tot.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 18. prin. num. 65. & 69.* Claud. Gliſetius *de port. legit. cap. 14. in fin.*
Rebuf. *in prax. tit. de reſcript. in form. communi num. 25.*
Duennas *reg. 222. num. 3.* Polydor. Ripa *obſeruat. 234.* Ric.
*in prax. for. Eccleſiaſt. dec. 594. in 1. edit. & reſol. 622. in 2.
edit.* Ceual. *commun. contra commun. q. 681.* Royas *de ſuc-
ceſſione cap. 7. à n. 46.* Campanil. *in diuerſ. iuris canon. rub. 8. cap. 6. num. 11.* Vaſquez *de ſucceſ. creat. §. 39. num. 216. p. 2.* Quintanaduenas *lib. 3. Eccleſiaſtic. par. 2.* præcipuè *ad
fin.* conferunt tradita per Craſ. *in §. legitima quæſt. 26. num.*
3. *in fin.* quòd data in ſacerdotium efficiuntur peculium 12
caſtrenſe, vel quaſi quod non imputatur, & *num. 4.* quòd 13
idem in expenſis factis à patre in conſequendo Doctoratu 14
filio alijſque honoribus, *l. quæ pater ff. famil. erciſcund.* Dec.
in l. illud num. 7. verſ. in glo. verb. lucrum C. de collat. prout 15
etiam ſumptus, & expenſæ factæ à patre cauſa ſtudiorum
neque imputantur idem Craſ. *§. legitima q. 27. & 28.* vbi 16
quòd neque libri, quos pater emit pro filio, & *quæſt. 29.* vbi 17
quòd neque equi, & arma empta filio ratione terreſtris
militiæ, *l. 1. §. nec caſtrenſ. ff. de collat. bonorum*, vnde multò
magis data pro militia cœleſti ad tradita per Euerard. *in loco
arg. à milite armata militia ad militem cœleſtis militiæ n. 1.*
In hoc opinionum conflictu libenter reſiderem in prima 18
opinione, præcipuè quando inter fratres, emergeret magna
inæqualitas, ſi patrimonium Clerici non eſſet imputan-
dum, vel conferendum, vt etiam animaduertit Merlin. *de
legit. lib. 2. tit. 2. q. 28. num. 29.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus negociator tenetur ad ſolutionem gabellæ de bonis, in quibus negociatur.*

2 *Clericus tenetur ſoluere gabellam ſi vendat fructus ex agro conducto recollectos.*

3 *Clericus dicitur mercaturam exercere ſi aliquid emat cauſa vendendi, vt lucrum referat, ſecus ſi per accidens vendat.*

4 *Negociatio triplex eſt, Economica, Politica, & lucratiua, & quæ ex ijs Clericis ſit prohibita.*

5 *Clericis licitum eſt emere neceſſaria pro ſe, ſuæque familiæ ſuſtentatione, & quod ſupereſt vendere.*

6 *Poſſunt retinere tabernam, & vendere vinum, oleum, & ſimilia recollecta in proprijs, ſeu Eccleſiæ prædijs, etiam ad minutum.*

7 *Clericis permittitur facere artificium cauſa lucrandi, limit. vt num. 8. & 17.*

9 *Clericus emendo animalia, & in proprijs prædijs paſcendo, & pinguiora effecta vendendo non dicitur negociari.*

10 *Neque improbatur ſi emit cæmenta pro ædificando in domo Eccleſiæ, vel beneficij, ſi poſtea vendat.*

11 *Clerici cultores agrorum ſuorum, vel Eccleſiaſticorum conductores moleſtari non debent titulo negociationis illicitæ.*

12 *In caſalibus proprijs poſſunt exercere artem Agriculturæ abſque ſpolij timore.*

13 *Non dicitur negociari ſi oleum, vinum, & ſimilia ex ſuo recollecta alibi tranſportari faciat, vt carius vendat. Contrar. n. 14.*

15 *Clericus ſi in proprio fundo habeat venam metalli, ſi conficit, & vendi curet cenſetur negociari. Contr. n. 16.*

17 *Clerici dicuntur illicitè negociari, ſi emant, & rem non ameliorataam, vel non mutata forma carius vendant.*

28 *Clericus emens equum animo locandi cauſa lucri videtur negociari, & obligari ad gabellam.*

19 *Idem ſi gregem conducat, & caſeum vendat.*

20 *Clericus non poteſt exercere cambia. Contrar. n. 21.*

22 *Clericus in extrema neceſſitate poſitus poteſt honeſtam mercaturam exercere, ne mendicare cogatur.*

23 *Clericus ſi habeat ſufficiens beneficium, vel ex Eccleſiæ ſeruitio conſequatur neceſſaria, neque poteſt exercere artificium.*

24 *Clericus negociator, niſi fuerit ter monitus non amittit priuilegium immunitatis à ſolutione gabellæ. Contrar. n. 25. Sed prima opinio verior 26. Diſtingue vt n. 27. & 28.*

29 *Clericus pro exactione gabellæ ob mercaturam conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico.*

30 *In differentia inter Clericum, & Gabellarium an res tranſportetur cauſa mercaturæ, vel ad vſum proprium, ſtandum eſt iuramento Clerici.*

15 Si autem Clericus in ſuo fundo habeat venam ferri, vel metalli, & ſimilis, ſi ferrum confici, & vendi curet, quòd cenſeatur negociationem facere tenent Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric.* 3. *num.* 108. Naoar. *cap.* 27. *num.* 128. Molin. *diſ.* 142. *num.* 7. Duard. *in Bulla Cœna q.* 8. *num.* 16.

16 Contrarium tenet Bonacin. *de cenſur. in partic. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 6. *ſub verſ. quarto illum circa med. tom.* 3. ſequendo ſententiam Reginaldi, Panormit. Belletti, & aliorum, qui putant negociationem non exercere, qui aliquid emit, illudqoe mutata forma veodit, vt etiam docet Federic. de

17 Sen. *conſ.* 107. Siquidem hoc caſo cum ex artificio res melioretur excluditur negociatio lucratiua in prima ſpecie Clericis interdicta, quando ſcilicet res ipſa, vel non meliorata, vel non mutata forma cariori pretio venditur, quèm empta fuit, Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 21. Perieta *de manu regia p.* 2. *cap.* 23. *num.* 34. licèt dicti auctores non ſint benè affecti erga Clericos, Bellet. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *de diſciplina Clericali* §. 21. *n.* 7. *&* 8. Alter. *de cenſ. tom.* 1. *diſ.* 19. *lib.* 5. *c.* 6. *dub.* 7. Duard. *in Bulla Cœna lib.* 2. *can.* 28. *q.* 8. *num.* 14. *&* 15. Ricc. *in prax. tom.* 1. *reſol.* 317. Martha *de iuriſd. p.* 4. *caſ.* 3. *num.* 9. *&* 10. Barboſ. *in collect. in ius Canon. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 50. *c.* 6. *n.* 7. cum alijs per Dian. *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 26. *verſ. & ad magis.*

18 Clericus verò emens eqoum animo locandi, & lucrum exinde reportandi, videtur negociationem facere, & conſequenter obligari ad ſolutionem gabellæ, quæ ex tali contractu ſolui conſueuit, ita Molina *diſp.* 34. *num.* 14. Bonacin. *de cenſur. in partic. tit. de cenſ. content. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 6. *ver. ſecundò ſequitur.*

19 Pariter ſi gregem conducat, vt ex illo lac, & caſeum conficiat, & cum lucro vendat, vti negociator ad onus gabellæ præſtandum tenetur, ſecus ſi taotùm condocat pro ſui ſuæque familiæ ſuſtentatione, Bonacin. *loco proximè citato d.* 1. *num.* 6. *verſ. hinc ſequitur primò.*

20 Neqne poteſt Clericus exercere cambia, ſeu dare pecuniam ad cambium, cum ſit ſpecies negociationis eidem ioterdictæ, Rot. *in Romana Cambij* 28. *Maij* 1664. §. *minus vim alteris coram R. P. D. Beuilaqua.*

21 Contrarium tenet Scaccia *de camb.* §. 1. *quæſt.* 7. *p.* 2. *ampliat.* 11. *num.* 6. *fol.* 362. vbi quòd Clerici ſeculares, qui paupertatem profeſſi non ſunt, poſſint dare pecuniam ad cambium mediante aliquo Laico, non pro ſe ditando, ſed pro ſua, vel ſuorum oeceſſitate, & dummodo non dent ſcandalum, nec à cultu diuino diſtrahantur, Fabian. Genuen. *in tract. de camb. initio num.* 45. *verſus finem, & n.* 46. *tom.* 7. *par.* 1. *fol.* 415.

22 Lim. primò principalem concluſionem, quòd licèt Clerico non ſit permiſſum negociationem exercere, etiam per interpoſitas perſonas, tolerari tamen poteſt, ſi in extrema neceſſitate poſitus, nullum exercitium habens, vt ſuſtentari valeat, ſalua ipſius honeſtate, Rot. *in Romana Cambij* 28. *Maij* 1664. §. *replicatio verò coram R. P. D. Beuilaqua*, & conſequenter hoc caſu debet retinere priuilegium immunitatis, & exemptionis à ſolutione gabellæ, quia dicta permiſſio non eſt in fraudem negociationis, ſed in Clerici indigeotiæ reparationem, ne mendicare cogatur in opprobrium, & contemptum Clericatus, ac proinde poteſt honeſtam mercaturam facere emendo, & vendendo, dummodò tamen Diuino acultus, & Eccleſia oon negligantur, *cap. Clericus* 2. 91. *diſt.* Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *n.* 42. *& num.* 42. *circa fin.*

23 Sublim. ſi Clericus habeat ſufficiens beneficium, vel ex Eccleſiæ ſeroitio conſequatur neceſſaria ad ſui ſuſtentationem, quo caſu, cum ceſſet neceſſitas, noo ſolùm non poteſt exercere mercaturam, ſed neque artificium, quod cum cupiditate lucri exercere cenſeatur, oon videtur immonis à præſtatione vectigalis, *Clement.* 1. *de cenſ. cap. quamquam eod. tit. in* 6. Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *num.* 39. faciunt tradita per Abbat. *in cap. Clerici officia de vit. & honeſt. Cleric.*

24 Lim. ſecundò, vt Clerici negociatores non amittant priuilegium immunitatis à ſolutione gabellæ, niſi fuerint ter moniti, vt deſiſtant à negociatone. Iulius Ferretus *de gabel. num.* 572. Bertachious *tit. eod. p.* 3. *num.* 2. Perieta *de manu regia p.* 2. *cap.* 24. *n.* 35. Ignat. de Salzedo *in pract. crim. c.* 55. Io. Franciſcus Suarez *in Enchirid. caſuum conſcien. l.* 4. *verſ.*

Tributum §. *Clericus non tenetur*, Parlador. *lib.* 1. *rerum quotidianarum c.* 3. Homobon. *de bonis in conſult. caſuum conſc. p.* 2. *reſponſ.* 111. Ledeſma *in ſumma tom.* 2. *tract.* 17. *cap.* 2. Rodriq. *in ſumm. cap.* 2. *c.* 75. *n.* 11. Souſa *in Bulla Cœna c.* 19. *diſ.* 92. *n.* 3. *in fin.* Molfeſ. *in ſumm. to.* 2. *tract.* 12. *c.* 22. *n.* 173. Reginaldus *to.* 1. *l.* 9. *c.* 25. *n.* 379. *in fin.* Dian. *reſol. moral. p.* 1. *tr. de immunit. Eccleſ. reſol.* 46. *verſ. non deſunt tamen, & p.* 3. *tr.* 1. *eod. tit. reſol.* 44. *& p.* 4. *tr.* 1. *eod. tit. reſol.* 28.

Contrarium quòd immò Clerici oegociatores ſtatim, etiam ante trinam monitionem teneantur ſoluere gabellã, eaſq; licitè à Laicis miniſtris ab eiſdem exigi poſſe, tradit Turriaous *tom.* 2. *in* 2. 2. *diſ.* 44. *dub.* 4. Heuia *tract. de commerc. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 10. Proſper. de Auguſtin. *in addit. ad ſumm. Quarant. in verb. Vectigal.* 25

Sed prima opinio videtur verior, tamquam fundata in ſacris canooibus per text. in *cap. fin. de vit. & honeſt. Cleric.* vbi expreſsè cauetur, quòd ſi Clericus tertiò monitus à negocijs ſæcularibus non abſtineat, quo ad bona perdat priuilegium Clericale, cum alijs per Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 2. *num.* 35. 26

Diſtingue concordando has contrarias ſententias, quòd Clericus ſtatim occaſione negociationis amittat priuilegium exemptionis, ſed hac immunitate non remaneat priuatus, niſi poſt trinam monitionem: adeout quo ad ipſas res, quas occaſione negociationis defert, eo ipſo careat exẽptione abſque vlla monitione, & licitè exigi poſſit gabella, & pedagium, ſine timore incurſus excommunicationis, in quibus terminis procedit ſecunda opinio, quo verò ad alia omnia bona ſua, & perſonam, quòd oon ſtatim amittat priuilegium exemptionis, niſi poſt tertiam monitionem, ſi deſiſtere noluerit, & in ijs terminis procedere primam ſententiam tradunt Alterius *de cenſur. to.* 1. *diſ.* 19. *l.* 5. *c.* 6. *q.* 3. *fol. mihi* 743. *col.* 1. Molin. *diſ.* 177. *concl.* 5. Duard. *in Bulla Cœna l.* 4. *can.* 18. *q.* 8. *n.* 9. & circa hanc quæſtionem plura congerunt Gutier. *de gabell. l.* 7. *q.* 94. *per tot.* Martha *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 3. *n.* 2. *& ſeq.* Ceuall. *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 64. *per tot.* 27

Quæ diſtinctio nõ videtur in praxi ſuſtineri poſſe, eo quia eſſet in poteſtate Laici exigere gabellam, prætextu negociationis, quod non eſt tolerandum, quia cum Clericus poſſit negociationem facere in caſu neceſſitatis pro ſui ſuæque familiæ ſuſteotatione, & in alijs caſibus à iure permiſſis, ex ſuperiùs deductis, neceſſariò eſt expectanda trina Epiſcopi monitio, vel eius ſeoteotia declararoria Clericum exercere prohibitam negociationem, vt deinde ad ſolutionem gabellæ teneatur. 28

Lim. 3. quòd Clericus pro exactione gabellæ, quando pro negociatione ſoluere tenetur, ſit à Laico conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico, Bald. *in l. de ijs C. de Epiſcop. & Cleric.* Abb. *in c. qualiter de Iudic. in fin.* Rol. à Val. *conſ.* 71. *n.* 25. *vol.* 4. Ferret. *in tract. de gabel. n.* 433. Paol. Sqnil. *in tract. de priuil. Cleric. cap.* 8. *dub.* 1. *num.* 33. qui alios allegat Diao. *reſol. mor. p.* 3. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 44. *verſ. quod autem*, vbi alios contrarium tenentes allegat, inter quos ſignanter contrarium docet Gotier. de Gabellis *lib.* 7. *q.* 94. Ceuall. *in tract. de cognit. per viam violent. p.* 2. *q.* 64. *num.* 7. 29

Lim. 4. quòd in differentia inter Clericum, & gabellarium, an res ſit aliena, vel propria Clerici, an conducatur cauſa negociationis, vel ad proprium vſum ſtandum ſit iuramento, ne dom ipſius Clerici, ſed etiam Nuntij, Mulionis, ant Victuralis, niſi perſonæ qualitas repugnet ob malam conditiooem, vel quòd conuictus ſit de mendacio, pleoe Rol. à Valle *conſ.* 61. *n.* 24. *vol.* 4. *vbi alios allegat.* 30

SVMMARIVM.

1 *Clerici coniugati gaudent priuilegio tantùm fori, & Canonis.*

2 *Non eximuntur à collectis, alijſque Principis obſequijs; ſecus, quo ad perſonalia num.* 3.

Limit. vt num. 63. *&* 74.

4 *Gaudent priuilegio fori, ſi cum vnica matrimonium contraxerint, habitum, & tonſuram deferant, & inſeruiant Eccleſiæ num.* 5.

Tam in ciuilibus, quàm in criminalibus n. 6.

Contr. num. 7.

Sed prima verior num. 8.

Reſpondetur contrarijs num. 9.

10 Gaudent etiam priuilegio canonis.
11 Vxor Clerici coniugati ſi in odium viri percutiatur gaudet priuilegio canonis.
12 Clericus pro delictis commiſſis tempore Clericatus, ſi deinde vxorem ducat, puniendus eſt à Iudice Eccleſiaſtico, licèt non ſeruet requiſita Concilij.
13 Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori, licèt ante, vel poſt delictum habitum, & tonſuram dimiſerit, ſi tempore capturæ, extiterit in habitu clericali.
14 Ampl. etiam ſi reaſſumat paulò ante, vel poſt commiſſum delictum contr. num. 15.
Sed prima verior num. 16.
Ampl. vt num. 22.
17 Clericus coniugatus ſi mortua vxore reaſſumat habitum, & tonſuram, conſequitur omnia priuilegia Clericorum: ſi viuente vxore, tres ſunt opiniones num. 18. 19. 20. & 21.
20 Clerico coniugato Bigamo reaſſumptio habitus ad nihilum ſuffragatur.
23 Clericus coniugatus ſolitus deferre habitum, ſi tempore delicti reperiatur ſine habitu non amittit fori priuilegium, ſecus ſi non fuit ſolitus, & in fraudem reaſſumat.
24 Pariter ſi ſine habitu captus à carceribus aufugiat, reaſſumptio habitus non ſuffragatur contrar. n. 25.
26 Clericum reaſſumpſiſſe habitum in fraudem declarandum eſt per Iudicem Eccleſiaſticum.
Amp. vt interim Iudex ſecularis nihil innouare poſſit ib.
27 Clericus coniugatus, ſi modò deferat, modò deponat habitum clericalem non amittit priuilegium fori: quid ſi à dimiſſione habitus interceſſerit longa diſtantia num. 28.
Quid ſi reaſſumat paulò ante delictum num. 29.
30 Reaſſumptio habitus facta per Clericum in dubio non cenſetur in fraudem.
31 Non eſt neceſſe, vt habitus reaſſumatur per tempus conſiderabile ante delictum.
32 Ampl. vt ſatis ſit, ſi reaſſumatur ante carcerationem.
33 Clericus poteſt reaſſumere habitum non obſtante irregularitate ſuperueniente.
34 Clerici coniugati non gaudent priuilegio fori, ſi non ſeruant requiſita Concilij.
35 Etiam ſi ter non fuerint ab Epiſcopo moniti, Contrar. num. 36.
37 Ampl. vt etiam debeant ſe abſtinere à negociationibus, & armis Contr. num. 38.
39 Clericus coniugatus bigamus poteſt puniri à Iudice Laico, efficitur bigamus ſi duas vxores duxerit, ibid.
40 Ex ſolo tamen conſenſu præſtito ſecundo matrimonio non efficitur bigamus ad effectum amittendi priuilegium clericale.
41 Ampl. Neque cognoſcendo vxorem poſt adulterium ab eadem commiſſum.
42 Ampl. Neque ducendo vxorem à ſe prius cognitam.
43 Clericus coniugatus ſi poſt commiſſum delictum efficiatur bigamus, pro eodem delicto gaudet priuilegio fori.
44 Clericus ſi committat delictum, & poſtea vxorem ducat eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico.
45 Clericus in minoribus non ſeruans requiſita Concilij, licèt non poſſit allegare priuilegium fori, puniri tamen poteſt ab Epiſcopo, & efficitur mixti fori.
46 Lim. vt poſſit Epiſcopus eundem repetere à Iudice Laico, etiam ſi præuenerit num. 47.
48 Ac etiam ſi Clericus fateatur ſe eſſe Laicum.
49 Clericus nec tacitè, nec expreſsè poteſt renunciare priuilegio fori.
50 Ampl. etiam ſi accederet conſenſus Epiſcopi.
51 Ampl. vt Epiſcopus non obſtante renunciatione poſſit Clericum renuntiantem à Curia ſæculari repetere.
52 Clericus bigamus de delictis commiſſis ante bigamiam ſubiacet Iudici Eccleſiaſtico, ſecus de commiſſis poſt bigamiam.
53 Per bigamiam non tollitur caracter clericalis.
54 Bigamus habetur pro Laico, & non poteſt deferre habitum, & tonſuram.
55 Vxor Clerici coniugati, an gaudeat priuilegio fori.
56 Clerici ſaluatici, quæ priuilegia habeant quo ad immunitatem n. 57.
58 Clerici coniugati, an debeant gaudere beneficio cap. Odoardus.
59 Clerici Græci coniugati, etiam in prima tonſura conſtituti, licèt non habeant beneficium, & requiſita Sacr. Concil. Trid. gaudent priuilegio fori, & Canonis, & exemptionis gabellarum.
60 Subduntur Eccleſiæ Romanæ.
61 Clerici ex antiqua origine Orientales viuentes intra viſcera Eccleſiæ latinæ in ſtatu coniugali, ſi ſint in minoribus non gaudent exemptione gabellarum, ſecus in maioribus.
62 Clerici coniugati latini gaudent priuilegio fori, tam in criminalibus, quàm in ciuilibus.
Ad ſolutiones, ad quas de iure tenentur, non poſſunt cogi, niſi per Iudicem Eccleſiaſticum, ibidem.
63 Ex conſuetudine gaudere poſſunt immunitate à ſolutione onerum, & gabellarum.
Vlterius ex pacto, & capitulatione ibid.
64 Clerici ſaluatici ex conſuetudine gaudere poſſunt exemptione ab oneribus realibus, & mixtis.
65 Quæ exemptiones competant Clericis ſaluaticis, & quæ non referuntur in decreto Sacr. Cong. Immunit. 66. 67. & 69.
68 Vxor Clerici Seluaggi, an gaudeat priuilegijs viri.
70 Clerici coniugati an poſſint eligi ad officia publica, num. 72.
71 Clerici filijfamilias in minoribus conſtituti ſimul viuentes, cum eorum patribus, an teneantur ad collectas pro donationibus eiſdem factis.
73 Clerici coniugati an teneantur ad onera pro donatiuo regio.
75 Clerici Seluaggi vltrà numerum, an gaudeant priuilegijs exemptionum.
77 Oblati Religionum, quando gaudeant priuilegijs exemptionum.
78 Donationes factæ Clericis ſuſtinentur, dummodo non ſint in fraudem.
79 Clericus etiam coniugatus, ſi delinquat in officio ſæculari conceſſo à Principe, poteſt ab eodem puniri. Contr. num. 80.
81 Officium ſæculare collatum Clerico, non eximit à gradu Clericali, & à priuilegio immunitatis.
82 Ampl. vt procedat ſiue agatur de puniendo Clerico in perſona, ſiue in rebus, vel bonis.
83 Limit. ſecundum aliquos DD. vt de conſuetudine Clerici delinquentes in officio ſæculari puniatur à Principibus. Sed num. 84. reprobatur.
84 Conſuetudo quòd Laicus poſſit punire Clericum non valet, tamquam irrationabilis, & contra ius diuinum.
85 Laici prohibentur ſtatuere contra Clericos, & contra eoſdem inducere conſuetudinem.
86 Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam reprobatur, tam à iure ciuili, quàm à iure canonico.
87 Ampl. etiam ſi agatur de conſuetudine immemorabili.
88 Ampl. etiam ſi eſſet introducta ſciente, & patiente Papa.
89 Iura impræſcriptibilia ſciente principe, quando præſcribi poſſint.
90 Clericus delinquens in officio ſæculari, poteſt condemnari à Iudice ſæculari in declarando quantitatem debiti, & adire Iudicem Eccleſiaſticum pro executione.
91 Declara, vt procedat ſi Iudex ſæcularis per viam extraiudicialem inquirat, ſecus ſi iudicialiter.
92 Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui facto à Iudice ſæculari.
93 Nec cum eo tenetur iudicare.
94 Proceſſus Iudicis ſæcularis non facit fidem coram Iudice Eccleſiaſtico.
95 Clericis eſt interdictum officia ſæcularia ſuſcipere.
96 Clericus ſi adminiſtrauerit officium tutoris, aut curatoris, & delinquat in officio, non poteſt trahi ad tribunal ſæculare.

Cleri-

Clerici coniugati an teneantur ſoluere gabellas, onera, & collectas, & an, & quando gaudeant priuilegijs Clericorum.

ADNOTATIO VI.

1 Clerici coniugati, ſicut alii Clerici in ſacris ordinibus conſtituti, licèt gaudeant priuilegio fori, & canonis *ſi quis ſuadente diabolo*, non tamen gaudent aliis priuilegiis Clericorum, *gloſ. communiter recepta in cap. vnico in verbo cæteris de Cleric. coniugat. in 6.* Couar. *pract. queſt. cap. 31. num. 9.* Pariſ. *conſ. 40. num. 20. lib. 4.* Farinac. *queſt. 8. num. 9.* Vnde excepto priuilegio fori in omnibus habentur tamquam Laici, Fagnan. *in cap. peruenit num. 16. de immunit. Eccleſ.* Cohel. *ad bullam bon. regim. cap. 50. num. 157.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 1. dub. 5. ſect. 3.* de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 2. de regal. diſ. 60. num. 4.* Rot. *in Romana admiſſionis ad cap. Odoard. 5. Martij 1668. coram Otalora.*

2 Vnde non eximuntur à collectis, gabellis, aliiſque Principis obſequiis, vt notat eadem *gloſ. & Doctores in loco ſupra cit.* Abb. *in cap. ex parte de Cleric. coniugat.* Capra *conſ. 97. num. 85.* Couar. *loco cit.* Guid. Pap. *q. 383.* cum aliis per Farinac. *q. 8. num. 9.*

3 Lim. diſtinguendo, quòd Clerici coniugati quo ad perſonalia gaudeant immunitate, & exemptione, ſecus autem à taxis, & collectis, quæ fiunt per capita, aliiſque oneribus mixtis, non merè perſonalibus, vt Sac. Cong. Immunitatis ſæpiùs reſoluit, & ſignanter in vna *Squillacen. 27. Auguſti 1627. proponente Eminentiſs. Card. Palutio, & in Ciuitatis Benini 8. Februarij 1639. eodem proponente, & in Sanctæ Agathæ Gotorum 13. Ianuar. 1632. proponente R. P. D. Merlino* relat. per Sperel. *deciſ. 36. num. 18. verſ. & hinc fit tom. 1.*

4 Gaudent tamen præfati Clerici coniugati priuilegio fori, nec per coniugium amittunt immunitatem, vt conueniri, & puniri valeant per Iudicem ſæcularem, dummodò primò cum vnica tantùm, eaque virgine matrimonium contraxerint, ſecundò ſi habitum clericalem, & tonſuram deferent iuxta conſtitutionem Bonifacii VIII. *in cap. vnico de Cleric. coniugat. in 6.* & expreſsè cautum etiam fuit per Sac. Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* Didac. *pract. queſt. cap. 31. num. 7. verſ. primò igitur*, Clar. *in §. fin. q. 36. num. 7. lib. 5.* Camil. Borel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 8. de Cleric. coniug. num. 24.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 1. num. 8. & 84.* Scaccia *de iudic. p. 1. cap. 11. num. 20. & 82.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 25. 26. & 27.* Farinac. *q. 8. num. 8. & 64.* Filliuc. *queſt. moral. tom. 1. tract. 10. de ſacram. p. 2. cap. 4. de impoten. volunt. num. 155. fol. 274.* Gram. *deciſ. 10. per tot.* Sperel. *deciſ. 132. num. 36. tom. 2.* Rot. *dec. 293. num. 5. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*

5 Et vlteriùs tertiò requiritur, quòd alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ſint deputati, eidemque Eccleſiæ inſeruiant, quas conditiones, ſi non ſeruauerint, neque gaudebunt huiuſmodi priuilegio, Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. ibi, in Clericis verò*, vbi Sac. Concil. vltrà requiſita in conſtitutione Bonifacij VIII. addidit aliud requiſitum de ſeruitio præſtando Eccleſiæ, cui ab Epiſcopo adſcripti ſunt, vt notat Stephan. Vveymſ. *ad conſtit. 24. ex antiq. iur. deſumpt.* & per Conc. Trid. *innouat. conſtit. 9. num. 13.* Giaccar. *in addit. ad Clar. §. fin. q. 36. lit. C.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 25. p. 2.* Filliuc. *q. moral. tom. 1. tract. 10. de ſacram. p. 2. cap. 4. de impoten. volunt. 155. verſ. dixi ſecundo*, idem Barboſ. *in Concil. Trid. d. cap. 6. num. 41.*

6 Ampl. vt Clerici coniugati habentes prædicta requiſita Sacrorum Canonum gaudeant priuilegio fori, & exemptionis, tam in criminalibus, quàm etiam in ciuilibus, & ita Sac. Congreg. *Immun. ſeu ſuper controu. iuriſdict. reſcripſiſſe Epiſcopo Regien. ſub die 17. Iunij 1631.* refert Diana *poſt 5. part. reſol. moral. in tit. declarat Sac. Congreg. num. 28. vt etiam cenſuiſſe 27. Feb. 1630.* refert etiam Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo Clericus num. 84.* vbi ita ſeruari in Regno Neapolitano, in quo adeſt conſuetudo teſte Borello Doctore Regnicula *in addit. ad Be lug. in ſpec. Princ. rub. 11. §. videamus add. 1. in verbo coniugati*, Sperel. *deciſ. 2. num. 125. verſ. cæterum aduertendum, ibi, & nihilominus tom. 1.* vbi ita etiam reſolutum fuiſſe ex veriori opinione in *Sac. Cong. Eminen. Card. controu. iuriſdictional. præpoſitor.* Paul. Squillante *de priuil. Cleric. cap. 7. dub. 2. num. 27.* Anton. de Matio. *quotid. reſol. cap. 58. num. 2.* Camill. Bortel. *in ſpecul. princ. rub. 11. §. videamus*, faciunt tradita per Cepol. *conſ. crim. 10. per tot.* Ric. *collect. 380. p. 2.* vbi quòd ſecundùm hoc in Regno adeſt Regia *pragm. 1. de Cleric. & Diac. quidquid dicat Ritus magnæ Curiæ 66. qui fuit correptus per dictam Pragm. & per cap. Regni, & dec. 170. num. 1. p. 3.* Ciarlio *controu. forenſ. cap. 53. num. 34. & ſeq.* Martha *de iuriſdict. p. 1. cent. 2. caſ. 159. num. 5.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 15. queſt. 4. col. 3. num. 12.* Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 50. verſ. ſed mihi contraria, & p. 4. reſol. 78. verſ. ſed ego in tract. 1. tit. eod.*

Contrarium, quòd Clerici coniugati tantùm in criminalibus gaudeant priuilegio fori docent Couar. *pract. queſt. cap. 31. num. 6. & 9.* Farinac. *q. 8. num. 7.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 25. verſ. primò vt eo gaudeant*, Gutier. *pract. queſt. lib. 1. q. 25. num. 3.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. diſp. 46. num. 22.* Cenedo *in q. canon. q. 4. num. 18. & 19.* Corinlanus *in Bulla Cœnæ excom. 16. fol. mihi 945.* Filiuc. *queſt. moral. tom. 1. tract. 10. de ſacram. p. 2. cap. 4. de impoten. volunt. num. 156. verſ. dicens ſecundo, quam ſententiam niti conantur in diſp. cap. vnico de Cleric. coniug. in 6.* vbi ſolùm præfatis Clericis conceditur priuilegium canonis, & fori, cum reſtrictiua, ibi, *pro commiſſis ab eo exceſſibus, & delictis*, in octo fine, ibi, *in cæteris autem eo gaudere nolumus priuilegio*, & licèt textus etiam mentionem faciat de cauſis ciuilibus, intelligendus eſt, quo ad capturam perſonæ, non autem ſi merè ciuiliter contra bona, ſine carceratione procedatur. Capella Toloſan. *dec. 184.* Guid. Pap. *dec.* ta. 7

Non eſt tamen recedendum à prima opinione, tum propter auctoritatem Sact. Congreg. à qua pro veriori canonizata fuit, tum quia ſolidioribus innititur fundamentis, & ratio pro ſecunda opinione allata facilè diluitur, etenim textus *in cap. vnico de Cleric. coniugat. in 6.* & Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* ſimpliciter, & abſque vlla reſtrictione, aut limitatione reſeruant præfatis Clericis coniugatis priuilegium canonis, & fori, ac proinde debet ſuffragari etiam in ciuilius ad quemcumque effectum, tam quo ad capturam perſonalem, quàm quo ad executionem realem, pro vt ſuffragatur aliis Clericis, cum quibus quo ad hanc immunitatem, tum ex conſtitutione Bonifaciana, tum ex diſpoſitione Conciliari nulla conſtituitur differentia, ſi ſeruentur requiſita neceſſaria, vt porè quia fori priuilegium competit ratione ordinum, qui tamquam indelebiles non minus retinentur à Clericis coniugatis, quàm à non coniugatis, nec contrarium ſuadere videntur verba textus *pro commiſſis ab eo exceſſibus*, & alia *in cæteris autem eo gaudere nolumus*, nam prima ſtant demonſtratiuè, ex quo cauſa criminalis ſit grauior, & maioris præiudicii, quàm ſit cauſa ciuilis, vltima verò reſtrictiuè, quo ad alias exemptiones a ſolutione vectigalium, collectarum, aliorumque onerum, quę dummodò non ſint perſonalia, à Clericis coniugatis perſolui debent, iuxta diſtinctionem ſuperiùs traditam, & animaduertit Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 50. verſ. ſed mihi contraria ſententia.* 8

Ex quibus remanet penitus ſublatum obiectum, quòd *ly ciuiliter* appoſitum *in cap. vnico de Cleric. coniug. in 6.* intelligi debeat de cauſis criminalibus, pro quibus ſit coram Iudice Laico Clericus coniugatus conueniendus, pro aliis coram Eccleſiaſtico, prout voluit Cortea *relect. de immunit. Eccleſ. p. 3. num. 32.* Anton. de Belliſ. *in tract. var. lib. 5. tit. 10. num. 18.* Danza *in pugna Doct. cap. vnico de Cleric. coniugat. num. 13.* Capiblanc. *de offic. Baron. tom. 1. prag. 8. p. 3. num. 53.* 9

Ampl. primò, vt Clerici coniugati, non ſolùm gaudeant priuilegio fori, ſed etiam canonis *ſi quis ſuadente diabolo, cap. vnico de Cleric. coniugat. in 6.* Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* Mayner. *in l. ſi iuſſ. num. 12. & 18. de reg. iur.* Cald. *in l. ſi curat. in verbo læſis n. 104. in fin. C. de in integr. reſtit.* Sanchez *in opuſc. moral. in præcept. decalog. lib. 7. cap.* 10

13. num.

13.*num.*36.*tom.*2. Ric. *collect.*308.*ſub prin.p.*2. Filliuc.
*tom.*1.*tract.*10.*de ſacram.matrim.p.*2.*cap.*4.*num.*155.*fol.*
274. Rot.*poſt* 2.*vol.conſ.Farinac.dec.*293.*num.*5.*prope fin.*
& de communi Doctorum ſententia teſtatur Gauant.*in ma-
nual. Epiſc. in verb.Cleric. in addit.num.*18. *&* 19. vbi quòd
11 etiam eius vxor, ſi manus iniectio fiat in odium viri, Ca-
rol. de Graſs. *de effect.Cleric.*9. *num.*105.

12 Ampl. ſecundò, vt Clericus ſi commiſerit delictum tem-
pore Clericatus, ſi deinde vxorem duxerit, & non ſerua-
uerit requiſita Concilii, non poſſit de eo cognoſci per Iudi-
cem ſæcularem, quia debet attendi ſtatus commiſſi deli-
cti, quo tempore totaliter ſubijciebatur foro Eccleſiaſtico,
& propterea non obſtante mutatione ſtatus, etiam hodie
remitti debet ad Iudicem Eccleſiaſticum, cui tempore
commiſſi delicti fuit ius quęſitum, & ita per Sac.Concilium
Neapol. deciſum fuiſſe firmat Gram. *deciſ.* 10. *per tot.* & ſi-
gnanter *num.*3. Carauit. *ſuper rit.*66. *mag.Cur.num.*9. Clar.
in §. fin. q. 36.*num.*9. *verſ.qua ratione*, Ric. *collect.*308. *verſ.
amp.*4. *p.* 2.

13 Ampl. tertiò, vt Clericus coniugatus etiam priuilegio
fori gaudere debeat, quamuis per aliquod tempus ante,
vel poſt delictum habitum, & tonſuram dimiſerit, & pro
Laico publicè ſe geſſerit, ac pro tali communiter habitus
fuerit, modò tempore capturæ, ſeu depræhenſionis exti-
terit in habitu clericali, cùm habitus, & tonſura his duo-
bus temporibus, ſcilicet delicti, & capturæ requiratur,
quia non reperitur iure cautum, vt propter dimiſſum ha-
bitum, & tonſuram ſtatim priuilegium amittatur, vt alijs
congeſtis docet Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc.alleg.*12. *num.*
27. Ric. *collect.*308. *verſ.amp.quinto.*

14 Ampl. quartò illatiuè ex præcedenti, quòd Clericus
coniugatus, qui ante tempus commiſſi criminis, non in-
cedebat in habitu, & tonſura, ſi reaſſumat habitum, &
tonſuram, & in continenti aliquod crimen commiſerit,
quòd nihilominus debeat gaudere priuilegio fori, ita etiam
ſi poſt commiſſum delictum habitum, & tonſuram reaſſu-
mat, vt notatur ex text. iuxta *gloſ. in verbo quamdiu in
Clem.* 1. *de vit. & honeſt.Cleric.* Martha *de iuriſd. p.*2. *cap.*
32. *num.*41. Carol.de Graſs. *de effect.Cleric.*1. *num.*84. Fa-
rinac. q.8. *num.*66. Marſil. *ſing.* 489. cum alijs per Barboſ.
*de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*12. *num.*27. Dian. *reſol. mo-
ral. p.*4. *tract.*1. *de immunic.Eccleſ.reſol.*78. *verſ. notandum
eſt hic etiam*, Iul. Clar. *in §. fin. q.* 31. *num.* 12. vbi *in fin.*
ſubdit hoc procedere dummodò habitum, & tonſuram
non reaſſumpſerit in fraudem.

15 Contrarium, quòd Clericus coniugatus veſtes, & Cle-
ricalem tonſuram deponens, ſi poſtea reaſſumat, quòd
non gaudeat priuilegio fori, tenet Auendan. *de execut.man-
dat. lib.*1. *cap.*22. *num.*15.

16 Non eſt tamen recedendum à prima opinione, quam
etiam docet Filliuc. *quæſt.moral. tom.*1. *tract.* 10. *de ſacram.
matrim. p.*2. *cap.*4. *num.*157. *verſ.dices quartò fol.*274. & ra-
tio eſt, quia Clericus coniugatus per dimiſſionem habitus
priuatur exercitio priuilegiorum, quæ propterea per hu-
iuſmodi actum remanent mortificata quo ad exercitium,
ſecus quo ad potentiam, ſecundùm quam ſtatim per reaſ-
ſumptionem habitus, & tonſuræ reuiuiſcunt, & reinte-
grantur, etiam quo ad exercitium, & ita cenſuiſſe Sac.
Congreg. teſtatur Dian. *reſol.moral. p.*4. *tract.*1. *de immun.
Eccleſ. reſol.*78. *verſ.notandum eſt etiam*, *& in p.* 1. *tract.
eod. tit. reſol.*79. ex Marc. Anton. Cucc. *in inſtit. lib.* 3. *tit.*
9. *num.* 67.

17 Diſting. quòd aut Clericus coniugatus dimiſſum
habitum reaſſumit mortua vxore vnica, & virgine, &
tunc conſequitur omnia priuilegia competentia etiam Cle-
ricis non coniugatis, cùm res reuertatur ad primam na-
turam, & conſtituitur in ſtatu verè clericali, vnde poteſt
aſcendere ad alios ordines etiam ſacros, & conſequi bene-
ficia, ablato obijce vxoris, Clar. *in §. fin. q.* 36. *num.* 15.
Didac. *pract. quæſt.*31. *num.*7. *verſ.* 5. *potiſſimum in fin.* Ca-
rol. de Graſs. *de effect.Cleric.*1. *num.*9. pulchrè Sanchez *de
matr. quæſt.*46. *num.*30. Ciarlin. *controu.forenſ.cap.*53. *num.*
20. *tom.*1. Capel. Tholoſ. *dec.*104. *num.*2.

18 Aut verò reaſſumit viuente vxore, & hoc caſu tres ſunt
opiniones, prima tenet, quòd ſi fuerit ter monitus, aut
per ſententiam priuatus, non poſſit poſtea per habitus re-
aſſumptionem recuperare priuilegia clericalia, iuxta regu-
lam, quòd à priuatione ad habitum non datur re-
greſſus, Boter. *in cap. Io. num.* 15. *de Cleric. coniu-
gatis.*

Secunda opinio eſt, quòd ſtatim atque Clericus abiece- 19
rit habitum clericalem, & ſemel elegerit ſtatum Laicalem,
non poſſit amplius redire ad ſtatum clericalem, & indul-
tum priuilegium recuperare. Io. Andreas *in cap. Ioannes
num.* 19. vbi Anchar. *num.* 10. *de Cleric.coniugat.* Afflict.
*lib.*1. *conſtit. rub.*3. *num.*22.

Tertia opinio verior, magis communis, & recepta eſt, 20
quòd Clericus coniugatus, dummodò non ſit bigamus,
indiſtinctè recuperet priuilegium fori, & canonis per re-
aſſumptionem habitus, & tonſuræ, quia per dimiſſionem
ſuſpenſum erat, non perditum, vt egregiè docet Archid.
in cap. vnico num. 1. vbi Io. Andreas *num.* 3. *in fin.* Monac.
*num.*2. Anchar. *num.* 6. *de Cleric. coniugat.* Abb. *in cap.Cle-
ricus num.*4. *& cap.fin. num.*11. *de vit.& honeſt. Cleric.* Alex.
*conſ.*149. *num.*7. *lib.*6. Martha *de iuriſdict. p.*2. *cap.*32. *num.*
4. Carol. de Graſs. *de effect.Cleric.*1. *num.*85. cum alijs per
Ciarlin. *controu.forenſ. cap.*53. *num.*21. *verſ.ſed præualet, &
num.*2. vbi ſubdit, quòd dimiſſio habitus non eſt ſuffi-
ciens, vt Iudex ſæcularis contra Clericum fiat com- 21
petens.

Ampl. quintò illatiuè ex dicta tertia opinione, vt Cle- 22
ricus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſu-
ram Clericalem, pro delicto aliquo à curia ſæculari fuerit
citatus, & ob contumaciam fuerit condemnatus, ſi dein-
de reaſſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ inſeruiat iuxta
decretum Sac. Concil. Trid. modò non in fraudem, non
poteſt à Iudice ſæculari propter illud delictum in carcerem
conijci, aut perſonaliter adſtringi, vt declaraſſe *Sac.Con-
greg. ſub die* 19. *Decemb.* 1596. teſtantur Ciarlin. *controu.
forenſ. cap.* 53. *num.* 22. *tom.* 2. & Dian. *reſol. moral. p.* 4.
*tract.*1. *de immunit. Eccleſ. reſol.*78. *verſ.notandum eſt etiam*,
& patet ex alijs declarationibus Sac. Congreg. Concilij re-
latis per Pignatel. *conſult. Canon.* 45. *num.*3. *& plurib. ſeqq.*
latè Graſs. *de effect.Cleric.*1. *num.*85.

Intellige hanc tertiam opinionem, & ampliationem 23
procedere in Clerico, qui ſolitus erat deferre habitum, &
tonſuram, qui ſi tempore delicti repertus fuerit ſine habi-
tu, & tonſura, non amittit priuilegium fori, & cùm
ſemper remanſerit ſub Iudicis Eccleſiaſtici poteſtate, Iu-
dex laicus non poteſt præuenire, quia non habet iuriſdi-
ctionem prorogabilem in Clericum, ſed ſi erat ſolitus in-
cedere ſine habitu, & tonſura, & communiter pro laico
reputabatur, ſi de recenti aſſumat denuò habitum, & ton-
ſuram ante commiſſum delictum, vel contractum debi-
tum, vel inceptum iudicium, non videtur in illo nego-
cio eidem ſuffragari poſſe priuilegium fori, eòque fortiùs
ſi laicus præuenerit eccleſiaſticum, cùm reaſſumptio in
fraudem cenſeatur facta, & conſequenter patrocinari non
debet, Farinac. q.8. *num.*66. *verſ.dummodo*, Carol. de Graſs.
*de effect.Cleric.*1. *num.* 86. Bellet. *diſquiſit.Cleric.* §. 8. *num.*
17. vbi ita declaraſſe Sac. Cardinalium Congregationem,
quos refert, & citat Ciarlin. *controu.forenſ. cap.*53. *num.*24.
& 25. *tom.* 1. & patet ex alijs declarationibus Sac. Congr.
Concil. relatis per Pignatel. *conſult.Canon.*45. *à num.*17. *vſ-
que ad fin.* faciunt tradita per Ric. *collect.*308. *ſub verſ.amp.
quintò*, vbi quòd quidam Clericus coniugatus, qui appen-
ſatè commiſerat homicidium, & tempore capturæ fuerat re-
pertus vel ſine habitu, vel cum eo, ſed indecenti, puta
quia geſtabat veſtem frontiatam ſuper *ſpatulas*, vel nimis
breuem ſupra genua, quòd minimè fuit remiſſus, ſed la-
queo ſuſpenſus ex Guid. *dec.*138. & in *verſ. ſicut nec ille*.
ſubdit quòd neque fuit remiſſus alter Clericus coniugatus,
qui exiſtens in habitu laicali, fuit præuentus de aliquibus
delictis per Iudicem ſæcularem, & relaxatus ſub fideiuſſio-
ne de ſe repræſentando, licèt poſtea comparuerit in habi-
tu Clericali, quia videtur mutaſſe habitum in fraudem,
ex Capell. Tholoſ. *dec.*144.

Pariter Clericus coniugatus incedens ſine habitu, & 24
tonſura, ſi pro crimine à curia laicali captus fuerit, deinde
à carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat, & in
ea iterum capiatur gaudere non debet priuilegio fori, cùm
prior, & non vltima captura ſit attendenda, vtpotè quia re-
aſſumptio habitus cenſeatur in fraudem curiæ ſæcularis, &
ſtante præuentione per dictam primam capturam, ſæcula-
ris effectus fuit competens, per text. *in cap. ex parte de pri-
uil.* Marth. *de iuriſdict. p.*2. *cap.* 32. *num.* 41. Farinac. q.8. *à
num.*

Digitized by Google

num. 66. *verſ.* dummodò tamen Clericus habitum reaſſu-
mat ante condemnationem, vel capturam, quia ſi expe-
ctet ſe condemnari, vel capi non gerens habitum, illius
reaſſumptio tamquam in fraudem facta, nihil poſtea ſibi
proderit, Alex. de Neuo *conſ.* 50. *num.* 3. Capra *conſ.* 97.
num. 111.

25 Quibus aduerſatur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. al-
leg.* 12. *num.* 29. *p.* 2. vbi quòd ſola dimiſſio habitus de iure
communi non ſufficiat, vt Iudex ſæcularis contra Cleri-
cum efficiatur competens, cùm vlteriùs requiratur trina
monitio, qua non præmiſſa, Clericus non amittit priui-
legium, & conſequenter cùm ſæcularis ſit omninò in-
competens, non poteſt Eccleſiaſticum præuenire, maxi-
mè quia per arreptam ſugam à carceribus Clericus redeun-
do ad naturalem libertatem vſus fuit iure ſuo, quo ad reaſ-
ſumptionem habitus, ex quo ſequitur, vt per primam
capturam non poſſit dici facta præuentio ad notata *in cap.
poſtulaſti de for. competent.* & Barboſam ſequitur Dian. *reſol.
moral. p.* 4. *tit.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 78. *in fin.*

26 Et hæc ſententia comprobatur optima ratione, quia de-
claratio aſſumptionis in fraudem, vel ſine, non ſpectat ad
Iudicem laicum, ſed ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, ita
vt, donec Eccleſiaſticus declaret, ſæcularis, nec in
perſona, nec in bonis Clerici poſſit aliquid innouare, Ol-
trad. *conſ.* 4. *in fin.* Giurb. *conſ.* 15. *num.* 33. *verſ. imò donec de-
claretur*, Carol. *de effect. clerical.* 1. *num.* 1079. Vermigliol.
conſ. 202. *num.* 5. & ita declaraſſe *Sac. Congreg. Concilij in
vna Aquilana*, refert Pignatel. *conſult. Canon.* 45. *num* 5.

27 Lim. diſtinguendo ſupradictas concluſiones Clericum
coniugatum per vnicam demiſſionem habitus, vel ſi mo-
dò deferat, modò deponat, non amittere priuilegium cleri-
28 cale, ſeu fori, ſi verò à dimiſſione habitus, & perpetra-
tione delicti, vel debiti contractione interceſſerit longa
diſtantia, & tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimaretur
laicus, & tunc ſi reaſſumat habitum poſt commiſſum deli-
ctum, & formatam contra eumdem inquiſitionem, quia
reaſſumptio cenſetur in fraudem, probabile eſt non gaudere
priuilegio fori, nam Clericus tranſiens ad ſtatum laicalem,
non poteſt amplius dici perſona eccleſiaſtica, Rot. *dec.* 51.
num. 14. *p.* 5. *recen.*

29 Si verò reaſſumpſerit paulò antè delictum, ita vt ceſſa-
uerit publica æſtimatio, qua pro laico habebatur, & ſine
dubio debet gaudere priuilegio clericali, quia hoc caſu re-
aſſumptio non cenſetur in fraudem, quæ in dubio non eſt
30 præſumenda, vt ex veriori tradit Farinac. *q.* 8. *num.* 111.
Giurba *dec.* 82. *num.* 7. *ante med.* Vermigliol. *conſ. crim.* 202.
num. 4. ſiquidem quod ſuo facto Clericus perdidit, con-
trario facto recuperat ad tradita per eumdem Farinac. *in ijs
terminis eadem q.* 8. *à num.* 66. 67. *&* 68.

31 Nec ad hunc effectum neceſſe erit habiti reaſſumptio-
nem factam fuiſſe per conſiderabile temporis ſpatium ante
commiſſum crimen, vel contractum debitum, puta per
ſex menſes, vt ſtatuit Pius IV. penes Sanchez *de matrim.
diſ.* 46. *num.* 10. aut ſaltem per quatuor menſes, vt ſenſit
Alex. VI. penes Couar. *cap.* 31. *num.* 8. quia iſtæ conſtitu-
tiones ſunt locales, & in alijs partibus non ſunt in vſu, vt
animaduertit Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap.* 53. *num.* 25.
tom 1.

32 Sed ſatis eſt quòd habitus reaſſumatur, etiam ante car-
cerationem, vt declarauit *Sac. Congreg. Immunitatis in vna
Baſſanenſi* 18. *Martij* 1631. relat per Dian. *poſt p.* 5. *reſol.*
33 *moral. num.* 23. vbi etiam, quòd Clericus dimittens habi-
tum clericalem poſſit iterum reaſſumere, vt gaudeat pri-
uilegio fori, non obſtante irregularitate ſuperueniente, &
Epiſcopi prohibitione iuxta declarationem Sac. Concil. *in
vna Mazarien.* 17. *Iunij* 1630.

34 Lim. 1. principalem concluſionem, vt Clerici coniuga-
ti non gaudeant priuilegio fori ſi non ſeruent requiſita, Sac.
Concil. Trident. in deferendo tonſuram, & veſtes Cleri-
cales vltra requiſita in Boniſ. VIII. *conſtit. relat. in cap. vni-
co de Cleric. coniugat. in* 6. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.*
1. *num.* 84. Scaccia *de iudic. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. *&* 82. Fa-
rinac. *q.* 8. *à num.* 64. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. al-
leg.* 12. *num.* 27. Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop.
in verbo Clericus num.* 85. Ric. *collect.* 308. *in prin. p.* 2. Bar-
boſ. *in Concil. d. cap.* 6. *num.* 41. vbi alios allegat.

35 Lim. 2. vt amittant priuilegium fori non deferentes ha-
bitum, & tonſuram, etiam ſi non fuerint moniti ab Epi-
ſcopo, quia hoc non imponitur in pœnam delicti, ſed ob
defectum conditionis requiſitæ ad gaudendum fori, & ca-
nonis priuilegio, vt ratiocinatur Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10.
de ſacram. matrim. p. 2. *cap.* 4. *num.* 156. *fol.* 274. Clar. *in §.
fin. q.* 36. *num.* 16. *circa med.* Didac. *practic. q.* 32. *num.* 1.
Farinac. *q.* 8. *à num.* 60.

Contrarium tenet Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. al-* 36
leg. 12. *num.* 29. *circa medium verſ. parum facit*, Ric. *collect.*
308. *circa fin.*

Lim. 2. vt tunc gaudeant priuilegio fori, ſi abſtineant 37
à negociationibus, & armis, pro vt alij Clerici non
coniugati abſtinere debent: aliàs puniri poſſe per Iudicem
laicum Innoc. *in cap. fin. de vit. & honeſt. Cleric.* iuxta diſ-
poſitionem textus *in cap. Ioannes in fin. de Cleric. coniug.* Ber-
trand. *conſ.* 13. *num.* 5. *lib.* 8. Alex. de Neuo *conſ.* 68. *num.* 4.
Clar. *in §. fin. q.* 36. *num.* 10. Scacc. *de iudic. p.* 1. *cap.* 11. *num.*
20. *verſ. tertiò*, cum alijs copiosè allegatis per Sanchez *de
matrim. diſ.* 46. *num.* 27. *lib.* 7.

Contrarium eſt melius, quia Clericis coniugatis licita 38
eſt negociatio honeſta pro ſui ſuæque familiæ ſuſtentatio-
ne, quæ neque clericis non coniugatis interdicitur, licèt
cum eiſdem in hoc particulari procedendum ſit cum maio-
ri rigore, quàm in coniugatis, qui tenentur ſuſtinere
onera matrimonij, & ſic maiori indigentia premuntur,
Couar. *pract. quæſt. cap.* 31. *num.* 8. *verſ.* 6. Carol. de Graſs.
de effect. Cleric. 1. *num.* 87. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg.* 12. *num.* 30. *verſ. ſed melius in contrarium*, Filliuc. *quæſt.
moral. tom.* 1. *tract.* 10. *de ſacram. matrim. p.* 2. *cap.* 4. *de im-
poten. volunt. num.* 157. *fol.* 274. cum alijs relatis per San-
chez *de matrim. lib.* 7. *diſ.* 46. *num.* 26.

Lim. 3. in Clerico bigamo, qui duas vxores duxerit, 39
qui cùm priuetur priuilegio Clericali, licèt characterem
retineat indelebiliter in adeptione ordinum impreſſum,
nihilominus poteſt puniri à Iudice laico, Clar. *q.* 36. *num.* 7.
circa fin. Rot. *dec.* 293. *num.* 6 *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.* Fe-
rentil. *in adnot. ad dec.* 791. Burat. *num.* 19. 20. *&* 21. per
text. *in cap.* 1. *de bigam. in* 6.

Sublim. vt Clericus ex ſolo conſenſu præſtito ſecundo 40
matrimonio, vel primo cum Vidua non efficiatur biga-
mus, ac proinde non amittat priuilegium clericale, niſi
ſecuta copula, & conſummatione Ferentil. *in addition. ad
Burat. dec.* 791. *num.* 11. *&* 12. *per textum in cap. debitum de
bigam.* Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſ.* 83. *num* 4. Rot. *dec.*
519. *num.* 5. *p.* 2. *recen.* Bonacin. *in tit. de irregularit. diſ.* 7.
q. 2. *punct.* 5. *num.* 4. *tom.* 1. *fol.* 549. Corrad. *in prax. diſpenſ.
Apoſtolic. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. *&* 10.

Sublim. in Clerico coniugato interpretatiuè bigamo, vt 41
ſi cognoſcat vxorem poſt quàm commiſerit adulterium,
Clar. *in §. fin. q.* 36. *num.* 8. Bonac. *in tit. de irregular. diſ.* 7.
q. 2. *punct.* 5. *num.* 12. *tom.* 1. *fol.* 550.

Sublim. etiam in eo, qui fœminam prius à ſe cognitam 42
ducat in vxorem, quia non cenſetur bigamus ad effectum
amittendi priuilegium fori, quia eius caro non eſt diuiſa,
nec ratione ſui ipſius, nec ratione vxoris, dum alijs non
fuit permixta, & benè virginem ducere dicitur, qui du-
cit non ab alio corruptam, & eam, quæ fictione iuris pro
virgine reputatur, vt benè ſatisfactum dicatur diſpoſitio-
ni textus *in can. curandum*, *& can. precipimus diſ.* 24. ita
Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 27.
verſ. notandum eſt, ex Io. Præpoſito *in* 3. *p. q.* 5. *de irregular.
dub.* 17. *num.* 134.

Sublim. in Clerico coniugato, qui poſt commiſſum de- 43
lictum tempore, quo omnia requiſita habebat, effectus
ſit bigamus iniens aliud matrimonium, nam pro eodem
delicto gaudere debet priuilegio fori, cùm in ijs caſibus ad
tempus commiſſi delicti ſpectetur iuxta declarationem
Sac. Congreg. Immunitatis *in Nullius Garopoli die* 9. *Se-
ptembris* 1631. vbi determinatur, quòd fori priuilegio gau-
deat laicus pro tempore, quo fuit Clericus relat. per Dian.
reſol. moral. p. 4. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 6. *verſ.
idem dicendum*, vbi alios allegat. *& reſol.* 27. & ſic ſi Cleri- 44
cus commiſit delictum, & poſtea vxorem ducat, debet pu-
niri ab Epiſcopo, & non à Iudice laico, & ita iudicatum fuiſ-
ſe per Sacr. Concilium Neapolitanum, teſtatur Barard. *ad
Clarum q.* 36. *num.* 46. Vincen. de Franc. *dec.* 417. *num.* 4.
vol. 2. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 12. *num.*
6. Squillante *de priuil. Cleric. c.* 7. *num.* 110. Gauant. *in En-
chirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo fori priuilegium num.* 31.

San-

Digitized by Google

Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 1. Bonac.
*de cenſur. in particular. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœ-
na diſput.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 3. *num.* 14. Carol. de
Graſs. *de effect. Cleric.* 1. *ampliat.* 97. *num.* 647. Farinac.
quæſt. 8. *num.* 66. Gram. *deciſ.* 10. *num.* 3. Clar. *in §. fin. q.* 35.
verſ. hic quæro.

45 Hinc eſt, quòd Clericus in minoribus non ſeruans requi-
ſita Sacri Concilij Tridentini, licèt non poſſit allegare
priuilegium fori, non tamen per hoc eximitur à Iuriſdi-
ctione Epiſcopi, qui propterea per hoc non impeditur,
quin poſſit vti iure ſuo in illo animaduertendo, & ſi præ-
uenerit illum puniendo: vnde Clericus hoc caſu efficitur
mixti fori, ita vt inter eccleſiaſticum, & laicum Iudicem
locus ſit præuentioni, in odium Clericorum requiſitis ca-
rentium, & dum modò laici, modò Clerici, pro vt eis
expedit eſſe volunt, propterea & vti Laici, & vti Clerici
puniri valent, & ita à Sac. Congregatione reſolutum fuiſ-
ſe teſtatur Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. Sperel. *dec.* 17.
num. 33. *p.* 1. vbi ita etiam declaraſſe Sac. Congregationem
in vna *Iſernien.* 16. *Maij* 1606. in hæc verba, *Sac. Congr.
reſpondit non gaudere priuilegio fori Clericos non incedentes
in habitu, & tonſura, ſed non propterea impediri Epiſco-
pum, quominus ſi præuenerit, eoſdem Clericos punire poſſit,
& rurſus in vna Valentiana* 20. *Martij* 1607. cenſuit *Sac.
Cong. Concilij ſeruandas eſſe declarationes antiquas approban-
tes diſtinctionem, vt non poſſit à Clerico non habente qua-
litates allegari priuilegium fori, ſed non impediri, quo minus
Epiſcopus vtatur iure ſuo*, prout etiam reſoluit Sac. Con-
gregatio ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus in vna *Nea-
politana* 22. *Iunij* 1628. *& in Aſiſien.* 24. *eiuſdem menſis, &
in alia Parmen.* 9. *Nouemb. eiuſdem anni, & in eadem* 26. *Iu-
nij* 1629. quos etiam refert Dian. *poſt* 5. *part. reſol. moral. in
tit. declarationes Sac. Cong. num.* 56. idem Sperel. *dec.* 137.
n. 20. *& dec.* 133. *n.* 84. *p.* 2. Sell. *in Select. Canon. c.* 18.

46 Quinimò poteſt Epiſcopus punire Clericum delinquen-
tem, & requiſita non habentem, etiam ſi Iudex laicus
præuenerit, à quo etiam repetere poteſt, dummodò à le-
ge, vel ab homine per declarationem ſeruatis ſeruandis fa-
ctam non fuerit priuilegijs Clericalibus denudatus, vt ſæ-
piùs Sac. Congregatio Concilij declarauit, & in ſpecie in
cauſa relata per Garz. *in tract. de benef. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 16.
& In alia canonizata ab Vrbano VIII. relat. per Sperel. *dec.*
133. *num.* 84. *verſ. & propterea p.* 2. tenoris ſequentis. *Die*
21. *Nouemb.* 1630. *facta relatione Sanctiſs. D. N. in cauſa
Leodien.* 9. *eiuſdem in Sac. Congreg. Concilij propoſita; San-
ctitas ſua approbauit declarationem factam, vt Clerici non
habentes requiſita* cap. 6. ſeſs. 23. de reform. *licet ipſi tam
quàm contrauenientes ordinationi Sac. Concilij non poſſint per
ſe ipſos allegare priuilegium fori: nihilominus ſubſint iuriſdi-
ctioni Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, illorumque cognitio-
ni, ne dum in cauſis, in quibus ijdem Epiſcopi, ſeu Ordinarij
præuenerunt, verum etiam in quibus non præuenerunt, vide-
licet ſi neque à iure, neque ab homine per declarationem ſer-
uatis ſeruandis factam priuilegijs Clericalibus denudati, ſeu
priuati ſint*, quam reſolutionem iterum S. D. *occaſione re-
lationis ſtatus Eccleſiæ Neapolitanæ ad remouendam omnem
difficultatem obſeruari mandauit*, quæ etiam refertur à Pi-
gnatel. *conſult. Canon.* 46. *num.* 9. *& num.* 6. antecedenti, ita
etiam declaraſſe teſtatur in vna *Valentina* 27. *Martij* 1627.
& in alijs.

47 In quorum corroborationem bis mihi in vtroque foro,
tum laicali, tum eccleſiaſtico caſum in praxi contigiſſe at-
teſtari poſſum, in foro quidem laicali, dum fui Guberna-
tor Ciuitatis Caſtellanæ, quò occaſione, qua habentur
Carceres, vulgò la Galeotta, in quos à Gubernatoribus,
& Ordinarijs locorum Status eccleſiaſtici per illum tra-
ctum Regionis tranſmittuntur condemnati ad triremes, vt
ex eiſdem ad Vrbem, ex Vrbe ad triremes Pontificias du-
cantur, mihi à D. Gubernatore Nepeſino de anno 1652.
tranſmiſſus fuit quidam Clericus ab eodem ob patratum
crimen condemnatus ad triremes, ex quo publicè artem
tonſoris gerebat, laicalibuſque modis indutus pro laico re-
putabatur, allegauit Clericatum, & mihi à Sac. Congre-
gatione immunitatis reſcriptum fuit ad Vrbem non eſſe
tranſmittendum, ſed in eiſdem Carceribus retinendum,
nomine Epiſcopi Nepeſini à quo cognito de Clericatu, ab-
ſolutus, & à carceribus liberatus fuit. In foro verò ec-
cleſiaſtico, in Ciuitate Prænestina tempore quo Eminen-
tiſſimi, & Reuerendiſs. DD. Cardinalis Antonij Barberi-
ni Epiſcopi Vicarij Generalis munere functus fui, vbi Cle-
ricus Ioannes Dominicus Bellezza, ex quo non amplius
incedebat in habitu, & tonſura, ſed pariter pro laico re-
putabatur, ob commiſſum homicidium in perſona cuiuſ-
dam Birroarij in contumaciam à Iudice laico in pœnam vl-
timi ſupplicij condemnatus fuit, & licèt deuenerit in poſſe
curiæ, per præſentationem factam in carceribus terræ
Fruſinonis, nihilominus attento Clericatu Sac. Congrega-
tioni viſum fuit ſententiam D. Prætoris non eſſe exequen-
dam, ſed potius remittendum fore Ordinario Præneſtino,
prout Illuſtriſs. D. Gubernator Campaniæ familiaribus li-
teris me certiorem fecit tenoris ſequentis.

Molt' Illuſt. e Reuerendiſs. Sig. Oſſeruandiſs.

*Il Chierico Gio. Domenico Bellezza, che ſi ritroua in que-
ſte carceri per ordine della Sacra Conſulta ſarà fatto conſi-
gnare à chi, e come V. S. ſi contenterà di dare auuiſo: ſeruirà
queſta mia per ratificarmi ſempre*

Di V. S. Molt' Illuſt. e Reu.

Fruſinone 18. *Nouemb.* 1666.

Ser. Partialiſſimo

Gio: Carlo Negroni Gouernatore

M. Vicario Generale, Peleſtrina.

Ductus igitur ad carceres eccleſiaſticas de perpatrato
crimine inquiſitus, & repertus culpabilis, & de iure pu-
nibilis fuit condemnatus, & tranſmiſſus ad triremes per
ſeptennium per rationes à me adductas, deciſione *Prææne-
ſtina homicidij* inferiùs referenda. Hinc eſt, quòd etiam ſi 48
Clericus à Iudice laico captus aſſerat, & fateatur ſe eſſe
laicum, adhuc non poteſt iuriſdictioni ſui Ordinarij præ-
iudicare, qui propterea non impeditur illum repetere, nec
Iudex laicus renuens illum reſtituere excuſatur prætextu
dictæ confeſſionis, cùm ſciat, & ſcire debeat illum eſſe
Clericum, Farinac. *q.* 8. *num.* 11. *& q.* 81. *num.* 220. Salzed.
ad Diaz. *in prax. crim. canon. cap.* 62. *num.* 4. Decian. *in
tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 114. & fatetur Alex. de
Neuo *contra Curiam eccleſiaſticam ſcribens in conſ.* 58. *num.*
23. cum alijs per Sperel. *dec.* 133. *num.* 85. *p.* 2.

Clericus autem non poteſt priuilegio fori renunciare, 49
nec expreſsè, nec tacitè, puta non ſeruando ſi in minori-
bus ſit conſtitutus, requiſita Sac. Concilij Tridentini,
quia non in ipſius dumtaxat, ſed in totius ordinis fauorem
tributum fuerit per text. *cum gloſ. in cap. placuit* 1. *q.* 1. *c. cum
non ab homine, & c. etſi Clerici in prin. de Iudic. cap. ſignif. c.
ſi diligenti de for. competent.* vbi communiter Canoniſtæ *cap.
contingit il.* 1. *de ſent. excommun.* Rol. *conſ.* 4. *num.* 9. *lib.* 1.
Dec. *conſ.* 150. *num.* 4. *& conſ.* 241. *num.* 2. Ambroſin. *de
immunit. Eccleſ. cap.* 16. *num.* 12. *&* 13. Gail. *obſer.* 40. *num.*
7. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 396. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 3. Couar. *pract.
quæſt. cap.* 33. *num.* 2. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 35.
& ſeq. Gratian. *diſcept.* 190. *num.* 3. *tom.* 1. Gram. *deciſ.* 29.
num. 5. Afflict. *deciſ.* 85. *num.* 5. *in fin.* Maſtril. *deciſ.* 160. *n.*
15. Craſs. *de effect. Cleric. effect.* 5. *num.* 43. benè Sperel. *de-
ciſ.* 104. *num.* 85. *tom.* 2. Rot. *deciſ.* 441. *num.* 8. coram Gre-
gor. XV. *& deciſ.* 44 *num.* 12. *p.* 7. *recen.* Et Clericus dimit-
tens habitum, & ſe adſcribens militiæ ſæculari incidit in
bullam Sixti V. Seraph. *dec.* 1471. *num.* 4.

Quod procedit etiam ſi accederet conſenſus Epiſcopi, 50
gloſ. in cap. ſignificaſti de for. competen. Rol. *conſ.* 4. *num.* 12.
lib. 2. *& conſ.* 12. *num.* 36. *eod. vol.* Farinac. *q.* 8. *num.* 13.
Gail. *obſer.* 40. *num.* 2. *&* 3. Surd. *conſ.* 47. *num.* 34. *& conſ.*
122. *num.* 1. *lib.* 1. Vermigliol. *conſ.* 110. *num.* 5. & Epiſco- 51
pus non obſtante renunciatione poteſt Clericum renun-
ciantem repetere à Curia ſæculari, vt tradunt Doctores
relati per Gratian. *diſcept.* 190. *num.* 1. 2. 3. *&* 4. *& per totam
tom.* 1. latè Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. tom.* 1. *cap.*
1. *dub.* 14. *ſect.* 1. *per totam.*

Bigamus verò, vt redeamus, vnde digreſſi ſumus, li- 52
cèt remaneat ſubiectus correctioni Epiſcopi pro delictis
commiſſis, vel tempore, quo erat ſimplex Clericus, vel
Clericus coniugatus, de delictis verò commiſſis poſt quàm
effectus fuit bigamus in totum ſubiaceat Iudici Laico, quia 53
licèt per bigamiam non tollatur caracter Clericalis, Buter.
in cap. Ioannes num. 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cleric. coniu.*
Adden. ad Burat. *deciſ.* 791. *num.* 21. *&* 22. Rot. *deciſ.* 2.
num. 13. poſt Pic. *ad ſtat. Vrbis deciſ.* 516. *num.* 9. coram
Gregor. XV. *deciſ.* 450. *num.* 8. *&* 9. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.* non
tamen dicitur amplius perſona Eccleſiaſtica, ſed merè 54
Lai-

Digitized by Google

Laicalis, tamquam omni priuilegio Clericali denudatus, qui etiam nec poteſt deferre habitum, & tonſuram clericalem, *cap. 1. de bigam. in 6.* latè Garz. *de benef. p. 1. cap. 6. num. 2.* Pariſ. *de reſignat. lib. 4. num. 4. & 18.* Rot. *deciſ. 648. num. 3. & 5. p. 4. tom. 3. deciſ. 7. num. 2. & deciſ. 12. num. 24. 30. & 31. p. 5. tom. 1. & deciſ. 50. num. 4. 5. & 6. par. 5. tom. 1. recen. & deciſ. 450. num. 15. & 16. eodem p. 5. tom. 2. recen. deciſ. 2. num. 14.* poſt Pic. *ad ſtat. Vrbis deciſ. 357. num. 4. p. 2. recen.* & latè comprobat Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 2. cap. 1. num. 6. & pluribus ſeqq.* vbi quòd nec gaudet priuilegio *can. ſi quis ſuadente diabolo 14. q. 7.* & ſubijciatur foro ſæculari, Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 4. quæſt. 4. n. 18.* plenè Rebuf. *de pacif. poſſeſſ. n. 232.*

55 Lim. quartò principalem concluſionem in Clerici coniugati vxore, quæ gaudere non debet priuilegio fori ſui viri, Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap. 58. num. 14.* Caſtrus Palaus *tom. 2. diſ. vnica de immunit. Eccleſ. punct. 2. num. 10.* Contrarium verò tenent Doctores relati per Dian. *reſol. moral. p. 3. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 45. & p. 4. reſol. 41. eod. tract. 1. eod. tit.* Sanchez *in Opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 3. num. 2.*

56 Lim. 5. in Clericis Saluaticis, qui non gaudent priuilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, aliorumque onerum, exceptis perſonalibus, gaudent tamen priuilegio fori in criminalibus omninò, in ciuilibus verò quo ad corporis diſtrictionem tantùm, durante Eccleſiæ ſeruitio, ſed eorum numerus debet eſſe limitatus, & in Regno Neapolitano, vbi ſunt in vſu ad ſummum quatuor dari poſſunt Cathedralibus, ſeu Eccleſijs ſuperioribus: Collegiatis, & Parochialibus duo: alijſque Eccleſijs, vbi diuina celebrantur, ſi Epiſcopo videbitur vnus, & ita declaraſſe *Sac. Cong. ſuper negotia Regni 10. Kalend. Iuly 1623.* refert Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo Clericus num. 86. vſque ad 90.* Paul. Squillant. *de priuil. Cleric. cap. 7. dub. 2. num. 4.* Nauar. *de elect. fori q. 52. ſub num. 13. ſect. 2. in vltim. impreſ. Neapolitana*, Dian. *reſol. moral. p. 3. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 69. verſ. ſed ijs non obſtantibus*, contra-

57 rium tenet Bonacin. nempè quòd non gaudeant priuilegio fori *tom. 3. de cenſ. in particular. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœnæ diſ. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 3. n. 6.* Et circa ſupradictos Clericos Saluaticos multa ſcribit Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſiaſt. tom. 4. reſol. 223. vſque ad reſol. 231.*

58 Clerici coniugati, an debeant gaudere beneficio *cap. Odoardus, & cap. peruenit de ſolut.* negatiuam docent Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 7. num. 52.* Guttier. *de contract. iurat. cap. 17. num. 11. verſ. ſed hæc opinio*, pro affirmatiua conferunt tradita per Felin. *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ num. 103. verſ. ſunt autem multa*, & doctrina Lapi *alleg. 118. num. 8.* vbi Mandoſ. *in addit. lit. P.* qui concludunt Clericum coniugatum pro debito ciuili non poſſe carcerari, Abb. *in cap. Ioannes num. 3. & 4. & in cap. ex parte de Cleric. coniug.* ibique Imol. *num. 3.* verùm ſi Clerici coniugati habeant requiſita Sac. Concilii Trid. *ſeſs. 23. cap. 6. de refor.* quòd veniant admittendi ad huiuſmodi beneficium, ſecus ſi non habeant, concludit Scannarol. *de viſitat. carcerat. lib. 3. cap. 3. num. 8. 528.*

59 Clerici verò Orientalis Eccleſiæ, ſeu Græci, ſiue ſint in prima tantùm tonſura conſtituti, ſiue in minoribus ordinibus, quamuis non habeant beneficium, & non ſeruent conditiones à Tridentino requiſitas, incedendo ſcilicet in habitu, & tonſura, & inſeruiendo Eccleſiæ, vbi adſcripti fuerunt gaudent non ſolùm priuilegio fori, & canonis, ſed etiam exemptionis gabellarum, cùm qualitas coniugalis in illis tamquam licita, & compatibilis cum clericatu, eumdem non diuerſificet, neque eius connaturalia priuilegia tollat, ſiquidem poſt ſeparationem Eccleſiæ Orientalis ab Occidentali, & poſt translatum imperium à Græcis ad Germanos ſub Leone III. non ligantur Græci legibus Pontificiis, quæ de nouo pro Eccleſiaſticis conduntur, etiam in Conciliis Generalibus, vt eſt Concilium Tridentinum, vt notat Vaſquez *in 3. p. tom. 3. diſ. 248. num. 2.* Quaranta *in ſum. Bullar. verb. Græcorum ritus in prin.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. num. 16. & cap. 8. num. 11.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 82.* Diana *reſol. moral. p. 5. tract. 1. reſol. 26.* cum aliis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. p. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1.* & nouiſſimè de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 2. tit. de regalib. diſc. 60. num. 4.*

Subduntur nihilominus Græci Eccleſiæ Romanæ ſicut 60
cæteri fideles, præfatis tamen legibus non adſtringuntur, quia Pontifices Romani poſt dictam ſeparationem nolunt ad eos illas extendere, vt animaduertit del Bene *loco cit. num. 1. in fin.*

Lim. ſi Clerici ex antiqua origine Orientales viuant in 61
partibus Occidentalibus, & intra viſcera Eccleſiæ Latinæ, qui cum Eccleſiaſticæ militiæ more aliorum Clericorum ritus Latini per loci Ordinarium iuxta communem vſum adſcribi debeant: propterea quoad Clericos in minoribus præſertim primæ tonſuræ nulla videtur inter illos, & alios Latinos ſubeſſe differentia, quæ ſolùm cernitur in promotia ad ordines maiores, in quibus præfatis Orientalibus viuentibus intra viſcera Eccleſiæ Occidentalis ex quadam permiſſione Sedis Apoſtolicæ tolleratur ſtatus coniugalis prohibitus Clericis ritus Latini, vt nouiſſimè comprobat de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 2. tit. de regal. diſc. 60. à num. 12. vſque ad fin.* vbi ita reſolutum fuiſſe a Sac. Congr. Immunitat.

Clerici verò latini coniugati gaudent priuilegio fori non 62
ſolùm in criminalibus, ſed etiam in merè ciuilibus, prout *Sac. Congreg. Immunit. Roſſanen. 23. Martij* 1638. declarauit, per hæc verba, *Sac. Congr. inhærendo declarationibus aliàs factis cenſuit Clericos coniugatos gaudere priuilegio fori, etiam in cauſis merè ciuilibus, illoſque quo ad ſolutiones, ad quas de iure tenentur cogi non poſſe, niſi coram Iudice eccleſiaſtico, vt in Regeſt. eiuſdem Cong. lib. 3. fol. 58. & in alia Peruſina 27. April. eiuſdem Anni 1638. cenſuit Oratorem Clericum coniugatum, & habentem requiſita cap. 11. de Cleric. coniug. in 6. gaudere debere priuilegio fori eccleſiaſtici, ideoque iniungendum Gubernatori Peruſiæ, vt illum remittere, & conſignare faciat Curiæ Epiſcopali, vt in eodem Regeſt. fol. 60. à tergo.*

Et licèt huiuſmodi Clerici non eximantur à collectis, & 62
gabellis, tamen ex introducta conſuetudine etiam immunes reddi poſſunt, & ita Sac. Congr. *Immunit. in Beſignanen. cenſuit Clericos coniugatos gaudere debere priuilegio fori, & poli, nec non exemptione ab oneribus perſonalibus, non quo ad alia, niſi concurrat conſuetudo ſub die 23. Nouemb. 1627. vt in Regeſt. eiuſdem Congreg. lib. 1. fol. 76.* & in Alexanen. 9. Octobris 1628. *pariter cenſuit Clericos coniugatos non gaudere exemptione, ſed tantùm priuilegio fori, & poli circumſcripta conſuetudine, vt in eodem Regeſt. lib. 1. fol. 106.* & in alia Hydruntina 7. Auguſti 1640. dixit, *concurrente legitima conſuetudine Oratores gaudere exemptione à collectis, & ab oneribus hoſpitationis militum, & contributionis eiſdem, in Regeſt. ſupradicto lib. 3. fol. 126.*

Et poſſunt etiam gaudere huiuſmodi immunitate ex par- 63
ticulari pacto, vel capitulatione, vt in Oppidanen. eadem Sac. Congreg. 23. Auguſti 1633. reſpondit, *Clericos coniugatos circumſcripta conſuetudine ad eorum fauorem, de iure communi non gaudere exemptione ab hoſpitatione militum, cùm ſit onus mixtum, ſed ex particulari capitulatione Honorij, vt in Regeſt. eiuſdem Congr. lib. 2. fol. 169.*

Prout etiam Clerici Saluatici concurrente conſuetudi- 64
ne gaudere poſſunt huiuſmodi immunitate à ſolutione onerum, & collectarum realium, & mixtarum, vt ſæpè cenſuit Sac. Congregatio Immunit. & ſignanter in *Aquilana 25. Septemb. 1627. vt in eius Regeſt. lib. 1. fol. 65. & in Belcaſtro 24. Martij 1627. dicto Regeſt. lib. 3. fol. 28. & in alia Nuſcana 24. April. 1646. in eodem Regeſt. lib. 3 fol. 29. à tergo.*

Et inſtante Vniuerſitate Hieracen. pro reſponſione ad in- 65
fraſcripta dubia videlicet.

Primò, an in Diaconos Saluaticos eligi poſſint Nobiliores Ciuitatis, & gaudere debeant priuilegio fori, etiam occaſione exercendi tabernas.

2. An ijdem Diaconi Saluatici ſint exempti ab hoſpitio 66
Militum, & an teneantur contribuere in pecunia, vel in mobilibus pro dicto hoſpitio in alia domo Vniuerſitatis.

3. An ijdem Clerici in ciuilibus conueniri poſſint coram Iu- 67
dice laico, & an executio in eorum bonis per eumdem Iudicem fieri poſſit.

4. An vxores eorumdem Diaconorum gaudeant immuni- 68
tate, & priuilegio, quibus eorum viri fruuntur.

5. An ijdem Diaconi poſſint inuiti ab Vniuerſitate eligi in 69
Syndicos, & ad alia officia pro regimine eiuſdem Ciuitatis.

6. An idem ſit dicendum de Clericis coniugatis. 70

7. An

Digitized by Google

71 7. *An Clerici filijfamilias in minoribus conſtituti viuentes ſimul cum eorum patribus teneantur ad collectas, & ad alia onera pro bonis eiſdem Clericis donatis.*

Sac. Congreg. Reſpondit. Ad 1. In Diaconos Siluaticos eligi poſſe Nobiliores Ciuitatis, illoſque gaudere priuilegio fori, ſed Epiſcopus prudenti dexteritate curare debet, vt abſtineant ab huiuſmodi exercitio.

Ad 2. non eſſe exemptos, cùm non ſit onus merè perſonale.

Ad 3. etiam in ciuilibus gaudere debere priuilegio fori.

Ad 4. gaudere pro tempore, quo Mariti ſunt Diaconi Siluatici.

Ad 5. eligi non poſſe.

Ad 6. ſimiliter non poſſe eligi, vt ad proximum.

Ad 7. Non teneri niſi donationes ſint fraudulentæ. Die 4. Iulij 1645. *Hieracen.*

72 Et in alia Ciuitatis Caſtellanæ inſtante Doctore Gio bo Giobbi Clerico coniugato pro declaratione, an Clericus coniugatus poſſit exercere officia Magiſtratus ſæcularis, nempe Prioris, Syndici, Auditoris, & ſimilium, *Sac. Congreg. Immunit. reſcripſit, quòd ab huiuſmodi officijs abſtineat. Die* 2. *Maij* 1651. vt refert Pignatel. *conſult. canon.* 473. *num.* 1.

73 An verò huiuſmodi Clerici coniugati teneantur ad onera pro donatiuo Regio, *Sac. Congreg. Immunit. cenſuit Clericos coniugatos non teneri ad onera impoſita pro donatiuo Regio, quamuis extet conſuetudo ad fauorem eorumdem exemptionis ab oneribus etiam mixtis, & realibus die* 12. *Decemb.* 1645.

Et in alia Caſſanen. Inſtante Vniuerſitate Moromandi eiuſdem Diœceſis pro reſponſione infraſcriptorum dubiorum.

74 *Primò, an Clerici coniugati ſint exempti ab oneribus fiſcalibus, & alijs impoſitionibus ordinarijs, & extraordinarijs, & an gaudeant alio priuilegio, quàm fori, & Canonis.*

75 2. *An idem dicendum de Clericis Seluaticis vltra duos inſeruientes alijs Eccleſijs Parochialibus.*

76 3. *An ſeruientes Eccleſiæ dicantur illi, qui habent literas patentes monaſteriorum, & extra illam commorantur.*

77 4. *An oblati gaudeant exemptione pro bonis donatis, ſi illa poſſideantur, & Eccleſiæ non inſeruiant, præſertim ſi habitent.*

78 5. *An donationes factæ alijs Clericis ſuſtineantur etiam pro rata bonorum eis tangentium.*

Sac. Congreg. Immunitatis ad primum reſpondit non eſſe exemptos ab oneribus realibus, & mixtis, nec gaudere alio priuilegio, quàm fori, & canonis, niſi concurrente ad eorum fauorem legitima conſuetudine.

Ad ſecundum, Clericos Seluaticos non eſſe exemptos ab oneribus, & impoſitionibus realibus, ſeu mixtis, niſi concurrente legitima conſuetudine, & ſi excedant numerum in decreto Sac. Congreg. anno 1623. *edito, ad illius præſcriptum eſſe reducendos.*

Ad tertium, non poſſe dari reſponſionem, niſi habita prius diſtincta reſolutione qualitatum circumſtantiarum.

Ad quartum, oblatos gaudere priuilegiis, &c. & exemptionibus, quatenus in eis concurrant requiſita expreſſa in declaratione Sac. Congreg. Concilij impreſſa per Dianam poſt partem quintam reſol. in fin. inter decreta num. 43.

Ad quintum, Donationes valere, ſi non fiant in fraudem, quæ declaranda eſt ab Epiſcopo die 26. *Iunij* 1644.

79 Quòd ſi fortè Clericus, prout etiam coniugatus delinquat in officio, ſibi à Principe ſæculari conceſſo, poſſe ab eodem Principe puniri, & trahi ad forum ſæcularem docent, Pereira *de manu regia p.* 2. *cap.* 48. *num.* 4. Eſcobar. *tract. de ratiocin. cap.* 7. *num.* 7. Borel. *de Præſt. Reg. Cat. cap.* 71. *num.* 34. Anguian. *de legib. lib.* 2. *contr.* 21. *num.* 58. & 59. Suar. *contra Reg. Angliæ lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 26. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 3. Petrus de Cinedo *in collect. iur. can. p.* 1. *collect.* 37. *num.* 16. Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 99. Ceual. *tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 65. *num.* 14.

80 Sed contrariam ſententiam, quòd Princeps ſæcularis non poſſit punire Clericum delinquentem ratione officij, in quo ab ipſomet Principe deputatus fuit, tamquam veriorem, magis communem, & tutam tenent communiter legiſtæ, Cabal. *reſol. crim. caſ.* 64. *per tot. centur.* 1. *vbi in fin. num.* 4. reprobat contrarium tenentes Couarr. *pract. quæſt. cap.* 33. *ſub num.* 6. *poſt verſ. Clerici autem*, qui de communi, ſed apud Gallos non recepta Iul. Clar. *in §. fin. q.* 36. *num.* 25. *verſ. quæro pone*, vbi etiam quòd malè loquantur, & allegat Aufret. *in Clemens.* 1. *num.* 25. *de offic. Ordinar.* Matth. *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 127. *num.* 5. Ric. *in prax. tom.* 2. *reſol.* 413. *num.* 2. Barboſ. *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 50. *cap.* 2. *num.* 4. Franc. Marc. *p.* 3. *deciſ.* 479. *num.* 4. & 5. Farinac. *in tit. de inquiſitione q.* 8. *num* 98. Vincen. de Franc. *deciſ.* 479. *num.* 3. Cacheran. *deciſ. Pedemont.* 27. *num.* 18. *verſ. quibus non obſtantibus*, Felin. *in cap.* 2. *ſub num.* 8. *verſ. item ſubdunt Moderni*, Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 20. *num.* 54. Alex. *conſ.* 98. *vol.* 2. Zanard. *p.* 3. *diret. cap.* 50. Cochier. *de iuriſd. Ordinar. in exempt. tom.* 2. *p.* 3. *q. vltim. num.* 1. & 2. Thom. del Bene *de Immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 11. *num.* 5. *tom.* 2. & *in tract. de Parlament. dub.* 4. *ſect.* 20. *ſubſect.* 2. *num.* 5. Squilan. *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 87. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 82. & de communi Theologorum ſententia teſtatur Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 18. *verſ. ſed contrarium*, & *p.* 4. *tract.* 1. *eod. tit. reſol.* 39. *verſ. ſed ego*, Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 11. *num.* 25. Megal. *p.* 3. *inſtit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 26. & 32. Bonacin. *in tit. de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *§.* 1. *num.* 24. & *in tit. de cenſur. in partic. in Bulla Cœnæ diſp.* 5. *q.* 16. *punct.* 5. *n.* 17.

Et ratio eſt, quia officium ſæculare collatum Clerico 81
non extrahit ipſum à gradu, ſeu ſtatu Clericali, & conſequenter neque ab eius exemptione, quæ ſequitur ipſam perſonam, à qua ſicut ſeparari, & deleri nequit clericale caracter, ita neque eius exemptio à laica poteſtate: adeo ut Clericus per acceptationem officij ſæcularis, non cenſeatur ſe ſubieciſſe foro laicali, cùm non poſſit renunciare priuilegio Ordini conceſſo, nec etiam volens conſentire in Iudicem ſæcularem, cùm hoc ſit præiudicium ſtatus, & ordinis, & ſuperioris Eccleſiaſtici, vt benè animaduertit Thom. del Bene *de Immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 11. *num.* 5. *circa fin. per text. in cap. inſolita* 11. *q.* 1. & *cap. placuit de foro competen.* & per Abb. *in cap. cum tempore de for. competent. in fin.*

Ampl. ſecundam ſententiam, vt procedat, ſiue agatur 82
de puniendo Clerico in perſona, ſiue etiam ſolùm in bonis, quoniam bona ſequuntur ſtatum, & conditionem perſonæ, & eodem immunitatis priuilegio fruuntur: & Iudex Laicus non poteſt exercere iuriſdictionem quo ad bona, & ſententiam ferre, niſi perſonam vocando, ac proinde Iudex Laicus exerceret iuriſdictionem, & traheret ad ſuum forum perſonam exemptam, ad quod euitandum neceſſariò ſequitur, quòd ſi ſit exempta perſona, debent etiam eſſe exempta eius bona per textum in *cap. nullus Clericus c. nullus Epiſcopus c. placuit* 1. & 2. *cauſa* 11. *q.* 1. *c.* 2. *c. at ſi Clerici de Iudic. c. ſi diligenti de foro competen. cap. ſæculares eod. tit. in* 6. Auth. *ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cleric.* Abb. *in cap. qualiter num.* 8. *de Iudic.* vbi de communi latè Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 35. *à num.* 1. & *per tot.* Dian. *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 18. *verſ. nec valet dicere*, & *p.* 4. *tract.* 1. *eod. tit. reſol.* 39. *verſ. ſed ego in fin.* Sanchez *in conſil. tom.* 1. *lib.* 3. *cap. vnico dub.* 21. *num.* 11. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 11. *num.* 52. Genuen. *in prax. Epiſcopal. Neapol. cap.* 8. *num.* 5. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 29. *diſp.* 95. *n.* 4.

Nec aduerſatur prout multi DD. aſſerunt, quòd de con- 83
ſuetudine hæc ſententia non ſeruetur in praxi, & videantur Principes ſæculares tales Clericos etiam in ſacris conſtitutos priuare officio, & etiam mulctare pœnis pecuniarijs, vt inquit Clar. *in §. fin. q.* 36. *ſub num.* 25. *verſ. quæro pone*, Decian. *tract. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 143. *verſ. decimo nona limitatur*, Vincen. de Franc. *deciſ.* 479. *num.* 3. Corrad. *in pract. crim. in tit. de inquiſit.* 16. & 17. Fallen. Vrſil. in addit. ad Afflict. *deciſ.* 24. *num.* 4. *in fin.* Farinac. *in tit. de inquiſit. q.* 8. *ſub num.* 98.

Quia vltra quòd malè de iure ſuſtineri poteſt, vt fate- 84
tur idem *Clar.* certum eſt, quòd non valet conſuetudo, quòd Laicus poſſit inquirere, vel punire Clericum de delicto, quia huiuſmodi conſuetudo redditur irrationabilis, & contra ius diuinum, quo Clerici ſunt exempti a iuriſdictione ſæcularium, vt optimè comprobat Decian. *tract. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 10. *verſ. tertio extende*, vbi allegat textum *in cap. Clerici cum ibi notatis per ſcribentes communiter de Iudic.* egregiè etiam tradit Cabal. *reſol. crim. caſ.* 64. *num.* 5. & 6. *cent.* 1. vbi allegat Alex. *conſ.* 8. *num.* 1. *lib.* 1.

Alex.

Digitized by Google

Alex. de Neuo *conſ.56. num. 1.* Roland. *conſ. 4. num. 11. &*
13. lib. 1. conſ. 12. num. 43. & ſeq. conſ. 23. num. 9. lib. 2. Cor-
rad. *in pract. crim. tit. de inquiſit. ſub num.* 8. Boſs. *in pract.*
crim. tit. de for. competen. num. 110. Clar. *in pract. crim. §.*
fin. quaeſt. 36. num. 3. verſ. ſed ea retenta, Couar. *pract. quaeſt.*
cap. 31. n. 5. Scaccia *de iudic. cauſ. ciuil. crim. & haeretic. lib.*
1. cap. 11. n. 42. verſ. ampliatur octauo, Farinac. *in tit. de in-*
quiſit. q. 8. n. 3. in 2. ampliatione.

85 Siquidem ſicut Laici prohibentur ſtatuere contra Cleri-
cos, ita etiam nequeunt inducere conſuetudinem, propte-
rea reprobatur *glo. in cap. Maſſana 56. verb. conſuetudine*
de elect. Bart. *in Auth. hoc ius porrectum n. 18. C. de ſacro-*
ſanct. Eccleſ. Alex. *conſ. 149. num. 10. lib. 6.* Bero. *conſ. 31.*
num. 17. lib. 1. Alciat. *conſ. 3. num. 3. lib. 7.* vbi de commoni
Surd. *conſ. 396. num. 33. & conſ. 460. num. 33. & ſeq.* Rota
deciſ. 3. num. 4. de conſuetud. in antiq. & dec. 479. num. 3. p. 3.
in recen. relat. per Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 127. n. 7.*

86 Et conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam
eſſe tam de iure ciuili, quàm canonico reprobatam, tra-
dunt communiter *DD. in cap. qualiter, & quando extra*
de Iudic. eſt textus *in Authen. caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ. §. il-*
licitas de pace iuram. firm. in vſib. feud. cap. Cleric. de iudic.
cap. cum terra de electione. cap. ad noſtra, & cap. cum inter. de
conſuet. cap. quemquam de cenſib. in 6. Sperel. *dec. 37. num. 41.*
& 42. tom. 1.

87 Quinimò quòd quęcumque conſuetudo etiam imme-
morabilis contra Eccleſiaſticam libertatem ſit inualida,
claré habetur in Bulla Cœnæ Domini Alex. *conſ. 8. n. 5. &*
conſ. 149. num. 10. cum alijs congeſtis per Surd. *conſ. 131. n.*
52. & 54. & ſeq. latiſſimè Sperel. *deciſ. 37. n. 42. verſ. & qua-*
cumque, Rot. *deciſ. 10. de conſuetud. in antiq.* & de commu-
ni Theologorum, & Canoniſtarum ſententia latè teſtatur
Azor. *inſtit. moral. tom. 1. lib. 5. cap. 12. q. 1. §. ſed dubitari*
poſſet, Suarez *in tract. de defenſ. fid. lib. 4. cap. 32. num. 14. &*
cap. 34. num. 12.

88 Quod procedit, etiam ſi Papa conſcius fuiſſet de tali
conſuetudine, & tacens, & patiens nihil: dixiſſet nihilo-
minus neque ſubſiſteret, quia licèt iura impræſcriptibilia,
89 ſciente Principe præſcribantur, hoc tamen verum eſſet da-
ta capacitate præſcribentis, ſecus autem ſi ſit incapax, vt eſt
Laicus quo ad iuriſdictioné in Clericos, ſubdit Cabal. *re-*
ſol. crim. caſ. 64. n. 7. cent. 1. ex Decian. *tract. crim. lib. 4. c. 9.*
n. 9. verſ. extenditur praedicta concluſio, iuncto n. 16. verſ. ex-
tenditur quoque, quem ſequitur Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 8.*
n. 3. in fin. & latiſſimè hanc concluſionem exemplificat
Sperel. *deciſ. 37. à n. 57. cum plurib. ſequen. tom. 1.*

90 Et attenta etiam prima ſententia, quòd Iudex ſæcularis
poſſit tantùm contra Clericum delinquentem in officio
laicali inſtruere proceſſum, & eo reperto culpabili ſimplici-
ter tantùm declarare quantitatem, in qua debitor apparet,
& deinde adire Iudicem Eccleſiaſticum pro illius execu-
tione, vt tradit Anton. de Marin. *quotidian. reſol. cap. 52.*
num. 5.

91 Sanè tamen interpretari debet dictum Antonij de Ma-
rin. vt procedat, ſi Iudex laicus per viam extraiudicialem
inquireret, & liquidaret debitum Clerici delinquentis in
officio ſæculari, ſecus autem ſi procederet per viam iudi-
cialem, nam tunc etiam ſibi aſſumeret iuriſdictionem in
Clericum, contra quem neque in inquirendo poteſt aſſu-
mere partes Iudicis, vt ſupra demonſtrauimus, quidquid ſit
quando Iudex Laicus per viam reconuentionis animad-
92 uertit in Clericum, tantò magis, quia Iudex Eccleſiaſticus
non tenetur ſtare proceſſui facto à Iudice ſæculari, vt tra-
dunt DD. plenè congeſti per Farinac. *in Appen. de immu-*
nit. Eccleſ. cap. 22. num. 373. & conſ. 76. n. 1. & 2. & conſ.
168. num. 26. & ſeq. per Thom. del Bene *de immunit. Ec-*
cleſ. cap. 16. dub. 43. ſect. 1. num. 1. & 2. tom. 2. Ciarlin. *con-*
trou. forenſ. tom. 1. cap. 10. num. 92. Beller. *diſquiſit. Cleri-*
cal. p. 1. tit. de fauore Cler. real. §. 4. num. 50. Clar. *in §. fin.*
q. 30. verſ. vltimo quaero, Ambroſin. *de immunit. cap. 11. n. 3.*
Peregrin. *eod. tract. cap. 3. num. 2.* Diana *reſol. moral. tract.*
2. reſol. 112. Guazin. *defenſ. 1. cap. 30. n. 7. & 8. tom. 1.*

93 Nec tenetur Iudex Eccleſiaſticus iudicare cum proceſſu
facto coram Iudice ſæculari, ad notata per Bero & DD. *in*
l. eos §. ſuper his C. de appellat. cum eius proceſſus non fa-
94 ciat fidem coram Iudice Eccleſiaſtico, Cagnol. *in l. cum quae-*
dam puella §. quoties n. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. Beretta *conſ. 76.*
n. 1. & 2. ad tradita per Borgnin. *dec. 21. n. 24. & 25. p. 1.*

Eſt enim Clericis interdictum officia ſæcularia ſine ſu- 95
perioris diſpenſatione ſuſcipere, *cap. Sacerdos ne Cleric. vel*
Monach. vndè male faciunt Principes ſi conferant Clericis
exemptis huiuſmodi ſæcularia officia: ac proindè ſibi im-
putari debent, ſi nequeunt in eiſdem iuriſdictionem exer-
cere, vt ferè omnes ſupracitati DD. inſinuant, cum priui-
legium Clericale ſemper retineant, & inſeparabiliter ſe-
quatur perſonam, *ex cap. fin. de vita, & honeſt. Cleric.* hinc 96
eſt quòd ſi Clericus officium tutoris, vel curatoris, vel ad-
miniſtratoris bonorum exercuerit, & in eo deliquerit, non
poteſt in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari,
ob eius exemptionem, ita ex Bonacin. tradit Diana *reſol.*
moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 39. ſub verſ.
ſed ego.

SVMMARIVM.

1 *Coloni Eccleſiae reſpectu colonia non ſunt de foro Laico.*
2 *Coloni partiarij Epiſcoporum durante colonia gaudent priuilegio fori, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus num. 3.*
Familiares Laici Epiſcopi gaudent priuilegio fori, ibidem.
Coloni Eccleſiaſticorum pro portione colonica non ſunt immunes à ſolutione onerum, & collectarum.
4 *Et tenentur concurrere ad reparationem viarum, pontium, mœnium, arginum &c.*
5 *Et concurrere debent cum equis, & plauſtris in vectione ſalis.*
6 *Contrarium, quòd Coloni Eccleſiaſticorum ad praedicta non teneantur, nec collectari poſſint, diſtingue, vt num. 49.*
7 *Ampl. vt gaudeant immunitate, etiam quo ad onera perſonalia.*
8 *Ampl. etiam in Colonis Epiſcoporum titularium, & num. 9.*
10 *Ampl. vt non ſint grauandi, neque quo ad perſonam, nec quo ad animalia, & ratio aſſignatur n. 11.*
12 *Lim. ſi ex portione colonica deductis impenſis ſuperſunt fructus, pro quibus tenetur Colonus contribuere.*
Sed haec limitatio reprobatur ibidem.
13 *Ampl. Coloni operarij Eccleſiaſticorum pro eorum mercede in nihilo ſunt grauandi.*
14 *Ampl. vt Coloni Eccleſiaſticorum non teneantur ad onerum, & collectarum ſolutionem non obſtante contraria conſuetudine.*
15 *Ampl. vt conſuetudo ſeruanda in exigendis collectis procedat quo ad perſonas ſubiectas.*
16 *Ampl. procedere, tam in colentibus bona ipſius Eccleſiae, quàm patrimonialia Clericorum.*
17 *Bona patrimonialia Clericorum eadem immunitate gaudent, qua bona Eccleſiae.*
18 *Ampl. vt ſecluſa negociatione bona patrimonialia Clericorum ab oneribus ſaecularibus ſint exempta.*
19 *Exemptio etiam reſpectu bonorum Clericorum eſt de iure diuino.*
20 *Exigens à Clericis gabellam, & collectam incidit in excommunicationem.*
21 *Dictio, &, ſi ponatur inter diuerſa copulatorum diuerſitatem deſignat.*
22 *Coloni Clericorum non poſſunt grauari ad refectionem viarum, & aggerum pro bonis ab eiſdem conductis num. 23.*
24 *Neque grauari poſſunt ad hoſpitandum milites, neque eorum parentes, & fratres communiter habitantes, num. 25. & 26.*
27 *Emphyteuta Eccleſiae non tenetur ad collectas, & onera realia à Laicis impoſita.*
28 *Contrarium ſi onera impoſita ſint tantùm pro dominio vtili. Sed prima verior num. 30.*
29 *Limit. hanc 2. opinionem non procedere ſi collectarum impoſitio concerneret dominum domini directi, vt ſi minori canone concedere cogeretur.*
Sed haec limitatio reprobatur n. 30.
Et procedere poteſt ſi penſio correſpondeat fructibus, num. 31.

32 *Statuta circa bona diſponentia comprehendunt bona emphyteutica Eccleſiæ reſpectu vtilis dominij penes Laicum contrar. num.33.*

33 *Laici non poſſunt de rebus Eccleſiæ diſponere.*

34 *Statutum non poteſt diſponere de bonis non ſubditis.*

35 *Statutum Vrbis non comprehendit bona Emphyteutica Eccleſiæ, niſi habeat verba apta ad comprehendendum.*

36 *Dominium vtile bonorum Eccleſiæ habet prærogatiuas, & priuilegia dominij directi.*

37 *Prælati Eccleſiaſtici non poſſunt imponere onera Eccleſiaſticis, & eorum bonis contrar. n.38.*

39 *Coloni Clericorum in minoribus non habentium requiſita Concilij non eximuntur ab oneribus.*

40 *Lim. procedere ſi conſtet per ſententiam Ordinarij dictos Clericos non habere requiſita Concilij.*

41 *Coloni Eccleſiaſticorum, quo ad eorum bona propria tenentur ad ſolutionem collectarum, & onerum.*

42 *In ditione Eccleſiaſtica tenentur ad onera Cameralia pro bonis ab Eccleſiaſticis conductis, etiam titulo emphyteuticæ poſſeſſis num.43.*

44 *Tenentur ad onera pro portione colonica, poſt quàm à ſolo ſeparata fuit. Contrarium n.45.*

46 *Coloni Regularium vtriuſque ſexus eximuntur à præſtatione gabellarum, & collectarum.*

47 *Coloni Eccleſiaſticorum aſportantes portionem colonicam de loco ad locum, tenentur ſoluere gabellam.*

48 *Emens fructus bonorum Eccleſiæ, tenetur ſoluere gabellam.*

49 *Colonorum ſpecies triplex eſt ad effectum ſoluendi collectas.*

50 *Colonorum fraudibus ad euitandas collectas qualiter ſit occurrendum.*

51 *Coloni Commendæ Religionis Hieroſolymitanæ ſunt immunes pro portione colonica.*

E cclesiaſticorum coloni tenentur ſoluere onera pro bonis proprijs, & pro animalibus non deſtinatis ad culturam bonorum Eccleſiaſticorum num.53.

Nec etiam pro induſtria in rebus Eccleſiaſticorum adhibita num.54.

55 *Famuli Eccleſiaſticorum non tenentur ad ſolutionem gabella della macina.*

56 *Sindici, & Procuratores Conuentuum Ordinis Sancti Franciſci gaudent priuilegio fori in ciuilibus, criminalibus, & mixtis.*

57 *Subijciuntur Epiſcopo, vbi non adeſt legitimus conſeruator Religionis.*

58 *Filij Colonorum partiariorum menſæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori.*

59 *Cauſa homicidij commiſſi in perſonam Coloni Epiſcopi ſpectat ad curiam Eccleſiaſticam.*

60 *Coloni Eccleſiarum quo ad perſonam ſubijciuntur iuriſdictioni Laicali, ſecus ratione bonorum Eccleſiarum.*

Coloni, Emphyteutæ Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum, an, & quando teneantur ad ſolutionem onerum, & collectarum.

ADNOTATIO VII.

1 COloni Eccleſiæ reſpectu terrarum eiuſdem Eccleſiæ, & ſic reſpectu Coloniæ, non ſunt de foro Laico, Aretin. *in cap.2. num.8. de for. competen.* & fuit reſolutum in Sac. Congregatione Immunitatis in vna *Viterbien.6.Octob.* 1627. teſte Sperel. *deciſ.41. n.31. in fin. tom.1.*

2 Coloni partiarij Epiſcoporum durante Colonia gaudent fori priuilegio, prout gaudet alia familia laica dictorum Epiſcoporum, vt firmaſſe eamdem Sacr. Congregationem refert Dian. *reſol. moral. poſt p.5. in tit. declarat. Sac. Congr.*
3 *n.17.* tam in ciuilibus, quàm in criminalibus iuxta aliam reſolutionem factam à Sac. Congregatione ad fauorem Comitis Alphonſi Gonzachæ Archiepiſcopi Rodienſis, & de mandato Vrbani VII. ordinatum Illuſtriſſimo D. Comiti Camillo Gonzaghæ moleſtanti dicti Archiepiſcopi colonos, vt patet ex literis conſcriptis ab Anditore Cameræ Apoſtolicæ relatis per eumdem Dianam *reſol. moral. p.6. in tit. de famil. laica Nuntior. Apoſtolic. reſol. 4. fol. mihi 57.* vbi in antecedenti *reſol.2. ex 66.* DD. auctoritate comprobat familiares Laicos Epiſcopi gaudere debere priuilegio fori, ita etiam Thom. del Bene *de immunit. Eccleſiaſt. cap.4. dub.28. num.1. par.1.*

An verò Coloni Eccleſiaſticorum pro portione Colonica gaudeant immunitate à collectis, tributis, alijſque oneribus, & teneantur ad illorum ſolutionem, affirmatiua ſententia eſt, quòd Coloni partiarij Clericorum teneantur ad collectas, & ad alia munera, ſcilicet ad laborandum cum equis, bobus, & plauſtris, quia cum portio colonica ſit quid ſeparatum à portione Clericorum, debet ad imparia iudicari, cum ſeparatorum ſeparata debeat eſſe ratio, ac proinde ratio ordinis clericalis, propter quam Clerici redduntur immunes à ſolutione huiuſmodi onerum non adaptatur eorum colonibus, tamquam Laicis, & ſubiectis Principum ordinationibus, & ſtatutis, vt tenent Theſ. *dec. 116. num.5. & per tot.* Federic. de Sen. *conſ.111. num. 10.* & pro hac ſententia enumerantur viginti DD. à Menoch. *de arbit. cent.6. caſ.562. num.37.* 4

Quinimò, quòd Coloni Clericorum teneantur concurrere ad arcium, mœnium, arginum, viarum, & pontium reſtauratione, adeout huiuſmodi onera afficiant etiam Colonos Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum: pro qua opinione trigintaquatuor Doctores cumulantur à Sperello *deciſ.41. num.42. tom.1.* vbi *in fin.* ſubdit, quòd concurrere debeant cum plauſtris, & animalibus pro concurrenti quantitate in vectione ſalis, quando vtilitas eſt illis communis *Sacr. Cong. Immunit. in vna Medıolan. 6. Nouemb.* 1627. *proponente Eminentiſs. Paulutio.* 5

Contrarium verò, quòd Coloni Eccleſiaſticorum ad prædicta non teneantur, nec collectari poſſint, tenet Bart. *in l. placet in fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* latè Syluan. *conſ. 9. per totum,* Lotter. *de re benef. q.31. num.46.* pro qua opinione DD. allegat Sperel. *dicta dec.41. à num.84.* & per totam comprobat, & contrarijs reſpondet, & *num.* 85. concludit, quòd temerarium eſſet ab hac opinione in conſulendo, & iudicando recedere, tum quia eſt magis communis præcipuè, quia habet auctoritatem Bartoli pro ſe, quæ in dubio eſt ſequenda Viuian. *opin.182. l.1.* Tum quia eſt magis tuta in conſcientia, & fauorabilis Eccleſiæ, tum quia fuit ſequuta, & à Rota canonizata, vt in deciſionibus per eum relatis coram Iuſto, & Orano, & latè *dec. 44. à num.4. & per tot. eadem p.1.* vbi quia cum collecta imponenda ſit per æs, & libram, impoſitio reſpicit rem, & non fructus, & conſequenter, non poteſt afficere portionem colonicam, quæ conſiſtit in fructibus Petr. de Vbald. *in tract. de collect. concl. 2. num.9.* faciunt tradita per Vincen. de Franc. *dec.107. per tot.* Tambur. *de iure Abbat tom. 1. diſp. 5. quæſt. 21. num. 9.* & pro hac ſententia ſexdecim DD. referuntur à Menoch. *de arbitrar. cent. 6. caſ.562. num.46.* Cohel. *de Bon. regim. cap.35. à 90. & cap.37 num. 29. verſ. verum contra,* & in ſpecie, quòd Coloni, affictuarij, mezzadri, vel partiarij bonorum eccleſiaſticorum gaudeant exemptione collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinariarum pro portione colonica determinauit *Sac. Congreg. Epiſcoporum in vna Oppidenſi* 18. *Septembr.* 1628. de qua Dian. *poſt 5. p. reſol. moral. in tit. reſol. Sacr. Congr. num.16.* idem Diana *p.3. tit. 1. de immunit. Eccleſ. reſol.19. in prin.* 6

Immò quòd Coloni Clericorum quoad onera perſonalia gaudeant immunitate, fuit pariter reſolutum per *Sacr. Congreg. Immunitatis in Rauenaten.* 10. *Februar.* 1632. proponente R. P. D. Paulutio deinde S. R. E. Cardinal. teſte Sperel. *deciſ. 41. num. 80. in fin. ſecundum vltimam impreſſionem,* & voluerunt Abb. *in cap. non minus numer. 14. de immunit. Eccleſ.* Turrecrem. *in cap. Eccleſiæ ſeruos 12. q.2.* Remiz. de Gon. *in tract. de charitat. ſubſid. quæſt.59. num.24. & 25.* Botta *conſ. 87. numer. 21. 26. & 32.* Burſat. *conſ. 25. num. 24. & 27.* Natta *conſ.66. numer. 3.* Carauit. *in rit. Magnæ Curiæ cap. 46. num. 38.* 7

Et Coloni partiarij, & Mezzadri Epiſcoporū etiam Titularium, quòd à laicis non ſint grauandi ad nullū onus, ſiue reale, ſiue perſonale, ſiue alterius generis, etiam per modū 8

man-

Digitized by Google

mandati, nec aſtringendi ad aliquam functionem iuxta reſolutiones Sac. Congr. patet ex literis conſcriptis ab Auditore Cameræ de mandato Vrbani VIII. ad fauorem Archiepiſcopi Rodienſis relat. per Dian. *reſol. moral. p.6. in tit. de famil. Luc. Nuntior. Apoſtolic. reſol.4.*

9 Siquidem quamuis huiuſmodi Onera dirigi videantur directè contra Colonos, & ſic aduerſus perſonas laicas, indirectè tamen tendunt contra Clericos, & Eccleſiaſticos, quæ ſine dicta immunitate viliùs, & cum eadem melioribus pactis, & conditionibus eorum bona locare poſſunt: ac proinde vtilitas, & detrimentum quoad locationem, cultiuationem, & affictum bonorum eccleſiarum, & eccleſiaſticorum multum pendet ad huiuſmodi immunitate, quæ ſi non competeret etiam eorum Colonis eſſet indirectè lædere eccleſiaſticam immunitatem: quod quidem ſicut directè prohibitum eſt, ſic indirectè permitti non debet, vt in ſpecie de eo mmuni atteſtatur Bottus *conſ. 67. num. 3. & 29.* Pariſ. *conſ.26. n.10. 11. & 16. vol.1.* Natta *conſ. 114. n. 19. lib.1.* Gabr. *conſ.457. n.3. & conſ.161. num.... vol. 2.* Bald. *conſ.31. vol.1.* Syluan. *conſ.9. num.12. & ſub n.19. verſ. immo, & verſ. quando,* Roland. *conſ.61. n.20. lib. 4.* Menoch. *conſ.136. n.5.* Surd. *conſ.304. n.11. & ſeq. lib.3.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.1. c.14. num.6.* Lotter. *de re benef. q. 31. num.48. & ſeq.*

10 Vnde non ſolum non ſunt grauandi præfati coloni quo ad eorum perſonas, ſed neq; quo ad boues, equos, & animalia deſtinata pro fundo conducto ab eccleſiaſticis gratia colendi, colligendi, & conſeruandi fructus, ne retrahantur à debita cultura in damnum, & præiudicium eorumdem eccleſiaſticorum, vt latè comprobat Sperel. *dec.41. n.61. cum plurib. ſequen.* vbi in indiuiduo ſubdit, quòd huiuſmodi animalia ſint inſtrumenta fundi eccleſiaſtici, ex Feſt. *de collect. p.4. c.2. n.1. cum ſeq.* Carocc. *de locat. & conduct. fol.* 210. Surd. *conſ.338. n.14. lib.3.* Botta *conſ.87. num.23.25.29.32.* Tiraq. *de retract. conſanguinit. §.1. glo.3. n.118.*

11 Portio enim colonica debetur colono, tum ob expenſas factas pro neceſſarijs ad culturam, tum pro mercede laboris, operęque impenſæ, vnde non poteſt recipere onus collectarum, aliorumq; onerum, cum fructus pro dicta portione colonica aſſignata, adeo labori, & expenſis commenſurentur, vt via fructus dici poſſint, ac proindè contractus initus cum eccleſiaſticis remaneret iniuſtus, dum totum damnum afficeret perſonam Coloni igitur ad ſeruandam æqualitatem, ne vnus ſit in damno, alter in lucro, licitè à Colono repeti poſſet rata ſolutæ collectæ, & ſic per indirectum vndique quò vertimur reſultaret præiudicium Eccleſiæ contra diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Bullam Cœnæ Domini, Lother. *de re benef. q.21. n. 59.* Sperel. *dec. 41. num.57. & plurib. ſeq. & dec. 44. n.17. vſque ad 23. tom.1.*

12 Ex quibus ceſſat doctrina Oſaſch. *in dec.83. n.8.* vbi conſiderat, quòd ſi ex portione colonica deductis impenſis ſuperſunt aliqui fructus, eorum ratione Colonus teneatur contribuere argumento *l. filijs §. fin. ff. ad municipal.* ad notata per gloſ. *in l. generaliter §. fin. ff. de vſufruct. legat.* Dec. *conſ.167. n.2.* quia vltra, quòd loquitur de Colonis priuatorum Ciuium, ſemper remanet inconcuſſa ratio, quòd per indirectum læderetur immunitas eccleſiaſtica, quod nullo pacto eſt permittendũ, vt omnia iura clamãt: præcipuè, quia onus ſoluendi collectã ſpectat ad Dominũ, ſeu ad eum, qui ſuo nomine proprio poſſidet, Dec. *conſ.202. n.5. & 6.* latè Natta *conſ.63. n.1.* Surd. *conſ.262. num.27. vol. 2.* Menoch. *conſ.9. n.12.* Afflict. *dec.252. n.4.* Oſaſch. *dec. 83. num. 6.* ac proindè ſtatutum arctans colonos ad ſolutionem collectarum eſſet iniquum, cum non poſſideant nomine proprio, ſed pro Domino vt tradunt DD. relati per Sperel. *dec.44. à num.18. vſque ad 26.* & per Oſaſch. *dec.83. n.6.*

13 Ampl. principal. concluſ. vt multò magis procedat in colonis, qui non ſunt partiarij, ſed potius operarij eccleſiaſticorum mercede conuenta conducti ad eorumdem bona colenda, & cultiuanda, qui pro portione, & pro eo, quod recipiunt in ſatisfactionem præſtiti ſeruitij, & laboris in nihilo ſunt grauandi, & collectandi, vt inquit *glo. in Clem. 1. de decim.* Ancharan. *in cap. quamquam ſuan.5. de cenſib. in 6.* Burſat. *conſ.42. n.15. & 17. lib.1.* Perſon. *in tr. de Gabell. n.84.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. 3. num. 69. & ſeq.* Bellett. *diſquiſit. Cleric. in tit. de exempt. Cleric. p. 7. n.4. & ſeq.* Anton. *var. reſol. lib.1. c. 111. n. 39.* Lother. *de*

re benef. q.31. num.47. ad tradita per Surd. *dec. 19. & dec. 35. num.8.* Theſaur. *dec.110. in fin.* Bonac. *de cenſur. in particular. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœnæ diſp.1. q.19. punct.3. §.1. num.7. verſ. quarta ſententia in fin. co.3.* Sperel. *dec.42. num.11. tom.1.*

14 Ampl.2. vt Coloni Clericorum non teneantur ad huiuſmodi ſolutionem collectarum, & onerum præſtationem, quacumq; contraria conſuetudine non obſtante: quia cum gaudeant exemptione per communicationem, & participationem ex perſona eccleſiaſticorum, eorumq; prædiorũ, agaturque de lædenda eadem exemptione, ſaltem per indirectum, nulla introduci poteſt legitima conſuetudo, ob reſiſtentiam ſacrorum canonum, & Bullæ Cœnæ Domini in conſeruationem, & manutentionem iurium, & rerum, quæ ſunt de iure diuino emanatæ, Oltrad. *conſ.299. num.5.* loquens de immemorabili Maccabr. *conſ.18. num.319.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.1. c.14. num.32. & ſeq.* Sperel. *dec. 42. num. 1.*

15 Et licèt in exigendis collectis ſeruanda ſit conſuetudo Iaſ. *in l.1. num.32. C. de iur. Emphyteut.* Pariſ. *conſ.25. num. 54. & 97.* Bart. *conſ.97. n.32.* Burſat. *conſ.162. num. 9. lib.2.* Soccin. iun. *conſ.49. num.26. lib.1.* Oſaſch. *dec. 82. num. 9. in fin.* Theſaur. *dec.116. ſub num.* 10. Tamen hoc procedit reſpectu Ciuium, & perſonarum ſubiectarum dictioni Laicorum, in quibus non militat ratio reſeruandæ libertatis eccleſiaſticæ, ſecus autem in colonis eccleſiaſticorum non ſubditorum, qui iure dominorum vtuntur, vt reprobato Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. num.72.* tradit Sperel *dec.42. num.2. & 3. tom.1.*

16 Ampl. 3. vt procedat non ſolùm in colentibus prædia ipſius Eccleſiæ, verum etiam in alijs pariter colentibus bona patrimonialia ipſorum Clericorum, quæ, vbi agitur de ſortiendo foro, bona Clericorum patrimonialia eodem gaudent priuilegio, quo perſonæ ipſæ *l. decernimus C. de Epiſcop. aud.* Dec. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 18. de conſtit.* latè Bertran. *conſ. 121. num.1. & ſeq. vol.3.* Surd. *conſ.* 301.
17 *num.65. lib.* 3. Et quoad exemptionem onerum, & collectarum, præfata bona patrimonialia Clericorum æquè priuilegiata cenſentur, ac bona Eccleſiæ, quia hæc immunitas non in bonorum ſanctitate, ſed in abſoluta perſonarum exemptione fundatur, ac proindè ſicut bona eccleſiarum ratione Eccleſiæ ſunt exempta, ita bona propria Clericorum, ratione Clericatus, & perſonæ eamdem conſequuntur exemptionem, vt animaduertit Sperel. *dec. 42. num. 9. & 10. p. 1.* & latè comprobat Suar. *in defenſ. fidei Cathol. lib.4. cap.24. per tot. & cap.25. circa fin.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. §.5. num.6.*

18 Secluſa autem negociatione bona patrimonialia Clericorum de iure Canonico ſunt omnino exempta ab oneribus ſecularibus, vt de communi canoniſtarum opinione firmat Azor. *inſtit. moral. p.3. lib.5. cap.19. num.7.* latiſſimè comprobat Suarez *in tract. de defenſ. fid. lib. 4. cap. 24. & ſeq.* latiſſimè etiam Duar. *in Bull. Cœnæ lib.2. can.18. q.6. per tot.* & contrariam opinionem communiter eſſe damnatam inquit Abb. *in c. Eccleſia S. Mariæ n.21. de conſtit.* & ibi Felin. *n.7.* Rem. de Gon. *in tract. de charitat. ſubſid. q. 61. n. 9.* latè Io. Crotus, qui contrarijs reſpondet *conſ. 334. per tot.* Hond. *conſ.3. n.12. lib.1.* Zerola *in prax. Epiſcop. in verbo Clericus §.9. verſ.5. concluſio,* Gutrier. *pract. quæſt. lib. 1. q. 3. n.15. & 16.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. cit. de immunit. Eccleſ. c.13. n.1.* Syluest. *in verb. Gabella §.3. n. 10. & ſeq.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 3. n.19.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. in tit. de exempt. Cleric. & eorum bon. §.5. per tot.* Sayr. *de cenſ. lib.3. cap.22. n.9.* Vulpel. *in prax. for. Eccleſ. c.17. n.5.*
19 Ciarlin. *controuerſ. forenſ. 138. n.17. p. 2.* Et hanc immunitatem non à iure poſitiuo, & Imperatorum liberalitate, ſed immediatè à iure diuino ortum habuiſſe, etiam reſpectu bonorum ipſorum Clericorum, apertis verbis diſponitur in *cap. quamquam de cenſib.* ibi, *Eccleſiæ, eccleſiaſticaque perſonæ, & res ipſarum, non ſolum iure humano, quinimò & diuino à ſecularium perſonarum exactionibus ſunt immunes.* Rot. *dec.339. num.7. & 8. p.6. recen.*

20 Vndè exigentes à Clericis, eorumque bonis gabellam, collectam, & alia onera incidunt in excommunicationem inflictam *in cap. quamquam de cenſ. in 6. & in Bulla Cœnæ Domini,* etiam ſi agatur de bonis patrimonialibus præfatorum Clericorum, vt patet ex verbis ipſius Bullæ *in can. 18.* ibi, *eorum, & Eccleſiarum, & beneficiorum bonis,* quę particu-

la *eorum* contradiſtiuguitur ab alia *eccleſiarum* deſignando,
& connotando bona propria ipſorum Clericorum, ſepara-
21 ta à bonit ecclefiarum, & beneficiorum, propter dictionem,
& quæ ſi ponatur inter diuerſa copulatorum diuerſitatem
deſignat Rot. *dec.432. n.17. p.9. tom.2. recen.* ita in puncto
tradit Vgolin. *in explicat. dictæ Bullæ in can.18. §.3.* Suar. *to.
5. de cenſ. d. ſ.23. ſect.4. n.21.* Duard. *in Bull. Cænæ l.2. c.18. q.
5. n.4. & ſeq.* cum alijs per Sperel. *dec.37. n.74. tom.1.*

22 Ampl. 4. vt Coloni Clericorum neque poſſint grauari
ad reficiendam viam iuxta agrum, quem colunt, vel ad re-
parandum aggerem, cõtra fluminis, aquarumq; impetũ, vel
ad aquæductum effodiendum, & alia ſimilia peragendum
ad communium prædiorum conſeruationem, & vtilitatẽ,
quia huiuſmodi onera reſpiciunt non fructus, ſed rem ipſã,
& cum imponantur perſonis pro rebus ſpectant ad Domi-
num fundi, & non ad colonum Paul. de Caſt. *in l. ex condu-
cto in prin. ff. locat.* Natta *conſ. 409. ſub n.7. vol.2.* cum aliis
copioſè deductis per Sperel. *dec.41. n.56. & dec.43. n.1. to.1.*
23 *&* 3. ſubdit, quòd ſi Colonus huiuſmodi expenſas ſubiret,
poſſet à domino repetere, & ſic per indirectum à Principi-
bus ſæcularibus Clerici grauarentur, Bart. *in l. impenſæ ff. de
impenſ. in reb. dot. fact.* Alex. *in l. diuortio §. impendia n.3. ſo-
lut. matrim.* Menoch. *de arbitr. caſ.215. n.4.* Ioſeph. Ludou.
deciſ. Peruſ.24. num.9.

24 Ampl. 5. Clericorum colonos neque grauari poſſe ad ho-
ſpitandum milites in agris, ab eiſdem Clericis cõductis, vel
in domibus etiam præfatorum patrimonialibus, quamuis
laicis locatis, cum per indirectum in bonorum Eccleſiaſti-
corum preiudicium redundaret iuxta declarationem *Sac.
Cong. Epiſc. & Regul. in vna Nouarienſ. die 9. Iunij 1617.* re-
lat. per Dian. *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ.
reſol.32. in fin. in verſ. notandum eſt etiam, & per. Sac. Cong.
ſuper controu. iuriſdict. in vna Berthonẽſi die 4. Decemb.1629.*
relat. per Sperel. *deciſ. 42. n.15. in fin. to.1.* & tradunt Bald.
in l.1. in 3. notat. C. de Epiſc. & Cleric. & de veriori, & com-
muniori latè Lancel. Gallia *conſ.59. num.10. cum plurib. ſeqq.
& num.76.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. &
eorumdem bonorum ab onere publ. §. 7. ſub num. 1.* Carol. de
Graſſ. *de effect. Cleric.3. num.126.* Anton. *var. reſol. lib.1.
cap.3. per tot.*

25 Et quòd immunitas Clericorum quo ad hoſpitandum
iuxta text. *in l.1. C. de Epiſc. & Cler.* vbi communiter DD.
extendatur ad Patres, fratres, & nepotes, habitantes cum
ipſis Clericis pro indiuiſo tradit Anton. de Marin. *reſol. quo-
tid. cap.267. num. 4.* vbi limitat dummodò ſint in ſacris con-
ſtituti, ſecus autem ſi in ordinibus tantùm minoribus, ſed
quòd indiſtinctè hoc priuilegium communicetur à Cleri-
26 cis ſiue in ſacris, ſiue in minoribus eorum parentibus, &
conſanguineis habitantibus in domo communi Ric. *par.3.
reſol.28. num.1. & 2.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric.3. num.
122.* vt in ſimili tradit *gloſ. in l. fin. C. de muner.* & faciunt
latè tradita per Surd. *conſ.301. num. 8.* Dian. *reſol. moral.
par. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 32. verſ. verum
Riccius.*

27 Ampl. 6. Vt etiam emphyteuta Eccleſiæ ratione conne-
xionis dominij vtilis cum directo non teneatur ad colle-
ctas, & onera realia per ſtatuta Laicorum ſuper bonis, &
rebus impoſita, iuxta doctrinam Bart. *in l. priuata num. 2.
C. de excuſat. muner. lib.10.* Iaſ. *in auth. quas actiones, n.42.
C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ceual. *in ſpec. commun. con. com. quæſt.
726.* Fachin. *controu. iur. cap.91. lib.1.* Remig. Gon. *de cha-
rit. ſubſid. q.61. n.29. & q.59. num. 31.* latè Petrus de Vbald.
conſ.2. poſt tract. de collect. per tot. Syluan. *conſ. 9. per tot.*
Valenzuol. *conſ.100. n.81.* Burſat. *conſ.42. n.22. lib.1.* Odd.
conſ.70. n.31. Ruin. *conſ.117. num.10. lib.5.* Menoch. *conſ.
444. num.27.* Ferentil. *in addit. ad Burat. deciſ.780. num.10.
verſ. quinimo ne dum Eccleſia*, & magiſtraliter Rot. *in Ra-
uennaten. emphyteuſis 28. Maij 1631. coram Merlino inter
eius impreſ. deciſ. repetita in recen. deciſ.42. num.17. & 18.
vſque a 123. p.6.* & tradit Sperel. *deciſ.41. num.25. verſ. ſed
reſpondetur tom.1.*

28 Contrarium quòd teneantur ad ſolutionem onerum, ſi
onera impoſita ſint tantum pro dominio vtili, vel pro fru-
ctibus, quia priuilegium immunitatis conceſſum eſt Eccle-
ſiaſticis, & ipſorum bonis, & fructibus: bonorum vero em-
phyteuticorum dominium vtile non cenſetur Eccleſiaſti-
cum, ſed merè laicum, cum per contractum tranſlatum
ſit in Laicum, à quo ſolum retrahitur vtilitas, & non ab
Eccleſia, vnde ſubiacere debet iuriſdictioni Principis ſæcu-
laris, & ſoluere onera, & collectas per eiuſdem ordinatio-
nem debitas, præcipuè quia non imponuntur pro dominio
directo, ſed pro vtili, & fructibus, & primariò perſonæ, ſe-
cundariò rebus, & conſequenter quòd non incidat in ex-
communicationem in Bulla Cœnæ contentam, qui dictas
collectas imponit, tradit Bonac. *de cenſ. in partic. in tit. de
cenſ. content. in Bulla Cœna diſp. 1. quæſt.19. punct. 3. §. 1.
propoſ. 1. num.9. tom.3.* ex Alter. quem allegat *de cenſur. diſ.
19. cap.6. dub.6.* Filliuc. *tract.16. cap.11. quæſt.2. num. 302.*
Surd. *conſ.338. num.13. & ſeq. vol.3.* Carol. de Graſſ. *de ef-
fect. Cleric.3. num.77. & 151.* Valaſc. *de iur. emphyteut. q.17.
num.11. & 12. & ſeq.* Peregrin. *de fideicom. art. 5. num. 14.*
Menoch. *de arbit. caſ.180. num.8. & 10. & caſ.562. num.21.*
Theſ. iun. *in addit. ad dec.116.* Theſ. ſenioris ſui genitoris,
Caualcan. *deciſ.44. num.100. verſ. quarto.*

Limitatur hæc 2. opinio etiam ab eius ſectatoribus non 29
procedere, ſi dicta collectarum impoſitio redundaret in
damnum Domini directi, vt potè quia ob huiuſmodi one-
ris impoſitionem minori canone, ſeu pretio in emphyteu-
ſim concedere cogeretur, ſecus autem ſi ſine damno domi-
ni, vt docet Bonacin. *loco cit. n. 9. verſ. hoc tamen limitan-
dum*, Odd. *conſ.70. n.6. & 35.* Dec. *conſ.48.* Bero *conſ.130.
& 131. lib.1.* Natta *conſ.114.* Carol. de Graſs. *de effect.
Cleric. effect.3. num.82.*

Verùm quia ratio limitationis ſemper militat, ipſa limi- 30
tatio deſtruit regulam, vndè inconcuſſa remanet prima
negatiua opinio, quæ tamquam tutior, æquior, magis tu-
ta, & Eccleſiæ, Eccleſiaſticorumque immunitati fauora-
bilis, eſt tenenda, & in conſulendo, & in iudicando ſequen-
da, vti ſolidioribus rationibus fundata, Rot. *dec.42. n. 18.
19. & ſeq. p. 6. recen.*

Reſponderi tamen poteſt, quòd fortaſſe ſibi locum vin- 31
dicet, quando penſio, quæ ſoluitur ab emphyteuta corre-
ſpondet fructibus, ſecus autem, ſi aliquid tantùm ſoluitur
in recognitionem Dominij directi, quo caſu non videtur
militare ratio quòd Eccleſia viliori pretio in emphyteuſim
concedere cogeretur, propterea ceſſante damno Eccleſiæ,
emphyteuta laicus ſubiacere debet impoſitionibus, & one-
ribus a Magiſtratu Laicali impoſitis, vnde quòd ſtatu- 32
ta, & ordinationes circa bona generaliter diſponentia in-
telligantur etiam de bonis emphyteuticis Eccleſiæ reſpectu
tamen vtilis dominij, & iuris, quod competit emphyteutę,
licèt non reſpectu directi, quod reſidet penes Eccleſiam,
quia vtile illud dominium de quo diſponit ſtatutum, & or-
dinationes, non eſt Eccleſiæ, nec priuilegiatum, ſed priua-
tum, & proprium ipſius emphyteutæ, & ſic mere laicum,
& prophanum, quamuis rei Eccleſiæ cohæreat, Bald. *in l.
ex vectigali ff. de pignor.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien.
quæſt.79. cap.9. n.32.* Fenſon. *ad ſtat. Vrbis cap. 122. num.
28. 29. & 30.* Alex. *conſ. 27. num.5. vol.6.* Abb. *conſ.28. n.6.*
Anch. *conſ.125. num.6. col. pen. verſ. ex iſtis infert, & conſ.
433. num. 3. col.1.* Barb. *conſ.14. num.6. col. pen. verſ. ad hoc
reſpondeo volum.1.* Soc. iun. *conſ.71. num. 53. volum. 1.*
latè Valaſc. *de iure emphyteut. quæſt. 17. num. 12.* Tiraq.
de retract. lignag. §. 1. gloſ. 13. number. 8. cum aliis per
Surd. *deciſ. 160. num. 13. verſ. ſenatus tamen, vſque
ad fin.*

Contrarium quòd ſtatuta diſponentia de bonis emphy- 33
teuticis non comprehendant, minuſque referri poſſint ad
bona Eccleſiaſtica, tum quia laici non poſſunt de rebus Ec-
cleſiæ diſponere *cap. Eccleſia S. Mariæ*, vbi notant omnes
DD. *de conſtit. cap. quæ in Eccleſ. tit. eod.* vbi DD. Tum quia
ſtatutum non poteſt diſponere de bonis non ſubditis, *l. cum
vnus §. penult. de bon. auct. Iud. poſſid.* & conſequenter non
de bonis Clericorum, & Eccleſiæ, *cap. fin. de vit. & honeſt.
Cleric.* Ruin. *conſ.195. num.8. in prin. vol.1.* ad tradita per
Imol. *in cap. quod Clericus num.4. col.4. verſ. & hoc videtur
de for. compet.* latè Ruin. *conſ. 199. numer. 4. & ſeq.*
Abb. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 107. de con-
ſtit.* vbi Dec. Brun. *de ſtat. excluſ. fœmin. art. 8. quæſt. 2.
num.9.*

Immò quòd ipſa ſtatuta Vrbis quamuis auctoritate 34
Apoſtolica condita non comprehendant bona emphyteu-
tica Eccleſiæ, niſi ſaltem fuerint in eiſdem implicita, & ſub
vniuerſitate verborum ſpecificata, dixit Rot. *deciſ.58. num.
28. cum ſeq. p.9. recen.* vbi contraria conciliantur, & in aliis
relatis per Ferentil. *in addit. ad Burat. deciſ.880. ſub num.6.*

& in

Digitized by Google

& in punct. eſtatuti Vrbis in cap. 22. lib. 1. eadem Rot. *deciſ. 35. num 26. poſt Labyrint. creditor. Salgad.* vbi pariter reſpondet, & declarat deciſiones, quæ in contrarium allegantur, & concludit, quòd ſtatutum *Vrbis lib. 1. cap. 22.* diſponens, quòd bona emphyteutica poſſint dari in dotem, non comprehendat bona emphyteutica Eccleſiæ, ex quo non habeat verba apta ad ea comprehendenda.

36 In nihilo refragante, quòd dominium vtile exiſtens penes Laicum tamquam Laicale, & non Eccleſiaſticũ veniat reputandum, quoniam dominium Eccleſiæ, cum ſit connexum, & complicatum, cum vtili, illudque prædominans, cum eodem confunditur, vt vna, & eadem res reputetur, & eamdem naturam, qualitates, & prærogatiuas habeat, pront habet dominium directum, cui ſubijcitur, & famulatur, & in ipſa proprietate tamquam in prima cauſa inſeparabiliter inhæreat, ſine qua ſubſiſtere non poteſt, ſed eam ſequitur, ſicuti incrementum alluuionis, & inſulæ: nec poſſeſſio exiſtens penes laicum poteſt alterare, & diuerſam naturam tribuere, ſeu auferre connexionem, & complicationem, quam habet cum ipſo dominio directo, cum propriè laicus non poſſideat nomine proprio, ſed nomine Eccleſiæ, cui inhæret ius recuperationis, & conſolidationis ipſius dominij vtilis cum proprietate, vel ob canones non ſolutos, pacta non ſeruata, alienationem irrequiſito domino factam, vel ob lineam finitam, & ſimiles alias cauſas, propter quas deuoluuntur bona emphyteutica Eccleſiæ, vt inſigni deciſione comprob anit Rota *coram Merlino in recen. dec. 42. à num. 8. vſque ad fin. p. 6.*

37 Ampl. 7. vt neque Prælati Eccleſiaſtici auctoritate Eccleſiaſtica poſſint imponere onera Eccleſiaſticia, vel ipſorum bonis, & impoſita ſi, exigant, vel recipiant incidant in excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ, quæ etiam expreſsè loquitur de Prælatis Eccleſiaſticis, non minus quàm de Principibus, & Magiſtratu laicali, ibi, *cuiuſcumque ſint præeminentiæ, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti*, Bonacin. *de cenſ. in particul. in tit. de cenſ. content. in Bulla Cœnæ diſp. 1. q. 19. punct. 2. num. 8. verſ. ſecunda ſententia tom.* 3. ex Duard. *in Bulla Cœna can. 18. q. 18. num.* 1. Alter. *de cenſur. diſp. 19. cap. 4. ſub fin. verſ. cuiuſcumque ſint.*

38 Contrarium verò tenet Filliuc. *tract. 16. cap. 51. quæſt. 3. ſub fin. num.* 300. diſtinguendo, quòd Prælatus non poſſit imponere, & exigere onera ab Eccleſiaſticis auctoritate laica, ſi dignitati annexa ſit iuriſdictio temporalis, ſecus autem auctoritate Eccleſiaſtica, quia hoc caſu licèt indebitè grauando Eccleſiaſticos grauiter peccet, cõtraueniendo diſpoſitioni ſacrorum canonum in *cap. cum Apoſtolus, & cap. prohibemus de cenſ.* non tamen incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ lata contra offendentes immunitatem Eccleſiaſticam, quæ non offenditur per actionem, & actum ab Eccleſiaſticis Eccleſiaſtica auctoritate factum.

39 Lim. 1. principalem concluſionem, vt non procedat in Colonis illorum Clericorum, qui in minoribus ordinibus conſtituti, non habent requiſita Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* qui ſicut per ſe ipſos non gaudent fori priuilegio, ita nec ab oneribus poſſunt Colonos eximere, à quibus nec ipſi etiã ſunt exempti, ſecus autem, ſi incipiant habere dicta requiſita Concilij, nam tunc reintegrantur, & recuperant priuilegium, quo ad ſe, eorumque Colonos, vt tradit Suar. *in defenſ. fidei Catholic. lib. 4. de immunit. Eccleſ. cap. 7. de refor. vſque ad num. 17. & per tot.*

40 Sublim. vt procedat ſi per ſententiam ordinarij conſtet præfatos Clericos requiſitis Concilij carere, aliàs ſecus Sperel. *dec. 42. num. 16. in fin. tom. 1.*

41 Lim. 2. quòd non procedat quoad onera Colonis impoſita reſpectu bonorum patrimonialium, & proprio nomine à Colonis poſſeſſorum, independenter à prædijs Clericorum, quæ colunt, Bart. *in l. hi penes quos num. 1. C. de agric. & cenſ. lib.* 11. Surd. *conſ.* 301. *num.* 86. Bellet. *diſquiſit. Cleric. de exempt. Cleric. & eorum bonor. §. 7. num.* 3. Leo. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 1. c. 14 ſub num. 6. & p. 3. cap. 38. num. 122. & ſecundum aliam impreſſionem c. 7.* Sperel. *dec. 42. num. 17. tom. 1.* ſiquidem quoad bona propria vti laici ſubijciuntur dictioni laicali, ac Principum ordinationibus, & impoſitionibus, vnde ſicut alij Ciues concurrere debent ad contributiones, onera, & collectas, in quibus, neque directè, neque indirectè læditur immunitas Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum, quæ non poſſunt, niſi pro eorum bonis dumtaxat communicare, & participare exemptionem eorum Colonis affictuarijs, & cultiuatoribus, vt ſubdit idem Sperel. *dec. 42. num.* 18.

42 Lim. 3. in dictione eccleſiaſtica, in qua quoad ſolutionem onerum Cameralium, ſicuti non eximuntur Eccleſiæ, aliæque perſone Eccleſiaſticæ, ſiue ſeculares, ſiue regulares, ita nec eximuntur eorum Coloni, Affictuarij, & Cultiuatores pro portione colonica, vt pluries à Sacr. Congregatione fuiſse reſolutum, & ordinatum patet ex reſolutionibus relatis per Cohel. *in ſuo Bullar. in c. 4. de Priuilegiati, & eſenti fol.* 172. & 173.

43 Lim. 4. in Emphyteuta durante emphyteuſi, ſiue eccleſiaſtica, ſiue laicali, qui pariter in dictione eccleſiaſtica pro dominio vtili tenetur ad collectas, onera, & contributiones impoſitas pro ſolutione onerum Cameralium, vt à *Sac. Congr. ſub die 4. Octob.* 1614. reſolutum fuiſſe refert idem Cohel. *loco cit. fol. 173. verſ. e quanto alli beni enfiteotici.*

44 Lim. 5. in oneribus, quæ re vera imponuntur ſuper fructibus à ſolo ſeparatis, quia cum tunc pars colonica non dicatur amplius pars fundi, ſed effecta ſit proprium Coloni patrimonium, & peculium, ideo ſi grauetur, nullum ex hoc grauamine reſultare videtur Eccleſiæ præiudicium, dum onus non afficit huiuſmodi fructus, tamquam eccleſiaſticos, ſed tamquam quid temporale, nullam cum agris Clericorum habentes dependentiam, & connexionem, Burſat. *conſ. 25. num. 13. & conſ. 42. num. 14. lib.* 1. Natta *conſ. 406. num. 6. vol. 3. & conſ. 419. vol.* 3. vbi quòd in ijs terminis loquatur Federic. de Sen. *conſ. 111. num.* 10. Surd. *conſ. 302. num. 89. vol.* 2. Decian. *conſ. 51. num. 4. & 5. lib.* 3. Bart. *conſ. 87. num.* 32. Petrus de Vbald. *conſ. 2. num. 19. inſerto in tract. de collect.* Leo. *in Theſaur. for. Eccleſ. c. 14. ſub num.* 6. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. & eorum bonorum §. 7. num.* 4. & ita intelligendi ſunt, Armilla *in verbo excommunicatio 11. num. 1. in fin.* Molin. *tr. 2. de iuſtit. diſ. 663. num.* 8.

45 Contrarium, quòd nec pro parte Colonica à ſolo ſeparata poſſint Coloni eccleſiaſticorum grauari, quia ſi huiuſmodi grauamen poſt factam à ſolo ſeparationem afficeret fructus ab eccleſiaſticum, & eccleſiaſticorum bonis recollectos, eadem bona viliùs locarentur in eorũ præiudicium, & damnum, dum ob exemptionem ab oneribus Conductores allecti melioribus pactis, & conditionibus ad conducendum inuitantur, aliàs immunitas ad nihilum ſuffragaretur, & inſeruiret de vento tempore, quo fructus inhærent ſolo, ſi poſtquàm à ſolo ſeparati fuerint, recipere debeãt grauamen, ac proindè ſemper viget ratio, quòd per indirectum lædatur immunitas Eccleſijs, & Eccleſiaſticis conceſſa, vt latè defendit Locher. *in tract. de re benef. q. 31. num.* 45. Sperel. *dec. 42. num. 19. verſ. cæterum nec quidem*, & contrariam opinionem non eſſe de mente Sac. Congregationis ſuper controuerſiis iuriſdictionalibus, ſubdit idem Sperel. *deciſ. 41. num. 4. in fin. tom. 1.*

46 Sublim. etiam omnes ſupradictas limitationes in Colonis Regularium vtriuſq; ſexus Mendicantium iuxtam formam conſtitutionibus B. Pij V. *cum ad Vberes*, eximentes eorum Colonos ab omnibus tributis, gabellis, oneribus &c. *in Bullar. nouo fol. 191. tom.* 2. per Quarant. *in Summ. bullar. in verb. priuilegia regularium fol. mihi* 547.

47 Lim. 6. in tranſportatione partis Colonicę de loco ad locum, poſt quàm à ſolo ſeparata fuit, prouenens fructus bonorum Eccleſiæ, ſoluere debet gabellam ex tranſitu de 48 loco ad locum, eo quòd huiuſmodi gabella non ſoluitur immediatè ex actu cum Eccleſia inito, ſed ex actu extrinſecùs adueniente, & nihil commune, cum bonis Eccleſiaſticis habente, vnde ſuffragari non debet eccleſiaſticorum immunitas, vt arguit Surd. *conſ. 302. num. 89. & ſeq. lib.* 3. iuxta tradita per Menoch. *conſ. 136. n. 19. & per tot. lib.* 2. Siluan. *conſ. 9. ſub num. 19. verſ. & hanc concluſionem*, Gabr. *conſ. 161. num. 7. lib.* 2. & ita ſaluari poſſe tradita per Theſaur. *dec. 116. num.* 5. tradit Sperel. *dec. 41. num. 8. & 9.*

49 Triplex autem Colonorum ſpecies aſſignatur à Squillan. *de priuileg. Cleric. cap. 8. n. 20. & 21.* alij enim ſunt partiarij, qui pro rata fructuum illis tangentium tenẽtur. Alij perpetui, & adſcripti, & iſti non tenentur ad ſolutionẽ collectarum, ſed gaudent immunitate Clericorum. Tertii verò ſunt Coloni conductitii, & iſti non gaudent aliqua immunitate, ita Cohel. *de bono regim. cap. 35. num.* 91. vbi quòd in hac materia habemus integrum *conſ. Eugenij 96. præſuppoſito p. 1.* & Graſs. *de effect. Cleric. effect. 3. num.* 5.

num. 5. & pluribus ſeqq. vbi *num.* 146. affert quatuor limitationes.

50 Colonorum vero fraudibus ad euitandas collectas, quæ ab Vniuerſitatibus imponuntur ſuper animalibus, ſi per apochas priuatas, ſiue inſtrumenta declaretur animalia ſpectare ad Clericos, ipſos vero Colonos eſſe ſimplices Cuſtodes prouiſum fuit à Sac. Congregatione boni regiminis ſub die 4. Octobris 1614. in hunc tenorem, *Donec Prouincialem oſtendant citata parte iniuſtitiam harum Conuentionum mandauit illas ſeruari, iurato per Eccleſiaſticos eſſe veras, & non fictas in fraudem Communitatum, & onerum partem Colonicam tangentium*, quod iuramentum in foro eccleſiaſtico præſtandum eſt, vt refert Cohel. *de bon. regim. cap.* 35. *n.* 91. vbi ſequentibus numeris multa addit. circa detegendam fraudem.

51 Coloni Commendæ Religionis Ieroſolymitanæ, ſeu equitum Sancti Ioannis ſunt exempti pro portione Colonica, vt cenſuit *Sacr. Congr. Immunit. in Imolen.* 23. *Iulij* 1647.

Prætendente Vniuerſitate Vercellæ in Sabaudia eccleſiaſticorum Colonos teneri ad onerum ſolutionem, prout ab aliis laicis ſoluebantur, fuerunt in Sac. Congreg. Immunit. propoſita infraſcripta dubia.

52 1. *Se li Coloni degl'eccleſiaſtici di detta Città, e de Suburbij debbano pagare il peſo del Taſſo riſpetto alli beni proprij, che poſſiedono eſſi Coloni, e non per quelli, che coltiuano delle Chieſe.*

53 2. *Che detti Coloni paghino il peſo d'vn ſoldo per paro di boui proprij deſtinati à beni di laici, e non quando ſeno deſtinati alla coltura degl'eccleſiaſtici.*

54 3. *Che ciaſcheduno di eſſi Coloni paghi il peſo de danari ſei per l'induſtria, & eſercitio, e trafico, che hanno in coltiuare li beni proprij, e de laici, e non delli beni eccleſiaſtici.*

Sac. Congr. Ad 1. *Reſpondit Colonos perſonarum eccleſiaſticarum teneri ad ſolutionem oneris nuncupati del taſſo pro proprijs bonis dumtaxat.*

Ad 2. *eoſdem Colonos teneri ad ſolutionem oneris vnius ſolidi pro bobus tantùm proprijs, & non deſtinatis ad culturam bonorum perſonarum eccleſiaſticarum.*

Ad 3. *non teneri ad ſolutionem oneris ſex denariorum ratione induſtriæ, & ſeruitij, quòd habent ratione culturæ bonorum earumdem perſonarum eccleſiaſticarum: an autem teneantur ad ſolutionem oneris quatuor denariorum pro habitatione in Suburbiis ratione ciuilitatis concordato facto circa huiuſmodi ciuilitatis priuilegia, an ſit de competentibus Colonis eccleſiaſticorum, & an perſonalia, poterit de nouo proponi* 29. *Maii* 1646.

55 Et quòd famuli eccleſiaſticorum dum permanent in eorum ſeruitio, non teneantur ſoluere gabellam macinæ, pro quantitate competente Clericis dominis pro ſe, & famulis etiam ſi poſtea indicta fuerit taxa *à tanto per teſta* declarauit Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Roſſanen.* in qua cenſuit, *famulos Clericorum, & inſeruientes in cultura bonorum viuentes expenſis eorumdem Clericorum eſſe immunes ab impoſitione, vt dicitur della teſta ſubrogata loco gabella della macina die* 24. *Ianuarii* 1645.

56 Sindici verò, & Procuratores Conuentuum Ordinis Sancti Franciſci gaudent tantùm priuilegio fori, tum in ciuilibus, tum in criminalibus, & mixtis vigore Bullę Clementis VII. *incip. dum conſideramus emanata die* 16. *Aprilis* 1526. & dictam conſtitutionem eſſe ſeruandam cenſuit *Sac. Cong. Immunit. in Fanen. die* 31. *Maii* 1639. & inſtante Commiſſario Generali Curiæ Ordinis Minorum de Obſeruantia Sancti Franciſci, pro declaratione, an debeant gaudere hac exemptione, etiam pro cauſis motis ante inſtitutionem ad officium eadem *Sac. Congr. cenſuit Syndicos Conuentuum Fratrum Ordinis Minorum Obſeruantia S. Franciſci ex bulla felicis record. Clementis VII. gaudere priuilegio fori, tam in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, & mixtis, etiam mortis ante tamen deputationem, ſeu inſtitutionem ad officium ſindicatus die* 23. *Maii* 1645. *& in alia Maceraten.* 8. *Martii* 1644.

57 Non tamen eximuntur à iuriſdictione Epiſcopi, vbi non adeſt legitimus conſeruator Religionis, vt in. *Aſſiſien.* inſtante Epiſcopo cenſuit *Sacr. Congr. Immunitatis* nempè, *Syndicum Monaſterii Fratrum S. Franciſci de Bettona eſſe ſubiectum iuriſdictioni Epiſcopi non exiſtente legitime Conſeruatore Religionis die* 21. *Aprilis* 1643.

Colonorum menſæ Epiſcopalis filios pariter gaudere priuilegio fori cenſuit *Sac. Cong. Immunit. in Vrbeuetana*, nempe, *filios Colonorum partiariorum Menſa Epiſcopalis, & alios de eorum familia inhabitantes cum eiſdem Colonis, & bona eiuſdem Menſa colentes gaudere priuilegio fori, prout gaudent ipſi Coloni* 6. *Martii* 1635. 58

Quinimò Epiſcopus poteſt procedere in cauſa inſultus facti eius colonis, vt cenſuit eadem Sacr. Congregatio *in Montis Alti*, ſcilicet, *cauſam homicidij commiſſi in perſonam Alexandri Coloni partiarii menſa Epiſcopalis Montis Alti in loco nuncupato Ruſtino ſpectare ad curiam Eccleſiaſticam, etiamſi dictus locus eſſet territorium alienum præſertim concurrente conſuetudine* 28. *Nouemb.* 1634. 59

Verùm quòd Coloni Eccleſiarum, quoad eorum perſonas, cum laici ſint, ſubijciantur ſæculari iuriſdictioni, 60 ſecus autem ratione bonorum Eccleſiæ, pro quibus, ſi conueniantur, aut aliquid eis præcipiatur, ſubiacent foro Eccleſiaſtico, ſicut & ipſa bona Gabr. *conſ.* 37. *n.* 4. hincque ſequitur quòd inquilinus bonorum Eccleſiæ ligetur ſtatuto formam certam ædificij præſcribente, adeout contrauenjens, per ſæcularem puniri poſſit, Salyc. *in Auth. caſſa, & irrita n.* 12. & famulus Eccleſiæ damnum inferens cum ſuis animalibus ſubiaceat ſtatuto de damnis datis, & puniatur iuxta eius diſpoſitionem, Gramat. *conſ.* 104. *num.* 14. & 15. Iacob. Pignatel, *conſult. canon.* 165. *num.* 15. & 16. & confert reſolutio *Sac. Congreg. Immunit. in vna Terracinen.* in puncto damnorum datorum relata per Aldan. *in compend. can. reſol. tit.* 8. *num.* 12. & per Barboſ. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *num.* 13. & per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *dub.* 9. *per tot.*

SVMMARIVM.

1 *In Eccleſiæ reparatione eſt attendenda conſuetudo.*

2 *Circumſcripta conſuetudine Eccleſia ex propriis redditibus, ſi habeat, eſt reparanda.*

3 *Eccleſia Cathedralis ſi non habeat proprios redditus eſt reparanda ab Epiſcopo de quarta ſuorum redditium.*

4 *In ſubſidium tenentur etiam Canonici, poſtea Clerus, aliique obtinentes beneficia, demum Parochi.*

5 *Epiſcopus poteſt applicare fabricæ Eccleſiæ redditus beneficiorum vacantium.*

6 *Poteſt etiam applicare diſtributiones quotidianas deficientium.*

7 *Eccleſiæ inferioris reparatio, ſi non adſit conſuetudo, & redditus deſtinati, eſt facienda à Rectore de redditibus Eccleſiæ, detractis neceſſarijs ad honeſtam ſuſtentationem.*

8 *Ampl. vt Rector, & alij qui in ea beneficia obtinent, teneantur contribuere pro rata, ſi quarta pars, vel alia portio deputata ad ſumptus non adſit.*

9 *Ampl. vt pariter teneantur prouidere de neceſſarijs pro cultus diuini miniſtratione.*

10 *Reparatio Eccleſiæ in ſubſidium facienda eſt à Parochianis, ſi beneficij redditus ſint tenues.*

11 *Eccleſia, vbi indotata remanet cogendus eſt populus ad integrandam dotem.*

12 *Ad Eccleſiæ reparationem compellere poteſt Epiſcopus defectu propriorum redditᵫm Rectores, patronos, & Parochianos omni appellatione remota.*

13 *Ampl. vt poſſit etiam Iudex laicus procedere impedito Epiſcopo, ad eius requiſitionem.*

14 *Patroni de iure communi non tenentur reparare Eccleſiam, ſecus ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid.*

15 *Patrono poteſt fieri præceptum de reparando, vel prouidendo Eccleſiam, vel altare de neceſſarijs ſub pœna priuationis.*

17 *Contrarium quòd Patronus non teneatur, ſed Rector prouidere de neceſſarijs, & reparare Eccleſiam, vel Altare.*

Lim. procedere ſi patronus aſſignauerit dotem ſufficientem pro manutentione Sacerdotis, & neceſſariorum num. 19.

17 *Clericus habens beneficium æquiparatur vſufructuario.*

18 *Vſufructuarius tenetur conſeruare bona.*

19 *Conſtruens Capellam tenetur eam dotare, ſicut Pater filiam num.* 20.

21 *Epi-*

Digitized by Google

21 *Epiſcopus tenetur dotare Eccleſiam, quam ſine dote adificari permiſit.*
22 *Dos Eccleſia conſtituenda, quando dicatur congrua.*
23 *Eccleſia, ſi ob inopiam refici nequeat, deſtruenda, & ad matricem transferenda.*
24 *Eccleſia deſtructa lapides ab Epiſcopo vendi poſſunt.*
25 *Pro reparatione Eccleſia in ſubſidium alienari poteſt aliquid ſuperfluum opulenta dotis Intel. vt num.26.*
27 *Forma ſeruanda pro reparatione Eccleſia ſeruari etiam debet pro eius ampliatione.*
28 *Ampl. idem ſeruandum pro reſtauranda domo Rectoris.*
29 *Quibus remedijs cogendi ſunt, qui tenentur ad reparandam Eccleſiam, num.30.*
31 *Camaterium conſtrui, & refici debet expenſis Populi. Lim. vt ibidem.*
32 *Eccleſia prouideri, & manutneri debet, de ornamentis, & neceſſarijs ſumptibus eorum, qui tenentur eamdem reficere.*
33 *Eccleſia polluta, cuius expenſis veniat reconcilianda.*
34 *Qualis ordo, & graduatio facienda ſit in exigenda contributione pro Eccleſia reparatione, num. 35.*
36 *Canonici, & cateri beneficiati ad hoc vt cogi poſſint ad contribuendum pro Eccleſia reparatione, qua requirantur.*
37 *Taxa pro reparanda Eccleſia imponenda eſt per as, & libram.*
38 *Includendi ſunt in ea Cives, & exempti, & etiam Clerici, num.39.*
40 *Iudicium pro exigenda taxa pro reparanda Eccleſia dirigendum eſt contra ſingulos.*
41 *Interdici poteſt Eccleſia, vt Parochiani ſe diſponant ad contribuendum eius reparationi.*
42 *Conſuetudo quo ad Eccleſia reparationem non praſumitur, niſi in ſpecie probetur.*
43 *Conſuetudo eſt probanda cum ſuis requiſitis tum num. ſeq.*
44 *Obſeruantia decennalis conſtituit ius.*
45 *Conſuetudo qua non ſit contra ius ſpatio decem annorum inducitur, licet etiam ſit prater ius, quadraginta verò ſi ſit contra ius.*
46 *Conſuetudo intra quantum temporis ſpatium dicatur introducta relinquitur arbitrio iudicis.*
47 *Conſuetudo per quot actus introducta dicatur, eſt Iudici arbitrarium.*
48 *Conſuetudo taxandi Populum pro reparanda, & manutenenda Eccleſia ceſſare debet, ſi augeantur, & fiant deinde ſufficientes redditus Eccleſia.*
49 *Eccleſia reparationi ad euitandas lites cautela eſt, vt cogatur etiam Parochus non obſtante conſuetudine cogendi populum.*
50 *Epiſcopus non poteſt fructus ſuperfluos vnius Eccleſia applicare fabrica alterius indigentes.*
51 *Deſtinata ad particularem cauſam piam, in aliam cauſam conuerti nequeunt.*
52 *Epiſcopus ſine auctoritate S. Pontificis, etiam in caſu licito non poteſt alienare bona ſua Eccleſia.*
53 *Penſionarius tenetur pro rata penſionis concurrere ad Eccleſia reparationem.*

Eccleſiaſtici, & Laici quomodo collectari, & contribuere teneantur pro Eccleſiæ reparatione, & manutentione.

ADNOTATIO VIII.

1 IN Eccleſiæ reparatione eſt attendenda conſuetudo, quæ vti laudabilis, & Eccleſiæ vtilis, vbi introducta reperitur, ſeruanda eſt, propterea compellendi veniunt, qui ad huiuſmodi expenſas concurrere debent, Hoſtien. & Ancharan. *in cap. 1. num. 2. de Eccleſ. ædif.* ibique Butr. *num.6. verſ. primo igitur*, & Abb. *num.3.* & communiter Canoniſtæ, Bero. *conſ.3. num. 1. & 2. vol. 1.* Surd. *conſ. 62. num.16. vol.1.* Federic. de Sen. *conſ. 224.* Campanil. *in diuerſ. iur. can. rub. 12. cap. 13. ſub num. 19.* Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 91. num. 13.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit de Clerico Viatore cap. 13. num. 3. & 4.* Aufer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper Laic. num. 23.* cum alijs per Sperel. *deciſ. 67. num. 3. tom. 1.* Rot. *deciſ. 627. num. 1. p. 1. recen.*

2 Circumſcripta verò conſuetudine, ſi Eccleſia habeat proprios fructus, & redditus pro fabrica deſtinatos iuxta diſpoſitionem *c. vnic. 10. q. 3. & cap. quatuor 12. q. 12.* & tunc ex illis reparatio fieri debet, quibus ſufficientibus nullus eſt moleſtandus, *gloſ. in cap. 1. de Eccleſ. ædif.* vbi communiter Canoniſtæ Federic. de Sen. *conſ. 224. per tot.* Bero. *conſ.3. num.6.* late Lamb. *de iurepatron. lib. 3. q. 7. per totam*, Cittadin. *tract. eod p.6. art.5. q.3. num. 3. & ſeq.* Aufer. *in addit. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 500. ſub num. 2.* Surd. *conſ. 62. num.22. lib.1.* Ric. *in prax. reſol. 476. num. 3.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 64. num. 1. & ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 10.* cum alijs per Sperel. *deciſ. 67. num. 1.*

3 Si verò Eccleſia non habeat proprios redditus, & tunc ſi Eccleſia Cathedralis indigeat reparatione, onus reparandi ſpectat ad Epiſcopum de quarta ſuorum redditum, & fructuum non ſolùm futurorum, ſed etiam præteritorum, quos ad hunc effectum conſeruare tenetur, & non in alios vſus conuertere, *cap. 1. de Eccleſ. ædif.* Ber. *conſ. 3. num. 6. & 7.* Surd. *conſ. 62. num. 23. vol. 5.* Fuſch. *de viſit. Eccleſ. cap. 10. num. 15.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num. 5.* Rot. *deciſ. 627. num. 3. p. 1. recen. & deciſ. 501. num. 3. p. 3. recen.* Sperel. *deciſ 67. num. 58. tom. 1.*

4 Et ſi quarta Epiſcopi non ſufficiat, vt ſi Eccleſia magna indigeat reparatione, & redditus menſæ Epiſcopalis ſint tenues, tenetur ſupplere Capitulum, & Canonici, & alii, qui in Eccleſia poſſident beneficia, & poſtea in ſubſidium totus Clerus, & alii, qui in inferioribus Eccleſiis obtinent beneficia, demum verò Parochi, & ſuper hoc Epiſcopus poteſt facere ſtatutum, vt dixit Rot. *deciſ. 627. num. 4. p. 1. recen.* & tradit Bero. *conſ. 3. num. 6. & 7. & ſeq. vol. 1.* Fuſcus *de viſit. & regim. Eccleſ. cap. 10. num. 15.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 64. num. 5.* vbi quòd ſi red- 5
ditus Epiſcopi, & Canonicorum non ſufficiant, poterit Epiſcopus accedentibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Eccleſiæ Cathedralis.

6 Et vlteriùs ſtante dicto defectu poteſt etiam Epiſcopus aſſignare fabricæ diſtributiones quotidianas deficientium, Rot. *deciſ. 325. per tot. p. 2. diuerſ.* ſecus autem non facta diſcuſſione iuris ordine ſeruato de ſufficientia quartæ Epiſcopalis, & aliorum Canonicorum, & beneficiatorum, vt ita declarando dictam deciſionem 325. *p. 2. diuerſ.* dixit Rot. *dec. 627. num. 5. p 1. recen.*

7 Si autem aliæ Eccleſiæ inferiores reparatione indigeant, & tunc ſiue ſint Parochiales, ſiue non Parochiales, ſi non adſit conſuetudo, nec redditus deſtinati pro fabrica, & manutentione Eccleſię, ſi beneficium ſit pingue tenetur Parochus, vel Clericus beneficiatus, vel titularis, ſiue Rector ad huiuſmodi reparationem, non quidem de eorum proprio patrimonio, ſed de redditibus Eccleſiæ detractis neceſſariis ad eorum honeſtam ſuſtentationem, & quatenus beneficii redditus ad vitæ ſuſtentationem ſuperſint, quamuis ad tuendam conditionem, ſeu ſtatum non ſufficiant, cùm beneficii fructus non ad creſcendos, aut augendos, ſeu fouendos mundanos titulos, & luxum, ſed ad pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum, ſint conceſſi, *cap. 1. & 4. de Eccleſ. ædif. iuncto cap. de ijs tit. eod. cap. fin. 12. q. 1.* Anchar. *in dicto cap. 1. num. 2.* Ber. *conſ. 3. num. 10. & 12.* Surd. *conſ. 62. num. 1. & plurib. ſeqq. vol. 1.* Nauar. *in tract. de reddit. Eccleſ. q. 1. monit. 36. num. 4.* Capel. Toloſ. *deciſ. 500.* ibique Aufer. *in addit. num. 2.* vbi ita in praxi ſeruari, Gutier. *alleg. 10. & pract. quaſt. lib. 1. q. 18. num 15.* Lambertin. *de iurepatron. lib. 3. q. 7. art. 2. ſub num. 4. & 7.* Paul. Cittadin. *eod. tract. diſ. 7. art. 5. num. 6.* Piatec. *in prax. Epiſcop. p. 2. cap. 3. fol. 141. verſ. quis autem*, cum aliis per Sperel. *deciſ. 67. n. 3. & ſeq. tom. 1.*

8 Quando autem Eccleſia ob eius reparationem quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad ſumptus non habeat, Rector, & alii, qui in ea beneficia obtinent conferre, & contribuere debent pro rata reddituum, vt probat text. *in cap. fin. de ijs, qua fiunt à maior. part. capit. cap. vobis 12. q. 2.* & notatur *in cap. decernimus. 10. q. 1.* Archidiac. *in cap. ſi Monachus 26. q. 1.* Fuſch. *de viſit. & regim. Eccleſ. cap. 10. num. 16.* Cepol. *de ſeruit. Vrban. prædior. cap. 59. num. 14.* Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 3. q. 15. num. 1.* Aloyſ. Ric. *in prax. reſol. 476. n. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 10.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 64. n. 4.*

ct

Digitized by Google

9 Et non ſolùm Rectores Eccleſiarum tenentur illas repa-
rare, verùm etiam inſtruere altare paramentis, mappis,
aliiſque neceſſariis ad ſacrificium Miſſæ, quia fabricatio,
reparatio, & Eccleſiæ manutentio, ac prouiſio, & præ-
paratio ornamentorum, vel pro ipſius Eccleſiæ decore,
vel pro cultus diuini miniſtratione à pari procedunt, & à
iure patificantur, Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol.
cap.19. num.13.*

10 Sed ſi beneficium ſit adeò tenue, vt vltra congruam, &
neceſſariam beneficiati ſuſtentationem, nihil, vel parum
ſuperſit, hoc caſu in ſubſidium compellendi ſunt Paro-
chiani, omneſque alii diuina in Eccleſia audientes, & Sa-
cramenta ſuſcipientes ad Eccleſiæ reſtaurationem, eiuſque
fabricam, vel per contributionem pecuniarum, vel per
præſtationem operum manualium, vel per ſubminiſtratio-
nem calcis, & cæmentorum cum equis, plauſtris, vel
per traditionem aliorum neceſſariorum vſque ad finem
perfectæ reſtaurationis, Abb. *in cap.1. num.4. de Eccleſ.
ædif.* ibiq; Anchar. *in prin.* Fuſch. *de viſit. & regim. Eccleſ.
c.16. ſub num.16.* Cepol. *de ſeruit. Vrban. prædior. cap.51.
num.22.* Gutier. *in ſua alleg.10. & pract. quæſt. lib.1. q.18.
num.15.* Coſta *de ratione rata q.157. num.10. & 11.* Aufer.
in addit. ad Capel. Toloſ. deciſ.500. circa med. vbi ita pra-
cticari vidiſſe, cum aliis per Sperel. *deciſ.67. num.8. tom.1.*
11 arguendo à ſimili, vbi adeò imminuti ſint redditus benefi-
cij, vt Eccleſia ferè indotata remaneat, quòd populus co-
gendus ſit ad integrandam dotem, vſque ad eius congrui-
tatem, & ſufficientiam, propter neceſſitatem admini-
ſtrationis Sacramentorum, iuxta *canon. ſi plures il primo
16. q.7.*

12 Quæ comprobantur ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid.
ſeſſ.21. de reform. cap.7. vbi enixè Epiſcopos admonet, vt
collapſas Eccleſias refici, & inſtaurari procurent ex fructi-
bus, & prouentibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias
quomodolibet pertinentibus: qui ſi non fuerint ſufficien-
tes omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex di-
ctis Eccleſijs prouenientes percipiunt, aut illorum defectu
Parochianos omnibus remedijs opportunis ad prædicta
cogant, quacumque appellatione, exemptione, & con-
tradictione remota, quòd ſi nimia egeſtate omnes labo-
rent ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur,
cum facultate, tàm Parochiales, quàm alias Eccleſias di-
rutas in profanos vſus non ſordidos, erecta tamen ibi cru-
ce, conuertendi: hæc Concil. Trident. ex cuius diſpoſi-
tione tota facultas, & auctoritas Epiſcopo demandata
13 fuit, licèt ante Concilium, vel etiam poſt Concilium pro
meliori prædictorum executione, vel impedito Epiſcopo,
vel ad eius requiſitionem poſſit quo ad laicos Parochianos
etiam Iudex ſæcularis procedere, vt concurrant ad Eccle-
ſiæ reparationem, tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg.64. num.8. verſ. ex quo conſtat*, Sperel. *deciſ.67. num.
53. tom.1.* Valaſch. *conſult.91. num. vltim.*

14 Patroni vlteriùs Eccleſiarum, & Altarium, licèt de iu-
re communi non poſſint cogi ad eorum reparationem,
iuxta *cap. decernimus 10. q.1.* Citadin. *de iurepatron. in 5.
art. num.173.* Surd. *conſ.62. num.6. vol.1.* Lambert. *de iu-
repatron. lib.3. q.7. art.2. num.5.* Secus autem ex diſpoſitio-
ne Sacri Concilij, etenim cùm Patronus habeat ius hono-
rificum præſentandi, quod æquipollet perceptioni fru-
ctuum, vtique ad hanc reparationem compelli debet: vn-
15 de poteſt Epiſcopus in actu viſitationis facere præceptum
Patrono de reparanda, ſeu prouidenda Eccleſia, vel Alta-
re de neceſſarijs, ſub pœna priuationis iuriſpatronatus, &
ius alijs concedendi, niſi intra competentem terminum
deueniat ad dictam reparationem, Genuen. *in manual. Pa-
ſtor. cap.36. ſub num.1. in fin.* & rurſus Genuen. *in prax.
Archiepiſcop. Neapol. cap.91. num.10. verſ. itaque poteſt fieri
præceptum*, Lambert. *de iurepatron. q.7. art.5. num.1.* Ze-
rol. *in prax. Epiſc. p.2. verſ. Parochi §.6.* Sperel. *deciſ.67.
num.10. & ſeq. tom.1.* Barboſ. *de offic. Paroch. alleg.64. num.
16. in fin.*

16 Contrarium, quòd Patronus non teneatur Eccleſiam re-
parare, & inſtruere altare paramentis, mappis, & alijs
neceſſarijs ad celebrationem Miſſæ, ſed Rectori Eccleſiæ,
vel Capellæ tale onus incumbat tradunt DD. *in cap.1. &
cap. de his de Eccleſ. ædifican.* Genuen. *in Prax. Archie-
piſcop. Neapol. cap.91. num.13.* vbi quia Clericus habens be-
17 neficium æquiparatur vſufructuario iuxta notata in *c. præ-
ſenti de offic. ordin. in 6.* & vſufructuarius tenetur conſer- 18
uare in bono ſtatu bona ſibi conceſſa ad vtendum, & fruen-
dum ex eorum fructibus, *l.1. §. hactenus ff. de vſur.*

Quæ contraria opinio procedit, quando Patronus aſſi- 19
gnauit dotem ſufficientem pro mercede Sacerdotis, & pa-
ramentis, ſecus autem, ſi non aſſignauit dictam dotem,
quo caſu poteſt compelli ad faciendam dictam aſſignatio-
nem, & interim ad prouidendum Altare de neceſſarijs,
nam ædificans Altare ſacerdotale, videtur ſe obligaſſe ad
dotem dandam, pro neceſſarijs ad Miſſarum ſolemnia,
Abb. *conſ.89. p.2.* vbi quòd ſicut Pater tenetur dotare filiam, 20
ita conſtituens capellam, *gloſ. in cap. nemo Eccleſiarum in
figuratione caſus de conſecrat. diſtin.1.* & expreſsè cauetur
in cap. cùm ſicut de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. Genuen. *in
prax. Archiepiſc. Neapol. cap.91. n.13. verſ. & hæc eſt veri-
tas*, vbi quòd communiter reprobatur *gloſ. in d. cap. cùm ſi-
cut* quatenus dicit prius eſſe compellendum Epiſcopum, po- 21
ſtea fundatorem ad dotem præſtandam, benè tamen ve-
rum eſt, quòd Epiſcopus permittens ædificari Eccleſiam
ſine dote, ad dotandam de proprio obligetur in defectum
Patroni, facta prius eiuſdem Patroni diſcuſſione, iuxta
diſpoſitionem dicti *cap. cùm ſicut de conſecrat. Eccleſ. iuncta
gloſ.* vt tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.67.
num.2. & 3. iuncto num.16.* Sperel. *deciſ.64. num.11. & de-
ciſ.68. num.14. tom.1.* Leo *in Theſ. for. Eccleſ. p.2. cap.36.
num.18.* Rot. *deciſ.141. num.5. p.2. diuerſ.*

Dos autem ad hunc effectum dicitur ſufficiens, ſi cor- 22
reſpondeat oneri Miſſarum, & paramentis neceſſarijs, ſe-
cundùm Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.91. num.
13. ſub verſ. itaque poterit*, Et quòd debeat eſſe tanta, quan-
ta requiritur, vt ex ea commodè viuere poſſit vnus Pres-
byter cum Clerico habita ratione obuentionum ſpiritua-
lium, & quòd ſufficiat ad luminaria, ac ad ſacrum mini-
ſterium, ſubdit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.64.
num.3. p.3.*

Quòd ſi ob inopiam ipſius Eccleſiæ, tam Rectoris, 23
quàm Patroni, & Parochianorum Eccleſia refici minimè
valeat, Epiſcopus, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus cã-
dem etiam ſi iuriſpatronatus, & licèt Parochialis exiſtat, de-
ſtruere, & ad matricem eiuſdem iura, onera, & reddi-
tus transferre, & applicare poteſt, cum facultate ſic il-
lam dirutam in prophanos vſus non ſordidos, erecta ta-
men ibidem cruce, conuertendi iuxta diſpoſitionem Sac.
Concil. Trident. *ſeſſ.21. cap.7. §. Parochiales verò de reform.*
Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.64. num.13.* vbi ſub- 24
dit, quòd poteſt etiam Epiſcopus vendere lapides Altarium,
vel Eccleſiarum deſtructarum, dummodò illos conuerte-
re non faciat in ſordidos vſus, vt reſolutum à Sac. Cong.
refert Aloyſ. Ric. *in prax. aurea reſol.* an1. Sperel. *dec.67. n.
14. & dec.68. n.11. tom.1.*

Ampl. 1. principalem concluſionem, vt deficiente 25
quarta, ſeu Eccleſiæ fabrica, redditibus beneficiorum ob
eorum tenuitatem, contributione populi ob eius impoten-
tiam, & conſuetudine, ſi Eccleſia ipſa opulentem habeat
dotem pro eiuſdem reparatione, vel domus Rectoris, li-
cita ſit alienatio bonorum ſuperabundantium ſuæ opulen-
tæ dotis, vt probat text. *in Clem.1. de reb. Eccleſ. non alien.
ibi niſi neceſſitas, aut vtilitas Prioratus, Monaſterij, vel Ec-
cleſiæ hoc expoſcat*, Sperel. *dec.67. num.13. tom.1.* vbi ſub- 26
dit hoc procedere in foro fori, ſecus in foro poli, ſi Cle-
ricus, & Rector ſit patrimonio diues, licèt habeat exi-
guos redditus ex beneficio D. Thoma 2.2. q.187. *art.7. cir-
ca fin.* per text. *in cap. de ijs de Eccleſ. ædif.* Mantic. *de ta-
cit. & ambig. lib.4. tit.27. num.24.*

Ampl. 2. vt ſupradicta graduatio ſeruanda pro reparatio- 27
ne Eccleſiæ pariter ſeruari debeat in eiuſdem ampliatione
ob populi excreſcentiam ex identitate rationis, Sperel *dec.
68. num.1. 2. & 3. tom.1.* vbi quòd ita ſit intelligendus Rip.
conſ.1. num.10. de conſecrat. Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de
Cleric. debitorib. §.53. ſub num.1.* & Surd. *conſ.62. num.7.
vol.1.*

Ampl. 3. vt ſupradicta etiam procedant vbi agitur de re- 28
ſtauranda domo Rectoris, quæ tamquam Eccleſiæ acceſ-
ſoria ſapit eiuſdem naturam, eademque ratio militare debet
pro domo Sacerdotali, quàm de ipſa Eccleſia, quæ ſtare
non poteſt abſque Sacerdote miniſtrante, & Sacerdos, ſeu
miniſter abſque habitatione, & ita declaraſſe Sac. Congre-
gationem refert Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de Cleric. de-
bito-*

bitore §. 14. *num.* 4. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.*
29 14. §. 1. *num.* 5. Surd. *conſ.* 62. *num.* 8. *lib.* 1. & in facti con-
tiogentia, parochianos pignotibus captis, ac per ceoſuras
eccleſiaſticas ad domum collapſam reſtaurandam coegiſſe
etiam ſub pœna alteri Eccleſiæ vniendi, tradit Sperel. *dec.*
30 68. *num.* 4. & 5. *tom.* 1. vbi *num.* 7. ſubdit ſupradicta intel-
ligenda eſſe, in caſu, quo oous conſtruendi, ſeu reficien-
di ſpectet ad Parochianos, nam ſi ſpectaret ad Parochum
per ſubtractionem fructuum cogendus eſt, & alijs reme-
dijs à iure permiſſis.
31 Ampl. 4. quoad reparationem Cæmeterij, eiuſque reſtau-
rationem, quæ cùm concernat præciſam, & immedia-
tam vtilitatem ipſorum Parochianorum, quoad eorum
ſepulcra, ipſorum quoque ſumptibus venit conſtruendum,
& reficiendum, & non ſumptibus Parochi, quamuis be-
neficium eſſet diues, ſecus verò in caſu neceſſitatis, nam
tunc etiam ſumptibus Eccleſiæ cæmeteria veniunt ædifi-
canda, iuxta text. *in c. aurum Eccleſiæ* 12. q. 2. ita Sperel.
dec. 68. *num.* 8. *tom.* 1.
32 Ampl. 5. vt eadem graduatio, & diſtinctio procedat
quoad paramenta, ornamenta, calices, patenas, lumi-
naria, aliaque neceſſaria pro ipſius Eccleſiæ decore, &
Cultus diuini, ac Sacramentorum mioiſtratione, quæ
pariter veniunt præſtanda ſumptibus eorum, qui ad ipſam
Eccleſiæ conſtructiooem, & reparationem contribuere
debent, *cap. fin. de teſtam. ibi in ornamentis, ſeu fabrica*,
Surd. *conſ.* 62. *ſub num.* 4. & 5. *vol.* 1. Bertrand. *conſ.* 53. *num.*
3. & *ſeq. lib.* 1. *p.* 2. Beller. *diſq. Cleric. in tit. de Cleric. debit.*
§. 13. *num.* 4. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 109.
ſub num. 13. vbi ita dixiſſe Rot. *in Ægiptanen. fabricæ* 15.
Decembr. 1589. *coram Orane*.
33 Ampl. 6. ſupradicta procedere etiam ſi agatur de expen-
ſis pro reconcilianda Eccleſia, ad quas, licèt teneatur hu-
ius ſacrilegij reus, & qui violationis crimen perpetrauit,
tamen ſi ſit incognitus, vel non ſolueodo, tuoc ſi adeſt
conſuetudo, vel ſtatutum ſeruari debet, in cuius defe-
ctum tenetur Parochus, coius redditus, ſi noo ſuppe-
tunt, in ſubſidium tenetur Populus, & ſi is quoque ob
inopiam noo poſſit, vltimo loco tenetur Epiſcopus pro-
prijs ſumptibus, Abb. *in cap. propoſuiſti num.* 2. *de conſecrat.*
Eccleſ. vel altar. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 1. *c.* 5. *num.*
18. Ric. *dec.* 190. *num.* 2. *p.* 3. Sperel. *dec.* 68. *num.* 19. *tom.* 1.
Lel. Zanch. *de priuil. Eccleſ. num.* 19. qui videtur approbare
opinionem affirmantem Epiſcopum proprijs ſumptibus te-
neri ad reconciliandam Eccleſiam pollutam, quia propter
ſimiles cauſas habet redditus Epiſcopales.
34 Lim. 1. vt in exigenda contributione, ſeu in expenſis fa-
ciendis pro Eccleſiæ reparatione, vt nemo indebitè graue-
tur primo loco recurrendum eſt ad quartam, deinde ad le-
gatum, vel ſtatutum, tertio loco ad conſuetudioem Spe-
rel. *dec.* 67. *num.* 18. *verſ. nec ſuffragari*, & cooſuetudine
non obſtante, poteſt etiam Ordinarius ſe interponere, vt
Parochus pro parte contribuat, & pro alia parte ſuppleat
Populus, idem Sperel. *dec.* 68. *num.* 24. *verſ. hæc tamen*
tom. 1.
35 Et ſi agatur de reſtauratione Eccleſiæ Cathedralis latior
diſtioctio, ſeu graduatio facienda eſt, etenim contingen-
te caſu prius occurrendum eſt ad portionem pro fabrica de-
ſtinatam, deinde ad conſuetudinem, quibus ceſſantibus
Epiſcopus tenetur quartam partem fructuum ſuæ menſæ
tàm præſentium, quàm præteritorum impendere, quæ
non ſufficieote, tenentur Canonici de præbendis deducto
ne egeant, qoibus etiam non ſufficientibus, poſſunt cæte-
ri beneficiati iuxta vires, & deinde totus Clerus ab Epiſco-
po, cum conſenſu maioris partis capituli cogi ad cootri-
buendum, & vltimo loco in ſubſidium tenetur contribue-
re populus, latiſſimè Bero *conſ.* 3. *per tot. vol.* 1. Surd. *conſ.*
22. *num.* 23. & 24. *vol.* 1. Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de*
Cleric. debitor. §. 14. *num.* 12. *vſque ad fin.* Sperel. *dec.* 68.
num. 20. *tom.* 1.
36 Lim. 2. quòd ad hoc, vt Canonici, & cæteri beneficiati
cogi poſſint ad hoiuſmodi contributionem tria copulatiuè
requiruntur, primò quòd fabrica ſit neceſſaria, ſecundò
quòd ſit in ſubſidium, tertiò quòd coactio, & taxa fiat ab
Epiſcopo, cum conſenſu maioris partis capituli, ſecus au-
tem, ſi omnes Canonici renuerent, nam tunc poteſt Epi-
ſcopus per ſe ipſum procedere ad exactionem, eoſdem ſol-
uere, & contribuere cogendo, Bero *conſ.* 3. *num.* 24. &
25. & *num.* 42. *vol.* 1. Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de Cleric.*
debitor. §. 13. *num.* 18. cum alijs per Sperel. *dec.* 68. *num.* 20.
verſ. & ſic ex mente præfatorum.
Lim. 3. vt taxa attenta conſuetudine imponenda ſit per 37
æs, & libram, non autem per capita, Leo *in Theſaur. for.*
Eccleſ. p. 2. *cap.* 16. *num.* 73. & *ſeq.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. in*
tit. de Cleric. debitor. §. 14. *ſub num.* 11. in qua quidem taxa 38
includeodi ſunt ciues, & exempti, cùm hoc ſit opus pu-
blicum, & commune, conceroeos vtilitatem omnium
percipientium ſacramenta, valdeque conueniat, vt do-
mus Dei in ſuo decore conſeruetur Auendan. *de execut.*
mandat. lib. 2. *cap.* 14. *num.* 191. Cened. *in collect. iur. canon.*
153. *num.* 4. Barbot. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 64. *num.*
7. *p.* 3. Ric. *dec.* 15. *num.* 4. *p.* 4. Et ſic etiam Clerici, dum- 39
modò non collecteotur vigore taxæ indictæ à Maſſarijs
Communitatis, ſed ab Ordinario, Bellet. *diſquiſit. Cleric.*
in tit. de Cleric. debitor. §. 14. *num.* 7. Sperel. *dec.* 68. *num.* 54. 40
& *ſeqq.* & *num.* 57. vbi ſubdit, quòd cùm hoc ſit onus rea-
le, vel mixtum, populo ſoluere taxam renuente, non ſatis
ſit conuenire maſſarios Communitatis, ſed libellum, &
iudicium dirigi debeat contra ſingulos, Bero *conſ.* 19. *num.*
31. *vol.* 1. Rol. *conſ.* 53. *num.* 5. & *plurib. ſeqq. vol.* 4.
Et ad tollendas lites, & differentias, vbi cooſtat de bo- 41
no iure Parochi, nè in odium parochianorum deueniat,
interdici poteſt Eccleſia, vt Parochiani tædio, & incom-
moditate affecti ad cootribuendum ſe diſponant Sperel. *dec.*
68. *num.* 57. *verſ. in praxi tamen tom.* 1.
Lim. 4. quòd conſuetudo non præſumitur, & ab alle- 42
gante, tamquam quid facti probanda eſt *DD. in cap. fin. de*
conſuetud. Maſcard. *de probat. concl.* 423. *num.* 20. Rot. *dec.*
112. *num.* 1. *p.* 2. *recen.* Et eſt probanda in ſpecie in caſu, de
quo agitur, vt tradunt Doctores relati per Sperel. *dec.* 67.
à *num.* 19. *iuncto num.* 21. & *ſeq. vol.* 1. Dec. *conſ.* 483. *num.*
22. Gozad. *conſ.* 88. *num.* 16. *in fin.* Surd. *conſ.* 526. *num.* 16.
& *dec.* 131. *num.* 7. *verſ. non obſtat*, Giouagnon. *reſponſ.* 94.
num. 14. *lib.* 1. Straban. *iur. reſol.* 98. *num.* 102. Seraph. *dec.*
1159. *num.* 6. Gregor. XV. *dec.* 45. *num.* 6. Cæſar. de Graſs.
dec. 6. *num.* 5. *de præben.* Caualer. *dec.* 172. *num.* 5. & *dec.*
637. *num.* 13. Duran. *dec.* 453. *num.* 2. Rot. *dec.* 799. *in fin.*
p. 1. *diuerſ. dec.* 422. *num.* 23. *p.* 1. *dec.* 362. *num.* 4. *p.* 2. *recen.*
& *in Calaguritana Beneficij S. Aſcenty*, & *Daualillo* 17.
April. 1654. §. *nec allegatam coram Zarate*.
Vlterius eſt probanda, cum tribus ſuis requiſitis, ſcili- 43
cet cum actuum frequentia, temporis diuturnitate, &
populi conſenſu, Alex. *conſ.* 131. *num.* 9. *lib.* 2. Affl.ct. *dec.*
321. *num.* 18. Sperel. *dec.* 67. *num.* 20. *tom.* 1. Rot. *dec.* 255.
num. 4. *p.* 1. *dec.* 467. *num.* 2. *p.* 2. *recen.*
Diuturnitas temporis ad hunc effectum ſatis reſultat ex 44
lapſu decem annorum Sperel. *dec.* 67. *n.* 40. etenim per obſer-
uantiā decennalem conſtituitur ius *gloſ. in c. fin. in verbo con-*
ſuetudo de conſuet. in 6. Abb. *in c. ſtatuimus propè fin. verſ. &*
hæc conſuetudo de maiorit. & obedien. Rot. *dec.* 279. *n.* 2. *dec.*
722. *num.* 1. *p.* 1. *recen.* & *in Mediolanen. ſuſtentationis libri*
30. *Maij* 1650. §. *eoque magis coram Dunozet*.
Conſuetudo autem, quæ non eſt cootra ius ſpatio decem 45
annorum inducitur, & præſcribitur, licèt ſit præter ius, ſi ve-
ro ſit cootra ius, non præſcribitur minori tēpore, quàm qua-
draginta annorum, Anch. *conſ.* 191. *in fin.* latè Crauet. *in tr.*
de antiq. tempor. d. 4. *in prin. n.* 7. Seraph. *dec.* 1159. *num.* 3.
Achil. *dec.* 2. *de decim. lib.* 1. Rot. *dec.* 163. *num.* 4. *p.* 2. *di-*
uerſ. & *dec.* 375. *num.* 8. *p.* 2. *recen.* & in puncto Sperel. *dec.*
67. *num.* 40. *tom.* 1. *vbi num.* 41. ſubdit in omnem caſum Iu- 46
dici arbitrarium eſſe per quantum temporis ſpatium con-
ſuetudo dicatur introducta, ex Menoch. *de arbitrar. lib.* 2.
caſ. 83. *num.* 6.
Prout etiam per quot actus conſuetudo introducta cen- 47
ſeatur, pariter eſt Iudici arbitrarium, Iaſ. *in l. de quibus*
num. 51. *ff. de leg.* Corn. *conſ.* 179. *lib.* 3. Menoch. *de arbi-*
trar. caſ. 81. *num.* 4. *lib.* 2. vbi de veriori opinione Sperel.
dec 67. *num.* 42. *tom.* 1. Rot. *dec.* 72. *n.* 26. *p.* 2. *diuerſ.*
Lim. 5. vt ſi conſuetudo, quæ onus concurrendi ad Ec- 48
cleſiæ reparationem traoſtulit io populum, vel Parochia-
nos, ortum habuit tempore, quo redditus beneficij erant
tenues, & populus exiguus, ſi redditus deinde augean-
tur, & efficiantur ſufficientes, tum ad ſuſtentationem
Rectoris, tum ad Eccleſiæ reparationem, & ad eius ne-
ceſſaria, populus non eſt vlteriùs grauandus, cùm huiuſ-
modi onus generatur ad ſuum naturale principium, & ad
Re-

Digitized by Google

Rectorem transfundantur, & populus ab eius obligatione liberetur, Nauat. *de ſpol. Cleric.* §. 10. *ſub num. 7. verſ.* 3. relat. per Sperel. *dec.68. num.24. tom.1.*

49 Lim. 6. vt ad euitandas lites, & manutenendam concordiam inter Parochum, & Populum, curandum ſit, vt Parochus, conſuetudine non obſtante, concurrat ad contribuendum pro parte, & pro alia parte ſuppleat Populus, vt in facti contingentia ſe interpoſuiſſe, & obſeruaſſe teſtatur Sperel. *dec. 68. num. 24. in fin. verſ. hac tamen tom. 1.*

50 Lim. 7. quòd Epiſcopus, non poſſit de fructibus ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, aliquid applicare fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis, cauſa reficiendi eiuſdem parietes, vel emendi ornamenta abſque auctoritate Pontificis, cùm hoc nullo iure eidem permittatur, etenim relicta, donata, data à fidelibus in vtilitatem alicuius Eccleſiæ, & ab eadem acquiſita, & incorporata abſque aſſenſu, ſeu inconſulto
51 Sum. Pontifice ſunt inalienabilia, tum etiam quia ad particularem cauſam piam deſtinata, in aliam cauſam piam conuerti, & erogari nequeunt, tum de iure antiquo in *c.1.12.q.2. & in Clementina, quia contingit de religioſ. domib.* tum de iure nouo Concil. Trid. *ſeſs.7. cap. vltim. de reform.*
52 *& ſeſs.25 cap.8. de reform.* tum quia non interueniente auctoritate Sum. Pontificis Epiſcopus etiam in caſu licito non poteſt deuenire ad alienationem bonorum ſuæ Eccleſiæ, vel eam permittere iuxta Conſtitutionem Pij II. relat. *in extrauag. 1. de reb. Eccleſ. non alien.* ita Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num.17. verſ. verum tamen dico*, ex Nauar. *conſ.2. in antiquis aliàs 15. in nouis de reb. Eccleſ. non alienan.* Contrarium tamen tenet Marc. Anton. Genuenſ. *in manual. Paſtorum cap. 36. num. 8.* cum alijs per eum allegatis.

53 Penſionarius verò ex redditibus penſionis impoſitæ ſuper beneficio, quòd teneatur pro rata concurrere ad Eccleſiæ reparationem, ſicut tenetur ipſe titularis, niſi penſio ita impoſita fuerit, vt ab omni onere libera ſoluatur, tenet Nauar. *conſ. vnico de Eccleſ. ædifican.* relat. per Barboſ. *eadem alleg.64. num.18.*

SVMMARIVM.

1 *Immunitas ſocij eſt conſocio communicabilis.*
2 *Exemptio venditori conceſſa iuuat emptorem.*
3 *Lim. procedere, quando actus prouenit ex actu connexo, & non ſeparato.*
4 *Immunitas Eccleſiæ communicatur alteri ex actu connexo, ſecus ex ſeparato.*
5 *Eccleſiaſtici non poſſunt communicare eorum exemptionem quo ad perſonam, & bona alijs laicis conſanguineis, & in communi viuentibus.*
6 *Immunes à ſolutione gabellæ alios excuſare non poſſunt.*
7 *Inter Clericum, & laicum in communi viuentes cautela eſt, vt fiat diuiſio, vt pro eius rata laicus collectari poſſit.*
8 *Emens ab Eccleſia, non gaudet eius immunitate, Contrarium num.28.*
9 *Mutata perſona, mutatur conditio rei.*
10 *Gabella eſt ſoluenda, quando bona exiuerunt de manu priuilegiati.*
11 *Emens à Clericis extra Ciuitatem, in eius ingreſſum tenetur ſoluere gabellam.*
12 *Lim. procedere ſi priuilegium ſit perſonale, ſecus ſi reale. Et in dubio priuilegium præſumitur perſonale ibid.*
13 *Lim. 2. in Vectigali ordinario, ſecus in extraordinario.*
14 *Lim. 3. in re empta ab Eccleſia ſi eiuſdem expenſis tranſportetur.*
15 *Lim. 4. ſtante pacto inito, cum venditore exempto de re extrahenda, ſine ſolutione gabellæ.*
16 *Lim 5. in gabella, quæ ſoluitur extra locum contractus, ſecus in loco.*
17 *Lim 6. vt emptor debeat gaudere eadem immunitate vbi concurrit damnum Eccleſiæ ob gabellæ ſolutionem. Gabella impoſita emptori vini, non eſt ſoluenda per emptorem ab eccleſiaſticis ibid.*
18 *Immunitas à Venditore poteſt per viam ceſſionis in emptorem transferri.*
19 *Collecta non debetur ab emptore, qui emit ab exempto, cum eiuſdem exemptionis ceſſione.*
20 *Secus ſi exemptus emat a non exempto.*
21 *Exemptio puta ſolutione decimarum, Nemorum, & Siluarum intelligatur pro vſu exempti, non autem ſi vendantur.*
22 *Lim. procedere vbi nullum interuenerit pactum circa exemptionem, ſecus interueniente.*
23 *Sublim. procedere in priuilegio reali, ſecus in perſonali, quod cum eo ceſſat cum mutatione perſonæ, & pactum non ſuſtinetur.*
24 *Bona ſi de laico deueniant ad Eccleſiaſticos efficiuntur immunia, quam immunitatem amittunt ſi ab Eccleſiaſticis deueniant ad laicos.*
25 *Fiſci immunitas non tranſit ad ſingulares ſucceſſores.*
26 *Onus ſoluendi gabellam ſi eſt indiuiduum, & annexum contractui tunc immunitas vnius ex contrahentibus communicatur alteri, ſecus ſi ſit adiectum actui ſeparato.*
27 *Clericus, & Laicus ſi rem communem vendant, laicus pro rata tenetur ſoluere gabellam.*
28 *Laici emptores fructuum Eccleſiaſticorum, ſiue proueniant à bonis patrimonialibus, ſiue beneficiorum ſunt immunes à ſolutione gabellæ, & paſſus, & num.31.*
29 *Eccleſiaſtici vendentes minutatim vinum recollectum in eorum bonis patrimonialibus, & beneficialibus non tenentur ſoluere gabellam, prout etiam ſi emant à laicis, num.30.*

Immunitas Clericorum, an ſuffragetur laicis, & coniunctis in communione viuentibus, alijſque extraneis.

ADNOTATIO IX.

QVamnis immunitas vni ex ſocijs conceſſa alteri videa- 1
tur communicabilis *gloſ. in l. fin. C. de immun. & bon.*
Ceph. *conſ 661. num.78. lib.5.* Natta *conſ. 65. num. 2.* Gra-
tian. *conſ. 130. num. 6.* cum alijs relatis à Surd. *conſ. 301.*
num. 80. lib.3. Scrader. *de feud. p. 9. cap. 4. num. 13.* prout 2
etiam exemptio venditori conceſſa iuuat emptorem, vt
tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept. 390. num. 1. 2.*
& ſeq.

Hoc tamen procedit, quando onus propter quod red- 3
ditur communicabile priuilegium, ſeu immunitas non
contingit ex actu ſeparato, ſed ex connexo, puta ex eo-
dem contracto cum Eccleſia inito, tunc enim ſocius frui- 4
tur Eccleſiæ priuilegio, Siluanus *conſ. 9. ſub num. 19. verſ.*
& hanc concluſionem, Sperel. *dec. 41. num. 72. & 77. tom. 1.*
ad tradita per Gratian. *diſcept. 390. à num. 3. & ſeq.*

Hinc ſequitur, quòd Clerici, & Eccleſiaſtici non poſ- 5
ſunt communicare eorum exemptiones, & immunitates
quo ad perſonam, & bona alijs laicis, etiam conſangui-
neis, & in communione, & pro indiuiſo viuentibus, præ-
cipuè in præiudicium Communitatum, quæ multa onera,
tum cameralia, tum communitatiua ſoluere, & ſubire 6
debent iuxta generalem regulam, quòd immunes à ſolu-
tione gabellæ alios excuſare nequeant, Corſet. *ſingul. 1. in*
verb. gabella, Surd. *conſ. 307. num. 6. vol. 3.* Cohel. *in com-*
ment. in Bull. boni regim. cap. 47. num. 28. & ita ad fauorem
Communitatum Status Eccleſiaſtici prouiſum fuiſſe de or-
dine Sanctiſſimi patet ex ſequentibus literis tranſmiſſis Vi-
cario Archiepiſcopali Ciuitatis Firmi.

Perche alcuni Chierici di Monte Rubino, & in particolare Domenico Segreti, e Concetto Tulij pretendono di partecipare le loro immunità, queſto alla Madre per il datio del foco, è quello à fratelli per la gabella ſopra gl'animali in danno di quella communità, che con queſte impoſitioni ſuppliſce à peſi Camerali, N. Signore commanda, che ciaſcheduno paghi li ſuoi peſi, ed ella non permetta, che li Chierici con il manto della loro eſentione fraudino il publico, di quello, che deuono li loro congionti. Sarà pero cura ſua di fare, che ſijno eſeguiti li commandamenti di N.S. e D.o la conſerui. Caſtelcandolfo li 10. Maggio 1634.

Al piacer ſuo
Il Card. Barberino
Giulio Donato Segretario.

Ad

Digitized by Google

7 Ad hoc autem, vt tantùm innoteſcat, quænam ſint bo-
na laici in communi cum Clerico viuentis, cautela eſt, vt
ab Ordinario compellantur ad faciendam diuiſionem, vt
pro eius rata laicus ſecuta diuiſione poſſit collectari, & pro
publicis oneribus, & gabellis contra eoſdem poſſit à Laicis
iudicibus deueniri ad executionem, vt ſequentibus literis
ordinarum fuit Gubernatori Montis Alti.
*Alcuni particolari di Porchia, che viuono in commune con
gl'eccleſiaſtici loro congionti ricuſano pagare à quella Commu-
nità la gabella del Paſcolo per la rata de loro animali, pre-
tendendo con il manto delli eccleſiaſtici andar ancor loro eſenti
dal peſo, il che non eſſendo conforme alla giuſtitia, N. Signo-
re commanda, che fatta la diuiſione degl'animali, che han-
no in communione, ad effetto di vedere ſolamente quanta ſij
la portione loro, paghino per quella quantità, che s'aſpetta al-
la ſudetta gabella. Si compiacerà per tanto V. S. fare eſſeguire
la diuiſione predetta, e permettere poi alla Communità, ò ſuo
giudice l'eſſecutione contro li Laici conforme alla giuſtitia, e
Dio la conſerui. Roma li 7. Luglio 1637.*
Come Fratello
Il Card. Barberino.
Giulio Donati Seg.
8 Immunitas autem, quæ competit Eccleſiæ, & fiſco, non
eſt extendenda, & communicanda illis, qui ab Eccleſia,
& fiſco rem aliquam emunt Boer. *quæſt.* 213. *num.* 19. vbi
de emente ſalem ab Eccleſia in ſuis ſalinis, ſi exportet ad alia
loca vendendi gratia non gaudet immunitate, ſed tenetur
ad ſolutionem gabellæ per text. *in l. licitatio aliàs locatio §. fi-*
9 *ſcus ff. de publican.* præcipuè ſi emptor nomine ſuo rem em-
ptam exportet, quia mutata perſona, mutatur conditio
rei in materia collectarum, & gabellarum, Guttier. *de gabel.*
q. 44. *n.* 4. Rol. *conſ.* 61. *n.* 16. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 156. *n.* 3. Leo *in
Theſ. for. Eccleſ. p.* 1. *cap.* 14. *n.* 14. Surd. *conſ.* 239. *n.* 3. *lib.* 2.
conſ. 307. *num.* 8. *lib.* 3. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.*
47. *num.* 22. *ſub verſ. ſed concordari poſſe.*
10 Semper enim gabella eſt ſoluenda, quando bona exeunt
de manu priuilegiati, Alex. *conſ.* 35. *num.* 15. & 16. *lib.* 4.
& ſic emens à Clericis, vel alijs priuilegiatis extra Ciuita-
11 tem debet ſoluere gabellam in ingreſſu Ciuitatis, Abb. *in
cap. ſignificante in prin. de appel.* Bald. *conſ.* 496. *per tot. lib.* 4.
Ferrer. *de gabel. num.* 293. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.*
13. *num.* 11. Villalob. *commun. opin. in verb. gabella*, & ita
firmaſſe *Sac. Congr. Boni regiminis* teſtatur Cohel. *in commen.
in bullam bon. regim cap.* 47. *num.* . . .
12 Lim. 1. quòd aut priuilegium immunitatis eſt perſona-
le, aut reale: ſi ſit reale, & rei cohæreat tranſit etiam ad
emptorem, ſecus autem ſi ſit perſonale, nam primo ca-
ſu ſequitur ipſam rem quocumque vadit, ſecundo verò ca-
ſu, ſi exeat à perſona, amittit priuilegium, quo fruceba-
tur ratione perſonæ, & non ratione rei propter rem, vt
tradunt Doctores citati per Cohel. *de bon. regim. cap.* 50.
num. 52. *in fin.* & 53. Abb. *in cap. parte il.* 1. *num.* 4. *verſ. ſed
eſt dubium de decim.* Bald. & Caſtr. *in l. licitatio §. mercato-
res ff. de publica.* Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 13. *num.*
12. cum alijs per Farinac. *conſ.* 85. *num.* 45. *tom.* 1. & per
Gabr. *in tit. de reg. iur. concl.* 2. *num.* 65. & 66. *vbi in verſ. de-
clara*, ſubdit, quòd in dubio priuilegium præſumatur per-
ſonale.
13 Lim. 2. quòd aut vectigal eſt ordinarium, & ceſſat im-
munitas, aut eſt extraordinarium, & tranſit immunitas
in emptorem *l.* 1. *C. de priuil. Domus Auguſt. lib.* 11. Cohel.
dicto cap. 50. *num.* 53. & 54.
14 Lim. 3. in re empta ab Eccleſia, ſi expenſis ipſius Eccle-
ſiæ tranſportetur, nam tunc gaudet priuilegijs immunita-
tis, Surd. *conſ.* 307. *num.* 9. & 10. *vol.* 3. Dec. *conſ.* 48. *num.*
5. *verſ. vnde maxime*, Rol. *conſ.* 61. *num.* 20. Sperel. *deciſ.*
41. *num.* 7. *in fin. tom.* 1.
15 Lim. 4. quòd etiam exemptus à ſolutione gabellæ poſſit
granum vendere, & paciſci, quòd extrahatur ſine ſolu-
tione gabellæ, cùm perinde ſit, ac ſi ipſe extraheret, Rol.
conſ. 61. *num.* 20. *vol.* 4. Io. de Amic. *conſ.* 18. *num.* 3. Bald.
conſ. 31. *in fin.* etenim ſtante pacto, factum emptoris non
differt à facto venditoris exempti, qui propterea ſi ipſemet
extraheret, nihil ſolueret, ita nec ſoluere tenetur emptor;
aliàs venditor teneretur ad reſtitutionem pecuniæ, vt in
puncto venditionis frumenti cum tali pacto factæ ab Epiſ-
copo tradit, Gabr. *conſ.* 156. *num.* 3. 4. & 5. *lib.* 2.
16 Lim. 5. conſtituendo differentiam, quando agitur de
gabellis, quæ in itinere ſoluuntur, & extra locum con-
tractus, & quando agitur de pedagijs, & gabellis, quæ
in loco contractus ſoluuntur: nam primo caſu emptor te-
netur ſoluere gabellam, etiam ſi Epiſcopus non ſolueret,
ſi ipſemet conducere, & aſportare faceret, quia cum effe-
ctu eſt facta mutatio perſonarum, ſecus autem in ſecundo
caſu, quidquid dicendum ſit, quando de extractione,
& gabella nihil conuentum fuit, eo quòd poſſit Epiſcopus
vendere frumentum exemptum à gabella, quia ſi non poſ-
ſet tantò minoris ſuum frumentum venderet, & conſe-
quenter immunitate fraudaretur, Gabr. *conſ.* 156. *num.* 3. 4.
& 5. *lib.* 2.
Lim. 6. illatiuè ex præcedenti, vt emptor debeat gaudere 17
eadem immunitate, quando Eccleſia propter gabellæ ſo-
lutionem damnum ſentiret, quia viliùs venderet, nam
tunc eius immunitas per indirectum læderetur, Surd. *conſ.*
301. *num.* 80. Cohel. *de bon. regim. cap.* 47. *num.* 19. pleniſ-
ſimè Menoch. *conſ.* 136. *per tot. vol.* 2. & *de arbit. iud. caſ.* 562.
num. 45. & *ſeq.* Rol. *conſ.* 61. *num.* 18. *vol.* 4. Bald. *conſ.* 31.
lib. 1. Dec. *conſ.* 48. *num.* 1. & 5. Bellet. *diſquiſit. Clerical. in
tit. de exempt. Cleric. & eorum bon. à muner. pub.* §. 8. *num.* 2.
& *ſeq.* Lotter. *de re benefic. q.* 31. *num.* 57. cum alijs per Spe-
rel. *deciſ.* 41. *num.* 7. *p.* 1. & quòd gabella impoſita emptori
vini, non ſit ſoluenda per ementem ab Eccleſiaſticis, quia
hoc caſu per indirectum læderetur eorum immunitas ob
damnum, quod ſentirent, ex quo viliùs venderent, vn-
de immunitas eiſdem non prodeſſet, niſi etiam ad empto-
rem traheretur: & ſic quando vtilitas Eccleſiæ eſt conne-
xa cum facto alterius communicatur etiam ſi non adſit
pactum, latè Gratian. *diſcept.* 390. *à num.* 3. & *per tot.*
Lim. 7. vt immunitas à venditore poſſit in emptorem 18
per viam ceſſionis transferri, cùm hoc caſu emptor cen-
ſeatur conſtitutus procurator tamquam in rem ſuam, vn-
de poteſt allegare priuilegium cohærentem perſonæ vendi-
toris, Alciat. *conſ.* 19. *num.* 9. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 525 *num.* 18.
& 25. *verſ. non mouet etiam*, Tondut. *in ſuis quæſt. ciuil. cap.*
44. *num.* 11. *lib.* 2. *tom.* 1. Et ſic collecta non debetur ab em- 19
ptore, qui emit prædia à nobili, vel alio, qui illa poſſi-
debat immunia cum ceſſione eiuſdem immunitatis, cùm
venditor hoc caſu ponat emptorem in ſui locum, qui pro-
pterea eius perſonam repræſentat, adeò vt quo ad dictam
immunitatem non cenſeatur facta mutatio perſonarum,
Purpurat. *conſ.* 581. *per tot. lib.* 2. Surd. *conſ.* 262. *num.* 30. *lib.*
2. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap.* 55. *num.* 135. Se- 20
cus autem ſi exemptus emat à non exempto, cùm res tran-
ſeat cum ſuo onere, ſcilicet ſoluendi collectas, vt ſubdit
idem Cohel. *vt ſupra num.* 136. & *in* §. 19. *gloſ.* 1. *in verbo
exemptiones.*
Sublim. ſupradictas limitationes, vt exemptio conceſ- 21
ſa puta à ſolutione decimarum nemorum, ſiluarum, pra-
torum, hortorum, & ſimilium intelligenda ſit pro vſu
exempti, eiuſque animalium, non autem ſi alijs talia
vendantur, & arrendentur, vt tradunt Canoniſtæ *in c. licèt
de decim.* Rebuf. *de decimis q.* 14. *num.* 57. *cum ſeqq.* Guttier.
in tract. de gabella q. 44. *num.* 3. & 4. firmauit Rot. *deciſ.*
827. *num.* 7. & *per tot. coram Seraph.*
Sed hoc videtur procedere, vbi nullum interueniat pa- 22
ctum inter emptorem, & venditorem ſuper exemptione
gabellæ, quia ſtante pacto factum emptoris non differt à
facto venditoris exempti, cùm hoc caſu ob contractus in-
diuiduitatem, pro vna, & eadem perſona reputentur;
vnde ſi emptor ſolueret gabellam, venditor teneretur illi
reſtituere, quia tantò minoris emiſſet, & ideò euaneſce-
ret exemptio, & per indirectum læderetur immunitas,
Dec. *conſ.* 48. *num.* 5. Menoch. *conſ.* 136. *num.* 16. & 19.
Verùm quando priuilegium eſt perſonale, cum muta- 23
tione perſonæ mutetur priuilegium, non videntur huiuſ-
modi pactiones ſuſtineri poſſe in præiudicium tertij, &
conductorum vectigalium, vnde eſt conſideranda quali-
tas noui poſſeſſoris, *l.* 1. *C. de impo. lucra. deſcrip. lib.* 11. qui
ob mutationem ſtatus rei venditæ, ex quo exiuit è manu
exempti, tenetur ſoluere gabellam, & onera, non obſtante
pacto, cùm exemptus, & Eccleſiaſticus non poſſint facere
pactum rei, quæ per venditionem effecta fuerit alterius
dominij, ac diuerſi ſtatus, & conditionis, ac proinde, 24
ſi bona laicalia de laico deueniant ad Eccleſiaſticos effi-
ciuntur immunia, & exempta, ſi verò ab Eccleſia deue-
niant ad laicos ſtatim immunitatem amittunt, vt latè
com-

comprobat Rol. à Valle *conſ. 61. à num. 5. vſque ad 17. & per tot. lib. 4.* ex Brun. *conſ. 91. in prin.* facit Guid. Pap. *deciſ. 291. per totam*, Cephal. *conſ. 57. num. 52.* per text. *in l. lici-*
25 *tatio §. fin. ff. de public.* vbi licèt fiſcus ſit immunis à ſolutione vectigalium, eius tamen immunitas non tranſit ad ſingulares ſucceſſores habentes cauſam à fiſco.

26 Diſtingue, quòd aut onus ſoluendi gabellam eſt adiectum, & annexum contractui, vt ſi edictum, vel ſtatutum diſponat, quòd ſoluatur vnum Iulium per emptorem, & venditorem, de rebus, quæ emuntur, & venduntur, & tunc ſi alter contrahentium ſit immunis à ſolutione huiuſmodi vectigalis, vterque ipſorum gaudebit immunitate, cum hoc caſu ratione indiuiduitatis contractus mutatio perſonæ, & ſtatus rei, non ſit conſiderabilis: & ſtatutum defectu poteſtatis, & iuriſdictionis non poteſt comprehendere contractus celebratos cum Eccleſia, quia per indirectum eſſet contra eius libertatem. Si verò onus adijcitur actui ſeparato à contractu, ſcilicet ſi gabella ſoluenda ſit in extractione rei venditæ, vel in exportatione, & tranſitu per loca, vbi ſoluatur, & hoc caſu cùm ſolutio non reſpiciat immediatè contractum, ſed extractionem, & ſic rem extrinſecam à contractu, emptor non poteſt gaudere beneficio immunitatis venditoris, vel Eccleſiæ venditricis, licèt ipſa Eccleſia in extractione eſſet immunis, & conſequenter neque per pactum immunitatis priuilegium communicari, & participari poteſt à ſingularibus ſucceſſoribus in præiudicium tertij, attenta abdicatione, & amiſſione dominij facti ab Eccleſia, & mutatione poſſeſſoris, & ſtatus rei venditæ, Bald. *conſ. 31. vol. 1.* optimè Rol. à Valle *conſ. 61. num. 18. & 19. vol. 4.* Gabr. *conſ. 161. num. 7.* Surd. *conſ. 301. num. 89. lib. 3.* Federic. de Sen. *conſ. 111. num. 11. verſ. ideo ſi Clerici*, Archid. *in c. vltim. num. 1. de cenſ. in 6.* Bertrach. *de gabel. q. 4. num. 17.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 3. num. 147.* Cohel. *de bon. regim. cap. 47. num. 21. verſ. ſecundus eſt caſus cum alijs ſupra citatis num. 2.* & latè exornat Menoch. *conſ. 136. num. 19. & per tot. lib. 2.* cum aliis per Sperel. *deciſ. 41. num. 70. tom. 1.*

27 Quinimò ſi res communis à Clerico, & laico pro indiuiſo poſſeſſa alteri vendatur, laicus tenetur pro rata pretij ipſum tangente ſoluere gabellam, quamuis pro alia rata Clericus ſit exemptus, Couar. *pract. quæſt. cap. 34. num. 2.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſ. 663. num. 6.* Sperel. *deciſ. 41. num. 28. tom. 1.*

28 Quibus aduerſantur reſolutiones Sacr. Congreg. Immunitatis, dum in vna *Ferrarien. 24. Martij 1654. instante Eminentiſs. & Reuerendiſs. Card. Roſſetto*, propoſitum fuit, an laici emptores fructuum bonorum, tàm patrimonialium, quàm Eccleſiaſticorum ab Eminentia Sua poſſeſſorum, exportando illos de vno territorio ad aliud in ſtatu tamen Eccleſiaſtico, nomine, & expenſis eiuſdem Eminentiſſimi ex pacto inter eos inito teneantur ſoluere gabellam à laicis impoſitam extractionis, tranſportationis, vel paſſus, quam alij laici regulariter ſoluunt, vel potius ſint immunes ſicut Eccleſia, & *Sac. Cong. cenſuit in caſu propoſito emptores ſupradictorum fructuum non teneri ad ſolutionem gabellæ extractionis, ſeu paſſus.*

29 Et in alia *Nolana ſub die 26. Ianuarij 1644.* inſtante Capitulo, & Clero Nolano, propoſito dubio, an præfatum Capitulum, & Clerus comprehendatur ſub gabella à laicis impoſita contra emptores vini, quod minutatim venditur, tam ex eorum bonis patrimonialibus, quàm ex beneficialibus, *Sac. Cong. Eminentiſs. Card. Contron. Iuriſdictional. prepoſit. reſpondit perſonas Eccleſiaſticas non comprehendi ſub gabella impoſita vendentibus vinum minutatim, ſi vendatur vinum recollectum per eaſdem perſonas Eccleſiaſticas in proprijs bonis.*

30 Verum quia huiuſmodi decretum loquebatur tantùm de Eccleſiaſticis vendentibus, & non de ementibus inſtante eodem Capitulo, & Clero pro neceſſaria declaratione, *Sac. Cong. cenſuit decretum, de quo agitur comprehendere non dum Clericos vendentes, ſed etiam Clericos ementes ratione gabellæ eiuſdem contractus 22. Iulij 1650.*

31 Sed quia Magiſtratus, ſeu Domini de regimine dictæ Ciuitatis opponebant Sac. Congregationem Immunitatis tantùm declaraſſe eſſe exemptum Capitulum, & Clerum, vti vendentes, non autem Ciues laicos, vti ementes ab eiſdem Eccleſiaſticis, qui propterea ſupplicauerunt eandem Sac. Congregationem pro alia declaratione, quòd non ſolùm dicti Eccleſiaſtici ſint exempti à ſolutione dictæ gabellæ, verùm etiam Ciues laici ementes, vt potè quia ſine huiuſmodi exemptione redderetur inutile, & fruſtratorium priuilegium immunitatis Eccleſiaſticorum ex defectu ementium, & ne immunitas per indirectum deludatur, *Sac. Cong. cenſuit decretum huius Sac. Cong. de quo agitur obſeruari debere etiam quo ad emptores.*

PRÆNESTINA HÆREDITATIS.

ARGVMENTVM.

RENunciaus hæreditati paternæ, & maternæ excluditur à ſucceſſione ab inteſtato, non tamen prohibetur capere relictum ex teſtamento, licèt etiam hoc caſu renunciauerit, & Pater, vel Mater conſenſerint, niſi conſenſus durauerit vſque ad obitum, & per teſtamentum non fuerit reuocatum, & annullatum iuramentum. Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, & iuramento validari non poteſt, niſi ipſo conſentiente, & perſeuerante vſque ad mortem.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio ex remedio* l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. *datur hæredi in vim teſtamenti non vitiati, nec in aliqua ſua parte ſuſpecti.*
2 *Renuncians non habet regreſſum ad iura renunciata.*
3 *Renuncians hæreditati paternæ, & maternæ excluditur tantùm à ſucceſſione ab inteſtato, non autem ex teſtamento, num. 4.*
Ampl. etiam ſi fuerit renunciatum ſucceſſioni ex teſtamento, num. 5.
Ampl. etiam ſi Pater, & Mater conſentiant, niſi conſenſus durauerit vſque ad obitum, num. 6.
7 *Libertas teſtandi auferri, aut reſtringi non poteſt quibuſcumque pactionibus.*
8 *Renuncians hæreditati maternæ, & paternæ, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato deferendæ, poteſt ſuccedere ex teſtamento, non obſtante iuramento conſtito de diſſenſu.*
Lim. vt num. 16.
Sublim. vt num. 17.
9 *Et de diſſenſu dicitur apparere, quando ille, qui conſenſit condidit teſtamentum.*
10 *Ampl. etiam ſi eſſet adiecta pœna, quæ exigi nequit, ſi renuncians ob teſtamentum conditum veniat contra.*
11 *Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, nec iuramento firmatur. Secus autem ipſo conſentiente, num. 12. & 13. Intel. vt num. 16. & num. 21.*
13 *Renunciatio facta à filia in manibus Patris, & Matris ad eorum, & fratrum fauorem adhibitis ſtatutarijs, ſolemnitatibus eſt valida.*
14 *Ampl. præcipuè ſi renunciatio fiat propter dotem habitam ſiue ante, ſiue poſt renunciationem.*
16 *Renuncians hæreditati Paternæ, & Maternæ, licèt poſſit capere ex teſtamento, tenetur tamen reſtituere ei ad cuius fauorem renunciauit, contrarium reprobato* Afflict. *num. 17.*
18 *Et ex conſenſu præſtito in huiuſmodi renunciationibus nullum ius parti acquiritur.*
19 *Et conſenſus cenſetur reuocatus per teſtamentum factum.*
20 *Et ſufficit tacita reuocatio.*

DE-

DECISIO VII.

1 DAndam eſſe immiſſionem putaui R.ᵐ D. Hieronymo Vitali, & Ioanni Germano fratri æquis portionibus in bonis hæreditarijs, de quibus agitur, quoniam docent hæredes ſcriptos fuiſſe in tabulis teſtamenti conditi à Ioanna eorum Matre non aboliti, non cancellati, neque in aliqua ſua parte vitiati, aut ſuſpecti, quibus concurrentibus huiuſmodi immiſſio impediri non poteſt ex remedio, *l. ſi C. de edict. Diui Adrian. tollend.* Hunded. *conſ.64. num.57. lib.*1. Menoch. *de adipiſcen. remed. 4. num. 50. & 56.* Papien. *in form. libel. quando petat. hæred. ex teſtam. §. in omnibus eius bonis num.*3. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.2. tit. 12. num.2.* Ridulphin. *in ſua prax. recen. p.2. cap.7. num.29. & 81.* Seraph. *dec.828. num.1.* Burat. *dec.781. num.* 8. Caualer. *dec.316. & dec.464. vtrobique num. 1.* Rot. *dec. 237. num.1. p.1. dec.637. num. 1. p.4. tom.3. dec.408. num.1. par.5. tom.1. dec.301. num.1. & 2. p.6. recen. & in Romana fideicommiſſi de Zucchariis 4. Febr. 1650. §. nam exiſtentia coram Dunozet.*

2 Neque obſtat Hieronymum prægnantibus ampliſſimiſque verbis renunciaſſe hæreditati paternæ, & maternæ ad fauorem dicti Ioannis, & aliorum fratrum ratione patrimonij ſibi conſtituti ad effectum ſe promouendi ad Sacros ordines, adeo vt modo nequeat habere regreſſum ad iura renunciata ad effectum conſequendi huiuſmodi immiſſionem, *l. quæritur §. ſi quæritur ff. de edilit. edict. l. ſi maritus la 2. §. ſi negauit ff. de adult.* Rot. *dec.433. numer. 10. par. 1. dec. 12. num.3. par.6. recen. & in Viterbien. beneficiorum 23. Iunij 1653. §. cum igitur coram Eminentiſſ. Celſo inter eius impreſſ. dec.172. num. 11. & in Beneuentana dotis 18. Iunij 1655. coram eodem dec.202. num.1. & in Romana domus, ſeu retractus 26. Maij 1659. coram Priolo, & in Reatina Caſtrorum 9. Iunij 1659. §. in iuſtitia vero coram eodem.*

3 Quia renuncians hæreditati paternæ, vel maternæ excluditur tantùm à ſucceſſione ab inteſtato ipſorum parentum, Bald. *in l. fin. ſub num.15. verſ. cum dic hoc verum,* & ibi Dec. *num.25. C. de Pact.* Gregor. XV. *dec. 85. num 13.* Rot. *dec.160. ſub num.6. p.3. recen.* Rubeus *in addit. ad dec.*
4 *523. num.594. p.4. tom.3. recen.* non autem à ſucceſſione, & hæreditate ex teſtamento delata, vnde renuncians poteſt capere, & petere id, quod Pater, vel Mater in teſtamento relinquunt Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 4. de verb. oblig.* Bald. *in l. pactum num.9. C. de collat.* Ruin. *conſ. 98. num.8. vol. 1.* Pariſ. *conſ.60. num.10. & ſeq. vol.3.* Gabr. *in tit. de iur. dot. concl. 1. num.26. & 27.* Tiraquel. *in tract. le mort. ſaiſit le viſ. declarat 8. num. 1.* Felin. *in cap. præterea num.34. verſ. & vlterius aduerte de ſponſal.* Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.2. requiſit. 18. & 29. lim. 1. num. 182.* Gail. *lib.2. obſer.148. num.11.* Myſinger. *cent.2. obſer.7.* Paul. de Rubeis *in adnot. ad dec.523. n.56. p.4. tom.3. recen.* Rot. *dec. 75. num.5. & dec.408. num.3. in fin. p.2. dec.160. ſub num. 6. p.3. recen.*

5 Minus obſtat fuiſse etiam expreſsè à Hieronymo renunciatum in manibus eiuſdem Matris ſucceſſioni ex teſtamento, quia talis renunciatio, tamquam auferens matri liberam teſtandi facultatem non tenet, ac proinde non nocet, Bald. *in l. fin. num.15. C. de pact. & in l. pactum in 6. q. C. de collat.* Rom. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta,* vbi Iaſ. *num.16. verſ. ſecundo, & ad hoc,* Crot. *num.43.* qui de communi *ff. de verb. oblig.* Pariſ. *conſ.95. num.28. & 29. vol. 3.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 85. n.32.* Afflict. *dec. 350. n.8.* Surd. *dec.14. ſub n.8.*

6 Quod procedit, etiam ſi Pater, vel Mater renunciationi de non ſuccedendo, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento conſenſerint, quia nihilominus renuncians, non prohibetur capere ex teſtamento, vtpotè quia ille conſenſus operatur, vt habeat locum, dummodo duret vſque ad obitum, & extremum vitæ ſpiritum, ſecus autem ſi teſtando per actum
7 contrarium reuocauerint, prout reuocare poſſunt, cum libertas teſtandi reſtringi, & coarctari nequeat quibuſcumq; pactionibus, vnde ius non eſt hoc caſu in voluntate renunciantis, ſed in reſiſtentia legis prohibentis, & huiuſmodi renunciationibus reſiſtentis, quamuis etiam ad fauorem fratrum, & in manibus ipſius patris, vel matris fuerit facta renunciatio, niſi ipſi in eodem conſenſu perſeuerauerint vſq; ad obitum, per text. *expreſſum in l. de quæſtione,* ibi, niſi ipſe fortè de eius hæreditate, *C. de pact.* Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 4. ff. de verb. oblig.* Bald. *in c. ad noſtram il 2. num.7. de iur. iur.* Gomez. *ad l. Tauri 22. ſub num. 31.* ex allegat. per Tiraq. *in tract. le mort. ſaiſit. le viſ. p. 2. declarat.* 8. Molfeſ. *conſ.38. num.18.* Mulin. *de primog. Hiſpan. lib.2. cap.3. num.4.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 85. num.32.* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec. 523. num.63. 67. & ſeq. p.4. tom.3. recen.* Surd. *dec.14. num.6.* Rot. *dec.850. n.2.* coram Seraph. & magiſtraliter *in Romana donationis coram Bichio dec.40. à n.12. vſq; ad 15. poſt* Michalor. *de Fratrib.*

Prout nihil facit iuramentum quo renunciatio firmata fuit, quia hoc ipſo, quæd renuncians inſtitutus fuerit in teſtamento, cenſetur à teſtatore remiſſum iuramentum, adeo vt per actum conditi teſtamenti reuocato conſenſu per eum, cuius bonis fuit renunciatum, renuncians remaneat penitus liberatus ab obligatione renũciationis, & vinculo iuramenti, Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.2. §. 18. requiſit.29. lim. 1. n.199.* latè Paul. de Rub. *in addit. ad dec. 523. n.59. & plurib. ſeqq. & n.78. & 79.* 8

Siquidem conſtito de diſſenſu, de quo ſatis dicitur apparere, quando ille, qui conſenſit condidit teſtamentum, vt in præſenti, & renunciantem inſtituit hæredem, diſponendo contra formam pacti, Cagnol. *in l. fin. num.88. C. de pact.* Ferentil. ad Burat. *dec.894. num.13* Anchar. *conſ.404. num. 3.* Rot. *dec.33. p.6. recen.* proculdubio euaneſcit renunciatio, perinde ac ſi facta non fuiſſet, & prorſus infirmatur iuramentum à renunciante præſtitum. Bald. *in cap. ad noſtram il 2. num.7. de iur. iur.* Gozad. *conſ.98. num.3. verſ. ſed clarum,* Anchar. *conſ. 103. num.3.* Bero. *conſ. 3. num. 18. & 21. lib.1.* Menoch. *conſ.806. num. 1. vſque ad 13.* qui loquitur in puncto inſtitutionis factæ à Matre, Surd. *conſ. 100. n. 18. & conſ.113. num.34.* Cyriac. *controuerſ. 351. n. 1.* Coll. *in tract. de fact. & ſcient. ignorat. tit. vltim. reg. 18. num.6.* Seraph. *de priuil. iuram. 20. num.6.* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.523. num.65. p.4. tom.3. recen.* 9

Quinimò ſi vlteriùs eſſet adiecta pęna, nihilominus reuocato conſenſu eius, de cuius hæreditate agitur, adeò viciatur renunciatio, vt nec ad fauorem renunciatarij committatur ſtipulatio pęnæ à renunciante promiſſæ caſu, quo contra renunciationem veniret, Suar. *in recept. l. quoniam in prioribus lim.5. ad legem Regni C. de inof. teſtam.* Rot. *dec. 42. num.24. poſt Michalor. de Frat.* 10

Parumque refert, quòd in tantum pactum de hæreditate viuentis ſit omni iure prohibitum, vt iuramento validari non poſſit, eò quia iuramentum, non debet eſſe vinculum iniquitatis, ſiue pactum ſit affirmatiuum, ſiue negatiuum, cum cenſeantur contra bonos mores, latè Surd. *conſ.480. n. 21. conſ. 133. num. 17.* Gabr. *conſ. 138. numer. 11. volum. 1.* Peregrin. *de fideicom. art. 51. num. 24. verſ. hæc autem pacta,* Viuius *dec. 578. num.4.* Theſaur. *dec. 225. num. 6.* Ferentil. ad Burat. *dec. 894. num. 14.* Rot. *dec. 33. num. 5. 6. 7. & 8. p.6. recen. dec. 164. num. 14.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* 11

In quantum ipſum pactum, ſeu renunciatio de bonis, & hæreditate materna, & paterna fuerit facta adhuc ipſis viuentibus, & non conſentientibus, nam tunc non ſuſtinetur, licèt ſit iuramento vallata, Galerat. *de renunciat. lib. 3. cap.2. num.58.* & Adden. ad Burat. *dec.894. num. 9.* Rot. *in Ferrarien. prætenſa legitimæ, ſeu pecuniaria 21. April. 1627. coram Merlino.* 12

Secus autem accedente cõſenſu ipſius Patris, vel Matris, iuramento, aliiſque ſolemnitatibus ſtatutariis (ſi verſemur in muliere,) nam tunc renunciatio facta de bonis maternis, & paternis, ſiue ad fauorem ipſius Patris, vel Matris, ſiue fratris, & aliorum, vtique ſuſtinetur, iuxta text. *in cap. quamuis de pact. in 6.* qui licèt loquatur de renunciatione facta ad fauorem Patris, procedere etiam in fratre tenet ibidem Franc. *in prin.* Federic. de Sen. *conſ. 136.* Surd. *conſ. 355. num.9.* Galerat. *de renunciat. lib.3. c.2. num. 58.* Viuius *dec.316. num.4. lib.4.* Paul. de Rub. *in adnot. ad deciſ. 523. num.55. p.4. tom.3. recen.* Capel. Tuloſ. *quæſt.458.* Burat. *dec. 894. num. 1.* vbi Adden. *lit. A.* qui de veriori teſtatur Rot. *dec.40. num. 11. p.4. tom.1. dec.33. num.1. par.6. recen. & in Romana donationis coram Bichio dec. 40. num. 12. poſt Michalor. de Fratrib.* 13

Præcipuè ſi renunciatio emanauerit propter dotem, 14

comprobat Rol. à Valle *conſ. 61. à num. 5. vſque ad 17. & per tot. lib. 4.* ex Brun. *conſ. 91. in prin.* facit Guid. Pap. *deciſ. 291. per totam*, Cephal. *conſ. 57. num. 52.* per text. *in l. licitatio §. fin. ff. de public.*

25 vbi licèt fiſcus ſit immunis à ſolutione vectigalium, eius tamen immunitas non tranſit ad ſingulares ſucceſſores habentes cauſam à fiſco.

26 Diſtingue, quòd aut onus ſoluendi gabellam eſt adiectum, & annexum contractui, vt ſi edictum, vel ſtatutum diſponat, quòd ſoluatur vnum Iulium per emptorem, & venditorem, de rebus, quæ emuntur, & venduntur, & tunc ſi alter contrahentium ſit immunis à ſolutione huiuſmodi vectigalis, vterque ipſorum gaudebit immunitate, cum hoc caſu ratione indiuiduitatis contractus mutatio perſonæ, & ſtatus rei, non ſit conſiderabilis: & ſtatutum defectu poteſtatis, & iuriſdictionis non poteſt comprehendere contractus celebratos cum Eccleſia, quia per indirectum eſſet contra eius libertatem. Si verò onus adijcitur actui ſeparato à contractu, ſcilicet ſi gabella ſoluenda ſit in extractione rei venditæ, vel in exportatione, & tranſitu per loca, vbi ſoluatur, & hoc caſu cùm ſolutio non reſpiciat immediatè contractum, ſed extractionem, & ſic rem extrinſecam à contractu, emptor non poteſt gaudere beneficio immunitatis venditoris, vel Eccleſiæ venditricis, licèt ipſa Eccleſia in extractione eſſet immunis, & conſequenter neque per pactum immunitatis priuilegium communicari, & participari poteſt à ſingularibus ſucceſſoribus in præiudicium tertij, attenta abdicatione, & amiſſione dominij facti ab Eccleſia, & mutatione poſſeſſoris, & ſtatus rei venditæ, Bald. *conſ. 31. vol. 1.* optimè Rol. à Valle *conſ. 61. num. 18. & 19. vol. 4.* Gabr. *conſ. 161. num. 7.* Surd. *conſ. 301. num. 89. lib. 3.* Federic. de Sen. *conſ. 111. num. 11. verſ. idea ſi Clerici*, Archid. *in c. vltim. num. 1. de cenſ. in 6.* Bertrach. *de gabel. q. 4. num. 17.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 3. num. 147.* Cohel. *de bon. regim. cap. 47. num. 21. verſ. ſecundus eſt caſus cum alijs ſupra citatis num. 2.* & latè exornat Menoch. *conſ. 136. num. 19. & per tot. lib. 2.* cum aliis per Sperel. *deciſ. 41. num. 70. tom. 1.*

27 Quinimò ſi res communis à Clerico, & laico pro indiuiſo poſſeſſa alteri vendatur, laicus tenetur pro rata pretij ipſum tangente ſoluere gabellam, quamuis pro alia rata Clericus ſit exemptus, Couar. *pract. quæſt. cap. 34. num. 2.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſ. 663. num. 6.* Sperel. *deciſ. 41. num. 28. tom. 1.*

28 Quibus aduerſantur reſolutiones Sacr. Congreg. Immunitatis, dum in vna *Ferrarien. 24. Martij 1654. inſtante Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. Card. Roſſetta*, propoſitum fuit, an laici emptores fructuum bonorum, tàm patrimonialium, quàm Eccleſiaſticorum ab Eminentia Sua poſſeſſorum, exportando illos de vno territorio ad aliud in ſtatu tamen Eccleſiaſtico, nomine, & expenſis eiuſdem Eminentiſſimi ex pacto inter eos inito teneantur ſoluere gabellam à laicis impoſitam extractionis, tranſportationis, vel paſſus, quam alij laici regulariter ſoluunt, vel potius ſint immunes ſicut Eccleſia, & *Sac. Cong. cenſuit in caſu propoſito emptores ſupradictorum fructuum non teneri ad ſolutionem gabellæ extractionis, ſeu paſſus.*

29 Et in alia *Nolana ſub die 26. Ianuarij 1644.* inſtante Capitulo, & Clero Nolano, propoſito dubio, an præfatum Capitulum, & Clerus comprehendatur ſub gabella à laicis impoſita contra emptores vini, quod minutatim venditur, tam ex eorum bonis patrimonialibus, quàm ex beneficialibus, *Sac. Cong. Eminentiſs. Card. Controu. Iuriſdictional. præpoſit. reſpondit perſonas Eccleſiaſticas non comprehendi ſub gabella impoſita vendentibus vinum minutatim, ſi vendatur vinum recollectum per eaſdem perſonas Eccleſiaſticas in proprijs bonis.*

30 Verum quia huiuſmodi decretum loquebatur tantùm de Eccleſiaſticis vendentibus, & non de ementibus inſtante eodem Capitulo, & Clero pro neceſſaria declaratione, *Sac. Cong. cenſuit decretum, de quo agitur comprehendere non dum Clericos vendentes, ſed etiam Clericos ementes ratione gabellæ eiuſdem contractus 12. Iuly 1650.*

31 Sed quia Magiſtratus, ſeu Domini de regimine dictæ Ciuitatis opponebant Sac. Congregationem Immunitatis tantùm declaraſſe eſſe exemptum Capitulum, & Clerum, vti vendentes, non autem Ciues laicos, vti ementes ab eiſdem Eccleſiaſticis, qui propterea ſupplicauerunt eandem Sac. Congregationem pro alia declaratione, quòd non ſolùm dicti Eccleſiaſtici ſint exempti à ſolutione dictæ gabellæ, verùm etiam Ciues laici ementes, vt potè quia ſine huiuſmodi exemptione redderetur inutile, & fruſtratorium priuilegium immunitatis Eccleſiaſticorum ex defectu ementium, & ne immunitas per indirectum deludatur, *Sac. Cong. cenſuit decretum huius Sac. Cong. de quo agitur obſeruari debere etiam quo ad emptores.*

PRÆNESTINA HÆREDITATIS.

ARGVMENTVM.

REnuncians hæreditati paternæ, & maternæ excluditur à ſucceſſione ab inteſtato, non tamen prohibetur capere relictum ex teſtamento, licèt etiam hoc caſu renunciauerit, & Pater, vel Mater conſenſerint, niſi conſenſus durauerit vſque ad obitum, & per teſtamentum non fuerit reuocatum, & annullatum iuramentum. Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, & iuramento validari non poteſt, niſi ipſo conſentiente, & perſeuerante vſque ad mortem.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio ex remedio* l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. *datur hæredi in vim teſtamenti non vitiati, nec in aliqua ſua parte ſuſpecti.*
2 *Renuncians non habet regreſſum ad iura renunciata.*
3 *Renuncians hæreditati paternæ, & maternæ excluditur tantùm à ſucceſſione ab inteſtato, non autem ex teſtamento, num. 4.*
Ampl. etiam ſi fuerit renunciatum ſucceſſioni ex teſtamento, num. 5.
Ampl. etiam ſi Pater, & Mater conſentiant, niſi conſenſus durauerit vſque ad obitum, num. 6.
7 *Libertas teſtandi auferri, aut reſtringi non poteſt quibuſcumque pactionibus.*
8 *Renuncians hæreditati maternæ, & paternæ, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato deferendæ, poteſt ſuccedere ex teſtamento, non obſtante iuramento conſtito de diſſenſu.*
Lim. vt num. 16.
Sublim. vt num. 17.
9 *Et de diſſenſu dicitur apparere, quando ille, qui conſenſit condidit teſtamentum.*
10 *Ampl. etiam ſi eſſet adiecta pœna, quæ exigi nequit, ſi renuncians ob teſtamentum conditum veniat contra.*
11 *Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, nec iuramento firmatur. Secus autem ipſe conſentiente, num. 12. & 13. Intel. vt num. 16. & num. 21.*
13 *Renunciatio facta à filia in manibus Patris, & Matris ad eorum, & fratrum fauorem adhibitis ſtatutarijs ſolemnitatibus eſt valida.*
14 *Ampl. præcipuè ſi renunciatio fiat propter dotem habitam ſiue ante, ſiue poſt renunciationem.*
16 *Renuncians hæreditati Paternæ, & Maternæ, licèt poſſit capere ex teſtamento, tenetur tamen reſtituere ei ad cuius fauorem renunciauit, contrarium reprobato* Afflict. *num. 17.*
18 *Et ex conſenſu præſtito in huiuſmodi renunciationibus nullum ius parti acquiritur.*
19 *Et conſenſus cenſetur reuocatus per teſtamentum factum.*
20 *Et ſufficit tacita reuocatio.*

DE-

DECISIO VII.

1 DAndam eſſe immiſſionem putaui R.^ D. Hieronymo Vitali, & Ioanni Germano fratri æquis portionibus in bonis hæreditarijs, de quibus agitur, quoniam docent hæredes ſcriptos fuiſſe in tabulis teſtamenti conditi à Ioanna eorum Matre non aboliti, non cancellati, neque in aliqua ſua parte vitiati, aut ſuſpecti, quibus concurrentibus huiuſmodi immiſſio impediri non poteſt ex remedio, *l. ſi C. de edict. Diui Adrian. tollend.* Honded. *conſ.64. num.57. lib.1.* Menoch. *de adipiſcen. remed. 4. num.50. & 56.* Papien. *in form. libel. quando petat. hæred. ex teſtam. §. in omnibus eius bonis num.3.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.2. tit. 12. num.2.* Ridulpbin. *in ſua prax. recen. p.2. cap.7. num.29. & 81.* Seraph. *dec.828. num.1.* Burat. *dec.781. num. 8.* Canaler. *dec.316. & dec.464. vtrobique num. 1.* Rot. *dec. 237. num.1. p.1. dec.637. num. 1. p.4. tom.3. dec.408. num.1. par. 5. tom.1. dec.301. num.1. & 2. p.6. recen. & in Romana fideicommiſſi de Zucchariis 4. Febr.1650. §. nam exiſtentia coram Dunozet.*

2 Neque obſtat Hieronymum prægnantibus ampliſſimiſque verbis renunciaſſe hæreditati paternæ, & maternæ ad fauorem dicti Ioannis, & aliorum fratrum ratione patrimonij ſibi conſtituti ad effectum ſe promouendi ad Sacros ordines, adeo vt modo nequeat habere regreſſum ad iura renunciata ad effectum conſequendi huiuſmodi immiſſionem, *l. quæritur §. ſi quæritur ff. de edilit. edict. l. ſi maritus la 2. §. ſi negauit ff. de adult.* Rot. *dec.433. numer. 10. par. 1. dec. 12. num.3. par.6. recen. & in Viterbien. beneficiorum 23. Iunij 1653. §. cum igitur coram Eminentiſs. Celſo inter eius impreſſ. dec.572. num. 11. & in Beneuentana dotis 18. Iunij 1655. coram eodem dec.202. num.1. & in Romana domus, ſeu retractus 26. Maij 1659. coram Priolo, & in Reatina Caſtrorum 9. Iunij 1659. §. in iuſtitia verò coram eodem.*

3 Quia renuncians hæreditati paternæ, vel maternæ excluditur tantùm à ſucceſſione ab inteſtato ipſorum parentum, Bald. *in l. fin. ſub num.55. verſ. cum dic hoc verum,* & ibi Dec. *num.25. C. de Pact.* Gregor. XV. *dec. 85. num 13.* Rot. *dec. 160. ſub num.6. p.3. recen.* Rubeus *in addit. ad dec.*
4 *523. num.594. p.4. tom.3. recen.* non autem à ſucceſſione, & hæreditate ex teſtamento delata, vnde renuncians poteſt capere, & petere id, quod Pater, vel Mater in teſtamento relinquunt Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 4. de verb. oblig.* Bald. *in l. pactum num.9. C. de collat.* Ruin. *conſ. 98. num.8. vol. 1.* Pariſ. *conſ.60. num.10. & ſeq. vol.3.* Gabr. *in tit. de iur. dot. concl. 1. num.26. & 27.* Tiraquel. *in tract. le mort. ſaiſit le viſ. declarat.8. num. 1.* Felin. *in cap. præterea num.34. verſ. & vlterius aduerte de ſponſal.* Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.2. requiſit. 18. & 29. lim. 1. num. 182.* Gail. *lib.2. obſer. 148. num. 11.* Myſinger. *cent.2. obſer.7.* Paul. de Rubeis *in adnot. ad dec.523. n.56. p.4. tom.3. recen.* Rot. *dec. 75. num.5. & dec.408. num.3. in fin. p.2. dec.160. ſub num. 6. p.3. recen.*

5 Minus obſtat fuiſse etiam expreſsè à Hieronymo renunciatum in manibus eiuſdem Matris ſucceſſioni ex teſtamento, quia talis renunciatio, tamquam auferens matri liberam teſtandi facultatem non tenet, ac proinde non nocet, Bald. *in l. fin. num.15. C. de pact. & in l. pactum in 6. q. C. de collat.* Rom. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta,* vbi Iaſ. *num.16. verſ. ſecundo, & ad hoc,* Crot. *num.43.* qui de communi *ff. de verb. oblig.* Pariſ. *conſ.95. num.28. & 29. vol. 3.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 85. n.32.* Afflict. *dec. 350. n.8.* Surd. *dec.14. ſub n.8.*

6 Quod procedit, etiam ſi Pater, vel Mater renunciationi de non ſuccedendo, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento conſenſerint, quia nihilominus renuncians, non prohibetur capere ex teſtamento, vtpotè quia ille conſenſus operatur, vt habeat locum, dummodo duret vſque ad obitum, & extremum vitæ ſpiritum, ſecus autem ſi teſtando per actum
7 contrarium reuocauerint, prout reuocare poſſunt, cum libertas teſtandi reſtringi, & coarctari nequeat quibuſcumq; pactionibus, vnde ius non eſt hoc caſu in voluntate renunciantis, ſed in reſiſtentia legis prohibentis, & huiuſmodi renunciationibus reſiſtentis, quamuis etiam ad fauorem fratrum, & in manibus ipſius patris, vel matris fuerit facta renunciatio, niſi ipſi in eodem conſenſu perſeuerauerint vſq; ad obitum, per text. *expreſſum in l. de quæſtione,* ibi, niſi ipſe fortè de eius hæreditate, *C. de pact.* Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 4. ff. de verb. oblig.* Bald. *in c. ad noſtram il 2. num.7. de iur. iur.* Gomez. *ad l. Tauri 22. ſub num. 31.* ex allegat. per Tiraq. *in tract. le mort. ſaiſit. le viſ. p. 2. declarat.8.* Molſeſ. *conſ.38. num.18.* Molin. *de primog. Hiſpan. lib.2. cap.3. num.4.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 85. num.32.* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec. 523. num.63. 67. & ſeq. p.4. tom.3. recen.* Surd. *dec.14. num.6.* Rot. *dec.850. n.2.* coram Seraph. & magiſtraliter *in Romana donationis coram Bichio dec.40. à n.12. vſq; ad 15.* poſt Michalor. *de Fratrib.*

Prout nihil facit iuramentum quo renunciatio firmata 8
fuit, quia hoc ipſo, quod renuncians inſtitutus fuerit in teſtamento, cenſetur à teſtatore remiſſum iuramentum, adeo vt per actum conditi teſtamenti reuocato conſenſu per eum, cuius bonis fuit renunciatum, renuncians remaneat penitus liberatus ab obligatione renũciationis, & vinculo iuramenti, Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib.2. §. 18. requiſit.29. lim. 1. n.199.* latè Paul. de Rub. *in addit. ad dec. 523. n.59. & plurib. ſeqq. & n.78. & 79.*

Siquidem conſtito de diſſenſu, de quo ſatis dicitur appa- 9
rere, quando ille, qui conſenſit condidit teſtamentum, vt in præſenti, & renunciantem inſtituit hæredem, diſponendo contra formam pacti, Cagnol. *in l. fin. num.88. C. de pact.* Ferentil. ad Burat. *dec.894. num. 13* Anchar. *conſ.404. num. 3.* Rot. *dec.33. p.6. recen.* proculdubio euaneſcit renunciatio, perinde ac ſi facta non fuiſſet, & prorſus infirmatur iuramentum à renunciante præſtitum. Bald. *in cap. ad noſtram il 2. num.7. de iur. iur.* Gozad. *conſ.98. num. 3. verſ. ſed clarum,* Anchar. *conſ. 103. num. 3.* Bero. *conſ. 3. num. 18. & 21. lib.1.* Menoch. *conſ.806. num. 1. vſque ad 13.* qui loquitur in puncto inſtitutionis factæ à Matre, Surd. *conſ. 100. n. 18. & conſ.153. num.34.* Cyriac. *controuerſ. 351. n. 1.* Coſt. *in tract. de fact. & ſcient. ignorat. tit. vltim. reg. 18. num.6.* Seraph. *de priuil. iuram. 20. num.6.* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.523. num.65. p.4. tom.3. recen.*

Quinimò ſi vlteriùs eſſet adiecta pęna, nihilominus re- 10
uocato conſenſu eius, de cuius hæreditate agitur, adeò vitiatur renunciatio, vt nec ad fauorem renunciatarij committatur ſtipulatio pęnæ à renunciante promiſſæ caſu, quo contra renunciationem veniret, Suar. *in recept. l. quoniam in prioribus lim.5. ad legem Regni C. de inof. teſtam.* Rot. *dec. 40. num.24. poſt Michalor. de Frat.*

Parumque refert, quòd in tantum pactum de hæreditate 11
viuentis ſit omni iure prohibitum, vt iuramento validari non poſſit, eò quia iuramentum, non debet eſſe vinculum iniquitatis, ſiue pactum ſit affirmatiuum, ſiue negatiuum, cum cenſeantur contra bonos mores, latè Surd. *conſ.480. n. 21. conſ. 133. num. 17.* Gabr. *conſ. 138. numer. 11. volum. 1.* Peregrin. *de fideicom. art. 51. num. 24. verſ. hæc autem pacta,* Viuius *dec. 578. num.4.* Theſaur. *dec. 225. num. 6.* Ferentil. ad Burat. *dec. 894. num. 14.* Rot. *dec. 33. num. 5. 6.7. & 8. p.6. recen. dec. 164. num. 14.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

In quantum ipſum pactum, ſeu renunciatio de bonis, & 12
hæreditate materna, & paterna fuerit facta adhuc ipſis viuentibus, & non conſentientibus, nam tunc non ſuſtinetur, licèt ſit iuramento vallata, Galerat. *de renunciat. lib. 3. cap.2. num.58.* & Adden. ad Burat. *dec.894. num. 9.* Rot. *in Ferrarien. prætenſa legitima, ſeu pecuniaria 21. April. 1627. coram Merlino.*

Secus autem accedente cõſenſu ipſius Patris, vel Matris, 13
iuramento, aliiſque ſolemnitatibus ſtatutariis (ſi verſemur in muliere,) nam tunc renunciatio facta de bonis maternis, & paternis, ſiue ad fauorem ipſius Patris, vel Matris, ſiue fratris, & aliorum, vtique ſuſtinetur, iuxta text. *in cap. quamuis de pact. in 6.* qui licèt loquatur de renunciatione facta ad fauorem Patris, procedere etiam in fratre tenet ibidem Franc. *in prin.* Federic. de Sen. *conſ. 136.* Surd. *conſ. 355. num.9.* Galerat. *de renunciat. lib.3. c.2. num. 58.* Viuius *dec.316. num.4. lib.4.* Paul. de Rub. *in adnot. ad deciſ. 523. num.55. p.4. tom.3. recen.* Capel. Toloſ. *quæſt. 458.* Burat. *dec. 894. num.1.* vbi Adden. *lit. A.* qui de veriori teſtatur Rot. *dec.40. num.11. p.4. tom.1. dec.33. num.1. par.6. recen. & in Romana donationis coram Bichio dec. 40. num. 12. poſt Michalor. de Fratrib.*

Præcipuè ſi renunciatio emanauerit propter dotem 14

receptam, ſiue dos aſſignata fuerit antea, ſiue poſt renunrionem, vt tradunt Doctores ferè omnes ſupracitati, & ſignanter Surd. *conſ.355. num.9.* & alij congeſti per Ferentil, *in adnot. ad Burat. dec.894. num.5.*

15 Quia nihilominus ſemper vrget, & firma remanet concluſio ſupra firmata, quòd ſimplex conſenſus viuentis, non ſufficiat, ſed adhuc requiratur perſeuerantia in eodem conſenſu vſque ad mortem, adeo vt ſuffragetur, ſi expreſsè, vel tacitè fuerit reuocatum per diſpoſitionem contra formam pacti deindè factam, ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate, *l. fin. C. de pact.* vbi Caſtren. *n.8. verſ. ſed hic non obligat*, Aret. *num.*8. Dec. *num.6.* Iaſ. *num.* 12. Cagnol. *n.*88. Adden. ad Burat. *dec.894. n.10. & plurib. ſeqq.* Rot. *dec.53. num.* 1. *p.6. recen.* cum aliis ſupra relatis Amat. Dunozet. *dec.* 205. *per tot.*

16 Applicabilis neque viſa fuit diſtinctio illa, quòd ſupradicta procedant ex parte Patris, ſecus ex parte inſtituti, qui quidquid ex teſtamento Patris, vel Matris ob reuocatum conſenſum renunciationi præſtitum, per contrariam diſpoſitionem acceperit, tenetur nihilominus cedere, & reſtituere fratri, ſeu alteri, ad cuius fauorem renunciauit, vtpote quia libertas teſtandi reſpectu Patris ſuum conſequuta fuerit effectum per liberam inſtitutionem filiæ, vel filij, perinde, ac ſi non renunciaſſet, vt in ſpecie tenet Afflict. *dec.* 350. *ſub num.* 12. *verſ. ſed ego dicebam*, Theſaur. *ſun. quæſt. forenſ.98. ſub n.3. & 9. lib.* 1. vbi vlteriùs diſtinguit inter renunciationem factam ſoli Matri de eius hæreditate, vel ſimul fratribus, quo ſecundo caſu, cum contineatur pactum de non ſuccedendo ad fauorem fratrum, licèt reuocato conſenſu per Matris teſtamentum euaneſcat pactum affirmatiuum reſpectu teſtatricis, manet tamen pactum negatiuum reſpectu fratrum, quibus ex eo fuit ius quæſitum Cyriac. *controu.251. num.*11.

17 Quia verius eſt, quòd indiſtinctè condito teſtamento corruat pactum, tam reſpectu eius, cuius bona fuerunt renunciata, quàm reſpectu eorum, ad quorum fauorē tendebat, & dirigebatur ipſa renūciatio, quę vnica reputatur, tanquam contenta ſub vno verbo, *renunciauit*, vnde vtrumque caſum comprehendit, & quando agitur de renunciatione hæreditatis viuentis, ſemper cenſetur facta ſub virtuali, & ſubintellecta conditione, ſi Pater, aut Mater in eadem voluntate permanſerint: qua mutata, & reuocato conſenſu, deficit prorſus obligatio pacti, & iuramenti, tanquam deficiente conditione, à qua pendebat, & dirigebatur, vt reprobata opinione Afflicti, & ſequacium tamquam ſingulari, & contra eum iudicatum docent Coſt. *conſ.7. num.*15. *&* 16. Bart. Kellembemb. *de renun. ſucceſ. q.* 31. *ſub num.9.* Sanchez *in præcep. decaleg. lib.7. cap.2. num.*18. Surd. *deciſ.* 14. *num.5. circa fin.* Paul. de Ruh. *in adnot. ad deciſ.*523. *à num.73. verſ. cui obiectioni vſque ad* 81. *p.4. tom.3. recen.* Rot. *in Romana donationis coram Bichio deciſ.40. num.* 19. *vſque ad* 24. *poſt Michalor. de fratribus.*

18 Hinc eſt, quòd ex ſupradicto conſenſu nullum ius parti acquiratur, Iaſ. *in l. fin. num.* 12. *C. de pact.* ibique Dec. *num.6.* Fulgoſ. *num.22. in 3. notabili*, Rom. *num.5. verſ. non*

19 *obligare.* Et conſenſus cenſetur reuocatus, quando ille, qui conſenſit, fecit teſtamentum, & hæredem inſtituit, Beto. *conſ.3. num.* 18. *&* 21. *lib.3.* Gozadin. *conſ.* 98. *num.* 3. *verſ. ſed clarum*, Anchar. *conſ.* 404. *num.* 3. Bertram. *conſ.* 197. *verſ. non perſeueraneris*, Amat. Dunozet. *deciſ.* 205. *num.2. & 3. tom.1.*

20 Et exuberat hoc caſu, etiam tacita reuocatio, quæ inducitur per diſpoſitionem ſubſecutam contra formam pacti, etiam inter viuos, Caguol. *in dicta l. fin. num.* 88. *C. de pact.*

21 Pacta enim de hæreditate viuentis ſunt inualida, etiam inter filios, & quoad filios, quamuis ſint iuramento firmata, quia cenſentur contra bonos mores, & propterea cum huiuſmodi pactum ſit omni iure improbatum, iuramento conualidari non poteſt, eo quia iuramentum non debeat eſſe vinculum malitiæ, & iniquitatis, *cap. cum contingat. de iur. iuran.* & hanc ſententiam communiter comprobant DD. *in l. pactum quod tale, & in l. fin. C. de pact.* Viu. *commun. opin.* 578. *num.4.* Theſaur. *dec.225. num.* 1. cum alijs relat. per Amat. Dunozet. *deciſ.205. à num. 4. vſque ad fin. tom.1.*

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio prægnantibus verbis facta, ab heredibus renunciatarij, ſi conſtat de intellectuali ſcientia renunciantis rerum renunciatarum, impugnari nequit.*
2 *Renunciatio fideicommiſſi non inducitur ſine eius ſcientia.*
3 *Iuri, quod quis ſibi competere ignorat, non videtur renunciaſſe.*
3 *Renunciatio, vt ſuſtineatur requiritur ſcientia ſpecifica teſtamenti, & relictorum.*
5 *Renunciatio Mulieris iuramento firmata de iure canonico ſuſtinetur.*
6 *Renunciatio hypotheca dotalis facta à muliere ſubſiſtit ſi ei remaneat medietas dotis.*
7 *Facta de vna hereditate ad aliam non eſt extendenda.*
8 *In materia renunciationis ſtrictiſſima facienda eſt interpretatio.*
9 *Renuncians hereditati Paternæ, & Maternæ poteſt ſuccedere fratri, licèt ſucceſſerit Patri, & Matri n.10.*
11 *Non eſt extendenda ad perſonas, & bona non comprehenſa, & non nominata.*
12 *In vltimis voluntatibus lata ſit interpretatio.*
13 *Renunciatio ſtipulata pro heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, comprehendit etiam heredes extraneos.*
14 *Facta pro heredibus, & ſucceſſoribus, intelligitur de ſucceſſoribus ſanguinis. Contrar. num.*15.
16 *Facta de quacumque hereditate comprehendit hereditatem cuiuſcumque perſonæ.*
17 *Renunciatio hereditatis paternæ facta ab ingreſſura Monaſterium cum verbis omnem, & quamcumque hereditatem, &c. comprehendit hereditatem cuiuſcumque perſonæ, etiam non ſpecificatæ.*
18 *Ampl. ſi dicatur renunciare quamcumque hereditatem ab inteſtato deferendam, comprehendit hereditatem etiam ex cauſa de futuro deuoluendam.*
19 *Ampl. ita etiamſi adiecta fuerint verba quo vis iure, titulo, & cauſa, & nihil excepto.*
20 *Ampl. vbi adiecta fuerint verba generaliſſima.*
21 *Verba* in omnibus, & per omnia nihil excepto *in renunciatione appoſita, quid operentur.*
22 *Facta à filia de hereditate paterna ex cauſa dotis, ſibi à fratre promiſſa comprehendit etiam fratris hereditatem.*
23 *Facta à filia ingrediente Religionem præſumitur facta de omnibus, & ſingulis hereditatibus ſibi deuoluendis.*
24 *Et comprehendit omnia bona ſi cauſa finalis fuit ingreſſus Religionis, & Deo famulandi, præcipuè ſi habuerit dotem, & ſibi reſeruauerit annuam penſionem.*
25 *In renunciatione, quæ fit ab ingreſſura Monaſterium lata fieri debet interpretatio ad excludendum regreſſum.*
26 *Ampl. vt nec conſideretur læſio, licèt opulentæ hereditati renunciauerit*
27 *Renunciatio fideicommiſſi inducitur, ex renunciatione cuicumque ſucceſſioni.*
28 *Generalis comprehendit ea, quæ etiam non fuerit cogitata.*
29 *Limita ſi fuerit expreſſa cauſa, ad cuius limites verborum generalitas reſtringi debet.*
Sublim. ſi cauſa expreſſa ſit generalis apta comprehendere etiam non expreſſam n. 30.
*Præcipuè ſi in renunciatione hereditatis Paternæ, & Maternæ dictum fuerit alijſq; ſucceſſionibus n.*31.
32 *Dictio alijs, licèt ſit nota ſimilitudinis, includit diuerſa ab expreſſis.*
33 *Generalis non ſe extendit ad ea, de quibus non probatur ſcientia.*
*Limit. ſi fuerit expreſsè cum iuramento renunciatum num.*34.
*In dubio verò præſumitur ſcientia num.*35.
36 *Sub quacumque verò verborum generalitate in teſtamento non comprehenduntur ea, quæ ex teſtamento pendent.*
37 *Lim. non procedere, ſi aliundè, quàm ex generalitate verborum conſtet de mente renunciantis.*

38 *Re-*

Digitized by Google

38 *Renunciatio iuribus paternis, & actionibus quibuſcumque, prægnantibus verbis concepta, comprehendit etiam bona emphyteutica.*
39 *Tantum regulariter renunciatum cenſetur, quantum loquitur expreſſum.*
40 *Et refertur ad bona ſpecificata.*
41 *Et niſi expreſſa legatur, non cenſetur facta.*
42 *Cauſa finalis renunciationis à proœmio declaratur.*
43 *Renunciationis materia ſtrictè eſt interpretanda.*
44 *Et ad impediendam extenſionem, ſufficit quid minimum.*
45 *Largiùs interpretanda facta à puella ingreſſura Monaſterium, ſtrictiùs à muliere remanente in ſæculo.*

Renunciatio an, & quando impugnari, ampliari, vel reſtringi poſsit.

ADNOTATIO I.

1 RENUNCIATIO facta prægnantibus verbis, præcipuè iuramento firmatis cuicumque legato, fideicommiſſo purificato, ſeu purificando, & cuiuis hæreditati, ſucceſſioni, ſubſtitutioni, tam vigore teſtamenti paterni, quàm materni, ac aliorum legatorum, teſtamentorum, ſicut impugnari nequit ab ipſo renunciante, ita neque ab eius hæredibus, qui contra eamdem, tamquam ab eorum auctore, ſeu auctrice factam venire non poſſunt, ſi conſtet de intellectuali ſcientia renunciantis rerum renunciatarum, Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres n.18. ff. de verb. oblig.* Peregrin. *de fideicom. art.52. n.22.* Menoch. *de adipiſcen. remed.4. num.110.* Gutier. *de iurament. confirm. 3. p. cap.2. n.11.* Rot. *in Romana fideicommiſſi de Conſciarijs 16. Martij 1648. coram Card. Corrado, & in Ceſenaten. bonorum 10. Martij 1649. §. & præomnibus coram Peutingerio confirmata 15. Maij 1651. §. ſed ex alio cor. Albergato.*

2 Renunciatum, ſeu remiſſum fideicommiſſum dici non poteſt, ſi ignoratum fuerit iuxta diſpoſitionem textus in *l. de his, & l. cum aquiliana ff. de tranſact. ac l.1. §.1. ff. quemad.*
3 *teſt. aper.* Iuri autem, quod quis ſibi competere ignorat, non videtur renunciaſſe, *l. qui cum tutoribus, l. non eſt ferendus ff. eod. l. mater decedens ff. de inof. teſtam.* Peregrinus *de fideicom. art. 52. num.20.*

4 Nec ſufficit generalis ſcientia, ſed ſpecialis teſtamenti, & relictorum, quia lex prohibet de his tranſigi, niſi prius inſpectis teſtamenti verbis, *l. de his ff. de tranſact.* cuius textus diſpoſitio locum habet inter quaſcumque perſonas tranſigentes, & paciſcentes de contentis in teſtamento, ſeu deuenientes ad quemcumque actum tendentem, ſeu arguentem renunciationem de contentis in teſtamento, vt alijs relatis tradit Peregrin. *de fideicom. art.52. num.21. iuncto num.23.*

5 De iure etiam canonico renunciatio facta ſolemniter, & cum iuramento à muliere ſuſtinetur, adeo vt neque ipſa mulier renuncians, neque eius hæredes contrauenire poſſint, *cap. cum contingat 28. de iureiur. cap. licet mulier. 2. eod. tit. in 6.* Specul. *in tit. de empt. & vend. §. tertio loco num.6. verſ. ſecus ſecundum canones,* Caſtr. *conſ. 8. num. 2. verſ. ſed breuiter p. 2.* Alex. *conſ. 83. num. 5. verſ. è contra lib. 6.* Paris. *conſ.75. num.2. lib. 3.* Surd. *conſ. 367. num. 13.* Seraph. *de priuil. iur am. priuil. 76. num. 2.* Boer. *deciſ. 23. num. 9. verſ. niſi iurauerit,* Theſaur. *deciſ. 213. num. 8.* Caualer. *deciſ. 482. num.2.* Duran. *deciſ. 153. num.21.* Dunozet. *deciſ. 699. num.4. tom.2.* Rot. *deciſ. 775. num. 2. par. 2. recen.*

6 Prout etiam renunciatio hypothecæ dotalis facta à muliere præſertim cum iuramento ex iuxta cauſa abſque difficultate ſuſtinetur, ſi illi remaneat medietas dotis, Mancin. *de iurament. effect. 202. num. 6.* Cyriac. *contro. 216. num. 20.* Theſaur. *deciſ. 225. num.13. verſ. verum cum à tali ſententia,* Amat. *dec. March. 62. num.14. & 18.* Amat. Dunozet. *deciſ.699. num.8.*

7 Renunciatio verò facta de vna hæreditate non eſt extendenda ad aliam, quamuis amplisſimis verbis concepta,
8 Burſat. *conſ.347. num.49.* Surd. *dec.144. num.15.* Et hæreditati, cuius mentio facta non fuit in renunciatione, non præſumitur renunciatum fuiſſe, ex quo in hac materia vti odioſa ſtrictiſſima facienda eſt interpretatio, Surd. *conſ.432. num.33. & 34.* Rot. *in Marſicana ſucceſſionis 4. Febr. 1665. §. neque pariter coram Emerix.*

Hinc eſt, quòd renuncians hæreditati maternæ, & paternæ, non prohibetur ſuccedere hæreditati fraternæ, etiam ſi bona materna, & paterna renunciata poſt renunciationem deuenerint ad fratrem, quia ſtatim quòd frater ex paterna, vel materna ſucceſſione præfata bona conſecutus fuit, per actum aditionis hæreditatis deſierunt eſſe materna, vel paterna, & effecta fuerunt proprium filij, & reſpectiuè fratris patrimonium, iuxta *text. in l.1. §. veteres,* & ibi gloſ. *in verbo per vnum verſ. & poſt aditam,* & ibi Iaſ. *num.14. ff. de acquir. poſſeſ.* ac proinde tamquam bona fraterna nullo mo- 9
do dici poſſunt in renunciatione facta de hæreditate paterna, & materna comprehenſa, vt egregiè, & originaliter firmat Ang. *conſ.52.* quem ſequitur Iaſ. *in l. 1. §. veteres n. 23. ff. de acquirend. poſſeſ.* Rom. *conſ.168. in prin.* Aldob. *conſ.12. n.11. & pluribus ſeqq.* Rol. *conſ.45. n.44. lib.1.* Menoch. *conſ. 416. n.31.* Eugen. *conſ.88. n.80. & plurib. ſeqq.* Dec. *in l. hæreditas n.8. & in l. quoties duplici n.6. & 7. de reg. iur.* Albet. *in l. ſi quam §. illud n.7. C. de inof. teſtam.* Alba *conſ. 7. n.16.* Couar. *in cap. quamuis p.3. §. 3. num. 2. de pact. in 6.* Craſſ. *in §. ſucceſſ. ab inteſt. quæſt.10. num.16.* Gutier. *pract. quæſt. lib.5. quæſt.80. num.5.* Tiraq. *de retract. conſang. §. 1. gloſ. 9. num.45.* Caſtil. *de vſur. cap.2. num. 63. & 64.* latiſſimè comprobat Eugen. *conſ. 88. num. 80. & plurib. ſeqq.* vbi de receptiſſima reſtatur Afflict. *deciſ. 178. numer. 4.* Rot. *deciſ. 47. num.4. & deciſ. 48. num.1. & plurib. ſeq.* poſt Merlin. *de legit. & deciſ.17. num.4.* poſt Michalor. *de frat. & dec. 125. numer.53. par.5. tom.1. deciſ.144. numer.4. par.6. deciſ.144. num. 16. & 17. par. 8. recen. & deciſ. 62. num. 26. coram Merlino.*

Renunciatio autem tamquam odioſa ſtrictè interpretari debet, & ad perſonas, vel bona in ea expreſsè non comprehenſa nullatenus extendi poteſt, nec includit diuerſa ab expreſſis, & nominatis, *l. ita ſtipulatus §. Chriſogonus ff. de verb. oblig. l. ad probationem C. de probat.* Honded. *conſ. 29. num.107. lib.1.* Surd. *conſ.432. n.32. & 33.* Bald. *conſ. 437. num.2. verſ. item iſta,* Aret. *conſ.161. num.1.* Hond. *conſ.29. num.93. 94. & 107. lib.1.* Peregrin. *de fideicom. art.52. num. 25.* Eugen. *conſ. 88. num.82.* Caſtr. *conſ. 86. numer. 6. lib. 1.* Paulus de Rub. *in adnot. ad deciſ. 543. num.45. p. 5. tom. 2. recen.* Rot. *deciſ.47. numer. 7.* poſt Merlin. *de legit. & deciſ. 676. num.14.* coram Amat. Dunozet. repetita poſt Michalor. *de frat. deciſ. 39. numer. 17. & deciſ. 340. num. 1.* coram Caualer. *& dec.144. num.1. p.6. recen.* 11

Ad differentiam vltimarum voluntatum in quibus lata fieri ſolet interpretatio *l. in teſtamentis ff. de reg. iur.* ſecus in renunciatione, cuius verba tamquam ſtricti iuris omninò arctè, & ſecundum propriam eorum ſignificationem accipi debent, Surd. *conſ. 431. num.20. & 21.* Fachin. *conſ. 2. num. 34. & 35. lib. 3.* Eugen. *conſ. 88. num. 82. & plurib. ſeqq. & num. 120. 121. & 122.* Vincen. de Franc. *deciſ. 307. num.12. in fin.* Rot. *deciſ.48. num. 4. & 5. poſt Merlin. de legit.* 12

Limit. in renunciatione ampliſſima omnium bonorum paternorum, maternorum, omniumque aliorum iurium, ſibi quomodolibet competentium ad fauorem patris, & fratris, eorumque hæredum, & ſucceſſorum quorumcumque facta à filia, nam tunc tamquam in materia indifferenti veniunt etiam extranei: vnde quando renunciatio eſt ſtipulata pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque comprehendit indiſtinctè omnes hæredes etiam extraneos, Molin. *de rit. nuptiar. lib. 3. quæſt. 85. numer. 60. & ſeq.* Cutel. *de donat. contempt. Matrim. fol.179. num. 127. verſ. ſin autem renunciatio,* Anton. Fab. *in ſuo Cod. lib.2. tit. 3. definit. 22. verſ. ſed ſi vt plerumque,* Amat. Dunozet. *deciſ. 676. num. 16.* repetita poſt Michalor. *de frat. deciſ. 39. num. 19.* vbi de renunciatione facta à filia ad fauorem patris per ingreſſum Monaſterij. 13

Renunciatio verò facta ad fauorem patris, hæredum, & ſucceſſorum intelligitur de ſucceſſoribus ſanguinis, præſertim ſi non adſit verbum quibuſcumque, & ſit materia differens, & fuerit conſiderata conſeruatio familiæ, nam tunc non poteſt intelligi de extraneis, Bart. *in l. ſi cognatis ff. de reb. dub. & in l. 1. num.2. C. de verb. ſignif.* vbi Bald. *num. 4.* Rip. *in l. filiusf. §. diui num.31. ff. de legat. 1. & in l. Lucius num.1. ff. de vulgar. & pupillar.* Bero. *conſ. 176. numer. 64.* 14

*lib.*2. Rot. *in Maceraten. pecuniaria* 14. *Iunij* 1641. *coram Merlino.*

15 Contrarium quòd renuncians excludatur etiam ab hæredibus extraneis, quando renunciatio eſt ſimpliciter ſtipulata, vel pro ſe, & hæredibus ſuis, licèt ſine adiectiuo quibuſcumque voluerunt, Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 38. *& ſeq. lib.* 3. Rouit. *conſ.* 42. *num.* 11. *lib.* 1. Mart. *de ſucceſſ. par.* 1. *q.* 14. *art.* 1. *num.* 11. *& ſeq.* Sanchez *ad precept. Decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 27. Merlin. Pignatel. *controu.* 5. *numer.* 5. Afflict. *deciſ.* 161. *num.* 3. *verſ. eamdem limitat*, Capyc. *dec.* 190. *num.* 2. prout etiam videtur ſenſiſſe Rot. *dec.* 894. *num.* 4. coram Burat. *& dec.* 587. *n.* 2. *&* 3. *p.* 1. *rec. & in Peruſina hæreditatis* 26. *Iunij* 1628. *cor. Card. Viril.* relat. per Gilian. *poſt compend. ad ſtatut. Peruſin. dec.* 96. *n.* 7.

16 Si verò in renunciatione facta puta à filia ingrediente Monaſterium adiecta fuerint verba, *omnem, & quamcumque hæreditatem, & ſucceſſionem*, comprehendit hæreditatem cuiuſcumque perſonæ, iuxta ponderata per Menoch. *conſ.* 535. *n.* 20. *&* 21. *vol.* 4. *& conſ.* 519. *n.* 21. *vol.* 5. relat. & ſecut. per Rotam *dec.* 543. *n.* 1. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

17 Ampl. 1. ſi in renunciatione fuerint adiecta verba, *Et alterius cuiuſcumque generis, quæ ipſi eam ex teſtamento, quàm ex alijs quibuſcumque diſpoſitionibus, etiam ab inteſtato deuolui, & obuenire poſſunt*, nam tunc ponderata generalitate verborum ibi cuiuſcumque generis, procul dubio ſe extendit ad omnia alia genera ſucceſſionum, & ad omnes alias perſonas in renunciatione non ſpecificatas, vt firmat Menoch. *conſ.* 335. *num.* 15. Honded. *conſ.* 49. *num.* 14. *lib.* 1. Rot. *dec.* 714. *num.* 5. *in fin. p.* 2. *& dec.* 543. *num.* 2. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

18 Ampl. 2. ſi fuerit renunciatum cuicumque hæreditati, quæ ab inteſtato deuolui poſſit, quæ verba capiunt quamcumque hæreditatem deuoluendam, etiam ex cauſa de futuro, vt aduertunt Soccin. ſen. *conſ.* 34. *num.* 5. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 1. *ſub num.* 20. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 26. *ſub num.* 44. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 267. *num.* 25. *&* 27. *vol.* Menoch. *conſ.* 335. *ſub n.* 29. *vol.* 4. *& conſ.* 401. *num.* 29. *vol.* 5. Rot. *deciſ.* 543. *n.* 3. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

19 Ampl. 3. ſi pariter adiecta fuerint verba, *quo vis iure, titulo, & cauſa etiam non expreſſis*, prout etiam alia verba *nihil penitus excepto*, quæ verba non poſſunt operari effectum, niſi caperent omnes ſucceſſiones etiam futuras ab inteſtato deuoluendas, Dec. *in l.* 1. *n.* 32. *verſ. ſed dubium C. de pact.* Pariſ. *conſ.* 26. *n.* 44. 45. *&* 46. *& conſ.* 69. *n.* 68. *l.* 6. Rot. *deciſ.* 714. *n.* 6. *p.* 2. *& dec.* 543. *n.* 4. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

20 Ampl. 4. vbi fuerunt adiecta verba generaliſſima, nam tunc comprehendunt omnem cauſam, ſeu ius ſuccedendi cuique perſonæ, perinde ac ſi expreſsè, & nominatim de illa mentio facta fuiſſet, vt tradunt DD. relati per Galerat. *de renunciat. cap.* 2. *num.* 33. Rota *dec.* 714. *n.* 3. *in fin. p.* 2. *& dec.* 543. *n.* 5. *&* 6. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

21 Ampl. 5. vt verba *in omnibus, & per omnia nihil penitus excepto* poſita in renunciatione demonſtrent animum renunciantis fuiſſe renunciandi cuicumque ſucceſſioni, ſibi quauis ex cauſa in poſterum obueniendæ, & nihil amplius præter habitum, vel dotem receptam quærendi, Pariſ. *conſ.* 26. *n.* 46. *circa med. & conſ.* 69. *n.* 70. *lib.* 3. Molfeſ. *in Conſtit. Neap. p.* 6. *q.* 2. *n.* 13. *cum ſeq. & q.* 3. *num.* 17. Surd. *conſ.* 244. *n.* 14. Rot. *deciſ.* 543. *n.* 8. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

22 Ampl. 6. vt renunciatio facta à filia de hæreditate paterna ex cauſa dotis ſibi à fratre promiſſa comprehendat etiam hæreditatem fraternam, perindè ac ſi in eadem hæreditate partem ſuam habuiſſet, Pariſ. *conſ.* 26. *numer.* 46. *verſ. eo etiam, & numer.* 62. Molfeſ. *in conſuet. Neapol. par.* 4. *tit. de renun. quæſt.* 2. *numer.* 13. *&* 14. *& quæſt.* 3. *num.* 12. Rouit. *conſ.* 42. *num.* 11. *verſ. quod ſi eam intentione, & conſ.* 44. *num.* 14. Cutel. *de donat. inter Patrem, & filium fact. contempt. matrim. pract.* 6. *diſcuſ.* 3. *num.* 127. *verſ. ex quo col.* 1. Marant. *de ſucceſſ. par.* 1. *quæſt.* 14. *art.* 1. *num.* 11. *&* 12. Rot. *deciſ.* 543. *num.* 7. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

23 Ampl. 7. in renunciatione facta ex cauſa ingreſſus Religionis, quæ pariter demonſtrat renunciantem omnibus, & quibuſcumque ſucceſſionibus ſe penitus ſpoliare voluiſſe, ita dictante ſtatu Religioſæ paupertatis, & ratione Deo famulandi, & inſeruiendi, & non Mammonæ, mundaniſque opibus, & diuitijs, quæ de facili ab huiuſmodi ſeruitio retrahunt, Dec. *conſ.* 31. *num.* 5. *verſ. vltimo non obſtat*, Rouit. *conſ.* 42. *num.* 11. *verſ. ſecunda Clauſula, & conſ.* 43. *num.* 7. *verſ. quia ex Religione*, Rota *deciſ.* 587. *num.* 4. *&* 5. *p.* 1. *dec.* 714. *ſub num.* 2. *p.* 2. *& dec.* 543. *n.* 9. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

Renunciatio enim comprehendit omnia bona, quando 24
cauſa finalis fuit ingreſſus Religionis, & contemptus omnium bonorum: præcipuè ſi renuncians religionem ingreſſura ſpretis omnibus alijs temporalibus bonis, & nullo præter dotem, & annuam penſionem ſibi iure reſeruatam perpetuam Deo paupertatem vouendi animum habuit, vt ponderauit Rot. *dec.* 714. *n.* 2. *p.* 2. *recen.*

Ac proinde in renunciatione, quæ fit à volente ingredi 25
Religionem, ex veriſimili mente renunciãtis lata fieri debet interpretatio ad excludendum regreſſum ad bona renunciata, atque hinc in ſimilibus renunciationibus non conſi- 26
deratur læſio, etiam quòd renuncians modico accepto ſpem opulentiſſimæ hæreditatis, nec non ingens patrimonium præſens remiſerit, vt inquit Couar. *in cap. quamuis* §. 2. *num* 5. *de pactis*, poſt Dec. *conſ.* 31. *num.* 5. *verſ. non obſtat*, Aym. *conſ.* 160. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 714. *num.* 9. *par.* 2. *recen.*

Ampl. 8. vt renunciatio fideicommiſſi inducatur vbicũ- 27
que quis renunciauit cuicumque ſucceſſioni ex teſtamento prouenienti, maximè quando verba renunciationis habeãt tractum ſucceſſiuum, nec aliud adſit teſtamentum in quo verificari poſſint: nam tunc dictum teſtamẽtum haberi debet perindè ac ſi nominatim expreſſum fuiſſet, ad text. *in l. ſi ita ſcripſiſſet, & ibi DD. ff. de legat.* 2. & comprobat Rot. *dec.* 714. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2. *recen.* vbi tantò magis ſi renuncians vſa fuerit verbis generalibus, & in ſpecie renunciauerit ſucceſſionibus ex teſtamento deuoluendis, *ad l. Labeo* §. *id Tubero ff. de ſuppel. legat.*

Ampl. 9. in renonciatione generali, quæ præiudicat re- 28
nuncianti, & porrigitur propter apertam verborum generalium naturam ad omnia inta renoncianti competentia, etiam ſi de ijs cogitatum non fuiſſet, *l. pluribus ff. de acceptil. gloſ. in l. emptor* §. *Lucius in verbo in ſua cauſa ff. de pact.* Bart. *in l. ſi certa num.* 1. ibique Iaſ. *ſub num.* 4. *C. de tranſact.* Bal. *in l. tres fratres num.* 4. *ff. de pact. & in l. ſub prætextu ſub num.* 2. *verſ. iudic. C. de tranſact.* vbi quod ſibi imputare debet, qui non cogitauit ſub verbis generalibus omnia comprehendi, Crauet. *conſ.* 638. *num.* 14. Gabr. *de reg. iur. concluſ.* 4. *numer.* 5. Rot. *dec.* 743. *numer.* 3. *&* 7. *par.* 2. *recen.*

Limit. ſupradictam ampliat. non procedere quando fuit 29
expreſſa cauſa, nam tunc verba quamuis generalia reſtringuntur ad rem, vel cauſam expreſſam, cum non poſſint operari vltra intentionem agentis, ſeu contrahentis reſtrictam, & regulatam à cauſa expreſſa, cuius intuitu, & reſpectu verba generalia expreſſa fuerunt, Rot. *dec.* 714. *num.* 4. *p.* 2. *recen.*

Sublim. non procedere, ſi cauſa expreſſa ſit generalis, & 30
apta comprehendere etiam non expreſſa ex identitate rationis, & veriſimili mente contrahentium, nam tunc ceſſat ratio reſtrictionis, Bald. *in l. ſub prætextu num.* 8. *C. de tranſact.* præcipuè ſi ratio recti ſermonis non patitur reſtrictionem, nam tunc fieri non poteſt, vt comprobat Rot. ex Bart. Ang. Caſtr. Pariſ. Gabr. *dec.* 714. *num.* 4. *p.* 2. *recen.*

Eoque fortiùs, ſi in renunciatione ſpecificatis puta ſuc- 31
ceſſionibus paternis, maternis, fraternis, vlteriùs renunciatum fuerit alijs ſucceſſionibus, ipſi quomodolibet deuoldẽdis, nam tunc dicta verba ex ſui propria natura ampliant, & non reſtringunt diſpoſitionem, nec poſſunt verificari, niſi in iuribus diuerſis à iure competente ſuper bonis renunciatis, aliàs eſſent fruſtratoria, & inſeruirent de vento, *l. ea tamen adiectio*, & ibi DD. *ff. de legat.* 3. Caſtren. *conſ.* 333. *ſub num.* 2. *verſ. nam verba illa prope fin.* Surd. *conſ.* 303. *n.* 35. *& ſeq.* Rot. *dec.* 149. *n.* 3. *p.* 1. *diuerſ. & dec.* 714. *n.* 5. *p.* 2. *recen.* ponderando præſertim dictionem, *alijs*, quæ licèt ſit nota ſimilitudinis includit diuerſa ab expreſſis, vt notat Soccin. *conſ.* 300. *ſub num.* 2. *verſ. tertio principaliter*, Natta *conſ.* 546. *num.* 2. *&* 3. Menoch. *conſ.* 335. *n.* 18. *&* 19.

Limit. 2. quòd renunciatio generalis ſe extendat ad 32
ea, de quibus renuncians habet ſcientiam, ſecus ad illa, de quibus non probatur ſcientia Rot. *dec.* 714. *num.* 7. *par.* 2. *recen.*

Sublim. vt ſcientia puta contentorum in teſtamento, 33
ſeu de alio iure renuncianti competenti, non eſt neceſſe proban-

probanda ad effectum validitatis renunciationis iuris ex
teſtamento competenti, vbi fuit expreſsè cum iuramento
renunciatum diſpoſitioni *l. de his ff. de tranſact.* quinimò
ſtante generalitate verborum exuberat, quòd in genere co-
gitare potuerit de iure ad ſui fauorem purificaturo, vel poſ-
ſe aliquando fideicommiſſum ad ſui fauorem inductum pu-
rificari, ad tradita per Bart. & alios *in l. ſub prætextu C. de*
35 *tranſact.* Ang. *in l. tres fratres num. 4. ff. de pact.* vbi quòd
in dubio præſumitur ſcientia propter generalitatem verbo-
rum, Rot. *dec. 714. num. 7. p. 2. recen.*
36 Limit. 3. quòd ſub quacumque verborum generalitate,
non comprehendantur ea, quæ ex teſtamento pendent,
cum non præſumatur de his cogitatum fuiſſe, nec minus
potuiſſe cogitari, vt notat *gloſ. in l. tres fratres in verbo poſſe,*
ibique DD. *ff. de pact.*
37 Sublim. non procedere, quando aliundè, quàm ex gene-
ralitate verborum conſtet de mente renunciantis, vt ſi
omnibus bonis quomodocumque, & qualitercumque
tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento obueniendis renun-
ciatum fuerit, vt latè probat Ruin. *conſ. 156. num. 5. & 6.*
lib. 3. ad tradita per Nattam *conſ. 546. n. 20. & 21.* Menoch.
conſ. 335. num. 52. & 53. Rot. *dec. 714. num. 8. p. 2. recen.*
38 Ampl. 10. vt renunciatio iuribus paternis, & actionibus
quibuſcumque prægnantibus verbis concepta etiam bona
emphyteutica comprehendat, ex quo renuncians hæredi-
tatem non poteſt bona emphyteutica retinere, Iaſ. *in l. ſi non*
fortem §. libertus ſub num. 35. C. de condit. indeb. Clar. *in §.*
Emphyteuſis quæſt. 37. verſ. ex hac concluſione, Fulgin. *de*
contract. emphyteus. quæſt. 3. num. 11. & quæſt. 4. num. 7. Rot.
in Anconitana nullitatis concordiæ 4. Decemb. 1647. in prin.
coram Arguel. relat. in Caſenaten. emphyteuſis 16. Iunij 1651.
§. fin. in fin. coram Albergato.
39 Regulariter verò renunciatio non trahitur ad incogni-
ta, & vltra expreſſa, ita vt tantum renunciatum cen-
ſeatur, quantum legitur expreſſum, nec poteſt ad alia tra-
hi, Butr. *in cap. accidentibus num. 8. de priuil.* Dec. *in cap. cum*
acceſſiſſent num. 90. de conſtit. Decian. *conſ. 52. num. 23. lib.*
1. Natta *conſ. 78. num. 5.* Bec. *conſ. 106. num. 45. & conſ. 111.*
num. 32. Surd. *conſ. 431. num. 15.* Greg. XV. *dec. 15. num. 3.*
Rot. *dec. 232. num. 4. & 11. p. 6. recen. & in Comen. iuriſpa-*
tronatus 7. Febr. 1650. §. quia reſpondetur in fin. coram Ar-
40 *guelles,* & referri tantum debet ad bona, & perſonas ſpeci-
ficatas, Surd. *conſ. 431. num. 12.* Rot. *dec. 144. num. 2. & 9.*
41 *p. 6. recen.* Et niſi expreſſa legatur, non cenſetur facta, Rot.
dec. 176. num. 12. 13. & 39. p. 5. recen. & in Ariminen. bo-
norum 18. Iunij 1660. §. non obſtat diuiſio coram Cardin.
Cerro.
42 Cauſa verò finalis renunciationis à proœmio declaratur
Dec. *conſ. 86. num. 5. ad med.* Molin. *de rit. nuptiar. lib. 3. q.*
92. num. 33. & 34. Gratian. *diſcept. 568. num. 9. verſ. quia*
verius, & diſcept. 971. num. 1. & 2. & deciſ. Marcb. 42. n. 1.
in fin. Maſtril. *dec. 65. num. 12. & 13.* Amat. Dunozet. *dec.*
676. num. 31. tom. 1. repetita poſt Michelor. *de Frat. dec. 39.*
& in Ariminen. ſucceſſionis 23. Iunij 1664. §. in facto ſiquidem
coram Emerix.
43 Strictè igitur renunciationis materia eſt interpretanda
Gabr. *conſ. 60. num. 6. lib. 1.* Surd. *conſ. 432. num. 2.* Rot. *dec.*
340. num. 1. coram Caualer. *& dec. 144. num. 1. p. 6. recen.*
Et reſtringenda ad limites ſecundum ſuam cauſam, Surd.
conſ. 431. num. 13. & 14. Natta *conſ. 546. numer. 10. & 11.*
Merlin. *dec. 63. num. 9.* Rot. *in Ariminen. ſucceſſionis 1. Fe-*
44 *bruar. 1644. ſub §. neque vrget in fin. coram Emerix.* Et ad
impediendam extenſionem renunciationis ſufficit quid
minimum *l. cum de indebito ff. de probat.* Rot. *dec. 549. in fin.*
p. 1. & dec. 232. num. 12. p. 6. recen.
45 Largiùs igitur interpretanda eſt renunciatio facta à puel-
la ingreſſura in Monaſterium, ſtrictiùs verò à muliere re-
manente in ſæculo, cum in hac non præſumatur animus
abdicationis à temporalibus bonis, vt contemptis ſæculi
opibus expeditiùs altiſſimo famulari poſſit, ſicut in prima:
ita communiter firmant DD. & præcipuè Donat. Anton.
de Marin. *var. reſol. lib. 2. cap. 122. num. 22.* Merlin. *dec. 12.*
num. 14. Card. Ottobon. *dec. 10. n. 26. & 27.* Rot. *in Mar-*
ſicana ſucceſſionis 4. Febr. 1665. §. in quorum ſententiam co-
ram Emerix.

S V M M A R I V M.

1 *Ad iura renunciata non datur regreſſus.*
Lim. in renunciatione ſub conditione facta num. 2.
3 *Renunciatio facta patri, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, habetur pro non facta, ſi decedat relictis tantum fœminis.*
4 *Facta à filia fauore maſculorum, ſublatis maſculis non nocet filiæ.*
5 *Facta, vt bona in agnatione conſeruentur, deficientibus agnatis, renunciatio euaneſcit, durante tamen agnatione ſuſtinetur num. 6. etiamſi alia cauſa expreſſa non ſubſiſterent num. 7.*
Et licet facta ab ingreſſura Monaſterium tamen deficientibus agnatis reſoluitur num. 8. etiamſi renunciauerit cauſa liberiùs Deo inſeruiendi num. 9.
10 *Renunciatio cauſa ingreſſus Religionis videtur realis, ac proinde renuncians in omnem euentum ſe ſe, & ſuum monaſterium bonis, & ſucceſſione ſpoliare voluiſſe. Contrarium num. 11. & 12.*
Limit. hæc ſecunda ſententia, vt num. 13.
14 *Facta ad fauorem fratris ſubintelligitur facta, ſub tacita conditione, dummodo aliquis maſculus, vel deſcendens fratri ſuperuiuat, vel ipſe de bonis renunciatis aliquo modo diſponat.*
15 *Et hoc procedit, tum ſi renuncians habuerit dotem, tum ſi renuncietur cauſa ingreſſus religionis num. 16.*
17 *Renuncians debet perpetuò remanere excluſus ab hæreditate renunciatarij, ſi renunciatio ſit realis.*
18 *Limita procedere durante cauſa ipſius renunciationis, qua ceſſante ad perſonalitatem redit.*
19 *Non nocet non exiſtentibus perſonis, quorum contemplatione facta cenſetur, & affertur ratio num. 20.*
21 *Ampl. hoc procedere etiam in concurſu aliarum ſororum, quæ non renunciauerunt.*
22 *Renunciatio ſimpliciter facta fauore fratris intelligitur ad vitam renunciatarij.*
23 *Limit. ſi renunciatio emanauerit per viam donationis.*
24 *Donatio de ſui natura eſt perpetua.*
27 *Renunciatio per obitum renunciatarij non expirat ſi ſtipulata fuerit pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, & renunciatarius diſpoſuerit.*
Ampl. vt num. 26. Limit. vt num. 27.
Limit. 2. quando renunciatarius decedat inteſtatus, ſuperſtite tamen perſona tacitè, vel expreſſè contemplata, ſecus non exiſtente num. 28.
29 *Quotuplex ſit renunciatio. Realis ſimpliciter, & abſoluta eſt quando verba ſunt concepta in rem, quæ ſemper excludit renunciantem.*
30 *Facta cum pacto, vt cenſeatur diſpoſitum ab inteſtato ad fauorem quarumcunque perſonarum dicitur realis.*
31 *Perſonalis eſt quando non ſolùm renunciatur bonis, & hæreditati alicuius certæ perſonæ, ſed etiam certarum perſonarum intuitu, qui ſi prædecedant corruit renunciatio.*
32 *Mixta eſt quando renunciatur hæreditati alicuius certæ perſonæ ad fauorem hæredum, & ſucceſſorum quorumcumque quæ per obitum alicuius certæ perſonæ non corruit, ſed renuncians perpetuò excluditur, etiam ab extraneis. Ampl. vt num. 34.*
33 *In dubio renunciatio præſumitur potius perſonalis, quàm realis.*
34 *Renunciatio dicitur perſonalis, ſi tantùm renunciatum fuerit hæreditati, ac bonis paternis, & maternis, quæ non trahitur ad hæreditatem fratris, niſi fuerit facta ſpecialis mentio num. 35.*
36 *Eſt interpretanda, vt minùs renuncianti noceat.*
37 *Ingrediens monaſterium, ſi tanquam incorrigibilis reijciatur, non habet regreſſum ad bona renunciata.*

An, & quando ad bona renunciata detur regreſſus, & renunciatio ſit realis, perſonalis, & mixta,

ADNOTATIO II.

1 REgula generalis eſt, quòd ad iura renunciata, non detur amplius regreſſus, *l. quæritur §. ſi quæritur ff. de ædil. edict, l. ſi maritus la 2. §. ſi negauit ff. de adult.* Rot, *dec.* 433. *num.* 10. *par.* 1. *dec.* 125. *num.* 4. *p.* 4. *dec.* 12. *par.* 6. *recen. & in Viterbien. Bonorum* 23. *Iunij* 1653. *§. cum igitur coram Celſo, & in Beneuentana dotis* 18. *Iunij* 1655. *coram eodem, & in Romana domus, ſeu retractus* 26. *Maij* 1659. *coram Priolo, & in Reatina Caſtrorum* 9. *Iunij* 1659. *coram eodem § iniuſtitia vero,*

2 Limit. in renunciatione ſub conditione facta, qua non purificata, euaneſcit, & conſequenter, nec renuncianti, nec eius hæredibus obeſſe poteſt, Rot. *in Bononien. ſucceſſionis* 3. *Martij* 1651. *coram Eminen. Car. Cerro §. quia non fuit ſimplex, ac iuribus vulgaribus.*

3 Quoties autem renunciatio non ſit ſimplex, & pura, ſed qualificata, & conditionalis, puta ſi fiat Patri quatenus deceſſerit relictis filijs maſculis, ſi deceſſerit abſque filijs maſculis, relictis tantùm fœminis, habetur perinde, ac ſi facta non fuiſſet, nec à dictis filijs fœminis impediri poteſt, quin admittatur ad ſuccedẽdum, præcipuè ſi adiecta fuerit proteſtatio in caſu contrario reſolutiua renunciationis, *l. quod purè ff. quod dies legat. ced. l. item quia ff. de pact.* Galerat. *de renunciat. cap.* 10. *num.* 12. Surd. *dec.* 66. *n.* 15. Rot. *in Bononien. ſucceſſionis* 3. *Martij* 1651. *ſub §. quia non fuit coram Card. Cerſo confirmata* 5. *Maij* 1653. *§. conſecutionem coram Meltio,*

4 Ac proinde renunciatio facta à filia fauore maſculorum, ſublatis maſculis, non nocet filiæ renuncianti, quominus ſuccedere poſſit, Bart. *in l. pactum, quod dotale q.* 2. *num.* 5. *C. de collat.* vbi Dec. *num.* 9. Imol. Rom. Caſtren. *in l. qui ſuperſtes de acquir. hæred.* Alex. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta n.* 11. *ff. de verb. oblig.* Ruin. *conſ.* 204. *num.* 3. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 6. *num.* 2. Rolan. *conſ.* 56. *num.* 33. *vol.* 3. Soccin. iun. *conſ.* 184. *num.* 15. *vol.* 2. Bero. *conſ.* 170. *num.* 9. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 19. Gabr. *in tit. de iure dot. concl.* 1. *num.* 35. Cephal. *conſ.* 62. *num.* 41. Pedemont. *dec.* 98. *n.* 11. Surd. *dec.* 252. *num.* 4.

5 Prout etiam renunciatio facta à filia, vt bona in familia, & agnatione conſeruentur; deficientibus agnatis, renunciatio euaneſcit, nec impedit, quo minus renuncians in bonis renunciatis ſuccedere valeat, Bald. *conſ.* 437. *n.* 2. *verſ. in contrarium volum.* 1. Soc. ſen. *conſ.* 34. *num.* 4. *lib.* 4. Dec. *conſ.* 553. *num.* 9. Menoch. *conſ.* 335. *num.* 14. Crauet. *conſ.* 42. *poſt prin. verſ. ſed contrarium in caſu noſtro,* Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 19. *lib.* 3. Io. Franc. de Ponte *conſ.* 39. *num.* 1. & 2. cum aliis congeſtis per Rub. *in adnot. ad deciſ.* 543. *num.* 46. *cum ſeq. p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

6 Durante tamen agnatione huiuſmodi renunciatio ſuſtinetur, & habetur pro æqua, ſufficienti, & finali pro eius validitate, ſi in diſpoſitiua inſtrumenti renunciationis adiecta fuerit huiuſmodi cauſa iuxta opinionem Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 40. *num.* 40. Rota *deciſ.* 239. *num.* 9. *p.* 8. *recen.*

7 Et reputatur laudabilis, & exuberans pro renunciationis ſuſtentatione, etiam ſi aliæ cauſæ expreſſæ non ſuſtinerentur, Rota *deciſ.* 182. *in fin. coram Card. Ottobon. & in Ariminen. ſucceſſionis* 23. *Iunij* 1664. *§. in iure verò & §. fin. coram Emerix.*

8 Renunciatio igitur facta ab ingreſſura Monaſterium ad fauorem Patris, eiuſque hæredum, & ſucceſſorum, ad effectum bona conſeruandi in agnatione, & pro familiæ decore, ſuſtinetur durante huiuſmodi cauſa: ſi verò decedat Pater ſine filijs, nullusque amplius extet agnatus, & ſic ceſſet ratio conſeruandæ agnationis, & decoris familiæ, reſoluitur, & renuncianti non nocet, Bald. *in l. pactum ſub num.* 9. *verſ. quarto quæro C. de collat.* Alex. *conſ.* 29. *ſub num.* 3. *verſ. & quod dictum pactum lib.* 3. Bero. *conſ.* 170. *num.* 9. *l.* 2. Menoch. *conſ.* 6. *num.* 2. Genuen. *in practicabil. Eccl. cap.* 30. *q.* 201. *n.* 1. Oſaſch. *deciſ.* 98. *n.* 11. Rot. *deciſ.* 48. poſt Merlin. *de legit. & in Maceraten. pecuniaria* 14. *Iunij* 1641. *§. inefficax eſt coram Merlino.*

Quod procedit etiam ſi in renunciatione fuerit adiectum, quòd renunciauit bonis, vt liberiùs Deo inſeruiret, quia ſi etiam fiat renunciatio ad fauorem Patris, vt bona conſeruentur in familia, non tamen per hoc renuncians, deficiente familia, & agnatione, priuatur iure ſuccedendi, cum non ſint duæ cauſæ diuerſæ, ſed vna, vel duæ connexæ, vt ſecunda ſtet conſecutiuè ad primam: ita quòd renuncians voluit priuare monaſterium in concurſu ſuæ agnationis, non autem in concurſu extraneorum, vt in ſimili adnotauit Sanch. *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 29. Molfeſ. *ad conſuet. Neapol. de renunciat. quæſt.* 17. *num.* 26. & 37. Genuen. *in pract. Eccleſ. cap.* 30. *quæſt.* 201. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 48. *numer.* 16. poſt Merlin. *de legit. & in Maceraten. pecuniaria* 14. *Iunij* 1641. *§. nec obſtat coram Merlino.* 9

Et quamuis renunciatio facta ob cauſam finalem ingrediendi Religionem, videatur eſſe realis, & conſequenter præſumendum renunciante, mediante reali, & abſoluta renunciatione ſeſe in omnem euentum bonis temporalibus ſpoliare voluiſſe, vt contemptis ſæculi opibus, & illecebris Chriſti paupertatem in Religione faciliùs profiteri poſſit: eoque fortiùs, quia bona renunciata à Religioſa renunciante, non ſunt peruentura ad eius priuatum commodum, ſed Monaſterij, de cuius vtilitate, & bonorum incremento parum ſollicita præſumitur: & quamuis fuerit adiecta alia cauſa conſeruandæ agnationis, tamen quòd huiuſmodi cauſa cenſeatur potiùs impulſiua, quàm finalis comprobat Rota *deciſ.* 587. *num.* 4. 5. & 6. *p.* 1. *recen.* & tradunt Couar. Spino, Menchaca, Molina relati per Sanchez *ſuper Decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 28. Panzirol. *conſ.* 83. *num.* 16. Franc. *dec.* 375. *n.* 2. Maſtrd. *dec.* 65. *n.* 12. 10

Contrarium tamen, quòd huiuſmodi concluſio ita ſimpliciter intellecta vera non ſit, ſuadetur, quia licèt ingrediens Religionem non præſumatur ſollicitus bonorum temporalium, hoc tamen intelligitur quoad ſe ipſum, ſecus autem quoad Monaſterium, quod ditare velle præſumitur, tum ex coniectura pietatis, tum ex dilectione ſtatus Religioſi, tum ex propria indigentia, vt ſibi abundantiùs neceſſaria ſuppetat, & minori Religionis incommodo proprijs indigentijs occurrere valeat, quibus non repugnat Religioſa paupertas, cum ſimul ſtare poſſit propoſitum ſeruiendi Deo, & paupertatis votum, vna cum deſiderio acquirendi Monaſterio: & rationi, ac pietati plurimùm diſſentaneum videtur, quòd Religioſus per realem, & abſolutam renunciationem proprium Monaſterium, quod eſt ſibi loco filij, & in quo perpetuò deget, in omnem caſum excludere voluerit, etiam ab illorum ſucceſſoribus, de quibus nulla expreſſa mentio in renunciatione facta fuerit, ita Sanchez *ſuper præcept. Decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 29. Bero. *in cap. in præſentia num.* 480. & latè in terminis reſpondẽdo *deciſ. Vincen. de Franc.* 375. pluribus comprobat Molfeſ. *in tit. de renunciat. quæſt.* 17. *num.* 37. & 38. *vſque ad fin. vbi num.* 45. ſubdit ea omnia, quæ ipſe dixit non fuiſſe à Franc. diſcuſſa, nec conſiderata, & *num.* 56. generaliter firmat renunciationem Religionem ingredientiom eodem modo regulari, pro vt ſæcularium renunciatio regulatur, & ab hac opinione vti magis rationabili, & religioni propitia non eſſe recedendum, firmauit Rot. *deciſ.* 48. *num.* 15. & 16. poſt Merlin. *de legit.* 11 12

Secus autem eſſet, ſi renuncians apertè declarauerit, quòd intendebat omnibus, quæ mundi erant penitus renunciare, & nihil, nullumque ius ſuccedendi retinere, quo caſu renunciatio eſt manifeſtè realis, quo ad omnia, & cuiuſcumque bona, & ſucceſſionem, vt in caſu Panzirol. *loco cit.* ita etiam ſi renunciatio expreſsè facta fuerit cum illis verbis, quòd ſit realis, & per aquilianã ſtipulationem, & cum pacto de aliquid non petendo, & non ſuccedendo, vt in caſu deciſionis Vincentij de Franc. 375. prout etiam, ſi fuerit concepta cum verbis volens mundum relinquere, & Deo ſeruire, & ſe de omnibus, & ſingulis eius bonis temporalibus vndecumque acquiſitis, & acquirendis ſpoliare, cum aquiliana ſtipulatione, & pacto de aliquid non petendo, vt in caſu *deciſ.* 65. Maſtrilli. 13

Ceterum renunciatio facta ad fauorem puta fratrum 14

ſemper

ſemper præſumitur facta in beneficium deſcendentium Maſculorum de familia, vt bona in eis conſeruentur, vel vt frater liberè de bonis renunciatis diſponere poſſit: tacitamque de iure habet conditionem, dummodò aliquis maſculus, vel deſcendens fratri ſuperuiuat, vel ipſe de bonis renunciatis aliquo modo diſponat, aliàs ſi nullus fratri ſuperuiuat, & de bonis renunciatis non diſponat, renunciatio non nocet, perinde ac ſi facta non fuiſſet, vt in terminis renunciationis factæ à Moniali ad fauorem fratris tenet Io.Franc. à Ponte *conſ.39. num.1.2. & 3.* vbi pluribus exornat, contrarijs reſpondet, & hanc ſententiam veram communem, & iudicatam teſtatur, & latè defendit Iacob. Cancer. *var. reſol. cap.15. de renunciat. num.57.24. & 25.* vbi dicit hanc concluſionem ſicuti æquam, ita veram, *& num.41.* non eſſe ab ea recedendum in iudicando, & conſulendu, Io.Mar. Nouar. *queſt. forenſ. 67. p.1. fol.* 101. Pariſ. *conſ.3. num.27. vſque ad fin. lib.2.* Salycet. *in l. pactum quod dotali num.5. verſ. aut paciſcitur filia C. de pact.* & hanc ſententiam canonizauit Rota *deciſ.543. num. 31.32. & 33. p.5. tom.2. recen.*

15 Et hæc concluſio procedit, non ſolùm quando renuncians recipit dotem, Cancer. *loco cit. num.*28. Salycet. *loco cit. num.5.* Sanch. *in præcept. Decalog. lib.7. cap.7. num.25.* à Ponte *conſ.39. num.2. verſ. quando ſoror dotata.*

16 Verum etiam, quando renunciatur ex cauſa ingreſſus Religionis, dummodò tamen non adſit perſona, cui præſumatur renuncians, & recipiens potius proſpicere voluiſſe, quàm Monaſterio, vt tenet Sanchez *ſuper Decalog. lib.7. cap.7. num.25.* Rota *dec.543. num.34. & 35. p.5. tom.2. recen. &* coram Merlino *deciſ.26. num.17. & 29. & in Marſicana ſucceſſionis 4. Febr. 1665. §. in quam ſententiam in fin. coram Emerix*, & comprobat Cyriac. *controu. forenſ. 475. num.6. & 7.*

17 Et quamuis renuncians debeat perpetuò remanere excluſus ab hæreditate renunciatarij, perinde ac ſi eſſet mortuus, ſi fuerit in renunciatione dictum, quòd ſit efficax, perpetua, & realis, & realiſſima, omnique tempore valitura, vt ex Alex. Ruin. Menoch. dixit Rota *deciſ.26. num.11. coram Merlino.*

18 Tamen, etiam ſi dicta verba faciant renunciationem realem, nihilominus huiuſmodi realitas perpetuò durat, ſi durat perpetuò cauſa finalis ipſius renunciationis, ſecus tamen ea ceſſante; ſed extinguitur vnà cum perſonis in renunciatione contemplatis, & ad perſonalitatem redit, & ſolùm dicitur realis, quouſque extent perſonæ contemplatæ, reducitur verò, & aſſumit naturam perſonalitatis, quando omnes deficiunt in vita renunciatarij, & renunciatarius non diſpoſuerit de ſua hæreditate, vt ex veriſimili mente contrahentium præſumitur: & ita reſpondiſſent, ſi in actu contractus interrogati fuiſſent, aliàs eſſet abſurdum, & ab omni ratione alienum, & contra veriſimilem mentem vtriuſque contrahentis, ſi admitteretur, quòd ſoror renuncians excludatur ab hæreditate renunciatarij propter extraneos, Io. Franc. Marc. *diſcept.8. num.15. 16. & 18. lib.5.* Donat. Anton. de Marin. *var. reſol.2. cap. 182. num.7. & cap. 189. per tot.* vbi contrarijs reſpondet, & magiſtraliter dixit Rot. *in Marſicana ſucceſſionis 4. Feb. 1665. §. nec denique, & §. fin. coram Emerix.*

19 Hinc eſt, quòd renunciatio non nocet non exiſtentibus perſonis, quarum contemplatione cenſetur facta, puta maſculis de agnatione, nam illis de medio ſublatis, renunciatio euaneſcit, nec renuncianti obſtat, quominus in eorum hæreditatibus ſuccedere valeat, & conſequenter ab extraneis renuncians non excluditur ab hæreditate, ſeu bonis renunciatis, Couar. *var. reſol. lib.3. cap.15. num.24. & 25.* Cyriac. *controu. forenſ. 475. num.1. vſque ad fin.* Donat. Anton. de Marin. *quotid. reſol. lib.2. cap. 189. num. 26. & 27.* Rota *in Marſicana ſucceſſionis 4. Feb. 1665. §. reſponſum fuit coram Emerix*, faciunt tradita per Gratian. *diſcept. 568. num.8.* Surd. *deciſ.252. num.4.* Rot. *deciſ.544. num.39. p.5. tom.2. recen.* cum alijs per Paul. de Rub. *in adnot. ad dictam dec.543. num.47.*

20 Siquidem repugnare videtur, & non redditur veriſimile, quòd in caſu obitus puta fratris ab inteſtato, nullo exiſtente proximiore renuncians voluerit eius hæreditati renunciare, & verſa vice fratrem renunciatarium voluiſſe ab hæreditate excludere ſororem renunciantem propter remotiores, quos præſumitur minus dilexiſſe, & conſequenter noluiſſe præferre propriæ ſorori magis dilectæ, cui tum ex ſanguinis coniunctione, tum ex antidotali obligatione ob actum renunciationis liberaliter factum ad eius fauorem, tenetur, & non extraneis, in quibus huiuſmodi ratio non concurrit Rota *deciſ.543. à num. 13. vſque ad 18. recen.* ſecuta ab eadem Rota *in Marſicana ſucceſſionis 4. Feb. 1665. §. idque benè coram Emerix.*

Ampl. hoc procedere etiam in concurſu aliarum ſororum, quæ non renunciauerunt, à quibus non excluditur ſoror, quæ renunciauit ad fauorem fratris, quin vna cum eiſdem admittenda ſit ad eius ſucceſſionem, ſi ab inteſtato deceſſerit, quia redditur inueriſimile, quòd ſi eam excludere voluiſſet, id expreſſis verbis non ſpecificaſſet: nam ſicut inane eſt dicere quòd ſoror in caſu obitus fratris ab inteſtato nullo exiſtente ſuperiore voluerit eius hæreditati renunciare, Caualer. *dec.109. num.10.* ita ab omni ratione alienum videtur, quòd frater voluerit, vt ſoror, quæ illi renunciauit, deterioris conditionis eſſet, quàm aliæ in eodem gradu, ſexu, & ſtatu exiſtentes, & ingratitudinis notam non effugeret, ſi voluiſſet alias ſorores, quæ illi non renunciauerunt admittere, & ſororem renunciantem, & donantem ab eius hæreditate excludere, Cancer. *var. reſol. lib.3. cap.15. à num.50. & ſeq.* Crauet. *conſ.42. num.1. in fin. & num.2.* facit Surd. *conſ.431. num.15. ad fin.* Rota *deciſ.340. num.5. coram Card. Caualer. & deciſ.543. à num.12. vſque ad 18. p.5. tom.2. recen.* 21

Renunciatio verò ſimpliciter facta fauore fratris intelligitur ad vitam renunciatarij, & eo defuncto expirat, vt ipſum renunciantem, & cauſam ab eodem habentes non lædat, Salycet. *in l. pactum quod dotale num.5. C. de pact.* Couar. *var. reſol. lib.3. cap.15. num.27. & 33.* 22

Limit. ſi renunciatio emanauerit per viam donationis, quæ de ſui natura eſt perpetua, ita vt renunciatio cum vita functo non expiret, ſed tranſeat ad hæredes donatarij iuxta opinionem Rotæ, de qua teſtatur Achil. *deciſ. vnica de donat.* Puteus *deciſ.274. num.4. & 5. deciſ.587. num.1. p.1. deciſ.714. num.9. poſt med. p.2. recen. & in Ceſenaten. bonorum 15. May 1651. §. fin. coram Albergato.* 23

Limit. 2. vt per obitum renunciatarij, neque expiret, ſi ſtipulata fuerit pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, ſed ipſe renunciatarius de bonis renunciatis vti ad quoſcumque etiam extraneos tranſitorijs poteſt quomodolibet diſponere, Surd. *conſ.244. num.20.* Mantba *de ſucceſ. legal. p.1. q.14. art.1. num.11.* Rota *deciſ.89. num.4. coram Barat. deciſ.75. num.1. in fin. p.2. recen. & in Aſculana hæreditatis 31. Maij 1649. confirmata 4. Aprilis 1650. coram Card. Celſo relat. & ſecut. in Ceſenaten. bonorum 15. Maij 1661. §. fin. coram Albergato.* 24

Et ſic renunciatio ſtipulata pro fratribus, & hæredibus, mortuis fratribus, adhuc debet durare ad fauorem hæredum, iuxta opinionem Alex. *conſ.29. num.2. & 3. & ſub num.5. lib.3.* Menoch. *conſ.6. num.15. verſ. quinto accedit*, Afflict. *deciſ.161. num.3.* Rot. *deciſ.587. num.1. & 7. p.1. recen.* 26

Lim. hoc procedere, quando recipiens renunciationem decederet teſtatus, inſtituto certo hærede, qui renunciantem excluderet, Maranta *diſp.10. num.14. in fin.* Rota *deciſ.543. num.41. par.4. tom.2. recen.* 27

Vel procedit quando decedit Inteſtatus, ſuperſtite tamen perſona, cuius contemplatione renunciatio expreſsè, vel tacitè recepta præſumi poſſit, ſecus ſi nulla ſuperſit perſona huius generis, nam tunc ſtipulatio pro hæredibus illis ſuffragari non poteſt, Rota *dec.587. ſub num.8. p.5. & deciſ.543. num.42. p.4. tom.2. recen.* 28

In quorum corroborationem eſt animaduertendum, quòd renunciatio poteſt eſſe realis, vel perſonalis ſecundum quid, ſiue mixta: realis ſimpliciter, & abſolutè illa eſt, in qua interuenit pactum reale, & cuius verba ſunt concepta in rem ſimpliciter nulla facta mentione perſonæ, vt puta quando quis feudum, vel aliam rem omninò refutauit, vel renunciauit omnibus, & quibuſcumque bonis, & hæreditatibus in genere præſentibus, & futuris, nam tunc renunciatio afficit rem ipſam, eiuſque ius ſuccedendi, & acquirendi ab inteſtato, & generaliter ſumptum, cuius vigore renuncians remanet perpetuò, & omni caſu excluſus, & haberi debet pro mortuo, perinde ac ſi renunciaſſet, vnde liberi, vnde agnati, vnde cognati, Menoch. *conſ.335. num.30. 31. & 37. verſ. aut filia, & conſ.* 29

Digitized by Google

& conſ.401. num.102. & 103. & 104. Franc. *dec. 375. num. 2.* Maſtril. *deciſ. 65. num. 12.* Rota *deciſ. 48. num. 17. poſt Merlin. de legit.*

30 Prout etiam renunciatio facta cum expreſſa declaratinoe vt eenſeatur diſpoſitum ab inteſtato ad fauorem quarumcumque perſonarum, ac ſi ipſe tenuncians numquam fuiſſet io rerum natura dicitur realis, & indiſtinctè excludit tenunciantem perinde ac ſi ipſe in rerum natura, numquam extitiſſet, Gabt. *conſ. 89. num. 13. verſ. niſi ex alys, lib.1.* Mnlfeſ. *in conſuetud. Neapol. tit. de renunc. q.2. num. 14.* Io. Aodr. de Giot. *alleg. 23. num. 2.* Merlin. Pignatel. *controu. 29. num. 14.* Amat. Dunuzet. *deciſ. 676. num. 24. & 25. tom. 1.*

31 Perſonalis autem renunciatio ſimpliciter, & abſolutè eſt quando non ſolùm fuit renũciatum boais, & hæreditati alicuius certæ perſonæ, puta Matris, vel Patris, ſed etiam certarum perſnnarũ intuitu, & contemplatione, puta fratrum, tunc enim eſt adeò perſonalis, vt ſi fratres prædecedant, tenunciatin ipſa corruat, nec renunciaoti obſtet, qun minus ipſemet Parti, & Matri in eiſdem bonis maternis, & paternis, quibus renunciandum duxerat, immediatè valeat ſuccedere, vt firmat Bald. *in l. pactum quod de tali quaſt. 4. num.3.* vbi Dec. *num.9. C. de collat.* Caſtr. Rom. & ſeribentes *in l. qui ſuperſtites ff. de acquir. hæred.* Patiſ. *conſ. 26. num. 19. lib. 3.* Molfeſ. *ad conſuet. Neapol. tit. de renunciat. quæſt.2. num.5. 6. & 7.* Sanchez *ſuper Decalog. lib. 7. cap. 7. num. 17. & 19.* Oſaſch. *deciſ. 98. num. 11.* Surd. *deciſ. 252. n.4.* Rota *deciſ. 48. num. 18.* poſt Merlin. *de legit.*

32 Renunciatin demum perſonalis, vel realis ſecuodùm quid, ſiue mixta cenſetur illa, per quam fuit renunciatum hæreditati alieuius eertæ perſonæ, non autem contemplatione certarum perſnnarum, ſed ad fauorem hæredum, ae ſucceſſorum quorumeumque, ex quorum verborum prægnantia per mortem alicuius certæ perſonę corruere nno poteſt, ſed ad inſtat renunciationis realis renuncians perpetuò excluditur à bonis, & hæreditate puta paterna, & materna fauore quorumcumque hæredum, etiam extraneorum ex teſtamento, omniumque agnatorum ab inteſtatn, iuxta opioiooem Car. Anton. Put. poſt conſil. Oddi *conſ. vnico num. 34. & 35.* quem refert Sanchez *in Decalog. lib.7. c.7. n.27.* & Rot. *deciſ. 48. num. 19.* poſt Merlin. *de legit.*

33 In dubio verò tenuoeiatio præſumitur potiùs perſonalis, quàm realis, Bero. *conſ. 170. num. 9. lib.2.* Ruin. *conſ. 11. num. 10. lib.1.* vbi de communi teſtatur Surd. qui alios allegat *conſ. 544. num. 5. verſ. & in dubio*, & pluribus comprobat Mnlfeſ. *ad conſuetud. Neapol. tit. de renunciat. quæſt. 3. num. 3. cum plurib. ſeqq.* Rota *deciſ. 48. num. 11.* poſt Merlin. *de legit.*

34 Realis igitur, ſeu mixta ceoſetur tenunciatio ſimpliciter, & abſolutè, quandn fuit tenunciatum nmnibus, & quibuſcumque boois, vel hæreditatibus, & ſucceſſionibus quorumcumque: proptiè verò perſonalis ſi tantùm renunciatum fuit hæreditati, ac bonis paternis, & maternis, & cum expreſſa mentione perſonarum Patris, & Matris, quia ipſas perſonas Patris, & Matris non egreditur, & ad fratris hæreditatem eiuſque bona trahi nullatenus poteſt, etiam ſi illa fueriot per fratrem habita ex ſucceſſione parentum, vt benè declarat Menoch. *conſ. 335. num. 37. & 38. & conſ. 401. num. 102. & 104.* Rot. *deciſ. 48. num. 19. verſ. & in his terminis, & 20.* poſt Merlin. *de legit.*

35 Siquidem renunciatio facta ſimpliciter etiam verbis generalibus bonis paternis, & materois, vt etiam ad fraterna trahatur, requiritur ſpecialis mentio, vel ſaltem, quòd id omninò veniat in neceſſariam conſequeotiam expreſſorum, Caſſan. *conſ. 24. num. 11. verſ. & licèt*, quem ſequitur Vrſil. ad Afflict. *deciſ. 161. num. 4.* Rot. *deciſ. 48. num. 23.* poſt Merlin. *de legit.*

36 Semper enim renunciatio eſt ioterpretanda ad fauorem renunciantis, vt illi minus noceat, quàm ſit poſſibile, *l. ſi domus ff. de ſeruit. vrb. præd.* & io ſpecie docet Dec. *conſ. 379. num.4.* Soc. ſen. *conſ. 33. num. 10. lib. 3.* Burſ. *conſ. 347. num. 44.* Honded. *conſ. 29. num. 93. & ſeq. lib. 1.* Rota *deciſ. 48. num. 24.* poſt Merlin. *de legit.*

37 Monaſterium autem ingrediens, quando ampliſſimam bonorum renunciationem fecit poſt emiſſam profeſſionem non poteſt amplius habere tegreſſum ad bona renuneiata, illorumque remiſſionem petere, etiam ſi poſtea ramquam incorrigibilis reijciatur à Religione, cùm ex ſuo delicto conſequi non poſſit vtilitatem, & adhuc remaneat votum paupertatis, vnde non poteſt recuperare bona renunciata, & alteri acquiſita, Sanch. *ſuper Decalog. lib. 6. cap. 9. num. 34. & 45.* Azor. *inſtit. moral. lib. 12. cap. 16. q. 4.* & firmauit Rnta *deciſ. 109. num. 4. 5. & ſeq.* vbi quòd hoc procedat non obſtante diſpoſitione Sac. Concil. Trid. cùm loquatur, quando quis ex diſpenſatione de incapaci Religione tranſit ad capacem, quia tunc recuperat ius ſuccedendi *p. 5. tom. 1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Renuncians nullum ius habens in bonis renunciatis, nullum ius tribuere poteſt.*
2 *Renuncians videtur voluiſſe renunciare iuribus præſentibus, non autem de futuro præcipuè in dubio.*
3 *Ampl. etiam ſi verba renunciationis reſpicerent futurum, quod quomodo procedat declaratur.*
4 *Limit. in renunciatione puellæ monaſterium ingredientis.*
5 *Limit. 2. ſi in renunciatione adiecta ſint verba quandocumque, qualitercumque, & quacumque cauſa, quæ comprehendunt etiam futura, num.6.*
7 *Limit. 3. ſi fuerit renunciatum legitimæ, & alijs etiam bonis, quæ de futuro competunt, præcipuè ſi poſt hanc renunciationem fuerunt adiecta alia verba ampliſſima, num.8.*
9 *Limit. 4. in renunciatione rerum, in quibus nullum ius de præſenti renuncianti competit.*
10 *Limit. 5. ſi renuncians ſibi reſeruauit annuam præſtationem ab hæredibus præſtandam, vnde alijs bonis de futuro obuenturis cenſetur renunciaſſe.*
11 *Renunciatio ex capite læſionis reuocari poteſt.*
12 *Facta fauore agnationis excludat læſionem. Ampl. vt num. 13.*
14 *Facta de re dependenti à futuro euentu non eſt læſiua.*
15 *Facta cauſa ingreſſus in Religionem non dicitur læſiua.*
16 *Facta ex falſa cauſa eſt nulla.*
17 *Facta de hæreditate viuentis ipſo conſentiente propter dotem habitam, non eſt læſiua.*
18 *Facta de bonis maternis propter dotem habitam de paternis non eſt læſiua.*
19 *Non ſeruata forma Statuti Vrbis quo ad ſolemnitates eſt nulla.*
20 *Solemnitates ſtatuti ſeruandæ ſunt etiam ſi filius contrahat cum Patre. Contrar. num. 24. Diſtingue, vt num.25.*
21 *Et ſi contrahat, cum conſenſu Patris debent interuenire conſanguinei ex latere Matris, vel Curator eorum defectu.*
22 *Parentes tranſeuntes ad ſecunda vota à tutela remouentur, num.23.*
26 *Inſinuatio eſt neceſſaria in donatione inter Patrem, & filium.*
27 *Ampl. etiam in renunciatione.*
28 *Limit. ſi fuerit renunciatum iuri quærendo.*

Renunciatio, an, & quando intelligatur de iuribus de præſenti, vel de futuro, & an in eadem detur læſio.

ADNOTATIO III.

Renunciatio facta de bonis, in quibus renuncianti 1
tempore renunciationis nullum ius comperebat, nullum pariter ius tribuere poteſt ad illius fauorem, eui facta fuit tenunciatio, vt puta ſi filia ad fauorem fratris viuente Matre faciat renunciationem de bonis maternis, in quibus, eum ea viuente nullum ius ei competeret, nullumque pariter ius tranſmittere poteſt in fratrem renunciatatium, ad textum expreſſum *in l. 1. §. ſi impuberi abrogato verſ. ſed hoc ita demum de collat. & in l. 1. ff. de hæred. vel act. vend. l. 2. §. interdum ff. de vulgar. & pupillar.* & nntat Surd. *conſ. 133. num. 18.* Caocer. *var. reſol. cap. 15. num. 49. p. 3.* Franc. *dec.* 62. *num.*

Digitized by Google

62. num. 3. Rot. *in Romana Camby 19. Iuny* 1651. §. *nec refert coram Royas.*

2 Renuncians in dubio cenſetur voluiſſe renunciare iuribus præſentibus, non autem de futuro, Felin. *in cap. ſi diligenti num. 33. verſ. decimò fallit de foro compet.* Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres num. 19.* ibique Iaſ. *num. 79. num. 69.* Rip. *num. 47.* Bolognet. *num. 110. verſ. quintò ampliat ff. de verb. oblig.* Dec. *in l. 1. num. 32.* vbi etiam Rip. *num. 26. C. de pact.* Grat. *conſ. 173. num. 44. lib. 1.* pulchrè Bald. *conſ. 38. num. 1. verſ. tertia ratio, & verſ. quinta, & ſexta ratio lib. 2.* Dec. *conſ. 86. num. 4. verſ. ſed tamen his non obſtantibus*, Rimin. iun. *conſ. 202. num. 79. & ſeq.* Boer. *dec. 147. num. 12.* Rot. *dec. 624. num. 2. p. 2. & dec. 523. num. 10. p. 4. tom. 3. recen.*

3 Ampl. procedere etiam ſi verba renunciationis reſpicerent futurum, ſcilicet ſi facta fuerit renunciatio omnium iurium, ſibi competentium, & competendorum in futurum, nam tunc nec cenſetur renunciatum iuri acquirendo, ex noua cauſa de futuro, & ignorata, ſed tantùm illi iuri, quod tunc ex cauſa, de qua agebatur competebat, vel ex eadem cauſa, quæ de futuro competere poterat, vel intelligitur de iure de futuro habente tamen cauſam de præterito, cùm actus non debeat operari vltra intentionem agentis, *l. 2. ff. de ſtatu libero*, & notatur *in l. tres fratres ff. de pact. in l. mater ff. de inof. teſtam. & in l. 1. §. decretalis ff. de ſucceſſ. edict.* Bart. *in l. qui cum tutoribus ff. de tranſact. & in l. 1. quod ſeruius per illum text. ff. de condit. ob cauſ. & in l. ſi vxor §. diuus ff. de adult. & in l. qui rebus §. duo fratres in 6. q. ff. de verb. oblig.* ibique latè Rip. *in eodem §. duo fratres num. 11.* Burſat. *conſ. 347. num. 19. & ſeq.* Menoch. *conſ. 749. num. 11. & ſeq.* Aldobr. *conſ. 66. num. 2.* Surd. *conſ. 15. num. 28. & conſ. 418. num. 24.* Anton. Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. p. 4. tit. de renunciat. q. 6. num. 23.* Corbul. *de iure emphyteut. tit. de cauſ. priuat. ob renunciat. à num. 18.* Peregr. *de fideicom. art. 52. num. 35.* Cyriac. *controuerſ. 292. num. 8.* Miſinger. *pract. obſer. cent. 2. obſer. 7. ſub num. 4. verſ. etiam ſi renunciauerit iuri, quod habet, vel habere ſperat, quia intelligitur ex cauſa nunc ſubſiſtente*, Giurba *dec. 42. num. 5. verſ. renunciatio non extenditur*, Boer. *dec. 147. ſub num. 12. verſ. licèt quis renunciet*, Viuian. *dec. 316. num. 11. verſ. renunciatio minimè*, Afflict. *dec. 350. num. 4. verſ. iſta renunciatio*, Beltram. *in adnot. ad dec. 265.* Greg. XV. *lit. A.* Paul. de Rub. qui copioſè alios allegat *in adnot. ad dec. 523. num. 3. p. 4. tom. 3. recen.* Rot. *dec. 549. ſub num. 3. verſ. renunciatio iuri de futuro p. 1. dec. 782. ſub num. 2. verſ. quia illud p. 2. recen. & dec 340. num. 6. verſ. renunciatio non extenditur* coram Caualer. *& dec. 543. num. 27. & 28. p. 5. tom. 2. recen.*

4 Limit. in renunciatione puellæ monaſterium ingredientis ad effectum profeſſionis, quæ cùm ſoleat de conſuetudine ſucceſſioni parentum ab inteſtato, recepta dote congruente pro monaſterio, renunciare, oritur præſumptio voluntatis renunciandi ſucceſſioni etiam ex cauſa de futuro, Bellon. ſen. *conſ. 15. num. 8. & 9.* Pariſ. *conſ. 26. num. 46. & conſ. 69. num. 70. lib. 3.* Vaſquez *de ſucceſ. creat. lib. 2. §. 18. num. 100. & ſeq.* Franc. *dec. 375.* Panzirol. *conſ. 62. num. 14.* Rot. *dec. 714. num. 2. & 9. p. 2. & dec. 141. num. 1. p. 5. tom. 1.*

5 Lim. 2. ſi in renunciatione adiecta fuerunt quandocumque, qualitercumque, & quacumque cauſa, quæ ſunt adeò prægnantia, vt comprehendant futurum, etiam ex cauſa de futuro, Bart. *in l. ſi de certa C. de tranſact.* ibique Iaſ. *num. 6.* Dec. *in l. 1. num. 32. C. de pact.* Rip. *in l. qui Romæ §. duo fratres num. 11. & 77.* vbi Bart. *num. 19. ff. de verb. oblig.* Panzirol. *conſ. 62. num. 8.* Menoch. *conſ. 401. num. 119.* Mandel. *conſ. 11. num. 17.* Curt. iun. *conſ. 101. num. 8. & 9.*

6 Etenim non poſſunt verificari verba ex quacumque cauſa, ſi fieret reſtrictio ex cauſa de præſenti, vel de præterito, ac proinde ne reddantur fruſtratoria, ſed operentur ſuum effectum, important etiam ex cauſa de futuro, poſt obitum puta parentum, & renunciatariorum, *l. ſi ſtipulatus ff. de vſur.* Bald. *in rub. num. 9. C. de contrahend. empt.* Hund. *conſ. 49. num. 14. & 15. lib. 1.* Rot. *dec. 141. num. 3. & 4. p. 5. tom. 1. recen.*

7 Lim. 3. ſi fuerit renunciatum legitimæ, quæ cùm debeatur de iure naturæ multò magis cenſetur renunciatum alijs bonis, nam ex huiuſmodi renunciatione arguitur mens renunciandi ex cauſa de futuro, cùm legitima non in vita parentum, ex quo nullum ius viuente Patre, de præſenti competat, ſed poſt obitum debeatur *l. 1. §. ſi impuberi ff. de collat. bono*, Bart. *in l. poſt emancipationem §. 1. num. 1. ff. de libert. legat.* Bec. *conſ. 34. num. 17.* Paul. de Monte Pic. *conſ. 98. in fin.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 35. num. 14.* Rot. *dec. 141. num. 5. p. 5. tom. 1. recen.*

Præcipuè ſi poſt renunciationem legitimæ addantur verba ampliſſima, & prægnantia, nempè, ſeu aliàs quomodocumque, qualitercumque, & quacumque de cauſa, cùm dicta verba ex ſui natura amplient diſpoſitionem in iuribus maioribus, & diuerſis à legitima etiam ex cauſa de futuro, Soc. ſen. *conſ. 300. num. 2. lib. 2.* Hond. *conſ. 49. num. 14. lib. 1.* Aym. *conſ. 294. num. 1. & ſeq.* Roland. *conſ. 27. num. 15. 18. & 19. lib. 4.* Rot. *dec. 149. num. 3. p. 1. dec. 714. n. 5. p. 2. & dec. 141. num. 7. p. 6. tom. 1. recen.* 8

Limit. 4. in renunciationibus ampliſſimis factis à filia, quæ ne euaneſcant, in ſucceſſione parentum ab inteſtato, ex cauſa de futuro, verificari debent, quia de præſenti in bonis parentum viuentium nullum ius filiæ competit, niſi ex cauſa de futuro, præcipuè ſi legitimæ argumentatiuè fuerit renunciatum, Dec. *conſ. 283. num. 16. verſ. tertiò quòd iura*, Menoch. *conſ. 6. num. 15. & conſ. 335. num. 16. & 17. & conſ. 749. num. 13. & 15.* Hond. *conſ. 63. num. 88. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 26. num. 44. & 45. & conſ. 69. num. 65. lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 49. num. 14.* Rota *dec. 714. num. 6. in fin. p. 2. recen. & dec. 141. num. 7. p. 5. tom. 1. recen.* 9

Lim. 5. ſi filia poſt obitum Patris, ad cuius fauorem renunciauit, reſeruauerit ſibi annuam præſtationem faciendam ab hæredibus Patris, à quibus ſe diſtinxit per præſtationem ipſam recipiendam ab ipſis hæredibus, Menoch. *conſ. 215. num. 69. & 70.* quòd ſi habeat tractum ſucceſſiuum ad futurum tempus, renunciatio comprehendit iura etiam ex cauſa de futuro, Rot. *dec. 714. num. 1. in fin. p. 2. & dec. 142. num. 8. & 9. p. 5. tom. 1. recen.* vbi *num. 10.* animaduertit, quòd reſeruatio facta in caſu mortis Patris confirmat renunciationem ad fauorem hæredum in omnibus bonis per textum *in l. in his ff. de leg. 1. nam quod liquidè §. fin. ff. de pen. legat.* Pariſ. *conſ. 69. num. 58. & 67. lib. 3.* 10

Vbi autem renunciatio redditur læſiua reſcindi, & reuocari poteſt, filia igitur ſi per renunciationem factam fuerit enormiter læſa, vt quia pater habet in bonis decem millia, & ipſa habuerit in dotem ducenta, non obſtante dicta renunciatione poteſt ex capite enormiſſimæ læſionis contrauenire, petita prius abſolutione à iuramento, plenè Dec. *conſ. 281. & conſ. 89.* Corn. *conſ. 247. vol. 4.* relat. per Marant. *diſ. 10. num. 42. poſt eius prax.* Rot. *dec. 102. num. 1. & 2. p. 2. diuerſ. dec. 318. num. 1. & 2. p. 8. recen. & in Romana donationis 16. Martij 1643. coram Bichio relat. in Romana renunciationis 23. Maij 1650. §. quarto denique coram Card. Cerro.* 11

Renunciatio tamen facta fauore agnationis tamquam emanata ex cauſa pia, & laudabili quamcumque remouet læſionis ſuſpicionem Rot. *in Romana renunciationis 23. Martij 1650. §. fin. coram Cerro*, faciunt tradita per Greg. XV. *dec. 120. num. 12. & ſeq. & in recen. dec. 74. num. 23. p. 5. tom. 1. recen.* vbi quòd concordia, ſeu tranſactio facta pro manutenenda mutua fraterna dilectione, & conſeruandis bonis in familia excludit læſionem, Hunded. *conſ. 49. num. 18. & 19. lib. 1. & conſ. 34. num. 46. lib. 2.* Gregor. XV. *dec. 286. num. 11.* Rot. *dec. 715. num. 6. p. 2. recen.* 12 13

Prout etiam renunciatio iuri non purificato, ſed à futuro euentu dependenti, non poteſt dici læſiua, cùm illud ius nihil tribuat actu, ſed tantùm tribuat aliquam ſpem remotam, quæ dependet ab incertitudine, quæ excludit læſionem Rot. *in Romana renunciationis 24. Iunij 1649. §. fin. coram Card. Otthob. confirmata 23. Martij 1650. §. fin. coram Card. Cerro.* 14

Ita pariter in renunciatione, quæ fit cauſa ingrediendi Religionem, Deo famulandi, & perpetuam paupertatem profitendi non conſideratur læſio, etiam ſi renuncians modico accepto ſpem opulentiſſimæ hæreditatis, nec non ingens patrimonium præſens remiſerit, aliàs renunciatio eſſet contraria factis, Couar. *in cap. quamuis §. 2. num. 5. de pact.* poſt Dec. *conſ. 31. num. 5. verſ. non obſtat*, Aym. *conſ. 106. num. 1.* Rot. *dec. 714. num. 9. circa med. verſ. atque hinc in ſimilibus p. 2. recen.* 15

Facta verò ex falſa cauſa tamquam erronea remanet nulla, 16

Digitized by Google

la, tàm ex defectu conſenſus renunciantis, quàm ex defectu decreti Iudicis in renunciatione mulieris, vel minoris appoſiti, vti fundati in huiuſmodi falſa cauſa iuxta opinionem, quam paſſim ſequitur Rota, & in ſpecie in *dec.146. num.4.p.8. recen. & in Arminen. ſucceſſionis prima Febr. §. neque putarunt*, & *23. Iuny §. ſed obyciatur 1664. coram Emerix.*

17 Si autem fuerit renunciatum bonis, & hæreditati viuentis, ipſo tamen conſentiente, & ſic ſuper iure quærendo, non poteſt impugnari ipſa renunciatio ex capite læſionis, etiam enormiſſimæ, præcipuè, ſi filia renuncians ad fauorem patris fuerit aliunde competenter dotata, vt reprobato Couar. contrarium ſentiente comprobat Caſtil. *controu.quotid. p.3. cap. 2. num.63. & 64.* Sylueſt. Aldombran. *conſ. 26. num. 110. & plurib. ſeqq.* Corn. *conſ. 11. num. 20. verſ.nec ſupradictis deciſionibus lib.3.* Pariſ.*conſ.26. num.85. & ſeq. lib.3.* Dec.*conſ.6. num. 52. lib. 1.* Galerat. *de renunciat. lib.3. cap. 2. num. 57. verſ. altero caſu*, Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec.894. num.6.*

18 Item filia dotata ex bonis paternis ſi renunciet maternis, cum iuramento valet renunciatio, nec datur læſio, Bald. *in l.fin. num. 3. C. de bon. quæ lib.* Galerat. *de renunciat.* qui alios allegat. *d.cap. 2. num. 67.* Ferentil. in addit. ad Burat. *dec. 894. num. 7.*

19 Mulieris verò renonciatio non ſeruata forma ſtatuti *de contractibus mulierum*, eſt nulla, & præſumitur dolo, & fraude contracta, iuxta diſpoſitionem ſtatuti *Vrbis lib. 2.cap.151.* Gabat. *conſ.6. num.2. lib.2.* Bald. *conſ. 198. num. 1. lib.5.* Pariſ. *conſ. 98. num. 77. & 78. & conſ. 99. num. 25. vol.1.* Burat. *dec.120. num.1. & 2.* vbi quòd hoc eſt indubitatum, cùm ſtatutum habeat cauſam annullatiuam, ex qua cenſetur data forma, & præſumat iuramentum fraude, & dolo extortum.

20 Et huiuſmodi ſolemnitates requiruntur, etiam quando filius contrahit cum Patre, Rot. *dec. 120. num. 30.* ibique Adden. *num. 40. coram Burat. & dec. 187. num. 2. p. 1. recen.* vbi quòd hæc ſit magis vera, & recepta, prout etiam teſtatur Adden. ad Greg.XV. *dec.334. num. 10.*

21 Præcipuè attenta diſpoſitione ſtatuti *Vrbis lib. 1. cap. 151.* quod non confidit in patre, dum diſponit, quòd ſi mulier, vel minor ſit ſub patria poteſtate vocentur coniuncti proximiores ex latere Matris, ſeu ex linea materna, & in eorum defectum Curator, etiamſi præſentia patris interueniat, & ſic vltra præſentiam patris requirit propinquos ex latere materno, vel Curatorem, vnde ſi non confidit, quando minor contrahit cum extraneo multò minùs, quando cum ipſo Patre *Burat. deciſ. 120. num.31. 32. & 33.* vbi quòd iſta confidentia multò magis ceſſet in Patre, qui tranſiuit ad ſecunda vota cùm in eo præſumatur

22 mutata affectio, qua etiam ratione à tutela remouetur, iuxta textum in *l. lex quæ tutores §. fin. C. de adminiſt. tutor.*

23 *& in §.mater. Auth. de nupt.* quæ licèt loquatur in Matre, eadem tamen ratio videtur militare in Patre, qui ſuperinduxit Nouercam, de cuius delinimentis lex ſuſpicatur *l.4. ff. de inof.teſtam.* vbi notant Odopht. Alber. Bart. & Angel. quam ſententiam amplectitur etiam Curt.ſen.*conſ.27.n. 36. verſ. tum quia, & conſ. 47. col. 3. in prin.* Card. Mantic. *de tacit. lib.12. tit. 23. num. 13.* Burat. *d. dec. 120. num. 33. & 34.*

24 Contrarium, quòd ſtatutum prohibens minorem, aut mulierem contrahere ſine certa ſolemnitate, non habeat locum quando minor, vel Mulier contrahit cum Patre, latè Gabr. *de ſtatut. concl. 2.* Gregor. XV. *deciſ. 334. num.3.* vbi de magis recepta Doctorum ſententia.

25 Poteſt tamen hæc opinionum contrarietas conciliari, vt prima procedat, quando ſtatutum loquitur generaliter, vel vniuerſaliter, ſi minor, vel mulier contrahat cum quacumque perſona, nam tunc tenetur ſeruare ſolemnitates, licèt minor, vel mulier contrahat cum Patre, vel Matre: ſecunda verò procedit, quando ſtatutum ſimpliciter tantùm requirat ſolemnitates, ſecundùm Gabr. *de ſtatut. concluſ.2. num.8.* poſt Dec. *in l.pactum quod dotali in fin. C.de collat.* Gratian. *diſcept. 781. num. 11.* Ferentil. ad Burat. *deciſ.120. ſub num.40.* Card. Caualer. *deciſ.442. num.7.* vbi in puncto de ſtatutu Vrbis, quòd loquatur generaliter, & vniuerſaliter.

26 Inſinuatio tamen ſemper eſt neceſſaria in donatione inter Patrem, & filium, *l.lata C. de donat. l. donationes quas parentes C. de donat. inter virum, & vxorem*, Puteus *deciſ.136. num. 1. lib.2.* Rota *deciſ.334. num.4.* coram Gregorio XV. *& deciſ. 8. num. 11.* poſt Pic. *ad ſtatutum Vrbis.*

Quod procedit etiam in renonciatione, & donatione 27 facta à filia ad fauorem Patris, Gregor. XV. *deciſ. 334. num. 5.*

Limita quando fuerit renunciatum iuri quærendo, per 28 quam principio ſolùm acquiſitionis obuiatur, itaut renuncians non efficiatur pauperior, nam tunc cùm non poſſit dici vera donatio in ſtatuto comprehenſa, non indiget inſinuatione, cùm ad hunc effectum duo copulatiuè requirantur, ſcilicèt, quòd donans fiat pauperior, & donatarius locupletior iuxta textum in *l. ſi ſuſpenſus §. hoc autem, & §.fin. & l.quod autem §.2. ff. de donat. inter virum, & vxorem*, Manric. *de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 4. num. 59.* Rota *deciſ.293. num.18. 19. & 20. p.6. recen.*

PRÆNESTINA FIDEICOMMISSI.

ARGVMENTVM.

CAducato primo ſubſtitutionis gradu ſubſequentes expirant, præcipuè ſi dependeant, & reſtringantur in caſu purificationis præcedentis. Dependentia elicitur ſi emanauerint per modum continuati ſermonis, & ſi fuerint adiecta verba reſtrictiua *tunc*, *& eo caſu*, eoque magis ſi fideicommiſſum fuit nominatim relictum, ex veriſimili tamen mente teſtatoris fideicommiſſum extenditur de caſu, ad caſum.

Subſtitutio concepta per verba communia facientia mentionem de morte importat compendioſam, quæ continet vulgarem, cuius vigore, caducato per prædeceſſum gradu antecedenti, ſubintrat ſubſequens maximè fauore piæ cauſæ.

Subſtitutio quando dicatur nominatim facta, & quæ ſit differentia inter vulgarem, & fideicommiſſariam prolixè exaratur.

SVMMARIVM.

1 *Perempto primo ſubſtitutionis gradu non habet locum ſecunda ſubſtitutio Contrar. num.10. & 11.*

2 *Ampl. præcipuè ſi ſecunda ſit reſtricta in euentum purificationis primæ.*

3 *Ampl. etiamſi fuerit deuentum ad plures ſubſtitutionis gradus, dummodo vna dependeat in caſu purificationis antecedentis.*

4 *Ampl. vt dependentia vnius ſubſtitutionis ab alia eliciatur, ſi emanauerint per modum continuati ſermonis.*

5 *Ampl. eo magis ſi ſubſtitutio fuit concepta per verba reſtrictiua tunc, & eo caſu.*

6 *Ampl. etiamſi agatur fauore piæ cauſæ.*

7 *Subſtitutio nominatim facta ab eo, in cuius perſona fuit facta caduca, non habet locum.*

8 *Fideicommiſſum ad certos gradus reſtrictum illis deficientibus expirat, & poſſunt bona ab vltimo vocato alienari.*

9 *Expirat per prædeceſſum vocatorum.*

12 *In ſubſtitutionibus, ſiue directis, ſiue commiſſarijs, perempto primo gradu, ſubintrat ſecundus.*

13 *Ampl. præcipuè concurrente veriſimili mente teſtatoris.*

14 *Fideicommiſſum ex veriſimili mente teſtatoris extenditur de caſu ad caſum.*

15 *Subſtitutio concepta per verba communia, & indefinita facientia mentionem de morte eſt compendioſa.*

16 *Subſtitutio compendioſa continet vulgarem.*

17 *Subſtitutus in vim vulgaris contentæ in compendioſa ſubintrat in locum primi perempti, & caducati, & n.18.*

19 *Siue vnus, ſiue plures gradus caducati fuerint.*

20 *Fideicommiſſum fauore piæ cauſæ non eſt odioſum, ſed fauorabile.*

21 *Sub-*

Digitized by Google

21 *Subſtitutio per prædeceſſum antecedentis gradus non caducatur, licet fuerint adiecta verba tunc, & eo caſu, ſi ex veriſimili mente teſtatoris extendantur de caſu ad caſum.*

22 *Dictio tunc, & eo caſu non reſtringunt diſpoſitionem, ſed ſtant demonſtratiuè.*

23 *Subſtitutia concepta per verba tunc, & eo caſu regulatur ſecundum caſum euenientem, ſiue fideicommiſſaria, ſiue vulgaris.*

24 *Dictio tunc de ſui natura non eſt reſtrictiua, nec taxatiua, ſed declaratiua, & demonſtratiua.*

25 *Subſtitutio non caducatur per prædeceſſum anterioris gradus, niſi copulatiuè concurrant verba reſtrictiua, & quòd onus reſtitutionis fuerit nominatim iniunctum antecedenti ſubſtitutioni, & num. 26.*

27 *Subſtitutio quando dicatur nominatim facta.*

28 *In ſubſtitutione vulgari non procedit diſpoſitio l. Celſus ff. de legat. 2.*

29 *Compendioſa non continet vulgarem, quando confertur poſt acquiſitam hæreditatem.*

30 *Subſtitutio fideicommiſſaria non habet locum, niſi impleta conditione, ſub qua vocatur.*

31 *Differentia inter fideicommiſſariam, & vulgarem, quæ ſit traditur.*

32 *Reſtituere non grauatur, qui prius non habuit.*

33 *Subſtitutio facta cum dictione* caſu quo *importat vulgarem, ſed ſi fuerit adiecta dictio in* caſu prædicto *importat fideicommiſſariam.*

34 *Subſtitutio in dubio intelligitur de vulgari, & non de fideicommiſſaria.*

35 *Verbum ſubſtitutio eſt commune.*

36 *Et continet vulgarem.*

37 *Compendioſa inducitur ex verbis facientibus mentionem de morte.*

Continet vulgarem, & fideicommiſſariam ibidem.

DECISIO VIII.

TEſtamento, quo deceſſit Alexander Cellus ſuum hæredem vniuerſalem inſtituit Dominicum ex Agabito, illo prædefuncto nepotem, & poſt eius obitum ſubſtituit eius filios, & deſcendentes maſculos legitimos, & naturales de vno in alium vſque in infinitum, eoſque ad inuicem ordine ſucceſſiuo vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum ſubſtituit: quibus deficientibus eodem ordine ſucceſſiuo ſubſtituit ex Aſcanio altero germano fratre nepotes, quibus pariter ſubſtituit aliorum fratrum nepotes, & omnium maſculorum defecto vocauit filias fœminas proximiores de domo, & Cyppo ipſius teſtatoris, quibus demum, ſeu vltimæ morienti ſubſtituit Venerabilem Eccleſiam Cathedralem Diui Agabiti Præneſtinæ Ciuitatis:

Mortuo teſtatore obijt etiam Dominicus primò inſtitutus, & vltimo loco præmortuis omnibus alijs inſtitutis, & ſubſtitutis, tàm maſculis, quàm fœminis R. D. Horatius filius præfati Dominici in ſacerdotali ordine conſtitutus, ob cuius obitum dubitari contingit, an fuerit factus locus ſubſtitutioni, ſeu apertum fideicommiſſum ad fauorem præfatæ Venerabilis Eccleſiæ, vel potius caducata remanſerit huiuſmodi ſubſtitutio ob prædeceſſum antecedentis gradus fœminarum, vnde coram me inſtantibus RR. DD. Canonicis introducto iudicio.

1 Magnum pro caducatione conſtituebatur fundamentum pro parte Venerabilis Congregationis Clericorum à Præfato Horatio ſibi hæredis ſcriptæ in regula, quòd caducato primo gradu ſubſtitutionis, eoque perempto, ſubſequentes expirent, & locum amittant, vt habeantur pro non ſcriptis, cum deſtructo medio, per quod deuenitur ad finem, deſtruatur etiam ipſe finis, *ad text. in l. penult. ff. de vulgar. & pupillar.* latè Alex. *conſ.* 1. *num.* 9. & 10. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 95. *num.* 25. *lib.* 2. & tradunt alij Doctores relati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 979. *num.* 3. *& plurib. ſeqq. tom.* 5. Vrgellen. *deciſ.* 339. *num.* 69.

2 Præcipuè in præſenti quia huiuſmodi vltima ſubſtitutio eſt dependens, & reſtricta in euentum, ſeu ſub conditione purificationis caſus præcedentis ſubſtitutionis fœminarum, qui ſubſtitotionis caſus cùm non euenerit, ex talis conditionis defectu penitus euaneſcere debet, eo quòd ex inutili ſubſtitutione non poſſit aliquid capi, tamquam ſubſtitutio inutilis non faciat aliam vtilem iuxta conſilium Oltradi 177. *per textum optimum in l. qui habebat, quæ eſt penultima ff. de vulgar. & pupillar. l. cum in teſtamento in prin. ff. de hæred. inſtit. l. ſi mater. §. fin.* vbi Iaſ. *in* 2. *notab. ff. de vulgar. & pupillar.* Olaſch. *conſ.* 74. *num.* 50. Ceph. *conſ.* 649. *num.* 79. Menoch. *conſ.* 126. *num.* 1. *& ſeq.* Peregrin. *conſ.* 55. *per tot. lib.* 2. Burſat. *conſ.* 19. *num.* 15. & 22. Honded. *conſ.* 49. *num.* 50. Natta *conſ.* 676. *num.* 26. Gratian. *diſcept.* 979. *num.* 7. & 8. vbi quòd ſi teſtator vocauit vltimum ſubſtitutum ſub conditione obitus primi nominati, & conditio non extiterit, cenſeatur facta ademptio vocationis ſub contraria conditione, per *text. in l. ſi alij verſ. ſi legatum purè ff. de adim. legat. l. pecuniam ff. ſi cert. petat. l. quod purè ff. quando dies legat. ced.* latè Surd. *conſ.* 279. *num.* 10. *& ſeq.* Rol. *conſ.* 58. *num.* 56. *vol.* 3. Anchar. *conſ.* 137. *ſub num.* 2. Pariſ. *conſ.* 87. *num.* 37. *lib.* 2. Petra *de fideicom. q.* 6. *num.* 7. Theſaur. *deciſ.* 86. *in fin.* optimè idem Surd. *deciſ.* 144. *num.* 13. & 14. Rota *deciſ.* 519. *num.* 2. *p.* 1. *deciſ.* 149. *num.* 1. *p.* 7. *recen. deciſ.* 339. *num.* 21. *& ſeq. coram Durano*, ac proinde vltimus ſubſtitutus non eſt admittendus, ſi in forma ſpecifica adimpleri non potuit conditio, per contrarium euentum, ſeu per talem ordinem mortis conuerſæ, vt ſubdit idem Gratian. *diſcept.* 979. *num.* 11. 12. & 13. *tom.* 5. iuxta text. quem allegat *in l. Meuius in prin. in l. Pater Seuerinam ff. de condit. & demoſt. l. qui hæredi ff. eod. tit.*

3 Nec contrarium ſuadere poſſe videtur quòd fuerit deuentum ad plures ſubſtitutionis gradus, quia cùm emanauerint ſub illa conditione quatenus antecedens proxima ſubſtitutio locum habuerit, & quælibet dependeat ab immediata præcedenti ſubſtitutione, veniunt propterea intelligendæ retento eodem Themate ſcilicet purificationis præcedentis conditionis, *l. ſi mater §.* 1. *ff. de vulg. & pupil. ſubſt.* copioſè Peregrin. *de fideicom. art.* 15. *ſub num.* 28. *& art.* 29. *num.* 29. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 480. *num.* 6. Rota *deciſ.* 118. *per tot. p.* 1. *deciſ.* 130. *num.* 1. *p.* 2. *diuerſ. deciſ.* 486. *num.* 7. & 9. *verſ. & etiam deciſ.* 519. *num.* 2. *p.* 1. *deciſ.* 538. *num.* 5. *verſ. ratio autem p.* 2. *recen.*

4 Dependentia autem ſubſtitutionum, cum reſtrictione cuiuslibet ad proximum immediatum caſum deſumitur ex earum ſerie, totiuſque teſtamenti contextu, vt pote quia emanauerint per modum continuati ſermonis, ac per copulam &, cuius natura eſt iniungere copulata cum ſuis qualitatibus, optimè Anchar. *conſ.* 137. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 139. *num.* 18. *lib.* 4. Peregr. *de fideicom. art.* 15. *ſub num.* 31. Duran. *deciſ.* 339. *num.* 33. *verſ. & patet ad* 2. Rota *deciſ.* 230. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ. deciſ.* 519. *n.* 3. *p.* 1. *recen.*

5 Fulciuntur prædicta fortiſſima quoque ratione, quia quælibet ſubſtitutio fuit concepta per verba *tunc*, *& eo caſu*, quæ tamquam reſtrictiua, & limitatiua, non recipiunt extenſionem, ſed potius reſtringunt ipſas ſubſtitutiones ad præcedentem caſum, vt non niſi limitatum parere poſſint effectum, vt tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept.* 749. *num.* 14. 15. & 16. *tom.* 5. Anchar. *conſ.* 356. *num* 3. *verſ.* 3. *hoc probatur*, Rol. à Vall. *conſ.* 70. *num.* 13. *& ſeq. vol.* 3. *& conſ.* 38. *num.* 38. *ante fin. cum ſeq. & conſ.* 39. *num.* 17. & 18. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 92. *num.* 11. *vol.* Dec. *conſ.* 336. *num. in fin.* latè Peregrin. *de fideicom. art.* 29. *ſub num.* 15. & 28. benè Menoch. *conſ.* 394. *num.* 19. *lib.* 4. Caualer. *deciſ.* 454. *ſub num.* 7. Rota *deciſ.* 490. *ſub num.* 4. *p.* 4. *diuerſ. deciſ.* 519. *ſub n.* 3. *p.* 1. *& dec.* 419. *n.* 6. *p.* 5. *tom.* 2. *recen.*

6 Neque videtur obeſſe, quòd agatur fauore piæ cauſæ, quia ſtantibus dictis verbis reſtrictiuis, non eſt admittenda extenſio etiam fauore piæ cauſæ, dum eius ſubſtitutio dependet ab antecedentibus, ſuumque debeat ſortiri effectum, quatenus euenerit caſus purificationis, ſeu ſucceſſionis aliorum vocatorum, ac ſubſtitutorum, & non in euentum, ſi omnes ſubſtitutiones euaneſcant, vel quòd omnes inſtituti, & ſubſtituti, quandocumque deficiant, vt comprobat Anchar. *conſ.* 137. *ſub num.* 2. & 3. Menoch. *conſ.* 399. *num.* 16. 17. & 18. *lib.* 4. Peregr. *de fideicom. art.* 15. *num.* 30. & 31. latè Crauet. *conſ.* 98. *num.* 5. *& plurib. ſeqq.* prout etiam ſenſit Rot. *dec.* 125. *num.* 4. *in fin. p.* 3. *recen.*

7 Additur vlteriùs, quòd Eccleſia fuit nominatim ſubſtituta fœminis, *ibi tunc vltimæ morienti ſubſt.[?]uit*, & quando fideicommiſſum fuit nominatim relictum ab eo, in cuius

Digitized by Google

ius perſona ſubſtitutio fuit facta caduca, cui tantùm ſecundus fuit ſubſtitutus, non verò primo inſtituto, relictum à primo ſubſtituto, in quo caducitas euenit, non cenſetur repetitum ab eius ſubſtituto, l. Celſus §. quod alicuius ibi quod alicui hæredis fideicommittitur ff. de legat. 2. l. ſi plures ff. de legat. 3. Peregr. de fideicom. art. 15. num. 26. Fuſar. de ſubſtit. q. 469. num. 54. Penia dec. 593. num. 7. & 8. & dec. 692. num. 2. tom. 1. Rot. dec. 332. num. 8. p. 2. recen. in Sabinen. ſeu Farſen. fideicommiſſi 2. Martij 1640. §. tota igitur difficultas coram Bichio.

8 Ex ijs ſequitur dictum Horatium tamquam in eius perſona expirauerit fideicommiſſum, amplam habuiſſe facultatem diſponendi, & alienandi bona, ſiue ex Aui hæreditare delata tamquam effecta libera, onerique fideicommiſſi minimè obnoxia, vt diſponit text. in l. cum pater §. libert. & l. qui ſolidum §. penult. vbi gloſ. Bart. & DD. ff. de legat. 2. Soccin. conſ. 63. ſub num. 17. verſ. ex quibus infero lib. 3. Dec. conſ. 182. num. 1. latè Surd. conſ. 284. num. 19. lib. 2. & conſ. 305. num. 53. lib. 3. Gabr. conſ. 132. num. 61. & 62. Peregr. de fideicom. art. 72. num. 2. Merlin. dec. 406. num. 12. & 13. Rot. dec. 203. num. 1. verſ. vnde in tract. & num. 8. in fin. p. 2. dec. 286. num. 12. p. 5. tom. 1. recen.

9 Fideicommiſſum autem, non eſt dubium, quòd expiret per prædeceſſum ſubſtituti, aliorumque vocatorum, & bona remaneant libera in perſona hæredis, & ad quoſcumque tranſmiſſibilia, tamquam de medio ſublatis perſonis, quibus reſtitutio fieri deberet, l. qui ſolidum §. prædium, vbi gloſ. ff. de legat. 1. l. ſi ab eo ff. de vſufruct. legat. l. 1. §. pro ſecundo C. de caduc. tollen. l. 1. & ibi DD. C. de ijs, quæ ante aper. tabul. Dec. conſ. 182. num. 1. Natta conſ. 191. num. 4. & conſ. 551. num. 32. Pariſ. conſ. 63. num. 4. lib. 3. Burſat. conſ. 1. num. 3. lib. 1. Fuſar. de ſubſtit. q. 565. num. 1. Greg. XV. dec. 542. num. 8.

10 Quæ licèt valdè vrgeant, contrariam tamen viſum fuit præualere ſententiam, quoniam perempto primo ſubſtitutionis gradu, vel caduco effecto, intrat, & admittitur gradus ſubſequens, & vltimus ſubſtitutus efficitur primus, quando perſona primi quoquomodo de medio ſubducitur, & reputatur perinde, ac ſi in præcedenti gradu facta fuiſſet ſubſtitutio, non quia ſuccedendum ſit ſubſtituto in gradu perempto contento, ſed hæredi, ac ſi illi ſubſtitutus fuiſſet, & præcedens gradus factus non fuiſſet, ad text. in l. 1. §. pro 2. C. de caduc. tollen. l. cohæredi in prin. ff. de vulgar. & pupillar. l. ſi Titius ff. eod. tit. iuxta doctrinam Bart. in l. quamdiu la 3. q. 68. num. 10. ff. de acquirend. hered. vbi tradunt communiter Doctores: & hanc Bart. doctrinam vti veriorem, & communiter receptam, ſequendam eſſe tradit Gratian. & DD. per eum relati diſcept. 979. num. 21. vſque ad 26. Gabr. conſ. 155. num. 3. lib. 1. Rot. dec. 332. num. 6. & 7. confirmata dec. 403. num. 6. p. 2. dec. 185. num. 1. 2. & 3. p. 7. recen. & dec. 113. num. 1. coram Emin. Card. Otthob. dec. num. 19. coram Carillo dec. 339. num. 70. coram Durano, & comprobat Anderol. controuerſ. 46. num. 4.

11 Caducitas autem antecedentis gradus, non ſolùm non impedit, quo minus fideicommiſſum debeatur ſequenti, verùm etiam eidem viam aperit, & facit, vt debeatur, cùm ſatis ſit ad hunc effectum hæreditatem aditam fuiſſe ab ipſo grauato, vt in præſenti à Dominico, & ab Horatio adita fuit, penes quem fideicommiſſum caducum remanſit, cum onere reſtituendi ſequentibus ſubſtitutis, & ſic Eccleſiæ Diui Agabiti, Gabr. conſ. 115. num. 8. & 10. lib. 1. Rot. dec. 332. num. 7. & dec. 403. num. 11. p. 2. dec. 579. num. 1. & plurib. ſeqq. p. 4. tom. 3. recen.

12 Quod procedit, non ſolùm in ſubſtitutione directa, quæ fauore teſtamenti ſolet plenius interpretari, ſed etiam in fideicommiſſarijs, in quibus perempto primo gradu ſubintrat ſecundus, & ſequentes ſuccedunt perindè, ac ſi fuiſſent hæredi immediatè ſubſtituti, l. vnica §. pro 2. C. de caduc. tollen. l. ſi ab eo, vbi Bart. & alij ff. de vſu, & vſufruct. legat. l. Gallus §. & quid ſi tantùm in verbo emancipatus eſſet in fin. vbi notant Bart. & DD. ff. de lib. & poſt. latè Surd. conſ. 347. ſub num. 23. verſ. tertio reſpondeo, & num. 29. Gabr. conſ. 117. num. 16. lib. 1. Laderch. conſ. 72. num. 4. & 7. verſ. quarto, & ſeq. Mantic. de coniect. vl. im. volunt. lib. 6. tit. 14. num. 21. Peregr. de fideicom. art. 15. num. 22. & 23. Vrgellen. dec. 267. Rot. dec. 332. num. 6. dec. 403. num. 11. p. 2. dec. 149. num. 2. 14. & 15. p. 7. & dec. 11. num. 12. & 13. p. 10. recen. & dec. 593. num. 4. 5. & 6. coram Penia tom. 1. dec. 113. num. 2. coram Otthob. dec. 299. num. 19. coram Carill. & faciunt egregiè deducta per Rot. dec. 246. num. 50. vſque ad fin. p. 4. tom. 2. recen.

13 Præcipuè ſi non adeſt diuerſa ratio, ſed immò potius illa, quæ deſumitur ex veriſimili mente teſtatoris, quæ propterea venit potius fouenda, quàm cauillanda; & ad vnguem ſeruanda, & non deſtruenda: aliàs ſequeretur abſurdum, quòd propter extraneos hæredes teſtatori prorſus incognitos, excluderetur ſubſtitutus ſine dubio dilectus, & expreſsè vocatus, & conſequenter, cùm in præſenti repugnet menti Alexandri Teſtatoris, quòd eius bona hæreditaria deueniant ad Congregationem Clericorum inſtitutam ab Horatio tamquam eidem incognitam, omninò eſt admittenda Eccleſia D. Agabiti vti dilecta, & expreſsè vocata, vt magiſtraliter tradit Rot. dec. 149. num. 17. & 18. p. 7. recen.

14 Ex veriſimili quidem menti teſtatoris non eſt dubium, quòd fideicommiſſum extendatur de caſu, ad caſum non expreſſum, vnde ſi Alexander Teſtator de huiuſmodi caſu cogitaſſet, vel interrogatus fuiſſet, hoc idem veriſimiliter reſpondiſſet, vel diſpoſuiſſet, & conſequenter ex hac veriſimili mente teſtatoris, & ex identitate rationis Eccleſia D. Agabiti ſuccedere debet, non obſtante caducatione antecedentis gradus ſubſtitutionis iuxta communem, & veriorem Doctorum ſententiam, vt contra Oltrad. & ſequaces, latè tradit Surd. conſ. 236. num. 26. & 45. lib. 1. & conſ. 347. num. 8. & ſeq. & dec. 37. num. 26. & 27. pulchrè Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo literis num. 41. de reuoc. donat. Odd. conſ. 12. num. 27. & 29. Dec. conſ. 1. num. 1. vſque ad 178. lib. 1. Menoch. conſ. 432. num. 9. verſ. 5. & conſ. 880. conſ. 1062. conſ. 1088. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 65. num. 2. 3. 15. 20. & 25. Gratian. qui alios allegat diſcept. 979. num. 29. tom. 5. Rot. dec. 579. num. 13. & 14. p. 4. tom. 3. dec. 149. num. 2. 6. 7. & 10. p. 7. recen. & hanc eſſe vnam de præcipuis, & primis vltimarum voluntatum coniecturis patet ex Doctoribus, & deciſionibus relatis per Rub. in addit. ad dec. 632. num. 69. & 90. & 97. p. 4. tom. 3. recen. plenè Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 19. num. 4. cum alijs per Surd. dec. 298. num. 7.

15 Comprobatur fuſiùs, quia huiuſmodi ſubſtitutio, eſt concepta per verba communia, & indefinita facientia mentionem de morte, quæ importat compendioſam, Bart. in l. Centurio num. 26. & 32. ff. de vulgar. licèt non fuerit adiectum verbum quandocumque gloſ. cap. ſi pater in verb. abſque deductione de teſtam. in 6. Giouan. conſ. 74. n. 26. lib. 1. Fuſar. de ſubſtit. q. 233. n. 6. 29. & 30. Cyriac. controuerſ. 269. num. 43. Gratian. diſcept. 528. num. 1. Surd. conſ. 31. num. 1. & dec. 37. num. 8. ac dec. 333. num. 12. Merlin. dec. 145. num 4. tom. 1. Rot. dec. 332. num. 10. p. 2. dec. 157. num. 1. dec. 246. num. 3. p. 4. tom. 2. dec. 201. num. 6. 7. & 19. & dec. 227. num. 3. p. 8. recen. dec. 579. num. 7. & 8. p. 4. tom. 3.

16 Sub qua inter alias ſubſtitutionum ſpecies continetur vulgaris, vel tacita, vel vt alij dicunt expreſſa verbis generalibus Bart. in l. Centurio num. 32. ff. de vulgar. Caſtr. in l. quamdiu la 3. num. 7. ff. de acquirend. hered. Dec. conſ. 416. num. 5. Menoch. lib. 4. præſumpt. 71. num. 12. Peregr. de fideicom. art. 19. num. 19. Cyriac. controuerſ. 269. num. 20. & 52. Merlin. dec. 145. num. 4. tom. 1. Rot. dec. 332. num. 10. p. 2. dec. 157. num. 2. dec. 246. num. 3. p. 4. tom. 2. dec. 579. num. 8. p. 4 tom. 3. dec. 201. num. 8. p. 8. recen. & tradunt alij DD. relati per Surd. dec. 37. num. 9. & 37. vbi quòd compendioſa reſoluta in vulgarem operatur tamquam ſimplex, & abſoluta vulgaris, Rot. dec. 246. num. 40. p. 4. tom. 2. recen.

17 Ex ijs ſequitur, quòd caducato per prædeceſſum gradu antecedenti, ſubintrat ſubſequens in eius locum per vulgarem contentam in compendioſa, vtpotè quia cenſetur facta ſubſtitutio, adita, vel non adita hæreditate, non tàm reſpectu inſtituti, qui iam adiuit, ſed reſpectu ſubſtitutorum, qui adire, vel noluerunt, vel ob prædeceſſum ante hæredem grauatum, non potuerunt, vt benè declarat Aym. conſ. 283. col. 2. verſ. ſed in caſu, Surd. conſ. 347. num. 16. Ruin. conſ. 168. num. 11. lib. 2. conſ. 142. num. 13. verſ. item ex eadem lib. 3. Peregr. de fideicom. art. 21. n. 26. & 29. Intrigl. de ſubſtit. cent. 3. q. 87. num. 34. Surd. dec. 37. num. 37. in fin. Rot. dec. 403. num. 11. p. 2. dec. 198. num. 7.

num.7. vſque ad 15. p.4. tom. 2. dec. 232. num. 13. p. 5. deciſ. 149. num.3. & 4. p.7. dec. 201. num. 12. p. 8. recen. deciſ. 96. num.4. & 5. poſt Merlin. *de legit. dec. 339. num. 74. coram Vrgellen. & in Farſen. fideicommiſſi 2. May* 1640. *§. cæterum animaduerterunt coram Bichio, & in Rauennaten. bonorum 1. Febr.1647. §. quare, & duob. ſeq. coram Eminentiſs. Card. Corrado.*

18 Vulgaris igitur, ſi in compendioſa continetur, ſeparatur, & efficit, vt caducata prima ſubſtitutione, hæreditas non remaneat libera penes hæredem, ſed obnoxia oneri reſtituendi alijs ſubſtitutis, qui per ſubingreſſum loco prædefuncti veniunt admittendi ad ſucceſſionem, eo modo, & forma, qua primus ſubſtitutus ſucceſſiſſet, ſi non prædeceſſiſſet, Iaſ. *in l. 1. num. 29. ff. de vulgar. & pupillar. & conſ.148. num.15. verſ. ſexto pro iſta parte lib.2.* qui de communi Paul. de Caſtr. *conſ. 267. num.2. lib.2.* Dec. *conſ.* 318. *num.4.* Soccin. iun. *conſ.42. num. 16. & 20. conſ.94. num.41. lib.1.* Gabr. *conſ.115. num.12. & 13. lib.1.* Dec. *conſ.1. num. 78. lib. 1.* Surd. *conſ. 375. num.* 15. Adden. ad Molin. *de primog. Hiſpan. lib.1. cap.6.* Gratian. *diſcept 979. num.37.* Peregr. *de fideicom. art.5. n.14.* Fuſar. *de ſubſtit. q.469. num.78.* Rota *dec.374. num. 1. p.1. diuerſ. dec. 332. num.6. & 7. dec. 403. num.6. dec.424. num.4. p.2. dec.472. num.3. p.4. dec.12. num.23. & 24. p.10. recen. & in Farſen. fideicommiſſi 2. Martij 1640. §. cùm itaque coram Bichio.*

19 Parumque refert, ſi caducatus fuerit vnus tantùm gradus antecedens, ſiue plures, cum vtroque caſu firma remaneat ſuprafirmata concluſio, Surd. *conſ.* 347. *num.10. circa med.* Crauet. *conſ. 283. col. 2. verſ. hoc itaque præſuppoſito*, & aduertunt ferè omnes ſupracitati Anna *conſ.9. numer.50. & 51.*

20 Quæ fortiùs obtinent fauore piæ cauſæ, tamquam de de ſubſtitutione, ſeu fideicommiſſo non abſolutè odioſo, ſed potius fauorabile, iuxta tradita per Rot. *dec. 140. num.1.2. & 3. par.2. diuerſ. &* clariùs *dec. 149. num. 15. & 16. par. 7. & dec. 12. num.15. 16. & 19. par. 10. recen.* faciunt tradita per Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 26. vſque ad* 30.

21 Nec habenda ſunt in conſideratione verba ſubſtitutionibus adiecta *tunc, & eo caſu*, quia quando ex veriſimili teſtatoris voluntate, & rationis identitate diſpoſitio venit extendenda de caſu ad caſum, vt ſupra demonſtrauimus, ſupradicta verba non excludunt ſubſtitutum, Surd. *conſ.37. num. 32. verſ. etiam non aduerſatur, & conſ. 347. num. 17.* Laderch. *conſ.31. num. 14.* Gratian. *diſcept.979. num.32. & 33. tom.5.* Burat. *dec.379. num.5.* Rota *dec. 140. ſub num.6. verſ. quia pro reſponſione p.2. diuerſ. dec.579. num. 12. par. 4. tom.3. dec.149. num.13. par. 7. dec. 12. num. 17. & 18. p. 10. recen.*

22 Quinimò dicta verba ſecundùm veriorem opinionem, non reſtringunt diſpoſitionem, ſed ſtant demonſtratiuè, Caſſador. *dec. 2. per tot. de teſtam.* Lader. *conſ. 31. num. 14.* late Hodiern. ad Surd. *dec. 37. n. 51. & ſeq.* Bonden. *collect. legal. 41. num.25.* Rota *dec.427. num.66.67. & 68. p.5 recen.* in qua fuit receſſum *à dec.419. eiuſdem p. 5.*

23 Et quia fuerunt adiecta ſubſtitutionibus compendioſis continentibus in ſe vulgarem, regulantur ſecundum caſum euenientem, ſiue fideicommiſſariæ, ſiue vulgaris, Surd. *conſ.* 347. *num.19. verſ. reſpondetur etiam, & num.* 20. Bonden. *collect. legal.41. num.25.* Rot. *deciſ.579. num.10. p.4. tom.3. recen.*

24 Vltra quod in antecedentibus tantùm ſubſtitutionibus leguntur verba *tunc*, & *eo caſu*, in ſubſtitutione vero facta fauore Eccleſiæ ex teſtamenti contextu non legitur, niſi dictio *tunc*, quę de ſui natura non reſtringit diſpoſitionem, nec eſt taxatiua, nec excluſiua, ſed declaratiua, ac demonſtratiua, & temporis extremitatem notans *l. 4. §. fin. ff. de condit. & demonſt.* Surd. *conſ.347. num.19.* Caſſador. *deciſ.1. num. 3. de teſtam.* Rota *deciſ. 140. num. 5. p. 2. diuerſ. deciſ. 149. num. 13. p.4. tom.3. recen.*

25 Suffragatur etiam, quòd Eccleſia non fuit nominatim ſubſtituta antecedenti gradui, ſed ſimpliciter, & abſolutè vocata, vnde ſequitur, quòd dictio *tunc*, & verba *reſtrictiua*, etiam ſi non euenerit caſus antecedentis ſubſtitutionis, non impediant ſubſequentem, Dec. *conſ. 1. num. 48. lib. 1.* Surd. *conſ.336. num.24. 43. & 45. conſ.247. num. 18. & dec. 37. num.32.* Rota *deciſ.140. num.5. p.2. diuerſ. dec.149. num. 11. 12. & 13. p.7. recen.*

26 Et quoniam teſtator ſubſtituendo fauore piæ cauſæ, cenſetur voluiſſe, vt ſua diſpoſitio, omni ſcrupuloſitate relicta, adimpleatur, niſi copulatiuè concurrant verba reſtrictiua; & quòd onus reſtitutionis fuerit nominatim iniunctum antecedenti ſubſtitutionis gradui, nunquam ſubſequens per illius prædeceſſum caducatur, vt benè animaduertit Rota *deciſ.692. num.3. & 4. coram Penia tom.1.*

27 Excluduntur in præſenti verba *reſtrictiua* ex ſuperiùs deductis, nec Eccleſia dici poteſt, nominatim fuiſſe ſubſtituta fœminis, cùm ad hunc effectum debuiſſet teſtator fœminas nominati ſubſtituere, & deindè illas proprio nomine deſignando rogare, vt hæreditatem reſtituant Eccleſiæ, & non vti verbis collectiuis, generalibus, & indefinitis, ſimpliciter ſubſtituendo iuxta text. *l. Celſus §. quod alicuius hæredis fidei, nominatim committitur ff. de legat. 2.* Cyriac. *contro. 269. num. 40. & ſeq.* Bonden. *collect. legal. 41. num.19. 20.* Rota *deciſ. 332. num. 9. deciſ. 403. num. 7. & 8. par.2. deciſ.579. num. 6. & 7. p.4. tom. 3. recen. & in Sabinen. ſeu Farſen. fideicommiſſi 2. Martij* 1640. *§. neque applicatur coram Bichio*, & reprobando Ruin. tradit Peregrin. *de fideicom. art. 15. ſub num.26. verſ. notabilis eſt*, Giouan. *conſ.76. num.10. & conſ.77. num 38. & rurſus*, Rota *deciſ. 201. n.14. p.8. deciſ.94. num. 18. p. 11. recen.*

28 Tum etiam quia diſpoſitio dicti textus in *l. Celſus* non procedit in ſubſtitutione vulgari, in qua verſamur, Fuſar. *de ſubſtit. q.469. ſub num.70.* Rot. *deciſ.332. num.9. & 10. p.2. recen.*

29 Neque ſubſiſtit, quòd compendioſa non contineat vulgarem, quando confertur poſt acquiſitam hæreditatem gradui antecedenti per text. in *l. poſt aditam, & l. precibus poſt prin. C. de impuber. & alijs ſubſtit. tradit.* Alex. *conſ.1. num.15. lib.1.* Hond. *conſ.49. num.37. 38. & 39. lib. 1.* Peregrin. *conſ.36. num.26. & ſeq. lib.3.* Fuſar. *conſ. 26. ſub n. 16.* Prout prætenditur eſſe præſens caſus in quo teſtator poſt ſubſtitutionem factam in perſonam Pomponij de Cellis fratris conſobrini ipſius teſtatoris, & ſi Pomponius, vel eius filij deceſſerint ſine filijs legitimis, & naturalibus addidit, *Tunc, & eo caſu ipſe teſtator volunt, quòd eius bona vadant, & perueniant ad filias fœminas de domo, & Cyppo ipſius teſtatoris proximiores ordine ſucceſſiuo, &c. & caſu quo dictæ fœminæ decederent, tunc vltimæ morienti ſubſtituit Venerabilem Eccleſiam Sancti Agabiti*, quæ propterea videtur ſubſtituta fuiſſe ſub conditione, quòd prius ad fœminatum fauorem purificanda eſſet ſubſtitutio, & ſic poſt acquiſitam hæreditatem, & non ſimpliciter in caſu deficientiæ præfatarum fœminatum, accedente vlterius dictione *Tunc* reſtrictiua, & conditionali: vndè quòd ſubſtitutio redditur tantum fideicommiſſaria ſub dicta conditione purificationis prioris, & antecedentis gradus quę condictio cū per earū prędeceſſum defecerit, defeciſſe pariter dicendum ſubſti-
tutionem Eccleſiæ, nam in fideicommiſſaria impleri debet 30
conditio, ſub qua ſequens gradus eſt vocatus, ad differen-
tiam vulgaris, in qua teſtator cenſetur cogitaſſe, quòd præ-
cedens gradus poſſet deficere ex capite voluntatis, aut im- 31
potentiæ, ſed in fideicommiſſaria, teſtator non intendit vo-
care vltimum ſubſtitutum, niſi ſub conditione ipſa appoſi- 32
ta, & ſic cogitando, quòd præcedens gradus ſit prius admittendus, cum non grauetur reſtituere, qui prius non habuit, vt ratiocinatur Rota *in Bononien. fideicommiſſi de Bargellinis 24. Nouemb. 1651. §. nam vulgarem, & §. ſeqq. coram Bichio*, ex deductis per Gratian. *diſcept.747. num.22. & ſeq.* & per Rotam *deciſ. 339. numer. 74. 75. & 76. coram Vrgellen.*

33 Non autem applicatur obiectum quia deciſio bon. mem. Bichij loquitur in ſubſtitutione facta non ſimpliciter in caſu, quo ſubſtitutus decederet ſine filijs, ſed vltrò adiectis verbis, *Et caſu prædicto*, ibi, *Et caſu, quo dicti eius patrui, in caſu prædicto decederent ſine filijs, eiſdem, & vltimo morienti ſubſtituit &c.* Nos autem verſamur in ſubſtitutione ſimpliciter facta abſque dicta dictione *in caſu prædicto*, quæ tantum operatur, & oſtendit enixam voluntatem teſtatoris non admittendi vltimum ſubſtitutum, niſi ſub conditione purificationis antecedentis ad differentiam, quando tantùm fuit dictum, & caſu quo, vt in noſtris terminis: prout declarat eadem Bichij *deciſio in dicto §. nam vulgarem in fin.*

34 Et in dubio ſubſtitutio eſt intelligenda de vulgari, & non de fideicommiſſaria Doctores, & maximè Aret. Soc. *in l.*

Digitized by Google

Gallas §. quoddam rectè de liber. & poſt. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 2. num. 1. Rot. dec. 579. num. 2. par. 1. diuerſ.

35 Ceſſat vlterius obiectum, quia verbum *ſubſtituit* adiectum præſenti ſubſtitutioni eſt commune *l. iam hoc iure §. quodius*, ibique Caſtren. *num. 4. ff. de vulgar. & pupillar.* Craſs. *in §. ſubſtitutio q. 5. num.* 18. Odd. *de compend. p. 4. q. 2.*
36 *art. 1. in verbo ſubſtitutio*. Propterea continet vulgarem, Surd. *deciſ. 37. num 9.* Rota *deciſ. 198. num. 9. & 10.* vbi ex hoc infert, quòd caducato primo gradu, non excluditur ſecundus, ſed ſubintrare debet, non tam ipſe ſecundus, quàm deinceps *p. 4. tom. 2. recen.*

39 Tantò magis quia regitur à verbis facientibus mentionem de morte, ibi, *& caſu quo dictæ fœminæ decederent, tunc vltimæ morienti ſubſtituit &c.* quæ inducunt compendioſam continentem non tam fideicommiſſariam, quàm vulgarem, Barr. *in l. Centurio num. 25. ff. de vulgar.* Menoch. *lib. 4. præſumpt. 71. ſub num. 2.* Gratian. *diſcep. 299. num. 1. 2. & 3. tom. 2.* Rot. *deciſ. 97. n. 7. p. 4. tom. 1. & deciſ. 366. n. 11. & plurib. ſeqq. p. 4. tom. 2.* ac proinde eum euenerit caſus vulgaris, per eamdem vulgarem procul dubio Eccleſia ſuccedere debet.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum fit caducum ſi hæres decedat viuo teſtatore.*
2 *Teſtamentum recipit vires de tempore mortis teſtatoris.*
3 *Teſtamentum quando habeatur pro non ſcripto.*
4 *Teſtamentum caducatur ſi hæres non adeat, vel in totum hæreditatem repudiet.*
5 *Diſpoſitio ridicula, vel impoſſibilis habetur pro non ſcripta.*
6 *Teſtamentum ſuſtinetur quoad alios hæredes ſcriptos, ſi vnus præmoriatur ante teſtatorem cum eiſdem oneribus, & prohibitionibus n. 7. & 8.*
Dummodo à coniunctis, & ſubſtitutis impleri poſſint, num. 11. Declar. vt num. 12.
9 *Et pars deficientis accreſcit coniunctis num. 10.*
13 *Et accreſcit coniunctis pro portionibus hæreditariis, vel legati.*
14 *Ius accreſcendi naſcitur ex coniunctione.*
15 *Deficiente hærede vniuerſali portio deficiens accreſcit cohæredi in re certa inſtituto.*
16 *Inſtitutus in re certa non dato alio hærede dicitur hæres vniuerſalis.*
17 *Lim. niſi appareat de voluntate teſtatoris, vt reliquum deberetur venientibus ad inteſtato num. 18.*
19 *Lim. 2. ſtante clauſula codicillari, declara vt ibidem.*
20 *Teſtamentum non fit caducum per prædeceſſum primi ſubſtituti, ſi ſit datus vulgariter ſubſtitutus.*
21 *Subſtitutio vulgaris comprehendit caſum mortis viuente teſtatore.*
22 *Vulgaris tacitè in pupillari contenta operatur, vt ab ea teſtamentum incipiat ob prædeceſſum primi ſubſtituti.*
23 *Ampl. etiamſi mortuo filio Pater ſuperuixerit.*
24 *Subſtitutio extenditur fauore piæ cauſæ.*
25 *Subſtitutio ſi tam prima, quàm ſecunda ſit vulgaris per prædeceſſum primi admittitur ſecundus, & ſic deinceps num. 26. & 27.*
Limita vt num. 28.
28 *Subſtitutio vulgaris pluribus facta non reſoluitur in ſingularitates, ſed portio deficientis accreſcit conſubſtitutis.*
29 *Subſtituti portio ſi ſit tranſmiſſibilis ad hæredes excluditur ſecundus ſubſtitutus.*
30 *Subſtitutio fideicommiſſaria hæreditate non adita, vel caducata euaneſcit.*
31 *Subſtitutus per fideicommiſſum non poteſt ſuccedere, niſi adeatur hæreditas.*
32 *Quæ differentia ſit inter ſubſtitutionem directam, & fideicommiſſariam.*
33 *Teſtamentum caducatum per obitum primi hæredis, ſuſtinetur vigore clauſulæ codicillaris, ad fauorem ſecundi hæredis.*
34 *Clauſula codicillaris ſaluat teſtamentum nullum, tam defectu ſolemnitatum, quàm præteritionis n. 35.*
Lim. vt num. 38.
36 *Non poteſt tamen habere effectum ſi prædecedat inſtitutus nullo dato ſubſtituto.*
37 *Teſtamentum non poteſt habere effectum à fideicommiſſo.*
38 *Subſtitutus compendioſè ſuccedit per vulgarem ſi inſtitutus moriatur ante teſtatorem.*
39 *Clauſula codicillaris, & omni meliori modo nihil operantur ſi extranei ſint inſtituti.*
40 *Quod etiam procedit ſi eſſet inſtituta turpis perſona.*
41 *Suſtinetur teſtamentum ex capite præteritionis ſcienter factæ, ſecus ſi ignoranter.*
42 *Reſtringitur ex vrgentibus rationibus.*
43 *Subſtitutus compendioſè ſuccedit ex vulgari in ea contenta, ſi primus ſubſtitutus præmoriatur.*
44 *Vulgaris, pupillaris, & fideicommiſſaria in compendioſa contenta producunt eorum effectum eorum contingente caſu, etiam ordine ſucceſſiuo, ſi filij in infinitum ſint ſubſtituti 45.*
46 *Caducato primo gradu pupillaris ſubſtitutionis ſuccedit ſecundus ſubſtitutus compendioſè ex vulgari, num. 47.*
48 *Limit. in caſibus in quibus vulgaris non continetur in compendioſa, vbi declarantur dicti caſus num. 52.*
49 *Contrarium ſi pupillus adiuerit hæreditatem.*
50 *Clauſula codicillaris ſuſtinet teſtamentum, ſi filij in conditione poſiti ſint vocati.*
51 *Compendioſa concepta cum clauſulis reſtrictiuis non continet vulgarem num. 53.*
54 *Differentia inter vulgarem, & fideicommiſſariam ſubſtitutionem, quæ ſit.*
55 *Subſtitutus hæredi, ſi ſine liberis deceſſerit, ſi ſit Titius, cui ſi ſine liberis moriatur datus ſit alter ſubſtitutus, mortuo Titio cum liberis, & poſtea hærede ſine liberis, non admittitur vltimus ſubſtitutus, ſed filij Titij primi ſubſtituti. Contr. 56.*
57 *Fiſcus ſuccedit deficientibus conſanguineis ſi prædecedat inſtitutus.*
58 *Sed tenetur præſtare legata, & fideicommiſſa relicta Ampl. vt num. 59.*
60 *Legata an debeantur ſi hæres repudiat hæreditatem.*
61 *Hæres poteſt repudiare hæreditatem, & legatum acceptare.*

Teſtamentum, an & quando fiat caducum.

ADNOTATIO I.

TEſtamentum fit caducum, & annullatur ſi hæres decedat viuo teſtatore, ſeu ante teſtatorem, *l. 1. §. & cum triplici, & §. ſeq. C. de caduc. tollen. l. ſi nemo ff. de teſtam. l. eam C. de fideicom. l. non potuit §. à primo gradu ff. contra tabul. §. 1. inſtit. quibus mod. teſtam. infirmen.* Gratian. *diſcept. 48. num. 1.* Martha *de ſucceſs. legal. p. 4. quæſt. 2. art. 6. num. 1. tom. 2.* 1

Et ratio eſt, quia teſtamentum, licèt fuerit conditum ante mortem teſtatoris, tamen debet recipere vires de tempore mortis eiuſdem teſtatoris, *l. 4. ff. de adimen. legat. l. 1. ff. de teſtam. cap. cum Marta de celebrat. Miſs.* Menoch. *conſ. 97. num. 21. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 122. n. 7.* Peregrin. *de fideicom. art. 40. num. 62.* Rota *deciſ. 65. n. 4. par. 4. tom. 2. deciſ. 104. num. 7. & 8. & deciſ. 231. num. 12. p. 7. recen.* ſed ſi hæres ſcriptus præmoriatur, teſtamentum non poteſt recipere ſuum effectum poſt obitum teſtatoris, vnde remanet perinde, ac ſi conditum non fuiſſet, cum homo mortuus capere nequeat, *l. ſeruo manumiſſo ff. de condit. indebiti.* 2

Teſtamentum verò pro non ſcripto habetur, quando diſpoſitio in illius beneficium aufertur, qui tempore teſtamenti mortuus erat, vt *ff. de his, quæ pro non ſcript.* Martha *de ſucceſs. legal. p. 4. q. 2. art. 6. n. 3. tom. 2.* 3

Ampl. vt pariter teſtamentum caducetur, ſi hæres ſcriptus in toto, & in nõ parte non adeat, ſed hæreditatem repudiet, nam ita repudiando iudicium teſtatoris impugnat, & ſuo effectu deſtituit, *l. ſi patroni §. quid ergo, & §. ſeq.* 4

ſeq. ff. ad Trebell. & probat text. *in l. quæſitum ff. de acqui-
rend. hæred.* Marta *de ſucceſſ. legal. p.4. quæſt. 2. art. 6. num.
2. tom. 2.*
5 Ampl. 2. vt diſpoſitio ridicula, vel adeo difficilis, vt de-
beat tamquam impoſſibilis reijci, habeatur, ac ſi non eſſet
ſcripta, *ex regul. text. in l. obtinuit ff. de condit. & demonſt.*
Rot. *deciſ. 89. num. 17. p. 5. tom. 1. recen.*
6 Lim. 1. quando teſtator ſibi plures hæredes ſcripſit, ſeu
nominauit, nam tunc vno ex ijs præmoriente ante teſta-
torem, teſtamentum non efficitur caducum, eum ſuſti-
neatur quo ad alios hæredes ſuperſtites, quibus portio defi-
ciens tamquam coniunctis accreſcit, *l. vnica §. pro ſecundo,
§. pro nouiſſima §. ne autem §. is ita C. de caduc. tollen.* ſed ac-
creſcit cum ſuo onere *d. §. his ita C. de caduc. tollen. l. ſi duo-
bus §. 1. l. Ciuitatibus §. Lucius de leg. 1. l. ſi Titio §. Iulianus
l. fin. §. Seio de legat. 2. l. non iuſtam C. ad Trebel.* Mantica
7 *de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 3. num. 17.* vbi quòd ſi
duobus, vel pluribus eadem res relicta fuerit æquis portio-
nibus, & quilibet ſit prohibitus alienare ſuam partem,
vnuſquiſque eorum cenſetur prohibitos alienare etiam
eam partem, quam per ius accreſcendi fuiſſet conſecutus:
& ita cum hæc quæſtio Florentiæ de facto incidiſſet, iudi-
catum fuiſſe teſtantur Bald. & Imol. *in l. ſi in teſtamento de
vulgar. & pupil. ſubſtit.* Bart. *in l. re coniuncti num. 54. & ſeq.
ff. de legat. 3.* faciunt tradita per Craſs. *de ſucceſſ. §. ius ac-
creſcend. q. 4. num. 2. & ſeq.* & benè in noſtris terminis Mar-
ta *de ſucceſſ. legal. p. 4. q. 2. art. 6. num. 13. & 14. de fideicom.
art. 16. num. 85.* vbi quòd in caducis, vel quaſi, portio defi-
8 ciens, tam in hæreditatibus, quàm in legatis tranſeat ad
ſubſtitutum, & coniunctum cum onere conditionis
poteſtatiuæ legatorum, & fideicommiſſorum iniuncto-
rum.
9 Et accreſcit coniunctis pro portionibus hæreditarijs, vel
legati, *l. liber homo §. cum quis ff. de hæred. inſtit. l. Meuio
10 in prin. ff. de legat.* quia portio accreſcit portioni, *l. ſi totam
ff. de acquirend. hæred.* Bart. *in l. re coniunct. num. 56. ff. de
legat. 3.* ibique Ripa *num. 197.* Peregr. *de fideicommiſ. art.
11 16. num. 87.* vbi quòd intelligi debeat, vt tranſeat cum
onere poteſtatiuæ conditionis, quæ tamen talis ſit, vt à
ſubſtituto, vel coniuncto impleri poſſit, Marta *de ſucceſſio-
ne legal. p. 4. q. 2. art. 6. num. 15. tom. 2.*
12 Sublim. vt portio deficiens accreſcat cum onere, quan-
do ſimpliciter eſt onus iniunctum, vel expreſsè omni-
bus impoſitum, *l. quæ conditio §. Lucius ff. de con-
dit. & demonſtrat.* Crot. *in l. re coniuncti numer. 15.
ff. de legat. 3. qui de communi teſtatur*, ſecus quan-
do perſonaliter, aut nominatim onus fuiſſet vni ex hę-
redibus, vel legatarijs iniunctum, tunc enim non ac-
creſcit coniuncto, vel alijs cohæredibus, vel collega-
tarijs cum illo onere, cum tamquam perſonale ſequatur
perſonam, adeo vt ſublata perſona onus pariter aufera-
tur: eſt caſus *in l. Celſus §. quod alicuius ff. de legat. 2.* quem
etiam in caducis, & quaſi procedere præſupponit Bart.
ibi Politus *in l. re coniuncti numer. 85. ff. de legat. 3.*
Peregr. *de fideicom. art. 16. num. 88.* Marta *de ſucceſ.
legal. p. 4. q. 2. art. 6. num. 16. tom. 2.*
13 Sublim. 2. vt accreſcat coniunctis portio deficiens pro
portionibus hæreditarijs, vel legati, *l. liber homo, §. cum
quis ff. de hæred. inſtit. l. Meuio in prin. ff. de legat. 2.* quia
portio accreſcit portioni, *l. ſi totam ff. de acquirend. ha-
red.* Bart. *in l. re coniunctò num. 56.* Crot. *num. 107.*
Ripa *num. 197. ff. de legat. 3.* Peregr. *de fideicom. art. 16.
num. 87.* Marta *de ſucceſſ. legal. p. 4 quæſt. 2. art. 6. num. 15.
tom. 2.*
14 Quæ omnia ſuadentur ex veriſimili mente teſtatoris,
quæ ex coniunctione colligitur, & ex coniunctione
naſcitur ius accreſcendi, vt animaduertit Craſs. *de ſucceſſ. §.
ius accreſcendi quæſt. 4. num. 1.*
15 Limit. 2. principalem concluſionem in caſu, quo hę-
res vniuerſalis inſtitutus moriatur ante teſtatorem,
ſuperſtite cohærede in re certa inſtituto, quia tunc
portio deficiens accreſcit hæredi inſtituto in re certa,
vnde non remanet teſtamentum caducum, ſed ſuſti-
netur reſpectu inſtituti in re certa, qui ceſſante vni-
uerſali hærede, in totum inſtitutus dicitur, & commo-
dum hæreditatis conſequitur, vt totum capiat per ius ac-
creſcendi, perinde ac ſi à principio fuiſſet hæres ſcriptus,
l. 1. §. ſi ex fundo l. quoties §. ſi duo ff. de hæred. inſtit. Bart. *in*

*l. ex facto num. 2. & col. fin. eod. tit. & in dicta l. quoties §. ſi
duo*, & ibi Paul. de Caſtr. *col. 1. de hæred. inſtit.* vbi etiam
Bal. *in fin.* & Alex. *num. 5. verſ. vnde pro faciliori doctrina*,
Couar. *in cap. Raynutius §. 1. ſub numer. 9. verſ. nam inſti-
tutus de teſtam.* Socein. iun. *conſ. 111. num. 10. lib. 1.*
Rom. *conſ. 81.* Corn. *conſ. 31. volum. 4.* Surd. *conſ. 439.
num. 18. in fin. & 19.* Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed.
4. num. 116. & ſeq.* Craſs. *de ſucceſſ. §. hæreditas quæſt. 3. num.
3.* Marta *de ſucced. legal. par. 4. q. 2. art. 6. num. 17.* Rota *de-
ciſ. 244. num. 7.* coram Gregor. XV. *& deciſ. 800. num. 4. p. 1.
diuerſ.*
Quod etiam procedit ſi aliquis fuiſſet hæres inſtitutus 16
in re certa non datu alio cohærede, cum dicatur hæres
vniuerſalis, ex quo præfata inſtitutio trahatur ad totam
hæreditatem, ideoque cauſa teſtati ceſſare prorſus faciat
cauſam inteſtati, *l. quamdiu 39. ff. de acquirend. hæred. l. an-
te quam 8. C. commun. de ſucceſſ. l. ex teſtamento C. vnde li-
beri l. quamdiu 90. ff. de reg. iur.* Rot. *in Romana reſtitutio-
nis dotis 24. Ianuar. 1650. in fin. prin. coram Card. Otthob.
inter eius impreſſ. deciſ.*
Sublim. procedere quando non appareat de voluntate 17
teſtatoris, vt reliquum debeatur venientibus ab inteſta-
to, aliàs debetur tota hæreditas inſtituto in re certa, prout
in dubio eſt præſumendum, Imol. *in l. 1. §. ſi ex fundo num.
70. ff. de hæred. inſtit.* Altograd. *conſ. 77. num. 27. & ſeq.* Rot.
d. dec.
Siquidem hæres inſtitutus in re certa non tenetur hære- 18
dibus ab inteſtato reſtituere, niſi euidenter, & manifeſtè
conſtet, quòd teſtator ad illos reſpexerit, cum reſpicere ad
cauſam inteſtati repugnet actui, quem teſtator facit, & in
dubio fauendum eſt teſtamento, *l. ſi pars 10. ff. de inof. te-
ſtam. l. vel negare 5. ff. quemadmod. teſtam. aperiant.* Cancer.
var. reſol. tom. 3. cap. 22. num. 157. Clar. *in §. teſtamentum
q. 74. verſ. ego tamen*, Altograd. *conſ. 77. num. 20. 41. 43. &
55. in fin.* Rot. *d. deciſ.*
Sublim. 2. ſtante clauſula Codicillari, quæ operatur fa- 19
uore venientium ab inteſtato inducendo pro eiſdem fidei-
commiſſum, & reſtitutionem hæreditatis: non poteſt tamen
ad eorum fauorem dicta clauſula operari, niſi quatenus di-
ſpoſitio detegatur reſtricta ad certa bona, vel caſus fauo-
re eorumdem Bart. *in l. quoties 9. §. ſi duo in fin. ff. de hæred.
inſtit.* Pariſ. *conſ. 17. num. 43. lib. 3.* Simon. de Pret. *de inter-
pret. vltim. volunt. lib. 2. interp. 1. dub. 1. fol. 11. num. 31. fol.
105.* ſecus enim eſt hac probatione ceſſante, & quando
contraria probatio omninò militat ad fauorem inſtituti in
re certa, nam Clauſula codicillaris numquam operari po-
teſt contra voluntatem teſtatoris, quæ venientes ab inteſta-
to excludere voluit, Gabr. *conſ. 129. num. 16. & 17. lib. 2.*
Fuſar. *conſ. 195. num. 31.* Menoch. *conſ. 326. num. 42.* Bald.
conſ. 170. num. 10. lib. 5. Dec. *in l. precibus num. 18. de im-
puber. & alijs ſubſtit. & conſ. 205. num. 9. conſ. 248. num. 5.
6. & 7. & conſ. 287. num. 3. & 4. conſ. 291. num. 3. & 4. conſ.
384. in fin. & conſ. 394. num. 9.* & punctualiter dixit Rota *in
dicta Romana reſtitutionis dotis 24. Ianuarij 1650. coram
Cardinali Otthobono §. nec minus inter eius impreſ.
deciſ.*
Limit. 3. principalem concluſionem, quando vnus 20
ſolus hæres ſit inſtitutus, qui decedat ante mortem
teſtatoris, & tunc ſi ſit ei datus vulgariter ſubſtitutus, te-
ſtamentum non caducatur in totum, cum teſtamentum,
licèt fiat nullum in primo gradu, poteſt incipere, & ha-
bere effectum à ſecundo gradu, & ſic à ſubſtitutione,
l. 3. §. ſplendophorus ff. de fideicommiſſar. libert. vbi morien-
te inſtituto viuo teſtatore teſtamentum incipit à ſubſtitu-
tione, Aret. *in l. quamdiu in vltima col. pen. verſ. ſed ad iſtam
ff. de acquirend. hæred.* Dec. *conſ. 529. num. 4.* Menoch. *conſ.
1137. num. 46. & ſeq. vol. 12.* Marta *de ſucceſſ. legal. p. 4. q. 2.
art. 6. num. 4. tom. 2.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 479. num. 1. verſ. ad
quod facit.*
Et ratio eſt, quia vulgaris in ſua formula habet condi- 21
tionem impotentiæ, quæ comprehendit caſum mortis vi-
uente teſtatore, vt eſt textus *in l. vnica §. pro ſecundo*, vbi
gloſ. *in verbo ſubſtitutus C. de caduc. tollen. l. Thais 41. §. ſplē-
dophorus ff. de fideic. lib.* Bart. *in l. 1. n. 28. verſ. ſecundo caſu*,
ibi, *ſiue primus ſit excluſus ff. de vulg.* Caſtr. *conſ. 218. ſub
num. 1. verſ. ſecundo probatur l. 1.* Menoch. *conſ. 106. num.
364.* Surd. *conſ. 37. num. 10. & 11.* Rot. *deciſ. 645.* coram
Amato Dunozet. *num. 10. tom. 1.* vbi exemplificat etiam 22

In terminis vulgaris tacitę in pupillari ſubſtitutione con-
tentæ, quæ operatur, vt teſtamentum ab ea incipiat mo-
riente hærede viuo teſtatore, vt de veriori, & magis com-
muni teſtatur Couar. in cap. Raynutius §. 5. col. pen. verſ.
3. eſt ſententia de teſtam. Craſs. §. ſubſtitutio quaeſt. num. 9. poſt
med. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 6. num. 11.
poſt. med. & ſeq. Faccbin. controuerſ. lib. 67. per tot. Fuſar.
de ſubſtit. quaeſt. 23. num. 4. Vaſquez de ſucceſ. progreſ. lib. 2.
§. 11. num. 38. & de ſucceſ. creat. §. 21. limit. 10. num. 242.
Pret. de interpret. vltim. volunt. fol. 241. num. 54. fol. 235.
num. 21. in fin. Ceual. commun. contra comm. quaeſt. 106. vbi
dicit ita obtinuiſſe Coſta Roger. tract. ſubſt. tit. 1. q. 4. n. 33.
verſ. & præmiſſis, Odd. de compen. in prælud. p. 2. q. 5. ſecundo
effectu verſ. item tacita.

23 Quæ procedunt etiam ſi mortuo filio Pater ſuperuixiſſet
tanto tempore, vt aliud teſtamentum commodè condere
potuiſſet, quia aliud non condendo præſumitur permanſiſ-
ſe in ea voluntate, ex qua ſubſtitutus per tacitam vulgarem
admittebatur, & ab ea teſtamentum poteſt incipere, vt re-
iecta contraria opinione Bart. in l. 1. num. 32. verſ. vlterius
quæro ff. de vulg. tenet Alciat. in eadem l. 1. num. 122. verſ.
ſubijcit, Bart. dicens, quòd ab omnibus reprobetur Couar.
loco cit. verſ. 2. hac dubitatione, vbi pariter teſtatur ab omni-
bus reprobati, tamquam manifeſtè contrariam menti te-
ſtatoris, qui cenſetur non mutaſſe voluntatem, & velle
ſubſtitutum admitti, & omnibus præferri, Trentacinq. de
ſubſtit. cap. 10. num. 20. Intrigl. eod. tract. cent. 1. quaeſt. 37.
n. 21. in fin. qui de communi Capt. in ſuis Regnl. concl. 113.
Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 6. num. 11. Craſſ.
in §. ſubſtitutio q. 10. num. 4. verſ. tertia opinio, Facchin. lib. 4.
controuer. cap. 67. verſ. cæterum, alijs relatis Simon de Pret.
de interpret. vltim. volunt. lib. 3. num. 54. verſ. ſiue Teſtator
fol. 241. Fuſar. de ſubſtit. q. 23. num. 7. Amat. Dunozet. dec.
646. num. 10. & 11. tom. 1.

24 Ampl. prædicta tantò magis procedere ſi inſtituta fuerit
pia cauſa, cuius fauore extenditur ſubſtitutio, Vaſquez de
ſucceſ. tom. 2. lib. 2. §. 11. num. 38. in fin. Fuſat. de ſubſtit. q.
23. n. 5. Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ priuil. 76. Franc. 156. n. 4.
Amat. Dunozet. dec. 646. n. 13. tom. primo.

25 Ampl. 2. quando tam prima, quam ſecunda ſubſtitutio
ſit vulgaris, quia tunc prædecedente primo ſubſtituto, ſe-
cundus ſubſtitutus admittitur l. Titius l. cohæredi in prin. ff.
de vulgar. & pupil. ſubſtit. l. vnica §. pro ſecundo, & §. ſin au-
26 tem aliquid C. de caduc. tollen ſiquidem ſecundus ſubſtitutus
æque immediatè ſubſtitutus eſt hæredi ſcripto, quàm alter
prius ſubſtitutus, Bart. in l. quamdiu la prima ff. de acquirend.
hæred. Odd. conſ. 56. num. 5. Peregr. conſ. 40. num. 6. lib. 2. &
in tract. de fideicom. art. 15. num. 11. vbi quòd euacuato pri-
27 mo, quia noluit, vel quia non potuit, aut ob condi-
tionis defectum, res defertur ſecundo per vulgarem
ſubſtituto, & ſi ſecundus non capit defertur tertio,
& ſic deinceps, Gabr. in tit. de hæred. inſtit. concluſ. 2.
num. 42. Fuſar. de ſubſtit. quaeſt. 469. num. 11. Boer. dec. 38.
num. 21.

28 Sed hoc non procedit, ſi plures ſint ſubſtituti primo
loco vulgariter, quo caſu, ſi vnus moriatur alii non ex-
cluduntur per ſecundum ſubſtitutum, quia ſubſtitutio vul-
garis pluribus facta, non reſoluitur in ſingularitates, ſed ad
hoc vt ſubſtitutus admittatur requiritur, vt omnes vel no-
lint, vel non poſſint eſſe hæredes, adeo vt quouſque vnus
adſit, habeat portionem cohæredis, ſeo conſubſtituti iure
accreſcendi, l. quamuis C. de impuber. & alijs ſubſtit. Vaſ-
quez de ſucceſ. progeſ. lib. 2. §. 24. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 4. tit. 11. num. 25. & 26. & lib. 11. tit. 5. num. 3.
Peregr. de fideicom. art. 19. num. 16. qui omnes teſtantur de
communi, nec ab ea in conſulendo, & iudicando rece-
dendum, cum aliis per Fuſar. de ſubſtit. quaeſt. 468. num.
6. & 7.

29 Sublim. 2. In caſu, quo ſubſtitutio poſſit tranſmitti ad
hæredes, quia tunc excluditur ſecundus ſubſtitutus, quia
tranſmiſſio excludit ſubſtitutum vulgarem, DD. in l. 1. in
2. effectu ſubſtitutionis vulgaris ff. de vulgar. & pupillar.
Fuſar. qui alios allegat de ſubſtit. quaeſt. 466. num. 4
& 5.

30 Sublim. verò principalem limitationem, vt procedat
dummodò ſubſtitutio ſit vulgaris, ſecus ſi eſſet fideicom-
miſſaria, quia fideicommiſſum hæreditate non adita, vel
caducata euaneſcit, l. ille à quo §. ſi teſtamento ff. ad Trebel.
l. eam quam, vbi DD. communiter notant C. de fideicom. §.
poſteriore verſ. ideòque inſtit. quib. modis teſtam. firmant Dec.
conſ. 396. num. 3. Burſat. conſ. 262. num. 12. vol. 3. Marta de
ſucceſ. legal. p. 4. q. 2. art. 6. num. 5. tom. 2.

Vnde quando prima ſubſtitutio eſt vulgaris, ſecunda 31
vero fideicommiſſaria, tunc caducata vulgari ſecundus
ſubſtitutus per fideicommiſſum non poteſt ſuccedere, niſi
adeatur hæreditas, Bart. in l. quamdiu ff. de acquirend. hæ-
red. Craſs. in §. fideicommiſſ. quaeſt. 66. per totam, Fuſat. de
ſubſtit. quaeſt. 469. num. 15. Rot. dec. 459. num. 2. par. 4. di-
uerſ. & ratio eſt, quia fideicommiſſarius hæreditatem ab 32
alio acquiſitam conſequitur, ac de alterius manu illam
accipit, ideoque fideicommiſſaria ſubſtitutio tranſitiua,
ſeu tranſlatiua dicitur, quia transfert hæreditatem, ab vno
in alium, ad differentiam directè ſubſtituti qui ſine alicuius
miniſterio hæreditatem, quam vacantem repetit, accipit,
ſic eleganter Bald. in l. eam quam ſub num. 14. C. de fideicom.
& benè comprobat Peregr. de fideicom. art. 2. à num. 6. vſque
ad 10.

Lim. 4. quòd licèt teſtamentum fiat caducum per obi- 33
tum primi hæredis viuente teſtatore, nihilominus vigore
clauſulæ codicillaris in teſtamento adiectæ ſuſtinetur,
adeo vt venientes abinteſtato teneantur reſtituere hæredi-
tatem hæredi ſcripto, l. ex ea §. ex his verbis de teſtam. gloſ. in
l. ex teſtamento C. de fideicom. per doctrinam Bald. in conſ.
170. lib. 5. Alex. conſ. 42. num. 2. lib. 2. & conſ. 17. numer. 19.
lib. 3. Soc. conſ. 140. num. 5. lib. 1. Dec. conſ. 142. num. 1. & 2.
Pariſ. conſ. 60. num. 20. & conſ. 62. num. 20. & conſ. 64. num.
13. lib. 2. Marſil. ſing. 547. Oltrad. conſ. 171. num. 18. quaeſt.
7. Corn. conſ. 297. lib. 1. Gratian. diſcept. 48. numer. 4.
Surd. dec. 293. num. 11. Vincen. de Franc. deciſ. 156. lib. 1.
Seraph. dec. 943. num. 2. & ſæpè firmauit Rota, vt patet ex
deciſionibus relatis per Martam de clauſ. l. 3. clauſ. 11. num.
19. & 20.

Huiuſmodi autem clauſula, non ſolùm ſaluat teſtamen- 34
tum nullum defectu ſolemnitatum, verum etiam ſi inſti-
tutus præmoriatur teſtatori, & filius prætereatur, qui pro-
pterea deducta ſua legitima integraliter, tenetur iure fidei-
commiſſi hæreditatem ſcripto hæredi reſtituere, & legata-
riis ſatisfacere, quidquid in contrarium aliqui DD. ſenſe-
rint, & hanc eſſe veriorem, & magis receptam teſtatur
Gratian. diſcept. 48. num. 6. & diſcept. 448. numer. 9. & 10.
tom. 3. Bart. in l. 1. ff. de iure cod cil. & conſ. 170. lib. 5. Dec.
conſ. 141. num. 2. Alex. conſ. 25. num. 5. conſ. 27. num. 4. lib.
1. & conſ. 17. verſ. ponderatis ijs, verſ. nec prædictis obſtat, &
verſ. præterea lib. 3. Burſat. conſ. 15. numer. 25. & conſ. 92.
num. 4. Craſs. de ſucceſſ. in §. teſtamentum quaeſt. 50. num. 1.
& in §. Codicillus quaeſt. 1. n. 2. Clar. in §. teſtam. q. 46. Cucch.
legit. tit. qao de tit. ſit relinq. Merlin. eod. tract. lib. 1. tit. 3.
quaeſt. 1. num. 20. lib. 5. tit. 2. quaeſt. 4. num. 4. Mantic. de co-
niect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 4. num. 16. Menoch. lib. 8. præ-
ſumpt. 32. Gabr. commun. opin. tit. de clauſ. clauſ. 8. Simon
de Pret. tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 2. ſolut. 11. Pe-
regr. de fideicom. art. 2. num. 16. & 27. Tiraq. de iure primog.
q. 4. n. 4. Theſaur. dec. 141. n. 9. & dixit Rota dec. 671. num. 7.
coram Amat. Dunozet. tom. 1. per textum, quia autem in prin.
ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſtam. l. ex ea ſcriptura §. 1. ff. de teſtam.
l. ex teſtamento C. de fideicom. eadem Rot. dec. 96. n. 24. dec.
166. n. 62. & 63. p. 8. recen. dec. 520. n. 9. coram Burat. vbi 35
quòd dicta clauſula operatur, vt teſtamentum tantummo-
do ſuſtineatur iure obliquo, non directo, quia ſcilicet fi-
lius præteritus cenſeatur grauatus reſtituere hæredi ſcri-
pto, & ſubſtitutis retenta tamen legitima, prout etiam di-
ctum fuit dec. 367. num. 5. p. 2. recen.

Sublim. quando vnus tantùm hæres eſt inſtitutus, qui 36
moriatur ante teſtatorem, vnde teſtamentum remanet ca-
ducum, & in eo ſit appoſita Clauſula Codicillaris, quòd
tunc aut nullus alter eſt ſubſtitutus, & clauſula codicillaris,
non poteſt habere effectum, quia teſtamentum non poteſt
incipere habere validitatem à fideicommiſſo, vt ſupra de- 37
monſtraui, cum dicta clauſula, hoc caſu nihil operetur, pu-
ta ſi ſit facta ſubſtitutio fideicõmiſſaria filio inſtituto, nam
fideicommiſſum vniuerſale deficit, ſi hæres grauatus per fi-
deicommiſſum deceſſit ante aditam hæreditatem, l. ille à
quo §. ſi de teſtamento ff. ad Trebellian. Alex. conſ. 17. n. 19.
volum. 3. Speculat. in tit. de inſtrum. edit. §. compendioſa
verſ. ſed pone, Oltrad. conſ. 141. propè fin. Aut alter eſt ſub- 38
ſtitutus compendiosè, & tunc quia compendioſa habet
locum

Digitized by Google

locum per vulgarem, quando inſtitutus præmoritur ante
teſtatorem, vt latè docet Bald. *conſ.170. num.3. vol.5.* dicta
clauſula nullum effectum habere poteſt, quia teſtamentum
non eſt omninò caducum, ſed incipit habere effectum
à ſubſtitutione vulgari, vt dixi in limitatione 3. & in
ſpecie tradit Marta *de ſucceſſ. legal. p.4. q.2. art. 6. num. 6. 7.
& 8. tom.2.*

39 Sublim.2. vt clauſula codicillaris, prout etiam clauſu-
la omni modo nihil operetur, ſi extranei ſint instituti
hæredes, ſed tantùm operatur, quando liberi inſtituun-
tur: quia ratio, quæ facit præſumere animum Teſtatoris
velle teſtari omni meliori modo, & cum clauſula codicil-
lari, eſt ardor naturalis amoris erga filios, quæ ceſſat vbi
extranei inſtituti reperiuntur, vt optimè colligitur *in l. in
teſtamento ff. de fideicom. hæredit. & eſt gloſ. ſingularis in l.
cohæredi §. cum filio in verbo non valuit ff. de vulgar. & pu-
pillar.* & ibi Imol. *num.* 14. Iaſ. *num.* 18. ita docet Merlin.
de legitima lib.5. tit.2. q.4. num.8. & 10. Theſaur. *dec.141.
num.15.* Rot. *dec.367. num.5. in fin. p.2. & dec.405. num.35.
p.9. tom.2. recen.*

40 Sublim.3. vt dictæ clauſulæ nihil operentur, quando
eſſet inſtituta turpis perſona, cum hoc caſu in totum cor-
ruat teſtamentum, Craſs. *de ſucceſſ. in §. Codicillus num. 23.*
Gaſp. Anton. Theſaur. *lib.4. quæſt. Forenſ.58. num. 4. & 5.*
Merlin. *de legit. lib.5. tit.2. q.4. n.7.*

41 Sublim.4. quando exhæredatio, vel præteritio eſſet igno-
ranter à Patre facta, vt quia iam filius non eſſet natus, cum
hoc caſu clauſula codicillaris nihil operetur, & ſolum teſta-
mentum ſuſtinetur, ſi filius fuerit ſcienter præteritus, ſe-
cus ſi ignoranter, Merlin. *de legit. lib.5. tit.2. quæſt. 4. num.
11.* Rot. *deciſ.367. num.5. p.2. & deciſ.405. num. 34. 45. &
53. p.9. tom.2. recen. & in Auenionen. Legitima* 30. *Ianuarij*
42 1654. *in fin. prin. coram Peuting.* & quòd clauſula codicilla-
ris non operetur in præiudicium filij, non ſolùm quando
Pater ignorauit exiſtentiam filij, ſed ex qualibet alia
cauſa inducente ignorantiam præteritionis: imo re-
ſtringi debere ex quibuſcumque vrgentibus rationi-
bus, dixit Rota *deciſ. 5. num. 7. & 8. par.4. tom.2.
recen.*

43 Lim.5. in caſu, in quo prima ſubſtitutio ſit vulgaris,
ſecunda verò compendioſa, & in ea contineatur vulga-
ris, quo caſu ſi præmoriatur primus ſubſtitutus, teſta-
mentum non fit caducum, ſed ſecundus ſubſtitutus ſucce-
44 dit ex hac vulgari in compendioſa contenta, quia de vul-
gari, pupillari, & fideicommiſſaria, ſi eueniat caſus, vel
vulgaris, vel pupillaris, vel fideicommiſſaria, idem iu-
dicantur, quando in compendioſa continentur, Bart. *in l.
hæredes §. cum ita circa fin. ff. ad Trebel.* vbi DD. Gabr.
conſ.130. numer.7. lib.1. Dec. *conſ.1. num. 77. lib.1.*
Menoch. *conſ. 85. num. 100. & lib. 4. præſumpt. 189.
num. 144. in fin.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 15. num. 1.
& art. 13. num. 2.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 469. num. 13. &
14.* Surd. *deciſ. 37. num.37.* cum alijs relatis in hac *dec. num.
17. & 18.*

45 Ampl. hanc limitationem etiam in caſu, in quo ſint
ſubſtituti filij in infinitum, & ſic nepotes, pronepo-
tes, & alij, quo caſu cum hæc ſubſtitutio dicatur com-
pendioſa, etiam ſi non fuerit adiecta dictio quando-
cumque, & ſic contineat vulgarem, filij præmortuo-
rum cenſentur poſt eorum parentes ſubſtituti, non ſolùm
per vulgarem, ſed etiam per fideicommiſſariam, & pro-
pterea mortuo vnius filij patre, in eius locum ſubintrat
filius, & ſuccedit vnà cum patruis, vel auunculis in bo-
nis defuncti, etiam ſi à Teſtatore puta Nepotes vocati
fuiſſent ordine ſucceſſiuo, nam parentibus ipſis mortuis,
ex eorum perſona concurrunt cum eorum patruis, &
Auunculis, Soccin. iun. *conſ. 116. num. 17. volum. 1.* vbi
quòd nepotes, & filius debent pariter admitti non habita
diſtinctione prioritatis gradus, Menoch. *conſ. 124. num.
78. verſ. 6. accedit lib. 2. & præſumpt. 95. num. 33. in fin. lib.
4.* Peregr. *de fideicom. art. 21. n.26. & 29.* Intrigl. *de ſubſtit.
cent.3. q.87. num.34.* plenè Rota *deciſ.198. à num. 10. vſque
ad 15. p.4. tom.2. recen.*

46 Ampl.2. ſi primus ſubſtitutus ſit pupillariter, & ſecun-
dus iſti ſit ſubſtitutus compendioſè, nam tunc perempto
antecedenti gradu, ſubſtitutus admittitur ex vulgari in
compendioſa comprehenſa, cum idem iudicetur de vulgari
in compendioſa contenta, quàm de ſimplici vulgari, vndè

hoc caſu ſecundus ſubſtitutus per vulgarem in locum pri-
mi, tamquam in eius locum ſubrogatus pupillo inſtituto
ſuccedit, ſicut ſuccederet primus ſubſtitutus, *l. quamdiu la
3. ff. de acquir. hæred.* vbi DD. Bart. *in l. quamdiu ad notabi-
lem quæſt. ff. de acquir. hæred.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 469.
num. 32.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 6. in
prin.* Peregr. *de fideicom. art. 15. num. 14.* vbi ponit caſum
ſcilicet, Teſtator inſtituto filio pupillo, eidem pupillari- 47
ter Titium ſubſtituit, Titio vero quandocumque ſine
liberis decedente, ſubſtituit Caium, mortuo Teſtatore
pupillus adiuit hæreditatem, & eo ſuperſtite, deceſſit Ti-
tius primò ſubſtitutus, deinde moritur pupillus in popil-
lari ætate, vndè quòd Caius ſuccedere debet, quia ſubſti-
tutio quoad Titium fuit compendioſa, in qua continetur
vulgaris, ideo per vulgarem ſuccedit in locum Titij, &
vti ſubrogatus in illius locum per pupillarem ſuccedit pu-
pillo, pro vt ille ſucceſſiſſet, & hanc ſententiam veriſſimam
dicunt Angel. Imol. Paul. Aret. excepto Romano,
quem Aret. reprehendit *in dicta l. quamdiu ff. de acquirend.
hæred.* cum alijs DD. relatis per Rot. *deciſ. 403. num. 11. &
ſeq. p.2. recen. deciſ.33. num. 74. coram Vrgellen. & in Bono-
nien. fideicommiſſi de Bargellinis* 24. *Nouemb.* 1651. *§. neque
obſtat coram Bichio.*

Sublim. in caſibus, in quibus vulgaris non continetur in 48
compendioſa, vel quia conditio non eſſet purificata, vel
quia facta in vno tempore, & caſu, in alio tempore euenit,
vel quando ſubſtitutio vulgaris locum habere non poſſet,
vel quia iam hæreditas adita eſſet, Bart. *in l. qui habebat*,
ibique DD. *ff. de vulg.* Dec. *conſ. 81. num.4. verſ. tertius eſt
caſus lib.2.* Menoch. *conſ.106. num.386.* cum alijs per Fuſar.
de ſubſtit. quæſt.469. num.33.

Contrarium tamen magis communiter tenent DD. in 49
caſu, quo hæreditas eſſet adita à pupillo, nam quòd etiam
hoc caſu ſecundus ſubſtitutus compendioſè ex vulgari
ſuccedat in locum primi ſubſtituti, & ſic ex pupillari ad-
mittatur mortuo pupillo in pupillari, latè Parif. *conſ. 73.
lib. 3.* Peregr. *de fideicom. art. 34. num.48. verſ. huic obiecto,
& dicto art. 15. num.14.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 469. num.
33. in fin.*

Lim. 6. quando vnus tantùm filius fuerit inſtitutus, & 50
ſi deceſſerit ſine filijs, Titius fuerit ei ſubſtitutus, & clauſu-
la codicillaris reperiatur appoſita, & verſemur in caſibus,
in quibus filij poſiti in conditione cenſentur tacitè vocari
vel ex coniecturis, vel ex diſpoſitione ſtatuti, prout diſpo-
nitur per *ſtatutum Vrbis lib. 1. cap.142.* & hoc caſu deceden-
te inſtituto, teſtamentum non remanet omninò caducum,
eò quia cum filij cenſeantur vocari, ab illis poteſt deſume-
re initium validitas teſtamenti, & tunc clauſula codicillari
operatur, & venientes ab inteſtato cenſentur rogati teſtis
tuere hæreditatem primo ex nepotibus Teſtatoris in condi-
tione poſitis, & deinde Titio ſubſtituto, Turret. *in tract.
de clauſ. codicil. quæſt.30.* & tradit Marr. *de ſucceſſ. legal. p. 4.
quæſt. 2. art. 6. numer. 8. verſ. tertius caſus, & num. 9.
tom.2.*

Sublim. ſi ſubſtitutio eſſet facta cum clauſulis reſtricti- 51
uis, & conditionem importantibus, qua non purificata
ſubſtitutio ſuum non poſſet ſortiri effectum, vt ſi Teſtator
poſt ſubſtitutum Titium, & ſi ſine filijs deceſſerit ſubſtituat
Caium, *caſu quo Titius in caſu prædicto deceſſerit ſine filijs*,
nam hoc caſu cùm teſtator non ſubſtituerit ſimpliciter in
caſu quo Titius deceſſerit ſine filijs, ſed vltrò adiecerit ver-
ba, *in caſu prædicto*, eaque non ſint appoſita ſubſtitutioni,
ſed conditioni purificandæ ante quàm eueniat caſus ſubſti-
tutionis Caij, perinde eſt, ac ſi Caium ſubſtituiſſet ſub con-
ditione, quòd prius ad Titij fauorem purificari debeat præ-
ſens ſubſtitutio, ac proinde admittendus non eſt Caius, ſi
ob Titij prędeceſſum caducata fuerit eius ſubſtitutio: hic
namque euentus habetur pro expreſſo per viam condi-
tionis in ſequenti ſubſtitutione, vigore clauſulæ *in ca-
ſu prædicto*, quæ repetit euentum, & qualitates om-
nes præcedentis ſubſtitutionis, vnde dicta clauſula ne
ſuperflua reddatur, operari debet ſuum effectum, benè
Honded. *conſ.49. num. 20. & 21. lib. 2.* cum alijs per Rot.
in Bononien. fideicom. de Bargellinis 24. *Nouembr.* 1651. *§.
nam vulgarem coram Bichio*, vbi redditur ratio, quia vul- 52
garem non continet compendioſa, quando confertur poſt
acquiſitam hæreditatem gradui antecedenti, vt ex textu *in
l. poſt aditam, & l. præcipuus poſt prin. C. de impuber. & alijs*

ſubſtit. tradit Alex. *conſ.* 1. *num.* 15. *lib.* 1. Hond. *conſ.* 49. *n.* 37. *& ſeq. lib.* 2. Peregr. *conſ.* 36. *num.* 26. *& ſeq. l.* 3. Fuſar. *conſ.* 26. *ſub num.* 16.

53 Numquam autem admitti debet vltimus ſubſtitutus, quando percipi poteſt Teſtatorem ſub aliqua conditione eum vocaſſe, & admitti voluiſſe, vt in ſupradicto caſu, in quo Caius ſubſtitutus fuit Titio per fideicommiſſariam tantùm, ſub conditione quòd prius purificata fuiſſet ſubſtitutio ad fauorem Titij: & cum conditio hæc per eius prædeceſſum defecerit, debet etiam deficere ſubſtitutio, nam in fideicommiſſaria attenditur, & impleri debet conditio,
54 ſub qua ſequens gradus eſt vocatus, ad differentiam vulgaris ſubſtitutionis, in qua cogitauit Teſtator, quòd præcedens gradus poteſt deficere ex capite voluntatis, vel impotentiæ, ſed in fideicommiſſaria Teſtator non intendit vocare vltimum ſubſtitutum, niſi ſub ipſa conditione appoſita, quia cogitauit quòd præcedens gradus eſſet admittendus, cum non grauetur reſtituere, qui prius non habuit, Hond. *conſ.* 49. *n.* 35. *&* 36. Gabr. *conſ.* 95. *ſub num.* 21. *&* 22. *lib.* 1. Fuſar. *conſ.* 26. *n.* 26. Gratian. *diſcept.* 747. *n.* 22. *&* 23. vbi ita conciliat opiniones contrarias Seſſe *deciſ. Aragoniæ* 50. *num.* 20. & benè explicat Rota *deciſ.* 339. *num.* 74. *& ſeq. coram Vrgellen. & in Bononien. fideicom. de Bargellinis* 24. *Nouemb.* 1651. *§. vnde cum filij coram Bichio.*

55 Hinc eſt, quòd ſi Teſtator inſtituerit filium, & ſi filius ſine liberis deceſſerit, ſubſtituerit Titium, & ſi Titius ſine liberis deceſſerit ſubſtituerit Caium, ſi Titius primo moriatur relictis liberis, poſtea inſtitutus ſine liberis, verior opinio eſt, quòd vltimus ſubſtitutus ſit excluſus, vná cum hæredibus primi grauati, & filij primi ſubſtituti admittuntur, cum habeant voluntatem Teſtatoris præſumptiuam aduerſus ſecundum ſubſtitutum, & tamquam politi in conditione cenſeantur vocati, Bero. *conſ.* 128. *numer.* 21. *lib.* 2. Socin. iun. *conſ.* 106. *num.* 24. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 95. *n.* 2. *& conſ.* 115. *lib.* 1. Peregr. *conſ.* 54. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 4. Anton. Gabr. *in tit. de fideicom. concl.* 4. *n.* 33. latè Fuſar. *de ſubſtit.* q. 470. *n.* 1. 6. *&* 7. vbi quòd ab hac opinione non ſit recedendum.

56 Contrarium quòd vltimus ſubſtitutus admittatur, cum hoc caſu huiuſmodi ſubſtitutio videatur compendioſa, quæ continet vulgarem DD. *in l. Centurio ff. de vulg.* & ſic vltimus ſubſtitutus per vulgarem dicatur ſubſtitutus primo ſubſtituto, qui cum mortuus ſit, onus fideicommiſſi, quod erat penes filium inſtitutum, mortuo illo remanere debet cum eodem onere reſtituendi ſecundo, Bart. *in l. quamdiu la vltima in fin. ff. de acquir. hæred.* Dec. *conſ.* 427. *per tot.* Peregr. *de fideicom. art.* 15. *n.* 32. *&* 33.

57 Lim. 7. quando teſtator non habens conſanguineos, ſeu hæredes quibus ab inteſtato deferatur hæreditas, & ſuccedere poſſint, ſi vnum tantum hæredem inſtituerit, qui ante Teſtatorem mortuus fuerit, & ita caducum teſtamentum remanſerit, & tunc fiſcus ſuccedit, quia bona ob defectum legitimi hæredis vacant, & in eis à priuato nullum ius prætendi poteſt, vnde ius quæritur fiſco, qui ne rerum dominium ſit in incerto, loco hæredum venientium ab inteſtato ſubrogatur, vt toto tit. *C. de bon. vacantib. lib.* 10. *& l. ſancimus §. cum autem C. ad Trebel. & l. cum fiſco ff. ad Syllanian.* vbi quòd fiſco bona caduca defuncti adiudicantur Io. de Plat. *in l.* 1. *num.* 3. *C. de bon. vacant. lib.* 10. plenè Lanarius *conſ.* 74. *n.* 10. Matta *de ſucceſſ. legal. p.* 4. *q.* 2. *art.* 6 *num.* 29. *tom.* 2.

58 Declarat. quòd licèt huiuſmodi teſtamentum hoc caſu remaneat caducum quo ad hæredis inſtitutionem, ſuſtinetur tamen quoad legata in eodem contenta, & fideicommiſſa relicta, quæ à fiſco debentur, cum bona tranſeant ad fiſcum cum ſuo onere, & tenetur adimplere voluntatem defuncti, quem repræſentat, vti eius hæres, ſeu vti ſucceſſor loco hæredis, per textum clarum *in l. quidam teſtamento §. quoties de legat.* 1. *l. vnica §. penult. C. de caduc. tollen. in verſ. tantùm enim nobis ſupereſt clementia, quòd ſcientes etiam fiſcum noſtrum vltimum ad caducorum vendicationem, nec illi pepercimus*, & ibi gloſ. *in verb. pepercimus*, & probat text. *in l. pen. C. de caduc. tollen.* Boſſ. *de public. bonor. num.* 13. *&* 21. Peregr. *de priuil. fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 66. & de receptiſſima ſententia, Honded. *conſ.* 95. *num.* 108. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 409. *num.* 1. *&* 93. *vol.* 5.

59 Hinc eſt, quòd fiſcus tamquam hæres cogi poteſt adire hæreditatem, & fideicommiſſarijs reſtituere, ſi clauſula codicillaris in præfato teſtamento caducato appoſita fuerit, Bald. *in l. eam, quam num.* 5. *C. de fideicom.* latè Turret. *in tract. de clauſ. codicil. quæſt.* 33. *&* 44. Ceual. *inter ſuas commun. cont. comm. quæſt.* 144. Fachin. *in ſuis controu. iur. lib.* 6. *cap.* 22. Matta *de ſucceſſ. legal. p.* 4. *q.* 2. *art.* 6. *num.* 29. *vſque ad* 37. *tom.* 2.

Limit. 8. quando hæres inſtitutus repudiauit hæreditatem, nam licèt ſi nullus alius cohæres datus fuerit legata non debeantur, quia teſtamentum irritatur, *l. ſi Patroni §. quid ergo ff. ad Trebel.* Bart. *in l. qui filiabus §. fin. in fin. ff. de legat.* 1. Bald. *conſ.* 328. *num.* 1. *volum.* 4. Tamen ſi fuerit appoſita clauſula codicillaris, cuius reſpectu, cum legata conſeruentur, à venientibus ab inteſtato ſunt præſtanda, *l. ex ea §. ex ijs verbis ff. de teſtam.* Bart. & alij ſcribentes *in auth. ex cauſa C. de liber. præter. & in l. quærebatur num.* 2. *ff. de milit. teſtam.* Oldrad. *conſ.* 171. *num.* 18. Ang. *conſ.* 108. *num.* 1. Corn. *conſ.* 118. *num.* 3. *&* 17. *volum.* 2. *& conſ.* 307. *num.* 12. *volum.* 3. Dec. *conſ.* 242. *num.* 2. *& conſ.* 320. *num.* 1. *&* 2. *& conſ.* 369. *num.* 7. Alex. *conſ.* 26. *num.* 8. *&* 10. *vol.* 1. *& conſ.* 50. *num.* 3. *vol.* 6. Dilet. *de arte teſtandi tit.* 5. *caut.* 3. *num.* 3. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 4. *num.* 16. Matta *de ſucceſſ. legal. p.* 4. *q.* 2. *art.* 6. *à num.* 21. *vſque ad* 28. *tom.* 2. 60

Adeo vt ſi hæredi, qui hæreditatem repudiauit fuerit in eodem teſtamento aliquid relictum titulo legati, & clauſula codicillaris in eodem teſtamento adiecta fuerit, dictum legatum præſtandum erit à venientibus ab inteſtato, quia hæres repudiata hæreditate poteſt legatum acceptare, *l. cum reſponſo C. de legat. l. ſi qua ff. de famil. erciſc. l. qui filiabus §. fin. ff. de legat.* 1. *l. apud Celſum §. ſi quis ex vnica ff. de except. doli*, Surd. *conſ.* 107. *num.* 10. *vol.* 1. Matta *loco cit. num.* 22. *&* 23. 61

NEPESINA IVRISPATRONATVS.

ARGVMENTVM.

IVſpatronatus tribus modis acquiritur, fundatione, dotatione, & conſtructione, verba enim Sacri Concilij Tridentini *ex fundatione, & dotatione* accipienda ſunt diſiunctiuè, neque ad hunc effectum eſt neceſſaria expreſſa reſeruatio. Patronis, & Benefactoribus competit ius apponendi inſignia, & memoriam iuriſpatronatus in Eccleſia fundata.

SVMMARIVM.

1 *Patronus, & Benefactor poteſt apponere inſignia, & memoriam in Eccleſia, & Capella fundata, dotata, vel conſtructa.*
2 *Statuæ, & Arcus Triumphales eriguntur perſonis, qui facta egregia, & honores geſſerunt.*
3 *Iuſpatronatus acquiritur fundatione, dotatione, & conſtructione num.* 6. *Ampl. vt num.* 7.
4 *Fundare Eccleſiam quando quis dicatur.*
5 *Dotare, & conſtruere Eccleſiam, quando quis dicatur.*
7 *Verba Sacri Concilij Tridentini, ex fundatione, & dotatione accipienda ſunt diſiunctiuè.*
8 *Eccleſia fundata in fundo alieno inſcio Domino, ſi ratum habeat efficitur patronus.*
9 *Iuſpatronatus à fundatore, dotante, vel conſtruente acquiritur abſque expreſſa reſeruatione.*
10 *Benefactor non efficitur patronus num.* 12. *&* 17.
11 *Benefactor poteſt in Eccleſia habere inſignia, & memoriam collati beneficij.*
14 *Iuſpatronatus ex conſtructione, vt acquiratur, quid requiratur.*
15 *Patronus ſi non præſentauerit intra tempus à iure ſtatutum amittit huiuſmodi ius. Limit. vt n.* 16.
17 *Iuſpatronatus eſt tranſitorium ad quoſcumque hæredes etiam extraneos.*

18 *De-*

Digitized by Google

18 *Deficiente familia effectiua, acquiritur contentiua.*
19 *Iuriſpatronatus pertinentia præſcribitur inter Compatronos ſpatio 40. annorum. Limit. vt num. 20.*
21 *Mala fides reſultat ex ſcientia, quæ præſcriptionem impendit.*
22 *Mala fides ex quocumque actu introducitur, & quocumque modo ſuperueniat interrumpit præſcriptionem.*
23 *Mala fides ſufficit ſi colligatur ex præſumptionibus, & coniecturis.*

DECISIO IX.

RESolutum fuit pro appoſitione Inſignium, & memoriæ fundationis Oratorij bonæ mortis de quo agitur, quoniam ex teſtium depoſitionibus, & publicis inſtrumentis conſtat de collatione fundi facta à DD. de Veſtrijs pro eiuſdem ædificatione, cuius reſpectu ea inferiùs dicen-
1 dis ſicut fuit eiſdem quæſitum iuſpatronatus, ita multò magis competit ius ad præſatæ memoriæ appoſitionem, vt defunctorum pietas, & deuotio ad alios ad ſimilia pia opere incitandos in Oratorijs aſpectu appareat, iuxta diſpoſitionem optimi textus in *l. legatum in fin. ff. de adminiſtr. rerum ad Ciuitat. pertinen.* ibi, *vt in ea munificentia eius, qui legauit inſcriptione notetur*, & in terminis Patroni, & Benefactoris Eccleſiæ, vel Capellæ, latè tradit Anchar. *conſ.* 113. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 91. *num.* 5. *&* 6. Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. de picturis cap.* 71. *num.* 11. *&* 12. qui teſtatur de communi obſeruantia, & allegat textum in *l.* 2. *in l. opus in fin. & in l. fin. de op. pub.*

2 Vnde ad hunc finem Archus triumphales, & ſtatuæ marmoreæ ſculpebantur in vrbe, prout etiam modernis temporibus per omnes ferè Eccleſias circumſpicitur, vt eorum memoria, qui pium opus præſtauerunt, aut glorioſè vixerunt, & honores geſſerunt, ſeu ob benemerita, in perpetuum haberetur, *l. fin. & tot. tit. C. de ſtat. & imagin.*

3 De acquiſitione verò iuriſpatronatus Oratorij facta à Veſtrijs non eſt dubium, pro cuius intelligentia firmandum eſt, quòd iuſpatronatus, tam per Laicos, quàm per Clericos tribus potiſſimis modis acquiratur, fundatione ſcilicet, conſtructione, & dotatione, *gloſ. in cap. pia mentis 16. quæſt. 7.* Rocc. *de iurepatronat. in verb. Eccleſiam fundauit, verb. conſtruxit, & verb. dotauit*, Lambert. *tract. eod. p. 1. lib. 1. q. 2. & ſeq.* Paul. de Cittadin. *eod. tract. p. 1. lib. 1. q. 2. cum ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num.* 33. Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 36. tom. 1.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num. 1.* Vgolin. *tract. eod. cap. 51. n.* 6. Viuian. *de iurepatronat. lib. 2. cap. 1. num.* 5. Rot. *deciſ.* 269. *num. 2. p. 2. diuerſ.*

4 Fundare autem dicitur Eccleſiam ad effectum acquirendi iuſpatronatus, quando quis aſſignat fundum, vbi conſtrui debet, *cap. nobis*, vbi communiter ſcribentes de iurepatronat. *cap. Abbat.* 2. 18. *q.* 2. Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num.* 39. & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per Viuian. *de iurepatronat. p. 1. lib. 2. cap. 1. num.* 2. Iacob. Pignatel. *Conſult. Canon.* 113. *ſub num.* 5. vbi quòd hoc nemo eſt qui neget.

5 Conſtruere verò dicitur, quando quis facit expenſas in perſonas in conſtruenda Eccleſia *c. Monaſterium 16. q. 6. cap. 3. & c. nobis de iurepatr.* & dotare, quando Eccleſiam fundatam, & conſtructam ſine dote, dotat ſufficienter, ſiue ante Eccleſiæ conſecrationem, ſiue poſt conſecrationem, *cap. filius eodemque*, & docent ſuprecitati DD. & eleganter Viuian. *lib. 2. dicto cap. 1. num. 2. 3. &* 4. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num. 2. 5. &* 9.

6 Iuſpatronatus itaque creatur non minus ex fundi collatione, quàm ex conſtructione, & dotatione, adeò vt vnum ex prædictis faciens, acquirat iuſpatronatus, cuius titulus exuberat ſi ſit, vel ex fundatione, vel dotatione, vel conſtructione, non ſolùm de iure communi, ſed etiam ex diſpoſitione Sac. Concilij Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. ſub prin.* & tradunt relati DD. ac alij coogeſti per Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 1. num.* 5. Zabarel. *conſ.* 124. *num.* 2. Anan. *conſ. 24. num.* 4. Abb. *conſ. 44. lib.* 1. Pignatel. *Conſult. Canon.* 113. *ſub num.* 5. Caſſador. *deciſ. 6. num. 2. de iurepatronat.*

Siquidem verba Sacri Concilij Tridentini, *ex fundatione, & dotatione* accipienda ſunt diſiunctiuè, vt ſufficiat 7 alterum probare, & ita cenſuiſſe Sacr. Congreg. teſtatur Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num.* 141. Barboſ. *in dictum Concil. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. num. 1. verſ. ex fundatione, & dotatione*, Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 2. num.* 2. Rot. *dec. 517. ſub num. 2. p. 1. recen.*

Quæ adeò certa redduntur, vt ſi Eccleſia ſit conſtructa 8 in fundo meo, me inſcio, ſi poſtea ſim contentus dominium fundi in Eccleſiam transferre, efficiar Patronus, vt ex Cardin. *in cap. nobis in 3. oppoſit. 4. de iurepatr.* tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num.* 3. Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 2. num. 10. &* 11.

Neque ad hunc effectum eſt neceſſaria expreſſa reſerua- 9 tio iuriſpatronatus, adeout etiam ſi fundans nihil dixerit in ipſa fundi præſtatione de reſeruatione iuriſpatronatus, nihilominus eidem quæratur huiuſmodi ius, dummodò expreſsè non fuerit requiſitum, vt eſt communis opinio, de qua Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. p. 1. q. 2. art. 4. num.* 12. & docent ſcribentes *in cap. nobis de iurepatr.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num.* 62. Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 1. num.* 9. & ita contra antiquas deciſiones requirentes expreſſam reſeruationem, Rotam ſæpiùs iudicaſſe ſubdit Iacob Pignatel. *Conſult. Canon.* 113. *ſub num.* 5. & dictam opinionem non eſſe veram dixit eadem Rot. *deciſ. 5. de iurepatr. in antiq. dec. 167. num. 4. p. 2. diuerſ. dec. 517. ſub num. 2. p. 1. & dec. 421. ſub num. 2. p. 2. recen.*

Hinc eſt, quòd Veſtrij ex fundi collatione, vbi fuit ædi- 10 ficatum Oratorium, verè dicuntur fundatores, & Patroni eiuſdem Oratorij, & non ſimplices Benefactores, quibus non competit iuſpatronatus, *cap. filijs 16. q. 7.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 2. &* 3.

Sed quatenus etiam eſſent ſimplices Benefactores, poſ- 11 ſunt nihilominus habere, & retinere in Eccleſia arma, & memoriam collati beneficij, vt ex Anchar. & Lambert. comprobat Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 91. *num.* 5.

Quibus non aduerſatur, quòd Oratorium conſtructum fuerit ex piorum eleemoſynis, & oblationibus; quia ex hoc non ſequitur, nec vllo iure probatur, quòd præſtans fundum non efficiatur patronus, & non poſſit apponere memoriam ſuæ fundationis, ex iuribus ſupra deductis: tantò magis quia ex hoc capite nemini fuit quæſitum iuſpatronatus, vt concurrere poſſit cum Veſtrijs, & dici compatronus titulo collati fundi, cùm iura non indulgeant iuſpa- 12 tronatus fidelibus præſtantibus eleemoſinas, & oblationes, ſed tantùm fundi collatori, dotanti, & conſtruenti, Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. c. 5. num.* 4. & ratio eſt, 13 quia fideles præſtando eleemoſynas, & oblationes non intendunt acquirere iuſpatronatus, vt ex Abb. *in c. querelam num. 9. in fin. de elect.* ſubdit idem Viuian. *d. tract. p. 1. lib. 2. cap. 2. num.* 58. Neque acquiri poteſt, cùm ad hunc effe- 14 ctum debeat quis ſufficienter conſtruere Eccleſiam, nam ſi vnus nunc parum tribuat, nunc alter, dicuntur Benefactores, non conſtructores, ita Viuian. ſæpè citatus *p. 1. lib. 2. cap. 2. num.* 4.

Nec alicuius ponderis viſa fuit prætenſa præſcriptio, quia non verſamur in iure patronatus habente annexum 15 Ius præſentandi, vt patronus amittat huiuſmodi Ius, ſi præſentauerit poſt lapſum temporis à iure ſtatuti, ſaltem pro illa vice, iuxta text. *in cap. ſi verò de iurepatr.* Sed in iu- 16 repatronatu merè honorifico ratione collati fundi, abſque alio iuris exercitio, quo caſu nulla conſiderari poteſt præſcriptio, quoniam ſemper, & quamdiù Oratorium erit in rerum natura, ſemper, & tamdiù permanebit dicta collatio fundi, in quo ædificatum exiſtit, & conſequenter iuſpatronatus in eodem fundo adhærens à quo abeſſe non poteſt præter ipſius fundi corruptionem, aliàs ſequeretur maximum abſurdum, quòd fundatores poſt lapſum temporis priuarentur beneficio iuriſpatronatus, quod à iure ſicut benignè conceditur, ita præſeruari debet, ac proinde pro vt ſemper, & perpetuò remanet in ſuo robore iuſpatronatus, ſic ſemper competit ius ad apponendam memoriam omnibus hæredibus, & ſucceſſoribus, cùm iuſpatronatus ſit tranſitorium ad quoſcumque hæredes ſiue conſangui- 17 neos, ſiue extraneos, *cap. cùm ſeculum de iurepatr. Clement. penes eodem tit.* Crauet. *conſ. 37. num.* 4. Menoch. *lib. 4. præſumpt. 99. num.* 3. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap.* 20.

Digitized by Google

20. q. 19. *circa med.* Rot. *deciſ.* 96. *num.*8.*p.*6.*recen.*
18 Immò deficiente familia effectiua, hoc eſt deſcendentibus,
acquiritur familię contentiuę, hoc eſt tranſuerſalibus,
Anchar. *conſ.* 27. Ruin. *conſ.* 120. *num.* 14. *lib.* 2. Card.
Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 1. *tit.* 15. *num.* 11. Rot.
deciſ. 362. *num.* 13.
19 Nec iofringit, quòd pertinentia iuriſpatronatus quadragiota annorum ſpatio contra Laicum præſcribatur, *cap. de quarta de præſcript.* Capra *conſ.* 47. *num.* 5. *lib.* 3. Viuian. *de iurepatr. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 26. *verſ. quando agitur*, Rot. *deciſ.* 229. *num.* 1. *dec.* 407. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.*
20 Quia concluſio procedit in iurepatronatus, quoad ius
præſentandi inter ipſos patronos Laicos, vt loquuotur ci-
tatæ deciſiones, non autem io merè honorifico ex ſupra
dedoctis, vltra quod penitus corruit obiectum, cùm vſ-
que de anno 1643. conſtet ex publico documento Confra-
tres proceſſionaliter ioceſſiſſe, Crucem io ſundo donato
poſuiſſe, & Te Deum decantaſſe ob gratiarum actionem
pro dicta donatione, à quo tempore non effluxit quadra-
genaria: quinimò cùm adhuc viuat maior pars Confra-
trum, qui proceſſionaliter interfuerunt, & alijs nouiſſi-
mis ſit notiſſima, & non controuertatur fundi collatio,
ex huiuſmodi ſcientia reſultat mala fides, quæ præſcriptio-
21 nem impedit, *cap. vltim. de præſcript. c. poſſeſſor. de reg. iur.*
in 6. Gabr. *in tit. de præſcript. concl.* 1. *num.* 57. *verſ. contra-*
rium, quod bona fides, Surd. *dec.* 240. *num.* 17. Rot. *dec.* 91.
num. 10. *&* 11. *coram Caualer. dec.* 685. *n.* 4. *coram Burat.*
& in puncto *iuriſpatr. dec.* 149. *n.* 21. *p.* 10. *recen.*
22 Mala autem fides ex quocumque actu apto eam inducere introducitur, & quocumque modo ſoperueniat ſemper de iure canonico interrumpit præſcriptionem Barboſ. *in l. ſicut num.* 275. *C. de præſcript.* cum alijs per Merlin. *dec.* 702. *num.* 22.
23 Et ſufficit, vt colligatur ex præſumptionibus, & coniecturis, cùm in aoimo conſiſtat, Abb. *conſ.* 19. *num.* 2. *verſ. nam mala fides lib.* 2. Ruin. *conſ.* 170. *in fin. lib.* 1. Vaſq. *illuſt. q. c.* 73. *n.* 18. Barboſ. *in rub. de præſcript. n.* 252. *&* 337. Merlin. *dec.* 702. *num.* 23.
Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus ex fondatione, conſtructione, & dotatione, quande acquiratur.*
2 *Plures fundum, vel dotem dantes, vel conſtruentes efficiuntur patroni in ſolidum. Ampl. vt num.* 3. *&* 4.
5 *Iuſpatronatus quoad ſe eſt indiuiſibile, ſecus quoad exercitium.*
6 *Apud vnumquemque hæredem eſt in ſolidum pro rata verò quoad ius præſentandi.*
7 *Relinquens domum pro conſtruenda Eccleſia quomodo acquirat iuſpatronatus.*
8 *Iuſpatronatos acquiritur Eccleſiæ, cuius eſt fundus.*
9 *Dominus directus, & vtilis conferentes fundum pro Eccleſia ædificanda efficiuntur compatroni.*
10 *Eccleſia ſi ædificetur in fundo ſubiecto fideicommiſſo, Iuſpatronatus an acquiratur hæredi, an fideicommiſſario, & num.* 11. *vſque ad* 17.
12 *In fideicommiſſarium non tranſeunt iura honorifica, ſed quæ reſpiciunt commodum pecuniarum.*
18 *Ex fundi collatione, quande acquiratur iuſpatronatus, & an patronus poſſit ſibi reſeruare cenſum, vel Canonem* 19. *&* 20.
21 *Ad acquirendum iuſpatronatos requiritur conſenſus Epiſcopi, & debet eſſe expreſſus, & num.* 22.
23 *Ex lapſu temporis præſumitur.*
24 *Et ſufficit, vt interueniat ex poſt facto.*
25 *Et ſi plures fundauerint, vel dotauerint, qui tantum conſenſum obtinuit erit patronus.*
26 *Conſenſus Epiſcopi ad acquirendum iuſpatronatus, ſine actu fundationis, vel conſtructionis, vel dotationis, non ſofficit.*
27 *Si Diœceſanus renuat conſenſum præſtare, quid agendum.*
28 *Teneiur dictum conſenſum præſtare etiamſi in limine fundationis apponatur conditio contra ius.*

Quomodo acquiratur iuſpatronatus per fundantes, dotantes, & conſtruentes.

ADNOTATIO I.

IVſpatronatus ex fundatione, dotatione, & conſtru- 1
ctione acquiritur, ſi hæc fiant proprijs expenſis, ſecus
verò ſi fiant animo, vel cum proteſtatione recuperandi ab
Eccleſia, iuxta terminos *cap. ad audientiam il* 1. *cum ibi notat. de Eccleſ. ædif.* nam tunc iuſpatronatus acquiritur Eccleſiæ, ex cuius bonis fuit Eccleſia conſtructa, vel dotata *gloſ. in cap. Apoſtolicos in verb. conſtruxiſſe* 17. *q.* 2. cum alijs congeſtis per Viuian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 5.
Ampl. vt ſi vnus, vel plures fundom darent, conſtrue- 2
rent, vel dotem conſtituerent omnea efficiantur patroni
in ſolidum, dummodo dent fundum pro Eccleſia ſufficientem, vel conſtituant congruam dotem, vel faciant neceſſarias, & requiſitas expenſas pro eiuſdem conſtructione, & perfectione, Abb. *in rub. de iurepatronat. verè per tot.* Lambert. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *iuncto art.* 3. Viuian. *tract. eodem p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. *&* 4. *&*
5. vbi ſubdit, quòd ſi faber dederit operam ſuam abſque 3
pretio, & mercede, alter ligna, alter cæmenta, alius pretium, ſi ita pręuio tractatu ioter ſe conuenerint, omnes erunt patroni in ſolidum cum fundante, & dotante.
Ita pariter, ſi plures conuenerint æqualiter, vel in- 4
æqualiter ſufficientem tamen dotem conſtituere, omnes
erunt patroni in ſolidum cum fundante, & conſtruente,
Abb. *in cap.* 3. *num.* 4. *de Eccleſ. ædific. & in rub. de iurepatronat.* Lambert. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 3. *art.* 5. Vi-
oian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. & ratio eſt, 5
quia iuſpatronatus eſt indiuiduum, ſeu iodiuiſibile in abſtracto, ſed quoad exercitium eſt diuiduum, & diuiſibile, & ſic quoad ius præſentandi eſt diuiduum, vnde ſi vnus fundauit, & conſtruxit habebit duas voces, & ſi alius dotauit habebit vnam vocem, Lambert. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 3. *art.* 8. *num.* 8. *&* 10. Viuian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. *& lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. *&* 8.
Iuſpatronatus autem eſt quid incorporale; & iocorpo- 6
ralia diuidi nequeunt, *l.* 1. *§. ſi vſusfructus ff. ad l. falcid.* propterea eſt indiuiduum in ſubſtantia, & apud vnumquemque hæredem eſt in ſolidum *gloſ. in cap.* 1. *verb. non debeat de iurepatronat.* ſed quoad ius præſentandi reſidet penes hæredes pro rata, vt in ſimili de iuriſdictione, quæ aliquando eſt apud plures io ſolidum, ſed exercitium eſt pro parte *cap. prudentium in prin. de offic. deleg.* ita ex Card. *in Clement. plures num.* 3. *verſ. quia verò ad hoc de iurepatronat.* tradit Viuian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 7.
Ampl. principalem concluſionem, vt acquiratur iuſpa- 7
tronatus ab eo, qui domum ſuam pro Eccleſia ædificanda relinquit, & ſi domus relicta ſit apta ſine noua conſtructione ad diuina peragenda, & ad ſacrorum adminiſtrationem, efficitur patronus, tum ratione fundi collati, tum ratione conſtructionis, aliàs ſi egeret conſtructione erit tantùm patronus pro fuodo dato, vt ex Lambert. tradit Viuian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 10.
Ampl. 2. quòd ſi Epiſcopus pro noua Eccleſia ædifican- 8
da aſſignet fundum alicuius Eccleſiæ, tunc iuſpatronatus acquiritur ratione dicti fundi illi Eccleſiæ, cuius antea erat fundus, Lambert. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 3. *art.* 8. Viuian. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 18.
Ampl. 3. quòd ſi plures ſiot domini fundi, nempe ſi 9
vous directum, alter vtile domninium habeat, omnes erunt compatroni ſi in dicto ſundo Eccleſia conſtruatur, vt ex Abb. & Lambert. tradit idem Viuiao. *de iurepatronat. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 20.
Ampl. 4. quòd ſi Eccleſia fundetur in fundo ſubiecto fi- 10
deicommiſſo reſtituendo, cum vniuerſa hæreditate, & tunc iuſpatronatus acquiritur vtrique hæredi, ſcilicet ipſi hæredi, & fideicommiſſatio, ſi hæredi competat detractio quartæ Trebellianicæ in fundo reſtituendo, cùm tunc ex quo fundus dicitur communis, etiam Iuſpatronatua ex commuoi fundatione communiter ab vtroque acquiratur: ſed ſi ſundus ſit reſtituendus per hæredem fideicom-
nuiſ-

Digitized by Google

miſſatio, & habeat quartam totius hæreditatis ex alijs rebus, vel ſi fideicommiſſum eſſet particulare de huiuſmodi fundo reſtituendo, & non de tota hæreditate, quo caſu hæres non ſubtrahit quartam, tunc iuſpatronatus pertinet in totum fideicommiſſario, & non hæredi, vt comprobat Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. an Paroch. tit. de Eccleſ. Patronat. prælud. 7. dub. 12. per tot.*

11 Contrarium, quòd iuſpatronatus non tranſeat ad fideicommiſſarios, ſed remaneat penes hæredes inſtitutos, eiuſque ſucceſſores etiam reſtitura hæreditate, ita reprobato Rom. *in l. Titius num. 3. ff. ad Trebel.* ea Bart. tenet Lamber. *de iurepatronat. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 35. num. 1. verſ. tamen prædictis*, & hanc ſententiam vti veriorem ſecuti ſunt Didac. *de teſtam. §. 9. num. 8. & var. reſol. lib. 2. cap. 18. num. 8.* Emanuel. à Coſta *in cap. ſi Pater p. 2. verſ. Trebellianica num. 4. de teſtam. in 6.* Peregr. *de fideicom. art. 6. num. 37.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit. 12. num. 6. & 15.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 17.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 11. num. 29. & ſeq.* Viuian. *de iurepatronat. p. 1. lib. 4. cap. 2. n. 76.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 634. num. 2.* Fachin. *controuerſ. iur. lib. 10. cap. 94. & lib. 13. cap. 90.* Sanchez *reſponſ. moral. dub. 94. num. 2.* Anton. Gomez *var. reſol. tom. 1. p. 5. num. 29.* Ceual. *in ſpecul. commun. opin. q. 717. num. 4.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 71. num. 9.* Craſs. *de ſucceſ. in §. fideicom. q. 52.* & hanc opinionem continuò Rotam amplexam eſſe, & in cauſis dicendis ſemper fuiſſe receptam dixit in *Bononien. iuriſpatr. 23. Ian. 1640. §. nam licèt coram Bichio.*

12 Et ratio eſt, quia in fideicommiſſarium tranſeunt ea ſolùm, quæ commodum pecuniarum reſpiciunt, ſed iuſpatronatus eſt quid Religioſum, & commodum pecuniarum non reſpicit, & tantùm reputatur inter iura directa, & merè honorifica, *cap. quando de iudic.* Lambert. *in tit. de iurepatronat. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 35. num. 1. verſ. ego magis clarè*, ea autem, quæ concernunt commodum honorarium remanent penes hæredem, latè Peregr. *de fideicom. art. 6. num. 18.*

13 Sed contra hanc ſecundam contrariam opinionem valdè vrget, quòd ſicut fundus ſpectat ad fideicommiſſarium, & concernit commodum pecuniarum, ita etiam ad eundem ſpectare debet iuſpatronatus, loco fundi ſubrogati, aliàs eſſet in facultate hæredis euertendi bona fideicommiſſaria, ad effectum acquirendi huiuſmodi iura honorifica, in præiudicium vocatorum, vt benè ratiocinatur Maſſob. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. Patronat. prælud. 7. dub. 13. num. 9. & ſeq.*

14 Eliditur tamen hoc motiuum, quia non ex natura, nec ex diſpoſitione legis procedit, quòd iuſpatronatus non ſit tranſmiſſibile ad fideicommiſſarium, cùm etiam titulo legati, & fideicommiſſi relinqui poſſit, Molin. *de primog. lib. 1. cap. 24. num. 13.* Rota *dec. 675. num. 2. dec. 267. num.*

15 *4. p. 6. recen.* Sed ex præſumpta voluntate teſtatoris, vt apud primum hæredem honorificum iuſpatronatus remaneat, & quòd fideicommiſſario reſtitui debeant bona, & iura afferentia commodum pecuniarum, non autem ea, quæ ad honorem dumtaxat pertinent, docet Couar. *lib. 2. cap. 12. ſub num. 8. verſ. poſterioris, ibi, id enim à teſtatoris voluntate iure præſumpta deducitur*, Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 12. num. 15.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 11. num. 37.* Rota poſt Viuian. *de iurepatronat. dec. 24. num. 4. & in Bononien. iuriſpatronatus 23. Ianuar. 1640. §. quia tamen coram Bichio.*

16 Lim. 1. quòd ex voluntate, aut expreſſa diſpoſitione teſtatoris iuſpatronatus poteſt tranſire in fideicommiſſarium, Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 146. num. 6.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 19.* Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. q. 2. art. 35. ad finem*, Viuian. *tract. eod. lib. 4. cap. 2. num. 77.*

17 Lim. 2. ſi fideicommiſſum ſit factum Eccleſiæ, quo caſu nulla detrahitur quarta Trebellianica, vt per Tiraquel. *in tract. de priuil. piæ cauſ. priuileg. 27.* Vel quando à teſtatore Trebellianicæ detractio prohibita fuerit, nam tunc iuſpatronatus tranſit ad fideicommiſſarium ſecundùm Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. q. 2. art. 35. num. 8.* ſed hanc opinionem eſſe ſingularem, & pati multas difficultates, tradit Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 3. cap. 2. num. 78.*

18 Non autem ex qualibet fundi collatione acquiritur iuſpatronatus, ſed ea ipſa fundi collatione eiuſque dominij translatione in totum ad fauorem Eccleſiæ, adeò vt fundi collatio, & dotis conſtitutio debeat eſſe, & dari non *repetitiua*, nam ſi dominus fundi vellet retinere penes ſe aliquod dominium puta directum, Eccleſia non eſſet ibidem ædificanda, & ſi de facto conſtrueretur Dominus fundi nullatenus acquireret iuſpatronatus, prout etiam neque acquireret, ſi in limine fundationis, ſeu erectionis reſeruaret ſibi cenſum, ſeu certum canonem ſuper Eccleſia, cùm huiuſmodi reſignatio deſignet rationem diuerſi dominij, ſcilicet lucratiui, & non honorifici iuriſpatronatus, Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. p. 1. q. 2. art. 2. n. 2.* ex Gail. *in repetit. cap. ſi dilecti in 6.* Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. patronat. prælud. 7. dub. 13. per tot.*

Sed quòd Patronus poſſit in limine fundationis reſeruare ſibi aliquem cenſum, cum conſenſu Epiſcopi, vel quid aliud temporale exigendum ab ipſa Eccleſia, tradit *gloſ. & omnes ſcribentes in cap. præterea 13. de iurepatronat.* latè Rocch. *de iurepatronat. in verb. & vtile num. 6.* 19

Concorda has DD. diſcordantes ſententias, doctrinam Rocch. ac textum *in cap. præterea 13. de iurepatr.* locum ſibi vendicare, quando patronus dotauit ſufficienter, doctrinam verò Gail. ac aliorum procedere quando fundator dotauit inſufficienter, ita Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. patronat. prælud. 7. dub. 13. num. 7.* 20

Animaduertendum tamen eſt, quòd ad acquirendum iuſpatronatus quamuis non requirantur copulatiuè illa tria media nempè fundatio, dotatio, & ædificatio, vt ſimul ab vno, eodemque fiant, ſed poſſint à pluribus ſupradicta præſtari, ita quòd quilibet, ex qualibet concurrentia efficiatur patronus, nihilominus nequit acquiri iuſpatronatus, niſi ad huiuſmodi dotationem, conſtructionem, & fundationem accedat conſenſus Epiſcopi, iuxta *text. in cap. nemo de conſecrat. diſ. 1. cap. nobis* vbi *gloſ. 1. de iurepatr.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 70. num. 20.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 71.* Lambert. *de iurepatronat. p. 1. lib. 1. q. 3. art. 7.* Viuian. *tract. eod. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 8. in fin. & cap. 2. num. 7. in fin.* Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. patronat. prælud. 7. dub. 6. num. 6.* Rota *dec. 517. num. 3. p. 1. recen.* Et ratio eſt, quia cùm hoc ius ſit ſpirituale, non poſſunt laici ſpiritualia propria auctoritate tractare, vnde neceſſaria eſt auctoritas Epiſcopi, vt ratiocinatur Viuian. *dicto cap. 1. num. 11. & ſeq.* ex Lambert. *de iurepatr. p. 1. lib. 1. q. 3. art. 5.* 21

Huiuſmodi verò conſenſus debet eſſe expreſſus, nec ſufficit tacitus; præſumitur tamen interueniſſe ſtante lapſu longi temporis à die fundationis, ſeu conſtructionis, maximè cum diu Eccleſia pro Eccleſia fuerit habita, & in ea celebrata fuerint diuina, quæ non niſi de ſcientia, & conſenſu Epiſcopi celebrari poſſunt, Archidiac. *in cap. nemo, verſ. vbi autem dubium de conſecrat. diſtin. 1.* Lambert. *vbi ſupra art. 6. & 7. num. 2.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 70. num. 21.* latè Gabr. *de præſumpt. concl. 1. num. 9.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 12. & 13.* Caputaquen. *deciſ. 185. p. 2.* Seraph. *deciſ. 871. num. 3.* Rot. *deciſ. 517. num. 3. p. 2. recen.* 22

Qui quidem conſenſus ſufficit, quòd interueniat ex poſt facto, cùm retrotrahatur perinde ac ſi ab initio interueniſſet, Garz. *de benef. p. 12. cap. 2. num. 209. ſub prin.* Alouſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. reſol. 123. num. 3.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num. 21.* & ita dixiſſe Rot. *coram Lancellotto patet ex deciſ. per eum relata.* 24

Et adeò eſt neceſſarius Diœceſani conſenſus, vt ſi plures concurrant in dotatione, & fundatione, & aliquis petat conſenſum, alter non, qui conſenſum obtinet, erit patronus, & non alter, qui non obtinet: vnde ſi quis, puta primo loco dotauerit, & non petierit Ordinarij conſenſum, ſi poſtea alij fundum contulerint, vel ædificauerint, & obtinuerint Diœceſani conſenſum, acquirunt priuatiuè iuſpatronatus, Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. p. 1. q. 3. art. 7.* Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 6. num. 9.* 25

Verùm ſicut non ſufficit fundatio, dotatio, vel conſtructio ad acquirendum iuſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu, ita nec ſufficit Epiſcopi conſenſus ſine actu fundationis, dotationis, vel conſtructionis, quia non poteſt Epiſcopus rei ſacræ abſque legitima cauſa hanc ſeruitutem iuriſpatronatus imponere, Abb. *conſ. 106. num. 4. vol. 2.* 26

Bar-

Digitized by Google

Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num. 25. part. 3.*

27 Et ſi Diœceſanus ſine legitima cauſa renuat conſenſum præſtare, poteſt ad eum præſtandum compelli, auctoritate ſuperioris Antiſtitis, nempè Metropolitani, Archiepiſcopi, vel Primatis, ſecus autem, ſi recuſet cum cauſa, vt ſi dos non ſufficeret, vel aliquid aliud neceſſarium deficeret, Card. *in cap. nobis de iurepatr. in 6.* Lambert. *in tract. de iurepatr. lib. 1. p. 2. q. 1. art. 26.* Abb. *conſ. 59. verſ. tertio principaliter conſidero p. 2.* Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 19.* Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. Patronat. præl ud. 7. dub. 7. per tot.*

28 Ampl. vt Diœceſanus compelli poſſit ad præſtandum huiuſmodi conſenſum, etiam ſi Patronus in limine fundationis vellet apponere aliquam conditionem contra ius commune, nempe quòd inſtitutio non ſpectet ad Epiſcopum, quam, & aliam conditionem, ſeu reſeruationem vtique apponi poſſe, etiam ſi aduerſetur diſpoſitioni iuris communis docet Felin. *in cap. cum venerabilis in prin. 6. de except.* Lambert. *de iurepatron. lib. 1. p. 2. q. 5. art. 20. verſ. adduco vigeſimo tertio num. 5. & eod. lib. 1. p. 1. q. 9. art. 1. ampliat. 19. num. 84.* Et ratio eſt, quia non agitur de præiudicio iuris Eccleſiæ iam quæſiti, Maſſobr. *d. prælud 7. dub. 8. per tot.*

SVMMARIVM.

1 *Dos ad effectum acquirendi iuſpatronatus debet eſſe ſufficiens, & perpetua.*

2 *Quando dicatur ſufficiens, & congrua, & num. 3.*

4 *Conſtitui debet ante conſtructionem Eccleſiæ.*

5 *Epiſcopus conferens Eccleſiam non acceptata dote de ſuo dotare tenetur.*

6 *Eccleſia ſi abſque dote conſtructa reperiatur, quomodo cogendus ſit fundator.*

7 *Dotans Eccleſiam iam fundatam, quomodo acquirat iuſpatronatus.*

8 *Dotans Eccleſiam, quæ in totum dotem amiſit, acquirit iuſpatronatus, ſecus ſi ſuppleat dotem depauperatam.*

9 *Dos poſt conſecrationem aſſignata retrotrahitur ante dictam conſecrationem.*

10 *Conſenſus Epiſcopi ſuper dotatione poſt conſtructionem, non eſt priuilegiatiuus.*

11 *De iure communi licet dotare Eccleſiam conſtructam, & conſecratam, ſi ſit indotata, vel dotem amiſerit.*

12 *Dos ad effectum acquirendi iuſpatronatus conſtitui poteſt in re Emphyteutica.*

13 *An in vſufructu conſtitui poſſit.*

14 *Redotans Eccleſiam, quæ in totum dotem amiſit, efficitur patronus priuatiuè quo ad primum.*

15 *Supplens dotem Eccleſiæ depauperatam, non efficitur patronus, niſi de conſenſu Diœceſani, & primi patroni.*

16 *Patronus ratione fundi, vel dotis, vel conſtructionis, ſi Eccleſia diruta readificetur an ſit patronus cum readificatione.*

17 *Patronus Monaſterij ſi alteri vniatur, an remaneat patronus.*

Dos Eccleſiæ aſsignanda, an, & quando dicatur congrua ad effectum acquirendi iuſpatronatus.

ADNOTATIO II.

1 DOs ſufficiens, & perpetua eſt Eccleſiæ aſſignanda, & tradenda in limine fundationis ad effectum acquirendi iuſpatronatus, *cap. nemo il 1. de conſecrat. diſ. 1.* Zecch. *de benef. & penſion. cap. 12. num. 3.*

2 Debet præterea eſſe congrua, adeout eius redditus ſufficiant pro ſuſtentatione Rectoris, Clerici, & pro luminaribus, alijſque neceſſarijs pro Eccleſiæ manutentione, ſcilicet pro Sacerdotum veſtibus, ornamentis Altaris, alijſque opportunis pro miſſarum, diuinorumque celebratione, vt tradunt DD. *in cap. nemo il 1. de conſecrat. diſ. 1. cap. placuit 1. q. 2. cap. piamentis 16. q. 17.* Maſſobr. *in tract. de habend. concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. patronat. prælud. 7. dub. 14. num. 4.* Viuian. *de iurepatronat. p. 1. lib. 2. cap. 4. num. 3.*

3 Verùm quia conſtitui nequit certa regula, quæ omnia beneficia comprehendat, ideò vt aliquid certius, & clarius habeatur octo caſus referuntur à Lambert. *de iurepatr. lib. 1. q. 5. art. 21. num. 11. 12. & ſeq.* & à Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. tit. de Eccleſ. patronat. prælud. 7. dub. 14. à num. 5. vſque ad fin.* & à Viuian. *tract. de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 4. num. 31.* in quibus deducitur, quæ ſit dos competens Eccleſiarum Cathedralium, Parochialium, ſimplicium Capellarum, Collegiatarum, Monaſteriorum, Beneficiorum in abſtracto, quæ ſcilicet eriguntur cum ſola dotis conſtitutione, abſque Eccleſiæ, vel Capellæ conſtructione, Oratoriorum, & Hoſpitalium, ac Clericorum Seminariorum, vt apud ſupradictos videndum erit, ne alienos labores hic referam.

4 Dos autem conſtitui debet ante conſtructionem Eccleſiæ, & Epiſcopus ante quàm præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione debet ex neceſſitate requirere, quòd fundans conſtituat cum effectu ſufficientem dotem per publicum
5 inſtrumentum, aliàs ſi Epiſcopus conferret Eccleſiam non acceptata dote, de ſuo eam dotare tenetur, *cap. nemo de conſecrat. diſt. 1. cap. cùm ſicut de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* ibique *gloſ. in verb. conſecranda*, & Abb. Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 10.* Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. cap. 4. num. 14. & plurib. ſeqq.*

6 Sed ſi abſque dote Eccleſia conſtructa, & ædificata reperiatur, cogi poteſt fundator, & conſtructor ad eam dotandam, & directè compelli officio Iudicis Eccleſiaſtici, vel indirectè per ſuſpenſionem conſecrationis, donec dos conſtituatur, aliàs tenetur conſecrator, Abb. *in cap. cùm ſicut num. 3. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 18.* Viuian. *tract. eod. p. 1. lib. 2. cap. 4. num. 25. 26. & 27.* vbi quòd idem dicendum ſit de Capella, & Altare.

7 Dotans verò Eccleſiam fundatam, & conſtructam ſine dote, de iure communi acquirit iuſpatronatus; dummodò accedat conſenſus Diœceſani, & non contradicatur à Fundatore, & conſtructore, ac ipſa dos conſtituatur titulo dotis, & non ſimplicis donationis, Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. p. 1. q. 6. art. 1. num. 5. & ſeq.* Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 1.* vbi ita dixiſſe Rot. *in Lucana decanatus 8. Iunij 1576. coram Clemente VIII. §. quo verò.*

8 Vlteriùs requiritur, quòd Eccleſia prorſus indotata exiſtat, vt loquitur Rocch. *de iurepatron. in verb. & dotauit. quæſt. 2.* & Abb. *conſ. 28. lib. 2.* quod adeo verum eſt, vt ſi dos eſſet depauperata, ſi tamen in totum ſublata non eſſet, illam ſupplens non efficiatur Patronus, vt reprobato Hoſtien. & Abb. tradit Roc. *vbi ſupra q. 3.* quem refert, & ſequitur Rot. *in dicta Lucana Decanatus dicto §. quo vero.*

9 Quinimmò fauore Eccleſiæ dotatio retrotrahitur, & fingitur Eccleſiam fuiſſe dotatam ante conſecrationem, vt quis inducatur ad dotandum propter acquiſitionem iuriſpatronatus, Io. And. *in cap. 1. col. vlt. in prin. verſ. & tunc fauore Eccleſiæ fingamus de iurepatr.* Abb. *in cap. 3. num. 9. in fin.* & ibi Bero. *num. 71. verſ. non obſtat quòd res ſacra eod. tit.* Abb. *conſ. 59. num. 3. verſ. quòd tamen limitauit lib. 2.* Rocch. *in verb. & dotauit num. 4. ad fin. verſ. non obſtat igitur*, Paul. de Cittadin. *de iurepatr. p. 3. caſ. 2. q. 1. num. 77. verſ. & fauore Eccleſiæ*, Lambert. *eod. tract. lib. 1. q. 6. art. 1. n. 6. verſ. non obſtat fundamentum fol. mihi 50.*

10 Nec conſenſus Epiſcopi ſuper dotatione facta poſt conſtructionem, & conſecrationem Eccleſiæ redditur priuilegiatiuus, ita vt dotans efficiatur Patronus, quaſi ex priuilegio, quia ſicut de iure communi licet dotare Eccle-
11 ſiam iam conſtructam, & conſecratam, quando dotem non habuit, vel quando dos habita perierit, ita acquiri debet iuſpatronatus, perinde ac ſi ante ipſam conſtructionem, & conſecrationem dos conſtituta fuiſſet, vt reprobato Lambert. *de iurepatron. lib. 1. p. 1. q. 6. art. 1. num. 8. in fin. verſ. dicerem, & aliud*, dixit Rot. *in Imolen. Iuriſpatr. 23. Martij 1579. coram Cantuccio* relat. per Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 5. ſub num. 1. fol. 77. verſ. nam eius opinio.*

12 Dos autem ad effectum acquirendi iuſpatronatus conſti-

tui

tui poteſt etiam in re emphyteutica, ſeu feudali, dummodò à Domino directo remittatur dominium, quo caſu vtrique directo, & vtili acquiritur iuſpatronatus, vel poteſt dari res emphiteutica pro dote etiam ſine conſenſu Domini directi, cùm hoc vt vendatur vtile dominium, & ex pretij retractu emantur alia bona, vt ex Lambert. tradit Viuian. *de iurepatronat. p. 1. lib. 2. cap. 4. n. 6.*

13 Non eſt autem huiuſmodi dos conſtituenda in vſufructu, cùm non ſit perpetuus, & multis modis extingui poſſit, vt habetur *in tit. de vſufructu in inſtit.* Viuian. *dicto cap. 4. num. 7.* & ratio eſt, quia dos debet eſſe perpetua, ſed ſi aliquod pretium eiuſdem vſusfructus conſequi poſſit, vt ex illo emantur alia bona pro dote, eius conſtitutio tenet Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. art. 5.*

14 Redotans verò Eccleſiam cum conſenſu Diœceſani, quę in totum dotem amiſit, acquirit iuſpatronatus ratione dictæ redotationis priuatiuè quo ad primum patronum, qui primo loco dotem conſtituit, cuius ius reſolutum remanſit, per dotis conſtructionem, & reſolutionem, cùm non
15 entis nullæ ſint partes, & à priuatione ad habitum non detur regreſſus, ſed ſi prima dos in totum ab Eccleſia amiſſa non fuerit, tunc ſupplens dotem, vti tantùm Benefactor non acquirit iuſpatronatus, niſi volente primo Patrono, & conſentiente Diœceſano, quibus concurrentibus efficitur compatronus, cum primo dotante, latè Lambert. *de iurepatr. lib. 1. art. 6. num. 1.* Gratian. *diſcept. 177. num. 24.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 11. & 12.* aliàs Eccleſia effecta libera, non eſt in ſeruitutem redigenda ex ſolo augmento dotis.

16 Patronus ratione dotis remanet Patronus in Eccleſia diruta, & reædificata, pro vt etiam Patronus antiquus, qui contulit fundum erit adhuc Patronus, quia ſicut dos, & fundus, quorum reſpectu effecti fuerunt Patroni, remanent in ſuo eſſe, ita quoque remanere debet in ſuo robore iuſpatronatus, Patronus verò ratione conſtructionis pariter erit compatronus cum reædificante, quia ab ipſo primo conſtructore lapides, cæmenta, & fundamenta proueniunt, vnde aliquod ius eidem præſeruatur, Lambert. *de iurepatr. lib. 2. p. 1. art. 4.* Viuian. *eod. tract. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 7. 8. & 9.*

17 Patronus verò alicuius Monaſterij, ſi ob eius deſolationem alteri vniatur, non efficitur Patronus ſecundi Monaſterij, ſed remanet Patronus primi, ſi primum dotauit, ſecus verò, ſi ſecundum, cui fit vnio, ſit omninò ſine dote, quia cùm vnio ſit loco dotationis, Patronus primi erit etiam Patronus ſecundi, Lambert. *de iurepatronat. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus ex priuilegio eſt reuocatum per Sacrum Concilium Tridentinum.*
Ampl. etiam cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta, ibid.
2 *Ampl. etiamſi iuſpatronatus ex priuilegio ſpectet ad Duces, & Marchiones.*
3 *Ampl. etiamſi in priuilegio dicatur competere ex vera, & reali fundatione.*
4 *Iuſpatronatus ex priuilegio cadit ſub regula de menſibus nec ſuffragatur immemorabilis, num. 5.*
6 *Lim. procedere reſpectu priuilegij ex cauſa lucratiua, ſecus ex cauſa onerosa.*
7 *Sublim. procedere ſi in totum Eccleſia dotetur, ſecus ſi pars dotis ſuppleatur.*
8 *Iuſpatronatus cenſetur ex mero priuilegio, ſi augmentum dotis non præponderet gratia, & quid in dubio.*
9 *Et quando præponderare dicatur.*
10 *Commenſuratio cauſæ in priuilegio conceſſo ex cauſa onerosa, quando ſit facienda.*
11 *Iuſpatronatus ex augmento dotis ſubiacet diſpoſitioni Regulæ 8. Cancellariæ, num. 13.*
12 *Regula 8. non tollit iuſpatronatus ex priuilegio, ſeu ex augmento dotis, ſed tantùm derogat iuri præſentandi pro illa vice, qua ſuccedit vacatio in menſe reſeruato.*
14 *Limit. ſi augmentum eſſet notabile, vt ſi ad medietatem aſcenderet, nam tunc non ſubiacet Regulæ 8.*
15 *Eſt tamen probandum de tempore reſeruationis.*
16 *Iuſpatronatus, vt ex dotatione acquiratur exigit dotationem formalem.*
17 *Iuſpatronatus ex augmento dotis quando acquiratur.*
18 *Augens dotem ad effectum acquirendi iuſpatronatus debet expreſsè ſibi reſeruare.*
19 *Iuſpatronatus ex augmento dotis non acquiritur abſque beneplacito Apoſtolico.*
20 *Iuſpatronatus ex augmento dotis non acquiritur.*
21 *Iuſpatronatus ex redotatione, vt acquiratur, prima dos debet eſſe deperdita.*
22 *Iuſpatronatus ex priuilegio, & præſcriptione eſt ſublatum per Sac. Concil. Trid.*
23 *Et à 40. annis citra reuideri poteſt ab Ordinario, & ante 40. annos validum remanet num. 24.*
25 *Sed ante quàm reuideatur, patronus eſt admittendus ad præſentandum.*
26 *Ex priuilegio Epiſcopi competere nequit.*
27 *Etiamſi patronus reperiatur in poſſeſſione per 100. annos.*
28 *Epiſcopus non poteſt concedere iuſpatronatus ſuper Eccleſia libera.*
29 *Etiamſi Eccleſia antea fuiſſet patronata, ſecus autem ex auctoritate Papæ.*

Iuſpatronatus ex priuilegio, an, & quando competat.

ADNOTATIO III.

IVſpatronatus ex priuilegio in totum eſt reuocatum per Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* etiam cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta, Pariſ. *de confidentia q. 28. num. 239. & ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 18. 19. & ſeq.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 115.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 15.* Barboſ. *in Concil. Trid. dicta ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9. num. 68.* Seraph. *deciſ. 1395. num. 4.* Gregor. XV. *deciſ. 397. num. 3.* vbi Adden. *num. 6.* Rot. *deciſ. 88. n. 2. & 3. p. 1. recen.* 1

Ampl. procedere etiamſi iuſpatronatus ex priuilegio ſpectet ad Duces, Marchiones, Comites, niſi ſit iuſpatronatus Regum, ſeu Principum iura regia habentium, Beltram. *in addit. ad Greg. XV. dec. 397. num. 6. circa med.* 2

Ampl. 2. procedere etiamſi in priuilegio habeatur iuſpatronatus competere non ſolùm ex priuilegio, ſed etiam ex reali, & vera fundatione, & dotatione, quia non ideò deſinit eſſe ex priuilegio, vt quidquid in contrarium teneat Gonz. *ſuper reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 92. & 93.* ſæpè firmauit Rota, vt patet ex deciſionibus relatis per Garz. *de benef. p. 5. c. 9. num. 117. & 118.* & per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. ſub num. 68.* benè Rot. *dec. 88. num. 2. & 3. p. 1. recen.* relat. per addend. ad Gregor. XV. *dec. 397. num. 6. verſ. etiamſi in priuilegio.* 3

Ampl. 3. quòd iuſpatronatus competens ex priuilegio, & gratia Papæ, etiam cum Clauſula, vt ſit perindè, ac ſi eſſet ex fundatione, & dotatione cadat ſub diſpoſitione regulæ de menſibus, cùm non dicatur propriè ex fundatione, & dotatione, & ita declaraſſe Sac. Cong. Concil. *ſuper cap. 9. ſeſſ. 25.* & refert Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 118.* quam etiam refert Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 3. num. 85. & 86.* vt ſubdit, neque ad hunc effectum ſuffragari immemorabilem, quando iuſpatronatus præſumitur ex priuilegio ex alia declaratione eiuſdem Sacræ Congregationis, quam refert Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. num. 68. verſ. aſſerit etiam deciſum,* Garz. *de benef. p. 5. c. 9. num. 119.* 4 5

Limit. ſupradicta procedere reſpectu priuilegij conceſſi ex mera cauſa lucratiua, ſecus ſi fuerit conceſſum ex cauſa onerosa, quod non eſt ſublatum à Concilio, quia huiuſmodi conceſſio non poteſt dici merè priuilegium, & ita ſæpè fuiſſe deciſum per Rotam refert Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 120.* faciunt tradita per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 28. à num. 22. & gloſ. 36. num. 36.* Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 16.* adden. ad Gregor. XV. *dec. 397. num. 6. verſ. prædicta indubitanter,* Seraph. *dec. 499. num. 4. & dec. 518.* 6

Sublim. hoc verum eſſe, ſi in totum Eccleſia dotetur, non autem ſi pars dotis ſuppleatur Gonzal. *dicta gloſ. 18. num. 53.* Garz. *dicto cap. 9. num. 122. & 123.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. cap. 4. num. 16. verſ. quod eſt verum.* 7

Aug-

8 Augmentum autem dotis debet præponderare gratiæ,
aliàs iuſpatronatus cenſeri debet ex mero priuilegio, Rota
9 *dec.457. num.17. p.1. diuerſ. & dec.58. num. 8. p.1. recen.* Et
præponderare non dicitur, niſi Eccleſia congrua dote de-
ſtitura eſſet, vnde deficerent neceſſaria pro eius ſuſtenta-
tione, Rota *dec. 457. num. 17. in fin. & 18. p. 1. diuerſ.* re-
lat. per Adden. ad Gregor. XV. *dec. 397. num.6. verſ. nec di-
catur*. In dubio tamen præſumitur augmentum præpon-
derare gratiæ, Seraph. *dec.518. num.4.*

10 Intellige ſupradicta procedere, quando agitur ad effe-
ctum cognoſcendi, an Papa derogare poſſit, ſiquidem
quando cauſa oneroſa præponderat priuilegium, cenſetur
ſapere contractum, qui redditur irreuocabilis, ſed ſi aga-
tur de præſumpta mente Papæ, ſeu cuiuſcumque alterius
diſponentis, an ſcilicet voluerit derogare, & tunc non eſt
locus præfatæ commenſurationi, ſed eò ipsò, quòd priui-
legium eſt conceſſum non merè gratuitò, ſed ob aliquam
impenſam, non cenſetur cadere ſub diſpoſitione derogato-
ria ex defectu voluntatis, vt optimè declarauit Rota *dec.
518. num. 4. & 5. coram Seraph.* relat. per Adden. ad Gre-
gor. XV. *dec. 397. num.6. verſ. nam talis obiectio*.

11 Intellige 2. hæc omnia de plano procedere reſpectu dero-
gationis Concilij Tridentini, ſecus reſpectu derogationis
Regulæ 8. cuius diſpoſitioni ſubiacere debet iuſpatronatus
ex augmento dotis, tum quia dicta Regula 8. habet clau-
ſulas ampliſſimas, & prægnantiſſimas, vt ponderauit
Rota *deciſ.88. num.9. p.1. recen.* Tum etiam, quia agitur
de minori præiudicio patronorum reſpectu regulæ, quàm
12 reſpectu Concilij, quia Concilium tollit in totum iuſpa-
tronatus, regula verò non tollit iuſpatronatus, ſed tan-
tùm derogat iuri præſentandi pro illa vice, in qua ſuccedit
vacatio in menſe reſeruato, in cæteris verò vacationibus
ſemotis reſeruationibus patronus habet ius ad præſentan-
dum, vt benè animaduertit Adden. ad Gregor. XV. *dec.*
13 *397. ſub num.6. verſ. nam talis obiectio, circa med.* & quòd
iuſpatronatus ex augmento dotis ſit ſublatum, & cadat
ſub reſeruatione regulæ 8. latè probat Maſſobr. *in prax. ha-
bendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 3. num. 27. & 28. &
per tot.* Viuian. *de iurepatron. p.1. lib.2. cap.5. num.18.* Bar-
boſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.25. de reform. cap.9. num.71.* Rota
*dec.58. num.5. & 6. confirmata in dec.88. p.1. recen. & in Va-
lentina de Carlet. coram Lancellot. impreſ. penes Garz. de
benef. p.5. cap.9. num.127.*

14 Verùm ſi augmentum eſſet notabile, adeò vt gratię
præponderaret, ſcilicet ſi ad medietatem annui valoris fru-
ctuum beneficij aſcenderet, tunc non ſubiaceret Regulæ 8.
vt docent Maſſobr. Viuian. Barboſ. Adden. ad Greg. XV. *in
locis ſupra citatis, & in relatis deciſionibus*.

15 Huiuſmodi tamen augmentum medietatis, aut alte-
rius partis dotis beneficij probari debet de tempore reſerua-
tionis, aliàs non poteſt haberi certitudo, an augmen-
tum factum fuerit in dicta medietate, vel in tertia parte,
vt dixit Rota *in Paduana iuriſpatronatus coram Corduba im-
preſ. penes Maſſobr. in prax. habendi concurſ. ad Paroch. præ-
lud.7. dub.3. num.40. quæ eſt in recen. deciſ.46. par.2.* & tra-
dit Viuian. *de iurepatr. p.1. lib.2. cap.5. n.8. in fin.*

16 Et quia ad acquirendum iuſpatronatus ex dotatione exi-
gitur dotatio formalis, *cap. filijs 16. q.7.* cum alijs alegatis *in
Cæſarauguſtana coram Coccino impreſ. penes Maſſobr. in
prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 3. num. 48.*
17 ita etiam ex redotatione, ſeu ex augmento dotis acquiri
nequit, niſi redotatio, ſeu augmentum ſit tale, vt
habito reſpectu ad dotem Eccleſiæ, adeò ſuperet, vt dos
præſens ſit nullius conſiderationis, & ſic priuilegium po-
tius ex iuſtitia, quàm ex gratia emanaſſe videatur, quod
non ſequitur, quando fructus beneficij augentur ſaltem
ad medietatem, alioquin ſi ſit minus augmentum ſemper
iuſpatronatus dicitur ex gratia, & non ex cauſa oneroſa,
& ita firmauit Rot. *in vna Cæſarauguſt. coram Coccino De-
cano impreſ. penes Maſſobr. in prax. habend. concurſ. ad Pa-
roch. prælud.7. dub.3. num.50. & 51.* & tradit etiam Viuian.
de iurepatr. p.1. lib.2. cap.5. num.19. verſ. & ad acquirendum
18 *& num. 20.* vbi ſubdit, quòd talis augens dotem etiam ad
medietatem debeat exprimere ſe velle acquirere iuſpatrona-
19 tus, alioquin diceretur benefactor, vtpotè quia nemo po-
teſt acquirere iuſpatronatus ex augmento dotis ſine priui-
legio Apoſtolico neque induci poteſt ex obſeruantia, prout
etiam dixit Rot. *in citata Cæſarauguſt. penes Maſſobr. n.56.*

De iure autem communi certum eſt, quòd ex aug- 20
mento dotis non acquiritur Iuſpatronatus, *cap. piæ mentis
in verſ. patronum 16. q.7.* Abb. *conſ.59. lib. 2.* Rocch. *de iu-
repatronat. verb. dotauit q.2. & 3.* & dixit Rot. *in cauſa Cæ-
ſarauguſt. coram Coccino impreſ. penes Maſſobr. in prax. ha-
bendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 3. num. 49. & 50.*
vbi ſubdit, quòd ad acquirendum iuſpatronatus in caſu 21
redotationis neceſſe ſit, quòd Eccleſia remanſerit penitus
depauperata, & eidem noua dos ſit conſtituta.

Et quoniam iuſpatronatus competens ex priuilegio, 22
etiam prægnantiſſimis clauſulis conceſſum fuit ſublatum,
ſicut illud quod competit ex præſcriptione à Sac. Concil.
Trid. *ſeſſ.25. cap.9. de reform.* ideò ſi ex augmento dotis 23
competebat ex Papæ priuilegio, à 40. annis citra ſubijcitur
reuiſioni, & examini Ordinarij ex dicto *cap. 9. Sac. Con-
cil. Trid.* Gabr. *conſ. 195. lib. 1.* Viuian. *de iurepatronat. p.
1. lib.2. cap. 5. num. 17.* & ita ſæpè firmaſſe Rot. *patet ex
deciſionibus relatis per Garz. de benef. p. 5. cap. 9. num. 115.
126. & 127.*

Cætera verò iuſpatronatus ex augmento conceſſa ante 24
40. annos valida remaneot, & ita declaraſſe Sac. Congr.
refert Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 124. & ſeq.* Rot. *dec.
4. num. 4. p. 2. recen.* Adden. ad Gregr. XV. *dec. 397. num.6.
in verſ. prædicta indubitanter vbi in fin.* ſubdit, quòd etiam 25
iuſpatronatus conceſſum ex augmento dotis infra 40. an-
nos dicatur habere implicitum ſtatum validitatis, & do-
nec non reuideatur, & iudicetur Eccleſiæ damno-
ſum, & per Ordinarium reuocetur, admitti debent præ-
ſentationes Patronorum Rot. *d. dec. 4. ſub num. 5. p. 2.
recen.*

Ex conceſſione verò, & priuilegio Epiſcopi competere 26
minimè poteſt, iuxta diſpoſitionem textus *in cap.2. de reb.
Eccleſ. non alien. in 6.* Garz. *de benef. p.5. cap. 9. num. 128.*
Viuian. *de iurepatronat. p.1. lib.2. cap.5. num. 22.* Lambert.
eod. tract. part. 1. lib. 1. q. 10. art. 4. Rocch. *eod. tract. in
verb. pro eo, quod de Diœceſani conſenſu num.34.* Staphil. *de
liter. gratia tit. de modo, & forma impetrandi § 1. de iuriſpa-
tronatus prærogatiua num. 3. & 4.* Rebuf. *in prax. in 3. p. ſi-
gnatura verſ. nec non iuſpatronat.* Rot. *dec.167. num.89. p.5.
tom.1. recen.*

Etiamſi Patronus eſſet in poſſeſſione per centum annos 27
& vltra, vel alio longiſſimo tempore, ſi conſtet de initio
inualido vitioſi tituli, ex quo mala fides reſultat, Gonzal.
ad reg.8. gloſ.18. num 48. Pariſ. *de confiden. q. 28. num. 280.*
& hanc opinionem ſequitur Rot. *vt in deciſionibus relatis
per Garz. de benef. p. 5. c. 9. num. 128. & pluribus ſeqq. &
dec. 197. num.90. p.5. tom.1. recen.*

Nec Epiſcopus poteſt concedere iuſpatronatus ſuper Ec- 28
cleſia libera ſine auctoritate Papæ, eamque in ſeruitutem
redigere, Calderin. *conſ. vltim. de iurepatronat.* Viuian. *de
iurepatronat. p.1. lib.2. cap.5. num.24.*

Etiamſi Eccleſia antea fuiſſet patronata, & poſtea libera 29
effecta propter extinctionem iuriſpatronatus, cùm ne-
queat iterum reducere in ſeruitutem, & alteri ſuper eam
iuſpatronatus concedere abſque authoritate Papæ, Calde-
rin. *conſ. vltim. de iurepatronat.* Abb. *conſ. 106. p. 2.* Lam-
bert. *de iurepatronat. lib.1. p. 1. q. 10. art. 4. num.4.* Rocch.
de Curt. *tract. eod. verb. pro eo num. 34.* Viuian. *tract. eod.
p.1. lib.2. cap.5. num.24.* & ita etiam dixiſſe Rot. *patet ex de-
ciſionibus per eumdem relatis.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficij de iurepatronatus laicorum inſtitutio pertinet ad Pontificem.*

2 *Limit. procedere in dignitatibus, ſecus in minoribus beneficijs.*

3 *Beneficium de iurepatronatus ſi ſit Eccleſiaſticum, vel mixtum, vt præualeat pars Eccleſiaſtica ſi vacat in curia collatio ſpectat ad Pontificem, & ſubiacet regulis Cancellariæ, n.4. abſque alia derogatione, n.6.*

5 *Iurapatronatus ex priuilegio, conſuetudine, & præſcriptione ſunt ſublata per Concil. Trid.*

7 *Si ſit merè Laicale, vel mixtum pro æquali parte non vacat in Curia, num. 8. & non cadit ſub generalibus reſeruationibus num.10.*

9 *Socius ratione ſocietatis in re indiuidua non debet recipere præiudicium reſpectu alterius ſocij.*

11 *Iuſ*

11 *Iuſpatronatus mixtum ſi pars Eccleſiaſtica ſit potentior ſubijcitur regulis Cancellariæ.*
12 *Denominatio fit à potentiori.*
13 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tamquam dignius trahit ad ſe laicale mixtum.*
14 *Ad hoc vt non ſubiaceat Regulis Cancellariæ debet eſſe ex fundatione, vel dotatione, aut conſtructione.*
15 *Eſt iuſtificandum iuxta formam Concil. Trid. non obſtante quaſi poſſeſſione.*
16 *Quando ad effectum præſentandi ſufficiat ſola quaſi poſſeſſio.*
17 *Iuriſpatronatus laicalis collatio per dimiſſionem ex conſecutione alterius incompatibilis ſpectat ad Summum Pontificem accedente Patronorum conſenſu.*
18 *In beneficijs incompatibilibus ad ſecundum obtentinendum de ſtylo Datariæ apponitur Clauſula de dimittendo primum etiamſi ſit de iurepatronatus laicorum.*
19 *Iuſpatronatus laicale ſi vacat in Curia curare debet Ordinarius, & Patronus præſentare, & inſtituere, & præuenire Pontificem.*
20 *De ſtylo Datariæ ſolet apponere datam gratiæ prouiſionis beneficij ſub die obitus ad occurrendum Ordinariorum prouiſionibus.*
21 *Beneficia de iurepatronatus Laicorum generaliter non comprehenduntur in reſeruationibus. Ampl. vt n.22.*
23 *Iuſpatronatus competit Clerico ratione bonorum patrimonialium.*
24 *Iuſpatronatus Laicale ex fundatione, & dotatione ſemel approbatum præuia cauſæ cognitione, non indiget alia iuſtificatione, dummodo probatio ſit facta poſt concilium, & num.25.*

Iuſpatronatus ſi vacat in Curia eius inſtitutio ad quem ſpectet.

ADNOTATIO IV.

1 ECcleſia patronata, vel beneficium de iurepatronatus laicorum ſi vacauerit in Curia, ita vt impediantur Patroni præſentare coram Ordinarijs, indiſtinctè quòd Papa videatur reſeruare quo ad ſe illud, quod pertinet ad inferiores Prælatos, nempè inſtitutionem, docet Alphonſus de Soto *antiquus gloſſator nuncupat. Regular. Cancellar. in reg.*
2 *40. verſ. verum eſt tamen num.12.*

Cuius ſententia declaratur procedere ſolùm in Epiſcopatibus, & Abbatijs, ac alijs dignitatibus, quæ comprehenduntur in Regulis reſeruatorijs Patriarchalium Eccleſiarum, necnon, & maiorum dignitarum poſt Pontificales, ac principalium in Collegiatis, non autem in minoribus beneficiis, quorum præſentatio ad laicos ſpectat, Couar. *pract. quæſt. cap.36. §. cæterum verſ. ſed quamuis numer.* 35. Leſſius *de iuſt. & iur. cap.34. dub. 9. num.* 37. Io. à Kochier. *in Comment. ad Alphonſ. de Soto in reg.40. num.26.* & ita practicari quotidie vidiſſe teſtatur Maſſobr. *in prax. ad habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub.2. n.2. in fin.*

3 Eſt tamen animaduertendum, quòd beneficium vacans ſit merè eccleſiaſticum, vel mixtum, ita tamen, vt maior pars ſit Eccleſiaſtica, & laicis præponderet, ſcilicet ſi ſpectaret ad vnum laicum, & ad duos Clericos, aut non competeret laicis ratione fundationis, aut dotationis, ſed ex priuilegio, vel præſcriptione, aut vſurpatione, tunc enim, cum ſubiaceat regulis Cancellariæ, etiam ſub reſeruatione regulæ de menſibus, vtique dicitur vacare in curia, & collatio, ſeu inſtitutio ſpectat ad Summum Pontificem, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 6. & n. 17. verſ. & quod reſeruatio*, Couar. *practic. qq. cap. 36. num.5. poſt med. verſ. quod ſi iuſpatronatus*, & colligitur *ex deciſ. 574. num. 7. 8. & 9. par.1. diuerſ.* Petrus And. Gamb. *de poteſt. legat. lib.3. num.368.* Creſcen. *de iurepatronat. deciſ.3. in princ.* latè Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 2. num.3.*

4 Et ratio, eſt quia facilè huic iuripatronatus Eccleſiaſtico, & mixto præiudicatur, *cap. cum dilectus de iurepatronat. cap. dilectus*, ibique Abb. & reliqui *de offic. delegat.* Mandoſ. *in reg.1. q.8. num.5.* Couar. *pract. quæſt. cap. 36. num. 5.* cum aliis per Gonzal. *loco citata.*

Tum, quia alia iura patronatus ex priuilegio, cõſuetudine, & præſcriptione ſunt hodie prorſus ſublata, & abrogata per Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 9. de reform.* vnde ſubijciuntur regulis Cancellariæ, & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 18. à num. 18. vſque ad 21.* Garz. *de benef. p.5. cap.9. n. 573.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.57. n.28.* 5

Neque ad hunc effectum exigitur ſpecialis derogatio, quia per ſolam ſimplicem collationem factam à Papa derogatum cenſetur ipſi iuripatronatus Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.18. num.7.* Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud.7. dub.2. num.4.* Caſſad. *in tit. de probat. dec. 4. n.11. & dec. fin. in fin. de iurepatronat.* 6

Si verò ſit merè laicale, vel aliàs etiam mixtum, ita tamen, vt laici ſuperent, vel ſaltem habeant æqualem partem, beneficium patronatus non vacat in curia, etiam ſi Papa, ſi vacaſſet per obitum, & non alio modo derogare in totum conſueuiſſet, Pariſ. *de reſignat. lib.2. q.4. num.45. & ſeq.* Staphil. *de lit. grat. in rub. de modo, & form. impetrand. §. ſequitur videre de iuropatronat.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 25. p.3.* 7

Siquidem, quando iuſpatronatus eſt mixtum, & præponderat pars laicalis, tunc potius attendenda eſt qualitas laicalis, ne laicus propter Clericum perdat ſuum priuilegium, cum æquum ſit quòd in re indiuidua, non patiatur 9 quis præiudicium ratione ſocietatis, & communionis, & benè animaduertit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.18. n.12.* vbi ſubdit, quòd tale iuſpatronatus mixtum, non cadat 10 ſub generalibus reſeruationibus, vt expreſsè tenet Geminian. *in c. vnico in fin. verb. de iurepatr. lib.6.* Felin. *in cap. multorum n.3. verſ. & ideò ſingulariter de Iudæis*, Abb. *in c. dilectus num.5. verſ. ſed circa prædicta de offic. delegat.* Silua *de benef. p.3. q.11. num.11. verſ. duodecima qualitas*, ibi, *licèt illud ius præſentandi ſpectaret ad Laicos, & Clericum ſimul*, Lambert. *de iurepatr. lib.2. par.3. q.9. art. 13. num. 2.* Rocch. de Curte *eod. tract. in verbo ius in 1. q. acceſſoria 7. q. prin. num.23. verſ. contra iſtam concluſionem*, Simonetta *de reſeruat. benef. q.9. num.6. qui de ſtylo, & practica Curiæ*, teſtatur Lap. *alleg.96. verſ. veritatem puta n.3.* & ibi Mandoſ. *in addit. verſ. retraherentur gloſ.* & ſcribentes *in cap.2. de præben. in 6.* Rebuf. *in tract. de nominationibus q. 15. n.7.* Couar. *pract. qq. cap.30. ſub n. 5. verſ. 3. opportunè*, Spinus *de teſtam. gloſ.4. prin. num.44.* Mandoſ. *in reg.1. Cancellar. q.8. num.6.* Gambat. *de Legat. lib.3. num.260.* Hoieda *de incompatibilit. benef. p.1. cap.24. num.114.* Caſſador. *deciſ. fin. ante num.11. de probat. & deciſ. 7. de iurepatr.* Seraph. *dec. 719. num.4. deciſ. 1232. num. . . . dec.1597. num.5.* Rot. *dec. 574. num.10. & per tot. par.1. diuerſ.* Et in puncto Regulæ de reſeruatione menſium, & alternatiua Epiſcoporum firmauit Rot. *deciſ.3. per totam de iurepatr.* coram Achil. de Graſſis, *& dec.157. num.1. & per totam lib.3.* vbi reſpondet ad aliam Rot. *deciſ.30. de conceſ. præbend. in antiq. & dec.3. de iurepatr. per totam coram Creſcentio.* 8

Lim. non procedere in iurepatronatus mixto, vbi pars vocum patronorum Eccleſiaſticorum eſſet maior, & potentior, ac præponderaret vocibus Laicorum, nam hoc caſu ſubijcitur regulis Cancellariæ, cum attendatur maior pars prædominans iuxta text. *in l. quod maior ff. ad municipalem cap. ſedes de reſcriptis*, & ſemper à potentiori fit deno- 12 minatio, *l. quæritur ff. de ſtat. hom.* tum etiam quia iuſpa- 13 tronatus Eccleſiaſticum tamquam dignius trahit ad ſe laicale minus dignum, & pars Clerici trahit ad ſe partem Laici, *cap. per tuas, cap. contingit de arbitris cap. 2. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* ita Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.18. num.9. iuncto num.15. 16. & 17.* 11

Lim. 2. quòd ad excludendam reſeruationem Regulę de Menſibus, & alternatiuæ, & ſimilium aliarum regularum Cancellariæ ratione iuriſpatronatus laicalis, ſeu mixti, vbi præponderat, & eſt potens pars Laicalis oportet docere de iurepatronatus ex fundatione, vel conſtructione, aut dotatione, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 25.* cùm hodie poſt Concilium Trident. *ſeſs.25. de reform. cap.9.* iuſpatronatus ſit iuſtificandum iuxta eius formam, adeò vt ad nihilum releuet docere de quaſi poſſeſſione, niſi doceatur de legitimo titulo, quoniam per idem Concilium derogatur non ſolùm titulo, ſed etiam quaſi poſſeſſione cuiuſcumque iuriſpatronatus aliter acquiſiti, quàm ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, ac 14

proinde, niſi quaſi poſſeſſio à legitimo titulo qualificationem recipiat, redditur nullius roboris, & momenti, & ita declaraſſe Sac. Congregationem Concilij, teſtatur Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glo. 18. num. 23.*

16 Sublim. ad effectum præſentandi, vt ſufficiat ſola quaſi poſſeſſio, ſi agatur inter Patronos, & Ordinarius non ſit in cauſa, *cap. conſultationibus de iurepatr. cap. querelam de elect. cap. cum olim de cauſ. poſſeſs.* ita ſæpè firmaſſe Rot. patet *ex deciſionibus relatis per Gonzal. dicta gloſ. 18. num. 22.*

17 Lim. 3. quando beneficium de iurepatronatus Laicorum vacaret vigore decreti de dimittendo, ſcilicet quando poſſidens beneficium patronatus Laicale prouideatur de alio beneficio incompatibili per Summum Pontificem, nam tunc cum primum dicatur vacare in Curia, ſeu potius apud Sedem, ad eamdem etiam ſpectat collatio, ſeu inſtitutio, Simonet. *de reſeruat. benef. q. 26. num. 1.* non tamen hoc caſu Papa confert cum derogatione, ſed planè cum Clauſula accedente Patronorum conſenſu, & ita practicari vidiſſe teſtatur Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 2. n. 9.* ad tradita per Kochier. *in gloſ. 6. num. 4. & 5. ſuper reg. 8.*

18 Solet autem de ſtylo Dataria apponere decretum in prouiſionibus, quæ fiunt Apoſtolica auctoritate de incompatibilibus cum obtentis, vt prouiſus vbi primùm poſſeſſionem ſecundi adeptus fuerit, vel per ipſum ſteterit, quo minus illã adipiſcatur, dimittere teneatur primum in manibus Rom. Pontificis, cum mentione huiuſmodi decreti, & aliquando huiuſmodi decretum appoſitum vidiſſe, non obſtante, quod beneficia, quæ erant dimittenda eſſent de iurepatronatus Laicorum, teſtatur Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. requiſit. 8. dub. 10. num. 16.*

19 Curare vtique debet Epiſcopus quandocumque contigerit vacatio alicuius beneficij patronatus in Curia, præcipuè ſi vacet per obitum, vt ſtatim atque de huiuſmodi vacatione notitiam habuerit ipſe conferat, & præuenire Pontificẽ in conferendo, quia tunc teneret eius collatio, immo teneret inſtitutio, etiam ſi eſſet poſterior collationi Papali, ſi tamen præueniſſet Patronus in præſentando, quo caſu, etiam ſi in gratia prouiſi Apoſtolici adſit derogatio in totum iuripatronatus, ad nihilum tamen ſuffragatur ob ius quæſitum præſentato ante dictam gratiam, vt firmauit Rot. *deciſ. 1263. per totam, & deciſ. 1232. coram Seraph.* Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 2. num. 24.*

20 Verùm ad occurrendum Ordinariorum præuẽtionibus, ſolet de ſtylo Dataria, ſeu Cancellaria Apoſtolica ponere datam gratiæ, ſub data eiuſdem diei obitus, quamuis poſtea non expediantur literæ, niſi aliquot poſt menſes, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. §. 3. proem. num. 82.* Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. dub. 2. num. 11. & 12.*

21 Generaliter tamen beneficia de iure patronatus Laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiam ſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, vnde nec Legatus à Latere illa poteſt conferre, Hoieda *de incompatibilit. benef. cap. fin. n. 109.* Rebuſ. *de nominat. q. 8. num. 22. & q. 15. n. 2.* Cabed. *de patronat. Regia Corona cap. 35. num. 2. & 4.* Couar. *pract. qq. cap. 36. num. 2. & 5.* Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opin. tit. de iurepatr. concl. vnic. ampl. 19. verſ. declaratur 12. pag. 531.* Rocch. *de iurepatr. verb. competens q. 24. num. 54.* Lambert. *tract. eod. p. 1. lib. 2. q. 6. art. 3. & p. 3. q. 9. art. 16.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 4. num. 44.* Ceual. *commun. contra commun. q. 897. n. 452. cum ſeq.* Aloyſ. Ric. *in prax. aurea reſol. 236. verſ. tertio,* latè Moneta *de option. cap. 3. q. 3. à num. 113.* Gaſpar. de Peruſ. *in tract. de reſeruationibus §. quæ autem beneficia reſeruantur n. 5.* Æneas de Falcon. *de reſeruat. q. 9. per totam,* Gomezius *in reg. de annali q. 7. ante n. 5.* Simonet. *de reſeruat. q. 9. per totam,* Anton. Gabr. *de clauſ. concl. 2. illation. 5. num. 32.* Mandoſ. *in reg. 1. Cancellar. q. 8. à num. 6. cum ſeq.* Silua *de beneficio 3. p. q. 21.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. n. 2.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 26.* Caſſad. *deciſ. 6. num. 5. de iurepatr.* Rot. *deciſ. 304. num. 1. p. 2. diuerſ.* & in puncto Regulæ de menſibus, & alternatiuæ, Achil. de Graſs. *deciſ. 3. de iurepatr.* & ratio deſumitur ex Sacr. Concilio Trident. *ſeſſ. 25. cap. 9. in prin.* ibi, *Patronorum iura tollere piaſque fidelium voluntates in eorũ inſtitutione violare æquum non eſt,* aliàs enim Laici retraherentur à fundatione, conſtructione, vel dotatione Eccleſiarum, ſeu beneficiorum.

Quod procedit etiamſi in reſeruatione adſint illa verba 22
ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem,
præſentationem, & quamuis ad aliam diſpoſitionem pertineant,
Mandoſ. *ad reg. 1. Cancellar. q. 10. num. 2.* Gigas *de*
penſion. q. 19. num. 7. aut etiam ſi adſit clauſula motu pro- 23
prio, & licèt eſſent de iurepatronatus competente Clericis
ratione bonorum Patrimonialium, cùm tamquam laicale
cenſeatur, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 27.*

Diximus iuſpatronatus ad hoc vt non ſubiaceat regulis 24
Cancellariæ, vti merè Laicale iuſtificandum eſſe ad formam Sacri Concilij Tridentini, ſcilicet ex fundatione, & dotatione, vel ex conſtructione, eſt tamen animaduertendum, quòd ſi ſemel vacatio contigerit, & patronus Laicus, ſeu mixtus præſentauit, & coram Ordinario docuit de ſuo iurepatronatus iuxta formam dicti Concilij, & præuia cauſæ cognitione, ac ſeruatis ſeruandis Ordinarius ſemel approbauit dictum iuſpatronatus, & inſtituit præſentatum, quoties poſtea vacare contingat, non tenetur amplius de titulo ſaltem in poſſeſſorio iudicio docere, ſi in controuerſiam deducatur, ſed ſufficit Patrono, quaſi poſſeſſio, quam habet, & ita cenſuiſſe Eminentiſs. Patres Concilij Trident. Interpretes refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. n. 25. verſ. ſi verò, & num. 26. & 27.* aliter Patronus valde graue ſubiret onus, & numquam daretur litium finis, ſi in quacumque vacatione teneretur de nouo ſuum iuſpatronatus iuſtificare.

Quod procedit dummodo probatio, & iuſtificatio ema- 25
nauerit poſt Concilium, à quo cum tradita fuerit forma, ac proinde eius probatio aliter facta redditur nullius releuantiæ, & non attendenda, & ita pariter dixiſſe Sac. Congregationem Concilij teſtatur Gonzal. *dicta gloſ. 18. n. 29.*

IMOLEN. MANVTENTIONIS.

ARGVMENTVM.

EXiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis debetur manutentio, præcipuè non habenti ſe pro ſpoliato, & etiam ſi agatur contra turbantem. Eccleſia manutenenda etiam ſi Prælatus habuerit ſe pro ſpoliato. Poſſeſſio capta non citato anteriori poſſeſſore dicitur clandeſtina, & non manutenibilis. In viſitatione Diœceſana proceditur abſque citatione. Epiſcopus inuito Rectore non poteſt transferre deuotas Imagines de vno in aliud Altare. Patroni ſunt manutenendi in iuribus ſuis. Iuſpatronatus inter priuatos quomodo probetur, & præſentationes quando dicantur effectum ſortitæ, abundè explanatur.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia eiuſque Rectori competit manutentio.*
2 *Manutentio competit exiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis.*
3 *Ampl. præcipuè non habenti ſe pro ſpoliato.*
4 *Ampl. Etiam ſi agatur contra turbantem n. 5. & 6.*
5 *Poſſeſſio ciuilis ſemper animo retineri præſumitur.*
6 *Poſſeſſio ciuilis animo retenta trahit ad ſe naturalem, & ſufficit ad effectum manutentionis.*
7 *Eccleſiæ competit manutentio licèt Prælatus habuerit ſe pro ſpoliato num. 8.*
8 *Poſseſſio ciuilis reſidet penes Eccleſiam, naturalis penes Rectorem.*
9 *Manutentio denegatur Rectori habenti ſe pro ſpoliato, & agenti nomine proprio, ſecus nomine Eccleſiæ.*
10 *Manutentio danda poſſeſſori anteriori.*
11 *Poſſeſſio capta non citato anteriori poſſeſſore eſt clandeſtina, & non manutenibilis.*
12 *Liber viſitationis Diœceſanæ plenè probat.*

13 *Teſtis*

13 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinati in iudicio manutentionis probant, licèt non fuerint formiter examinati num. 14.*
15 *In iudicio manutentionis ſufficit probatio minor,, & leuior ſemiplena.*
16 *Sententia defectu citationis eſt nulla.*
17 *In viſitatione Diœceſana proceditur de plano abſque citatione.*
18 *Scientia indubitata requiritur in eo, cui ius aliquod auferri debet.*
19 *Scientia indubitata haberi non poteſt niſi ex citatione.*
20 *Citatio in praiudicialibus debet eſſe perſonalis.*
21 *Translationem pia Imaginis de vna in aliam Capellam inuito Rectore Epiſcopus non poteſt facere.*
22 *Patronis ſpectat defenſio iurium ſui iuriſpatronatus.*
23 *Epiſcopus non poteſt praiudicare Eccleſia de iurepatronatus.*
24 *Patronum ſpoliare ſua poſſeſſione iniquum reputatur.*
25 *Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper omnibus Eccleſiis ſua Diœceſi circa exercitium iuriſdictionis Declar. vt ibid.*
26 *Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex enunciatiuis Ordinarij emiſſis in actu viſitationis.*
27 *Iuſpatronatus inter perſonas priuatas probatur ex praſentationibus ſuum effectum ſortitis ſpatio 40. annorum cum fama.*
28 *Quoad probationem iuriſpatronatus quo ad perſonas priuatas Sac. Concil. Trid. nihil innouauit.*
29 *Iuſpatronatus pracipuè probatur ex fundationis, & dotationis inſtrumento.*
Iuſpatronatus probatur ex inſtitutione facta ab Ordinario ad praſentationem Patroni ibid.
30 *Iuſpatronatus praſumitur ex fundatione, & dotatione, niſi contrarium probetur.*
31 *Ampl. pracipuè accedente obſeruantia ex ſubſecutis praſentationibus.*
32 *Ampl. eò magis, ſi de eo incidenter agatur.*
33 *Iuſpatronatus probatur ex centenaria poſſeſſione, ſi non agatur de familia potenti.*
Tempus centum annorum in materia Iuriſpatronatus habet vim immemorabilis, & ſufficit etiam in terminis Concilij ibidem.
34 *Praſentationes quando dicantur effectum ſortita, & num. 35.*
36 *Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex quaſi poſſeſſione praſentandi.*
37 *Iuſpatronatus ex leui probatione iuſtificatur ſi incidenter de eo diſputari contingat.*
38 *Iuſpatronatus de antiquo etiam coniecturis probatur.*
39 *Seminata in alieno ſolo, vel picta in aliena tabula cedunt ſolo.*
40 *Altare non debet nudari, vt alterum operiatur.*
41 *Rector nec tacitè, nec expreſsè poteſt praiudicare Eccleſia, licèt agatur ad fauorem alterius Eccleſia.*
42 *Patronus non poteſt praiudicare ſucceſſoribus ſi non ſit primus acquirens num. 44.*
43 *Eccleſia competit manutentio ſi cadat à ſuo iure facto Rectoris.*
45 *Oblationes vbicumque fuerint facta intra limites Parochiales ſpectant ad Parochum.*
46 *Parochus habet iuris aſſiſtentiam exercendi iura Parochialia intra limites ſua Parochia.*
47 *Actus geſtus ſecundum vnam cauſam non eſt extendendus ſed ſecundum eam determinandus.*
48 *Oblationum pars eſt eroganda à Parocho pro Eccleſia manutentione.*
49 *Patronus ſi non prouideat de neceſſarijs, vel non reficiat Capellam eſt monendus ſub pœna priuationis, & ius alijs concedendi.*

DECISIO X.

IN medio proſpectus Sacelli Diui Stephani de antiquiſſimo iurepatronatus familiæ de Blondis exiſtentis in Eccleſia Parochiali Beatæ Mariæ Terræ Lugi, opportuno fornice deuotum ſimulacrum eiuſdem B. M. longo annorum interuallo collocatum permanſit, cuius fortaſſe initij memoria non adeſſet, niſi publica vox, & fama circumferret ibidem à Beato Mariano eiuſdem familiæ iam diù repoſitum fuiſſe.

In eodem Sacello vſque de anno 1638. erecta fuit confraternitas B. Mariæ de Centura per modum tamen prouiſionis, dum ſucceſſiuè ædificatum fuit nouum Altare ad effectum ibidem transferendi; quæ translatio in Diœceſana viſitatione habita ab Eminentiſſimo Cardinali Donghio de anno 1656. decreta fuit ad formam perfectam redacto Altari, præuiaque præcedente licentia in precibus ab Ordinario obtinenda. Et in alia nouiſſima Modernus Epiſcopus dixit hoc translationis negotium requirere altiorem indaginem, & propterea per R. Archipresbyterum exponendum eſſe factum ad effectum prouidendi prout iuris, & dictamen rationis ſuadebit.

Non tamen ſeruata forma præfatorum decretorum, nullis ſcilicet porrectis precibus ad formã decreti Eminentiſs. Donghij, nec expoſita facti ſerie ad formam alterius moderni Epiſcopi, Reu. D. Franciſcus Lugareſius Archipresbyter de facto à ſuo veteri loco dictum Simulacrum abduxit, & in recenti poſuit, ſucceſſiuè ab Ordinario porrecto ſupplici libello non obſtantibus ſupradictis decretis huius translationis confirmationem in precibus obtinuit.

Hinc orta lite inter præfatum Archipresbyterum, & Reuerendiſs. D. Thomam de Blondis Rectorem, & Patronũ dicti Altaris ſuper nullitate, & iniuſtitia huius translationis, & Imaginis manutentione, controuerſiaque ad me pro veritate delata, manutenſionem Altari Diui Stephani, ſiue eius Rectori dandam eſſe reſpondendum duxi.

Etenim Eccleſiæ, Capellæ, eiuſque Rectores ſunt manutenendi in ſuis iuribus, Rot. *dec.* 224. *n.* 6. & *dec.* 235. *n.* 44. *p.* 6. *recen.* cum alijs per Sperel. *dec.* 96. *n.* 18. *to.* 1. iuxta vulgarem, ſed certiſſimam regulam quod exiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis manutentio non denegatur, §. *retinenda* §. *hodie inſtit. de interdict. l. prædia*, vbi Bart. *ff. de acquirend. poſſeſs.* Neuiz. *conſ.* 81. *n.* 16. & 17. Caualer. *dec.* 228. *n.* 5. *in fin.* & *dec.* 565. *n.* 1. Seraph. *dec.* 1213. *n.* 5. Veral. *dec.* 198. *p.* 2. Cęſar. de Graſs. *deciſ.* 4. *de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Greg. XV. *dec.* 160. *n.* 1. Coccin. *dec.* 46. *n.* 1. & *dec.* 452. *n.* 2. Burat. *dec.* 263. *n.* 1. Rot. *dec.* 80. *n.* 1. *dec.* 641. *n.* 8. *p.* 1. *diuerſ. dec.* 41. *n.* 9. & 10. *dec.* 50. *n.* 1. *p.* 2. *diuerſ. dec.* 396. *ſub n.* 5. *p.* 3. *dec.* 93. *n.* 1. & 2. *dec.* 106. *n.* 1. *dec.* 249. *n.* 1. *dec.* 563. *n.* 1. *p.* 4. *dec.* 13. *n.* 8. *dec.* 72. *n.* 1. *dec.* 123. *n.* 1. *dec.* 156. *n.* 1. *p.* 7. *dec.* 419. *n.* 11. *p.* 9. *tom.* 2. *recen.* 1 2

Præcipuè non habenti ſe pro ſpoliato Seraph. *deciſ.* 1041. *n.* 3. *deciſ.* 1089. *n.* 3. *dec.* 1127. *n.* 5. Burat. *dec.* 590. *num.* 16. Rot. *dec.* 127. *n.* 5. *p.* 3. *recen.* Etiam ſi agatur contra turbantem, cum ſit in poteſtate illius, qui turbatur in ſua poſſeſſione, vel habere ſe pro ſpoliato, & intentare remedium recuperandæ, vel non habere ſe pro ſpoliato, & intentare remedium manutentionis, latè Poſt. *de manuten. obſer.* 57. *num.* 40. Ciarlin. *controu. forenſ.* 119. *num.* 38. & 39. Seraph. *dec.* 277. *num.* 1. Rot. *dec.* 180. *n.* 2. *p.* 4. *diuerſ. dec.* 35. *n.* 3. *in fin. p.* 2. *recen.* 3 4

Nam ſemper animo retineri præſumitur ciuilis poſſeſſio, *l. clam poſſidere* § *qui nundinas ff. de acquirend. poſſeſs.* Giouan. *conſ.* 40. *n.* 10. *lib.* 2. Quæ ciuilis poſſeſſio animo retenta, cum trahat ad ſe naturalem, exuberat ad manutentionem obtinendam contra eum, qui naturalem occupauit, Poſt. *de manuten. obſeru.* 16. *à n.* 31. *vſque ad* 43. & *obſeru.* 57. *num.* 43. Ciarlin. *controu. forenſ. cap.* 119. *num.* 45. & 46. & *controu.* 210. *num.* 47. Caualer. *deciſ.* 531. *num.* 4. *in fin.* Rot. *deciſ.* 239. *num.* 3. poſt Pacif. de Saluian. *deciſ.* 106. *n.* 3. *deciſ.* 135. *num.* 3. *dec.* 476. *num.* 4. *p.* 1. *deciſ.* 196. *num.* 4. *p.* 3. *deciſ.* 78. *num.* 38. *deciſ.* 139. *num.* 15. 16. & 17. *p.* 6. *deciſ.* 165. *num.* 39. *p.* 7. *recen.* 5 6

Quinimò Eccleſiæ, & Capellæ competit manutentio, non obſtãte quòd Prælatus, vel Rector habuerit *ſe* pro ſpoliato, cum non poſſit præiudicare Eccleſię, nec etiam in poſſeſſione, per doctrinam Bart. *in l. ſi vir vxor in.* 3. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Seraph. *dec.* 1417. *num.* 3. cum aliis per Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec.* 116. *n.* 5. 7

Et quamuis naturalis, ſeu corporalis poſſeſſio reſideat penes Prælatum, ſeu Rectorem, ciuilis tamen ſemper reſidet penes Eccleſiam ipſam, ſeu Capellam tamquam perſonã fictam, & repreſentatam, quæ numquam mutatur, ac proinde venit procul dubio manutenenda, vt benè ratiocinatur Sperel. *deciſ.* 96. *numer.* 19. *tom.* 1. *per text. quem allegat. in* 8

cap. liberti 12. *q.* 2. Abb. *in cap. cum ſemper num.* 20. *de cauſ. poſſeſſ.* Patiſ. *conſ.* 24. *num.* 7. *vol.* 5. Beccius *conſ.* 77. *num.* 3. Surd. *conſ.* 183. *num.* 37. *& ſeq. vol.* 2. Guid. Pap. *deciſ.* 355. *per tot.* faciunt tradita *in deciſ.* 1. *num.* 4. *&* 5. *de reſt. ſpoliat. in nouiſ.*

9 Vnde licèt manutentio eſſet deneganda Capellano agenti nomine proprio, & ſe pro ſpoliato habenti, ſecus autem, quando Capellanus agit etiam nomine Capellæ, vt in præſenti, cuius reſpectu amiſſa non fuit poſſeſſio iuxta doctrinam Bart. *in l.* 1. *§. ſi vir vxori num.* 3. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Seraph. *deciſ.* 1417. *num.* 3. & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſ. relat. per Sperel. *deciſ.* 96. *num.* 20. *tom.* 1.

10 Propterea impediri non debet per huiuſmodi translationis actum turbatiuum, nullum, clandeſtinum, & attentatum, qui dedit cauſam liti, & conſequenter non manutenibilem in præiudicium præfatæ Capellæ, eiuſque Rectoris dncentis de ſua anterinti poſſeſſione, & manuteneri petentis in poſſeſſione retinendi Simulacrum in ſuo antiquo, & veteri loco, *l.* 3. *§. ex contrario & §. ſeq. ff. de acquir. poſſeſſ. remed. cap. licet cauſam §. ex præmiſſis de probat.* Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 740. *verſ. non verò loquitur*, Ciarlin. *contron.* 119. *num.* 35. *p.* 2. Poſt. *de manuten. obſeru.* 42. *num.* 162. Vrgellen. *deciſ.* 4. *num.* 6. Andr. *deciſ.* 61. *num.* 5. Burat. *deciſ.* 306. *num.* 2. Caualer. *deciſ.* 2. *num.* 3. *deciſ.* 44. *num.* 5. *dec.* 522. *num.* 1. *& deciſ.* 629. *num.* 8. Greg. XV. *deciſ.* 31. *num.* 1. Rot. *dec.* 27. *n.* 19. *dec.* 612. *num.* 4. *p.* 1. *dec.* 187. *n.* 1. *dec.* 562. *num.* 3. *p.* 4. *diuerſ. dec.* 660. *num.* 4. *deciſ.* 974. *n.* 1. *p.* 1. *dec.* 539. *num.* 5. *p.* 3. *recen. dec.* 496. *num.* 5. poſt Poſt. *de manuten. & in Bituntinn Theſ.* 5. *Decemb.* 1650. *§. non obſtat coram Veroſpio, & in Piſauren. Parochialis* 21. *Febr.* 1650. *§. neque poterit coram eodem, & in Salernitana Beneficij* 1. *Feb.* 1651. *coram Emin. Celſo, in Romana Legati* 29. *Ianuar.* 1652. *§. minus habitus coram Zarate, & in Cotronen. Cantoratus* 10. *Maij* 1652. *§. non obſtat coram Albergato.*

11 Actus enim tendens in præiudicium partis, ſicut poſſeſſio capta non citato anteriore poſſeſſore dicitur clandeſtina, & non manutenibilis Greg. XV. *deciſ.* 6. *n.* 3. Rot. *dec.* 339. *num.* 5. *p.* 7. *recen. & in Viterbien. Beneficiorum* 23. *Iunij* 1653. *§. fin. coram Eminen. Card. Celſo in Piſauren. adminiſt. Montis* 27. *Iunij* 1650. *§. non obſtat coram R.P.D. Cerro Decano, & in Leodien. Præpoſituræ de Nanſinnes* 4. *Maij* 1650. *§. fin. coram eodem.*

12 Poſſeſſio, ſeu exiſtentia Imaginis in dicta Capella iuſtificantur ex viſitationibus Apoſtolicis, & Diœceſanis, in quibus deſcribitur in Icone eiuſdem Capellæ adeſſe præfatam Imaginem *Summ. num.* 3. *&* 4. quæ plenam inducunt probationem, latè Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 110. *à prin.* & deciſum refert Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſiaſt. deciſ.* 611. *in* 1. *edit. & reſol.* 535. *in* 2. *editione*, cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 73. *num.* 43.

13 Comprobatur ex ſuperabundanti ex atteſtationibus plurimorum teſtium *Summ. num* 5. *& ſeq.* deponentium de viſu, & de auditu à maioribus idem ſimulacrum ab antiquiſſimo tempore in eodem Sacello collocatum, & retentum fuiſſe, & nihil in contrarium vidiſſe, vel audiuiſſe, qui licèt non fuerint formiter examinati in iudicio tamen manutentionis exuberant, Seraph. *deciſ.* 585. *in princ.* Burat. *deciſ.* 720. *num.* 2. *&* 3. Rot. *in Cremonen. funeralium* 7. *Iunij* 1561. *ſub §. Accedit demum coram Meltio in Parmen. feudi* 23. *Martij* 1662. *§. non obſtat, quod teſtes coram R.P.D. Cerro Decano & in Vaſionen. Prioratus ſuper manutentione* 21. *Iunij* 1666. *in prin. coram R.P.D. Albergato.*

14 In nihilo reſtagante quòd fuerint tantùm examinati ad perpetuam rei memoriam, ſine citatione partis, quia cum adminiculentur ex ſuptadictis viſitationibus, in hoc ſummarijſſimo manutentionis, plenè probant Rol. à Valle *conſ.* 8. *n.* 30. *&* 31. *lib.* 4. Rota *dec.* 269. *num.* 4. apud Poſt. *de manuten. & in Viterbien. manutentionis* 4. *Iulij* 1664. *§. tertio ex inſtrumento coram Emerix.*

15 Immò ſufficit aliqualis probatio etiã minor, & lenior ſemiplena, Neuiz. *conſ.* 400. *num.* 11. Menoch. *de retinen. remed. vltim. num.* 34. *&* 39. Poſt. *de manuten. obſer.* 38. *num.* 31. Dec. *conſ.* 56. *n.* 1. Caputaquen. *dec.* 382. *p.* 2. Mantic. *deciſ.* 172. *n.* 2. Rot. *in Romana Legati* 29. *Ianuar.* 1652. *§. hæc omnia coram Zarate.* Et admittitur quoque poſſeſſio probata per præſumptiones, Rota *deciſ.* 375. *num.* 1. *par.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. deciſ.* 323. *num.* 2. *poſt* 2. *vol. conſ. Farine. & in Ampurien. ſeu Ciuitaten. deputationis Vicarij* 13. *Ianuar.* 1651. *§. rationes autem in fin. coram Meltio.*

Nullitas præfatæ abductionis eſt manifeſta defectu citationis omninò neceſſariæ ad effectum, vt Capella, eiuſque Rector eſſet audiendus in ſuis iuribus, ad text. *in l. vnoquoque ff. de re ind. l. ſi cum vno hærede ff. de except. rei ind. l.* 1. *&* 2. *C. quibus res ind. non nocet Clement. Paſtoral. de re iud.* Vant. *de nullit. defectu citat. num.* 9. *& ſeq.* Caputaquen. *dec.* 190. *p.* 2. Mantic. *deciſ.* 67. *ſub n.* 1. *& ſeq.* Surd. *dec.* 258. *n.* 4. *verſ. in contrarium*, Seraph. *dec.* 1477. *n.* 2. *&* 6. Duran. *dec.* 80. *n.* 1. *dec.* 163. *n.* 1. *& dec.* 185. *n.* 14. Rot. *dec.* 98. *num.* 7. *p.* 1. *deciſ.* 474. *num.* 1. *p.* 2. *dec.* 302. *n.* 6. *p.* 6. *dec.* 38. *num.* 4. *dec.* 247. *n.* 14. *p.* 7. *recen. & in Reatina Caſtrorum* 9. *Iunij* 1659. *§. deficit autem cor. R.P.D. Priolo.* 16

Nec infringit, quòd fuerit actum vigore decreti Eminentiſs. Donghij emanati in Diœceſana viſitatione, in qua proceditur ſummariè, de plano, & ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, & ſine viſitandorum citatione, cum ſaltem virtualiter citati cenſeantur per edictum generale, quo omnes intereſſe habentes monentur ad intereſſendum, late Mar. Anton. *lib.* 1. *var. reſol.* 110. *num.* 13. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 73. *num.* 43 *in fin. p.* 3. 17

Quia hoc procedit in ijs, quæ concernunt correctionem, & prouiſionem ex ipſa rei inſpectione, ſecus autem in contentioſis concernentibus ius tertij, & diſcuſſionem requirentibus: cum ſcientia indubitata, & certa requiratur in eo, cui ius aliquod auſerri debet, Veral. *dec.* 110. Mohed. *dec.* 4. *aliàs* 160. *n.* 1. *de probat.* Rot. *in Theatina Beneficij* 10. *Maij* 1652. *§. nullitas vero in fin. coram Veroſpio.* 18

Vera autem, & indubitata notitia minimè haberi poteſt, 19
niſi ex citatione Rot. *in Bononien. vſusfructus* 20. *Iunij* 1650. *ſub §. non obſtat coram Roias.* Quæ vlterius in præiudicia- 20
libus debet eſſe perſonalis, *cap. cauſam*, vbi Abb. *num.* 5. *de dol. & contum.* Anchar. *in Clem.* 1. *num.* 5. *in fin. de iud.* Vantius *de nullit. defectu citat. num.* 83. *&* 84. Rot. *deciſ.* 7. *num.* 5. *&* 6. poſt Zacch. *de ſociet. offic. in Meliten. Parochialis* 28. *Iunii* 1649. *§. nec ſufficit citatio confirmata* 31. *Iunii ſequentis anni in §. citatio autem coram Bichie, & in Theatina Beneficii* 10. *Maii* 1652. *§. nullitas vero coram Veroſpio.*

Iniuſtitia verò eſt incontrouertibilis, cuius reſpectu, ex duplici capite D. Thoma efficitur legitimus contradictor, vti quidem Rector, & vti Patronus eiuſdem Sacelli Diui Stephani: vti Rector, quia Rectoribus, & beneficiatis reclamantibus nulla præcipuè vrgenti, legitimaq; concurrente cauſa neq; Parochus, neq; Epiſcopus habet facultatem deuotas Imagines da eorum in aliam Capellam transferendi, vt egregiè tradit Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 42. *n.* 10. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 91. *n.* 11. & magiſtraliter Rot. *ab vtroque relata in Hiſpalen. tranſlationis* 9. *Martii* 1598. *coram Card. Pamphilio.* 21

Vti quidem Patronus, quia Patronis conuenit prouidere, conſulere, & defendere iura eorum iuriſpatronatus, Lambert. *de iurepatr. art.* 2. *q.* 11. *princ. prim. par.* 1. *lib.* 1. *num.* 12. Ciarlin. *contron. forenſ.* 67. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Rot *dec.* 321. *n.* 4. *coram* Caualer. *dec.* 73. *n.* 4. *dec.* 218. *in* 2. *num.* 3. *p.* 9. *tom.* 1. *recen. & in Taurinen. Scanni* 26. *Feb.* 1666. *in prin. coram R.P.D. Cerro Decano.* 22

Et Epiſcopus Eccleſiæ, ſeu Capellæ de iurepatronatus eiuſque patronis nullo modo valet præiudicare *cap. Monaſterium* 16. *q.* 2. *cap. decern.* 16. *q.* 7. facit gloſ. *in c. vobis* 25. *verb. in capella de iurepatr.* Rota *deciſ.* 152. *num.* 10. *p.* 5. *tom.* 1. *recen.* Ric. *deciſ. Cur. Archiep. Neapol. dec.* 37. *num.* 5. *p.* 2. 23

Vtpotè quia Patroni ſunt potius inuitandi, & non retrahendi à fundatione Eccleſiarum, Capellarum, & beneficiorum, vt diuinus cultus in dies feliciter augeatur, & non minuatur, ac proinde patronos ſua quaſi poſſeſſione ſpoliare iniquum eſſe, dixit Rot. *dec.* 217. *num.* 53. *poſt* Poſt. *de manuten.* ex Hoſtien. *in cap. cum vos verſ. inſtituere*, & ibi Anchar. *n.* 1. vnde in concernentibus Patroni præiudicium cõſenſus, decreta, & ordinationes Epiſcopi ad nihilum ſuffragantur: nam licèt Epiſcopus habeat intentionem fundatam 24
circa exercitium iuriſdictionis in omnibus Eccleſijs, & Capellis propriæ Diœceſis, id tamẽ reſtringitur ad meram ſpiritualitatem, & ſic in noſtris terminis, an piæ Imagines ſint decentes, an laſciuũ quid, inordinatũ, profanumque contineant iuxta decretum Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de ſacr. imagin.* non autem extenditur quo ad ea, quæ reſpiciunt merã temporalitatem, prout reputatur eorum ſituatio, collocatio, & translatio per textũ expreſſum *in cap. cum venerabilis* 25

de

Digitized by Google

de relig. dom. §. quia vero ibi vis ab imputatione ipſius, quo
ad temporalia eiuſdem Eccleſiæ duximus abſoluendos, vt pul-
chrè in ſimilibus terminis firmauit Rot. *in d. Taurinen.*
Scanni 26. Febr. 1666. per tot. coram R.P.D. Cerro Decano.
26 De exiſtentia, & pertinentia iuriſpatronatus Sacelli, &
beneficij Diui Stephani ad familiam de Blondis pleniſſimè
conſtat ex enunciatiuis Ordinariorum emiſſis in actu Diœ-
ceſanorum viſitationum *vt in d. ſum.* quibus Rota multum
deferre ſolet, cum agatur de eorum præiudicio, Gratian. *di-
ſcept. 597. n. 13.* Achil. de Graſs. *dec. 7. de iurepatr.* Merlin.
deciſ. 4. num. 6. verſ. quibus non obſtat, Caputaquen. *dec. 158.*
p. 2. Coccin. *dec. 229. n. 1.* Rot. *dec. 11. de iurepatr. in nouis*,
Mantic. *dec. 350. n. 3.* Burat. *dec. 111. n. 7.* ibique Add. *lit. C.*
n. 15. Puteus *dec. 243. lib. 2.* Seraph. *dec. 1141. n. 8.* Rot. *dec.*
567. n. 2. p. 4. diuerſ. dec. 548. n. 2. dec. 694. n. 4. p. 2. dec. 166.
n. 12. p. 6. recen. dec. 26. num. 12. poſt Viuian. *de iurepatr. in*
Bononien. iurepatr. 1. Iulij 1654. §. præſertim attenta coram
Eminentiſs. Card. Celſo in Preneſtina Iuriſpatron. 17. Martij
1666. §. habebant vlterius coram R.P.D. Bouilaqua, & in aſ-
ſertione facta in Apoſtolica inſinuatione vltra Merlin. *d. dec.*
4. dixit etiam Rot. *in Aquilana Capellæ 7. Maij 1590. coram*
Orano relat. per Spad. *conſ. 13. n. 4. lib. 3.*
27 Comprobatur fuſiùs ex multiplicatis præſentationibus
per antiquiſſimũ temporis curſum longè vltra centũ anno-
rũ ſpatium ſuum effectũ ſortitis, quamuis quando agitur de
Ordinaria probatione, ex præſentationibus ſuum effectum
ſortitis ſpatio 40. annorum concurrente fama remaneat in-
ter perſonas priuatas concludenter probatum iuſpatrona-
tus, Federic. de Sen. *conſ. 234. num. 4.* Maſcard. *de probat.*
lib. . . . concl. 956. num. 20. Menoch. *lib. 3. præſumpt. 90. ex*
n. 10. Garz. *de Benef. p. 5. cap. 9. num. 83.* Gonzal. *ad reg. 8.*
Cancel. gloſ. 18. n. 30. & ſeq. vſque ad 54. vbi quod Concil.
28 Trid. *ſeſſ. 25. c. 9. de reform.* nihil immutauit, nec innouauit
quoad modum probandi titulum iuriſpatronatus in perſo-
nis priuatis, *& alijs ſeq. vſque ad 62.* Caſſad. *dec. 3. de prob.*
Achil. de Graſs. *dec. 7. & 8. per tot. de iurepatr.* Puteus *dec.*
140. lib. 1. Greg. XV. *dec. 452. num. 1.* Merlin. *dec. 4. n. 1. &*
2. cum alijs per Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 142. num. 16.*
vbi ita ſæpè firmaſſe Rot. idem Burat. *dec. 172. n. 18. & 19.*
dec. 338. n. 1. dec. 552. n. 2. & 5. Rota *dec. 792. n. 1. & ſeq. p. 1.*
diuerſ. dec. 77. num. 1. 2. & 5. in fin. dec. 312. n. 3. dec. 518. n. 1.
p. 1. dec. 360. n. 5. & 6. p. 2. dec. 172. n. 4. p. 3. dec. 176. n. 2. &
3. deciſ. 332. n. 1. p. 4. tom. 1. dec. 482. num. 3. ead. p. 4. tom. 2.
dec. 290. n. 4. dec. 401. n. 1. p. 5. dec. 19. n. 5. p. 9. tom. 1. & in
Compoſtellana Parochialis 10. Feb. 1645. in §. 1. verſ. hoc vero
coram Veroſpio impreſ. poſt 8. p. Diana *reſol. moral. fol. 638.*
29 Quinimò ex Bulla inſtitutionis factæ ad fauorem præfati
Thomæ de anno 1621. iuſtificatur vlterius huiuſmodi iuſ-
patronatus etiam ex fundatione, & dotatione ibi *viſo inſtru-
mento dotationis d. Capellæ, & Altaris de anno Domini*
1481. qui modus probationis ſuperat omnes alios tamquam
directè, & in ſubſtantia fundatus, ad formam Sac. Concil.
Trid. *in d. ſeſſ. 25. c. 9. de reform. c. piæ mentis 16. q. 7.* vbi gloſ.
& DD. communiter *c. nobis de iurepatr.* Lotter. *de re benef.*
l. 2. q. 7. n. 27. & q. 8. n. 1. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18.*
n. 34. Rot. *in Bononien. Beneficij 26. Feb. 1652. §. exiſtentia*
verè coram Albergato, non enim redditur veriſimile, quòd
Ordinarius de cuius intereſſe agitur atteſtatus fuerit de
huiuſmodi dotatione, & fundatione, & quòd contulerit ad
præſentationem, niſi extitiſſet iuſpatronatus, Rota *dec. 615.*
n. 2. p. 1. dec. 170. n. 1. dec. 510. n. 2. p. 3. dec. 152. num. 2. dec.
232. n. 3. & 4. p. 5. tom. 1. recen. & in Regien. Beneficij 27.
Iunij 1653. §. pertinentia coram Beuilaqua.
30 Et niſi contrarium probetur iuſpatronatus præſumitur
potius ex fundatione, & dotatione, quàm ex alia cauſa,
31 Rota *dec. 273. num. 6. dec. 275. n. 3. p. 3. recen.* Accedente
præcipuè obſeruantia ex ſubſecutis præſentationibus, Gra-
tian. *diſcept. 521. num. 17. & 19.* Rot. *dec. 482. num. 6. p. 1.*
32 *dec. 166. num. 9. & dec. 218. num. 38. p. 6. recen.* Et ſi de eo
incidenter agatur, vt in præſenti, Rot. *dec. 288. num. 6. p. 4.*
tom. 1. per text. in c. querelam de elect. vbi Abb. *n. 4. circa fin.*
& conſ. 76. ante num. 1. Caſſad. *dec. 7. num. 6. & 7. de iure-*
patr.
33 Eòque fortiùs concurrente centenaria poſſeſſione, cuius
vigore allegari poteſt quilibet titulus poſſibilis, & fauorabi-
lis non tã ex fundatione, & dotatione, quàm etiã ex priuile-
gio Apoſtolico eò quòd non verſamur in familia potenti in
qua adſit ſuſpicio vſurpationis, vt paſſim firmauit Rot. *de-*

ciſ. 547. n. 1. & dec. 625. n. 4. coram Caualer. *dec. 1141. n. 1. &*
10. coram Seraph. Burat. *dec. 142. n. 2. & 3.* vbi Add. *n. 15.*
dec. 172. n. 1. vbi Add. *lit. A. & dec. 875. n. 1. 2. & 6.* Merlin.
dec. 45. n. 3. Duran. *dec. 87. n. 21.* Caſſador. *dec. 2. n. 7. de pro-*
bat. Add. ad Greg. XV. *dec. 222. n. 11.* Rot. *dec. 221. n. 1. dec.*
312. n. 4. dec. 560. n. 2. p. 1. dec. 235. n. 2. dec. 541. n. 1. p. 2. deciſ.
275. n. 1. p. 3. & in Bonon. iuriſpatr. 1. Iulij 1654. §. Iuriſpatr.
vero coram Emin. Celſo iuxta conſ. Feder. de Sen. 234. num. 3.
Tempus autem centum annorum in materia iuriſpatrona-
tus habet vim immemorabilis, & propterea inducit verum
titulum, Rot. *dec. 141. n. 1. p. 6. & dec. 29. n. 1. dec. 87. n. 6. p. 7.*
recen. Et eſt ſufficiens etiam attento Concil. Trid. Rot. *dec.*
674. n. 2. p. 2. recen. & quod non requiratur poſitiua proba-
tio dotationis, & fundationis, ſed ſufficiat illa, quæ reſultat
ex centenaria dixit Rota *dec. 218. n. 22. & 52. & dec. 241. n. 1.*
dec. 267. num. 10. p. 6. recen.
Præſentationes vero deducuntur ex publicis inſtrumen-
tis, & bullis inſtitutionum ad nominationẽ dominorum de
Blondis emanatis ab anno ſcilicet 1499. quo tẽpore per obi-
tũ Baldinucij vltimi Rectoris præſentatus, & inſtitutus fuit
Euangeliſta de Beccaronibus *ſum. n. 7.* per obitũ Franciſci de
Blondis de anno 1518. præſentatus fuit Antonius Maria
Blondus, vt ex Bulla *ſum. n. 8.* per obitum Gini Gaſparis de
Blondis de anno 1556. præſentatus fuit Gaſpar Io. Pauli de
Blondis ex alia Bulla *ſum. n. 9.* decedẽte poſtmodum Gaſpare
de anno 1573. præſentatus, & inſtitutus fuit Baldaſſar de
Blondis, vt ex alia Bulla *ſum. n. 10.* demum de anno 1621. per
obitum dicti Baldaſſaris præſentatus, & inſtitutus fuit Tho-
mas ad præſens Rector, & Patronus eiuſdem Sacelli tam-
quam à fundatoribus deſcendens *ſum. n. 11.* Quæ præſenta- 34
tiones, cũ emanuerint ob ſucceſſiuam vacationem per obi-
tum præſentatorum, & vnius Clerici ob mortem alterius
nominationem, vtique effectum ſortitæ dicuntur iuxta ce-
lebre conſ. Oltradi 229. approbatum paſſim à Rota *in dec.*
147. & 167. vtrobique n. 1. dec. 598. n. 1. p. 1. diuerſ. deciſ. 86.
n. 24. dec. 103. n. 2. poſt Viuian. *de iurepatr. dec. 136. num. . .*
coram Burat. *dec. 4. n. 1. coram Merlino dec. 1141. n. 2. coram*
Seraph. dec. 225. n. 1. coram Greg. XV. ibiq; Add. *n. 8. dec. 541.*
n. 2. dec. 370. n. 7. p. 2. dec. 401. n. 2. p. 5. to. 1. dec. 13. n. 3. p. 9. rec.
in Compoſtellana Parochialis 10. Feb. 1645. in §. 1. coram Ve-
roſp. impreſ. poſt 8. p. reſol. moral. Dian. *fol. 638. in Preneſti-*
na iuriſpatr. 17. Martij 1676. §. altero requiſito coram R. P.
D. Beuilaqua, prout etiam in terminis Sac. Concil. Trid. di-
xit Rot. *d. dec. 545. n. 2. & 3. verſ. non obſtat diſpoſitio Sac.*
Concil. p. 1. diuerſ.
Et cum vigore præfatarum præſentationum obtentæ fue- 35
rint ab Ordinario pro tempore inſtitutiones, vt demonſtra-
tum fuit, cum præſentati, & inſtituti ſucceſſiua acceptatio-
ne mediante poſſeſſione ſubſequuta, earum effectuatio eò
fortiùs comprobata remanet, vt tradunt Doctores relati
per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 85.* iuxta conſ. Ol-
trad. 22. *num. 2.* Rota *dec. 147. num. 1. dec. 167. n. 1. dec. 598.*
num. 9. p. 1. diuerſ. & dec. 176. num. 4. p. 4. tom. 1. rec. Ex quaſi 36
poſſeſſione præſentandi optimè probatur iuriſpatronatus
pertinentia Burat. *dec. 919. num. 8.* Greg. XV. *dec. 349. n. 1.*
ibique Adden. *qui alias deciſiones cumulat n. 6.*
Vltra quod cum incidenter de iurepatronatus diſceptari 37
contingat, neque Ordinarius, nec aliquis prouiſus tam-
quam de beneficio libero ſit in cauſa, leuis, & non tam
exacta probatio exigitur, Merlin *dec. 40. n. 9.* Rota *dec. 409.*
n. 9. p. 4. tom. 2. dec. 197. num. 77. p. 5. tom. 1. dec. 542. num. 3.
eadem p. 5. tom. 2. recen.
Tantò magis, quia verſamur in iurepatronatus de anti- 38
quo difficilis probationis, & ideo etiam leuiora ſuffi-
ciunt, & præſumptiones, & coniecturæ admittuntur,
Rot. *dec. 374. num. 1. par. 2. dec. 2. num. 3. par. 4. tom. 1. recen.*
& comprobat Lambert. *de iurepatr. in 2. p. 2. lib. quæſt. 10.*
art. 4. ſub num. 11.
Hincque patet ſimulacrum Beatæ Mariæ ſpectare ad hu- 39
iuſmodi iuſpatronatus, ſicut ſpectat, & pertinet ipſum
ſacellum Diui Stephani: tum quia præſumptio appoſitio-
nis militat pro Patronis: tum quia ex depoſitionibus
plurimorum teſtium *ſum. num. 1. & ſequen.* apertè probatur
ibidem poſitum fuiſſe à Beato Mariano de eadem familia
de Blondis: tum quia debet cedere altari vbi ab antiquiſſi-
mo tempore permanſit iuxta diſpoſitionem text. *in §. ſi quis*
in aliena Tabula inſtit. de rerum diuiſion. l. in rem §. & id
quod in carea de rei vindic.

Ex quibus penitus corruit decretum applicationis Imaginis nouo Altari ab Ordinario vltimo loco extortum, tum defectu citationis, tum quia Ordinarius non poteſt deueni-re ad huiuſmodi actum, & inferre talia præiudicia, Rectoribus, & patronis inuitis, & reclamantibus ex ſuperiùs deductis.

Nec infringit, quòd tranſlatio in actu viſitationis antecedenter decreta fuerit ab Eminentiſſ. Card. Donghio, quia dictum decretum concernit tantum tranſlationem altaris Confraternitatis B. Mariæ de Centura, quæ non impugnatur à Thoma Rectore, & Patrono altaris Sancti Stephani, ſed ſolum dicitur, quòd fieri non debeat, cum dicta Imagine in deſtructionem, & deprædationem Iconis Altaris Diui Stephani, non autem vnum Altare debet nudari,
40 vt alterum operiatur, ita in ſimilibus terminis dixit Surd. *dec 86. num.13. per text. in l. aſſiduis §. exemplis C. qui potior. in pign. habeant.* vbi Bart. *num.4.* Crau. alios citans *conſ.328. num.34.*

Nullum propterea Thomas ſibi præiudicium intuliſſe videtur, ex quo viderit conſtrui nouum Altare, & non reclamauerit, quia non impugnante dicta tranſlatione nullã habuit cauſam reclamandi, niſi à die recepti grauaminis, mediante clandeſtina abductione Imaginis cum ipſa tran-
41 ſlatione ſecuta; & in omnem caſum certum eſt nec Rectorem ſiue tacitè, ſiue expreſsè poſſe præiudicare Eccleſiæ, ſuæque Capellæ, licèt agatur ad fauorem alterius Eccleſiæ,
42 nec Patronum ſuis ſucceſſoribus, ſi non ſit primus fundator, vt de Rectore dixit Rot. *dec. 601. n.9. coram Buratto*
43 *dec.291. n.5. 6. & p.6. recen.* vbi ſubdit, quòd quando agitur de priuanda Eccleſia ſuo iure ex facto Rectoris, vel alterius, Eccleſia non dicitur priuata, ſed manutentio ſemper poteſt intentari, & illi eſt danda, Caputaquen. *dec. 170. num. 181. p.3.* Greg. XV. *dec.116. n.1. & in Cracouien. donationis 26. Nouemb. 1650. §. ij, conſequens eſt coram Bichio.* Et de
44 Patronis tradit Ferret. *conſ.134. n.12. & ſeq.* Pariſ. *conſ.48. n.7. lib.4.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 5. ſub num.* 142. Rot. *dec. 166. num.8. p.6. recen.*

Neque pariter valet obeſſe deputatio Sacriſtæ factæ per Lugareſium præfatę Imagini, vt poſſeſſio, quam ſuper eadem habere contendit comprobata dicatur; quia vltra quod emanauit occaſione erectionis Confraternitatis Centuræ, poteſt nihilominus Parochus huiuſmodi Miniſtros deputare cauſa percipiendi oblationes, & alia ſimilia pera-
45 gendi, licèt Imagines ſint de iurepatronatus laicorum cum huiuſmodi oblationes ſpectent ad eumdem vbicumque fuerint factę intra limites ſuæ Parochiæ, vt latè alijs congeſtis comprobat Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap. 24 à n.24. & plurib. ſeqq.* Borgnin. *dec.17. in ordine 63. num. 71. p.2.* Rot. *dec.256. n.1. p.1. dec.37. n.3. p.5. recen. & dec.402. n.10. eod. p.5.* Non tamen per hoc acquirit ius transferendi Imaginem de loco, ad locum in præiudicium tertij, vt pulchrè declarat Mareſcot. *var. reſol. lib.2 cap.42. num.10. iuncto num. ſeq.*

46 Minus officit licentia per eumdem data, Imaginem exponendi, & proceſſionaliter circumferendi, quia huiuſmodi actus ſpirituales cum ſpectent ad iura Parochialia, Parochus ſolus non eſt dubiũ, quòd debeat ipſos exercere primatiuè quo ad alios inferiores ob aſſiſtentiam Iuris, quã habet iura parochialia exercẽdi intra limites ſuæ Parochiæ, Rot. *dec.37. n.6. p.5. tom.1. dec.552. num.22. eod. p.5. tom.2. & in Romana iurium funeralium 4. Iunij 1653. §.1. coram Zarate.*

47 Et cum huiuſmodi actus ſint reſtricti, & limitati ad certas, & particulares functiones, non ſunt extendendi vltra quod actum fuit, ſed determinandi ſecundum earum cauſam, vt comprobat Paul. de Rub. *in adnot. ad dec.543. num. 47. p.5. tom.2. recen.*

Pro vt nec aduerſatur præſtatio neceſſariorum pro manutentione Imaginis, vt prætenditur, à Lugareſio factæ, quia huiuſmodi ſubminiſtratio, ſiue eam fecerit cauſa deuotionis, ſiue occaſione erectionis dictæ ſocietatis, ſiue ratione
48 oblationum Imagini factarum, quarum partem in hoc opus vtique erogare tenebatur, vt latè tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.29. ſub n.30. paulo ante fin.* non eſt retorquenda in odium Rectoris, & Patroni, qui vel ipſe quoque ſubminiſtrauit, vel ſemper ſubminiſtrare paratus fuit.

Demum non obſtat ſimulacrum poſitum fuiſſe in loco decentiori, quia Altare diui Stephani, numquam habitum fuit pro indecenti, vt patet ex viſitationibus diœceſanis, & in viſitatione Apoſtolica de anno 1574. ſolùm fuit mandatum *locum vbi retinetur Beata Maria ex releuio pictura ornari* quod fuit executum: & dato etiam, quòd eſſet 49
indecens, neque eſt cauſa ſufficiens deueniendi ad hunc actum, niſi ſaltem præuio præcepto de opportunè prouidendo, ſub pęna aliò transferendi, vel ius alijs concedendi, vt paſſim in viſitationibus diœceſanis, & Curijs eccleſiaſticis practicatur teſte Gennen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 91. num. 10. verſ. itaque poteſt fieri præceptum*, Sperel. *dec.67. num.10. in fin. verſ. quo circa tom.1.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus eſt probandum iuxta formam Sac. Conc. Trid. præcipuè in potentibus, in quibus præſumitur vſurpatio, & quæ ſit dicta forma n.2. 29. 30.*

3 *Ampl. etiam in pauca Vniuerſitate ob ſuſpicionem vſurpationis num.51.*

4 *Ampl. vt præſumatur ex vſurpatione, ſtante etiam potentia perſonæ in loco beneficij. Quomodo probetur dicta præſumptio remiſſiuè num. 5.*

6 *Ampl. vt multò magis præſumatur ex vſurpatione in eo, qui habet iuriſdictionem temporalem in loco beneficij.*

7 *Iuſpatronatus quo ad perſonas priuatas quomodo probetur, quorum reſpectu Sacr. Concil. nihil innouauit num.8. 28.*

9 *Iuſpatronatus quo ad Magiſtratus ob præſumptionem vſurpationis eſt probandum ad formam Concilij.*

10 *Præcipuè ſi ordinarius ſit in cauſa, ſecus autem contra tertium, & Ordinarius non diſſentiat, nec agatur contra prouiſum tamquam de libero n.12.*

13 *Iuſpatronatus vbi cadit ſuſpicio vſurpationis eſt probandum ad formam Concilij, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, etiam ad effectum manutentionis n.38.86.*

14 *Quæ ſint perſonæ, in quibus cadit ſuſpicio vſurpationis iuriſpatronatus.*

15 *Iuſpatronatus vbi agitur inter perſonas priuatas quadragenaria poſſeſſione vnà cum fama probatur.*

16 *Non præſumitur per vſurpationem ex ſola potentia, niſi etiam probetur iuriſdictio in loco beneficij.*

17 *Capitulum, & Collegium, ſi non habeant iuriſdictionem non præſumitur poſſidere iuſpatronatus per vſurpationem.*

18 *In Confraternitatibus laicorum ceſſat præſumptio vſurpationis iuriſpatronatus.*

19 *Iuriſpatronatus vſurpationis præſumptio procedit, vbi Magnatis potentia ſit maior Epiſcopali, ſed contrarium verius.*

20 *Ceſſat dicta præſumptio, vbi concurrit immemorabilis, iunctis præſentationibus effectum ſortitis.*

21 *Iuſpatronatus non præſumitur per vſurpationem, nec probandum ad formam Concilij, ſi poſſideatur à familia priuata, cum potenti.*

22 *Probatur in perſonis priuatis poſſeſſione quadragenaria iuncta fama, præcipuè ſi concurrat titulus coloratus num.23. Declara vt num.27.*

24 *Quaſi poſſeſſio præſentandi ex vnico actu acquiritur. Contrarium num.26.*

25 *Præſcriptio inducitur ex vnico actu habente cauſam ſucceſſiuam, & continuationem temporis.*

31 *Præſentationes effectum ſortita iuſtificari debent per authenticas ſcripturas, vbi agitur de perſonis ſuſpectis.*

Contrar. ſi probetur per teſtes deperditas fuiſſe ſcripturas num.32.

33 *Neque iuſtificantur ex enunciatiuis Ordinariorum, ſi agatur de perſonis ſuſpectis num.34.*

35 *Iuſpatronatus priuatorum in antiquis probatur per teſtes de fama, dum concurrat longiſſima quaſi poſſeſſio præſentandi num.36.*

Lim. procedere ſi lis ſit cum Ordinario, ſecus vbi ſufficiunt leuiores probationes num.37.

38 *Patrono potenti eſt deneganda manutentio ex ſola quaſi poſſeſſione præſentandi num.41.*

Lim. procedere ſi controuertatur exiſtentia, ſecus ſi tantùm pertinentia num.39.

Lim.2.

Lim. 2. vt ſimanutentio non detur patrono , datur tamen præſentato poſt adeptam poſſeſſionem.

42 *Poſſeſſio præſentandi non tranſit in ſucceſſorem , nec de Patre in filium.*

43 *Iuriſpatronatus qualitas deducitur ex vltimo ſtatu.*

44 *Iuriſpatronatus ſtatus præteritus præſumitur ex præſenti.*

Ampl. etiam ſi non probetur continuatio præſentationum de vno , in alium , num.45.

46 *Præſentationes probantur ex inſtitutionibus Ordinarij etiam contra tertium.*

Lim. ſi agatur de perſonis ſuſpectis , & non adhibita fuerit cauſa cognitio , num.47.

48 *Iuſpatronatus probatur ex ſententia Ordinarij ſuper eius canonizatione.*

49 *Probatur etiam per aſſertionem Ordinarij emiſſam in inſtitutione.*

Lim. procedere in perſonis priuatis , ſecus in ſuſpectis de vſurpatione , niſi ſententia iuſtificetur ex actis , n. 50.

52 *Lim. 2. ſi adiectæ fuerunt dictiones puta*, vt aſſeritur , *& ſimiles tendentes in diſſenſum.*

53 *Lim. ſi aſſertio facta fuerit à Vicario Generali non habente ſpeciale mandatum.*

Sublim. ſtante curſu 100. annorum , & obſeruantia ſubſecuta , num.54.

55 *Enunciatiuæ plurimum conferunt ad probandum iuſpatronatus præcipuè ſi ſint antiqua , num.56. & fortius iuncta poſſeſſione præſentandi , num. 57. & ſi excedunt centum annorum metam , num.58.*

59 *Lim. ſi debilitentur per contrarias probationes.*

60 *Lim. 2. quòd enunciatiuæ, cùm tantùm famæ probationem inducant , non probant , niſi concurrat longiſſima poſſeſſio præſentandi.*

61 *Sublim. concurrentibus ſucceſſiuis præſentationibus , & inſtitutionibus , ex quibus plenè probatur iuſpatronatus.*

62 *Lim. 3. in enunciatiuis factis ab Ordinarijs in viſitationibus , ſi appareat emanaſſe ad interrogationem Rectoris.*

63 *Sublim. in enunciatiuis emanatis tempore proximo publicationi Concilij.*

64 *Enunciatiuæ Ordinarij affirmantis iuſpatronatus de iure, & antiqua conſuetudine ſpectare ad aliquem à Rota multùm deferri ſolet.*

65 *Iuſpatronatus probatio coadiuuatur ex inſcriptionibus , armis , & inſignibus in Eccleſia ſculptis.*

66 *Lim. procedere ſi appareat fuiſſe appoſita in fundatione Eccleſiæ , ſeu Capellæ . Contrar. num.67.*

68 *Inſignia fundatorum non ſunt auferenda , & qua actione, & pœna talia attentantes puniantur , num.69.*

70 *Iuſpatronatus probatur ſi reperiatur deſcriptus in libris Epiſcopatus.*

71 *Probatur etiam ex partis confeſſione.*

72 *Lim. procedere in præiudicium tantùm ipſius confitentis , ſecus ad alium effectum.*

73 *Lim. 2. ſi confeſſio detegatur erronea.*

74 *Exiſtentia iuriſpatronatus probatur ex prouiſione Apoſtolica , cum derogatione iuriſpatronatus.*

75 *Collationes Sum. Pontificis non mutant ſtatum beneficij in præiudicium patronorum . Et quid in collationibus Ordinariorum , num.76.*

77 *Iuſpatronatus ad effectum iuſtificandi narratiuam gratiæ leuioribus probatur.*

78 *Ita etiam ſi agatur inter compatronos.*

79 *Ex pluribus ſimul iunctis ſufficienter probatur.*

80 *Non probatur ex ſolutione alicuius emolumenti facta Parocho ab aliqua Vniuerſitate.*

81 *In materia iuriſpatronatus tempus 100. annorum habet vim immemorabilis, in familia priuata, & quod etiam in familia potenti , num.82.*

83 *Conſuetudo immemorabilis probatur etiam per ſcripturas.*

84 *Iuſpatronatus ſi ſemel iuſtificatum fuerit , non eſt amplius iuſtificandum , etiam in perſona potenti , num.85.*

Iuſpatronatus quomodo probetur , & quando præſumatur , vel excludatur vſurpatio.

ADNOTATIO I.

IVſpatronatus eſt probandum iuxta formam præſcriptam à Sac. Concil. Trident. ſcilicet quòd titulus iuriſpatronatus ſit ex dotatione, & fundatione , quæ ex authentico inſtrumento, & alijs iuris requiſitis oſtendantur , ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum , qui hominum memoriam excedat , aliaſue ſecundùm iuris diſpoſitionem : in ijs verò perſonis ſeu Communitatibus, vel Vniuerſitatibus , in quibus huiuſmodi ius plerumque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet , plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur : nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur , quàm ſi præter reliqua ad eam neceſſaria præſentationes etiã continuatæ non minori ſaltem , quàm quinquaginta annorum ſpatio , quæ omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis comprobentur: 2 ac proindè perſonis , in quibus cadit ſuſpicio vſurpationis ad hoc vt competat iuſpatronatus , eſt iuſtificandum , vel ex inſtrumento fundationis, & dotationis, vel ex immemorabili cum præſentationibus effectum ſortitis per ſpatium 50. annorum iuxta diſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 9. de reform.* vbi latè Barboſ. *in collect. ad idem Concil.* Franciſc. Salern. *conſ. 49. num. 3. ſect. 1. lib. 1. fol. 545.* Mareſcot. *var. reſ. lib. 2. cap. 52. num. 1.* Federic. de Sen. *conſ. 234. num. 3. verſ. ſic ad propoſitum*, Pariſ. *de confiden. benef. q. 28. num. 141.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 23. num. 132. & q. 38. num. 35.* Puteus *dec. 55. num. 1. dec. 199. lib. 1. in correct.* Mantic. *dec. 234. num. 1. & dec. 253. num. 1. 2. & 3.* Burat. *dec. 551. num. 8. & deciſ. 911. num. ...* Peoia *dec. 395. num. 1. & dec. 628. num. 8.* Seraph. *dec. 1141. num. 9.* Mohed. *dec. 10. num. 2. de iurepatr.* Gregor. XV. *dec. 222. num. 1. & 2.* Rota *dec. 4. num. 2. dec. 87. num. 3.* poſt Viuian. *de iurepatr. dec. 199. num. 2. & 3. p. 2. diuerſ. dec. 481. num. 1. p. 2. dec. 59. num. 11. & 12. dec. 220. num. 9. dec. 275. num. 2. & 3. p. 4. tom. 2. dec. 126. num. 30. & dec. 197. num. 36. dec. 290. num. 16. p. 5. rec. dec. 468. num. 7. & 8. p. 9. rec. in Nouarien. iuriſpatr. 10. Decemb. in prin. coram Peuting. in Bononien. iuriſpatr. 1. Iulij 1654. §. iuriſpatr. coram Eminentiſs. Celſo. in Lucana iuriſpatr. 26. Iunij 1662. §. fin. coram R. P. D. Albergato. in Comen. Parochialis 23. Ian. 1666. §. maximè quia, coram R. P. D. Beuilaqua, & in Præneſtina iuriſpatr. 17. Martij 1666. in prin. coram eodem* . Et hoc multò magis procedere in Italia , in qua per receſſum Curiæ omnes Domini , & Populi iura Eccleſiæ eorum modo, & pro libito tractare cœperunt , vt animaduertit Addit. marginalis ad Put. *dec. 199. num. 1. lib. ...* relat. per Rot. *dec. 360. num. 80. & 81. p. 4. tom. 3.* & latè Garz. qui alios allegat *de benef. p. 5. c. 3. num. 98. & 113.*

Ampl. procedere etiam in parua vniuerſitate , in qua etiam cadit vſurpationis præſumptio , Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 64. & 68.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 52. num. 3.* Mantic. *dec. 234. & dec. 253. num. 3.* Coccin. *dec. 25. num. 4.* Rota *dec. 48. num. 1. p. 1. dec. 197. num. 36. dec. 477. num. 14. p. 5. dec. 301. num. 7. p. 3. dec. 302. num. 7. p. 7. rec.* cum alijs per Addend. ad Gregor. XV. *dec. 222. ſub num. 11. in Nouarien. iuriſpatr. 10. Decemb. 1649. §. quam quidem formam coram Peuting. in Comen. Parochialis 23. Ian. 1666. §. maximè , quia coram R. P. D. Beuilaqua.* 3

Ampl. vt iuſpatronatus præſumatur ex vſurpatione ſtante potentia perſonarum in loco , vbi ſitum eſt beneficium, Pariſ. *de confiden. q. 28. num. 243.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 28. num. 63.* Adden. ad Burat. *dec. 142. lit. A. & dec. 832. num. 6.* Rot. *dec. 191. num. 1. p. 3.* vbi etiam quomodo probetur hæc potentia *dec. 282. num. 23. p. 7. rec. & in Balneoregien. iuriſpatr. 5. Iunij 1650. ſub §. penul. coram Eminentiſs. Otthobono.* 4

Ampl. 2. vt etiam iuriſpatronatus vſurpatio præſumatur in eo , qui habet iuriſdictionem temporalem in loco beneficij, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 63.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. q. 4. num. 2.* Pariſ. *de confiden. q. 28. num. 242.* Veral. *dec. 228. num 1. p. 2.* Gregor. XV. *dec. 222. n. 1.* 6

Rot.

Digitized by Google

Rot. *dec. 421. num. 1. p. 2. recen. dec. 756. num. 3. eadem p. 2.*

7 Ampl. 3. vt iuriſpatronatus titulus ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 25. cap. 9. de reform.* quoad perſonas priuatas tripliciter probetur: primò ex authenticis documentis fundationis, & dotationis 2. per multiplicatas præſentationes à tempore immemorabili, ſiue per præſcriptionem immemorabilem præſentandi, qua probata poteſt allegari fundatio, & dotatio, & alius melior titulus de mundo, 3. modus elicitur ex verbis Concilij *in dicto cap. 9.* ibi *aliàs ſecundùm iuris diſpoſitionem*, ſcilicet de alijs legitimis modis probandi titulum, non tàm per fundationem, & dotationem, quàm etiam per conſtructionem, & ſimiles, latè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. à num. 30. vſque ad 54.* vbi

8 quòd Concilium nihil innouauit, vel immutauit quoad modum probandi titulum iuriſpatronatus in perſonis priuatis, & pluribus ſeqq. vſque ad 62. Rot. *dec. 275. num. 5. p. 4. tom. 2. recen. dec. 630. num. 51. p. 4. tom. 3. dec. 290. num. 10. p. 5. tom. 1. recen.* iuxta alias decis. antea emanatas coram Caualer. *dec. 30. num. 1. & deciſ. 798. num. 4. p. 1. diuerſ. deciſ. 374. num. 1. p. 2. recen.*

9 Quando verò agitur de Vniuerſitatibus, Communitatibus, Magiſtratibus, Magnatibus, alijſque, in quibus cadit ſuſpicio, & præſumptio vſurpationis, pariter excluditur pertinentia iuriſpatronatus, ſi per eos non doceatur de fundatione, & dotatione per authentica inſtrumenta, ſeu documenta, vel vltra immemorabilem præſcriptionem, ſeu conſuetudinem, de præſentationibus continuatis, & effectum ſuum ſortitis per tempus continuatum quinquaginta annorum pariter per publicas, & authenticas ſcripturas, & Sac. Concil. in hac parte addidit iuri communi, illudque immutauit, cum ſola probatione immemorabilis non contentetur, latè Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 18. à num. 63. vſque ad 85.* Rot. *deciſ. 199. num. 5. dec. 231. num. 2. p. 2. diuerſ. deciſ. 197. num. 20. p. 5. recen. & num. 26.* vbi quòd non poſſit adimpleri per æquipollens.

10 Ampl. 4. præcipuè procedere, quando agitur contra Ordinarium, qui de iure communi habet intentionem fundatam ſuper libertate, & collatione omnium beneficiorum intra limites ſuæ Diœceſis, *cap. regula 10. q. 1. cap. omnis Baſilica 16. q. 7.* Ac proindè ob reſiſtentiam iuris communis non ordinaria, ſed exacta, & concludens requiritur probatio, præcipuè ad effectum inſtitutionis in præiudicium libertatis Eccleſiæ, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 18. num. 59.* Rot. *deciſ. 246. num. 1. & 2. dec. 301. num. 8. & 9. p. 1. dec. 197. num. 78. deciſ. 277. num. 9. p. 5. recen. deciſ. 1120. num. 1.* coram Seraph. & latè *dec. 59. num. 10. p. 4. tom. 2. recen.*

11 Secus autem, ſi agatur contra tertium prætendentem ad ſe ſpectare iuſpatronatus, vel inter plures præſentantes, vel præſentatos, & Ordinarius non diſſentiat, vel non ſit in cauſa, nec agatur contra alium prouiſum de beneficio tamquam de libero, non exigitur tam exacta probatio, Ripa *in cap. cùm Eccleſia Sutrina num. 93. verſ. ſextò quæritur in fin. de cauſ. poſſeſſ.* Gonzal. *dicta gloſ. 18. num. 59.* Mohed. *deciſ. 5. num. 3. de appel.* Caputaquen. *deciſ. 137. num. 1. & 2. p. 1.* Caualer. *deciſ. 159. num. 1.* Gregor. XV. *dec. 452. num. 3.* Rot. *deciſ. 301. num. 8. p. 3. deciſ. 15. num. 10. p. 5. &*

12 *deciſ. 302. num. 8. p. 7. recen.* vbi quòd hoc caſu etiam in perſonis, in quibus cadit ſuſpicio vſurpationis non requiratur tam exacta probatio, *& dec. 87. num. 8. ead. p. 7. & dec. 244. num. 5. coram Mantica.*

13 Ampl. 5. vt huiuſmodi probatio requiratur, tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio, Gregor. XV. *deciſ. 222. num. 2.* ibique Add. *num. 11.* Rot. *deciſ. 197. num. 41. p. 5. recen.* vbi loquitur de perſona potenti, & vbi adeſt ſuſpicio vſurpationis, *& deciſ. 468. num. 9. p. 9. recen.* & ita declaraſſe Sacram Congregationem Concilij, refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 23.* Rot. *dec. 756. num. 31. verſ. vnde ſequitur p. 2. recen.*

14 Ampl. 6. vt perſonæ, in quibus cadit præſumptio vſurpationis ſint Vniuerſitates, Communitates, Domini Ciuitatis, Caſtrorum, aut locorum Duces, Marchiones, Comites, Barones, & alij Domini perpetuam iuriſdictionem habentes in loco beneficij, etiamſi iſti Domini recognoſcant ſuperiores, Gonzal. *ad reg. 8. Cacellar. gloſ. 18. num. 66. & 67.* Rot. *deciſ. 89. num. 1.* coram Caualer. *deciſ. 219. num. 1. p. 1. dec. 412. num. 4. dec. 756. num. 3. p. 2. deciſ. 275. num. 5. p. 4. tom. 2. deciſ. 197. num. 22. p. 5. recen. dec. 174. num. 1. eadem p. 5.*

Lim. 1. ſupradictas ampliationes non procedere in illis perſonis, & Vniuerſitatibus, quæ non habent exercitium iuriſdictionis, nec potentiam in loco beneficij, quo caſu iuſpatronatus ordinaria probatione iuſtificatur, nempe quaſi poſſeſſione quadragenaria, vna cum fama, quæ exuberat, vbi agitur de perſonis priuatis, Bald. *in l. cum ſemper num. 2. & 3. C. de rei vindic.* Ferret. *conſ. 293. num. 3. & 4.* Adden. ad Burat. *deciſ. 55. num. 16.* Caſſador. *dec. 2. num. 5. de probat.* Achil. *dec. 6. de iurepatr.* Card. Mantic. *dec. 318. num. 5.* Card. Seraph. *dec. 1103. in fin. & dec. 1141. num. 6.* Merlin. *deciſ. 407. num. 3. & 17.* Rot. *dec. 77. num. 2. dec. 312. num. 3. p. 3. recen. & in Bononien. iuriſpatr. 1. Iulij 1654. §. fin. coram Emin. Celſo*, & latiùs *deciſ. 172. num. 6. p. 3. & dec. 290. num. 3. & 4. p. 5. tom. 1. recen.* 15

Quinimò ex ſola potentia iuſpatronatus non præſumitur per vſurpationem acquiſitum, niſi etiam probetur eiuſdem temporalis iuriſdictio, Rot. *deciſ. 172. num. 10. p. 3. recen.* & de hac potentia ſaltem debet conſtare, vt ex reſultantibus circumſtantijs menſurari poſſit Iudicis arbitrio, Rot. *in Mediolanen. Prioratus 14. Martij 1646. §. prædicta verò coram Emin. Corrado, & in Balneoregien. Iuriſpatr. 15. Iunij 1650. §. penult. coram Emin. Ottob.* cum alijs relatis per Adden. ad Greg. XV. *dec. 222. n. 11. ſub verſ. & hac forma.* 16

Lim. 2. vt dicta diſpoſitio Concilij non procedat in Capitulo, vel Collegio iuriſdictione carente, ex cumulatis per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 69. verſ. nec procedit.* 17

Limit. 3. in Congregatione priuata, ſeu Laicorum Confraternitate, & perſonarum ſodalitate ad exercitium pietatis inſtituta, cùm non ſit vniuerſitas, nec conſtituat aliquod Collegium publicum cum potentia, & iuriſdictione, nec vtatur publica auctoritate, præcipuè ſi viſitetur, & corrigatur ab Ordinario, cuius vigore apparet non pollere auctoritate, vt eidem formidinem incutere poſſit, & quin idem haud difficulter libertatem beneficij vindicare valeat, vnde excluditur timor vſurpationis, vt latè comprobat Rot. *deciſ. 290. à num. 16. vſque ad fin. p. 5. tom. 1. recen.* 18

Lim. 4. vt Concilij Tridentini diſpoſitio in dicto *cap. 9. ſeſs. 25.* ſibi locum vindicet, quando Magnatis potentia, & auctoritas ſit maior, ſecus autem, ſi ſit minor, vel æqualis auctoritati, & potentiæ Ordinarij, vel Rectoris quo caſu pariter timor vſurpationis excluditur, vt animaduertit Rot. *deciſ. 578. num. 2. p. 4. diuerſ.* 19

Contrarium, quòd forma Concilij ſit ſeruanda, etiam ſi concurrat maior, vel æqualis potentia in Ordinario reprobata dicta deciſione coram Blanchetto firmant aliæ deciſiones relatæ per Adden. ad Gregor. XV. *deciſ. 222. num. 11. verſ. & hac forma* Rot. *dec. 197. num. 29. p. 5. tom. 1.*

Lim. 5. vt præſumptio vſurpationis ceſſet, ſi concurrat immemorabilis iunctis præſentationibus continuatis, & effectum ſortitis, etiam ex diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini, Gabr. *conſ. 192. num. 3. & 4. lib. 2.* Rota *dec. 409. in fin. p. 1. diuerſ. dec. 277. num. 3. & dec. 349. num. 2. coram Merlino, & in Bononien. iuriſpatr. 1. Iulij 1654. §. vnde non refert coram Eminen. Celſo.* 20

Lim. 6. quòd iuriſpatronatus vſurpatio non præſumatur, quando vna illius pars ſpectat ad vniuerſitatem Parochianorum, & alia pars ad alias priuatas perſonas: vnde Sacram Congregationem declaraſſe Concilium non intrare vbi non tota Vniuerſitas, ſed certa pars dumtaxat prætenderet teſtatur Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 69.* relat. per Rotam *dec. 290. num. 19. p. 5. tom. 1. recen.* in puncto Capituli Eccleſiæ Tirraſonen. dixit etiam Rota *dec. 798. num. 4. p. 1. diuerſ.* & in puncto iuriſpatronatus pro parte ſpectantis ad vniuerſitatem parochianorum *dec. 219. num. 2. p. 1. recen.* vnde ſi priuata familia habeat iuſpatronatus, ſimul cum familia potenti, vel Vniuerſitate quòd tunc non ſit neceſſaria probatio præſcripta à Concilio dixit Rota *dec. 154. ſub num. 7. p. 2. rec.* & in alijs relatis per Adden. ad Gregor. XV. *dec. 222. num. 11. verſ. habet etiam.* 21

Ceſſante igitur ſuſpicione vſurpationis, pluribus modis probatur iuſpatronatus, & quidem in perſonis priuatis ſufficienter iuſtificatur ex quaſi poſſeſſione quadragenaria præſentandi, vna cum fama, Bald. *in cap. cum ſemper num.* 22

2. & 3.

2. & 3 *C. de rei vindic.* Garz. *de beneſ. p.5. cap.9. num.* 83.
& 86. Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ.* 18. *num.* 56. Caſſad.
dec.2. num.5. de probat. Achil. *dec.6. de iurepatronat.* Mantic.
dec. 318. *num.* 5. Seraph. *dec.* 1103. *in fin. & dec.* 1141.
num.6. Burat. *dec.* 172. *num.* 18. Rota *dec.* 77. *num.2. dec.* 312.
23 *num.* 3. *p.* 1. *dec.* 290. *num.* 4. *p.5. tom.* 1. *recen.* Etſi cum
iſta quadragenaria præſcriptione concurrat titulus coloratus,
quod tantum valeat quantum immemorabilis ſubdit
Gonzal. *loco proximè citato num.* 57. *& alleg. text. in c.1.
de præſcript. in 6. & cap.2. de reſtit. ſpoliat. eod. lib.6.*
24 Ampl. vt ad hunc effectum ſufficiat etiam vnica præſentatio,
vt acquiſita dicatur quaſi poſſeſſio præſentandi, ſi
præſentatus per 40. annos poſſederit, nec vnquam venerit
caſus nouæ præſentationis *gloſ. in cap. cùm de beneficio in
verb. vno, vel pluribus de preben. in 6.* & ibi Franc. *num.* 3.
Felin. *in cap. in noſtra num.* 41. *verſ. certum de reſcript.* Federic.
de Sen. *conſ.* 234. *num.* 4. *in prin. verſ. ad id, quod quæritur*,
Dec. *conſ.* 134. *num.* 1. *ante fin. verſ. & in caſu*, Achil.
dec. 5. *num.* 1. *de iurepatronat.* Rota *dec.* 290. *num.* 7. & 8.
p.5. tom.1. recen.
25 Et ratio eſt, quia quando aliquis actus habet cauſam
ſucceſſiuam, & permanentem, nec non continuationem
temporis requiſiti, inducit præſumptionem ſufficientem,
quamuis ſit vnicus, vt comprobat eadem Rota *eadem dec.*
290. *num.9. p.5. tom.* 1.
26 Contrarium, quòd vnica præſentatio non ſufficiat, etiam
admiſſa probatione famæ cùm Concilium non contentetur
vnica præſentatione, ſed exigat plures, effectum ſortitas,
tenet Garz. *de beneſ. p.5. cap.9. num.97.* vbi reprobat Zerolam
in verbo iuſpatr. §. 3. tenentem primam opinionem
tamquam loquentem, ſine fundamento, Adden. ad Burat.
dec. 139. *num.* 12. Rot. *dec.* 557. *ſub num.* 1. *verſ. hic autem
talis p.4. diuerſ.* & in hac etiam opinione videtur reſediſſe
Rota coram Burat. *dec.* 578. *num.* 17.
27 Diſting. pro concordia, vt prima opinio procedat, & ſit
admittenda, quando agitur de probando iureſpatronatus
in perſonis priuatis, cùm nullo iure cautum reperiatur in
patronatu priuatorum requiri de neceſſitate multiplicatas
28 præſentationes, vtpotè quia Sac. Concil. Trid. nihil immutauit
circa probationes in patronatu priuatorum, vt benè
animaduertit Rota *d. dec* 290. *num.7. 8. 9. & 10. p.5. tom.*
29 1. *rec.* Si verò agatur de probando iurepatronatus perſonarum
ſuſpectarum de vſurpatione ratione potentiæ, & iuriſdictionis
in loco Beneficij, & tunc procedit ſecunda
opinio, cùm Concilium hoc caſu non contentetur ordinaria,
ſed extraordinariam, exactiorem, & magis rigoroſam
exigat probationem, & in ijs terminis loquitur Ad-
30 den. ad Burat. & ſunt intelligendæ auctoritates pro 2. opinione
allegatæ, ac proindè iuxta diſpoſitionem eiuſdem
Concilij, hoc caſu non ſufficit vnica præſentatio, ſed plures
concurrere debent, effectum ſortitæ, Rota *dec.* 557. *ſub
num.* 1. *verſ. hic autem talis p.4. diuerſ.* & benè in puncto
Adden. ad Burat. *dec.* 139. *num.* 12.
31 Præſentationes verò effectuatas eſſe cùm Concilium requirat
pro forma, debet de illis conſtare per authenticas ſcripturas,
& non ſufficit ſi probentur per teſtes, vel per aliquod
æquipollens deficientibus ſcripturis, quia Concilium teſtibus
non confidit, quando agitur de perſonis ſuſpectis de
vſurpatione, vt ſæpè firmauit Rota *in deciſionibus relatis
per Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſ.* 18. *num.* 79. 80. *& ſeq. &
num.84.* Pariſ. *de confiden. q.* 28. *num.* 147. *& ſeq.* Gratian.
diſcept. 168. *num.* 21. *vſque in fin.* Garz. *de beneſ. p.5. c.9.
num.* 113. Adden. ad Greg. XV. *dec.* 222. *ſub num.* 11. Adden.
ad Burat. *dec.* 139. *num.* 13. Puteus *dec.* 325. *lib.*3. Caputaquen.
dec. 134. *p.* 1. Rota *dec.* 199. *num.4. p.2. diuerſ.* &
ita reſpondiſſe Sac. Congregationem Eminentiſs. Card.
Sacr. Concil. Trid. interpretum teſtatur Ric. *in prax. for.
Eccleſ. tit. de iurepatr. num.* 4. & Mantic. *dec.* 89. *num.* 2.
cum alijs copioſè deductis per Garz. *de beneſ. p.5. c.3. num.*
113. & per Rotam *dec.* 197. *num.* 62. *& plurib. ſeqq. p.5. tom.
1. recen.*
32 Contrarium, quando per teſtes probetur eſſe deperditas
ſcripturas, ac deponant de tenore illarum, in quibus continebantur
continuatæ præſentationes, quòd tunc eſſet ſatisfactum
menti Concilij tenet *Prax. Archiepiſcopal. in cap.*
63. *num.* 12. Menoch. *conſ.* 241. *num.* 28. *& ſeq.* Genuen. *in
prax. Archiepiſcop. Neapol. c.* 63. *num.* 12. & in hac opinione
etiam reſidet Garz. *de beneſ. loco proximè cit. num.*
113. *verſ. ſed quid quid Gonzal. dicat*, ſed de hac opinione
valdè dubitat Gonzal. *dicta gloſ.* 18. *num.* 82. & cauendum
eſſe à dicto *conſ. Menoch.* admonet Adden. ad Gregor. XV.
dec. 222. *num.* 11. *in fin. prin.*
Ampl. primam opinionem, vt præſentationes huiuſmo- 33
di, neque iuſtificentur ex enunciatiuis Ordinariorum ad
effectum, vt ſatisfactum dicatur formæ traditæ per Sacrum
Concilium exigens authenticas ſcripturas, etiamſi in collationibus
illæ ſint emanatæ, quę nihil aliud videntur eſſe, nec
magis operari, quàm teſtium depoſitiones, aliàs de facili
redderetur eluſoria diſpoſitio Concilij, quæ reiicit teſtes
Seraph. *dec.* 1367. *num.* 5. & magiſtraliter firmauit Rota *coram
Pamphilio, & Merlino, vt in dec. relat. per Adden. ad
Burat.* 139. *num.* 14. 15. *& ſeq.*
Lim. procedere ſupradicta ſi agatur de perſonis ſuſpectis 34
de vſurpatione, in quibus terminis loquuntur Doctores
tuentes primam opinionem, & comprobatur ex ſuperiùs
deductis; ſecus autem ſi agatur de perſonis priuatis, in
quibus poteſt habere locum ſecunda opinio, præcipuè in
antiquis, quo caſu iuſpatronatus priuatorum probatur
etiam per teſtes de fama, & antiqua reputatione, & hic 35
probandi modus non cenſetur reuocatus à Sacro Tridentino
Concilio, quadragenaria præcipuè iuncta quaſi poſſeſſione
Crau. *conſ.* 322. *num.*.. Ferret. *conſ.* 293. *num.* 3. & 4.
Achil. *dec.* 5. & 6. *de iurepatr.* Seraph. *dec.* 1141. *num.* 6.
Merlin. *dec.4. num.4.* Puteus *dec.* 56. *num.4. dec.* 335. *n.* ...
in fin. lib.1. dec. 346. *num.2. lib.2.* Rota *dec.* 292. *num.* 1. &
2. *p.1. diuerſ.* Rota *dec.* 548. *num.2. dec.* 694. *num.6. p.2. dec.*
172. *num.6. p.3. dec.* 219. *num.* 13. *dec.* 332. *num.4. p.4. tom.2.
recen.* & quòd huiuſmodi probatio habeatur pro plena, &
concludenti dixit Rota *dec.* 172. *num.6. & dec.* 275. *num.* 2.
p.3. rec. & dec. 59. *num.* 2. *coram Penia*, & ita declaraſſe
Sac. Congregationem Concilii Trid. refert Rot. *dec.* 250.
num.3. p.4. tom.2. recen.
Et in antiquiſſimis fama iuriſpatronatus habetur pro titulo,
Bald. *in l. cùm ſuper num.* 4. *C. de rei vindic.* Federic.
de Sen. *conſ.* 234. *ſub num.3. verſ. quis enim diceret, & de mente
Concilij Tridentini c.9. ſeſs.25. de reform.* Menoch. *conſ.*
336. *in prin.* Maſcard. *de probat. concl.* 103. *num.9.* Gonzal.
ad reg. 8. *gloſ.* 18. *num.* 44. Caſſad. *dec.* 2. *num.* 6. *de probat.
dec.* 541. *num.* 2. *p.2. dec.* 101. *num.* 6. *p.6. rec. & in Compoſtellana
Parochialis* 10. *Feb.* 1645. *ſub* §. 1. *coram Veroſpio
poſt 8. p. reſ. moral. Diane fol.*638.
Sublim. quòd ex ſola fama probetur iuſpatronatus, 36
niſi concurrat etiam longiſſima quaſi poſſeſſio præſentandi,
Garz. *de beneſ. p.5. cap. vlt. num.* 87. *& p.12. cap.2. num.* 169.
& ſeq. Adden. ad Burat. *dec.* 111. *num* 20. Puteus *dec.* 56.
num. 4. Mantic. *dec.* 198. *num* 4. Rota *dec.* 195. *num.* 1. *dec.*
333. *num.5. p.* 1. *dec.* 235. *num.2. p.2. rec.* Etiamſi verſentur
in antiquis, Caualer. *dec.* 159. *num.*5. Rota *dec.* 235. *num.*
2. *p.2. recen.*
Quod intellige procedere quoad plenam probationem 37
eiuſdem iuriſpatronatus, vt ſi eſſet controuerſia cum Ordinario,
ſecus autem quando ſufficiunt leuiores probationes
Adden. ad Burat. *dec.* 111. *num.* 21. Mantic. *dec.* 318.
num.5. verſ. nec obſtat.
Sublim. 2. quòd nec fama, nec ſola quaſi poſſeſſio præ- 38
ſentandi attenditur; aut ſuffragatur prętendentibus iuſpatronatus,
in quibus vti potentibus cadit præſumptio vſurpationis,
neque ad effectum manutentionis, niſi probatis
requiſitis per Sacrum Concilium Tridentinum, quæ iuſtificari
debent tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, &
ideò deneganda eſſe patrono manutentionem ex ſola quaſi
poſſeſſione prętentandi ſępè firmauit Rota *dec.* 139. *à num.*
4. *vſque ad fin.* coram Burat. *dec.* 1395. *num.* 4. coram Seraph.
dec. 197. *num.* 42. *p.5. tom.*1. vbi quia Concilium
ſuſtulit omnem poſſeſſionem, & in alijs relatis per Gonzal.
*ad reg.8. Cancell. gloſ.*18. *num.* 23. vbi quòd hodie ex
diſpoſitione Sac. Concilii Tridentini *d. c.9. ſeſſ.* 25. non ſufficiat
docere de quaſi poſſeſſione, niſi doceatur de legitimo
titulo, quo deficiente dicta quaſi poſſeſſio ad nihilum ſuffragatur
iuxta declarationem factam per Sac. Congregationem
Concilii, quidquid ſit de iure diſpoſitum *in cap. conſultationibus
de iurepatr.*
Intellige hanc ſublimationem procedere, quando agi- 39
tur de exiſtentia iuriſpatronatus, ſecus quando illa non
controuertitur, ſed tantùm agatur de pertinentia, cùm
hoc caſu non requiratur probatio, iuxta formam Concilii,
ſed

Digitized by Google

ſed ſufficiat quaſi poſſeſſio, iuxta text. *in cap. conſultationibus de iurepatronat.* & dixit Rota *in Piſana Capellania coram Card. Blanchetto inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſ. p. 1. fol. 134.* & in aliis relatis per Ferentil. in adnot. ad Burat. *dec. 139. num. 17.*

40 Intellige 2. quòd licèt non detur manutentio io poſſeſſione iotiſpatronatus patrono ſuſpecto de vſurpatione, niſi probatis requiſitis per Concilium, Burat. *dec. 139. à num. 3. vſque ad fin.* Caualer. *dec. 609. num. 5.* datur tamen præſentato ab ipſo patrono, qui poſſeſſionem poſt præſentationem accepit, donec de iure præſentationis diſcutiatur, quia nemo ſua poſſeſſione priuati debet, vt declarauit Rota *dec. 609. num. 6.* coram Card. Caualer. Ferentil. ad Burat. *d. dec. 139. num. 18.*

41 Et de iure communi quòd in perſonis ſuſpectis de vſurpatione, nec ſuffragetur poſſeſſio præſentandi, niſi probetur ſimul titulos, vel ex fundatione, & dotatione, vel ex immemorabili, Rota *dec. 360. num. 82. & 88. p. 4. tom. 3. recen.*

42 Poſſeſſio verò præſentandi non tranſit in ſucceſſorem, nec de Patre in filium non obſtante ſtatuto loci de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem, quod non habet locum in quaſi poſſeſſione præſentandi prout reprobata *deciſ.* Caputaquen. dixit Rot. *dec. 260. num. 4. p. 2. rec. & dec. 287. num. 3. eadem p. 2.* & in alijs congeſtis per Beltram. ad Gregor. XV. *dec. 222. num. 12.*

43 Iuriſpatronatus autem qualitas benè deducitur ex vltimo ſtatu, in quo reperitur *cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Cæſar. de Graſs. *dec. 5. num. 5. tit. eod.* Rota *dec. 396. num. 1. p. 1. dec. 251. num. 3. p. 2. dec. 336. num. 21. p. 5. tom. 1. recen.*

44 Et iuriſpatronatus ſtatus præteritus præſumitur ex præſenti, maximè ſi non detur ſtatus contrarius, Caſſad. *dec. 4. de probat. quæ eſt etiam 7. de iurepatr. num. 7. verſ. item tollitur coniectura*, Burat. *dec. 142. num. 7.*

45 Immò etiam ſi non probetur continuatio præſentationum de vno in alium: ſi tamen concurrant primæ, & vltimæ effectum ſortitæ, mediæ quoque præſumuntur, dum non docetur de ſtatu libertatis intermedio, Alciat. *de præſumpt. 2. reg. 2. verſ. ſed mihi videtur*, Tiraq. *de præſumpt. §. 1. gloſ. 5. per tot.* faciunt latè tradita per Menoch. *præſump. 64. lib. 6.* Boer. *dec. 239. num. 4.* Affl. *dec. 325. num. 2.* Seraph. *dec. 1141. num. 3.* Burat. *dec. 172. num. 10.* ibique Adden. *num. 32. dec. 884. num. 3. dec. 934. num. 5.* Rota *dec. 545. num. 1. p. 1. diuerſ. dec. 275. ſub num. 4. p. 3. recen. & in Bononien. iuriſpatr. 2. Iuly 1654. §. non obſtat coram Eminentiſs. Celſo.*

46 Præſentationes verò probantur ex inſtitutionibus ab Ordinarijs factis, cum aſſertione inſtitutos à patronis præſentatos fuiſſe, Felin. *in cap. poſt ceſſionem num. 13. verſ. & hoc intellige de probat.* Roc. *de iurepatr. in verb. honorificum num. 82.* Rebuſ. *in prax. p. 3. ſignat. in verſ. nec non iuriſpatr. num. 14.* Rota *dec. 11. de iurepatr. in nouiſ.* & etiam contra tertium præcipuè concurrente antiquitate, Aym. *de antiq. tempor. p. 2. num. 61.* Achil. *deciſ. 4. num. 1. de fid. inſtrum.* Rot. *dec. 545. num. 2. verſ. etiam p. 1. diuerſ.* latè *dec. 172. n. 3. coram Burat.*

47 Lim. quòd ſola inſtitutio, cùm huiuſmodi aſſertione non ſufficiat, ſed requiratur, quòd Ordinarius, quando agitur de perſonis ſuſpectis de vſurpatione adhibeat cauſæ cognitionem, vel cognoſcendo ſuper immemorabili, vel priuilegio Apoſtolico, & ſimilibus, adeout, neque ſufficiat quælibet cauſæ cognitio, niſi adhibita, & ſeruata forma Sacri Concilij, vt dixit Rot. *dec. 630. num. 83. & 84. p. 4. tom. 3. recen.* vbi ita aliàs declaraſſe Sac. Congreg. & aliàs firmaſſe Rotam, & magiſtraliter *dec. 197. à num. 50. vſque ad 67. p. 5. tom. 1.*

Probatur vlteriùs iuſpatronatus ex ſententia Ordinarij
48 ſuper eiuſdem canonizatione emanata, cui plurimum eſt deferendum, ex quo cùm agatur de præiudicio ipſorum Ordinariorum, difficiles exiſtunt in admittendo patronatu, donec de eo plenè non doceatur, Gabr. *conſ. 198. num. 4. vol. 2.* Anchar. *conſ. 336. num. 4. vol. 2.* Cephal. *conſ. 180. num. 2.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 13. n. 142. & 152.* Mantica *deciſ. 350. num. 3. & 4.* Puteus *dec. 237. lib. 2.* in nouiſ. Seraph. *dec. 1141. num. 8. & dec. 1232. num. 1. & 2.* Caualer. *dec. 378. num. 3.* Coccin. *dec. 229. num....* Burat. *dec. 142. num. 12. dec. 219. num. 6. & dec. 518. num. 3.* Rot. *dec. 21. de iurepatr. in nouiſ. dec. 376. num. 2. p. 3. lib. 3. diuerſ. dec. 413. num. 1. dec. 518. num. 4. p. 1. dec. 674. num. 2. p. 2. dec. 172. n. 2. p. 2. dec. 172. num. 2. dec. 316. num. 2. p. 3. dec. 471. num. 1. p. 4. tom. 2.* vbi præcipuè ſi ſententia ſit antiqua *dec. 87. num. 7. p. 7. & dec. 11. num. 11.* vbi eò magis ſi in iudicatum tranſierit *dec. 19. num. 10. p. 9. eod. tom. 1. & in Compoſtellana Parochialis 10. Febr. 1645. §. 2. circa fin. coram Veroſpio impreſ.* penes Dian. *reſol. moral. p. 8. fol. 638. in Mediolanen. Prioratus 14. Marty 1646. §. tertio dicitur ſententia coram Eminen. Corrado, & in Præneſtina Iuriſpatronatus 17. Marty 1666. §. comprobatur fuſius coram Beuilaqua.*

Probatur etiam per confeſſionem, & aſſertionem Or- 49
dinarij emiſſā puta in inſtitutione, quòd ſpectet ad aliquem, cui aſſertioni ſolet multùm deferri, ob difficultatem Ordinariorum in huiuſmodi admiſſionibus, & inſtitutionibus faciendis, Seraph. *dec. 1141. num. 5. & dec. 132. num. 2.* Puteus *dec. 172. & dec. 273. lib. 1.* Mantic. *dec. 318. num. 2. dec. 350. num. 3.* Merlin. *dec. 4. num. 6. verſ. quibus non obſtat*, Achil. de Graſs. *dec. 7. de iurepatr.* Burat. *dec. 919. num. 6. & dec. 111. num. 7.* ibique Add. *num. 15.* Rot. *deciſ. 224. n. 4. & 5. deciſ. 518. num. 3. p. 1. deciſ. 735. num. 5. p. 4. tom. 1. recen. in Mediolanen. Prioratus 14. Marty 1646. §. ſententia, & §. quarto concurrunt coram Emin. Corrado, & in Præneſtina iuriſpatronatus 17. Marty 1666. §. addebatur vlterius coram R.P.D. Beuilaqua.*

Lim. procedere in perſonis priuatis, ſecus ſi agatur de 50
Vniuerſitatibus, alijſque ſuſpectis de vſurpatione, nam tunc neque enunciatiuæ, neque ſententiæ Epiſcoporum ſuffragantur, niſi adhibita cauſæ cognitione ad formam Concilij, & ex actis iuſtificentur pro ſententiæ validitate iuxta tradita in ſuperiori proxima limitatione, & fuit dictum in *Hyeracen. iuriſpatr. 27. Iuny 1614. coram Eminen. Card. Veroſpio*, apud Viuian. *de iurepatr. deciſ. 9. ſub num. 20. & num. 4.* vbi quòd Epiſcopi aſſertio non poſſit Eccleſiæ, vel ſucceſſoribus præiudicare, *& in Cuſentina Abbatiæ 20. Decemb. 1627. coram Eminen. Virili*, apud eumdem Viuian. *deciſ. 53. num. 8. relat. & ſecut. in Nouarien. Iuriſp. 10. Decemb. 1649. in fin. prin. coram Peutingerio*, latè Rot. *dec. 197. num. 50. vſque ad 67. p. 5. tom. 1. recen.*

Quod procedit etiam in parua vniuerſitate, in qua cùm 51
etiam cadere poſſit præſumptio vſurpationis ſeruanda eſt forma Sacri Concilij Tridentini ad tradita per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 68.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. n. 102.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 52. num. 3.* Adden. ad Gregor. XV. *deciſ. 222. num. 11. verſ. habet etiam locum*, Rot. *deciſ. 25. num. 3.* coram Coccino *deciſ. 234. num. 3. & deciſ. 253. num. 3.* vbi quòd intrat forma Concilij coram Mantica *dec. 418. num. 1. p. 1. dec. 197. num. 36. dec. 477. num. 14. p. 5. tom. 1. & 2. dec. 82. num. 17. & dec. 202. num. 7. p. 7. recen. cum alijs in Nouarien. iuriſpatr. 10. Decemb. 1649. §. quam quidem coram Peuting. in Comen. Parochialis 23. Ianuarij 1666. §. maximè quia coram R.P.D. Beuilaqua.*

Limit. 2. ſi Ordinarius in enunciatiua iuriſpatronatus 52
vſus fuiſſet verbis, vel aliquo termino, qui tenderet potius in negatiuam, quàm in affirmatiuam, vel denotet incertitudinem, vt ſi fuerit adiecta dictio, vt prætenditur, vel prætenſum, vel vt aſſeritur, & ſimilia, vt ſæpè firmauit Rot. *vt in deciſ.* relatis per Ferentil. in addit. ad Burat. *dec. 111. num. 86. & coram Durano dec. 72. num. 4. & in Aſſiſien. Beneficy 26. Iuny 1585. coram Card. Pamphilio.*

Lim. 3. in aſſertionibus factis à Vicario Generali, qui 53
abſque ſpeciali Epiſcopi facultate, neque poteſt reſeruare, neque approbare iuſpatronatus, *ad text. in cap. nobis 25. de iurepatr.* comprobat Franc. *in cap. cùm in generali num. 5. de offic. Vicar. in 6.* Calder. *tit. eod. conſ. 3. num. 1.* Ferret. *conſ. 327. num. 4. & 7. & conſ. 343. num. 10.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 9. prin. art. 1. num. 5.* Garz. *de Benef. p. 5. cap. 9. num. 75.* Zerol. *in prax. 11. in verbo Vicarius §. 11. & 13.* Rota *dec. 87. num. 9. p. 7. recen. & in Nouarien. Iuriſp. 10. Decemb. 1649. §. fin. coram Peutingerio.*

Sublim. ſtante curſu centum annorum cum obſeruantia, 54
cuius vigore ne dum præſumitur ſufficiens mandatum Vicarii, Caſſad. *deciſ. 3. de procur.* Mantic. *dec. 86. num. 10.* Rot. *dec. 598. num. 8. p. 1. diuerſ.* Sed confirmatio, & ratificatio Epiſcopi, Rota *deciſ. 598. num. 8. p. 1. diuerſ. deciſ. 707. p. 1. & dec. 87. num. 11. p. 7. recen.*

Enunciatiuæ autem ad effectum probandi quaſi poſſeſ- 55
ſionem iuriſpatronatus plurimum conferunt, licèt non ſint

anno-

Digitized by Google

annorum centum, Aym. *de antiq. temp. in prax. num. 5. verſ. placet tamen*, Burat. *deciſ. 142. num. 11.*

56 Et quòd ex enunciatiuis antiquiſſimis reſultet vehemens probatio iuriſpatronatus, & validum ipſius adminiculum, notat Abb. *in conſ. 54. num. 3. lib. 1.* Burſat. *conſ. 324. num. 6. lib. 3.* Ferret. *conſ. 293. num. 6. lib. 2.* Felin. *in c. cùm cauſam num. 4. de probat.* Caſſad. *dec. 1. & 2. de probat.* Burat. *dec. 142. num. 11. dec. 172. num. 12.* vbi Adden. *num. 33. & dec. 919. num. 2.* Merlin. *dec. 45. num. 2.* Rot. *dec. 518. num. 2. p. 1. dec. 360. num. 3. dec. 674. ſub num. 2. dec. 753. num. 1. p. 2. dec. 348. num. 6. p. 5. tom. 1. recen. dec. 684. num. 1. p. 1. diuerſ. & in Bononien. iuriſpatr. 1. Iulij 1654. §. quæ omnia coram Emin. Celſo*, & quòd iuſpatronatus cenſeatur probatum etiam ex pluribus enunciatiuis diuerſorum notariorum dixit Rota *dec. 172. num. 3. p. 3.*

57 Immò enunciatiuæ antiquiſſimæ, iuxta poſſeſſionem longiſſimam præſentandi ſufficientem iuriſpatronatus probationem inducunt etiam contra tertium, Achil. *7. num. 1. de iurepatr.* Comitol. *dec. 60. num. 6. & ſeq.* Rot. *dec. 13. num. 1. dec. 211. num. 1. in fin. dec. 312. num. 6. p. 1. recen. & in Balneoregien. Iuriſpatr. 15. Iunij 1650. §. fama verò in fin. coram Eminentiſs. Otthobono inter eius impreſſ.*

58 Præcipuè ſi excedant centum annorum metam, & ſint plures, Felin. *in cap. cauſam ſub num. 7. verſ. neque puto de præſcript.* Bal. *in l. cùm ſemper num. 4. C. de rei vendic.* vbi ſubdit, quòd fama iuriſpatronatus antiquiſſima habeatur ad hunc effectum pro titulo, Federic. de Sen. *conſ. 234. ſub n. 3. verſ. quis enim diceret*, & quòd etiam ſit de mente Sacr. Concil. Trid. *cap. 9. ſeſſ. 25. de reform.* Menoch. *conſ. 336. in prin.* Maſcard. *de probat. concl. 103. num. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 44.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 13. n. 141.* Caſſad. *dec. 2. num. 6. de probat.* Achil. *dec. 7. num. 5. de iurepatr.* Seraph. *deciſ. 474. num. ... dec. 1141. num. 5. & dec. 1334. num. 2.* Burat. *dec. 172. num. 22. & dec. 636. num. 4.* Rot. *dec. 224. num. 4. & 5. p. 1. dec. 360. num. 5. dec. 541. num. 2. dec. 753. num. 1. & 2. p. 2. dec. 101. num. 5. 6. & 7. p. 6. recen.*

59 Lim. quòd iuſpatronatus non dicatur plenè probatum, per enunciatiuas, quæ non ſint inconcuſſæ, & debilitentur per contrarias probationes, Rot. *dec. 333. num. 3. p. 1. diuerſ.*

60 Lim. 2. quòd ex enunciatiuis non reſultet, niſi ſola probatio famæ, quæ ſola in antiquis non probat iuſpatronatus, niſi concurrat longiſſima poſſeſſio præſentandi effectuata, vt tenent ferè omnes ſupra citati, & dixit Rot.
61 *dec. 333. num. 5. p. 5. recen.* Etenim ex ſucceſſiuis præſentationibus, & inſtitutionibus plena deſumitur iuriſpatronatus probatio Rot. *dec. 101. num. 10. p. 6. recen.*

62 Lim. 3. in enunciatiuis, & aſſertionibus Ordinarij factis in viſitationibus, licèt antiquis, ſi ex earum contextu appareant potius aſſertiones Rectorum Eccleſiæ ad interrogationem Ordinarij viſitantis, qui cùm in viſitatione procedat de plano non adhibita cauſæ cognitione, vt plurimùm ſcribere, & adnotare ſolet in actis viſitationis prout oretenus informatur, & à Rectoribus aſſeritur, vt ego ſæpiùs in viſitationibus à me factis à diuerſis Ordinarijs pro viſitatore adhibitus expertus fui, & animaduertit Rot. *dec. 333. num. 4. p. 5. recen.*

63 Sublim. in enunciatiuis factis ab Ordinarijs tempore proximo publicationi Sacri Concilij Tridentini ſecutæ ſub Pio IV. de anno 1564. antea ſub Paulo III. vſque de anno 1545. inchoati, vt potè quia prorſus inueriſimile reddatur, quòd huiuſmodi Conciliaris diſpoſitio neglecta fuerit, niſi ex tunc conſtiterit, quòd beneficium eſſet de iurepatronatus, ponderando Conciliarem diſpoſitionem recenter emanaſſe ad fauorem Ordinariorum, quos propterea præſumendum eſt propenſiùs pro eiuſdem obſeruantia ſtetiſſe, & ſedulò ſtuduiſſe, vt in puncto Magnatis, & perſonæ ſuſpectæ de vſurpatione dixit Rota *in Præneſtina Iuriſpatr. 17. Martij 1666. §. addebatur vlterius coram Beuilaqua.*

64 Ex antiquis enunciatiuis, vti factis ab Ordinarijs, affirmantibus Iuſpatronatus de iure, & antiqua conſuetudine ſpectare ad aliquam familiam, Rota interpretatur ex fundatione, & dotatione, & multùm deferri ſolet, quia ſi veritas aliter ſe habuiſſet ipſi non inſtituiſſent, nec tanto tempore toleraſſent, vt fuit dictum *dec. 172. num. 24. 25. & ſeq. coram Buratto*, vbi aliæ deciſiones allegantur.

65 Coadiuuatur inſuper probatio iuriſpatronatus ex inſcriptionibus, armis, & inſignibus familiæ inſculptis in marmoreis lapidibus, vel Eccleſiæ, ſeu Capellæ pariete, quæ regulariter cùm apponi non ſoleant ſuper re aliena *l. 1. C. vt nemini liceat*, propterea licèt non faciant plenam probationem concurrentibus tamen alijs adminiculis, præcipuè in materia antiquiſſima demonſtrant fundationem, Ripa *in cap. cùm Eccleſia Sutrina num. 17. de cauſ. poſſeſ. & proprietat.* Anchar. *conſ. 113. num. 4.* Gabr. *conſ. 196. num. 10. lib. 2.* Dec. *conſ. 135. num. 1.* Io. Anan. *conſ. 86. circa fin.* Bald. *conſ. 310. lib. 5.* Ferret. *conſ. 293. num. 9. lib. 2.* Lambert. *de iurepatr. lib. 2. p. 2. q. 10. art. 9. & lib. 3. q. 5. art. 4. n. 2.* Roman. *ſing. 480.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 90. n. 10. & præſumpt. 130. num. 31.* Marc. Anton. Maceraten. *var. reſol. lib. 2. reſol. 119. num. 51.* Seraph. *deciſ. 552. num. 2. & dec. 1141. num. 7.* Comitol. *dec. 127. num. 10. & 11.* Coccin. *deciſ. 230. num. 1.* Burat. *dec. 323. num. 17.* ibique Add. *num. 20. & dec. 919. num. 4.* vbi Add. *num. 9.* Rot. *dec. 13. ſub num. 3. ad fin. dec. 518. num. 5. p. 1. dec. 548. num. 7. p. 2. deciſ. 171. num. 5. p. 3. dec. 472. num. 11. p. 4. tom. 2. recen. in Mediol. Prioratus 14. Martij 1646. §. ſextò Inſignia coram Emin. Corrado, & in Præneſtina iuriſp. 17. Martij 1666. §. addebatur vlterius in fin. coram Beuilaqua.*

Lim. procedere quando appareat, ſeu probetur inſignia, 66
appoſita fuiſſe in fundatione Eccleſiæ, ſeu Capellæ ratione einſdem fundationis, & non ex alia cauſa, vel eſſe ita antiqua, prout eſt ipſa Eccleſia, & propterea faciunt tantùm indicium, & non plenam probationem, vt concludant iuſpatronatus, cùm potuerint apponi, vel ob reſtaurationem, vel ob eleemoſinam, vel ob meliorationem, & aliquando etiam ob nimiam perſonarum ambitionem, & ad oſtentationem, ex quibus non acquiritur iuſpatronatus, *ad gloſ. in cap. piæ mentis 16. q. 7.* Cagnol. *in l. 1. num. 177. ff. ſi cert. petat.* vbi quòd inſignium probatio ſit fallax ad probandum iuſpatronatus, Coccin. *dec. 230. ſub num. 1.* Card. Caualer. *dec. 159. num. 8. & 9.* benè Rot. *dec. 333. num. 7. p. 1. recen.* cum alijs per Ferentil. *ad Burat. in adnot. deciſ. 323. num. 22. & dec. 919. num. 9.*

Verùm, licèt inſignia appareant ita antiqua, vt dici 67
poſſit appoſita fuiſſe in fundatione, quòd nihilominus ſuffragantur ad probationem iuriſpatronatus, quia præſumuntur per Patronos appoſita ad conſeruationem ſui iuris dixit Rot. *dec. 13. ſub num. 3. p. 1. recen.* faciunt tradita per Genuen. *in prax. Archiepiſ. Neapol. c. 91. num. 4.*

Nemini tamen licet, neque Rectoribus abradere arma, 68
ſeu inſignia fundatorum Capellæ, vel cauſa abolendi memoriam, vel alterius inſignia, vel nomina ponendi, immò puniri debent arbitrio Iudicis talia attentantes, Cæpol. *de ſeruit. vrban. prædior. cap. 71. de picturis per text. in l. qui liberalitatem ad fin. ff. de oper. public.* & propterea con- 69
tra euellentem ſtatuam de monumento datur actio ſepulchri violati, Genuen. *in prax. Archiepiſ. Neapol. cap. 91. num. 3.*

Iuſpatronatus probatur etiam ex libris Epiſcopatus, in 70
quibus Eccleſia ſit deſcripta de iurepatronatus alicuius familiæ, *gloſ. in cap. cùm audientiam in verbo librum cenſualem*, vbi Abb. *num. 4.* Felin. *num. 16. de præſcript.* Menoch. *lib. 3. præſum. 90. num. 42.* faciunt tradita per Boer. *dec. 105. num. 11.* & dixit Rot. *dec. 172. num. 7. p. 3. recen.*

Iuſtificatur quoque ex partis confeſſione in eius præiu- 71
dicium facta, vel in ſupplicatione, vel in narratiua, quòd beneficium ſit de iurepatronatus alicuius familiæ alijs concurrentibus adminiculis, & coniecturis, Garz. *de Benef. p. 11. cap. 2. num. 276.* Caſſador. *dec. 7. num. 7. & 8. de iurepatr.* Puteus *dec. 316. lib. 2. dec. 36. lib. 3.* Gregor. XV. *dec. 452. num. 3. & 22.* Burat. *dec. 183. num. 2. & 3.* Rot. *dec. 697. num. 2. p. 1. dec. 274. num. 1. p. 2. deciſ. 172. num. 1. p. 3. deciſ. 542. num. 1. & 2. p. 5. tom. 2. recen. dec. 573. num. 6. p. 4. diuerſ.*

Lim. procedere in præiudicium ipſius conſtituentis, ſecus 72
autem ſi agatur de probando iurepatronatus ad effectum illud canonizandi in præiudicium libertatis Eccleſiaſticorum beneficiorum, vel quando Ordinarius ſit in cauſa, vel tractetur de perſonis ſuſpectis de vſurpatione, & quandocumque ſubiecta materia exigat probationem ad formam Sacri Concilij Tridentini, vt firmaſſe Sacram Congregationem Eminentiſſimorum Cardinalium Sacri Concilij interpretum teſtatur Garz. *de Benef. p. 11. cap. 2. num. 275.* vbi ita etiam ſæpè firmaſſe Rot. *in deciſ. per eum relatis num.*

276. &

276. & duobus ſeqq. Adden. ad Burat. dec. 183. num. 25. Pu-
teus dec. 225. lib. 2. & dec. 36. lib. 3. Mantic. dec. 318. num. 3.
Achil. dec. 1. de confeſ. Rot. dec. 176. num. 1. in fin. p. 4. tom.
1. recen.

73 Lim. 2. vt huiuſmodi confeſſio ſi erronea detegatur, non
noceat, & reuocari poſſit, etiam non docto de errore,
ſiue fuerit facta à Procuratore, ſiue à principali iuxta
deciſ. Bellam. 692. in fin. Papazzon. in addit. ad 16. in fin.
de reſcript. in nouis, & ita aliàs dixiſſe Rot. patet ex deciſ.
relat. per Ferentil. ad Burat. dec. 183. num. 26.

74 Exiſtentia pariter iuriſpatronatus probatur ex prouiſione
Apoſtolica, in qua eidem derogatum fuit, cuius vigore
neceſſariò fatendum eſt extitiſſe iuſpatronatus, Burſat.
conſ. 324. num. 3. verſ. rurſus, Lambert. de iurepatr. p. 3. q.
7. art. 7. num. 1. Caſſador. dec. 20. num. 2. de concoſ. preben.
Caualer. dec. 60. num. 4. & dec. 69. num. 13. Burat. dec. 172.
num. 14. Rot. dec. 172. num. 9. in fin. p. 3. recen. & in Balneo-
rigen. iuriſpatr. 15. Iunij 1650. §. neque ad eludendum coram
Eminen. Card. Otthobono, & in §. dicta derogatio exampli-
ficat.

75 Collationes tamen Sum. Pontificis non mutant ſtatum
beneficij in præiudicium Patronorum, præſertim ſi in eis
adſit derogatio iuriſpatronatus, Dec. conſ. 126. num. 4. Pu-
teus dec. 32. lib. 2. Achil. d. vnica de ſtat. benef. Burat. dec.
76 172. num. 14. vbi aliæ alleg. Rot. dec. 172. num. 9. p. 3. vbi
quòd nec etiam collationes Ordinariorum, niſi in confe-
rentibus concurrat animus præiudicandi, & in Patronis
ſcientia, & patientia, vt fuit deciſum in cauſis in eadem
deciſione relatis.

77 Iuſpatronatus leuioribus probationibus comprobatur,
quando agitur de iuſtificanda narratiua contenta in gratia
Apoſtolica, quia regulariter, quando de articulo non
principaliter, ſed incidenter dubitari contingat, ſufficit
minor, & ſemiplena probatio, Rot. dec. 3. de probat. in no-
uis. Caſſador. dec. 7. de iurepatr. Rot. dec. 803. num. 1. p. 1.
diuerſ. cum alijs congeſtis per Gonzal. ad reg. 8. Cancell.
gloſ. 18. num. 60. & dec. 471. n. 5. p. 4. tom. 2. rec.

78 Prout etiam quando agitur inter compatronos non re-
quiritur exacta probatio, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ.
18. num. 59. Garz. de benef. p. 5. cap. 9. num. 68. Rip. in cap.
cum Eccleſia Sutrina num. 93. verſ. ſextò quæritur in fin. de
cauſ. poſſeſſ. Caſſad. dec. 1. de probat. Mantic. dec. 244. num.
5. Mohed. dec. 5. de appel. num. 3. poſt med. Rot. dec. 211.
num. 1. dec. 224. num. 7. & 8. dec. 312. num. 7. & ſeq. p. 4. di-
uerſ. dec. 251. num. 1. p. 1. dec. 181. num. 2. p. 2. dec. 471. num. 4.
p. 4. tom. 2. recen.

79 Et ex pluribus ſimul iunctis, licèt ſingula per ſe non
ſufficerent, probatur ſufficienter iuſpatronatus iuxta vulga-
re dictum, quòd quæ non proſunt ſingula, iuncta iuuant,
& quòd plures imperfectæ probationes iunguntur ad fa-
ciendum plenam, & perfectam probationem, ad text. in
cap. cum cauſam de probat. cum alijs latiſſimè cumulatis per
Gabr. in tit. de probat. concl. 1. per totam, & in puncto iu-
riſpatronatus Rot. dec. 172. num. 8. p. 3. recen.

80 Titulus dotationis præuia actuali aſſignatione à princi-
pio facta ad fauorem Eccleſiæ non reſultat, nec inferri po-
teſt ex quo aliqua Vniuerſitas ſoluat aliquod emolumen-
tum Parocho pro eius mercede, Rot. in Comen. Parochia-
lis 23. Ianuar. 1666. §. ceterum coram R. P. D. Beuilaqua,
vbi licèt Vniuerſitas ſe obligauiſſet ad dotandum, cùm ex
huiuſmodi prætestatione arguatur promiſſionem non fuiſ-
ſe effectuatam iuxta aliàs firmata in Nouarien. iuriſp. 1. Iulij
1650. §. omnis quoque, & 16. Ianuar. 1654. §. tertio quia co-
ram Peutingerio, & coram Durano deciſ. 122. num. 4.

81 In materia quoque iuriſpatronatus tempus centum an-
norum habet vim immemorabilis, & inducit verum titu-
lum meliorem de mundo, & magis benè viſum centenario
poſſeſſori ad probandum iuſpatronatus ex dotatione, &
fundatione, vbi non agitur de familia potenti, Federic. de
Sen. conſ. 134. num. 3. verſ. ad propoſitum, Gabr. conſ. 198.
num. 5. lib. 2. Pariſ. conſ. 14. num. 4. lib. 4. Dec. conſ. 174. n.
4. & hanc opinionem eſſe veriſſimam, communem, &
vſu receptam, ſecundùm quam Rotam iudicaſſe, & iudi-
care, & ita pluries declaraſſe Sacram Congregationem
Concilij fuit dictum in dec. 29. num. 1. & 2. d. 62. & 63. p. 7.
recen. iuxt. dec. 2. num. 5. & 6. & deciſ. 4. de probat. coram
Caſſadoro dec. 254. num. 10. vſque ad fin. lib. 3. p. 3. diuerſ.
dec. 211. num. 1. & dec. 312. num. 4. & ſeq. p. 1. recen.

Contrarium quòd ad probandum iuſpatronatus, etiam 82
in perſona, in qua cadit præſumptio vſurpationis, ſuffi-
ciant præſentationes 100. annorum continuatæ, & ſorti-
tæ effectum, ac probatæ authenticis ſcripturis, quia ex
ſcripturis huiuſmodi ſatis videtur probata immemorabilis
requiſita à Concilio, tradit Flamin. Pariſ. de confiden. bene-
fic. q. 28. num. 260. relat. per Garz. de benef. p. 5. cap. 9. num.
107. vbi in vna Cæſarauguſtana Capel. de anno 1573. fuiſſe
pronunciatum conſtare de immemorabili ex præſentatio-
nibus 130. annorum facit dec. 4. Achil. de iurepatr. & Putei
dec. 206. num. 5. lib. 1. quibus addo Seraph. dec. 1141. num.
9. & 10. quæ deciſiones cùm emanauerint non multò poſt 83
publicationem Concilij ſecutam de anno 1564. videntur at-
tendendæ, cùm conſuetudo immemorabilis probetur
etiam per ſcripturas, vt tradunt Doctores per eumdem
Pariſ. & Garz. relatos in locis ſupra citatis.

Si autem ſemel iuſpatronatus à Patrono laico, vel mixto 84
iuſtificatum fuerit ad formam Concilij præuia cauſæ co-
gnitione ſeruatis ſeruandis, & Ordinarius ſemel appro-
bauerit idem iuſpatronatus, & inſtituerit præſentatum,
licèt poſtea vacare contigerit, non tenetur amplius de ti-
tulo ſaltem in poſſeſſorio iudicio docere, quamuis de eo-
dem iurepatronatus controuerteretur, cùm ſufficiat Patro-
no quaſi poſſeſſio, aliàs, ſi in quacumque vacatione tene-
retur Patronus de nouo de ſuo iurepatronatus docere,
numquam daretur litium finis, Gonzal. ad reg. 8. Cancell.
gloſ. 18. num. 26. & ſeq.

Quod etiam procedit in perſona, ſeu Patrono potenti, 85
qui ſi ſemel docuerit de iurepatronatus iuxta formam Con-
cilij Tridentini, non eſt repellendus à quaſi poſſeſſione
præſentandi, Seraph. deciſ. 1395. num. 7. & ita declaraſſe
etiam Sacram Congregationem dixit Rot. dec. 197. num. 43.
& ſeq. p. 5. tom. 1. recen.

Vnde non eſt deneganda manutentio, ſi ſemel iuſtifica- 86
tus fuerit titulus iuriſpatronatus etiam in poſſeſſorio,
prout requiritur; quia Concilium præſcribit certam for-
mam probandi iuſpatronatus, & ſi eo modo non probetur
abrogat, & irritat iuſpatronatus, cum quaſi poſſeſſione
ſubſecuta: ac proindè, ne iuſpatronatus cadat ſub hoc de-
creto, illius probatio debet fieri, ſiue agatur poſſeſſorio,
ſiue petitorio ſeruata forma Concilii, cùm in hac parte
Concilium adhæreat opinioni, quòd ex præſentatione fa-
cta ſine titulo Patronus cenſeatur in mala fide vera, & pro-
pterea ipſum non acquirere aliquod ius in poſſeſſione, Alex.
conſ. 75. num. 47. & ſeq. vol. 4. non autem illi opinioni,
quòd quaſi poſſeſſio veniat attendenda, ſi fuerit bona fide
quæſita, Dec. conſ. 117. num. 2. verſ. vnde ex iſta, Creſcen.
dec. 2. de iurepatr. Puteus dec. 56. in Apoſtilla marginali lib.
1. in correct. quæ bona fides præſumebatur ſi præſentatus
ſpatio 20. annorum poſſederat, Puteus loco cit. & dec. 237.
lib. 2. in correctis, vnde Concilium tollit iſtam præſum-
ptionem bonæ fidei ex poſſeſſione longi temporis, niſi vl-
teriùs iuſtificetur iuxta formam ab eodem præſcriptam, ſi-
ue ex priuilegio, ſiue quocumque alio titulo prætendatur
iuſpatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus à familia potenti, & Magnatibus, & à Dominis habentibus iuriſdictionem temporalem in loco beneficij probari debet ad formam Sac. Concilij Tridentini.*

2 *Et ad hunc effectum ſufficit potentia in loco, licèt non ſit commixta cum iuriſdictione.*

3 *Iuſpatronatus vniuerſitatis, etiam parua præſumitur ex vſurpatione etiam ſine iuriſdictione.*

4 *Potentia ad hunc effectum ex quibus deducatur, & relinquitur arbitrio Iudicis.*

6 *Præſumptio vſurpationis inducitur ex ſola potentia, licèt non habeat annexam iuriſdictionem.*

7 *Iuſpatronatus perſonæ potentis non canonizatur per aſſertionem, & ſubſecutam inſtitutionem Ordinarij, niſi prima inſtitutio facta fuerit cauſa cognita.*

8 *Iuriſpatronatus poſſeſſio, vt legitime acquiratur, quæ requirantur.*

9 *Iuſpatronatus in perſona potenti, an, & quando ex Papa enunciatiua iuſtificetur, & quid in perſona priuata.*

Sublim.

Sublim. vt num.10.
Lim. quod admittatur probatio in contrarium quòd Papa fuerit malè informatus, num.11.
12 *Præſumptio vſurpationis non cadit in Eccleſia Domina Caſtri, vel iuriſdictionis.*
13 *Iuriſpatronatus vſurpationis vitium, quando dicatur purgatum.*
14 *Præſumptio vſurpationis iuriſpatronatus cadit etiam in perſona priuata ſi haberet cauſam à perſona potenti.*
15 *Iuſpatronatus etiam in potentibus leuioribus iuſtificatur ſi inter alios, & non Epiſcopum agatur.*
16 *Præſumptio vſurpationis ceſſat in familia priuata, licèt ſit potens in Ciuitate, contr. num.17.*
18 *Iuſpatronatus familiæ priuatæ, ſimul cum potenti, vel Vniuerſitate non eſt probandum ad formam Concilij.*

An potentia ſine iuriſdictione ſufficiat ad inducendam præſumptionem vſurpationis iuriſpatronatus.

ADNOTATIO II.

1 IVſpatronatus ſi prætendatur à familia potenti, & magnatibus, probandum eſſe eodem modo, & forma, qua à Sacro Concilio Tridentino coarctatur Dominus Caſtri, alijque iuriſdictionem temporalem exercentes in loco beneficij ſæpiſſimè fuiſſe reſolutum magiſtraliter dixit Rot. *deciſ.197.n.30.p.5.tom.1.recen.* & ſignanter *dec.104.lib.2. alias 1273.lib.3.p.3.diuerſ.* vbi ſimpliciter loquitur de iurepatronatus Magnatum, Acbil. *dec.4.num.10. de iurepatron.* Creſcen. *dec.1. eod. tit.* Rot. *dec.843.lib.3.p.3. diuerſ. vbi in fin.* ita fuiſſe iudicatum in familia Vrſinorum: eo quia in familia potenti militat eadem ratio potentiæ, quæ in Vniuerſitate, ac proinde, quòd iſpatronatus præſumatur ex vſurpatione, nedum in Dominis, ſed etiam in familia potenti, & ita pluries reſolutum fuiſſe concludit adnotaſſe D. Simonettam, dum erat auditor, *& deciſ.31.* poſt Viuian. *de iurepatr.* & de familia Columnenſium, Caputaquen. *deciſ.128.p.2.dec.199.lib.2. diuerſ.* latè Adden. ad Burat. *deciſ.832. num. 7. & 8.* vbi etiam de familia de Sabellis, Cotta *dec.356.* Peregrin. *dec.5. lib.2.* Seraph. *deciſ. 952.num.6.* vbi de Nobilibus Venetis in ſtatu Venetorum, & de familia Cataccioli fuit pariter reſolutum in cauſa *Neapolitana Capellaniæ 29. Ianuarij* 1579. *coram Eminentiſs. Cardin. Lancellotto Seniore*, & de familia Eſtenſi, ſiue de Sereniſſimo Duce Mutinæ, Rot. *in d. dec.197. per tot.p.5. tom.1.*

2 Et quòd ad hunc effectum ſufficiat potentia in loco, quamuis non ſit coniuncta cum iuriſdictione ſatis depre-
3 henditur ex eo quòd Sacra Congregatio, pro vt etiam Rota ſæpè cenſuerunt iuſpatronatus vniuerſitatis etiam patuæ, & ſine iuriſdictione in loco, ac etiam Parochianorum præſumitur ex vſurpatione iuxta decretum Sac. Concilij Trident. *ſeſſ.25. cap.9. de reform. verſ. in ijs verò*, quia illa dictio plerumque non ſtat reſtrictiuè, vt animaduertit Garx. *de benef. p.5. cap.9. num.102.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ.18. num.68. verſ. quod etiam*, Puteus *dec.55. & dec.199. lib.1. in correct.* Mohed. *dec.2. in fin. de iurepatr.* Creſcen. *dec.1. num.2. eod. tit.* Chiſſanen. *dec.67. in prin.* Mantic. *dec.234. & 253. num.1.* Rot. *dec.431. num.1. par. 1. dec.199. par.2. recen.* & hoc etiam procedere, etiamſi iuſpatronatus prætendatur à paucis Parochianis, ſiue vicinis, dixit Rota *dec.196. ſub num.36.* iuxta reſolutiones in alijs deciſionibus in eadem relatis, facit doctrina Speculat. *in tit. de iurepatr. num.11.* latè Ferentil. *in addit. ad Burat. dec.832. num.6.*

4 Potentia autem in propoſito caſu deducitur ex diuitijs, amicis, numeroſitate perſonarum, ac familiarium, ac populari exiſtimatione, prout volunt DD. *in l.1. ne liceat in poten. & in cap. fin.* vbi Card. *num.3. & 5. de alien. iud. mut. cauſ. fact.* Rota *dec.197. num.33. par.5. tom.1. vbi num.34.*
5 quòd etiã in iudicanda potentia plurimum ſit tribuendum religioni iudicantis, ſeu potius arbitrio Iudicis relinquendum, vt etiam voluit Bald. *conſ.151. ſub num.1. verſ.* *nam illa lex lib.1.* latè Ferentil. *in adnot. ad deciſ. Burat. 832. num.7.*

Ac proinde etiamſi cum potentia non ſit coniuncta iu- 6
riſdictio, non tamen excluditur præſumptio vſurpationis arbitrio Iudicis, nam licèt verum ſit, quòd in habente iuriſdictionem in loco intret præſumptio vſurpationis, non tamen per hoc eſt inferendum, nec eſt vera conſequentia, non habet iuriſdictionem in loco, ergo non intrat præſumptio vſurpationis, niſi quando ceſſante iuriſdictione, ex alijs ceſſat quoque potentia in loco beneficij, ſi æquè benè reſultet ex magnitudine perſonæ, diuitiarum copia, familiarium numero, amicorum adhærentia, Populique exiſtimatione, quæ equiualent, ſeu non ſunt minoris efficaciæ, quam ſit ipſa iuriſdictio, vt pulchrè animaduertit Rot. *deciſ.197. num.33. & duobus ſeq. p.5. tom.1. recen.*

Ampl. vt perſonæ potenti, neque ſuffragetur aſſertio, ac 7
inſtitutio Ordinarij ad eius nominationem ſecuta, neque quaſi poſſeſſio præſentandi quæſita ex præſentatione effectum ſortita, niſi oſtendatur primam inſtitutionem fuiſſe factam cum cauſæ cognitione, vt ex illa bona fides reſultet, & inde ſubſequi poſſit ſecunda inſtitutio in forma valida ob reſiſtentiam Sacri Concilij, & iuris communis, ex quo Eccleſia regulariter libera præſumatur, iuxta text. *in cap. quoniam de iurepatr. cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt.7.* & in puncto Didacus Spino *de teſtam. gloſ.4. in fin.* benè Valaſch. *conſult.163. num.9. cum ſeq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ. 18. num.48.*

Ad acquirendam autem poſſeſſionem iuriſpatronatus 8
plura requiruntur, primò quòd ille, qui vult præſentare, bona fide præſentet: ſecundò quòd præſentatio admiſſa fuerit: tertiò quòd inſtitutus fuerit habitus tamquam Rector in poſſeſſione rectoriæ: quartò quòd præſentans credat vti iure ſuo: quintò quòd ille, in cuius præiudicium poſſeſſio quæritur, hoc ſciat, & patiatur, Calder. *conſ.12. de iurep.* Dec. *conſ.129. num.3.* Gig. *conſ.48. num.42. & conſ. 49. num.79. & 80.* Lambert. *de iurepatr. lib.2. p.1. quæſt.3. art.10.* Paleot. *conſ.680. lib.3. p.3.* Rot. *dec.687. num.1. p.1. diuerſ. deciſ.197. num.40. p.5. tom.1. recen.*

Ampl. vt neque in perſona potenti iuſtificetur iuſpatro- 9
natus ex enunciatiua Papæ in literis expreſſa, quòd de iurepatronatus alicuius exiſtat, ſi emanauerit ad ſupplicationem partis, cum hoc caſu, nec tribuat aliquod ius, nec probet iuſpatronatus, de quo principaliter dubitari contingat, ſecus autem ſi facta fuerit motu proprio, & contineat factum proprium ipſius Summi Pontificis ad text. *in Clem. fin. in fin. de ſent. excom.* Pariſ. *conſ.128. num.22. verſ. inſuper lib.4.* Aret. *conſ.23. num.8. & ſeq.* vbi dicit hoc procedere etiam ſi ſuper ea fundetur intentio Papæ Dec. *conſ. 602. num.15.* latè Aymo. *de antiq. temp. par.1. §.1. num.9.* præſertim ſi concurrat intereſſe partis, Caputaquen. *dec. 337. num.5. p.3.* Rot. *dec.197. num.70. & ſeq. p.5. tom.1. recen. vbi num.73. & pluribus ſeqq.* contrarijs reſpondet prout ſecus etiam eſt in perſonis priuatis, in quibus enunciatiuæ Pontificum in hac materia probant iuxta communem opinionem, de qua pluribus teſtatur Gabr. *de probat. concl. 2. num.59.* Rot. *dec.312. num.5. vſque ad 18. p.1. deciſ.29. num.19. p.7. recen.*

Subl. vbi agitur de aſſertione Papæ facta motu proprio, 10
& ſuper facto, quod ſibi cauſa cognita innotuerat, & ſuper ea fundatur intentio Papę, eiuſdem aſſertioni ſtandum eſt: immò ex atteſtatione facta motu proprio à Papa, tamquam plenè informato reſultat probatio plena iuriſpatronatus competentis, etiam habenti dominium in loco beneficij, vt poſt *gloſ. tradunt omnes in Clem.1. de probat.* Soc. *conſ.266. n.22. vol.2.* Rot. *dec.524. n.1. & ſeq. p.4. diuerſ.* & tradunt DD. plenè relati per Gabr. *in tit. de probat. concl.2. n.60.*

Lim. quòd contra iſtam probationem, & atteſtationem 11
Papæ factam motu proprio admittatur probatio in contrarium, oſtendendo quòd Papa fuerit malè informatus, vt per *gloſ.* quam ibi omnes Doctores ſequuntur *in Clem.1. verſ. feciſſe narramus de probat.* Soc. *conſ.266. num.27. vol. 2.* Caputaquen. *deciſ.77. par.3.* Rot. *deciſ.523. num.7. & dec.524. num.3.* vbi ſubdunt, quòd ad hunc effectum afferri debeat probatio certa, & concludens *par.4. diuerſ.* Gabr. *in tit. de probat. concl.2. num.61.*

Lim. verò principalem concluſionem, quòd præſumptio 12
vſurpationis non cadat in Eccleſia domina Caſtri, aut iuriſdictionis temporalis, cum ſit iuſtitiæ cultrix, nec connu-

meranda inter Magnates, quibus cum Ordinarius ob illorum potentiam contradicere non poſſit, oritur præſumptio vſurpationis, quod opponi non poteſt Eccleſiæ, cum ſemper ſubiecta permaneat ſuo ſuperiori abſque aliqua contradictione, nec acquirendo iuſpatronatus bona Eccleſiæ vſurpare præſumitur, prout contra Laicum ſuſpicari poteſt, ex quo eidem Eccleſiæ acquiratur iuſpatronatus, non autem hæredibus Fundatoris, Abb. *in cap. ad audientiam num. 12. de Eccleſ. ædif.* Felin. *in cap. cum venerabilis num. 32. de except.* Roc. *de iurepatr. in verbo, & dotauit q. 17. num. 26.* & ita etiam reſpondit Sac. Congreg. Concil. *in cauſa Sublacen. Iuriſpatr.* ad interrogationem illius Abbatis Domini temporalis iuriſdictionis, quam refert, & ſequitur Rot. *deciſ. 401. num. 7. & plurib. ſeq. par. 5. tom. 1. recen.* & comprobat Ferentil. ad Burat. *dec. 832. n. 5.*

13 Lim. 2. vt iuriſpatronatus vſurpationis vitium ceſſet, ſi quis continuauerit in quaſi poſſeſſione præſentandi ſpatio tanti temporis, quo potuit illa ſuſpicio vſurpationis Ordinariorum diligentia in ſucceſſiuis vacationibus purgari, ceſſante potentia Laicorum, & ſuccedente libera Ordinariorum facultate contradicendi poſſeſſoribus, vt conſiderauit Rot. *dec. 405. num. 12. par. 5. tom. 1. recen.*

14 Præſumptio vſurpationis cadit etiam in perſona priuata, ſi habeat cauſam à perſona potenti, à qua habuerit iuſpatronatus, cum tranſierit cum ſuo vitio, adeout huiuſmodi titulus neque ratione mutationis ſtatus perſonæ, nec curſu temporis conualidari poſſit: vnde nec ſuffragatur immemorabilis, licèt legitimè probata fuerit, ſi conſtet de iniuſto, ac inualido titulo, & infecto principio, vt cenſuit Sac. Cong. Concilij Trid. 2. Aprilis 1572. teſte Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 48. & 49.* & tradit Flamin. Pariſ. *de confiden. quæſt. 28. ſub num. 240. verſ. & illud non prætermittam,* Molin. *de primog. Hiſpanorum lib. 2. cap. 6. à num. 60. vſque ad 74.* Caputaquen. *dec. 28. par. 2.* Gregor. XV. *dec. 416. num. 6.* Rot. *deciſ. 401. num. 11. par. 5. tom. 1. recen.*

15 In probatione iuriſpatronatus non eſt de neceſſitate ſeruanda forma Sacri Concilij, etiam ſi verſemur in potentibus, ſed leuiores ſufficiunt, quando non agitur inter Epiſcopum, & patronum ad effectum conferendi, ſed inter ipſos laicos ad effectum præeminentiarum, vt dixit Rota *dec. 548. num. 2. præcipuè in fin. p. 2. recen.*

16 Ceſſat vlteriùs præſumptio vſurpationis iuriſpatronatus in perſonis priuatis, quamuis etiam ſint familiæ potentes in Ciuitate, quia ad hunc effectum ſola potentia prætendẽtium iuſpatronatus non habetur in conſideratione in priuatis, deficiente iuriſdictione, Gabr. *conſ. 192. num. 1. lib. 2.* Caualer. *dec. 89. num. 1.* Rota *dec. 374. par. 2. & recen.* & ita aliàs fuiſſe ſæpè reſolutum teſtatur Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 142. num. 13.* & in ſimilibus terminis Dominos de Rangonibus in Ciuitate Mutinæ non eſſe talis potentiæ, vt eis obſtet pactum, quòd Emphyteuſis alienari non poſſit in nobilem potentẽ dixit Rota *in Mutinen. Emphyteuſis coram Durano,* relat. per eumdem Adden. ad Burat. *dec. 832. num. 7. in fin.* ac proindè, quòd hoc caſu non requiratur probatio iuxta formam præſcriptam à Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.* ex quo in perſonis priuatis nihil alteratis circa huiuſmodi probationem Burat. *dec. 142. num. 2.* vbi Adden. *num. 14.*

17 Verùm, quòd Rota receſſerit ab hac opinione, & poſtea firmauerit ſufficere ſolam potentiam in loco, licèt non ſit coniuncta cum iuriſdictione, patet ex deciſionibus relatis per Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 832. num. 6.* & ex alijs in principio huius adnotationis *num. 1. & 2.*

18 Si tamen perſona, vel familia priuata haberet iuſpatronatus ſimul cum familia potenti, vel Vniuerſitate non eſſet neceſſaria probatio præſcripta à Sacro Concilio, Menoch. *lib. 3. præſumpt. 99. numer. 15. & 16.* Rota *dec. 154. num. 7. par. 2. recen. dec. 89. num. 2.* coram Card. Caualer. cum alijs per Ferentil. ad Burat. *dec. 142. num. 14. verſ. præterea nec etiam.*

(*.*)

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus pertinentia probatur ſi quis ſemel admiſſus fuerit ad præſentandum, præcipuè ſi non controuertatur exiſtentia num. 2.*

3 *Iuſpatronatus leuioribus probatur, ſi Epiſcopus non dubitet de iuris exiſtentia.*

4 *Eſt plene probandum contra prouiſum Apoſtolicum.*

5 *Prout etiam contra Ordinarium, ſecus ſi agatur cum perſona priuata.*

6 *Iuriſpatronatus pertinentia probatur probata deſcendentia à fundatore, cum titulo hæreditario.*

7 *Iuſpatronatus tranſit cum hæreditate ad quoſcumque hæredes, & etiam extraneos ſucceſſores, & fœminas num. 10.*

8 *Iuſpatronatus hæreditarium, non poteſt conuenire, niſi habentibus qualitatem hæreditariam, ſecus ſi non relinquatur cum hæreditate, ſed alteri perſonæ n. 9.*

11 *Non eſt tranſitorium ad extraneos, niſi deficientibus vocatis.*

12 *Extinguitur extincta familia, cui fuit relictum: contrarium quòd hoc caſu tranſeat ad alios ſucceſſores num. 13.*

14 *Fundator iuriſpatronatus nominando extraneos, non cenſetur excludere voluiſſe proprios hæredes, licèt expreſsè non fuerit reſeruatum num. 15. ſecus ſi prouiſio ſit facta taxatiuè num. 16.*

17 *Iuriſpatronatus beneficium reſeruatum ad fauorem certarum perſonarum, eis deficientibus remanet liberum.*

18 *Fundator poteſt in præiudicium hæredum limitare, & remittere iuſpatronatus.*

Lim. procedere ſi vſus fuerit verbis excluſiuis, vel taxatiuis num. 19.

20 *Iuſpatronatus familiare, finita familia tranſit ad hæredes, & ſucceſſores extraneos.*

21 *Pertinet omnibus prouenientibus ex eodem iure. Ampl. vt num. 22.*

23 *Hæredes extranei ad iuſpatronatus quando non admittantur.*

24 *Pertinentia iuriſpatronatus probatur per confeſſionem partis aduerſæ.*

25 *Iuſtificatur etiam ſi quis ſit, vel deſcendat ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi, Lim. vt num. 29.*

26 *Iuſtificatur etiam ex præſentationibus effectum ſortitis, præcipuè ſi lis non ſit cum Ordinario num. 27. & ſufficit probare deſcendentiam ab eo, qui erat in poſſeſſione num. 28.*

29 *Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio in iudicio petitorio ad probandam pertinentiam debet eſſe quadragenalis.*

30 *Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio defuncti non tranſit in hæredes abſque apprehenſione.*

31 *Iuſpatronatus ex fundatione probatur, ſi reperiatur constructa Capella in executionem teſtamenti defuncti.*

32 *Eccleſia fundata ex piorum eleemoſynis eſt libera, & non de iurepatronatus, vel Vniuerſitatis, vel ſingulorum.*

33 *Iuſpatronatus non probatur ex decreto Ordinarij cum Clauſula dummodò conſtituatur dos, ſi de eius conſtitutione non doceatur.*

34 *Conſenſus Epiſcopi requiſitus ad iuſpatronatus 30. annorum ſpatio præſumitur.*

35 *Iuſpatronatus Eccleſiæ Collegiatæ, vel Conuentualis non acquiritur, ſine titulo Apoſtolico.*

36 *Iuſpatronatus quando importet ſucceſſiuum fideicommiſſum inter collectiuè vocatos.*

37 *Iuſpatronatus fundatum pro proximioribus, non competit, niſi probata proximitate per gradus diſtinctos.*

38 *Nec ſufficit quaſi poſſeſſio, ſi in petitorio controuertatur. Ampl. vt num. 39.*

40 *Iuſpatronatus relictum ſeniori de familia decedente ſeniori poſſeſſore non remanet in eius linea, ſed reuertitur ad alium de familia ſeniorem.*

41 *Iuſpatronatus reputatur inter iura honorifica.*

42 *Non tranſit ad fideicommiſſarios, ſed remanet penes hæredes inſtitutos, & ſucceſſores ex præſumpta mente teſtatoris num. 43.*

Lim. ex voluntate teſtatoris num. 44.

Lim.

Digitized by Google

Lim. procedere in iurepatronatus perſonali, ſecus in reali, & bonis annexo num. 45.

46 *Iuſpatronatus tranſit in vſufructuarium omnium bonorũ.*
Lim. procedere ſi ſit reale, ſecus ſi hæreditarium n. 49.

47 *Præſentatus ab vſufructuario præfertur præſentato ab hærede.*

48 *Præſentatus ab vxore præfertur præſentato à Marito ſi rebus dotalibus ſit iuſpatronatus annexum.*

50 *Præſentatus à Pupillo præfertur præſentato à Tutore.*

51 *Creditor, qui retinet pignus Vniuerſitatis bonorum non poteſt præſentare, ſi habeat iuſpatronatus.*

52 *Iuſpatronatus ex priuilegio Apoſtolico, & non Epiſcopi competere poteſt non obſtante poſſeſſione centenaria num. 53.*

54 *Epiſcopus non poteſt beneficium liberum efficere de iurepatronatus. Ampl. vt num. 55.*

56 *Iuſpatronatus ex priuilegio abrogatum fuit à Sac. Concilio Tridentino, exceptis pertinentibus ad Reges, ac Supremos.*
Ampl. licèt in priuilegio dicatur ex fundatione, & dotatione num. 57.
Lim. quod ſupremi Principes non propterea eximantur quin probare teneantur iuſtum titulum inductiuum iuriſpatronatus num. 58.

59 *Iuriſpatronatus pertinentia, an & quomodo præſcriptione acquiratur num. 60. 61.*
Amplia quòd ex continuatis præſentationibus per centum annos acquiratur ex præſumpto titulo fundationis, & dotationis num. 63.
Diſtin. quando agatur inter ſupremos Principes; excipe per Concil. inter magnates ſuſpectos de vſurpatione, & inter priuatos vt num. 64. 65. & 66.
Lim. vt num. 69. & ſequen.

67 *Compatronus, vt præſcribat ius alterius Compatroni quid probare debeat.*

68 *Quaſi poſſeſſio præſentandi deperditur, ſi per decennium alium præſentare permittatur.*

69 *Iuſpatronatus gentilitium in præiudicium ſucceſſorum præſcribi non poteſt, & vnus non poteſt nocere alteri.*

70 *Ampl. procedere etiam ſi ſit ex pacto, & prouidentia.*
Lim. ſi ſit hæreditarium, quo caſu anteceſſores poſſunt præiudicare ſucceſſoribus num. 71.

72 *Iuſpatronatus in totum per ius accreſcendi acquiri poteſt.*
Ampl. vt alijs deficientibus totum ius ad ſuperſtitem deuoluatur num. 73.
Ampl. vt adeuntibus hæreditatem accreſcat ius non adeuntium num. 74.

75 *Iuſpatronatus mixtum non eſt tranſmiſſibile ad nepotes, ſeu ad maſculos ex fœminis.*

76 *Iuſpatronatus reſeruatum pro ſucceſſoribus de Domo ſua non comprehendit deſcendentes ex fœminis.*

77 *Lim. ſi primordialiter vocatæ eſſent etiam fœminæ.*
Deſcendentes maſculi ex fœminis, quando admittendi ad iuſpatronatus conceptum pro maſculis ibidem.

78 *Approbatio iuriſpatronatus ab Ordinario obtenta non facta mentione gentilitiæ qualitatis non præiudicat.*

79 *Relatio operatur indiuiduam expreſſionem omnium contentorum in termino relato.*

80 *Deſcendentes ex fœminis admittuntur ad iuſpatronatus ſi maſculi ex maſculis non extent, ſecus extantibus, & concurrentibus num. 81.*

82 *Ampl. vt etiam admittantur ſtante onere iuncto à fundatore deferendi cognomen, & arma.*

83 *Iuſpatronatus includitur in venditione, ſeu alia diſpoſitione omnium bonorum.*
Ampl. ita etiam in donatione vniuerſali num. 84. Contr. 85. ſed reijcitur num. 86.

87 *Ius præſentandi poteſt donari, cedi, & alienari abſque conſenſu Epiſcopi num. 88.*

89 *Iuſpatronatus vendita hæreditate tranſit in Emptorem, prout etiam ſi vendatur pars num. 90.*
Lim. ſi adhæreat rebus vniuerſaliter venditis, vt in venditione Caſtri, ſecus ſi ſit perſonale, & diſtinctum à rebus num. 91.

92 *In ſimplici venditione mobilium, & ſtabilium quando comprehendatur iuſpatronatus.*

93 *Iuſpatronatus, an titulo particulari, vel vniuerſali expreſſe vendi poſſit.*

94 *Iuſpatronatus eſt indiuiduum, & eſt apud quemcumque in ſolidum.*

95 *Iuſpatronatus gentilitium in vltimum ſuperſtitem in totum conſolidatur, & efficitur hæreditarium tranſmiſſibile ad eius hæredem num. 96.*

97 *Lim. ſi in fundatione adiecta eſſent verba taxatiua, cum hoc caſu acquirat libertatem.*

98 *Sublim. ſi verba taxatiua eſſent reſtricta durantibus agnatis, nam tunc tranſit etiam ad extraneos.*

99 *Patronus vltimus iuriſpatronatus gentilitij poteſt de eo liberè diſponere.*

100 *Iuſpatronatus acquiritur tranſuerſalibus ſi deficiant deſcendentes.*

101 *Lim. ſi ſit reſtrictum ad deſcendentes tantum, cum vltimus poſſit de eo diſponere n. 103.*

102 *Fideicommiſſarius vltimus de familia poteſt de rebus fideicommiſſarijs liberè diſponere.*

104 *In iurepatronatus ſuccedere volens, non eſt neceſſe, vt ſit hæres vltimi defuncti, ſed de ſucceſſoribus fundatoris.*

105 *In iurepatronatus ſucceditur in ſtirpes, & non in capita.*

106 *Datur repræſentatio, ſi hæreditario iure ſuccedatur, ſecus ſi iure legati, vel gentilitio, ſeu familiari n. 107.*
Lim. 2. procedere ſi iuſpatronatus competat ſingulis, vti ſingulis, ſecus ſi vti vniuerſis num. 108.
Lim. 3. procedere niſi obſeruantia ſit in contrarium num. 109.
Lim. 4. ſi omnes de vna ſtirpe vocati ſint vti ſinguli num. 110.

Pertinentia iuriſpatronatus, an & quomodo probetur.

ADNOTATIO III.

1 PErtinentia iuriſpatronatus redditur facilis, quando de eius exiſtentia conſtat, & ſufficit quòd quis ſemel admiſſus fuerit ad præſentandum ab alijs compatronis, tamquam vnus ex illis, per quem ſolum actum effectuatum, ita eidem cenſetur acquiſita poſſeſſio, vt in poſterum poſſit præſentare, Ruin. *conſ. 50. num. 10. in fin. lib. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 18. num. 62. verſ. ſeptimo infertur*, vbi ita firmaſſe Rot. *in Centen. iuriſpatronatus coram Marcomontio.*

2 Ampl. præcipuè ſi exiſtentia, & iuriſpatronatus ſubſtantia non controuertatur, ſed ſolùm pertinentia: nam hoc caſu leniores ſufficiunt probationes, Gemin. *conſ. 38. num. 3.* Rota *dec. 675. num. 3. p. 1. dec. 548. num. 2. par. 2. dec. 166. num. 11. p. 6. rec.*

3 Prout quando Epiſcopus non dubitat de exiſtentia iuriſpatronatus, leuiores probationes admittuntur, Caſſad. *deciſ. 1. num. 7. de probat.* Mantic. *dec. 144. num. 5.* Gregor. XV. *dec. 452. num. 5.* Rot. *dec. 301. num. 9. p. 3. dec. 166. n. 11. p. 6. recen.*

4 Contra tamen prouiſum Apoſtolicum iuſpatronatus eſt plenè probandum, Rot. *dec. 333. num. 2. p. 1. dec. 224. num. 5. p. 8. rec.* & non ſufficit hoc caſu quaſi poſſeſſio præſentandi, Rot. *dec. 222. num. 1. & 2. p. 1. recen.*

5 Et licèt contra Ordinarium ſit pariter concludenter iuſtificandum, tamen, quòd in perſonis priuatis, etiam contra eumdem probetur coniecturis, & adminiculis vnà cum fama, tradit Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 552. lit. B.* vbi ita dixiſſe Rot. *dec. 360. num. 5. p. 2. rec.* & in alijs per eumdem allegatis.

6 Rurſus pertinentia iuriſpatronatus benè probatur probata deſcendentia à fundatore cum titulo hæreditario Rot. *dec. 146. n. 2. p. 2. rec. dec. 152. n. 4. p. 5. rec.* Siquidem iuſpa-

7 tronatus trãſit cũ hæreditate, ita vt qui ſuccedit in hæreditate conſequatur etiã iuſpatronatus hæreditarium, ſiue ſit cõſanguineus, ſiue extraneus ex ipſa natura iuriſpatronatus tranſeundi ad quoſcumque ſucceſſores, & hæredes, quamuis extraneos Anchar. *conſ. 81. num. 2.* Ferret. *conſ. 131. circa fin. per text. in cap. cum ſæculum de iurepatr.*

Clement. plures tit. eod. Abb. in cap. 1. tit. eod. Peregr. de fideicom. art. 32. num. 84. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 18. n. 6. & ſeq. Menoch. lib. 4. præſumpt. 99. num. 3. Azor. inſtit. moral. p. 6. lib. 6. cap. 20. quæſt. 19. in medio, Caſtr. Palaus de Relig. par. 2. tract. 13. diſ. 2. punct. 4. num. 2. Seraph. dec. 364. num. 3. & deciſ. 378. num. 1. in fin. Achil. dec. 1. de iurepatr. Penia dec. 254. num. 2. Franc. deciſ. 60. num. 10. Rot. deciſ. 96. num. 8. par. 6. recen. iuxta aliam deciſ. 53. num. 3. par. 1. recen.

8 Ac proindè iuſpatronatus quando eſt hæreditarium, non poteſt conuenire ei, nec eius hæredi, quando in eis deficit qualitas hæreditaria, Card. in Clement. 2. q. 7. num. 7. de iurepatr. Dec. conſ. 149. num. 1. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 18. n. 7. Achil. dec. 9. de iurepatr. Lambert. tract. eod. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 1. num. 22. Decian. conſ. 107. n. 8. lib. 3. Rot. dec. 96. num. 1. & 16. p. 6. recen.

9 Sed hoc limita, quòd ad hunc effectum requiratur, vt iuſpatronatus vnà cum hæreditate relinquatur, ſecus autem ſi fundator alium hæredem inſtituerit, alijs verò iuſpatronatus reliquerit; nam tunc cum cohæreat perſonæ, non poteſt tranſire cum hæreditate, cui non cohæret; ad notata per Dec. conſ. 119. col. 1. & 2. & in ſimili animaduertit Pariſ. conſ. 48. num. 6. lib. 4. Seraph. dec. 364. n. 2. & dec. 378. num. 5.

10 In iuriſpatronatus fundatione, quando nihil eſt dictum, exemptum, vel reſeruatum, vel prohibitum, tunc eſt tranſitorium, & pertinet ad quoſcumque hæredes, & ſucceſſores, etiam fœminas; cùm talis ſit natura iuriſpatronatus ſcilicet tranſire ad quoſcumque ſucceſſores, Anchar. conſ. 81. num. 2. Ferret. conſ. 131. circa fin. Penia dec. 254. num. 2.

11 Si verò fuerit conceſſum pro ſe, filiis, & nepotibus, donec ex perſonis vocatis aliquis ſuperſit, ita ad illos pertinet, vt in extraneos alienari non poſſit, ſecus verò deficientibus in eius fundatione contemplatis, Didac. var. reſol. lib. 2. cap. 12. n. 10. Seraph. dec. 378. num. 8.

12 Quando autem iuſpatronatus ſit familiæ relictum ea extincta, extinctum quoque cenſetur ius, ſeu pertinentia eiuſdem iuriſpatronatus, Gemin. conſ. 45. in 3. dub. Roc. de iurepatr. in verb. ipſe vilis q. 33. in fin. Lambert. tract. eodem lib. 1. par. 2. art. 2. & art. 4. num. 6. q. 2. princ. fol. 132. cum alijs per Seraph. dec. 364. num. 1. vbi præcipuè ſi Teſtator ſe reſtrinxerit ad familiam, relinquendo illis de familia, nam tunc non poteſt competere alijs non habentibus hanc qualitatem.

13 Sed quòd fundans iuſpatronatus pro ſe, & tali familia, non cenſeatur ex hoc à ſe ipſo, & eius hæredibus abdicaſſe iuſpatronatus, ſaltem præmorientibus omnibus de familia vocata, Calderin. conſ. 4. de iurep. Garz. de benef. p. 5. cap. 9. n. 64. & 67. Rot. dec. 385. n. 14. p. 1. diuerſ.

14 Adeout ſi fundator beneficij, ſeu Eccleſiæ nominet extraneum in Patronum, talis nominatio intelligatur accumulatiuè cum ſe ipſo, & hæredibus proprijs, & non priuatiuè, cum non cenſeatur ſe ipſum, proprioſque hæredes excludere voluiſſe, cum prima charitas incipiat à ſe ipſo, Anchar. conſ. 81. num. 3. & per tot. Calderin. de iurep. conſ. 4. Lambertin. tract. eod. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 4. n. 1. & 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 2. proem. num. 34. Rot. dec. 385. n. 14 & 17. p. 1. diuerſ. dec. 124. n. 10. & 11. poſt Viuian. de iurep. & in Bononien. Beneficij 26. Febr. 1652. §. nec dicatur coram Albergato.

15 Ampl. hoc procedere etiam ſi hoc expreſsè non fuerit reſeruatum, dummodò expreſsè non fuerit remiſſum per tex. in cap. nobis de iurep. Staph. de grat. expect. in tit. de modo, & forma impetran. §. de iurep. prærogat. num. 5. Pariſ. de confiden. q. 28. num. 231. Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 61. num. 14. Gatz. de Benef. p. 5. cap. 9. num. 62. Rot. dec. 3. de iurep. in antiq.

16 Quoniam prouiſio hominis hoc caſu non tollit prouiſionem legis, vnde cum iuſpatronatus de ſui natura ſit tranſitorium ad hæredes extraneos, prouiſio facta de iurepatronatus ſibi, filijs, & certis perſonis, eis deficientibus non excludit eorum hæredes, dummodò non ſit facta taxatiuè, Anchar. conſ. 81. Calderin. conſ. 4. de iurep. Dec. conſ. 149. num. 2. Didac. var. reſol. lib. 2. cap. 18. num. 7. Caſſad. dec. 1. num. 3. de iurep. Seraph. dec. 364. num 3. Rot. dec. 385. n. 17. p. 1. diuerſ.

Vnde ſi in eius conſtitutione tantùm reſeruatum fuerit 17
ad fauorem certarum perſonarum, eis deficientibus, vel
non exiſtentibus beneficium remanet liberum, vt dixit
Rot. dec. 254. num. 1. coram Penia.

Poteſt tamen in totum, vel pro parte fundator remitte- 18
re iuſpatronatus, & limitatè illud inducere in præiudicium
hæredum, vel deſcendentium cap. ſignificauit de teſt. cap. 1.
de iurep. in 6. Garz. de Benef. p. 5. cap. 9. num. 63. Rot. deciſ.
385. num. 14. p. 1. diuerſ.

Lim. procedere, ſi teſtator expreſsè excludat hæredes, 19
vel limitatè, & taxatiuè induxerit ſolummodò pro talibus,
ſecus autem quando ſimpliciter expreſserit, vel nomina-
uerit aliquos Patronos, cum ex hoc non inferatur ſe ipſum,
ſuoſque hæredes excludere voluiſſe, Garz. de Benef. p. 5. c. 9.
n. 63. Rot. dec. 385. num. 14 p. 1. diuerſ.

Vnde licèt à Teſtatore fuerit iuſpatronatus relictum 20
illis de familia, non tamen per hoc ſequitur, quòd veniant
excludendi alij hæredes, licèt extranei, nam illa verba de
familia ſtant demonſtratiuè, & non taxatiuè; & quatenus
aliquam importarent taxationem, intelligi debent durante
familia nominata, ſcilicet vt quamdiu fuerit aliquis de dicta
familia ſit Patronus; aliàs iuſpatronatus reſeruatum pro
ſe, & filijs non tranſiret ad hæredes extraneos, ſi non ha-
berent qualitatem filiationis, quod eſt falſum, nam deficien-
te familia incipit caſus omiſſus à Teſtatore, ſeu Fundatore
regulandus iuxta iuris diſpoſitionem, ad tradita per Dec.
conſ. 386. num. 6. Seraph. dec. 364. num. 7. vſque ad fin. & dec.
378. num. 5. vbi Teſtatorem ita diſponendo præuidiſſe
vnum caſum tantùm, ſcilicet exiſtentiæ familiæ, caſum ve-
rò familiæ deficientiæ non conſideraſſe, vnde eſt relinquen-
dum diſpoſitioni iuris communis, Gatz. de benef. p. 5. cap.
9. num. 66. vbi alios allegat, Iste Genuen. in prax. Archiepiſc.
Neapol. cap. 83. n. 1. & 2.

Ampl. vt iuſpatronatus relictum alicui titulo particulari
eo extincto non extinguatur, ſed tranſeat ad eius hæredes,
cum de natura iuriſpatronatus ſit, vt non extinguatur, Se-
raph. dicta deciſ. 378. n. 4. & 5.

Ampl. vt iuſpatronatus pertineat omnibus prouenienti- 21
bus ex eodem iure, Bellam. dec. 268. num. . . . l. . . . Mantic.
deciſ. 132. n. 1. in Mutinen. Beneficij 27. Martij 1648. coram
Arguelles relat. & ſecut. in Aurerſana iuriſpatr. 14. Maij
1653. §. de vacatione coram Zarate.

Et ſic iuſpatronatus conceſſum Vniuerſitati non poteſt 22
tranſire in eos, qui ſunt extra vniuerſitatem, cum non ve-
niant ex eodem iure, Seraph. dec. 364. n. 2. verſ. quarto quia.

Ampl. vt hæredes extranei non poſſint admitti ad iuſpa- 23
tronatus, quoties extet aliquis hæres ex familia Teſtatoris,
quando vtraque qualitas, nempè quòd ſit hæres, & agnatus
ex præcepto Teſtatoris requiratur, benè Pariſ. conſ. 48. n. 8
& ſeq. lib. 4. Rot. de iurep. verbo ipſe, vel is q. 33. num. 73.
Lambert. eod. tract. lib. 1. p. 2. art. 8. q. 2. n. 1. & ſeq. Gabr.
conſ. 196. num 2. l. 2. Seraph. dec. 378. n. 8. Rot. dec. 96. num.
16. 17. & 18. p. 6. recen.

Probatur etiam pertinentia iuriſpatronatus per confeſ- 24
ſionem partis aduerſæ, quæ benè probat contra confitentē,
eiuſque hæredes, præcipuè ſi concurrat quaſi poſſeſſio præ-
ſentandi, Garz. de benef. p. 11. c. 2. num. 276. & ſeq. vbi ita
firmaſſe Rot. in deciſionibus per eum relatis Pur. dec. 325.
n. 1. lib. 2. Caſſad. dec. 7. de iurepatr. Mantic. dec. 350. n. 10.
Rot. dec. 697. num. 2. p. 1. dec. 174. num. 1. dec. 349. n. 2. p. 2.
dec. 96. n. 14. & 15. p. 6. recen.

Iuſtificatur etiam, ſi quis deſcendat ab eo, qui reperieba- 25
tur in quaſi poſſeſſione præſentandi, Vrgellen. dec. 100. n. 4.
Rot. dec. 146. n. 2. p. 2. dec. 606. num. 5. p. 3. recen. in Floren-
tina Capella 26. Aprilis 1619. in prin. coram Pirouano im-
preſ. poſt Viuian. de iurepatron. dec. 65. & in Hortana iuriſp.
5. Ianuar. 1649. §. cum enim & §. iuſtificatas autem circa
med. coram Veroſpio, & ex præſentationibus antiquiſſimis 26
effectum ſortitis pertinentiam iuriſpatronatus indubitan-
ter probari, tradit Dec. 126. n. 3. tantò magis, ſi lis non aga- 27
tur cum Ordinario, ſed inter ipſos præſentatos, quo caſu
leuiores probationes ſufficiunt, Rot. dec. 576. num. 2. par. 4.
tom. 1. recen. vbi aliæ allegantur.

Ampl. procedere abſque eo, quòd Patronus arctetur ad 28
vlteriorem verificationem propriæ deſcendentiæ à Funda-
tore, ſibi ab antiquioribus Patronis Cardin. Seraph. deciſ.
1334. num. 8. Gregor. XV. deciſ. 349. numer. 1. vbi Add.
num. 6.

Digitized by Google

num.6. vbi quòd ſufficiat probare tantù n deſcendentiam
abeo, quiſuit in quaſi poſſeſſi ne præſentandi, Rot. dec.
156.num.2. dec. 224.num.8.p.1.dec.274.n.8.p.2.dec.275.
num.7.in fin.p.3.recen. in Hortana Iuriſpatronatus 15. Ia-
nuarij 1649. §.cùm enim, & ſub §.iuſtificatur autem coram
Veroſpio, & in Tiraſonen. Capellaniæ 14. Decemb. 1602. co-
ram Pamphilio.

29 Lim. quòd iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio in iudicio pe-
titorio, & pertinentiæ non ſit conſiderabilis niſi fuerit con-
tinuata ſaltem ſpatio 40. annorum iuxta text. in cap. de
quarta, cum ibi notat. de præſcript. Gemin. conſ. 123. num. 3.
Paul. de Citad. de iurepatr. p.6. art.3. q. 17. Lambert. tract.
eod. p.2. q.11. art.5. n.1. Rot. dec.228. n.3. p.1. diuerſ. deciſ.
284. num.8. & 9. p.1. recen. vbi quòd non ſufficit poſſeſſio
decennalis.

30 Lim.2. in hæredibus, in quibus poſſeſſio defuncti non
tranſit abſque apprehenſione, qua non ſecuta, defuncti
poſſeſſio ad nihilum ſuffragatur, præcipuè ſi abſque eorum
interuentu factæ fuerint plures præſentationes, vnde argui-
tur animus, & voluntas non apprehendendi, vt limitans
conſ. Calder. 10. de iurepatr. tradit R.p. in cap. cum Eccleſia
num.11. in fin. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Rot. dec. 284. n. 9.
p.1. recen. vbi in fin. ſubdit, quòd ſi hæredes non fuerint
admiſſi, in omnem euentum remaneat interrupta præ-
ſcriptio.

31 Exiſtétia, & pertinentia iuriſpatronatus, ex fundatione, &
dotatione cõprobatur ex teſtaméto, vbi teſtator de proprijs
pecunijs Capellam conſtrui, & dotari mandauit, cũ expreſ-
ſa reſeruatione iuris præſentandi ad fauorem ſuorum filio-
rum, & hæredum, cum exinde in executionem teſtamenti
constructa, & dotata præſumatur, vt notat Fellin. in cap. poſt
ceſſionem n.35. de ſent. & re iudic. Abb. conſ.54. n.2. p.1. Rot.
dec.694. num.1. p.2. recen. & in Hortana iuriſp. 15. Ianuar.
1649. §. iuſtificatus autem coram Veroſpio.

32 Quando verò ex piorũ eleemoſinis, & oblationum par-
ticularium per ſingulares de Vniuerſitate Eccleſia fundata
fuerit, hoc caſu neq; ad ſingulares, neque ad Vniuerſitatem
pertinet, ſed Eccleſia remanet libera, Lambert. de iurep. l.1.
p.1. q.7. ar.35. n.8. & 9. Sanchez moral. lib. 2. c.3. dub. 70.
num.6. Coccin. dec.106. n.7. & 12. Creſcen. dec. 1. de iurep.
n.3. Rot. dec.609. n.9. p.4. to.2. recen. & ratio eſt, quia neq;
Vniuerſitas, neq; ſinguli hoc caſu dici poſſunt dotatores, aut
fundatores, ſed benefactores, Abb. inc.3. n.10. de iurep. Lam-
bert. tit. eod. lib.1. c.1. q.5. art.12. n.2. & q.6. ar.1. n.9. & 10.
eod. lib. & parte Coccin. dicta deciſ.106. num.12. in fin. Et ad
hoc vt Vniuerſitati, vel ſingulis de eadem Vniuerſitate ac-
quiratur iuſpatronatus exigitur vt Eccleſia, vel Capella
fuerit conſtructa, fundata, vel dotata nomine Vniuerſita-
tis, aut ſingulorum, vt animaduertit Rot. dicta deciſ. 609.
num.8. p.4. tom.2. recen.

33 Nec ad hunc effectum ſufficit, ſeu ſuffragatur decretum
Ordinarij, in quo reſeruetur Vniuerſitati, vel priuatis iuſ-
patronatus, cum facultate nominandi, dummodò conſti-
tuatur dos ſufficiens, cum ex eo non reſultet probatio effe-
ctiuæ dotationis ex publico inſtrumento deſumpta, ſed tan-
tùm oſtendatur Epiſcopi conſenſus in reſeruatione iuriſpa-
tronatus neceſſarius iuxta text. in cap. nobis de iurepat. cap.
vero de conſecrat. diſt.1. Coccin. dec.106. n.10. Caualer. deciſ.
265. n.5. & dec.336. num 4. Rot. dec.311. n.1. in fin. p.2. re-
cen. & pulchrè fuit dictum in Comen. Parochialis 23. Ianuar.
1666. §. nec pro huiuſmodi coram Beuilaqua.

34 Conſenſus tamen Epiſcopi requiſitus ad iuriſpatronatus
reſeruationem, ſpatio triginta annorũ præſumitur, Archid.
in c. nemo verſ. vbi autem dubium de conſecrat. diſt.1. Roc. de
iure. p. in verb. pro eo quod Diæceſanus q. 7. n. 19. Lambert. tr.
eod p.1. lib.1. q.2. art.7. n.2. & ſeq. Coccin. dec. 106. n. 11.
Caualer. dec.265. num.5.

35 Iuſpatronatus in Eccleſia Collegiata, vel Conuentua-
li vt acquiratur, non ſufficit docere de fundatione, & do-
tatione cum licentia Ordinarij, ſed oportet, vt etiam pro-
betur titulus Apoſtolicus ſuper fundatione huius Eccleſiæ
neceſſarius, nec ſufficit ſi poſtea à Papa concedatur, nã con-
ceſſio erit merum priuilegium, ex quo à principio tale iuſ-
patronatus non competebat, & ſic tamquam ex priuilegio
erit ſublatum per Concilium Trid. ſeſſ.25. cap.9. de reform.
ſecundum Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſ.18. n.92. verſ. ne-
que eſt admittendum, facit Rot. deciſ.268. n.7. p.1. diuerſ.

36 Iuſpatronatus fundatum cum expreſſa conditione, vt nõ
exeat, vel remaneat, vel conſeruetur in familia, pertinet tã-
quam comprehenſiuum omnium de familia, ita vt omnes
ab eadem originem habentes vocati cenſeantur, cum dicta
verba importent ſucceſſiuum fideicommiſſum inter colle-
ctiuè vocatos, vt probat Fuſar. de ſubſtit. q.382. n.59. ex alle-
gatis per Viuian. de iurep. l.4. c.9. n. 35. & in puncto Rot.
in Bononien. beneficij 26. Febr. 1652. §. nec dicatur coram
Albergato.

Et quando in iurepatronatu vocati ſint proximiores nõ 37
poteſt ab aliquo prætendi, qui ſe eiuſdem fundatoris proxi-
miorem non probet per gradus diſtinctos, cap. licèt ex qua-
dam de teſt. Anchar. conſ.52. n.7. & 8. Alex. conſ.82. in prin.
lib.1. Natta conſ.388. n.3. lib.2. Alciat. præſumpt.8. n.9. reg.1.
Cephal. conſ.143. n.3. & 4. Dec. conſ. 321. n. 161. Tiraq. de
retract. lignag. §.1. gloſ.16. num.4. Rot. dec.284. num.1. p.1.
recen.

Ampl. præcipuè ſi in iudicio petitorio cõtrouertatur iuſ- 38
patronatus, nam tunc proximitas eſt probanda nõ per qua-
ſi poſſeſſionem proximitatis, ſed plenè, & concludenter per
gradus diſtinctos, Bald. in cap. per tuas num.4. verſ. item hoc
operatur de probat. Iaſ. in l. neque poſſeſſio n.2. C. de teſtam. &
de magis communi teſtatur Alciat. de præſumpt. reg. 3. præ-
ſumpt.38. n.2. & 3. Roland. conſ.49. num.48. lib.4. Rot. dec.
284. n.2. p.1. recen. vbi n.3. & 4. ſubdit, quòd proximitas 39
ad hunc effectum probata ex parte vnius fratris cenſetur
etiam probata reſpectu aliorum fratrum in eodem gradu
exiſtentium maximè per ſententiam declaratoriam, quę
ſolet conſtituere ius inter partes, & præiudicare l. ingenuum
de ſtatu homin. Surd. dec.160. n.22.

Quinimò iuſpatronatus relictum ſeniori de parentela, 40
licèt competat parentelæ, tamen quia requirit hanc quali-
tatem ſenioris, ſi decedat ſenior in quo ſemel habuit effectũ,
non tranſit ad eius deſcendentes, ſed reuertitur ad alium de
parentela, in quo concurrat illa qualitas ſenioris iuxta conſ.
Calderio. 48. de quo Lambertin. de iurep. lib. 1. p. 2. art. 33.
q.2. prin. in fin. ſecutum per Rot. vt in deciſ. relat. per Gra-
tian. diſcept.218. num.82. tom.2.

Iuſpatronatus cum reputetur inter iura directa, & merè 41
honorifica, cap. quando de iudi. Lambert. de iurep. lib. 1. p.2.
q.2. art.35. num.1. verſ. ego magis clarè, non tranſit ad fi- 42
deicõmiſſarios, ſed remanet penes hæredes inſtitutos, eroũ-
que ſucceſſores etiam reſtituta hæreditate, & hanc ſenten-
tiam vti veriorem ſecuti ſunt, D.dac. de teſtam. §. 9. num.8.
& var. lib.2. cap.18. num.8. Emanuel. à Coſta in cap. ſi pa-
ter p.2. verſ. Trebellianica num. 4 de teſtam. in 6. Peregrin.
de fideicom. ar.6. num.37. Anton. Gomez. var. tom.1. par.5.
num.29. Ceual. in Specul. commun. opin. q.717. num.4. Craſſ.
in §. fideicommiſſum q. 52. Facchin. controu. iur. lib. 10. cap.
94. & lib.13. cap.90. Mantic. de tacit. & ambig. lib.4. tit.12.
num.6. & 15. Sanchez reſponſ. moral. dub. 94. n. 2. Barboſ.
de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.71. num. 9. par. 3. Lotter. de
re benef. lib.2. q. 11. num. 29. & ſeq. Fuſar. de ſubſtit. q. 634.
num.2. Garz. de benef. p.5. cap.9. num.17. & 20. & reproba-
to Roman. in l. Titius num.5. ff. ad Trebel. tenet Lambert.
de iurepat. 2. par. 1. lib. art. 35. numer. 1. verſ. tamen præ-
dictis, & hanc opinionem continuò Rotam amplexiſſe dixit
in Bononien. iuriſpat. 23. Ianuarij 1640. §. nam licet coram
Bichio.

Et ratio eſt, quia in fideicommiſſarium tranſeunt ea ſo- 43
lùm, quæ commodum pecuniarum, & bonorum reſpiciũt,
non autem ea, quæ reſpiciunt commodum religioſum, &
iura honorifica, quæ tãtum reſpiciuntur à iurepatronatus,
quod procedit non ex ſpeciali natura iuriſpatronatus, &
quòd ex diſpoſitione legis non ſit tranſmiſſibile ad fideicõ-
miſſarium, cum etiam titulo legati, & fideicommiſſi relin-
qui poſſit, Merlin. de pignor. lib.1. cap.24 num.13. Rot. dec.
675. num.2. p.1. dec.267. num.4. p.6. recen. Sed ex præſumpta
voluntate Teſtatoris, nempe voluiſſe reſtituere fideicom-
miſſario bona, & iura afferentia commodum pecuniarum,
non autem quæ ad honorem dumtaxat pertinent, Couar.
var. reſol. lib.2. cap.12. ſub n.8. verſ. poſterioris, ibi id enim
à Teſtatoris voluntate iure præſumpta deducitur Mantic.
de tacit. lib.4. tit.12. num.15. Lotter. de re benef. lib.2. quæſt.
11. num.37. Viuian. de iurepatr. par. 1. lib.4. cap.2. num. 77.
& poſt eumdem Rot. deciſ. 24. numer. 4. & in Bononien.
iuriſpatr. 23. Ianuarij 1640. §. quia tamen coram Bichio.

Lim.1. quòd Iuſpatronatus ex voluntate Teſtatoris trã- 44
ſit etiam in fideicommiſſarium, Couar. var. reſol. lib.2. c.18.

num.6. Lambert. de iurep. lib.1. part.2. art.35. ad fin. Garz. de benef. p.5. cap.9. num.19.

45 Lim. 2. procedere in iurepatronatus perſonali, ſecus autem in reali, & bonis annexo, quia cum tunc ſequatur ipſa bona, & ab eiſdem ſit inſeparabile, tranſit ad fideicommiſſarios, ad quos etiam bona peruenerunt, vt de communi teſtatur Garz. de benef. p.5. cap.9. num.18.

46 Inſuper iuſpatronatus tranſit in vſufructuarium omniũ bonorum, quia huiuſmodi legatum intelligitur vniuerſale, Lambert. de iurep. lib.1. par.2. quæſt.10. prin. art.3. in fin. Garz. de benef. p.5. cap.9. num.21. Mantic. de coniect. 141. n.13.

47 vnde præſentatus ab vxore relicta vſufructuaria omnium bonorum à marito, eſt præferendus præſentato ab hærede, quia iuſpatronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum, etiam ſine conſenſu Epiſcopi, cap. ex literis, cap. cum ſeculum de iurep. & hanc ſententiam poſt longam diſputationem tuetur, Lambert. in tract. de iurep. lib.1. p.2. q.10. prin. art. 3. & 22. verſ. poſſet etiam dici cum ſeq. Rot. dec. 140. num. 1. & per totam coram Mantica, & quamuis Rot. dec. 10. de

48 iurep. in nouis, teneat quòd ſi Villa data fuerit in dotem, in qua ſit iuſpatronatus, & maritus, & vxor concurrant in præſentando, præſentatus ab vxore debeat præferri præſentato à viro, licèt vir debeat percipere fructus dotis, iuxta text. in cap. per veſtras de donat. inter vir. & uxor. cap. ſalubriter de vſur. l. dotis fructus in prin. ff. de iur. dot. tamen hanc opinionem non eſſe Rotæ deciſionem, ſed opinionem Collectoris, animadnertit eadem Rot. d. dec. 140. num. 9. 10. & 11. coram Mantica vbi verſ. ſi propterea, ſubdit, quòd ſi hæc collectoris opinio eſſet admittenda, vtique poſſet habere locum quo ad maritum, ad quem fructus dotis ſpectant ratione ſuſtentationis ooerum Matrimonij, cap. ſalubriter de vſur. l. pro oneribus C. de iur. dot. fructus autem præſentationis ad ſuſtinenda onera matrimonij non pertinent, & ideo ius præſentandi ad maritum non tranſit, ſed apud vxorem debet permanere, Anton. de Butr. in cap. vltim. num.12. Abb. num.8. in fin. de conceſ. præbend. quæ ratio non militat in vſufructuario omnium bonorum, cui generaliter omnes fructus pertinent abſque aliqua reſtrictione, ſeu onere alimentorum.

49 Limit. hanc opinionem procedere, quando iuſpatronatus eſt bonis annexum, tunc enim vſufructuario bonorum, quibus iuſpatronatus eſt annexum competit ius præſentandi, & non hæredi, ſeu Domino, ſecus autem ſi iuſpatronatus eſſet hæreditarium, perſonale, & de per ſe, nam tunc non poteſt tranſire in vſufructuarium bonorum, quamtumuis legatum eſſet vniuerſale, ſicut non tranſit in fideicommiſſarium vniuerſalem, benè Garz. de benef. p.5. cap.9. num.22. & 24. ex Roccho, quem allegat in verbo ipſe, vel is q.28. in fin. num.64. in tract. de iurep. Lambert. tract. eod. 2. p.1. lib. q.10. art.3. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 24. n.4. Io. Guttier. de tutelis 3.p. cap.29. n.6.

50 Præſentatus verò à pupillo præferri debet præſentato à tutore, ad notata per Io. Andream in cap. ex eo de Cleric. in 6. in nouella, quia tutor non eſt Dominus, nec vſufructuarius bonorum pupilli, nec ſibi ipſi poſſidet, ſed pupillo, l. 1. §. adipiſcimur, & ibi Bart. & alij ff. de acquir. poſſeſ. ita Rot. dec. 140. num. 11. coram Card. Mantica.

51 Creditor, cui datum eſt pignus vniuerſitatis bonorum, in quo exiſtat iuſpatronatus, licèt habeat facultatem fructus percipiendi, non tamen habet facultatem præſentandi, quæ ſemper remanet penes debitorem cap. cum Bertoldus, & ibi not. gloſ. vlt. de re iudic. quia creditor percipit fructus nomine debitoris, eoſque, ſoluto debito, tenetur reſtituere, vel in ſortem imputare, ſeu cum credito compenſare, cap.1. & 2. de vſur. l.1. & 2. C. de pignorat. action. fructus autem, qui conſiſtunt in præſentatione nec debitori poſſunt reſtitui, nec cum credito compenſari, vt dicit gloſ. in d. cap. cum Bertoldus, & animaduertit Rot. dec. 140. n. 12. coram Card. Mantica.

52 Ex priuilegio Epiſcopi iuſpatronatus non poteſt competere, ſed tantùm ex priuilegio Apoſtolico, cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. Rebuſ. in prax. 3. p. ſignatura verſ. nec non iuſp. Staphil. de lit. gratiæ de mod. & form. impetr. §. 1. de iurispatr. prærogatiua num. 3. & 4. Roc. de iurep. in verbo pro eo, quod de diœceſani conſenſu num. 34. Lambert. tract. eod. 1. p. lib. 1. q. 10. art. 4. Garz. de benef. p.5. cap.9. num. 128. Rot. dec. 179. num. 89. p.5. tom. 1. recen.

53 Ampl. etiam ſi Patronus reperiretur in poſſeſſione per centum quadraginta annos, vel alio longiſſimo tempore, cum attento titulo reſultante ex priuilegio inualido centenaria, & longiſſima poſſeſſio prodeſſe non poſſit ob malam fidem, adeo vt nec ſuffragetur immemorabilis, quando conſtat de initio inualido vitioſi tituli, & ita cenſuiſſe Sac. Cong. Concilij 2. Aprilis 1573. refert. Garz. de benef. p. 5. cap. 9. n. 128. & ſeq. Calderin. conſ. vltim. de iurep. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. n. 48. Pariſ. de confiden. q. 28. n. 280. Rot. dec. 197. num. 90. p. 5. tom. 1. recen.

Præcipuè ſi beneficium eſſet liberum, vel reuerſum ad 54
priſtinam libertatem, cum nequeat Epiſcopus per ſuam donationem, vel conceſſionem redigere in ſeruitutem iuriſpatronatus, Abb. conſ. 106. n. 4. p. 2. Bero. conſ. 4. n. 33. lib. 1. Roc. de iurepatr. in verb. pro eo q. 16. n. 34. Staphil. de liter. Grat. tit. de modo, & form. impetran. §. ſequitur videre n. 3. & 4. Rot. dec. 318. n. 7. p. 5. recen. per textum optimum in cap. 2. ibi bona immobilia, ſeu iura ipſarum Laicis ſubmittere, ſubijcere, ſeu ſupponere abſque Capituli ſui conſenſu, & Apoſtolica Sedis licentia ſpeciali de reb. Eccleſ. non alien. lib. 6. & 55
ita alias firmaſſe Rot. non obſtante, quòd in donatione fuerit dictum donatarium debere ædificare, ſeu depingere Capellam, ſi non conſtet antiquam Capellam eſſe in totum deſtructam prout conſtare debet, vt ex reædificatione dici poſſit acquiſitum iuſpatronatus: patet ex deciſionibus relatis per Garz. de benef. p.5. c.9. n. 130.

Iuſpatronatus verò ex mero priuilegio prorſus abrogatũ 56
fuit à Sacro Concilio ſeſſ. 25. cap. 5. de reform. exceptis patronatibus ſuper Cathedralibus, alijſque ad Imperatorem, & Reges, ſeu Regna poſſidentes, alioſque ſublimes, ac ſupremos Principes iura Imperij in eorũ dominiis habentes pertinentibus, & ita ſæpè declaraſſe Sac. Congregationẽ, & firmaſſe Rotam patet ex declarationibus, & deciſionibus relatis per Garz. de benef. p.5. cap.9. num. 115. & ſeq. vbi ex 57
Rotæ auctoritate cõprobat hoc procedere etiam ſi in priuilegio habeatur iuſpatronatus competere non ſolum ex priuilegio, ſed ex vera, & reali fundatione, & dotatione; cum non ideo deſinat eſſe ex priuilegio, cum hæc qualitas inſit in priuilegio, & num. 118. Pariſ. de confiden. q. 28. n. 239. in fin. & 240. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. n. 18. 19. & 20. cum aliis per Beltram. ad Gregor. XV. dec. 397. num. 6. Rot. dec. 88. n. 2. & 3. p. 1. in recen.

Lim. ſi priuilegium fuit conceſſum ex cauſa oneroſa, de quibus Concilium non loquitur, vt ſi fuerit obtentum ratione ædificationis Eccleſiæ penitus dirutæ, Rot. dec. 687. in fin. p. 1. diuerſ. cum aliis relatis per Garz. de benef. p.5. cap. 9. num. 120. & ſeq. ſecus autem ex cauſa lucratiua Adden. ad Gregor. XV. dec. 397. num. 6. Seraph. dec. 499. num. 4. & dec. 518.

Lim. 2. quòd Concilium præſeruando iuſpatronatus 58
præfatorum ſupremorum Principum ex priuilegio, licèt non ſit ex fundatione, & dotatione, præſumit, quòd nihilominus de iurepatronatus conſtare debeat, ſecundum diſpoſitionem iuris communis, quod non corrigitur quoad dictos principes, qui propterea prætendentes iuſpatronatus eſſe ad eorum fauorem præſeruatum per Concilium, etiam quod non eſſet ex fundatione, & dotatione, tenentur probare aliquem titulum, de iure ſufficientem ad inducendum iuſpatronatus, vt benè animaduertit Rot. dec. 197. num. 86. & 87. p.5. tom. 1. recen.

Iuriſpatronatus pertinentia etiam præſcriptione compe- 59
tere poteſt, Federic. de Sen. conſ. 134. quem refert, & exornat Paul. de Citadin. de iurepatr. p. 3. cauſ. 5. num. 5. cum plurib. ſeq. fol. mihi 58. Rota dec. 197. num. 87. p. 5. tom. 1. recen.
& quòd quadragenaria ſufficiat ad præſcribendum iuſpa- 60
tronatus, eſt text. in cap. de quarta de præſcript. Couar. in reg. poſſeſ. p. 2. cap. 18. Purpurat. conſ. 560. num. 10. Rot. deciſ.
407. n. 1. p. 1. diuerſ. & dec. 191. n. 13. p. 5. recen. Imò quòd 61
iuſpatronatus remaneat præſcriptum, prout aliæ actiones perſonales ſpatio 30. aonotum, dicit Rot. dec. 267. n. 9. p. 6. recen. per text. in l. omnes l. ſicut l. acutiſſimi C. de præſcript. 30. annorum, Gabr. de præſcript. concl. 6. n. 7. Peregr. conſ. 34. n. 14. lib. 1.

Et ex præſentationibus continuatis per centum annos 62
acquiſitum remanet iuſpatronatus cum titulo ſecundum tenorem, & vſum præſentationum, ac ſi conſtaret de fundatione, & ex priuilegio, ex quo ille centenarius decurſus præbet titulum, Caſſad. dec. 2. de probat. Pereg. conſ. 33. n. 12. vol. 1. Rota dec. 211. num. 1. dec. 312. n. 4. p. 1. dec. 267. num. 10. p. 6.

63 10. *p.6. recen.* & efficit centenarium poſſeſſorem verum Patronum, etiam ſi non fundauerit, neque dotauerit, tum ex præſumpta voluntate ædificantis, tum ex conſenſu, Epiſcopique auctoritate, Calder. *conſ. vltim. in fin. de iurep.* ſecutus per Lambert. *eod. tit. lib. 1. q. 10. ar. 4. in fin.* Rot. *dec. 101. num. 12. p. 6. recen.*

64 Lim. diſtinguendo, quòd, aut agitur de perſonis potentibus, ſeu ſuſpectis de vſurpatione, aut de Regibus, & Principibus exceptis per Concilium Tridentinum quo ad iuſpatronatus ex priuilegio competen. aut de perſonis priuatis, ſeu inter compatronos: ſi enim agatur de Magnatibus, & ſuſpectis de vſurpatione, eis non ſuffragatur præſcriptio 30. vel 40. annorum, ſed requiritur immemorabilis cum prçſentationibus effectum ſortitis per ſpatium 50. annorum, vt expreſsè diſponit Concilium Trid. *ſeſſ. 25. cap. 9. de reform.* & ſupra latè deductis, & infra proximè deducendis.

65 Si verò agatur de Regibus, & alijs perſonis exceptis per eumdem Sacrum Concilium, qui ſi nitantur ſola præſcriptione, vt iſto capite poſſint iuuari, debent docere de immemorabili, quæ requiritur in perſona potenti, etiam de iure communi ad effectum allegandi titulum ſufficientem quo ad iuriſpatronatus exiſtentiam, & pertinentiam, vt magiſtraliter dixit Rot. *deciſ. 197. num. 87 & 88. p. 5. tom. 1. recen.* ex ſententia Butr. *in cap. dilectus ſub num. 12. verſ. ſolue dec contrarium*, vbi etiam Card. *ſub num. 2. q. 41. præcipuè ibi Populus autem de offic. leg.* Mohed. *dec. 10. num. 1. & 2. de iurepatr.* Achil. *dec. 4. num. 4. eod tit.* Puteus *dec. 55. dec. 56. & dec. 199. in prin. lib. 1. in correct.* Caputaquen. *dec. 128. num. 1. & 4. in fin. & num. 5. p. 2.* Chiſſanen. *dec. 67. incip. iuſpatr. in magnis*, Card. Mantic. *dec. 89. n. 3. verſ. ſed neque, & dec. 234. num. 1.*

66 Si demum agatur inter perſonas priuatas, ſeu inter compatronos, & tunc procedit concluſio, probata tamen ſcientia Patronorum, ſeu aliorum Compatronorum, & docto de præſentatione facta priuatiuè quo ad alios compatronos Calderin. *conſ. 12. & conſ. 15. per tot. de iurep.* Vrgellen. *deciſ. 125. num. 12. & 13.* Gregor. XV. *dec. 452. num. 12.* Rota *in Bononien. Beneficij 26. Feb. 1652. §. & hoc verſ. ex qua proinde coram Albergato.*

67 Quinimò etiam ad hunc effectum requiritur, quòd alij compatroni voluerint præſentare, & quòd fuerint reiecti, Ferret. *conſ. 132. num. 3. lib. 1.* Rot. *deciſ. 30. num. 7.* poſt Viuian. *de iurepatr. & in Lucana iuriſpatr. 29. Ianuar. 1664. coram Ghiſlerio, cum alijs relatis in Bononien. Beneficij 26. Februar. 1652. §. & hoc verſ. ad hunc effectum coram Albergato.*

68 Concurrente tamen acquieſcentia, & patientia Patroni permittentis alium præſentare, quo caſu, quaſi poſſeſſio præſentandi, ſeu nominandi deperditur, & amittitur per decennium, vt egregiè firmauit Rot. *in Aſculana iuriſpatr. 7. Iunij 1638. §. vltra coram Card. Panzirolo relat. & ſecut. in Bononien. Parochialis 24. Aprilis 1651. §. ponderatum fuit in fin. coram Meltio.*

69 Lim. in iurepatronatus gentilitio, in quo in præiudicium ſucceſſiuè vocatorum nulla cadit præſcriptio, etiam centum annorum, cum nequeant anteceſſores præiudicare ſucceſſoribus nondum natis, tamquam non currat præſcriptio actioni non dum ortæ, vt animaduertit Gratian. *diſcept. 577. num. 43. & 44. tom. 3.* Peregr. *de fideicom. art. 41. num. 16. & 17.* Ciarlin. *controu. forenſ. 107. num. 61. & 62.* Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 16. num. 3. fol. 514.* poſt Caſtr. qui fuit auctor huius opinionis *conſ. 465. lib. 2.* Rot. *in Bononien. Beneficij 26. Feb. 1652. §. & hoc in fin. coram Albergato.*

70 Lim. 2. quòd aut iuſpatronatus eſt ex pacto, & prouidentia, aut hæreditarium: ſi ex pacto, & prouidentia, vt ſi ſit acquiſitum pro ſe, filijs, nepotibus, & alijs de familia, & tunc Patroni, qui neglexerunt præſentare, non poſſunt aliquod præiudicium facere ſucceſſoribus, ſi non
71 ſit primus acquirens, Ferret. *conſ. 134. num. 12.* ſi verò ſit hæreditarium acquiſitum pro ſe, & hæredibus, & tunc anteceſſores poſſunt præiudicare ſucceſſoribus, præcipuè ſi iuſpatronatus ſit tranſitorium ad hæredes extraneos, Gratian. qui alios allegat *diſcept. 577. num. 41. 42. & 43. tom. 3.*

72 Pertinere etiam poteſt iuſpatronatus per ius accreſcendi, per quod ius in alium transferri poteſt, nam portio portioni accreſcit, & non perſonæ per *text. in l. ſi totum ff. de acquirend. hered.* Corn. *conſ. 131. num. 6. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 347. num. 12.* Rot. *dec. 96. num. 6. & 7. p. 6. recen.* Vnde Iuſpatronatus quando eſt penes duos, vno deficiente totum acquiritur alteri, eique vniuerſum ius deuoluitur per ius accreſcendi, ſeu non decreſcendi, *l. communi liberto ff. de bon. libert. gloſ. in l. ſi duo Patroni in prin. ff. de bon. libert.* Alex. *in l. mihi, & Titio ſub num. 5. verſ. ſed contra iſtam fallentiam*, vbi etiam Iaſ. *num. 5. verſ. nec huic fallentiæ ff. de verb. oblig.* Pariſ. *conſ. 49. num. 20. lib. 4.* Rot. *dec. 207. num. 1. p. 3. recen.*

Prout ſi Teſtator velit, vt præſentatio ad iuſpatronatus 73
relictum familiæ fieri debeat per duos, aut tres de familia: ſi familia reducatur ad vnum tantùm, non propterea extinguitur iuſpatronatus, ſed penes dictum vltimum tranſmittitur, & reſidet ius omnium, vtpotè quia, licèt hoc caſu deficiat prouiſio Teſtatoris, tamen ſubintrat prouiſio legis, Dec. *conſ. 386. num. 6. verſ. ſecundò reſpondetur*, Seraph. *deciſ. 378. num. 6. & 7.*

Ita etiam ſi aliqui adierint hæreditatem, alij non, ius 74
nominandi reſidet penes illos, à quibus hæreditas adita remaneat ſopita, quo ad vocem præſentationis ſuæ, & per ius non decreſcendi alijs augetur, Lambert. *de iurepatr. art. 5. q. 4. prin. 2. p. lib. 1.* cum alijs relatis per Briſcien. *in repert. ad deciſ. Borgnin. verb. Iuſpatr. poteſt ſtare ſub num. 5.*

Et quando iuſpatronatus eſt mixtum non comprehendit 75
nec tranſmittitur ad nepotes, ſeu maſculos ex fœmina, tamquam alterius familię, & agnationis, ſed per ius accreſcendi, accreſcit alijs de familia re, & verbis coniunctis ex diſpoſitione Teſtatoris, latè Rot. *in Aquilana iuriſpatronatus 1. Februarij 1651. confirmata 12. Iunij eodem anno in prin. & per totam coram Meltio.*

Præcipuè ſi fundator reſeruauerit iuſpatronatus ad fauo- 76
rem ſucceſſorum de domo ſua, cum iſtorum appellatione non veniant deſcendentes ex fœminis *§. 1. inſtit. de legit. agnat. tutel. §. cæterum verſ. ideo nos de legit. agnat. ſucceſs. l. pronunciatio §. familiæ appellatio in fin. §. item appellatur l. familiæ ff. de verb. ſignif.* Surd. *conſ. 96. num. 29. verſ. primò quia*, Rot. *in citata Aquilana Iuriſp. 12. Iunij 1651. §. neque viſa circa med. coram Meltio.*

Sed hoc limita ſi primordialiter vocatæ eſſent etiam fœ- 77
minæ, & deinde deſcendentes maſculi, quo caſu maſculi quoque ex fœminis venire poſſunt, ſecus ſi fœminæ vocatæ ſint in defectum maſculorum tantùm, nam ex tali vocatione elicitur enixa voluntas teſtatoris, ſeu fundatoris, quòd extantibus maſculis familiæ, tamquam magis aptis ad conſeruandam agnationem veniant fœminis præferendi, excluſis maſculis ex fœminis, tamquam de aliena agnatione, benè Gabr. *conſ. 116. num. 12. lib. 2.* Dec. *conſ. 127. num. 10. 17. & 25. lib. 3.* Bellon. *iun. conſ. 73. num. 4. in fin. & num. 5. & 6.* vt comprobauit Rot. *in dicta Aquilana Iuriſpatr. 12. Iunij 1651. §. neque ex eo coram Meltio.*

Si verò in erectione, & approbatione Iuriſpatronatus 78
ab Ordinario facta, nulla gentilitiæ qualitatis, aut maſculinitatis mentio expreſſa fuerit, ſed tantùm pro hæredibus & ſucceſſoribus emanauerit confirmatio, non tamen per hoc alteratur voluntas Teſtatoris, ſeu fundatoris quo ad fundationem iuriſpatronatus gentilitij: præcipuè ſi approbatio facta fuerit in executionem dotationis, ac fundationis cum relatione ad illam, cuius vigore dicendum eſt factam quoque fuiſſe cum omnibus qualitatibus in dotatione contentis, & à fundatore expreſſis, ex natura relationis, quæ operatur indiuiduam, & propriam expreſſionem omnium
contentorum in termino relato *l. toto ff. de hered. inſtit.* cum 79
aliis deductis per Rot. *in Aquilana Iuriſpatr. 12. Iunij 1651. §. non obſtat coram Meltio.*

Lim. quòd etiam deſcendentes ex fœmina ſunt admit- 80
tendi ſi maſculi ex maſculis non extent, neque concurrant, Ruin. *conſ. 120. num. 9. lib. 1.* Molin. *de rit. nupt. lib. 3. p. 24. num. 213.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 16. num. 13. verſ. item illa regula*, Rot. *in Hortana fideicom. 22. Iunij 1661. §. eoque fortius coram R P D. Cerro Decano.*

Secus autem extantibus, & concurrentibus maſculis 81
ex maſculis, quia cùm deſcendentes ex fœmina dicantur de linea fœminina, & non maſculina, non ſunt admittendi. Gratian. *diſcept. 902. num. 22. & ſeq.* Rot. *in Bononien. fideicommiſſi de Marinis 30. Maij 1659. §. q. ſup. optet*

quod

quod verſ. verum etiam coram Meltio, & 22. *Maij* 1662. §.
nam quoad primam coram Priolo in Ariminen. Caſtrorum 29.
Maij 1665. *coram R.P.D. Cerro Decano*, & *in Bononien. fi-
deicom.* 1. *Feb.* 1666. *in fin. prin. coram Albergato*.

82 Lim. 2. quòd maſculi ex fœmina non cenſentur excluſi
propter onus iniunctum à Teſtatore deferendi, ſeu ſuſci-
piendi eius cognomen, & arma, quia ciuilis agnatio à
Teſtatore conſiderata æquè benè poſſit etiam per alios de-
ſcendentes ex fœmina conſeruari, Peregr. *conſ.* 2. *num.* 11.
lib. 5. Larea *deciſ. Granaten.* 34. *num.* 49. Rot. *dec.* 6. *num.* 1.
verſ. confirmatur hoc p. 1. *diuerſ.* & *in Hortana fideicom.* 22.
Iunij 1661. §. *fin. coram R.P.D. Cerro Decano*.

83 In venditione, ceſſione, ſeu alia qualibet diſpoſitione
omnium bonorum, iurium, & actionum includitur, &
venit iuſpatronatus, & in emptorem tranſit, quamuis
eſſet Eccleſiaſticum, vt tradunt communiter Doctores in
cap. cùm ſeculum, c. ex literis de iurep. Viuian. *de iurep. p.* 1.
lib. 4. *cap.* 4. *ex num.* 16. & *ſeq.* Roc. de Curt. *tract. eod. in
verbo ipſe, vel is q.* 22. & *verb. ipſe vel is q.* 23. Ferret. *conſ.*
179. *num.* 2. Thuſc. *in liter. L. concl.* 612. *num.* 1. Couar.
var. reſol. lib. 1. *cap.* 13. *num.* 3. & 4. Fuſcus *ſingul.* 115. *lit. I.*
Molin. *de Hiſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 8. Ric. *in prax.
for. Eccleſ. dec.* 179. *in prin.* Tiraquel. *de primog. q.* 36. Man-
tic. *de tacit.* & *ambig. convent. lib.* 4. *tit.* 9. *à num.* 22. Garz.
de benef. p. 5. *c.* 9. *num.* 10. cum alijs per Salgad. *in laberint.
creditor. p.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. & 19.

84 Ampl. vt etiam in donatione omnium, & quorumcum-
que bonorum mobilium, & immobilium, iurium, &
actionum comprehendatur etiam iuſpatronatus, Abb. *in
cap. ex literis num.* 12. *de iurepatr.* Dec. *conſ.* 127. *num.* 2.
vbi de communi Ferret. *conſ.* 179. *num.* 2. Puteus *dec.* 341.
lib. 3. Seraph. *dec.* 725. *num.* 1.

85 Contrarium tenet Innocen. *in cap. ex literis num.* 2. & ibi
Card. *q.* 11. *de iurep.* Dec. *in cap. ſedes num.* 3. *de reſcript.*
Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 4. Lambert. *de iurepatr.
lib.* 1. *p.* 2. *q.* 5. *art.* 14. *per tot.*

86 Sed hanc contrariam opinionem Innocentij, & ſequa-
cium communiter eſſe reprobatam ex Abb. *in d. cap. ex li-
teris num.* 12. *de iurep.* dixit Rot. *deciſ.* 725. *ſub prin. coram
Seraph.* vbi quòd opinio *Dec.* loquatur quo ad iura ad cer-
tum locum reſtricta, prout etiam Doctores relati à Couar.
& opinionem Lambert. non eſſe veram, & hæc valdè no-
tanda eſſe propter auctoritatem Rotæ Romanæ concludit,
Genuen. *in prax. for. Archiepiſc. Neapol. cap.* 83. *num.* 3. *præ-
cipuè in fin.* Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 3. *cap.* 5. *num.* 20.
& 21.

87 Et quòd ius præſentandi poſſit expreſsè cedi, & donari,
& in genere alienari titulo, etiam oneroſo, cum vniuerſi-
tate bonorum, & cum eadem tranſire ad eum, in quo to-
ta hæreditas, vel vniuerſitas bonorum transfertur, Lam-
bert. *de iurepatr. in* 2. *p. lib.* 1. *art.* 21. *q.* 2. *prin. num.* 18. &
88 hoc procedere etiam abſque conſenſu Epiſcopi, tradit Bor-
gin. *in tit. de delict. dec.* 31. *n.* 15. *p.* 5.

89 Ampl. vt hæreditate vendita iuſpatronatus in emptorem
tranſeat iuxta diſpoſitionem textus *in cap. ex literis*, & *cap.
cùm ſeculum de iurep.* quia hæreditas eſt quid vniuerſum *l.
bonorum* 2. *ff. de verb. ſignif. l. hæreditas ff. de petition. heredit.*
ita Hoſtien. *in cap. ex literis de iurep.* quem Abb. *num.* 13.
& communiter Doctores ſequuntur Felin. *in cap. cauſam
quæ num.* 8. *de præſcript.* & *in cap. cùm Bertoldus in fin. de re
iudic.* Roc. *de iurepatr. in verbo ipſe, vel is q.* 22. *num.* 40.
Couar. *lib.* 2. *var. reſol. q.* 18. *num.* 8. Ferret. *conſ.* 179. *num.* 2.
Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 25. Ioſeph.
Ludou. *in commun. tit. de iurep. concl.* 3. Garz. *de benef. p.* 5.
cap. 9. *num.* 11. Borgnin. *in tit. de delict. dec.* 31. *num.* 16. *p.* 5.
90 *fol. mihi* 106. vbi quòd vendens partem hæreditatis, quòd
tranſeat iuſpatronatus, adeo vt ius nominandi faciat tran-
ſitum in ementem, & recipientem partem illius fundi,
aut hęreditatis, Iaſ. *conſ.* 431. *num.* 1. *vol.* 2.

91 Lim. quòd licèt iuſpatronatus veniat quando fit ceſſio,
vel alienatio vniuerſalis reſpectu rei, vt quia fiat venditio
de Caſtro, feudo, hęreditate, & ſimilibus, quę ſub ſe
verè vniuerſitatem continent, non tamen tranſit me-
diante ceſſione, ſeu venditione omnium bonorum iurium
& actionum verbis generalibus, & vniuerſalibus facta,
niſi ſub tali ceſſione tale quid vniuerſale verè comprehen-
datur, cui adhęreat ipſum iuſpatronatus, vt puta villę,
Caſtri, ſeu hæreditatis: & ratio eſt, quia quando fit ceſ-
ſio, & alienatio vniuerſalis reſpectu verborum reſoluitur
in ſingularitates, & in ſuas ſpecies, Rot. *dec.* 1152. *num.* 4.
lib. 3. *tom.* 3. *diuerſ.* & ita etiam firmaſſe Rot. *in Lucana iu-
riſpatr. coram Litta* refertur per Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 9.
num. 12.

Vnde quando iuſpatronatus eſt de per ſe principale, & 92
diſtinctum, ſeu perſonale, ſi in hęreditate, ſeu bonis hę-
reditarijs eſſet villa, ſeu Caſtrum, cui iuſpatronatus ad-
hęreat, & annexum exiſtat, tunc ratione dictæ villę, ſeu
Caſtri in conſequentiam tranſitet in emptorem hęreditatis
iuſpatronatus annexum habentis, vt alijs relatis tradit
Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 9. *num.* 16. Salgad. *in laberint. credi-
tor. p.* 3. *cap.* 5. *num.* 6.

Lim. 2. quòd in ſimplici venditione bonorum mobilium, 92
& ſtabilium non comprehendatur iuſpatronatus, niſi vl-
teriùs proceſſum fuerit ad iura, & actiones vniuerſas, ſub
quibus venit, & comprehenditur etiam iuſpatronatus, vt
comprobat Rot. *deciſ.* 725. *num.* 2. & 3. *coram Card.
Seraph.*

Lim. 3. quòd iuſpatronatus de per ſe, & titulo particu- 93
lari vendi nequeat, quia cùm ſit ſpirituali annexum, ven-
ditio redditur ſimoniaca, & propterea nulla; quod etiam
procedit, ſi in venditione generali eſſet facta ſpecialis
mentio de iurepatronatus; ſecus verò ſi in ipſa venditione
generali fieret mentio de iurepatronatus per modum decla-
rationis, vt ſi fuerit dictum vendo tibi hæreditatem cum
omnibus iuribus, videlicet iuriſpatronatus, &c. nam
tunc tranſit in emptorem, vt probat Viuian. *de iurepatr.*
1. *p. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 13. & 14. Barboſ. *in cap. cùm ſeculum* 13.
num. 2. *de iurep.* Salgad. *in laberint. creditor. p.* 3. *cap.* 5. *num.*
5. Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 9. *num.* 9. Borgnin. *in tit. de de-
lict. dec.* 13. *num.* 15. *p.* 5. *fol.* 106.

Iuſpatronatus verò eſt indiuiduum, & eſt apud quem- 94
cumque in ſolidum *gloſ. in cap.* 1. vbi Abb. *num.* 6. & 7. *de
iurepatr.* Rot. *dec.* 217. *n.* 17. *p.* 6. *recen.*

In vltimum tamen ſuperſtitem ex linea familiæ iuſpatro- 95
natus gentilitium in totum conſolidatur per ius accreſcen-
di, ſeu non decreſcendi, Pariſ. *conſ.* 48. *num.* 20. & 23. *lib.*
4. Lambertin. *de iurepatr. art.* 5. *q.* 4. *p.* 2. *lib.* 1. Roc. *eodem
tract. in verbo ius q.* 6. *num.* 10. Bellon. *de iure accreſcen. cap.*
6. *q.* 48. *num.* 3. & 10. Andr. *in addit. ad ſpeculat. in rub. de
feud. col.* 2. *verſ. propter hoc*, Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 9. *num.*
69. Gratian. *diſcept.* 521. *ſub num.* 55. Rot. *deciſ.* 61. *ſub n.*
2. *dec.* 75. *num.* 3. & 17. *coram Penia deciſ.* 217. *num.* 18. *p.* 6.
recen. & *in Bononien. Beneficij* 26. *Feb.* 1652. §. *hoc itaque co-
ram Albergato*.

Et iuſpatronatus quod antea erat gentilitium hoc caſu 96
efficitur hęreditarium, & transfertur in hęredem huius
vltimi de familia, iuxta celebre conſilium Ancbar. 81. *per
tot.* Calderin. *conſ.* 4. *de iurep.* Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.*
11. *n.* 11. Caſſad. *dec.* 1. *n.* 3. *de iurep.* Seraph. *deciſ.* 364. *num.* 3.
dec. 378. *num.* 1. Mellin. *dec.* 59. *num.* 5. Rot. *deciſ.* 385. *num.*
1. *p.* 1. *diuerſ. dec.* 362. *num.* 14. *p.* 5. *dec.* 166. *num.* 16. & 17.
p. 6. *recen.* & *in Bononien. Beneficij* 26. *Feb.* 1652. §. *hoc itaque
verſ. iuſp. coram R.P.D. Albergato*.

Limit. ſi in fundatione adiecta eſſent verba taxatiua re- 97
ſtringentia iuſpatronatus ad homines de familia tantùm,
nam illis deficientibus iuſpatronatus acquireret libertatem,
Roc. de Curt. *de iurepatr. in verbo ipſe, vel is q.* 33. *in fin.*

Sublim. ſi verba ſtent potius demonſtratiuè, quàm taxa- 98
tiuè, & licèt inducant taxationem, locum tantùm ha-
beant durantibus agnatis, nam hoc caſu illis deficientibus,
iuſpatronatus tranſit etiam ad extraneos, & non acquiri-
tur Eccleſiæ, Seraph. *dec.* 364. *num.* 9. & 12. Rot. *in Re-
gien. iuriſp.* 27. *Aprilis* 1640. *coram Ghiſlerio*, & *in Bono-
nien. Beneficij* 26. *Feb.* 1652. §. *nec applicatur coram Al-
bergato*.

Hinc eſt quòd Patronus vltimus iuriſpatronatus gentili- 99
tij, ſi amplius non extent vocati de familia, ex quo genti-
litia vocatio expirauit, poterit liberè de eo diſponere,
quemadmodum primus fundator facere potuiſſet, cùm in
vltimo poſſeſſore de familia iuſpatronatus aſſumat qualita-
tem hæreditariam, & liberam, & efficitur tranſitorium
in quoſcumque ab ipſo vltimo vocatos, iuxta *conſ.* 4. Cal-
derin. *de iurepatr.* Anchar. *conſ.* 81. *num.* 2. Ferret. *conſ.*
131. *num.* 10. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 47. *num.* 21. *lib.* 4. Seraph.
dec. 364. & 368. Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 2. *de iurep.* Rota *dec.*
205. *num.* 1. & *per tot. dec.* 385. *num.* 1. & 2. *p.* 1. *diuerſ. dec.*

12. *ſub*

Digitized by Google

12. *ſub num.* 1. *deciſ.* 13. *ſub num.* 4. *dec.* 41. *ſub num.* 18. poſt Viuian. *de iurep. deciſ.* 362. *num.* 14. *p.* 5. *dec.* 166. *num.* 16. *&* 17. *p.* 6. *recen.*

100 Acquiritur verò iuſpatronatus familiæ contentiuæ, hoc eſt tranſuerſalibus, ſi deficiat effectiua, hoc eſt deſcendentes, Ruin. *conſ.* 110. *n.* 14. *lib.* 2. Card. Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 11. ad tradita per Anchar. *conſ.* 27. Rot. *deciſ.* 362. *num.* 13. *p.* 5. *recen.*

101 Limit. hoc non procedere, ſi iuſpatronatus ſit ſolùm reſtrictum ad deſcendentes, nam dictis deficientibus, non erit faciendus tranſitus ad tranſuerſales, quia in poſtremo deſcendente iuſpatronatus gentilitium efficitur hæreditarium, qui propterea poteſt de eo diſponere, vt dixit Rot. *dec.* 362. *num.* 14. *p.* 5. *recen.* iuxta celebre conſ. Anchar. 81. *num.* 2. Pariſ. *conſ.* 45. *num.* 21. *lib.* 4. Ferret. *conſ.* 131. *num.* 10. *lib.* 1. vbi poſt Roc. de Curt. *dicit* quòd non reperijt aliquem tenere contrarium Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de iurepatr.* Rot. *dec.* 364. *num.* 3. *& ſeq. coram* Seraph. *dec.* 385. *num.* 1. *& ſeq. p.* 1. *diuerſ.*

102 Sicut etiam vltimus de familia poteſt bona, & iura fideicommiſſo perpetuo ſubiecta extraneo hæredi relinquere, vt tradunt gloſ. Bart. & Doctores *in l. inſolidum* 88. §. *prædium l. cùm Pater* §. *libertis ff. de legat.* 2. Molin. *de primog. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 23. Peregrin. *de fideicom. art.*

103 52. *num.* 2. Rota *dec.* 203. *num.* 1. *p.* 2. *recen.* & in terminis iuriſpatronatus vltra ſupra relatos Rot. *dec.* 12. *ſub num.* 1. *& dec.* 13. *ſub num.* 4. *& dec.* 41. *ſub num.* 17. poſt Viuian. *de iurep. & dec.* 363. *ſub num.* 1. *p.* 5. *tom.* 1. *recen.*

104 In iurepatronatus ſuccedere volentes, ſufficit, quòd ſint hæredes primi fundatoris, ſeu donatoris, mediante perſona ſuorum anteceſſorum, licèt non ſint hæredes vltimo loco defuncti, quando iuſpatronatus conſtitutum reperiatur pro ſe, filijs, & hæredibus, & ſucceſſoribus, Rot. *dec.* 217. *num.* 20. *p.* 6. *recen.* ſecundùm magis communem opinionem, de qua Clar. *in* §. *fundum q.* 9. *num.* 5. *in fin.* Cephal. *conſ.* 301. *num.* 140. Iſernia *in cap.* 1. §. *hoc quoque de ſucceſſione feudi*, Intrigliol. *de feud. q.* 49. *num.* 178. Surd. *conſ.* 63. *num.* 22. *conſ.* 108. *num.* 9. *&* 11. *vol.* 1. *conſ.* 427. *num.* 23. *vol.* 3. cum alijs per Blaſ. Robles Salſedo *de repræſentatione lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 112. quidquid contrarium poſt multos dicat ipſe Surd. *conſ.* 317. *n.* 9. *& conſ.* 475. *n.* 9. *vol.* 4.

105 Succeditur verò in iurepatronatus hæreditario in ſtirpes, & non in capita, Burat. *dec.* 183. *num.* 4. & quamadmo-

106 dum in hæreditatibus ab inteſtato datur repræſentatio, ita & in iurepatronatus, adeout ſi plures vni patrono ſuccedant vnius loco habeantur *Clement.* 2. *de iurep.* & dixit Rot. *dec.* 77. *num.* 1. *p.* 4. *tom.* 1. latè Robles Salſedo *de repræſent. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 74. *&* 75. qui alios allegat. Genuen. *in prax. Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.* 83. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 521. *num.* 13. *&* 16. *tom.* 3.

107 Lim. procedere, quando hæreditario iure ſuccedatur, ſecus ſi iure legati, vel donationis, & in iurepatronatus familiari, vel gentilitio; quia ſi familię iuſpatronatus donetur, aut conſtituatur omnes de familia in capita, & non in ſtirpes ſuccedunt, ita ex doctrina Bald. *in l.* 2. *num.* 4. *C. de ſuis, & legit.* tenet Alex. de Neuo *conſ.* 63. *num.* 3. *&* 4. Aloyſius Ricc. *in prax. rerum for. Eccleſiaſtici deciſ.* 210. *n.* 269. Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 83. *num.* 2. Blaſius Robles Salſedo *de repræſentatione lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 76. Gratian. *diſcept.* 521. *num.* 17. *&* 18. *tom.* 3. vbi ita firmaſſe Rot. *in deciſ. per eum relatis.*

108 Lim. 2. procedere quando iuſpatronatus pertineat ad ſingulos vti ſingulos, non vti vniuerſos, ſiquidem quando competit alicui collegio, ſeu familiæ, vt vniuerſis, fit pręſentatio per capita, & non per ſtirpes, ita Lambertin. *de iurep.* 2. *p.* 1. *lib.* 25. *art.* 1. *q. prin. num.* 17. Ric. *dicta dec.* 210. *num.* 269. *verſ. limit.* 2. Genuen. *in prax. Archiepiſ. Neapol. cap.* 83. *num.* 2. *verſ. limitatur etiam*, vbi ita firmaſſe Rotam in deciſionibus per eum relatis Robles Salſedo *dicto cap.* 19. *num.* 77.

109 Lim. 3. quòd in iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, niſi obſeruantia ſit in contrarium, Ric. *in prax. rerum fori Eccleſiaſtici dec.* 210. *num.* 269. *verſ. limit.* 2. *& ſeq.* Genuen. *d. cap.* 83. *num.* 2. *in fin.* ex Rotæ auctoritate, quam allegat Robles Salſedo *de repræſent. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 78. Gratian. *diſcept.* 521. *n.* 17. *&* 21. *tom.* 3.

110 Lim. 4. quòd ad hoc vt in capita in iurepatronatus vocati cenſeantur illi, quibus ius præſentandi reſeruatum fuit, opus eſt, vt Teſtator adiecerit verba denotantia, quòd ſingulariter ſint patroni omnes illi, qui ſunt de vna ſtirpe, tunc enim non habentur pro vno, ſed ſuccedunt in capita, puta ſi vtatur verbo diſtributiuo quilibet, vel ſimili, Anchar. *conſ.* 355. *in* 1. *dub.* cum alijs relatis per Gratian. *diſcept.* 521. *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus etiam titulo conſtructionis acquiritur, etiam ſi expreſsè à Concilio non fuerit reſeruatum, num.* 2.

Etiam ſi non concurrat titulus dotationis, num. 3.

4 *Non acquiritur ex Eccleſiæ reparatione, ſecus ſi egeret noua conſtructione.*

5 *Eccleſia non indiget noua conſecratione, ſi non ſunt deſtructi parietes.*

6 *Iuſpatronatus non acquiritur ex Eccleſiæ tecti reparatione, & ſimilium.*

7 *Ex augmento dotis neque acquiritur, licèt eſſet depauperata, num.* 8.

Nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, num. 9.

Secus de licentia Papæ, num. 10. *Contr. num.* 12.

11 *Nec acquiritur ex dotatione de nouo facta, niſi penitus ſit prima dos deſtructa, vel habeat paruam dotem, num.* 13. *Declar. vt num.* 14.

15 *Nec acquiritur ex modica ſumma conſtitutione, nec ex modico legato, num.* 16.

17 *Nec acquiritur ex reductione nemorum, ſeu Terrarum Eccleſiæ ad culturam.*

18 *Patroni quando dicantur benefactores, & non fundatores, num.* 19.

20 *Iuſpatronatus non acquiritur ex conſtructione, ſeu dotatione neceſſariò facta.*

21 *Ex gratia Apoſtolica acquiri poteſt ex augmento dotis, conſtito cum effectu præſtitum fuiſſe, num.* 22. *ampl. vt num.* 25.

23 *Ampl. etiam non obſtante obſeruantia ſubſecuta.*

24 *Implementum conditionis plenè eſt probandum.*

26 *Iuſpatronatus acquiſitum per augmentum dotis, etiam per Papæ conceſſionem ante* 40. *annos à die confirmationis Concilij, an, & quando validum: & quid poſt confirmationem.*

27 *Nec acquiritur ex augmento dotis, perinde ac ex dotatione, vbi augmentum non excedat medietatem.*

28 *Ampl. vt nec hoc caſu ſuffragetur quaſi poſſeſſio præſentandi.*

29 *Nec acquiritur per reſtaurationem ab eo, qui tenetur ad onus fabricæ, præcipuè nulla facta declaratione.*

30 *Nec acquiritur in Eccleſijs Regularium, niſi ex priuilegio Apoſtolico.*

Lim. 1. *procedere ad effectum præſentandi, ſecus quo ad ius honorificum, num.* 31.

Lim. 2. *procedere in fundatione Eccleſiæ, in conſtitutione verò dotis primæ æquipollentis ſufficit in eius limine interuenire priuilegium, num.* 32.

Lim. 3. *vt huiuſmodi priuilegium in antiquis, ſtante obſeruantia, præſumatur interueniſſe, num.* 33.

34 *Iuſpatronatus ex augmento dotis dicitur ex priuilegio.*

35 *De iure communi non competit, niſi ex fundatione, dotatione, & totali refectione.*

36 *An, & quando ex fundi tantùm collatione acquiratur, vſque ad num.* 40.

41 *Fundans, dotans, & conſtruens fiunt Patroni, licèt non ſibi reſeruauerint iuſpatronatus.*

Iuſpa-

Digitized by Google

Iuſpatronatus, an, & quando ex conſtru-ctione, reſtauratione, & augmento dotis acquiratur.

ADNOTATIO IV.

1 IVſpatronatus licèt ex diſpoſitione Concilij probetur, vel
ex fundatione, vel dotatione, poteſt etiam probari,
nec excluditur quòd competat, etiam ex conſtructione,
licèt non fuerit expreſsè reſeruatum Zerola *in prax. Epiſcop.*
p. 1. in verb. Iuriſp. §. 2. verſ. 3. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.*
gloſ. 18. *num.* 50. Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num.* 36. Barboſ.
in Concil. Trid. ſeſs. 25. cap. 9. de reform. num. 1. verſ. ex fun-
2 *datione*. Vnde ſi probetur titulus conſtructionis, licèt
expreſsè non exprimatur à Concilio, nihilominus ſufficeret,
& ſatisfactum eſſet illius diſpoſitioni ad effectum in-
ducendi ſufficientem iuriſpatronatus probationem *gloſ. 1. in*
cap. piæ mentes 16. *q.* 7. Lambertin. *lib. 1. p. 1. q. 2. art. 2. num.*
1. & ſeq. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ.* 18. *num.* 52. Capu-
raquen. *dec. 133. p. 2.* Caſſadot. *dec. 6. de iurep. num. 7. & per*
tot. Rot. *deciſ. 598. num. 1. p. diuerſ. dec. 265. num. 2. & 4.*
dec. 336. num. 2. deciſ. 378. num. 1. coram Card. Caualer. *&*
dec. 674. num. 2. p. 2. dec. 89. num. 2. p. 6. recen. iuxta firmata
dec. 75. num. 3. p. 4. tom. 1. deciſ. 630. num. 51. eadem p. 4. tom.
3. deciſ. 510. num. 2. p. 3. recen.
3 Ampl. procedere etiamſi non concurrat titulus dotatio-
nis, qui pro acquirendo iurepatronatus non eſt neceſſa-
rius, cùm etiam ſufficiat conſtructio Capellæ, ſeu Alta-
ris, Lambert. *de iurep. 3. q. 1. p. num. 5.* Rot. *dec. 170. num.*
5. p. 3. recen.
4 Lim. 1. vt ex reparatione, ſeu reædificatione non acqui-
ratur iuſpatronatus, niſi reædificatio eſſet neceſſaria, ex
quo Eccleſia eſſet adeò diruta, vt noua egeret conſecratio-
ne *gloſ. in cap. quoniam verb. fundationis de iurep.* Gonzal. *ad*
5 *reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num.* 53. etenim Eccleſia, quæ ob
eius deſtructionem non eget noua conſecratione, non
æquiparatur Eccleſiæ deſtructæ, funditusque collapſæ,
adeò vt ſi non ſint diruti, & collapſi parietes, licèt eſſet
deſtructum rectum, noua conſecratio non eſſet neceſſaria,
cap. ligneis de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. vt in puncto ani-
6 maduertit Rot. *dec. 306. num. 3. & 4. p. 1. diuerſ.* & propte-
rea recti, & ſimilium reparatio non eſt ſufficiens ad acqui-
rendum iuſpatronatus, vt etiam tenent Lambert. *de iu-*
rep. p. 1. pri. lib. 6. art. 6. quæſt. prin. Roc. *de iurep. in verb.*
& conſtruxit num. 12. Bero *in cap. quoniam num.* 55. *&* 56.
Caualer. *dec. 159. num. 9.* & patet ex alijs deductis per Garz.
de benef. p. 5. cap. 9. n. 127. Rot. *dec. 510. n. 4. in fin. p 3. recen.*
7 Lim. 2. vt iuſpatronatus nec acquiratur ex augmento
dotis Eccleſiæ ædificatæ, & conſecratæ etiam cum conſen-
ſu Ordinarij, ſed requiſitur quòd in totum Eccleſia dote-
tur *gloſ. in cap. piæ mentis* 16. *q.* 7. vbi Anchar. *num. 3. & 4.*
Turrecremat. *num.* 6. Zerola *in prax. Epiſcopal. 2. p. verb.*
iuſp. §. 1. Roc. *de iurep. verb. & dotabit. q. 2. num. 4. & quæſt.*
3. Lambert. *tract. eod. lib. 1. p. 1. q. 6. art. 1. num. 1. & 2. &*
art. 2. num. 11. Abb. *conſ. 59. num. 3. & conſ. 106. num. 4. lib.*
2. Federic. de Sen. *conſ. 234. ad fin.* Garz. *de benef. p. 5. cap.*
9. num. 122. Rot. *dec. 457. num. 18. & dec. 528. num. 2. p. 1.*
diuerſ. Rot. *deciſ. 75. num. 4. p. 4. tom. 1. dec. 318. num. 5. p. 5.*
recen.
8 Quod procedit etiam ſi Eccleſia fuerit depauperata,
Card. *in cap. quoniam q. 1. de iurep.* Roc. *tract. eod. tit. verb.*
pro eo q. 3. num. 5. Rot. *dec. 528. num. 2. dec. 457. n. 18. p. 1.*
diuerſ. deciſ. 318. num. 6. p. 5. recen.
9 Et ratio eſt, quia non videtur æquum Eccleſiam liberam
ex ſolo augmento dotis in ſeruitutem redigere, & ſubijci
iuri patronatus, etiam accedente Epiſcopi conſenſu, Abb.
conſ. 106. num. 4. p. 2. Roc. *de iurep. q. 16. num. 34. in verbo*
pro eo, Staph. *de lit. grat. tit. de modo, & form. impetran.*
§. ſequitur videre num. 3. & 4. Bero *conſ. 4. num. 33. lib. 1.*
Rot. *dec. 630. num. 59. p. 4. tom. 3. dec. 318. num. 7. p. 5. tom. 1.*
recen. per text. optimum in cap. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.
10 *ibi, bona immobilia, ſeu iura ipſarum Laicis ſubmittere,*
ſubijcere, ſeu ſupponere abſque Capituli ſui conſenſu, & Apo-
ſtolicæ Sedis licentia ſpeciali.

Lim. 3. vt neque ex dotatione de nouo facta, niſi probe- 11
tur primam dotem deductam fuiſſe de eſſe, ad non eſſe, &
quòd Eccleſia penitus remanſerit indotata, vt colligitur ex
eodem Concil. Trid. *ſeſs. 25. cap. 9. de reform. in fin.* Bero
conſ. 4. num. 26. vol. 1. Paril. *de confiden. q. 28. num. 240. ad*
fin. verſ. & illa verba poſita. Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num.*
122. in fin. ex Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 53.*
verſ. prout etiam, Rot. *deciſ. 630. num. 60. p. 4. tom. 2.*
recen.
Contrarium quòd ex augmento dotis acquiratur iuſpa- 12
tronatus, & per Concilium non tollatur præſertim, quan-
do appareat augmentum factum in euidentem vtilitatem,
Rota *in Tiraſon. iuriſpreſentandi penes Garz. de benef. p. 5.*
cap. 9. num. 84. prout etiam, quòd ex dotatione acquira- 13
tur iuſpatronatus quando Eccleſia parum habeat, & com-
modè dotata non reperiatur, Abb. *conſ. 28. p. 2.* pro qua
etiam videtur facere Concil. Trid. *ſeſs. 14. de reform. cap.*
12. ibi, ſeu iam erectam, &c. Sed quòd hoc intelligi debeat 14
ex priuilegio Apoſtolico tradit idem Garz. *loco citato num.*
123. in fin.
Lim. 4. vt ex modica dotis conſtitutione non acquiratur 15
iuſpatronatus, Rota *dec. 630. num. 61. p. 4. tom. 2. recen.*
prout etiam nec ex legato modicæ ſummæ, cùm requira- 16
tur ſufficiens aſſignatio pro miniſtris, & alijs neceſſarijs,
gloſ. in cap. ad audientiam il primo num. 4. de Eccleſ. ædif.
Lambert. *de iurep. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 12. num. 1.* Rota *dec.*
101. num. 11. p. 6. recen.
Lim. 5. vt Eccleſia dotata non dicatur ex reductione ne- 17
morum, & terrarum Eccleſiæ incultarum ad culturam ad
effectum acquirendi iuſpatronatus, ſeu ius præſentandi,
gloſ. in cap. piæ mentis 16. q. 7. Rota *dec. 306. num. 5. p. 1. di-*
uerſ. dec. 510. num. 5. p. 3. recen.
Et ratio eſt, quia ſimilia peragentes cenſentur potius 18
benefactores, quàm dotatores, Io. Andreas *in cap. 1. ſub*
num. 8. verſ. alias autem de iurep. Abb. *in cap. 3. num. 10.* & Be-
ro *num. 89.* vbi de magis communi *cit. eod.* idem Abb. *conſ.*
59. num. 2. verſ. vnde ſi quis, & conſ. 106. ſub num. 2. verſ. pri-
mo enim p. 2. Roc. *de iurep. verſ. & dotauit quæſt. 6. num. 9.*
Lambert. *tract. eodem lib. 1. p. 1. q. 6. art. 1. num. 9. cum plu-*
rib. ſeqq. & num. 29. Seraph. *dec. 1103. num. 1.* Rot. *dec. 167.*
num. 3. p. 2. diuerſ. dec. 630. num. 58. p. 4. tom. 3. recen. iura
enim indulgent iuſpatronatus dotanti non benefactori, Vi-
uian. *de iurep. p. 1. lib. 2. cap. 5. num. 3.*
Immò quando non conſtat bona donata Eccleſiæ fuiſſe 19
data pro dote, donans dicitur potius Benefactor, quàm
Patronus, & ditator, quàm dotator, Abb. *in cap. quoniam*
num. 10. de iurep. Roc. *in verbo & dotauit num. 9.* Seraph.
dec. 1103. num. 1.
Lim. 6. vt iuſpatronatus non acquiratur ex conſtructio- 20
ne, ſeu dotatione neceſſariò, & non voluntariè facta,
quia iſta neceſſitas excludit omnem liberalitatem, *l. rem*
legatam ff. de adimen. legat. non autem dicitur præſtare be-
neficium, qui debitum impendit, *l. ſi ſeruo ff. de hæred. in-*
ſtituen. etenim iure ſpeciali inductum eſt, vt Laici ſint ca-
paces iuriſpatronatus, nempè vt inuitentur, & alliciantur
ad dotandas Eccleſias, cuius reſpectu æquum eſt, vt eiſ-
dem reſeruetur ius honorificum iuriſpatronatus, ſeu iuris
præſentandi, quæ ratio ceſſat, & non militat, vbi con-
currit neceſſitas ad conſtruendum, & dotandum, ita
Lambert. *de iurep. p. 1. lib. 1. 4. q. prin. art. 7.* Rot. *dec. 167.*
num. 5. & 6. p. 2. diuerſ. Gregor. XV. *deciſ. 397. num. 2.* vbi
Add. *num. 5.* cum alijs per Ferrentil. *in adnot. ad Burat. de-*
ciſ. 21. num. 26.
Lim. 7. vt iuſpatronatus conceſſum ex gratia Apoſtolica 21
ſub conditione augmenti dotis, non dicatur acquiſitum,
niſi probetur augmentum realiter, & cum effectu præſti-
tum fuiſſe, cum dicta conditio inducat formam Bald. *in*
auth. Matri, & Auiæ num. 8. C. quando mul. tut. offic. fung.
poſt Dec. *conſ. 77. in prin.* Neuiz. *conſ. 50. num. 13.* Nec 22
comprobatum remanet, niſi prius iuſtificetur ſtatus de
tempore conceſſionis iuriſpatronatus, Garz. *de benef. p. 5.*
cap. 9. num. 126. Mantic. *dec. 257. num. 1. & per tot. & dec.*
314. num. 1. & ſeq. Rot. *dec. 630. num. 68. & ſeq. p. 3. tom. 2.*
recen. ex Veral. *dec. 330. p. 3.* Seraph. *dec. 952. num. 1.*
& 2.
Nec ad hunc effectum ſuffragatur preſumptio, quę po- 23
teſt oriri ex obſeruantia ſubſecuta ex deductis in *dec. 534.*
p. 1. di-

24 *p. 1. diuerſ.* quia quando agitur de implemento conditionis, exigitur plena probatio, licèt ſecus ſit, ſi tantùm agatur de iuſtificanda gratia, vt in citata deciſione, vbi non de implemento, ſed tantùm de gratiæ iuſtificatione,
25 controuerſia vertebatur: & hoc præcipuè procedit in perſonis, in quibus ratione potentiæ intret præſumptio in contrarium, vt benè ponderauit Rot. *dec. 630. num. 69. & plurib. ſeq. p. 4. tom. 3. recen.* Seraph. *dec. 952. num. 1. & 2. & per tot.*

26 Iuſpatronatus acquiſitum per augmentum dotis etiam per Papæ conceſſionem ante 40. annos à die confirmationis Concilij numerandos validum eſt, ſi verò eſt acquiſitum intra annos 40. poſt dictam Concilij confirmationem Epiſcopus vti Apoſtolicæ Sedis delegatus illud examinare poteſt, & ſi in euidentem vtilitatem factum non inuenerit reuocare debet, facta tamen reſtitutione illius, quod hoc nomine datum fuit, Gabr. *conſ. 195. lib. 1.* & ita cenſuiſſe Sacram Congregationem Concilij, & ſæpè firmaſſe Rot. patet ex declaratione, & deciſionibus relatis per Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. à n. 124. vſque ad* 127. Rot. *deciſ. 4. n. 4. p. 2. recen.* cum alijs per Adden. ad Gregor. XV. *dec. 397. num. 6. ſub verſ. prædictà indubitanter*, vbi non tamen cadit, vbi in fine ſubdit, quòd iuſpatronatus ex augmento conceſſum etiam infra 40. annos dicatur habere implicitum ſtatum validitatis, adeout donec non reuideatur, & iudicatum fuerit Eccleſiæ damnoſum, & per Ordinarium reuocetur admitti debeant præſentationes patronorum Rot. *dec. 4. ſub num. 5. p. 2. in recen.*

27 Iuſpatronatus non acquiritur ex augmento dotis perinde ac ex dotatione, vbi augmentum non excedit medietatem *gloſ. in cap. piæ mentis in verſ. patronorum 16. q. 7.* Abb. *conſ. 59. lib. 2.* Roc. *de iurepatr. in verſ. dotauit q. 2. & 3.* Rot. *dec. 510. num. 3. p. 3. recen. vbi alia allegantur.*

28 Quod adeò verum eſt, vt nec quaſi poſſeſſio præſentandi vna cum dicto augmento ſuffragetur, quia huiuſmodi quaſi poſſeſſio nitatur titulo inualido, & inſufficienti, redditur propterea eodem vitio infecta, vt non poſſit plus operari, quàm poſſit cauſa, à qua procedit, vt benè animaduertit Rota *in d. dec. 510. num. 3. in fin. p. 3. recen.* & in alijs in eadem relatis.

29 Nec iuſpatronatus acquiritur ex reſtauratione, quando reſtauratio fuit facta per Rectorem, qui tenetur ad onus fabricæ iuxta diſpoſitionem textus *in cap. de redditibus Eccleſiarum cum duobus ſeq. 12. q. 2.* & ideò de huiuſmodi reſtauratione non eſt habenda ratio, & quatenus etiam Rector de proprio reſtaurauerit, nullamque declarationem fecerit cenſetur ſolum benefactor, Abb. *in cap. 3. n. 10. de iurep.* Lambert. *eod. tract. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 12. num. 2. & q. 6. art. 1. & 10.* Rot. *dec. 510. num. 4. p. 3. recen.*

30 In Eccleſijs Regularibus, ſeu Conuentualibus, ſiue ex fundatione, & dotatione, ſiue ex conſtructione non acquiritur iuſpatronatus, niſi quatenus doceatur de priuilegio Apoſtolico in limine fundationis, cùm repugnet mendicitati; & fratres de Capellis exiſtentibus in eorum Eccleſijs poſſunt ad libitum diſponere, latè Anchar. *conſ. 131. n. 1. & 2.* per text. *in cap. nobis §. cæterum de iurep.* & ibi Abb. *num. 9.* & alij, & ſignanter *gloſ. in verb. de ſua iuriſdictione* Spada *conſ. 28. num. .... tom. 2.* Tondut. *num. 5. tom. 1. fol.* 124. Mobed. *dec. 10. num 5. verſ. ratio eſt de iurep.* Puteus *dec. 382. lib. 2. in correct.* Seraph. *dec. 1305. num. 5.* Rot. *dec. 210. num. 10. p. 5. tom. 1. dec. 593. num. 6. eadem p. 5. tom. 2. dec. 29. num. 9. p. 7. recen. & in Pampiloflen. Vicaria* 23. *Maij* 1653. *§. fin. coram Melzio*, prout etiam ſæpè firmauit vt patet in alijs *dec. 572. num. 1. & 573. num. 3. p. 4. diuerſ. & dec. 218. num. 37. p. 6. recen.*

31 Lim. procedere quando agitur de iuriſpatronatus acquiſitione ad effectum præſentandi, ſecus autem ad effectum acquirendi ius tantùm honorificum, Rot. *dec. 210. num. 11. p. 5. tom. 1. dec. 593. num. 6. in fin. eadem p. 5. tom. 2. recen.*

32 Lim. 2. procedere quando fundatur Eccleſia, nam tunc exigitur priuilegium Apoſtolicum in limine fundationis, ſecus verò ſi ex poſt facto Papa reſeruat iuſpatronatus per priuilegium ex cauſa dotationis æquipollentis primæ doti, quia tunc ſatis eſt in limine dotationis interuenire huiuſmodi priuilegium reſeruationis patronatus, Rot. *dec. 29. num. 26. 28. & 29. p. 7. recen.*

Lim. 3. vt huiuſmodi priuilegium ex obſeruantia, & præſentationibus ſubſecutis præſumatur interueniſſe in limine fundationis præcipuè ſtante antiquitate temporis, Angel. *& alij in l. ſciendum de verb. oblig.* Felin. *in cap. ſicut de re iudic.* Puteus *dec. 345. lib. 1. in correct.* & in terminis iuriſpatronatus, Abb. *in cap. iura de iurep.* Dec. *conſ. 135.* Rot. *deciſ. 218. num. 38. p. 6. & dec. 29. num. 10. p. 7. recen.* 33

Tantò magis ſi agatur de augmento dotis facto Eccleſijs, vel Capellis Regularibus, vel Conuentualibus, quia generaliter iuſpatronatus ex augmento dicitur iuſpatronatus ex priuilegio Seraph. *dec. 518. num. 1. & 2.* Rot. *deciſ.* 34
58. *num. 5. p. 1. recen.* cùm de iure communi non competat, niſi ex fundatione, & dotatione, vel ex totali refectione iuxta tradita *in cap. 3. de iurep.* Rot. *dec. 311. num. 1. p. 2. recen.* Non tamen per hoc cadit ſub derogatione Concilij, Gabr. *conſ. 195. num. 2.* Seraph. *dec. 499. in fin.* & comprobat. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. *dec. 397. n. 6. verſ. prædictà indubitanter.* 35

Acquiritur quoque iuſpatronatus ex collatione fundi pro conſtruenda Eccleſia, vel ædificanda Capella, dummodò cum ipſo fundo transferatur totum dominium, ſecus autem ſi Dominus fundi vellet retinere penes ſe aliquod dominium puta directum, vel in limine erectionis reſeruaret ſibi cenſum ſuper Eccleſia, vel daret fundum in emphyteuſim reſeruato ſibi certo canone annuatim ab eadem Eccleſia exigendo, quæ cùm deſignent reſeruationem diuerſi dominij, & denotent diuerſum titulum lucratiuum, & Domini fundi liberalitatis penitus excluſiuum, meritò quoque ſequitur, vt à iuriſpatronatus conſecutione excludatur, latè Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 7. num. 23. per tot.* ex Gail. Io. And. Lambert. & alijs quos allegat Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſs. 14. de reform. cap. 12. num. 3.* Viuian. *de iurep. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 2. & 5.* per textum *in cap. nobis* vbi DD. *de iurepatr.* 36

Vnde faciens ſuis ſumptibus Eccleſiam, vel Capellam in fundo alterius, vel eiuſdem Eccleſiæ non erit ſolus Patronus, ſed etiam Dominus fundi, vel ipſa Eccleſia eiuſdem fundi Domina erit compatrona, & concurrere debet ad præſentandum ratione fundi collati, ita Abbas *in cap. ad audientiam num. 15. de Eccleſ. ædifican.* dicens non eſſe ab alio tactum, & eſſe notandum, quia in multis locis propter inaduertentiam non ſeruatur cum alijs relatis per Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 39. & 40. tom. 1.* Viuian. *de iurep. p. 1. lib. 1. cap. 2. num. 46.* 37

Qui autem fundum dat, vel aſſignat, vt Eccleſia conſtruatur, dicitur fundare Eccleſiam; conſtruere verò dicitur, qui ipſam conſtruit, vel ædificat, vel ſuis ſumptibus conſtruere, vel ædificare facit, iuxta text. *in cap. Abbatem el 2. 18. q. 2. cap. nobis 25. de iurep.* Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſs. 14. de reform. cap. 12. num. 3.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 39.* 38

Lim. 1. quòd à Domino fundi non acquiratur iuſpatronatus ſi eidem fuerit ſolutum pretium, ita Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 42.* 39

Lim. 2. de conſuetudine introducta, vt ſcilicet ponens fundum non ſit Compatronus, ſed ius præſentandi tantùm ſpectet conſtruentibus, & dotantibus, Garz. *loco proximè citato num. 41.* vbi ita ſeruari in Hiſpania, vt etiam teſtatur Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſs. 14. de reform. cap. 12. n. 3. circa med.* 40

Fundans verò, conſtruens, & dotans quamuis nihil dixerint de reſeruatione iuriſpatronatus, nihilominus acquirunt iuſpatronatus, dummodò expreſsè illud non remiſerint, ſecundùm communem opinionem, de qua Lambert. *de iurep. lib. 1. p. 1. q. 2. art. 4. num. 12.* & tradunt communiter DD. *in cap. nobis de iurep.* ibique Barboſ. *in collect. num. 1. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 70. num. 20.* Vgolin. *tract. eod. cap. 51. in prin.* Aloyſ. Ric. *in prax. rerum for. Eccleſiaſt. deciſ. 123. num. 21. & in collectan. dec. p. 5. deciſ. 1646.* Viuian. *de iurep. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 9.* Garz. *de benef. par. 5. cap. 9. num. 62.* Rot. *deciſ. 5. de iurep. in antiq. & dec. 167. num. 4. p. 2. diuerſ.* 41

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Immemorabilis ſolet tollere præſumptionem vſurpationis iuriſpatronatus.*
2 *Facit præſumere iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione.*
3 *Non interrumpitur per collationem factam ab Ordinario cum clauſula præſeruatiua prætenſi Patroni.*
4 *Nec excluditur ſi oſtendatur priuilegium, dummodò non aduerſetur.*
5 *Immemorabilis affert meliorem titolum de Mundo.*
6 *Plenam facit probationem, tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio.*
7 *Excluditur ex actibus contrarijs.*
8 *Solus rumor in contrarium reddit improbabilem.*
9 *Lim. ſi actus in contrarium ſint ſupra centum annos, ſecus ſi infra, ſed hoc ſublim. ſi dicti actus eſſent facti poſt completam immemorabilem, num.*10.
11 *Excluditur ſi detur initium.*
12 *Per tranſactionem remanet ſublata.*
13 *Non probatur per actus iuriſdictionales, ſi includat initium cuiuslibet actus.*
14 *An per ſcripturas probari poſſit.*
15 *Immemorabilis probanda per teſtes cum requiſitis per Gloſſam, & quæ ſint illa requiſita.*
16 *Teſtis deponens ſuper immemorabili, cuius ætatis eſſe debeat, num.* 19. & 20.
17 *Debet deponere de viſu per annos 44. ante litem motam.*
18 *Immemorabilis interrumpitur per litem motam.*
21 *Non remanet probata, ſi teſtis deficiat in vno ex requiſitis, præcipuè ſi non ſit conteſtis, num.22.*
23 *Lim. ſi teſtes deficiant in requiſito ſe audiuiſſe à maioribus.*
24 *Lim. 2. vt non ſit neceſſe, vt omnes teſtes deponant de omnibus requiſitis per gloſ. Contr. quod non ſit facienda coniunctio, ſi vnus deponat de vno, & alius de alio, num.25.*
26 *Teſtis deponens ſuper immemorabili debet explicitè deponere, & non ſe ad articulos referre, ſecus in alia materia, num.27.*
28 *Teſtis referens ſe ad primum examen, licèt nullum, probat.*

Immemorabilis ad iuſtificandum iuſpatronatus, & ad alios effectus quomodo probetur.

ADNOTATIO V.

1 IMmemorabilis ſolet tollere præſumptionem vſurpationis iuriſpatronatus, Achil. de Graſ. *deciſ. 4. & 5. de iurepatr.*
2 & facit præſumere iuſpatronatus ex dotatione, & fundatione acquiſitum, Gabr. *conſ.* 192. *num.* 2. & *conſ.* 198. *num.* 1. & 5. *lib.* 2. Puteus *dec.* 56. *in prin. lib.* 1. Rot. *in Præneſtina iuriſp.* 17. *Maij* 1666. *§. cæterum licet coram R. P. D. Biuilaqua.*

3 Nec interrupta remanet per collationem factam ab Ordinario cum claoſula præſeruatiua iuriſpatronatus Domini in temporalibus quatenus competat, nec per hanc collatinoem teſtes circa eam deponentes redargui poſſunt de mendacio, quia quando non eſt de mente Collatoris mutare ſtatum beneficij, illudque à patronatu eximere, tunc dicta collatio non attenditur, tamquam non aduerſaria, ſed potius præſeruatiua iurium Patroni, ac proindè etiam curſus immemorabilis præſeruatur, ex cumolatis in *Mediolanen. Prioratus* 14. *Martij* 1646. *§. penult. coram Eminentiſs. Card. Corrado*, & *in d. Præneſtina iuriſp.* 17. *Martij* 1666. *§. fin. coram Beuilaqua*, vbi concludit, quòd ceſſante libera collatione, ac actibus illi omninò contrarijs non interrumpatur immemorabilis, vtpotè quia dicta Clauſula præſeruatiua non cenſeatur actus contrarius, Rot. *dec.* 243. *num.* 19. *p.* 9. & *dec.* 63. *num.* 5. *p.* 10. *recen.*

4 Quinimò virtus immemorabilis, nec excluditur, ſi oſtendatur priuilegium, ex quo deſumi poſſit initium, dummodò præſumptio, & priuilegium non aduerſentur ad inuicem, ſed famulentur, adeoque poteſt vtrumque deduci, & allegari ad text. *in cap. auditis de præſcript. cap. cum perſona*, ibique gloſ. *in verbo monitos de priuileg. in* 6. Rot. *in Toletana decimarum* 16. *Martij* 1648. *§. exhibito vero priuilegiorum coram Emin. Celſo*, *in Comen. Collationis ordinum* 26. *Iunij* 1654. *§. ad eliciendum verſ. exinde vero coram Veroſpio* vbi *in §. ad eliciendum* ſubdit rationem, ex quo ſcilicet priuilegia ad maiorem cautelam cenſentur expedita.

Quaſi poſſeſſio, ſeu præſcriptio immemorabilis affert 5
optimum, abſolutiſſimum, & meliorem titulum de Mundo, *cap. ſuper quibuſdam §. præterea*, & ibi gloſ. *in verbo non extat memoria de verb. ſignif.* Pariſ. *conſ.* 27. *num.* 80. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 433. *num.* 15. *dec.* 303. *num.* 4. Burat. *dec.* 673. *num.* 5. Merlin. *dec.* 795. *num.* 14. Penia *dec.* 103. *num.* 4. & millies firmauit Rota *dec.* 27. *num.* 8. *p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 150. *n.* 4. 5. & 6. *p.* 5. *recen. in Placentina decimarum de Alorza* 11. *Martij* 1650. *in prin. coram Peuting. in Abulen. decimarum* 12. *Decemb.* 1650. & 15. *Maij* 1651. *coram Emin. Celſo in Bononien. iuriſpatr.* 1. *Iulij* 1654. *coram eodem §. & tollitur in Calaguritana decimarum Sancti Aſcenſij, & Daualillo* 17. *Aprilis* 1654. *§. & horum verſ. etiam coram Zarate, & in Præneſtina Iuriſpatr.* 17. *Martij* 1666. *§. cæterum licet coram Beuilaqua cum alijs per Gratian. diſcept.* 871. *n.* 18.

Et ſufficit, tàm in petitorio, quàm in poſſeſſorio, etiam 6
ad manutentionem, plenamque facit in vtroque iudicio probationem *cap. ſuper quibuſdam §. præterea*, ibique gloſ. *de verb. ſignif.* Dec. *conſ.* 85. *ſub num.* 2. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 111. *num.* 43. *lib.* 1. Gonzal. *ſuper reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 18. *num.* 45. Achil. *dec.* 4. *de iurep.* Burat. *dec.* 673. *num.* .... *in fin.* Rota *in Placentina decimarum de Alorza* 11. *Martij* 1650. *§. Immemorabilem vero coram Peutingerio*, & *in Calaguritana decimarum Sancti Aſcenſij, & Daualillo* 17. *Aprilis* 1654. *§. & horum verſ. verum etiam coram Zarate.*

Excluditur ex actibus in contrarium, nec vmbram con- 7
trarij actus admittit, Rota *dec.* 254. *num.* 1. & 2. *dec.* 324. *num.* 13. *p.* 1. *dec.* 248. *num.* 2. *p.* 2. *recen.* Beltram. in addit. ad Gregor. XV. *dec.* 298. *num.* 13. & *in Beneuentana iuriſdictionis* 27. *Ianuarij* 1653. *§. Immemorabilis coram Zarate*, & *in Calaguritana decimarum Sancti Aſcenſij, & Daualillo* 17. *Aprilis* 1654. *§. neque etiam circa fin. coram eodem*, & de ſui eſſentia exigit nihil fuiſſe in contrarium actum, nec auditum ante inſtitutum iudicium *cap. illud*, ibique gloſ. *in verb. inconcuſsè de præſcript.* Puteus *dec.* 426. *num.* 3. *lib.* 2. Andr. *dec.* 56. *num.* 4. Seraph. *dec.* 454. *num.* 4. Greg. XV. *dec.* 51. *num.* 3. ibique Adden. *num.* 6. *deciſ.* 434. *num.* 10. Adden. ad eumdem *dec.* 298. *num.* 13. Penia *dec.* 261. *num.* 2. *dec.* 282. *ſub num.* 1. Rota *dec.* 254. *ſub num.* 3. *dec.* 324. *num.* 13. *dec.* 491. *num.* 11. *p.* 1. *dec.* 248. *num.* 7. *p.* 2. *dec.* 373. *num.* 6. *p.* 5. *recen.* & *in Marſicen. iuriſdictionis* 26. *Maij* 1651. *§. Porro concidunt omnes coram Emin. Corrado cum alijs per Gratian. diſcept.* 918. *num.* 40.

Quinimò ſolus rumor in contrarium reddit improbabi- 8
lem immemorabilem, ex quo teſtes deponere debent nihil in contrarium fuiſſe nec viſum, nec auditum, Adden. ad Gregor. XV. *dec.* 298. *num.* 13. Rota *in Pampilonen. Vicaria* 26. *Maij* 1653. *§. redditur etiam coram Meltio*, vbi animaduertitur, quòd ex litibus, oppoſitionibus, & controuerſijs inter partes excitatis inueriſimile omninò redditur teſtes nihil vidiſſe, aut audiuiſſe in contrarium.

Lim. quòd actus, qui dantur in contrarium fuerint geſti 9
ſupra centum annos, & tunc non elidunt immemorabilem, ſiquidem cùm memoria hominum non præſumatur ſe extendere vltra centum annos, vnde per huiuſmodi actus non ſequitur extare memoriam in contrarium excludentem immemorabilis præſumptionem, ſecus autem ſi actus in contrarium ſint infra centum annos, Molin. *de primogen. Hiſpan. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 60. & 61. Adden. ad Gregor. XV. *deciſ.* 298. *num.* 13. *verſ. aduertendum*, Rot. *dec.* 56. *num.* 18. & 20. *p.* 7. *recen.* & *in Nullius, ſeu Salisburgen. Iuriſd.* 22. *Maij* 1645. *§. nec dicatur coram Rojas.*

Sublim. hanc ſecundam partem limitationis non proce- 10
dere, ſi actus facti infra centum annos, fuerint geſti poſt completam probationem immemorabilis, quo caſu eamdem elidere, & infringere nequeunt, Adden. ad Gregor. XV. *dec.* 298. *num.* 13. *in fin.*

Pari-

11 Pariter excluditur, & probari non poteſt, quando vltra centum annos datur verum, & indubitatum immemorabilis præſcriptionis initium, cum de ſubſtantia neceſſariò exigatur; vt de eius initio non conſter, Puteus *dec. 426. num. 3. lib. 1. in correct.* Seraph. *dec. 454. num. 4.* Burat. *dec. 531. n. 1.* ibique Adden. *n. 11. & deciſ. 831. n. 6.* Greg. XV. *deciſ. 467. num. 6. quaeſt in recen. dec. 286. num. 4. p. 2.* Rot. *dec. 14. n. 2. p. 1. dec. 425. num. 12. par. 4. tom. 2. dec. 56. num. 18. dec. 137. num. 6. par. 7. recen. in Nullius ſeu Salisburgen. Iuriſdict. 22. Maij 1645. in §. quia nos in fin. coram Royas, & in Marſicen. iuriſdict. 26. May 1651. §. non etiam coram Emin. Corrado, & in Papien. Vicariæ 26. Maij 1653. §. deficit etiam coram Meltio,* & comprobat Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 6. n. 64. verſ. in 2. ſpecie.*

12 Prout etiam immemorabilis per tranſactionem remanet ſublata, pro cuius dumtaxat obſeruantia agi poteſt, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 26. tit. 7. ſub num. 4.* Surd. *dec. 266. num. 12.* Rot. *dec. 464. num. 7. coram Burat. & in Nullius, ſeu Salisburgen. iuriſdict. 22. Maij 1645. §. nec dicti teſtes in fin. coram Royas,* vbi *in §. poſt dictam,* ſubdit eſſe impoſſibile, dare immemorabilem poſt tranſactionem, dum conſtat de initio, ſcilicet poſt tempus tranſactionis, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. numer. 64. & 66.* Valaſq. *conſ. 93. num. 17.*

13 Immemorabilis non probatur per actus iuriſdictionales, ſi præſeferant, atque includant tempus, ac initium cuiuslibet actus, quod repugnat eſſentiæ immemorabilis, *gloſ. in cap. 1. in verbo memoria verſ. pondera verbum teſtis,* ibique Io. Andreas *in fin. verſ. in gloſ. vltima de præſcript. in 6.* Oldrad. *conſ. 254. ſub num. 15.* Decian. *conſ. 51. ſub num. 35. lib. 2.* Crauet. *conſ. 112. à num. 21. cum ſeq.* Greg. XV. *dec. 51. n. 4.* Rot. *dec. 405. num. 9. dec. 542. num. 2. p. 4. dec. 126. num. 20. & ſeq. p. 5. recen. in Nonantulana bonorum 18. & 22. Martij 1591. coram Mantica, quæ inter eius deciſiones non fuit impreſſa in §. neque obſtat vſque ad fin. in Pampilonen. decimarum de Vrſibil. 1. Iulij 1650. coram Eminentiſs. Celſe in Marſicen. Iuriſdict. 26. Maij 1651. §. non etiam coram Eminentiſs. Corrado, & in Beneuentana iuriſdict. 13. Maij 1652. §. & circa huiuſmodi coram Zarate.*

14 Immemorabilis probari debet per teſtes, & non per ſcripturas, per quas non poteſt probari, quòd nihil vnquam fuerit viſum, vel auditum in contrarium, in quo potiſſimum conſiſtit, vis, & efficacia immemorabilis, Rot. *dec. 126. num. 21. & 22. p. 5. tom. 1. recen. deciſ. 51. num. 4. coram Gregor. XV.* niſi dentur ſcripturæ antiquæ vltra centum annos, in quibus enuncietur immemorabilis, dummodo ſint ad minus duæ enunciatiuæ, & quòd non emanauerint à perſonis ſuſpectis, nam tunc ex dictis ſcripturis probatur immemorabilis, Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 6. verſ. finem, & patet ex deciſ. relat.* per Adden. ad Gregor. XV. *d. dec. 51. num. 11.*

15 Teſtes verò ad hoc vt concludant, & probent immemorabilem, debent deponere cum requiſitis, de quibus *gloſ. in cap. 1. in verbo memoria de præſcrip. in 6.* Nempe de viſu per 40. annos ante motam litem, de auditu à ſuis maioribus, qui ab alijs audiuerunt, & quòd ipſi, nec eius maiores vnquam viderint, vel audiuerint contrarium, & de publica voce, & fama per verbum fuit, & eſt, & quòd non adſit initij memoria, adeò vt ſi deficiat vnum, ex dictis requiſitis in teſte immemorabilis non probetur, vt dixit Rot. *deciſ. 557. num. 2. verſ. quantum ad immemorabilem par. 4. diuerſ.* & dictam *gloſ.* eſſe communiter receptam tradit Gabr. *in tit. de præſumpt. concl. 1. num 81.* Couar. *in reg. poſſeſſ. par. 2. §. 3. num. 1. & 7.* Rebuf. *de decimis quæſt. 13. num. 99.* Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ. 17. par. 4. num. 51.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 100. num. 10.* Tondut. *quæſt. benefic. cap. 104. n. 12.* Gratian. *diſcept. 918. num. 39.* & illam paſſim ſequitur Rot. Gregor. XV. *deciſ. 196. num. 1.* Caualer. *deciſ. 140. ſub prin. verſ. nam quod dicta, & deciſ. 174. num. 1. & ſeq.* Andreas *dec. 56. num. 5. & 6.* Veral. *dec. 71. par. 1.* Burat. *deciſ. 163. num. 8.* Seraph. *dec. 1102. num. 2.* Merlin. *deciſ. 532. num. 16.* Penia *deciſ. 508. num. 1. verſ. nam primum, & deciſ. 641. num. 4.* Mantic. *deciſ. 289. numer. 2.* rurſus Gregor. XV. *deciſ. 252. num. 3.* vbi Addeo. *num. 15. verſ. in contrarium,* Rot. *dec. 248. num. 2. 3. & 4. par. 2. deciſ. 520. num. 1. par. 5. to. 1. recen. in Bononien. iuriſp. 1. Iulij 1659. §. & tollitur difficultas coram Eminentiſs. Celſe in Placen. ſeu Abulen. decimarum 12. Decembr. 1650. in prin. coram eodem in Marſicen. iuriſdict. 26. Maii 1651. §. quia nec iſta coram Eminentiſs. Corrado in Leodien. decim. 22. Aprilis 1652. §. hinc reſultat, coram Meltio in Pampilonen. Vicaria 26. Maii 1653. §. præterea admiſſio coram eodem in Calaguritana decimarum Sancti Aſcenſu, & Danalille 17. Aprilis 1654. §. neque etiam coram Zarate in Tiraſonen. iuriſdict. 14. Decemb. 1663. §. tum quia coram Emin. Vicecomite, & in Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis 15. Febr. 1666. §. in prima autem, verſ. quæ probatio coram Albergate, & in Præneſtina iuriſp. 17. Martii 1666. §. & quantum coram Beuilaqua.*

Requiritur vlteriùs in teſte deponente ſuper immemorabili ætas 54. annorum, vtpotè quia cum deponere debeat de viſu per 40. annos, neceſſe eſt quòd de tempore, quo videre cępit, habuerit perfectum vſum rationis, & doli capax fuerit, ac proinde 14. annorum, Franc. *in cap. 1. num. 16. de præſcript.* Gabr. *tit. eodem concl. 1. num. 83.* facit Couar. *in regula poſseſſ. p. 2. §. 3. num. 8. verſ. teſtes verò de reg. iur. in 6.* Caputaquen. *dec. 290. par. 3.* Gregor. XV. *dec. 298. num. 1.* vbi Add. *num. 12.* Rot. *dec. 76. num. 3. dec. 254. num. 2. deciſ. 445. num. 1. p. 1. dec. 248. ſub num. 2. p. 2. dec. 56. num. 3. 4. & 5. par. 7. recen.* & de dicta ætate debet concludenter appa- 17 rere, vt ſubdit Rot. *in dicta dec. 298. num. 2. coram Gregor. XV.* 16

Et neceſſe eſt, deponant de viſu per 44. annos ante litem 18 motam, vnde ſeducto tempore motæ litis, ſi deficiant in huiuſmodi requiſito nihil probant, cum poſt litem motam interrumpatur præſcriptio *cap. illud vbi gloſ. in verbo interruptio de præſcript.* vnde ſi lis inchoauerit 30. ab hinc annis; 19 opus eſſet, vt teſtis haberet ætatem annorum 85. quam ætatem ſi non haberet, ex defectu congruæ ætatis non cenſeretur ex eius dictis immemorabilis probata Couar. *in cap. poſſeſs. 2. p. §. 3. num. 7. de reg. iur. in 6.* Caputaquen. *dec. 9. & dec. 413. par. 3.* Rot. *deciſ. 248. num. 4. par. 2. deciſ. 142. num. 5. par. 6. dec. 22. num. 15. p. 7. recen. & in Pampilonen. Vicaria 26. Maii 1653. §. repugnat inquam coram Meltio, & coram Greg. XV. dec. 434. num. 12. & bene dec. 205. num. 4.* ibique Adden. *num. 6.*

Et non habentes dictam ætatem iure merito defectu æta- 20 tis reiiciuntur, Rota *in Marſicen. Iuriſdict. coram Patriarcha Hieroſolymitano in recen. dec. 248. n. 3. & 4. par. 2. & in eadem 18. Feb. 1647. §. verùm omiſſis teſtibus coram Bichio, & 26. Maii 1651. §. quia nec iſta in fin. coram Emin. Corrado.*

Deficientibus autem aliquibus ex prænarratis requiſitis 21 immemorabilis non remanet probata, Tondut. *quæſt. Benef. cap. 104. num. 12.* Adden. ad Greg. XV. *dec. 252. n. 15. in fin.* Rot. *dec. 557. in fin. p. 4. diuerſ.* Seraph. *dec. 1104. num. 2.* Burat. *dec. 163. num. 8. & in Marſicen. iuriſdict. §. quia nec iſta verſ. cuius requiſita coram Emin. Corrado, & in Beneuentana iuriſdictionis 13. Maii 1652. §. nec magis in fin. coram Zarate,* vbi *in §. nec magis* examplificat eò magis hoc 22 procedere ſi teſtes non ſint conformes, & cõteſtes, ex Tondut. *loco ſup. cit.* Mantic. *dec. 289. n. 7.* Gregor. XV. *dec. 252. n. 3. dec. 434. n. 11. & dec. 449. num. 9. dec. 298. num. 11.*

Lim. quòd ſi teſtis deficeret deponere ſuper illo requiſito, 23 quòd ſcilicet maiores non viderint, vel audierint contrarium, non excluderetur probatio immemorabilis, nec imperfecta remaneret, tamquam non neceſſarium requiſitum expreſsè requiſitum à *gloſ. in d. cap. 1. in verbo memoria de præſcript. in 6.* vt animaduertit Couar. *in cap. poſſeſſ. 2. p. prælat. §. 3. ſub num. 7. verſ. hoc autem vltimum,* & dixit Rot. vt in deciſ. relatis per Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 196. num. 2. verſ. Rota paſſim.*

Lim. 2. quòd non eſt neceſſe, vt teſtes omnes deponant 24 de omnibus requiſitis à *gloſ.* ad probandum immemorabilem, ſed ſufficit, vt vnus deponat de vno, & alter de alio requiſito, ſecundum Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 6. num. 34.*

Contrarium, nimirum eſſe neceſſe, quòd quilibet teſtis 25 deponat de omnibus requiſitis, & quòd non fiat coniunctio, ſi vnus deponat de vno, & alter de alio requiſito, vt in ſpecie reprobato Molina fuit dictum *in Hieracen. iuriſp. 17. Febr. 1657. coram Veroſp. in recen. dec. 405. par. 4.* & poſt Vinian. *de irrep. deciſ. 11.* de qua etiam Adden. ad Greg. XV. *dec. 252. num. 15.* Mantica *dec. 289. num. 4.* benè Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 10. n. 10.*

Lim. 3. quòd immemorabilis non probetur per teſtes de- 26 ponentes contenta in articulis eſſe vera, niſi explicitè, & per

eatenſum deponant, & cauſam reddant, Veral. *dec. 71. in fin. p.2. & dec.291. p.3.* & in alijs relatis per Beltram. in addit. ad Greg.XV. *dec.578. num.* 14.

27 Sublim. in alijs caſibus, & quando non agitur de probanda immemorabili, ſed de alia materia, alioque genere probationis: nam tunc referentes ſe ad articulum, licèt per extenſum, & explicitè non deponant, perindè eſt, ac ſi in indiuiduo ſingulas qualitates in articulo poſitas exprimerent, Pariſ. *conſ.88. num. 8. & 9. lib.* 3. & hanc ſententiam pluries Rot. tenuit vt *dec.8. in prin. poſt 2.vol.conſ. Farinac. in Colonien. Canonicatus coram Card. Pamphilio impreſ.* penes Garz. *de beneſ. p.10.c.1. num.74. in Iacon. Parochialis coram Penia* penes Marcheſ. *de commiſſion. tom. 1. fol. 462.* & ab hac opinione ſæpè per Rot. firmatam non eſſe recedendum tradit Beltram. in addit. ad Gregor. XV. *dec. 578. n.13.* licèt plures in contrarium tenentes referat Farinac.

28 *de teſt. q.80. num.*100. Et huic opinioni eſt conformis alia Rotæ opinio, quam paſſim Rota ſeruat, ſcilicet, quòd teſtis ſecundo loco examinatus poſſit ſe referre ad primum examen, etiamſi illud ſit nullum, & probat, quamuis in hoc ſecundo examine per extenſum non deponat Seraph. *dec.* 1147. Rot. *dec.430. num.4.p.1. diuerſ.* & ideò non eſſe ritam deciſionem 720. *ſub num. 4. p.1. recen.* vbi contrarium fuit dictum ſubdit Add. ad Gregor.XV. *loco ſup. cit. d. num. 13. in fin.*

PRÆNESTINA ÆDIFICATIONIS Eccleſiæ.

ARGVMENTVM.

Eccleſia Parochialis gaudet priuilegio, vt intra ſuos fines alia Eccleſia ædificari nequeat, & ab Eccleſijs Regularium Ordinis Sancti Auguſtini, & Prædicatorum debet diſtare ſpatio trecentarum cannarum.

Interdictum noui operis nunciationis competit tantùm tempore operis inchoationis, & non opere perfecto, & datur pro nouo ædificio, ſecus in refectione.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia noua ædificari non poteſt intra fines Eccleſiæ Parochialis.*

2 *Parochialis Eccleſia erecta trahit ad ſe translationem omnium iurium parochialium.*

3 *Turbare nemo debet alium, & ponere falcem in meſſem alienam.*

4 *Iuriſdictionem non perdere vnicuique intereſt.*

5 *Parochus habet iuris aſſiſtentiam quo ad iura parochialia exercenda intra limites tantùm ſuæ Parochiæ, & num.6.*

7 *Fides extraiudicialis, licèt regulariter fidem non faciat, fallit ſi fiat à Magnate, aliaque perſona graui.*

8 *Epiſcopus vti Sedis Apoſtolicæ delegatus iuſta concurrente cauſa poteſt diſmembrare, & diuidere parochias, etiam Regularibus ſubiectas.*

9 *Interdictum noui operis nunciationis competit tempore operis inchoationis, & non opere perfecto.*

10 *Ampl. præcipuè vidente, & ſciente vicino, cuius ignorantia non præſumitur.*

11 *Noui operis nunciatio datur pro ædificio de nouo faciendo, ſecus in veteris reſtauratione.*

12 *Conſentire præſumitur, qui negocio interfuit.*

13 *Iuriſdictio per frequentatos actus, & per conſuetudinem acquiritur.*

14 *In Viſitatione Diœceſana proceditur de plano abſque citatione, & figura Iudicij.*

15 *Sententia, quæ fecit tranſitum in iudicatum eſt omninò exequenda.*

16 *Translatio deuotæ Imaginis de loco ad locum inuitis patronis non eſt permiſſa.*

17 *Translatio Sanctorum Corporum de loco ad locum iuſta exiſtente cauſa permittitur.*

DECISIO XI.

Ob imminentem ruinæ periculum Eccleſiæ Parochialis Collegiatæ Beatæ Mariæ Virginis Terræ Cauarum funditùs vetuſtate collapſæ, à Viſitatore Apoſtolico poſtea S. R. E. Card. de Alterijs vſque de anno 1637. in actu Viſitationis inſtantibus, & conſentientibus Canonicis decreta fuit ædificatio nouæ Eccleſiæ à fundamentis in decentiorem, & aptiorem formam iuxta deſignationem, quæ magis placuerit Excellentiſs. Principi Magno Comitiſtabili Patrono, vt latiùs in actis eiuſdem Viſitationis fol. 134. & 159.

Deſignatum fuit nouum ædificium in Platea Columnæ eiuſdem Terræ in ædibus veteris Hoſpitalis contigui Eccleſiæ Diui Antonij; & ad hunc effectum ibidem de anno 1640. à bon. mem. Cæſare Leoncello Canonico Baſilicę Lateranenſis, vt ſpecialiter deputato à fel. record. Vrbano VIII. vt ipſe aſſeruit, & vigore literarum Cardinalis Creſcentij tunc Epiſcopi Præneſtini proceſſionaliter erectum fuit ſignum Sanctæ Crucis, & ſucceſſiuè ſolemniori in dicta proceſſione, cum interuentu Laicorum Confraternitatum, Ordinum Regularium Diui Auguſtini, & Minorum Conuentualium Diui Franciſci, eiuſdem Cannnici Lateranenſis, & Vicarij Generalis Præneſtini, totiuſque Cleri ritè proiectus fuit primus lapis, ipſumque ædificium inchoatum, vt latiùs ex Inſtrumento deſuper rogato, & in actis exhibito.

De anno verò 1660. à Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Nazareno Viſitatore Apoſtolico reperta vetere Eccleſia in deteriori ſtatu, maiorique exitij periculo, & nouæ iactis fundamentis cum eleuatione tantùm parietum ad aliquam altitudinem ſuper Terram, denuò mandauit eamdem nouam Eccleſiam reædificari, vt in actis eiuſdem Viſitationis fol.237. & pro faciliori operis proſecutione, & reductione ad perfectionem taxauit Canonicos, Confraternitates, & exigi mandauit taxas in alia Viſitatione factas, deputauit Miniſtros, & applicauit omnes oblationes, legata, & eleemoſinas factas Beatæ Mariæ Virgini de Campo paulò ante repertæ in campo aratiuo in quadam Cellula ad modum ſepulturæ, eiuſque translationem, & collocationem in Altari maiori eiuſdem nouæ Eccleſiæ redacto ad perfectionem decreuit, & authoritate Apoſtolica qua fungebatur, nunc prout ex tunc, & è contra tranſtulit Collegiatam, & Parochialem cum Archipresbytero, & Canonicis ad eamdem Eccleſiam loco Veteris ſubrogatam cum facultate ibidem diuina perſoluendi, & Sacramenta miniſtrandi prout in alia Collegiata hactenus Canonici perſoluere, & miniſtrare conſueuerunt, & vt latiùs in eadem Viſitatione fol. 247.

Parantibus nouiſſimè Canonicis cęmentis pro perficiendo opere, inſurrexerunt RR. Fratres Ordinis Sancti Auguſtini, & prætendentes hoc nouum opus tendere in præiudicium eorum, Parochialis Diui Stephani intus eamdem Terram Cauarum, & fieri non poſſe intra eius fines, pro eodem impediendo habuerunt recurſum ad Sacram Congregationem Concilii, ſupplici porrecto libello, quo mihi tranſmiſſo tempore, quo Eminentiſs. & Reuerendiſs. Card. Antonii Barberini Epiſcopi Præneſtini Vicarii Generalis Viceſgerebam, vt auditis partibus eamdem Sacr. Congregationem plenè inſtructam redderem, propterea diſceptatum fuit, an liceat Canonicis continuare, & perficere ædificium nouæ Eccleſię; & pro negatiua ad fauorem Parochialis Eccleſiæ Diui Stephani valdè vrgere videbatur
generalis regula, quòd Eccleſia Parochialis gaudeat priui- 1
legio, vt intra ſuos fines alia Eccleſia, vel Capella non poſſit ædificari, quoniam quodquid eſt intra fines eiuſdem Parochiæ, totumque eius ſolum intra limites deſignatum, cum ſpectet ad eamdem Parochiam, & in eius poſſe certo modo reperiri cenſeatur, contra Parochi voluntatem, non eſt permiſſa nouæ Eccleſiæ ædificatio per text. *in cap. quicumque* 16. q.1. Barboſ. *de officio, & poteſt. Paroch. cap. 1. num. 26. verſ. & iſta Eccleſia,* ex Hier. Carac. *in opuſc. de Iure Paroch. tit.2. cap.1.*

Accendentibus pręcipuè Conſtitutionibus Summorum Pontificium ſignanter ad fauorem Religionis Diui Auguſtini emanatis, ſcilicet Innocentii IV. ex Ordine Bullarii patti-

particularis eiuſdem Religionis *conſt.4.fol.66.§.12. & conſt.16.num.12.fol.181. eiuſdem Pontificis, necnon alia Vrbani IV. conſt.9. in eodem Bull. §.10.fol.371.* quibus expreſsè prohibentur huiuſmodi Eccleſiarum Conſtitutiones intra fines Parochialium ſpectantium ad præfatam Religionem, niſi copulatiuè Epiſcopi Diœceſani, & Fratrum accedat conſenſus.

Eòque fortiùs, quia hoc nouum ædificium non videbatur diſtare à Parochia D. Stephani in debita diſtantia tercentarum cannarum iuxta diſpoſitionem Conſtitutionis Clementis IV. emanatæ ad fauorem PP. Prædicatorum, & Minorum, & per Clementem VII. communicatæ eiſdem Fratribus D. Auguſtini *conſt.1.§.3. eodem Bull.fol.65.*

2 Conſiderabam vlteriùs ſubrogationem nouæ Eccleſiæ, loco veteris Collegiatæ Parochialis trahere ad ſe translationem omnium Iurium Parochialium Rot. *dec.682.num.2. in fin. p.3. recen.* quorum exercitium experiri nequirabſque turbatione Iuriſdictionis Parochialis D. Stephani, dum deberent Canonici non alio modo proceſſiones circumferre, funera dirigere, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum infirmis deferre, aliaque Sacramenta miniſtrare, diuinaque perſoluere, niſi eundo, & redeundo per fines, & tramites Parochialis Diui Stephani, quod non videtur permittendum, cum nemo poſſit ponere falcem in meſſem
3 alienam, vt expreſsè diſponit *text. & notat gloſ. in cap. cum ſis de authorit. & vſu Pallij*, etenim vnicuique intereſt iuriſ-
4 dictionem ſuam non perdere Rot. *dec.456.num.13. par.5. tom.2. recen.*

5 Et certum eſt, quòd Parochus habet iuris aſſiſtentiam, quoad iura Parochialia exercenda intra limites tantùm ſuę Parochiæ, *cap.1. de ſepult. Clem. dudum §. certum eſt.* eodem Gratian. *diſcept.298.num.78. & 79.* Mareſcot. *var. reſol. lib.2. cap.95. & num.9.* Barboſ. *de off. Paroch. cap.26. num.66.* Caualer. *dec.101. num.1.* Rot. *dec.256. num... dec.366. num.1. p.1. dec.37. num.1. p.5. tom.1. dec.552. num.23. ead. p.5. tom.2. recen. & in Romana Iurium funeralium 4. Iunij 1653. §.1. coram Zarate.*

6 Adeo vt in alienis Eccleſijs, earumque Territorijs, nihil agere debeat, pedeſque figere nequeat, ad text. *in cap. placuit 7. quæſt.2. cap. Epiſcopus in Diœceſ. 7. quæſt.1. cap. nullus de Parochis*, Rot. *deciſ.552. num.25. par.5. tom.2. recen.*

7 Quibus non obſtantibus quòd licita reddatur proſequutio fabricę huius Eccleſiæ demonſtratur, quia fuit inchoata non ſolum vigore Decreti interpoſiti à Viſitatore Apoſtolico authoritate fulgente, amplamque habente facultatem derogandi etiam Conſtitutionibus, & Regularium Priuilegijs, omnibuſque contrarijs, verum etiam cum aſſiſtentia in erectione Crucis, & proiectione primi lapidis Cæſaris Leonelli ſpecialiter deputati ab Vrbano VIII. ad hunc actum, vt Notario atteſtatus fuit, cui ratione perſonæ Religioſæ admodum grauis, & dignitatis Canonicatus Baſilicæ Lateranenſis plena videtur adhibenda fides, Rota *deciſ.235. num.1. in fin. coram Manzo. deciſ.181. num.14.* poſt Zach. *de oblig. Cam. dec.11. num.9. par.7. recen.*

8 Tum quia deuentum fuit ad hunc actum neceſſitate vrgente ob imminentem veteris Eccleſiæ ruinam, & opportunitatem ſiri ob loci anguſtiam fabricæ recentis ædificij, quo caſu licet Iura tranſgredi, & recedere ab apicibus Iuris: ſicut in ſimili concurrente Iuſta cauſa permittitur etiam Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato deuenire ad diſmembrationem, & diuiſionem Parochiæ, etiam ſi Eccleſia Regularibus ſubiecta eſſet, vt cenſuiſſe Sac. Congregationem, refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg.68. n.6.* ex Leon. *in Theſaur. for. Eccleſ. p.2. c.2. n.69.*

Tum etiam quia redditur irrationabilis, & non æquitati conſona Fratrum Diui Stephani reclamatio, & contradictio poſt notabiles expenſas factas, re non amplius integra, & poſt redactum opus ad bonum ſtatum: interdictum au-
9 tem noui operis nunciationis competit tantum debito tempore operis inchoationis, & non opere perfecto, *l. de Pupillo §. in re enim præſenti ff. de noui operis nunciat.* vbi DD. Borgnin. *dec.5. & 24. p.5.*

10 Maximè quando fuit ædificatum vidente, ſciente, & non contradicente vicino, cuius ignorantia tamquam de re publicè, & palam peracta non præſumitur, nec allegari poteſt, Borgnin. *dec.3. num.38. p.5.*

Deciſ. Pamphil. Pars I.

Tum demum quia huiuſmodi ædificium non poteſt dici 11
ædificatio nouæ Eccleſiæ, ſed ampliatio, & reductio ad ampliorem formam Eccleſiæ Diui Antonij, in eodem loco exiſtentis, quo caſu non competit edictum nunciationis noui operis, *l. penult. §. fin. ff. de re iud.* Carpan. *ad ſtat. Mediolanen. c.340. n.48. p.2.* Menoch. *de action. remed.7. num.26.* Pract. Papien. *in form. libell. noui operis nunciat. gloſ. quodam pariet. n.1.* Gratian. *diſcept.84. n.9.* Poſt. *reſol.130. num.52.* Vermigliol. *conſ.435. num.10.*

Quinimò cum Fratres proceſſionaliter interfuerint ſo- 12
lemnitati proiectionis primi lapidis cenſentur conſenſiſſe, ſicut generaliter conſentire præſumitur, qui negotio interfuit, & celebrationi actus præſentiam præſtitit, *gloſ. in l. Cauſus in verbo non abeſſe verſ. tu autem dicas ff. de pignor.* vbi Bart. *num.1. verſ. fin.* Bald. *in prin.* Burat. *dec.566. num.19.* Accedente vlteriùs curſu longi temporis vltra decennium, Rot. *dec.264. num.10. p.6. recen.*

Qua ratione corruere videtur motiuum deſumptum ex SS. Pontificum Conſtitutionibus, in quo Fratres vim faciunt, vtpotè quià loquantur, & prohibeant ædificationem nouæ Eccleſię, vbi deficit conſenſus Ordinarij, & Fratrum; ſecus autem vtroque concurrente, vt in præſenti, ex ſuperius deductis: & in omnem caſum ſunt ſanè, & diſcretiuo modo interpretandæ iuxta veriſimilem Sum. Pontificis mentem, quando ſcilicet aliter neceſſitas non expoſcat, & ob loci amplitudinem poſſit abſque ſingulorum incommodo ſeruari debita diſtantia, ſpatiumque tercentarum cannarum inter vnam, & aliam Eccleſiam; non autem ſi aliter ex loci anguſtia eſſet conſulendum, ne cultus diuinus detrimentum patiatur, vel cum maiori incommoditate ſit miniſtrandus, quo caſu non eſt inconueniens, ſi vna Eccleſia non diſtet ab alia debita diſtantia, & benignè pro faciliori cultus diuini miniſtratione præſter ſeruitutem tranſitus: eòque magis in præſenti, quia Canonici reperiuntur in poſſeſſione ob ineptitudinem veteris Eccleſiæ, functiones Parochiales, & diuina peragẽdi in Eccleſia Diui Antonij, quæ deſeruire debet pro Sacriſtia nouæ Eccleſiæ ad perfectionem redactæ, vt eſt publicum, & notorium in Terra Cauarum, & per teſtium depoſitiones comproba-
tur: Iuriſdictio autem non eſt dubium, quòd per frequen- 13
tatos actus, & ſic per introductam conſuetudinem acquiratur, plenè Surd. *conſ.465. n.4. & ſeq. lib.4.* Rota *dec.577. n.10. & dec.584. n.34. p.4. tom.... recen.*

Hinc patet nec refragari decretam fuiſſe ædificationem nouæ Eccleſiæ à Viſitatore non auditis, nec vocatis Fratribus, quia ſibi imputare debent, ſi non comparuerunt ſaltem poſt habitam notitiam, & præcipuè in ſecunda Viſitatione: immò non habuiſſe animum contradicendi patet ex
interuentu præſtito in ædificij inchoatione: & in Viſitatio- 14
ne, certum eſt, quòd proceditur de plano ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, & ſine viſitandorum citatione, cum ſaltem virtualiter citati cenſeantur per edictum generale, quo omnes intereſſe habentes monentur ad intereſſendum, & per ipſius Viſitantis publicum acceſſum, latè Mar. Anton. *lib.1. var. reſol.110. num.13.* Barboſ. *de officio, & poteſt. Epiſcopi alleg.7. num.43. in fin. p.2.*

Prout pariter ſuſtineri non valet prætenſa donatio deuotæ Imaginis B. Marię de Campo à Fratribus ad eorum fauorem allegata, tamquam facta ab aſſerto Patrono ſitus, vbi reperta fuit, recenter de menſe Iunij proximi præteriti in fraudem, & longè poſt Decretum translationis, & applicationis nouæ Eccleſiæ à Viſitatore Apoſtolico interpoſitum, ac publicatum, ſciente, & patiente, & non reclamante eodem Patrono,
ac proinde cum fecerit tranſitum in iudicatum eſt om- 15
ninò exequendum, *l. poſt rem Iudicatam ff. de re iudic. l.1. C. eod. tit. l. fin. C. de execut. rei Iudic.* Rot. *deciſ.601. num.2. verſ. & conſequenter par.4. tom.3. recen. & in Romana locorum montium 3. Iunij 1650. ſub prin. coram Reu. Melzio, & deciſ.86. num.2. poſt laburnt. creditor.* Salgad.

Et quamuis inuitis, & reclamantibus Patronis, non ſit 16
permiſſa translatio deuotæ Imaginis de loco ad locum, ſeu de vna Eccleſia, vel Capella ad aliam, Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.91. num.11.* Mareſcot. *var. reſol. lib.2. c.42. n.10.* tamen hoc procedit re integra, & non poſt de-
cretam, & acceptatam translationem; immò iuſta exiſten- 17
te cauſa, vt in præſenti, non interdicitur Piatum Imagi-

num, & Sanctorum Corporum tranſlatio de loco ad locum, vt comprobat Aluyſ. Ric. *collect. 640. in fin. p. 3. & in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. 70.*

Et quòd deuotæ Imagines nouiter repertæ in ruſticis prædijs, extra Vrbanum commercium, ſoleant transferri, & applicari arbitrio, & prudentia Ordinariorum, ſæpiſſimè contingentibus caſibus practicari vidimus. Vnde propoſito dubio, an ædificatio nouæ Eccleſiæ in caſu, & ad effectum de quo agitur ſit ſubſtinenda, *die 16. Maij 1669. Sac. Congreg. Eminentiſs. S. R. E. Card. Concil. Trid. interpretum audita relatione Vicarij Generalis Præneſtini, & vtraque parte informante reſpondit affirmatiuè, eſſe ſuſtinendam.*

SVMMARIVM.

1 *Nunciatio noui operis etiam extraiudicialis habet vim inhibitionis, inducens priuilegium attentatorum.*
2 *Aedictum noui operis nunciatione non indiget, vt iudicialiter fiat, & Prætoris aditio.*
3 *Poſt denunciationem noui operis quidquid iure, vel iniuria ædificatum fuerit eſt demoliendum.*
4 *Eccleſia ædificata poſt noui operis nunciationem eſt deſtruenda ſiue iure, ſiue iniuria conſtructa fuerit.*
5 *Inhibitio ſpecialis de non ædificando habet vim nunciationis noui operis.*
6 *Nunciatio noui operis habet vim impediendi, licèt nuncians non doceat de iure ſuo.*
7 *Poteſt fieri etiam diebus feriatis, & etiam fabris, & pupillis.*
8 *A ſententia demolitionis noui operis non datur appellatio.*
9 *Nunciatio noui operis non datur, niſi in noua ædificatione.*
10 *Vbi non eſt facta non competit demolitio, ſed tantùm actio ad intereſſe Ampl. vt num. 11.*
12 *Præceptum noui operis nunciationis per comparitionem rei, an reſoluatur in ſimplicem citationem referuntur DD. ſententiæ.*
13 *Reuocatur ſi offeratur cautio de demoliendo in caſu ſuccumbentiæ.*
14 *Præcipuè ſi à nunciato fuerint parata cæmenta.*
15 *Limit. ſi nuncians ſit paratus in continenti docere de ſuo iure, nam tunc cautio non debet admitti, niſi elapſo trimeſtri, tam de iure ciuili, quàm canonico, num. 16. 18. 20. & 21.*
17 *Vigore verò ſtatuti Vrbis intra ſex dies nuncians debet docere de ſuo iure.*
18 *In cauſis ſummarijs exceptio requirens altiorem indaginem admittitur, ſi in continenti probari poſſit.*
19 *Exceptio incontinenti probata impedit executionem ſententiæ.*
22 *Spatium trium menſium datur denuncianti probare volenti de ſuo iure, nec datur cautio de demoliendo, etiamſi agatur de loco pio, & Eccleſia.*
23 *Tranſactis tribus menſibus, etiamſi lis non ſit terminata, admittendus eſt ædificans ad præſtandam cautionem de demoliendo ad effectum continuandi ædificium.*
24 *Terminus trium menſium competens denuncianti ad effectum docendi de ſuo iure poteſt arbitrio Iudicis minui.*
25 *In noui operis nunciatione, an ſit in arbitrio denunciatoris, vel denunciati velle ſatiſdationem recipere, vel dare referuntur hinc inde opiniones.*
26 *Sed verior eſt, vt ſit in arbitrio denunciantis.*
27 *Affertur diſtinctio in hac materia.*
28 *Satiſdatio non admittitur in denunciatione noui operis, ſi nullum periculum ſit in mora.*
29 *Neque eſſet admittenda, ſi nunciator dicat hodie conſtat, hodie agatur, etiam quando immineret damnum.*
30 *Nunciatio noui operis ſtatim remitti debet, ſi ex oculari inſpectione appareat de bono iure denunciati, vel de non iure denunciantis.*
31 *Prout etiam ſi denunciatio haberet præſumptionem Calumniæ.*

De noui operis nunciatione Notabilia.

ADNOTATIO I.

NOui operis nunciatio, licèt extraiudicialiter intimata, efficit, & operatur, vt ſuperſederi debeat in ædeficij continuatione, & proſecutione; adeout quidquid poſtea ædificatum fuerit ſit reuocandum, ac demoliendum 1
per viam, & modum attentati, nec in hoc ædicto neceſſaria eſt Prætoris aditio, vt ad literam diſponit textus *in l. 2. §. nunciatio ff. de noui oper. nunciat.* Iaſ. *in l. nunciatio num. 1. ff. eod.* Bart. *in l. fin. num. 4. verſ. ſolum in nunciatione ff. de appel. recipien.* Bald. *conſ. 245. ſub num. 2. verſ. natura noui operis lib. 2.* Surd. *conſ. 154. ſub num. 9. verſ. quia ad demolitionem agitur*, Lancellot. *de attentat. par. 3. cap. 28. num. 63.* 2
vbi quòd per talem nunciationem dicitur inducta inhibitio, vt ſiue iure, ſiue iniuria ædificetur, quidquid poſt enunciationem ædificatum eſt, ſit reuocandum, & demoliendum, & *num. 78.* Gratian. *diſcept. 84. ſub num. 7.* dicens hoc ſpeciale in noui operis nunciatione Seraph. *dec. 834. num. 1. & 4.* Rot. *in Angolen. Territorij 17. Iunij 1650. coram Meltio §. nam electio arginum.* 3

Ampl. vt etiam Eccleſia ædificata poſt nunciationem 4
noui operis veniat deſtruenda expenſis conſtruentis vigore legalium conſtitutionum, ſiue iure, ſiue iniuria conſtructa fuerit, cum Eccleſiæ conſtructio in alterius præiudicium tendere, & redundare non debeat, vt ad literam diſponit text. *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunc.*

Ampl. vt etiam inhibitio habeat vim nunciationis noui 5
operis, ſed ad hunc effectum debet eſſe ſpecialis de non ædificando, aliàs non poteſt habere vim nunciationis, Seraph. *dec. 835. num. 3. 4. & 5.*

Ampl. procedere etiam, ſi nuncians de nullo ſuo iure 6
prohibendi, & impediendi ædificij proſecutionem doceret, cum talis ſit effectus, efficacia, ac potentia noui operis nunciationis, Poſtius *reſol. 130. num. 5.* ex Gratian. & Thomat. quos allegat *in decis. 54. num. 27.*

Ampl. vt nunciatio noui operis celeritatem deſideret, & 7
ideo omnibus diebus etiam feriatis, & omnibus perſonis etiam fabris, & pupillo fieri poſſit, ad *l. 1. §. nunciatio, & ſeq. ff. de noui oper. nunciat.* Lancellot. *de attentat. p. 3. cap. 28. num. 63.*

Quinimò à ſententia demolitionis noui operis non da- 8
tur appellatio, & denegatur audientia *l. 1. §. ſed & ſi ije*, vbi Iaſ. *in prin. & num. 2. ff. de noui oper. nunciat.* Lancellot. *de attentat. p. 3. cap. 28. num. 79.* Gratian. *diſcept. 384. n. 27. tom. 2.*

Ampl. vt nunciatio noui operis, licèt non detur quan- 9
do non agitur de noua conſtructione, nihilominus etiam militare poſſit in noua refectione, ſeu reædificatione operis iam in totum demoliti, ſeu deſtructi, Carpan. *ad ſtatut. Mediolan. cap. 340. num. 50. p. 2.* Gratian. *diſcept. 84. num. 16. & ſeq.* Poſt. *reſol. 130. num. 53.*

Lim. vt noui operis nunciationem ſi quis non fecerit, non 10
debeat, nec petere poſſit opus nouum demoliri, & tolli, ſed tantùm agere ad intereſſe, *l. 1. ff. de noui oper. nunciat. l. de pupillo §. in re enim præſenti ff. eod.* Borgnin. *dec. 33. n.*
58. p. 5. vbi ampliat maximè procedere, vidente, ſciente, & 11
non contradicente vicino, prout præſumitur ex vicinitate loci, & conuerſatione, ex Bart. quem allegat *in l. ſicut in prin. ff. de accuſat.*

Lim. 2. vt præceptum noui operis nunciationis cum 12
clauſula iuſtificatiua per ipſius rei comparitionem reſoluatur in vim ſimplicis citationis, vt latè defendit Grãmaticus *in conſilio tit. 73.* & hanc opinionem magis æquam dicit Borgn. *dec. 23. num. 9. p. 2.* & æquiorem, & veriorem profitetur Carac. *deciſ. 19. num. 22.* Alexand. Rauden. *in tract. de Anologis cap. 7. num. 13.* cum alijs per Spetel. *dec. 53. n. 10. tom. 1.* contrariam tamen fatetur communem Viuian. *opin. 229. par. 1. & opin. 554. num. 1. in fin.* & veriorem dicit Gratian. *diſcept. 384. num. 25. & 29.* vbi ſubdit, quòd opinio Grãmat. & aliorum poſſit habere locum, quando agitur de aliqua pœna incurrenda, ſecus autem, quando tantum agatur, an debeat dari ſatiſdatio, quam nuncians non tenetur acceptare, ſed eſt admittendus ad ſuas probationes.

Lim. 3. vt nunciatio noui operis remittatur, & præ- 13
ceptum

ceptum reducatur ad viam iuris, præſtita cautione de demoliendo, & reducendo in priſtinum ſuis ſumptibus in caſu ſuccumbentiæ, *l. præter §. deinde, & l. de pupillo §. ſi is cui*
14 *dict. ff. de oper. noui nunciat.* Poſtius *reſol.* 130. *num.* 53. præcipuè ſi fuerint ab ædificare volente præparata cęmenta, vnde eidem mora præiudicium afferat iuxta *deciſ.* Theſaur. 24. *relat.* per Sperel. *dec.* 53. *n.* 11. & 12. latè Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 1.

15 Sublim. vt Iudex non poſſit ſtatim remittere nunciationem noui operis, & præceptum deſuper emanatum reuocare, minuſque cautionem admittere, ſi nuncians contradicat, & paratus ſit de ſuo iure, & intereſſe docere in continenti, ſed eſt audiendus, & cauſa cognoſcenda, & infra tres menſes terminanda: quòd ſi infra dictum tempus expediri nequeat, eo elapſo admitti debet ædificator ad dictam fideiuſſionem de demoliendo, iuxta clariſſimum textum *in l.* 1. *C. de nouis oper. nunciat.* quo Iuſtinianus Imperator limitauit, & correxit ius pandectarum, quę lex canonizata fuit *in cap. fin. extra eod. tit. de noui oper. nunciat.* Bart. *in l. prætor. ait §. ſi quis paratus ante num.* 1. *ff. eod. tit.* ibique Imol. *ad fin. num.* 14. Iaſ. *in l.* 1. *ſub num.* 19. vbi de communi opinione reſtatur, & ibidem latè Ruin. *num.* 54. *& ſeq.* Salycet. *in l.* 1. *ad fin. verſ. aut ille ſatisdationem num.* 3. & ibi Aloyſ. de Leo *ſub num.* 6. *C. de oper. noui nunciat.* Ancar. *in c. ſignificantibus num.* 5. *notab.* 5. *de nou. oper. nunciat.* Caſtren. *in l. de pupillo §. ſi quis riuus ad fin. num.* 5. *tit. eod.* Gail. *pract. obſer.* 16. *num.* 17. *lib.* 1. Papien. *in form. libel. in action. noui oper. in gloſ. ante aliquam n.* 3. ibique Adden. Carpan. *ad ſtatut. Mediolanen. cap.* 340. *num.* 53. & 54. *in fin. par.* 2. Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 2. 3. & 4. vbi hoc procedere, tam de iure ciuili, quam canonico, Fenſon *ad ſtatut. Vrbis cap.* 148. *ſub num.* 2. Adden. ad Magon. *dec. Lucen.* 29. *lit. A.* Poſtius *reſol.* 130. *num.* 5. Theſaur. filius *in addit. ad deciſ.* 264. *ſui Patris*, Sperel. *dec.* 53. *num.* 13. 14. & 15. *tom.* 1. Creſcen. *dec.* 1. *de noui oper. nunciat.* Puteus *dec.* 229. *lib.* 2. Thomat. *dec.* 33. *n.* 4. & *dec.* 34. *n.* 27. & 28.

16 Quod etiam procedit de iure canonico, ſecundum quod non eſt admittenda cautio, quando nuncians vult in continenti probare, *gloſ. in cap. vlt. in verbo non obſtante in fin. verſ. ſed contrarium de nouis oper. nunciat*, & ibi Io. Andr. *in prin.* vbi quod iſta prouiſio ſit vtilis etiam ei, cui denunciatur, quaſi poſtea probato præiudicio denunciantis perderet expenſas factas in conſtruendo, & faciendas in demoliendo, vt ex Abb. Butr. Hoſtien. Card. Anchar. tradit Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 4. & 5. vbi quòd ita obſeruantia, & praxis obtineat *tom.* 2.

17 Et ita etiam diſponit ſtatutum Vrbis *cap.* 148. *lib.* 1. vbi ſolum abbreuiatur terminus ad ſex dies vtiles, vt notat Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 6. & in ſimili Carpan. *ad conſtit. Mediolanen. cap.* 141. *num.* 58. *p.* 2.

18 Ratio autem huiuſmodi axiomatis eſt, quia in cauſis ſummarijs exceptio, etiam ſi requirat altiorem indaginem, admittitur, ſi excipiens ſit paratus in continenti probare,
19 *l.* 3. *in prin. ff. vt in poſſeſſ. legat.* & ibi *gloſ. in verb. hodie*, vnde ſicut exceptio in continenti probata impedit executio-
20 nem ſententiæ, *l.* 4. *§. condemnatum ff. de re iudic.* ita etiam debet impedire volentem ædificare, non obſtante oblatione cautionis de demoliendo in caſu ſuccumbentiæ, vt benè ratiocinatur Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 9. *& ſeq.*

21 Et vltra hanc rationem allegatam à Gratiano colligitur, etiam ex verbis Imperatoris *in d. l.* 1. *C. de oper. nou. nunciat.* ibi, *ſic enim & opera non per inanes denunciationes prohibebuntur, & rectè denunciantibus conſuletur*, qua ratione vtrique parti melius conſultum arbitratur Imperator, cum denunciato magis expediat expectare per tam breue tempus, quàm periculo, & ſumptibus demolitionis ſubiacere in vim præſtitæ cautionis, & obligationis de demoliendo in caſu ſuccumbentiæ, vt conſiderauit Io. Andr. *in cap. fin. in prin.* & ibi Butr. *de nou. oper. nunciat.* relat. per Sperel. *deciſ.* 53. *num.* 16. *tom.* 1. vbi *in verſ. & quamuis hæc ratio*, ſubdit, hanc eſſe optimam rationem, tamquam æquitati conſonam, licèt inſulſa viſa fuerit Theſauro *dec.* 204. *ſub num.* 3.

22 Sublim. vt etiam in opere pio, & in Eccleſia ædificanda non ſit admittenda cautio de demoliendo, ſi nuncians nouum opus ſit paratus in continenti docere de ſuo iure, & gaudere termino trium menſium ad idem deducendum, & iuſtificandum, Creſcen. *dec.* 1. *de nouis oper. nunciat.* vbi notabiliter ſubdit, quòd tranſactis tribus menſibus vltra cautionem de demoliendo ab ædificante dandam, licentia ædificandi ſit concedenda cum decreto, vt lite durante non cenſeatur Eccleſia, nec pro tali habeatur, cum rei ſacrę demolitio permittenda non videatur, Sperel. *dec.* 53. *num.* 19. *tom.* 1.

Tranſactis verò tribus menſibus in quocumque, ſiue 23
ſacro, ſiue prophano ædificio non impeditur ædificans dictam cautionem præbens in proſecutione ædificij, etiam ſi nuncians ſe offerat in continenti docere de non iure ipſius ædificantis, quia nihilominus poterit admitti ſatiſdatio de demoliendo, non obſtante quòd lis pendeat, & non ſit terminata, & ſic interim non impedienda venit conſtructio, Azor. *in ſum. C. de ædif. priuat. in fin. ſub num.* 9. Gail. *obſer.* 16. *num.* 17. *lib.* 1. Lancellot. *de attentat. poſt inhibitionem cap.* 20. *limit.* 2. *num.* 14. Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 14. Caroc. *dec.* 19. *n.* 24. Creſcen. *dec. vnica de noui oper. nunciat.* & ita decisum refert Sperel. *dec.* 53. *num.* 20. *in fin. tom.* 1.

Et licèt nuncians nouum opus habeat terminum trium 24
menſium ad docendum de ſuo iure, poteſt tamen minus tempus Iudicis arbitrio aſſignari, Gratian. *diſcept.* 384. *n.* 2. *& ſeq.* Poſt. *reſol.* 130. *num.* 3.

An verò ſit in arbitrio denunciatoris, vel denunciati vel- 25
le ſatiſdationem recipere, vel dare, & de ſuo iure in continenti docere, alij tenent quòd ſit electio actoris, alij verò quòd ſit electio rei, vt per Bald. *in l.* 1. *C. de nouis oper. nun-*
ciat. Sed vera, & magis communis opinio eſt, vt ſit in ar- 26
bitrio nunciantis, an velit ſatiſdationem recipere, quando vult in continenti probare, quo caſu Iudex non debet admittere dictam cautionem, vt concludunt omnes *in cap. vlt. de nouis oper. nunciat.* Gratian. qui alios allegat *diſcept.* 384. *num.* 13. *tom.* 2.

Alij verò diſtinguunt, ſi ædificator poſſideat, & quòd 27
hoc caſu eius ſit optio, aut non, & erit electio nunciantis: verior tamen eſt opinio, vt prædicta habeant locum, etiam quando ille, cui nunciatur ædificaret in ſolo à ſe poſſeſſo, vt potè quia iura de hoc loquentia generaliter loquantur nulla facta diſtinctione, an nunciatus poſſideat nec ne, cum in hoc caſu non dicatur turbari poſſeſſor, neque nuncians ad hoc tendat, ſed ſolum agere cenſeatur ad ius ſuum tuendum, quod per ædificium videbatur diminui, & turbari, Soccin. *iun. in l.* 1. *num.* 253. *vſque ad num.* 256. *de oper. noui nunciat.* relat. per Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 15. & 16. Poſtius *reſol.* 130. *num.* 4.

Sublim. vt neque ſatiſdatio ſit admittenda in nunciatio- 28
ne noui operis, ſi nullum periculum ſit in mora, vel non poſſit conſiderari ſuſpicio calumniæ, Imol. *in l. Prætor. ait* 20. *§. ſi quis paratus fuerit ad fin. num.* 15. *ff. de noui oper. nunciat.* Theſaur. *deciſ.* 204. *num.* 5. Poſtius *reſol.* 130. *num.* 7. Gratian. *diſcept.* 384. *num.* 17.

Immo etiam ſi aliquod damnum immineret, neque 29
eſſet admittenda ſatiſdatio, ſi nunciator dixerit hodie conſtat, hodie agitur, nam tunc eſſet ſuperſedendum arbitrio Iudicis, Caſtren. *in l. de pupillo §. ſi quis riuos in fin. ff. de noui oper. nunciat.* Gratian. *dicta diſcept.* 384. *num.* 18. Poſtius *d. reſol.* 130. *num.* 8.

Lim. vlterius principalem concluſionem, vt ſtatim re- 30
mitti debeat nunciatio, quando ex oculari loci inſpectione apparet de notorio iure nunciati, ſeu de notorio non iure nunciantis, Pract. Papien. *in form. libel. in act. noui oper. in gloſ. quemdam parietem num.* 2. & 4. Poſtius *eadem reſol.* 130. *num.* 56.

Lim. vlterius, quando nunciatio haberet præſumptio- 31
nem calumniæ, Theſaur. *dec.* 204. *num.* 5. Adden. ad deciſ. Bonon. *diuerſ. ſuper ſtatut.* 149. *ſub verſ. ad materiam*, relat. per Poſt. *reſol.* 130. *num.* 57. & 58. vbi quòd ſaltem ſit arbitrarium Iudici.

PRÆNESTINA ELECTIONIS FORI.

ARGVMENTVM.

VIduæ, Pupilli, & generaliter miſerabiles perſonæ gaudent priuilegio electionis fori, debent tamen eligere, & trahere ad Iudicem vtrique parti competentem, & iuriſdictionem habentem in reum conuentum: an autem, ſeu in quibus caſibus poſſint trahere laicum ad forum, & Iudicem Eccleſiaſticum, materia dilucidè exaratur.

SVMMARIVM.

1 *Viduæ, Pupilli, & miſerabiles perſonæ gaudent priuilegio electionis fori, tum in prima, tum in ſecunda inſtantia num. 2.*

3 *Virgines gaudent priuilegio electionis fori.*

4 *Habens fori electionem debet declinando vnum forum eligere alium competentem.*

5 *Et poſſunt trahere de loco ad locum, non de foro ad forum.*

6 *Iudex Eccleſiaſticus quo ad laicos eſt incompetens, præcipuè, vbi non agitur in cauſis mixti fori, vel Eccleſiaſticis num. 7.*

8 *Viduæ, & pupilli primariò ſunt ſub poteſtate Regis, ſecundariò ſub poteſtate Eccleſiæ num. 9.*

10 *Viduæ, & miſerabiles perſonæ habent de iure canonico electionem fori trahendi Laicos ad forum Eccleſiaſticum, ſi Iudex Laicus eis non exhibeat iuſtitiæ complementum.*

11 *Ita etiam ſi Vidua ſpoliata, poſſeſſorio agat.*

12 *Prout etiam ſi Vidua ſit pauper, licèt non ſit ſpoliata, nec oppreſſa, poteſt trahere ad Eccleſiaſticum Iudicem.*

13 *Quæ differentia ſit inter ius canonicum, & ciuile quo ad priuilegium electionis fori.*

14 *Ius ciuile quo ad priuilegium electionis fori attendit ſtatum, & conditionem miſeratione dignam; Ius Canonicum paupertatem, & oppreſſionem num. 15.*

16 *Mulier habens parentem inutilem poteſt trahere laicum ad forum Eccleſiaſticum, ſi ſit vel pauper, vel ſpoliata, vel oppreſſa.*

17 *Priuilegium electionis fori conceſſum miſerabilibus perſonis nunquam cenſetur ſublatum.*

18 *Non poteſt tolli, niſi per ſignaturam gratiæ.*

19 *Neque eidem renunciari poteſt.*

20 *Fundans ſe in paupertate illam probare tenetur.*

21 *Summaria paupertatis probatio ſufficit.*

22 *Paupertas in dubio præſumitur.*

23 *Paupertatis probatio multum pendet arbitrio Iudicis.*

24 *Pauper dicitur, qui manualibus exercitijs ſibi victum quærit.*

25 *Pauper dicitur, qui non habet vnde viuat, vel conuenientia ad ſuum ſtatum.*

26 *Regina vidua habet electionem fori.*

27 *Mulier habens virum inutilem pro vidua reputatur ad effectum gaudendi priuilegio fori.*

28 *Ampl. etiam in innupta habente patrem inutilem, vel captiuum.*

29 *Pauperibus competit ius conueniendi ſuos debitores in foro Eccleſiaſtico.*

30 *Cauſæ viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum ciuiles, & criminales agitari poſſunt in foro Eccleſiaſtico.*

31 *Epiſcopus poteſt concedere mandata ſuſpicionis fugæ, etiam contra Laicos.*

DECISIO XII.

FVit pro parte Marthæ, & Magdalenæ Pauperum Virginum in foro Epiſcopali Prænestino coram me introductum Iudicium ſuper recuperatione nonnullorum bonorum: contendente propterea Cancellario Curiæ ſæcularis non poſſe præfatas Virgines trahere ad Eccleſiaſticum Tribunal Aduerſarium laicum, vnde dubitari contingit, an in caſu, de quo agitur competat electio fori. Pro cuius deciſionis reſolutione eſt animaduertendum fori electionem competere, tum ex diſpoſitione Iuris Cæſarei, tum Iuris Pontificij, ſiquidem attento Iure Cæſareo Viduæ, Pu- 1
pilli, & generaliter miſerabiles perſonæ gaudent priuilegio electionis fori, ſiue agant, ſiue conueniantur, adeout poſſint eligere forum Imperiale, & Regium, & declinare forum Inferiorum Iudicum, vel è conuerſo declinare ſuprema Tribunalia, & eligere Iudicem proprium inferiorem, iuxta celebrem textum in *l. vnica C. quando Imperator inter pupill. & vid.* vbi Azo. Cynus, Bart. Alberic. Bald. Fulgoſ. Menoch. *de arbit. caſ. 66. ex num. 1.* Gail. *pract. obſer. 1. ex n. 4. lib. 1. Syntagma commun. opin. lib. 3. tit. 12. n. 1.* Rol. à Valle *conſ. 76. n. 35. vol. 1.* Natta *conſ. 590. num. 3.* Scaccia *de appel. q. 7. n. 114.* latè Carleual *de Iudic. lib. 1. tit. 1. diſ. 2. q. 6. ſect. 7. num. 525. fol. 119.* Giurb. *dec. 82. num. 1. & per tot.* Maſtril *dec. 286. num. 1.*

2 Quod priuilegium competit, tam in prima, quàm in ſecunda, & vlteriori inſtantia, quia cum lex diſponat, quòd à nullo noſtrorum Iudicum iſtæ Perſonæ miſerabiles compellantur, intelligendum eſt, tam de primo, quàm de alijs Iudicibus, quaſi verba pluralis numeri indefinitè prolata non reſtringantur ad primum actum, neque verificentur in vno, vt ratiocinatur Gratian. *diſcept. 965. num. 74. & 75. tom. 3.* & Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 68. verſ. amplia vigeſimo ſecunda fol. 310.* Rol. à Valle *conſ. 45. num. 12. vol. 2.* Neuiz. *in Silua nupt. lib. 6. num. 36.* Menoch. *de arbitr. caſ. 66. in addit. num. 38.* Scaccia *de appel. quæſt. 7. num. 113.* Theſaur. *dec. 177. n. 8.* & reprobato Couar. *pract. quæſt. cap. 7. n. 4.* & Nouar. *de elect. & variat. fori ſect. 1. n. 2. vſque ad fin. contrarium tenentibus,* tradit Spetel. *dec. 156. num. 1. tom. 2.*

3 Quinimò neque reſtringitur ad ſolas Viduas, ſed extenditur quoque ad Virgines innuptas, quæ æquiparantur Viduis, cum etiam Virgo dicatur Vidua, quaſi ſine viro, vnde cum militet eadem ratio, Principis beneficium eſt extendendum, & non reſtringendum, iuxta apertiſſimum textum in *l. malum §. Vidua ff. de verb. ſignif. Glo. in cap. 1. 88. diſt.* & comprobatur in eadem *l. vnica*, vbi Cynus, Oltrad. Bald. Alberic. & Fulgoſ. Io. Lopez. *in cap. per veſtras de donat. inter. vir. & vxor. in quinto notab. num. 12.* & in ſpecie concludit Afflict. *in conſtit. Regni lib. 1. rub. 37. num. 29.* Menoch. *de arbit. caſ. 66. in addit. num. 12.* Marta *de Iuriſdict. p. 2. cap. 21. num. 5.* Nouar. *in pract. elect. & variat. fori ſect. 2. q. 11. num. 1.* latè Gratian. *diſcept. 565. num. 65. & 70. tom. 3.* Maſtril. *dec. 127.* Caſtil. *dec. 48.* Giurb. *deciſ. 82. num. 1.* Vincen. de Franc. *dec. 130. num. 3.* Peregr. *deciſ. 129. num. 6.* Viuian. *dec. 65. num. 3.* & reprobato Couar. & Gail. docet Spetel. *dec. 158. n. 2. 3. & 4. tom. 2.*

4 Non tamen propterea poteſt Vidua, vel alia miſerabilis Perſona fori electionem habens eligere Iudicem vtrique parti incompetentem, neque Aduerſarium trahere, niſi coram vno ex Iudicibus, qui vtrique parti ſit competens; eò quia diſpoſitio, *l. vnica C. quando Imperator inter pupill. & vid.* intelligatur, vt adeundus ſit Iudex, qui in Aduerſarium reum conuentum iuriſdictionem habeat, vt originaliter firmauit Andr. de Iſernia *in conſtit. Regni ſtatuimus la 2. quæ eſt in lib. 1. rub. 27. in verbo genor alia tamen verba,* quem ibi ſequitur Afflict. *ſub num. 17. verſ. quod autem,* & latiùs *dec. 257. num. 4.* vbi ità per Sac. Concil. de omnium voto pronunciatum fuiſſe, Menoch. *de arbitr. caſ. 66. n. 42.* Marcheſ. *de commiſ. auoc. cauſar. p. 2. §. 2. num. 143. fol. 322.* Nouar. *de elect. fori ſect. 2. q. 30.* Ridolphin. *in prax. par. 3. cap. 4. num. 131.* & ratio eſt, quia propter fauorem miſerabilibus Perſonis impenſum, non eſt alteri iniuſtitia facienda, vt ex Afflict. *loco cit.* animaduertit Spetel. *dec. 157. num. 1. & 2. tom. 2.*

5 Quinimò textus in dicta *l. vnica* indulget quidē Viduis,

vt va-

vt valeant de Ciuitate ; ad Ciuitatem , ſiue de Tribunali laico, ad aliud eiuſdem generis collitigantes trahere , non autem de foro laicali , ad forum Eccleſiaſticum , ac proindè poſſunt tantùm trahere de loco ad locum , non autem de foro , ad forum, Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.2. §. 2. num. 167. & 168. fol. 324.* & ita ſuo tempore ſeruaſſe ſignaturam , teſtatur Sperel. *deciſ. 156. num. 22. & ſeq. tom. 2.*

6 Ex quibus videtur præfatas Virgines non poſſe trahere collitigantem aduerſarium coram Iudice Eccleſiaſtico , qui quoad laicos eſt penitus incompetens, *cap. licet ex ſuſpecto, & cap. ex tenore de foro comp.* vbi DD. Farinac. *q. 8. num. 125.*

7 Præcipuè quia non agitur in cauſis mixti fori , quæ quales ſint , latè recenſentur per eumdem Farinac. *d. q. 8. à num. 126. vſque ad fin.* vel in cauſis ſpiritualibus , & Eccleſiaſticis, in quibus non ſæcularis, ſed Eccleſiaſticus Iudex competens eſt , ſiue principaliter , ſiue incidenter , ac etiam ſiue inter laicos agatur *Viuian. commun. opin. lib. 1. verb. Iudex laicus*, Scaccia *de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 50. & 51.*

8 Quæ licèt de plano procedant attenta diſpoſitione iuris ciuilis , vtpotè quia Viduæ , Pupilli, Virgines, & ſimiles primariò ſint ſub iudicio , & poteſtate Regis , ſeu Principis ſæcularis, *cap. Regum 23. q. 5. & dicta l. vnica C. quando Imperator inter pupil. & vid.*

9 Tamen cùm ſecundariò ad Eccleſiam ſpectet eorum indemnitati conſulere , & prouidere , *cap. adminiſtratores 23. q. 5.* prout notabiliter notat Anton. de Butr. *in cap. ſignificantibus 38. ſub num. 37. de offic. deleg.* Ridolphin. *in prax.*
10 *p.3. cap. 4. num. 150.* Hinc eſt, quòd in tribus caſibus ius canonicum indulget Viduis , & ſimilibus miſerabilibus perſonis etiam actricibus , vt laicos ad forum Eccleſiaſticum trahant. Primus eſt vbicumque Iudex ſæcularis negligens fuerit in adminiſtrando iuſtitiam per textum apertum in *cap. ex tenore 11. in verb. final. & ibi Canoniſtæ omnes de foro competen. & in cap. licet eodem tit.* vbi pariter DD. & in *cap. ſignificantibus 38. de offic. deleg.* inducendo illum à contrario ſenſu, & ibi Innoc. *num. 1.* Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 31. circa med. verſ. primo caſu ſi miſerabilis perſona* , cum alijs per Sperel. *dec. 156. num. 9. tom. 2.* & per Ridolphin. *in ſua prax. p. 3. cap. 4. num. 154.*

11 Secundus caſus eſt quando Vidua ſpoliata poſſeſſorio agit , cum hoc caſu irrequiſito Iudice laico Eccleſiaſticum adire poſſit , & ſiue diues , ſiue inops exiſtat , ſæcularibus Iudicibus omiſſis , collitigantes laicos ad Eccleſiaſticum forum trahere valet , & iſte eſt caſus text. *in cap. ex parte B. 15. de for. competen.* vbi Honorius III. committit cauſam Spolij Caſtri Sergij ad inſtantiam Viduæ Reginæ Angliæ aduerſus quemdam Nobilem , & ibi communiter Canoniſtæ eſt etiam *text. in cap. ſi quis de potentibus 24. q. 3. cap. ſuper quibuſdam in fin. de verb. ſignif.* Innoc. *cap. ſignificantibus de offic. deleg. num. 3.* & ibi Zabarel. *ſub num. 2. & ſub num. 4. in 12. queſt.* Natta *conſ. 590. num. 10.* Roland. *conſ. 20. num. 11. & 22. lib. 2.* Couar. *pract. queſt. cap. 6. n. 1. verſ. immò, & in hoc*, Ridolph. *in prax. p. 3. cap. 4. num. 152.* latiſſimè Sperel. *dec. 156. num. 10. 11. 12. & 33.* vbi contrarijs reſpondet *tom. 2.*

Et licèt hanc eſſe communem Doctorum ſententiam fateatur , Couar. *pract. q. 6. num. 1. verſ. cur immò* , ipſe tamen contrarium tenet, eumque ſequitur Marta *de iuriſdict. p. 2. cap. 21. num. 12.*

Tamen intrepidè non eſſe recedendum à communi ſententia , à qua nec diſcedunt Doctores à Marta allegati , ex quo ipſe fortaſſe non vidit in fonte , ſubdit Sperel. *loco cit. num. 10. verſ. & nihilominus, iuncto num. 13.* & hanc communem ſententiam etiam tuetur Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 156. fol. 323.* vbi reddit rationem, quia iſto caſu , tàm quoad habitum , quàm quoad actum cenſentur eſſe de foro Eccleſiæ , licèt ſecus eſſe credat , ſi petitorio ageretur .

12 Tertius, & vltimus caſus eſt, quando Viduæ ſunt pauperes , & ſic vbi vidulitas , paupertas , & inopia concurrunt, tunc indiſtinctè etiam, ſi nec oppreſſæ , nec ſpoliatæ fuerint, nullaque data Iudicis laici negligentia , habent fori electionem , ac valent laicos etiam in prophanis ad Tribunal Eccleſiaſticum trahere , vt probat text. *in cap. ſignificantibus de offic. delegat.* à contrario ſenſu Natta *conſ. 590. ſub num. 9.* Cened. *queſt. canon. q. 14. num. 12.* faciunt tradita per Marcheſ. *de commiſſion. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. n. 17. fol. 301.* Natta *conſ. 590. num. 11.* Rol. *conſ. 20. num. 16. lib. 2.* Ridolphin. *in prax. p. 3 cap. 4. num. 151.* & tradunt communi calculo Doctores citati per Sperel. *dec. 156. num. 14. tom. 2.*

Hinc reſultat diſcrimen inter Ius Pontificium , & Cæſareum, 13
ſcilicet quòd de Iure ciuili Vidua , ſiue diues, ſiue inops , ſiue ſpoliata , ſiue non , ſiue Iudex cauſæ negligat , ſiue paratus ſit iuſtitiam adminiſtrare , ſemper fori electionem habeat , itaut Aduerſarium trahere valeat à Iudice loci ad Curiam ſupremam , & è contra , & ab iſta ad Curiam inferiorem , vt patet ex contextu *d. l. vnica* , de iure autem Canonico non poteſt Aduerſarium ad Curiam Eccleſiaſticam trahere , niſi dictis tribus caſibus , nempè ſi Iudex laicus negligat , vel illa ſit pauper , vel ſpoliata , aut oppreſſa , vt animaduertit Sperel. *dec. 156. num. 36. verſ. primum diſcrimen tom. 2.*

Vlteriùs de iure ciuili Pupilli , & Orphani tunc dicuntur 14
miſerabiles Perſonæ ad conſequendum priuilegium *d. l. vnica*, quando ſunt impotentes , vt patet ex ipſo contextu eiuſdem legis, vbi Imperator appellat Pupillos, & Viduas fortunæ iniuria miſerabiles, quia nempè Vidua virum , Pupillus Parentem , & ſic defenſorem amiſerunt , vnde ſolum ſtatum, & conditionem miſeratione dignam attendit , & non paupertatem cum dicta cauſa in *l. allata* ob diuitias minimè ceſſet ; immò quòd Pupilli , & Viduæ locupletes maiores patiantur inſidias , & conſequenter opportuniùs huiuſmodi priuilegio ſubueniri debeant , tradit Menoch. *de arbitrar. caſ. 69. num. 11.* egregiè Natta *conſ. 590. num. 4. & 6.* Gail. *pract. obſer. lib. 1. obſer. 1. num. 4.* Viuian. *dec. 121. num. 15.* & comprobat Sperel. *deciſ. 156. num. 33. & ſeq. relatis in antecedentibus numeris , ſcilicet à num. 24. & ſeq.* contrarium tenentibus.

Ius verò Pontificium attendit impotentiam non ratione 15
ſtatus, ſed ratione , vel paupertatis, & inopiæ , vel oppreſſionis, quæ miſerabilem faciunt perſonam , in nihilo refragante mulieres , & virgines habere parentes , dum egeſtate, & paupertate premuntur , quæ potiſſima reputatur cauſa ab eodem iure trahendi ad Eccleſiaſticum Tribunal , quaſi ſub eccleſiaſtico patrocinio debitam poſſint conſequi iuſtitiam , præcipuè ſi Pater ſit ruſticus, ignarus, rudiſque Mineruæ, & conſequenter inutilis , propterea quòd mulier, vel virgo ſi inutilem parentem habeat , etiam
poſſit in ſupradictis tribus caſibus trahere laicos ad forum 16
eccleſiaſticum, pulchrè ex Bald. & Felin. tradit Sperel. *dec. 158. à num. 4. 5. 6. & 7. & plurib. ſeqq. tom. 2.*

Quod priuilegium in huiuſmodi caſibus tamquam in 17
corpore iuris clauſum , nunquam cenſetur ſublatum , ad gloſ. & Bart. *in Auth. qua in Prouincia C. vbi de crim. agi oportet* , Bald. & Paul. de Caſtr. *in l. 2. §. omnes ff. de Iudic.* Roman. *conſ. 448. num. 15.* Creſcen. *dec. 16. num. 2. de priuileg.*

Nec poteſt tolli, niſi per Signaturam gratiæ, quia dero- 18
gare legibus , ſtatutis , & priuilegijs ſignaturæ iuſtitiæ , neque alijs inferioribus eſt permiſſum manus apponere , vt comprobat Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſar. p. 2. §. 2. num. 18. fol. 301.* Ridolphin. *in prax. p. 3. c. 4. num. 141.*

Immò cùm hoc priuilegium ſit datum , & conceſſum ex 19
benignitate, & miſeratione perſonarum, neque eidem miſerabilis perſona renunciare valet , cùm talis renunciatio tollat miſerationem , & ſit contra bonos mores ; vnde Vidua, quæ coram Ordinario erat appunctuata ad ius, & petijt ſe remitti coram Principe, quòd fuerit remiſſa, quia per conſenſum præſtitum coram Ordinario , non potuit renunciare, tradit Neuiz. *in Silua nuptiarum lib. 6. num. 37. & 38.* ad latè cumulata per Marcheſ. *de commiſ. auocat. p. 2. num. 69. fol. 311. & num. 20. fol. 301.* Ridolphin. *prax. recen. p. 3. cap. 4. num. 90.* Vincen. de Franc. *dec. 192. num. 7.* Felin. *in cap. ſi diligenti 32. fallen. 4. in fin. num. 16. de for. competen.* cum alijs per Gratian. *diſcept. 182. n. 22. & diſcept. 365. n. 86. & ſeq.* Cancer. *var. reſ. c. 2. de iuriſdict. omnium Iud. p. 2. num. 26.* Nouar. *de elect. fori ſect. 2. q. 6. num. 3.* Theſaur. *d. 177. num. 6.* Vrſil. ad Afflict. *d. 257. ſub num. 2.* Sperel. *dec. 156. num. 53. tom. 2.*

Fundans autem ſe in paupertate , vt iuxta ſupradictum 20
tertium caſum , agi poſſit coram Iudice eccleſiaſtico, tamquam ſuæ intentionis fundamentum illam probare tenetur,

gloſ.

Digitized by Google

gloſ. l. ſi verò §. qui pro rei qualitate, vbi Paul. de Caſt. Alex. Iaſ. *ff. qui ſatisdare cogantur*, latè Tiraquel. *de retract. conuent. §. 32. gloſ. 1. num. 95. DD. in l. fin. §. licentia C. de inr. liber.* Ruin. *conſ. 81. col. 2. vel. 2.* Couar. *lib. 1. var. reſ. cap. 62.* Afflict. *dec. 177. num. 4. & ſeq.* Surd. *dec. 141. num. 2.* Ludon. *dec. Peruſ. 89. num. 12.* & in puncto Rolan. *conſ. 20. num. 28. & 29. lib. 2.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 27.* qui de communi teſtatur.

21 Sufficit tamen ad hunc effectum ſummaria inopiæ probatio, vt firmat idem Couat. *pract. quæſt. cap. 6. ſub num. 8.*
22 Sperel. *dec. 156. num. 16.* Cùm paupertàs, vti qualitas naturalis, in dubio præſumatur, vtporè quia quilibet naſcitur nudus, Batt. *in l. ſi verò §. qui pro rei qualitate ff. qui ſatisdare cogant*, Caualer. *dec. 233. num. 1.*

23 Hinc eſt, quòd paupertatis probatio multùm pendet arbitrio Iudicis, qui conſiderare debet qualitatem perſonarum, *gloſ. in Auth. præterea in verbo locupleſ. C. vnde vir, & vxor*, vbi Corn. Bald. Rom. Bart. *in repetit. l. ſi conſtante 2. q. 1. quæſt. princ. ff. ſolut. matrim.* Alex. *conſ. 91. num. 3. lib. 7.* Ruin. *conſ. 55. num. 5. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. caſ. 65. num. 7. lib. 1.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 37. num. 1.* Ioſeph. Ludou. *concluſ. 35. verſ. quis autem col. 2.* Gratian. *diſcept. 120. num. 9. 15. & 80.* Cæſar. de Graſs. *dec. 1. num. 24. de ſucceſ. ab inteſt.* Caualer. *dec. 120. num. 1.* Rot. *dec. 202. num. ... p. 2. diuerſ.* Surd. *dec. 61. num. 4. & in Romana quartæ 24. April. 1651. §. fin. coram Em. Celſo.*

Ex quibus ſequitur præfatas Virgines non ſolùm quia agunt poſſeſſorio, verùm etiam quia ſumma egeſtate premuntur, habere ex iuris Canonici diſpoſitione electionem fori, de quarum paupertate non eſt dubitandum, cùm
24 conſtet ex proprijs laboribus ſibi victum quærere; dum vel in agro, vel alijs manualibus exercitiis occupari oportet, vt ſuis neceſſitatibus peropportunè prouideant, Abbas *in cap. ſuper his extra de voto*, Natta *conſ. 666. num. 3. lib. 4.* Benincaſ. *tract. de pauper. q. 6. num. 8. ad fin.* cum alijs per Farinac. *in tract. de Teſtibus in tit. de oppoſ. contra perſon. Teſt. q. 57. num. 47. & 48.*

25 Tum quia non habent conuenientia ad ſui ſtatus conditionem, & ſic non minus dicantur pauperes, quàm dicuntur illi, qui non habent vnde viuant, & neceſſarijs ad vitæ ſuſtentationem carent, Bald. *in l. ſi quis ad declarandum num. 5. C. de Epiſc. & Cler.* Iaſ. *in l. ſi conſtante num. 146. & 151. ff. ſolut. matrim.* Maſcambrun. *conſ. 105. num. 31.* Decian. *in tract. crim. in princ. quæſt. 40.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1154. num. 14.* Simon. de Petr. *de interpret. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 12. num. 74. fol. 470.* Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 8. cap. 6. num. 77.* Surd. *dec. 61. n. 3. & 5.* vbi quòd pauper dicatur, qui in bonis habet ſcuta mille, & in puncto Natta *conſ. 590. num. 14.* cum alijs
26 per Sperel. *dec. 156. num. 17. & 19. tom. 2.* vbi quòd etiam Regina iuxta ſuam conditionem pauper dici poſſit, ad effectum eligendi forum, argum. textus *in cap. ex parte*, vbi notant DD. *de foro compet.* Rol. *conſ. 20. num. 21. lib. 2.* Natta *conſ. 160. ſub num. 14. à fin.* Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 31. col. 1. circa fin. fol. 304.*

Nec releuat præfatas Virgines habere Patrem, tum quia vel ratione ruſticitatis, & imperitiæ, vel quia eadem paupertate laborat, pro inutili reputatur, tum etiam quia obiectum ſibi locum vindicare poteſt de iure ciuili attendente ſtatum perſonarum, ſecus autem de iure Canonico attendente directè, & immediatè ipſam tantùm paupertatem, ex ſuperiùs deductis.

27 Quinimò etiam de iure ciuili Mulier viro deſtituta, ſeu habens virum inutilem pro vidua reputatur, prout etiam
28 innupta, Patre deſtituta, ſeu habens Patrem inutilem, diuturno morbo laborantem, & exulem, ſeu condemnatum ad perpetuas carceres, vel ad triremes, vel captum ab hoſtibus, quæ cùm pariter ex identitate rationis ſint miſerabiles perſonæ eodem priuilegio *l. vnica* ad inſtar Viduarum gaudere debent, vt docent Bart. & Bald. *in d. l. vnica per text. in cap. 2. §. ſed neque iſtud*, & ibi gloſ. *in verb. inutilem de translat. Epiſcop.* Felin. *in cap. ſignificantibus num. 8. de offic. delegat.* Couar. *pract. quæſt. cap. 7. num. 2. verſ. eſt in hoc*, Nouar. *in prax. elect. for. ſect. 2. q. 7. num. 2. & 3.* vbi plures cumulat. Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. n. 11. & 12. fol. 300. & num. 36. fol. 306.* Vincen. de Franc. *dec. 100. num. 18.*

Quinimò quòd pauperibus vti miſerabilibus perſonis competat ius conueniendi ſuos debitores etiam in tribunali eccleſiaſtico declarauit *Sac. Congreg. Immunit. dum in vna Maceraten. 18. Nouemb. 1653. cenſuit perſonis pauperibus vti miſerabilibus competere ius conueniendi ſuos debitores laicos etiam coram Epiſcopis, eorumque tribunalibus eccleſiaſticis.*

Et in alia Eſina eadem *Sac. Congregatio cenſuit ſecundum ea, quæ proponuntur, cauſas viduarum, pupillorum, & aliarum perſonarum miſerabilium tàm ciuiles, quàm criminales cognoſci poſſe à curia Epiſcopali ſub die 31. May 1639.* quæ reſolutio ſimul inſtante Epiſcopo, & Gubernatore laico Eſino emanauit. 30

Præcipuè concurrente conſuetudine, vt in vna Montis Faliſci *eadem Sac. Congreg. cenſuit Epiſcopum probata conſuetudine in foro Epiſcopali poſſe cognoſcere cauſas laicales pupillorum, Viduarum, & aliarum perſonarum miſerabilium etiam inter merè laicos non oppoſita fori declinatoria, nec non concedere mandata ſuſpicionis fuga etiam contra Laicos, & ad inſtantiam aliorum Laicorum 26. Februarij 1636.* 31

SVMMARIVM.

1 *Miſerabiles perſonæ quæ dicantur.*
2 *Iudicis arbitrio relinquitur quæ dicatur miſerabilis perſona.*
3 *Miſerabilium perſonarum recenſentur ſpecies, num. 4.*
5 *Pupillus exiſtens in poteſtate Patris non gaudet priuilegio* legis vnicæ.
6 *Priuilegium* legis vnicæ *non habet locum ſi lis conteſtata fuit cum Patre, & deinde decedat.*
7 *Nec habet locum in Pupillo in forma Cameræ obligato.*
8 *A. C. eſt Iudex priuatiuè quoad Iudices Romanæ Curiæ, cumulatiuè quoad Iudices in partibus intellige, vt num. 9.*
10 *Vidua non gaudet priuilegio* l. vnicæ *ſi ſua culpa Vidua effecta ſit.*
11 *Vidua inhoneſta non gaudet priuilegio* l. vnicæ.
12 *Priuilegium* l. vnicæ *non habet locum, quando in Heredibus continuatur inſtantia cum Defuncto cœpta.*
13 *Neque habet locum ſi Iudex ſit priuatiuè quoad alios.*
14 *Neque habet locum inter æquè priuilegiatos.*
15 *Amplia procedere etiam in foro eccleſiaſtico inter Eccleſiam, & aliam perſonam priuilegiatam.*
16 *Limita ſi alter ex miſerabilibus ageret proprio iure, alter ex iure ceſſo.*
17 *Limita ſi maior ratio priuilegij militat in vno, quàm in alio.*
18 *Limita non procedere, quando vnus agit de damno euitando, alter de lucro captando.*
19 *Limita non procedere in eo, in quo ceſſet cauſa priuilegij, & ſi non ſit priuilegiatus in illa cauſa.*
20 *Limita ſi vni ius commune aſſiſtat, alteri non.*
21 *Priuilegium* l. vnicæ *non competit ſi derogatum fuerit dicto priuilegio in conceſſione iuriſdictionis.*

Quænam perſonæ habeant fori electionem.

ADNOTATIO I.

PRiuilegium *l. vnica C. quando Imperat. inter Pupil. & Vid. vel miſerab. perſon. cogn. & ne exhibean.* generaliter competit miſerabilibus perſonis, quarum nomine veniunt omnes, quæ ratione ſtatus, & conditionis alios inducunt ad miſerendum: vel nedum ob perſonarum culpam, ſed etiam ob fortunæ iniuriam pro miſerabilibus haberi, ac reputari debent, *Azo. in ſum. rub. C. quand. Imper. num. 6.* Guid. Pap. *dec. 566.* & ibi Add. *lit. A. verſ. denique miſerabiles*, Nouar. *in prax. elect. for. ſect. 2. in præfat. num. 2.* Afflict. *dec. 257. num. 1.* 1

Arbitrio tamen Iudicis relinquitur quænam dicantur miſerabiles perſonæ, ex Bart. Guid. Pap. & Syl. nuper tradit Vrſil. ad Afflict. *dec. 257. num. 2.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſ. 66. num. 1.* latè Nouar. *in prax. elect. for. ſect. 2. in præfat. num. 3. & 4.* ſignanter autem, & in ſpecie Perſonæ miſerabiles primo loco ſunt Viduæ, & Pupilli etiam ſi ſint diuites, Gratian. *diſcept. 182. num. 2. & ſeq.* Marcheſ. *de com-* 2 3

Digitized by Google

de commiſ. auoc. cauſ. p. 2. §. 2. num. 146. fol. 324. Theſaur. *dec.* 177. *num.* 1. cum alijs copioſè congeſtis per Ridolphin. *in ſua prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 47. & 80. Franc. *dec.* 100. *num.* 19. Theſaur. *dec.* 177. *num.* 3. Rot. *dec.* 93. *num.* 1. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

4 Vlteriùs mulier habens maritum inutilem, Orphani ſcilicet minores 14. annis Patre, & Matre carentes, Peregrini, & Aduenæ, Puella nobilis, quæ ſecundum eius conditionem matrimonio copulari nequit, Pauperes, Mercatores, dum ſunt in itinere, quibus ideò eſt ſummariè ſuccurrendum ſi grauentur vectigalibus, & pedagiis, Publici pœnitentes, Liberti ab Eccleſia manumiſſi, & ad eam confugientes, Officiales, & Ruſtici, & Seruientes Eccleſiæ, ſi ſint pauperes, & ſeruiant gratis, Infantes expoſiti, Senes, & Decrepiti etiam ſi ſint diuites, Cæci, Mutilati membris, Debilitati, Leproſi, ſeu alio diuturno morbo laborantes, ſeu fatigati, niſi eorum culpa tales effecti fuerint, vt ſunt laborantes morbo Gallico, Captiui, Cruce ſignati, & ad fidem nuper conuerſi, Furioſi, Fatui, mentecapti, & ſimiles, qui æquiparantur pupillo infanti, omneſque alij, in quibus æqualis, vel maior ratio militet, vt latè aliis congeſtis docet Ridolphin. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *à num.* 47. *vſque ad* 71. & *num.* 106. & 125.

5 Lim. 1. in Pupillo exiſtente in poteſtate Patris, nam is priuilegio *l. vnica* non gaudet, quia minor annorum 14. exiſtens in poteſtate patris dicitur pupillus impropriè quoad ætatem tantùm, non quoad alias circumſtantias, & exiſtente Patre nihil agere poteſt, & ſic non poteſt verificari, quòd agat, vel non agat, ex quo omnia ſunt facienda per Patrem tamquam legitimum adminiſtratorem, cui lex confidit, vt ratiocinatur Vincen. de Franc. *dec.* 10. *num.* 17. etiamſi exiſtat in poteſtate Aui, Nouar. *in prax. elect. fori ſect.* 2. *q.* 3. *num.* 7. Ridolphin. *in ſua prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 77. & 78.

6 Lim. 2. non procedere, quando iudicium fuit cæptum, & lis conteſtata cum eius Patre poſtea defuncto, nam cùm à principio ob Patris exiſtentiam amiſerit hoc priuilegium, non poteſt eo amplius vti, etiam ablato de medio Patre, ſed vbi fuit cæptum ibi terminari debet; ſecus ſi lis non ſit cæpta cum defuncto, Gratian. *diſcept.* 182. *num.* 26. & 27. cum aliis per Ridolph. *in prax. recen. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 81. Rot. *deciſ.* 93. *num.* 21. poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

7 Lim. 3. in pupillo in forma Cameræ obligato, qui, vel alia miſerabilis perſona, licèt in partibus exiſtat, & licèt dicta obligatio ſit facta extra Vrbem, poteſt conueniri coram A. C. eiuſque forum declinare non poteſt, non obſtante priuilegio *l. vnica*, cùm A. C. ſit Iudex obligationis Cameralis priuatiuè, quoad alios, iuxta ſuas ordinarias facultates, vt expreſsè legitur in Conſtitutione Pauli V. *ex ordine* 28. §. *ita vt tu*, Ridolphin. *in ſua prax. p.* 3. *c.* 4. *num.* 82. *cum plurib. ſeqq.* Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *num.* 94. & *ſeq. fol.* 314. & *ſeq.* vbi quòd hanc opinionem ſequatur ſignatura Gratian. *diſcept.* 182. *num.* 6. *verſ. dixi vbi de communi*, & *num.* 7. Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cameral. deciſ.* 93. *num.* 2. & *ſeq.*

8 Et quamuis facultates A. C. ſint datæ priuatiuè, quoad Iudices Romanæ Curiæ, quo verò ad Iudices extra curiam cumulatiuè, Ridolphin. *in prax. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 40. & *p.* 3.

9 *cap.* 4. *num.* 87. Tamen hoc procedit, vt cœpto iudicio in partibus A. C. nequeat à Iudice de partibus cauſam vigore obligationis Cameralis introductam reaſſumere, Burat. *dec.* 462. *num.* 1. non autem ſi pupillus fuerit præuentus, vigore obligationis Cameralis, nam tunc non poteſt declinare eius forum non obſtante priuilegio *l. vnica*, eiuſque vigore forum variare, & coram Iudice de partibus trahere, Ridolphin. *d. cap.* 4. *num.* 87. 88. & 89.

10 Lim. 4. non procedere in Vidua, quæ ſua culpa in ſtatu viduili remanſit, vt ſi proprium virum occiderit, Couar. *pract. quæſt. cap.* 6. *num.* 3. *verſ. quod ſi vidua*, Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *num.* 53. *fol.* 308. Ridolphin. *in prax. recen. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 104.

11 Lim. 5. in Vidua inhoneſta, quæ redditur indigna beneficio dicti priuilegij, Couar. *pract. quæſt. num.* 7. *cap.* 2. *verſ.* & *verè nunc obtinet*, Rol. *conſ.* 20. *num.* 6. & 7. *lib.* 2. Ridolphin. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 103. cum alijs plenè congeſtis per Marcheſ. *de commiſ. auocat. p.* 2. §. 2. *num.* 56. *fol.* 308.

12 Lim. 6. vt Pupillus, Vidua, Virgo, & alia miſerabilis perſona non poſſint vti priuilegio *l. vnica*, quando in eis vti hæredibus continuatur inſtantia, cum defuncto cæpta, ſed tenentur iudicium perficere, vbi à defuncto cæptum fuit, tàm actiuè, quàm paſſiuè, non obſtante, quòd hoc priuilegium ſit in corpore iuris clauſum, Scaccia *de appell. lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 7. *num.* 133. *fol.* 116. Ric. *collect.* 2309. Anton. de Amat. *reſol.* 86. *num.* 27. *p.* 2. Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *num.* 48. *fol.* 308. *verſ. ac pariter.*

Lim. 7. non procedere in cauſis, quæ debent cognoſci 13
ab aliquo, qui ſit Iudex priuatiuè, quoad alios, Afflict. *deciſ.* 257. *num.* 3. cum alijs per Ridolphin. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 130.

Lim. 8. non procedere inter æquè priuilegiatos, inter 14
quos priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio, ſed conquaſſantur priuilegia, & actor ſequitur forum rei, *l. verùm §. item quæritur ff. de minor. l. ſed & milites in prin. ff. de excuſat. tutor. §. ſed & hoc in auth. de ſanct. Epiſcop.* Bart. *in l. fin. ff. ex quib. cauſ. maior.* Foller. *in prax. criminal. num.* 78. & *num.* 102. Couar. *pract. quæſt. cap.* 7. *num.* 4. Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 56. Vincen. de Franc. *deciſ.* 188. *num.* 2. Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p* 2. §. 2. *num.* 78. *fol.* 312. Redolphin. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 132. Theſaur. *deciſ.* 177. *num.* 9. *verſ. limitatur tamen*, Rot. *deciſ.* 157. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ. deciſ.* 193. *num.* 25. *p.* 7. *recen.*

Quod procedit etiam in foro Eccleſiaſtico inter Eccle- 15
ſiam, & aliam perſonam æquè priuilegiatam ſecundùm opinionem, quam ſequitur ſignatura, Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *num.* 146. *verſ. immò cum Eccleſia fol.* 322. & *ſeq.* Ridolp. *in prax. p.* 3. *c.* 4. *n.* 133.

Sublim. ſi altera ex miſerabilibus perſonis ageret ex pro- 16
prio iure, altera verò ex iure ceſſo, nam hoc caſu priuilegiatus ex proprio iure vtitur priuilegio contra alium priuilegiatum ex iure ceſſo agente, vt ex Foller. *in prax. crim. num.* 105. tradit Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *n.* 79. *fol.* 312.

Sublim. 2. non procedere ſi maior ratio priuilegij vigeat 17
in vno, quàm in alio, prout etiam ſi vnus ſit magis priuilegiatus, quàm alter, cùm magis priuilegiatus trahat minus priuilegiatum, & non trahatur, *l. contra pupillum §. his, qui ad maius ff. de re iudic.* Lambert. *de iurep. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 9. *art.* 1. *num.* 44. Afflict. *ad conſtit. ſtatuimus q.* 12. *num.* 35. *de offic. Magiſt. iuſt.* & *dec.* 56. vbi Vrſil. *num.* 1. & 2. Ridolph. *in prax. p.* 3. *c.* 4. *num.* 134. & 135. optimè Bald. *in auth. habita num.* 33. *C. ne fil. pro Patre*, Rot. *deciſ.* 536. *n.* 4. *p.* 1. *diuerſ.* vbi quòd maior ratio verſatur in minoribus, quàm in mulieribus.

Sublim. 3. nec procedere, quando vti volens priuilegio 18
agit de damno vitando, alter de lucro captando, *l. verum §. fin.* & *l. ſi apud ff. de minor.* Alex. *conſ.* 55. *num.* 18. *lib.* 5. Ridolph. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 136. Rot. *dec.* 557. *num.* 1. *p.* 5. *diuerſ.* & *dec.* 190. *num.* 29. *p.* 6. *recen.*

Sublim. 4. non procedere, tum in eo, in quo ceſſat cauſa 19
priuilegij, *cap. Abbate de verb. ſignif. gloſ. in cap. ita nos in verb. ceſſauerint* 25. *q.* 2. Abb. *in cap. auditis num.* 8. *de reſtit. in integ.* Tum etiam in eo, qui non eſt priuilegiatus in illa cauſa, Ridolph. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 137. & 138. Rot. *dec.* 557. *n.* 3. *p.* 1. *diuerſ.*

Sublim. 5. nec procedere quando alteri ex priuilegiatis 20
aſſiſtit ius commune, nam tunc ſemotis priuilegijs is præfertur, cui ius commune aſſiſtit, Couar. *pract. quæſt. cap.* 7. *num.* 4. *verſ.* 6. idem probat Ridolph. *in prax. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 139. Rot. *deciſ.* 557. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſ.*

Lim. 9. principalem concluſionem, non procedere, ſi in 21
conceſſione iuriſdictionis fuerit derogatum priuilegio *l. vnica*, per clauſulas ſpeciales, & non generales, ſcilicet non obſtante, quòd ſint viduæ, vel pupilli, vel non obſtantibus priuilegijs etiam in corpore iuris clauſis, Neuiz. *inter conſil.* Alber. Brun. *conſ.* 12. Dec. *conſ.* 165. *num.* 5. Patiſ. *conſ.* 140. *num.* 10. *vol.* 4. Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.* 2. §. 2. *num.* 19. *fol.* 301. Ridolph. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 140. Gram. *dec.* 20. *num.* 4. & 7. Theſaur. *deciſ.* 177. *num.* 2. Franc. *dec.* 187. *num.* 1. & *ſeq.* & *deciſ.* 192. *num.* 4. & 5. Creſcen. *deciſ.* 16. *de priuil.*

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, & Eccleſiaſtica perſonæ non gaudent priuilegio* l.vnicæ. *Contr.4.*
2 *Nec ligantur legibus Imperialibus, & regalibus, nec laicorum ſtatutis, num.3.*
5 *Eccleſia inops habet fori electionem.*
6 *Prout etiam ſi adſit violentia, rapina, vel fraus.*
7 *Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata habent electionem fori.*
8 *Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ pro bonis Eccleſiæ habent fori electionem, ſecus pro proprijs.*
9 *Clericus etiam Epiſcopus tenetur ſequi forum rei num.11. & 12.*
10 *Actor tenetur ſequi forum rei.*
13 *Occupatores rerum Eccleſiæ committunt ſacrilegium, & coram Epiſcopo conueniri poſſunt.*
14 *Clericorum bona non niſi in caſibus à iure expreſſis gaudent priuilegijs Eccleſiarum.*
15 *Clerici gaudent priuilegio electionis fori ſi agant pro iniuria, & offenſa ſibi facta.*
16 *Ampl. etiam pro rebus patrimonialibus, num.17. 20.*
18 *Clerici ratione ſpolij, & in poſſeſſorio poſſunt conuenire laicos coram Epiſcopo, num.19.*
21 *Bona Clericorum quoad forum, & iuriſdictionem gaudent priuilegio Eccleſiarum.*
22 *Clericorum bona occupare, turbare, & inuadere quaſi ſacrilegium reputatur.*
23 *Clericus habet electionem fori, ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali.*
24 *Clericus poteſt conuenire laicum coram Eccleſiaſtico non ſolùm pro rebus Eccleſiæ, ſed etiam pro eorum fructibus. Ampl. vt num.25.*
25 *Eccleſia, & Clerici trahere poſſunt laicum ad eorum forum ſi agatur de furto, & violentia.*
26 *Iudex Laicus pro fructibus ex re ſpirituali prouenientibus eſt competens.*
7 *Laicus adminiſtrator rei Eccleſiæ poteſt cogi coram Eccleſiaſtico Iudice ad reddendam rationem.*
28 *Coloni, & Conductores fundi Eccleſiæ, & Clericorum poſſunt conueniri coram Eccleſiaſtico, immo quod hoc caſu non ſint de foro laico, num.29.*
Contrarium, num.30.
31 *Laicus in vim contractus iuramento vallati conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico.*
32 *Principum conſtitutiones prohibentes in contractibus apponi iuramentum, ne laicus efficiatur de foro Ecceceſiæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, contr.35.*
Sed reprobatur, num.37.
33 *Ferentes dictas leges incurrunt excommunicationem.*
34 *Etiam ſi publicatæ fuerint abſque mentione Eccleſiaſticorum.*
36 *Leges ciuiles, an poſſint diſponere, vel impedire nè in contractibus apponatur iuramentum in præiudicium libertatis Eccleſiæ, num.37. 38.*
39 *Laicus pro laudemio emphyteuſis Eccleſiaſticæ conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico.*
40 *Ampl. etiam pro quacumque alia cauſa pro qua excommunicari poteſt.*
41 *Idem ex pacto ſpecialiter adiecto de ſe ſubijciendo cuicumque foro, vel ex conſuetudine conueniendi laicos coram Epiſcopo 42.*
44 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica de facili prorogatur.*
Ad Iudicem Eccleſiaſticum olim omnes cauſæ, etiam laicorum deferebantur, num.44.
44 *Eccleſia retinet iuriſdictionem in temporalibus habitu, ſi non actu.*
46 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſupplere negligentiam Iudicis laici, non è contra, num.47.*
48 *Laici poſſunt prorogare, & conſentire in iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici.*
49 *Iudex Eccleſiaſticus inter merè laicos, ſi agatur de re mere prophana eſt incompetens.*
50 *Laicus conuentus à Clerico, ſi neget rem eſſe Clerici, vel Eccleſiæ cauſa remittenda ad Iudicem laicum, niſi contraria adſit conſuetudo, num.51.*
52 *Lim. vt negatio non debeat eſſe dubia, ſed certa.*
53 *Lim. ſi per Clericum incontinenti probetur negationem eſſe calumnioſam, & rem eſſe ſuam, vel Eccleſiæ, num.54.*
55 *Iudex cuius iuriſdictio negatur de iure cognoſcere poteſt, an ſua ſit.*
56 *Iudex Eccleſiaſticus ſuper dubio iuriſdictionis, vti maior cognoſcere debet.*
57 *Laicus trahi poteſt ad forum Eccleſiaſticum, etiam ſi negauerit, & docuerit de titulo, ſi conſtet rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici.*
58 *Præcipuè, ſi notoriè conſtet rem eſſe Clerici, vel Eccleſiæ.*
59 *Laicus pro delicto, rapina, ſpolio, dolo, apprehenſione, vel violentia conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico non obſtante negatione.*

Eccleſia, Clerici, & Eccleſiaſtici, an gaudeant priuilegio *l.vnicæ*, & habeant electionem fori.

ADNOTATIO II.

ECcleſia, & Eccleſiaſticæ perſonæ, eorumque bona non gaudent priuilegio, *l.vnica C. quando Imperator inter Pupillum, & Vid.* nec ſub eius diſpoſitione comprehenduntur, etiam ſi eorum commodum, & fauorem concernant iuxta diſpoſitionē textus in *c. Eccleſia S. Mariæ* vbi Felin. & DD. *de conſtit. cap. aduerſus de immunit. Eccleſ.* 1
Tum quia leges Imperiales, & Regales Eccleſias, & Eccleſiaſticos ligare non valent, *cap. 1. & ſeq. 10. diſtin.* Couar. 2
pract. cap.3. num.3. & in generali laicorum ſtatutorum diſpoſitione Clerici non continentur, Panorm. *in cap. cum in nobis num.3. de ſent. excommun.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.21. num.13.* Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.16. lib.5. cap.5. in fin.* Valer. *in differen. vtriuſque for. verſ. Clericus differen.2. num.4.* tum quia Imperator de ſuis iudicibus laicis intelligi voluit, coram quibus Eccleſia, & Eccleſiaſtici conueniri non poſſunt; maximè quia circa hoc ius cannonicum nihil diſponit, vt contra Eccleſiaſticos in hac lege comprehenſi protegantur, excepta pupillorum, & ibi comprehenſorum protectione, *cap. ſignificantibus de offic. delegat.* vt ratiocinatur Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. num.144. 145. & 146. fol.322.* 3

Contrarium, quòd cùm Eccleſia gaudeat priuilegijs miſerabilibus perſonis conceſſis, etiam huiuſmodi priuilegio *l.vnicæ* debeat gaudere, & licèt diſpoſitio dictæ legis Eccleſias ligare, aut capere nequeat, cùm ſit ab Imperatore condita, nihilominus etiam in foro Eccleſiaſtico locum habere dicendum eſt, vtpotè quia ius Canonicum illam non corrigit, ſed potius aſſiſtit, *cap. 1. vbi gloſ. in verbo plus tamen*, de hoc priuilegio mentionem facit *diſt.87.* cenſetur illum approbaſſe, & hanc opinionem ſequitur Signatura etiam in cauſis ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum, & Eccleſiaſticas perſonas concurrentes cum alijs priuilegiatis prout teſtatur Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. n. 146. verſ. ſed replicari pro alia parte poterit fol.122. & 123.* quem ſequitur Ridolphin. *in ſua prax. p.3. cap. 4. num. 119. & ſeq. vſque ad 124.* hanc quoque ſententiam profitentur, Andr. de Iſern. *in conſtit. Regni ſtatuimus num.3. de offic. Magiſt. Iuſtit.* vbi ita in Sacro Conſilio deciſum fuiſſe latè Nouat. *in prax. elect. for. ſect.2. q.49. num. 1. & ſeq. per tot.* vbi de communi, & in praxi ſeruata opinione atteſtatur, Capyc. *deciſ.160. num.1.* Afflict. *deciſ.257. num.2. & ſeq.* cum alijs plenè congeſtis per Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 1. diſ. 2. q.6. ſect.7. num.685.* 4

Quod ſine difficultate procedit, tum in Eccleſia paupere, Couar. *pract. quæſt. cap. 7. num. 4. verſ. tertius erit*, Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p.2. §.2. num.6. & 7. fol.300.* Ridolph. *in prax. p.3. cap. 4. num. 121.* 5

Tum etiam quando contra Eccleſiam adeſt violentia, rapina, vel fraus, etenim iſtis caſibus Eccleſia habet electionem fori *cap. cum ſit generale de for. competen.* vt tradit Afflict. *in conſtit. Regni ſtatuimus num.3. de offic. Magiſt. iuſt.* Alex. *conſ. 103. num. 9. in fin. vbi de communi lib. 5.* Couar. *pract. quæſt. cap. 7. num. 3.* vbi de communi Afflict. *deciſ. 257. num. 2.* Ridolphin. *loco cit. num. 120.* Marcheſ. 6
de

de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 145. *fol.* 322.
7 Ampl. vt etiam Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata
ad inſtar Eccleſiarum debeât gaudere huiuſmodi priuilegio
electionis fori, etenim ſi hoc priuilegium competit pau-
peribus, & miſerabilibus, qui in Hoſpitali in eorum neceſ-
ſitatibus, & infirmitatibus curantur, & ſubueniuntur,
multò magis ipſi Hoſpitali opera pietatis exercenti hęc prę-
rogatiua tribuenda eſt, argumento *Auth. multò magis C. de
ſacroſ. Eccleſ.* Couar. *pract. quæſt. cap. 7. num.* 3. Marcheſ.
de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. n. 6. & 7. fol. 300. Ridolph.
in prax. p. 3. cap. 4. num. 117. Rot. *deciſ.* 862. *num. 2. p. 4.
diuerſ.*
8 Lim. vt Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ pro bonis tan-
tùm Eccleſiæ habeant fori electionem, ſecus autem pro eo-
rum proprio patrimonio, vt ſignanter iure Regni Neapo-
litani ſtatuitur *in ritu* 229. vbi notât Carauita *num.* 1. Iſer-
nia *in conſtit. Regni ſtatuimus verſ. item Clericus de offic. Ma-
giſt. inſt.* ibidem Afflict. *num.* 22. Foller. *num.* 22. Topia
num. 23. Paſchal. *de patria poteſt. p. 2. cap. 2. num.* 89. Nouar.
in prax. elect. for. ſect. 1. q. 31. num. 1. Riccius *collect.* 300.
& collect. 2283. cum alijs per Sperel. *deciſ. 142. num.* 10.
part. 2.
9 Quinimò Clericus, etiam Epiſcopus ſi ſit actor, & non
agatur de re Eccleſiaſtica, ac ceſſet conſuetudo, & priui-
legium, laicale forum laici rei conuenti ſequi debet, ſecus
autem ſi Clericus eſſet reus conuentus, & laicus actor,
nam tunc coram Iudice Eccleſiaſtico cauſa erit cognoſcen-
da, Marcheſ. *de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num.* 151. *fol.*
323. ex Puteo quem allegat *deciſ. 17. n. 4. p.* 2.
10 Ex generali regula, quòd actor ſequitur forum rei, vul-
gato *cap. cùm ſit generale de for. compet.* & probatur *in cap. ſi
diligenti eod. tit. l. 2. C. de iuriſdict. omnium Iud.* probatur *in
auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & Cleric.* Soccin. *reg.* 15. Duen.
reg. 21. Gutier. *de iuram. confirm. p. 3 cap. 12. num.* 1. latè
Petr. Barboſ. *in l. hæres abſens §. proinde num. 8. & ſeq. ff. de
iudic.* Marant. *de ordine Iud. p. 4. diſt. 11. num. 2. fol.* 191.
Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 9. num.* 1. Afflict. *deciſ. 169. n.*
1. Boer. *deciſ. 114. num.* 3. Cattar. *deciſ. Genuen. 53. num.* 4.
Oſaſch. *deciſ. 3. ſub num.* 4. Viuian. *deciſ. 49. num.* 2. Sperel.
deciſ. 135. num. 44. & dec. 142. n. 1. p. 2.
11 Quæ concluſio etiam in Clerico laicum in iudicio poſtu-
lante locum ſibi vindicat, *cap. ſi Clericus laicum 5. de foro
compet. cap. experientia, & cap. ſeq. & cap. Clericus 11. q.* 1.
Sperel. *dec. 142. num. 3. p.* 2.
12 In nihilo refragante textu *in cap. cùm ſit generale 8. de fo-
ro competen.* quia eius diſpoſitio videtur tantùm procedere
quoad malefactores bonorum Eccleſiæ, vel quoad alia lo-
ca pia, ſecus autem quoad Clericos, vt colligitur ex ver-
13 bis ipſius contextus ibi, *qui ſacrilegi cenſendi ſunt*: ac pro-
inde quia ſacrilegium committitur ab occupatoribus rerum
Eccleſiæ; non eſt mirum, ſi etiam coram Epiſcopo con-
ueniri poſſint; ſecus verò in tangentibus rebus Clerico-
14 rum, cùm, ſi eorum non tangatur perſona non committa-
tur ſacrilegium; tum quia Clericorum bona non niſi in
caſibus in iure expreſſis, vel in quibus eadem eſt ratio gau-
dent Eccleſiarum priuilegijs, vt dicitur *in cap. poſſeſſores 16.
quæſt.* 1. Abb. *in cap. ſi diligenti de præſcript.* & tradunt Do-
ctores congeſti per Sperel. *dec. 12. num. 37. p. 1. dec. 135. n. 1.
p.* 2. & conſequenter non valet ratio generalis indultum
ſcilicet eſſe Eccleſiæ, ergo & Clericis, vt ratiocinatur Bar-
batia *in d. cap. cùm ſit generale num. 65. & ſeq. de for. com-
petent.*
15 Gaudent tamen Clerici priuilegio electionis fori in cau-
ſa propria, & priuata, ſi agant pro iniuria, & offenſa ſi-
bi facta, ex quo non debeat eſſe minus priuilegiata perſona
Eccleſiaſtica, quàm bona Eccleſiaſtica, cùm bona ſint
propter perſonas ſentiunt Vincen. de Anna *alleg.* 546. Ric-
cius *collect. 300. in prin.* Paſchal. *de patria poteſt. p. 2. cap.* 1.
num. 90. Ceual. *de cognit. per viam violentiæ 2. p. q. num.* 3.
Nouar. *in prax. elect. for. ſect. 1. q. 31. num.* 2. Carleual *de
iudic. lib. 1. tit. 1. diſ. 2. q. 6. ſect. 7. num.* 588. Vincen. de
Franc. *dec.* 597. Viuian. *dec. 27. à num. 3. vſque ad* 9.
16 Contrarium, quòd non ſolùm pro re Eccleſiæ, verùm
etiam pro ſua propria, & patrimoniali, vel acquiſita,
Clericus agens aduerſus laicum eius bonorum occupato-
rem habeat fori electionem probatur per textum expreſſum
in cap. ſimiliter 58. 16. q. 1. vbi Simmacus Papa in 6. Synodo
Romana huiuſmodi priuilegium rebus Eccleſiæ conceſſum,
vt bonorum eiuſdem expoliatores, vel vſurpatores ab Epi-
ſcopo compeſcantur, extendit etiam ad bona patrimonia-
lia Clericorum, & ſancitum fuit in Concilio Toletano re-
lato *in cap. ſi quis de potentibus 24. q. 3. cap. Clericus Laicum
de for. competen.* vbi ab Alexandro III. in materia electionis 17
fori bona Eccleſiarum, & Clericorum æquiparantur,
cap. quamquam 4. de cenſib. in 6. & hanc ſententiam docent
Ægid. *in cap. cùm ſit ibique*, Anton. de Butr. *num.* 8. Abb.
num. 4. de for. competen. idem Butr. *in cap. ſi Clericus Laicum
num.* 4. ibique Panorm. *in* 3. Felin. *num.* 4. Marian. Socin.
num. 2. Aufr. *de poteſt. Epiſcop. in L uc. ſub num.* 31. Beller.
diſquiſit. Clerical. tit. de for. Cleric. real. §. 5. num. 6. Suar. de
Paz. *in pract. Eccleſ. & ſæcul. tom. prælud. 2. ſub num.* 16. la-
tè Sperel. *dec. 142. à num. 11. vſque ad fin. tom.* 2.
Nec huiuſmodi ſententiæ aduerſatur textus *in cap. cùm ſit* 18
generale de for. competen. quia non ſolùm loquitur de Eccle-
ſijs, verùm etiam generaliter de perſonis Eccleſiaſticis ibi,
*verùm quoniam ſæculares Iudices in exhibenda iuſtitia perſo-
nis Eccleſiaſticis ſæpè in iudicio ſunt remiſſi in fauorem Eccle-
ſiæ eſt introductum, vt malefactores ſuos, &c.* etenim ob
mentionem perſonarum Eccleſiaſticarum non videtur
Summum Pontificem ſe reſtrinxiſſe, & taxatiuè tantùm
de ſolis Eccleſijs diſponere voluiſſe, ſed etiam de perſonis
Eccleſiaſticis, in quibus militat eadem ratio, vel ex iden-
titate rationis idem ius militare debet, nè ab Eccleſiarum
ſeruitio, & miniſtratione, ad quam fuerunt electi retra-
hantur, propterea ab alijs iuribus paſſiuam debet recipere
interpretationem, vt latè comprobat Sperel. *deciſ. 142. n.*
18. *vſque ad 53. tom.* 2. & quòd diſpoſitio dicti textus exten-
datur etiam ad bona Clericorum, vt agere, & conuenire
poſſint laicos actione ſpolij coram Iudice Eccleſiaſtico, be-
nè Lap. *alleg. 58. num.* 9. vbi quòd ſicut Vidua poteſt agere 19
in foro Eccleſiaſtico poſſeſſorio, ita & Clericus, Butr. *in
cap. ſi Clericus Laicum ſub num. 9. verſ. hæc omnia ſatis puto de
for. compet.* Panorm. *in c. Eccleſia Sancta Maria in 2. lectura
num. 26. de conſtit.* & ibi Fel. *ſub num. 7. verſ. adde etiam*,
Aufr. *de poteſt. Eccleſ. ſuper Laic. num. 32. in 16. vol. tract.
diuerſ.* cum alijs per Sperel. *dec. 142. num. 53. p.* 2.
Quinimò ratio finalis eiuſdem textus magis militat in 20
bonis patrimonialibus Clericorum, in quibus forenſes Iu-
dices duriores redduntur, quam quoad Eccleſiarum bona,
ac proindè Clerici in Curia Laicali litigantes dicũtur miſe-
rabiles perſonæ, Marta *de iuriſdict. p. 4. cap. 49. num.* 16.
Duard. *in Bulla Cœnæ Domini lib. 2. can. 18. q. 5. num.* 10.
Sperel. *dec. 142. num. 26. tom. 2. deciſ. 8. num. 16. & deciſ. 49.
num. 26. tom.* 1. ac proinde multò magis debent habere fori
electionem.
Vltra quòd bona Clericorum, cùm veniant acceſſoriè 21
ad perſonam, ſiue Eccleſiaſtico, ſiue patrimoniali, pro-
prioque iure poſſideantur, quoad forum, & iuriſdictio-
nem eodem, quo bona Eccleſiarum priuilegio potiuntur,
textus eſt in *cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit.* vbi Abb.
num. 21. & cæteri Canoniſtæ communiter *cap. fin. de vit. &
honeſt. Cleric.* vbi pariter notant communiter ſcribentes
Soc. ſen. *conſ. 65. num. 6. vol.* 4. Rimin. iun. *conſ. 449. num.
35. vol.* 4. Burſat. *conſ. 42. num. 3. vol.* 1. latè Rol. *conſ.* 12.
num. 3. & 61. conſ. 67. in fin. vbi contrarijs reſpondet *vol.* 4.
Surd. *conſ. 303. num. 64. & ſeq. vol. 4. & deciſ. 20. num. 10. ac
deciſ. 160. num. 9. & 10. & per tot.* Hondeḍ. de Com. *conſ.* 3.
num. 12. vol. 2. conſ. 20. num. 6. & 11. vol. 2. Bellet. *diſquiſit.
Cleric. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. laic. §. 1. num.* 5. Carol.
de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 2. num. 33. cum ſeq.* Maran-
ta *diſ. 8. ſub num.* 23. Ciarlin. *controu. forenſ. cap. 138. num.
17. p.* 2. & de vera, indubitabili, & practicata opinione
reprobato Gaſp. Theſ. *quæſt. forenſ. lib. 2. q. 8. ſub num.* 9. te-
ſtatur Sperel. *dec. 12. num. 35. & 36. p. 1. dec. 142. num. 27. p.*
2. faciunt quoque tradita per eumdem *deciſ. 37. num.* 44.
part. 1.
Et licèt Clericorum bona inuadere, occupare, vel tur- 22
bare non ſit propriè ſacrilegium, quaſi tamen ſacrilegium
reputatur *gloſ. in cap. ſimiliter 16. q.* 1. Innoc. *in cap. cæterum*
& ibi Panorm. *num. 17. de iudic.* Anton. de Butr. *in cap. ſi
Cleric. num.* 4. & ibi Abb. *num. 3. de for. compet.* Felin. *in
cap. Eccleſia Sancta Maria num. 7. de conſtit.* Marant. *de
ordin. iudic. p 4. diſtin. 11. ſub num.* 6. quòd exuberat ad con-
cludendam iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, vt ex Abb.
& alijs tradit Sperel. *dec. 142. n. 30. p.* 2.
Ampl. vt Clericus habeat electionem fori, ſiue agatur 23
actio-

actione reali, ſiue perſonali, ſcilicet puta ex legato, vel
locato, Innoc. *in cap. ſi Clericus laicum de for. competen.*
quem ibidem ſequuntur Zabar. Io. Andr. & Abb. *ſub num.*
12. *in fin.* Marian. Soc. *num.* 15. Bellet. *diſquiſit. Clerical.*
tit. de fauore Cleric. real. §. 5. *num.* 2. 3. *& 6.* Guttier. *Ca-*
non. quæſt. lib. 1. *cap.* 34. *num.* 13. Ciarlin. *controuerſ. forenſ.*
cap. 171. *num.* 6. Sperel. *dec.* 98. *num.* 2. *tom.* 1. *& dec.* 142.
num. 41. *&* 42. *tom.* 2. Rot. *dec.* 42. *per tot. p.* 6. *recen.* & hanc
eſſe communem opinionem Canoniſtarum fatetur Oſaſch.
dec. 32. *num.* 6. *&* 7. Valboa *in lect. Salamat. ad text. in cap.*
ſi Clericus laicum num. 9. vbi tamen vterque limitat, ſi
ageretur actione merè perſonali, vt puta ex locato ad ſimpli-
cem mercedem, in qua non veniat reſtitutio rei Eccleſiæ,
vnde etiam laicus reus poteſt conueniri coram eccleſia-
ſtico, ex locato, legato, aliaque actione perſonali, dum-
modò aliquo modo concernat rem ipſam eccleſiaſticam, &
vbi ſaltem per laicum probabiliter non negatur rem illam
eſſe Eccleſiæ; ita vt ſimplex negatio non ſufficiat, aut red-
dat rem dubiam, cùm debeat eſſe veriſimilis, & cum pro-
babili ratione, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 238. *num.* 17. *&*
18. *tom.* 2. & ratio eſt, quia tunc non dicitur actio merè
perſonalis, ſed concurrit cum reali, atque ideò propter
concurſum realis trahitur ad eius naturam, vt ratiocinatur
idem Gratian. *loco ſupracitato num.* 18. Sperel. *dec.* 142. *num.*
41. *& ſeq. tom.* 2.

4 Ampl. 2. vt Clericus poſſit conuenire laicum coram Iu-
dice eccleſiaſtico, non ſolùm pro rebus Eccleſiæ, ſed etiam
pro fructibus: etenim licèt fructus præbendarum non ſint
quid ſpirituale, cùm tamen habeant dependentiam à re
Eccleſiæ, idem de illis iudicatur, quàm de re Eccleſiæ,
cap. ſi annum de iudic. in 6. vbi Fran. & Anchatan. *cap. Epi-*
ſcopus 17. *q.* 1. *facit gloſ. in cap. quia nos de teſtam.* vbi quòd
Epiſcopus non poſſit teſtari de fructibus ex agris Eccleſiæ
perceptis, ex quo dicti fructus tamquam acceſſorij ſequan-
tur naturam principalis, propterea idem eſt de iſtis fructibus
iudicandum, quàm de principali, vt deducitur in *cap. ſi*
Clericus laicum de for. competen. ponderando verba textus
pro re ſua, vel Eccleſia, facit text. *in cap. poſtulaſti de homi-*
cid. vnde quòd Clerici habeant priuilegium trahendi ad
ſuum forum Eccleſiaſticum non ſolùm ſuos cenſualiſtas,
& reddituarios, verùm etiam & arrendatores prædicto-
rum fructuum declaratum refert Anton. Rippol. *var. reſ.*
cap. 1. *num.* 236. *de iuriſdict. omnium Iud.* hanc etiam ſen-
tentiam docet Bellet. *in diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauore*
Cleric. real. §. 5. *num.* 2. *& ſeq.* Gabriel. *conſ.* 37. *num.* 10.
Vulpius *in prax. for. eccleſiaſt. cap.* 27. *num.* 5. latè Macera-
ten. *var. reſol. lib.* 1. *reſ.* 48. *per tot.* Marta *de iuriſdictione p.*
2. *cap.* 30. *num.* 5. Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 1. *de immunit.*
Eccleſ. reſol. 24. & latè *p.* 5. *tract.* 1. *tit. eod. reſ.* 7. *verſ. ve-*
rium ego puto, Sperel. *dec.* 98. *num.* 5. *&* 7. *tom.* 1. quidquid
ſenſerit Oſaſch. *dec.* 32. *num.* 4. ſub prætextu, quòd fructus
non ſint quid ſpirituale, ſed temporale; quæ ad hunc ef-
fectum non releuant, quia fructus bonorum eccleſiaſtico-
rum ſunt deſtinati ad opera pia, & ſpiritualia, vnde non
ſunt conſiderandi tamquam quid merè temporale, vt ani-
maduertit Auſer. *de poteſt. ſecul. in Eccleſ. num.* 31. Bellet.
diſquiſit. Clerical. tit. de fauore Cleric. realis §. 5. *ſub num.* 8.

25 Quod procedit etiam in terminis *cap. cum ſit generale de*
for. competen. vbi Hoſtien. Innocen. Butr. *num.* 9. Marian.
Soccin. *num.* 15. Felin. *num.* 4. docent quòd Eccleſia lai-
cum ad ſuum forum trahere nequit, niſi quando propo-
ſuerit qualitates furti, vel violentiæ: ſiquidem dum Eccle-
ſiæ, & eccleſiaſticis à debitoribus non ſoluuntur penſio-
nes, fructus cenſuum, affictus, aliiſque ſimiles pro-
uentus ſtatutis temporibus, cùm controueniatur obliga-
tioni, pacta non ſeruentur, & peruertatur forma contra-
ctus, & ſic Eccleſia, & eccleſiaſtici priuentur eorum iu-
re, vtique reſultat violentia manifeſta, & iniuſtitia, &
indebita occupatio, quod exuberat ad trahendum laicum
ad forum eccleſiaſticum, adeout ſibi imputare debeat ſi
ſua culpa amittat ius, ſeu opponere nequeat declinatoriam
fori, vt benè animaduertit Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 1.
de immunit. Eccleſ. reſ. 24. *verſ. non reticeam*, non enim
detinentes rem Eccleſiæ præſumuntur iuſtè detinere, vt
ponderant ſcribentes *in cap. ſi Clericus laicum, & in cap. cùm*
ſit generale de for. competen. Sperel. *dec.* 98. *num.* 3. *p.* 1.

26 Et quòd pro fructibus, & obuentionibus temporalibus
ex re ſpirituali prouenientibus etiam Iudex laicus ſit
competens, præcipuè ſi detinens conuincatur de mala
fide, ac illicita, & iniuſta detentione: tunc enim cùm
huiuſmodi fructuum ſubtractio dici poſſit ſacrilegium,
Iudex laicus etiam dicitur competens, per *text. in cap. cùm*
ſit generale de for. competen. vt ex Auſer. & Anchar. tradit
Sperel. *dec.* 98. *num.* 23. *tom.* 1.

Ampl. 3. vt Laicus, qui bona Eccleſiæ adminiſtrauit co- 27
gi poſſit ad reddendam rationem in foro eccleſiaſtico *cap. iu-*
dicatum, & ibi gloſ. 9. *diſt.* Soccin. *in cap. de iudic. & in rub.*
de for. competen. ſub num. 3. *& in cap. licèt ſub num.* 14. *verſ.*
24. *eod. tit.* Sperel. *dec.* 98 *num.* 4. *tom.* 1. vbi allegat Sac.
Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de refor. cap.* 8.

Ampl. 4. vt Coloni partiarij, alijque conductores fundi 28
Eccleſiæ, vel Clericorum pro recollectis fructibus, ac pro
eorum expulſione poſſint in foro Eccleſiæ conueniri, ad
text. in cap. ſi Clericus laicum de for. competen. Gabr. *conſ.*
37. *num.* 10. Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de fauore Cleric.*
reali §. 5. *num.* 8. Marian. Soccin. *in cap. ſi quis Clericus ſub*
num. 8. *verſ. ſed tu de for. competen.* & eſt de mente Specul.
in tit. de competen. iud. §. 1. *num.* 27. Dian. *reſ. moral. p.* 4.
tract. 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 24. *& p.* 5. *tract.* 1. *tit. eod.*
reſol. 8. & quòd dicti Coloni, ſi conueniantur reſpectu ter- 29
rarum Eccleſiæ, & ſic reſpectu Coloniæ, non ſint de foro
laico firmat Aretin. *in cap.* 2. *num.* 8. *de for. competen.* & ita
fuiſſe reſolutum à Sac. Congr. *Immunit. in vna Viterbien.* 6.
Octobris 1627. refert Sperel. *deciſ.* 41. *num.* 31. *in fin. tom.* 1.
& dec. 98. *num.* 8. *tom.* 2.

Contrarium tenet Marta *in tract. de iuriſdict. p.* 4. *caſ.* 30
112. *ſub num.* 1. vbi tenet Clericos non poſſe conuenire eo-
rum Colonos coram Ordinario ratione culturæ, niſi obli-
gati ſint in forma Cameræ, vel per pactum foro Eccleſiaſti-
co ſe ſubiecerint: hanc tamen opinionem non eſſe tutam
aſſerit Sperel. *dec.* 41. *num.* 31. *p.* 1. *& dec.* 98. *num.* 8. *in fin. p.*
2. quia quando agitur de contractu inito ſuper rebus Ec-
cleſiæ, & Clericorum Epiſcopus eſt Iudex competens, vt
notatur in *cap. iudicatum* 89. *diſtin. & in cap.* 2. *de for. compe-*
ten. & tradit Hieron. Gabr. licèt contra Eccleſiam ſcribat
conſ. 37. *num.* 10. *&* 12. vbi quòd debeat ſeruari conſuetu-
do *tom.* 2.

Ampl. 5. quòd de iure communi competat etiam Epiſco- 31
pis ratione iuramenti iuriſdictio in laicos, vt conueniri
poſſint vigore contractus iuramento vallati in Curia Ec-
cleſiaſtica, vt patet ex *cap. nouit. de iudic. & cap. fin. de for.*
competen. in 6. & tradit Rippol. *de iuriſdict. omnium Iud.*
cap. 1. *num.* 266. & eſſe valdè mirabile, quòd laicus regu-
lariter ratione iuramenti efficiatur de foro Eccleſiaſtico, &
coram illo debeat ordinariè conueniri, docet Seraph. *de pri-*
uil. iuram. 67. *num.* 1. *& per tot.* latè Mareſcot. *var. reſol.*
lib. 1. *cap.* 62. *num.* 10. *& ſeq.* Marta *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1.
caſ. 72. Felin. *in cap. cùm ſit col.* 4. *num.* 22. *poſt verſ. & vidi*
certare de for. competen. Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de*
immunit. Eccleſ. reſol. 8. *verſ. adde & hoc.*

Nec valent leges ciuiles, ſeu Principum conſtitutiones, 32
quatenus prohiberent, vt in contractibus non apponatur
iuramentum, ne ratione ipſius prorogetur iuriſdictio Iu-
dicis Eccleſiaſtici, & laicus efficiatur de foro Eccleſiaſtico,
quia iuramentum eſt res ſpiritualis, & ad Eccleſiam ſpe-
ctat *cap. fin. de for. competen. in* 6. *cap. venerabilem de elect.* &
conſequenter laica poteſtas de illo diſponere non poteſt,
cap. Eccleſia S. Mariæ vbi DD. de conſtit. cap. tuam de or-
dinar. cognit. cap. fin. de reb. Eccleſ. tum quia huiuſmodi le-
ges ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, & eiuſdem im-
munitati, ſiue directè, ſiue per indirectum, & in conſe-
quentiam aduerſantur, ac proindè reddantur nullius ro-
boris, & momenti, eaſque ferentes incurrunt in excom-
municationem Bullæ Cœnæ, vt latè comprobat Mareſcot. 33
var. reſ. lib. 1. *cap.* 62. *num.* 9. *verſ. quibus tamen, & num.* 10.
vſque ad 17. lanſſimè Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de im-*
munitat. Eccleſ. reſ. 8. *verſ. ſed his non obſtantibus vſque ad fin.*
vbi verſ. dicendum eſt igitur, exemplificat hoc procedere 34
etiamſi dictæ leges fuerint conditæ, & publicatæ ſine
aliqua mentione eccleſiaſticorum, quia animaduertendum
eſt ad effectum, & ad intentionem condentis: hanc etiam
ſententiam docet Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric.*
perſonal. §. 2. *num.* 26. Marta *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 92.
num. 2. Ric. *deciſ.* 211. *num.* 5. *p.* 2. Genuen. *in prax. Epiſc.*
cap. 12. *num.* 2. & ex Riminald. Maluaſia, Odd. & Hon-
ded. tradit Philip. Maynard. *de priuil. Eccleſ. p.* 1. *art.* 1.
num. 24.

num.24. Caſtil. Sotomaior. tom. 3. de Tertijs cap. 9. num. 6. à Pont. in reſponſ. pro cenſura Veneta fol. mihi 71. Laderch. conſ.103. num.8. Germon. de libert. Eccleſ. cap. 5. §. 5. Beltram. de Gueuera in propugn. libertat. Eccleſ. aſſert. 1. §. 5. num.25. Collegium Bononienſe in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.17. & ita firmaſſe Rot. paret ex deciſion. relatis per Dian. loco ſupra citato verſ. ſed ijs non obſtantibus in fin.

35 Contrarium verò quòd ſuſtineantur huiuſmodi leges prohibentes ne in contractibus apponatur iuramentum, quamuis ex huiuſmodi prohibitione reſultet effectus inducens excluſionem prorogationis iuriſdictionis in Iudicem Eccleſiaſticum defendere conantur, Ioſeph Seſſe de inhib. cap.9. §.3. Pereira de manu Regia p.2. cap. 35. num. 2. Petrus Barboſ. in l.1. art.3. num.139. ff. de Iudic. Gulielmus Bened. in cap. Raynutius ver. & vxorem dec.2. num. 53. de teſtam. Anguianus de legibus lib.3. concl. 22. per totam, Carauallius de iudic. lib.1. tit.5. num.1121. Olaſch. dec.32. num.7. & dec. 78. num.19. Gamma dec.247. num.2. Cabedo dec.32. num.2.

36 tom.1. quia lex ciuilis, licèt nequeat tollere iuramentum, vel ſuper eo diſponere, hoc tamen videtur procedere de iuramento præſtito, ſecus autem ſi agatur de impediendo ab initio ne præſtetur, vel ſi diſponerent in rem prohibendo actum, ſecus verò ſi diſponant in perſonam cum alijs rationibus adductis per Mareſcot. var. reſol. lib.1. cap.62. à n. 1. vſque ad 9.

37 Non eſt tamen recedendum à prima ſententia, quia ſiue agatur in perſonam, ſiue in rem, ſiue de impediendo tantùm, ne præſtetur iuramentum, ſiue in contractibus apponatur, ſemper aufertur Iudicibus Eccleſiaſticis illa auctoritas, quam Canones ex contractibus iuratis eis tribuunt, dum fieri prohibentur, vnde huiuſmodi leges ſaltem per indirectum aduerſantur libertati Eccleſiaſticæ, vt animaduertit Dian. reſol. moral. par.5. tract. 1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol.8. verſ. adde, & hoc.

38 Habet ſupradicta 5. ampliatio multas limitationes, quas inuenies penes Seraph. de priuil. iuram. 67. à num.3. vſque ad fin.

39 Ampl. 6. vt laicus pro laudemio, quod in pecunia in ſignum recognitionis directi dominij emphyteuſis Eccleſiaſticæ ſoluitur, conueniri poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico, Burg. in tract. de laudem. p.3. inſpect.1. num.6. & ſeq. Beller. diſquiſit. Clerical. tit. de fauore Cleric. real. §. 5. num. 10. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num. 521. Sperel. dec.98. num.14. tom.1.

40 Ampl. 7. vt laicus trahi poſſit ad Iudicem Eccleſiaſticum, eiuſque forum, pro quacumque cauſa, pro qua excommunicari poteſt, Socin. in cap. cum ſit generale ſub num. 15. de for. compet. & apertiùs in cap. licèt ſub num. 14. verſ. trigeſimus nonus eod. tit. in quibus refert quadraginta tres caſus, in quibus laicus poteſt coram Eccleſiaſtico Iudice conueniri, quos allegat Sperel. dec.98. num.27. tom. 1.

41 Ampl.8. ſi ex pacto ſpeciali in inſtrumento adiecto contrahentes ſe cuicumque foro ſubiecerint, ſeu ſubmiſerint, nam hoc caſu laicus abſque vllo dubio poteſt coram Eccleſiaſtico trahi ad notata per DD. in cap. ſi diligenti, & in cap. dilecti de for. competent. Decian. reſponſ.39. num.67. vol. 2. Borgnin. dec. 45. ſub num.70. Guttier. canon. quæſt. lib. 1. cap.34. num.49. Sperel. dec.98. num.31. & ſeq. tom.1. Et hoc pactum eſſe validum, & de iure permiſſum patet per text. in l. ſi conuenerit ff. de iuriſd. omnium Iud. cap. ſignificaſti de for. competent. Cenc. de cenſib. loco cit. n.24. verſ. neque damnari, Feder. Martin. de iure cenſ. cap. 6. n. 320. & ſeq. Zacch. de oblig. Camer. q. 7. ſub num. 7.

42 Amplia 10. vt vbi adeſt conſuetudo conueniendi laicos coram Epiſcopo, ſeu Ordinario, & cognoſcendi cauſas laicorum in tribunali Eccleſiaſtico tenaciſſimè ſeruanda ſit etiam in terris, & Regnis ab Eccleſiaſtica ditione remotis, vt habetur ad literam in cap. ſi Clericus laicum de for. comp. ibi, licèt in pleriſque partibus aliter de conſuetudine habeatur, ibique gloſ. & ſcriben. & tradit Suar. de Paz. in prax. to.2. prælud.2. n.19. Segur. de Aual. in direct. Iud. Eccleſiaſt. p.2. cap.13. num.25. Ric. dec.217. n.5. & per tot. p.2. Capyc. dec.161. n.3. Sperel. dec.143. n.8. tom. 2.

43 Quæ conſuetudo eſt à iure approbata, etiam ſi non agatur de re Eccleſiaſtica, nec de patrimoniali ipſius Clerici, ſed de re merè prophana, vt probatur in cap. ſi Clericus laicum de for. compet. & ibi Abb. n.5. Rot. dec.793. n.1. par.1. diuerſ. & ita cenſuiſſe Sac. Congr. Epiſcop. 31. Ianuar. 1617. teſtatur Sperel. dec.98. n.41. cum alijs per Bellet. diſquiſ. Cleric. tit. de priuil. Cleric. reali §. 5. n.4. Et ratio eſt, tum quia 44
iuriſdictio Eccleſiaſtica cum ſit fauorabilis religioni de facili prorogatur, & ampliatur, vt per Suarez in defenſ. fidei Cathol. lib.4. tit. de Immun. Eccleſ. cap.14. num.16. Tum, quia olim omnes tum laicorum, tum Clericorum cauſæ ad Iudicē Eccleſiaſticum deferebantur per text. in cap. relatum 11. q. 1. ibi, cum magis Apoſtolus Chriſtianorum cauſas ad Eccleſiam deferri, & ibidem terminari præcipiat, & probatur in cap. ſi quis Presbyter 2. q.5. & cap. per venerabilem qui fil. ſint legit. ita vt adhuc penes Eccleſiam reſideat habitu, ſi non actu iuriſdictio etiam in temporalibus, vnde laico redeunte ad ſuum primæuum forum non cenſetur eius conditio facta deterior, cum omnia de facili reducantur ad eorum principium naturale, vt notant ſcribentes in cap. cū nonis de Iudic. & notat Socin. in c. licèt de for. compet. relat. per Sperel. dec.98. à num. 34. vſque ad 41. tom. 1.

Ampl.10. quòd Iudex Eccleſiaſticus poteſt etiam ſupplere negligentiam Iudicis laici, & indiſtinctè laicis iuſtitiam hoc caſu miniſtrare, Abb. in cap. cum contingat n.25. de for. compet. Fuſc. de viſitation. lib.2. cap.20. num.26. Menoch. de arbitrar. caſ.69. n.39. vbi concurdantes affert Marta de iuriſdict. p.4. cap.146. n.7. Segur. in direct. Iud. Eccleſ. par. 2. cap.7. n.10. cum alijs per Sperel. dec.98. n.42. & 43. tom.1. 46
vbi quòd huiuſmodi concluſio non procedat è contra, ſcilicet quòd Iudex Laicus poſſit ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici ſecundùm Doctores plenè per eum relatos. 47

Ampl.11. ſi partes etiam laici de communi conſenſu prorogauerint iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, qui hoc caſu efficitur competens, Rot. dec.793. n.1. p.1. diuerſ. 48

Lim.1. ſi agatur de re merè prophana, & inter merè laicos, inter quos Iudex Eccleſiaſticus non habet iuriſdictionem, cap. licèt ex ſubſcripto cap. ex tenore de for. competen. vnde ſententia lata de defectu iuriſdictionis redditur nulla, niſi doceatur partes prorogaſſe iuriſdictionem, vel extare conſuetudinem, cuius vigore Ordinarius ſit capax cauſarum prophanarum, vt firmauit Rot. deciſ.793. num. 1. p. 1. diuerſ. & tradit Farinac. q.8. num.125. 49

Lim. 2. ſi laicus à Clerico conuentus coram Iudice Eccleſiaſtico negaret rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici, nam hoc caſu remittenda eſt cauſa ad forū rei, vt patet ex claris verbis textus in cap. ſi Clericus laicum de for. comp. ibi, & ſi laicus res ipſas non Eccleſiæ, aut Clerici, ſed ſuas proprias aſſeueraret, debet de rigore iuris ad forenſem Iudicem trahi. 50

Sublim. ſi contraria adſit conſuetudo, vt habetur ad literam in eodem contextu ibi, licèt in pleriſque partibus aliter de conſuetudine ſeruetur, & tradunt DD. relati in Ampliat.10. 51

Sublim. 2. vt non quælibet ſimplex negatio ſit ſufficiens, ſed quæ rem dubiam non reddat, ſed manifeſtam, conſtantem, & veriſimilem præbeat, Io. Valboa in relect. ad cap. cum Clericus n.6. de for. competen. ibique Cardin. n.9. Abb. num.13. Alex. de Neuo in prin. cum alijs per Sperel. deciſ. 143. num.9. & 10. tom.2. 52

Sublim. 3. procedere, tunc reo negante cauſam eſſe ad ſuum Iudicem remittendam; vbi Clericus actor nullas offerat in promptu probationes in contrarium ad conuincendam negationem eſſe calumnioſam, in fraudem, & in ſubterfugium interpoſitam ad effugiendam Iudicis eccleſiaſtici iuriſdictionem, vel ad defatigandam partem declinatoriam fori protrahendu litem; vnde poteſt Clericus etiam coram Iudice eccleſiaſtico ad firmandam iuriſdictionem ſummariè incontinenti docere rem eſſe ſuam, vel Eccleſiæ (ſine tamen præiudicio principalis quæſtionis per pleniores probationes conteſtata lite iudicaliç, ac negotij, & articuli principalis diſcuſſione comprobandi) quo caſu Iudex eccleſiaſticus ſuper huiuſmodi emergēte ſūmariè cognoſcere valet, & cognito iuriſdictionem non eſſe ſuam, Clericum actorem in expenſis condemnare, cauſamque ad ſuum Iudicem remittere debet, vt notat Abb. in cap. cum ſit generale num.14. de for. competen. & quod ita procedat text. in cap. ſi Clericus laicum aliàs, quòd eius diſpoſitio nullius eſſet momenti, latè comprobat idem Abb. ibidem num. 15. Anton. de Burr. & Felin. num. 2. verſ. limita, latiſſimè Soccin. numer. 15. & ita originaliter ibidem te- 53

Digitized by Google

nuit Goffred. Barbat. *num.* 16. *& ſeq. & num.* 60. *& plurib.*
ſeqq. Curt. iun. *in l.* 2. *num.*34. *ff. ſi quis in ius vocat. & in*
conſ. 124. *num.*6. *verſ. ſed præſuppoſito*, Lap. *alleg.*58. *num.*15.
Tiraq. *de retract. conſanguinit.* §.6. *gloſ.*5. *num.*19. Anſer. *de*
poteſt. Eccleſ. in laic. num. 39. qui omnes teſtantur hanc eſse
communem, crebriorem, & magis receptam ſententiam,
& totum mundum hanc tenere ſententiam, ita vt temera-
rium, & valde periculoſum in conſcientia eſſet ab ea in iu-
dicando, & conſulendo recedere, animaduertit Sperel. *dec.*
143. *num.* 11. *p.*2. *& dec.*98. *num.*44. *tom.*1.
54 Et cum textus in *cap. ſi Clericus laicum* nihil diſponat, ſi reo
negante, auctor offerat per ſummarias probationes oſtẽdere
ante litẽ conteſtatam rei negationem eſſe calumnioſam, tã-
quam caſus omiſſus ſuppleri, & decidi poteſt ab ipſo iudice
iuxta communem concluſionem, quòd Iudex cuius iuriſdi-
55 ctio negatur de iure cognoſcere poteſt, an ſua ſit iuriſdictio
cap. ſuper literis de reſcriptis, cap. cum perſonæ de priuil. in 6.
latè Sperel. *dec.* 133. *num.* 1. *&* 10. *&* 12. *& deciſ.* 143. *num.*
12. *p.*2. in quibus etiam contrarijs reſpondet, & *num.* 14. ſi-
gnanter exemplificat procedere in Iudice eccleſiaſtico, qui
56 ſuper dubio iuriſdictionis vti maior, & dignior cognoſce-
re debet, cuius ſit iuriſdictio, Lap. *alleg.* 58. *ſub num.*6. Felin.
*in cap. cæterum poſt num.*6. *de iudic.* & in terminis *cap. ſi Cle-*
ricus laicum de for. competen. quia aliàs huius decretalis di-
ſpoſitio redderetur penitus inutilis obſeruat ibidem Ma-
rian. Soccin, *num.* 15.
57 Quæ procedunt etiam ſi à reo negante vltra ipſam nega-
tionem doceretur de titulo ſuæ poſſeſſionis, ſeu de iuſta de-
tinendi cauſa, nam ſi conſtat rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici
nihilominus non obſtante negatione Iudex eccleſiaſticus
cognoſcere debet, vt ex Anton. de Butr. & Petro Barboſ.
tradit Sperel. *dec.* 143. *num.* 18. *p.*2.
58 Sublim. 4. vt neque cauſa ad Iudicem laicum ſit remit-
tenda, ſi notoriè conſtat rem ad Eccleſiam, vel ad Cleri-
cum ſpectare, tunc enim negatione non obſtante Iudex ec-
cleſiaſticus procedere debet in cauſæ cognitione *cap. ſuper*
eo de teſt. cogen. Abb. *in cap. ſi Clericus num.* 13. *in fin. de for.*
competen. ibique Felin, *num.* 1. Soccin. *num.* 11. *&* 14. Sperel.
*dec.*98. *num.*45. *p.*1.
59 Sublim. 5. ſi fuerit intentatum iudicium ſpolij, vel aga-
tur de delicto, rapina, dolo, oppreſſione, vel violentia,
nam hoc caſu negatione non obſtante cauſa ſpectat ad Iu-
dicem eccleſiaſticum, & ad laicum non eſt remittenda, eò
quòd huiuſmodi ſpolium, vel violentia conſtituat ſacrile-
gium, vel quaſi, cuius cognitio ſpectat ad Eccleſiam, vt ex-
preſsè diſponit *text. in cap. cum ſit generale de for. competen.*
vbi Innoc. *numer.* 2. Hoſtien. *num.* 2. Abb. *num.* 14. Mar.
Soccin. *num.* 15. Ancar. *in fin.* Guttier. *lib. canonic. quæſt.*
*cap.*34. *num.* 14. Sperel. *dec.*98. *num.*46. *tom.*1. *& deciſ.* 143.
num. 25. *verſ. hæc quidem tom.*2. quidquid ſenſerit Menoch.
de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. *num.*208.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa vbi agitur de bonis ratione directi dominij Eccle-ſiæ, eſt eccleſiaſtica, & ſpectat ad eius forum, & dam-nantur contrarium tenentes num.* 52.
2 *Laici quidquam ſtatuere non poſſunt circa bona eccleſia-ſtica.*
3 *Ita nec ſuper illis ius reddere, & iudicare poſſunt num.* 5.
4 *Forum ſortiri, & ſtatutis ligari paria ſunt.*
5 *Bona Eccleſiarum immediatè ſunt ſub Dominio Dei.*
Dicuntur Sancta Sanctorum ibid.
Bona à Laicis Eccleſijs conceſſa cenſentur Sum. Ponti-ficis donata cum abdicatione dominij, & iuriſdictionis etiam quo ad forum ibidem.
6 *Laicus quacumque actione agatur pro rebus Eccleſiæ con-ueniri poteſt coram eccleſiaſtico.*
7 *Emphyteuta pro canone rei Eccleſiæ conueniri poteſt co-ram eccleſiaſtico. Contrar.* 8.
9 *Iudex Laicus non poteſt cognoſcere ſuper Emphyteuſi ec-cleſiaſtica, etiam inter ipſos Emphyteutas, & ſuper ſo-lo dominio vtili penes Laicos exiſtente num.* 13. *Con-trar. num.* 14.
10 *Bona eccleſiarum nec indirectè ſubiacent iudicio laico-rum num.* 11.
12 *Cauſa dominij vtilis rei Eccleſiæ ſpirituales ſunt, & ab eis recipiunt forum. Contrarium n.* 14. *Reprabatur num.* 15.
16 *Aegidiana conſtitutio non comprehendit eccleſiaſticos, nec cauſas ſpectantes ad forum eccleſiaſticum, nec etiam ſi agatur de rebus, & bonis eccleſiaſticis num.* 17. *Nec etiam vtile dominium bonorum eccleſiaſtico-rum num.* 18.
19 *Iudex eccleſiaſticus priuatiuè cognoſcere debet ſuper iure-patronatus laicorum.*
20 *Ampl. idem ſuper poſſeſſorio ſpirituali. Contrar. num.* 23. 24.
21 *Cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis dicitur ſpiritualis, & eccleſiaſtica licet poſſeſſio ſit laicalis n.* 25.
22 *Cauſa eccleſiaſtica, & ſpirituales, vel quaſi ad forum ec-cleſiaſticum priuatiuè ſpectans.*
26 *Iudex laicus eſt incompetens in poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſiue adipiſcendæ, ſiue retinendæ, ſiue recuperan-dæ.*
27 *Idem in beneficialibus, & in adipiſcenda poſſeſſione bene-ficij num.* 28. *Contrar. num.* 32.
29 *Clericis prohibitum eſt recurrere ad Iudices ſæculares etiam pro tuenda beneficij poſſeſſione ſub pœna excom-municationis, & amiſſionis beneficij, num.*30.
Ampl. etiam pro exigenda penſione, num. 31.
Lim. concurrente priuilegio Apoſtolico, num. 34.
35 *Conſuetudo quòd laicus cognoſcat cauſas poſſeſſorij ſpiri-tualis reprobata, & anathematizata in Bulla Cœnæ num.* 36. *&* 37.
38 *Ampl. ſpectare ad Iudicem eccleſiaſticum, ſiue principa-liter, ſiue incidenter agatur de quæſtione iuris repro-bata Bartolo.*
39 *In cauſa temporali coram Laico vertente, ſi incidat quæ-ſtio iuris ſpiritualis ſuperſedendum, & ad eccleſiaſti-cum remittenda.*
40 *Iudex incompetens ratione incidentiæ cognoſcere poteſt de articulo coram eo incidente.*
41 *Lim. procedere vbi Iudex ſit tantum incompetens, ſecus ſi etiam ſit incapax.*
42 *Iudex Laicus reſpectu ſpiritualium eſt incompetens, & etiam incapax.*
43 *Iudex eccleſiaſticus reſpectu temporalium eſt incompe-tens, ſed non incapax.*
44 *Ideo cognoſcere poteſt de cauſa temporali, quæ incidit cum eccleſiaſtica, vt de dote, de alimentis, vbi agitur de cauſa matrimoniali.*
45 *Iudex laicus ex priuilegio Apoſtolico procedere poteſt in cauſis eccleſiaſticis, & inter eccleſiaſticos.*
46 *Poteſt etiam procedere ſi Iudex eccleſiaſticus eſſet negli-gens in adminiſtranda Iuſtitia Laico à Clerico turba-to. Contrar. num.* 47.
48 *Poteſt eſſe executor ſententiæ Iudicis eccleſiaſtici.*
49 *Tenetur præſtare brachium Iudici eccleſiaſtico, & cenſu-ris compelli poteſt num.* 50.
51 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis debent ſe ad inui-cem adiuuare.*
53 *Chriſtiani omnes in primitiua Eccleſia, ſiue Clerici, ſiue laici ab eadem iudicabantur, prout etiam in veteri te-ſtamento num.* 54.
55 *Iudex eccleſiaſticus retinet habitum, ſi non in exercitio iu-riſdictionem quo ad Laicos, & in prophanis, etiam in terris Imperij num.* 58.
56 *Poteſt ſupplere negligentiam Iudicis ſæcularis.*
57 *Eccleſia habet iuriſdictionem in ſæculares in temporali-bus.*
59 *Iudex Laicus in incidenti poſſeſſorij ſpiritualis merè fa-cti procedere poteſt. Contrar. num.* 60.
61 *Lim. primam opinionem procedere ſi factum ſit ab omni ſpiritualitate abſtractum, 2. ſi cum facto ſit admixtum ius.*
62 *Limit.* 2. *vt Iudex Laicus poſſit procedere in quæ-ſtione facti ſuper poſſeſſorio eccleſiaſtico, ſi Iu-dex eccleſiaſticus non inhibeat, ſecus ſi inhi-beat.*
63 *Limit.* 3. *vt Laicus ſit competens in cauſa facti articuli ſpiritualis ſi vertatur inter ſolum Laicos, ſecus ſi inter Clericos.*

64 *Lim.*

64 *Lim. 4. vt Iudex Laicus procedere poſſit, ſi cauſa non ſit merè ſpiritualis, vel cadat in laicos, ſecus ſi ſit merè ſpiritualis, ſecus in ſpiritualibus, vel ſi Clericus non ſit reus.*

65 *Quaſtiones Iuris, & facti, quæ ſint.*

Cognitio cauſarum, rerum, ſeu bonorum Eccleſiarum, & cum eiſdem connexionem habentium, etiam ſi agatur inter merè laicos, an priuatiuè ſpectet ad Iudicem eccleſiaſticum, vel cumulatiuè cum Iudice Laico.

ADNOTATIO III.

1 QVando agitur de bonis ratione directi dominij ſpectantibus ad Eccleſiam cauſa eſt omninò eccleſiaſtica, & ab Eccleſiaſtico Iudice non autem à Laico
definienda, *cap. decernimus extra de Iudic. cap. benè quidem*
cap. denique diſtin. 96. cap relatum cap. ſi qua cauſa cap. placuit 2. 11. q. 1. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. verſ.*
in hoc procul dubio, Card. Bellarmin. *controuerſ. tom. 2. tit. de*
Cleric. cap. 24. ante verſ. 5. propoſitio, & quòd de veritate huius concluſionis nullus vnquam Orthodoxus dubitauerit, & ſi qui auſi ſunt impugnare, meritò ſemper ab Eccleſia fuerint damnati, & præcipuè Marſilius Paduanus ſub
Paſchali II. magiſtraliter dixit Rot. *in Rauennaten. Emphyteuſis* 28. *Martij* 1631. *coram Merlino inter eius impreſ. dec.*
414. à num. 1. & plurib. ſeqq. quæ eſt repetita in recen. dec. 42.
p. 6. & poſt p. 5. Reſol. moral. Dian. deciſ. vltim. idem Dian.
par. 4. reſ. moral. tract. 1. de immunit. reſ. 56.

2 Siquidem ſicut Laici defectu poteſtatis, & iuriſdictionis
quidquam ſtatuere non poſſunt circa bona eccleſiaſtica,
cap. benè quidem, cap. ſi Imperator 96. diſtin. cap. laicus 16.
q. 7. cap. cum laicis extra de reb. Eccleſ. alien. vel non cap. Clericus cap. fia. de immunit. Eccleſ. in 6. vbi ſtatuentes ipſi anathematis pęna feriuntur, *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.*

3 Ita nec etiam ſuper illis iuſdicere, & ſententiam proferre
poſſunt, cum paria ſint forum ſortiri, & ſtatutis ligari,
4 *gloſ. in cap. quod Clericus de for. competen.* Dec. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 18.* Surd. *conſ. 2. num. 14. in fin. & conſ.*
338. num. 26. ad fin. Bero. *conſ. 63. num. 99. lib. 1.* & ad propoſitum Theſaur. inn. *quæſt. forenſ. lib. 2. cap. 15. num. 12. in*
fin. cum alijs per Rot. *dec. 42. num. 6. & 7. p. 6. recen.* cum
alijs copioſè congeſtis *dec. 305. n. 4. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*

5 Bona autem eccleſiaſtica immediatè ſunt ſub dominio
Dei, & dicuntur Sancta Sanctorum *cap. nulli licet cap. quicumque 12. q. 2.* Et patrimonium Chriſti *cap. cum ex eo de*
elect. in 6. Rot. *dec. 305. num. 1. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*
propterea bona omnia cuiuſlibet Eccleſiæ orbis terrarum
ſubiacent adminiſtrationi Sum. Pontificis, qui Dei vices
retinet, & conſequenter Epiſcoporum, qui eius vices in
Diœceſanis iuriſdictionibus obtinent, & à principio Sum.
Pontifici cenſentur donata omnia, quæ aut ex munificentia Principum, aut aliorum priuatorum pietate Eccleſijs
conceſſa fuerunt; ita vt non minus ipſis temporalibus,
quam etiam in conſequentiam eorum dominio, & iuriſdictione tradentes ſe priuare, & à ſe ipſis penitus abdicare,
ac detrahere voluiſſe omnino dicendum eſt; vnde ceſſare
debet etiam quo ad forum iuriſdictio Iudicis Laici: faciunt
notabiliter tradita per Geminan. *in c. vnico §. confirmatos de*
Religioſ. dom. in 6. in 5. notab. quem ſequitur Rip. *in l. quominus n. 107. ff. de flumin.* cum alijs per Rub. *in adnot. ad deciſ. 2. n. 207. & 208. par. 3. recen.* vbi ita etiam ſenſiſſe Rot.
in Cauſa Treueren. vnionis 29. Maij 1641. *§. 1. verſ. illius*
bona coram Emin. Card. Veroſpio, & magiſtraliter *d. deciſ.*
305. n. 1. poſt 2. vol. conſ. Farinac.

6 Ampl. 1. vt quacumque actione agatur occaſione rei
Eccleſiaſticæ, ac de omnibus inde accedentibus, annexis,
connexis, emergentibus, & dependentibus Iudex Eccleſiaſticus contra laicum iudicare debeat, vnde emphyteuta pro
7 canone ex re Eccleſiæ debito coram eodem Eccleſiaſtico
Iudice conueniri poteſt, Abb. *in cap. ſi Clericus laicum ſub*
num. 10. in fin. & num. 13. de for. competen. benè Valaſch. *de*
iur. emphyteut. q. 39. ſub n. 14. verſ. quid ſi emphyteuſis, Borgnin. *dec. 44. num. 107. & dec. 45. num. 68. p. 1.* vbi comprobat eò magis hoc procedere, quia emphyteuta recuſando
ſoluere canonem dicitur dominum ſpoliare, ſiue iudicialiter, ſiue extra iudicium id agat, cum alijs congeſtis per Sperel. *dec. 98. à num. 9. & ſeq. p. 1.*

Contrarium docet Theſaur. *inn. quæſt. forenſ. lib. 2. q. 15.* 8
per totam, cuius rationes adductæ tamquam parum ſubſiſtentes meritò reprobantur à Sperel. *loc. cit.*

Ampl. 2. procedere concluſionem, etiam ſi cauſa inter 9
ſolos emphyteutas agatur, & ſuper ſolo dominio vtili penes laicos exiſtente, ratione connexionis dominij vtilis
cum directo, cum quo vna, & eadem res, & eiuſdem naturæ reputatur, vt eumdem ſequatur, ſicut incrementum
alluuionis, & inſulæ, vt animaduertit, Oltrad. *conſ. 240. n. 1.*
verſ. & ideo rectè, quem ſequitur Surd. *conſ. 57. num. 23.*
verſ. & propterea, vnde ſicut ſubiectum bonorum mate- 10
rialiter eſt ſemper, & perpetuò Eccleſiaſticum, non poteſt
ab ipſo dominio directo ſaltem actualiter ſeparari dominium vtile, nec ideo indirectè bona Eccleſiarum ſubiici iudicio laicorum, *cap. quanto cap. cæterum*, & ibi Canoniſtæ
de Iudic. & aliis congeſtis, acerrimè examinato articulo,
ſublatiſque contrariis argumentis firmauit Rot. *in Romana*
domus de Scapuccys 19. Ianuarij 1612. coram Decano, quam
ſemper poſtea ſecuta fuit contingente caſu, & ſignanter in
dicta *dec. 414. à num. 8. & plurib. ſeqq. coram Merlino*, *in*
recens. dec. 42. p. 6. & dec. 305. num. 1. & 2. & per totam poſt
2. vol. conſ. Farinac. quæ eſt repetita poſt Pacif. de Saluian.
dec. 238.

Et vltra motiuum connexionis concurrit etiam prærogatiua qualitatis, & ſubiecti Eccleſiaſtici, cui inhæret do- 11
minium vtile, vnde ſubijcitur, & famulatur directo dominio Domini principalis, ſine quo ſubſiſtere non poteſt, vnde meritò dominium directum cũ ſit Eccleſiaſticum tamquam dignius, & potentiùs debet trahere ad ſuum Iudicem,
& forum diſcuſſionem ſuper dominio vtili, ex quo reſideat,
in ſubiecto, materia, & re merè Eccleſiaſtica, vt pulchrè
comprobat Rota *d. dec. 42. à n. 19. cum pluribus ſeq. par. 6.*
recen.

Hinc eſt quòd omnes cauſæ iſtius dominii vtilis ſpiri- 12
tuales ſunt, & propterea ab eis recipiunt iudicium, & forum ſortiuntur Cardin. *in Clement. per literas num. 12. q. 15.*
de praben. faciunt tradita per Bero. *in cap. quæ in Eccleſiarum n. 9. & ſeq. & præſertim num. 12. de conſtit.* Siluan. *conſ.*
9. n. 23. vnde ſequitur quòd laicus ſit penitus incompetens 13
quo ad huiuſmodi cauſarum cognitionem, & pro hac ſententia videtur bonus textus *in cap. cæterum*, vbi Abb. *in*
prin. de iudic. ita etiam tenuit Abb. *in c. quam in Eccleſiarum*
in 3. notab. n. 2. & ibi Dec. *num. 19. verſ. 2. ampliatur*, Bero.
num. 8. & 9. de conſtit. idem Abb. *in conſ. 72. in 1. dub. lib. 1.*
Card. Zabarel. *conſ. 2.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 105.* Antonin. *var. reſol. lib. 1. cap. 48. num. 9. &*
ſeq. Marta *de iuriſd. p. 4. caſ. 13. num. 19.* Ferentil. *in adnot.*
ad Burat. deciſ. 780. num. 12. & 13. Cyriac. *controu. forenſ.*
205. num. 163. pleniſſimè Rot. maturè diſcuſſo articulo,
ſublatiſque contrariis *dec. 305. per totam poſt 2. vol. conſ. Farinac. dec. 239. n. 6.* poſt Pacif. de Saluian. *ancerd. in Romana de*
Sciancbis 28. Aprilis 1617. coram Innocentio X. impreſs. penes Cyriac. *dicta controu. 205. num. 10. & ſeq.* & ab hac opinione difficile eſſe recedere, animaduertit Gratian. *diſcept.*
447. num. 21. Sperel. *dec. 121. num. 20. tom. 2.* aliàs ſequeretur præiudicium Eccleſiæ, cui expedit magis habere vnum
emphyteutam, quàm alium Adden. ad Burat. *dec. 780. n. 14.*
vbi alios allegat Dian. *reſol. moral. p. 5. tract. 1. de immunit.*
Eccleſ. reſol. 56.

Contrarium videtur tenere Bart. *in l. 2. num. 6.* & ibi Sa- 14
licet. & DD. *C. vbi in rem act.* cum aliis per Sperel. *dec. 24.*
num. 14. ſed in fin. ſubdit contrariam ſententiam eſſe veriorem, & tenendam. Hinc patet reiiciendum eſſe Petieram
de manu Regia cap. 28. num. 2. lib. 2. vbi tenet cauſas non modò inter emphyteutas laicos, ſed etiam inter illos, & Eccleſiam ratione vtilis dominij vertentes ad ſecularem Iudicem
ſpectare, quia huiuſmodi opinio eſt contra decreta Conciliaria, diſponentia quòd numquam Iudex laicus habeat iuriſdictionem, non tam in Eccleſias, Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, quàm nec etiam in res ſpirituales, prout
eſt ſupradictum dominium vtile, vt ſupra demonſtrauimus,
cap. inſolita cap. placuit, cap. ſi Clericus 11. quæſt. 1. cap.
nimis, cap. ſi Clericum cap. ſi quis cap. Chriſtianus, cap. au-

Digitized by Google

Ius Clericum, cap. peruenit, cap. Fratris, cap. Sacerdotibus pariter, 11. q. 1. cap. qualiter, & quando de iudic. cap. nouus, cap. grauem de ſent. excommun. Rot. dec. 458. num. 76. par. 5. tom. 2. recen.

16 Ampl. 3. vt Ægidiana conſtitutio non ſolùm non comprehendat Eccleſiaſticos, aut cauſas fori Eccleſiaſtici, ex quo Card. Ægidius illius auctor non habebat iuriſdictionem ſuper Eccleſiaſticis: & Summi Pontifices eamdem confirmauerunt, & extenderunt ad vniuerſum ſtatum Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum non immutata naturą eiuſdem conſtitutionis, Scaccia de appel. q. 17. lim. 6. memb. 3. num. 15. Pacif. de Saluian. inſpectione 4. c. 2. num. 28. Scapuc. tract. eod. q. 2. num. 7. lib. 3. Ridolphin. in prax. par. 2. cap. 6. num. 149. 150. 157. Rot. dec. 234. num. 1. deciſ. 237. num. 6. deciſ. 238. num. 1. deciſ. 239. num. 5. poſt Pacif. de Saluian. dec. 32. num. 2. p. 1. dec. 51. n. 13. p. 5. recen. prout nec quando in cauſa adſunt Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ Rot. in Viterbien. fideicommiſſi 16. Iunij 1642. cor. R. P. D. Cerro Decano immò nec ad eorum fauorem, Burat. dec. 315. n. 1. & 2. Rot. dec. 61. num. 13. p. 5. recen.

17 Verùm etiam, nec quando agitur de rebus, ſeu bonis Eccleſiaſticis Pacif. de Saluian. inſpect. 4. cap. 2. num. 33. Scapuc. eod. tract. q. 2. num. 7. lib. 3. Scaccia de appell. q. 17. limit. 6. memb. 3. num. 14. Caualer. dec. 267. num. 6. dec. 493. num. 1. Burat. deciſ. 151. num. 11. Rot. deciſ. 231. num. 1. deciſ. 235. num. 1. deciſ. 236. num. 3. deciſ. 238. num. 1. & 2. deciſ. 239. n. 5. poſt Pacif. de Saluian. dec. 32. n. 1. p. 1. dec. 391. num. 5. dec. 472. n. 1. p. 2. dec. 316. n. 6. p. 6. recen.

18 Quod etiam procedit, etiam ſi agatur de vtili dominio Eccleſiaſticorum bonorum, & lis ſit tantùm inter laicos, Gratian. diſcept. 447. num. 20. vſque ad 24. tom. 3. Rot. in Romana domus de Scapuccijs ad Sanctum Auguſtinum 19. Ianuar. 1611. coram Coccino poſt Pacif. de Saluian. dec. 238. num. 2. & ſeq. & per totam quam ſequitur eadem Rota dec. 572. num. 1. p. 2. dec. 49. num. 1. p. 5. recen. Caualer. dec. 493. num. 2. Duran. dec. 70. in prin. eòque fortiùs neque habet locum inter ipſos quoque laicos, quando agitur de quocumque præiudicio Eccleſię, Rota dec. 239. num. 6. poſt Pacif. de Saluian.

19 Ampl. 4. vt iuſpatronatus laicorum, licèt non ſit propriè quid ſpirituale, attamen quia eſt ſpiritualitati annexum, ſolùm Iudex Eccleſiaſticus priuatiuè iudicare debeat, cap. 4. de Iudic. Diana reſol. moral. par. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 56. verſ. prima licèt iuſpatr. Rot. dec. 414. coram Merlino num. 12. quæ eſt in recen. deciſ. 42. par. 6. cum aliis Sperel. dec. 8. num. 26. p. 1.

20 Ampl. 5. vt in poſſeſſorio rei ſpiritualis, licèt ſit merè temporale, & laicale, attamen de huiuſmodi poſſeſſione ſolùm cognoſcat Iudex Eccleſiaſticus, quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus, cum qualitas ſpiritualitatis, qualitatem temporalitatis abſorbeat, vt communiter tenent omnes Canoniſtæ, Barbat. in cap. fin. de iud. Dec. in cap. quanto num. 58. & ſeq. & 62. extra de Iudic. Berous hanc ſententiam acerrimè defendens in Rubr. extrau. de iudic. num. 15. cum plurib. ſeq. Couar. pract. quæſt. cap. 35. num. 1. verſ. ſi diligenter, Crauet. conſ. 258. num. 8. Roland. conſ. 12. n. 35. & ſeq. lib. 2. Menoch. de recuper. poſſeſ. remed. 15. num. 205. & ſeq. Guttier. canon. quæſt. cap. 34. num. 26. & ſeq. Dian. reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 56. verſ. ſecunda poſſeſſiores ſpiritualis, latè Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 1. Duard. ad Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 47. & 48. latè Curt. in tract. de feud. par. 7. quæſt. 6. Schraderius in tract. de feud. par. 10. ſec. 1. num. 84. in prin. Gratian. diſcept. 238. num. 8. tom. 2. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 2. num. 1. Olaſch. deciſ. 116. num. 1. Afflict. dec. 36. num. 1. & ſeq. & hanc eſſe antiquam, & perpetuam opinionem Curiæ Romanæ, quæ numquam admittere voluit opinionem Guid. Pap. ex Puteo tradit Sperel. deciſ. 8. num. 17. in fin. & dixit Rota coram Merlino deciſ. 414. num. 13. repetita in recen. dec. 42. par. 6.

21 Siquidem cauſa poſſeſſoria rei Eccleſiaſticæ dicitur ſpiritualis, vel quaſi, & Eccleſiaſtica, etiam ſi poſſeſſio ſit temporalis, & laicalis, cum qualitas proprietatis, & ſubiecti, à quo habet dependentiam, tamquam ſpiritualis qualitatem temporalitatis abſorbeat, & ad ſe trahat, Clement. vnica de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Clement. vnica cum ibi notatis de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. Clement. diſpendioſam, ibi, eam quomodo tangentibus de iudic. ita contra gloſ. in cap. literas de reſtit. ſpoliat. tenet ibi Abb. & eamdem gloſ. eſſe communiter à Doctoribus reprobatam teſtatur Couar. pract. quæſt. c. 35. num. 1. verſ. non oberit, Guttier. lib. 1. canon. quæſt. cap. 34. num. 35. Vant. in tract. de nullit. ex defectu iuriſd. ſub num. 54. verſ. ſiue agatur, Monet. de decim. cap. 8. q. 1. ſub num. 14. Garz. de benef. p. 1. cap. 2. num. 52. Gratian. diſcept. 238. num. 70. tom. 2. latè Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 19. n. 48. cum aliis per Sperel. deciſ. 8. n. 19. tom. 1.

Vnde intrat regula generalis, quòd omnes cauſæ Eccle- 22 ſiaſticæ, & ſpirituales, vel quaſi, ad forum Eccleſiaſticum priuatiuè ſpectent Clement. 2. de iudic. cap. tuam de ordin. cognit. Clar. in §. feudum q. 20. num. 9. in fin. Sperel. d. deciſ. 8. num. 18. tom. 1. ex quo laicus ſit ſpiritualium incapax, cap. 2. de iud. latè Magdalen. in tract. de numero teſt. in teſtam. par. 1. cap. 10. num. 8. Bero. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 91. de conſtit. vbi omnes Seraph. de priuil. iuram. priuil. 67. num 12.

Contrarium verò, quòd Iudex laicus ſit competens in 23 cauſa poſſeſſorij ſpiritualis docent ferè omnes legiſtæ teſte Igneo in repetit. l. neceſſarios §. non alias 2. par. à num. 2. ff. ad Sillanian. & ſignanter hanc profitetur Bartolus, & ſcribentes in l. Titia ff. ſolut. matrim. & in l. omni innouatione C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. quoties C. de iudic. latè Guid. Pap. deciſ. 1. per tot. Boer. deciſ. 69. num. 23. Afflict. deciſ. 2. & dec. 24. & dec. 85. Olaſch. deciſ. 119. num. 1. Theſaur. dec. 82. & deciſ. 112. Valaſch. deciſ. feud. conſult. 93. lib. 1. Marant. de ordin. iudic. par. 4. diſtinct. 13. cap. 17. num. 3. & 4. Natta conſ. 411. in prin. Roland. conſ. 23. num. 2. lib. 2. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 15. num. 220. & ſeq. Farinac. quæſt. 8. num. 23. Gail. pract. obſeruat. 38. num. 3. & 4. Marta de iuriſd. par. 2. cap. 39. & par. 4. cap. 38. Bobadil. qui alios congerit in ſua Politic. lib. 2. cap. 18. num. 241. tom. 1. qui ea nituntur ratione, quòd poſſeſſorium rei ſpiritualis, non ſit ſpirituale, ſed temporale, per gloſ. in cap. literas de reſtit. ſpoliat. & tradunt Canoniſtæ in cap. fin. extra de Iudic. Guid. Pap. dec. 1. n. 1. Crauet. conſ. 258. in princ. Ant. Scap. de iur. non ſcript. lib. 1. cap. 33. in prin. Grauat. ad Veſt. lib. 5. cap. 1. num. 6.

Quinimò cum poſſeſſorium nihil habeat communę, 24 cum petitorio vulgata l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquirend. poſſeſſ. non eſt mirum, ſi petitorium ſit ſpirituale, poſſeſſorium verò temporale, cuius vigore Iudex laicus efficitur competens, ad tradita per Mart. in tract. de iuriſd. p. 2. cap. 30. num. 18. & ſeq.

Non eſt tamen recedendum à prima opinione, tamquam 25 magis vera, tuta, ac veritati conſona, & magis conformi decretis Sacrorum Conciliorum, & Sacrorum Canonum; & Doctores in contrarium adducti parum inter ſe conueniunt, & vel loquuntur ſecundùm tribunal, quod habent Hiſpani de cognitione per viam violentiæ, vel per viam extraiudicialis cognitionis, vel ſecundùm forenſem Galliarum vſum à Summis Pontificibus approbatum, vt animaduertit Sperel. dec. 8. num. 24. verſ. ex quibus, & num. 25. p. 1. vbi latè contrarijs reſpondet.

Ampl. 1. hanc communem ſententiam procedere in 26 quocumque poſſeſſorio, ſiue adipiſcendæ, ſiue retinendæ, ſiue recuperandæ; in omnibus autem deducitur titulus ſaltem coloratus, cuius cognitionis incapax eſt Iudex ſæcularis, vt ex Couar. Afflict. Monet. & alijs docet Sperel. d. deciſ. 8. numer. 33. par. 1. vbi numer. 36. reprobat Theſaur. deciſ. 82. numer. 1. & alios contrarium tenentes.

Ampl. 2. in beneficialibus, in quibus quando agitur de 27 adipiſcenda poſſeſſione beneficij Eccleſiaſtici Iudex laicus eſt penitùs incompetens, Bero. in rub. extra de Iudic. num. 51. Couar. pract. quæſt. c. 35. num. 1. verſ. prima concluſio, Crauet. conſ. 104. ſub num. 17. verſ. nec obſtat, Menoch. de recuper. poſſeſ. remed. 15. nu. 235. vbi ait hoc apud neminem ferè dubitari, Sperel. dec. 8. num. 34. tom. 1. Dian. reſol. moral. p. 5. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 27. verſ. ſed ijs non obſtantibus, & contrariis reſpondet; Iudices enim laici in beneficialibus nullam habent iuriſdictionem, Puteus deciſ. 28 351. lib. 1. in nouiſ. Acorambon. dec. 28. Seraph. dec. 957. Rot. dec. 96. num. 14. p. 4. tom. 2.

Hinc eſt, quòd Clericis prohibitum eſt habere recurſum ad Iudices ſæculares, & ita recurrentes etiam pro tuenda 29 ſuorum beneficiorum poſſeſſione ſunt excommunicati non ſolùm vigore Bullæ Cœnæ in §. 16. verum etiam ex

con-

conſtitutione Martini V. & Innocentij VIII. quæ incipit ,
Officij noſtri in nouo Bullar. ex ordine 17. tom. 1. & de iure
communi cap. qualiter , & quando de Iudic. vbi Doctores
30 Farinac. conſ.68. n. 1. to. 1. Et vltra excommunicationem
amittant ipſo iure beneficia obtenta , prout diſertè ſancitur
in dictis conſtitutionibus Farinac. loco cit. num. 5. Rot. in
Oſcen. Pœnitentiaria coram Blanchet. impreſ. poſt d. conſ.
68. Farinac. num. 10. dec. 103. n. 5. poſt 2. vol. conſ. eiuſdem
Farinac. dec.491. num.6. p.2. dec.184. n.12. p.4. dec.103. n.4.
& 5. p.6. dec.83. n.1. & 2. p. 7. recen. & dec. 64. num. 3. coram Greg. XV. ibique Adden. num.13.

31 In quam excommunicationem etiam incurrit recurrens
ad Iudices laicos pro exigenda penſione , cap. 1. de reſcript.
in 6. cap. nouerit , cap. grauem de ſent. excommun. Rot. dec.
650. num. 18. p.4. tom. 3. recen.

32 Contrarium, quòd Iudex laicus poſſit cognoſcere de
cauſa poſſeſſoria beneficij, docet Seſſe de inhib. cap. 8. §. 3.
num. 16. & 17. Bobadil. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. n. 153.
Ceual. in tract. de cognit. per viam violen. p. 2. q. 55. Auedan.
de execut. mandat. p. 1. cap. 1. num. 35. Pelarz. tract. de ma
ior. p. 3. q. 11. num. 11. Cabedus dec. 71. num. 3. par. 2. Valaſc.
conſ. 93. num. 3. Mendez à Caſtro in prax. Eccleſ. Luſitan.
lib. 2. cap. 4. num. 14. Gail. lib. 1. obſeru. 58. num. 2. Myſinger.
cent. 2. obſeruat. 67. Degraſſalius in Regal. Franc. lib. 2. iur. 7.
Guid. Papa dec. 85. num. 2. Theſaur. dec. 82. Afflict. dec. 24.
cum alijs relatis per Guttier. pract. qq. lib. 1. q. 20. & quaeſt.
Canon. lib. 1. cap. 34. num. 16. Igneus in l. neceſſarios §. non
alias 2. p. num. 42. ff. ad Senat. Conſul. Syllan. qui reprobantur à Menoch. loco ſupra cit.

33 Quæ ſecunda opinio forſan procedere poſſet de conſuetudine aliquorum Regnorum, ſi ſpeciali priuilegio à Sede
Apoſtolica conceſſo muniatur , prout Regi Gallorum conceſſum fuiſſe à Martino V. refert Guid. Pap. dec. 1. ac
etiam à Leone X. die 17. Nouemb. 1513. reſtatur Boer. dec.
69. n. 23. relat. per Dian. reſol. moral. p. 5. tract. 1. de immunit. reſol. 27. verſ. reſtat modo , vbi alijs contrarijs reſpondet.

34 Vbi verò non concurrit priuilegium Apoſtolicum præfata conſuetudo non ſolum communiter à Doctoribus reprobatur, latè Garz. de Benef. par. 1. cap. 2. num. 51. Farinac.
quaeſt. 8. ſub num. 23. circa fin. Gratian. diſcept. 238. num. 68.
vbi quòd in hoc, nec immemorabilis tribuit vim priuilegij , quia poſſeſſio redditur inhabilis , vitioſa , & inefficax ad conſuetudinem inducendam , & præſcribendam,
tamquam irrationabilem , & Eccleſiaſticam libertatem
perturbantem ex Puteo deciſ. 363. in fin. lib. 1.

35 Verum etiam expreſsè anathematizatur in Bulla Cœnæ
Domini can. 14. vbi excommunicationis mucrone feriuntur Iudices, ac Magiſtratus, ſiue laici, ſiue Eccleſiaſtici quicumque gratiarum , vel literarum Apoſtolicarum , vel etiã
violentiæ prohibendæ prætextu, beneficiales, decimarum
aliaſq; cauſas ſpirituales , & annexas à Commiſſarijs Apoſtolicis , alijſque Iudicibus auocant , vel quoquomodo im-
36 pediunt , ac proinde cum poſſeſſoria beneficialia, ſint quaſi
ſpiritualia, vtique Iudex laicus de illis cognoſcens incidit
in præfatæ Bullæ excommunicationem , vt animaduertit
Duard. in explicat. d. Bullæ lib. 2. can. 14. q. 5. num. 31. iun-
37 cta q. 11. n. 5. etiam ſi cauſam non auocaret ab Eccleſiaſtico foro; ſed ſe in ea quoquomodo interponeret, ſiue prætextu conſuetudinis , ſiue colore priuilegij , ſiue clypeo violentiæ prohibendæ, vt ſubdit idem Duard. loco citato & q. 9.
num. 6. & q. 13. num. 3. & 10.

38 Ampl. 3. vt ſupra firmata regula procedat , ſiue agatur
principaliter de quæſtione iuris, ſiue incidenter, cum vtroque caſu quæſtio, quocumque modo emergat, ſit à ſpiritualitate inſeparabilis, vti ſemper eiuſdem rationis, ſpeciei , &
naturæ , propterea ad Eccleſiaſticum Iudicem ſpectabit iuxta crebriorem Doctorum ſententiam , de qua Rom. &
Doctores in l. Titia ff. ſolut. matr. vbi Alex. num. 6. & 7.
ſubdit Bartolum in lectura noua contrarium tenentem ,
communiter reprobari , & quòd vix ſibi perſuadere poſſit
illa eſſe verba Bartoli, cum ſint contra iura Canonica , ibique Petrus Barboſ. num. 22. Albertin. in aſſertionibus Catholicis q. 25. num. 55. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.
84. num. 20. Couat. pract. quaeſt. cap. 35. ſub num. 1. verſ. verum ſi diligenter, Gratian. diſcept. 238. num. 34. to. 2. Capyc.
dec. 7. num. 2. Puteus dec. 36. num. 12. lib. 1. Rot. deciſ. 235.
num. 5. p. 1. recen. hinc eſt, quòd ſi in cauſa temporali coram 39
Iudice ſæculari vertente incidat quæſtio iuris ſpiritualis , ad
Eccleſiaſticum remittenda erit, & interim in cauſa principali ſuperſedendum eſt , cap. cum tuam de ordin. cognit. &
cap. lator qui fil. ſint legit. Sperel. dec. 8. num. 27. tom. 1.

Et quamuis ratione incidentiæ Iudex alias incompetens 40
de articulo coram eo incidente cognoſcere poſſit , l. quoties
C. de Iudic. cum ibi notatis l. 5. C. de ordin. cognit. Menoch.
de arbitrar. iudic. lib. 1. q. 91. n. 8. Garz. de nobilit. gloſ. 1. n. 17.
Pereira quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 15. n. 12.

Hoc tamen procedit vbi Iudex ſit tantùm incompetens , 41
& non etiam incapax , ſecus autem ſi Iudex non ſolùm ſit
incompetens, ſed etiam incapax , prout eſt Iudex ſæcularis
reſpectu ſpiritualium, etiam ſi partes conſentiant, cap. ſi diligenti, cap. ſignificaſti de for. competen. Sperel. dec. 8. num. 20. 42
& 30. tom. 1.

Iudex verò Eccleſiaſticus , licèt reſpectu temporalium 43
inter laicos incompetens ſit , cap. cum ad verum 96. diſt. n.
non eſt tamen incapax , ideòque eius iuriſdictio eſt proro- 44
gabilis, vt cognoſcere poſſit de cauſa temporali, quæ incidat cum Eccleſiaſtica coram eodem vertente , veluti de dote, de alimentis, vbi principaliter agatur de cauſa matrimoniali, vt probat text. in cap. de prudentia , & in cap. nuper. &
in cap. per veſtras extra de donat. inter vir. & vxor. Bald.
Nouel. in tract. de dote p. 9. priu. 16. Molin. de primog. lib. 2.
cap. 15. num. 76. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg.
89. num. 19. Guttier. lib. 1. pract. quaeſt. 44. à num. 6. & lib. 3.
q. 29. num. 28. cum alijs per Sperel. dec. 8. num. 29. 30. & 31.
tom. 1.

Lim. 1. ſupradictas Concluſiones, quòd Iudex laicus ex 45
priuilegio Apoſtolico poſſit procedere in cauſis Eccleſiaſticis, & inter Eccleſiaſticas perſonas, dummodò priuilegium
ſit validum, & non reuocatum , Sperel. dec. 8 num. 50. &
51. verſ. cæterum quod attinet tom. 1. ita declarando tradita
per Menoch. in tract. retinen. remed. 3. à num. 33. vſque ad
num. 360. cum alijs per Farinac. q. 8. num. 18. per text. in cap.
decernimus cap. quanto de Iudic. cap. lator , cap. cauſam quæ ,
qui fil. ſint legit. cap. tuam de ordin. cognit. Vant. de nullit. defect. iuriſdict. num. 54. & plurib. ſeq.

Lim. 2. ſecundùm aliquos , quando Iudex Eccleſiaſticus 46
eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia laico turbato à
Clerico, vel cenſuris, alijſque violentibus, & iniuſtis remedijs oppreſſo, & ſequendo Menoch. loco cit. tradit Guttier.
canon. qq. lib. 1. cap. 34. num. 38. & ſeq. Menoch. de retinen.
remed. 3. à n. 313. vſque ad 360.

Contrarium, quòd ſæcularis Iudex Laicus non poſſit ſup- 47
plere negligentiam Prælatorum , cap. licèt ex ſuſcepto vbi
Doctores omnes de for. competen. ac proinde ſupradictam
opinionem omninò Sacris Canonibus, ac Eccleſiaſticæ libertati aduerſari latè tradit Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c.
24. q. 2. & 7. & contrarijs reſpondet Monet. de decim. c. 8.
q. 2. ſub n. 14. in fin. Marta de iuriſdict. p. 4. cap. 146. & 147.
Farinac. q. 8. n. 46. tom. 1. Decian. tom. 1. tract. crim. lib. 4. c.
9. n. 83. & ſeq. iuncto n. 109. vnde Iudicis Eccleſiaſtici negligentia non a Iudice Laico, ſed ab Archiepiſcopis, Patriarchis, Metropolitanis, ac Primatibus ſuper ſuffraganeis, ſuppleri debet, Sperel. deciſ. 8. n. 53. circa fin. & omnibus ſupradictis negligentibus ad Sum. Pontificem recurrendum eſt ,
cap. qualiter in fin. de Iudic. c. placuit 11. q. 1. Farinac. d. q. 8.
ſub n. 46. cum alijs per Bellet. diſquit. Cleric. par. 1. de fauor.
Cleric. perſonal. §. 2. num. 31.

Lim. 3. vt Iudex Laicus poſſit eſſe executor ſententiæ Iu- 48
dicis Eccleſiaſtici, ſæculare brachiũ implorantis, ſed hoc caſu pro merè tantum executore habetur, non autem pro Iudice iuriſdictionem exercente, vt ita declarando Menoch.
de retinend. remed. 3. à n. 313. vſq; ad n. 360. tradit Sperel. dec.
8. n. 50. in fin. & num. ſeq. verſ. cæterum quod attinet to. 1.

Tenetur enim Iudex ſæcularis præſtare brachium, & au- 49
xilium Iudici Eccleſiaſtico, cap. Principes, cap. adminiſtratores, cap. res autem 23. q. 5. cap. cum ad verum 96. diſt. cap. 1. de
offic. Ordin. cum alis per Bellet. diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de
fauor. Cleric. real. §. 5. num. 50. & 51. vbi ſubdit, quòd alio- 50
quio Iudex ſæcularis cenſuris compelli poſſit; etenim Iuriſ- 51
dictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis debent ſe ad inuicem adiuuare, cap. quoniam 10. diſt. cap. nec licuit 17. diſt. cap. cum
ad verum 96. diſt. Campanil. in diuerſ. iur. canon. Rub. 12. c.
13. num. 82.

52 Neque huiuſmodi brachium denegari poteſt ſub præte-
xtu quòd Iudex Eccleſiaſticus proceſſerit inter laicos, in
cauſa prophana, & non merè Eccleſiaſtica, vt puta, ſi
dictum fuerit de dominio vtili emphyteuſis ab Eccleſia
conceſſæ, quia cum ratione connexionis, & dependen-
tiæ efficiatur Eccleſiaſtica, vt ſupra demoſtrauimus, vti-
que venit exequenda ſententia, ſeu mandatum à Iudice
Eccleſiaſtico relaxatum, tamquam vitio nullitatis defectu
53 iuriſdictionis minimè obnoxium; quinimò Iudex Eccle-
ſiaſticus quo ad laicos neque omninò incompetens dici de-
bet, dum in primitiua Eccleſia non ſolùm Clerici, ſed
Chriſtiani omnes ab Eccleſia iudicabantur, D. Paul. 1. ad
Corint. 6. & 1. ad Timot. 5. *cap. quæcumque, cap. placuit*
ante fin. cap. relatum 11. *quæſt.* 5. & in veteri teſtamento
54 cauſæ omnes præſertim graues, difficiles, & ambiguæ de-
ferebantur ad Iudices Sacerdotes Leuitici ordinis Exod.
17. *cap. per venerabilem* §. *rationibus*, vbi Innocen. &
Abb. *num.* 38. *qui fil. ſint legit.* Petrus de Monte *de Pontif.*
poteſt. rub. de Imper. maieſt. orig. §. *clarum autem num.* 6.
cum alijs per Bellet. *diſquiſ. Cleric. de fauor. Cleric. perſonal.*
p. 1. §. 1. *num.* 23.
55 Hinc eſt, quòd cum Iudex Eccleſiaſticus retineat habitu,
ſi non actu iuriſdictionem, de facili eadem eius iuriſdictio
efficitur prorogabilis, ſic vt reddatur competens etiam in-
ter laicos, vndè benè ſupplere poteſt negligentiam Iudicis
ſecularis, *cap. ex tranſmiſſa, cap. licet, cap. ex tenore de for.*
compet. Azor. *lib.* 5. *inſtit. moral. p.* 1. *cap.* 12. *verſ. ſed dubi-*
56 *tari*, & ratio eſt, quia maior minoris negligentiam ſupplere
poteſt, non è contra, tum etiam quia Eccleſia habet iuriſdi-
57 ctionem in ſeculares in temporalibus, *in cap. omnes, &*
ibi gloſ. verb. cæleſtis 22. *diſt. Clem. paſtoralis de ſenten. &*
re iudic. Bald. *in proœm. decretal. num.* 6. Azor. *inſtit. Moral.*
p. 2. *lib.* 4. *cap.* 19. Bellet. *diſquiſit. Cleric. de fauor. Cleric.*
perſonal. §. 2. *num.* 32 *& tit. de fauor. Cleric. real.* §. 5. *num.*
58 43. Quam iuriſdictionem retinet etiam in terris Imperij
ſaltem habitu, quamuis non in exercitio, *Extrauag. vnam*
Sanctam, de maior. & obed. Abb. *in cap. nouit. num.* 2. *&* 11.
vbi etiam DD. *de iudic.* latiſſimè Anton. de Roſel. *in tract.*
de poteſt. Papæ in prin. Boſſ. *de commun. in tit. de for. compe-*
ten. num. 164. cum alijs per Bellet. *d. tit. de fauor. Cler. real.*
§. 5. *num.* 1.
59 Lim. 4. ſecundum aliquos quòd Iudex laicus ſit compe-
tens, quando incidens articulus poſſeſſionis ſpiritualis, vel
quaſi eſſet merè facti, cum tunc cauſam eſſe mixti fori ar-
bitrantur, vt non ſolum Iudex eccleſiaſticus, ſed etiam
laicus cognoſcere valeat, præcipuè ſi factum ſit ab omni
ſpiritualitate abſtractum, vt tradunt ſcribentes *in l. Titia*
35. *ff. ſolut. matrim.* ita etiam declarant Barr. Alex. & Iaſ.
in l. quoties C. de iudic. Abb. *in cap. poſt miſerabilem de*
vſur. in cap. cum ſit generale vbi etiam Felin. *num.* 5. *de for.*
compet. & in cap. literas num. 8. *de iuram. calum.* idem Fe-
lin. *in cap. quanto num.* 5. *de iudic.* Rip. *in cap.* 2. *num.* 17. *de*
iudic. Iaſ. *in l. quoties num.* 6. *C. eod. tit.* Padil. *in l.* 1. *num.* 57.
circa fin. verſ. quamuis C. de iur. & fact. ignoran. Vant. *de*
nullit. defect. iuriſd. num. 54. *in fin. verſ. quamuis ſi eſſet quæ-*
ſtio non iuris, ſed alicuius facti, Grauat. ad Veſt. qui de
communi *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 6. Rol. *conſ.* 12. *num.* 24. *vol.* 2.
Crauet. *conſ.* 253. *num.* 2. Bero. *conſ.* 211. *num.* 6. *vol.* 3. vbi
de communi Villalob. *in ſuis commun. opin. verſ. Iudex ſecu-*
laris num. 107. *& ſeq.* Suar. *in Theſaur. recept. ſenten. in*
verb. ſpiritualium, Arnal. Alber. *in tract. de agnoſ. aſſert.*
Cath. & hær. quæſt. 25. *num.* 52. *in fin. & num.* 54. *etiam in*
fin. Turgan. *in commun. opin.* 90. Menoch. *de retinen. poſſeſſ.*
remed. 3. *num.* 336. Guttier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *num.*
17. *& practic. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 26. *num.* 2. Couar. *in Epit.*
de Sponſ. cap. 8. §. 12. *num.* 3. *& pract. quæſt. cap.* 35. *ſub n.* 3.
Petraſancta *ſing.* 96. *& ſing.* 58. Carol. de Graſs. *de effect.*
Cleric. effect. 1. *num.* 403. qui alios allegat, ſubdens ita
omnes diſtinguendo tranſire, conſtituendo differentiam
inter quæſtionem iuris, & facti, Gratian. *diſcept.* 238.
num. 12. *tom.* 2. Afflict. *deciſ.* 219. *num.* 5. Vrſil. *ad eumdem*
deciſ. 2. *num.* 9. *& deciſ.* 130. *numer.* 1. Farinac. *quæſt.* 8.
num. 25. *verſ. lim. principaliter*, Capyc. *dec.* 9. *num.* 2
& 3.
60 Contrarium verò, quòd non tam quæſtio iuris, ſed
etiam facti ad eccleſiaſticum ſit remittenda, vel tamquam
ſpirituali, vel ſaltem vti ſpiritualitati annexa tenet Bald.
in l. quoties C. de iudic. & in l. omni nouatione, vbi Ater. *n.* 3.
teſtatur de communi C. de Sacroſanct. Eccleſ. Fulgoſ. *in l.*
quoties de iudic. Imola *in l. Titia ff. ſolut. matrim. & in cap.*
cum ſit generale de for. competen. Lapus *alleg.* 55. Facbin. *con-*
trouerſ. iur. lib. 1. *cap.* 44. *per totum*, Azor. *inſtit. moral.*
p. 1. *lib.* 7. *cap.* 25. *quæſt.* 5. *in fin.* Monet. *de decim. cap.* 8. *q.* 1.
ſub numer. 14. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84.
num. 31.
Sublim. conciliando ſupradictas in ſe pugnantes opi- 61
niones, vt prima procedat, quando factum eſt ab
omni ſpiritualitate abſtractum, tunc enim cauſa repu-
tatur merè temporalis, & non ſpiritualis; ſecunda
verò ſententia procedit, quando cum facto eſt aliquo
modo admixtum ius, nam hoc caſu ne continentia
cauſæ diuidatur, cognitio vtriuſque debet ad eccleſiaſti-
cum remitti, argument. *cap. quanto de iudic.* & hunc
eſſe caſum textus *in cap. ſi Iudex laicus de ſentent. ex-*
communic. egregiè comprobat Barboſ. *in l. Titia* 35. *poſt*
med. ff. ſolut. matrim. num. 28. vbi Bald. & Imol. *numer.* 3.
Corn. *conſ.* 227. *numer.* 6. *lib.* 3. Gratian. *diſcept.*
283. *num.* 14. *tom.* 2. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ.*
limita principaliter, cum aliis per Sperel. *dec.* 8. *num.* 55.
tom. 1.
Sublim. 2. vt Iudex laicus poſſit procedere in quæ- 62
ſtione meri facti ſuper poſſeſſorio eccleſiaſtico, ſi Iu-
dex eccleſiaſticus non inhibeat, ſecus autem ſi inhi-
buerit, ante quàm Iudex laicus ſupradictam cognitio-
nem inchoauerit: emanata verò inhibitione Iudex ſæ-
cularis ſuperſedere tenetur, donec per eccleſiaſticum
huiuſmodi articulus terminetur, Butr. *in cap. literis*
num. 14. *de iuram. calum.* Couar. *in Epit. de ſponſal.* 2. *par.*
cap. 8. §. 12. *num.* 3. *&* 4. Gerard. de Petraſancta *in ſing.*
96. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 1. *ſub numer.* 14. Grauat.
ad Veſt. *in prax. lib.* 5. *cap.* 1. *ſub num.* 6. Gratian. *diſcept.*
38. *num.* 15. *tom.* 1. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ. ſublim.* 2.
& ab hac in praxi putat non eſſe recedendum, cum
concordentur ſupradictæ contrariæ opiniones Sperel. *dec.*
8. *num.* 56. *tom.* 1. quamuis Barboſ. *in l. Titia ſub num.* 38.
ff. ſolut. matrim. ſubtiliter hanc cautelam impugnare
conetur.
Sublim. 3. quando cauſa facti in articulo ſpirituali, 63
vertatur inter ſolùm laicos, ſecus ſi inter Clericos,
vel inter eoſdem, & laicos, cum hoc caſu Iudex laicus,
reddatur penitus incompetens, vtpotè quia Clericis ius
dicere non poteſt, etiam ſi ſpontè eiuſdem foro ſe ſubij-
cerent, vt diſtinguendo tradit Menoch. *de recuper. poſſeſ.*
remed. 15. *num.* 11. *&* 23. Rol. *conſ.* 12. *num.* 38. cum aliis
per Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ. ſublim.* 1. *per text. in auth.*
ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cleric.
Sublim. 4. Vt Iudex laicus procedere poſſit in cauſis 64
ſpiritualibus, ſeu in facto incidenti cauſæ ſpiritualis,
ſi illa vel non ſit merè ſpiritualis, vel aliquo modo ca-
dat in laicis, vt puta matrimonij, vſurarum, periu-
rij, & ſimilium; ſecus autem in cauſis merè ſpiritua-
libus, puta hæreſis, ſimoniæ, excommunicationis, alijſ-
que, quæ nullo modo laicis conuenire poſſunt; vel
vbi Clericus eſt reus, nam tunc nec quidem ſuper quæ-
ſtione meri facti ſecularis cognoſcere poteſt ita pulchrè
Arnald. Albert. *in tract. de cognoſcen. aſſer. Catholic. & hæ-*
ret. quæſt. 25. *num.* 54. *&* 55. Farinac. *quæſt.* 8. *numer.*
25. *verſ. ſublim.* 4. cum alijs per Sperel. *deciſ.* 8. *num.* 57.
tom. 1.
Cenſetur autem, quæſtio iuris, quando partes ſunt 65
concordes circa factum, & dubitant dumtaxat circa
ius: quæſtio verò facti, quando partes ſunt
concordes circa ius, & tantùm dubitant
circa factum, an ſcilicet aliquid fa-
ctum extiterit nec ne, vt ex
Bartol. Caſtren. Barboſ. tra-
dit Sperel. *dicta dec.* 8.
num 58. *tom.* 1.
(⁂)

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Laicus vigore obligationis Cameralis conueniri poteſt coram Auditore Cameræ etiam in prima inſtantia priuatiuè quoad alios, etiam Barones.*

2 *Epiſcopus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis procedere valet inter laicos.*

Lim. procedere quoad ipſum tantùm iurantem, ſecus quoad eius hæredes, num 3. & 18.

4 *Conſuetudo trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum ſeruari debet.*

5 *Iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis.*

6 *Tranſit ad hæredes iurantis quoad efficaciam, & contractus obſeruantiam, ſecus quoad periurium.*

7 *Hæres iurantis non indiget abſolutione à iuramento ad effectum agendi ad reſciſſionem contractus.*

8 *Obligatio Cameralis tranſit ad hæredes ad omnes actus excepto periurio. Contrar. num. 9.*

10 *Hæres defuncti laicus conueniri poteſt coram Iudice eccleſiaſtico, ſi imploretur eius officium pro exoneranda anima defuncti.*

11 *Procedit etiam ſi iudicium fuerit captum coram eccleſiaſtico contra iurantem.*

12 *Iudex eccleſiaſticus eſt competens tàm quoad relaxationem iuramenti, quàm quoad reſciſſionem contractus, num. 14. vbi declaratur. Ampl. num. 15.*

13 *Cauſa laicorum tractari poſſunt coram eccleſiaſtico ſi qualitate Religionis afficiantur.*

16 *Iuramentum addit forum foro.*

17 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis eccleſiaſtici ſponte, & non coactè.*

18 *Obligationis Cameralis formula.*

19 *Prorogatio iuriſdictionis induci non debet in præiudicium tertij.*

20 *Vaſſallus non poteſt prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis.*

21 *Ampl. ſi Baro habeat iuriſdictionem cum Clauſula priuatiua, vel mixtum, & merum imperium.*

22 *Iuriſdictio conceſſa cum mero, & mixto imperio intelligitur priuatiuè conceſſa, & non cumulatiuè.*

23 *Laicus poteſt prorogare iuriſdictionem eccleſiaſticam non autem in præiudicium Baronis. Ampl. vt num. 24. & 25.*

26 *Princeps, ſeu Baro prohibere poteſt ſubditis in contractibus iuramentum apponi. Contrar. num. 27.*

28 *Statuta ſi tollant Clericis, id quod eis ius commune concedit, ſunt contra libertatem eccleſiaſticam.*

29 *Iuramentum eſt quid ſpirituale, & laica poteſtas non poteſt circa idem diſponere.*

An vigore iuramenti, & obligationis Cameralis Laicus conueniri poſſit coram Iudice eccleſiaſtico.

ADNOTATIO IV.

1 LAicus vigore contractus iuramento, & obligatione Camerali vallato in Vrbe coram Auditore Cam. Apoſtolicæ non eſt dubium quòd conueniri poſſit, cùm executio huiuſmodi obligationis Auditori Cameræ Apoſtolicæ priuatiuè quoad alios auctoritate Papæ demandata fuerit, cum ampliſſimis facultatibus, ac plena derogatione priuilegiorum, & indultorum conceſſorum etiam Domicellis, & Baronibus, ac Feudatarijs, qui etiam ſi habeant iuriſdictionem cognoſcendi, & iudicandi in prima, & alijs inſtantijs, non tamen poſſunt impedire, ne ſui ſubditi adeant curiam ſupremi Principis iuxta Pauli V. conſtitutionem, ſeu literas Apoſtolicas ſuper iuriſdictione, & facultatibus eiuſdem A. C. impreſ. penes Ridolphio. *in ſua prax. fol. mihi* 734. ad notata per Spad. *conſ.* 5. *à num.* 28. *lib.* 1. relat. per Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 13.

2 Ampl. vt etiam Epiſcopus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis procedere valeat inter laicos; quia laicus obligatus ſub hac forma cùm ſe ſuppoſuerit iuriſdictioni cuiuſcumque Iudicis vbique conueniri poteſt, non obſtante, quòd forus ſit eccleſiaſticus; nam in hac obligatione expreſsè cauetur quòd opponi nequeat exceptio fori declinatoria, aut Iudicis incompetentia, vt latè alijs relatis comprobat Zacchias *de oblig. Cameral. q. 7. à num. 3. vſque ad* 8. Tom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 1. *tom.* 2. cum alijs quos refert Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *per text. in cap. fin. de for. compet. in* 6.

Lim. quòd ſæculares poſſunt conueniri in foro eccleſiaſtico pro executione obligationis Cameralis, & iuramenti, quod in ea continetur quoad ipſum tantùm iurantem, ſecus verò quoad eius hæredes, aut ab eodem cauſam habentes, vt cenſuit Sac. Congreg. *Immunit. in vna Teracinen.* 7. *Aprilis* 1641. & repropoſita cauſa iterùm, atque tertiò ſub die 7. Februarij 1667. de quibus Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 24. *iuncto num.* 22. & 32. *DD. in cap. fin. de for. compet. in* 6. Bart. *in l. cum quis §. codicillis num.* 10. *ff. de legat.* 3. Bald. *in l.* 2. *num.* 2. *C. de fruct. & lit. expenſ.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 1. *ſub num.* 3. *tom.* 2. plenè Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. limita hanc ampliationem*, vbi alios allegat Gabr. *lib.* 2. *in tit. de iureiuran. concluſ.* 6. *num.* 6. 3

Vbi verò adeſt obſeruantia, & conſuetudo, trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum omninò ſeruari debet; quia Iudex eccleſiaſticus, licèt ſit incompetens, non eſt tamen incapax exercitij iuriſdictionis in laicos, vnde prætendente D. Bartolomeo Vrſino Marchione Montis Sancti Sabini Aretinæ Diœceſis interrumpere laudabilem conſuetudinem trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum in cauſis ciuilibus prophanis, in quibus erant actores etiam priuatiuè ad ipſum Marchionem, cauſa maturè in Sac. Congregatione Epiſcoporum diſcuſſa proponente Eminentiſs. Card. Lancellotto ſub die 31. Ianuarij 1619. ab Eminentiſſimis Patribus reſolutum fuit *Laicos à Clericis in præfatis cauſis ad forum eccleſiaſticum trahi poſſe, & debere, eoſque Clericos abſque Epiſcopi licentia laicos huiuſmodi coram Iudice laica pro ſimilibus cauſis conuenire minimè poſſe*, de qua Sperel. *dec.* 98. *num.* 40. & 41. *p.* 1. & latiùs dixi in *adnot.* 2. *num.* 41. *huius deciſionis.* 4

Et ratio huius limitationis eſt, quia iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis, per *text. in cap. veritatis de iur. iuran.* vbi communiter Canoniſtæ Felin. *in cap. cùm ſit num.* 9. *de for. compet.* Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 31. *verſ. ratio quia*, Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 8. *dub.* 6. *num.* 3. Gabr. *lib.* 2. *tit. de iureiuran. concl.* 6. *num.* 61. 5

Et licèt ex parte recipientis ſit reale, & tranſeat ad eius hæredes virtus iuramenti, quoad efficaciam obligationis, & obſeruantiam contractus, ſecus, verò quoad excommunicationem, & pœnam periurij, quæ illaqueant animam, ad quos effectus tranſit limitatiuè, vt tradunt DD. *in cap. ex veritatis de iureiuran.* Gabr. *lib.* 2. *tit. de iureiuran. concl.* 6. *num.* 2. & 3. Galleſ. *de oblig. Cameral. q.* 4. *num.* 1. Zacch. ad eumdem Galleſ. *eadem q.* 4. *num.* 3. Mancin. *de iuram. p.* 4. *effect.* 5. *num.* 12. *p.* 1. Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. limita hanc ampliationem, & in fragm. crim. p.* 2. *num.* 558. *in fin. fol. mihi* 249. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 57. *num.* 17. & *priuil.* 74. *num.* 141. *verſ. ego tamen*, Couar. *in cap. requiſiſti n.* 2. *verſ.* 3. *ex his probatur de teſtam.* Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 13. Riminald. iun. *conſ.* 814. *num.* 26. *lib.* 7. Ferentil. ad Burat. *dec.* 564. *num.* 4. Afflict. *dec.* 381. *num.* 8. Surd. *dec.* 559. *n.* 24. Guid. Pap. *dec.* 375. *in fin.* Pignatel. *conſult. Canon.* 154. *num.* 31. *verſ. ratio*, quidquid aliud tenuerint Bald. Corn. & alij, quos reprobat Card. Seraph. *dec.* 805. *num.* 4. quem refert, & ſequitur Rot. *dec.* 351. *num.* 2. *verſ. & hoc non ſolùm p.* 4. *tom.* 1. *recen.* 6

Hinc eſt, quòd hæres non tenetur petere abſolutionem à iuramento defuncti ad effectum agendi ad reſciſſionem contractus, ex quo reatus periurii ad eum non tranſeat, Gabr. *in tit. de iur. iuran. concl.* 6. *num.* 5. Garganet. *ad Stat. Vrbis gloſ.* 154. *num.* 20. *verſ. ſciendum eſt*, Rot. *dec.* 102. *n.* 59. *p.* 2. *diuerſ.* 7

Obligatio pariter Cameralis tranſit ad hæredes quoad omnes effectus excepto reatu periurii, quando in ea eſt appoſitum iuramentum, Alex. *conſ.* 18. *num.* 16. *lib.* 5. Galleſ. *de oblig. Cameral. q.* 4. *num.* 6. *iunct. num.* 12. Zacch. *ad eumdem in addit. num.* 8. & 14. Adden. ad Magon. *deciſ. Lucen.* 21. *lit. I. verſ. non eſt audiendus*, Scaccia *de iudic. cauſ. ciuil. lib.* 2. *cap.* 2. *q.* 4. *num.* 109. Ferentil. ad Burat. *dec.* 564. *num.* 3. 8

52 Neque huiuſmodi btachium denegari poteſt ſub ptæte-
xtu quòd Iudex Eccleſiaſticua proceſſerit inter laicoa, in
cauſa prophana, & non merè Eccleſiaſtica, vt puta, ſi
dictum fuerit de dominio vtili emphyteuſia ab Eccleſia
conceſſæ, quia cum ratione connexionis, & dependen-
tiæ efficiatur Eccleſiaſtica, vt ſupra demoſtrauimus, vti-
que venit exequenda ſententia, ſeu mandatum à Iudice
Eccleſiaſtico relaxatum, tamquam vitio nullitatis defectu
53 iuriſdictionis minimè obnoxium; qnin imò Iudex Eccle-
ſiaſticus quo ad laicos neque omninò incompetens dici de-
ber, dum in primitiua Eccleſia non ſolùm Clerici, ſed
Chriſtiani nmnes ab Eccleſia iudicabantur, D. Paul. 1. ad
Corint. 6. & 1. ad Timot. 5. *cap. quæcumque*, *cap. placuit*
ante fin. cap. relatum 11. *quæſt.* 1. & in veteri teſtamento
54 cauſæ omnes præſertim graues, difficiles, & ambiguæ de-
ſerebantur ad Iudices Sacerdotes Leuitici ordinis Exod.
17. *cap. per venerabilem* §. *rationibus*, vbi Innocen. &
Abb. *num.* 38. *qui fil. ſint legit.* Petrus de Monte *de Pontif.*
poteſt. rub. de Imper. maieſt. orig. §. *clarum autem num.* 6.
cum alija per Bellet. *diſquiſ. Cleric. de fauor. Cleric. perſonal.*
p. 1. §. 1. *num.* 23.
55 Hinc eſt, quòd cum Iudex Eccleſiaſticus retineat habitu,
ſi non actu iuriſdictionem, de facili eadem eius iuriſdictio
efficitur prorogabilis, ſic vt reddatur competens etiam in-
ter laicos, vndè benè ſupplere poteſt negligentiam Iudicis
ſæcularis, *cap. ex tranſmiſſa*, *cap. licet*, *cap. ex tenore de for.*
compet. Azor. *lib.* 5. *inſtit. moral. p.* 1. *cap.* 12. *verſ. ſed dubi-*
56 *tari*, & ratio eſt, quia maior minoris negligentiam ſupplere
poteſt, non è contra, tum etiam quia Eccleſia habet iuriſdi-
57 ctionem in ſæculares in temporalibus, *in cap. omnes*, &
ibi gloſ. verb. cæleſtis 22. *diſt. Clem. paſtoralis de ſenten.* &
re iudic. Bald. *in proem. decretal. num.* 6. Azor. *inſtit. Moral.*
p. 2. *lib.* 4. *cap.* 19. Bellet. *diſquiſit. Cleric. de fauor. Cleric.*
perſonal. §. 2. *num.* 32. & *tit. de fauor. Cleric. real.* §. 5. *num.*
58 43. Quam iuriſdictionem retinet etiam in terris Imperij
ſaltem habitu, quamuis non in exercitio, *Extrauag. vnam*
Sanctam, de maior. & obed. Abb. *in cap. nouit. num.* 2. & 11.
vbi etiam DD. *de iudic.* latiſſimè Anton. de Roſel. *in tract.*
de poteſt. Papæ in proœ. Boſſ. *de commun. in tit. de for. compe-*
ten. num. 164. cum alijs per Bellet. *d. tit. de fauor. Cler. real.*
§. 5. *num.* 1.
59 Lim. 4. ſecundum aliquos quòd Iudex laicus ſit compe-
tena, quando incidens articulus poſſeſſionis ſpiritualia, vel
quaſi eſſet merè facti, cum tunc cauſam eſſe mixti fori ar-
bitrantur, vt non ſolum Iudex eccleſiaſticus, ſed etiam
laicus cognoſcere valeat, præcipuè ſi factum ſit ab omni
ſpiritualitate abſtractum, vt tradunt ſcribentes *in l. Titia*
35. *ff. ſolut. matrim.* ita etiam declarant Bart. Alex. & Iaſ.
in l. quoties C. de iudic. Abb. *in cap. poſt miſerabilem de*
vſur. in cap. cum ſit generale vbi etiam Felin. *num.* 5. *de for.*
compet. & *in cap. litteras num.* 8. *de iuram. calum.* idem Fe-
lin. *in cap. quanto num.* 5. *de iudic.* Rip. *in cap.* 2. *num.* 17. *de*
iudic. Iaſ. *in l. quoties num.* 6. *C. eod. tit.* Padil. *in l.* 1. *num.* 57.
circa fin. verſ. quamuis C. de iur. & fact. ignoran. Vant. *de*
nullit. defect. iuriſd. num. 54. *in fin. verſ. quamuis ſi eſſet quæ-*
ſtio non iuris, ſed alicuius facti, Grauat. ad Veſt. qui de
communi *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 6. Rnl. *conſ.* 12. *num.* 24. *vol.* 2.
Crauet. *conſ.* 253. *num.* 2. Bero. *conſ.* 211. *num.* 6. *vol.* 3. vbi
de commnni Villalob. *in ſuis commun. opin. verſ. Iudex ſæcu-*
laris num. 107. & *ſeq.* Suar. *in Theſaur. recept. ſenten. in*
verb. ſpiritualium, Arnal. Albet. *in tract. de agnoſ. aſſert.*
Cath. & hær. quæſt. 25. *num.* 52. *in fin.* & *num.* 54. *etiam in*
fin. Turgan. *in commun. opin.* 90. Menoch. *de retinen. poſſeſſ.*
remed. 3. *num.* 336. Guitier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *num.*
17. & *practic. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 26. *num.* 2. Couar. *in Epit.*
de Sponſ. cap. 8. §. 12. *num.* 3. & *pract. quæſt. cap.* 35. *ſub n.* 3.
Petraſancta *ſing.* 96. & *ſing.* 58. Catol. de Grais. *de effect.*
Cleric. effect. 1. *num.* 403. qui alios allegat, ſubdens ita
omnes diſtinguendo tranſire, conſtituendo differentiam
inter quæſtionem iuris, & facti, Gratian. *diſcept.* 238.
num. 12. *tom.* 2. Afflict. *deciſ.* 219. *num.* 5. Vrſil. *ad eumdem*
deciſ. 2. *num.* 9. & *deciſ.* 130. *numer.* 1. Farinac. *quæſt.* 8.
num. 25. *verſ. lim. principaliter*, Capyc. *dec.* 9. *num.* 2
& 3.
60 Contrarium verò, quòd non tam quæſtio iuris, ſed
etiam facti ad eccleſiaſticum ſit remittenda, vel tamquam
ſpiritualis, vel ſaltem vti ſpiritualitati annexa tenet Bald.
in l. quoties C. de iudic. & *in l. omni innouatione*, vbi Aret. *n.* 3.
teſtatur de communi C. de Sacroſanct. Eccleſ. Fulgoſ. *in l.*
quoties de iudic. Imola *in l. Titia ff. ſolut. matrim.* & *in cap.*
cum ſit generale de for. competen. Lapus *alleg.* 55. Facb in. *con-*
trouerſ. iur. lib. 1. *cap.* 44. *per totum*, Azor. *inſtit. moral.*
p. 1. *lib.* 7. *cap.* 25. *quæſt.* 5. *in fin.* Monet. *de decim. cap.* 8. *q.* 1.
ſub numer. 14. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84.
num. 31.
Sublim. conciliando ſupradictas in ſe pugnantes opi- 61
niones, vt prima procedat, quando factum eſt ab
omni ſpiritualitate abſtractum, tunc enim cauſa repu-
tatur merè temporalis, & non ſpiritualis; ſecunda
verò ſententia procedit, quando cum facto eſt aliquo
modo admixtum iua, nam hoc caſu ne continentia
cauſæ diuidatur, cognitio vtriuſque debet ad eccleſiaſti-
cum remitti, argument. *cap. quanto de iudic.* & hunc
eſſe caſum textus *in cap. ſi Iudex laicus de ſentent. ex-*
communic. egregiè comprobat Barboſ. *in l. Titia* 35. *poſt*
med. ff. ſolut. matrim. num. 28. vbi Bald. & Imol. *numer.* 3.
Corn. *conſ.* 257. *numer.* 6. *lib.* 3. Gratian. *diſcept.*
283. *num.* 14. *tom.* 2. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ.*
limita principaliter, cum aliis per Sperel. *dec.* 8. *num.* 55.
tom. 1.
Sublim. 2. vt Iudex laicus poſſit procedere in quæ- 62
ſtione meri facti ſuper poſſeſſorio eccleſiaſtico, ſi Iu-
dex eccleſiaſticus non inhibeat, ſecus autem ſi inhi-
buerit, ante quàm Iudex laicus ſupradictam cognitio-
nem inchoauerit: emanata verò inhibitione Iudex ſæ-
cularia ſuperſedere tenetur, donec per eccleſiaſticum
huiuſmodi articulus terminetur, Butr. *in cap. literis*
num. 14. *de iuram. calum.* Couar. *in Epit. de ſponſal.* 2. *par.*
cap. 8. §. 12. *num.* 3. & 4. Gerard. de Petraſancta *in ſing.*
96. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 1. *ſub numer.* 14. Grauat.
ad Veſt. *in prax. lib.* 5. *cap.* 1. *ſub num.* 6. Gratian. *diſcept.*
38. *num.* 15. *tom.* 1. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ. ſublim.* 2.
& ab hac in praxi putat non eſſe recedendum, cum
concordentur ſupradictæ contrariæ opiniones Sperel. *dec.*
8. *num.* 56. *tom.* 1. quamuis Barboſ. *in l. Titia ſub num.* 38.
ff. ſolut. matrim. ſubtiliter hanc cautelam impugnare
conetur.
Sublim. 3. qnando cauſa facti in articulo ſpirituali, 63
vertatur inter ſolùm laicos, ſecus ſi inter Clericos,
vel inter eoſdem, & laicos, cum hoc caſu Iudex laicus,
reddatur penitus incompetena, vtpotè quia Clericis ius
dicere non poteſt, etiam ſi ſponte eiuſdem ſoro ſe ſubij-
cerent, vt diſtinguendo tradit Menoch. *de recuper. poſſeſ.*
remed. 15. *num.* 11. & 23. Rol. *conſ.* 12. *num.* 38. cum aliis
per Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 25. *verſ. ſublim.* 1. *per text. in auth.*
ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cleric.
Sublim. 4. Vt Iudex laicus procedere poſſit in cauſis 64
ſpiritualibus, ſeu in facto incidenti cauſæ ſpiritualis,
ſi illa vel non ſit merè ſpiritualis, vel aliquo modo ca-
dat in laicis, vt puta matrimonij, vſurarum, periu-
rij, & ſimilium; ſecus autem in cauſis merè ſpiritua-
libus, puta hæreſia, ſimoniæ, excommunicationis, alijſ-
que, quæ nullo modo laicis conuenire poſſunt; vel
vbi Clericus eſt reus, nam tunc nec quidem ſuper quæ-
ſtione meri facti ſæcularia cognoſcere poteſt ita pulchrè
Arnald. Albert. *in tract. de cognoſcen. aſſer. Catholic. & hæ-*
ret. quæſt. 25. *num.* 54. & 55. Farinac. *quæſt.* 8. *numer.*
25. *verſ. ſublim.* 4. cum alijs per Sperel. *deciſ.* 8. *num.* 57.
tom. 1.
Cenſetur autem, quæſtio iuris, quando partes ſunt 65
concordes circa factum, & dubitant dumtaxat circa
ius: quæſtio verò facti, quando partea ſunt
concordes circa ius, & tantùm dubitant
circa factum, an ſcilicet aliquid fa-
ctum extiterit nec ne, vt ex
Bartol. Caſtren. Barboſ. tra-
dit Sperel. *dicta dec.* 8.
num 58. *tom.* 1.
(·.·)

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Laicus vigore obligationis Cameralis conueniri poteſt coram Auditore Cameræ etiam in prima inſtantia priuatiuè quoad alios, etiam Barones.*

2 *Epiſcopus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis procedere valet inter laicos.*

Lim. procedere quoad ipſum tantùm iurantem, ſecus quoad eius hæredes, num 3. & 18.

4 *Conſuetudo trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum ſeruari debet.*

5 *Iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis.*

6 *Tranſit ad hæredes iurantis quoad efficaciam, & contractus obſeruantiam, ſecus quoad periurium.*

7 *Hæres iurantis non indiget abſolutione à iuramento ad effectum agendi ad reſciſſionem contractus.*

8 *Obligatio Cameralis tranſit ad hæredes ad omnes actus excepto periurio. Contrar. num.9.*

10 *Hæres defuncti laicus conueniri poteſt coram Iudice eccleſiaſtico, ſi imploretur eius officium pro exoneranda anima defuncti.*

11 *Prout etiam ſi iudicium fuerit captum coram eccleſiaſtico contra iurantem.*

12 *Iudex eccleſiaſticus eſt competens tàm quoad relaxationem iuramenti, quàm quoad reſciſſionem contractus, num.14. vbi declaratur. Ampl. num.15.*

13 *Cauſa laicorum tractari poſſunt coram eccleſiaſtico ſi qualitate Religionis afficiantur.*

16 *Iuramentum addit forum foro.*

17 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis eccleſiaſtici ſpontè, & non coactè.*

18 *Obligationie Cameralis formula.*

19 *Prorogatio iuriſdictionis induci non debet in præiudicium tertij.*

20 *Vaſſallus non poteſt prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis.*

21 *Ampl. ſi Baro habeat iuriſdictionem cum Clauſula priuatiua, vel mixtum, & merum imperium.*

22 *Iuriſdictio conceſſa cum mero, & mixto imperio intelligitur priuatiuè conceſſa, & non cumulatiuè.*

23 *Laicus poteſt prorogare iuriſdictionem eccleſiaſticam non autem in præiudicium Baronis. Ampl. vt num. 24. & 25.*

26 *Princeps, ſeu Baro prohibere poteſt ſubditis in contractibus iuramentum apponi. Contrar. num.27.*

28 *Statuta ſi tollant Clericis, id quod eis ius commune concedit, ſunt contra libertatem eccleſiaſticam.*

29 *Iuramentum eſt quid ſpirituale, & laica poteſtas non poteſt circa idem diſponere.*

An vigore iuramenti, & obligationis Cameralis Laicus conueniri poſſit coram Iudice eccleſiaſtico.

ADNOTATIO IV.

1 LAicus vigore contractus iuramento, & obligatione Camerali vallato in Vrbe coram Auditore Cam. Apoſtolicæ non eſt dubium quòd conueniri poſſit, cùm executio huiuſmodi obligationis Auditori Cameræ Apoſtolicæ priuatiuè quoad alios auctoritate Papæ demandata fuerit, cum ampliſſimis facultatibus, ac plena derogatione priuilegiorum, & indultorum conceſſorum etiam Domicellis, & Baronibus, ac Feudatarijs, qui etiam ſi habeant iuriſdictionem cognoſcendi, & iudicandi in prima, & alijs inſtantijs, non tamen poſſunt impedire, ne ſui ſubditi adeant curiam ſupremi Principis iuxta Pauli V. conſtitutionem, ſeu literas Apoſtolicas ſuper iuriſdictione, & facultatibus eiuſdem A. C. impreſ. penes Ridolphin. *in ſua prax. fol. mihi* 734. ad notata per Spad. *conſ.* 1. *à num.* 28. *lib.* 1. relat. per Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 13.

2 Ampl. vt etiam Epiſcopus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis procedere valeat inter laicos; quia laicus obligatus ſub hac forma cùm ſe ſuppoſuerit iuriſdictioni cuiuſcumque Iudicis vbique conueniri poteſt, non obſtante, quòd forus ſit eccleſiaſticus; nam in hac obligatione expreſsè cauetur quòd opponi nequeat exceptio fori declinatoria, aut Iudicis incompetentia, vt latè alijs relatis comprobat Zacchias *de oblig. Cameral. q.* 7. *à num.* 3. *vſque ad* 8. Tom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 1. *tom.* 2. cum alijs quos refert Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *per text. in cap. fin. de for. compet. in* 6.

Lim. quòd ſæculares poſſunt conueniri in foro eccleſiaſtico pro executione obligationis Cameralis, & iuramenti, quod in ea continetur quoad ipſum tantùm iurantem, ſecus verò quoad eius hæredes, aut ab eodem cauſam habentes, vt cenſuit Sac. Congreg. *Immunit. in vna Teracinen.* 7. *Aprilis* 1641. & repropoſita cauſa iterùm, atque tertiò ſub die 7. Februarij 1667. de quibus Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 14. *iuncto num.* 22. & 32. *DD. in cap. fin. de for. compet. in* 6. Bart. *in l. cùm quis §. codicillis num.* 10. *ff. de legat.* 3. Bald. *in l.* 2. *num.* 2. *C. de fruct. & lit. expenſ.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 1. *ſub num.* 3. *tom.* 2. plenè Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. limita hanc ampliationem*, vbi alios allegat Gabr. *lib.* 2. *in tit. de iureiuran. concluſ.* 6. *num.* 6. 3

Vbi verò adeſt obſeruantia, & conſuetudo, trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum omninò ſeruari debet; quia Iudex eccleſiaſticus, licèt ſit incompetens, non eſt tamen incapax exercitij iuriſdictionis in laicos, vnde prætendente D. Bartolomeo Vrſino Marchione Montis Sancti Sabini Aretinæ Diœceſis interrumpere laudabilem conſuetudinem trahendi laicos ad forum eccleſiaſticum in cauſis ciuilibus prophanis, in quibus erant actores etiam priuatiuè ad ipſum Marchionem, cauſa maturè in Sac. Congregatione Epiſcoporum diſcuſſa proponente Eminentiſs. Card. Lancellotto ſub die 31. Ianuarij 1619. ab Eminentiſſimis Patribus reſolutum fuit *Laicos à Clericis in præfatis cauſis ad forum eccleſiaſticum trahi poſſe, & debere, eoſque Clericos abſque Epiſcopi licentia laicos huiuſmodi coram Iudice laico pro ſimilibus cauſis conuenire minimè poſſe*, de qua Specul. *dec.* 98. *num.* 40. & 41. *p.* 1. & latiùs dixi in *adnot.* 2. *num.* 41. *huius deciſionis.* 4

Et ratio huius limitationis eſt, quia iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis, per *text. in cap. veritatis de iur. iuran.* vbi communiter Canoniſtæ Felin. *in cap. cùm ſit num.* 9. *de for. compet.* Pignatel. *conſult. Canon.* 153. *num.* 31. *verſ. ratio quia*, Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 8. *dub.* 6. *num.* 3. Gabr. *lib.* 2. *tit. de iureiuran. concl.* 6. *num.* 61. 5

Et licèt ex parte recipientis ſit reale, & tranſeat ad eius hæredes virtus iuramenti, quoad efficaciam obligationis, & obſeruantiam contractus, ſecus, verò quoad excommunicationem, & pœnam periurij, quæ illaqueant animam, ad quos effectus tranſit limitatiuè, vt tradunt DD. *in cap. ex veritatis de iureiuran.* Gabr. *lib.* 2. *tit. de iureiuran. concl.* 6. *num.* 2. & 3. Galleſ. *de oblig. Cameral. q.* 4. *num.* 1. Zacch. ad eumdem Galleſ. *eadem q.* 4. *num.* 3. Mancin. *de iuram. p.* 4. *effect.* 5. *num.* 12. *p.* 1. Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. limita hanc ampliationem, & in fragm. crim. p.* 2. *num.* 1158. *in fin. fol. mihi* 249. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 57. *num.* 17. & *priuil.* 74. *num.* 141. *verſ. ego tamen*, Couar. *in cap. requiſiſti n.* 2. *verſ.* 3. *ex his probatur de teſtam.* Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 13. Riminald. iun. *conſ.* 814. *num.* 26. *lib.* 7. Ferentil. ad Burat. *dec.* 564. *num.* 4. Afflict. *dec.* 381. *num.* 8. Surd. *dec.* 159. *n.* 24. Guid. Pap. *dec.* 375. *in fin.* Pignatel. *conſult. Canon.* 154. *num.* 31. *verſ. ratio*, quidquid aliud tenuerint Bald. Corn. & alij, quos reprobat Card. Seraph. *dec.* 805. *num.* 4. quem refert, & ſequitur Rot. *dec.* 351. *num.* 2. *verſ. & hoc non ſolùm p.* 4. *tom.* 1. *recen.* 6

Hinc eſt, quòd hæres non tenetur petere abſolutionem à iuramento defuncti ad effectum agendi ad reſciſſionem contractus, ex quo reatus periurii ad eum non tranſeat, Gabr. *in tit. de iur. iuran. concl.* 6. *num.* 5. Garganet. *ad Stat. Vrbis gloſ.* 154. *num.* 20. *verſ. ſciendum eſt*, Rot. *dec.* 102. *n.* 19. *p.* 2. *diuerſ.* 7

Obligatio pariter Cameralis tranſit ad hæredes quoad omnes effectus excepto reatu periurii, quando in ea eſt appoſitum iuramentum, Alex. *conſ.* 18. *num.* 16. *lib.* 5. Galleſ. *de oblig. Cameral. q.* 4. *num.* 6. *iunct. num.* 12. Zacch. *ad eumdem in addit. num.* 8. & 14. Adden. ad Magon. *deciſ. Lucen.* 21. *lit. I. verſ. non eſt audiendus*, Scaccia *de iudic. cauſ. ciuil. lib.* 2. *cap.* 2. *q.* 4. *num.* 109. Ferentil. ad Burat. *dec.* 564. *num.* 3. 8

Digitized by Google

num. 3. Rot. *deciſ.* 69. *num.* 1. poſt Zacch. *de oblig. Camer.*

9 Noo deſunt tameo Doctores, quos refert Scaccia *loco prox.cit.* docentes ioramentum, & Cameralem obligationem etiam quoad effectum incurreodi periurium traoſire ad hæredes.

10 Sublim. 1. vt non poſſit coram Iudice eccleſiaſtico hæres conueniri, ſi agatur ex ipſo contractu, ſecus ſi imploretur officium Iudicis eccleſiaſtici, vt hæres exoneret animam defuncti, executioni demandando eius obligationem etiam non iuratam, ioxta *text. in cap.fin. de ſepult.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. dub.6. ſect.1. ſub num.* 3. *tom.* 2. cum aliis relatis per Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. ſublimita hanc limitationem*, Gabr. *lib.* 2. *in tit. de iureiuran. concl.* 6. *num.* 12.

11 Sublim. 2. ſi iudicium cœptom fuerit coram Iudice eccleſiaſtico contra iorantem, quia tuoc hæres tenetur ſtare iudicio, vbi cœptum fuit, ibique litem proſequi, & terminare, vt tradunt Bobadil. *in Polit. lib.2. cap.* 17. *num.* 52. Thom. del Beoe *loco cit. num.* 4. Farinac. *q.* 8. *num.* 141. *verſ. ſublimita* 2. Bald. *in rub. de iureiur. circa finem*, *iuxta regulam textus in l. vbi cœptum ff. de iudic.*

12 Iudex igitur eccleſiaſticus eſt competens non ſolùm qooad relaxationem iuramenti, ſed etiam ad effectum agendi ad reſciſſionem, & annullationem ipſius contractus, nam cauſa iuramenti, an ſcilicet ſit licitum, vel illicitum, ſeruandom, vel non ſeruandum ad eumdem Iudicem eccleſiaſticum tamquam articulus ſpiritualis pertinet, adeo vt ob conceſſam abſolutionem à iuramento, quæ fuit cauſa præparans remaneat etiam Iudex in caoſa principali reſciſſionis contractus tamquam in cauſa præparata per textum *in cap. venerabilem in fin. de elect. cap. nouit de iudic. cap. cùm contingat de iureiuran. cap. fin. de for. competen.* *DD. in cap. tuam de ord. cogn. gloſ. in cap. ex tenore de for. compet. in verb. Eccleſ.* quæ enumerat cauſas ſpirituales, Felin. *in cap. cùm ſit num.* 7. & 8. *eod. tit.* ibique communiter DD. *eod. tit.* & *in cap.* 1. *num.* 12. *de iureiuran.* & *in cap. præterea num.* 28. *de ſponſal.* Paootm. *in cap.* 1. *num.* 3. *de iureiuran.* & tradunt Doctores, qoos citat, & ſequitur Gomez. *tom.* 1. *var. reſol. cap.* 12. *num.* 22. Suar. de Paz. *in Prax. tom.* 2. *prælud.* 2. *num.* 36. & 39. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 1. *num.* 2. *verſ. qua propter tom.* 2. Ioan. de Heuia *in curia Philippica p.* 1. §. 5. *num.* 16. vbi declarat hoc procedere, quoad ipſum iurantem, non autem quoad eius hæredes, qoem refert, & ſequitur Dian. *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſiaſt. reſol.* 159. quicqoid in contrarium doceat Guttierez. *de iuram. confirmat. p.* 3. *cap.* 52. *num.*...

13 Etenim cauſæ temporales laicorum à Iudice eccleſiaſtico tractari poſſuot, quando qoalitate aliqua Religionis afficiuotur, prout ſuot contractus iurati, qui ratione ſacramenti efficiuntur fori Eccleſiaſtici, etiam in iis, quę ſolùm ad forum ſæculare ſpectarent, vt expreſsè diſponit *text. in cap. licèt Mulieres de iureiuran. in* 6. & *cap. fin. de for. competen. in* 6. vbi communiter gloſ. & Doctores.

14 Sicut igitur Iudex Eccleſiaſticus poteſt à iuramento abſolotionem impartiri ad effectum agendi, ita etiam poteſt cognoſcere, & eſſe Iudex caoſæ principalis, Paul. de Caſtr. *in l.* 2. *num.* 3. *C. vbi & apud quem in integr. reſtit.* Felin. *in cap. cùm ſit num.* 4. *de for. compet.* & *in cap.* 1. *num.* 27. *de iureiuran.* Maraot. *de ordine iudic. p.* 4. *diſ.* 11. *num.* 14. cum aliis congeſtis per Pignatel. *conſult. canon.* 153. *num.* 16. & per Farin. *q.* 8. *num.* 144. *tom.* 1. *vbi verſ. horum tamen*, teſtatur de communi; ſed in practica noo vidiſſe ſeruari ſubdit, niſi fortaſſe ioramentum eſſet appoſitum io coorractu vſurario, ſimooiaco, vel matrimoniali, & ſimilibus, quorum cognitio etiam ioramento circumſcripto ad Eccleſiaſticum Iudicem ſpectat.

15 Non eoim hoc caſu prorogatur ioriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici ex ſolo conſeoſo litigantiom, qui laici ſunt, ſed virtute iuramenti in contractu appoſiti, à quo ſicut recipit robur, & firmitatem, ita trahit, & ſob eius Religione, & ſpiritualitate cooſuodit temporalem cauſam, ſeu negotium in eodem contentum, vt benè poſſit Iudex Eccleſiaſticus ad illud obſeruandum compellere etiam laicos, facit *text. in cap.* 1. *de iureiur. ibi*, *mandamus quatenus creditores ad iuramenta ſuper vſuris ſibi ſoluendis præſtita relaxanda Eccleſiaſtica diſtrictione cogatis*, vbi Abb. *num.* 3. Alex. de Neuo *num.* 8. cum aliis, quos refert idem Pignatel. *conſult. canon.* 153. *num.* 18.

16 Propterea laicus efficitur de foro Eccleſiaſtico ratione iuramenti in contractu appoſiti, quod addit forum foro, adeout in omnibus contractibus iuratis laicus conueniri poſſit coram Eccleſiaſtico Iudice; textus eſt notabilis *in cap. licèt mulieres de iureiuran. in* 6. *in cap. fin. de for. competen. in* 6. vbi DD. & *in cap.* 1. *de iureiuran.* Paootm. *in cap. literas num.* 8. *de iuram. calum.* Felio. *in cap. præterea num.* 28. *de ſponſal.* Imol. *in cap. cùm contingat de iureiuran.* Iul. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. q.* 47. *per totam*, Suarez de Paz. *in prax. tom.* 2. *prælud.* 2. *num.* 36. Io. de Heuia *in Cur. Philip. p.* 1. §. 5. *num.* 16. Aotoo. Gomez. *tom.* 2. *var. reſol. cap.* 52. *num.* 22. Carleual. *de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſ.* 2. *q.* 4. *num.* 204. *circa fin. verſ. quorum ſententiam veram exiſtimo.*

17 Quæ neque aduerſantur diſpoſitioni ioris Cæſarei, dom *l. ſi ex conſenſu C. de Epiſcop. audien.* Arcadius, & Honorius Imperatores decreueruot poſſe laicos iuriſdictiooem Epiſcopalem prorogare, præcipuè quando partes oon coactè, ſed ſpooté, ac voluntariè id faciunt, vt tradont communiter Doctores in dicta *l.* hunc autem conſenſum hoc ipſo quòd quis ſe in forma Cameræ obligauit, præſtitiſſe 18 cenſetur, vt deſumitur ex eius formula, qua vtitur Romana Curia relat. per Galleſ. & Zacch. *in tract. de oblig. Camer. in proem. poſt num.* 8. *tit.* formula obligationis Cameralis, quæ eſt in vſu, *num.* 2. ibi, *Ac etiam Curia Cauſarum Camera D. N. Papæ, eiuſque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenentis, & Commiſſarij, ac omnium, & ſingularum aliarum Curiarum, Eccleſiaſticarum, & ſæcularium vbilibet conſtitutarum iuriſdictionalibus, & coerctionibus, compulſionibus, &c. ſuppoſuit, & ſubmiſit.*

19 Lim. ſupradicta in alijs materijs extra iuramentum, in quibus, ſi reſultat præiudicium tertij, non debet ioduci prorogatio iuriſdictionis Io. Monac. & Bald. *in cap. accuſatus de hæret. in* 6. & *in l.* 2. *in fin. C. de oper. lib.* Laud. *de confed. pac. & conuen. Princip. num.* 8.

20 Hinc eſt quòd Vaſſallus laicus ſine conſenſu Baronis non valet iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici in præiudicium Domini ſui prorogare, Frec. *de ſubfeud. auct.* 10. *n.* 1. & 2. latè Tondut. *de præuent. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. & 21. Bart. *in l. fin.* §. & *poſt operis num.* 8. *de noui oper. nunciat.* ibique Saiſel. *col. fin.* Butr. *in cap. ex tranſmiſſa in* 5. & 6. *notab. de præſcript.* Innoc. *in cap. cæterum de Iudic.* Hoſtico. *in ſumma de for. compet.* Bellam. *conſ.* 11. *num.* 3. & *conſ.* 33. *num.* 43. Fab. de Anna *conſ.* 107. *num.* 9. *lib.* 2. Capiblanc. *ſuper pragm.* 8. *par.* 1. *num.* 107. *tom.* 1. Petr. *de iure quæſit. non tollen. cap.* 11. *num.* 19. *ac* 21. *lib.* 2. Gail. *lib.* 1. *obſer.* 40. *num.* 60. Giurba *conſ.* 48. *num.* 11. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *diſ.* 6. *ſect.* 3. *à num.* 4. & *per totam*, Pignatel. *conſult. canon.* 153. *à num.* 1. & *ſeq.* Oſaſch. *dec.* 78. *num.* 13. & 17. Afflict. *dec.* 155. *num. fin.* ibique Vrſil. *num.* 3. facit textus *in cap. ex tenore* 11. *de for. compet.* vbi Innoceo. III. mandat ne auferatur ius alteri in exercitio Iuriſdictionis, Io. Faber. *in l. ſi qui num.* 16. *C. de Epiſcop. audien.* Carleual. *de iudic. q.* 7. *num.* 1519. & *ſeq.* Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 22. *num.* 13. & in terminis Vaſſali noo valeuris prorogare iuriſdictionem Iudicis aliàs incompetentis, abſque Baronis licentia, vel conſenſu tradit de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 3. *tit. de iuriſdict. diſp.* 51. *n.* 4.

21 Quæ certiora redduntot quando Baro habet iuriſdictionem cum clauſola priuatiua, & abdicatiua, vel ſi inueſtitura conceſſa fuerit ampliſſimis verbis cum mero, & mixto imperio, & cum omnimoda iuriſdictione, nam hoc caſo omoes admittunt, quòd Vaſſalli prorogare nequeant iuriſdictionem alicuius Iudicis cum detrimento iuriſdictionis Baronis abſque illius conſenſu Capiblanc. *ſuper pragm.* 8. *p.* 1. *num.* 119. & 123. Magiſtril. *de magiſtrat. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 15. Giurb. *conſ.* 66. *num.* 19. & *conſ.* 95. *ſub num.* 14. Vincen. de Franc. *dec.* 417. *num.* 8. Capyc. *dec.* 122. *num.* 6.

22 Siqoidem per ioueſtituram feudalem transfereotem in Baronem merum, & mixtum imperiom cum poteſtate ſanguiois, iotelligitur conceſſa iuriſdictio in Vaſſallos priuatiuè, & non cumulatiuè, latè Crauer. *conſ.* 411. *ex num.* 36. & *ſeq. vol.* 3. Decian. *conſ.* 35. *à num.* 60. *vol.* 2. Rol. *conſ.* 21. *num.* 12. *vol.* 4. Roſental. *de feud. cap.* 5. *col.* 5. *num.* 2. & 3. Meooch. *lib.* 2. *præſumpt.* 18. *num.* 5. Tondut. *de præ-*

prauent.p.1.cap.11.num.11. & ſeq. Theſaur. *dec.* 177. *num.* 41. Gram. *dec.* 30. *num.* 9.

23 Et licèt de iure canonico ex diſpoſitione textus in *cap. ſignificaſti de for. compet.* poſſint laici prorogare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, non autem Clerici, tamen intelligi debet ſecundùm diſpoſitionem alterius textus in *cap. ex tenore de for. compet.* ſcilicet ſine præiudicio alterius iuriſdictionis, quod præiudicium ſemper infertur, ſi innito Barone prorogetur alterius iuriſdictio; ideò ſibi locum vindicat conſentiente, vel non contradicente Principe, cùm nequeant Vaſſalli à Principis dominio ſe ſubtrahere, eumque in ſua iuriſdictione turbare, contra fidelitatis iuramentum, obedientiam, & ſubiectionem, quam in feudi adeptione promiſerunt, vt latè alijs congeſtis tradit Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 2. *num.* 13. *vſque ad fin. tom.* 2.

24 Ex quo reſultat, quòd ſi iuriſdictio ſine conſenſu Baronis per Vaſſallum in alium prorogata fuerit, poſſit Baro, vel Princeps inſtare quòd cauſa ſubditi ſibi remittatur, Giurba *conſ.* 95. *num.* 14. Tondut. *de præuent. p.* 1. *cap.* 11. *n.* 4. de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom.* 3. *tit. de iuriſdict. diſc.* 41. *num.* 4. & 5.

25 Immò quòd poteſtas laica poſſit cauere ne ſubditi iuriſdictionem alicuius prorogent docent Doctores *in l.* 13. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilat.* Pereira *de manu regia p.* 2. *cap.* 35. Io. Faber. *in l. ſi quis num.* 16. *C. de Epiſcop. audien.* Carleual *de Iudic. q.* 7. *num.* 1519. & *ſeq.* Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 22. *num.* 13. cum alijs allegatis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 2. *n.* 4. *tom.* 2.

26 Et ad occurrendum fraudibus, & ne Vaſſallorum facto directè, nec indirectè præiudicium Baronali iuriſdictioni inferatur in auocandis cauſis ratione iuramenti, vel obligationis Cameralis ad forum Eccleſiaſticum poteſt etiam eadem poteſtas laica, ſeu ciuilis prohibere ne ſubditi iuramento valeant ſe obligare, eiuſque vinculo, & religione ſubijcere, & ne in contractibus iuramentum apponatur etiam ſub pœnis nullitatis, & aſſtrictiuis, & ſic remouere ea, quæ fini ſuo, & bono communitatis obnoxia redduntur, vt ſancitum eſt in Regno Caſtellæ, Luſitaniæ, & in praxi Burgundia obſeruatur, quarum legum iuſtitia laudatur à Buſſ. *in l.* 1. *num.* 17. *de tranſact.* Couar. *in cap. quamuis pactum de pact. p.* 1. §. 3. *num.* 8. & *p.* 2. §. 1. *num.* 8. Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius num.* 53. Guttier. *in Authen. Sacramenta puberum à num.* 46. Carleual *de Iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſ.* 2. *q.* 4. *num.* 204. *circa fin. verſ. quod ea ratione*, Maſtril. *de Magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 61. Didac. de Mar. in addit. ad Gram. *dec.* 30. *num.* 5. Matt. *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 152. *num.* 7. Gam. *deciſ.* 247. *num.* 2. Et huiuſmodi leges non aduerſari libertati Eccleſiaſticæ, probat Pontius *de Matrim. lib.* 12. *cap.* 8. §. 5. *à num.* 38. & *ſeq.* Molin. *de iuſtit. tit.* 2. *diſ.* 147. Ledeſm. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *dub.* 2. Sanchez *lib.* 3. *ſum. cap.* 22. *à num.* 6. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 2. *à num.* 1. & *ſeq. tom.* 2. & circa hanc quæſtionem videndi ſunt Doctores remiſſiuè relati per Carleual *loco ſupra cit. num.* 217. & eas defendunt Ioſeph Seſſe *de inhib. cap.* 9. §. 3. Pereira *de mano Regia p.* 2. *cap.* 35. *num.* 2. Petrus Barboſ. *in l.* 1. *art.* 3. *num.* 139. *ff. de iudic.* Oſaſch. *deciſ.* 32. *num.* 7. & *deciſ.* 78. *n.* 19. Cabedo *tom.* 1. *deciſ.* 32. *num.* 2. Anguianus *de legib. lib.* 3. *controu.* 22. *per totam.*

27 Contrarium, & verius, quòd immò huiuſmodi leges prohibentes in contractibus apponi iuramentum, ne prorogetur iuriſdictio Epiſcoporum veniant damnandæ, vtpotè quia aduerſantur libertati Eccleſiaſticæ, propterea eſſe nullas, nulliuſque roboris, efficaciæ, ac momenti, illaſque ſtatuentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ, in nihilo refragante, ſi publicatæ fuerint ſine aliqua mentione Eccleſiaſticorum, cùm attendenda ſit intentio legiſlatoris, & effectus præiudicialis reſultans, infringens reſtringendo, & coarctando præfatam libertatem, cùm ad hunc effectum ſufficiat mens, & virtualitas verborum, vt latè comprobat Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 24. *in fine*, & nouiſſimè Pignatel. *conſultat. canon.* 153. *num.* 24. & *ſeq.* & ante eos Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 48. *num.* 24. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. perſonal.* §. 2. *num.* 26. Marta *de iuridic. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 72. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 60. *num.* 10. & *ſeq.* Genuen. *in prax. Neapol. cap.* 12. *num.* 2. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 2. *num.* 81. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 76. *num.* 18. Ric. *p.* 2. *deciſ.* 211. *num.* 5.

Statuta autem, quæ tollunt Clericis id, quod eis ius commune concedit, ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, *cap. cum terra de elect.* prout redduntur huiuſmodi leges, cùm de iure communi tàm Ciuili, quàm Canonico competat, vt laici poſſint eorum iuriſdictionem prorogare, *l. ſi quis ex conſenſu*, *l. Epiſcopale C. de Epiſc. Audien.* & quòd ratione iuramenti conueniri poſſint in foru Eccleſiaſtico etiam ſæculares habetur in *cap. nouit. de iudic. cap. fin. de for. competen. in* 6. vt latè alijs relatis comprobat Dian. *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 8. *verſ. ſed ijs non obſtantibus vſque ad fin.* propterea ſi iuramentum prohibeatur apponi in contractibus, vtique in conſequentiam prohibetur, & tollitur huiuſmodi ius Epiſcopis, & Eccleſiaſtico foro competens, ex quo reſultat præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. 28

Quinimò omnis diſpoſitio circa iuramentum, defectu iuriſdictionis eſt nulla, cùm iuramentum ſit quid ſpirituale, extra ſferam iuriſdictionis laicæ, ſed tantùm pertinens ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, *cap. venerabilem de iudic. cap. tua de ordin. cognit. cap. lator in fin. qui fil. ſint legit.* Pignatel. *conſult. can.* 153. *num.* 28. 29

SVMMARIVM.

1 *Confraternitates laicorum non gaudent exemptione, & priuilegijs eccleſiaſticis niſi auctoritate Epiſcopi inſtituta fuerint.*

2 *Merè laicales ſubiacent ſæculari foro, ſecus ſi fundata fuerint auctoritate Epiſcopi, num.* 3.

4 *Nec ſufficit, vt denominentur ſub nomine alicuius Sancti, vt loca Eccleſiaſtica dicantur, ſi non concurrat auctoritas Epiſcopi. Contrar. num.* 6.

5 *Bona Confraternitatum, & Hoſpitalium erectorum ſine Epiſcopi auctoritate alienari poſſunt, ſine beneplacito Apoſtolico. Contrar. num.* 13.

7 *Confraternitates laicorum, ſi habeant eccleſiaſtica ſigna cenſentur eccleſiaſtica, & poteſtate laica exempta, num.* 8.

Ampl. vt pro eorum bonis agendum ſit coram Iudice eccleſiaſtico, num 9.

10 *Confraternitates, & alia loca erecta abſque Epiſcopi auctoritate in contractu læſiuo non habent priuilegium reſtitutionis in integrum, ſicut illa dicta auctoritate erecta, num.* 11. *Contrar. num.* 12.

14 *In dubio Hoſpitale, & loca vbi exercentur opera pia præſumuntur auctoritate Epiſcopi fundata, ita etiam ex diuturnitate temporis, num.* 15.

Ampl. ſi habeant Eccleſiam, num. 16.

Ampl. in Vrbe propter præſentiam Pontificis, num. 17.

18 *Hoſpitale quando dicatur eccleſiaſticum, & quando prophanum, & laicale, num.* 19. 22.

20 *Si conferatur in titulum dicitur eccleſiaſticum.*

21 *Si per longum tempus poſſeſſum fuit à laicis dicitur laicale.*

23 *Hoſpitale in dubio præſumitur quid laicale, & non beneficium.*

24 *Adminiſtratores Hoſpitalium, & locorum piorum poſſunt conueniri coram Epiſcopo.*

25 *Epiſcopus poteſt compellere adminiſtratores Hoſpitalium ad reddendam rationem, & ſoluendum non obſtantibus priuilegijs, & exemptionibus, num.* 26.

27 *Appellatio non datur à decreto Epiſcopi contra adminiſtratores locorum piorum.*

28 *Et demandatur executioni appellatione remota.*

29 *Appellatio ſuſpenſiua non datur in cauſis concernentibus viſitationem, & morum correctionem, ſecus ſi procederetur ordine iudiciario.*

30 *Epiſcopus poteſt inquirere contra tenentes bona deſtinata pro pauperibus, & locis pijs.*

31 *Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum.*

32 *Epiſcopus vnà cum deputatis debet rationes reddere facere ab adminiſtratoribus locorum piorum, ſi adſit conſuetudo, aut conſtitutio.*

33 *Epiſcopus non poteſt compellere adminiſtratores Hoſpitalium ſub immediata poteſtate Regum, aut ſi*

ita

Digitized by Google

ita in eorum fundatione cum Epiſcopo conuentum fuerit.

Declar. vt in num. 34.

34 *Epiſcopi iuriſdictio quæ ſit ſuper Hoſpitalibus, & Confraternitatibus tam eccleſiaſticis, quàm laicalibus.*

35 *Epiſcopus in ijs, quæ non ſunt eius auctoritate fundata cenſetur cumulatiuè conſtitutus executor.*

36 *Confratres Confraternitatum vti laici, & in rebus proprijs non ſubijciuntur Epiſcopo.*

37 *Confraternitates laicorum auctoritate Epiſcopi fundata dicuntur loca pia, & ad eius auctoritatem pertinent, num. 38.*

39 *Bona Confraternitatum, ſine Epiſcopi auctoritate fundata alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus, ſecus ſi ſubiacent Epiſcopo, & num. 40.*

40 *Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates merè laicales non obſtante quacumque exemptione, ſi non ſubiacent protectioni Regum, num. 33. Declar. vt num. 34.*

41 *Epiſcopus viſitare poteſt Confraternitates exiſtentes in Eccleſijs Regularium, ſecus eorum Capellas, num. 36. Prout etiam Hoſpitale, & beneficia commendata, ibid.*

42 *Epiſcopus non poteſt viſitare loca pia, & Hoſpitalia ſi in fundatione fuerit excluſus.*

Ampl. vt num. 38. & præcipuè ſi conſenſerit, num. 41. Contrar. num. 39.

43 *Epiſcopus non cenſetur excluſus à iure viſitandi locum pium ſi fundator nominauerit tantùm Miniſtrum.*

An cauſæ Confraternitatum laicorum priuatiuè agitari debeant in foro eccleſiaſtico.

ADNOTATIO V.

1 Confraternitates, ſeu Congregationes Laicorum, à quibus reguntur, & gubernantur, licèt locum habeant in quo conueniunt, & Capellam, ſiue altare in Eccleſia, ac opera pietatis exerceant, cuius reſpectu ſunt permiſſæ, non tamen loca eccleſiaſtica cenſeri poſſunt, vt fori exemptione, priuilegijs eccleſiaſticis, & immunitate à poteſtate laica fruantur, niſi Epiſcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint, & alia concurrant ad hunc effectum neceſſaria, iuxta *text. in cap. ad hæc*, vbi notant DD. *de relig. dom.* Bart. *in l. cum ſenatus ſub num. 4. verſ. quæro quid ſi relinquitur ff. de reb. dub.* Bald. *in l. ſi quis §. in omnibus ſub num. 19. verſ. reſpondeo C. de Epiſc. & Cleric.* Innocen. *in cap. dilecta ſub num. 2. verſ. ſocietas eſt & verſ. item videtur cum ſeq. de exempt.* Feliu. *in cap. de quarta ſub num. 11. verſ. ſecunda declaratio de præſcript.* Federic. de Sen. *conſ. 130. ſub num. 2. verſ. ſed contra videtur*, Abb. *conſ. 31. ſub num. 1. verſ. ſed ijs non obſtantibus, & per tot. p. 1.* Alex. *conſ. 120. ſub num. 3. verſ. prout etiam reſpondetur lib. 1.* Gabr. *de pia cauſ. concl. 1. ſub num. 1. & 7. verſ. tenendo primam opinionem, & num. 13. verſ. quarto infertur, & ſeq.* Hier. Gabr. *conſ. 162. num. 2. verſ. primo quia, & ſeq. lib. 1.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 25. & ſeq.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. p. 1. §. 5. num. 86.* Ioſeph Ludou. *dec. Peruſ. 90. ſub num. 9. verſ. quia primò*, Magon. *dec. Lucen. 19. num. 15. verſ. ad ſecundam, & ſub num. 47. verſ. ſi verò vſque ad 54.* Maſtril. *dec. 110. ſub num. 16. verſ. & controuerſia*, Comitol. *dec. 94. num. 3. verſ. cum enim*, & latiùs *dec. 177. num. 13. verſ. eccleſiaſtica tamen cum ſeq. & num. 37. verſ. & ſanè*, Rot. *dec. 574. ſub num. 5. verſ. ideo ſi debet p. 1. diuerſ. dec. 210. num. 1. verſ. nam licèt, coram Coccino, cum alijs in Mediolanen. bonorum 26. Iunij 1647. & 28. Martij 1648. coram Bichio, & 31. Maij 1649. §. ſiquidem obiectus coram Em. Card. Corrado confirmat. 21. Iunij 1652. §. validitas non controuertitur coram Albergato*, & nouiſſimè tradit Pignatel. *conſult. Canon. 156. per tot.*

2 Vnde ſententia lata per Iudicem laicum ſuper rebus dictarum Confraternitatum non eſt nulla defectu iuriſdictionis, cùm tamquam merè laicales in omnibus ſubiaceant ſæculari foro, nec propter opera pia, & ſpiritualia exercitia Religionis, ac ſpiritualitatis qualitatem, aut priuilegium fori exemptionis ſibi vindicare poſſunt, cùm ad hunc effectum requiratur erectio, ſeu fundatio auctoritate Epiſcopi emanata, cuius reſpectu efficiuntur de foro eccleſiaſtico, adeout ſolus Epiſcopus etiam quoad eorum bona, redditus, & prouentus ſit Iudex competens, & aliter ſententia lata per alium ſæcularem Iudicem redditur nulla defectu iuriſdictionis, vt tradunt citati Doctores, & dixit Rot. *in dicta Mediolanen. bonorum 31. Maij 1649. §. ſiquidem obiectus coram Corrado, confirmata 21. Iunij 1652. § validitas non controuertitur coram Albergato* comprobat latè Borgnin. *dec. 17. in ordine 63. num. 60. verſ. quidquid ſit circa perſonas p. 2.* vbi quòd negotia, bona, ac etiam perſo- 3
næ huiuſmodi ſcholarum, & Hoſpitalium ſint ſæcularia, & coram Iudice ſæculari conueniri debeant, niſi Epiſcopi auctoritate fundata exiſtant.

Ampl. procedere etiam ſi præfatæ Confraternitates de- 4
nominentur ſub nomine alicuius Sancti, vel Eccleſiæ, nam ſi reperiantur erectæ à Laicis abſque Epiſcopi auctoritate, non ſunt loca religioſa, vel ſacra, nec perpetuo cultui diuino dicata, ſed merè prophana, vnde non eſt illis debita reuerentia, quæ locis ſacris debetur, propter quam redduntur immunes, & priuilegio Eccleſiaſticæ libertatis exemplificantur, ac proinde priuilegio fori non gaudent, vt ſcilicet Epiſcopo, & non Magiſtratui ſæculari ſubiecta ſint, à Ponte *conſ. 18. vol. 1.* latè Gabr. *lib. 6. in tit. de pia cauſ. concl. 1. & plurib. ſeqq.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 20. num. 4. & ſeq. tom. 1.* Pignatel. *conſult. Canon. 156. num. 2.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 86. verſ. quamobrem loca pia*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 39.*

Ampl. vt bona ſpectantia ad huiuſmodi Confraternita- 5
tes, Hoſpitalia, & Congregationes erectas abſque Prælati auctoritate alienari poſſint ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus bonorum Eccleſiarum, nec comprehendantur in diſpoſitione conſtitutionis Pauli II. *relat. in extrauag. Ambitioſè de reb. Eccleſ. non alienan.* latè Gabr. *lib. 6. in tit. de pia cauſa conclu. 11. num. 11.* Quaranta *in ſum. Bullar. in verbo alienatio num. 28. & 41.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. 15. num. 34.* Tuſch. *tom. 3. lit. E. concl. 28. num. 4. & tom. 4. lit. F. concl. 455.* Perez de Lara *de Capellanijs lib. 2. cap. 1. à num. 5.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 24. verſ. ideò reſolues*, Bellettus *diſquiſit. Cleric. in tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 86. verſ. quamobrem loca pia*, Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 20. num. 4. & 5. tom. 1.* Grammat. *dec. 387. alias vltima num. 6.* Rot. *dec. 574. num. 6. p. diuerſ.*

Contrarium quòd immò Confraternitates laicorum, 6
etiam ſi fundatæ non fuerint ſuperioris eccleſiaſtici auctoritate, nihilominus ſi in eis exerceantur opera pia, etiam comprehendantur ſub nomine locorum piorum, cum ratione dictorum operum communicetur ſpecialis qualitas exhibens pietatem, ac Religionem, Abb. *conſ. 32. vol. 2.* Nouar. *in tract. de elect. for. ſect. 2. q. 56. num. 8.* Ric. *in prax. tom. 3. reſol. 142.* Peregrin. *de immun. cap. 4. num. 64.* Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immun. reſol. 37.* Borgin. *dec. 17. in ordine 63. num. 60. verſ. quamuis videatur tutior opinio p. 2.* cum aliis plenè relatis per Gabr. *lib. 6. tit. de pia cauſa concl. 1. num. 5.*

Etenim quando ſunt inſtitutæ ad pium opus, puta vene- 7
rationis Sanctiſſimi Sacramenti, & habent Eccleſiam, aliaque eccleſiaſtica ſigna, non poſſunt dici merè laicalia loca, per ea, quæ dixit Rot. *in Romana bonorum 19. Ianuar. 1643. coram Ghiſlerio nunc Epiſcopo Imolen. & in Romana Saluiani, ſeu attentatorum 29. Maij eod. anno coram Carillo Præſ. de Valliſoletano relat. & ſecut. in dec. 78. num. 27. poſt Laberint. creditor.* Salgad. 8

Ex ipſa enim cauſa religionis, & fine directo ad opera pia, efficiuntur piæ, & religioſa loca, & conſequenter à ſæculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur Hoſpitalitas, aut Miſſæ celebrentur, & ſimilia pia opera exerceantur, quo caſu pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopi, & non Magiſtratui ſæculari ſubijciuntur, Couar. *in cap. officij 12. de teſtam.* Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 14. num. 4. & 7.* Garz. *de benef. p. 5. cap. 1. num. 606.* Peregrin. *de immun. cap. 4. num. 64.* Nouar. *de elect. for. ſect. 2. q. 56. num. 8. & 9. & cap. 54. per tot.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap. 11. in prin. num. 1. 2. & 3.* cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 22. & 23.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 4. dub. 20.*

dub.20. num. 8. verſ. quamuis ſi in dictis locis tom. 1. ex Ric. in prax. tom.4. reſ.142.

9 Propterea pro bonis communibus ſpectantibus ad huiuſmodi Confraternitates, earumque Scholas, ac ad Hoſpitalia agendum eſt coram Iudice eccleſiaſtico, ad quem ſpectat cura dictorum bonorum, maximè ſi Eccleſia ſit annexa alicui Eccleſiæ; & quòd ſaltem habeat locum præuentio, cùm ſit de caſibus mixtis, attento quòd ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. Epiſcopus viſitare poſſit omnia loca pia, & Hoſpitalia, & facere reddere rationem, docet Borgnin. dec. 17. in ordine 63. num. 60. verſ. circa vero negotium tangens p. 2. ex Tiraq. de priuil. pia cauſa 149. & 159. Lamber. de iurepatr. p.1. art. 10. num. 4. 5. & 6. Menocb. de recup. poſſeſſ. remed. 15. q.5. num.24. & ſeq.

10 Et licèt loca non erecta Epiſcopi auctoritate, ſi in contractu læſa fuerint, non habeant priuilegium Eccleſiaſticum reſtitutioois in integrum, à Ponte conſ. 18. vol. 1. Gabr. lib. 6. tit. de pia cauſa concl. 1. num. 21. Anchar. in cap. auditis num.6. de reſtit. in integ. Odd. in tract. de reſtit. in integrum q.5. num.45. cum alijs per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 42. de Luca in Theat. verit. lib. 2. de regal. diſc.81. num.12.

11 Sicut habent Confrateroitates, & alia loca pia, ac Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate fundata, cùm comparentur Eccleſijs, & minoribus, Odd. in tract. de reſtit. in integ. p. 1. q.3. à num.37. Barboſ. dicta alleg.75. num.36.

12 Tamen ſi in dictis locis, aut per dictas Conſtaternitates, & laicorum Congregationes, & Hoſpitalia opera Charitatis, & pietatis, & exercitia ſpiritualia exerceantur, puta io alendis pauperibus, curandis infirmis, redimendis captiuis, dotandis, ac maritandis Orphanis, tunc ſi in contractu læſa fuerint, habent beneficium reſtitutionis in integrum, ex quo competat idem fauor, & eadem miſerationis ratio in eiſdem conſideretur, prout in omnibus alijs, quorum bona ſub aliena cura ſunt, & per adminiſtratores gubernantur, Tiraq. de pia cauſ. priuil. 138. Odd. de reſtit. in integr. q. 3. à num. 26. Peregr. de immun. cap. 4. num. 64. Nouar. de elect. for. ſect. 2. q. 56. num. 8. & ſeq. & cap.54. per totum, Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 4. dub.20. num.8. verſ. quamuis in fin. tom.1. vbi ſubdit,
13 quòd dictorum locorum bona abſque aſſenſu Apoſtolico alienari non poſſunt.

14 In dubio tamen locus, in quo exercentur opera pia erectus præſumitur auctoritate Epiſcopi, prout etiam præſumitur Hoſpitale, vt ſi ab antiquo ſit in forma Eccleſiæ, ſi in eodem reperiantur ſepulturæ, vel Cæmeterium, ſi adminiſtretur Sacramentum Baptiſmi, ſi recipiat decimas, vel ſit immunia à ſolutione collectarum, ſi habeat campanile erectum cum campana, ibique diuina celebrentur, vel ſi adſit Organum, publicèque pulſetur, aut ibidem dum diuina peraguntur omnes indifferenter ad audienda admiſſi fuerint, Quaranta in ſumma Bullar. in verb. alienatio num. 28. & 41. Maſcard. de probat. concl. 869. per tot. Menoch. de præſum. lib.6. q.79. num.3. Valaſc. conſult. 105. num. 45. Sanchez de matrim. diſ. 15. num. 39. Gratian. diſcept.34. num. 1. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.
15 75. num.5. vbi quòd ex diuturnitate temporis Eccleſia præſumitur fundata auctoritate Epiſcopi, Bonacin. in cit. de alienat. bon. Eccleſ. diſp.2. q. vnica punct.2. num.11. Filliuc. tract 44. cap.4. q.18. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 4. dub.20. num.7. tom.1. Ric. dec.40. Rot. Bononsen. dec.13. num. 4. Lap. alleg. 41. num. 1. vbi quòd quando eriguntur cum Eccleſia, & Altari ſunt Epiſcopo ſubiecta, gloſ. in Clem. quia contingit in verb. Altaria de relig. dom. Marcheſ. de commiſ. auocat. cauſ. p. 2. §. 2. num. 7. fol. 300. Rot. dec. 725. p.2. diuerſ.

16 Et quòd locus pius, ſi habeat Eccleſiam ſufficiat ad hoc vt habeatur pro eccleſiaſtico, Bobadil. in Polit. lib. 2. cap. 18. num.228. Rot. in Roman. Saluian. ſeu attentatorum 19. Iunij 1647. §. prædictam autem coram Arguelles, vbi ſubdit,
17 quòd in vrbe loca pia dicuntur eccleſiaſtica, cùm regulariter ſint approbata à Sum. Pontifice.

18 Huſpitale etiam dicitur publicum, & religioſum, quando conſtitutio, vel deſtitutio Rectoris ſpectat ad Epiſcopum, quando verò ſpectat ad laicos, tunc eſt priuatum, & prophanum, Bald. in Auth. hoc ius porrectum in 2. verſ. ſed hic quæro C. de Sacroſanct. Eccleſ. Roman. conſ. 477. num. 8. Felin. in cap. de quarta num.11. verſ. & commiſſio de præſcrip. cum alijs per Rot. dec. 725. num. 1. part. 1. diuerſ.

19 Vlterius dicitur laicale ſi eius gubernium, & adminiſtratio committatur laicis, aliàs ſi eſſet Religioſum, & beneficium, Ordinarius in quo præſumitur ſcientia ſtatus ſuæ diœceſis propter annuam viſitationem non permiſiſſet à laicis gubernari, iuxta Clem. quia contingit §. vt autem prope fin. de Relig. Dom. Rot. dec. 106. num. 4. & dec. 122. n. 2. p. 2. diuerſ.

20 Ampl. ſi adſit onus erogandi fructus, & redditus Hoſpitalis in ſuſtentationem pauperum, & infirmorum, cùm talis erogatio, & diſtributio propriè tantùm conueniat ſimplici Rectori, & non Hoſpitali, quòd conferatur in titulum, nam hoc caſu dicitur Eccleſiaſticum, ex quo Rector, & titularis faciat fructus ſuos, ſicut de alijs beneficijs, Card. in Clem. per literas num. 2. circa med. verſ. quæro de ratione de elect. in 6. Sarnen. in reg. de trien. q. 7. num. 3. verſ. ſecundus caſus, Vital. in Clem. quia contingit num. 11. 12. 13. & 92. verſ. ſic præterea de Relig. Dom. Rot. dec. 714. num.7. p. 1. & dec. 122. num. 1. & 4. p.2. diuerſ.

21 Ampl. ſi Hoſpitale poſſeſſum fuerit per longum tempus à laicis, nam tunc præſumitur laicale, Rom. conſ. 477. num. 10. Calder. conſ. 4. circa med. verſ. item etiam, Rot. dec. 106. n. 1. & 3. verſ. ita dicendum p. 2. diuerſ.

22 Ampl. ſi gubernium Hoſpitalis tantùm committatur, & ille, cui gubernium committitur habeat onus, & iuramentum de conficiendo inuentarium bonorum omnium Hoſpitalis, quæ commiſſio, & inuentarij confectio conuenit tantùm adminiſtratori laico, vnde Hoſpitale ipſum laicale dici debet, vt expreſsè cauetur in Clem. quia contingit §. vt autem propè fin. de relig. dom. Rot. dec. 714. num.3. iuncto n.5. p. 1. & dec. 122. n. 2. & 3. p. 2. diuerſ.

23 Ampl. vt quando non appareat, an ſit Hoſpitale, vel beneficium, magis præſumendum eſt Hoſpitale, & quid laicale, quàm beneficium, præcipuè ſi ſemper denominatum fuerit Hoſpitale, quæ denominatio ad præſumendam qualitatem laicalitatis multum operatur, gloſ. in Clem. per literas in verb. Eccleſias verſ. quod in dubio de præben. Rot. dec. 106. num. 5. & 6. p. 2. diuerſ.

24 Poſſunt tamen laici adminiſtratores Hoſpitalium, Confraternitatum Montis Pietatis, & quorumcumque locorum piorum ratione huiuſmodi adminiſtrationis conueniri coram Epiſcopo, cap. indicatum, & ibi gloſ. 1. verſ. alij dicunt 89. diſt. Clem. quia contingit §. vt autem præmiſſa de Relig. Dom. Marian. Soccin. in cap. licet caſ. 24. de for. comp. cum alijs per Bellet. diſquiſit. Cler. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 87.

25 Epiſcopus autem habet intentionem fundatam in Hoſpitalibus, Confraternitatibus, & locis pijs ſuæ diœceſis, non ſolùm de iure communi, iuxta Clem. quia contingit de Relig. Dom. §. ſi quis ædificationem auth. de Eccleſ. tit. Verùm etiam ex diſpoſitione Sac. Concilij Trid. ſeſſ. 7. cap. 15. ſeſſ. 22. cap. 8. & ſeſſ. 25. cap. 9. de refor. cuius vigore non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, indultis, & exemptionibus, niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet, de omnibus locis pijs Epiſcopo ratio reddi debet, ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, & laicalia, & adminiſtratores tàm eccleſiaſtici, tàm laici ſabricæ cuiuſuis Eccleſiæ etiam Cathedralis, Hoſpitalis, Confraternitatis, Eleemoſynæ, Montis Pietatis, & quorumcumque locorum piorum rationem reddere tenentur ſingulis annis eorum adminiſtrationis, & prout Ordinario videbitur ad rationem reddendam compelli poſſunt, & ita etiam pluties declaratum fuiſſe à Sacra Congregatione, teſtatur Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num 88. latè Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. per tot. & ſignanter num. 57. 58. & 63. & in Concil. Triden. ſeſſ. 7. cap. 15. num. 2. & ſeſſ. 22. num. 7. & ſeq. vbi ita refert deciſum Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 78. & ſeq. Menoch. de arbitrar. caſ. 209. num. 24. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol. 66. num. 4. Gratian. dec. 188. num. 10. Rot. dec. 355. num. 1. p. 1. recen.

26 Et non ſolùm Epiſcopus poteſt ſupradictos compellere ad rationem reddendam, ſed etiam ad ſolutionem debiti, aliàs rationum redditio redderetur fruſtratoria, nullius roboris, & momenti, & penitùs contemptibilis: de ſubſtantia autem redditionis rationis non ſolùm eſt computum dare, ſed etiam debitum reſtituere, iuxta text. in l.

ita

Digitized by Google

ità fuerit, *§. ſi id quæra ff. de teſtam. manumiſ. l. non ſolum §. ijs qui rationem ff. de libert. leg.* Vnde ſi Epiſcopus habet facultatem cogendi ad reddendam rationem, etiam habere debet quoad ſolutionem debiti, in quo adminiſtrator repertus, & conſtitutus fuit, Bald. *in l. cum teſtamento num. 4. C. de teſtam. manumiſ.* & ex Ric. & Genuen. tradit Bellett. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num.* 88. *circa med. verſ. & non ſolùm ad rationem reddendam.*

27 Quinimò neque datur appellatio à decreto Epiſcopi contra adminiſtratores locorum piorum ad effectum ſuſpenſiuum, ſed tantùm deuolutiuum, Lancellot. *de attentat. p. 1. cap. 12. limit. 18. num. 9. & limit. 19. num. 2.* Scaccia *de appel. q. 17. limit. 19. num. 2.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num.* 88. *paulò ante finem verſ. neque datur appellatio*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 62.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 15. num. 3. verſ. ſi quis adminiſtrator*, ex Zerola *in prax. Epiſcop. p. 1. verb. Hoſpitale §. 3. verſ. 6.*

28 Quoniam ſententia lata in cauſis pijs mandatur executioni appellatione remota, quia quod eſt pium celeriter eſt exequendum, Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num.* 88. *paulò ante fin. verſ. ſed ſententia lata*, vbi
29 ſubdit, quòd ita etiam neque datur appellatio ſuſpenſiua in cauſis concernentibus viſitationem, & morum correctionem, cùm ſit cauſa executiua, & ſummaria, *c. ad noſtram* 3. vbi Felin. *de appel.* Sac. Conc. Trid. *ſeſſ. 22. c. 8. & ſeſſ. 24. c. 10. de reform.* Secus verò ſi procederetur ordine iudiciario compilato proceſſu, Gratian. *deciſ.* 188. *num. 4.* Amat. *deciſ. 25. num. 6.* & ita declaraſſe Sac. Congreg. de mandato Clementis VIII. die 13. Octobr. 1600. teſtatur idem Bellet. *loco ſupra citato num.* 88. *in fin.*

30 Poteſt etiam Epiſcopus inquirere contra tenentes bona, quæ diſtribui debent pauperibus, vel alijs locis pijs, Bellet. *loco citato num. 89.*

31 Prout etiam fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum Eccleſiaſticum iuxta diſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. cap. 9.* Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſ. 45.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cler. reali §. 5. n. 90.*

32 Lim. 1. ſupradictam principalem concluſionem, vt adminiſtratores locorum piorum teneantur reddere rationem Epiſcopo, niſi contraria adſit conſuetudo, aut priuilegium, aut municipalis conſtitutio, cuius vigore ratio reddenda ſit non ſoli Epiſcopo, ſed alijs ad id deputatis, quo caſu Epiſcopus procedere debet adhibendo alios, ad quos hoc munus demandatum reperitur, vt expreſsè cauetur per Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. cap. 9. de reform.* Rot. *dec. 355. num. 1. p. 1. recen.*

33 Lim. 2. ſi Hoſpitalia ſint immediatè ſubiecta protectioni Regũ, vel ſi in ipſa fũdatione per Fũdatores laicos ex cõſenſu Epiſcopi, vel alterius Superioris Eccleſiaſtici expreſsè conuẽtũ ſit, ne Epiſcopus interueniat, aut ne adminiſtratores eidẽ rationes reddere teneantur, prout etiam ſi Fũdator laicus adhuc ſuperſtes ſit, & in ſua fundatione Epiſcopi auctoritatem nõ adhibuit, quo caſu Epiſcopus non debet ſe intromittere, vt tradit nouiſſimè de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 3. tit. de iuriſdict. diſc. 40. num. 14. verſ. pro iſta difficultate*, plenè Ric. *deciſ. 209. p. 4.* Stephanus Vvemyms *ad conſtit. 24. ex antiquo iure deſumptas*, *& per Concil. Trid. innouat. conſt. 16. num. 19. & ſeq.* Barboſ. *in eumdem Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 9. de reform. ſub n. 8. & 27. & de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 75. num. 16.*

34 Lim. 3. quòd ſi hoſpitalia, & ſimilia pia loca, & Confraternitates ſint inſtitutæ Epiſcopi auctoritate, in omnibus eidem Epiſcopo ſubiacent, earumque viſitatio, correctio, ac reformatio ad eumdem priuatiuè ſpectat, ita vt ſolus Epiſcopus de omnibus oneribus, ſiue pijs, ſiue prophanis poſſit cognoſcere, & de omnibus alijs rebus ad ipſum Hoſpitale, vel Confraternitates ſpectantibus prouidere, etiam circa modum electionis, & formam regiminis: quando verò inſtitutæ exiſtant abſque Epiſcopi auctoritate inquirere ſolùm poteſt de pijs operibus, quæ ipſis incumbunt, & recognoſcere, an executioni demandentur iuxta mentem teſtatoris, vel Fundatoris diſpoſitionem, adminiſtratorum negligentiam corrigere, adimplere facere, & animaduertere, an bona dilapidentur, vel in alios vſus conuertantur, aut ſi ad deſtinatum finem erogentur, vt tradunt Doctores relati per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 14.*

Ac proinde in ijs, quæ non ſunt Epiſcopi auctoritate 35
fundata, Epiſcopus cenſetur cumulatiuè conſtitutus executor, cum alijs quibuſcumque inferioribus piarum diſpoſitionum executoribus: priuatiuè verò in illis eiuſdem auctoritate fundatis, & ſecundùm hanc diſtinctionem ſunt intelligenda tradita per Petieram. *de manu regia p. 1. cap. 17. num. 7.* dum reſoluit adminiſtrationem, viſitationemque Hoſpitalium, & Confraternitatum, quæ à laicis constructæ fuerunt, & gubernantur ſpectare ad laicales Magiſtratus, vt procedat non priuatiuè, ſed cumulatiuè cum Epiſcopo, & ita cenſuiſſe Sacram Congregationem refert Stephanus Vvemyms *ad conſtit. 24. ex antiquo iure deſumptas*, & per Concil. Trid. *innouat. conſtit. 16. num. 9. & n. 12.* relat. per Barboſ. *in eumdem Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 8. num. 7. de reform.*

Lim. 4. vt laici deſcripti in Confraternitatibus, vti laici 36
non ſubijciantur Epiſcopo, licèt ipſæ Confraternitates eſſent auctoritate Superioris Eccleſiaſtici erectæ; neque eorum cauſæ agitari debent in foro Eccleſiaſtico, ſi pertineant ad laicale forum, quia cùm nullum habeant Eccleſiaſticum characterem, non amittunt ſtatum laicale, ac propterea Iudex Eccleſiaſticus nullam habet in illos iuriſdictionem, ſecus autem in ijs, in quibus repræſentant corpus ipſius Confraternitatis, Bart. *in l. fin. num. 15. ff. de colleg. illic.* Pariſ. *conſ. 35. num. 28. vol. 4.* Gabr. *lib. 6. in tit. de pia cauſ. concl. 1. num. 13.* Pignatel. *conſult. canon.* 156. *num. 3.* Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed. 15. num. 30. & 31. & num. 34. verſ. difficilis ergo.*

Confraternitates laicorum dicuntur loca pia, quando 37
ſunt erecta auctoritate Epiſcopi, Bald. *in l. id quod pauperibus 21. C. de Epiſc. & Cler.* Valaſc. *conſ. 105.* Ric. *in prax. p. 2. reſol. 353. num. 1. & 2.* cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 86.* Menoch. *loco ſupra citat. num. 36.* Foſch. *de viſit. Eccleſ. lib. 2. cap. 14. num. 4. & 5.* Gabr. *de pia cauſ. concl. 1. num. 22. & ſeq.* ex deductis *deciſ. 313. num. 5. p. 10. deciſ. 248. p. 11. recen.* & nouiſſimè de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 3. de iuriſdict. diſ. 40. num. 13.*

Et ad Epiſcopi auctoritatem pertinent, Card. *conſ. 13.* 38
Pariſ. *conſ. 34. vol. 4.* Petrus de Peruſ. *in tract. de quarta canon. q. 14. in prin. & 18.* ad tradita per Menoch. *de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. num. 36.* Tiraquel. *de priuil. piæ cauſ. in præfat. §. item relictum*, qui quamuis referat Doctores contrarium tenentes, nihilominus ij Doctores intelligi debent de illis Confraternitatibus, quæ Religioſum inſtitutum non habent, ſed tantùm ad honeſtum quemdam viuendi modum ſunt erectæ, vel de illis, quæ non ſunt fundatæ Epiſcopi auctoritate, vel de illis, quæ non congregantur in loco Religioſo, nec habent Eccleſiam, aut Hoſpitale cum Campanili, nec ibi celebrentur Miſſæ, nam ijs concurrentibus, vtique loca pia dicuntur, & Epiſcopis ſubijciuntur, vt aliis congeſtis tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 86.* Gabr. *de pia cauſ. concl. 1. num. 22. iuncto num. 1.* Gratian. *diſcept. 517. num. 7. tom. 3.* Sperel. *deciſ. 153. num. 22. verſ. cùm itaque, & deciſ. 155. num. 1. verſ. & verius eſt tom. 2.* Rot. *deciſ. 179. num. 15. p. 6. recen.*

Hinc eſt, quòd bona Confraternitatum merè laicalium 39
alienari poſſunt inconſulto Summo Pontifice, & non ſeruatis ſolemnitatibus Paulinæ conſtitutionis, vt tradunt Doctores congeſti per Sperel. *deciſ. 155. num. 2. tom. 2.* & nouiſſimè de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 3. tit. de iuriſdict. diſc. 42. num. 9.*

Secus autem in illis, quæ auctoritate Epiſcopi erectæ 40
fuerunt, cùm tunc dicantur loca Eccleſiaſtica, & Religioſa, & conſequenter ſubiaceant conſtitutioni Paulinæ, Quaranta *in ſumm. bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſ. ſub num. 29. verſ. quando autem*, Gratian. *diſcept. 517. num. 7. & 8.* cum aliis per Sperel. *deciſ. 155. num. 3. tom. 2.* vbi ita in effectu ſenſiſſe Rot. *deciſ. 179. p. 2. diuerſ.* Prout etiam ſi habeant Eccleſiam, Campanas, & alia ſigna denotantia Eccleſiaſticam erectionem ex deductis *in d. 248. p. 11. recen.* iuxta receptiſſimam diſtinctionem de Luca *loco citat. num. 9.*

Poſſunt demum Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſto- 41
licæ delegati viſitare Hoſpitalia, Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, non tamen, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt ſine eorum licentia, eleemoſinas Montis Pietatis, ſiue Charitatis, & pia loca omnia,

quam-

qnamuis eorum cura ad laicos pertineat , & exemptionis priuilegio munita reperiantur, & habeant ius ex officio cognoſcendi, & exequendi omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu panperes ſuſtentandos inſtituta ſunt non obſtantibus quacumque conſuetudine etiam immemorabili, priuilegio, aut ſtatuto, vt per huiuſmodi ferè verba ſanciuit Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. cap. 8. de reform.*

42 Cuius vigore curare debet Epiſcopus, vt Confraternitates, Hoſpitalia, & alia loca pia à ſuis Rectoribus, Officialibus, & Adminiſtratoribus etiam laicis, & quomodolibet exemptis diligenter, & fideliter adminiſtrentur, & gubernentur, & vlteriùs corrigere, & reformare in caſibus à iure conceſſis, ſcilicet negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vt teſtatoris, ſeu Fundatoris voluntas omninò ſeruetur, nouiſſimè de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom. 3. diſc. 40. n. 14.* Marta *de iuriſdict. p. 2. cap. 18. num. 2.* Armendar. *in addit. ad recop. leg. Nauar. lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 2. de Hoſpital. num. 12. & tit. 6. de viſit. num. 74.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 11. & 12.* & in Concil. Trid. *dicta ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. num. 7. vſque ad 11.* Dunozet. iun. *deciſ. 504. ſub num. 1. tom. 1.* Rot. *deciſ. 33. num. 1. & 2. p. 2. recen. & in Mediolanen. bonorum 21. Iunij 1652. coram Albergato §. nec refragatur* , & comprobat Gratian. *diſcept. 395. per tot.*

43 Ea verò, quæ ſunt ſub immediata Regum poteſtate, licèt non poſſint ab Epiſcopo viſitari, hoc tamen procedit circa opera, quæ in illis exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur, non autem de viſitatione circa cultum diuinum , ac ornamentorum decentiam, quæ ad Epiſcopos neceſſariò, & priuatiuè ſpectant, quia res ſpiritualis eſt, & Eccleſiaſtica, & ita deciſum refert Sel. *in ſelect. can. cap. 22. num. 20.* Pereira *de manu regia p. 2. cap. 17. num. 12.* ſed ſubdit, quòd ſtylus aliter obſeruat Diana *reſol. moral. par. 1. tract. de immunit. Eccleſ. reſol. 100.*

44 Viſitare vlteriùs poteſt Epiſcopus, tam dictas laicorum Confraternitates , quamuis exiſtant in Eccleſijs Regularium , in ijs tamen , quæ Confratrum adminiſtrationem concernunt, quàm etiam Hoſpitale, ac beneficia commendata in quibus non viget regularis obſeruantia , Sel. *in ſelect. Canon. cap. 22. num. 12.* vbi ſubdit ita cenſuiſſe *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Caputaquen. 27. Iunij 1509.* quem allegat Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. num. 24. & 25.*

45 Non tamen viſitare poteſt Capellas dictarum Confraternitatum, earumque altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias permanent, vt deciſum referunt Galer. *in Margarita caſuum conſcientiæ ver. Epiſcopus pen.* Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 21. in prin.* Vgolin. *de effic. Epiſcop.* Aldan. *in compend. canon. reſol. lib. 2. tit. 8. num. 5.* aſſerens ſic decidiſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. in Papien. 21. Auguſti 1615. & in Terracinen. 22. Ianuar. 1616.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. n. 13.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. num. 24.* Ciarlin. *controu. forenſ. cap. 65. n. 6.*

46 Lim. ſupradicta, vt Epiſcopus non poſſit viſitare Hoſpitalia, & huiuſmodi loca pia, ſi Fundator in fundatione expreſsè Epiſcopum excluſerit, & ſe intromittere non poſſe diſpoſuerit, etiam ſi Epiſcopus non impugnauerit, aut conſenſerit, ſecus ſi hoc cautum non fuerit in inſtitutione iuxta reſolutionem Sacræ Congregationis Concilij relatam, & ſecutam per Rot. *deciſ. 33. per tot. par. 2. diuerſ.* Armendar. *in addit. ad l. Nauar. lib. 1. tit. 6. leg. 5. §. 2. num. 66.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 2. num. 98. & 104.* vbi ita declaraſſe S. D. N. Paulum V. die 7. Aprilis 1606. *in cauſa Abulenſis pro Comite de Oropeſa contra Epiſcopum*, Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 1. num. 610.* Ric. *deciſ. 209. par. 4.* Paſqualig. *reſol. moral. cent. 1. cap. 88. & 89.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 10. dub. 6. sect. 12. num. 5. & ſeq.* de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom. 3. diſc. 40. ſub num. 3.* & latè comprobat Diana *reſol. moral. p. 1. tract. de immunit. Eccleſ. reſol. 83. verſ. ſed quidquid ſit de hac quaſtione vſque ad fin.* vbi contrarijs reſpondet . Reprobando Zerolam, Monetam, Barboſam in locis per eum relatis, *&*

47 *verſ. quarte non valet dicere ſubdit*, hoc procedere, tum ſi Epiſcopus vellet viſitare, vt Epiſcopus, tum tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus vigore Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8.* cum expreſsè ibidem limitetur huiuſmodi facultas ibi , *niſi aliter in fundatione cautum reperiatur.*

Contrarium docet Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 2. cap. 15. q. 7. num. 10.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. 24. §. 1. num. 3.* Cocchier. *de poteſt. Ordinar. in exemptos p. 4. quæſt. 53.* Zerola *in prax. Epiſcopal. p. 1. verſ. Hoſpit. num. 2.* Fuſchus *de viſit. lib. 2. cap. 12. num. 7. 8.* 48

Sublim. primam opinionem non procedere, ſi à Fundatore electa tantùm fuerit induſtria perſonæ, ſeu nominatus 49 Miniſter pro Hoſpitalis gubernio , adminiſtratione , ac regimine, cum per huiuſmodi facultatẽ alicui conceſſam non cenſeatur adempta facultas viſitandi tributa Epiſcopo ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *in d. ſeſſ. 22. cap. 8. de reform.* ſed huiuſmodi perſonæ electio, & conceſſio facultatis , regendi, & viſitandi intelligi debet cumulatiuè, non priuatiuè ad Epiſcopum, contra quem debet eſſe expreſſa prohibitio, vt dixit Rot. *deciſ. 33. num. 1. p. 2. recen.*

Sublim. verò ſecundam opinionem non procedere 50 quando Epiſcopus in ipſa fundatione conſenſerit, quia licèt Epiſcopus non poſſit conſentire in præiudicium , & derogationem iuris acquiſiti Epiſcopatui , poteſt tamen iuri quærendo præiudicare, ſecundum Perez. de Lara *de Anniuer. & Capellan. lib. 2. cap. 1. n. 48.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 41.* Guttier. *in repet. l. nemo poteſt ff. de legat. 1. num. 151. iuncto conſ. 1. num. 1.*

Priuilegia verò eximentia Confraternitates, & Hoſpitalia ab Epiſcopi viſitatione conceſſa ante Concilium Tri- 51 dentinum licèt poſt eius celebrationem ſuffragentur reſpectu Ordinariæ iuriſdictionis , ad nihilum tamen releuant reſpectu delegatæ, vt dixi *num. 32.* ex clara eiuſdem Concilij diſpoſitione *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. num. 9.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 75. & 82.* Rot. *in Calaritana iuris viſitandi 21. May 1649. coram Card. Corrad.* relat. per de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 3. tit. de iuriſdict. diſc. 42. ſub num. 2.*

Lim. procedere vbi exemptio à iuriſdictione , & viſitatione Ordinarij competat ex mero priuilegio , ſecus ſi hoc 52 proueniat per ſpeciem contractus, ſeu conditionis in limine fundationis adiectæ , & ita pluries cenſuiſſe Sacr. Congreg. Concil, teſtatur Paſqualig. *cap. 89. num. 1.* & de veriori de Luca *dicto tit. de iuriſdict. diſc. 41. num. 5. & ſeq.* vbi declarat qualis dicatur contractus, & initus cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus eſt merus executor piarum diſpoſitionum priuatiuè quo ad Iudicem laicum n. 6.*
2 *Et procedere poteſt executiuè iuris ordine non ſeruato.*
3 *Iudex ſecularis eſt competens in legatis ad pias cauſas. Ampl. vt num. 5.*
4 *Executio legatorum piorum eſt mixti fori. Contr. 6.*
5 *Reus in ſuo foro regulariter conueniri debet.*
7 *Laicus ratione peccati , & fauore piæ cauſa efficitur de foro Eccleſiaſtico.*
8 *Epiſcopus eſt executor piarum diſpoſitionum , tam inter viuos , quàm in vltima voluntate non obſtante quacumque exemptione.*
9 *Ampl. etiam ſi teſtator diſpoſuerit, quòd Epiſcopus non ſe ingerat.*
10 *Ampl. vt habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem legata pia exequi valeant, & num. 11.*
12 *Ampl. vt etiam Regulares exemptos Epiſcopus cogere poſſit ad reddendas rationes circa executionem piarum diſpoſitionum.*
13 *Ampl. vt hæc eadem facultas tranſeat ad Capitulum ſede vacante.*
14 *Hæredes, & executores habent annum ad exequenda legata, & vltimam voluntatem.*
Intel. vt num. 24. lim. vt num. 25.
15 *Epiſcopus elapſo anno eſt executor legatorum etiam ad prophanes vſus contra laicos , & tertio poſſeſſores , & num. 20.*
16 *Intel. quòd huiuſmodi officium ſit iuriſdictionis mixti fori.*
17 *Ampl. procedere etiam ſi Iudex laicus non eſſet negligens in adminiſtranda Iuſtitia.*
18 *Iudex Eccleſiaſticus miſerabilibus perſonis ſubuenire tenetur.*

19 *Epiſcopus in concernentibus pietatem habet iuriſdictionem in laicos etiam quo ad prophana.*

21 *Quæ actiones competant pro conſequendis legatis, remiſſiuè.*

22 *Legatum prophanum, elapſo anno, ſi non fuit executioni demandatum efficitur pium quo ad fori priuilegium.*

23 *Laicus ratione peccati efficitur de iuriſdictione Epiſcopi.*

24 *Spatium vnius anni in exequendis legatis prophanis, & ſex menſium in pijs, quando incipit currere.*

25 *Declara procedere dictum ſpatium ad fauorem defuncti, non autem hæredum, ſeu executorum, qui ſtatim pulſari poſſunt num. 28.*

26 *Debitum purè contractum ſtatim peti poteſt.*

27 *Hæres adeundo ſimpliciter hæreditatem ſtatim obligatur ex quaſi contractu ad fauorem creditorum hæreditariorum.*

Executio legatorum piorum, an ſit mixti fori, & quid in prophanis.

ADNOTATIO VI.

1 IVdex Eccleſiaſticus eſt merus executor piarum diſpoſitionum, & compellere poteſt debitores ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum, etiam ſi huiuſmodi piæ voluntates emanauerint à laicis, & hæredes, vel debitores pariter ſint laici; cum cauſa pia ſit tractanda iuxta iuris Canonici conſtitutiones, vnde forum Eccleſiaſticum ſortiri debet, iuxta text. *in §. ſi quis autem pro redemptione, Auth. de Eccleſ. tit. cap. Syluester*, vbi Anchar. Gemin. *11. q. 1. l. licet C. de Epiſcop. & Cleric. cap. ſi hæredes vbi gloſ. fin. cap. Ioannes, cap. tua nobis, vbi gloſ. in verbo pijs*, & Hoſtien. *num. 6. & 7. de teſtam.* Tiraq. *de priuil. piæ cauſæ* 149. Gutierez *pract. quæſt. lib. 1. cap. 44. n. 2.* Alex. de Neuo *conſ. 74. num. 10.* cum alijs relatis per Bellet. *diſquiſit. Clericał. p. 1. tit. de for. Cleric. real. §. 5. n. 74.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 81. num. 13.*

2 Quinimò in executione præfatorum legatorum ad pias cauſas non ſolùm Eccleſiaſticus Iudex procedere poteſt de plano, & iuris ordine non ſeruato, verum etiam ex officio, & per ſequeſtrationem bonorum hæreditariorum, vt tradunt DD. relati per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 74. in fin.*

3 Sed quòd etiam Iudex ſæcularis ſit competens in legatis ad pias cauſas, atque in exequendis alijs vltimis voluntatibus, eſt *text. in §. ſi quis ædificationem Auth. de Eccleſ. tit. & §. cum vnum, vbi gloſ. Auth. vt cum de appel. cogn.* Specul. *in tit. de vltim. volunt. execut. n. 80.* Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. priuil. 149.* Couar. *in cap. ſi hæres num. 1. vbi de commum de teſtam.* cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 5. num 76.*

4 Vnde executionem legatorum piorum eſſe mixti fori, tradunt Io. Honor. *in compend. Iur. Can. lib. 3. tit. 26. num. 20.* Mart. *de iuriſdict. p. 2. cap. 11. num. 14* Sanchez *in Opuſc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 54. num. 4.* Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. 149.*

5 Præcipuè ſi hæres, qui illa ſoluere tenetur ſit ſæcularis, quia reus in ſuo foro regulariter conueniri debet, & ſic legata peti poſſunt coram Iudice ſæculari, ad text. *in cap. tua nobis de teſtam.* Molin. *de iuſtitia tom. 1. tract. 2. diſ. 134.* Dicaſtillus *de iuſtit. lib. 2. tit. 19. diſp. 1. dub. 10. num. 132.* Gutier. *pract. quæſt. ciuil. lib. 2. q. 48. num. 3.* Mart. *de iuriſdict. lib. 2. cap. 10. num. 2.*

6 Lim. hanc vltimam opinionem procedere in terminis iuris ciuilis, per text. *in l. hæreditas verſ. fin. ff. de petit. hæred. l. hæreditas, & l. nonnullis C. de Epiſcop. & Cleric.* ſecus verò attento iure canonico, cuius vigore piorum legatorum executio priuatiuè ſolis Epiſcopis commiſſa videtur, *cap. tua cap. ſi hæres de teſtam.* præcipuè concurrente diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8.* Bonac. *de contract. diſp. 3. q. 17. punct. 1. §. 10. num. 1. tom. 2.* vbi quòd hoc etiam procedat de iure ciuili relatu per Dian. *reſol. mo-*
7 *ral. p. 4. tract. 1. reſ. 99. ſed hæc opinio*, ac proinde in ſimilibus cauſis laicus non poteſt declinare forum Eccleſiæ, quia ratione peccati, & fauore piæ cauſæ efficitur de iuriſdictione Epiſcopi, Gratian. *diſcept. 154. num. 25.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 17.* latè Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 8. dub. 21. ſect. 18. ſub n. 2. 3. & 4.* Spin. *de teſtam. gloſ. 28. num. 44.* Bonac. *tom. 2. in tit. de contract. diſp. 3. q. 18. punct. 8. §. 10. ſub num. 1.*

Hinc eſt, quòd poſſunt hodie Epiſcopi etiam tamquam 8
Sedis Apoſtolicæ delegati executioni demandare omnes pias diſpoſitiones, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos; & legatarios cogere ad eas exequendas, etiam ſi executores eſſent officiales Sanctæ Inquiſitionis, ſeu quomodolibet exempti à iuriſdictione Ordinariorum, etiam ratione literarum, eximentium à iuriſdictione ordinaria, eò quia eæ nõ eximunt à delegata à Sede Apoſtolica, iuxta diſpoſitionem Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8.* Leo *in Theſaur. for. eccleſiaſt. p. 2. cap. vltim. in fin.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 14. iuncto num. 15. verſ. eſt enim Epiſcopus*, Bellet. *diſq. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 68.*

Ampl. procedere etiam ſi teſtator diſpoſuerit, quòd Epi- 9
ſcopus non ſe ingerere, aut intromittere debeat in huiuſmodi legati pij executione, cum non poſſit auferre facultatem à iure, & Sacro Concilio eidem conceſſam, adeo vt dicta prohibitione non obſtante adhuc Epiſcopus deuenire valeat ad legatorum piorum executionem, *§. ſin autem pro redemptione, Auth. de Eccleſ. tit. Auth. licet C. de Epiſcop. & Cleric. cap. tua de teſtam.* & tradunt DD. *in l. nulli C. de Epiſcop. & Cleric.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 9. num. 4.* Tuſch. *tom. 3. concl. 293. n. 38.* Bonacin. *de contract. diſp. 3. q. 17. punct. 1. §. 10. ſub num. 1. verſ. hinc ſequitur*, vbi ſubdit procedere quamuis teſtator diſpoſuerit, quòd ſi Epiſcopus ſe ingeſſerit, habeatur legatum perindè ac ſi factum non fuiſſet, quia dicta diſpoſitio tamquam repugnans diſpoſitioni iuris canonici habetur pro non appoſita, & tamquam turpis eſt reijcienda, Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. n. 75. in fin.* Barboſ. qui alios allegat *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. n. 27. & 28.*

Ampl. vt etiam Abbates habentes iuriſdictionem quaſi 10
Epiſcopalem huiuſmodi legata pia exequi valeant, cùm quo ad exercitium iuriſdictionis æquiparentur Epiſcopis, vt ex Panormit. Innocen. Couar. Molin. tradit Bonacin. *in tit. de contract. diſ. 3. q. 17. punct. 1. §. 10. n. 1. verſ. addo ea to. 2.*

Siquidem Epiſcopus, & Epiſcopalem iuriſdictionem ha- 11
bens in concernentibus pietatem, & officium charitatis, ac humanitatis, non tam in eccleſiaſticos, quàm etiam in laicos exercere poteſt iuriſdictionem *cap. 1. & 2. diſ. 87. cap. ſuper quibuſdam in fin. de verb. ſignif.* proptereà indiſtinctè eſt executor omnium piarum diſpoſitionum non ſolùm morientium, ſed etiam viuentium, *Clem. 1. de teſtam.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 1. & 2.* Seraph. *dec. 61. num. 7.*

Amplia, vt etiam habeat facultatem compellendi Re- 12
gulares exemptos piarum voluntatum executores ad reddendas rationes, ac eos punire ſi malè geſſerint, vt probant *Clem. 1. de teſtam.* & tradunt Doctores plenè relati per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 34. &*
35. vbi ſubdit hanc eamdem poteſtatem tranſire ad Capi- 13
tulum ſede vacante, & *num. 36.* refert Doctores differentes, an & quando Regulares poſſint eſſe teſtamentorum executores.

Ampl. vt Epiſcopus ſit etiam executor Legatorum, ſeu 14
relictorum ad prophanos vſus: ſiquidem quando nullum
ad exequendum tempus eſt conſtitutum à teſtatore, tunc 15
ad ſoluenda legata, & ad exequendum in cęteris rebus vltimam voluntatem, beneficium dilationis vnius anni competit hęredibus, ſiue executoribus teſtamentariis iuxta iuris communis diſpoſitionem in *l. nulli C. de Epiſcop. & Cleric.*
Vnde ſi hæredes, vel executores etiam laici relictum præ- 16
ſtare, vel exequi neglexerint intra annum, executio teſtamenti tam ad pias, quàm ad non pias cauſas deuoluitur ad Epiſcopum, eiuſque Vicarium, *Auth. hoc amplius C. de fideicom. cap. nos quidem de teſtam. d. l. nulli C. de Epiſcop. & Cleric.* Gutier. *pract. quæſt. lib. 1. cap. 44. num. 4. lib. 2.* Marc. Anton. Gennen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 69. n. 25.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 15.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. real. §. 5. num. 82.*

Adeò vt officium huiuſmodi ſit iuriſdictionis mixti 17
fori, & ſic detur locus præuentioni inter Iudicem eccleſiaſticum, & ſæcularem, Tiraquel. *de priuileg. piæ cauſæ priuil.*

pr nil. 149. Iu. Honorius in compend. iur. canon. lib. 3. tit. 26. num. 20. Mant. de iuriſdict. p. 2. cap. 11. num. 14. Sanchez in Opuſcul. tom. 2. lib 4. cap. 1. dub. 54. Abb. in cap. ſi heredes num. 3. de teſtam. Pereira de manu regia p. 1. cap. 16. num. 5. Molin. de iuſtitia tom. 1. tract. 2. diſp. 210. num. 5. Bonacin. in tit. de contract. tom. 2. diſp. 3. q. 17. punct. 8. §. 10. num. 1. verſ. imò communior, Barboſ. in collect. tom. 2. lib. 3. tit. 20. cap. 2. num. 12. relat. per Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 8. dub. 21. ſect. 18. num. 1. & ſect. 22. num. 7. tom. 1. & cap. 10. dub. 6. ſect. 7. num. 1. 9. & ſeq. tom. 2. Caldas de nomin. Emphyt. q. 19. n. 56. Cutellus de Eccleſ. libert. lib. 2. q. 99. Bobadil. in Polit. tom. 1. lib. 2. q. 17. n. 103. Diana reſol. moral. p. 1. tract. de immun. Eccleſ. reſ. 98.

18 Ex iis ſequitur quòd Epiſcopus, eiuſque Vicarius ſit executor, & Iudex competens, etiam quoad relicta non pia, etiam ſi Iudex laicus non eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia, adeout Epiſcopus poſſit in huiuſmodi cauſæ cognitione procedere tum ad inſtantiam partis, tum ex officio, Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 10. dub. 6, ſect. 7. num. 4. tom. 2. & latiùs cap. 8. dub. 21. ſect. 30. num. 7. 8. 9. & 10.

18 Et ratio eſt, quia Iudex eccleſiaſticus perſonis miſerabilibus, & deſtitutis omni auxilio ſubuenire tenetur cap. ſuper quibuſdam de verbor. ſignif. ac proinde cum defuncti tàquam omni auxilio deſtituti, ex quo ipſimet cauſam agere nequeant, veniant nomine miſerabilium perſonarum, & conſequenter, ſicuti ſubiacent Epiſcopali iuriſdictioni, ita etiam trahunt ad eamdem hæredes, & executores negligentes eorum diſpoſitiones, vltimaſque voluntates debitæ executioni demandare; vel aliàs retinentes, vel occupantes bona relicta, & impedientes ne in deſtinatum finem erogêtur, vt ratiocinatur Thom. del Bene de immun. Eccl. cap. 8. dub. 21. ſect. 18. num. 2. tom. 1. & cap. 10. dub. 6. ſect. 7. num. 3.
19 tom. 2. Etenim in concernentibus pietatem, & officium Caritatis, & humanitatis habet Epiſcopus in laicos iuriſdictionem etiam quoad prophana, c. 1. & 2. diſ. 87. cap. ſuper quibuſdam in fin. de verb. ſignif. Aufer. in tract. de poteſt. Eccleſ. ſuper laicos num 3. cum aliis per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 1. iuncto num. 15. verſ. ratio autem.

20 Quæ procedunt non ſolùm ſi agatur contra hæredes, & executores, verum etiam contra tertios poſſeſſores, licèt ſint laici: quia Epiſcopus, ſicut habet generalem facultatem à iure executioni demandandi legata prophana, & non ad pios vſus, elapſo anno etiam contra laicos abſque vlla reſtrictione, ita poſſunt coram eodem intentari omnes actiones competentes pro eorum conſecutione, vt non minus actione perſonali, & via executiua, quàm actione reali, hypothecaria, & quocumque alio remedio ſummario, & poſſeſſorio procedi valeat, vt benè animaduertit Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 6. ſect. 7. n. 5. & plurib. ſeqq. vbi allegat videndos Guttier. pract. quæſt. canon. q. 29. num. 14. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 28. n. 25.
21 & 26. Gratian. diſcept. 62. num. 27. & ſeq. qui tradunt, remedia, & actiones competentes pro conſequendis legatis.

22 Siquidem elapſo anno reſpectu defuncti, cuius voluntas executioni non demandatur, quodlibet legatum, licèt prophanum incipit eſſe pium, & quoad forum, vt ſuum ſortiatur effectum ſibi vindicat priuilegium piæ cauſæ; præcipuè quia hæres executor, & ſimiles, qui non adimplent voluntatem defuncti peccant mortaliter ſecundum negligentiæ qualitatem, & tradunt Doctores relati per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 15. in fin. verſ. alia etiam
23 ratio, & ratione peccati Laicus efficitur de iuriſdictione Epiſcopi, Gratian diſcept. 154. num. 25. tom. 1.

24 Spatium verò prædicti anni in prophanis, & ſex menſium in piis relictis à lege, vel ab homine præfixũ, ſiue agatur de conuincenda hæredis, alteriuſue executoris negligêtia, deuoluendaue poteſtate exequendi ad Iudicem competentem, non aliter currere incipit niſi à tempore aditæ hæreditatis, & ſubſecutæ monitionis, ſeu ſcientiæ, ad text. in cap. nos quidem, vbi Abb. & Couar. num. 3. & 4. Bellet. diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 5. n. 82. verſ. quære annus, Barbot. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 82. num. 18.

25 Lim. vt ſpatium hoc vnius anni non in fauorem hæredum, aut executorum, ſed ſolummodo defunctorum præfinitum exiſtit, ac proindè etiam ſtatim poſt aditam hæreditatem legatum, ſeu relictum peti poteſt, etenim quotieſcumque debitum ex contractu, vel quaſi, & non in diem, 26
neque ſub conditione, ſed purè contractum ſit, ſtatim ad eius exactionem deueniri permittitur, ex quo nulla dilatio à iure præſcribatur in huiuſmodi caſu, l. cum qui 41. §. quoties ff. de verbor. ſignif. l. quod dicimus 105. ff. de ſolution. in prin. vbi hæres autem per actum aditionis hæreditatis ſta- 27
tim obligatur ex quaſi contractu non in diem, neque ſub conditione, ſed purè, §. hæres inſtitutus de obligat. quæ ex quaſi contract. vbi gl. in verb. intelligitur l. apud Iulianum 3. §. vltim. cum l. ſeq. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. Rot. à Val. conſ. 8. num. 25. vol. 2. Galleſ. de oblig. Camerat. q. 4. num. 4. Adden. ad Bucat. dec. 257. num. 22. verſ. & eſt ratio, Rot. dec. 418. num. 14. p. 5. tom. 2 recen. ac proinde ſtatim abſque aliqua 28
temporis dilatione pulſari, & cogi poteſt ad præſtandum legatum, relictumque ſoluendum, ita Barbol. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. n. 29. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur.*
2 *Legata relicta Eccleſiis, vel in pios vſus, vel amore Dei dicuntur ad pias cauſas.*
3 *Legatum relictum Monacho, dicitur ad pias cauſas.*
4 *Legatum, vt dicatur pium, ſufficit ſi habeat annexam piam cauſam.*
5 *Hæreditas delata Monacho acquiritur Monaſterio, licèt defunctus contrarium diſpoſuiſſet.*
6 *Relictum pro anima dicitur ad pias cauſas.*
7 *Prout etiam relictum pro male ablatis.*
8 *Teſtamentum factum ſub fide hæredis de exonerando ſuam conſcientiam, dicitur ad pias cauſas, & valet etiam ſine ſolemnitatibus.*
9 *Relictum ad ſoluendum creditoribus dicitur pium. Ampl. num. 10.*
11 *Legatum factum conſanguineo pauperi dicitur pium. Contrar. num. 12.*
13 *Relictum perſonæ pauperi, dicitur ad pias cauſas.*
14 *Prout etiam relictum viduis.*
15 *Legatum factum pro virginibus maritandis, an & quando dicatur ad pias cauſas.*
16 *Legatum relictum Confraternitati laicorum, an & quando dicatur pium.*
17 *Pia cauſa, quæ facit valere teſtamentum ſine ſolemnitatibus, quæ dicatur.*
18 *Teſtamentum dicitur ad pias cauſas, ſi fuerit primo loco, & non in remotum inſtituta pia cauſa. Contrar. num. 19.*
19 *Teſtamentum à ſubſtitutione vires habere poteſt.*
20 *Teſtamentum dicitur ad pias cauſas ſi legata pia abſorbeant maiorem partem hæreditatis, ſecus ſi non abſorbeant num. 21.*
22 *Diſpoſitio non eſt neceſſaria, vt tota ſit ad pias cauſas, vt relicta ſuſtineantur.*
23 *Diſpoſitio, & legatum dicitur ad pias cauſas, ſi cauſa pietatis congruat perſona.*
24 *Diſpoſitio vt dicatur ad pias cauſas, quæ ſint neceſſaria.*
25 *Teſtamentum ad pias cauſas, ſi conſtat de voluntate teſtatoris ſuſtinetur abſque ſolemnitatibus.*
Et ſufficit de eo conſtare quibuſcumque indiciis ibid.
26 *Ampl. vt huiuſmodi Iuris Canonici diſpoſitio ſeruetur etiam in terris Imperii.*
27 *Diſpoſitio ad pias cauſas valet etiam abſque hæredis inſtitutione. Contrar. 28.*
29 *Teſtamentum minus ſolemne ad pias cauſas valet etiam quo ad legata prophana.*
30 *Contractus indiuiduus non poteſt pro parte valere, pro alia reprobari.*
31 *Teſtamentum ad pias cauſas etiam nutu conditum valet.*
32 *Per ſchedulam manu teſtatoris ſcriptam, vel ſubſcriptam valet ſicut inter liberos.*
33 *Ampl. etiam ſi non fuerit publicatum.*
34 *Contrarium, quòd vltra ſubſcriptionem teſtatoris requirantur duo teſtes tenent alii DD.*
35 *Teſtamentum ad pias cauſas valet, licèt deficiat dies,*

Menſis, & annus, & licèt ad hunc effectum relicta fuerunt ſpatia alba num. 36.
37 *Declara procedere ſi teſtamentum manu defuncti ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum.*
38 *Declar. 2. vt pia cauſa ad hunc effectum cenſeatur, quæ reſpicit honorem Dei, vel animæ ſalutem.*
39 *Teſtamentum ad pias cauſas, ſi non ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum à teſtatore duo teſtes ſufficiunt.*
40 *Declar. procedere ſi teſtes, vel alter ſit integer aliàs tertius exigitur.*
41 *Declar. 2. vt non exigatur, quòd teſtes fuerint rogati.*
42 *Mulier in teſtamento ad pias cauſas poteſt eſſe teſtis.*
43 *Teſtium ſubſcriptio in teſtamento ad pias cauſas non exigitur.*
44 *Teſtamentum ad pias cauſas valet, ſi ſit imperfectum ratione ſolemnitatum, ſecus ſi ratione voluntatis n. 48. Contrar. 49. concorda, vt num. 50.*
Quando dicatur imperfectum ratione voluntatis ibid.
45 *Voluntas imperfecta fauore piæ cauſæ non ſuſtinetur.*
46 *Non eſt fauendum piæ cauſæ contra iuris regulas.*
47 *Subſtitutio tacita pupillaris non habet locum matre in medio exiſtente etiam ſi piæ cauſa ſubſtituta fuiſſet.*
50 *Teſtamentum ad pias cauſas imperfectum ratione voluntatis, an, & quando ſuſtineatur.*
51 *Non eſt neceſſe, quòd fuerit lectum coram teſtatore, & teſtibus.*
52 *Teſtamentum ſcriptum, vel ſubſcriptum manu teſtatoris valet ſine teſtibus inter liberos, & ad pias cauſas.*
53 *Lim. quo ad extraneos, ad quorum fauorem non valet, niſi ſaltem duo teſtes interueniant n. 54. vel ſaltem requiritur ſubſcriptio liberorum n. 55.*
56 *Teſtamentum inter liberos, & ad pias cauſas ſuſtinetur etiam ſi non fuerit publicatum.*
57 *Legata pia in teſtamento minus ſolemni relicta valent, Contrar. 58. declara vt n. 59.*
60 *Teſtamentum ad pias cauſas non valet quo ad legata prophana, ſi deficiat iuris ſolemnitas. Contrar. n. 61.*

Teſtamentum, & legatum quando dicantur ad piam cauſam.

ADNOTATIO VII.

1 TEſtamentum, an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed
ex hæredis inſtitutione deſumitur, iuxta vulgatam
regulam, quòd teſtamentum non ex legatis, ſed in hæredis
inſtitutione conſiſtat à qua recipit formam, naturam,
& ſubſtantiam, *l. 2. §. fin. ff. ſi quis omnis, cauſ. teſtam. l. ſi nemo
de teſtam. tutor.* Salycet. *in Auth. cauſa num. 7. C. de ſacroſ.
Eccleſ.* Ferentil. *in addit. ad Burat. dec. 475. ſub n. 17.* Cæſar
de Graſs. *dec. 155. num. 7. de teſtam.*
2 Legata Eccleſijs, Monaſterijs, Altaribus, vel quomodocumque
in pios vſus, vel amore Dei relicta dicuntur ad
pias cauſas, Surd. *deciſ. 292. num. 1.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*
3 155. *num. 1. de teſtam.* vnde legatum factum Monacho dicitur
pium, non ſolum quia pauperi factum dicitur, verum
etiam, quia reſpicit perſonam, quæ ratione qualitatis ſtatus
Religionis cenſetur pia cauſa, cum ſufficiat, vt pia cauſa ſit
annexa, etiam non principaliter, ad hoc, vt legatum pro pio
habeatur, vt ex Bald. & Aret. tradit Bellet. *diſquiſit. Cleric.*
4 *tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 83.* Tum etiam quia relictum
acquiritur Monaſterio, & hæreditas, quæ obuenit
Monacho poſt emiſſam profeſſionem defertur immediatè
5 non ipſi Monacho, ſed Monaſterio, in quo profeſſionem,
emiſit, iuxta communem canoniſtarum opinionem, Innocen.
in cap. in præſentia 8. num. 6. circa fin. verſ. hoc autem,
Abb. *num. 76. & ſeq.* Butr. *num. 28. verſ. vnde capacitas iuncto
verſ. & omnia,* Ruin. *conſ. 204. num. 12. volum. 1.* Socin.
ſen. *conſ. 183. poſt prin. verſ. tamen communis opinio lib. 2.*
Curt. *iun. conſ. 48. num. 8. lib. 1.* Honded. *conſ. 94. num. 15.
lib. 1. & conſ. 76. num. 11. lib. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.
363. num. 17. & ſeq.* Caualer. *deciſ. 346. num. 1.* Burat. *dec.
639. num. 14. & ſeq. & in Romana ſucceſſionis de Comitibus
23. Iunij 1642. coram Dunozet.* poſt Michalor. *de fratr. dec.
39. num. 5.* Adeout ſi Religioſo aliquid fuerit relictum ſub
conditione, vt dominium relicti ad ipſum, & non ad
Religionem ſpectet nihilominus acquiritur Religioni,
cum dicta conditio, ſeu modus, vel tamquam turpis, vel
tamquam impoſſibilis pro non ſcripta habeatur, vt comprobat
Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 8. dub. 21. ſect.
24. num. 13. & ſeq. tom. 1.*
Relictum pro anima, cum idem ſit ac relictum pro amo- 6
re Dei, dicitur ad pias cauſas, Abb. *in rub. de teſtam. ſub n. 9.
verſ. & ſcias primo,* Rom. *conſ. 69. num. 1. & 2.* Caſtr. *conſ.
163. num. 2. & 4. lib. 2.* relat. per Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 155.
num. 3. de teſtament.* Rot. *deciſ. 74. numer. 25. par. 2.
diuerſ.*
Hinc eſt, quòd etiam relictum pro malè ablatis, & pro 7
exoneratione conſcientiæ, cum reſpiciat honorem Dei pariter
cẽſetur ad pias cauſas, Gratian. *diſcept. forenſ. 329. n. 13.*
Rota *deciſ. 74. n. 25. p. 2. diuerſ.* propterea, ſi teſtator inſti- 8
tuat aliquem ſub fide, quòd exoneret conſcientiam ſuam,
principaliter contemplaſſe cenſetur æternam ſalutem, &
animæ ſubleuamentum, & conſequenter diſpoſitio eſt ad
pias cauſas, & valet teſtamentum factum abſque ſolemnitatibus,
Rota *in Romana, ſeu Ianuen. locorum montium 16.
Maij* 1650. *§. inſuper omni coram Eminentiſſ. Otthobono inter
eius impreſ. dec. 216. n. 9. &* 10.
Immò relictum ad ſoluendum creditoribus, eiſque ſa- 9
tisfaciendum, cum pariter tendat in defuncti leuamen, &
conſcientiæ exonerationem, cenſetur ad pias cauſas, vt tradunt
DD. relati per Gratian. *diſcept. 329. num.* 16. Et ſic le- 10
gatum factum ſub prohibitione, quòd legatarius non debeat
moleſtare hæreditatem, quacumque de cauſa, vel occaſione,
aſſumit quoque naturam legati pij, præcipuè ſi legatarius
ſit creditor Teſtatoris, vtpotè quia factum iudicatur
in compenſationem debiti: propterea hæc celerior ſolutio
einſdem animæ ſuffragijs venit adſcribenda, vt animaduertit
Tiraqu. *de priuil. piæ cauſa in præfat. in fin.* Thor.
*in eodem tract. pariter. in præfat. verſ. item relictum factum
ad colludendam.*
Legatum factum conſanguineo pauperi dicitur pium, 11
præcipuè ſi ſit adiecta cauſa pia puta *per Carità,* vel *ob amorem
Dei,* cum potiùs relictum cenſeatur intuitu pietatis,
quàm conſanguinitatis; & videatur magis conſideratum
exemplum, ac charitatis, motiuum, quàm vinculum ſanguinis,
vt reiectis Ciarlin. *& alijs tenet gloſ. in cap. 2. de
ſepult.* Bald. *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibique Paul. de Caſtr.
in fin. Iaſ. *conſ. 185. col. 1. in prin. verſ. 6. vol. 2.* Alex. *conſ.
159. ad fin. vol. 6.* Thor. *in tract. de priuil. pia cauſ. in præfat.
verſ. amplia quod,* Cancer. *var. reſol. tit. de legat. cap. 20.
num. 385. 401. & ſeq.* Gratian. *diſcept. 605. num. 28. & 29.*
latè Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſal. lib. 3. cap. 27. n. 10. verſ.
contrarium verò,* Boer. *dec. 94. n. 2. circa med.*
Contrarium quòd legatum factum conſanguineo pau- 12
peri non dicatur pium, tamquam factum potiùs intuitu
perſonæ, & ſanguinis, quàm paupertatis, ex quo ſanguinis
affectio præferatur charitati, tradit Tiraquel. *de pia cauſ.
in præfat. num. 16. 17. & 18.* Dec. *conſ. 120. num. 4.* Cæphal.
conſ. 216. num. 23. Alciat. *conſ. 213. num. 13.* Menoch. *lib. 4.
præſumpt. 115. num. 6. vſque ad* 10. Merlin. *de legit. lib. 5. tit.
2. q. 8. num. 9.* benè Bottilier. *de ſucceſſ. ab inteſt. tit. de renunciat.
ſucceſſ. cap. 2. Theor. 104. num. 21.* Marta *de ſucceſſ.
legali par. 4. q. 18. art. 4. num. 13. 14. & 15. ac vot. 29. num. 7.*
Bonacin. *oper. moral. tom. 2. tit. de contract. diſp. 3. quæſt.
17. punct. 8. §. 2. num. 2. in fin.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp.
4. numer. 9.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 4.
q. 2. num. 37.* Vincen. de Franc. *deciſ. 4. num. 13.* vbi allegat
text. *in l. Tutor. §. qui tutoribus ff. de excuſat.
tutor.*
Regulariter verò relictum perſonæ pauperi ratione 13
ſtatus miſeratione digni dicitur ad pias cauſas, etiam ſi non
ſit omninò indigens, ſed ſecundum ſuam conditionem, &
nobilitatem viuere non poſſit, Bart. *in repet. l. 1. in 2. p. 2.
quæſt. principalis C. de ſacroſ. Eccl ſ.* Bald. loquens de nobili
*in repetit. l. 1. verſ. ſuper 5. quæſt. & in l. ſi quis ad declarandum
verſ. circa tertium C. de Epiſcop. & Cleric.* Barbat. *conſ.
56. ferè per tot.* Thor. *de priuil. pia cauſ. in præfat. verſ. intellige
ſecundo quod.*
Et quoniam perſonæ in ſtatu viduili permanentes pari- 14
ter ſunt miſeratione dignæ, legatum eiſdem relictum ſibi
vindicat priuilegium piæ cauſæ, Molfeſ. *conſ. 13. n. 158.* Simon.
de Pret. *de interpret. vlt. volunt. l. 4. dub. 1. n. 1.* Thor. *de
priuil. pia cauſ. in præf. verſ. itẽ relicta viduis, & verſ. & videtur*

tur hoc comprobari, Nauar. *in tract. de priuil. miſerabil. perſon. ex prælud.8. num. 1.* Menoch. *lib. 4. præſumpt. 115. num. 10.*

15 Prout legatum conditum pro virginibus maritandis, ſi conſtat eas eſſe pauperes, dicitur legatum pium, ſecus ſi relinquatur mulieri diuiti, aut vbi magis præſumatur affectio, quam miſericordia, niſi fuerit dictum pro amore Dei, nam tunc etiam ſi non conſtet eſſe pauperes, nihilominus ratione intentionis Teſtatoris Deum pro fine habentis aſſumit qualitatem piæ cauſæ, latè Boer. *deciſ.94. per tot. Cæſar. de Graſſ. dec. 155. num. 1. de teſtam.*

16 Ita pariter legatum relictum laicorum Confraternitati, vel ſodalitati, auctoritate Epiſcopi erectæ, ex quo dicatur locus pius cenſetur pium, eòque fortiùs ſi habeat annexum Hoſpitale, vt potè quia huiuſmodi Confraternitates ſe exercent in operibus pijs, eorumque redditus in pios vſus conuertere ſolent, adeo vt Teſtator videatur, ita relinquendo reſpexiſſe potius opera pia, quæ exercentur per Confratres, & manutentionem Confraternitatum, quàm ipſos Confratres; ſecus ſi ſint merè laicales abſque Epiſcopi auctoritate erectæ, vt alijs congeſtis tradit Sperel. *dec. 153. num.23. & 24. tom.2.*

17 Et pia cauſa, quæ facit valere teſtamentum manu Teſtatoris ſcriptum abſque teſtibus, & nullis ſeruatis ſolemnitatibus ea ſolùm dicitur, quæ reſpicit honorem Dei, & ſalutem animæ, non autem pietatem hominum, vt ſi fuerit legata libertas, ita magiſtraliter dixit Rot. *dec.74. num.23. & 24. p.2. recent.*

18 Teſtamentaria verò diſpoſitio dicitur ad pias cauſas, quando fuit primo loco inſtituta pia cauſa, ſecus ſi in remotum, & incertum futurum euentum ſubſtituta, cum ex hæredis inſtitutione deducatur ius teſtamenti, an ſit ad pias cauſas, vel non, vt ex Butr. Socin. Salyc. tradit Ferentil. ad Burat. *dec.475. num.17.*

19 Contrarium, & verius quòd teſtamentum dicitur ad pias cauſas, ſiue ipſa fuerit in primo gradu inſtituta, ſiue in quocumque alio gradu ſubſtituta, ſeu per fideicommiſſum vocata, nam in caſu mixto, & vbi pro parte agitur de pia cauſa, ab iſta qualitate poſteriori, ac ratione vltimi finis totum teſtamentum qualificatur, & eò ipsò quòd ſucceſſionis via piæ cauſæ aperitur, ad pias cauſas ipſa diſpoſitio dici debet, Paul. de Caſtr. *in l. cum dotem ff. ad l. falcid.* Bart. *in l. præcipimus §. penult. C. de appell.* Dec. *conſ. 404. n.4. & 5. vol. 2. eſt caſus in cap. ſi pater de teſtam. lib. 6.* Nec eſt inconueniens, vt teſtamentum à ſubſtitutione vires habere incipiat, *l. & ſi perceperit §. fin.* & ibi Bart. *& cæteri omnes ff. de lib. & poſt.* & ita fuiſſe deciſum in Regno Neapolitano teſtatur Marta *de ſucceſſ. legal. p.4. q.8. art.2. num. 5. & 6.* vbi quòd procedat, etiam ſi teſtator tertio loco piam cauſam ſubſtituiſſet, cum in ea concurrat maior dilectio, & ideo quòd dicta pia cauſa habeatur, ac ſi directè ſubſtituta fuiſſet, & alios allegat.

20 Dicitur vlteriùs teſtamentum ad pias cauſas etiam ſi ipſa non fuerit inſtituta, dummodo legata pia facta in teſtamento abſorbeant maiorem partem hæreditatis, Bald. *in l. cauſa §. Titius ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *conſ. 504. num. 3.* Marta *de ſucceſſ. legal. par. 4. quæſt. 8. art. 2. numer. 8.* Ferentil. in adnot. ad Burat. *deciſ. 475. numer. 18.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 155. alioquin 5. num. 16. de teſtament.*

21 Sed ſi ipſa pia cauſa principaliter inſtituatur abſque dubio teſtamentum dicitur ad pias cauſas; ſecus autem ſi inſtituatur laicus, & legata pia in illo teſtamento relinquantur, quæ non abſorbeant maiorem partem hæreditatis, Anton. de Butr. *in cap. quod Clericis col. pen. verſ. ideò putò, quòd ſi laicus inſtituta Eccleſia de foro competent.* Salyc. *in auth. caſſa num.7. C. de ſacroſ. Eccleſ.* cum alijs relatis per Dian. *reſol. moral. p.7. tract. 6. de teſtam. priuil. reſol. 1.* & tradunt plenè Doctores relati per Mart. *de ſucceſſ. legal. p.4. q.8. art.2. num.1. & 2.*

22 Non eſt tamen neceſſarium, vt tota diſpoſitio ſit ad pias cauſas, vt relicta ſuſtineantur, & debeantur teſtamenti nullitate non obſtante, Merlin. *de legit. lib.5. tit.2. q.8. n.6.* vbi alios allegat, ſed exuberat, vel quòd principaliter ſit inſtituta, vel ſubſtituta pia cauſa, vel quòd legata maiorem partem bonorum abſorbeant iuxta ſuperiùs allegata.

23 Ad agnoſcendum verò an legatum, vel teſtamentum

ordinatum ſit ad pias cauſas, regula generalis eſt, vt diſpoſitio intelligatur ad pias cauſas, ſi cauſa pietatis congruat perſonæ, ſecus ſi non congruat, nam ex qualitate perſonæ arguitur cauſa pia, & amor Dei, *ad text. in l. illud C. de ſacroſ. Eccleſ.* & ex Angel. Bald. Barbat. Abb. Roman. tradit Boer. *dec.94. per totam.*

Propterea ad hunc effectum duo neceſſaria eſſe dicit 24
Tiraquel. *de priuil. pia cauſa in præfat. n. 3.* nempè vt concurrat pietas perſonæ, ſecundò vt diſpoſitio ſit facta cauſa pietatis: vnde ſi quis diuiti legat, quāuis amore Dei, non eſt cauſa pia, quia deficit cauſa ipſa pietatis in perſona, & ſic è contra ſi quis pauperi aliquid leget, ſed non intuitu pietatis, non videtur legatum pium, quia deficit pietas in ipſa cauſa legati, ita ex Bald. *in l. illud num.1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* tradit Merlin. *de legit. lib.5. tit.2. q.8. num.7. & 8.* vbi alios allegat.

Ipſa verò diſpoſitio, ſeu teſtamentum ad pias cauſas red- 25
ditur validum abſque ſolemnitatibus, à iure ciuili requiſitis, & exuberat ſi concurrat ſola iuris diuini, vel gentium ſolemnitas, propterea ſatis eſt conſtare de certa voluntate teſtatoris omiſſis omnibus ſolemnitatibus, vt probat Tiraquel. *de pia cauſa priuil. 64.* Abb. *in cap. relatum num. 2. & 5. de teſtam.* & ibi Couar. *num. 1. & 2.* Dilect. *de arte teſtan. tit.2. caut. 3. n.4.* Clar. *in §. teſtamentum q.6. n.1.* Craſſ. *in eod. §. q. 58. n. 2.* latè Couar. *conſ. 216. vol. 1. conſ. 307. vol. 3.* Bart. & cæteri omnes *in l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Bero. *conſ. 1. num.2. lib.2.* Bellon. iun. *conſ. 16. num.1.* plenè Diana *reſol. moral. p.4 tract.6. de teſtam. priuileg. reſol.2. verſ. de iure canonico*, & ita obſeruari in quocumque foro etiam laicorum teſtatur Marta *de ſucceſs. legal. par.4. q.8. art.3. n.1. tom. 2.* Rot. *deciſ. 74. num. 13. par. 2. diuerſ.* vbi quòd ſufficiat conſtare quibuſcumque indicijs de teſtamento ad pias cauſas, ſicut ſufficit inter liberos, *deciſ. 805. num. 5. coram Merlino, & in Romana, ſeu Ianuen. locorum montium 16. Maij 1650. §. inſuper cum coram Eminentiſs. Otthobon. inter eius impreſ. deciſ. 216. num. 9. & 10.*

Et quòd huiuſmodi iuris canonici diſpoſitio obſeruetur 26
non ſolùm in terris Eccleſiæ, ſed etiam in terris Imperij, teſtatur Diana *reſol. moral. p.7. tract. 6. de teſtam. priuil. reſol.2. per tot.* ex Boer. quem allegat *dec.93. n.3.* Craſſ. *tract. de ſucceſſ. §. teſtamentum quæſt.6. num.1.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 4.* Tuſch. *concl. 116. num. 74. tom. 8.* Tannerus *in defenſ. Eccleſiaſtic. libert. lib. 2. cap. 8.*

Ampl. vt teſtamentum ad pias cauſas valeat abſque hæ- 27
redis inſtitutione, vel etiam ſi non relinquatur aliquid titulo inſtitutionis, ſed ipſa diſpoſitio contineat tantùm legata ad pias cauſas, Bart. *in l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ. num. 62.* Alex. *in l. inter cætera in prin. num. 4. ff. de lib. & poſt.* Abb. *in cap. indicaro de teſtam.* Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. priuil. 15.* Peregrin. *de fideicom. art.2. num.33.* Merlin. *de legit. lib. 5. tit.2. q.8. num.3.* Card. de Lugo *de iuſt. tom 2. diſ. 22. ſect. 9. num.271.* Clar. *in §. teſtamentum q. 6. num. 8.* vbi quòd hæc opinio à Doctoribus ſit communiter approbata, & quòd aliquid relinquatur filio titulo inſtitutionis ſit merè ſolemnitas à iure ciuili introducta, quæ in teſtamentis ad pias cauſas non attenditur, vnde diſpoſita ſuſtinentur, & ſunt præſtanda, vt tradunt Doctores relati per Fuſar. *de ſubſtit. q.566. num.23.*

Contrarium ſentiunt alij Doctores relati per Craſſ. *in §.* 28
legatum q.68. n.4. verſ. contrarium.

Ampl. vt teſtamentum minus ſolemne conditum ad pias 29
cauſas valeat etiam quoad legata facta laicis non concernentia piam cauſam, Iaſ. *in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto num. 10. C. de teſtam.* Couar. *in cap. relatum in 1. num. 2. de teſtam.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.8. dub. 21. ſect.21. num.3. tom. 1.* Craſ. *in §. teſtamentum quæſt. 18. num.7.* cum alijs per Matt. *de ſucceſſ. legal. par.4. q.8. art.3. num. 16.*

Etenim pro alijs legatis intrat priuilegij communicatio 30
propter communem cauſam, & defenſionem, & executionem, cum contractus ſit indiuiduus, ita vt nequeat pro parte valere, & pro alia reprobari, *l. ſi communem ff. quemadmodum ſeruit. amittat.* Felin. *in cap.1. num. 6. de præſcript.* Natta *conſ.590. num. 16. lib.2.* Theſ. *deciſ. 177. num.5.* relat. & ſecut. per Rot. *dec. 126. num.7. p.7. recent.*

Ampl. vt teſtamentum ad pias cauſas etiam nutu con- 31

ditum valeat, gloſ. in cap. cum tibi de teſtam. Bald. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. ſi poſt diuiſionem C. de iur. & fact. ignor. & in l. diſcretis C. qui teſtament. facere poſſ. Ancar. & Imol. in cap. 2. de teſtam. Felin. in cap. in præſentia de probat. Barbatia conſ. 43. vol. 3. Bolognet. conſ. 53. Clar. in §. teſtamentum q. 6. num. 7. Tiraq. de priuil. piæ cauſ. priuil. 8. Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 27. num. 97. Card. de Lugo de iuſt. tom. 2. diſ. 22. ſect. 9. num. 269. Dian. reſol. moral. p. 7. tract. 6. de teſtam. priuil. reſol. 22. Marta de ſucceſſ. legali par. 4. quæſt. 8. art. 3. numer. 10. vbi in fin. ſubdit hoc eſſe verum, ſi de voluntate Teſtatoris liquido conſtare poſſit, ex Couar. quem allegat in cap. cum tibi de teſtam.

32 Ampl. vt teſtamentum per ſchedulam manu Teſtatoris ſcriptam, ſeu ſubſcriptam, ſicut valet inter liberos, licèt ſine teſtibus confectum, multò magis ſuſtineri debeat ad piam cauſam, quæ fauorabilior eſt, quàm cauſa liberorum excepta legitima, & hanc opinionem tamquam magis communem ſemper ſecuta eſt, Rot. recedendo à deciſ. Put. 97. lib. 3. vt in deciſ. 553. num 2. p. 1. dec. 74. num. 16. & 17. p. 2. diuer. Achil. deciſ. 1. de teſtam. Caualer. deciſ. 553. num. 1. per tot. Burat. deciſ. 475. num. 1. & 2. & tradit Imol. in l. ſi quis cum teſtam. num. 5. & ſeq. de teſtam. Alex. conſ. 4. n. 10. verſ. accedit ad ſuſtinendum volum. 7. Iaſ. conſ. 61. volum. 1. Corn conſ. 307. num. 6. & plurib. ſeqq. volum. 3. Tiraq. de priuil. piæ cauſ. priuil. 5. latiſſimè Ruin. conſ. 71. numer. 16. 17. & 18. lib. 3 Gratian. diſcept. 895. num. 24. Boer. deciſ. 240. num. 1. & 2. Marta de ſucceſſ. legal. p. 4. quæſt. 8. art. 3. num. 9.

33 Hinc eſt, vt teſtamentum manu teſtatoris factum non tamen publicatum, vt ſi Teſtator fuerit morte præuentus ante Tabellionis acceſſum, vel ante quàm haberi potuerint teſtes, valeat, tam inter liberos, quàm ad pias cauſas, quia de huiuſmodi teſtamento priuilegiato ſufficit conſtare quibuſcumque indicijs, Bart. in l. fideicommiſſa §. 1. ff. de legat. 2. Menoch. conſ. 267. num. 33. & 34. lib. 3. Gratian. diſcept. 235. num. 14. Couar. in cap. relatum il 1. num. 12. de teſtam. & reprobato Socin. iun. dixit Rot. dec. 74. à num. 12. 13. & 20. p. 2. diuerſ.

34 Contrarium quòd in teſtamento ad pias cauſas vltra ſubſcriptionem Teſtatoris requirantur duo teſtes pro eius validitate tenet Paul. de Caſtr. conſ. 430. propè fin. verſ. item non obſtat lib. 2. Aret. conſ. 64. col. pen. circa med. verſ. verumtamen iſtis, Alex. conſ. 76. num. 15. vſque ad numer. 17. Bald. in l. 1. in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. Clar. in §. Teſtamentum q. 7. verſ. aliquando enim, Puteus dec. 97. per totum.

35 Amplia primam opinionem, tamquam veriorem, æquiorem, & magis receptam, vt in propoſito nec requiratur dies, menſis, & appoſitio anni, Alex. conſ. 4. num. 15. vol. 7. Cæphal. conſ. 106. num. 23. Decian. reſponſ. 46. num. 156. vol. 2. Gratian. diſcept. 895. nu. 40. 41. 42. & 54. Burat.
36 dec. 475. num. 3. vbi quòd non dicatur imperfectum tale teſtamentum defectu voluntatis, licèt dimiſſa fuerint ſpatia alba pro apponendo anno, die, Menſe, & indictione, cum per talem dimiſſionem non dicatur mutata voluntas teſtatoris, ad l. ſi teſtamentum C. de inſtit. & ſubſtit. & l. cum Pater §. vltim. ff. de legat. 2. Auth. quod ſanè C. de teſtam. cap. cum eſſes de teſtam.

37 Declara ſupradicta procedere ſi liquido conſtare poſſit teſtamentum manu defuncti ſcriptum, vel ſubſcriptum eſſe, Marta de ſucceſſ. legal. p. 4. q. 8. art. 3. num. 9. tom. 2. & latè de teſtamento inter liberos eadem par. 4. q. 3. art. 7. per totam.

38 Declara 2. vt pia cauſa, quæ facit valere teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum ſine aliquo teſte, ea ſolùm cenſeatur, quæ reſpicit honorem Dei, vel ſalutem animæ, non autem pia cauſa, quę ſolum concernit pietatem humanam, vt ſi relinquatur libertas ſeruorum, vt dixit Rot. dec. 74. num. 24. p. 2. diuerſ.

39 Ampl. principalem concluſionem, vt ſi teſtamentum ad pias cauſas, non ſit manu teſtatoris ſcriptum, ſeu ſubſcriptum ad eius validitatem duo teſtes ſufficiant, cap. relatum il 1. de teſtam. vbi Couar. in 1. lib. n. 2. Tiraquel. de priuil. piæ cauſ. priuil. 1. Clar. in §. teſtamentum q. 6. num. 2. verſ. hinc infertur, vbi quòd hoc ſit ſeruandum tam in foro eccleſiaſtico, quàm ſæculari, Marr. de ſucceſſ. legal. par. 4. q. 8. art. 3. n. 2. tom. 2. vbi ſubdit ex Corn. conſ. 261. col. 2. verſ.
40 his minimè refragrantibus, hoc procedere dummodò dicti teſtes, vel alter ex eis ſit integer, aliàs quòd tertius exigatur, qui teſtes non requiruntur pro eius ſubſtantia, ſed ad illius probationem, Corn. conſ. 215. n. 4. lib. 1. & conſ. 307. n. 6. lib. 3. Tiraq. de priuil. piæ cauſ. priuil. 1. verſ. hoc autem intellige, Rot. dec. 734. n. 7. p. 1. diuerſ. & ex Couar. in c. relatum num. 12. de teſtam. comprobat Marr. de ſucceſs. legal. p. 4. q. 8. art. 3. n. 4. in fin.

Non tamen exigitur, vt dicti duo teſtes ſint rogati, eo- 41
rumque rogitus non eſt neceſſarius, Bart. in l. 1. n. 76. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi Bald. in fin. Couar. in cap. relatum n. 6. de teſtam. Coſta in repetit. cap. ſi Pater in verbo in ſuo teſtamento n. 9. de teſtam. in 6. Alex. conſ. 131. nu. 2. verſ. ſecundo præſuppono vol 7. Clar. in §. Teſtamentum q. 6. n. 3. verſ. ſecundo infertur, vbi in fin. ſubdit, quòd ab hac nec in conſulendo, nec in iudicando ſit recedendum Craſ. in §. teſtamentum q. 5. n. 5. Marta de ſucceſ. legal. p. 4. q. 8. ar. 3. n. 5. & 6. Diana reſol. moral. p. 7. tit. de teſtam. priuil. reſol. 18.

Quinimò in teſtamento ad pias cauſas etiam mulier po- 42
teſt eſſe teſtis, Couar. in cap. relatum il 1. n. 5. de teſtam. Dec. in l. 2. n. 28. ff. de reg. iur. gloſ. in auth. quod ſine de teſtament. Clar. in §. teſtam. q. 6. n. 4. Farinac. de teſtam. q. 59. Diana reſol. moral. tit. de teſtam. priuil. p. 7. reſ. 17.

Ipſa verò teſtium ſubſcriptio neque exigitur in teſtamen- 43
to ad pias cauſas, Reuſnero de teſt. p. 4. cap. 12. Vaſquez de ſucceſſ. §. 14. num. 80. Hunic. in Encyclopedia iuris p. 4. tit. 3. cap. 2. num. 5.

Limit. principalem concluſ. vt teſtamentum ad pias cau- 44
ſas valeat, quando eſt imperfectum ratione ſolemnitatum, ſecus ſi eſſet imperfectum ratione voluntatis, quando teſtator non perfecit, quod facere, & diſponere deſtinauerat in illo actu, ſed tantùm fuit in propoſito, & tractatu diſponendi, vt ſi teſtator plura propoſuiſſet circa eius vltimam voluntatem, vltimumque elogium, & antequam illa rata, & firma cenſuerit, & actus ſolemniter ageretur, & ante hanc ipſius voluntatis perfectionem coram Notario, & teſtibus obierit, nam hoc caſu, cum teſtamentum non ſit perfectum reſpectu voluntatis, neque ad fauorem piæ cauſæ ſuum poteſt habere effectum, cum reſoluatur in ſimplicem velleitatem, quæ nihil ponit in actu, ſed ſolum in ſpe conſiſtit, Oldrad. conſ. 119. Dec. in cap. 1. num. 15. de fid. inſtrum. Pariſ. conſ. 24. num. 11. vol. 3. Couar. in cap. relatum il 1. num. 9. de teſtam. Marta de ſucceſſ. legal. p. 4. q. 8. art. 3. num. 11. & ſeq. tom. 2. Clar. in §. teſtamentum quæſt. 7. num. 4. Craſ. in eodem §. quæſt. 11. num. 2. Gram. dec. 62. num. 15. Boer. dec. 93. num. 10. eſt caſus in l. ſi quis cum teſtamentum ff. de teſtam.

Voluntas enim imperfecta fauore piæ cauſæ non ſuſti- 45
netur, Oldrad. conſ. 119 & eſſe communem probat Iaſ. in conſ. 135. verſ. ſed per Aduocatos vol. 4. Clar. in dict. q. 7.
num. 3. verſ. aliquando, & tertio, nec eſt fauendum piæ cau- 46
ſæ contra regulas iuris expreſſas, cap. ex tenore de foro comp. ibi, nos attendentes quod ita ſumus vidui in iuſtitia debitores, quod alijs iniuſtitiam facere non debemus, cap. 1. de teſtament. in 6. & tradunt Doctores omnes in l. Centurio ff. de
vulgar. vbi concludunt, quòd tacita pupillaris non habeat 47
locum matre exiſtente in medio etiam ſi pia cauſa ſubſtituta fuiſſet, vt comprobat Marta de ſucceſſ. legal. p. 4. q. 8. art. 3.
num. 11. vſque ad 15. tom. 2. Vnde quòd teſtamentum im- 48
perfectum ratione voluntatis non ſuſtineatur etiam fauore piæ cauſæ de communi, & recepta ſententia teſtantur Doctores relati per Surd. dec. 292. num. 15. & dixit Rot. dec. 576. num. 3. p. 2. recent. & dec. 475. num. 9. coram Burntto.

Contrarium, quòd teſtatoris diſpoſitio imperfecta etiam 49
ratione voluntatis, quoad pias cauſas valeat tenuerunt, Bart. in l. in teſtamento ff. de fideicom. liber. Bald. in l. in iure C. de manum. teſtam. Anchar. conſ. 737. Caſtr. conſ 456. vol. 1. Anan. conſ. 75. cum alijs relatis per Surd. deciſ. 192. num. 5.

Concordantur ſupradictæ opiniones, vt prima proce- 50
dat, quando voluntas redditur in totum imperfecta, ſecunda verò, quando voluntas ſit quidem imperfecta reſpectu totius diſpoſitionis, ſed tamen perfecta reſpectu eius, de quo agitur: puta ſi teſtator fecerit aliqua legata pia, vel inter liberos, & cum vellet inſtituere hæredem morte præuentus non potuerit perficere teſtamentum, nam hoc caſu, licèt teſtamentum in ſui integritate ſit imperfectum, vtpote quia recipiat perfectionem ab vltimo puncto, & ſyllaba concluſiua, tamen ſuſtinetur fauore piæ cauſæ,

Digitized by Google

cauſæ, vel liberorum in eo capite, in quo teſtator perfectè diſpoſuit, cùm præſumatur deceſſiſſe cum hac voluntate: ſecus autem quando teſtamentum non ſolùm ſit imperfectum reſpectu totius integralis, ſed etiam reſpectu legatorum ratione voluntatis, nam tunc fauor piæ cauſæ, vel liberorum illud non ſuſtinet, vt diſtinguit Dec. *in cap. 1. num. 15. de fid. inſtrum.* & ratio eſt, quia deficiente voluntate teſtatoris corruit ſubſtantia relicti, & Eccleſiæ non eſt fauendum vbi non concurrit perfecta teſtatoris voluntas, nam propoſitum in ſola mente retentum, redditur, quoad actus executionem, fruſtratorium, & nihil operatur, ita pulchrè Surd. *dec. 292. num. 16.*

51 Hinc eſt, quòd ſi teſtamentum non ſit imperfectum ratione voluntatis, dummodò concernat cauſam piam, non vitietur, ſi non fuerit lectum coram teſtatore, & teſtibus, ſeu per notarium publicatum, Bart. *in l. fideicommiſſa §. quoties ff. de legat. 3.* Boer. *dec. 93. num. 10.*

52 Quinimò teſtamentum ſcriptum manu teſtatoris, vel aliena, ſed ab eodem teſtatore ſubſcriptum valet ſine aliquo teſte inter liberos, cùm ad liberorum fauorem exuberet ſchedula teſtamenti, ita ſcripta, vel ſubſcripta, ſi contineat tantùm voluntatem perfectam; ita docent communiter ſcribentes *in auth. quod ſine C. de teſtam.* & probatur *in §. nos igitur Auth. de teſtam. imperfect.* Alex. *conſ. 4. num. 10. lib. 7.* Merlin. *de legit. lib. 5. tit. 2. q. 3. per tot.* Rot. *dec. 475. num. 1. & 13.* coram Burat. *dec. 734. num. 1. & 19. p. 1. dec. 74. à n. 12. vſque ad 20. & per tot p. 2. diuerſ.*

53 Limit. quoad extraneos, vt ad eorum fauorem non valeat, niſi ſaltem duo teſtes interueniant, per textum *in §. ſi tamen aut vxori, Auth. de teſtam. imperfect.* Rot. *dec. 734.*
54 *num. 1. & 20. & dec. 752. num. 1. ead. p. 1. diuerſ.* Et dicti duo teſtes in huiuſmodi teſtamento quoad extraneos requiruntur de ſolemnitate ſubſtantiali, & non probatoria, vt de communi, & de iure veriori dixit Rot. *per dictum textum in §. ſi tamen aut vxori, dicta dec. 734. num. 8. & plurib. ſeqq. vſque ad 14. p. 1. diuerſ.*

55 Vel ſaltem requiritur ſubſcriptio liberorum vltra Patris ſubſcriptionem, quæ habetur loco duorum teſtium, & operatur hunc effectum, vt debeantur legata, & fideicommiſſa in huiuſmodi teſtamento relicta, propter filiorum conſenſum in ſubſcribendo præſtitum, cui non poſſunt deindè contrauenire, cùm hæc ſubſcriptio valeat, vt contractus, non vt teſtamentum: ſola tamen Patris ſubſcriptio, ſine interuentu duorum teſtium non ſufficit, cùm operetur validitatem teſtamenti quoad liberos tantùm, Clar. *in §. teſtamentum q. 14. verſ. ſed*
56 *pone*, Rot. *dec. 734. num. 16. 17. & 18. p. 1. diuerſ.* Suſtinetur verò teſtamentum inter liberos, & ad pias cauſas etiam ſi ſcriptura à Notario coram teſtibus non fuerit lecta, nec publicata, & ſtipulata, quia cùm hoc reſpiciat eius ſolemnitatem, huiuſmodi defectus illud non vitiat, cùm de rigore ſupradicta tantùm requirantur ad probationem voluntatis, non autem ad illius validitatem, Imol. *in l. ſi ijs, qui num. 6. ff. de teſtam.* Sanchez *conſ. moral. lib. 4. cap. 1. dub. 7. n. 6.* Rot. *dec. 508. n. 2. & 12. p. 7. recen.*

57 Legata relicta in pias cauſas in minus ſolemni teſtamento, in quo cauſa prophana fuit hæres inſtituta valent, Couar. *in cap. relatum 11. num. 3. de teſtam.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp. 134. col. 3.* Thom. Manlius *de vlt. volunt. lib. 1. tit. 12. num. 4.* Anan. *conſ. 28. col. 3.* Tiraq. *de pia cauſa priuil. 80. in fin.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 21. num. 8. tom. 1.* Bonacin. *de contractibus diſp. 3. q. 1 punct. 3. num. 19.* Diana *reſ. moral. p. 7. tract. 6. de teſtam. priuil. reſ. 3. verſ. ſed ego puto*, vbi quòd hoc ſit tenendum ſiue in conſulendo, ſiue in iudicando, Surd. *dec. 292. num. 2. in fin.*

58 Contrarium, quòd legata, licèt pia ſint, euaneſcant, ſicut euaneſcit inſtitutio hæredis, cùm membra regulentur à capite, Vaſquez *de ſucceſs. lib. 3. §. 22. limit. 12. num. 12.* Craſs. *in §. teſtam. q. 18. num. 6.* vbi de receptiori Butr. *in cap. quòd Clericus col. 6. de for. competen.* Iaſ. *in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto num. 10. C. de teſtam.* Tiraq. *de priuil. piæ cauſ. priuil. 8. verſ. ſed è diuerſo*, Mitta *de ſucceſs. §. 22. num. 12.* Craſs. *eod. tract. §. teſtam. q. 18. num. 6.* Barboſ. *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 27. num. 95.* Vnde hanc ſententiam non carere dubitatione, & eſſe controuerſam, inquit Surd. *dec. 292. num. 14.* Cæſar de Graſs. *dec. 155. num. 12. verſ. quia tamen de teſtam.*

59 Sed quatenus prima opinio eſſet verior locum habet, quando diſpoſitio ſit imperfecta ratione ſolemnitatis, nempè defectu numeri teſtium, publicationis, rogitus, & ſimilium pertinentium ad ſolemnitatem, ſecus autem ſi ſit imperfecta ratione voluntatis, quo caſu, nec etiam fauore piæ cauſæ ſuſtinetur, nec inter liberos, Oldrad. *conſ. 119.* Surd. qui alios allegat *dec. 219. num. 14 & 15.* Giam. *dec. 62. num. 14. & 15.* Burat. *dec. 475. num. 9.* Rot. *dec. 576. num. 3. p. 2. recen.*

Teſtamentum verò ad pias cauſas non valere quoad legata prophana, ſi deſit iuris ſolemnitas, quia quòd teſtatori conceditur in cauſam piam non debet extendi ad cauſam non piam, ex Vaſquez, & aliis docet Card. de Lugo *de iuſt. tom. 2. diſ. 22. ſect. 9. num. 274.* Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. 1. punct. 3. num. 18. verſ. ſed mihi.* 60

Contrarium verò, quòd data validitate principalis, conualidantur omnia acceſſoria, aliàs dicta legata deberent decreſcere cauſæ piæ contra expreſſam teſtatoris voluntatem, quæ ſeruanda eſt, ne dicatur decedere partim teſtatus, & partim inteſtatus contra iuris regulas, Craſs. *de ſucceſſ. §. teſtamentum q. 18. num. 7.* Barboſ. *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 27. num. 96.* Gratian. *diſcept. 605. num. 23. & 24. tom. 4.* vbi quòd contraria ſententia non ſit tuta, & hæc in conſulendo, & iudicando tenenda, & ex Dicaſtil. Fangundez, Trullench, Lypſio, Molina, Euerard. tradit Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 6. de teſtam. priuil. reſol. 4. verſ. ijs non obſtantibus.* 61

SVMMARIVM.

1 *Clericorum animalia ſi inferant damnum, non poteſt per Iudicem ſecularem damnum illatum exigi.*
2 *Eccleſiaſtici, eorumque bona non ligantur ſtatutis laicorum.*
3 *Cauſa damni dati ab animalibus eccleſiaſticorum eſt eccleſiaſtica.*
4 *Contrarium, quòd Iudex laicus poſſit procedere contra animalia, ſi non contra Clericorum perſonam.*
5 *Alia ſententia eſt quòd poſſit procedere contra Ruſticos, & Paſtores eccleſiaſticorum, num 6. & 7.*
8 *Lim. procedere ſi Paſtores conuiminantur tantùm ex ſuo delicto, aliàs ſi conueniantur ſuper re eccleſiaſtica gaudent fori priuilegio.*
9 *Lim. 2. procedere ſi damnum dolo illatum fuerit.*
10 *Lim. 3. procedere quoad pœnæ exactionem, ſecus quoad reſarciendum damnum.*
11 *Lim. 4. vt hoc caſu non ſit deueniendum ad capturam Cuſtodis.*
12 *Lim. 5. in damnis caſualiter datis.*
13 *Referuntur declarationes Sac. Congregationis in materia damni dati ab animalibus Eccleſiaſticorum, & eorum Paſtoribus, num. 14.*
15 *Quæ declarationes ſeruari debent etiam in ſtatu Eccleſiaſtico immediatè ſubiecto non obſtante conſtitutione Sixti V. emanata ad fauorem Communitatum, quæ in quibus caſibus procedat declaratur, num. 18. & 22.*
16 *Epiſcopo competit cognitio damni dati tum vigore Concilij Tridentini, tum de iure communi, num. 17.*
19 *Conſtitutionis diſpoſitio ex proœmio regulatur.*
20 *Regula de iure quæſito non tollendo indiget ſpecialiſſima derogatione.*
21 *Pontifex voluiſſe Eccleſias, & Eccleſiaſticos laicis ſupponere redditur inueriſimile.*
22 *Communitates ſtatus Eccleſiaſtici, an vigore conſtitutionis Sixti V. habeant iuriſdictionem in cauſa damni dati in Eccleſiaſticos.*
23 *Laici ſunt incompetentes, & incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.*

An

An damnum datum ab Eccleſiaſticis, ſeu ab eorum animalibus, eorumque ruſticis, & Laboratoribus exigi, & puniri poſsit per Iudicem ſæcularem iuxta laicorum edicta.

ADNOTATIO VIII.

1 CLericorum animalia, ſi inferant damnum, non poſſunt per Iudicem ſæcularem capi: & damnum illatum exigi, quia Iudex ſæcularis ex defectu iuriſdictionis non poteſt procedere neque contra perſonam Clerici, neque contra eius res, cùm bona ſint acceſſoria perſonæ, cuius reſpectu per communicationem, & participationem eodem immunitatis priuilegio fruuntur: & hoc caſu Clerici damnandi ſunt per Iudicem Eccleſiaſticum, & iuxta pœnas per eumdem ſtatutas puniendi, & ab hac ſententia non eſſe recedendum, tradit Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol.* 81. & latiùs *p. 4. tit. eodem reſol.* 72. & Lopez, Caſtillo, & Sanchez tradit Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 9. dub. 20. num. 2. & cap. 10. dub. 35. ſect. 5. tom. 2.* Barboſ. *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10.*
2 *num. 6.* Etenim Eccleſiaſtici, eorumque bona non ligantur, nec ſubiacent ſtatutis, ac edictis à laicis promulgatis, licèt ad publicum bonum, & pro recto Reipublicæ regimine, felicique gubernio emanauerint, prout ſunt ſtatuta punientia damna illata in aliorum bonis, vt nemo cum alterius iactura locupletetur, *cap. 2. de for. competen.*
3 & quamuis huiuſmodi cauſa ſit merè temporalis ex propria natura, tamen ratione perſonæ Clerici, contra quem intentatur, efficitur Eccleſiaſtica.

4 Secunda ſententia procedit diſtinguendo, ſcilicet quòd Iudex ſæcularis pro executione pœnæ ſtatuti poſſit procedere, ſi non contra Eccleſiaſticorum perſonas, ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint, eò quia quando onus impoſitum eſt rei poteſt ſæcularis committere executionem contra ipſam rem intra limites ſuæ iuriſdictionis repertam nullo habito reſpectu, an perſona, cuius res eſt, ſubiaceat eius foro, & iuriſdictioni, & hoc caſu non læditur libertas Eccleſiaſtica, cùm nihil attentetur contra Clerici perſonam, ſed realæ onus rei impoſitum à Clerico exigatur, ſicut quodcumque aliud tributum reale, Felin. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 104. de conſtit.* Afflict. *in conſtit. Regni per partes Apuliæ num. 9. tit. de animal. in parte affidatis cum alijs*, quos citat Cutellius *in Cod. Pulit. not. 35. ad leges Iacobi fol. 30. col. 1. verſ. nec refragatur*, Guttier. *pract. quæſt. lib. 1. q. 4. num. 2.* Ceual. *in tract. per viam violentiæ p. 2. q. 11. num. 44.* Pereira *de manu regia p. 2. cap. 39.* Heuia *in Curia Philippica p. 3. §. 17. num. 13.* Caſtil. *l. 70. Taurin.* 18. Auedan. *de execut. mandat. p. 1. cap 4. num. 30. & cap. 13. num. 7. & p. 2. cap. 14. num. 13.* Alder. Maſcard. *de gener. ſtat. interpret. col. 1. num. 115. & ſeq.*

5 Tertia ſententia docet, quòd licèt Iudex laicus nequeat procedere ad pœnæ exactionem iuxta formam laicalium constitutionum, ſeu bannimentorum contra Eccleſiaſticos, aut eorum animalia, tamquam immunia, & ab eius iuriſdictione exempta pro damno in alienis agris illato, poſſit tamen procedere contra ruſticos, & laboratores retinentes, ac conducentes animalia Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum; dum ipſorum culpa ab illis committitur damnum ſuper bonis laicorum, quia in huiuſmodi caſu nullum infertur Eccleſiæ grauamen, ſed duntaxat puniuntur tales perſonæ ex propria culpa, & negligentia, proprioque facto, & delicto, & hanc ſententiam tuentur Gram. *conſ.* 102. *num.* 10. *cum ſeq.* Surd. *conſ.* 301. *num.* 88. *lib.* 3.

6 Tum quia in vim ſtatutorum, ſeu laicalium edictorum non turbatur, nec in aliquo læditur, aut reſtringitur Eccleſiaſtica libertas, vt plenè probat Butr. *in cap. grauamen num. 5. de ſent. excom.* Felin. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 104. ante fin. de conſtit.* Gram. *dicto conſ.* 102. *num.* 8. *& ſeq.* Rodric. *quæſt. Regular. 66. num. 2. tom. 1.* quos refert & ſequitur nouiſſimè Pignatel. *conſult. canon. 96. num. 1. & plurib. ſeqq.*

Tum demum quia nullibi de iure cautum reperitur, 7
quòd tales perſonæ gaudeant fori priuilegio, vt poſt Butr. concludit Felin. *in cap. 2. num. 3. de for. competen.* Decian. *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num.* 58. Farinac. *in prax. q. 8. num. 46.* Roderic. *quæſt. Regular. 66. num. 2. tom. 1.* Pignatel. *loco cit. num. 2.*

Quibus non videtur aduerſari Panormit. *in cap. 2. ſub* 8
num. 6. dum tradit tales perſonas gaudere fori priuilegio, quando conueniuntur ſuper re Eccleſiaſtica, quia hoc procedit, quando ageretur ſuper re, & animalibus Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, ſecus autem ſi ipſi famuli, & laboratores conueniantur ex ſuo delicto, vt declarat Speculator. *in tit. de competen. Iudic. §. 1. ſub num. 27.*

Vnde limitatur hæc tertia opinio procedere dummodò 9
damnum ab animalibus illatum fuerit dolo, & culpa cuſtodis, quod cùm de iure non præſumatur, *l. merito ff. pro ſoc.* plenè eſt probandum ad firmandum Iudicis laici iuriſdictionem: & ita procedere tradita per Surd. *loc. cit.* comprobat Pignatel. *conſult. canon. 96. num. 6. & 7. tom. 1.* ex Ioſeph Ludou. *dec. Peruſ. 19. num.* 11. Crauet. *conſ.* 353. *num. 4. & ſeq.* Vermigliol. *conſ. crim. 339. ſub num. 1. & 5.*

Lim. 2. procedere quoad pœnæ exactionem attenta culpa, 10
& negligentia, vel dolo paſtorum, ſecus verò quoad reſarciendum damnum verſum in vtilitatem animalium Eccleſiaſticorum, dum nutrimentum receperint in alienis frugibus, cùm ad hoc teneatur Dominus animalium, *l. quintus, & l. ſeq. ff. ad l. aquil. l. 1. ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicatur*, Alciat. *præſumpt. 50. num. 3.* Menoch. *lib. 6. præſumpt. 71. num. 5.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 62. num. 2. conſ. 561. num. 26. lib. 4.* Gratian. *diſcept. 80. num. 3. tom. 1.*

Lim. 3. quòd pro huiuſmodi damno ab animalibus il- 11
lato numquam deueniri poſſit ad capturam perſonæ Cuſtodis, ſed prius alijs remedijs procedendum ſit, Gratian. *diſcept. 80. num. 3.* Surd. *conſ. 561. num. 27.*

Lim. 4. in damnis caſualiter datis, pro quibus neque Ec- 12
cleſiaſtici, nec illorum Cuſtodes tenentur ad ſolutionem pœnæ, ſiue animalia, quæ damnum dederunt ſint propria ipſorum Eccleſiaſticorum, ſiue communia cum ipſis Ruſticis: ſed dominus animalium liberatur reficiendo damnum, cùm iſta actio hoc caſu de iure communi ſit tantùm ciuilis, & non competat ex maleficio, vel quaſi, ſed ſolùm propter pauperiem illatam, iuxta text. in *l. 1. in prin. ff. ſi quadrup. pauper. feciſſe dicat. vbi gloſ.* vnde non eſt agendum de pœna, quæ tantùm ſibi locum vindicat ſi agatur criminaliter, & ad publicam vindictam, ad textum *in l. infamem ff. de public. iudic.* vt alijs relatis animaduertit Pignatel. *conſult. canon. 96. num. 10. verſ. quinta ſit*, Vermigliol. *conſ. crim. 339. per totum.*

Verùm quidquid docuerint Doctores inter ſe pugnantes 13
S. Congregatio Concilij pluries declarauit, non ſolum Eccleſias, ac Eccleſiaſticos, eorumque animalia, verùm etiam, nec eorum Cuſtodes ad pœnas laicorum ſtatuto indictas aliquo pacto teneri, vt in vna Hoſtien. *ſub die 25. Septembris* 1609. reſolutum fuit ſcilicet, *ſtatuta laicorum prohibentia moram, vel ingreſſum ſimpliciter, vel ad tempus quibuſcumque animalibus, pœnaſque huic prohibitioni adiunctas, tam amiſſionis alicuius ex animalibus deprehenſis, quàm etiam carceris, vel ſolutionis certæ pecuniæ in dominos, vel famulos eorum cuſtodiæ deputatos, nequaquam animalia Clericorum, ipſorumque perſonas, aut famulos comprehendere; idem cenſuit in vna Brundiſina pro Capitulo, & Clero Terræ Meſſanæ ſub die 13. Iulij* 1616. de quibus Pignatel. *conſult. canon. 96. n. 10. verſ. quibus fortaſsè.*

Reformata tamen, & in aliqua parte confirmata fue- 14
runt ſupradicta decreta per Sacram Congregationem immunitatis, ſeu Eminentiſs. Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalium præpoſitorum in vna *Terracinenſi die 16. Nou.* 1627. dum cenſuit, *cauſas damnorum datorum per Clericos, & Eccleſiaſticos, ſemper eorum animalia, nec non per familiares, Miniſtros, & Colonos Epiſcoporum, & Menſa Epiſcopalis etiam laicos, ſeu eorum animalia in bonis quibuſcumque tàm Eccleſiarum, quàm etiam laicorum ſpectare ad Curiam Epiſcopalem priuatiuè, ſi verò laici, eorumque Miniſtri, & animalia damnificent bona Eccleſiarum, &*

per-

Digitized by Google

perſonarum Eccleſiaſticarum Curiam Epiſcopalem procedere
poſſe tamquam in cauſis mixti fori . At quando Colons , &
Miniſtri Eccleſiarum , Clericorum , & Eccleſiaſticorum
tum animalibus proprijs bona laicorum damnificant cognitio-
nem tàm quoad bona , quàm quoad perſonas laicorum , &
eorum animalia ſpectare ad Iudicem laicum priuatiuè ; ſed ſi
cum animalibus Eccleſiaſticorum , vel Eccleſiarum quoad per-
ſonas ſpectare ad laicum , quo verò ad animalia ſpectare ad
Curiam Eccleſiaſticam , quam reſolutionem refert Pigna-
tel. *conſult. canon.* 167. *num.* 1. & ante eum Aldan. *in com-*
pend. Can. reſol. tit. 8. *num.* 21. & Barboſ. *in collect. Decret.*
in Concil. Trid. ſeſſ. 25. *cap.* 20. *num.* 13. Diana *poſt part.* 5.
ſuarum reſol. moral. tit. Declarat. Sac. Congreg. num. 19.
quod decretum , cùm ſit vltimum, attendendum eſſe ſub-
dit idem Pignatel. *dicta conſult.* 96. *num.* 11. *in fin.* de quo
etiam Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *dub.* 9.
tom. 1. *fol.* 320.

Quod decretum in ea parte , in qua declarat cognitio-
15 nem cauſarum damnorum datorum ſpectare ad Epiſcopos,
etiam ſeruari debet in ſtatu Eccleſiaſtico immediatè ſubie-
cto , in nihilo refragante conſtitutione Sixti V. relata per
Cohel. *in ſuo Bullario fol.* 39. & declarationibus , & ordi-
nationibus deſuper emanatis *apud eumdem fol.* 45. Tum
quia ſupradictum decretum emanauit à ſupremo Tribuna-
li de ordine Sanctiſſimi , à quo ſucceſſiuè approbatum fuit ,
præuia matura diſcuſſione , ac habita conſideratione
ad præfatam Sixtinam conſtitutionem cum ſumma vigi-
lantia Cardinalis Bandini , & Magalotti reſpectu Com-
munitatum , ad quarum fauorem huiuſmodi damnorum
datorum exactio per Clementem VIII. retroceſſa fuit , ac
Cardinalis Biſcæ , & Cæſii reſpectu R. Cameræ Apoſtoli-
cæ , & cum participatione Commiſſarii Cameræ Apoſtoli-
cæ , abſque eo quòd aliquid oppoſuerit , vt animaduertit
Pignatel. *conſult. canon.* 167. *num.* 2.

16 Tum etiam quia iuriſdictio ſuper cognitione præfato-
rum damnorum datorum cõpetit iuxta diſpoſitionem pre-
fati decreti Epiſcopis non ſolùm vigore Sac. Concilii Tri-
dentini *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 11. ibi, *Iuriſdictiones Eccle-*
ſiaſticas , quo verborum contexto comprehendi iuriſdi-
ctionem damnorum datorum declarauit Sac. Cong. Con-
cilii , & Sac. Congregatio ſuper controuerſiis iuriſdictiona-
libus , & ſæpiùs decreuit , vt per Auditorem Cardinalis
Camerarii reuocarentur inhibitiones relaxatæ in huiuſmo-
di cauſis damnorum datorum ad Epiſcopos , eorumque
Curias ſpectantibus , vt patet ex declarationibus , & de-
cretis relatis per Pignatel. *conſult. canon.* 167. *num.* 3. *& duo-*
bus ſeqq.

17 Verùm etiam de iure communi , vt tradunt Rendel. *in*
tract. de paſcuis p. 2. *cap.* 9. *prag.* 100. Matt. *de iuriſdict. p.* 4.
cent. 1. *caſ.* 8. *num.* 11. Petra *in addit. ad dec. Capyc.* 45.
Squillant. *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *num.* 49. Lopez. *in prax.*
ad Diaz. cap. 58. *num.* 7. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de*
immunit. Eccleſ. reſol. 80. & firmauit Rota *in Tudertina*
damnorum datorum 24. *Maij* 1602. *coram Card. Lan-*
cellotto .

18 Tum demum quia Sixtina conſtitutio loquitur tantùm
de damnis datis , vſurpatis à ſubditis temerario auſu , ac
de alijs ad Communitates pertinentibus ex conceſſionibus,
& priuilegijs , vt colligitur ex proemio eiuſdem Conſtitu-
19 tionis, à quo diſpoſitio regulatur *l. fin. vbi DD. ff. de ha-*
red. inſtit. ac proinde non videtur intentionem Summi
Pontificis fuiſſe in dicto motu proprio iuriſdictioni Epiſco-
porum in cauſis damnorum præiudicandi , & ab Eccleſia-
ſticis tribunalibus auferendi earum cognitionem , cùm
nullam de prædictis mentionem fecerit , prout indiuiduè
requirebatur , cum derogatione iuris Epiſcopis , & Curijs
Eccleſiaſticis competentis de iure communi , dum ageba-
tur de eius abdicatione ; contra regulam de iure quæſito
20 non tollendo , quæ ſpecialiſſima indiget derogatione non
obſtante præſumpta , ſeu implicita ſcientia Papæ , Seraph.
dec. 1082. *num.* 7. *dec.* 1294. *num.* 2. *& dec.* 1310. *num.* 2. Cæ-
ſar de Graſs. *dec.* 3. *de reſcript.* Puteus *in correct. dec.* 284.
lib. 3. Caputaq. *p.* 3. *dec.* 30.

21 Redditur autem prorſus inueriſimile quòd Pontifex vo-
luerit in Communitates transferre iuriſdictionem eccleſia-
ſticam , & ſacroſanctas Eccleſias, Epiſcopos , & Eccleſia-
ſticam Ierarchiam laicis ſupponere , contra diſpoſitionem
textus *in cap. ſi Imperator vbi gloſ. & DD. diſ.* 96. *cap. perue-*
nit cum ibi notatis , cap. inferior de maior. & obed. cum ſi-
milibus , quæ à Sacro Concilio innouata fuerunt .

Et quamuis in dicto Sixti motu proprio in §. 4. expreſsè 22
fiat mentio de eccleſiaſticis , nihilominus intelligi debet
iuxta præmiſſa , & expreſſa in proemio videlicet in ſpe-
ctantibus ad iuriſdictionem temporalem, in caſibus ſcilicet
declaratis à Sac. Congregatione in ſupradicta *Terracinen.*
ibi , *ſi verò Laici* , *& verſ. at quando Coloni* , & in omnem
caſum reſtringitur ad habentes ius ex priuilegio , adeò vt
Eccleſiaſticis ad effugiendam emendationem damni dati
neque priuilegia licèt obtenta à Sede Apoſtolica ſuffragari
debeant , non tamen per hoc habetur mentio de Epiſcopis ,
ſeu de illorum iuriſdictione , vt ab eiſdem in hac parte ab-
dicata , & præiudicatum fuerit ; in nihilo refragante ,
quòd Communitates ſubrogatæ fuerint in locum Cameræ
Apoſtolicæ , quia dicta ſubrogatio intelligitur reſpectu iu-
riſdictionis temporalis , & diſcretiuè in terminis habilibus,
nempè in caſibus , vbi communitates ſunt capaces exercere
iuriſdictionem , non autem reſpectu iuriſdictionis eccle- 23
ſiaſticæ , cui laici non ſolùm ſint incompetentes , ſed om-
ninò incapaces , vt latè comprobat Pignatel. *conſul. Ca-*
non. 167. *à num.* 17. *vſque ad fin.*

Et tollitur omnis difficultas , ex nouiſſima declaratione
emanata à Sanctiſs. D. N. Innocentio XI. per literas circu-
lares tranſmiſſas ab Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Card.
Carpineo ad Epiſcopos , & Vicarios Generales , quam
ego recepi tempore, quo Vicarij Generalis munus gerebam
Præneſtini Epiſcopatus videlicet .

Molto Reuerendo Signore. La Santità di N. Signore non
intende , che li Miniſtri , e Lauoratori di perſone Eccleſia-
ſtiche per le pene de' danni dati ſyno conuenati altroue , che nel
tribunale Eccleſiaſtico , nè che intorno à dette pene ſoggiacci-
no à ſtatuto laicale : mà perche la ſanta mem. di Clemente
VIII. cõcedette gl'emolumenti di tal pene alle Communità del-
lo Stato Eccleſiaſtico per vna certa riſpoſta annua , che le me-
deme fanno alla R. Camera , (à fin che reſti prouiſto all'in-
dennità loro ,) hà Sua Beatitudine commandato , ch'ella per
editto publico dichiari le pene , nelle quali deuono incorrere li
Miniſtri, e Lauoratori delle Perſone Eccleſiaſtiche per li dãni ,
che fanno con gl'animali de medemi , e venendo il caſo del dan-
no dato , proceda ſommariamente alle pene comminate , per
editto , applicandole ſempre à beneficio di coteſta Communi-
tà , ò ſuo Affittuario , regolandoſi al ſolito nella quantità
della pena , in modo che la Communità non riceua alcun pre-
giuditio , così dunque eſſeguiſca , e Dio la guardi . Roma 6.
Luglio 1680.

Al piacer ſuo
G. Card. Carpegna.

I. Patriarca d'Antiochia Segretario .

Al molto Reu. Sig. Il Vicar. Generale
di Paleſtrina .

SVMMARIVM.

1 *Cauſa matrimonialis ad ſolum Epiſcopum ſpectat .*
Nec in laicum compromitti poteſt , ibid.
2 *Ampl. vt ſi in cauſa ciuili incidenter dubitari contingat*
de validitate matrimonij , huius articuli diſcuſſio re-
mittenda eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum .
3 *Cauſa natalium , & legitimationis ſpectant ad eccleſia-*
ſticum .
4 *Cauſa matrimonialis ſpectat ad Iudicem eccleſiaſticum ,*
ſiue agatur inter coniuges , ſiue inter filium , & ex-
traneum reprobato Farinaccio, & Albertin.
5 *Ampl. vt etiam ſpectet ad Iudicem eccleſiaſticum , ſiue*
agatur quoad vinculum perpetuum , ſiue quoad Sacra-
mentum , ſiue quoad repudiationem , diuortium , &
alia impedimenta .
6 *Cauſa de alimentis adulteræ præſtandis , & de amiſſio-*
ne dotis ob adulterium quando ſpectet ad eccleſiaſti-
cum , & quando ad ſecularem .
7 *Iudex eccleſiaſticus tantùm eſt competens ad compellen-*
dum ſponſam , vel ſponſum ad contrahendum matri-
monium .
8 *Iudex laicus procedere poteſt in incidenti , matrimonia-*
li , ſi quæſtio ſit merè facti , ſecus ſi iuris , num. 9.

10 *Cau-*

Digitized by Google

10 *Cauſa matrimonialis quoad cogendum coniuges ad ſimul cohabitandum eſt mixti fori.*

11 *Iudex laicus eſt competens in cauſa poſſeſſorij matrimonialis. Contrar. num. 14. Declara, & concilia has opiniones, vt num. 19.*

12 *Prout etiam in cauſa cuiuſcumque poſſeſſorij ſpiritualis. Contrar. num. 14.*

13 *Poſſeſſorium nihil habet commune cum petitorio.*

15 *Iudex eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudicem ſæcularem, ſi de facto procedat in poſſeſſorio ſpirituali.*

16 *Iudex laicus nec ratione contractus eſt competens in cauſa matrimoniali.*

17 *Coniux, ſine Iudicio Eccleſiæ à coniuge diuertens incurrit pœnam excommunicationis de iure Canonico, ſecus de iure ciuili, à quo nulla eſt inflicta pœna.*

18 *Diuortium de iure ciuili reſtrictum fuit ad certas cauſas.*

20 *In cauſa adulterij, vbi agitur ad pœnam ſanguinis ſolus Iudex laicus eſt competens, ſecus quoad diuortium, & ſeparationem ad tempus.*

Cauſæ matrimoniales, an priuatiuè ſpectent ad Ordinarium.

ADNOTATIO IX.

1 COgnitio cauſarum matrimonialium ad ſolum Epiſcopum ſpectat, cùm ſit merè ſpiritualis ex ſola Eccleſia ortum habens, vnde Epiſcopus habet intentioné in iura fundatam, vt priuatiuè quoad alios huiuſmodi cauſas cognoſcat, tàm de iure communi, *cap. tuam de ord. cognit. cap. accedentibus de exceſ. Prelat.* quàm ea Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. matrim.* & conſequenter, nec incidenter, nec principaliter tractari poſſunt coram laico, aut in eumdem compromitti, Farinac. *q. 8. num. 146. 147. & duob. ſeqq.* del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 1.* Spetel. *dec. 9. num. 9.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 28.* vbi allegat text. *in cap. 1. 33. q. 2. cap. multorum 35. q. 6. cap. 1. in fin. & cap. non debet de conſang. & affinit. cap. auditis de præſcript.* Abb. *conſ. 12. num. 3. p. 1.* Federic. *conſ. 36. per tot.* Cæphal. *conſ. 319. num. 12. vol. 3.* Couar. *in 4. decretal. p. 2. cap. 7. §. 6. num. 8. & cap. 8. §. 12. num. 1. & 3.*

2 Ampl. vt ſi coram Iudice ſæculari agatur de ſucceſſione hæreditaria, & diſceptari contingat, an matrimonium, ex quo quis natus eſt, fuerit validè, vel nulliter celebratum tunc diſcuſſio emergentis articuli remittenda eſt ad Iudicem eccleſiaſticum, *cap. relatum cap. lator*, vbi Abb. *num. 1. 3. & 7. & alij, qui fil. ſint legit.* Myſing. *obſer. 100. centur. 1.* Boſs. *in tit. de for. compet. num. 121.* Couar. *in 4. decretal. p. 2. cap. 8. §. 3. num. 4.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 28. verſ. quamobrem ſi quando*, Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 8. dub. 2. ſect. 4. num. 1. in fin. tom. 2.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 2.* per text. *in cap. tuam de ordin. cognit. cap. ſi Iudex laicus de ſent. excommun. in 6.* vbi DD. Couar. *in Epit. de ſponſal. cap. 3. §. 3. num. 4.* Farinac. *q. 8. num. 144.*

3 Ampl. 2. vt etiam cauſæ natalium, ſiue legitimationis alicuius ad forum eccleſiaſticum ſpectent, & non ad Iudicem ſæcularem, cùm dependeant à diſcuſſione articuli principalis quoad validitatem, vel nullitatem matrimonij, *cap. tuam de ordin. cognit. cap. lator.*, vbi Hoſtien. *num. 7. qui fil. ſint legit. cap. cauſam quæ de offic. deleg.* Bellet. *diſquiſ. Clerical. tit. de fauor. Cleric. real. p. 1. §. 2. num. 29.*

4 Ampl. 3. procedere non ſolùm ſi cauſa matrimonialis agatur inter coniuges, ſed etiam ſi agatur inter vnum coniugem, & eius filium, vel inter filium, & extraneum, del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 3. tom. 2.* vbi reprobat Farinac. *contrarium tenentem in q. 8. num. 150.* & Albertin. *tract. de agnoſcen. aſſere. Cathol. & heret. q. 25. num. 51.* qui mouentur, eò quia cauſa agitata inter alios, quàm inter coniuges, matrimonium non lædat, ſed iſta ratio parum releuat, quia non per hoc quòd non læditur matrimonium, non ſequitur quòd cognitio non ſpectet ad forum eccleſiaſticum, cùm reſpicienda ſit ſubiecta materia, propter quam iudicium intentatur, quæ de ſui natura, ſicut eſt ſpiritualis, ita quoque debet eſſe iudicium, cuius naturam aſſumit, cui propterea præiudicium infertur, & turbatur iuriſdictio Iudicis eccleſiaſtici competentis, ſi promoueatur in foro laicali, vt ex Couar. animaduertit del Bene *loco cit. num. 4.*

Ampl. 4. vt cognitio cauſæ matrimonialis, quoad vinculum perpetuum, & quando agitur de viribus matrimonij diſſoluendi, quoad Sacramentum pertineat omnino ad forum Epiſcopale, & ad eccleſiaſticum Iudicem, qui ſolum eſt competens ad cognoſcendum de adulterio, vt eius reſpectu diuortij iudicium moueatur, prout etiam ſi agatur de ſeparatione etiam ad tempus puta ob lepram, ſæuitiam, morbum lætale, ac alias ſimiles cauſas, Clar. *in §. fin. q. 37. num. 3. verſ. quæro non quid*, Barboſ. *in l. 2. p. 2. prin. num. 140. ff. ſolut. matrim.* Henriq. *de matrim. lib. 11. cap. 17. num. 1. in fin.* cum alijs per Sanch. *tract. eod. diſ. 8. num. 15. lib. 10.* del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 1. & 2. tom. 2.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 3.* vbi quòd non à Iudice ſæculari, ſed eccleſiaſtico cognoſcuntur dependentia ex matrimonio, vt repudia, diuortia, impedimenta matrimonialia, & ſimilia, Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 19. de conſtit.* Federic. *conſ. 36. num. 1.* Couar. *in 4. Decretal. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 8.* 5

Vnde mota lite de alimentis adulteræ præſtandis à viro ſeparatæ coram Iudice ſæculari, & viro excipiente de ſufficienti cauſa diuortij debet Iudex ſæcularis in litis proſecutione ſuperſedere, donec ab eccleſiaſtico Iudice diuortij quæſtio dirimatur, ſed ſi occaſione iudicij ſuper diuortio intentati moueatur quæſtio de alimentis, amiſſione dotis, tamquam acceſſoria ſpectabit ad eumdem Iudicem eccleſiaſticum, ſed ſi de ijs tantùm vertatur cauſa principalis, ea tamquam quid temporale ſpectabit ad Iudicem ſæcularem, Sanchez *de matrim. lib. 10. diſ. 8. num. 17.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 7. tom. 2.* 6

Ampl. 5. vt ſolus Iudex eccleſiaſticus ſit competens ad compellendum ſponſam, ſeu ſponſum ad contrahendum matrimonium per verba de præſenti, ſecundùm promiſſionem factam, ac fidem datam, & ſponſalia celebrata per verba de futuro, *cap. commiſſum, cap. requiſiuit, & cap. literis 2.* vbi Abb. *num. 4. de ſponſal.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 32.* & fuſiùs de hac materia pertractabimus *in dec. 43. Adnot. 1. num. 89.* 7

Lim. 1. vt Iudex laicus cognoſcere, & procedere poſſit in incidenti matrimoniali, vt ſi quis natus ſit ex tali matrimonio, an fuerit contractum matrimonium, an talis fuerit deſponſata, vel non, quia tales quæſtiones non ſunt ſpirituales, ſed temporales, Couar. *in Epitom. de ſponſal. cap. 8. §. 12. num. 3.* Farinac. *q. 8. num. 150.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 59.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 10. dubit. 2. ſect. 4. num. 4. in fin. tom. 2.* 8

Lim. 2. illatiuè ex præcedenti, vt generaliter Iudex laicus in incidenti matrimoniali cognoſcere poſſit, ſi quæſtio ſit merè facti, vt in caſibus antedictæ limitationis, ſecus autem ſi quæſtio ſit iuris, puta an matrimonium potuerit contrahi, nec ne; & vbi agitur de viribus, & validitate matrimonij, nam tunc priuatiuè ſpectat ad Iudicem eccleſiaſticum, vt animaduertit Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 2. num. 59.* & tradunt Couar. Farinac. del Bene *in locis proximè citatis*, hoc idem voluerunt Boſ. *de for. competen. num. 121.* Bart. & Alex. *in l. Titia, qui de communi ff. de ſolut. matrim.* Bald. *in cap. cum tuam num. 2. & 3. de ordin. cogn.* Felin. *in cap. cùm ſit num. 1. verſ. in quibus collige de for. compet.* Theſaur. *dec. 117. per totam*, Capyc. *dec. 7. num. 2.* 9

Hinc eſt, quòd cauſæ matrimoniales quoad coniugium, & habitatione, mindiuiduamque vitæ conſuetudinem retinendam videantur mixti fori, ita vt vbi non agitur de ſubſtantia matrimonij, ſed de cogendo coniuges ad factum, & ſic ad ſimul cohabitandum; tam eccleſiaſticus, quàm ſæcularis Iudex cognoſcere poteſt, & ratio eſt, quia quatenus matrimonium eſt Sacramentum, & ſic res ſpiritualis pertinet ad forum eccleſiaſticum, ſed quatenus eſt quidam ciuilis contractus, poteſt etiam Iudex ſæcularis coniuges ad mutuam fidem ſeruandam, compellere, ita Sanchez *de matrim. lib. 2. diſput. 4. num. 71.* ſenſit gloſ. *in cap.* 10

non

Digitized by Google

non eſt de ſponſal. verſ. vxores, ibi, per officium Iudicis, vel Epiſcopi loci, vbi Anton. de Butr. num. 11. Abb. num. 6. Præpoſit. num. 9. Couar. in Epit. de ſponſal. & matrim. p. 2. cap. 7. num. 3. Butr. in cap. illud num. 10. de præſumpt. Zerola in prax. p. 1. verb. matrimonium §. 16. in fin. Piaſec. in prax. Epiſcop. 2. p. cap. 24. ſub num. 25. verſ. & quemadmodum ſæcunt tradita in dec. 43. Adnot. 1. num. 9.

11 Lim. 4. in poſſeſſorio matrimoniali, cuius cognitio coram Iudice laico etiam tractari poteſt, per doctrinam Anchar. in cap. ea quæ num. 11. ſub 4. q. in 6. Matta de iuriſdict. p. 2. cap. 8. num. 38. vbi ſubdit, quòd ſi ſæcularis præueniat, Eccleſiaſticus præuentus non debet inhibere, Valaſch. conſult. ſen dec. 93. ſub num. 5.

12 Prout generaliter laicum Iudicem eſſe competentem in cauſa cuiuſcumque poſſeſſorij ſpiritualis, latè defendit Igneus in repetit. l. neceſſarios §. non alias 2. p. à num. 2. ff. ad Silanian. quem ſequitur Bart. & communiter Doctores in l. Titia ff. ſolut. matrim. & in l. omni innouatione C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. quoties C. de iudic. Natta conſ. 411. in prin. Roland. conſ. 23. num. 2. lib. 2. Menoch. de recuperand. poſſeſs. remed. 15. num. 120. & ſeq. Gail. pract. obſeruat. 38. num. 3. & 4. Matta de iuriſdict. p. 2. cap. 8. num. 28. Farinac. q. 8. num. 23. Bobadil. in ſua Polit. lib. 2. cap. 18. num. 241. tom. 1. Guid. Pap. dec. 1. per tot. Boer. deciſ. 69. num. 23. Afflict. dec. 2. dec. 24. & dec. 85. Oſaſch. dec. 119. num. 1. Theſaur. dec. 82. dec. 112. & 117. Valaſch. dec. ſen conſult. 93. lib. 1. Franciſ. Marc. dec. 511. num. 8.

13 Mouentur, quia in hoc poſſeſſorio merum factum attenditur, quod non eſt ſpirituale, ſed temporale, cùm notiſſimum ſit poſſeſſorium nihil habere commune cum petitorio, vulgata lege naturaliter §. nihil commune ff. de acquirend. poſſeſs. vnde ſicut licet etiam armis reſiſtere, ſi in continenti quis faciat, & ſe in ſua poſſeſſione tueri conetur, ita multò magis poteſt adire, & Iudicis officium implorare pro remouenda violentia, & turbatione.

14 Contrarium verò communiter tenent Canoniſtæ, quòd ſcilicet Iudex laicus ſit penitus incompetens in cauſa poſſeſſorij matrimonialis, & cuiuſuis alterius ſpiritualis, Barbat. in cap. fin. de iudic. Dec. in cap. quanto num. 58. & ſeq. & 62. de iud. latè Bero. in rub. extrauag. de iudic. num. 55. cum plurib. ſeqq. Ripa in cap. decernimus num. 17. de Iudic. Couar. pract. quæſt. cap. 35. num. 1. verſ. verum ſi diligenter, Garz. de benef. p. 1. cap. 2. num. 52. & 53. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. diſ. 10. num. 19. Afflict. in conſtit. Sicil. lib. 8. rub. 48. num. 6. 7. & 8. Barboſ. de offic. Epiſcop. alleg. 84. num. 34. vſque ad fin. Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 55. Gratian. diſcept. 238. num. 8. tom. 2. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 10. dub. 5. num. 1. & 3. latè Sperel. qui contrarijs reſpondet dec. 8. à num. 17. & per totam, & dec. 9. à num. 4. vſque ad fin. & hanc ſententiam ſemper Rotam ſecutam fuiſſe reiecta opinione Guidi Papæ habetur ex Puteo dec. 361. num. 4. lib. 1. & obſeruat Aufer. in addit. ad Capel. Tholoſ. dec. 420. & magiſtraliter firmauit Rot. in Rauennaten. emphyteuſis coram Merlino in recen. deciſ. 42. num. 13. p. 6. vbi reddit rationem, quia qualitas ſpiritualitatis, qualitatem temporalitatis abſorbet, & ſic priuatiuè ſpectat ad Eccleſiaſticum.

15 Vnde ſi de facto Iudex ſæcularis cognoſcat de huiuſmodi poſſeſſorio, quòd poſſit ab Eccleſiaſtico Iudice inhiberi, ne in huiuſmodi cauſa procedat, docet Menoch. reprobato Igneo de recuperan. poſſeſs. remed. 15. num. 219. Angel. de Vbald. inter conſ. Mur. diuerſ. conſ. 44. num. 57. & 60. lib. 1. Gutier. can. quæſt. lib. 1. cap. 34. ſub num. 39. Matt. de iuriſdict. par. 1. cap. 39. num. 26. Sperel. deciſ. 9. num. 632. & ſeq. tom. 1.

16 Nec etiam ratione contractus matrimonialis Iudex laicus efficitur competens quoad huiuſmodi poſſeſſorij cognitionem, quia contractus matrimonij redditur inſeparabilis ab eſſe ſacramenti, ita vt non detur à parte rei inter Catholicos contractus matrimonij ſeparatus à forma ſacramentali; nec poteſt valere vt contractus, quin etiam ſit ſacramentum, cùm contractus ſecundùm ſubiectam materiam aſſumat naturam, & qualitatem: vnde ſequitur, quòd cognitio Iudicis laici verſaretur etiam ſuper eſſe ſacramenti, ſi cognoſceret ratione contractus, cùm iſta à parte rei ſeparata non dentur, ita ex Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 10. n. 6. Sperel. dec. 9. num. 23.

Comprobatur fuſiùs fortiſſima ratione, quia de iure ciuili nulla reperitur pœna inflicta coniugi ſine iudicio Eccleſiæ à coniuge diuertenti, immò vigore illius iuris permiſſum erat diuortium tot. tit. ff. de diuort. & ff. & C. de repud. quòd poſtea reſtrictum fuit ad certas cauſas enumeratas in §. quia plurimas cum duobus ſeqq. in Auth. vt Matri, & Auiæ, & ſic multò magis thori ſeparatio etiam propria authoritate facta permittebatur, ſed ſolùm de iure canonico ſtatuta eſt pœna excommunicationis coniugi ab alio, ſine Eccleſiæ iudicio diuertenti, ad reuertendum, coniugemque ſpoliatum reintegrandum, cap. literas in fin. de ſenten. excomm. in fin. cap. porro de diuort. ex quo ſequitur hunc articulum eſſe eccleſiaſticum, iuxta magiſtralem doctrinam Abb. in cap. cùm ſit num. 9. de for. competen. & in cap. excommunicationis in fin. de raptor. quam communiter eſſe receptam teſtatur Petrus Barboſ. in l. Titia 35. ſub num. 50. ff. ſolut. matrim. & alijs relatis latè comprobat Sperel. deciſ. 9. à num. 11. vſque ad 15. tom. 1. & proptereà reſeruatum ſolùm iudicio Eccleſiæ, & determinationi Iudicis Eccleſiaſtici, per text. in cap. porrò, vbi Butr. in primo not. de diuort. gloſ. in cap. literas in verbo diuertit de reſtit. ſpoliat. Gabr. conſ. 161. num. 8. lib. 1. Gregor. XV. dec. 294. num. 1. 17 18

Inter has duas inter ſe pugnantes Doctorum ſententias alij diſtinctionis fœdere reconciliationem apponere curauerunt, vt ſcilicet prima ſit admittenda in caſu, in quo verſatur quæſtio ſuper mero facto, & vir petat cogi vxorem ad cohabitandum, indiuiduamque vitæ conſuetudinem retinendam, nam tunc ſubdunt iudicem ſæcularem procedere poſſe donec, vel aliquid à partibus opponatur, quod ſpiritualitatem ſapiat, vel donec ab Eccleſiaſtico Iudice inhibeatur; cùm ante dictam oppoſitionem, vel inhibitionem poſſeſſorium matrimoniale ab omni ſpiritualitate ſeparatum cenſeatur, adeòut Iudex laicus poſſit procedere attento iure naturali, ac politica, ciuilique ratione dictante, quòd coniuges ſimul cohabitare teneantur, & obſequia matrimonialia abſque diſſolutione mutuæ ſeruitutis ad inuicem præſtare debeant: ſecus autem iuxta ſecundam ſententiam poſt Iudicis Eccleſiaſtici inhibitionem, vel poſt allegationem factam à coniuge de cauſa abſentiæ, quæ inducat ſpiritualitatis qualitatem, ex qua vel peti poſſit diuortium, vel thori ſeparatio, tunc enim non vertitur amplius quæſtio facti, ſed ſuboritur quæſtio iuris, cuius vigore Iudex ſæcularis remanet incapax, Sperel. qui alios allegat dec. 9. num. 24. vſque ad 28. tom. 1. 19

Lim. 4. in cauſa matrimoniali, vbi agitur de adulterio ad pœnam ſanguinis imponendam, in quo articulo ſolus Iudex ſæcularis eſt competens: ad alias verò pœnas imponendas eſt mixti fori, & datur locus præuentioni: ſi verò agatur ad diuortium faciendum, vel ad thori ſeparationem, etiam ad tempus, nempe propter lepram, aut aliam ægritudinem, aliudque impedimentum, & in ijs caſibus ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, Sanchez. de matrim. lib. 10. diſ. 8. num. 16. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. num. 5. & 6. tom. 2. Sperel. dec. 9. num. 29. cum alijs latè congeſtis per Farinac. q. 8. num. 130. iuncto num. 137. & 148. Deciano. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 26. ſub num. 7. verſ. tertia eſt concluſio.

PRÆ-

PRÆNESTINA GABELLÆ.

ARGVMENTVM.

GAbellæ, ſeu collectæ impoſitio, licèt ſit omnibus Interdicta ſine licentia Principis, de conſenſu tamen Ciuium pro ſoluendis debitis Communitatis, & non vigore iuriſdictionis imponi poteſt, & poſtea confirmatio à Principe obtineri. Gabella an, & quando dicatur iuſta, & quanto tempore præſcribatur. Impoſita pro oneribus Cameralibus ad quorum ſolutionem tenentur Eccleſiaſtici, an ab eiſdem in ſtatu Eccleſiaſtico, ſtante decreto irritante, & Conſtitutionibus reuocatorijs exemptionum, præſcribi poſſit ampliſſimè explanatur.

SVMMARIVM.

1 *Collecta impoſitio omnibus eſt interdicta, & ſoli Principi tamquam de regalibus reſeruatur, num.2.*

3 *Lim. ſi non vigore iuriſdictionis, ſed de conſenſu Ciuium pro ſoluendis debitis Communitatis imponatur.*

4 *Iuſta concurrente cauſa non datur melior exactio, quàm per collectæ indictionem.*

5 *Ampl. præcipuè ſi Ciuitas ſit inops, & debitis inuoluta.*

6 *Collecta impoſita ſine ſcientia Principis in caſu vrgenti tenet, dummodo poſtea obtineatur confirmatio, n.7.*

8 *Impoſita pro ſoluendis oneribus Cameralibus reputatur iuſta.*

9 *Gabella, ſeu Collecta quando dicatur iuſta.*

10 *Communitati competit reſtitutio in integrum.*

11 *Vniuerſitas æquiparatur pupillis, & Viduis, & vtitur eorum priuilegio.*

12 *Nullitas, & iniuſtitia contractus opponi poteſt inter æquè priuilegiatos, ſi vnus agit de damno euitando alter de lucro captando.*

13 *Eccleſiaſtici in ſtatu Eccleſiæ tenentur ſoluere collectas impoſitas pro ſoluendis oneribus Cameralibus, non obſtante quacumque exemptione.*

Lim. ſi non fuerunt ſoliti collectari, & præſcripſerint libertatem non ſoluendi dicta onera, num. 15.

14 *Minor reſtituitur aduerſus aditionem hæreditatis inconſultò factam.*

16 *Præſcriptio centenaria æquiparatur immemorabili.*

17 *Obſeruantia 30. annorum in ſoluendo gabellam inducit præſcriptionem in futurum.*

18 *Eccleſiaſtici poſſunt à laicis ſubleuari in ſolutione collectarum in recompenſationem laborum ſpiritualium.*

19 *Gabella impoſita pro ſoluendis oneribus Cameralibus in ſtatu Eccleſiæ præſcribi non poteſt. Contr. num. 20.*

21 *Singulorum Clericorum conſenſus præiudicare nequit in concernentibus vniuerſum ordinem.*

22 *Clerici defectu iuriſdictionis laicis non ſubijciuntur.*

DECISIO XIII.

PRo faciliori ſubſidij triennalis, aliorumque onerum Cameralium exactione, ac minori Præneſtinorum Ciuium incommodo vſque de anno 1553. publico congregato conſilio capta fuit reſolutio de vendendis Hoſpitijs, ſalſamentarijs, ac de imponenda collecta, ſeu gabella vnius bononeni pro quolibet caballo muſti, & aequati ingredientis Ciuitatem, eiuſque territorio recondendi, nec non aliorum bononenorum quatuor pro quolibet caballo vini ex eadem Ciuitate extrahendi, à quolibet exigendi, nemine excepto, præter Eminentiſſimos in temporalibus Dominos, ac Reuerendos D. Canonicos Cathedralis Eccleſiæ, alioſque de Clero.

Vrgentibus deinde Vniuerſitatis indigentijs de anno 1569. aucta fuit huiuſmodi collecta ad vnum bononenum pro quolibet caballo muſti in ingreſſu, & ad aliud pro quolibet cado in extractione, eiuſque exitu, ad triennium tamen duratura.

Verùm ex Tabella Communitatis cùm introitus aſcendere reperiatur ad ſcuta 1523. exitus verò ad 1644. ſtante huiuſmodi exitus exceſſu, vt à grauaminibus ſubleuetur, & ne vmquam de huius gabellæ impoſitione abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate dubitari contingat porrectus fuit pro parte Communitatis S. D. N. Clementi IX. ſupplex libellus pro neceſſaria confirmatione, cum derogatione tamen exemptionis à primæua eius impoſitione adiectæ ad Eccleſiaſticorum fauorem, quo mihi tranſmiſſo, tempore, quo Eminentiſs. & Reuerendiſs. Card. Antonij Barbarini Præneſtini Epiſcopi Vicarij Generalis vices gerebam ad effectum audiendi partes, & Sanctiſſimo referendi, diſcuſſo articulo, gratiam, quo ad petitam collectæ, ſeu gabellæ confirmationem eſſe concedibilem reſpondendum duxi, ſiquidem quamuis ſine Principis licentia etiam neceſſitate cogente, neque Vniuerſitates, neque particulares viri, Barones, Comites, & ſimiles collectas imponere, eorumque Ciues taxare queant, per textum in *l. placet C. de excuſ. mun. lib.* 10. quia indictio taxæ, ſeu collectæ non differt ab exactione, & præſtatione vectigalium, quæ ſoli Principi tamquam de regalibus reſeruatur, *l. quidquid C. de vectigal. l. vectigal. ff. de pub. & vectig. c. ſuper quibuſdam 26. ibique gloſ. in verbo pedagia de verb. ſignif.* Maſtril. *de Magiſt. lib.3. cap.4. num.446.* Thomat. *de collect. §. ſanè ſi negotium num. 3. & ſeq. vſque ad fin.* Rot. *deciſ. 72. num. 2. p. 1. recent.* 2

Tamen non eſt omninò interdicta impoſitio collectæ etiam ſine ſcitu ſuperioris, aut Principis licentia, ſi imponatur non vigore iuriſdictionis, ſed de conſenſu Ciuium pro ſoluendis debitis, alijſque indigentijs ipſius Communitatis, *cap. non minus*, & ibi Abb. *num.20. verſ. puto*, Ancar. *num.8. de immunit. Eccleſ.* ad tradita per Bald. *in cap. venientes num.7. de iur. iuran.* Cohel. *de bon. regim. §.1. gloſ.2. cap.28. num.23. & ſeq.* Rota *deciſ.72. num.1. p.1. recen.* 3

Qua concurrente cauſa, non datur æquior, vel magis proportionabilis exactio, quàm per collectæ indictionem, ex doctrina Bald. *in l. neque num. 4. ff. quod cuiuſcumque vniuerſ. nomin.* Spada *conſ.121. num. 24. lib. 2.* Rot. *in Rauennaten. collecta 26. Febr. 1666. in fin. in prin. coram Carpineo.* 4

Præcipuè ſi Ciuitas ſit inops, & ære alieno prematur, Gratian. *diſcept. 596. num. 31. & dec. March. 217. num. 1.* Quinimò etiam ſi habeat proprios redditus, collecta imponi poteſt pro ſolutione onerum Cameralium iuxta reſolutionem Sac. Cong. relatam per Cohel. *in ſuo Bullar. tit. de peſi Camerali, doue ſi deuono pagare cap.8. fol.202.* 5

Tenetur nihilominus hoc caſu Vniuerſitas de cauſæ vrgentia Principem certiorare, vel manifeſtare indigentiam, aut neceſſitatem, qua impulſa fuit ad collectam imponendam pro approbatione, & confirmatione, *l. placet C. de excuſat. muner. lib.10. ibi, ſi quid vrgere forſitan cœperit,* Thomat. *de collectis §. ſanè ſi negotium num. 32. in fin. & 23. in pr. n.* Cohel. *de bon. regim. §. 11. gloſ. 2. cap. 1. num. 17. & 18. & §. 14. gloſ. 2. verb. collectis cap. 35. ſub num. 9.* 6

Prout ſæpè Summi Pontifices annuerunt, etiam præuia abſolutione à cenſuris quomodolibet pro præterito huiuſmodi de cauſa incurſis, & in futurum examinata gabellæ natura, ſi iuſta reperta fuerit, confirmationem demandarunt, vt teſtatur Cohel. *dictis Comment. ad bullam bon. reg. §.8. gloſ. 1. cap. 20. num. 18.* 7

Cauſa in præſenti, ſcilicet pro ſoluendo ſubſidio triennali, aliiſque oneribus Cameralibus iuſtiſſima reputatur, cùm expediat Cameræ Apoſtolicæ, vt facilis reddatur eorum exactio, dum pro manutentione ſtatus Eccleſiaſtici deſeruire debet. 8

De eius iuſtitia non eſt dubitandum, cùm nemini damnum inferatur, ſed ſeruetur proportio, vt nemo magis alio grauetur, Crauet. *conſ. 195. num.9.* Dec. *conſ. 96. num. 5. & 18.* Bertaz. *conſ. 207. num. 4. vol. 1.* Theſaur. *dec. 239. num. 6.* Pignatel. *conſult. canon. 141. num. 4.* Bonacin. *in tit. de reſtit. in partic. diſ. 2. q. 9. punct. 1. num. 2. tom. 2.* Suar. *de leg. lib. 5. cap. 54. num. 16.* Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 3. de* 9

parla-

Digitized by Google

parlament. reſol. 2. cum alijs à me allegatis in meo Plauſinimo *conſtit.* 13. *n.* 12. *& ſeq.*

10 Quo verò ad obligandum Eccleſiaſticos ad ſoluendam præfatam gabellam, circumſcripta exemptione ad eorum fauorem conceſſa, cum prætendatur in hac parte Communitatem læſam remanſiſſe, competit eidem reſtitutio in integrum, vt de magis communi teſtantur Doctores relati per Odd. *de reſtit. in integ. p.* 1. *q.* 3. *art.* 12. *num.* 76. *verſ. in contrarium, & p.* 2. *q.* 90. *art.* 7. *n.* 32. *& ſeq.*

11 Etenim Vniuerſitas æquiparatur pupillis, Viduis, alijſq; miſerabilibus perſonis, eorumque priuilegio vtitur, quia in vniuerſitatibus adſunt pupilli, Viduæ, Pauperes, ac aliæ miſerabiles perſonæ, *l. reſpublica C. in quib. cauſ. min.* Iaſ. *in l. ſi emancipati num.* 5. *&* 6. *C. de collect.* Corn. *conſ.* 143. *num.* 4. *lib.* 1. Soc. *conſ.* 66. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 4. Rol. à Val. *conſ.* 68. *numer.* 20. *&* 21. *lib.* 3. Odd. *de reſt. in integ. dicta quæſt.* 90. *num.* 33. *& ſeq.* Creſcen. *deciſ.* 9. *aliàs* 206. *num.* 1. *de re iud.* Rot. *deciſ.* 93. *num.* 15. *circa fin. verſ. hoc etiam, & ſub num.* 16. poſt Zach. *de oblig. Cameral.*

12 Eòque fortiùs, quia Communitas agit de damno euitando, & Eccleſiaſtici de lucro captando, quo caſu opponi poteſt nullitas, & iniuſtitia contractus aduerſus æquè priuilegiatum, Fenſon. *ad ſtatut. Vrbis cap.* 151. *num.* 56. latè Pic. *ad ſtat. gloſ.* 7. *num.* 83. Greg. XV. *deciſ.* 164. *num.* 6. ibique Add. *num.* 12. Burat. *dec.* 480. *num.* 11. ibique Adden. *num.* 24. Rot. *deciſ.* 559. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ. deciſ.* 153. *num.* 7. *p.* 1. *dec.* 218. *n.* 6. *p.* 2. *dec.* 190. *n.* 29. *p.* 6. *recen.*

13 Læſio deducitur, quia Eccleſiaſtici in ſtatu Eccleſiæ non ſunt exempti à ſolutione onerum Cameralium, ſed concurrere debent vnà cum laicis ad taxas, & collectas, quæ vtplurimum in ſubſidium deficientibus publicis facultatibus ab Vniuerſitatibus promulgari, & publicari ſolent, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, & exemptionibus aliàs ad fauorem cuiuſcumque perſonæ conceſſis, attentis conſtitutionibus impoſitionis præfatorum onerum, alijſq; reuocatorijs exemptionum à vectigalibus, ac aliis publicis oneribus Pauli III. Pauli IV. Clementis VIII. Pauli V. Vrbani VIII. Innocentij X. Alexandri VII. ac Clementis IX. *ſua conſtit. incip. Paterna quam de noſtris, emanata ſub die* 20. *Decembris* 1667. §. *præterea omnia, & quæcumque priuilegia*, vt animaduertit Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *n.* 330. *verſ. habet etiam, & ſeq.*

14 Ac proinde cum inconſultò à Communitate immunitas prædicta conceſſa fuerit, eò magis beneficio reſtitutionis in integrum ſubueniri debet, prout in ſimili reſtituitur minor aduerſus aditionem hæreditatis inconſultò factam, *l.* 1. *& Auth. ſi omnes C. ſi minor. ab hæred. ſe abſtin.* §. *pupillus*, & ibi gloſ. *Auth. de hæred. & falcid.* Bart. *in l. aut prætor. in prin. ff. de minor.* Odd. *de reſt. in integ. quæſt.* 62. *art.* 2. *ſub num.* 15. *verſ. ſed contra eſt verior. & q.* 89. *art.* 7. *n.* 51. Gregor. XV. *dec.* 181. *n.* 1. Cocin. *dec.* 219. *n.* 1. Rot. *dec.* 82. *n.* 3. *&* 22. *p.* 9. *tom.* 1. *recen.*

15 His tamen in nihilo refragantibus pro reiectione petitæ exemptionis reuocationis, proponitur ab Eccleſiaſticis, quòd non fuerunt ſoliti collectari, & præſcripſerint libertatem non ſoluendi; quo caſu non tenentur ad ſolutionem præfatorum onerum iuxta decretum Sacr. Cong. bon. regim. à Clemente VIII. approbatum ſub die 26. Auguſti 1600. de quo Cohel. *in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti fol.* 170. vt etiam cenſuit Sacr. Congr. Card. *controu. iuriſdictional. præpoſitor. ſub die* 21. *April.* 1640. relat. per eumdem Cohel. *dicto tit. verſ. quali ſiano poi li peſi fol.* 175. & per Paul. Rub. *in adnot. ad deciſ.* 30. *num.* 12. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.* vt nouiſſimè tradit de Luca *in ſuo Theat. veritat. to.* 2. *tit. de regal. diſc.* 92. *num.* 4.

16 Deducitur huiuſmodi libertas, quia à dicti conſilii reſolutione effluxit conſiderabile tempus centum, & vltra annorum, vnde nituntur præſcriptione centenaria, quæ æquiparatur immemorabili, & affert meliorem titulum de mundo, *gloſ. in cap. cum vobis verb. centum annorum de præſcript.* Decian. *loquens de præſcript. regalium conſ.* 24. *n.* 112. *& plurib. ſeq. lib.* 1. Rol. à Valle *conſ.* 22. *num.* 26. *tom.* 2. Vermigliol. *conſ.* 25. *num.* 11. Theſaur. *quæſt.* 27. *num.* 2. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 707. *num.* 2. *deciſ.* 1141. *num.* 1. *coram Seraph. & in Beneuentana iuriſdict.* 13. *May* 1652. §. *ope igitur coram Zarate.*

17 Quinimò obſeruantia 30. annorum in non ſoluendo gabellam, inducit præſcriptionem exemptionis, etiam in futurum, cum in hac gabellarum, & vectigalium materia, ita fauor libertatis, præualeat, vt ex ſola negatiua obſeruantia longiſſimi temporis etiam deficientibus neceſſariis requiſitis, ipſa præſcriptio inducatur, Eugen. *conſ.* 92. *num.* 25. *& ſeq. lib.* 1. Surd. *conſ.* 234. *num.* 10. Capyc. Latr. *conſ.* 68. *num.* 4. *&* 5. Cohel. *ad Bullam bon. regim. cap.* 50. *num.* 230. *& ſeq.*

18 Nec refragatur æquum non eſſe laicos huiuſmodi onus in totum ſubire debere, dum ex natura rei etiam Eccleſiaſtici ad hanc præſtationem adſtringuntur, non ſolùm quia aliis afficiuntur oneribus impoſitis pro ſpoliis, triremibus, pro taxa Seminarii Clericorum, aliiſque expenſis, ad quas contribuere debent pro reparatione, manutentione, aliiſq; indigentiis Eccleſiarum, eorumq; beneficiorum; verùm etiam quia non eſt à ratione diſſonum Eccleſiaſticos, tamquam pro communi Reipublicæ bono laborantes in ſpiritualium exercitio, ac ſacramentorum adminiſtratione à laicis in hac parte ſubleuari, adeòut ſi commoda bonorum ſpiritualium ſentiunt, ita debeant ſentire incommoda contributionum, Bonacin. *de cenſur. in partic. in tit. de cenſur. content. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 15. *tom.* 3. cum aliis per Cohel. *de bon. regim. cap.* 28. *num.* 64.

19 Controuertitur tamen, & quòd re vera non adſit, prætenditur à Communitate hæc pacifica obſeruantia, ſeu præſcriptio non ſoluendi gabellam, tum ob aliquas interruptiones iudicialiter factas coram Ordinario, dum ad gabellam ſoluendam pulſati fuerunt pro oneribus Cameralibus, vt ex fide actorum Ciuilium, cum etiam quia multi de Clero agnoſcentes teneri ad præſtationem præfatorum onerum, gabellam ſoluerunt, vt deducitur, ex depoſitione nonnullorum teſtium ad perpetuam rei memoriam examinatorum. Tum demum quia ſupra firmata concluſio de facto in ſtatu Eccleſiaſtico non videtur vſu recepta: & in gabellis, ac vectigalibus Cameralibus non de facili ad praxim reducitur prætenſa præſcriptio reſultans à non ſolutione per tempus longiſſimum, vel ob decretum irritans contentum in conſtitutionibus editis ſuper huiuſmodi onerum impoſitione, cuius vigore inficitur quæcumque poſſeſſio, ſine qua præſcriptio conſiſtere nequit, ita vt non ſolùm illa tollatur, ſed impediatur ne vnquam oriatur, vel ob conſtitutiones poſtea ſuperuentas reuocatorias omnium, & quarumcumque exemptionum, & Franchitiarum; ex quorum tenore ſi reuocantur exemptiones etiam per expreſſa priuilegia quæſitas, dummodò non ſint ex cauſa merè oneroſa, & correſpectiua iuſtificata in plena Camera, multò magis cenſentur reuocatæ exemptiones prouenientes ex præſcriptione, ſeu ex obſeruantia negatiua, non ſoluendi collectas, ſeu gabellas pro oneribus Cameralibus impoſitas, vt nouiſſimè ratiocinatur D. de Luca *in ſuo Theatro veritat. tum.* 2. *tit. de regal. diſc.* 158. *num.* 4. *&* 5.

20 Hanc verò doctrinam parum releuare prætenditur ex parte Cleri inſiſtentis in decreto Clem. VIII. aliiſque reſolutionibus ſupra firmatis, quibus dum dictum fuit Clericos non teneri ad ſolutionem onerum Cameralium, ſi præſcripſerint libertatem non ſoluendi, benè ad praxim reduci poteſt huiuſmodi præſcriptio, cum non concurrat diſſenſus Sum. Pontificis non obſtante decreto irritante contento in ſupradictis conſtitutionibus.

21 Atque hinc neq; releuare aliquos de Clero ſoluiſſe, quia dato etiam quòd id iuſtificaretur; à particularibus nõ eſt facienda illatio ad vniuerſale; vnde certũ eſt ſingulorum Clericorum cõſenſum præiudicare non poſſe circa ea, quæ vniuerſum ordinem concernunt, vt tradit idem de Luca *in d. ſuo Theatr. to.* 3. *tit. de præeminent. diſc.* 24. *n.* 4. *verſ. atque hinc.* Et ſemper viget gabellam impoſitam fuiſſe à laicis, quibus defectu iuriſdictionis Clerici non ſubiiciuntur, ſed in hoc conſiſtit gratia pro qua ex parte Communitatis ſupplicatur, ſcilicet pro confirmatione impoſitionis perinde, ac ſi ab initio cum interuentu eccleſiaſticorum indicta fuerit, præmia reſtitutione in integrum aduerſus exemptionem inconſultò conceſſam.

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nouas collectas imponere ſoli Principi permiſſum eſt, & Communitatibus de ipſius licentia.*

2 *Nomine Principis ad hunc effectum qui veniant.*

3 *Imponens nouas gabellas incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, & non eſt ſoluenda, num.4.*

5 *Collecta maxima vrgente neceſſitate imponi poſſunt inconſulto Principe num.7.*

6 *Neceſſitas ad hunc effectum qualis eſſe debeat.*

8 *Collecta per viam ſubrogationis de nouo imponi poſſunt.*

9 *Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locũ ſubrogatũ.*
Lim. ſi in ſubrogato militaret diuerſa ratio n.10.
Lim. ſi in ſubrogato adeſſet noua qualitas n.11.

12 *Collecta imponi poſſunt ex priuilegio, vel conſuetudine.*

13 *Collecta ſunt imponenda iuxta vires patrimonij, æſtimum inducit obligationem ad collectas ibid.*

14 *In imponendis collectis, quæ conſideranda ſunt.*

15 *Collecta ſunt imponenda iuxta formam oneris perſonalis aut mixti num.16.*

17 *Vbi adeſt Cataſtrum partitur per as, & libram, & quomodo vbi non adeſt.*

18 *Collecta imponenda congregato Conſilio.*

19 *Diuidenda, & exigenda habita ratione poſſeſſorum bonorum.*

20 *Ciues obligari poſſunt ab Vniuerſitatibus pro indigentijs publicis, & eorum bona num.21.*

22 *Onera Cameralia, & fiſcalia non ex ærario publico, ſed à priuatis ſunt ſoluenda.*

23 *Lim. ſi Vniuerſitas habeat bona ſufficientia.*

24 *Ciues collectari non debent, niſi diſcuſſa communi burſa num.26.*

25 *Prout etiam ſi Ciues conceſſerint ius paſcendi.*

27 *Pauperes, qui dietim pro victu quærendo laborant non ſunt collectandi.*

28 *Collecta imponenda eſt per as, & libram pro rata patrimonij.*

29 *Pro reparatione aggerum non eſt imponenda, niſi pro bonis fructiferis num.30.31.*

32 *Collecta vbi exiguntur per as, & libram non poſſunt exigi per Capitationem.*

33 *Limit. procedere in collectis realibus, ſecus in perſonalibus.*

34 *Capitatio quæ ſit.*

35 *Clerici tenentur ſoluere impoſitionem taxatam pro animalibus à Communitatibus, quæ habent ius paſcendi.*

Collecta à quibus, ſuper quibus bonis, & perſonis, & quomodo imponi poſſit.

ADNOTATIO I.

1 NOuas collectas imponere ſoli Principi permiſſum eſt, vel Communitatibus de ipſius Principis aſſenſu, & licentia ad effectum eidem ſoluendi tributa, & onera, *l. vectigalia ff. de pub. & vectig. cap. ſuper quibuſdam* 26. & ibi gloſ. *in verbo pedagia de verb. ſignif.* de Luca *in ſuo Theat. verit. tom.2. tit. de regal. diſc.50. n.5.*

2 Et nomine Principis ad hunc effectum ſolùm veniunt, qui in ſua ditione ſupremam habent facultatem, nullumq; ſuperiorem in temporalibus agnoſcunt, cum impoſitio vectigalium ſit effectus ſupremæ iuriſdictionis *cap. innouamus de cenſib.* vt ex Sayr. Duard. Tolet. Gambacurta, Alterio, alijſque latè probat Bonac. *de cenſur. in particul. tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ content. diſ.1. q.6. punct.3. num.2. & plurib. ſeqq.* vbi recenſet ſuperiores, qui nouas gabellas imponere poſſunt, & inferiores, qui carent huiuſmodi facultate.

3 Et qui hoc attentare præſumpſerit, ne dum temporali, ſed ſpirituali quoque mulctabitur pęna, ſeu Eccleſiaſticis innodabitur cenſuris, & S. Pontificis abſolutione indigebit, vt expreſsè cauetur in Bulla Cœnæ Domini, & Greg. XIII. *conſtit. 81. ex ordin. Bullar. noui tom.2. pag.464.* & Pauli V. *conſtit.63. eodem Bullar. tom.3. pag.251.*

Immò ſi à Ciuitate, quæ ſub Principe ſit imponatur, ſolui non debet, & ſoluta vi, aut ſimplicitate reſtituenda erit, Bald. *in l. vectigalia, & l. non ſolet. C. vectig. nou. inſtit. non poſſ.* Cohel. *in comment. in Bull. bon. regim. §. 8. gloſ.1. cap. 20. num.16. 17. & 18.* 4

Lim. ſi magna vrgeat neceſſitas, in quo caſu ius commune permittit collectas, ſine ſcitu ſuperioris imponi poſſe, vt ſi premat reparatio Pontis, Palatij, Molendini, & ſimilium, ſi minentur ruinam, & talis ſit neceſſitas, quæ nullam patiatur dilationem, & ita periculum ſit in mora, vt quælibet modica dilatio maximum poſſet afferre præiudicium rebus publicis, Bart. *in l. vnica num.24. C. de mulier. & in quo loco lib.10.* Maſtril. *de magiſt. lib.3. cap. 4. n. 446.* cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 28. n. 30. & plurib. ſeqq. & cap.35. num.9.* 5

Et generaliter neceſſitas ad hunc effectum concernere debet priuatam, & publicam, vel totam vniuerſitatem, *cap. non minus,* & ibi Abb. *num.20. verſ. puto,* Ancar. *n. 8. & cap. aduerſus num.2. de immunit. Eccleſ.* Rot. *deciſ. 72. num.1. p.1. recen.* Sublata verò neceſſitate non licet nouas gabellas imponere, ex theorica Bald. *in l.1. in fin. C. de oper. lib.* Purpur. *conſ.563. n.3. vol.2.* Aym. *conſ.308. n.2.* 6 7

Lim. 2. ſi onus non imponatur de nouo, abſolutè, & de facto, ſed per viam ſubrogationis, ſeu commutationis loco antiquorũ, ad tradita per Rotam *in Albiganen. Auenæ 12. Febr.1644. coram Ghiſlerio* relata per D. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom.2. tit. de regal. diſc.50. n. 2. verſ. ad quod comprobandum, & num.6.* 8

Siquidem hoc caſu non dicitur noua impoſitio, ſed continuatio antiquæ in re ſubrogata, vnde nihil attentatum fuiſſe cenſetur ad effectum incurrendi pęnas inflictas contra imponentes noua pedagia, cum ſubrogatum ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, *l. ſi cum §. cum iniuriarum ff. ſi quis caut. l. ſi donata §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. cap. Eccleſiam il 4. vbi omnes Canoniſtæ vt lit. penden.* Gabr. *reg. iur. concl.2. n.9.* Cohel. *de bon. regim. cap.92. n.67. verſ. nota eſt etiam,* Greg XV. *dec.115. n.3. dec. 544. n. 38. & dec.512. num.31.* 9

Sublim. ſi in ſubrogato militaret diuerſa ratio ab ea, quæ reperitur in eo, cui ſit ſubrogatio, Menoch. *de arbit. lib. 1. q.54. n.30. verſ. confirmatur hæc reſponſio,* Rot. *deciſ. 55. num.5. p.8. recen.* 10

Sublim. 2. ſi in ſubrogato expreſſa eſſet noua qualitas, iuxta doctrinam Bart. *in l.1. §. hæc actio col.1. verſ. item fallit. ff. ſi quis test. liber eſſe ius fuer.* plenè Boer. *conſ.101. num. 59. lib.1.* Valenzol. *conſ.73. num.124. & ſeq. lib.1.* Pariſ. *conſ. 48. num. 78. lib. 3.* Bertazol. *conſ. crimi. 84. numer. 32.* Cyriac. *controu. 325. num.4. verſ. controuertitur,* Rota *in Bononien. legitima 26. Ianuar. 1665. §. non obſtat coram Albergato.* 11

Lim. 3. ſi huiuſmodi facultas competat, vel ex priuilegio, vel ex præſcriptione, ſeu immemorabili conſuetudine, Barbat. *de diuiſione fruct. p.1. cap.8.* Marot. *in tract. de collect. ſeu bonatenentia poſt eius reſol.* Franc. *deciſ. 56.* cum alijs per Bonacin. *tract. de cenſur. in partic. diſp.1. q.6. punct. 3. n.3. verſ. idem dici poſſe,* de Luca *in ſuo Theatr. verit. tit. de legal. diſ.50. num. 5. tom.2.* 12

Collectę ſunt imponendæ iuxta deſcriptionem bonorum factam in publicis tabulis, ſcilicet in cataſtro, vel æſtimo, ſeu allibratu iuxta qualitatem, & quantitatem patrimonij, *l. omnes prouinciarum 11. C. de oper. pub.* Feſt. *de Collect. p. 1. cap.1. num.2.* Felician. *de reb. in addition. ad tract. de collect.* Petri de Vbald. *n.13. circa mediũ impreſ. mihi poſt tract. eiuſd. Petri de Vbal. de fratrib.* æſtimum ad hunc finem legitimè confectum importat quemdam contractum inter vniuerſitatem, & illum cuius bona æſtimantur, vt ad ſolutionem teneatur, Thomat. *de collectis verſ. ſi negatum n.22. inter. tract. magnos tom. 12. fol.152. à tergo* relat. per de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 2. tit. de Regal. diſc.* 100. *num.3.* 13

Tria præcipuè veniunt cõſideranda in imponenda collecta primò vires facultatũ, ſecũdo vires corporum, vt ſi quis licèt ſit diues, tamen ita morbo laboret, vt ſuas diuitias totas in ſui corporis ſuſtentatione erogare cogatur, nam hoc caſu vel eſt eximendus, vel minori ſumma mulctandus 3. vires animi, vt ſi ita ſit aliqua virtute, vel arte præditus vt mul- 14

Digitized by Google

vt multum lucretur, nam collectandus erit etiam pro eo, quod ex induſtria lucratur, vt animaduertit Cohel. de bon. reg. cap. 35. num. 19. vſque ad 22. Dec. conſ. 334. Natta conſ. 418. num. 3. Menoch. conſ. 1144. vbi de materia Cyriac. controu. 156. n. 21. per tot. de Luca in Theat. verit. tom. 2. tit. de Regal. diſc. 102. n. 10.

15 Inſuper inſpicienda eſt cauſa in imponenda collecta, nam ſi pro onere patrimoniali, vel mixto, & tunc imponenda, & partienda ex taxa per æs, & libram, l. omnes prouinciarum 11. vbi Salyc. & DD. C. de oper. pub. Si verò pro onere perſonali, & tunc facienda eſt taſatio per capita: ſed ſi onus ferendum ſit per fumantes, ſeu domos, & tunc vnaquæque domus taſanda erit, vt dicitur à taſſa per foco, & ratio eſt, quia collecta, ſeu taxa regulanda eſt ſecundùm naturam oneris, in cuius locum ſubrogatur, l. ſi cum §. cum mixtiarum ff. ſi quis cautio, Bart. in l. 1. n. 22. C. de mulier. & in quo loco lib. 10.

16 Sed ſi non appareat pro quo onere ſit impoſita collecta, & tunc taſandi ſunt Ciues per æs, & libram, quia in dubio collecta dicitur onus mixtum, quod imponitur perſonis pro rebus, l. reſcripto §. ſciendum, & ibi Bart. & alij ff. de muner. & honor. Cohel. de bon. regim. cap. 28. num. 17. 18. & cap. 35. n. 18. verſ. tertium exemplum.

17 Vbi adeſt Cataſtrum, ſeu æſtimum partitur per æs, & libram: vbi non fuit confectum Cataſtrum æſtimari debent facultates Ciuium non ſolùm immobiles, ſed etiam mobiles, & etiam pecunia; quam Mercator fęneratur, aut veniunt deſcribendi fructus, qui ex prædijs colliguntur, Cohel. de bon. regim. cap. 35. n. 24. in fin. Petrus de Vbald. de collect. n. 16. Felician. de Rub. in addit. ad eundem n. 15.

18 Imponi verò, nec exigi poſſunt ab Vniuerſitate, niſi congregato concilio ſpeciali, vel generali ſecundùm Terrarum ſtatuta legitimè celebrato, & expoſito negotio quod imminet, l. 1. in prin. C. de apoch. pub. lib. 10. præcipuè in Eccleſiaſtica ditione attenta Ægidiana conſtitutione lib. 1. cap. 36. verſ. nos præfatis, Cohel. in comment. in Bul. bon. regim. cap. 35. num. 6. & 7. dummodo tamen præceſſerit legitima facultas à Principe obtenta, vt ibidem ſubdit idem Cohel.

19 Diuidenda, & exigenda eſt collecta nulla facta differentia pauperum, & diuitum, habita ſolum ratione poſſeſſorum bonorum, vt notat glo. in l. 1. verb. inops C. de oper. publ. lib. 10. P. Gregor. Tholoſ. in Syntamg. iur. vniuerſ. lib. 3. par. 1. cap. 7. n. 2.

20 Pro indigentijs publicis poſſunt Vniuerſitates taſare, & obligare ſuos Ciues, etiam ſub repręſalijs, cum ſingulas perſonas habeant obligatas, Lucas de Penna in l. fin. n. 15. & 16. C. de quib. muner. nem. liceat ſe excuſare lib. 10. Gail. tract. de arreſt. imper. cap. 9. per tot. Trentacin. var. reſ. tit. quod cuiuſcumque vniuerſ. nom. reſol. 2. Cohel. de bon. regim. cap. 28. num. 13.

21 Et nedum perſonas, ſed etiam ciuium bona, res, & prædia habentur obligata tamquam æs alienum, cum ipſis vniuerſitatibus contractum, vt ſubdit idem Cohel. loco proximè citato num. 12.

22 Vnde ſi vniuerſitas debeat ſoluere onera fiſcalia, vel Cameralia, quod eſt debitum ſingulorum non autem vniuerſitatis, non ex Ærario ipſius vniuerſitatis, publiciſque prouentibus facienda erit ſolutio, ſed imponenda, & exigenda erit collecta ab ipſis Ciuibus, ſingularibuſque perſonis, Auendan. de execut. mandat. p. 2. cap. 10. num. 22. verſ. ſecundo infero, cum alijs per Cohel. de bon. regim. cap. 35. num. 14.

23 Lim. procedere quando Vniuerſitas nihil habeat in bonis, ſecus ſi habeat bona ſufficientia, quo caſu non debet onerare, & taſare ſuos Ciues, Natta conſ. 150. per tot. lib. 1. Lucas de Pen. in l. hac prudentiſſima n. 13. verſ. quin etiam C. de quib. mun. nemon. liceat lib. 10. & ita reſcripſiſſe Sacr. Cong. bon. regim. refert Cohel. in commentar. in Bull. bon. regim. c. 28. n. 15. & 16. in hæc verba, vbi Communitates non erunt ære alieno grauata, redditus erunt ſufficientes, & gabellæ non erunt iniuſtæ, nec imponatur noua collecta.

24 Ac proinde Ciues collectari non debent niſi prius diſcuſſa, & euacuata communi burſa, cum gabellis permiſſis, vel aliis redditibus deſtinatis ad effectum ſoluendi onera Cameralia, ad text. in l. 1. C. vt nul. ex ſicar. pro aliment. vict. dubit. teneat. lib. 1. Ruin. conſ. 116. n. 8. 9. & 17. verſ. nec obſtat. lib. 4. Bero. conſ. 150. num. 51. lib. 3. Rol. à Val. conſ. 66. n. 11. vol. 1. Aym. conſ. 972. n. 34. Natta conſ. 150. n. 1. 2. 8. & conſ. 118. n. 1. & 2. Menoch. conſ. 1201. n. 11. Seſſa deciſ. Aragon. 7. num. 12.

Lim. 2. vt neque ſit imponenda, vbi Ciues concesserint 25
ſuis Ciuitatibus ius paſcendi in proprijs bonis, cum onere, vt ipſæ Ciuitates ſoluant onera Cameralia, & Communitatiua ex tertractu venditionis paſculorum, Anchar. conſ. 303. num. 3. & 4. & ita ſeruari in locis Prouinciæ Patrimonij, teſtatur Cohel. de bon. regim. cap. 35. num. 25. & 27. vbi ſubdit, quòd poſſint augere portionem, vel taleam per capita animalium, adeo vt hoc pretij augmentum etiam Clerici ſoluere debeant, iuxta reſolutionem Sacr. Congregationis boni regiminis.

Quando verò bona vniuerſitatis exhibita, & excuſſa, & 26
minimè ſolutioni idonea reperta fuerint, venit imponenda collecta adhibitis ſolemnitatibus ad id neceſſarijs, & vbi in hoc officiales negligentes fuerint, contra ipſos eſt relaxanda executio perſonalis, vt dixit Rot. in Firmana Pecuniaria 4. Decemb. 1651. §. fin. coram Bichio.

Pauperes tamen, & illi, qui dietim pro victu quærendo 27
laborant, nihil pro collectis conferre debent, prout etiam ſeruandum eſt in alijs, qui lapſi ſunt facultatibus, l. per Bythiniam C. de immun. rem. conced. l. fin. C. quemadm. Comit. mun. indic. Petr. de Vbald. de Collect. n. 18. & ex Bald. in l. etiam num. 17. C. de execut. rei iudicat. tradit de Luca in Theat. verit. tom. 2. tit. de Regal. diſc. 102. n. 9.

Cæteri tenentur ad ſolutionem collectæ, quæ, vt nemo 28
grauetur imponenda eſt per æs, & libram pro rata patrimonij, l. omnes in verſ. pro viribus C. de muner. pub. l. indictione in verb. vltra modum l. præſes la 1. C. de annal. & trib. lib. 10. l. 1. C. de nauf. lib. 11. Specul. in tit. de rate §. 1. verſ. ſed pone, Felician. de Rubeis in addit. ad Petr. de Vbald. de collect. n. 13. circa med. impreſ. mihi poſt eiuſdem tract. de duob. frat. Gratian. diſcept. 196. n. 31. Spada conſ. 121. n. 24. lib. 2. Rot. in Rauennaten. Collecta 26. Febr. 1666. in fin. prin. coram Carpineo.

Collecta verò puta pro reparatione aggerum, & ſimi- 29
lium non eſt imponenda, niſi pro bonis fructiferis, vt admonet Lucas de Penna in l. fin. C. de annat. & tribut. Natta conſ. 409. num. 1. & 6. Ottaſch. dec. 83. num. 6. & 7. Rot. in Rauennaten. Collecta 11. Martij 1666. §. & quamuis, & per tot. coram Carpineo.

Vnde non ſunt collectanda bona pro præfatis reparatio- 30
nibus, ſi ex eiſdem nullum à Domino reportetur beneficium, cum nulla æquitas ſuadeat, vt contributioni ſubiacere debeant, ad regulam textus in l. ſecundum naturam 10. de reg. iur. Soccin. iun. conſ. 33. n. 12. lib. 4. Surd. conſ. 150. n. 11. quos refert, & ſequitur Rot. in dicta Rauennaten. Collecta §. fin. coram Carpineo.

Etenim cum onus collectæ fructus reſpiciat, propterea 31
poſſeſſiones ſteriles, quæ nullam afferunt vtilitatem collectæ onere grauari nequeunt, & tamquam ſi non eſſent reputari debent, l. neque ſtipendium ff. de imp. in reb. dot. fact. Bald. in l. ad inſtructionem C. de ſacroſ. Eccleſ. Auth. defunctorum vltim. colum. C. ad Tertul. facit text. in l. qui bonis ff. de ceſ. bon. vbi notat Bart. Felician. de Rubeis in addit. ad Petrum de Vbald. de collect. num. 17.

Vbi collectæ ex antiqua obſeruantia exigi ſolent per æs, 32
& ſic iuxta quantitatem bonorum, non poteſt ſolutum alterari, & induci ſolutio per capitationem, ex deductis per Beroum conſ. 150. lib. 3. Pariſ. conſ. 25. lib. 1.

Lim. 1. procedere in collectis, quæ imponuntur pro one- 33
ribus merè realibus, certis, perpetuis, inuariabilibus, & vniformibus ad effectum Principi ſoluendæ tamquam tributū, ſeu tamquam decima, ſeu portio fructuum prædiorum, & bonorum ſub eiuſdem ditione exiſtentium, quæ verè, & propriè collectarum appellatione veniunt, iuxta text. in l. fin. ff. de muner. ſecus verò vbi agitur de oneribus perſonalibus, quæ omnes, & ſingulos tangunt, & ab omnibus ſupportanda ſunt, nam tunc eorum ſolutio fieri debet per capitationem, iuxta regulam text. in l. 1. in fin. C. de quib. muner. nemini &c. lib. 10. ibi, cum ea onera, quæ omnibus communia ſunt ab omnibus ſubiri debeant, atque à ſummis ſarcina, vſque ad infimos decurrere debeat. Capitatio autem 34
eſt propriè collecta, quæ imponitur per capita perſonarum, ac ratione laboris, & induſtriæ perſonalis, ad text. in l. fin. C. ſi propter public. penſitationem, ita de Luca in ſuo Theat. veritat. tom. 2. tit. de regal. diſc.

102. *à num. 3. vſque ad 7. ex* Alex. quem allegat *conſ. 68. n. 3. lib. 2* Bertachin. *de gabel. in prælud. n. 15.* Bobadil. *in polit. lib. 5. cap. 5. num. 25. & 26.* Rouit. *ſuper pragmat. in rub. de appretio*, Menoch. *conſ. 1144. num. 40. cum ſeq.*

35 Vbi Vniuerſitates ſunt dominæ Iuris paſcendi, eccleſiaſtici ſoluere tenentur impoſitionem, ſeu taxam indictam pro eorum animalibus, prout ſoluere tenentur laici, quia huiuſmodi impoſitio non cenſetur noua gabella, ſed pretium paſculi, & reputatur contractus emptionis, venditionis, adeò vt eò ipsò quòd eccleſiaſticorum animalia receperint commodum paſculi in cõpetat Vniuerſitati actio, exẽpeti ad conſecutionem pretij, & ita reſcripſiſſe *Sac. Congregationẽ boni regiminis ad fauorem Ciuitatis Viterbij ſub die 11. Iulij 1635.* refert Cohel. *in ſuo Bullar. tit. de peſi Camerali doue, e come ſi deuano pagare c. 8. verſ. & eſſendo molte Communità fol. 201.*

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitatibus competit ius imponendi collectas ſuis Ciuibus.*
2 *Forenſes de iure communi collectari non poſſunt.*
3 *Ampl. etiam ſi forenſes poſſideant bona ſub dominio collectantis.*
4 *Lim. ex priuilegio collectari poſſe.*
5 *Lim. 2. vbi viget conſuetudo, vt etiam forenſes collectentur.*
6 *Præcipuè ſi ſolutio onerum debeatur ratione rei.*
7 *Sublim. vt conſuetudo ſit probanda in caſu ſpeciali.*
8 *Quinimò debet eſſe immemorabilis.*
9 *Lim. in ditione eccleſiaſtica, vbi tam Ciues, quàm forenſes collectantur.*
10 *Ad ſolutionem collectarum tenentur etiam de nouo accedentes ad habitandum.*
11 *Onera realia ſolui debent, vbi ſita ſunt bona.*
12 *Forenſes ex conſuetudine collectandi tantum ſunt pro oneribus realibus, & Cameralibus, ſecus pro communitatiuis.*
13 *Vel dicta Generalis Italiæ conſuetudo intelligenda eſt etiam de oneribus mixtis, ſecus de perſonalibus.*

Collecta, an forenſibus imponi poſsit.

ADNOTATIO II.

1 COllecta imponi poteſt Ciuibus, & incolis ratione ſubiectionis Vniuerſitatum, & habentium ius, ſeu facultem collectandi, *l. reſcripto §. fin. ff. de mun. & oner.* Felician. de Rubeis in Addit. ad Pet. de Vbald. *de collect. num. 11. impreſ. mihi poſt tract. eiuſdem de duob. frat.*

2 Vnde forenſes tamquam non ſubditi ſtatuentibus, & ius collectandi habentibus defectu poteſtatis, & iuriſdictionis de iure collectari non poſſunt, neque publicis, & communitatiuis oneribus ſubijci, cum ius collectandi dicatur munus iuriſdictionale, præſertim vbi directum eſt in perſonam, & non in bona, cum propriè collecta imponatur perſonæ pro rebus, Bart. *in l. libertus §. ſola ratio num. 1. ff. ad municipal.* Gabr. *in tit. de iur. immun. concl. 2. num. 1. & 2. in fin.* Gratian. *diſcept. 29. num. 6.* de Luca *in Theat. veritat. tom. 2. tit. de regal. diſc. 84. ſub num. 7. & diſc. 92. num. 2. & 3.* Sperel. *dec. 35. num. 17. in Auenionen. Caualliccn. Collectarum 16. May 1583. impreſ.* penes Gratian. *dicta diſcept. 29. num. 7.* repetita poſt Cenc. *de cenſib. dec. 3. num. 1. & ſeq. & in Ariminen. Gabella 29. Iunij 1657. coram Beuilaqua.*

3 Ampl. etiam ſi forenſis poſſideat bona ſub dominio collectantis, quia pro rebus perſona non eſt ſubiecta, *l. reſcripto §. fin. ff. de mun. & oner. l. libertus §. ſola ff. de munic.* Felician. de Rub. in Addit. ad Petrum de Vbal. *de collect. n. 11. & 12. impreſ. mihi poſt tract. eiuſdem Petri de Vbald. de duobus fratrib.* de Luca *in locis ſupra allegatis*, Rot. *in dicta Auenion. Caualliccn. Collectarum poſt Cenc. de cenſib. dec. 3. num. 2.*

4 Lim. vt forenſis collectari poſſit in loco, vel Ciuitate habente ad id particulare priuilegium, *l. munerum §. patrimoniorum ff. de mun. & hono.* Felician. de Rubeis *loco cit. num. 12.* Gabr. *de iur. immun. concl. 2. num. 2.* Rot. *in dicta Auenionen. Caualliccn. Collectarum* penes Gratian. *diſcept. 29. num. 10. & deciſ. 3.* poſt Cenc. *de cenſib. numer. 4.*

Lim. 2. vt etiam forenſes collectari poſſint de conſuetudine, quam Bart. *in l. libertus §. ſola ratio ff. ad municipal.* receptam dicit per totam Italiam in locis, & Ciuitatibus, vbi forenſes bona poſſident, Marot. *de collecta ſub beneuolentia cap. 9. ſub num. 1.* Felician. de Rubeis in Addit. ad Petrum Vbald. *de collect. num. 12. verſ. item fallit*, Nicol. Bellon. *conſ. 12. num. 14.* Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 24. 30. 31.* de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 2. de regal. diſc. 92. num. 3.* Vrſil. ad Afflict. *dec. 400. num. 4.* Theſaur. *dec. 257. n. 1.* Rot. *dec. 3.* poſt Cenc. *de cenſib. num. 4. & ſeq. & in Ariminen. Gabellæ 25. Iunij 1657. coram Bouilaqua.* 5

Præcipuè, ſi ſolutio onerum debeatur ratione rei, quæ non minus ſpectare debet ad forenſes, quàm ad Ciues, cum res in alieno territorio poſſeſſa dicatur ſubdita, cuius reſpectu poſſeſſor ſubijcitur iuriſdictioni loci, *l. pupillo ff. de tutor. & curat. l. 2. C. vbi in rem act.* Gregor. XV. *dec. 279. num. 15.* 6

Sublim. vt conſuetudo ad hunc effectum ſit probanda in caſu ſpeciali, & cauſa, pro qua imponitur collecta, Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 31. verſ. quarto poſita in fin.* Rot. *deciſ. 3. num. 10. 11. & 12.* poſt Cenc. *de cenſib. & in d. Auenionen. Caualliccn. Collectarum* penes Gratian. *diſcept. 29. num. 17. 18. & 19.* 7

Quinimò debet eſſe immemorabilis, cuius contrarij non ſit memoria, ſecundum Felician. de Rubeis in addit. ad Petr. de Vbald. *de collect. num. 12. verſ. item fallit*, & dixit Rot. *in dicta Auenionen. Caualliccn. collect. num. 13. vſque ad 16.* 8

Sed hoc non exigitur in ditione Eccleſiaſtica, in qua indiſtinctè ſiue Ciues, ſiue forenſes ſoluere tenentur collectas impoſitas pro oneribus Cameralibus, vbi bona poſſident, & ita ſancitum habemus *in conſtitutione Marchiæ lib. 2. cap. 37. in fin. ibi, vlterius nos Caballin. in adnot. ad eamdem conſtit. in verbo ſolutiones*, & licèt hæc conſtitutio Card. Pij de Carpo habeat tantùm locum in Prouincia Piceni, nihilominus ex Conſtitutione Pauli V. emanata ſub die 7. Octobris 1611. *impreſ. in Bul. Cohel. fol. 12.* hoc idem in tota Eccleſiaſtica ditione ſeruandum eſt, idem Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 30. & 31. verſ. quarto poſita, vbi in fin. ſubdit*, quòd ſtante dicta conſtitutione conſuetudo non eſt probanda, *& verſ. ſexto collectantur forenſes*, Gratian. *diſcept. 196. n. 32. verſ. quæ etiam ampliatur.* 9

Hinc eſt, quòd ad ſolutionem collectæ tenentur etiam venientes de nouo ad habitandum, cum debitum anteceſſorum grauet etiam ſucceſſores, vt tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept. 196. num. 32.* 10

Et quòd onera realia ſolui debeant, vbi ſita ſunt bona nulla habita ratione poſſeſſoris, ſiue ſit Ciuis, incola, aut forenſis, vel extraneus vigore Breuis Pauli V. decretum fuiſſe à Sacra Congregatione ſuper grauaminibus, pro cuius decreti obſeruantia literas circulares Gubernatoribus ſtatus Eccleſiaſtici expeditas fuiſſe vſque de anno 1613. ſub die 17. Februarij refert Cohel. *in ſuo Bullario tit. de peſi Camerali, doue, e come ſi debbano pagare cap. 8. fol. 199.* 11

Sublim. 2. vt hæc conſuetudo tamquam exorbitans à iuris diſpoſitione, ſit ſtrictè intelligenda, & practicanda in collectis impoſitis, vel imponendis pro illis oneribus, quæ vel Principi ſoluuntur loco antiqui tributi, vel pro publicis neceſſitatibus pro quota facultatum, & ratione bonorum, ſecus autem pro oneribus priuatis reſpicientibus, aut concernentibus meram neceſſitatem, vel vtilitatem Ciuium, vel loci habitatorum, ſeu pro alijs oneribus communitatiuis, qualia ſunt ſuſtentatio Medici, Chirurghi, Magiſtri Scolæ, Horologii, & ſimilia, quæ quo ad ſingulos licèt dicantur publica, tamen in vniuerſum potius priuata cenſentur, quorum commodum, & vtilitas cum à forenſibus non participetur, nulla æquitas ſuadet, vt ad earum ſolutionem contribuere debeant, vnde conſuetudo, cum in hac parte reddatur irrationabilis, & odioſa, eſt reſtringenda ad onera tantùm realia, & Cameralia, vt ratiocinatur de Luca *in ſuo Theat. ver. to. 2. tit. de regal. diſc. 77. à n. 3. & ſeq.* 12

Vel dicta generalis Italiæ conſuetudo intelligenda videtur de collectis, & oneribus etiam mixtis, quæ principaliter imponuntur pro rebus, ſiue eorum fructibus generaliter, & indefinitè reſpectu omnium nulla facta differentia inter Ciues, & forenſes, ſed ſolũ habito reſpectu ad bona, eorumque poſſeſſores, cum rationi conſonet, & æquitas

ipſa

Digitized by Google

ipſa ſuadeat, vt ſicut tàm Ciues, quàm forenſes ſentiunt bonorum commo dum ex fructuum recollectinne, ita debeant ſentire inco mmoda contributionum, & communiter publica onera ſubire per ſubtractionem partis fructuum ſuo Territorio recollectorum, ſeu eorum valoris, iuxta taxam proportionabiliter indictam ad inſtar decimæ realis, prædialis, vel mixtæ, quibus collectæ à Doctoribus æquiparantur, ſecus autem pro oneribus particularibus, & cõmunitatiuis ipſos tantùm Ciues, & incolas reſpicientes, pro quibus generalis Italiæ conſuetudo Commuoitatibus in præiudicium forenſium, fomentum, & aſſiſtentiam præſtare non debet, vt pariter animaduertit idem de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 2. tit. de regal. diſc. 83. num. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Collecta imponi poteſt ſuper annuis redditibus.*
2 *Vſufructuarius tenetur ad collectas, & emptor fructuum.*
3 *In fraudem collectarum non ſuſtinentur pactiones in contrarium facta.*
4 *Annui cenſus collectari poſſunt num. 5. & 7.*
6 *Collecta debetur etiam de nominibus debitorum, ac iurium, & actionum num. 16.*
7 *Dominus cenſus tenetur ad ſolutionem collecta.*
8 *Contrarium quòd teneatur debitor cenſus num. 9. & 12.*
Sed quod vnuſquiſque teneatur pro rata num. 11.
Controuertitur ab alijs hæc opinio num. 12.
9 *In emptorem cenſus neque dominium, neque poſſeſſio fundi cenſiti transfertur.*
10 *Cenſus reputatur inter bona ſtabilia, & quomodo hoc intelligatur.*
13 *Gabella, quæ ſoluitur ob contractum præſtanda eſt ab emptore, impoſita propter bona à poſſeſſore.*
14 *Dominus cenſus tenetur ad collectas generaliter impoſitas, ſecus ad ſpeciales ipſius fundi cenſiti.*
15 *Forenſis tenetur ad collectas reales, ſecus ad perſonales.*
17 *Cenſus vbi collectari ſolent eius ſolutio facienda eſt vniuerſitati in cuius territorio ſita ſunt bona n. 25.*
18 *Contrarium quòd ſit facienda vbi eſt deſtinata ſolutio, & celebratus contractus.*
19 *Poteſtas imponendi collectas dependet à iuriſdictione.*
20 *Cenſus de ſui natura non reputatur inter mobilia, vel immobilia, ſed conſtituit tertiam ſpeciem nempe ius ad exigendum, num. 21. & 22.*
23 *Annuæ præſtationes dicuntur eſſe de loco, vbi eſt deſtinata ſolutio, & ſequuntur creditorem.*
24 *Forenſis collectari non poteſt, licèt mediatè ſi non immediatè ſit ſubiectus iuriſdictioni collectantis.*
25 *Declara procedere de iure communi, ſecus ex Principis conſtitutione.*
26 *Collecta, & onera Cameralia ſoluenda ſunt, vbi bona ſunt ſita.*
27 *Loca Montium collectari non poſſunt.*
28 *Penſiones domus collectari non poſſunt.*
29 *Fructus ſocietatis officij collectari nequeunt.*

Annui redditus an collectari poſſint.

ADNOTATIO III.

1 POſſidentes annuos redditus tenentur ad collectas, quia inter immobilia reputantur, & non minus afferunt vtilitatem, & fructus, quàm prædia, cuius reſpectu collectarum oneri ſubiacent, Lucas de Pen. *in l. agros num. 10. C. de fund. limitroph. lib. 15.* Gabr. *conſ. 141. num. 13. & 14. lib. 2.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. rub. de conſtit. annui cenſ. in reb. Eccleſ. num. 26.* Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 104.*

2 Hinc eſt, quòd vſufructuarius, vel emptor fructuum tenetur ad collectas, *l. quæro*, & ibi gloſ. & Bart. *ff. de vſufruct. legat.* Rom. *conſ. 230. num. 2.* licèt ipſe contrarium ſenſerit in illa facti ſpecie, Bellon. *conſ. 17. num. 7.* Surd. *conſ. 562. num. 15. lib. 2.* Oſaſch. *dec. 83. num. 4.*

3 Et in fraudem collectarum, neque venditiones, neque pactiones in contrarium factæ ſuſtinentur, aut valēt, *l. fin. C. ſine cauſa, vel reliq. l. 1. C. de Annon. & tribut. lib. 10.* Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 100.*

4 Ampl. 2. vt etiam annui cenſus collectari poſſint, eorumque Emptores, & domini teneantur ad collectarũ ſolutionem, Boccac. *in tract. de cenſib. p. 2. num. 49.* Alcibiad. Lucian. I. C. Senen. *obſeruat. pract. car. lib. 1. Accadem. 5. obſer. 3. num. 12.* Io. Bapt. Coſta *de port. & rat. q. 170. in fin.* Menoch. *conſ. 983. à num. 2. vſque ad 11.* Cohel. *de bon. regim. cap. 35. à num. 99. vſque ad 110.*

5 Etenim ſi pro alijs bonis, pro quibus fructus percipiuntur collecta imponenda venit, etiam pro cenſibus eſt contribuendum, cum non minus ſint in patrimonio, quàm reliqua bona fructifera, ſaltem ratione iuris, ſeu actionis ad fructus rei cenſui ſuppoſitæ, vtpotè quia collecta debeatur etiam de nominibus debitorum, ac iurium, & actionum, 6 vt in ſpecie cenſuum ſcribit Lucas de Pen. *in l. 3. q. 5. C. de fund. limit.* Natta *conſ. 312. num. 10.* Roland. *conſ. 66. num. 13. lib. 1.* Menoch. *conſ. 9. num. 8. & conſ. 1501. n. 55.* Sylua *conſ. 47. num. 9.* relat. per Leotard. *de vſur. q. 57. num. 13.*

7 Tum etiam, quia creditor cenſuarius ratione fundi, vbi cenſus impoſitus fuit, eiuſque redditum, aut fructuum, ſiue ſint naturales, ſiue induſtriales, ſiue mixti exigit fructus ciuiles cenſuarios, & conſequenter cum participet de fructibus ipſius fundi, pariter debet ſubiacere oneri collectæ, ne dominus fundi, ac cenſus debitor duplici onere grauetur ipſius nempè collectæ, & præſtationis fructuum cenſualium, ad *text. in l. hactenus C. de vſufruct. l. fructus C. de act. empt. l. 1. & 2. C. de Annon. & tribut. lib. 10. cum concordan.* plenè collectis per Marot. *in tract. de collecta ſeu bona tenentia cap. 6. num. 1. vſque ad 9.*

8 Contrarium, quòd impoſitor cenſus teneatur ad collectas, quæ imponuntur ratione rei, & fructuum, ex fundo, ſuper quo cenſum impoſuit, & collocauit, tenent Nauar. *in tract. de vſufruct. num. 132.* latè Menoch. *conſ. 983. num. 11. & ſeq. lib. 10.* March. Anton. Peregrin. *conſ. 19. num. 16. & conſ. 20. num. 18. lib. 3.* Io. Franc. Leo. *in Theſaur. for. eccleſiaſt. cap. 15. de cenſib. num. 40. cum ſeqq.* vbi contrarijs reſpondet Io. Bapt. Coſta *de port. & rat. q. 170. in prin.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 10. q. 15. verſ. dubia quæſtionis eſt,* Paul. Comitol. è Societ. Ieſu *reſponſ. moral. lib. 3. q. 38. num. 4.* Bonacin. *in tit. de contractibus diſp. 3. q. 4. punct. vnico n. 31.* latè Surd. *conſ. 162. à num. 16. vſque ad 36.* Cenc. *de cenſib. par. 1. cap. 1. quæſt. 1. art. 1. num. 26.* Gratian. *deciſ. Marchia 20.*

9 Siquidem ex natura huius contractus neque dominium, neque poſſeſſio rei in emptorem cenſus transfertur, ſed remanet penes venditorem ipſius cenſus, & conſequenter in eodem debet perſeuerare onus ſoluendi collectam ipſo prædio impoſitam, vt animaduertit Bonacin. *in tit. de contract. diſp. 3. q. 4. puncto vnico num. 31.* & ex Surd. & Cenc. *de cenſib.* tradit Leotard. *de vſur. q. 57. ſub num. 13. verſ. conſtat enim.*

10 Et quamuis cenſus impoſiti ad formam Bullæ B. Pij V. ſuper bonis ſtabilibus de ſui natura fructiferis reputentur tamquam ſtabilia, & circumſcribantur loco illorum bonorum, ſuper quibus impoſiti exiſtunt, ex pleniſſimè collectis per Marot. *in tract. de collecta, ſeu bona tenentia cap. 6. n. 7. cum ſeq.* Rot. *dec. 144. & 290. p. 8. rec. & in Ariminen. gabella 25. Iunij 1657. coram Beuilaqua,* hoc tamen procedere videtur ad effectum comprehenſionis ſub ſtatutis, ac ad alios ſimiles effectus, in quibus attenditur loci circumſcriptio, ſecus autem ad effectum collectarum, quoties creditor Dominus cenſus ſit forenſis, quidquid ſit in Ciuibus, de Luca *in Theat. veritat. to. 2. tit. de regalib. diſc. 92. n. 7. & 8.*

11 Inter vtramque ſententiam mediam viam tenendo exiſtimauerunt alij Doctores ſolutionem onerum, quæ iuxta patrimonij vires imponuntur partim ſpectare ad dominum prædij, & partim ad dominum cenſus pro quantitate iuris, quod quiſque habet ad fructus rei, ita Rouit. iunior *inter lucubrationes Patris in pragm. 5. de cenſib. n. 53. & ſeq.*

12 Controuertitur hæc ſententia à Leotard. *de vſur. q. 57. ſub num. 12.* eò quia collecta indicitur vel rebus, vel perſonis pro rebus, ac proindè hoc onus collectæ ſolus ſubire debet, qui rei dominus eſt, & rei poſſeſſor, *l. vlt. C. ſine cenſ. vel reliq. l. 2. C. de ann. & trib. lib. 10.* Gail. *lib. 1. cap. 21. n. 20. & obſer. 52. n. 51. & 18. lib. 2.* & conſequenter cũ vẽditor cẽſus integros percipiat fructus fundi, & ſolus dominus

ſit, & tem poſſideat in totum pariter ſobire debet onus collectæ, aliaque onera, ad tradita per Card. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 2. tit. de regalib. diſc. 92. num. 13.*

13 Lim. primam ſententiam, cum qua conciliari poteſt ſecunda, vt procedat, vbi agitur de gabella, quæ ſoluitur ob contractum, cum hæc de iure communi ſoluenda ſit ab emptore, & ſic ab emptore cenſus, ſecus verò de gabellis, ſeu collectis, quæ imponuntur, vel bonis, vel perſonis propter bona, quæ ad poſſeſſorem, & dominum ſpectant, vt ex Bald. Pariſ. & Salas tradit Bonacin. *in tit. de contract. diſp. 3. quæſt. 4. punct. vnic. ſub num. 31. tom. 2.*

14 Limit. 2. primam ſententiam, quòd intelligenda ſit de collectis, quæ generaliter imponuntur ratione quorumcumque bonorum immobilium, vel indefinitè ratione bonorum ſtabilium: ſiquidem cum poſſidentes annuos cenſus dicantur poſſidere bona immobilia, non eſt incongruum affirmare quòd teneantur ad collectas, ſecus autem de particularibus collectis, quæ imponuntur ratione ipſius agri, ſuper quo fundatus eſt cenſus, per cuius creationem, cum non auferatur, ſed remaneat dominium, & poſſeſſio penes impoſitorem, ita pariter remanere debet onus collectæ, ita Cenc. *de cenſib. par. 1. cap. 1. quæſt. 1. art. 1. num. 27.*

15 Lim. 3. in forenſibus, & non ſubditis, à quibus exigi tantùm debet collecta merè realis, & ratione bonorum ſtabilium, tamquam onus rei infixum, cum quo tranſit in quemcumque poſſeſſorem, non obſtante, quòd collecta debeatur non ſolum ratione bonorum ſtabilium, ſed etiam
16 ratione iuris, ſeu actionis ad bona in territorio ſita, vtpotè quia collecta debeatur quoque de nominibus debitorum, ac iurium, & actionum, ad tradita in terminis cenſus per Leotard. *de vſur. quæſt. 57. num. 13.* quoniam hoc procedit in collectis perſonalibus, quæ proprijs ciuibus, & ſubditis imponuntur per æs, & libram, habita ratione bonorum, provt poſſidentur, ac de nominibus debitorum, iuribus, & actionibus, mercibus, ac pecunijs, vt tradit de Luca *in Theatr. veritat. tom. 2. tit. de regal. diſc. 93. num. 9.*

17 Vbi autem introductum eſt, vt etiam cenſus collectarum oneri ſubijciantur, ſolutio facienda eſt vniuerſitati, in cuius territorio exiſtunt bona, ſuper quibus impoſiti fuerunt, etiam ſi creditor, ſeu dominus cenſus ſit forenſis, cum reputentur tamquam ſtabilia, quorum collectæ ſoluuntur vbi ſita ſunt bona, iuxta reſolutionem Sacr. Congregationis ſuper grauaminibus relatam per Cohel. *in ſuo Bullar. cap. 8. tit. de peſi Camerali done ſi debbano pagare §. è perche li cenſi pag. 199.* & ita etiam pluries fuiſſe decretum *à Sac. Cong. bon. regim. & præcipuè ſub die 5. Martij* 1611. refert idem Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 109.* vbi alios allegat.

18 Contrarium tamen ſæpè à Sacra Rota firmatum fuit, ſcilicet forenſes puta Ciues Romanos non poſſe collectari in Ciuitate Tiburis pro cenſibus, ſeu annuis redditibus conſtitutis ſuper bonis in Tiburtino Territorio exiſtentibus, cum veniant iudicandi tamquam de bonis exiſtentibus Romæ, ſi Romæ celebrati fuerunt contractus dictorum cenſuum, & ibi deſtinata ſolutio: ac proinde cum collecta ſit munus quod imponitur perſonæ pro rebus, ſi perſona non eſt ſubiecta collectanti, ſeu ſubdita, vel ratione originis, vel domicilij, non poteſt eidem imponi defectu iuriſdictionis, Bart. *in l. reſcripto §. fin. ff. de muner. & honor.*
19 ſiquidem poteſtas imponendi collectas dependet à iuriſdictione, & non imponitur, niſi ratione ſuperioritatis; & ſolutio cenſus, & collectarum deſignat ſubiectionem, ideo imponi non poteſt, vt tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 29. num. 3. cum ſeq.* & magiſtraliter Rot. *in Auenionen. Carpentorien. ſeu Callaucen. Collectarum coram Lancelloto* penes eumdem Gratian. & poſt Cenc. *de cenſib. deciſ. 3. à num. 12. vſque ad fin. & in Ariminen. gabellæ 25. Iunij* 1657. *coram Beuilaqua* relat. per D. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 2. tit. de regal. diſc. 92. n. 7. &* 8.

20 Fulcitur hæc ſententia optima ratione, quia annui redditus ex ſui propria natura, & ſignificatione non computantur inter bona mobilia, vel immobilia, ſed conſtituunt tertiam ſpeciem de per ſe, nam mobilia, vel immobilia propriè tangi, & palpari poſſunt, & de loco ad locum moueri, & circumſcribuntur loco, quod non contingit in annuis redditibus, qui ad effectum collectandi neceſſariò trahi non poſſunt, & reduci ad ſpeciem mobilium, vel immo- 21
bilium, ſed remanent ſub tertia ſpecie, quæ nihil aliud conſtituit, quam ius quoddam, ſeu actionem ad illos exigen- 22
dum, quæ actio non comprehenditur appellatione mobilium, vel immobilium, ſed & ipſa conſtituit tertiam ſpeciem *l. à Diuo Pio §. in venditione de re iudic. l. quam Tuberonis §. fin. ff. de pecul.* vnde huiuſmodi annuæ præſtationes 23
tamquam ius immobile ſeparatum, & abſtractum de per ſe dicuntur eſſe de loco, vbi eſt deſtinata ſolutio, & perſonam creditoris ſequuntur iuxta *conſil.* 10. Aret. & latè comprobat Caſſan. *ad conſuetud. Burgun. in tit. de confiſcat §. 1. verſ. & aperte n. 18. & verſ. ſed iuxta n. 23.* latè Rot. *dicta dec. 3. à n. 13. vſque ad 17. poſt Cenc. de cenſib.*

Quę procedunt non ſolùm quando forenſes non immediatè, ſed mediatè ſunt ſuppoſiti iuriſdictioni imponentis collectas, quia tunc nec collectari poſſunt, vt ex Brun. *conſ. 32. dum quæritur col. vlt. verſ. tertia ratione*, docet Gratian. *diſcept. 29. num. 6. circa fin.* 24

Verum quòd ſupradictæ deciſiones, & doctorum auctoritates non aduerſentur primæ ſententiæ reſpondet Cohel. *de bon. regim. in cap. 35. num. 109. verſ. verum quia, & verſ. ſecundo quod*, eò quia loquuntur in puris terminis iuris communis, & emanauerunt antequam editum eſſet Breue 25
Pauli V. quo ſancitum fuit collectas, & onera Cameralia 26
ſoluenda eſſe, vbi bona ſunt ſita: vnde inoleuit conſuetudo collectandi cenſus, vbi fundati exiſtunt, & non vbi reperitur creditor.

Lim. 1. principalem concluſionem, vt fructus locorum montium, licèt veniant appellatione annuorum redditnum, non ſint tamen collectarum oneri obnoxij, nam cenſus reſpectu bonorum mobilium, & immobilium ſicut conſtituit tertiam ſpeciem, ita loca montium quartam conſtituere videntur immunem ab huiuſmodi onere, ob ſpecialia, & ampliſſima priuilegia in ipſorum erectione à Summo Pontifice conceſſa: vnde cum eorum fructus proueniant, & exigantur ex Principis Supremi conſtitutione, & determinatione vigore contractus initi inter Principem, & ſubditum nullo adiecto onere, ita manuteneri debent, vt non ſubijciantur iuriſdictioni inferiorum ad effectum collectandi, ad tradita per Gutier. *in tract. de gabell. q. 57. à n. 1. vſque ad* 12. cum alijs per Cohel. *de bon. regim. cap. 35. n. 110. & ſeq.* 27

Limit. 2. vt penſiones domus collectari nequeant, cum non ſint propriè fructus, ſed acceſſiones merè ciuiles, quæ non ex re, ſed propter rem percipiuntur Ioan. de Plat. *in l. 1. num. 5. C. de ann. & tribut. lib.* 10. Petrus de Vbald. *conſ. 1. poſt eius tract. de collect. num. 7.* vbi quòd domus pretioſa de ſui natura etiam dicatur ſterilis, & quatenus etiam eſſet collectanda tantum eſſet ſoluendum de ipſa domo pretioſa, quàm de vili, nec plus eſſet in Cataſtro deſcribenda, quàm domus vilis, niſi haberet tabernas meritorias, & apothecas, ex quibus augeretur fructus, ſeu redditus: commoditas enim habitationis non minus recipitur ex domo pretioſa, quàm vili poſthabito maiori luxu, apparatu, & magnificentia, quæ non à neceſſitate, ſed à libidine conſtituuntur, Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 112.* 28

Limit. 3. in fructibus Societatis officij, qui pariter collectari nequeunt, vt tradunt Doctores relati per Cohel. *de bon. regim. cap. 35. num. 113. vſque ad* 116. 29

SVMMARIVM.

1 *Ius imponendi collectas pro ſoluendis oneribus Cameralibus, & Communitatis ius competit Communitatibus.*
2 *Pro collectarum exactione competit via executiua.*
3 *Collectatus non poteſt renunciare æſtimo.*
4 *Pro collectis inchoari poteſt Iudicium à præceptis, & deueniri ad executionem lite pendente. Contr. num. 6.*
5 *Vocatus ad publicas functiones, ſi de immunitate contendat, audiri debet.*
7 *Ab impoſitione collectæ datur appellatio.*
8 *Pendente lite ſuper impoſitione collectæ non eſt ſuſpendenda executio, ſi liquidò conſtat collectatum eſſe debitorem, ſecus ſi concurrat legitima cauſa dubitandi.*

10 *Pro*

Google

10 *Pro collectis, & oneribus Cameralibus, boues, res, & homines deſtinati ad culturam pignorari nequeunt.*

11 *Prout etiam arma, & inſtrumenta militaria, & equi militum.*

12 *A grauaminibus illatis à Commiſſarijs, & exactoribus onerum Cameralium ad quem detur recurſus.*

An pro Collectis competat via executiua.

ADNOTATIO IV.

1 SIcut Vniuerſitatibus etiam inferioribus, & recognoſcentibus ſuperiorem competit de iure facultas imponendi collectas pro ſupportandis oneribus communitatiuis, ac ſoluendis tributis, aliiſque contributionibus Principi debitis, & cauſis neceſſariis, Alex. *conſ.78. num.4. lib.6.* Farinac. *q.173. n.72.* Theſaur. *deciſ. 257.* Card. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.2. tit. de regal. diſc.102. num.1.* Bur. rat. *dec.751. num.4.*

2 Ita pro earum exactione habent executionem paratam, & procedi poteſt de plano, cogendo, & exigendo, & non citando, vt inquit Bald. *conſ.429. verſ. & hoc vol.3.* per ea, quæ ponit text. in *Auth. ius iur. quod præſtat ab eis §. & primum*, facit etiam textus *in l. miſſi opinatores, & in l. fin. C. de exac. tribut. lib.10. ac in auth. de collect. §.1. gloſ. in l. incola ff. de municip. argum. l. cum eo ff. ad l. Iul.* idem videtur tenere Io. de Plat. *in l. omnes C. de delator.* Rol. *à Vall. conſ.32. num.5.*

3 Et pro dictis collectis non ſolùm æſtimatus non poteſt renunciare æſtimo, ad hoc ne ſubeat onera, ad text. *in §.*
4 *oportet quoque nos in Auth. vt iudi. ſi quoquo ſuff. fiat*, Rom. *conſ.161. in fin.* verùm etiam inchoari poteſt à præceptis executiuis, & ad executionem deueniri etiam pendente lite, Bald. *conſ.433. & conſ.238. num.3. vol.1.*

5 In contrarium verò allegatur *text. in l.2. C. de offic. ciuil. iud.* vbi diſponitur, quòd vocatus ad publicas functiones, ſi aliqua immunitate ſe defendere prætendit, audiri debeat, cui attidet *text. in Auth. de collect. §. non aliter.*

6 Ac proinde pendente cauſæ cognitione in modo ſoluendi publicas functiones inter fiſcũ, aut exactorem, & collectorẽ, & collectatũ interim quòd non ſit facienda executio, niſi iuxta ſolitum, & conſuetum, & ad ſtylum Curiæ *per text. in l. coges in Auth. de mandat. Princ.* adeò vt ſuper eo, quòd prætenditur eſſe debitum, vel non debitum, debitor cogi nequeat ad ſoluendum lite pendente, Iaſ. *conſ.109. num.2. vol.1. argum. text. in l. cum ſtatus C. de ord. cogn. vbi Bald.*

7 Quinimò qui prętendit ſe grauatum ex collecta ſibi impoſita poteſt appellare, qua appellatione pendente nihil eſt innouandum ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, *Auth. de collectis §. non aliter l. qui ſe grauatos vncta gloſ. C. de cenſibus lib.11.*

8 Diſtingue conciliando ſupradictas opiniones, quòd aut liquido conſtat collectatum eſſe verè debitorem, puta quia deſcriptus eſt in æſtimo, ſeu Cataſtro, & non docet de ſolutione, vel alia cauſa legitima, & tunc executio celeriter fieri debet, cùm agatur de publico intereſſe priuilegiato, & fauorabili, & in iis terminis procedunt iura pro prima opinione adducta, per text. *in l. publicas C. de fer. l. miſſi opinatores C. de exact. trib. lib.10.* Pedemon. *dec.86. num.7.*

9 Aut concurrit legitima cauſa dubitandi, an collectatus ſit debitor, & tunc pendente lite non eſt procedendum ad executionem, ſed qui ſe grauatum prætendit eſt audiendus, & cauſa grauaminis, diſcuſſa controuerſia, terminanda, & ita loquuntur iura pro ſecunda opinione adducta præſertim *§. non aliter Auth. de collect. & l.2. C. de offic. ciuil. Iud.* vt ex Bald. & Angel. tradit Pedemont. *dec.86. num.6. verſ. quid dicendum.*

10 Pro collectis, & oneribus Cameralibus boues, inſtrumenta aratoria, & homines deſtinati ad culturam agrorum pignorari non poſſunt, iuxta Conſtitutionem Pij V. 19. *ex ordine Bullar. nou. §.8. to.2. pag.197.* vbi Cherubin. ann. *declarat in ſcol.1.* quænam ſint inſtrumenta aratoria, & *ſcol.2.* ſubdit Dominum huiuſmodi res poſſe propria auctoritate recuperare, immò licere reſiſtentiam facere, hoc idem cauetur in Conſtit. Pauli V. 70. *eod. Bullar. tom.3. pag.263.* Et in bandimentis Cardinalis Camerarij emanatis ſuper exactionibus onerum Cameralium ſub *num.13.* relat. per Cohel. *de bon. regim. cap.35. num.148. 149. & 150.* Iaſ. *conſ.20. lib.3.*

Hoc idem priuilegium habent arma, & inſtrumenta militaria, nec non animalia, equi militum Cohortalium, vt legitur in eorum priuilegijs ab Vrbano VIII. conceſſis *in cap.19. 20. 21. & 22.* de quibus Cohel. *de bon. regim. cap.35. num.151.* 11

A grauaminibus verò, quæ forſitan recipiuntur ab Executoribus, Commiſſarijs, vt dicitur *Caualcanti* Theſaurariis, Appaltatoribus, cæteriſque Miniſtris R. Cameræ Apoſtolicæ datur recurſus ad D. Theſaurarium Generalem, ſeu ad R. Cameram: ſed quia non omnes poſſunt accedere ad Vrbem, propterea huiuſmodi cauſarum cognitio vſque ad ſummam ſcut. 20. per viam recurſus fuit commiſſa Gubernatoribus locorum tamquam Illuſtriſſimi, & Reuerend. Theſaurarii delegatis iuxta reſolutionem in Congreg. coram Sanctiſſimo habita factam, & ordines Gubernatoribus de partibus eius vigore tranſmiſſos vſque de anno 1596. de quibus Cohel. *in ſuo Bul. pag.196. §. e perche non tutti quelli.* 12

AMERINA CARCERATIONIS Clerici.

ARGVMENTVM.

CLericus in minoribus conſtitutus ſi non habens requiſita *Sacri Concilij Tridentini ſeſs.23. cap.6. de reform.* à Curia ſæculari carceribus mancipetur, non poteſt allegare priuilegium fori, poteſt tamen ab Epiſcopo repeti, niſi à iure, vel ab homine per ſententiam declaratoriam denudatus fuerit priuilegijs clericalibus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus primæ tonſuræ, & in minoribus ordinibus conſtitutus non gaudet priuilegio fori ſi non habeat requiſita* Sacri Concilii Tridentini ſeſs. 23. cap. 6. de reform. *& num.5. Declara vt num.6.*

2 *In Sacramento Ordinis, ſicut in Baptiſmo, & Confirmatione character imprimitur.*

3 *Et damnatur eorum ſententia, quòd Clerici non exercentes diuinum miniſterium iterum laici efficiantur.*

4 *Clericus in minoribus ſemper remanet ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, niſi fuerit Clericali priuilegio denudatus, ſiue ab homine, ſiue à lege.*

6 *Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini, non poteſt allegare priuilegium fori poteſt tamen Epiſcopus è manibus Iudicis laici repetere, niſi à iure, vel ab homine ſit priuilegijs Clericalibus denudatus, ſiue Iudex laicus præuenerit, ſiue non, n.10. & 11.*

7 *Et Epiſcopus poteſt punire Clericos etiam ſi non ſeruent, & habeant requiſita* Sac. Concilii Tridentini.

8 *Referuntur declarationes Sacri Concilij Tridentini in prædictorum corroborationem, & n.9. & 10.*

12 *Clericus in minoribus non eximitur à iuriſdictione Epiſcopi etiam ſi expreſsè renunciauerit priuilegio Clericali.*

13 *Priuilegium fori non in particularis Clerici dumtaxat, ſed in totius ordinis fauorem eſt tributum.*

14 *Clericus non incedens in habitu, & tonſura non deſinit eſſe de foro Eccleſiaſtico in ſui odium.*

15 *Epiſcopus poteſt repetere Clericum è manibus curiæ ſæcularis, non obſtante expreſſa renunciatione à Clerico facta.*

16 *Clericus, vt amittat priuilegium fori per dimiſſionem habitus requiritur tanta perſeuerantia, vt publicè habeatur pro laico, num.38.*

17 *Nec amittit, licèt tempore delicti, vel capturæ careret habitu, & tonſura ſi aliàs fuerit ſolitus deferre.*

18 *Et*

18 *Et propterea remittendus eſt ad curiam Eccleſiaſticam.*

19 *Clericus dimittens habitum, non ſubſecuta declaratione Ordinarij ſemper poteſt reaſſumere, non obſtante irregularitate ſuperueniente, & Epiſcopi prohibitione.*

20 *Priuilegium fori in Clericis in minoribus ob non delationem habitus ſuſpenditur, ſed non extinguitur.*

21 *Et ſi ante carcerationem reaſſumat habitum gaudet priuilegio fori.*

22 *Ampl. etiam ſi Clericus per longum tempus geſſerit ſe pro laico, & delicta perpetrauerit ita vt laicus; Iudex poſt reaſſumptum habitum deſiſtere debet ab inquiſitione.*

23 *Et poteſt reaſſumere etiam poſt obitum Vxoris abſque licentia Epiſcopi.*

24 *Clericus deſerens habitum, & tranſiens ad ſtatum laicalem non dicitur amplius perſona Eccleſiaſtica. Declara vt num.25.*

26 *Clericus ſi ad modicum tempus dimiſerit habitum, & ſine eodem repertus fuerit in actu capturæ gaudet priuilegio fori. & num.38.*

27 *Si tempore delicti geſtabat habitum, & non tempore capturæ gaudet priuilegio fori.*

28 *Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini efficitur mixti fori, vt inter Eccleſiaſticum, & Laicum Iudicem ſit locus præuentioni. Contrarium, quòd ſemper ab Epiſcopo repeti poſſit, n.29. Et vt non poſſit repeti quid requiratur, n.30.*

31 *Clericus de iure antiquo dimittens habitum, & tonſuram immiſcens ſe enormibus non amittebat priuilegiũ fori, niſi ter ab Ordinario monitus ſpecialiter, & nominatim, & non generaliter, n.32. niſi fortè monitio eſſet facta in Synodo, n.33. Secus verò hodie vigore Concilij Tridentini, num.34.*

35 *Clericus poſt delictum reaſſumens habitum gaudet priuilegio fori ſi non adſit fraus.*

36 *Sed ſi expreſſè renunciauerit, cum approbatione Epiſcopi non poteſt habitum reaſſumere propria auctoritate.*

37 *Vt gaudeant priuilegio fori beneficio carentes copulatinè debent habere tria requiſita* Concil. Trid. ſeſs.23.cap. 6. de reform. *Declara vt num.38.*

39 *Non eſt tamen neceſſe, vt continuò inſeruiant Eccleſiæ, & ſufficit ſi interpollatè, num.40. Et ex iuſta cauſa excuſantur, num.41.*

42 *Et ſufficit, vt ſeruitium præſtetur Eccleſiæ ſaltem in genere aſſignata.*

43 *Et etiam alteri Eccleſiæ, quàm cui fuit adſcriptus, vt Capellæ Oratorij Confraternitatis, num.44.*

45 *Nec eſt neceſſaria dicta adſcriptio, & gaudet fori priuilegio, licèt alicui Eccleſiæ adſcriptus non ſit, n.46.*

47 *Nec dicta adſcriptio eſt de forma. Contrarium num.48. Declara, vt num.49. & 50.*

51 *Mandatum de inſeruiendo Eccleſiæ ſufficit, vt oretenus detur.*

52 *Hoc ſeruitium probatur, vel per fidem Parochi, vel per teſtes.*

53 *Clericus incorrigibilis non amittit priuilegium fori, niſi per ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici brachio ſæculari tradatur.*

54 *Clerici in minoribus in caſibus, in quibus priuantur priuilegio Clericali puniri poſſunt à Iudice laico nulla præcedente degradatione, ſed tantùm declaratione Ordinarij. Contrarium quod dicta declaratio non ſit neceſſaria, num.55.*

56 *Iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere de Clericatu, & habitu.*

57 *Clericus non ſeruans requiſita Sacri Concilij Tridentini amittit priuilegium fori, ſed non alia priuilegia niſi in caſibus à iure expreſſis, num.60.*

58 *Priuilegia Clericis à iure conceſſa, eis competunt ex ſolo charactere clericali.*

59 *Per ſublationem vnius Priuilegij, non inducitur priuatio alterius.*

DECISIO XIV.

OB graue delictum perpatratum, fuit per curiam ſæcularem Amerinæ Ciuitatis carceribus mancipatus quidam Clericus, & iuſta prætendebatur captura, non obſtante quòd in minoribus ordinibus conſtitutus eſſet, eò quia in eo non concurrebat aliquod ex requiſitis à Sacro
Concilio Tridentino *ſeſs.23. cap.6. de refor.* vbi de Clerico 1
primæ Tonſuræ, & in minoribus ordinibus conſtituto dicitur, quòd priuilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi ſeruiat, vel in Seminario Clericorum, aut aliqua Schola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſuſpiciendos verſetur.

Prætendente tamen Epiſcopo præfatum Clericum adhuc ſubeſſe iuriſdictioni, nec impediri poſſe, quin vtatur iure ſuo, & repetere valeat, vtpotè quia numquam mediante legitima declaratione denudatus fuerit priuilegiis clericalibus, magna inter ipſos ſuborta fuit altercatio, vnde deſuper à D.Gubernatore de meo iudicio requiſitus, ad fauorem Epiſcopi reſpondendum eſſe credidi.

Ea motus ratione, quia in Sacramento Ordinis, ſicuti 2
in Baptiſmo, & Confirmatione character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri poteſt, vt declarauit Sac.Concil. Trid. *ſeſs. 22. de Sacramento Ordinis cap.4. & canon.4.*
vbi meritò damnat eorum ſententiam aſſerentium, quòd 3
Clerici ſemel ritè ordinati, iterùm laici efficiantur ſi verbi
Dei miniſterium non exerceant: ex quo reſultat quòd hu- 4
iuſmodi charactere inſignitus donec non fuerit illo priuilegio denudatus ſeruatis ſeruandis ſiue ab homine, ſcilicet per priuationem, per depoſitionem, per degradationem, ſiue à lege per bigamiam, & ſimilia, ſemper remaneat ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ ratione ordinis, & characteris, cuius vigore ceſſare debet poteſtas laica, vbi Epiſcopus in huiuſmodi Clericum delinquentem non ſeruantem requiſita Sacri Concilii curat animaduertere, vt firmat Garz. *de benef. p. 2. cap. 2. num. 16. & 17.* Iacob Pignatel. *conſult. Canon.47. num.4. ad textum in cap. contingit il primo*, vbi gloſ. & DD. *de ſenten. excommunicat.*

Hinc non obſtat, quòd fori priuilegio non gaudeat Cle- 5
ricus, ſi non habeat qualitates requiſitas à *Sacro Conc. in d.cap.6.* latè Thom. del Bene *de immun. Eccleſiaſt. cap. 14. dubit.9. à num.1. cum ſeq. p.1.*

Quia hoc procedit, vt Clericus non poſſit allegare pri- 6
uilegium fori, cùm decretum Sac.Concilij emanauerit in odium Clericorum, qui ſpernentes conciliare præceptum iunctas qualitates ſeruare negligunt, ſecus autem in præiudicium Epiſcopi, in cuius perſonam non ſunt directa verba eiuſdem Concilij cùm de eo nulla mentio habeatur: ſed tantùm diriguntur directè in ipſos Clericos controuenientes, à quorum poteſtate non dependet, nec eſſe debet inferre præiudicium Epiſcopali iuriſdictioni per non geſtationem habitus, & tonſuræ Clericalis, vel per aliud
factum præſertim omiſſionis, vnde abſolutè, & ſimplici- 7
ter tribuitur Epiſcopis facultas puniendi Clericos abſque alia reſtrictiua, quòd habeat ſupradictas qualitates, tum de iure communi, tum ex diſpoſitione eiuſdem Sac. Concilii Tridentini, vt habetur *in ſeſs. 14. de reform. cap.4. ſeſs.22. de reform. cap.1.* & ita ſæpè declaraſſe Sac.Congregationem Concilii refert Iacob Pignatel. *conſult. Canon.46. à num. 5. cum ſeq.* præcipuè verò in ſequentibus declarationibus.

In vna *Murana* 25. Ianuarii 1594 *Sac.Congreg.Concilij* 8
reſpondit, licèt Clerici in minoribus dumtaxat ordinibus conſtituti niſi beneficium habeant, aut Clericalem habitum deferentes Eccleſiæ deſeruiant, vel in Seminario, aut aliqua Schola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi verſentur iuxta declarationem Sac. Concilij cap. 6. ſeſs. 23. de reform. forum Iudicis laici declinare non poſſint, non tamen propterea Sac. Congr. cenſuit Epiſcopo obſtare, quominus iure ſuo in huiuſmodi Clericos delinquentes, ſi adhuc Clerici permaneant animaduertere poſſint.

Et in alia Valentina 27. Martii 1627. *Sac. Cong. Concilij* 9
cenſuit ſeruandas eſſe declarationes antiquas approbando diſtinctionem, vt non poſſit à Clerico non habente qualitates in
decre-

decreto Sacr. Concilij Tridentini requiſitas cap.6. ſeſſ.23. al-
legari priuilegium fori , ſed non impedire quominus Epiſcopus
vtatur iure ſuo.

10 Et clariùs ad tollendam omnem difficultatem quoad præ-
uentionem, & permanentiam in ſtatu clericali , emana-
uit alia declaratio eiuſdem Sacræ Congregationis Concilii
ſub die 8. Nouembris 1630. in vna *Leodien.* ſemel , iterùm,
ac tertiò diſcuſſa , & à Sanctiſſimo approbata , tenoris ſe-
quentis.

Die 12. Nouemb. 1630. in Sac. Congreg. Concilij facta re-
latione Sanctiſs. D. N. in cauſa Leodien. 8. eiuſdem in Sac.
Congreg. Concilij propoſita , & reſoluta Sanctitas ſua appro-
bauit declarationem factam , vt Clerici etiam non habentes
requiſita cap.6. ſeſſ.23. de reform. licèt ipſi, tamquam contraue-
nientes ordinationi Sac. Concilij , non poſſint per ſe ipſos al-
legare priuilegium fori, nihilominus ſubſunt iuriſdictioni Epi-
ſcoporum , & Ordinariorum Cognitioni , nedum in cauſis ,
in quibus ijdem Epiſcopi , ſeu Ordinarij praeuenerunt , ſed
etiam in quibus non praeuenerunt : & illos è manibus Iudicis
laici repetant , quando ijdem Clerici, adhuc Clerici perma-
nent , videlicet ſi à iure , vel ab homine per declarationem
ſeruatis ſeruandis factam priuilegijs Clericalibus denudati ,
ſeu priuati non ſint.

Die 1. Auguſti 1634. facta denuò relatione SS. D. N. San-
ctitas ſua ad remouendam omnem difficultatem denuò iuſſit
omninò obſeruari ſupradictam declarationem , vt ſupra fir-
matam in dicta cauſa Leodienſi, quam declarationem refert
per extenſum Iacob Pignatel. *loco cit. in fin.* & Sperel. *dec.*
17. *num.* 33. *p.* 1. *&* *dec.* 133. *num.* 84. *p.*2. de quibus etiam
mentionem facit idem Pignatel. *conſult. Canon.* 20. *tom.*3.

11 Ac proindè cum præfatus Clericus adhuc permaneat in
ſtatu Clericali , cùm nec à iure nec ab homine denudatus
fuerit priuilegiis Clericalibus , ſed tantùm à Sacro Conci-
lio priuatus iure allegandi priuilegium fori , vtique ab Epi-
ſcopo è manibus Iudicis laici repeti poteſt , vt comprobat
etiam Garz. *de benef. p.*3. *cap.*2. *num.* 16. 17. *&* 18.

12 Et vlteriùs apparet euidenter , quòd Clericus non exi-
mitur à iuriſdictione Epiſcopi per eius factum expreſſum ,
vt ſi expreſsè renunciet priuilegio Clericali , vel ſi confi-
teatur ſe non eſſe , & nolle eſſe Clericum , cùm priuile-
13 gium fori Epiſcopalis nō in ipſius particularis Clerici dum-
taxat , ſed in totius ordinis fauorem tributum fuerit , per
text. *cum gloſ. in cap. placuit* 1. *quaeſt.* 2. *cap. cùm non ab homi-*
ne , & cap. at ſi Cler. in prin. de iudic. cap. ſignif. cap. ſi dili-
genti de foro competen. vbi communiter Canoniſtæ *cap. con-*
tingit il 1. *de ſenten. excom.* Rol. *conſ.*4. *num.* 9. *lib.* 1. Dec.
conſ. 150. *num.*4. *& conſ.* 241. *num.*2. Ambroſin. *de immun.*
*Eccleſ. cap.*16. *num.*12. *&* 13. Gail. *pract. obſeruat.*40. *num.*
7. *lib.*1. Scaccia *de Iudic. lib.*1. *cap.*11. *num.*35. *&* 36. Surd.
*conſ.*396. *num.* 14. *&* 15. *lib.*3. Couar. *pract. quaeſt. cap.* 33.
*num.*2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 190. *num.* 3. *tom.*1. Ia-
cob. Pignatel. *conſult. Canon.* 46. *num.* 5. *in fin.* Afflict. *dec.*
85. *num.*1. *in fin.* Gramat. *dec.*29. *num.*5. Maſtril. *dec.*169.
*num.*11. Sperel. *dec.* 104. *num.*85. *tom.*2. Gregor. XV. *dec.*
144. *num.*8.

14 Vnde multò minùs poteſt præiudicare Epiſcopo , & ſe
eximere ab eius iuriſdictione per actum tacitum , non ge-
ſtationis habitus, & tonſuræ Clericalis , vel per aliud fa-
ctum præſertim omiſſionis : ſiquidem hoc caſu licèt ceſſet
priuilegium ad ſui fauorem , non tamen ceſſat ſubiectio ,
nec deſinit eſſe de foro Eccleſiaſtico in ſui odium , nec po-
teſt ſua culpa priuare Epiſcopum ſua iuriſdictione , quæ à
Clericorum facto non pendet , ſed à charactere, quod eſt
indelebile , *cap. ſi diligenti de foro competen.* Innocen. *in c.*
vt fama num. 1. *in fin. de ſent. excom.* Garz. *de benef. p.*2. *c.*
2. *num.* 16. vbi ita à Sac. Cong. fuiſſe reſolutum Sell. *in ſe-*
lect. canon. cap. 18. vbi ita pariter reſolutum fuiſſe à Sac.
Congreg. patet ex reſolutionibus per eum relatis , & ex
aliis relatis per Sperel. *dec.* 17. *num.* 33. *&* 34. *p.* 1. *dec.* 137.
*num.*20. *& deciſ.*183. *num.* 84. *p.*2. latè Gratian. *diſcept.* 190.
15 *à num.* 1. *cum pluribus ſeqq. tom.* 1. vbi loquitur in fortiori-
bus terminis , quòd non obſtante expreſſa renunciatione à
Clerico facta, poſſit nihilominus Epiſcopus repetere à Cu-
ria ſæculari.

16 Quibus accedit quòd à die dimiſſionis habitus, & com-
miſſi delicti effluxit breue tempus ſex , aut ſeptem men-
ſium , quod non redditur conſiderabile , nec reputatur
tanta perſeuerantia in huiuſmodi dimiſſione , ad effectum
amittendi priuilegium fori , vt publicè pro laico haberi de-
beat , Farinac. *in prax. crim. quaeſt.*8. *num.*68. Suarez *de cen-*
*ſur. diſ.*22. *ſect.*1. *num.*11. Bonacin. *in tit. de legib. diſ.* 10. *q.*
2. *punct.* 1. §. 4. *num.* 14. vbi quòd hoc caſu remittendus ſit
ad Iudicem Eccleſiaſticum , cum alijs per Dian. *reſol. moral.*
*p.*1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.*33. Guazin. *ad defenſ.*
lib. 1. *defenſ.*20. *c.*9. *n.*37. Sperel. *deciſ.*26. *n.*9. *tom.*1.

Quinimò Clericus in minoribus carens tonſura, & ha- 17
bitu tempore delicti , vel capturæ non amittit priuilegium
fori , dum aliàs fuit ſolitus deferre , Ric. *in prax. quotidia-*
*narum rer. Eccleſiaſtici for. p.*1. *tit. prax. Clericor. reſol.* 540.
à num. 5. *vſque ad fin.* vbi reprobat Maſcard. *de probat. con-*
*cluſ.*122. contrarium tenentem Reg. Tapia *in conſtit. Regni*
*de perſon. num.*57. Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.*910.
Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 38. *num.* 6. *in*
fin. Anton. de Marin. *reſol. quotid. cap.*50. *num.*3. Diana
*reſol. moral. p.*1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſiaſt. reſol.* 33. *&*
*p.*4. *tract.* 1. *tit. eod. reſol.*18. §. *ſed contrariam ſententiam.*

Et ratio eſt , quia non præſumitur dimiſiſſe habitum 18
animo illum deſerendi, ſed vt commodiùs delictum perpe-
traret , propterea captus à Curia laicali remittendus eſt ad
forum Eccleſiaſticum , Ric. *in prax. rer. quotidian. for. Ec-*
cleſ. p. 1. *tit. prax. Cleric. reſol.* 540. *à num.* 5. *cum ſeq.* Bo-
nac. *in tit. de leg. diſ.*10. *quaeſt.*2. *punct.*1. §. 4. *num.* 14. Dia-
na *reſol. moral. p.*1. *tract.*2. *de immunit. Eccleſ. reſol.*33. vbi
ita fuiſſe declaratum per Sacram Congregationem Cardi-
nalium , *& p.* 4. *tract.* 1. *eod. tit. reſol.* 18. Anton. de Ma-
rin. *reſol. quotidian. cap.* 50. *num.*3. Thom. del Bene *de im-*
*munit. Eccleſ. cap.*4. *dub.*8. *num.*20 *tom.*1.

Additur vlterius , quòd licèt præfatus Clericus in actu 19
capturæ non erat indutus habitu Clericali , geſtabat tamen
in brachio veſtes Clericales , ac proindè videtur habuiſſe
animum reaſſumendi , cùm Clericus dimittens habitum
non ſubſecuta declaratione Ordinarij ſemper poſſit reaſſu-
mere , vt gaudeat priuilegio fori , non obſtante irregula-
ritate ſuperueniente , iuxta *text. in cap. Clericus* 2. *de vit.*
& honeſt. Cleric. canon. eos , qui vbi gloſ. 2. *q.*3. Ciarlin. *con-*
*trou. forenſ. lib.*1. *cap.* 53. *num.*12. Barbaſtrenſ. *de competen.*
*iuriſdict. q.*43. *num.*5. Ricciul. *de iure perſonar. lib.* 7. *cap.*7.
*num.*23. Grat. *diſcept. forenſ. cap.*75. *num.*26. & tradunt alij
DD. relati per Queſſad. *contro. forenſ.* 29. *num.*41. Sanfelic.
*dec.*14. *num.*1. Sperel. *deciſ.*26. *num.* 19. vbi quòd ob non 20
delationem habitus ſuſpendatur , ſed non extinguatur pri-
uilegium fori , Rota *in Romana teſtamenti* 13. *Iunij* 1670. §.
hinc non obſtat coram Bourlemont. & ita declaraſſe Sacram
Congregationem Immunit. *in vna Baſſanenſi* 12. *Martij*
1631. vbi fori priuilegium gaudere Clericum, qui ante 21
carcerationem reaſſumpſit habitum, refert Diana *poſt* 5. *par.*
*reſol. moral. tit. declarat. Sac. Congregat. num.*23.

Quòd ſibi locum vindicat etiam ſi Clericus per longum 22
tempus , ſcilicet octo , vel decem annorum geſſerit ſe pro
laico , & delicta perpetrauerit : nam ſi poſt captam infor-
mationem à Iudice laico de delictis , de quibus diffamatus
erat, habitum , & tonſuram Clericalem ſtatim reaſſumpſe-
rit , & Eccleſiæ inſeruire cæperit , recuperat priuilegium
Clericale , tum quoad perſonam , tum quoad cauſam , &
bona , ita vt iudex laicus , qui incæpit inquirere, proceſ-
ſum proſequi non poſſit , nec contra eumdem , eiuſque
bona procedere , ita cenſuit Sacra Congregatio Immuni-
tatis *in vna Nicien.*22. *Auguſti* 1662. vbi iniunxit Epiſcopo
vt procederet in cauſa , de qua Iacob. Pignatel. *conſult. can.*
437. *num.*1. & patet ex alia declaratione eiuſdem Sac. Con-
greg. relat. per Dian. *reſol. mor. poſt p.*5. *n.* 27. & ita fuiſſe deci-
ſum in Conc. Neapol. tradit Tap. *in conſtit. de perſon. n.* 37.

Nec ad hunc effectum requiritur licentia Epiſcopi , vt 23
patet ex alia declaratione eiuſdem Sac. Congreg. Immunit.
in vna Orien. 18. *Auguſti* 1654. *inſtante Donato Antonio Go-*
sa velle reaſſumere habitum attento obitu vxoris Virginis ea-
dem Sac. Congreg. cenſuit Oratori licere reaſſumere habitum
Clericalem , etiam abſque alia licentia Epiſcopi.

Et licèt Clericus deferens habitum Clericalem , & tran- 24
ſiens ad ſtatum laicale , non poſſit amplius dici perſona
Eccleſiaſtica , Rot. *deciſ.*51. *num.* 14. *p.*5. *tom.*1. *recen.* hoc 25
tamen procedit , vbi Clericus per habitus dimiſſionem
oſtendat animum perpetuò deſerendi , aliàs cenſetur ad
modicum tempus dimiſiſſe , cùm non ſit præſumendum ,
nolle permanere in ea vocatione , in qua vocatus fuit , vn- 26
de debet gaudere priuilegio fori , ſi ad modicum tempus
habi-

Digitized by Google

habitum dimiſerit, etiam ſi in actu capturæ repertus fuerit in habitu ſæculari, & ita cenſuiſſe Sacram Congr. *in vna Leodienſi 9. Nouemb.* 1630. refert Dian. *reſol. moral. poſt 5. part. tit. reſol. Sac. Cong. num.* 34.

27 Immò ad hunc effectum eſt potius attendendum tempus commiſſi delicti, quàm capturæ, adeout qui habitum geſtabat tempore commiſſi delicti, & non tempore capturæ non priuetur beneficio fori, Marius Antonin. *var. reſol. lib. 3. reſol. 48. num. 7.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſ. 46. num.* 10. Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 32. ſub §. non reticeam.*

28 Hinc non iuuat replicare, quòd Clericus hoc caſu efficiatur mixti fori, ita vt inter Eccleſiaſticum, & laicum Iudicem locus ſit præuentioni in odium Clericorum requiſitis carentium, dum modò laici, modò Clerici, prout eis expedit eſſe volunt, cùm etiam expediat, & vt laici, & vt Clerici puniantur, & ita ſæpè fuiſſe reſolutum à Sacra Congregatione patet ex declarationibus relatis à Sperel. *dec. 17. n. 33. p. 2.* & ex alijs relatis per extenſum à Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 46. à num. 1. & ſeq.* & per Garz. *de benef. p. 2. cap. 2. num.* 16.

29 Quia obiectum eliditur, & ceſſant aliæ declarationes Sacræ Congregationis: ſed eſt attendenda dicta vltima declaratio à Sanctiſſimo D. N. approbata, in cauſa *Leodien.* quam idem Sanctiſſimus obſeruari mandauit, vbi tribuitur Epiſcopo facultas repetendi Clericum è manibus Iudicis laici etiam in caſu præuentionis.

30 Ad hoc autem vt Clericus ita amittat priuilegium fori, vt ab Epiſcopo repeti nequeat, requiritur, vt reperiatur ſpoliatus priuilegijs Clericalibus, vel à iure, vel ab homine per legitimam declarationem ab Ordinario latam, vt præſcribitur in dicta *Leodien.* aliàs ſemper eſt locus repetitioni.

31 Et quamuis de iure antiquo Clericus dimiſſo habitu clericali, & tonſura immiſcendo ſe enormibus non amittebat fori priuilegium, niſi prius trina monitione à ſuo Prælato monitus de deſiſtendo à prædictis, & habitum reaſſumendo, *cap. fin. de vita, & honeſt. Cleric. cap. in audientia, & cap. contingit 2. de ſent. excommun. Clem. 1. gloſ. verb. tertiò,* vbi etiam Card. Imol. *de vit. & honeſt. Cleric.* Abb. *in cap. tuæ num. 3. de apoſtat.* Clar. *in §. fin. quæſt. 36. num. 16. verſ. hæc autem,* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 17. num.* 16. Decian. *tract. crim. tom. 4. cap. 9. num. 88. & 89.* Farinac. *in tract. crim. quæſt. 8. num.* 60. Ricciul. *de iure perſonar. lib. 7. cap. 6. num. 4.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num.* 801. cum alijs copioſè relatis à Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 8. num. 1.* & à Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 23. verſ. ſed hæc ſententia,* Ric. *in prax. rer. quotidian. for. Eccleſiaſt. p. 1. tit. prax. Cleric. reſol. 54. num. 1.* vbi dupliciter limitat Gratian. *diſcept. 190. n. 11. lib. 1.*

32 Præterea dicta monitio non ſolùm debebat eſſe trina, ſed ſpecialis, nominatim, & in perſonam facta, neque ſufficiebat generalis, & vnica, *Clem. 1. de vit. & honeſt. Cleric. vbi gloſ. in verbo tertiò,* Abb. *num. 7.* Card. Imol. & communiter ſcribentes. Niſi fortè facta fuiſſet in Synodo, ſub

33 expreſſa comminatione, & pœna, eò quia monitio facta in Synodo habet vim conſtitutionis, & vbi ſit conſtitutio non requiritur trina monitio, nec eſt neceſſarium, vt fiat monitio ſpecialis, ſeu nominatim *cap. 1. de locat. cap. 2. de conſtit. in 6.* vt alijs relatis comprobat Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric perſonal. §. 8. num. 4. & 5.* Sperel. *deciſ. 26. num. 1. & 2. par. 1.*

34 Hodie tamen Clerici non ſeruantes requiſita Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* fori priuilegium amittunt, etiam ſi trina monitio non præceſſerit, & ita cenſuiſſe Sac. Congreg. Concilij *ſuper d. cap. 6.* teſtatur Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 8. num. 7.* vbi etiam hoc comprobat ex Conſtitutione Sixti V. quæ incipit, *cum ſacroſancta,* Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. Eccleſ. reſol. 33. verſ. an verò,* Aloyſ. Ric. *in prax. quotidian. rer. for. Eccleſ. p. 1. tit. prax. Cleric. reſol. 540. num. 4.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 190. num. 11. verſ. licet hoc,* vbi quòd ad hoc faciant conſtitutiones Clementis VII. & Pauli III. de quibus etiam Menoch. *conſ. 912. num. 35.* Sperel. *dec. 26. num. 3. & 4. tom. 1.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 8. num. 14. p. 1.*

35 Et ſi fortè Clericus dimiſſo habitu Clericali committat delictum, & poſt eius perpetrationem reaſſumat habitum, non efficitur iuriſdictionis Iudicis laici, cùm hoc caſu ceſſet dicta diſpoſitio Sac. Concilij Tridentini, vt colligitur declaratum fuiſſe à Sacra Congregatione *in vna Firmana ſub die 7. Auguſti* 1640. infraſcripti tenoris: *Sac. Congr. reſpondit Clericum Franciſcum Caldaronum etiam ſi propria auctoritate habitum Clericalem reaſſumpſerit poſt delictum, & proceſſum, gaudere debere priuilegio fori, & à iuriſdictione Iudicis laici liberatum eſſe quoad perſonam, quod ſi fraus ſubſit, quam Iudex Eccleſiaſticus inſpicere, & declarare debet, poſſe Gubernatorem laicum poſt dictam declarationem proceſſui finem imponere, & quoad illum, realiter quoad bona procedere,* & patet ex alia declaratione relata per Dianam *poſt 5. p. reſol. moral. tit. reſol. Sac. Cong. num.* 27.

Sed ſi Clericus depoſuerit habitum Clericalem per actum 36
publicum renunciationis, an poſſit illum reaſſumere *Sac. Cong. Immunitatis in vna Mazarenſi ſub die 16. Decemb.* 1642. reſpondit, *Clericos niſi voluntariè, & expreſsè deponendo habitum renuncient in actis Curiæ Epiſcopalis, & cum approbatione Epiſcopi, etiam cum declaratione, quòd abſque illius licentia eumdem habitum amplius non reaſſumat, non poſſe propria auctoritate dictum habitum reaſſumere.*

Vt tamen Clerici beneficio carentes fori priuilegio poſ- 37
ſint allegare ratione primæ tonſuræ, & Ordinum minorum, etiam illa requiſita à Sac. Concilio Tridentino habere debent, ſcilicet quòd geſtent habitum, & tonſuram, & quòd Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiant, adeout non ſufficiat vnum, ſine alio, vt tradunt DD. latè congeſti per Farinac. *q. 8. num. 44. verſ. item dummodo.* Cæſar. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 1167. & ſeq.* Menoch. *lib. 6. præſumpt. 76. num.* 38. Guaxin. *ad defenſ. p. 1. defenſ. 20. cap. 10. num.* 35. Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 11. num 82. verſ. & hæc conſuetudo,* & ita fuiſſe declaratum à Sac. Congr. refert Sperel. *dec. 26. num. 4. tom. 1.* cum aliis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. c. 4. dub. 8. n. 4. p. 1.* vbi latè per totam.

Veritas tamen eſt, quòd ſi per accidens, vel ad modi- 38
cum tempus Clericus non incedat in habitu, & tonſura, non propterea huiuſmodi priuilegio priuatur, etiam ſi captus fuerit ſine habitu, & tonſura ob delictum, & homicidium commiſſum, ſi probetur conſueuiſſe illa deferre, cùm ad amittendum hoc priuilegium requiratur, vt diximus, talis perſeuerantia, vt publicè laicus exiſtimetur; cũ denominatio quidem ab vſu frequenti deſumenda ſit, Marc. Anton. *var. reſol. 48. num. 7. lib. 3.* Farinac. *in tit. de inquiſit. quæſt. 8. num. 66. & ſeq.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſ. 46. num.* 8. Bonac. *in tit. de legibus diſ. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num.* 14. vbi ita declaraſſe Sacram Congregationem, vt etiam teſtatur Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 8. num. 17. 18. & 20. p. 1. &* Sperel. *d. c. 26. num. 23 24. & 25. tom. 1.* Capiblanc. *de offic. Baron. tom. 1. pragam. 8. p. 3. num.* 34. Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol.* 18. Anton. de Marin. *reſol. quotid. cap. 50. num. 3.*

Ita pariter, vt Clericus priuilegium fori non amittat, 39
exuberat ſi pro maiori parte temporis inſeruiat Eccleſiæ, licèt interpellatè, & non omni tempore, quia verba Sacri Concilij non ſunt rigidè interpretanda, ſed benignè, & ſatis eſt, vt oreтenus habuerit licentiam ab Epiſcopo inſeruiendi alicui Eccleſiæ, & ita declaraſſe Sac. Congregationem teſtatur ex Ric. & Gratian. Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 34. verſ. notandum eſt, & p. 4. tract. 1. eod. tit. reſol. 88. verſ. ſed quod Cleric.* Sperel. *dec. 26. num. 26. cum ſeq. & num.* 28. vbi nouiſſimè reſolutum fuiſſe in Sacra Congregatione teſtatur, ſcilicet non requiri perſeuerantiam, ſed ſat eſſe, vt quis aliquando deſeruiat, Maſtril. *deciſ. 113. num. 13. tom. 1.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 8. num. 30. cum plurib. ſeqq. tom. 1.*

Præcipuè, ſi ob neceſſarium impedimentum ſeruitium 41
intermiſerit, vt deciſum teſtatur Sperel. *dec. 26. num. 29. tom. 1. ex* Gallet. *in margarit. caſuum conſcien. verb. Clericus col. 2.* & ex Ric. *dec. 111. ſub num. 5. p. 5.*

Et quamuis huiuſmodi ſeruitium ſit præſtandum Eccle- 42
ſiæ, cui fuit adſcriptus, tamen ſufficit etiam, vt præſtetur Eccleſiæ ſaltem in genere aſſignatæ: immò quòd Cle-
ricus inſeruiens alteri Eccleſiæ, quàm cui fuit adſcriptus 43
gaudeat fori priuilegio, cenſuiſſe Sacram Congregationem ex Proſpero de Auguſtin. & Ricciul. teſtatur Sperel. *dec. 26. num. 30. & 31.* Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol.*

t. ip. 7.

44 cap. 7. num. 1. & de inſeruiente Capellæ Oratorij Confra-
ternitatis laicorum, pariter gaudere, declaraſſe Sacr.
Congregationem, ex Barboſ. Ric. Proſper. de Auguſtin.
teſtatur Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub. 8. n.
37. & 38. & Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit.
reſol. 34. verſ. ſed contrarium.
45 Non enim eſt neceſſarium mandatum Epiſcopi, & ho-
die ex decreto Sacræ Congregationis, quòd non requiratur
huiuſmodi adſcriptio, aduertit Nouatius in ſuo ſingular.
canon. ſingular. 3. in tit. de Cleric. coniugat. in 6. Ric. dec.
111. ſub num. 5. p. 4. quos refert Sperel. dec. 26. num. 31. p. 1.
46 vbi refert aliam conciliarem declarationem emanatam ad
Inſtantiam Epiſcopi Fertatienſis, nempè, An Clericus in
minoribus ordinibus conſtitutus Clericalem habitum, & ton-
ſuram deferens, atque Eccleſia inſeruiens gaudeat priuilegio
fori, ſi alicui Eccleſia adſcriptus non ſit: Sac. Congreg. Concilij
Trid. Interpretum cenſuit gaudere, & rurſus aliam conſimi-
lem refert Ric. dec. 164. num. 1. p. 4. de tempore Card. Ca-
raſa.
47 Nec dicta adſcriptio pro forma requiritur, cùm Emi-
nentiſſimi Patres Concilij Tridentini interpretes pluries
contrarium reſcripſerint, ex ſuperius traditis, vt animad-
uertit Sperel. dec. 26. num. 31. verſ. nec obſtat.
48 Contrarium tamen quòd præfata adſcriptio ſit de forma,
propterea ad vnguem ſeruanda, adeout non ſufficiat actus
equipollens, tenet Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.
49 4. dub. 8. num. 39. & 40. tom. 1. vbi ſubdit, quòd contraria
ſententia procedat in caſu, quo Epiſcopus, ſine rationa-
bili cauſa Eccleſiam aſſignare noluerit, quia tunc cùm per
Clericum non ſteterit, ei imputandum non eſt; aliàs ſe-
cus, ne indicatur noua diſpoſitio contra Concilium: quod
licèt valdè vrgeat, non tamen recederem à prima ſenten-
50 tia, tamquam magis fauorabili, nec aduerſatiua verbis
Sacri Concilij tamquam demonſtratiuè, & non taxatiuè
prolatis, quoniam Sacrum Concilium mandans Clericis
inſeruire Eccleſiæ, voluit eos excitare ad Dei cultum, vt
aſſueſcant Deo famulari, & erudiri, & progreſſum face-
re in cæremonijs ſacris, quod cùm conſequi poſſit, ſiue
ſeruitium præſtetur vni, vel alteri Eccleſiæ, vtique ſatiſ-
factum videtur menti Sacri Concilij iuxta declarationes
allegatas.
51 Cæterum quòd mandatum Epiſcopi ex praxi non requi-
ratur, quòd ſit in ſcriptis, ſed ſufficiat, quòd ſit oretenus
fatetur idem Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 4. dub.
8. num. 40. verſ. cæterum tom. 1. ex Barboſ. Diana, Squil. Ric.
quos allegat.
52 Et præſtitum ſeruitium benè probatur, vel per fidem
Rectoris Eccleſiæ, vel per teſtes, adeout ad decipiendum
Epiſcopum ipſius Clerici aſſertioni minimè credatur, vt
animaduertit Sperel. dec. 26. num. 31. verſ. nec obſtat
tom. 1.
53 Vlterius eſt animaduertendum, quòd Clericus licèt ef-
ficiatur incorrigibilis, non tamen amittit priuilegium fo-
ri, ſed requiritur ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, qui illum
brachio ſeculari tradat cap. cùm non ab homine de iudic. Am-
broſin. de immunit. cap. 17. num. 28. Suar. de cenſur. diſ. 22.
ſect. 1. num. 9. Coninch. de ſacram. diſ. 14. dub. 15. num. 19.
Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 19. num. 5. & quòd habeatur ex-
preſsè in quadam Bulla Clement. VIII. emanata 18. De-
cemb. 1591. refert Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immu-
nit. Eccleſ. reſol. 50. ſub verſ. dico igitur.
54 In prædictis verò caſibus, in quibus Clerici primæ ton-
ſuræ, & in minoribus priuantur priuilegio Clericali puni-
ri poſſunt à Iudice ſæculari nulla præcedente degradatione,
de qua in cap. de pœn. in 6. præuia tamen declaratione ſui
Ordinarij amiſſionis priuilegiorum, Barboſ. de offic. & po-
teſt. Epiſcop. alleg. 12. num. 31. p. 2.
55 Verùm quòd dicta declaratio non ſit neceſſaria, ſuade-
tur, quia Clerici non habentes requiſita Sacri Concilij
non gaudent priuilegio fori ex diſpoſitione eiuſdem Conci-
lij, ac proinde dum adeſt declaratio iuris, non exigitur de-
claratio hominis: procedere tamen poteſt ſententia Bar-
boſæ in caſu controuerſiæ, an Clericus in minoribus ha-
56 beat præfata requiſita, cùm coram Iudice Eccleſiaſtico ha-
benda ſit diſcuſſio de Clericatu, & habitu, & cognitio,
citatis Iudice, & fiſco ſæcularis Curiæ, adeout ſi Iudex
Eccleſiaſticus declarauerit Clericum gaudere priuilegio fo-
ri, ſit remittendus ad Curiam Eccleſiaſticam, & peti poſ-
ſit remiſſio cum dictæ declarationis inſertione, ad textum
in cap. ſi Iudex laicus de ſenten. excom. in 6. & tradunt DD.
relati per Dian. reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol.
27. verſ. ſed abſolutè, & p. 3. tract. 1. de immunit. reſol. 10. &
p. 4. tract. 1. eod. tit. reſol. 5. verſ. ſed ege, vbi in fin. teſtatur
ita declaraſſe Sac. Congreg. Concil. Barboſ. de offic. Epiſcop.
alleg. 11. num. 33. Bellet. diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor.
Cleric. perſonal. §. 14. num. 1. & 2. & ſeq. Farinac. in prax.
crim. tom. 1. p. 1. quæſt. 8. num. 33. Maſcard. de probat. concluſ.
964. num. 3. Scaccia de Iudic. lib. 1. cap. 11. num. 8. Menoch.
de præſumpt. 76. num. 341. Lothet. de re benefic. lib. 3. quæſt.
36. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 23. n. 10.
Eſt tamen animaduertendum quòd Clericus primæ ton- 57
ſuræ, & in minoribus ordinibus conſtitutus non ſeruans
ſupradicta requiſita à Sacro Concilio, licèt amittat priui-
legium fori, non tamen priuatur aliis priuilegijs, in qui-
bus nihil fuit per Concilium innouatum, ſed eius diſpoſi-
tio reſtringitur ad ſolum priuilegium fori, & ita declaraſſe
Sac. Congreg. Emin. Card. Interpret. commemorat Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 7. Bellet. diſquiſit. Clerical. p. 1.
de fauore Cleric. perſonal. §. 3. num. 22. Garz. de benef. p. 3.
c. 3. n. 5. in fin. Conuital. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 20. Ni-
col. in ſuis floſculis in verbo Clericus num. 27. Diana reſol.
moral. p. 1. reſol. 36. Ricciul. de iure perſonar. extra gre-
mium Eccleſiæ lib. 7. cap. 6. num. 11. & 12. Barboſ. in Concil.
Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. num. 6. & 14. Squillant.
de priuileg. Cleric. cap. 12. limit. 1. Parlador. rerum quotidia-
nar. differ. 14. §. 2. num. 6. Sanchez in præcept. Decalog. lib.
7. cap. 13. num. 35. Rot. deciſ. 62. in fin. poſt Zuff. de legiti-
mat. proceſſ. & in Romana teſtamenti 13. Iunij 1670. §. hinc
obſtat verſ. in cæteris autem coram Burlemont. & claram
reſolutionem Sacr. Congregationis refert Pignatel. conſult.
canon. 174. num. 7. nempe die 3. Decemb. 1622. Sac. Congr.
Concil. cenſuit, decretum Sac. Concilij Tridentini cap. 6. ſeſſ.
23. de reform. non ademiſſe Clericis non habentibus qualitates,
quæ ibidem exprimuntur niſi priuilegium fori, cætera verò re-
manere ſub diſpoſitione iuris communis.
Et ratio eſt, quia priuilegia à iure Clericis conceſſa eiſ- 58
dem competunt ex ſolo charactere Clericali, abſque eo,
quòd concurrant aliæ qualitates ſeruitij, alteriuſue ſimilis,
vnde diſpoſitio Concilij tamquam reſtrictiua ad ſolum pri-
uilegium fori, non comprehendit alia priuilegia Pignatel.
d. conſult. 174. num. 6. & 7. Tum quia per ſublationem 59
vnius priuilegij non inducitur priuatio alterius, vbi non
concurrit iuris communis correptio, cap. cùm expediat de
electione in 6. Et quòd expreſsè correptum non inuenitur,
ſub iuris communis regulis relictum intelligitur l. præcipi-
mus in fin. C. de appellat. adeout non inducatur priuatio 60
priuilegiorum Clericis à iure Ciuili, & Canonico conceſ-
ſorum, niſi in caſibus à iure expreſſis, latè Tiraquel. in l.
ſi vnquam verbo reuertatur num. 248. C. de reuocan. donat.
& alijs congeſtis comprobat Rot. in d. Romana teſtamenti
13. Iunij 1670. §. hinc non obſtat coram Burlemont.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini amittit priuilegium fori, ſed Iudex laicus non poteſt in eum exercere iuriſdictionem, niſi ſecuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, quod non habeat dicta requiſita, & num. 3. & 4. & 6.*

2 *Iudex laicus non poteſt ius reddere, vbi agitur de priuilegio ordinis.*

5 *Deprehenſus cum veſtibus Clericalibus, ſi publicè pro laico habebatur eſt reddendus Curiæ Eccleſiaſticæ, donec diſcutiatur articulus, ſecus ſi deprehenſus fuerit in habitu ſæculari.*

7 *Ritus magnæ Curiæ Vicariæ Neapolitanæ cognoſcendi de Clericatu, ſublatus fuit in conuentionibus inter Pontificem, & Regem.*

8 *Clericatus quæſtio cognoſci debet per Iudicem Eccleſiaſticum poſthabito affectu, & cupiditate defendendi propriam iuriſdictionem.*

9 *Pendente iudicio ſuper hac controuerſia coram Eccleſiaſtico Iudex laicus ſuperſedere debet in fabricatione proceſſus.*

10 *Clericus immiſcens ſe enormibus, & effectus incorrigibilis non ſubijcitur iuriſdictioni laicali, niſi fuerit à*

Iudi-

Iudice Eccleſiaſtico declaratus incorrigibilis, & num. 11. & 12.

13 *Clericus quando dicatur incorrigibilis, vt à Iudice ſæculari iudicari poſſit.*

14 *Degradatio Clerici verbalis, & actualis, quæ ſint, & num. 16.*

15 *Clericus verbaliter degradatus puniri non poteſt per Iudicem ſæcularem abſque traditione, ſecus ſi fuerit actualiter degradatus, num. 17.*

18 *Verbaliter degradatus non amittit priuilegium fori, ſicut amittit actualiter degradatus.*

19 *Actualis Clerici degradatio, & Curiæ ſæcularis traditio, in quibus caſibus fieri debeat de iure communi, & quid de iure nouo, num. 28.*

20 *Clericus propter hæreſim traditur curiæ ſæculari, ſi ſit relapſus.*

21 *Clericus ob hæreſim ſi velit ſe corrigere detruditur in Monaſterium ad pœnitentiam agendam.*

22 *Ob crimen falſi commiſſi in literis Apoſtolicis traditur curiæ ſæculari grauiſſimis tamen concurrentibus circumſtantijs.*

23 *Et ob conſpirationem in Epiſcopum non traditur curiæ ſæculari, niſi ſit effectus incorrigibilis.*

24 *Clericus pro ſimplici homicidio non eſt tradendus curiæ ſæculari ceſſante incorrigibilitate, ſed deponendus, & in carcerem detrudendus.*

25 *Pro homicidio qualificato quomodo puniatur, & an, & quando ſit curiæ ſæculari tradendus.*

26 *Clericus aſſaſſinus tradendus eſt curiæ ſæculari, etiam non expectata incorrigibilitate.*

27 *Non tamen puniri poteſt à Iudice laico, niſi ſequuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, ſcilicet Clericum eſſe aſſaſſinum.*

28 *Clericus tradi poteſt curiæ ſæculari pro celebratione Miſſarum, & miniſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ſi non ſit presbyter.*

29 *Clericus non eſt degradandus, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

30 *Per conſpirationem in Iudicem ſæcularem Clericus non traditur curiæ ſæculari.*

31 *Nec à Principe ſæculari puniri poteſt.*

32 *Clericus ſodomita curiæ ſæculari tradi poteſt, & priuari debet omni officio, & beneficio, & efficitur irregularis.*

33 *Immiſcendo ſe enormibus non eximitur à iuriſdictione Iudicis Eccleſiaſtici, niſi ſecuta declaratione.*

34 *Nec Epiſcopus amittit ius in Clericos ob non geſtationem habitus, vt ſemper eos repetere poſſit à curia ſæculari, etiam ſi exercuerint artes mecanicas, viles, & dederint operam militiæ, & artem macellarij exercuerint, num. 35.*

36 *Declara quod ſubijciuntur curiæ ſæculari in dictis caſibus ſi Epiſcopus vel non procedat ad eos puniendos, vel non repetat.*

37 *Clericus non habens requiſita Sacri Concilij ipſo iure amittit priuilegium fori.*

38 *De iure verò antiquo quæ ad hunc effectum requirebantur recenſentur.*

39 *Clericus ſi efficiatur miles ipſo iure amittit priuilegium fori ex nouo iure Sacri Concilij Tridentini.*

40 *Declara ſi Clericus in militia perſeueret, & ſæua exerceat; aliàs ſola militia non tollit priuilegium Clericatus.*

41 *Clericus in minoribus habens beneficium gaudet priuilegio fori, licèt non incedat in habitu, & tonſura, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.*

42 *Clerici in minoribus cogi non poſſunt ad ſuſcipiendos ſacros ordines, ſed tantùm ſunt monendi, & corrigendi.*

43 *Et Edictum priuationis priuilegiorum, ſi non ſuſcipiant ſacros ordines eſt improbatum.*

44 *Priuari tamen poſſunt priuilegijs Clericalibus, ſi non incedant in habitu, & tonſura.*

45 *Clericus, vt perdat priuilegium clericale quoad forum quæ requirantur de iure antiquo, & quid vigore Concilij Tridentini, num. 46.*

Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini, quando puniri poſsit à Iudice ſæculari.

ADNOTATIO I.

Licèt Clericus non ſeruans, ſeu non habens requiſita 1
Sac. Concilij Tridentini *ſeſs. 23. de reform. cap. 6.* amittat priuilegium fori, & Iudex laicus contra eumdem procedere valeat; non tamen poſt oppoſitionem, & notitiam Clericatus hanc iuriſdictionem exercere poteſt abſque incurſu cenſurarum ſtatim, & de facto, ſed expectare debet declarationem Iudicis Eccleſiaſtici, quòd Clericus amiſerit priuilegium fori, ex quo non habeat requiſita, Sacri Concilij, vel quòd non ſit Clericus, ideòque gaudere non poſſe priuilegio fori: ſiquidem vbi inſurgit controuerſia de Clericatu, vel de amiſſione Clericalis priuilegij huiuſmodi iuriſdictionis inſpectio cognoſcenda, & decidenda eſt non per Iudicem ſæcularem, ſed per Eccleſiaſticum, & ratio eſt, quia agitur de priuilegio ordinis, quod concernit rem ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, in cuius articuli diſcuſſione Iudex laicus non poteſt ius reddere, ſed propter maiorem auctoritatem ſpectat ad Epiſcopum, textus eſt *in cap. ſi Iudex laicus*, & ibi DD. *de ſenten. excommunic. in 6.* & de communi teſtatur Couar. *pract. quæſt. cap. 33. n. 1. verſ. primum illud eſt prænotandum*, Ripa *in cap. decernimus num. 4. verſ. ſed coram quo de Iudic.* Butr. *cap. ex parte 3. in fin. de priuil.* Boſs. *in tit. de foro competen. num. 151. & 155.* Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 1. num. 1263. & 1267.* Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 27.* cum alijs congeſtis per Farinac. *in tit. de inquiſit. quæſt. 8. num. 33. cum ſeq.* & ita ſæpè cenſuiſſe Sacram Congregationem Concil. & Sac. Congregationem Immunitatis, patet ex reſolutionibus relatis per Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 20. p. 3. à num. 14. 15 & 16.* nempè in vna *Papienſi 10. Septemb. 1629. & in Nullius S. Laurentij in Campo 17. Decembris 1630.*

Et in *Licienſi* 7. Septembris 1624. Sacra Congregatio 3
Concilij cenſuit, &c. *Cæterum, & ſi Clericus priuilegio fori nõ gaudeat, quia qualitates Concilij non habeat, vel quia cum falſis dimiſſorijs ordinatus fuerit, eum tamen non poſſe à Iudice laico detineri, niſi prius ſuper qualitatibus, & promotionibus huiuſmodi Iudex Eccleſiaſticus cognouerit, & pronunciauerit, ideòque Epiſcopum Licienſem, vtique poſſe hoc caſu contra laicos ad ſententiam cenſurarum procedere.*

Die 6. Octobris 1612. *Sac. Congregatio, &c. propoſito* 4
dubio omnes abſque vlla diſſenſione cenſuerunt huiuſmodi Clericum nullo pacto excludi à fori priuilegio, niſi poſt latam à Iudice Eccleſiaſtico declarationem ſuper facto, ſeu delicto, quòd habitum, & tonſuram Clericalem minimè detulerit.

Vlterius die 21. Iulij 1625. *S. C. Concil. inhærendo decla-* 5
rationibus aliàs factis, cenſuit, ſi is, qui pro laico publicè ſe gerens deprehenſus fuerit in habitu Clericali, hoc eſt tonſurã, & veſtes deferens Clericales; qui ne communi exiſtimatione Clericus habebatur debere donec de contrario conſtiterit, Clericum reputari, ac proinde in continenti, etiam ante cognitionem de Clericatu reddendum eſſe Eccleſiaſticæ curiæ. Ac ſi ante deprehenſione in habitu laicali illius, qui pro laico publicè ſe gerebat, ac pro tali communiter habebatur, remanere debere ſub cuſtodia Iudicis ſæcularis, donec coram Eccleſiaſtico docuerit ſe fori priuilegio gaudere, quod comprobat etiam Farinac. *q. 8. num. 16.* Pignatel. *conſult. canon. 20. num. 35. p. 3.*

Non enim videtur rationi conſonum in poteſtate Iudicis 6
laici eſſe declarare, quòd Clerici capti non habeant qualitates à Sacro Concilio præſcriptas in diminutionem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, odioſæ iudicibus laicis, in cuius fraudem ab eiſdem facilè præiudiciales reſolutiones exoriri poſſent, vt animaduertit Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 20. num. 16. in fin. tom. 3. vbi num. 17.* reprobat ritum magnæ curiæ Vicariæ Neapolitanę cognoſcendi de Clericatu à Regina Ioanna, vt ſupponitur factum, contra libertatem & iuriſdictionem Eccleſiaſticam, præſertim attenta conuentione inter Romanam Eccleſiam, & Regem in inueſtitura Regni conceſſa à Iulio II. in qua reuocantur omnes conſtitutiones, leges, & decreta præiudicialia libertati

Eccle-

Eccleſiaſticæ, vt atteſtantur ipſimet DD. Neapolitani, & præcipuè Gramat. *dec. 61. num. 17. & ſeq.* & alij relati per eumdem Pignatel.

8 Iudices tamen Eccleſiaſtici cauſas, & controuerſias hu-
iuſmodi cognoſcere, & terminare debent omni animi poſt-
habito affectu, non cupiditate defendendi, aut ampliandi
propriam iuriſdictionem, ſed ſolùm zelo iuſtitiæ, ne ſcele-
ſtiſſimi homines à iuſtiſſima ſæcularium Iudicum punitio-
ne liberentur, valdè enim reipublicæ intereſt, vt delicta
debita pœna ad alios terrendos puniantur, vt ex Couar.
animaduertit Farinac. *in tit. de inquiſition. q. 8. num. 33. verſ.
vbi per hoc admonet.*

9 Pendente tamen iudicio ſuper huiuſmodi controuerſia
coram Eccleſiaſtico Iudice, ſæcularis Iudex ſuperſedere
debet, & ad vlteriora in proceſſus confectione non pro-
cedere, ne eluſoria reddatur cognitio Iudicis Eccleſiaſtici,
ita ex Couar. Cæpol. Mil. Roland. Scaccia tradit Farinac.
de inquiſit. q. 8. num. 35.

10 Clerici autem quamuis ſe immiſceant enormibus, nul-
lum tamen præiudicium afferunt iuriſdictioni Eccleſiaſti-
cæ, nec eximuntur à iuriſdictione Epiſcoporum, cum ad
hunc effectum, etiam ſi Clerici efficiantur incorrigibiles,
non propterea ſubijciantur animaduerſioni Iudicis ſæcu-
laris, niſi præcedat ſententia declaratoria eiuſdem Iudicis
Eccleſiaſtici, Roland. *conſ. 4. num. 31. lib. 1.* Ambroſin. *de
immunit. Eccleſ. cap. 17. num. 28.* Felin. *in cap. cum non ab ho-
mine num. 9. de iudic.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. 1. n.*
809. Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 129.
per tot.* Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 20. num. 20. 22. & 23.
tom. 3.* vbi ita cenſuiſſe Sacram Congregationem Concilij
in ſequenti declaratione.

11 Die 5. Maij 1616. *In vna Lucana Sac. Cong. exiſtimauit
huiuſmodi Clericum, ita demum fori priuilegium amiſiſſe, ſi
prius fuerit à Iudice Eccleſiaſtico declaratus incorrigibi-
lis, obſeruata forma præſcripta in cap. cum non ab homine
de Iud.*

12 Hinc eſt, quòd Iudex laicus non poſſit exercere poteſta-
tem ſuper Clericum incorrigibilem niſi declarata à Iudice
Eccleſiaſtico qualitate incorrigibilitatis, Iul. Clar. *in §. fin.
q. 36. num. 29.* ex Diaz. & Felin. *in cap. cum non ab homine
num. 10. de Iudic.*

13 Dicitur verò Clericus incorrigibilis ad effectum vt per
poteſtatem ſæcularem iudicetur, & comprimatur, quando
ſcilicet in graui crimine deprehenſus depoſitus fuit, deinde
propter contumaciam excõmunicatus, inſuper illa creſcen-
te, anathematis mucrone percuſſus, & tandẽ impœnitens, ac
obduratus in profundum malorum veniens pœnas contem-
nat, nam tunc cum Eccleſia fecit totum poſſe ad illum ad
ouile reducendum, & vlterius non habeat quid faciat, abſ-
que eo quòd expreſsè exuatur priuilegio Clericali, per ſæ-
cularem poteſtatem comprimi poteſt, tradit Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg. 110. num. 15. & 16. p. 3.* Menoch. *de
arbit. caſ. 415. num. 29.* per textum *in cap. cum non ab homine
de Iudic.*

14 Quòd ſi Clericus propter enormia delicta commiſſa
fuit verbaliter degradatus, ſcilicet per ſententiam à Iudice
15 priuatus clericalibus ordinibus, quæ potius dicitur depoſi-
16 tio, quàm degradatio puniri non poteſt à laico Iudice, niſi
prius Curiæ ſæculari traditus fuerit, ſed ſi actualiter fuerit
degradatus, vt ſi perſonaliter priuetur, exuatur, & ſpolie-
tur ordinibus Eccleſiaſticis iuxta formam traditam in *libro
17 Pontificali fol. 190. & ſeq.* puniri poteſt à Iudice ſæculari,
etiam ſi illi per Iudicem Eccleſiaſticum non tradatur, latè
Sigiſmund. Scaccia *de Iudic. cap. 11. num. 37. & ſeq. lib. 1.*
Clar. *in §. fin. quæſt. 36. verſ. ſcias autem,* Farinac. *in tit. de
18 inquiſit. q. 8. num. 73.* & ratio differentiæ eſt, quòd verbali-
ter degradatus non amittit priuilegium fori, prout amittit
actualiter degradatus, Menoch. *de arbitr. caſ. 415. à n. 12.
cum pluribus ſeqq.* iuxta textum *in cap. degradatio in prin. de
pœnis.*

19 Actualis tamen degradatio, ſeu curiæ ſæculari traditio
tribus caſibus à iure canonico permittitur, hæreſis, falſi
commiſſi in literis Apoſtolicis, & conſpirationis in Epiſco-
pum, *cap. ad abolendam extra de hæret. cap. ſuper eo, cap.
accuſatus de hæret. in 6. cap. cum non ab homine de iudic.
cap. falſariorum de crimine falſi,* Clar. *in §. fin. quæſt. 36.
verſ. ſcias enim,* Rot. *deciſ. 241. num. 7. poſt 2. vol. conſ. Fa-
rinac.*

Declara quòd Clericus propter hæreſim traditur curiæ 20
ſæculari, ſi ſit relapſus ſecus, ſi non relapſus velit ſe corri- 21
gere, nam tunc ſolum in carcerem ad pœnitentiam pera-
gendam detruditur, *cap. penult. extra de hæret.* In crimine
verò falſi regulariter non ſeruatur, niſi grauiſſimis con-
currentibus circumſtantijs, & demum ſi Clericus non ſit 22
effectus incorrigibilis, neque traditur Curiæ ſæculari ob cri- 23
men conſpirationis in Epiſcopum, Farinac. *in tit. de inqui-
ſit. q. 8. n. 78. iunctis duobus numeris ſeqq.* ex Claro *in §. fin. q.
36. verſ. videmus etiam, & verſ. hinc infertur,* Sigiſmund.
Scaccia *de iudic. lib. 1. cap. 11. n. 60.*

Pro ſimplici verò homicidio Clericum ceſſante incorri- 24
gibilitate omnes communiter concludunt non eſſe curiæ
ſæculari tradendum, ſed deponendum, & in carcerem de-
trudendum, vt tradunt DD. relati per Farinac. *d. q. 8. num.*
80. vbi ex Arnald. Albert. *in tract. de agnoſ. aſſert. cathol.
& hæret. q. 25. num. 33. & 34.* ſpecialiùs declarando mate-
riam ſubdit, quòd Clericus pro ſimplici homicidio deponi-
tur, & in monaſterium detruditur ad agendam pœniten-
tiam, ſi verò impœnitens fuerit, vt illam agere noluerit, pu-
ta quia fugere tentauerit, tunc damnatur ad perpetuos
carceres, idem Farinac. *q. 111. n. 46.* Carthar. *dec. 66. n. 48.*
Vermigliol. *conſ. crim. 64. n. 5.*

Pro homicidio verò qualificato, nempè Sacerdotis, 25
proditorio, & per inſidias, parricidio, & ſimilibus enor-
miſſimis delictis, vt etiam pro combuſtione Eccleſiæ, vna
eſt Doctorum opinio, quòd nec etiam in iſtis criminibus
Clericus curiæ ſæculari tradatur, niſi incorrigibilis fue-
rit: altera verò firmat quòd ſit facienda huiuſmodi tradi-
tio, nulla etiam expectata incorrigibilitate, vt tradunt
DD. relati hinc inde per Farinac. *in tit. de inquiſit. quæſt. 8.
num. 81.* ipſe tamen fatetur primam opinionem eſſe magis
iuri conſonam, ſecundam verò ſæpius ſeruatam, idcircò
id totum Iudicis arbitrio remittendum, qui iſtis caſibus
curiæ ſæculari tradere poſſe ſubdit, ſi inſpectis loci,
temporis, & perſonarum qualitatibus, adeò perni-
cioſum Reipublicæ crimen videatur, vt neceſſe ſit
ob ſcandali timorem Clericum curiæ ſæculari trade-
re, ſemper tamen Pontifice conſulto, ſecus verò in
dubio, & ceſſante ſcandalo, & cum maiori circumſpe-
ctione cum Clericis ſacris initiatis, quàm cum Clericis pri-
mæ tonſuræ, vt etiam concludit Scaccia *de iudic. cap. 11. n.
66. in fin.*

Clericum tamen aſſaſſinum etiam non expectata incor- 26
rigibilitate poſſe tradi curiæ ſæculari, tradunt magis commu-
niter Doctores ex *textu in cap. primo de homicid. in 6.* non
poteſt tamen Clericus, vti aſſaſſinus à Iudice ſæculari puni- 27
ri, niſi ſecuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, ſeu niſi poſt
quam vti aſſaſſinus fuerit ab Eccleſiaſtico Iudice banni-
tus, diffidatus, & condemnatus, Card. Alban. *in ſuo con-
ſil. 13.* latè Farinac. *quæſt. 8. à num. 82. vſque ad 86.* Scaccia
de iudic. cap. 11. num. 70. vbi reprobam Iulio Claro *in §. fin.
quæſt. 36. verſ. ſed quæritur,* concludit, & firmat conclu-
ſionem, quòd Iudex Eccleſiaſticus cognoſcat de aſſaſſi-
nio: quòd ſi reperit commiſſum, declaret Clericum
eſſe aſſaſſinum, qua declaratione facta, ſubdit, quòd
nulla alia incorrigibilitate expectata Iudex ſæcularis poſſit
exercere gladium ſanguinis, prout etiam dixit Rot. *deciſ.
241. ſub num. 7. poſt 2. vol. conſ. Farinac.* Diana *reſol. mo-
ral. par. 1. tract. 2. reſol. 51. verſ. dico igitur,* vbi quòd Iudex
laicus aliter faciendo incurrit excommunicationem Bullæ
Cœnæ, & alios allegat.

Vlterius de iure nouo Clericus tradi poteſt curiæ 28
ſæculari, pro celebratione miſſarum, ſi non ſit Preſ-
byter, & pro crimine præſumentium miniſtrare ſacra-
mentum pœnitentiæ, cum non ſint Presbyteri ex
conſtitutione Clementis VIII. de quibus Rota *dicta
deciſ. 241. ſub num. 7. poſt. 2. volum. conſ. Farinac.* vbi fir- 29
matur regula, quòd Epiſcopus non poſſit venire ad
actualem degradationem, niſi in caſibus à iure canonico
expreſſis.

Hinc eſt, quòd propter conſpirationem in Principem lai- 30
cum Clericus non traditur curiæ ſæculari, iuxta commu-
nem opinionem, de qua Roſ. *in prax. in tit. de foro compe-
ten. num. 137.* ſecut. per Rot. *deciſ. 241. num. 8. poſt 2. vol.
conſ. Farinac.*

Nec committendo crimen læſæ maieſtatis puniri poteſt 31
per Principem ſæcularem, cùm propriè non dicatur com-

Digitized by Google

mittere crimen læſæ maieſtatis, eò quòd non ſit verè ſub-
ditus, Ancar. *in cap. quis de pœn. in 7.* Bart. *conſ. 22. in 1. du-
bio lib. 3.* Rol. *conſ. 4. lib. 1.* Boſſ. *in tit. de crimine læſa maieſt.
num. 86. & præſertim verſ. omnibus conſideratis*, Diana *re-
ſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 19. verſ. ſed hæc ſen-
tentia*, vbi teſtatur ita fuiſſe declaratum à Clemente VIII.
in caſu ſecuto in Regno Neapolitano, ſed quòd de facto
Principes ſæculares, cum agatur de eorum vita, aut ſtatu
non ſoleant remittere Clericos ad Iudices Eccleſiaſticos, ſed
per ſuos Iudices puniri faciant, inquit Clar. *in §. fin. q. 36.
n. 23.* quod explorati iuris eſt illos non poſſe facere ſine in-
curſu cenſurarum, ex ſupra deductis.

32 Inſuper de iure nouo Clericus, & Regularis ſodomitæ,
etiam degradari, & curiæ ſæculari tradi poſſunt, ac priua-
ri debent omni officio, dignitate, & beneficio, & efficiun-
tur irregulares, & non poſſunt promoueri ad alios ordines
abſque diſpenſatione Summi Pontificis, & etiam procedi
poteſt in hoc crimine per inquiſitionem, & ſecretam accu-
ſationem, ſeu denunciationem, iuxta Conſtitutionem B.
Pij V. *ex ordine Bull. Cherubin. 5. §. 11. & Conſtit. 72. to. 2.*
Borgoin. *dec. 13. num. 11. verſ. tamen ſi non obſtaret*, Simon.
Maiolla *de irregularitat. lib. 5. c. 43.*

33 Clerici igitur immiſcendo ſe enormibus non eximuntur
à iuriſdictione Epiſcoporum abſque monitione, & priua-
tione, ſeu declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, nam ratione
characteris Clericalis, qui eſt indelebilis, donec non fue-
rint denudati priuilegio Clericali remanent ſubiecti iuriſ-
dictioni Eccleſiaſticæ, à qua mulctari, puniri, & priuilegijs
Clericalibus priuari debent, Imol. *in cap. 1. de Apoſt.* Ro-
land. *conſ. 4. num. 31. lib. 1.* Ambroſin. *de Immunit. Eccleſ.
cap. 17. num. 28.* Felin. *in cap. cum non ab homine num. 9. de
Iudic.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. 1. n. 809.* Diana *reſol.
moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 129. per tot.*

34 Propterea Epiſcopus numquam amittit ius, & ſuam iuriſ-
dictionem in Clericos etiã ſi nõ habeant requiſita Sac. Conc.
Tridentini, qui per eorum proteruitatem, malã voluntatẽ,
& negligentiam geſtandi habitum, tonſurã, & inſeruiendi
Eccleſiæ, eos clericali priuat priuilegio: nec ita ſubijciuntur
poteſtati laicali, vt non poſſint repeti ab Ordinario quãuis
exercuerint artes mechanicas, & viles, & dederint operam
militiæ vt aliàs declarauit Sac. Cong. Immunitatis, & ſignã-
ter *in vna Vmbriaticenſi, menſe Sept. 1626. & in Parmenſi 6.
Nouemb.* 1628. in qua Clericus captus fuerat à curia ſæcu-
lari deprehenſus in habitu laicali, ſine tonſura, & cum
coma aduentitia calamiſtrata, & cum armis prohibitis,
& fuerat miles leuis armaturæ, ac vti laicus aliàs ob-
tinuerat gratias à curia ſæculari, & nihilominus fuit re-
ſtitutus.

35 Et *in alia Aſſiſienſi 24. Aprilis* 1628. & 28. *Iunij* 1629. in
qua nemine diſcrepante fuit decretum, poſſe ab Epiſcopo
repeti Clericum, quamuis non inſeruiſſet Eccleſiæ, immò
artem Macellarij exercuiſſet, de quibus teſtatur Iacob. Pi-
gnatel. *conſult. canon. 20. num. 20. p. 3. vbi in fin.* concludit
ita fuiſſe ſemper obſeruatum à tribunalibus Sedis Apoſto-
licæ, vt teſtatum reliquerunt Cardinales Bandinus, & Mil-
linus.

36 Clerici igitur non habentes requiſita Sac. Concilij Tri-
dentini, tunc demum ſubijciuntur punitioni Iudicum lai-
corum non obſtante eorumdem Clericorum allegatione
Clericatus, vel ſi Epiſcopi non procedant ad punitionem,
& correctionem dictorum Clericorum, vel negligant è
manibus curiæ ſæcularis repetere non ſe declarando, aut
inſtantiam faciendo, quo caſu Iudices laici liberam habent
facultatem contra eoſdem procedendi, mulctandi, & con-
digna pœna plectendi, eò quòd in eorum præiudicium tan-
tum amiſerint ius allegandi priuilegium fori, iuxta diſpoſi-
tionem Sacri Concilij Tridentini *in d. ſeſſ. 23. cap. 6. de re-
37 format.* cuius vigore Clericus non habens requiſita ab eo-
dem præſcripta ipſo iure amittit priuilegium fori abſque
alia monitione, Menoch. *conſ. 912. num. 33.* Decian. *tract.
crim. p. 1. lib. 4. cap. 9. num. 83.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cle-
ric. 1. num. 1166.* Boſſ. *in tit. de foro competen. num. 139.*
Clar. *§. fin. q. 36. num. 19.* Farinac. *in tit. de inquiſit. quæſt. 8.
n. 54.* Scaccia *de Iudic. tom. 1. c. 11. n. 82. verſ. & hæc conclu-
38 ſio*, vbi paulò ante ſubdit, quòd præſciodendo à conſuetudi-
ne fundata in diſpoſitione Sac. Concil. Trid. *in d. c. 6.* de iure
antiquo Clericus, vbi non erat monitus ad effectum amit-
tendi priuilegium fori, quattuor copulatiuè requirebãn-
tur, primò ſcilicet, quòd non deferret habitum, & ton-
ſuram, ſecundò quòd ſe immiſcuerit enormitatibus, ter-
tiò quòd in illis frequens fuerit, quartò quod in illis de-
prehenſus fuerit, vide Rol. à Valle *conſ. 4. num. 31. & 32.
lib. 1.*

Et ſi Clericus dimittat habitum, & efficiatur miles, at- 39
que arma exerceat, ipſo iure amittit priuilegium fori abſq;
vlla monitione ex nouo iure Sac. Concilij Trid. *in d. cap. 6.
ſeſſ. 23. de reform.* Iacob. Pignatel. qui alios allegat *p. 3. con-
ſult. canon.* 20. *ſub num.* 2. vbi declarat, quòd procedat 40
quando Clericus in militia perſeueret, & ſæua exerceat,
aliàs ſola militia non tollit priuilegium Clericatus, vt
docent DD. *in cap. 1. de Apoſt.* Alex. *conſ. 8. lib. 1. num. 3.*
Capyc. *dec. 161.* Cæſar. de Graſs. *de effect. Cleric. 1. n. 663.
& 891.*

Quòd ſi Clericus habeat beneficium gaudere debet pri- 41
uilegio fori, licèt non deferat veſtes Clericales, nec Iudex
laicus procedere poteſt in præfatum Clericum, ſub prætex-
tu quòd non habeat requiſita Sac. Concilij Trid. *ſeſſ. 23. de
reform. cap. 6.* cum Sacrum Concilium loquatur de Cleri-
cis primæ tonſuræ, & in minoribus non poſſidentibus be-
neficium, Paul. Squillant. *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 1. n.*
23. Cened. *quæſt. canon. 4. num. 29.* Nauar. *in nouo tur. Pon-
tific. concl. 117. n. 6.* Salzed. *in pract. crim.* Bernard. Diaz.
cap. 62. num. 9. cum alijs relatis per Dianam *reſol. moral. p.
4. tract. 1. de immunit. reſol. 89.* Barboſ. *de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg.* 12. *n. 6.* vbi ſubdit hoc procedere non ſolùm
in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus.

Et quamuis Clerici in minoribus ordinibus conſtituti 42
quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſari de-
beant, vt diſponit Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap.*
6. non poſſunt tamen cogi ad ſuſcipiendos ſacros ordines,
neque hac de cauſa priuilegio, & exemptione clericali pri-
uari, dummodò ſeruitium debitum Eccleſiæ præſtent, ita
declaraſſe Sac. Cong. Epiſcop. refert Iacob. Pignatel. *con-
ſult. canon. 20. num. 27. p. 3.* prout etiam declarauit Sac. Con-
greg. Immunit. 43

In vna Mutinen. 25. Maii 1638. in qua *cenſuit reſponden-
dum eidem Epiſcopo Edictum priuationis priuilegiorum Cle-
ricalium contra Clericos ſi non ſuſcipiant vlteriores ordines
ſacros eſſe improbatum, ſed ipſum debere monere, & hortari,
& delinquentes, ac contrauenientes punire.*

Sed ſi non incedant in habitu, & tonſura moneri poſ- 44
ſunt ad deferendum habitum, & tonſuram, ſub pœna pri-
uationis priuilegij Clericalis, & eſt eiſdem aſſignandus
terminus, quo elapſo ſeruatis ſeruandis procedi poteſt ad
dictam priuationem, ita etiam declaraſſe *Sac. Cong. in vna
Regienſi 20. Decemb.* 1667. refert idem Pignatel. *p. 3. conſult.
canon. 20. n. 41.*

Ad hoc enim, vt perdatur clericale priuilegium quo ad 45
forum primò requiritur, vt Clericus non incedat in habi-
tu, & tonſura, ſecundò, vt immiſceat ſe enormibus, tertiò,
quòd in illis frequens ſit, & perſeueret, quartò, quòd in illis
ſit deprehenſus, quintò, quòd ſit ter monitus, ſextò, quòd
poſt monitionem effectus ſit incorrigibilis, vt tradunt Do-
ctores plenè relati per Dianã *reſol. moral. p. 1. tract. 1. de im-
munit. Eccleſ. reſol. 129. ſub verſ. at his minimè ſuffragantì-
bus*, & non præcedente trina monitione Clericus non
amittit priuilegium fori, *cap. in audientiam cap. contingit de
ſenten. excomm.*

Verùm quidquid ſit de iure antiquo, hodie vigore Sacr. 46
Concilii Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* Clericus non ince-
dens in habitu, & tonſura, & non inſeruiens Eccleſiæ, cui
fuit adſcriptus, ſi non habeat beneficium, amittit priuile-
gium fori, etiamſi ab Epiſcopo non fuerit monitus, vt ha-
bitum, & tonſuram reaſſumat, Barboſ. *de offic. & poteſt.
Epiſc. alleg. 12. num. 19.* & in Conc. Trid. *d. cap. 6. num. 22.*
ex Cuch. Læl. Zech. Mar. Anton. Squillan. Vgolin. Aloyſ.
Ric. Proſper. de Auguſtin. & alijs in locis per eumdem al-
legatis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo, vel ante legiti-
mam ætatem, extra tempora, vel abſque literis di-
miſſorijs ſui Ordinarij remanet ſuſpenſus, & num. 3.
& 24.*

2 *Et ſi exercuerit ordinem remanet irregularis.*

4 *Et*

4 *Et efficitur inhabilis ad obtinenda beneficia, n. 5.*
6 *Non tamen priuatur priuilegio fori, & n.11. & 24.*
7 *Suſcipiens ordines à non ſuo Epiſcopo verè efficitur Clericus, ſed non licitè, num.8. & 9.*
10 *Clericus ordinatus cum dimiſſorijs Epiſcopi titularis ratione familiaritatis eſt validè, ſed non licitè ordinatus.*
11 *Gaudet tamen priuilegio fori, & immunitate ab oneribus laicalibus, num. 12.*
14 *Ordinatus cum falſis literis dimiſſorijs ſecuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici non gaudet priuilegio fori.*
15 *Et Iudex laicus poteſt inſtare pro dicta declaratione.*
16 *Ordinatus falſis dimiſſorijs qua pœna puniatur.*
17 *Falſi pœna eſt deportatio, & eius loco damnatio ad triremes, ſi procedatur via accuſationis.*
18 *Ordinatus falſis dimiſſorijs efficitur infamis, & irregularis, à qua irregularitate diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, n. 19.*
20 *Clericus ordinatus ſine dimiſſorijs priuatur priuilegio fori, ſicut ordinatus cum falſis dimiſſorijs ad præſcriptum conſtitutionis Vrbani VIII. Contrarium num.21.*
22 *Conſtitutio pœnalis non extenditur de caſu ad caſum.*
23 *Præcipuè ſi ſit pœnalis, & ſimul correctoria.*
25 *Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprij Ordinarij eſt incapax ad obtinenda beneficia.*
26 *Per ratificationem verò proprij Epiſcopi cenſetur diſpenſatus, tum ad exercitium ordinum, tum ad conſequenda beneficia.*
27 *Et dicta ſuſpenſio inducta à Sacro Concilio Tridentino habet locum non ſolùm in ſacris, ſed etiam in minoribus. Contrarium num.30.*
28 *Et quod etiam habeat locum in prima tonſura. Contrarium num.29. & 31.*
32 *Epiſcopus conferens ordines alterius ſubdito ſine eius licentia ignoranter non contrahit ſuſpenſionem.*
33 *Supradicta ſuſpenſio ex conſtitutione Sixti V. eſt reſeruata Summo Pontifici, ſed quo ad pœnas hodie non eſt admittenda tamquam redacta ad diſpoſitionem Concilij per Clementem VIII.*
34 *Et diſpenſari poterit ab Epiſcopo ſi delictum ſit occultum.*
35 *Bulla Pij II. de ordinatis à non ſuo Epiſcopo ſine licentia proprij Ordinarij non comprehendit inſignitos minoribus ordinibus.*
36 *Licentia proprij Ordinarij de ſe ad ordines promouendo probatur ſola aſſertione ordinati.*
37 *Et dictam licentiam non eſt neceſſe dari in ſcriptis, niſi pro Vltramontanis.*
38 *Ordines, & tonſuram conferens Vltramontanis abſque literis dimiſſorijs non approbatis à Nuncijs ſuſpenditur per annum à Pontificalibus.*
39 *Ordinatus abſque patrimonio, aut beneficio non remanet ſuſpenſus, ſed Ordinarius tenetur eum alimentare, vel prouidere de beneficio num.41.*
40 *Limit. ſi ordinatus habeat patrem diuitem.*
42 *Lim. vbi quis decipiendo Epiſcopum ſe promoueri facit cum falſo titulo.*
43 *Patrimonium ad cuius titulum quis promotus fuerit, ſi pereat tenetur Epiſcopus prouidere de beneficio, vel de alimentis, ſi promotus non ſit ſoluendo.*
44 *Ita etiam ſi beneficium euictum fuerit.*
45 *Ordinatus ſi ſuſcepto ordine patrimonium retrodonet non incurrit ſuſpenſionem.*
46 *Ordines ſuſcipiens cum pacto reſtituendi patrimonium donatario ſuſpenſus non remanet, modò non reſtituat ante ordinationem, & non interit hoc pactum cum ordinante, vel præſentante, vel donatio fuerit ficta, num. 47.*
48 *Proprius Epiſcopus ad effectum validè, & ritè ordines recipiendi quis dicatur.*
49 *Dicitur proprius ratione originis, ſiue propria, ſiue Paterna.*
50 *Subditus originarius ad hunc effectum cenſetur, qui natus eſt in loco vbi domicilium parentes contraxerint, ſecus ſi fortuitò, & caſu natus ſit.*
51 *Originarius dicitur vbi quis baptizatus fuit.*
52 *Ab Epiſcopo originis Matris non poteſt quis ordines recipere.*

53 *Neque ex origine Aui.*
54 *Ratione domicilij efficitur quis ſubditus Epiſcopi.*
55 *Domicilium ex quibus contrahatur, & contractum dicatur num.56. 57. & 58.*
59 *Habens duo domicilia ſub diuerſis Epiſcopis ab vtroque ordinari poteſt.*
60 *Barones, & feudatarij ordinari poſſunt ab Epiſcopo in cuius diœceſi obtinent feudum.*
61 *Expoſiti recipere poſſunt ordines ab Epiſcopo loci, vbi expoſiti fuerunt.*
62 *Ratione beneficii poteſt quis ordinari ab Epiſcopo diœceſis, in qua poſſidet beneficium.*
63 *Ampl. etiam ſi beneficium reſidentiam non requirat. Contrarium num. 64.*
65 *Ampl. etiam ſi beneficium ſit tenue, & non ſufficiat ad commodam ſuſtentationem num.66.*
67 *Et ſufficit ad effectum promouendi ad ordines, & ſuppleri poteſt per patrimonium.*
68 *Contrarium quod beneficium debeat eſſe ſufficiens ad victum.*
69 *Declara hanc vltimam ſententiam procedere quando beneficium eſſet tenuiſſimum ratione præſumptæ fraudis.*
70 *Ampl. 3. procedere etiam ſi ordinandus habens beneficium in commendam perpetuam, vel præſtimonium num.71.*
72 *Habens plura beneficia in diuerſis diœceſibus poteſt ab omnibus illis Epiſcopis ordinari.*
72 *Ampl. 4. vt collatio beneficij ſit neceſſaria etiam pro prima tonſura.*
73 *Ampl.5. vt ſatis ſit quòd Epiſcopus paulò ante conferat beneficium cum intentione eumdem ordinandi.*
74 *Nec huiuſmodi collatio cenſetur emanaſſe in fraudem alterius Epiſcopi originis, vel domicilij.*
75 *Lim. 1. vt procedat dummodò beneficium ſit perpetuum, ſecus ſi ſit amouibile, & temporale, num.76.*
77 *Lim. 2. vt procedat habita beneficij poſſeſſione, vt non ſufficiat ſola collatio. Contrarium num.78.*
79 *Limit.3. ex cauſa penſionis, quæ non ſufficit ad ordinandum.*
80 *Lim 4. ſi beneficium fuit obtentum in fraudem.*
81 *Regularis ordinari debet ab Epiſcopo loci vbi degit, & manet de familia.*
82 *Excipiuntur ab hac obligatione Patres Societatis Ieſus, & fratres Sancti Io. Hieroſolymitani.*
83 *Et Bulla B. Pij V. vt poſſint Regulares ordinari à quocumque reuocata fuit à Clemente VIII.*
84 *Refertur decretum Sacræ Congregationis Concilii.*
85 *Quòd ſi proprius Epiſcopus non habeat ordinationes, vel abſit, tunc expreſſa hac cauſa à quocumque ordinari poſſunt.*

An ordinatus à non ſuo Epiſcopo, vel cum falſis dimiſſorijs gaudeat priuilegio fori.

ADNOTATIO II.

CLericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo remanet ipſo iure ſuſpenſus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, tum ex Conſtitutione Pij II. *6. in ordine Bullar.* & Sixti V. *Conſtit. 91. eodem Bul. contra Clericos malè promot.* Tum attento nouo iure Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap.8. iuncta ſeſſ. 6. de reform. c.5.* 1

Et ſi exercuerit actum ordini ſuſcepto deputatum ſolemniter, incurrit irregularitatem ex eadem Pij II. Conſtitutione, Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de diſciplina Cleric. §. 5. num.63.* vbi quòd qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, promouentur ante ætatem legitimam, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, vel abſque dimiſſorijs literis, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſunt ſuſpenſi: & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint eò ipſò irregularitatem incurrũt, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 8. num.10. par. 2.* 2 3

Immò inhabilis etiam efficitur ad obtinenda beneficia, ac penſiones; prouiſioneſque ei factæ non ſubſiſtunt, niſi 4

V 2 ratum

Digitized by Google

tatum habeatur à proprio Epiſcopo, vt ex Vgolin. & Add.
ad Nauar, conſ.39. & conſ.27. & eodem Nauar. Maiol. &
Bonac. docet Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 8. num.
10. verſ. ſic etiam, & num. 13. cum ſeq. vbi allegat alios con-
5 cordantes, & num. 17. & ratio eſt, quia vigore iuſpenſionis
à iure prouenientis, tam ab officio, quàm à beneficio, effi-
citur incapax ad acquirenda beneficia, vndè redditur nulla
prouiſio ei facta, cap. cum dilectus verſ. quia nobis de conſue-
tud. vbi gloſ. in verbo ceſſauimus eadem gloſ. in cap. cum bona
in verbo ſuſpenſi de ætat. & qualitat. & in cap. cupientes §. cæ-
terum in verbo beneficijs in fin. de elect. in 6. Maiol. de irre-
gularitat. lib. 3. cap. 19. num. 10. Vgolin. de cenſur. tab. 4. de
ſuſpenſione cap. 6. §. 7. n. 4. & cap. 8. §. 6. n. 1. Flamin. Pariſ. de
reſignat. lib. 5. q. 6. num. 84.
6 Non tamen priuatur priuilegio fori, cum ſuſcipiens or-
7 dines à non ſuo Epiſcopo verè efficiatur Clericus, & eidem
imprimatur character, cuius vigore verè dicitur perſona
Eccleſiaſtica, & conſequenter de foro Eccleſiaſtico, ita
Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 2. alleg. 8. num. 17. per
text. in cap. eos de temp. ordinat. in 6. Squillante de priuileg.
Cleric. cap. 7. dub. 2. num. 29.
8 Et quòd validè huiuſmodi Clerici promoueantur quam-
uis non licitè, patet ex declarationibus Sacræ Congr. Con-
cilij relatis per Iacob. Pignatel. conſult. canon. 8. n. 10. cum
ſeq. tom. 3. ſcilicet in vna.
9 *S. Marci ſuſceptionis ordinis. Clericus Carolus Corbellus Terra Mattofollonis narrat ſibi fuiſſe aliàs conceſſas à Vicario tunc exiſtentis Epiſcopi S. Marci literas dimiſſoriales, vt promoueri poſſit ad primos duos Ordines minores à quodam Abbate Ciſtercienſi, vti re ipſa fuit ab ipſo Abbate promotus. Nunc verò cupiens Orator ad alios ordines aſcendere renuente moderno Epiſcopo illum promouere, eo quia dictus Abbas ſibi non ſubditos ordines conferendi facultatem nullatenus habebat, ſupplicat declarari, an ipſe Orator fuerit validè promotus in caſu, de quo agitur.*
Die 1. Decemb. 1668. Sacra &c. reſpondit Oratorem validè quidem fuiſſe promotum, ſed non licitè.
10 Et in alia *Hyruntina Clericatus, in qua agebatur de Clericis ordinatis cum dimiſſorijs Epiſcoporum Titularium ratione prætenſæ familiaritatis abſque dimiſſorijs Ordinarij Hyruntini, de quo Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. de reform. quæſitum fuit.*
Primò, an eſſent validè, & licitè ordinati.
11 *Secundò, an gaudere debeant priuilegio fori, & immunitate ab oneribus laicalibus.*
12 *Die 16. Decemb. 1673. Sacra &c. ad primum reſpondit eſſe validè, & non licitè ordinatos, ſed eſſe ſuſpenſos.*
13 *Ad ſecundum reſpondit affirmatiuè.*
14 Ordinatus verò cum falſis dimiſſorijs in criminis pęnam
non gaudet priuilegio fori ex Conſtitutione Vrbani VIII.
de male ordinantibus, & ordinatis 33. ex ordine Bullar.
Cherubini tom. 3. quam etiam refert Gauant. in addition. ad
manuale Epiſcop. in tit. ſeu §. 9. fol. mihi 219. & Iacob. Pi-
gnatel. conſult. canon. 66. tom. 2. vbi expreſsè mandatur, ac
ſtatuitur in §. 4. *Italos verò, ſi quot in poſterum clericali charactere inſigniri, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiam ſi qualitatibus per Concilij Trid. decretum cap. 6. ſeſſ. 23. requiſitos prædditi ſint, nihilominus ſecuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus*, & attenta dicta Conſtitu-
tione, ita etiam docet Diana reſol. moral. par. 4. tract. 1. de
immunit. Eccleſ. reſol. 26. ſub verſ. ſed contraria.
15 Vnde ſequitur, quòd ante declarationem Iudicis Ec-
cleſiaſtici Clericus ita promotus non ſubijcitur, nec effici-
tur de foro laicali, poteſt tamen Iudex laicus inſtare apud
Iudicem Eccleſiaſticum, vt Clericum ita promotum ad for-
mam præfatæ conſtitutionis Vrbani VIII. pronunciet, &
declaret priuatum priuilegijs Clericalibus, quam declara-
tionem Eccleſiaſticus Iudex tenetur proferre, ex Azor.
par. 2. lib. 3. cap. 49. quæſt. 4. tradit Iacob. Pignatel. con-
ſult. canon. 66. ſub num. 4. verſ. quare poterit Iudex tom. 2.
16 Promotus enim falſis dimiſſorijs incurrit crimen falſi,
& pęnis contra falſarios impoſitis ſubijcitur, vt etiam ad
triremes damnari poſſit, ſi via accuſationis proceſſum
fuerit, attentis facti circumſtantijs, & qualitate perſonæ,
17 ad textum in l. 1. §. vltimo ff. ad l. Cornel. de falſar. vbi pœ-
na falſi via accuſationis eſt deportatio, Menoch. de arb.
caſ. 306. num. 2. & caſ. 315. num. 7. in cuius deportationis
locum ſucceſſit damnatio ad triremes, Clar. in §. fin. q. 67.
Pignatel. conſult. canon. 66. num. 4. tom. 3.
Quinimò ſi Clericus de huiuſmodi crimine ſit con- 18
demnatus, confeſſus, vel conuictus, eſt infamis infamia
iuris, cuius reſpectu contrahit irregularitatem ex delicto
prouenientē, & ſi hoc crimen ſit notorium iure, vel facto,
etiam abſque ſententia ſecundùm magis communem in-
currit hanc pœnam, quia eſt crimen diſpoſitione dignum,
Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 3. & 12. licèt aduerſus hanc in- 19
famiam reſtitui poſſit etiam à ſuo Epiſcopo, & indirectè
diſpenſari ſuper illa irregularitate, iuxta textum in cap.
at ſi Clerici §. de adulterijs de iudic. & ex Abb. Sylueſt. To-
let. Sayr. comprobat Pignatel. conſult. canon. 66. num. 3. &
4. tom. 2.
Verùm, quòd vigore præfatæ conſtitutionis Vrbani 20
VIII. Clericus in minoribus conſtitutus à non ſuo Epiſcopo
ſine literis dimiſſorijs, priuetur priuilegio fori, ſicut priua-
tur Clericus ordinatus cum falſis dimiſſorijs, ex identita-
te rationis, tradit Diana reſol. moral. p. 3. tract. 1. de immu-
nit. Eccleſiaſt. reſol. 62.
Contrarium docet Iacob. Pignatel. conſult. canon. 66. 21
num. 3. tom. 2. vtpotè quia grauior ſit ſpecies criminis
vtentis falſis dimiſſorijs, cum incurrat, vt demonſtra-
uimus, crimen falſi, vndè cum verſemur in odioſis, & 22
pœnalibus eadem conſtitutio non eſt extendenda de
caſu, ad caſum ſpecificè non comprehenſum, cap. is qui
de ſentent. excommunicat. l. & ſi quis §. Diuus ff. de Relig. §.
cum igitur, Anthen. de non elig. 2. nub. Dec. in l. factum §.
in pœnalib. num. 11. ff. de regul. iur. Menoch. de arbit. caſ.
276. per tot. Vermigliol. conſ. crim. 137. num. 5. & conſ. 399.
num. 1. neque ex identitate rationis, vel maioritate ex- 23
tenditur diſpoſitio de caſu ad caſum, quando agitur de
correctorijs, & pœnalibus ſimul, vel vbi conſtitutio ſit
pœnalis, & ſimul correctoria, vt in præſenti, nam tunc
caſus in diſpoſitione non expreſſus, nequeetiam compre-
henſiuè dicitur includi, gloſ. in Clement. 2. in verbo eiſdem
iuncto textu de ætat. & qualitat. quam vti ſingularem alle-
gat Alex. in l. ſi conſtante num. 5. verſ. hoc tamen intelligi
debet ff. ſolut. matrim. Iaſ. in Auth. quas actiones num. 22.
verſ. tamen intellige C. de ſacroſ. Eccleſ. Rom. conſ. 129. n. 1.
verſ. ſecunda ratio, & conſ. 150. n. 5. Vermigliol. conſ. crim.
400. ſub num. 2.
De iure enim antiquo, & præcipuè ex Concilio Nicęno 24
in cap. 16. in fin. relat. in cap. ſi quis auſus 71. diſt. irrita decla-
ratur ordinatio facta ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriali-
bus, & licentia proprij Ordinarij, non tamen ita ordinati
priuantur priuilegio fori: ſiquidem ordinatio non redditur
verè nulla in actu primo, cum verè imprimatur character,
ſed in actu ſecundo, ſcilicet quo ad exercitium, & licitam
ordinis executionem, ad tradita per Turrecrem. in cap.
1. 9. quæſt. 2. num. 14. & per Sanch. in Opuſc. lib. 7. cap. 1.
dub. 20. num. 14. Ac proindè ſic ordinatus remanet ſuſpen- 25
ſus quo ad ſe, & efficitur incapax ad obtinendum benefi-
cium, cap. nullus cap. Epiſcopi 9. quæſt. 2. cap. cum nullus de
tempor. ordinat. in 6. Gabr. conſ. 181. num. 5. & 8. lib. 2. DD.
in cap. quo ad tranſlationem de elect. cum alijs relatis per
Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 4. q. 2. à num. 58. cum pluribus
ſeqq. Caputaquen. dec. 106. lib. 1.
Per ratificationem verò proprij Epiſcopi induci diſpenſa- 26
tionem ſuper ordinibus, ſeu abſolutionem à prædicta ſu-
ſpenſione, dummodo Epiſcopus eamdem auferre intendat,
videtur probari, ex eodem Concilio Tridentino ſeſſ. 23. de
reform. cap. 8. ibi, *& ordinatus à ſuſceptorum ordinum execu-
tione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſu-
ſpenſus*, Maiol. lib. 4. cap. 20. num. 1. Pariſ. de reſignat. benef.
lib. 4. quæſt. 2. num. 66. Gabr. conſ. 181. n. 52. lib. 2. vbi ſubdit,
qui ordinatur ab Epiſcopo non ſuo præſumitur ritè ordina-
tus, & valet ordinatio, & ſi conſenſus proprij Epiſcopi ac-
cedat, ordinatus recipit executionem, quā ante conſenſum
non habebat; ideircò ad effectum executionis ſatis eſt
ordinatum probare vel licentiam proprij Epiſcopi ante
actum, vel conſenſum poſt actum, Quaranta in ſumma
Bullar. in verbo Ordo §. amplia hanc extrauag. Pignatel. con-
ſult. canon. 66. num. 10. tom. 2. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.
23. de reform. cap. 8. num. 38. vbi quòd ad hoc, vt ita ordi-
natus fiat capax, & poſſit beneficium retinere ſufficiat
ratiha-

Digitized by Google

ratihabitio proprij Epiſcopi, Ciarlin. *lib.* 1. *controu.* 46.
*num.*26.
27 Præfata tamen ſuſpenſio lata à Trid. contra promotos
abſque licentia proprij Epiſcopi, ſibi locum vindicat non
ſolum contra promotos in ſacris, verum etiam in minori-
bus, & quamuis in principio, *cap.*8. *ſeſſ.*23. *de reform.* loqui
videatur de ordinibus ſacris, tamen poſtea generaliùs lo-
quitur, vt non videatur ad ſacros ordines tantùm ſe coar-
ctare, & reſtringere voluiſſe, vnde verba Concilij ſunt ac-
cipienda demonſtratiuè, non taxatiuè, & generaliter quo-
que loquitur in *cap.* 5. *ſeſſ.*6. *de reform.* ita docent Miiol.
*lib.*4. *cap.*20. Cherubin. *ſuper. Bulla* 7. *Pij II. Schol.* 2. Qua-
ranta *in ſumma Bul. in verbo ordo* §. *limita in eo*, Suar. *de
cenſ. diſ.*31. *ſect.*1. *num.*19.
28 An autem diſpoſitio huiuſmodi Sac. Concil. *text. in cap.
eos de temp. ordinat. in* 6. habeat etiam locum in prima ton-
ſura, quæ in iure canonico venit etiam appellatione ordi-
num, affirmatiuam ſententiam tenet *gloſ. in d. cap. eos in
verbo ordinare*, *& in cap. nullus in verbo homine eod. tit.*
Barboſ. *in collect. tom.*3. *lib.*1. *tit.*9. *cap.*2. *num.*10. ad tradi-
ta per Bonac. *de cenſ. diſp.*3. *punct.*5. §.2. *n.*4. *tom.*.. & per
Filliuc. *tom.*1. *tract.*17. *cap.*8. *n.*145.
29 Contrariam ſententiam docent Villalob. *in ſumma tom.*1.
*tract.*18. *difficult.*7. *num.*17. & Aloyſ. Ric. *in addit. ad inſtit.
Can.* Lancellot. *lib.*1. *tit.*25. §. *pars ratione*, vbi quòd hoc
caſu Epiſcopus non incurrat ſuſpenſionem à collatione
ordinum, ſed ſolùm à collatione primæ tonſuræ, quæ ſen-
tentia, licêt ſecundum eum ſit probabilis, prima tamen eſt
magis probabilis, & tutior ſecundum Dianam *reſol. moral.
p.*3. *tract.*3. *de Sacram. reſol.*194. *verſ. ſed mihi.*
30 Immò quòd Trid. pœna non procedat contra promotos
in minoribus tenent Auila *p.*3. *diſp.* 5. *dub.* 7. §. *ſecundo ſup-
ponendum*, Nauar. *conſ.*31. *de temp. ordinat. & conſ.*39. *n.* 3.
eod. tit. Sanchez *in Opuſc. lib.*7. *cap.*1. *dub.*28. *per tot.* quos
refert Iacob. Pignatel. *conſult. canon.*66. *num.*11. *circa med.*
31 *verſ. quamuis contra*, vbi quòd hoc caſu non incurratur vl-
la cenſura, nec irregularitas propriè dicta, præcipuè in pri-
ma tonſura, quę propriè non eſt ordo, neque ſacramentum,
vt communiter tradunt Theologi.
32 Ex probabili tamen ignorantia Epiſcopum ordinantem
alterius ſubditum, ſine eius licentia ſuſpenſionem non in-
currere reſolutum refert Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de
reform. cap.*8. *n.*32. ex Nauar. Vgolin. Sayr. Ric. quos alle-
gat, *& de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*8. *n.*3. *p.*2.
33 Et quamuis ex conſtitutione Sixti V. *Bull. in ordin.*91. *de
Clericis male promotis* abſolutio promotionis ſuſpenſionis
incurſæ à recipientibus ordines à non ſuo Epiſcopo Sum-
mo Pontifici reſeruata ſit, hodie tamen huiuſmodi con-
ſtitutio quo ad pęnas non eſt admittenda, cum fuerit reda-
cta ad terminos iuris communis, & ad diſpoſitionem Con-
cilij Tridentini reuocata à Clemente VIII. per alteram
Conſtitutionem *Bullar. ex ordine* 40. vt docet Quaranta *in
ſumma Bullar. in verbo ordo verſ. ſecundo limita*, *& verſ.
tertius caſus*, Sayr. *de cenſ. lib.*7. *cap.*10. *n.*36. *& lib.*4. *cap.*14.
34 vnde poterit Epiſcopus ob priuilegium ſibi conceſſum in
Trident. *ſeſſ.*25. *de reform. cap.*6. diſpenſare in huiuſmodi
ſuſpenſione ſi delictum ſit occultum, Barboſ. *de offic. & po-
teſt. Epiſc. alleg.*8. *num.*11. *ſub verſ. ſed poſterior par.* 2. *ex*
Bonacin. *in tit. de Sacramento ordinis diſp.* 8. *quæſt. vnica
punct.*4. *num.*26. *verſ. ſuſpenſio vero*, *& verſ. ſeq. tom.*1. *fol.
mihi* 262.
35 Bulla vero Pij II. *ex ordine Bullar.* 6. comprehendit, &
tantùm loquitur de promotis ad ſacros ordines ab alieno
Antiſtite abſque licentia proprij Ordinarij, non autem
de minoribus ordinibus inſignitis, vt aduertunt DD. relati
per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 8. *num.* 21. *verſ.
qua attentap.*2. & in Concil. Trid. *ſeſſ.*23. *de reform. cap.*8.
*num.*37.
36 Licentia proprij Ordinarij de ſe ad ordines promouen-
do probatur ſola aſſertione ordinantis, vt ſi Epiſcopus in li-
teris teſtimonialibus ordinis collati atteſtetur ſe de licentia
proprij Epiſcopi cótuliſſe, præcipuè ſi poſtea ab eodem colla-
tum fuerit beneficium, vt alijs congeſtis comprobat Gabr.
*conſ.*181. *num.*53. *tom.*2. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic.
lib.*4. *q.*2. *num.*66. *& ſeq.* Oltrad. *conſ.*15. *num.*9.
37 Nec eſt neceſſe licentiam dare in ſcriptis, niſi pro Vltra-
montano in Italia ordinando, deducitur ex Trid. *ſeſſ.*14.
38 *cap.*2. *de reform.* nam conferens ordines, vel tonſuram

Vltramontano abſque literis dimiſſorijs, non approbatis à
Nuncijs, ſeu Collectoribus illarum partium, illiſque appro-
batis in Vrbe ab Eminentiſs. Papæ Vicario incurrit ſuſpen-
ſionem per annum à Pontificalibus, ipſi verò ordinati per-
petuam ſuſpenſionem incurrunt, vt ſanciuit Vrbanus VIII.
Conſtitutione ſua *incip. ſecretis ſub datum* 11. *Decemb.*
1624. de qua Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.*23. *de reform. cap.*
8. *num.*33. *& habetur Bullar. Cherubin. ex ordin.* 33. §.3.
*tom.*3. *fol.*52.
Ordinatus verò contra formam Concilij Tridentini ſi- 39
ne patrimonio, vt in *ſeſſ.*21. *de reform. cap.*2. aut beneficio,
& ſic abſque titulo, non remanet ſuſpenſus, nec aliquam
pœnam incurrit, ſed cogendus eſt Ordinarius eum proui-
dere de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare
vitæ neceſſaria, iuxta *cap.*2. *de præben.* & ita cenſuiſſe Sacr.
Congregationem refert Maſſobr. *in prax. habendi concurſ.
ad Paroch. requiſit.*7. *dub.*21. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.*
26. §.15. *n.*1. Menoch. *de arbitrar. caſ.*169. *n.*14. *& caſ.*502.
*poſt n.*10. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 20. *n.* 3. latè
Fagnan. *in p.* 1. *tertij Decretal. in cap. cum ſecundum n.* 64.
vſque ad fin. de præben. & dignitat. tom. 1.
Limit. 1. vt eximatur Epiſcopus ab onere alendi ordina- 40
rum ſine titulo, ſi habeat patrem diuitem, qui filio neceſſa-
ria alimenta ſubminiſtrare poſſit, de veriori teſtatur Bar-
boſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*20. *num.*4. Contrarium ta-
men tenet Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *quæſt.* 6.
*num.*28. *&* 29. vbi quòd Epiſcopus debet eſſe cautus, & ma- 41
gna diligentia in Clericos ad ſacros Ordines promouendos
vti debet, adeo vt ſi verè, & realiter non habeant benefi-
cium, vel patrimonium, eos non debeat ordinare, & ita
ordinando ſibi imputare debet, ſi contrahat obligationem
ſubminiſtrandi ordinato ſine titulo neceſſaria ad vitę ſu-
ſtentationem.
Lim. 2. vbi quis decipiendo Epiſcopum, extorqueat ſe 42
promoueri cum falſo titulo, nam tunc conſequi nequit ali-
menta ab Epiſcopali menſa, & vlteriùs remanet ſuſpenſus,
iuxta textum *in cap. per tuas de ſimonia*, Lotter. *de re benefic.
lib.*1. *quæſt.*2. *num.*42. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.* 2. *de
ſacris ordin. cap.*2. *num.*12. *verſ. ſi verò*, Bonacin. *in tit. de
Sacram. ord. diſp.*8. *quæſt. vnica punct.*5. *num.* 23. *tom.* 1. *fol.
mihi* 266.
Quod ſi patrimonium ad cuius titulum quis promotus 43
fuerit chaſmate vel alluuione pereat, & parentes non ſint
ſoluendo, & ſupplere nequeant, tenetur Epiſcopus proui-
dere, vel de beneficio, vel de alimentis, Barboſ. *de offic. &
poteſt. Epiſcop. alleg.*20. *à num.*11. *vſque ad* 14. vbi quòd ita 44
etiam ſeruandum ſit ſi beneficium collatum cauſa promo-
tionis ad ordines euictum fuerit.
Sed ſi ordinatus cum vero patrimonio, ſuſcepto ſacro 45
ordine, patrimonium retrodonet, ſeu renunciet non incur-
rit ſuſpenſionem, etiam ſi ad alios ſacros ordines aſcendat,
quia hic non dicitur ſacros ordines ſuſcipere abſque titulo,
cum illa retrodonatio ſit irrita, & inualida ex decreto Tri-
dentini *ſeſſ.*21. *cap.*2. ita Bonacin. *in tit. de Sacram. ordin.
diſp.*8. *quæſt. vnica punct.*5. *num.*25. *tom.*1. *fol.* 267. Garz. *de
benef. p.*2. *c.* 5. *n.*175. 176. *&* 182. Gratian. *diſcept.*159. *n.*18.
Ordines verò ſuſcipiens aſſignato ſibi patrimonio cum 46
pacto reſtituendi donatario, ſeu non petendi quidquam, ne-
que videtur affici ſuſpenſione, modò non reſtituat ante or-
dinationem, & modò pactum non inierit cum ordinante,
vel præſentante ad ordines: & ratio eſt, quia aſſignatio
non obſtante dicto pacto redditur valida, cum pactum
tamquam non ſubſiſtens vitietur, & habeatur pro non
appoſito, cum fraus, & dolus nemini patrocinari debeat,
& vt actus ordinationis ſuſtineatur, ſubſiſtere quoque
debet conſtitutio patrimonij, & conſtituens ſibi imputare
debet, ſi conſtituit animo ſtatim recuperandi, nam ex-
cogitare debebat titulum eſſe irreuocabilem, & fir-
mum ſubſiſtere, donec ordinatus prouideatur de benefi-
cio ſufficientis redditus, ſaltem ſcutorum triginta ad or-
dinati ſuſtentationem, & ad neceſſaria alimenta, vel do-
nec ad pinguiorem fortunam perueniat, vt poſſit bona
propria ſubrogare loco aliorum in patrimonium conſti-
torum: hinc eſt, quòd cum non dicatur ordinatus ſine
titulo, non afficitur ſuſpenſione; verum quòd hoc proce-
dat cum ſuppoſito, quòd dominium tranſlatum ſit in dona-
tarium, tenet Bonacina ex Toleto, Auila, Garz. Sanchez
*in tit. de ſacrament. ordin. diſp.*8. *quæſt. vnica punct.* 5. *num.*26.

47 *tom. 1. fol. mihi 267.* vbi ſubdit, quòd ſecus ſit, vbi conſtat donationem prorſus fictam fuiſſe, & donantem non habuiſſe animum donandi, & abdicandi à ſe dominium bonorum, nam hoc caſu dicitur ordinatus abſque titulo, & conſequenter remanet ſuſpenſus: ſecus verò ſi conſtet, vel dubitetur de validitate donationis, nam tunc eſt iudicandum ad fauorem actus, & ſtatus eccleſiaſtici, vt animaduertit idem Bonacin. ibidem.

48 Proprius autem Epiſcopus de quo loquitur Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8.* ad effectum, vt vnuſquiſque ab eodem, vel ab alio Antiſtite de eius licentia, & conſenſu ritè ordinari poſſit, cenſetur ille, cui quis diœceſanus, & ſubditus efficitur, vel ratione originis, vel domicilij, vel beneficij, vel ratione familiaritatis, ſeu triennalis ſeruitij, cum beneficij collatione, Bonacin. *in tit. de Sacram. ordin. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 8. tom. 1.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 1. & per tot.* & ad Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 15.* Quaranta *in ſumma Bullar. in verbo ordo verſ. quo ad tertium requiſitum*, Diana *reſol. moral. par. 8. tract. 2. de miniſtr. Sacrament. ordin. reſ. 8.* Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 4. cap. 5. num. 20. cum ſeq. ad textum cum nullus de tempor. ordinat. in 6.* vbi Bonifacius VIII. declarat Epiſcopum originis, domicilij, vel beneficij eccleſiaſtici poſſe ſuos diœceſanos ordinare, & dare literas commendatitias, P. Molfeſ. *in ſum. to. 1. tract. 2. cap. 2. num. 7.*

49 Ratione originis dicitur Ordinarius, ſiue origo deſumatur à natiuitate propria ordinandi, ſiue à natiuitate paterna, adeo vt quis ordines ſuſcipere potuerit ab Epiſcopo loci, in quo ipſe, vel pater natus eſt, etiam ſi pater tempore natiuitatis illius filij ad aliam diœceſim iam tranſtulerat domicilium, & ita declaraſſe Sac. Cong. patet ex declarationibus relatis per Dian. *reſol. moral. par. 4. tract. 4. miſcel. reſol. 148. & p. 8. tit. de miniſtro Sacram. ordinis reſol. 12.* & per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 4.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 8. de reform. num. 17.* vbi alios allegat Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtol. lib. 4. cap. 5. num. 22. verſ. & cum alias*, vbi refert ad inſtantiam Cardinalis Aquauiuæ Archiepiſcopi Neapolitani fuiſſe Sacræ Congregationi propoſitum inter alia dubium, an qui Neapoli nati ſunt, & domicilium habent, poſſint ordinari ab Ordinario Ciuitatis originis Paternæ abſque literis dimiſſorijs, & atteſtatione de vita, & moribus Ordinarij Neapolitani, & Sacram Congregationem reſpondiſſe, *Ad quintum Sacra Congregationi non videri in præſenti in hac re quidquam noui iuris ſtatuere*, vnde concludit Campan. *in diuerſ. iur. can. rub. 9. cap. 8. ſub num. 9.* poſſe tam præſulem originis paternæ, quàm propriæ illum ordinare: in curia tamen Archiepiſcopali Neapolitana, quòd non admittatur ad ordines ratione originis paternæ, ſine literis dimiſſorialibus Epiſcopi propriæ originis ex Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 47. n. 3.* ſubdit Corrad. *loc. cit. n. 21.*

50 Eſt tamen animaduertendum, quòd ad hoc vt quis dicatur originarius, non ſolùm requiritur, vt ſit natus in loco, ſed quòd parentes ibidem domicilium contraxerint, etenim natus fortuitò in aliqua Ciuitate, ſeu diœceſi, ſcilicet in itinere, tranſitu, aut cauſa alicuius negotij ordinari nequit ab Epiſcopo dictæ diœceſis, cum ei ſubditus originarius non efficiatur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 18. & ſeq.* Bonacin. *de Sacrament. ord. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 13. tom. 1. fol. mihi 262.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. ord. reſol. 11.* & dixit Rot. *dec. 327. num. 3. p. 1. diuerſ.* quæ eſt coram Cæſare de Graſſ. *dec. 15. n. 4. de præben.* & tradunt communiter DD. *in cap. Rodulphus de reſcript.*

51 Vbi enim quis baptizatus eſt, inde trahit originem, & per librum baptiſmi illam probari poſſe, tenet Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 217.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. §. 2. à num. 105.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 75. à n. 16.* Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 16.*

52 Ab Epiſcopo originis Matris non poteſt quis ordines recipere, niſi ſit vulgò quæſitus, cuius Pater ignoratur, Nauar. *in ſingular. canon. concl. 101. num. 19.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. n. 15.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 8. de reform. n. 18.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de Sacr. ordin. reſol. 18.*

53 Neque ex origine aui nepos poteſt ad hunc effectum propriam originem deſumere, vt ex Ric. Vgolin. Marchin. Nouar. inſinuat Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 13.* & in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 19.* Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtol. lib. 4. cap. 5. num. 22. in fin.*

Ratione domicilii efficitur quis ſubditus, & Diœceſanus 54
Epiſcopi, vt ſi quis transferat ſe ad habitandum in aliquē
locũ animo ibidem larem, rerumque fortunarumque ſua- 55
rum ſummam conſtituendi, & perpetuò permanendi, & habitandi, ex quibus domicilium contrahitur, *l. Ciues C. de incol. lib. 10.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 22. & 27. par. 2.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. n. 29.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de miniſtr. Sacram. ordin. reſol. 15.* Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſp. lib. 4. cap. 5. num. 24. fol. mihi 95.* qui alios allegant.

Vbi enim quis incipit habitare in aliquo loco cum animo 56
perpetuò permanendi, ſtatim domicilium acquirit, abſque alio curſu temporis, & non expectata decennali habitatione, aut alia temporis diuturnitate, præcipuè ſi declarauerit ſuam voluntatem, & ſigna, & actus poſitiuos copulatiuè confirmauerit, alias ſi haberet animum recedendi, etiam ſi per mille annos moratus fuerit in tali loco domicilium non contrahit, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 25.* Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 4. cap. 5. à num. 25. 26. & 27.* Menoch. *de arbitrar. iudic. lib. 2. cent. 1. caſ. 86. num. 2.* Rot. *deciſ. 150. num. 8. par. 2. diuerſ.*

Aliter enim ſola emptio domus, vel alicuius partis bo- 57
norum domicilium non facit, *cap. dilectus de reſcript. cap. ſi Epiſcopus de Paroch.* cum aliis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 27.* Vnde relinquitur Iudicis arbitrio, an ſit aſſumptum domicilium etiam momento, non expectata diuturnitate temporis, arbitrium regulando ex coniecturis in facto occurrentibus Maſcard. *de probat. concl. 534. num. 9.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 3. de miniſt. Sacram. Ordin. reſol. 15. circa med.* Rota *dec. 105. n. 4. p. 2. diuerſ.*

Si verò ſumus in dubio, & nullus concurrat extraneus 58
actus aſſumpti domicilij ex decem annorum habitatione continua cenſetur contractum domicilium, cum præſumatur non velle recedere, ſecus verò ſi adſit aliquod indicium illum non habere animum permanendi, vt accidit in Scolaribus officialibus, & ſimilibus, Rol. *conſ. 79. num. 51. & 52. lib. 3.* Surd. *conſ. 371. n. 47.* Farinac. *fragment. crim. par. 1. lit. D. num. 215. & 222.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 28. & 29.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 29. verſ. ſi verò non conſtat*, Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. ordin. reſol. 15.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 279. num. 26.* Rot. *in Romana Societatis coram Comitolo* penes Marcheſ. *de commiſſion. tom. 2. fol. 227.*

Sed ſi quis duo domicilia ſub diuerſis Epiſcopis habeat, 59
in quibus licèt non æquis mathematicis temporibus inhabitet, poteſt indifferenter à quocumque ex his duobus Epiſcopis ad ordines promoueri, quia ratione vtriuſque domicilij vtrique Epiſcopo efficitur ſubditus Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 34. p. 2.* Vgolin. *tract. eod. cap. 26. cap. 2. num. 3.* Auerſa *de Sacram. ord. quæſt. 3. ſect. 6.* Torreblanc. *in pract. iur. ſpiritualis lib. 2. cap. 13. num. 11.* Molfeſ. *in ſumm. tom. 4. tract. 2. cap. 2. num. 6.* Præpoſitus *in 3. p. de Sacram. ordinis quæſt. vnica dub. 14. n. 135.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 24. num. 2.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de Sacram. ordin. reſol. 14.*

Barones, & feudatarij, eorumque filij poſſunt ad ordi- 60
nes promoueri ab Epiſcopo in cuius Diœceſi obtinent feudum, etiam ſi non habitent, & alibi domicilium retineant, Marchin. *de Sacram. ordin. tract. 1. p. 5. cap. 7. n. 15.* Auerſa *eod. tract. q. 3. ſect. 6.* Diana *reſol. moral. p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. ordin. reſol. 16.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 32. & 33. p. 2.*

Prout etiam expoſiti recipere poſſunt ordines ab Epiſco- 61
po loci, in quo expoſiti fuerunt, cum ſine dubio per expoſitionem efficiantur ciues, & municipes, perinde ac ſi eſſent oriundi Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 4. n. 37.* Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 4. cap. 5. num. 30. fol. 96.* per doctrinam Bart. *in l. 1. num. 21. ff. de municip. l. heres abſens §. 1. ff. de iudic.*

Ratione demum beneficij, cum quis etiam efficiatur 62
ſubditus Epiſcopi Diœceſis, in qua poſſidet beneficium Eccleſiaſticum, poteſt ab eodem Epiſcopo, ſine de eius licentia

Digitized by Google

centia à quocumque Antiſtite ad ordines promoueri, iuxta
text. in cap. nullus de temp. ordinat. in 6. Mar. Anton. reſol.
lib. 1. reſol. fin. caſ. 28. Garz. de beneſic. p. 2. cap. 4. à num. 1.
Squillant. de priuileg. Cleric. cap. 4. num. 237. cum ſeq. Scip.
de Rub. in aphoriſm Epiſc. in verbo ordo ſub num. 18. Thom.
Valaſc. alleg. iur. tom. 1. alleg. 5. à num. 26. Homobon. de
Bonis de exam. Eccleſiaſt. p. 1. tract. 2. cap. 1. quaſt. 5. num. 3.
Quaranta in ſumma bull. in verbo ordo verſ. quoad tertium,
& verſ. circa ſecundum, Bonacin. in tit. de Sacram. ordin.
diſp. 8. quaſt. vnica punct. 4. num. 8. & 14. Barboſ. de offic. &
poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 42. & in Concil. Trident. ſeſſ. 23.
de reform. cap. 8. num. 21. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpen-
ſat. lib. 4. cap. 5. num. 34. fol. 96.

63 Ampli. 1. etiam ſi illud beneficium reſidentiam nô requi-
rat: ac proindè obtinentem beneficium ſimplex in aliqua
Diœceſi poſſe ab Epiſcopo loci ordinari, cenſuiſſe Sac.
Cong. refert Sel. in ſelect. canon. cap. 18. num. 19. Vgolin. de
offic. & poteſt. Epiſc. cap. 26. §. 3. verſ. ſecundo locum habet,
Sanchez in Opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 23. num. 7. Cam-
pan. rub. 8. cap. 8. num. 12. Quaranta in ſumma bull. in ver-
bo ordo verſ. circa ſecundum, Garz. de beneſic. p. 2. cap. 4. n.
9. Mar. Anton. lib. 1. var. reſol. 112. cap. 8. Barboſ. de of-
fic. & poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 46. & in Concil. Trid. ſeſſ.
23. de reform. cap. 8. num. 24. & de communi Dian. reſol.
moral. p. 8. tract. 2. de Sacram. Ordinis reſol. 21. vt etiam
docuit p. 4. tract. 4. Miſcel. reſol. 51. in fin.

64 Contrarium tenet Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol.
cap. 48. num. 3. vbi teſtatur de praxi Neapolitana, quæ
praxis cùm non videatur iuri conſona, reprobatur à Bar-
boſ. d. alleg. 4. num. 47.

65 Ampl. 2. vt procedat etiam ſi beneficium ſit tenue, quia
per textum in cap. nullus de temp. ordin. in 6. non explicatur
valor, & qualitas beneficij; ſed ſimpliciter, & generaliter
textus loquitur, vnde cùm lex non diſtinguat, nec nos di-
ſtinguere debemus l. illam C. de collat. ac proindè, quòd
ſufficiat beneficium eſſe quatuor aureorum tenet Piaſec. in
ſua prax. cap. 1. num. 15. immò quòd ſufficiat redditus du-
catorum duorum, docet Diana reſol. moral. p. 4. tract. 4.
miſcellan. reſol. 51. ſub verſ. ego prorſus, & p. 8. tit. de mini-
66 ſtro Sacramenti Ordinis reſol. 20. vbi defendit, quòd non
ſit neceſſarium, quòd beneficium ſufficiat ad victum, &
commodam ſuſtentationem, vt etiam animaduertit in
dicta reſol. 51. vbi ſubdit, quòd licèt Concil. Trid. ſeſſ. 21.
de reform. cap. 2. exigat, vt beneficium ſit ſufficiens, vt
quis poſſit ſacris ordinibus inſigniri, hoc tamen procedit,
vbi agitur de conſtituendo beneficio in titulum ad effectum
vt quis promoueri poſſit ad ordines ſacros, nam tunc de-
bet eſſe ſufficiens ad victum, & commodam ſuſtentatio-
67 nem, ſecus autem vbi agitur ſimpliciter de promouendo
ad ordines ſubditum ratione beneficij, cuius reſpectu pro-
moueri poteſt, ſiue beneficium ſit pingue, ſiue exiguum,
& tenue, & exuberat, vt ſuppleri poſſit per patrimonium
quando ordinatus, ſeu in minoribus ordinibus conſtitu-
tus, ad ſacros ordines promoueri debeat, vt etiam aduer-
tit Diana d. reſol. 20. & hanc ſententiam docent Garz. de
benef. tom. 1. p. 2. cap. 4. num. 8. Henriquez lib. 10. cap. 22. §.
1. iuxta gloſ. lit. C. & cap. 17. in gloſ. Q. Barboſ. de iure Pon-
tific. lib. 1. cap. 33. num. 38. & in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de
reform. cap. 8. num. 22.

68 Contrarium quòd beneficium debeat eſſe ſufficiens ad
victum, iuxta decretum Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform.
cap. 2. tenet Quaranta in ſumm. bull. in verbo ordo verſ. cir-
ca ſecundum, Aloyſ. Ric. in prax. fori Eccleſiaſt. reſol. 260.
Squillante de priuileg. Cleric. cap. 4. dub. 18. num. 238. Bonac.
de Sacram. ordin. diſp. 8. quaſt. vnica punct. 4. num. 14. verſ.
dixi praſertim, & hanc opinionem recipit Barboſ. de offic.
& poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 45. verſ. quamuis contrarium,
69 quando ſcilicet beneficium eſſet tenuiſſimum ratione præ-
ſumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducatos in an-
no, vel ad ſummum reddente ſeptem, ex Soto de iuſtitia
lib. 11. q. 5. art. 3. & ita ordinatum in ſuſpenſionem inci-
diſſe, & Epiſcopum ita ordinantem à collatione ordinum,
per annum ſuſpenſum eſſe, cenſuiſſe Sacram Congrega-
tionem Concilij inſtante Archiepiſcopo Neapolitano, re-
fert Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtol. lib. 4. cap. 5. num. 35.
& 36. fol. 96.

70 Ampl. 3. procedere etiam ſi ordinandus non habeat be-
neficium in titulum, ſed in commendam perpetuam, vt
ex Garz. Nauar. Ric. Sanch. Marchin. Nouar. comprobat
Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 50. p. 2. & in
Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 25. & num. 28.
vbi ampliat etiam in poſſidente præſtimonium aliquod.

Ampl. quòd habens plura beneficia in diuerſis Diœceſi- 71
bus poſſit ab omnibus illis Epiſcopis ordinari, adeout per
electionem vnius, non cenſeatur præcluſa via, quo mi-
nus pro aliis ordinibus poſſit ordinatus ad alios Epiſcopos
accedere, vt notat Nouar. in ſing. canon. concil. 102. num. 22.
Garz. de beneſic. p. 2. cap. 4. num. 2. Barboſ. de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg. 4. num. 51. p. 2. & in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de
reform. cap. 8. num. 27. Diana reſol. moral. p. 8. tit. de miniſt.
Sacram. ordin. reſol. 23. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtol.
lib. 4. cap. 5. num. 37. fol. 96.

Ampl. 5. vt collatio beneficii ſit neceſſaria, etiam in pri- 72
ma tonſura, vt ordinatus ab Epiſcopo non ſuo ratione be-
neficii, efficiatur de eius foro, & ſit ei ſubditus, Nauar.
conſ. 24. in antiq. aliàs 11. in nouis de temp. ordin. Sayr. in
flor. dec. ſub eod. tit. dec. 26. Zerol. in verbo ordo verſ. quintò
dubitatur poſt med. Cened. canon. quaſt. lib. 1. q. 38. num. 30.
verſ. quod decretum, Garz. de benef. p. 2. cap. 5. num. 84. Bo-
nacin. in tit. de ſuſpenſ. in particul. diſp. 3. q. 1. punct. 11. ſub
num. 9. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 9. num.
11. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 4. cap. 5. num. 62.
verſ. ſilentio autem vſque ad fin. fol. 98. Rot. dec. 731. num.
15. p. 1. diuerſ.

Ampl. 6. quòd Epiſcopus optans aliquem ordinare, 73
etiam ſi nullum habeat beneficium in ſua Diœceſi poſſit il-
lum ordinare, ſi paulò ante eidem conferat beneficium,
hac intentione, vt eumdem validè initiare valeat, quia
textus in cap. cùm nullus de temp. ordin. in 6. ſolùm exigit,
vt quis beneficium legitimè obtineat, nec diſtinguit qua
ratione obtentum fuerit, & conſequenter nec nos diſtin- 74
guere debemus, nec videtur eſſe in fraudem alterius Epiſ-
copi originis, ſeu domicilij, etenim Epiſcopus beneficij
vtitur iure ſuo, ex lege Pontificia proueniente, ita ex
Vgolin. & Marchin. de Sacram. ordin. tract. 1. p. 5. cap. 8. n.
9. tradit Diana reſol. moral. p. 8. tract. de miniſt. Sacram. or-
din. reſol. 22. vbi contrarijs reſpondet.

Limit. 1. vt procedat dummodò beneficium ſit perpe- 75
tuum, ita vt non ſufficiat, ſi eſſet manuale, vel amoui-
bile, Diana reſol. moral. p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. or-
din. reſol. 19. cùm generalis regula ſit, quòd ad titulum 76
vicariæ temporalis, aliorumque ſimilium beneficiorum,
ſeu capellaniarum amouibilium non poſſit quis promoueri
ad ſacros ordines, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. num.
4. Flamin. Pariſ. de reſignat. beneſic. lib. 2. quaſt. 6. num. 1.
Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 3. num. 42. cum aliis alle-
gatis per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 19. num. 25.
& in Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform.

Limit. 2. vt procedat habita beneficii poſſeſſione, ita vt 77
non ſufficiat ſola collatio, ſeu titulus, Garz. de benef. tom.
1. p. 2. cap. 4. num. 17. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. al-
leg. 4. num. 55.

Contrarium quòd actualis beneficii poſſeſſio non requi- 78
ratur ad hoc vt Epiſcopus acquirat iuriſdictionem in bene-
ficiatum, ſed quòd ſufficiat etiam ſola collatio, ſeu titulus,
docet ex Ric. p. 2. deciſ. 188. num. 3. Diana reſol. moral. tract.
2. de miniſt. Sacram. ordin. reſol. 24. p. 8.

Limit. 3. ex cauſa penſionis, cuius reſpectu quis non 79
ſubiicitur Præſuli, in cuius Diœceſi erectum reperitur be-
neficium penſionis onere affectum, & ratio eſt, quia
penſio propriè non eſt beneficium, Ric. in prax. fori Ec-
cleſiaſt. dec. 302. in prima impreſ. & reſol. 261. in 2. impreſ.
Vgolin. de offic. Epiſc. cap. 26. §. 3. verſ. excipitur tamen pri-
mò, Barboſ. eodem tract. alleg. 4. num. 56. p. 2. Marchin. de
Sacram. ordin. tract. 1. p. 5. cap 8. num. 10. Diana reſol. mo-
ral. p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. ordin. reſol. 26. Corrad.
in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 4. cap. 5. n. 38. fol. 96.

Limit. 4. ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia 80
tunc non iuuat quoad ſuſceptionem ordinum, dolus enim
& fraus nemini patrocinari debent, gloſ. in cap. eos, qui
verſ. figmento in fin. de temp. ord. Aloyſ. Ric. reſol. 262. cum
aliis per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 4. n. 57.

Regulares etiam non poſſunt promoueri ad ordines, ni- 81
ſi ab Epiſcopo illius loci, vbi retinent Conuentum, & ab
eorum ſuperioribus de familia deputati fuerunt, & degunt,
vel ab alio, eius accedente conſenſu, & accedentibus lite-
ris

ris dimiſſoriis ſuorum Regularium ſuperiorum, vt ordi-
natum fuit à Leone X. in Concilio Lateranenſi in Bulla
moderationis priuilegiorum Religioſorum, Barboſ. *de*
82 *offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 58. 59. & 60.* vbi quòd
ab hac obligatione ſunt exempti Patres Societatis Ieſu, &
num. 60. Fratres Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Iacob.
83 Pignatel. *conſult. canon. p. 3. conſult. 45. ſub num. 10.* & licèt
vigore Conſtitutionis B. Pii V. Regularibus conceſſum fuit
priuilegium ſuſcipiendi ordines etiam ſacros à quocumque
Catholico Antiſtite Ordinarii loci minimè requiſita licen-
tia, hæc tamen conſtitutio à Gregorio XIII. ſua Conſtitu-
tione 15. in ordine Bullar. *incip. in tanta rerum*, reuocata
fuit, & redacta ad terminos iuris communis, & Sacri
Concil. Trid. quo attento hodie Regulares ordinari debent
ab Epiſcopo loci, vbi degunt, aut ab alio de eius licentia
Miranda *in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 38. art. 3.* Barboſ.
84 *dicta alleg. 4. n. 61.* & ita ſtatuit Sac. Cong. Concilii Triden-
tini, quod decretum confirmauit, & ſeruari mandauit Cle-
mens VIII. & de verbo ad verbum refertur à Nicol. *in ſuis*
85 *Floſcul. in verbo Regulares n. 35.* & in eodem decreto habe-
tur quòd ſi proprius Epiſcopus abſit, vel non habeat ordi-
nationes, tunc expreſſa huiuſmodi cauſa ordinari poſſunt
à quocumque alio, Diana *reſol. moral. p. 2. tract. 16. reſol. 15.
& p. 6. tract. 7. reſol. 35.*

SVMMARIVM.

1 *Aſſumens Clericatum, vel ingrediens Religionem poſt commiſſum delictum ſecluſa fraude liberatur à iuriſdictione laicali.*

2 *Et licèt attendatur ſtatus de tempore delicti, fallit tamen vbi quis ex ordine Eccleſiaſtico ſuperueniente eximitur à iuriſdictione laicali, num. 3.*

4 *Priuilegium enim ſuperueniens liberat ab onere antea incumbente.*

5 *Ampl. vt procedat etiam in Religioſo, qui profeſſionem emiſit.*

6 *Immò etiam in Nouitijs.*

7 *Ampl. in laico relegato ad inſulam per aliquod tempus, ſi interim effectus ſit Clericus, & non ſeruet exilium; puniri non poteſt à Iudice laico.*

8 *Limit. 1. quando ſolùm adijciatur forus.*

9 *Limit. 2. vbi concurrit fraus, nam tunc liberatur, quoad perſonam, non autem quoad bona, num. 10. Contrarium num. 12.*

11 *Clericatum aſſumens, vel ingrediens Religionem poſt delictum, quando cenſeatur in fraudem.*

13 *Limit. 3. in fideiuſſore laici, qui euaſit Clericum poſt delictum, qui per Iudicem laicum conueniri poteſt ad pœnam promiſſam. Contrarium num. 15.*

14 *Exceptio declinatoria fori competens principali non datur fideiuſſori.*

16 *Ab inobſeruantia promiſſorum quis eximitur ob mutationem conditionis perſonarum, & negotiorum.*

17 *Fideiuſſor laicus, ſi poſtea efficiatur Clericus conueniri debet coram Eccleſiſtico Iudice.*

18 *Clericus ſi pro laico fideiubeat eſt conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico non obſtante obligatione in ſolidum.*

19 *Clericus, & laicus ſi eodem tempore obligantur ambo conueniri debent coram Eccleſiaſtico.*

20 *Clericus facit priuilegiatum laicum cum ipſo concurrentem.*

21 *Clericus non debet fideiubere, niſi ob neceſſitatem, pro ſua Eccleſia, vel alio Clerico, num. 22.*

23 *Valet tamen fideiuſſio Clerici, quoad bona patrimonialia, non autem Eccleſiæ.*

24 *Fideiuſſor quando per mutationem ſtatus, aut mortis principalis liberetur.*

25 *Fideiuſſor de iudicio ſiſtendo, & iudicatum ſoluendo per mortem ſui principalis liberatur à prima, ſed non à ſecunda.*

26 *Clericus effectus lite pendente coram Iudice ſæculari non tenetur coram eodem proſequi iudicium, num. 27. Contrarium num. 28.*

29 *Declara 2. ſententiam, vt procedat quoad proſecutionem iudicij vſque ad ſententiam, non quoad eius executionem, quæ ſpectat ad Epiſcopum.*

30 *Statuta concedentia executionem inſtrumenti non comprehendunt Clericos.*

31 *Clericus ſuccedens laico executiuè obligato contrahit eamdem obligationem, & ſubijcitur ſtatuto laicali.*

32 *Coram Iudice tamen Eccleſiaſtico eſt executiuè conueniendus.*

33 *Clericum ſe faciens poſt contractum, & delictum etiam in contractibus, & cauſa ciuili conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, non obſtante, quod lis fuerit inchoata coram Iudice laico.*

34 *Clericus venditor, ſi interpelletur ab emptore ad liberandum à moleſtijs non tenetur comparere coram Iudice ſæculari. Contrarium num. 35. Declara n. 37.*

36 *Defenſor non poteſt allegare priuilegium ſui Iudicis.*

38 *Clericum ſe faciens poſt delictum pœna vltimi ſupplicij puniendum, eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus.*

39 *Ingrediens Religionem non adhibita diligenti inquiſitione de vita, & moribus ad præſcriptum Bullæ Sixti V. non gaudet priuilegio fori.*

40 *Sed dicta conſtitutio moderata fuit à Clemente VIII. vnde remanet ingrediens Religionem etiam in fraudem ſubiectus Iudici laico quoad bona, non quoad perſonam.*

41 *Clericus in fraudem reaſſumens habitum dimiſſum gaudet priuilegio tantùm quoad perſonam, non quoad bona.*

42 *Clericus ſi poſt commiſſum delictum ducat vxorem, vel fiat laicus puniendus eſt à Iudice Eccleſiaſtico.*

43 *Si relegatus durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem puniri poteſt à Iudice laico. Declara, vt num. 44.*

An aſſumens Clericatum, vel ingrediens Religionem poſt delictum gaudeat priuilegio fori.

ADNOTATIO III.

DElinquens ſi poſt commiſſa ſcelera aſſumat Clerica- 1
tum, ſeu characterem, & habitum Clericalem,
aut Religionem ingrediatur ſecluſa fraude totaliter libera-
tur à iuriſdictione laicali, & tantum ſubijcitur Iudici Ec-
cleſiaſtico, à quo puniri debet, & hanc concluſionem à
frequentiori Doctorum calculo receptam eſſe, alijs conge-
ſtis teſtatur Iul. Clar. *in §. fin. q. 36. num. 38. lib. 5.*
Et quamuis attendatur ſtatus in quo quis erat tempore 2
delicti ad fundandam iuriſdictionem, ſeu ad cognoſcen-
dum ad quem ſolum ſpectet cognitio criminis; Tamen 3
hoc ceſſat in laico delinquente, qui poſt delictum effectus
ſit Clericus, nam tunc ex ordine Eccleſiaſtico eximitur
cauſa perpatrati criminis à iuriſdictione ſæculari, vtpotè 4
quia priuilegium ſuperueniens liberat ab onere, quod ali-
cui incumbebat, *l. Spadone §. ſi autem quis tutor, & l. inrepe-
ritos in prin. de excuſat. tutor.* & comprobat Oltrad. *conſ. 4.
num. 1.* qui de veriori teſtatur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.
226. num. 20. & ſeq. tom. 2.*
Ampl. vt procedat non ſolùm in Clerico, ſed etiam in 5
Religioſo, qui profeſſionem emiſit, qui quoad Mundum
cenſetur mortuus: mors enim omnia ſoluit, vt ex Bart. 6
docet Gratian. *diſcept. 226. num. 33. & 34.* vbi ampliat
etiam in Nouitiis, exiſtentibus intra annum probationis,
ex Decian. *in prax. crim. lib. 4. tom. 1. cap. 9. num. 24. verſ.
vndecimo extende*, Marſil. *ſing. 534. oſtende ad vnum
in fin.*
Ampl. in laico relegato ad inſulam per aliquod tempus, 7
ſi infra illud tempus promoueatur ad ordines Clericatus,
& non ſeruet exilium diſcedendo à loco relegationis, non
poteſt condemnari pœna non ſeruati exilij iuxta formam
ſententiæ Iudicis ſæcularis, ratione mutationis ſtatus, &
fori, ac noua conditione perſonæ, nec propterea Iudex
ſæcularis poteſt ſe intromittere pro defenſione ſuæ ſenten-
tiæ contra laicum effectum Clericum, qui in totum per
ſuſceptionem ordinis Eccleſiaſtici eximitur ab eius iuriſdi-
ctione, ita vt efficiatur omninò incapax ob mutationem
ſtatus, & fori, licèt ſecus eſſet, ſi adijceretur tantùm fo-
rus, Franc. *deciſ. 395.* Valaſc. *conſult. 48.* Oltrad. *conſ. 4.*
in p in.

Digitized by Google

in prin. latè Gratian. *diſcept. 426. a num. 35. vſque ad 41. tom. 2.*

8 Limit. 1. quando ſolùm adiiciatur forus, cùm tunc non
mutetur ſtatus, vt in *l. cum quedam puelle de iuriſdict. om-
nium Iud. cap. propoſuiſti de foro competen.* & aliis congeſtis
tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 226. num. 22. tom. 2.*

9 Limit. 2. vt procedat in Clerico, ſeu Monacho effecto
poſt commiſſum delictum ſine fraude, ſecus ſi in fraudem
ad euitandam ſæcularem iuriſdictionem, & ad effugien-
dam pœnam à ſæculari Iudice irrogandam: præcipuè ſi de-
linquens aſſumpſit habitum Clericalem, non ſolùm poſt
delictum, ſed etiam poſt fabricatum proceſſum, vel da-
tum fideiuſſorem de ſe repræſentando coram Iudice laico,
nam hoc caſu recognita fraude à Iudice Eccleſiaſtico, licèt
liberetur quoad perſonam à iuriſdictione Iudicis ſæcularis,
& gaudeat priuilegio fori, non tamen liberatur quoad bo-
na, adeout poſſit Iudex laicus proceſſui finem imponere
quoad bona tantùm procedendo, & ita determinaſſe Sac.
Congr. Concil. in vna Papienſi 23. Maii 1626. & Sac. Con-
greg. Immunit. in alia Ciuitatis Caſtellanæ 18. Febr. 1631.
refert Diana *reſol. moral. poſt 5. partem tit. reſol. Sac. Congr.
28.* & Iacob. Pignatel. *reſol. canon. p. 3. conſult. 20. num. 36.*
idem Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 26.
verſ. notandum eſt verò*, Cenedo *in collect. Iur. can. p. 1. col-
lect. 3. num. 17.* ex originali doctrina Io: Andreæ *in cap. 1. n.
19. in fin. verſ. puto quod de ratiocin.* Flamin. Cartar. *de exe-
cutione ſenten. cap. fin. num. 308. ad med. verſ. tertia concluſio*,
Farinac. qui alios copioſè allegat *in tit. de inquiſit. q. 8. num.
104. iuncto num. 107.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 226. num.
29. & 30.* Cabal. *reſol. crim. caſ. 108. num. 2.* Franc. *dec. 209.
num. 1. & dec. 384. in fin.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de
fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 3. ſub verſ. ſi verò non eſt præ-
uenta*, Bonac. *in tit. de leg. diſp. 10. q. 2. punct. 1. num. 16. &
in tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ contentis diſp. 1. q. 16. ſect. 1.*
10 *punct. 5. à num. 9. cum plurib. ſeqq.* qui omnes concludunt,
quòd in caſu, quo quis Clericatum in fraudem aſſumpſe-
rit, licèt poſſit à ſæculari Iudice puniri, non tamen pote-
rit corporaliter, ſed tantummodò in pecunia, & bonis,
& ſic erit Iudex cauſæ, & non perſonæ.

11 In fraudem enim poſt delictum perpetratum Clericatum
ſuſcipere, vel Religionem ingredi dicitur, ſi delinquens
poſt diffamationem, vel accuſationem, ſeu inquiſitionem,
aut citationem, vel contumaciam, ſiue condemnationem
promoueatur, vel Religionem ingrediatur, per textum
in l. fin. ff. de bon. eor. qui ſibi mort. conſciu. l. fin. ff. de re milit.
Bart. & alij *in l. ſi quis poſtea ff. de iud. & in l. ſi adulter, §. ſi hoc
tempore ff. de adult.* Boſs. *in tit. de pœn. num. 38.* Clar. *in §.
fin. q. 36. num. 39.* Flamin. Cartar. *de execut. ſenten. cap. fin.
num. 308. verſ. ex pluribus autem*, Farinac. *d. quæſt. 8. num.
110.* Franc. *deciſ. 209. num. 1. & ſeq. p. 1.* Rodriq. *quæſt. Re-
gul. tom. 2. q. 2. art. 3.* Duard. *in comment. Bulla Cœnæ Do-
mini lib. 2. cap. 15. quæſt. 11. num. 6.* cum alijs per Bellet. *diſ-
quiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Clerical. perſonal. §. 4.
num. 2.*

12 Contrarium verò quòd hæc diſtinctio, vt poſſit fieri
executio in bonis non ſit ex omni parte tuta, cùm exempta
perſona Clerici, non ſit æquum eum moleſtari in rebus ab
eo Iudice à quo fuit exemptus, vtpotè quia exemptio per-
ſonæ in Eccleſiaſticis abſorbet etiam bona, vt eadem im-
munitate fruantur, & vnà cum perſona, eiuſque priuile-
gio confundantur, vt ex Io. And. animaduertit Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 226. num. 32. tom. 2.

13 Limit. 3. in fideiuſſore, qui ex eo quòd principalis, pro
quo fideiuſſit, euaſerit Clericus, non propterea liberatur,
& contra eum procedi poterit per Iudicem ſæcularem ad
pœnam promiſſam, cùm non debeat gaudere priuilegio fo-
ri Eccleſiaſtici ex perſona eius, pro quo fideiuſſit, quaſi
hoc ſit priuilegium perſonale rei, quod non extenditur ad
14 fideiuſſorem, cùm etiam exceptio declinatoria fori compe-
tens principali non detur fideiuſſori, aut ceſſionario, *l. ſi
reus ff. de Iudic. ſolut. ſed & ſi reſtituatur §. 1. ff. de Iudic.* ita
docet Bald. *in l. vnica in fin. num. 10. verſ. extra quæritur C.
de priuil. dot.* Guid. Pap. *quæſt. 562. in fin. num. 5.* Afflict.
deciſ. 206. in 1. dub. ibique Vrſil. *num. 1.* cum alijs per Gra-
tian. *diſcept. 226. n. 42. verſ. quæ autem dicta ſunt tom. 2.*

15 Contrarium, & verius quòd fideiuſſor liberetur, quia
reus principalis mutauit ſtatum, ex quo euaſerit Clericus;
tunc autem cùm mutet forum, non poterit amplius con-
ueniri coram iudice laico, coram quo fuit præſtita fideiuſ-
ſio: etenim generaliter quis ab inobſeruantia promiſſorum 16
eximitur, quando ſunt mutatæ conditiones perſonarum, &
negotiorum, argumento textus *in l. ſi filius ff. de tut. & ration.
diſtrahen.* Horat. Lucius *inter conſ. crim. diuerſ. conſ. 163. n.
11. vol. 1. in fol.* vbi hoc comprobat ex auctoritate D. Tho-
mæ *2. 2. quæſt. 110. art. 3. ad fin.* Card. *in Clement. 1. q. 9. de
cenſib.* Horat. Luc. *inter conſ. crim. diu. conſ. 163. num. 11. vol.
1.* Marſil. *in rub. de fideiuſſ. q. 12. num. 132. & ſeq.* Boſs. *in
tit. de carcerat. fideiuſ. commit. num. 42.* Cephal. *conſ. 187. num.
8. vol. 2.* Muſcatel. *in pract. fideiuſ. in 1. p. modo 19. num. 17.*
Farinac. *in tit. de carcer. & carcerat. q. 34. num. 38.* Bellet.
*diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauore Clerical. perſonal.
§. 4. num. 7.*

Quibus accedit, quòd ille, qui fideiuſſit, ſi ſit laicus, 17
& poſt præſtitam fideiuſſionem aſſumpſerit Clericatum,
non poſſit coram laico conueniri, ſed eſt conueniendus
coram Eccleſiaſtico ob mutationem ſtatus, & fori, ita ex
Marſil. *in rub. de fideiuſ. num. 110.* & Surd. *conſ. 396. per
tot. vol. 3.* tradit Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. de fauor. Cler.
perſon. §. 4. num. 8.*

Ita pariter, ſi Clericus pro laico fideiubeat pro executio- 18
ne fideiuſſionis conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſti-
co, & ſi Iudex ſæcularis pronunciauit ſententiam contra
principalem laicum, exequi minimè poteſt contra Cleri-
cum fideiuſſorem, etiam ſi ſit in ſolidum obligatus, Bald.
in l. 1. in fin. C. de execut. rei iudic. Dyn. *in l. 1. ff. ſi quis in ius
vocat. non ier.* Anchar. *in cap. ea quæ num. 27. de reg. iur. in
6.* Surd. *conſ. 396. num. 23.* relat. per Bellet. *diſquiſit. Cleric.
p. 1. de fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 9.*

Quando enim eodem tempore Clericus, & laicus ſimul 19
obligantur, ambo conueniri debent coram Iudice Eccle-
ſiaſtico, vtpotè quia Clericalis ordo ſit tantæ dignitatis, 20
vt faciat non ſolùm ipſum Clericum priuilegiatum, ſed
etiam laicum cum eo concurrentem, ita Gratian. *diſcept.
forenſ. cap. 226. num. 42. circa fin. verſ. quidquid aliàs tom. 2.*
ex Marſil. *in rub. de fideiuſ. num. 130. vſque ad num. 133. q. 12.
verſ. quinimmò dico*, & ex Bart. *in l. præcipimus §. eadem ob-
ſeruando num. 2. C. de appel.*

Clerici tamen non debent fideiubere, *cap. 1. de fideiuſ. & 21
cap. te quidem 11. q. 1.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.
13. §. 30. num. 6.* vbi limitat in tribus caſibus, primò vbi 22
neceſſitas impellat, & vrgeat, cùm tunc ex pietate tenea-
tur, *cap. non ſatis diſtin. 86. gloſ. in cap. te quidem 11. q. 1.* ſe-
cundò pro ſuis Eccleſijs, tertiò pro alio Clerico.

Valet tamen fideiuſſio, & ex quacumque fideiuſſione fa- 23
cta à Clericis, obligantur ipſi, & ſua bona patrimonialia,
vel quaſi, non autem bona Eccleſiæ, ita DD. *in d. cap. 1.
de fideiuſ.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 30. n.
5. in fin. fol. 101. & 102.*

Per mutationem enim ſtatus, aut per mortem liberatur 24
fideiuſſor, quando id, quod promiſit impoſſibile eſt præ-
ſtari poſſe mortuo principali, vel in alium ſtatum commu-
tato, ſecus ſi morte, vel ſtatus mutatione ſecuta fideiuſ-
ſor id, quod promiſit præſtare poſſit: nam tunc non libe-
ratur præcipuè ſi res, quam promiſit conſiſtat in quantitate,
quam propterea ſoluere tenetur, vt magiſtraliter diſtinguit
Alber. *in l. ſi deceſſerit poſt num. 6. ff. qui ſatiſdar. cogant.* cum
alijs per Farinac. *in prax. crim. tit. de carcer. & carcerat. q.
34. num. 37.* vbi examplificat in fideiuſſore, qui copulati- 25
uè promiſit, & in iudicato ſiſtere, & iudicatum ſoluere,
qui licèt per mortem rei liberetur à promiſſionis parte de
iudicio ſiſti, non tamen liberatur ab alia parte de ſoluendo
iudicatum, ex Iaſ. *in l. ſi deceſſerit num. 4. ff. qui ſatiſdar. co-
gant.* ibique Caſtr. *poſt num. 6. verſ. idem in fideiuſſore iudi-
catum ſolui*, idem Iaſ. *in l. ſi verò num. 1. & 2. ff. qui ſatiſdar.
cogant.*

Quòd ſi litigans coram Iudice ſæculari poſt litem motam, 26
& incohatum iudicium efficiatur Clericus, cùm exima-
tur à iuriſdictione Iudicis laici, coram eodem non eſt pro-
ſequendum iudicium, Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol.
cap. 8. num. 5.* Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap. 54. num. 8.*
relat. per Dian. *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immun. reſ. 38.*
vbi ſicuti poſt delictum confugiens ad Eccleſiam gau- 27
det immunitate, ita Clericus fori priuilegio poſt Cle-
ricatum.

Contrarium, quòd hoc caſu Clericatus ſuperueniens 28
non impediat, quin cauſa prius inchoata proſequatur co-
ram

Digitized by Google

ram eodem Indice, tenent Carol. de Graſs *de effect. Cleric. effect. 1. num. 1239.* Squillan. *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 59.* Ric. *dec. 218. num. 3. p. 4.* Surd. *dec. 110. num. 3.*

29 Sed ſi adhærete velis ſecundæ opinioni, eſt animaduertendum, quòd procedat, quouſque lis per ſententiam terminetur, ſed ipſa ſententia eſt exequenda per Iudicem Eccleſiaſticum, non per laicum contra Clericum, Anton. de Marin. & Carol. de Graſs. *in locis prox. cit.* Diana *dicta reſol. 38.*

30 Vbi autem ſtatuta laicalia concedunt publicis inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos, vt reiecta opinione Couar. *pract. q. 16. num. 5. ad med. verſ. nihilominus*, & improbata quacumque conſuetudine etiam mixta Clericorum, & ſæcularium, dixit Rot. *dec. 73. num. 4. poſt Laberint. creditor.* Salgad. *& dec. 163. per tot. & dec. 603. num. 12.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 31. num. 16.*

31 Sed ſi fortè Clericus ſuccedat laico executiuè obligato, contrahit eamdem obligationem, & huiuſmodi obligatio ex perſona hæredis non poteſt immutari, ita vt ſubijciatur ſtatuto laicali, in eo, in quo ſucceſſit, ſiquidem hæreditatem adeundo ſe obligat, & quaſi contrahit cum creditoribus, ita Rot. *dec. 73. num. 27. poſt Laberint. creditor.* Salgad.

32 Etenim hoc caſu mutatur tantùm forus, ſed non forma obligationis, vnde Clericus hæres conueniri debet etiam executiuè coram ſuo Iudice, Rot. *dicta dec. 73. num. 29. poſt Laberint. creditor.* Salgad. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effectu 1. num. 281.* Marta *de iuriſdictione p. 4. cent. 1. caſ. 33. num. 7.* cùm repræſentet perſonam defuncti, cuius ius, & actiones, tum actiuè, tum paſſiuè in eum tranſeunt iuribus vulgaribus.

33 Hinc eſt quòd non ſolùm in delictis, ſed etiam in contractibus, & in cauſa ciuili laicus, qui poſtea promotus fuerit ad ordines poſſit declinare forum Iudicis ſæcularis: ſiquidem ſi contractus celebratus fuit tempore, quo quis erat laicus, ſi poſtea fiat Clericus debet conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, etiamſi lis eſſet incepta antequam ille fieret Clericus, Felin. *in cap. ex tenore num. 19. verſ. fallit vndecimò de reſcript. & in cap. fin. num. 14. de conſtit.* latè Surd. *conſ. 396. num. 19. & per tot. vol. 1.* Vincen. de Franc. *dec. 400.* Adden. ad Capel. Tholoſ. *dec. 144.* cum alijs relatis per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. de fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 11.*

84 Vbi verò Clericus interpellatur ab Emptore moleſtato coram Iudice laico ſuper re vendita ad eum defendendum (vt ſi de euictione teneatur) & ad liberandum à moleſtijs non tenetur comperare coram Iudice ſæculari, ſed coram ſuo Iudice, Marta *de iuriſdict. p. 4. cent. 1. caſ. 35. num. 21.* & ita fuiſſe ſępiſſimè iudicatum obſeruat Marant. *in ſuo ſpeculo p. 3. diſt. 11. num. 78.* Squillan. *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 80.* cum alijs per Dian. *reſol. moral. p. 4. tract. 1. reſol. 25. verſ. verum contrarium*, Capyc. *dec. 197. num. 7.* Gram. *dec. 21. num. 9. &* 10. vbi ita iudicatum refert.

85 Contrarium quòd Clericus venditor, teneatur defendere emptorem moleſtatum ſuper re vendita coram Iudice ſæculari, quia accedendo ad huiuſmodi iudicium non efficitur reus neceſſarius, dum ſolùm accedit ad aſſiſtendum Emptori, eumque defendendum, vt per hoc non dicatur conueniri coram Iudice laico per textum in *l. venditor ff. de*
56 *re iudic.* vbi dicitur defenſorem non poſſe allegare priuilegium ſui Iudicis Soccin. *ſen. conſ. 91. num. 14. vol. 3.* Couar. *practic. quæſt. cap. 8. num. 2.* Fachin. *controuerſ. iur. cap. 37. lib. 2.* Gail. *lib. 1. pract. obſer. 37. num. 6.* Ceual. *de cognit. per viam violen. p. 2. q. 23. num. 24.* Aufer. *ad Capel Tholoſan. dec. 361. num. 2. per gloſ. in cap. Clericum nullus 11. q. 1.*

37 Quæ opinio contraria quòd procedat, quando Clericus venditor canonicè denunciatus coram Iudice Eccleſiaſtico de eius licentia vellet defendere emptorem coram Iudice laico, ſubdit Diana *reſ. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. reſ. 25. verſ. verùm contrariam in fin.*

38 In caſu verò quòd delinquens aſſumpſerit Clericatum in fraudem, & delictum eſſet pœna vltimi ſupplicij plectendum, quòd Epiſcopus debeat eum degradare, & tradere curiæ ſæculari voluerunt Bart. *in l. 1. ff. de pœn. num. 3.* Abb. *in cap. 1. num. 2. verſ. ex ijs patet de oblig. ad ratioc. non ordinan.* Igneus *in l. fideicommiſſum num. 266. ff. ad Syllan.* Clar. *in §. fin. q. 36. num. 38. in fin.* cum alijs congeſtis per Flamin. Cartar. *de executione ſenten. cap. fin. num. 308. ad med. verſ.* *quamuis deberet Iudex*, Farinac. *q. 8. num. 108.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 2. circa fin. verſ. in caſu tamen, & num. 3.* vbi eum Farinac. *loco cit. num. 9.* & alijs reprehendit Iudices ſæculares pœnam imponentes dictis Clericis abſque degradatione, vbi Epiſcopus difficilis reddatur ad huiuſmodi degradationem faciendam, & idem Farinac. ſubdit, quòd ipſe hoc non faceret, ſi eſſet iudex niſi cum Clericis primæ tonſuræ.

Et circa ingredientem Religionem, quòd non gaudeat 39
priuilegio fori, quoties ad Religionem admiſſus fuerit neceſſaria, & diligenti inquiſitione non adhibita à ſuperioribus, videlicet, an aliquod delictum perpetrauerit, an ſit ære alieno grauatus, vel ad reddendam rationem adſtrictus, & ſimilibus, præſcribitur in Conſtitutione Sixti V. ex ordine Bullar. 73. *incip. cùm de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus §. cæterum edita de anno 1587. ſexto Kal. Decemb.* de qua Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 15.* Bonacin. *tit. de cenſur. in Bulla Cœna diſ. 1. q. 16. punct. 3. num. 15. tom. 3.*

Verùm cùm dicta Bulla Sixti V. moderata fuerit à Clem. 40
VIII. & redacta ad terminos iuris communis non videtur Nouitium etiam ſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem eſſe puniendum à Iudice laico quoad perſonam, ſed tantùm in pecunia, & bonis, Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſ. 95. verſ. verùm ego*, ex Homobon. *conſult. moral. vol. 1. prac. 8. p. 2. reſponſ. 190.* Bart. de Vecchis *in prax. Nouit. diſ. 11. dub. 12. num. 11.* Marta *de iuriſdict. par. 4. cent. 2. caſ. 121. num. 22.* vbi latè comprobat præfatum Nouitium neque in pecunia, & bonis puniri poſſe à Iudice ſæculari.

Si autem Clericus poſt dimiſſionem habitus, in fraudem 41
reaſſumat, gaudet tantùm priuilegio quoad perſonam, non quoad bona, & ita declaraſſe Sac. Cong. in Reatina 10. Sept. 1629. refert Iacob. Pignatel. *conſult. canon. p. 3. conſult. 20. num. 39.*

Clericus tamen ſi poſt commiſſum delictum ducat vxo- 42
rem, vel alioquin fiat laicus eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, quia inſpicitur tempus commiſſi delicti, & ſtatus in quo eo tẽpore reperiebatur, cuius reſpectu eò ipsò, quòd quis delinquit acquiritur ius ei, cuius iuriſdictioni ſubiectus eſt, Gram. *dec. 10. per tot.* Vincen. de Franc. *dec. 417. num. 4. & 5. p. 2.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 4. num. 16. vbi in fin.* ſubdit, quòd viceuerſa 43
ſi Clericus Relegatus à Curia Eccleſiaſtica, durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem poſſit puniri à Iudice laico, ex Alberic. *in l. meminiſſe ff. de offic. proconſ.* & ex Franc. *dec. 395. per totam*, quæ ſententia in- 44
telligenda eſt, ſi Epiſcopus noluerit præfatum Clericum repetere, vt aliàs ex Sacræ Congregationis declarationibus demonſtrauimus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus repertus in flagranti crimine, vel paratus ad delinquendum, vel poſt delictum capi poteſt à Miniſtris laicis ad effectum ſuo Prælato conſignandi. Contrarium num. 2.*

3 *Lim. vt, ſi non reperiatur in flagranti, licèt delictum ſit notorium, Iudex laicus non poſſit demandare Clerici capturam, niſi eſſet in actu fugæ.*

4 *Limit. vt debeant concurrere conditiones, quæ hic, & num. 5. referuntur, vt Iudex laicus poſſit demandare capturam Clerici abſque excommunicationis incurſu.*

6 *Clericus paratus ad iniuriam alterius ſi non adſit ſuus Prælatus capi poteſt à Iudice Laico ad effectum conſignandi ſuo ſuperiori.*

7 *Clericus inuentus cum armis capi poteſt à Birroarijs Curiæ ſæcularis, & Iudici Eccleſiaſtico præſentari, Contrarium num. 8.*

9 *Seruare obligantur edicta, & leges ciuiles emanata ob publicam vtilitatem per viam directiuam, non coactiuam.*

10 *Inuentus cum armis, nec puniri, nec armis ſpoliari poteſt à Miniſtris laicis, ſed remittendus eſt vnà cum armis ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, niſi hoc faciant, ex conceſſione Summi Pontificis.*

11 *Clericus prohibitam venationem exercens, non poteſt puni-*

puniri , nec ſpoliari à miniſtris laicis inſtrumentis.

12 *Laicus in caſibus, quibus poteſt capere Clericum quanto citius illum remittere debet ad ſuum Iudicem, & vltra* 20. *horas retinere non poteſt. Contrarium num.* 13.

14 *Remiſſio Clerici cuius expenſis fieri debeat.*

15 *Eſt facienda abſque Clerici ignominia.*

16 *Et ſi offerat cautionem de ſe præſentando ſuo ſuperiori non eſt capiendus, ſed admittenda fideiuſſio.*

17 *Clericus pro debito ciuili ſi ſit de fuga ſuſpectus, ſiue à debitore, ſiue à Iudice laico carcerari poteſt ad effectum remittendi ad ſuum Iudicem.*

18 *Et etiam deuenire ad bonorum ſequeſtrationem.*

19 *Sed ſi Clericus offerat idoneam cautionem eſt acceptanda, & non deueniendum ad capturam.*

20 *Contrarium, quia Clericus non poteſt allegari ſuſpectus de fuga.*

21 *Et huic priuilegio Clericus renunciare non poteſt.*

22 *Ampl. etiam ſi Clericus ſit obligatus in forma Cameræ.*

23 *Declara, vt prima ſententia procedat, quando Clericus eſt in actu fugæ; ſecunda quando non eſt in actu fugæ, ſed tantum adſit ſuſpicio, & num.* 24.

25 *Lim.* 2. *ſecundam ſententiam, vt non procedat quando debitum deſcendit à delicto.*

26 *Hoc caſu neque gaudet beneficio* cap. Odoardus de ſolut.

27 *Lim.* 3. *vt procedat in Clericis exiſtentibus in actu orandi, celebrandi, &c. ſed reprobatur.*

Milites carcerari non poſſunt, dum in expeditione ſunt, ibidem.

28 *Clerici pro debitis ciuilibus perrarò carcerari debent, niſi concurrant limitationes, quæ hic referuntur.*

29 *Clericus in caſu ſuſpicionis fugæ ſolùm tenetur præſtare cautionem iuratoriam, cum hypotheca bonorum.*

30 *Clericus, ſi pro delicto inquiratur carcerari non debet niſi prius ſuo Iudici conſtet de delicto.*

31 *Epiſcopus ſi iniuſtè deueniat ad Clerici capturam, vel detineat incurrit excommunicationem.*

32 *Clerici fruuntur priuilegio, vt non teneantur niſi in quantum facere poſſunt.*

Et competit etiam Clericis in minoribus, ſi habeant requiſita Sacri Concilij, ibidem.

33 *Et huic priuilegio, non poſſunt renunciare.*

34 *Propterea pro debito ciuili non carcerantur, & ſi ſoluere non poſſunt, ſolùm iuratoria cautio ab illis exigitur de ſoluendo ſi ad pinguiorem fortunam deuenerint.*

35 *Poſſunt eiſdem ſequeſtrari fructus beneficij reſeruata eiſdem pro alimentis congrua portione.*

36 *Lim. vt Clericus pro penſione, cui conſenſit carcerari poſſit, ita etiam in Clerico condemnato per tres ſententias, in obligato cum iuramento, & in forma Cameræ, in Clerico Mercatore, & de fuga ſuſpecto.*

37 *Sed ex benignitate Summi Pontificis admittuntur his caſibus ad beneficium* cap. Odoardus.

38 *De materia* cap. Odoardus *remiſſiuè.*

39 *Clericus iniurioſis verbis prouocans Iudicem ſæcularem poteſt ab eodem carceribus mancipari, dummodo ſtatim remittat ad ſuum Iudicem, reprobata ſententia aliquorum DD. quòd puniri etiam poſſit ab eodem Iudice ſæculari, vt num.* 44. *&* 45.

40 *Magiſtratui, & Iudicibus honor eſt deferendus.*

41 *Ampl. etiam ab exemptis.*

42 *Iniuria magiſtratui illata grauis reputatur.*

43 *Offendens Iudicem dicitur offendere Principem.*

44 *Iniuria leuior facta Illuſtriori perſonæ pro atroci reputatur.*

45 *Proferens verba iniurioſa contra Iudicem grauiter puniri debet. Pœna tamen eſt arbitraria, num.* 46. *Et arbitrium extendi poteſt, vſque ad mortem, num.* 47. *dummodò ratione officij, & non ex particulari odio iniuria illata ſit, num.* 48.

49 *Iniuria illata Iudici, an ſit ratione officij ex coniecturis probatur, in dubio tamen præſumitur ratione particularis inimicitiæ.*

50 *Puniri poteſt ab eodem Iudice, cui fuit illata.*

53 *Limit. vt procedat vbi pœna ex particulari conſtitutione ſtatuta ſit, ſecus ſi ſit arbitraria, & etiam hoc caſu ſi ſit notoria, num.* 54. *ſublim.* 2. *vt procedat ſi iniuria illata fuerit contemplatione officij, num.* 56.

55 *Iudex in notorijs non allegatur ſuſpectus.*

Clericus in quibus caſibus auctoritate laica capi, & carcerari poſsit, & de materia carcerationis Clerici.

ADNOTATIO IV.

CLericus, & Eccleſiaſtica perſona in fragranti crimine reperta, vel ſi probabiliter præſumatur ad delinquendum incedere, & paratam eſſe ad crimen perpetrandum, vt ſi nocturno tempore mutato habitu, vel cum armis incedat, vel etiam poſt delictum commiſſum, capi, & carcerari poteſt à Miniſtris laicis, vel à laica poteſtate per ſuos officiales, ad effectum ſuo Prælato præſentandi, & vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur, in ijs enim caſibus quilibet dicitur habere mādatum à lege capiendi malefactorem, *l. raptores C. de Epiſc. & Cleric. l. capite* 5. *de adult.* vtpotè quia periculum eſt in mora, & ex alio capite expedit reipublicæ, quòd delicta non remaneant impunita, ita docent Abb. *in cap. cum non ab homine n.* 12. *de Iudic.* & tradūt DD. relati per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauor. Cler. perſonal. §.* 11. *n.* 1. *& tit. de fauor. Cler. can. §.* 2. *num.* 24. & per Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. c.* 9. *dub.* 7. *n.* 1. *to.* 2. Facin. *in prax. crim. q.* 8. *n.* 120. 121. *&* 122. Diana *reſol. mor. p.* 1. *tr.* 2. *de immun. Eccleſ. reſol.* 10. *verſ. ſed non deſunt, & p.* 5. *tr.* 1. *tit. eod. reſol.* 22. Scaccia *de iudic. lib.* 1. *cap.* 78. *num.* 5. *verſ. amplia iſtam limitationem*, Clar. *in pract. crim. q.* 28. *num.* 6. Angel. *de maleſic. in verb. fama publica num.* 65. Boſs. *in tit. de foro competen. num.* 150. Felio. *in cap. ſi verè num.* 4. *de ſenten. excomm.* Peregr. *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *num.* 37. Olibanus *de iure fiſci cap.* 14. *num.* 140. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *cap.* 19. *q.* 7. *num.* 2. Pereira *de manu Regia cap.* 10. *num.* 6. Suarez *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 15. Bonacin. *circa octauum Decalogi præceptum diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *§.* 1. *num.* 21. *tom.* 2. *fol. mihi* 363. vbi animaduertit, quòd hoc caſu nihil fieri videatur contra rationabilem Eccleſiæ voluntatem, Menoch. *de arbitr. caſ.* 180. *num.* 22. *& ſeq. & caſ.* 393. *num.* 3. Auendanus *de exequen. mandat. p.* 1. *cap.* 22. *num.* 12. Olibanus *de iure fiſci cap.* 14. *num.* 140. Piaſecius *in prax. Epiſcop. p.* 2. *cap.* 4. *art.* 3. *num.* 13. Auila *de cenſur. p.* 2. *cap.* 5. *diſ.* 3. *dub.* 13. *caſ.* 13. Cuttel. *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 11. *&* 12. Coriolanus *in Bulla Cœnæ excomm.* 19. Homobon. *de examin. Eccleſiaſt. p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 4. *q. ſuppoſ.* 3. Cened. *quæſt. canon.* 4. *num.* 13. Borel. *de poteſt. Regis Cathol. cap.* 71. *num.* 185. Nauar. *in manual. c.* 27. *n.* 82. *& lib.* 5. *conſil.* 27. *de ſent. excommun.* 1

Contrarium tenent Matta *de iuriſdict. p.* 1. *cent.* 1. *caſ.* 42. *num.* 11. Souſa *in Bulla Cœna cap.* 16. *diſ.* 82. *n.* 8. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 7. & alij DD. per eos allegati. 2

Limita primam opinionem, in caſo, quo Clericus non capiatur in fragranti, licèt delictum eſſet notorium, nam tunc Iudex laicus non poteſt demandare capturam Eccleſiaſticæ perſonæ, niſi eſſet in fuga cum timore ne euaderet impunita, Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 20. Farinac. *q.* 8. *n.* 22. *in fin. & q.* 27. *ſub num.* 76. 3

Lim. 2. & declara ſecundum Dianam *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immun. reſol.* 22. *verſ. ſed hæc doctrina*, vt procedat tribus concurrentibus, primò ſi præſumatur fuga, niſi Clericus tunc capiatur, ſecundò ſi adſit difficultas impetrandi mandatum à proprio Prælato, tertiò vt ſtatim Iudici proprio remittatur. 4

Vlteriùs ſecundùm Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 7. *tom.* 2. requiritur ad reddendam iuſtam capturam primò, vt ſit crimen pernicioſum reipublicæ, ſcilicet furtum, rapina, homicidium, &c. ſecundò, quòd non leuis ſuſpicio, ſed valdè probabilis præſumptio ſit, quòd Clericus tale facinus mediteтur, tertiò, quòd incumbat neceſſitas illum capiendi, ſed ſi Clericus oblato idoneo fideiuſſore promittat ſe conſtituere, & ſe repræſentare in carceribus ſui Ordinarij capi, & carcerari non debet, quartò, quòd Miniſter modum non excedat, nempè indecorè Clericum ducendo, vel pugnis, & contumelijs afficiendo, cùm ire paratus ſit; aliàs ſupradictis non concurrentibus Iudex laicus, excommunicationis pœnam non euaderet, notauit *gloſ. in cap. ſi clericis in verb. excedatur de ſenten. excommun. in* 6. 5

His

6 His ita firmatis, ſi concurrant, & ſeruentur huiuſmodi conditiones, Iudex laicus, ſeu etiam priuata perſona, ſi videat Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adſit, ſeu ob diſtantiam adiri nequeat ſuus Prælatus, & ipſum aliter compeſcere non poteſt, tunc abſque excommunicationis incurſu, eumdem ligare poteſt, vel capere ad finem conſignandi ſuo ſuperiori, vt communiter tradunt DD. *in cap. cùm non ab homine de iudic.* & præcipuè Abb. *num.* 11. *&* 12. Felin. *num.* 1. Dec. *num.* 36. Innoc. *in cap. ſi verò* 2. vbi etiam Abb. *num.* 6. Alciat. *num.* 58. *de ſenten. excommun.* Boſs. *in tit. de captura num.* 39. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 180. *num.* 20. *lib.* 2. cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. can.* §. 2. *n.* 24.

7 Quòd ſi Clericus, & perſona Eccleſiaſtica, ſiue die, ſiue noctu inuenta fuerit cum armis prohibitis poteſt capi à ſæcularibus Birruarijs, & Iudici Eccleſiaſtico præſentari, tum ad euitanda delicta, quæ Clericus perpetrare poſſet, quia Clericis, & Eccleſiaſticis per ſacros canones, eſt interdicta armorum delatio, vtpotè quia Clericorum arma lacrymæ eſſe debeant, Abb. *in cap. cùm non ab homine num.* 15. *de Iudic.* Nauar. *conſ.* 39. *de ſenten. excom.* Clar. *in* §. *fin. q.* 36. *verſ. vlterius quæro*, Zecchius *de Repub. Eccleſiaſt. in tit. de Clericis, verſ.* 2. *verb. & ſi Clericus ante med.* Menoch. *de arbitrar. caſ.* 393. *num.* 3. *&* 4. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauore Cleric. can.* §. 2. *num.* 38. *& de fauor. Cleric. perſonal.* §. 11. *num.* 1. *in fin. verſ. ſextus familia Iudicis*, Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapolit. cap.* 27. *n.* 8. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 50. Et ex Theologis docet hoc etiam Souſa *in Bulla Cœnæ can.* 16. *diſ.* 82. *num.* 9. P. Io. de la Cruz *in directar. conſ. p.* 1. *præcept.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *conclu.* 3. Bannez. *in* 2. 2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 1. *conclu.* 5. Lorca *in p.* 2. *tom.* 2. *tract. de legib. diſ.* 25. *num.* 4. quos refert Diana *p.* 1. *reſol. moral. tract.* 1. *de immun. Eccleſ. reſol.* 11. *verſ. ſed his non obſtantibus.*

8 Contrarium tamen defendit Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 15. *art.* 7. vtpotè quia in Bulla Cœnæ excommunicantur Magiſtratus, & Iudices laici, qui laica auctoritate ſe interponunt circa capturam Clericorum, abſque expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ.

9 Clerici autem licèt quoad viam directiuam obligentur ſeruare leges ciuiles ob publicam vtilitatem Reipublicæ, tranquillitatemq; promulgatas, prout ſunt edicta prohi-
10 bentia armorum delationem, non tamen quoad viam coactiuam obligantur, ita vt à ſæculari magiſtratu puniri poſſint, minuſque armis ſpoliari, & priuari abſque obligatione reſtituendi, niſi hoc faciant Summi Pontificis conceſſione; & non aliter defendi poſſe conſuetudinem Galliæ, & Hiſpaniæ, vt Clerici arma geſtantes per legem ciuilem prohibita, à ſeculari Iudice, vel eius Miniſtris priuentur, abſque obligatione reſtituendi, docet Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 7. *& plurib. ſeq.* impugnando Doctores per eum relatos de huiuſmodi conſuetudine atteſtantes, ſiquidem non ſpectat ad Iudices ſæculares, vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur ex eorum propria auctoritate, defectu iuriſdictionis præſertim coactiuæ, ſed ſolùm per Iudices Eccleſiaſticos, (qui etiam huiuſmodi edicta promulgare ſolent) cogi debent ad earum obſeruantiam, armorum autem ſpoliatio, & amiſſio violentiam continet, & rationem pœnæ, ſeu coactiuæ iuriſdictionis habet, quod Iudicibus laicis abſque indulto Apoſtolico omninò eſt interdictum, ac proindè Clerici inuenti cum armis ad proprium Iudicem vna cum armis veniunt remittendi, vt tradunt alij DD. quos citat, & ſequitur Barboſ. *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. *& tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *cap.* 25. *num.* 4. cum alijs concordantibus relatis per Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 7. *à num.* 9. *& ſeq. tom.* 2. & per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. can.* §. 2. *num.* 38. Genuen. *in Prax. Archiepiſ. Neapol. cap.* 75. *num.* 6.

11 Hinc eſt, quòd Clericus prohibitam venationem, vel piſcationem exercens non poteſt ſpoliari à Iudice ſæculari, eiuſque Miniſtris, Auibus, Canibus, alijſque venationis inſtrumentis, vtpotè quia venatio, & piſcatio non tendunt, (ſicut arma prohibita) in præiudicium Reipublicæ, & boni communis, ac proindè Iudices ſæculares, hoc caſu non poſſunt in Clericos animaduertere, minuſque inſtrumenta venationis, & piſcationis à Clericis ablata capientibus adiudicare, vt reprobato Ledeſma, Villalobos, Salzed. Molan. Cened. Cutel. tradit Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 14. *&* 15. *tom.* ..

Eſt tamen animaduertendum, quòd laicus in caſibus, 12
quibus poteſt capere Clericum quantò citius illum remittere debet ſuo Iudici competenti, & non poſſe retinere in carceribus vltra viginti horas, tradit *gloſ. in l. capite quinto*, ibique Bart. *ff. de adulter.* Abb. *in cap. cùm non ab homine n.* 11. *de Iudic.* Hoſtien. *in cap. ſi vero* 1. *num.* 8. *de ſenten. excom.* & ibidem Abb. *num.* 11. Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 59. *num.* 3. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 118. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauor. Cler can.* §. 2. *num.* 26. *& tit. de fauor. Cleric. perſonal.* §. 11. *num.* 2. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 8. *num.* 3. *tom.* 2. & ita contra Garz. *de Hiſpan. nobilitat. gloſ.* 3. *num.* 39. & Villadieg. *in Polit. caſ.* 5. *num.* 60. firmat Megalius *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 11. *art.* 7. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 11. *verſ. ſed his non obſtantibus in fin.* Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 78. *num.* 6.

Contrarium verò, quòd huiuſmodi ſpatium viginti ho- 13
rarum non ſit admittendum, ſed ſtatim Clericum recto tramite ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum remittendum eſſe, ac proinde Iudicem laicum incurrere excommunicationem ſi cùm poſſit ſtatim non tradat Clericum Iudici Eccleſiaſtico, putant Campanil. *in diuerſ. iur. rub.* 4. *num.* 27. Barboſ. *in ſuis collect. tom.* 1. *lib.* 3 *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. *&* 7. ſed quòd prima opinio ſit probabilis, & magis communis tradit Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ cap.* 9. *dubit.* 8. *in fin. tom.* 2.

Hæc tamen remiſſio fieri debet expenſis eiuſdem 14
Clerici, iuxta textum *in l. quoniam liberi C. de teſtibus l. cùm ſæpe C. de erogat. mil. annon. lib.* 12. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. can.* §. 2 *num.* 28. *&* 29. vbi ſubdit, quòd ſi fortaſſe Clericus non ſit ſoluendo, tunc remiſſio fieri debeat expenſis Epiſcopi, vel expenſis inſtigatoris, aut etiam Iudicis laici capientis, vbi primùm ſciuit eſſe Clericum, & remittere procraſtinauerit, & allegat Boer. *dec.* 303. Carauit. *ſuper rit. Magnæ Curiæ rit.* 235.

Hæc tamen remiſſio fieri debet abſque ignominia Cleri- 15
ci, aliàs Iudex laicus eſſet puniendus, & committeret vim publicam, & non redderetur immunis ab incurſu cenſurarum, vt ex Gemin. Ric. Franc. Clar. Diaz. Carauit. Boer. *dec.* 303. probat Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauor. Clerical. can.* §. 2. *num.* 30.

Laicus autem in ſupradictis caſibus non debet modum 16
excedere in captura Clerici, malè illum afficiendo, impingendo pugnum nolenti ſe capi, ſed curare debet, vt quiete ducatur, & niſi grauitas delicti, aut alia iuſta cauſa exigat Clericum debere capi, ſi offerat fideiuſſionem de ſe præſentando ſuo Prælato, vtique eſt admittenda, P. Io. della Cruz *in direct. conſc. p.* 1. *præcept.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *conclu.* 3. quem refert Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 11. *verſ. ſed his non obſtantibus propè fin.*

Ex cauſa verò ciuili vbi timetur de fuga Clerici debitoris, 17
quando non adeſt copia Iudicis Eccleſiaſtici ab ipſo debitore, & Iudice laico capi poteſt, ad effectum quantò citius remittendi ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, vt ad ſolutionem compellatur, dummodò debitum ſit alicuius conſiderationis, & difficile ſit à Clerico debitore recuperare, ſi aufugere permittatur: ſiquidem hoc caſu Clericus perindè ſe habet, ac ſi alienam pecuniam fugiens auferret, vnde contra hanc vim iniuſtam, ſe defendere cuilibet naturali iure permittitur, eſt doctrina Abbat. *in cap. cùm non ab homine num.* 10. *de iudic. & in cap. ſama num.* 6. *de ſenten. excom.* Felin. *in eodem cap. cùm non ab homine num.* 1. *in fin. & num.* 4. ibique Dec. *num.* 48. *&* 49. Bald. *in cap. dilecti is num.* 9. *de appel.* Boſs. *in tit. de captura num.* 27. Baptiſta de Sancto Seuerino *in tract. de debitore ſuſpect. q.* 6. *quintæ quæſt. princ.* Diaz. *in prax. crim. canon. cap.* 125. *num.* 3. vbi Lopez *in addit. verſ. per laicum*, & ex Nauar. Sà, Silueſt. docet etiam Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 8. *num.* 1. *tom.* 2. Bellet *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauore Cleric. can.* §. 2. *num.* 31. *& de fauor. Cleric. perſonal.* §. 11. *ſub num.* 1. *verſ. quintus caſus eſt*, qui ferè omnes de communi teſtantur, cum alijs relatis per Farinac. *q.* 8. *num.* 119. *& q.* 27. *num.* 71.

Ampl. vt non ſolùm poſſit ipſe Clericus detineri, ſed 18
etiam deueniri ad bonorum ſequeſtrationem, quando eſt

peri-

Digitized by Google

periculum fugæ, & dilapidatinnis, Caualcan. *dec.3. n. 26.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de fauor. Cleric. can.* §. 2. *num.31. verſ. ex ſupra deductis.*

19 Limit. quòd vbi Clericus offerat idoneam cautionem, tunc laicus debet illam acceptare, & non eum capere, aliàs non euitabit excommunicationem, Bald. *in cap. cum non ab homine num. 7. de iudic.* Beller. *diſquiſit. Cleric. can.* §. 2. *num. 31. in fin. & tit. de fauor. Cleric. perſonal.* §. 11. *num. 1. verſ. ſi autem Clericus,* Farinac. *quæſt.8. num.119. circa fin.*

20 Hæc tameo ſententia, licèt à grauiſſimis Doctoribus ſit firmata, non tamen in praxi ſuſtineri poſſe videtur, quia Clericus non poteſt allegari ſuſpectus de fuga, Scanarol. *de viſitat. carcerat. lib.3.* §.8. *cap.2. num.71. & 72. fol.* 509.

21 vbi ſubdit, quòd huic priuilegio neque renunciari poſſit in Clericalis ordinis præiudicium, & refert ita à viſita obſeruatum fuiſſe de anoo 1637. ſub die 5. Martij, ſcilicet, *Antonius Seneca carceratus pro mandato ſuſpicionis fuga relaxetur, quia eſt Clericus,* & dixit Rota *in Romana pecuniaria 1. Decemb.* 1670. ibi, *ſeu §. verùm; characteris Eccleſiaſtici reuerentia non patitur, vt fama Clerici maculetur, eum ob ſuſpicionem fuga trudendo in carceribus, &c. coram Bourlemont.* vbi vltra Scanarol. *loco cit. allegat gloſ. in l. miles ff. de re iudic.* Germon. *de immunit. tom.1. lib.3. cap.5. num.86. & 87.* Ac proinde ſi Clericus neque ſuſpectus de fuga allegari poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, multò minus capi, & carcerari debet à creditore, & Iudice laico; ſiquidem ob præſumptam Clerici vitę honeſtatem, & morum probationem non cadit in eo fugæ ſuſpicio, Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.* 3. §.8. *cap.2. num.75. fol.* 509.

22 Amplia vt procedat etiam in Clerico obligato in forma Cameræ non obſtante, quòd huiuſmodi obligatio habeat in ventre clauſulam renunciantem omni legum, & iuris auxilio, & propterea cenſeatur renunciatum priuilegio, §. *ſi quis contra Auth. de Sacroſ. Epiſcop.* quia ſolùm ſe extendit ad expreſſa, & promiſſa, & non comprehendit ea, quæ extra veniunt, vt ſubdit idem Scanarol. *loco cit. num.* 76. vbi allegat tradita per Gratian. *diſcept.* 508. *num.* 19. *tom.3.* & per Zacch. *de oblig. Cameral. quæſt.* 28. *ferè per totam.*

23 Suſtineri tamen poteſt prima opinio in limitationem, & declarationem huius ſecundæ ſententiæ, vt prima procedat, quando Clericus eſſet in actu fugæ, quo caſu quia periculum eſt in mora, & militat ratio naturalis defenſionis, capi poteſt, etiam à laico ad effectum illum Iudici ſuo conſignandi, Scanarol. *de carcerat. viſitat. lib.3.* §. 8. *cap.* 2. *num.78. fol. mihi* 510. vbi allegat Dec. *in l.1. num.* 12. *ff. de ſeruo fugit.* Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 3. *num.17.* Bart. *in l. ſi quis in ſeruitute ff. de furt.* Abb. *in cap. cum ab homine num.12. & 17. de Iudic.* Menoch. *de arbit. caſ.180. num.23.* Ita etiam dixit Rot. *in d. Romana Pecuniaria 1. Decemb.1670. ſub dicto §. verùm characteris coram Bourlemont.*

24 Secunda verò procedit, quando Clericus non eſt in actu fugæ, ſed tantùm adſit ſuſpicio fugæ, quæ non videtur ſufficiens, vt Clericus capi, & carcerari poſſit auctoritate laica, ex ſupra deductis.

25 Limita 2. hanc ſecundam ſententiam, vt non procedat, quando debitum deſcendit à delicto, cum tunc ratione doli, qui nemini patrocinari debet, permittatur id, quod aliàs non permitteretur, vt ex Marſil. qui concordantes allegat *in pract. crim. §. attingam num.70. verſ. hanc tamen concluſionem intellige, & in tract. de bannit. in verbo carcerati ſub num.12.* docet Farinac. *in tit. de carcerib. & carcerat. q. 27. num.72.* & ex Gratian. *diſcept.222. num.* 49. pariter tradit Scanarol. *de viſitat. carcerat. lib.3.* §. 8. *cap.* 2. *num.* 78. *fol. mihi* 510.

26 Et hoc caſu neque gaudere debet beneficio, *cap. Odoardus de ſolut.* præcipuè, ſi verè de fuga ſuſpectus ſit, vt atteſtantur Farinac. & Scanarol. *proximè citati.*

27 Limit. 3. ſecundum Paſcal. *de patria poteſt. p. 2. num.* 38. vt ſupradicta 2. ſententia procedat in Clericis dumtaxat in acto celebrandi, orandi, prædicandi, vel ſub obedientia ſuperioris prout ſunt Regulares, ad inſtar militum armatæ militiæ, qui carcerati non poſſunt, dum in expeditione ſunt, & ad bellum parati, ſed reprobatur à Scanarola *loco cit. num.73.*

28 Ex Clericalis ordinis prærogatiua perrarò Clerici in vinculis detineri poſſunt pro debitis ciuilibus, niſi concurrant limitationes ponderatæ, apud Gomez *in compend. verſuſque Signatura col. fin.* & apud Farinac. *in pract. crim. quæſt.27. num.70. par.1.* vbi quòd quando Clericus tribus ſententijs conformibus ad ſoluendum condemnatus eſt, vel quando in contractu iurauit ſoluere, vtroque caſu poteſt præcisè cogi ad ſoluendum, & non ſoluens, carcerandus venit, non obſtante beneficio, *cap. Odoard. de ſolut.* præcipuè concurrente obligatione Camerali, in qua obligans adſtringit ſe, vt poſſit carcerari, prout etiam animaduertit Rota *in dict. Romana pecuniaria 1. Decembr. 1670. ſub §. verùm characteris coram Bourlemont.*

Mandata autem ſuſpicionis fugæ reſoluuntur præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, Clericus verò ad huiuſmodi cautionem præſtandam cogi non poteſt, ſed ſolum tenetur præſtare cautionem iuratoriam cum hypotheca bonorum, vt firmauit Rot. *in Romana pecuniaria 4. Iulij 1670. §. fin. coram Calatain. & in eadem 30. Aprilis 1670. §. fin. coram Bourlemont.* & ita *Signatura plena 30. Aprilis 1671. in vna Caſenaten. referente R. P. D. Victorio* mandauit excarcerari præſtita cautione iuratoria cum hypotheca bonorum, & eſt textus in §. *ſi quis in fin.* ibi, *ſi quis autem pro pecuniaria, Auth. de Sacroſ. Epiſcop.* Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.3. §.8. cap.2. num.74. fol. mihi* 509. 29

Ad Clericorum igitur carcerationem non ita facilè procedendum, ſed magis temperatè, & cum maiori deliberatione, quàm contra laicum, vndè ſi Clericus inquiratur pro delicto, carcerari non debet, niſi priùs Iudici conſtet de delicto, & ita admonet Prælatos Io. Andr. *in cap. ſi Clericos de ſent. excom. in 6.* & de communi Corn. *conſ.* 325. *lit. C. lib.4.* Clar. *in §. fin. q.28. ſub verſ. quæro numquid,* Farinac. *in tit. de carcer. & carcerat. q. 27. ſub num. 73. & ſeq.* Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.1. §. 5. cap.2. num.13. fol. mihi* 60. 30

Adeòut Epiſcopus, qui iniuſtè deueniat ad Clerici capturam, vel ſi poteſt expedire, eumdem iniuſtè carcere vexet, incurrat excommunicationem, *cap. ſi Clericos de ſenten. excom. in 6.* ita Scanarol. *loco cit. n.15.* 31

Cæterùm Clerici, etiam in minoribus ſi habeant requiſita Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform cap.6.* tamquam Cœleſtis militiæ milites fruuntur priuilegio, vt non teneantur, niſi in quantum facere poſſunt, vigore *cap. Odoardus de ſolut. & cap. peruenit de fideiuſſor.* Seraph. *de priuil. iuram.36. num.7.* Caſtagna *de deducto ne egeat q. 10. num. 1. & 2.* Leoncil. *de priuil. pauper. p.2. priuil. 53. num.* 1. Bruo. *de ceſſ. bonor. q.3. prin. num. 10. & ſeq.* Menoch. *de arbit. caſ.183. num.29. & 30.* Giurba *dec.42. num.21.* cum alijs per Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.3. §.7. cap.6. num.1. fol. mihi* 496. Surd. *de alimentis q.78. num. 21. verſ. tamen dimitti,* Farinac. *de carcer. & carcerat. q.27. num.* 65. & quòd ita quotidie in curia ſeruetur, ne Clerici mendicare cogantur in opprobrium ordinis Clericalis, dixit Rot. *deciſ.645. num.2. p.2. recen.* qui ferè omnes atteſtantur, quod Clerici 33 huiuſmodi priuilegio tamquam in Clericalis ordinis fauorem introducto nullo pacto quouis iuramento roborato renunciare poſſint. 32

Ac proinde ſi contra eoſdem Clericos pro debito ciuili agatur, quod ſoluere minimè valeant, non capiuntur, nec in carcerem mittuntur, ſed abſque eo, quòd bonis cedant, iuratoria ſolum cautio ab illis exigitur de ære alieno ſoluendo, cum ad pinguiorem fortunam deuenerint, iuxta diſpoſitionem *cap. Odoardus de ſolut. & cap. peruenit de fideiuſ.* Menoch. *de arbit. caſ.183 num.29. lib.2.* Gomez *var. reſol. tom.2. cap.13. tit. de fideiuſſ. num.18. in fin. verſ. vnum tamen eſt,* cum alijs per Farinac. *in tit. de carcer. & carcerat. q.27. à num.65. vſque ad 68. vbi in fin.* ſubdit, quòd quando 35 Clericus pro debito ciuili conuenitur, ſi non habet, vndè ſoluat ex patrimonio ſuo ipſi ſequeſtrantur fructus beneficij ad effectum adiudicandi creditoribus vſque ad integram ſatisfactionem, reſeruata tamen eidem Clerico pro alimentis congrua portione, ne in opprobrium ordinis Eccleſiaſtici mendicare cogatur. 34

Limit. hanc concluſionem primò in Clerico, qui pro 36 penſione, cui conſenſit, carcerari poteſt, ſecundò in Clerico condemnato per tres ſententias, tertiò in Clerico obligato cum iuramento propter peccatū periurii, quartò in Clerico

de fuga ſuſpecto, quintò in Clerico Mercatore, ſextò in Clerico obligato in forma Cameræ, iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. *de facultatibus Auditoris Cameræ* §. 26. *impreſ. poſt Prax. Saluſt. Tiber.* & Pauli V. *Conſtit.* 28. §. 26. *& 27. etiam impreſ. poſt Prax. Ridolphin. fol.* 734. latè Caſtagnt. *in tract. deductione ægeat* q. 10. *fal.* 2. 3. *& fal.* 3. *& fal.* 9. *per tot.* cum alijs per Farinac. *d.* q. 27. *num.* 70. *&* 71. & per Scanarol. *dicto cap.* 6. *à num.* 9. *vſque ad* 18. *fol. mihi* 497.

37 Sed verùm quidem eſt Summum Pontificem ex ſua benignitate recurrentes Clericos admittere ad huiuſmodi beneficium, *cap. Odoardus, & cap. peruenit*, vt ſubdit idem Scanarol. *loco citato num.* 10. ſecundum theoricam Staphil. de
38 qua materia idem Scanarol. *lib.* 3. *cap.* 3. *per tot. fol. mihi* 526. & Marcheſ. *in tit. de commiſ. admiſſionis ad cap. peruenit p.* 3. *cap.* 1. §. 1. *fol.* 208.

39 Quòd ſi Clericus compareat coram Iudice ſæculari, & illum vel iniurioſis, vel impertinentibus verbis prouocet, non videtur interdictum eidem Iudici laico, quin poſſit deuenire ad capturam Clerici ita inſolenter comparentis abſque labe excommunicationis, dummodo ſtatim carceratum remittat ſuo Iudici competenti, vtpotè quia hoc caſu Clericum tamquam deprehenſum in fragranti crimine carcerare facit, ita docet Cæſar. de Graſſ. *de effect. Clerical. effect.* 1. *num.* 935. vbi alios allegat. Sed hæc ſententia tantùm in grauiſſimis, & atrociſſimis practicatur, in quibus tantùm videtur locum ſibi vindicare poſſe.

40 A iure enim, & meritò ſtatutum eſt, vt Magiſtratui, & Iudicibus honor deferatur, *l. omnem honorem C. quando prouoc. non eſt neceſ. cap. vt debitus de appel. l.* 1. *C. de demonſtr. lib.* 12. & latè comprobat Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.* 2. §. 35. *cap. vnico de iniur. in magiſt. ſeu iud. à num.* 1. *& per tot. fol. mihi* 365.

41 Adeò vt etiam exempti teneantur præſtare reuerentiam ei, à quo eximuntur, Caſſan. *in Catal. glor. mundi conſiderat.* 27. *p.* 4. *fol.* 130. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 184. *n.* 57. *tom.* 1. Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.* 2. §. 35. *cap. vnic. de iniur. in Magiſt. ſeu Iud. num.* 7. *fol.* 365.

42 Iniuriam enim Magiſtratui illatam atrocem à Iure reputari, cum reſpiciat perſonam publicam, probat text. *in l. prætor edixit* §. *fin. ff. de iniur.* Bart. *in l. non ſolum* §. *mandato ff. eod.* Salyc. *in l. non ideò minus ff. de accuſ.* Menoch. *de arbit. quæſt. caſ.* 263. *num.* 5. *& ſeq. lib.* 2. Farinac. *in prax. crim. in tit. de accuſat.* q. 17. *num.* 37. Scanarol. *loco cit. num.* 22. *&* 23. vbi reddit rationem, quia qui officialem, ſeu mi-
43 niſtrum Domini offendit, ipſum Principem, ſeu Dominum offendere videtur, ex Cyn. Caſſan. Luc. de Pen. Iaſ. & Iurb. *in locis per eum relatis*, tantò magis, quia ipſemet Iudex Princeps dicitur, *l. ſciant Principes C. de offic. Iud. l. Spadonem* §. *ſi Ciuitatis ff. de excuſ. tut.*

44 Et quamuis iniuria illata eſſet leuior, tamen facta illuſtriori, aut ſublimiori perſonæ pro atroci reputatur, ita teſte Saluiano *lib.* 8. *de prouiden. Dei*, tradit Scanarol. *de viſit. carcerat. lib.* 2. §. 35. *cap. vnic. num.* 2. *fol. mihi* 365.

45 Proferens igitur verba iniurioſa contra Iudicem grauiter puniri debet, tam de iure canonico per textum in *cap. dilectus de pæn.* quàm de iure ciuili iuxta textum in *l. Iudicis vbi gloſ. ff. de iur. iur.*

46 Pœna verò, qua huiuſmodi delinquentes puniendi ſunt, eſt arbitraria, §. *in ſumma, & ibi gloſ. & DD. inſtit. de iniur.* Faber. *quæſt.* 23. *num.* 14. *&* 15. Baiard. *ad Clar.* §. *fin.* q. 68. *num.* 55. Menoch. *de arbit. caſ.* 263. *num.* 6. Scanarol. *de viſitat. carcerat. lib.* 2. §. 35. *cap. vnico de iniur. in Magiſt. ſeu iud. num.* 28. *fol. mihi* 367. Farinac. *in tit. de accuſat.* q. 17. *num.* 36.

47 Et arbitrium extendi poſſe, vſque ad mortem, vt in caſu dantis alapam officiali, comprobat Farinac. *d.* q. 17. *num.* 36. Menoch. *de arbit. caſ.* 263. *n.* 7. *cum ſeq.* Io. Maria Monticel. *in pract. crim. reg.* 2. *num.* 3. Boſſ. *in tit. de iniur. n.* 30. Rol. *conſ.* 48. *n.* 1. *vol.* 2. Gram. *dec.* 36. *n.* 4.

48 Limit. vt procedat in dante alapam officiali contemplatione offic. j. ſecus autem ſi ex odio, & particulari inimicitia, vtpotè quia deficiente cauſa intuitus, & contemplationis officij dicitur deficere qualitas aggrauans, & ſic cauſa arbitrandi pœnam ad mortem, vt de veriori, & æquiori ſententia in praxi ſequenda reprobato, Bal. *in cap.* 1. §. *iniuria de pace iuram. firman.* cum alijs concordantibus contrarium tenentibus teſtatur Farinac. *dicta* q. 17. *num.* 30. *&* 40. qui alios allegat, *& num.* 41. ſubdit, quòd ad coniecturas re- 49
currendum ſit, vbi non apparet an offenſa facta Officiali, ſit facta contemplatione officij, vel dignitatis, an ratione particularis odij, & non vti publicæ, ſed priuatæ perſonæ, & inter alias coniecturas, quòd delictum fuerit commiſſum ratione, ſeu contemplatione iuriſdictionis, potiſſimam eſſe exiſtimat, quando iniuria illata ſit Iudici ſedenti pro tribunali, vel in actu iudicandi, ceſſantibus verò coniecturis, & in dubio, quando non appareat de cauſa offenſionis concludit præſumendum eſſe potius offenſam illatam fuiſſe ratione particularis inimicitiæ, quàm publici officij ad excludendum maius delictum, vt per Roland. *conſ.* 1. *num.* 36. *& ſeq. lib.* 3.

Iniuria autem officiali, & Iudici illata ita grauis repu- 50
tatur, vt ab eodem Iudice puniri poſſit de facto, & ſine proceſſu, quia defendit ſuam iuriſdictionem, & honorem ſui officij, & delictum ſit mali exempli, Baiard. *ad Clar. in* §. *iniuria num.* 23. cum alijs per Farinac. q. 105. *n.* 194.

Ampl. ſecundum aliquos DD. relatos per Carol. de Graſſ. 51
de effect. Cleric. effect. 1. *num.* 1146. docentes, quòd etiam ſit permiſſum Iudici laico exercere hanc iuriſdictionem, & animaduertere in Clericum, ita delinquentem.

Hæc tamen ſententia omninò videtur reiicienda, cum 52
Iudex laicus nullam iuriſdictionem exercere poſſit in Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, ſine excommunicationis incurſu, tantò magis, quia Bulla Cœnæ Domini generaliter loquitur, & hunc caſum non excipit, & conſequenter Iudex laicus, non poteſt punire Clericum, ita delinquentem, ſed tantùm eſſet tolerabilis dicta ſententia quo ad Clerici carcerationem animo tamen ſtatim conſignandi Iudici Eccleſiaſtico, concurrentibus requiſitis ſupra relatis, vt admittunt alii DD. relati per eumdem Carol. de Graſſ. *dicto effectu* 1. *num.* 1146. Et hæc ſententia, niſi in grauiſſimis practicari debet.

Limit. ſupradictam concluſionem, vt Iudex de iniuria 53
ſibi facta non ſit competens, quando pœna non eſt ſtatuta à municipali conſtitutione, ſed eſt arbitraria, prout generaliter eſt pœna iniuriarum, quia tunc ob particulare intereſſe, & animi paſſionem arbitrium poſſet extendere vltra iuris debitum, ſecus autem quando offenſa eſſet notoria, vt ſi fieret Iudici ſedenti pro tribunali, vel coram populo, vel
etiam coram decem hominibus: quia quando delictum eſt 54
notorium non requiritur cauſæ cognitio, ſed punitio, *l. ea quidem C. de accuſat.* & ideò eo caſu Iudex offenſus non
dicitur Iudex in cauſa ſua, ſed iuris executor, *cap. in mani-* 55
feſtis 2. q. 1. & in notoriis Iudex non allegatur ſuſpectus, Rol. *conſ.* 48. *num.* 2. 3. 44 *lib.* 2. Clar. *in* §. *fin.* q. 35. *verſ. ſo-*
let etiam, cum alijs per Farinac. *dicta* q. 17. *num.* 44. *&* 45. 56
& n. 46. vbi animaduertit, quòd etiam ſit competens Iudex de offenſa ſibi facta, ſi illata fuerit contemplatione officii, ſecus ſi ex odio particulari, & alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, ſiue in ſacris, ſiue in minoribus contra laicum examinari non poteſt in cauſa criminali, præcipuè ſi agatur de pœna ſanguinis.*

2 *Nec Epiſcopus poteſt concedere licentiam deponendi coram laico ſi pœna ſanguinis ſit irroganda.*

3 *Ampl. vt neque in criminibus exceptis, vt in crimine læſæ maieſtatis Clericus admittitur contra laicum, niſi ad damnandam memoriam defuncti.*

4 *Limit. ſi non agatur de pœna ſanguinis, & ſi veritas aliter haberi non poſſit, quo caſu, tam in criminalibus, quàm in ciuilibus Clericus admittitur contra laicum, ſecus ſi agatur ad vindictam, num.* 5.

6 *Limit. vt Clericus coram Iudice Eccleſiaſtico examinari poſſit contra laicum, & n.* 7.

8 *Limit.* 3. *ad defenſam, & ad repulſam teſtium, dummodo repulſa non ſit infamatoria, num.* 9.

10 *Clericus in cauſa ciuili coram laico examinari poteſt de licentia ſui ſuperioris, iuramentum tamen præſtare debet coram perſona Eccleſiaſtica.*

Vel Epiſcopus poteſt illum examinare, & examen ad ſæcularem Iudicem tranſmittere, à num. 11. *vſque ad* 14. *vbi traditur formula concedendi dictam licentiam. Contrarium num.* 15.

12 *Quod etiam procedit in Regularibus.*

16 *Cle-*

16 *Clericus ſi abſque licentia ſui ſuperioris deponat coram Iudice ſecalari, valet eius depoſitio, ſed à ſuo Prælato puniri poteſt.*
17 *Iudex laicus examinans Clericum abſq; coactione non incidit in excommunicationem, ſecus ſi examinaret vt principalem quo ad ſe, & eoſtem in alios.*
18 *Iudex laicus ſi viſitet, & examinet Clericum à Laico vulneratum, an & quando incidat in excommunicationem.*
20 *Clericus ſi vltroneè depoſuerit coram Iudice laico non videtur omni exceptione maior.*
21 *Lim. ſi veritas ex natura rei aliter haberi non poſſit.*
22 *Clerici depoſitio facta coram laico abſque licentia Epiſcopi ſi à parte opponatur non valet eius depoſitio.*
23 *Et quid in criminalibus referuntur DD. ſententia, & num. 24. & 25. vbi declarantur, & concordantur. Contraria ſententia.*
26 *Clerici, ſiue in minoribus, ſiue in ſacris, vbi veritas aliter haberi non poſſit, cogi poſſunt ad deponendum coram laico.*
27 *Declara, vt procedat vbi veritas, nec actu, nec habitu aliter haberi poſſit.*
28 *Declara 2. vt procedat dummodò non agâtur de pœna ſanguinis.*
29 *Declara 3. vt etiam ſi agatur de alia pœna mitiori tamen ad offenſam, nec teſtificari debet.*
30 *Clericus in conficiendis inſtrumentis, & contractibus de iure communi nequeunt in teſtes adhiberi, ſecus de conſuetudine, num. 31.*
32 *Laicus contra Clericum etiam prima tonſura in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt.*
33 *Limita in ſubſidium. Contrarium num. 34.*
35 *Limit. in criminalibus exceptis hæreſis, ſimonia, &c. Contrarium num. 36.*
37 *Limit. 3. vt laici licet contra Clericum in teſtem recipi non debeant, examinati tamen ſi ſint plures contra eumdem faciunt inditium ad torturam, ſecus ſi ſit vnicus.*
38 *In ciuilibus vnus Laicus contra Clericum non plenè probat.*
39 *Quæ in ciuilibus faciunt plenam probationem in criminalibus faciunt inditium ad torturam.*
40 *Limit. 4. in crimine notorio, in quo laici admittuntur in teſtes contra Clericum.*
41 *Limit. 5. quod ſi laici non admittuntur contra Clericos ad offenſam, admittuntur ad defenſam.*
42 *Limit. 6. in cauſa ciuili, in qua Clericus admittitur contra Clericum ad teſtificandum.*
43 *Limit. 7. vbi cum laico examinatur alter Clericus.*
44 *Limit. 8. vbi de crimine ciuiliter agatur.*
45 *Limit. 9. vbi agitur de probatione famæ.*
46 *Monachi, & Religioſi à teſtimonio repelluntur.*
47 *Contrarium, quod & pro alijs, & pro cauſis etiam eorum Monaſteriorum poſſunt eſſe teſtes etiam in teſtamentis. Declara, vt in num. 49. & 50.*
51 *Monachi, & Religioſi, licet examinari nequeant abſque eorum ſuperiorum licentia, examinati tamen valet eorum depoſitio.*

Clericus, an poſſit eſſe teſtis contra laicum, & è contra, & an examinari poſſit à Iudice Laico.

ADNOTATIO V.

1 CLericus, ſiue in ſacris, ſiue in minoribus ordinibus conſtitutus contra laicum examinari non poteſt in cauſa criminali, & præcipuè ſi agatur de crimine, pro quo laicus puniendus eſſet pœna ſanguinis propter periculum irregularitatis, etiam ſi veritas aliter haberi non poſſit, adeo vt cum repellatur à limine depoſitionis, iuxta textum in *cap. teſtimonium* 11. *q.* 1. ſi examinetur contra iuris prohibitionem, nullum inditium faciat, Abb. *in cap. de cætero poſt num.* 1. *de teſtib.* ibique Felin. *ante num.* 1. Crot. *in tract. de teſtib. num.* 69. *in prin.* Gram. *conſ.* 3. *num.* 8. Natta *conſ.* 39. *num.* 1. *lib.* 4. Marſil. *conſ.* 123. *num.* 5. Monticel. *in ſuo repertor. teſt. verb. teſtes in criminalibus fol.* 359. *col.* 1. *verſ. fin. & in verbo Clericus num.* 6. Campeg. *de teſtib. reg.* 91. *in* 5. *fal.* Gomez. *var. reſol. tom.* 3. *cap.* 12. *rub. de probat. delict. num.* 19. *verſ. repellitur Clericus*, Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 306. *num.* 6. *verſ. quod verum eſt, & lib.* 3. *concl.* 1358. *num.* 61. cum alijs per Farinac. *in tract. de teſtib. q.* 61. *oppoſit.* 12. *à num.* 57. *vſque ad* 61. Bellet. *diſquiſ. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico teſte* §. 2. *num.* 6. & 8. Sperel. *dec. fori Eccleſiaſt.* 50. *n.* 5. *tom.* 1.

Ampl. vt neque Epiſcopus, aut Iudex Eccleſiaſticus poſſit licentiam concedere Clericis deponendi coram laico, ſiue principaliter, ſiue incidenter, vbi pœna ſanguinis venit irroganda, *cap. teſtimonium* 11. *q.* 1. etiam ſi veritas aliter haberi non poſſit, vt ex Innocen. Diaz. & Add. ad Guid. Pap. tradit Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 2. *num.* 9. Marta *de iuriſdict. lib.* 4 *caſ.* 117. *num.* 4. Maiol. *in tract. de irregularit. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 11. Auila *de cenſur. p.* 7. *diſ.* 5. *dub.* 13. cum alijs relatis per Sperel. *dec.* 50. *num.* 6. 7. 8. & 9. *tom.* 1. vbi ſubdit, vt hoc procedat, ſiue agatur de probando delicto in genere, ſiue in ſpecie. 2

Ampl. vt neque in criminibus exceptis, vt in crimine læſæ maieſtatis, cuius pœna eſt ſanguinis Clericus admittitur contra laicum, præter quam quando agitur ad damnandam memoriam defuncti, quo caſu non eſt amplius pœna ſanguinis, ſed confiſcatio bonorum, *text. in l. penult. & fin. C. ad l. Iul. maieſt. l. fin. ff. eod.* ita Gigas *de crimine læſæ maieſtatis lib.* 2. *tit. quomodo, & per quos crim. læſæ maieſtat. prob. quæſit.* 14. *num.* 7. & 8. Farinac. *q.* 61. *n.* 65. *cum duob. ſeqq.* vbi reprobat Boyr. *in cap. de cætero num.* 5. & 6. *verſ. aut non ſunt conſpiratores extra de teſtib.* & Ferrans Gargiar. *conſ. crim. diuerſor.* 126. *num.* 40. & 41. *lib.* 1. contrarium tenentes. 3

Lim. 1. ſupradictam regulam, vt procedat quando agitur de pœna ſanguinis, ſecus vbi agitur de alia pœna, quæ non ſit ſanguinis, nam tunc non prohibetur Clericus contra laicum teſtimonium dicere etiam in criminalibus, quando per alios veritas haberi non poſſit, nam tunc in ſubſidium, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus Clericus admittitur contra laicum, & cogi poteſt, ad teſtimonium perhibendum, prout etiam quando cauſa criminalis agitur ciuiliter, quia tunc nihil eſt, quod impediat teſtimonium Clerici contra laicum, Gigas *de crimine læſæ maieſt. lib.* 2. *tit. quom. & per quos crimen læſæ maieſtatis probet. q.* 14. *num.* 3. & 4. & 6. cum alijs, quos plenè cumulat Farinac. *dicta q.* 61. *num.* 68. *iuncto num.* 69. 71. & 77. Carol. de Graſ. *de effect. Cleric.* to. *n.* 28. Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 33. *num.* 6. Sperel. *dec.* 50. *n.* 25. & 26. 4

Sublim. vt extra ſupradictos caſus, quando criminaliter agitur, & ad vindictam verius eſt Clericum non admitti in teſtem aduerſus laicum etiam quod de pœna ſanguinis non agatur, ita Felin. *in cap. de cætero num.* 1. *in fin. verſ. ſed conſidera benè*, ibique Abb. *etiam num.* 1. *in fin. extra de teſtib.* Gigas *de crim. læſæ maieſt. lib.* 2. *tit. quomod. & per quos crimen læſæ maieſtatis probet. q.* 14. *num.* 4. & 5. cum alijs per Farinac. *quæſt.* 61. *num.* 69. *verſ. & extra hos caſus lata*, Sperel. *dec.* 50. *à num.* 28. *vſque ad* 31. 5

Lim. 2. vt Clericus poſſit contra laicum examinari coram Iudice Eccleſiaſtico, & ſuper Eccleſiaſtico crimine, Abb. *in cap. de cætero num.* 1. *verſ. dicit tamen de teſtib.* & ibidem Felin. *num.* 1. Aret. *num.* 2. Gigas *de crim. læſæ maieſt. lib.* 2. *tit. quomod. & per quos crimen læſæ maieſtatis probet. q.* 14. *num.* 2. cum aliis allegatis per Farinac. *in tract. de teſtib. q.* 61. *num.* 70. Bellet. *diſquiſ. Clerical. p.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 2. *num.* 10. vbi quòd coram Iudice Eccleſiaſtico etiam alieno non prohibeatur Clericus aduerſus laicum teſtificari, etiam abſque licentia ſui ſuperioris, ex Præpoſito *in cap. teſtimonium num.* 2. & 4. 11. *quæſt.* 1. vbi etiam Archidiac. *num.* 3. Abb. *in cap.* 1. *num.* 21. *verſ. & aduerte de iuram. Calum.* 6 7

Lim. 3. Vt Clericus ad defenſam, & ſic ad laici fauorem, pro detegenda, & probanda eius innocentia admittatur, Felin. *in cap. de cætero num.* 3. *de teſtib.* Folet. *in pract. crim. in frag. poſt num.* 9. Alex. Stiat. *conſ. crim. diuerſ.* 117. *n.* 34. *in fin. lib.* 1. Farinac. *de teſtib. quæſt.* 61. *num.* 74. & 75. vbi exemplificat quando Clericus examinatur pro laico criminaliter inquiſito ad repulſam teſtium contra eumdem laicum examinatorum, ſcilicet ad probandum exceptiones contra eorum perſonas, quod ſint accuſatoris 8 9

conſanguinei, accuſati amici, & ſimilia, non tameo concernentia crimeo, & infamiam ipſorum teſtium; & repulſa eſſet infamatoria, & criminoſa, quia tune neque ad defenſam eaaminari poſſunt beoè Carau. *ſuper ritum magna curie* 144. *num.* 7. *&* 8.

10 In cauſa verò ciuili poteſt Clericus contra laicum teſtimonium ferre coram Iudice Eccleſiaſtico, & etiam coram Iudice laico, cum licentia ſui Prælati, *cap. ſicut cum ſeq.* 2. *quæſt.* 7. *cap. teſtimonium, & ibi gloſ.* 2. Archidiac. *num.* 3. *in fin.* Præpoſit. *num.* 1. 11. *q.* 1. *cap. ſuper prudentia, & cap. quamquam* 14. *q.* 2. *cap. nullus, & ibi gloſ. fin.* 22. *quæſt.* 5. Abb. *in cap. cum nuncius num.* 3. *& ibi gloſ. fin.* & Felin. *num.* 3. *de teſtib.* Natta *conſ.* 39. *num.* 1. *vol.* 4. Pariſ. *conſ.* 83. *num.* 35. *vol.* 1. Alex. *conſ.* 65. *circa fin. vol.* 2. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 306. *num.* 6. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 43. *num.* 4. Farinac. *de teſtib. q.* 61. *n.* 78. & ita de conſuetudine ſeruari affirmat Franc. Marc. *dec.* 777. *n.* 4. *p.* 2. Sperel. *deciſ.* 50. *num.* 2. *tom.* 1.

11 Sed iuramentum Clericus coram Iudice ſæculari præſtare non debet, *cap. quamquam* 14. *quæſt.* 2. *cap. teſtimonium* 11. *quæſt.* 1. *cap. nullus* 22. *queſt.* 5. Syluest. *in verbo Clericus* 3. *num.* 6. Beller. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §.
12 2. *num.* 1. *&* 2. vbi quòd hoc etiam procedat in Regularibus, qui ſine licentia ſuorum ſuperiorum non poſſunt teſtificari coram Iudice ſæculari, & comprobat etiam Sperel. *dec.* 50. *num.* 4. *tom.* 1.

13 Vnde non poteſt Epiſcopus, ſiue ſuperior concedere licentiam Clerico iurandi coram Iudice ſæculari, ſed quod teſtimonium perhibeat coram Iudice ſæculari, præſtito tamen iuramento veritatis dicendæ in ſuis manibus, vel Vicarij, aut alterius perſonæ Ecclaſiaſticę: vel poteſt Epiſcopus coram ſe ipſu, vel alio Iudice Eccleſiaſtico Clericum teſtem examinari facere, & examen ad ſæcularem Iudicem tranſmittere, *cap. quamquam, vbi gloſ. pen. & fin.* & Archid. *num.* 2. *&* 3. 14. *q.* 2. Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1358. *num.* 61. & tradunt alij DD. relati per Farinac. *in tract. de teſtib. q.* 61. *num.* 84. & per Sperel. *dec.* 50. *num.* 3. *&* 4. & per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 2. *num.*
14 5. vbi quòd de hac licentia conſtare debet, & tradit formulam expediendi huiuſmodi licentiam, ſcilicet *Conceditur licentia N. Clerico deponendi in curia ſæculari in cauſa verten. inter A. actorem ex vna, & B. reum conuentum partibus ex altera, dummodo non deponat ſuper articulis concernentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam, & iuramentum veritatis dicendæ præſtet in manibus noſtris, vel Noſtri Vicarij Generalis,* (vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ.) *In quorum &c. Datum &c.* quæ vltima verba ſuperaddere duxi ad ſupplendam formulam à Belletto traditam.

15 Contrarium, quòd Clericus petita licentia, & à ſuo ſuperiore obtenta deponendi coram Iudice laico poſſit etiam in ſuis manibus iurare, quia iuxta diſpoſitionem iuris canonici, licèt prohibitum ſit Clericis iurare abſque Epiſcopi licentia, non tamen dicitur eum iurare debere in manibus Epiſcopi, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ, aliter Iudices ſæculares cauſa huius reſtrictiuæ conditionis nollent eos in teſtes recipere, in præiudicium inducentis, qui aliter ſuam intentionem, ſeu creditum, aut alias exceptiones probare non poteſt, & hanc ſententiam tuetur Abb. *in cap.* 1. *num.* 20. *in fin. & n.* 21. *de iuram. calumn. & in cap. cum nuncius ſub num.* 3. *de teſtib.* & ita obſeruari teſtatur Franch. Match. *dec.* 777. *in fin. par.* 2. & ita practicari vidiſſe teſtatur Sperel. *dec.* 50. *num.* 4. *vbi in fin.* ſubdit, quòd vbi viget conſuetudo iurandi in manibus Eccleſiaſticæ perſonæ, omninò ſeruanda ſit, & quòd non attenta ſupradicta ſententia, aliquorumque locorum conſuetudine Curia Romana declarauit licentiam Ordinariorum non ſufficere, ſed neceſſe eſſe illam à Sede Apoſtolica impetrare, prout de facto ſæpè Ordinarij illam à Sac. Congregatione requirunt, & obtinent.

16 Quòd ſi forte Clericus abſque licentia ſui Prælati teſtimonium perhibeat coram Iudice ſæculari non irritatur, ſed valet dicta depoſitio, licèt malè fecerit, & à ſuo Ordinario puniri poſſit, vt ea Abb. Felin. Speculat. Ang. Ric. Crot. Rol. comprobat Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 2. *n.* 3. Sperel. *dec.* 50. *n.* 14. *tom.* 1. cum alijs allegatis per Farinac. *in tract. de teſtib. q.* 61. *n.* 84.

17 Immò ſi Iudex laicus examinet Clericum abſque coactione, ſiue in ciuili, ſiue in criminali cauſa, ſine ſui Prælati licentia, quòd non incidat in excommunicationem, licet malè faciat, & peccet, docet Alterius *in tract. de cenſur. diſ.* 20. *lib.* 5. *cap.* 1. §. *capiendo verſ. quæret quis*, Duard. *in Bulla Cœnæ Domini can.* 19. *q. vltim. in fin.* Bonac. *in tit. de cenſur. in particul. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 2. *num.* 10. qui tradunt, quòd Iudex examinans Clericum ad rei veritatem indagandam, non incidat in excommunicationem, niſi examinaret illum vti principalem quo ad ſe, & teſtem in alios, Sperel. *dec.* 50. *num.* 11. *&* 12. *tom.* 2.

Prout etiam ſi Curia, vel Iudex ſæcularis viſitet, & exa- 18
minet Clericum vulneratum à laico non incidit in excommunicationem, ſi Clericus ſpontaneè examen ſubierit, ſecus verò ſi inuitum examini ſuppoſuiſſet, nam hoc caſu abſque dubio incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, eò quòd traxit Clericum ad ſuum Tribunal contra *can.* 15. eiuſdem Bullæ, & ſibi tribuit, & vſurpauit iuriſdictionem ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectantem contra *can.* 19. eiuſdem Bullæ. Sed ſi ſponte, & vltroneè viſitationem, & examen patiatur, & ſubeat, dici nequit ad ſuum tribunal traxiſſe, & in illum iuriſdictionem exercuiſſe, & vſurpaſſe, cum trahere, & iuriſdictionem exercere ſupponat coactionem, & actionem moraliter violentam, adeout tunc 19
Iudex trahere dicatur, ex proprio officio, qui nemine petente, quaſi hoc ei ex officio competat, aliquem ad ſuum iudicium, quaſi nolentem adducit, vel ad inſtantiam partis, vel aliorum, quando alio petente, ſeu inſtante aliquem ad ſuum iudicium quaſi per coactionem trahit, ac proinde ceſſante coactione, ceſſat etiam tractio, & iuriſdictionis exercitium, ita docet Sperel. *dec.* 50. *num.* 10. *tom.* 1. faciunt tradita per Suar. *de cenſur. diſ.* 21. *ſect.* 2. *num.* 78. & per Bonac. *de cenſur. in particular. tit. de cenſur. in Bulla Cœnæ contentis diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 4. *num.* 3. *tom.* 3. *fol.* 104.

Clericus verò ſi vltroneè ſe obtulerit, & depoſuerit co- 20
ram Iudice laico non videtur omni exceptione maior, ſed diminuitur fides, cum reddatur ſuſpectus ob vltroneam depoſitionem, Crauet. *conſ.* 2. *n.* 5. Scarlat *inter conſ. crim. diuerſ. conſ.* 116. *num.* 20. *lib.* 2. Ruin. *ſun. conſ.* 360. *num.* 15. *lib.* 4. Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effect.* 10. *n.* 8.

Limit. vt hoc non procedat, vbi veritas ex natura rei, vel 21
negotij aliter haberi non, vt poſſit in ciuilibus, & in pecuniarijs cauſis, ne veritas lateat, & ob defectum probationum damnum proximo contingat, tenetur quis vltro ſe offerre, ita ex D. Th. *Sylueſtr.* Nauar. Sor. Salon. Greg. de Valent. Roderiq. & alia comprobat Sperel. *dec.* 50. *num.* 16. *tom.* 1. *& num.* 17. ſubdit, quòd etiam hoc caſu debet ſe vltrò offerre cum Epiſcopi licentia, & licèt aliter faciens malè agat, non tamen dici poteſt ei diminui de fide, tamquam vltrò ſe obtulerit, cum ad id in foro interno teneatur.

Sed ſi fortè à parte opponatur de dictæ licentiæ defectu, 22
& adhuc Clericus ad teſtificandum admiſſus fuerit, non valere teſtimonium docent Bart. Soc. *conſ.* 17. *num.* 16. *volum.* 1. ita etiam Sanchez *in Decalog. lib.* 6. *cap.* 13. *in fin.*

In criminalibus verò ad offenſam non vitiari eius depo- 23
ſitionem abſque ſui Ordinarii licentia factam, tenent Guid. Pap. *dec.* 65. *in prin.* Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 80. *num.* 25. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 43. *ſub num.*
4. *in fin.* Sed contraria ſententia eſt magis à frequentiori 24
Doctorum calculo recepta, ſcilicet Clericum in criminali cauſa examinatum abſque Epiſcopi licentia, nullum facere probationis gradum, immò neque inditium, Natta *conſ.* 394. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Gram. *conſ.* 3. *num.* 9. *&* 10. Foller. *in pract. crim. in fragment. num.* 9. *in fin.* Marſil. *in ſingular.* 123. *num.* 6. *verſ. & ſi in iſtis*, vbi quòd nec facit inditium ad interrogandum, Carol. de Graſſ. *effect. Cleric.* 10. *num.* 17. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de Cleric. teſt.* §. 2. *num.* 8. cum aliis per Farinac. *de teſt. quæſt.* 61. *num.* 61. & ratio eſt quia Clerici in criminalibus repelluntur à limine depoſitionis, *cap. teſtimonium* 11. *q.* 1. vnde examinati contra iuris prohibitionem iudicium non faciunt, Sperel. *dec.* 50. *num.* 19. ſed de materia huius articuli, vide Farinac. *de teſtib. q.* 62. *num.* 261.

Declara conciliando has contrarias opiniones, vt prima 25
ſuſtineatur, & procedat in criminali cauſa ciuiliter mota, vel ad defenſam. Secunda in criminali criminaliter intentata

tentata præcipuè ſi agatur de pœna ſanguinis, ita Sperel. dec.50.num.21.

26 Clerici verò, & Religioſi quamuis ſint ex perſonis priuilegiatis, qui regulariter cogi non poſſunt ad teſtimonium perhibendum, l. nec honorem C. de Epiſcop. & Cleric. cap. fin. 14. quæſt.2. Tamen in ſubſidium, & vbi veritas aliter haberi non poſſit, Clericum, ſiue in minoribus, ſiue in ſacris conſtitutum non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus cogi poſſe ad deponendum coram laico eſt textus in cap. quamquam 14. quæſt.2. ibi vbi nulla idonea ſecularium inueniantur perſonæ, ne veritas occultetur, & tradunt Anton. de Butr. Aretin. Abb. Alex. Natta, Genuen. Bellett. Carol. de Graſs. relati per Sperel. deciſ.50. num.26. tom.1. Farinac. qui alios allegat tract. de teſtib. quæſt. 61. num.71.

27 Declara vt procedat vbi veritas, nec actu, nec habitu aliter haberi queat, adeout non ſufficiat, quòd actu tantùm alij teſtes non interfuerunt, ſed vlterius requiratur, quòd ex natura negotij de cuius probatione agitur, alij teſtes non interfuerunt, nec intereſſe potuerunt, vt declarat Natta conſ.394. num.7. Gram. conſ.3. num.8. verſ. eſt tamen aduertendum, Farinac. de teſtibus q.61. n. 72. & faciunt tradita per eumdem de teſte inhabili q.62. n.62. & ſeq. Sperel. dec.50. num.27.

28 Declara 2. vt procedat dummodò non agatur de pœna ſanguinis, nam hoc caſu etiam ſi veritas aliter haberi non poſſit, tamen nec Clericus debet, nec cogi poteſt ad teſtimonium ferendum propter periculum irregularitatis, quæ non euitatur per contrariam proteſtationem, ſcilicet ſi proteſtentur ſe examinari citra pœnam, & intentionem ſanguinis, Felin. in cap. de cætero num.1. verſ. ſed conſidera extra de teſtib. & ibidem Aret. num.2. in fin. Natta conſ. 394. num.1. & 2. lib.2. Anton. Gomez. var. reſol. com.3. cap.12. rub. de probat. delict. n.19. verſ. repellitur Clericus, Maſcard. de probat. lib. 1. concl.306. num.6. verſ. quod verum eſt, & lib.3. concl. 1358. num.61. Clar. in pract. §. fin. q.24. verſ. vlterius quære, & verſ. & quid ſi Clericus, Campeg. de teſtib. reg.91. in 5. fal. Farinac. tract. eod. q.61. num.59. Sperel. dec.50. num.28.

29 Quinimò etiam ſi non agatur de pœna ſanguinis ſed de alia corporali mitiori, Clericus ad offenſam teſtificari non debet, & nec de ſui ſuperioris licentia admittendus eſt contra laicum coram Iudice ſæculari in iuditio criminali ad euitandas inimicitias, quæ facilè propter hunc actum exoriri poſſunt, & ne reddatur ſæcularibus odioſus, & conſequenter à cultu diuino ſubtrahatur, ita Marta de iuriſdiction. p.4. caſ.117. num.2. & hanc opinionem ſubdit amplecti communiter à Legiſtis in l. 1. §. gener, & in l. abſentem, & in l. capitalium ff. de pœn. & tradunt alij DD. relati per Sperel. dec.50. num.29. & ſeq.

30 In conficiendis verò inſtrumentis laicorum, licèt Clerici de iure communi non recipiantur in teſtes, ad text. in cap. ſuper prudentia §. poteſt, ibi, in conficiendis autem inſtrumentis ſæcularium negotiorum Presbyteri non vocentur ad teſtimonium, ibique gloſ. in verbo poteſt 14. q.2. & per text. in cap. quamquam eadem cauſa, & qu. ibi, aut conficiendis inſtrumentis non regentur, quia eos in talibus rebus eſſe non conuenit, & ibi gloſ. in figuratione caſus.

31 Tamen de generali conſuetudine Clericos in quibuſcumque contractibus in teſtes haberi etiam abſque licentia ſuperioris, docet Ferrans Garg. conſ. crim. diuerſ. 126. num.43. lib.1. Farinac. in tract. q.61. n.63. & 64. & quòd text. in cap. ſuper prudentia, procedat potius de honeſtate, quàm de neceſſitate affirmant Felin. in cap. cum nuncius n.3. col.2. in fin. de teſt. & atteſtat. Siluan. conſ. 16. poſt num. 4. Carauit. ſuper ritu magnæ Curiæ 114. n.4. ex Aret. in conſ. 159. num.20.

32 Laicus verò contra Clericum etiam primæ tonſuræ in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt, tum ob reuerentiam, quam laicus Clerico exhibere debet, tum etiam quia ſicut Clericus non poteſt contra laicum teſtimonium ferre, ita ratione æqualitatis ſeruandæ, nec id poterit laicus contra Clericum, eſt text. in cap. de cætero extra de teſtib. ibi, de cætero laicos in accuſationem, vel teſtimonium contra Clericos in criminali cauſa non eſſe aliquatenus admittendos cenſura ſacrorum canonum manifeſtiùs edocet, & ibi notat Io. And. in ſumm. Anan. num. 1. Imol. in prin. in 1. notab. Abb. num. 1. Felin. & Aret. in ſumm. Nepos de Monte Alban. in tract. de teſtib. num.133. Alber. de Malet. tract. eod. cap.5. num.39. Campeg. eod. tract. regul. 98. in prin. Boſſ. in tit. de oppoſ. contra teſt. num.91. Diaz. in pract. crim. can. cap.20. in prin. Clar. in pract. §. fin. q. 24. verſ. præterea quæro, Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 962. num. 1. vbi quòd ita concludunt omnes ſcribentes in d. cap. de cætero lib. 3. & concl. 1358. num. 44. Rol. conſ. 24. num. 15. lib.1. Decian. conſ.63. num.35. vol.3. cum alijs congeſtis per Farinac. in tract. de teſtib. q.61. num.98. cum plurib. ſeqq.

Lim. 1. in ſubſidium, & quando veritas aliter haberi 33
non poſſit, ſcilicet ſi delictum commiſſum fuerit in loco, vbi alij Clerici non commorantur, puta in Villa, quo caſu nè veritas occultetur, & delictum remaneat impunitum, admittendi ſunt laici ad teſtificandum contra Clericum, vt in genere diſponitur de teſte inhabili, Abb. in cap. de cætero num.3. de teſt. & ibidem rationibus comprobat Aret. num. 4. 8. 9. & 10. Crot. de teſtib. num.61. vbi bene fundat, & reſpondet rationibus Aretini contrarium ſentientis. Campeg. de teſtib. reg. 98. in 1. fallen. Decian. conſ. 63. num. 35. verſ. tamen fallit num.3. vol.3. vbi quòd hoc caſu etiam laici cogi debeant, Viu. commun. opin. verb. teſtificari poſſunt contra Clericum laici verſ. ſublimicatur hoc dictum, vbi de communi teſtatur Maſcard. de probat. lib.3. concl. 1358. verſ. tamen, cum alijs relatis per Farinac. tract. de teſtib. q. 61. num. 107. vbi quòd pro hac Abbatis opinione magis communis DD. ſententia ſtet.

Contrarium docet Felin. in cap. de cætero num.5. de teſt. 34
Diaz. in prax. crim. canon. cap. 120. verſ. poſſe tamen conſiderari, Ferret. conſ.238. num. 12. lib. 2. nam ſi prima opinio ſeruanda eſſet, vtique daretur Presbyteris cauſa securè, & impunè plura committendi delicta, etiam præſentibus laicis, expectata opportunitate quòd nullus Clericus exiſtat in loco commiſſi delicti, de quo teſtis eſſe poſſit: & præcipuè contingere poſſet in illis Presbyteris, qui ſoli habitant in oppidis ruſticanis, ac proindè quòd prima opinio poſſet ſeruari habita prudenti conſideratione per Iudicem qualitatis perſonæ Clerici delinquentis, teſtium, delicti perpetrati, & etiam particulariter, an ille Clericus ſit inuiſus, aut gratus Oppidanis illius loci, vt animaduertit Diaz. d. cap.120. verſ. quod tamen limita iuncto verſ. ſed quia.

Limit. 2. in criminalibus exceptis, puta in crimine hæ- 35
reſis, ſimoniæ, læſæ maieſtatis, & ſimilibus, in quibus laicus contra Clericum non prohibetur teſtimonium ferre, & ita tenere omnes DD. teſtatur Auſer. de reprobat. teſt. num.61. verſ. 5. limit. Crot. de teſtib. num.60. Campeg. eod. tract. regul. 98. in 5. fall. Martin. Lauden. in tract. de crim. læſæ maieſt. q. 27. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 120. verſ. item etiam fallit, Maſcard. de probat. lib.1. concl. 462. num. 14. concl.962. num. 10. lib.2. & concl. 1358. num. 58. lib. 3. & hanc opinionem eſſe à DD. communiter receptam firmat Farinac. in tract. de teſtib. quæſt.61. num.104. quamuis 36
contrarium doceat Menchaca lib. 3. de teſt. §. 22. num. 73. quem refert Clar. in §. fin. quæſt.24. ſub verſ. præterea quæro.

Limit. 3. vt laici licèt contra Clericum in teſtes recipi 37
non debeant, examinati tamen faciant contra ipſum inditium ad torturam, dummodò laici examinati contra Clericum, ſint plures, ſecus verò ſi ſit vnus tantùm, quia in
ciuilibus vnus laicus contra Clericum non plenè probat, 38
ac proinde in criminalibus non facit inditium ad torturam iuxta regulam quòd ea, quæ in ciuilibus faciunt plenam
probationem in criminalibus faciunt indicium ad torquen- 39
dum, & hanc eſſe veritatem concludit Farinac. de teſt. q. 61. num.109. iuncto num.111. præcipuè in fin. vbi reprobat Boſ. in tit. de oppoſit. contra teſtes num.91. in fin. prin. contrarium tenentem ad tradita in ſimili per Hippol. Rimin. in conſ.213. num.91. lib.2. & voluerunt etiam Abb. in cap. de cætero num.5. ibique Felin. num.7. de teſt. Crot. de teſtib. n.62. & ſeq. vbi reſpondet contrarijs Aretini fundamentis Campeg. tract. eod. reg.98. in 3. fallen. Boſſ. in tit. de oppoſit. contra teſtes n.91. Decian. conſ.63. n.30. lib.3. Rol. conſ.24. n.15. verſ. quia reſpondetur lib.1.

Lim. 4. in crimine notorio, in quo laici admittuntur ad 40
ferendum teſtimonium contra Clericum, Abb. in cap. de cætero num.4. ibique Felin. num.6. de teſtib. Diaz. in pract. crim. canon. cap.120. verſ. quod etiam fallit, Auſer. de repro-

bat.teſt. n.61. verſ.ſecundo limit. Campeg. de teſtib. reg.98. in 2.fallen. Maſcar. de probat. lib.3.concl.962.num. 9. Dec. conſ.63. n.35. verſ.ſecundo dico vol.3.cum alijs per Farinac. de teſtib. q.61. num.118.

41 Limit.5. quòd ſi laici non admittuntur contra Clericos ad offenſam, admittuntur tamen ad eorum fauorem, & ad defenſam, Felin. in cap. de cætero num.8. de teſtib. vbi allegat text. in cap. peruenit il 2. de teſtib. cogen. Aret. in eodem cap. de cætero num.11. verſ. illud etiam ſcias, per textum in cap. ſi hæreticus, & cap. ſeq.2. q.7. vbi hæreticus contra catholicum non probat, ſed ad eius fauorem ſic, Maſcard. de probat. lib.3.concl. 1358. num.53. Farinac. de teſtib.q.61. num.115.

42 Limit. 6. in cauſa merè ciuili, in qua laicus admittitur contra Clericum, quia cauſa ciuilis non reputatur ita grauis, ſicut reputatur cauſa criminalis, vt animaduertit Imol. in cap. de cætero num.3. verſ. item aduerte de teſtib. Præpoſit. in cap. teſtimonium num. 3. & ibi etiam Archidiac. num. 3. verſ. item in cauſa ciuili 11.q.1. Viuian. in commun. opin. verbo teſtificari poſſunt contra laicum Clerici in prin. Farinac. de teſtib. q.61. num.122.

43 Limit. 7. vbi cum laico examinatur alter Clericus, quia tunc coniunguntur, ita vt fides vnius ſuppleat inhabilitatem alterius, Crot. de teſtib. num.68. Maſcard. de probat. lib.3. concl.1358. num. 59. & ſeq. Farinac. de teſt. quæſt.61. num.117.

44 Limit. 8. in cauſa vbi non criminaliter, ſed de crimine ciuiliter agatur, nam tunc admittuntur laici contra Clericum, etiamſi tractetur de priuatione beneficij, Hoſtien. in cap. de cætero in prin. in verbo in criminali, ibique Abb. n.6. Felin. num.9. de teſtibus, Crot. de teſt. num.65. Aufer. de reprobat. teſt. num. 61. verſ.4. limit. Clar. in pract. §. fin. q. 24. verſ. præterea quæro in fin. Decian. conſ.63. num.35. verſ. tertio limit. Maſcard. de probat. lib.3. concl. 1358. num. 54. & lib.2. concl.962. num. 13. Farinac. de teſtib. q 61. num. 120. & ita concludere Doctores omnes teſtatur Ferret. conſ.183. poſt num.4. verſ. vltimo confirmatur, à quibus tamen diſſenſit Archid. in cap. quia iuxta 5. quæſt. 6. contrarium docens.

45 Limit. 9. vbi agitur de probatione famæ, in qua etiam laici contra Clericum admittuntur, Maſcard. de probat. lib. 3.concl.1358. num. 49. lib. 3. Dec. conſ. 63. numer. 35. poſt verſ. ſecundo dico, Farinac. de teſt. quæſt. 61. num.119.

46 Monachi verò, & Religioſi à teſtimonio repelluntur, Campeg. de teſtib. reg.94. in prin. vbi de Monachis, & reg. 96. in prin. vbi de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, Maſcard. de probat. lib.1. concl.251. num. 1. & 2. vbi de Monachis, & Canonicis Regularibus.

47 Contrarium, & verius firmant alij DD. relati per Farinac. de teſtib. q 61. num.124. & ſeq. vbi quòd poſſunt eſſe teſtes non ſolùm in cauſis aliorum, ſed etiam proprij Monaſterij, & latiùs q.60. num.463. cum plurib. ſeqq. vbi exemplificat non ſolùm in Monachis, ſed etiam in omnibus Fratribus Conuentualibus, & Regularibus, & Minoribus, ac

48 Prædicatoribus, & Fratribus Sancti Auguſtini, qui poſſunt eſſe teſtes etiam in teſtamentis, quamuis aliquid relinquatur ad fauorem eorum Monaſterij, & latè quæſt. 61. n.126. & 127. vbi quòd multò magis in teſtamentis ad pias cauſas, Clar. in §. teſtamentum q. 55. verſ. vlterius quæro, Maſcard. de probat. lib. 1. concl.261. n.11.

49 Limit. concordando has contrarias opiniones, vt prima procedat de iure ciuili, ſecus de iure canonico, ex cuius diſpoſitione Monachi, & Religioſi poſſunt eſſe teſtes cum licentia eorum Superioris, ſecus ſine tali licentia, Felin. in cap. cùm nuncius num.3. de teſtib. vbi quòd contraria Abb. opinio cum difficultate ſeruaretur in practica, & ſaltem ſibi locum vindicare poſſet, vel vbi pars non opponeret, vel in inſtrumentis, & contractibus, in quibus valet Monachi depoſitio etiam ſine Superioris licentia, ſecus in alijs, vt inquit Soccin. in conſ.17.n.15.lib.1.& hanc ſententiam etiam profitentur Nepos de Monte Alban. in tract. de teſtib. num.59. Nell. eod. tract. num. 22. verſ. Monachus, Lanfranc. eod. tract. num.87. Papien. eod tract. num. 96. verſ. teſtis, Monachus concl.49. Aufer. de reprobat. teſt. num.13. Boſſ. de oppoſ. cont. teſt. num. 92. Campeg. de teſtib. reg.94. in 2. fall. & reg.96. in 1. fallen. Maſcard. de probat. lib. 1. concl.261. num.5. & 12. & lib.3. concl.1358. num.32. vbi de communi opinione cum alijs congeſtis per Farinac. de teſtib. q.61. num.129. iuncto num. ſeq. & ratio eſt, tum

50 quia Religioſi mortui ſunt in mundo, nec habent velle, nec nolle, vnde eorum vox funeſta reputatur, vt potius interdici, quàm audiri debeat, & eorum voluntas à Superioris voluntate dependeat, vt animaduertit Farinac. loco cit. à num.131. cum ſeq.

51 Sublim. quòd licet Monachi, & alij Religioſi non poſſint teſtimonium ferre abſque ſuorum ſuperiorum licentia, examinati tamen validè deponunt, & plenam fidem faciunt, ſiquidem huiuſmodi licentia exigitur potius ex quadam condecentia, & honore ordinis clericalis, & ſtatus religioſi, ac proindè eius omiſſio tamquam leuis ſolemnitas actum non vitiat, Speculat. in tit. de teſt. §. 1. num.36. in fin. Abb. in cap. cum nuncius num.4. de teſtib. Crot. de teſtib. num.178. Corn. conſ.135. num.33. lib. 1. Silua conſ. 16. num. 7. & 8. Guid. Pap. deciſ. 517. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 261. num. 14. Farinac. de teſtib. q.61. n.134.

PRÆNESTINA CONTRIBVTIONIS.

ARGVMENTVM.

VBi agitur de reparanda, & manutenenda Eccleſia inſtructa de neceſſarijs ornamentis, & paramentis, in primis attenditur conſuetudo, qua ceſſante tenetur Rector ſi beneficij fructus ſuſtentandæ vitæ ſuperſint: fructus vnius Eccleſiæ ſuperflui, an poſſint aſſignari fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis, materia explicatur.

SVMMARIVM.

1 *In Eccleſiæ reparatione, & manutentione cum eſt inſtructa de neceſſarijs in primis attenditur conſuetudo.*

2 *Rectori Eccleſiæ incumbit onus reparandi, & manutenendi Eccleſiam inſtructam de neceſſarijs.*

3 *Limit. vt procedat, ſi redditus ſuſtentanda vita ſuperſint.*

Sublim. vbi introducta reperitur conſuetudo, vt alij ſubeant hoc onus, n.7.

4 *Rectori parochialis Eccleſiæ debetur congrua, quæ debet eſſe ſcutorum centum, & libera ab omni onere, num.5.*

6 *Fructuum quantitas probatur à conſuetis percipi antecedentibus annis.*

8 *Conſuetudo legitimè præſcripta per 40. annos, licèt ſit contra, vel præter ius obligat ad obſeruantiam.*

9 *Confraternitates laicorum tenentur manutenere altaria, vbi erecta exiſtunt, inſtructa de neceſſarijs.*

10 *Patronus Altaris, vel Eccleſiæ, ſi non aſſignauit dotem tenetur præſtare omnia neceſſaria.*

11 *Fructus vnius Eccleſiæ ſuperflui non poſſunt aſſignari fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis, ſine licentia Papæ.*

Declara vt num.13. Contrarium num.19.

12 *Conſuetudo alienandi res Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus non ſubſiſtit.*

14 *Conſuetudo, & ſolitum rationabile, & non multum oneroſum ſubſiſtit, & ſeruandum eſt.*

15 *Fructus bonorum Eccleſiæ, eiuſque redditus alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus.*

16 *Prælati, & Rectores Eccleſiæ, & locorum piorum habent liberam adminiſtrationem fructuum.*

17 *Quos diſtrahere, & vendere poſſunt abſque vlla ſolemnitate.*

18 *Quod procedit præcipuè in fructibus perceptis.*

20 *In facultatibus non acquiritur poſſeſſio manutenibilis, & num. 21.*

22 *Ampl. non obſtante quocumque lapſo temporis etiam immemorabilis.*

23 *In facultatiuis nec inducitur conſuetudo.*

24 *Li-*

Digitized by Google

24 *Limit. vt procedat quando clarè conſtat materiam eſſe facultatiuam, aliàs ſecus.*
25 *Lim. 2. vbi procedit titulus, nam tunc ceſſat materia facultatiua.*
26 *Lim. 3. vt ex pluralitate actuum per longum tempus excludatur præſumptio facultatis.*
27 *Nam gratia multiplicata non præſumitur.*
28 *Lim. 4. fauore piæ cauſæ, & cultus diuini.*
29 *Ea quæ ſunt meræ facultatis fauore piæ cauſæ, & cultus diuini à principio, poſtea ſiunt neceſſitatis.*
30 *Laudabilis conſuetudo præter ius etiam decennalis fauore piæ cauſæ, & Eccleſia obligat in futurum etiam in facultatiuis.*
31 *In facultatiuis non oritur obligatio.*
32 *Lim. vbi concurrit fauor Eccleſiæ, & piæ cauſæ.*

DECISIO XV.

ECcleſia Parochialis S. Blaſij Oppidi S. Viti non habet fabricam, ſeu proprios redditus, ex quibus manuteneri poſſit de neceſſarijs decenter inſtructa, redditus verò Archipresbyteri non aſcendunt ad congruam ſcutorum centum à Sacro Concilio Tridentino pro commoda Rectoris ſuſtentatione ſtatutam, erecta tamen exiſtit in Altari maiori eiuſdem Eccleſiæ Venerabilis Societas Sanctiſſimi Sacramenti, quæ quoad reddituum adminiſtrationem coniunctè, ac ſimul procedit cum Societate Sanctiſſimi Roſarij, à quibus diebus feſtiuis in celebratione Miſſæ Parochialis, & Diuinorum ſubminiſtrata fuerunt intortitia, vinum, & prouiſum Altare de paramentis, alijſque ornamentis neceſſarijs, vt conſtat ex partitis regiſtratis in libris earum introitus, & exitus dictarum Societatum, & ex depoſitionibus diuerſorum teſtinm.

Contendenteamodò, & recuſantes moderni officiales ſupradicta ſubminiſtrare, fuit pro parte Archipresbyteri habitus recurſus ad Sacram Congregationem Eminentiſſimorum Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, à qua pro informatione ad me tranſmiſſo ſupplici libello, tempore quo Præneſtini Epiſcopatus Vicarij Generalis munus gerebam, extraiudicialiter auditis his quorum intereſt, excitatum fuit dubium, an attenta dictà conſuetudine ſupradictæ Confraternitates teneantur ad hanc præſtationem, & affirmatiuè videbatur reſpondendum.

1 Quoniam receptiſſima eſt iuris concluſio, quòd vbi agitur de reparanda, & manutenenda Eccleſia inſtructa de neceſſarijs paramentis, & ornamentis in primis attendatur conſuetudo, Genuen. *in prax. Archiepiſcopal. Curia Neapolitan. cap. 93. num. 13. in fin. verſ. conſuetudo itaque*, Sperel. *dec. 67. num. 3. tom. 1.* vbi alios copioſè allegat.

2 Et quamuis huiuſmodi onus etiam ſpectet ad Rectorem Eccleſiæ, iuxta text. *in cap. 1.* vbi communiter DD. *& in cap. de his de Eccleſ. ædifican.* Genuen. *dicto cap. 91. num. 13.* Sperel. *dec. 67. num. 4. & 5.*

3 Tamen hoc procedit ſi beneficij, & Rectoris redditus ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, adeout Rector teneatur erogare redditus in fabricam Eccleſiæ deductis prius alimentis ſibi neceſſarijs, vt expreſsè declarat textus *in cap. de his de Eccleſ. ædifican.* Genuen. *in prax. Archiepiſc. Curia Neapolitan. cap. 91. num. 13. circa med. verſ. ita quoque*, cum alijs allegatis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 64. num. 4. in fin. verſ. vbi reſoluit.*

4 Redditus autem præfati Archipresbyteri, cùm non conficiant congruam ſcutorum centum ad præſcriptum Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap. 13. paulo ante fin.* non videntur ſufficere ad eiuſdem commodam ſuſtentationem, adeout non teneatur in fabricam con-
5 ferre, cùm certum ſit Rectori curam deberi congruam, *cap. extirpanda cap. de Monachis de preben. cap. 1. eod. tit. in 6.* Rebuf. *in tract. de congrua q. 4. in prin.* Barboſ. *de offic. Paroch. p. 3. cap. 29. num. 20. verſ. certum eſt*, Cæſar. de Graſs. *dec. 6. num. 7. eod. tit.* Rot. *dec. 763. num. 1. p. 2. recen.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de Clerico debitore §. 15. num. 5.* Sperel. *dec. 67. num. 28.* quæ congrua debet eſſe libera, & integra deductis oneribus, & expenſis, tam ordinarijs, quàm neceſſarijs, licèt ſecus ſit de oneribus incertis variabilibus, voluntarijs, & arbitrarijs, Bellet. *addicto §. 15. num. 6. & 7.* latè Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 245. nnm. 12.*

Quòd autem non aſcendant ad ſummam ſcutorum centum dicti redditus, & ſic non conficiant congruam Parocho debitam, doctum fuit ex aſſignationibus factis per decennium occaſione ſolutionis decimarum papalium, vt ex fide Reuerendi D. Subcollectoris Apoſtolici: fructuum 6
enim quantitas benè probatur à conſuetis percipi præcedentibus annis, Achil. *dec. 22. de reſtit. ſpoliat.* Seraph. *dec. 1393. num. 3.* Burat. *dec. 307. num. 6. & dec. 722. num. 4.* Rot. *in Benonien. manutentionis 5. Iunij 1650. §. quòd liberi coram Meltio.*

Et in omnem caſum etiam ſupradictis ceſſantibus, vbi in- 7
troducta reperitur conſuetudo, quòd populus, aut alij ſubeant huiuſmodi onus reparandi, ornandi, & prouidendi Eccleſiam de neceſſarijs, vtique Parochus, & Rector liberatur à præfato onere, & omninò eximitur, Genuen. *in prax. Archiepiſc. cap. 91. num. 13. circa fin. verſ. declara notabiliter*, vbi ita dixiſſe Rot. *coram Orano*, Fuſch. *de viſitat. Eccleſ. lib. 1. cap. 10. num. 5.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 64. num. 4. in fin.*

Et cùm dicta conſuetudo, ſeu ſolitum obſeruatum fuit 8
longè vltra quadraginta annos tamquam legitimè præſcriptum, etiam ſi eſſet præter, vel contra ius obligat impoſterum ad obſeruantiam, *cap. auditis §. quo circa, ibi, vt ille ſeducto non ſit quadragenaria completa præſcriptio de præſcript. cap. fin. iuncta gloſ. in verbo legitimè præſcripta de conſuet.* Rot. *deciſ. 284. ſub num. 9. coram Mantica, & dec. 524. num. 3. p. 1. in recen.*

Conſiderabam vlteriùs, quòd Societas Sanctiſſimi Sa- 9
cramenti per eius erectionem factam in dicto Altare maiori, cenſetur ſe obligaſſe ad manutenendum altare inſtructum de luminarijs, fabrica, & alijs neceſſarijs, tam ad Altaris ornatum, quàm ad Miſſæ ſacrificij celebrationem, vt generaliter laicorum ſocietates prouidere ſolent Altaria, & Oratoria, vbi erectæ exiſtunt, perindè ac ſi eſſent Altarium patronæ, & vbi Patronus non aſſignauit dotem 10
congruam tenetur ad hanc præſtationem, Abb. *conſ. 89. p. 2.* Genuen. *in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 91. num. 13. verſ. & hæc eſt veritas*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num. 16.*

Aduerſus hoc fundamentum, nec videbatur obeſſe con- 11
cluſio illa, quòd fructus vnius Eccleſiæ ſuperflui non poſſint aſſignari fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis carentis fabrica, ſiue ad eius parietes reficiendos, ſiue ad emenda ornamenta, ſine auctoritate, & licentia Papæ, tàm iure antiquo, vt in Clement. *quia contingit de religioſ. domib.* quàm noua Concil. Trid. confirmatione, vt tradit ex Nouar. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num. 17.*

Et quòd propterea non ſubſiſtat conſuetudo alienandi 12
res Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus eſt textus *in cap. 1. de conſuet.* Butr. *in cap. nulli num. 9. de reb. Eccleſ. non alienan.* ibique Abb. *num. 6. verſ. & nota*, Imol. *num. 5. verſ. ſi autem*, Bero. *num. 45.* Oltrad. *conſ. 226. num. 50. verſ. quia non poteſt.*

Quia obiectum ſibi locum vindicat in redditibus vnius 13
Eccleſiæ, vel alterius loci pij deſtinatis pro eorum fabrica, qui nequeunt priuata, vel inferiori auctoritate in alios vſus conuerti, ſecus autem in redditibus Confraternitatum laicorum, qui non habent certam deſtinationem; ſed erogari ſolent in vſus, & opera pia, in quibus ſe exercent, & præcipuè ad inſtruendum, & manutenendum altare vbi ſunt erectæ benè prouiſum de neceſſarijs, cùm ad hoc teneantur, prout tenentur patroni, adeout erogatio fructuum, & expenſæ in hanc cauſam cedant in fabricam, & cauſam propriam, & non ſit applicare redditus vnius fabricæ ad fauorem alterius, ac proindè cùm non cenſeatur alienatio exigens ſolemnitates, huiuſmodi conſuetudo, ſeu ſolitum ſubſiſtit, & ſeruandum eſt tamquam ra- 14
tionabile, & non læſiuum, & multum oneroſum, vt declarat *gloſ. in d. cap. 1. de conſuetud.*

Quod faciliùs ſuadetur, quia expenſæ, quę erogantur ad inſtruendum pręfatum altare proueniunt ex fructibus pręḋictarum ſocietatum, qui diſtrahi poſſunt abſque ſolemnitatibus, nec comprehenduntur ſub Conſtitutione Paulina *relat. in extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* ſed Pręlati, Rectores, & alij Officiales, & Miniſtri locorum piorum habent liberam adminiſtrationem, di- 15

ċto-

Digitized by Google

ctorum fructuum, vt latè comprobat Redoan. *in tract. de*
reb. Eccleſ. non alienan. q. 51. cap. 2. à num. 1. & per tot. &
quæſt. 53. cap. 1. a num. 1. & ſeq.
17 Quibus non eſt prohibitum, quin diſtrahere, & vendere
poſſint abſque aliqua ſolemnitate, *cap. fin. ne Prælat. vices*
ſuas, Clem. 1. §. fin. de reb. Eccleſ. non alienan. Redoan. *eo-*
dem tract. de reb. Eccleſ. non alienan. q. 51. cap. 2. à num. 1. &
18 *per tot. & q. 53. cap. 1. à num. 1. cum ſeq.* & quòd hoc proce-
dat præcipuè in fructibus perceptis, ſubdit idem Redoan. *d.*
q. 51. num. 13.
19 Immò quòd redditus ſuperflui vnius Eccleſię poſſint ap-
plicari fabricæ alterius indigentis tenet *gloſ. in cap. conſtitu-*
tus de religioſ. domib. & in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan.
Marc. Anton. Genuen. *in manual. Paſtor. c. 36. n. 8.*
20 Nec propterea obeſſe poteſt, quòd licèt per officiales,
& miniſtros pręfatarum Societatum ſubminiſtrata fuerint
intortitia, vinum, paramenta, & res alię controuerſę,
non tamen ex hac ſubminiſtratione tamquam merè facul-
tatiua, & non ex pręuia obligatione fuit aliquod ius, vel
21 poſſeſſio altari, & Rectori acquiſita, in qua manuteneri
debeat ad notata *in l. Proculus ff. de damn. infect.* in actibus
autem facultatiuis non ſolùm non datur poſſeſſio manute-
nibilis, Gratian. *diſcept. 645. num. 49.* Bellet. *diſquiſit. Cle-*
rical. p. 1. tit. de Clerico debitore §. 12. num. 10. 11. & 12.
22 Rot. *dec. 565. ſub num. 1. p. 1. in recen.* non obſtante quo-
cumque lapſu temporis etiam immemorabilis, Surd. *conſ.*
227. num. 82. in fin. & ſeq. Beltram. in Addit. ad Gregor.
XV. *dec. 162. num. 16.* Rot. *dec. 701. num. 3. p. 4. tom. 8.*
recen.
23 Verùm etiam, nec poteſt fieri fundamentum ad indu-
cendam conſuetudinem, Calder. *conſ. 1. & 3. de conſuet.*
Rol. *conſ. 53. num. 38. lib. 2.* Dec. *conſ. 8. num. 4. & conſ. 175.*
nu num. 5. verſ. propterea licet, Gregor. XV. *dec. 192. num.*
10. ibique Adden. *num. 15.* Rot. *dec. 536. ſub num. 4.*
p. 2. recen.
24 Siquidem obiectum procedit, quando clarè conſtat ma-
teriam eſſe facultatiuam, aliàs ſub prætextu materiæ facul-
tatiuę non eſt ita de facili manutentio deneganda, niſi præ-
ſumptio ſit valdè vrgens, Seraph. *dec. 323. num. 3.* Beltram.
in addition. ad Gregor. XV. *dec. 162. n. 16. in fin.*
In pręſenti autem non verſari in merè facultatiuis, de-
ducitur, tum quia cùm ſocietas erecta exiſtat in dicto Al-
tare, tenetur ex ſupra deductis ad eius manutentionem,
25 ac proindè cùm præcedat aliquis titulus, actus ſubſequen-
tes contributionis pręfatarum rerum pręſumuntur facti in
vim tituli pręcedentis ad excluſionem voluntarij actus,
Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 67.* Beltram. in Ad-
dition. ad Gregor. XV. *dec. 162. ſub num. 16. verſ. primò*
ſciendum eſt, vbi aliàs Rot. deciſiones allegat.
26 Tum quia concurrit pluralitas actuum per longum tem-
poris interuallum geſtorum, ex quibus excluditur præ-
ſumptio facultatis, Ripa *in cap. cum Eccleſia num. 55. de*
cauſ. poſſeſſor. Cęſar. de Graſs. *dec. 5. num. 3. de cauſ. poſſeſ.*
Seraph. *dec. 212. num. 3. & dec. 323. num. 4.* cum alijs per
Adden. ad Greg XV. *dec. 162. ſub num. 16. verſ. ſecundò ex-*
27 *cluditur*, & affert rationem, quia toties multiplicata gra-
tia non eſt pręſumenda, Rot. *dec. 397. num. 3. p. 2. rec.* Spe-
rel. *dec. 67. num. 49.*
28 Tum etiam quia vbi agitur fauore piæ cauſæ, & diui-
ni cultus non præſumitur materia facultatiua, Adden. ad
Gregor. XV. *dec. 162. ſub num. 16. verſ. tertiò*, vbi agitur,
Sperel. *dec. 67. num. 50.*
29 Et in omnem euentum cùm præfatæ Confraternitates
per longiſſimum temporis ſpatium ſupradicta ſubminiſtra-
re conſueuerint, fuit idem ius Altari, & Rectori quæſi-
tum, quia ea quoque, quæ merè voluntatis ab initio ſunt,
fiunt ex curſu longiſſimi temporis fauore cultus diuini ne-
ceſſitatis, Abb. *in cap. ſuam num. 8. de Simon.* Felin. *in cap.*
ad Apoſtolicam num. 3. eod. tit. de Simon. Rot. *dec. 365. num.*
6. p. 3. & dec. 54. num. 9. p. 4. tom. 2. & dec. 701. num. 5. ead. p.
4. tom. 3. recen.
30 Immò laudabilis conſuetudo etiam decennalis cùm ſit
præter ius fauore Eccleſiæ, & piæ cauſæ obligat in futu-
rum etiam in facultatiuis, *cap. ad Apoſtolicam de Simon.* &
ibi Felin. *num. 3.* Abb. *in cap. ſuam num. 8. eod. tit.* Couar.
var. reſol. lib. 1. cap. 17. num. 3. verſ. quod ſi Clerici, Felin.
in cap. veniens il 1. num. 3. de teſtib. Gabr. *in tit. de præ-*
ſcript. concl. 10. num. 12. in 2. limit. Leo *in Theſaur. for. Ec-*
cleſ. p. 2. cap. 11. num. 48. Sperel. *dec. 67. num. 47.* Caſſad.
dec. 1. de conſuet. & dec. 3. num. 1. ſuper reg. Cancellar. Rot.
dec. 365. num. 4. p. 2. recen.
Vnde penitus ceſſat obiectum, quòd verſemur in facul- 31
tatiuis, in quibus non producitur obligatio, ſecundùm
Innocen. *in cap. cùm Eccleſia de cauſ. poſſeſs. & propriet.*
Bart. *in l. cùm de in rem. verſ. de vſur.* & tradunt DD. *in l.*
certis annis C. de pact.
Quia non habet locum, & corruit quando concurrit 32
fauor Eccleſiæ, & piæ cauſæ ex DD. ſupra relatis, & dixit
Rot. *dec. 365. num. 5. p. 2. rec.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia collapſa refici debet ex proprijs fructibus, & ſi non ſint ſufficientes, tenentur Patroni, & illorum defectu Parochiani.*
2 *Sed ſi ſufficiunt redditus Eccleſiæ nullus eſt grauandus.*
3 *Parochiani, ſeu Populus ad reparandam Eccleſiam taxari debent per æs, & libram, & num. 27. vbi quòd etiam ſunt includendi exempti, & ciues.*
4 *Vicarius Epiſcopi ſi habeat ſpeciale mandatum poteſt cogere populum, & parochianos ad reparandam Eccleſiam.*
5 *Forenſis etiam collectari poteſt ad hanc reparationem pro bonis in loco poſſeſſis.*
6 *Penſionarius tenetur etiam contribuere ad ratam penſionis, ſecus ſi penſio reſeruata ſit libera ab omni onere, num. 7.*
8 *Vbi adeſt legatum, ſtatutum, vel conſtitutio circa modum reparandi, vel ornandi Eccleſiam ſeruanda eſt.*
9 *Ita etiam vbi adeſt conſuetudo ſeruanda eſt etiam quoad reparationem Eccleſiæ Cathedralis, num. 11.*
10 *Sed hoc limita, vt procedat ſi habuerit initium à ſpontanea, & non coacta populi voluntate, & animo inducendi.*
12 *Circumſcripta verò conſuetudine ſi Eccleſia non habeat proprios redditus hoc onus ſpectat ad Epiſcopum de quarta redditaum ſuæ Eccleſiæ.*
13 *Et ſi quarta ſupradicta non ſufficiat Canonici contribuere tenentur, & alij beneficiati, & poſtea totus Clerus, & alij beneficiati aliarum Eccleſiarum, & demum Parochiani.*
14 *Et ſi redditus Epiſcopatus, & Canonicorum non ſufficiant poteſt Epiſcopus applicare redditus beneficiorum vacantium.*
15 *Epiſcopus poteſt etiam applicare diſtributiones quotidianas deficientium.*
16 *Lim. vt hoc procedat in ſubſidium ſi quarta Epiſcopi, & Canonicorum contributiones non ſufficiant.*
17 *Eccleſia inferiores quomodo, & à quibus reparanda, & num. 20. 21.*
18 *Pro lampade accenſa coram Sanctiſſimo retinenda à quibus fieri debent expenſa, & num. 19.*
21 *Rectores Eccleſiarum tenentur ad reparationem Eccleſiæ deductis neceſſarijs quatenus reſideant, vel aliud onus beneficij impleant. Limit. vt num. 22.*
23 *Domus Rectoris reparanda eſt eodem modo, & ab eiſdem perſonis, prout reparari debent alia Eccleſia.*
24 *Parochiani vbi concurrere debent ad Eccleſia reparationem tenentur etiam ſi vellent recedere à Parochia.*
25 *Prout nec Epiſcopus, nec beneficiatus poteſt renunciare beneficium ad euitandum onus reparandi Eccleſiam.*
26 *Vaſſallus non poteſt renunciare feudum, vt ad ſeruitia Domini non teneatur.*
28 *Clerici quando ſunt collectandi, collecta eſt eiſdem imponenda per Iudices Eccleſiaſticos, & non per Maſſarios.*
29 *Vbi populus tenetur ad reparandam Eccleſiam Iudicium eſt dirigendum tàm contra Maſſarios, quàm contra ſingulos de vniuerſitate.*
30 *Et ſi magis expediat poteſt interdici Eccleſia arbitrio Epiſcopi.*
31 *Eccleſia ſi habet opulentam dotem, licet pro eius reparatione alienare bona ſuperflua.*
32 *Clericus ſi habet pingue patrimonium in foro poli tenetur*

Digitized by Google

netur de proprio reſtaurare Eccleſiam , aliàs peccat mortaliter.

33 *Eccleſia de iurepatronatus quomodo , & à quibus ſit reparanda , & num.34. & 38.*

35 *Patronus ex iurepatronatus recipit fructum ex præſentatione.*

36 *Et honorandus , & præcedere debet in ſeſſionibus , & proceſſionibus.*

37 *In neceſſitate poteſt quærere alimenta ab ipſa Eccleſia.*

38 *Debet conſtituere dotem ſufficientem.*

39 *Et poteſt compelli ab Epiſcopo ad conſtituendam dotem , licèt ab initio conſtituta non fuerit.*

40 *Epiſcopus permittens fundari Eccleſiam , ſine dote tenetur de proprio dotare defectu Patroni.*

41 *Eccleſia vetuſtate collapſa ſi refici non poſſit ad Matricem , vel viciniores Eccleſias transferri poteſt , licèt etiam ſit de iurepatronatus.*

42 *Ita pariter transferri poſſunt beneficia ſimplicia etiam de iurepatronatus.*

43 *Epiſcopus non poteſt prophanare cœmeterium.*

44 *Cœmeterium à quibus reparandum ſit.*

45 *Eccleſia ſi indigeat ampliatione ob populi excreſcentiam , cuius expenſis ſit facienda.*

46 *Populus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtruendæ in loco opportuniori. Declara , vt ibidem.*

47 *Nemo tenetur rem communem meliorem facere.*

48 *Paramenta , Luminaria , cæteraque Eccleſiæ neceſſaria à quibus fieri debeant.*

49 *Conſuetudo reparandi Eccleſiam ab alijs , quàm à Rectore ſi eius redditus augeantur ceſſare debet.*

50 *Prout etiam ob populi egeſtatem , ſi Eccleſia deueniat ad meliorem fortunam.*

51 *Epiſcopus cum circumſpectione , & prudentia ſe gerere debet in taxando Parochianos pro Eccleſiæ reparatione.*

52 *Eccleſia vetuſtate collapſa ſi ob omnium inopiam reſtaurari nequeant ſunt deſtruenda , & beneficia , & onera ad matrices , ſeu viciniores Eccleſias transferenda.*

Eccleſia quomodo, & à quibus reparanda, ornanda, & de neceſſarijs inſtructa manutenenda ſit.

ADNOTATIO I.

1 Eccleſia collapſa refici , & reſtaurari debet ex fructibus , & prouentibus eiuſdem Eccleſiæ , qui ſi non fuerint ſufficientes , omnes Patroni , & alij , qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt , aut in illorum defectum Parochiani omnibus remedijs opportunis cogendi ſunt omni appellatione , exceptione , & contradictione remota , vt ſanciuit Concil. Trid. *ſeſs.21. de reform. cap. 7.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.64. num.8.*

2 Vbi tamen adeſt quarta , vel proprij Eccleſiæ redditus , ſeu fructus pro eius fabrica deſtinati , ſeu reſeruati iuxta diſpoſitionem , *cap. vnici 10. q. 3. & cap. quatuor 12. q. 12.* Et ſint ſufficientes; tunc ex huiuſmodi fructibus reparanda , & manutenenda eſt Eccleſia , & nullus eſt grauandus , vel moleſtandus Federic. de Sen. *conſ. 224. per tot.* Bero. *conſ.3. num.6.* Lambertin. *de iurepatronat. lib.3. q.7. per totam.* Fuſcus *de viſitat. lib.1. cap. 10. num.15.* Valaſc. *tom. 2. conſult. 179. num. 12.* Surd. *conſ. 62. num. 22. lib.1.* Barboſ. *de offic. Epiſcop. p. 3. alleg. 64. num. 4.* Cæpol. *de ſeruit. Vrban. prædior. cap.59.* Petrus Gregor. *in Sintagm. iur. vniuerſ. lib. 2. cap.1. num.12.* Mainard. *deciſ. Toloſ.31.* Auſer. *de commun. in addition. ad Capell. Tholoſ. dec. 499. & alibi 500. in prin.* cum alijs congeſtis per Sperel. *dec.67. num.1. tom.1.*

3 Sed ſi populus , & Parochiani coercendi ſint ad huiuſmodi contributionem , vt ſeruetur æqualitas , & ne vnus plus alio grauetur , eſt imponenda collecta per æs , & libram , vt ſeruauit , & iudicauit , Sperel. *dec. 67. num. 31. verſ. his tamen non attentis tom. 1.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Cleric. debitor. §.14. ſub num. 11.*

4 Et hanc facultatem populum , & Parochianos coercendi etiam habet Vicarius Generalis , qui facit vnum tribunal cum Epiſcopo , & ordinariam iuriſdictionem exercet , ſi tamen habeat ſpeciale mandatum , vel generales facultates etiam ſpeciale mandatum requirentes , Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici p.2. cap. 16. num. 16.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.64. num.9. in fin.*

Ampl. concluſionem , vt hoc caſu etiam forenſis collectari poſſit ad huiuſmodi refectionem pro bonis in loco poſſeſſis , Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num. 10.* vbi alios allegat. 5

Ampl. vt etiam penſionarius teneatur contribuere ad ratam penſionis ad Eccleſiæ reparationem , Nauar. *conſ. vnico de Eccleſ. ædifican.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num. 18.* vbi quòd ſecus , ſi penſio impoſita , ſeu reſeruata ſit , vt ab omni onere libera ſoluatur , cùm tunc titularis cenſeatur in ſe aſſumpſiſſe hoc onus , & liberaſſe penſionarium. 6 7

Si tamen adeſſet aliquod legatum , conſtitutio , vel ſtatutum , quo præſcriberetur modus reparandi , ornandi , & prouidendi Eccleſiam inſtructam de neceſſarijs , pariter ſeruandum eſt , Abb. *in cap. 1. num. 3. de Eccleſ. ædifican.* Bero. *conſ. 3. num. 3. & 4. vol. 1.* quos alios refert , & ſequitur Sperel. *dec.67. num.2.* 8

Ita etiam ſi adeſt conſuetudo , illa vti laudabilis , & Eccleſiæ vtilis ſeruanda eſt , adeout illi , qui ad huiuſmodi expenſas concurrere ſolent , compelli poſſint , nemine excepto , vt , vltra citatos in deciſione , docent Hoſtien. & Anchar. *in cap.1. de Eccleſ. ædific. num.2.* ibique Butr. *num. 6. verſ. primò igitur,* Abb. *num.3.* & communiter Canoniſtæ Federic. de Sen. *conſ.224.* Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rub. 12. cap. 13. ſub num. 19.* Surd. *conſ. 62. num. 16. vol. 1.* Auſer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laic. num. 23.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. in tit. de Clerico debitore §.13. num.2. & 3.* Capel. Tholoſ. *q.500.* Lambert. *in tract. de iurepatronat. lib.3. q.7. art.2. n.4. & 7. verſ. omnia prædicta ,* Mantic. *dec. 284. n. 1. & 2.* Rot. *deciſ.627. num.1. in fin. p.1. rec.* 9

Limita , vt ſupradicta concluſio procedat , ſi conſuetudo licitum habuerit initium , nempè à ſpontanea , & libera voluntate , ſecus ſi malum ortum habuerit ab extorſione , & non à ſpontanea , & liberali voluntate , vt animaduertit Auſer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laic. num. 23.* relat. per Sperel. *dec. 67. num.3. in fin.* Inſuper , vt inducta dicatur , requiritur , vt populus , ſeu alij fuerint in tali vſu animo inducendi conſuetudinem , & ſic vt concurrat conſenſus inducentium , Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Cleric. debitor. §.13. num.10.* 10

Hinc eſt , quòd etiam ad reparationem Eccleſiæ Cathedralis attendi debeat conſuetudo prout generaliter in omnibus alijs Eccleſijs attendi debet , latè Bero. *conſ.3. num.1. & 2. vol.1.* Rot. *dec.627. num.1. in fin. p.1. recen.* 11

Circumſcripta verò conſuetudine , & hoc caſu , aut Eccleſia habet proprios fructus pro fabrica , & ex illis eſt reparanda : quòd ſi non habeat , onus reparandi ſi ſit Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum de quarta redditum ſuæ Eccleſiæ , eiuſque fructuum , non ſolùm futurorum , ſed etiam præteritorum , quos ad hunc effectum tenetur conſeruare , vt concludit Bero. *conſ.3. num.6. & ſeq.* Surd. *conſ. 62. num.23. vol.5.* Barbat. *conſ.26. num.4. verſ. & prædicta omnia lib. 3.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 64. num. 5. p.3.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Clerico debitore §.13. num.12.* Mantica *dec.284. num.4. & 5.* Rot. *dec.627. num. 3. p.1. recen.* 12

Et ſi quarta Epiſcopi non ſufficiat , tenentur contribuere Canonici , & alij in eadem Eccleſia beneficia poſſidentes , & poſtea totus Clerus , & alij , qui in inferioribus Eccleſijs obtinent beneficia , demum verò Parochiani : & ſuper hoc Epiſcopus habet facultatem condendi ſtatutum , & collectam imponendi , Bero. *conſ.3. num.6 & ſeq.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 64. num. 5. & ſeq. p.3.* Sperel. *dec.68. num.20. p.1.* Rot. *dec.627. num.4. p.1. rec.* cum alijs congeſtis per Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Cleric. debitor. §. 13. num. 16. & 17.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 10.* 13

Ruſſus poteſt etiam Epiſcopus applicare redditus beneficiorum vacantium fabricæ Eccleſiæ Cathedralis , ſi redditus Epiſcopatus , & Canonicorum non ſufficiant , vt ex Abbat. & Felin. ſubdit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.64. num.5. p.3.* 14

Inſu-

15 Inſuper poteſt etiam Epiſcopus aſſignare fabricæ diſtri-
butiones quotidianas deficientium, vbi adſunt, & non
ſint valdè tenues, Rot. *dec.* 325. *per tot. p.* 2. *diuerſ.*

16 Limit. vt procedat iuris ordine ſeruato, ſcilicet in euen-
tum, quòd quarta Epiſcopi non ſufficeret, nec pariter ſuf-
ficerent contributinnes faciendæ per Canonicos, qui te-
nentur ſecundo loco, nam tunc in ſubſidium huiuſmodi
quotidianarum diſtributionum applicatio fieri debet, ete-
nim quantò minus fieri poteſt diſtributiones quotidianæ
in alium vſum conuerti debent, tamquam ordinatæ ad in-
tereſſendum, & perſoluendum horas canonicas, aliaque
diuina, & inuitandum Canonicos, & beneficiatos ratio-
ne lucri, & retrahendum ab abſentia formidine pœnæ, ſeu
amiſſionis diurnæ, & quotidianæ diſtributionis, vt benè
animaduertit Rot. *dec.* 627. *num.* 4. *p.* 1 *rec.*

17 Quo verò ad alias Eccleſias inferiores deficiente fabrica,
& redditibus Eccleſiæ ad eius reparationem, & manuten-
tionem deſtinatis, vel conſuetudine, vel legato, ſeu alio
ſtatuto, ſi beneficium ſit pingue, & tunc tenetur etiam
Clericus beneficiarus, & alij Eccleſiarum Rectores, licèt
ſint inferiores reparare, & altaria paramentis, mappis,
& alijs neceſſarijs ad Miſſæ ſacrificium inſtruere, qnia re-
paratio Eccleſiæ, eiuſque etiam fabricatio, & præparatio
ornamentorum à pari procedunt, vt vltra, Genuen. *in
prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 91. *num.* 13. Nauar. *in tract.
de reddit. Eccleſ. q.* 1. *monit.* 36. *num.* 4. Capella Tholoſ. *dec.*
499. *& alibi* 500. ibique Aufer. *in addition.* Paul. Cittadin.
de iurepatronat. diſ. 6. *art.* 5. *num.* 6. Lambert. *eod. tract. lib.*
3. *q.* 7. *art.* 2. *ſub num.* 4. *&* 7. Guttier. *alleg.* 10. *& practic.
quæſt. lib.* 1. *q.* 18. *num.* 15. Fuſcus *de viſitat. cap.* 10. *num.* 16.
Piaſec. *in prax. Epiſc. p.* 2. *cap.* 3. *fol.* 141. *verſ. quis autem*,
Valaſc. *conſult.* 179. *num.* 12. *&* 13. *&* 16. Surd. *conſ.* 62. *n.*
1. *cum pluribus ſeqq. vol.* 1. vbi rationes adducit Ric. *dec.* 21.
num. 1. *p.* 4. Coſta *de remed. ſubſidiar. remed.* 106. *illat.* 2. *n.*
1. *& ſeq.* vbi animaduertit, quòd ita procedat diſpoſitio
Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 7. *§. Parochiales de reform.*
Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Clerico debitore* §. 14. *num.* 1.
qui loquitur de reſtaurarione alterius Eccleſiæ non Ca-
thedralis.

18 Et ſic ad Rectorem pertinet, vt ignis, ſeu lumen ac-
cenſus retineatur ante Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacra-
19 mentum *ſ cap. ſanè de celebrat. Miſſar.* ſed ſi adeſſet con-
ſuetudo, vt Populus, vel alij faciant huiuſmodi ſumptum
pro lampade collucente ante Sanctiſſimum eſſet ſeruanda,
& Parochus, ſeu Rector remanerent exempti ab hoc one-
re, Ripa *conſ.* 2. *num.* 4. *&* 5. *de conſuetud.* Surdus *conſ.*
254. *num.* 9. Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Clerico debitore*
§. 13. *num.* 8. Sperel. *dec.* 68. *num.* 16. *p.* 2.

20 Limit. ſupradictam concluſionem quando beneficium
ſit tenue, adeout vltra congruam, & beneficiati ſuſten-
tationem nihil, vel parum ſuperſit, nam tunc in ſubſidium
compellendi ſunt Parochiani, omneſque alij diuina officia
in Eccleſia audientes, & Sacramenta ſuſcipientes, & quo-
uis alio modo illa vtentes, per textum *in cap. ſi Epiſcopus de
offic. ordin.* & ita etiam cum hac Iuris canonici diſpoſitione
videtur concordare Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform.
cap.* 7. vbi Barboſ. *in collect. num.* 13. *& de poteſt. Epiſcop. al-
leg.* 64. *num.* 7. *p.* 3. *& de poteſt. Paroch. p.* 1. *cap.* 13. *num* 6. *&
ſeq.* qui alios allegat Coſta *de ratione rata q.* 157. *num.* 10.
Sacca *reſponſ.* 36. *num.* 2. Guttier. *alleg.* 10. *num.* 7. & tradit
Abb. *in cap.* 1. *num.* 4. *de Eccleſ. ædifican.* idem Guttier.
pract. quæſt. lib. 1. *q.* 18. *num.* 15. Fuſch. *de viſitat. Eccleſ. lib.*
1. *cap.* 10. *ſub num.* 16. Cæpol. *de ſeruit. Vrban. prædior. cap.*
52. *num.* 22. Paul. de Cittad. *de iurepatr. p.* 6. *art.* 5. *num.* 6.
Capel. Tholoſ. *dec.* 499. Valaſc. *dec.* 179. vbi teſtatur ſe ita
pluries practicare vidiſſe Rot. *dec.* 627. *num.* 4. *p.* 1. *rec.* cum
alijs congeſtis per Sperel. *dec.* 67. *num.* 8. *&* 9. vbi in fine
ſubdit, quòd hoc caſu Parochiani teneantur ad fabricam
cum operibus etiam manualibus, & cum equis, calcem-
que, ac cæmenta neceſſaria ſubminiſtrare vſque ad finem
operis perfecti, ex Mainard. *dec.* 33. Bellet. *diſquiſit. Clerical.
p.* 1. *tit. de Cleric. debitore* §. 14. *num.* 6. vbi plenè concor-
dantes allegat *iuncto* §. 15. *num.* 1.

21 Limit. 2. vt in tantùm Beneficiati, & Rectores Eccle-
ſiarum non teneantur ad hanc contributionem niſi dedu-
ctis neceſſarijs ad victum, & congruam ſuſtentationem,
in quantùm reſideant, vel aliud onus beneficij impleant,
cùm huiuſmodi alimenta debeantur propter ſeruitium,
quo ceſſante, ceſſat etiam ratio detractionis alimentorum,
Surd. *conſ.* 62. *num.* 11. *&* 12. *vol.* 1. Caual. *dec.* 24. *num.* 23.
p. 1. Cened. *collect. in Decretal.* 253. *ſub num.* 1. Rip. *reſ-
ponſ.* 1. *de conſuetud. num.* 7. quos refert, & ſequitur Spe-
rel. *dec.* 67. *num.* 6. vbi hoc ſublimitat, vt procedat ſi bene- 22
ficiatus, Rector, aut Parochus habeant aliunde alimenta,
aliàs etiam non reſidens debet habere ex beneficio, ne
mendicare cogatur, in dedecus, & contemptum Clerica-
lis militiæ, & ordinis, ad text. *in cap. de his*, & ibi Ho-
ſtien. *num.* 1. & Abb. *num.* 1. *de Eccleſ. ædifican.* & videtur
etiam ſentire Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de Clerico de-
bitore* §. 15. *num.* 1.

Hæc autem, quæ ita diſpoſita fuerunt circa reſtauratio- 23
nem Eccleſiarum amplia ntur, & procedunt etiam ad re-
ſtaurationem domus Rectoris, vt qui tenentur ad refe-
ctionem Eccleſiæ, teneantur pariter ad reſtaurationem
ædium ſacerdotalium, quæ acceſſoriè veniunt ad ipſam
Eccleſiam, etenim Eccleſia indiget ſacerdotibus mini-
ſtrantibus, *cap. reuertimini* 16. *q.* 1. & ſic habitatione pro
eorum neceſſaria commoditate, & ita declaraſſe Sac. Cong.
Concil. Trid. *ſuper cap.* 7. *de reform.* §. *idem cenſuit*, *&* §. *con-
tradictione ſeſſ.* 21. teſtatur Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit.
de Cleric. debitor.* §. 14. *num.* 9. ex Lambert. *de iurepatronat.
lib.* 1. *q.* 7. *art.* 3. *per tot.* Sperel. *dec.* 68. *num.* 4. 5. *&* 6.

Quando autem Parochiani tenentur concurrere ad hu- 24
iuſmodi expenſas, tenentur concurrere etiam qui inten-
dunt recedere à Parochia, & alibi domicilium transferre,
cùm hoc onus ſit de præterito, & ideò in præiudicium Ec-
cleſiæ non eſt mutandum domicilium, ad textum *in cap.
vnio, vbi DD.* 10. *q.* 3. Abb. *in cap.* 1. *num.* 4. *in fin. de Ec-
cleſ. ædif.* Surd. *conſ.* 62. *num.* 19. *lib.* 1. Vgolin. *de offic. Epi-
ſcop. cap.* 14. *ſub num.* 3. *verſ. quintò*, Lambert. *de iurepatr.
lib.* 3. *q.* 7. *art.* 2. *num.* 7. *verſ. & ſiſte*, *& art.* 5. *num.* 2. Paul.
de Cittadin. *eodem tract. p.* 6. *art.* 5. *ſub num.* 6. Bellet. *diſqui-
ſit. Cleric. p.* 1. *in tit. de Cleric. debitor.* §. 14. *ſub num.* 7. Pa-
riſ. *de reſignat. benefic. p.* 3. *q.* 15. *num.* 5. *& ſeq.* Sperel. *dec.* 67.
num. 51. *&* 52. qui exemplificant etiam in Epiſcopo, & 25
Clerico beneficiato, qui nec poſſunt renunciare Epiſcopa-
tum, & beneficium, vt euitent huiuſmodi onera, & con- 2
tributionem, vt dicitur etiam de Vaſſallo, qui vult renun-
ciare feudo, vt ad ſeruitia domino non teneatur.

In taxa autem ad hunc effectum facienda per æs, & li- 27
bram, & non per capita, vt ſupradiximus, & tradunt
etiam Leon. *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 16. *num.* 73. *&
ſeq.* includendi ſunt etiam exempti, & Ciues, cùm hoc
ſit opus publicum, & commune, & concernens omnium
Sacramenta percipientium vtilitatem, Auendan. *de exeq.
mandat. princip. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 191. Cened. *collect. iur.
can.* 153. *num.* 4. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 64.
num. 7. Ric. *dec.* 15. *num.* 4. *p.* 4. Cabed. *dec. Luſit.* 19. *num.* 1.
& 2. *p.* 1. relat. per Sperel. *dec.* 67. *num.* 54. 55. *&* 56. vbi 28
ſubdit, quòd quando Clerici veniunt collectandi, tunc
collecta quoad Eccleſiaſticos imponenda eſt ab Ordinario,
& non per Maſſarios Communitatis, per text. in *Auth.
item nulla Communitas C. de Epiſc. & Cleric.* Rip. *conſ.* 1.
num. 25. *&* 26. *de conſuet.*

Iudicium verò ad exigendam hanc collectam tamquam 29
onus reale, vel mixtum non eſt dirigendum contra Maſſa-
rios tantùm Vniuerſitatis, ſed etiam contra ſingulos de
eadem vniuerſitate, cùm debitum Vniuerſitatis non ſit
debitum ſingulorum, nec è contra, Bero *conſ.* 19. *num.* 31.
vol. 1. latè Rol. *conſ.* 53. *num.* 5. *cum pluribus ſeqq. vol.* 4. Spe-
rel. *dec.* 67. *num.* 57. vbi ſubdit, quòd ad euitandas lites, & 30
odia inter Parochos, & Parochianos, ſi conſtat de bono
iure Parochi, & magis expediat interdici Eccleſiam, ad
hoc vt Parochiani tædio, & incommoditate affecti ad ſa-
tisfaciendum ſe diſponant, Ordinarij arbitrio, & pruden-
tia remittendum ſit.

Quando verò Eccleſia habet opulentam dotem, tunc [illegible]
pro reparatione Eccleſiæ, & domus Rectoris licita eſt alie-
natio bonorum Eccleſiæ ex dote ſuperabundantium, vt de-
ducitur ex *Clement.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. ibi*, *niſi ne-
ceſſitas*, *aut vtilitas Prioratus Monaſterij*, *vel Eccleſia hoc
expoſcat*, Paul. de Cittadin. *de iurepatr. p.* 6. *art.* 5. *num.* 8.
Sperel. *dec.* 67. *num.* 13. vbi ſubdit hoc procedere in foro ſo- 32
li, ſed in foro poli, ſeu interno Clericum ſi habeat pingue
patrimoniũ teneri reſtaurare de proprio aliàs peccare mor-
taliter ex D. Th. 2. 2. *q.* 185. *a.* 7. *cir. fin.* & alijs, quos allegat.

33 Eccleſiæ verò Parochiales, & aliæ de iurepatronatus,
ſi indigeant reparatiooe debent pariter ſicut dictum fuit de
alijs Eccleſijs liberis refici, & inſtaurari ex fructibus, &
prouentibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodo-
cumque pertinentibus, ſi Eccleſia habeat redditus ſuffi-
cieotes pro Rectoris ſuſteotatione, & fabricæ reſtaura-
tione, *cap. vnico, vbi gloſ.* 10. *q.* 3. *cap. de his de Eccleſ. ædif.*
Lambert. *de iurepatr. art.* 2. 7. *q. princ. lib.* 3. *num.* 7. Abb.
conſ. 89. *p.* 2. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debi-
tore* §. 14. *num.* 15. Sperel. *dec.* 67. *num.* 10. qui tameoſi non
fuerint ſufficieotes, & tunc etiam Patroni, & alij, qui
fructus aliquos ex eadem Eccleſia percipiunt ad hanc con-
tributionem tenentur, propterea Epiſcopus io viſitatione
poteſt facere Patrono præceptum de reparando ſub pœna
34 priuationis, ita expreſsè diſponitur à Sac. Concil. Trid.
ſeſs. 21. *cap.* 7. §. *Parochiales de reform.* reprobato Lambert.
& alijs relatis per Bellet. & Sperel. *locis cit.* contrarium te-
35 nentibus, eo quia Patroni nullum fructum percipiuot,
cum hoc noo ſit verum, vtpotè quia ipſa præſentatio eſt
fructus iuriſpatronatus, adeout etiam emolumentum, &
fructum ex eodem iurepatronatus percipiant, *cap.* 1. *cap.*
36 *conſultationibus, & tot. tit. de iurepatr.* eò magis quia eiſ-
dem debeotur honorantiæ, ſcilicet primi loci io proceſſio-
nibus, & in ſeſſionibus, & etiam in neceſſitate quærere
37 poſſunt alimenta ab ipſa Eccleſia, *cap. nobis* §. *fin. & ibi gloſ.
pen. & fin. de iurep. cap. quicumque* 2. *& ibi gloſ.* 1. 16. *q.* 7.
Bellet. *d.* §. 14. *num.* 15. *verſ. ratio autem*, & etiam pondera-
nit Sperel. *d. dec.* 67. *num.* 11. *&* 12. & generaliter tradunt
DD. *in cap.* 1. *de Eccleſ. ædif.* Genuen. *in prax. Archiepiſcop.
Neapol. cap.* 91. *num.* 13. Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.*
7. *de reform. num.* 8.

38 Declara hoc procedere, quando Patronus non dedit do-
tem ſufficientem pro victu Sacerdotis, luminarijs, fabri-
ca, & alijs neceſſarijs, eo quia fundans Eccleſiam tene-
39 tur prædicta præſtare, *cap. nemo de conſecrat. diſt.* 5. in oi-
hilo refragaote ſi Eccleſia fuodata fuerit Epiſcopi auctori-
tate, ſine aſſignatiooe dotis, & neceſſariorum, quia
40 nibilominus Patronus per Epiſcopum compelli poteſt,
aliàs eius defectu tenetur Epiſcopus, *gloſ. in d. cap. nemo*,
Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 64. *num.* 16. Sperel.
dec. 68. *num.* 11. *p.* 1.

41 Quòd ſi fortè ob inopiam tam ipſius Eccleſiæ eiuſque
Rectoris, quàm Patroni, & Parochianorum refici, &
reparari minimè poſſit, Epiſcopus hoc caſu etiam tam-
quam Sedis Apoſtolicæ delegatus illam etiam ſi iuriſpatro-
natus, & etiam ſi Parochialis exiſtat ad matricem, ſeu
viciniorem Eccleſiam transferre poteſt, cum facultate il-
lam ſic dirutam in prophanos vſus non ſordidos cooner-
tendi, erecta tamen ibi cruce io ſignum ſanctitatis loci,
vt ſanciuit Sac. Concil. Trid. *ſeſs.* 25. *de reform. cap.* 7. §. *Pa-
rochiales verò*, vbi Barboſ. *in ſuis collect. & de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg.* 64. *à num.* 53. *cum ſeqq.*

42 Prout etiam poteſt Epiſcopus eadem auctoritate trans-
ferre beoeficia ſimplicia etiam iuriſpatronatus ex Eccleſijs,
quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſiot, & ob eorum ino-
piam nequeunt reſtaurari, vocatis ijs, quorũ intereſt in Ma-
trices, ſeu viciniorem ſuo arbitrio, præuia tamen erectio-
ne Altaris, ſeu Capellæ ſub eiuſdem inuocatione, vel in
iam erecta altaria, vel capellas transferre valet cum om-
nibus emolumentis, & oneribus prioribus Eccleſijs impo-
ſitis, vt etiam ſtatuit, Concil. Trid. *ſeſs.* 21. *de reform. cap.*
7. vbi Barboſ. *in ſuis Collectan.* multa congerit.

43 Non poteſt tamen Epiſcopus prophanare cæmeterium,
ſicut Eccleſiam dirutam prophanare poteſt, cùm Sac. Con-
cil. Trid. *in d. ſeſs.* 21. *de reform. cap.* 7. faciat tantùm men-
tionem de Eccleſijs dirutis, ſeu collapſis, itaut iuris diſ-
poſitio non comprehendat cæmeteriom, quòd non appa-
reat fuiſſe tale, *ad l.* 4. §. *toties*, & ibi DD. *ff. de damn. in-
fect.* & tradit Barboſ. *in Concil. Trid. d. cap.* 7. *num.* 22. *in
fin.* & dixit Rot. *dec.* 707. *num.* 2. *p.* 3. *recen.*

44 Ad cæmeterij verò reparationem, & reſtaurationem
tenetur Populus, ſeu Parochiani etiam ſi beneficiatus eſ-
ſet diues, quia cæmeterium oon continet niſi ſepulchra
parochianorum, quorum ſumptibus confici debet, ſed
in caſu neceſſitatis etiam Eccleſiæ ſumptibus confici de-
bet, ita Sperel. *decif.* 68. *num.* 8. *ex text. per eum allegat
in cap. aurum* 70. *& cap. nemo vbi gloſ.* 12. *q.* 2.

45 Amplia diſtinctionem, & graduationem ex ſupra dedu-
ctis concluſionibus firmatam procedere, etiam vbi agitur
de amplianda Eccleſia ob Populi excreſcentiam, ſi vetus
Eccleſia non ſit capax, ex identitate ratioois, Ripa *conſ.* 1.
num. 50. *de conſuet.* Surd. *conſ.* 62. *num.* 7. *vol.* 1. Bellet. *diſ-
quiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Cleric. debitor.* §. 14. *num.* 7. Sperel.
dec. 68. *num.* 1. *cum duob. ſeq.*

Non tamen tenetur Populus cootribuere ad fabricam 46
Eccleſiæ nouiter cooſtruendæ io loco opportuniori, ſi ve-
tus Eccleſia ſufficiebat, immò nec tenetur ad refectionem
Eccleſiæ, ſi per eam forma antiquior immutetur, niſi col-
lecta impoſita fuerit pro impenſa vtili, & neceſſaria, & ex-
pediat mutare formam antiquam ex iuſta cauſa, aliàs im-
penſa redderetur voluntaria, quæ non obligat Populum,
& Parochianos, cùm nemo teneatur rem communem 47
meliorem facere, ad textum *in l. parietem ff. de ſeruit. vrban.
prædior.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 84. *num.* 21.
& ita tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 64. *num.*
11. *&* 15.

Ampliantur etiam ſupra firmatæ concluſiones, quoad 48
paramenta, ornamenta, Calices, Patenas, luminaria,
aliaque ſuppellectilia, & cætera Eccleſiæ neceſſaria, quæ
ſunt acceſſoria, & à pari proceduntcum Eccleſiæ reſtaura-
tione, & manutentione, vt militet eadem ratio, & idem
ius, vt probat text. *in cap. fin. de teſtam. ibi, in ornamentis,
ſeu fabrica, luminarijs, ſiue alijs ad perpetuum cultum diui-
num*, & io puncto Barbat. *conſ.* 26. *num.* 1. *&* 4. *vol.* 3. Surd.
conſ. 62. *ſub num.* 4. *&* 5. *vol.* 1. Genuen. *in prax. Archiepiſc.
Neapol. cap.* 109. *ſub num.* 13. vbi ita dixiſſe Rot. *coram Ora-
no in Aquiſtanen. fabricæ* 15. *Decemb.* 1589. Sperel. *dec.* 68.
num. 9.

Conſuetudo verò, (vt demonſtrauimus *num.* 9.) quæ 49
onus fabricæ, ſeu reparationis, ſeu Eccleſiæ manutentio-
nis tranſtulit in Populum, vel in alios ſi orta fuit io ſubſi-
dium cauſa tenuitatis redditnum beneficij, & ob paruum
Populi, ſeu familiarum numerum, ſi deinde redditus au-
geantur, vel familiæ excreſcant, adeout decimæ etiam
multiplicentur, vt ſufficiant ad Rectoris ſuſtentationem,
ad Eccleſiæ reſtaurationem, cæteraque neceſſaria; Po-
pulus ab onere fabricæ liberatur, illudque ad Rectorem
tranſiret, vtpotè quia ceſſante cauſa debet ceſſare effectus,
Nauar. *de ſpol. Cleric.* §. 10. *ſub num.* 7. *verſ. tertiò dicendum
eſſe*, relat. per Sperel. *dec.* 68. *num.* 24.

Prout etiam ſi Eccleſia abundet, & ipſius Parochiani 50
ſint egeni, talis cooſuetudo ceſſare debet, & ſeruanda
non eſt, nam tunc ob Populi egeſtatem non videtur ratio-
nabilis, ad textum *in cap. aurum* 12. *q.* 2. Lel. Zanchius *in
tract. de priuil. Eccleſ. priuil.* 15. *num.* 3. relatum per Sperel.
decif. 68. *num.* 24. *verſ. & quod.*

In hac tamen materia tamquam odioſa ad effugiendas 51
diſcordias inter Parochianos, & Eccleſiarum Rectores, ma-
xima circumſpectione, & prudentia ſe gerere debet Epi-
ſcopus in taxando Parochos, & Populum, etiam concur-
rente cooſuetudine, vt admonet Sperel. *d. dec.* 68. *à num.* 5.
6. 7. *&* 24. *in fin.*

Quòd ſi Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ob eorum, & alio- 52
rum inopiam reſtaurari nequeant, vocatis iis, quorum in-
tereſt Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus in
matrices, vel viciniores Eccleſias beneficia in eiſdem ere-
cta transferre poteſt, cum deſtructione dictarum Eccleſia-
rum, vt expreſsè decreuit Sac. Concil. Trid. *ſeſs.* 21. *de re-
form. cap.* 7. vbi latè Barboſ.

SVMMARIVM.

1 *Congrua portio Eccleſiæ Cathedralis, eſt ſcutorum mil-
le, & Parochialis centum.*

2 *Penſionibus grauari non poſſunt, ſi non excedant di-
ctam ſummam.*

3 *Vnde in reſeruatione penſionis apponi ſolet clauſula
dummodo remaneant centum ducati liberi pro Re-
ctore.*

4 *Congruã aſſignandã Vicarijs non poſſe excedere ſcuta cen-
tum, nec eſſe minorem quinquaginta ſecundum Bul-
lam B. Pij V. computatis etiam incertis. Declara,
vt num.* 9. *&* 10.

5 *Congrua debetur ex fructibus certis, vel de incertis, qui
reduci poſſunt ad aliquam certitudinem, Declara, vt
num.* 8.

6 Se-

Digitized by Google

15 Inſupet poteſt etiam Epiſcopus aſſignare fabricæ diſtri-
butiones quotidianas deficientium, vbi adſunt, & non
ſint valdè tenues, Rot. *dec. 325. per tot. p. 2. diuerſ.*
16 Limit. vt procedat iuris ordine ſeruato, ſcilicet in euen-
tum, quòd quarta Epiſcopi non ſufficeret, nec pariter ſuf-
ficetent contributiones faciendæ per Canonicos, qui te-
nentur ſecundo loco, nam tunc in ſubſidium huiuſmodi
quotidianarum diſtributionum applicatio fieri debet, ete-
nim quantò minus fieri poteſt diſtributiones quotidianæ
in alium vſum conuerti debent, tamquam ordinatæ ad in-
tereſſendum, & perſoluendum horas canonicas, aliaque
diuina, & inuitandum Canonicos, & beneficiatos ratio-
ne lucri, & retrahendum ab abſentia formidine pœnæ, ſeu
amiſſionis diurnæ, & quotidianæ diſtributionis, vt benè
animaduertit Rot. *dec. 627. num. 4. p. 1 rec.*
17 Quo verò ad alias Eccleſias inferiores deficiente fabrica,
& redditibus Eccleſiæ ad eius reparationem, & manuten-
tionem deſtinatis, vel conſuetudine, vel legato, ſeu alio
ſtatuto, ſi beneficium ſit pingue, & tunc tenetur etiam
Clericus beneficiatus, & alij Eccleſiarum Rectores, licèt
ſint inferiores reparare, & altaria paramentis, mappis,
& alijs neceſſarijs ad Miſſæ ſacrificium inſtruere, qoia re-
paratio Eccleſiæ, eiuſque etiam fabricatio, & præparatio
ornamentorum à pari procedunt, vt vltra, Genuen. *in
prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 91. num. 13.* Nauar. *in tract.
de reddit. Eccleſ. q. 1. monit. 36. num. 4.* Capella Tholoſ. *dec.
499. & alibi* 500. ibique Aufer. *in addition.* Paul. Cittadin.
de iurepatronat. diſ 6. art. 5. num. 6. Lambert. *eod. tract. lib.
3. q. 7. art. 2. ſub num. 4. & 7.* Guttier. *alleg. 10. & practic.
quæſt. lib. 1. q. 18. num. 15.* Fuſcus *de viſitat. cap. 10. num. 16.*
Piaſec. *in prax. Epiſc. p. 2. cap. 3. fol. 141. verſ. quis autem*,
Valaſc. *conſult. 179. num. 12. & 13. & 16.* Surd. *conſ. 62. n.
2. cum pluribus ſeqq. vol. 1.* vbi rationes adducit Ric. *dec. 21.
num. 1. p. 4.* Coſta *de remed. ſubſidiar. remed. 106. illat. 2. n.
1. & ſeq.* vbi animaduertit, quòd ita procedat diſpoſitio
Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 21. cap. 7. §. Parochiales de reform.*
Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Clerico debitore §. 14. num. 1.*
qui loquitur de reſtauratione alterius Eccleſiæ non Ca-
thedralis.
18 Et ſic ad Rectorem pertinet, vt ignis, ſeu lumen ac-
cenſus retineatur ante Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacra-
19 mentum *§ cap. ſanè de celebrat. Miſſar.* ſed ſi adeſſet con-
ſuetudo, vt Populus, vel alij faciant huiuſmodi ſumptum
pro lampade collucente ante Sanctiſſimum eſſet ſeruanda,
& Parochus, ſeu Rector remanerent exempti ab hoc one-
re, Ripa *conſ. 2. num. 4. & 5. de conſuetud.* Surdus *conſ.
254. num. 9.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de Clerico debitore
§. 13. num. 8.* Sperel. *dec. 68. num. 16. p. 2.*
20 Limit. ſupradictam concluſionem quando beneficium
ſit tenue, adeout vltra congruam, & beneficiati ſuſten-
tationem nihil, vel parum ſuperſit, nam tunc in ſubſidium
compellendi ſunt Parochiani, omneſque alij diuina officia
in Eccleſia audientes, & Sacramenta ſuſcipientes, & quo-
uis alio modo illa vtentes, per textum *in cap. ſi Epiſcopus de
offic. ordin.* & ita etiam cum hac iuris canonici diſpoſitione
videtur concordare Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 21. de reform.
cap. 7.* vbi Barboſ. *in collect. num. 13. & de poteſt. Epiſcop. al-
leg. 64. num. 7. p. 3. & de poteſt. Paroch. p. 1. cap. 13. num. 6. &
ſeq.* qui alios allegat Coſta *de ratione rata q. 157. num. 10.*
Sacca *reſponſ. 36. num. 2.* Guttier. *alleg. 10. num. 7.* & tradit
Abb. *in cap. 1. num. 4. de Eccleſ. ædifican.* idem Guttier.
pract. quæſt. lib. 1. q. 18. num. 15. Fuſcb. *de viſitat. Eccleſ. lib.
1. cap. 10. ſub num. 16.* Cæpol. *de ſeruit. Vrban. prædior. cap.
52. num. 22.* Paul. de Cittad. *de iurepatr. p. 6. art. 5. num. 6.*
Capel. Tholoſ. *dec. 499.* Valaſc. *dec. 179.* vbi teſtatur ſe ita
pluries practicare vidiſſe Rot. *dec. 627. num. 4. p. 1. rec.* cum
alijs congeſtis per Sperel. *dec. 67. num. 8. & 9.* vbi in fine
ſubdit, quòd hoc caſu Parochiani teneantur ad fabricam
cum operibus etiam manualibus, & cum equis, calcem-
que, ac cæmenta neceſſaria ſubminiſtrare vſque ad finem
operis perfecti, ex Mainard. *dec. 33.* Bellet. *diſquiſit. Clerical.
p. 1. tit. de Cleric. debitore §. 14. num. 6.* vbi plenè concor-
dantes allegat *iuncto §. 15. num. 1.*
21 Limit. 2. vt in tantùm Beneficiati, & Rectores Eccle-
ſiarum non teneantur ad hanc contributionem niſi dedu-
ctis neceſſarijs ad victum, & congruam ſuſtentationem,
in quantùm reſideant, vel aliud onus beneficij impleant,
cùm huiuſmodi alimenta debeantur propter ſeruitium,
quo ceſſante, ceſſat etiam ratio detractionis alimentorum,
Surd. *conſ. 62. num. 11. & 12. vol. 1.* Caual. *dec. 24. num. 23.
p. 1.* Cened. *collect. in Decretal. 253. ſub num. 1.* Rip. *reſ-
ponſ. 1. de conſuetud. num. 7.* quos refert, & ſequitur Spe-
rel. *dec. 67. num. 6.* vbi hoc ſublimitat, vt procedat ſi bene- 22
ficiatus, Rector, aut Parochus habeant aliunde alimenta,
aliàs etiam non reſidens debet habere ex beneficio, ne
mendicare cogatur, in dedecus, & contemptum Clerica-
lis militiæ, & ordinis, ad text. *in cap. de his*, & ibi Ho-
ſtien. *num. 1.* & Abb. *num. 1. de Eccleſ. ædifican.* & videtur
etiam ſentire Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de Clerico de-
bitore §. 15. num. 1.*
Hæc autem, quæ ita diſpoſita fuerunt circa reſtauratio- 23
nem Eccleſiarum amplientur, & procedunt etiam ad re-
ſtaurationem domus Rectoris, vt qui tenentur ad refe-
ctionem Eccleſiæ, teneantur pariter ad reſtaurationem
ædium ſacerdotalium, quæ acceſſoriè veniunt ad ipſam
Eccleſiam, etenim Eccleſia indiget ſacerdotibus mini-
ſtrantibus, *cap. reuertimini 16. q. 1.* & ſic habitatione pro
eorum neceſſaria commoditate, & ita declaraſſe Sac. Cong.
Concil. Trid. *ſuper cap. 7. de reform. §. idem cenſuit, & §. con-
tradictione ſeſs.* 21. teſtatur Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit.
de Cleric. debitor. §. 14. num. 9.* ex Lambert. *de iurepatronat.
lib. 1. q. 7. art. 3. per tot.* Sperel. *dec. 68. num. 4. 5. & 6.*
Quando autem Parochiani tenentur concurrere ad hu- 24
iuſmodi expenſas, tenentur concurrere etiam qui inten-
dunt recedere à Parochia, & alibi domicilium transferre,
cùm hoc onus ſit de præterito, & ideò in præiudicium Ec-
cleſiæ non eſt mutandum domicilium, ad textum *in cap.
vnio, vbi DD. 10. q. 3.* Abb. *in cap. 1. num. 4. in fin. de Ec-
cleſ. ædif.* Surd. *conſ. 62. num. 19. lib. 1.* Vgolin. *de offic. Epi-
ſcop. cap. 14. ſub num. 3. verſ. quintè*, Lambert. *de iurepatr.
lib. 3. q. 7. art. 2. num. 7. verſ. & ſiiſte, & art. 5. num. 2.* Paul.
de Cittadin. *eodem tract. p. 6. art. 5. ſub num. 6.* Bellet. *diſqui-
ſit. Cleric. p. 1. in tit. de Cleric. debitor. §. 14. ſub num. 7.* Pa-
riſ. *de reſignat. benefic. p. 3. q. 15. num. 5. & ſeq.* Sperel. *dec. 67.
num. 51. & 52.* qui exemplificant etiam in Epiſcopo, & 25
Clerico beneficiato, qui nec poſſunt renunciare Epiſcopa-
tum, & beneficium, vt euitent huiuſmodi onera, & con- 26
tributionem, vt dicitur etiam de Vaſſallo, qui vult renun-
ciare feudo, vt ad ſeruitia domino non teneatur.
In taxa autem ad hunc effectum facienda per æs, & li- 27
bram, & non per capita, vt ſupradiximus, & tradunt
etiam Leon. *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 2. cap. 16. num. 73. &
ſeq.* includendi ſunt etiam exempti, & Ciues, cùm hoc
ſit opus publicum, & commune, & concernens omnium
Sacramenta percipientium vtilitatem, Auendan. *de exeq.
mandat. princip. lib. 2. cap. 14. num. 191.* Cened. *collect. iur.
can. 153. num. 4.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64.
num. 7.* Ric. *dec. 15. num. 4. p. 4.* Cabed. *dec. Luſit. 19. num. 1.
& 2. p. 1.* relat. per Sperel. *dec. 67. num. 54. 55. & 56.* vbi 28
ſubdit, quòd quando Clerici veniunt collectandi, tunc
collecta quoad Eccleſiaſticos imponenda eſt ab Ordinario,
& non per Maſſarios Communitatis, per text. in *Auth.
item nulla Communitas C. de Epiſc. & Cleric.* Rip. *conſ. 1.
num. 25. & 26. de conſuet.*
Iudicium verò ad exigendam hanc collectam tamquam 29
onus reale, vel mixtum non eſt dirigendum contra Maſſa-
rios tantùm Vniuerſitatis, ſed etiam contra ſingulos de
eadem vniuerſitate, cùm debitum Vniuerſitatis non ſit
debitum ſingulorum, nec è contra, Bero *conſ. 19. num. 31.
vol. 1.* latè Rol. *conſ. 53. num. 5. cum pluribus ſeqq. vol. 4.* Spe-
rel. *dec. 67. num. 57.* vbi ſubdit, quòd ad euitandas lites, & 30
odia inter Parochos, & Parochianos, ſi conſtat de bono
iure Parochi, & magis expediat interdici Eccleſiam, ad
hoc vt Parochiani tædio, & incommoditate affecti ad ſa-
tisfaciendum ſe diſponant, Ordinarij arbitrio, & pruden-
tia remittendum ſit.
Quando verò Eccleſia habet opulentam dotem, tunc 31
pro reparatione Eccleſiæ, & domus Rectoris licita eſt alie-
natio bonorum Eccleſiæ ex dote ſuperabundantium, vt de-
ducitur ex *Clement. 1. de reb. Eccleſ. non alien. ibi, niſi ne-
ceſſitas, aut vtilitas Prioratus Monaſterij, vel Eccleſia hoc
expoſcat*, Paul. de Cittadin. *de iurepatr. p. 6. art. 5. num. 8.*
Sperel. *dec. 67. num. 13.* vbi ſubdit hoc procedere in foro fo- 32
ri, ſed in foro poli, ſeu interno Clericum ſi habeat pingue
patrimoniũ teneri reſtaurare de proprio aliàs peccare mor-
taliter ex D. Th. *2. 2. q. 185. a. 7. cir. fin.* & alijs, quos allegat.

Eccle-

33 Eccleſiæ verò Parochiales , & aliæ de iurepatronatus ,
ſi indigeant reparatione debent pariter ſicut dictum fuit de
alijs Eccleſijs liberis refici , & inſtaurari ex fructibus , &
prouentibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodo-
cumque pertinentibus , ſi Eccleſia habeat redditus ſuffi-
cientes pro Rectoris ſuſtentatione , & fabricæ reſtaura-
tione , *cap. vnico , vbi gloſ. 10. q. 3. cap. de his de Eccleſ. ædif.*
Lambert. *de iurepatr. art. 2. 7. q. princ. lib. 3. num. 7.* Abb.
conſ. 89. p. 2. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de Clerico debi-*
tore §. 14. *num.* 11. Sperel. *dec. 67. num. 10.* qui tamen ſi non
fuerint ſufficientes , & tunc etiam Patroni , & alij , qui
fructus aliquos ex eadem Eccleſia percipiunt ad hanc con-
tributionem tenentur , propterea Epiſcopus in viſitatione
poteſt facere Patrono præceptum de reparando ſub pœna
34 priuationis , ita expreſsè diſponitur à Sac. Concil. Trid.
ſeſs. 21. cap. 7. §. Parochiales de reform. reprobato Lambert.
& alijs relatis per Bellet. & Sperel. *locis cit.* contrarium te-
35 nentibus , eo quia Patroni nullum fructum percipiunt ,
cum hoc non ſit verum , vtpotè quia ipſa præſentatio eſt
fructus iuriſpatronatus , adeout etiam emolumentum , &
fructum ex eodem iurepatronatus percipiant , *cap. 1. cap.*
36 *conſultationibus , & tot. tit. de iurepatr.* eò magis quia eiſ-
dem debentur honorantiæ , ſcilicet primi loci in proceſſio-
nibus , & in ſeſſionibus , & etiam in neceſſitate quærere
37 poſſunt alimenta ab ipſa Eccleſia , *cap. nobis §. fin. & ibi gloſ.*
pen. & fin. de iurep. cap. quicumque 2. & ibi gloſ. 1. 16. q. 7.
Bellet. *d. §. 14. num. 11. verſ. ratio autem* , & etiam pondera-
uit Sperel. *d. dec. 67. num. 11. & 12.* & generaliter tradunt
DD. *in cap. 1. de Eccleſ. ædif.* Genuen. *in prax. Archiepiſcop.*
Neapol. cap. 91. num. 13. Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap.*
7. de reform. num. 8.

38 Declara hoc procedere , quando Patronus non dedit do-
tem ſufficientem pro victu Sacerdotis , luminarijs , fabri-
ca , & alijs neceſſarijs , eo quia fundans Eccleſiam tene-
39 tur prædicta præſtare , *cap. nemo de conſecrat. diſt. 1.* in ni-
hilo refragante ſi Eccleſia fundata fuerit Epiſcopi auctori-
tate , ſine aſſignatione dotis , & neceſſariorum , quia
40 nihilominus Patronus per Epiſcopum compelli poteſt ,
aliàs eius defectu tenetur Epiſcopus , *gloſ. in d. cap. nemo* ,
Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num.* 16. Sperel.
dec. 68. num. 11. p. 1.

41 Quòd ſi fortè ob inopiam tam ipſius Eccleſiæ eiuſque
Rectoris , quàm Patroni , & Parochianorum refici , &
reparari minimè poſſit , Epiſcopus hoc caſu etiam tam-
quam Sedis Apoſtolicæ delegatus illam etiam ſi iuriſpatro-
natus , & etiam ſi Parochialis exiſtat ad matricem , ſeu
viciniorem Eccleſiam transferre poteſt , cum facultate il-
lam ſic dirutam in prophanos vſus non ſordidos conuer-
tendi , erecta tamen ibi cruce in ſignum ſanctitatis loci ,
vt ſanciuit Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 21. de reform. cap. 7. §. Pa-*
rochiales verò , vbi Barboſ. *in ſuis collect. & de offic. & poteſt.*
Epiſcop. alleg. 64. à num. 13. cum ſeqq.

42 Prout etiam poteſt Epiſcopus eadem auctoritate trans-
ferre beneficia ſimplicia etiam iuriſpatronatus ex Eccleſijs ,
quæ vetuſtate , vel aliàs collapſæ ſint , & ob eorum ino-
piam nequeunt reſtaurari, vocatis ijs, quorū intereſt in Ma-
trices , ſeu viciniorem ſuo arbitrio, præuia tamen erectio-
ne Altaris , ſeu Capellæ ſub eiuſdem inuocatione , vel in
iam erecta altaria , vel capellas transferre valet cum om-
nibus emolumentis , & oneribus prioribus Eccleſijs impo-
ſitis , vt etiam ſtatuit , Concil. Trid. *ſeſs. 21. de reform. cap.*
7. vbi Barboſ. *in ſuis Collectan.* multa congerit .

43 Non poteſt tamen Epiſcopus prophanare cæmeterium ,
ſicut Eccleſiam dirutam prophanare poteſt , cùm Sac. Con-
cil. Trid. *in d. ſeſs. 21. de reform. cap. 7.* faciat tantùm men-
tionem de Eccleſijs dirutis , ſeu collapſis , itaut iuris diſ-
poſitio non comprehendat cæmeterium , quòd non appa-
reat fuiſſe tale , *ad l. 4. §. toties* , & ibi DD. *ff. de damn. in-*
fect. & tradit Barboſ. *in Concil. Trid. d. cap. 7. num. 22. in*
fin. & dixit Rot. *dec. 707. num. 2. p. 3. recen.*

44 Ad cæmeterij verò reparationem , & reſtaurationem
tenetur Populus , ſeu Parochiani etiam ſi beneficiatus eſ-
ſet diues , quia cæmeterium non continet niſi ſepulchra
parochianorum , quorum ſumptibus confici debet , ſed
in caſu neceſſitatis etiam Eccleſiæ ſumptibus confici de-
bet , ita Sperel. *deciſ. 68. num. 8. ex text. per eum allegat*
in cap. aurum 70. & cap. nemo vbi gloſ. 12. q. 2.

45 Amplia diſtinctionem , & graduationem ex ſupra dedu-
ctis concluſionibus firmatam procedere , etiam vbi agitur
de amplianda Eccleſia ob Populi excreſcentiam , ſi vetus
Eccleſia non ſit capax , ex identitate rationis , Ripa *conſ. 1.*
num. 10. de conſuet. Surd. *conſ. 62. num. 7. vol. 1.* Bellet. *diſ-*
quiſit. Cleric. p. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 14. num. 7. Sperel.
dec. 68. num. 1. cum duob. ſeq.

Non tamen tenetur Populus contribuere ad fabricam 46
Eccleſiæ nouiter conſtruendæ in loco opportuniori , ſi ve-
tus Eccleſia ſufficiebat , immò nec tenetur ad refectionem
Eccleſiæ , ſi per eam forma antiquior immutetur , niſi col-
lecta impoſita fuerit pro impenſa vtili , & neceſſaria , & ex-
pediat mutare formam antiquam ex iuſta cauſa , aliàs im-
penſa redderetur voluntaria , quæ non obligat Populum ,
& Parochianos , cùm nemo teneatur rem communem 47
meliorem facere , ad textum *in l. parietem ff. de ſeruit. vrban.*
prædior. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 84. num. 21.*
& ita tradit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 64. num.*
11. & 12.

Ampliantur etiam ſupra firmatæ concluſiones , quoad 48
paramenta , ornamenta , Calices , Patenas , luminaria ,
aliaque ſuppellectilia , & cætera Eccleſiæ neceſſaria , quæ
ſunt acceſſoria , & à pari procedunt cum Eccleſiæ reſtaura-
tione , & manutentione , vt militet eadem ratio , & idem
ius , vt probat text. *in cap. fin. de teſtam. ibi , in ornamentis ,*
ſeu fabrica , luminarijs , ſiue alijs ad perpetuum cultum diui-
num , & in puncto Barbat. *conſ. 26. num. 1. & 4. vol. 3.* Surd.
conſ. 62. ſub num. 4. & 5. vol. 1. Genuen. *in prax. Archiepiſc.*
Neapol. cap. 109. ſub num. 13. vbi ita dixiſſe Rot. *coram Ora-*
no in Aegyſtanen. fabricæ 15. Decemb. 1589. Sperel. *dec. 68.*
num. 9.

Conſuetudo verò , (vt demonſtrauimus *num. 9.*) quæ 49
onus fabricæ , ſeu reparationis , ſeu Eccleſiæ manutentio-
nis transtulit in Populum , vel in alios ſi orta fuit in ſubſi-
dium cauſa tenuitatis reddituum beneficij , & ob paruum
Populi , ſeu familiarum numerum , ſi deinde redditus au-
geantur , vel familiæ excreſcant , adeout decimæ etiam
multiplicentur , vt ſufficiant ad Rectoris ſuſtentationem ,
ad Eccleſiæ reſtaurationem , cæteraque neceſſaria ; Po-
pulus ab onere fabricæ liberatur , illudque ad Rectorem
tranſitet , vtpotè quia ceſſante cauſa debet ceſſare effectus ,
Nauar. *de ſpol. Cleric. §. 10. ſub num. 7. verſ. tertio dicendum*
eſſe , relat. per Sperel. *dec. 68. num. 24.*

Prout etiam ſi Eccleſia abundet , & ipſius Parochiani 50
ſint egeni , talis conſuetudo ceſſare debet , & ſeruanda
non eſt , nam tunc ob Populi egeſtatem non videtur ratio-
nabilis , ad textum *in cap. aurum 12. q. 2.* Lel. Zanchius *in*
tract. de priuil. Eccleſ. priuil. 15. num. 3. relatum per Sperel.
deciſ. 68. num. 24. verſ. & quod .

In hac tamen materia tamquam odioſa ad effugiendas 51
diſcordias inter Parochianos , & Eccleſiarum Rectores , ma-
xima circumſpectione , & prudentia ſe gerere debet Epi-
ſcopus in taxando Parochos , & Populum , etiam concur-
rente conſuetudine , vt admonet Sperel. *d. dec. 68. à num. 5.*
6. 7. & 24. in fin.

Quòd ſi Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ob eorum , & alio- 52
rum inopiam reſtaurari nequeant , vocatis iis , quorum in-
tereſt Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus in
matrices , vel viciniores Eccleſias beneficia in eiſdem ere-
cta transferre poteſt , cum deſtructione dictarum Eccleſia-
rum , vt expreſsè decreuit Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 21. de re-*
form. cap. 7. vbi latè Barboſ.

SVMMARIVM.

1 *Congrua portio Eccleſiæ Cathedralis , eſt ſcutorum mil-*
le , & Parochialis centum .

2 *Penſionibus grauari non poſſunt , ſi non excedant di-*
ctam ſummam .

3 *Vnde in reſeruatione penſionis apponi ſolet clauſula*
dummodò remaneant centum ducati liberi pro Re-
ctore .

4 *Congruā aſſignandā Vicarijs non poſſe excedere ſcuta cen-*
tum , nec eſſe minorem quinquaginta ſecundum Bul-
lam B. Pij V. computatis etiam incertis . Declara ,
vt num. 9. & 10.

5 *Congrua debetur ex fructibus certis , vel de incertis , qui*
reduci poſſunt ad aliquam certitudinem , Declara , vt
num. 8.

6 Se-

6 *Secus ex omninò incertis ; & qui ſint , & non imputentur.*

7 *Venter non debet pendere ab incerto , & non patitur dilationem.*

8 *Incerta qua ad aliquam certitudinem rediguntur non ſunt exactè, & rigoroſè in congruam imputanda.*

9 *Congrua quando augeri poſſit vltra ſcuta centum.*

10 *Bulla B. Pij V. ſuper congrua declaratur.*

11 *Congrua ſemel aſſignata debet Vicarius illa eſſe contentus. Limit. vt num.12.*

13 *Rectori quando competat reſtitutio in integrum aduerſus congruam tenuem.*

14 *Et quando agere poſſit ad ſupplementum.*

15 *Congrua quantitas taxanda eſt arbitrio Epiſcopi cogendo etiam populum in ſubſidium, & num.18.*

16 *Non obſtante Bulla B. Pij V. qua loquitur de Vicarijs, & non de Rectoribus.*

17 *Et non obſtante diſpoſitione Concil. Trid. vbi declaratur.*

19 *Ex congrua ſcutorum 100. deducenda ſunt onera neceſſaria, & ordinaria.*

20 *Quæ ſint onera ordinaria, & neceſſaria referuntur, & num. 21.*

22 *De oneribus verò incertis, variabilibus, & non perpetuis non habetur ratio.*

23 *Onus quod titulare per ſe ipſum explere poteſt , non eſt deducendum.*

24 *De oneribus extraordinarijs neque eſt habenda ratio.*

25 *Nec de oneribus arbitrarijs, & voluntarijs.*

26 *Rector non poteſt ad libitum imponere onera voluntaria.*

27 *Onus retinendi factorem pro predijs non eſt neceſſarium.*

28 *Onus retinendi Coadiutorem , ſeu Capellanum non eſt detrahendum. Declara vt num.29.*

30 *Onera ex congrua deducenda , taxanda ſunt arbitrio Ordinarij.*

31 *Congrua ex decimis in primis eſt detrahenda.*

32 *Congrua pro titulari in primis eſt detrahenda ex redditibus beneficij.*

Tàm ex diſpoſitione Concil. Trid. num.33.

Quàm ex Clauſula dummodò remaneant centum pro Rectore, num.34.

34 *Per Clauſulam dummodò remaneant centum pro Rectore titularis præfertur Penſionario in huiuſmodi congrua.*

35 *Summa ſcutorum centum reſeruata pro congrua intelligitur de valore centum ſcutorum illarum partium, vbi reperitur beneficium, & num.37.*

36 *Limit. vbi fuit narratum fructus beneficij in ducatis de Camera , nam tunc etiam in dictis ducatis debetur congrua.*

38 *Ducatus de Camera cuius valoris ſit.*

Penſio reſeruata in ducatis de Camera , in eiſdem ducatis ſoluenda eſt , & ſi in alia moneta , ſolui debet tantumdem, ibidem.

39 *Congrua conſtituenda Vicarijs Parochiali vacante , vel ob impedimentum legitimum proprij Rectoris relinquitur arbitrio Epiſcopi.*

40 *Et poteſt eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus.*

41 *Deputatio Vicarij cum congrua Eccleſia Parochiali vacante ſpectat ad Epiſcopum , & non ad inferiores non habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem , & ius congregandi Synodum.*

Congrua titularis cuius ſummæ eſſe debeat ex quibus debeatur , & quæ in congruam imputari non debeant.

ADNOTATIO II.

Coogrua portio Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe ſcutorum mille , & Eccleſiæ Parochialis ſcutorum centum , adeòut huiuſmodi Eccleſiæ Cathedrales , quarum redditus ſummam ſcotorum mille , & Parochiales , quæ ſummam ſcutorum ceotum , ſecundùm verum annuum valorem noo excedant , nullis penſionibus , aut reſeruationibus fructuum grauati poſſint , vt ſanciuit Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reform. cap.13.* 1 2

Vnde in reſeruatione penſioois ſolet appoui clauſula dummodò remaneaot centum ducati liberi pro Rectore , ſcilicet abſque vllo grauamine , & diminutione , Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 6. q. 2. num. 21.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 375.* Barboſ. *in collect. ad Sac. Concil. Trid. ſeſs. 24. de reform. cap. 13. num. 13.* Rot. *deciſ. 298. p. 1. diuerſ. & in Compoſtellana Coadiutoria 9. Martij 1653. §. ſed nihilominus coram Zarate.* 3

Et congrua aſſignanda Vicarijs noo poſſe excedere annua ſcuta centum, nec eſſe minorem quinqoaginta ſcutorum anoourum computatis etiam incertis emolumeotis , & alijs obuentionibus communiter percipi ſolitis , declarauit B. Pius V. *Conſtit. ſuper congrua aſſignanda Vicarijs in Bullar. nouo 47. §. 1. & 2. tom. 3.* de qua Maſſob. *in Prax. haben. concurſ. ad Paroch. in tit. de deput. Vicar. requiſit. 1. dub. 25. num. 8. & 9. fol. mihi 330.* Rot. *deciſ. 246. num. 10 p. 8. recen.* 4

Declara, qoòd hoc ſit intelligendum de incertis , qui tamen habent quamdam certitudinem , vt ſuot decimæ , frumenti, vini , & alij fructus , ac emolumenta, & obuentiones , quæ penes Vicarium ſuot incertæ , quantum ex illis percipere poſſit , & ſic coogrua debetur ex fructibus certis, vel ex illis, qui licèt ſint incerti ratione ſummæ, habent tamen quamdam certitudinem , prout ſunt dictæ decimę frumeoti , & vini, non aotem ex illis, qui ſunt omoinò incerti, prout ſunt fuoeralia, anniuerſaria, oblationes, diſtributiones, emolumenta baptiſmalia, nuptialia , & ſimilia , quæ tamquam omninò incerta non habentur in conſideratione , & ſic in congruam non imputanda, ad tradita per Rebuf *in tit. de congrua num. 83. & 86.* Barboſ. *de iure Eccleſia lib. 6. cap. 3. num. 44.* Mantic. *dec. 269. num. 6.* Rot. *deciſ. 5. num. 3. & 4. p. 2. diuerſ. deciſ. 420. num. 2. p. 1. deciſ. 449. num. 6. p. 2. deciſ. 230. num. 2. 3. 4. & 5. part. 6. recen. & in Hipporigien. penſionis 28. Iunij 1651. §. nec etiam releuat coram Meltio.* 5 6

Et ratio eſt, quia venter noo debet pendere ab incerto , cùm venter non patiatur dilationem , Rot. *d. deciſ. 420. num. 2. p. 1. & dec. 230. num. 5. p. 6. recen. & dec. 500. p. 4. diuerſ.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 44. num. 36.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 399. num. 18.* & etiam dixit Rot. *in Bononien. alimentorum 10. Maij 1656. §. non etiam à conſuetudine coram Meltio.* 7

Declara 2. huiuſmodi incerta quæ ad certam ſummam redigi poſſunt , licèt imputentur in congruam , non tamen ita exactè ſicut cætera imputari debeot , ita declarat Rebuf. *de congrua q. 8. num. 87.* Felin. *in cap. ad aures num. 16. circa med. de reſcript.* Anchar. *in Clem. vnica col. vltim. num. 42. verſ. ſed aduerte de conceſ. præbend.* 8

Declara 3. Vt diſpoſitio Bullæ Diui Pij V. qua taxatur coogrua in ſumma ſeutorum eentum non impediat , quio congrua poſſit augeri , quando conſuetudo loci , numerus animarum, qualitas Vicarij, & Eccleſia , vel ſimilia requirant maiorem quantitatem , Rot. *dec. 420. num. 10. p. 1. dec. 220. num. 11. p. 6. recen. & dec. 631. num. 6. coram Amat. Dunozat.* 9

Sed dicta Bulla loquitur de congrua aſſignanda Vicarijs Eccleſiarum pijs locis vnitarum , non autem de congrua aſſignanda Rectoribus , quibus nihilominous ratione qualitatis Eccleſię adaptari poſſe , dixit Rot. *dec. 449. num. 7. p. 2. recen.* 10

11 Quanto tamen à principio ſemel congrua fuit aſſignata,
debet Vicarius illa eſſe contentus, & ſibi imputare debet ſi
beneficium minus tenue acceptauerit, Rot. *dec.469.n.1.*
Greg.XV. *dec.429.n.2. & 3.*
12 Limit. diſtinguendo, quòd aut congrua eſt tenuis, Re-
ctor tamen poteſt viuere, & ſuſtinere onera Eccleſiæ, &
iſto caſu procedit hæc concluſio quòd ſibi debeat imputare
ſi tenue beneficium acceptauerit, *gloſ. in cap. 1. in verbo ne-*
13 *ceſſitatem 20. q.2.* Rebuſ. *de congrua q.12. num.92.* Aut ve-
rò congrua eſt ita tenuis, vt Rector non poſſit viuere, &
ſuſtinere onera Eccleſiæ, & hoc caſu ſaltem per viam reſti-
tutionis in integrum ſuccurritur Rectori aduerſus aſſigna-
tionem congruæ, adeovt Rector acceptando, non dicatur
ſibi præiudicaſſe, cum non agatur de præiudicio ſuæ perſo-
næ tantùm, ſed ordinis Clericalis, Rebuſ. *de congrua q.12.*
num.19. Rot. *dec.429. num.4. p.1. & dec.449. num.5. par.2.*
rec. & dec.230. num.7. & 8. coram Amat. Dunozet. tom. 1.
Adden. ad Greg. XV. *d. dec.429. ſub num.8.* & ita eſt intel-
ligenda hæc deciſio Greg.XV.
14 Vnde ſi fuit congrua per Ordinarium aſſignata in certa
quantitate in Erectione Parochialis Eccleſiæ, Rector non
poteſt aliam congruam petere, niſi probauerit congruam
aſſignatam non eſſe ſufficientem, vt agere poſſit ad ſupple-
mentum, Rot. *dec.594. ſub num.1. p.4. rec. ſecundum impreſ-*
ſionem Lugduni.
15 Congruæ tamen quantitas taxanda eſt arbitrio Epiſcopi,
qui tamen prius debet arbitrari circa bona, & redditus Ma-
tricis ſi ſufficiant, & poſtea in ſubſidium cogere populum,
vel alio modo prouidere, *cap. ad audientiam de Eccleſ. ædifi-*
can. vbi Hoſtien. *n. 3. in prin.* Abb. *num. 7.* Bald. *conſ. 131.*
ad fin. verſ. & ſi fructus lib.1. Rebuſ. *de decimis q.6. num.22.*
verſ. & Parochiani tenentur, Rot. *dec.594. num.3.* vbi quòd
ita etiam reſponderit Sac. Cong. Concilij *par. 4. rec. ſecun-*
16 *dum impreſſionem Lugdunen.* vbi *num.6.* ſubdit, quòd hoc
procedat non obſtante Bulla B. Pij V. *45. in Bullario nouo*,
cum loquatur tantùm de Vicariis, & non de Rectoribus,
17 vt ſupra demonſtrauimus, & etiam non obſtante diſpoſi-
tione Sac. Concilii Trid. *ſeſſ.24. de reform. cap. 13.* cum ſo-
lùm in ea decernatur, quòd Parochiales, quæ non excedunt
centum non grauentur penſionibus, & ſic non diſponatur,
quòd in earum dotatione pro congrua ſint aſſignanda cen-
tum, adeovt coarctetur Epiſcopi arbitrium ad dictam ſum-
mam præciſè conſtituendam, vt animaduertit Rot. *dec.173.*
18 *num.1. & dec.550. num. 5. coram Card. Seraphin.* Et Rota
in taxatione congruæ plurimum defert arbitrio Ordinarii,
cum præſumatur illum conſideraſſe omnes qualitates de
iure requiſitas, Rot. *dec.246. num.11. p.8. rec.*
19 Ex congrua tamen ſcutorum centum aſſignanda titula-
ri deducenda ſunt onera neceſſaria, & ordinaria, ad textum
in cap.1. & 2. §. vbi autem de præben. in 6. Gigas *de penſion.*
q.96. num.2. Caſſad. *dec. 19. num. 1. & 2. de præben.* Aloyſ.
Ric. *in prax. rerum for. Eccleſ. reſol. 511. in 2. edition.* Bel-
tram. in addit. ad Greg.XV. *dec.245. num.2.* Burat. *dec.418.*
num.1. vbi latè Ferentil. *in adnotat.*
20 Vnde deducenda ſunt onera Capellani, Clerici, Cande-
larum in feſtiuitate Purificationis Beatæ Mariæ Virginis,
Manutentionis Sacriſtiæ, Cathedratici, Prædicatoris, Viſi-
tationis Epiſcopi, & Organi, vt Rot. *in Feretrana penſionis*
4. Decemb.1623. coram Vbaldo ſeniore, quam refert Barboſ.
de officio Parochi p.3. cap.29. n.18. Adden. ad Greg.XV. *dec.*
245. n.12. verſ. onera vero, Adden. ad Burat. *dec.418. lit. A.*
21 Inſuper deducenda ſunt onera expenſarum pro cultu di-
uino, ſcilicet pro cera, hoſtiis, vino, oleo pro luminariis
Sanctiſſimi Sacramenti, & Muſica in feſto Sancti, ſub cuius
inuocatione ſit Eccleſia, iuxta quantitatem per Ordinariū
declarandam, Barboſ. *de offic. Parochi p. 3. cap. 29. num. 18.*
vbi ita firmaſſe Rot. coram Card. Caualer. *dec. 466. num.3.*
Adden. ad Greg.XV. *dec.245. n.12. verſ. onera vero.*
22 De oneribus verò incertis, variabilibus, & non perpe-
tuis non eſt habenda ratio, & non ſunt deducenda, cum
incerta in congruam non imputentur, ſed tantùm, quæ sūt
certa, & quæ ex cauſa Rectoriæ, ſeu beneficii capiuntur,
Barboſ. *de offic. Paroch. p.3. cap.29. num.20. circa med.* Re-
buſ. *in tract. de congrua num.83. & 86.* Surd. *dec.323. n. 9.*
Rot. *dec.5. num. 3. 4. & 8. p.2. diuerſ. dec.158. p. 1. dec.437.*
n.2. ead. p.1. & dec.230. n.5. p.6. rec. cum aliis relatis per
Beltram. in addit. ad Greg.XV. *dec.245. n.12. circa med. &*
in Romana penſionis 25. Maij 1646. coram Bichio, & in Hippo-
regien. penſionis 28. Iunij 1651. §. nec etiam releuat coram
Meltio.
Hinc eſt, quòd onus, quod titularis per ſe ipſum explere 23
poteſt non eſt deducendum Adden. ad Greg.XV. *dec.245.*
num.12. circa med. verſ. hinc eſt, quod onus, Barboſ. *de offic.*
& poteſt. Parochi p.3. cap 29. n.20. in fin. Rot. *dec.418. n.6.*
coram Burat. *dec.158. num.19. p.1. rec.*
De oneribus etiam extraordinariis, neque eſt habenda 24
ratio, & deduci non debent, Barboſ. *de offic. Parochi p.3. c.*
29. n.20. Adden. ad Greg.XV. *dec.245. ſub num 12. ſub prin.*
Rot. *dec.298. n.2. p.1. diuerſ. & in Coſentina penſionis coram*
Lotta inter impreſ. penes Marcheſan. *de commiſſion. tom.1.*
629. & dec.418. n.2. coram Burat.
Prout neque onera voluntaria, & arbitraria ſunt dedu- 25
cenda, ad textum *in cap. præſenti §. porrò de offic. ordin. in 6.*
gloſ. in cap. ſi propter tua in verbo ſpecialis gratia de reſcript.
in 6. Caputaquen. *dec.74. lib.2.* Barboſ. *de offic. Parochi p.3.*
c.29. ſub n.20. Burat. *dec.418. n.3.* cum aliis per Adden. ad
Greg.XV. *dec.245. ſub n.12. circa med.* in quibus deciſio- 26
nibus fuit conſideratum, quòd non poſſit Rector ad libi-
tum imponere onera voluntaria in præiudicium penſio-
nariorum.
Onus retinendi factorem pro prædijs non eſt habendum 27
pro onere neceſſario, præcipuè ſi Rector non colat præ-
dia per ſe ipſum, cum regulariter per colonos partiarios
expleatur prædiorum cultura, Barboſ. *de offic. Parochi p.3.*
cap.29. num.20. Caualer. *dec.462. num.2.* Adden. ad Greg.
XV. *dec.245. n.12. in fin. primi §.*
Ita etiam onus Coadiutoris, ſeu Capellani, ſeu Vicarij 28
non eſt detrahendum, cùm regulariter in Eccleſia Paro-
chiali vltra ſacerdotem ſufficiat ſimplex Clericus pro offi-
ciis minoribus, Caſſad. *dec.19. ſub num.1. de præb.* Rot. *dec.*
56. num.10. p.2. diuerſ. & ita dixiſſe Rot. coram Caualerio
d. dec.462. & Andrea refert Beltram. in addition. ad Greg.
XV. *dec.245. ſub num.12. circa med.*
Limit. vt hoc non procedat, vbi vnus Rector ſolus ſine 29
alio ſacerdote coadiutore non poſſit ſupplere; nam tunc
cum coadiutor dicatur neceſſarius huiuſmodi onus tam-
quam neceſſarium eſſet pariter detrahendum: ſed hoc eſt iu-
ſtificandum à Rectore, & ad iſtum effectum probare debet,
quòd ob defectum miniſtrorum, & multitudinem Paro-
chianorum, & incolarum infantes ſine baptiſmo, & ho-
mines ſine ſacramentis obirent, adeout non ſufficiat pro-
bare, quòd tempore Quadrageſimali, & Paſchatis, vel aliis
ſolemnibus feſtiuitatibus non ſufficiat vnus Rector pro
audiendis confeſſionibus, & ſubminiſtrando Sanctiſſimo
Euchariſtiæ Sacramento, quia tunc Rector pro illo tem-
pore, & particulari indigentia vti poteſt auxilio aliorum
ſacerdotum, & non eſt neceſſe toto anni tempore huiuſ-
modi coadiutores retinere, Hoſtien. *in cap. ad audientiam*
el 1. num.3. de Eccleſ. ædif. Veral. *dec.240. num.3. p.2. &* di-
xit Rot. *in Valliſoletana ſeruitutis 11. Ian. 1619. coram An-*
drea, quam refert Beltram. in Addit. ad Greg.XV. *dec.245.*
ſub n.12. circa med. verſ. hinc etiam eſt.
Onerum verò, & impenſarum beneficij taxatio in ſu- 30
pradictis caſibus, vbi veniunt detrahendæ, relinquitur ar-
bitrio Iudicis, & Ordinarij, ad textum *in l. quidam in teſta-*
mento in fin. ff. de legat.2. & per eum Bald. *in l. voluntatis n.*
12. C. de fideicom. Menoch. alia exempla adducens *de arbi-*
trar. q.15. n.8. & in puncto firmauit Rot. *dec.418. n.7. co-*
ram Burat. vbi aliæ deciſiones referuntur.
Congrua ex decimis in primis, & ante omnia detrahen- 31
da eſt, quia decimæ ſpecialiter iure diuino, & poſitiuo ſa-
crorum canonum deſtinatæ ſunt ad vſum Rectoris ſuſti-
nentis curam animarum, *cap. cum contingat, cap. in tua, cap.*
Parochianus de decimis, cap. reuertimini 15. q.1. Rebuſ. *de*
decim. q.7. n.4. Veral. *dec.356. n.2. & 3. p.2.* latè Barboſ. *de*
offic. Paroch. p.3. cap.29. n 20. verſ. certum eſt.
Et pro titulari congrua eſt in primis, & ante omnia de- 32
ducenda ex redditibus beneficij, præcipuè vbi ſit ſoluenda
penſio, *cap. extirpanda, cap. cum ſecundum Apoſtolum de*
præben. Rot. *dec.352. n.4. p.2. rec.* & ita paſſim firmaſſe
Rot. patet ex aliis deciſionibus congeſtis per Ferentil. in
Addit. ad Burat. *dec.448. num.15.*
Quod ſuadetur non ſolùm ex diſpoſitione Sacri Concil. 33
Trid. *ſeſſ.24. de reform. cap.13.* cui Papa non derogat.
Mandoſ. *in tract. de ſignatur. gratiæ ſub tit. de fruct. reſer-*
uat. ad fin. Sed etiam ex clauſula apponi ſolita dummodò

Digitized by Google

remaneant centum pro Rectore, per quam clauſulam videtur Sum. Pontifex prius reſeruaſſe ducatos centum Titulari, quàm alios fructus penſionario, adeout titularis ſit potior in iure, & præferatur in congrua ipſo penſionario, Rebuf. *in tract. de congrua num.*103, *ad med.* & firmauit Rot. *dec.*763. *n.*1. *p.*2. *recen.*

35 Summa verò ſcutorum centum, quæ ex decreto Sac. Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*13. reſeruatur pro congrua Parocho intelligenda eſt de valore centum ſcutorum illarum partium, & iuxta vniuſcuiuſque regionis morem, vbi reperitur beneficium, Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. par.*4. *collect.*745. *in fin. & in prax. rerum fori Eccleſ. dec.*428. *n.*1. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 365. *n.*2. *& reſol.*644. *in* 2. *edit.* & ita declaraſſe Sac. Congr. Concilij, refert Sel. *in ſelect. canon. cap.*81. *num.*8. *&* 10. Lel. Zech. *de republ. Eccleſ. cap.* 28. *num.*4. *fol. mihi* 323. Galet. *in margarita caſuum conſcientia in verbo Parochus vltimo, in verbo penſio* 10. *in verbo pecunia* 1, Garz. *de benefic. in addition. ad p.*1. *cap.*5. §. 3. *num.* 373. vbi refert ita etiam declaraſſe Sac. Cong. Concil. Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*13. *n.* 14, *& de offic. Parochi p.*3. *cap.*29. *n.*17.

36 Limit. vt hoc non procedat vbi fuit narratum fructus beneficij in ducatis de Camera, vt narrari ſolet de ſtylo curiæ in reſeruatione penſionis, nam tunc clauſula, *dummodò remaneant centum pro Rectore*, ſolet intelligi pariter de du-
37 catis de Camera, & ſic congrua Rectoris erit ſcutorum centum iuxta valorem ducati de Camera, attenta præcipuè alia clauſula de ducatis ſimilibus: aliàs ſi ſimpliciter, & abſolutè diceretur dummodò remaneant centum ducati pro Rectore, eorum valor intelligeretur iuxta morem cuiuſcumque regionis, Gigas *conſ.*58. *aliàs reſponſio* 59. *de penſion.* Belenzin. *de Charitatiuo ſubſid. q.* 89. Garz. *de benefic. in Addition. ad p.*1. *cap.*5. *num.*373. *& p.*5. *cap.*3. *num.* 151. Rot. *in Compoſtellana Coadiutoriæ* 9. *Maij* 1653. §. *nec ex eo in fin. coram Zarate*,

38 Et ſic penſio reſeruata de ducatis de Camera ſcilicet intelligendo ducatum valoris vnius ſcuti aurei, & vnius iulij argentei, vt eſt valor ducati de Camera in eiſdem ducatis ſoluenda eſt, & ſi ſolutio fiat in alia moneta, quæ fieri poteſt ſi ducati de Camera in loco ſolutionis non reperiantur, ſolui debet tantumdem, ſeu æſtimatio valoris ducati de Camera, etiam ſi ſolutio ſit deſtinata fieri in partibus, vbi ducati plus, vel minus valuerunt, & ita firmaſſe Rot. *in Cenchen. penſionis coram Orano, & in Acheruntina fructuum coram Blanchetto, & in Aretina penſionis coram Lita*, referuntur deciſiones per Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 3. *à num.*147. *vſque ad* 151. Sarnen. *de valore q.* 8. *circa fin.* Gigas *de penſion. q.*98.

39 Congrua verò conſtituenda Vicarijs, Oeconomis, ſeu Coadiutoribus deputandis in Eccleſia Parochiali vacante, donec de ſuo Paſtore prouideatur, aut prouiſus ex aliqua legitima cauſa impediatur exercere curam animarum, arbitrio Epiſcopi conſtitui debet, quam quidem penſaris qualitate perſonæ, beneficij, & loci, Epiſcopum arbitrari poſſe referunt deciſum Garz. *de benef. p.*9. *cap.*2. *n.*15. Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Parochias requiſit.* 1. *dub.* 25. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. in addit. ad alleg.* 60. *n.* 2.
40 *propè fin. fol. mihi* 886. vbi ſubdit poſſe eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus, ex Gallet. *in margarit. caſuum conſcient. verbo Vicarius num.* 8. & Campan. *in diuerſ. iur. canon. rub.*7. *cap.*6. *num.* 116. *in fin.*

Et deputatio Vicarij, cum congrua in qualibet parochiali vacante, ſiue de iure, ſiue de facto, ſiue de facto tantùm, ſiue per obitum, ſiue per ſimplicem reſignationem, aut priuationem, donec prouideatur de Rectore ſpectat ad Epiſcopum, non autem ad inferiores non habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum facultate congregandi Synodum, Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſ. p.* 2. *cap.* 18. *num.*52. Garz. *de benefic. p.*9. *cap.*2. *n.* 8. Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. ad Paroch. requiſit.* 1. *dub.* 8. *num.* 11. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. in addit. ad alleg.* 60. *num.* 2. *verſ. deputationem Vicarij fol. mihi* 886.

PRÆNESTINA VVLNERIS.

ARGVMENTVM.

POena vulneris, cum nec iure Cæſareo, nec Pontificio ſit clarè ſtatuta, eſt arbitraria. Clericus pro vulnere illato in perſonam alterius Clerici, quomodo puniatur; & qualis pœna irroganda ſit pro vulnere in capite, in facie, vel in alia parte corporis illato; & delictum ex quibus circumſtantijs reputetur graue, hic perſpicuè exaratur.

SVMMARIVM.

Pœna vulneris armis illati eſt Iudici arbitraria.
2 *Vulnerans punitur pœna* l. Iuliç de vi publica.
3 *Et pœna iniuriarum.*
4 *Pœnæ ſecundum Sacros Canones ferè omnes ſunt arbitrariæ.*
5 *Delictum ex quibus circumſtantijs graue reputetur, & num.* 6. 7. *&* 21.
8 *Pœna augetur in delictis mali exempli, & ſi ex eodem oriatur ſcandalum in populo, n.* 9.
10 *Clericus delinquens ob malum exemplum grauiùs punitur.*
11 *Pœna vulneris illati in perſonam Eccleſiaſticam extendi poteſt etiam ad triremes.*
12 *Clericus pro homicidio perpetrato tranſmittitur ad triremes.*
13 *Et ſecundum Sacros Canones quomodo pro homicidio puniatur.*
14 *Vulnus in faciem illatum pœna triremium mulctatur, & num.*15.
*Cum ſit delictum graue, & num.*16. *Refertur irrogatam fuiſſe pœnam pecuniariam, & relegationis.*
17 *Limit. vt hoc caſu pœna triremium non ſit inferenda, ſi ex cicatrice non oriatur deformitas, vel ſi birete tegi poſſit.*
18 *Clerici percuſſor mulctatur pœna exilij.*
19 *Et quando pœna mortis puniri poſſit.*
20 *Et regulariter mulctatur pecuniarijs, & temporalibus pœnis.*
22 *Clericus delinquens iuxta ordinem Sacrorum canonum quomodo puniatur, & num.*23.
24 *Pœna perpetui carceris, vel detruſionis in Monaſterium hodie non eſt in vſu, & eius loco imponitur pœna triremium in perpetuum, & ad tempus.*
25 *Sed ex conſtitutione Vrbani VIII. in Ergaſtulo recluduntur Clerici ſi ſint Sacerdotes.*
26 *Delictum inconſultè, iracundia calore commiſſum excuſat à culpa, & mitiùs eſt puniendum, & num.*27. *&* 28.
29 *Ampl. etiam ſi inculpata tutela modus excedatur.*
*Limit. vt procedat ſi ira proueniat ex iuſta, & non ex iniuſta cauſa num.*33.
Limit. 2. *quando iracundia ſit affectata, & orta ſine cauſa, & vitio natura delinquentis, n.* 34.
Limit. 3. *vt neque excuſet, ſi proueniat ex actu illicito, vt ſi quis det operam rei illicitæ, num.*35.
Lim. 4. *vt neque excuſet, quando delictum cum armis commiſſum fuit.*
30 *Delictum commiſſum appenſatè, & deliberato animo magis punitur, quàm inconſultè.*
31 *Delictum, & homicidium commiſſum ex improuiſo, & ſubitanea rixa non dicitur deliberatè commiſſum.*
32 *Ampl. vt ad excludendam deliberationem, & præmeditationem non ſit neceſſe, vt committatur in fragranti rixa, in eodem actu, & impetu, ſed ſufficit, quòd etiam ex interuallo poſt rixam, & deinde ad aliquos dies committatur, dummodo calor rixæ duret.*

Digitized by Google

DECISIO XVI.

CLericus quidam die ſacro Sanctorum Innocentium
permanens vnà cum alijs ſocijs circa horam vigeſi-
niam ſecundam in Salſamentaria cuiuſdam Oppidi ſibi
omen, ſeu fortunam dicere faciebat à quadam Muliercula
Africana, ſeu vt dicitur Zingara, cum qua omnes alij ſo-
cij indecentibus actibus nugabantur; quæ animaduertens
Oppidi Archipresbyter, paſtorali zelo motus, vocauit è fe-
neſtra propriæ domus Salſamentarium, eidem dicendo,
quòd dimitteret illam Mulierculam, cum nefas eſſet huiuſ-
modi diſſolutiones, præcipuè in illa ſolemnitate, peragere:
præfatus Clericus ſumens in ſe, & ægrè ferens paſtorale
monitum, reſpondit, *meglio fareſti à badare à te, od al tuo
vicinato, ſe vuoi niente vieni à baſſo, che ti darò ſodisfatione*,
multiſque alijs verbis contumelioſis eumdem afficiendo; &
licèt Archipresbyter reſponderit, *che non l'haueua con lui*,
nihilominus malum animum fouens, & mala malis adden-
do, circa ſignum veſpertinæ ſalutationis Angelicæ, dum
præfatus Archipresbyter domum reuertebatur propè Ec-
cleſiam Parochialem eumdem aggreſſus fuit, & gladio,
quo armatus erat lethaliter in capite vulnerauit, & tam im-
mani perpetrato flagitio, fugam arripuit, & in tutum ſe
ponere curauit, vndè cum de prædictis repertus fuerit cul-
pabilis, & de iure punibilis, & de pœna perpetrati flagitij
quæreretur, ad triremes per quinquennium condemnan-
dum fore duxi.

1 Pœna quidem vulneris armis illati, cum nec iure Ponti-
ficio, nec Cæſareo ſit clarè inflicta, ſed Iudici arbitraria, ſiue
attendatur DD. ſententia, quòd hodie ſic vulnerans pœna
l. Iuliæ de vi public. coerceatur, etiam ſi ſolus, & non coa-
2 dunatis hominibus alium vulnerauerit, quę *l. Iuliæ pœna*
hodie Iudicis arbitrio remiſſa eſt, vt tradunt Iodoc. *in pract.
crim. cap. 97. de vi public. num.* 10. Gram. *conſ. crim. 43. per
totum*, Clar. *in pract. crim. §. fin. q. 83. verſ. vim publicam*,
Decian. *tract. crim. lib. 8. cap. 16. num. 1. iuncto cap. 18 n. 19.*
Menoch. *de arbit. caſ. 394. n. 1. 2. & 102.* Viuian. *dec. 391.
num. 3. & 5. lib. 2.*

3 Siue attendatur aliorum ſententia, quòd pœna iniuria-
rum pro vulnere irroganda ſit, quæ pariter prudentis Iudi-
cis arbitrio commiſſa eſt, vt probat textus in §. *iniuria inſtit.
de iniur.* Clar. *in §. iniuria in prin. & verſ. quæro*, Menoch.
de arbit. caſ. 263. num. 3.

4 Siue etiam attendatur diſpoſitio Sacrorum Canonum,
cuius vigore omnes ferè pœnæ ſunt arbitrariæ, vt teſtatur
Anton. Scop. *de iure non ſcripto lib. 5. cap. 193. n. 1.* Diaz. *in
pract. crim. canon. cap. 138. in prin.*

5 Arbitrium autem in præſenti caſu ad dictam pœnam
triremium extendi poſſe ſuadetur, quia ex qualitatibus, &
circumſtantijs, delictum graue reputatur, tum ratione
6 perſonæ offenſæ, ſcilicet Archipresbyteri, & Vicarij fora-
nei, tum ratione loci, nempe prope Eccleſiam Parochia-
lem, vbi perpetratum fuit, tum ratione cauſæ, qua dictus
7 Clericus motus fuit ad ſic vulnerandum, ſcilicet quia ægrè
tulit, & ad animum reuocauit boni paſtoris monitum, vt
in ſimilibus terminis animaduertit Chartar. *deciſ. crim. 82.
num. 81.* & latè comprobat Farinac. *in tit. de delict. & pœn.
q. 18. num. 63. 64. & 81.*

8 Tum etiam quia augetur pœna in delictis, quæ ſunt ma-
li exempli, tamquam reipublicæ pernicioſis, ad textum
in l. 3. §. ſed ex S. C. ff. ad l. Cornel. de ſicar. Menoch. *de
arbit. caſ. 358. num. 4.* cum alijs relatis per Farinac. *d. quæſt.
18. num. 4.*

9 Tum demum, quia quando ex delicto oritur ſcandalum
in populo, vt oritur in Clericis delinquentibus, in quibus
10 populus magis reſpicit, eſt etiam ſeueriùs per Iudicem re-
ſpiciendum, eò quia in eiſdem ratione ſtatus exigitur maior
vitæ, & morum honeſtas, ac proindè ex eorum delicto ma-
ior reſultat contemptus, & conſequenter grauior pœna
eſt irroganda, *can. non afferamus 22. q. 5.* & ex Foller, & alijs
docet Farinac. *d. q. 18. num. 82.*

11 Ex quibus ferè circumſtantijs condemnatum fuiſſe ad
triremes per quinquennium ex ſententia Senatus quem-
dam, qui baculo percuſſerat P. Guardianum Sancti Fran-
ciſci in Clauſtro eiuſdem Monaſtarij, refert Theſaur. *dec.
224. num. 2. & per tot.*

Dubitari tamen poteſt, quòd nimis grauis videatur hu- 12
iuſmodi pœna, dum pœna triremium hodie apud nos mul-
ctatur Clericus, vel pro homicidio perpetrato, licèt ſecun-
dum diſpoſitionem Sacrorum Canonum pro tali crimine 13
imponatur tantum pœna depoſitionis, & detruſionis in
Monaſterium, vel in carcerem, *cap. minor. cap. ſi Epiſcopus
cap. ſi quis viduam 50. diſ. cap. presbyt. 81. diſt. cap. cum non
ab homine*, vbi Abb. *num. 26. de Iudic. gloſ. in cap. ſicut di-
gnum §. Clericos verſ. conſilium de homicid.* Abb. *in cap. at ſi
Clerici num. 39. de Iudic.* Diaz. *in pract. crim. canon. can. 97.*
vbi Lopez. in addition. Beller. *diſquiſit. crim. p. 2. tit. de pœn.
Cleric. §. 23. num. 1.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 118. n. 55.*
Vermigliol. *conſ. crim. 68. num. 8.*

Vel irrogatur ob vulnus in faciem illatum, prout in Cu- 14
ria Archyepiſcopali Mediolanenſi ad triremes per trien-
nium damnatum fuiſſe quemdam Clericum, qui mandato
alterius recepta mercede alium in faciem vulnerauit, refert
Iul. Chartar. *dec. crim. 82. num. 24.* & practicatum fuit etiã
in hac Curia Epiſcopali contra alium Clericum, qui paucis
ab hinc annis Præpoſitum cuiuſdam Eccleſiæ ſimiliter in
facie propè naſum vulnerauit, prout etiam regulariter in
curijs ſæcularibus vigore ſtatuti, aut bandimentorum ge-
neralium huiuſmodi pœna pro hoc crimine irrogatur.

Siquidem vulnus in faciem illatum reputatur delictum 15
grauioris animaduerſionis, ex quo perpetua remanſura
ſit cicatrix, & ſic perpetua deformitas, & disfiguratio
pulchritudinis à Summo Creatore traditæ, propterea gra-
uiter magis, quàm cœtera vulnera in aliam corporis par-
tem illata coercendum eſt, *l. prætor ad fin. l. vulneris ff. de
iniur. l. fin. ibi, cicatricem ff. de nox. l. ex hac ibi deformitas
ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Marc. Anton. Burgen.
conſ. 27. num. 1. Menoch. *de arbit. caſ. 293. num. 27.* Anton.
Gomez. *var. reſol. tom. 3. de delict. tit. de iniur. num. 12 pro-
pe fin.* Farinac. *in tit. de delict. & pœn. q. 18. n. 97.* Chartar.
dec. crim. 82. n. 33. cum ſeq. quemdam tamen Clericum, qui 16
faſſus fuit ex pluribus cicatricibus in faciem illatis alteri
Clerico, illum oculis obcęcaſſe, & ſatis deformem reddidiſ-
ſe, & inſtantibus fiſci aduocatis morti tradendum eſſe,
cum eruens oculos pro homicida habeatur, non tamen ob-
tinere potuiſſe, ſed tantùm damnatum fuiſſe in pœnam pe-
cuniariam ſcutorum duorum millium, & cum ſoluere non
potuerit, facto verbo cum Sanctiſſimo relegatum fuiſſe ad
arcem Hoſtiæ, recenſet idem Farinac. *d. q. 18. num. 100.
circa med.*

Quinimò, nec habet locum pœna triremium à ſtatuto, 17
vel bandimentis impoſita contra vulnera in faciem infe-
rentes quando ex cicatrice non oriatur deformitas, vel
quando bireto, vel pileo tegi poteſt, vt ex Bertazol. Chartar.
& aliis docet Farinac. *q. 18. num. 98. verſ. inde non im-
merito.*

Vnde pœna Clerici percuſſoris in alia corporis parte, 18
quàm in facie, quòd vltra excommunicationem incurſam
ſit exilij, & etiam mortis quatuor copulatiuè concurrenti- 19
bus, primò quòd percuſſus ſit Clericus, ſecundò quòd fiat in
Eccleſia, tertiò quòd diuina celebrentur, quartò quòd diui-
num officium perturbetur, tradit Menoch. *de arbitr. caſ.
389. n. 15. 16. & 17.*

Regulariter tamen huiuſmodi ſacrilegos pecuniariis, &
temporalibus pœnis ab Eccleſiaſtico Iudice, ſiue ſint Cleri-
ci, ſiue laici mulctari poſſe, ex Foller. *in pract. crim. n. canon.
cap. 33. num. 127.* ſubdit Chartar. *dec. crim. 72. num. 24.
& ſeq.*

His tamen non obſtantibus ex qualitatibus, & circum- 21
ſtantiis delictum aggrauantibus, ratione perſonæ vulnera-
tæ, loci, & cauſæ propter quam vulnus illatum fuit, augen-
da eſt pœna, & arbitrium extendi poteſt etiam ad triremes
ad tempus, vt alios terreat, & auertat à ſimilibus delictis
perpatrandis, iuxta firmata per Theſaur. *dec. 224. num. 1.* &
per Chartar. *dec. 82. num. 39.*

Iure enim Sacrorum Canonum pœnarum genus in 22
Clericis ſtatutum reperitur, vt primò inferatur ſuſpenſio,
quæ pro leuibus infligitur, poſtea ſequatur depoſitio pro
grauibus, tertiò detruſio pro grauioribus, quartò perpetuus
carcer pro grauiſſimis, & vltimò degradatio, & traditio
Curiæ ſæculari pro delictis qualificatis, quæ ſuccedit loco
pœnę mortis naturalis, adeò ut, ſi ob delicti qualitatem,
vel reiterationem pœna depoſitionis ordinaria ſacrile- 23
gii in Clerico augenda ſit, augeri debeat ad illi pro-

ximam, & ita detruſionis, vel ſi pœna eſſet depoſitionis,
eum detruſione in Monaſterium ad perpetui carceris pœ-
nam illi etiam proximam augenda eſſet: verùm cum pœna
24 perpetui carceris, vel detruſionis in Monaſterium non ſit
in vſu, teſte Clar. *in §. fin. q. 70. verſ. pœna autem, & verſ.*
ſunt etiam, eius loco imponi poterit pœna triremium in
perpetuum facta depoſitione verbali, & etiam ad tempus
pro delicti qualitate, licèt Sacerdotes hodie ex Conſtitutio-
ne Vrbani VIII. in Ergaſtulo recludantur, ita alijs relatis
docet Chartar. *dec. crim. 67. à num. 119. vſque ad 129.*
26 Hinc patet non ſubſiſtere præfatum Clericum ob ſupra-
dicta verba prolata per Archipresbyterum inconſulto ira-
27 cundiæ calore ad crimen adductum fuiſſe, adeò vt cum
ira impediat animum, & rationis vſum obtenebret, ne
28 poſſit diſcernere verum, excuſat à culpa, & minuit deli-
ctum, vt mitiùs puniendum ſit, etiam ſi inculpatæ tutelæ
29 modus excedatur, per textum *in l. 2. ibi, ſeu calorem C. de*
abol. l. aut facta §. cauſa, ibi, *cum quis per iram ab extraneo*
pulſatus eſt ff. de pœn. cap. ſi quis iratus, vbi *gloſ. 12. quæſt. 3.*
& in cap. ira 11. quæſt. 3. latè Tiraquel. *de pœn. temperan.*
caſ. 1. num. 1. Nouel. *in tract. ad defenſam num. 82. verſ. ca-*
lor iracundiæ, Clar. *in §. fin. q. 60. verſ. eſt etiam, & verſ.*
tunc quære, Farinac. *in tit. de pœn. temperan. q. 91. num. 1. &*
4. 7. & 8.
30 Tantò magis quia qualitas prætenſi caſus appenſati ad
augendum crimen, magiſque puniendum iuxta Platonis
ſententiam *dialogo 9. de legib.* relatam per Menoch *de arbit.*
caſ. 353. n. 25. & 26. & per Vermig. *conſ. crim. 43. n. 1.* & per Io-
31 ſeph. Ludouic. *dec. Lucen. 16. n. 6.* tollatur ex præcedenti rixa,
& verbis altercatorijs ſecutis inter Clericũ, & Archipresby-
terum, quæ excludunt præcedentem deliberationem, & tra-
ctatum, Clar. *in §. homicidium n. 5. verſ. doloſum autem*, Ver-
migliol. *conſ. crim. 28. n. 3. conſ. 37. n. 2. conſ. 67. n. 1. conſ. 69.*
n. 2. Farinac. *in tit. de homicid. q. 126. n. 211.*, Tondut. *quæſt.*
Ciuil. cap. 171 num. 4. tom. 2.
32 In nihilo te ſfragrante quòd Clericus non in ipſa rixa, ſed
ex interuallo poſt duas horas Archipresbyterum vulnera-
uerit, quia ad ſubuertendam deliberationem, & præmedi-
tationem, & ad hoc vt delictum commiſſum dicatur calo-
re rixæ, non eſt neceſſe, vt illud committatur in fragranti
rixa, & in eodem actu, & impetu, nullo penſua interdicto
temporis ſpatio, ſed ſufficit, quòd etiam ex interuallo poſt
rixam, & deinde ad aliquos dies committatur durante
tamen eodem rixæ calore, vt inquit Farinac. *in tit. de homi-*
cid. quæſt. 126. num. 214. & conſ. crim. 2. num. 7. Boſſ. *in tit.*
de homicid. n. 61. Clar. *in §. homicidium num. 21.* Vermigl.
conſ. crim. 43. num. 6. & conſ. 44. num. 1. & paſſim.
33 Quoniam obiectum diluitur ob iniuſtam iracundiam
per Clericum conceptam, qua motus fuit ad delinquen-
dum, nam verba prolata per Archipresbyterum in perſo-
nam Salſamentarij non debebat in ſe ſumere, ſed potius pa-
rere, & non iraſci boni paſtoris monitis, vndè cum conce-
pta ira, & calor iracundiæ prouenerit ex iniuſta cauſa,
eumdem excuſare non poteſt à pœna rigoroſa, & DD. lo-
quentes de hac excuſatione loquuntur de iracundia iuſta,
ad textum *in l. ſi adulterium ff. de adult. l. Gracchus C. eod.*
Clar. *in §. fin. q. 60. verſ. eſt etiam*, Carrer. *in pract. crim. in*
tract. de homicid. §. 7. excuſat. calor. iracundiæ, & num. 5.
Farinac. *in tit. de pœn. temperan. q. 91. num. 13. & 38.* Spada
conſ. 110. num. 2. & 14. tom. 1.
34 Ceſſat vlteriùs obiectum non ſolùm quia ex verbis pro-
latis per Archipresbyterum nulla conſiderari poteſt offen-
ſio, quæ ad iram Clericum concitare poterat, vnde ſi orta
fuit, emanauit vitio eiuſdem, qui adeo ſine cauſa iraſcitur,
vt eumdem excuſare nequeat, ita alijs congeſtis, tradit Fa-
rinac. *in tit. de pœn. temperan. q. 91. n. 39.* Spada *conſ. 110.*
num. 14. verſ. nec obſtat.
35 Verùm etiam quia ira nec excuſat, quando prouenit ex
actu illicito, prout contingit, quando quis dat operam rei
illicitæ, prout dabat præfatus Clericus, dum cum dicta mu-
liercula nugabatur, Claud. ad Bertaz. *conſ. 299. lit. A. verſ.*
ſed caſus in fin. Farinac. *d. q. 91. ſub num. 39. circa med.* facit
Decian. *in ſuis tract. crim. p. 2. lib. 6. cap. 11. rub. de excuſat.*
per iniur. num. 9.
36 Tum demum quia vulnus illatum fuit cum armis, quo
caſu, neque ira excuſat, vt comprobat Spada *conſ. 110. num.*
4. tom. 1. qui alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria non tantùm facto, ſed etiam verbis infertur.*
2 *Scriptura etiam inferri poteſt iniuria, & num. 3.*
4 *Verbis quando committatur iniuria, & quomodo puniendus, num. 5.*
6 *Obyciens alteri, quòd ſit claudus iniuriarum actione tenetur.*
7 *Appellans aliquem gibboſum de iniuria tenetur.*
8 *Dicens alteri, tu es cæcus crimen iniuriarum committit.*
9 *Idem dicens, tu es monoculus.*
10 *Idem dicens, tu es leproſus.*
11 *Appellans aliquem luſcum animo iniuriandi iniuriarum pœna tenetur.*
12 *Idem ſi quis alteri dixerit, tu es mutus.*
13 *Idem appellans aliquem guercium.*
14 *Idem vocans aliquem ebrium, vel pauperem.*
15 *Iniuria irrogatur, ſiue obiectus fuerit verus, ſiue falſus defectus.*
16 *Iniuria, vt puniatur debet fieri doloſè animo iniuriandi.*
17 *Et onus probandi dolum, & malum animum ſpectat ad accuſantem, & fiſcum.*
18 *Animus iniuriandi præſumitur excepto inter conſanguineos, & affines.*
19 *Animus ab operibus operantis dignoſcitur.*
20 *Animus, & hominis voluntas eſt ſoli Deo nota tamquam latens in corde.*
21 *Vnde per teſtes probari nequit, limit. vt n. 22. & 23.*
22 *Teſtis deponens ſuper eo, quod non ſenſu corporis, ſed mentis oculo percipitur, ſi reddat rationem, probat.*
23 *Teſtis deponens ſuper animo, & voluntate alterius adducendo rationem per actus exteriores probat.*
24 *Quæ in animo conſiſtunt probantur indicijs, & coniecturis.*
25 *Ad probationem animi admittuntur teſtes ſingulares.*
26 *Iniuriæ leuitas, & grauitas ex quibus dignoſcatur. Et Iudicis arbitrio remittitur, num. 27.*
28 *Iniuria grauis reputatur, quæ multis adſtantibus illata eſt.*
29 *Ita etiam ſi ſit illata Doctoribus.*
30 *Alapa dicitur atrox iniuria, quàm ſi vulnus illatum fuerit. Contrarium num. 31.*
32 *Iniuria illata pugno, quando ſit leuis, & grauis, & n. 33.*
34 *Iniuria baculo illata grauis reputatur.*
35 *Et tenetur pœna iniuriarum.*
36 *Extraordinaria tamen pœna dicta iniuria punienda eſt.*
37 *Iniuria illata in propria domo iniuriati grauis eſt.*
38 *Et grauior ſi inferatur in Eccleſia, in Choro, in Platea, in Theatro, in foro, in ludis publicis, vel in Palatio Poteſtatis, eiuſque conſpectu n. 39. & 41.*
40 *Generaliter iniuria grauior reputatur ex loco, tempore, & perſona.*
41 *Iniuria illata in Eccleſia tempore quo expoſitum erat Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum grauior dicitur.*
42 *Perſonalis iniuria grauis, & atrox reputatur.*
43 *Et quæ infertur ſacerdoti etiam grauis dicitur.*
44 *Iniuria ad hoc vt atrox reputetur debet interuenire vulnus, aut fractura.*
45 *Mentita eſt quoque grauis iniuria, etiam ſi data ſit cum proteſtatione, num. 46. Declara, vt num. 52.*
47 *Limit. vt mentita data ad propulſandam iniuriam non ſit punibilis.*
48 *Sublim. vt procedat quando iniuria ſit falſa, & mentita vera.*
49 *In dubio iniuria præſumitur falſa, & mentita vera.*
50 *An ſit iniuria alicui dicere Tu non dicis verum, tu dicis falſum, & num. 51. Referuntur hinc inde opiniones.*
53 *Mentita data ex interuallo eſt punibilis, licèt ſit datã ad propulſandam iniuriam.*
54 *Iniuriarum actione tenetur ille, qui de nocte frequentat viam alicuius honeſtæ mulieris, & ante eius domum emittit cantilenas.*
55 *Prout etiam de facientibus viduis ſcampanatas.*

Iniu-

Iniuria quomodo inferatur, & quando leuis, atrox, & grauior reputetur.

ADNOTATIO I.

1 INiuria non tantùm facto, ſed etiam verbis infertur, probatur in *l. ſi conuicÿ C. de iniur. & in l. eum qui nocentem, & in l. item apud labeonem ff. eod. tit. & in cap. cum te de ſenten. & re iudicat.* Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 51. in prin.* Farinac. *conſ. crim.* 30. *nom.* 1. Chartar. *deciſ. crim.* 37. *num.* 1.

2 Vel etiam ſcriptura infertur iniuria, quæ ad publicam accuſationem pertinet, & pœna eſt capitalis, vt in *l. vnica*
3 *C. de famoſ. libel*, ad differentiam iniuriæ, quæ facto, vel verbis infertur, quæ continet priuati querelam, & in momento perficitur; ea verò, quæ fit ſcriptura habet tractum ſucceſſiuum, & ſemper dum ſcriptura permanet, ſucceſſiuè durat, & nnua io eius lectura infertur iniuria, Farinac. *conſ. crim.* 30. *num.* 1.

4 Verbis autem iniuria committitur, quando alteri ſuæ naturæ vitia exprobrantur, ſi Reipublicæ non intereſt ea nouiſſe, Bart. *in l. eum qui nocentem in prin. ff. de iniur.* Rom. *in l. fin ff. quod quiſque iniur.* Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *n.* 4. Gomez. *in comment. var. reſol. tom. 3. de delict. c. 6. rub. de iniur. poſt n. 2. verſ. dubium tamen eſt*, Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 11. n. 6. & nom. 7. verſ. octauo mihi probabile*,
5 Chartar. *dec. crim. 37. n. 2. &* 3. vbi quòd hoc caſu, qui iniuriam affert extra ordinem puniendus ſit.

6 Hinc eſt, quòd obÿciens alteri quòd ſit claudus iniuriarum actione tenetur, Anton. Gomez. *in comment. var. reſol. tom. 3. de delict. cap. 6. num. 2. verſ. dubium tamen eſt*, Gram. *dec. 37. n.* 20. Chartar. *dec. crim. 37. n.* 5.

7 Appellaos aliquem giboſum de iniuria puniendus eſt, Gomez. *in comment. var. reſol. tom. 3. de delict. cap. 6. poſt num.* 2. Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 24. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Chartar. *deciſ. crim.* 37. *num.* 6.

8 Dicens alteri, tu es cœcus, vel orbus crimen iniuriarum committit, Iodoc. *in pract. crim. cap. 136. num.* 4. Anton. Gomez. *de delict. cap. 6. de iniur. num.* 2. Baiard. in addition. ad Clar. *in §. iniuria n.* 32. Gram. *dec.* 14. Ioſeph. Ludou. *dec. Lucen. 4. n.* 26. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crimin. q.* 105. *n.* 24. Chartar. *dec. 37. n.* 4.

9 Obÿciens alicui, quòd ſit innoculus iniuriarum pęnam pati debet, Iodoc. *in pract. crim. cap. 136. num.* 4. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec.* 37. *num.* 7.

10 Dicens alteri, tu es Leproſus iniuriarum pœna plectendus eſt, Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec. 37. num.* 8.

11 Appellaos aliquem luſcum animo iniuriandi iniuriarum pœna mulctandus eſt, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec. 37. nom.* 9.

12 Si quis alteri dixerit, tu es mutus tenetur iniuriarum actione, ita ex Bonacoſ. tradit Chartar. *dec. 37. num.* 10.

13 Exprobans alteri eſſe ſtrabonem, ſeu guercium iniuriarum actione puniendus eſt, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Chartar. *dec. crim. 37. num.* 11.

14 Vocans aliquem ebrium, vel pauperem, vel quid ſimile iniuriarum pœnas luere debet, Gomez. *in tit. de delict. num. 6. verſ. dubium tamen eſt*, Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 5. *circa med.*

15 Declara primò, vt ſupradicta procedant, ſiue prolatum fuerit verum, ſiue falſum, nam ſemper committitur iniuria, & actione iniuriarum tenetur: quia defectum alterius detegere, vel obÿcere iniurioſum eſt, & inhumanum, ob ignominiam, opprobrium, & contemptum perſonæ iniuriatæ; cum Reipublicæ interſit, vt mutuus deferatur honor, & reuerētia cùm hoc & naturalis vrbanitas, & naturę ratio exigat, Bonacoſ. *in p. 1. commun. opin. crim. lit. I. verſ. iniuriarum actione tenetur fol. 91. & p. 2. lit. I. in verſ. iniuria eſt ſi quis obÿciet fol.* 38. vbi ex Gomez. de communi opinione teſtatur Chartar. *dec. 37. num.* 5.

16 Declara 2. quòd ad hoc vt iniuria puniatur, debet inferri doloſè, animo iniurandi, aliàs tollitur actio iniuriarum, ita de communi Soccin. *conſ.* 118. *n. 2. col.* 1. Bonacoſ. *commun. opinion. crim. lib. 1. lit. I. verſ. iniuria, vt puniatur.*

17 Et onus probandi dolum, & animum iniuriandi pertinet ad accuſatorem, & fiſcum, iuxta textum *in l. illud §. ſanè conſtat, & in l. iniuriarum in prin. verſ. ſi quis quod decreto, & in §. item labeo ſcribit ff. de iniur. iunct. l. ſi quis graui §. 1. ff. ad Syllan.* Maſcard. *de probat. concl. 902. num. 4. vol.* 2. Chartar. *dec. crim. 37. num.* 24.

18 Sed quòd animus iniurandi ſatis probetur ex iuris præſumptione excepto inter conſanguineos, & affines, niſi contrarium probetur, eſt textus *in l. ſi non conuicÿ*, & ibi *gloſ. in verbo probari*, & Bald. *num. 1. C. de iniur. cap. 1. de præſumpt.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concl.* 922. *num. 6. &* 7. Gail. *lib. 2. pract. obſer.* 106. *ſub n.* 1. Clar. *in §. iniuria verſ. quæro nunc*, Chartar. *dec. crim. 37. n.* 25.

19 Animus enim ab operibus operantis benè dignoſcitur, & talis præſumitur animus, qualem facta demonſtrant, & ex qualitate facti facientis animus præſumitur, vt probatur in *l. 1. §. fin. ff. de dolo*, Gramat. *conſ. 13. nom. 2. & 3. & dec. 37. num.* 6. Neuizan. *conſ.* 50. *num.* 52. Cephal. *conſ.* 75. *num. 3. lib.* 1. Maſcard. *de probat. lib. 1. concl.* 95. *num. 1. & 2. & concl.* 1304. *num.* 24. *& ſeq.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 1. n.* 42. *verſ. & ideò dicitur*, Farinac. *in fragment. crim. p. 1. lit. B. in verbo Animus hominis num.* 228.

20 Verùm cùm animus, & voluntas hominis ſit quid latens in corde, & ſoli Deo nota, Maſcard. *de probat. lib. 1. concl.* 94.
num. 1. Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 1. num.* 1. hoc ideò 21
per teſtes probari nequit, & teſtes dicentes talem habuiſſe animum aliquid faciendi, vel non faciendi minimè probant, etiam ſi eſſent centum, Innocen. *in cap. ſuper hoc num. 2. extra de renun.* Menoch. *conſ.* 149. *num.* 23. *lib.* 2. Farinac. *fragment. crim. p. 1. in verbo animus num.* 231.

22 Limit. ſupradictam concluſionem ſi teſtis rationem ſui dicti concludenter reddat, nam quando teſtis deponit ſuper eo, quod non ſenſu corporis, ſed mentis oculo percipitur, tunc ſi non reddit rationem nihil probat, ſecus ſi reddat, Nel. *in tract. de teſt. num.* 151. Curt. *iun. conſ.* 151. *num.* 1. Farinac. *fragment. crim. par. 1. in verbo animus num.* 232. *&* 233.

23 Ac proindè, ſi teſtes deponant ſuper animo, & voluntate alicuius adducendo veriſimilem, & probabilem rationem per actus exteriores denotantes internam intentionem, vtique optimè probant, ſecundum Bart. *in l. is, qui §. diuus num. 3. ff. de tut. & curat. datis ab his*, Bal. *in tract. de teſt. p. 3. num. 29. verſ. qualiter teſtis debeat deponere ſuper aliqua qualitate animi*, Hector. Æmil. *in tract. de teſt. in rub. teſtis animum, & quæ in animo conſiſtunt deponens, vel probans num. 1. & pluribus ſeqq. fol. mihi* 188. *& ſeq.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 1. n.* 42. cum alÿs per Farinac. *fragment. crim p. 1. in verbo animus num.* 233.

24 Et quæ in animo conſiſtūt tamquam occulta probantur, etiam indicÿs, & coniecturis, Surd. *de aliment. tit. 6. q.* 11. *num.* 50. *in fin.*

25 Quinimò ad probationem animi admittuntur teſtes ſingulares, Caſtren. *conſ.* 395. *col. 3. vol.* 2. Crauet. *conſ.* 73. *num.* 33. Surd. *conſ.* 94. *num.* 47. *& in tract. de aliment. tit. 6. q.* 11. *num.* 52.

26 Iniuriæ verò leuitas, & grauitas cognoſcitur ex illius qualitatibus habito reſpectu ad cauſam, ad perſonam iniuriantis, & iniuriati, Menoch. *de arb. caſ.* 263. *n. 1. &* 2. Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. *num.* 176.

27 Et regulariter Iudicis arbitrio relinquitur iudicandum, quæ dicatur leuis, atrox, & inhoneſta iniuria, Anton. Gomez. *de delict. cap. 6. num. 1. &* 2. Barboſ. *in cap. fin. num. 2. de donat.* Clar. *in §. iniur. num. 1. &* 2. Menoch. *de arb. caſ.* 263. Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 177. Chartar. *dec. crim. 37. num.* 21.

28 Grauis reputatur iniuria, quæ multis adſtantibus, videntibus, vel audientibus facta eſt, vt probat text. *in cap. 1. ibi, multis coram adſtantibus de maled.* Anton. Gomez. *de delict. cap 6. de iniur. ſub nom.* 4. Menoch. *lib. 2. de arb. caſ.* 263. *num.* 24. Auguſtin. Barboſ. *in cap. 1. num. 4. de maled.* Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 289. Chartar. *dec. 37. num. 19. &* 20.

29 Iniuria illata doctoribus præcipuè legentibus ratione prærogatiuæ perſonæ, & Doctoratus gradus, cuius vigore nobiles reputantur, grauis eſt, per textum *in cap. deteriores 6. quæſt.* 1. Baiard. ad Clar. *in §. iniur. num.* 48. vbi quòd

ximam ,& ita detruſionis, vel ſi pœna eſſet depoſitionis ,
cum detruſione in Monaſterium ad perpetui carceris pœnam illi etiam proximam augenda eſſet: verùm cum pœna
24 perpetui carceris , vel detruſionis in Monaſterium non ſit
in vſu, teſte Clar. in §. fin. q. 70. verſ. pœna autem, & verſ.
ſunt etiam , eius loco imponi poterit pœna triremium in
perpetuum facta depoſitione verbali, & etiam ad tempus
pro delicti qualitate, licèt Sacerdotes hodie ex Conſtitutione Vrbani VIII. in Ergaſtulo recludantur, ita alijs relatis
docet Chartar. dec. crim. 67. à num. 119. vſque ad 129.
26 Hinc patet non ſubſiſtere præfatum Clericum ob ſupradicta verba prolata per Archipresbyterum inconſulto ira-
27 cundiæ calore ad crimen adductum fuiſſe, adeò vt cum
ira impediat animum, & rationis vſum obtenebret, ne
28 poſſit diſcernere verum, excuſat à culpa, & minuit delictum, vt mitiùs puniendum ſit, etiam ſi inculpatæ tutelæ
29 modus excedatur, per textum in l. 2. ibi, ſeu calorem C. de
abol. l. aut facta §. cauſa, ibi, cum quis per iram ab extraneo
pulſatus eſt ff. de pœn. cap. ſi quis iratus, vbi gloſ. 12. quaeſt. 3.
& in cap. ira 11. quaeſt. 3. latè Tiraquel. de pœn. temperan.
caſ. 1. num. 1. Nouel. in tract. ad defenſam num. 82. verſ. calor iracundiæ, Clar. in §. fin. q. 60. verſ. eſt etiam, & verſ.
tunc quaero, Farinac. in tit. de pœn. temperan. q. 91. num. 1. &
4. 7. & 8.
30 Tantò magis quia qualitas prætenſi caſus appoſati ad
augendum crimen, magiſque puniendum iuxta Platonis
ſententiam dialogo 9. de legib. relatam per Menoch de arbit.
caſ. 353. n. 25. & 26. & per Vermig. conſ. crim. 43. n. 1. & per Io-
31 ſeph. Ludouic. dec. Lucen. 16. n. 6. tollatur ex præcedenti rixa,
& verbis altercatorijs ſecutis inter Clericũ, & Archipresbyterum, quæ excludunt præcedentem deliberationem, & tractatum, Clar. in §. homicidium n. 5. verſ. doloſum autem, Vermigliol. conſ. crim. 28. n. 3. conſ. 37. n. 2. conſ. 67. n. 1. conſ. 69.
n. 2. Farinac. in tit. de homicid. q. 126. n. 211. Tondut. quaeſt.
Ciuil. cap. 171. num. 4. tom. 2.
32 In nihilo refragrante quòd Clericus non in ipſa rixa, ſed
ex interuallo poſt duas horas Archipresbyterum vulnerauerit, quia ad ſubuertendam deliberationem, & præmeditationem, & ad hoc vt delictum commiſſum dicatur calore rixæ, non eſt neceſſe, vt illud committatur in fragranti
rixa, & in eodem actu, & impetu, nullo penſus interdicto
temporis ſpatio, ſed ſufficit, quòd etiam ex interuallo poſt
rixam, & deinde ad aliquos dies committatur durante
tamen eodem rixæ calore, vt inquit Farinac. in tit. de homicid. quaeſt. 126. num. 214. & conſ. crim. 2. num. 7. Boſſ. in tit.
de homicid. n. 61. Clar. in §. homicidium num. 21. Vermigl.
conſ. crim. 43. num. 6. & conſ. 44. num. 1. & paſſim.
33 Quoniam obiectum diluitur ob iniuſtam iracundiam
per Clericum conceptam, qua motus fuit ad delinquendum, nam verba prolata per Archipresbyterum in perſonam Salſamentarij non debebat in ſe ſumere, ſed potius parere, & non iraſci boni paſtoris monitis, vndè cum concepta ira, & calor iracundiæ prouenerit ex iniuſta cauſa ,
eumdem excuſare non poteſt à pœna rigoroſa, & DD. loquentes de hac excuſatione loquuntur de iracundia iuſta,
ad textum in l. ſi adulterium ff. de adult. l. Graecus C. eod.
Clar. in §. fin. q. 60. verſ. eſt etiam, Carrer. in pract. crim. in
tract. de homicid. §. 7. excuſat. calor. iracundiæ, & num. 5.
Farinac. in tit. de pœn. temperan. q. 91. num. 13. & 38. Spada
conſ. 110. num. 2. & 14. tom. 1.
34 Ceſſat vlteriùs obiectum non ſolùm quia ex verbis prolatis per Archipresbyterum nulla conſiderari poteſt offenſio, quæ ad iram Clericum concitare poterat, vnde ſi orta
fuit, emanauit vitio eiuſdem, qui adeo ſine cauſa iraſcitur,
vt eumdem excuſare nequeat, ita alijs congeſtis, tradit Farinac. in tit. de pœn. temperan. q. 91. n. 39. Spada conſ. 110.
num. 14. verſ. nec obſtat.
35 Verùm etiam quia ira nec excuſat, quando prouenit ex
actu illicito, prout contingit, quando quis dat operam rei
illicitæ, prout dabat præfatus Clericus, dum cum dicta muliercula nugabatur, Claud. ad Bertaz. conſ. 299. lit. A. verſ.
ſed caſus in fin. Farinac. d. q. 91. ſub num. 39. circa med. facit
Decian. in ſuo tract. crim. p. 2. lib. 6. cap. 11. rub. de excuſat.
per iniur. num. 9.
36 Tum demum quia vulnus illatum fuit cum armis, quo
caſu, neque ira excuſat, vt comprobat Spada conſ. 110. num.
4. tom. 1. qui alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria non tantùm facto, ſed etiam verbis infertur.*
2 *Scriptura etiam inferri poteſt iniuria, & num. 3.*
4 *Verbis quando committatur iniuria, & quomodo puniendus, num. 5.*
6 *Obyciens alteri, quòd ſit claudus iniuriarum actione tenetur.*
7 *Appellans aliquem giboſum de iniuria tenetur.*
8 *Dicens alteri, tu es cæcus crimen iniuriarum committit.*
9 *Idem dicens, tu es monoculus.*
10 *Idem dicens, tu es leproſus.*
11 *Appellans aliquem luſcum animo iniuriandi iniuriarum pœna tenetur.*
12 *Idem ſi quis alteri dixerit, tu es mutus.*
13 *Idem appellans aliquem guerceum.*
14 *Idem vocans aliquem ebrium, vel pauperem.*
15 *Iniuria irrogatur, ſiue obiectus fuerit verus, ſiue falſus defectus.*
16 *Iniuria, vt puniatur debet fieri doloſè animo iniuriandi.*
17 *Et onus probandi dolum, & malum animum ſpectat ad accuſantem, & fiſcum.*
18 *Animus iniuriandi præſumitur excepto inter conſanguineos, & affines.*
19 *Animus ab operibus operantis dignoſcitur.*
20 *Animus, & hominis voluntas eſt ſoli Deo nota tamquam latens in corde.*
21 *Vnde per teſtes probari nequit, limit. vt n. 22. & 23.*
22 *Teſtis deponens ſuper eo, quod non ſenſu corporis, ſed mentis oculo percipitur, ſi reddat rationem, probat.*
23 *Teſtis deponens ſuper animo, & voluntate alterius adducendo rationem per actus exteriores probat.*
24 *Quæ in animo conſiſtunt probantur indicijs, & coniecturis.*
25 *Ad probationem animi admittuntur teſtes ſingulares.*
26 *Iniuriæ leuitas, & grauitas ex quibus dignoſcatur. Et iudicis arbitrio remittitur, num. 27.*
28 *Iniuria grauis reputatur, quæ multis adſtantibus illata eſt.*
29 *Ita etiam ſi ſit illata Doctoribus.*
30 *Alapa dicitur atrox iniuria, quàm ſi vulnus illatum fuerit. Contrarium num. 31.*
32 *Iniuria illata pugno, quando ſit leuis, & grauis, & n. 33.*
34 *Iniuria baculo illata grauis reputatur.*
35 *Et tenetur pœna iniuriarum.*
36 *Extraordinaria tamen pœna dicta iniuria punienda eſt.*
37 *Iniuria illata in propria domo iniuriati grauis eſt.*
38 *Et grauior ſi inferatur in Eccleſia, in Choro, in Platea, in Theatro, in foro, in ludis publicis, vel in Palatio Poteſtatis, eiuſque conſpectu n. 39. & 41.*
40 *Generaliter iniuria grauior reputatur ex loco, tempore, & perſona.*
41 *Iniuria illata in Eccleſia tempore quo expoſitum erat Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum grauior dicitur.*
42 *Perſonalis iniuria grauis, & atrox reputatur.*
43 *Et quæ infertur ſacerdoti etiam grauis dicitur.*
44 *Iniuria ad hoc vt atrox reputetur debet interuenire vulnus, aut fractura.*
45 *Mentita eſt quoque grauis iniuria, etiam ſi data ſit cum proteſtatione, num. 46. Declara, vt num. 52.*
47 *Limit. vt mentita data ad propulſandam iniuriam non ſit punibilis.*
48 *Sublim. vt procedat quando iniuria ſit falſa, & mentita vera.*
49 *In dubio iniuria præſumitur falſa, & mentita vera.*
50 *An ſit iniuria alicui dicere Tu non dicis verum, tu dicis falſum, & num. 51. Referuntur hinc inde opiniones.*
53 *Mentita data ex interuallo eſt punibilis, licèt ſit data ad propulſandam iniuriam.*
54 *Iniuriarum actione tenetur ille, qui de nocte frequentat viam alicuius honeſtæ mulieris, & ante eius domum emittit cantilenas.*
55 *Prout etiam de facientibus viduis ſcampanatas.*

Iniu-

Google

Iniuria quomodo inferatur, & quando leuis, atrox, & grauior reputetur.

ADNOTATIO I.

1 INiuria non tantùm facto, ſed etiam verbis infertur, probatur in *l. ſi comicij C. de iniur. & in l. eum qui nocentem, & in l. item apud labeonem ff. eod. tit. & in cap. cum te de ſenten. & re iudicat.* Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 51. in prin.* Farinac. *conſ. crim.* 30. *num.* 2. Chartar. *deciſ. crim.* 37. *num.* 1.

2 Vel etiam ſcriptura infertur iniuria, quæ ad publicam accuſationem pertinet, & pœna eſt capitalis, vt in *l. vnica*
3 *C. de famoſ. libel.* ad differentiam iniuriæ, quæ facto, vel verbis infertur, quæ continet priuati querelam, & in momento perficitur; ea verò, quæ fit ſcriptura habet tractum ſucceſſiuum, & ſemper dum ſcriptura permanet, ſucceſſiuè durat, & noua in eius lectura infertur iniuria, Farinac. *conſ. crim.* 30. *num.* 1.

4 Verbis autem iniuria committitur, quando alteri ſuæ naturæ vitia exprobrantur, ſi Reipublicæ non intereſt ea nouiſſe, Bart. *in l. eum qui nocentem in prin. ff. de iniur.* Rom. *in l. fin ff. quod quiſque iniur.* Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *n.* 4. Gomez. *in comment. var. reſol. tom.* 3. *de delict. c.* 6. *rub. de iniur. poſt n.* 2. *verſ. dubium tamen eſt*, Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 6. *& num.* 7. *verſ. octauo mihi probabile*,
5 Chartar. *dec. crim.* 37. *n.* 2. *&* 3. vbi quòd hoc caſu, qui iniuriam affert extra ordinem puniendus ſit.

6 Hinc eſt, quòd obijciens alteri quòd ſit claudus iniuriarum actione tenetur, Anton. Gomez. *in comment. var. reſol. tom.* 3. *de delict. cap.* 6. *num.* 2. *verſ. dubium tamen eſt*, Gram. *dec.* 37. *n.* 20. Chartar. *dec. crim.* 37. *n.* 5.

7 Appellans aliquem giboſum de iniuria puniendus eſt, Gomez. *in comment. var. reſol. tom.* 3. *de delict. cap.* 6. *poſt num.* 2. Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 24. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Chartar. *deciſ. crim.* 37. *num.* 6.

8 Dicens alteri, tu es cœcus, vel orbus crimen iniuriarum committit, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Anton. Gomez. *de delict. cap.* 6. *de iniur. num.* 2. Baiard. in addition. ad Clar. *in §. iniuria n.* 32. Gram. *dec.* 14. Ioſeph. Ludou. *dec. Lucen.* 4. *n.* 26. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crimin. q.* 105. *n.* 24. Chartar. *dec.* 37. *n.* 4.

9 Obijciens alicui, quòd ſit monoculus iniuriarum pœnam pati debet, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec.* 37. *num.* 7.

10 Dicens alteri, tu es Leproſus iniuriarum pœna plectendus eſt, Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec.* 37. *num.* 8.

11 Appellans aliquem luſcum animo iniuriandi iniuriarum pœna mulctandos eſt, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 24. Chartar. *dec.* 37. *num.* 9.

12 Si quis alteri dixerit, tu es mutus tenetur iniuriarum actione, ita ex Bonacoſ. tradit Chartar. *dec.* 37. *num.* 10.

13 Exprobans alteri eſſe ſtrabonem, ſeu guercium iniuriarum actione puniendus eſt, Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 4. Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 11.

14 Vocans aliquem ebrium, vel pauperem, vel quid ſimile iniuriarum pœnas luere debet, Gomez. *in tit. de delict. num.* 6. *verſ. dubium tamen eſt*, Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 5. *circa med.*

15 Declara primò, vt ſupradicta procedant, ſiue prolatum fuerit verum, ſiue falſum, nam ſemper committis or iniuria, & actione iniuriarum tenetur: quia defectum alterius detegere, vel obijcere iniurioſum eſt, & inhumanum, ob ignominiam, opprobrium, & contemptum perſonæ iniuriatæ; cum Reipublicæ interſit, vt mutuus deferatur honor, & reuerẽtia cùm hoc & naturalis vrbanitas, & naturę ratio exigat, Bonacoſ. *in p.* 1. *commun. opin. crim. lit. I. verſ. iniuriarum actione tenetur fol.* 91. *& p.* 2. *lit. I. in verſ. iniuria eſt ſi quis obijciet fol.* 38. vbi ex Gomez. de communi opinione teſtatur Chartar. *dec.* 37. *num.* 5.

16 Declara 2. quòd ad hoc vt iniuria puniatur, debet inferri doloſè, animo iniurandi, aliàs tollitur actio iniuriarum, ita de communi Socein. *conſ.* 118. *n.* 2. *col.* 1. Bonacoſ. *commun. opinion. crim. lib.* 1. *lit. I. verſ. iniuria, vt puniatur.*

Et onus probandi dolum, & animum iniuriandi pertinet ad accuſatorem, & fiſcum, iuxta textum *in l. illud §. ſane conſtat, & in l. iniuriarum in prin. verſ. ſi quis quod decreto, & in §. item labeo ſcribit ff. de iniur. iunct. l. ſi quis graui §.* 1. *ff. ad Syllan.* Maſcard. *de probat. concl.* 902. *num.* 4. *vol.* 2. Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 24. 17

Sed quòd animus iniurandi ſatis probetur ex iuris præſumptione excepto inter conſanguineos, & affines, niſi contrarium probetur, eſt textus *in l. ſi non conuicij*, & ibi *gloſ. in verbo probari*, & Bald. *num.* 1. *C. de iniur. cap.* 1. *de præſumpt.* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 922. *num.* 6. *&* 7. Gail. *lib.* 2. *pract. obſer.* 106. *ſub n.* 1. Clar. *in §. iniuria verſ. quæro nunc*, Chartar. *dec. crim.* 37. *n.* 25. 18

Animus enim ab operibus operantis bene dignoſcitur, & talis præſumitur animus, qualem facta demonſtrant, & ex qualitate facti facientis animus præſumitur, vt probatur in *l.* 5. *§. fin. ff. de dolo*, Gramat. *conſ.* 13. *num.* 2. *&* 3. *& dec.* 37. *num.* 6. Neuizan. *conſ.* 50. *num.* 52. Cephal. *conſ.* 75. *num.* 3. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 95. *num.* 1. *&* 2. *& concl.* 1304. *num.* 24. *& ſeq.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 1. *n.* 41. *verſ. & ideo dicitur*, Farinac. *in fragment. crim. p.* 1. *lit. B. in verbo Animus hominis num.* 228. 19

Verùm cùm animus, & voluntas hominis ſit quid latens 20
in corde, & ſoli Deo nota, Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 94.
num. 1. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 5. *num.* 1. hoc ideò 21
per teſtes probari nequit, & teſtes dicentes talem habuiſſe animum aliquid faciendi, vel non faciendi minimè probant, etiam ſi eſſent centum, Innocen. *in cap. ſuper hoc num.* 2. *extra de renun.* Menoch. *conſ.* 149. *num.* 23. *lib.* 2. Farinac. *fragment. crim. p.* 1. *in verbo animus num.* 231.

Limit. ſupradictam concluſionem ſi teſtis rationem ſui dicti concludenter reddat, nam quando teſtis deponit ſuper eo, quod non ſenſu corporis, ſed mentis oculo percipitur, tunc ſi non reddit rationem nihil probat, ſecus ſi reddat, Nel. *in tract. de teſt. num.* 151. Curt. *iun. conſ.* 151. *num.* 1. Farinac. *fragment. crim. par.* 1. *in verbo animus num.* 232. *&* 233. 22

Ac proindè, ſi teſtes deponant ſuper animo, & voluntate alicuius adducendo veriſimilem, & probabilem rationem per actus exteriores denotantes internam intentionem, vtique optimè probant, ſecundum Bart. *in l. is, qui §. diuus num.* 3. *ff. de tut. & curat. datis ab his*, Bal. *in tract. de teſt. p.* 3. *num.* 29. *verſ. qualiter teſtis debeat deponere ſuper aliqua qualitate animi*, Hector. Æmil. *in tract. de teſt. in rub. teſtis animum, & quæ in animo conſiſtunt deponens, vel probans num.* 1. *& pluri b. ſeqq. fol. mihi* 188. *& ſeq.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 1. *n.* 42. cum alijs per Farinac. *fragment. crim. p.* 1. *in verbo animus num.* 233. 23

Et quæ in animo conſiſtũt tamquam occulta probantur, etiam indicijs, & coniecturis, Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 11. *num.* 50. *in fin.* 24

Quinimò ad probationem animi admittuntur teſtes ſingulares, Caſtren. *conſ.* 395. *col.* 3. *vol.* 2. Crauet. *conſ.* 73. *num.* 33. Surd. *conſ.* 94. *num.* 47. *& in tract. de aliment. tit.* 6. *q.* 11. *num.* 52. 25

Iniuriæ verò leuitas, & grauitas cognoſcitur ex illius qualitatibus habito reſpectu ad cauſam, ad perſonam iniuriantis, & iniuriati, Menoch. *de arb. caſ.* 263. *n.* 1. *&* 2. Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. *num.* 176. 26

Et regulariter Iudicis arbitrio relinquitur iudicandum, quæ dicatur leuis, atrox, & inhoneſta iniuria, Anton. Gomez. *de delict. cap.* 6. *num.* 1. *&* 2. Barboſ. *in cap. fin. num.* 2. *de donat.* Clar. *in §. iniur. num.* 1. *&* 2. Menoch. *de arb. caſ.* 263. Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 177. Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 21. 27

Grauis reputatur iniuria, quæ multis adſtantibus, videntibus, vel audientibus facta eſt, vt probat text. *in cap.* 1. ibi, *multis coram adſtantibus de maled.* Anton. Gomez. *de delict. cap* 6. *de iniur. ſub num.* 4. Menoch. *lib.* 2. *de arb. caſ.* 263. *num.* 24. Auguſtin. Barboſ. *in cap.* 1. *num.* 4. *de maled.* Farinac. *de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 289. Chartar. *dec.* 37. *num.* 19. *&* 20. 28

Iniuria illata doctoribus præcipuè legentibus ratione prærogatiuæ perſonæ, & Doctoratus gradus, cuius vigore nobiles reputantur, grauis eſt, per textum *in cap. deteriores* 6. *quæſt.* 1. Baiard. ad Clar. *in §. iniur. num.* 48. vbi quòd 29

huiuſmodi iniuria punitur, *l. Iulia de vi publ.* Guid. Pap. *deciſ.* 88. *num.* 5. Menoch. *de arb. quaeſt. caſ.* 263. *num.* 17. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. quaeſt.* 105. *num.* 203. *& ſeq.*

30 Alapa etiam dicitur grauis, & atrox iniuria, vt probat text. *in l. Prætor edixit §. fin. in fin. ff. de iniur.* & eſt grauior offenſa ſi vulnera illata fuerint, Petrin. Bel. *de remilitar. p.* 10. *tit.* 2. *num.* 29. Bero. *conſ.* 178. *n.* 6. *&* 7. *lib.* 3. Viu. *dec.* 47. *n.* 10. cum alijs congeſtis per Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. *num.* 207.

31 Sed quòd alapa inferat leuem iniuriam, niſi inferatur perſonæ nobili, vnde non puniatur niſi pœna pecuniaria, aut exilij, vndè exilio per bimeſtre mulctatum fuiſſe quemdam Neapolitanum, qui alapam dedit in Eccleſia alteri perſonæ, refert Gram. *dec.* 14. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 35. *num.* 5. cum alijs, qui pro hac contraria ſententia referuntur per eumdem Farinac. *d. q.* 105. *num.* 208.

32 Ita etiam ex pugno leuis iniuria illata dicitur, ſi ſit ſine
liuore, tumure, ſanguine, aut maximo dolore: ſecus
ſupradictis concurrentibus, aut ratione qualitatis perſo-
næ ita augeatur, & qualificetur, vt etiam grauis reputetur,
33 Farinac. *eadem q.* 105. *num.* 212. *&* 214. licèt generaliter
quòd ſit grauis, docet Aret. *in §. ſeruus autem num.* 2. per
textum *in l. non ſolum §. ſi mandato*, & ibi Bart. *n.* 7. *in fin.*
ff. de iniur.

34 Reputatur quoque grauis iniuria, quando quis aliquem
fuſtibus, aut baculo cedit, *§. atrox. inſtit. de iniur.* Cortad.
in pract. in tit. de iniur. num. 11. *poſt prin.* Graff. *deciſ. caſ.*
conſcien. num. 3. *lib.* 2. *par.* 2. Farinac. *in tit. de var. & diu.*
35 *crim. q.* 105. *num.* 215. *&* 217. qui propterea tenetur pœna
iniuriarum, *l. item apud §. ſi quis pulſatus ff. de iniur.* Carrer.
in §. homicidium n. 344. *verſ. iure verò.*

36 Extraordinaria tamen pœna huiuſmodi iniuria puniendà eſt, *l. fin. de iniur. l. apud Labeonem §. quod ait prætor. eodem tit.* Gram. *dec.* 17. *in fin.* vbi quòd ille, qui percuſſit baculo perſonam mediocris qualitatis ſit banniendus, Theſaur. *dec.* 224. *num.* 1. *in fin.* vbi refert, quemdam, qui baculo alium ciuem percuſſerat pœna exilij per triennium mulctatum fuiſſe, *& num.* 2. alium, qui baculo percuſſerat Guardianum S. Franciſci in Clauſtro proprij Monaſterij, tum ratione perſonæ, tum ratione loci, & in domo propria damnatum fuiſſe ad triremes per quinquennium, licèt alij in ſenatu exiſtimarent ſupradictum fuſtigari, & banniti debere.

37 Grauis enim iniuria dicitur, quæ in propria domo iniuriati infertur, *l. quod ait §.* 1. *ff. de adulter.* Carrer. *in pract. crim. in* 3. *tract. de homicid. & aſſaſſin. §. ſequitur ex quibus cauſis excuſatur Mandatarius n.* 3. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 214. Theſaur. *dec.* 224. *n.* 2. *&* 3.

38 Et grauior reputatur, ſi in Eccleſia, in Choro, in Platea, vel in Theatro inferatur, Matthæus de Afflict. *in conſtit. Neapol. lib.* 1. *rub.* 54. *de tranſact. poſt n.* 4. Gomez. *in tit. de delict. cap.* 6. *de iniur. ſub n.* 4. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 206. Chartar. *dec. crim.* 37. *n.* 15. *&* 16.

39 Prout etiã ſi inferatur in loco publico, vt in foro, in ludis publicis, in Palatio Poteſtatis, Farin. *d. q.* 105. *n.* 186. *&* 188. vbi exemplificat ſi ſit illata in domo Principis, & *num.* 192. vbi præcipuè ſi illata ſit in Prætoris conſpectu.

40 Et generaliter iniuria grauior reputatur ex loco, tempore, & perſona, *l. Prætor §. atrocem, l. vulneris, l. ſed eſt ff. de iniur. §. atrox. inſtit. eodem tit.* Iodoc. *in pract. crim. cap.* 137. *num.* 18. *&* 19. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 263. *ferè per tot.* Petrus Cabal. *in ſuis reſol. crim. caſ.* 71. *num.* 7. *lib.* 1. Iacob. Galiard. *in tract. de delict. tit. de iniur. poſt num.* 139. Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 12.

41 Hinc eſt, quòd grauior dicitur iniuria ratione tẽporis, vt ſi ſit facta in Eccleſia, tẽpore, quo diuina celebrantur officia, præcipuè ſi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentũ in altari adorandum reperiatur expoſitum, Fab. à Montel. *in prax. arbitrar. p.* 4. *n.* 64. *fol. mihi* 370. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 206. Chartar. *dec. crim.* 37. *n.* 17. *&* 18.

42 Et perſonalis iniuria non ſolùm grauis, ſed etiam atrox reputatur, *l. Prætor edixit in fin. ff. de iniur.* ibi, *re atrocem iniuriam haberi Labeo ait*, vt puta ſi vulnus illatum, vel os alicui percuſſum ſit, Bart. *in l. non ſolum §. ſi mandato meo n.* 7. *in fin. verſ. item puto ff. de iniur.* Bonifac. de Vitalin. *in tit. de iniur. n.* 42. *in fi. verſ. non ſolũ*, Corrad. *in pract. in tit. de iniur. n.* 11. Farin. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 181. *&* 183. vbi ſubdit, quod reputatur atrox perſonalis iniuria, non ſolum ſi corpori inferatur, ſed etiam ſi ſcindantur veſtes, textus expreſſus *in l. ſed eſt quæſtionis in prin. ff. de iniur.* ibique Bart. *num.* 1.

Grauior inſuper dicitur iniuria, quæ infertur ſacerdoti, 43 *l. atrocem*, ibi, *cum eſſe in ſacerdotio C. de iniur.* Chartar. *dec. crim.* 37. *num.* 13. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 195. vbi *in fin.* ſubdit, quòd percutiens Clericum vltra excommunicationem eſt etiam puniendus grauiùs propter qualitatem perſonæ percuſſæ, iuxta tradita per Menoch. *de arbitrar. caſ.* 380. *num.* 15. *&* 16.

Notandum tamen eſt, quòd ad hoc vt iniuria atrox reputetur, debet interuenire vulnus, aut fractura, quibus non concurrentibus, iniuria in corpus illata, licèt ſit grauior iniuria verbali, non tamen pro atroci reputari debet, vt explicat textus *in l. Prætor edixit in fin. ff. de iniur.* & ex Angelo declarat Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. 184. 44

Mentita quoque eſt iniuria, vt ſi quis alteri aliquid aſſe- 45
renti, vel neganti, quod in ſe iniuriam non habeat, dicat;
Tu mentiris, nam per dictam mentitionem iniuriam infert,
& iniuriarum actione tenetur, quia mentita eſt verbum
iniurioſum, & pro graui iniuria reputatur, Dec. *conſ.* 488.
num. 4. Boer. *conſ.* 4. *num.* 10. *&* 14. Soc. *conſ.* 146. *num.* 2. *ad*
med. verſ. confirmantur prædicta lib. 1. Iodoc. *in pract. crim.*
cap. 136. *n.* 6. Soc. *iun. conſ.* 122. *num.* 11. *lib.* 2. Clar. *in §. iniu.*
in princ. poſt med. Paul. Granut. *Theorem.* 5. *num.* 3. cum alijs
congeſtis per Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. *n.*
310. *& n.* 311. ſubdit, quòd mentita inferat iniuriam, etiam 46
ſi ſit data cum proteſtatione ſaluo ſemper honore
mentiti, cum hæc proteſtatio ſit contraria facto, vt etiam
docet Clar. *in §. iniur. num.* 14. *verſ. ſed pone*, ibique Baiard.
num. 64. *in fin.*

Limit. hanc concluſionem, vt mentita data ad propulſandam iniuriam punibilis non ſit, Bart. *conſ.* 45. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 488. *num.* 5. Boer. *conſil.* 4. *num.* 25. latè Menoch. *conſil.* 41. *per totum lib.* 1. vbi quòd edictum puniens hanc iniuriam intelligendum ſit, quòd non comprehendat mentitas datas ad propulſandam iniuriam, ita etiam Bertaz. *conſ.* 199. *num.* 3. *lib.* 2. *& conſ.* 152. *num.* 6. *lib.* 1. Baiard. in addition. ad Clar. *in §. iniuria num.* 63. 64. *&* 66. vbi quòd ſit permiſſum etiam in foro conſcientiæ, Boſſ. *in tit. de iniu. num.* 7. *verſ. quo ad ſecundum, & in tit. de homicid. num.* 86. Corrad. *in pract. in tit. de iniu. num.* 4. *verſ. quando quis dicit fol.* 403. *& num.* 34. *ad med.* Gail. *pract. obſer.* 100. *n.* 3. *p.* 2. Farinac. *in tit. de var. & diu. crim. q.* 105. *num.* 315. *& n. ſeq.* refert contrarium tenentes, & *num.* 318. nititur concordare has contrarias opiniones. 47

Sublim. vt procedat quando iniuria eſt falſa, nam tunc 48
mentita eſt impunibilis ſi ſit vera, ſecus verò ſi iniuria illa-
ta ſit vera, & conſequenter falſa mentita, quia tunc eſt pu-
nibilis etiam ſi ad propulſandam iniuriam prorupta ſit, ita
Doctores relati per Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.*
105. *n.* 321. *cum duob. ſeqq. & n.* 324. ſubdit, quòd in dubio 49
iniuria præſumitur falſa, & mentita vera.

Iniuria tamen non eſt dicere, *Tu non dicis verum*, *Tu* 50
dicis mendacium, *Tu dicis falſum*, ſecundum DD. relatos
per Farin. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *n.* 327. *&* 328.
ſed num. 329. concludit, quòd re vera talia verba de ſui na- 51
tura, & proprietate iniuriam important, ac proindè pu-
niendum eſſe pœna extraordinaria illum, qui irato animo
alteri dixit, *Tu dicis falſum* credit Baiard. in Addit. ad Clar.
in §. iniuria n. 20. Soccin. iun. *conſ.* 103. *n.* 10. *lib.* 3. Bertaz.
conſ. 152. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 1.

Notandum inſuper eſt, quòd iniuriarum actione non tenetur ille, qui dat alteri mentitam conditionaliter, quatenus ſcilicet de ſuo honore oblocutus, nam ſi conditio non verificetur, quòd ſcilicet mentitus non oblocutus fuerit de honore mentientis, cum nihil ponat in eſſe, mentita non habet locum, ſi verò verificetur conditio, & tunc mentita eſt impunibilis, tamquam illata ad propulſandam iniuriam, ob læſionem proprij honoris paſſam, & ad eiuſdem defenſionem, vt latè comprobat Dec. *conſ.* 487. *num.* 6. *& ſeq. lib.* 4. & copioſè Soccin. iun. *conſ.* 122. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 2. *& conſ.* 123. *num.* 29. *&* 32. *eod. lib.* 2. Bertazol. *conſ.* 135. *num.* 1. *lib.* 1. Bero. *conſ.* 173. *num.* 11. *in fin. & ſeq. lib.* 3. Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.* 330. *cum ſeq.* 52

Men-

Digitized by Google

53 Mentita verò data ex interuallo eſt punibilis etiam ſi data
fuerit ad propulſandam iniuriam, Boſs. *in tit. de iniur. num.
7. verſ. quoad ſecundum*, Gail. *obſeruat.* 101. *num.* 5. *verſ.
intellige autem hanc fallentiam lib.* 2. Baiard. ad Clar. *in §.
iniuria num.* 64. *in fin.* Bertaz. *conſ.* 152. *num.* 19. *&* 21. *lib.*
1. Farinac. *d.q.*105. *num* 333.

54 Iniuriarum actione tenetur pariter ille, qui iugiter no-
cturno tempore viam alicuius honeſtæ mulieris frequentat,
vel ante illius domum emittit cantilenas, ſeu facit matina-
tas, cùm ex huiuſmodi frequentia, & matinatarum emiſ-
ſione denigretur bona fama, & mulieris conditio, ob ſi-
niſtras opiniones, quæ in Populo, & Vicinia exoriri poſ-
ſunt, vt ex Angelo *in l. item apud Labeonem §. meminiſſe n.* 2.
ibique *gloſ. ff. de iniur.* tradit Farinac. *in tit. de var. & di-*
55 *uerſ. crim. q.*105. *num.*92. *&* 93. vbi ampliat etiam ad fa-
cientes viduis ſcampanatas, quòd etiam teneantur actio-
ne iniuriarum, non obſtante conſuetudine, quæ tam-
quam turpis, inhoneſta, & irrationabilis, non poteſt ex-
cuſare, Boet. *conſ.*4. *num.*13. *&* 14.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actione tenetur, licèt verum quis dixerit,
ſi adeſt animus iniuriandi.*
2 *Præcipuè de iure canonico extraiudicialiter tamen, &
licèt interſit Republicæ ſciri.*
3 *Contrarium de iure ciuili.*
4 *Veritas conuitij excuſat ſi interſit Reipublicæ ſciri, ſecus
ſi non expediat, & num.*4. *referuntur exempla.*
6 *Ampl. licet adſit animus iniuriandi.*
7 *Iniuria ſi contineat aliquid turpe proueniens culpa iniuria-
ti veritas conuitij excuſat, ſecus ſine dicta culpa.*
8 *Veritas conuitij excuſat ſi conuitium concernat delictum
accuſabile, ſecus ſi non accuſabile.*
9 *Veritas conuitij numquam excuſat, quando illud emana-
uit malo animo iniuriandi, licèt dicat verum, & ex-
pediat Reipublicæ ſciri, & concurrat culpa iniuriati,
& quòd de eo accuſari poſſit.*
10 *Iniurians non eximitur à pœna, quando iniuria conti-
neat aliquid notorium, & quare.*
11 *Veritas conuitij excuſat, ſi iniuria ex iuſta cauſa illata
fuit, ſecus ſi ſine cauſa.*
12 *Veritas conuitij illati in iudicio, & ſub calore iudicij
excuſat, ſi talis veritas probetur, ſecus ſi non pro-
betur.*
13 *Excipiens contra teſtes ſi exceptiones infamatorias non
probauerit tenetur actione iniuriarum, ſecus ſi pro-
bauerit.*
14 *Porrigens Principi memoriale continens alterius iniu-
riam, tenetur actione iniuriarum, ſi contenta in eo ve-
ra non ſint, ſecus ſi vera.*
15 *Prouocatus, qui prouocanti veram iniuriam infert, non
punitur.*
16 *Iniuria tacitè, & expreſsè remitti poteſt, & ex quibus
coniecturis cenſeatur remiſſa.*
17 *Limit. vt dictæ coniecturæ operentur in præiudicium par-
tis remittentis, ſecus autem in præiudicium fiſci.*

Iniuriarum actione an, & quando quis teneatur, ſi iniuria illata vera ſit.

ADNOTATIO II.

1 INiuriarum actione tenetur etiam ſi quis verum di-
xerit, ſi adeſt animus iniuriandi de iure ciuili, per
textum *in l.*3. *ff. de offic. Rector. prouin. & de iure Canonico,
in cap. ſi peccauerit q.* 1. & ibi *gloſ. in verbo proditor.* Felin.
in cap. cum te col. fin. verſ. vltimo dum ponit de re iudicat. Io.
Andr. in Addit. ad Speculat. *in tit. de iniur.* Diaz. *reg.* 784.
in prin. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 136. *num.* 1. Boſs. *in tit.
de iniur. num.* 35. *verſ. quoad primam quæſtionem*, Corrad.
in pract. in tit. de iniur. num. 4. *verſ. item amplia fol.*403. Fa-
rinac. *conſ.*30. *n.*8. *&* 125. *tom.*1.

2 Et de iure canonico iniurians tenetur indiſtinctè actione
iniuriarum, etiam ſi verum dixerit extraiudicialiter tamen,
& quod dicit interſit Reipublicæ ſciri, cùm tunc videatur
habere iniuriandi intentionem, & propterea pœna iniu-
riarum plecti debet, Io. Lopez. in addit. ad Diaz *in pract.
crim. canon. cap.*66 *alias* 60. *rub. de maledicis lit. C. verſ. il-
lud equidem*, Alex. de Neuo *conſ.* 82. *num.* 4. *&* 5. Clar. *in
§. iniuria num.* 16. *verſ. item quæro in fin.* cum alijs conge-
ſtis per Famian. Centolin. in addit. ad Farinac. *in conſ.* 30.
lit. V. verſ. decima tertia eſt opinio, vbi de communi, &
tradunt alij DD. relati per Farinac. *in tit. de var. & diuerſ.
crim. q.*105. *num.*246. de iure tamen ciuili, veritas conui- 3
tij excuſat, *l.* 3. *C. de iniur.* Farinac. *vt ſup. num.* ... Fa-
mian. Centolin. *loco cit. lit. V. verſ. iniuria vera*, qui alios
allegant.

Declara primò iuxta aliorum ſententiam, quòd veritas 4
conuitij conuincientem excuſet, præſertim quando con-
uitium expedit Reipublicæ ſciri, ſecus ſi improperatum de-
lictum non expediat Reipublicæ ſciri, Gram. *dec.* 37.
num. 1. *&* 2. Andr. Gail. *pract. obſer.* 99. *per tot. tom.*2. &
poſt Petrum Cyn. tenet Bart. *in l. cum qui nocentem ff. de in-
iur.* Boer. *conſ.*4. *num.*36. *verſ. teneo opinionem*, Dec. *inter
conſ. crim. Tolet. tom.*1. *conſ.* 102. *num.*7. Gomez. *de delict.
tit. de iniur. cap.* 6. *num.* 2. Clar. *in §. iniuria num.* 16. *verſ.
item quæro, vbi num.*41. tradit, quòd non tenetur actione 5
iniuriarum, qui vocat meretricem eam, quæ olim fuit
meretrix, licèt hodie ſit emendata, & *num.* 61. vbi quòd
nec teneatur iniuriarum actione ille, qui alteri dixerat,
quòd erat baſtardus, vel excommunicatus, cùm talis re
vera erat, ſed abſolutus, vel legitimatus, ſi abſolutio-
nem, & legitimationem ignorabat, Bertazol. *conſ.* 214.
*num.*2. Suarez *in commun. opin. lit. I. num.* 85. Farinac. *in
tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *à num.* 119. *vſque ad* 222.
iuncto num. 226. *& conſ. crim.* 30. *num.* 47. 48. 49. 54. 104.
111. *&* 156. vbi expreſsè etiam quòd adſit animus iniu- 6
riandi, & *num.* 157. vbi præſertim, quando impropera-
tur delictum proueniens culpa iniuriati, & tradunt alij
DD. relati per Famian. Centolin. *in addit. ad dictum conſ.
crim.* Farinac. 30. *lit. V. verſ. iniuria vera, & verſ. quinta
fuit opinio.*

Declara 2. quòd ſi iniuria contineat aliquid turpe pro- 7
ueniens culpa iniuriati, & tunc iniurians non tenetur ſi
verum dicit; vt ſi obijciatur delictum ab iniuriato com-
miſſum: ſecus verò ſi contineat id, quod ſine iniuriati
culpa contingit, vt ſi dicatur tu es baſtardus, iuxta opi-
nionem Hoſtien. *in ſumma de iniur. §. contra quos, verſ. il-
lud etiam*, quam refert Farinac. *in tit. de var. & diuerſ.
crim. q.* 105. *num.* 224. & Famian. Centolin. *in adnot. ad
conſ.* 30. *eiuſdem Farinac. lit. V. verſ. tertia eſt opinio*, Ol-
trad. *conſ.*53. *num.* 1. *in prin.* Rom. *conſ.*96. *num.* 1. *in* 2. *opi-
nione*, Boet. *conſ.*4. *num.*22.

Declara 3. quòd iniuriarum pœna non eſt irroganda, in 8
caſu, quo quis dicat verum, & iniuria contineat factum
punibile, pro quo iniuriatus accuſari poſſit, cum enim
interſit Reipublicæ delicta puniri, proinde obijciens
conuitium puniri non debet, nam ſi delicta ſilentio oc-
cultentur, vtique impunita remanerent, & hoc ſi alte-
ri diceret, *Tu es Latro, Homicida*, & ſimilia, ſecus au-
tem quando iniuria continet factum non accuſabile, &
non punibile, vt ſi obijciatur tu es, *ſcabioſus, pauper, gib-
boſus, ſtrabo, ſeu guercius*, & ſimilia, quia tunc inhuma-
num eſt alienos defectus detegere, iuxta opinionem Bella-
per. *in l. ſi non conuitij col.* 2. *verſ. vnde diſtingue C. de iniur.*
Cyn. *ibid. num.* 12. *verſ. dicunt quidam moderni*, Farinac. *in
tit. de var. & diuerſ. crim. q.* 105. *num.*225. Famian. Cento-
lin. *in adnot. ad conſ. crim.* 30. *eiuſdem Farinac. lit. V. verſ.
quarta eſt opinio.*

Declara 4. iuxta aliorum ſententiam, qua firmatur, 9
quòd iniurians teneatur actione iniuriarum, etiam ſi
dicat verum, & etiam ſi iniuria contineat vitia, quæ Rei-
publicæ expediat nota eſſe, & etiam licèt proueniat culpa
iniuriam paſſi, & licèt de illis etiam accuſari poſſit, ſi
animo iniuriandi vitium improperatum fuerit, vt probat
text. *in l. iuſtiſſimos C. de offic. Rector, ibi, nam ſi vera vo-
ces ſint nec ad libidinem effuſæ*, facit etiam textus *in cap. cum
te de re iudic.* Alex. de Neuo *conſ.* 82. *num.* 4. *&* 5. vbi de
communi Auſer. in addit. ad Capel. Tholoſ. *dec.* 127. *num.*8.
Vrſil. in addit. ad Afflict. *dec.*206. *num.*23. Baiard. in addit.
ad Clar. §. *iniuria num.* 70. Boſs. *in tit. de iniur. num.* 103.
verſ. & de alio, Andr. Gail. *lib.*2. *pract. obſer.* 99. *num.* 2. *&
ſeq.* Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.*101. *num.* 227.
& num. 228. allegat DD. contrarium docentes Famian.
Cen-

Digitized by Google

Centolin. *in adnot. ad conſ.30. eiuſdem Farinac. lit. V. verſ. ſexta eſt opinio*, Magon. *deciſ. Florent. 25. num. 5. in fin.* Surd. *dec.89. num.29.* Ludou. Peguer. *deciſ. crim. 13. num. 9. & 16. & ex moral.* Graſs. *deciſ. caſ. conſcient. 137. num.6. lib. 2. p. 1.*

10 Declara 5. ſecundùm aliorum ſententiam, quòd quando iniuria illata continet aliquod vitium notorium, tunc iniurians tenetur, quamuis expediret Reipublicæ ſciri, quia ob eius notorietatem, cùm huiuſmodi cauſa ceſſet, cenſetur iniuriam illatam fuiſſe in contumeliam, & in opprobrium, & habuiſſe animum iniuriandi, Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.105. num* 230. Famian. Centolin. *in Addit. ad conſ.30. eiuſdem Farinac. lit. V. verſ. ex Angelo in l.3. C. de iniur.*

11 Declara 6. vt iniuriarum pœna habeat locum non obſtante quòd iniuria ſit vera, quando iniurians hoc fecit ſine cauſa, vt puta in rixa, licèt expediat Reipublicæ illam ſciri, ſecus verò ſi cum aliqua cauſa, vt ſi inferatur conuitium cauſa correctionis, vel coram Superiore, vt puniatur, vel vt euitetur ad effugiendum aliquod nocumentum corporale, aut ſpirituale: & ratio eſt, quia in primo caſu videtur adeſſe animus iniuriandi, ſecundo caſu abeſſe, ſecundùm Pomar. in addit. ad Batt. *in l. eum, qui nocentem lit. A. verſ. ſi verò non habet ff. de iniur.* Hoſtien. *in ſum. de iniur. dam. dat. §. contra quos verſ. niſi hoc dicas*, Oltrad. *conſ.53. num.2. verſ. ſi ex cauſa, & num.3.* Roman. *conſ.92. num. 6. col. 2. verſ. ſi verò*, Diaz. 784. *in* 1. 2. & 3. *fallen.* Alex. de Neuo *conſ. 72. num. 4. & 5.* Aufer. in addit. ad Capell. Tholoſ. *dec. 127. num. 7.* Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 105. num. 231.* Famian. Centolin. *in adnot. ad conſ. crim. 30. eiuſdem Farinac. lit. V. verſ. octaua eſt opinio*, Surd. *deciſ. 89. num. 24.* Grammat. *deciſ. 27. num. 6. & ſeq. & num. 12. in fin.* vbi refert exilio mulctatum fuiſſe Carolum Marmillum Nobilem Neapolitanum pœna exilij, qui ſine cauſa, & in rixa dixerat Leonardo de Ligorio, quòd erat ſpurius, & filius pediſſequæ meretricis, quamuis verum dixerit, Magon. *dec. Floren. 25. num. 9. in fin.*

12 Declara 7. vt veritas conuitij illati in iudicio, & ſub calore iudicij excuſet ſi talis veritas appareat, & probetur; ſed ſi non probetur non excuſat, & datur exemplum in eo, qui iudicialiter aliquem accuſat, & in accuſatione accuſatum infamat, nam tunc ſi vera dixerit non ſolùm non punitur, ſed etiam prȩmium, & laudem meretur, ſecus autem ſi vera non propoſuerit, eſt *textus apertus in l. 1. §. ſanè, & in §. ſi verò, vbi gloſ. in verbo ſanè*, Iacob. Burringar. *in ſummar. C. de famoſ. libel.* Hoſtien. *in ſumm. in tit. de iniur. & damno dat. §. contra quos verſ. & quod ſi voces*, Oltrad. *conſ.53. poſt num.1. col.1. in prin. & num. 2. col.2. verſ. ſi in iudicio*, Azor. *in ſumm. de libel. famoſ. num. 2. in fin.* Rom. *conſ.96. num. 1. in prima opinione, & num. 2. in tertia opinione*, Addend. ad Capel. Tholoſan. *dec.410. num.2.* Aufer. ad eamdem Capel. Tholoſ. *dec. 127. num. 4. & 5.* Boſs. *in tit. de iniur. num. 3. verſ. & hanc concluſionem*, Magon. *deciſ. Florent. 25. num.9.* Farinac. *in tit. de delict. & pœn. q. 105. num. 232.* Famian. Centolin. *in adnot. ad conſ. crim. Farinac. 30. lit. V. verſ. nona eſt opinio.*

13 Hinc eſt, quòd excipiens contra teſtes objiciendo conuitium contra eorum perſonas, & dicta, ad labefactanda, & proſternenda per ipſos teſtificata actione iniuriatum tenetur, ſi infamatorias exceptiones non probauerit, ſecus autem ſi illas iuſtificauerit, ſecundùm Alber. *in l. ſi non conuitij num. 11. verſ. quid ſi opponitur, & num. 12. C. de iniur.* latè Oltrad. *conſ. 53. num. 6. & omnibus ſeqq.* Boſs. *in tit. de iniur. num. 4. poſt prin. verſ. ſed aduerte*, Clar. *in §. fin. q.43. num. 5. verſ. caueant tamen*, Iodoc. *in pract. crim. cap. 136. num. 2. & ſeq.* Aufer. in addit. ad Capel. Tholoſ. *dec. 127. num. 6.* Villalob. *in commun. opin. lit. A. num. 29.* Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q.105. num. 233.* Famian. Centolin. *in adnot. ad eumdem Farinac. in conſ.30. lit. V. verſ. ſic, & excipiens*, Surd. *dec.89. n.2.*

14 Declara 8. Vt porrigens Principi memoriale, ſeu ſupplicem libellum, in quo aliquem infamet, ſeu petat aliquem pro iuſtitia caſtigari pro delictis per eum commiſſis iniuriarum actione teneatur, ſi objecta delicta vera non ſint, aut non probentur, & cum iniuria tamquam illata coram Principe atrox cenſeatur grauiter eſt punienda, ſecus autem ſi vera ſint, & iuſtificentur, eſt textus *in l. item apud Labeonem §. ſi quis libello ff. de iniurijs*, & ita declarat Socein. *conſ.118. num.5. col.3. in fin. verſ. hoc idem*, Bertaz. *conſ.390. per totum*, Magon. *deciſ. Florent. 25. per tot.* Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 105. num. 240.* Famian. Centolin. *in adnot. ad conſ. crim. 30. eiuſdem Farinac. lit. V. verſ. decima eſt opinio.*

Declara 9. in iniuria à prouocato illata contra prouocantem, nam licèt prouocatus inferendo aliam iniuriam, non euadat pœnam, ſi tamen illata iniuria vera ſit, nullo modo punitur propter præcedentem prouocationem: & ratio eſt, quia quilibet præſumitur bonus, & non malus, propterea in dubio præſumitur, quòd vnuſquiſque dicat falſum, adeout vnuſquiſque dictum ſuum iuſtificare teneatur; faciunt tradita per Beluiſ. *in pract. lib. 1. cap. 3. rub. de iniur. num. 22.* latè Bolognet. *in l. vt vim num. 94. ſub verſ. & ego puto ff. de iuſt. & iur.* Socein. *in cap. fin. num. 21. in fin. extra de iniur.* Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 105. num. 245.* Famian. Centolin. *in adnot. ad conſ. crim. 30. Farinac. lit. V. verſ. duodecima eſt opinio*, Vrſil. in addit. ad Afflict. *deciſ. 206. num. 13.* vbi refert, quòd quidam Fabius prouocatus dixit ſuo Procuratori, quòd erat traditor, ex quo demonſtrauerat ſuos articulos parti aduerſæ, & quia verum dixerat, fuit per ſacrum conſilium abſolutus, quamuis per plures ſententias fuerat condemnatus in pœnam ſcutorum ducentorum de pœna Libelli famoſi, eiuſque materiam tractaui *in deciſ. 52. Adnot. 1.* 15

Iniuria expreſsè, & tacitè remitti poteſt, & ex coniecturis remiſſa cenſetur, nempè per ſalutationem, per familiarem conuerſationem, per diſſimulationem, & non reuocationem ad animum, per ſatisfactionem, & ſimilia, latè Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 105. inſpect. 8. à num. 334. cum plurib. ſeqq.* 16

Limit. vt ſupradictæ coniecturæ operentur effectum ſuum quoad præiudicium partis remittentis, ſecus autem in præiudicium fiſci, vt alijs congeſtis docet Farinac. *loco cit. num. 364.* vbi tradit alias limitationes. 17

PRÆNESTINA HOMICIDII.

ARGVMENTVM.

PErcutiens aliquem in Eccleſia cum ſanguinis effuſione incurrit excommunicationem, arbitrariam tamen pœnam abſque ſanguinis effuſione. In ſacrilegio, & delictis mixti fori, an Iudex Eccleſiaſticus contra laicos procedere poſſit tam ad pœnas ſpirituales, quàm ad temporales, & corporales citra ſanguinem. Birruarijs excedentibus ea, quæ ad eorum officium ſpectant, an liceat reſiſtere, declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Offendens, ſeu percutiens laicum in Eccleſia cum ſanguinis effuſione incurrit excommunicationem: abſque ſanguine, arbitraria pœna plectendus.*

2 *Offendens aliquem in Eccleſia committit ſacrilegium: ſacrilegium conſiſtit in violatione immunitatis Eccleſiæ.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus in crimine ſacrilegij poteſt condemnare laicum ad carceres perpetuò.*

4 *Pœna triremium hodie ſucceſſit in locum immurationis, & carcerationis, & loco deportationis, num. 5.*

6 *Sacrilegum de iure communi punitur pœna capitis, & vltimi ſupplicij, & crimine leſæ maieſtatis, num. 7. hodie tamen ſacrilegij pœna eſt arbitraria, num. 8.*

9 *Sacrilegum quibus pœnis à Iudice laico, & Eccleſiaſtico puniri poſſit, & num. 10.*

11 *Iudex Eccleſiaſticus, & Laicus poſſunt procedere ad pœnas, ſiue proueniat à iure ciuili, ſiue canonico in delictis mixti fori.*

12 *In delictis mixti fori Iudex Eccleſiaſticus procedere poteſt ad pœnas ſpirituales, & Laicus ad temporales. Contrarium, & verius num. 16. Declara primam ſententiam, vt num. 13. & 14.*

14 *In-*

14 *Iudex Eccleſiaſticus non poteſt ſe intromittere in pœna ſanguinis, ſed facienda remiſſio curiæ ſæculari, num. 15.*

16 *Epiſcopus poteſt in cauſis ſpectantibus ad ſuum forum laicos carcerare, pignorare, mulctare, in exilium mittere, num. 18. & 19. & infringere pœnam carceris num. 20. & pœnas pecuniarias laicis imponere, n. 21. & etiam reos flagellis, fuſtigationibus, tortura punire, num. 22. & ad triremes tranſmittere, num. 23. & poteſt torquere teſtes ratione mendacij, num. 24.*

17 *Delicta mixti fori poſſunt temporaliter ab vtroque Iudice puniri.*

24 *Conceſſa iuriſdictione, cenſentur etiam conceſſa ea, per quæ peruenitur ad illam.*

25 *Iudex omnia poteſt, per quæ peruenitur ad illam.*

26 *Epiſcopus poteſt inducere pœnam pecuniariam.*

27 *Epiſcopus habet territorium ſeparatum, & merum, & mixtum imperium in ſua diœceſi.*

28 *Et poteſt retinere familiam armatam.*

29 *Et habet fiſcum.*

30 *Delinquens calore iracundiæ, ſeu ex iuſto dolore excuſatur, & mitius punitur.*

31 *Iuſtus dolor redditur valdè conſiderabilis ad euitandam pœnam ordinariam.*

32 *Delinquens calore iracundiæ, vel ex iuſto dolore non dicitur in dolo, ſed in culpa, & ſic punitur pro culpa extra ordinem, & non de dolo pœna ordinaria.*

33 *Bulla Sixti V. de reſiſtentibus executoribus, quando non habeat locum.*

34 *Birruarÿ ſi velint aliquem iniuſtè, & indebitè capere, ſi eis fiat reſiſtentia, non dicitur reſiſtentia, ſed defenſio permiſſa.*

35 *Birruarÿs excedentibus ea, quæ ad eorum officium ſpectant adeout credantur inimici, reſiſti licitè poteſt.*

36 *Birruarÿs non permittitur, aduerſus alios exonerare archebuſatas, & ita exonerantes puniuntur, & reſiſti poteſt.*

DECISIO XVII.

PEtrus Bertinus ſentiens ſe grauatum à quadam ſententia, ſeu decreto per D. Gubernatorem Terræ Zagaroli lato ad fauorem ſui aduerſarij, peracta audientia, in gradibus Eccleſiæ Diui Laurentij, quò ſe contulerat, conquerebatur de iniuſtitia præfati decreti: quas conqueſtiones ægrè ferens Gubernator, eumdem è foribus ſuæ reſidentiæ obiurgauit dicendo, *tu ſei vn furbaccio*, & replicante dicto Petro, *furbaccio ſei tu*, alijſque ad inuicem contumelioſis prolatis verbis, accerſiuit Gubernator Baroncellum, eique oretenus dedit ordinem carceribus Petrum mancipandi, & malè tractandi: in cuius ordinis executionem feſtinanter Baroncellus curauit è dictis gradibus extrahere Petrum, qui dum vim faciebat, ne extraheretur impugnato paruo ſcopo, ſeu piſtola eumdem replicatis ictibus in capite vulnerauit.

Verùm cùm ab adſtantibus, & ſignanter à Io. Petro Maſtriglia Baroncellus reprehenſus, & ſimul hortatus fuerit, vt honorem, & reuerentiam Eccleſiæ deferret, contumelioſam aduerſus Maſtrigliam dedit reſponſionem, vnde inſurrexit Benedictus Albertinus conſanguineus, & itata forſan facie dixit, *E Barincello che coſa c'è*. Hinc diſceſſit Baroncellus, & congregatis alijs Birruarijs ſtatim impugnato manuali tormento vociferando, *A dietro chi non ci hà che fare*, rediuit ad plateam, & irruit, ſeu cum impetu præfatum Benedictum aggreſſus fuit, & dum adſtantes ſe interponebant, vt ab impetu deſiſteret, Ægidius Lezza euaginato gladio vnum ex Birruarijs vulnerauit; ad quam violentiam repellendam alter Birruarius ſocius aduerſus eumdem Ægidium exonerauit Archebuſeum, & tranſuerberauit, prout etiam illicò trucidatus fuit Baroncellus, vnde tam Birruarius vulneratus, quàm alter, qui dictum homicidium perpetrauerat videntes ſe in vitæ diſcrimine conſtitutos, habuerunt confugium ad Eccleſiam Diui Laurentij: ſed Thomas Fulcatius maximo dolore, ac iracundia commotus ob Ægidij nepotis necem aſſociatus à Ioanne Lezza Ægidij germani fratre ſe contulit ad dictam Eccleſiam, ibique dictos Birruarios interfecit, ſeu interfecerunt; & fugam deinde arripuerunt; de quo ſacrilego flagitio, cùm plenè ex proceſſus reuolutione doceatur, propterea Thomam, & Ioannem publicè denunciari excommunicatos, & ad triremes per decennium condemnandos eſſe arbitratus ſum; & regulatum videbatur arbitrium quo ad vtramque pœnam.

Quo ad excommunicationem, quia offendens, vel percutiens laicum in Eccleſia incurrit excommunicationem, vt habetur in *cap. cùm pro cauſa de ſenten. excommun.* Sperel. *dec. 92. num. 17. tom. 1.* præcipuè vbi concurrit ſanguinis effuſio, ſecus autem ſi percuſſio eſſet abſque ſanguinis effuſione, nam tunc percuſſor non eſſet excommunicandus, niſi Epiſcopus hoc magis expedire cognoſceret, ſed pœna pecuniaria, aut alia Epiſcopo arbitraria plectendus veniret, iuxta textum *in cap. quiſquis, & cap. ſi quis in atrio 17. q. 4.* Farinac. *q. 28. num. 5. & in Append. de immun. Eccleſ. cap. 5. num. 1. & 2.* Sperel. *dec. 4. num. 12. tom. 1.* 1

Siquidem offendens aliquem in Eccleſia committit ſacrilegium, quod conſiſtit in violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ non minus læditur, & violatur percutiendo, & offendendo aliquem intra Eccleſiæ ſepta, ratione irreuerentiæ loci, in quo fit offenſio, quàm extrahendo ex eadem confugientem, *cap. pro cauſa 27. de ſent. excomm.* Vermiglinl. *conſ. crim. 102. num. 8. & 9. verſ. idemque*, firmat Paul. Girlan. *de pœnis omnifariam coitus illiciti 1. q. n. 4. verſ. tertia ſpecies inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi 416.* Turrecremat. *in cap. ſi quis contumax 20. poſt med. verſ. & eſt notandum 17. q. 4.* Abb. *in cap. fin. num. 5. ante med. de immun. Eccleſ.* Guttierez. *pract. queſt. lib. 3. q. 1. num. 32.* Farinac. *conſ. crim. 30. num. 4. tom. 1.* 2

Quo verò ad pœnam triremium deducitur, quia ſicut Iudex Eccleſiaſticus in crimine ſacrilegij poteſt condemnare laicum etiam ad carceres perpetuò, vt docet Marta *de iuriſdict. p. 2. cap. 15. circa fin.* ita poteſt etiam irrogare pœnam triremium, quæ hodie ſucceſſit in locum immurationis, & arctæ carcerationis, præcipuè vbi agitur de puniendis reis humilis conditionis, vt in præſenti, ita ex Foller. Diaz. & alijs docet Borgnin. *dec. 51. num. 1. p. 1.* prout etiam loco deportationis hodie fit condemnatio ad triremes, Io. Baptiſta Zilet. *conſ. crim. diuerſ. 73. num. 12. tom. 2.* 3 4 5

Et licèt de iure communi ſacrilegium puniatur pœna capitis, *l. ſi quis in hoc* vbi Bald. & Salycet. *C. de Epiſcop. & Cleric.* Paul. Grilland. *de pœnis omnifar. coitus illic. queſt. 1. num. 7. circa prin. inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi 416. à tergo*, Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. 9. num. 93.* pulchrè Io. Ligon. *de cauſ. Eccleſiaſt. §. 5. num. 3. & 4.* Boer. *dec. 254. num. 5. & in fin.* Sperel. *dec. 45. num. 52. tom. 1.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de pœn. Cleric. §. 42. num. 2. in fin.* vbi ſubdit antiquos adeò hoc crimen abhorruiſſe, vt etiam pueros ſacrilegos comburi iuſſerint. 6

Seruanda eſt enim Eccleſiæ debita reuerentia ſub pœna vltimi ſupplicij, *l. fin. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confugiunt*, & criminia læſæ maieſtatis, vt *in l. 2. tit. eod.* intantum quòd, qui in Eccleſia crimina committunt vltimo debeant ſubiacere ſupplicio, *l. denunciamus C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug.* Farinac. *conſ. crim. 30. n. 5. tom. 1.* 7

Hodie tamen ſacrilegij pœna non eſt mortis, ſed arbitraria, vt vltra excommunicationem pro cauſarum diuerſitate diuerſæ pœnæ imponi poſſint, ſcilicet infamiæ, carceris, & pecuniariæ, vt tradunt communiter ſcribentes *in cap. qualiter, & quando de accuſat.* Marta *de iuriſdict. p. 2. cap. 11. circa fin.* Decian. *tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 30. num. 24. & 25.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cent. 4. caſ. 389. num. 1.* Farinac. *conſ. crim. 74. num. 9. tom. 1.* Boer. *dec. 254. num. 7.* Sperel. *dec. 4. num. 5. tom. 1.* 8 9

Iuxta tamen qualitatem facti, & perſonarum conditionem poteſt etiam Iudex laicus aliquando pœnam mortis indicere pro commiſſo ſacrilegio, Menoch. *de arbitrar. d. caſu 389. num. 4. & 12.* & ſic etiam Iudex Eccleſiaſticus poterit in hoc caſu extendere arbitrium vſque ad triremes, Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de diſciplina Cleric. §. 5. num. 153. & tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 123. propè fin. verſ. licèt in contrarium.* 10

Nec quidquam facit ſi pœnæ temporales proueniant à iure canonico, vel ciuili, cùm etiam Iudex Eccleſiaſticus poſſit imponere pœnas temporales, licèt dumtaxat à iure ciuili deſcendant citra ſanguinem, prout etiam Iudex ſæcula- 11

cula-

eularis in delictis mixti fori procedere poteſt ad pœnam ,
licèt à iure canonico tantùm impoſita fuerit , quia forum
fori accumulatur , Decian. tract.crim. tom.1.lib.4.cap.25.
num.64. Sperel. dec.4. num.13.
12 Nec dicatur quòd in delictis mixti fori ſolùm Iudex lai-
cus procedere poſſit ad pœnas corporales , & pecuniarias;
Eccleſiaſticus verò dumtaxat ad ſpirituales , & cenſuras ,
iuxta ſententiam Amadei, quam refert , & ſequ tur Clar.
in §.fin. q.36. num. 47. verſ. quæro qu d ſi per laicum , & q.37.
num.8. vbi Baiard. num. 2. Giurb. conſ. 70. num. 16. & 17.
Marſ. de Bannit. in verbo Eccleſia num. 26. Amod. de ſindi-
cat. num.179. Camil. de Curte diuerſ. feud. p.2. cap. 2. num.
170. Tuſch. lit. S. concl. 293. num. 22. Gomez. p. 3. reſol.
tit. de immun. Eccleſ. ſub num. 2. Carol. de Graſs. de effect.
Cleric. 1. num.260. Decian. tract. crim. tom. 1. lib.4. cap.26.
n. 15. Foller. in pract. crim. canon. n. 52. & 53. Syntagm.
commun.opin. in tit. de Deo , & vniuerſ. Eccleſ. œconom. loc. 1.
cit.7. de Epiſcop. & præben. cap.1. num. 4. verſ. Epiſcopus non
poteſt in criminal. fol. mihi 83. tom.1. Ric. dec.292. p.2. Ma-
ſtril. dec.86. num.7. Scacacia de iudic. lib.1. cap.12. n.80.
13 Tum quia ſupradicti DD. vel non firmant id , ad quod
allegantur , vel loquuntur de ipſo delicto principali abſtra-
cto , & independenter à ſacrilegio , vt animaduertit Spe-
rel. dec. 4. num. 14. tom.1.
14 Tum quia eorum ſententia ſibi locum vindicare poteſt
in delictis capitalibus , in quibus propter eorum grauita-
tem , & qualificationem eſſet infringenda pœna ſangui-
nis, & facienda traditio curiæ ſæculari , cùm in his Iudex
Eccleſiaſticus ſe intromittere, & reos huiuſmodi pœna pu-
nire nequeat cap. Felicis §. per hoc de pœn. in 6. cap. ſententiam
ſanguinis , ne Cleric. vel Monac. Card. Thuſc. in verbo Im-
munitas concl. 59. num. 13. Guazzin. ad defenſ. in prima de-
15 fenſ. cap.11. num. 18. ſed tantùm hoc caſu ab ipſo Iudice
Eccleſiaſtico remiſſio rei facienda eſſet per inuocationem
brachij ſæcularis , & traditionem curiæ laicali , cap. cum
non ab homine in fin. de iudic. cap.2. in fin. de Cleric. excomm.
cap. quoniam in pleriſque de offic. ordinar. Vermigliol. conſ.
crim.88. num.4. & 7.
16 In alijs verò delictis mixti fori, & ſacrilegijs, quòd poſ-
ſit Iudex Eccleſiaſticus, tàm ad ſpirituales, quàm ad tem-
porales , & corporales pœnas citra ſanguinem contra lai-
cos procedere hodie redditur indubitabile , tum ex diſpo-
ſitione Sac. Concilij Trid. ſeſs. 25. de reform. cap.3. vbi ha-
betur non ſolùm in criminalibus , ſed etiam in ciuilibus
cauſis ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinenti-
bus poſſe Iudicem Eccleſiaſticum ad captionem pignorum,
mulctas, aliaſque executiones reales , & perſonales con-
tra laicos procedere, tum etiam de iure antiquo , iuxta
textum in cap. cùm idolorum vbi gloſ. 26. q.5. cap. cùm atten-
dendum 16. q.4. cap.2. de adult. cap. ſi quis contumax, cap. de-
finiuit 17. q.4. cap. neceſſitas §. nec in atrio , & cap. nullus 12. q.
1. in quibus iuribus habetur Epiſcopum poſſe laicos cape-
re, & corporaliter carcerare , & hanc ſententiam verio-
rem , & in tribunalibus Eccleſiaſticis ſeruatam teſtantur
Innocen. in cap. cùm pro cauſa ſub num.1. in fin. de ſenten. ex-
commun. Butr. in cap. cùm ſit generaliter num. 11. vbi Abb.
num.15. Felin. num 20. de for. competen. Oltrad. conſ.86. &
conſ. 89. Calderin. conſ. 11. num. 2. de Iudic. Roman. ſing.
53. verſ. fui interrogatus , Nauar. conſ. 5. de for. competen.
Couar. pract. quæſt. cap.10. num.2. verſ. contrarium , plenè
Tuſch. in verbo immunitas concl.59. num.17. Mart. de iuriſ-
dict. p.2. cap.29. num. 1. & 2. Diaz. in prax. crim. canon. cap.
125. verſ. licèt quid , & verſ. illud etiam , Antonin. var. re-
ſol. lib.3. reſol. 14. Gutierez. pract. quæſt. lib. 1. q.44. per to-
tum , Boſs. de foro competen. num. 159. Cabal. reſol. crim.
lib. 1. caſ.194. num.10. & 11. Guazzin. ad defenſ.30 cap.11.
num.20. in fin. Giaccar. in addit. ad Clar. in §. ſacrilegium in
1. addit. Bellet. diſquiſit. Clerical. tit. de fauor. Cleric. real.
§.5. num.123. Vermigliol. conſ. 102. num.3. Olaſch. dec. Pe-
demont.103. num.7. Gratian. dec. March. 111. num.17. Spe-
rel. dec.4. num. 3. 7. & 14. tom.1. Et in cauſis mixti fori ,
quòd poſſint Epiſcopi contra laicos facere executiones rea-
les , & perſonales abſque requiſitione Iudicis ſæcularis ,
& pœnis temporalibus punire , ita inſtante S. Carolo Bor-
romæo determinaſſe Sac. Congreg. Card. deputatorum per
B. Pium V. factam coram ipſo ſub die 5. Iunij 1567. refert
Diana poſt part. 3. reſol. moral. tit. declarat Sac. Congreg.
num. 52.

Perperam autem delictum eſſet mixti fori , niſi poſſet ab 17
vtroque Iudice temporaliter puniri , vt pulchrè docet Ola-
ſch. deciſ. Pedemont. 103. num. 7. Vermigliol. conſ. crim.
88. num. 6.
Hinc eſt, quòd Iudex Eccleſiaſticus non ſolùm poteſt reos 18
exilio mulctare , cap. ad audientiam , & ibi Abb. num.3. de
crim. falſ. & Clericos in exilium mittere , cap. in Synodo in 19
fin.63. diſt. cap. in primis 2. q. 1. cap. hi qui 3. q. 3. cap. atten-
dendum 17. q.4. & pœnam damnationis ad carceres infrin- 20
gere , cap. excommunicamus 2. de hæretic. cap. quamuis de pœn.
in 6. Bellet. diſquiſit. Cleric. in tit. de diſciplina Cleric. §. 5.
num.153. & in tit. de fauor. Clerical. real. § 5. num. 123. & in 21
cauſis ad ſe ſpectantibus pœnas quoque pecuniarias laicis
imponere, cap. dilectus de offic. Ordin. cap. ſi vos 23. q.5. Fa-
rinac. q.19. n.51. Bellet. loco cit. n.123. in fin.
Verùm etiam flagellis , fuſtigationibus , ictibus funis , 22
ſeu tortura reos punire , cap. fin. vbi gloſ. in verbo aut cor-
porali 35. diſt. cap. 1. & ibi gloſ. fin. 23. q.5. cap. 1. & ibi gloſ.
1. de Cleric. percuſ. cap. an Archiepiſcop. de raptorib. cap. Cle-
ricis , & ibi Abb. num. 5. ne Cleric. vel Monac. Diaz. in
pract. crim. canon. cap. 136. num.4. & cap. 146. num. 3. Bel-
let. de diſciplina Cleric. §. 5. num.152. & 153. & in tit. de fa-
uor. Cleric. real. §.5. num. 123.
Inſuper quòd etiam attenta delicti qualitate poſſit reos 23
ad triremes tranſmittere , ex Diaz. in pract. crim. canon.
cap.146. num.3. docet Bellet. in d. tit. de diſciplina Clerical.
§.5. num. 153. verſ. ex quibus poteſt etiam colligi , & in tit. de
fauor. Cleric. real. §.5. num.123. verſ. licet in contrarium , &
num. 125. ſubdit , quòd etiam poſſit torquere teſtes laicos
coram eo citatos ratione mendacij : & ratio eſt , quia 24
conceſſa iuriſdictione , ſunt etiam conceſſa ea per quæ per-
uenitur ad illam , cap. præterea cum ibi notatis de offic. dele-
gat. & Iudex omnia poteſt quæ ad ſuam iuriſdictionem 25
pertinent , & ſine quibus cauſa expediri non poteſt , l. cùm
quædam , vbi DD. de iuriſdict. omnium Iudic. cap. præterea ſi-
gnificaſti , & cap. prudentiam §. fin. extra de offic. delegati.
Et vlterius quòd poſſit indicere pœnam pecuniariam , 26
& locis pijs applicare ad effugiendam auaritiæ ſuſpicionem,
Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 107. num.18. & 19.
Peregrin. de iure fiſci in tit. de iis , qui iura fiſci habent num.
106. & 107. Guaz. de confiſcat. bonor. concl. 13. ampliat. 24.
num. 2.
Epiſcopus enim habet territorium ſeparatum , & me- 27
rum , & mixtum , in cap. omnes Baſilicæ 16. q.7. ac pro-
pterea retinere poteſt familiam armatam , vt propria ordi- 28
naria iuriſdictione cognoſcere poſſit cauſas etiam contra
laicos per bonorum apprehenſionem , & perſonarum di-
ſtrictionem , iuxta Decretum Sac. Concilij Trid. ſeſs. 25.
de reform. cap.3. & tradunt DD. pleno calamo relati à Bar-
boſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 107. num. 1. vſque ad 9.
& in Concil. Trid. d. ſeſs.25. de reform. cap. 3. num. 28. Pe-
regr. de iure fiſci lib. 1. tit.2. num.105. Io.Franc. Leo in Theſ.
for. Eccleſiaſt. p.1. cap. 9. à num. 23. Marta de iuriſdict. p. 1.
cap. 51. num. 10. latiſſimè Franc. Molin. de brachio ſæcul.
cap.18. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 1.
num.18. & in tit. de bon. Cleric. §.14. num. 8. vbi quòd Epi- 29
ſcopus habeat fiſcum , Rot. dec. 7. de teſtam. in antiq. Ca-
pella Tholoſ. dec. 275. num 6. Ric. in prax. reſol. p. 2. reſol.
387. Sperel. dec. 4. num. 7. 8. & 9. tom. 1. & dec. 124. num.
13 tom. 2.
Quòd autem irrogata triremium pœna commenſuretur
delicto ſuaderi videbatur , quia non verſamur in delicto
atrociſſimo , & in homicidio appenſatè , ex propoſito , &
doloſè commiſſo : & conſequenter nec ratione delicti
principalis , nec ratione ſacrilegij in cauſa ſanguinis iſtu
remiſſio facienda Curiæ ſæculari , ſed enim homicidium
à Thoma, & Io. perpatratũ fuerit inconſultò, iracundiæ ca- 30
lore , ſeu ex iuſto dolore ad vlciſcendam nepotis , & fra-
tris necem , propterea veniunt excuſandi , & mitiùs pu-
niendi , cùm homo iuſto dolore permotus non ſit in pleni-
tudine intellectus , vt pulchrè comprobat Tiraquel. de pœn.
temperan. caſ. 1. per tot. & habemus optimum textum in l.
Gracchus , & in l. adulterium cum conſenſu §. Imperatores ff. de
adult. Giurba conſ. 86. num. 8. Bellon. de iis , quæ fiunt in-
continenti cap.8. num.2. Cabal. reſol. crim. caſ.288. num.63.
Gram. deciſ.5. num.1. Peguer. deciſ.78. num.43.
Iuſtus enim dolor redditur valdè conſiderabilis ad cui- 31
tandam pœnam ordinariam , quando prouenit , vt in
præ-

Digitized by Google

præſenti ex graui iniuria illata agnatis, & cognatis facta ipſius occiſi, iuxta tradita per Farinac. *quæſt.91. num.7. &*
32 *q.105. num.288. & q.126. num. 214.* & ratio eſt, quia hoc caſu delinquens non dicitur in dolo, ſed tantùm in culpa, & ſic non de dolo pœna ordinaria, ſed de culpa extra ordinem mitius venit puniendus, Tiraquel. *de pœn. temperan. caſ.1. num.6.* Rom. *ſingul.3.* Marſil. *conſ.137. num.21. & 22.* Vermigliol. *conſ.crim.37. num.1.* Farinac. *q.91. num. 8. & q.126. num.50.* Gizzarel. *dec.18. num.4.* Gram. *deciſ. 5. num.21. 26. & 27.*

33 Eòque fortiùs, quia conſtat huiuſmodi birruariorum homicidium non fuiſſe perpatratum cauſa reſiſtendi Curiæ vel impediendi executionem, vel eximendi carceratum è manibus familiæ, vnde non intrat diſpoſitio Bullæ Sixti V. *de reſiſtentibus executoribus ex ordine 8. p.2. Bullar.*

Hinc non obſtat, quòd Baroncellus voluerit carceribus mancipare præfatum Benedictum, quia in actu huius capturæ Thomas, & Ioannes non interfuerunt, nec ſe ingeſſerunt, ſed ſolùm poſt nepotis necem, & confugium habitum à Birruarijs ad Eccleſiam feſtinauerunt ad vindictam, & vltionem: quinimò ex facti ſerie colligitur Baroncellum iracundia commotum, ex quo fuit repræhenſus à Maſtriglia & à Benedicto, qui eius partes ſuſtinere voluit, de iniuria Eccleſiæ illata, non vti executorem, & Iuſtitiæ miniſtrum, ſed potius vti inimicum violenter in Benedictum irruiſſe impugnato Archebuſeo, dicendo
34 aſtantibus, *A dietro chi non ci hà che fare*, vnde poterat licitè reſiſti, quia tunc non dicitur reſiſtentia, ſed defenſio, adeout hoc caſu etiam ſit permiſſa acclamatio, & conuocatio amicorum, & coniunctorum ad repellendam violentiam, vt tradunt communiter DD. & teſtatur Farinac. *in tit. de carcerib. & carcerat. q.32. n.20. 30. & 118.*

35 Vbi enim Birruarij excedunt ea, quæ ad eorum officium ſpectant, adeout potius credantur inimici, dum inimicorum modo ſe gerunt, eis iuſtè reſiſti poteſt, Bart. *in l. prohibitum num.1. verſ. fateor tamen C. de iure fiſc. lib.10.* Auguſt. ad Angel. *de maleſ. in verbo quòd fama publica præcedente num.54. ad fin. verſ. hoc verum*, Farinac. *quæſt. 32. num. 37.* Cabal. *reſol. crim. caſu 127. num.2.* vbi contrarios plenè reprobat Vermigliol. *conſ.76. num.11. & conſ.87. num.5.*

36 Exceſſus concurrit in præſenti, ex quo Baroncellus, cum alijs Birruarijs in actu exonerationis Archebuſij Benedictum inuaſit, non enim permittitur Birruarijs aduerſus alios exonerare Archibuſatas, & ita exonerantes non ſolùm veniunt puniendi, Cabal. *reſol. crim. caſ.131. num.11. poſt prin. & num.7. in fin.* Vermigliol. *conſ. crim.76. num.12. in fin.* verùm etiam licita redditur reſiſtentia ad propriam defenſionem, Farinac. *conſ. crim.120. num.6. 7. & num.13.* Vermigliol. *d. conſ.76. num.12.*

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quæ ab vtroque iure Ciuili, & Canonico puniuntur, & prohibentur ſunt mixti fori.*
2 *Laicus in delictis mixti fori puniri poteſt ab Eccleſiaſtico.*
3 *Cauſa mixta, & mixti fori in quo differant.*
4 *Cauſa mixta natura in quo conſiſtat.*
5 *Cauſa mixti fori eſt vbi pœna impoſita ſit à iure Canonico, & perſona punienda ſit ſæcularis.*
6 *Sacrilegium eſt crimen mixti fori.*
7 *Laicus delinquens in Eccleſia puniri poteſt ab Eccleſiaſtico Iudice ratione ſacrilegij.*
8 *Delictum commiſſum in Eccleſia, an priuatiuè puniendum ſit ab Eccleſiaſtico, an à laico, tres referuntur opiniones, quarta firmat, quòd ſit mixti fori, vt n. 9. 10. & 11. Declara vt n.12.*
Quòd delictum commiſſum in Eccleſia, vt eſt merè ſæculare priuatiuè ſpectat ad Iudicem laicum, prout eſt ſacrilegium, eſt mixti fori, & num. 17. & 18.
13 *Eccleſiaſticus vbi præuenit, & pro ſacrilegio condignam imponit pœnam, vel ritè abſoluit Iudex laicus non poteſt rurſus delinquentem punire, pro illato puta vulnere, niſi eſſet imponenda pœna ſanguinis.*
14 *Effectus præuentionis eſt, vt vnus alium excludat.*
15 *Limit. non procedere ſi ab Eccleſiaſtico fuiſſet impoſita pœna medicinalis, & eſſet imponenda pœna ſanguinis.*
16 *Laicus committens delictum merè Eccleſiſticum puniri non poteſt à Iudice laico.*
19 *Delinquens in Eccleſia, ſi gaudeat priuilegio fori eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico.*
20 *Percuſſio facta à laico in perſonam Clerici eſt mixti fori, & eſt locus præuentioni, & num.21. 22. & 26.*
23 *Eccleſiaſticus eſt dignior in ijs, quæ ſunt mixti fori.*
24 *Homicidium commiſſum à laico in Religioſum eſt mixti fori, ita etiam in perſonam Sacerdotis, num. 25.*
27 *Præuenire dicitur Iudex per capturam.*
28 *Iudex Eccleſiaſticus vbi præuenit poteſt procedere per cenſuras contra laicum non deſiſtentem.*
29 *Delictum commiſſum in loco immuni non ſacro, eſt mixti fori.*
30 *Copula cum moniali eſt mixti fori.*
31 *Furtum commiſſum in Eccleſia eſt mixti fori.*
32 *Spoliantes Eccleſias videntur ipſo facto excommunicati, ſi concurrant ſimul effractio, & ſpoliatio.*
33 *Nomine effractionis Eccleſia quid veniat.*
34 *Clericus, & laicus, ſi ſimul delinquant à quo Iudice ſint puniendi duæ referuntur ſententiæ, & n.36.*
35 *In delictis ſocius criminis non gaudet beneficio ſocij.*
37 *Si Clericus, & laicus ſimul delinquant integra cognitio cauſæ ſpectat ad Epiſcopum, num.38. & 44.*
39 *Et in hac cauſa Epiſcopus non poteſt delegare Iudicem ſæcularem.*
40 *Iudex Eccleſiaſticus non poteſt communicare ſuum proceſſum Iudici laico.*
41 *Iudex Eccleſiaſticus non poteſt procedere contra laicum vt in delictis ſibi communicet proceſſum.*
42 *Eccleſiaſticus poteſt procedere contra Clericum, & laicum ſimul delinquentes concurrente cauſa indiuiduitate non obſtante Bulla Pij IV. tamquam reuocata à B. Pio V. num.43.*
45 *Adulterium an ſit mixti fori, & quando ad laicum, quando ad Eccleſiaſticum ſpectet.*
46 *Cauſa alimentorum, & dotis quando ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quando ad laicum, num.48. & 49.*
Vbi agitur de adulterio Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de alimentis, & dote, ſæcularis vero debet ſuperſedere, niſi ab Eccleſiaſtico terminetur cauſa diuortij, ſecus ſi cauſa, vel adulterium ſit notorium, num.47.
50 *De legitimitate filij Iudex Eccleſiaſticus tantùm cognoſcere poteſt reprobato* Bart. & Abb. *num.52.*
53 *Iudex criminalis incidenter cognoſcere poteſt de cauſa ciuili.*
54 *Iudex ciuilis incidenter de cauſa criminali.*
55 *Facultas, & arbitrium conceſſum in cauſa principali extenditur etiam in incidentis, & dependentis, licèt reſpiciat diuerſam iuriſdictionem.*
56 *Cauſa alimentorum ſubijcitur foro Eccleſiaſtico.*
57 *A ſpurio ſolùm coram Eccleſiaſtico ſunt petenda.*
58 *Contrarium quòd ſit mixti fori.*
59 *Vbi alimenta relicta ſunt diuiti cauſa ſpectat ad Iudicem laicum.*
60 *Laicus Iudex in terris Eccleſiæ eſt competens in cauſa alimentorum.*
61 *Cauſa concubinatus eſt mixti fori.*
Contrarium quòd tantùm ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, etiam quoad laicum, num.62.
62 *Concubinatus de iure ciuili non eſt prohibitus, ſecus de iure Canonico, num.63.*
64 *Concubina in cap. is qui, & in cap. Chriſtiano intelliguntur vxores ductæ abſque inſtrumento dotali.*
65 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt contra concubinarios procedere ad cenſuras, & etiam irrogare pœnas temporales.*
66 *Contra Concubinas Eccleſiaſticorum ſolus Iudex Eccleſiaſticus procedere poteſt.*
67 *Concubinatus crimen punitum ab Eccleſiaſtico, an puniri poſſit à Laico, & è contra.*
68 *Stuprum eſt mixti fori, & num.79. Contrar. n.78.*
69 *De ſtupro commiſſo à Clerico cognoſcit Eccleſiaſticus; ſi à laico Iudex laicus.*
70 *Declara procedere quoad pœnas temporales, ſecus ſi agatur ad dotandam, vel ad deſponſandam,*

nam

nam hoc caſu ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.

71 *Stuprans virginem promiſſo matrimonio tenetur ducere attento foro conſcientiæ, ſi ex animo promiſerit, ſi fictè ſatisfacit dotando.*

72 *Contrarium quòd etiam fictè promittens teneatur ducere.*

73 *Limit. 1. ſi maxima ſit diſparitas inter virum, & fœminam, & quòd ſi interueniat iuramentum.*

74 *Iuramentum non inducit obligationem, niſi iuxta intentionem promittentis.*

75 *Lim. 2. ſi magnum ſcandalum timeretur, vel mulier deciperet virum.*

76 *Limit. ſi fœmina poſt deflorationem cum alio fornicetur.*

80 *Cauſa matrimoniales ſpectant ad forum Eccleſiaſticum.*

81 *Iudex laicus poteſt compellere ſtupratorem, vel ſponſum ad contrahendum matrimonium, ſi nulla eſt dubitatio de validitate ſponſalium, ſed contrarium verius.*

82 *Cognitio ſeparationis vxoris factæ propria auctoritate, & an cogenda ſit ad cohabitandum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

83 *Limit. ſi quæſtio ſit ſuper mero facto, vt ſi tantùm vir petat præcipi vxori, vt ad ſe reuertatur.*

84 *Sublim. ſi allegata fuerit ab vxore cauſa reſpiciens ſeparationem thori, nam tunc ſæcularis eſt incompetens.*

85 *Contrarium quòd neque in quæſtione facti Iudex ſæcularis iudicare poſſit, & ſe intromittere in hac controuerſia.*

86 *Sequeſtrare puellam ad explorandam eius voluntatem pendente lite ſuper matrimonio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

Delictum an, & quando cenſeatur mixti fori.

ADNOTATIO I.

1 DElicta, quæ ab vtroque iure ciuili, & Canonico puniuntur, & prohibentur ſunt mixti fori, vt tradunt omnes Canoniſtæ *in cap. cùm ſit generale de foro competen.* Decian. *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 63.* Sperel. *dec. 3. num. 15. tom. 1.*

2 Ac proinde Laici ſortiuntur forum canonicum, & ab Eccleſiaſtico Iudice puniri poſſunt, quoties committunt crimina communia, vel Eccleſiaſtica, ſiue ratione perſonæ offenſæ, ſiue ratione loci, ſiue ratione rei, ſiue ratione pœnæ, Bald. *in Auth. Clericus quoque num. 7. in fin. verſ. & conclude C. de Epiſcop. & Cleric.* Io. de Anan. *in cap. cùm ſit generale in prin. verſ. quæ ſint*, & ibi Anton. de Butr. *num. 5. verſ. nota de foro competen.* Oltrad. *conſ. 86.* Sperel. *dec. 4. num. 6. tom. 1.*

3 Differunt tamen inter ſe cauſa mixta, & cauſa mixti fori, etenim mixta dicitur quando aliquid vtroque iure prohibitum eſt, vt notatur *in cap. cùm ſit generale de foro competen.* ad tradita per Cyn. & Bald. *in Auth. Clericus qui C. de Epiſc. & Cleric.* Soccin. *conſ. 119. num. 7. vol. 4.* Decian.
4 *tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 63.* Et cauſæ mixtæ ea eſt natura, vt Eccleſiaſticus cognoſcat aduerſus Eccleſiaſticos, & laicus contra laicos, ſecundùm communem opinionem, de qua Nauar. *in cap. nouit. 6. notabil. num. 43. de iudic.* Sperel. *dec. 9. num. 18.*

5 Cauſa verò mixti fori eſt quando perſona eſt ſæcularis, & pœna impoſita à iure canonico, tunc enim vterque Iudex aduerſus laicum procedere poteſt, laicus ratione perſonæ, Eccleſiaſticus ratione pœnæ, vnde locus eſt præuentioni, *cap. ſit generale de foro competen.* vbi communiter ſcribentes Barboſ. *in l. Titia num. 51. ff. ſolut. matrim.* Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 63. & 64.* Sperel. *dec. 9. num. 16. & 18. verſ. mixti vero fori tom. 1.* vbi *num. 17.* ſubdit hoc procedere, ſi pœna impoſita ſit temporalis, vel corporalis, ita vt adaptari poſſit Iudici laico, & ſit capax, & competens ad irrogandam, ſecus verò, ſi pœna ſit ſpiritualis, quæ irrogari non poteſt, niſi priuatiuè à Iudice Eccleſiaſtico, iuxta decretum ex Synodo Eugenij Papæ relatum *in cap. determinus 2. extra de Iudic.*

Hinc eſt, quòd ſacrilegium ſit crimen mixti fori, in 6
quo eſt locus præuentioni inter Eccleſiaſticum, & ſæcularem Iudicem, *cap. cùm ſit*, vbi Anton. de Butr. & Abb. *num. 31.* Soc. *num. 47.* Felin. *num. 12. de foro competen.* Rol. *conſ. 24. num. 5. & 6. lib. 2.* Clar. *in §. fin. q. 38. verſ. vidi etiam*, Boſſ. *in tit. de coitu damnato, & punib. num. 13. & ſeq.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 3. num. 1. verſ. ego vt liberè in fin.* Farinac. *in prax. q. 8. num. 132. & q. 28. num. 62.* Oiaſch. *dec. Pedemon. dec. 103. num. 7. & per totam*, Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 1. reſol. 81. verſ. ideo abſolutè, & p. 4. tract. 1. reſol. 67. circa fin.* Menoch. *de arbitr. caſ. 389. num. 33. & 34.* Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 26. num. 1. & 20.* Vulpel. *in tract. de libertate Eccleſ. p. 1. num. 29.* cum alijs relatis à Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. reali §. 4. num. 2. & 9.*

Et Iudex Eccleſiaſticus ratione ſacrilegij poteſt procede- 7
re ad illius pœnam contra delinquentem in Eccleſia etiam ſi ſit laicus, Abb. *in cap. inter alia ſub num. 29. de immunit. Eccleſ.* Baiard. ad Clar. *q. 38. num. 51.* Farinac. *quæſt. 28. n. 62. in fin.* Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. p. 1. cap. 13. num. 23.* Guttier. *pract. quæſt. lib. 3. cap. 1. num. 14.* cum alijs per Spad. *conſ. 128. num. 5. tom. 1.* vbi quòd poſſit procedere non ratione puta homicidij, vel mutilationis membri, ſed ſolùm ratione ſacrilegij.

Delictum commiſſum in Eccleſia, ſcilicet an laicus oc- 8
cidens, mutilans, aut aliter offendens laicum in Eccleſia puniendus ſit à Iudice Eccleſiaſtico, an verò à ſæculari, controuerſa, & perdifficilis redditur huiuſmodi quæſtio, dum pro Eccleſiaſtica iuriſdictione, quòd priuatiuè cognitio cauſæ ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, quia cùm delictum ſit commiſſum in iuriſdictione Eccleſiaſtica, ideò puniri debet à Iudice loci commiſſi delicti, cuius ratione delinquens forum ſortitur; voluit Cynus *in l. præſes num. 4. C. de iis, qui ad Eccleſ. confug.* Salycet. *in auth. item nulla communitas num. 3. C. de Epiſcop. & Cleric.* Io. de Anan. *in cap. inter alia num. 5. de immunit. Eccleſ.* Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 29. num. 5.*

Pro ſæculari verò iuriſdictione ſecunda ſententia eſt, 9
quòd laicus priuatiuè ſit competens, Bart. *in l. ſi cui §. fin. num. 3. ff. de accuſat.* per textum expreſſum *in l. ſi quis hoc genus C. de Epiſc. & Cleric. & in cap. fin. de immunit. Eccleſiaſt.* vbi Abb. *num. 5. & in cap. inter alia num. 29. verſ. vlterius quæritur tit. eod. in cap. cùm ſit generale num. 27. verſ. addo etiam de foro competen.* Clar. *in § fin. q. 38. num. 18.* Steph. Aufer. *de poteſt. ſæcul. ſuper Eccleſiaſt. perſon. reg. 4. num. 21.* Guttier. *pract. quæſt. lib. 3. & 4. q. 1. num. 13.* Rol. *conſ. 24. num. 5. & 6.* Menoch. *conſ. 1000. num. 27. verſ. ad tertium obiectum lib. 10.* Farinac. *q. 28. num. 62. & de immunit. cap. 16. n. 234.* Cabal. *reſol. crim. caſ. 194. n. 1. 2. & 3.*

Tertia opinio eſt, quòd vterque Iudex procedat, Ec- 10
cleſiaſticus quoad pœnas ſpirituales, laicus verò quoad temporales, & fiſco applicandas, Amod. *de Sindicat. num. 171.* Clar. *in §. fin. q. 36. num. 47. verſ. quæro quid ſi per laicum.*

Quarta opinio eſt, quòd etiam ſi delictum commiſſum 11
à laico in Eccleſia, cæmeterio, vel alio loco commoni non ſit Eccleſiaſticum, ſed ſæculare, tamen ratione loci ſortiatur naturam mixti fori prout eſt ſacrilegium, adeout ſit locus præuentioni inter Eccleſiaſticum, & ſæcularem Iudicem, vt altero præueniente, alter nequaquam procedere valeat, Guid. Pap. *decis. 562. num. 2. & 9.* Papon. *lib. 4. tit. 4. arreſt. 6.* Farinac. *in Appen. de immun. Eccleſ. cap. 16. num. 226.* Diana *reſol. moral. p. 4. tit. 1. reſol. 67. verſ. ſed his non obſtantibus*, Sperel. *dec. 3. num. 3. tom. 1.*

Atque hinc diſtinguendo ad concordiam reducuntur 12
præfatæ opiniones, quoniam animaduertendum eſt, quòd à laico in Eccleſia delinquente duo committuntur crimina, aliud ſæculare conſiſtens in ipſo vulnere, mutilatione, homicidio, ſeu alia offenſione, aliud ſacrilegij conſiſtens in violatione immunitatis Eccleſiæ, vt tradit Bertacchin. *in tract. de Epiſcop. inter tract. doct. tom. 13. p. 2. num. 7.* ſi igitur agatur de vulnere, & ipſa offenſione prout delictum ſæculare reputatur, & ſpectat priuatiuè ad Iudicem ſæcularem, eò quia Eccleſia non habet territorium, niſi in ijs, quæ pertinent ad forum Eccleſiaſticum: ſi verò agatur de eodem delicto habente annexum ſacrilegium, vel ratione perſonæ, vel ratione loci, vel ratione rei, efficitur mixti fori, & ſic ſpectat ad vtrumque Iudicem, & eſt locus præuentioni,

ni, ita originaliter diſtinguit Abb. in cap. inter alia ſub num. 29. de immun. Eccleſ. & in cap. cum ſit generale num. 27. verſ. adeo de for. competen. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num. 614. Guttier. pract. quæſt. lib. 3. & 4. quæſt. 1. num. 13. & 14. Auſer. in tract. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſiaſt. perſon. regul. 4. num. 21. poſt med. verſ. dicit tamen, Leo in Theſaur. for. Eccleſiaſt. cap. 13. n. 23. poſt prin. verſ. negari tamen nõ poteſt, Cabal. reſol. crim. caſ. 194. n. 5. 6. 7. & ſeq. Farinac. q. 28. n. 62. ante fin. verſ. benè verum eſt, & de immun. cap. 16. n. 235. & ſeq. Vermigl. conſ. crim. 88. to. 3. conſ. 10. n. 2. conſ. 102. n. 2. Spada conſ. 128. n. 5. to. 1. Sperel. deciſ. 3. n. 6. 7. & 8. tom. 1.

13 Ex quo reſultat, vt quoties Eccleſiaſticus præuenit, & pro ſacrilegio condignam impoſuit pœnam, vel ritè abſoluit, Iudex laicus, non poſſit punire rurſus delinquentem pro illato vulnere, niſi in caſu, in quo eſſet imponenda pœna ſanguinis, & ita paſſim in praxi ſeruari vidiſſe teſtatur Sperel. dec. 3. n. 8. verſ. benè verum eſt tom. 1.

14 Effectus autem præuentionis eſt, vt vnus alium excludat, & altero procedente, alterius forus ſileat, ita quòd in Iudice procedente, omnis conſolidetur iuriſdictio, facit textus in cap. propoſuiſti 19. de foro competen. & in l. ſi quis poſtea ff. de iudic. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 12. n. 57. & 67. Guazzin. in Reorum defenſ. 1. c. 8. n. 1. Farinac. de inquiſit. q. 7. n. 52. & 54. Antonel. de regim. Eccleſ. lib. 5. c. 5. n. 8. Vermigliol. conſ. crim. 102. n. 3. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 288. n. 9. tom. 2. Theſaur. dec. 90. ſub n. 6. Maſtril. dec. 210. num. 3. Sperel. dec. 4. num. 4. tom. 1.

15 Limita hoc non procedere in duobus caſibus, primò quando à Iudice Eccleſiaſtico impoſita eſſet ſola pęna medicinalis potius ad ſalutem animæ, quàm corporis afflictionem, nam tunc non obſtante præuentione poteſt Iudex laicus imponere pœnam temporalem: ſecundò quando ex qualitate delicti imponenda eſſet pœna, quæ ſub iuriſdictione Eccleſiaſtici non comprehenderetur, vt eſt pęna ſanguinis, quæ ab Eccleſiaſtico Iudice imponi non poteſt, Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 12. num. 91. Leon. in Theſaur. for. Eccleſ. cap. 13. n. 24. Ambroſin. de immun. Eccleſ. cap. 20. n. 15. 16. & 17. Vermigliol. conſ. crim. 88. n. 5. & 7. qui firmant, quòd in his caſibus punitus ab Eccleſiaſtico, iterùm puniri poteſt à ſæculari Iudice.

16 Vbi verò laicus committit crimen merè Eccleſiaſticum cauſa non eſt mixti fori, nec Iudex laicus poteſt in ea ſe intromittere, ſed ſolum Eccleſiaſticus procedere debet, vt declarat poſt alios Decian. tom. 1. lib. 4. cap. 17. ſub num. 34. Cabal. lib. 1. reſol. crim. cap. 194. n. 3. Sperel. dec. 3. num. 27. tom. 1.

17 Quòd autem cauſa delicti commiſſi in Eccleſia ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum declarauit Sac. Congr. Immun. in vna Senogallien. die 14. Ianuarij 1648. in qua cenſuit, cauſam homicidij commiſſi in perſonam Vincentij Forniti in Eccleſia Minorum Conuentualium Terra Rocha Contrada ſpectare ad Curiam Eccleſiaſticam: & in alia Fauentina die 27. Martij 1640. cenſuit cauſam præſentis delicti ob explosionem Archibuſci in aditu domus Parochialis S. Mariæ contra Mutium Coſtam ſpectare ad Curiam Eccleſiaſticam.

18 In contumaciam verò poſſe vtrumque forum procedere, cenſuit eadem Sac. Cong. Immun. in Caſenaten. ſub die 10. Iulij 1640.

19 Sed ſi delinquens in Eccleſia gaudeat priuilegio fori, licèt ſit perſona laica, nihilominus ſolùm ſubijcitur Iudici Eccleſiaſtico, vt ſæpè firmauit Sacra Congregatio Immunitat. & ſignanter in vna Narnien. 28. Iulii 1648. in qua cenſuit cognitionem Cauſa homicidii à Baroncello Curia Epiſcopalis Narnien. commiſſi ſpectare ad Epiſcopum, & non ad Gubernatorem.

20 Percuſſio facta à laico in perſonam Clerici eſt mixti fori, & conſequenter ab vtroque Iudice puniri poteſt tamquam ſacrilegium, cap. cum ſit generale, vbi Butr. & Abb. de foro competen. cap. 1. num. 3. & 6. de offic. Ordin. Surd. conſ. 498. num. 20. Calder. conſ. 11. num. 2. de Iudic. Clar. in §. fin. quæſt. 37. num. 6. Guazzin. reorum defenſ. 2. cap. 11. num. 11. Decian. tract. crim. lib. 4. cap. 26. num. 17. Menoch. de arbit. caſ. 389. num. 14. & 15. Beller. diſquiſit. Cleric. tit. de fauore Cleric. real. §. 4. n. 13. Vrſil. ad Afflict. dec. 219. n. 2. latè Giurb. conſ. crim. 70. n. 10. Theſaur. dec. 224. n. 2. Marta dec. 235. n. 1. Franc. March. dec. 123. n. 6. dec. 595. n. 3. dec. 597. n. 3. dec. 608. p. 2. Oſaſch. dec. 103. n. 7. Maſtril. dec. 68. n. 4. & 5. & dec. 210. n. 7. Sperel. dec. 3. n. 20. & 21. tom. 1. vbi quòd Clericus offenſus habeat hoc caſu fori electionem; eſt tamen locus præuentioni, vt declarauit Sac. Congr. Epiſc. ſub die 16. Iunij 1615. de qua Diana reſol. moral. poſt. 5. partem tit. declar. Sac. Cong. n. 32. latè Clar. §. fin. q. 36. n. 42. & q. 38. Boſſ. in tit. de ſacrileg. ad fin. Tuſch. in lit. S. concl. 6. n. 11. Cabal. reſol. crim. caſ. 194. n. 9. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 36. n. 6. Scaccia de Iudic. lib. 1. c. 12. n. 57. Cæſar. de Graſ. de effect. Cleric. effect. 1. n. 613. Surd. conſ. 498. n. 20. Giurba conſ. 70. n. 10. verſ. vt præuentioni locus ſit, Maſtril. dec. 68. n. 4. & 5. & dec. 210. n. 7. vbi ſubdit, quòd Eccleſiaſticus ſit dignior in ijs, quæ ſunt mixti fori, Giurba conſ. 70. n. 11. verſ. ſed Eccleſiaſticus. 21 22 23

24 Prout etiam Homicidium commiſſum à Laico in Religioſum eſt mixti fori, Vermigliol. conſ. 52. n. 1. vbi allegat textum in l. ſi quis hoc genus 10. C. de Epiſcop. & Cleric. cap. cum ſit generale 8. de foro compet. vbi Abb. n. 30. & 31. qui declarat, quæ ſint crimina merè Eccleſiaſtica, quæ merè ſæcularia, & quæ mixta.

25 Et in puncto offenſionis factæ à Laico in perſonam ſacerdotis, Sacra Congregatio Immunitatis in Aſculana inſtante Epiſcopo Terami ſub die 8. Aprilis 1642. cenſuit in cauſa ſacerdotis offenſi tamquam mixti fori, vtrumque forum procedere poſſe in contumaciam, ſed ſi Epiſcopalis curia præueniat in captura ſolam procedere debere.

Et in alia Tortonen. occaſione homicidii commiſſi in perſonam Clerici Guglielmi Andellæ in loco Caſtellauij Tortonen. Diœceſis, dum Vicarius Generalis in loco commiſſi delicti faciebat recognitionem cadaueris, ſeu viſum, & repertum præfati Clerici, acceſſit etiam Cancellarius Curiæ ſæcularis, & eamdem recognitionem facere intendens, fuit monitus à Vicario, vt ſe abſtineret, ex quo agebatur de perſona Eccleſiaſtica ſub pœna excommunicationis, ſed quia curia ſæcularis præmiſſis non obſtantibus conſtruxit proceſſum, & vlteriùs intendebat procedere ad deſcriptionem bonorum delinquentium ſub prætexto, quòd Iudex Eccleſiaſticus poſſit procedere ad pœnas ſpirituales etiam ſi præueniat, eo quia delinquentes ſponte ſe conſtituerant in fortijs curiæ Epiſcopalis, vnde certiorata Sac. Cong. Immun. à Vicario inſtetit declarari.

25 Primo, an Vicarius in dicta cauſa mixti fori attenta præuentione poſſit punire delinquentes etiam in pœnis temporalibus, excepta pœna ſanguinis, iuxta allegata per Ciarlin. c. 15.

27 2. An Vicarius per capturam, de qua ſupra, dicatur præueniſſe iuxta ſuperius allegata.

28 3. An dictus Vicarius poſſit procedere ad cenſuras contra Iudicem ſæcularem, quatenus procedat ad dictam deſcriptionem bonorum, iuxta allegata per Sperel. dec. 92. & 134.

Sacra Congregatio reſpondit ad primum cognitionem cauſa homicidij commiſſi in Clericum Guglielmum Andellam ſpectare ad curiam Eccleſiaſticam, quæ præuenit.

Ad 2. Dictam curiam præueniſſe per capturam.

Ad 3. Ordinarium poſſe ſeruatis ſeruandis ad cenſuras procedere contra Iudicem Laicum ſi in dicta cauſa, & ad deſcriptionem bonorum procedat. Die 10. Septembr. 1652.

29 Delictum commiſſum in loco immuni, non tamen ſacro puta intra ſpatium triginta paſſuum Eccleſiæ, vel in domo Parochialis Eccleſiæ eſt mixti fori, vt cenſuit Sac. Cong. Immun. in vna Fauentina ſub die 27. Martij 1640. proponente bo. mem. Card. Falconerio, in qua agebatur de delicto in domo Eccleſiæ Parochialis patrato, & vnanimiter Eminentiſſimi Patres moti fuerunt, ex textu in cap. quis quis 17. q. 4. in princ. Syluest. in ſumma in verbo ſacrilegium in princ. vt teſtatur Sperel. dec. 62. n. 29. tom. 1. vbi concludit, quòd impoſterum iſta media ſententia ſit tenenda, prout etiam reprobatis contrarium tenentibus docet Vermigliol. conſ. crim. 102. à n. 4. vſque ad fin.

30 Copula cum Moniali, ſeu ſacrilegium reſultans ex ſtupro commiſſo à Laico in perſonam Monialis eſt mixti fori, cap. impudicas 27. q. 1. & poſt Soccin. tradit Felin. in c. cum ſit n. 12. de foro compet. Menoch. de arbitrar. caſ. 389. n. 22. & 23. Guazzin. ad defenſ. 1. c. 11. n. 11. circa fin. Oſaſch. dec. Pedem. 103. n. 7. & per tot. Sperel. dec. 3. n. 23. to. 1. & de hac materia egregiè Dec. to. 2. tr. crim. lib. 6. c. 20. per tot. Cabal. reſol. crim. caſ. 200. n. 73. Campanil. in diuerſor. iur. Canon. rub. 12. c. 16. in fin. Beller. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 3. n. 15.

31 Furtum commiſſum in Eccleſia, ſeu ſacrilegium quod committitur in rapiendo ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro pariter eſt mixti fori,

vtpotè ab vtroque Iure vetitum, à iure quidem ciuili, per textum in *l. ſacril. pœnam in princ. & in l. ſacrilegij capite §. 1. ff. ad l. Iuliam peculat.* à iure verò canonico in *cap. quiſquis 17. q. 4.* latè Menoch. *de arbitrar. caſ. 389. à num. 2. vſque ad 15.* Dec. *tract. crim. lib. 6. cap. 30. num. 16.* latè Bellet. *diſquiſit. Cler. tit. de fauor Cler. real. §. 4. num. 11.* Sperel. *dec. 3. num. 24. & 26.* vbi quòd ablatio rerum laico facta ab alio laico in Eccleſia ſecundùm ius ciuile eſt ſimplex furtum, *l. 1. Diui Seuerus Antoninus ff. ad l. Iul. peculat.* tamen de iure canonico eſt ſacrilegium, *cap. quamuis 17. q. 4.* & propterea delictum huiuſmodi concludit eſſe mixti fori, quidquid ſenſit in contrarium Hortenſ. Caualcan. *in tract. de brachio regio p. 1. num. 75.* in facti vero contingentia fatetur ad partis læſæ querelam proceſſiſſe, non tamen ex officio, licèt tamquam in delicto mixti fori procedere potuiſſet.

32 Effringentes verò, & ſpoliantes Eccleſias videntur ipsò factò excommunicati, per textum *in cap. omnes Eccleſiæ 17. q. 4.* ſed ad incurrendam hanc excommunicationem copulatiuè requiruntur, effractio, & ſpoliatio, ſeu furtum, ita vt qui effringit Eccleſiam, ſed non furatur, non incurrat hanc excommunicationem, prout etiam, qui furatur, & ſpoliat Eccleſiam, ſed non effringit, vel qui ſurripit alterius priuati crumenam in Eccleſia neque ſubijcitur huiuſmodi cenſuræ, ita Bonac. qui alios refert *de cenſur. in particular. tit. de excomm. in particular. extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 12. num. 1. 2. & 9. tom. 3.*

33 Nomine autem confractionis Eccleſiæ intelligitur omnis violenta actio, quæ fit rompendo parietem, valuas, feneſtras, ligneas, vitreas, ſeu papiranceas, ſiue tectum, ſiue cardines, quibus valuæ ſuſtinentur, vt declarat idem Bonac. *loco cit. num. 3.*

34 Clerici, & laici ſi ſimul aliquod delictum committant, à quo Iudice ſint puniendi, ſeù iudicandi prima ſententia eſt, quòd Iudex laicus cognoſcat, quoad laicos, & eccleſiaſticus quoad Clericos, & hanc opinionem ſeruari in practica aſſerit Clar. *in §. fin. q. 36. num. 41. circa med.* Cracc. *conſ. 232. vol. 2.* Couar. *pract. quæſt. cap. 34. num. 1.* Igneus *in l. ſenatus conſultus num. 14. ff. ad Syllan.* Rebuf. *in repetit. Auth. habita priuil. 106. C. ne fil. pro patre, & in proœm. Regiar. conſtit. gloſ. 1. num. 117.* Boer. *in conſtit. Biturien. tit. de iuriſdict. §. 9.* Aym. *conſ. 232.* qui latiſſimè Steph. Lambert. *de contract. gloſ. fin. num. 244.* Gomez. *var. reſol. lib. 3. cap. 10. num. 6.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 371. num. 12.* Farinac. *q. 8. num. 151.* Bonac. *de cenſur. diſp. 1. q. 16. punct. 5. ſeſſ. 1. num. 20. verſ. ſed contrarium tom. 3. fol. mihi 108.* vbi de probabiliori teſtatur, & quòd ita obſeruatur Mediolani, quia cauſa diuidua eſt, & ritè ſubijci poteſt vtrique foro, ſeruato modo procedendi iuxtà proprias regulas Vrſil. ad Afflict. *dec. 213. num. 7.* Oſaſch. *dec. Pedemont. 103. num. 10.* Capyc. *dec. 173.* & pro hac opinione facit textus

35 in *l. ſi quis vxori ff. de furt. in prin.* vbi quòd in delictis ſocius criminis minimè gaudet beneficio ſocij, Pereira *de manu regia p. 1. cap. 41. num. 3.* Nouar. *de elect. fori ſect. 3. q. 1. num. 28.* Sanch. *in Opuſc. tom. 1. lib. 3. cap. vnico cap. 30. num. 5.* Caſtr. Palaus *tom 2. diſ. vnica punct. 6. num. 11.* Caballin. *ad conſtit. Aegid. lib. 5. cap. 1. num. 24. verſ. quæ opinio*, Cæſar. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 134.*

36 Contrarium verò, quòd inter plures delinquentes exiſtente Clerico, Eccleſiaſticus debeat eſſe etiam omnium laicorum Iudex, ex originali doctrina Anton. de Prato veteri *in l. 1. in fin. ff. quæ ſent. ſine appel. reſc.* ea ratione quia magis dignus trahit ad ſe minus dignum, & ne continentiæ cauſæ diuidantur, & ne forte diuerſæ ſententiæ ſequantur, vt ſi vnus abſoluat, alter condemnet, iuxtà *cap. quanto de Iudic.* Boſſ. *in tit. de foro competen. num. 116. in fin.* Soccin. *in l. cum Senatus in fin. ff. de reb. dub.* Follet. *in pract. crim. fol. 75. num. 79.* Maioard. *de priuil. Eccleſ. p. 1. art. 17. num. 10.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſ. 15. q. 19. num. 31.* Marta *de iuriſd. p. 4. cent. 2. caſ. 119. num. 1.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effect. 1. num. 232.* Gomez. *cap. 1. de reſcript. num. 74.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 371. num. 12. & 13.* Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 44.* Scaccia *lib. 1. de Iudic. cauſ. cap. 11. numer. 24.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 9. & 12.* vbi reprobat contrariam opinionem, & contrarijs reſpondit, & in *verſ. quod non ſic erit*, teſtatur cum Scaccia *in dicto cap. 11. n. 24. de iudic.* ita anno 1591. ordinatum fuiſſe per Sacram Conſultam in Clerico, & Laicis inquiſitis de violentia illata cuidam mulieri, qui omnes remiſſi fuerunt ad Eccleſiaſticum Iudicem, ex quo decreto motus, Farinac. *quæſt. 8. num. 151. in fin.* cum hac parte tranſiuit, Bellet. *diſquiſit. Cler. par. 1. tit. de fauor. Cler. perſonal. §. 16. ſub num. 1. verſ. altera opinio*, Baiard. in addit. ad Clar. *§. fin. quæſt. 36. num. 50.* Pariſ. *conſ. 154. num. 1. vol. 4.* Marin. Soccin. *in cap. 2. num. 2. de mut. petit. & conſ. 12. num. 19. vol. 1.* Soccin. *in l. cum ſenatus num. 11. ff. de reb. dub.* vbi ita in practica fuiſſe obtentum, Felin. *in cap. 1. num. 6. de præſumpt.* Duard. *in Bulla Cœnæ cap. 17. quæſt. 11. num. 48.* Marſil. *ſing. 180.* Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. num. 475.* Surd. *conſ. 501. num. 81. & conſ. 496. num. 15. 17. & 18. vol. 3.* Vermigliol. *conſ. crim. a 10. num. 1.* Rim. *conſ. 261. num. 43.* Diana *reſol. moral. par. 3. tract. 1. de immun. reſol. 1. §. ſed affirmatiuam, & p. 4. tract. 1. reſ. 7. verſ. ſed ego*, Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 10.*

De qua ſententia hodie non eſt dubitandum, cum ita ſæpè reſolutum fuerit à *Sac. Cong. Immun.* & ſignanter *in vna Mantuana ſub die 18. Iulij 1651.* in qua inſtante Epiſcopo eiuſdem Ciuitatis occaſione capturæ factæ à curia ſæculari aliquorum laicorum, & Eccleſiaſticorum ob fabricationem falſæ monetæ propoſita fuerunt infraſcripta dubia. 37

Primo, ſe il Veſcouo può formare proceſſo per l'intereſſe degl'Eccleſiaſtici, e conoſcere la cauſa congiuntamente con la parte ſecolare, per riſpetto de' Laici.

2. Se per formare il detto proceſſo ſi poſſa delegare ſino alla ſentenza excluſiue il Giudice ſecolare.

3. Se facendoſi il proceſſo nella Corte Veſcouale ſi poſſino communicare gl' indicij reſultanti da quello contra li Laici.

4. Se perſiſtendo la corte ſecolare di negare di communicare al Veſcouo il ſuo proceſſo nella parte concernente gl'Eccleſiaſtici, mentre ch'all'incontro non ſi communicano da eſſa gl'indicij, che reſultano da quello, che ſi forma nel foro Veſcouale, debba il Veſcouo rilaſciare detti Sacerdoti, poiche contro di loro non hà inditio nè meno il corpo del delitto.

Sac. Congregatio *ad primum Reſpondit, Epiſcopum non poſſe coniunctim procedere, & ad ipſum ſpectare integram cognitionem totius cauſæ.* 38

Ad 2. Eundem Epiſcopum non poſſe delegare Iudicem Laicum. 39

Ad 3. Non poſſe proceſſum communicare. 40

Ad 4. non poſſe de rigore iuris procedere, ſed facere diligentias pro habendo proceſſu, & corpore delicti, quod ſi non habuerit dimittat carceratos, cum cautione de ſe repræſentando. 41

Limit. ſecundam opinionem, vt Eccleſiaſticus procedat contra Clericum, & laicum ſimul delinquentes concurrente cauſæ indiuiduitate, ſecus autem ea ceſſante, quia tunc ceſſat ratio ne cauſarum continentiæ diuidantur, vbi enim non concurrit indiuiduitas connexionis delicti à Laicis, & Clericis ſimul perpetrati, non reputatur eadem cauſa, vt magis dignus trahat minus dignum: etenim in delictis vnuſquiſque puniri debet de eo, quod egit, adeo vt ſi laici non ſint ſocij in delicto, ſeu de eo, quod actum fuit à Clericis, excludatur indiuiduitas cauſæ, ac proinde vnuſquiſque pro eo, quod egit remanet ſubiectus ſuo iudici cõpetenti, vt animaduertit Vermigliol. *conſ. crim. 210. num. 3.* ex Bart. *in l. præcipimus §. eodem obſeruando C. de appellat. & in l. iuriſperito §. fin. ff. de excuſat. tutor.* Couar. *pract. quæſt. cap. 34. num. 1. & ſeq.* Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 9. ex num. 44. verſ. duodecimo delictum*, Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. 1. num. 137.* 42

Et licèt contra hanc vltimam veriorem ſententiam videatur obſtare Bulla Pij IV. emanata ſub die 26. Maii 1565. in qua diſponitur, quòd in cauſis criminalibus mixtis ſit locus præuentioni inter ſæcularem, & Eccleſiaſticum Iudicem, ſed data præuentione ex parte Iudicis Eccleſiaſtici non niſi contra Clericum tantùm procedere poſſit. Tamen dicta Bulla fuit ſublata, & ad terminos iuris communis redacta per aliam Conſtitutionem B. Pii V. emanata ſub die 20. Iulii 1566. qua expreſsè cauetur, quòd in præuentionibus inter ſæcularem, & Eccleſiaſticum Iudicem procedatur in omnibus, & per omnia iuxta formam iuris communis, & decreta Sacri Concilii Tridentini, & non alias aliter, de quibus conſtitutionibus Farinac. *q. 8. num. 156.* Diana 43

reſol.

reſol. moral. par. 4. reſol. 7. verſ. ſed ego in fin. in tit. 1. de immun.

44 Propterea poſtquam præfata bulla ſublata fuit, Sacra Congregatio Immunitatis in facti contingentia ſemper declarauit Iudicem Eccleſiaſticum poſſe, & debere cognoſcere de tota cauſa, tam quo ad Clericos, quã quo ad laicos ſimul delinquentes, & complices, tum in vna *Policaſtren. 30. Auguſti* 1641. *tum in vna Vrbeuetana* 19. *Iulij* 1651. *tum in vna Ferentulis* 28. *Septemb.* 1666. de quibus nouiſſimè teſtatur Iacobus Pignatel. *conſult. canon.* 482. *num.* 1. *tom.* 1.

45 Adulterium an ſit mixti fori, diſtinguendum eſt, quòd aut in cauſa adulterij venit imponenda pœna ſanguinis, & ſolus Iudex laicus eſt competens, quo ad alias verò pœnas eſt mixti fori, & ideò datur locus præuentioni, ſi verò agatur ciuiliter ad effectum ſeparationis Thori, ſeu in cauſa diuortij, & tunc ſolus Iudex Eccleſiaſticus priuatiuè procedere poteſt: & ratio eſt, quia pœna ſeparationis Thori eſt pęna canonica, quæ videtur impedire effectum Sacramenti matrimonij, propterea huiuſmodi cauſa eſt ſpiritualis, & ſolius fori Eccleſiaſtici, & ita nemine excepto ſic omnes tradere teſtatur Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 26. *ſub num.* 7. *verſ. tertia eſt concluſio*, per textum *in cap. tua de procurat. cap. plerumque de donat.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 3. *de offic. Ordin.* Couar. *in* 4. *Decretal. par.* 2. *cap.* 7. §. 6. *num.* 8. Dec. *conſ.* 212. *num.* 2. Rom. *ſing.* 664. Angel. de Vbald. *inter conſ. matrim. conſ.* 42. Clar. §. *fin. quæſt.* 37. *verſ. quæro non quid, & in* §. *Adult. num.* 6. Couar. *in Epitom. de ſponſal. & matrim. par.* 2. *cap.* 7. §. 6. *num.* 8. pulchrè Barboſ. *in l.* 2. *par.* 1. *num.* 139. *in fin. & num.* 140. *ff. ſolut. matrim.* & pulchrius Sanchez *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 8. *n.* 15. *&* 16. Corrad. *in prax. rub. de adult. num.* 6. Miranda *de ordine iudic. quæſt.* 1. *art.* 5. *concl.* 6. Ric. *par.* 5. *collect.* 2076. Farinac. *in prax. crim. quæſt.* 8. *num.* 130. *& quæſt.* 89. *num.* 112. *& quæſt.* 141. *num.* 42. *&* 47. Beller. *diſquiſit. Cleric. par.* 1. *tit. de fauor. Cler. real.* §. 4. *num.* 68. *&* 69. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 2. *num.* 5. & communiter DD. *in cap. accedentibus de exceſ. Prælat.* Diana *reſol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 86. *& par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 16. *verſ. hac opinion.* Vincen. de Franch. *dec.* 312. *num.* 3. Sperel. *dec.* 9. *num.* 29. *tom.* 1. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 2. *ſect.* 4. *num.* 5. *&* 6.

46 Si verò agatur de diuortio coram Eccleſiaſtico; quæſtio alimentorum, & dotis amittendæ tamquam ei acceſſoriæ pertinet ad eumdem, & poteſt cognoſcere de hac cauſa temporali; ſecus verò ſi cauſa principalis verteretur de dote, nam tunc talis cognitio ſpectat ad ſolum Iudicem laicum, vt probat textus *in cap. de prudentia, & in cap. nuper, & in cap. per veſtras de donat. inter virum, & vxorem*, Diana *reſol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 86. *verſo immò & ſi*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84. *num.* 19. vbi allegat Hippol. *ſing.* 389. Gom. *in l.* 50. *Tauri num.* 53. Nouel. *de dote par.* 9. *priuil.* 16. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 76. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 44. *à num.* 6. *& lib.* 3. *quæſt.* 29. *num.* 28.

Vndè quæſtione mota coram Iudice laico ſuper præſtatione alimentorum, aut reſtitutione dotis, vel ob adulterium, vel ob furorem, vel ob aliam cauſam, propter quam deueniri poſſit ad ſeparationem Thori, eſt ſuperſedendum ab Eccleſiaſtico, donec ab eodem diuortij quæſtio dirimatur, Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 17. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immunit. reſol.* 86. *verſ. ex his autem*, Vincen. de Franch. *decıſ.* 312. *num.* 3.
47 *& per totam*, vbi declarat, quòd etiam Iudex laicus ſit competens quando tractatur de amiſſione dotis ob adulterium notorium, per confeſſionem, & per ſententiam, & in his terminis ſubdit quòd ſuſtineri poſſit doctrina Decij *in conſ.* 212. vbi tradit, quòd quando vir prætendit amiſſionem dotis ob vxoris adulterium, ſit etiam Iudex competens laicus quamuis ciuiliter agatur.

48 Cauſa igitur dotis quando dependet ex ſola matrimonij validitate, vel nullitate ad Eccleſiaſticum pertinet, *cap. de prudentia de donat. inter vir. & vxor.* vbi expreſsè cauetur, quòd delegatus ad cauſam matrimonij, ſi ferat ſententiam diuortij, pronũciare etiam debet dotem reſtituendam eſſe; ſi verò principaliter de ea agitur inter laicos ad Iudicem ſęcularem eſt deferenda, nempè quando ſoluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris, vel quando eo conſtante mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus, vel ſi petatur à viro tamquam promiſſa, ex notatis *in l. ſi conſtante ff. ſolut. matrim. & in cap. per veſtras de donat. inter virum, & vxor.* & ratio differentiæ eſt, quia in primo caſu, quando Iudex Eccleſiaſticus iudicat matrimonium non valuiſſe, meritò, & conſequenter debet iudicare dotem reſtituendam, propter neceſſariam dependentiam, cum principali articulo ſpirituali: in ſecundo verò caſu articulus redditur merè prophanus, propterea ſpectat ad Iudicem laicum, vt pulchrè ratiocinatur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84.
num. 30. vigore tamen iuramenti, & obligationis Came- 49
ralis poteſt etiam huiuſmodi cauſa reſtitutionis dotis cognoſci à Iudice Eccleſiaſtico, licèt ſit merè prophana aduerſus eos, qui primò ſe in forma Cameræ obligauerunt, & iurauerunt, vt alibi latè demonſtrauimus.

De legitimitate filij Iudex ſęcularis cognoſcere non po- 50
teſt, ſed cauſa neceſſariò remittẽda eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, adeout quæſtio natiuitatis oppoſitæ petenti hæreditatem coram Iudice ſæculari ſit ad Eccleſiaſticum Iudicem tranſmittenda, per textum notabilem in *cap. lator qui filij ſint legitimi, & cap. tuam vbi gloſ. de ordine cognitionum*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84. *num.* 20. *par.* 3. vbi reprobat Bart. *in l. Titia num.* 3. *ff. ſolut. matrim. vbi n.* 5.
aſſerit, ſi quæſtio validitatis matrimonii incidat coram 51
Iudice ſæculari non inter coniuges ad effectum decidendi, ſeu pronunciandi ſuper eiuſdem matrimonii validitate, ſed ad effectum conſequendi hæreditatem vti filio legitimo debitam, & ſic non principaliter, ſed incidenter hoc caſu Iudex ſæcularis cognoſcere poteſt de validitate matrimonii, ſiquidem hic intellectus conuincitur, *ex d. cap. lator, & cap. tuam*, in quibus contrarium diſponitur.

Abbas verò in *d. cap. tuam num.* 9. *de ordine cognition.* 52
diſtinguit inter cauſas incidentes inter eamdem ſpeciem iuriſdictionis, vel diuerſam, ſcilicet ſi cauſa incidens eſt eiuſdem ſpeciei cum principali, quòd tunc Iudex aliàs incompetens poſſit de ea cognoſcere, ſecus autem ſi ad diuerſam ſpeciem iuriſdictionis pertineat, vt eſt iuriſdictio ſæcularis reſpectu Eccleſiaſticæ, quæ diſtinctio neque videtur obtinere poſſe, quia licèt cauſa diuortii, & cauſa reſtitutionis dotis tamquam vna ſpiritualis, & altera prophana ad diuerſam iuriſdictionem pertineant, nihilominus quòd Iudex Eccleſiaſticus, ſi ferat ſententiam diuortii pronunciare etiam debeat dotem reſtituendam eſſe, expreſsè cauetur *in cap. de prudentia de donat. inter virum,*
& vxor. prout etiam Iudex criminalis de cauſa ciuili inci- 53
denter cognoſcere poteſt, *l.* 4. §. *ſi dicatur in prin. ff. fin. regund.*
ſicut è contra Iudex ciuilis de criminali incidenter 54
cognoſcere poteſt, probat textus *in l. nullum C. de teſtib.* ex 55
quibus manifeſtè colligitur quòd arbitrium, & facultas conceſſa in cauſa principali extendatur etiam in incidenti, & dependenti, licèt reſpiciant diuerſam iuriſdictionem, vt animaduertit Menoch. *de arbit. q.* 82. *à n.* 10. *vſque ad finem*, cum aliis allegatis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 84. *num.* 21. *&* 22.

Alimentorum pariter cauſa tamquam priuilegiata 56
ſubiicitur foro Eccleſiaſtico, adeout vbi agitur de alimentis alicui debitis adiri poſſit Iudex Eccleſiaſticus, alimenta enim gaudent priuilegio cauſæ piæ; cuius reſpectu Iudex Eccleſiaſticus efficitur competens, etiam quo ad laicos, vt comprobat Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 9. *num.* 2. *&* 3. ex Bartol. quem allegat *in l. ſolent num.* 13. *ff. de aliment. & cibar. legat.* Io. Lup. *in cap. per veſtras in* 2. *notab. in prin. num.* 19. *de donat. inter. vir. & vxor. fol. mihi* 126. Didac. *in Epitom. de ſponſal. p.* 2. *cap.* 8. §. 6. *num.* 6. Ludouic. Molin. *de primogen. Hiſpan. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 76.

Spurius verò ſi petat alimenta, vel relicta, vel aliter 57
debita cogitur Iudicem Eccleſiaſticum adire, nec poteſt ea petere coram laico, & hanc ſententiam docent Caccialup. Dec. Grama. Cæphal. Burſar. Bonacoſ. relati per Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 9. *n.* 6.

Contrarium verò, quòd cognitio huius cauſæ ſit mixti 58
fori, Lancel. Gallia *in rub. ff. de verb. oblig. num.* 22. *& ſeq.* Caccialup. *in l. frater à fratre* §. *quæſitum numer.* 87. *ff. de condit. indeb.* licèt idem in Auth. *ſi qua illuſtris num.* 93. *in*

fin. C. ad Offician. neutram in partem inclinet, ſed quærendum dimittat, Menoch. conſ. 461. num. 22. Cordub. in l. ſi quis à liberis §. idem reſcripſit num. 78. vbi dicit eſſe in facultate ſpurij coram quo malit agere, Rip. in rub. ff. de verb. oblig. num. 58. dicens communem opinionem eſſe in contrarium, quia etiam in foro Cæſaris filij ſpurij ſunt alendi à Patre, Simon. de Pręt. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 1. dub. 3. ſol. 2. num. 6. Surd. de aliment. tit. 8. dub. 9. num. 6. verſ. ſed contr. & num. 7. vbi in fin. concludit, quòd ſit mixti fori, Couar. de ſponſ. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 6. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. n. 76. Sanctarel. var. reſol. p. 1. q. 34. n. 2. Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 85. §. ſed contrariam ſententiam.

59 Vbi verò alimenta relicta ſunt diuiti cauſa ſpectat ad Iudicem laicum, & non ad Eccleſiaſticum, quia hoc caſu non reſpiciunt piam cauſam, prout reſpiciunt, quando debentur pauperi, vt ex Bart. Cordub. Lup. tradit Surd. de aliment. tit. 8. dub. 9. num. 5.

60 Et generaliter, quòd in terris Eccleſiæ Iudex laicus ſit competens in cauſa alimentorum, ex gloſ. Simon. de Pręt. & Felin. aſſerit Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 9. num. 8.

61 Concubinatus cauſa, quòd ſit mixti fori docent Doctores citati per Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. num. 52. Azor. inſtit. moral. tom. 2. lib. 3. cap. 53. verſ. dubia quæſt. & par. 3. lib. 13. cap. 14. verſ. crimina merè ſæcularia, Venerus in examine Epiſcop. lib. 3. cap. 27. num. 66. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 52. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. num. 5.

62 Contrarium verò, quòd ſpectet tantùm ad forum Eccleſiaſticum Concubinariorum etiam laicorum punitio, quia concubinatus Cæſaris legibus nullis pœnis plectitur, de veriori docent Abb. in cap. cum ſit generale de foro competen. Marcellus Vulpe in prax. fori Eccleſiaſt. cap. 41. num. 51. Anton. Cucchus in inſtit. lib. 2. tit. 6. num. 101. Megalius in Promptuario verſ. cauſa ſpiritualis num. 10. & verſ. Concubina num. 10. Emanuel. Suarez. in Theſaur. recept. ſenten. lit. C. verſ. Concubinatus num. 166. & cum hac ſententia videtur pertranſire etiam Iulius Clarus in §. fornicatio num. 6. vbi concludit, quòd concubinatus non ſit de iure ciuili prohibitus, & propterea de conſuetudine, quòd Iudices ſæculares hoc crimen non puniunt, latè Diana reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 87. & par. 5. tract. 1. eodem tit. reſol. 10. ſub prin.

63 De iure autem canonico, & ex diſpoſitione Sac.
64 Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. penitus prohibetur, & in foro conſcientiæ omnis coitus excepto matrimoniali eſt prohibitus ſecundùm canones, gloſ. in Clem. vt noſtrum in verbo non eſt de heret. Iul. Clar. in §. fornicatio n. 6. in nihilo refragtante, quòd in cap. is qui, & in cap. Chriſtiano diſt. 34. quæſt. 1. permittatur non habenti vxorem, pro vxore concubinam habere, vt à communione non ſit repellendus, quia dicti canones iuxta modum loquendi illorum temporum loquuntur de concubinis, ſcilicet de mulieribus non ſolemniter ductis, eò quia non interuenerant inſtrumenta dotalia, & alia de iure canonico, & ciuili requiſita, quæ licèt re vera eſſent vxores, ſed quia deficiebat huiuſmodi ſolemnitas vocabantur Concubinæ, vt declarat gloſ. in eodem cap. is qui, & cap. Chriſtiano.

65 Poteſt autem Iudex Eccleſiaſticus non ſolùm procedere ad cenſuras trina præcedente monitione contra Conbuninarios, ſed etiam irrogare alias pœnas temporales, ſcilicet pecuniarias exilij, carceris, ſeu recluſionis, etiam trina non præcedente monitione, quæ tantùm exigitur, quando proceditur ad cenſuras ad formam Sac. Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. per quod decretum non tolluntur aliæ pœnæ à iure communi, vel à conſtitutionibus Synodalibus contra Concubinarios inflictæ, ita ſępius declarauit Sacra Congreg. Concilij, vt teſtatur Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num 52. in fin. Armendar. in recopil. leg. Nauar. lib. 5. tit. 3. l. vnica de adult. num. 9. Barboſ. in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. cap. 1. num. 3. & 4. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immun. reſol. 87. & latè p. 5. tract. 1. tit. eodem reſol. 10. verſ. ſed hæc.

66 Concubinas verò Clericorum, ſiue fœminas, quæ ſunt cum Clericis ſuſpectæ ſolus Iudex Eccleſiaſticus punire, & in eas animaduertere poteſt, eiſdemque mulieribus inhibere ſuper pœna fuſtium, vel alijs pœnis deamplius cum Clericis non habitando, ſeu conuerſando, quia ratione huius delicti huiuſmodi concubinæ efficiuntur de foro Eccleſiaſtico priuatiuè quo ad Iudicem laicum, vt tradunt DD. copioſè relati à Bellet. diſquiſit. Cler. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4 num. 53.

Hoc tamen concubinatus crimen ſemel punitum per 67
viam correctionis ab Eccleſiaſtico, an præuentionem inducat, vt à ſæculari nequeat deinde puniri, vel è conuerſo, Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24 de reform. cap. 9. num. 5. ex Gabr. Peter. de manu Regia p. 2. cap. 34. num. 22. aſſerit, quòd punitus à ſæculari Iudice, poterit iterùm puniti ab Eccleſiaſtico, cum concubinatus crimen in vtroque iudicio ab alijs ſpecialiter differat quoad cognitionem, ex quo in ſæculari procedatur ad illius punitionem, ne crimina remaneant impunita, in Eccleſiaſticis verò Tribunalibus ad correctionem procedatur, de cuius concluſionis veritate, ſeu in quibus caſibus procedere poſſit, ex dicendis in ſequenti adnotatione demoſtrabitur.

Stuprum pariter eſt mixti fori, Oſaſch. conſ. 25. & 68
dec. Pedemont. 305. n. 5. Theſaur. dec. 148. Farinac. in prax. q. 8. n. 130. verſ. quid iuris, Bellet. diſquiſit. Cler. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 120.

Ac proindè puniri poteſt tam à Iudice Eccleſiaſtico, 69
quàm ſæculari, ſi fuerit commiſſum ſine vi, & cum conſenſu puellæ, ſecundùm Iodoc. in pract. crim. cap. 92. rub. de ſtupro num. 5. Bermo de public. concubin. rub. de ſtupro num. 40. verſ. vlterius poteſt dubitari, vbi diſtinguendo dicit, quòd de ſtupro commiſſo à Clerico Eccleſiaſticus Iudex cognoſcit, de ſtupro vero commiſſo à laico cognoſcit ſæcularis Iudex, Corrad. in prax. rub. de ſtupratoribus num. 16. verſ. & ex prædictis, Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſ. 288. num. 21. & ſeq. in addit. Theſaur. dec. Pedemont. 148. n. 4. cum alijs relatis per Farinac. in tit. de delict. carn. q. 147. §. ſtuprum num. 53.

Declara procedere, vbi agitur de irroganda pœna tem- 70
porali, ſecus autem ſi deflorata agere intendit, vt vir cogatur eam deſponſare, aut alternatiuè ad deſponſandam, vel dotandam, nam hoc caſu cum cauſa ſit matrimonialis ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum ſpectabit, & ad hoc per ſolum Epiſcopum compelli poteſt, cap. 1. vbi Abb. num. 1. de adult. & iuxta cap. mulierum 35. q. 6. Bellet. diſquiſit. Cler. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 122. & præcipuè in verſ. quòd ſi deflorata.

Deflorans virginem promiſſo matrimonio, vt frequen- 71
ter contingere ſolet, an teneatur ducere, etiam attento foro conſcientiæ, animaduertendum eſt, quòd aut promiſſio fuit vera, & ex animo, & non ſimulata, & certum eſt apud omnes corruptorem debere ſtare promiſſis, & eam ducere, quia hoc reſultat ex contractu oneroſo, in quo ſe poſuit, & voluit ſe obligare ad rem, quam licitè promittere, & exequi poterat, ſi de nouo non inſurgat impedimentum dirimens matrimonium, vel aliud ſufficiens ad diuortium celebrandum, ſi contractum eſſet matrimonium, aut promiſſio fuit ficta, & ſine animo ſe obligandi, & hoc caſu licèt præcisè non teneatur ducere, tenetur tamen eam dotare, & ſatisfacere tradendo dotem, tradunt DD. relati per Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 10. num. 2. & Eminentiſſ. Card. de Lugo de iuſt. & iure tit. de reſtit. ob ſtuprum diſ. 12. ſect. 2. num. 19. & 20.

Contrarium verò quo ad hanc ſecundam dubij partem 72
ex veriori ſententia, quòd etiam fictè promittens matrimonium in actu ſtupri teneatur in ſpecie adimplere quod promiſit, adeout nõ ſatisfaciat adimplẽdo per æquipollens, & ratio eſt, quia ſi ſolum dotem promiſiſſet, vtique fœmina non tradidiſſet corpus ſuum, vt tradunt DD. congeſti per Sanchez de matrim. lib. 1. diſ. 10. num. 3. ſecutum à Card. de Lugo de iuſt. & iure diſ. 12. ſect. 2. n. 20.

Lim. 1. ſi maxima ſit diſparitas inter virum, & fœmi- 73
nam, ſcilicet ſi vir fœminæ conditionem excedat, vt quia ipſe ſit nobilis, & fœmina filia Agricolæ, nam tunc fœmina, quæ diſparitatem, & exceſſum nouerat prudenter debebat animaduertere fictionem, vt ſibi imputare debeat ſi paſſa fuerit ſtuprum, Card. de Lugo loco cit. num. 21. & 22. vbi ſecus ſi interuenerit iuramentum, Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 9. num. 6. & diſp. 10. num. 8. vbi probabilius 74
docet

docet non obligari, quia iuramentum, & promiſſio non inducit obligationem, niſi iuxta intentionem promittentis, & iurantis.

75 Lim. 2. ſi ſcandalum magnum timeretur ex tali matrimo-
nio, vel ſi fœmina deciperet virum, dicendo ſe eſſe virgi-
76 ginem, cum non ſit, quo caſu non tenetur, etiam ſi verè
promiſſum eſſet matrimonium, Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 10. num. 13. cum ſeq.* Card. de Lugo *de iuſt. & iure tit. de reſtit. ob ſtuprum diſp. 12. ſect. 2. num. 23. cum ſeq.*

77 Lim. 3. ſi fœmina poſt defloratione ſub ficta promiſſione cum alio fornicetur, & faciat ſui copiam, nam hoc caſu ceſſat obligatio, Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 10. num. 13.* Card. de Lugo *loco cit. num. 26.*

78 Sed vt redeamus ad materiam concluſionis ſupra firmatæ *num. 68.* non deſunt DD. aſſerentes crimen ſtupri commiſſi à laico abſque fide, ſeu promiſſione matrimonii non eſſe mixti fori, & non obſtante quòd ius canonicum in *cap. 1. & 2. de adult.* pœnas imponat ſtupratori, nihilominus ad ſolum Iudicem ſæcularem ſpectare criminis cognitionẽ, & præſcriptarum pœnarum executionem, ſi ſtuprator ſit laicus, & ſtupro non ſit annexum adulterium, ita docent Menoch. *de arbit. in addit. ad caſ. 288. num. 21.* Farinac. *de delict. carn. q. 147. §. ſtuprum num. 53. & de inquiſit. q. 8. n.* 130. in addit. Oiaſch. *conſ. 25.* Fontanel. *de pact. nuptial. Clauſ. 5. 1. p. num. 5.* Franc. March. *deciſ. ſeu quæſt. 6. lib. 1.*
79 Theſaur. *dec. 148. num. 4.* ſed non eſt recedendum à prima
ſententia tamquam veriori præcipuè vbi procedendum eſſet ad coactionem matrimonii, quo caſu Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere debet, cum agatur de Sacramento matrimonii, & ad eumdem ſpectat cognitio legitimæ cauſæ compellendi, vel non compellendi ad contrahendum matrimonium, vt comprobat Boſſius *de matrim. cap. 11. §. 5. n. 59. fol. mihi* 319. etenim maximum eſſet abſurdum, quòd Eccleſia prohibere poſſit delictum ſub certis pœnis, & deinde nequeat exercere iuriſdictionem in puniendo delinquentes, eoſque inflictis pœnis mulctare.

80 Cauſæ matrimoniales coram Iudice Eccleſiaſtico tantùm deducendæ ſunt, vt alibi latè demonſtrauimus, & tradit Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap. 10. dub. 2. ſect. 4. n. 1. & ſeq.* & habetur *cap. multorum 35. q. 6. cap. accedentibus de exceſ. Prælat. & cap. tua de procurat.*

81 In cauſa verò ſponſalium cum ſcilicet quis poſt contracta ſponſalia iniuſtè renuit contrahere, quòd etiam Iudex laicus ſit competens ad compellendum ſponſum iniuſtè renuentem, vt adimpleat promiſſionem matrimonij, cum moderamine tamen, ne coactio reddatur violenta, & aduerſetur libertati matrimonij, & dummodò certò conſtet ſponſalia fuiſſe contracta, & alterum iniuſtè recedere, etiam ſi ſponſalia fuerint iuramento firmata, & dummodò nulla ſit controuerſia circa illorum valorem, nam tunc cognitio priuatiuè ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, prout etiam ſi allegaretur adeſſe legitimam cauſam reſcindendi, & quia in hac facti contingentia, vt plurimum excitari ſolet controuerſia, & moueri lis circa validitatem ſponſalium, vel allegari cauſa reſciſſionis contractus, proinde huiuſmodi coactionem ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare, concludit Boſſ. *de matrim. cap. 11. §. 5. num. 52. & 57. fol. mihi 318. & 319.* ex Abbat. *in cap. ex literis 2. num. 4. de ſponſal.* & ex Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 29. num. 9.* Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immun. reſ.* 130. Contrariam verò ſententiam tenentes allegaui *in dec. 12. adnot. 9. num. 7.*

82 Cognitio verò ſeparationis vxoris factæ propria auctoritate, an ſit iuſta, vel tollenda, vel potius ſit cogenda ad reuertendum reſeruatur iudicio Eccleſiæ, & determinationi Iudicis Eccleſiaſtici, per textum *in cap. porro*, vbi Butr. *in primo notab. de diuort. gloſ. in cap. ls eris in verb. diuert.* Gab. *conſ. 161. num. 8. lib. 1.* Sperel. *dec. 9. num. 31.* & firmauit Rot. *dec. 294. num. 1. coram Greg. XV.* vbi Beltramin. *in addit. num. 13.* qui alios allegat.

83 Limit. non procedere ſi vertatur dumtaxat quæſtio ſuper facto, & vir petat præcipi vxori, vt ad ſe reuertatur, nam hoc caſu etiam Iudex laicus procedere poteſt, ſaltem donec aliquid à partibus opponatur, quod ſpiritualitem ſapiat, vel ab Eccleſiaſtico Iudice inhibeatur; etenim quando quæſtio poſſeſſorij matrimonialis ab omni ſpiritualitate ſeparata in ſolo facto conſiſtit cognoſci poteſt à Iudice laico, qui ſpectando dumtaxat, quòd ſecundum ius naturale, & politicum coniux cum coniuge cohabitare tenetur, valet alium, qui ſine iuſta cauſa ab alio diuertit cogere ad redeundum, pulchrè Petrus Barboſ. *in l. Titia 35. ſub num. 36. ff. ſolut. matrim.* Menoch. *conſ. 366. num. 11. & conſ. 367. num. 14. vol. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 54. num. 4.* Afflict. *dec. 219. num. 5.* Vrſil. ad eumdem Afflict. *dec. 138. num. 1.* Capyc. *dec. 7. num. 2.* Sperel. *dec. 8. num. 56. & dec. 9. num. 24.* cum alijs allegatis *in dec. 12. adnot. 9. num. 10.*

Sublim. vt Iudex laicus ſit incompetens, & incapax, ſi 84
allegata fuerit à coniuge cauſa abſentiæ, quæ talis ſit, vt ea eadem prætendatur ſeparatio Thori, vt ſi ad hunc effectum deducatur ſæuitia viri, vel aliæ cauſæ ex quibus deueniri poteſt ad Thori ſeparationem, & ratio eſt, quia hoc caſu non vertitur amplius quæſtio facti, ſed ſuboritur quæſtio iuris, ex quo cauſa deuoluitur ad Iudicem Eccleſiaſticum, cui propterea eſt remittenda, Afflict. *dec. 219. num. 5.* Vrſil. ad eumdem Afflict. *dec. 138. num. 1.* cum alijs allegatis per Sperel. *dec. 9. num. 26. & 27.*

Immò quòd neque in quæſtione facti poſſit Iudex laicus 85
iudicare, latè defendit Bolognet. *in l. 2. num. 42. & 43. ff. de iuriſdict. omnium iud.* Butr. *in cap. literas ſub num. 8. de iuram. calumn.* & in hanc ſententiam videtur magis inclinare Couar. *in Epit. de ſponſal. p. 2. cap 8. §. 12. num. 3.*

Sequeſtrare puellam ad effectum explorandi eius volun- 86
tatem pendente lite ſuper matrimonio, & ſponſalibus, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, Diana *reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immun. reſol. 131.* vbi alios allegat.

SVMMARIVM.

1 *Cognitio criminis vſurarum, an ſit merè Eccleſiaſtica vel mixti fori referuntur hinc inde opiniones.*

2 *In ſtatu Eccleſiaſtico propter bandimenta generalia ſpectat ad curiam Eccleſiaſticam.*

3 *Declara quod ſi vſura ſit clara, & quæſtio ſit in ſolo calculo, & tantum facti, & tunc eſt mixti fori, ſed ſi quæſtio ſit iuris, & dubitetur de ſubſtantia contractus, & tunc ſpectat ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum.*

4 *Crimen Sodomiæ eſt mixti fori.*

5 *Inceſtus eſt delictum mixti fori.*

6 *Crimen ſortilegij eſt mixti fori. Contrarium, quòd ſpectet tantum ad Inquiſitores, num. 7.*

8 *Sortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando inuocantur Dæmones ad futura ſcienda, & eiſdem fiant preces, & ſacrificia.*

Si fiant cum hoſtia conſecrata, aut rebaptizando aliquem, aut admiſceantur ſacramenta, aut ſacramentalia ibidem.

Inuocare Dæmones ad tentandam pudicitiam mulieris ad inueniendum Theſaurum, non ſapiunt hæreſim manifeſtè, ibidem.

9 *De iure ciuili ſortilegus punitur pœna ſanguinis.*

Et vbi hæc pœna imponi debet, tunc Iudex laicus eſt competens, ibidem.

10 *Simoniæ crimen etiam quo ad laicos ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

11 *Periurium vbi agitur ad eius pœnam eſt mixti fori. Contrarium quòd ſpectet tantùm ad Eccleſiaſticum, num. 12.*

13 *Declara procedere in iuramento iudicialiter præſtito, ſecus in extraiudiciali, in quo etiam Iudex laicus procedere poteſt.*

14 *Quoad obſeruandum iuramentum in contractu appoſitum eſt mixti fori.*

15 *Limita procedere quo ad principalem, qui iurauit, ſecus in hærede iurantis.*

16 *Iuramenti vices quo ad obſeruantiam contractus tranſeunt in hæredem, ſecus quo ad reatum periurij, n. 17.*

Iuramentum quo ad vinculum ſpiritualitatis eſt perſonale, ibidem.

18 *Vbi agitur de exonerando animam defuncti iurantis implorari poteſt officium Iudicis Eccleſiaſtici etiam contra hæredem.*

19 *Ludentes ludis prohibitis ſubijciuntur vtrique foro.*

29 *Lenocinium Mariti cum propria vxore eſt mixti fori.*

21 *Prout etiam Lenocinium mediatoris, vt Virgo defloretur.*

22 *Contrahentes ſecundas nuptias viuente prima vxore puniri poſſunt in vtroque foro.*

23 *Cauſa extractionis rerum vetitarum ſi controuertatur, an ſpectet ad Eccleſiaſticum, ſpectat ad Ordinarium, num.24.*

25 *Laicus abutens licentia Iudicis Eccleſiaſtici in extrahendo res vetitas ab vtroque Iudice puniri poteſt.*

26 *Clericus non poteſt gerere vices Gubernatoris laici abſentis.*

27 *Præcedentia controuerſia inter confratres poſſunt etiam à Iudice laico terminari, ſecus vbi agitur de canonica electione, num.28.*

29 *Contrarium quòd dicta ſententia ſit tolerabilis quando agitur iudicio merè poſſeſſorio, aliàs non eſt admittenda.*

30 *Cognitio habitus, an ſit Clericalis, nec ne ſpectat ad Iudicem laicum.*

31 *Contrarium, & verius quòd priuatiuè ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

32 *Declara, vt ſi Clericus captus incedebat in habitu laicali, & tunc poteſt Iudex ſæcularis detinere, donec declaratum fuerit ab Eccleſiaſtico, ſecus ſi notorium eſſet, quòd eſſet Clericus.*

33 *Clericus coniugatus, an gaudeat beneficio fori cognoſci debet per Iudicem Eccleſiaſticum.*

34 *Cognitio, an quis captus fuerit in loco immuni ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

35 *Iudex ſæcularis poteſt dare tutorem Clerico minori actori litiganti in ſuo foro.*

36 *Limita procedere de curatore dando ad vnam litem tantùm, ſecus ad omnes cauſas.*

37 *Pro confectione Inuentarij poteſt laicus Iudex citare Clericum debitorem. Contrarium, n. 38.*

39 *Iudex laicus poteſt compellere Clericum ad reſtitutionem depoſiti, ſi in ſuo Tribunali ſe obligauit. Contrarium num.40. Declara, & concilia dictas opiniones, vt num. 41.*

42 *Clericus hæres laici tenetur proſequi litem captam cum defuncto in foro laicali.*

43 *Contrarium quòd denuò ſit conueniendus in foro Eccleſiaſtico.*

44 *Ampl. ſecundam ſententiam, vt procedat etiam ſi Clericus hæres poſſideres rem ſpecialiter obligatam.*

Referuntur alij caſus communis fori.

ADNOTATIO III.

1 COgnitio criminis vſurarum ad quem ſpectet variæ referuntur hinc indè opiniones à Farinac. *q. 8. à num. 134. vſque ad num. 140. vbi in verſ. quarta ſit concluſio*, firmat quòd ſit mixti fori, & pro hac opinione, & pro contraria quòd ſcilicet crimen vſurarum ſit merè Eccleſiaſticum pariter copiosè referuntur DD. à Belletto *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 138.*

2 Et in ſtatu Eccleſiaſtico non eſt dubium, quòd cognitio huius articuli ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt expreſsè diſponitur in bandimentis generalibus emanatis de ordine Sanctiſs. Innocentii Papæ X. ſub die 17. Februarii 1645. In §. 15. *non intende però S. Eminenza, che nel tribunale della corte ſecolare ſi debba procedere nè anco criminalmente in cauſe ſimili, ſe non doue il contratto ſenza alcuna cognitione di cauſa ſia manifeſtamente, e notoriamente vſurario: anzi dichiara, che doue ſia alcuno dubbio, ò ſia di giuditiaria cognitione della cauſa, ancorche la parte non ne faccia inſtanza l'articolo ſi debba rimettere al ſuo Giudice Eccleſiaſtico, ſecondo la dichiaratione del quale ſi douerà venire poi à condannatione, ò ad altra ſpeditione, &c. & il medeſimo dichiara in tutti gl'altri articoli ſpirituali.*

3 Hinc conciliantur ſupradictæ opiniones, quòd vbi contractus abſque vlla cauſæ cognitione notoriè, & manifeſtè ſit vſurarius, ita vt verſemur in caſu claro, agaturque tantummodò ad repetitionem vſurarum, & quæſtio ſit ſuper ſolo calculo, & tantùm facti, & tunc vterque Iudex eſt competens: aut verò eſt quæſtio iuris, & ita dubitatur de ſubſtantia contractus, an ſit vſurarius nec ne, & tunc ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, quia hæc eſt determinatio peccati, & prohibitio vſurarum habet ortum à iure diuino, vt comprobat Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 138. verſ. huiuſmodi tamen opiniones*, Farinac. *quæſt. 8. num. 137.* ex Bald. *in cap. ex literis num. 4. de iure iuran.* Lap. *in tract. de vſur. commentar. 4. §. 4. ſub numer. 66. paulò poſt prin.* Suar. *commun. opin. in verbo vſura num. 81.* Peguer. *dec. crim. 30. num. 23. & 27.*

Sodomiæ crimen eſt mixti fori, Abb. poſt Imol. *in cap. quod ſuper num. 14. de vot. & in cap. de Archiepiſcopat. in prin. & num. 1. & 7. de raptor.* Felin. *in cap. cum ſit num. 18. verſ. alius caſus in crim. Sodomiæ de foro compet.* Anchar. *conſ. 277.* Clar. *in §. fin. q. 37. verſ. item quæro*, Menoch. *de arbitrar. caſ. 586. num. 24.* Lopez ad Diaz. *in prax. crim. Canon. cap. 89. verſ. laicus vero*, Calder. *conſ. 3. de foro comp.* Aufer. *de poteſt. ſæcular. ſuper Eccleſ. reg. 4. fallent. 15.* Farinac. *q. 8. n. 129.* Bellet. *diſquiſit. Cler. par. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 128.* 4

Inceſtus pariter eſt delictum mixti fori, Boſſ. *in tit. de coitu damnat. num. 17.* Berma *de publ. concubin. rub. de inceſtu num. 34. & ſeq.* Oſaſch. *dec. 103. num. 5.* quia hoc crimen vtroque iure eſt prohibitum *cap. 1. & tot. tit. de inceſt. nupt.* cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cler. par. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 129.* vbi quòd etiam inceſtus cum Commatre ſit mixti fori, tum quia ſit proindè iniuria ſacramento, quo mediante oritur impedimentum cognationis ſpiritualis, & ideo huiuſmodi cauſa eſt ſpiritualiter annexa propter ſacramētum à quo dependet *cap. quanto, vbi gloſ. de Iudic. gloſ.* & DD. *in cap. 2. verbo de iure de except. in 6.* Farinac. *quæſt. 8. num. 20.* tum quia impedimentum cognationis ſpiritualis fuit adinuentum de iure canonico, vt in *toto tit. de cognat. ſpiritual.* Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 2.* 5

Sortilegij crimen eſt etiam mixti fori, *cap. accuſatus §. ſanè vbi gloſ. & DD. de hæret. in 6. DD. in cap. 1. de ſortileg. l. 3. & tot. tit. C. de maleſic.* Clar. *in §. hæreſis verſ. ſucceſſiuè quæro*, Oltrad. *conſ. 110.* Rimin. *conſ. 414. vol. 4.* Grillan. *in tract. de ſortileg. q. 11. num. 4. in fin. inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi* 108. Farinac. *q. 8. n. 133.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 130.* 6

Contrarium, quòd hoc crimen tamquam Eccleſiaſticum ſpectare debeat ad Iudices Eccleſiaſticos, & Inquiſitores, à quibus publicantur edicta, & obligantur fideles ad denunciandum huius criminis reos, præcipuè ſi hoc ſortilegij crimen ſapiat hæreſim, *cap. accuſatus §. ſanè cum negotium de hæret. in 6.* Barbat. *conſ. 55. vol. 1.* Soccin. *iun. conſ. 414.* Alberic. *de agnoſcen. aſſert. cathol. relat.* per Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. n. 131.* 7

Quando autem ſortilegia ſapiant hæreſim manifeſtè, latè Grillan. *de ſortileg. q. 10. inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi 105. à terge*, & latiſſimè Farinac. *q. 20. num. 79. cum ſeq.* & tunc ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando inuocantur, aut conſuluntur Dęmones ad futura ſcienda, & expectantur eorum reſponſa, & fiunt eis preces, & ſacrificia, vlteriùs quando fiunt cum hoſtia conſecrata, ſeu rebaptizando aliquem, aut admiſcentur ſacramenta, ſiue ſacramentalia, ſecus autem vbi non fiunt iſta, vel huiuſmodi, nam licet inuocarentur Dęmones ad tentandam pudicitiam mulieris, ſiue viri, ad inueniendum Theſaurum, tunc non ſapiunt hæreſim manifeſtè, niſi concurrant aliæ circumſtantiæ, ex quibus hæreſis inducatur, licèt in ſe grauiſſima ſint peccata, & grauiter punienda, Abb. *in cap. 1. num. 4 de ſortileg.* Clar. *in §. hæreſis num. 23.* Alphonſ. de Caſtr. *lib. 2. de iuſta hæret. punit. cap. 15.* Barbat. *conſ. 55. vol. 1.* Director. Inquiſit. *par. 2. q. 42.* & ibidem Pegnia relat. per Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. num. 132.* 8

Et prima ſententia ſibi locum vindicare poteſt vbi eſſet imponenda pœna ſanguinis pro perpetrato crimine ſortilegij, prout de iure ciuili pœna capitis punitur tam Sortilegus, & Magus, quàm ille, qui eoſdem conſulit, & ſortilegia ipſa confici mandat. *l. nemo C. de maleſ.* & Matth. Grillan. *in tract. de ſortileg. q. 11. num. 5. inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi* 109. 9

Simoniæ verò crimen tamquam merè ſpiritnale cum conſiſtat in traditione rei ſpiritualis pro temporali, & è contra etiam quoad laicos ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, 10

ſticum, vt tradunt DD. relati per Farinac. *q. 8. num. 128.*
11 Periurium, quando agitur ad eius pœnam, eſt mixti fori, & vterque Iudex eſt competens, ſcribentes *in cap. teſtimonium de teſtibus*, per textum *in cap. Rex debet 23. q. 5. cap. nouit. de Iudic.* Abb. *in cap. cùm ſit num. 21. verſ. quandoque conſtat*, & Felin. *num. 8. verſ. limita 2. & verſ. limita 4. de foro competen.* Aufer. *ad Capell. Tholoſ. q. 17. num. 1.* cum alijs relatis per Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 136.*
12 Sed quòd periurus etiam laicus ſit puniendus ab Eccleſiaſtico, & non à ſæculari Iudice tradunt DD. relati per
13 Farinac. *q. 8. num. 142.* Boer. *dec. 305. num. 2.* vbi diſtinguit hoc procedere in iuramento iudicialiter præſtito ſuper partito ſcilicet litis deciſiuo, ſecus autem in alijs ſacramentis, & iuramentis extraiudicialibus; & rationem differentiæ aſſignat, quia iuramentum iudiciale, vt plurimum defertur in iudicio ſuper eo, quod tangit commodum iurantis, ideò veriſimile eſt iuraſſe ad ſuum commodum ad imponendum finem liti, ſecus in extraiudiciali, eo quòd tendat ad commodum vtriuſque partis: tum etiam quia iurans iudicialiter videtur principaliter dare fidem Deo, & Deum fallere, & ſic eum ſolum, quem offendit, habet vltorem, iurans verò extraiudicialiter videtur principaliter dare fidem homini, & ei fidem frangere, ac proindè in hoc ſecundo caſu poteſt ſæcularis Iudex procedere, ſecus in primo caſu, in quo ratione deceptæ diuinitatis procedere debet Eccleſiaſticus.
14 Quo verò ad obſeruandum iuramentum in contractu appoſitum, & ſic ad obſeruandum contractum, eſt mixti fori, *cap. licèt de iureiuran. in 6. cap. fin.* & ibi *gloſ. verbo iuramenti de foro competen.* Felin. *in cap. cùm ſit num. 6. verſ. recipit dicta regula*, ibique Abbas *num. 18. & 21. verſ. aut igitur tit. eod.* Imol. *in cap. cùm contingat num. 29. de iure iuran.* Corſet. *in tract. de iureiuran. num. 33.* Boſs. *in tit. de foro competen. num. 167.* Seraph. *in tract. de priuil. iurament. priuil. 67.* Olaſch. *dec. 78. num. 1.* cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. n. 133.*
15 Limit. procedere quoad principalem, qui iurauit, ſecus
16 in hærede iurantis, quia licèt iuramenti vices quoad obſeruantiam contractus per defunctum celebrati tranſeant etiam in hæredem, Bar. *in l. qui ſuperſtites col. fin. verſ. &*
17 *de iſto ff. de acquir. hæred.* tamen quoad reatum periurij ad hæredes non tranſit, Bald. *in l. etiam in fin. ff. de iureiuran.* Afflict. *dec. 381. num. 8.* Olaſch. *dec. 40. num. 15.* quia iuramentum quoad vinculum ſpiritualitatis eſt perſonale, ideò hæredes iurantis ad obſeruationem iuramenti per defunctum præſtiti coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri non poſſunt, vt ex Abb. Butr. Anchar. Gemin. Felin. Guid. Pap. tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §.*
18 *4. num. 134. & 135.* vbi *in fin.* ſubdit, quòd quando agitur de exonerando animam defuncti iurantis poſſit nihilominus implorari officium Iudicis Eccleſiaſtici, *cap. fin.* vbi Abb. *num. 4. de ſepult. cap. nobis de ſenten. excommun.*
19 Ludentes aleis, & alijs prohibitis in publicis, vel priuatis domibus, vel locis, & etiam inſpicientes ſubijciuntur vtroque foro, ita vt contra eoſdem poſſit Iudex ſæcularis, & Eccleſiaſticus inquirere, & prouidere, *l. alearum C. de ale. luſ. & aleat.* Lopez. *ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 37. verſ. hoc de Cler.* Pariſ. de Puteo *in tract. de ludo num. 43.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 399.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 149.* vbi allegat Conſtitut. Iulij III. *ex ordine Bullar. num. 23. §. quia vero.*
20 Lenocinium mariti cum propria vxore eſt pariter mixti fori, nam Iudex, qui de adulterio cognoſcit etiam de lenocinio cognoſcere poterit, *l. 2. §. ſi publico*, vbi Bart. *num.*
21 *20. ff. de adulter. l. ſi lenones C. de Epiſcopis*, ita etiam dicendum de lenocinio commiſſo ab eo, qui fuit mediator, vt virgo defloraretur, quia cum hoc caſu crimen lenocinij ſit annexum crimini ſtupri, media perſona lenonis ſubijcitur Iudici inquirenti, & efficitur de eius foro, *cap. tranſlato de conſtit.* vbi Bald. Io. And. & Anton. *in prin.* Hoſt. *num. 6. & 8.* Dec. *num. 5.* Butr. *num. 9.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 152.*
22 Contrahens ſecundas nuptias viuente priori coniuge pariter ſubijcitur vtrique foro, vt non minus contra eumdem animaduertere poſſit Iudex Eccleſiaſticus, quàm ſæcularis, Couar. *in 4. Decretal. p. 2. cap. 7. §. 3. num. 6.* Lopez. ad Diaz. *in pract. crim. canon. ad cap. 84. verſ. nec illud*, *& verſ. receptum*, Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 151.* tamen in hoc poligamiæ crimine Inquiſitores procedunt priuatiuè quoad Iudices laicos, quia committens hoc crimen redditur ſuſpectus de hæreſi.

In cauſa extractionis rerum vetitarum à laica poteſtate, 23
ſi extrahantur ab Eccleſiaſticis, ſiue ab eorum famulis laicis, & controuertatur, an res aſportatæ, & extractæ ſpectent ad Eccleſiaſticos, cognitio huius articuli ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt cenſuit Sac. Cong. Immun. in vna Ciuitatis Plebis, in qua Vicarius Generalis impartitus fuerat licentiam Patribus Sancti Auguſtini extrahendi quamdam quantitatem caſtanearum, verùm, quia vector, qui aſportabat apprehenſus fuit à Birruarijs Gubernatoris, & carceratus, ac proindè Vicarius Generalis prætendens ad ſe ſpectare cognitionem huius articuli inſtetit reſponderi infraſcriptis dubijs.

Primo, an dicto Gubernatore controuertente caſtaneas prædictas eſſe dictorum fratrum aſſerentium eſſe proprias recollectas in eorum poſſeſſione cognitio huiuſmodi facti ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum.

2. *An in caſu, quo quis obtinuerit licentiam in foro Eccleſiaſtico poſſit à Iudice dicti fori puniri priuatiuè quoad Iudicem laicum.*

3. *An Epiſcopus dictæ Ciuitatis poſſit permittere quòd Clericus incedens in habitu, & tonſura gerat vices dicti Gubernatoris abſentis, & aliàs impediti maximè in criminalibus.*

Sac. Congregatio Immunitatis ad primum Reſpondit, 24
cognitio, an bona quæ aſportantur ſint perſonæ Eccleſiaſticæ ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem ad Iudicem laicum.

Ad 2. Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire eum, qui abutitur 25
licentia fori Eccleſiaſtici, non autem priuatiuè quoad Iudicem laicum, quando abutens eſt laicus.

Ad 3. Epiſcopum non poſſe, nec debere permittere, vt 26
Clericus incedens in habitu, & tonſura vices Gubernatoris abſentis gerat. 14. Decemb. 1649. & 25. Ianua. 1650.

Controuerſiæ præcedentiæ ortæ inter confratres in pro- 27
ceſſionibus, vt puta ſi debeant incedere in primo, vel ſecundo loco, quòd poſſint terminari, & dirimi etiam à Iu-
dice laico, ſecus verò ſi ageretur de canonica electione 28
officialium, ſcilicet ſi quis, ſit benè, vel malè cancellatus, & ſimilia, cùm huiuſmodi controuerſiæ ſint per Epiſcopum terminandæ, tenet Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 13.*

Contrarium, quòd Caroli de Graſſis ſententia quoad 29
primum membrum videri poſſit tollerabilis, quando agatur iudicio merè poſſeſſorio, tamen extra illud non ſit admittenda, ſed reſoluendum ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum huiuſmodi controuerſias dirimere, ſi agatur inter confraternitates laicorum, vel circa modum procedendi, vel præcedendi, vel circa habitum, vel quid ſimile, cùm talia ſint actiones ſpirituales, & laici in dictis actionibus ſpiritualibus, & concernentibus cultum Diuinum ſubijciantur iudicio Epiſcopi, vt ex Stephano Gratian. *dec. Marchiæ 232. num. 4.* docet Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 78. num. 42. vſque ad fin.* Diana *reſol. moral. p. 3. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 70. verſ. ſed obſeruat*, facit decretum Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. & Monial. cap. 13.* vbi quòd lites præcedentiæ inter perſonas Eccleſiaſticas tam ſæculares, quàm regulares ab Epiſcopo componantur.

Controuerſia habitus, vel ſi dubitetur an habitus ſit 30
Clericalis, nec ne quòd ſpectet ad Iudicem laicum, tradit Iul. Clar. *in §. fin. q. 36. num. 11. & 18. circa med.* Pereira *de manu Regia p. 1. cap. 44. num. 3.* Io. Honor. *in compend. iur. canon. lib. 3. tit. 1. num. 15.* Poponius *lib. 1. tit. 5. arreſt. 4.* Ceual. *in tract. de cognition. per viam violentiæ in proœm. cap. 8. num. 39.*

Contrarium, & verius quòd ſolùm coram Iudice Eccle- 31
ſiaſtico non ſolùm de Clericatu, ſed etiam de habitu habenda ſit diſcuſſio, & cognitio citato Iudice, ſeu fiſco curiæ ſæcularis, habetur ex *cap. ſi Iudex laicus de ſenten. excommun. in 6.* Couat. *pract. quæſt. cap. 37.* Rol. à Val. *conſ. 4. num. 37. lib. 1.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p. 1. verſ. Clericus num. 3.* Molina *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſ. 49. num. 6. & 11.* Io. della Cruz. *in director. Conſcien. p. 2. de Sacram. ord. num. 5. dub. 8.*

Google

5. *dub.* 8. *conſ.* 1. Duard. *in Bulla Cœna lib.* 2. *cap.* 19. *q.* 4. *n.* 19. Molina *de iuſt. tract.* 2. *diſ.* 49. *num.* 11. Gauant. *in manual. Epiſcop. in verb. fori priuilegium num.* 32. Lother. *de re benefic. lib.* 3. *q.* 36. *num.* 69. Scacc. *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 8. Meooch. *de præſumpt. lib.* 6. *q.* 76. *num.* 341. Genuen. *in prax. curiæ Arrhiepiſcop. Neapol. cap.* 38. *num.* 6. *in fin.* Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 23. *num.* 10. Bonacin. *de cenſur. in particular. tit. de cenſur. in Bulla Cœna content. diſ.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *num.* 31. Farinac. *in prax. q.* 8. *num.* 19. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 27. §. *ſed abſolutè, & p.* 3. *tract.* 1. *tit. eod. reſol.* 10. *& p.* 4. *tract.* 1. *tit. eod. reſol.* 5. *verſ. ſed ego, vbi circa fin.* teſtatur, ita declaraſſe Sac. Cong. Cardin. 11. Iulij 1595.

32 Limita, ſeu declara hanc ſecundam ſententiam, quòd ſi Clericus captus incedebat in habitu laicali, & tunc poteſt detineri per Iudicem ſæcularem, donec Iudex Eccleſiaſticus ferat declarationem, qua cognitione pendente idem Iudex ſæcularis debet ſuperſedere in fabricatione proceſſus in cauſa delicti, niſi notorium eſſet, quòd eſſet Clericus, nam tunc ſtatim eſſet remittendus ad Iudicem Eccleſiaſticum, Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 27. *verſ. nota verò*, Afflict. *ſuper p.* 1. *conſtit. Regni rub.* 3. *n.* 19. Ripa *in cap. decernimus num.* 4 *verſ. ſed coram quo de Iud.* Dilac. *pract. quæſt.* 53. *num.* 1.

33 Clericus verò coniugatus ſi à Iudice ſæculari pro aliquo crimine captus fuerit, & in carceribus detineatur, & alleget ſe Clericum, & doceat de Clericatu per literas ordinatoris, & propterea petat ſe remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, non eſt ſtatim remittendus, niſi doceat ſe contraxiſſe cum Virgine, & vnica, & geſtaſſe habitum, & tonſuram clericalem, quia aliàs non gaudet priuilegio fori Eccleſiaſtici, *cap. vnico de Cler. coniug. in* 6. de his tamen cognoſcere debet Iudex Eccleſiaſticus, & non ſæcularis argumento eorum, quæ habentur, & notantur in *cap. ſi Iudex de ſenten. excommun. in* 6. Rot. *dec.* 3. *aliàs* 202. *de ſenten. excommun. in nouiſ.*

34 Cognitio controuerſiæ, an quis captus fuerit in loco immuni ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, vnde ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe in loco ſacro fuiſſe captum, illiſque negantibus, Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere debet, qui non debet credere birruatiis, cùm agatur de magno præiudicio tertii, ſed aliundè ſumere debet probationes, & conſiderare circumſtantias, quas notat Peregr. *in tract. de immun. Eccleſ. cap.* 13. *num.* 16. *&* 18. Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 1. *de immun. Eccleſ. reſol.* 32.

35 Clericus minor ſi tamquam actor velit conuenire laicum coram Iudice ſæculari, poteſt idem Iudex ſæcularis dare eidem curatorem ad litem, tum quia datur curator ad obſeruandam ſolemnitatem iudicij, tum quia curator datur rebus, & non perſonæ, ita ex Oltrad. Dec. Gemin. Ferret. tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauor. Cler. perſonal.* §. 5. *num.* 15. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. Eccleſiaſt. reſol.* 94. *verſ. ſed iſte*, Rot. *dec.* 7. *num.* 6. *de iudic. in nouiſ. dec.* 14. *in antiq. & dec.* 8. *num.* 4. *&* 5. coram Achil. de Graſs. *in tit. qui filij ſint legit.*

36 Limita procedere de curatore dando ad vnam litem tantùm, nam tunc dari debet ab illo, coram quo cauſa tractatur, ſecus autem ſi eſſet deputandus curator generalis ad omnes cauſas, & ad omnia bona Clerici, nam hoc caſu aſſignari debet à Iudice Eccleſiaſtico, & nō à Iudice laico, Oltrad. *conſ.* 55. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. perſonal.* §. 5. *num.* 16. Achil. de Graſs. *dec.* 8. *num.* 4. *qui fil. ſint legit.* Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 94. *verſ. ſed iſte.*

Pro confectione inuentarij poteſt laicus citare Clericum
37 creditorem coram Iudice laico, quia talis citatio non ſupponit iuriſdictionem, & ſuperioritatem, & ſic non arctat citatum ad neceſſariò comparendum, Ceual. *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 78. *num.* 3. Io. de Neuia *in curia Philippic. p.* 1. §. 5. *n.* 31. Girōda *de Gabel. p.* 4. §. 1. *n.* 18.

38 Contrarium, quòd Clericus creditor ſit citandus coram Iudice Eccleſiaſtico in confectione inuentarij laici, cùm ipſe trahat ad ſe alios laicos ad ſuum Iudicem, Marta *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 38. *num.* 8. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 22. *num.* 73. Duard. *in Bulla Cœna lib.* 2. *cap.* 15. *q.* 11. *num.* 50. Bonac. *in tit. de legib. diſ.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 27. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 20. §. *ſed contrarium.*

Iudex laicus poteſt compellere Clericum ad reſtitutionem depoſiti, quoties ſe obligauit reſtituere in tribunali Iudicis ſæcularis, non tela, & ordine iudiciario, ſed executiuè per bonorum ablationem, Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 130. Gutier. *de tutel. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 9. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 855. 39

Contrarium, & verius docent Surd. *conſ.* 396. *num.* 33. Ceual. *de cognition. per viam violent. p.* 2. *q.* 76. *num.* 16. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 20. *num.* 53. Duard. *in Bulla Cœna lib.* 2. *cap.* 15. *q.* 11. *num.* 36. Bonac. *in tit. de legibus diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 26. 40

Declara conciliando ſupradictas contrarias opiniones, vt poſſit Iudex laicus declarare Clericum depoſitarium teneri ad reſtituendum, vel ad conſignandum depoſitum, ſed non poteſt ad executionem deuenire, cùm ad hanc deueniendum ſit per Iudicem Eccleſiaſticum, Marta *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 104. *num.* 9. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 21. *verſ. ſed hæc ſententia.* 41

Clericus hæres laici conuenti ante obitum coram Iudice laico tenetur proſequi litem iam cæptam cum defuncto coram eodem Iudice laico, Ceual. *in tract. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 40. *num.* 9. Carol. de Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 282. Io. de Neuia *in curia Philip. p.* 1. §. 5. *num.* 20. Cariolan. *in Bulla Cœna excom.* 16. *fol. mihi* 495. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 59. Rodriq. *in ſum. nouiſs. tom.* 2. *cap.* 216. *num.* 15. 42

Contrarium verò, quòd denuò ſit conueniendus in foro Eccleſiaſtico, ita vt non teneatur proſequi litem iam cæptam coram laico, cùm militet eadem ratio exemptionis, Paul. Squillan. *de priuil. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 58. 75. *&* 82. Alter. *de Cenſur. lib.* 5. *diſ.* 16. *cap.* 1. *col.* 12. *& ſeq. caſ.* 3. Bonac. *de leg. diſ.* 10. *q.* 2. *punct.* 2. §. 1. *num.* 25. *& de cenſur. in particul. in Bulla Cœna diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 5. *num.* 18. *tom.* 3. Tambur. *de iure Abb. tom.* 1. *diſ.* 15. *q.* 19. *num.* 27. Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 20. *num.* 45. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *de immun. reſol.* 24. *verſ. ſed non deſunt, & p.* 3. *tract.* 1. *de immun. reſol.* 31. *& p.* 4. *tract.* 1. *tit. eodem reſol.* 21. *verſ. ſed ſententiam negatiuam, vbi in fin.* 43
ampliat procedere etiam ſi Clericus hæres poſſideret rem ſpecialiter obligatam, cùm neque ratione huiuſmodi ſpecialis hypothecæ conueniri poſſit coram Iudice ſæculari. 44

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus in cauſa poſſeſſorij rei ſpiritualis, beneficialis, & Eccleſiaſtica eſt competens.*
2 *Declara procedere vbi agitur inter duos laicos, vel inter Clericum actorem, & laicum reum.*
3 *Declara 2. procedere dummodo cauſa poſſeſſorij nihil admixtum habeat proprietatis.*
4 *Contrarium, & verius quòd Iudex laicus non poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis.*
5 *In cauſa poſſeſſorij beneficij retinendi, vel recuperandi Iudex laicus cognoſcere non poteſt.*
Cauſa poſſeſſorij beneficij, & aliarum rerum ſpiritualium dicitur Eccleſiaſtica ibidem.
6 *Contrarium quòd etiam laicus cognoſcere poſſit.*
7 *Non eſt recedendum à prima ſententia præcipuè vbi agitur inter Clericos de beneficio litigantes.*
8 *Limit. hanc ſententiam quando Clericus ageret contra laicum eumdem in beneficij poſſeſſione turbantem, nam tunc laicus eſt competens.*
9 *Cauſa decimarum in feudum à Papa laicis conceſſarum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*
10 *Cauſa decimarum in petitorio, & quando eſt quæſtio iuris priuatiuè ſpectat ad Eccleſiaſticum.*
Cauſa decimarum eſt ſpiritualis ibidem.
11 *Iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionem decimarum eſt incohandum, & intentandum coram Iudice Eccleſiaſtico non obſtante quacumque conſuetudine.*
12 *Cauſa decimarum, vbi agitur de quæſtione facti, puta de fructibus decimarum eſt mixti fori. Contrarium ibidem in fin.*
13 *In iudicio retinendæ, & recuperandæ poſſeſſionis decimalis laicus etiam poteſt eſſe Iudex. Contrarium n.* 14.
15 *Vbi agitur contra laicum conductorem decimarum Iudex etiam laicus eſt competens. Contrarium n.* 16.

16 *In-*

17 *Iudex laicus neque de conſenſu partium poteſt definire cauſas decimarum.*

18 *Iudex laicus cognoſcere debet in cauſa decimarum, quæ conceduntur per Pontificem Regibus.*

19 *Papa poteſt concedere ex cauſa decimas laicis, & tunc amittunt ſpiritualitatem, ſecus autem ſi dentur in feudum.*

20 *Decimæ ſi cum alia re permutatæ fuerint amittunt ſpiritualitatem, & de eiſdem cognoſcit Iudex ſæcularis.*

21 *Vbi controuertitur, an laicus poſſideat decimas iuſto titulo cognitio de veriori ſpectat ad Eccleſiaſticum.*

22 *Vbi agitur de titulo ſpirituali incidenter etiam Iudex ſæcularis cognoſcere poteſt.*

23 *Prout etiam vbi euidenter conſtaret de titulo, vt non requiratur eius diſcuſſio Iudex ſæcularis poteſt eſſe competens.*

24 *Prout etiam vbi agitur, an decimæ ſint ſolutæ.*

An in cauſa poſſeſſorij ſpiritualis laicus Iudex ſit competens.

ADNOTATIO IV.

1 IN cauſis vbi eſt quæſtio merè facti, & poſſeſſorij quòd Iudex ſecularis poſſit eſſe competens, etiam ſi agatur de re Eccleſiaſtica, ac beneficiali, & ſpirituali, dummodò ſummariè, & de plano ſine diſcuſſione liquere poſſit, quia poſſeſſorium rei ſpiritualis non eſt ſpirituale, cùm non tangat ſubſtantiam ipſius rei, ſed merum factum, & poſſeſſionem, vt tradunt DD. plenè relati per Beller. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. num.* 143. Gutierez. *canon. quæſt. cap.* 34. Auedan. *de exequen. mandat. cap.* 1. Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 210. *& ſeq. & de retinen. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 327. Farinac. q. 8. *n.* 23. Rebuf *de decimis* q. 10. *num.* 39. Myſing. *pract. obſer. centur.* 2. *obſer.* 67. *in prin.* Antoo. de Petra *in tract. de poteſt. Principis cap.* 8. *num.* 83. *&* 85. *& cap.* 15. *num.* 51. *&* 52. Boer. *dec.* 69. *num.* 23. Amed. de Ponte *in tract. de poſſeſs. in tit. quis ſit Iudex in cauſa feud.* Oſaſch. *dec.* 116. *num.* 1. Theſaur. *dec.* 82. *num.* 1. *& ſeq. & dec.* 117. *num.* 1. *& per totam.*

2 Quod tamen intelligendum eſt, vbi agitur inter duos laicos, vel inter Clericum actorem, & laicum reum, aliàs ſolus Iudex Eccleſiaſticus erit competens, Bero. *in rub. de iudic. num.* 51. Couar. *pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 1. *verſ. quamobrem, & verſ. primum etenim,* Menoch. *de re-*
3 *cuper. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 223. *& &* 234. prout eſt etiam intelligendum dummodò cauſa poſſeſſorij nihil admixtum habeat proprietatis, qoia tunc cauſa poſſeſſorij rei Eccleſiaſticæ, aut ſpiritualis neque etiam incidenter poteſt per Iudicem ſæcularem expediri, ſed tantùm per Eccleſiaſticum, vt tradunt DD. relati per Beller. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauore Cler. real. §.* 4. *num.* 143. *verſ. quod tamen intelligendum eſt,* Farinac. q. 8. *n.* 23. *verſ. ſublimita primò.*

4 Contraria, & verior ſententia eſt, quòd Iudex laicus non poſſit cognoſcere cauſam, etiam ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, licèt poſſeſſio rei ſpiritualis ſit merè temporalis, & laicalis, ſed huiuſmodi cognitio ſpectat tantùm ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſicut ad eumdem ſpectat cognitio proprietatis, cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat, tum quia ſaltem titulus coloratus oſtendi debet, & ſic laicus etiam de ipſa re ſpirituali in conſequentiam cognoſceret, tum etiam propter connexionem, quam habet poſſeſſio cum proprietate ſpirituali, vt tradunt DD. copioſè relati per Beller. *diſquiſit. Cler. p.* 1. *tit. de fauor. Cler. real. §.* 4. *num.* 144. Bero. *in rub. de Iudic. num.* 51. Valaſch. *conſult.* 93. *num.* 3. Crauet. *conſ.* 258. *num.* 8. Roland. *conſ.* 12. *num.* 35. *& ſeq. lib.* 2. Gutierez *canon. quæſt. cap.* 34. *num.* 22. *cum ſeq.* Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 51. *&* 52. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 91. *per tot.* Couar. *pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 1. Menoch. *de recuper. poſſeſs. remed.* 15. *num.* 205. *& ſeq.* latè Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. q. 1. Duard. *ad Bullam Cœnæ lib.* 2. *cap.* 55. q. 19. *n.* 47. plenè Diana *reſol. moral. p.* 5. *tract.* 1. *de immun. reſol.* 27. *§. ſed his non obſtantibus, & per tot.* vbi contrarijs reſpondet Puteus *deciſ.* 361. *lib.* 1. *in antiquis,* & dixit Rot. *in Rauennaten. emphyteuſis* 28. *Martij* 1631. *coram Merlino in recen. dec.* 42. *num.* 13. *p.* 6.

Ampl. hanc ſecundam ſententiam in cauſa beneficij, in 5
qua non ſolùm in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio beneficij retinendi, vel recuperandi Iudex laicus cognoſcere non poteſt, non obſtante quacumque conſuetudine, quæ meritò reprobatur à DD. allegatis à Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 51. *cum plurib. ſeqq.* & ratio eſt, quia cauſa poſſeſſoria beneficij, & aliarum rerum ſpiritualium, ſeu quaſi dicitur Eccleſiaſtica, *Clemen. vnica de cauſ. poſſeſſ. & de ſequeſtrat. poſſeſſ.* maximè quando habet admixtam cauſam proprietatis, tum quia poſſeſſio beneficij eſt quid ſpirituale, ſeu connexum ſpirituali propter adminiſtrationem ordinis, vel clauium, vnde ſi poſſeſſio eſt ſpiritualis, ſeu ſpirituali annexa, eo modo, quo ipſum beneficium, cauſa poſſeſſorij beneficij erit ſpiritualis, ita docent Afflict. *in conſtit. Neapol. lib.* 1. *rub.* 67. *de iudic. à num.* 9. Bero. *in rub. de Iudic. à num.* 51. Sarnen. *in regul. de annali* q. 46. Mandoſ. *de monitor.* q. 13. *num.* 3. Guttier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 16. Zerola *in prax. Epiſcopal.* 2. *p. verb. poſſeſſ.* Bero. *in rub. de iudic. à num.* 51. cum alijs per Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *à num.* 55. *vſque ad* 54. & dixit Rota *in Maioricen. præeminen.* 21. *May* 1554. *coram Veſtano impreſſ.* penes eumdem Garz *d. num.* 54. & hanc ſententiam latè defendit Sahagus *in cap.* 2. *de iudic. num.* 177. *cum ſeq. & num.* 183. vbi veriſſimam, & ſemper obſeruandam dicit Beller. *diſquiſit. Clerical. tit. de fauor. Cleric. real. §.* 4. *num.* 144. vbi alios allegat.

Contrarium, quòd etiam laicus cognoſcere poſſit præ- 6
ſertim ſtante conſuetudioe, per textum in *cap. fin. de iudic.* docent Ripa *in rub. de Iudic. num.* 90. *& in l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. poſſeſſ. num.* 19. Aufer. *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſias reg.* 2. *num.* 54. Rebuf. *ad l. Gallicas tom.* 3. *tit. de cauſ. benef. poſſeſſ. art.* 8. *gloſ.* 2. Coraſ. *de benef.* 1. *p. cap.* 2. *num.* 8. Gabriel. *in tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 5. *num.* 134. P. Greg. *de benef. cap.* 20. *num.* 10. Rodriquez *de annuis redditibus lib.* 1. q. 17. *à num.* 55. & tradunt alij DD. relati per Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. Torreblanca *de Magia lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 2. Gail. *lib.* 1. *pract. obſer.* 28. *num.* 2. Myſinger. *cent.* 2. *obſer.* 67. Bobadil. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 153. Ceual. *in tract. de cognit. per viam violent. p.* 2. q. 65. Guid. Pap. *dec.* 1. *dec.* 85. *&* 207. *&* 552. Cacheran. *dec. Pedemont.* 116. *num.* 1. Theſaur. *dec.* 82. *dec.* 110. *ad fin. & dec.* 117. *&* 130. *num.* 10. Franch. March. *dec.* 190. *p.* 1. *& dec.* 245. *num.* 3. *p.* 2.

Non tamen recedendum à prima ſententia, etiam ſi præ- 7
tendi poſſit, quòd cauſa poſſeſſorij beneficij non ſit ſpiritualis, quia inter Clericos de poſſeſſorio beneficij litigantes nulla ratione laicus cognoſcere poteſt, ex defectu iuriſdictionis, quam noo poteſt exercere in Clericos, qui ratione Clericatus non ſubijciuntur eius foro, & textus *in cap. fin. de iudic.* pro contraria ſententia allegatus, non loquitur de beneficio, ſed de officio ſæculari, vt patet ex ipſo textu, & gloſ. vt ex Bero. Rolan. Couar. Menoch. Guttier. Sahagu. explicat Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 65. *vſque ad* 58.

Limit. hanc opinionem, in caſu, quo Clericus ageret 8
contra laicum eumdem turbantem in poſſeſſione beneficii, vel aliam vim inferentem, ne Clericus pacificè in ſua poſſeſſione permaneat, nam tunc Iudex laicus eſſet competens, quia tunc verè non eſſet poſſeſſorium beneficiale, nec cauſa beneficialis, ſed temporalis, cùm laicus non ſit capax beneficii, niſi fortè laicus contendens ſe pro Clerico gereret, & ad ſe ſpectare beneficium prætenderet, nam tunc cauſa ſpectaret ad Iudicem Eccleſiaſticum, Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 15. *num.* 223. *&* 234. Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 59.

Ampl. 2. in decimis ex diſpenſatione Apoſtolica in feu- 9
dum ſæcularibus conceſſis, quarum cauſa diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, licèt dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet fructuum illarum omninò ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen, quia oritur, & dependet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex laicus de illis cognoſcere, etenim priuilegium Pontificis percipiendi decimas non extenditur ad cognitionem cauſæ, vt ex Azor. *inſtit. moral. lib.* 7. q. 3. *cap.* 36. tradit Gratian. *diſcept.* 238. *num.* 61. *&* 81. *in fin. tom.* 2. Federic. de Sen. *conſ.* 245. *num.* 1. Monet. *de decim. cap.* 8. q. 1. *num.* 51. Azor.

Digitized by Google

15. Azor. *inſtit. moral p.1. lib.7. cap. 39. q.3.* Fagundez *ſuper præcept. Eccleſ. præcept.5. lib.3. cap.5. num.5.* vbi Couar. Rupel. & alios contrarium ſentientes refellit, vt comprobat Rot. *in Rauennaten. emphyteuſis 28. Martij* 1631. *coram Merlino in recen. dec. 42. num. 15. & 16. p.6.* cum aliis allegatis à Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de fauor. Clerical. §.4. num.145. verſ. idem dicendum erit.*

10 Verùm, quòd vbi quæſtio decimarum ſit iuris, & agatur in petitorio, quòd tunc ſolus Eccleſiaſticus ſit Iudex competens priuatiuè quoad Iudicem ſæcularem, eò quia cauſa decimarum ſit ſpiritualis, habetur *in cap. literas de iuramento calum. cap. tua nobis, cap. Parochianos de decim. Clement. diſpendioſam de iudic. gloſ. in cap. ex tenore in verb. Eccleſ. de foro competen.* Rebuſ. *in tract. de decim. q.10. num.2. & 35.* Menoch. *conſ. 268. num. 4. & 16.* Monet. *de decim. cap.8. num.1. & ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7. cap. 25. q. 1. & 2.* vbi quòd neque poſſet laicus Iudex iunctus cum Clerico de illis iudicare, vt etiam docet Rebuſ. *loco cit. num. 36.* latè Bellet. *diſquiſit. Cler. p.1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. n.145.* Gratian. *diſcept. 238. n.30. tom.2.*

Prout etiam in poſſeſſorio adipiſcendæ, vt qoando quis
11 petit ſe immitti in poſſeſſionem exigendi decimas ſolus Clericus eſt Iudex competens, Bero. *in rub. de Iudic. num. 51.* Menoch. *conſ. 268. num. 7. & 8. & de recuper. poſſeſſ. remed. 15. num.235.* Farinac. *in pract. crim. q.8. num. 23. verſ. procedit*, Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de fauor. Clerical. real. §.4. n.145. verſ. in poſſeſſ. quoque adipiſcendæ*, reprobato Theſauro *dec.82. num.1.* qui fundatur ſuper contraria locorum obſeruantia, quæ abuſus potius, quàm rationabilis, & legitima conſuetudo reputatur, etenim cùm hoc iudicium adipiſcendæ habeat annexam cauſam proprietatis, ex quo cognoſci debeat, ao petens habeat titulom, quo mitti debeat in eam poſſeſſionem, ac proindè huiuſmodi cognitio tituli trahit ad ſe caoſam poſſeſſionis, ita vt efficiatur de foro, cui ſubijcitur ipſa proprietas, & titulus principalis, ſine quo poſſeſſio ſubſiſtere nequit, Gratian. *diſcept. 238. num.1. tom.2.*

12 Vbi verò agitur de quæſtione facti, puta de fructibus decimatum, an ſolutæ ſint, nec ne, vel fuerint furto ſubtractæ, & de ſola veritate facti, quòd huiuſmodi cognitio ſit mixti fori, tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.238. num. 10. 16. 81. & 82.* vbi quòd hoc potius faueat libertati Eccleſiaſticæ, vt Clerici poſſint habere duos Iudices aduerſus laicos recuſantes ſoluere decimas, Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. reſol. 89.* & ante eos Moneta *de decimis cap.8. q.1. num.1. & 5.* Guttier. *de iuram. confirmat. p.1. cap.2. num.35.* Germon. *de ſac. immun. lib. 3. cap. 19. num. 95.* Couar. *pract. quæſt. cap. 35. num. 2. verſ. ſecundò*, Rebuſ. *de decim. q.10. num.5.* ſed quòd etiam io hac quæſtione facti ſolus Iudex Eccleſiaſticus ſit competens, tenet Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7. cap.36. q.5.* Homobon. *de exam. Eccleſ. p.2. tract.8. cap.8. q.24.*

13 Io iudicio autem retinendæ, & recuperandæ poſſeſſionis decimalis laicus etiam poteſt eſſe Iudex cùm in huiuſmodi iudicio non ſit neceſſaria diſputatio ſuper titulo, quaſi ſufficiat in primo iudicio docere actorem eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi decimas, & in alio quòd actor aſſerat ſe fuiſſe ſpoliatum ea poſſeſſione, vel quaſi exigendi decimas, vt comprobant DD. relati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 238. num. 3. iuncto num.7.*

14 Verùm quia dicta concluſio non videtur tuta, ideò tutius dicendum eſt, vt neque hoc caſu poſſit Iudex ſæcularis cognoſcere, etenim quoties agitur de poſſeſſorio, ſiue adipiſcendæ, ſiue recuperandæ, ſiue retinendæ cauſæ ſpiritualis ſemper probandus eſt titulus ſaltem coloratus, adeò vt requiratur huiuſmodi ſummaria cognitio, ſeu probatio alicuius tituli ad iuſtificandam poſſeſſionem, tum quia beneficiati non dicuntur domini bonorum ſpiritualium, ſed habentur loco adminiſtratorum, & procuratorum, & propterea aote omoia tenentur oſtendere, & exhibere mandatum, quod deducitur ex titulo, ſine quo præſumitur intruſio, nec aliter obtineri poteſt io quibuſcumque interdictis, vt reprobato Bero. *in cap. 1. num. 51. de iudic.* latè comprobat Gratian. *diſcept. 238. num.3. verſ. iſta tamen concluſio, & num.4. 5. & 8.* vbi allegat Couar. *pract. quæſt. cap.35. num.1. verſ. ex quo patet, & verſ. verum ſi diligenter*, per gloſ. quam celebrem dicit *in cap. vnico de cauſ. poſſeſ. & propriet.* Rebuſ. *de decimis q.10. num.7.*

Vbi verò agitur contra laicum conductorem decima- 15
rum, Iudex etiam laicus videtur competens, quia tunc non agitur de decimis ſoluendis, ſeu de iure illarum, ſed ſolùm de ſoluendo pretio, quo fuerunt conductæ decimæ alicuius Parochiæ, quaſi tunc agatur actione merè perſonali puta ex locato ad mercedem, & ad fructus decimarum perceptarum, & non de reſtitutione rei Eccleſiæ, vel Clerici, vt ex Couar. & Matth. Boyſs. tradit Gratian. *diſcept. 238. num.11. & ſeq. tom.2.*

Contrarium, quòd ſit conueniendus ſolùm coram Iu- 16
dice Eccleſiaſtico, docent Moneta *de decim. cap.8. q.1. num. 17.* Azor. *inſtit. moral. lib.7. cap. 36. q.6.* quos reprobato Couar. refert, & ſequitur Diana *reſol. moral. p.1. tract.2. de immunit. Eccleſ. reſol.93.* & ratio eſt, quia licèt agatur de ſoluendo pretio, tamen cùm huiuſmodi pretium ſit ſubrogatum loco decimarum, ſapit earumdem naturam, immò contractus locatioois decimarum, cùm proueniat ex iure percipiendi decimas, in locante efficitur ſpiritualis, ſicuti eſt præfatum ius, & conſeqoenter talis debet eſſe actio, quæ ex eodem oritur, ſed quòd nihilominus verior ſit opinio quòd hæc cognitio ſit mixti fori, & ad vtrumque Iudicem ſpectet, coocludit Gratian. *diſcept. 238. num. 18.*
in fin. 17

Iudex laicus neque ex partium conſenſu poteſt cognoſcere, & definire cauſas decimarum, quæ ad Eccleſiaſticos pertinent, cùm regulariter Iudex ſæcularis oon poſſit ferre ſententiam in caoſa ſpirituali, in qua cùm ſit incapax partes ex earum conſenſu, vel oon contradicendo non poſſunt firmare ſuam iuriſdictiooem, vt latè comprobat Gratian. *diſcept. 238. à num. 34. vſque ad* 43. à quo alij allegantur.

De caoſa verò decimarum, quæ conceduntur per Pon- 18
tificem Regibus, & Principibus cognoſcere debet Iudex ſæcularis, etiam priuatiuè quoad Eccleſiaſticum, qoia hoc caſu poſſidentur titulo temporali, & noo ſpirituali, etenim per hanc conceſſionem, & donationem ſimpliciter factam decimæ prædictæ deſinont eſſe ſpirituales, & conſiderantur tamquam quid temporale, vtporè qoia dominium vtile, & directum tranſlatum foit io donatarios, 19
cùm Papa ex iuſta caoſa poſſit concedere decimas laicis, & omninò expropriare ab Eccleſia, *cap. ſine exceptione 12. q. 2.* ſecus aotem in decimis datis in feudum, cùm tunc non amittant, ſed retioeant earum ſpiritualitatem, ita ex D. Thoma, Couar. Rebuſ. Henriq. Barboſ. tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.238. num.54. & ſeq. tom.2.*

Prout etiam ſi fuerit permutata decima cum alia re, 20
vel maioris, vel æqualis æſtimationis, & pretij, vel vtilitatis, tunc cauſa de decima coram Ciuili Magiſtratu eſt iotentanda, & cognoſcenda, cùm Eccleſia, & Eccleſiaſtici, eorum ius integrum retineant in re permutata, & ſubrogata, & oon in decimis, quæ propterea ſicut amplius non militaor ſub dominio, & proprietate Eccleſiæ, ita oon retinent ſpiritualitatem, propter quam ſortiebaotur forum Eccleſiaſticum, Azor. *inſtit. moral. cap. 35. q. 3. in fin. verſ. cæterum ſi decima lib. 7.* Gratian. *diſcept. 238. num. 83. tom.2.*

Si verò controuertatur an laicus poſſideat decimas iuſto 21
titulo, vel colorato, quamuis multi teneant quòd ſæcularis ſit Iudex competeos, etiam priuatiuè ad Eccleſiaſticum, tamen contrarium eſt verius, qoia in cognitione huius cauſæ eſt facienda diſcuſſio tituli, ſiue iuſti, ſiue colorati, & ſic agendum de iure decimarum, quod cùm ſit ſpirituale, & Eccleſiaſticum, meritò eius cognitio ſpectat ad Eccleſiaſticum, Barboſ. *in l. Titia 35. num. 39. ff. ſolut. matrim.* Gratian. *diſcept. forenſ. 238. num. 64. tom. 2.*

Vbi verò ageretur de titulo incidenter, quòd tunc etiam 22
Iudex ſæcularis cognoſcere poſſit, voluerunt Menoch. *de retinen. poſſeſ. remed. 3. num.331. & ſeq.* Nau. *in repetit. cap. cum contingat verſ. quartò ideo non obſtat de reſcript.* Theſ. *dec. 117. num.4* quos allegat Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. de fauor. Cleric. real. §. 4. num. 145. circa med. verſ. ſecus verò*
vbi ageretur, vbi ſubdit, idem dicendum eſſe vbi conſtaret 23
de titulo, vel notoriè ex actis, vel ex confeſſione partis, nam hoc caſu Iudex ſæcularis etiam poteſt eſſe competens, Dec. *in cap. 2. num. 180. de iudic.* Nau. *in repetit. cap. cum contingat num.338.* Oſaſch. *dec.116. num.3.* ita etiam quando agitur, an decimæ ſint ſolutæ, ita ex Couar. Rebuſ. &

Mo-

Monet. tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. n. 145. propè fin.*

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus, ſeu abſolutus à Iudice Eccleſiaſtico in delictis mixti fori poteſt etiam inquiri in foro ſæculari, & num. 5.*

2 *Contrarium quòd non poſſit hoc caſu Iudex laicus inquirere, niſi in cauſa ſanguinis, num. 6. & 7.*

3 *Immò hoc caſu Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudici ſæculari moleſtare volenti reos ab eo abſolutos.*

4 *Ampl. etiam ſi pœna ab Eccleſiaſtico impoſita eſſet minor illa, quæ imponi poſſit à Iudice ſæculari.*

6 *Offendens aliquem in Eccleſia duo delicta committit, vnum ſæculare nempè vulnerum, aliud mixti fori nempè ſacrilegium.*

7 *Iudex laicus vbi eſt imponenda pœna ſanguinis in delictis mixti fori poteſt procedere contra reum condemnatum, ſeu abſolutum ab Eccleſiaſtico.*

8 *Prout etiam ſi ab Eccleſiaſtico impoſita eſſet tantùm pœna medicinalis, vel Eccleſiaſtica puta excommunicationis, poteſt Iudex laicus imponere pœnam ſæcularem.*

9 *Iudex Eccleſiaſticus in delictis mixti fori, in quibus non poteſt imponere pœnam competentem non obſtante pœna ab eo irrogata non poteſt impedire laicum Iudicem, quin poſſit imponere pœnam condignam.*

Pœna Eccleſiaſtica non collit pœnam ſæcularem, ibid.

10 *In delictis, in quibus Eccleſiaſticus Iudex poteſt imponere pœnam condignam, & reum ita condemnauit, vel abſoluit, non poteſt amplius à Iudice laico inquiri.*

11 *Condemnatus à Iudice ſæculari, non poteſt iterum condemnari ab Eccleſiaſtico in delictis mixti fori.*

12 *Limit. ſi pœna impoſita à ſæculari Iudice eſſet minor illa, quæ ab Eccleſiaſtico imponi poſſit.*

13 *Limit. 2. ſi Eccleſiaſticus procedere vellet ad pœnas ſpirituales.*

14 *Prauentio allegari non poteſt ab Eccleſiaſtico vbi agitur de pœna ſanguinis, & à laico in pœna ſpirituali.*

15 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam excommunicationis licet laicus condemnauerit in delictis mixti fori, & num. 16. ita etiam ſi abſoluerit, n. 17.*

18 *Prauentionis effectus eſt vt vnus alium excludat.*

19 *Non inducitur per ſolam querelam, aut inquiſitionem, ſed per capturam, ſecus per rei ſpontaneam comparitionem poſt citationem alterius Iudicis, n. 20.*

21 *In contumaciam vterque Iudex in delictis mixti fori procedere poteſt.*

22 *Reus ſe conſtituens vigore monitorij non dicitur ſpontaneè, ſed coactè ſe conſtituere.*

23 *Quando dicatur ſpontaneè comparere.*

24 *Iudex qui prauenit in captura poteſt reum condemnare, licèt alter Iudex primò citauit, & condemnauit in contumaciam.*

25 *Prauentio inducitur ex præcepto de non diſcedendo ab aliquo loco.*

26 *Inducitur etiam ſi reus ſe conſtituerit, & relaxatus fuerit ſub cautione de ſe repræſentando.*

27 *In prauentionibus procedi debet inter Iudices Eccleſiaſticos, & ſæculares iuxta formam iuris communis, non obſtante conſtitutione Pij IV. tamquam ſublata, & redacta ad terminos iuris communis à B. Pio V. num. 28.*

Condemnatus, ſeu abſolutus ab Eccleſiaſtico in delictis mixti fori, an poſſit inquiri in foro ſæculari, & è contra.

ADNOTATIO V.

Condemnatus, ſeu abſolutus à Iudice Eccleſiaſtico adhuc in delictis mixti fori poterit non obſtante tali abſolutione, ſeu condemnatione accuſari, ſeu inquiri in foro ſæculari: & ratio eſt, quia iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis ſunt prorſus ſeparatæ, & diſtinctæ, ideò ſententia abſolutoria in vna iuriſdictione non parit in alia exceptionem rei iudicatæ, Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 10. n. 6. verſ. vndecimò eadem conſtitutio*, Clar. *in §. fin. q. 57. n. 11. & 14.* cum alijs per Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 4. num. 7.* 1

Contrarium, quòd condemnatus, ſeu abſolutus à Iudice Eccleſiaſtico non debeat amplius à Iudice ſæculari inquiri, & puniri: etenim vbi Iudex Eccleſiaſticus poteſtatem habet condignam imponendi pœnam, ſi reus reperiatur culpabilis, ſicut cenſetur ſufficienter punitus, ita ſi fuerit abſolutus, abſolutoria hoc caſu ab eodem lata parit exceptionem rei iudicatæ in foro laico, vnde ſi ſequuta fuerit gratia, vel remiſſio Epiſcopi, vel compoſitio, aut concordia cum delinquente, ſi pro delicto non veniat imponenda pœna ſanguinis non debet Iudex laicus illum inquirere, ſecus verò ſi ab Eccleſiaſtico fuiſſet abſolutus in cauſa ſanguinis, in qua ille non poteſt condignam imponere pœnam, Aret. *conſ. 58. num. 12.* Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 3. ſub num. 11.* Sperel. *dec. 3. num. 8. & dec. 92. num. 5. & 10.* vbi quòd hoc caſu Iudex Eccleſiaſticus poſſit inhibere Iudici ſæculari moleſtare volenti reos ab eo abſolutos in delictis mixti fori, non tamen capitalibus attenta præuentione, & ita ſæpe practicaſſe teſtatur, præſertim cum Rota criminali Genuæ, *& num. 12.* vbi alios allegat: aliàs materia præuentionis redderetur inutilis, ſi Iudex laicus poſtea ſe intromitteret, Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 21.* 2 3

Quòd ſibi locum vindicat etiam ſi pœna ab Eccleſiaſtico impoſita ſecundùm iuris Canonici diſpoſitionem eſſet minor illa, quæ potuiſſet imponi à Iudice ſæculari ſecundùm diſpoſitionem iuris ciuilis, cùm adhuc reus ſufficienter punitus dici debeat, vt nequeat vlterius à laico Iudice moleſtari, Calderin. *conſ. 11. ſub num. 2. tit. de iudic. & for. competen.* Farinac. *in tit. de inquiſit. num. 11. in fin.* 4

Non tamen deſunt alij DD. docentes, quòd licèt eſſet ſecuta gratia, vel remiſſio Epiſcopi, adhuc tamen poſſet Iudex laicus illum punire, ita firmat Viuian. *dec. 497. num. 6.* per doctrinam Bertrach. *in tract. de Epiſcop. p. 2. num. 7.* 5

Verùm quòd Viuian. deciſio ſit intelligenda cũ grano ſalis, inquit Sperel. *dec. 92. num. 12.* quia Bertrach. non dicit, quòd reus poſſit puniri à laico, pro quo fuit ab Eccleſiaſtico gratiatus, ſed tantùm docet, quòd ex percuſſione facta in Eccleſia oriantur duo delicta, vnum ſæculare, nempè vulnerum; aliud mixti fori, nempè ſacrilegium, vnde ſi pro delicto ſit imponenda pœna ſanguinis Iudex laicus pro delicto merè laico procedere poteſt, ſecus autem ſi dicta pœna non ſit imponenda, nam tunc non debet illum inquirere. 6

Limita igitur primò hanc ſecundam ſententiam in criminibus, in quibus eſt irroganda pœna ſanguinis, quia huiuſmodi pœna non cadit ſub Iudicis Eccleſiaſtici iuriſdictione, vnde cùm reus hoc caſu non dicatur ſufficienter punitus, meritò iterùm à ſæculari Iudice puniri poteſt, ne delictum remaneat impunitum, prout remaneret ſi mitior, & non condigna eſſet ei impoſita pœna, latè Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 1. ſub num. 40.* per text. *in cap. felicis §. hac quoque de pæn. in 6.* Dec. *tract. crim. tom. 1. lib. 9. cap. 45.* Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. q. 17. num. 53. in prin.* Farinac. *q. 4. num. 12.* Scaccia *de Iudic. cap. 12. num. 91.* Sperel. *dec. 92. num. 4.* 7

Limit. 2. ſi ab Eccleſiaſtico impoſita eſſet pœna tantùm medicinalis potius tendens ad animæ ſalutem, quàm ad corporis afflictionem, vel alia pœna eccleſiaſtica non ordinaria delicti, puta excommunicationis: nam hoc caſu per hanc pœnam irrogatam, non tollitur pœna ſæcularis, nec remanent 8

Digitized by Google

maneut ligatæ manus Iudicis laici, & conſequenter ita punitus ab Eccleſiaſtico poteſt iterum in delictis mixti fori puniri à Iudice ſæculari, per textum in *l. placet verſ. ſi quis contrauenerit*, & ibi communiter DD. *de Sacroſanct. Eccleſ.* Clar. *in §. fin. q. 47. num. 14. in fin.* Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 1. ſub num. 40. in 2. concluſione*, Farinac. *q. 4. num.* 8. Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 91. in prin.* cum alijs relatis per SpeteI. *dec. 92. num. 3.*

9 Quòd ſi fortè ab Eccleſiaſtico impoſita fuerit pœna ordinaria delicti, & tunc ſi ſimus in atrocioribus, & grauiſſimis delictis mixti fori, in quibus Iudex Eccleſiaſticus non poteſt ratione ſuæ iuriſdictionis imponere pœnam delicto competentem, & tunc non obſtante pœna irrogata per Eccleſiaſticum, poteſt Iudex ſæcularis delinquentem punire pœna condigna, ſiquidem hoc caſu pœna Eccleſiaſtica non tollit pœnam ſæcularem, *cap. felicis §. hoc de pœn. in 6.* qui textus licèt videatur ſpecialiter loqui de offendente Cardinalem, tamen quòd hoc generaliter procedat etiam in omnibus alijs delictis, teſtatur Farinac. *q. 4. num. 10.* vbi ſubdit, quòd omnes DD. in hoc conſentiunt, Clar. *in §. fin. q. 57. in fine quæſt. verſ. vnum tamen ſcias.*

10 In delictis verò non ita grauibus, & atrocibus, in quibus Iudex Eccleſiaſticus poteſt imponere condignam pœnam delicti, & delinquens condigna pœna ab eodem mulctatus fuerit, vel ſeruatis ſeruandis abſolutus, non poterit amplius à Iudice ſæculari inquiri, & moleſtari, Couar. *var. reſol. cap. 10. num. 6. verſ. vndecimò eadem conſtitutio*, cum alijs adductis per Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 4. n. 11.*

11 Condemnatus verò à Iudice ſæculari, cùm tunc pœna ab eodem impoſita ſemper cenſeatur competens, & grauior, ex qualitate iuriſdictionis, & ideò abſque dubio per Iudicem Eccleſiaſticum puniri non poteſt, Clar. *in §. fin. q. 57. num. 14. circa med.* Farinac. *q. 4. num. 12.* Scaccia *de Iudic. cap. 12. num. 73.*

12 Limit. ſi pœna impoſita per Iudicem laicum eſſet minor illa, quam pro eo crimine poteſt Iudex Eccleſiaſticus imponere, vt de pœna corporali, & pecuniaria, Clar. *§. fin. q. 57. n. 14. in fin.* Farinac. *quæſt. 4. num. 12. in fin.*

13 Limit. 2. procedere quoties Iudex Eccleſiaſticus contra reum ſacrilegum à laico punitum ad ſolas temporales pœnas procedere vellet, ſecus autem quoad pœnas ſpirituales, ſcilicet excommunicationis, & ſimilium DD. *in cap. cùm ſit de for. competen.* Baiard. ad Clar. *in §. fin. q. 36. num.* 50. Antonin. *var. reſol. lib. 3. reſol.* 38. *num.* 7. Salſed. ad Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 77.* Afflict. *dec.* 419. *num.* 4. *&* 5. Oſaſch. *deciſ. Pedemont.* 103. *in fin.* vbi quòd Eccleſiaſticus poſſit his caſibus procedere contra ſacrilegos ad excommunicationem, aliaſque pœnas ſpirituales.

14 Etenim quando agitur de imponenda pœna canonica excommunicationis Iudex laicus numquam cenſetur præuenire Iudicem Eccleſiaſticum, cùm ipſe ſit penitus incompetens quoad irrogationem præfatæ pœnæ, ſicut vice verſa nec Eccleſiaſticus cenſetur præuenire Iudicem laicum, quando agitur de pœna ſanguinis, ac proindè his caſibus allegari non poteſt præuentio, vel rei iudicatæ exceptio, ſed accumulatur contra ſacrilegum forum foro, Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap.* 12. *num.* 13. Guazzin. *ad defenſ. reor. defenſ. 1. cap. 11. ſub num. 20. in fin.*

15 Vbi enim pro eodem delicto eſt diuerſa conſtituta pęna, & omninò ſeparata à iure canonico, & ciuili, tunc punitus per vnum Iudicem poteſt etiam per alium puniri, ac proindè quia pœna cenſurarum eſt penitus diuerſa, & ſeparata à pœnis iuris ciuilis, irrogari poteſt à Iudice Eccleſiaſtico, etiam ſi laicus condemnauerit, non obſtante eius præuẽtione, ita ſæpè practicatũ fuiſſe, licèt Iudex laicus ſe oppoſuerit, teſtatur Sperel. *dec. 92. num. 19.* & pro hac ſententia allegat text. *in cap. felicis §. per hoc de pœn. in 6.* Couar. *in cap. Raynutius in prin. num* 19. *de teſtam.* Farinac. *q. 4. num. 7. cum ſeq.* Oſaſch. *deciſ. Pedem.* 103. *num. 8.*

16 Et in ſupradictis terminis procedere, & ſuſtineri poteſt aliorum Doctorum ſententia, quòd ſcilicet condemnatus à Iudice laico præueniente in delictis mixti fori, tam quoad principale delictum, quàm quoad ſacrilegium non poſſit alia pœna ſpirituali, & Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſtico Iudice puniri, cùm neque quoad ſacrilegium hoc caſu procedere valeat, Rol. à Valle *conſ.* 24. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 2. qui loquitur in puncto laici percutientis aliquem in Eccleſia, Gomez. *var. reſol. lib. 3. cap. 1. num. 30. in fin.* Catol. de Graſs. *de effect. Cler. effect. 1. ſub num. 29. verſ. quod abſque ratione*, Cabal. *lib. 1. reſol. crim. caſ. 193. ſub num. 8. in fin.* Farinac. *q. 4. num.* 12. etenim præuentio hoc caſu ſolùm ligat manus Iudicis Eccleſiaſtici quoad pœnas temporales, ſecus autem quoad cenſuras, in quibus non datur præuentio ex ſupra allegatis.

Hinc eſt quòd ſi reus fuerit abſolutus in foro laicali poſſit 17
nihilominus à Iudice Eccleſiaſtico excommunicari, aliiſque pœnis eccleſiaſticis mulctari, ex rationibus mox allegatis, vt tradunt DD. relati per Farinac. *tit. de inquiſit. q. 4. ſub num. 7.* Sperel. *dec. 92. num. 20.*

Cæterùm effectus præuentionis, eſt vt vnus alium ex- 18
cludat, & altero præueniente alterius forus ſileat, adeout in Iudice præueniente tota iuriſdictio conſolidetur, *cap. penultimo de foro competen. l. ſi quis poſtea ff. de Iudic.* Scaccia *de Iudic. cap. 12. num. 57. 66. & 67. lib. 1.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 188. num. 9. tom. 2.* latè Farinac. *de inquiſit. q. 7. n. 52. & 54.* Guazzin. *ad defenſ. p. 1. cap. 8. num. 1.* Vermigiol. *conſ. crim. 102. n. 3.* Theſaur. *dec. 90. ſub num. 6.* Marſil. *dec.* 210. *num. 3.* Sperel. *dec. 4. n. 4. tom. 1.*

Non tamen inducitur præuentio per ſolam accuſatio- 19
nem, ſeu querelam, vt ex Bald. Io. And. Spec. Dec. tradit Scaccia *de Iudic. cap. 12. num. 76.* Farinac. *conſ. 160. num. 14. & 27. tom. 2.* neque per inquiſitionem Scaccia *loco cit. num. 75. lib. 1.* ex Boſs. *in tract. crim. de foro competen. num.* 103. Gram. *conſ. 28. n. 10.* cum alijs per eum allegatis.

Sed tunc Iudex dicitur præuenire, quando in captura 20
præuenit, adeout præuentio ſit realis, & ſecuta fuerit de mandato Iudicis, quæ præfertur verbali: ſecus ſi per ſpontaneam rei comparitionem, & conſtitutionem poſt citationem ab alio Iudice tranſmiſſam, nam tunc præuentio verbalis per citationem præualet reali per conſtitutionem ſpontaneam, Farinac. *conſ. crim. 134. num. 1. & 2. tom. 2. & q. 7. num. 53.* Vermigiol. *conſ. 212. num. 1.* Boſs. *tract. 1. de foro competen. num. 79.* Clar. *in §. fin. q. 37. verſ. vlterius quæro*, Gail. *lib. 1. pract. obſeruat. 29. num. 3.* Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 57.*

In contumaciam verò, ſcilicet ſi reus fugam arripuerit, 21
vel aliter ſit contumax, vtique præuentio allegari non poteſt, ſed vterque Iudex contra eumdem reum habet facultatem procedendi, ſæcularis quidem ad temporales pœnas, Eccleſiaſticus verò ad ſpirituales, & alias temporales, quas imponere poteſt, Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap. 56. num. 236.* Sperel. *dec. 92. num. 15.*

Et licèt ſpontanea conſtitutio reorum in carceribus ad ef- 22
fectum præuentionis non ſuffragetur concurrente malitia, aut fraude, ſecus tamen eſt quando reus ſe in carceribus conſtituat vigore monitorij ad perſonaliter comparendum emanati ab eodem Iudice, & ſic coactè ne in contumaciam indefenſus patiatur condemnationem, Farinac. *q. 7.*
num. 53. vbi quòd ſpontè dicitur comparere, qui coram 23
alio Iudice comparet, quàm eo, vbi citatus fuit, Vermigiol. *conſ. crim. 121. num. 8.*

Iudex autem qui præuenit in captura habet præuentio- 24
nem realem pro ſe, & ſic reum habẽs in manibus poteſt illũ punire, etiam ſi alius Iudex primò illum citaſſet, & monuiſſet, immò etiam ſi in contumaciam condemnaſſet, vt ex allegatis per Farinac. *q. 7. num. 53.* tradit Vermigiol. *conſ. crim. 212. num. 1. & 2.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 5.* & Marſil. *in l. fin. num. 206. ff. de iuriſdict. omnium Iud.* Angel. *de maleſ. in verbo Iudex commiſit num.* 13. Boſs. *in tit. de foro competen. num. 97.* Decian. *de delictis lib. 4. cap.* 20. 21. *&* 22. Gramat. *deciſ. 30. num. 6.*

Dicitur quoque facta præuentio, ſi Iudex fecerit alicui 25
præceptum de non diſcedendo de aliquo loco, Dec. *in tract. crim. lib. 4. cap. 21. num. 17. & cap. 20. num. 14.* Farinac. *de inquiſit. q. 7. num. 56. in fin.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. num. 5.*

Ita etiam realis dicitur præuentio, ſi aliquis in carce- 26
ribus ſe conſtituerit, & relatus fuerit ſub fideiuſſione de ſe repræſentando ad omne mandatum Domini, quia etiam carceratus dicitur, ex text. *in l. in eadem 10. verſ. in vinculis autem, & l. nec non 28. verſ. ſed ſub fideiuſſorum ſatiſdatione ff. ex quibus cauſis maiores*, Vermigiol. *conſ. crim.* 212. *num. 4.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 4. n. 6.* vbi loquitur quando etiam fuiſſet præſtita cautio de non recedendo, & alios allegat.

Pro-

Googl

27 Procedi tamen debet in præuentionibus inter Iudices Eccleſiaſticos, & ſæculares in omnibus, & per omnia iuxta formam iuris communis, & decretorum Sacri Concilij
28 Tridentini, iuxta conſtitutionem B. Pij V. emanata ſub die 20. Iunij 1566. per quam ſublata fuit, & ad terminos iuris communis redacta Conſtitutio Pij IV. in qua diſponitur quòd in cauſis criminalibus mixtis, ſit locus præuentioni inter ſæcularem, & Eccleſiaſticum Iudicem, ſed data præuentione ex parte Iudicis Eccleſiaſtici, non niſi contra Clericos tantùm procedere poſſit, de quibus conſtitutionibus Farinac. *in tit. de inquiſit. q. 8. num. 156.*

PRÆNESTINA CENSVS.

ARGVMENTVM.

REintegratio, ſeu ſpolium non intrat, quando poſſeſſio capta fuit auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, & ſi inferat grauamen, & iniuſtitiam, quæ reddatur turbida, ſuccurritur ſpoliato remedio ordinario appellationis, & non per viam extraordinariam manutentionis, aut reintegrationis: ſecus ſi conſtet ex eiſdem actis de notoria nullitate, & iniuſtitia.

SVMMARIVM.

1 *Primum, & ſecundum extremum in ſpolio nempè de anteriori poſſeſſione ſpoliati, & de noua aduerſarij probatur ex confeſſione emanata in libello, ex ſententia immiſſionis, ex litis ſuſtentatione, & ſimilibus.*
2 *Reintegratio conceditur probatis extremis neceſſarijs in ſpolio.*
3 *Actio ſpolij competens actori tranſit ad eius heredes.*
4 *Ius fundatum in perſona actoris non alteratur ex eius mutatione.*
5 *Ex poſſeſſione authoris competit reintegratio eius heredibus.*
6 *Reintegratio, ſeu ſpolium non intrat, quando poſſeſſio fuit capta authoritate Iudicis.*
7 *Limita procedere ſi Iudex, ritè, & rectè procedat.*
8 *In iudicijs poſſeſſorijs ſi Iudex ſeruato iuris ordine aliquod inferat grauamen ſuccurritur ſpoliato per remedium ordinarium appellationis, & non per extraordinarium manutentionis, vel reintegrationis.*
9 *Lim. ſi conſtet ex eiſdem actis de notoria nullitate, & iniuſtitia ſententia, ibidem.*
10 *Quilibet præſumitur ſoluendo, & num. 11.*
12 *Creditum cum hypotheca eſt neceſſarium antecedens, & fundamentum Saluiani.*
13 *Creditum in iudicio Saluiani debet eſſe clarum, & indubitatum.*
14 *Immiſſio in Saluiano corruit defectu crediti, & hypotheca.*
15 *Ceſſionarius, vt petere poſſit damna paſſa à cedente debet docere de decoctione debitoris ceſſi.*
16 *Ceſſionarius habet regreſſum contra cedentem ſi nihil à debitore ceſſo conſequi potuerit.*
17 *Cedens nomen debitoris tenetur præſtare locupletem, & ſoluendo.*
18 *Limit. procedere in ſubſidium facta diligentia, & excuſſo debitore, & fideiuſſore in bonis, & perſona.*
19 *Limit. 2. procedere in ſimplici ceſſione, vt ceditor conſequi poſſit ſatisfactionem ſuper nomine debitoris ceſſi.*
20 *Cum periculum debitoris ceſſi ſpectet ad cedentem.*
21 *Secus in venditione, datione in ſolutum, & in delegatione nominis debitoris.*
Vendens, dans in ſolutum, aut delegans nomen debitoris non tenetur præſtare locupletem, & ſoluendo, ac exigibile, & eſſe verum, & obligatum, ibidem.
22 *Exigibilitas non cenſetur promiſſa, niſi dicatur.*
23 *Promittens nomen debitoris exigibile, & bonum, intel-*
11. *ligitur de bonitate de tempore venditionis, & ceſſionis.*
24 *Limit. ſi fuerit etiam promiſſa manutentio.*
Sublim. ſi manutentio non fuerit promiſſa cum clauſula omni tempore, ſeu cum dictione ſemper, cum tunc reſtringatur ad tempus contractus, num. 26.
25 *Relatio fit ad proxima.*
26 *Promittens manutenere nomen debitoris ceſſum, bonum, & exigibile tenetur ſolùm manutenere bonum de tempore contractus, niſi adiecta fuerit clauſula omni tempore, vel dictio ſemper.*
37 *Cedens nomen debitoris ſi promiſerit bonum, & exigibile liberatur, ſi debitor ceſſus per duas, aut tres ſolutiones ſatisfecerit.*
28 *Cedens nomen debitoris ſi promiſerit euictionem tenetur de realitate, & non de exigibilitate.*
Ampl. etiam ſi euictio eſſet promiſſa clauſulis ampliſſimis, ibidem.
29 *Limita ſi eſſet promiſſa euictio tam de iure, quàm de facto.*
30 *Ceſſionarius non poteſt habere regreſſum contra cedentem, qui promiſit, & ſe obligauit præſtare ſoluendo, niſi fecerit diligentiam contra debitorem ceſſum.*
31 *Fructus in ſpolio ſimplici, etiam iudiciali, & in interdictis regulariter debentur, & liquidantur à die mota litis.*
32 *In ſpolio attentato, vel violento, vel in mala fidei poſſeſſore veniunt reſtituendi fructus à die ſpolij.*
33 *Non ſolum percepti, ſed etiam qui percipi potuerunt.*

DECISIO XVIII.

ANgelus Cicconius vſque ab anno 1625. vendidit, ſeu ceſſit Antonio de Mattheis per vnũ annũ redimibilem cenſum alias impoſitum à Fabio Tuttopecto ſub fideiuſſione Dominici Scoſeſchi ad fauorem Alexandri eius Patris: prætendente vero Annibale de Mattheis filio, & hærede dicti Antonij, quòd cenſus eſſet inexigibilis, pro conſecutione fructuum ab ipſo cedente loco damnorum, & intereſſe, egit ex remedio vtilis Saluiani interdicti contra quondam Franciſcum Lanzam poſſeſſorem prædij, de quo agitur vti olim poſſeſſi per dictum Angelum cedentem, & fauorabilem ſententiam ſuper petita immiſſione reportauit.

Quam ſententiam notoriæ iniuſtitiæ vitio laborare contendentes Angela, & Margarita filiæ dicti Franciſci Lanzæ introduxerunt coram me in foro Epiſcopali iudicium ſuper reintegratione ad poſſeſſionem prædij controuerſi, & diſcuſſo dubio petitam reintegrationem dandam eſſe cenſui.

Conſtat enim de vtroque extremo, nempè de anteriori poſſeſſione Angelæ, & Margaritæ, earumque authoris, & de noua aduerſarij, tum ex confeſſione Annibalis in libello emanata, tum ex fauorabili ſententia ſuper immiſſione obtenta, tum ex confeſſione Canonici Hieronymi de Mattheis aduerſarij iudicialiter emanata in intimatione cautelæ Angeli ad euitandam executionem ſuper prædio controuerſo, tum ex litis ſuſtentatione, iuxta tradita per Abb. *in cap. cum ad ſedem num. 28. de reſtit. ſpoliat.* Gabr. *eod. tit. concluſ. 5. num. 36.* Poſtius *reſol. 35. num. 1.* Boer. *deciſ. 239. num. 6.* Caputaquen. *dec. 328. num. 6. lib. 2.* Greg. XV. *dec. 362. num. 1.* Mantica *dec. 181. num. 1.* Burat. *deciſ. 736. num. 1. & 2.* Rot. *dec. 165. num. 1. p. 2. diuerſ. dec. 229. num. 1. & 4. p. 7. recen. & in Firmana datis* 20. *Iunij* 1664. *§. ideò Ioanna coram Emerix.* & quoad primum extremum in noſtris terminis Bichius *dec. 63. num. 2.* Otthobon. *dec. 70. num. 1. dec. 104. num. 1. & dec. 137. num. 3. & 20.* vbi quoad ſecundum extremum, de quo etiam Greg. XV. *dec. 15. n. 1. dec. 105. num. 3. dec. 209. n. 1. dec. 362. num. 3. dec. 485. num. 1. dec. 500. n. 3. & dec. 543. n. 1.* 1

Ac proinde verificatis extremis, ſuccedit vulgaris, ſed certa concluſio pro reintegratione, iuxta notata *in cap. ſæpè de reſtit. ſpoliat.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. 15. q. 31. n. 383.* & dixit Rot. *dec. 736. n. 4. cor. Burat. & paſſim.* 2

Quæ actio benè competit præfatis mulieribus, ſicut cõpetebat Franciſco earum auctori, cum actio ſpolij competens actori tranſeat in eius hæredes tamquam remedium in rẽ ſcriptum, Cagnol. *in l. hæredem n. 17. ff. de reg. iur.* Neuiz. *conſ. 78. num. 1.* Rol. *conſ. 6. num. 14. lib. 2.* Natta *conſ. 439.* 3

*num.*4. Pontan. *de ſpol. lib.* 1. *num.* 132. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*173. *n.* 3. *& cap.*477. *n.* 26. *&* 27. Creſcen. *dec.* 3. *de reſtit. ſpoliat.* Mohed. *dec.* 3. *tit. eod.* Caualer. *dec.* 524. *num.* 3. Bucat *dec.* 231. *num.* 1. *& ea Romana domorum de Burgo* 12. *Iunij* 1651. §. *fin. coram Peuting.*

4 Non enim alteratur ius fundatum in perſona authoris, ex eius mutatione, Pontan. *de ſpol. lib.* 2. *cap.* 53. *num.* 138. *tom.* 14. *fol.* 288. Gigas *de penſion. q.* 47. *num.* 9. *verſ. quartò ſciendum eſt tom.* 15. *p.* 1. *fol.* 346. vnde ea poſſeſſione autho-
5 ris benè competit reintegratio eius hæredibus, Sabel. *var. reſol. cap* 4. *num.* 21. Rot. *dec.* 63. *num.* 1. *coram Bichio*, *& dec.* 70. *n.* 14. *&* 15. *& dec.* 137. *num.* 19. *ac dec.* 195. *n.* 6. *coram Card. Otthob.*

6 Nec valet obeſſe, quòd reintegratio, ſeu ſpolium non intrat, quando poſſeſſio fuit capta auctoritate Iudicis, *l. iuſtè procedit. de acquir. poſſeſſ. gloſ. in cap. præſentium in gloſ. fin.* 7. *q.* 1. Bald. *in l. fin. per totam C. vnde vi*, Felin. *in cap. dilectus il* 1. *num.* 1 *de reſcript.* Ruin. *conſ.* 49. *ſub num.* 11. *verſ. & hac ratione lib.* 4. Rot. *dec.* 502. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ. dec.* 52. *n.* 1. *p.* 2. *dec.* 85. *num.* 2. *eadem p.* 2. *in recen. dec.* 43. *n.* 1. *dec.* 105. *num.* 4. *coram Greg. XV.*

7 Quia hoc ſibi locum vindicat, quando Iudex ritè, & rectè procedat, nam tunc ſpoliatus non eſt ante omnia reſtituendus per viam extraordinariam manutentionis, aut reintegrationis, prout generaliter in iudicijs poſſeſſorijs,
8 & in executione obligationis Cameralis, in quibus non datur appellatio ſuſpenſiua, ſi Iudex, ſeruato quidem iuris ordine, aliquod inferat grauamen, & iniuſtitiam, quæ ſi reddatur turbida, ſuccurritur ſpoliato per reuiſionem cauſæ ex ordinario remedio appellationis ſaltem deuolutiuè in petitorio, non autem per viam manutentionis, vel reintegrationis, eò quia remedium retinendæ, vel recuperandę hoc caſu dependet à negotio principali, hoc eſt à probatione iniuſtitiæ prioris ſententiæ; nec expeditur niſi cum ipſo negotio principali, ſeu cauſa cognita in petitorio, & probata iniuſtitia coram Iudice ad quem in gradu appellationis:
9 ſecus autem quando conſtat ex eiſdem actis de nullitate, & iniuſtitia ſententiæ, adeo clara, & notoria, vt nulla probabili ratione excuſari valeat, nam tunc cum Iudex non vt Iudex in forma iudicij, ſed vt priuatus procedere dicatur, vtique intrat ſpolium, & eſt locus reintegrationi, vt benè explicat Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 8. *à n.* 27. *vſque ad* 31. Crauet. *conſ.* 302. *n.* 3. *&* 4. Hoſtien. *in tit. de reſtit. ſpoliat. tit. quando facienda in prin.* Saluſt. Tyber. *in prax. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 27. Paul. Mareeſ. de Saluian. *p.* 3. *cap.* 19. *n.* 10. *&* 11. Pacif. *eodem tract. inſpect.* 4. *cap.* 1. *n.* 120. Ridolph. *in prax. recca p.* 2. *cap.* 14. *n.* 126. *&* 128. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 926. *n.* 18. *&* 23. Antonel. *conſ.* 82. *n.* 7. 8. *& ſeq.* latè Poſtius *de ſubhaſt. inſpectione* 58. *à num.* 97. *vſque ad* 105. idem Poſtius *reſol. ciuil.* 113. *n.* 1. Thomat. *dec.* 53. *n.* 9. *& dec.* 55. *n.* 10. *&* 11. Caputaquen. *dec.* 186. *p.* 3. Cæſar. de Graff. *dec.* 1. *n.* 4. *de conſtit. Greg. XV. dec.* 43. *num.* 3. *dec.* 105. *num.* 5. *& dec.* 254. *num.* 1. ibique Adden. *n.* 6. Burat. *dec.* 20. *ſub num.* 7. Adden. ad eumdem *dec.* 848. *n.* 16. Seraph. *dec.* 867. *in prin.* Mantica *dec.* 44. *num.* 5. Caualer. *dec.* 597. *num.* 1. Rot. *dec.* 9. *per totam*, & ſignanter *à num.* 19. *& dec.* 465. *n.* 3. 4. *&* 5. penes Poſtium *de manuten. dec.* 77. *num.* 5. *& dec.* 69. *n.* 4. *&* 9. *poſt tractatum eiuſdem de ſubhaſt. dec.* 59. *num.* 19. *poſt Laberint. creditor.* Salgad. *dec.* 48. *n.* 1. *dec.* 86. *num.* 1. *&* 2. *dec.* 90. *num.* 1. poſt Mangil. *de ſubhaſt. dec.* 11. *num.* 8. poſt Pacif. de Saluian. *dec.* 365. *num.* 11. *dec.* 674. *num.* 3. *in fin. p.* 1. *dec.* 646. *num.* 1. *p.* 2. *dec.* 53. *num.* 1. *dec.* 85. *num.* 2. *eadem p.* 2. *dec.* 1668. *num.* 1. *p.* 3. *dec.* 113. *num.* 10. *& dec.* 187. *n.* 2. *&* 3. *p.* 7. *dec.* 174. *n.* 10. *p.* 11. *in recen. & in Senogalien. Saluiani* 3. *Iunij* 1647. §. *fin. coram Card. Corrado*, *& in Romana reſtitutionis dotis* 4. *Febr.* 1650. §. *penult. & fin. & in eadem* 27. *Iunij* 1650. *ſub prin. cor. Peuting. in Auximana fideic.* 24. *Martij* 1662. §. *vnde*, *&* §. *fin. coram*, *& in Tudertina bonorum* 15. *Iunij* 1668. §. *ad hac aduertebant coram Cardin. Carpineo.*

Iniuſtitia in præſenti viſa fuit incontrouertibilis, & nullo velamine excuſabilis, quia fuit intentatum iudicium immiſſionis in vim Saluiani per Annibalem côtra cedentem, & cauſam ab eo habentem, ſub prætextu, quòd debitor ceſ-
10 ſus non erat ſoluendo, & cum quilibet præſumatur ſoluendo iuxta ſententiam *gloſ. in cap. bone il* 1. *in verbo natura in fin. de electione*, & probatur *in l. ſi creditores ff. de priuileg. creditor.* Maſchard. *de probat. concl.* 205. *num.* 4. Rot. *in Romana cenſus* 25. *Iunij* 1663. *coram Card. Vicecomite*, hoc 11
tamquam fundamentum eius intentionis erat concludenter probandum ob contrariam iuris præſumptionem, quòd non ſoluendo non præſumatur, vt dixit Rot. *dec.* 494. *num.* 15. *coram Penia*, *& in Bononien. cenſuum* 28. *Apr.* 1651. §. *fin. coram Peuting.*

Ac proinde non verificata inexigibilitate debitoris, ſeu 12
euictione paſſa, non erat locus Saluiano ob non verificationem crediti Annibalis ad effectum agendi aduerſus cedentem, quod erat neceſſarium antecedens huius remedij, & principale fundamentum, vt latè comprobat Pacif. de Saluiano *interdict. inſpect.* 1. *cap.* 5. *num.* 70. ex Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 163. Rot. *dec.* 67. *num.* 1. *coram Greg. XV.* repetita poſt Pacif. *d. tract. dec.* 22. *num.* 1. *& dec.* 10. *num.* 1. *dec.* 20. *num.* 1. *dec.* 19. *num.* 1. *dec.* 26. *num.* 10. *dec.* 29. *num.* 2. poſt eumdem Pacif. de Saluian. Caputaquen. *dec.* 328. *num.* 6. *& dec.* 368. *p.* 2.

Creditum autem in iudicio Saluiani debet eſſe clarum, & 13
indubitatum, & ante omnia iuſtificandum latè Pacif. de Saluian. *inſpect.* 1. *cap.* 5. *à num.* 1. *& per tot. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 4. *& inſpect.* 5. *cap. vnico num.* 34. Rot. *dec.* 609. *n.* 4. *p.* 4. *in recen. & in Romana dotis* 5. *Iunij* 1648. §. *dum enim coram Card. Celſo inter eius impreſ. dec....* adeò vt immiſſio in 14
Saluiano corruat defectu crediti, & hypothecæ, *l.* 1. *ff. de Saluian.* Rot. *dec.* 1290. *n.* 5. coram Card. Seraph. *dec.* 775. *n.* 1. *p.* 5. *dec.* 499. *n.* 2. *p.* 9. *tom.* 2. *in recen.*

Nec certum, & indubitatum creditum Annibalis dici po- 15
terat ad effectum habendi regreſſum aduerſus cedentem, niſi plenè iuſtificata inexigibilitate, & decoctione debitoris cenſus ceſſi, eiuſque fideiuſſoris, vt peti potuerint fructus cenſus ab ipſomet cedente loco damnorum, & intereſſe, Menoch. *conſ.* 778. *num.* 3. *vol.* 7. Beccius *conſ.* 105. *ſub n.* 25. *&* 28. *vol.* 1. Altograd. *conſ.* 37. *ſub n.* 30. *tom.* 1. Cyriac. *controuerſ. forenſ.* 375. *n.* 17. 18. *&* 19. Poſth. *reſol. ciuil.* 61. *ſub n.* 6. *verſ. creditum verò*, *& num.* 7.

Et quamuis regulariter cedens per ſimplicem ceſſionem 16
nominis debitoris non liberetur, ſed ceſſionarius habeat regreſſum contra ipſum cedentem, ſi nihil, vel minùs à debitore ceſſo exigere potuerit, vt comprobat Ferentil. in ad-
dition. ad Burat. *dec.* 476. *n.* 16. immò quòd cedens, qui ceſſit 17
nomen debitoris teneatur præſtare debitorem, cuius nomen ceſſit locupletem, & ſoluendo, quia ceſſio habet hanc tacitam conditionem, vt creditor ceſſionarius habeat regreſſum contra cedentem, ſi à debitore ceſſo non potuerit conſequi, docent Altogr. *conſ.* 37. *n.* 24. *& ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *c.* 36. *n.* 6. Scaccia *de commerc. & camb.* §. 2. *glo.* 5. *n.* 252. *fol. mihi* 555. ex Dec. *conſ.* 99. *ſub n.* 4. Franc. Bec. *conſ.* 105. *num.* 1. *&* 34. *in fin. verſ. ſupereſt*, *& num.* 35. Surd. *conſ.* 145. *ſub n.* 6. *verſ. ſecundo contra*, *& ſub n.* 28. *in fin. lib.* 1. Mantic. *in tract. de inuent. cap.* 9. *num.* 80. *in fin. tom.* 8. *p.* 2. *fol.* 220. vbi quòd cedens remaneat adhuc obligatus ceſſionario.

Hoc tamen non habeat locum, niſi prius ceſſionarius ad- 18
hibita diligentia excutiat debitorem ceſſum, & vlterius vt diligentiam perducat ad finem conſequendo ſolutionem, aut declaratoriam Iudicis, quòd debitor fuerit excuſſus, & repertus non ſoluendo, & non ſolùm fieri debet excuſſio in bonis, ſed etiam in perſona, tam debitoris principalis, quàm fideiuſſoris dati ab eodem principali debitore, quibus deficientibus non competit ceſſionario regreſſus contra cedentem, vt pulchrè ſcribit Scaccia *de commerc. & camb.* §. 2. *glo.* 5. *n.* 255. *vſque ad* 259. Ferentil. in addition. ad Burat. *dec.* 476. *n.* 17. faciunt tradita per Poſth. *reſol. ciuil* 58. *n.* 29. *& reſol.* 61. *n.* 8. *&* 9. cum alijs per Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *c.* 36. *n.* 8. *&* 9. & per Altograd. *conſ.* 37. *n.* 28. *&* 29.

Vltra quod neque eſt applicabilis ſupradicta concluſio in 19
præſenti, quia non verſamur in ſimplici ceſſione facta ad fauorem creditoris ad effectum, vt poſſit conſequi ſatiſfactionem ſuper nomine debitoris ceſſi, quam ſi conſequi non potuerit, vtique habet regreſſum contra ipſum cedentem, quia cedere non eſt ſoluere, *glo. in l. legatis in glo. magna*
circa fin. ff. de liber. legat. & periculum debitoris ceſſi perti- 20
neat ad cedentem, & non ad ceſſionarium, ſecundum Dec. *conſ.* 99. *num.* 9. Oſaſch. *dec. Pedemont.* 61. *ſub num.* 9. Surd. *conſ.* 145. *ſub num.* 7. *&* 28. in quibus terminis loquuntur Scac. Ferentil. & DD. per eos allegati.

Sed

Digitized by Google

21 Sed in vèndione cenſus, cum pretij ſolutinne qun caſu vendens, ai dans in ſolutum, aut delegans, & cedens nomen debitoris, non tenetur præſtare debitorem locupletem, eumque onum facere, & eſse ſoluendo, & exigibilem, ſed ſolum eſſe verum debitorem, & efficaciter obligatum, & ſic teneturiacere bonum de iure, id eſt obligarum eſſe, nou autem e facto, id eſt eſſe ſoluendo, per textum expreſſum in *l. ſi nomen ff. de hered. vel actìon. vendit.* Bart. *in l. vnica 50. ff ſolut. matrim.* Bec. *conſ.* 105. *n.* 13. & 14. Surd. *conſ.* 170. *num.* 2. *lib.* 2. & *conſ.* 452. *num.* 14. *in fin.* & *num.* 15. *lib.* 3. Sccin. *conſ.* 37. *col.* 1. *in fin. verſ. confirmatur iſta reſponſionm.* 8. *lib.* 4. Dec. *conſ.* 99. *num.* 4. Scaccia *de commerc. & amb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 283. & 291. O.ca *de ceſſion. iur. tit.* 71.3. *num.* 3. & 4. Theſaur. iun. *q.* 63. *per totam lib.* 3. Cyriac. *controu.* 225. *num.* 9. & 31. *tom.* 2. & *controu.* 375. *num.* 12. & *ſeq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 527. *num.* 3.4. & 13. Beltram. in addition, ad Greg. XV. *dec.* 579. *in fin.* Maſtril. *deciſ.* 179. *num.* 18. & 19. *par.* 2. & *dec.* 240. *n.* 9. Merlin. *de pignor. lib.* 5. *tit.* 5. *quæſt.* 21. *num.* 66. & 68. Felician. *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 13. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 4. *tit.* 13. *num.* 5. Ambroſin. *dec. Peruſ.* 25. *num.* 16. *p.* 1. Amat. *deciſ. Marchiæ* 6. *num.* 9. Rota Ianuen. *deciſ.* 2. *num.* 26. Surd. *dec.* 326. *num.* 41. Cenc. *de cenſib. q.* 72. *ſub num.* 23. *verſ. prima eſt*, Poſtius *reſol. ciuil.* 58. *num.* 3. Hodiern. in addit. ad Surd. *dec.* 326. *num.* 2. & 3. Cohel. *de bon. regim. cap.* 48. *num.* 28. Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 15. Rot. *deciſ.* 639. *num.* 3. *coram Merlino*, & *dec.* 404. *n.* 5. *corã Durano*, Barz. *dec.* 110. *n.* 1.

22 Tantò magis quia huiuſmodi exigibilitas non fuit promiſſa in inſtrumento ceſſionis, nec de iure promiſſa cenſetur, niſi expreſsè dicatur *l. ſi nomen ff. de hæred. vel action. vendit.* vbi Bald. idem Bal. *in l.* 1. *in fin. ff. ad Macedonian.* Bec. *conſ.* 205. *num.* 13. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 4. *tit.* 13. *num.* 11. Tondut. *q. ciuil. cap.* 49. *n.* 25. & 26. *lib.* 2. Cenc. *de cenſib. q.* 72. *num.* 23. *in* 2. *concluſ. verſ. ampliatur hæc concluſio*, & poſt eumdem Rot. *dec.* 477. *n.* 2.

23 Hinc non vrget promiſſio bonitatis huius ceſſionis, quia intelligitur de bonitate de tempore venditionis, & ceſſionis, adeò ut ſi poſtea debitor ceſſus fiat non ſoluendo, periculum pertineat ad ceſſionarium, quia qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi, *l. in delictis* §. *ſi damnum extraneo ff. de noxal. action.* vt docent Ruin. *conſ.* 45. *num.* 4. & 5. *lib.* 5. Gozad. *conſ.* 38. *num.* 11. Dec. *conſ.* 99. *num.* 4. Bec. *conſ.* 105. *num.* 19. & 25. Cenc. *de cenſib. q.* 72. *num.* 27. *verſ. declaratur* 2. Merlin. *de pignor. lib.* 5. *q.* 21. *num.* 69. Tondut. *q. ciuil. lib.* 2. *cap.* 49 *num.* 29. *tom.* 1. Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 11. 12. & 13. Poſtius *reſol. ciuil.* 58. *num.* 7. Rot. poſt Cenc. *de cenſib. dec.* 476. *num.* 1. & *dec.* 506. *num.* 4.

Nec prædictis reſiſtit, quòd etiam fuerit promiſſa manutentio, ibi, *propterea huiuſmodi ceſſionem eſſe bonam, & validam, benèque, validè, & legitimè geſtam, & factam, &*
24 *tamquam talem manutenere, &c.* & ſic quòd bonitatis obligatio etiam ad tempus futurum protrahatur, & præſeferat exigibilitatem, nedum de tempore ceſſionis, ſed ſucceſſiuam etiam futuris temporibus, Tondut. *q. ciuil. lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 30. & 31. *tom.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 527. *n.* 1. 5. & 7. Barz. *dec. Bonon.* 110. *n.* 20.

Quia contrarium ſuadetur ex dictis verbis, cum verbum, *manutenere*, referri nequeat ad verba, *eſſe bonam, & validam*, eò quòd dicta verba habent orationem perfectam, & regãtur à verbo *eſſe*; ſed ad verba benèque, validè, & legitimè geſtam, & factam, & tamquam talem manutenere,
25 cum vltimum verbum referendum ſit ad proxima, & immediatè præcedentia, non autem ad remota, & diſtantia, *l. ſi eadem de iuriſdict. omnium iud.* Rot. *dec.* 348. *num.* 4. coram Greg. XV. *dec.* 666. *num.* 1. *p.* 1. *diu. dec.* 267. *num.* 3. *p.* 2. *dec.* 232. *num.* 17. *dec.* 62. *num.* 10. *p.* 6. *dec.* 175. *num.* 9. *p.* 7. *dec.* 98. *num.* 11. *p.* 8. *dec.* 476. *num.* 3. *p.* 9. *tom.* 2. *in recen.* & *in Peruſina ſucceſſionis* 14. *Ian.* 1664. §. & *licèt coram Veroſpio*.

26 Et omnè in caſum, quia quoties promiſſio manutentionis non eſt cum clauſula omni tempore, vel cũ dictione ſemper, reſtringitur tantùm ad tempus venditionis, & contractus, & exuberat quòd talem præſtiterit debitorem, qui erat à principio ſoluendo, vt declarat Merlin. *de pignor. lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 22. *num.* 69. & 70.

Ac proinde cedens liberatur à promiſſione bonitatis de- 27
bitoris ceſſi, nec tenetur amplius de exigibilitate, ſi debitor ceſſus per duas, aut tres ſolutiones ſatisfecerit ceſſionario, ad tradita per Doctores *in cap. cum Eccleſia*, & ibi Ripa *num.* 53. & *ſeq. de cauſ. poſs. & propriet.* Poſtius *reſol. ciuil.* 58. *n.* 8. Rot. *dec.* 476. *n.* 5. 6. & 7. *dec.* 506. *n.* 3. & *dec.* 507. *n.* 2. poſt Cenc. *de cenſib.*

Minuſque reſtagatur promiſſio euictionis in eodem in- 28
ſtrumento ceſſionis adiecta, quia per dictam promiſſionem cedens tenetur ſolum de realitate, & non de exigibilitate, etiam ſi eſſet promiſſa clauſulis ampliſſimis, cum omnes ad veritatem nominis, non ad illius bonitatem extendantur, *l. ſi nomen ff. de hered. vel action. vend. l. ſi plus* §. *fin. ff. de euict. l. popilli* 96. §. *ſoror. ff. de ſolut.* Menoch. *conſ.* 778. *num.* 1. Surd. *conſ.* 44. *num.* 3. Roderiq. *de annuis reddit. lib.* 2 *q.* 21. Gratian *diſcept.* 527. *num.* 4. Tondut. *q. ciuil. cap.* 49. *num.* 1. & 2. *lib.* 2. *tom.* 1. Donat. Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap.* 42. *num* 2. Theſaur. iun. *q. forenſ. lib.* 3. *q.* 73. Cohel. *de bono regim. cap.* 48. *num.* 28. quidquid 29
ſit quando fuit promiſſa euictio, tam de iure, quàm de facto, cum tunc cedens nomen debitoris teneatur præſtare non ſolùm verum, ſed etiam exigibile, & facultatibus idoneum, Roderiq. *de annuis redditibus lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 23. Tondut. *quæſt. ciuil. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 16. Gurba *dec.* 117. *num.* 14.

Et ceſſat omnis difficultas, quia etiam in caſibus, in qui- 30
bus cedens, vel vendens nomen debitoris tenetur illud præſtare ſoluendo, & exigibile, non poteſt ex abrupto ceſſionarius, & emptor agere contra cedentem, & venditorem, niſi prius omnem adhibuerit diligentiam contra debitorem ceſſum pro illius exactione, vt latè deducit Bec. *conſ.* 105. *num.* 13. *cum plurib. ſeqq.* & *num.* 19. *verſ. quæ cum ita ſint*, Eugen. *conſ.* 73. *num.* 9. & 10. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 778. *num.* 3. & 4. cum alijs adductis per Cenc. *de cenſib. quæſt.* 72. *num.* 45. *verſ. cæterum in ijs etiam*, & in fortioribus terminis etiam ſi cedens ſe debitoris ceſſi fideiuſſorem principaliter, & in ſolidum conſtituerit, dixit Rot. *in Romana*, *ſeu Florentina cambiorum* 3. *Iunij* 1650. §. *nec refert*, & § *ſeq. coram Card. Corrado*, poſt Olcam *de ceſſion. iur. dec.* 15. vnde cum ſentẽtia immiſſionis lata ad fauorem Annibalis emanauerit ex abrupto non conſtito de diligentia adhibita contra debitorem ceſſum, eiuſque fideiuſſorem à notoria iniuſtitia, & vitio nullitatis excuſari non valet, Poſth. *reſol. ciuil.* 58. *num.* 24.

Fructus verò percepti pendente tempore huiuſmodi 31
immiſſionis reſtituendi veniunt à Canonico de Mattheis à die motæ litis, quia verſamur in ſpolio ſimplici iudiciali non attentato, nec violento, in quo iudicio fructus debentur à die motæ litis, à quo tempore poſseſsor conſtituitur in mala fide, *l. ſed & ſi res* §. *ſi ante ff. de petit. hered. l. Iulianus* 17. §. 1. *in principio ff. de rei vendicat. l. certum C. eod. tit. l.* 2. *C. de fructib. & litis expenſ.* §. 2. *inſtit. de officio iudic.* Ridolphin. *in ſua prax. p.* 2. *cap.* 14 *num.* 158. Theſaur. *dec.* 29. *num.* 8. Veral. *dec.* 27. *la* 2. *num.* 2. & 3. *p.* 2. Coccin. *dec.* 439. *num.* 1. Duran. *dec.* 272. *num.* 2. & *deciſ.* 454. *num.* 6. Greg. XV. *dec.* 74. *num.* 1. Caualer. *dec.* 409. *num.* 1. & *dec.* 586. *num.* 4. Amit. Dunozet. *dec.* 723. *num.* 6. *tom* 1. Rot. *dec.* 4. *ſub num.* 1. *de reſtit. ſpoliat. in nouiſs. deciſ.* 343. *num.* 7. *p.* 1. *dec.* 740. *num.* 3. *p.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 187. *num.* 17. *par.* 7. *in recen.*

In ſpolio verò attentato, vel violento, vel aliàs in malæ 32
fidei poſseſſore liquidatio, & condemnatio in fructibus eſt facienda à die commiſſi ſpolij, Rot. *dec.* 4. & 5. *de reſtit. ſpoliat. in nouiſs.* Veral. *dec.* 27. *la* 2. *num.* 1. *p.* 2. Duran. *dec.* 272. *num.* 2. Feremil. in addit. ad Butar. *dec.* 678. *num.* 6. Rot. *dec.* 187. *num.* 17. *p.* 7. *in recen.* & ſunt reſtituendi in hoc iudi- 33
cio non ſolùm fructus percepti, ſed etiam, qui veriſimiliter percipi potuerunt, & ita ſæpè dixiſse Rot. patet ex deciſionibus relatis per Ridolphin. *in ſua prax. recen. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 160. & *n.* 161.

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſionarius cum reperit nomen ceſſum non eſſe verum habet regreſsum contra cedentem.*
Habet regreſſum contra cedentem cenſum ſi reperiatur nulliter conſtitutus ſuper fundo non libero, ibidem.
2 *Cedens promittens defendere, & conſeruare ceſſionarium non tenetur, niſi de veritate nominis ceſſi.*
3 *Cedens nomen debitoris ſub conditione, & ea pendente debitor eſt effectus non ſoluendo periculum ſpectat ad cedentem.*
4 *Ceſſionarius habet regreſsum contra cedentem ob probabilem ignorantiam, quòd nomen ceſsum non erat ſoluendo, ſecus ſi ſciuit.*
5 *Ampl. etiam ſi cedens debitoris inopiam ignoraret. Contrarium num.6.*
7 *Emptor tenetur ſoluere pretium venditori nominis debitoris, licèt non ſit ſoluendo, ſi ſit verum.*
8 *Ceſſionarius habet regreſsum contra cedentem, ſi eius facto nomen ceſsum non ſit exigibile.*
9 *Cedens nomen debitoris ſi promittat illud eſse idoneum, & exigibile, tenetur præſtare tale.*
10 *Ampl. ita etiam ſi promittat illud nomen eſse bonum.*
11 *Limit. ſi ceſsum fuerit tale, quale reperiebatur.*
12 *Limit. 2. vt nomen debitoris ceſſi non dicatur exigibile, ſi ſit difficilis exactionis.*
13 *Limit. 3. vt cedens non teneatur de exigibilitate, ſi nomen ceſſum eſt effectum non ſoluendo ob negligentiam ceſſionarij.*
14 *Limit. 4. ſi ceſſionarius tempore ceſſionis ſciebat non eſſe ſoluendo, & pro idoneo, & exigibili acceptauit.*
15 *Limit. 5. ſi ceſſionarius exigat à debitore nouam obligationem.*
18 *Limit. 7. ſi bona debitoris ſint intricata, & difficilis venditionis, tunc ceſſionarius habet omiſſa excuſſione regreſſum contra cedentem.*
19 *Limit. 8. ſi cedens fideiuſſit, & vti principalis, principaliter, & in ſolidum ſe obligauit.*
20 *Aliàs tenetur diſcutere nomen ceſſum.*
21 *Diſcuſſio, & diligentia contra nomen ceſſum, quando facta dicatur.*
22 *Et inexigibilitas quomodo probetur, num. 23.*
24 *Et excuſſio formalis non requiritur, ſed ſufficit relatio executorum, & citationes ad indicanda bona.*
25 *Præſertim quando debitor eſt notoriè non ſoluendo.*
26 *Ceſſio reſoluitur in ſimplex mandatum ad exigendum, ſi non interueniat delegatio, vel venditio, vel datio in ſolutum.*
27 *Nouatio inducitur ex delegatione, venditione, & datione in ſolutum, quæ liberat cedentem.*
28 *Ceſſio ſimplex acceptata à creditore recenti prioribus actionibus non liberat cedentem.*
29 *Ceſſionarius detectis creditoribus anterioribus, & bona debitoris vindicantibus, non tenetur excutere bona ſuperexiſtentia.*

Ceſſionarius, an, & quando habeat regreſſum contra cedentem, ſi nomen debitoris ceſſi non ſit ſoluendo, & exigibile.

ADNOTATIO I.

1 CEdens nomen debitoris, vt dictum fuit in deciſione, ad nihil aliud tenetur præſtare, niſi quod illud nomé ceſſum ſit bonum de iure, id eſt quod ſit verum, non quod ſit locuples, & ſoluendo, vndè ceſſionarius reperto quòd nomen ceſsum non ſit verum, & efficaciter obligatum habet regreſſum contra cedentem, vt comprobat Gratian. *dec. March. 13. per totam*, Amat. *deciſ. March. 6. num. 9.* vbi teſtatur fuiſſe datum regreſſum ceſſionario contra cedentem ob ceſſionem cenſus nulliter conſtituti ſuper fundo non libero, ex quo reſultabat, quòd nomen ceſſum non fuerat præſtitum verum in ſua ſubſtantia, prout etiam videtur firmaſse Rot. *deciſ. 123. num. 7. p. 2. di. & deciſ. 639. num. 6. coram Merlino.*

Ampl. procedere etiam ſi cedens, & vendens promittat defendere, & conſeruare indemnem ipſum ceſſionarium, & emptorem, nam hæc promiſſio non ampliat contractum, & obligationem, ſed reſtringit, & intelligitur ſolum quo ad defenſionem, & conſeruationem nominis debitoris ceſſi, quo ad eius veritatem, & efficaciam obligationis, Bec. *conſ. 105. num. 14.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 13. in fin.* Cenc. *de cenſib. q. 72. n. 23. verſ. quam amplians*, ſcribentes Adden. ad Gregor. X. *dec. 579. num. 14.* 2

Limit. 1. quando fuit facta ceſſio nominis debitoris ſub conditione, & ea pendente, ſi debitor efficitur non ſoluendo, cum tunc periculum ſpectet ad cedentem, ceſſionarius poteſt agere contra cedentem, Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 16.* Antonel. *de temp. legal. lib. 1. cap. 36. num. 1.* 3

Limit. 2. vt procedat quando ceſſionarius, vel emptor nominis ceſſi ſciebat illud non eſſe ſoluendo, vel fuit in culpoſa, & ſupina ignorantia, ita vt penitus ignoranter acceptaſſe non dicatur, ſecus ſi ſciuiſſet debitorem ceſſum non eſſe ſoluendo, vel ſi alleget iuſtam, & probabilem cauſam ſuæ ignorantiæ, nam tunc cedens tenetur non ſolùm de veritate crediti ceſſi, ſed etiam de eius exigibilitate, quia aliàs non fuiſſet contracturus, licèt nulla facta fuerit promiſſio euictionis, vt probatur per textum in *l. præmittendo 42. §. ſi à debitore ff. de iure dotium in verbo ſciens, argumento à contrario ſenſu*, Bart. *in l. ſi cum dotem §. Mulier*, & ibi Alex. *num. 4. ff. ſolut. matr.* Roderiq. *de annuis reddit. lib. 2. quæſt. 21. num. 22. verſ. ſi autem debitor*, Barboſ. *in l. æſtimatis num. 11. ff. ſolut. matrim.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 13. verſ. & deciſum fuit*, Cenc. *de cenſib. q. 72. num. 23. verſ. declaratur etiam*, Donat. Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap. 42. num. 2.* Tondut. *q. ciuil. cap. 49. num. 10. & 13. lib. 2. tom. 1.* Vincen. de Franc. *dec. 108. num. 3. & 4.* 4

Quod ſibi locum vindicat, licèt cedens, vendens, vel in ſolutum dans nomen debitoris ipſe etiam eius inopiam ignoraret, quia nihilominus ceſſionarius propter probabilem ignorantiam haberet regreſſum contra cedentem, etenim ſi debitor non ſit ſoluendo, perinde eſt, ac ſi nihil ceſſiſſet, vt ſubdit Tondut. *q. ciuil. cap. 49. num. 13. lib. 2. tom. 1.* 5

Contrarium videtur docere Surd. *conſ. 452. num. 14. in fin. & num. 15. lib. 3.* vbi quòd creditor ſi acceptauit à ſuo debitore nomen debitoris in ſolutum, ſibi præiudicat ſi non ſit ſoluendo, cum ſibi imputare debeat ſi eum in ſolutum acceptauit, & ſe prius non informauerit, an eſſet ſoluendo. 6

Vnde quòd emptor teneatur ſoluere pretium venditori nominis debitoris, licèt non ſit ſoluendo, dummodò debitum ſit verum, & reale, tradunt Eugen. *conſ. 73. num. 3. & per tot. vol. 1.* Paccian. *conſ. 50. per tot.* Pariſ. *conſ. 88. n. 13. vol. 1.* Bald. *conſ. 73. n. 2. vol. 3.* Caſtr. *conſ. 170. num. 2. verſ. ſecundo præmittendum vol. 2.* Surd. *conſ. 22. n. 33.* Cyriac. *contron. 225. num. 7. & 8. tom. 2.* 7

Limit. 3. vt non procedat, ſi nomen debitoris ceſſum redderetur minus idoneum, & non ſoluendo ex facto ipſius cedentis, ſcilicet ſi ceſſionarius excluderetur aliqua exceptione ex perſona cedentis, vnde non eſſet exigibile, etenim cedens, ſi non remoueat obſtaculum, creditum non redditur verum, & ceſſionarius habere poteſt regreſſum contra eumdem, ſi non præſtet nomen debitoris verum, & ſimul ſoluendo, Bald. *conſ. 72. num. 2. lib. 3.* Dec. *conſ. 102. num. 1.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 13. num. 6. & 10.* cum alijs per Cenc. *de cenſib. q. 72. num. 23. verſ. limitatur autem.* 8

Limit. 4. quando cedens, & vendens nomen debitoris promiſit illud præſtare idoneum, & exigibile, nam tunc non ſufficit quòd debitum, & nomen ceſſum ſit verum, reale, & efficaciter obligatum, ſed requiritur etiam vt ſit ſoluendo, locuples, & idoneum, adeout teneatur manutenere ceſſionariũ in iſta qualitate exigibilitatis, alias contra cedenté poteſt habere regreſsũ, *l. ſi venditor 39. ff. de action. empt. in prin. l. qui fundum 40. §. qui agrum de contrahend. empt.* Fulgoſ. *in l. ſi nomen ff. de hered. vel action. vend.* Bec. *cõſ. 105. num.* 9

105. num. 16. Surd. conſ. 441. n. 7. & 16. lib. 3. Eugen. conſ. 73. num. 1. & 2. Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 13. ad fin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 13. n. 8. Cenc. de cenſib. q. 72. n. 23. verſ. ſecunda concluſio, Gratian. diſcept. forenſ. cap. 527. n. 1. 2. 4. 5. & 14. tom. 3. Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 36. num. 3.

10 Quod procedit etiam, ſi cedens, vel vendens ſimpliciter promittat dictum nomen eſſe bonum, cum idem ſit, ac ſi promittat illud eſſe ſoluendo, & exigibile, Bald. in l. ſi nomen ff. de hered. vel action. vendit. Bart. in l. 1. in prin. ff. ad Macedon. Bec. conſ. 105. num. 37. Dec. conſ. 202. ſub num. 1. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 13. num. 11. Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 13. circa fin. Cenc. de cenſib. q. 72. num. 23. verſ. amplia hac concluſio, Toudut. reſol. ciuil. p. 2. cap. 49. num. 30. & 31. tom. 1. Barz. dec. Bonon. 110. num. 4. & 20. Graz. diſcept. forenſ. cap. 527. num. 35. vbi addit, quòd ille, qui affirmat aliquem eſſe idoneum habetur loco fideiuſſoris, Merlin. de pignor. lib. 5. q. 21. num. 71. Antonel. de tempore legali lib. 1. cap. 36. num. 4. & 5. Duran. dec. 404. num. 8. & 9.

11 Sublimit. hanc limitationem vltra alias ſublimitationes poſitas in deciſione, vt non procedat, ſi ab initio fuiſſet ſimpliciter ceſſum creditum, & non debitoris, & illud in ſolutum datum per cedentem tale quale reperiebatur, & ceſſionarius etiam tale, quale erat acceptauit, tunc cedens non tenetur creditum ceſſum præſtare exigibile poſt tempus ceſſionis, & nominis debitoris ceſſi periculum ad eum non ſpectat, ita Paul. de Caſtr. in l. pupilli debitor §. ſoror. ff. de ſolut. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 527. num. 4. 5. & 14. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 37. num. 14. Rot. dec. 463. num. 4. coram Penia, vbi ita declarat procedere diſpoſitionem textus in l. pupilli debitor §. ſoror.

12 Sublim. 2. vt nomen debitoris non poſſit dici exigibile, niſi ſit facilis exactionis, ſecus ſi difficilis, vt ſi debitor ceſſus reperiatur tutus ſub aliquo ſaluo conductu, vnde ſi ceſſionario reddatur difficilis exactio, agere poteſt contra cedentem, qui promiſit nomen debitoris ceſſi bonum, vel exigibile, Cenc. de cenſib. quæſt. 72. num. 23. verſ. declaratur autem ſupra firmata ſecunda concluſio, Anton. Monac. dec. Bonon. 35. num. 3. & 17. & 19. Rot. Genuen. dec. 156. num. 10. verſ. vltimo.

13 Sublim. 3. ſi poſt perfectam ceſſionem, & venditionem ob negligentiam ceſſionarij, vel emptoris non curantis exigere, debitor lapſus ſit facultatibus, vel ob moram in exigendo nomen ceſſum efficiatur minus idoneum, & non ſoluendo, talis deterioratio cedere debet damno ipſius emptoris, & ceſſionarij, etiam ſi eſſet promiſſa exigibilitas, vt tradunt DD. relati per Bec. conſ. 105. num. 19. & 25. verſ. quarto, Ruin. conſ. 45. num. 4. ad fin. & num. 5. lib. 5. Gozad. conſ. 38. num. 11. Dec. conſ. 99. num. 4. Eugen. conſ. 73. num. 15. lib. 1. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 13. ſub num. 8. Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 15. Cenc. de cenſib. q. 72. num. 23. verſ. declaratur ſecundo, Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 36. num. 12. & 13. in fin. Barz. dec. Bonon. 110. num. 12. Surd. dec. 326. num. 42. Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 254.

14 Sublim. 4. ſi ceſſionarius tempore ceſſionis, & emptionis nominis debitoris ceſſi, vel venditi habebat notam illius qualitatem, & ſciebat non eſſe facultatibus idoneum, & non ſoluendo: nam ſi receperit pro bono, idoneo, & exigibili, illius deterioratio non ad ipſum cedentem, ſed ad ceſſionarium pertinet, cum ſibi imputare debeat, ſi acceptauit pro bono, & exigibili, quod ſciebat, non eſſe bonum, & ſoluendo, vt tradunt DD. relati num. 4. quibus addo Bec. conſ. 105. num. 18. Marcabrun. conſ. 63. num. 15. Barz. dec. Bonon. 110. num. 8. 9. & 10. Cenc. de cenſib. q. 72. num. 23. verſ. limita 2. ſi ceſſionarius.

15 Sublim. 5. quando ceſſionarius nouam exegit obligationem ab ipſomet debitore ceſſo, nam cùm tunc videatur approbare perſonam debitoris ceſſi pro bono, & exigibili vigore noui contractus, & nouæ obligationis inter eos factæ, cedens liberatur, vt non obſtante ſua promiſſione de faciendo nomen debitoris ceſſi bonum, & exigibile non teneatur de illius deterioratione, Gozad. conſ. 38. num. 11. Soc. ſen. conſ. 64. num. 6. verſ. capio nunc tertiam lib. 3. Menoch. conſ. 778. num. 13. lib. 8. Cenc. de cenſ. q. 7. num. 23. verſ. limita tertiò quando ceſſionarius, Rota Genuen. dec. 2. num. 3. in fin. iuncto num. 19. propè med.

Limita 6. in caſu euictionis nominis debitoris ceſſi, vel 16
venditi, cùm tunc cedens teneatur omni tempore, & ceſ-
ſionarius omni tempore repetere poſſit à cedente pretium
ſolutum, Bart. in l. ſi quis aliam ff. de ſolut. Bero. conſ. 46. n.
10. lib. 1. Surd. conſ. 22. num. 34. Rot. dec. 639. num. 5. & per
totam coram Merlino, niſi aliter conuentum fuerit, Cy- 17
riac. controuerſ. 225. num. 7. tom. 2. per textum expreſſum in
l. ſi nomen ff. de hered. vel action. vend.

Limit. 7. quando bona debitoris ceſſi ſint talia, vt com- 18
modè vendi non poſſint, ſeu ſint valdè intricata, vt extri-
cari nequeant abſque longa mora, & ſine impenſa non le-
ui, & ceſſionario debeatur pecunia: nam hoc caſu ceſſio-
narius poteſt omiſſa excuſſione tamquam, ſi nulla bona
extarent habere regreſſum contra cedentem, cùm paria
ſint bona non extare, vel inutiliter extare propter difficul-
tatem in eorum venditione, nec ceſſionarius tenetur illa
bona capere in ſolutum, cum aliud pro alio inuito credito-
re ſolui non poſſit, ad tradita per Paulum de Caſtro in l. 52.
inter eos §. creditor ff. de fideiuſ. & mandat. Scaccia de com-
merc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 268. fol. mihi 556. Rota Ge-
nuen. dec. 156. n. 7. & ſeq. Ferentil. ad Burat. dec. 476. n. 18.

Limit. 8. quando in ipſo actu ceſſionis, & venditionis 19
nominis debitoris, & ſignanter cenſus ipſe cedens, ſeu ven-
dens non ſolum promiſit nomen illud eſſe verum, & face-
re bonum, & exigibile cenſum ceſſum, & venditum, ſed
etiam acceſſit tamquam fideiuſſor pro debitore, & tam-
quam principalis, principaliter, & in ſolidum ſe obligauit,
& teneri voluit, tam reſpectu ſortis principalis, quàm
etiam reſpectu fructuum impoſterum decurrendorum,
nam hoc caſu ceſſionarius poteſt agere contra cedentem,
etiam non diſcuſſo nomine, ſeu debitore ceſſo, & hanc eſ-
ſe optimam practicam ad fauorem ceſſionarij, quam appro-
bat, & commendat Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1.
num. 14. verſ. verum, vt in hac, Cenc. de cenſib. q. 72. num.
23. verſ. quam neceſſitatem, vbi in verſ. ſeq. ſubdit, quòd 20
non adhibita hac cautela non poterit ceſſionarius, & em-
ptor cenſus redire ad cedentem, & vendentem, niſi prius
facta diligentia cum principali debitore.

Hanc autem diligentiam à ceſſionario adhibitam fuiſſe 21
probatur, eò ipsò quòd egit, & obtinuit mandatum contra
debitorem ceſſum, & ex relatione executorum atteſtan- 22
tium nihil fuiſſe inuentum, in quo potuerit fieri executio,
quibus in hoc creditur, præcipuè accedente fuga debitoris
probatur quoque inexigibilitas, vt alijs relatis tradit Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap. 527. n. 10. & ſeq.

Vlterius inexigibilitas probatur per citationem factam 23
ad indicanda bona, ſuper quibus poſſit fieri executio, &
hos eſſe bonos modos probandi inexigibilitatem, dixit Rot.
deciſ. 49. num. 1. & 2. poſt Merlin. de pignor. iuxta theori-
cam gloſ. in l. à Diuo Pio §. in venditione in verb. capiantur
ff. de re iudicat. quam ſequitur Aug. Imol. Paccian. & alij
quamplures DD. relati per Cyriac. controuerſ. 5. à num. 142.
vſque ad n. 147. & dixit etiam Rot. in Nouarien. pecuniaria
26. Iunij 1652. §. non obſtat in fin. coram Bichio.

Nec eſt neceſſaria alia formalis excuſſio, vbi agitur vi- 24
gore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigi-
bile, ſed ſufficiunt ſupradictæ diligentiæ executorum, &
citationes pro indicatione bonorum, Aret. in §. ſi quis, in
fraudem num. 13. inſtit. de action. Papien. in form. reſp. libel.
in action. hypothec. in verbo exceptionem excuſſionis num. 17.
Thomat. dec. 91. num. 10. & 11. cum ſeq. præſertim quan- 25
do debitor eſt notoriè non ſoluendo, Bald. in conſ. 198. lib. 2.
Rol. conſ. 9. num. 20. lib. 1. Neguſ. de pignor. par. 8. memb. 1.
n. 14. Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 45. num. 15. quos refert, &
ſequitur Rot. dec. 49. n. 2. poſt Merlin. de pignor. Gratian.
diſcept. 527. num. 11. tom. 3.

Limit. 8. vt ceſſio reſoluatur in ſimplex mandatum ad 26
exigendum, nec liberationem debitoris cedentis operetur,
ſi non interueniat delegatio, vel venditio, vel in ſolutum
datio, l. ſi mandauero §. interdum ff. mandat. notat. gloſ. ma-
gna in l. legaui ad fin. ff. de liberat. legat. Alex. in l. ſi cum em-
ptor. num. 4. verſ. vel ſecundum Imolam ff. de pact. Imol. in l.
facta §. ſi heres n. 11. circa fin. ff. ad S. C. Trebel. Cancer.

var. reſol. lib. 2. cap. 6. num. 168. Oſaſch. *dec.* 61. *num.* 7. & 9. Rot. *dec.* 146. *num.* 6. poſt Merlin. *de pignor. dec.* 13. *n.* 40. *p.* 5. *tom* 1. *in rec.*

27 Siquidem ex delegatione, vel ex venditione, vel ex datione in ſolutum inducitur nouatio, quæ operatur liberationem cedentis, & in ceſſionarium etiam transfertur periculum, *l. ſi nomen ff. de hared. vel action. vendit.* Dec. *conſ.* 99. *num.* 4. *verſ. ergo non poteſt dici,* Cancer. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 174. Vrgellen. *dec.* 266. *n.* 17. *§. alia verò ceſſio eſt,* Rot. *dec.* 49. *num.* 5. poſt Merlin. *de pignor.*

28 Vnde ſi ceſſio ſit ſimplex, & facta tantùm ad commodum cedentis, & à ceſſionario non acceptetur abſolutè, ſed retentis prioribus actionibus, nec interueniat vnum ex requiſitis, *l.* 3. *C. de nouat.* cum non habeatur loco ſolutionis, ſed tamquam ſimplex mandatum, *l. ſi mandauero §. interdum ff. mandati,* ſemper apud ceſſionatium remanent actiones directæ, & efficaces, ita vt debitor nnn poſſit contra creditorem de ceſſione opponere, Bart. *in l. pacta §. ſi heres ff. ad Trebel.* Guid. Pap. *dec.* 576. *num.* 3. latiſſimè Oſaſch. *dec. Pedemont.* 62. *per totam,* Rot. *dec.* 13. *num.* 40. & 41. *p.* 5. *tom.* 1. *in rec.*

29 Limit. 9. vt etiam reperto nomen debitoris ceſſi eſſe verum, & quòd repetiantur bona eiuſdem debitnris, ex quibus ceſſinnarius poſſit conſequi partem crediti ceſſi, tamen ſi à creditoribus anterioribus alia bona eiuſdem debitoris fuerint occupata, nnn tenetur ceſſionarius excutere, & in ſolutum accipere alia bona ſuperexiſtentia, & nnn occupata, ſed poteſt agere contra cedentem ob detectionem creditorum anteriorum, cum eorum iura ſint effecta intricata, & probabiliter nbnoxia euictioni, & conſequenter non commoda ad vendendum, & parum vtilia ceſſionatio, vt docet Ferentil. in addit. ad Burat. *dec.* 476. *num.* 18. *in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Debitor delegando ſuum debitorem liberatur.*
Delegatio inducit liberationem debitoris, ibidem.
2 *Delegatio idem importat, quàm ſolutio.*
3 *Obligatio, & actio primæua per delegationem extinguitur etiamſi debitoris nomen euincatur. Declara, vt num.* 6. *remiſſiuè*
4 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*
5 *Aliud pro alio ſolui poteſt conſentiente creditore.*
7 *Periculum nominis debitoris delegati ſpectat ad delegatarium.*
8 *Delegatio, vt facta cenſeatur, quæ requirantur.*
9 *Debitor, qui delegauit non tenetur præſtare debitorem delegatum eſſe locupletem.*
10 *Ampl. procedere etiamſi debitor doloſè delegauerit.*
11 *Scientia delegantis debitorem ceſſum eſſe breui ceſſurum foro ex quibus probetur, & num.* 12. & 13.
12 *Dolus ex breuitate temporis præſumitur.*
13 *Valet argumentum à ſolitis, & communiter accidentibus.*
14 *Delegans doloſè conueniri poteſt de dolo.*
15 *Delegatio non dicitur facta ſi delegans promiſerit bonum nomen debitoris.*
16 *Per delegationem debitor non liberatur ſi non fuerit acquiſita obligatio ei, cui delegatur.*
17 *Nec liberatur ſi delegatio fiat periculo delegantis.*
18 *Nec liberatur ſi creditor reſeruauerit ſibi ius contra delegantem in caſu non ſolutionis, dummodò non fuerit negligens in exigendo.*
19 *Procedit etiam ſtante pacto quòd non cenſeatur liberatus niſi ſecuta actuali ſolutione.*
20 *Delegatio inter mercatores inducitur abſque ſtipulatione.*
21 *Delegatio non inducitur ſi debitor promittat ſe facturum & curaturum, quòd delegatus ſoluat.*
22 *Nec inducitur per ſolam literarum præſentationem.*
23 *Non inducitur, ſine animo mandantis, & ſine animo recipientis.*
24 *Delegans non liberatur quando promiſſio ſit in diem, vel ſub conditione. Declara, vt num.* 25.
25 *Literæ cambii ſunt irreuocabiles.*
26 *Delegans non liberatur ſi fuerit facta reſeruatio primorum iurium.*
27 *Decoctio campſoris, qui recepit ordinem ſoluendi cedit damno mandantis ſeu debitoris.*
28 *Limita ſi fuerit facta delegatio.*
29 *Debitor debitoris ad hoc vt iure exigi poſſit, quæ requirantur.*
30 *Excuſſio principalis debitoris, non eſt neceſſaria ſi agatur actione hypothecaria, vel vigore obligationis Cameralis.*
31 *Obligatio Cameralis continet renunciationem omnium legum auxilii.*
32 *Tertius poteſt ſoluere debitum alterius etiam inuiti.*
33 *Qui per alium ſoluit per ſe ipſum ſoluere videtur.*
34 *Per oblationem ſoluendi factam à tertio impeditur creditor agere contra ſuum debitorem.*
35 *Limit. vbi creditor eſſet in damno.*
36 *Limit. 2. in Domino directo Emphyteuſis, & feudi.*
37 *Tertius inuito domino directo non poteſt ſoluere Canonem pro Emphyteuta, & feudatario.*
38 *Limit. vt creditor Emphyteuta pro ſuo intereſſe ne res cadat in commiſſum poſſit ſoluere Canonem inuito Domino directo.*
39 *Soluens pro alio poteſt actione negotiorum geſtorum repetere ſolutum, etiam non reportata ceſſione rationum à creditoribus, num.* 40.
40 *Ceſſio iurium inducitur per ſolutionem ad fauorem ſoluentis.*
41 *Declara ſi ſoluens alium liberauerit, & non ſe ipſum.*

Debitor an, & quando liberetur per delegationem.

ADNOTATIO II.

DEbitor delegando alium ſuum debitorem, ad hoc vt 1
ſoluat ſun creditnri, liberatur, ex natura delegationis, quæ ſtatim inducit liberationem, nec aduerſus delegantem datur regreſſus, Bald. *in l. pro debito* 6. *in fin.* vbi Salycet. *num.* 4. *verſ. vbi autem C. de bon. auth. iud. poſſid.* Caſtren. *in l. ſi vſuſfructus num.* 2. *ff. de nouat.* Scaccia *de commerc. & camb. §.* 2. *gloſ.* 5. *num.* 280. & *pluri. ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 64. *n.* 2. Acoſta *de priuil. creditor. reg.* 2. *ampliat.* 6 *num.* 53. *circa med. fol.* 223. Surd. *dec.* 23. *n.* 2. & 9. *in fin.* Rot. Genuen. *dec.* 60. *num.* 10. *in fin.* & 11.
Delegatio autem idem importat, quàm ſolutio, & cedit 2
eius loco, *l. quamuis §. interdum ff. ad Velleianum, l. inter cauſas §. abeſſe ff. mandati, l. ſi rem in fin. ff. de nouat.* Scaccia *de commerc. & camb. §.* 2. *gloſ.* 5. *n.* 287. *verſ. effectus primus,* Acoſta *de priuil. creditor. reg* 2. *ampliat.* 6. *n.* 54. Surd. *dec.* 23. *n.* 1. Vincen. de Franc. *dec.* 108. *per totam.*
Ampl. vt obligatin, & actio primæua regulariter per de- 3
legationem, ſeu nouationem extinguatur, & non reuiniſcat, etiam ſi debitoris nomen euincatur, Surd. *conſ.* 23. *n.* 4. & 11. Scaccia *de commerc. & camb. §.* 2. *gloſ.* 5. *num.* 188.
& 189. vbi aſſignat rationem, qnia ſolutione eius, quod 4
debetur, tollitur omnie obligatio, nam nomen debitoris ſolui poteſt pro quantitate, & quando datur in ſolutum pro
aliqun debito, perinde eſt ac ſi res ipſa debita ſolueretur lo- 5
co illius, quod debetur, cum aliud pro alio ſolui poſſit conſentiente creditore, actio autem ſemel extincta per ſolutionem, vel alin modo numquam rebiuiſcit, Surd. *conſ.* 145.
num. 14. 15. 16. & 17. & *dec.* 266. *num.* 5. & 6. quæ amplia- 6
tio, an & in quibus caſibus procedat, latè tradit Scaccia *loco cit. à num.* 290. *vſque ad* 315. & tradunt latè DD. *in l. ſingularia ff. ſi cert. petat.* & *in l. delegare ff. de nouat.* & Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 134. *n.* 49. Acoſta *de priuil. creditor. reg.* 2. *ampliat.* 6. *n.* 69. & *ſeq.*
Hinc eſt, quòd periculum nominis debitoris delegati, 7
ſeu dati in ſolutum ſpectat ad creditorem, cui facta eſt delegatio, Surd. *conſ.* 145. *num.* 20. *in fin.* & *num.* 21. & *ſub num.* 28. *verſ. non etiam lib.* 1. Scaccia *de commerc. & camb. §.* 2. *gloſ.* 5. *num.* 292.
Delegatio verò vt facta cenſeatur, & propterea mandãs 8
liberetur, tria requiruntur, primò quòd delegatus, ſeu mandatarius ſit debitor delegantis, & mandantis, ſecundò quòd delegatus promittat creditori principali per ſtipulatio-

lationem, tertiò quòd promittat tamquam debitor dele-
gantis: ad inducendam igitur delegationem exigitur, quòd
mandans ſolutionem ſit creditor illius, cui mandat, &
mandatarius, ſeu delegatus tamquam eius debitor ſe obli-
get ad fauorem eiuſdem creditoris, & quòd iſta obligatio
acceptetur à creditore, cui eſt ſoluendum, *gloſſa magna in l. quamuis §. ſi mulier il 2. ff. ad Velleian.* Soc. *conſ.* 267. *num.* 3. *vol.* 2. Bero. *conſ.* 197. *num.* 2. *vol.* 1. latè Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *à num.* 20. *vſque ad* 26. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 64. *num.* 16. Scaccia *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 280. *& ſeq.* Acoſta *de priuil. creditor. reg.* 2. *ampliat.* 6. *num.* 73. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1107. *num.* 5. Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 17. *verſ. vbi dicit*, Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *à num.* 20. *vſque ad* 26. Surd. *dec.* 23. *num.* 6. Ferenril. in addition. ad Burat. *dec.* 486. *num.* 11. Rot. *dec.* 217. *num.* 2. coram Greg. XV. *& in Romana literarum camby coram Sacrato inter impreſ.* penes Marcheſ. *de commiſſion. p.* 1. §. 2. *fol.* 873. *dec.* 439. *num.* 2. *p.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 303. *num.* 10. *p.* 8. *in recen.*

9 Debitor verò qui delegauit non tenetur præſtare debitorem delegatum eſſe locupletem, & ſoluendo, vnde licèt iſte debitor delegatus ſtatim decoxerit non tamen delegatarius habere poteſt regreſſum contra delegantem, cùm ſolùm teneatur præſtare debitorem delegatum eſſe verum debitorem delegantis, ac proindè ſibi imputare debet creditor, qui loco ſolutionis acceptauit illud nomen in ſolutum, & ſe prius non informauit, an eſſet ſoluendo, Surd. *conſ.* 145. *ſub num.* 18. *verſ. ſecundò, quia, & num.* 21. Bec. *conſ.* 105. *num.* 13. 18. 19. *& ſub num.* 35. *lib.* 1. cum alijs relatis per Scacc. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 182. *&* 183. Acoſta *de priuil. credit. reg.* 2. *ampl.* 6. *num.* 53. *verſ. per delegationem propriè ſumptam*, per textum *in l. ſi cùm mulier ff. ſolut. matrim.* vbi Bart. *l. inter cauſas* §. *abeſſe ff. mandat.*

10 Quod procedit etiam ſi debitor dolosè delegaſſet, quia tunc ratione delegationis non poteſt creditor delegatarius habere regreſſum contra delegantem, ſed ſolùm exceptione, ſeu actione de dolo contra eumdem agere poteſt, præcipuè ſi delegans erat conſcius decoctionis, ſeu futuræ fugæ debitoris delegati, Bart. *in l. ſi cùm dotem* §. *cùm mulier ff. ſolut. matrim.* Bald. Nouel. *in l.* 1. *num.* 311. *ff. ſolut. matrim.* Socc. iun. *conſ.* 59. *num.* 46. *vol.* 3. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 288. Surd. *dec.* 23. *num.* 3. 4. 7. *&* 11.

11 Scientia verò in delegãte campſorem, ſeu debitorem delegatum breui ceſſurum foro, & inexigibilem effici, probatur, & deducitur ſi caſus decoctionis ſequatur breui tempore poſt delegationem, ita Imola *in l. ſi cum dotem* §. *ſi mulier col.* 2. *verſ. dolus autem præſumitur ff. ſolut. matrim.* ad
12 notat. per Bart. *in l. poſt contractum ff. de donat.* breuitas
enim temporis facit præſumere dolum, vt comprobat
Surd. *dec.* 23. *num.* 11. 12. 13. *& ſeq.* vbi quòd etiam proba-
tur, ſi debitor delegans feſtinauit facere delegationem ante
diem, & ante quàm deuenirer tempus ſolutionis, vnde
actus non caret ſuſpicione, quia non conſueuere debito-
res eſſe feſtini ad ſoluendum, ſed potius curant procraſti-
nare, & retardare, & valet argumentum à ſolitis, &
communiter accidentibus, vt latè deducit Marſil. *ſing.* 1.
13 nam quod non eſt veriſimile habet falſitatis imaginem,
Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *C. de ſeru. fugit.* & quòd hoc caſu dele-
14 gans non liberetur, aut ſi liberetur, nihilominus conue-
niri poteſt de dolo, tradit idem Surd. *conſ.* 145. *ſub num.* 10.
lib. 1. & tradunt DD. relati per Gabr. *lib.* 3. *in tit. de nouat.*
concl. 1. *num.* 29. *&* 30. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 64. *n.*
28. Strac. *de decot. p.* 5. *num.* 5.

15 Limita 1. principalem concluſionem, vt delegatio ad effectum liberandi creditorem non cenſeatur facta, ſi fuerit initum pactum, vt teneatur delegans facere bonum nomen debitoris delegati, cùm repugnet naturæ veræ delegationis, vtporè quia non remanet per hoc pactum extincta obligatio debitoris delegantis per innouationem, vt tradunt DD. relati per Gratian. *diſcept.* 64. *num.* 1. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 286. Surd. *dec.* 23. *n.* 6. *verſ. his tamen, & num.* 7. cum alijs per Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 32.

16 Limit. 2. vt per delegationem debitor non liberetur, ſi non fuerit ex delegatione acquiſita obligatio ei, cui delegatur, quamuis eſſet facta delegatio, & concurrerent ſupradicta requiſita, vt ex Bart. & Bald. tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 64. *num.* 21.

Limit. 3. in caſu quo delegatio fiat periculo delegantis, 17
qui propterea non liberatur, *l. ſi mandato meo* §. *fin. ff. mandat.* & ex Ambroſ. & Purpurat. tradit Gabr. *lib.* 3. *tit. de nouat. concluſ.* 1. *num.* 33. Gratian. *diſcept.* 64. *num.* 22.

Limit. 4. ſi creditor expreſsè proteſtauerit, quòd caſu, 18
quo debitor delegatus non ſolueret, non cenſeatur delegans liberatus; ſecus ſi creditor fuerit in mora exigendi, quia tunc ſibi imputare debet, ſi delegatus effectus ſit non ſoluendo, cùm per lapſum temporis non exigendo videatur voluiſſe ſequi eius fidem, ac proindè inducitur liberatio primi, Scaccia *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 286. Gratian. *diſcept.* 65. *num.* 22. *&* 23. *&* 24. *tom.* 1. Surd. *dec.* 23. *num.* 8. *&* 9.

Limit. 5. ſi fuit adiectum pactum quòd delegans non in- 19
telligatur, nec ſit liberatus niſi ſecuta actuali ſolutione à delegato, cùm hoc pactum repugnet naturæ delegationis, ex qua ipſo iure delegans liberatur, vt tradunt DD. relati per Surd. *dec.* 23. *num.* 8. *& ſeq.*

Limit. 6. ſi ageretur in curia mercatorum, in qua cùm 20
de æquitate procedatur, delegatio etiam pacto nudo valet, etiam ſi non concurrant ſupradicta requiſita, Dec. *conſ.* 107. *col.* 2. Bertraz. *clauſ.* 33. *num.* 7. *gloſ.* 5. Gabr. *lib.* 3. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 23. Gratian. *diſcept.* 64. *num.* 17. *&* 18. *tom.* 1. Puteus *dec.* 123. *num.* 1. *&* 2. *& dec.* 126. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 3.

Limit. 7. quando delegans promittat ſe facturum, & 21
curaturum, quòd delegatus ſoluat, nam tunc non inducitur nouatio eo non ſoluente, & ille, cui facta eſt delegatio connumeratur inter creditores delegantis, & non delegati, dummodò reddantur ſuæ literæ, & ratio eſt, quia hoc caſu cenſetur facta delegatio periculo delegantis: tum etiam quia videtur demandata ſolutio ſub conditione, qua pendente non inducitur nouatio, aut liberatio, Bertraz. *clauſ.* 33. *gloſ.* 18. *num.* 3. *verſ. idem eſt quando delegans*, Gabriel. *lib.* 3. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 31. Gratian. *diſcept.* 64. *num.* 3. *&* 4. Surd. *dec.* 23. *à num.* 7. *cum plurib. ſeqq.*

Limit. 8. quòd delegatio non inducatur, vt delegans li- 22
beratus cenſeatur, per ſolam literarum præſentationem, quæ non inducit acceptationem illius, cui literæ præſentantur in debitorem, cùm per hunc actum præſentans ſequatur bonam fidem mercatoris, quatenus ſoluat; & accipit cum pro ſoluendo, non pro ſoluto, vnde hoc caſu non videtur adfuiſſe animum faciendi delegationem, quæ
non inducitur, ſine animo mandantis, & ſine animo re- 23
cipientis, vt dixit Rot. *dec.* 217. *num.* 4. *&* 5. coram Gregor. XV.

Limit. 9. quando promiſſio ſit in diem, aut ſub condi- 24
tione, quo caſu debitor, ſeu mandans ante diem, vel conditionis euentum non liberatur, Socc. *in l. ſingularia col. fin. in* 2. *limitatione ff. ſi certum petat.* Gabr. *in tit. de nouat. lib.* 3. *concl.* 1. *num.* 35. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 64. *n.* 25. Puteus *dec.* 123. *n.* 2. *&* 3. *& dec.* 126. *n.* 2. *lib.* 3.

Sublimit. procedere in mandato de ſoluendo, non au- 25
tem in literis cambij, & ratio differentię eſt, quia mandatum reuocari poteſt, literæ verò cambij ſunt irreuocabiles, vt declarat idem Socc. *conſ.* 68. *in prin. vol.* 3. Puteus *dec.* 123. *num.* 3. & clarius *dec.* 126. *num.* 3. facit Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 36.

Limit. 10. vt delegans neque cenſeatur liberatus ſi fuerit 26
facta reſeruatio priorum iurium, ſeu quòd ſalua ſint iura hypothecæ contra ipſum debitorem delegantem, quia huiuſmodi pacta inficiunt naturam delegationis, Scac. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 286. *verſ. vel ſit appoſitum pactum*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 64. *n.* 26. Surd. *dec.* 23. *n.* 6. *in fin. & ſub n.* 7. *&* 9.

Decoctio verò campſoris, cui debitor dedit ordinem, vt 27
ſolueret creditori, cedit damno ipſius debitoris, etiam ſi ordo à debitore præſentatus fuerit, & à cãpſore acceptatus, quia non propterea cenſetur inducta liberatio principalis debitoris, niſi ſecuta fuerit ſolutio, *l. ſi literarum*, vbi Bald. *C. de ſolut.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 16. Mellin. *dec.* 136. *per tot.* vbi aliæ allegantur.

Limit. quando fuerit facta delegatio, nam tunc debitor 28
libe-

Digitized by Google

var. reſol. lib.2. cap.6. num. 168. Oſaſch. *dec. 61. num. 7. &* 9. Rot. *dec.146. num.6.* poſt Merlin. *de pignor. dec.13. n.40. p.5. tom 1. in rec.*

27 Siquidem ex delegatione, vel ex venditione, vel ex datione in ſolutum inducitur nouatio, quæ operatur liberationem cedentis, & in ceſſionarium etiam transfertur periculum, *l. ſi nomen ff. de hered. vel action. vendit.* Dec. *conſ. 99. num.4. verſ. ergo non poteſt dici,* Cancer. *var. reſol. lib.2. cap.6. n.174.* Vrgellen. *dec.266. n. 17. §. alia verò ceſſio eſt,* Rot. *dec.49. num.5.* poſt Merlin. *de pignor.*

28 Vnde ſi ceſſio ſit ſimplex, & facta tantùm ad commodum cedentis, & à ceſſionario non acceptetur abſolutè, ſed retentis prioribus actionibus, nec interueniat vnum ex requiſitis, *l.3. C. de nouat.* cum non habeatur loco ſolutionis, ſed tamquam ſimplex mandatum, *l. ſi mandauero §. interdum ff. mandati,* ſemper apud ceſſionarium remanent actiones directæ, & efficaces, ita vt debitor non poſſit contra creditorem de ceſſione opponere, Bart. *in l. pacta §. ſi heres ff. ad Trebel.* Guid. Pap. *dec. 576. num.* 3. latiſſimè Oſaſch. *dec. Pedemont. 62. per totam,* Rot. *dec. 13. num.40. & 41. p.5. tom.1. in rec.*

29 Limit. 9. vt etiam reperto nomen debitoris ceſſi eſſe verum, & quòd reperiantur bona eiuſdem debitoris, ex quibus ceſſionarius poſſit conſequi partem crediti ceſſi, tamen ſi à creditoribus anterioribus alia bona eiuſdem debitoris fuerint occupata, non tenetur ceſſionarius excutere, & in ſolutum accipere alia bona ſuperexiſtentia, & non occupata, ſed poteſt agere contra cedentem ob detractionem creditorum anteriorum, cum eorum iura ſint effecta intricata, & probabiliter obnoxia euictioni, & conſequenter non commoda ad vendendum, & parum vtilia ceſſionario, vt docet Ferentil. in addit. ad Burat. *dec. 476. num. 18. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Debitor delegando ſuum debitorem liberatur.*
Delegatio inducit liberationem debitoris, ibidem.
2 *Delegatio idem importat, quàm ſolutio.*
3 *Obligatio, & actio primæua per delegationem extinguitur etiam ſi debitoris nomen euincatur. Declara, vt num.6. remiſſiuè*
4 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*
5 *Aliud pro alio ſolui poteſt conſentiente creditore.*
7 *Periculum nominis debitoris delegati ſpectat ad delegatarium.*
8 *Delegatio, vt facta cenſeatur, quæ requirantur.*
9 *Debitor, qui delegauit non tenetur præſtare debitorem delegatum eſſe locupletem.*
10 *Ampl. procedere etiam ſi debitor doloſè delegauerit.*
11 *Scientia delegantis debitorem ceſſum eſſe breui ceſſurum foro ex quibus probetur, & num.12. & 13.*
12 *Dolus ex breuitate temporis præſumitur.*
13 *Valet argumentum à ſolitis, & communiter accidentibus.*
14 *Delegans doloſè conueniri poteſt de dolo.*
15 *Delegatio non dicitur facta ſi delegans promiſerit bonum nomen debitoris.*
16 *Per delegationem debitor non liberatur ſi non fuerit acquiſita obligatio ei, cui delegatur.*
17 *Nec liberatur ſi delegatio fiat periculo delegantis.*
18 *Nec liberatur ſi creditor reſeruauerit ſibi ius contra delegantem in caſu non ſolutionis, dummodò non fuerit negligens in exigendo.*
19 *Prout etiam ſtante pacto quòd non cenſeatur liberatus niſi ſecuta actuali ſolutione.*
20 *Delegatio inter mercatores inducitur abſque ſtipulatione.*
21 *Delegatio non inducitur ſi debitor promittat ſe facturum & curaturum, quòd delegatus ſoluat.*
22 *Nec inducitur per ſolam literarum præſentationem.*
23 *Non inducitur, ſine animo mandantis, & ſine animo recipientis.*
24 *Delegans non liberatur quando promiſſio ſit in diem, vel ſub conditione. Declara, vt num.25.*
25 *Litera cambii ſunt irreuocabiles.*
26 *Delegans non liberatur ſi fuerit facta reſeruatio primorum iurium.*
27 *Decoctio campſoris, qui recepit ordinem ſoluendi cedit damno mandantis ſeu debitoris.*
28 *Limita ſi fuerit facta delegatio.*
29 *Debitor debitoris ad hoc vt iure exigi poſſit, quæ requirantur.*
30 *Excuſſio principalis debitoris, non eſt neceſſaria ſi agatur actione hypothecaria, vel vigore obligationis Cameralis.*
31 *Obligatio Cameralis continet renunciationem omnium legum auxilii.*
32 *Tertius poteſt ſoluere debitum alterius etiam inuiti.*
33 *Qui per alium ſoluit per ſe ipſum ſoluere videtur.*
34 *Per oblationem ſoluendi factam à tertio impeditur creditor agere contra ſuum debitorem.*
35 *Limit. vbi creditor eſſet in damno.*
36 *Limit. 2. in Domino directo Emphyteuſis, & feudi.*
37 *Tertius inuito domino directo non poteſt ſoluere Canonem pro Emphyteuta, & feudatario.*
38 *Limit. vt creditor Emphyteuta pro ſuo intereſſe ne res cadat in commiſſum poſſit ſoluere Canonem inuito Domino directo.*
39 *Soluens pro alio poteſt actione negotiorum geſtorum repetere ſolutum, etiam non reportata ceſſione rationum à creditoribus, num.40.*
40 *Ceſſio iurium inducitur per ſolutionem ad fauorem ſoluentis.*
41 *Declara ſi ſoluens alium liberauerit, & non ſe ipſum.*

Debitor an, & quando liberetur per delegationem.

ADNOTATIO II.

DEbitor delegando alium ſuum debitorem, ad hoc vt 1
ſoluat ſuo creditori, liberatur, ex natura delegationis, quæ ſtatim inducit liberationem, nec aduerſus delegantem datur regreſſus, Bald. *in l. pro debito 6. in fin.* vbi Salycet. *num.4. verſ. vbi autem C. de bon. auth. Iud. poſſid.* Caſtren. *in l. ſi vſusfructus num.2. ff. de nouat.* Scaccia *de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. num.280. & plurib. ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.64. n.2.* Acoſta *de priuil. creditor. reg. 2. ampliat.6. num.53. circa med. fol.223.* Surd. *dec. 23. n. 2. & 9. in fin.* Rot. Genuen. *dec.60. num.10. in fin. & 11.*
Delegatio autem idem importat, quàm ſolutio, & cedit 2
eius loco, *l. quamuis §. interdum ff. ad Velleianum, l. inter cauſas §. abeſſe ff. mandati, l. ſi rem in fin. ff. de nouat.* Scaccia *de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. n.287. verſ. effectus primus,* Acoſta *de priuil. creditor. reg 2. ampliat.6. n.54.* Surd. *dec.23. n.1.* Vincen. de Franc. *dec.108. per totam.*
Ampl. vt obligatio, & actio primæua regulariter per de- 3
legationem, ſeu nouationem extinguatur, & non reuiuiſcat, etiam ſi debitoris nomen euincatur, Surd. *conſ.23. n. 4. & 11.* Scaccia *de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. num.* 188.
& 189. vbi aſſignat rationem, quia ſolutione eius, quod 4
debetur, tollitur omnis obligatio, nam nomen debitoris ſolui poteſt pro quantitate, & quando datur in ſolutum pro
aliquo debito, perinde eſt ac ſi res ipſa debita ſolueretur lo- 5
co illius, quod debetur, cum aliud pro alio ſolui poſſit conſentiente creditore, actio autem ſemel extincta per ſolutionem, vel alio modo numquam reuiuiſcit, Surd. *conſ.145.*
num.14.15.16. & 17. & dec.266. num.5. & 6. quæ amplia- 6
tio, an & in quibus caſibus procedat, latè tradit Scaccia *loco cit. à num.290. vſque ad 315.* & tradunt latè DD. *in l. ſingularia ff. ſi cert. petat. & in l. delegare ff. de nouat.* & Menoch. *lib.3. præſumpt.134. n.49.* Acoſta *de priuil. creditor. reg.2. ampliat. 6. n.69. & ſeq.*
Hinc eſt, quòd periculum nominis debitoris delegati, 7
ſeu dati in ſolutum ſpectat ad creditorem, cui facta eſt delegatio, Surd. *conſ.145. num.20. in fin. & num.21. & ſub num.28. verſ. non etiam lib.1.* Scaccia *de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. num.292.*
Delegatio verò vt facta cenſeatur, & propterea mandãs 8
liberetur, tria requiruntur, primò quòd delegatus, ſeu mandatarius ſit debitor delegantis, & mandantis, ſecundò quòd delegatus promittat creditori principali per ſtipulatio-

lationem, tertiò quòd promittat tamquam debitor delegantis: ad inducendam igitur delegationem exigitur, quòd mandans ſolutionem ſit creditor illius, cui mandat, & mandatarius, ſeu delegatus tamquam eius debitor ſe obliget ad fauorem eiuſdem creditoris, & quòd iſta obligatio acceptetur à creditore, cui eſt ſoluendum, gloſſa magna in l. quamuis §. ſi mulier il 2. ff. ad Velleian. Soc. conſ. 267. num. 3. vol. 2. Bero. conſ. 197. num. 2. vol. 1. latè Gabr. in tit. de nouat. concl. 1. à num. 20. vſque ad 26. Mateſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 11. num. 2. Gratian. diſcept. 64. num. 16. Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 280. & ſeq. Acoſta de priuil. creditor. reg. 2. ampliat. 6. num. 73. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1107. num. 5. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 36. num. 17. verſ. vbi dicit, Gabr. in tit. de nouat. concl. 1. à num. 20. vſque ad 26. Surd. dec. 23. num. 6. Ferentil. in addition. ad Burat. dec. 486. num. 11. Rot. dec. 217. num. 2. coram Greg. XV. & in Romana literarum cambij coram Sacrato inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. p. 1. §. 2. fol. 873. dec. 439. num. 2. p. 4. tom. 2. & dec. 303. num. 10. p. 8. in recen.

9 Debitor verò qui delegauit non tenetur præſtare debitorem delegatum eſſe locupletem, & ſoluendo, vnde licèt iſte debitor delegatus ſtatim decoxerit non tamen delegatarius habere poteſt regreſſum contra delegantem, cùm ſolùm teneatur præſtare debitorem delegatum eſſe verum debitorem delegantis, ac proindè ſibi imputare debet creditor, qui loco ſolutionis acceptauit illud nomen in ſolutum, & ſe prius non informauit, an eſſet ſoluendo, Surd. conſ. 145. ſub num. 18. verſ. ſecundò, quia, & num. 21. Bec. conſ. 105. num. 13. 18. 19. & ſub num. 35. lib. 1. cum alijs relatis per Scacc. de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 182. & 183. Acoſta de priuil. credit. reg. 2. ampl. 6. num. 53. verſ. per delegationem propriè ſumptam, per textum in l. ſi cùm mulier ff. ſolut. matrim. vbi Bart. l. inter cauſas §. abeſſe ff. mandat.

10 Quod procedit etiam ſi debitor doloſè delegaſſet, quia tunc ratione delegationis non poteſt creditor delegatarius habere regreſſum contra delegantem, ſed ſolùm exceptione, ſeu actione de dolo contra eumdem agere poteſt, præcipuè ſi delegans erat conſcius decoctionis, ſeu futuræ fugæ debitoris delegati, Bart. in l. ſi cùm dotem §. cùm mulier ff. ſolut. matrim. Bald. Nouel. in l. 1. num. 312. ff. ſolut. matrim. Socc. iun. conſ. 59. num. 46. vol. 3. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 288. Surd. dec. 23. num. 3. 4. 7. & 11.

11 Scientia verò in delegāte campſorem, ſeu debitorem delegatum breui ceſſurum foro, & inexigibilem effici, probatur, & deducitur ſi caſus decoctionis ſequatur breui tempore poſt delegationem, ita Imola in l. ſi cùm dotem §. ſi mulier col. 2. verſ. dolus autem præſumitur ff. ſolut. matrim. ad
12 notat. per Bart. in l. poſt contractum ff. de donat. breuitas enim temporis facit præſumere dolum, vt comprobat Surd. dec. 23. num. 11. 12. 13. & ſeq. vbi quòd etiam probatur, ſi debitor delegans feſtinauit facere delegationem ante diem, & ante quàm deueniret tempus ſolutionis, vnde actus non caret ſuſpicione, quia non conſueuere debitores eſſe feſtini ad ſoluendum, ſed potius curant procraſtinare, & retardare, & valet argumentum à ſolitis, & communiter accidentibus, vt latè deducit Marſil. ſing. 1.
13 nam quod non eſt veriſimile habet falſitatis imaginem,
Bald. in l. 1. num. 9. C. de ſeru. fugit. & quòd hoc caſu dele-
14 gans non liberetur, aut ſi liberetur, nihilominus conueniri poteſt de dolo, tradit idem Surd. conſ. 145. ſub num. 10. lib. 1. & tradunt DD. relati per Gabr. lib. 3. in tit. de nouat. concl. 1. num. 29. & 30. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 64. n. 28. Strac. de decot. p. 5. num. 5.

15 Limita 1. principalem concluſionem, vt delegatio ad effectum liberandi creditorem non cenſeatur facta, ſi fuerit initum pactum, vt teneatur delegans facere bonum nomen debitoris delegati, cùm repugnet naturæ veræ delegationis, vtpotè quia non remanet per hoc pactum extincta obligatio debitoris delegantis per innouationem, vt tradunt DD. relati per Gratian. diſcept. 64. num. 1. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 286. Surd. dec. 23. n. 6. verſ. his tamen, & num. 7. cum alijs per Gabr. in tit. de nouat. concl. 1. num. 32.

16 Limit. 2. vt per delegationem debitor non liberetur, ſi non fuerit ex delegatione acquiſita obligatio ei, cui delegatur, quamuis eſſet facta delegatio, & concurrerent ſupradicta requiſita, vt ex Bart. & Bald. tradit Gratian. diſcept. forenſ. cap. 64. num. 21.

Limit. 3. in caſu quo delegatio fiat periculo delegantis, 17
qui propterea non liberatur, l. ſi mandato meo §. fin. ff. mandat. & ex Ambroſ. & Purpurat. tradit Gabr. lib. 3. tit. de nouat. concluſ. 1. num. 33. Gratian. diſcept. 64. num. 22.

Limit. 4. ſi creditor expreſsè proteſtauerit, quòd caſu 18
quo debitor delegatus non ſolueret, non cenſeatur delegans liberatus; ſecus ſi creditor fuerit in mora exigendi, quia tunc ſibi imputare debet, ſi delegatus effectus ſit non ſoluendo, cùm per lapſum temporis non exigendo videatur voluiſſe ſequi eius fidem, ac proindè inducitur liberatio primi, Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 286. Gratian. diſcept. 65. num. 22. & 23. & 24. tom. 1. Surd. dec. 23. num. 8. & 9.

Limit. 5. ſi fuit adiectum pactum quòd delegans non in- 19
telligatur, nec ſit liberatus niſi ſecuta actuali ſolutione à delegato, cùm hoc pactum repugnet naturæ delegationis, ex qua ipſo iure delegans liberatur, vt tradunt DD. relati per Surd. dec. 23. num. 8. & ſeq.

Limit. 6. ſi ageretur in curia mercatorum, in qua cùm 20
de æquitate procedatur, delegatio etiam pacto nudo valet, etiam ſi non concurrant ſupradicta requiſita, Dec. conſ. 107. col. 2. Bertraz. clauſ. 33. num. 7. gloſ. 5. Gabr. lib. 3. in tit. de nouat. concl. 1. num. 23. Gratian. diſcept. 64. num. 17. & 18. tom. 1. Puteus dec. 123. num. 1. & 2. & dec. 126. num. 6. & 7. lib. 3.

Limit. 7. quando delegans promittat ſe facturum, & 21
curaturum, quòd delegatus ſoluat, nam tunc non inducitur nouatio eo non ſoluente, & ille, cui facta eſt delegatio connumeratur inter creditores delegantis, & non delegati, dummodò reddantur ſuæ literæ, & ratio eſt, quia hoc caſu cenſetur facta delegatio periculo delegantis: tum etiam quia videtur demandata ſolutio ſub conditione, qua pendente non inducitur nouatio, aut liberatio, Bertraz. clauſ. 33. gloſ. 18. num. 3. verſ. idem eſt quando delegans, Gabriel. lib. 3. in tit. de nouat. concl. 2. num. 31. Gratian. diſcept. 64. num. 3. & 4. Surd. dec. 23. à num. 7. cum plurib. ſeqq.

Limit. 8. quòd delegatio non inducatur, vt delegans li- 22
beratus cenſeatur, per ſolam literarum præſentationem, quæ non inducit acceptationem illius, cui literæ præſentantur in debitorem, cùm per hunc actum præſentans ſequatur bonam fidem mercatoris, quatenus ſoluat; & accipit eum pro ſoluendo, non pro ſoluto, vnde hoc caſu non videtur adfuiſſe animum faciendi delegationem, quæ
non inducitur, ſine animo mandantis, & ſine animo re- 23
cipientis, vt dixit Rot. dec. 217. num. 4. & 5. coram Gregor. XV.

Limit. 9. quando promiſſio ſit in diem, aut ſub condi- 24
tione, quo caſu debitor, ſeu mandans ante diem, vel conditionis euentum non liberatur, Socc. in l. ſingularia col. fin. in 2. limitatione ff. ſi certum petat. Gabr. in tit. de nouat. lib. 3. concl. 1. num. 35. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 64. n. 25. Puteus dec. 123. n. 2. & 3. & dec. 126. n. 2. lib. 3.

Sublimit. procedere in mandato de ſoluendo, non au- 25
tem in literis cambij, & ratio differentiæ eſt, quia mandatum reuocari poteſt, literæ verò cambij ſunt irreuocabiles, vt declarat idem Socc. conſ. 68. in prin. vol. 3. Puteus dec. 123. num. 3. & clarius dec. 126. num. 3. facit Gabr. in tit. de nouat. concl. 1. num. 36.

Limit. 10. vt delegans neque cenſeatur liberatus ſi fuerit 26
facta reſeruatio priorum iurium, ſeu quòd ſalua ſint iura hypothecæ contra ipſum debitorem delegantem, quia huiuſmodi pacta inficiunt naturam delegationis, Scac. de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 286. verſ. vel ſit appoſitum pactum, Gratian. diſcept. forenſ. cap. 64. n. 26. Surd. dec. 23. n. 6. in fin. & ſub n. 7. & 9.

Decoctio verò campſoris, cui debitor dedit ordinem, vt 27
ſolueret creditori, cedit damno ipſius debitoris, etiam ſi ordo à debitore præſentatus fuerit, & à cāpſore acceptatus, quia non propterea cenſetur inducta liberatio principalis debitoris, niſi ſecuta fuerit ſolutio, l. ſi literarum, vbi Bald. C. de ſolut. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 36. num. 16. Mellin. dec. 136. per tot. vbi aliæ allegantur.

Limit. quando fuerit facta delegatio, nam tunc debitor 28
libe-

liberatur, *gloſ. in l. quamuis §. ſi mulier a.* vbi Caſtren. *ff. ad Velleian.* Dec. *in l. ſingularia num. 27. ff. ſi cert. petat.* cum alijs relatis per Autonel. *de tempore legal. lib. 3. cap. 36. num. 17.*

29 Debitor debitoris ad hoc, vt iure exigi poſſit tria copulatiuè requiruntur, primò quòd debitor debitoris debitum fateatur: ſecundò quòd principalis debitor fuerit condemnatus, tertiò quòd fuerit excuſſus, nec repertus ſoluendo Surd. *conſ. 4. num. 1. vol. 1.* Roman. *conſ. 224. num. 7. conſ. 292. in prin* Fenſon. *ad Statutum Vrbis cap. 194. num. 75. lib. 1.* per textum *in l. à Diuo Pio §. ſed vtrum ff. de re iudicat.*

30 Excuſſio tamen principalis debitoris non eſt neceſſaria, ſi creditor agat actione hypotecaria, Alex. *conſ. 15. num. 6. lib. 6.* Fenſon. *ad Statutum Vrbis cap. 194. num. 81. lib. 1.* vel vigore obligationis Cameralis, quæ tollit, & ceſſare facit beneficium excuſſionis, Grat. *conſ. 87. num. 25. lib. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 7. num. 28.* Zacchias *de oblig. Cameral. q. 15 num. 16. & 17.* vbi aſſignat rationem, & poſt

31 eumdem Rot. *dec. 22. num. 4. dec. 55. num. 4.* etenim obligatio Cameralis continet renunciationem omnium legum auxilij, & ſic etiam beneficij excuſſionis, Rot. *dec. 466. lib. 3. coram Puteo deciſ. 143. num. 3. & 4.* poſt eumdem Zacchiam *de oblig. Cameral.*

32 Quilibet tamen tertius ſoluere poteſt debitum alterius, ita vt illum liberet etiam inuitum, & ignorantem extinguendo eiuſdem obligationem etiam ſine mandato, *l. ſolutionem ff. de ſolut. l. ſoluendo ff. de negot. geſt. inſtit. quibus modis tollitur obligat. in prin. l. qui decem §. 1. de ſolut. l. poſtliminium C. de captiuis*, Rol. *conſ. 14. num. 10. lib. 1.* Roman. *conſ. 428. num. 8.* vbi Mandoſ. *in addit.* Marſil. *ſingular. 368. num. 1.* Cenc. *de cenſib. p. 3. cap. 1. q. 3. art. 3. num. 15.* Scaccia *de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 73. fol. 511.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 150. num. 24. & cap. 388. num. 5.* Salgad. *in Laberint. creditor. p. 3. cap. 8. num. 46.* Conciol. *allegat. 56. num. 30.* Surd. *dec. 118. num. 2. dec. 172. num. 27.* Rot. *dec. 111. num. 4. coram Greg. XV.* ibique Beltram. *in addit. num. 8. dec. 89. num. 3. p. 2. dec. 278. n. 7. p. 8. dec. 204. num. 15. p. 9. tom. 5. in recen.*

33 Solutio enim facta à tertio meo creditori à me facta dicitur Poſtius *reſol. 36. num. 4.* nam qui per alium ſoluit per ſe ipſum ſoluere videtur, & creditor cogitur recipere, Præſes Andreol. *controuerſ. 70. num. 2. & 18.* Surd. *dec. 174. n. 27.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 8. num. 7.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 111. ſub num. 8.* etenim creditoris non intereſt an ab vno, vel ab alio ſatisfiat.

34 Hinc eſt, quòd per ipſam oblationem creditori factam ab extraneo impediatur creditor agere contra debitorem, qui propterea opponere poteſt de huiuſmodi oblatione ab extraneo facta, illumque ab agendo repellere, Iaſon. *in l. ſi de pactum §. poſt diuiſionem ff. de pact.* vbi Paul. de Caſt. dicit hoc perpetuò menti tenendum, & ibidem comprobat Fulgoſ. Rolan. *conſ. 14. num. 10. lib. 1.* Neguſ. *de pignor. in 5. p. 3. memb. num. 93.*

35 Limit. non procedere, vbi creditor eſſet in damno per oblationem ab extraneo factam, nam tunc non poteſt cogi ad recipiendum, vt animaduertit Præſes Andreol. *controuerſ. 70. num. 18.*

36 Limit. 2. non procedere in domino directo emphyteuſis, & feudi, qui non poteſt compelli ad recipiendum canonem ab alio, quàm ab emphyteuta, & feudatario, vnde

37 tertius inuito domino directo non poteſt ſoluere canonem pro emphyteuta, & feudatario, cùm huiuſmodi canonis ſolutio non ſit ſimplex ſolutio, ſed recognitio domini directi, quam alius pro alio facere non debet, Marſil. *ſingular. 58. & 168.* Bald. *in l. acceptam q. 25. C. de vſur.* Corbul. *de emphyteu. tit. de cauſ. priuat. ob non ſolution. can. limit. 7.* Surd. *dec. 180. num. 10.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 111. num. 8.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 8. num. 8.*

38 Sublim. vt tertius, ſcilicet creditor emphyteutæ poſſit ſoluere canonem etiam inuito domino directo pro ſuo intereſſe, nè res cadat in commiſſum non ſoluente emphyteuta, vt faciliùs poſſit ſibi ſatisfieri ex re emphyteutica, eiuſque fructibus, Angel. *in l. lex vectigali fundo ff. de pignor.* Ripa *in l. 1. num. 12. col. 3. de pignor.* Iaſ. *in l. 2. num. 18. & 22. C. de re emphyteut.* Marſil. *ſing. 368. num. 2.* Dec. *conſ. 58. col. 2. ad med.* Corbul. *de cauſ. priuat. ab non ſolution. can. limit. 7. num. 4.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 8. num. 12.* Magon. *deciſ. Forent. 117. num. 31.* Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 111. ſub num. 8.*

Soluens verò pro alio poteſt vtili actione negotiorum geſtorum vtiliter ſolutum repetere *l. ſi filius in fin. ff. de negot. geſt.* cùm ſolutio facta à tertio pariat actionem negotiorum geſtorum contra debitorem liberatũ, etiam abſq; eius mandato, & ſic contraria actione negotiorum geſtorum ſoluens repetere poteſt, *§. igitur inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contract. naſcunt.* Cabal. *conſ. 138. n. 11. & 12.* Pyrrh. Aluar. Aretin. *de ſolut. cap. 90. & cap. 25. per tot.* latiſſimè Petrus Barboſ. *in l. diuortio §. fin. num. 3. & 4. fol. 186.* Salgad. *in Laberint. creditor. p. 3. cap. 8. num. 47.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 388. num. 5.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 34. num. 11.* Adden. ad Greg. XV. *dec. 111. num. 8. in fin.* Rota Genuen. *dec. 6. num. 7. dec. 143. num. 2. dec. 197. num. 2.* Rot. *dec. 96. num. 7.* poſt addit. ad Cenc. *de cenſib. dec. 4. num. 4. & 5. dec. 590. num. 2. dec. 637. num. 2.* 39

Ampl. vt huiuſmodi actio negotiorum geſtorum competat ſoluenti pro alio etiam non reportata ceſſione à creditoribus, *l. ſoluendo ff. de negot. geſt.* Rot. *dec. 637. num. 7. & 13. coram Burat. & in Romana contributionis 15. Iunij 1665. §. quòd autem coram Cardin. Cerro*, & tradit Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 29. n. 10.* 40

Nam ſoluens pro alio ſuccedit in locum prioris creditoris, cui ſoluit, etiam abſque ceſſione, quando ſolutio eſt facta ad effectum ſatisfaciendi priori creditori, & acquirendi illius iura, vbi enim ſolutio realiter ſubſecuta eſt, idem eſt, ac ſi iura ceſſa fuiſſent ad notata per DD. *in l. Ariſto vbi gloſ. in verbo pignoris in fin.* & Bart. *num. 7. quæ res pign. oblig. poſſ.* Neguſ. *de pignor. in 3. memb. 5. p. prin. n. 45. verſ. ſi autem ille*, Rot. *dec. 509. num. 1. coram Burat. & dec. 202. num. 1.* poſt Cenc. *de cenſib. & dec. 128. n. 3 poſt addit. ad eumdem ſecundùm veterem impreſſionem.* 41

Limit. procedere ſi ſoluens liberauit alium, & non ſe ipſum, & ſic ſi geſſit negotium ſuum, licèt in conſequentiam aliorum, & cauſa ſit lucratiua, & oneroſa, Burat. *dec. 945. num. 8.* repetita poſt addit. ad Cenc. *de cenſib. dec. 96. num. 8.* 42

SVMMARIVM.

1 *Nouatio de iure veteri inducebatur quomodocumque agebatur, hodie non inducitur niſi exprimatur, n. 2.*

3 *Potius ad negandam, quàm ad concedendam nouationem faciliores eſſe debemus.*

4 *Per additionem, vel detractionem temporis non inducitur nouatio, etiam ope exceptionis, num. 5. Contr. num. 6.*

7 *Nec per dationem aliorum fideiuſſorum, aut pignorum.*

8 *Nec ex ijs, quæ fiunt ad cautelam, & maiorem creditoris ſecuritatem, ſecus ſi inducunt contrarietatem cum primo contracta, num. 9.*

10 *Impropriè dicitur nouatio ſi per additionem noua forma prima obligatio remaneat in ſuo robore.*

11 *Et hoc caſu ſecunda dicitur venire cumulatiuè.*

12 *Nouatio præſumitur ex coniecturis indicantibus animum nouandi, dummodo ſint manifeſta, & non ex legis præſumptione.*

13 *Inducitur nouatio ſi addatur, vel detrahatur antiqua, vel pactum ſit diuerſum à primo, num. 14.*

15 *Ampl. vt etiam inducatur ſi ſecundus contractus non compatiatur cum primo.*

16 *Ampl. vt inducatur nouatio ſi augeatur debitum.*

17 *Non tamen inducitur per ſimplicem diminutionem ſummæ debitæ.*

18 *Nec ſolutio pro parte nouat pro alia.*

19 *Nouatio non inducitur ſi aliquid fiat in executionem precedentis obligationis.*

20 *Nouatio extinguit præcedentem obligationem.*

21 *Inducitur ex pactis, & conuentione irritante primum contractum.*

22 *Per tranſactionem nouatio inducitur, ſi adimpleta, & valida ſit, num. 23.*

24 *Stipulatio inutilis non nouat ſtipulationem vtilem.*

25 *Nouatio cenſetur facta, quando debitor alium delegauit.*

26 *Prout*

26 *Prout etiam ſi creditor in ſuis libris rationum ſcripſit alium debitorem, loco ſui primi debitoris.*

27 *Promiſſio facta per campſorem pro alieno debito habet vim ſolutionis.*

28 *Declara hoc procedere inter Mercatores, inter quos pactum habetur loco ſtipulationis, ſecus extra Mercatores, niſi interueniat ſtipulatio.*

29 *Debitor liberatur eo ipſo, quod creditor acceptat literas camby.*

30 *Exceptio nouæ conuentionis admittitur ad retardandam obligationem Cameralem, ſi ſit contraria primæ, n. 31.*

32 *Executio obligationis Cameralis non retardatur per renouationem contractus factam, ſine obligatione Camerali.*

Nouatio, an, & quando inducta dicatur, vt extincta remaneat prima obligatio.

ADNOTATIO III.

1 NOuatio de iure veteri inducebatur quomodocumque agebatur, ſiue verbis, ſiue conuentione, ſiue in-
2 teruentu nouæ perſonæ, *l. 2. ff. de nouat.* hodie verò de iure Codicis, & Iuſtiniani conſtitutione non aliter fit nouatio, quàm ſi disertè contrahentes exprimant ſe velle priorem obligationem abolere, & fieri nouam, vt expreſsè cauetur in *l. fin. C. de nouat. & in §. præterea inſtit. quib. mod. tollat. oblig.* Maſcard. *de probat. concl.* 1107. *num.* 1. *lib.* 2. & non inducitur, nec præſumitur niſi expreſsè fiat, Mantic. *de tacit. lib.* 17. *tit.* 3. *num.* 3. *&* 4. Antonel. *de tempore legali lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 1. Gratian. *diſcept.* 962. *num.* 54. *& diſcept.* 509. *num.* 10. Vrgellen. *dec.* 11. *n.* 17. Seraph. *dec.* 1172. *num.* 2. Coccin. *dec.* 8. *num.* 2. Penia *dec.* 288. *num.* 5. Burat. *dec.* 749. *num.* 18. Rot. *dec.* 204. *num.* 12. poſt Cenc. *de cenſib. ſecundùm veterem impreſſionem dec.* 456. *num.* 1. *dec.* 797. *num.* 10. *p.* 1. *dec.* 30. *num.* 2. *p.* 2. *dec.* 363. *num.* 4. *p.* 3. *diu. dec.* 149. *num.* 3. *dec.* 392. *num.* 4. *p.* 1. *dec.* 523. *num.* 2. *p.* 4. *dec.* 146. *num.* 17. *p.* 9. *tom.* 1. *in recen. & in Auximana dotium* 27. *May* 1653. *§. minus releuat coram Albergato.*

3 Nouatio igitur cùm non præſumatur, hodie faciliores eſſe debemus ad negandam nouationem, quàm ad eam inducendam, vt inquit Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1107. *num.* 1. *in fin.* ex Bart. *in l. penult. ff. de prætor. ſtipulat.* per textum *in l. vlt.* vbi Bald. & omnes alij ſcribentes *C. de nouat.* Abb. *conſ.* 2. *num.* 10. Gabr. *conſ.* 155. *num.* 17. Menoch. *conſ.* 95. *num.* 35. Dec. *conſ.* 97. *num.* 5. Gabr. *in tit. de nouat. concluſ.* 1. *num.* 7. *& per tot.* Franc. Marc. *dec. Delph.* 412. *n.* 1. *&* 528. *n.* 2. *p.* 1. Caualer. *dec.* 124. *num.* 4. & DD. contrarium tenentes loquuntur ante ius Codicis, vt animaduertit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 962. *num.* 8.

4 Hinc eſt, quòd ſi terminus prorogetur, aut longior dilatio concedatur non inducitur, nec extinctiuè dicitur facta nouatio, *l. fin. C. de nouat.* Dec. *conſ.* 400. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1107. *num.* 9. *lib.* 2. Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 3. *&* 64. *lib.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ.*
5 *cap.* 290. *ſub num.* 9. *&* 10. *&* 30. vbi quòd per additionem, vel detractionem temporis non inducitur nouatio, Merlin. *de pignor. lib.* 5. *q.* 31. Antonel. *de tempore legali lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 860. *in antiq.* etiam ope exceptionis, Iaſ. *in l. eum qui §. ſi hominem num.* 3. *ff. de verb. oblig.* Dec. *in l. lecta num.* 13. *ff. ſi cert. petat.* Alex. *conſ.* 72. *num.* 10. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1107. *num.* 10. *&* 11. *verſ. ſed cùm hodie,* Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 56. vbi copiosè alios allegat.

6 Contrarium verò, quòd cenſeatur facta nouatio, quia reſultat vtilitas in tempore, tenent Bart. *in l. penult. ff. de prætoria ſtipulat.* & de communi Iaſ. *in l. qui his num.* 8. *ff. de verb. oblig.* Cephal. *conſ.* 66. *num.* 22. *lib.* 1. Borgnin. *dec.* 20. *num.* 6.

7 Nec præſumitur facta nouatio ex datione aliorum fideiuſſorum, vel aliorum pignorum aſſignatione, quoad liberationem primi fideiuſſoris, vel pignoris primo loco aſſignati, cùm huiuſmodi datio veniat cumulatiuè, cum prima datione ad maiorem cautelam, & ſecuritatem creditoris, Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1107. *num.* 14. *&* 15. Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 2. *&* 4. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 290. *num.* 9. *&* 10. vbi quòd hoc caſu non intelligatur facta nouatio extinctiuè, neque reſpectu priorum fideiuſſorum, aut pignorum, quibus propterea non cenſetur renunciatum, & tradunt DD. *in l. Valerianus ff. de prætor. ſtipulat.*

Numquam enim inducitur nouatio ex ijs, quæ fiunt ad cautelam, & tuitionem, ſeu maiorem ſecuritatem creditoris, præſertim concurrentibus clauſulis citra innouationem, & ſine præiudicio prioritatis, & non animo aliquid innouandi, ſed iura iuribus addendi, vel cum clauſula ſine præiudicio priorum inſtrumentorum, & citra nouationem, & liberationem obligatorum, & non aliàs aliter, & non alio modo, quæ conſeruant antiquas hypothecas, Alex. *conſ.* 193. *num.* 6. *lib.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 290. *à num.* 25. *vſque ad* 28. Rot. *dec.* 8. *num.* 2. *&* 3. coram Coccino *dec.* 131. *num.* 10. *&* 11. coram Card. Otthob. *dec.* 104. *num.* 11. *deciſ.* 288. *num.* 2. *& dec.* 289. *num.* 1. poſt Cenc. *de cenſ. dec.* 30. *num.* 2. *p.* 2. *diu. dec.* 425. *num.* 18. *p.* 5. *tom.* 2. *recen. & in Bononien. bonorum de Graſſys* 13. *Iuny* 1657. *§. non obſtat coram Card. Cerro, & in Viterbien. Saluiani* 18. *Iuny* 1660. *§. fin. coram Card. Celſo, & in Romana vineæ* 26. *Feb.* 1666. *§. nec dominium coram Albergato, & dec.* 1063. *num.* 7. *coram Card. Seraph.* 8

Declara, quòd per hanc reſeruationem non inducatur nouatio, quando non inducitur contrarietas, & incompatibilitas per nouam diſpoſitionem, nam illa exiſtente dicitur receſſum à primo contractu non obſtantibus ſupradictis clauſulis præſeruatiuis, quæ non poſſunt operari, & alterare naturam conuentionis, & principalis contractus, vt animaduertit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 290. *num.* 29. *&* 30. 9

Impropriè enim appellatur nouatio quando prior obligatio remanet in ſuo robore, & noua forma ei adijcitur tamquam cumulatiua, quaſi addatur ſecunda, non vt prior ſit perempta, ſed vt efficaciùs debeatur, *l. obligationum ferè* 43. *§. fin. de act. & oblig.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 17. *tit.* 1. *num.* 3. cum alijs per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 290. *num.* 7. 10

Inducitur verò nouatio, quando præexiſtens prima obligatio transfunditur in ſecundam, ſcilicet cùm ex præcedenti cauſa, ita noua conſtituitur, vt prior perimatur, aliàs ſi non perimitur prima, dicitur ſecunda venire comulatiuè, quæ primam non tollit, *l.* 1. *ff. de nouat. l. nouatione C. eod. tit. §. præterea inſtit. quib. mod. tollat. oblig.* Rot. *dec.* 150. *num.* 19. 20. *&* 21. *p.* 5. *tom.* 1. *in recen.* 11

Nouatio tamen præſumitur ex coniecturis, ex quibus de partium animo nouandi conſtet, vt recedendum ſit à diſpoſitione *l. fin. C. de nouat.* Menoch. *conſ.* 5. *num.* 12. Maſcard. *lib.* 2. *de probat. concl.* 1107. *num.* 18. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 17. *tit.* 3. *num.* 12. Gabr. *in tit. de nouat. concl.* 1. *num.* 57. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 962. *num.* 8. *circa med. & num.* 9. *&* 10. *tom.* 5. Afflict. *dec.* 44. *num.* 15. Antonel. *de tempore legali lib.* 1. *c.* 27. *n.* 4. 11

Declara, vt coniecturæ in hoc caſu debeant eſſe manifeſtæ, quæ ex verbis expreſſis contrahentium colligantur, vt vehementes, & perſpicuæ reddantur, ac proinde non ſufficiant coniecturæ legis, quæ tolluntur per textum *in l. fin. C. de nouat.* vt ibidem expreſsè ſentit Salycet. & alij relati per Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1107. *num.* 19. *&* 20. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 17. *tit.* 3. *num.* 12. Gabr. *in tit. de nouat. lib.* 3. *concluſ.* 1. *num.* 58. Rot. *dec.* 562. *num.* 1. *p.* 1. *diu.* 12

Inducitur igitur nouatio, ſeu noua diſpoſitio, quando aliquid additur, vel detrahitur antiquæ, *l. ius ciuile, ff. de inſt. & iure, l. ſi vnus §. pactum verſ. quod ſi non in totum ff. de pact.* Greg. XV. *dec.* 30. *num.* 1. vel ſi pactum ſit diuerſum 13
à primo, Bald. *in l. pacta nouiſſima num.* 12. *C. de pact.* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1107. *num.* 21. *in fin.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 509. *num.* 3. vbi ita etiam ſi ſecundum pactum ſit diuerſum à primo, tam reſpectu quantitatis, quàm reſpectu conditionis, & modi ſoluendi, Coccen. *dec.* 102. *num.* 1. 14

Ampl. 1. vt nouatio tacitè inducatur, ſi primus, & ſecundus contractus inter ſe non compatiantur, adeout ſi ſecundus contineat incompatibilitatem cum primo, intelligatur nouatus primus, ſecus ſi compatiantur ad inuicem, nec ſecundus alteri aduerſetur, ex theorica Bald. *in l.* 15

pacta

Digitized by Google

pacta nouiſſima num.12. vbi etiam Dec. *num 5. C.de pactis,* Alea. *conſ.193. num. 3. lib. 6.* Ayin. *conſ. 26. num. 7.* Pariſ. *conſ. 78. num. 14. & ſeq. lib. 3.* Gabr. *conſ. 170. num. 5. lib. 2.* Menoch. *conſ. 562. num. 2. & 3.* latè Menoch. *lib. 3. præſumpt. 134. num. 39. & 40.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 17. tit. 3. num. 13.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concluſ. 1107. num. 23.* Gabr. *in tit. de nouat. concluſ. 1. num. 61.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 290. num. 17. diſcept. 864. num. 8. diſcept. 876. num. 27. diſcept. 962. num. 56.* Antonel. *de tempore legali lib. 1. cap. 27. num. 6. verſ. quemadmodum*, Beltram. in addit. ad Greg. XV. *dec. 76. num. 8.* Puteus *dec. 262. num. 3. lib. 2.* Coccin. *dec. 329. num. 1.* Seraph. *deciſ. 163. num. 2. & dec. 1063. num 2.* Caualer. *dec. 124. num. 4.* Rot. *dec. 262. num. 3. p. 2. diu. dec. 571. num. 2. p. 1. diu. dec. 149. num. 3. p. 1. dec. 621. num. 11. p. 4. tom. 3. dec. 199. num. 4. p. 6. in recen. & in Auximana dotium 27. Maij 1652. §. minus releuat coram Albergato , & in Romana locationis 10. Iunij 1661. §. vena quippe coram Veroſpio* cum alijs per Suſd. *dec. 388. num. 39. & 40.*

16 Ampl. 2. vt inducatus nouatio , ſi augeatur debitum , vt ſi pro decem , quæ debentur promittantur quindecim , vel è contra , quia ex tacita mente contrahentium , prima obligatio transfertur in ſecundam , Aret. *in §. præterea num. 6. inſtit. quib. mod. tollat. obligat.* Alex. *conſ. 13. num. 8. lib. 2.* Soc. ſen. *conſ. 21. num. 3. lib. 1.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concluſ. 1107. num. 21.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 134. num. 3.* Antonel. *de tempore legal. lib. 1. cap. 27. num. 6.* Rot. *dec. 592. num. 1. p. 1. diu.* & tunc licèt remaneat prima obligatio , tollitur tamen per exceptionem , *gloſ. ſingularis in l. fin. C. de nouat. in verbo neutralibus*, Theſaur. *dec. 125. num. 9.* Marſil. *ſingul. 520. num. 5.* Tiraq. *de retract. conſanguinit. §. 1. gloſ. 18. num. 54. & 65.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 509. n. 1. vſque ad 8.* per textum expreſſum *in l. pacta conuenta §. Paulus ff. de contrahenda emptione.*

17 Per ſolutionem verò , & diminutionem ſimplicem ſummæ debitæ , quòd non inducatur nouatio , quin agi nequeat ad reſidui ſolutionem vigore mandati relaxati , eſt textus in *l. 4. §. ſi ex conuentione , & ibi gloſ. in verbo nouatio*, & communiter ſcribentes *ff. de re iudicat.* & dixit Rot. *dec. 49. num. 4. 5. & ſeq.* coram Burat. repetita *in recen. dec. 545. num. 3. p. 2.* & ratio eſt , quia mandatum relaxatum habet vim ſententiæ , quæ non nouatur , niſi expreſſè agatur.

18 Neque acceptilatio , & ſolutio pro parte nouat pro alia , *§. item per acceptilationem verſ. ſicut autem inſtit. quib. mod. tollat. oblig.* aliàs ſi induceretur nouatio , ſolutio partis debiti , quæ fieri nequit , niſi volente creditore , & ſic eius fauore , retorqueretur in eius præiudicium , contra text. *in l. 4. §. ſi ex conuentione ff. de re iudicat.* ita Rot. *deciſ. 49. num. 6. 7. & 8. coram Burat.*

19 Solutio autèm pro patre facta cenſetur in excuſationem , ſeu vigore præcedentis præambulæ obligationis , ſeu contractus , & nouatio non inducitur , ſi aliquid fiat in executionem præcedentis diſpoſitionis , Rot. *dec. 150. num. 52. p. 9. tom. 1. recen.*

20 Aliàs ſequeretur abſurdum , quòd creditor per receptionem partis ſummæ debitæ non poſſet amplius agere vigore primi contractus , ſi eſſet facta nouatio , cùm nouatio extinguat præcedentem obligationem , ita vt ex ea agi nequeat , ex quo illa transfunditur in ſequentem , *l. 1. ff. de nouat.* Bart. *in l. fin. ff. de prætor. ſtipulat.* Rot. *dec. 329. num. 2.* coram Cocc. *dec. 150. num. 6. & dec. 501. num. 3. p. 5. in recen.*

21 Ampl. 3. vt nouatio contractus inducatur , ſi ſecundus contineat diuerſa pacta irritantia , & caſſantia primum contractum , *l. pacta nouiſſima C. de pact. l. cum plures §. locat ff. locat.* Rot. *dec. 76. num. 1.* vbi Adden. *num. 8.* coram Greg. XV. *dec. 435. num. 10. in fin. p. 1. recen.* vbi quòd per interuentum nouæ perſonæ , & per noua pacta inducatur nouatio , dummodò nouiſſima pacta ſint incompatibilia cum primis , iuxta ſuperiùs tradita , Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 290. num. 23. tom. 2.*

22 Ampl. 4. vt per tranſactionem nouatio inducatur , cùm de ſui natura recedatur à priori obligatione , cum qua non compatitur , & ſic per eam omnis prior obligatio tollatur , quando fuit adimpleta , & obſeruata , tranſactio enim eſt diſtractus in quantum eſt liberatio , contractus verò in quantùm eſt promiſſio , vt inquit Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 290. num. 11. & 12.* latè Dec. *conſ. 400. num. 9. & 10.* Gabr. *in tit. de nouat. concluſ. 1. num. 61.*

Requiritur tamen ad hunc effectum , quòd non ſolùm 23
tranſactio fuerit adimpleta , ſed etiam quòd ſit valida , vt
dicatur facta nouatio , nam ſtipulatio inutilis non nouat
ſtipulationem vtilem , quaſi ex ſtipulatione inutili non na- 24
ſcatur noua obligatio , ac proindè remanet prima in ſuo
robore , *cap. conſtitutus de tranſact.* & ex Bart. Alex. Pur-
putat. Card. Mantic. & Rotæ auctoritate comprobat Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap. 290. num. 13. tom. 2.*

Ampl. 5. quando debitor delegauit alium etiam non 25 debitorem ſuum , & creditor acceptauit delegatum illum , tunc etiam nouatio cenſetur facta , Aret. *conſ. 5.* Comenſ. *in l. delegare ff. de nouat.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 134. num. 38.* Antonel. *de temp. legal. lib. 1. cap. 27. num. 6. in fin.* Afflict. *deciſ. 353. num. 4.*

Ampl. 7. vt nouatio etiam optimè cognoſcatur ex eo , 26
quòd creditor in ſuis libris rationum ſcripſit alium debito-
rem loco ſui primi debitoris , quia qui eligit vnum debito-
rem pro alio nouare videtur , Alex. *in l. qui vſumfructum 58.*
num. 6. verſ. idem etiam eſſet ff. de verb. oblig. Pariſ. *conſ. 107.*
ſub num. 18. & 19. lib. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*
11. tit. 17. num. 35. Scaccia *de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5.*
num. 245. vbi quòd ſi ego dixero Mercatori quòd ſoluat Ti-
tio centum , quæ dicto Titio debeo , & mercator promi-
ſit Titio , ego tunc ſum liberatus : & hoc eſſe vtile ſcito ,
quia quotidie de facto contingit , ſcribit Paul. de Caſtr. *in l.*
qui vſumfructum 58. num. 3. q. vltim. ff. de verb. oblig. & quòd 27
iſta ſit conſuetudo in Ciuitate Genuæ , & tota Italia , vt
promiſſio facta per Campſorem , vel argentarium pro alie-
no debito habeat vim ſolutionis , præcipuè quando in li-
bris illius , qui erat creditor facta eſt mentio de tali promiſ-
ſione nummularij , ſeu bancherij , ſcribendo illum in de-
bitorem in loco debitoris , & talem promiſſionem ſcriben-
do loco ſolutionis receptæ à creditore , & factæ à debitore ,
ſcribit Rota Genuen. *deciſ. 4. num. 9. & 10.* vnde videndus
eſt liber rationum quomodo loquatur , vt animaduertit
Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 17. ſub num. 25.*

Declara hoc procedere inter Mercatores , inter quos pa- 28
ctum habetur loco ſtipulationis , ita quòd inoleuit conſue-
tudo , vt poſtquam campſor , ſeu mercator promiſit credito-
ri , & creditor approbauit , debitor cenſeatur ipſo iure libe-
ratus , ſecus extra mercatores , & dempta conſuetudine ,
nam tunc eſt neceſſaria ſtipulatio , ita Scaccia *de commerc.* 29
& camb. §. 2. gloſ. 5. num. 245. vbi in fine concludit , quòd
debitor eò ipſò liberatus , quòd creditor acceptat literas
cambij alicuius mercatoris , etiam ſi non ſit debitor debi-
toris , quia acceptando videtur ſibi ſatisfactum , & ex ſa-
tiſfactione ſequitur liberatio debitoris , vt quaſi per noua-
tionem contrahatur creditum cum noua perſona.

Effectus autem nouationis eſt vt recedatur à prima con- 30 uentione , & contractu , adeout exceptio nouæ conuentionis admittatur ad retardandam executionem obligationis Cameralis , Ridolphin. *in ſua prax. p. 1. cap. 8. num. 237.* Zacchias *de oblig. canon. q. 17. num. 64.* & poſt eumdem Rot. *dec. 64. num. 1. dec. 89. num. 3. dec. 114. num. 1. dec. 148. num. 1. & dec. 155. num. 2. & p. 4. diu. dec. 90. num. 1.* Capyc. *dec. 167. num. 4. verſ. mihi viſum eſt*, Afflict. *dec. 38. n. 3. verſ. ad hoc bene facit.*

Declara procedere quòd tunc noua conuentio retardet 31
executionem huius obligationis , quando eſſet illi contra-
ria , non tamen retardatur executio per renouationem
contractus abſque hac obligatione , quia non per hoc cen- 32
ſetur debitor à prima obligatione liberatus : immò quam-
uis in inſtrumento liberationis fuiſſet expreſſa liberatio de-
bitoris à dicta obligatione , tamen ſi facta fuerit abſque
creditoris interuentu , non remanet liberatus debitor , &
per talem renouationem non retardaretur executio obli-
gationis Cameralis , Zacch. *de oblig. Cam. q. 17. num. 65.*
Gugliem. Dunozet. *deciſ. 280. num. 2.* repetita poſt dictum
Zacchiam *dec. 168. num. 2.*

PRÆ-

PRÆNESTINA MATRIMONII.

ARGVMENTVM.

MAtrimonium metu contractum, & defectu liberi conſenſus nullum, & inualidum redditur, etiam propter parentum metum reuerentialem, quomodò verò talis metus incuſſus cenſeatur, & ex quibus actibus probetur latè depromitur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium celebratum ab alio Sacerdote de licentia Parochi eſt validum.*
2 *Matrimonium vt reddatur nullum cauſa metus, talis eſſe debet, vt cadat in conſtantem virum.*
3 *Minæ quando inducant metum iuſtum.*
4 *Metus probatur ex lamentationibus, conqueſtionibus, lacrymis, mæſtitia, proteſtationibus, & magna animi repugnantia.*
5 *Inuitò aliquem tractum fuiſſe ad nuptias arguitur ex antecedentibus lamentationibus, conqueſtionibus, & lacrymis.*
6 *Metus reuerentialis concurrentibus minis eius, cui reuerentia debetur eſt ſufficiens ad matrimonium annullandum.*
7 *Metus à Matre incuſſus, an ſit ſufficiens ad annullandum matrimonium.*
8 *Metus reuerentialis eſt etiam Matri debitus.*
9 *Ad matrimonij validitatem conſenſus debet eſſe liber.*
10 *Metus, & violentia arguitur ex ſubſecutis poſt matrimonium, vt ſi mulier poſt oſtendat auerſionem erga ſponſum, & impugnet matrimonium.*
11 *Metus iuſtus ex quibus inducatur.*
12 *Minor metus ſufficit in minore, & puella teneræ ætatis ob fragilitatem ſexus.*

DECISIO XIX.

CAtherina de Luciania ſupplici libello Sacræ Congregationi Concilij porrecto ex triplici capite impugnare contendebat matrimonium contractum cum Io. Antonio Macharono, ex minis ſcilicet, & metu incuſſo ab eodem Io. Antonio, vt cum ipſo nuberet, ex defectu præſentiæ Parochi, & ex auerſione, contradictione, & repugnantia habita, tam antea, quàm in ipſo actu, & poſt matrimonij celebrationem: capta deſuper de mandato eiuſdem Sacræ Congregationis per me tunc Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Cardinalis Facchinetti Vicario Generali Præneſtino diligenti informatione, ad inſtruendos Eminentiſſimos PP. animaduertebam ex depoſitionibus te-
1 ſtium formiter examinatorum ceſſare primum, & ſecundum motiuum, ſiquidem conſtat matrimonium ſolemnizatum fuiſſe ſi non a proprio Parocho, ab alio tamen Sacerdote de licentia eiuſdem Parochi, immò ipſo præſente licèt per alium ſacras cæremonias ad formam Ritualis explere faceret, quòd ea liberat ad ſubuertendum hoc motiuum, & inducendam matrimonij validitatem, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 154. *& de offic. & poteſt. Parochi cap.* 21. *num* 65. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 34. *num.* 3. Guttier. *eodem tract. cap.* 62. *num.* 10. *&* 15. *& cap.* 69. *num.* 8. Rot. *dec.* 380. *num.* 35. *p.* 1. *in recen. & in Neapolitana matrimonij* 1. *Iulij* 1650. *§. fin. coram Royas, & in Mediolanen. matrimonij* 5. *Martij* 1666. *in prin. & §. etiam ſi matrimonium coram Cardinali Cerro.*
2 Nec etiam iuſtificantur aſſertæ minæ, & metus incuſſus à præfato Io. Antonio, ſaltem quòd cadere poſſit in conſtantem virum, vt exigitur ad infringendum matrimonium, iuxta textum *in cap. veniens il* 2. *de ſponſal. ibi, niſi metu coactus*, & tradunt communiter Canoniſtæ *in cap.* 1. *de offic. delegat.* Sanchez *de matrim. lib.* 4. *diſ.* 1. *num.* 9. & latè *diſp.* 17. *per totam*, Menoch. *de arbitr. q. caſ.* 135. *num.* 2. latè Boſs. *de matrim. cap.* 12. *§.* 5. *num.* 38. 39. *&* 40. Rota *dec.* 40. *num.* 3. *dec.* 202. *num.* 3. *dec.* 343. *num.* 17. *p.* 6. *& dec.* 516. *num.* 18. *p.* 5. *tom.* 2. *in recen.*

Minæ autem non inducunt metum iuſtum, niſi tribus concurrentibus, (quæ deficiunt in præſenti) primò quòd periculum comminatum ſit magnum de perſona, vel de bonis: ſecundò quòd perſona minans veriſimiliter potuerit damnum inferre, tertiò quòd minans fuerit ſolitus minas exequi, latè Rolan. *conſ.* 83. *num.* 22. *&* 23. Adden. ad Iul. Clar. *§. teſtamentum quæſt.* 87. *lit. A.* 3

Tota igitur controuerſia reſtringi videbatur ad tertium motiuum, & quidem ex teſtibus pro parte Catherinæ examinatis clariſſimè conſtat huiuſmodi matrimonium fuiſſe violentum, meticuloſum, atque inuoluntarium, optimè enim deponunt ſeptem teſtes *Sum. num.* 2. 3. *&* 4. *& à num.* 9. *vſque ad* 13. de contraria voluntate eiuſdem Catherinæ, & totali auerſione à nubendo, quam dicunt ſemper habuiſſe, eamque ſemper continuò declaraſſe verbis, mæſtitia, afflictione, lacrymis, & lamentationibus, tam ante, quàm poſt matrimonij celebrationem, quæ auerſio, & repugnantia multum confert etiam ad metum probandum, vt in terminis matrimonij animaduertit Ruin. *conſ.* 77. *num.* 24. *inter conſilia matrimonialia diu.* Sperel. *dec.* 75. *num.* 2. *tom.* 1. Rot. *dec.* 205. *num.* 1. *&* 4. coram Burat. *dec.* 326. *num.* 7. *&* 8. coram Greg. XV. repetita *poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. *dec.* 242. *num.* 3. 4

Antecedentes autem lamentationes, conqueſtiones, lacrymæ manifeſtè denotant inuitam, ſeu per vim, & metum tractam fuiſſe ad nuptias, Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 4. *num.* 11. *& præſumpt.* 126. *num.* 15. Boſs. *de matrim. cap.* 12. *§.* 22. *num.* 362. Burat. *dec.* 205. *num.* 14. Rot. *dec.* 242. *n.* 29. *& dec.* 260. *n.* 3. *in fin. poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. 5

Quæ augentur ex importunis precibus, coactionibus, verbis, & moleſtijs à Matre illatis, quæ coniuncta cum reuerentia eidem debita inducunt iuſtum metum ad reſcindendum matrimonium, per textum *in cap. ex literis de ſponſal. impub.* ibi, *nolens, & inuita minis parentum impulſa*, Farinac. *p.* 2. *fragment. crim. in verbo metus, num.* 55. *& num.* 125. & tradunt innumeri DD. relati per Sanchez *de matrim. lib.* 4. *diſ.* 6. *num.* 4. 5. *&* 6. Boſs. *eod. tract. cap.* 12. *§.* 5. *num.* 62. *&* 68. Card. Seraph. *dec.* 771. *num.* 9. Burat. *dec.* 628. *num* 6. vbi Ferentil. *in addit. lit. A.* Rota *dec* 463. *num.* 3. *p.* 2. *in recen. deciſ.* 242. *num.* 12. *poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. cum alijs per Sperel. *dec.* 75. *num.* 62. de quibus Matris moleſtijs, & coactionibus benè deponunt 2. 6. 9. & decimus teſtis, vt *Sum. num.* 3. 9. 12. *&* 13. 6

Et quamuis metus à Matre incuſſus non reputetur ſufficiens ad matrimonium irritandum, cùm fœmina, ſeu Mater minus timeatur, quàm Pater, ſecundùm Burgos de Paz, & Marſ. relatos per Sperel. *dec.* 75. *num.* 15. *&* 16. *tom.* 1. 7

Tamen multùm conferunt ad probandum Catherinam inuitam inductam fuiſſe ad contrahendum, cùm etiam Matri ſit debitus metus reuerentialis, immò in hac parte præſumitur, ex quo vtrique parenti filius diſplicere timet, vt ex Arer. Sanchez, Gutier. tradit idem Sperel. *deciſ.* 75. *num.* 71. *tom.* 1. 8

Accedit vlterius, quòd in ipſo actu celebrationis matrimonij ad Sacerdotis loco Parochi interrogationem, *ſe voleua per marito Gio: Antonio*, prædicta Catherina reſpondit, *io non lo voglio*, vt deponit primus teſtis *Sum. num.* 1. & vndecimus teſtis *Sum. num.* 4. & quòd iterùm ab eodem Sacerdote interrogata, noluerit reſpondere, ſed ſolùm ad inſtigationem, & impulſum Matris, & conſanguineorum ſponſi frigidè inclinauerit caput, atteſtantur ſecundus teſtis *Sum. num.* 4. tertius teſtis *Sum. num.* 6. quartus teſtis *Sum. num.* 7. quintus teſtis *Sum. num.* 8. vnde colligitur capitis flexionem non prouenisse ex libera voluntate, & libero conſenſu, vt requiritur ad perfectionem, & validitatem matrimonialis contractus, ad tradita per Boſs. *de matrimonio cap.* 12. *§.* 9. *num.* 129. *& ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1055. *num.* 36. Sperel. *dec.* 75. *num.* 30. *tom.* 1. & in ſimili dixit Rota *dec.* 705. *num.* 4. *in fin. p.* 2. *recen.* Ferentil. ad Burat. *dec.* 205. *num.* 30. 9

Conferunt ad prædictorum corroborationem ſecuta 10
poſt celebratum matrimonium, dum Catherina ſtatim

pinie-

Digitized by Google

proiecit annulum, numquam voluit videre ſponſum, nec cum eodem conſumare matrimonium, ſæpè dicendo, *che non volena vn Villano*, & continuando in auerſione erga eumdem Io. Antonium, ſemper matrimonium impugnauit: ex ſubſecutis autem poſt matrimonium etiam arguitur metus, & violentia, vt tradunt DD. relati per Sperel. dec. 75. num. 54. Ciarlin. controu. forenſ. cap. 163. num. 33. p. 2. Greg. XV. deciſ. 351. num. 43. poſt 2. vol. conſ. Farinac. dec. 242. num. 30. Burat. deciſ. 205. num. 14. Rota dec. 643. num. 17. p. 1. recen.

11 Et quamuis huiuſmodi minæ maternæ non videantur
valdè violentæ ad inducendum iuſtum metum, cùm non
proueniant ex terrore armorum, ex corporis cruciatu,
vel timore mortis, aut ex ſubtractione alimentorum, &
ſimilium, Rota deciſ. 40. num. 5. dec. 202. num. 3. p. 6. in recen.
per textum in cap. cùm dilectus de ijs, quæ vi met. cauſ.
12 ſiunt. Nihilominus redduntur conſiderabiles, attenta quali-
tate perſonæ Catherinæ, teneræ ætatis quattuordecim an-
norum, in qua minor metus ſufficit propter eius imbecil-
litatem, Sanchez de matrim. lib. 4. diſp. 3. num. 12. Boſs.
eodem tract. cap. 12. §. 22. num. 353. Farinac. p. 2. fragment.
crim. in verbo metus num. 73. & 74. Card. Seraph. dec. 771.
num. 4. Burat. dec. 205. num. 19. Greg. XV. deciſ. 326. num.
25. & dec. 374. num. 7. Rota dec. 202. num. 6. p. 6. deciſ. 515.
n. 17 dec. 173. n. 10. & 11. p. 7. in recen.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, & in illo conſiſtit eius materia, & forma, num. 2.*
3 *Conſenſus matrimonialis quid concernat.*
4 *Conſenſus in matrimonio fieri poteſt per verba, vel ſigna extrinſeca, num. 6.*
5 *Obligatio non oritur niſi exprimatur conſenſus ſaltem per ſigna.*
7 *Mutuus conſenſus in celebratione matrimonij audiri debet à Parocho, & teſtibus.*
8 *Et ſufficit, vt quoquomodo coram ſupradictis exprimatur.*
9 *Ad Parochum, & ad contrahentes matrimonium ſpectat declarare dubietatem verborum prolatorum in conſenſu, ſi poſſint habere plures interpretationes.*
10 *Parochus in celebratione matrimonij non debet præſtare vllum conſenſum, ſed tantum præſentiam.*
11 *Matrimonium ſufficit, quòd celebretur coram Parocho vnius ex contrahentibus.*
12 *Proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium quis dicatur.*
13 *Parochus alienigenarum eſt ille, in cuius Parochia contrahentes habitant maiori anni parte, num. 15.*
14 *Ampl. etiam ſi data opera, & ad fraudandum proprium Parochum in parochia habitare inceperint.*
16 *Parochus proprius non efficitur ad effectum contrahendi matrimonium, vbi quis reperitur recreationis cauſa, vel ad colligendos fructus, num. 17.*
18 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus.*
19 *Matrimonium ſufficit celebrari coram alterutro Parocho, ſi quis contrahentium duo habeat domicilia.*
20 *Et quando quis dicatur habere duplex domicilium.*
21 *Parochus proprius habitantis in confinio duarum Parochialium quis dicatur.*
22 *Parochianus ſtatim quis efficitur ſi incipit habitare animo habitandi.*
23 *Matrimonium celebratum coram alio Sacerdote de Parochi, vel Ordinarij licentia, tenet.*
24 *Matrimonium ſufficit contrahere coram Sacerdote, cui generaliter commiſſa eſt cura adminiſtrationis ſacramentorum Parochia.*
25 *In licentia data à Parocho alteri ſacerdoti aſſiſtendi matrimonio non eſt neceſſe, vt ſpecificentur nomina contrahentium.*
26 *Dicta licentia probatur ex atteſtatione Parochi.*
27 *Presbytero dicenti ſe habere licentiam ab Epiſcopo pro matrimonio celebrando priuatim creditur.*
28 *Sola aſſertio Presbyteri, quòd interuenerit matrimonio de licentia Ordinarij præſtat bonam fidem ad effectum legitimationis filiorum.*
29 *Licentia aſſiſtendi matrimonio negari non poteſt ſi fuerit contractum coram Vicario Generali.*
30 *Matrimonium non vitiatur ſi non præceſſerit interrogatio Parochi,* & Ego vos coniungo.
31 *Et etiam ſi Parochus diſſentiat, & ab Altari fugam arripiat.*
32 *Vbicumque contrahitur eſt validum, etiam ſi domi contrahatur, num. 33.*

Conſenſus ad perfectionem matrimonij qualis eſſe debeat, & ex quibus eliciatur, & de Parochi præſentia.

ADNOTATIO I.

MAtrimonium ſolo conſenſu contrahitur, cap. cùm 1
locum de ſponſal. cap. ſufficiat 27. q. 2. & colligitur in
cap. aliter in cap. veſtrates 30. q. 5. cap. ſi quis 29. q. 2. il 1. cap.
tua de ſponſal. & matrimonij validitas dependet à conſen- 2
ſu, dum in eo conſiſtit non ſolùm illius materia, ſed etiam
forma, quocumque modo matrimonium conſideretur, ſi-
ue vt contractus, ſiue vt ſacramentum ex magis commu-
ni D. Thom. in 4. ſenten. diſ. 26. q. 2. art. 1. Suarez ad 3. p.
tom. 3. de ſacram. diſp. 2. ſect. 1. Paludan. in 4. ſent. diſ. 1. q. 4.
Card. Belarmin. de ſacram. matrim. lib. 1. controuerſ. 2. cap.
6. quos refert, & ſequitur Rot. dec. 124. num. 1. & 2.
p. 7. recen.

Et huiuſmodi conſenſus requiſitus ad matrimonium 3
concernit obligationem cohabitandi, & indiuiduam vitæ
conſuetudinem retinendi, quæ indiuidua vitæ conſuetu-
do eſt talis, vt vxor debeat ſe in omnibus exhibere viro qua-
lis ipſa ſibi eſt, & è conuerſo, cap. ſufficiat 27. q. 2.

Expreſſio verò conſenſus in matrimonio fieri poteſt, 4
tum expreſsè per verba, tum etiam tacitè per ſigna extrin-
ſeca, dummodò ſint apta exprimere conſenſum de præſen-
ti, vt notatur in cap. tua, & in cap. ex parte de ſponſal. gloſ.
in can. ſi quis diuinus 30. q. 1. Couar. de matrim. p. 2. cap. 5.
§. 1. num. 1. P. Ledeſma in addit. ad 3. partem D. Thom. q. 45.
art. 2. dub. 2. Rot. dec. 124. num. 5. & 13. p. 7. in recen. qui-
bus addo Sanchez lib. 2. de matrim. diſt. 33. num. 1. Guttier.
eodem tract. cap. 46. num. 8. Baſil. Pont. lib. 2. cap. 6. Boſſ.
eodem tract. de matrim. cap. 3. §. 14. num. 36.

Et ratio eſt, quia in omni contractu humano ſigna ex- 5
terna expreſſiua interioris voluntatis ſunt de ratione con-
tractus, ex quo non oritur obligatio neque naturalis, ni-
ſi quando voluntas, ſeu conſenſus exterior, per aliquod
ſignum exterius exprimatur, Ægid. Coninch. de ſacram.
tom. 2. cap. 24. dub. 8. num 63. Valer. Reginald. in prax. fori
pænitent. lib. 31. num. 16. Filliuc. p. 1. tract. 10. cap. 3. num.
78. & ex Sanchez, Pontio, Guttier. Bonac. Rebellio, Bar-
boſ. comprobat Boſſius de matrimon. cap. 3. §. 15. à num. 37.
vſque ad fin. & §. 16. num. 44. vbi concludit, quòd ad valo- 6
rem matrimonij non requirantur verba, ſed conficiatur
etiam ſignis, nutu, & qualitercumque mutuus conſen-
ſus contrahentium exprimatur, & innoteſcat, Glo. Pa-
normitan. Imol. Præpoſ. Anton. Card. & Canoniſtæ in
cap. tua fraternitati de ſponſal. Maſcard. de probat. concluſ.
1024. num. 2. Spino in ſpeculo Teſtam. gloſ. 15. num. 3. & 13.
Gam. de ſacram. præſtan. vltimo ſupplicio damnat. q. 4. num. 6.
Viuius opin. 488. num. 1. Auguſtin. Barboſ. tom. 2. collectan.
lib. 4 tit. 1. cap. 25. num. 2. & tom. 4. in Decretal. p. 2. 27. q. 2.
cap. ſufficiat num. 2. Bellarminus ad cap. 1. ſeſs. 24. de reform.
matrimon. in obſeruat. verbo Viro, & Muliere interrogatis,
& verbo mutuo conſenſu, cum alijs relatis per Sanchez de
matrim. lib. 1. diſ. 31. num. 5. ad textum in l. Pater naturalis
ff. de adoption. l. conſenſum ff. de action. & oblig. & dixit Rot.
dec. 124. num. 13. p. 7. recen.

A Parocho verò, & teſtibus exaudiri, & intelligi debet 7
mutuus conſenſus contrahentium matrimonium, Rot.
dec. 124. num. 12. p. 7. in recen. ſufficit autem ad præſentiam 8
moralem Parochi, & teſtium à Tridentino requiſitam
ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. ad matrimonij validita-
tem, vt quomodocumque contrahentium conſenſus exte-
riùs declaretur, vel exprimatur, Boſſ. de matr. c. 3. §. 17. n. 47.

Vnde

Digitized by Google

9 Vnde ad Parochum, & ad contrahentes matrimonium ſpectat declarare dubietatem verborum prolatorum in conſenſu præſtatione, dum illa poſſunt habere plures interpretationes, iuxta textum *in cap. intelligentes de verbor. ſignificat.* Reginal. *in prax. fori pœnitential. lib.* 31. *cap.* 7. *num.* 45. Rot. *dec.* 124. *num.* 11. *p.* 7. *in recen.*

10 Parochi verò præſentia in matrimonio non requiritur ad hoc vt præſtet conſenſum, ſed dumtaxat præſentiam, ad effectum, vt matrimonium innoteſcat, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 30. *ſub num.* 1. Rot. *dec.* 124. *num.* 16. *verſ. demum, & num.* 17. *p.* 7. *in rec. & in Neapolitana matrimonij* 3. *Martij* 1651. §. *nec proinde coram Card. Corrado, & in Mediolanen. matrimonij* 5. *Martij* 1666. §. *præterea in fin. coram Card. Cerro.*

11 Et matrimonium, vt validè celebratum dicatur coram Parocho, ſufficit vt ſacerdos ſit Parochus vnius ex contrahentibus, Zerol. *in prax. Epiſcop. p.* 2. *in verbo Parochus* §. 1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 131. *num.* 2. Aloyſ. Ric. *in prax. rer. for. Eccleſ. dec.* 244. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 214. *num.* 1. *in* 2. *edit.* Gaſpar Hurtado *de matrim. diſ.* 5. *diffic.* 6. *num.* 20. Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. *in fin.* Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 19. cum alijs relatis per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *num.* 14. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 98. Rot. *dec.* 530. *num.* 17. *& dec.* 713. *num.* 13. coram Buratto *deciſ.* 194. *n.* 6. coram Merlino, *& dec.* 330. *ſub n.* 6. *p.* 2. *in rec. & in Mediolan. matrimonij* 5. *Martij* 1666. §. *vnde dubitari coram Cardinali Cerro.*

12 Proprius enim Parochus ad effectum contrahendi matrimonium ad formam, & præſcriptum Sacri Concilij Tridentini, ille dicitur, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij, & habitationis, Abb. *in cap. in noſtra* 12. *de ſepult.* Piaſec. *in prax. Epiſcop. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 32. Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 30. *num.* 45. Hurtado *de matrim. diſp.* 5. *diffic.* 6. *num.* 19. Sà *in Aphoriſm. in verbo matrimonium num.* 2. *& in verbo Parochus num.* 2. *verſ. ad matrimonium,* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 2. *different.* 11. *num.* 88. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 14. Barboſ. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *num.* 5 *&* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 76. *num.* 18. Ferentil. in adnot. ad Burat. *dec.* 713. *num.* 15.

13 Vnde Parochus alienigenarum eſt ille, in cuius Parochia contrahentes habitant, ſeu commorantur maiori anni parte, ita ex declaratione Cardinalium, tradit Bonac. *in tit. de natura, & propriet. matrim. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 1. *tom.* 1. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 23. Guttier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 19. *&* 20. Coninch. *diſ.* 27. *dubio* 2. *num.* 18. Menoch. *conſ.* 398. *n.* 33. *lib.* 4. Riccius *in prax. dec.* 244.

14 Et quamuis data opera contracturi matrimonium in aliquo loco habitare inceperint ſimulatè, & animo fraudandi proprios Parochos, nihilominus Parochus illius loci efficitur proprius ad validè contrahendum matrimonium, tum quia vtuntur iure ſuo, tum quia proprius eorum Parochus eſt ille, in cuius Parochia commorantur, tum quia per præſentiam huius Parochi conſequitur finem ſuum Sac. Concilium Tridentinum, vt matrimonium ritè, & ſolemniter celebratum dicatur, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 18. *num.* 29. *& diſ.* 23. *num.* 13. *&* 14. *& diſ.* 65. *n.* 11. *&* 12. Filliuc. *quæſt. moral. tract.* 10. *de ſacram. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 199. Bonac. *in tit. de natura, & propriet. matrim. quæſt.* 2. *punct.* 8. *num.* 4. Barboſ. in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *num.* 8. vbi ita dixiſſe Rot. *in Toletana matrimonij* 10. *Decemb.* 1625. coram Merlino, Ferentil. ad Burat. *dec.* 713. *num.* 16.

15 Inſuper, qui ad aliquem locum accedit intentione ibi permanendi maiori anni parte, poteſt matrimonium contrahere coram Parocho illius loci, in quo incipit habitare, cũ intentione ibi permanendi maiori anni parte, vel gerendi negotium, quod permanentiam ibidem faciendam per maiorem anni partem exigat: & ratio eſt, quia ibi cõtrahit domicilium Parochiale ad ſuſcipienda ſacramenta excepto ordine, & tonſura, tum quia poteſt ibi ſepeliri, & aſtringitur legibus illius loci, & conſequenter poteſt coram Parocho illius loci matrimonium celebrare, ita Bonacina *in tit. de natura, & proprietat. matrim. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 2. *tom.* 1.

16 Secus verò ſi contrahentes reperiantur in aliquo loco, non animo ibidem domicilium contrahendi, ſed recreationis
cauſa, nam tunc Parochus illius loci non dicitur proprius,
& matrimonium coram eodem contractum non tenet, vt
deciſum tenet Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 7. *num.* 11. *ad* 4. Bar-
boſ. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *n.* 19. Bonac.
in tit. de natura, & propriet. matrim. q. 2. *punct.* 8. *num.* 3.
verſ. tertio patet tom. 1. vbi idem eſſe ſi quis ſe transferat in 17
illud oppidum cauſa colligendorum fructuum, ſi alibi ha-
beat principale domicilium, & ita ſubdit ſæpè à Rota fuiſſe
declaratum teſte Riccio *dec.* 244. vnde Parochum ruralem 18
non eſſe proprium Parochum, quando rus vel recreationis
cauſa habitatur, aut ad paucos dies tantùm incolitur non
autem maiori parte anni, reſoluunt Sanchez *de matrim.
diſ.* 23. *num.* 12. Nauar. *conſ.* 3. *num.* 2. *in tit. de clandeſtin.
ſponſal.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de exempt. Cleri-
cor. à ſtatut.* §. 5. *n.* 8. *& ſeq.* Ric. *in prax. for. eccleſiaſt. reſol.*
214. *n.* 2. Barboſ. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *n.*
16. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *n.* 66. *& de offic. &
poteſt. Paroch. cap.* 21. *num.* 42.

Quòd ſi alter coniugum duo habeat domicilia ſufficit 19
matrimonium coram alterutro Parocho contrahere, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 24. *num.* 2. *&* 3. Baſil. Pont. *eodem tract. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 2. *verſ. ex quo conſequenter,* Guttier. *eodem tract. cap.* 62. *num.* 4. *& cap.* 64. *num.* 2. Nauar. *conſ.* 7. *num.* 3. *in tit. de clandeſtin. deſponſat. in nouiſ.* Bonacina *in tit. de natura, & proprietat. matrim. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 5. *tom.* 1. Barboſ. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *n.* 15. *& de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg.* 32. *num.* 69. *& de offic. & poteſt. Paroch. cap.* 21. *num.* 41. Ferentil. ad Burat. *dec.* 713. *n.* 14. vbi ita dixiſſe Rot. *in Toletana matrimonij* 10. *Decemb.* 1625. *& in Neapolitana matrimonij* 30. *Martij* 1629. *coram Merlino.*

Et duplex domicilium quis habere dicitur, ſi dimidia 20
anni parte in vna Parochia, altera dimidia in alia habitet,
vt tradunt ſupracitati Doctores; ſed ſi quis habitet in
confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, cenſetur
proprius Parochus illius, in qua domus aditum magis
frequentatum habet, Aloyſ. Ric. *in prax. fori Eccleſiaſt.* 21
dec. 333. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 510. *in* 2. *edit.* Barboſ. *de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 71. *& de offic. & poteſt. Parochi cap.* 21. *num.* 43. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform.
cap.* 1. *num.* 17.

Ad hoc autem, vt quis efficiatur Parochianus, non eſt 22
opus expectare, vt maiori anni parte in Parochia habitauerit, ſed ſtatim ac quis incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, Card. *in Clement.* 1. *de priuil. q.* 16. *num.* 8. & ibi *glo. in verbo Parochialis,* Abb. *in cap. extirpandæ* §. *qui vero in repetition. num.* 11. *verſ. quæro ſecundò quis dicatur de præbend.* Guttier. *de matrim. cap.* 63. *n.* 13. *&* 14. *&* 15. vbi quòd ſtatim contrahit domicilium non expectato alio tempore, Emanuel Sà *in ſumma in verbo matrimonium n.* 2. *verſ. ad matrimonium verò,* Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 5. *cap.* 13. §. 1. *num* 4. 5. *&* 6. Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec.* 713. *n.* 15. *Rot. in Toletana matrimonij* 10. *Decemb.* 1625. *coram Merlino.*

Sufficit tamen ad matrimonij validitatem, ſi celebretur 23
coram alio ſacerdote de proprij Parochi, vel Ordinarij
licentia iuxta diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini
ſeſſ. 24. *de reform. cap.* 1. & ſacerdos dicitur habere ſuffi 24
cientem licentiam, ſi eidem generaliter commiſſa ſit cura adminiſtrationis ſacramentorum illius Parochiæ, nam ſub generali deputatione, & commiſſione adminiſtrandi, ſacramenta, & Parochum in exercitio curæ coadiuuandi comprehenditur etiam adminiſtratio Sacramenti matrimonij, cum non reperiatur iure cautum, quòd adminiſtratio huius Sacramenti requirat ſpeciale mandatum, vt non ſufficiat generale, Ferentil. ad Burat. *dec.* 713. *num.* 17. Rot. *dec.* 750. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* & ita fuiſſe reſolutum per Sacram Cong. Concilij teſtatur Fagnan. *in cap. quod nobis de clandeſtin. deſponſat. num.* 27. *&* 28. Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſ.* 35. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 127. Rota *dec.* 750. *num.* 1. *&* 2. *p.* 1. *diu. & in Mediolanen. matrim.* 5. *Martij* 1666. §. *addebant aliqui DD. coram Card. Cerro.*

Neq; in licentia data à Parocho alteri Sacerdoti aſſiſtẽdi 25
matrimonio eſt neceſſe, vt ſpecificentur nomina cõtrahentium,

tium, cum hoc neeque Sacri canones, neque Sacrum Concilium Tridentinum exigant, ſed quòd tantùm matrimonia fiant coram Parocho, ſeu alio Presbytero de eiuſdem Parochi licentia, etenim cum Sacrum Concilium corrigat ius antiquum non debet extendi, vt exigat huiuſmodi nominum ſignificationem, vt in ſimili ratiocinatur Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 35. num. 7. & 10.* Rot. *in Mediolanen. matrimonij 5. Martii 1666. §. præterea coram Cerro*,

26 Immò licentia conceſſa à Parocho ſolemnizandi matrimonium alteri Sacerdoti probatur ex atteſtatione Parochi facta etiam poſt matrimonij celebrationem, tamquam de re ad proprium officium ſpectante, Rota *dec. 750. n. 11. p. 1. div. dec. 403. n. 11. p. 5. in rec. & in Mediolanen. matrimonij 5. Martij 1666. §. verum etiam coram Card. Cerro*.

27 Et Presbytero dicenti ſe habere licentiam ab Epiſcopo pro matrimonio celebrando priuatim in præſentia teſtium creditur, licet non ſit proprius Parochus, Rebuf. *in prax. benef. tit. de forma lit. dimiſ. num. 36.* Card. *in cap. Albericus de teſtib.* Rota *dec. 1099. num. 3. coram Card. Seraph. vbi*
28 *n. 6.* ſubdit, quòd ſola aſſertio in Presbyteri, quòd interuenerit Matrimonio de licentia Ordinarij præſtet bonam fidem ad effectum legitimationis filiorum, etiam ſi licentia non reperiatur regiſtrata in libris curiæ Epiſcopalis.

29 Et quòd præfata licentia negari non poſſit, dummodò matrimonium fuerit contractum præſente ipſo Vicario Generali, benè probat Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 29. n. 18. & diſ. 35. num. 20.* & dixit Rot. *in Bononien. fideicom. Bartholomæi de Bologninis 5. Iunij 1651. §. minuſque obſtat coram Card. Otthobon*.

30 Parochi verò præſentia in matrimonio non requiritur niſi ad effectum, vt poſſit conſtare Eccleſiæ de celebratione matrimonij, & ad tollendam clandeſtinitatem, adeout ſola eius præſentia cum teſtibus ſufficiat ad eius validitatem, licèt illa verba *Ego vos coniungo &c.* non fuerint prolata, nec præceſſerit Parochi interrogatio, quæ à Sacro Concilio non requiritur pro forma matrimonij, ſicuti requiritur eius præſentia, Sanchez *de matrim. lib. 3. diſ. 38. num. 7. & 9. & diſp. 39. n. 1.* & ita ſæpè fuiſſe reſolutum à Sac. Cong. Concil. teſtatur Ledeſm. *de matrim. q. 45. art. 5. in 2. dubio verſ. quo poſito fundamento*, Gutier. *eodem tract. cap. 69. n. 3.* Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p. 2. cap. 9. num. 36.* Baſil. Pont. *de impediment. matrim. cap. 26. §. 2. verſ. ex quibus condit. 7.* Coninch. *de Sacram. diſ. 27. dub. 4. num. 45.* Reginald. *in prax. fori pœnit. lib. 31. num. 175.* Cened. *pract. canon. quæſt. lib. 1. q. 30. num. 38.* Bonac. *de matrim. q. 2. punct. 8. num. 39.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 32. n. 169. & de officio Parochi cap. 21. num. 88.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. num. 41.* Rot. *dec. 712. num. 10.* coram Burat. ibique Ferentil. *in adnot. lit. A. dec. 124. num. 17. & 18. p. 7. in recen. & dec. 1099. n. 5. coram Card. Seraph.*

31 Hinc eſt, quod ſi contrahentes exprimant conſenſum coram Parocho, tenet matrimonium, etiam ſi Parochus diſſentiat, vel ab altari fugam arripiat, eò quòd ille noluerit ſua præſentia ratum habere id matrimonium, nam eius diſſenſus, eiuſque fuga poſtquàm intellexit vtriuſq; coniugis voluntatem, nullum affert nocumentum ad irritandum matrimonium, cum eius præſentia tantùm requiratur, ad effectum, vt poſſit conſtare Eccleſiæ de eodem matrimonio, & ita ſæpè fuiſſe reſolutum à Sacra Congregatione Concilij Tridentini tradunt Ledeſm. *de matrim. q. 45. art. 2. in 2. dub. verſ. quo poſito fundamento*, Gutier. *eodem tract. cap. 69. num. 8.* Baſil. Pont. *eodem tract. lib. 5. cap. 21. num. 12.* vbi reprobat Sanchez contrarium tenentem Coninch. *eodẽ tract. diſ. 27. dub. 4. num. 44.* Rot. *dec. 1099. num. 5. & 6.* coram Seraph. *dec. 124. num. 17. & 18. p. 7. in recen. & in Neapolitana matrimonii 1. Iulii 1650. §. fin. coram Rojas*.

32 Et quamuis matrimonia debeant de honeſtate contrahi in propria Parochia, non tamen opus eſt, quòd contrahantur in propria Eccleſia Parochiali, imò vbicumque contrahantur, modò Parochus ſit præſens ſuſtinentur, Rot. *dec. 380. num. 34. & 35. p. 5. tom. 1. in recen.*

33 Quibus non aduerſatur diſpoſitio Sac. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 1.* quòd ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur, quia dicta verba referuntur ad tollendam clandeſtinitatem, & inducendam publicitatem matrimonij, vndè quòd huiuſmodi verba non impediant, quin etiam Domi matrimonium celebrari abſque eo, quòd Ordinarius impedire poſſit, dummodò ſeruetur forma Sacri Concilii Tridentini, deciſum referunt Franc. Leo *in Theſ. for. Eccleſ. p. 2. cap. 9. n. 48.* Diana *reſol. moral. par. 3. tract. 4. reſol. 279.* Barboſ. in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. num. 35. & de offic. Paroch. cap. 21. num. 20.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium probatur ex inſtrumento celebrationis, conſtitutionis dotis, ex partita libri matrimoniorum, & mortuorum ſi in eis legatur celebratio, & obitus alterius coniugis, n. 2. limit. vt n. 10.*

3 *Matrimonium ſi non inueniatur adnotatum in libro matrimoniorum non inualidatur.*

4 *Probatur ex atteſtatione Parochi, limit. vt num. 55. & 56.*

5 *Et ex fide partita extracta ex libro matrimoniorum, etiam ſi agatur de fœdere matrimonii, n. 7.*

6 *Liber ſcriptus ab eo, qui ſcribere tenetur ratione officij, probat.*

8 *Matrimonium probatur ex cohabitatione, publica tractatione, & reputatione præcedentibus ſponſalibus, alijs præcipuè concurrentibus adminiculis, quæ recenſentur, num. 9.*

10 *Ex ſolo inſtrumento dotali in præiudicium alterius matrimonii non probatur.*

11 *Probatur ex vſu veſtium, prout alia nupta, vti ſolent.*

12 *Inſuper ſi maritus induatur veſtibus funeralibus ob mortem coniugis.*

13 *Probatur ex confeſſione coniugum.*

14 *Ex publica voce, & fama iunctis adminiculis.*

15 *Matrimonium, quando conſtat de initio vitioſo concubinatus, exigit pleniorem, & efficaciorem probationem.*

16 *Ad effectum legitimationis filiorum, & ſucceſſionis probatur leuioribus probationibus, ſecus quo ad eius validitatem, & diſſolutionem.*

17 *Probatur ex depoſitionibus teſtium, & per duos teſtes, maſculos, vel fœminas, qui præſentes fuerunt matrimonio, num. 18.*

19 *Fœmina in cauſa matrimoniali admittuntur ad teſtificandum.*

20 *Prout etiam conſanguinei Mater, frater, & Pater, num. 21.*

22 *Limit. procedere quando contrahentes ſint paris conditionis, ſecus ſi alter diuitiis, aut nobilitate ſuperet, ſecus ſtante modica diſparitate.*

23 *Limit. 2. vt conſanguinei non admittantur, vbi agitur de recuperando honore mulieris coniuncta, vt ſi antea à viro cognita fuerit.*

24 *Sublim. ſi quis eſſet conſanguineus vtriuſque partis.*

25 *Conſanguinei admittuntur ad probanda ſponſalia.*

26 *Matrimonium probatur per teſtes domeſticos, amicos, & familiares, præſertim ſi clandeſtinè celebratum fuerit. Declara vt num. 27.*

Teſtes domeſtici, & inhabiles admittuntur in cauſa difficilis probationis, ibidem num. 26.

28 *Matrimonium probatur per teſtes licèt non deponant de formalibus verbis contrahentium.*

29 *Et licèt non viderint, ſed audiuerint verba contrahentium, ſi habeant notam vocem contrahentium, & prius viderint contrahentes, num. 30.*

30 *Et dummodo adeſſe non potuerint aliæ perſonæ, quin teſtes ſciuiſſent.*

31 *Teſtes deponentes vidiſſe per rimulam non probant, niſi deponant vnum poſt alium vidiſſe.*

32 *Matrimonium probatur per ordinarias probationes, vbi agitur de probanda tantùm eius celebratione, ſecus autem ſi agatur de illius fœdere, eiuſque nullitate, vel de præiudicio alterius matrimonii, num. 34. & 38. Contrarium num. 36.*

33 *Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, vbi agitur de matrimonii nullitate, vel de præiudicio alterius matrimonii.*

35 *Cauſa matrimonialis, vbi agitur de matrimonio dirimendo*

Digitized by Google

*mendo reputatur grauiſſima, & æquiparatur crimi-
nali.*
37 *Declara quòd probatur matrimonium per ordinarias
probationes, quando non habet pro ſe vrgentes præ-
ſumptiones, ſecus ſi habeat pro ſe vrgentes præſumptio-
nes.*
39 *Matrimonium ſpirituale non probatur, niſi per teſtes
omni exceptione maiores.*
40 *Teſtes habiles, inhabiles, idonei, & omni exceptione
maiores, qui dicantur remiſſiuè.*
41 *Teſtes requiſiti à Sac. Concilio Tridentino quo ad aſſi-
ſtendum matrimonio ſatis eſt, quòd ſint communiſſi-
mi, cum eorum defectus ſuppleatur auctoritate Pa-
rochi.*
42 *Teſtes inhabiles admittuntur, quando concurrunt cum
alijs habilibus.*
43 *Matrimonium non clandeſtinum coram Parocho cele-
bratum probatur per ordinarias probationes.*
44 *Et probatur per teſtes adhibitos vnà cum Parocho, licèt
inhabiles.*
45 *Secus ſi fuiſſet celebratum matrimonium abſque præſen-
tia Parochi.*
46 *Lim. ſi Parochus, & teſtes ſint valdè ſuſpecti, & ibidem
declaratur.*
47 *Limit. 2. quando Parochus aſſiſtit matrimonio fraudo-
lenter, ad fauorem ſcilicet conſanguinei pauperis, &
non condigni.*

Matrimonium ex quibus probetur, & teſtes quales eſſe debeant ad eius, eiuſque impedimenti probationem, & quo ad præſentiam in eius celebratione.

ADNOTATIO II.

MAtrimonium contractum fuiſſe coram Parocho per
1 verba de præſenti cum anouli ſubarratione proba-
tur, tum ex inſtrumento publico, tum ex inſtrumen-
to conſtitutionis dotis, tum ex partita libri matrimo-
niorum Parochialis, tum ex partita libri mortuorum
eiuſdem Parochialis, ſi in eis legatur, vel celebratio ma-
trimonij, vel obitus alterius coniugis, Rota *in Bononien. fi-
deicom. Bartolomæi de Bologninis* 5. *Iunij* 1651. §. *quo verò
ad legitimationem coram Card. Otthobono, & deciſ.* 244.
2 *num.* 3. *poſt* 2. *volum. conſ.* Farinac. vbi de libro matrimo-
niorum à Parocho conficien. iuxta formam, & præſcri-
ptum Sacr. Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *&
deciſ.* 337. *num.* 1. *poſt idem* 2. *vol. conſ.* Farinac. *dec.* 781. *n.* 7.
dec. 844. *num.* 9. *coram Buratto.*
3 Nihil tamen refert ſi matrimonium non repetiatur ad-
notatum in libro Parochiali, iuxta decretum Sac. Concilij
Trident. *ſeſſ.* 24. *de refor. cap.* 1. §. *habeat Parochus librum*,
præcipuè ſi coram eodem contractum non fuerit, ſed co-
ram Vicario Generali, qui huiuſmodi libros non retinet,
non propterea inoalidatur matrimonium ex defectu ad-
notationis: quia licèt Sac. Concilium Tridentinum diſ-
ponat, quòd Parochus habeat librum, in quo adnotari
debeant matrimonia, non tamen progreditur vlteriùs ad
inualidandum matrimonium ex huiuſmodi defectu, ita
Rota *in Tullen. matrimonij* 26. *Iunij* 1648. *coram Ghisle-
rio, & in Bononien. fideicom. Bartholomæi de Bologninis*
5. *Iunij* 1651. *ſub* §. *minus obſtat coram Card. Otthobono, &
in Neapolitana matrim.* 13. *Martij* 1651. *coram Card. Cor-
rado* §. *concurrit enim, & in Reatina Caſtrorum* coram
Amat. Dunozet. *inter eius impreſſ. dec.* 896. *num.* 3. *&* 4. cum
alijs relatis per Gratian. *diſcept.* 653. *num.* 63. *verſ. quamuis
non appareat.*
4 Benè tamen probatur ex atteſtatione Parochi affirman-
tis in ſua præſentia, & teſtium contractum fuiſſe matri-
monium, cui tamquam de re ad eius officium ſpectante
atteſtanti, venit omninò deferendum, vt poſt alios pro-
bat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 653. *num.* 59. *verſ. & magis
cum ſeq.* Rot. *dec.* 896. *num.* 1. coram Amato Dunozet. *&
deciſ.* 322. *num.* 2. *poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. *dec.* 661. *num.* 4.
par. 4. *tom.* 1. *in recen.* vbi præcipuè concurrentibus admini-
culis, *dec.* 610. *n.* 3. *eadem p.* 4. *in recen. dec.* 273. *num.* 1. *p.* 4.
diuerſ.
Et ex fide partitæ Curati extracta ex libro matrimonio- 5
rum ipſum matrimonium, probatur Rota *dec.* 105. *num.* 1.
p. 4. *tom.* 1. *recen. vbi alia deciſ. allegantur dec.* 444. *num.* 1.
coram Caualerio, vbi quòd liber ſcriptus ab eo, qui ſcribere 6
tenetur ratione officij, eiuſque neceſſitate probat, prout
eſt liber matrimoniorum ſcriptus à Parocho ex decreto
Sac. Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* ad no-
tata per DD. *in l. quædam* §. *nummularios ff. de eden.* Aym.
de antiq. temp. verſ. 4. *limitatur num.* 66. *& ſeq.* Ruin. *conſ.*
53. *num.* 9. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 175. *num.* 14. *& conſ.* 453.
num. 4. vbi Adden. *lit. B.* Card. Seraph. *dec.* 1188. *num.* 4. &
in puncto de libro Parochi teouit Rota *dec.* 750. *num.* 10. *p.*
1. *diu.* etiam ſi agatur principaliter de fœdere matrimonij, 7
in quo exactiores probationes requiruntur, Card. Caualer.
dec. 444. *ſub num.* 1. *in fin.*
Probatur etiam matrimonium ex cohabitatione coniu- 8
gum præcedentibus ſponſalibus, publica tractatione, &
reputatione, Rot. *dec.* 444. *num.* 2. *coram Card. Caualerio
dec.* 247. *n.* 12. coram Greg. XV. vbi Adden. *n.* 23. *dec.* 197.
n. 1. *p.* 3. *dec.* 264. *n.* 10. *p.* 5. *in recen. & in Tullen. matrimo-
nij* 15. *Ianuar.* 1653. §. *& hic non applicatur coram Alberga-
to, & in Mediolanen. matrimonij* 5. *Martij* 1666. §. *fin. co-
ram Card. Cerro, & deciſ.* 79. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.*
Præcipuè ſi accedant alia adminicula, nempè promiſ- 9
ſio dotis vnà cum ſponſalibus, licentia Ordinarij de con-
trahendo matrimonio per verba de præſenti in domo pri-
uata, remiſſio publicationum, & præſtatio alimentorum,
vt animaduertit Rota *dec.* 444. *num.* 2. *coram Card. Caua-
lerio, & in Neapolitana matrimonij* 1. *Iulij* 1650. *in* §. *præſen-
tia verò in fin. coram Roias*, vbi ſi concurrant ſponſalia cum 10
promiſſione dotis, & cohabitatione coniugum per aliquod
tempus, nõ tamen probatur matrimonium ex ſolo inſtru-
mento dotali, niſi præſumptiuè etiam ſi de eo fiat mentio,
maximè in præiudicium alterius matrimonii, Io. Andrea,
& alii Canoniſtæ *in cap. illud de præſumpt.* vbi Felin. *n.* 3. *&
4. verſ.* 2. *intellige, & n.* 5. Roman. *ſingul.* 451. & ibi Apoſtilla
ad eum Burat. *dec.* 530. *n.* 18. *&* 19.
Probatur etiam matrimonium ex eo quòd mulier indue- 11
batur eiſdem veſtibus, quibus aliæ nuptæ vti ſolent, Ho-
ſtien. & DD. *in cap. illud de præſumpt.* Alex. *conſ.* 151. *num.*
10. *lib.* 5. Cephal. *conſ.* 435. *num.* 65. Gregor. XV. *dec.* 248.
num. 7.
Nec non colligitur præſumptio matrimonij ex eo quòd 12
Maritus propter mortem mulieris, induatur veſtibus fune-
ralibus, Cephal. *conſ.* 435. *num.* 66. *&* 67. Greg. XV. *dec.* 248.
num. 8.
Prout etiam ex confeſſione coniugum, ſeu nominatio- 13
ne vxoris, & mariti inter coniuges ipſos, quæ confeſſio
coniugum tempore non ſuſpecto, ſuper eo, quod erat in
poteſtate contrahentium multum releuat, vt tradunt DD.
relati per Curt. iun. *conſ.* 27. *num.* 2. vbi de communi teſta-
tur Abb. *in cap. ſuper eo num.* 5. de eo qui cognouit Menoch.
de arbit. lib. 2. *cent.* 2. *caſ.* 103. *num.* 4. Sanchez *de matrim.
lib.* 2. *diſ.* 45. *n.* 37. *tom.* 1. Mohed. *dec.* 3. *tit. qui filij ſint legit.*
Greg. XV. *dec.* 247. *n.* 16. Burat. *dec.* 530. *num.* 11. Rot. *dec.*
273. *n.* 7. *p.* 4. *diuerſ.*
Immò ex publica voce, & fama, iunctis adminiculis, 14
cap. illud, vbi Abb. *num.* 4. *de præſumpt.* Dec. *conſ.* 163. *n.* 3.
Grat. *conſ.* 58. *n.* 8. *lib.* 2. Simon. de Præt. *conſ.* 134. *num.* 5.
Menoch. *conſ.* 18. *num.* 12. Ric. *p.* 4. *collect.* 1329. vbi ex Ca-
pel. Tholoſ. *dec.* 172. ait matrimonium probari per vnicum
teſtem, & famam, Boſſ. *de matrim. cap.* 5. §. 13. *num.* 97. Pu-
teus *dec.* 173. *lib.* 2. Cæſar. de Graſs. *dec.* 6. *n.* 8. *qui fil. ſint le-
git.* Greg. XV. *dec.* 248. *n.* 5. Burat. *dec.* 530. *n.* 7. Rot. *deciſ.*
273. *num.* 11. *p.* 4. *diu.*
Declara, & limita ſupradictas concluſiones, vt non 15
procedant, quando conſtat de initio vitioſo concubinatus,
nam tunc plenior, & efficacior probatio requiritur, quàm
regulariter ſit neceſſaria: quia reputatio, tractatus, con-
feſſiones prætenſorum coniugum, & alia, quæ probare ſo-
lent matrimonium potius referuntur ad initium vitioſum
concubinatus, quàm ad matrimonium, Cephal. *conſ.* 28.
per totum, & præſertim *num.* 56. Veral. *dec.* 10. *p.* 2. Rota *dec.*
244. *poſt* 1. *vol. conſ.* Farinac. Beltram. in adnot. ad Greg. XV.

dec.247.n.24. Seraph. *dec.978.n.7.* Rota *dec.58.num.9.& 10.p.7.recen.*

16 Declara, & limita 2. quòd matrimonium ad effectum legitimationis filiorum, & ſucceſſionis probatur leuioribus probationibus, ſecus quoad eius validitatem, diſſolutionem, & retractationem, Greg.XV. *dec.247.per totam, & dec.248.num.3.* vbi quòd ex communi reputatione, & *n.5.* vbi quòd ex publica voce, & fama concurrentibus adminiculis, Caualer. *dec.79.num.1.& dec.142.num.1.& dec.125.num.1.* Burat. *dec.360.num.9.& dec.513.num.9.* Rot. *dec.610.n.1.p.4.tom.1.dec.264.n.53.p.5.tom.1.dec.58.n.5.p.7.in recen.& dec.979.num.3.& dec.1099.num.1.coram Card. Seraph.*

17 Probatur etiam matrimonium ex depoſitionibus teſtium, Rota *dec.1099.num.2.* coram Card. Seraph. *deciſ.374.num.5.p.3.dec.273.num.1.p.4.diu.& in Tullen. Matrimonij 26. Iunij 1648. coram Ghiſlerio, ſeu Terracinen. & in Bononien. fideicom. de Bolognims 5. Iunij 1651.§. quo vero coram Card. Otthobono,* Sperel. *dec.5.n.21.*

18 Et regulariter probatur per duos teſtes maſculos, vel fœminas, qui præſentes fuerint matrimonio, *cap. ſuper eo il 2.* vbi Abb. *de teſtib.* Dec. *conſ.163.num.1.* Gig. *conſ.33.num.1.* Vetal. *dec.205.par.2.* Rota *dec.58.num.6.par.7.in recen.*

19 Et in puncto quòd fœminæ honeſtæ vitæ in cauſa matrimoniali, vbi agitur de matrimonio ipſo probando admittantur ad teſtificandum, ac proinde per duas mulieres bonæ opinionis matrimonium eſſe contractum plenè probari, videtur ſufficienter colligi, *ex cap. ſuper eo, ibi, & altera mulier, de teſtib.* ibique Io. Andreas *num.4.* Butr. *num.7.* Tiraquel. *de leg. connub.l.9.num.74.* Dec. *conſ.342.num.1.* Menoch. *conſ.380.num.15.* Maſcard. *de probat. concl.1023.num.6.* Couar. *in 4. Decretal. de ſponſ. p.2.cap.8.§.12.num.8.poſt med. verſ. receptum tamen eſt,* Farinac. *de teſt. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. quæſt.59.num.33.* Barboſ. *in collect. ad dictum cap. ſuper eo num.2.* Rot. *dec.530.num.1.& dec.713.num.4.coram Burat.* Ferentil. in addit. ad eumdem Burat. *dec.143.lit.B.dec.772.n.1.p.2.in recen.* cum aliis per Boſſ. *de matrim. cap.5.§.5.num.35.& 36.* vbi quòd ab hac opinione in iudicando, & conſulendo non ſit recedendum, ex Farinac. quem allegat, *dicta quæſt.59.* vbi *num.54.* refert DD. contrarium tenentes, & latè Franciſcus Molinus *lib.1.de ritu nuptiar. comparat.8.n.15.& 16.*

20 Ampl. procedere etiam ſi teſtes ſint conſanguinei, quos non repelli à teſtimonio ferendo in cauſa matrimoniali, eſt textus *in cap. videtur 35.q.6.* Socc. *iun. conſ.29.num.11.lib.2.* & tradunt alii DD. relati per Gabr. *in tit. de teſtib. concl.13.num.14.* Farinac. *de teſtib.q.54.num.64.& 191.* Rot.

21 *dec.58.num.7.p.7.in rec.* præterea parentes, vt Mater, Pater, frater, ſoror, in fauorem filiorum in cauſa matrimonij quando agitur de illo probãdo poſſunt ferre teſtimonium, *cap. ſicut ex literis,* ibi, *vt eius conſanguines aſſerunt de ſponſal. cap. videtur 35.quæſt.6.cap. ſuper eo de teſtib. cap. licet ex quadam de teſtibus. cap. videtur qui matrim. accuſ. poſſ. vbi gloſ. in verbo ſciunt,* Anchar. *notab.4.* Panorm. *notab.1.* Barboſ. *in collect. in cap. videtur, qui matrim. accuſ. poſſ.& dicto cap. ſuper eo num.4.* Maſcard. *de probat. concluſ.1022.num.16 concl.1023.num.23.& 24.* Couar. *de ſponſal. par.2.cap.9.§.12.num.8.* Gabr. *in tit. de teſtib. concl.14.per tot.* & ſignanter *num.33.& à num.68. vſque ad 88.* Menoch. *de arbitrar. caſ.102.* Aloyſ. Ric. *in prax. fori Eccleſ. dec.255.* Farinac. *de teſtib. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. quæſt.54.num.191.& 192.* Guttier. *de matrim. cap.44.num.15.* Boſs. *eodem tract. cap.5.§.6.num.38.* Rot. *dec.143.num.8.& 30.& dec.713.num.6.coram Burat. dec.209.num.6.par.1.diuerſ. dec.772.num.2.& 10.par.1.rec. dec.58.num.7.& dec.124 num.15.& 16.p.7.rec.& dec.372.num.4.coram Card. Mantica.*

22 Limit. 1. ampliat. vt procedat quando contrahentes ſint paris conditionis, nam ſi alter alterum diuitiis, vel nobilitate ſuperaret, tunc teſtes parentes, & coniuncti redduntur ſuſpecti, quòd ſi mulier eſset viro, vel nobilitate, vel diuitiis, vel alia de cauſa inferior, tunc ſine dubio poſsent parentes ferre teſtimonium pro muliere contra filium, vtpotè quia ceſsare videatur ſuſpicio nimii affectus erga proprium filium; ſi verò fœmina, qua vir eſt ſuperior nobilitate, vel diuitiis licèt plebeia, & pauper, eſset tamen valdè formoſa, vel magis virtutibus ornata, hoc caſu Iudicis arbitrio relinquitur, an recipere, vel repellere debeat teſtimonium parentum fœminæ, conſideratis circumſtantijs, & coniecturis, an ſit veriſimile talem virum nobilem, vel diuitem potuiſse illam ducere, vt ex Hoſtienſe, Abbate, Felino, & Pariſio docet Menoch. *de arbitrar. caſ.202.num.3.5.6.& per tot.* Auguſtinus Barboſ. *in collect. additional. in cap. ſuper eo num.4.& 5.* Boſs. *de matrim. cap.5.§.6.à num.39. vſque ad 42.* per textum *in cap. ſuper eo il 2. de teſtibus ibi, vir ſuperior eſt diuitijs, vel nobilitate,* vbi Panormit. & alii ſcribentes Crot. *tract. de teſtib. p.4.num.155.* Molin. *de ritu nuptiar. comparat.8.num.31.* Ric. *in prax. fori Eccleſiaſt. dec.255.* Rot. *dec.209.num.6 p.1.diuerſ. dec.58.n.8.& 11.p.7.in recen.* ſecus ſtante modica diſparitate, Gratian. *diſcep.846.n.12.13.& 14.tom.5.*

Limit. 2. quòd conſanguinei ad matrimonium probandum non admittantur, quando agitur de reparanda iactura publicæ opinionis amiſsæ virginitatis, & de reſarciendo familiæ honore labefactato ex impudicitia mulieris, quæ de matrimonio contendit, & in cuius fauorem parentes, vel conſanguinei intendunt teſtificari, nam ſtante, quòd mulier prius à viro carnaliter cognita fuerit, teſtes conſanguinei mulieris coniunctæ, & agnatæ propriæ familiæ honorem diligentes ſuſpecti omninò cenſentur, & nullatenus ſunt ad teſtimonium ferendum admittendi, vt ponderauit Alexand.III. *in cap. ſuper eo de teſtibus,* Dec. *conſ.309.n.2.* Gabr. *in tit. de teſtib. concl.9.n.10.* Bero. *quæſt. commun. n.1.ad fin.* Menoch. *de arbitrar. iudic. lib.2.caſ.102.num.3.& 4.* Maſcard. *de probat. concluſ.1023.n.27.* Ricc. *in prax. fori Eccleſ. dec.255.* Gottier. *de matrim. cap.44.n.90. verſ. decemo num.* Boſs. *eodem tract. cap.5.§.6.num.43.* Molin. *de ritu nuptiar. comparat.8.num.30.* Auguſt. Barboſ. *in collect. in cap. ſuper eo n.4.in fin. de teſtib.* Rot. *dec.58.n.11.& 12.p.7.in recen.* 23

Sublim. quòd ſi quis eſset conſanguineus vtriuſque partis, tunc omninò ad teſtimonium admittitur, quia par affectio ſuſpicionem excludit, Bart. & Bald. *in l. non ſolum §. de inoff. de ritu nuptiar.* Alex. *conſ.156.n.8.lib.5.* Boſs. *de matrim. cap.5.§.6.n.44.* Card. Mantic. *dec.372.n.4.& 5.* 24

Sicut igitur parentes, conſanguinei, & domeſtici admittuntur ad probandum matrimonium ſi ob ſupradictas cauſas non reddantur ſuſpecti, ita multò magis admitti poſsũt ad probationem ſponſalium clandeſtinorum, cum in his præfatorum teſtimonium non ſit ita ſuſpectum, ſicut in matrimonio, in quo tractatur de maiori præiudicio, ex quo contra ſponſalia plura competunt remedia, Io. Andrea *in cap. ſuper eo n.2. verſ. iſtud tamen de teſt.* & ibidem Panormit. *num.10.* Boſs. *de matrim. cap.5.§.8.n.56.cum pluribus ſeqq.* Rot. *dec.772.n.2.p.2.in recen.* 25

Ampl. 2. vt etiam domeſtici, amici, & familiares bonæ tamen opinionis, & famæ, ac probatæ, & integræ vitæ admittantur ad probandum matrimonium, præſertim celebratũ clandeſtinè, ſeu clam, ſecretè, occultè, vt domi, vel de nocte, vel in Eremo, Ruri, & alio loco remoto ob periculum ne impediretur, vel ob aliam cauſam, vt difficile fuerit actu, vel habitu alios teſtes magis idoneos inuenire, vel adhibere in actu celebrationis eiuſdẽ matrimonii, ſiquidẽ domeſtici, & generaliter teſtes aliàs inhabiles pro idoneis, & habilibus reputantur, & ad teſtificandũ admittũtur in caſibus difficilis probationis, & in quibus veritas ex natura actus, vel ratione temporis, vel loci aliter haberi non poteſt, Alciat. *de præſumpt. reg.1.præſumpt.39.n.5.* Guttier. *de matrim. cap.44.n.85. verſ. habemus igitur, & num.48.95.& 96.* Boſs. *eodem tract. cap.5.§.7.n.46.& ſeq.* Diaz. *regul.746.in 4. fallentia verſ.& ex hac limitatione,* Farinac. *de teſt. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q.55.n.41.& q.62.n.104.* Ricc. *in deciſ. Curiæ Neapol. p.1.dec.218.n.1.& 2.* Maſc. *de probat. lib.1.concl.533.n.16.* vbi *n.19.& 20.* animaduertit, quòd hoc procedat quãdo nulla concurrat culpa contrahentium, ſecus ſi concurrat culpa, ſcilicet, ſi potuerint adhibere alios teſtes idoneos, & non adhibuerint, *& lib.2.concl.1019.n.29.* Rot. *dec.142.n.11.& 30.* coram Buratto *dec.209.n.2.p.1.diu.* & eſt caſus in *l. quoties C. de naufrag. lib.11.& in l. fin. C. de repud.& in l.2. C. quando, & ex quibus 4.p. deb. lib.11.* Benincend. *dec.43.num.4.* 26 27

Ampl. 3. vt matrimonium per teſtes probetur licèt non deponant de formalibus verbis partium contrahentium, 28

cum

Digitized by Google

cum ſufficiat deponere de verbit importantibus conſenſum, in quo matrimonium conſiſtit, latè Gratian. diſcept. forenſ. cap. 754. num. 39. Seraph. dec. 270. num. 3. Mantic. dec. 372. num. 15. Burat. dec. 713. num. 9. Rot. dec. 430. n. 3. p. 1. diuerſ. dec. 273. n. 27. p. 4. dec. 772. n. 7. p. 2. rec.

29 Ampl. 4. vt etiam matrimonium probetur per teſtes, qui audiuerint verba contractus, licèt contrahentes non viderint, cum non ſit neceſſarium teſtes videre partes contrahentes, ſed ſufficiat eorum verba cōtractus etiam intermedia cortina, vel pariete audire, dummodò tamen notam habeant contrahentium vocem, ad notata in l. 2. §. idem labeo, & ibi Caſtren. n. 3. verſ. DD. dicunt, Roman. n. 8. & al. ff. de aqua, & aquæ pluuiæ arcen. Cyn. in l. teſtium n. 8. C. de teſt. Angel. in l. ſi non ſpeciali n. 3. Iaſ. num. 49. C. de teſtam. Abb. in cap. præterea num. 6. Imol. eodem num. 6. verſ. facit quod notat, Sel. num. 4. verſ. extra iſtos caſus de teſtib. Dec. conſ. 163. num. 3. Alex. de Neuo conſ. 99. num. 4. Menoch. de arbit. caſ. 475. num. 18. 20. & 22. Farinac. de teſtib. quæſt. 60. num. 175. & 177. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 849. num. 28. & per tot. Rota dec. 734. num. 4. coram Buratto.

30 Inſuper etiam ſi notam habeant vocem contrahentium, vt concludenter probent identitatem perſonæ, quam contraxiſſe deponunt, requiritur, quòd in loco in quo dicunt verba contractus fuiſse prolata, non adeſſent aliæ perſonæ, nec adeſſe potuiſſent, quin teſtes ſciuiſſent, Alberic. in l. 2. §. item labeo num. 3. verſ. & tunc dices, ibique Rom. num. 8. verſ. aut contrahentes, Pacian. de prob. lib. 1. cap. 10. num. 22. Farinac. de teſtib. in tit. de oppoſ. contra dictum teſtium q. 69. cap. 6. num. 194. Rot. dec. 734. num. 6. coram Burat. cum alijs per Gratian. diſcept. 849. num. 30. tom. 5.

Immò ex notitia vocis neque reſultat plena probatio, niſi conſtet, quòd teſtes prius viderint contrahentes, & poſt modicum interuallum contraxerint intermedio pariete, nam aliàs daretur facilis deceptio, ob quam ſimiles depoſitiones inualidantur, Felin. in cap. præterea num. 4. ad fin. de teſt. Abb. in cap. cum cauſam num. 6. & ibi Aret. num. 42. vſq; ad 47. eodem tit. Campeg. de teſtib. reg. 206. in fin. Farinac. de teſtib. dicta q. 69. cap. 6. n. 195. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 849. n. 29.

31 Et ſi teſtes deponant ſe vidiſſe per rimolam, cum per eam non detur poſſibilis viſus omnium teſtium vnico contextu, non probant, niſi ſubdant quòd vnus poſt alium vidit, vt ex gloſ. fin. in cap. nihilominus 3. q. 9. & Imol. Bald. Felin. Cyn. tradit Gratian. diſcept. forenſ. cap. 849. num. 31. tom. 5.

32 Declara ſupradictas ampliationes, quòd matrimonium, probetur per ordinarias probationes, vbi agitur tantùm de probando illum contractum fuiſſe, & non de illius fœdere, ac validitate, adeo vt teſtes ordinarij ſufficiant, nec requiratur omni exceptione maiores, & ſufficiat quòd ſint idonei, ſicut in probatione ordinaria, Abb. in cap. ſuper eo il 2. de teſtib. num. 2. Dec. conſ. 163. num. 13. Monald. conſ. 112. per totum lib. 1. Alciat. de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 2. num. 4. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1019. num. 6. 7. & 15. Aloyſius Ric. in collect. dec. p. 4. collect. 1329. verſ. animaduertendum tamen, Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 21. num. 24. Gutier. de matrim. cap. 44. num. 68. & ſeq. Boſſ. eodem tract. cap. 5. §. 4. num. 27. Farinac. de teſt. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q. 62. num. 100. 101. & 103. vbi quòd ſaltem debeant eſſe bonæ famæ, ſeu opinionis, ac honeſtæ vitæ, Burat. dec. 530. num. 12. & 13. & dec. 713. num. 7. & dec. 843. num. 1. Mantica dec. 372. num. 1. Cæſar. de Graſs. dec. 5. num. 7. in tit. de ſponſ. Rot. deciſ. 273. num. 12. & ſeq. p. 4. diu. & dec. 209. num. 2. p. 1. diuerſ.

33 Contrarium verò, quòd in omni cauſa matrimoniali, ſiue agatur de diſſoluendo matrimonio contracto, ſiue de probando matrimonium fuiſſe contractum teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores, tradunt alij DD. pleno calamo relati per Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 11. num. 69. vſque ad 85.

34 Vbi verò agitur de nullitate matrimonij, ſeu de diſſoluendo matrimonio iam contracto, vel de matrimonio in præiudicium alterius matrimonij, ſeu ad impugnandum, & labefactandum aliud matrimonium, requiruntur concludentes probationes, ſicut in criminalibus, & teſtes debent eſſe magis idonei, & omni exceptione maiores, ſcribentes in cap. 1. de conſanguinit. & affinit. cap. licet ex quadam de teſt. Felin. & Hoſtien. in cap. ſuper eo de teſt. Abb. in cap. cum Ioannes de fide inſtrum. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1019. num. 4. & 10. in fin. Riccius in collect. deciſ. par. 4. collect. 1329. verſ. animaduertendum tamen, Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 21. num. 4. Sanchez. de matrim. lib. 3. diſp. 41. num. 9. ad primum, & lib 2. diſp. 37. num. 11. circa fin. Farinac. de teſtib. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. quæſt. 62. num. 106. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 754. num. 44. Camil. Borel. in ſumma dec. tom. 3. tit. de ſponſ. & matrim. num. 919. Boſs. de matr. cap. 5. §. 16. num. 101. cum plurib. ſeqq. Card. Mantica dec. 372. num. 1. Greg. XV. deciſ. 351. num. 2. Burat. dec. 713. num. 6. 7. & ſeq. & dec. 734. num. 1. Rot. dec. 209. num. 1. p. 1. diu. dec. 147. num. 2. par. 1. in recen. dec. 64. n. 2. & 5. poſt 2. vol. conſ. Farinac. idem Farinac. de teſtib. q. 62. num. 99. & 100.

35 Cauſa enim mattimonialis, vbi agitur de matrimonio dirimendo, vel de præiudicio alterius matrimonij cenſetur grauiſſima, & æquiparatur criminalibus, vtpotè quia vinculum matrimoniale eſt de iure diuino, nam quos Deus coniunxit homo non ſeparet, ac proinde ad dirimendum matrimonium probationes debent eſſe clariſſimæ, concludentes, & per teſtes omni exceptione maiores, Iudicis tamen arbitrio relinquitur, qui teſtes ſint omni exceptione maiores, Abb. in cap. cum Ioannes num. 13. circa fin. verſ. ego concordando de fide inſtrum. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 537. num. 24. Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 16. num. 102. Couar. de ſponſal. p. 2. cap. 8. §. 12. ſub num. 8. verſ. nam in hac cauſa matrim. Rota dec. 147. ſub num. 2. p. 1. recen.

36 Contrarium verò, quòd ſiue agatur de præiudicio alterius matrimonij, vel de matrimonio diſſoluendo, quòd non ſint neceſſarij teſtes omni exceptione maiores, ſed quòd etiam per parentes, & conſanguineos, domeſticos, & familiares, & affines honeſtæ vitæ, & bonæ famæ, & opinionis probari poſſit impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, immò quodlibet aliud impedimentum, & etiam diſſenſum ad eumdem effectum diſſoluendi matrimonium, cum ſupradictæ perſonæ reputentur magis informatæ, colligitur ex cap. videtur qui matrim. accuſ. poſſ. & ex cap. ſuper eo il 2. de teſtib. & tenent DD. relati ab Anton. Gabriel. in tit. de teſt. concluſ. 8. num. 3. & verſ. contrarium, latè Gutierez de matrim. cap. 44. num. 78. & ſeq. latè Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1019. à num. 5. vſque ad finem, Auguſtinus Barboſ. in collect. ad cap. 1. de conſanguinit. & affinit. num. 2. & ad cap. videtur num. 2. qui matrim. accuſ. poſſ. latè Boſs. de matrim. cap. 5. §. 16. à num. 109. vſque ad 117. & alii DD. relati per Farinac. de teſt. quæſt. 62. num. 101.

37 Pro concordia dictarum ſententiarum, declarat Maſcard. de probat. concluſ. 1019. num. 11. & ſeq. lib. 2. quòd vbi matrimonium non habet pro ſe vrgentes præſumptiones, ſufficiant teſtes Ordinarii, & quòd parentes, & conſanguinei, & domeſtici admittantur ad probandum impedimentum pro matrimonii diſſolutione, iuxta textum in cap. videtur qui matrim. accuſ. poſſ. vbi verò matrimonium contractum pro ſe habet vrgentes præſumptiones, & tunc ad diſſoluendum matrimonium non admitti debent teſtes, qui non ſint omni exceptione maiores, iuxta cap. 1. de conſanguinit. & affinit. Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 16. num. 113. & 114. vbi allegat Gutierez. contrarium tenentem, & impugnantem hanc diſtinctionem in tract. de matrim. cap. 44. num. 82. & ſeq.

38 In praxi tamen quoties agitur de præiudicio alterius matrimonii, vel de diſſoluendo matrimonio non eſt recedendum ab opinione requirente teſtes omni exceptione maiores, Farinac. in tract. de teſt. tit. de oppoſit. contra perſon. teſt. q. 62. n. 107. Boſſ. de matrim cap. 5. §. 16. num. 118.

39 Et quando agitur de probando matrimonio ſpirituali, quòd requirantur teſtes omni exceptione maiores, dixit Rota coram Blanchetto dec. 289. n. 1. p. 1. diu. Farinac. d. q. 62. num. 109.

40 Teſtes verò habiles, omni exceptione maiores, & inhabiles qui dicantur, tradit Farinac. in tract. de teſt. q. 62.

Maſcat, *de probat. lib. 2. concluſ.* 1023. Boſ. *de matr. cap. 5. §. 2. n. 10. cum ſeq. & n.* 119. vbi latè diſſerit, quando ſit articulanda, & probanda qualitas requiſita, vt teſtis ſit omni exceptione maior.

41 Dun verò teſtes, qui iuxta formam Sacr. Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 1.* debent vnà cum Parocho eſſe præſentes contractui Matrimonij ad illius validitatem non eſt neceſſe ſicut in cauſis criminalibus, vel ciuilibus, vt ſint omni exceptione maiores, vel idonei, ſed ſufficit ſi adhibeantur etiam aliàs de iure inhabiles, nempe quæcumque perſonæ vſum rationis habentes, licèt ſint impuberes, infames, excommunicati, infideles, conſanguinei, Pater, Mater, domeſtici, ſerui, fœminæ, moniales, & omnis alia perſona capax teſtificari, ſiquidem Concilium Tridentinum nullam exigit qualitatem in teſtibus adhibendis præter eã, quæ iure naturæ eſt neceſſaria, vt quis teſtimonium ferre poſſit, ſcilicet vt ſit compos rationis, & habeat ſufficiens iudicium ad intelligendum quid agitur, vt illud poſtea teſtari valeat, aliàs cum difficultate contraherentur matrimonia cum in pagis, & ob infimorum locorum anguſtiam, cum difficultate inueniri poſſint teſtes omni exceptione maiores, ac proinde iuxta diſpoſitionem eiuſdem Concilij Tridentini exuberant teſtes communiſſimi, qui vbique inueniri, & haberi poſſunt, latè Boſ. *de matr. cap. 5. §. 3. à n. 14. vſque ad* 20.

42 Auctoritas quidem Parochi hoc caſu ſupplet teſtium inhabilitatem, iuxta regulam iuris communiter receptam, quòd teſtes inhabiles admittuntur, quando concurrunt cum alio habili, & fide digno, quia tunc habilitas vnius ſupplet habilitatem alterius, & inter eos fit compenſatio, vt tradunt DD. *omnes in l. ſi quis ex argentariis §. cogentur per illum text. in verſ. quid enim, &c. ff. de eden.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ.* 1359. *num.* 13. Gabr. *in tit. de teſtib. concluſ.* 5. Gutierez. *de matr. cap.* 44. *num.* 24. *&* 25. Farinac. *de teſt. in tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. quæſt.* 62. *num.* 328. Oſaſch. *dec. Pedemont.* 99. *num.* 41. *& in puncto matr.* Boſ. *de matr. cap. 5. §. 3. num.* 17. 18. *&* 19. Burat. *dec.* 143. *num.* 4. *&* 8. Card. Mantica *deciſ.* 112. *num.* 14. Rot. *deciſ.*
43 273. *num.* 12. *&* 15. *p. 4. diuerſ.* & quòd matrimonium non clandeſtinum, ſed in faciem Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus contractum probetur per ordinarias probationes, dixit Rota *dec.* 530. *num.* 12. *coram Burat.*

44 Adeovt ſi oriatur lis ſuper matrimonij celebratione, per eoſdem teſtes inhabiles adhibitos, vnà cum Parocho probetur contractum foiſſe, Sanchez *de matrim. diſp.* 41. *num.* 6. *lib.* 3. cum aliis per Boſ. *de matrim. cap. 5. §. 3. n.* 21.
45 *&* 22. vbi ſubdit, quòd ſi matrimonium celebratum fuiſſet abſque Parochi præſentia, tunc non probaretur per teſtes inhabiles, & alios, qui de iure à teſtificando repelli poſſunt.

46 Limit. ſupradictam concluſionem, ſi tam Parochus, quàm teſtes ſint valdè ſuſpecti, & prauæ opinionis, vt ſi omnes ſint infames, & excommunicati, vt propterea nulla fides ſit eiſdem adhibenda, & hoc caſu niſi concurrant aliæ coniecturæ, & circumſtantiæ horum teſtimonium non habetur pro integra probatione, Boſ. *de matr. cap. 5. §. 3. num.* 25. licèt contrarium aſſerat Coninch. *de matr. diſp.* 27. *dub.* 4. *num.* 42. ea motus ratione, quia cauſa eſt fauorabilis, & ne detur occaſio contrahendi ſecundum matrimonium, in præiudicium primi.

47 Limit. 2. quando Parochus aſſiſtit matrimonio fraudulenter, puta ad fauorem coniuncti, ſeu conſanguinei pauperis, & non condigni, nam tunc nulla fides eſt eidem adhibenda, tamquam deponat in negotio ad eum pertinente ratione proprii intereſſe, vndè eius depoſitio redditur ſuſpectiſſima, ſiquidem Concilium Tridentinum conſiderauit frequentiores caſus bonitatis Parochi, non autem reſpexit ad particulares caſus ſuſpicionis Parochi, & teſtium, adeovt hoc caſu attendendum ſit ius commune quo ad inhabilitatem, & fidem eiſdem adhibendam, vt ex Sanchez *de matr. lib. 3. diſp. 41. num. 5. col. 6. in prin. verſ. quòd ſi dicas, & num.* 6. & ex Cucco *lib. 5. inſtitut. tit.* 11. *num.* 62. *&* 63. tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 549. *n.* 10. *tom.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non poteſt cognoſcere de impedimento matrimonij, ſed ſi detegatur debet deferre ad Ordinarium.*

2 *Non poteſt aſſiſtere matrimonio in præiudicium aliorum ſponſaliorum.*

3 *Impedimentum matrimonij, affinitatis, & conſanguinitatis probatur per duos teſtes.*

4 *Ad impediendum matrimonium ſufficit fama impedimenti, etiam ſi ſponſalia ſint iurata.*

5 *Denuncians impedimentum non ſufficit ad impediendum matrimonium, niſi ſaltem concurrat fama.*

6 *Fama, vt ſufficiat ad impediendum matrimonium eſt legitime probanda.*

7 *Teſti non iurato parum creditur.*

8 *Fama non ſufficit ad impediendum matrimonium, ſi doceatur de contraria fama, etiam per iuramentum conſanguineorum, num.* 9.

Cui iuramento an ſtandum ſit relinquitur arbitrio Epiſcopi, num. 10.

11 *Rumor impedimenti ſufficit ad ſuſpendendum matrimonium contrarium, n.* 12. *in fin.*

12 *Fama, & rumor quid ſint, & in quo differant.*

13 *Teſtis deponens de fama, ſi neſciat quid ſit fama non probat, vbi declaratur.*

14 *Fama probatur per teſtes, deponentes, quòd publicè dicatur, dummodò reddant cauſam eorum dicti, num.* 15. *Contrarium num.* 16.

17 *Impedimentum matrimonii probatur per vnicum teſtem, tum ad diſſoluenda ſponſalia, tum ad impediendum matrimonium contrahendum. Contrarium num.* 18.

19 *Ampl. procedere etiam ſi teſtis non eſſet citatus, & licèt ſit denunciator, & nollet publicè teſtimonium ferre, num.* 22.

20 *Denunciator in cauſa matrimoniali poteſt eſſe teſtis declara, vt num.* 30.

21 *Teſti ſe offerenti creditur, vbi agitur de peccato euitando.*

23 *Teſtis vnicus integer ſufficit ad diſſoluenda ſponſalia, etiam ſi iuramento firmata fuerint, ſecus ſi non eſſet omnino integer, n.* 24.

25 *Teſtis ſi ſit perſona vilis non eſt ſufficiens ad impediendum matrimonium, declara vt ibidem.*

26 *Prout etiam ſi teſtis ſe ingereret, ſecus ſi deponat vigore publicationum, num.* 27.

28 *Teſtis vnicus, vbi agitur de præiudicio tertii, & non de peccato euitando non ſufficit ad impediendum matrimonium.*

29 *Teſtis vnicus licèt integer debet iurare alidi, non ſufficit ad impediendum matrimonium.*

31 *Vlterius debet deponere ſe certò ſcire impedimentum.*

32 *Teſtis de audita non eſt ſufficiens ad impediendum matrimonium, licèt habeat conteſtem ſine iuramento contrarium, num.* 46.

33 *Contrarium quòd ſufficiat etiam teſtis de auditu ad probandum impedimentum conſanguinitatis duodecim concurrentibus requiſitis.*

34 *Enumerantur requiſita ſupradicta, vſque ad n.* 45.

46 *Declara, vt requirantur dicta requiſita, ita exactè, vbi agitur de diſſoluendo matrimonio iam contracto, ſecus autem ſi agatur de impediendo.*

47 *Confeſſio coniugum, an, & quando ſufficiat ad diſſoluenda ſponſalia, & impediendum matrimonium, & num.* 48. 49. *&* 50.

48 *Nemo eſſe poteſt teſtis in cauſa propria.*

50 *Rumor vicina nullam facit probationem.*

51 *In cauſis matrimonialibus, & vbi agitur de peccato vitando eſt deferendum iuramentum reo, etiam actore non probante.*

52 *Ad probandum impedimentum, vt diſſoluatur matrimonium, requiruntur duo teſtes.*

53 *Et parentes, & conſanguinei ſunt legitimi teſtes.*

54 *Fama impedimenti non ſufficit ad diſſoluendum matrimonium contractum.*

55 *Impedimentum matrimonij non probatur confeſſione coniugum, vbi agitur de eo dirimendo.*

56 *Ampl. licèt fama impedimenti, cum tali confeſſione concurreret, limit. vt num. 57. & 58.*

59 *Confeſſio impedimenti coniugum ſtantium pro matrimonio, an ſit ſufficiens relinquitur arbitrio Iudicis.*

60 *Confeſſioni coniugum ſtandum eſt ſi agatur de diuortio quoad thorum tantum.*

Impedimentum matrimonij quomodo probetur, vt contrahi non permittatur, & contractum dirimatur.

ADNOTATIO III.

1 VBi facta publicatione matrimonij, aliquod impedimentum opponatur, licèt poſſit Parochus interdicere matrimonium, non tamen de impedimento cognoſcere debet, ſed res deferenda eſt ad Ordinarium, vt de illo cognoſcat, probat textus *in cap. fin. in fin. prin. de clandeſtin. diſpenſ.* etenim cùm Parochus careat iudiciali poteſtate, cognitio huius articuli deuoluitur ad Ordinarium, latè Sanchez *de matr. lib. 2. diſ.* 15. *num.* 3. & 15. vbi alios allegat, & ex Gutier. Coninch. Pont. Hurtad. tradit etiam Boſs. *de matr. cap.* 7. § 41. *num.* 195. per textum *in cap. 1. de conſanguinit. in fin.* ibi, *non ſunt cauſa matrimonij tractandæ per quoslibet, ſed per Iudices diſcretos, qui poteſtatem, &c.* ſcilicet ordinariam, vel delegatam, quam Parochus non habet, vt notat ibi *gloſ. in verbo poteſtatem.*

2 Vnde non licet Parocho aſſiſtere matrimonio in præiudicium aliorum ſponſaliorum, quorum fides frangatur per huiuſmodi celebrationem, ſed tenetur illud impedimentum ad Ordinarium deferre, qui conſtito de prioribus ſponſalibus, tenetur cogere ſponſum, vel ſponſam ad illa implenda, vt ex Sanchez, & Guttier. tradit Boſs. *de matr. cap.* 7. § 41. *num.* 197.

3 Quodlibet autem matrimonij impedimentum inter contrahentes etiam conſanguinitatis in gradu prohibito ſufficienter probatur duobus teſtibus idoneis, ſicut generaliter in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, Boſs. *de matrim. cap.* 7. § 30. *num.* 123.

4 Ad impediendum autem matrimonium contrahendum inter ſponſos ſufficit fama impedimenti, ſine alia eius probatione, etiam ſi ſponſalia iuramento firmata fuerint, vt deffinitum videtur in *cap. ſuper eo de conſanguinit. & affinit.* ibi, *vel ſi manifeſtum non eſt* (ſcilicet impedimentum affinitatis) *fama tamen loci hoc habet,* vbi *gloſ. in verbo fama, & in verbo fide,* explicat id eſt, *iuramenta,* Panormitan. *ibid. num.* 4. & 5. & generaliter ſcribentes, *gloſ. in cap. cùm in tua de ſponſ.* & Panormit. *num.* 4. Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 13. & 14. Piaſecius *in prax. Epiſcop. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 39. *verſ. ſic, & ſi in contrarium,* Coninch. *diſ.* 25. *num.* 80. Hurtad. *de matr. diſ.* 2. *n.* 68. *verſ. ſic addidimus,* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1031. *n.* 11. & 12. Boſs. *de matr. cap.* 7. § 31. *n.* 124. & 125. *cum ſeq.*

5 Nec aduerſatur textus *in cap. cum in tua de ſponſ.* vbi diſponitur, quòd vltra perſonam fide dignam requiratur fama ad impedienda ſponſalia iuramento firmata, & tenet Palud. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *art.* 3. *caſ.* 9. *num.* 27. Quia ibi perſona fide digna non deſignatur vt teſtis, ſed tamquam denunciator, ibi, *quod ſi perſona grauis, cui fides ſit adhibenda tibi denunciet, quòd hi, qui ſunt matrimonio copulandi ſe propinquitate contingant, & de fama, vel ſcandalo doceat,* vnde potius colligitur ex verbis textus Innocentium III. diſpoſuiſſe, quòd etiam ſola fama ſufficiat, ſi à denunciatore fide digno iuſtificata fuerit, vt ex Alexand. de Neuo, Gutier. Barboſ. Sanchez tradit Boſs. *de matrim. cap.* 7. § 31. *num.* 125. *verſ. neque obſtat.*

6 Vt autem fama ſufficiat pro plena probatione ad impediendum matrimonium, non debet eſſe priuata, nempè vt conſtet Iudici, vt priuato, ſed eſt iuſtificanda per legitimas probationes, *gloſ. & DD. in cap. cum in tua de ſponſal.* Burr. *num.* 7. Alex. de Neuo *num.* 16. Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 14. Sanchez *de matrim. diſp.* 71. *num.* 15. *lib.* 1.
Boſs. *de matr. cap.* 7. § 31. *num.* 126. 127. & 128. vbi quòd 7
Iudex dicta fama priuata impedimenti ductus, poſſit ex officio, & per ſe ipſum de plano, & ſine aliquo ordine iudiciario procedere, & de impedimento inquirere: tutius tamen eſt, vt recipiat depoſitiones teſtium medio iuramento, aliàs iuridicè non procederet, cùm parum credatur teſti non iurato, vnde inoleuit praxis Curiarum Eccleſiaſticarum, vt in huiuſmodi probatione teſtibus deferatur iuramentum, Sanchez *lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 10. Ric. *in collect. dec.* 263. *p.* 1. Segura 2. *p. direct. cap.* 16. *num.* 26.

Limit. 1. quòd fama non ſufficeret ad impediendum matrimonium, ſi de contraria fama clariores fierent probationes, ita notat *gloſ. per illũ textum in cap. cum in tua de ſponſal. in verbo famam contrariam,* Pariſ. *conſ.* 64. *num.* 24. *vol.* 3. Gutier. *de matr. c.* 36. *n.* 15. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1031. *num.* 14. Barboſ. *in collect. ad cap. cùm in tua de ſponſ. num.* 2. Sanchez *de matr. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 16. Boſs. *de ma-* 8
trim. cap. 7. *num.* 129. & 130. vbi quòd ad deponendum 9
contra hanc famam admittatur conſanguineorum iuramentum, prout etiam tenet Maſcard. *num.* 15. Barboſ. *n.* 3. Gutier. *num.* 15. Sanchez *num.* 17. *in locis proximè citatis,* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcop. cap.* 15. § 11. *num.* 7. *verſ. at qui.*

Iudicis tamen arbitrio relinquitur iuxta qualitatem perſonarum, & contrariæ famæ, an ſtandum ſit iuramento conſanguineorum ſuper impedimento matrimonij ad elidendum contrariam famam, Menoch. *de arbit. caſ.* 243. *num.* 7. & *caſ.* 454. *vbi num.* 2. quòd arbitrio Epiſcopi relinquitur, vt recipiat, vel reijciat iuramentum conſanguineorum atteſtantium inter contrahere volentes nullum adeſſe impedimentum, vt ſtatuit Innocen. III. *in cap. cum in tua de ſponſal.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 15. § 11. *num.* 7. *verſ. at qui,* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1031. *num.* 16. 10 11

Rumor verò licèt ex probabiliori non ſufficiat ad impediendum matrimonium, ſufficit tamen ad effectum ſuſpendendi, ne contrahatur, donec veritas indagetur: &
ratio eſt, quia rumor minus probat, quàm fama, cùm 12
fama propriè ſit, quando tota Ciuitas, vel tota Vicinia, vel maior eius pars clamat, rumor, quando tertia, vel quarta pars, ita Boſs. *de matrim. cap.* 7. § 31. *num.* 132. Sanchez *eod. tract. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 18. Guttier. *eod. tract. cap.* 36. *num.* 16. contrarium ſcilicet quòd etiam rumor ſufficiat ad impediendum matrimonium, affirmat Butr. *in cap. ſuper eo, de eo qui cognouit conſanguin. uxor. num.* 7. & ibidem Præpoſit. *num.* 4.

Teſtis verò deponens de fama ſi ignoret quid ſit fama, non probat, ſufficit tamen quòd ex illius verbis colligatur tale factum, ex quo reſultet publica vox, & fama, Dec. *in l.* 1. *in* 2. *lectura num.* 52. *ff. ſi cert. petat.* Ruin. *conſ.* 44. *num.* 14. *lib.* 4. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 749. *num.* 34. & 35. latè Farinac. *in prax. crim. q.* 47. *num.* 219. *iuncta num.* 225. Greg. XV. *dec.* 325. *num.* 13. vbi Beltr. *in addit. num.* 28. vbi aliàs *deciſ. allegat.* Rot. *deciſ.* 138. *num.* 7. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.* 13

Et ſi teſtis deponat, quòd publicè dicatur, probat famam, etiam ſi diceret, ſe ignorare quid ſit fama, Rot. *dec.* 283. *num.* 1. *coram Card. Seraph. dec.* 702. *num.* 5. *p.* 1. *in recen.* com alijs allegatis per Adden. ad Greg. XV. *dec.* 325. *ſub num.* 28. & *dec.* 530. *num.* 6. coram Burat. Caſſad. *dec.* 3. *num.* 7. *de probat.* Veral. *dec.* 7. *p.* 2. 14

Debent tamen teſtes deponentes ſuper fama reddere rationem eorum dicti etiam non interrogati, exprimendo cauſas, indicia, & coniecturas, quibus orta eſt fama, aliàs non probant, Bart. *in l. de minore* § *plurimum poſt num.* 19. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 749. *num.* 11. *cum plurib. ſeqq.* vbi quòd teſtis niſi reddat rationem ſui dicti per ſenſum corporis, ſcilicet, quòd audiuerit à maiori parte populi, & ſubdat à quibus traxerit originem, & exprimat cauſas, ex quibus Populus inductus fuerit ad ſic credendum non probat famam, & *lib.* 3. *concluſ.* 1369. *num.* 8. Ruin. *conſ.* 64. *num.* 10. *lib.* 1. & *conſ.* 158. *num.* 23. *lib.* 3. Petra *de fideicom. q.* 11. *num.* 450. & *q.* 13. *num.* 109. *in fin.* 112. 123. & 133. & tradunt DD. pleno calamo relati per Farinac. *q.* 47. *num.* 216. 229. & 230. & ratio eſt, quia ſi non exprimantur iſtæ probabiles cauſæ, à quibus, & quomodo fama traxit originem, non dicitur probata, ſed potius 15

vana

vana vox populi, quæ exaudiri non debet, *l. Decurionum C. de pœnis*, Alex. *conſ.* 70. *num.* 7. *lib.* 3. Maſcard. *lib.* 2. *concl.* 749. *num.* 12.

16 Contrarium ſcilicet, quòd etiam probetur fama licèt teſtes non exprimant à quibus dici audiuerint, & orta ſit tenent Paul. Granut. *Theorem.* 25. *num.* 6. & alij DD. relati per Farinac. *q.* 47. *num.* 218. *&* 236.

17 Probatur etiam impedimentum matrimonij per vnicum teſtem, tum ad diſſoluenda ſponſalia contracta, tum ad impediendum matrimonium contrahendum, cùm agatur de grauiſſimo damno, & peccato euitando, vnde iſta ſemiprobatio haberi debet pro pleniſſima probatione, eſt textus *in cap. præterea* 2. *de ſponſ. vbi gloſ. in verbo ſi iuramentum interueniſſet*, & ibidem Panormitan. *num.* 4. conſtat etiam ex textu *in cap. ſi ſuper eo* 2. *de teſtib. vbi gloſ. in verbo firmatum*, & docent communiter ſcribentes *in d. cap. præterea* 2. *de ſponſ.* Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 2. *&* 3. Couar. *de ſponſ. p.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 20. Campeg. *de teſtib. reg.* 297. *num.* 19. Piaſec. *in prax. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 36. *verſ. vltra ſi*, Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 1. *verſ. prima concluſio*, Io. Ctar. *inter tract. diu. de teſt. p.* 6. *num.* 215. *fol. mihi* 645. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 62. *num.* 7. *& lib.* 2. *concl.* 1031. *num.* 2. Farinac. *de teſt. q.* 63. *num.* 48. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 96. *num.* 51. *verſ. tertius caſus eſt*, *& in collect. ad dictum cap. præterea num.* 2. *&* 3. *& in collect. ad cap. ſuper eo de teſt. num.* 9. Cardoſ. *in prax. Iudic. & Aduocat. in verbo teſtis num.* 43. Boſs. *de matr. cap.* 7. §. 32. *num.* 133. *&* 137. Comitol. *lib. reſponſ. moral. q.* 112. *num.* 3. *circa fin.* Layman *lib.* 3. *tract.* 2. *p.* 2. *cap.* 4. *n.* 4.

18 Contrarium tenet Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 8. *&* 9. *& cap.* 36. *num.* 2. quem ſequitur Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 221. qui ex rationibus per eos allegatis concludunt, quòd vnius teſtis idonei dictum, ſeu depoſitio de impedimento ſufficiat tantùm ad ſuſpendendum matrimonium contrahendum, donec veritas ab Ordinario indagetur, non autem ad ſimpliciter impediendum, ne contrahatur, quorum ſententia reprobatur à Boſſio *de matrim. cap.* 7. §. 33. *à num.* 134. *vſque ad* 138. vbi refert, & reſpondet rationibus, quibus nituntur.

19 Ampl. primam ſententiam, vt procedat etiam ſi teſtis non eſſet citatus, ſed à parte producente Iudici oblatus, & quamuis eſſet denunciator, ſeu accuſator, allegaretque turpitudinem ſuam, vt colligitur à DD. *ex cap.* 3. *de conſanguin. & affinit. & ex cap. ad audientiam de ſponſ. & ex cap. iurauit de probat. & ex cap. præterea* 2. *de ſponſal.* Innocen. *in rub. qui matr. accuſar. poſſ.* Marc. Anton. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Curiæ Neapol. cap.* 21. *num.* 7. vbi quòd

20 denunciator in cauſa matrimoniali poſſit eſſe teſtis, ſi bona intentione, & conſcientia moueatur, Gutier. *de matr. cap.* 36. *num.* 2. *&* 3. Sanchez *de matr. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 4. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1031. *num.* 3. Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 221. *in fin.* Boſs. *de matrim. cap.* 7. §. 35. *à num.* 138. *vſque ad* 145. & ratio eſt,

21 quia vbi agitur de peccato vitando teſti ſe offerenti ad teſtificandum creditur, Hippolytus *ſingular.* 140. *ad fin.* Barboſ. *in collect. in cap. cùm in tua de ſponſ. num.* 4. Boſs. *de matr. cap.* 7. *num.* 139.

22 Ampl. 2. vt procedat quamuis teſtis nolit parte citata, & publicè teſtimonium ferre, ſed clam, & abſque nominis publicatione, DD. *in cap. præterea de ſponſ.* ibi, *ſed hoc publicè confiteri recuſat*, & ibidem notat Panorm. *num.* 7. Butr. *num.* 6. Alex. de Neuo *num.* 4. Præpoſ. *num.* 4. Barbuſ. *in collect. in cap. cùm in tua num.* 4. *de ſponſal.* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1035. *num.* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 3. Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 5. Boſs. *de matrim. cap.* 7. *num.* 140.

23 Ampl. 3. vt etiam ſufficiat teſtimonium vnius teſtis integri ad diſſoluenda ſponſalia etiam ſi iuramento firmata fuerint, & impediendum matrimonium, ſi tamen Iudex attentis circumſtantijs ſibi perſuadeat verum deponere, Abb. *in cap. ſuper eo de conſanguin. num.* 7. *& in cap. ſuper eo de eo, qui cognouit conſan. num.* 5. Præpoſit. *in cap. præterea* 2. *in fin. de ſponſal.* Couar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 20. *&* 22. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1035. *num.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *n.* 8. *verſ. ſed verius*, Boſs. *de matrim. cap.* 7. §. 32. *n.* 143. *& ſeq.*

24 Secus verò ſi teſtis non eſſet omninò integer, & probatæ famæ, nam tunc præmiſſis ſponſalibus iuratis non probatur impedimentum ad impediendum matrimonium contrahendum, Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1035. *num.* 10. Boſs. *de matrim. cap.* 7. §. 32. *num.* 145. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 8. *verſ. ſed verius vbi in fin.* declarat in his terminis procedere diſpoſitionem textus in *cap. præterea il* 2. *de ſponſal.* & in his etiam terminis ſuſtineri poteſt doctrina Iacobi Leoniſſæ *inter conſilia matrimonialia Ziletti* 49. *num.* 21.

Limit. 1. quando teſtis ſit perſona vilis, nam tunc eius 25
teſtimonium non eſt ſufficiens ad impediendum matrimonium, etiam ſi ſponſalia non ſint iurata, niſi factum ita clandeſtinum ſit, vt probari nequeat, niſi per vilem perſonam; debent propterea Iudices in huiuſmodi facti contingentia conſiderare qualitatem perſonæ teſtificantis, & an ſibi diſpliceat matrimonium, nec ne, & alias circumſtantias, Panormit. *in cap. præterea* 2. *de ſponſ. in fin. & in cap. cùm in tua num.* 7. *eod. tit.* Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 12. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 12. Boſs. *eod. tract. cap.* 7. §. 35. *num.* 145.

Limit. 2. vt procedat dum præſumi poſſit, quòd teſtis 26
ſe non ingerat, ſecus verò vbi ſe ingereret, nam tunc vti ſuſpectus eſſet repellendus, Abb. *in cap. in tua num.* 2. *de ſponſal.* vbi Alex. de Neuo *num.* 4. Præpoſ. *num.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1035. *num.* 3. Gutier. *de matr. cap.* 36. *num.* 4. Sanchez *eod. tract. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 2. Boſs. *eod. tract. cap.* 7. *num.* 138. vbi ſublimitat, quòd intelligatur, 27
niſi præceſſiſſet monitio Parochi, ſeu præcedentes publicationes pro reuelatione impedimentorum, nam tunc ceſſaret prædicta ſuſpicio.

Limit. 3. prædicta procedere, quando opponitur impedimentum matrimonij ratione peccati vitandi, ſecus vbi 28
non agatur de peccato vitando, ſed de ſolo tertii præiudicio, & de iure tertii acquiſito, ne ſibi fides præſtita impleatur, quo caſu non ſufficit vnius teſtimonium, quia cùm agatur de alterius peccato probando, ſcilicet fornicatione, & crimine requiruntur duo teſtes, ita Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 7. *verſ. ſed omnino* per textum *in cap. licet ex quadam, cap. veniens, cap. in omni negotio de teſt. & in l. vt iuſiurandi C. de teſt.*

Vt autem vnicus teſtis, licèt integer ſufficiat ad impe- 29
diendum matrimonium, non ſolùm requiritur, vt de veritate deponat, ſed quòd etiam iuret, Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 10. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1035. *num.* 10. Barboſ. *in collect. in cap. præterea* 2. *de ſponſal. num.* 5. Boſs. *de matrim. cap.* 7. §. 32. *num.* 147.

Quòd ſi teſtis tantùm denunciaret, non impediret ma- 30
trimonium, niſi probaret de fama, vt colligitur in *cap. cùm in tua de ſponſal.* vbi Alex. de Neuo *num.* 9. *&* 14. Gutier. *de matrim. cap.* 36. *num.* 8. Sanchez *eod. tract. diſ.* 71. *num.* 9. Boſs. *eodem tract. cap.* 7. *num.* 147.

Vlteriùs vltra iuramentum, quo debet ſuam depoſitio- 31
nem qualificare, neceſſe eſt, vt aſſerat ſe certò ſcire impedimentum de quo deponit, ſecus autem ſi tantùm de auditu deponeret, Boſs. *de matrim. cap.* 7. *num.* 148. Sanchez *de matr. lib.* 1. *diſ.* 71. *num.* 11. cum alijs citandis in ſequenti concluſione.

Teſtis verò vnus etiam iuratus de auditu non eſt ſuffi- 32
ciens ad impediendum matrimonium, etiam ſi haberet conteſtem abſque tamen iuramento, licèt ex certa ſcientia teſtaretur, cùm teſtis de auditu non probet, & teſtis non iuratus nullam faciat probationem, vt ſtatutum fuit in Concilio generali Lateranenſi *relat. in cap. licet ex quadam de teſtib. & atteſtation.* Panormit. *in cap.* 1. *de conſanguin. & affinit. num.* 2. *&* 3. Nauar. *lib.* 4. *conſil.* 2. *num.* 1. *tit. de conſanguin. in* 2. *edic.* Boſſius *de matr. cap.* 7. *num.* 148. *&* 149. vbi quòd quando vnus teſtis dicit ſe audiuiſſe impedimentum, quod tamen probare non poſſit, tunc non impeditur, ad tradita per Ric. *in collect. dec.* 263. *p.* 2. Anton. Fab. *dec.* 8. *& dec.* 54. *in tit. de teſt.*

Sed quòd etiam ſufficiat teſtis de auditu ad probandum 33
impedimentum affinitatis, conſanguinitatis, vel parentelæ, duodecim tamen copulatiuè concurrentibus requiſitis, mox infra recenſendis, habetur ex eodem Concilio generali Lateranenſi ſub Innocentio III. relato *in cap. licet ex quadam de teſtib. & atteſtat.* & vt ibidem notant Bald. Innocen. & Hoſtien. Hector. Æmil. *in tract. de teſtib. in rub.*

rub. teſtis affinitatem deponens num. 2. fol. 125. & num. 20. fol. 131. & in materia teſtis de auditu num. 58. fol. 272. Farinac. *in tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra dicta teſt. q. 69. cap. 2. num. 103. & 105.* Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 21. num. 8.* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 5. cap. 36. num. 2.* Guttier. *eodem tract. cap. 36. num. 10.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 71. num. 11. verſ. excipiendum*, Auguſtin. Barboſ. *in collect. in cap. licèt ex quadam de teſtib. num. 6.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 410. num. 1. 7. 8. iuncto num. 20. cum pluribus ſeqq. & lib. 3. concl. 1031. num. 10. in fin.* Boſs. *de matr. cap. 7. §. 32. num. 150. & 151.*

34 Exigitur enim primò, vt teſtis de auditu ſit perſona grauis, omnique exceptione maior, & non infamis, aut ſuſpectus, *d. cap. licèt ex quadam*, ibi, *niſi fortè perſona graues de teſtib.* vbi notant gloſ. & omnes Hector. Æmil. *de teſtib. in rub. teſtis affinitatem deponens fol. 126. num. 3. & 4.* vbi declarat quæ ad hunc effectum dicantur perſonæ graues, & *fol. 129. num. 13. & in puncto teſtis de auditu fol. 268. num. 46. & fol. 271. num. 56. & 57.* & tradunt alij DD. relati per Farinac. *de teſtib. dicta q. 69. num. 106.* Boſs. *de matr. cap. 7. n. 150. verſ. oportet autem.*

35 Secundò requiritur, vt teſtis deponere debeat ſe audiuiſſe ante litem motam, *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *& ante litem motam teſtificata didicerint*, vbi notant omnes ſcribentes Farinac. *d. q. 69. num. 109.* Boſs. *de matrim. cap. 7. num. 150. circa fin.*

36 Tertiò requiritur, vt deponant ſe audiuiſſe à maioribus antiquioribus ſuis, adeout non ſufficiat dicere ab antiquis, *d. cap. licèt ex quadam*, ibi, *ab antiquioribus quidem ſuis de teſtib.* & iterùm infra ibi, *ſe accepiſſe à ſuis maioribus quod deponunt*, vt ibidem notat Hoſtien. *num. 5. in fin. & num. 11.* Boſs. *de matrim. cap. 7. num. 150. circa fin.* Farinac. *de teſtibus*, qui alios allegat *q. 69. num. 110. & 111.* vbi quòd nomine maiorum veniant aſcendentes, & non collaterales, qui non dicuntur maiores, vt notat Bald. *in eod. cap. licet ex quadam n. 2. verſ. ibi maioribus.*

37 Quartò teſtis debet dicere ſe audiuiſſe non ab vno, ſed à pluribus maioribus, *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *non vtique ab vno, cùm non ſufficeret ille ſi viueret, ſed à duobus ad minus*, Farinac. *de teſtib. q. 69. num. 112.* cum alijs per eumdem relatis *num. 79.* Gabr. *in tit. de teſt. concl. 3. num. 4. lib. 1.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 104. num. 10. & concl. 395. num. 6.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 475. num. 12.* Paccian. *de probat. lib. 1. cap. 9. num. 37.* Natta *conſ. 170. num. 5. lib. 1.*

38 Quintò debent deponere à quibus dicere audiuerint, & quòd huiuſmodi auctores ſint fide digni, aliter non probant, ex eodem *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *nec ab infamibus, & ſuſpectis, ſed à fide dignis, & omni exceptione maioribus*, vt ibidem notant omnes DD. Farinac. *de teſtib. q. 69. n. 113.* cum alijs per eumdem congeſtis *n. 79.*

39 Sextò requiritur, quòd teſtes ſint plures, aliàs vnus teſtis de auditu non probat conſanguinitatem, ex eodem *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *cùm ſecundùm ordinem ſolitum iudiciarum non ſufficiat vnius teſtis aſſertio*, Farinac. *de teſtibus q. 69. num. 114.*

40 Septimò debent deponere cum iuramento aliàs non probant, ex eodem *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *teſtes autem huiuſmodi proprio iuramento firmantes*, & infra, ibi, *in ſuo nihilominus iuramento concludant*, & iterùm infra ibi, *niſi iurati deponant*, vt omnes communiter notant, & præſertim Hoſtien. *ſub num. 11. verſ. 10. &c.* Farinac. *de teſtib. q. 69. num. 118.*

41 Octauò, non debent deponere odio, amore, commodo, vel timore, ſed omni humano reſpectu, omnique animi paſſione, vel affectu poſtpoſito, aliàs non probant, conſtat ex eodem *cap. licèt ex quadam de teſtibus*, ibi, *quòd ad ferendum teſtimonium in cauſa ipſa, odio, amore, timore, vel commodo non procedant*, ex Hoſtien. Bal. Hector. Æmil. comprobat Farinac. *de teſtib. q. 69. n. 115.*

42 Nonò teſtis de audito in probando impedimento affinitatis, vel conſanguinitatis, debet ſpecificare, & diſtinguere perſonas, & gradus per nomina propria, appellatiua, demonſtratiua, vel per circumlocutiones ſufficientes, patet ex eodem *cap. ex quadam de teſtib.* ibi, *perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione, vel circumlocutione ſufficiente deſignent*, ibique *gloſ. in verbo demonſtratione*, Innocen. *eodem verbo, & num. 10. verſ. octauum*, Io. And. *num. 5. in verbo perſonas, & in verbo demonſtratione*, Imol. *num. 4.* Butr. *num. 3. verſ. nota non referre*, Abb. *num. 3. in fin.* Hector. Æmil. *in tract. de teſtib. in rub. teſtis affinitatem deponens fol. 126. num. 15.* Barboſ. *in collect. ad eumdem cap. licèt ex quadam num. 6.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 71. num. 11. verſ. excipiendum*, Farinac. *de teſtib. q. 69. num. 116.* Guttier. *de matr. cap. 36. n. 10.*

Decimò vltra præfatarum perſonarum ſpecificationem, 43
debent deſignare ſingulos gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, derupto, ſeu excepto ſtipite, conſtat ex eodem *textu in cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *& ab vtraque latere ſingulos gradus clara computatione deſignent*, ibique *gloſ. in verbo gradus*, Hoſtien. *n. 10. in verbo ſingulos gradus, & n. 11. verſ. 9.* Bald. *in prin. concl. 3.* Riminald. *conſ. 340. num. 50. & 51. lib. 3.* Hector. Æmil. *in tract. de teſtib. in rub. teſtis affinitatem deponens fol. 129. num. 16.* & in puncto teſtis de auditu *fol. 272. num. 56. & 57.* Farinac. *de teſtib. q. 69. n. 117.* Boſs. *de matrim. cap. 7. num. 150.* Guttier. *eodem tract. cap. 36. num. 10.* Auguſt. Barboſ. *in collect. ad dictum cap. licèt ex quadam de teſtib. num. 6.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 71. num. 11. verſ. excipiendum*, Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 410. num. 21.* vbi quòd neceſſe ſit, vt probent diſtinctè gradus, incipiantque à communi parente, vel germanis, vel fratribus, à quibus alij gradatim deſcenderunt.

Vndecimò, tenentur teſtes de auditu addere ſe credere 44
ita eſſe, id quod audiuerunt, habetur ex eodem *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *& credere ita eſſe*, vt tradunt ibidem omnes ſcribentes, & ex Capra, Corn. Soccin. Hector. Æmil. & alijs tradit Farinac. *de teſtib. q. 69. num. 119.*

Duodecimò vltra prædicta requiritur, vt teſtes ſaltem 45
viderint, & cognouerint perſonas in vno prædictorum, ſeu nominatorum graduum conſtitutas pro conſanguineis ſe inuicem tractare, vt etiam ſtatuitur in dicto *cap. licèt ex quadam de teſtib.* ibi, *ſed nec tales ſufficiant, niſi iurati deponant ſe vidiſſe perſonas, vel ſaltem in vno prædictorum graduum conſtitutas, pro conſanguineis ſe habere*, & ibi hoc notat Hoſtien. *num. 1. in fin. in verb. pro conſanguineis, & num. 11. in verbo habere*, Io. And. *num. 6. in verbo ſe habere*, Anchar. *num. 8.* Butr. *num. 3. verſ. nota caſum*, Hector. Æmil. *de teſtib. rub. teſtes affinitatem deponentes num. 18. fol. 130.* Farinac. *de teſtib. q. 69. n. 120.*

Declara, vt requirantur ſupradicta requiſita in teſte de 46
auditu, ita exactè, vbi agitur de diſſoluendo matrimonio iam contracto, ſecus tantùm vbi agatur de impediendo contrahendo, quo caſu ſufficit etiam teſtis de auditu impedimenti conſanguinitatis fide dignus, qui à maioribus audiuerit, dommodò iſte probet gradus, & benè diſtinguat clara computatione ab vtroque latere, Boſs. *de matrim. cap. 6. §. 32. num. 151.* ex Maſcard. quem allegat *de probat. lib. 1. concl. 410. num. 9. 10. & 21.*

Confeſſio verò impedimenti vtriuſque ſponſi ſufficit ad 47
diſſoluenda ſponſalia etiam iurata, & ad impediendum matrimonium, nam mutuo conſenſu diſſolui poſſunt ſponſalia, & mutuus conſenſus reſiliendi, ſatis explicatur per illam impedimenti confeſſionem, & allegatur cauſa, propter quam ſponſalia ſubſiſtere nequeant, quòd ſi vnus tantùm ex ſponſis confiteatur impedimentum, & fundamento huius confeſſionis inſtet contra ſponſalia, & recuſet celebrationem matrimonij, & tunc eius confeſſio non ſufficeret ad impediendum matrimonium in præiudicium alterius, Panorm. *in cap. ſuper eo de eo, qui cognou. conſang. vxo. ſua num. 5.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concl. 1031. num. 17. & 18.* Menoch. *de arbitr. caſ. 103. num. 2.* Genuen. *in prax. curia Archiepiſcopal. Neapol. cap. 21. num. 10. & 11.* Guttier. *de matrim. cap. 36. num. 18.* Sanchez *de matrim. diſ. 72. num. 1. 2. & 4. lib. 1.* Boſs. *de matrim. cap. 7. §. 33. num. 153. & 154.* qui ferè omnes concludunt, quòd qui ſtat pro ſponſalibus, & deſiderat matrimonium, ſi fateatur impedimentum, ſit eidem fides adhibenda, vt illius confeſſio videatur ſufficiens ad impediendum matrimonium, & diſſoluenda ſponſalia, ſiquidem aſſerenti aliquid contra ſe eſt credendum, contrarium tamen tenet Molin. *lib. 1. de ritu nuptiar. cap. 15. num. 28.* ea ratione, quia etiam ſi quis inſtet pro matrimonio, tamen allegando impedimentum 48
non eſt ei credendum, cùm nemo poſſit eſſe teſtis in cauſa propria, *l. vnica C. ne quis in ſua cauſa, l. qui iuriſdictionem*

ff. de

49 ff. de iuriſdict. omnium iud. ſed hæc opinio vera eſſet, quan-
do alter, qui negat impedimentum vellet ſequi matrimo-
nium, ſecus verò ſi vellet non ſequi, nam tunc concurrit
diſſenſus ex parte ſua, & ſic mutuus conſenſus ad diſſol-
uenda ſponſalia, vt animaduertit Boſs. de matrim. cap. 7.
num. 154. in fine.
50 Quòd ſi cum alterius coniugis confeſſione rationes pro-
babiles accederent, vel fama comprobaretur, tunc adeſſet
cauſa ſufficiens ad impediendum matrimonium, & huiuſ-
modi confeſſio præiudicialis eſſet eidem matrimonio, ſe-
cus autem ſi tantùm accederet rumor viciniæ, qui nullam
facit probationem, iuxta textum in cap. ſuper eo de eo, qui
cogno. conſan. vxor. ſue vbi gloſ. notat Sanchez de matrim.
lib. 2. diſ. 35. num. 33. cum pluribus ſeqq.
51 Eſt tamen animaduertendum, quòd in cauſis matrimo-
nialibus, omnibuſque alijs, in quibus animæ periculum
vertitur, & agitur de peccato vitando, quamuis actor
nihil probauerit, & nulla ſit pro actore poſſeſſio, adhuc
tamen eſt deferendum iuramentum reo, qui iurare debet
impedimentum oppoſitum non adeſſe, & eius iuramento
ſtandum eſt, vt eſt caſus in cap. continebatur de ſponſſou. im-
puber. vbi gloſ. in verbo iuramento, Abb. num. 8. Alex. de
Neuo num. 21. Præpoſit. num. 6. Sanchez de matrim. lib. 7.
diſ. 113. num. 28.
52 Vbi tamen agitur ad probanda impedimenta, vt diſſol-
uatur matrimonium requiruntur ſaltem duo teſtes, qui
ſint omni exceptione maiores, cùm agatur de cauſa gra-
uiſſima, & magno præiudicio, ita vt vnicus teſtis non
ſufficiat, ex cap. de illo de eo, qui cogno. conſang. vxo. ſua cap.
1. de conſanguinit. cap. ſuper eo il 2. de teſt. Couar. 4. Decre-
tal. 2. p. cap. 8. §. 12. num. 7. & 8. Maſcard. de probat. tom. 2.
concl. 1034. num. 19. Sanchez de matrim. lib. 2. q. 45. num. 30.
tom. 1. fol. mihi 216.
53 Et hoc caſu etiam parentes, & conſanguinei ſunt legiti-
mi teſtes, cùm melius informati præſumantur, cap. ſuper
eo il 2. de teſt. cap. videtur qui matrimonium accuſare poſſ.
Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1034. num. 20. Sanchez de
54 matrim. lib. 2. q. 45. num. 31. fama tamen impedimenti non
ſufficit ad diſſoluendum matrimonium contractum, &
præcipuè conſumatum, cap. ſi duo 35. q. 6. Maſcard. loco
cit. num. 21. Sanchez d. q. 45. num. 32. lib. 2.
55 Prout neque ſufficeret ſi ambo coniuges non ſtantes pro
matrimonio, ſed petentes diſſolui fateantur impedimen-
tum dirimens, quia in cauſa matrimonij non ſtatur liti-
gantium confeſſioni, cap. ſuper eo de eo qui cognoſ. conſan.
ſiquidem non eſt in poteſtate coniugum matrimonium diſ-
ſoluere, prout poſſunt ſponſalia, Menoch. de arbitrar. caſ.
103. num. 8. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1034. num. 29.
Brunel. de ſponſ. concl. 29. in prin. cum alijs relat. per San-
56 chez de matrim. lib. 2. q. 45. num. 33. vbi ſubdit hoc proce-
dere licèt fama impedimenti, cum tali confeſſione concur-
reret, quia confeſſio tamquam ſuſpecta, & in confiten-
tium fauorem non probat, & fama per ſe non ſufficit.
57 Limit. vt procedat ſi coniuges, vel eorum alter non per-
maneant, ſeu non inſtent pro matrimonio, ſecus ſi ſtarent
pro eodem, & in eo permanere vellent, nam tunc ſi Iu-
dex ex officio inquirat, vel tertius accuſauerit, tunc con-
feſſio vtriuſque ſimul cum fama impedimenti ſufficeret,
cap. ſi duo 32. q. 6. Sanchez, qui alios allegat de matrim. lib.
58 2. q. 45. num. 33. verſ. dixi concluſio tom. 1. & num. 34. addit,
quòd hoc ſufficiat etiam ſi fieret confeſſio ab altero tantùm
ſtante pro matrimonio, & allegante turpitudinem ſuam,
Menoch. de arbitrar. caſ. 103. num. 10. Maſcard. de probat.
lib. 2. concl. 1034. num. 28.
59 Sublim. ſi concurrat præſumptio colluſionis inter co-
niuges, nam tunc vtriuſque confeſſio minimè probaret,
& Iudicis arbitrio relinquitur, an talis confeſſio vtriuſque
coniugis pro matrimonio ſtantis ſufficiens ſit, Menoch.
de arbitrar. caſ. 303. num. 9. Maſcard. de probat. lib. 2. concl.
134. num. 31. Sanchez de matrim. lib. 2. diſput. 45. num. 35.
verſ. id tamen obſeruandum.
60 Sublim. 2. vt ſupradicta licèt patiantur difficultatem,
quando tractatur de diſſoluendo matrimonio quoad vin-
culũ, ſi tamen de ſolo diuortio quoad Thorũ tractent, tunc
ſtatur confeſſioni alterius Coniugis contra ſe ipſum prola-
tæ, cap. ex literis de diuore. cap. intelleximus de adulter.
Brunel. de ſponſ. concl. 29. num. 2. Menoch. de arbi-
trar. caſ. 103. num. 7. Maſcard. de probat. libr. 2.
concl. 1034. num. 33. Sanchez de matrim. lib. 2. q. 45.
num. 36.

SIGNINA FRVCTVVM.

ARGVMENTVM.

FRuctus ciuiles, & pendentes in renunciatione beneficij abſque reſeruatione ſpectant ad ſucceſſorem: naturales, & induſtriales à ſolo ſeparati debentur reſignanti, vſque ad diem admiſſæ reſignationis: in reſignatione verò conditionali, & translatione Epiſcopi ad aliam Eccleſiam ad quem pertineant hic refertur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non percepti, & pendentes in renunciatione beneficij pura, & libera ſpectant ad ſucceſſorem, num. 7. Licet dicti fructus eſſent maturi tempore reſignationis, num. 10.*
2 *Reſignans ſimpliciter beneficium abdicat à ſe omne ius, & poſſeſſionem ciuilem, & naturalem, num. 12.*
3 *Et ſi recipiat fructus tenetur ad reſtitutionem.*
4 *Fructus naturales, & induſtriales debentur reſignanti ſi ſint à ſolo ſeparati vſque ad diem admiſſæ reſignationis, num. 13.*
5 *Licet bona eſſent locata, & dies ſolutionis nondum veniſſet.*
6 *In affictu conſideratur potius tempus perceptionis, quàm dies ſolutionis.*
8 *Fructus pendentes non ſpectant ad heredes beneficiati defuncti, ſed ad Eccleſiam, vel ad ſucceſſorem.*
9 *Fructuum diuiſio, quod ſit facienda pro rata temporis inter reſignantem, & reſignatarium reprobatur. Declar. vt num. 15.*
11 *Fructus ciuiles prouenientes ex re non producente naturaliter fructum ſpectant ad ſucceſſorem, dum de tempore renunciationis non venerat dies ſolutionis.*
14 *Fructus maſſæ groſſæ, cùm ſuccedant loco præbendæ de illis ſicut de præbenda eſt iudicandum, vt debeantur ſucceſſori, & non heredibus, vel reſignanti.*
15 *Fructuum diuiſio eſt facienda pro rata temporis inter reſignantem, & ſucceſſorem vbi non agitur de beneficio ſimplici, ſed de ſeruitium requirente, vt de Curato, Canonicatu, & Epiſcopatu.*
16 *Contrarium quòd non ſeruetur in praxi.*
17 *Fructus beneficij conſiſtentes in annua, ſeu diurna præſtatione pertinent ad prædeceſſorem vſque ad diem reſignationis. Contrarium num. 18. & 19.*
18 *Fructus beneficij conſiſtentes in annua, ſeu diurna præſtatione ſpectant ad heredes defuncti pro rata ſeruitij præſtiti, ſeu anni, ſecus ad reſignantem, ſed ad reſignatarium, & num. 19.*
19 *Reſignans beneficium non poteſt percipere fructus, quorum actio ante reſignationem orta non erat, orituram verò extinguit per reſignationem ſimpliciter factam.*
20 *Epiſcopus motu proprio Papæ ad aliam Eccleſiam translatus facit fructus ſuos vſque ad diem præſtiti conſenſus.*
21 *Reſignans conditionaliter cum reſeruatione fructuum facit fructus ſuos vſque ad diem præſtiti conſenſus.*
22 *Et poteſt petere fructus maturos vſque ad dictam diem.*
23 *Pendentes verò diuidendos eſſe pro rata temporis tenet* Couar. *Præcipuè in beneficijs ſeruitium requirentibus, num. 25.*
24 *Spectare ad ſucceſſorem tenet* Alber. *quæ eſt magis communis.*

DE-

DECISIO XX.

RESignauit, ac liberè dimiſit R. D. Paulus Cyprianus
in manibus Ordinarij Canonicatum, quem obtine-
bat in Eccleſia Collegiata, & Matrice Terræ Valliſmonta-
næ, de quo ſucceſſiuè R. D. Ioſeph Floridus prouiſus fuit;
verùm quia Canonicatus præfatæ Eccleſiæ non habent præ-
bendas diſtinctas, ſed omnes fructus recolliguntur in com-
muni, & poſtea intereſſentibus ſtatutis temporibus pro
ſeruitio præſtito, tamquam diſtributiones quotidianæ ſingu-
lariter diſtribuuntur, reſiduum verò quod excedit taxatas
diſtributiones, & ſupereſt, loco præbendæ in fine anni di-
niditur, & percipitur à Canonicis; vnde cùm dicta reſi-
gnatio emanauerit nondum expleto anno, & prætenden-
te Paulo ſe admittendum eſſe ad participationem dictorum
fructuum præbendalium pro rata ſeruitij præſtiti vſque ad
diem admiſſæ reſignationis, orta deſuper inter eumdem,
& ſucceſſorem controuerſia, & incohato iudicio coram Il-
luſtriſs. & Reuerendiſ. Epiſcopo Signino, eo pendente,
placuit eiſdem me pro veritate conſulere, & ad fauorem
1 D. Floridi moderni prouiſi reſpondendum eſſe credidi, ſi-
quidem quando reſignatio facta fuit libera abſque expreſſa
reſeruatione fructuum, vt in præſenti ad ſucceſſorem ſpe-
ctant omnes fructus non percepti, & pendentes, cùm re-
ſignans ſucceſſori remittere, & condonare videatur, adeò
vt ſibi imputare debeat, cur non reſeruauerit ad commu-
niter tradita per DD. *in cap. ſollicitè, & in cap. accepta de re-
ſtit. ſpoliat.* Paciſ. de Saluian. *interd. inſpect. 4. cap. 1. num.
214. & ſeq.* latè Pariſ. *de reſignat. lib. 1. q. 6. à num. 1. cum
plurib. ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de bon. Clericor.
§. 16. num. 1.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 44. num. 32. & 33.*
Cenc. *de cenſib. q. 70. num. 19. alias p. 2. cap. 2. art. 4.* nouiſ-
ſimè D. de Luca *in Theat. veritat. tom. 12. tit. de benefic.
diſc. 34. & diſc. 84. num. 5.* Caſſad. *dec. 4. tit. de reſtit. ſpoliat.*
Card. Caualer. *dec. 104. num. 1. & 2.* Rot. *dec. 240. per tot.
p. 1. dec. 278. num. 6. & 7. p. 2. rec. repetit. dec. 177. poſt Cenc.
de cenſib.*

2 Et ratio eſt, quia eò ipſo, quòd quis reſignauit, & di-
miſit beneficium ſimpliciter, abdicauit à ſe omne ius, &
poſſeſſionem, ſiue reſignatio fuerit facta coram Ordina-
rio, ſiue coram Papa, & reſignans remanet ſine titulo, etiam
colorato, & beneficium habetur pro derelicto, & illud vt
vacans poteſt liberè conferri, aut impetrari Abb. Butr.
Imol. & alij ſcribentes *in cap. ſollicitè, & in cap. accepta de
reſt. ſpoliat.* Innoc. *in cap. ſuper hoc de renunciat.* Flam. Pa-
riſ. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 3. num. 5. & 6. & q. 6. num. 10.
& ſeq.* Caſſad. *dec. 4. de reſtit. ſpoliat.* Achil. de Graſs. *dec.*
3 *10. eod. tit.* Put. *dec. 158. num. 4. in fin. lib. 3.* & ideò poſt re-
ſignationem non poteſt percipere amplius aliquos fructus,
vt vltra citatos, tradit Pariſ. *conſ. 19. lib. 4.* & ſi poſt reſi-
gnationem percipiat, tamquam malæ fidei poſſeſſor tene-
tur ad eorum reſtitutionem, ex quo remanſit abſque titu-
lo, etiam colorato, & amiſit poſſeſſionem ciuilem, &
naturalem, Prob. ad Monac. *in cap. ſi te num. 30. de renunciat.*
Sarneo. *in regul. de annalis q. 57. num. 3. verſ. pro quo eſt dili-
genter*, D. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 12. tit. de be-
nefic. diſc. 84. n. 5.* facit Put. *deciſ. 14. lib. 3.* Caualer. *dec. 104. n.
1. & 2.* repetita poſt Paciſ. de Saluian. *dec. 224. in rec. dec. 240.
p. 1.* Sperel. *dec. 82. 27. to. 1.* Rot. poſt eumdẽ Paciſ. de Sal-
uian. *dec. 225. n. 10. 11. & 12. repetit in rec. dec. 278. p. 2.*

4 Et licèt fructus naturales, & induſtriales debeantur ſim-
pliciter reſignanti, ſi ſint à ſolo ſeparati vſque ad diem ad-
miſſæ reſignationis, cùm vſque ad illud tempus dicatur re-
ſignans legitimus ſuæ Eccleſiæ ſponſus, vt probant *gloſ. in
cap. ſi propter in verb. primi anni de reſcript. in 6.* Corſet. *in
ſing. 4. in verbo Clericus*, Couar. *in cap. cùm in offic. num. 12.
de teſtam. & lib. 5. var. reſol. cap. 15. num. 12.* Gabr. *conſ. 192.
num. 1. vol. 1.* Honded. *conſ. 85. num. 7. vol. 2.* latè Flam.
Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 6. à num. 10. vſque ad 20.* Ca-
ualer. *dec. 104. num. 4. & 5.* poſt Paciſ. *dec. 224.* & poſt
eumdem Rot. *deciſ. 225. num. 1. in recen. deciſ. 278. p. 2. num.*
5 *1. & 2.* in quibus fuit etiam dictum procedere concluſio-
nem etiam ſi bona eſſent locata, & dies ſolutionis nondum
veniſſet, niſi poſt reſignationem, quia ſatis eſt, quòd fru-
ctus, quorum cauſa ſolutio eſt facienda tempore admiſſæ
reſignationis, eſſent recollecti, iuxta terminos *l. defun-
cta, C. de vſufruct. & l. diuortio cum ibi not. ff. ſolut. matrim.*
liquidum de affictu, ſeu pretio locationis in hoc caſu non 6
conſideratur dies ſolutionis affictus, ſed potius tempus per-
ceptionis fructuum, pro quibus affictus ſoluitur, Salyc.
in l. fructus num. 3. verſ. & probat ratione C. de action. empt.
Alex. *conſ. 28. num. 1. lib. 1.* Natta *conſ. 141. num. 1.* Hon-
ded. *conſ. 85. num. 13. & 23. lib. 2.* Couar. *lib. 1. var. reſol.
cap. 15. num. 3.* Bellon. *conſ. 3. num. 11.* Ferret. *conſ. 151. n. 2.
lib. 2.* Ancar. *conſ. 193. num. 3.* Alban. *conſ. 275. num. 6.*
Paciſ. de Saluian. *interdict. inſpect. 4. cap. 2. num. 211. 212.
& 213.*

Tamen fructus pendentes naturales, & induſtriales in- 7
tegrè ſpectant ad reſignatarium, vt probant ſupra allegati
DD. & Rotæ deciſiones, & hanc opinionem eſſe commu- 8
nem, iuxta aliam communem opinionem, quòd fructus pen-
dentes non ſpectent ad hæredes beneficiati demortui de fa-
cto, ſed ad Eccleſiam, vel ad ſucceſſorem, Pariſ. *de reſi-
gnat. benef. lib. 1. q. 6. num. 80. ex* Alberic. *in l. diu. ſub num.
12. ff. ſolut. matr.* & ex gloſ. Calder. Card. Caualer. *d. dec.
104. n. 1. & d. dec. 278. n. 6. & 7. p. 2. recen.*

Reprobata opinione Couar. *lib. 1. var. reſol. cap. 15. ſub* 9
num. 12. affirmantis faciendam eſſe diuiſionem inter reſi-
gnantem, & reſignatarium pro rata temporis, Pariſ. *de
confidentia q. 35. num. 45. cum plurib. ſeqq.* Garz. *de benef. p.
2. cap. 1. à num. 96. cum plurib. ſeqq.*

Quæ ſententia procedit etiam ſi fructus omnes maturi 10
eſſent tempore reſignationis, immò etiam proximi recolle-
ctioni, & maior pars anni diem reſtitutionis bonorum
præceſſerit, Rot. *d. dec. 225. num. 9. poſt* Paciſ. de Saluian.
interdict. in recen. dec. 278. p. 2.

Prout etiam fructus ciuiles, qui verè dicuntur, quan- 11
do proueniunt ex re non producente naturaliter fructum,
vt ſunt cenſus, penſiones domorum, reſponſiones, & ſi-
miles, quorum de tempore reſignationis adhuc non vene-
rit dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem, vt firmauit Rot.
d. dec. 104. coram Caualerio, & dec. 278. p. 2. in recen. repe-
rita poſt Paciſ. de Saluian. *224. num. 1. & dec. 225. num.
6. cum ſeq.*

Hinc eſt, quòd non debeantur Paulo reſignanti huiuſmo- 12
di fructus, qui loco præbendæ in fine anni diſtribuuntur,
non tamquam naturales, & induſtriales, quia penden-
tes, non tamquam ciuiles, quia ante reſignationem non
venerat dies ſolutionis, & ad eius fauorem adhuc actio or-
ta non erat, ita vt poſtea per reſignationem extincta re-
manſerit, Rota *d. deciſ. 225. num. 15.* poſt Paciſ. de Saluian.
interdict.

Et quamuis dicti fructus prouenerint ex fructibus natu- 13
ralibus, & induſtrialibus, & fuerint a ſolo ſeparati tem-
pore reſignationis, & dimiſſionis Canonicatus, & hoc
reſpectu deberentur Paulo reſignanti iuxta firmata ſupe-
riùs *num. 4. ex citatis deciſ. Caualerij, & Pirouani*, hoc ta-
men neque releuare poſſe ad fauorem eiuſdem Pauli vide-
batur, quia huiuſmodi fructus non veniunt conſiderandi,
neque vti naturales, & induſtriales, neque vti Ciuiles,
ſed tamquam fructus de maſſa groſſa, quæ tertiam ſpeciem
conſtituunt, & loco præbendæ habentur, vnde de illis ſi- 14
cut de præbenda eſt iudicandum, vt debeantur ſucceſſori,
& non reſignanti; faciunt tradita per Rot. *in Eugubina di-
ſtributionum 28. Aprilis 1634. coram Amat. Dunozet. in-
ter eius impreſ. dec. 336. num. 6. verſ. tertia ſpecies, & num.
7. & 8. tom. 1.*

Nec valet obeſſe, diuiſionem fructuum pendentium inter
reſignantem, ſeu dimittentem, & ſucceſſorem pro rata 15
temporis non eſſe admittendam vbi agitur de ſimplici bene-
ficio, eiuſque poſſeſſore fouente cauſam lucratiuam, ſecus
autem vbi agitur de beneficio adminiſtrationem, & ſerui-
tium requirente, vt eſt Canonicatus, Epiſcopatus, &
cura animarum: ex ea ratione, quia tunc fructus dicun-
tur potius compenſatio onerum, ſeu emolumentum labo-
ris, ac propterea ex identitate rationis intrare debent ea,
quæ habentur in viro participante de fructibus dotis, quam-
uis non exactis pro rata temporis, quo ſuſtinuit onera ma-
trimonij, vtpotè recompenſatiuis præfatorum onerum,
Paciſ. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 6. num. 80.* D. de Luca *in
ſuo Theat. verit. tom. 12. tit. de benef. diſc. 84. num. 6. & 7.* ad
tradita per Hodiern. *controu. 4. num. 52.*

Nam

16 Nam iſtud motiuum quamuis in puncto iuris, vel attenta æquitate videatur probabile, non eſt tamen in praxi receptum, dum communis opinio eſt in contrarium, etiam in beneficijs curaris, Epiſcopatibus, & ſimilibus ſeruitium requirentibus, vtpotè quia per reſignationem, & dimiſſionem abdicarum remanet à reſignante omne ius, tam ratione dominij, quàm poſſeſſionis, vnde extincta, & ſublata remanet actio ad ſupradictos fructus, vt animaduertit etiam D. de Luca *in d. tom.* 12. *tit. de benefic. diſc.* 84. *num.* 8. Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 215. & dixit Rot. *dec.* 504. *num.* 1. *&* 2. coram Caualer. poſt Pacif. de Saluian. *dec.* 224. *& dec.* 278. *num.* 3. 4. *& ſeq.* poſt eumdem Pacif. 225. *num.* 10. 11. 12. *& ſeq.*

17 Minuſque refragatur, quòd quando fructus beneficij conſiſtunt in annua, ſeu diurna præſtatione, vt conſiſtere videntur fructus controuerſi, dum in fine anni diuiduntur, & traduntur, non debent omnes ſpectare ad ſucceſſorem, ſed etiam ad prædeceſſorem vſque ad diem reſignationis factæ, & collationis, vt ex Honded. *conſ.* 85. *à num.* 8. *vſque ad fin.* docet Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de bon. Cleric.* §. 16. *num.* 5.

18 Quia hoc locum ſibi vindicat in vacatione reſoltante ob mortem, vti inuoluntaria, & inexſpectata, ſecus in reſignatione, & dimiſſione voluntariè facta, abſque expreſſa fructuum reſeruatione, nam tunc reſignans amittit ius etiam ad fructus non perceptos aliàs ſibi competentes, & ſic efficacior eſt abdicatio per reſignationem, quàm per mortem, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 44. *num.* 32. *& ſeq.* Cenc. *de cenſib. q.* 70. *num.* 19. D. de Luca *in theat. veritat. tom.* 12. *tit. de benef. diſc.* 34. *num.* 3. *&* 4. *& diſc.* 84. *num.* 5. Caualer. *dec.* 104. *num.* 1. *& ſeq.* Rot. *deciſ.* 278. *num.* 6. *p.* 2. *recen.* repetit. poſt Cenc. *de cenſib. dec.* 177. & poſt Pacif. *dec.* 225. *num.* 15. *&* 16.

19 Ceſſat vlterius obiectum, quia ante reſignationem actio ad huiuſmodi fructus conſequendos non erat orta, eò quia non euenerat dies ſolutionis, actionem verò orituram quoad ſe Paulus extinxit abdicando à ſe dominium, & poſſeſſionem bonorum, & redditum ſui Canonicatus per reſignationem, & dimiſſionem voluntariè factam in manibus Ordinarij, non reſeruato iure quoad fructus præteritos, Rot. *d. dec.* 225. *num.* 15. poſt Pacif. de Saluian. *interdict.* iuxta doctrinam Bart. *in l. fin. de iure fiſc.*

20 Vbi enim agitur de Epiſcopo motu proprio per Sanctiſſimum ad aliam Eccleſiam translato, tunc cùm talis translatio non habeat initium à voluntate Epiſcopi, ſed Pontificis; & ſic cùm non dicatur voluntaria, Epiſcopo debentur fructus, & vſque ad dictum tempus facit fructus ſuos, Rot. *d. dec.* 278. *num.* 7. *p.* 2. *in rec. & d. dec.* 104. coram Caualer. poſt Pacif. de Saluian. *deciſ.* 224. *num.* 8. Card. de Luca *in theat. veritat. tom.* 12. *de benefic. diſc.* 84. *num.* 9.

21 Prout ceſſant ſupradicta in renunciatione, ſeu reſignatione conditionali, vel liberè facta in manibus Ordinarij, vel ad fauorem alicuius coram Pontifice, cum reſeruatione fructuum, nam tunc poſthabitis DD. ſententijs relatis à Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 1. *q.* 6. *à num.* 21. *vſque ad* 37. fructus debentur reſignanti vſque ad diem præſtiti conſenſus, & ab illa die incipiunt deberi reſignatario, cùm tunc reſignatio dicatur perfecta, & reſignatarius efficiatur verus Dominus, vt latè comprobat Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 1. *q.* 6. *à num.* 38. *vſque ad fin. & num.* 43. ſubdit, quòd ita ſtylus obſeruat, & ad fundamenta aliarum ſententiarum reſpondet ex Hier. Gabr. *conſ.* 192. *num.* 3. 4. *&* 5.

Ac proindè ſi renuncians non potuit habere fructus exa-
22 ctos, aut maturos ante diem præſtiti conſenſus poterit petere, & ſibi vindicare, cùm ad ſe ſpectent ratione dominij, & regiminis, quamuis reſignatarius cœperit poſſeſſionem, ita alijs congeſtis tradit Pariſ. *lib.* 1. *q.* 6. *num.* 77. *&* 78.

23 Fructuum verò pendentium hoc caſu pro rata temporis faciendam eſſe diuiſionem inter reſignantem, & reſignatarium, affirmat Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 12. integrè tamen ad reſignatarium pertinere, docet Alberic. *in l. diuortio ſub num.* 12. *ff. ſolut. matrim.* & hanc opinionem eſſe communem ſubdit Pariſ. *d. q.* 6. *num.* 79. *&* 80. vbi *in fin.* admittit opinionem Couar. in beneficijs curatis, & requirentibus reſidentiam, & ſeruitium, ſed hæc opinio licèt ſit æqua, in praxi tamen non ſeruatur, niſi etiam de fructibus pendentibus eſſet facta expreſſa reſeruatio, ex ſupra deductis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum fructus in quas ſpecies diuidantur.*
Fructus præbendæ dantur, tam præſentibus, quàm abſentibus, ibidem.
2 *Fructus conſiſtentes in diſtributionibus quotidianis dantur præſentibus, & intereſſentibus.*
3 *Fructus de maſſa groſſa dantur præſentibus, licèt non intereſſentibus, non autem abſentibus.*
Fructus de maſſa groſſa qui dicantur, num. 3.
4 *Prouenientes ex diſtributionibus quotidianis ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes, tam ex teſtamento, num.* 5. *quàm ab inteſtato, num.* 7.
5 *Clerici Collegiatarum, & Cathedralium poſſunt teſtari de diſtributionibus quotidianis, licèt beneficium nullos alios redditus habeat, num.* 6.
7 *Diſtributiones quotidianæ inter quaſi Patrimonialia connumerantur.*
8 *Non ſubiacent ſpolio.*
9 *Fructus de maſſa groſſa ſpectant ad ſucceſſorem, & non ad hæredes.*
Fructus beneficij, vbi ſuccedunt loco præbendæ, de illis ſicut de præbenda iudicatur, ibidem.
10 *Fructus præbendales recollecti, & in horreis reconditi tranſeunt, & ſpectant ad hæredes beneficiati.*
11 *Sed ſi fructus naturales, & induſtriales ſint inexacti, vel pendentes, aut à ſolo non ſeparati, licèt maturi ſpectant ad ſucceſſorem.*
12 *Ampl. etiam ſi eſſent à ſolo ſeparati, in area tamen iacentes, vel etiam ſi eſſent à Colono reconditi, ſed nondum Clerico traditi.*
13 *Ampl. vt etiam debeantur ſucceſſori penſiones, & affictus per conductorem nondum ſoluti, licèt ab eodem percepti, & licèt anteceſſor adhibuerit diligentiam conſequendi etiam iudicialiter, & dies ſolutionis venerit, num.* 14.
15 *Ampl. vt ſucceſſor huiuſmodi fructus poſſit repetere ab hæredibus.*
16 *Beneficiatus ad ſuos hæredes non poteſt tranſmittere niſi fructus perceptos, quos cum alijs ſuis bonis immiſcuit, & in horreo recondidit, ſecus inexactos.*
17 *Etiam ſi habeat facultatem teſtandi à Sancta Sede obtentam, quæ non extenditur ad inexactos.*
18 *Referuntur caſus relati à Calderino circa pertinentiam fructuum beneficiorum à Rota approbati.*
19 *Fructus pendentes, & inexacti ſpectant ad hæredes beneficiati, vbi viget talis conſuetudo.*
20 *Spectant ad Cameram, vbi deputantur Collectores ſpoliorum, & non ad ſucceſſorem, & num.* 21.
Declaratur Conſilium 333. *Surdi ibidem.*
22 *Spectant verò ad hæredes, ſi ſe cum Camera componant vti ceſſionarij.*
23 *Fructus quæſiti à Clericis ex induſtria, & labore, & non ex beneficio, aut contemplatione Eccleſiæ percepti ad inſtar diſtributionum pertinent ad hæredes defuncti.*
24 *Fructus ciuiles nempè cenſuum, penſionum domorum, vectigalium, & locorum montium, beneficiorum diuiduntur pro rata temporis inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, vel Cameram, etiam ſi dies ſolutionis non venerit.*
25 *Differentia inter fructus naturales, & induſtriales, & Ciuiles.*
26 *Fructus percepti à beneficiato, & reconditi, etiam ſi extent in domo, vel horreo eiuſdem ſpectant ad eius hæredes, & num.* 32. *&* 33.
Secus ſi extent penes Colonum, num. 29.
27 *Limit. vt non ſolum ad hunc effectum requiratur exactio, ſed etiam commixtio, & incorporatio.*
28 *Commixtio, quando dicatur facta, & incorporatio.*
30 *Camera vbi non eſt facta commixtio fructus exiſtentes in horreo beneficiati accipit tamquam ſpolia. Contrarium num.* 31.

34 *De-*

34 *Declara quòd dicti fructus reconditi ſpectent ad hæredes, ad excludendum ſucceſſorem, ſecus ad excludendam Cameram, quæ vti ſpolia Eccleſiaſtica vindicat.*
35 *Sed verius, quod comprehendatur in Bulla* Vrb. VIII. *huiuſmodi ſpolium, ſed praxis eſt in contrarium.*
36 *Fructus beneficij vbi intrat ſpolium quomodo diuidendi ſint inter Cameram, & ſucceſſorem.*
37 *Fructus beneficij vbi non eſt in vſu Conſtitutio Iulij III. ſed de conſuetudine ſpectant ad hæredes, quomodo diuidendi ſint inter dictos hæredes, & ſucceſſorem, referuntur DD. ſententia, num. 38. & 39.*
38 *Prima ſententia firmat attendendam eſſe participationem fructuum ſicut in vſufructuarijs.*
39 *Secunda ſententia eſt, quòd ſit facienda diuiſio pro rata temporis.*
40 *Sed hæc ſecunda ſententia admitti poteſt quo ad diſtributiones quotidianas, vel quo ad fructus ciuiles, num. 41.*
42 *Fructus percepti, & reconditi per beneficiatum defunctum inſeruire debent pro ſupportandis oneribus beneficij vſque ad nouos fructus.*
43 *Adeo vt ſi beneficiatus decedat poſt factam fructuum recollectionem eius hæredes teneantur de fructibus recollectis præcedentis ſuppeditare expenſas ſucceſſori.*
44 *Contrarium quòd hæc ſententia non ſit in vſu.*
45 *Verum quòd etiam ſit in vſu traditur.*

Fructus beneficiorum, defuncto beneficiato, quando ad eius hæredes, vel ad ſucceſſorem, vel ad Cameram Apoſtolicam ſpectent.

ADNOTATIO I.

1 BEneficiorum fructus in tres ſpecies diuiduntur, alij enim ſunt fructus præbendæ, qui dantur tam præſentibus, quàm abſentibus, iuxta Oltrad. *conſ.* 118. *n.* 4. Amat. Donozet. *dec.* 336. *num.* 2. *tom.* 1.

2 Alij conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, qui dantur præſentibus, & intereſſentibus ratione ſeruitij perſonalis præſtiti, iuxta textum *in cap. vnico de Cler. non reſidentib. in 6. gloſ. in extrauag. vlt. in prin. verbo in totum poſt med. verſ. diſtributiones enim ne ſede vacan. aliquid innou.* Puteus *dec.* 365. *num.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Amat. Dunozet. *dec.* 336. *num.* 3. *tom.* 1.

3 Alij verò ſunt de maſſa groſſa, qui non dantur abſentibus, ſed præſentibus, licèt non intereſſentibus, de quibus loquitur textus *in cap. olim de verborum ſignific.* qui fructus maſſæ groſſæ tunc dicuntur, quando Canonicatus non habent præbendas diſtinctas, ſed omnes fructus recolliguntur in communi, & poſtea fit diuiſio ſingulariter infra annum certo determinato tempore, iuxta *gloſ. in cap. vnico in verbo plus duo de Cler. non reſidentib. in 6. Extrauag. cum nouella §. præterea cum in aliquibus de præb.* Prob. ad Monach. *in dicto cap. vnico num* 60. *de Cler. non reſid. in* 6. Felio. *conſ.* 18. *num.* 6. *verſ. modo ijs*, Io. de Anan. *conſ.* 87. *num.* 5. *in addit. verſ. his etiam*, Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 440. & 441. vbi ita dixiſſe Rot. *in Conchen. fructuum primi Iunij 1578. coram Rubeo, & dec.* 365. *num.* 3. & 4. *coram Puteo lib.* 2. & *dec.* 449. *num.* 1. *p.* 2. *rec.* & *dec.* 336. *num.* 4. & 5. *coram Amat. Dunezet.*

4 Fructus autem prouenientes ex diſtributionibus quotidianis, ratione intereſſentiæ, & ſeruitii perſonalis ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes, iuxta opinionem Gemin. *in cap. vnico §. qui verò num.* 3. Anchar. *num.* 4. *de Cler. non reſid. in* 6. Redoan. *de ſpol. q.* 1. *num.* 26. Gozal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. num.* 165. Mareſcot. *var. reſ. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 381. *num.* 11. latè Rub. *in adnot. ad dec.* 576. *p.* 4. *tom.* 3. *rec. à num.* 22. *cum ſeq.* & *num.* 38. vbi quòd hoc procedat etiamſi à Clerico non fuerint exactæ, Bollet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de bon. Clericor. §.* 7. *num.* 18. Caputaquen. *dec.* 92. *num.* 3. *par.* 1. Amat. Dunozet. *dec.* 336. *num.* 6. *tom.* 1. *dec.* 594. *num.* 7. *coram Card. Seraph.*

5 Tum ex teſtamento, cum veriſſima, & communis DD. aſſertio ſit, quòd Clerici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum liberè poſſint teſtari, ac per vltimam voluntatem de præfatis diſtributionibus iure quæſitis diſponere, & licèt quodammodò acquiri videantur intuitu Eccleſiæ, tamen principaliter dantur intuitu perſonæ propter diurnam operam, aſſiduumque ſeruitium, atque obſequium Eccleſiæ præſtitum vndè Clericis plenum dominium dictarum diſtributionum acquiritur, Craſſ. *de ſucceſ. §. teſtamentum q.* 43. *n.* 8. Iul. Clar. *in §. teſtamentum q.* 47. *n.* 7. & 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *num.* 165. Burſat. *conſ.* 226. *n.* 49. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 33. *n.* 11. *volum.* 4. cum alijs copioſè congeſtis per Monet. *in tract. de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 2. *n.* 7. *vſque ad fin.* vbi ſubdit, quòd hoc procedat quamuis beneficium 6
nullos alios redditus habeat præter quotidianas diſtributiones, ex Syluest. Abb. Gemin. Azor. quos allegat Viuian. *de iurepatr. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 2.

Tum etiam ab inteſtato cum huiuſmodi diſtributiones 7
inter quaſi patrimonialia connumerentur, vt latè comprobat Moneta *in tract. de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 3. *à num.*
4. *vſque ad fin. vbi num.* 10. tradit quòd propterea non ſubia- 8
ceant ſpolio Eccleſiaſtico, nec bona ex eis quæſita, vt apertè tenet etiam Redoan. *tract. de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 3. *§.* & *in hac materia n.* 6. & *q.* 8. *num.* 23. Viuian. *de iurepatr. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. Io. Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 34. *n.* 27. Io. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 9. cum alijs copioſè relatis per Paul. de Rub. *in addit. ad dec.* 576. *à n.* 22. *cum plurib. ſeqq. p.* 4. *tom.* 3. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 12. *tit. de benefic. diſc.* 100. *n.* 13.

Alij fructus, qui dicuntur de maſſa groſſa conſtituentes 9
dictam tertiam ſpeciem, licèt debeantur præſentibus, & non intereſſentibus, non tamen debentur hæredibus, quia non ſunt debiti ſingulariter, ſed Capitulo, taliter quòd ſi Canonicus ante diuiſionem moriatur portio ipſum tangens accreſcit Capitulo, vel ſucceſſori, ſi tunc electus reperiatur, non autem ad hæredes tranſmittitur, iuxta magiſtrale *conſ.* Cald. 21. *de prob. per totum, cap. relatum el* 2. *de teſtam.* Calder. *conſ.* 2. *num.* 2. *verſ. tertius caſus de pecul. Cler.* Felin. *in cap. Iacob. num.* 1. *de ſimon.* & ratio eſt, quia vbi fructus ſuccedunt loco præbendæ verè dicuntur fructus beneficij, & de illis ſicut de præbenda iudicatur, Innoc. *in cap. dilectus il* 1. *de præben. num.* 2. & *in cap. ex parte de conceſſ. præben.* Prob. ad Monach. *in cap. vnico num.* 6. *de Cleric. non reſident. in* 6. Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 440. & 441. vbi ita firmaſſe Rot. *in Conchen. fructuum coram Rubeo,* & *dec.* 449. *n.* 1. *p.* 2. *rec.* & *dec.* 336. *n.* 7. & 8.

Præbendæ verò fructus (iuxta primam ſpeciem) recol- 10
lecti, & in horreis reconditi tranſeunt, & ſpectant ad hæredes beneficiati, & non ad ſucceſſorē, gloſ. & DD. *in cap. ſi appell.* & ſignanter Gemin. *num.* 9. vbi de communi *de reſcript. in* 6. *DD. in cap. fin. de pecul. Cler.* Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 15. *ſub num.* 2. & 12. Guttier. *lib.* 1. *canon. quæſt.* Nauar. *de reddit. Eccleſ. q.* 2. *monit.* 13. *num.* 3. Card. Imol. & Barbat. *in cap. fin. de pecul. Cler.* Tiraq. *de retract. conuent. §.* 5. *gloſ.* 4. *in prin.* Bero. *conſ.* 138. *nu.* 9. *lib.* 1. Card. *conſ.* 110. *num.* 1. Barbat. *conſ.* 20. *num.* 3. *vol.* 3. Ferret. in terminis Canonicatus *conſ.* 256. *num.* 7. Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 203. & poſt eundem Rot. *deciſ.* 224. *num.* 1. vbi loquitur tam de fructibus naturalibus, quàm ciuilibus, & *dec.* 761. *num.* 4. & 5. *p.* 1. *diuerſ.* & *in Mediolan. fructuum* 9. *Maij* 1592. *coram Orano inter impreſ.* penes Marcheſan. *p.* 1. *fol.* 458. latè Sperel. *dec.* 82. *n.* 2. Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſin.* 33. *n.* 1. cum alijs per Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *de ben. Cleric. §.* 15. *n.* 2. Viuian. *de iurepat. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 6. & 7.

Sed ſi huiuſmodi fructus naturales, & induſtriales ſint 11
inexacti, vel pendentes, aut à ſolo non ſeparati, quamuis maturi fuerint ante mortem beneficiati, ſpectant ad ſucceſſorem beneficij, & non ad hæredes, à die mortis ſui anteceſſoris etiam ante adeptam poſſeſſionem, tùm ex diſpoſitione iuris communis, tùm ex Conſtitutione Iulij III 7. *ex ordine Bullar. nouo tom.* 1. *fol.* 965. confirmata ab Vrb. VIII. *ſub datum* 5. *Apr.* 1628. Bullar. Cherub. *tom.* 4. *ex ordine conſt.* 80. *§.* 5. *fol.* 93. *cap. præſenti*, cum ibi notatis *de offic. Ord. in* 6. Card. *in cap. fin. n.* 2. *col.* 3. *in fin. de pecul. Cler. gloſ.* & *DD. in cap. ſi propter de reſcript. in* 6. Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 12. Bart. *in l.* 1. *in fin. C. de annon. ciuil. lib.* 11. & de communi Alber. *in l. diuortio n.* 12 *ff. ſolut. matrim.*

16 Nam iſtud motiuum quamuis in puncto iuris, vel attenta æquitate videatur probabile, non eſt tamen in praxi receptum, dum communis opinio eſt in contrarium, etiam in beneficijs curatis, Epiſcoparibus, & ſimilibus ſeruitium requirentibus, vtpotè quia per reſignationem, & dimiſſionem abdicatum remanet à reſignante omne ius, tam ratione dominij, quàm poſſeſſionis, vnde extincta, & ſublata remanet actio ad ſupradictos fructus, vt animaduertit etiam D. de Luca *in d. tom. 12. tit. de benefic. diſc. 84. num. 8.* Paciſ. de Saluian. *interdict. inſpect. 4. cap. 1. num. 215.* & dixit Rot. *dec. 104. num. 1. & 2.* coram Caualer. poſt Paciſ. de Saluian. *dec. 224. & dec. 278. num. 3. 4. & ſeq.* poſt eumdem Paciſ. *225. num. 10. 11. 12. & ſeq.*

17 Minuſque refragatur, quòd quando fructus beneficij conſiſtunt in annua, ſeu diurna præſtatione, vt conſiſtere videntur fructus controuerſi, dum in fine anni diuiduntur, & traduntur, non debent omnes ſpectare ad ſucceſſorem, ſed etiam ad prædeceſſorem vſque ad diem reſignationis factæ, & collationis, vt ex Honded. *conſ. 85. à num. 8. vſque ad fin.* docet Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de bon. Cleric. §. 16. num. 5.*

18 Quia hoc locum ſibi vindicat in vacatione reſultante ob mortem, vti inuoluntaria, & inexſpectata, ſecus in reſignatione, & dimiſſione voluntariè facta, abſque expreſſa fructuum reſeruatione, nam tunc reſignans amittit ius etiam ad fructus non perceptos aliàs ſibi competentes, & ſic efficacior eſt abdicatio per reſignationem, quàm per mortem, Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 44. num. 32. & ſeq.* Cenc. *de cenſib. q. 70. num. 19.* D. de Luca *in theat. veritat. tom. 12. tit. de benef. diſc. 34. num. 3. & 4. & diſc. 84. num. 5.* Caualer. *dec. 104. num. 1. & ſeq.* Rot. *deciſ. 278. num. 6. p. 2. recen.* repetit. poſt Cenc. *de cenſib. dec. 177.* & poſt Paciſ. *dec. 225. num. 15. & 16.*

19 Ceſſat vlterius obiectum, quia ante reſignationem actio ad huiuſmodi fructus conſequendos non erat orta, eò quia non euenerat dies ſolutionis, actionem verò orituram quoad ſe Paolus extinxit abdicando à ſe dominium, & poſſeſſionem bonorum, & redditunm ſui Canonicatus per reſignationem, & dimiſſionem voluntariè factam in manibus Ordinarij, non reſeruato iure quoad fructus præteritos, Rot. *d. dec. 225. num. 15.* poſt Paciſ. de Saluian. *interdict.* iuxta doctrinam Bart. *in l. fin. de iure fiſc.*

20 Vbi enim agitur de Epiſcopo moto proprio per Sanctiſſimum ad aliam Eccleſiam tranſlato, tunc cùm talis tranſlatio non habeat initium à voluntate Epiſcopi, ſed Pontificis; & ſic cùm non dicatur voluntaria, Epiſcopo debentur fructus, & vſque ad dictum tempus facit fructus ſuos, Rot. *d. dec. 278. num. 7. p. 2. in rec. & d. dec. 104.* coram Caualer. poſt Paciſ. de Saluian. *deciſ. 224. num. 8.* Card. de Luca *in theat. veritat. tom. 12. de benefic. diſc. 84. num. 9.*

21 Prout ceſſant ſupradicta in renunciatione, ſeu reſignatione conditionali, vel liberè facta in manibus Ordinarij, vel ad fauorem alicuius coram Pontifice, cum reſeruatione fructuum, nam tunc poſthabitis DD. ſententijs relatis à Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 6. à num. 21. vſque ad 37.* fructus debentur reſignanti vſque ad diem præſtiti conſenſus, & ab illa die incipiunt deberi reſignatario, cùm tunc reſignatio dicatur perfecta, & reſignatarius efficiatur verus Dominus, vt latè comprobat Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 6. à num. 38. vſque ad fin. & num. 43.* ſubdit, quòd ita ſtylus obſeruat, & ad fundamenta aliarum ſententiarum reſpondet ex Hier. Gabr. *conſ. 192. num. 3. 4. & 5.*

Ac proindè ſi renuncians non potuit habere fructus exa-
22 ctos, aut maturos ante diem præſtiti conſenſus poterit petere, & ſibi vindicare, cùm ad ſe ſpectent ratione dominij, & regiminis, quamuis reſignatarius cęperit poſſeſſionem, ita alijs congeſtis tradit Pariſ. *lib. 1. q. 6. num. 77. & 78.*

23 Fructuum verò pendentium hoc caſu pro rata temporis faciendam eſſe diuiſionem inter reſignantem, & reſignatarium, affirmat Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 15. num. 12.* integrè tamen ad reſignatarium pertinere, docet Alberic. *in l. diuortio ſub num. 12. ff. ſolut. matrim.* & hanc opinionem eſſe communem ſubdit Pariſ. *d. q. 6. num. 79. & 80.* vbi *in fin.* admittit opinionem Couar. in beneficijs curatis, & requirentibus reſidentiam, & ſeruitium, ſed hæc opinio licèt ſit æqua, in praxi tamen non ſeruatur, niſi etiam de fructibus pendentibus eſſet facta expreſſa reſeruatio, ex ſupra deductis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum fructus in quas ſpecies diuidantur.*
Fructus præbendæ dantur, tam præſentibus, quàm abſentibus, ibidem.
2 *Fructus conſiſtentes in diſtributionibus quotidianis dantur præſentibus, & intereſſentibus.*
3 *Fructus de maſſa groſſa dantur præſentibus, licèt non intereſſentibus, non autem abſentibus.*
Fructus de maſſa groſſa qui dicantur, num. 3.
4 *Prouenientes ex diſtributionibus quotidianis ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes, tam ex teſtamento, num. 5. quam ab inteſtato, num. 7.*
5 *Clerici Collegiatarum, & Cathedralium poſſunt teſtari de diſtributionibus quotidianis, licèt beneficium nullos alios redditus habeat, num. 6.*
7 *Diſtributiones quotidianæ inter quaſi Patrimonialia connumerantur.*
8 *Non ſubiacent ſpolio.*
9 *Fructus de maſſa groſſa ſpectant ad ſucceſſorem, & non ad hæredes.*
Fructus beneficij, vbi ſuccedunt loco præbendæ, de illis ſicut de præbenda iudicatur, ibidem.
10 *Fructus præbendales recollecti, & in horreis reconditi tranſeunt, & ſpectant ad hæredes beneficiati.*
11 *Sed ſi fructus naturales, & induſtriales ſint inexacti, vel pendentes, aut à ſolo non ſeparati, licèt maturi ſpectant ad ſucceſſorem.*
12 *Ampl. etiam ſi eſſent à ſolo ſeparati, in area tamen iacentes, vel etiam ſi eſſent à Colono reconditi, ſed nondum Clerico traditi.*
13 *Ampl. vt etiam debeantur ſucceſſori penſiones, & affictus per conductorem nondum ſoluti, licèt ab eodem percepti, & licèt anteceſſor adhibuerit diligentiam conſequendi etiam iudicialiter, & dies ſolutionis venerit, num. 14.*
15 *Ampl. vt ſucceſſor huiuſmodi fructus poſſit repetere ab hæredibus.*
16 *Beneficiatus ad ſuos hæredes non poteſt tranſmittere niſi fructus perceptos, quos cum alijs ſuis bonis immiſcuit, & in horreo recondidit, ſecus inexactos.*
17 *Etiam ſi habeat facultatem teſtandi à Sancta Sede obtentam, quæ non extenditur ad inexactos.*
18 *Referuntur caſus relati à Calderino circa pertinentiam fructuum beneficiorum à Rota approbato.*
19 *Fructus pendentes, & inexacti ſpectant ad hæredes beneficiati, vbi viget talis conſuetudo.*
20 *Spectant ad Cameram, vbi deputantur Collectores ſpoliorum, & non ad ſucceſſorem, & num. 21.*
Declaratur Conſilium 333. Surdi ibidem.
22 *Spectant verò ad hæredes, ſi ſe cum Camera componant vti ceſſionarij.*
23 *Fructus quæſiti à Clericis ex induſtria, & labore, & non ex beneficio, aut contemplatione Eccleſiæ percepti ad inſtar diſtributionum pertinent ad hæredes defuncti.*
24 *Fructus ciuiles nempè cenſuum, penſionum domorum, vectigalium, & locorum montium, beneficiorum diuiduntur pro rata temporis inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, vel Cameram, etiam ſi dies ſolutionis non venerit.*
25 *Differentia inter fructus naturales, & induſtriales, & Ciuiles.*
26 *Fructus percepti à beneficiato, & reconditi, etiam ſi extent in domo, vel horreo eiuſdem ſpectant ad eius hæredes, & num. 32. & 33.*
Secus ſi extent penes Colonum, num. 29.
27 *Limit. vt non ſolùm ad hunc effectum requiratur exactio, ſed etiam commixtio, & incorporatio.*
28 *Commixtio, quando dicatur facta, & incorporatio.*
30 *Camera vbi non eſt facta commixtio fructus exiſtentes in horreo beneficiati accipit tamquam ſpolia. Contrarium num. 31.*

34 *Di-*

34 *Declara quòd dicti fructus reconditi ſpectent ad hæredes, ad excludendum ſucceſſorem, ſecus ad excludendam Cameram, quæ vti ſpolia Eccleſiaſtica vindicat.*
35 *Sed verius, quod comprehendatur in Bulla* Vrb. VIII. *huiuſmodi ſpolium, ſed praxis eſt in contrarium.*
36 *Fructus beneficij vbi intrat ſpolium quomodo diuidendi ſint inter Cameram, & ſucceſſorem.*
37 *Fructus beneficij vbi non eſt in vſu Conſtitutio Iulij III. ſed de conſuetudine ſpectant ad hæredes, quomodo diuidendi ſint inter dictos hæredes, & ſucceſſorem, referuntur* DD. *ſententiæ, num.* 38. *&* 39.
38 *Prima ſententia firmat attendendam eſſe participationem fructuum ſicut in vſufructuarijs.*
39 *Secunda ſententia eſt, quod ſit facienda diuiſio pro rata temporis.*
40 *Sed hæc ſecunda ſententia admitti poteſt quo ad diſtributiones quotidianas, vel quo ad fructus ciuiles, num.* 41.
42 *Fructus percepti, & reconditi per beneficiatum defunctum inſeruire debent pro ſupportandis oneribus beneficij vſque ad nouos fructus.*
43 *Adeo vt ſi beneficiatus decedat poſt factam fructuum recollectionem eius hæredes teneantur de fructibus recollectis præcedentis ſuppeditare expenſas ſucceſſori.*
44 *Contrarium quòd hæc ſententia non ſit in vſu.*
45 *Verum quòd etiam ſit in vſu traditur.*

Fructus beneficiorum, defuncto beneficiato, quando ad eius hæredes, vel ad ſucceſſorem, vel ad Cameram Apoſtolicam ſpectent.

ADNOTATIO I.

1 BEneficiorum fructus in tres ſpecies diuiduntur, alij enim ſunt fructus præbendæ, qui dantur tam præſentibus, quàm abſentibus, iuxta Oldrad. *conſ.* 118. *n.* 4. Amat. Dunozet. *dec.* 336. *num.* 2. *tom.* 1.

2 Alij conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, qui dantur præſentibus, & intereſſentibus ratione ſeruitij perſonalis præſtiti, iuxta textum *in cap. vnico de Cler. non reſidentib. in* 6. *gloſ. in extrauag. vlt. in prin. verbo in totum poſt med. verſ. diſtributiones enim ne ſede vacan. aliquid innou.* Puteus *dec.* 365. *num.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Amat. Dunozet. *dec.* 336. *num.* 3. *tom.* 1.

3 Alij verò ſunt de maſſa groſſa, qui non dantur abſentibus, ſed præſentibus, licèt non intereſſentibus, de quibus loquitur textus *in cap. olim de verborum ſignific.* qui fructus maſſæ groſſæ tunc dicuntur, quando Canonicatus non habent præbendas diſtinctas, ſed omnes fructus recolliguntur in communi, & poſtea fit diuiſio ſingulariter infra annum certo determinato tempore, iuxta *gloſ. in cap. vnico in verbo plus duo de Cler. non reſidentib. in* 6. *Extrauag. cum nouella* §. *præterea cum in aliquibus de præb.* Prob. ad Monach. *in dicto cap. vnico num* 60. *de Cler. non reſid. in* 6. Felin. *conſ.* 18. *num.* 6. *verſ. modo ijs*, Io. de Anan. *conſ.* 87. *num.* 5. *in addit. verſ. his etiam*, Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 440. *&* 441. vbi ita dixiſſe Rot. *in Conchen. fructuum prima Iany* 1578. *coram Rubeo, & dec.* 365. *num.* 3. *&* 4. *coram Puteo lib.* 2. *& dec.* 449. *num.* 1. *p.* 2. *rec. & dec.* 336. *num.* 4. *&* 5. *coram Amat. Dunozet.*

4 Fructus autem prouenientes ex diſtributionibus quotidianis, ratione intereſſentiæ, & ſeruitii perſonalis ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes, iuxta opinionem Gemin. *in cap. vnico* §. *qui vero num.* 3. Anchar. *num.* 4. *de Cler. non reſid. in* 6. Redoan. *de ſpol. q.* 1. *num.* 26. Gozal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proem. num.* 165. Mareſcot. *var. reſ. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 381. *num.* 11. latè Rub. *in adnot. ad dec.* 576. *p.* 4. *tom.* 3. *rec. à num.* 22. *cum ſeq. & num.* 38. vbi quòd hoc procedat etiamſi à Clerico non fuerint exactæ, Ballet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de bon. Clericor.* §. 7. *num.* 18. Caputaquen. *dec.* 92. *num.* 3. *par.* 1. Amat. Dunozet. *dec.* 336. *num.* 6. *tom.* 1. *dec.* 594. *num.* 7. *coram Card. Seraph.*

5 Tùm ex teſtamento, cum veriſſima, & communis DD. aſſertio ſit, quòd Clerici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum liberè poſſint teſtari, ac per vltimam voluntatem de præfatis diſtributionibus iure quæſitis diſponere, & licèt quodammodò acquiri videantur intuitu Eccleſiæ, tamen principaliter dantur intuitu perſonæ propter diurnam operam, aſſiduumque ſeruitium, atque obſequium Eccleſiæ præſtitum vndè Clericis plenum dominium dictarum diſtributionum acquiritur, Craſſ. *de ſucceſ.* §. *teſtamentum q.* 43. *n.* 8. Iul. Clar. *in* §. *teſtamentum q.* 27. *n.* 7. *&* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *num.* 165. Burſat. *conſ.* 226. *n.* 49. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 33. *n.* 11. *volum.* 4. cum alijs copioſè congeſtis per Monet. *in tract. de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 2. *n.* 7. *vſque ad fin.* vbi ſubdit, quòd hoc procedat quamuis beneficium 6
nullos alios redditus habeat præter quotidianas diſtributiones, ex Sylueſt. Abb. Gemin. Azor. quos allegat Viuian. *de iurepatr. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 2.

Tum etiam ab inteſtato cum huiuſmodi diſtributiones 7
inter quaſi patrimonialia connumerentur, vt latè comprobar Moneta *in tract. de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 3. *à num.* 4. *vſque ad fin. vbi num.* 10. tradit quòd propterea non ſubia- 8
ceant ſpolio Eccleſiaſtico, nec bona ex eis quæſita, vt apertè tenet etiam Redoan. *tract. de ſpol. Eccleſiaſt. q.* 3. §. *& in hac materia n.* 6. *& q.* 8. *num.* 23. Viuian. *de iurepatr. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. Io. Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 34. *n.* 27. Io. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 9. cum alijs copioſè relatis per Paul. de Rub. *in addit. ad dec.* 176. *à n.* 22. *cum plurib. ſeqq. p.* 4. *tom.* 3. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 12. *tit. de benefic. diſc.* 100. *n.* 13.

Alij fructus, qui dicuntur de maſſa groſſa conſtituentes 9
dictam tertiam ſpeciem, licèt debeantur præſentibus, & non intereſſentibus, non tamen debentur hæredibus, quia non ſunt debiti ſingulariter, ſed Capitulo, taliter quòd ſi Canonicus ante diuiſionem moriatur portio ipſum tangens accreſcit Capitulo, vel ſucceſſori, ſi tunc electus reperiatur, non autem ad hæredes tranſmittitur, iuxta magiſtrale *conſ.* Cald. 21. *de prob. per totum, cap. relatum il* 2. *de teſtam.* Calder. *conſ.* 2. *num.* 2. *verſ. tertius caſus de pecul. Cler.* Feliq. *in cap. Iacob. num.* 1. *de ſimon.* & ratio eſt, quia vbi fructus ſuccedunt loco præbendæ verè dicuntur fructus beneficij, & de illis ſicut de præbenda iudicatur, Innoc. *in cap. dilectus il* 1. *de præben. num.* 2. *& in cap. ex parte de conceſſ. præben.* Prob. ad Monach. *in cap. vnico num.* 6. *de Cleric. non reſident. in* 6. Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 440. *&* 441. vbi ita firmaſſe Rot. *in Conchen. fructuum coram Rubeo, & dec.* 449. *n.* 1. *p.* 2. *rec. & dec.* 336. *n.* 7. *&* 8.

Præbendæ verò fructus (iuxta primam ſpeciem) recol- 10
lecti, & in horreis reconditi tranſeunt, & ſpectant ad hæredes beneficiati, & non ad ſucceſſoré, gloſ. & DD. *in cap. ſi appell.* & ſignanter Gemin. *num.* 9. vbi de communi *de reſcript. in* 6. *DD. in cap. fin. de pecul. Cler.* Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 15. *ſub num.* 2. *&* 12. Guttier. *lib.* 1. *canon. quæſt.* Nauar. *de reddit. Eccleſ. q.* 2. *monit.* 13. *num.* 3. Card. Imol. & Barbat. *in cap. fin. de pecul. Cler.* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſ.* 4. *in prin.* Bero. *conſ.* 138. *nu.* 9. *lib.* 1. Card. *conſ.* 110. *num.* 1. Barbat. *conſ.* 20. *num.* 3. *vol.* 3. Ferret. in terminis Canonicatus *conſ.* 256. *num.* 7. Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 203. & poſt eumdem Rot. *deciſ.* 224. *num.* 1. vbi loquitur tam de fructibus naturalibus, quàm ciuilibus, *& dec.* 761. *num.* 4. *&* 5. *p.* 1. *diuerſ. & in Mediolan. fructuum* 9. *Maij* 1592. *coram Orano inter impreſ.* penes Marcheſan. *p.* 1. *fol.* 458. latè Sperel. *dec.* 82. *n.* 2. Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſin.* 33. *n.* 1. cum alijs per Ballet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *de bon. Cleric.* §. 15. *n.* 2. Viuian. *de iurepat. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 6. *&* 7.

Sed ſi huiuſmodi fructus naturales, & induſtriales ſint 11
inexacti, vel pendentes, aut à ſolo non ſeparati, quamuis maturi fuerint ante mortem beneficiati, ſpectant ad ſucceſſorem beneficij, & non ad hæredes, à die mortis ſui anteceſſoris etiam ante adeptam poſſeſſionem, tùm ex diſpoſitione iuris communis, tùm ex Conſtitutione Iulij III 7. *ex ordine Bullar. nous tom.* 1. *fol.* 965. confirmata ab Vrb. VIII. *ſub datum* 5. *Apr.* 1628. Bullar. Cherub. *tom.* 4. *ex ordine conſt.* 80. §. 5. *fol.* 93. *cap. præſenti*, cum ibi notatis *de offic. Ord. in* 6. Card. *in cap. fin. n.* 2. *col.* 3. *in fin. de pecul. Cler. gloſ. & DD. in cap. ſi propter de reſcrips. in* 6. Couar. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 12. Bart. *in l.* 1. *in fin. C. de annon. ciuil. lib.* 11. & de communi Alber. *in l. diuortio n.* 1 *ff. ſolut. matrim.*

Calder, *conſ.2. num.2. verſ.tertius caſus de pecul. Cler.* Bero. *conſ.138.n.9. vol.1.* Ferret. *conſ.256. per totum*, Alex. *conſ.15. num.13. lib.2.* Bellon. *conſ.3. num.11.* Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q.3. §. verum quia num.7.* Iul. Clar. *in §. teſtamentum q.27. num.8. in fin.* Sarmient. *de reddit. Eccleſiaſt. lib.4. cap.6. n.13.* Gambar. *de auctor. Iud. deleg. lib.6. q.24. n.567.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de bon. Cler. §.15. n.4.* Pacif. de Saluian. *interdict. inſpect.4. cap.1. n.203.* Barbol. *collect. dec.309. n.4.* Viuian. *loco cit.* Vermigliol. *conſ. crim.491. n.1. conſtitut.* Ioſeph Ludou. *dec. Peruſ.33. n.1.* Sperel. *dec.82. n.3. tom.1*, Card. Seraph. *dec.594. n.5. & 6.* Penia *dec.330. per totam*, Rot. *dec.761. n.1. p.1. diuerſ. & dec.809. n.1. & 2. p.1. diuerſ. dec.155. n.1. dec.529. n.1. p.3. dec.722. num.1. dec.529. n.10. p.4. tom.3. dec.19. n.5. & 6. p.6. in rec.224. n.1.* poſt Pacif. de Saluian. *interdict. quæ eſt coram Cardin. Caualer. deciſ.* 637. vbi loquitur tam de fructibus naturalibus, quàm ciuilibus, *& dec.476. ſub num.1.* coram Coccino *dec.306. n.1. & 2. lib.2.* coram Puteo, & coram Orano penes Marcheſ. *de commiſ. p.1. fol.458. n.2.*

12 Amp. vt etiam ad ſucceſſorem, non autem ad prædefuncti hæredes ſpectent fructus à ſolo ſeparati, & in area adhuc, vel campo iacentes, vel etiam ſi ſint reconditi à Colono, ſed nondum Clerico traditi, Calderin. *conſ.2.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. q.3. §. verum quia n.7.* Clar. *in §. teſtamentum q.27. n.8. ante fin.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de bon. Cler. §.15. n.5.* Seraph. *dec.594. n.5.8. & 20. dec.683. n.3.* Coccin. *dec.476. ſub num.1.*

13 Amp.2. vt etiam penſiones, & affictus per conductorem non dum ſoluti, & inexacti debeantur ſucceſſori, quamuis fructus, pro quibus penſio, ſeu affictus ſoluitur iam percepti fuiſſent, & quamuis defunctus omnem adhibuerit diligentiam illos conſequendi, latè Bero. *conſ.138. per tot. vol.1.* Hieron. Marian. *in tract. de ſpolio, ſeu de fruct. benef. exact. n.1.23.161.225. cum ſeq.* Calder. *conſ.2. n.2. ante fin. verſ. ex his remanet de pecul. Cler.* Clar. *in §. teſtamentum q.27. n.8. ante fin.* Redoan. *de ſpolio Eccleſiaſt. q.3. §. verum quia n.7.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de bon. Cler. §.15. n.10.* Ioſeph Ludou. *dec. Peruſ.33. n.4.* Theſaur. *dec.143.* Coccin. *dec.476. ſub num.1.* Seraph. *dec.594. n.18.* Sperel. *dec.82. n.4. & 11.* Marcheſ. *de commiſ. tit. de commiſ. appel. ab execut. breu. p.1. n.132. fol.419.* vbi quòd Signatura ad inſtantiam hæredum noluit reſcribere, niſi cum clauſula *pariter iudicato*.

14 Amp.3. vt fructus pendentes, ac pecuniæ, & res aliæ beneficiorum inexactæ ſpectent ad ſucceſſorem, etiam ſi dies ſolutionis venerit, & pro tempore ante obitum decurſo debeantur, & quamuis beneficiatus etiam iudicialiter agendo neceſſariam diligentiam adhibuerit pro earum conſecutione, vt expreſsè cauetur dicta Conſtitutione Pauli III. latè Surd. *conſ.333. per totum vol.3.* Barbat. *conſ.33. num.1. vol.1.* Neuiz. *conſ.93. num.17.* Calder. *conſ.2. de pecul. Cler.* Menoch. *conſ.39. num.45.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. q.5. num.1. & 4.* Hieron. Marian. *de ſpol. ſeu de fruct. benef. inexact. n.1.23.161.227. & ſeq.* Viuian. *de iurepat. p.3. lib.14. num.9.* Antonin. *var. reſol. lib.1. reſol.46.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de bon. Cler. q.15 num.11.* Borgnin. Caualcan. *dec.44. num.4. p.1.* Ioſeph Ludou. *dec. Peruſ.33. num.15.* Franch. March. *dec.446. num.1. & 2.* Seraph. *dec.594. num.20. & dec.683. num.3.* Rot. *dec.809. num.1. p.1. diuerſ. & in nullius, ſeu Romana pecuniaria coram Blanchetto* penes Marcheſ. *de commiſ. p.1. fol.425. n.1. & 2.*

15 Amp.4. vt ita ſucceſſori debeantur huiuſmodi fructus pendentes, & inexacti, vt quidquid perceptum ſit poſt mortem Rectoris, ſeu Beneficiati, etiam ante beneficium collatum ſucceſſor poſſit repetere tam contra hæredes, quàm contra conductorem, Borgnin. *dec.44. ſub num.7. p.1.* ex Abb. & Didac. *quos allegat*.

16 Et ratio prædictorum eſt, quia beneficiatus, ſiue habeat, ſiue non habeat adminiſtrationem in vita æquiparatur vſufructuario, & ſic ad libitum diſponere poteſt de fructibus ſui beneficij etiam actualiter non perceptis, in morte verò æquiparatur vſuario, qui non poteſt ad ſuos hæredes fructus inexactos tranſmittere, ſed illos dumtaxat, quos in effectu percepit, & inter cætera ſua bona immiſcuit, ſiue in horreo recondidit *glo. in cap. fin. de offic. ord. in 6.* vbi etiam Couar. Barbat. Card. latè Valaſc. *de ſucceſſ. creat. lib.3. §.22. num.39.* Calderin. *conſ.2. de pecul. Cler.* vbi in puncto Canonicatus Surd. *conſ.333. num.7.* Mareſcot. *p.2. cap.2. num.9.* Borgnin. *dec.44. num.1. & 2. par.1.* Rot. *deciſ.41. de probat. in antiq. dec.761. coram Seraph.* cum alijs allegatis per Sperel. *dec.82. n.45. & ſeq. tom.1.*

Ampl. 5. vt ex Conſtitutione Vrbani VIII. *Bullar. Cherub. tom.4. ex ordine 80. fol.394.* etiam cauetur, quòd facultates teſtandi Eccleſiaſticis conceſſę, & concedendæ etiam titulo oneroſo non extendantur ad emolumenta quæcumque, & ad fructus inexactos, etiam ſi debeantur ratione fructuum recollectorum, & in horreo reconditorum, ac etiam conſumptorum, ſed ea ad Cameram Apoſtolicam, ac ad ſucceſſorem reſpectiuè omninò ſpectent, & pertineant, de qua Sperel. *dec.82. num.30. tom.1.* 17

Quinque tamen caſus diſtinguuntur per Calderin. in hac materia citato *conſilio 2. de pecul. Cleric.* Primò, *quando moritur fructibus ſeparatis, ſed in area, & campo iacentibus.* Secundò, *reconditis à Colono, ſed nondum illi traditis.* Tertiò, *aſſignatis ipſi Canonico, ſed nondum conſumptis.* Quartò, *certe fructus, vel pretium debetur poſt ſeparationem per vnum, duos, vel tres menſes, & interim Canonicus moritur.* Quintò, *quando Canonicus moritur poſt dictum terminum, tamen nondum d. ſpecies, ſeu pecunia erat ſoluta*, in quibus caſibus excepto tertio inſpecto iure communi fructus ſpectant ad ſucceſſorem, vt firmauit Rota *dec.476. num.1. & 2.* coram Coccino, & hanc Calderini diſtinctionem receptiſſimam eſſe in Rota, & Curia reiectis aliis diſtinctionibus ab aliis allatis, & preſertim de beneficiato habente, vel non habente adminiſtrationem, teſtatur D. de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom.12. tit. de benefic. diſc.81. num.4. & 5. & diſc.100. num.4.* 18

Limit. 1. principalem concluſionem non procedere vbi adeſt conſuetudo, vt huiuſmodi fructus ſpectent ad hæredes beneficiati, dummodo tamen huiuſmodi conſuetudo legitimè probetur, Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de bon. Cleric. §.15. num.5. in fin. & num.6. 7. & 8.* vbi de materia Coccin. *dec.476. num.2.* ibi ceſſante conſuetudine, Rot. *dec.529. num.3. & 29. dec.722. num.7. p.4. tom.3. recen.* cum alijs per Pacif. de Saluiano *inſpect.4. cap.1. num.206. 207. & 208.* 19

Limita 2. quòd ſupradicta procedunt, & Conſtitutio 7. Iulij III. reſtringitur in locis, vbi non adſunt, nec ſolent deputari Collectores ſpoliorum Eccleſiaſticorum, & in quibus ius commune ſeruari debet, ſecus autem in locis, vbi deputantur Collectores, in quibus fructus beneficiorum inexacti, neque ad hæredes beneficiati defuncti, neque ad ſucceſſorem, ſed ad Cameram Apoſtolicam ſpectant, vt declarauit idem Iul. III. *Bullar. nono conſtit.9. tom.1. fol.698.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. q.5. per totam*, Pacif. de Saluian. *inſpect.3. cap.1. num.209.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de bon. Cleric. §.15. num.12.* D. de Luca *in ſuo Theatro veritatis tom.12. tit. de benef. diſc.81 num.3.* Sperel. *dec.82. num.12.* vbi quòd Surdus, qui contrarium ſcripſ. in *conſ.333. ſub n.14. verſ. non obſtat*, locutus eſt in terminis primæ Conſtitutionis Iulii III. & non ſecundùm hanc ſecundam declarationem, Puteus *dec.306. num.1. & 2. lib.2.* 20

Adeò vt Camera Apoſtolica quoad fructus inexactos ſubrogata, & effecta ſit in locum Eccleſiæ, ſucceſſorum, vel hæredum, vnde ex notoria conſuetudine Camera huiuſmodi fructus inexactos tamquam ſpolia capit, latè Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quæſt.5. num.5. & 6.* Nauar. *de ſpolio Cleric. §.6. num.6. & 7. in fin.* Quaranta *in ſumm. Bull. in verbo ſpolia ſub prin.* Sperel. *dec.82. num.13. & 14.* Rota *deciſ.594. num.14. 16. & 20.* coram Card. Seraph. *deciſ.761. num.5. p.1. diu. & in Mediolan. fructuum coram Orano* penes Marcheſ. *de commiſ. p.1. fol.458.* 21

Hinc eſt, quòd ſi hæredes beneficiati ſe cum Camera componant, cum ſubrogentur loco Cameræ omnes fructus ſpectantes ad Cameram, vti ſpolia, ſpectant ad hæredes, & ab eiſdem percipi poſſunt, cum ceſſionarius vtatur iure cedentis, & cenſeatur vna, & eadem perſona cum cedente, iuxta textum in *in l. ſi donata 37. §. 1. & ibi gloſ. in verbo de euict. ff. de donat. inter vir. & vxor.* ita Sperel. *deciſ. 82. numer. 20. 21. & ſeq. tom.1.* 22

Limit. 2. in fructibus induſtria, & labore à Clericis 23

quæſi-

quæſitis ad inſtar diſtributionum, & non ex beneficio, aut
contemplatione Eccleſiæ à Clericis perceptis, qui ſiue ex
teſtamento, ſiue ab inteſtato pertinent ad hæredes Clerici
defuncti, & non ad ſucceſſorem in beneficio, tradunt com-
muniter DD. *in cap. 1. de pecul. Cleric.* Bald. *in Auth. licen-
tiam num. 2. & 3. C. de Epiſcop. & Cler.* Alex. *conſ. 116 n. 5.
lib. 7.* Pariſ. *conſ. 33. num. 12. lib. 4.* Neuiz. *conſ. 93. num. 18.
& 19.* Gig. *conſ. 144. num. 5. & 6.* Sermient. *de reddit. Ec-
cleſ. p. 3. cap. 5. num. 8.* Nauar. *eod. tract. q. 1. art. 19. num. 1.*
Monet. *de teſtib. p. 3. q. 3. num. 7.* Rot. *dec. 19. num. 13. 14. &
15. p. 6. recen.*

24 Limit. 3. vt ſupradicta procedant in fructibus naturali-
bus, & induſtrialibus, ſecus in ciuilibus, vt ſunt fructus
cenſuum, ſocietatum, officiorum, gabellarum, vectigalium,
annuæ, & diuturnæ præſtationis pecuniarum, & locorum
montium, paſcuorum, penſionum domorum, & ſimilium
rerum, quæ ex eorum natura non ſunt aptæ producere
fructus, niſi ciuili tantùm perſonarum negotiatione: nam
huiuſmodi fructus inter hæredes beneficiati demortui, vel
inter Cameram, aut eius ceſſionarium, & ſucceſſorem in
beneficio diuidendi ſunt pro rata temporis; quia huiuſmodi
fructus ciuiles quotidie currunt, & quotidie incipiunt de-
beri, vnde recipere debent diuiſionem pro rata temporis
poſſeſſi beneficij inter anteceſſorem, etiam ſi dies ſolutionis
25 non aduenerit, ad differentiã fructuum naturalium, & in-
duſtrialium, qui ſolum ſemel in certa anni parte percipiun-
tur, vt eſt frumentum, oleum, muſtum, legumina, & ſimi-
lia, in quibus tempus perceptionis, & recollectionis atten-
ditur, vt benè comprobat Sperel. *dec. 82. num. 24. 25. 26. &
ſeq. tom. 1.* vbi quòd cum hac diſtinctione tranſeat Put. *dec.
14. lib. 3.* Rot. *dec. 240. per tot. p. 1. & dec. 278. p. 2. recen.*
Gabr. *conſ. 191. num. 3. vol. 2.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1.
tit. de bon. Cleric. §. 16. num. 5.* & animaduertit Salyeer. *in
l. Iulius §. ſi fructus num. 8. & 10. ff. de empt. & vendit.* latè
Petrus Barboſ. *in l. diuortio p. 2. num. 22. cum plurib. ſeqq. ff.
ſolut. matrim.* Surd. *conſ. 333. num. 3. lib. 3.* Honded. *conſ.
84. num. 17. vol. 2.* Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 15. num. 3.
verſ. ſed hoc ſuppoſito,* Vincen. de Franch. *dec. 79. num. 2.* D.
de Luca *in Theat. verit. tom. 12. tit. de benef. diſc. 100.
num. 21.*

26 Limit. 3. in fructibus perceptis à beneficiato defuncto,
quilicèt extent, & non ſint conſumpti, quoties penes ipſum
beneficiatum ſunt, remanent ad eius liberam diſpoſitio-
nem, & ad hæredes tranſmiſſibiles, cum tunc non ſint am-
plius pendentes, neque inexacti, ſed verè proprij ipſius be-
neficiati, & de eius patrimonio effecti, iuxta tertium caſum
Conſil. 2. Calderini de pecul. Cleric. ita D. de Luca *in ſuo
Theatro verit. tom. 12. tit. de benefic. diſc. 81. num. 6.*

27 Sublim. vt ad hunc effectum copulatiuè requiratur
non ſolùm exactio, ſed etiam commixtio, & incorpo-
28 ratio fructuum receptorum cum alijs bonis beneficia-
ti, & commixtio tunc verè dicitur facta, quando diſcer-
ni non poteſt, vndè fructus prouenerint, *l. ſi alieni ff. de
29 ſolut.* & incorporatæ tunc cenſendæ ſunt pecuniæ,
quando ſunt deſcriptæ inter res proprias beneficiati, *l. ſi
quando,* vbi Bart. *C. de bon. vacan. lib. 10.* etenim iſtis qua-
litatibus concurrentibus, tunc verè, & realiter fructus
exacti dicuntur ad effectum tranſmittendi ad hæredes, &
excludendum ſucceſſorem, & Cameram, aliàs ſi benefi-
ciatus retineat huiuſmodi fructus penes Colonum, etiam
ſi mediante eius perſona percipiſſe dicatur, nihilominus,
quia non eſt facta commixtio, & incorporatio eſt locus
Bullæ Iulij III. vt firmauit Rota *deciſ. 300. iuxta Venetam
alias 390. iuxta Lugdunen. coram Penia, & in eadem coram
Blanchetto* penes Marcheſ. *de commiſſion. p. 1. §. 2. num. 2.
& 3. fol. 424.*

30 Hinc eſt, quòd ſolent Camerales apponere manus ſuper
fructibus, frumento, & ſimilibus iam in horreis ad libe-
ram beneficiati diſpoſitionem exiſtentibus, quoties conſtat
de eorum identitate, quòd ſcilicet proueniant à bonis bene-
ficij abſque actuali mixtura, ſeu confuſione cum alijs bonis,
niſi ex ſpeciali gratia, & Pontificis indulto condonentur,
ſubdit D. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 12. tit. de benef.
diſc. 71. num. 8.*

31 Verùm quòd qualitas commixtionis, & confuſionis
etiam ad excludendam Cameram non ſit accipienda ma-
terialiter, & de facto, ſed formaliter, & de iure, ſcilicet
pro eo actu, per quem dicti fructus deſierint eſſe Eccleſia-
ſtici, ſeu de dominio Eccleſiæ, atque effecti prophani, &
de priuato dominio beneficiati, ſuadetur, quia dictam
qualitatem, & ſtatus mutationem aſſumere videntur, eò
ipſo quòd percepti fuerunt, aut repoſiti in horreo proprio,
vel alio loco conducto, vel eius nomine retenti, propter
quod fructus immutant dominium, atque abdicati à prio-
ri dominio Eccleſiæ, vel reſpectiuè proprietarij, tranſeunt
in nouum dominium priuatum beneficiati, ſeu vſufru-
ctuarij iuxta Conſilium Calderini 2. *de ſpolio Cleric.* ibi,
& intelligo horreo ſuo, vel alieno ſuo nomine, quæ
verba regiſtrantur etiam apud Coccin. *deciſ. 476. numer.
3.* ita latè comprobat D. de Luca *in ſuo Theatr. veritat.
tom. 12. diſc. 81. à num. 9. vſque ad 16.* ex copioſè deductis
per Vermigliol. *conſ. 491. num. 1. & per tot.* & dixit Rota
in Mediolanen. fructuum 9. Martij 1592. coram Orano n. 2.
vbi quòd quando non agitur de fructibus pendentibus, &
à ſolo nondum ſeparatis, qui ad ſucceſſorem in beneficio
pertinent, ſed de fructibus recollectis, & in horreis recon- 32
ditis de iure communi huiuſmodi fructus non ſpectare ad
ſucceſſorem, ſed ad hæredes beneficiati defuncti, vt tra-
dunt *gloſ. & DD. in cap. fin. de pecul. Cleric.* Couar. *lib. 1.
var. reſol. cap. 15. ſub num. 2.* latè Nauar. *de reddit. Eccleſ.
q. 2. num. 3.* Immò quòd ſtatim atque fuerint à ſolo ſeparati 33
dicuntur à beneficiato percepti, ſubdit Rota *in eadem
deciſione coram Orano ſupracit.* penes Marcheſ. *de commiſ.
p. 1. §. 2. fol. 458.* ex Tiraquel. *de retract. conuent. §. 5. gloſ. 4.
ſub num. 1.*

Quòd licèt exuberet ad excludendum ſucceſſorem, ad 34
excludendam tamen Cameram redditur difficilius, ſi fru-
ctus etiam in horreo reconditi adhuc extent, & non ſit fa-
cta realis incorporatio, & commixtio, cum à Camerali-
bus prætendantur, alio ſpeciali titulo ſcilicet tamquam
ſpolia, quidquid ſit de iure; vt practicari vidimus in ſpolis
diuerſorum Eccleſiaſticorum, etiam Cardinalium non ob-
ſtante indulto de teſtando iuxta Conſtitutionem Vrbani 35
VIII. ſupra allegatam in *Bullario nouo 80. §. 2. & ſeq. p. 4. fol.
395.* adeò ut licèt prætendi nequeant vti fructus inexacti à
Cameralibus, nihilominus accipiuntur ab eiſdem tam-
quã bona prouenientia occaſione Eccleſiæ, ſeu beneficii, ac
proinde cadãt ſub ſpolio iure ſucceſſorio: ſed hoc nõ videtur
obſtare, ex quo conſtitutio Vrbani VIII. percutiat ſolum ea,
quæ veniunt ſub nomine fructuum inexactorum, ſub quo-
rũ nomine venire non videtur frumentum, & ſimiles fru-
ctus percepti, & in horreo reconditi, vt ratiocinatur D. de
Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 12. de benef. diſc. 83.
num. 3.*

Plures tamen caſus in hac materia recenſet idem de Lu- 36
ca *in d. tit. de benef. diſc. 100.* quos non refero, cum apud
eum videri poſſint, excepto vltimo caſu, ſcilicet repartitio-
nis fructuum, inter Cameram pro tempore vacationis be-
neficij ſpolio ſubiecti illius anni, ac ſucceſſorem nouiter
prouiſum, quam repartitionem inter præfatos faciendam
eſſe pro rata temporis, & menſium, deſumpta regula, quæ
habetur inter virum, & vxorem, ac regulato anno, ab ini-
tio, quo facta recollecta incipit terra concipere, ſeu præpa-
rare fructus anni venturi, ſeu nouæ recollectæ, concludit
idem de Luca *dict. diſc. 100. num. 24.*

Vbi tamen non eſt vſu recepta dicta Conſtitutio Iulij 37
III. vt eſt in Regnis Hiſpaniarum, in ſtatu Mediolani, in
Diœceſi Lucana, & Piſana, vt teſtantur Viuian. *de iurep.
p. 3. lib. 14. cap. 8. à num. 11. vſque ad 15.* Garz. *de benef. p. 2.
cap. 1. num. 91. & 103.* & pluries cenſuit Rota *vt in Medio-
lanen. fructuum 9. Martij 1592. coram Orano inter impreſ.*
penes Marcheſ. *de commiſ. tom. 1. fol. 458. & deciſ. 19. num.
12. p. 6. recen.* in quibus ex conſuetudine fructus beneficio-
rum, vel ſeparati à ſolo, vel inexacti ſpectant ad hæredes
beneficiati defuncti, dummodò maturati ſint in vita Cleri-
ci beneficiati, contendunt DD. inter ſe an huiuſmodi fru-
ctus diuidendi ſint inter hæredes demortui, & ſucceſſo-
rem in beneficio, & aliqui loquentes ſuppoſita dicta con-
ſuetudine, alii ſimpliciter ſuppoſita diſpoſitione iuris com-
munis, promiſcuè tamen allegantur.

Prima tamen ſententia eſt, attendendam eſſe perceptio- 38
nem fructuum, ſicut in vſufructuariis iuxta diſpoſitionem
textus in *l. defuncta ff. de vſufruct. & §. ſi verò de re-
rum diuiſ.* Nicolaus Gemin. *in Enchirid. benef. tit. 4. de*

gratijs expectatiuis num. 24. Nauat. *in reddit. Eccleſ. q.* 2. *n.* 13. *& conſ.* 7. *de ſucceſs. ab inteſt. &* 3. *de pecul. Cleric. &* 3. *de donat.* Barboſ. *in l. diuortio ff. ſolut. matrim.* 2. *p. num.* 44. *& à num.* 56. & hanc opinionem etiam videtur Rota ſecuta fuiſſe *in Pharen. penſionis* 19. *Iunij* 1573. *coram Clemente VIII.* penes Garz. *de benefic. par.* 2. *cap.* 1. *n.* 109.

39 Secunda ſententia eſt, quòd fructus inter beneficiatum defunctum, & ſucceſsorem diuidantur pro rata anni, & temporis, quo prædeceſsor obtinuit beneficium, itaut pro eo duntaxat tempore, vſque ad diem ceſsus, vel deceſsus ad illum, eiuſque hæredes beneficii redditus pertineant, pro reliquo verò tempore ad ſucceſsorem, ſeu ad Eccleſiam, cum beneficium detur propter officium, & ſeruitium Eccleſiæ, iuxta terminos *l. diuortio ff. ſolut. matr.* vnde beneficiatius aſſimilari debet marito, qui ſuſtinet onera matrimonii, qui facto diuortio pro rata temporis, quo ſuſtinuit onera matrimonii participare debet ratam fructuum dotalium: quæ ratio militare debet etiam pro Clerico, qui ſuſtinuit onera beneficii, Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 15. *num.* 12. *ad fin. cum ſeq.* Molin. *de Hiſpan. Primogenitis lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. Gutiet. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 33. Sarmien. *de reddit. Eccleſiaſt. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 13. Genuen. *in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 52. *in adnot. num.* 11. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 79. *& de confidentia quæſt.* 35. *num.* 49. Zerola *in prax. Epiſcop.* 1. *p. verb. beneficium* §. 6. *&* 2. *p. verb. renunciatio* §. 2. Caſtill. *de vſufruct. cap.* 79. *à num.* 1. Zecchus *de benefic. & penſion. cap.* 13. *num.* 8. *verſ. ex iis corollariis*, Auguſt. Barboſ. *in collect. decretal. ad cap. vltim. de confirm. vtili, vel inutil. num.* 26. *verſ. in primis attento iure communi*, Viuian. *de iurep. par.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 4. Monet. *de diſtrib. quotid. par.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 20. latè Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 1. *à num.* 96. *vſque ad* 104. vbi teſtatur ita obſeruari in Epiſcopatu Abulenſi, & Cæſarauguſtano, Pacif. de Saluian. *inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 205.

40 Hæc tamen ſententia, quidquid ſit vbi eſt vſu recepta, ſibi tantùm locum vindicare poteſt, in Clerico quoad quotidianas diſtributiones, ratione operis, laboris, & ſeruitij Eccleſiæ præſtiti, vt ſupra demonſtrauimus *num.* 4. & in puncto Clerici Eccleſiæ Collegiatæ tradit Monet. *de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 4. *n.* 20. *circa fin.*

41 Secundò admitti poteſt ſupradicta ſententia Couar. & concordantium quoad fructus ciuiles, qui percipiuntur ex prædiis Vrbanis, qui quotidie percipiuntur, ſecus autem quoad alios fructus prædiorum ruſticorum, in quibus non percipitur vtilitas, niſi tempore meſſium, & vindemiarum, ita Moneta *de diſtribut. quotidian. p.* 3. *q.* 4. *num.* 24. *verſ. admitterem tamen*, ex Io. de Imol. *in l. diuortio in prin. ff. ſolut. matrim.* & ſupra demoſtrauimus *num.* 24.

42 Quòd ſi Clericus moriatur perceptis, reconditis, ac commixtis omnibus beneficii fructibus, adeo vt ſucceſsor non inueniat fructus, cum quibus ſe ſuſtentare valeat, quod teneatur prædeceſſor, ſeu eius hæredes ſubminiſtrare
43 omnes expenſas pro incumbentibus oneribus, & alimentare ſucceſſorem vſque ad nouos redditus, vtpotè quia in beneficijs redditus vnius anni deſtinati ſint pro dictis oneribus, vſque ad nouos redditus ſequentis anni, docent Botgnin. *deciſ.* 37. *num.* 46. *cum plurib. ſeqq. aliàs deciſ.* 81. ſecundùm aliam impreſſionem, cum qua etiam pertranſit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *de bon. Cleric.* §. 15. *num.* 13. Viuian. *de iurep. par.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 19. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 24. *&* 25. vbi allegat textum *in cap. præſenti* §. *porrò de offic. Ordin. in* 6. & ego ipſe tradidi in meo Plauſinomo *conſtit.* 31. *num.* 9. 10. *& ſeq.*

44 Hæc ſententia licèt à nemine reiecta fuerit, cum contradictores inuenire non potuerim, nouiſſimè tamen D. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 12. *tit. de benefic. in eſtate diſc.* 83. *num.* 5. *&* 6. *& diſc.* 84. *num.* 11. *& ſeq.* aſſerit dictam concluſionem non eſſe in vſu, nec reperiri ad praxim deductam, & in contrarium eſſe obſeruantiam, verùm non
45 impegnando dictum tanti viri mihi amiciſſimi, omnibus rebus ornati, reperio obſeruari præcipuè in Curatis, & Parochialibus Eccleſijs in Diœceſi Tudertina, & Lucana, vbi datur ſecundùm qualitatem, & quantitatem reddituum ſingulo menſe certum quid pro Parochi ſuſtentatione, & in Diœceſi Tudertina, quòd regulariter detur in grano quarta pars rubri, & vnus cadus vini pro quolibet menſe vſque ad nouos fructus, & meſſem, ſeu nouam recollectionem, prout etiam ſtatuitur in *Concil. Prouincial.* 7. *Mediolan.* vt teſtatur Viuian. *de iurep. par.* 3. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 19. vbi æquum eſſe ſubdit, quòd hæredes Clericorum, ſicut ſuccedunt in commoditate bonorum, ita etiam ſupportent onera beneficiorum vſque ad nouos fructus.

SVMMARIVM.

1 *Fructus pendentes, inexacti, & percepti à die vacationis beneficij iure antiquo ſpectabant ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem, hodie vbi deputantur Collectores ſpectant ad Cameram.*

2 *Maturandi verò tempore ſucceſſoris inter eum, & Cameram diuidendi ſunt pro rata temporis.*

3 *Ampl. etiam ſi ſucceſſori conceſſum eſſet breue capiendi poſſeſſionem nomine Cameræ, vnà cum fructibus à die obitus anteceſſoris, niſi adſit derogatio Bullæ Sixti V.*

4 *Spolium fieri poteſt ex bonis illorum, quos conſtat fuiſſe in ſtatu ſubiecto ſpolijs, niſi hæres probet exemptionem, vel relicta eſſe patrimonialia.*

5 *In dubio ob præſumptionem quod relicta ſint acquiſita ex redditibus Eccleſiæ Camera facit ſpolium.*

6 *Spolio non ſubijciuntur bona poſſeſſa per Clericum, & Prælatum ante promotionem.*

7 *In dubio præſumentur acquiſita poſt.*

8 *Et cautela eſt, vt ante aſſecutionem beneficii inuentarium de proprijs bonis conficiatur, ad euitandum ſpolium, num.* 9.

Præcipuè ſi etiam probetur per teſtes, num. 10.

11 *Spolium habet locum in quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, non autem ex patrimonialibus, n.* 15.

12 *Vnde hæredes beneficiati habentis patrimonium non ſunt amouendi à poſſeſſione bonorum, donec diſcutiatur vndè bona prouenerint.*

13 *Ad cognoſcendum ex quibus redditibus proueniant acquiſitiones beneficiati traditur regula.*

14 *Onus probandi bona per Clericum relicta fuiſſe quæſita ex redditibus Eccleſiaſticis ſpectat ad Cameram, ſi concurrat poſseſſio ſucceſſorum Clerici.*

16 *Bona cenſentur acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, ſi Clericus non habet patrimonium, officium, vel exercitium.*

17 *Sed ſi Clericus habeat bona patrimonialia, officium, vel artificium ex eadem cauſa acquiſita cenſentur, & de illis poteſt diſponere.*

18 *Sed ſi ſimul habeat bona Eccleſiæ, & patrimonialia, vel artificium, in dubio ex vtroque acquiſiuiſſe præſumitur, & diuidi debent inter hæredes, & ſucceſſorem.*

19 *Et in dubio an habuerit bona patrimonialia, vel artificium vltra beneficium præſumitur acquiſiuiſse ex redditibus beneficij.*

20 *Vbi verò fructus beneficij ſunt tenues, & patrimonii opulenti ex patrimonio præſumitur acquiſiuiſſe.*

21 *Prout etiam præſumitur ſi Clericus habeat penſionem, vel Capellaniam amouibilem.*

22 *Quid de acquiſitis à Conſanguineo Prælati adminiſtratore bonorum Eccleſiæ.*

23 *Prælatus poteſt teſtari de acquiſitis ex bonis Eccleſiæ ſi tantumdem de proprijs in eius beneficium impendit. Declara, vt num.* 24.

25 *Bona relicta Clericis intuitu eorum perſonæ ſpectant ad eumdem, ſi intuitu Eccleſiæ, ad Eccleſiam.*

26 *Bona penſionarij cadunt ſub ſpolio, ſi penſio excedat ſummam triginta aureorum.*

27 *Termini penſionis maturati, & non exacti ſpectant ad Cameram, vbi adſunt Collectores.*

28 *Spolium vbi fit ob non reſidentiam non intrat niſi in bonis quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, ſecus ſtante licentia non reſidendi, num.* 29. *Ampl. vt num.* 44.

30 *Fructus malè percepti ſubiiciuntur ſpolio.*

31 *Ita etiam illegitimè relicta. Limit. vt n.* 51.

32 *Prout etiam acquiſita ex illicita negociatione, etiam in haben-*

Digitized by Google

habente facultatem teſtandi, num.34. & etiam ſtante compoſitione facta cum Camera, n.35.

33 *Quæ veniant nomine illicitæ negociationis.*

36 *Negociatio non præſumitur mala, & contrarium tenetur probare fiſcus Apoſtolicus, vt intret ſpolium.*

37 *Bona relicta à Religioſo extra Religionem degente ſubijciuntur ſpolio, licèt de iure antiquo ſpectarent ad Monaſterium, num.38.*

39 *Vndè fiſcus tenetur probare Religioſum extra Religionem vixiſſe.*

40 *Inſtrumenta, paramenta, & ornamenta ſacra relicta à Beneficiato etiam de proprio empta ſpectant ad Eccleſiam, & non ad heredes.*

41 *Lim. ſi ſint ſatisfaciendi creditores beneficiati, ſi non extant alia bona.*

42 *Lim.2. in auleis, & ornamentis deſtinatis ad ornatum propriæ domus beneficiati, & non ad cultum diuinum.*

43 *Ornamenta, & inſtrumenta ſacra Cardinalium ſpectans ad Capellam Apoſtolicam.*

44 *Spolio ſubijciuntur bona beneficiati decedentis extra reſidentiam, etiam ſi habeat facultatem teſtandi, exceptis Cardinalibus, num.45.*

46 *Spolium non cadit in beneficio tenui, non excedente valorem triginta ducatorum aureorum.*

47 *Beneficium in dubio non præſumitur tenue, & ex inuentario probatur eius valor.*

48 *Bonorum ſpecies, quæ controuerti poſſunt, an ſubijciantur ſpolio recenſentur.*

49 *Supellectilia domeſtica, vt Menſa, Arca, ſedilia, dolia &c. non ſubijciuntur ſpolio, licèt acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, num.50.*

51 *Animalia, & melioramenta ſi facta ſint ex bonis patrimonialibus detrahenda veniunt per heredes beneficiati, ſecus ſi ex redditibus beneficij, quo caſu ſpectant ad Eccleſiam, ſeu ad Cameram, ſecus vbi concurrit indultum teſtandi, num.52.*

53 *Declara vt dicta animalia ſpectent ad Eccleſiam ſi fuerint empta ex eiuſdem redditibus, vel ſubrogata tamquam inſtrumenta fundi, ſecus ſi ex bonis patrimonialibus ratione induſtriæ, niſi conſtet de donatione.*

54 *Nomina debitorum non exactorum ſi ſint de effectibus beneficij ſubijciuntur ſpolio.*

55 *Et ſi proueniunt ex impræſtantiis ſcilicet frumenti, vel ad ferendum, vel ad renouandum traditi pariter de effectibus beneficii ſpectant ad Eccleſiam, vel ad Cameram.*

56 *Ita etiam in ſpolio veniunt iura, & actiones Clerici defuncti.*

57 *Curiales, Incolæ, & Originarij Vrbis decedentes in Vrbe, eiuſque diſtrictu intra decem miliaria eximuntur à ſpolio, etiam ob negotiationem, num. 59.*

58 *Habent amplam facultatem teſtandi, & non teſtantibus ſuccedunt venientes ab inteſtato.*

60 *Lim. in beneficiis regularibus.*

61 *Abſentes à reſidentia ſi decedant in Vrbe non gaudent hoc priuilegio, ſecus ſi decedant poſt obtentum beneficium, & adhuc non ſe contulerint ad reſidentiam, n.62.*

63 *Neque ſi Curialis diſponat in illegitimos, excepta cauſa alimentorum, num.64.*

65 *Alimenta debentur illegitimis, & Clericus etiam de quæſitis ex bonis Eccleſiæ poteſt eiſdem alimenta relinquere.*

66 *Nomine Curialium ad hunc effectum, qui veniant.*

67 *Curialis efficitur, qui per annum continuum in Vrbe reſidentiam faciat.*

Fructus beneficiorum, & bona Beneficiati defuncti, an & quando ſpolio ſubijciantur.

ADNOTATIO II.

FRuctus pendentes, inexacti, & percepti à die vacatio- 1
nis beneficij iure antiquo ſpectant ad Eccleſiam, vel
ad ſucceſſorem vſque ad legitimam prouiſionem, & actua-
lem poſſeſſionem, *cap. cum in officijs de teſtam. cap. quia ſæpè
de elect. cap. præſenti de offic. ord.* & vt aliàs comprobauimus
in antecedenti Adnotatione; iure verò nouo in locis vbi
adſunt Collectores Apoſtolici percipiuntur per Cameram,
ex citata Conſtitutione Iulij III. quæ in his materijs eſt Ca-
meralium fundamentum, vt inquit Io. Baptiſta de Luca *in
ſuo Theat. veritat. tom.12. tit. de benef. diſc.81. num. 3.* & ex
alia conſtitutione Gregor. XIII. & conſtit. Sixti V. edita de
anno 1589. die 1. Ian. vbi ſtatuitur omnes fructus benefi- 2
ciorum, tam regularium, quàm ſæcularium pendentes an-
te beneficiatorum obitum, & maturos, ac etiam à ſolo mi-
nimè ſeparatos, ſeu nondum exactos, quàm etiam poſt eo-
rum obitum vſque ad diem adeptæ poſſeſſionis beneficij per
ſucceſſorem eius maturandos, ſeu decurrendos pro rata
temporis à die adeptæ poſſeſſionis ad Cameram ſpectare, &
Cameræ applicandos eſſe, de quibus Conſtitution. Bonac.
*in tit. de contractib. ſeu in tit. de ſpol. diſp.3. quæſt. vlt. punct.
3. num.2. & 3. tom.2.* Redoan. *de ſpol. q. 5. num. 5. & ſeq.*
Rot. *dec.476.* coram Cocc. *& dec.529. num.11. & dec. 722.
à num.14. cum ſeq. p.4. tom.3. rec. & dec.594. num.16. 17. &
18.* coram Seraph.

Ampl. quòd procedat etiam ſi ſucceſſori conceſſum eſſet 3
breue capiendi poſſeſſionem nomine Cameræ cum clauſu-
lis, quòd expeditis literis mittatur in poſſeſſionem vnà cum
fructibus à die obitus anteceſſoris; nam adhuc Cameræ, &
non ſucceſſori debentur dicti fructus, ſi in eiſdem literis,
non reperiatur adiecta derogatio præfatæ Bullæ Sixti V. &
ita ſignificaſſe Commiſſarium Apoſtolicum Nuntio exi-
ſtenti Neapoli, & inſtructionem ad eumdem Nuntium ſe
vidiſſe teſtatur Bonac. *in tit. de ſpolijs diſp. 3. quæſt. vltim.
punct.3. num.3. verſ. ſecundo alij DD. tom.2.*

Hinc eſt, quòd præſumptio ſtet pro Camera, quòd ſpolia 4
ad eam pertineant, quoties bona fuerint relicta ab eo, quem
conſtet fuiſſe in ſtatu ſubdito ſpoliis, ita vt moriente bene-
ficiato ſpolium fieri poſſit ex omnibus ab eo relictis, niſi hæ-
redes probent exemptionem, & bona relicta eſſe patrimo-
nialia, vel quaſi, & conſequenter exempta ab onere ſpolij,
ſiquidem bona Clerici præſumuntur Eccleſiæ, & acquiſita
ex redditibus Eccleſiaſticis, & conſequenter ſpectant ad
Cameram, quæ in locum Eccleſiæ ſubrogata fuit, & in du- 5
bio res inuenta apud beneficiarium adiudicatur Cameræ
ſtatim, ob præſumptionem, quòd proueniat ex redditibus
Eccleſiæ, Couar. *in tit. de teſt. cap. 1. n.6.* Leo *in Theſaur.
for. Eccleſ. p.3. cap.3. num.25.* cum aliis relatis per Bonac.
in tit. de contract. diſp.3. quæſt. vltim. punct.4. n. 4. & latiùs
num.5. Menoch. *de arbitrar. caſ.195. num.9.*

Bona autem poſſeſſa per Clericum ante beneficij conſe- 6
cutionem, vel per Prælatum ante promotionem ad Epiſco-
patum non cadunt ſub ſpolio, ſed ſpectant ad eius hæredes,
vt cauetur in *cap.1. de teſtam. & in cap. manifeſta, & in cap.
ſicut manifeſtè 12. quæſt.1.*

In dubio verò, an bona ſint acquiſita ante aſſecutionem 7
beneficii, vel poſt, præſumuntur acquiſita poſt, niſi ſuffi-
cientes coniecturæ in cõtrarium extent, & ad ſibi conſulen-
dum cautela eſt, vt ante aſſecutionem beneficii inuenta- 8
rium de propriis bonis conficiatur, citato Commiſſario
Cameræ, ſeu eius officialibus, & in teſtamento idem cum
iuramento affirmet, Couar. *in cap.1. num.6. de teſtam.* Me-
noch. *lib.3. præſumpt.53. num.8. & 11.* Redoan. *de ſpol.
q.9. §. & quia n.7. & 8.* Maſcard. *de probat. concl. 200. n. 9.*
Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. quæſt. vltim. puncto 4. n. 5.
verſ. idem dic, & verſ. hac de cauſa tom.2.*

Vnde bona poſſeſſa fuiſſe à Prælato ante promotionem 9
probatur ex inuentario facto tempore promotionis, ex quo
excluditur ſpolium, cum inuentarium pleniſſimè pro-

Digitized by Google

bet res in eo deſcriptas extitiſſe in bonis promoti ante promotionem, eſt textus clarus *in cap. Siracuſana 28. diſtin. in cap. manifeſta, & in can. ſicut manifeſtè* 12. *quæſt.* 1. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 11. Redoan. *de ſpol. quæſt.* 9. *num.* 43. Maſcard. *de probat. concl.* 200. *n* 9. Couar. *in cap.* 1. *n.* 9. *ad med. de teſtam.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 114. *num.* 15. *p.* 3. Burſat. *conſ.* 376. *num.* 16. Rot. *dec.* 582. *num.* 12. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.*

10 Præcipuè ſi etiam probetur per teſtes *DD. in c.* 1. *de teſtam.* Dec. *conſ* 80. *n.* 7. *lib.* 4.

11 Bullæ enim ſpoliorum habent locum in quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, non autem ex patrimonialibus, ita vt bona acquiſita, ſeu empta ex bonis patrimonialibus, poſt promotionem non cadant ſub ſpolio, Nauar. *de ſpol. Cler.* §. 1. *num.* 4. Burſat. *conſ.* 376. *num.* 28. *verſ. attamen ceſſat*, Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 62. Azot. *inſtit. moral. com.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 11. Rot. *in Forolivien. de Monſignoribus* 26. *Feb.* 1601. *coram Penia*.

12 Propterea hæredes Prælati, ſeu beneficiati habentis amplum patrimonium ante ſuam aſſumptionem, ſeu beneficij conſecutionem non debent amoueri à poſſeſſione bonorum, donec diſcutiatur, an bona fuerint acquiſita ante, vel poſt promotionem, per textum clarum in *cap.* 1. *in fin.* 12. *q.* 5. ibi, *nec ei ſine cognitione auferenda eſt poſſeſſio*, vt aduertunt Panorm. *in cap. cum eſſes num.* 24. *ad med. verſ. ſed poſſeſſor. de teſtam.* Burſat. *conſ.* 376. *n.* 13. Zabar. *conſ.* 79. *n.* 2. *verſ. vnde in caſu noſtro*, Rom. *conſ.* 159. *n.* 5. *verſ. tertio caſu principali*, Redoan. *de ſpol. Cler. q.* 9. *n.* 33. *in fin.* Aloyſ. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 3. *cap.* 5. *n.* 25. Filliuc. *oper. moral. tract.* 43. *cap.* 5. *in fin.*

13 Ad cognoſcendum verò ex quibus redditibus proueniant acquiſitiones Beneficiati, ſeu Prælati poſt promotionem, & beneficij collationem, conſideranda quidem eſt ſumma redditnum Eccleſiæ, ſeu beneficii, ex hac ſumma, non autem ex patrimonialibus detrahenda ſunt alimenta Prælati, & familiæ, & omnes expenſæ neceſſariæ, aliæque factæ pro eleemoſynis, & piis operibus, quæ cenſentur factæ ex huiuſmodi redditibus, & redditus in hanc cauſam conſumptos, patrimonialia verò reſeruata ſibi, eiuſque hæredibus fuiſſe, niſi ita longè excedant, & exuberent, vt veriſimiliter non ex patrimonialibus, ſed ex ſuperfluis redditibus detegatur bona acquiſita fuiſſe, ex inſigni doctrina Innoc. *in cap. cum in officijs num.* 4. *de teſtam.* vbi communiter cæteri Canoniſtæ Couar. *in cap.* 1. *num.* 2. *de teſtam.* Gabr. *conſ.* 79. *num.* 3. Bald. *conſ.* 313. *n.* 4. *lib.* 2. Rom. *conſ.* 159. *num.* 4. *verſ. exemplum, vt ſi res, & n.* 5. *poſt med. verſ. ys ergo*, Alex. *conſ.* 116. *n.* 3. *lib.* 6. Corn. *conſ.* 314. *ad med. lib.* 3. vbi de communi Socc. *conſ.* 91. *num.* 3 *lib.* 3. *& num.* 4. Neuiz. *conſ.* 93. *num.* 20. *ante fin.* Bero. *conſ.* 7. *n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. *qui n* 4. *ante fin.* teſtatur hanc ſententiam eſſe communiter approbatam, & fatuum eſſe Iudicem, qui vellet iudicare contrarium, Burſat. *conſ.* 376. *n.* 19. vbi quòd omnes in hoc communiter concordant Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *num.* 11. *&* 12. Marta *de ſucceſſ. legal. p.* 4. *q.* 1. *art.* 4. *n.* 30. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 381. *n.* 3. *tom.* 2.

14 Ad Cameram propterea ſpectat onus probandi bona fuiſſe acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, præcipuè concurrente poſſeſſione hæredum, ſeu ſucceſſorum Clerici, qui, Camera non probante, debent obtinere, ſiue ſimus in Clerico habente patrimonium, ſiue officium, doctrinam, vel induſtriam, ex qua lucrari ſolitus fuit, vt tradunt DD. plenè relati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 381. *num.* 1. *tom.* 2. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 195. *num.* 10. qui allegat concordantes.

15 Eòque fortiùs vbi deducitur bona eſſe patrimonialia Clerici, quæ non comprehenduntur, ſed excluduntur à ſpolijs Clericorum, vt plenè per Redoan. *tract. de ſpol. quæſt.* 15. *num.* 13. 14. 30. 31. *& ſeq.* Vermigliol. *conſ. criminal.* 345. *num.* 12. *& conſ.* 346. *num.* 12.

16 Plures tamen caſus pro huius materiæ dilucidatione proponuntur per Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *cent.* 2. *caſ.* 195. *num.* 3. vbi primus eſt, quando clarè conſtat Clericum alia bona non habere, quàm illa Eccleſiæ, nec aliquod officium, vel exercitium, vt lucrum facere potuerit, & hoc caſu ſine dubio acquiſita cenſentur Eccleſiæ, quod probat textus *in cap.* 1. *& cap. vnuſquiſque de pecul. Cler. & cap.* 1. 12. *quæſt.* 3. Rom. *conſ.* 59. *num.* 4. *& conſ.* 346. *num.* 18. idem Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 1.

Secundus caſus eſt, quando Clericus vltra bona 17
Eccleſiæ habet bona patrimonialia, vel officium, vt in curia Romana, vel exercitium, vt quia erat Doctor, publicus lector, & conſtat deinde ab eo fuiſſe multa bona acquiſita, & ex bonis patrimonialibus, ex lucro artificij, & induſtriæ acquiſita cenſentur, vt propria, & non Eccleſiæ dicantur, vnde de illis ad ſui libitum diſponere poteſt, vt ex Abb. Card. Zabarel. Bald. Socc. Alex. & alijs comprobat Menoch. *dicto caſ.* 195. *num.* 4. 5. *&* 6 *& lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 2. Bonacina *in tit. de contractibus diſp.* 3. *quæſt. vlt. punct.* 2. §. 1. *num.* 3. *verſ. primo ſpolium*, vbi alios allegat *tom.* 2.

Tertius caſus eſt, quando Clericus habet bona 18
patrimonialia, vel artificium, vel officium, & ſimul habet bona Eccleſiæ, & hoc caſu ex vtroque acquiſiuiſſe præſumitur, ſi non poſſit conſtare, ex quibus acquiſitio emanauerit, propterea diuidi debent bona acquiſita inter Eccleſiæ ſucceſſorem, & ipſius Clerici hæredem, vel Cameram arbitrio Iudicis, benè penſata, & animaduerſa qualitate, & quantitate patrimonij, officij, ac artificij, & qualitate redditruum Eccleſiæ, eiuſque magnitudine, & tenuitate, & ſic ſi excedant, an vix ſufficere poſſint ad commodam Clerici ſuſtentationem, ita ex Abb. Card. Zabarel. Bald. Alex. Socc. Roman. examplificat Menoch. *de arbitrar. dicto caſ.* 195. *num.* 7. *&* 8. *& lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 5.

Quartus caſus eſt vbi in dubium retorquetur, an 19
Clericus habuerit propria bona, vel artificium, vel officium, vltra bona Eccleſiæ, & in hoc dubio præſumitur Clericum ex bonis Eccleſiæ acquiſiuiſſe: ſed ſi huiuſmodi bona ab hæredibus Clerici poſſideantur, onus probandi, quòd fuerint acquiſita ex bonis Eccleſiæ, in Eccleſiam, & cauſam ab eadem habentem transfertur, ita concludit magiſtraliter Menoch. *de arbit. Iud. caſ.* 195. *num.* 9. *&* 10. ex Abb. Rom. Socin. Ripa Dec. Card. Cotta, Tiraq. *in locis per eum relatos*, cum aliis adductis per eumdem Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num* 7.

Quintus caſus eſt vbi Prælatus habet bona propria, & Ec- 20
cleſiæ, cuius redditus ſint tenues, & patrimonium ſit opulentum, & hoc caſu acquiſitio præſumitur prouenire ex bonis proprijs, ita ex Præpoſito tradit Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 4.

Sextus caſus eſt, quando Clericus non habebat benefi- 21
cium, ſed tantùm penſionem, vel ſalarium, aut vicariam temporalem, aut Capellaniam amouibilem, & hoc caſu bona per eum acquiſita non præſumuntur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, vt ex Præpoſito, Alex. de Neu. tradit Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 6.

Septimus caſus eſt in emptionibus factis à fratre, & con- 22
ſanguineo Prælati ad fauorem ſui ipſius, & non Prælati, tempore, quo ab eodem conſtitutus fuerat Procurator, & adminiſtrator bonorum ſuæ Eccleſiæ, quòd non præſumuntur acquiſita ex bonis Eccleſiæ, niſi detegatur ſub conficto, & ſuppoſito conſanguinei nomine ad eum ditandum, & Eccleſiam depauperandam in fraudem cum pecunia Eccleſiæ bona empta, & acquiſita fuiſſe, vt ex Alciat. Præpoſit. & Didac. concludit Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 12. 13. *&* 14.

Octauus caſus eſt, quando Prælatus in vita ſua donet 23
Eccleſiæ, vel pro pijs operibus impendat ex ſuo patrimonio, ſi aliquid acquirat ex redditibus Eccleſiæ, cenſetur acquiſiuiſſe in recompenſationem dictarum impenſarum, & poteſt reſtari de æquiualenti quantitate bonorum acquiſitorum ex bonis Eccleſiæ, quæ ad hunc effectum tacitè ſubrogata cenſentur loco patrimonialium redditruum impenſorum in pios vſus, Theſaur. *in cap. iniuſtum cauſ.* 12. *q.* 2. Panormit. *in cap. cum in officiis n.* 4. *verſ. fallit etiã de teſtam.* Franc. *in rub. de teſtam. in* 6. *n.* 54. *verſ. ſed limita prædicta*, Bero. *in ſumm. in verbo Clericus il* 4. *q.* 3. *verſ. primo quando*, Bero. *conſ.* 7. *num.* 9. *verſ.* 2. *fallit. lib.* 2. Decian. *conſ.* 88. *num.* 9.

num. 9. *lib.* 4. Sanchez *conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 50. *&*
dub. 51. *num.* 2. Nauar. *de reddit. Eccleſ. q.* 2. *num.* 3. *&* 4.
verſ. infertur etiam, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *num.* 14.
Molin. *de iuſt. & iur. diſp.* 147. *num.* 4. Vaſquez *in Opuſc. de
reddit. cap.* 1. §. 3. *dub.* 3. *num.* 54. *&* 55. Gonzal. *de ſpol. no-
tab.* 12. Bonac. *in tit. de contract. diſp.* 3. *q. vltim. punct.* 2. §.
1. *verſ. immò ſi beneficiarius*, *ſed num.* 6. *verſ. communius ergo
in fin.* putat hanc opinionem non eſſe vſu receptam.

24 Limit. hanc concluſionem, quòd ſuccedentes ab inte-
ſtato nequeant de fructibus beneficij capere quantum be-
neficiarius conſumpſit de patrimonialibus, ſi beneficiarius
ante obitum non declarauerit ſe bona patrimonialia con-
ſumpſiſſe animo compenſandi, aliàs cenſetur renunciaſſe iu-
ri ſuo, vt probabiliter tenet Bonacin. *loco prox. cit. num.* 5.
ex Nauar. Redoan. & Sopran. in locis per eum relatis.

25 Nonus caſus eſt in bonis beneficiato donatis, vel reli-
ctis ab amicis, conſanguineis, & affinibus, quæ ſi fue-
rint donata, tradita, vel relicta intuitu propriæ perſonæ
Clerici, cenſentur bona patrimonialia ſpolio minimè ſu-
biecta: ſecus autem ſi intuitu, & contemplatione Eccle-
ſiæ, vel aliter fuerit expreſſum, Bonac. *in tit. de contract.
diſ.* 3. *q. vltim. punct.* 2. §. 1. *ſub num.* 3. & in hoc caſu proce-
dendum eſſe eum coniecturis, & præſomptionibus, quæ
colliguntur ex mente relinquentium in ſimili tradit Gra-
tian. *diſcept.* 867. *num.* 54. *tom.* 5. vt latè diſtinguunt DD. *in
cap. cum M. Ferrarienſis*, vbi Rips *num.* 11. *de conſtit.*

26 Decimus caſus eſt in bonis pẽſionarij, quæ cadunt ſub ſpo-
lio, dummodò penſio excedat ſummã triginta aureorum, &
excedat quantitatem neceſſariam ad congruam ſuſtenta-
tionem, ex conſtitutionibus B. Pij V. & Vrbani VIII. de
quibus Bonac. *in tit. de cont. diſp.* 3. *q. vltim. punct.* 2. §. 1.
num. 6. *verſ. ſextò ſequitur tom.* 2. *fol. mihi* 823. ex Nauar. *de
ſpol.* §. 8. *num.* 8. Redoan. *de ſpol. q.* 3. §. *& in hac materia
num.* 12. *verſ. ſed in contrarium*, Garz. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5.
num. 61. Menoch. *de arbit. caſ.* 172. *num.* 12.

27 Et termini penſionis maturati, & non exacti debentur
Cameræ Apoſtolicæ, vbi ſpoliorum vſus adeſt, ex conſtit.
Pauli III. Iulij III. & B. Pij V. de quibus Bonac. *loco prox.
cit. num.* 7. *tom.* 2. *fol. mihi* 823.

28 Spolium vbi fiat ob non reſidentiam, adhuc non intrat,
niſi in bonis quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, vt ſunt
clara verba Pij IV. *conſtit. ex ordine in Bullar.* 91. §. 3. prout
etiam aliæ bullæ intelligendæ ſunt, vt dicit Nauar. *de ſpol.*
§. 1. *num.* 2. *in prin. & verſ. dixi quæſita.*

29 Ceſſare tamen debet ſpolium ſtante licentia non reſiden-
di obtenta à Sancta Sede, Barboſ. *in collect. Bullar. in verbo
ſpolium ad med.*

30 Spolio verò ſubijciuntur fructus percepti ante literarum
Apoſtolicarum expeditionem, & aliter malè percepti ex
Conſtit. Sixti V. *ex ordine* 100. *Bullar. Cherubin. tom.* 2.
fol. 670.

31 Ampl. vt etiam cadant ſub ſpolio illegitimis relicta, aut
vacantia, ex dictis Conſt. 100. Sixti V. & Pauli V. *eodem
Bullar. Cherubin.* 14. *tom.* 3.

32 Ampl. vt etiam ſpolio ſubijciantur bona acquiſita ex illi-
cita negociatione, & contra Sacros Canones, iuxta Con-
ſtit. Pij IV. 19. *Bullar. Cherubin. tom.* 2. *fol.* 29. *repetit.* pe-
nes Redoan. *de ſpol. Eccl. q.* 2. *poſt num.* 2. *fol. mihi* 33. & B.
Pij V. edita 1567. 3. Kalendas Septemb. Nauar. *de ſpol. Cle-
ric.* §. 7. *num.* 4. *&* 5. Azor. *inſtit. moral. q.* 6. *cap.* 2. Bonac.
in tit. de contractib. diſp. 3. *q. vltim. punct.* 2. §. 2. *num.* 1. *tom.*
33 2. *fol. mihi* 824. vbi latè de ijs, quæ veniunt in legitima ne-
gociatione, vt alibi demonſtrauimus, & diſertè tradit Re-
doan. *de ſpol. Eccleſ. q.* 2. *per tot.*

34 Quod procedit etiam ſi Clericus, tam ſæcularis, quàm
regularis habeat facultatem teſtandi, cùm dicta facultas
non extendatur ad ea, quæ acquiſita ſunt ex illigitima ne-
gociatione, vt ſtatuitur ex præfata Conſtit. Pij IV. ibi, *qui
etiam ex facultate, quam habent teſtandi*, Redoan. *de ſpol.
Eccleſ. q.* 2. *num.* 111. Sopranus apud Filliuc. *tract.* 43. *cap.*
4. *num.* 24. Azor. *tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *q.* 1. Bonac. *in tit. de
contract. diſp.* 2. *q. vltim. punct.* 2. §. 2. *n.* 2. *to.* 2. *fol. mi-
hi* 824.

35 Immò etiam ſi Clericus compoſitionem antea feciſſet
cum Camera Apoſtolica, nihilominus acquiſita ex
illegitima negociatione ſubijciuntur ſpolio, ſiquidem hu-
iuſmodi compoſitio comprehendit tantùm licita, & hone-
ſta, non autem ea, quæ à ſacris canonibus prohibentur,
vt ex Chirographo Sixti V. emanato de anno 1590. ſub die
16. Aprilis docet Bonac. *in tit. de contractibus diſp.* 3. *quæſt.
vltim. punct.* 2. §. 2. *num.* 3. *tom.* 2. *fol.* 824.

Huiuſmodi tamen negotiatio, tamquam mala non præ- 36
ſumitur, vnde onus probandi ad effectum, vt intret ſpo-
lium, incumbit fiſco Apoſtolico, Rom. *conſ.* 159. Azor.
inſtit. moral. 2. *p. lib.* 8. *cap.* 2. *q.* 11. *&* 12. Sopran. *tract.* 43.
cap. 5. *q.* 1. *num.* 1. cum alijs per Bonac. *in tit. de contract.
diſp.* 3. *quæſt. vltim. punct.* 4. *num.* 5. *verſ. quartò fiſcum tom.* 2.
fol. mihi 829.

Ampl. vt etiam Cameræ Apoſtolicæ tamquam ſpolia ac- 37
quirantur bona, quæ Religioſi extra Religionem degen-
tes, reliquerint, ſiue huiuſmodi bona acquiſiuerint ratio-
ne beneficij, ſiue ex illicita negociatione, ſiue ex largi-
tione amicorum, vel propinquorum, ſiue propria indu-
ſtria quamuis extra Monaſterium permanerent de licentia
ſuperioris, ſecus verò concurrente ſufficienti facultate de il-
lis teſtandi, aut diſponendi à S. Sede obtenta, iuxta conſtit.
Greg. XIII. Cherub. *tom.* 3. *fol.* 411. licèt de iure antiquo hu- 38
iuſmodi bona ſpectabant ad Monaſterium tum ex *textu in
cap. ne dicatis* 12. *q.* 1. *& cap. cum olim.* 2. *de priuileg. & Au-
thent. ingreſſi C. de ſacroſanct. Eccleſ.* tum ex conſtitutione
Pij IV. quæ derogata fuit à dicta conſtitutione Greg. XIII.
de quibus Bonac. *in tit. de contractibus diſp.* 3. *quæſt. vltim.
punct.* 2. §. 4. *num.* 1. *tom.* 2. *fol. mihi* 827.

Tenetur verò fiſcus Apoſtolicus probare Religioſum ex- 39
tra Religionem vixiſſe, vel in Apoſtaſia deceſſiſſe, quia
exiſtentia extra Religionem tamquam quid facti non præ-
ſumitur, niſi probetur, & in dubio poſſeſſio ſtat pro Re-
ligione, aliàs deficiens fiſcus Apoſtolicus in hac probatio-
ne, non poteſt ſibi vindicare bona Raligioſi, Sopranus
apud Filliuc. *tract.* 43. *cap.* 5. *q.* 5. *num.* 5. Bonac. *in tit. de
contract. diſp.* 3. *q. vltim. punct.* 4. *num.* 5. *verſ.* 5. *fiſcum to.* 2.

Ampl. vt etiam inſtrumenta ſacra, & omnia, & ſingu- 40
la ornamenta, vaſa, Miſſalia, Gradualia, & aliæ res ſa-
cræ tam aureæ, quàm argenteæ ad vſum, & cultum diui-
num opportuna ad ſacellum, & altare ornandum non ac-
quirantur legatarijs, vel hæredibus, ſed ſpolio Eccleſiæ
ſubijciantur, ſi extant tempore obitus beneficiati, etiam
ſi in eius priuatis ædibus, & capellis, vel Oratorijs deſti-
natæ relictæ fuerint, etiam vigore cuiuſuis facultatis te-
ſtandi quomodolibet conceſſæ, ſub qua non comprehen-
duntur: non tamen debentur Cameræ Apoſtolicæ, ſed
debentur illi Eccleſiæ, vel Monaſterio, in quo decedens
habuit beneficium, ſiue cum cura, ſiue ſine cura, ſiue
ſit regulare, in titulum, vel commendam, ſiue ſæcula-
re, etiam in caſu renunciationis: & quamuis huiuſmodi
res emptæ eſſent ex pecunia patrimoniali, nihilominus hæ-
redes etiã in conſcientia reſtituere tenentur ſub pœna cen-
ſurarum, furti, & ſacrilegij, vt latiùs diſponitur in Bul-
la B. Pij V. edita de anno 1567. tertio Kalendas Septembris
quæ refertur à Bonacina *in tit. de contract. diſp* 2. *quæſt. vl-
tim. punct.* 2. §. 3. *à num.* 1. *vſque ad* 9. *tom.* 2. *fol. mihi* 826.
Nauar. *de ſpol.* §. 8. *num.* 3. Azor. *inſtit. moral.* 2. *p. lib.* 8. *cap.*
3. *q.* 7. Sopranus apud Filliucium *tract.* 43. *cap.* 4. *q.* 3. *num.*
3. quæ Bulla comprehendit etiam Epiſcopos, Archiepiſco-
pos, & Abbates commendatarios.

Limit. primò hanc ampliationem, vt procedat, ſi extent 41
alia bona ad ſatisfaciendum creditoribus defuncti beneficia-
ti; nam deficientibus alijs bonis, vendi poſſunt præfata
ornamenta ad perſoluendum æs alienum, cùm præſumen-
dum ſit Summum Pontificem noluiſſe huiuſmodi orna-
menta Eccleſijs applicare cum iactura creditorum, ita re-
iectis contrarium tenentibus docet Rodriquez *in ſum.* 2.
part. cap. 32. *num.* 4. Bonac. *in tit. de contract. diſp.* 3. *quæſt.
vltim. punct.* 3. §. 3. *num.* 7. *tom.* 2. vbi ita dixiſſe Rot. *in Gra-
naten. penſionis* 18. *Decemb.* 1598. *coram Gypſio.*

Lim. 2. in auleis, aut vaſibus ſacris, quæ beneficiarius 42
habet ad ornatum propriæ domus, eiuſque prædiorum,
ſi dicta ornamenta, & vaſa beneficiatus conſueuit com-
modare ad diuinos vſus, cùm huiuſmodi ornamenta à pri-
mæua earum emptione non cenſeantur deſtinata ad vſum,
& cultum diuinum, vt ex Mainatia *in addition. ad ſuam
conſultation. de ſpol. num.* 326. Azor. de Nauar. tradit Bonac.
in tit. de contract. diſp. 3. *q. vnica punct.* 2. § 3. *num.* 8. *tom.* 2.
fol. mihi 826.

Lim.

Digitized by Google

43 Limit. 3. in ornamentis , & inſtrumentis ſacris Cardi-
nalium , quæ poſt eorum obitum ad Capellam Summi Pon-
tificis ſpectant , iuxta Bullam 9. ex ordine Bullarij Iulij
III. editam de anno 1550. die 26. Iulij , de qua Bonac. *in tit.*
de contractibus diſp. 2. quæſt. vltim. punct. 2. §. 3. num. 9. verſ.
dixi exceptis tom. 2. fol. mihi 826.

44 Ampl. vt ſpolio ſubijciantur morientes extra reſiden-
tiam , quorum bona tam mobilia , quàm immobilia vbi-
cumque exiſtentia cadunt ſub ſpolium, etiã ſi beneficiati ſpe-
cialem facultatem teſtandi habeant, & facultatẽ huiuſmodi
diſpoſuerint, ex Conſtitutione Pij IV. edita de anno 1564. ſe-
ptimo kalendas Decemb. ex ordine Bullat. Cherub. 91. *tom.*
2. *fol.* 132. de qua etiam Bonac. *de contract. diſp. 3. q. vltim.*
punct. 5. num. 4. tom. 2. fol. mihi 831. & de hac materia ſcrip-
ſit Franciſcus Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. 3. part. cap. 3. num.*
50. Azor. *inſtit. moral. 2. part. lib. 8. cap. 3. q. 14. ad fin.* Fil-
liuc. *tract. 43. cap. 8. ad fin. num. 21.* Nicol. *in ſuis floſculis*
verbo ſpolium num. 2.

45 Quod tamen limitatur in Cardinalibus , qui quouis lo-
co decedant, & quouis loco bona habeant , non ſubijciun-
tur ſpolio , vt ſtatuit B. Pius V. vt refert ex Azor. & Filliuc.
Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. quæſt. vltim. punct. 5. num. 5.*
verſ. quinta cauſa tom. 2. fol. mihi 831.

46 Spolium verò non cadit , vbi agitur de beneficio tenui ,
adeòut habentes beneficia , vel penſiones non excedentes
valorem triginta ducatorum aureorum non teneantur ad
ſpolia Eccleſiaſtica: & ratio eſt , quia fructus, & prouen-
tus neceſſarij ad congruam beneficiarij ſuſtentationem ef-
ficiuntur bona quaſi patrimonialia ipſius beneficiatij , ex
quibus non fit ſpolium , vt ſtatuit B. Pius V. in ſua Con-
ſtit. edita de anno 1567. 3. Kalendas Septemb. ex ordine 42.
Bullar. Cherubin. *tom. 2. fol. 238. repetit.* penes Redoan. *de*
ſpol. q. 27. fol. mihi 479. de qua Nauar. *de ſpol. §. 1. num. 5. &*
8. num. 7. Soptan. *tract. 43. cap. 3. q. 10.* Bonac. *in tit. de*
contract. diſp. 3. quæſt. vltim. punct. 2. num. 5. verſ. quarto col-
ligitur tom. 2. fol. mihi 823. *& verſ. 6. colligitur* , vbi ita etiam
decreuiſſe Vrbanum VIII.

47 In dubio tamen beneficium non præſumitur tenue , vn-
de aſſerenti eſſe tenue incumbit onus probandi, quod benè
probatur ex inuentario , & notula bonorum , & reddi-
tuum beneficii , Redoan. *de ſpol. q. 6. §. & quia num. 26.* Me-
noch. *lib. 3. præſumpt. 56. num. 4.* Gonzal. *de ſpol. notab. 13.*
verſ. decimus caſus , Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. vl-*
tim. punct. 2. §. 1. num. 5. verſ. obſerua tamen in dubio , Bor-
gnin. *dec. 8. num. 37.*

48 Bona autem quæ controuerti poſſunt , an ſubijciantur,
vel exempta ſint à ſpolio in quatuor ſpecies diuidit, Io. Ba-
ptiſta de Luca *in ſuo Theat. verit. tom. 12. in tit. de benefic.*
diſc. 82. num. 3. conſtituendo vnam mobilium , alteram
animalium , aliorumque melioramentorum , tertiam no-
minum debitorum, & quartam fructuum iam recollecto-
rum , ac in horreis exiſtentium , quibus addo quintam
fructuum inexactorum , & pendentium , circa quartam ,
& quintam ſpeciem diffusè dictum fuit , tum in de-
ciſione , tum in antecedentibus adnotationibus ; ac
proindè nunc de aliis.

49 Et quantum attinet ad primam ſpeciem mobilium , ſci-
licet quæcumque ſcamna, Cathedræ, Arcæ ſiue ligneę,
ſiue lapideæ, menſæ, ſiue ligneæ, ſiue marmoreæ , do-
lia, ſeu vaſa vinaria, & alia ſimilia ſupellectilia domeſtica
per Clericos , & beneficiatos tempore eorum obitus in Ec-
cleſiis, ſeu propriis domibus , & alibi vbiuis locorum re-
licta , ſub ſpoliorum appellatione minimè veniunt , nec
pro ſpoliis vllo modo reputari poſſunt , etiam ſi ex redditi-
50 bus , & prouentibus , ac fructibus beneficiorum , quæ
dum viuerent obtinebant, acquiſita fuerint , ex clara Con-
ſtit. B. Pii V. ex ordine Bullar. 42. repetit. poſt Redoan. *de*
ſpoliis, Mainatia *in addit. ad ſuam conſultation. de Spol. ſeu*
fruct. benefic. inexact. à num. 314. cum ſeq. Nicol. *in ſuis flo-*
ſculis in verbo ſpolium num. 1. verſ. ſed ſupellectilia, Bonac. *in*
tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 2. §. 1 num. 8. tom. 2. fol.
mihi 823. Io. Baptiſta de Luca *in Theat. veritat. tom. 12. tit.*
de benef. diſc. 82. num. 4.

51 Quoad ſecundam ſpeciem animalium, & melioramen-
torum , quæ ſi facta ſint ex bonis patrimonialibus, ſeu aliàs
quàm ex illis Eccleſiæ , ſui beneficii detrahenda veniunt
per hæredem beneficiati defuncti , ſed ſi facta ſint ex red-
ditibus beneficii , & bonis Eccleſiæ remanere debent penes
eamdem Eccleſiam , vt ex Abb. *in cap. fin. num. 2. de priui-*
leg. Cler. & ex Redoan. *de ſpol. q. 2. §. ſed in contrar. num.*
35. fol. mihi 133. tradit de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.*
12. tit. de benefic. diſc. 82. num. 5.

Declara quòd hoc procedat attentis iuris terminis , quo- 52
rum vigore , huiuſmodi melioramenta , quamuis de do-
minio beneficiati , ac aliàs de iure detrahibilia per hæredes
ſpectant ad Eccleſiam, nõ iure proprii dominii, ſed iure ſuc-
ceſſorio cùm præſumantur acquiſita ex eiuſdẽ beneficii, ſeu
Eccleſiæ fructibus , & emolumentis , in quibus ipſa eſt
Clerici hæres; ſed in locis, vbi ſunt Collectores hodie oc-
cupat Camera , vbi verò concurrit indultum teſtandi, per-
tinent ad hæredes beneficiati, cùm aliàs de iis non poſſit te-
ſtari, Abb. *in cap. fin. num. 2. de pecul. Cleric.* ita ſequendo
Rot. *dec. 701. p. 1. diuerſ.* declarat de Luca *in ſuo Theat. ve-*
ritat. tom. 12. tit. de benefic. diſc. 82. num. 5. verſ. verum ad-
uertendum.

Declara 2. quòd ſi de tempore , quo beneficiatus proui- 53
ſus fuit inueniſſet in prædiis beneficii boues , aliaque ani-
malia , tamquam inſtrumenta fundi , & tunc certum eſt ,
quòd extantia ſpectant ad Eccleſiam iure dominii , tam-
quam à ſucceſſore ſubrogata in locum demortuorum, ex ea
obligatione , qua beneficiatus ad inſtar vſufructuarii de
iure tenetur : vbi verò non inueniſſet , ſeu bona non eſ-
ſent talis qualitatis, quibus eadem animalia eſſe deberent fi-
xa , ac perpetuò adiecta tamquam inſtrumenta neceſſaria ,
ita vt eorum introductio fuiſſet ſolùm œconomica , & ra-
tione induſtriæ ad pinguiores fructus percipiendos , & hoc
caſu cùm ſint ſeparabilia , tranſmittuntur ad hæredes ,
cùm non cenſeantur donata, ſecus ſi conſtaret de donatio-
ne expreſſa , vel tacita ex coniecturis, ex deductis per Bar-
boſ. *in l. diuortio §. fin. p. 1. ff. ſolut. matrim. num. 58. ad fin.* de
Marin. *reſol. 21. lib. 2.* cum aliis per D. de Luca *in ſuo Theat.*
veritat. tom. 12. in tit. de benefic. diſc. 82. num. 8.

Quoad tertiam ſpeciem nominum debitorum , circa 54
quam aut agitur de illis debitoribus , qui ſunt de effectibus
ipſius beneficii , vt ſunt cenſus, penſiones , & affictus ,
& alii fructus ciuiles maturati in vita beneficiati , ſed non
exacti, & huiuſmodi fructus , ſiue non adſit , ſiue adſit
facultas teſtandi ſpectant ad Cameram ex conſtit. 80. Vrba-
ni VIII. aut verò agitur de illis nominibus debitorum , quæ 55
proueniunt ex impræſtantiis frumentorum ab eiuſdem be-
neficii prædiis perceptorum Colonis factis , vel ad feren-
dum , vel ad ſuccurrendum laboratorum indigentiis , ſiue
ad effectum renouandi frumentum , vt inter dominum ,
& Colonos eſt in more poſitum , & tunc ſi conſtat eſſe
iura prouenientia ex ipſius beneficii fructibus , & ſic bona
Eccleſiaſtica prætendi poſſunt ſpectare ad eamdem Eccle-
ſiam , vel reſpectiuè ad Cameram iure ſucceſſionis , ac
ſpolii , vt animaduertit de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom.*
12. tit. de benefic. diſc. 82. num. 12.

Ita etiam in ſpolio veniunt iura , & actiones Clerici de- 56
functi ſi remanere debeant in hęreditate defuncti , & mor-
te non extinguantur , cùm neque fiſcus capiat ea , quę
non remanent in hęreditate , ſcilicet bona fideicommiſſo
ſubiecta , licèt eſſent in dominio defuncti , latè Benedict.
in repetition. cap. Raynutius num. 280. cum ſeq. de teſtam.
Nauar. *de ſpol. §. 1. num. 3.* Card. Seraph. *dec. 594. num. 4.*
16. 17. & 18.

A ſpolio demum eximuntur Curiales , ſeu Curiam Ro- 57
manam ſequentes , ac Incolę Vrbis , & Ciues Romani
Originarii decedentes in Vrbe , eiuſque diſtrictu intra ta-
men ſpatium decem milliarium, & non quadraginta iuxta
ſtatutum Vrbis *in cap. 195. lib. 1.* iuxta Conſtitut. Iulii III.
editam de anno 1549. ſexto Idus Martii , & Pii IV. editam
de anno 1561. & B. Pii V. in quadam declarat. *incip. literas*
noſtras, relata per Azor. *inſtit. moral. lib. 8. cap. 2. q. 10.* &
ex conſtitut. Pauli V. edita de anno 1606. die 8. Aprilis, in 58
quibus conſtitutionibus Incolis Vrbis Romę , & curiam
ſpectantibus ampla datur facultas diſponendi de quibuſ-
cumque redditibus , & prouentibus quorumcumque be-
neficiorum, & de rebus ſuis in Vrbe , & diſtrictu exiſten-
tibus , adeout ſi non diſpoſuerint , quòd nihilominus ſuc-
cedere valeant venientes ab inteſtato , ſiue agatur de bene-
ficiis qualificatis, ſiue de habentibus penſionem , vel offi-
cia, de quibus conſtitutionibus , & præſertim Pauli V. eiuſ-

que

que tenore mentionem facit Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 5. verſ. quarta cauſa, & ibidem §. vnico num. 7. cum plurib ſeqq. tom. 2. fol. mihi* 830. & 833.

59 Ampl. vt neque pretextu illegitimæ negotiationis prefati incolę, & Curiales ſubiicientur ſpolio ex eadem Pauli V. Conſtitutione ibi, *etiam ſub pratextu, ſeu cauſa illicita negociationis moleſtare, &c.* Gonzal. *de ſpol. notab. 21.* Bonac. qui contrariis reſpondet *in tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 5. §. vnic. n. 10. tom. 2. fol. mihi* 833.

60 Limit. 1. hanc concluſionem, vt non habeat locum in beneficijs regularibus, ad quæ hoc priuilegium non extenditur, nec de eiſdem præfatæ conſtitutiones loquuntur; tum quia ratione voti paupertatis Regularibus eſt interdicta diſponendi facultas, nec obſtant verba Bullæ Iulij III. etiam quorumcumqoe ordinum Regulariom, quia eorum ſenſus nnn eſt, vt Regulares in Curia decedentes à ſpolio eximantor, ſed ſignificaot beneficiarium cuiuſcumque beneficij etiam Regularis in Vrbe, aot eius diſtrictu morientem poſſe de bonis ſuis ad libitum diſponere, vt ex Nauar. Redoan. & Sopran. animaduertit Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. quaſt. vltim. punct. 5. num. 3. tom. 2. fol. mihi* 830.

61 Limit. 2. quando Curialis, Incola, vel Ciuis moriantur extra reſidentiam, ſeu locum, in quo reſidentiale beneficium obtinebant, nam tunc licèt in Vrbe, eiuſque diſtrictu moriantur non gaudent priuilegio exemptionis, ſed ſpolio ſubijciuntur, etiam ſi abſint à reſidentia ex iuſta cauſa, & nulla habita ratione, an beneficium habeat, vel non habeat annexam animarum curam, cùm Bulla Pauli V. generaliter loquatur, ſine vlla reſtrictione: ſecus autem in habentibus beneficia ſimplicia, vel penſiones, quia cùm non teneantur ad reſidentiam non ſubijciuotur ſpolio, ſi in Vrbe, eiuſque diſtrictu intra decem milliaria decedant, ita Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 5. §. vnico num. 15. tom. 2. fol. mihi* 834. inhærendo Bullæ Pauli V. ibi, *non tamen extra debitam reſidentiam deceſſerint, & Bulla, ſeu conſtitut. Pij IV.* in qua decernitur, vt illi, qui non reſidet nullatenus ſuffragentur vlla priuilegia conceſſa curialibus, incolis, vel ciuibus Romanis, ſed vt Camera Apoſtolica in omnibus ipſius bonis ſuccedat.

62 Sublim. quòd ſi Curialis, Incola, vel Originarius Vrbis prouiſus à Sede Apoſtolica ſtatim non recedat à Curia ad reſidendum, & interim dum immorabatur ad ſuas componendas farcioulas moriatur, non eſt ſpoliandus, cùm non dicatur decedere extra reſidentiam, ex quo per Epykeiam videatur exceptus ob tempus eidem ex præſumpta mente Pontificis conceſſum ad commodè, & non feſtinanter diſcedendum, præcipuè ſi non inceperat fructus ſui beneficij percipere, cuius reſpectu intrat ſpolium, ita ex Gonzal. *de ſpol. notab. 2. verſ. quinto infertur*, tradit Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 5. §. vnico num. 55. verſ. ſecundo colligitur tom. 2. fol. mihi* 834.

63 Limit. 3. vbi Curialis diſponeret in filios illegitimos, cùm hoc caſu diſpoſitio non ſubſiſtat, & tunc quoad bona laicalia, & merè patrimonialia ſuccedunt hæredes venientes ab inteſtato, quò verò ad bona acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, & alia bona laicalia extra Vrbem exiſtentia ſuccedit, & pertinent ad Cameram Apoſtolicam, vt expreſsè cauetur in Conſtitutionibus B. Pij V. & Pauli V. de quibus latè Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. q. vltim. punct. 5. §. vltim. à num. 17. vſque ad fin. tom. 2. fol. mihi* 834.

64 Sublim. in relictis illegitimis cauſa alimentorum, & iuxta obligationem legis naturalis, quæ à lege humana auferri nequit, *cap. ſunt quidam 25. q. 1. & l. id quod noſtrum ff. de reg. iur.* ac proindè beneficiarium non habentem bona patrimonialia poſſe de acquiſitis ex redditibus beneficij alimenta relinquere filiis ſpuriis, & dotem loco alimeotorum filiæ ſpuriæ, cùm præfatæ conſtitutiones non ſint derogato-
65 riæ iuris communis, cuius vigore illegitimis debentur alimenta, vt ſubdit Bonac. *loco citato num. 17. verſ. hac tamen intelligenda fol. mihi* 835. *tom. 2.* iuxta tradita per Surd. *de aliment. tit. 1. q. 10.* Gabr. *in tit. de aliment. concl. 1.*

66 Nomine autem Curialium ad hunc effectum veniunt familiares Papæ, & Cardinalium, aliorumque Prælatorum in Vrbe commorantium, Iudices, Adoocati, Procuratores, Sollicitatores, Notarij, aliique ſtantes, & permanentes in Vrbe, ſecus verò Clerici accedentes ad curiam prn obtinendis beneficiis, aut pro agitandis litibus, aut cauſa ſtudiorum, vel deuotionis, qui non dicuntur curiales ad effectum gaudendi priuilegio teſtandi, & exemptionis à ſpolio, cùm non ſint ſtantes, & permaneotes, Marcheſan. *p. 2. tit. de commiſ. ſuper Eugeniana §. vnico num. 5. 14. cum ſeq. fol.* 455. Bonac. *in tit. de contract. diſp. 3. quaſt. vltim. punct. 5. §. vnico ſub num. 1. tom. 2.*

Et qui per annum continuum in Vrbe reſidentiam fece- 67
rit efficitur Curialis ex Conſtitutione Pauli V. *ſuper reform. Tribunal. Vrbis tit. de Auditore Camera §. praterea.*

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidiana non veniunt ſub nomine fructuum beneficiorum, num. 6.*
2 *Dantur propter intereſſentiam in Diuinis. Ampl. vt num. 17. & 18.*
3 *Non comprehenduntur in condemnatione fructuum.*
4 *Penſio reſeruata ſuper fructibus beneficij non comprehendit diſtributiones quotidianas. Ampl. vt num. 7.*
5 *Non ſunt de corpore beneficij.*
8 *Habens indultum transferendi penſiones non poteſt transferre reſeruatam ſuper diſtributionibus quotidianis, ſecus ſi beneficium non haberet alios fructus, n. 9. & 10.*
11 *Diſtributiones veniunt nomine fructuum ſtante proteſtatione penſionarij de reſidendo.*
12 *Portiones funerales non comprehenduntur ſub nomine diſtributionum. Contrarium num. 13. ſunt diuidenda iuxta Eccleſia conſuetudinem, num 14. & 16. gaudent priuilegio diſtributionum, num. 15.*
19 *Canonicus celebrans in Eccleſia tempore celebrationis horarum Canonicalium non lucratur diſtributiones quotidianas. Declara, vt num. 56.*
20 *Diſtributiones quotidiana, nec à Canonicis, aut Capitulo remitti poſſunt abſenti à ſeruitio, nec lege, aut ſtatuto, vel conſuetudine hoc permitti poteſt, num. 21. Ampl. vt num. 22.*
23 *Diſtributiones quotidiana non debentur Canonico pro abſentia trium menſiũ à reſidentia à Concilio permiſſa.*
24 *Nec inſeruienti Romano Pontifici.*
25 *Lim. ex priuilegio Sum. Pontificis, & ex iuſta cauſa.*
26 *Auditores Rota ex priuilegio participant diſtributiones.*
27 *Ita etiam Inquiſitores.*
28 *Collector pariter Camera Apoſtolica, & alij officiales in cauſis ſpoliorum.*
29 *Indultum de lucrandis diſtributionibus non ſuffragatur ſi non faciat mentionem de intereſſentia.*
30 *Et ſuffragatur quoad diſtributiones conſiſtentes in pecunia, ſecus in pane, vino, & ſimilibus.*
31 *Archidiaconus, vel Canonicus viſitantes Eccleſiam, vel iura ſua prabenda non amittunt diſtributiones quotidianas.*
32 *Canonicus pœnitentiarius, nec amittit, dum in eadem Eccleſia audit confeſſiones, ſecus ſi extra.*
33 *Canonicus Theologus nec amittit pro tota die, qua legit.*
34 *Nec Canonicus Curatus exercendo curam, & miniſtrando ſacramenta in propria tantùm Eccleſia.*
35 *Canonicus ſi non fecerit profeſſionem fidei nec amittit diſtributiones.*
36 *Nec ſi interſit Concilio Prouinciali, & Synodali.*
37 *Nec ſi cum Epiſcopo, vel pro ſe accedat ad viſitanda limina Apoſtolorum.*
38 *Secus ſi aſſociaret Epiſcopum extra Eccleſiam.*
39 *Vel abeſſet pro ſeruitio Epiſcopi, & pro viſitanda cum eodem Diœceſi, num. 40. ſecus quoad alios fructus, num. 41. Contrarium, num. 42. Declara, vt num. 43. 44. & 45.*
46 *Captus repraſaliarum cauſa, vel obſes datus ab Eccleſia lucratur diſtributiones.*
47 *Ita etiam detentus, & prohibitus ad Eccleſiam accedere.*
48 *Prout etiam abſens pro euidente Eccleſia vtilitate, vt pro defenſione ipſius iurium, vel Capituli num. 50. Declara, & limita, num. 51. & 52.*
53 *Theſaurarius Capituli dum agit negotia Capituli non amit-*

Digitized by Google

amittit diſtributiones, niſi habeat ſalarium recompenſatiuum.

54 Vicarius Epiſcopi, ſi ſit Canonicus, ſi exercens ſuum officium diuinis non interſit, amittit diſtributiones quotidianas, ſecus ex priuilegio, vel conſuetudine.

55 Abſens pro tuendis iuribus ſuæ præbendæ, an debeat conſequi diſtributiones quotidianas, & num. 40.

57 Infirmo debentur diſtributiones quotidianæ.

58 Infirmus vero ad hunc effectum, quis dicatur.

59 Ampl. etiam ſi infirmitas propria culpa contracta ſit.

60 Lim. procedere ſi infirmus in ſanitate fuit ſolitus intereſſe diuinis officijs.

61 Abſens ob iuſtam corporis neceſſitatem præciſa conſuetudine lucratur diſtributiones quotidianas.

62 Ob corporis neceſſitatem quando quis abeſſe dicatur.

63 Iniuſtè carceratus lucratur diſtributiones quotidianas. Declara, vt num. 64. Limit. vt num. 66.

65 Ampl. in Clerico iniuſtè bannito, vel relegato.

67 Ampl. in iniuſtè excommunicato, ſuſpenſo, & interdicto.

68 Senio confecto ſi nequeat Choro intereſſe, an debeantur diſtributiones, ſaltem ex indulto Sacræ Congregationis, num. 69.

70 Iubilatus non tenetur ſoluere eleemoſinam celebranti miſſam per turnum ad eum ſpectantē ſecus quoad miſſas lectas, prout tenetur etiam Canonicus infirmus, n. 71.

72 Portiones funerales, & mortuaria non debentur niſi intereſſentibus, nec ſuffragantur cauſæ, quibus abſentibus debentur diſtributiones quotidianæ, vt nec infirmis debentur, num. 73.

74 Nec debentur priuilegiato, & exempto à Choro.

75 Abſenti cauſa ſtudij, an debeantur diſtributiones quotidianæ, & num. 76. 77. vbi referuntur reſolutiones S. Congregationis.

78 Ad hoc vt quis legitimè abeſſe poſſit cauſa ſtudij, quæ requirantur, & num. 79. & 80.

81 Diſtributiones quotidianæ in abſentia quibus caſibus debeantur remiſſiuè.

82 Vt lucrari poſſint copulatiuè requiritur iuſta cauſa, & licentia Ordinarij, etiam ſi ex conſtitutionibus eſſet petenda à Capitulo, num. 83.

84 Nemo abeſſe poteſt à reſidentia abſque licentia Epiſcopi.

85 Abſenti à reſidentia ex cauſa voluntaria non debentur diſtributiones quotidianæ, ſecus ex cauſa neceſſaria.

86 Abſens ſi impeditur capere poſſeſſionem ſui beneficij, & Choro intereſſe, non amittit diſtributiones quotidianas.

87 Præcipuè accedente proteſtatione prouiſi de illato impedimento.

88 Limit. vt dicta proteſtatio non ſit neceſſaria, vbi agitur contra Capitulum iniuſtè denegantem poſſeſſionem tradere.

89 Lim. 2. vt neque ſit neceſſaria proteſtatio, vbi agitur contra illum, qui violenter impedit prouiſum ne poſſeſſionem capiat.

90 Lim. 3. vt neque ſit neceſſaria, vbi conſtat de legitimo impedimento.

91 Impedimentum abſentiæ eſt legitimè probandum ad effectum lucrandi diſtributiones quotidianas.

92 Iniuſtè excommunicatus recuperare debet diſtributiones quotidianas à Capitulo.

93 Dummodò excommunicatio per Decretum fuerit declarata nulla, & iniuſta.

94 Et dummodo, ita excommunicatus inſtetit pro tali declaratione, aliàs non recuperat.

95 Et dummodo fuerit ſolitus diuinis intereſſe ante excommunicationem.

96 Spolium non cadit ſuper diſtributiones quotidianas.

97 Ex conſuetudine, & priuilegio Sum. Pontificis poteſt quis per alium inſeruire, & percipere diſtributiones.

98 Contrarium quod ex conſuetudine hoc induci nequeat.

99 Pontifex diſpenſare poteſt, & tollere ea, quæ ſunt iuris poſitiui.

100 Et ex vrgenti cauſa aduerſus ius diuinum, ſeu potius declarare ius diuinum non habere locum in illo caſu.

101 Lex diuina non obligat cum incommodo.

De diſtributionibus quotidianis.

ADNOTATIO III.

DIſtributiooes quotidianæ non veniunt ſub nomine fructuum, & redditBuum Beneficiorum, eſt *text. in cap. vnico de Cler. non reſident. in 6. in cap. fin. §. in illis de conceſ. præbend. eod. lib. & in extrauag. cùm nonnulla verſ. præterea de præbend.* Monet. *de diſtribut. quotid. lib. 1. q. 6. num. 12.* Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſt. q. 3. num. 3.* Gigas *de penſion. reſponſ. 35. num. 10.* & latè *conſ. 34. num. 11. & 12.* Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 2. q. 2. num. 30.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. cap. 39. num. 22.* & ita ſæpè dixiſſe Rot. patet ex deciſionibus cumulatis per Garz. *ad reg. 8. Cancellar. §. 1. proem. n. 154. & per* Paul. de Rub. *in adnot. ad dec. 576. num. 1. p. 4. tom. 3. in recen. & in Romana penſionis 23. Maij 1644. ſub prin. coram Meltio*, cum aliis per Gratian. *diſcept. 806. num. 12.* 1

Et ratio eſt, quia diſtributiones dantur pro diorno labore, & pro ſeruitio perſonali præſtito Eccleſiæ ob reſidentiam, & intereſſentiam in diuinis perſoluendis, tamquam ſtipendium operæ, & laboris beneficiati, latè Paul. Rubeus *in adnot. ad dec. 576. à num. 3. cum plurib. ſeqq.* Butar. *dec. 1933. n. 18.* Rot. *dec. 309. n. 16. p. 7. rec.* 2

Hinc eſt, quòd in condemnatione fructuum perceptorum ex aliqua præbenda non comprehendantur diſtributiones quotidianæ, vt reiecta contraria opinione, comprobat Boer. *dec. 383. num. 4. verſ. in contrarium*, Lancellot. *de attentat. p. 3. cap. fin. num. 31. 32. & 36.* Put. *dec. 383. in antiq. & ſecundùm nouiſſimam impreſ. dec. 373. num. 7. lib. 1. & dec. 1170. num. 2. p. 3. lib. 3. diuerſ.* relat. per Paulum Rubeum *in adnot. ad dec. 576. num. 11. & ſeq. part. 4. tom. 3. recen.* 3

Vlterius penſiones reſeruatæ ſuper fructibus, & prouentibus beneficiorum, eorumque redditibus non comprehendunt diſtributiones quotidianas, per textum *in extrauag. cùm nonnulla in prin. verſ. præterea de præben. cap. licèt eod. tit.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 39. num. 22. & 23.* Sanchez *reſponſ. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 89. num. 2.* Gigas *de penſion. q. 39. num. 1.* latè Paul. Rub. *in adnot. ad dec. 576. à n. 40. cum plurib. ſeqq. p. 4. tom. 3. rec.* Rot. *dec. 508. num. 3. p. 2. dec. 77. num. 1. p. 3. rec. & in Romana penſionis 23. Maij 1644. ſub prin. coram Meltio.* 4

Siquidem diſtributiones prædictæ non ſunt de corpore beneficii, nec augent corpus præbendæ, ex quo dantur ratione operis, & miniſterii perſonalis, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proem. num. 155.* Lancellot. *de attentat. 3. p. cap. fin. num. 31. & ſeq.* & hanc opinionem eſſe communem firmat Gratian. *diſcept. 283. num. 9.* Boer. *dec. 340. n. 4.* Achil. *dec. 8. num. 2. de penſ.* Caputaq. *dec. 29. num. 1. p. 1.* Vrgellen. *dec. 285. num. 38.* Rot. *in Romana penſionis 23. Maij 1644. ſub princ. coram Meltio.* 5

Et licèt detur beneficiato propter beneficium, eius tamen fructus non ſunt, *cap. vnico de Cler. non reſid. in 6.* Couat. *var. reſol. lib. 3. cap. 13. n. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proem. num. 154.* Cæſar. de Graſs. *dec. 5. n. 1. de præben.* Caſſad. *dec. 6. num. 6. eod. tit.* 6

Et quamuis penſio impoſita fuerit ſuper quibuſcumque fructibus, redditibus, & prouentibus, nam ſub iſta generalitate verborum, & effrenato modo loquendi, non veniunt diſtributiones quotidianæ, & licèt dictio vniuerſalis quibuſcumque apta ſit comprehendere etiam dictas diſtributiones, tamen vbi reperitur inſerta in materia odioſa, debet recipere reſtrictionem ſecundùm ſubiectam ſpeciem, eiuſque naturam, ita quòd non poſſit egredi eius limites, nec comprehendere ea, quæ ſunt diuerſæ naturæ, prout eſt impoſitio penſionis, cuius natura eſt vt imponatur ſuper fructibus certis, & non ſuper incertis prout ſunt diſtributiones quotidianæ, & ſic dictio quibuſcumque intelligenda eſt de quibuſcumque fructibus ſcilicet certis, vt latè comprobat Paulus Rubeus *in adnot. ad dec. 576. à num. 47. vſque ad 69. p. 4. tom. 3. recen.* & firmauit Rot. *in Romana penſionis 23. Maij 1644. coram Melcio recedendo à deciſione in eadem cauſa emanata ſub die 15. Febr. 1636. coram Pirouano*, vbi declaratur comprehendi etiam diſtributiones 7

Digitized by Google

nes quotidianas vigore dictæ vniuerſalis in indulto ap-
poſitæ.
8 Vnde ſi quis habet indultum transferendi penſiones re-
ſeruatas ſuper quibuſcumque fructibus, redditibus, &
prouentibus beneficiorum, quod poſſit transferre penſio-
nem reſeruatam ſpecificè ſuper diſtributionibus quotidia-
nis, dixit *Rota dicta Romana penſionis coram Pironano*, ſed
poſtea recedendo coram Meltio contrarium firmauit, vt
ſupra proximè diximus, & comprobat Paulus Rubeus *in
adnot. ad dec. 576. à num. 47. vſque ad num. 69. p. 4. tom. 3.
recen.*
9 Limit. ſi beneficium nullos alios fructus haberet quàm
diſtributiones, quia tunc habentur loco fructuum benefi-
cii, Dec. *conſ. 49. num. 14. cum ſeq. lib. 1.* Marcheſ. *de com.
miſſion. in cauſa penſion. p. 1. §. 1. num. 127.* Caputaq. *dec. 29.
num. 4. & 5. p. 1.* Vrgellen. *dec. 285. num. 95.* Puteus *dec.
365. num. 4. lib. 2.* Mohedan. *dec. 3. num. 3. de praben.* Cæ-
ſar. de Graſs. *dec. 8. num. 1. & 2. eod. tit.* Duran. *dec. 285. n.
99. & dec. 411. num. 7. verſ. & ex experientia, & in Roma-*
10 *na penſionis 23. Maij 1644. in fin. princ. coram Meltio*, vbi
quòd hoc caſu diſtributiones dicuntur habere locum præ-
bendæ, & in puncto reſeruationis penſionis in Beneficiato
Baſilicæ S. Petri in Vaticano, cuius redditus conſiſtunt in
diſtributionibus quotidianis, dixit Rot. *in Romana penſio-
nis 29. Martij 1666. §. igitur legitimè coram Taya.*
11 Limit. 2. quòd diſtributiones tunc veniant appellatione
fructuum, quando per penſionarium fuiſset facta prote-
ſtatio poſseſsori apud acta quòd aut poſſidens reſideat, &
interſit horis, vt ſic intereſsendo percipiat diſtributiones,
aut poſseſſionem dimittat, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. §.
7. proem. num. 156.* ex Puteo *dec. 239. num. 3. 4. & num. fin.
in fin. lib. 2.* Mohed. *dec. 6. in fin. de prab.* Rot. *dec. 618. ſub
num. 2. verſ. ſi vero p. 1. & dec. 11. aliàs 1170. num. 4. & 5. p. 3.
diuerſ. & in Romana penſionis 23. Maij 1644. ſub princ. co-
ram Meltio.*
12 Portiones funerales, quæ anniuerſaria dicuntur, & di-
uidi ſolent inter beneficiatos, qui interſunt exequiis, &
cæteris diuinis officiis, quibus ſolent Chriſtiano ritu mor-
tuos parentari, non comprehenduntur appellatione diſtri-
butionum quotidianarum, Card. Zabarel. *in Clementin. vt
hi, qui §. illi vero num. 15. de ætat. & qualitat.* Nauar. *conſ.
13. n. 2. de Cler. non reſid.*
13 Contrarium tenet Lap. *alleg. 42. num. 1.* Io. And. *in cap.
vnico de Cler. non reſid. in verbo anniuerſarijs*, Felin. *in cap.
ad aures n. 14. de reſcript.*
14 Omnes tamen dubitandi cauſam præſertim circa diuiſio-
nem de huiuſmodi portionibus funeralibus faciendam ſub-
ſtulit Bonifacius VIII. *ſua conſtit. relat. in cap. vnico de Cler.
non reſident. lib. 6.* dum mandauit, quòd in dicta diuiſione
facienda inter Canonicos, & Beneficiatos, ſiue alios Cle-
ricos, qui præſentes fuerunt ſeruentur ordinationes cuiuſ-
cumque Eccleſiæ, & iuxta eaſdem ordinationes, & con-
ſuetudinem diuiſio fieri debeat, nam licèt dictæ portiones
15 nomine quotidianarum diſtributionum non intelligantur,
gaudent tamen eodem priuilegio, & eodem iure, vt ani-
maduertunt Io. And. & Gemin. *in cap. vnico de Cler. non re-
ſiden. in 6.* Nauar. *conſ. 13. eod. tit.* Azor. *inſtit. moral. p. 2.
lib. 7. cap. 7. in 4. quæſt.* Rot. *dec. 32. à num. 3. vſque ad 7. p. 7.*
16 *rec. vbi num. 13.* ſubdit, hoc præcipuè procedere, ſi in in-
ſtitutione præfatorum anniuerſariorum ab inſtituentibus
nulla conditio præſcripta fuerit, ſiquidem tunc recipere
debent normam, & legem à conſuetudine Eccleſiæ, cùm
ad eam ſe remittat diſpoſitio iuris Canonici, iuxta textum
in d. cap. vnico de Cler. non reſiden. in 6.
17 Verùm quòd diſtributiones verè quotidianæ, & minutæ,
quæ quotidie præſtantur pro ſeruitio, & labore merè per-
ſonali, vt frequentiùs ſunt illæ, quæ obueniunt pro exe-
quiis, vel aſsociatione cadaueris, & ſimilium, nullate-
nus pretendi poſſint per non intereſsentes, quamuis verè,
& realiter, & naturaliter reſideant, iuſtèque impediti ſint,
& multò minus per eos, qui verè, & naturaliter abſentes,
fictè pro præſentibus, & reſidentibus habentur, tradit
Card. de Luc. *in ſuo Theatro veritatis tom. 12. tit. de canon.
& capit. diſc. 16. num. 3.*
18 Reſidentia autem non ſufficit ad lucrandas diſtributiones
quotidianas, ſed requiritur intereſſentia in Eccleſia, & in
celebratione diuinorum officiorum, nullo habito reſpectu
ad permanentiam in loco, vt nullatenus ſufficiat Canoni-
cum adeſſe in Eccleſia dum diuina peraguntur, ſed etiam
oporteat eſſe præſentem in Choro, vnde non excuſatur
Canonicus etiam ſi adeſſet in Eccleſia celebrans extra Cho-
rum eo tempore, quo horæ Canonicales decantantur, vt
declarauit Sac. Cong. Concilij, ſcilicet, *qui tempore quo
cantatur vna hora in Choro Miſſam celebrat in eadem Eccle-* 19
*ſia ex deuotione, vel ex obligatione non dicitur interfuiſſe illa
hora, nec illius diſtributiones accipere poteſt*, vt refert Ric.
in prax. fori Eccleſiaſtici dec. 494. ſub num. 2. & Paulus Ru-
beus *in adnot. ad dec. 576. num. 133. & 134. p. 4. tom. 3. rec.*
& hanc ſententiam tuentur Federic. de Sen. *conſ. 225.* Abb.
in cap. cùm olim num. 3. & 4. ibique Felin. *num. 2. de re iudic.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proem. num. 181.* Garz. *de be-
nef. p. 3. cap. 2. num. 323.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 806. n.
10.* Barboſ. *de canon. dignitat. cap. 20. num. 10.* Ric. *in prax.
quotidian. rerum fori Eccleſiaſt. p. 3. tit. Prax. fidei profeſſion.
reſ. 201. num. 9. & 10. & tit. Charitat. ſubſid. reſol. 96. num.
20.* Bonac. *in tit. de iis, quæ ad diuin. offic. in Choro publ. recit.
fac. diſp. 2. q. 3. punct. 3. §. 4. num. 1. tom. 1. fol. 667.* Seraph.
dec. 1131. num. 1. & dec. 1140. num. 2. Coccin. *dec. 108.
num. 3.* Caſſador. *dec. vnica num. 2. pro intereſſentia de Cler.
non intereſ.*
Propterea adeò diuinis officijs non intereſſentes à parti- 20
cipatione diſtributionum quotidianarum arcentur, vt nec
Epiſcopus, nec Capitulum, nec alij Clerici quibus accre-
ſcunt nequeant illas eiſdem remittere, relaxare, aut con-
donare, cùm huiuſmodi priuatio emanauerit ob bonum
publicum, contemplatione diuini cultus, cùm ſinguli pro-
pter eorum ius priuatum, iuri publico officere non poſſint,
vt colligitur ex Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 24. de reform. cap. 12.*
ibi, *quauis colluſione, aut remiſſione excluſa*, & ita repro-
bata *gloſ. in cap. 1. in verbo ſuos de Cler. non reſid. in 6.* do-
cent Archidiac. Steph. Durant. & Theodoſius Rubeus re-
lat. per Paulum Rubeum *in adnot. ad dec. 576. à num. 151.
cum plurib. ſeqq. & num. 159.* & Garz. *de benef. p. 3. cap. 2.
num. 432.* refert ita declaraſſe Sac. Congreg. Concil. ſcili-
cet, *Non licet Capitulo aliquo prætextu diſtributiones dona-
re, relinquere, aut quauis colluſione remittere alicui, qui
vel à ſeruitio Eccleſiæ abfuerit, vel alio quouis modo diſtri-
butiones legitimè debeat amittere, nec fas ſit vtique eas acci-
pere, ſi acceperit ſuas non faciat, & reſtituere cogatur illico
fabricæ Eccleſiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbi-
trio Epiſcopi*, & hanc ſententiam amplexi ſunt Menoch. *de
arbitrar. quæſt. caſ. 429. num. 6.* Piaſec. *in prax. Epiſc. p. 2.
cap. 3. num. 8. in fin pag. 124.* & alij DD. relati per Barboſ. *in
tract. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 140.* & in Con-
cil. Trid. *d. ſeſs. 24. de reform. cap. 12. num. 108.* Rot. *dec. 1.
poſt Alex. Monet. de diſtribution. quotidian.*
Quinimò nec lege, ſtatuto, aut conſuetudine induci 21
poteſt, vt à non intereſſentibus participentur diſtributio-
nes quotidianæ, textus, *eſt in cap. vnico*, ibi, *penitus im-
probantes de Cler. non reſid. in 6. cap. fin.* & ibi *gloſ. in verbo
exceptis de reſcriptis in 6. cap. licèt*, vbi Imol. *& alij de præ-
ben.* latè Gonzal. Mendoz. Vaſconcel. *lib. 1. diuerſ. iur. ar-
gument. cap. 9.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 429. num. 6.
in addit.* Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. dec. 493. in prima
edit. aliàs reſol. 384. num. 7. in 2. edit.* Paul. de Rub. *in ad-
not. ad dec. 576. num. 170. p. 4. tom. 3. rec.* Barboſ. *in Concil.
Trid. ſeſs. 24. de reform. cap. 12. num. 109.* Burat. *dec. 193.
19.* cum alijs relatis à Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 166. num.
31.* vide Pignarel. *conſult. canon. 129.*
Quapropter ſtatuta illarum Eccleſiarum in quibus ob- 22
ſeruatur, vt qui adſint certis horis, aliarum horarum di-
ſtributiones lucrentur, vti pernicioſa, iniuſta, tendentia
ad diminutionem cultus diuini damnantur à Concilio Ba-
ſilienſe *in tit. quo tempore quiſque debeat eſſe in Choro*, de
quo Paul. Rub. *in adnot. ad dec. 576. num. 171. cum ſeq. p. 4.
tom. 3. in rec.* vbi latiſſimè de materia conferunt tradita per
Rot. coram Merlino *dec. 59. num. 32. & 33. p. 7. rec.* latè
Pignatel. *conſult. canon. 500. num. 1.*
Vnde reſultat quòd Canonici non poſſint percipere di- 23
ſtributiones quotidianas tempore trium menſium, quo ex
indulto Sac. Concil. Trid. *ſeſs. 24. de reform. cap. 12.* licet eis
abeſſe, & ſi adeſt conſuetudo in contrarium, vti irrationa-
bilis non eſt attendenda, quia Sacrum Concilium non im-
mutauit naturam diſtributionum quotidianarum, quæ eſt
vt

Digitized by Google

vt dentur tantùm intereſſentibus, ſed tantùm permittit huiuſmodi abſentiam trium menſium, ſine peccato, & ad effectum faciendi ſuos fructus præbendales, & de maſſa groſſa, & ita declaraſſe Sac. Congreg. Concil. Trid. *in vna Toletana 2. Auguſti* 1584. ad Flammin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 65. tradit Paul. Rub. *in adnot. ad dec.* 576. *num.* 149. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* Ric. *in prax. quotid. rerum for. Eccleſiaſt. p.* 3. *tit. prax. fidei profeſ. reſ.* 201. *num.* 10. *& tit. prax. Charitat. ſubſid. reſ.* 96. *num.* 21. & ita declaraſſe Sac. Congreg. refert Pignatel. *conſult. canon.* 129. *num.* 1. *verſ. & primò*, vbi de materia, *& num.* 24. 25. *&* 26. vbi refert per extenſum declarationes Sac. Congreg. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *Proem. num.* 182.

24 Rurſus, qui Romano Pontifici deſeruiunt licèt vniuerſali Eccleſiæ dicantur inſeruire nihilominus non lucrantur diſtributiones quotidianas, cùm habeantur pro præſentibus, ſed non pro intereſſentibus, Paul. Rub. *in adnot. ad dec.* 576. *num.* 150. *p.* 4. *tom.* 3. *in rec.* ex Abb. *in cap. tuæ dilectus num.* 5. *de Cler. non reſid.* Nauar. *conſ.* 1. *&* 2. *eodem tit.* Garz. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 385. & dixit Rot. coram Vergellen. *dec.* 22. *num.* 15. *p.* 5. *tom.* 1. *recen.*

25 Limit. principalem concluſionem non procedere ex priuilegio Pontificio, aut alio legitimo impedimento, vel neceſſaria cauſa concurrente, in quibus caſibus, & quando Canonicus ab Eccleſia, cui eſt adſtrictus abſit, ex Pontificis priuilegio poteſt percipere diſtributiones quotidianas, Gemin. *in cap. vnic. de Cler. non reſid. lib* 6. *num.* 4. ibique Franc. *num.* 3. Sanctarel. *var. reſ. q.* 10. *num.* 1. cum alijs per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 75.

26 Et ſic Auditores Rotæ ex indulto Clement. VII. ſub datum 9. Auguſti 1525. percipere poſſunt non ſolùm fructus præbendales, ſed etiam diſtributiones quotidianas ſuorum beneficiorum, Lel. Zech. *de republic. Eccleſiaſt. cap.* 11. *num.* 2. Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 63. Sanctarel. *var. reſ. q.* 11. *num.* 1. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 53. *num.* 155. *p.* 3. *& Canon. & dignitat. cap.* 24. *num.* 1. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 76.

27 Ita etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem gaudent eodem priuilegio percipiendi diſtributiones quotidianas in eorum abſentia, ex indulto Pauli III. & B. Pij V. Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 356. Sanctarel. *var. reſol. q.* 11. *num.* 3. Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 8. *reſol.* 71. *in fin.* cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 53. *num.* 156. *& de Canonic. cap.* 24. *num.* 2. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 77.

28 Pariter Collector generalis Cameræ Apoſtolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores fiſcales, & Notarii in cauſis ſpoliorum, & aliorum iurium eiuſdem Cameræ eorum officio durante lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia, ex Priuilegio Sixti V. emanata 8. Maij 1590. vt refert Monet. *de diſtribution. quotidian. p.* 2. *q.* 11. *num.* 111. Sanctarel. *var. reſol. q.* 11. *num.* 6. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 53. *num.* 157. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 77.

29 Indultum verò quoad lucrandas diſtributiones quotidianas in abſentia, debet expreſsè, & ſpecificè loqui de huiuſmodi diſtributionibus, itaut non ſufficiet, ſi dicat vt poſſit percipere fructus perindè, ac ſi reſideret, niſi etiam addat, & perindè, ac ſi intereſſet, ac proindè debet facere mentionem de ipſa intereſſentia, vt comprehendat huiuſmodi indultum vltra fructus præbendales, & de maſſa groſſa, etiam diſtributiones quotidianas, alias ad eas non extenditur, textus *eſt in cap. fin. de reſcript. in* 6. & ibi *gloſ. in verbo exceptis*, *gloſ.* & DD. *in cap.* 2. *de priuil. in* 6. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *cum ſeq.* Lother. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 41. Calderin. *conſ.* 1. *de Cleric. non reſident.* Aloyſ. Ric. *in prax. quotid. rerum Eccleſiaſt. fori p.* 3. *tit. Praxis fidei profeſſionis reſol.* 201. *num.* 5. *&* 6. *& tit. prax. Charitat. ſubſid. reſol.* 96. *num.* 14. *&* 15. Rot. apud Caſſador. *dec.* 1. *de Cleric. non reſidentibus*, Couar. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 13. *num.* 2. *ad med. verſ. ſed quamuis Princeps*.

30 Immò quando indultum eſt ad percipiendas etiam diſtributiones quotidianas in abſentia, quod nihilominus tunc priuilegiatus habere tantùm debeat diſtributiones prouenientes, ſeu conſiſtentes in pecunia, non autem alias conſiſtentes in pane, vino, & alijs ſimilibus rebus, docet ex Archid. *in cap. Sacerdos num.* 3. 1. *q.* 2. *& in cap. vnico ſub n.* 1. *verſ. non tamen de Cleric. non reſident. lib.* 6. Aloyſ. Ric. *in prax. quotid. rer. for. Eccleſ. p.* 3. *tit. Praxis fidei profeſſion. reſol.* 201. *num.* 6. ſecus ſi omnes eſſent in pane, & vino, idem Ric. *d. p.* 3. *tit. praxis Charitatiui ſubſid. reſol.* 69. *num.* 16.

Non tamen amittere debent diſtributiones quotidianas Archidiaconus, vel Canonicus viſitantes Eccleſiam, inta, vel redditus ſuæ præbendæ, cùm per huiuſmodi viſitationem inſeruiant Eccleſiæ, vt pro intereſſentibus habeantur, Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 333. *& ſeq.* Sanctarel. *var. reſol. q.* 11. *num.* 9 *&* 10. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 10. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 53. *num.* 163. *& de Canon. cap.* 24. *num.* 3. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 78. vbi ſi non viſitaret propriam Eccleſiam ſuæ diœceſis, licèt viſitaret ex officio, & iure ſibi competenti, quòd nihilominus nequeat percipere dictas diſtributiones, ex Monet. *qui deciſum refert p.* 2. *q.* 11. *num.* 63. Garz. *de benef. p.* 3. *dicto cap.* 2. *num.* 332. & ex alijs, quos allegat. 31

Canonicus Pœnitentiarius, ſi dum recitantur Diuina officia in Eccleſia audiat confeſſiones percipit quotidianas diſtributiones, ſecus autem ſi audiret confeſſiones etiam infirmorum extra Eccleſiam, Stephan. Vueymſ. *ad conſtitutiones* 24. *ex antiquo iure deſumptas*, & per Concil. Trid. *innouat. conſtit.* 11. *num.* 23. Sanctarel. *var. reſol. q.* 7. *num.* 13. Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 124. *& ſeq.* Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 64. *&* 65. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 53. *num.* 160. *& alleg.* 55. *num.* 30. 31. *&* 32. & in Concil. Trident. *ſeſs.* 24 *de reform. cap.* 12. *num.* 79. *vbi alios allegat*. 32

Similiter Canonicus Theologus, ſeu obtinens præbendam Theologalem diebus deſtinatis ad legendum pro tota die, qua legit habendus eſt tamquam præſens in Choro ad lucrandas diſtributiones quotidianas, vt declarauit Gregor. VIII. de qua declaratione teſtantur Ric. *in prax. quotid. rerum Eccleſiaſt. fori tit. prax. Charitatiui ſubſid. reſol.* 95. *num.* 19. Sanctarel. *var. reſol. q.* 11. *num.* 15. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q. num.* 10. *& q.* 11. *num.* 75. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *proem. num.* 120. cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 56. *num.* 8. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 80. 33

Et Canonicus habens annexam curam ſuæ dignitati, vel Canonicatui, dum reperitur in actu adminiſtrandi Sacramenta, & alia exercenda ad ipſam curam ſpectantia lucratur diſtributiones quotidianas, & tamquam præſens in Choro habetur, vt deciſum refert Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 24. Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 3. *n.* 335. Læl. Zech. *de repub. Eccleſ. cap.* 24. *n.* 6. Sanctarel. *var. reſol. cap.* 11. *num.* 11. Steph. Vueymſ. *ad conſtit.* 24. *ex antiquo iure deſumptas*, & per Concil. Trid. *innouat. conſtit.* 15. *n.* 21. *in prin.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 35. *ſub num.* 9. *verſ. idem dicendum*, cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 53. *num.* 127. & in Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 83. vbi ſubdit, quòd ſecus eſſet ſi haberet curam animarum in alijs Eccleſijs, tempore quo in eis reſidet, nam tunc non lucratur diſtributiones quotidianas, quas lucraretur, ſi reſideret, & diuinis intereſſet in Cathedrali, vel Collegiata, vbi habet canonicatum, ex Moneta *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 69. & Sanctarel. *d. q.* 11. *num.* 13. & alijs quos allegat. 34

Et licèt prouiſi de beneficijs quibuſcumque curam animarum habentibus, ſeu de dignitatibus, & Canonicatibus in Cathedralibus non faciant fructus ſuos, ſi intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis nō fecerint Orthodoxæ fidei profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpoponderint, iuxta decretum Sac. Concil. Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. cap.* 12. non tamen amittunt diſtributiones quotidianas, eo quia non ſunt de corpore beneficij, ſed ſunt diuerſi generis, & diuerſæ naturæ, nec augent corpus præbendæ, eò quod dantur ratione miniſterij perſonalis: vnde dicta Conciliaris diſpoſitio non comprehendit diſtributiones quotidianas, vt latè comprobat Aloyſ. Ric. *in prax. quotid. rer. Eccleſ. fori p.* 3. *tit. prax. fidei profeſſion. reſol.* 201. *à num.* 1. *& per tot.* vbi ita declaraſſe Sac. Cong. ſcilicet, *Congreg. cenſuit diſtributiones quotidianas non comprehendi* 35

ſub

ſub verbis Concilij' hic quoniam dantur ratione miniſterij perſonalis, & propter operas ſuas, & illas percipiens facit ſuas.

36 Concilio generali, nomine capituli intereſſentes, prout etiam Concilio Prouinciali, vel Synodali lucrantur diſtriſtributiones quotidianas, Salzed. ad Bernar. *in pract. cap. 52. lit. C. verſ. quartus caſus, & verſ. idem que pari ratione*, Cened. *pract. & canon. quaeſt. lib. 1. q. 1. num. 67.* cum alijs per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 158.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. num. 81. & 82. in quibus alios allegat.*

37 Quòd ſi Canonicus miſſus fuerit à ſuo Epiſcopo ad viſitanda limina Apoſtolorum eius nomine, vel ipſe Epiſcopus accedens per ſe ipſum ad viſitanda limina Apoſtolorum ſecum pro ſocio, & Comite Canonicum ducat, debet lucrati diſtributiones quotidianas ex Conſtitut. Sixti V. de qua Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 2. num. 84. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 159.* ex Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. q. 8. num. 23.* Sanctarel. *var. reſol. quaeſt. 11. num. 14.* Garz. *de benefic. par. 3. cap. 2. num. 348.*

38 Sed ſi Canonicus, & alij Præbendati aſſocientur Epiſcopum extra Eccleſiam non lucrantur diſtributiones quotidianas, & ita declaraſſe Sac. Congreg. ſcilicet, *Non poſſunt Canonici duo aut plures aſſociantes eorum Prælatum quandoq; volentem audire miſſam non in Chatedrali, ſed in alia Eccleſia Ciuitatis, participes fieri diſtributionũ quotidianarum, quæ non niſi præſentibus, & intereſſentibus dantur*, refert. Aluyſ. Ric. *in prax. rerum quotid. Eccleſ. fori p. 3. tit. prax. Charitatiui ſubſidij reſol. 96. num. 22.* & allegat textum *in cap. de cætero, & cap. ad audientiam de Cleric. non reſiden.*

39 Iuxta generalem regulam, quòd abſens in ſeruitio Epiſcopi non poteſt percipere diſtributiones quotidianas, vt communiter tradunt DD. *in cap. de cætero, & in cap. ad audientiam de Cleric. non reſiden. & in cap. vnico eodem tit. in 6.* Couar. *lib. 3. var. reſol. cap. 13. n. 2.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. cap. 8. n. 12. circa fin.*

40 Et ſic Canonici, qui in ſeruitio Epiſcopi exiſtunt, & illum comitantur ad viſitandam Diœceſim, non acquirunt diſtributiones quotidianas, & ita declaraſſe Sacram Congregationem patet ex declarationibus relatis per Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 347.* Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad diuin. offic. in Choro publ. recitand. fac. ſub pœna priuat. diſtribut. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 2. num. 2. tom. 1. fol. mihi 666.* Nauar. *conſ. 2. de Cleric. non reſid.* & ita etiam ſæpè dixiſſe Rot. refert Ric. *in ſua prax. deciſ. 500. & 502. §. notabilia num. 5.* & ratio eſt, quia non cenſetur abeſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, vt apertè conſtat ex *cap. de cætero, & cap. ad*
41 *audientiam de Cleric. non reſid.* in quibus iuribus abſentibus in ſeruitio Epiſcopi conceduntur fructus, non autem diſtributiones quotidianæ.

42 Contrarium videtur tenere Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 8. num. 22.*

43 Pro quarum ſententiarum concordia, eſt animaduertendum, quòd ſi beneficium nullos alios habeat redditus præter quotidianas diſtributiones, & tunc Canonicus exiſtens in ſeruitio Epiſcopi lucrari debet diſtributiones quotidianas, excepta tertia parte, quæ deſeruientibus accreſcit, ne iuris priuilegium inſeruiendi Epiſcopo reddatur inutile, & fruſtratorium, tum quia hoc caſu diſtributiones loco fructuum ſuccedunt, & ita declaraſſe Sacram Congregationem patet ex decretis relatis per Garz. *de benef. par. 3. cap. 2. num. 351.* & gloſ. Panorm. Rebuff. Perez. Gomez. Nald. Ric. Catul. Macignin, & Gonzal. hanc diſtinctionem probabilem exiſtimat Bonac. *tit. de ijs, quæ ad Diuin. Offic. in Choro pub. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 2. num. 3. tom. 1. fol. mihi 666.* vbi ſubdit, quòd etiam cõtrarium cum magna probabilitate ſuſtineri poſſit: hanc etiam ſententiam docet Monet. *de diſtribut. par. 2. quæſt. 8. num. 14. verſ. limit. ergo.*

44 Declaratur 2. non procedere, vbi adeſt conſuetudo legitimè præſcripta ſpatio quadraginta annorum (cum ſit contra ius) de lucrandis diſtributionibus quotidianis à Canonicis inſeruientibus Epiſcopo, cum ſeruanda ſit, vtpotè quia ſit ex iuſta cauſa, vt inquit Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 348.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 8. num. 15.* ab
45 hac tamen opinione diſſentit Nauar. *conſ. 2. num. 2. de Cleric. non reſident.* vbi quòd Canonicis inſeruientibus Epiſcopo conſuetudo non poteſt prodeſſe ad lucrandas diſtributiones quotidianas.

Captus repręſaliarum cauſa, vel obſes datus ab Ec- 46
cleſia, tempore quo detinetur diſtributionibus quotidianis non priuatur, ſiquidem vtroque caſu abſens dicitur ob publicum bonum, atque Eccleſiæ, vndè non debet ſentire damnum, Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 5. num. 56. & 57.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 165.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. num. 85.* prout de damno in rebus prophanis, latè comprobat Old. *in tract. de reſtit. in integ. quæſt. 7. art. 8. à num. 46.*
vſque ad 53. & de detento, & prohibito ad Eccleſiam ac- 47
cedere, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 591. num. 36. cum ſeq. tom. 3.*

Abſens verò pro euidenti Eccleſiæ vtilitate diſtributio- 48
nes quotidianas percipere debet, ac ſi diuinis officijs intereſſet, vt ſi abſit cauſa proſequendi litem Eccleſiæ, vel procurandi communia negocia in vtilitatem, & neceſſitatem notoriam eiuſdem Eccleſiæ, textus eſt *in cap. vnico §. qui verò de Cleric. non reſident. in 6.* latè Monet. *de diſtrib. quotid. p. 2. q. 11. num. 3. cum ſeq. & 32. cum ſeq.* Garz. *de benefic. p. 3. cap. 2. num. 362.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 1. num. 148.* Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad Diuini Officij in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 3. à num. 1. tom. 1. fol. mihi 662.* Steph. Vveymſ. *ad conſtit. 24. ex antiquo iure deſumpt.* & per Concil. Trident. *innouat. conſtit. 11. num. 21. in fin. pag. 100.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 171.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. num. 86. & 87.* vbi am-
pliat, ſiue quis abſit pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, 49
vel ſui beneficij, ex Garz. *in addit. ad tract. de benef. p. 3. cap. 2. num. 49.* & ex Rot. coram Seraph. *dec. 1098. num. 5. &*
dec. 1239. & ex alijs coram Manzanedo, & Vbald. per eum- 50
dem allegatis, & de abſente pro tuendis iuribus capituli, tradit Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 3. n. 1. & ſeq. tom. 1. fol. 666.*

Lim. vt hoc procedat primò in ijs dumtaxat, qui abſunt 51
ob propriæ Eccleſiæ, cui adſcripti ſunt, non autem alterius, vel etiam ſuæ Ciuitatis, vel vniuerſitatis vtilitatem: ſecundò, vt Eccleſiæ vtilitas ſit euidens, & notoria; tertiò, ſi abſens propter Eccleſiæ vtilitatem fuerit ſolitus diuinis intereſſe: quartò, niſi abſenti ad tuenda iura Eccleſiæ congruum à Capitulo conſtitutum ſit ſalarium, quia tunc abſentia non redditur abſenti damnoſa, vndè ceſſat cauſa propter quam percipere deberet diſtributiones quotidianas, vt latè comprobat ſigillatim rationibus, & auctoritatibus has limitationes Moneta *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. à n. 31. verſ. limitatur autem vſque ad n. 35.*

Contrarium tamen quo ad hanc vltimam limitationem, 52
tenet Bonac. *de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 3. num. 1. verſ. amplia 2. tom. 1. fol. mihi 667.* vbi quòd etiam ſi conſtitutum fuerit congruum ſalarium, nihilominus conſequi debeat diſtributiones quotidianas, quia ſalarium non cenſetur conſtitutum in recompenſationem diſtributionum quotidianarum, quas amitteret, ſed ad ſuſtinendum laborem, incommoda, & maiores expenſas, quas facere tenetur, ita quòd ſalarium conſtitutum vnà cum participatione diſtributionum quotidianarum videatur congrua portio, tum pro eius manutentione, tum pro induſtria, ſtudio, & ſuis operibus conferendis occaſione proſequendæ cauſæ pro ſua Eccleſia, & Capitulo, accedente diſpoſitione iuris communis permittentis ob huiuſmodi abſentiam talem perceptionem, cui niſi expreſsè renunciatum fuerit, tacitè per ſalarij acceptationem renunciaſſe non eſt præſumendum.

Syndicus, aut Theſaurarius, vel Canepariuſ Capituli 53
ſaltem, dum iura, & negocia Capituli in iudicio, vel extra proſequitur, & tuetur, non eſt priuandus diſtributionibus quotidianis, licèt habeat ſalarium, quod vt plurimum conſtituitur, vt dumtaxat correſpondeat labori, ſecus autem ſi etiam correſponderet lucro quotidianarum diſtributionum, quia tunc, quòd non debeantur, fatetur Moneta *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. à n. 43. vſque ad 48.*

Vicarius tamen Epiſcopi, ſi ſit Canonicus, ſi tempore 54
diuinorum officiorum Vicarij munus exerceat non debet habere diſtributiones quotidianas, quia tunc non dicitur inſeruire Eccleſiæ, cui eſt adſcriptus, & conſtitutum

habet ſalarium pro ſuo officio exercendo, ſecluſa conſuetudine, ſtatuto, aut priuilegio, Iacob. Sborz. in tract. de Vicar, Epiſc. lib. 1. q. 43. num. 3. Hoied. in tract. de benef. incompatib. p. 2. cap. 10. num. 16. Garz. de benef. p. 3. cap. 2. n. 357. relata per Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. à num. 77. verſ. infertur decimò cum pluribus ſeqq.

55 Abſens verò pro tuendis iuribus ſuæ præbendæ, aut ſui beneficij quod debeat conſequi diſtributiones quotidianas demonſtrauimus num. 40. Contrarium tamen latè comprobat Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. cap. 11. à num. 49. cum pluribus ſeqq. Garz. de benef. p. 3. cap. 11. num. 339. vbi quòd tunc neque eidem debeantur fructus: diſtinguit verò Bonac. in tit. de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Choro publ. recit. faciunt diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 3. num. 2. tom. 1. fol. mihi 667. quòd ſi beneficiatus abſit, vt tueatur ius, quod habere prætendit ſuper eodem beneficio contra alterum ſimilem prætenſionem habentem, & tunc ei non debentur diſtributiones quotidianæ, quia non dicitur abeſſe in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, ſed ad propriom commodum, cum patum Eccleſiæ referat, vt potius vnus, quàm alter obtineat beneficium, ita etiam ſi abeſſet ad prætendendos fructus beneficij, quod poſſidet in alia Eccleſia, ſed ſi abeſt cauſa tuendi iura ipſa beneficij, pro quo debentur diſtributiones, & tunc eas non debet amittere, ex probabiliori ſententia, tum quia tunc dicitur abeſſe in vtilitatem Eccleſiæ, cum etiam beneficium veniat nomine ipſius Eccleſiæ, & ſit pro eius iuribus, vndè intereſt Eccleſiæ, vt eadem iura defendantur, & conſeruentur, ne deſtituta remaneat miniſtris ob deficientiam præbendarum; vel ſi efficerentur deterioris conditionis, præcipuè ſi beneficium ſit optabile, quod ius reſpicit vtilitatem totius Capituli, & conſequenter quidquid dicat Moneta hoc caſu principaliter agitur de iure, quod ad Eccleſiam pertinet, & ſemper pertinebit, & ſecundariò de commodo, & vtilitate poſſeſſoris, qui tantùm in vita comparatur vſufructuario, in morte vſuario, & ita firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per eumdem Bonac. loco cit. num. 2. verſ. non obſtat, & tenent DD. ſupra allegati n. 40. & ex declaratione Sac. Cong. hoc idem videtur ſentire Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 6. n. 267. Macignus cap. 71. num. 104.

56 Qui verò tempore diuinorum officiorum Miſſam in ſua Cathedrali, vel Collegiata celebrat non lucratur diſtributiones quotidianas, cum tunc non dicatur diuinis officijs cum alijs intereſſe, aut abeſſe in euidentem ſuæ Eccleſiæ vtilitatem, & hoc procedit, ſiue celebret ex onere Capellaniæ, quam in titulum habet etiam in eadem Eccleſia, vel celebret tamquam Capellanus mercenarius, ſiue ex eleemoſina recepta, ſiue ex onere legatorum, cui Capitulum, & Canonici ſatisfacere tenentur, aut ſi celebret ex mera devotione, ſecus autem vbi adeſſet priuilegium Summi Pontificis, vel legitima conſuetudo iuſta de cauſa introducta, vel celebraret de mandato ſuperioris, nam his caſibus ipſi debentur diſtributiones quotidianæ, ita reprobato Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. cap. 11. à num. 48. verſ. infertur tertio vſque ad num. 56. docet Bonac. in tit. de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 3. §. 4. per tot. tom. 1. fol. mihi 667. qui alios allegat, & patet ex declaratione Sacræ Congregationis, & alijs relatis ſupra num. 19.

57 Infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs intereſſe non poteſt in abſentia debet percipere quotidianas diſtributiones, eſt textus in cap. vnico §. qui vero de Cleric. non reſident. in 6. ibi, exceptis illis, quos infirmitas, ſeu iuſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens Eccleſiæ vtilitas excuſaret, Couar. lib. 3. var. reſol. cap. 13. num. 8. Nauar. conſ. 2. num. 3. de Cleric. non reſiden. & cap. 11. num. 10. de hor. canon. Hoied. de incompat. benef. p. 1. cap. 17. n. 15. Franc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſt. p. 3. cap. 2. n. 2. Vgol. de offic. Epiſcop. cap. 19. §. 2. num. 6. verſ. excipitur, Anton. Fabr. in prax. benef. lib. 2. tit. 5. de præb. num. 39. Garz. de benef. par. 3. cap. 6. num. 363. Foſch. de viſitat. lib. 1. cap. 15. num. 25. verſ. & infirmo, & cap. 20. num. 26. Spin. in ſpecul. teſtam. gloſ. 9. prin. num. 30. Cæſar. de Graſs. de effect. Clericat. effect. 1. num. 172. Sanctarel. var. reſol. quæſt. 8. in prin. Steph. Vveyinſ. ad conſtit. 24. ex antiquo iure deſumpt. & per Concil. Trid. innouat. conſtit. 11. num. 15. vbi explicat, quænam infirmitas, & corporis neceſſitas dicatur, iuxta latè Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 6. n. 1. & per tot. Bonac. de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 1. n. 1. & per tot. tom. 1. fol. mihi 654. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 166. & in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. num. 88. Paulus Rubeus in adnot. ad dec. 576. num. 125. & 178. p. 4. tom. 3. recen. Gratian. diſcept. 591. num. 35. tom. 3. Seraph. dec. 1121. num. 1. & dec. 1140. Greg. XV. deciſ. 154. num. 2. ibique Beltram. in addit. num. 7.

Ad hunc autem effectum infirmus non ſolùm dicitur, 58
qui febri, & mala valitudine laborat, verum etiam, qui ad Eccleſiam ſe conferre non poteſt, quia eſt debilis in cruribus, ſeu tibijs, vel podagra vexatur, aut lepra, alioque morbo contagioſo cogitur ab Vrbe diſcedere, vel medicinam ſumit, aut ſanguine minuitur, vel ſanitatis cauſa balnea, ſeu alium locum petit, vel ſi cæcus efficiatur, & vtroque lumine orbatus remaneat, vt ſigillatim comprobant Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. q. 6. à num. 8. vſque ad 19. Barboſ. in Concil Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. à num. 89. vſque ad 94. qui alios allegant, Bonac. in tit. de ijs quæ ad Diu. offic. in Choro &c. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 1. num. 13. tom. 1.

Quod procedit licèt infirmitas propria culpa contracta 59
ſit, Garz. de benef. p. 3. cap. 2. num. 363. Mancin. de hor. Canon. cap. 71. num. 58. Lotter. de re benefic. lib. 3. q. 27. n. 136. Zerola in prax. Epiſcopal. p. 1. in verbo diſtributiones §. 3. verſ. 6. Sanctarel. var. reſol. q. 8. num. 6. Bonac. in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 1. num. 13. tom. 1. fol. mihi 655. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 6. num. 11. verſ. ampliatur quinto, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 168. & in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. num. 95.

Limit. vt procedat, vbi infirmus, dum erat ſanus con- 60
ſueuerit intereſſe Diuinis officijs, aliàs denegari debent diſtributiones quotidianæ, Mancin. de horis canon. cap. 71. n. 57. Io: Valer. de differen. inter vtrumque forum verb. hora canonica differt. 2. Vaſq. in Opuſc. de benef. cap. 4. dub. 3. Sanctarel. var. reſol. q. 8. n. 8. Bonac. in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 1. num. 10. & 14. in fi. tom. 1. fol. mihi 655.

Abſens etiam à Choro, & Eccleſia ob iuſtam, & ratio- 61
nabilem corporis neceſſitatem lucrari debet diſtributiones quotidianas, quamdiu neceſſitas durat, præciſa tamen conſuetudine in contrarium, vt expreſſè cauetur in cap. vnico de Cleric. non reſident. in 6. ibi, ſeu iuſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. n. 47. Bonac. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 2. n. 1. tom. 1. fol. mihi 655.

Ob corporis verò neceſſitatem quis abeſſe dicitur, primò 62
qui leuandi, & corpus ex onerandi cauſa abeſt, ſecundò, ſi quis abſit à Choro, ac etiam à Ciuitate ob metum ne occidatur ab inimicis, vel tempore hoſtilitatis, debet tamen procurare componere inimicitias, vel Canonicatum reſignare, vel permutare, tertiò ſi vi, & coactè, quis priuatim detineatur, vt non poſſit accedere ad Eccleſiam, quartò quando quis timet redire ad patriam ob bellum ciuile, aut externum, quintò ſi peſtis, & lues graſſetur, ſextò quando quis ob cantum nimium deſatigatus aliquantiſper ſe retrahit à Choro, ſeptimò qui de conſilio Medici domi ſe continet, aut pharmacum ſumit, aut ſanguinem minuit, aut valetudinarius oppido egreditur, vt ſalubriori aura vtatur, & ſimilibus, vt ſigillatim alijs relatis comprobant Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. à num. 49. vſque ad 59. Bonac. in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 2. à num. 4. vſque ad fin. tom. 1. fol. mihi 656. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. à n. 99. vſque ad 101.

Hinc ſequitur, quòd iniuſtè carceratus lucrari debeat di- 63
ſtributiones quotidianas, Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 13. n. 8. verſ. vndecimo, Nauar. conſ. 10. & 11. n. 3. & ſeq. de Cleric. non reſiden. Mancin. de hor. canon. c. 71. n. 66. Zerol. in prax. Epiſcopal. p. 1. verb. diſtrib. §. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 9. n. 15. & 118. Lotther. de re benefic. lib. 3. q. 27. n. 145. Garz. de benef. p. 3. c. 2. n. 363. Gratian. diſcept. forenſ. c. 806. n. 13. & cap. 591. n. 38. Barboſ. de Canon. & dignit. cap. 24. n. 42. 43. & 44. & in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. n. 102. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. n. 80.

Qui

64 Qui verò iuſtè in carcere detinetur ob crimen patratum, & probatum non gaudet diſtributionibus, quia tunc ſua culpa abeſſe dicitur, qui verò detinetur ob diffamationem patrati criminis, ſi per ſententiam abſolutus fuerit, facit ſuas diſtributiones quotidianas, quia tunc ex iniuſta carceratione, & legitimo corporis impedimento Choro intereſſe non potuit, etiam ſi Iudex ex aliquibus indicijs ſufficientibus ad inquirendum iuſtè deuenerit ad capturam, & etiam ad torquendum; & quamuis prima ſententia condemnatoria contra ipſum lata fuerit, ſed poſtea interpoſita appellatione reuocata, & per ſententiam obtinuerit abſolutionem, vtpotè quia appellatio ſuſpendit iudicatum in futurum, & quo ad præſens extinguit, & ita declaraſſe Sacram Congregationem, ſcilicet, *Quo ad Carceratum Congregatio cenſuit eum non priuari diſtributionibus vſque ad primam ſententiam, quòd ſi condemnatus appellet interim non percipiet, ſed ſi in ſecunda inſtantia obtinebit omnia recuperabit ſub die* 27. *Iulij* 1570. referunt Garz. *de benefic. p.*3. *cap.*2. *num.*362. *circa fin.* Bonac. *de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Choro pub. recit. fac. diſp.*2. *q.*5. *punct.*2. *§.*1. *à num.*1. 2. 3. *&* 4. *verſ. Hinc igitur conſtat. tom.* 1. *fol. mihi* 657. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *quæſt.* 5. *num.*81. Pignarel. *conſultat. canon.* 387.

65 Ampl. etiam in Clerico, qui iniuſtè fuit bannitus, & relegatus, propter eaſdem rationes, Monet. *de diſtribut. quotidian. p.*2. *q.*5. *num.*80. Couar. *lib.*1. *var. reſol. cap.*13. *n.*8. *verſ. decimo,* Sanctarel. *var. reſol. q.*9. *num.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*591. *num.*36. Barboſ. *de canonic. & dignit. cap.*24. *n.*44. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12. *num.* 103.

66 Limit. vt procedat dummodò iniuſtè carceratus, antea diuinis intereſſe conſueuerat, & ſi ob propriam culpam non fuerit carceribus mancipatus, etiam ſi poſtea teſtibus crimen purgauerit, & in ſui fauorem ſententiam obtinuerit, ac proindè eidem non competere reſtitutionem in integrum, quo ad conſequendas dictas diſtributiones, ſicut competit in prophanis bannito, & carcerato ex culpa ſua, tradit Monera *de diſtribut. quotid. p.*2. *q.*5. *n.*81. *&* 82. & tradunt alij DD. relati per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.*12. *num.* 102. *verſ. limit. primo, & num.*103. *in fin. & de canon. & dignit. cap.*24. *num.*44. Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro public. recit. fac. diſp.*2. *q* 5. *punct.* 2. *§.* 1. *n.*4. *tom.*1. *fol. mihi* 657.

67 Iniuſtè pariter excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus non amittit diſtributiones quotidianas, ſi eo tempore, quo excommunicatio iniuſtè in eo lata fuit præſens erat in loco ſui beneficij, ſolituſque erat Diuinis officijs ante impedimentum excommunicationis adeſſe, quia ob impedimentum cenſuræ per ipſum non ſterit, quin interfuerit; propterea non debet huiuſmodi pęna mulctari, vt reſoluunt Couar. *var. reſol. lib.*1. *cap.*13. *num.*8. *verſ. cæterum,* Sayr. *de cenſur. lib.*2. *cap.*5. *num.*27. Auila *eodem tract. lib.* 2. *cap.* 6. *diſ.*1. *dub.*1. *concl.*1. *& ſeq.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 83. *num.*15. *verſ. aliàs ſecus,* Lotther. *de re benefic. lib.* 3. *q.* 21. *num.*139. *& q.*27. *num* 139. Sanctarel. *var. reſol. q.*9. *num.*9. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*591. *n.*38. Monet. *de diſtribut. quotid. p.*2. *q.*15. *num.* 18. *iuncto n.* 32. 37. *&* 46. Bonac. *de ijs, quæ ad diu. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp.*2. *q.* 5. *punct.* 2. *§.*2. *n.*4. *iuncto §.* 3. *n.*1. *& §.*4. *n.*1. *tom.*1. *fol. mihi* 658. *&* 659. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*53. *num.*174. *& in collect. ad cap. paſtoralis* 53. *num.* 14. *de appel.* & in Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*12. *n.* 104. *&* 105 & ita dixiſſe Rot. coram Corduba, & Penia patet ex deciſionibus relatis per Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec.*694. *n.*10. *par.*3. Amat. Dunozet. *dec.*380. *n.*2. *tom.*1.

68 Senex verò licèt propriè non dicatur infirmus, ſi tamen ſit ita ſenio confectus, vt arbitrio Iudicis ob rationabilem, & iuſtam corporis neceſſitatem, nempè, ſi ob decreſcentes corporis vires ærumnis, & doloribus prematur, Choro, & diuinis officijs intereſſe nequeat, modò aliàs intereſſe conſueuerit percipere debet diſtributiones quotidianas, vnde qui ſeptuageſimum, vel octuageſimum annum expleuit excuſari ab intereſſentia diuinorum officiorum, & tamen percipere debere quotidianas diſtributiones, dixit Monet. *de diſtribution. quotid. p.*2. *q.*7. *n.*5. *& ſeq. & n.*15. vbi ita firmaſſe ſubdit Sac. Cong. *in vna Rauennatenſi,* Menoch. *de arbit. quæſt. lib.*2. *cent.*1. *caſ.*60. *n.*10. Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad diuin. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp.*2. *q.*5. *punct.*2. *n.*6. *to.* 1. *fol. mihi* 656. Sanctarel. *var. reſol. quæſt.*8. *num.* 12. Steph. Vueym. *ad conſt.*24. *ex antiquo iure deſumpt.* & per Concil. Trid. *innouat. conſt.*11. *n.*20. *fol* 100. cum alijs allegatis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*53. *n.*164. & in Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de refor. cap.*12. *n* 98. ſed tenetur obtinere indultum à Sacra Congregatione Concilij.

69 Quod euidentiùs patet ex declaratione Sacrę Congregationis, in *vna dubij Iubilationis ſub die* 7. *Iulij* 1668. ſequentis tenoris, *Canonicus decrepitus, & de ſua Eccleſia Cathedrali optimè meritus, ob ſeruitium vltra quadraginta annos aſſiduè præſtitum ex huius Sac. Congr. indultu percipit fructus ſui Canonicatus vnà cum diſtributionibus quotidianis etiam ſi Choro non interſit, non ſecus, ac ſi perſonaliter omnibus horis diuinis intereſſet.*

70 Nec tenetur ſoluere eleemoſynam Canonico, qui cantat Miſſam in hebdomadis per turnum eidem ſeni, ſeu Iubilato ſpectantibus, vt reſpondit eadem *Sac. Congr. Concilij in vna Præneſtina* 11. *Martij* 1662.

71 Tenetur verò Canonicus ſenex, ſeu Iubilatus celebrare, ſeu celebrari facere Miſſas lectas, quæ eidem obtingunt, ex repartitione facta inter Canonicos, prout de Canonico infirmo declarauit eadem *Sac. Congreg. in vna Præneſtina* 11. *Martij* 1662. ſcilicet, *Teneri ad Miſſas celebrandas per alium, exceptis Conuentualibus.*

72 Limita verò ſupradictas Concluſiones quoad portiones funerales, & mortuaria, quæ non debentur Clerico, cui ex ſupradictis cauſis debentur, etiam ſi Choro non interueniat, diſtributiones quotidianæ: & ratio eſt, quia huiuſmodi funerales portiones ſimpliciter non veniunt nomine diſtributionũ, de quibus loquitur textus *in cap. vnico de Cler. non reſid. in* 6. ſed ex ſpeciali earum prærogatiua nullo caſu percipiuntur à non intereſſentibus quo ad portionem anniuerſarijs, & funeralibus applicatam, ex veriſimili mente benefactorum, & fundatorum, vt ſolùm conferri debeant intereſſentibus, & actualiter inſeruientibus, vndè neque 73 ſolent conferri infirmis, & ſic multò minùs carceratis, & habentibus alia impedimenta excuſantia intereſſentiam, ita ex Sac. Cong. teſte Naldo *in verbo diſtributio n.*8. docet Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad Diu. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp.*2. *q.* 5. *punct.*2. *§.*1. *verſ. ego verò tom.* 1. *fol.* 657. contra Quarantam contrarium tenentem *in ſumma Bullar. in verbo diſtributiones quotidianæ verſ. de Canonico.*

74 Immò Canonicus priuilegiatus, ſeu habens priuilegium percipiendi fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta ſui Canonicatus etiam ſi non interſit in Choro, non poteſt prætendere portionem ex mortuarijs, & anniuerſarijs, cum ad huiuſmodi priuilegium non extendatur, ex quo non veniant ſub nomine fructuum, redditum, & emolumentorum ſignificatione, nec competant ratione Canonicatus, & beneficij, ſed ratione legati, aut eleemoſynæ à beneficio, ita docet Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad diu. offic. in Choro publ. recit. fac. diſp.*2. *q.*5. *punct.*4. *num.* 5. *circa fin. tom.* 1. *fol. mihi* 672. faciunt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. §.*7. *proem. n.*187. latè Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 14. *à n.* 22.

75 Abſens verò cauſa ſtudij cum non dicatur abeſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, nec ob neceſſariam corporis neceſſitatem, nõ lucratur diſtributiones quotidianas etiam ſi abſit cauſa operam nauandi ſtudio Theologiæ, textus eſt ad literam *in cap. licet de præben.* vbi gloſ. Abb. & alij ſcribentes, Couar. *lib.*3. *var. reſol. cap.*13. *n.*2. *DD. in cap. vnico de Cler. non reſid. in* 6. Garz. *de benef. p.*5. *cap.*2. *num.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.*7. *proem. n.* 129. Quanta *in verbo reſidentia,* & ita declaraſſe Sacram Congregationem teſtantur Monet. *de diſtribut. quotid. q.* 10. *n.*23. *p.*1. Bonac. *in tit. de ijs, quæ ad Diu. Offic. in Chor. publ. recit. fac. diſp.* 2. *q.*5. *punct.*4. *§.*9. *n.*1. *tom.*1. *fol. mihi* 670. Paul. Rub. *in adnot. ad dec.*576. *n.*145. *p.*4. *tom.* 3. *rec.* Ric. *in prax. quotid. rerum Eccleſiaſt. fori p.*3. *tit. prax. Charitat. ſubſidij reſ.*96. *n.*17. Corrad. *in prax. Diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 28. *fol. mihi* 143.

76 Quòd ſi fortè beneficij fructus ſolùm conſiſtant in diſtributionibus quotidianis, & tunc debentur abſenti huiuſmodi cauſa diſtributiones quotidianæ, dempta tertia parte, quæ inſeruientibus accreſcere debet, & iuxta reſolutionem Sac. Congreg. ſcilicet, *Congregatio cenſuit, Canonicum abſen-*

tem ſtudiorum cauſa percipere quidem poſſe fructus prabenda, non autem diſtributiones quotidianas; quòd ſi in huiuſmodi diſtributionibus omnes capituli redditus conſtant, per-
77 *cipere etiam poſſe diſtributiones; dempta tertia parte, quæ inſeruientibus accreſcit; nullo autem caſu ipſum Canonicum debere percipere diſtributiones quotidianas, Miſſis, aut defunctorum anniuerſariis applicatas,* & alia ſic ait: *Abſentia cauſa ſtudiorum etiam obtenta à Sede Apoſtolica non excuſat ab amiſſione ipſius tertia partis detracta*, quas refert Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 5. cap. 6. num. 28. fol. mihi* 143. latè Monet. *de diſtrib. quotid. p. 2. quaſt. 10. num. 24. cum ſeq.* Bonac. *in tit. de iis, qua ad Diu. offic. in Choro publ. recit. fac. diſp. 2. q. 5. punct. 4. §. 9. num. 2. tom. 1. fol. mihi* 671. Aloyſ. Ric. *in prax. quotid. rerum Eccleſ. forip. 3. tit. prax. Charitatiui ſubſid. reſol. 96. num. 18.* & etiam docet *p. 2. tit. prax. var. reſol. 33. num. 3. & ſeq.*

78 Ad hoc autem, vt quis legitimè abeſſe poſſit cauſa ſtudij, quidquid dicant doctores, hodie praxis obſeruat, vt obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica, ſiue ſit ad triennium, ſiuè ad quinquennium, ſiue ad ſeptennium, Pignatel. *conſult. canon.* 133. *num. 7.* Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 5. cap. 6. num. 20. verſ. petitur autem diſpenſatio, & num. 32.* vbi quòd vlteriùs requiratur licentia Ordi-
79 narij ad euitandas fraudes, quæ ſub hoc velamine ad effugiendam reſidentiam committi poſſunt; vndè regulariter Pontifex cum hac clauſula expedire ſolet indultum, ex tex. *in cap. ſi de Magiſt. ex conſtitut. Pii IV.* Tertiò requiri-
80 tur, vt ex huiuſmodi abſentia notabiliter non lædatur Diuinus cultus; quartò requiritur, vt ſtudium exerceat, & literis operam nauet in vniuerſitate ſtudij generalis, aut Collegio approbato, in quo pateat omnibus aditus: quintò vt det operam ſtudio pro maiori anni parte, iuxta quam in tali loco opera ſtudijs dati ſolet, Bonac. *in tit. de iis, qua ad Diu. offic. in Choro pub. recit. fac. diſp. 3. q. 5. punct. 4. §. 9. à num. 7. vſque ad 10. tom. 1. fol. mihi* 671. Corrad. *in prax. Diſpenſ. Apoſtolic. lib. 5. cap. 6. num. 35.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. quaſt. 10. num. 17. cum pluribus ſeqq.* Viuian. *de iurep. p. 3. lib. 15. cap. 3. num. 154. cum ſeq.* Ric. *dict. p. 2. var. reſol. 33. num. 5.*

81 Supradicti omnes caſus, & alij, in quibus abſentibus debentur diſtributiones quotidianæ, enumerantur, & comprobantur à Viuian. *de iurep. p. 3. lib. 15. cap. 3. à num. 127. cum pluribus ſeqq.* & à Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 5. cap. 6. num. 37. verſ. primus eſt enim*, Gratian. *diſcept. 591. à num. 34. vſque ad fin.*

82 Duo tamen copulatiuè requiruntur, vt abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucretur fructus, & diſtributiones quotidianas, videlicet iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij, ad tradita per *gloſ. in cap. relatum in verbo Prælatorum*, & ibi Abb. *in 4. notab. de Cleric. non reſiden.* Felin. *in cap. fin. ad verſ. ſextò lim. 1. de Magiſtris*, & dixit Rot. *dec. 608. num. 1. p. 1. recen. vbi num. 4.* ſubdit etiam
83 ſi ex conſtitutionibus Eccleſiæ eſſet petenda à Capitulo, cum non debeat peti à Capitulo priuatiuè ad Epiſcopum, ſtante diſpoſitione Sacr. Concilij Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. §. eadem*, vbi diſponitur non licere abeſſe abſque
84 licentia Epiſcopi, & cauſa prius cognita, & probata, & quatenus etiam eſſet deneganda, eſt petenda, cum ſit de forma, Card. *in Clement. 1. §. volumus num. 2. de foro competen.*

85 Generalis verò regula eſt, vt abſentibus ex cauſa voluntaria non debeantur diſtributiones quotidianæ, ſecus ex cauſa neceſſaria: & ſtatuta aliter diſponentia hanc interpretationem recipere debent à iure communi, Rot. *dec. 694. num. 4. & 5. coram Burat.*

86 Vbi autem quis impediatur intereſſe Choro, ob litem motam, & ſequeſtrationem poſſeſſionis, vel ob aliud impedimentum, vndè capere non poteſt poſſeſſionem ſui beneficij eidem collati, non debet amittere diſtributiones
87 quotidianas, præcipuè accedente proteſtatione per prouiſum de impedimento ratione litis, & per ſe non ſteriſſe, neque ſtare, quin reſideat, quæ proteſtatio ad hunc effectum per Rotam multum attendi ſolet, vt dixit *dec. 694. num. 5. vſque ad num. 8. coram Burat.* ex Put. *dec. 233. num. 3. & dec. 373. num. 5. lib. 1. & in recent. dec. 244. num. 5. in fin. p. 1.* & tradit Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. quaſt. 6. num. 16. verſ. aut etiam.*

Limit. primò, quòd dicta proteſtatio non eſt neceſſa- 88
ria, quando agitur contra Capitulum, quòd iniuſtè denegauit poſſeſſionem tradere, tunc enim non reſidenti debentur fructus, licèt nulla adſit proteſtatio, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 7. proem. num. 161. verſ. & hac quinta*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 591. n. 42. tom. 3.* Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 694. n. 15.* Puteus *dec. 373. in fin. lib. 1.* Coccin. *dec. 21. n. vltim.*

Lim. 2. vt nec ſit neceſſaria proteſtatio, vbi agitur contra 90
illum, qui per violentiam impedit prouiſum, ne poſſeſſionem adipiſcatur, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 7. proem. n. 161. verſ. quintò limita*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 591. n. 41. tom. 3.* & ita firmaſſe Rot. *cor. Blanchetto patet ex deciſ. relat.* per Ferentil. *in adnot. ad Burat. dec. 694. num. 12.*

Immò quòd huiuſmodi proteſtatio non ſit neceſſaria, 91
cum ſufficiat de impedimento legitimè conſtare, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 591. num. 51. & dec. March. 34. n. 29. & dec. 120. n. 9.* Caputaq. *dec. 73. p. 2.*

Vbi tamen quis allegat impedimentum, ad effectum eui- 92
tandi iacturam diſtributionum quotidianarum, tenetur probare illud fuiſſe iuſtum, & remoueri non potuiſſe, Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. num. 43.* Cum aliàs Clericus, qui tenetur reſidere in Eccleſia, ſi abeſt præſumitur malitiosè, ac ſine iuſta cauſa abeſſe, vt notat Abb. *in cap. fin. num. 14. verſ. & inter catera de eo, qui mittit. in poſſeſ. rei, ſer. cauſ.* & dixit Rot. *dec. 652. num. 8. coram Amat. Dunozet.*

Iniuſtè excommunicatus, licèt non amittat diſtributio- 93
nes quotidianas, vt fuit dictum *n. 62.* ſecundùm tamen communem opinionem recuperare debet à Capitulo, non autem ab eo, qui fuit cauſa, vt excommunicaretur, Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 15. n. 32 & 42. cum ſeq.* in quibus locis ſubdit, quòd Vgolin. *de cenſ. tab. 2. cap. 12. n. 4.* contrarium tenens loquatur contra communem ſententiam Amat. Dunozet. *dec. 380. n. 3. & 4. tom. 1.*

Limit. vt hæc concluſio locum ſibi vindicet, quando 94
excommunicatio per Iudicis decretum fuit declarata nulla, & iniuſta, Felin. *in cap. Apoſtolica num. 12. de except.* Nauar. *conſ. 11. num. 6. de Cleric. non reſiden. vol. 1.* Follet. *in prax. crim. canon. p. 3. cap. 33. num. 111.* Amat. Dunozet. *dec.* 380. *num. 5. tom. 1.*

Lim. 2. vt procedat quando excommunicatus inſteterit 95
pro abſolutione, & pro cauſæ cognitione, cum aliàs diſtributiones eo tempore debitas non recuperet, Vgolin. *de de cenſ. tab. 2. cap. 12. n. 4. in prin.* Amat. Dunozet. *dec.* 380. *num. 6. tom. 1.*

Limit. 3. vt procedat, quando ante cenſurarum commi- 96
nationem, & ante ſententiam excommunicationis Diuinis officijs in Choro intereſſe erat ſolitus, Couar. *in ſelect. cap. alma mater p. 1. cap. 8. num. 5. de ſenten. excommun. in 6. verſ.* hinc etiam Surd. *in tract. de aliment. tit. 1. q. 82. num. 15.* Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. quaſt. 15. concluſ. 2.* quos refert, & ſequitur Rot. *dec. 380. num. 6.* coram Amat. Dunozet. *tom. 1.*

Ita tamen acquiruntur diſtributiones quotidianæ bene- 97
ficiato, eiuſque hæredibus, vt in eiſdem non cadat ſpolium, ad tradita per Redoan. *de ſpol. q. 1. num. 27.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 7. proem. num. 173.* Caſſad. *dec. 6. in prin. & ſub num. 9. in fin. verſ. ex quibus de prac.* Amat. Dunozet. *deciſ. 336. n. 13. tom. 1.*

Ex priuilegio Summi Pontificis poteſt quis per alium 98
inſeruire, & percipere diſtributiones quotidianas, quamuis abſit ab Eccleſia, vt tradunt DD. relati per Cened. *pract. q. 5. num. 26.* Calderin. *conſ. 1. dub. 2. de Cleric. non reſiden.* & quòd pariter conſuetudine introduci poſſit, vt deſeruiens per ſubſtitutum acquirat diſtributiones quotidianas, cum conſuetudine introduci poſſit, quidquid poteſt priuilegio concedi, vt tradunt DD. relati per Pignatel. *conſult. canon. 129. num. 52.*

Præfatæ tamen ſententiæ non videtur adhærendum, 99
quia vbi electa eſt induſtria perſonæ quoad ſeruitium perſonale in Choro præſtandum, nequit per alium præſtari, etiam ex conſuetudine, quæ potius corruptela reputari debet, tamquam aduerſatiua, & contra ſacros Canones, & Sacrum Concilium Tridentinum, ex ſupra deductis, Summos enim Pontifex hoc concedere ſolet potius per viam diſpenſationis, quàm per viam Priuilegij, præcipue concurren-

Digitized by Google

currente iuſta, & rationabili cauſa, nec per conſuetudinem obtinere poſſumus ea, quæ Summo Pontifici reſeruata ſunt, & indigent eius diſpenſatione, cùm ſolus Pontifex
99 diſpenſare poſſit, & tollere valeat ea, quæ ſunt iuris poſitiui, Sperel. *dec.* 45. *num.* 47. & ex vrgenti cauſa in aliquo ca-
100 ſu particulari diſpenſare, aduerſus ius diuinum, vel interpretare, & declarare præceptum, ſeu ius diuinum non ha-
101 bere locum in illo caſu, ex quo lex diuina non obliget cum incommodo, Sperel. *dec.* 37. *n.* 22. *&* 33.

PRÆNESTINA CONTRIBVTIONIS Seminarij.

ARGVMENTVM.

TEſtator relinquendo legatum, ſeu Capellaniæ erectionem cum onere celebrandi Miſſas nulla facta mentione de conſenſu, & auctoritate Epiſcopi, an cenſeatur voluiſſe inſtituere beneficium Eccleſiaſticum, & ex quibus dignoſcatur beneficium eſſe Eccleſiaſticum, vel ſimplex legatum pium, vtiliter explanatur.

SVMMARIVM.

1 *Ex relictis pro celebratione Miſſarum non eſt contribuendum Seminario. Declara vt num. 32.*
2 *Legatum factum cum onere celebrandi Miſſas non eſt beneficium Eccleſiaſticum.*
3 *Teſtator non cenſetur voluiſſe erigere beneficium Eccleſiaſticum, ſi erigendo Capellaniam voluit quòd ad ſolos laicos prouiſio ſpectet.*
4 *Beneficium Eccleſiaſticum non dicitur vbi repugnat fundatoris intentio.*
5 *Capellania, quæ ex diſpoſitione teſtatoris non debet erigi in titulum, non efficitur collatiua, & Eccleſiaſtica per Epiſcopi erectionem, nec mutatur eius natura, num. 6. Declara vt num. 24.*
7 *Epiſcopus in præiudicium eorum quibus competit ius non poteſt alterare qualitatem Capellaniæ.*
8 *Hoſpitalia, quæ reguntur à laicis, nec dantur in titulum, aut annexum non habent beneficium, non tenentur ſoluere Seminario.*
9 *Ita etiam Confraternitates laicorum.*
10 *Beneficium Eccleſiaſticum indicat mentio facta per teſtatorem de patronorum electione, vacatione, nominatione, & præſentatione.*
11 *Declara quod dicta verba verificari poſſunt etiam in libera collatione ſeu Miniſtri deputatione ad officiandum ex intentione loquentium, prout etiam eligere, & præſentare.*
12 *Prout etiam verba patroni, & patronatus, & ſimilia adaptantur, & verificari poſſunt etiam in Capellanijs pijs, & per ſe ſolùm non tribuunt qualitatem beneficij Eccleſiaſtici.*
13 *Teſtator ſimpliciter inſtituendo Capellaniam cenſetur inſtituere voluiſſe beneficium Eccleſiaſticum, licet non fecerit mentionem Epiſcopi, vbi ſumus in vltima voluntate, ſecus inter viuos.*
14 *Quod veriſimile redditur eſt attendendum.*
15 *Veriſimilitudo in coniecturanda mente teſtatoris multum operatur.*
16 *Capellania fundata auctoritate Epiſcopi efficitur beneficium Eccleſiaſticum.*
17 *Præcipuè ſi habeat quid ſpiritualitatis annexum.*
18 *Si conferatur Clerico, & non laico, & collatio fieri nequeat niſi ab Epiſcopo, num. 19.*
20 *Inſuper ſi ſit perpetua, & non ad nutum amouibilis.*
21 *Et Epiſcopus alteri conferat nulla adiecta conditione.*
22 *Quibus requiſitis concurrentibus beneficium, & Capellania cenſetur Eccleſiaſtica.*
23 *Inſuper ſi accedat locus erectionis, leges fundationis, & dos Capellaniæ.*
25 *Capellaniæ fundatio regulariter fieri ſolet cum auctoritate Ordinarij.*
26 *Ordinarij excluſio, ſeu prohibitio teſtatoris, vt ſe non intromittat, an teneat, n. 27.*
28 *Capellania amouibilis per Ordinarij inſtitutionem non efficitur collatiua.*
29 *Capellania etiam perpetua fundata abſque Ordinarij conſenſu, numquam poteſt aſſumere naturam beneficij Eccleſiaſtici.*
30 *Vltimus ſtatus in beneficijs non attenditur, ſi conſtat de anteriori ſtatu laicali.*
31 *Capellania in dubio ex multis ſignis, & argumentis præſumitur beneficium Eccleſiaſticum.*

DECISIO XXI.

TEſtamento, quo deceſſit Soror Maria Franciſca Gallutia Religioſa Tertij Ordinis Sancti Franciſci diſpoſuit, *In tutti li altri ſuoi beni &c. inſtituiſce herede vniuerſale la venerabil Capella di S. Chiara poſta nella Chieſa delle RR. Madri di Peleſtrina, con conditione però, che ſi veda à quanto aſcendano li ſuoi beni, detrattene li ſudetti legati, e delli frutti di eſſi ſi debbano far celebrare tante Meſſe, quante ce n'entrano in qualſiuogl' anno in infinito à ragione di tre giulij per Meſſa dall' infraſcritto Capellano.*

Item vole, e nomina Cappellano di detta Cappella il Signor D. Franceſco Colabrichia.

Item vole doppo la morte &c. la nominatione di detto Cappellano ſi faccia dalla Sig. Sulpitia ſua nepote, e ſuoi figliuoli, e ſucceſſori in infinito.

Sequuto obitu præfatæ Mariæ, vt huiuſmodi diſpoſitio ſuum ſortiretur effectum fuit pro parte dicti Franciſci Capellani primo loco nominati, & Dominici Colabrichiæ executoris teſtamentarii inſtatum coram Ordinario Præneſtino pro Capellaniæ erectione, prout auctoritate Ordinaria in titulum collatiua erecta fuit, cum reſeruatione iuris nominandi Capellanum ad fauorem vocatorum, ad quorum nominationem contingente caſu vacationis expeditæ fuerunt ab Ordinario Bullæ collationis, ſeu inſtitutionis.

Exiſtente igitur huiuſmodi Capellania in ſtatu collatiuo, & habita pro Eccleſiaſtica ob erectionem Ordinarii auctoritate factam, ſuper eius redditibus fuit impoſita taxa pro manutentione Seminarii ad præſcriptum Sac. Concilii Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. ſed huiuſmodi taxæ ſubſiſtentiam D. Io. Baptiſta Petruccinus Capellanię modernus poſſeſſor in dubium reuocando, habuit recurſum ad Sacram Congregationem Eminentiſs. DD. S. R. Eccleſiæ Cardinalium Sacri Concilii Interpretum, à quibus ad me pro informatione remiſſa inſtantia, tempore, quo Eminentiſs. & Reuerendiſs. D.D. Cardinalis Facchenetti Epiſcopi Præneſtini Vicarii Generalis munus gerebam, aſſumpta fuit diſputatio, an ex Capellania, de qua agitur contribuendum ſit Seminario, & ad hunc effectum beneficium Eccleſiaſticum reputetur.

Et pro negatiua animaduertebam, præfatam Capellaniam non eſſe beneficium Eccleſiaſticum, ſed pium tantùm legatum celebrandi quotannis tot Miſſas electas ad rationem trium iuliorum ad menſuram, & quantitatem redditi-uum bonorum relictorum adimplendum per Capellanum nominandum à perſonis, ad quorum fauorem dicta teſtatrix huiuſmodi ius honorificum reliquit, à relictis enim 1
pro celebratione Miſſarum non eſt contribuendum Seminario, vt aliàs declarauit eadem Sac. Congr. & deciſum refert Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. *num.* 18.

Legatum quidem factum cum onere celebrandi Miſſas, 2
etiam ſi attributum ei fuerit nomen Capellaniæ, non cenſetur beneficium Eccleſiaſticum, ſed quid laicale reputatur, quod non venit ſub diſpoſitione Sacri Concilii ad effectum ſoluendi Seminario, Felin. *in cap. ex parte il 2. num. 2. de reſcript.* Nauar. *conſ.* 5. *num.* 1. *& conſ.* 7. *num.* 1. *de præb.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 5. Sarnen. *in regul. de annal. quæſt.* 20. Rot. *dec.* 224. *num.* 1. *&* 5. coram

Burat. *& deciſ.* 101. *num.* 1. *tom.* 1. coram Amat. Dunozet.

3 Non autem cenſetur teſtatorem voluiſſe erigere beneficium Eccleſiaſticum, quando erigendo Capellaniam, voluit quòd ad ſolus laicos prouiſio ſpectet, Card. Seraph. *dec.* 611. *num.* 1. vt in præſenti, dum ex contextu teſtamenti clarè deducitur teſtatricem voluiſſe perſonis per eam nominatis plenam reſeruare diſpoſitionem dictæ Capellaniæ, & deputationem Capellani abſque interuentu, & alterius auctoritate, & cura, vndè fundatricis intentio videtur repugnare,
4 vt dicatur beneficium Eccleſiaſticum, Nauar. *conſ.* 5. *n.* 3. *verſ. ad ſecundam quæſt. de præben.* Perez. de Lara *in eius tract. de anniuerſ. & Capel. lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 22. *verſ. ſed velim, & ſeq.* & magiſtraliter dixit Rot. *in Pampilonen. Capellaniæ* 25. *Maij* 1646. §. *quinimò ex lectura coram Em. Card. Corrado.*

5 Hinc non videtur obeſſe ſubſecuta erectio huius Capellaniæ facta ab Ordinario, & ſucceſſiuæ collationes, ſeu inſtitutiones poſtmodum emanatæ, quia Capellania, quæ ex diſpoſitione teſtatricis non debet erigi in titulum, non efficitur collatiua per Epiſcopi erectionem, & Capellani inſtitutionem, etiam conſentientibus primis hæredibus, cum non poſſint præiudicare ſucceſſoribus circa modum eligendi Capellanum, Petrus de Lara *de anniuerſ. & Capellan. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 105. *&* 106. Garz. *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 105. 106. *&* 107. vbi ita dixiſſe Rot. coram Seraph. & Quiroga faciunt tradita per eamdem Rot. *in Maceraten. Capellaniæ* 10. *Maij* 1660. *coram Beuilaqua*,

6 Neque per Ordinarij auctoritatem interpoſitam, aut etiam per Apoſtolicam prouiſionem cenſetur mutata natura legati, Dec. *conſ.* 126. *num.* 3. *in fin.* Rot. *deciſ.* 611. *& ſeq.* coram Card. Seraph. *dec.* 639. *à num.* 5. *vſque ad* 9. coram Card. Caualer. *dec.* 224. *num.* 1. 5. *&* 6. coram Burat. *dec.* 101. *num.* 2. 3. 4. *&* 5. coram Amat. Dunozet. *repetit. in recen. dec.* 238. *p.* 5. *& dec.* 188. *n.* 1. *circa med. verſ. quia licet p.* 1. *& dec.* 580. *n.* 7. *p.* 2. *recen.*

7 Eſt enim Epiſcopo interdictum alterare qualitatem Capellaniæ contra voluntatem teſtatricis, aut in præiudicium eorum, quibus eius vigore competit ius, ad textum *in cap. porrò extra de priuil. & in Clement. quia contingit.* §. *aut autem de Religioſ.* Dom. Perez. de Lara *de anniuerſ. cap.* 1. *n.* 23. & perperam faciunt Ordin. Rot. *in Ripana Oratorij* 10. *Maij* 1591. *coram Gypſio, & in recen. deciſ.* 271 *ſub num.* 2. *verſ. quia facit p.* 1. *dec.* 254. *num.* 7. *verſ. non obſtat demique p.* 2. *dec.* 238. *num.* 3. *verſ. non obſtat quòd in promiſſione, & ſeq. p.* 5. & penes Burat. *dec.* 224. *num.* 6. *verſ. vnde permutatio, & ſeq.* quas refert, & ſequitur Rot. *in Pampilonen. Capellaniæ* 25. *Maij* 1646. §. *cum quia neque coram Card. Corrado.*

8 Ac proinde cum perperam acceſſerit Ordinarij auctoritas in fundatione huius Capellaniæ, fundatricis diſpoſitio nullam recepit alterationem, ſed remanſit in ſua natura ſimplicis relicti pro celebratione Miſſarum excludentis qualitatem beneficij Eccleſiaſtici, & conſequenter taxam Seminarij, ad quam neque tenentur Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis, & non dantur in titulum, aut annexum non habent beneficium, vt ex Zerol. Ric. Armendar. Thom. Non. Steph. Vveymſ. docet Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. *num.* 19. *& de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 77. *num.* 6. *&* 7. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo Seminarium num.* 18. & ita declaraſſe Sac. Cong. patet ex decretis relatis per Nicol. *in ſuis floſculis in verbo ſeminarium num.* 9. *verſ. nec Hoſpitalia.*

9 Ita pariter Confraternitates laicorum, ſi non habeant beneficia Eccleſiaſtica annexa, aut non poſſideant bona Eccleſiaſtica, non tenentur contribuere Seminario, & ex alijs redditibus nihil hac de cauſa detrahi poteſt, ita ex Sel. reſolutum teſtatur Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. *num.* 15. Gauant. *in manual. Epiſcop. in verbo Seminarium* 33. Nicol. *in ſuis floſculis eod. verb. n.* 9. *verſ. nec Confraternitates.*

10 Minuſque vrgere videbatur, quòd Teſtatrix mentionem fecerit de vacatione huius Capellaniæ, & nominatione in infinitum facienda à D. Sulpitia, eiuſque ſucceſſoribus, & ſic de patronorum electione, & præſentatione, quæ verba Eccleſiaſticum beneficium Ordinarij inſtitutioni, & confirmationi ſubiectum indicant, *cap. decernimus* 26. *q.* 7. *cap. nihil extra de elect.* Rebuf. *in prax. benefic. in tit. de elect. ſub num.* 3. *verſ. & iſta dicitur*, Greg. XV. *dec.* 66. *ſub num.* 6. *verſ. electio enim.*

Quia huiuſmodi verba, ſicuti etiam eligere, & præ- 11
ſentare ex intentione loquentium verificari poſſunt etiam in liberam collationem, ſeu deputationem Capellani, ſeu Miniſtri ad officiandum abſque alterius miniſterio, Rebuf. *dicto tit. de election. num.* 4. Rot. *dec.* 27. *num.* 1. *de præben. in nouis*, Gregor. XV. *dec.* 66. *num.* 1. Rot. *in recen. dec.* 567. *num.* 8. *p.* 5.

Et huiuſmodi verba, prout illa Patroni, & Patrona- 12
tus etiam verificari poſſunt in habentibus ius eligendi Sacerdotem ad celebrandum, & officiandum, ex vulgari loquendi vſu, & adaptantur etiam Capellanijs pijs, & non Eccleſiaſticis, adeòut, vel per inaduertentiā prolata, vel ſecundùm promiſcuum loquendi vſum vſurpata, tribuere nequeant qualitatem beneficij Eccleſiaſtici, iuxta notata per Roch. de Curte *de iurep. par.* 1. *ſub num.* 5. *in* 2. *q. ad fin. verſ. quandoque dicitur patronus*, Lambert. *eodem tract. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 1. *art.* 2. *num.* 7. *fol.* 3. *& art. ſeq. ſub num.* 1. *&* 2. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *ſub num.* 20. 21. *&* 28. *verſ. pariter quoque*, Garz. *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *ſub num.* 195. *verſ. vnde apparet*, Rot. *in dicta Pampilonen. Capellaniæ* 25. *Maij* 1646. §. *Hinc etiam, &* §. *atque ideo coram Card. Corrado.*

Pro affirmatiua verò ponderabam præfatam diſpoſitio- 13
nem non concernere tantùm ſimplex relictum pro celebratione Miſſarum, ſed verè beneficium, ſeu perpetuam Capellaniam Eccleſiaſticam, nam teſtator ſimpliciter inſtituendo Capellaniam, nulla facta mentione, ſeu non requiſita auctoritate Epiſcopi cenſetur inſtituere voluiſſe beneficium Eccleſiaſticum, præcipuè in Capellanijs inſtitutis in vltima voluntate, in quibus non videtur excluſa auctoritas Ordinarij, & erectio ab eodem facienda, dum tantùm exigatur, & interuenire ſoleat poſt mortem teſtatoris, quando effectum ſunt habituræ, ad differentiam Capellaniæ inſtitutæ inter viuos irrequiſito Ordinario, quæ cum de præſenti ius ſuum ſortiatur effectum Ordinarij omninò excluditur, & Capellania remanet merè laicalis, vt pulchrè tradit Garz. *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 109. *cum duobus ſeqq.*

Quod fortiùs videbatur attendendum in præſenti, quia poſt obitum dictæ Teſtatricis deuentum fuit ad Capellaniæ erectionem ab Ordinario ad inſtantiam Franciſci Colabrichiæ Capellani primo loco nominati ab eadem Teſtatrice, & Dominici Colabrichiæ executoris teſtamentarij, qui tamquam benè informati de eius voluntate, dum curauerunt executioni demandare ſuam diſpoſitionem, non eſt veriſimile, quòd voluerint adire Epiſcopum, & adimere libertatem legati, illud eidē ſupponendo, ſi verè intentio Te-
ſtatricis non fuiſset exigendi beneficium Eccleſiaſticum, eſt 14
enim attendendum quod veriſimile redditur, *l. fin. in fin. ff.*
de contrahend. ſtipulat. & veriſimilitudo in coniecturanda 15
mente Teſtatricis multum operatur, *l. cum res in prin. ff. de legat.* 1. Peregrin. *conſ. vltim. num.* 7. *lib.* 5. Rot. *dec.* 77. *n.* 12. *p.* 7. *recen.*

Ex qua ratione ſubuertitur motiuum ſimplicis relicti 16
pro celebratione Miſſarum, dum huiuſmodi Capellania habet omnia requiſita, ex quibus dignoſcitur eſſe beneficium Eccleſiaſticum, vtpotè quia fundata fuit auctoritate Epiſcopi, *glo. in Clement.* 1. *in verbo beneficium in fin. de decimis*, vbi DD. eſt text. *in cap. ad hoc de religioſ. dom.* Felin. *in cap. ex parte il* 2. *n.* 2. *in cap. in noſtra ſub n.* 9. *verſ. de prima de reſcript. & conſ.* 45. *ſub n.* 2. *&* 3. Calderin. *conſ.* 20. *verſ. nam auctoritas de iurep.* Nauar. *conſ.* 5. *ſub n.* 1. *& conſ.* 6. *n.* 1. *de præb.* Valaſch. *conſult.* 60 *ſub num.* 12. *& ſeq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *in prin. num.* 7. *& num* 20. *& ſeq.* Viuian. *de iurep. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 61. Ric. *in prax. quotid. Rer. Eccleſiaſt. forip.* 1. *tit. prax. Sacrament. Ordin. reſol.* 271. *n.* 1. Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 102. Perez. Lara *in tract. de anniuerſ. & Capellan. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 34. *&* 35. Barboſ. *de iure vniuerſal. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 15. Cæſar. de Graſs. *dec.* 13. *n.* 9. *de præben.* Burat. *dec.* 81. *num.* 4. *&* 5. Ferentil. *in addit. ad eumdem dec.* 1. *num.* 24. idem Burat. *dec.* 224. *num.* 2. Amat. Dunozet. *dec.* 501. *num.* ... Rot. *dec.* 182. *num.* 1. *p.* 1. *dec.* 264. *num.* 1. *p.* 2. *diu. dec.* 561. *ſub num.* 3. *p.* 2. *dec.* 268. *n.* 2. *p.* 3. *dec.* 238. *n.* 2. *p.* 5. *dec.* 257. *num.* 29. *p.* 6. *recen. & in Pampilonen. Capel.* 25. *Maij* 1646 § *verū DD. cor. Card. Corrad.*

Vlc-

17 Vlterius habet quid ſpiritualitatis annexum, onus ſcili-
cet ſpirituale celebrationis Miſſarum, Gratian. *diſcept. fo-*
18 *renſ. cap. 397. num. 56. tom. 2.* & confertur Clerico, & non lai-
co, *cap. cùm adeò de reſcript. cap. 2. de inſtit.* & hæc colla-
19 tio fieri nequit niſi ab Epiſcopo prout à primæua eius ere-
ctione hactenus obſeruatum fuit, *cap. ſi quis deinceps, cap. ſi
quis nullus 16. q. 7.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 1. q. 3.
in prin. verſ. primò.*
20 Eſt inſuper perpetua, & non ad nutum amouibilis, quod
præcipuè congruit beneficio Eccleſiaſtico, *cap. ſanctorum
70. diſt. cap. penult. extra de Cleric. ægrotan.* Nauar. *conſ. 5.
& 6. vtrobique num. 1. de præb. & conſ. 43. num. 8. de Simon.*
Caſſad. *dec. 4. num. 2. & deciſ. 12. num. 9. de præb.* Cæſar. de
Graſs. *dec. 13. num. 7. eod. tit.* Achil. *dec. 1. ſub num. 9. de of-
fic. Vicar.* Caualer. *dec. 639. num. 39.* Burat. *dec. 224. num.
4. & in recen. deciſ. 24. ſub num. 6. & dec. 254. n. 3. p. 2.*
21 Et Epiſcopus conferens, ſeu inſtituens non ſibi, ſed al-
teri confert, & inſtitutionem facit purè, nulla extrinſeca
conditione adiecta, *cap. fin. de inſtit. cap. ſi quis Doctor. cap.
ſi quis obierit 1. q. 3.*
22 Quibus requiſitis concurrentibus omnes fatentur bene-
ficium eſſe Eccleſiaſticum, vt comprobat Gonzal. *ad reg. 8.
Cancel. gloſ. 5. à num. 7. vſque ad 14.* Garz. *de benef. p. 1. cap.
2. à num. 7. cum ſeq.* Viuian. *de surep. lib. 1. cap. 6. à num. 61.
vſque ad 66.* Ric. *in prax. quotid. rerum fori Eccleſiaſt. p. 1.
tit. prax. Sacram. Ordinis reſol. 271. per totam,* Barboſ. *de
offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. à num. 141. cum ſeq.* Burat.
dec. 224. num. 2. 3. & 4.
23 Accedunt etiam locus erectionis, leges fundationis,
onus ſpirituale celebrationis Miſſarum præſcribentes, &
dos Capellaniæ, quæ ſunt materialia beneficij Eccleſiaſti-
ci recipientis ſubſtantialem, & eſſentialem formam ab au-
ctoritate, & conſenſu Epiſcopi, *cap. nemo de conſecrat. diſ.
1.* Abb. *conſ. 4. num. 1. p. 2.* Calderin. *conſ. 20. ſub num. 1. de
surep.* Felin. *in cap. in noſtra ſub num. 9. extra de reſcript.* Cæ-
ſar. de Graſs. *dec. 13. num. 3. de præb.* Rot. *deciſ. 509. ſub n. 1.
p. 1. diu. & dec. 254. num. 2. p. 2. recen.*
24 Atque ideò quamuis non cenſeatur immutata natura
legati per Ordinarij auctoritatem interpoſitam; vbi colli-
gitur teſtatorem noluiſſe fundare beneficium collatiuum;
hoc tamen ſibi locum vindicat, vbi reluctatur voluntas
teſtatoris, vt declarat Garz. *de benefic. p. 1. cap. 2. ſub num.
208.* Rot. *dec. 1222. lib. 3. p. 3. diu.*
In præſenti verò ſiue attendatur perſona Teſtatricis, quę
erat Religioſa Tertij Ordinis S. Franciſci, ſiue teſtamenti
contextus nulla legitur repugnantia, & verba, quæ va-
leant excludere, ſed potius includere auctoritatem Ordi-
narii ex ſupra deductis, ponderando etiam, quòd Capel-
laniam denominauit perpetuam, & non amouibilem cum
reſeruatione nominandi Capellanum ſuis conſanguineis
contingente caſu vacationis, quæ regulariter fieri ſolent
25 adhibita Ordinarii auctoritate, vbi expreſsè non excludi-
tur, immò quòd non ſuſtineatur huiuſmodi excluſio, eſt
26 textus *in cap. 1. & 2. 10. q. 1.* & probat Gonzal. *ad reg. 8.
Cancel. gloſ. 5. num. 42.* Garz. *de benefic. p. 1. cap. 2. num. 97.*
latè Rot. *dec. 10. per tot. in antiq. in tit. de teſtam.*
27 Vnde prædictis non reſiſtunt deciſiones in contrarium
allegatæ, & quę allegari poſſunt, etenim vel loquuntur
de legato, vbi expreſsè excluditur Ordinarius, in quibus
28 terminis procedunt deciſiones ſupra allegatæ Seraph. & Bu-
rat. vel de Capellania amouibili, quæ etiam accedente
Ordinarii inſtitutione non efficitur collatiua, vt animad-
uertunt aliæ deciſiones Caualer. & Beuilaquæ, vel de
29 Capellania à primęua eius erectione fundata ſine Ordina-
rii conſenſu, & auctoritate, vt eſt caſus *deciſionis Pam-*
30 *pilonen. Capellaniæ coram Card. Corrado.* Vel vbi conſtat
de anteriori ſtatu laicali, & temporali, qui per ſubſecutas
inſtitutiones non mutatur, in quibus terminis loquitur
alia *deciſio Amati Dunozet.*
Hic enim verſamur in Capellania perpetua, quæ num-
quam fuit in ſtatu ſæculari, ſed à primęua eius erectione
Ordinatio ſubiecta, ob eius auctoritatis interpoſitionem,
& ſubſecutam obſeruantiam inſtituendi Capellanos in caſu
31 vacationis, ex quibus ſignis, & argumentis, vtique pro
beneficio Eccleſiaſtico haberi debet, iuxta tradita per Ro-
tam *dec. 13. num. 10. & 25. p. 6. recen.*
32 Et conſequenter non eſt applicabile in pręſenti decretum
Sacrę Congregationis, quòd ex relictis pro celebratione
Miſſarum non ſit contribuendum Seminario, quia proce-
dit in ſimplicibus legatis concernentibus purum onus hu-
iuſmodi celebrationis, ſecus autem in Capellaniis aucto-
ritate Ordinarii erectis, & collatiuis, quę tamquam bene-
ficia Eccleſiaſtica vtique comprehenduntur, & ſubiacent
diſpoſitioni Sac. Concil. Trid. *d. ſeſs. 23. de reform. cap. 18.*

SABINEN. HOMICIDII.

ARGVMENTVM.

HOmicidium commiſſum in perſonam inſul-
tantis, aggreſſoris, & rixæ authoris cauſa
defenſionis ſine exceſſu, ſeu cum moderamine
inculpatæ tutelæ, vel redditur impunibile, vel
leui pœna plectendum: defenſio non ſolùm
pro ſe ipſo, ſed etiam pro alterius quamuis ex-
tranei, & incogniti perſona, an ſit permiſſa co-
piosè dilucidatur.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium commiſſum cauſa defenſionis in ſubitanea, & improuiſa rixa, aut eſt impunibile, aut leui pœna plectendum.*
2 *Aggreſſor redditur in culpa ſecuti homicidij.*
3 *Defenſio eſt permiſſa, tam pro ſe ipſo, quàm pro defenſione alterius etiam extranei.*
4 *Clericis eſt permiſſa defenſio, tam ſui ipſius, quàm extranei.*
5 *Defenſio dicitur neceſſaria, ſi occidatur veniens, vel ſtans contra occiſorem impugnatis armis.*
6 *Ex armorum terrore, & impugnatione inducitur diſcrimen, & vitæ periculum.*
7 *Defenſio dicitur antequam quis offendatur, nec expectare debet quis ſe percuti.*
8 *Defenſio quid ſit.*
9 *Defenſio vt exceſſiua dicatur, quæ requirantur.*
Ad exceſſum tria conſiderantur circa arma, circa tempus, & circa modum percutiendi, n. 9. 10. & 11.
12 *Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modum, tempus, & cauſam.*
13 *Exceſſus ex propoſito, & dolo non dicitur, quando tempus non patitur deliberandi conſilium.*
14 *Rixa, & metus inſtantis periculi ſunt conſultores ad propulſandam aggreſſionem.*
15 *Clericus committens homicidium cauſa ſuæ defenſionis non excedendo moderamen inculpatæ tutelæ non incurrit irregularitatem.*
16 *Homicidium commiſſum cum exceſſu inculpatæ tutelæ punitur extraordinaria pœna.*
17 *Teſtis de auditu in criminalibus non probat.*
18 *Defenſio probatur per teſtes inhabiles, & ſufficit dubia probatio.*
19 *Inſultatus præſumitur potius ad defenſionem, quàm ad vindictam vulneraſſe.*
20 *Aggreſſus præſumitur omnia ad ſui defenſionem egiſſe vt ſi fuerit prius iniuriatus, num. 21.*
22 *Cauſa excluſiua delicti attendi debet.*
23 *Præſumptio excluſiua delicti excludit incluſiuam delicti.*
24 *In dubio capienda eſt præſumptio minoris delicti.*
25 *Homicidium commiſſum in rixa orta à prouocante occiſo non punitur pœna ordinaria.*
26 *Pœna ordinaria ad hoc vt ſit locus, verus dolus exigitur.*
27 *Homicidium commiſſum in rixa ab inſultato quomodo punitum fuerit, referuntur plures caſus.*

DE-

DECISIO XII.

NIcolaus Albertinus dum conquerebatur coram Terræ
Barone vbi ludimagiſtri munere fungebatur, birrua-
rios detinuiſſe farcinatum iumentum vinionere, quod pro
ſuo ſeruitio vehebatur, ſub prætextu fraudis ob non ſolu-
tum ſolitum vectigal, ſeu gabellam, ad cuius ſolutionem
vti Clericus, & immunis minimè tenebatur, acceſſit vous
ex prædictis Birruarijs, & perſiſtens in ſua prætenſione,
cæpit contra eumdem proferre verba contumelioſa, & mi-
natoria, immò blaſphemare, & os in Deum ponere, vn-
de coactus fuit loci dominus Birruarium corripere, & ge-
ſtatorio baculo terrere: quod ægrè ferens Birruarius impu-
gnauit aduerſus eumdem Dominum depreſſo cane manua-
le tormentum, quo armatus erat. Ad liberandum igitur
Nicolaus dictum Dominum ab imminenti vitæ periculo
abſtulit è Birruarij manibus Archebuſeum, eoque eum-
dem ita percuſſit, vt Deo animam reddiderit; volens autem
animaduertere Eminen. & Reuerendiſs. D. D. meus Cardi-
nalis Epiſcopus in perpatratum crimen; & me pro irro-
ganda pœna conſulto, dixi exilij pœna plectendum, &
declarandum ſuſpenſum ab exercitio ordinum. Ex ſupradi-
1 cta facti ſerie liquet occiſum fuiſſe inſultatorem, aggreſſo-
rem, rixæque auctorem, & homicidium cauſa defenſio-
nis ſubitanea, & improuiſa rixa ſecutum; vnde redditur
impunibile, aut leui ſaltem pœna plectendum, vt in ſimi-
libus terminis tradit Giurba *conſ. crim. 17. num. 11. verſ. ce-
terum re ipſa*, iuxta vulgare textum *in l. vt vim ff. de iuſt. &
iur. l. is, qui aggreſſorem C. ad l. Cornel. de ſicar.* vbi Odo-
fred. Butrig. Bart. Bal. & cæteri communiter *l. Gracchus C.
ad l. Iul. de adult.* Boſs. *in tit. de homicid. num. 28.* Felin. *in
cap. ſignificaſti il 2. num. 13. de homicid.* Clar. *in §. homicid.
num. 19. verſ. excuſatur autem*, Gail. *pract. obſer. 110. num.
9. lib. 2.* Honded. *conſ. 99. num. 9. & ſeq. lib. 1.* Marſil. *in
prax. § quoniam num. 82.* Bertac. *conſ. 1. num. 3. & conſ. 307.
num 10.* Caballin. *in Addit. ad conſt. March. lib. 4. cap. 54.
in verbo ad defenſionem num. 1. & 2.* Cartar. *de executione
ſententia in præfat. num. 9.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl.
1126. num. 5.* Farinac. *de homicid. q. 125. num. 57.* & no-
uiſſimè Vermigliol. *conſ. crim. 73. n. 1.*

2 Culpa enim ſemper reſidet penes inuaſorem, vnde ag-
greſſor dici poteſt à ſe ipſo non autem ab inſultato occiſus,
vt ex Farinac. *de homicid. q. 525. num. 7. & ſeq. ac 58.* ſubdit
Vermigliol. *conſ. 73. num. 1. in fin.*

3 Defenſio autem à iure permiſſa eſt non ſolùm pro ſe ipſo
defendendo, ſed etiam pro defenſione alterius etiam extra-
nei, & incogniti, nam faciens iniuriam, & vim tertio,
illam etiam reipublicæ feciſſe dicitur, propterea vnicuique
eamdem propulſare non denegatur: ita ſi quis inſultatum,
& in vitæ diſcrimine conſtitutum agnoſcat, & videat, li-
citè poteſt, ſine metu incurſus alicuius pœnæ aggreſſo-
rem occidere, Bart. *in l. vt vim num. 7. verſ. ego teneo ff. de
iuſt. & iur.* vbi communiter Doctores Villalob. *commun.
opin. lit. O. num. 21.* Ant. Gomez. *var. reſ. tom. 3. cap. 3. rub.
de homicid. num. 85.* Clar. *in §. homicidium num. 22. in fin.*
Farinac. *q. 125. num. 267. & 271.* vbi indiſtinctè credit
poſſe extraneum defendi, ſiue auxilium imploret,
ſiue non.

4 Et huiuſmodi extranei defenſio permittitur etiam Cleri-
cis abſque incurſu pœnæ temporalis, quidquid ſit an effi-
ciantur irregulares, Io. de Lignan. *in tract. de bello cap. 109.
verſ. ſi quærimus primò*, Polydor. Ripa *in tract. de nocturno
tempore cap. 24. rub. de furt. cap. 24. num. 25.* Carrer. *in
pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. quintò excuſat
defenſio num. 33.*

5 Quòd autem huiuſmodi defenſio fuerit neceſſaria patet,
quia occidens venientem, ſeu ſtantem contra ſe, vel con-
tra alium euaginatis, vel impugnatis armis, vt in præ-
ſenti, dicitur ad defenſionem occidiſſe, ita vt excuſetur,
& nullam pœnam patiatur, Iaſ. *in l. vt vim num. 9. ff. de
iuſt. & iur.* Dec. *conſ. 678. num. 2.* Cepol. *conſ. crim. 28. num.
8. & 9.* Caballin. *in addit. ad Conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 54.
in verbo defenſio num. 5. ad med. verſ. ſimiliter præſumitur*,
Sebaſtian. Medic. *de caſu fortuito p. 1. q. 8. num. 14.* Maſcard.
*de probat. concl. 490. num. 1. lib. 1. & conc. 1126. num. 11. &
12. lib. 3.* Iodoc. *in pract. crim. cap. 76. num. 6.* cum alijs per
Farinac. *q. 125. n. 57. iuncto n. 60.*

Quinimò armorum terror eſt ſufficiens cauſa, vt ho- 6
micidium dicatur ad neceſſariam defenſionem, cùm ex ar-
morum vſu, & Archebuſij impulſione depreſſo cane in
actu exploſionis probabile, & imminens mortis periculum,
& vitæ diſcrimen inducatur, Vermigliol. *conſ. 73. num. 4.*
& pluribus comprobat Farinac. *q. 125. num. 52. 53. 54.
& ſeq.*

Vlteriùs, vt quis ſe, vel alium defendere dicatur, exu- 7
berat ſi videatur irruens, aut perſiſtens euaginato gladio,
vel impugnato Archebuſeo ad explodendum in manibus
parato, quia defenſio dicitur antequàm quis offendatur,
cùm non debeat quis expectare ſe percuti, aut vulnerari,
aut vulneratum iterùm vulnerari, Dec. *in l. vt vim num. 3.*
vbi Iaſ. *num. 9. in fin. ff. de iuſt. & iur.* Maſcard. *de probat.
lib. 1. concl. 490. num. 3. & lib. 3. concl. 1126. num. 10.* Gaſpar.
Cabal. *in addit. ad conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verbo ad
defenſionem num. 5. ante fin.* Boer. *dec. 168. num. 7.* Toller. *in
ſum. lib. 1. cap. 80. num. 4.* Farinac. *q. 125. num. 74. iuncto n.
77.* Marc. Paul. Leon. *in prax. ad liter. Maior. Pœniten.
col. 1. verſ. immo ſufficit fol. 351.* Ego ipſe in meo *Plauſimo
conſt. 42. num. 5.* cùm defenſio aliud non ſit, quàm inſtan- 8
tis, & imminentis offenſionis propulſatio, Vermigliol.
conſ. crim. 132. num. 19. & ſeq.

Nec exceſſus in huiuſmodi defenſione conſiderari poteſt 9
non quidem circa arma, cùm Nicolaus permaneret ſine
armis; neque etiam circa tempus, quia non ex interual-
lo, ſed in continenti, & in ipſo actu impugnationis ar-
chebuſij factæ à Birruario, & aggreſſionis aggreſſorem
propulſauit; neque demùm circa modum percutiendi,
quia occiſum percuſſit punctim cum proprio eiuſdem Ar-
chebuſeo, vt deponunt primus, tertius, & quartus teſtis,
*gli leuò ſubito l'archebugio dalle mani, egli tirò vna puntata,
che li colſe in lo ſtomaco*, ex quo neque præſumitur habuiſ- 10
ſe animum occidendi, ad tradita per Farinac. *q. 126. num.*
128. quibus tribus requiſitis non concurrentibus penitus 11
excluditur omnis exceſſus, Farinac. *q. 125. num. 406.* Ver-
migliol. *conſ. crim. 73. num. 6.* ego ipſe in meo *Plauſimo
conſt. 43. num. 5. 6. 7. & 8.* & tradunt omnes Doctores *in l.
vt vim ff. de iuſt. & iur.* & inter alios latè Bologner. *num.
87. & ſeq.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 56. num. 6.* ex Franc. de
Albergo de Aretio *inter conſilia criminalia lib. 1. conſ. 12.*
Nicol. Moro. *in tract. de fide, tregua, & pac. q. 36. num. 4.
part. 2.*

Quibus concurrentibus omninò videtur ſeruatum fuiſ- 12
ſe moderamen inculpatæ tutelæ, quod conſiſtit circa mo-
dum, tempus, & cauſam, Petrus de Galla *de omni genere
homicidij num. 94.* Bernard. *Grauens in pract. Cameræ Im-
perial. lib. 2. concl. 110. conſiderat. 1. à num. 9.* Rebel. *de oblig.
iuſt. p. 1. lib. 3. q. 12. num. 7.* Sayr. *de cenſ. lib. 1. cap. 17. à n. 7.*
Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 2. q. 2.* Farinac. *in prax. crim. q.
125. num. 349. cum ſeq. p. 5.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc.
alleg. 28. num. 18. p. 2.*

Vltra quod exceſſus ex propoſito, & dolo numquam 13
dicitur, quando tempus non patitur deliberandi conſilium,
Farinac. *q. 125. num. 417.* ex Baiard. *ad Clar. in §. homicid. n.
106. verſ. item adde*, Bertaz. *conſ. 1. num. 39. & ſeq. & conſ.
135. num. 18.* vbi de communi Gail. *de pac. publ. lib. 1. cap.
16. n. 20. verſ. metus enim, & obſeruat. 150. n. 16. in fin. lib. 2.*
Boer. *dec. 168. n. 7. ad med. verſ. & occaſio.*

Rixa quidem, & metus inſtantis periculi ſunt ſolliciti 14
conſultatores ad propulſandam aggreſſionem, & vim vi
feſtinanter abſque cunctatione, & mora repellendam, vt
admonet Bal. *in cap. ſi quis verò de pace iuram. firmand.*
Tiraquel. *de pœn. temperan. cauſ. 1. num. 7.* Magon. *dec.
Lucen. 56. num. 3.*

Vnde Clericum moderamen inculpatæ tutelæ non exce- 15
dendo in ſe defendendo, excommunicationem, & irregu-
laritatem ſi committat homicidium non incurrere, niſi ex
propoſito, & dolo modum exceſſerit, latè probat Farinac.
q. 125. num. 418.

Et vbi etiam concurrit exceſſus non ponitur pœna ordi- 16
naria homicidij, ſed mitiùs arbitrio Iudicis, ſiquidem
quando quis licitè modum defenſionis excedit, dicitur in
culpa, & non in dolo, & ſic pro culpa, & non pro dolo
punitur, Bald. *in l. vt vim num. 9. poſt med. verſ. ſed quando*

ff. de

Digitized by Google

ff. de inſt. & iur. Tiraq. *de pœn. temperan. caſ.* 1. *num.*6. & 7. Clar. *in* §. *homicid. num.* 27. *ſub verſ. ſcias tamen*, Menoch. *de arbitrarijs quæſt. lib.*2. *caſ.* 278. *num.* 1. & 2. Boſs. *in tit. de homicid. num.*19. Maſcard. *de probat. concl.* 1126. *num.*30. *in fin.* Farinac. *q.* 125. *num.* 195. 196. 197. & *ſeq.* & 409. & 414. Vermigliol. *conſ. crim.*73. *num.*5.

17 Nec habendę viſę fuerunt io conſideratione atteſtatiooes ſecundi, & quinti teſtis pro curiæ informatione examinatorum, deponeotium huiuſmodi homicidium perpetratum fuiſſe à Nicolao ad vindictam cauſa vlciſcendi ioiuriam detentionis ſarcinæ, ſeu oneris vini, quia deponunt tantùm de auditu, oeque à quibus dici audiuerint recenſent, ſe ſolùm ex quadam gentium murmuratione, & vociferatione, teſtes enim de auditu in criminalibus noo ſolùm nullum gradum probationis conſtituunt, ſed nec etiam faciunt præſumptionem, ex textu *in cap. licet ex quadam de teſtib.* Farinac. *in tract. de teſtib. q.*69. *cap.* 1. *num.*1. 2. *iuncto num.*9. & *conſ.*143. *num.*45. Vermigliol. *conſ. crim.* 105. & *conſ.* 179. *n.*7. Menoch. *conſ.*96. *n.*55. *lib.* 1. Bertaz. *conſ.*3. *num.*20.

18 Attendendæ igitur ſunt depoſitiones aliorum ſupradictorum teſtium de rixa, & homicidio ſecuto cauſa præfatę defenſionis de viſu deponentium, quibus omnis fides adhibenda eſt, cùm etiam ad probandam defenſionem ſufficiat dubia, & præſumptiua probatio, immò admittuntur teſtes inhabiles, puta domeſtici, conſanguinei, deponentes per verbum credo, & ſimiles, Vupel. *conſ.*44. *num.*8. & *conſ.*96. *num.*9. & *conſ.*97. *num.*5. Rimin. *conſ.*117. *num.*10. *lib.*2. Bertaz. *conſ.* 10. *num.* 14. *lib.*1. Anton. Gomez. *var. reſol. cap.* 3. *rub. de homicid. num.* 27. *tom.* 3. Boſs. *in tit. de homicid. poſt num.*26. Baiard. *ad Clar. in* §. *homicid. num.*100. Medic. *de caſ. fort. p.*1. *q.*8. *poſt num.*14. *verſ.*2. 3. & 4. Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.* 491. *num.*1. & 2. cum alijs per Farinac. *in tit. de homicid. quæſt.*125. *num.* 423. & *num.* 424. contrarium tenentes refert, ſed in fine concludit, quòd in iudicando non ſit ab hac recedendum.

19 Et iuris eſt præſumptio inſultatum magis ad defenſam quàm ad vindictam vulneraſſe, Bertaz. *conſ. crim.* 1. *num.* 15. 38. & *conſ.*31. *num.*9. & 50. *conſ.*128. *num.*3. & 4. & 12. Honded. *conſ.*104. *num.*31. *vol.*1. Dec. *conſ.* 459. *num.*4. & *conſ.*678. *num.*3. Cepol. *conſ.* 28. *num.*7. & *conſ.* 29. *num.*9. Mazol. *conſ.*77. *num.* 11. Alciat. *reg.*3. *præſumpt.* 39. *num.*5. Baiard. *ad Clar.* §. *homicid. num.*95. Caual. *dec.* 27. *num.* 1. & 5. *p.*9. Gram. *dec.*37. *num.*4. cum alijs relatis per Giurb. *conſ. crim.*17. *num.*19.

20 Adeout omnia ad ſui defenſionem aggreſſum egiſse præſumatur, abſque alia probatione, Bart. *in l. ſed in quacumque ff. ad l. Aquil.* Angel. *de malef. verbo Titius ſe defendendo num.* 13. Maſcard. *de probat. concl.* 490. *num.* 1. & *concl.* 1126. *num.*3. 4. & 5. Baiard. *ad Clar. in* §. *homicidium num.*
21 102. præcipuè ſi fuerit prius iniuriatus, Honded. *conſ.*104. *num.* 30. *in* 1. Vel percuſsus Tuſc. *l. D. concl.* 129. *num.* 17. Giurba *conſ. crim.*17. *ſub num.*20.

22 Vulgatæ enim, ſed certæ ſunt iuris regulæ, quòd ſemper cauſa excluſiua delicti attendi debeat, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 1. *num.* 2. Farinac. *conſ.* 78. *num.* 17. *tom.*1. Gram. *deciſ.*18. *n.*5.

23 Et io concurſu, quòd præſumptio non delicti excludat præſumptionem delicti, Brunor. à Sole *conſ. crim. num.* 69. & 64. Maſcard. *de probat. lib.* 2. 864. *num.* 30. & *lib.* 3. *concl.* 1214. *num.* 32. Farinac. *quæſt.* 85. *num.* 19. & *quæſt.* 186. *num.* 109.

24 Immò in dubio, quòd capienda ſit præſumptio minoris delicti, & cauſæ ad fauorem rei, quàm grauioris ad fauorem fiſci, Rol. *conſ.* 11. *num.*38. *vol.*1. Rom. *conſ.*455. *num.* 5. & 6. Gabr. *lib.*7. *tit. de malef. concl.*2. *num.* 5. & 6. Farinac. *conſ.* 37. *num.* 10. *in fin. vol.* 1. per text. *in l. hac enim*, vbi Bart. *ff. de ſuſpect. tutorib.*

25 Homicidium autem commiſſum in pura rixa orta à prouocante occiſo pœna ordinaria puniri non poteſt, Vermigliol. *conſ. crim.*68. *num.*6. ex Farinac quem allegat *conſ. criminal.*2. *num.*4. *lib.*1. cum ratione prouocationis non dicatur doloſum, & ex propoſito, ex quo ex interuallo præcedente deliberatione perpatratum minimè dicatur, Farinac. *q.* 126. *num.* 3. & 7. Vermigliol. *conſ.* 69. *num.* 7. & 8.

26 Et ad hoc, vt pœnæ ordinariæ locus fiat, vetut dolus exigitur, latè Iaſ. *in l.* 3. §. *quid prætor ff. ne quis eum qui*, Dec. *conſ.* 9. & *conſ.* 234. Farinac. *conſ. crim.* 2. *num.* 19. *in fin. tom.* 1.

Quapropter in fortioribus termioit eum, qui proiectus 23
in terra à ſuo aduerſario, ſolis pugnis pulſatus, euaginato paruo gladio, quem ad latus deferebat, percuſſorem occidit exilij dumtaxat pœna damnatum fuiſſe, inquit Baiard. ad Clar. *in* §. *homicid. num.* 71. *verſ. item adde*, & ſequitur Farinac. *q.* 125. *num.*363. vbi quòd hæc opinio abſque dubio procedat quando aggreſſor eſt fortior, & robuſtior inſultato, vt *num.*364. quos etiam refert, & ſequitur Vermigliol. *conſ. crim.*73. *num.*7. & de alio occiſo, qui de mane contumelioſis verbis occiſorem affecit, & de ſero gladio percuſſit, & dum fugiebat paruo gladio impetitus obijt, quòd occiſori tãtùm iniuncta fuit pęna exilij per tres annos à loco commiſſi delicti, eiuſque territorio, concludit Giurba ſcribens in hac facti ſpecie *conſ.*17. *in fin.* & abſolutum fuiſſe eum, qui ioiuriantem interfecerat, tradit Afflict. *in conſtit. terminum vitæ num.*20. *rub.*13. *lib.* 1. & de eo, qui alium occidit, dum ſe inclinabat, vt lapides ad offendendum acciperet, quòd ad defenſam feciſſet, refert Alex. *conſ.* 109. *ad fin. vol.*3. Burſ. *conſ.* 273. *num.* 6. quos allegat Giurba *d. conſ.* 17. *ſub num.*20.

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſio, & aggreſſor quis fuerit coniecturis probatur, & ſtatur arbitrio Iudicis, num.*2.
3 *Ampl. vt coniectura deſumatur ex qualitate perſone.*
4 *Aggreſſor præſumitur magis rixoſus.*
5 *Prout etiam magis animoſus.*
6 *Et qui magis armatus erat.*
7 *Item arguitur ex verbis corrixantium.*
8 *Item in eo, qui minatus eſt, & non in eo, qui in rixa exclamauit, & auxilium petijt, num.*9.
10 *Item aggreſſor dicitur ille, qui eſt primus in mouendo ſe de loco ad locum.*
11 *Item præſumitur ratione loci.*
12 *Item magis aſſociatus.*
13 *Item qui dat operam rei illicitæ.*
14 *Item qui viuus remanſit, præcipuè ſi defenſionem non probauerit, num.* 15. *Contrar. num.* 16. *Declara, vt num.* 17.
18 *Aggreſſor condemnari non debet niſi ex coniecturis violentis.*
19 *Reus, vt ritè condemnari debeat, debet eſſe conuictus, aut confeſſus.*
20 *Aggreſſor præſumitur, qui vulneratus fuit, Contrar. num.* 21.
22 *Declara, vt hoc caſu irroganda ſit pœna extraordinaria, non autem ordinaria.*
23 *Sed ſi vterque equaliter vulneratus remanſerit, vterque puniri debet contrarium, num.*24.
*Declar. ſi agatur de imponenda pœna corporali, ſecus de pecuniaria, num.*15.
26 *Sed ſi ex duobus corrixantibus nemo fuit vulneratus, an puniendi, vel dimittendi ſint.*
27 *Si inter corrixantes aderat pax, & non ſciatur quis eorum fuerit aggreſſor, nemo tenetur de pace rupta.*
28 *Si ex duobus corrixantibus neſciatur, quis fuerit aggreſſor, punitur, qui vulnerauit, vel occidit. Contrar. num.*29.
*Sed hæc ſecunda opinio limit. ſi corrixantes dabant operam rei illicitè, num.*30.
31 *Rixæ auctoris incertitudine data omnes rixantes tenentur fiſco ad pœnam, dummodo non agatur de pœna corporali.*
32 *Rixæ auctor, & alij rixantes pœna ordinaria non puniuntur, ſi quis mortuus fuerit ex vnico vulnere, & incertum ſit, quis fuerit occiſor.*
33 *Omnes verò torqueri poſſunt ad ſciendum quis vulnerauerit, vel occiderit.*
34 *Limit. procedere, ſi indicia non ſint magis contra vnum, quàm contra alium.*
35 *Maleficium imputandum eſt ei, in quo præſumptiones propter illatam ſibi iniuriam magis incaleſcunt.*

36 *Pro-*

Digitized by Google

36 *Prouocator dicitur ille, qui facto, vel verbo ad iram incitat, & non qui ira aliquid facit, num.37.*

38 *Rixæ auctor non dicitur, qui verbo, ſed facto prouocauit, Contrar. num.39.*

40 *Iniuriatus verbis contumelioſis, ſi iniuriantem offendat an, & qua pœna plectatur.*

41 *Prouocator dicitur, qui dat mentitam.*

42 *Ita etiam qui prius manus ad arma poſuit, & n. 45. 46.*

43 *Ponens prius manus ad arma habet præſumptionem contra ſe.*

44 *Terror armorum eſt iuſta cauſa, vt defenſio dicatur neceſſaria, & iuſta, etiam ſi occidens haberet enſem expectans inimicum.*

46 *Qui prius arma accipit, dicitur facto prouocare.*

Aggreſſor, qui fuerit ex duobus rixantibus, quomodò probetur, & puniatur.

ADNOTATIO I.

1 AGgreſsor qui fuerit ex duobus rixantibus, & prouocans coniecturis probatur, Menoch. *de arb. quæſt. lib.2. caſ.* 363. *num.*1. Carter. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num.*73. Boer. *dec.*237. *n.*
2 1. cum aliis relatis per Farinac. *q.*125. *num.*436. *p.*4. *& num.* 437. ſubdit, quòd in hoc ſtandum ſit arbitrio Iudicis, & *conſ.*121. *num.* 32. *lib.* 2. Alber. *in l.* 1. *§. cùm arietes num.* 5. *verſ. & hoc niſi ff. ſi quadrupes pauper feciſſe dicat.* Vulpel. *conſ.* 7. *num.* 12. *& conſ.* 86. *num.* 1. Honded. *conſ.* 99. *num.* 27. *ad med. lib.* 1. Vermiglioi. *conſ.* 73. *num.* 12. *&* 126. *num.* 6.

3 Prima coniectura deducitur ex qualitate perſonæ, vt ſi ſit ſolita rixari, nam aggreſsor præſumitur magis rixoſus,
4 vt tradunt Doctores relati per Farinac. *quæſt.*125. *num.*442.
5 *& num.* 443. prout etiam magis animoſus, & magis audax, & magis robuſtus *num.*444.

6 Ampliatur, vt præſumatur etiam ex genere armorum, & ſic, qui magis armatus erat, aptioraque ad occidendum deferebat arma, eòque fortiùs ſi alter arma non geſtabat, Felin. *in cap. dilecti filij num.* 14. *ad med. de except.* Bertaz. *conſ.*1. *num.* 11. *& conſ.*37. *num.*13. Riminal. *conſ.* 259. *num.* 11. *& conſ.* 361. *num.* 2. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 39. *num.* 10. Farinac. *q.*125. *num.*449. *&* 457. *& conſ.*121. *num.*36. *lib.*2.

7 Ampl.2. vt, aggreſsorem quem fuiſse arguatur, ex verbis corrixantium, ſcilicet, *ſiatemi teſtimonij, che lui mi disfida,* & plura alia exempla ponit, Farinac. & DD. per eum alle-
8 gati *q.*125. *num.*458. *&* 459. vbi quòd etiam præſumatur in eo, qui aliquando minatus eſt, & *num* 461. vbi præci-
9 puè in eo, qui in rixa exclamat, & conqueritur, & auxilium inuocat.

10 Ampl. 3. vt aggreſsor dicatur ille, qui eſt primus in mouendo ſe de loco ad locum, cùm ille per hunc actum dicatur inſultaſse, & aggreſſionem inchoaſſe, Dec. *conſ.* 176. *in prin. & num.*2. Aret. *conſ.*34. *num.*1. *in fin. & num.*2. Cephal. *conſ.*28. *num.*8. Maſcard. *de probat. concl.*72. *num.*5. *& lib.*1. Iodoc. *in pract. crim. cap.* 36. *num.* 18. Farinac. *conſ.* 121. *n.*33. *lib.*2. *q.*125. *num.*473. *& ſeq.*

11 Ampl. 4. vt præſumatur aggreſsor pariter ratione loci, nempè ſi quis commiſerit homicidium in loco, vbi aderant res forabiles, Vulpel. *conſ.* 44. *num.* 12. *& conſ.* 96. *num.* 7. Farinac. *conſ.*121. *num.* 34. *lib.*2. Alciat. *de præſumpt. regul.* 3. *præſumpt.*39. *num.*10. Vermigliol. *conſ.*126. *num.*7.

12 Ampl. 5. vt magis aſsociatus præſumatur aggreſsor, cùm non ſit veriſimile, quòd vnus aggrediatur tres, aut quatuor iuxta vulgare dictum, quòd nec Hercules contra duos, Vulpel. *conſ.*44. *num.*11. *& conſ.*118. *num.*5. Bertazol. *conſ.* 1. *num.*10. Hippol. Riminal. *conſ.*217. *num.* 18. *lib.*2. Maſcard. *de probat. concl.* 1244. *num.*7. *lib.*3. Cabal. *reſol. crim.* 231. *num.*15. Vermigliol. *conſ.*126. *n.*8.

13 Ampl.6. vt aggreſsor, ſeu prouocator dicatur is, qui dat operam rei illicitæ, puta ſi quis tranſire voluerit per alienum ſolum inuito cuſtode, Florian. *in l ſcientiam §. qui cùm aliter num.*3. *& in l. ſi ex plagijs §. tabernarium num.*2. *ff ad l. Aquil.* Anan. *in cap. ſignificaſti il* 2. *num.*44. *extra de homicid.* Cepol. *conſ.* 29. *num.* 7. *ante fin. & num.* 9. *verſ. nam per hoc*, Hippol. Riminald. *conſ.* 359. *n.* 30. *lib.* 1. Farinac. *conſ.*121. *num.*37. *lib.*2.

Ampl. 7. vt aggreſſor, & prouocator ex duobus rixan- 14
tibus præſumatur is, qui viuus remanſit, non autem ille, qui occiſus fuit, Bald. *in l.* 1. *§. cùm Arietes*, & ibi Albetic. *num.*5. *verſ. item facit*, & Florian. *num.* 5. *in fin. & num.* 6. *ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Volpel. *conſ.* 86. *num.* 2. *& conſ.*118. *num.* 4. Anton. Gomez. *de delict. rub. de homicid. num.* 25. Baiard. *ad Clar. in §. homicid. num.* 103. *in fin. & num.*130. Farinac. *conſ.*121. *num.* 39. *lib.*2. Maſcard. *de probat. concl.*72. *n.*1. *lib.*1. *& concl.*1128. *n.*1. *lib.*1.

Præcipuè ſi viuus defenſionem non probauerit, aliàs præ- 15
ſumitur aggreſſor, vt docent Marian. Socc. *in cap. ad audientiam num.* 175. *extra de homicid.* Carter. *in pract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num.* 72. Anton. Gomez. *var. reſol. tom.* 3. *rub. de homicid. num.* 25. vbi de veriori ſententia Boſs. *in tit. de homicid. num.*89 Maſcard. *de probat. concl.* 72. *num.* 1. *lib.* 1. *& concl.* 1128. *num.* 1. *&* 4. Baiard. *ad Clar. in §. homicid. num.* 103. *in fin. & num.* 130. cum alijs relatis per Farinac. *quæſt.*125. *num.*496. *p.*4. *in tit. de homicid.*

Contrarium, quòd quando ex duobus corrixantibus 16
vnus tantùm reperiatur mortuus, & neſciatur quis fuerit aggreſſor, & viuus dicat ſe fuiſſe inſultatum, viuus præſumitur inſultatus, mortuuſque aggreſſor, vnde viuens aliter non conſtito, quòd prouocauerit abſoluendus eſt, *l. ſciendum §. ſi cùm ſtrament aff. ad l. Aquil.* Gloſ. *in l.* 1. *§. cum Arietes in verbo ſibi ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Cepol. *conſ. crim.* 29. *num.* 11. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 363. *num.* 15. *&* 20. vbi contrarijs reſpondet cum alijs per Hond. *conſ.*99. *num.* 21. *&* 22. vbi pariter omnibus contrarijs reſpondet, ex optima ratione, quam adducit, nempè, quòd vbi ignoratur quis fuerit auctor rixæ, cùm poſſit eſſe, quòd occidens non fuerit ipſe aggreſſor, ſed mortuus, hæc ſola poſſibilitas præbet ſufficientem cauſam mouendi animum Iudicis ad abſoluendum, cùm magis abſoluendus ſit nocens, quàm innocens condemnandus, iuxta text. *in l. abſentem ff. de pœn.* Adeout hoc caſu homicida puniendus ſit de exceſſu ſaltem quando pro ipſo aliquæ concurrunt coniecturæ, vt per eumdem Hond. *conſ.* 99. *num.* 35. vbi etiam ſubdit, quòd neque locus ſit torturæ quando concurrit præſumptio, quòd mortuus fuerit aggreſſor, *vt num.*27. Vermigliol. *conſ. crim.* 73. *num.* 9. & tradunt DD. relati per Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.* 72. *num.*2. *& lib.*3. *concl.*1128. *num.*2. Menoch. *de arbitrar. caſ.*363. *num.* 15. *&* 20.

Declara quòd ſi pro occiſore adſunt coniecturæ, & præſũ- 17
ptiones quòd non fuerit aggreſſor, ex eiſdem coniecturis, & præſumptionibus, vtiq; venit abſoluendus, ſi verò contra occiſorẽ adſunt præſumptiones, quòd fuerit aggreſſor, & tunc ex illis condemnari non debet pœna ordinaria, ſed tantùm extraordinaria, ex generali regula, quòd præſumptiones, & inditia non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam, vt ex Galeat. Maluaticen. *conſ.*25. *num.*19. tradit Farinac. *q.*125. *num.*482. *iuncto num.* 496. *in fin.* Vermigliol. *conſ. crim.*73. *num.* 10. ex Albert. *in l.*1. *§. cum Arietes num.*5. *verſ. & hoc niſi ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Vulpel. *conſ.*7. *num.*12. *& conſ.*86. *num.*1. Menoch. *de arbitrar. caſ.*363. *num.*1.

Quinimmò ex omnibus coniecturis aggreſſor condem- 18
nari non debet, ſed tantùm ex illis, quæ violentæ, & indubitatæ redduntur, Hond. *conſ.*99. *num.*28. Herculan. *de caut. cap.*30. *num.*26. Galeat. Maluaticen. *conſ.*25. *num.* 19. Farinac. *q.*125. *n.*583. *p.*4.

Reus autem ad hoc vt ritè condemnari poſſit debet eſſe 19
confeſſus, aut conuictus, per textum expreſſum in *cap.* 1. 2. *q.*1. *& in l. qui ſententiam C. de pœn.* Brun. à Sole *conſ. crim. num.* 202. *impreſ. mihi poſt quæſt.* Hier. de Monte Brixien. Socc. iun. *conſ.* 37. *num.* 19. *lib.* 2. Bertaz. *conſ.* 342. *num.*16. *lib.*2. Rol. *conſ.*51. *num.* 24. *lib.*2. Anton. Gomez. *var. reſol. tom.*3. *tit. de probat. delict. poſt num.*3. Farinac. *q.* 81. *num.*1. *p.*3.

Hinc eſt, quòd ſi ex duobus corrixantibus neſciatur 20
quis fuerit aggreſſor, & vnus tantùm reperiatur vulneratus, & tunc iſte vulneratus præſumitur aggreſſor, &

vti

vti talis condemnari poteſt, Galeat. Maluatic. *conſ.* 25. *n.* 14. Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin.* §. *circa quartum num.* 72. Vulpel. *conſ.* 50. *num.* 1. *&* 2. Boer. *dec.* 237. *num.* 3. *ante fin.* Farinac. *q.* 125. *num.* 497. *p.* 4. & quòd magis vulneratus præſumatur aggreſſor ſubdit *num.* 492.

21 Contrarium, quòd præſumptio militet contra vulnerantem, de veriori teſtatur Herculan. *de caut. cap.* 30. *n.* 27. cum alijs per Farinac. *d. quæſt.* 125. *n.* 498.

22 Intellige ad condemnandum in pœnam extraordinariam & leuiorem, ſecus in ordinariam, & capitalem, vt animaduertit Farinac. *eadem quæſt.* 125. *n.* 498. iuxta per eumdem tradita *in q.* 37. *n.* 51. *cum ſeq.*

23 Rixantes verò quando æquè vulnerati remanſerunt, nec vnus plus altero vulnera notabilia receperunt, tunc vterque puniri, & condemnari debet, Honded. *conſ.* 99. *num.* 4. *&* 5. *iuncto num.* 22. *in prin. lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. quæſt. lib.* 2. *caſ.* 363. *num.* 17. 18. *&* 19. Angel. *de maleſic. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo num.* 37. Vulpel. *conſ.* 86. *num.* 2. *verſ. aut ambo vulnerati, & num.* 3. *& conſ.* 114. *n.* 1. *&* 2. vbi de veriori Boer. *dec.* 235. *num.* 3. *ante fin. verſ. quare ſi duo*, Farinac. *q.* 125. *n.* 493. *p.* 4.

24 Contrarium, quòd nullus puniatur ſi neſciatur quis eorum fuerit aggreſſor, & neuter alteri teneatur, *gloſ. in l.* 1. §. *cum Arietes in verbo ſibi*, vbi etiam Bart. & Fulgoſ. *num.* 2. *ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Honded. *conſ.* 99. *num.* 3. 21. *&* 22. Clar. *in* §. *fin. q.* 60. *num.* 27. Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin.* §. *circa quartum à n.* 57. *vſque ad* 60. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 39. *num.* 5. Farinac. *q.* 125. *n.* 484.

25 Intel. procedere ſi agatur de imponenda pœna corporali, ſecus ſi agatus de pœna pecuniaria, Honded. *conſ.* 99. *num.* 45. Farinac. *dicta q.* 125. *num.* 485.

26 Sed quando ex duobus rixantibus nemo fuit vulneratus, aut leuiter puniendi ſunt, aut cùm in carceribus ſatis detenti fuerint, ſine alia pœna dimittendi, & quando inter eos ſit ſecuta pax tunc indiſtinctè abſque pœna veniunt relaxandi, ſecundùm Farinac. *q.* 125. *num.* 488.

27 Vbi tamen inter corrixantes prius aderat pax, ſi neſcitur quia fuerit fractor pacis, & primus aggreſſor, nullus tenetur de pace rupta, Carrer. *in pract. crim. tract. de homicid. & aſſaſſin.* §. *circa quartum n.* 59. Baiard. *ad Clar. in* §. *homicid. num.* 132. *& ſeq.* vbi ampliat ſiue agatur de pœna contentionali parti applicanda, ſiue fiſco, Farinac. *in prax. q.* 125. *num.* 501. & latiùs *q.* 107. *num.* 456. *& ſeq.*

28 Regulariter verò ſi ex duobus rixantibus neſciatur, quis fuerit aggreſſor, quia conſtat quòd eodem tempore vnus in alium irruit, & tunc vterque punitur, is videlicet qui vulnerauit, aut occidit, Bald. *in l. aut vim num.* 10. *ff. de iuſt. & iur.* vbi quia vterque deliquit contra rempublicam, cuius reſpectu dolus cum dolo non compenſatus, Farinac. *q.* 125. *num.* 499.

29 Contrarium, quòd vbi de prouocatione non conſtat, vt quia non appareat quisnam ex duobus inceperit, vterque veniat abſoluendus, Carrer. *in pract. crim. tract. de homicid. & aſſaſſin.* §. *circa quartum poſt num.* 57. & ex Boſs. *in tit. de iniur. num.* 8. tenet Vermigliol. *conſ. crim.* 173. *num.* 6.

30 Limit. hanc vltimam opinionem procedere ſi caſu, & contingenter euenerit aggreſſio, ſecus verò ſi corrixantes dabant operam rei illicitæ, cuius cauſa ad inuicem aggreſſi fuerunt, Gomez. *var. reſol. tom.* 3. *rub. de homicid. num.* 25. *verſ. item etiam*, Farinac. *q.* 125. *num.* 500.

31 Quando enim ex cadaueris recognitione conſtat occiſum vnicum dumtaxat vulnus lethale habuiſſe, tunc data inceptoris rixæ incertitudine, omnes rixantes tenentur ad pœnam delicti fiſco, dummodò non agatur de pœna corporali, Vulpel. *conſ.* 114. *per tot.* Cabal. *reſol. crim.* 202. *num.* 16. Vermigliol. *conſ. crim.* 39. *num* 8.

32 Nullus tamen hoc caſu in mortuo vnico vulnere lethali ordinaria pœna punitur, neque ipſe rixæ inceptor, ſed omnes à pœna ordinaria propter incertitudinem abſoluuntur, Cabal. *reſol. crim.* 192. *num.* 12. Farinac. *q.* 96. *num.* 38. *vbi num.* 39. plurea refert contrarium tenentes hanc tamen primam opinionem magis communem teſtatur, vt *num.* 40. quam etiam ſequitur Vermigliol. *conſ.* 39. *num.* 9.

33 Ac proindè hoc caſu locus eſt torturæ contra omnes corrixantes ad ſciendum quis eorum vulnerauerit, Farinac. *q.* 96. *num.* 80. vbi *num.* 81. ſubdit, quòd torquendi ſunt adſtantes homicidio ad ſciendum, an deliberatè, & præcedenter vulnerauerint, Cabal. *reſol. crim.* 192. *num.* 13. *&* 14.

Intellige hoc procedere quando inditia non ſunt magis contra vnum, quàm contra alium, ſecus verò, quando datur potius in vno, quàm in alio qualitas grauioritatis, ne indebitè innocens pro nocente torqueatur, Cabal. *eadem reſol* 192. *num.* 14. *ante med. verſ. ſtante incertitudine nullus poteſt torqueri*, Vermigliol. *conſ. crim.* 39. *num.* 10. *&* 11. 34

Maleficium enim imputandum eſt ei, in quo præſumptiones propter illatam iniuriam magis incaleſcunt, Vulpel. *conſ.* 114. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 363. *num.* 31. 32. *& ſeq.* Cabal. *reſol. crim.* 231. *num.* 33. *& ſeq.* Vermigliol. *conſ.* 39. *num* 12. 35

Prouocator dicitur ille, qui alium nedum facto, ſed etiam verbis ad iram incitat, aut ſi verbo, aut facto incipiendo iniuriam inferat, cùm tunc propriæ rixæ auctor cenſeatur, Arch. *in cap. ſi quis ſacerdotum num.* 2. *quæſt.* 1. Aym. *conſ.* 119. *num.* 11. Farinac. *conſ.* 6. *num.* 24. *& conſ.* 67. *num.* 4. *in fin. tom.* 1. *& q.* 125. *num.* 508. *&* 510. vbi quòd proferens iniurioſa verba in alium præſumitur prouocator, & *num.* 422. *& ſeq. & q.* 52. *num.* 144. Cabal. *reſol. crim.* 231. *n.* 6. *&* 10. Vermigliol. *conſ. crim.* 126. *n.* 1. 36

Non tamen rixæ auctor dicitur ille, qui ita aliquid facit, ſed qui ad iram prouocat, Bald. *conſ.* 143. *col.* 1. *lib.* 1. Iaſ. *conſ.* 20. *circa prin. lib.* 3. vbi allegat textum *in l.* 3. §. *ſcio ff. de minor.* Burſat. *conſ.* 271. *num.* 25. *lib.* 3. Claud. *in addit. ad* Bertaz. *conſ.* 88. *lit. A.* vbi declarat, quomodo ita ſit iuſta; aliàs ſecus, cùm homines quandoque etiam abſque cauſa excandeſcere ſoleant, Farinac. *conſ.* 35. *n.* 13. *circa prin. tom.* 1. *& q.* 125. *n.* 506. *in tit. de homicid. p.* 4. 37

Et ad hoc vt rixæ auctor quis dicatur non ſufficit verbo prouocare, ſed facto opus eſt, ideò prouocans dicitur non qui primò alloqui incepit, ſed qui ad manus venit, Neuiz. *conſ.* 75. *num.* 3. Auguſt. *conſ. crim.* 27. *num.* 10. *& ſeq. lib.* 10. Farinac. *conſ.* 6. *num.* 26. *tom.* 1. *& q.* 125. *num.* 509. vbi quòd ad effectum, vt quis dicatur rixæ auctor, non attendantur præcedentia verba, ex quibus rixa orta eſt, ſed attendatur actus immediatè ſequens verba, vt aggreſſio, poſitio manus ad arma, & ſimilia. 38

Contrarium, quòd prouocator, ſeu rixæ auctor dicatur qui prius incepit verbis, ex quibus poſtea ad rixam deuenitur, ſi verba ſint iniurioſa, & punibilia, ſecus ſi ſint verba amicabilia, aut indifferentia, quæ nullam pœnam merentur, Bertaz. *conſ.* 88. *num.* 1. & colligitur ex traditis per Bart. *in l. licitatio* §. *quòd illicitè ff. de public.* Alciat. *conſ.* 40. *num.* 20. *lib.* 5. Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1244. *num.* 4. *&* 5. Farinac. *q.* 125. *num.* 508. *&* 510. *in tit. de homicid. p.* 4. Cepol. *conſ. crim.* 29. *num.* 6. idem Bertaz. *conſ.* 1. *& ſeq. & conſ.* 235. *num.* 3. Nouel. *in tract. ad defenſ. in prin. num.* 20. Gram. *dec.* 37. *num.* 5. 39

Adeout ſi is, in quem proferuntur verba iniurioſa, & minæ, minantem offendat, vel occidat mitiùs puniatur, etiam ſi minans non ſit ſolitus minas exequi, ſecus ſi eſſet ſolitus minas exequi, & in actu offendendi, nam tunc occidens nullam pœnam meretur, Farinac. qui alios allegat *q.* 125. *num.* 67. *&* 512. 40

Prout etiam prouocator dicitur, qui alieni dat mentitam, in caſu tamen punibili, ſecus in caſu licito, & ad propulſationem illatæ iniuriæ, Farinac. *q.* 125. *num.* 526. *p.* 4. *in tit. de homicid.* 41

Sed quòd is qui occidit illum, qui prius poſuit manus ad arma, dicatur prouocatus, & ad ſui defenſionem occidiſſe, cùm ex illo actu dicatur prouocator, & aggreſſor occiſus, proditum eſt, à Blanc. *in pract. crim.* §. 3. *pars defenſionis fol. mihi* 148. *num.* 16. Cepol. *conſ. crim.* 28. *num.* 5. 7. *&* 9. *& conſ.* 29. *num.* 7. Franc. Aluarot. *conſ.* 74. *num.* 29. *vol.* 1. *conſ. crim.* Aret. *conſ.* 34. *num.* 2. Bertaz. *conſ.* 75. *num* 2. *& conſ.* 121. *num.* 5. *& conſ.* 135. *n.* 4. Maſcard. *de probat. vol.* 3. *concl.* 1126. *n.* 27. *& concl.* 1128. *n.* 27. 42

Etenim qui manus prius ponit ad arma ſemper dicitur habere præſumptionem iuris contra ſe, vt pulchrè ſcripſit Aret. *conſ.* 34. *col.* 1. *verſ. ſecundo eſt permittendum*; ita vt ex hac præſumptione dicatur probata neceſſaria defenſio, quia non eſt expectanda percuſſio, vt rectè dicit Bald. *in l.* 43

1. *num.*

Digitized by Google

1. num. 17. & 18. C. vnde vi, Cepol. conſ. crim. 28. num. 10.
44 latè Bertazol. conſ. 101. num. 3. & ſeq. & conſ. 1. num. 18. vbi innumeroſos citat: & ratio eſt, quia terror armorum eſt ſufficiens cauſa, vt defenſio iuſta dicatur, Aret. in tract. maleſic. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo col. 2. verſ. dixi quòd licitas poſt med. Maſcard. de probat. concl. 1126. ſub num. 27. vol. 3. vbi num. 28. exemplificat in eo qui habet enſem ſub brachio expectans aduerſarium in via, vbi tranſite debet, nam ſi poſtea euaginauit cõtra eumdem, licitè interficitur, & alter cenſetur occidiſſe ad defenſionem, vnde occidens tamquam defenſor propriæ ſalutis in nihilo reus cenſetur, vt probatur in l. iis, qui percuſſorem C. ad l. Cornel. de ſicar. latè Cepol. conſ. 44. num. 3.

45 Corroboratur optima ratione, quia prouocator ſemper cenſeri debet, qui prius euaginauit arma, nam ſecundum ordinem naturæ nemo accipit arma ad ſe defendendum, & vim vi repellendam niſi prouocatus, & laceſſitus, Bolognet. in l. vt vim num. 38. ſub verſ. & ad victoriam ff. de iuſt. & iur.

46 Qui enim arma accipit dicitur facto ſuum aduerſarium prouocare, vnde ſi prouocator cenſeatur, qui prius incipit, & qui prior rixæ cauſam præbet, ſequitur quòd qui prius arma cœpit, & multò magis ſi euaginauit primus efficiatur rixæ auctor, & prouocator, vt ex Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1126. & 1128. vtrobique num. 27. & alijs tradit Farinac. q. 125. num. 514. in tit. de homicid. p. 4.

SVMMARIVM.

1 *Prouocatio, ſiue facto, ſiue verbis iuſtam præbet iracundiam ad vlciſcendum.*
2 *Rixæ auctor ſemper dicitur eſſe in culpa.*
3 *Et tenetur de omni malo, & delicto ſubſecuto.*
4 *Et etiam de homicidio ſecuto, licèt ipſe non commiſerit.*
5 *Et pœna ordinaria puniri poteſt.*
6 *Inſultatus quidquid perpetrauit in actu aggreſſionis ad ſui defenſionem egiſſe præſumitur.*
7 *Quidquid fit lege permittente nullam pœnam meretur.*
8 *Aggreſſor ſemper habet præſumptionem contra ſe, vnde probatur neceſſaria defenſio.*
9 *Defenſio ex armorum terrore iuſta dicitur.*
10 *Prouocatus quidquid fecit ſine dolo feciſſe dicitur.*
11 *Defenſio ab omni iure permittitur.*
12 *Prouocatus ſi prouocantem in rixa occidat excuſatur à pœna ordinaria.*
13 *Ampl. procedere ſi etiam tertium offenderet.*
14 *Prouocatus offendendo prouocantem dicitur ad vindictam facere.*
15 *Vindicta dicitur repercutere poſt aggreſſionem.*
16 *Lim. procedere in dubio.*
Iuris eſt præſumptio inſultatum magis ad defenſionem, quàm ad vindictam vulneraſſe, ibidem.
17 *Defenſio neceſſaria remanet probata probato inſultu.*
18 *Prouocatus ſi offendit prouocantem, quando dicatur offendere ad vindictam, & quando ad defenſionem.*
19 *Prouocatus mitius punitur ſi prouocantem offendat.*
20 *Inſultato non eſt imputandum quidquid facit, tamquam iracundia accenſo.*
21 *Et mitius puniri debet.*
22 *Prouocatus non dicitur in dolo, ſed in culpa, pro qua tamen non eſt puniendus extra ordinem.*
23 *Percuſſio, an fuerit ad defenſam, vel ad vindictam ex quo dignoſcatur.*
24 *Ad excludendam pœnam ordinariam homicidij ſufficit occiſum ſe præparaſſe ad dandam alapam.*
25 *Aggreſſor ſi occidatur in actu aggreſſionis non eſt locus pœnæ ordinariæ.*

Inſultans, & inſultatus, an, & quomodo pro delicto teneantur, & puniantur.

ADNOTATIO II.

1 PRouocatio, ſiue facto, ſiue verbis iuſtam præbet iracundiam, ac dolorem ad vlciſcendum, vt inquit text. in l. qui cum natu maior 14. §. ſi libertus in verbo ignoſcendum ff. de bon. libert. Io. And. in cap. ſignificauit per illum textum in verbo antecedentes in ea gloſ. de pœnit. & remiſ. Marſil. conſ. 137. num. 6. & ſeq. Boſſ. in tit. de iniur. num. 6. & ſeq. Pariſ. de Put. in verbo notorium iudicij num. 5. poſt med. Vermigliol. conſ. crim. 173. n. 5. Farinac. q. 91. n. 7.

2 Rixæ enim auctor ſemper dicitur eſſe in culpa, ſecundùm Bald. in l. ſi ex plagis §. cum Tabernarius ff. ad l. aquil. Marſil. conſ. 108. num. 11. Farinac. conſ. crim. 35. num. 13. tom. 1. & in prax. crim. q. 125. num. 514. Ioſeph. Ludou. dec. Lucen. 16. num. 3.

3 Hinc eſt, quòd auctor rixæ, & tumultus teneatur de omni malo, & delicto quod ex eadem rixa, & tumultu, ſequitur Paul. de Caſtr. conſ. 277. col. 2. in prin. verſ. & hoc etiam lib. 2. Bero. conſ. 17. lib. 3. Boer. dec. 54. num. 2. cum alijs relatis per Farinac. quæſt. 126. num. 65. in tit. de homicid. p. 4.

4 Verum tenetur de homicidio ſecuto etiam ſi ipſe homicidium non commiſerit, l. 1 §. cum Arietes ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat. Abb. in cap. Clericis il 1. poſt prin. de vit. & honeſt. Cler. Marſil. conſ. 137. num. 29. Nouel. in tract. ad defenſ. num. 29. Farinac. conſ. crim. 2. num. 3. in fin. tom. 1.

5 Et etiam ſi aſſerat ſe in aliquo non deliquiſſe, cùm contra eumdem militet iuris præſumptio, ſolus de homicidio, vel vulnere tenetur, vt pœna ordinaria puniri poſſit, per text. in l. Iul. de vi public. facit text. in l. hoc iudicio ff. de ſer. corrupt. Bald. in l. 1. num. 14. in fin. C. de ſer. fugit. Anch. conſ. 216. Boniſ. de Vitalin. in tit. de inſult. & percuſ. num. 30. verſ. ſunt tamen qui dicunt, Angel. de maleſ. in verbo, & Andrea num. 21. verſ. niſi fuerit vnus, Marſil. ſing. 403. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſ. 362. num. 23. & 24. And. Gail. lib. 2. pract. obſer. 109. num. 3. Farinac. conſ. 4. n. 1. tom. 1. Ioſeph. Lud. dec. Lucen. 16. n. 13. & 14.

6 Inſultatus verò quidquid perpetrauit in actu aggreſſionis ad eius defenſionem feciſſe præſumitur, & per conſequens nulla pœna puniendus venit, Alex. conſ. 66. & 109. lib. 1. Corn. conſ. 107. num. 7. & 8. & conſ. 162. col. 3. vol. 1. Dec. conſ. 676. & 678. lib. 4. Giam. conſ. 18. & conſ. 56. per tot. Farinac. conſ. 35. n. 20. & 21. tom. 1.

7 Quidquid enim fit lege permittente nullam pęnam meretur, l. Graccus C. de adulter. Marſil. in l. 1. in prin. col. 4. ſub num. 28. C. de ſicar. ad tradita per Socc. iun. conſ. 36. col. 44. lib. 2. & conſ. 117. lib. 3.

8 Aggreſſor autem, vt qui manus ponit ad arma, ſemper dicitur habere præſumptionem iuris contra ſe, vt benè ſcripſit Aret. conſ. 34. col. 2. verſ. ſecundo eſt permittendum, ex qua præſumptione remanet probata neceſſaria defenſio, quia non eſt expectanda percuſſio, vt rectè dixit Bald. in l. 1. num. 17. & 18. C. vnde vi. Cepol. conſ. 28. num. 10. latè
9 Bertazol. conſ. 102. num. 3. & 4. & conſ. 1. num. 18. vbi copioſè alios allegat, immò ſolus armorum terror ſufficit, vt iuſta dicatur defenſio, Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1126. ſub num. 27.

10 Vnde prouocatus quidquid poſtea facit ſine dolo feciſſe dicitur, Cepol. conſ. 51. num. 9. Marſ. conſ. 137. num. 21. & 22. & in pract. crim. §. quoniam num. 65. & 66. Nouel. in tract. ad defenſ. num. 29. in prin. Tiraq. de pœn. temperan. caſ. 1. num. 6. Farinac. conſ. 67. num. 5. tom. 1. Et per conſe-
11 quens licitè, & impunè, quia vim vi repellere cunctis, & ſe impunè defendere omnes leges, omniaque iura permittunt, l. ſciendum §. qui cum aliter ff. ad l. aquil. l. vt vim ff. de iuſt. & iur. vbi Iaſ. Dec. & communiter ſcribentes, Cepol. conſ. 41. num. 11. Alex. conſ. 119. num. 4. lib. 7. Farinac. conſ. 35. num. 11. tom. 2.

12 Ex quibus ſequitur, quòd prouocatus, qui prouocantem

tem in rixa occidit, à pœna homicidij ordinaria excuſetur, & neminem de hoc dubitare, inquit Farinac. conſ. crim. 2. num. 4. tom. 1. per text. in l. qui cum minor §. libertus ff. de bon. libert. l. ſcientiam §. qui cum muliere ff. ad l. aquil. l. ſi adulterium cum inceſtu §. Imperatores ff. ad l. Iul. de adulter. Clem. 1. de homicid. Marſ. conſ. 137. n. 6. & 7. & in pract. §. quoniam n. 60. & ſeq. Tiraq. de pœn. caſ. 1. n. 6. Clar. in §. fin. q. 60. num. 14.

13 Immò non ſolùm excuſatur prouocatus ſi prouocantem offendentem occidat, ſed etiam ſi tertium, qui neque offenſionem intulerat, nec rixæ cauſam dederat, l. lex Iulia in fin. ff. ad l. Iul. per quem textum, ita ſingulariter dixit Rom. in l. cum mulier n. 66. verſ. aduerto tamen, Marſil. in pract. §. quoniam n. 64. Carrer. in pract. de homicid. & aſſaſſin. §. 7. excuſat num. 3. pag. mihi 161. Tiraq. de pœn. temperan. cauſ. 1. in 3. ampliat n. 10. Boſs. in tit. de homicid. n. 58. & ſeq. qui expreſsè loquitur in fratre pro ſtimulo defenſionis fratris rixantis accurrente, & occidente alium tertium non rixantem, Farinac. conſ. crim. 2. n. 5. & 18. vol. 1. vbi pariter loquitur de fratre auxiliante fratri prouocato, & occidente patrem inſultantis, qui non dedit cauſam rixæ.

14 Sed quòd prouocatus videatur facere ad vindictam, & non ad defenſam, ita vt offendendo prouocantem dicatur doloſè, & ex propoſito offendere, quamuis non appenſatè, l. cum maior §. ſi libertus ff. de bon. libert. Cepol. conſ. 42. n. 5. Alex. conſ. 67. ſub n. 1. lib. 1. Tiraq. de pœn. cauſ. 1. n. 8. Boſs. in tit. de homicid. ſub n. 91.

15 Etenim poſt prouocationem, vel percuſſionem repercutere dicitur vindicta, & non defenſio, Bart. in l. 1. vbi Bald. num. 17. & 18. C. vnde vi, Dec. in l. vt vim num. 10. C. de iuſt. & iur. Marſil. in l. ijs, qui aggreſſorem C. de ſicar. Bertaz. conſ. crim. 121. n. 7. & 8. & conſ. 350. n. 21. Bero. conſ. 194. num. 12. in 3. Corn. conſ. 107. num. 4. vol. 1. Duen. reg. 192. num. 3. Clar. in §. homicidium, vbi Giaccar. & Baiard. Cioff. conſ. 117. num. 15. in 1. Farinac. conſ. 35. num. 21. Giurb. conſ. crim. 17. num. 11. Seſſe dec. 104. num. 8. 9. 10. & 13.

16 Lim. 1. hanc concluſionem procedere in dubio, quia iuris eſt præſumptio inſultatum magis ad defenſam, quàm ad vindictam vulneraſſe, Alex. conſil. 109. num. 1. Cepol. conſ. 28. num. 7. conſ. 29. num. 9. Aret. in §. ius autem inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. Manzol. conſ. 77. num. 11. Hond. conſ. 104. num. 32. in 1. Bertaz. conſ. crim. 1. num. 15. 38. conſ. 31. num. 9. conſ. 128. num. 3. 4. & 12. Socc. iun. conſ. 235. num. 11. in 3. Farinac. conſ. 35. num. 21. Alciat. de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 39. num. 5. Baiard. ad Clar. in §. homicidium num. 95. Giurba conſ. crim. 17. n. 19. Boer. dec. 236. ad fin. Barz. dec. 141. n. 25. & dec. 142. n. 5. Caualer. dec. 27. n. 1. & 5. p. 5.

17 Adeout ad ſui defenſionem aggreſſum omnia egiſſe præſumatur abſque alia probatione, Angel. de malef. verbo Titius ſe defendendo n. 13. Hond. conſ. 99. n. 13. & conſ. 104. n. 31. in 1. Tuſch. lit. D. concl. 129. n. 17. Baiard. ad Clar. in §. homicidium num. 102. Maſcard. de probat. concl. 490. n. 1. & concl. 1126. n. 3. 4. & 5. Giurba conſ. 17. n. 20. & n. 29. in fin. vbi quòd probato inſultu, ſatis quoque probatum remaneat, inſultatum incontinenti ad defenſionem offendiſſe, Seſſe dec. 104. n. 8. & ita dicere omnia iura, & Doctores inquit Clar. in §. fin. q. 60. n. 14. vbi quòd in dubio ille, qui eſt prouocatus præſumatur id, quod facit, facere ad ſui defenſionem, & non cauſa vltionis.

18 Lim. 2. diſtinguendo quòd ſi prouocatus offendit prouocantem timens adhuc iterùm offendere, & tunc non ad vindictam, ſed ad defenſionem offendere dicitur, ſi verò prouocatus offendit prouocantem quando de eo non poterat amplius timere, nempè ſi iam effugiebat, vel in foueam ceciderat, & tunc dicitur facere ad vindictam, ad tradita per Cepol. conſ. 29. num. 27. & 28. & conſ. 42. n. 3. & ſeq. Grand. in tit. de defenſion. à reo facien. n. 5. Carrer. in pract. pag. mihi 154. n. 22. & ſeq.

19 Mitiùs tamen punitur prouocatus verbis, vel facto, ſi prouocantem offendat tamquam iuſto dolore, & iracundia motus, etiam ſi moderamen incolpatæ tutelæ exceſſerit, ignoſcendum eſt enim ei qui prouocatus ſe vlciſci voluit, dicit textus in l. qui maior §. libertus ff. de bon. libert. Marſil. in pract. §. quoniam n. 62. & ſeq. & conſ. 137. per tot. Boſs. in tit. de homicid. ſub n. 59. Clar. in §. fin. q. 60. num. 14. in fin. Gomez. de delict. in tit. de homicid. n. 24. Farinac. q. 91. num. 7.

Inſultatus autem dicitur prouocatus ab inſultante, vt 20
quidquid fecit cenſeatur etiam cauſa iracundiæ feciſſe, vnde eidem non eſt imputandum, per text. in l. quod calore ff. de reg. iur. cap. ſi quis iratus, & prouocatus, vel iuxto doloro accenſus mitius punitur. 2. q. 2. Felin. in cap. dilecti filij ſub n. 13. in fin. de except. Rom. ſing. 514. n. 5. Tiraq. in tract. de pœn. cauſ. 1. n. 1. Farinac. conſ. crim. 2. n. 13. tom. 1.

Ampl. prædicta procedere etiam ſi talis delinquens pro- 21
uocatus animo vlciſcendi, homicidium commiſerit, quia cum fuerit cauſatum ab anteriori dolo aduerſarij inſultantis, vtique mitiùs puniri debet, Cæpol. conſ. 41. num. 15. conſ. 42. num. 5. & conſ. 43. num. 1. & 2. Hond. conſ. 104. num. 34. in 1. Giurba conſ. crim. 17. num. 25.

Siquidem prouocatus delinquendo non dicitur in dolo, 22
ſed in culpa, & ſic non de dolo pœna ordinaria, ſed de culpa extra ordinem eſt puniendus, Tiraq. de pœn. temperan. cauſ. 1. num. 6. Nouel. ad defenſ. in prin. num. 29. Marſil. conſ. 137. n. 21. 22. & in pract. §. quoniam num. 65. & ſeq. Rom. ſing. 3. Farinac. q. 91. num. 8.

Percuſſio autem an fuerit ad defenſam, vel ad vindictam 23
ex facti, & perſonarum qualitate colligi poteſt, notat Bart. in l. 1. num. 10. Bertaz. conſ. crim. 1. num. 25. Burſ. conſ. 420. num. 12. Giurba conſ. crim. 17. num. 34. Seſſe dec. 104. num. 12.

Sufficit enim occiſum ſe præparaſse dumtaxat ad dandam 24
alapam, ſeu maſcellatam occiſori ad excuſandum occiſorem à pœna delicti ordinaria, quod procedit etiamſi ſperaretur vicinos, ſeu circumſtantes occurrere poſſe, & in medium ſe ponere ad ſedandam, & componendam differentiam, & altercationem, quia per eoſdem reparari non poteſt iniuria perſonalis, ita Tondut. quæſt. ciuil. p. 2. cap. 172. num. 19. tom. 2. & non teneri hoc caſu aufugere de communi teſtatur Barz. de Bonon. 141. num. 13. & 20. & idem Tondut. dicto num. 19. verſ. & quod, Gomez. lib. 3. var. reſol. cap. 3. num. 24.

Hinc eſt, quòd ſi aggreſſor occidatur in actu aggreſſio- 25
nis non eſt locus pœnæ ordinariæ, & quòd reus in huiuſmodi caſus contingentia debeat relaxari, aut ad ſummum mitti in exilium, prout apud eum iudicatum fuiſſe, refert Papon. lib. 22. tit. 5. art. 1. & ita ſeruatum fuiſſe per Senatum Burdegalenſem apud Boer. dec. 169. Gomez. lib. 3. var. reſ. cap. 3. de homicid. num. 24. in fin. verſ. immò quod magis eſt, Carrer. in pract. tit. de homicid. verſ. circa quartam num. 11. Galganet. in conſtit. Mediolan. cap. homicidia num. 802. Bertaz. conſ. 434. num. 4. 5. & 6. Viuian. opin. 199. num. 11. Tondut. quæſt. ciuil. par. 2. cap. 172. num. 17.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium non præſumitur deliberatè commiſſum, ſed in pura rixa, num. 4.*
2 *Nec tractatus in dubio præſumitur.*
3 *Rixa in dubio ſine tractatu ſecuta præſumitur.*
5 *Homicidium in dubio potius caſu, quàm appenſatè commiſſum eſt præſumendum.*
6 *Qualitas animi deliberati à fiſco eſt probanda.*
7 *Magis eſt credendum teſtibus deponentibus de homicidio caſualiter ſecuto, quàm appenſatè.*
8 *Homicidium quando dicatur in rixa commiſſum, & num. 9.*
10 *Occidens inimicum caſu obuium non dicitur ex propoſito occidiſſe, ſed ex tempore.*
11 *Et extra ordinem punitur, etiam ſi habuerit animum occidendi.*
13 *Homicidium in dubio, licèt animo occidendi, non præſumitur deliberatè commiſſum niſi probetur præmeditatio.*
14 *Homicidium ſecutum calore iracundiæ æquiparatur homicidio in rixa commiſſum.*
15 *Et excludit pœnam ordinariam.*
16 *Limita ſi homicida erat inimicus, in quo præſumitur præmeditatio.*
17 *Sublim. procedere ſi inimicitia ſit capitalis, ſecus ſi nulla præceſſerat inimicitia, n. 18.*

19 *Lim.2. ſtante rixa, in qua non attenditur inimicitia.*
20 *Homicidij pœna ordinaria non eſt locus, niſi conſtet de præmeditatione.*
21 *Vbi ceſſat præmeditatio ceſſat dolus, & ſic pœna ordinaria.*
22 *Homicidij ſpecies referuntur.*
23 *Homicidium caſuale quomodo committatur.*
24 *Lapide commiſſum quando punibile.*
25 *Non dicitur dolo commiſſum ſi quis admenando in feram, occurrentem hominem interficiat, ſi nulla culpa concurrat, num.26.*
27 *Homicidium commiſſum in perſona vnius, dum alium interficere volebat punitur pœna mortis. Contr. n.28.*
29 *Caſu commiſſum generaliter eſt impunibile non concurrente dolo, vel culpa, num.30.32.*
31 *Clericus pro homicidio caſuali non incurrit irregularitatem.*
33 *Homicidium leui culpa commiſſum, aut eſt impunibile, aut extra ordinem puniendum.*
34 *Homicidium leuiſſima culpa commiſſum redditur impunibile.*
35 *Culpoſum verò pœna extraordinaria punitur.*
36 *Culpa lata non æquiparatur dolo.*
37 *Homicidium culpoſum pœna pecuniaria, vel exilij punitur, & etiam pœna triremium ad tempus.*
38 *Delictum lata culpa commiſſum pœna pecuniaria, vel relegationis puniri poteſt.*
39 *Culpoſum homicidium eſt quando committitur abſque animo, & voluntate occidendi.*
40 *Culpoſum redditur homicidium ſi proijciatur lapis aduerſum canem, & tranſiens occidatur.*
41 *Prout etiam ſi proijciatur lapis è feneſtra, & tranſiens occidatur.*
42 *Homicidium ſimplex, & non deliberatum dicitur illud, quod in pura rixa committitur.*
43 *Præcipuè ſi occidendi deliberatio non ex interuallo, ſed in rixa ſuperuenerit.*
44 *Et ad excludendam deliberationem ſufficit, quòd etiam ex interuallo committatur ſi duret rixæ calor.*
Calor rixæ dicitur durare intra triginta dies, ibidem. Intellige vt num.45.
45 *Homicidium in continenti dicitur commiſſum, ſi in ipſa rixa, vel paulò poſt committatur.*
46 *Homicidium in pura rixa commiſſum extra ordinem puniri debet, & non pœna mortis, num.48.*
47 *Contrarium num.47. Declara, vt num 49.*
50 *Vbi non conſtat quis ex rixantibus fuerit aggreſſor ſemper excluditur pœna ordinaria.*
51 *Homicidium in rixa tunc dicitur commiſſum, quando præceſſit aliqua rixa, aut verbalis, aut realis inter occiſum, & occidentem.*
52 *Animus occidendi poſt inchoatam rixam præſumitur ſuperueniſſe inconſulto calore, & præcipiti voluntate non tribuente locum pœnæ ordinariæ.*
53 *Inſultatus ſi excedat modum inculpatæ tutelæ in occidendo inſultantem puniendus eſt pœna extraordinaria pro exceſſu.*

Homicidium quando caſu, & in pura rixa commiſſum dicatur, & quomodo puniatur.

ADNOTATIO III.

1 HOmicidium deliberatè commiſſum fuiſſe non præſumitur, Felin. *in cap. ſicut dignum num.6. de homicid.* Marſil. *in l. ſi in rixa n.28. ff. de ſicar.* Plot. *conſ.103. num.34. vol.1. crim.* Alba *conſ.46. n.2.* Bertaz. *conſ. crim.85. num.2.* Gram. *conſ.32. n.4.* Dec. *conſ.104. n.19. in 3.* Boſſ. *in tit. de homicid. n.23. & 25.* Carrer. *in prax. §. quinto quæro num.6.* Blanc. *de indic. n.54.* Cabal. *de omn. gener. homicid. n.386.* Giurb. *conſ. crim.2. n.13.*

2 Nec tractatus in dubio præſumitur, Innoc. *in cap. continentiam de Cler. percuſ.* Bald. *in l.1. C. de ſer. corrupt.* Corn. *conſ.98. n.21. vol.2.* Pariſ. *conſ.164. n.12. vol.4.* Turret. *conſ.12. n.32. conſ.61. n.26. in 2.* Giurb. *conſ.2. n.14.* Seſſe *deciſ. 212. n.18.* Rot. *Auenionen. dec.93. n.13.*

3 In dubio autem rixa potiùs ſimplex, quàm præuio tractatu ſecuta ceoſetur, Burſ. *conſ.316. n.34. conſ.46. n.12. & conſ.47. n.5.* Macerat. *lib.3. reſ.10. n.4.* Giurba *conſ.2. n.14. verſ. Rixa enim.*

4 Vnde in dubio homicidium præſumitur commiſſum in rixa, & non animo deliberato, & præmeditato, & ita Iodex iudicare debet, ſi ex proceſſu aliter non conſtet, ita vt incumbat onus probandi prætendenti perpetratum animo deliberato, Surd. *conſ.40. n.17.* Bertaz. *conſ. crim.85. n.2.* Baiard. *ad Clar. in §. homicidium n.125.* Tondut. *reſol. ciuil. p.1. cap.171. n.4. tom.2.*

5 Immò potius caſu, quàm appenſatè commiſſum, vt inquit text. *in l.1. C. de ſicar.* Felin. *in cap. fin. de homicid.* Surd. *conſ.40. n.49.* Bec. *conſ.134. n.25.* Macerat. *lib.3. reſol.10. n.5.* Cephal. *conſ.206. n.11.* Dec. *conſ.104. n.19. vol.3.* Menoch. *de arbitrar. caſ.361. n.23.* Burſ. *conſ.316. n.34.* Giurba *conſ.2. n.15.* Farinac. *q.96. n.75. & conſ.61. n.7.* Et ex improuiſo, Grilenz. *conſ.149. n.25.*

6 Propterea qualitas deliberati animi à fiſco eſt probanda, Dec. *conſ.104. n.14.* Turret. *conſ.12. n.34.* Bertaz. *conſ. crim. 315. n.8.* Macerat. *lib.3. reſol.10. num.6.* & ex Bart. Ang. & alijs comprobat Marſ. *in pract. §. conſtante n.64.*

7 Magis tamen eſt credendum teſtibus ſi caſuale homicidium dixerint, quàm deliberatum, Bald. & Felin. *in cap. in noſtra de teſt.* Gabr. *in tit. eod. concl.4. n.21.* Cæpol. *conſ.467. n.37.* Giurba *conſ.2. n.16. in fin.*

8 Quando igitur nullus adeſt præcedens tractatus, nec præambulum propoſitum homicidium dicitur in rixa commiſſum *gloſ. & DD. in l. fin. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Bertaz. *conſ. crim.106. n.5. lib.1.* Maſcard. *de probat. concl.1289. n.2.* Tondut. *reſol. ciuil. p.1. cap.171. n.4. tom.2.*

9 Ampl. vt generaliter homicidium in rixa dicatur commiſſum, quando inter occidentem, & occiſum præceſſit aliqua verbalis, vel realis controuerſia, ex qua incontinenti ipſum homicidium ſuborrum fuit, Boſs. *in tit. de homicid. n.58.* Farinac. *conſ.132. ſub n.6.* Tondut. *reſol. ciuil. p.1. cap. 171. n.5.*

10 Ampl.2. quòd ſi quis caſu obuiam habuerit inimicum, & ita ira commotus illum interfecerit, non dicatur ex propoſito occidiſſe, ſed ex tempore, Bart. *in l. reſpiciendum §. delinquunt ff. de pœn.* Bertaz. *conſ. crim.208. n.8. & 9.* Rimin. iun. *conſ.743. n.3.* Cabal. *de omni genero homicid. num.382.* Clar. *in §. homicid. n.8.* Caſon. *de indic. tract.4. cap.1. n.2. & 3.* Corrad. *in prax. tit. de conſenſ. n.5. in fin.* Molin. *de iuſt. commut. tract.3. diſ.23. ſub num.2.* Azeued. *l.2. n.4. tit.23. lib.8. recom.* Anchar. iun. *lib.3. familiar. q.61. n.10.* Giurba *conſ.2. n.32.* Farinac. *q.126. n.215.*

11 Itaque ſi ex tempore, quia obuium inimicum habuit nullo præuio tractatu, vel deliberatione illum occidat, extra ordinem puniendus eſt, Anguiſ. *conſ.23. n.5.* Cabal. *reſol. crim. caſ.191. n.12.* Caual. *de brach. reg. p.4. n.164.* Guazz. *ad defenſ. reor. defenſ.33. cap.22. num.8.* Giurba *conſ. crim.2. n.32. in fin. & paſſim.*

12 Quod procedit etiã ſi habuerit animum occidendi, modò fortè obuium occidat, nam tunc non punitur de præmeditato ex textu *in cap.21. Exod. num.12. & ſeq.* vbi inquit text. quòd qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur, qui autem non eſt inſidiatus, ſed Deus illũ tradidit in manus eius, conſtituã ſibi locum, in quem fugere debeat, & ex *l.1. in verbo cæterum C. ad l. Cornel. de ſicar.* vbi ea, quæ ex improuiſo caſu potius quàm fraude accidunt, facto plerumque, non noxæ imputantur, Bart. *in l. reſpiciendum 11. §. delinquunt n.2. ff. de pœn.* Felin. *in cap. ſignificante 18. num.14. poſt prin. verſ. homo enim incenſo calore de homicid.* Farinac. *q.126. n.215. & n.211.* vbi facit concluſionem, Surd. *conſ.40. num.23. lib.1.* Vermigliol. *conſ.26. n.9. & 10.*

13 Homicidium autem in dubio quamuis dolo, & animo occidendi commiſſum fuerit, non tamen præſumitur deliberatè, niſi ex aduerſo probetur præmeditationem, & deliberationem occidendi ex interuallo præceſſiſſe, adeo vt patratum fuerit, vt vulgò dicitur *à ſangue freddo*, Marſil. *in l. ſi in rixa num.28. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Felin. *in cap. ſicut dignum num.6. de homicid.* Giurba *conſ. crim.2. num.13.* Farinac. *conſ.138. num.27. poſt med. verſ. nam fiſcus lib.2.* Caſſon. *de Maleſ. tit. de atroc. præmed. cap.5. n.1.* Menoch.

de ar-

*de arbitrar. caſ.*361. *num.*23. Surd. *conſ.*40.*n.*19.*lib.*1. Clar. *in* §. *homicid. num.* 8. *verſ. ex propoſito* , & præcipuè *in fin.* Angel. *de maleſ. in verbo appenſatè* , Boſſ. *in tit. de homicid. num.*53. *& ſeq.* Vermigliol. *conſ.*26. *n.*13.

14 Præcipuè ſi homicidium emanuerit ex calore iracundiæ ſuperueniente ex aliquo facto improuiſo, nam tunc æquiparatur homicidio commiſſo in rixa , iuxta *l. fin. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* & docent Bart. *in l. reſpiciendum* 11. §. *delinquunt n.*2. *ff. de pæn.* Cabal. *de homicid. n.*134. Blanc. *de indict. n.*90. *poſt med. verſ. intelligas etiam* , Boſſ. *de homicid. n.*94. *ante fin.* Vermigliol. *conſ.*26. Clar. *in* §. *homicidium n.*7. *& ſeq.* Farinac. *q.*126. *n.*211. *poſt prin.*

15 Militat enim eadem ratio in homicidio commiſſo in rixa, & in patrato ex impetu, ex caſu improuiſo, cum vtroque caſu primi motus non ſint in noſtra poteſtate, ac proinde excluditur pœna ordinaria, vt ex Peguer. *dec.*14.*n.*15. tradit Vermigliol. *conſ.*26. *n.*11. *&* 12.

16 Limita ſupradicta non procedere, quando conſtat homicidium commiſſum fuiſſe ab inimico etiam non capitali, vtpotè quia ex effectu deducitur antecedens præmeditatio, vt tenet Paul. Merend. *inter conſ. crim. diuerſ.*90. *n.*11. *lib.*2. Blanc. *de indic. num.*90. Hond. *conſ.*87. *num.*97. *ante fin. verſ. & licet lib.*2.

17 Sublim. 1. non procedere , niſi conſtet de inimicitia capitali, ex qua ſola deducitur præmeditationis præſumptio, Bertaz. *conſ.*85. *num.*17. *& ſeq. lib.*1. Burſat. 271. *n.*30. *lib.*3. Dec. *conſ.*67. *n.*9. *& ſeq. lib.*3. Anchar. *conſ.*216. *n.*4. Mantua *conſ.*155. *n.*13. *& conſ.*125. *n.*1. *lib.*1. *& conſ.*173. *n.*14. *lib.*2. Panzirol. *conſ.*151. *n.*3. *& ſeq.* Caſon. *de maleſ. tract.* 2. *cap.*5. *n.*3. Maſcard. *de probat. concl.*98. *n.*5. Farinac. *de communi q.*49. *n.*100. *& q.*126. *n.*179. *& conſ.*61. *n.*16. *lib.*1. *& conſ.*138. *n.*7. *&* 8. *& n* 28. *ante fin. conſ.*193. *n.*44. *lib.*2. vbi etiam de communi Vermigliol. *conſ.*26. *n.*15.

18 Multò magis ſi nulla præceſſit inimicitia inter occiſum , & occiſorem , nam tunc homicidium non poteſt dici animo deliberato commiſſum , Tondut. *q. ciuil. p.*1. *cap.*171. *n.*6. *&* 10. Maſtil. *deciſ.*297. *num.*56.

19 Limit. 2. ſtante rixa, nam tunc non eſt attendenda inimicitia, cum rixa , & ſubitus impetus cadere poſſit etiam inter inimicos , Tondut. *q. ciuil. p.*2. *cap.*171. *n.*9. *&* 10. *tom.*2. Maſtil. *dec.*297. *n.*65.

20 In homicidio enim non eſt locus pœnæ ordinariæ niſi conſtet de animo præmeditato occidendi , Boſſ. *in tit. de homicid. n.*91. vbi quòd punitur mitiùs, etiam ſi dolo commiſerit, Tondut. *q. ciuil. par.*2. *cap.*172. *n.* 16. *tom.*2.

21 Vbicumque enim ceſſat præmeditatio, ceſſat dolus , & conſequenter ceſſare etiam debet pœna ordinaria , adeo vt nec lata culpa ſit dolo æquiparabilis, Hond. *conſ.*104. *n.*8. *& ſeq. lib.* 1. Farinac. *q.*87. *n.*22. vbi de communi Vermigliol. *conſ.*39. *n.*6.

22 Homicidium autem , aut caſu, aut in pura rixa , aut ex propoſito, aut impetu committitur , vt inquit textus *in l. reſpiciendum* 11. §. *delinquunt ff. de pæn.* vnde redditur , aut culpoſum , aut doloſum , aut ſimplex , aut caſuale, aut potè rixoſum .

23 Caſuale igitur homicidium committitur vltra intentionem occidentis ex actu minimè directo, & penitus extraneo ab homicidio , nempè quando quis equo currens , & non valens illum retinere incidit in tranſeuntem, illumque occidit, dummodò equitans non ſit in aliqua culpa, ſcilicet ſi equitans non ſciebat vitium equi, quòd erat effrænatus, vel quando ſciebat frænum eſſe leue , & fragile , nec potens ad retinendum à curſu, vt latè alijs congeſtis tradit Farinac. *q.*126. *n.*37. *p.*4 *in tit. de homicid.*

24 Amp. in homicidio lapide commiſſo caſualiter, nam tunc eſt impunibile , ſecus ſi non caſu , ſed ſtudiosè perpetratum fuerit , nam hoc caſu dicitur perpetratum , cum armis , cum armorum appellatione etiam lapides contineantur , iuxta textum *in l. armorum appellatione ff. de verb. ſignif. per text. in cap. exhibita*, vbi Fel. *de homic.* Cepol. *conſ. crim.* 30. ad tradita per Menoch. *de arbitrar. caſ.* 324. *n.*10. ita Ioſeph. Lud. *dec. Lucen.*62. *n.*15. *&* 16.

25 Ampl. 2. vt homicidium non dicatur dolo commiſſum , ſi quis admenando telum in feram occurrentem hominem interficiat, textus eſt ad literam *in l. reſpiciendum* §. *delinquunt in fin. ff. de pæn.* Socc. iun. *conſ.*58. *per tot. lib.*2. cum alijs allegatis per Farin. *q.*126. *n.*26. *p.*4. *in tit. de homicid.*

Sed in hoc Iudex attendere debet, an adſit aliqua culpa , 26 eiuſque grauitas , & leuitas , & ſecundum eius qualitatem pœnam imponere , ad culpam tamen excludendam ſufficit probare, quòd ſagittans non videbat perſonam , quam percuſſit, præcipuè ſi inter eos nulla aderat inimicitia , ſed potius amicitia, ſecus verò ſi de contrario conſtaret, Boniſ. de Vitalin. *in tit. de inſult. & percuſ. n.*35. Carrer. *in pract. in tract. de homicid. & aſſaſſin. in* §. *tertio quæro n.* 11. Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 324. *n.*2. Planch. *in epitom. delictor. lib.* 1. *cap.*27. *n.*8. Farinac. qui alios refert *in q.*126. *n.*37. *p.*4. *tit. de homicid.*

Limit. in homicidio commiſſo in perſonam vnius dum 27 homicida volebat alium interficere , nam tunc pœna mortis puniri debet, quoniam reatus homicidij conſiſtit in exterminio humanæ creaturæ , & nihil refert , quòd magis vnus, quàm alter occidatur, dummodò dans operam rei illicitæ habeat animum , & in proximo actu occidendi permaneat, nam apud Deum nulla eſt diſtinctio perſonarum , Clar. *in* §. *homicidium verſ. dicunt autem aliqui*.

Contrarium, quòd hoc caſu non ſit imponenda pœna 28 homicidij ordinaria, ſed extraordinaria iuxta æquiorem, & ſeruatam opinionem, de qua poſt alios teſtatus Gomez. *de delict. tit. de homicid. n.*35. Mandel. *conſ.*30 *n.*2. Farinac. *conſ.*1. *n.*15. 18. vbi quòd ſi volens occidere Titium occidat Sempronium, non teneatur pœna ordinaria homicidij , ex quo reſpectu Sempronij non adſuit animus occidẽdi , adeo vt dicatur potius culpa , quàm dolo homicidium commiſſum , & ad hoc , vt quis pœna ordinaria homicidij puniri poſſit, exigitur quòd intercedat dolus quo ad eum , qui fuit occiſus, in nihilo refragante , quòd præceſſerit dolus , quo ad eum, quem occidere intendebat, vt tenuit Iaſ. *in l. ſi pater in* 2. *col. n.*9. *C. de hered. inſtit.* Abb. *conſ.*30. *per totum* , vbi pulchrè hoc idem comprobat .

Generaliter verò homicidium caſu commiſſum eſt im- 29 punibile, *l. abſentem in fin. ff. de pæn.* Boſſ. *de homicid. n.* 66. Farinac. *conſ.* 1. *n.*8. vbi quòd etiam in dubio non ſit denegãda abſolutio, iuxta *conſ. Aym.* 8. *n.*3.

Præcipuè ſi nullus dolus, vel culpa interueniat, *gloſ. in l.* 1. §. *diuus in verbo caſu ff. ad l. Cornel. de ſicar. gloſ. in l. reſpiciendum* §. *delinquunt in verbo, aut caſu in prin. ff. de pæn.* 30 & ibi Bart. *n.*3. *l.*1. *in fin. ff. de ſicar.* cum alijs allegatis per Farinac. *in tit. de homicid. q.*126. *n.*56. vbi quòd hoc caſu 31 Clericus non incurrit irregularitatem *p.*4.

Lim. procedere in homicidio commiſſo caſu fortuito , in 32 quo nulla prorſus interuenerit culpa , ſecus in homicidio commiſſo ex improuiſo caſu, in quo licèt non ſemper concurrat culpa, plerumque tamen præcedit , vt declarat Farinac. *dicta q.*126. *n.*59. per textum *in l.* 1. *in fin. C. de ſicar.*

Homicidium autem leui culpa perpetratum, aut nullo 33 modo puniri poteſt, Boſſ. *in tit. quomodo procedatur per actionem n.*38. Clar. *in* §. *homicidium n.*3. *verſ. culpa dicitur circa med.* Aut ſaltem extraordinaria , & mitiori pœna plectendum, *gloſ. in l. reſpiciendum* §. *delinquunt in verbo , aut caſu in prin. verſ. ſic aliquando ff. de pæn.* vbi Bart. *n.*3.

Prout etiam homicidium leuiſſima culpa commiſſum 34 redditur impunibile, Socc. iun. *conſ.*58. *n.*10. *verſ. vel ſecundo reſpondere poteſt lib.*1 Clar. *in* §. *homicidium num.* 3. *verſ. culpa dicitur circa med.* Boſs. *in tit. de homicid. n.*69. Farinac. *q.*126. *n.*55. *p.*4. *in tit. de homicid.* aut ſaltem mitiùs punitur, ſecundum *gloſ. in l. reſpiciendum* §. *delinquunt in verbo , aut caſu in prin. & in verbo caſu ff. de pæn.* & ibi Bart. *poſt n.* 3. *& ſeq.*

Homicidium verò culpoſum pœna non ordinaria , ſed 35 extraordinaria, & mitiori arbitrio Iudicis , iuxta facti , & perſonarum qualitatem punitur, Clar. *in pract.* §. *homicidium n.*3. *ſub verſ. culpa dicitur*, vbi de communi Carrer. *in pract. in* 3. *tract. de homicid. & aſſaſſin.* §. 14. *n.* 1. Gomez. *de delict. cap.*3. *rub. de homicid. n.*15. Menoch. *de arbitrar. q. caſ.*354. *n.*1. 11. *&* 12. cum alijs per Farinac. *q.*126. *n.* 42. *&* 50. ex quo vbi agitur de pœna corporali, culpa neque 36 etiam lata æquiparatur dolo, *l. in l. Cornel. in princ. ff. ad l. Cornel. de Sicar. vbi gloſ. in verbo culpa lata*, Cabal. *in tract. de homicid. n.* 197. 202. *& ſeq.* Vermigliol. *conſ.*37. *n.*1. Boſſ. *in tit. de homicid. n.*67. Planc. *in Epit. delictor. lib.* 1. *cap.*10. *n.*6. cum alijs adductis per Famian. Centolin. *in addit. ad conſ.* 1. *Farinac. lit. F.*

Et puniri debet pœna pecuniaria , vel exilij pro modo 37

culpæ, Boſſ. *in tit. de defenſ. reor. n.68.* Farinac. *conſ. 1. n. 18.* & quandoque etiam pœna triremium ad tempus puta per triennium, nam licèt lata culpa non æquiparetur dolo in corporalibus, ac proinde corporaliter puniri nequeat, ſe-
38 cundum Anchar. *conſ. 283. in fin.* verior tamen eſt opinio, quòd etiam corporaliter puniri poſſit, quando delictum eſt capitale, dummodò mitiùs puniatur, quàm dolus, Maran. *in ſuo ſpecule p. 4. in prin. n. 59. verſ. reſtat tamen dubium*, vbi de communi Bero, *in cap. 2. num. 40. poſt med. verſ. & quamuis de conſtit.* Cepol. *conſ. 41. num. 9.* vbi quòd pœna pecuniaria, vel pœna relegationis per quinquennium ad ſummum lata culpa puniatur, ad textum *in l. lege Cornelia la 2. §. cum quidam ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Clar. *in §. fin. q. 84. in fin. prin.* quos refert, & ſequitur Famianus Centulin. *in addit. ad conſ. 1. Farinac. lit. E.*

39 Culpoſum verò, ſeu non doloſum homicidium dicitur illud, quod perpetratur ſine animo, & voluntate occidendi, textus eſt *in l. 1. §. diuus Adrianus ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Clar. *in §. homicidium num. 3. verſ. culpa dicitur, & num. 4.* Boſſ. *in tit. de homicid. n. 35. in fin. verſ. & quia animus*, cum aliis congeſtis per Farinac. *q. 126. num. 4. p. 4. in tit. de homicid.*

40 Hinc eſt, quòd culpoſum redditur homicidium, ſi quis proiecit lapidem aduerſus Canem, & tranſeuntem occidat, etenim ſi proiecit lapidem aduerſus canem ad ſui neceſſariam defenſionem, tunc nulla pœna punitur ſi tranſeuntem percutiat, & occidat, ſi vero non ad defenſionem neceſſariam lapidem proiecit, & tunc non tenetur de occiſo tamquam doloſus, ſed tamquam culpoſus, Bonif. de Vitalin. *in tit. de inſult. & percuſ. n. 35.* Sebaſt. Medic. *in tract. de caſ. fortuit. q. 8. n. 25.* Clar. *in §. homicidium n. 4. in fin.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concl. 864. n. 4.* Farinac. *q. 126. n. 17.*

41 Prout etiam caſuale dicitur, ſi quis proiecit lapidem non credens, nec animaduertens aliquem occidere, nihilominus tranſeuntem, vel adſtantem percutit, & occidit, vt ſæpè contingit in proiectione lapidis facta per feneſtram, quo caſu quis decapitari non debet, ſed mitiùs puniri, latè Farinac. *dicta q. 126. num. 18. & 19.* vbi alia exempla adducit,

42 Homicidium verò ſimplex non deliberatum, & non præmeditatum dicitur illud, quod in pura rixa committitur, Clar. *in pract. §. homicidium n. 1.* Farinac. *in prax. crim. q. 120. num. 7.*

43 Et dicitur etiam ſimplex licèt doloſum, quando deliberatio aliquem occidendi non ex interuallo proceſſit, ſed in rixa, vel calore iracundiæ ſuperuenerit, Clar. *in §. homicidium n. 7. verſ. doloſum autem*, Farinac. *conſ. crim. 2. n. 19. circa fin. tom. 1.*

44 Immò ad excludendam deliberationem, & præmeditationem, ad effectum, vt homicidium commiſſum cenſeatur calore rixæ non eſt neceſſe, vt committatur in fragranti rixa, & in eodem actu, & impetu, nullo prorſus interiecto tẽporis ſpatio, ſed ſufficit, quòd etiam ex interuallo poſt rixã, & inde ad aliquos dies, dummodò rixæ calor duret, prout dicitur durare intra triginta dies, ſed verius eſt, quòd arbitrio Iudicis hoc remittatur, Menoch. *de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 361. num. 18. & ſeq.* Baiard. *ad Clar. in §. homicidium n. 21.* Bertaz. *conſ. 65. num. 11.* Boſſ. *in tit. de homicid. n. 61.* Farinac. *q. 126. n. 214.* Vermigliol. *conſ. 38. num. 9.*

45 Et incontinenti dicitur perpetratum ne dum ſi in eadem rixa commiſſum fuerit, ſed etiam ſi paulò poſt Marſ. *conſ. 137. num. 31. & ſeq.* quod paulò poſt verificatur etiam ſi fuerit decurſum tempus triginta dierum, dummodò ſemper idem iracundiæ calor perdurauerit, nec ad extraneos actus diuerſus fuerit, Luc. de Pen. *in l. omnes omninò Curiales C. de decur. lib. 10.* Dec. *in l. quidquid calore in fin. ff. de reg. iur.* Boſſ. *in tit. de homicid. num. 61. & 62.* vbi etiam ſi in alio loco, quàm in rixa ſecutum fuerit Farinac. *conſ. 2. num. 8. & conſ. 166. num. 9. poſt med.*

46 Huiuſmodi autem homicidium in rixa commiſſum non poteſt puniri pœna ordinaria, ſed extra ordinem iuxta delicti circumſtantias, & qualitates, Menoch. *de arbitrar. caſ. 362. num. 4. verſ. & iuris, & num. 11. in fin. & num. 26.* Tondut. *reſol. ciuil. p. 1. cap. 171. num. 1. tom. 2.* Farinac. *conſ. 100. num. 28.* Hodd. *conſ. 99. num. 45. vol. 1.* Pneguer. *dec. crimin. 14. num. 16.*

47 Contrarium, quòd homicidium in rixa commiſſum dicatur doloſum, & ideo pro eo imponi poſſit pœna mortis, ſi animo occidendi commiſſum fuerit, docent Aretin. *conſ. 80. num. 1.* Boſſ. *in tit. de inquiſit. num. 116. & ſeq.* Clar. *in §. homicidium verſ. doloſum. & verſ. ex propoſito num. 5. & 6.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 62. n. 18. & ſeq.* cum aliis congeſtis per Farinac. *q. 126. num. 47. p. 4. in tit. de homicid.*

Verùm raro pro homicidio in rixa commiſſo fuiſſe, 48
quem apud eum in pœnam mortis condemnatum, inquit Clar. *in §. homicidium num. 30. in fin. verſ. alia etiam eſt defenſio*, expreſsè quòd non intret hoc caſu pœna mortis, tamquam perpetratum crimen inconſulto iracundiæ calore abſque prauo animo occidendi, docet Socc. *conſ. 178. in fin. verſ. primo, quia lib. 2.* & ante eum Alber. *in l. ſi in rixa ff. ad Turpil. poſt num. primum*, Cyn. *in l. is, qui cum telo n. 2. verſ. & hoc, & in fin. C. ad l. Cornel. de ſicar.* Farinac. qui alios copioſè congerit *d. q. 126. n. 48. p. 4.*

Declara conciliando has contrarias ſententias, quòd pro 49
homicidio in rixa commiſſo eſt imponenda pœna mortis, conſtito, quòd occiſor fuerit auctor rixæ, & prouocator, & quòd ſimul verè habuerit animum occidendi, & in hoc caſu ſecunda ſententia eſt verior, & tenenda, ſecus vero ſi non conſtat, quòd homicida fuerit prouocator, & quòd altercandu habuerit animum occidendi, qui in dubio propter rixæ calorem non præſumitur, & his concurrentibus prima ſententia ſibi locum vindicat, & iuxta eam multos à morte liberaſſe iudicando, & conſulendo; eò quia in proceſſu non conſtabat reos fuiſſe prouocantes, & habuiſſe animum occidendi, teſtatur Farinac. *cit. q. 126. n. 49.* Vermigliol. *conſ. crim. 28. n. 5.*

Præcipuè vbi non conſtat, quis ex duobus rixantibus 50
fuerit aggreſſor, nam tunc ſemper excluditur pœna ordinaria, Guazzin. *de defenſ. reor. defenſ. 29. cap. 4. n. 30.* & ideò hoc caſu imponendam eſſe pœnam relegationis, vel exilij ad quinquennium, tradit Ric. *collet. 1016. verſ. limita tamen*, Tondut. *reſol. ciuili p. 1. cap. 171. num. 2. & 3.*

Homicidium autem in rixa tunc dicitur commiſſum, 51
quando illud præceſſit aliqua rixa, aut verbalis, aut realis inter occidentem, & occiſum, Boſſ. *in tit. de homicid. num. 58.* Farinac. *conſ. 132. ſub num. 6.* Vermigliol. *conſ. 28. num. 13.*

Ampl. etiam ſi poſt inchoatam rixam reſultet præſum- 52
ptio animi occidendi, quia vbi non conſtat de præcedenti inimicitia, tractatu, aut cogitatione, & deliberatione delinquendi, homicidium præſumitur ſuperueniſſe inconſulto calore rixæ, ex abrupta quadam, & præcipiti voluntate, non tribuente locum pœnæ ordinariæ, Clar. *in §. homicidium num. 6. verſ. ex oppoſito*, vbi ita ſæpè à Senatu Mediolan. fuiſſe iudicatum, Menoch. *de arbitrar. caſ. 361. n. 37. & ſeq.* Farinac. *q. 126. n. 48. verſ. ferme, & n. 188.*

Quando autem quis fuerit aggreſſor, ſeu prouocator, & 53
rixæ cauſam dederit, quamuis ille, cõtra quem aggreſſio facta fuerit, aggreſſorem occiderit, etiam excedendo modum inculpatæ tutelæ, & quamuis occidens dolo, & ex propoſito fecerit, non tamen pœna mortis puniri debet, ſed extraordinaria pro modo exceſſus, & hæc eſt doctrina communiter recepta ab omnibus Doctoribus ad textum *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Aym. *conſ. 111. num. 8. & ſeq. vol. 2. inter conſ. diuerſ.* & de communi, & vera ſententia teſtatur Fachin. *lib. 1. controuerſ. cap. 33.* Gail. *lib. 2. pract. obſer. 100. num. 11. & obſer. 110. num. 15. & de pace public. lib. 1. cap. 16. num. 19.* quos refert, & ſequitur Tondut. *quæſt. & reſ. ciuil. p. 2. cap. 171. num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium doloſum dicitur ſi committatur animo occidendi.*

2 *Et dicitur præmeditatum, quando reſoluitur in animo ex interuallo, à ſangue freddo.*

3 *Ex propoſito dicitur ſi animi deliberatio homicidium præcedat.*

4 *Homicidium, vt præmeditatè cenſeatur commiſſum, quæ requirantur.*

5 *Præmeditatum, deliberatum, & animus occidendi coniecturis probatur. Contrarium num. 6. Diſting. primam ſententiam procedere quo ad torturam, vel ad impo-*

Digitized by Google

imponendam extraordinariam, ſecus quo ad ordinariam, num.8.
9 *Ad condemnandum in pœnam extraordinariam indicia debent eſſe indubitata, ſecus ſi ſint tantùm apparentia, & probabilia, num.10.*
11 *Indicia quando dicantur indubitata.*
12 *Ex inimicitia præcedente homicidium præſumitur præmeditatum.*
13 *Lim. procedere ſi inimicitia non ſit capitalis.*
14 *Lim. 2. ſi caſu obuiam habuerit inimicum, ſecus ſi data opera, num.15.*
16 *Ex ſola inimicitia non arguitur animus deliberatus occidendi, niſi aliqua non dicto inimicum aggrediatur.*
17 *Et eſt probanda inimicitia, eiuſque cauſa.*
18 *Homicidium præſumitur præmeditatum, ſi occidens perquiſiuit iter occiſi.*
19 *Prout etiam ex verbis in rixa, vel poſt rixam prolatis, num.21.*
20 *Animus ex loquela dignoſcitur.*
22 *Homicidium præmeditatum præſumitur ex congregatione, & aſſociatione perſonarum, ſecus ſi fuerit caſualis.*
23 *Ita etiam ex qualitate armorum inſolitorum, ſecus in eo qui ſolitus eſt geſtare arma, n.24. vel ſi licentia Prætoris concurreret, n.25.*
26 *Præſumitur præmeditatum ſi ex interuallo poſt commiſſam rixam patratum fuerit.*
27 *Actus ex interuallo, quando ſit factus, relinquitur arbitrio Iudicis.*
28 *Animi deliberatio commiſſi homicidij præſumitur ex aſſiſtentia in loco delicti.*
29 *Lim. procedere in homine malæ conditionis, & ſolitus delinquere.*
30 *Lim. procedere in deambulatione, & aſſiſtentia inſolita.*
31 *Animi deliberatio præſumitur in ſolito vulnerare, & delicta perpatrare. Lim. vt num.32.*
33 *Mala hominis reputatio in materia indiciorum multùm operatur. Lim. vt num.34.*
35 *Malus non præſumitur ſemper malus ſi per triennium laudabiliter vixerit.*
36 *Animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumitur ratione loci occulti apti ad inſidias. Limit. vt num. 37.*
38 *Animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumitur in eo, qui ex improuiſo nullis dictis verbis alterum aggreditur, ſecus ſi aliqua verba prolata fuerunt.*
39 *Animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumitur ex multiplicitate vulnerum. Lim. vt n. 40.*
41 *Item præſumitur ex præambulis præparationibus. Lim. vt num.42.*
43 *Item ex præcedenti tractatu, conſilio, & deliberatione. Lim. vt num.44.*
45 *Item præſumitur ſi tempore nocturno patratum fuerit homicidium. Lim. vt n.46.*
47 *Item præſumitur ex præcedentibus minis, & iactatione, n.48. Lim. vt n.49. Et quid ſi ignoretur percuſſor, n.50.*
51 *Item præſumitur ex confeſſione extraiudiciali.*
52 *Confeſſio extraiudicialis commiſſi delicti connumeratur inter indicia indubitata.*
53 *Non attenditur niſi quatuor concurrentibus.*
54 *Non ſufficit ad torquendum, niſi ſit probata per duos conteſtes de loco, & tempore, num. 55.*
56 *Item animus præmeditatus occidendi præſumitur ex geminata rixa, vbi declaratur.*
57 *Item præſumitur animus occidendi ſi nulla cauſa præcedente patratum fuerit. Contrarium n.58.*
59 *Coniectura, & præſumptiones excluſiuæ delicti magis ſunt attendendæ, quàm incluſiuæ.*
60 *Homicidium licèt animo occidendi commiſſum fuerit, non tamen præſumitur deliberatum à ſangue freddo niſi probetur.*
61 *Neque dicitur præmeditatus, niſi conſtet de negatiua interuentus rixæ, vel de affirmatiua præmeditationis.*
62 *In dubio non præſumitur præmeditatum, licèt non iuſtificetur pura rixa.*
63 *Neque quando occidens fuit inſultatus.*
64 *Inſultatus quidquid facit præſumitur facere ad ſui defenſionem.*
65 *Homicidium ex propoſito, & doloſum punitur pœna mortis, tam de iure ciuili, quàm diuino, vt neque à Principe hæc pœna remitti poſſit non obſtante pace offenſi, n.66. Lim. vt n.69.*
67 *Sed adhuc effectum verus dolus requiritur.*
68 *Homicidium doloſum, ex propoſito, & animo occidendi idem ſunt.*
69 *Animus occidendi ſimplex differt ab animo occidendi cum præmeditatione.*
70 *Pœna capitis vbi ex forma legis, ſtatuti, vel edicti eſt imponenda, intelligitur ſi animo deliberato patratum fuerit delictum.*
71 *Homicida, vt pœna mortis puniatur verus dolus requiritur ex propoſito, & animo deliberato, nec ſufficit lata culpa, num.72.*
72 *Lata culpa non æquiparatur dolo, vbi agitur de pœna ſanguinis.*
73 *Delictum dolo bono commiſſum non punitur, ſecus dolo malo. Diſtingue, vt num.74. & 75.*
76 *Dolus præſumptus punitur extra ordinem.*
77 *Clericus reus homicidij doloſi, & deliberati punitur ad triremes in perpetuum.*
78 *Lim. ſi eſſet extraordinaria pœna puniendus.*
79 *Pro qualificato vere homicidio præter pœnam depoſitionis ab honore, ordine, & officio, amittit ipſo iure beneficia.*
80 *Immò quod Clericus pro homicidio qualificato poſſit etiam tradi curiæ ſæculari conſulto Papa.*

Homicidium doloſè ex propoſito, & deliberatè quando committatur, & quomodo puniatur.

ADNOTATIO IV.

Doloſum homicidium dicitur illud, quod committitur ex voluntate, ac animo occidendi, Clar. *in §. homicidium num.5. verſ. doloſum autem*, Carter. *in pract. crim. in 3. tractat. de homicid. & aſſaſſin. §. homicidij autem*, Farinac. *in tit. de homicid. q.126. n.2. p.4.* 1

Adeo vt tunc dicatur præmeditatum, ſeu deliberatum, vel ex propoſito, quando reſoluitur in animo occidentis ex interuallo, antequàm perpetretur, ſedato iracundiæ calore, & vt dicitur, *à ſangue freddo*, Boſs. *in tract. de homicid. num. 53.* Clar. *in §. homicidium num.1. & 6. verſ. ex propoſito*, Menoch. *de arbitrar. quæſt. lib.2. caſ.361. num.4. ſub verſ. ſciendum eſt iuncto num.6. 15. 22. & 55.* Farinac. *q.126. n.8.* Cabal. *de homicid. n.383.* Surd. *conſ. 40. num.19. lib.1.* Vermigliol. *conſ.28. n.3. & 4. conſ.37. n.2. conſ. 67. n. 1. & conſ. 69. n.2. & 7.* 2

Et ſi animi deliberatio homicidium præcedat cenſetur ex propoſito perpetratum, etiam ſi induſtriæ, & inſidiæ non interuenerint, Clar. *in §. homicidium num.6. verſ. ex propoſito*, ſed contrarium tenet Caſſon. *de indic. & tortur. cap. 1. num.7. & ſeq.* quas opiniones concordare ſtudet, Farinac. *in q.126. n.12.* & *13.* ſcilicet, quòd vna opinio procedat ſi inſidiæ magna induſtria fuerint adhibitæ, altera ſi leui. 3

Ad hoc autem, vt homicidium cenſeri poſſit præmeditatè commiſſum requiritur probatio cauſæ ratiocinatiuæ, & proportionatæ, cum in delictis deliberatis ad effectum conſiderandi cauſæ proportionem ſolum attendi debeat cauſa delinquendi ratiocinatiua, Caſſon. *de indic. tract. 2. cap. 2. num. 1. & ſeq. & cap. 3. num. 1.* Blanc. *de indic. num. 255. & ſeq.* Farinac. *q.52. n.145. & conſ.192. n.1. & n. 2.* Vermigliol. *conſ.15. num.5. & conſ.42. num.9.* 4

Homicidium præmeditatum, & deliberatum, ſeu deliberatus occidendi animus, & tractatus præcedens præſumtionibus, & coniecturis, probatur Caſſon. *de indic. & tortur. in præmiſſis cap.5. num. 1.* Clar. *in §. homicidium num. 6. verſ. ex propoſito, & verſ. alia etiam eſt defenſio n. 30.* Abb. *conſ.46. num.1. lib.1.* Bertazol. *conſ.85. n.6. & 8. in fin. lib.1.* Farinac. *conſ.61. num.1. tom.1. & conſ.138. n.1. tom. 2.* 5

6 Contrarium, quòd deliberatio, & tractatus non præſumptiuè, ſed clarè, & diſtinctè probari debeat, Bald. *in l. non ideò minus n. 26. C. de accuſat.* Carrer. *in pract. crim. in 3. tractat. de homicid. & aſſaſſin. §. quartò quæro n. 7. & 9.* Marſil. *in l. ſi in rixa n. 27. ff. de ſicar.*

7 Limit. conciliando has opiniones, vt prima opinio procedat, vel quoad torturam inferendam, Marſ. *conſ. 96. num. 11.* Clar. *in pract. §. homicidium verſ. alia etiam eſt definitio poſt med.* ibi, *ſecundus eſt caſus*, Cattar. *de execut. ſenten. cap. fin. n. 244.* Farinac. *conſ. 61. n. 21. verſ. ideò ad hæc euitanda tom. 1.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 16. n. 1. & 2.*

8 Vel quoad imponendam pœnam extraordinariam, non autem ordinariam, in quibus terminis procedit ſecunda opinio, ſcilicet ad imponendam pœnam ordinariam, ex communi, & veriſſima concluſione, quòd animus deliberatus in homicidio ſi præſumptionibus probetur, non ſufficiat ad condemnandum in pœnam mortis, ſed in aliam mitiorem, & forſan etiam pecuniariam, Marſil. *in l. 1. §. diuus Adrianus num. 36. & ſeq. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & conſ. 96. num 9. & 10.* Rol. *conſ. 11. num. 11. & 12. lib. 3.* Farinac. *conſ. 61. num. 21. præcipuè in fin. tom. 1.* vbi ſubdit, quòd ſi ex præſumptionibus, & indicijs quãtumuis violentis, & Indubitatis Iudex aliquem condemnari velit (quod nõ niſi rarò facere licet) debet ſententiam ſuam multum temperare, & ob id non vltimi ſupplicij, ſed aliam mitiorem imponere valet pœnam, iuxta originalem doctrinam Innoc. *in cap. quia veriſimile num. 2. verſ. non tamen de præſumpt.* Boſſ. *in tit. de conuinct. num. 38. 40. 42. 45. & in tit. de confeſ. num. 21.* Petr. à Planc. *in Epit. delict. cap. 14. num. 3. in fin.* vbi de magis communi Anton. Gomez. *de delict. cap. 3. rub. de homicid. n. 45.* Gram. *dec. 42. n. 14.* vbi quòd ita communiter tenetur.

9 Quinimò ad condemnandum in pœnam extraordinariam præſumptiones, & indicia debent eſſe indubitata, vt expreſsè loquitur text. *in l. fin. vbi gloſ. C. de probat.* vbi Bald. *num. 2.* Boſs. *in tit. de conuinct. n. 5. 26. 27. & ſub n. 30.* cum alijs relatis per Farinac. *conſ. 78. n. 26. tom. 1.*

10 Vnde ſi præſumptiones non ſint indubitatæ, ſed tantùm probabiles, & apparentes, ex eiſdem ad condemnationem minimè deueniri poteſt, *gloſ. in l. fin. in verbo vel indicijs verſ. non autem C. de probat.* vbi Paul. de Caſtr. *n. 3.* Cyn. *n. 1.* Aret. *in cap. tertio loco n. 15. in fin. tit. eod.* & ita firmaſſe Rot. *in Romana, ſeu Hiſpalen. Simoniæ coram Blanchetto*, refert Farinac. *conſ. 78. n. 26. in fin. tom. 1.*

11 Et indicia non dicuntur indubitata, niſi taliter arctent mentem Iudicis, vt omninò credat delictum, ita vt nequeat in contrarium inclinare, Paul. de Caſtr. *in l. fin. num. 5. C. de probat.* Corrad. *in prax. in tit. de negat. crim. & tortur. n. 46. fol. mihi 305.* Boer. *dec. 164. num. 3. & 4.* Farinac. *conſ. 78. n. 27. tom. 1.*

12 Ex inimicitia præcedente, homicidium indè ſubſecutum præſumitur deliberatè, & appenſatè commiſſum, Albet. *in l. & ſi amici quis domum ff. de adulter. & in tract. de ſtat. q. 64.* Paul. Meren. *conſ. crim. diuerſ. 90. num. 11. lib. 2.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 361. n. 49.* Bertaz. *conſ. 208. n. 12. lib.* ... Hond. *conſ. 87. n. 99. in 2.* Giurba *conſ. 2. n. 21.* Farinac. *conſ. crim. 61. n. 2. tom. 1.* Blanc. *in tit. de indic. n. 90.* Maſcard. *de probat. lib. 1. conſ. 98. n. 1. & 2.* Farinac. *conſ. 61. n. 2. lib. 1. & conſ. 142. n. 2. lib. 2.*

13 Lim. 1. procedere ſi inimicitia ſit capitalis, ſecus ſi non ſit capitalis, quia tunc excluditur præſumptio deliberationis, ſecundùm communem ſententiam de qua ex Anchar. teſtantur Mant. *conſ. 152. n. 13. & conſ. 173. n. 14 lib. 1.* Panzirol. *conſ. 151. n. 3. & 4.* Dec. *conſ. 67. n. 9. & 10.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 96. n. 5.* Bertaz. *conſ. 85. n. 17. & ſeq. lib. 1.* Farinac. *conſ. crim. 61. n. 16. & in prax. in tit. de indic. & tortur. q. 49. n. 100. p. 1. tom. 2. & q. 126. num. 179.* & rurſus *conſ. 138. n. 7. & 8. & 18. ante fin. & con. 193. num. 44. lib. 2.* Vermigliol. *conſ. crim. 26. n. 15.*

14 Limit. 2. quando quis caſu obuiam habuerit inimicum, & ira commotus illum interfecerit, nam tunc ex propoſito non dicitur occidiſſe, ſed ex tempore Clar. *in §. homicid. n. 8.* Cabal. *de omni genere homicid. num. 382.* Bertaz. *conſ. crim. 208. num. 7. & 9.* Rimin. iun. *conſ. 743. num. 3.* Molin. *de iuſt. commut. tract. 3. diſ. 23. ſub num. 2.* Corrad. *in prax. tit. de conſent. num. 5. in fin.* Aochar. iun. *lib. 3. familiar. quæſt. 61. num. 10.* Farinac. *quæſt. 126. n. 215.* licet leui aliquo verbo, vel facto prouocatus illum ſtricto gladio interficiat, latè Cabal. *d. tract. à num. 115. vſq. ad n. 141.* Et ſi occidendi animum is habeat, vt alijs relatis tradit Giurba *conſ. crim. 2. num. 32.*

Sublim. procedere ſi caſu inimicum ſuum quis obuiam 15
habuerit, ſecus ſi data opera, & ex propoſito, ex quo antea illum occidere deliberauerat ambulaſſet armatus animo illum occidendi, nam tunc etiam ſi caſu illum obuiam habuerit, & occiderit, homicidum cenſetur præmeditatum, Boſs. *in tit. de homicid. num. 63. & 65.* Maluaſ. *conſ. 70. num. 9.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 361. num. 8.* Ruin. iun. *conſ. 743. num. 3.* & ita in Senatu ſeruatum fuiſſe teſtatur Clar. *in §. homicid. n. 9.* Giurba *conſ. crim. 2. num. 62.* vbi *in verſ. proinde*, ſubdit, quòd hoc caſu nec deliberati animi qualitas probanda ſit, quia ſatis probata dicitur, ſi alio non apparente armatus incedens inimicum ſuum aggrediatur, & occidat, Vulpel. *conſ. 127.* Farinac. *q. 126. num. 216. & conſ. 132. n. 6. lib. 2.*

Limit. 3. vt ex ſola inimicitia deliberatus occidendi ani- 16
mus non arguatur, niſi inimicus aliquo priùs non dicto Inimicum ſuum aggrediatur, Clar. *in §. homicid. n. 6.* Surd. *conſ. 40. n. 29.* Maſcard. *de probat. concl. 98. num. 21.* Giurba *conſ. 51. n. 8.* Farinac. *q. 127. n. 215. & 216. & con. 138. n. 18.* Caſtil. *dec. 172. n. 7.*

Cæterùm indicium non oritur ex inimicitia niſi probe- 17
tur, quòd fuerit euidens, & manifeſta, aut niſi appareat de cauſa inimicitiæ, Gram. *vot. 34. n. 4. & conſ. 44. n. 7.* Burſat. *conſ. 20. num. 18. verſ. 2. reſpondetur lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 1.* Dec. *tract. crim. p. 1. lib. 3. cap. 25. n. 30. 31. & 35.* Farinac. *conſ. 56. n. 8. per tot. lib. 1. & conſ. 138. n. 28. tom. 2.*

Ampl. 2. vt præmeditatum præſumatur homicidium, ſi 18
occidens perquiſiuit iter occiſi, præcipuè ſi miſerit exploratores ad recognoſcendam permanentiam, & locum, vbi inimicus degebat, nam ſi non habuiſſet animum deliberatum occidendi, vtique diligentiam recipiendi ſuum inimicum exploratorum interuentu non adhibuiſſet, vt tradit Farinac. *conſ. 193. num. 83.* ex Menoch. *de arbitrar. caſ. 361. n. 38.* Giurba *conſ. crim. 63. num. 26. & 27. & conſ. 87. n. 16.* facit Seſa. *dec. 211. num. 22.*

Ampl. 3. vt etiam præmeditatio homicidij deſumatur ex 19
verbis in rixa, vel poſt rixam prolatis, ad notata per Marſ. *in l. 1. §. diuus num. 8. ff. de ſicar. & ſing. 225.* Blanc. *in l. fin. num. 196. ff. de quæſt.* Gram. *vot. 23. num. 8.* Boſs. *in tit. de*
homicid. num. 44. & 56. cum animus ex loquela dignoſca- 20
tur, *l. Paulus ff. de rem. rat. haber.* ita Giurba *conſ. 62. num.*
20. vnde quòd ex verbis iactatorijs dignoſcatur animi de- 21
liberatio, vt ſi quis iactet eſſe in ſua manu occidere Caium, tradit Menoch. *de arbitrar. caſ. 361. n. 50.* Farinac. *conſ. 61. n. 4. lib. 1. & conſ. 138. n. 12. tom. 2.*

Ampl. 4. vt ex qualitate perſonarum, quibus quis aſſo- 22
ciatus progreditur homicidij præmeditatio arguatur, nam ſi quis multos ſocios iam ante perpetratum facinus congregauit, atque coadunauit, deinde ſubſecutum ſit delictũ, tunc præſumitur animo deliberato factum, Caſſon. *in tract. malef. tract. 3. cap. 7. pag. 32.* Marſil. *in l. 1. §. diuus n. 50. ff. de ſicar.* Gandin. *in tit. de homicid. num. 18.* Cephal. *conſ. 206. n. 12.* Bertaz. *conſ 85. num. 13. & 14.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 361. num. 40. & 41.* Farinac. *conſ. 138. num 21. & conſ. 193. num. 69.* quod procedit etiam ſi armati delinquenti, ſeu occiſori auxilium non præſtiterint, dummodò delicto, ſeu rixæ adſtiterint, ſecus autem ſi aſſociatio, & aſſiſtentia armatorum probetur fuiſſe caſualis, ita Giurba *conſ. crim. 63. n. 21.*

Ampl. 5. vt indicium præmeditati animi dignoſcatur ex 23
qualitate armorum, & inſtrumenti genere inſolito, quibus offenſio, ſeu mors illata fuit, præcipuè ſi præter morem delinquens arma parauit, & geſtauit, Caſſon. *de malefic. tract. 3. cap. 8. de indict. tract. 13. n. 4.* Hercul. *de caution. non offen. cap. 44. num. 17.* Guazz. *tract. de non offend. caut. §. 3. q. 38. num. 14. p. 2.* Menoch. *de arbitrar quæſt. caſ. 361. n. 43.* Franc. *dec. 713. n.* .. Giurba *conſ. 63. num. 22.* Farinac. *conſ. 61. num. 3. & 17. lib. 1.* vbi quòd ſecus in deferente enſem, & loricam, vel alia arma ſolita geſtari à perſonis præcipuè nobilibus, *& conſ. 138. num. 19. lib. 2.*

Lim. Ampliat. vt armorum delatio non faciat indicium 24
contra eum, qui ſolitus eſt deferre arma Maſcard. *de probat.*

concl.

*concl.*97. *num.*4. Farinac. q.52. *num.*79. & 86. *ac conſ.*138. *num.* 30. Giurba *conſ.* 63. *numer.* 24.

25 Lim. 2. ſi licentia Prætoris deferendi arma concurrat, *ex l. 1. C. vt vſus armorum*, Corn. *conſ.* 20. *num.* 3. Rol. *conſ.* 3. *num.*32. *vol.*2. Tuſc. *pract. concluſ. lit. A. concluſ.*515. *num.* 2. dummodò tamen expreſsè conceſſa ſit, cùm aliàs data intelligi poſſit ſub diſſimulatione, *l. fin. C. de Fabricenſ. lib.* 10. Borel. *conſ.* 44. *num.* 25. ita Giurba *conſ.* 63. *num.* 23.

26 Ampl. 6. vt homicidium appenſatum dicatur, & dolo commiſſum, ſi ex interuallo, & non in continenti ſecutam iniuria occiſor non vindicauerit, quod enim incontinenti non interpoſito aliquo temporis ſpatio ſit, ſine dolo præſumitur, quòd verò ex interuallo, non caret machinatione, & fraude, Bellon. *de his, quæ fiunt in continen. cap.*65. *n.* 17. Giurba *conſ.*86. *num.*3.

27 Limit. vt dictio incontinenti, cum aliquo temperamento accipienda ſit, nam lex, quid in continenti fieri requirens, actum pernecesse non exigit, vt eodem temporis momento fiat, ſed longum quandoque ſignificat interuallum arbitrio Iudicis taxandum, vt latè alijs congeſtis comprobat Giurba *conſ.*86. *n.*18. & 23.

28 Ampl. 8. vt animi præmeditati, & deliberati præſumptio deſumatur ex deambulatione, & adſtantia in loco commiſſi delicti, vbi occiſor expectaſse credendum eſt inimicum illuc tranſiturum, Roman. *in l. ſi quis in villa num.* 5. *ff. de Syllan.* Salycet. *in l. fin. num.*9. *in fin. verſ. & viſus fuit illo ſerò C. eod.* Nouel. *in pract. crim. in prin. num.* 59. *& in tract. ad defenſ. tit. an inditia pro reo danda ſint num.*63. Caſon. *de indic. & tortur. cap.*2. *num.*1. & 3. Farinac. *conſ.*61. *num.*5. *tom.*1.

29 Limit. procedere in homine malæ conditionis, & famæ, & ſolito ſimilia perpetrare, aliàs ſecus, vt ex Batt. tradit Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.*89. *num.*126. *& ſeq.* Blanc. *de indic. num.*71. *in fin. iuncto num.*76. Angel. *de malef. in verbo quòd fama publica num.* 50. *verſ. intellige tamen*, & ibi Angel. *in addit. verſ. fateor tamen*, Farinac. *conſ.*61. *n.* 19. *lib.* 1.

30 Lim. 2. procedere in tranſitu, ſeu deambulatione inſolita per locum inſolitum, ſecus autem ſi per viam publicam frequentatam, & in qua homines ſolent ſtare, & deambulare, præcipuè ſi probetur deambulationam eſſe ex cauſa neceſſaria, vt ſi habeat domum vicinam, & bonam conditionem, & famam, Imola *in l. iuſto poſt num.* 4. *ff. de vſur.* Blanc. *de indic. num.*76. Nouel. *in tract. ad defenſ....* *an indicia pro reo danda ſint poſt num.* 63. *verſ. tu tamen dic.* Menoch. *lib.* 1. *de præſumpt.* 89. *num.* 127. Farinac. *conſ.*61. *num.*19. *tom.*1.

31 Ampl. 9. In iouene rixoſo, & ſolito delicta perpetrare, vulnerare ſcilicet, & occidere, quo caſu animus deliberatus à iure præſumitur, Foller. *in pract. crim. in verbo recipiantur defenſiones num.*29. Marſil. *in l.* 1. *§. diuus Adrianus num.*50. *ff. de ſicar.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 97. *num.* 22. *lib.* 1. Gandin. *in tit. de homicid. num.* 28. Farinac. *conſ.*61. *num* 6. *tom.* 1.

32 Limit. procedere in homine criminoſo, & malæ famę, qui de crimine, & perpetratis flagitijs confeſſus, aut conuictus extiterit, ſecus autem ſi fuerit tantùm inquiſitus, & proceſſatus, cùm ex ſola inquiſitione, & proceſſu dici non poſſit, quòd quis ſit conſuetus delinquere, Foller. *in pract. crim. in verbo item quod ſororem venenauit num.* 28. *poſt med.* Carrer. *in pract. in tract. de indic. §. decimum quartum indicium num.* 2. Gramat. *vot.* 30. *num.* 25. & 26. & *conſ.* 45. *num.* 32. Farinac. *conſ. crim.* 61. *num.* 20. *tom.* 1.

33 Et quamuis mala hominis reputatio, & vita in materia indiciorum multùm operetur, *l. de minore, verſ. plurimum quoque ff. de quæſt. l. non omnis §. à barbaris de re mil.* Gand. *in tract. malefic. tit. à quo, vel à quib. in fin.* relat. per Hieron. de Federic. *reſol. crim.*44. *num.* 1. *impreſ. poſt* 2. *vol. conſ.*

34 *Farinac.* Adeout ſemel malus in eodem genere mali ſemper præſumatur malus, iuxta *regulam ſemel malus de reg. iur. in* 6.

35 Tamen hoc procedit in perſona, quæ pertinaciter ex qualibet leui cauſa ſit ſolitus delinquere, & in propoſito delinquendi incorrigibiliter perſiſtat, cùm aliàs malus non præſumatur ſemper malus, ſi per triennium laudabiliter vixerit, vt dixit Rot. *dec.* 223. *num.* 4. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.*

Ampl. 10. vt animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumatur ratione loci, vt ſi ſe in occulto, & in inſidijs ponat, & ſe alijs non patefacere ſtudeat, inimicumque præſtoletur, vt adoriatur, vel in deſerto, & inſueto, vel etiam ex inſigni loco, vt in prætorio, vel in templo, vt ex Cicerone tradit Maſcard. *de probat. concl.*98. *num.*13. & *num.*18. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *num.*27. & 38. Clar. *in §. homicid. verſ. ex inſidijs*, Boſs. *in tit. de homicid. num.*63. Farinac. *conſ. crim.* 138. *num.* 17. *tom.*2. vbi *num.* 23. ſubdit, quòd ratione loci homicidij præmeditatio includitur, & excluditur, Bertazol. *conſ.* 85. *num.* 16. *lib.* 1. 36

Lim. ſi homicidium commiſſum fuerit in loco publico, in meridie, coram perſonarum multitudine, & vndè de facili ſcandala exoriri poterant, nec delinquentis erat tuta ſalus, ob amicos occiſi, & Satellites Curiæ; qui de facili occurrere poſſunt, ex quibus excluditur præmeditatio, & deliberatio animi delinquendi, cùm ita inconſultè delicta non perpetrentur, niſi ex ſubitaneo calore iracundiæ ex improuiſa rixa ſuborto, qui tollit vſum rationis, & etiam prudentes decipit, & ad delinquendum inducit, vt latè comprobat Farinac. *conſ.*55. *num.* 18. 19. & 20. *tom.* 1. & *conſ.* 138. *num.* 17. *ante fin. lib.* 2. Giurba *conſ.*82. *num.* 20. Vermigliol. *conſ.*26. *num.*20. & *conſ.*89. *num.*6. 37

Ampl. 11. vt animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumatur in eo, qui ex improuiſo, ſtatim ac aliquem venientem vidit, ſeu in alio loco ſtantem reperit, eumdem aggreditur, vulnerat, & occidit, nullis prolatis verbis, ſecus ſi præmiſſa fuerint verba, puta *fermala, tirati indietro, ti ammazzarò*, quod quidem verbum tacitum habet ſenſum, & intellectum, niſi tu ò ſtabis, nam tunc præſumitur rixa, & non præmeditatum delinquendi propoſitum, ad tradita per Vulpel. *conſ.* 97. *num.* 3. & 6. Harcul. *de cant. de non offenden. cap.*30. *num.*34. *in fin.* Farinac. *conſ. crim.* 138. *num.* 18. *tom.*2. 38

39 Ampl. 12. vt præſumatur etiam animus præmeditatus, & deliberatus occidendi, ex multiplicitate vulnerum illatorum, & è contra, ſecus ex vnico tantùm vulnere, Boſs. *in tract. de homicid. num.*63. *& ſeq.* Caſſon. *de indic. & tortur. tract.*4. *cap.*5. *num.*4. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 98. *num.*19. latè Giurb. *conſ. crim.* 82. *n.*4. qui alios allegat Farinac. *conſ. crim.* 138. *n.*20. *tom.*2.

Limit. procederet, quando abeſt omnis rixa, & eſt caſus fortuitus, nam vbi fortuitò duobus pertranſeuntibus ſe ſe inuicem impellentibus, ſtrictoque gladio alter pluribus illatis vulneribus alterum interimit, tunc ceſſat præmeditatus, ac ex propoſito animus occidendi, prout è contra reſultat in eo, qui ex veteri, & iam diu exortam inimicitia, & illius diſſimulatione præſtolatur, & aggreditur inimicum in via, pluribuſque inflictis vulneribus trucidat, & interimit, vt ex Salycet. Calder. Ancharan. Blanch. Marſil. tradunt Menoch. *de arbitrar. q. caſ.* 361. *à num.*33. *vſque ad* 35. & Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.*20. & 21. & ita ſubdunt intelligendam eſſe doctrinam Alberij *in tract. ſtatutor. p.*3. *q.* 64. Giurba *conſ.* 82. *num.* 33. 40

Ampl. 13. vt ex præambulis præparationibus eliciatur pariter animus deliberatus, & ex propoſito occidendi, ſcilicet ſi quis paulò ante perpetratum crimen curauit bona ſua exportari, & in tutum poni, vel ipſa bona diſtraxerit, vel alienauerit, ita Salycet. *in l. fin. col.*2. *verſ. nunc tranſeamus C. de quæſt.* Blanc. *in l. fin. num.* 84. *ff. eod. de quæſt.* & *num.*86. *relata*, & ſecutos per Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.*361. *num.*44. & 46. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.*26. prout ita arguitur ex præparatione facta ad euadendum, ſcilicet, ex præparatione equi, pecuniarum, & auxilium ad arripiendam fugam, & in tutum ſe ponendum neceſſaria, vt animaduertit Farinac. *conſ. crim.* 138. *num.*22. *tom.*2. Vermiglio. *conſ. crim.*89. *num.*5. vbi quòd ex omiſſione huius præparationis excludatur homicidij præmeditatio. 41

Limit. procedere in dubio quando non conſtat de rixa, nam tunc huiuſmodi præparationes operantur, & conferunt ad præſumendam præmeditationem, & deliberationem, & tollunt contrariam præſumptionem militantem 42

pro

Digitized by Google

prodelinquente, ne ſcilicet præmeditatè deliquiſſe cenſeatur, ſecus autem ſi conſtat de rixa, quo caſu cùm verſemur in claria corruit huiuſmodi præſumptio, vt tradunt DD. *in l. poſt contractum*, & ſignanter Bart. *num.* 8. *de donat.* Picus *num.* 26. Io. Annibal. *num.* 163. & Alciat. *num.* 52. cum alijs congeſtis per Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *num.* 46. *verſ. in hoc ego puto*, Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.* 27.

43 Ampl. 14. vt deliberati animi coniectura deferri ſoleat, ex præcedenti tractatu, conſilio, & deliberatione, ex originali doctrina Alber. *tract. ſtatutor. p.* 3. *q.* 64. Caſſon. *tract. rerum criminal. tract.* 3. *cap.* 1. *pag.* 28. Blanc. *in tract. de indic. num.* 225. *&* 229. vbi declarat Boſ. *in tit. de homicid. num.* 63. Clar. *in* §. *homicid. verſ. ex propoſito*, Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *n.* 31. *& ſeq.*

44 Limita, quòd ad hoc, vt huiuſmodi coniectura afficiat, duo copulatiuè requiruntur nempè tractatus, & ipſius tractatus executio, cùm aliàs propoſitum in mente retentum nihil operetur, vt non ſufficiat ſola vnius in animo deliberatio, ſed plurium exigatur conſenſus; & hic tractatus eſt teſtibus, alijſque legitimis probationibus detegendus, & probandus, vt alijs relatis tradit Menoch. *d. caſu* 361. *num.* 31. vbi *in fin.* ſubdit, quòd hæc coniectura adeò vrgeat, vt aperta probatio dici poſſit.

45 Ampl. 15. vt deprehendatur animus deliberatus, ſeu præmeditatus, ſi tempore nocturno patratum fuerit homicidium, ita ſenſit Alber. *in tract. ſtatut. q.* 63. *in fin.* Boſ. *in tit. de homicid. num.* 63. *in fin.* Caſſon. *in tract. de malef. in* 3. *tract. cap.* 10. *verſ. à tempore*, Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *num.* 36. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.* 22.

46 Limita procedere ſi non conſtet de aliqua rixa, alioqnin præſumptio eſt contra occidentem, vt animo præmeditato, & non caſu occiderit, & ratio eſt, quia, qui malè agit odit lucem, *cap. conſuluit de offic. delegat.* & ibi Dec. *num.* 8. *gloſ. notabilis in l. furem ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Menoch. *de arbitrar. q. caſ.* 361. *num.* 36. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.* 23.

47 Ampl. 16. vt coniectura cogitati facinoris deſumatur etiam ex præcedentibus minis, nam ſi poſtea delictum à minante perpetratum reperitur, præſumptio eſt, quòd is animo præmeditato ex præambulis minis ad delicti executionem deuenerit, Caſſon. *in tract. de malefic. tract.* 7. *cap.* 1. *num.* 10. *fol. mihi* 41. Nouel. *in prax. crim. tract. ad defenſam num.* 53. & ex Alb. Boſ. & Blanc. tradit Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *num.* 39. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.*
48 98. *num.* 6. *& n.* 16. vbi quòd animus iſte deliberatus pariter probetur à iactatione ante commiſſum delictum facta, vt ſi quis ſe iactauerit in ſua poteſtate eſſe Titium è medio tollere, & exindè conſtet verè illum à iactante fuiſſe occiſum, abſque dubio ex illa iactatione præſumendum eſt animo ſedato, & præmeditato homicidium patraſſe, vt tradit etiam Menoch. *loco cit. num.* 50.

49 Lim. ſi minæ prolatæ ſint pro inſtanti dolore, & ita ex improuiſa cauſa ſuborta, nam ſi poſtea ſequatur homicidium non dicitur præmeditatè, & deliberatè commiſſum, ſed iuſto dolore, & ita concepta: puta ſi maritus vxorem, cum adultero deprehendat, & fugiat adulter, marituſque minetur, & paulò poſt dictus Adulter reperiatur occiſus, vel ſi pater eſt ab aliquo occiſus, & occurrat filius, & fugienti homicidæ minetur, deindè talis homicida occidatur à filio; ſecus ſi minæ abſque legitima cauſa præceſſerint, vel ſi ob dolorem, & itam tantùm prolatæ fuerint, ſerò tamen ſecutum eſt delictum, tunc animus deliberatus præſumitur, prout etiam in dubio præſumendum eſt, an ira, vel iuſtus dolor præceſſerit, vel non; ita diſtinguit Menoch. *d. caſu* 361. *num.* 39.

50 Sed maior difficultas eſt, quando ignoratur percuſſor, & hoc caſu ſi minans conſueuit minas exequi, & tunc cõtra eumdem ex eiſdem minis præambulis reſultat indicium, & coniectura quoad ſecutum homicidium, ſecus autem ſi minans ſit vilis, & timidus non ſolitus minas exequi, & tunc non præſumitur contra eum, nec quoad purum delictum, nec quoad præmeditationem: verùm cùm hominis qualitas iure non ſit determinata Iudicis arbitrio in hoc eſt ſtandum, vt vlterius ſubdit idem Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 361. *num.* 39. *verſ. ſecundus caſus eſt*, Maſcard. *de probat. d. concl.* 98. *num.* 7. *&* 8. vbi quòd ſi cõſtat verè minantem occidiſſe, tunc quòd nullum diſcrimen faciendum ſit, an minans conſueuerit exequi minas, necne, cùm effectus ſubſecutus præcedentem animum oſtendat.

Ampl. 17. vt colligatur quoque coniectura, & indicium 51
animi præmeditati ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquentis, confitentis ſe præmeditatè occidiſſe, latè Blanc. *in l. fin. num.* 304. *ff. de quæſt.* Menoch. *de arbitrar. caſ.* 361. *num.* 54. Maſcard. *de probat. concl.* 98. *num.* 29.

Confeſſio autem extraiudicialis inter indicia indubitata 52
connumeratur, Gandin. *in tit. de præſumpt. & indic. deliber. num.* 22. *verſ.* 7. *habet indicium*, Farinac. *conſ.* 25. *num.* 43. *tom.* 1.

Limit. quòd confeſſio extraiudicialis non attendatur, ni- 53
ſi quatuor concurrentibus, nempè quòd ſit veriſimilis ex cauſa præexiſtente, quòd facta fuerit ſeriò, quòd fuerit ſpecialis, & deſumpta ex conteſtibus, Foller. *in prax. crim. in verbo, & ſi confitebuntur in* 3. *part. num.* 22. Menoch. *lib.* 1. *præſumpt.* 89. *à num.* 17. *vſque ad* 21. Farinac. *conſ.* 193. *n.* 38. *ante fin. verſ. quæ confeſſio lib.* 1. *& q.* 82. *n.* 33. *&* 35. Vermigliol. *conſ.* 33. *num.* 3.

Limita 2. vt confeſſio extraiudicialis tamquam indicium 54
remotum, non ſit ad torquendum ſufficiens, niſi fuerit legitimè probata per duos teſtes, conteſtes, & idoneos, & legales, omnique exceptione maiores, Bero. *in cap. at ſi Clerici num.* 135. *verſ. requiritur etiam, & ſeq. de indic.* Follet. *in pract. crim. verb. & ſi confitebuntur p.* 2. *num.* 1. *fol.* 316. Pedemon. *dec.* 78. *num.* 29. Farinac. *q.* 82. *num.* 44. *&* 47. *& conſ.* 40. *num.* 34. *conſ.* 44. *&* 47. *conſ.* 60. *num.* 44. *conſ.* 70. *num* 43. *lib.* 1. *& conſ.* 193. *num.* 12. 18. 38. *&* 47. Cabal. de communi *reſol. crim. caſ.* 81. *num.* 1. *&* 2. Giurba *conſ. crim.* 86. *num.* 20. *verſ. confeſſio tamen extraiudicialis*, Abb. *conſ.* 65. *num.* 28. Menoch. *lib.* 1. *præſumpt.* 89. *num.* 2. *lib.* 1. Vermigliol. *conſ.* 33. *n.* 1.

Qui teſtes debent eſſe conteſtes de loco, & tempore aliàs 55
confeſſio extraiudicialis ad nihilum teleuat, Foller. *in pract. crim. in verbo, & ſi confitebuntur in prin. in* 2. *p.* 3. *p.* Farinac. *conſ.* 60. *num.* 44. *& conſ.* 80. *num.* 26. Bertaz. *conſ.* 396. *num.* 9. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 350. *num.* 16. Diaz. *reg.* 125. *in* 1. *limit. verſ. ſublim.* 4.

Ampl. 18. vt conferat etiam ad præſumendam delibera- 56
tionem, & præmeditationem geminata rixa, Blanc. *in l. fin. num.* 233. *ff. de quæſt.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 361. *num.* 53. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.* 28. qui declarant, non procedere ſi prima rixa fuerit inopinata, cùm tunc ſecundam, tamquam habentem cauſam à prima, ſi eodem præſertim die ſubſecuta fuerit, credendum ſit emanaſſe calore iracundię, & feruentis ſanguinis.

Ampl. 19. vt deprehendatur animus occidendi, quando 57
nulla præcedente cauſa, vel ira, vel iuſto dolore ad homicidium deuentum fuerit, quo caſu actus homicidij referri nequit, niſi ad animi præmeditationem, & deliberationem, Blanc. *in l. fin. num.* 204. *ff. de quæſt.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 361. *num.* 55. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 98. *num.* 30.

Contrarium, quòd, vbi nulla concurrit cauſa occiden- 58
di, ſecuto homicidio, illud vtique potius patratum præſumi debeat in rixa, & ſuperueniente caſu, non autem præmeditatè, vt inquit Farinac. *conſ.* 138. *num.* 24. *tom.* 2.

Lim. 1. quòd coniecturæ, & præſumptiones excluſiuæ 59
præmeditationis magis attendendæ ſint, quamuis leuiores, ad excluſionem delicti in concurrentia aliarum delicti incluſiuarum, Abb. *conſ.* 55. *num.* 14. Farinac. *conſ.* 538. *num.* 26. *& conſ.* 142. *num.* 23. *& ſeq. lib.* 2. Vermigliol. *conſ.* 26. *num.* 21.

Limit. 2. vt homicidium quamuis animo occidendi com- 60
miſſum fuerit, non tamen præſumatur deliberatè, niſi probetur deliberationem, & præmeditationem occidendi ex interuallo præceſſiſſe adeout patratum fuerit, vt vulgò dicitur, *à ſangue freddo*, Marſil. *in l. ſi in rixa num.* 28. *ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Felin. *in cap. ſicut dignum num.* 6. *de homicid.* Clar. *in* §. *homicid. num.* 8. *verſ. ex propoſito, præcipuè circa fin.* Angel. *de malef. in verbo appenſatè*, Boſ. *de homicid num.* 53. *& ſeq.* Caſſon. *de malef. tit. de atroc. præmed. cap.* 5. *num.* 1. Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 361. *n.* 23. Surd. *conſ.* 40. *num.* 19. *lib.* 1. Farinac. *conſ.* 61. *num.* 7. *lib.* 1.

Digitized by Google

lib. 1. & conſ. 138. num. 27. poſt med. verſ. nam fiſcus lib. 2.
Giurba conſ. crim. 2. num. 13. Vermigliol. conſ. 26.
num. 13.

61 Lim. 3. vt homicidium non dicatur præmeditatum, niſi
conſtet de negatiua interuentus rixæ, vel de affirmatiua
præmeditationis, Guttier. in pract. quæſt. lib. 1. q. 2. num. 3.
in prin. & num. 9. Dec. tract. crim. lib. 7. cap. 19. num. 9. Ca-
bal. de homicid. num. 397. & ſeq. Vermigliol. conſ. 89. num.
1. Peguer. dec. 54. num. 9.

62 Lim. 4. quòd homicidium in dubio non præſumatur deli-
beratum quamuis ex parte occidentis non iuſtificetur pura
rixa, Gandin. in tit. de homicid. num. 9. Caſſon. de malef.
cap. 5. in 5. tract. nouiſs. tom. 12. p. 1. fol. 265. num. 54. Me-
noch. de arbitrar. quæſt. caſ. 361. num. 23. Farinac. q. 126.
num. 182. & conſ. 138. num. 17. Giurba conſ. crim. 82. num. 25.
Vermigliol. conſ. crim. 89. num. 2.

63 Lim. 5. quando præceſſit inſultus, nam tunc homici-
dium commiſſum per inſultatum in perſonam inſultantis
non præſumitur præmeditatum, ſed potius ad defenſionem
licitam, vt ex Bald. Iaſ. & Flor. de S. Petro tradit Dec. inter
conſil. crim. diuerſ. recollect. per Io. Bapt. Zilet. tom. 1. conſ.
64 102. num. 23. & 24. vbi reddit rationem, quia inſultatus
quidquid facit præſumitur facere ad ſui defenſionem, prout
ſemper in dubio iudicari debet in mitiorem partem, ſcili-
cet, quòd homicidium potius fuerit commiſſum ad defen-
ſionem, quàm ad vindictam, etiam ſi inſultatus po-
tuerit fugere, & euadere à manibus inſultantis, &
alios allegat.

65 Cùm igitur homicidia, aut ex propoſito, aut impetu
committantur, vt inquit textus in l. reſpiciendus 11. §. delin-
quunt ff. de pœn. propterea non vna, eademque pœna ple-
ctuntur, adeout ſolùm homicidium ex propoſito cùm di-
catur doloſum ordinaria pœna, nempè morte puniri debet,
per textum in l. qui cum telo C. de ſicar. l. 3. C. de Epiſc. aud.
Boſs. in tit. de homicid. num. 109. Vulpel. conſ. 126. num. 28.
Gram. vot. 23. num. 1. Marſ. conſ. 91. num. 1. Cepol. conſ.
29. num. 3. Rot. conſ. 57. num. 1. in 4. Hond. conſ. 99. num.
1. & conſ. 104. num. 2. vol. 1. Farinac. in prax. q. 126. num.
41. & conſ. 1. num. 9. Giurba conſ. 2. num. 36. Vermigliol.
conſ. 37. num. 1. Io. Bapt. Aſinius inter conſ. crim. diuerſ. re-
collect. à Io. Bapt. Ziler. conſ. 112. num. 2. & num. 40. tom. 1.
66 Io. Plot. inter dict. conſ. eodem tom. 1. conſ. 73. num. 45. cum
ſeq. & per tot. vbi quòd procedat non ſolùm de iure poſiti-
uo, & ciuili, ſed etiam de iure diuino, ac proindè huiuſ-
modi pœna à Principe, etiam habita pace offenſi, & hæ-
redum remitti non poteſt, vtpotè quia Principes tempo-
rales non poſſunt aggratiare delinquentes circa pœnas iure
diuino impoſitas, ſed ſolùm circa alias pœnas corporales,
vel pecuniarias fiſco applicandas, etiam abſque pace, &
remiſſione partis offenſæ, vt ſubdit idem Plot. dicto conſ.
73. num. 60. quòd autem de iure diuino ſancita ſit pœna
mortis contra doloſos homicidas colligitur ex Deuterono-
mio cap. 19. libro Geneſis cap. 9. & in Exodo cap. 21. & in
Sac. Euangelio Sancti Matthæi cap. 26. & in Apoca-
lipſi S. Ioannis cap. 13.

67 Ad hoc autem, vt locus ſit pœnæ mortis verus dolus re-
quiritur, ſecus autem ſi homicidium culposè tantùm com-
miſſum fuerit, nam tunc mitiùs punitur, latè Iaſ. in l. 3.
§. quòd Prætor ff. ne quis eum, qui col. 1. & in l. 1. ff. de leg.
Dec. conſ. 9. & conſ. 234 in fin. num. 5. Farinac. conſ. 2. num.
19. in fin. tom. 1. Lodouic. Syluett. inter conſ. crim. diuerſ.
collect. per Io. Bapt. Zilet. conſ. 99 num. 7. & ſeq. tom. 2. vbi
68 num. 9. ſubdit, quòd idem eſt dicere dolosè, quàm ex pro-
poſito, & idem dicere ex propoſito, quàm animo occi-
dendi.

69 Differt tamen ſimplex animus occidendi, ab animo oc-
cidendi cum præmeditatione, vtpotè quia etiam abſque
præmeditatione, vel calore rixæ, vel alia de cauſa ſubor-
ta inflammante ad vindictam, vel ad vltionem animus oc-
cidendi ſuperuenire poſſit, ac proindè in primo caſu non
eſt locus pœnæ ordinariæ, ſed ſolùm in ſecundo, vt alijs
congeſtis tradit Vermigliol. conſ. 37. num. 3.

70 Vbicumque igitur, vel ex forma legis, vel ſtatuti, Edi-
ctorum, vel decreti imponitur pœna capitis, ita quòd
moriatur pro aliquo delicto, intelligitur ſi animo delibera-
to, & ſic dolosè patratum fuerit, ſecus ſi fiat in rixa, vel
calore iracundiæ, cùm tunc non pœna capitis, ſed extra-
ordinaria veniat imponenda, Boſs. in tit. de homicid. ſub
num. 59. Bonacoſ. in quæſt. crim. in verb. homicidium, Fari-
nac. conſ. crim. 2. num. 19. tom. 1. Giurba conſ. 2. num. 36. in
fin. Ludou. Syluett. inter conſ. crim. diuerſ. recollect. per Io.
Bapt. Zilet. conſ. 99. num. 8. tom. 2. Plot. de in lit. iuran. §. 41.
cap. in duello victus num. 5.

Et vt homicida pœna mortis puniatur verus dolus re- 71
quiritur, latè Iaſ. in l. 3. §. quod prætor ff. ne quis eum, qui col.
1. & in l. 1. ff. de leg. Dec. conſ. 9. & conſ. 234. in fin. num. 5.
& habetur in cap. ſignificaſti il 2. de homid. & in Clemen. 1.
eod. tit. Farinac. conſ. crim 2. n. 19. circa fin. tom. 1. Et ſic 72
dolus ex propoſito, & deliberato animo, nec ſufficit lata
culpa, quæ dolo non æquiparatur, vbi agitur de pœna ſan-
guinis, Carrer. in prax. crim. in 3. tract. de homicid. de cauſ.
excuſ. mand. num. 7. Bertaz. conſ. 505. num. 4. lib. 2. Marſ.
conſ. 67. num. 27. Gram. conſ. crim. 20. num. 4. in prin. verſ.
item textus, Maluaſ. conſ. 111. à num. 12. vſque ad 24. inter
conſ. crim. diuerſ. recollect. per Io. Bapt. Zilet. tom. 1. Ver-
migliol. conſ. crim. 29. num. 9. & 10.

Siquidem in delictis, aut ſumus in dolo bono, aut in 73
dolo malo, ſi autem ſumus in dolo bono, cùm non con-
tineat delictum non punitur l. 1. §. non fuit ff. de dolo cap. Do-
minus 23. quæſt. 2. cap. dudum, & ibi gloſ. in verbo ſpes de con-
uerſ. coniug. Dec. tract. crim. p. 1. lib. 1. cap. 4. n. 13. Farinac.
in tit. de pœn. temperand. q. 87. in ſpect. 2. n. 65.

Si verò verſamur in dolo malo, & tunc aut ſumus in 74
dolo vero, aut in præſumpto, ſi in dolo vero, & iſte ve-
rus dolus cadat in ſpeciale, & nominatum delictum, &
tunc punitur pœna illius delicti, in quo ineſt, prout in
homicidio, furto, falſo, & ſimilibus, Farinac. q. 87.
num. 66.

Quòd ſi dolus non habeat nominatum delictum, & tunc 75
extra ordinem Iudicis arbitrio punitur, l. 1. & 3. ff. de crim.
ſtellionat. & ibi gloſ. Bart. Ang. Alber. & communiter om-
nes ſcribentes Anton. Gomez. de delict. tit. de crim. ſtellio-
nat. in fin. Menoch. lib. 5. præſumpt. 3. num. 2. in fin. verſ. &
dolum pœna delicti, Dec. tract. crim. p. 1. lib. 1. cap. 4. num.
8. & 9. Farinac. dict. q. 87. num. 67. & faciunt tradita per
eumdem in tit. de delictis, & pœn. quæſt. 19. num. 34.
& 35.

Dolus verò præſumptus mitiùs puniri debet extra ordi- 76
nem arbitrio Iudicis, ita vt huius præſumpti doli pœna
non debeat eſſe corporalis, præſertim quando lex, ſeu ſta-
tutum dolum requirit, quia tunc dolus præſumptus non
ſufficit, nec eo caſu vero dolo æquiparatur, ad tradita per
Menoch. de recuperan. poſs. remed. 15. ſub num. 135. Virgil.
Bocac. in conſtit. March. gloſ. 8. num. 258. licèt ſecus credat,
quando agitur de reſciſſione contractus, Maſcard. de pro-
bat. lib. 1. concl. 530. num. 6. vbi de communi Farinac. q. 87.
num. 4. & 5. & num. 68.

Clericus autem homicidij criminis doloſi, & deliberati 77
reus puniri debet ad triremes in perpetuum, quæ eſt pœna
ordinaria, & maior, quàm habeant Iudices Eccleſiaſtici,
iuxta textum in cap. cùm non de homine 10. ante fin. de iudic.
Farinac. q. 8. num. 79. & ſeq. & q. 119. num. 4. & pluribus ſeqq.
Guaz. defenſ. 39. cap. 5. num. 3. & 4. Vermigliol. conſ. 68.
num. 8. Cartar. dec. crim. 66. num. 38.

Sed quando Clericus pro ſimplici homicidio ſit extraor- 78
dinaria pœna mulctandus, tunc condemnatio ad triremes
quamuis temporalis dici nequit extraordinaria, ſed neceſ-
ſaria, ac proindè infligi non poteſt, ſed alia mitior, Ver-
migliol. conſ. crim. 68. num. 9. ex Clar. quem allegat §. fin. q.
20. num. 6. verſ. ſcias tamen, Cabal. reſol. crim. caſ. 288. num.
15. & 16. Guazin. defenſ. 33. cap. 14. num. 15. verſ. tandem,
Farinac. q. 86. num. 118. & 119.

Pro qualificato verò homicidio, nempè per aſſaſſinium, 79
ſiue proditoriè, vel ſi Clericus occidiſſet Rectorem alicu-
ius Eccleſiæ proditoriè, fratrem Cardinalem, Epiſcopum,
& tunc præter pœnam depoſitionis à dignitate, honore,
ordine, & officio, quam ipſo facto incurrit, amittit quo-
que ipſo iure beneficia, cap. in quibuſdam de pœn. cap. 1. de
homicid. in 6. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 98. 99. & 100.
quod extendit etiam ad interfici mandantem, ſeu facien-
tem, cum alijs relatis per Bellet. diſquiſit. Clerical. §. 23. de
pœnis Clericor. num. 4. p. 2.

Immò quòd Clericus pro parricidio, ſiue homicidio qua- 80
lificato poſſit actualiter exauctorari, & degradari, & cu-
riæ

riæ ſeculari tradi, etiam non expectata incorrigibilitate ſaltem Papa conſulto, tradit Abb. *in cap. cùm non ab homine*, *& in cap. at ſi Clerici num. 39. de iudic. & in cap. 1. de homicid.* ad tradita per Epiſc. Scalen. *in tract. de cenſur. & irregul. cit. de depoſ. & degrad. cap. 14.* latè Farinac. *q. 8. num. 81. verſ. in hac opinionum contrarietate, & conſ. 143. num. 1. in fin.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 2. tit. de pœnis Clericorum §. 23. num. 5.* qui contrarium tenentes quòd ſcilicet requiratur incorrigibilitas allegant.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium proditorium committitur in incautum non habentem occaſionem præcauendi ſub amicitiæ ſimulatione in ipſo actu proditionis, num. 2. 34.*

3 *Ampl. præcipuè ad effectum amittendi beneficium immunitatis Eccleſiaſticæ, num. 16.*

4 *Proditor dicitur ille, qui per inſidias, & à parte retrò occidit ſuum inimicum, & num. 32. Contrarium n. 5. 33. & 34. Diſtingue, vt num. 7.*

7 *Proditorium homicidium dicitur commiſſum contra fidem datam de non offendendo. Contrar. num. 8. Diſtingue, vt num. 9.*

10 *Occidens inimicum facta promiſſione de non offendendo non priuatur immunitate Eccleſiæ. Contr. n. 11.*

12 *Occidens inimicum reconciliatum committit homicidium proditorium, & non gaudet immunitate Eccleſiæ. Contrar. num. 14. Limit. ſuperueniente noua cauſa, num. 19.*

13 *Proditio eſt deceptio contra fidem in alterius perniciem.*

Frangens pacem dicitur proditor, ibidem.

Inimicitia remanet extincta per pacem ſecutam, ibidem.

15 *Inimicus reconciliatus æquipollet amico.*

17 *Pax non præſumitur, nec reconciliatio.*

18 *Probatur vnico teſte concurrentibus adminiculis.*

20 *Proditorium homicidium dicitur, ſi Pater occidat filium, & è contra vir vxorem, &c. ſi nulla præcedat inimicitia, aut rixa, & non gaudet immunitate Eccleſiæ.*

21 *Ampl. in Matre occidente filium.*

22 *Mulier malis medicamentis, vel potione occidens fœtum animatum proditorium committit homicidium, & non gaudet immunitate Eccleſiæ. Contrar. num. 23.*

24 *Homicidium veneno ſecutum dicitur proditorium, & Eccleſiæ immunitate non gaudet, num. 25. Lim. præcedente inimicitia, num. 26.*

27 *Vulnerans proditoriè morte non ſecuta, an gaudere debeat immunitate Eccleſiæ, num. 28.*

29 *Homicidium non dicitur proditorium, vbi interuenit diffidatio.*

30 *Inimicitia probanda eſt ab allegante.*

31 *Inimicitia non præſumitur.*

33 *Formalitas proditorij in quo conſiſtat, num. 34.*

35 *Crimen proditionis eſt de numero atrociſſimorum.*

36 *Punitur pœna mortis.*

37 *Nobilitas eius pœnam non temperat.*

38 *Nobilitas facit temperare pœnam.*

39 *Proditoris effigies capite inuerſo ſuſpenditur in contumaciam.*

Lim. in homicidio patrato per inſidias, num. 40.

41 *Referuntur caſus, quibus proditoris effigies ſuſpenſa non fuit.*

42 *Homicidium proditorium non gaudet immunitate Eccleſiæ.*

43 *Teſtis falſum deponens ſi ſit cauſa, vt quis morti tradatur, & Iudex, qui doloſè, & iniuſtè aliquem condemnauit, an committant homicidium proditorium, vt non gaudeant immunitate Eccleſiæ, n. 44. & 45.*

Homicidium proditorium, an, & quando committatur, & puniatur.

ADNOTATIO V.

HOmicidium proditorium illud ſolùm dicitur quod ſimulata amicitia in incautum, & ſibi propterea non præcauentem committitur, vt ſi quis occidat illum, qui ſuus inimicus non eſt, ſed fingens ſe illi amicum, vel ſocium itineris aliud in pectore, aliudque in ore habeat, ita vt nulla præcauendi cauſa ab eodem præcedere poſſet, per text. *in l. fin.* vbi Lucas de Penna *num. 7. verſ. item nota mores proditoris C. de Lator. lib. 10.* Bart. *in l. reſpiciendum §. delinquunt num. 1. & ſeq. ff. de pœn.* Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. fin. num. 7. verſ. tandem ijs prænotatis*, Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 3. de homicid. n. 5.* Clar. *in pract. §. homicid. verſ. proditoriè vero*, Guttier. *pract. quæſt. lib. 1. q. 2. num. 3. & 9.* Dec. *lib. 7. cap. 29. num. 19.* Guaz. *in tract. ad defenſ. 1. cap. 38. num. 39.* Farinac. *conſ. 168. num. 70. & in append. de immunit. Eccleſ. cap. 9. num. 137. & in prax. crim. q. 18. n. 74. verſ. vel qui*, Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 6. num. 3. & ſeq.* Vermigliol. *conſ. 93. num. 5. & conſ. 94. num. 10. & conſ. 34. num. 4. & conſ. 99. num. 1.* Afflict. *dec. 265. num. 63.* Vrſil. ad Afflict. *dicta dec. num. 70. in fin.* latè Sperel. *dec. 23. num. 6. & ſeq. tom. 1. & dec. 185. num. 18. tom. 2.* Et in terminis Bullæ Gregorij XIV. *de immunit. Eccleſ.* Giurba *conſ. 60. ſub num. 1.* qui copioſè alios allegat. 1

Homicidium igitur, vt dicatur proditorium requiritur, vt ſimulatio amicitiæ intercedat in ipſo actu proditionis, & non ſufficit præcedens, Farinac. *conſ. 168. num. 70. in fin. tom. 2.* Vermigliol. *conſ. 93. num. 9. & conſ. 94. num. 5. & conſ. 97. num. 5.* 2

Ampl. 1. Vt ad effectum amittendi beneficium immunitatis præſertim iuxta conſtitutionem Gregorianam illud dumtaxat dicatur homicidium proditorium, quod ſub colore amicitiæ committitur, ſecus ſi ab inimico etiam ſub inſidijs, Sperel. *dec. 23. num. 14.* vbi aliàs, & ita à Sum. Pontifice deciſum refert. 3

Ampl. 2. vt etiam proditor lato modo dicatur ille, qui per induſtriam, & inſidias aliquem aggrediatur, & occidat, vt docent Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. fin. num. 7. ſub verſ. tandem ijs*, Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 361. num. 26.* & conſequenter, qui aliquem præeuntem præpoſteris partibus, & vt dicitur retrò, & non de bono, à bono occidit, pariter proditoriè occidere dicitur, Vulpel. *conſ. 59. num. 1.* ita inſinuante vulgari loquendi conſuetudine ſecundùm quam proditorius homicida dicitur, qui occidit ex inſidijs, Petr. Gerard. de Petr. Sanct. *ſing. 14. num. 7.* & ita verba textus *in cap. 1. de homicid. per induſtriam, & inſidias exponuntur per proditionem*, à Felin. *ibi ante num. 1.* Remig. *de immun. Eccleſ. fallen. 14. num. 2.* Germon. *de ſacram. immun. lib. 3. cap. 13. num. 64.* Boer. *dec. 109. num. 5.* Peguer. *dec. 54. num. 79.* cum alijs per Farinac. *q. 18. ſub num. 78. circa fin. & ſeq.* Gratian. *diſcept. 360. num. 39.* 4

Contrarium, quòd inſidiæ non faciant homicidium proditorium etiam ſi retrò occiderit, tradunt DD. plenè relati per Giurb. *conſ. 60. num. 4.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 16. dub. 20. ſect. 5. à num. 1. tom. 2.* ſed ſolùm quando quis interficit eum, cui nulla ab interfectore cauenda occaſio erat, ac proindè ſe numquam vidiſſe contra homicidam inſidioſum de proditione inquiri, teſtatur Baiard. ad Clar. *in §. homicid. num. 25.* Dec. *lib. 7. cap. 30. num. 10.* Blanc. *de indic. homicid. num. 194.* & tradunt alij DD. plenè relati per Farinac. *conſ. 198. num. 70. tom. 2. & conſ. 76. num. 7.* Vermigliol. *conſ. crim. 94. num. 3.* nec ad inducendam qualitatem proditionis eſt attendendus communis vſus loquendi ex vulgarium, illiteratorumque hominum, ſed ex iuriſperitorum, & literatorum vſu, qui latinè ſcripſerunt, & ex verborum proprietate eorum ſenſum, & veram ſignificationem interpretauerunt, vnde verba textus in *d. cap. 1. de homicid.* intelligenda ſunt de inſidijs, quæ proditionem efficiunt, nempè cum odij diſſimulatione, & oſtentatione amicitiæ, vt pulchrè in terminis Bullæ Gregorianæ ad effectum gaudendi immunitate Eccleſiaſtica, animaduertit Farinac. *loco cit. num. 71. 72. &* 5

73. Spe-

Digitized by Google

73. Spetel. deciſ.285. num.42. Diana reſol.moral. p.1. tract. 2. de immun. reſol.35. in prin. & per tot. iuxta Bartol. ſententiam commooiret receptam in l. reſpiciendum §. delinquunt num.1. & 2. ff.de pœn. Gomez. var. reſol. tom.3. cap. 3. de homicid. num. 5. Farinac. de immun. num.143. Guazzin. ad defenſ. in 1. defenſ. cap.38. num. 39. Vermigliol. conſ. 97. num. 4.

6 Diſtingue, quòd ſencoda ſeotentia procedat in occidente eum, qui non erat inimicus, ſed occidẽs ſe amicũ ſimulabat, ſecunda verò io occidente ſuum inimicum, qui non propterea dicitur proditor, ſi occidat per inſidias, vel retrò, cùm debeat præcauere à ſuo inimico, Bart. in l. reſpiciendum §. delinquunt num.1. ff. de pœn. Archidiac. in cap.1. de homicid. Aret. in §. interdum num.4. inſtit. de hæred. qua ab inteſt. deferunt. & in tract. de malef. in verbo fecit inſultum verſ. & hunc nota, Ceph. conſ.57. num. 13. lib. 1. Gerard. ſing. 14. num.5. & 6. Ambroſſo. de immun. Eccleſ. cap. 6. num. 2. & ſeq. Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.94. num. 1. & ſeq. Farinac. in Append. de immun. Eccleſ. cap. 9. num. 143. poſt prin. & conſ.76. num.7. ante med. verſ. nec refert. & num. 8. & 15. lib. 1. Vermigliol. conſ.94. num. 3. Franc. deciſ. 713. per totam, Gratian. diſcept. 360. num. 40. & 41. & diſcept.619. num.27. 28. & 29. qui loquitur io puncto immunitatis Eccleſiæ.

7 Ampl. 3. vt proditorium qooque dicatur homicidium commiſſum contra fidem datam de non offendendo, quia proditio nihil aliud eſt, quàm deceptio contra fidem datam, vel debitam in perniciem alicuius, Syluest. in ſum. in verbo proditio in prin. & ita ſenſerunt Ang. in l.1. ff. de pact. ante num.1. ibique Fald. num.8. Dec. in tract. crim. cap.29. num. 23. Hoſtien. in cap. 1. de feud. num.8. Gig. de crim. læſæ maieſt. tit. de prodit. num. 8. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 68. num. 107. Vulpel. tract. de treg. & pac. q.48. in fin. cum alijs per Farinac. conſ. 168. num. 75. vol. 2. Giurba conſ. 60. num. 17.

8 Contrarium homicidium ſcilicet contra fidem de non offendendo commiſſum proditorium non eſſe, quoniam ille per proditionem occidit, qui aliud intus gerit, aliud foris oſtendit, dum odium in corde nutrit, & ore ſimulat beneuolentiam, verbis amicum ſe ſimulat, factis verò ſe hoſtem detegit, vt varijs exemplis comprobat Farinac. in prax. q.18. num. 78. & ſeq. ac proindè, qui publicè inimicitiam exercebat cum eo, qoem necauit, non cenſetur proditoriè occidiſſe, licèt fregerit fidem, eò quia per dictam fidem oon deſtruitur rancor inimicitiæ, nec aufertur odij radix firmiter io corde nixa, & ſic, quòd controuenicos fideiuſſioni de non offendeodo non ſit ceoſendus proditor, tradit Hercul. de caut. de non offenden. cap. 10. num.3. verſ. alij proditores, cum verſ. ante fin. dicto num.3. incip. equidem ſic diſtinguendo, & num.4. Vermigliol. conſ.93. num. 12.

9 Limit. primam opinionem procedere in fide data alicui magnati, Equiti, aut Militi de non offendendo, & de hac fide loquitur Farinac. q.18. num.70. verſ. ſeptimò dicitur proditor, & conſ.168. num.75. & Dec. tract. crim. lib.7. cap. 29. num.23. Guazz. in tract. de pace cit. de verbo q.8. num.8. ſecus autem in cautione coactè iuſſu Iudicis præſtita de non offendendo, vtpotè, quia cautio de non offendendo conſtituit tertiam ſpeciem differentem à verbo, vel fide data alicui de noo offendendo, ac propterea pœnæ infliguotur ratione controuentionis pacis, induciarum, ſeu treguæ, aut fidei datæ, & non extenduntur ad fideiuſſionem de non offeodendo, Hercul. in tract. de caut. de non offendend. cap. 15. num. 4. Vulpel. de pace q. 73. num. 2. Farinac. q.107. num.89. Guazz. de caut. de non offenden. q. 4. num. 1. & 3. quos refert, & ſequitur Vermigliol. conſ. crim.93. num. 10. & 11.

10 Vnde occidens inimicum promiſſione, vel fideiuſſione facta de non offeodendo noo priuatur immunitate Eccleſiæ, cùm non dicatur propriè committere homicidium proditorium, quod numquam committitur præcedente inimicitia, ſed ſub amicitiæ ſimulatione: promiſſio autem de non offendendo ſupponit præcedentem inimicitiam, vnde ſi poſt promiſſionem, & fideiuſſionem præſtitam de non offendendo non interceſſerit ſtricta amicitia cùm ceoſeatur perdurare odium, excluditur qualitas proditionis ad effectum amittendi priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ, ita Aoton. de Marinis reſ. quotid. cap.274. Diana p.4. tract.1. reſ.33. & ſatis probabilem haoc opinionem vocat Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 16. dub. 22. ſect. 3. num. 2. tom. 2. Diana reſol. moral. p.4. tract. 1. reſol. 34. §. 2.

11 Contrarium, quòd immunitate priuetur, qui occidit inimicum promiſſione, & fideiuſſione facta de non offendendo, eo quia per talem promiſſionem, vel fideiuſſionem inducitur ſecuritas, & aufertur inimico omnis occaſio ſibi præcauendi, ex quo reſultat homicidium habere qualitatem proditionis, cùm deceptio contra fidem proditio videatur, Cutel. de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 25. Dec. tract. crim. lib.7. cap.26. num.23. Giurba conſ. 60. Farinac. conſ.168. num. 75. lib.2. Barboſ. de iure Eccleſ. vniuerſ. cap. 3. num.93. Peregrin. tract. de immun. Eccleſ. cap.7. num.10. cum alijs per Thom. del Bene loco ſupracit. n.1.

12 Ampl. 4. quòd occidens inimicum reconciliatum, cum quo ſcilicet pacem fecerat, committit homicidium proditorium, vt non debeat gaudere immunitate Eccleſiaſtica etiam in terminis Bullæ Gregorij XIV. & ita de ordine Sanctiſſimi diſcuſſo articulo in Sacra Conſulta inſtante Cardinali Epiſcopo Cremonen. eidem de ordine eiuſdem Sacræ Conſultæ per Farinacium reſcriptum fuiſſe teſtatur ipſe Farinac. in addit. ad conſ. 168. lit. D. verſ. deponi propoſui lib. 2. ſuor. conſil. & latè comprobat Giurba conſ. crim. 60. à 14. verſ. cæterum per tot. vbi in fin. ſubdit ſatis ſibi eſſe ſic Sacram Conſultam iudicaſſe, Menoch. de arbitrar. caſ. 361. à num.24. vbi proditorem appellat, qui amicum, vel reconciliatum interficit, Tuſch. lit. P. concl. 869. num. 11. vt Regis indultu non gaudeat, Cabal. de omni genere homicid. num.411. iuncto num.426. Mar. Ital. de immun. Eccleſ. lib.1. cap. 5. §. 4. num. 14. Gizzarel. dec. 16. num. 3. Franc. dec. 713. à num. 14. Farinac. in Append. de immun. Eccleſ. num. 137. in fin.

13 Et ratio eſt, quia proditio nihil aliud eſt, quàm deceptio contra fidem in alterius perniciem, l. fin. C. de delator. lib. 10. l. proditores ff. de re milit. Gig. de læſ. maieſt. tit. de prodit. q.1. num.8. Dec. lib.7. crim. cap. 29. num. 23. vnde pacem frangens cùm decipiat contra fidem dicitur proditor, Colleg. Aduocatorum Marchiæ conſ. 150. num. 38. vol. 1. crim. Tum quia inimicitia remanet extincta per reconciliationem ſecutam, & pacem initam, vt non ſit locus præcauendi, Cabal. crim. reſol. caſ. 272. num.7. Bertaz. conſ. crim. 157. num.20. Borrel. conſ. 45. num. 33. Tuſch. lit. P. concl.172. num.8. & lit. R. concl. 54. n.6. & latè comprobat Giurba conſ. crim. 60. n.17. & ſeq.

14 Contrarium, quòd occidens inimicum reconciliatum non dicatur proditor, & propterea etiam gaudere debeat immunitate Eccleſiæ, docet Ric. p.1. dec.168. num.3. Diana reſol. moral. p.1. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 35. verſ. hoc ſuppoſito, Vermigliol. conſ. crim. 93. num. 7. & per tot. vbi ita ex Ric. deciſum fuiſſe in Curia Archiepiſc. Neapol. Thom. del Beoe de immun. Eccleſ. cap.16. dub. 20. ſect.3. n.5. & 6. tom.2.

15 Siquidem amicus reconciliatus æquipollet inimico, vt propterea odium adhuc, & nocendi animum retinere præſumatur, ex quo præcedentis inimicitiæ reliquiæ per reconciliationem non extinguantur, ſed aoimo, & corde confoueantur, iuxta illud inimico tuo ne credas in æternum, illumque non obſtante reconciliatiooe vti peſtem fugiendum eſſe, inquit Bart. in l.1. num.2. ff. ad Syllan. & tradunt DD. copioſè relati per Giurb. conſ.60. num.7. & 8. Vermigliol. conſ. crim.93. num.7. Farinac. q.53. num.59. Ric. dec.160. num. 4. p. 1. vbi enim in amicis aliquis remanet rancor, inimicitia quoque ſub huius rancoris velamine includitur, & amicitia excluditur, vt etiam excludatur qualitas proditionis in ſubſecuto homicidio amici reconciliati, calore igitur amicitiæ ſi patratum non ſit homicidium, Eccleſiæ gaudere debet immunitate, Thor. in compend. deciſ. verbo proditor, ad tradita per Rouit. pragm. 11. num. 58. tit. de abolit.

16 cùm poſt Gregorianam conſtitutionem illud dumtaxat dicatur homicidium proditorium, quod ſub calore amicitiæ committitur ad effectum non gaudendi immunitate Eccleſiaſtica, Giurba conſ. crim. 60. num. 1. verſ. cùm ad mentem, Diana reſ. mor. p.4. tr.1. de immun. reſ.34. verſ. ſed ab affirmatiua, & p.6. tit.1. reſol.32. verſ. ſed eo pacto circa fin. & quòd de hoc non ſit ampliùs dubitandum,

ſub-

ſubdit idem Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 1. reſol. 33. & p. 6. tract. 1. reſol. 13. verſ. ſed hoc non eſt verum.*

17 Sed quia pax non præſumitur, Maſcard. *de probat. concl. 1156. à num. 1.* Nec reconciliatio, *cap. cùm oportet de accuſat. Auth. & ſi dicatur C. de teſt.* Farinac. *quæſt. 53. num. 62.* Dec. *tract. crim. lib. 3. cap. 25. num. 83.* Giurba *conſ. crim. 60. num. 23. verſ. ſi vno tantùm teſte.*

18 Probatur ad hunc effectum reconciliatio, & pax ex depoſitione vnius ſaltem teſtis, qui pacis fidem receperit, & ſic de facto proprio deponentibus, concurrentibus alijs adminiculis, Farinac. *in addit. ad conſ. 168. in Scholijs lit. D. tom. 2. ſuorum Conſil.* Giurba *conſ. 60. num. 23.*

19 Lim. ſupradictas duas ampliationes non procedere ſi poſt initam pacem, vel factam reconciliationem, aut præſtitam cautionem de non offendendo noua emanauerit inimicitia, ſeu ſuperuenerit noua cauſa occiſionis, nam hoc caſu homicidium non dicitur proditorium, nec Eccleſiaſtica immunitate priuatur, quia tunc occiſus non occiditur incautus, eò quia præcauere ſibi debebat, & cogitare poterat de periculo mortis ſibi inferendæ, Giurba *conſ. crim. 60. num. 3. in fin.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 16. dub. 20. ſect. 3. num. 7. tom. 2.* quomodo autem huiuſmodi cauſa probari poſſit, Farinac. *q. 107. num. 435. & ſeq.*

20 Ampl. 5. quòd ſi Pater occidat filium, aut filius Patrem aut vxor virum, vel vir vxorem, aut frater, fratrem, nulla præcedente rixa, aut inimicitiæ cauſa proditores ſunt, & propterea Eccleſiarum immunitate ipſos gaudere non debere pro indubitato tenet, Farinac. *in Append. de immun. n. 138.* Giurba *conſ. 60. num. 3.* & ita in Matre occidente filium infantem cenſuit *Sac. Congreg. Concilij ſub die 3. Decemb.* 1632. relata per Dianam *poſt 5. part. reſol. moral. num.*
21 *6.* Farinac. *de immun. Eccleſ. num. 138. & 139.* vbi graue enim inquit eſſe occidere infantes, qui ſe præcauere nullo pacto poſſunt à Matris proditione, quidquid ſecus dixerit, Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. p. 1. cap. 13. num. 25. & 26.*

22 Ampl. 6. vt Mulier, quæ malis medicamentis, vel aliqua potione procurat abortũ, & occidit fœtum animatum, proditorium committit homicidium, tamquam perpetratum in eum, qui nec præuidit, nec præuidere poterat talem mortem, ac proinde non debet gaudere immunitate Eccleſiæ, Peregrin. *de immun. Eccleſ. cap. 3. num. 8.* P. Theſ. *in prax. p. 1. cap. 1. num. 3.* & ita declaraſſe *Sac. Cong. Concilij ſub die 3. Decemb.* 1632. refert Diana *in calce, ſeu poſt partem 5. reſol. moral. num. 8.*

23 Contrarium tenet Bonacin. *tit. de excommun. in partic. extra Bullam Cœnæ diſp. 3. q. 3. punct. 16. §. 8. num. 8.* ea motus ratione, quia fœtus etiam animatus dum in vtero exiſtit adhuc non eſt notus, & ſic tamquam in nullius rationis capacem, dolus in eumdem nõ committitur cum ſimulatione amicitiæ, in qua conſiſtit qualitas homicidij proditorij; in ignotum autem, qui adhuc non venit ad lucem, vt realiter dicatur dari à parte rei non cadit huiuſmodi amicitiæ ſimulatio, ac proindè excluditur proditio, ita etiam docet Diana *reſol. moral. p. 3. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 73. §. verùm ego,* Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par. 1. cap. 13. verſ. dubitaui etiam.*

24 Ampl. 7. vt proditorium dicatur homicidium commiſſum ab eo, qui alium veneno necat, immò eſſe magis proditorium homicidium veneno ſecutum, quàm ferro, inquit Bobadil. *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 75.* Conar. *var. reſol. lib. 2. cap. fin. num. 6. verſ. attendendum ijs prænotatis,* Mar. Ital. *de immun. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 3. verſ. & quemadmodum is,* & latiùs *num. 36. & 37.* Germon. *de Sacror. immun. lib. 3. cap. 16. num. 63.* Franc. Suarez. *de Statu Religionis lib. 3. cap. 11. num. 12. in fin.* Dec. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 19.* Boer. *dec. 109. num. 5. verſ. ſecundò in eo, qui occidit veneno,* Peregrin. *de immun. cap. 7. num. 6.* Farinac. *q. 18. num. 74. & in Append. de immun. num. 142.*

25 Propterea, quòd Eccleſiæ immunitate non gaudeat, qui committit homicidium veneno cenſuit *Sac. Cong. Concilij ſub die 3. Decemb.* 1632. de qua Diana *poſt p. 5. reſol. moral. tit. declarationes Sac. Cong. num. 7.* & docere omnes teſtatur idem Diana *p. 1. tract. 1. de immun. reſol. 36. & p. 6. tract. 1. eod. tit. reſol. 22.* vbi alios allegat.

26. Limit. huiuſmodi declarationem Sacræ Congregationis intelligendam eſſe in caſu, quo quis occidatur nulla præcedente inimicitia, quia tunc homicidium proditorium cenſetur, ſecus verò ſi inimicus veneno occidatur, quia præcedens inimicitia excludit qualitatem proditionis, ſiue ferro, ſiue veneno ſequatur homicidium, vt comprobat Diana *reſol. moral. p. 6. tract. 1. de immun. reſol. 12. verſ. ſed ego puto vbi alios allegat,* tutiùs verò hoc caſu Sum. Pontificem conſulendum eſſe putat, Farinac. *de immun. Eccleſ. num. 142. in fin.*

Ampl. 8. quòd vulnerans proditoriè, & per inſidias ani- 27
mo tamen occidendi, etiam ſi vulnerati mors non ſequatur dicatur proditor, ita vt Eccleſiæ immunitate minimè gaudere debeat, Nauar. *in manual. confeſſar. cap. 25. num. 21.* Guttier. *pract. quæſt. lib. 3. q. 7. num. 55. & 56.* vbi de communi, & recepta in praxi opinione Azzeued. *in conſtit. Hiſpaniar. lib. 1. tit. 2. l. 3. num. 9. verſ. ſed an erit,* idem Card. Tuſch. *pract. concl. 11. num. 8.* Farinac. *in prax. in tit. de carcerib. & carcerat. q. 28. num. 45.*

Contrarium, quòd attentans quis aliquem proditoriè 28
occidere, licèt deuenerit ad actum proximum ſcilicet ad vulnera, morte tamen, & effectu non ſecuto non dicatur proditor, ad effectum amittendi priuilegium immunitatis Eccleſiæ, ad quam ſi confugerit, eius immunitate gaudere debet, cùm hodie ſecundùm Bullam Gregorij XIV. ibi, *aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit,* requiri videatur mors ſecuta, & actus conſumatus: & hanc opinionem vti magis rectam, & piam tenendam eſſe, tradit Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. num. 145. & ſeq. in fin.* vbi recedit ab opinione, quam amplexus fuerat in dicta q. 28. *num. 45.* Dec. *in tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 17.* Baiard. ad Clar. q. 30. *num. 17.* vbi ſequitur dicta per Dec. *conſ. 80. per tot.* Peregrin. *& de immun. Eccleſ. cap. 7. num. 13.* Suarez *de Religion. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 14.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 16. num. 60.* Tuſch. *pract. concl. in verbo Eccleſ. concl. 11. num. 7.* Villagut. *de extenſione legum cap. fin. num. 54. & 55. vſque ad num. 59.* Mar. Ital. *de immun. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 22. vſque ad num. 28.* Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 14. num. 19.* Barboſ. *de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 90.* Bonacin. *in tit. de legib. diſ. 3. q. 7. §. 5. num. 16.* Diana *reſol. moral. p. 1. tit. 1. de immun. reſol. 18. & p. 4. tract. 1. eod. tit. reſol. 83. verſ. ſed affirmatiuam, & p. 6. tract. 1. tit. eod. reſol. 12. §. ſed contrariam ſententiam, & ſeq.* vbi quòd *cap. 1. de homicid.* poſt dictam conſtitutionem Gregorianam ſit ita intelligendum, & contrarium tenentes, vel ſcripſerunt ante Bullam, vel ſecuti fuerunt ab alijs, qui ſcripſerunt poſt Bullam non animaduertentes eius verba, & contextus tenorem.

Homicidium verò proditorium non dicitur vbi interue- 29
nerit diffidatio, vel monitio, puta, *caccia mano, volta qua,* & ſimilia, nam hoc caſu excluditur amicitia præcedens ad tribuendam qualitatem proditionis, cùm etiam in ipſo actu proditionis concurrere debeat amicitiæ ſimulatio, ita vt occiſus non potuerit ſibi præcauere, prout potuit per monitionem, & diffidationem, Gigas *de crim. læſæ maieſt. in tit. de proditor. q. 1. num. 16.* Cephal. *conſ. 57. num. 14. & ſeq.* Felic. *alleg. 5. num. 58. p. 1.* Gambacur. *de immun. Eccleſ. lib. 5. cap. 28. num. 4.* Farinac. *conſ. 132. num. 2. tom. 2.* Giuht. *conſ. crim. 60. num. 6.*

Inſuper inimicitia ad excludendam qualitatem proditio- 30
nis probanda eſt ab allegante, & non à fiſco, cùm homines præſumantur amici, & non inimici, & hæc eſt naturæ præſumptio, ex traditis per Dec. *lib. 3. cap. 25. n. 20.* Menoch. *lib. 5 præſumpt. 43. num. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 19. num. 2. & concl. 898. num. 3.* Honded. *conſ. 107. n. 27. & 28.* Farinac. *conſ. 132. num. 3. in fin. & in prax. in tit. de indic. tortur. q. 49. num. 126.* Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 5. q. 3. num. 260.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 46. num. 83.* Hond. *conſ. 87. num. 46. lib. 2.* Graffet. *de effect. amic. n. 29. & 33.* Baron. *de effect. inimic. in prælud. num. 8.* Sperel. *dec. 185. num. 20. & 21. tom. 2.*

Sicut è contra inimicitia non præſumitur, Hond. *conſ.* 31
87. num. 44. & 45. & conſ. 93. num. 15. lib. 2. Giurba *conſ. 20. num. 10.* vbi copioſè alios allegat Gozzadinus *conſ. 89. in fin.* Crauet. *conſ. 8. num. 8.* Maſcard. *de probat. concl. 898. num. 4.* Menoch. *lib. 5. præſumpt. 43. num. 1.* Sperel. *dec. 185. num. 21. tom. 2.*

Dixi ſupra *num. 4.* quòd proditor lato modo dicatur, 32
qui

qui occidit inimicum ſuum per inſidias, à parte retrò, appenſatè, vel in dormitione, & ſic in caſu, quo non poterat ſibi præcauere, & defendere: ſed poſtea venit ad meas manus liber ſub titulo Anatomenecis proditoriæ P. Hippolyti Graſſetti, qui per integrum volumen, lege ratione, & auctoritate comprobare conatur huiuſmodi homicidium non lato modo, ſed verè proditorium eſſe, ſiue attenta diſpoſitione iuris communis, ſiue Bullæ Gregor. XIV. *ſuper immun. Eccleſ. de qua in Bullar. tom. 2. fol. mihi 694.* cuius exemplar regiſtrauit Ambroſ. *de immun. Eccleſ. in 1. pag. ſui tractatus*, Genuen. *in prax. Archiepiſc. Curiæ Neapol. in cap. 17. poſt n. 12. fol. mihi* 61. & Thom. del Bene *in tract. de immun. Eccleſ. cap. 8. poſt dubium* 47. *ſect. 7. Bulla 7. Greg. XIV. fol. mihi* 434. *tom. 1.* adeo vt huius homicidij reus etiam poſt dictam Bullam immunitate Eccleſiæ gaudere non debeat, ſiue patratum fuerit ſpecie amicitiæ ſaltem præſumptæ, ita vt nec rancor quidem præceſſerit; ſiue etiam præcedente inimicitia dummodò per inſidias, vel à parte retrò, vel nulla præcedente diffidatione, aut alio ſigno, propter quod occiſus potuerit ſibi præcauere, dum pu-
33 tat formalitatem proditorij conſiſtere in hoc, quòd quis occidat alium etiam capitalem inimicum impotentem hic, & nunc ad præcauendum, vt per eum in §. 5. *n.* 18. & in alijs locis. Verùm quia dicta opinio Graſſetti eſt contra communem, & poſt Gregorianam conſtitutionem in praxi minimè ſeruatam reprobatur à Sperel. *dec. 185. per totam ſecundum vltimam impreſſionem tom. 2.* vbi non tam legibus, & rationibus, ſed ex Catalogo, & auctoritate *n. 93.* Doctorum oſtendit contrariam ſententiam eſſe veriorem, & longè frequentiori calculo à ſcribentibus receptam, & à Sacra conſulta ſeruatam, vt per eum *n. 44. vſque ad* 45. vbi con-
34 trarijs reſpondet, & luculenter comprobat formalitatem proditorij conſiſtere non in extemporanea impotentia præcauendi ab eo, qui occidit etiam inimicum impotentem hic, & nunc ad præcauendum, ſed in deficientia occaſionis, vel cauſę præcauendi, nempè, ſi quis interficiat eum, cui nulla ab interfecture timenda erat occaſio, ita vt non modò non potuerit, ſed nec debuerit præcauere, nec diuinare, ſe abſque vlla occaſione ſub ſpecie amicitiæ oſtéſæ, vel ſaltem creditæ trucidandum, prout cogitare, præuidere, & ſemper timere poteſt inimicus de ſuo inimico, præcipuè offenſo, qui ſemper habet vindictam, & paratum animum ad interitum, & inimici necem continua cordis agitatione molitur, & quærit opportunitatem, & inſidias; circuens, quem deuoret, vnde inimicos tamquam ſemper diffidatus à ſuo inimico præcauere debet, ac proindè inimico aggreſſo non tollitur defenſio ab ipſo aggreſſore inimico, ſed à ſe ipſo, eiuſque incuria, & culpa, dum ſibi præcauendi modum non quęſiuit, & ad ſe defendendum ſemper paratus non fuerit, prout inimicum ſemper ad offendendum paratum exiſtere facilè excogitare poterat, ita etiam latè demonſtrauit idem Sperel. *dec. 23. per totam tom. 1.*

35 Crimen autem proditionis eſt de numero atrociſſimorum, vt per Maſtril. *ad ſyndic. general. comment. cap. 29. n. 1.* odioſum Deo, hominibus, & legibus, quæ contra illud armantur, & grauiſſimis pœnis illud vlciſcuntur, de quibus Dec. *tract. crim. vol. 1. lib. 7. cap.* 31. Cabal. *de omni genere homicid. num.* 400. *& ſeq.* Schradet. *de feud. par. 9. cap. 3. à num. 64. ad 69.*

36 Et non ſolùm punitur pœna mortis, vt ex Gigante, & alijs tradit Vrſil. ad Afflictum *dec. 265. num. 7.* Verùm etiam
37 ſi proditor deuenerit in vires Curiæ, & ſit nobilis, ipſa nobilitas in deteſtationem huius atrociſſimi delicti pœnam temperare non poteſt, quin debeatur eidem ſuſpendium ob neglectam re ipſa, & renunciatam nobilitatem, Dec. *in tract. crim. lib. 7. cap. 31. num. 8.* Scrader. *de feud. §. 9. par. 9. §. 3. num. 66.* Cantera *in quæſt. crim. cap. 6. de homicid. num.* 34. Ferret. *de re, & diſcipl. milit. tit. de bello ſpirituali num.* 22. Tiraquel. *de nobilit. cap. 20. num.* 120. cum alijs per Sperel. *dec. 185. num* 39. *tom. 2.*

38 Quamuis regulariter nobilitas faciat alleuare, & temperare pœnam delicti, vt non ſit ignominioſa, prout eſſet ſi infami furcæ ſupplicio damnaretur, vt habetur per Bart. *in l. deſertorem §. pœna militum num.* 1. & alios relatos per eumdem Sperel. *dec. 185. num.* 38. cum alijs allegatis per Gram. *dec. 32. n. 1. & 2.*

39 Si verò reus poſt perpetratum flagitium fugam arripuerit, & in tutum ſe poſuerit, eius effigies capite inuerſo ſuſpenditur cum elogio proditionis, pœna etiam impoſita contra illud auferentem, vt per Iaſ. & alios *in l. ſi quis id quod ff. de iuriſdict. omnium iud.* Laudenſ. *de crim. læſæ maieſt. q. 16.* Dec. *tract. crim. cap. 31. num.* 5. quos refert 40
Sperel. *dec. 158. num. 40. & 41.* vbi ſecus ſi homicidium patratum fuerit per inſidias, & à parte retrò, nam tunc rei effigies in contumaciam inuerſo capite non ſuſpenditur, cum hoc caſu ceſſet qualitas veræ proditionis, niſi in caſu fractionis pacis abſque noua cauſa, vel perpetrationis criminis ſub ſpecie amicitiæ, & ita teſtatur in facti contingentia de anno 1662. Sacram Conſultam Eminentiſſimorum Cardinalium mandaſſe affigi imaginem N. Senogalien. 41
Diœceſis, eò quòd poſt pacem factam cum ſuo inimico illum à tergo ictu Archebuſij necauit, propter homicidium proditorium commiſſum: ſed habito recurſu ab eius fratre pro honore domus, & oſtenſo, quod noua cauſa ſuborta fuerat, & ſic ceſſabat qualitas proditionis, reſcripſiſſe imaginem amoueri, prout amota fuit ita etiam mihi in ſimili facti contingentia de anno 1654. dum Iudicis officio Status Ronciglioni functus fui eadem Sacra Conſulta mandauit affigi imaginem N. eiuſdem Terræ Ronciglioni, qui ſuum inimicum poſt pacem à parte retrò vulnerauit, ſed habito recurſu per eius ſorores nubiles ex honeſtis parentibus, & expoſito propter hanc infamiam viros quibus nubere poſſint, ſe non eſſe inuenturas, mandauit ſuperſederi quoad affixionem Imaginis.

Vlterius committens homicidium proditorium Eccle- 42
ſiaſtica immunitate priuatur, adeo vt inuitus ab Eccleſia extrahi poſſit, vt tradunt DD. copioſè relati per Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap. 6.* Farinac. *in tit. de carcer. & carcerat. q. 28. num. 23. & in Append. de immun. cap. 9. n. 135. vbi* 136. refert contrarium tenentes Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 16. dub. 20. per tot. tom. 2.* & ita expreſsè diſponitur in conſtit. Gregor. XIV. cuius vigore ab hac ſententia non eſt diſcedendum ob determinationem, & declarationem Sum. Pontificis.

Non tamen propriè proditor dicitur teſtis, qui cum ſua 43
falſa depoſitione, vt quis morti tradatur cauſa fuerit, aut Iudex, qui eodem modo corruptus innocentem ad mortem damnauerit, quia hoc caſu non cenſentur propriè, & phyſicè occidere, ac proindè priuari non debent Eccleſiæ immunitate, nam attenta Bulla Gregorij XIV. homicidium proditorium ad hoc, vt exceptum cenſeatur debet eſſe conſumatum in ſua ſpecie, & propria formalitate ſtrictè ſumpta, adeo, vt vbi agitur de pœna priuationis immunitatis Eccleſię, cũ tendat in eius præiudicium, non ſit facienda extenſio, minuſque ſufficiat æquiparatio, ſed requiratur identitas, & hanc ſententiam probabilem, & immunitati fauorabilem appellat Bonacin. *in primum Decalog. præceptum diſp. 3. q. 7. punct. 6. §. 4. num. 8. in fin. tom. 2. fol. mihi* 242. Peregrin. *de immun. Eccleſ. cap. 7. num.* 42. Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſ. vnica punct. 10. n. 8.* Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 1. reſol.* 104.

Contrarium, quòd tam teſtis, quàm Iudex hoc caſu di- 44
cantur committere homicidium proditorium, ac proindè non debeant gaudere Eccleſiæ immunitate tradunt Mar. Ital. *de immun. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 4.* & latiùs *ſequenti §. 5. num. 145. & 146.* Zambellus *in Repert. Mor. verb. Eccleſia quo ad eius immun. Eccleſia lib. 1. quæſt. 19. num. 11. & 12.* faciunt tradita per Azeued. *in conſtitut. Hiſpan. lib. 1. tit. 2. l. 3. num. 9.*

Verùm quòd in hoc caſu, ſtante quòd ſit valde dubius, tu- 45
tius eſſe habere recurſum ad Sum. Pontificem admonent Farinac. *de immun. n. 141. in fin.* Thom. del Bene *eod. tract. cap. 16. dub. 21. n. 6. in fin.* Diana *reſol. Moral. p. 1. tract. 2. reſol.* 19.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinium, & Aſſaſſinus, quis dicatur.*
2 *Aſſaſſinij crimen, vt commiſſum dicatur, quæ requirantur.*
3 *Inducitur ex ſola promiſſione, & pollicitatione, etiam ſi non fuerit data pecunia, n. 4.*
5 *Promiſſio ad hunc effectum debet eſſe ſpecialis, & non gene-*

generalis. Contrar. num.6. & non ſufficit ſi non fuerit acceptata, num.7.

8 *Et debet eſſe pro ipſa occiſione, non autem pro expenſis itineris, & ſimilibus.*

9 *Occidens animo complacendi amico committit aſſaſſinium ſi habeat ſpem præmium conſequendi. Contrarium etiam ad effectum gaudendi immunitate Eccleſiæ, num.10.*

11 *Aſſaſſinus dicitur accipiens mandatum, & pecuniam ad percutiendum, aut ad vulnerandum tantum, præcipuè vigore bandimentorum Gubernatoris Vrbis, num.12. Contrarium n.13.*

14 *Aſſaſſinium committitur etiamſi Mandans, & Mandatarius ſint Chriſtifideles, & non infideles.*

15 *Aſſaſſinium non committitur, nec immunitate Eccleſiæ priuatur occidens infidelem, num.16. Contrarium num.17.*

18 *Occiſus in dubio non præſumitur Chriſtianus. Contrarium num.19.*

20 *Occidens ſuum, & mandantis inimicum etiam pecunia conductus non committit aſſaſſinium, nec priuatur Eccleſiæ immunitate.*

21 *Mandatarius occidens inimicum mandantis ipſo præſente non committit aſſaſſinium, nec priuatur Eccleſiæ immunitate.*

22 *Aſſaſſinium non committitur ex datione alicuius paruæ rei, nec pro receptione expenſarum Hoſpitij, num.23. nec ex verbis curialibus, ibidem.*

24 *Aſſaſſini non dicuntur teſtes, qui pecunia corrupti ex eorum falſa depoſitione innocens ad mortem damnatur, & eodem modo Iudex, qui innocentem pecunia corruptus condemnauit, nec priuantur immunitate Eccleſiæ. Contrarium num.25.*

26 *Receptans, vel defendens aſſaſſinum, non dicitur aſſaſſinus ad effectum amittendi immunitatem Eccleſiæ. Contrarium num.27.*

28 *Aſſaſſinus non eſt, qui tantùm vti ſocius principali opem ferat.*

29 *Nec occidens clam proditoriè, vel cum copia ſociorum.*

30 *Aſſaſſinus non gaudet immunitate Eccleſiæ ſiue ſit mandans, ſiue Mandatarius, n.31. debet tamen delictum eſſe conſumatum in ſua ſpecie, num.32. ſecus in alijs ſpeciebus vigore bandimentorum Gubernatoris Vrbis, num 33.*

34 *Punitur pœna mortis naturalis, & poteſt impunè offendi, num.35. Et quomodo vigore Statuti Vrbis, num.36. Et de iure canonico incurrit excommunicationem, num.37.*

38 *Clericus aſſaſſinus deponitur, & priuatur dignitate, & beneficio, etiamſi delictum non fuerit ſecutum.*

39 *Aſſaſſinij pœna, vt irrogari poſſit de delicto plenè conſtare debet.*

40 *Confeſſio rei de receptione pecuniæ in cauſam licitam ad inducendum aſſaſſinium non eſt diuidenda.*

41 *Aſſaſſinium probatur probabilibus argumentis.*

42 *Teſtes de auditu in hoc crimine faciunt indicium ad torturam.*

43 *Et recipiuntur teſtes etiam parte non citata, & lite non conteſtata, num.44.*

45 *In crimine aſſaſſinij procedi poteſt iuris ordine non ſeruato, dummodò conſtet de qualitate aſſaſſinij, n.46.*

47 *Aſſaſſinij pœna locum non habet in ſimplici, & imperfecto tractatu de occidendo.*

48 *Occidens abſque cauſa, vel inimicitia præcedente torqueri poteſt abſque alijs indicijs ad indicandum mandantem.*

49 *Mandans, & Mandatarius in crimine aſſaſſinij eadem pœna puniuntur.*

50 *Ampl. in recipiente, occultante, & auxilium præſtante aſſaſſino, eiuſdemque defenſore, n.51. & 52.*

53 *Quod procedit ſi auxiliator habeat notitiam qualitatis Aſſaſſinij, aliàs ſecus.*

Aſſaſſinium quomodo committatur & puniatur.

ADNOTATIO VI.

DEteſtabile Aſſaſſinij crimen committitur, & Aſſaſſinus dicitur is, qui accepta ab altero pecunia mediante mandato aliquem occidit, nihil tale ab eo præcauentem, 1
ita vt mandatum ad occidendum ſub conuentione dictæ pecuniæ, vel certi pretij, vel ſub conuentione certæ rei recipi debeat, Bart. *in l. non ſolum §. ſi mandato de iniur.* & notant communiter DD. *in cap. de homicid. in 6.* Carrer. *in pract. §. circa num. 3. fol. mihi* 88. *ſecundum antiquam impreſſionem*, Clar. *in §. aſſaſſinium in prin.* Gabr. *in tit. de maleſic. concl.1. num.1.* Anton. Gomez. *de delict. tit. de homicid. num.10.* Monticel. *reg. crim.8. num.4.* Menoch. *de arbitrar. caſ.360. num.42. & 44.* Boſs. *in tit. de offic. corrupt. n.9. & in tit. de for. competen. num.141.* Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. q.34. n.5. 7. & 14. & num.15. iuncto num. 17. verſ. nec etiam obſtat, & ſeq.* Farinac. *conſ.10. num.1.* ibique Fam. Centol. *in addit. lit. A. in prin. & in prax. in tit. de homicid. q.123. n.19. in tit. de carcer. q. 28. num. 26. & in Append. de immun. cap. 8. num. 19. & 20.* Maſcard. *de probat. lib.1. concl. 138. num.1.* Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap. 7. num.3. & 6.* Dec. *tract. crim. lib.6. cap.28. num.18.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.16. dub.21. ſect.1. num. 4. & 5.* Franc. *dec.167. per tot.* Rot. *dec. 603. num. 2. p. 4. tom. 1. recen.*

Ad hoc igitur, vt aſſaſſinij crimen commiſſum dicatur, 2
duo copulatiuè concurrere debent, mandatum ad occidendum, & traditio, vel promiſſio pecuniæ, ſeu alterius rei pretio æſtimabilis, & ſi alterum ex prædictis deficiat qualitas aſſaſſinij non verificatur, Bald. *conſ.382. per tot. lib. 5.* Gram. *vot.11. num.19.* Grab. *in tit. de maleſ. concl.1. n. 36. verſ. tertio limit.* cum alijs per Rot. *dec.603. n.2. p.4. tom.1. recen.* & ex Alciat. *conſ.11. n.17. lib.1.* tradit Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.7. n.7.* vbi ſubdit, quòd ſi ſufficeret tantùm pretium, etiam Milites eſſent aſſaſſini, Rot. *dec.603. n.2. p.4. tom.1. recen.*

Ampl. vt etiã ex ſola promiſſione, & pollicitatione inducatur aſſaſſinium, Boſs. *in tit. de mandat. ad homicid. n.14.* 3
Salycet. *in l. non ideò minus ad fin. num.36. verſ. & aſſaſſini vocantur C. de accuſat.* Gram. *vot.9. num.2.* Carrer. *in pract. §. circa n.4. fol. mihi* 88. Maſcard. *de probat. concl. 138. n.1. in 1. ampliat. lib. 1.* Planc. *in Epit. delictor. cap.19. num.10. verſ. rurſus*, Gabr. *conſ.170. num.18. lib.1.* Dec. *tract. crim. lib.9. cap.30. num.17.* Gabr. *commun. opin. lib. 7. concl. 1. n. 1. & 2.* Monticel. *reg.8. num.5.* Farinac. *in prax. crim. q. 123. n.36. & conſ.4. n.6.* vbi Famian. Centolinus *in addit. lit. K. verſ. promiſſionem tom.1.*

Et ſufficit, quòd ſit promiſſa, quamuis non fuerit data pecunia, vel quæcumque alia res pretii æſtimabilis, quia 4
talis promiſſio pecuniæ æquiualet, ex quo recipiat pretij æſtimationẽ, Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.3. q.7. n.20.* Maſcard. *de probat. lib.1. concl.138. n.1. & 2.* vbi alios plenè allegat Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p.1. cap.13. n.27.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 16. dub. 21. ſect.1. num.8. tom.2.* Et licet Mat. Ital. *de immun. Eccleſ. lib.1. cap. 5. §.5. n.130. & ſeq.* contrarium doceat tamen ab hac ſententia non eſſe recedendum, affirmat Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap.8. n.125. & in prax. crim. in tit. de homicid. q.123. num.36. & 37.* vbi de veriori, communiori, & rationabiliori.

Lim. 1. vt talis promiſſio pecuniæ non debeat eſſe gene- 5
ralis, & implicita, ſed certa, ſpecialis, & explicita, & ſic non vaga, & iactatoria, & ideò quod non committatur aſſaſſinium, ſi quis mandat ijs verbis, *non mancherò mai alli tuoi biſogni*, & ſimilia, quia huiuſmodi verba non ſunt obligatoria, Boſs. *in tit. de mandat. ad homicid. num. 35.* Gabr. *conſ. 170. num.18.* Baiard. ad Clar. *§. aſſaſſinium num. 6. & 7.* Farinac. *q.123. n.145. in tit. de homicid.* Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.7. n.9.* vbi quòd neque dicatur aſſaſſinus recipiens dono vnum par caligarum, Fam. Centolin. *in addit. ad conſ.4.* Farinac. *lit. K. verſ. limitatur ſecundò.*

Contrarium, quòd etiam ſufficiat promiſſio rei incertę, & gene-

& generalis, dummodò pretio ſit æſtimabilis, prout eſt ſi mandans promiſerit Mandatario numquam in ſuis neceſſitatibus ſe defecturum eſſe, & hanc ſententiam probabiliorem exiſtimat Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 1. *num.* 12. *verſ. item ſufficit ſi promiſſa*, & multos allegat, quorum maior pars, à me viſa hoc non firmant, ſed potius contrarium.

7 Lim. 2. vt ſola promiſſio pecuniæ, vel alterius rei non ſufficiat, niſi fuerit acceptata, & ſic inter mandantem, & mandatarium ſecuta fuerit conuentio de occidendo propter præmium, vel pecuniam promiſſam, aliter ſecus, vt magiſtraliter concludit Bald. *conſ.* 283. *incip. Bectonus de Cecche num.* 3. *lib.* 1. Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicid. num.* 34. & 39. Gram. *vot.* 11. *n.* 19. Monticel. *reg. crim.* 8. *num.* 9. Dec. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 17. Brunor. à Sole *in ſuis q. legal. q.* 34. *n.* 13. Petrus à Planc. *in Epit. delictor. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 10. *verſ. rurſus an illud*, Farinac. *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 147. *tom.* 4. Famian. Centolin. *in addit. ad conſ.* 4. Farinac. *lib.* 1. *lit.* K. *in verbo promiſſionem verſ. limitatur tamen*, Lezana *verb. immunitas n.* 13. Bonac. *in tit. de immun. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 4. *n.* 18. Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 2. *n.* 14.

8 Limit. 3. vt ipſa promiſſio, vel datio pecuniæ debeat eſſe pro ipſa occiſione, ſecus autem pro expenſis itineris ad occidendum, vel pro occiſore à morte eripiendo, vel pro alia re ſimili, quæ non poſſit cenſeri pretium conuentum pro mandato dato, & acceptato ad occidendum, in quo conſiſtit formalitas aſſaſſinij, Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 6. *dub.* 21. *ſect.* 1. *num.* 14. *tom.* 2. qui alios allegat Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium n.* 6. *in prin.* & *n.* 8. Vulpel. *conſ.* 143. *n.* 8. Gabr. *conſ.* 170. *num.* 21. & *ſeq.* & *num.* 23. Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicid. n.* 34. *in fin.*

9 Ampl. 3. vt etiam pecunia non interueniente aſſaſſinus dicatur, ſi aliquem incautum occidat, vel occidere faciat animo complacendi amico, dummodò in ficatio adſit aliqua ſpes præmij, & lucri, aliàs ſola complacentia non inducit aſſaſſinium, nam ſi hoc eſſet verum omnes mandatarij eſſent aſſaſſini, cum à nullo Mandatario hoc flagitium perpetretur, niſi animo complacendi, & rem gratam mandanti faciendi, vt latè comprobat Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *ſub num.* 9. *verſ. vbi dixerunt*, Alciat. *conſ.* 11. *n.* 2. *in fin.* & *n.* 3. *lib.* 1. Monticel. *reg. crim* 8. *num.* 7. *verſ. quod tamen*, Dec. *tract. crim. cap.* 30. *num.* 16. *ad med. verſ. modo expectaret*, Farinac. *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 39. & 146. *tom.* 4.

10 Contrarium; quòd ſola complacentia, & quòd quis alium occidat in alterius gratiam, vel vt illi rem gratam faciat non inducat crimen aſſaſſinij, etiam ſi hoc faciat ſub ſpe præmij, lucri, aut remunerationis, niſi interueniat datio, aut promiſſio pecuniæ, vel alterius rei, quamuis occidens habuerit animum ſuccedendi in bonis occiſi, vel vincendi litem, nihilominus non committit aſſaſſinium, & ſic quòd immunitate Eccleſiaſtica non priuetur, tradit Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 1. *num.* 15. *tom.* 2. Farinac. *in Appen. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *n.* 130. vbi in fin. ſubdit quòd hæc declaratio parum prodeſſet vigore bandimentorum Gubernatoris Vrbis, quibus cauetur aſſaſſinum dici, & reputari etiam illum, qui alterum occidit animo complacendi, & *in prax. crim. in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 40. & magiſtraliter docet Gabr. *conſ.* 170. *n.* 15. 16. & 17. *lib.* 1. Vulpel. *conſ.* 143. *n.* 7. Pariſ. *conſ.* 166. *num.* 2. & 3. *lib.* 4. Hondedeus *conſ.* 83. *n.* 68. *lib.* 2. Grilenzon. *conſ.* 45. *num.* 7. Maſcard. *de probat. concl.* 138. *num.* 2. *tom.* 1. Gabr. *commun. opin. in tit. de malefic. concl.* 1. *n.* 34. Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium n.* 7. & 11. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *cent.* 4. *caſ.* 360. *num.* 42. Diana *reſol. moral. p.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11. *in fin.* Ambroſin. *de immun. Eccleſiaſt. cap.* 7. *n.* 9. *verſ. quia prædicta*, & *n.* 10. *in fin.*

11 Ampl. 4. vt aſſaſſinus dicatur, qui præmium, ſeu pecuniam accipit ad percutiendum tantùm, ſeu ad vulnerandum, & non ad occidendum, vt tradunt DD. relati per Farinac. *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 142. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 138. *n.* 1. *verſ. contrarium*, & *n.* 10. Alex. *conſ.* 166. *n.* 5. *lib.* 6.

12 Contrarium, & verius quòd aſſaſſinium non committatur ab eo, qui pecuniam, & mandatum accipit non ad occidendum, ſed tantùm ad vulnerandum, nam licèt pecuniæ interuentus aggrauet delictum, & propterea pœna augeri poſſit, non tamen intrat pœna aſſaſſinij, nec reus Eccleſiæ immunitate priuatur, Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *n.* 134. & *in prax. in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 139. & *ſeq* Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 138. *n.* 11. Gabr. *lib.* 7. *tit. de maleſ. concl.* 1. *n.* 29. & 30. Vulpel. *conſ.* 143. *n.* 1. Gabr. *in tit. de delict. concl.* 1. *n.* 30. Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7. *n.* 69. Riccius *p.* 1. *dec.* 112. *n.* 1. Bonacin. *in primum præcept. Decalog. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 4. *n.* 7. Diana *reſol. moral. tract.* 1. *reſol.* 18. *p.* 1. §. *non reticeam*, Dec. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 41. Baiard. ad Clar. §. *aſſaſſinium num.* 2. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *num.* 11. Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 4. *n.* 1. *tom.* 2.

Verùm quòd hæc declaratio parum prodeſſet in Vrbe vi- 13
gore Bandimentorum Gubernatoris Vrbis, quibus aſſaſſinus declaratur, qui pecunia mediante, aut promiſſione non ſolùm alium occiderit, ſed etiam vulnerauerit, aut offenderit, ſubdit Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *n.* 134. *in fin.*

Ampl. 5. vt aſſaſſinium committatur ſiue mandatarius 14
occidat de mandato infidelium, ſiue Chriſtianorum, & etiam ſi mandantes, & mandatarij ſint Chriſti fideles, & non infideles, & licèt textus *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. loquatur de ijs, qui per infideles quoſdam barbaros Chriſtianum occidebant, tamen ex communi DD. ſententia, extenditur ad eos, qui per fideles pecunia, vel quocumque alio præmio æquiualenti conductos Chriſtianum occidunt, prout quotidiana praxis obſeruat, ita reprobatis contrarium tenentibus tradunt Dec. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 18. Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 1. & 2. Anaſtaſius Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 5. *cap.* 26. *num.* 67. *verſ. quemadmodum de aſſaſſinis*, & *ſeq.* Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *à num.* 1. *vſque ad* 7. Clar. *in §. aſſaſſinium in prin.* Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicid. num.* 36. Gabr. *in tit. de malefic. concl.* 1. *num.* 18. Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. quæſt.* 34. *n.* 5. & 6. & *poſt num.* 8. *iuncto num.* 19. & 20. & *num.* 25. *poſt med.* Farinac. *conſ.* 10. *ſub num.* 1. & *in prax. in tit. de homicid.* 122. *num.* 21. & 21. & *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 119. Fam. Centolin. *in adnot. ad conſ.* 10. Farinac. *lit.* B. *verſ. Chriſtiani*, Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 1. *n.* 7. *tom.* 2.

Limit. vt aſſaſſinium locum non habeat ſi occidatur in- 15
fidelis, & non Chriſtianus, cum de infidelibus, tamquam de ijs, qui ſunt foris nihil ad nos, ad text. *in cap. gaudemus de diuort.* Couar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 10. *verſ. quinto hic apparet*, Monticel. *reg. crim.* 8. *n.* 10. *verſ. vlterius requiritur*, Clar. *in §. aſſaſſinium in princ.* Dec. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 10. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 138. *n.* 13. Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium n.* 13. cum alijs per Farinac. *tit. de homic. q.* 123. *n.* 133. *p.* 4. & fuit opinio Io. And. *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. quem refert Corn. *conſ.* 249. *ſub num.* 1. *lib.* 1. Aret. *conſ.* 163. *col.* 2. qui hanc eſſe communem profitetur, & de conſuetudine ſeruari Bertrand. *conſ.* 140. *n.* 5. *lib.* 2. Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicid. n.* 23. Viuius *commun. opin. in verbo aſſaſſini*, vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem, & conſuetudine receptam, adeo vt pauci ſcribentes admodum refragentur, & comprobat Maſcard. *concl.* 138. *n.* 13. Couar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 10. *verſ. quinto*, Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 8. Nouar. *in concluſionibus iuris Pontif. concl.* 43. *num.* 22. Guazz. *defenſ.* 1. *cap.* 38. *n.* 42. Diana *p.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 105. & ſatis probabilem hanc ſententiam appellat Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 1. *n.* 2. *verſ. quamuis contrarium*, & *n.* 3. & 4. ex eo quòd textus *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. expreſsè loquatur de occidente fidelem: tum quia illa conſtitutio emanauit aduerſus infideles ne occiderentur fideles, & conſequenter non eſt extendenda ad occidentes infidelem, & comprobat Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7.
n. 12. vbi concludit quòd committens homicidium in per- 16
ſonam Infidelis debeat gaudere immunitate Eccleſiæ.

Contrarium, quòd committatur aſſaſſinium, & aſſaſſi- 17
nus dicatur, & Eccleſiæ immunitate priuetur, qui pecunia, vel alia re equiualenti conductus occidit infidelem, cum ſub nomine proximi veniat etiã infidelis, ita vt qualitas fidelitatis, vel infidelitatis materialiter, & impertinenter ſe ha-

beat ad crimen aſſaſſinij, ita reprobato Alex. Ambroſin. & alijs magiſtraliter docet Mar. Ital. *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 20. & 21. Dec. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 18. vbi propterea reprobat Bald. Io. And. & Corn. contrarium tenentes Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 120. vbi quòd ſibi hæc opinio magis placeat Henric. Bucerus *tract. de homicid. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 14. Peregrin. *de immun. cap.* 7. *num.* 39. Bonacin. *tom.* 2. *tit. circa primum decalogi præceptum diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 4. *num.* 9. *fol. mihi* 243. nec ab hac videtur diſcedere Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 2. *num.* 1. *tom.* 2. Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. quæſt.* 34. *num.* 24. vbi quòd committatur aſſaſſinium, ſi ita occidatur Iudęus tolleratus in domo Chriſtianorum, licèt contrarium aſſerat Ambroſin. *d. cap.* 7. *num.* 13. *verſ. verùm cùm in fin.*

18 In dubio autem occiſus non præſumitur Chriſtianus, niſi hoc articuletur, & probetur Bald. *in l. ſi quis non dicam rapere n.* 4. *C. de Epiſcop. & Cleric.* Planc. *in Epit. delictor. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 4. *verſ.* 2. *hic apparet iuncto n.* 28. Boſs. *in tit. de mandat. ad homicid. n.* 22. cum alijs per Farinac. *in tit. de homicid. quæſt.* 123. *n.* 137. & in dubio potiùs præſumendum eſt, quem non eſſe baptizatum, quàm baptizatum, latè Ambroſ. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *n.* 13. per text. *in cap. paruulos diſ.* 4. *de conſecrat. & gloſ. notabilem in cap. presbyteri diſ.* 68. Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 4.

19 Contrarium, quòd occiſus præſumi debeat potius Chriſtianus, quàm Iudæus, & Paganus, præcipuè ſi occiſus repertus ſit in Territorio Chriſtianorum, vbi infideles non permittuntur liberè habitare, niſi forſan appareat fuiſſe infidelem, vt quia eſt circumciſus, nam præſumptio deſumi debet à communiter contingentibus, iuxta text. *in l. certi* §. *quoniam ff. ſi certum petat.* & docent. Clar. *in* §. *aſſaſſinium in fin. prin.* ibique Baiard. *n.* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 138 *n.* 14. *lib.* 1. Farinac. *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 138. *p.* 4. & *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 121. Io. Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 9. & *ſeq.* Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 2. *num.* 7. & 8.

20 Limit. 2. vt aſſaſſinus non ſit, nec Eccleſiæ immunitate priuetur, qui occidit ſuum proprium inimicum, etiam ſi pecunia conductus eumdem ſuum, & mandantis inimicum occidat, etiam cum aliis ſocijs pecunia conductis, vtpotè quia formalitas aſſaſſinij conſiſtit in mandato dato ad occidendum, cum promiſſione, vel traditione pecuniæ, vel alterius rei ex parte mandantis, & acceptatione ex parte mandatarij nullam habentis cauſam huiuſmodi crimen perpetrandi, niſi ratione præmij, quod valde durum, immane, barbarumque reputatur, tum quia tali caſu non occidit incautum, cum inimicus ſemper habeat cauſam præcauendi à ſuo inimico, ita vt ſibi imputare debeat, ſi ſe in vitæ diſcrimine poſuerit, & hoſtis inſidias euitare, ſeu pręuidere minimè curauerit, Couar. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 20. *n.* 9. *ad fin.* Grat. *conſ.* 52. *num.* 45. & *ſeq. lib.* 2. Hond. *conſ.* 87. *num.* 4. *lib.* 2. Vulpellus *conſ.* 143. *n.* 10. qui ſubdunt, quòd in tali caſu, neque qui pecuniam dedit ſit propriè aſſaſſinus, ſed potius inſtigator, ſeu inflammator, Farinac. *in prax. in tit. de homicid. q.* 123. *num.* 157. & *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 132. Thom. del Bene *de immun. Eccleſiæ cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 3. *n.* 1. & *ſeq.* Diana *reſol. moral. p.* 7. *tract.* 1. *de immun. reſol.* 18. Bonacin. *circa primum Decalogi præcept. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 4. *n.* 5. *tom.* 2. *fol. mihi* 242. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *n.* 10.

21 Limit. 3. vt nec etiam aſſaſſinus dicatur, nec Eccleſiæ immunitate priuetur, qui recepta pecunia aliquem interficiat præſente tamen ipſo mandante, quia etiam tali caſu mandatarius nõ occidit incautum, eo quia occiſus ſibi præcauere debebat à mandante inimico præſente, Gabr. *conſ.* 180. *n.* 11. *lib.* 1. Bertaz. *conſ* 143. *n.* 15. *vol.* 1. Couar. *var. reſol. lib.* 3. *cap. vltimo n.* 9. & *ſeq.* Farinac. *in prax. in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 148. & *in Append. de immun. cap.* 8. *n.* 133. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 1. *de immun. reſol.* 18.

22 Limit. 5. vt aſſaſſinium non committatur ex datione alicuius paruæ rei, nempè duarum caligarum, etenim exigua quantitas non videtur ſufficiens cauſa ad excitandum, mouendumque animum mandatarij ad delictum perpetrandum, Vulpel. *conſ.* 143. *num.* 9. Gab. *conſ.* 170. *n.* 21. *lib.* 1. Eugen. *conſ.* 76. *num.* 139. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 7. *ſub n.* 9. Maſſolus ad Capyc. *dec.* 155. *n.* 4. Farinac. *in prax. tit. de homicid. q.* 123. *n.* 43. & *in Append. de immun. Eccleſ. cap.* 8. *n.* 126. Diana *reſol. moral. p.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11.

Vnde ſequitur, quòd nec aſſaſſinus accipiens pecuniam pro expenſis in hoſpitio faciendis, & generaliter ſubminiſtrans expenſas, aut pecunias mandatario, vt ex illis ſe alat, & præparet ad homicidium committendum non dicatur aſſaſſinus, cum ex dictis expenſis nihil lucri faciat, vt ex Boſs. Vulpel. Gabr. Viu. Baiard. Ambroſin. comprobat Farinac. *dicta q.* 123. *num.* 158. & *d. cap.* 8. *num.* 127. parum enim pro nihilo reputatur, vnde hoc caſu mandatarius non videtur pretio conductus, cum illa res parua non cenſeatur pretium, Bonacin. *in primum Decalog. præcept. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 4. *num.* 3. *fol. mihi* 242. *tom.* 2. vbi exemplificat in eo, qui alium occidit præuijs tantùm verbis curialibus, ſeu vrbanis, ſeu ſola promiſſione vaga, & iactatoria, vt ſi mandans dicat mandatario ſe numquam defuturum in ſuis neceſſitatibus, & in eo, qui nullo accepto, vel promiſſo pretio alium necat ſpe alicuius præmij à mandante obtinendi. 23

Limit. 5. vt propriè aſſaſſini non dicantur Teſtes, qui pecunia corrupti, pretio falſum deponunt, qua de cauſa innocens ad mortem damnatur, & pariter Iudex, qui eodem modo corruptus innocentem ad mortem damnauit, quia hoc caſu propriè, & phyſicè non dicuntur occidere, ac proinde non debent priuati immunitate Eccleſiæ, Bonacin. *in primum Decalog. præcept. diſp.* 3. *q.* 7 *punct.* 6. §. 4. *num.* 8. *in fin. fol.* 242. *tom.* 2. 24

Contrarium, quòd tales verè ſint aſſaſſini, & Eccleſiaſtica immunitate priuentur, docet Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. & 5. *num.* 114. & *ſeq.* Peregrin. *eod. tract.* §. 7. *num.* 42. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 7. *num.* 1. & 2. *tom.* 2. vbi reprobat Bonacinam. 25

Lim. 6. quòd nec aſſaſſinus ſit, & immunitate non priuetur, qui receptat, defendit, vel occultat aſſaſſinum, quia in Gregoriana conſtitutione priuantur immunitate tantùm aſſaſſini in ſua propria qualitate, & delicti formalitate, quę propriè non conuenit receptantibus, vel defendentibus aſſaſſinos, Gambacurta *de immunit. Eccleſ. lib.* 5. *cap.* 34. *n.* 14. Maſſolus *in addit. ad Capyc. dec.* 112. Antonius de Marinis *reſol. quotidian. cap.* 171. *num.* 5. Nouar. *in ſumma Bullar. tit. de immun. Eccleſ. num.* 72. & ita in Sacro Concilio reſolutum fuiſſe anno 1615. refert Rouit. *pragmat.* 1. *de aſſaſſinio n.* 49. 26

Contrarium, quòd etiam aſſaſſinus ſit, & immunitate priuetur, tum quia in *cap.* 1. *de homicid. in* 6. etiam talis expreſsè afficitur pœnis aſſaſſinij, tum quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione generaliter loquitur de Reis aſſaſſinij, dummodò is verè ſit cauſa mortis illatæ per aſſaſſinum, & cognoſcat ſe aſſaſſino auxilium præſtare, aliàs ſecus, Bonacin. *de cenſur. in particular. extra Bull. Cœnæ diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 9. *n.* 7. *verſ. ſecundo ſequitur*, Petrus à Planch. *in Epit. delict. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 14. & *ſeq.* Remig. Gor. *de immun. ſalen.* 15. *n.* 9. Io. Guttier. *pract. quæſt. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7. *n.* 63. Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 21. *ſect.* 6. *n.* 1. & 2. *licet in n.* 3. ſententiam contrariam probabilem vocat Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *num.* 27. vbi quòd etiam Proxeneta, & mediator tali immunitate priuetur, Farinac. *in tit. de carcer. & carcerat. q.* 28. *num.* 26. & *in Append. de immun. cap.* 8. *n.* 124. & *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 29. & *ſeq.* tradit an occultans, vel defendens aſſaſſinum, ſeu illi operam, & auxilium præſtans dicatur aſſaſſinus, & aſſaſſinij pęna puniatur. 27

Limit. 7. vt nec aſſaſſinus dicatur, qui tantùm principali opem ferat vti mandatarius, ſed vti ſocius, vt latè defendit Gabr. *conſ.* 170. *num.* 8. & *ſeq. lib.* 1. Nec aſſaſſinij pœnę locum habent in eo, qui occidit clam proditoriè, vel cum magna copia ſociorum, licèt ſecundum vulgum dicatur aſſaſſinus, Farinac. *in tit. de homicid. q.* 123. *n.* 162. 28 29

Aſſaſſinus igitur ob delicti atrocitatem non gaudet immunitate Eccleſiæ, vt expreſsè cauetur in conſtitutione Gregorij XIV. & etiam tali conſtitutione præciſa, tum vigore iuris communis, vt probatur in *cap.* 1. *de homic. in* 6. tũ ex conſuetudine communiter approbata, & à Doctoribus recepta, quia in dicto *cap.* 1. aſſaſſini ab omni Populo Chri-ſtiano 30

Digitized by Google

ſtiano ſunt diffidati, & conſequenter nulla fides eis ſeruanda eſt, & ſic nec fides immunitatis, & hodiè hanc concluſionem nullam pati difficultatem attenta conſtitutione Gregorij XIV. relatis, & reprobatis contrarium tenentibus teſtatur Io. Gutier. *pract. quæſt. lib.3. q. 7. num. 50. & ſeq.* Cyn. *in l. reos C. de quæſt.* quem refert, & ſequitur Dec. *tract. crim. lib.6. cap.28. num.18. ad med. verſ. iſti ergo*, Suarez *lib.3. cap.11. num.13.* Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.7. num.1.* Farinac. *in prax. in tit. de carcer. & carcerat. q. 28. num.26.* ex Remig. Germon. Marc. Mantua. Petrus à Planc. & Clar. quos allegat, *& in Appen. de immun. cap.8. num. 1.* Bonacin. *de excommunicat. in partic. extra Bullam Cœnæ diſp.2. q.3. punct.6. §.9. n.1. tom.3. fol. 251.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.16. dub.21. ſect.1. num.1. & 2.*

31 Ampl. vt aſſaſſinus non gaudeat immunitate Eccleſiæ, ſiue mediante pecunia, & mandato ſuſcepto aliquem occidat, ſiue etiam occidere faciat, & ſic tam mandans, quàm Mandatarius, Dec. *tract. crim. lib. 6. cap.28. num. 18. ad fin. verſ. aſſaſſini autem*, Farinac. qui alios allegat *in tit. de homicid. q.123. num.19. & 26. & 27. & in Appen. de immun. Eccleſ. cap.8. n.128.*

32 Limit. quòd aſſaſſinus ad hoc vt priuetur Eccleſiaſtica immunitate, opus eſt vt interueniat mandatum ad occidendum, cum traditione, vel promiſſione pecuniæ, vel alterius rei, & ſic delictum conſumatum in ſua ſpecie, & propria formalitate, vt ex Ric. Bonacin. Ambroſ. & alijs tradit Dian. *reſol. moral. p. 1. tract. 1. reſol. 18. §. non reti-*
33 *ceam*. Secus verò, qui per proclamata Gubernatoris Vrbis pro aſſaſſinis habentur, ſi de iure ſtrictè in dicta ſua ſpecie non ſint, vt animaduertit Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.16. dub.21. ſect.6. n.4. in fin. tom. 2.*

34 Vlterius aſſaſſinus punitur pœna mortis naturalis, & ſecundùm alios poſt quàm furca fuerit ſuſpenſus in fruſtra ſcindendus, immò etiam malleo in capite quem conſoſſum fuiſſe, tradunt DD. relati per Farinac. *in prax. tit. de homicid. q. 123. n.2. par.4.* Clar. *in §. aſſaſſinium num. 3. verſ. quæro quæ ſit pœna.*

35 Et ſic pœna de iure communi eſt diffidatio à toto populo Chriſtiano, & poſſunt impunè offendi, *cap. 1. de homicid. in 6.* Grammat. *vot.8. n.2.* Garganet. *de Stat. Vrbis in gloſ. ad cap.24. lib.2. in fin. verſ. pœna de iure.*

36 Immò ex diſpoſitione Statuti Vrbis *d. cap. 24. lib. 2.* quicumque pretio, vel pecunia aliquem quomodocumque occiderit, aut occidere tentauerit, vel occidere fecerit, vel mandauerit dummodò ad actum proximum deuentũ fuerit per terram eſt trahendus, & in furcis laqueo ſuſpendendus, & eius bona veniunt confiſcanda, & ſi delictum commiſſum fuerit citra animum occidendi, tam ipſi percutienti, quàm percuti facienti amputanda eſt manus, ita vt à brachio ſeparetur, & in quadruplum eius, in quo teneretur ſi pecunia non interueniſſet, puniendus eſt.

37 Et de iure canonico incurrit excommunicationem, textus eſt *in cap. pro humani §. Sacri de homicid. in 6.*

38 Quinimò ſi Clericus ſit huius criminis reus, non ſolum deponitur ab Ordine, ſed etiam priuatur omni dignitate, officio, ac beneficio, etiam ſi delictum non fuerit ſecutum, nam nihilominus inducitur vacatio ipſo iure, adeo vt hæc pœna tamquam à lege determinata minorari, ac temperari nequeat, & non intrat arbitrium Iudicis, *cap.1. de homicid. in 6.* Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 96. n. 2.* Gabr. *conſ.196. n.5. lib.1.* & ita declarandum dictum *cap. 1. de homicid. in 6.* docet Gram. *dec.2. n.23. relat.* per Rot. *dec.603. num.1. & 6. p.4. tom. 1. rec.*

39 Vbi autem aſſaſſinij pœna irrogari poſſit, de eodem plenè conſtare debet, aut per teſtes, aut per confeſſionem partis, quòd ipſa pecunia fuerit data pro illa cauſa, pro qua prætenditur datum mandatum, præcipuè quando apparere poteſt aliqua alia probabilis cauſa propter quam iſta pecunia data fuerit, quia ſemper præſumptio militat pro cauſa licita ad excluſionem cauſæ illicitæ, vt iuribus vulgaribus, docet Farinac. *in tit. de homicid. q. 123. num.154. & ſeq.* Rot. *deciſ.603. ſub num.1. p.4. tom. 1. rec.*

40 Et iſto caſu confeſſio rei dicentis ſe habuiſſe pecuniam pro aliqua cauſa licita, quòd non poſſit diuidi, cum accipere pecuniam non ſit quid illicitum, nec habeat præſumptionem contra ſe, ex Gabr. *conſ.170. n.23. in fin. verſ. nec dici poteſt n.24. lib. 1.* docet Farinac. *d. q.123. n.156.*

Probatur verò crimen aſſaſſinij probabilibus argumentis textus apertus *in c.1. de homicid. in 6.* vbi notant omnes Gram. *vot.8. num.6.* Carrer. *in pract. in 3. tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur tertium num.29. in fin.* Diaz. *in pract. crim. canon. cap.96. alias 61. n.2.* Maſcard. *de probat. lib.2. concl.137. n.1.* cum aliis per Farinac. *in prax. in tit. de reo confeſ. & conuict. q. 86. n.41. p.1. tom.2. & in tit. de homicid. q.123. num.46. p.4.* 41

Immò in hoc crimine teſtes de auditu faciunt contra aſſaſſinum indicium ad torturam propter criminis atrocitatem, Petrus à Planc. *in Epit. delictorum lib.1. cap.19. n.14.* Corrad. *in pract. rub. de aſſaſſin. num.4. & 5. fol. mihi 328.* Gabr. *lib.7. tit. de malef. concl. 1. n.22.* Monticel. *reg. crim. 8. n.24.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl.137. n.4.* cum aliis per Farinac. *in tit. de homicid. q.123. n.50.* & latiùs *in tit. de teſt. q.69. num.17. & ſeq.* 42

Prout etiã recipientes teſtes non ſolum parte non citata, Farinac. *in tit. de teſt. q.72. num.121. & in tit. de homicid. q.123. n.48.* Sed etiam lite non conteſtata, vt compro- 43
bat idem Farinac. *d. q.72. num.122. & ſeq.* vbi de veritate huius concluſionis, & faciunt tradita per eumdem *q.76. n.127. eod. tit. & d. q.123. n.49.* 44

Et propter criminis immanitatem procedi poteſt iuris ordine non ſeruato, de facto etiam iura tranſgrediendo, Gram. *voto 8. ſub num.5. & 6. & voto 9. n.17. & 19.* Gabr. *lib.7. tit. de malef. concl.1. num.23.* Monticel. *reg. crim.8. n.26.* Dec. *tract. crim. lib.9. cap.30. num.25.* Maſcard. *de probat. lib.1. concl.137. num.5.* Farinac. *in tit. de homicid. quæſt. 123. num.52.* 45

Quod procedit dummodò conſtet de qualitate aſſaſſinii, ſecus ſi de ea dubitaretur, nam tunc non licet iura tranſgredi, nec procedere iuris ordine non ſeruato, Gabr. *lib.7. dicta concl.1. num.28.* Vulpel. *conſ.143. n.2.* Maſcard. *de probat. lib.1. concl.137. num.5. verſ. intellige*, Farinac. *in tit. de indic. & tort. q.37. num.70. vſque ad 92. & in tit. de homicid. q.123. num.54.* 46

Aſſaſſinij verò pœna locum non habet, quando ſolum mandatario fuit declarata voluntas quædam occidendi aliquem ſiue mandato, vel non conſtet prætenſum mandatarium ſuſcepiſſe in ſe onus mandati de occidendo, ita vt negotium ex parte ſuſcipere debentis mandatum ſemper remanſerit in ſimplici, & imperfecto tractatu de occidendo, vt benè animaduertit Rot. *dec.603. n.3. p.4. tom.1. rec.* 47

Poteſt tamen abſque aliis indiciis aſſaſſinus mandatarius torqueri ad indicandum mandantem, quando inter ipſum, & occiſum nulla aderat inimicitia, & cauſa offendendi, eum ſatis legitimum indicium iſto caſu reputetur, quòd nemo præſumatur delinquere abſque cauſa, adeo vt ſi propriam cauſam occidendi non habuerit, neceſſe eſt vt ad alterius inſtantiam id perpetrauerit, qua veriſimilitudine concurrente, meritò abſque aliis indiciis poterit torqueri indicandum, ad cuius inſtantiam occiderit, & hanc concluſionem eſſe communiter receptam, & contradictorem non inueniſſe, & in practica ſeruari vidiſſe, teſtatur Farinac. *in tit. de indic. & tort. q.37. n.154. & ſeq. & in tit. de homicid. q.123. n.58.* in quibus copioſè alios allegat. 48

Eadem tamen pœna puniuntur mandans, & mandatarius, iuxta textum *in cap. pro humani §. cum igitur, & in §. ſacri de homicid. in 6. vbi glo. in verbo pro humani in fin.* Boſſ. *in tit. de foro competen. n.145.* Monticel. *reg. crim 8. num.1.* Clar. *in pract. in §. aſſaſſinium n.1. in prin.* Brunor. à Sole *in ſuis q. legal. q.39. n.9.* Carrer. *in pract. in 3. tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur tertium n.3.* Farinac. *de homicid. q.123. num.26.* 49

Quod etiam procedit in receptante, & occultante aſ- 50
ſaſſinum, nam & is etiam aſſaſſinij pœna plectendus eſt,
cap. pro humani de homicid. in 6. ibi, aut eos receptauerit, vel
occultauerit, vbi communiter Canoniſtæ Boſs. *in tit. de man-*
dat. ad homicid. n.23. in fin. Gabr. *lib.7. tit. de malefic. concl.*
1. num.33. Dec. *in tract. crim. lib.9. cap.30. num. 42.* Iodoc.
in pract. crim. cap.83. rub. de aſſaſ. num. 7. Farinac. *dicta q.*
123. num.29. & 30. vbi ampliat in defenſore aſſaſſini per 51
eumdem textum *in cap. pro humani de homicid. in 6. & in* 52
num.33. in præſtante auxilium aſſaſſinis.

Quod procedit ſi auxiliator non ignoret qualitatem aſſaſſinij, & pecuniæ interuentum, nam ſi ignoraret vtique excuſaretur à pœna, Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium num.9.* 53

Digitized by Google

num.9. Vulpel. *conſ.143. num.12.* Patiſ. *conſ. 266. n. 6. lib. 4.* Farinac. *loco cit. n.34.*

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinij crimen ex ſolo affectu, etiam effectu non ſecuto punitur eadem pœna ſi deuentum fuerit ad actum proximum. Limit. vt num.11.*

2 *Ampl. vt hoc caſu neque debeat gaudere immunitate Eccleſia.*

3 *Etiam ſi mandans mandatum reuocaſſet ante effectum ſecutum, quidquid ſit in homicidio proditorio, n.4.*

5 *Contrarium, quòd morte non ſecuta aſſaſſinus gaudere debeat Eccleſiæ immunitate.*

6 *Actus proximus ad committendum aſſaſſinium, & homicidium quis dicatur ad imponendam pœnam ordinariam, vel extraordinariam, & num.7.*

8 *Ambulans, cum telo hominem occidendi cauſa cenſetur deueniſſe ad actum proximum.*

9 *Contrarium, quòd requiratur inſultus, vel offenſio.*

10 *Conatus in crimine aſſaſſinij, vt puniatur eadem pœna, quæ requirantur.*

11 *In crimine aſſaſſinij non eſt eadem pœna puniendus affectus effectu non ſecuto, licèt fuerit deuentum ad actum proximum de generali conſuetudine. Contrarium n.13. Sed quod non ſint ligatæ manus Iudicis ad imponendam pœnam extraordinariam, n. 14. & 19. Et de iure canonico quæ pœna imponatur, n.12.*

15 *Aſsaſſinium non eſt puniendum pœna ordinaria niſi illo conſumato, quando agitur de pœna ſtatutaria.*

16 *Limit. ſi ſtatutum puniat etiam expreſsè conatum, conuentionem, & ſimilia, aliàs ſecus.*

17 *Mandas extra ordinem puniendus eſt ſi mandatarius mandatum non acceptauit.*

18 *Crimen aſsaſſinij extra ordinem puniendum eſt, ſi poſt datum, & acceptatum mandatum, non fuerit deuentum ad actum extrinſecum, ſed ſolum verbi.*

20 *Contrarium, quod intret pœna aſsaſſinij ex ſolo mandato.*

Conatus effectu non ſecuto in crimine aſſaſſinij, an & qua pœna puniatur.

ADNOTATIO VII.

1 ASſaſſinij crimen ex ſolo affectu, ſeu conatu, etiam effectu non ſecuto punitur eadem pœna perinde, ac ſi adimpletum eſſet mandatum, quoniam quando concurrit mandatum, & ex conuentione, & acceptatione habetur pro perfecto delicto, tunc in ſe punitur tale delictum, ac ſi principaliter fuiſſet commiſſum, dummodò tamen poſt acceptatum mandatum fuerit deuentum ad actum proximũ, ſecus vero ſi fuerit deuentum ad actum remotum, quia hoc caſu tam quoad mandantem, quàm quoad mandatarium aſſaſſinium non punitur, ac ſi fuiſſet conſumatum pœna ordinaria, ſed extraordinaria, Franc. *in cap. pro humani n.8. verſ. ſed grauioribus de homicid. in 6.* latè Corn. *conſ. 202. n.2. & 3. lib.1. & conſ.249. n.2. col.3. in fin. verſ. vel poteſt dici lib.* 1. Monticel. *reg. crim.7. num.78. & 118. & reg. 8. num.14* Grab. *conſ.1. n.12.* Gram. *vot.9. per tot.* Menoch. *de arbitrar. lib.2. caſ.360. n.42. & ſeq.* Dec. *in tract. crim. lib.9 cap.30. n.13. verſ. quod ſi loquamur, & n.14.* Farinac. *in tit. de homicid. q.123. n.104. & 106.* vbi de magis communi Famian. Centolin. *in addit. ad conſ. 4.* Farinac. *lib. 1. lit. C. in verbo mandans, & lit. L. in verbo effectu verſ. limitatur 2. dicto concluſio*, & ita etiam ſentire videtur Maſcard. *de probat. concl.138. n.6. lib.1.* & ita intelligendi ſunt qui abſolutè hanc concluſionem firmant.

2 Vnde aſſaſſinus, ſeu mandatarius morte non ſecuta ſi deuentum fuerit ad actum proximum morti, cum per eum non ſteterit, quin fuerit ſecutus effectus, ſicuti puniri debet pœna ordinaria, ita Eccleſiaſticæ immunitatis priuilegio priuandus eſt, vt ex *cap.1. de homicid. in 6.* ex Bulla Gregorij XIV. generaliter loquente de reis aſſaſſinij, ibi, *aut aſsaſſinij Rei*, comprobat Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.16. dub.21. ſect.5. num. 1. & 2. tom. 2.* ex Maſcard. Ambroſ. Dec. Nald. Theſaur. Lezana, Peregrin. Guttierez. Suar. Franc. Leon. Farinac. quos allegat Megala *in 3. p. lib. 4. cap.2. q.1. num.* 20. quos etiam allegat Bonac. *circa primum Decalogi præceptum diſp.3. q.7. punct. 6. §.5. n. 6. verſ. addo hoc valere tom.2. fol. mihi* 242. Petrus à Planca *in Epit. delictor. cap.19. num.24. & ſeq. fol. mihi* 305. & 306.

3 Quod procedit etiam ſi mandans mandatum reuocauerit ante effectum ſecutum, quia iam commiſſit crimen, cui ipſo facto annexæ ſunt pœnæ aſſaſſinij, vt ex Farinac. *dicta q.123. n.26. 29. & 82.* tradit Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap. 16. dub.21. ſect.5. n.2. in fin.*

4 Et in hoc differre homicidium proditorium ab aſſaſſinio, inquit Diana *reſol. moral. p. 1. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol.18. in fin. prin.* quòd ſcilicet in Bulla Gregoriana excipiuntur occidentes proditoriè, & aſſaſſini; ſed ſine morte ſubſecuta quis non poteſt dici occiſor proditorius, ſicut poteſt dici aſsaſſinus, qui per mandatum datum ad occidendum, & traditionem, vel promiſſionem pecuniæ, & per conatum occidendi redactum ad proximum actum habetur perinde, ac ſi conſumaſſet delictum, vnde gaudere non debet Eccleſiæ immunitate, præcipuè ſi percuſſit, vel vulnerauit animo occidendi, & vt occideret fecit quantum potuit, ſecus ſi vulnerauit animo non occidendi, prout latè comprobat Guttier. *practic. quæſt. ciuil. lib.3. q.7. num. 26. & 27. vſque ad 44. & à n.54. vſque ad 59.* vbi hanc eſſe communem Doctorum diſtinctionem teſtatur.

5 Contrarium, quòd aſſaſſinium attentatum etiam ſi deuentum fuerit ad actum proximum, morte non ſecuta gaudere debeat Eccleſiæ immunitate, cum non propriè dicatur committi crimen aſſaſſinij, niſi mors ſequatur, qua non ſecuta, cum ea magis communi, & ſeruata opinione, quòd etiam in crimine aſsaſſinij de generali conſuetudine aſſaſſinij ordinaria pœna non intret, ita etiam non debet intrare priuatio priuilegij immunitatis Eccleſiæ, & in dubio mitiori opinioni, & quæ Eccleſiarum immunitati fauet adhærendum eſſe, concludit Farinac. *in Append. de immun. Eccleſ. cap.8. n.123. circa fin. verſ. ſed certè*, Layman. *lib.4. tract.9. cap.3. n.9.* cum aliis congeſtis per Dian. *reſol. moral. p.6. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol.11. §. verum licet ego*, vbi ſe rettactat à contrario, quod tenuit *in p.1. tract. 1. reſol.18.*

6 Actus verò proximus in aſſaſſinio, ſimilibuſque delictis cenſetur quando deuentum fuit ad inſultum, vel offenſionem, vel ad vulnera, ſecus ſi quis tantummodò animo occidendi, cum telo ambulauit, cum tunc dicatur actus remotus, & ad hoc, vt eadem aſſaſſinij pœna ordinaria imponi poſſit requiritur actus facti proximus & immediatus ad ipſam delicti, ſeu homicidij conſumationem, quod verificari non poteſt abſque inſultu, & offenſione, aliàs non intraret pœna ordinaria, Franc. *in cap. pro humani poſt n.8. de homicid. in 6.* Corn. *conſ. 202. n.2. & 3. lib.1.* Carrer. *in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur tertium n.7. in fin. verſ. aut quæris, & n.9. verſ. aut fuit deuentum, & n.10. verſ. aut fuit percuſſum*, Bolſ. *in tit. de mandat. ad homicid. n.16. in fin. & n. 36.* Monticel. *reg. crim.8. n.14.* Immò ſolum inſultum ſine vulnere non dici actum proximum, ſed remotum, inquit Bald. *in l. data opera n. 51. C. de iis, qui accuſare non poſſunt*, cum aliis latè relatis per Farinac. *in tit. de homicid. q.123. n. 106. & 108.* vbi de veriori, & magis communi, & recepta, à qua non recedendum, & ſequentibus numeris contrariis, reſpondet latè Famian. Centolin. *in addit. ad conſ.4.* Farinac. *lib.3. lit. L. in verbo effectu verſ. attamen verius.*

7 Quinimò actus conſumatus, & actus delicto proximus benè conueniunt Mandatario, dum poſt ſuſceptum mandatum crimen conſumare, vel tentare poteſt, vt benè dici valeat, quòd fecerit totum quod potuerit, vt homicidium committeret, prout etiam mandanti, qui ex ſolo mandato per Mandatarium acceptato cum oblatione pecuniæ, vel promiſſione dicitur conſumaſſe delictum quantum in ſe eſt, cum nihil plus facere poſſit, dum executio ad Mandatarium pertinet, vt benè aduertunt Gemin. *in cap. 1. n.10. in fin. gloſ. in verbo mandauerit, ibi, quia hoc per ipſum mandare eſt delictum conſumare de homicid. in 6.* Diaz. *in prax. crim. cap.96. n.6.* Capyc. *dec.155. n. 4.* quos refert, & ſequitur Rot. *dec.603. n.5. p.4. tom.1. rec.*

Hinc

8 Hinc eſt, quòd ſecundùm alios actus dicatur proximus etiam non ſecuto inſultu, vel offenſione, dummodò vltra tractatum ſit deuentum ad aliquem actum ordinatum ad ipſum factum, per textum *in l. is, qui cum telo C. ad l. Cornel. de ſicar.* vbi ambulans cum telo hominem occidendi cauſa, punitur ſicuti is, qui hominem occiderit, & conſequenter ſola deambulatio videtur conſiderari pro actu proximo ad homicidium, ad effectum imponendi eamdem pœnam, vt ibi notant Salycet. & Marſil. Bald. *in l. non ideo minus in 6. quæſt. num. 13. in fin. verſ. & ſi dicas C. de accuſat.* Felin. *in cap. 1. num. 6. in fin. de præſumpt.* Gabr. *conſ. 1. num. 13.* Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium poſt num. 24.* & tradunt alij relati per Famian. Centolin. *in addit. ad conſ. 4.* Farinac. *lib. 1. lit. M. verſ. proximum.*

9 Verius tamen eſt non dici deuentum ad actum proximum niſi ſequatur inſultua, vel offeoſio, & ſic ad actum proximum, & immediatum, prout non eſt ſola deambulatio cum telo animo occidendi: & ad hoc vt conatus in

10 crimine aſſaſſinij puniatur eadem pœna tria requiruntur primò quòd fuerit deuentum ad actum morti proximum, 2. quòd non ſteterit per aſſaſſinium quin conſumaretur delictum, 3. quòd occidendus fortuito caſu euaſerit, vt in terminis *cap. pro humani*, tradit Dec. *tract. crim. tom. 2. lib. 9. cap. 30. rub. de mandatar. pecun. interceden. num. 13. ante med.* & diffuſè contrarijs reſpondendo comprobat Famian. Centolin. *in addit. ad conſ. 4.* Farinac. *tom. 1. lit. M. verſ. attamen verius.*

11 Limita de generali conſuetudine per totum orbem approbata, ſecundùm quam videtur etiam in crimine aſſaſſinij non intrare pœnam ordinariam mortis naturalis, etiam ſi deuentum fuerit ad actum proximum, plenè Coro. *conſ. 202. poſt num. 1. col. 2. verſ. ijs tamen non obſtantibus, & num. 2. & 3. verſ. quòd ſatis perſuadetur lib. 1.* Gram. *vot. 8. num. 12. in fin. & vot. 20. num. 8.* Cyril. *in ſumma crim. rub. de pub. Iud. §. 6. num. 10. ante fin. verſ. de generali tamen conſuetudine fol. mihi 117. col. 2. in fin.* Anton. Gomez. *de delictis cap. 3. rub. de homicid. num. 11.* vbi ita vidiſſe ſeruari, & practicari, Clar. *in pract. in §. aſſaſſinium num. 6. verſ. ſcias etiam*, vbi licèt referat fuiſſe in hoc caſu impoſitam pœnam mortia, ſubdit tamen quòd non erraret Iudex, qui iuxta hanc conſuetudinem iudicaret, Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 138. num. 8.* Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. q. 38. num. 38. & 39.* cum alijs per Farinac. *in tit. de homicid. q. 123. num. 115. p. 4.*

12 Immò in *cap pro humani de homicid. in 6.* contra mandantem non ſecuto effectu non imponitur pœna mortis, ſed excommunicationis, depoſitionis à dignitate, & publicationis bonorum, Rot. *dec. 603. n. 6. p. 4. tom. 1. rec.*

13 Contrarium, quòd hæc generalia conſuetudo non procedat in crimine aſſaſſinij, in quo punitur affectus, etiam non ſecuto effectu, non obſtante dicta generali conſuetudine derogatoria legibus punientibus affectum non ſecuto effectu, Auguſt. de Angel. *de malef. in verbo ex interuallo poſt num. 16. verſ. fallit in crimine læſæ maieſtatis, & conſ. 14. num. 3. in prin. col. 1. in fin. & col. 2. verſ. ſimiliter non eſt currendum ad conſuetudinem, & verſ. in hos ergo aſſaſſinos vſque ad num. 4.* Petrus à Plaoc. *in Epit. delict. lib. 1. cap. 19. num. 9. in fin. verſ. tamen, & ſi ex conſuetudine*, Dec. *in tract. crim. lib. 1. cap. 30. num. 13. ante fin.* Gram. *vot. 9. num. 21. & 22.* Clar. *in §. aſſaſſinium num. 6. verſ. ſcias etiam*, cum alijs per Famian. Centolin. *in addit. ad conſ. 4.* Farinac. *lib. 1. lit. L. in verbo effectu verſ. ampliatur prædicta concluſio.*

14 Sublim. quòd licèt in crimine aſſaſſinij puniatur affectus, non ſecuto effectu, & quandoque etiam eadem pœna, quando fuit deuentum ad actum proximum, non tamen erunt ligatæ manua Iudicis ad imponendam mitiorem pœnam, qui eius arbitrio iuxta facti, & perſonarum qualitatem, & diuerſitatem in mitiorem partem inclinare debet, Clar. *in pract. in §. aſſaſſinium verſ. ſatis etiam in fin. & in §. fin. q. 92. verſ. ſcias tamen ante fin.* Brunor. à Sole *in quæſt. legal. q. 34. num. 36. & 37.* Dec. *tract. crim. lib. 9. cap. 30. num. 13. verſ. denique hoc totum reſidet in arbitrio Iudicis*, Gram. *vot. 8. num. 7.* cum alijs per Farinac. *de homicid. q. 123. num. 123.* & per Famian. Centolin. *in addit. ad conſ. 4.* Farinac. *lib. 1. lit. L. in verbo effectu verſ. limitatur eadem concluſio.*

Limit. 2. quando agitur de pœna ſtatutaria, tunc enim aſſaſſinus non eſt puniendus pœna ordinaria delicti, niſi illo conſumato, natura enim ſtatutorum pœnalium requirit delictum conſumatum, Franc. *in cap. pro humani num. 8. verſ. quòd immò limita de homicid. in 6.* Marſil. *conſ. 105. num. 16. 20. 21. 26. in fin. & 30.* Gram. *vot. 8. num. 18. & vot. 9. num. 6.* Monticel. *reg. crim. 8. num. 13.* Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. q. 34. n. 38. & ſeq.* cum alijs per Farinac. *dicta q. 123. n. 121.* 15

Sublim. ſi ſtatutum imponat pœnam pro conatu, dummodò expreſſè dixerit etiam effectu non ſecuto, vel niſi expreſſè puniret conatum ſolùm, conuentionem ſolam, &c. quòd ſi puniat ſimpliciter promiſſionem, conuentionem, aut depoſitum banchi per ſtatutum pœnam ordinariam imponi non poſſe, docet Farinac. *in tit. de homicid. q. 123. num. 125. iuncto num. 126. p. 4.* ad tradita per Marſil. *in conſ. 105. num. 17. & 18.* 16

Limit. 3. ſi Mandatarius mandatum non acceptauerit, quia tunc ſine dubio mandans ordinaria pœna non punitur, ſed extra ordinem arbitrio Iudicis, etenim hoc caſu delictum, nec poteſt dici conſumatum quoad tractatum, nec quoad actum proximum, Mandatarius verò, qui mandatum non acceptauit nulla pœna plectendus eſt, Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 260. num. 44.* Baiard. ad Clar. *in §. aſſaſſinium num. 6. verſ. ad probandum*, Gabr. *lib. 7. tit. de malef. concl. 1. num. 36.* Farinac. *dicta q. 123. num. 128.* 17

Limit. 4. quando vltra mandatum datum, & acceptatum non eſt deuentum ad aliquem actum extrinſecum, præterquàm ad actum verbi, tunc enim aſſaſſinium non punitur, ac ſi fuiſſet conſumatum, ſed pœna tantùm extraordinaria, Franc. *in cap. pro humani num. 8. verſ. ſed in grauioribus de homicid. in 6.* Marſil. *conſ. 105. num. 6.* Gabr. *conſ. 170. poſt num. 2. verſ. ergo quoad alium lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 169. num. 43. in fin.* Couar. *in Clem. ſi furioſus p. 2. in prin. num. 9. verſ. 4. ſi quis pecunia data, & verſ. hinc perpendi poterant*, quos refert, & ſequitur Farinac. *citata q. 123. num. 119.* 18

Quinimò quòd Princeps quando non eſt ſecutum homicidium, etiam ſi deuentum fuerit ad actum proximum benè faciat ſi commutet pœnam mortis in aliam mitiorem, etiam pecuniariam, Angel. *conſ. 14. lib. 1.* Gram. *voto 8. num. 20. in fin. & vot. 20. num. 16.* Monticel. *reg. crim. 7. num. 79.* Auguſt. de Angel. *de malef. in verbo, & Sempronium Rodulphi num. 8. in fin.* Farinac. *q. 122. num. 131.* 19

Contrarium, quòd intret pœna aſſaſſinij ex ſolo mandato, quia ex eo delictum eſt conſumatum, Bald. *conſ. 430. lib. 1.* Corn. *conſ. 249. num. 2. col. 2. in fin. verſ. ijs tamen non obſtantibus lib. 1.* Gram. *vot. 11. poſt num. 19.* 20

SVMMARIVM.

1 *Defenſio omni iure permiſſa, vt nec à Papa, nec ab Imperatore tolli poſſit, nec à ſtatuto excluſa cenſetur.*

2 *Permittitur etiam pro defenſione rerum ſuarum.*

Poſſeſſio poteſt armata manu à poſſeſſore defendi, & in continenti recuperari ibidem dummodo poſſeſſio ſit pacifica, & non turbida, num. 3.

4 *Homicidium commiſſum ad defenſam impunibile.*

5 *Licet occidere, & prauenire aggreſſorem armatum contra ſe venientem, & dicitur ad defenſionem occidiſſe, num. 6. Limit. vt num. 7.*

8 *Licita eſt defenſio etiam conuocatis amicis.*

9 *Licet mihi occidere minantem, & iactantem me velle occidere, ſiue ſit ſolitus minas exequi, ſiue non, contrarium, num. 10.*

11 *Limit. procedere dummodò minans ſit in actu vulnerandi, vel occidendi, & num. 12. Sublim. procedere ad effugiendam pœnam ordinariam, ſecus extraordinariam, num. 13.*

14 *Minæ ad hunc effectum debent eſſe de occidendo, ſecus ſi ad inferendam aliam offenſionem.*

15 *Minæ excuſant inſultatum à pœna ordinaria.*

16 *Homicidium dicitur ad defenſam commiſſum etiam ſi inſultatus non fuerit percuſſus.*

17 *Defenſio dicitur facta ante factum, vel in ipſo actu, ſecus poſt factum.*

Percutiens aggreſſorem fugientem dicitur ad vindictã, ib.

18 *Per-*

Digitized by Google

18 *Percuſſio non dicitur ad defenſam ſi percutiatur ille, qui verbalem tantum iniuriam intulit.*

Iniuria verbalis alia verbali iniuria repellenda, ſed ſi excedatur extra ordinem punitur, ibidem.

20 *Limita in iniuria illata nobili.*

21 *Auctor rixæ ſi vulneret aggreſſum excedentem moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ad defenſam feciſſe.*

22 *In auctore rixæ exceſſus pœna ordinaria delicti punitur.*

23 *Reſiſtentiam facere non licet aduerſus eos, quibus ex debito, & obligatione honor, & reuerentia deferenda eſt,* Et enumerantur caſus.

24 *Limita ſi ſuperior leuiter percutiat, ſecus verò ſi grauiter, cum tunc permittatur defenſio.*

25 *Defenſio non præſumitur, ſed probanda eſt.*

Homicidium ad defenſionem commiſſum, an ſit punibile.

ADNOTATIO VIII.

1 DEfenſio permiſſa eſt omni iure, non ſolùm ciuili, & & canonico, ſed etiam gentium, & naturæ, immo quòd ſit de iure diuino, adeout nec à Papa, Imperatore, alioque Principe tolli poſſit, comprobat Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. à num. 10. iunctis num. 11. & 12. p. 4.* etenim natura dictante ne dum hominibus, ſed etiam brutis animalibus ſic ſe defendere permittitur, *l. 1. §. cum arietes ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur, l. 1. §. vim vi ff. de vi, & vi armat.* ibi, *idque ius naturæ comparatur, & ibi gloſ. in verbo natura cap. ſignificaſti el 2. in fin. extra de homicid. cap. ſi vero Clericum de ſent. excommun.* Cepol. *conſ. crim. 41. num. 2. & conſ. 42. num. 2. & conſ. 43. num. 4.* Anton. Gomez. *var. reſol. tom. 4. cap. 3. tit. de homicid. num. 20.* Cattar. *de execut. ſenten. in præfat.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ. 277. num. 5. & ſeq.* Gaſpac. Cabal. *in addit. conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 7. verſ. ratio eſt,* Farinac. *conſ. 27. num. 4. & conſ. 503. num. 7. lib. 1. & conſ. 120. num. 6.* & tamquam iuris naturalis, & diuini numquam cenſetur excluſa per ſtatutum, Farinac. *conſ. 101. num. 21. & ſeq. lib. 2.*

2 Ampl. vt defenſio permittatur non ſolùm pro defenſione perſonæ, ſed etiam propriarum rerum, & bonorum, vnde quis etiam armata manu poteſt ſuam poſſeſſionem defendere, & etiam incontinenti recuperare poteſt, & turbantibus etiam facto reſiſtere licet, *l. 3. §. cùm igitur ff. de vi & vi armata l. 1.* ibi, *ad defendendam poſſeſſionem C. vnde vi, l. quamuis ff. de acquirend. rerum dominio,* Bart. *in l. vt vim. num. 6. verſ. quæ violentia,* & ibi Curt. *num. 47. verſ. vltra præmiſſa ff. de iuſt. & iur.* Vupel. *conſ. 7. num. 2. & ſeq.* Farinac. *conſ. 169. ſub num. 1. lib. 2.* Vermigliol. *conſ. crim. 428. num. 20.*

3 Declara tamen hoc procedere in eo, qui habet pacificam poſſeſſionem, non autem quando poſſeſſio, quam prætendit eſt turbida, controuerſa, & ab aduerſario in dubium reuocata, Alex. *conſ. 99. num. 6. lib. 5.* Dec. *conſ. 303. num. 2. verſ. iſta concluſio lib. 1.* Menoch. *de retinen. poſſeſſ. remed. 3. num. 741. & de adipiſcen. poſſeſſ. remed. 5. num. 37.* Lancellot. *de attentat. p. 2. cap. 4. num. 79. & ſeq. & cap. 20. lim. 9. num. 5.* & ita dixiſſe Rot. coram Cantucio, & Clem. VIII. refert Farinac. *conſ. 169. ſub n. 1. tom. 1.*

4 Ampl. 2. vt occidens hominem ad ſui defenſionem non ſit puniendus, vulgata *l. Gracchus C. ad l. Iul. de adulter. l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Bart. *in l. is, qui aggreſſorem in ſum. C. ad l. Cornel. de ſicar.* Hoſtien. *in cap. ſuſcepimus num. 1. in verbo perſonis de homicid. & in cap. ſignificaſti il 2. num. 19. eod. tit.* Cæpol. *conſ. crim. 29. num. 4. verſ. ſed contrarium teneo, & num. 30. & conſ. 41. num. 2.* Honded. *conſ. 99. n. 9. lib. 1.* Anton. Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 20.* Plaoc. *in Epit. delictor. cap. 28. num. 1. & 2.* Boſſ. *in tit. de homicid. num. 82.* Clar. *in §. homicidium num. 19. verſ. excuſatur,* Gail. *obſer. 510. num. 9. lib. 2.* Cattar. *de execut. ſenten. in præfat. num. 9.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1126. num...* Caballin. *in addit. ad conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 1. & ſeq.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 3.* Vermigliol. *conſ. 73. num. 5.*

Ampl. 3. vt aggreſſorem, ſeu armatum contra me venientem animo offendendi, licet præuenire, & occidere, & ad hunc effectum vibrare in eumdem gladium, lapides, aut quid ſimile, antequam ad me percutiendum magis propè accedat, *gloſ. in Clem. 1. in verbo occidit de homicid.* & ibi Card. Zabarel. *num. 24.* Boniſac. de Vitalin. *num. 41* vnde ad defenſam cenſetur exoneraſſe manuale tormentum, ſeu Archebuſeum contra aggreſſorem antequam quis ab eo vulneretur, dummodò non poſſit conſiderari exceſſus reſpectu qualitatis armorum, Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 93. p. 4.* 5

Prout etiam occidens contra ſe armis euaginatis venientem, & irruentem dicitur ad defenſionem occidiſſe, adeout excuſari, & nullam pœnam pati debeat, Iaſ. *in l. vt vim. num. 9. ff. de iuſt. & iur.* Dec. *conſ. 678. num. 2.* Cæphal. *conſ. crim. 28. num. 8. & 9.* Caballin. *in addit. ad conſt. March. lib. 4. cap. 54. in verb. ad defenſionem num. 5. ad med. verſ. ſimiliter præſumitur,* Sebaſt. Medic. *de caſ. fortuit. p. 1. q. 8. num. 14.* Maſcard. *de probat. lib. 1. q. 490. num. 2. & concl. 1126. num. 11. & 12. lib. 3.* Iodoc. *in pract. crim. cap. 76. num. 6.* Clar. *in pract. §. homicidium num. 26. ſub verſ. quando probatur,* cum alijs per Farinac. *in prax. tit. de homicid. q. 125. num. 57. iuncto num. 60.* 6

Limit. hanc ampliat. procedere quando quis venit cum armis euaginatis minando, vel demonſtrando actum offenſionis, ſecus ſi ſimpliciter armatus veniret contra ſuum inimicum, alio enim non apparente, non præſumitur venire animo offendendi, & per conſequens occiſio tamquam non permiſſa, non poteſt dici ad defenſionem, Angel. *de malef. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo num. 26. verſ. quærit etiam,* Marſil. *conſ. 21. num. 26. & ſeq.* Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa 4. num. 54. in prin. & in fin.* Aloarot. *conſ. crim. diuerſ. 74. num. 27. lib. 1. in paruis,* Farinac. *dicta q. 125. num. 62.* 7

Ampl. 4. vt licitum ſit ſe defendere etiam conuocatis amicis, & alijs, Bald. *in l. vt vim num. 7. verſ. in contrarium ff. de iuſt. & iur.* & ibi Angel. *num. 7.* Anchar. *in cap. cum olim cauſam num. 17. verſ. ad iſtam de reſt. ſpoliat.* Auguſt. de Angelis *de malef. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo poſt num. 5.* Io. de Lign. *in tract. de bello cap. 129.* cum alijs per Farinac. *in tit. de homicid. q. 52. num 89.* 8

Ampl. 5. vt etiam minantem, & iactantem ſe velle me occidere, percutere, aut vulnerare, eum occidere mihi liceat, ſiue minans ſit ſolitus minas exequi, ſiue non, nam vtique ad defenſam non eſt expectanda executio minarum, dum præueniendo vis vi repelli poteſt, quia difficile eſt ſcire animum minantis ſi velit percutere, vel tantùm in ſolis minis ſe continere, & ita communiter ſeruari vidiſſe teſtatur Alberic. *in l. 1. num. 14. C. vnde vi,* relata, & ſecuta per Farinac. *dicta q. 525. n. 67. iuncto num. 69.* vbi quòd hæc non ſit mala conſideratio, & alios allegat. 9

Contrarium verò, quòd hoc procedat dummodò minans ſit ſolitus minas exequi, aliàs ſecus, tenet Iaſ. *in l. vt vim num. 14. ff. de iuſt. & iur.* Soccin. *in cap. ad audientiam num. 180. verſ. & idem eſt extra de homicid.* Cortad. *in pract. rub. de homicid. num. 17. & 35. limit. in fin.* Planc. *in Epit. delictor. lib. 1. cap. 28. num. 18. verſ. ſecundo ſubijciam,* Iacob. Ayrar. *in tract. de homicid. neceſ. p. 1. n. 60. & 62.* 10

Limit. ampliat. vt procedat dummodò minans ſit in actu vulnerandi, ſeu occidendi, vel quando periculum ſit in mora, vel in expectatione, ſi in minante appareant ſigna offendendi, aliàs ſecus, Iaſ. *in l. vt vim num. 14. ff. de iuſt. & iur.* Bal. *in l. 1. ſub num. 16. C. vnde vi.* Angel. *de malef. in verbo, & ſi dictus Titius ſe defendendo poſt num. 26. ad fin.* Cortad. *in pract. tit. de homicid. n. 17. & 35. limit.* Boer. *dec. 168. n. 12. verſ. idem reſpondet, & n. 13.* 11

Immò, quòd minans mortem etiam ſi non ſit in actu percutiendi occidi poſſit, quando ſit vir potens, & ſecum ducat magnam comitiuam, tradit Gram. *dec. 5. per tot.* latè Bertaz. *conſ. 433. & 434. lib. 2.* Bald. ad Clar. *in §. homicid. num. 45.* Carrer. *in pract. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa tertium n. 6. in fin.* 12

Sed hoc quòd benè procedere poſſit ad effugiendam pœnam ordinariam, concludit Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. n. 71. circa med.* 13

Minæ

Digitized by Google

14 Minæ autem ad hunc effectum debent eſſe de occidendo ſecus autem ſi ſint de inferendo aliam offenſionem, cum defenſio debeat correſpondere prouocationi, nec tranſcendere limites ad hoc vt offenſio reddatur iuſta, & licita, Bolognet. *in l. vt vim num. 87. ad med. verſ. ſi verò minæ ff. de iuſt. & iur.* Planc. *in Epit. delictor. lib. 1. cap. 28. num. 18.* Iacob. Ayret. *in tract. de homicid. neceſ. p. 1. n. 63.* Farinac. *tit. eod. q. 125. n. 72.* vbi alios allegat.

15 Et quia minæ ſemper inducunt prouocationem, & ad iram accendunt, vt quidquid geſtum fuerit conceptæ iracundiæ calore perpetratum cenſeatur, delinquentem, ſeu percutientem excuſant à pœna ordinaria, Farinac. *ead. q. 125. num. 73. & 512.*

16 Ampl. 6. vt pariter homicidium ad defenſionem dicatur ex ſola illati inſulti inchoatione, quamuis inſultatus nondum ab inſultante fuerit percuſſus, & præcipuè ſi ſemel percuſſus fuerit, cùm non debeat expectare ſe iterùm percuti, aut vulnerari, aut ſemel vulneratum denuò vulnerari, & ſic ponere ſe in diſcrimine vitæ, ſiquidem, qui ſemel percuſſit, durante eadem rixa præſumitur habere animum iterùm percutiendi, niſi recedat, Iaſ. *in l. vt vim num. 9. in fin. ff. de iuſt. & iur.* ibique Bald. *col. fin. verſ. & nota quòd ille*, Dec. *num. 10. verſ. ſi verò illa*, Salomon. *n. 2. verſ. imminentem vim iuncto num. 3. ad med. verſ. rectè ergo*, Cepol. *conſ. crim. 28. num. 10. & 11. & conſ. 29. num. 17. verſ. 9. præſumptio, & conſ. 43. num. 5. & conſ. 53. num. 2. in fin. verſ. 2. caſus eſt*, Hond. *conſ. 99. num. 26. & 44. lib. 1.* Nouel. *in tract. ad defenſ. in prin. num. 12.* Cabal. *in addit. ad conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verb. ad defenſionem num. 5. ante fin.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1126. num. 10. & 47. cum ſeq.* Anton. Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 22.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 74. 77. iuncto num. 79.*

17 Vbi verò conſtat, quòd percuſſor poſt illatam percuſſionem ſe in fugam poſuerit, & ſic ob receſſum non habuiſſe animum iterùm percutiendi, tunc ab offenſo, ſeu percuſſo ſi offendatur, offenſio aſſumit potius qualitatem vindictæ, quàm defenſionis, quæ ceſſat, ſi ceſſat offenſio, cùm tantùm licita ſit ante factum, vel in ipſomet facto, non autem poſt factum, Dec. *conſ. 459. num. 3. verſ. ſecus eſt in caſu noſtro*, Aret. *conſ. 34. num. 2. verſ. primo caſu*, Bertaz. *conſ. 1. num. 28. poſt med. verſ. ſed ſi conſtaret lib. 1.* Angel. *de malef. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo num. 17. in fin. verſ. & debet, ac etiam articulare*, Maſcard. *de probat. concl. 1128. poſt num. 11. lib. 3.* Farinac. *dicta q. 125. num. 80.* Boer. *dec. 186. num. 7.*

18 Lim. 1. principalem concluſionem, vt percuſſio nõ dicatur facta ad defenſam, ſi percutiatur ille, qui verbalẽ tãtùm iniuriã intulit, dũ verbalis tãtùm iniuria alia verbali iniuria propulſari poſſit, adeò vt ſi ita verbaliter iniuriatus percutiat, vulneret, aut occidat veniat puniendus, ſed non pœna ordinaria propter prouocationem, Alex. *conſ. 140. n. 9. verſ. & ideò dicis lib. 2* Bertaz. *conſ. 356. n. 21. & conſ. 433 n. 4.* Gram. *vot. 23. num. 16.* Foller. *in pract. crim. in verb. recipiantur defenſiones num. 11.* Tiraquel. *de pœn. caſ. 1. num. 3. in fin.* Anton. Gomez. *var. reſol. tom. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 24. in fin.* Clar. *in §. fin. q. 60. num. 14. verſ. nunc quæro*, Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 98.* Boer. *dec. 169. num. 1. &*

19 *per tot.* vbi ſubdit, quòd ſi violentia, aut iniuria inferatur cum armis, armis repelli debet, & ſi ſine armis, ſimili modo debet repelli, *l. 3. cùm igitur, & ibi gloſ. 1. ff. de vi, & vi armat. & in l. 1. & ibi gloſ. in verb. moderatione C. eod. tit.* & ibi Bald. *verſ. ſed numquid ex ſolis armis*, dicens verbis contra verba debet reſiſti, non autem ad manum, & ferrum, ſed nihilominus ſequendo, Angelum *in l. ſi adulterium, cum inceſtu §. Imperatores ff. de adult.* quòd ob exceſſum mitiùs ſit puniendus, vel relaxandus, vel in exilium mittendus.

20 Sublim. in iniuria illata nobili à vili perſona, quia tunc ſi ille nobilis, pro ſui honoris conſeruatione alapa, vel baculo iniuriantem percutiat nulla videtur pœna plectendus, quia iniuria huiuſmodi, cùm grauior reputetur, ad conſeruandum nobilis honorem grauiori repulſione, & non alia verbali iniuria repelli debet, vt pulchrè animaduertit Salomon. *in repet. l. vt vim num. 4. verſ. alia dubitatio, & num. 5. ff. de iuſt. & iur.* Foller. *in pract. crim. in verb. recipiantur defenſiones num. 11*, Farinac. *dicta q. 125. n. 100.*

Limit. 2. in auctore rixæ, & in ipſo aggreſſore, qui ſi vulneret, vel interficiat eò quia inſultatus in ſe defendendo excedebat moderamen inculpatæ tutelæ, non poteſt dicere ſe feciſſe ad ſui defenſionem propter occaſionem à ſe datam, & quia ipſe fuit primus aggreſſor puniri debet pœna ordinaria, *l. Cornelia de ſicar.* cùm in auctore rixæ exceſſus pœna ordinaria puniatur, Bolognet. *in l. vt vim n. 27. poſt med. verſ. 2. debet reſtringi ff. de iuſt. & iur.* Paul. de Caſtr. *conſ. 277. in fin. verſ. nec obſtat ſi dicatur iuncto verſ. præterea lib. 2.* Vulpel. *conſ. 119. num. 1. & 2.* Boſſ. *in tit. de homicid. num. 74. in fin. & num. 92.* And. Gail. *de pac. public. lib. 1. cap 16. num. 17. ante fin. verſ. cauſa inculpata tutela*, Iodoc. *in pract. crim. cap. 76. num. 3. in fin.* Baiard. ad Clar. *§. homicidium n. 78.* Farinac. *d. q. 125. n. 118.* 21 22

Limit. 3. vt non liceat reſiſtentiam facere aduerſus eos, quibus ex debito, vel obligatione honor, & reuerentia deferenda eſt, & ſic Magiſtratus etiam ſi aliquid iniuſtè faciat, non eſt illi à priuato reſiſtendum, ita etiam nec filius aduerſus Patrem, & Matrem ipſum verberantes, nec diſcipulus aduerſus Magiſtrum eum corrigentem, non poſſunt reſiſtentiam facere, prout etiam ſi vxor à marito verberetur, ſi Monachus ab Abbate corrigatur, ſi ſeruus, vel famulus ſalario conductus à ſuo domino verberetur, quem ſi ſe defendendo occidat, tenetur de homicidio, vt latè alijs congeſtis comprobat Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. à n. 101. vſque ad n. 109.* 23

Sublimita procedere ſi ſupradicti quibus debetur reuerentia leuiter, & cum moderamine verberent, ſeu percutiant, ſecus ſi immoderatè, & atrociter, vt qualitate percuſſionis, vel vulneris animus occidendi dignoſcatur, quia tunc ſicuti illis non licet ita atrociter inſæuire, & ſuorum ſubiectorum ſanguinem ſitire, ita reuerentia illis debita nihil eſt, quin eiſdem reſiſti, & impunè occidi poſſint, Bart. *in l. vt vim num. 4. verſ. ſed tu oppone ff. de iuſt. & iur.* Cartar. *de execut. ſent. in præfat. num. 11. & 12.* Sebaſt. Medic. *de caſ. fort. p. 1. q. 8. num. 48. verſ. niſi pater excedat*, Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa 2. num. 4. in fin. & n. 5. in fin.* cum alijs per Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. n. 111.* 24

Limit. 4. ſupradicta omnia procedere ſi certis, & concludentibus probationibus doceatur, & conſtet homicidium patratum fuiſſe ad defenſionem, ita vt ſe occidiſſe aliquem ad ſui defenſionem, qui dixerit, probare debeat, cùm præſumptio ſit contra occidentem, *l. 1. C. ad leg. Cornel. de ſicar. l. ſi non conuicij C. de iure iur.* & teſtatur Aleiat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 39. num. 7.* Carrer. *in pract. crim. §. circa n. 132. verſ. ſed quæro*, cum alijs congeſtis per Maſcard *de probat. lib. 3. concl. 1126. n. 1. & 2.* 25

SVMMARIVM.

1 *Defenſio non præſumitur, & ab allegante eſt probanda.*

2 *Et eſt probanda, quòd fuerit neceſſaria. Contr. num. 3. præcipuè ſi conſtet, quòd occiſor fuerit primus inſultans, num. 4.*

4 *Iudicis arbitrio ex facti circumſtantijs relinquitur, an defenſio fuerit neceſſaria.*

5 *Prouocatus præſumitur ad defenſam, & non ad vindictam percuſſiſſe.*

6 *Homicidium omniſque reſiſtentia aduerſus inuaſorem ad defenſam in dubio facta præſumitur.*

7 *Confitens ſe occidiſſe ad defenſionem puniendus eſt pœna ordinaria ſi non probauerit.*

8 *Defenſio probatur, ſi quem fuiſſe vim paſſum doceatur.*

9 *Probatur quoque ſi conſtet de imminenti inſultu.*

10 *Læſus in honore quod agit cenſetur ad tuendum ſuum honorem egiſſe, vnde mitius puniendus.*

11 *Defenſio eſt etiam permiſſa in perſonam coniunctam.*

12 *Inſultatus ſi non potuerit euitare percuſſionem maxillæ abſque eo quòd occideret, vel vulneraret cenſetur feciſſe ad ſui defenſionem.*

13 *Percuſſus ſi aggreſſorem fugientem occidat, cenſetur occidiſſe ad vindictam, & non ad defenſionem, num. 14.*

15 *Defenſio probatur ſi ante receptam iniuriam quis vim repellit. Ampl. vt num. 16. & 17.*

18 *Oc-*

Digitized by Google

18 *Occidens percuſſorem fugientem extra ordinem puniri debet.*
19 *Defenſio probatur coniecturis, & præſumptionibus Iudicis arbitrio.*
20 *Probatur per teſtes deponentes tantùm de aggreſſione.*
21 *Ampl. etiam ſi teſtes deponerent de credulitate.*
22 *Probatur etiam per teſtes domeſticos, & conſanguineos. Limita ſi inducantur ad repellendos teſtes fiſci, vel partis, num.26.*
23 *Clerici, an examinari poſſint coram Iudice laico ad defenſam.*
Et quomodo ſit concedenda ad hunc effectum licentia, ibidem.
24 *Defenſio probatur per teſtes deponentes de publica voce, & fama.*
25 *Probatur etiam per vnicum teſtem.*

ADNOTATIO IX.

1 DEfenſio non præſumitur ideò per allegantem eſt probanda, Ayrer. *in tract. de homicid. neceſ. par.1. num.* 319. Sebaſt. Medic. *de caſ. fort. par.1. q.8. num.* 6. Farinac. *quæſt.* 125. *num.* 419. cum alijs allegatis *in præcedenti annot.7. num.*25.

2 Quinimò non videtur ſufficiens probare defenſionem, niſi etiam probetur neceſſaria defenſio ad homicidium excuſandum, Soccin. *in cap. ad audientiam num.*166. *extra de homicid.* Gail. *de pac. public. lib.1. cap.* 16. *num.* 3. 4. *&* 6. *& obſer.* 110. *num.* 14. *lib.* 2. Angel. *de maleſ. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo num.*16. *in fin.* Farinac. *in tit. de homicid. q.*125. *n.*421.

3 Sed quòd probata defenſione, cenſeatur probata etiam neceſſaria defenſio, adeout ſufficiat articulare, & probare per teſtes, quòd homicidium fuerit factum ad defenſionem, abſque eo quòd dicatur ad neceſſariam defenſionem, docet Dec. *conſ.* 456. *num.* 6. Planc. *in Epit. delictor. lib.* 1. *cap.*28. *num.*20. vbi de veriori Clar. *in §. homicidium num.*26. vbi de communi, & in practica minimè recedendum putat Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.* 400. *num.* 6. *&* 16. *& lib.* 3. *concl.*1126. *num.*18. *verſ. atem cenſuit*, Planc. *in Epit. delictor. lib.*1. *cap.*28. *num.*20. vbi de veriori Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa* 4. *num.*42. Nicol. Pignol. *in addit. ad Rom. ſing.*28. vbi de communi Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 490. *num.* 16. Farinac. *q.* 125. *num.*418. *&* 429.

4 Sed hoc procedit dummodò conſtet, quòd occiſus fuerit primus inſultans, quia tunc ex depoſitionibus teſtium atteſtantium homicidium fuiſse factum ad defenſionem, non ſolùm probatur defenſio, ſed etiam neceſſaria defenſio ex iuris præſumptione, quæ exuberat: ſecus ſi non conſtaret de aliquo inſultu, quia tunc teſtes ſimpliciter deponentes ſuper defenſione non concludunt ſuper neceſſaria defenſione ad euitandam omnem pœnam, Farinac. *d.q.*125. *num.*439. *& num.*431. vbi quòd etiam non probata aggreſſione, ſeu inſultu ſufficiat teſtes dicere, quòd homicidium ſit factum ad defenſionem, cùm in dubio præſumatur neceſſaria, cæterùm ex qualitatibus, & facti circumſtantijs à teſtibus recenſendis Iudicis arbitrio relinquendum eſt, an defenſio fuerit neceſſaria ad effectum augendi, & minuendi pœnam.

5 Prouocatus ſi prouocantem percutiat, præſumitur in dubio percuſſiſſe animo ſe defendendi, non autem ad vindictam, Bart. Bald. *in l. ſi plagis §. Tabernarius ff. ad l. Aquil.* Bero. *conſ.*173. *num.*25. *lib.*3. Marſil. *conſ.* 137. *num.* 26. *&* 28. *& in pract. crim. §. quoniam num.*70. Clar. *in §. fin. q.* 60. *num* 14. Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num.*63. Farinac. *q.*125. *num.*493. Magon. *deciſ. Lucen.*65. *num.*5.

6 Quinimò homicidium, omniſque reſiſtentia aduerſus inuaſorem ſiue rerum, ſiue perſonæ in dubio potius præſumitur facta ad defenſionem, quàm ad vindictam, & ita in dubio faciendam interpretationem, & iudicandum eſſe voluerunt, Dec. *in l. vt vim num.*17. *in fin. verſ. & in dubio ff. de iuſt. & iur. & in conſ.*459. *num.*4. *& in conſ.*678. *num.* 7. Cepol. *conſ. crim.* 41. *num.*6. *in fin.* Bertaz. *conſ.* 27. *num.* 29. Nouel. *in tract. ad defenſam in prin. num.* 166. Baiard. ad Clar. *in §. homicidium num.*95. Sebaſt. Medic. *de caſ. fortuit. p.* 1. *q.* 8. *num.* 15. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *conſ.* 490. *num.*1. *& lib.*2. *concl.*867. *num.*14. *& lib.*3. *concl.*1128. *num.* 3. Farinac. *q.*125. *num.* 433. latè Giurb. *conſ. crim.* 17. *num.* 19.

7 Confitens verò ſe occidiſſe ad ſui defenſionem omninò venit puniendus, reiecta qualitate defenſionis, ſi eam non probauerit, quia poſſeſſio legis ſtat pro delicto, Blanc. *in pract. crim. §. fin. verſ. tertia pars defenſionis n.* 35. Gomez. *var. reſol. tom.*3. *cap.*3. *rub. de homicid. num.* 26. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 490. *num.* 17. Farinac. *in tit. de reo confeſ. & conuict. q.*81. *num.* 110. *& ſeq. p.* 3. *& in tit. de homicid. q.* 125. *num.*420. *p.*4.

8 Defenſio tamen ſatis probata remanet, eò ipſo quòd appareat quem fuiſſe vim paſſum, ita ut quidquid egerit aduerſus inſultantem, aggreſſorem, ſeu vim, & moleſtiam inferentem præſumatur id omne egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur, iuxta tradita per Gram. *in conſ.* 18. *num.* 1. *&* 2. *& in conſ.* 56. *num.* 15. Dec. *conſ.* 458. *in prin. & conſ.* 676. *& conſ.*678. Alex. *conſ.* 76. *num.*4. *&* 5. *vol.* 1. Cepol. *conſ.*28. *num.*7. *verſ. item ratio quare cum ſeq. & conſ.* 29. *per totum*, Boſs. *de homicid. num.*88. Nouel. *ad defenſ. in prin. num.* 16. 22. *&* 25. cum alijs per Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.*490. *num.*1.

9 Ampl. 1. vt defenſio probetur, ſi conſtet de imminenti inſultu, ſeu aggreſſione, nempe ſi quis vidiſſet venientem aliquem contra ſe ſtricto enſe in actu aggreſſionis, talemque percuſſerit, præueniendo antequam ipſe eſſet percuſſus, quia non debet inſultatus expectare quòd vulneretur, ſed ipſe debet incipere, melius enim eſt non accipere vulnus, quàm poſt acceptum adhibere medelam, ita benè monet Iaſ. *in l. vt vim col.*3. *num* 9. 10. *&* 14. *ff. de iuſt. & iur.* & declarat Bart. *in l.* 1. *num.* 9. *C. vnde vi*, Anton. Corſet. *in ſuo ſingular.* 153. *an idem operetur in verbo metus*, Gram. *conſ.*56. *num.*1. *& num.*3. 4. *&* 13. *ac conſ.* 69. *num.*7. Volpel. *conſ.*78. *num.* 2. *vol.*1. Angel. *de maleſ. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo col.* 2. *verſ. & aduerſus*, Carrer. *in pract. crim. §. circa il* 2. *tom.*91. cum alijs per Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.*490. *num.*2. *&* 3. Boer. *deciſ.* 164. *n.* 17. *verſ. ſed quomodo probabit.*

10 Ampl. 2. etiam procedere in læſo in honore, dignitate, & officio, huiuſmodi namque læſus ſi aliquid agat contra ipſum lædentem præſumitur id feciſſe ad ſuum tuendum honorem, & dignitatem, & officium, honor enim equiparatur vitæ, nam homo læſus in honore, & diffamatus melius eſſet quòd deceſſiſſet, ita ſapientiſſimè docuit Dec. *in l. vt vim num.*36. *ff. de iuſt. & iur.* Carrer. *in pract. crim. §. circa il* 2. *num.*38. Marſil. *conſ.* 4. *num.*19. Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.* 490. *num.* 11. Capyc. *dec.* 58. *per tot. vbi in fin.* concludit, ita ſe defendentem non eſſe grauiter puniendum, & pœnam illatam in hoc caſu fuiſſe moderatam, prout etiam docet Boer. *deciſ.*169. *n.*2. *circa fin.*

11 Ampl. 3. procedere non ſolùm vbi agitur de propria defenſione, ſed etiam de defenſione coniuncti, vt ſi pater videret filium inſultatum, & ad illius defenſionem accurreret, & è contra, Bart. *in l. vt vim num.* 7. *ff. de iuſt. & iur.* & ibi communiter DD. Dec. *conſ.*678. *num.*5. *&* 6. *& conſ.*459. *num.*3. *& conſ.* 469. *in prin.* Carrer. *in pract. crim. §. circa il* 2. *num.*29. Gram. *conſ.*56. *num.*22. vbi ampliat in amico defendente alterum amicum inſultatum, & latè comprobant Iaſ. *in d. l. vt vim n.* 28. ibique Dec. *num.* 32. *ff. de iuſt. & iur.* Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.*490 *n.*10.

12 Ampl. 4. procedere etiam in inſultante ſine armis, nempe ſi aliquis vulneretur, vel occidatur eò quòd vim faciente ipſo illi maxillā manu vacua percutere, conſtet alium nō potuiſſe euitare huiuſmodi percuſſionem abſque vulneris, vel necis illatione, nam hoc caſu videtur ad ſui defenſionem id feciſſe, licèt cum aliquo exceſſu defenſionis, vt tradunt Doctores relati per Maſcard. *de probat. lib.*1. *concl.*490. *num.* 7. *&* 8.

13 Limit. in caſu, quo aggreſſor illato vulnere aufugiat, & percuſſus fugientem illum occidat, ad neceſſariam ſui defenſionem occidiſſe non præſumitur, ſed ad vindictam, cùm timere non poſſet à fugiente vlterius percuti, Bart. *in l. ſi ex plagis §. Tabernarius ff. ad l. aquiliam*, & ibi Bald. *lect.*2. *ff. ad l. aquil. & in l.*1. *num.*28. *C. vnde vi*, Bero. *conſ.* 194. *num.*13. Manaol. *conſ.*11. *num.*23. *& conſ.*13. *num.*30. Natta *conſ.*412. *num.*21. Cabal. *de omnigen. homicid. num.*

231. &

Digitized by Google

231. & in reſol. crim. caſ. 31. num. 5. Giurba conſ. crim. 17. num. 7. Baiard. ad Clar. in §. homicidium num. 90. Paſqual. de vir. patria poteſt. p. 3. cap. 6. num. 12. Maſcard. de probat. concl. 490. num. 13. & lib. 1. & concl. 1126. num. 48. Farinac. in tit. de homicid. q. 125. num. 8. Guazin. ter. defenſ. 29. cap. 4. num. 20. Seſſe dec. 104. à num. 7.

14 Etenim poſt percuſſionem percutientem repercutere ad vindictam eſt, Bart. in d. §. Tabernarius ff. ad l. aquil. Dec. in l. vt vim num. 10. ff. iuſt. & iure, & conſ. 176. & 178. Bero. conſ. 194. num. 12. in 3. Bertaz. conſ. crim. 121. num. 7. 8. & conſ. 350. num. 11. Corn. conſ. 107. num. 4. vol. 1. Honded. conſ. 99. num. 13. Farinac. conſ. 35. num. 21. Duen. reg. 192. num. 3. Giurba conſ. crim. 17. num. 11. Seſſe dec. 104. num. 8. vſque ad 13.

15 Tunc autem ad ſui defenſionem feciſſe cenſetur, ſi ante receptam iniuriam quis vim repellit, cùm nemo expectare
16 debeat, vt percutiatur, igitur probato quòd nudatis armis, quis contra me venit, licuit mihi præuenire, vnde pro-
17 bata remanet defenſio, vt latè alijs ſuo more congeſtis docet Giurba conſ. crim. 17. num. 8. 9. 10. 11. & 32. Seſſe deciſ. 104. n. 14. & 15. Cabal. reſol. crim. caſ. 88. n. 4.

18 Sublim. quòd occidens percuſſorem fugientem licèt ad vindictam fecerit, extra ordinem tamen puniri debet, Baiard. ad Clar. in §. homicidium num. 90. Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1126. n. 49. Felic. alleg. 13. num. 21. Giurba conſ. crim. 17. num. 30.

19 Probatur verò ipſa defenſio tamquam actus fauorabilis etiam coniecturis, & præſumptionibus, ſi credendum ſit Bart. in l. 1. §. de illo ff. de ijs, qui ſibi mortem conſciuerunt, vt inquit Maſcard. lib. 3. de probat. concl. 491. num. 1. Marſil. ſing. 19. num. 4. Thom. Gram. conſ. 29. num. 38. & conſ. 69. num. 10. Vulpel. conſ. 44. num. 8. vol. 1. quæ tamen præſumptiones, & coniecturæ remittuntur iudicis arbitrio, vt traduńt DD. citati per Maſcard. loco cit. n. 2.

20 Ampl. 1. vt etiam defenſio probetur per teſtes deponentes tantùm de aggreſſione, puta Titium aggreſſum fuiſſe Caium, vel eum diſtricto gladio inuaſiſſe, ita colligitur ex reſcripto Imperatorum Antonini in l. 1. & Gordiani in l. 2. & 3. C. de ſicar. vt animaduertit Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 491. num. 3. Bart. in l. & ſi quemcumque in prin. ff. ad l. aquil. latè Felin. in cap. ſignificaſti in 2. concl. num. 13. de homicid.

21 Ampl. 2. procedere etiam ſi teſtes deponant de credulitate, nempe Titium occidiſſe aliquem, vel vulneraſſe ad ſui defenſionem, vt dicitur, a mio credere, à vedere, etenim quando agitur de actu hominis procedente ex eius mente, & voluntate prout eſt ſi occidat aliquem ad ſui defenſionem, oculariter videri, & ſcrutari nequit, vnde teſtis non poteſt deponere niſi per credulitatem ex actibus à poſteriori elicitis, Dec. conſ. 459. num. 6. Alex. conſ. 109. num. 8. vol. 1. & conſ. 76. num. 5. eod. vol. Alber. conſ. 94. num. 4. Gram. conſ. 56. num. 20. cum alijs per Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 490. num. 4. & ſeq. & concl. 491. num. 10. 11. & 12. vbi ſi credulitas teſtis ſit munita rationibus concludentibus ad veritatem eius dicti.

22 Ampl. 3. vt defenſio probetur etiam per teſtes domeſticos, conſanguineos, & coniunctos, vt de fratre pro fratre, docet Felin. in cap. cùm oporteat num. 3. verſ. 5. limita de accuſ. Bald. in l. parentes C. de teſtib. & ibi Salycet. Vulpel. conſ. 96. num. 7 vol. 1. Crau. conſ. 119. num. 9. Dec. conſ. 459. num. 7. Nouel. ad d. ſenſ. in prin. num 31. & 32. Alban. in lucubration. ad Bart. in l. vt vim num. 7. de iuſt. & iur. cum alijs relatis per Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 491. num. 4. & 5. & 6. vbi quòd etiam admittantur ad probandam innocentiam.

23 Ampl. 4. vt etiam Clerici examinari poſſint coram Iudice Laico ad defenſam, ſeruata forma reſolutionis S. Congreg. Immunitatis in Mediolanen. in qua S. C. cenſuit ſi veritas aliunde haberi non poſſit dandas eſſe literas facultatis vt Clerici nominati poſſint in Tribunali Iudicis Laici examinari in cauſa criminali ad defenſam, præſtito tamen iuramento coram Epiſcopo Diœceſano, ac ſeruatis alijs expreſſis in praxi Genuenſi cap. 35. num. 6. ac præuia diſpenſatione ab incurſu irregularitatis, & ad effectum dicti examinis detur ſaluus conductus eiſdem Clericis Die 24. Aprilis 1646.

Modus autem concedendi huiuſmodi licentiam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana prout traditur à Genuen. talis eſt, Conceditur licentia tali Clerico deponendi in curia ſeculari in tali cauſa, dummodo non deponat ſuper articulis continentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam, vbi etiam ſubdit, quòd melius, & tutius ſit, quòd Vicarius videat articulos originales, & in calce eorum concedat licentiam, deſignando propria manu articulos, ſuper quibus Clericus deponere debet.

Ampl. 5. vt defenſio probetur per teſtes deponentes de publica voce, & fama, ſcilicet feciſſe, vt ſe defenderet, vt ex Alexandro Bal. & Abb. tradit Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 491. num. 13. 24

Ampl. 6. vt teſtis vnicus in cauſa principali probet ad defenſionem, quæ defenſio etiam dicto vnici teſtis probata excuſat à mortis pœna, vt docet Octauian. Vulpel. conſ. 66. num. 8. vol. 1. Aym. conſ. 2. num. 16. Maſcard. de probat. concl. 491. num. 17. & 18. lib. 1. & conſ. 904. num. 10. lib. Farinac. conſ. crim. 6. num. 41. tom. 1. & conſ. 216. num. 14. tom. 3. 25

Limit. tamen dicta in tertia ampliatione, vt teſtes conſanguinei, & affines à iure repellantur, & non probent, quando inducuntur, vt reprobentur alij teſtes pro fiſco, vel pro altera parte producti, ſecus autem ad probandam meram defenſionem, nam in primo caſu, cùm ſit materia odioſa repelluntur, in ſecundo verò tamquam fauorabili admittuntur, vt tradunt Doctores relati per Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 391. num. 9. Gram. deciſ. 34. n. 14. 26

SVMMARIVM.

1 *Homicidium commiſſum ad defenſam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ eſt impunibile.*

2 *Moderamen inculpatæ tutelæ in defenſione non dicitur ſeruatum, ſi defendens ſit in culpa moderaminis contraria.*

3 *Seruatus dicitur ſi defenſio fiat in continenti.*

4 *Quando in continenti fieri dicatur, num. 6.*

5 *Ex interuallo verò dicitur ad vindictam, & non ad defenſionem.*

7 *Aggreſſus vindicans ſe ex interuallo tenetur l. Cornel. de ſicar.*

8 *Defenſio dicitur in continenti facta licèt homicidium fiat ex interuallo, ſi occidens non diuerterit ad extraneos actus.*

9 *Limit. procedere ad euitandam pœnam ordinariam, ſecus extraordinariam pro exceſſu, num. 10.*

11 *Occidens percuſſorem fugientem extra ordinem punitur.*

12 *Defenſio in dubio præſumitur in continenti facta.*

13 *Percuſſio an fuerit ad defenſionem, vel ad vindictam ex quibus dignoſcatur.*

14 *Occiſori incumbit onus probandi defenſionem in continenti factam fuiſſe.*

15 *Moderamen inculpatæ tutelæ in quo conſiſtat.*

16 *Ad hoc vt ſeruatum dicatur tria requiruntur, & quæ.*

17 *Eodem modo, quo quis offenſus fuit, armis, vel verbis, eodem modo ſe defendere debet.*

18 *Arma ſe defendentis debent eſſe paria, vel parum diſparia ab armis offendentis. Ampl. vt n. 19.*

20 *Limit. ſi aliter non poſſum ab inuaſore me tueri, niſi cum armorum diſparitate.*

21 *Inæqualitas armorum non tollit moderamen inculpatæ tutelæ, ſi fiat in continenti, & inſultatus aliter ſe defendere non poterat.*

22 *Præcipuè ſi offendens ſit fortior, animoſior, & validior.*

23 *In defenſione magis eſt attendenda qualitas perſonarum, quàm armorum.*

24 *In defenſione eſt ſeruanda temporis æqualitas, & ſic facienda in actu offenſionis.*

25 *Probanda eſt ante factum, vel poſt mediatè, & ſucceſſiuè: Defenſio dicitur facta ſi vis ante receptam iniuriam repellatur, ibidem.*

26 *Inſultatus ſi aggreſſorem accuſauit, & è carceribus fugientem videat poteſt impunè occidere.*

27 *Moderamen inculpatæ tutelæ dicitur ſeruatum ſi homicidium, vel percuſſio fiat cauſa defenſionis, & non vindictæ.*

28 Prout

28 *Prout etiam ſi manus offendentis aliter euadere non poſſit.*

29 *Ita etiam ſi inſultatus non plus fecit, quàm oportebat, & è contra.*

30 *Occidens aggreſſorem fugientem ad vindictam occidere dicitur.*

31 *Non eſt tamen puniendus ſi à duobus inſimul aggreſſus fuiſſet.*

32 *Præcipuè ſi ſe retrahat animo reuertendi ad pugnam.*

33 *Non punitur ſi non conſtet percuſſiſſe in actu fugæ, cùm in dubio præſumatur in actu rixæ ad neceſſariam defenſionem.*

34 *Pœna tamen extraordinaria puniendus eſt occidens ſuum aggreſſorem fugientem.*

35 *Iudicis arbitrio remittitur an, & quando ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ.*

Defenſio eſt facienda cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quando ſeruatum dicatur.

ADNOTATIO X.

1 DEfenſio licèt cenſeatur permiſſa, regulari tamen debet à moderamine inculpatæ tutelæ, vnde homicidium ad defenſam commiſſum redditur impunibile, quando ſcilicet fuerit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, ita communiter docent DD. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur. & in l. 1. C. vnd. vi*, Farinac. *conſ. 35. num. 31. lib. 1. & in prax. crim. in tit. de homicid. q. 125. num. 330. p. 4.* Ayter. *de homicid. neceſ. p. 1. num. 382. cum ſeq.* Bonifac. de Vital *in tit. de inſult. & percuſ. num. 9. in fin. verſ. item intellego*, Gandin. *in tit. de defenſ. a reo facien. num. 8. in prin.* Angel. *de malef. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo num. 1. verſ. cum moderamine tamen*, Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1126. num. 29. & 30.* vbi quòd ita vna mente omnes ſcribentes teneant Clar. *in §. homicidium n. 27. verſ. ſcimus tamen*, Planc. *in Epit. delict. lib. 1. cap. 28. num. 14. verſ. modo non excedatur*, Boer. *dec. 168. num. 17.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 28. num. 17. p. 2.*

2 Moderamen verò inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum in defenſione, quando defendens dici poteſt in aliqua culpa, quæ moderamini ſit contraria, & exceſſum in ſe contineat, qui non ſolùm dolo committitur, ſed etiam culpa lata, leui, & leuiſſima, & è contra, non eſt culpa, vbi non eſt exceſſus, Abb. *in cap. olim cauſa num. 15. poſt prin. de reſtit. ſpoliat.* Nouel. *in tract. ad defenſ. in prin. num. 30.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. n. 336. p. 4.*

3 Seruatus tamen dicitur modus, ſeu moderamen inculpatæ tutelæ ſi defenſio fiat incontinenti, ſecus ſi ex interuallo, nam tunc vtique exceſſiſſe modum inculpatæ tutelæ dicitur Cepol. *conſ. crim. 41. verſ. ſecundùm moderamen*, Carrer. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num. 2. in fin. & num. 18.* Clar. *in §. homicidium num. 27. verſ. ſcias tamen*, Iodoc. *in pract. crim. cap. 76. num. 21.* Farinac. *q. 125. num. 338.* Boer. *dec. 168. num. 6. poſt med. verſ. ſi autem ex interuallo.*

4 Incontinenti dicitur facta defenſio, ad hoc vt defendens nulla pœna teneatur, quando in fraganti rixa, & in ipſo actu defenſionis quis aggreſſorem percutit, Hoſtien. *in cap. ſignificaſti il 2. num. 17. extra de homicid.* Andreas Gail. *de pace publica lib. 1. cap. 16. num. 17. verſ. tempus*, Gaſpar. Cabal. *in addit. ad conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num 11.* Planc. *in Epit. delict. lib. 1. cap. 28. num. 19.* Maſcard. *de probat. lib 3. concl. 1126. num. 42. 43. & 45.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 339. p. 4.*

5 Quando verò quis percuſſus eſt ab alio inſultante, & poſtea ad inuicem ſunt diuiſi, & ſeparati, & ſedata eſt omnis rixa, & calor vulneris, & armorum remiſſus, tunc ſi ille qui vulneratus fuit ex interuallo aggreſſus fuerit ſuum inimicum, ſeu inſultum fecerit in vulnerantem, animo vlciſcendi, & non ſe defendendi ſine dubio feciſſe videtur; prout etiam ſi percuſſus iuerit domum ad accipiendum arma, & coadunauerit amicos, & poſtea iurauerit inuenire ſuum aggreſſorem, quo inuento ſi percutiat, vel occidat, tenetur *l. Cornelia de ſicar.* nam ſi tu me hodie aggreſſus fuiſti cum cultello, non debeo cras te aggredi cum gladio, cùm hoc fiat ad vindictam, & non ad defenſionem, vt alijs relatis comprobat Boer. *dec. 168. num. 6.*

Vlterius incontinenti dicitur facta defenſio ab eo, qui percuſſus puta in capite cecidit in terra, vbi per horam ſoporatus, & colliſus ſtetit, tandem reuerſus ad ſe, illicò me percuſſit, ſi timebat repercuti, ſecus ſi non timebat repercuti, quia tunc dicitur nouam inchoare rixam, vt benè docet Boer. *dicta dec. 168. num. 6. circa med. & num. 7.* 6

Quinimò in maleficijs non excuſatur delinquens ob iracundiæ calorem, quominus puniatur, ſi ex interuallo ſe vindicauerit, cùm tunc dicatur fieri ad vindictam, & tenetur *l. Cornelia de ſicar.* ſecus autem ſi incontinenti defenſio, vel aggreſſio cauſa iræ facta ſit, & ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, Boer. *dec. 168. num. 15. verſ. quedam ſunt, & num. 17.* Honded. *conſ. 99. num. 44. vol. 1.* Giurba *conſ. crim. 17. num. 17.* Clar. *in §. homicidium num. 31.* Farinac. *conſ. 141. num. 13. & in prax. q. 125. num. 339.* Dicaſtil. *dec. 159. num. 27. & 28.* 7

Incontinenti etiam dicitur facta repercuſſio, ſeu commiſſum homicidium ab ipſo inſultato, etiam ſi occidat ex interuallo, & non in actu rixæ, aut in fraganti dummodò ad alia non diuerterit, ſeu ad alios actus extraneos conuerſus non fuerit, Bottin. *conſ. 9. num. 13.* Menoch. *conſ. 107. num. 40. lib. 1.* Surd. *conſ. 40. num. 26.* Bellon. *de ijs, quæ fiunt incontinenti cap. 8. num. 6.* Boſſ. *in tit. de homicid. num. 61.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1126. num. 51.* Farinac. *q. 125. num. 342.* Giurba *conſ. crim. 17. num. 16. & 17. verſ. proinde ſi quis ira abreptus*, & hoc caſu quòd pœna mortis non puniatur, tradit Farinac. *conſ. crim. 2. num. 16. tom. 1.* ex Clar. *in §. homicidium ſub num. 34. verſ. ſcias tamen*, Gram. *dec. 23. ſub num. 5.* 8

Limit. procedere ad euitandam pœnam ordinariam, ſecus extraordinariam, quoniam niſi in ipſa rixa, ſeu conflictu ſequatur homicidium, vtique dici non poteſt commiſſum ad neceſſariam defenſionem, ſed benè ad alterius prouocationem, & ſic quando agitur de prouocatione ad minuendam pœnam, non autem de neceſſaria defenſione ad tollendam omnem pœnam: poteſt etiam poſt rixam incontinenti dici perpetratum facinus arbitrio iudicis ſecundùm qualitatem perſonarum, & commoditatem, quam quis habuit ad ſe vlciſcendum, dummodò ceſſante calore rixæ, & iræ offenſus non diuertit ad extraneos actus, Bertaz. *conſ. 434. num. 12. verſ. nec video, & n. 13. & 14.* Planc. *in Epit. delict. lib. 1. cap. 28. num. 19.* Boſſ. *in tit. de homicid. num. 61. & 62.* Gram. *vot. 23. num. 21. & conſ. 63. num. 9.* Thob. Non. *conſ. 109. num. 2.* Farinac. *quæſt. 125. num. 342.* Giurba *conſ. 17. num. 17. verſ. licèt verius*, Dicaſtil. *dec. 159. num. 7.* 9

Vnde licèt offenſus ex interuallo offendentem percutiens puniatur, non tamen punitur pœna ordinaria, ſed extraordinaria pro exceſſu tantùm, Anan. *in cap. ſi perfodiens n. 7. extra de homicid.* Couar. *in Clement. ſi furioſus p. 3. §. 1. num. 3.* Baiard. ad Clar. *in §. homicidium num. 90.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1126. num. 49.* Felic. *alleg. 13. num. 21.* Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 344.* Giurba *conſ. crim. 17. num. 30.* vbi exemplificat in occidente percuſſorem fugientem, qui licèt ad vindictam fecerit, extra ordinem tamen nihilominus ſolùm puniri debet. 10 11

Limit. 2. vt in dubio defenſio, tàm perſonæ, quàm rerum præſumatur facta in continenti, & non ex interuallo, cùm ſemper præſumendum ſit, quòd rixa durauerit, & quòd percutiens fecerit ad ſui defenſionem, licèt non conſtet, quòd incontinenti, vel percuſſerit, vel rem ipſam recuperauerit, Bolognet. *in l. vt vim num. 41. ff. de iuſt. & iur.* Farinac. *q. 125. num. 344. & ſeq.* 12

Et percuſſio an fuerit ad defenſam, vel ad vindictam ex facto, & perſonarum qualitate colligi poteſt, vt notat Bart. *in l. 1. num. 10. C. vnde vi*, Bertaz. *conſ. crim. 1. num. 25.* Burſat. *conſ. 420. num. 12.* per arma nempè, percuſſionem, locum, modum, atque vim, quibus vincentibus percuſſerit, Ruin. *iun. conſ. 656. num. 83.* Alba *conſ. 46. num. 13.* Tuſch. *pract. concl. 146. num. 20. & concl. 143.* Clar. *in §. homicidium num. 8.* Giurba *conſ. crim. 17. num. 34.* Seſſe *dec. 104. num. 12.* Peregr. *dec. 78. num. 18.* 13

Occi-

14 Occiſori tamen incumbit onus probandi non ſolùm defenſionem, ſed etiam illam incontinenti, & non ex interuallo fuiſſe factam, vt tradunt Doctores relati per Farinac. *in tit. de homicid. q. 125. num. 346.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 44.* Carter. *in pract. crim. §. circa num. 109.* ad tradita per Angel. *in tract. de malef. in verbo dictus Titius ſe defendendo col. 3. verſ. aduertas*, vbi quòd arbitrio iudicis relinquatur an offenſio ad defenſam, vel ad vindictam facta fuerit.

15 Moderamen verò inculpatæ tutelæ conſiſtit in modo ſe defendendi, vt ſcilicet inſultatus talem faciat defenſionem, qualis fuit offenſio, ac proinde conſiderari debet ex genere armorum, ex animo, & voluntate ſe defendendi, ex æqualitate facti, ac offenſionis, vt reddere pugnum pro pugno, & ſic vt ſit proportionabilis periculo vitæ, adeout non dicatur ſeruatus modus inculpatæ tutelæ, ſi percuſſus in aliqua parte corporis, repercutiet in capita, Carter. *in pract. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num. 22. in fin.* Medic. *de caſ. fortuit. p. 1. q. 8. n. 52. in fin.* & latiſſimè proſequitur Farinac. *in tit. de homicid. & aſſaſſin. q. 125. n. 349.* Clar. *in §. homicid. n. 27. verſ. ſcias tamen*, Boer. *dec. 168. n. 4.*

16 Quod quidem moderamen circa tria præcipuè animaduertunt ſcribentes conſiſtere, nempè vt ſupra diximus circa modum ſe defendendi, circa tempus & circa cauſam defenſionis, vt ex auctoritate *glo. in l. 1. C. vnde vi*, & ex Blanc. Carter. Clar. Bolognet. tradit Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 31.*

17 Circa primum eodem genere armorum, quo quis percuſſus fuit, eodem genere ſe defendere debet, vt ſi armis inferatur violentia, armis quoque repellatur, ſi ſine armis, eodem modo arceatur, vt non mihi liceat gladio percutere illum, qui inermis tantum verbis, vel pugnis inuadit me, *glo. in l. 1. in verbo moderamine C. vnde vi*, & per text. *in l. 3. §. cùm igitur ff. vnde vi, & vi arm.* Iodoc. *in pract. crim. cap. 76. num. 14.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 32.*

18 Arma enim ſe defendentis debent eſſe paria, vel parum diſparia ab armis offendentis, adeout ſi aliquis aliquem enſa aggrediatur, non debet inſultatus ſe cum ſpontono defendere, *l. 3. §. cum igitur ff. de vi, & vi armata*: ibi eum enim qui cum armis venit poſſumus armis repellere, *& ibi glo. in verbo cum igitur*, Boniſac. de Vital. *in tit. de inſult. & percuſ. num. 9. in fin. verſ. item intelligo praedicta*, Gandin. *in tit. de defenſ. à reo facien. n. 8.* Cepol. *conſ. crim. 43. num. 3.* Bero. *conſ. 173. ſub n. 5.* Baiard. ad Clar. *in §. homicid. n. 110.* Clar. *in eod. §. n 27. verſ. ſcias tamen ad med.* Blanc. *in pract. crim. in fin. §. 3. pars defenſionis n. 3.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. n. 32. & 34.* Farinac. *q. 125. n. 354. 355. &*
19 357. vbi quòd alapa, pugno, lapidibus, baculo aggredientem me, & percutientem non licet cum armis vulnerare, & occidere, & ſi occidatur non dicitur ſeruatus modus inculpatæ tutelæ, & tenetur de exceſſu, Boer. *deciſ. 169. n. 4. verſ. ferrum autem*, Gram. *dec. 98. n. 1.* vbi quòd non licet armis aduerſus verba, & percuſſione cum baſtono ſe tueri, cum aduerſus verba verbis, baculo aduerſus baculum ſit reſiſtendum, per text. *in l. 1. & ibi glo. in verſ. moderatione C. de vi, & vi armat.*

20 Limit. 1. quòd immò poſſim vulnerare, & reſiſtentiam facere etiam cum armis aduerſus inuaſorem, ſeu offenſorem, ſi aliter ab offenſione, & inuaſione etiam ſine armis facta, me tueri nõ valeam, adeout me aggredientem ſine armis licitè poſſim cum armis repellere, vel aliàs meliori, quo potero ingenio, ſi aliter me tutè defendere nequeam, vt egregiè defendit Salomon. *in repet. l. vt vim n. 6. in prin. vſque ad 11.* Io: de Lignan. *in tract. de bello cap. 122.* Lodou. Bolognin. *conſ. 36. col. penult. in fin. verſ. & quamquam*, Farinac. *in d. q. 125. num. 359.* vbi de veriori Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 36.*

21 Limit. 2. quòd inæqualitas armorum non tollat moderamen inculpatæ tutelæ, quando defenſio ſit incontinenti, & inſultatus non poterat aliter ſe defendere, nam tunc defenſionis neceſſitas excuſat, nec armorum inæqualitas eſt attendenda, quando rixæ calor vrget, & agitur de propria defenſione, quia tunc non poſſunt omnia ponderari, prout vnuſquiſque Iudex arbitrare debet, Hoſtien. *in cap. ſignificaſti num. 21. verſ. ſed plerumque extra de homicid.* vbi Anan. *num. 28.* Card. Zabarel. *num. 4.* Anton. de Butr. *num. 19.* & communiter Canoniſtæ ibidem pleno ore concludunt Io. de Lignan. *in tract. de Bello cap. 122.* Blanc. *in pract. crim. in fin. §. 3. pars defenſionis num. 3. verſ. limita etiam*, Carrer. *in pract. in tract. de homic. & aſſaſſin. §. circa 4. num. 9.* Farinac. *q. 125. num. 360.* vbi de veriori vſque *ad num. 363.* & latè tuetur Maria Salomon. *in repet. l. vt vim à num. 6. vſque ad 12. ff. de iuſt. & iur.* vbi poſt multa concludit ſiue inermem, ſiue armatum aggreſſorem tuum repuleris, vel fuſte, vel gladio, vel lancea, vel ſaxis, vel arcu, vel iis omnibus nulla lege prohiberis, Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 39. verſ. alias fista, & lib. 1. concl. 490. n. 7. & 8.* Angel. *de malef. in verbo dictus Titius ſe defendo n. 22.* Baiard. ad Clar. *in §. homicidium n. 114.* Vtſil. ad Afflict. *dec. 289. n. 35.*

Limit. 3. in caſu, quo offendens ſit fortior, animoſior, & 22
validior inſultato, nam tunc eidem licet excedere modum defenſionis, & armorum, aliàs non poteſt reſiſtentiam facere, & vim vi repellere, vnde ad agnoſcendum an fuerit ſeruatus modus inculpatæ tutelæ in defenſione reſpicienda eſt qualitas perſonarum, Bart. *in l. vt vim num. 9. ff. de iuſt. & iur.* Dec. *conſ. 676. in fin.* Bero. *conſ. 173. num. 31. in fin. & ſeq.* Carrer. *in pract. in tit. de homicid. & aſſaſſin. §. circa 4. num 4. & 7.* Buſſ. *in tit. de homicid. num. 83. ante med. verſ. niſi inſultaret*, Iodoc. *in pract. cap. 76. num. 15.*
Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 35.* vbi quòd 23
magis ſit attendenda æqualitas perſonarum, quàm armorum, nam vbi datur exceſſus in perſona inſultantis, ex quo ſit fortior, & robuſtior, tunc licitè permiſſum eſt etiam armis inæqualibus ſe tueri, vt defectus virium eum armorum lucramine ſuppleatur, ſecundùm Bald. *in l. 1. num. 4. C. vnde vi in lect.* Farinac *quaeſt. 125. num. 365.*

Quo ad ſecundum requiſitum ſcilicet circa tempus 24
exigitur, vt temporis æqualitas ſeruetur, quæ conſiſtit in defenſione facienda in ipſo actu aggreſſionis, illicò, & incontinenti vim, vi repellendo, & non poſt diutina inuaſionis interualla, nam ſi poſt ſpatia, & non examuſſim pœnæ è veſtigio homicidium contingat, vindicta, & non defenſio exiſtimatur, *l. nullos C. de Iud. & Cælic.* cui concordat *cap. porro iuncta gloſ. 2. de diuor.* ad text. *in l. 3. §. cum qui ff. de vi, & vi armat.* & notat *in l. 1. C. vnde vi, & in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* & tradunt Doctores relati per Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 42.*

Defenſio igitur, vt temporis æqualitas ſeruata dicatur, 25
probanda eſt ante factum, & non poſt, niſi mediatè, ſucceſſiuè, vel quaſi mediatè, Bald. *in l. 1. num. 10. verſ. concludo C. vnde vi*, Seyſell. *in l. vt vim num. 69. ff. de iuſt. & iur.* Sot. *de iuſt. & iur. lib. 5. q. 1. art. 8.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 45.* Farinac. *queſt. 125. num. 80.* Giurba *conſ. crim. 17. num. 8. & 32.* Graſ. *lib. 2. dec. 65.* Seſſe *dec. 104. num. 15.* vbi quòd tunc in ſui defenſam fecisſe cenſetur ſi vim ante receptam iniuriam repellit, cum nemo expectare debeat vt percutiatur, etenim poſt percuſſionem percutientem repercutere ad vindictam eſt, vnde licet præuenire, & cohibere imminentem aggreſſionem, vt latè aliis congeſtis tradit Giurba *d. conſ. 17. à num. 8. vſque ad 11.*

Lim. vt inſultatus, qui aggreſſorem ſuum accuſauit, & is 26
fuerit captus, & in carceribus detruſus, ſi poſtea illum videat fugientem poteſt impune occidere, & ex interuallo vlciſci, vt poſt Bald. *in l. nullus C. de indic. ſcriptum reliquit*, Felin. *in cap. interfeciſti num. 1. de homicid.* plenè Rom. *in l. ſi verò §. de viro in 11. fallent. ff. ſolut. matrim.* Marſ. *in pract. crim. §. diligenter num. 129.* Carrer. *pract. crim. §. circa num. 111.* Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 54. & 55.*

Intellige verò amplia, & limita, hoc ſecundum requiſitum iuxta ſuperiùs tradita à *num. 3.*

Quoad tertium requiſitum, quod conſiſtere debet in 27
cauſa defenſionis, tunc dicitur ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, ſi homicidium, vel percuſſio, aut vulnera illata fuerint ad defenſam, & non ad vindictam, *l. ſcientiam §. qui cum aliter ff. ad l. aquil.* Maſcard. qui alios allegat *de probat. concluſ. 1126. num. 56.*

Ampl. vt iuſta dicatur cauſa ad hoc vt moderamen incul- 28
patæ tutelæ ſeruatum dicatur, quando inſultatus manus aggreſſoris aliter euadere non poterat, quàm ſic ſe

defendendo, & è contra ſi aliter euadere poterat non dicitur moderamen inculpatæ tutelę ſeruaſſe, vt latè comprobat Farinac. *q.*125.*à num.*370. *vſque ad num.*376. vbi de materia, & tradit Maſcard. *d. concluſ.*1126.*n.*17.

29 Ampl. vt moderamen inculpatæ tutelæ dicatur ſeruatum, quando inſultatus non plus facit, quàm oportet, & è contra dicitur exceſſum, quando inſultatus defendendo ſe, plus facit, quàm oportet, Hoſtien. *in cap. dilecte num.*2.*verſ. ſi perſona, & num.*3. *verſ. dummodo non amplius*, Iodoc. *in pract. crim. cap.*76. *num.*16. Gaſpar. Caballin. *in addit. ad conſtit. March. lib.*4.*cap.*54. *in verbo ad defenſionem n.*11.*in fin.* Angel. *de malef. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo n.*18. *in fin.* cum alijs cumulatis per Farinac. *q.* 125. *n.*231 *&* 381.

30 Limit. vt moderamen inculpatæ tutelæ non dicatur ſeruatum, quando inſultatus aggreſſorem fugientem occidit, cum tunc ad vindictam occidiſſe cenſeatur, timere namque non poterat à fugiente vlterius percuti, vnde non neceſſitate defenſionis, ſed tumore vulneris inſecutum fuiſſe præſumendum, Dec. *in l. vt vim num.*10. *verſ. ſecus autem ff. de iuſt. & iur.* vbi communiter DD. *gloſ. in cap. ſi perfodiens in verbo legibus verſ. ſed pone, quod extra de homicid.* vbi Hoſtien. *num.*2. *in fin.* Anchar. *num.*1. *in fin.* Bonifac. de Vitalin. *in tit. de inſult. & percuſ. num.* 12. Gandin. *de defenſ. à Reo facien. poſt n.*4. *verſ. verbi gratia*, Iodoc. *in pract. crim. cap.*76. *num.*20. Maſcard. *de probat. lib.*1. *concluſ.* 490. *num.* 13. *& lib.*3. *concluſ.*1126. *num.*46. Farinac. *q.* 125. *num.*80. *&* 385. Cabal. *de omni genere homicid. num.* 231. *& reſol. crim. caſ.*31. *num.*5. Tuſch. *lit. D. concluſ.*129. *n.*13. Vgolin. *de cenſur. p.*2. *cap.*11. *§. propoſuimus num.*4. Clar. *in §. homicidium*, vbi Giaccar. & Baiard. *num.*90. cum alijs per Giurb. *conſ. crim.*17. *n.*7.

31 Sublim. vt tunc puniatur inſultatus inſequendo aggreſſorem fugientem, & illum occidendo, quando aggreſſor non fuit niſi vnus, quia tunc inſultatus non poterat de alio timere; quòd ſi aggreſſores fuiſſent duo, & vnus tantùm aufugeret, poteſt inſultatus vno aggreſſore derelicto, alterum fugientem inſequi, & impunè occidere, quia ſi hoc non feciſſet poterat de alio non fugiente veriſimiliter dubitare, imò de reuerſione ipſius fugientis, dum ab alio aggreſſore premebatur, & ſe ab eodem defendendo occupabatur, vt notabiliter aduertit Bertaz. *conſ* 1. *num.*31. *verſ.* 4. *nos verſamur*, relat. per Farinac. *q.*125. *n.*389.

32 Sublim. 2. ſi aggreſſor ſe retrahat, & diuertat ſimulando fugam, animo reuertendi ad rixam, & iterùm repercutiendi interim reaſſumptis viribus, Bertaz. *conſ.*1. *n.*26. *verſ. animaduertendum, & n.*27. ex Bart. *in l.*1. *num.* 10. *C. unde vi*, Dec. *in l. vt vim n.*10. *&* 11. Marſ. *in l. ijs, qui aggreſſorem n.*18. Farinac. *q.*125. *n.*390. Giurba *conſ.*17. *n.*31. Seſſe *dec.*104. *n.*14.

33 Sublim. 2. quòd tunc punitur inſultatus, qui aggreſſorem fugientem vulnerat, aut occidit, ſi conſtet quòd fugiens vulneratus fuit in actu fugæ, ſi autem hoc non conſtet, cum poſſit eſſe, quòd vulneratus fuerit in ipſa rixa ante acceptam fugam, non eſt puniendus, quia in dubio præſumendum eſt potius vulneraſſe ad neceſſariam defenſionem, & ſic in actu fugæ, Bertaz. *conſ.*1. *n.*24. *& ſeq.* relat. per Farinac. *q.*125. *n.*392.

34 Sublim. 3. quòd iſto caſo non imponitur pœna ordinaria homicidij, ſed extraordinaria Iudicis arbitrio propter exceſſum, quia ob iuſtum dolorem ex præambula percuſſione commotus præſumitur occidiſſe, ex quo ſequitur, vt mitiùs puniri debeat pro dicto exceſſu vti culpoſus, non vti doloſus, Couar. *in Clement. ſi furioſus in prin. num.* 3. *de homicid.* Cepol. *conſ. crim.*29. *n.*27. *& conſ.*42. *num.*5. 6. *&* 7. Aretin. *conſ.*34. *num.*4. Bertaz. *conſ.*1. *n.* 33. Tiraq. *de pœn. temperan. caſ.*1. *n.*9. Boſs. *in tit. de homicid. n.* 91. Iodoc. *in pract. crim. cap.*76. *n.*20. *verſ. verò non imputaretur*, Baiard. ad Clar. *in §. homicid. n.*90. Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1126. *num.*49. Farinac. *q.*125. *n.*393. Giurba *conſ. crim.* 17. *num.*30. Felic. *alleg.*13. *n.*21. Boer. *dec.*168. *n.* 7. *ante med. verſ. vel etiam*.

35 Cæterùm Iudicis arbitrio remittitur, an & quando ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, qualiſque, & quantus ſit exceſſus, Hoſtien. *in cap. dilecto n.*1. *verſ. ideò dicas hoc arbitrium de ſent. excom. in* 6. Imol. *in Clem.* 1. *n.* 11 *poſt med. & in fin. homicid.* Cepol. *conſ. crim.* 41. *n.* 10. *verſ. aut vere*, Angel. *de malef. in verbo dictus Titius ſe defendendo num.*21. *verſ. concludit tamen*, Menoch. *de arbitrar. lib.*2. *caſ.*277. *n.*5. Sebaſtian. Medic. *de caſu fortuit. p.*1. *q.*8. *n.*54. Maſcard. *de probat. lib.*3. *concluſ.* 1126. *ſub n.*30. Farinac. *q.*125. *n.* 395.

SVMMARIVM.

1 *Prouocatus ſi prouocantem offendat excedendo moderamen inculpatæ tutelæ mitius punitur.*
2 *Ampl. etiamſi doloſè excedat limites defenſionis, n.*18.
3 *Contrarium, quòd non ſit aliqua pœna afficiendus.*
4 *Limit. procedere ſi inſultatus ſtatim repercuſſit inſultantem.*
5 *Inſultatus repercutiendo non habet ſtateram in manibus, vt ad menſuram vim vi expellere valeat.*
6 *Exceſſus in defenſione extra ordinem punitur pro culpa, & non pro dolo.*
7 *Prouocatus prouocantem occidens puniendus eſt extra ordinem, licèt non fecerit ad neceſſariam defenſionem.*
7 *Pœna corporalis non eſt imponenda pro exceſſu moderaminis defenſionis.*
9 *Pœna homicidij culpoſi, & non doloſi eſt de iure relegationis quinquennalis.*
10 *Pœna mortis quando ex cauſa eſt temperanda, non debet eſſe corporalis.*
11 *Moderamen inculpatæ tutelæ ſi excedatur leuiſſima culpa eſt impunibile.*
12 *Exceſſus quando dicatur leuiſſima culpa commiſſus.*
13 *Exceſſus moderaminis inculpatæ tutelæ commiſſus leui culpa eſt impunibilis.*
14 *Contrarium, quod aliqua pœna, ſed minori puniatur.*
15 *Quando dicatur leuiſſima culpa commiſſus.*
16 *Lata culpa commiſſus extra ordinem puniendus eſt.*
17 *Quando dicatur lata culpa commiſſus.*
19 *Exceſſum in dubio potius lata culpa, quàm dolo perceſſiſſe præſumitur.*
20 *Pœna ordinaria homicidij excluditur ex cauſa licèt iniuſta ſi excuſet à dolo.*
21 *Excedens modum in ſe defendendo puniendus eſt de culpa, & non de dolo.*
22 *Pœna à lege ſtatuta à Iudice mitigari poteſt quando fuit minor dolus.*
23 *Exceſſus in defenſione permiſſa ſaltem eſt puniendus vti minor dolus.*
24 *Pœna potius æquitati, quàm delicto commenſuranda eſt.*
25 *Iudex ex cauſa habet à lege poteſtatem minuendi pœnam.*
Partes Iudicis potius debent eſſe in abſoluendo, quàm in condemnando, ibid.
26 *Homicidij pœna eſt moderanda quando committitur in ipſo actu rixæ, & non ex interuallo, licèt excedatur moderamen inculpatæ tutelæ.*
27 *Sed quòd occidens ex interuallo attenta antecedenti prouocatione ſit condemnandus in pœnam extraordinariam affertur aliorum ſententia.*
28 *Pœna ordinaria ex iuſto dolore delinquendi temperari debet, quod quando habeat locum declara, vt n.*29.

Exceſſus in defenſione quomodo puniatur.

ADNOTATIO XI.

PRouocatus ſi prouocantem offendat, mitiùs punitur, etiam ſi moderamen inculpatæ tutelæ excedat, ignoſcendum enim eſt ei, qui prouocatus ſe vlciſci voluit, ita vt dolus, vel culpa prouocati, tamquam cauſata ab anteriori culpa, vel dolo prouocantis, non ſit habenda in conſideratione, quo ad effectum mulctandi, & puniendi, per textum *l. qui cum maior §. ſi libertus ff. de bon. libert.* Io. Andr. *in cap. ſignificauit in verbo antecedentis iuncta gloſ. ibid. de pœn. & remiſ.* Speculat. *in tit. de accuſat. §.*1. *verſ. quid ſi te vocacauit*, Iaſ. *in l. vt vim num.*11. *ff. de iuſt. & iur.* Felin. *in cap. ſignificauit il* 2. *n.* 14. *de homicid. & in cap. dilecti filij n.* 12. *de except.* vbi Abb. *n.* 17. *in fin. & n.* 18. Aret. *conſ.* 34. *ante fin.* 1

fin. Tiraq. de pœn. temperan. cauſ. 1. num. 3. 5. & 6. Meren. in tract. ad defenſ. n. 60. & 61. Boſs. in tit. de homicid. ſub n. 59. Clar. in pract. §. fi. q. 60. verſ. nunc quæro.

2 Ampl. quòd mitiùs puniatur, etiam ſi doloſè exceſſerit limites defenſionis, Iaſ. in l. vt vim col. 2. & 3. ff. de iuſt. & iur. Boſſ. in tit. de homicid. ſub n. 91. Clar. qui de communi in §. homicidium ſub num. 34. verſ. ſcias tamen, cum alijs per Farinac. conſ. crim. 2. num. 14. verſ. & quod prouocatus tom. 1.

3 Contrarium verò, quòd aggreſſus ſi occidendo aggreſſorem excedat formam defenſionis, ſeu moderamen inculpatæ tutelæ non veniat puniendus aliqua pœna, docent Cepol. conſ. 29. col. penult. & fin. verſ. ego tamen his non obſtantibus in 3. & vltimo caſu, & conſ. 44. per totum, Gramatic. conſ. 29. ſub num. 32. & 33. verſ. nec ſuffragetur fiſco, & conſ. 56. num. 15. & 16. verſ. nec militare pro fiſco, Marſil. conſ. 4. col. 4. ſub num. 19. vbi plenè alios allegat, & conſ. 25. ſub num. 36. quia reſpondeo, cum alijs per Farinac. conſ. crim. 35. n. 33. verſ. vbi poſtremo diſtinguendo tom. 1.

4 Intellige procedere quando inſultatus, ſeu percuſſus ſtatim repercuſſit inſultantem, ſeu percuſſorem, Gram. conſ. 56. ſub num. 15. & 16. verſ. nec militaret pro fiſco, Farinac. dicto conſ. 35. ſub num. 33. verſ. vbi alios adducit, & ſubiungit.

5 Siquidem inſultatus non poteſt ſtateram in manibus habere in actu ſuæ defenſionis inſultantem percutiendo, & ictus ponderare, & ad menſuram dare, quia tempus non patitur deliberandi conſilium, & iracundiæ calor ſubuertit prudentiam, & lumen rationis obtenebrat: homo namque furore iracundiæ accenſus non eſt in plenitudine intellectus, nec valens diſcernere verum à falſo, ac proinde exceſſus non eſt eidem imputandus, cum non ex propoſito, ſed calore iracundię indeliberatè ad tranſgrediendam formam defenſionis inducatur, & quòd contrarium aſſerere ſit quodammodo iudaizare, inquit Farinac. q. 125. n. 351. & 352. vbi de veriori ex Bonif. de Vitalin. in Clem. 1. poſt num. 34. verſ. ſed non eſt iudaizandum de homicid. Cepol. conſ. crim. 29. num. 66. & conſ. 41. num. 11. Bero. conſ. 173. num. 19. & ſeq. lib. 3. Nouel. in tract. ad defenſ. n. 29. Iodoc. in pract. crim. cap. 76. num. 20. ad fin. verſ. vixque poteſt, Tiraquel. de pœn. temperan. caſ. 1. n. 8.

6 Verius tamen eſt, quòd in defenſione, licèt fuerit ſeruatus modus inculpatæ tutelæ, ſi tamen fuerit in eo exceſſum, iſte exceſſus non punitur pœna ordinaria homicidij, ſed mitiùs arbitrio Iudicis, quia quando quis licitè modum defenſionis excedit, dicitur in culpa, & non in dolo, & ſic punitur pro culpa, & non pro dolo, Tiraquel. de pœn. temperand. caſ. 1. num. 6. & 7. Gomez. var. reſol. tom. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 24. per tot. vbi de communi teſtatur, & ita in praxi ſeruaſſe Clar. in §. homicidium num. 27. ſub verſ. ſcias tamen, vbi de receptiſſima And. Gail. de pace public. lib. 1. cap. 16. num. 18. 19. & 29. & obſeruat. 110. lib. 2. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 278. n. 1. & ſeq. Boſſ. in tit. de homicid. num. 91. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 30. in fin. Farinac. conſ. 3. num. 6. & 10. tom. 1. & in prax. in tit. de homicid. q. 125. n. 369. & 397. Gram. dec. 5. num. 27.

7 Vnde ſi quis ab aliquo prouocatus prouocantem occidat, etiam ſi non faciat ad neceſſariam defenſionem non pœna ordinaria homicidij, ſed alia mitiori arbitrio Iudicis puniendus eſt, Felin. in cap. dilecti filij n. 12. & 13. de except. Bertaz. conſ. 437. num. 1. & conſ. 434. num. 1. & 2. Tiraq. de pœn. temperan. caſ. 1. num. 12. Gomez. var. reſol. tom. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 23. verſ. ignoſcendum eſt, Carrer. in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. 5. excuſat. num. 10. Clar. §. fin. q. 60. num. 14. verſ. nunc quæro, Boſſ. in tit. de homicid. num. 58. Farinac. q. 125. num. 399. & 400. vbi de communi, & minimè in practica recedendum, cum ſit conſtituenda differentia inter homicidium prouocatum, & deliberatum, in quibus cum non militet eadem ratio per Iudicem non eſt imponenda eadem pęna.

8 Et quòd pro dicto exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ non veniat imponenda pœna corporalis, ſed vel pecuniaria, vel relegationis, vel banni ad tempus, Cepol. conſ. crim. 24. ſub num. 26. & 29. in fin. Carrer. in pract. crim. de homicid. & aſſaſſin. §. circa 5. num. 8. Gail. de pace public. lib. 1. cap. 16. num. 24. cum aliis per Farinac. q. 125. num. 398. & quòd in hoc caſu reus, vel ſit relaxandus, vel in exilium mittendus, firmat Boer. dec. 169. num. 2. vt pulchrè voluit etiam Paul. de Caſtr. conſ. 134. & Bertaz. conſ. 174. vol. 1. & in caſu quo quidam Thomas Criſpinus iniuriatus a quadam muliere publica Meretrice circa honorem eiuſdem ſororum, & ab eadem baculo in capite percuſſus, & in ſpatalis repercuſſus, denudato mucrone dictam mulierem interemit, eſſe per quinquennium in inſulam Caprarum relegandum, licèt à Magna Curia Vicariæ fuiſſet condemnatus ad triremes, ſeu ad remigandum eius vita durante, firmat Gram. dec. 98. per tot. & præcipuè num. 10. in fin. & reddit 9
rationem in n. 7. vbi quòd pro homicidio culpa, & non dolo commiſſo, cuius pœna eſt arbitraria, lex imponit pęnam relegationis quinquennalis, vt in l. Cornelia §. 1. ff. de ſicar. & tradit plenè Alex. in conſ. 65. vol. 2. ſiquidem quando eſt 10
imponenda pœna mortis, & ex aliqua cauſa debet pœna ipſa minorari, eo caſu talis pœna minorata non debet eſſe corporalis, ſed pecuniaria, vel alia per quam corpus non affligatur, vt probatur in l. ſi adulterium §. Imperatores, & ibi DD. ff. de adulter. & in l. ſi quis in grauι §. ſi tamen Maritus ff. ad Syllanian. & in l. Gracchus C. de adulter. & in l. lex Iulia ff. ad l. Iul. repud. & hoc eſſe perpetuò menti tenendum inſinuat Marſ. in prax. cauſ. crim. §. quoniam, & in caſu quo Vincentio de Iannillio alios alloquente, & ſuperueniente Artali Migna, qui Cinedum D. Didaci eum eſſe dixit, & inter eos orta rixa in qua & ſi nemo fuerit læſus, prima tamen noctis hora Migna Vincentium ſuo gladio vulnerauit, & aufugit, eumque inſecutus Vincentius eumdem pariter vulnerauit, vnde obijt, a e facta relatione huius cauſæ Proregi Siciliæ à M. R. C. fuiſſe dictum Vincentium condemnandum in exilium à Ciuitate Nicoxiæ, eiuſque Territorio per annos tres, refert Giurba in ſuo conſ. crim. 17. in fin. vbi latè comprobat exceſſum in huiuſmodi facti contingentia extra ordinem mitiùs, & non pœna corporali plectendum eſſe.

Quinimò quando moderamen inculpatæ tutelæ exceditur non dolo, aut leui culpa, ſed leuiſſima, tunc exceſſus 11
nulla prorſus pœna punitur Farinac. qui alios allegat q. 125. num. 404.

Et dicitur exceſſus leuiſſima culpa commiſſus, quando 12
moderamen inculpatæ tutelæ non ſeruatur circa vnum tantum ex tribus requiſitis ad hoc, vt defenſio dicatur neceſſaria, nempè circa arma, circa tempus, & circa modum percutiendi, vt declarat Cepol. conſ. crim. 41. num. 10. cum alijs congeſtis per Farinac. q. 125. num. 406.

Quod etiam procedit in exceſſu moderaminis inculpa- 13
tæ tutelæ commiſſo leui culpa, quia tunc huiuſmodi exceſſus neque criminaliter punitur, Tiraq. de pœn. temperan. caſ. 1. num. 8. in fin. Clar. in § homicidium num. 27 ſub verſ. ſecus tamen, Baiard. ad eumdem d. §. num. 107. Farinac. & DD. per eum congeſti q. 125. num. 408.

Contrarium, quòd etiam exceſſus hoc caſu aliqua pęna, 14
ſed mitiori puniatur, Cepol. conſ. crim. 41. num. 9. verſ. interdum, Clar. in §. homicid. num. 27. verſ. & hoc non ſolum, Carrer. in pract. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quintum num. 1. Nouel. in tract. ad defenſ. in prin. num. 28. Gaſpar. Gaballin. in addit. ad conſtit. Marchia lib. 3. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 13. cum alijs quos refert Farinac. dicta quæſt. 125. num. 409.

Et tunc dicitur exceſſus leui culpa commiſſus, quando 15
defenſionis modus exceditur nō circa tria requiſita ad moderamen inculpatæ tutelæ neceſſaria, ſcilicet circa arma, circa tempus, & circa facti qualitatē, ſed circa duo ex prædictis, vt tradunt DD. relati per Farinac. dicta q. 411.

Ampl. etiam in exceſſu lata culpa commiſſo, quia tunc, 16
& iſte exceſſus non pœna ordinaria, ſed mitiori puniri debet, Angel. de Maleſ. in verbo, & dictus Titius ſe defendendo poſt num. 18. verſ. aut culpa lata, Cepol. conſ. crim. 41. n. 9. Nouel. in tract. ad defenſ. in prin. num. 28. Cabalin. in addit. ad conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 13. Farinac. q. 125. n. 413.

Exceſſus verò lata culpa commiſſus inducitur, quando 17
moderamen inculpatæ tutelæ exceditur tribus modis, videlicet in genere armorum, in tempore, & modo percutiendi, vt declarat idem Farinac. loco citato n. 413.

Ampl. etiam in exceſſu dolo, & ex propoſito commiſſo, 18
nā neque huiuſmodi exceſſus puniri debet pœna ordinaria homi-

homicidij, Alex. *conſ.76. num.1. verſ. & etiam*, Bald. *lib.* 1. Aret. *conſ.*80. *num.*3. *in fin. verſ. preterea illa regula, & n.*4. *& 5. & poſt num.*8. vbi contrarijs reſpondet Bero. *conſ.*173. *num.*35. *& ſeq. lib.*3. Boſſ. *in tit. de homicid. num.* 91. vbi de communi, & contrarijs reſpondet Tiraq. *de pæn. caſ.*1. *n.*8. Carter. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa* 5. *num.*1. *& ſeq.* vbi de communi Clar. *in §. homicid. n.* 27. *verſ. & hoc non ſolum*, Gaſpar. Cabal. *in addit. ad conſtit. March. lib.*4. *c.*54. *in verbo ad defenſ. n.* 13. Farinac. *q.* 125. *n.*414. Gram. *dec.*5. *n.*28.

19 Exceſſum verò in dubio potius culpa, quàm dolo præceſſiſſe præſumitur, Marſil. *conſ.* 137. *num.*24. *& in pract. crim. §. quoniam num.*67. Carter. *in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quintum ſub num.* 1. *ad med. & ante fin.* Farinac. *q.*125. *n.*416.

20 Et ad excludendam pœnam ordinariam homicidij ſufficit, vt concurrat aliqua cauſa, licèt iniuſta, quæ excuſet à dolo, vt per text. *in l. plagis ff. ad l. Flauiam de plagis, & in l. cum igitur ff. de lib.* tradit Gram. *dec.*15. *n.*25. *&* 26.

21 Vnde excedens modum in ſe defendendo puniendus eſt de culpa, & non de dolo, vt dicit Io. Andr. *in addit. ad Specular. in rub. de homicid. in fin.* cum alijs allegatis per Gram. *dec.*5. *n.*27.

22 *Limit.* vt aliquando liceat Iudici mitigare pęnam ſtatutam à lege etiam in doloſo, quando fuit minor dolus, vt *in*
23 *l. vbi C. de falſ.* Franc. de Aret. *conſ.*80. *in fin.* vbi ſubdit, quòd quando cauſa, ex qua delinquo habet initium ex iuſta defenſione, quæ in aliquo permittitur, exceſſus non punitur pro toto, ſed pro tanto tamquam minor dolus, vel tamquam culpa, cum ad incurrendam pœnam corporalem requiratur verus dolus ſtrictè ſumptus in ſua formalitate procedens ex cauſa omninò probibita, & in re formaliter mala tamquam influens, & delictum præbens, vt animaduertit Gram. *dec.*5. *num.*28. *&* 29. ex Io. Andr. Bald. Cepol. quos allegat.

24 Pœna autem non eſt ſemper rigoroſè commenſuranda delicto, ſed tanta debet eſſe, quanta æquitas, humanitaſque patitur, ac proinde debet eſſe mediocris, clemens, & delicto congruens, *§. illud autem in auth. de trient. & ſemiſ.* vbi autem extremum, ibi iniuſtitia, adeo vt per Iudices procedendum ſit, vt nec patientiæ nomine torpeantur, nec diligentiæ obtentu ſęuiatur, *cap. quidam cum honorum* 23. *q.*4. Non enim debet iuſtitiæ zelus in crudelitatem tranſire, neque pietas in remiſſionem, *cap. ſæpè* 41. *diſt.* Gram. *dec.* 5. *num.*31.

25 Habet propterea Iudex poteſtatem ſibi à iure traditam, vt poſſit omninò diminuere pœnam à lege ſtatutam iuſta, & legitima concurrente cauſa, puta ratione ruſticitatis, ex rei conditione, ex circumſtantiis aggrauantibus, & minuentibus delictum, & ſic quòd partes Iudicis potius debeant eſſe in abſoluendo, ſeu in temperanda pœna, quàm in condemnando, vel pœna augenda, latè comprobat Gram. *dec.*5. *à num.*31. *vſque ad fin.*

26 Limit. 2. ſupradicta procedere, vt tunc ſit locus moderationi pœnæ, quando prouocatus prouocantem occidit in ipſa rixa, licèt excedat moderamen inculpatæ tutelæ, ſecus ſi occidit ex interuallo, cùm magis tolletabilia, & excuſanda ſint ea, quæ peraguntur calore rixæ, & in eius rixæ actu, in quibus non concurrit, dolus, ſeu non tantus dolus, quàm ea, quæ patrantur ſedata rixa, animo placato, *& à ſangue freddo*, nam tunc adeſt dolus, vt tradit Farinac. *in tit. de homicid. q.*125. *num.*401.

27 Sed quòd nihilominus iſto caſu occidens ſit condemnandus in pœnam extraordinariam, attenta cauſa prouocationis, propter quam ad delinquendum etiam ex interuallo adductus fuit, latè tradit Bertaz. *conſ.* 206. *num.* 1. *& ſeq.* Carter. *in pract. in tit. de homicid. & aſſaſſin. §.* 5. *excuſat defenſio n.*28. *& in §. circa tertium num.*6. *in fin.* Baiard. ad Clar. *in §. homicidium num.*112. Gram. *dec.*5. *per tot.* vbi in cauſa Pauli, & aliorum inquiſitorum de Villa Sancti Antami concludit condemnandos eſſe non in pœnam mortis naturalis, ſed ad remigandum in triremibus eorum vita durante, attento quòd fuerat ab eiſdem perpetratum homicidium, quia frater conſobrinus Pauli ſupradicti, & ſociorum, prius occiſus fuerat ab eodem poſtea interfecto, & Paulus inſimul vulneratus, concurrentibus vlterius minis eiuſdem interfecti de occidendo vnum ex dictis fratribus, & praua conſuetudine vulnerandi, occidendi, & iugulandi alios, & inſuper iactantia ſe velle omnino per vim cognoſcere ſororem præfatorum inquiſitorum, qui propterea videbantur conſtituti fuiſſe in iuſtiſſimo metu, & occaſione præueniendi, & iuſto dolore, cuius vigore pœna 28
ordinaria temperari debet, vt latè demonſtratur ab eodem Gram. *dicta deciſ. à num.*1. *& per totam*.

Limit. quòd hoc benè procedat quando prouocatus of- 29
fendit prouocantem ex interuallo poſt rixam, ſed durante dolore, & ira cauſata ex offenſione, & ante quàm diuertat ad extraneos actus, tunc enim huic prouocato etiam ex interuallo offendenti eſt minuenda pœna, ſecus ſi prouocatus offendat poſt rixam ex interuallo, & poſt quàm ceſſauit dolor, & ira, ipſeque ad extraneos diuertit actus, quia tunc ridiculum eſſet aſſerere, quòd ab ordinaria pœna ſit recedendum, aliàs eſſet aperire viam hominibus vlciſcendi, & homicidia remanerent impunita, vt declarat, & ita practicari teſtatur Farinac. *in tit. de homicid. q.* 125. *n.*403.

NONANTVLANA PROMOTIONIS ad Sacros Ordines.

ARGVMENTVM.

SPonſalia non afferunt canonicum impedimentum aſcendendi ad Sacros Ordines, cum contracta cenſeantur ſub tacita conditione niſi eligatur melior ſtatus, vnde dirimuntur per ſuſceptionem Sacri Ordinis, & per ingreſſum Religionis non obſtante iuramento. Sponſalia ex quibus contracta cenſeantur, & quibus cauſis dirimantur, & quæ remedia competant ad promiſſionem obſeruandam dilucidè demonſtratur.

SVMMARIVM.

1 *Promouendus ad Sacros Ordines habens requiſita Sacri Concilij Tridentini.*
2 *Habilitas ad obtinenda beneficia, & Sacros Ordines probatur ex fide Magiſtri ſchola, & examinatorum.*
3 *Sponſalia ſunt plenè, & concludenter probanda.*
4 *Sponſalia ad hoc vt valide contracta dicantur qua requirantur.*
5 *Teſtis vnicus nihil probat.*
6 *Sponſalia non probantur ex verbis volo te accipere in vxorem.*
7 *Nec inducitur voluntas ſe obligandi, niſi data ſcientia qualitatis verborum inducentium contractum ſponſalium.*
8 *Sponſalia non inducuntur niſi ex verbis feriò prolatis.*
9 *Ignorantia præſumitur niſi probetur ſcientia.*
10 *Aſſerenti ſe non habuiſſe animum contrahendi ſponſalia credendum eſt.*
11 *Sponſalia non afferunt canonicum impedimentum aſcendendi ad Sacros Ordines.*
12 *Contracta cenſentur ſub conditione niſi eligatur melior ſtatus.*
13 *Sponſalia per ſuſceptionem Sacrorum Ordinum dirimuntur.*
14 *Sicuti etiam per ingreſſum religionis.*
15 *Etiam ſi iuramento fuerint firmata.*
16 *Iuramentum regulatur ſecundum naturam contractus.*
17 *Ex contractu ſponſalium oritur actio ad effectuandum matrimonium.*
18 *Intellige quod dicta compulſio non debet eſſe præciſa, ſed tantum per cenſuras, num.*21.
19 *Et durante aliquo in pertinacia eſt abſoluendus, etiam nolens.*
20 *A ſponſalibus reſilire poteſt ex iuſta cauſa.*
22 *Quo caſu Eccleſia etiam ſe abſtinet à compulſione.*

23 *Præ-*

Digitized by Google

23 *Præcipuè concurrente cauſa melioris ſtatus.*
24 *Defiorans virginem ſub fide futuri matrimonij non poteſt promoueri ad ſacros ordines, vel ingredi religionem, num. 25.*

DECISIO XXIII.

1 PRomouendum duai Cleticum Philippum ad ſacros
ordines iuxta breue extra tempora à Sancta Sede ob-
tentum, quoniam concurrit habilitas, & omnia alia requi-
ſita per Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.21. cap.2. ſeſſ. 23.*
cap.11.12.13. & 14. de reform.
2 Conſtat de habilitate teſtimonio examinatorum Syno-
dalium, & ex fide Magiſtri Scholæ, quibus in hac materia
penitus deferendum eſt, Rot. *dec.569. num.5. coram Ponsa*
dec.187. num.2. coram Eminentiſs. Otthobono dec.214. num.
5. coram Eminentiſs. Celſo, & in Ciuitatis Caſtellanæ ele-
ctionis Iuuenum 22. Martij 1669. §. hinc dictum fuit coram
Otalora.
3 Nec pro denegatione dimiſſoriæ releuate viſa fuerunt
obiecta ſponſalia per Catherinam aduerſariam, cum ple-
nè, & integrè non probentur, pro vt requiritur, ex quo agi-
tur de ſtatu hominis, eiuſque reductione de libertate in
ſeruitutem coniugalem, & in matrimoniale vinculum,
iuxta *gloſ. notabilem in cap. mulieris in verb. abſolutio in fin.*
de iureiuran. communiter receptam, vt tradunt Docto-
res relati per Dec. *conſ.133. num.2.* Rot. *dec. 206. num. 1.*
p.1. recen.
4 Sponſalia quidem ad hoc vt validè contrahantur, tria
copulatiuè interuenire debent, mutua ſcilicet, ac volunta-
ria futuri matrimonij promiſſio, eius acceptatio, atque vt
aliquo externo ſigno manifeſta reddantur, Bonac. *in tit. de*
ſponſal. q.1. punct.1. num.2. tom. 1. ex Reginal. *lib.31. cap.*
34. num.244. Guttier. *de matrim. cap.4. cum duob. ſeqq.* Spe-
rel. *dec.95. num.9. tom.1.*
Quæ in præſenti non concurrunt, in nihilo refragante
dicto vnius teſtis aſſerentis præfatum Philippum ad im-
portunam Catherinæ interrogationem, an eam ducere
vellet in vxorem, prout ſæpè promiſerat, reſpondiſſe, *ti*
prenderò per la Madonna Santiſſima, vel alijs ſimilibus
5 verbis, tum quia eſt vnicus, & propterea nihil probat, iux-
ta vulgarem regulam, quòd dictum vnius, dictum nullius,
cap. vnicus, cap. licet de teſtam. l. iuriurando C. de teſt. Rot.
poſt 2. vol. conſ. Farinac. dec.37. num.5. dec. 336. num. 10.
dec.353. num.6. tum etiam quia non infertur, nec elicitur
6 ex dictis verbis requiſita promiſſio, ſed tantùm quoddam
propoſitum promiſſionis, nam eum, qui dicit volo te acci-
pere, habere, aut ducere in vxorem, præcisè non contrahere
ſponſalia tradunt Doctores relati per Bonac. *in tit. de ſpon-*
ſal. q.1. punct. 1. num.3. tom. 1. contra Sanchez, Guttier.
Menoch. in locis per eum relatis, eò quia hæc verba alijs
non concurrentibus non ſignificant promiſſionem, ſed
propoſitum promiſſionis.
7 Quinimò nec inducitur voluntas ſe obligandi per hu-
iuſmodi verborum ſeriem, niſi data ſcientia in proferente
naturę, & verborum qualitatis inductiuæ contractum
ſponſalium, ad tradita per Sanchez *de matrim. lib.1. diſ. 9.*
8 *num.1. & ſeq.* aliàs cum conſenſus non reddatur certus, in-
certa quoque redditur obligatio, quæ non inducitur, niſi
ex verbis maturè, conſultè, & ſeriò prolatis, non autem
iocosè, aut per adulationem, aut per extrinſecam demon-
ſtrationem, vt admonet Paul. de Rub. *in adnot. ad dec. 2.*
num.108 p.3. recen. Franc. Cald. *in tract. de nominat. em-*
phyt. lib.2. tit. 62. q.1. ſub num.39. verſ. verba adulatoria,
Ioſeph Seſſe *dec. Aragon.* 182. *num.* 13.
9 Ignorantia autem non ſolùm præſumitur, niſi probetur
ſcientia, vt notatur *in cap. præſentia de probat. & in l. 3. ff.*
eod. tit. Gabr. *lib.6. tit. de reg. iur. concl. 5. num. 1.* Pariſ. *de*
reſignat. benef. lib.6. q.5. num.84. Paul. de Rub. *in adnot. ad*
deciſ.3. num.68. p. 3. recen. Creſcen. *deciſ. 10. de dol. & con-*
tum. n.9.
10 Verùm etiam redditur probabiliſſima in præſenti, quia
Philippus vti in minoribus ordinibus conſtitutus, & in via
aſcendendi ad ſacros ordines non videtur ad ſimplicem
mulieris interrogationem ita inconſultè, & præcipitanter
conſilium mutaſſe, & à primo propoſito recedere voluiſſe,

ſi verborum vim, & importantiam ſciuiſſet, ac proinde
eidem aſſerenti non habuiſſe animum ſe obligandi, & ſpon-
ſalia contrahendi credendum eſt, Sperel. *dec.95. nu.8. verſ.*
contra ſe verò tom. 1.
Ceſſat vlterius obiectum, quia ſponſalia quatenus etiam 11
contracta fuerint, non afferunt canonicum impedimen-
tum aſcendendi ad ſacros ordines, cum ſemper contracta 12
cenſeantur ſub tacita conditione melioris ſtatus, ſeu niſi
perfectior ſtatus eligatur, ſcilicet, vel Religionis, vel ſacro-
rum ordinum, quæ conditio ex natura rei ſubintelligitur,
& tacitè appoſita cenſetur, vt in puncto contra Sanchez
de matrim. lib.1. diſ. 47. num.3. docet Dian. *reſol. moral.*
*par.3. tract.4. de ſacrament. reſol.*208. ex Pontio *de matrim.*
lib.12. cap.11. num.3. Sot. *in 4. diſt. 27. q. 1. art. 5.* ita etiam
ex Guttier. Syluest. Henriq. Corduba, & alijs tradit Bona-
cin. *in tit. de ſponſal. quæſt.1. punct.5. n.20. to.1. fol. mihi* 283.
Hinc eſt, quòd non obſtante ſponſæ oppoſitione poteſt 13
ſponſus per electionem melioris ſtatus promoueri ad ſacros
ordines, quorum ſuſceptione ſponſalia diſſoluuntur, Na-
uar. *in manual. Confeſſar. in tit. de ſacram. matrim. & ſpon-*
ſal. cap.22. num.27. verſ. per ſuſceptionem ſacrorum ordinum,
ſicut etiam per ingreſſum Religionis dirimuntur tam ex 14
parte ingredientis, quàm ex parte manentis in ſæculo, quia
ſponſalia non obligant vltra intentionem promittentis, qui
non habet intentionem ſe obligandi ſuperueniente ingreſ-
ſu in religionem, cum promiſſio, vt diximus cenſeatur facta
ſub tacita conditione, niſi eligatur melior ſtatus, prout eli-
gitur per huiuſmodi ingreſſum, vt tradunt communiter
Doctores, quos citat Henriq. *lib.11. tit.14. num.3. commen-*
tario, Sanchez *lib.1. diſ.42. num. 5.* Menoch. *de arbitrar.*
cent.5. caſ.455. n.10. Camerota *de matrim. cap.2. dub. 14.*
cum aliis per Bonacin. *de ſponſal. q.1. punct.5. num.2. & ſeq.*
Quæ procedunt etiam ſi ſponſalia eſſent iuramento fir- 15
mata, quia iuramentum regulatur ſecundùm ſubiectam
materiam, & ſecundùm naturam contractus, cui apponi- 16
tur, vnde ſicut promiſſio matrimonij cenſetur facta ſub ta-
cita conditione, niſi eligatur melior ſtatus, ita etiam cen-
ſetur præſtitum iuramentum, Sanchez *de matrim. lib.1. di-*
ſp.43. num.3. Henriq. *lib.11. cap. 13. num. 3. & cap. 14. n. 3.*
Filliuc. *tract.10. cap.4. q.5. num.281.* Guttierez *cap.25 n.2.*
cum alijs relatis per Bonacin. *in tit. de ſponſal. q.1. punct. 5.*
*num.4. tom. 1. fol.*281. contra Molin. & Rebel. in locis per
eumdem relatis.
Nec inficit, quòd ex ſponſalium contractu oriatur actio, 17
qua poteſt alter eorum de iure compelli ad promiſſionem
obſeruandam, & per matrimonij contractum effectuanda
ipſa ſponſalia, etiam ſi non fuerint iuramento firmata, *cap.*
ſtiniſſe, cap. ex literis el 2. de ſponſal. Felin. *in cap. 1. num. 12.*
de pact. Rot. *dec.1112. num.1.* coram Seraph. *dec.742. num.*
1. p.3. dec. 666. num. 2. in fin. p.4. tom. 1. dec.655. num. 10. p.
4. tom.3. dec. 232. num. 1. p.4. tom.2. rec. dec. 415. num. 1.
dec.421. num.2. dec. 526. num.1. coram Caualer. *& in Ro-*
mana prætenſi matrimonij 15. Ianuarij 1666. ſub §. non obſtat
coram Card. Cerro.
Quia dicta compulſio non debet eſſe præciſa, ſed mode- 18
rata, licèt cum aliquo maiori ſtudio, vbi concurrit iura-
mentum, & tantùm per cenſuras, vt de nolente fiat volens,
cap. requiſiuit de ſponſal. Couar. *de ſponſal. p.1. cap.4. num.4.*
& 5. Abb. Io. Andr. & cæteri *in cap. ex literis de ſponſal.*
Sanchez *de matrim. lib.1. diſ.29. num.8.* Ferret. *conſ 171.*
per tot. Rot. *dec. 1112. num.1. & 2.* coram Seraph. *dec.376.*
num.1. coram Greg. XV. *dec.656. num. 10. & 11. p.4. tom. 3.*
rec. & dec.25. num.6. p. 4. diuerſ.
Adeo vt ſi poſt excommunicationem Iudex videat ex- 19
communicatum pertinacem, & deteriorem, debeat eum po-
ſtea abſoluere, etiam nolentem, cum poſſit etiam quis in-
uitus ab excommunicatione abſolui, vt ex Abbat. Præpoſ.
Io. Andr. Felin. tradit Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.1. tit. de fauor.*
Cleric. real. §.2. num.34. quia aliàs deficeret conſenſus liber
requiſitus ad matrimonium, Gabr. *conſ.186. num. 2. & 3.*
lib.2. Sanchez *de matrim. lib.1. diſ.29. num. 8.* Card. Man-
tic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.3. tit. 17. num.10. & ſeq.*
& ita diaiſse Rot. patet ex deciſ. relatis per Adden. ad Bu-
rat. *dec.311. num.5.*
Licet etiam à ſponſalibus reſilire, vbi concurrit legiti- 20
ma, & rationabilis cauſa, quæ Iudicis arbitrio remittitur,
quamuis ſponſalia ſacramento firmata fuerint, Rot.

Digitized by Google

*dec.*311. *n.* 1. coram Burat. *dec.* 1112. *n.* 4. *dec.* 1258. *num.* 1. coram Seraph. *dec.* 497. *per tot. p.* 1. *diuerſ. dec.* 666. *num.* 3. *p.* 4. *tom.* 1. *rec. dec.* 376. *n.* 5. *& 6.* coram Greg. XV. *& dec.* 447. *n.* 1. *coram Caualer.*

21 Vnde hoc caſu Eccleſia, vel procedit per actum ſimplicis monitionis, & non compulſionis, vt inquit Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. real.* §. 2. *num.* 33. vel

22 omninò ſe abſtinet à cogendo vt contrahatur matrimonium vigore præcedentium ſponſalium, præcipuè vbi ſubeſt iuſta cauſa odij, & inimicitiæ ſubortæ inter ſponſos, vt in caſu noſtro, eò quia matrimonia coacta, vt plurimum exitus parum fęlices ſortiuntur, ad notata per DD. *in cap. requiſiuit. de ſponſal.* vbi Abb. *n.* 3. Rot. *dec.* 376. *num.* 5. coram Gregor. XV. *dec.* 1112. *num.* 5. *& 7.* coram Seraph. *dec.* 207. *num.* 9. *p.* 1. *rec.* cum alijs per Bellet. *loco cit. num.* 35.

23 Prout abſtinendum videtur in præſenti, dum Clericus Philippus pertinaciter in recuſatione perſiſtit, & in obſtinato propoſito, indurato corde non contrahendi matrimonium, ſed ſuſcipiendi ſacros ordines, & non dimittendi Eccleſiaſticum beneficium, quod pacificè poſſidet, propterea relinquendus eſt in manu conſilij ſui, & in bono propoſito Deo famulandi, & inſeruiendi.

24 Siquidem vno tantùm caſu ſponſus præcisè compelli poteſt ad contrahendum matrimonium, vt nequeat promoueri ad ſacros ordines, vel ingredi Religionem, ſi vltra ipſa ſponſalia ſub fide futuri matrimonij defloraueit ſponſam, & copulam extorſerit, quia hoc caſu ſuſceptio ſacrorum ordinum, & ingreſſus religionis redditur illicitus ob iniuriam, quæ alteri infertur, ac proindè non eſt reſpiciendum bonum religionis, & ſtatus perfectior, quando actus rendit contra iuſtitiam, prout nec votum, nec iuramentum eſt vinculum iniquitatis, nec obligat ad aliquod illicitum, ita ex Sanchez, Ledeſ. Filliuc. Molfeſ. Leſſio colligit Bonacin. *in tit. de ſponſal. quæſt.* 1. *punct.* 5. *n.* 5. *tom.* 1. *pag.* 281. Rot.

25 *dec.* 25. *num.* 6 *p.* 4. *diuerſ.* vbi quòd ſponſalia promittens, & ſub promiſſione, & ſpe futuri matrimonij virginis pudicitiam imminuens ad illud conſummandum Eccleſiaſticis cenſuris cogi debet, *cap.* 1. *& 2. de adult. cap. ex literis, cap. ſicut, & cap. requiſiuit de ſponſ.* Etiam ſi ſponſalia non fuerint, iurata Felin. *in cap.* 1. *num.* 12. *de pact.*

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia non contrahuntur ex ſimplici tractatu matrimonij.*
Sed mutua promiſſio requiritur, ibid.
2 *Inter conſanguineos, & affines nulliter contrahuntur.*
Ampl. non obſtante conditione ſi obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica, num. 3.
4 *Reprobatur ſententia Canoniſtarum contrarium tenentium.*
5 *Et ad hoc vt conualeſcant poſt obtentam diſpenſationem requiritur nouus conſenſus.*
6 *Vel actus talis, ex quo eliciatur.*
7 *Sponſalia cenſentur contracta per verba*, altera non eſt futura mea vxor.
8 *Contrarium, quòd dicta verba non importent ſponſalia.*
9 *Lim. hanc* 2. *ſententiam ſi ex coniecturis appareat de voluntate contrahendi ſponſalia.*
10 *Sponſalia. & matrimonium probantur per duos teſtes, etiam ſi ſint mulieres.*
11 *Debent tamen eſſe bonæ conditionis, & vitæ.*
12 *Probantur ſponſalia ex verbis importantibus reciprocam promiſſionem.*
13 *Item per immiſſionem annuli iunctis verbis aptis ad ea inducenda.*
14 *Comprobantur etiam ſponſalia, & matrimonium ex literis amatorijs iunctis alijs adminiculis, n.* 15. 18.
16 *Matrimonium probatur ex tractatu coniugali.*
17 *Tum ex largitione munerum profusè facta.*
18 *Tum ex ſummo amore, quo ad inuicem proſequebantur.*
19 *Ad probanda ſponſalia admittuntur teſtes etiam familiares.*
20 *Teſtes familiares admittuntur in ijs, quæ occultè fiunt.*
21 *Ad probanda ſponſalia teſtimonium Matris non eſt ita ſuſpectum, ſicut in matrimonio.*
22 *Ad probanda ſponſalia, & matrimonium admittuntur conſanguinei, & domeſtici.*
23 *Probantur etiam per confeſſionem vnius reſecta qualificatione nempe ſe promiſiſſe per iocum.*
24 *Confeſſio qualificata admittitur reſecta qualitate ſi præſumptio eſt contra qualitatem.*
25 *In foro exteriori non creditur aſſerenti ſe ſimulatè promiſiſſe celebrare matrimonium.*
26 *Sponſalia, & matrimonium per quæ verba inducantur.*
27 *Recenſentur diuerſa verborum formulæ, ex quibus induci poſſunt ſponſalia, vel matrimonium, vel neutrum* remiſſiuè.

Sponſalia quando contracta cenſeantur, & quomodo probentur.

ADNOTATIO I.

AD contrahenda ſponſalia non ſufficit ſimplex tractatus matrimonij, ſeu de ſimul contrahendo, ſed neceſſaria eſt concluſio, cum in his contrahendis mutua promiſſio requiratur, *l.* 1. *ff. de ſponſal.* Sanchez qui alios cumulat *de matrim. lib.* 1 *diſp.* 5. *n.* 1. Burat. *dec.* 203. *n.* 4. 1

Non tamen ex mutuo conſenſu contracta cenſentur ſponſalia inter conſanguineos, vel affines, cum contracta in gradibus prohibitis reddantur nulla, Seraph. *dec.* 1156. *n.* 3. Burat. *dec.* 203. *num.* 5. *& 6.* vbi ampliat etiam ſi fuiſſent contracta ſub conditione ſi diſpenſatio obtineatur à Sede Apoſtolica iuxta ſententiam communiter receptam inter Theologos, vt tradunt quamplures Doctores relati per Sanchez *de matrim. lib.* 5. *n.* 5. *verſ. hanc ſententiam*, reprobata communi opinione Canoniſtarum, & aliorum tenentium illa valere, ſaltem reuocabiliter ſi non obtineatur diſpenſatio Apoſtolica, de qua latiſſimè Guttier. *Canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 22. *ad num.* 2. *vſque ad* 14. *& num.* 21. & alij relati per Sanchez *de matrim. lib.* 5. *diſ.* 5. *num.* 11. magiſtraliter firmauit Rot. *dec.* 603. *num.* 20. *& ſeq. p.* 5. *tom.* 2. *recent.* vbi copiosè Doctores, & rationes contrarium tenentium referuntur, & *dec.* 410. *n.* 1. *vbi Adden. n.* 5. *coram Gregor. XV.* 2 3 4

Propterea ad hoc vt conualeſcant nouus conſenſus requiritur poſt obtentam diſpenſationem, Abb. *in cap. ſuper eo in fin.* vbi Card. *n.* 2. *verſ. quod ſi dicti de condit. appoſ.* latè Surd. *conſ.* 364. *num.* 44. *& 45. lib.* 3. Guttier. *can. quæſt. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 16. Greg. XV. *dec.* 410. *n.* 5. vbi Adden. *n.* 5. Rot. *dec.* 605. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſ. dec.* 203. *n.* 7. coram Burat. *d. dec.* 603. *num.* 27. *p.* 5. *tom.* 2. *rec.* 5

Vel ſaltem intercedere debet aliquis actus, ex quo tacitus conſenſus reſultet, cum diſpenſatio non habeat ratum, quod geſtum fuit, ſed tantum contrahendi tribuat facultatem, vt pluries dixit Rot. coram Giptio, Blanchet. & Greg. XV. de quibus Burat. *dec.* 103. *n.* 8. 6

Sponſalia cenſentur contracta per verba prolata inter virum, & mulierem, *altera non eſt futura mea vxor, quàm tu*, & ſic quoque dixerit mulier, quæ quidem verba importare ſponſalia per verba de futuro, tenent Doctores relati per Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 19. *n.* 3. Rot. *dec.* 772. *n.* 7. *ſub prin. p.* 1. *recen.* 7

Contrarium, quòd ex dictis verbis non inducantur ſponſalia, quia promittere non ducturum aliam, quàm Bertam, non importat ducere Bertam, ſed tantùm teneri aliam non ducere, tradunt alij Doctores relati per eumdem Sanchez *loco cit.* & hanc ſententiam veriorem dixit Rot. *dec.* 656. *n.* 4. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* 8

Limit. hanc ſecundam ſententiam non procedere quando coniecturis apparet contrahentes habere intentionem contrahendi, vel ſponſalia, vel matrimonium, Specul. *in tit. de ſponſal. in prin. n.* 3. Gutier. *quæſt. canon. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 18. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 7. Cepol. *conſ.* 1. *in caul. lib.* 6. Rot. *dec.* 656. *n.* 4. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* 9

Probantur verò ſponſalia per duos teſtes, ſicut & matrimonium licèt vnus ſeu alter ſit mulier, *cap. ſuper eo, vbi Doctores de teſt.* Farinac. *q.* 59. *n.* 33. 35. *& 36.* Rot. *dec.* 772. *ſub num.* 1. *p.* 2. *rec.* Burat. *dec.* 893. *num.* 1. Rot. *dec.* 772. *n.* 1. *p.* 2. *rec.* vbi quòd duo ſufficiunt etiam ſi ſint fęminæ. 10

Debent tamen teſtes adhunc effectum eſſe bonæ conuerſatio- 11

Digitized by Google

ſationis, & vitæ probabilis, ita vt non ſit veriſimile, quòd pro aliquo velint falſum depooere, *cap. licet cap. in literis de teſtam. cap. 1. de conſan. & affin.* Rot. *dec. 207. n. 1. in fin. p. 1. recen.*

12 Probantur quoque ſponſalia ex verbis importantibus reciprocam promiſſionem, Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 5. num. 1. & ſeq.* vbi exemplificat ampliando, quòd etiam ſufficiat tacita promiſſio per aliqua ſigna, *& diſ. 16. num. 5. & diſ. 22. per tot.* Caualer. *dec. 421. num. 1.* Rot. *dec. 471. num. 1. p. 2. recen.*

13 Vlterius probantur per immiſſiooem annuli iunctis verbis aptis ad inducenda ſponſalia, ſi dando maoum mulier promiſerit ſe numquam habituram alium virum, *gloſ. in cap. penultimo in verbo dicente in fin. de ſponſal.* cum alijs deductis per Sanchez. *de matrim. diſ. 22. num. 3. & 6.* Seraph. *dec. 470. num. 1.* Canaler. *dec. 415. num. 2.* Rot. *dec. 25. num. 1. & 2. p. 4. diuerſ.* vbi quòd ſpooſalia per annuli immiſſionem, & apocham de mandato vtriuſque confectam, & à ſcribente recognitam probantur.

14 Pariter comprobantur ex literis ad ſponſam miſſis, in quibus vir ſe maritum vocauerit concurrentibus alijs coniecturis, & probationibus, quod etiam coofert ad probandum matrimonium, aut ſaltem ad inducendam probationem illud fuiſſe contractum, *cap. illud, vbi gloſ. in verbo nominauit*, & DD. *de præſumpt.* Rot. *dec. 772. num. 8. p. 2. rec.* vbi *in fin.* ſubdit, quòd literæ, ſeu epiſtolæ amatoriæ coadiuuant probationem ſpooſalium, & matrimonij,
15 & *num. 9.* quòd huiuſmodi epiſtolæ probant etiam ſi careant die, inſcriptiooe, & ſubſcriptione.

16 Coadiuuatur huiuſmodi probatio tum ex tractatu coniugali, vt ſi vir tractauerit mulierem vti vxorem, ita eam nominaodo, vt ab omnibus de domo pro coniugibus reputati fuerint, Menoch. *lib. 3. præſumpt. 1. num. 82.* Rot. *dec. 772. num. 14. p. 2. recen.*

17 Tum ex largitione munerum profusè facta à ſponſo erga ſponſam, vel è contra, quæ veriſimiliter cenſetur facta intuitu ſponſalium, præcipuè ſi prouenit ex parte mulieris, cuius auaritia, cùm mulieres ſiot de genere auariſſimo, excludit liberalitatem, Rot. *dec. 772. num. 13. p. 2. diuerſ.*

18 Tum etiam ex ſummo amore, quo vir proſequebatur mulierem, ſeu quo ad inuicem proſequebantur, do quo ſufficit conſtare per epiſtolas familiares amatorias, quas ad probandum etiam matrimooium, conſiderauit Rot. *dec. 2. 3. & 4. de ſponſal.* coram Cæſare de Graſ. relata, & ſecuta *in dec. 772. num. 10. par. 2. recen.*

19 Ad probanda verò ſponſalia admittuntur etiam teſtes familiares præcipuè, ſi ex natura rei veritas aliter haberi non
20 poteſt, vt in ijs, quæ non niſi occultè fiunt, Butr. *in cap. tertio loco num. 14. verſ. item nota de probat.* Alex. *conſ. 125. num. 11. vol. 5.* Pariſ. *conſ. 53. num. 34. & conſ. 55. num. 54. in fin. conſ. 58. num. 50. conſ. 59. num. 51. & conſ. 61. num. 20. vol. 4. conſ. 152. num. 11. vol. 5.* Rot. *dec. 772. num. 2. p. 2. re-*
21 *cen. vbi circa fin. dicti numeri verſ. cùm in ijs etiam*, ſubdit, quòd ad comprobanda ſponſalia teſtimonium Matris non ſit ita ſuſpectum, ſicut in matrimonio, ex Io. Andr. *in cap. ſuper eo num. 2. verſ. iſtud tamen de teſt.*

22 Prout etiam ad probationem matrimonij, & ſponſalium admittuntur etiam conſanguinei, & domeſtici, *cap. videtur, qui matrim. accuſare poſſunt*, vbi Abb. *num. 2. & ſub num. 6.* Dec. *conſ. 162. num. 26.* Pariſ. *conſ. 56. num. 28. lib. 4.* Rot. *dec. 772. num. 11. p. 2. recen.*

23 Probantur etiam ſponſalia per confeſſionem vnius, etiam ſi confeſſio fuerit qualificata ſcilicet ſe promiſiſſe, & iuraſſe
24 per iocum, cùm confeſſio qualificata admittatur reiecta qualitate, quando præſumptio eſt contra qualitatem, iuxta
25 *conſ. 47. num. 27. inter conſ. matrimonialia lib. 1.* & in foro exteriori non creditur dicenti ſe promiſiſſe matrimonium celebrare ſimulatè, & ſine animo adimplendi, *cap. tua nos de ſponſal.* cum alijs relatis per Sanchez *de matrim. lib. 1. diſ. 9. num. 13.* & latè *diſ. 15. num. 9. cum ſeq. lib. 3.* præſertim ſi concurrat æqualitas inter virum, & mulierem, Sanchez *dicta diſ. 14. num. 7.* Rot. *deciſ. 772. num. 12. p. 2. recen.*

26 Cæterùm conueniunt omnes, quòd ad inducenda ſponſalia ea verba ſufficiant, quæ ſignificant, & oſtendunt promiſſionem futuri matrimonij, ſicuti ad matrimonij contractum inducendum ſufficiunt ea verba, quæ ſignificant promiſſionem futuri matrimonij, Boſs. *de matrim. cap. 3. §. 42. num. 184.*

27 An autem inducatur matrimonium, vel potius ſponſalia per hanc verborum ſeriem, *volo tecum contrahere, in te conſentire, te ducere, accipere, vel habere in vxorem, vel eſſe vxorem meam, vel contentus ſum te accipere in vxorem*, latè traditur per Boſs. *de matrim. c. 3. §. 43. à num. 189. vſque ad num. 199.* vbi de alijs verbis, *habeo, vel teneo te in vxorem, vel numquam te derelinquam pro alia, vel eſto meus*, vſque ad 206. vbi de alijs verbis, *Non ducam, vel non habebo aliam præter te, vel nolo aliam vxorem, niſi te.*

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia contracta à parentibus pro filijs præſentibus, & tacentibus tenent.*

2 *Siue filij ſint puberes, ſiue impuberes, etiam ſi ſint emancipati, & ſpurij, num. 3.*

3 *Et ex ſponſalibus, ita contractis oritur impedimentum publicæ honeſtatis.*

4 *Sponſalia, ita contracta tenent ſiue à Patre, ſiue à Matre contrahantur.*

6 *Ampl. vt idem dicendum ſit de matrimonio. Contrarium, num 9.*

7 *Qui tacet, & præſens eſt conſentire videtur, Declara num. 8. & 15.*

10 *Taciturnitas ſi proueniat ex metu reuerentiali non inducit conſenſum ad contrahenda ſponſalia, & matrimonium.*

11 *Sponſalia, & matrimonium contractum à parentibus pro filijs abſentibus, vel infantibus non tenent etiam ſi id ſcientes non contradicant, ſi non concurrat aliud ſignum. Contrar. num. 12. Diſtingue, vt num. 13.*

14 *Sponſalia, & matrimonium ab extraneo pro alio contractum ipſo præſente, & tacente non tenet. Contrar. num. 16.*

17 *Sponſalia, & matrimonium contractum à Tutore Iuuene, vel puella præſente, & non contradicente tenet. Contrar. num. 18.*

19 *Valet matrimonium, vbi viget conſuetudo per alium explicandi conſenſum.*

20 *Declara procedere ſi ſponſalia, & matrimonium conſideretur vti contractus, ſecus vti ſacramentum.*

21 *Matrimonium vigore Sac. Concilij Tridentini contractum à parentibus nomine filiorum non tenet, niſi ab ipſiſmet filijs exprimatur conſenſus. Contrar. num. 22. & quid hodie ſeruetur n. 23. & quid in ſponſalibus.*

Sponſalia contracta à tertio nomine alterius, an, & quando valeant.

ADNOTATIO II.

1 SPonſalia, ſeu matrimonium per verba de futuro contractum à parentibus pro filijs præſentibus, tacentibus, & noo contradicentibos tenent, & obligant filios ad ſolemoizaodum matrimonium per verba de præſenti, quia eorum taciturnitas præbet ſufficiens ſignum conſenſus, ex quo præſumitur parentes, ob paternam filiorum curam, & ſpecialem erga eos amorem optimum ſemper conſilium pro filio ſuſcipere, ita clarè conſtat ex textu *in cap. vnico §. porrò de ſponſ. in 6.* & hanc eſſe communem Doctorum, Canoniſtarum, Theologorum, & Summiſtarum ſententiam docet Boſs. *de contractu matrim. cap. 3. §. 38. num. 156.* Sanchez *de matrim. lib. 4. diſ. 6. num. 36. verſ. 2. quia tom. 1.* & latè *lib. 1. diſ. 23. num. 2. & ſeq.* Nauar. *in man. cap. 22. num. 20. & 58.* Iulius Sanazar. *de ſponſal. c. 2. art. 4. num. 47. & 49.* Molin. *de ritu nuptiar. comparat. 11. num. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 13. num. 1.* Baſilius Pontius *lib. 2. cap. 14. num. 2.* Filliucius *p. 1. tract. 10. cap. 7. num. 249.*

2 Ampl. procedere ſiue filii ſint puberes, ſiue impuberes, & etiam ſi à filiis nullum aliud ſignum exterius præceſſit, vel concurrat, Boſs. *de matrimon. contract. cap. 3. §. 38. num. 156.*

Ampl. 2.

3 Ampl. 2. procedere ſiue filii exiſtant ſub patria poteſtate,
ſiue ſint emancipati, ſiue etiam ſint ſpurii, & ex damnato
coitu generati, quia textus in *dicto cap. vnico* loquitur in-
diſtinctè, & abſolutè pro filiis puberibus, & in eodem
conſideratur reuerentia debita naturæ, & non tantùm pa-
tria poteſtas, vt animaduertunt Doctores allegati, & ſi-
gnanter Boſs. *d. cap.* 3. §. 38. *num.* 160. quibus addo Dian. *re-
ſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 270. *in fin.*

4 Ampl. 3. vt ex ſponſalibus ita contractis oriatur impe-
dimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis, vt expreſsè diſpo-
nit text. *in d. cap. vnico §. porrò de ſponſal. in* 6. & docent
Boſs. & Doctores per eum allegati *de matrim. cap.* 3. §. 38.
num. 156.

5 Ampl. 4. vt procedat ſiue ſponſalia contrahantur à Pa-
tre, ſiue à Matre, cum textus in *dicto cap. vnico* loquatur
de ſponſalibus contractis à parentibus, ibi, *Porrò ex ſpon-
ſalibus, quæ parentes pro filijs puberibus, vel impuberibus ple-
rumque contrahunt*, & ſic vel à Patre, vel à Matre, prout
denotat verbum parentes vtrumque comprehendens, ita
Abb. Io. Andreas, & cæteri Doctores *in d. cap. vnico §. porrò
de ſponſal. in* 6. Boſs. *de contract. matrim. cap.* 3. §. 38. *num.*
159. ex Sanchez, Guttier. Baſil. Pont. & aliis per eum re-
latis.

6 Ampl. 5. vt idem dicendum ſit de matrimonio, quod
de ſponſalibus, ex identitate rationis teams in *cap. vnico de
ſponſal. in* 6. militantis tam in ſponſalibus, quàm in ma-
trimonio, quia ex præſentia, & filiorum taciturnitate ex
iuris canonici præſumptione reſultat internus filiorum
conſenſus, ſufficienter ſenſibilis, ob filiorum præſumptam
confidentiam erga parentes, quòd optimum ſemper con-
ſilium pro eis ſuſcipiant, quod exuberat ad valorem matri-
monii, ſiue inſpiciatur vt contractus, ſiue vt ſacramen-
tum, & hanc eſſe communem Doctorum ſententiam fa-
tentur, Nauarrus, Molin. Guttier. Silueſt. Henriquez,
Sanchez, Rebel. Paul. Layman. Couar. Sannazar. Bonac.
& alii, quos allegat Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 38.
7 *num.* 162. *&* 163. vbi in prædictorum corroborationem
adducit regulam, *qui tacet conſentire videtur*, quæ certiſ-
8 ſima redditur, quando qui tacet tenebatur non tacere,
ſed reclamare, & contradicere, alioquin tacendo inter-
pretatiuè conſentire cenſetur ob reuerentiam paternæ obe-
dientiæ debitam, in nihilo refragrante, quòd in promiſ-
ſione oneroſa promittenti promiſſarius tacendo non cen-
ſeatur conſentire, vt cum Bart. & aliis tenet Couar. *in rub.
de teſt. num.* 13. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 42. Sanchez *de
matrim. diſ.* 5. *num.* 5. Guttier. *cap.* 5. *num.* 2. Barboſ. *tom.* 3.
collec. lib. 5. *de reg. iur. reg.* 43. *num.* 9. prout cenſeri debet in
contractu coniugali, qui præſertim reſpectu viri eſt one-
roſus, quia hoc non procedit, vbi quis poterat, & recla-
mare tenebatur, & nihilominus non reclamauit.

9 Contrarium, quòd diſpoſitio textus in *cap. vnico de ſpon-
ſal. in* 6. non habeat locum in contractu matrimonii, adeò
vt præſentia, & taciturnitas filiorum non habeatur pro
ſufficienti conſenſu ad contrahendum, & efficiendum ma-
trimonium, niſi aliud ſignum exterius filiorum concur-
rat, quo oſtendatur conſenſus verbis parentum pro ſe
contrahentium, quia textus *in dicto cap.* loquitur tantùm
de ſponſalibus, & conſequenter non eſt extendendus ad
matrimonium, ob rationis diſparitatem, quia matrimo-
nium importat ſtrictiorem obligationem, & indiſſolubi-
le vinculum, vnde plenam exigit libertatem, quæ non
ita exactè exigitur in ſponſalibus, quæ multis de cauſis diſ-
ſolui poſſunt, præcipuè ſi conſideretur vti Sacramentum,
cuius forma debet eſſe quid ſenſibile, quæ per ſolam taci-
turnitatem haberi non poteſt, cùm ſit pura negatio, An-
gel. *verb. matrim.* 1. 2. *num.* 5. *ſupplem.* Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2.
§. 6. *lit. P.* Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. *qui
alios allegant.*

10 Limit. 1. vt ſupradicta non procedant ſi taciturnitas
proueniat ex metu reuerentiali, cùm tunc conſenſus non
cenſeatur liberè præſtitus, contra formam, & naturam
matrimonii, & ſponſalium, quæ liberè celebrari debent
abſque vlla coactione quocumque modo illata, Sanchez.
de matrim. lib. 1. *diſ.* 23. *num.* 4. *& lib.* 4. *diſ.* 9. *num.* 12. Boſs.
de contract. matrim. cap. 3. §. 38. *num.* 156. *in fin. verſ. dixi
autem abſque metu.*

11 Limit. 2. concluſionem procedere in filiis præſentibus,
ſecus verò ſi parentes contraherent ſponſalia, vel matri-
monium pro filiis abſentibus, vel infantibus nondum do-
li capacibus, nam hoc caſu ſponſalia, & matrimonium
redduntur inualida, nec ſufficit ſi poſtea ſcientes non con-
tradicant, niſi vlterius expreſsè, vel tacitè alio ſigno ſuf-
ficienti contracta ſponſalia ipſis abſentibus ratificent, ex
quo textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. loquatur tantùm
de ſponſalibus à parentibus nomine filiorum præſentium,
& tacentium contractis, Io. Andreas, & Franc. *in d. cap.
vnico*, Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 14. Bru-
nel. *de ſponſal. concl.* 11. *num. vnico*, Sanchez. *de matrim.
lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 16. *&* 17. Boſs. *de matrim. contractu cap.*
3. §. 38. *num.* 158. & in hac ſententia reſidet Diana *reſol. mo-
ral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacrament. reſol.* 271. *in fin.*

Contrarium, quòd immò hoc caſu valida ſint ſponſa- 12
lia, & matrimonium, ſi filii poſtea id ſcientes non con-
tradicant, cùm conſentire videantur, præcipuè ſi poſt
ſcientiam, & vſum rationis, dolique capacitatem tacentes
non reclamauerint, ex quo etiam in præſenti videatur mi-
litare ratio curæ, dilectionis, & obedientiæ paternæ, &
hanc ſententiam comprobant Imola, Anch. *in d. cap. vni-
co de ſponſal. in* 6. Iulius Sannaz. *de ſponſal. cap.* 2. *art.* 4. *num.*
48. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 5. Sotus *in* 4. *diſt.* 9. 2. *art.*
2. *ad* 1. cum aliis latè congeſtis per Sanch. *de matrim. lib.* 1.
diſ. 23. *num.* 16. & hanc ſententiam etiam probabilem exi-
ſtimat Diana *loco citato.*

Tertia verò ſententia diſtinctionis fœdere conciliando 13
ſupradictas opiniones docet, quòd ſi ab ipſis parentibus
proponantur, & manifeſtentur contracta ſponſalia, & fi-
lii taceant, cenſeantur conſentire, cùm militet eadem ra-
tio ad effectum, vt ſibi locum vindicet diſpoſitio textus in
d. cap. vnico. Secus verò ſi ab extraneis proponantur, cùm
tunc requiratur conſenſus vel expreſſus, vel tacitus, vel
aliud ſignum, ex quo conſenſus eliciatur, & demonſtre-
tur: & ratio differentiæ eſt, quia filij cenſentur confidere
in parentibus, quòd æqualem, & dignam ſuæ conditionis
ſponſam elegerint, quæ confidentia non conſideratur in
extraneis, ac proindè proponentibus extraneis vltra taci-
turnitatem exigitur aliquod ſignum conſenſus expreſ-
ſiuum, Coninch. *de Sacram. diſ.* 21. *dub.* 3. *num.* 29 quam
ſententiam etiam probabilem aſſerit Diana *reſol. moral. p.* 3.
tract. 4. *de ſacram. reſol.* 271. *in fin.*

Limit. 3. Si extraneus pro alio contrahat ſponſalia, vel 14
matrimonium, vel eius nomine reſpondeat, eodem præ-
ſente, & tacente, quòd vtroque foro inſpecto interno,
& externo ſponſalia, & matrimonium non reddantur va-
lida, adeout præſentia, & taciturnitas non ſufficiant,
ſed concurrere debeat aliud ſignum, per quod conſenſus in-
ternus innoteſcat, vtpotè quia diſpoſitio *cap. vnic.* tam-
quam reſtricta ad parentes extendi non debet ad extraneos,
in quibus non militat ratio paternæ obedientiæ, & boni
conſilij, ſicut militat in parentibus, non obſtante regula
iuris, qui tacens, & præſens eſt, cenſetur conſentire, 15
quia procedit ad fauorem, non autem in præiudicium,
vbi agitur de ſe obligando, prout reſultat ex contractu
ſponſalium, & matrimonij, vt communiter ſentiunt ſcri-
bentes *in d. cap. vnico*, Io. Andreas *in fin.* Archid. *propè fin.*
Franc. *in §. porrò num.* 3. *&* 4. Anchar. *num.* 3. Panorm. *in
cap. ex parte de reſtit. ſpoliat.* Sanchez. *de matrim. lib.* 1. *diſ.*
23. *num.* 7. Mulin. *de ritu nuptiar. lib.* 1. *compar.* 11. *num.* 38.
Barboſ. *in collect. tom.* 4. *lib.* 4. *Sexti Decretal. tit.* 2. *cap. vni-
co num.* 12. Iulius Sanazar. *de ſponſal. cap.* 2. §. 4. *num.* 48.
Boſs. *de matrim. contractu c.* 3. §. 39. *num.* 165. Diana *reſol.
moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacrament. reſol.* 270. *verſ. ſed mihi
opinio.*

Contrarium, quòd etiam hoc caſu ſint valida ſponſa- 16
lia, & matrimonium, etiam quoad vtrumque forum, te-
net Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 7. & ſu-
ſtinet *gloſ. in d. cap. vnico §. porrò verbo ſponſalia de ſponſ. in* 6.
vbi etiam Imola, & Geminianus, Victoria *in ſumm. de ma-
trim. num.* 250. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 6. Petrus Ledeſ-
ma q. 45. *art.* 2. *dub.* 3. Guttier. *de matrim. cap.* 13. *num.* 2.
verſ. vnde gloſ. Riccard. *in* 4. *diſ.* 27. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 2. Soto
ibidem quæſt. 1. *art.* 4. *verſ. præſens autem*, & hanc ſenten-
tiam eſſe pariter probabilem aſſerit Diana *loco cit.* ſiqui-
dem æque expreſſiua conſenſus filij, & filiæ ſunt verba
extranei, iuncta præſentia, & taciturnitate, ſicut ſunt
verba

verba parentis, immò fortiùs, quia in extraneo ceſſat ratio obedientiæ debitæ à filiis erga parentes, & metus reuerentialis, & conſequenter conſideratur maior libertas contradicendi, reclamandi, & ſe opponendi, vnde præſentia cum taciturnitate haberi debet pro ſufficienti ſigno neceſſarii conſenſus; differunt tamen in hoc Theologi à Canoniſtis volentes hoc eſſe verum tantùm quoad forum conſcientiæ, ſecus quoad forum exteroum, in quo aſſerunt fore inualida ſponſalia, & matrimonium filiis præſentibus, & tacentibus non per parentes, ſed per extraneos contractum, vt animaduertit Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 164. *verſ. licèt Theologi*.

17 Sublim. primam opinionem in Tutore, vel alio, qui licèt non ſit Pater, vel Mater gerit tamen curam iuuenis, vel puellæ, ita vt quoad educationem, & gubernium loco patris habeatur, hic enim ſi pro iuuene, aut puella præſente, & tacente reſpondeat, ex taciturnitate, & non contradictione inducitur conſenſus ad validè contrahenda ſponſalia, & matrimonium ob ſimilitudinem rationis obedientiæ, & optimi conſilii, quòd tutor ad fauorem, & vtilitatem pupilli, ſeu iuuenis, vel puellæ capere cenſetur, vnde puella tenetur reclamare ſi diſſentiat, & tacendo dicitur conſentire, vt tradunt Doctores relati per
18 Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 167. vbi refert contrarium tenentes, concludendo quòd hoc caſu requiratur, vel expreſſus conſenſus, vel ratihabitio per aliquod aliud ſignum vltra præſentiam, & taciturnitatem.

19 Sublim. 2. vbi inoleuit conſuetudo per alios etiam explicandi conſenſum, vt eſt apud Iudæos, nam tunc validè contrahuntur ſponſalia, & matrimonium, dum præſentia, & taciturnitas ex patria conſuetudine oſtendit neceſſarium conſenſum, vt ex Sanch. Guttierez, Filiuc. tradit Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 166.

20 Quæ limitatio procedere poteſt ſi conſiderentur ſponſalia, & matrimonium vti contractus, qui celebrari debet iuxta ſolemnitates, & loci conſuetudinem, ſed ſi conſideretur vti ſacramentum ex rationibus ſupra adductis cogitandum relinquo.

21 Lim. 3. vbi viget, & receptum eſt Sac. Concil. Tridentinum iuxta ea, quæ diſponit in *cap.* 1. *de reform. matrim. ſeſs.* 24. vt non valeat matrimonium à parentibus contractum pro filijs præſentibus, & tacentibus coram Parocho, & teſtibus, niſi ad Parochi interrogationem exprimatur vtriuſque coniugis conſenſus, & teſtibus innoteſcat, ad effugiendam clandeſtinitatem, & conſequenter per Tridentinum derogatum cenſeatur diſpoſitioni textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. ſecus verò quoad ſponſalia, quia de his Concilium nihil innouauit, ita Sanazar. *de ſponſal. cap.* 3. *art.* 4. *num.* 112. Veracrux 1. *p. ſacul. art.* 5. *in fin.*

22 Contrarium, quòd per Sac. Concilium non fuerit derogatum *dicto cap. vnico*, vt etiam hodie valeat matrimonium ita contractum, quia Concilium quoad modum exprimendi conſenſum nihil innouauit, ac proindè iſte caſus, tamquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, cuius vigore, & præſumptione præſentia, & taciturnitas filiorum, quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, eſt ſufficiens ſignum interni conſenſus, vt de communi ſententia teſtatur Boſs. *de contract. matrim. cap.* 3. §. 41. *num.* 181. *verſ. ſed quòd per Concilium*, Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 13. Guttier. *eod. tract. cap.* 13. *num.* 9. Baſil. Ponte *eod.*
23 *tract. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 4. in praxi tamen hodie receptum eſt vt a contrahentibus exprimatur conſenſus, ita vt Parocho, & teſtibus innoteſcat ad tollendam omnem dubietatem, & coactionem.

ARGVMENTVM.

CLericus, & laicus adulter quomodo puniantur.

Adulterium omni iure prohibitum, & licèt tam Clerici, quàm laici huius criminis rei de iure antiquo, Ciuili, & Canonico grauiſſimè puniebantur, hodie tamen apud nos eius pœna eſt arbitraria.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium eſt tranſitus tori vnius ad alterum.*
2 *Ex lege veteri, & Moſaica, & de iure gentium grauiſſimè puniebatur.*
3 *De iure ciuili eius pœna eſt deportationis, & de iure Codicis pœna mortis naturalis, & quid de iure authenticorum, num.* 4.
5 *De iure canonico laici adulteri excommunicantur.*
6 *Et vlterius fœmina in Monaſterium detruditur.*
7 *Clericus Adulterij criminis reus confeſſus, aut conuinctus deponitur ab officio, & beneficio, & in Monaſterium detruditur contrarium, num.* 17.
8 *Contrarium quòd mitiori pœna ſit feriendus, ſecus creſcente contumacia.*
9 *Clericus pro adulterio non deponitur, ſi non ſit confeſſus, ſed tantùm diffamatus.*
10 *Clericus ſi accuſatur à marito, vel cognatis de adulterio eſt pœna ſuſpenſionis plectendus.*
11 *Si verò non accuſetur, & maritus ſit perſona vilis, tunc non eſt ſuſpendendus.*
12 *Sed ſi mulier ſit honeſta, & maritus vir bonus, Iudex cum prudentia ſe gerere debet.*
13 *Adulterij pœna hodie de conſuetudine non procedunt, ſed pœna pecuniaria, & extraordinaria punitur.*
14 *Et circumſcriptis ſtatutis eius pœna eſt arbitraria.*
15 *Et in muliere quandoque eſt fuſtigationis, & exilij.*
16 *Et in viro vltra pœnam pecuniariam etiam exilium imponi poteſt.*
18 *Adulterij pœna ceſſat cum meretrice nupta contrariam, num.* 20. *Declara, vt in num.* 22.
19 *Cum qua neque committitur ſtuprum.*
21 *Mulier nupta meretrix de adulterio accuſari poteſt à marito, & conſanguineis, non autem ab extraneis.*
22 *Adulterij pœna reſpectu meretricis nuptæ non ceſſat, & meretriciam non excuſat, nec reſpectu viri ad eam accedentis.*

DECISIO XXIV.

ADulterium per quod fit tranſitus tori vnius ad alterum grauiſſimum, & deteſtabile redditur, vt apud 1
antiquos, & ante leges ciuiles, & canonicas de iure gentium, & ex lege veteri, & Moſaica huius criminis rei 2
grauiſſimis pœnis etiam mortis plectebantur, vt disertè recenſet Tiraquel. *de leg. connub. in l.* 13. *gloſ.* 1. *num.* 6. *vſque ad* 18. Menoch. *de arbit. q. lib.* 2. *caſ.* 419. *num.* 8. & 9. Petrus Greg. *in Sintagm. iur. lib.* 36. *cap.* 6. *num.* 4. *in fin. verſ. pœna adulteri num.* 11. 12. 15. 21. & 25. & *num.* 31. & *ſeq.* & 40. & 41.

De iure verò ciuili pœna deportationis præſertim ſi adul- 3
terium eſſet cum inceſtu admixtum ſancita fuit *in l. ſi quis viduam ff. de quaſt.* Et de iure Codicis pœna mortis naturalis, in *l. quamuis l.* 2. *in fin. C. ad l. Iul. de adult.* ibi, *ſacrilegos autem nuptiarum gladio punire oportet.* Et de iure 4
authenticorum pœna huius flagitij, licèt quoad virum non fuerit immutata, tamen quoad mulierem non eſt mortis naturalis, ſed verberata in Monaſterium detruditur viro reſtituenda inter biennium, ſi eam voluerit, eoque tranſacto, vel viro mortuo, tonſa habitu ſuſcepto ibidem perpetuò viuet, eiuſque dote diſtributa, vt latè tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 2. *tit. de pœn. Cleric.* §. 6. *num.* 1.

3 Ampl. 2. procedere ſiue filii exiſtant ſub patria poteſtate, ſiue ſint emancipati, ſiue etiam ſint ſpurii, & ex damnato coitu generati, quia textus in *dicto cap. vnico* loquitur indiſtinctè, & abſolutè pro filiis puberibus, & in eodem conſideratur reuerentia debita naturæ, & non tantùm patria poteſtas, vt animaduertunt Doctores allegati, & ſignanter Boſs. *d. cap.* 3. §. 38. *num.* 160. quibus addo Dian. *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 270. *in fin.*

4 Ampl. 3. vt ex ſponſalibus ita contractis oriatur impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis, vt expreſsè diſponit text. *in d. cap. vnico* §. *porrò de ſponſal. in* 6. & docent Boſs. & Doctores per eum allegati *de matrim. cap.* 3. §. 38. *num.* 156.

5 Ampl. 4. vt procedat ſiue ſponſalia contrahantur à Patre, ſiue à Matre, cum textus in *dicto cap. vnico* loquatur de ſponſalibus contractis à parentibus, ibi, *Porrò ex ſponſalibus, quæ parentes pro filijs puberibus, vel impuberibus plerumque contrahunt*, & ſic vel à Patre, vel à Matre, prout denotat verbum parentes vtrumque comprehendens, ita Abb. Io. Andreas, & cæteri Doctores *in d. cap. vnico* §. *porrò de ſponſal. in* 6. Boſs. *de contract. matrim. cap.* 3. §. 38. *num.* 159. ex Sanchez, Guttier. Baſil. Pont. & aliis per eum relatis.

6 Ampl. 5. vt idem dicendum ſit de matrimonio, quod de ſponſalibus, ex identitate rationis textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. militantis tam in ſponſalibus, quàm in matrimonio, quia ex præſentia, & filiorum taciturnitate ex iuris canonici præſumptione reſultat internus filiorum conſenſus, ſufficienter ſenſibilis, ob filiorum præſumptam confidentiam erga parentes, quòd optimum ſemper conſilium pro eis ſuſcipiant, quod exuberat ad valorem matrimonii, ſiue inſpiciatur vt contractus, ſiue vt ſacramentum, & hanc eſſe communem Doctorum ſententiam fatentur, Nauarrus, Molin. Guttier. Silueſt. Henriquez, Sanchez, Rebel. Paul. Layman. Couar. Sannazar. Bonac. & alii, quos allegat Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 38.
7 *num.* 162. *&* 163. vbi in prædictorum corroborationem adducit regulam, *qui tacet conſentire videtur*, quæ certiſ-
8 ſima redditur, quando qui tacet tenebatur non tacere, ſed reclamare, & contradicere, alioquin tacendo interpretatiuè conſentire cenſetur ob reuerentiam paternæ obedientiæ debitam, in nihilo refragrante, quòd in promiſſione oneroſa promittenti promiſſarius tacendo non cenſeatur conſentire, vt cum Bart. & aliis tenet Couar. *in rub. de teſt. num.* 13. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 42. Sanchez *de matrim. diſ.* 5. *num.* 5. Guttier. *cap.* 5. *num.* 2. Barboſ. *tom.* 3. *collec. lib.* 5. *de reg. iur. reg.* 43. *num.* 9. prout cenſeri debet in contractu coniugali, qui præſertim reſpectu viri eſt oneroſus, quia hoc non procedit, vbi quis poterat, & reclamare tenebatur, & nihilominus non reclamauit.

9 Contrarium, quòd diſpoſitio textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. non habeat locum in contractu matrimonii, adeò vt præſentia, & taciturnitas filiorum non habeatur pro ſufficienti conſenſu ad contrahendum, & efficiendum matrimonium, niſi aliud ſignum exterius filiorum concurrat, quo oſtendatur conſenſus verbis parentum pro ſe contrahentium, quia textus *in dicto cap.* loquitur tantùm de ſponſalibus, & conſequenter non eſt extendendus ad matrimonium, ob rationis diſparitatem, quia matrimonium importat ſtrictiorem obligationem, & indiſſolubile vinculum, vnde plenam exigit libertatem, quæ non ita exactè exigitur in ſponſalibus, quæ multis de cauſis diſſolui poſſunt, præcipuè ſi conſideretur vti Sacramentum, cuius forma debet eſſe quid ſenſibile, quæ per ſolam taciturnitatem haberi non poteſt, cùm ſit pura negatio, Angel. *verb. matrim.* 1. 2. *num.* 5. *ſupplem.* Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2. §. 6. *lit. P.* Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. *qui alios allegant*.

10 Limit. 1. vt ſupradicta non procedant ſi taciturnitas proueniat ex metu reuerentiali, cùm tunc conſenſus non cenſeatur liberè præſtitus, contra formam, & naturam matrimonii, & ſponſalium, quæ liberè celebrari debent abſque vlla coactione quocumque modo illata, Sanchez. *de matrim. lib* 1. *diſ.* 23. *num.* 4. *&* *lib.* 4. *diſ.* 9. *num.* 12. Boſs. *de contract. matrim. cap.* 3. §. 38. *num.* 156. *in fin. verſ. dixi autem abſque metu*.

11 Limit. 2. concluſionem procedere in filiis præſentibus, ſecus verò ſi parentes contraherent ſponſalia, vel matrimonium pro filiis abſentibus, vel infantibus nondum doli capacibus, nam hoc caſu ſponſalia, & matrimonium redduntur inualida, nec ſufficit ſi poſtea ſcientes non contradicant, niſi vlterius expreſsè, vel tacitè alio ſigno ſufficienti contracta ſponſalia ipſis abſentibus ratificent, ex quo textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. loquatur tantùm de ſponſalibus à parentibus nomine filiorum præſentium, & tacentium contractis, Io. Andreas, & Franc. *in d. cap. vnico*, Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 14. Brunel. *de ſponſal. concl.* 11. *num. vnico*, Sanchez. *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 16. *&* 17. Boſs. *de matrim. contractu cap.* 3. §. 38. *num* 158. & in hac ſententia reſidet Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacrament. reſol.* 271. *in fin.*

Contrarium, quòd immò hoc caſu valida ſint ſponſalia, & matrimonium, ſi filii poſtea id ſcientes non contradicant, cùm conſentire videantur, præcipuè ſi poſt ſcientiam, & vſum rationis, dolique capacitatem tacentes non reclamauerint, ex quo etiam in præſenti videatur militare ratio curæ, dilectionis, & obedientiæ paternæ, & hanc ſententiam comprobant Imola, Anch. *in d. cap. vnico de ſponſal. in* 6. Iulius Sannaz. *de ſponſal. cap.* 2. *art.* 4. *num.* 48. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 5. Sotus *in* 4. *diſt. q.* 2. *art.* 2. *ad* 1. cum aliis latè congeſtis per Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 16. & hanc ſententiam etiam probabilem exiſtimat Diana *loco citato*. 12

Tertia verò ſententia diſtinctionis fœdere conciliando ſupradictas opiniones docet, quòd ſi ab ipſis parentibus proponantur, & manifeſtentur contracta ſponſalia, & filii taceant, cenſeantur conſentire, cùm militet eadem ratio ad effectum, vt ſibi locum vindicet diſpoſitio textus in *d. cap. vnico*. Secus verò ſi ab extraneis proponantur, cùm tunc requiratur conſenſus vel expreſſus, vel tacitus, vel aliud ſignum, ex quo conſenſus eliciatur, & demonſtretur: & ratio differentiæ eſt, quia filij cenſentur confidere in parentibus, quòd æqualem, & dignam ſuæ conditionis ſponſam elegerint, quæ confidentia non conſideratur in extraneis, ac proindè proponentibus extraneis vltra taciturnitatem exigitur aliquod ſignum conſenſus expreſſiuum, Conioch. *de Sacram. diſ.* 21. *dub.* 3. *num.* 29 quam ſententiam etiam probabilem aſſerit Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de ſacram. reſol.* 271. *in fin.* 13

Limit. 3. Si extraneus pro alio contrahat ſponſalia, vel matrimonium, vel eius nomine reſpondeat, eodem præſente, & tacente, quòd vtroque foro inſpecto interno, & externo ſponſalia, & matrimonium non reddantur valida, adeò vt præſentia, & taciturnitas non ſufficiant, ſed concurrere debeat aliud ſignum, per quod conſenſus internus innoteſcat, vtpotè quia diſpoſitio *cap. vnic.* tamquam reſtricta ad parentes extendi non debet ad extraneos, in quibus non militat ratio paternæ obedientiæ, & boni conſilij, ſicut militat in parentibus, non obſtante regula iuris, qui tacens, & præſens eſt, cenſetur conſentire, 15 quia procedit ad fauorem, non autem in præiudicium, vbi agitur de ſe obligando, prout reſultat ex contractu ſponſalium, & matrimonij, vt communiter ſentiunt ſcribentes *in d. cap. vnico*, Io. Andreas *in fin.* Archid. *propè fin.* Franc. *in* §. *porrò num.* 3. *&* 4. Anchar. *num.* 3. Panorm. *in cap. ex parte de reſtit. ſpoliat.* Sanchez. *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 7. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 1. *compar.* 11. *num.* 38. Barboſ. *in collect. tom.* 4. *lib.* 4. *Sexti Decretal. tit.* 2. *cap. vnico num.* 12. Iulius Sanazar. *de ſponſal. cap.* 2. §. 4. *num.* 48. Boſs. *de matrim. contract.* c. 3. §. 39. *num.* 165. Diana *reſol. moral. p.* 3. *tract.* 4. *de Sacrament. reſol.* 270. *verſ. ſed mihi opinio*. 14

Contrarium, quòd etiam hoc caſu ſint valida ſponſalia, & matrimonium, etiam quoad vtrumque forum, tenet Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 7. & fuſtior *gloſ. in d. cap. vnico* §. *porrò verbo ſponſalia de ſponſ. in* 6. vbi etiam Imola, & Geminianus, Victoria *in ſumm. de matrim. num.* 250. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 6. Petrus Ledeſma q. 45. *art.* 2. *dub.* 3. Guttier. *de matrim. cap.* 13. *num.* 2. *verſ. vnde gloſ.* Riccard. *in* 4. *diſ.* 27. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 2. Soto *ibidem quæſt.* 1. *art.* 4. *verſ. præſens autem*, & hanc ſententiam eſſe pariter probabilem aſſerit Diana *loco cit.* ſiquidem æquè expreſſiua conſenſus filij, & filiæ ſunt verba extranei, iuncta præſentia, & taciturnitate, ſicut ſunt 16

verba

verba parentis, immò fortiùs, quia in extraneo ceſſat ratio obedientiæ debitæ à filiis erga parentes, & metus reuerentialis, & conſequenter conſideratur maior libertas contradicendi, reclamandi, & ſe opponendi, vnde præſentia cum taciturnitate haberi debet pro ſufficienti ſigno neceſſarii conſenſus: differunt tamen in hoc Theologi à Canoniſtis volentes hoc eſſe verum tantùm quoad forum conſcientiæ, ſecus quoad forum externum, in quo aſſerunt fore inualida ſponſalia, & matrimonium filiis præſentibus, & tacentibus non per parentes, ſed per extraneos contractum, vt animaduertit Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 164. *verſ. licèt Theologi*.

17 Sublim. primam opinionem in Tutore, vel alio, qui licèt non ſit Pater, vel Mater gerit tamen curam iuuenis, vel puellæ, ita vt quoad educationem, & gubernium loco patris habeatur, hic enim ſi pro iuuene, aut puella præſente, & tacente reſpondeat, ex taciturnitate, & non contradictione inducitur conſenſus ad validè contrahenda ſponſalia, & matrimonium ob ſimilitudinem rationis obedientiæ, & optimi conſilii, quòd tutor ad fauorem, & vtilitatem pupilli, ſeu iuuenis, vel puellæ capere cenſetur, vnde puella tenetur reclamare ſi diſſentiat, & tacendo dicitur conſentire, vt tradunt Doctores relati per

18 Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 167. vbi refert contrarium tenentes, concludendo quòd hoc caſu requiratur, vel expreſſus conſenſus, vel ratihabitio per aliquod aliud ſignum vltra præſentiam, & taciturnitatem.

19 Soblim. 2. vbi inoleuit conſuetudo per alios etiam explicandi conſenſum, vt eſt apud Iudæos, nam tunc validè contrahuntur ſponſalia, & matrimonium, dum præſentia, & taciturnitas ex patria conſuetudine oſtendit neceſſarium conſenſum, vt ex Sanch. Guttierez, Filiuc. tradit Boſs. *de matrim. contract. cap.* 3. §. 39. *num.* 166.

20 Quæ limitatio procedere poteſt ſi conſiderentur ſponſalia, & matrimonium vti contractus, qui celebrari debet iuxta ſolemnitates, & loci conſuetudinem, ſed ſi conſideretur vti ſacramentum ex rationibus ſupra adductis cogitandum relinquo.

21 Lim. 3. vbi viget, & receptum eſt Sac. Concil. Tridentinum iuxta ea, quæ diſponit in *cap.* 1. *de reform. matrim. ſeſs.* 24. vt non valeat matrimonium à parentibus contractum pro filijs præſentibus, & tacentibus coram Parocho, & teſtibus, niſi ad Parochi interrogationem exprimatur vtriuſque coniugis conſenſus, & teſtibus innoteſcat, ad effugiendam clandeſtinitatem, & conſequenter per Tridentinum derogatum cenſeatur diſpoſitioni textus in *cap. vnico de ſponſal. in* 6. ſecus verò quoad ſponſalia, quia de his Concilium nihil innouauit, ita Sanazar. *de ſponſal. cap.* 3. *art.* 4. *num.* 112. Veracrux 1. *p. ſeculi art.* 5. *in fin.*

22 Contrarium, quòd per Sac. Concilium non fuerit derogatum *dicto cap. vnico*, vt etiam hodie valeat matrimonium ita contractum, quia Concilium quoad modum exprimendi conſenſum nihil innouauit, ac proindè iſte caſus, tamquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, cuius vigore, & præſumptione præſentia, & taciturnitas filiorum, quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, eſt ſufficiens ſignum interni conſenſus, vt de communi ſententia teſtatur Boſs. *de contract. matrim. cap.* 3. §. 41. *num.* 181. *verſ. ſed quòd per Concilium*, Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſ.* 23. *num.* 13. Guttier. *eod. tract. cap.* 13. *num.* 9. Baſil. Ponte *eod.*

23 *tract. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 4. in praxi tamen hodie receptum eſt vt a contrahentibus exprimatur conſenſus, ita vt Parocho, & teſtibus innoteſcat ad tollendam omnem dubietatem, & coactionem.

ARGVMENTVM.

Clericus, & laicus adulter quomodo puniantur.

Adulterium omni iure prohibitum, & licèt tam Clerici, quàm laici huius criminis rei de iure antiquo, Ciuili, & Canonico grauiſſimè puniebantur, hodie tamen apud nos eius pœna eſt arbitraria.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium eſt tranſitus tori vnius ad alterum.*
2 *Ex lege veteri, & Moſaica, & de iure gentium grauiſſimè puniebatur.*
3 *De iure ciuili eius pœna eſt deportationis, & de iure Codicis pœna mortis naturalis, & quid de iure authenticorum, num.* 4.
5 *De iure canonico laici adulteri excommunicantur.*
6 *Et vlterius fœmina in Monaſterium detruditur.*
7 *Clericus Adulterij criminis reus confeſſus, aut conuinctus deponitur ab officio, & beneficio, & in Monaſterium detruditur contrarium, num.* 17.
8 *Contrarium quod mitiori pœna ſit feriendus, ſecus creſcente contumacia.*
9 *Clericus pro adulterio non deponitur, ſi non ſit confeſſus, ſed tantùm diffamatus.*
10 *Clericus ſi accuſatur à marito, vel cognatis de adulterio eſt pœna ſuſpenſionis plectendus.*
11 *Si vero non accuſatur, & maritus ſit perſona vilis, tunc non eſt ſuſpendendus.*
12 *Sed ſi mulier ſit honeſta, & maritus vir bonus, Iudex cum prudentia ſe gerere debet.*
13 *Adulterij pœna hodie de conſuetudine non procedunt, ſed pœna pecuniaria, & extraordinaria punitur.*
14 *Et circumſcriptis ſtatutis eius pœna eſt arbitraria.*
15 *Et in muliere quandoque eſt fuſtigationis, & exilij.*
16 *Et in viro vltra pœnam pecuniariam etiam exilium imponi poteſt.*
18 *Adulterij pœna ceſſat cum meretrice nupta contrarium, num.* 20. *Declara, vt in num.* 22.
19 *Cum qua neque committitur ſtuprum.*
21 *Mulier nupta meretrix de adulterio accuſari poteſt à marito, & conſanguineis, non autem ab extraneis.*
22 *Adulterij pœna reſpectu meretricis nupta non ceſſat, & meretricium non excuſat, nec reſpectu viri ad eam accedentis.*

DECISIO XXIV.

Adulterium per quod fit tranſitus tori vnius ad alterum grauiſſimum, & deteſtabile redditur, vt apud 1
antiquos, & ante leges ciuiles, & canonicas de iure gen- 2
tium, & ex lege veteri, & Moſaica huius criminis rei grauiſſimis pœnis etiam mortis plectebantur, vt diſertè recenſet Tiraquel. *de leg. connub. in l.* 13. *gloſ.* 1. *num.* 6. *vſque ad* 58. Menoch. *de arbit. q. lib.* 2. *caſ.* 419. *num.* 8. *&* 9. Petrus Greg. *in Sintagm. iur. lib.* 36. *cap.* 6. *num.* 4. *in fin. verſ. pœna adulterii num.* 11. 12. 15. 21. *&* 25. *& num.* 31. *& ſeq. &* 40. *&* 41.

De iure verò ciuili pœna deportationis præſertim ſi adul- 3
terium eſſet cum inceſtu admixtum ſancita fuit *in l. ſi quis viduam ff. de quæſt.* Et de iure Codicis pœna mortis naturalis, in *l. quamuis la* 2. *in fin. C. ad l. Iul. de adult.* ibi, *ſacrilegos autem nuptiarum gladio punire oportet*. Et de iure 4
authenticorum pœna huius flagitij, licèt quoad virum non fuerit immutata, tamen quoad mulierem non eſt mortis naturalis, ſed verberata in Monaſterium detruditur viro reſtituenda inter biennium, ſi eam voluerit, eoque tranſacto, vel viro mortuo, tonſa habitu ſuſcepto ibidem perpetuò viuet, eiuſque dote diſtributa, vt latè tradit Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 2. *tit. de pœn. Cleric.* §. 6. *num.* 2.

Digitized by Google

num. 1. *&* 2. & latiùs Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *à num.* 13. *vſque ad* 28.

5 De iure demum canonico laici tam maſculi, quàm fœminæ pro adulterio excommunicantur, *cap. intelleximus de adulter.* Clar. *in §. adulterium num.* 7. *verſ. de iure autem* 6 *canonico*, Menoch. *de arbitrar. caſ.* 419. *num.* 61. Et vlterius fœmina in Monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam ibidem peragendam, *cap. gaudemus de conuerſ. coniugat.* Menoch. *de arbit. qq. caſ.* 419. *num.* 61. Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *num.* 23. *&* 24. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 6. *num.* 2. *in fin. argumento cap. intelleximus de adulter. vbi ſcribentes.*

7 Clericus verò ex eadem Iuris Canonici diſpoſitione de adulterij crimine confeſſus, aut conuictus deponitur ab officio, & beneficio, & in Monaſterium detruditur toto vitæ tempore ad pœnitentiam agendam, eſt textus in *cap. ſi quis Clericus, & cap. Romanus* 81. *diſtin.* Tiraquel. *de leg. connub. in l.* 13. *gloſ.* 2. *num.* 24. *ante fin. gloſ. in cap. lator. in verb. ſcilicet adulterio* 2. *q.* 7. Paul. Ghirlan. *de pœn. omnifar. coit. q.* 9. *num.* 1. *&* 2. *& num.* 11. vbi quòd ab hac ſententia non ſit in iudicando recedendum Iul. Clar. *in §. adulterium num.* 7. *verſ. Clericus autem*, Diaz. *in praĉt. crim. canon. in verbo adulteri num.* 2. Decian. *traĉt. crim. lib.* 6. *cap.* 23. *num.* 14. Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *num.* 29. *& num.* 31. vbi refert contrarium tenentes Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 6. *num.* 3.

8 Contrarium tamen Clericum propter adulterium deponendum non eſſe, ſed miriori pœna feriendum, licèt creſcente contumacia, & ſi incorrigibilis euadat propter notorium ſcandalum ex notoria fornicatione reſultans degradari poſſit, & pro hac opinione facit textus in *cap. ſignificaſti extra de adulter.* vnde ſequitur, quòd à principio Iudex non debet Clericum ſic facilè deponere, & hanc opinionem vti benigniorem latè defendit Paul. Ghirlan. *de pœn. omnifar. coit. q.* 6. *num.* 1. *&* 2. Bermon. *de pub. concub. rub. de adult. num.* 26. Theſaur. *for. Eccleſ. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 3.

9 Declaratur tamen hæc ſecunda ſententia procedere quando Clericus non ſit ore proprio confeſſus, nec conuictus, ſed tantùm diffamatus, aut præſumptionibus conuictus, cùm ſola tantùm infamia non ſufficiat ad indicendam Clerico pœnam adulterij ordinariam, ſed ſolùm purgationem, in qua ſi deficiat, eſſet ſuſpendendus, & poſtea agendũ ad certam pœnam, ad textum in *cap. ſignificaſti de adulter.* & hoc veriſſimum exiſtimat Farinac. *in tit. de deliĉt. carnis q.* 141. *num.* 33. ex Bermon. *de pub. concub. rub. de adult. num.* 26. *verſ. ſit nec diſſentire videtur*, Decian. *traĉt. crim. lib.* 6. *cap.* 23. *num.* 14. *ſub verſ. neque obſtant ea.*

10 Declara 2. quòd ſi Clericus accuſetur à marito, vel à cognatis, & tunc procedit opinio Diaz. & aliorum, ſi ve- 11 rò non accuſetur, & mulier ſit impudica, & maritus ſit perſona vilis, & præſumitur habere notitiam, & tunc Clericus erit ſuſpendendus iniunĉto præcepto, ſeu monitorio inhibitorio de non conuerſando, alloquendo, & commercium habendo cum illa muliere, ſi verò mulier ſit 12 honeſta, & maritus vir bonus, & de eo nullam præſumatur notitiam habere, & tunc Iudex cum maxima prudentia, & circumſpeĉtione ſe gerere debet in puniendo deliĉto abſque læſione bonæ famæ mulieris, præcipuè ſi crimen ſit occultum, vel non valdè diffamatum, vt magis non innoteſcat, & publicum fiat, ita Did. Cant. *de punit. deliĉt. de adult. q.* 1. *cap.* 4. *num.* 33. quem refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 6. *num.* 3. *circa fin. verſ. vbi dicit.*

13 Verùm quòd hodie de conſuetudine huiuſmodi pœnæ non procedant, & ab aula receſſerint, vt amplius adulterium ſine vi non puniatur pœna mortis, ſed pecuniaria, & pœna extraordinaria, & in adulterijs commiſſis de mulierum voluntate hanc generalem conſuetudinem eſſe ex bonis rationibus introduĉtam, oſtendit Aym. *in conſ.* 137. *num.* 10. & rurſus *in conſ.* 41. *num.* 8. *& ſeq.* ſubdit, quòd in talibus criminibus ad venerem pertinentibus, in quæ lapſi ſunt, & labuntur etiam viri alioquin integerrimi, ſanĉtiſſimi, & religioſiſſimi pœna tantùm pecuniaria imponi conſueuit, Vulpel. *conſ.* 94. *num.* 8. Clar. *in §. adulterium ſub num.* 7. Odd. *de reſtit. in integr. q.* 81. *num.* 7. Menoch. *de arbit. qq. caſ.* 419. *num.* 64. Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *num.* 67. *&* 78. Vincen. de Franc. *deciſ.* 240. *num.* 8. *ad fin. verſ.* 2. *pro inquiſito dicebatur*, Vermigliol. *conſ. crim.* 123. *ſub num.* 10. *&* 11.

Ita quòd hodie circumſcriptis ſtatutis particularem pœnam pro hoc crimine præſcribentibus, quæ ſeruanda ſunt, adulterii pœna eſt arbitraria, vt iuxta faĉti, & perſonarum qualitatem modò leuiorem, & modò grauiorem pœnam Iudices imponere poſſint, Petrus Greg. *in Sintag. iur. lib.* 36. *cap.* 6. *num.* 39. Menoch. *de arbit. quæſt. caſ.* 419. *num.* 1. *&* 66. & tradunt alii DD. relati per Farinac. *in tit. de deliĉt. carnis q.* 141. *num.* 72. 14

Hinc quòd hæc pœna arbitraria quandoque in muliere ſit fuſtigationis, & exilii ad arbitrium, tradit Clar. *in §. adulterium num.* 7. *verſ. in ſenatu autem*, Menoch. *de arbitrar. quæſt. caſ.* 419. *num.* 63. Farinac. *d. q.* 141. *num.* 74. 15

Et in viro vltra pœnam pecuniariam, imponi poſſe etiam pœnam exilii ad tempus, inſinuat, idem Farinac. *d. quæſt.* 141. *num.* 74. prout diſponit etiam ſtatutum Vrbis *lib.* 2. *cap.* 50. *verſ. committentes autem.* 16

Ex qua generali conſuetudine, neque Clerici hodie pœnam depoſitionis, & priuationis beneficiorum incurrunt, ſed dumtaxat pecuniaria pœna mulĉtari debent. 17

Ceſſat autem adulterii pœna cum meretrice nupta, nam quæ paſſim venalem formam exhibet, & proſtitutam meretricio more venereis ſe paratam præbet, videtur excuſare ad eam accedentes, & ſe commiſcentes, textus eſt in *l. ſi ea C. de adulter. ibique gloſ. in verbo ceſſat*, Vital. *in rub. de adulter. num.* 8. Boſſ. *in tit. de coit. damnat. & punib. num.* 23. *in fin. & num.* 24. Corrad. *in prax. rub. de adult. num.* 21. *in* 3. *limit.* Diaz. *in prax. crim. canon. cap.* 88. *in verbo Adulteri num.* 5. Paul. de Ghirl. *de pœn. omnif. coit. q.* 6. *num.* 13. *& ſeq. lib.* 1. Veg. *conſ.* 62. *num.* 3. Burſ. *conſ.* 218. *num.* 14. vbi de magis communi, & cum aliis congeſtis per Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *num.* 82. Rol. *conſ.* 74. *num.* 13. *& ſeq.* vbi ſubdit, quòd cum meretrice nupta 19 neque committatur ſtuprum. 18

Non deſunt tamen alii DD. contrarium tenentes, nempè quòd adulterii crimen non ceſſet, ex ratione, quòd cognita mulier ſit meretrix, prout probare videtur textus in *l. ſi vxor §.* 1. *ff. ad l. Iul. de adulter.* ibi, *ſed & in ea vxore poteſt Maritus adulterium vindicare, quæ vulgaris fuerit*, & voluit *gloſ. in l. ſi ea in verbo adulterij C. ad l. Iul. de adulter.* & ibi notat Butric. *in ſummario*, vbi quòd meretricio more viuens excuſatur, à crimine ſtupri, non à crimine adulterii, Anton. Gomez. *in l. Tauri* 80. *num.* 28. & tradunt alii DD. allegati per eumdem Farinac. *d. q.* 141. *num.* 84. *vbi propè fin.* ſubdit, quòd iſto caſu mulier poteſt accu- 21 ſari à marito, patre, & aliis propinquis, non autem ab extraneis. 20

In hac inter ſe certantium ſententiarum pugna veritas eſt, quòd reſpeĉtu mulieris meretricium ipſam ab adulterio non excuſat, ne melioris conditionis ſit publica adultera, & magis liberè, & luxurioſè viuens, & minus puniatur, quam mulier per libidinis lapſum, & humanam fragilitatem non publicè ſui corporis copiam faciens, nec etiam reſpeĉtu viri ad eam accedentis meretricium excuſat, quidquid dicat Farinac. *in tit. de deliĉt. carn. q.* 141. *num.* 85. et Baiard. ad Clar. *in §. adulterium num.* 27. *verſ. item adde*, Cabal. *reſol. crim. caſ.* 123. *num.* 1. qui alios allegant. 22

Sed puniendus eſt iuxta decretum Sixti V. & Innocentij XI.

N E-

NEPESINA SERVITVTIS.

ARGVMENTVM.

NEmini licet immittere putrida in fundum alienum, niſi ſeruitus impoſita reperiatur: ſeruitus non præſumitur, ideò eſt probanda competere, vel ex pacto, vel teſtamento, vel præſcriptione: ſeruitutis diſcontinuæ præſcriptionem allegans debet temporis immemorabilis vſum probare, quando verò ſufficiat decennium cum titulo, & Dominus fundi ad hoc vt cogatur ad imponendam ſeruitutem, quæ requirantur, materia benè examinatur.

SVMMARIVM.

1 *Nemini licitum eſt in fundum alienum immittere putrida, & immunda.*
2 *Seruitutem imponere, aut ædificare in alieno, nemo poteſt.*
3 *Stillicidium non debet cadere ſupra tectum vicini.*
4 *Ampl. in ſeruitute proijciendi, & oneris ferendi.*
5 *Seruitus non præſumitur.*
Quælibet res præſumitur libera, & ab omni ſeruitute exempta, ibid.
6 *Et onus probandi contrarium in aduerſarium transfertur.*
7 *Seruitus diſcontinua non dicitur habere cauſam naturalem.*
Acquiritur pacto, teſtamento, vel præſcriptione, ibidem.
Seruitutis quaſi poſſeſſio abſque titulo præambulo non ſuffragatur, ibid.
8 *In dubio qui aliquid facit in re aliena præſumitur facere iure familiaritatis.*
9 *Seruitus habens cauſam diſcontinuam, vt præſcribatur, requiritur immemorabilis.*
10 *Immemorabilis eſt probanda cum requiſitis* gloſ. in cap. 1. de præſcript. in 6.
11 *Quæ ſint requiſita ad probandam immemorabilem.*
12 *Seruitus diſcontinua præſcribitur per decennium inter præſentes, & 20. annos inter abſentes, ſi concurrat titulus, num. 13.*
14 *Titulus à præſcribente plenè probari debet, vbi reſiſtit ius commune.*
15 *Et probatio ad hunc effectum non debet eſſe generica, ſed ſpecifica.*
16 *Ad præſcribendam ſeruitutem realem, & iura incorporalia non requiritur titulus.*
17 *Lim. procedere ſi agatur inter duos tertios, ſecus contra proprietarium.*
18 *Bona fides in præſcribendis ſeruitutibus præſumitur.*
19 *Sed admittit probationem in contrarium.*
20 *Mala fides ſemper datur, vbi datur ſcientia rei alienæ.*
21 *Mala fides colligitur ex præſumptionibus, & coniecturis.*
22 *Dominus fundi ad hoc vt cogatur ad imponendam ſeruitutem, quæ requirantur.*

DECISIO XXV.

EX deductis pro parte Clerici Franciſci de Amatis cenſui non licere DD de Ventiis dare exitum, ſeu immittere lixiuium in præfati viridarium: quoniam indubi-
1 tati iuris eſt nemini licitum eſſe immittere aquam, ſeu
proiicere putrida, lauaturas, aliaque immunda in fundum vicini, niſi ſeruitus impoſita reperiatur, vt per text. *in l. ſicuti §. Ariſto. ſi ſer. vend.* comprobat Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 68. num. 1. & ſeq.*
2 Pront etiam inter priuatos nemo poteſt præter Domini
voluntatem in alieno ædificare, aut ſeruitutem imponere, ad text. *in l. fin. §. Lucius ff. de ſeruit. vrban. præd.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 41. num. 2.* Capyc. Latr. *conſult. 64.*
num. 16. Franc. Marth. *dec. 120. in prin.* & in ſimili ſpecie 3
ſeruitutis ſtillicidii, quòd non poſſit quis conſtruere tectum ex quo ſtillicidium cadat ſupra tectum vicini, Cepol. *d. cap. 41. num. 3.* plenè Surd. *conſ. 137. num. 7. cum ſeq.* vbi alios
allegat, & de ſeruitute proiiciendi, Cepol. *eod. tract. cap.* 4
31. num. 2. & de ſeruitute oneris ferendi, idem Cepol. *cap. 37.* quos allegat Card. de Luca *in ſuo Theatro veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. prædial. diſc. 17. num. 2. & 3.*
Seruitus autem non præſumitur, vnde Franciſcus habet 5
de iure intentionem fundatam ſuper libertate ſui viridarii à quacumque ſeruitute exempti, prout generaliter quælibet res cenſetur libera, & nulli ſeruituti obnoxia, *l. altius 8. & l. ſeq. C. de ſeruit.* Alex. *conſ. 174. num. 1. lib. 2.* Aym. *conſ. 11. num. 9. & conſ. 112. num. 14.* Honded. *conſ. 79. num. 22. lib. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 79. num. 6. & concl. 209. num. 1.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 89. num. 1.* Surd. *dec. 177. num. 1.* Borgnin. *deciſ. 3. num. 1. & dec. 4. n. 44. p. 5.* Rot. *deciſ. 83. n. 5.* poſt Poſt. *de manuten.*
Sufficit propterea ad hunc effectum negare ius ſeruitu- 6
tis, vt onus probandi contrarium in aduerſarium transferatur, per text. *in l. ædibus C. de ſeruit.* Bart. *in l. 1. §. hoc interdicere num. 7. ff. de itin. actuque priuat.* Menoch. *conſ. 75. num. 4.* Gabr. *conſ. 145. num. 3. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 559. num. 10. verſ. prout neque poterit,* Surd. *deciſ. 177. num. 1. & deciſ. 136. num. 6.* Rot. *deciſ. 1422. num. 13.* coram Seraph. *deciſ. 101. num. 2. p. 4. tom. 2. recen. & in Romana ſeruitutis 29. Ianuar. 1666. §. habet enim coram Cerro Decano, & in Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis 15. Februarij eodem anno ſub prin. coram Albergato.*
Prætenſa autem ſeruitus in præſenti non probatur, & 7
cùm non habeat cauſam naturalem, vt inquit Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. cap. 85. num. 4.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 89. num. 2.* neceſſe fuiſſet Ventios probare ſe eam, vel pacto, vel teſtamento, vel præſcriptione acquiſiuiſſe, *gloſ. in l. 1. ff. de itin. actuque priuat.* Rom. & communiter DD. *in l. altius C. de ſeruit. §. vltim. inſtit. eod. tit.* Dec. *conſ. 483. ſub n. 3.* Gabr. *conſ. 141. num. 3.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 19. num. 1. & 2.* Gail. *obſeruat. 69. num. 3. verſ. proinde ad impedien. lib. 2.* Cyriac. *controuerſ. 28. num. 7.* Menoch. & Mareſcot. *locis proximè citatis,* Rot. *dec. 101. num. 4. p. 4. tom. 2. rec. & in dicta Romana ſeruitutis §. habet enim coram Cerro, & in alia Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis 15. Febr. 1666. in prin. coram Albergato.*
Adeout ad hunc effectum neque releuet probatio quòd 8
quis reperiatur in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, niſi etiam probetur adeptam fuiſſe titolo præambulo ſeruitutis, eiuſque iure vſum fuiſſe, *l. 1. §. Iulianus ff. de itin. actuque priuat. l. vltim. tit. eod.* Menoch. *de retinen. poſſeſs. remed. 5. num. 13. & 53. circa med. & lib. 3. præſumpt. 89 num. 6.* Gratian. *diſcept. 559. num. 10. verſ. prout neque poterit, & num. 11. & 12.* Surd. *dec. 177. num. 2. & 3.* Rot. *dec. 101. num. 2. p. 4. tom. 2. rec.* vbi *num. 14. 15. & 16.* reddit rationem, quia poteſt quis tranſire, vel proijcere aquam, vel alium actum peragere in ſolo alieno, vel iure familiaritatis, vel de licentia Domini, vel doloſè per actum clandeſtinum, & in dubio, qui aliquid facit in re aliena ſemper præſumitur facere iure familiaritatis, vt benè animaduertit Surd. *dec. 177. num. 3.* ad latè tradita per Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1214. à num. 1. & ſeq.*
Hanc autem ſeruitutem pacto, aut teſtamento Ventijs 9
conceſſam, aut conſtitutam fuiſſe non oſtenditur, quo verò ad præſcriptionem, cùm agatur de ſeruitute proiectionis aquarum, ſeu lixiuij, & immunditiarum diſcontinua, & interpolata, quia per ſe ſine facto hominis ſemper exerceri non poteſt ad differentiam illarum, quæ continuò, omnique tempore ſine alterius miniſterio habent tractum ſucceſſiuum, requiritur immemorabilis, & vſus tanti temporis, cuius in contrarium memoria hominum non extet, *gloſ. magna in l. ſeruientes 14. in prin. in verbo certum verſ. ſi autem ff. de ſeruit.* & ibi Bart. *num. 3.* Caſtren. *num. 10. per text. in l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quot. id. & æſtiu.* Hond. *conſ. 79. num. 33. & 63. lib. 1.* Natta *conſ. 69. in prin.* Gail. *obſer. 60. num. 14. verſ. diſcontinuæ verò,* Omor. *inſtit. lib. 2. tit. de ſeruit. ruſt. & vrban. præd. tit. 3. §. fin. in addit. lit. G. fol. mihi 113.* vbi declarat, quæ ſit diſcontinua

Digitized by Google

nua ſeruitus, Bald. *de præſcript.* 2. *p.* 4. *par. prin. q.* 1. *ſub n.* 2. *& 3. fol. mihi* 199. Menoch. *de recuperand. poſſeſs. remed.* 5. *num.* 50. vbi quòd hoc vno ore omnes fateantur, plenè Preſes Aodreol. *controuerſ.* 178. *num.* 5. Caldaſ. *queſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 26. *&* 33. Gratian. *diſcept.* 681. *num* 36. *& ſeq.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 19. *à num.* 4. *vſque ad* 9. De Luca *in ſuo Theatro veritat. lib.* 4. *tit. de ſeruit. diſc.* 32. *num.* 7. Vincen. de Franc. *dec.* 182. *num.* 12. *&* 13. Rot. *dec.* 631. *num* 8. coram Cauallerio *dec.* 101. *num.* 5. *p.* 4. *tom.* 2. *recen. in Romana ſeruitutis* 29. *Ian.* 1666. §. *neque interuenire coram Cerro, & in alia Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis* 15. *Feb.* 1666. §. *in prima autem coram Albergato.*

10 Quæ immemorabilis probatio penitos deficit in præſenti cum non fuerit iuſtificata per teſtes deponentes cum requiſitis, per *gloſ. in cap.* 1. *in verbo memoria de præſcript. in* 6.
11 nempe de viſu per quadraginta annos ante motam litem, de auditu à ſuis maioribus, qui etiam ab alijs audiuerint, & quòd nec ipſi, nec eius maiores viderint, vel audiuerint contrarium, & de publica voce, & fama per verbum fuit, & eſt, quòd non adſit initij memoria, quæ aut vnoni ex dictis requiſitis ſi in teſte deficiat nunquam immemorabilis probata cenſetur Greg. XV. *dec.* 196. *num.* 1. Caualer. *dec.* 140. *ſub prin. verſ. nam quòd dicta, & dec.* 174. *num.* 1. *&* 2. Burat. *dec.* 163. *num.* 3. Seraph. *dec.* 1102. *num.* 2. Merlin. *dec.* 532. *num.* 16. Mantic. *dec.* 289. *num.* 2. Penia *dec.* 508. *num.* 1. *verſ. nam primum, & dec.* 641. *num.* 4. Rot. *dec.* 557. *num.* 2. *verſ. quantum ad immemorabilem p.* 4. *diuerſ. in Præneſtina iuriſpatronatus* 17. *Martij* 1666. §. *& quantum coram Beuilaqua,* & in noſtris terminis Rot. *dec.* 101. *num.* 5. 6. 7. *p.* 4. *tom.* 2. *rec. & in Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis* 15. *Feb.* 1666. §. *in prima autem verſ. quæ probatio, cum duobus* §. *ſeqq. coram Albergato.*

12 Et quamuis nõ deſint Doctores aſſerentes ad præſcribendam ſeruitutem etiam diſcontinuam ſufficere decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes, *gloſ. magna in l. ſeruitutes ff. de ſeruit.* & ibi Bart. *n.* 4. Caſtr. *num.* 11. *verſ.* 2. *fallit.* cum alijs relatis per Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 19. *num.* 6. *verſ. ſecundus caſus, & num.* 8. *verſ. teneas,* Bor-
13 gnin. *dec.* 3. *num.* 8. *par.* 5. tamen eorum opinio tunc ſolùm procedit, & admitti poteſt, quando allegatur titulus ſufficiens ad præſcribendum, cum declaratione à quo fuerit habitus, & quidem in principio litis, & inſuper præſcribente in vim eiuſdem tituli poſſediſſe, cum ſcientia, & patientia Domini fundi ſeruientis, & magiſtraliter declarauit Rot. *dec.* 101. *num.* 9. *&* 10. *p.* 4. *tom.* 2. *rec. & in citata Romana, ſeu Portuen. ſeruitutis* 15. *Feb.* 1666. §. *licèt vero coram Albergato,* & tradunt DD. relati per Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1214. *num.* 74. *&* 75.

14 Quæ omnia ceſſant in præſenti, cùm nullus titulus allegetur, & cùm immiſſio, ſeu proiectio immunditiarum in alienum fundum ſit contrarios, vtique titulus à præſcribente plenè probari debet, Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.*
15 214. *num.* 26. & huiuſmodi probatio ad hunc effectum non debet eſſe generica, ſed certa, ſcilicet quòd titulus proueniat ex certa cauſa, vt emptionis, vel donationis, aut legati, Borgnin. qui alios allegat *dec.* 3. *num.* 8. *circa med. p.* 3.

16 Nec infringit, quòd ad præſcribendas ſeruitutes reales, & iura incorporalia non requiratur aliquis titulus, ſed ſola poſſeſſio bonæ fidei *l. ſi quis diuturno,* & ibi Bart. *ff. de ſeruit. vend.* Paul. de Caſtr. *in l. ſi vnquam C. de ſeruit. & aqua,* Bart. *in l.* 2. §. 1. *col.* 2. *verſ. venio ad ſequentem ff. de itin.*
17 *actuque priuat.* quia hoc ad ſummum procedit, ſi agatur inter duos tertios, ſecus autem contra fundi proprietarium, & Dominum, Achil. *dec.* 5. *de reſtit. ſpoliat.* Seraph. *dec.* 970. *num.* 5.

18 Quinimò, nec concurrit bona fides, quæ licèt in præſcribendis ſeruitutibus præſumatur, *l. pen. C. de euict. gloſ. in cap. fin. in gloſ. vltim. de præſcript. & in l. ſuper longi in verbo probetur C. de præſcript. long. temp.* Gabr. *de crim. concluſ.*
19 2. *num.* 26. Greg. XV. *dec.* 567. *num.* 9. admittit tamen probationem in contrarium, prout deducitur in præſenti, quia conſtat opus de recenti factum fuiſſe, & Ventios temporeante putrida, & lixiuium poſt linteorum purificationem ſolitos fuiſſe proijcere in viam publicam, quod exuberat ad excludendam bonam fidem, cùm ſufficiat etiam fama, vt animaduertit Maſcard. *de probat.* in terminis ſeruitutis *lib.* 3. *concl.* 1214. *num.* 37. & mala fides ſemper datur 20
vbi datur ſcientia rei alienæ, Surd. *dec.* 240. *num.* 17. Caualer. *dec.* 91. *num.* 10. Burat. *dec.* 685. *num.* 4. immò cùm 21
in animo conſiſtat ſufficit, quòd colligatur ex præſumptionibus, & coniecturis, Abb. *conſ.* 19. *num.* 2. *verſ. nam mala fides lib.* 2. Ruin. *conſ.* 170. *in fin. lib.* 1. Barboſ. *in rub. de præſcription. num.* 252. *&* 337. cum alijs per Merlin. *dec.* 720. *num.* 23.

Vnde ceſſat pariter obiectum deſumptum ex neceſſitate 22
proijciendi in dictum viridarium huiuſmodi lauaturas, dum alibi poſſint habere exitum; & vbi concurrit hæc neceſſitas ad hoc, vt dominus fundi cogatur ad imponendam ſeruitutem multa requiruntur, & præter alia ſolutio pretij, vt firmat text. *in l. ſi quis ſepulchrum ff. de relig.* Cepol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap.* 1. *n.* 21. *verſ. & intelligo, & n.* 24. *verſ. non fallit, & de ſeruit. vrban. præd. cap.* 1. *num.* 4. Rot. *dec.* 101. *num.* 25. *& ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *rec.* & latè comprobat Boer. *dec.* 322. *num.* 10. *verſ. ſed contrarium,* Viſil. ad Afflict. *dec.* 265. *num.* 114.

SVMMARIVM.

1 *In ſeruitutibus affirmatiuis poſſeſſio acquiritur facto.*
2 *In negatiuis acquiritur per prohibitionem, ne aliquid fiat, & acquieſcentiam prohibiti.*
3 *Allegans præſcriptionem in ſeruitutibus negatiuis tenetur probare prohibitionem, patientiam, & obedientiam.*
4 *Prohibitio ſufficit ſi emanauerit per actum etiam extraiudicialem.*
5 *Et ſufficit ſi maiori parti ſubditorum facta fuerit.*
6 *Præſcriptio in ſeruitutibus negatiuis non incipit currere, niſi à die prohibitionis.*
7 *Vnuſquiſque poteſt in ſuo fodere, & ædificare. Etiamſi alteri noceat, num.* 8.
9 *Princeps, & Baro non poſſunt ſuis ſubditis impedire calcearum, & furnorum conſtructionem.*
10 *Etiamſi ab antiquiſſimo tempore ſolus Baro habuiſſet calcareas, & furnos.*
Limit. ſi ſubditi fuerint prohibiti, & acquieuerint, ibid.
11 *Baro non poteſt cogere ſuos ſubditos ad molendum in ſuo molendino, & coquendum in ſuo furno, etiamſi ad eum accedere ſoliti fuerint, num.* 12.
Et non valent ſtatuta id prohibentia, ibid.
Ordinatio reſpiciens tantùm Baronos, & non ſubditorum commodum non tenet, ibid.
12 *In iuribus negatiuis, & facultatiuis non datur præſcriptio.*
13 *Dominus etiamſi habeat merum, & mixtum imperium non poteſt prohibere ſubditis, ne accedant, niſi ad ſua Molendina. Ampl. vt num.* 18.
14 *Ampl. Idem de torcularibus oliuarum.*
15 *Ampl. Vt neque Ciuitas poſſit hoc prohibere abſque legitimo titulo.*
Ampl. etiamſi perſonæ competant regalia, ibid.
16 *Statuta Ciuitatis prohibentia acceſſum ad alia molendina non valent, & ſi valent non ligant Eccleſiaſticos num.* 17.
19 *Lim. ſi ſubditi fuerint prohibiti, & acquieuerint.*
In ſeruitutibus negatiuis acquiritur poſſeſſio iuriſdictionis per obedientiam prohibitionis, ibid.
20 *Quanto tempore præſcribantur ſeruitutes negatiuæ poſt acquieſcentiam prohibitioni.*
21 *Acquieſcientia ad hunc effectum non debet eſſe coacta, & quando talis dicatur.*
Ex actibus coactis nulla oritur præſcriptio, aut conſuetudo, ibid.
22 *Princeps ſupremus poteſt imponere ſubditis ſeruitutes negatiuas.*
23 *Valent ſtatuta imponentia ſeruitutes negatiuas, ſi reſpiciant publicam vtilitatem.*
24 *Conuentio de non accedendo ad alia molendina redditur valida.*
25 *Subditis prohiberi poteſt acceſſus ad alia molendina, ſi ex conuentione habeant molendina publica.*
26 *Venatio eſt de iure gentium.*
27 *Subditis per Principem prohiberi non poteſt.*

28 *Et*

28 *Et non ſolum in proprio, ſed etiam in alieno quilibet venari poteſt, n.29.*
30 *Lim. ſi Dominus prohibuerit venationem, & ſubditi acquieuerint per tempus 30. annorum, n.31.*
32 *Piſcatio tamquam omnibus libera prohiberi non poteſt.*
33 *In mari omnes piſcari poſſunt niſi aliter conuentum eſſet.*
34 *Ampl. etiam in flumine, & portu, niſi flumen, & ius piſcandi ſit priuatum, n.35. & 36.*
Flumina, & portus, licèt quo ad certos vſus ſint priuata, quo ad alia ſunt publica, ibid.
37 *Piſcatio non eſt permiſſa ſi Baro fecerit prohibitionem, & ſubditi acquieuerint, & intercesserit tempus neceſſarium ad præſcribendum.*
38 *Neque eſt permiſſa, vbi fuit facta conuentio de non piſcando in flumine.*
39 *Neque licet vbi viget conſuetudo de piſcando pro vſu publico.*

Seruitutes affirmatiuæ, & negatiuæ quomodo acquirantur.

ADNOTATIO I.

1 IN ſeruitutibus affirmatiuis poſſeſſio acquiritur facto, l.2. & 2. de ſeruit. & aqu. Gratian. diſcept. 89. num.19.
tom.1. In ſeruitutibus verò negatiuis acquiritur dum quis
conatur aliquid facere, & alius prohibeat, & prohibitus de-
ſiſtat, vnde ſi ſubditus prohibitus per ſuperiorem, ne ali-
quid faciat, obtemperet, & acquieſcat, per talem acquie-
ſcentiam, & obedientiam conſtituitur Dominus in poſſeſ-
2 ſione iuriſdictionis, & ſubditus in ſeruitute negatiua de non
amplius exercendo actum, & rem vetitam, ſine huiuſ-
modi tamen prohibitione neque per perſcriptionem, neque
per conſuetudinem ſeruitus negatiua acquiri poteſt, l. ſequi-
tur §. ſi viam ff. de vſucap. l. qui luminibus ff. de ſeruit. vrban.
præd. Bald. in l.2. num.54. verſ. ſed quæritur, an per obe-
dientiam, ibi & hoc verum C. de ſeruit. & aqu. cum alijs
per Gratian. diſcept.89. n.18. 19. & 20. Burat. dec.38. n.4.

3 Vnde Dominus allegans præſcriptionem in ſeruitutibus negatiuis aduerſus ſubditos tenetur probare prohibitionem, patientiam, & obedientiam, Aym. conſ.861. num.6. Afflict. dec.388. num.10. Theſaur. dec.16. n. 8. Gratian. diſcept.564. num.54. Fetentil. in addit. ad Burat. dec.38. n. 8.

4 Prohibitio verò ad hunc effectum ſufficit etiam ſi emanauerit per actum extraiudicialem, nec requiritur neceſſariò, quòd fiat iudicialiter, dummodò Vaſſalli acquieſcant, Rol. conſ.22. num.23. vol 2. & conſ.81. num.41. vol.3. Roſental. de feud. cap.1. concl. 17. num.1. Capyc. dec.209. n. 26. Theſaur. dec.26. ſub num.7. verſ. item ſufficit, Adden. ad Burat. dec.38. n.6. Gratian. diſcept.564. num.54. Syntax. commun. opin. tom.4. loco 12. tit. miſcelan. de molendin. cap. 4. verſ. & iſtud ampliat. fol.123. Crauet. de antiquit. tempor. in 4. p. ſection. circa præmiſſa n.29. circa fin.

5 Prout etiam ſuffragatur, ſi prohibitio maiori parti ſubditorum facta fuerit, & quòd tali prohibitioni pro bono pacis obtemperatum fuerit, Rol. conſ.22. num. 4. vol. 2. Roſental. de feud. cap.1. concluſ. 27. num. 2. Theſaur. loco cit. relatis per Adden. ad Burat. dec.38. num.7. Gratian. diſcept. 564. num.54. Boer. dec.225. num.1.

6 Propterea in ſeruitutibus negatiuis non incipit currere præſcriptio, niſi à die prohibitionis, gloſ. celebris communiter recepta in l. qui luminibus ff. de ſeruit. vrban. præd Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num. 50. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Burat. dec. 38. n.4. Rot. dec.265. num. 36. p.5. tom. 1. dec.253. num.59. p. 7. rec.

7 Vnicuique autem ius aſſiſtit, vt poſſit in ſuo fodere, excauare, & ædificare ad libitum, l. altius C. de ſeruit. & aqu.
l. Imperatores 13. ff. de ſeruit. vrban. præd. etiam ſi alteri
8 noceat, dummodò principaliter nocendi animo id non
faciat, ſed vt ſibi proſit, l. cum eo 8. ff. de ſeruit. vrban præd.
l. proculus 20. l. fluminum 74. §. fin. vbi Bald. ff. de damn. in-
fect. l.1. §. denique Marcellus ff. de aqua plu. arcen. Aym.
conſ.94. num.2. Quod in dubio præſumitur, Gail. obſer. 69.
n.30. lib.2. Surd. conſ.127. num.19. & conſ.154. num.14. Bu-
rat. dec.38. num.1.

Ac proinde Princeps, ſeu Baro nequit ſuis ſubditis impe- 9
dire calcarearum, & furnorum conſtructionem, Ripa in l. quominus num.234. ff. de flum. Neuiz. conſ.43. num.7. & 8. Rol. à Valle conſ.22. num. 1. & plurib. ſeqq. vol.2. Surd. conſ. 127. num. 23. & 54. Alber. Brun. conſ.56. num. 2. Iacobin. in ſua inueſt. feud. verſ. & cum Molendinis n. 4. Gratian. diſcept.564. num.48. tom.2. Boer. dec.125. n.4. & 5. Burat. dec.38. num.2.

Etiam ſi ab antiquiſſimo tépore ſolus Baro habuiſſet cal- 10
careas, & furnos exercere feciſſet, ad quos ſubditi pro calce, & pane acceſſiſſent, nihilominus non illi quæſitum remanet ius, ne nouæ calcareæ, & furni fiant, niſi tentaſſent ſubditi alios conſtruere, & propter prohibitionem factam deſtitiſſent, atque ab inde citra tempus ad præſcribendum requiſitum accurriſſet, Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina num.45. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Neuiz. conſ.43. num.10. Surd. conſ.127. num.23. Balb. de præſcript. in 4. p. 5. principal. q.5. Veronen. de ſeruit. vrban. præd. cap. 5. de furno num. 1. Cepol. tit. eod. cap.50. num.7. Gratian. diſcept.564. num.54. Roſental. de feud. concluſ.27. cap 5. Capyc. dec.209. num.26. Afflict. dec.388. num.1. & 2. Burat. dec.38. num.3.

Ampl. vt neque Dominus, ſeu Baro poſſit cogere 11
ſuos ſubditos ad molendum in ſuo molendino, & ad coquendum in ſuo furno, quia ire ad molendum eſt actus liberæ poteſtatis, nec huiuſmodi ius prohibendi reſultare poteſt ex capitulis feudalibus, ac proindè non valere ſtatuta prohibentia ſubditos non poſſe alibi molere, quàm in proprijs ſtatuentium molendinis, & ita conſuluiſſe totum Collegium Bononienſe ſuborta lite inter Communitatem, & Epiſcopum Spolet. Anchar. conſ. 12. 23. 255. & 292. nam cum hoc caſu ordinatio reſpiciat priuatum commodum, & vtilitatem, & burſam Domini tamquam ambitioſa non tenet, & vti nulla non eſt obſeruanda, l. ambitioſa de decret. ab Ordinario facien. latè Rol. à Vall. conſ.22. num.1. & plurib. ſeqq. & num.13. 19. verſ. ſeptimo, & vltimo tom.2. Anchar. conſ.398. ſecutum per Soccin. conſ.172 col.3. in prin. Syntax. commun. opin. tom. 4. tl 12. tit. miſcellanea de molendinis cap. 4. verſ. Dominus non poteſt, & verſ. ſed contrarium eſt verius fol.122. à tergo, Burat. dec.38. num.3.

Neque in hoc induci poteſt conſuetudo, aut poſſeſſio, 12
vt omnes accedant ad vnum molendinum, quia cum conſiſtat in libertate eius, qui vadit ad molendum, non requiritur aliqua ſeruitus, licèt per mille annos, ita fuiſſet ſeruatum, & per tempus immemorabile nullum actum in contrarium geſtum, in iuribus autem negatiuis, & quę facultatis ſunt non datur iſta præſcriptio, nullumque ius, Cyn. in l.2. q.3. C. quæ ſit longa conſuetud. Bald. in l. 1. num. 10. C. de ſeruit. Couar. in cap. poſſeſſor. p.2. §.4. num. 6. Cepol. de ſeruit. vrb. præd. cap.50. num.4. 5. & 6. Balb. de præſcript.4. p.5. p. princ. q.5. num.2. Menoch. de arbit. caſ. 60. num.8. Roſental. de feud. cap.5. concl. 25. num. 5. Gratian. diſcept.89. num.13. & diſcept. 564. num. 44. Tondut. quæſt. ciuil. cap.169. num.13. & 24. latè Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina n.39. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Capiblanc. prag. 3. de Baron. & eorum offic. n.208. lib.1. Poſt. de manutenen. obſer. 53. num.1. & 2. Syntax. commun. opin. lib.12. tom.4. tit. miſcellanea de molendin. cap. 4. verſ. ſed quid ſi ſubditi fol. 123. Boer. dec.125. num.4. Guid. Pap. dec.29.

Quod adeò eſt in iure certum, vt neque Domini habeo- 13
tes iuriſdictionem, ac merum, & mixtum imperium ſuperiorem verò recognoſcentes poſſint ſtatuere, vt ſubditi non deferant frumentum ad molendum ad alia molendina, quàm ſua, cum hæc ſint merè facultatis, ac multum minuant libertatem Populi, & graue præiudicium afferant ſubditis habentibus ſimilia molendina, Hond. conſ.84. num.
35. lib.2. vbi de torcolaribus oliuarum, Rol. à Valle de 14
commun conſ. 22. num. 19. lib. 2. Clar. in §. feudum quæſt. 30. Aym. de antiq. tempor. §. 4. §. circa præmiſſa, Roſental. de feud. cap.5. concluſ.26. in prin. Gratian. diſcept.564. num. 45. tom.3. & num.46. & 51. vbi de Baronibus Regni, qui non poſſunt ſubditos ad prędicta compellere ex Conſtitutione Caroli V. quæ eſt 14. pragmatica in tit. de Baron. & eorum offic. Theſaur. dec.16. ferè per tot. Vrſil. ad Afflict. dec.388. num.2. & 3. Rot. dec.530. num.2. p.2. rec. confirmata coram Burat. dec.414. eadem Rot. dec.616. n. 1. p.3. rec. & in Maceraten. furni 21. Iunij 1591. coram Pamphilio.

15 Adeò vt nec Ciuitas, nec Domini locorum ius aliquod habeant prohibendi ſubditis acceſſum ad molédina ſibi placita abſque legitimo titulo, vel legitima præſcriptione, cum huiuſmodi facultas ſit priuati iuris, ac proinde nec etiam ius prohibendi competit perſonis, ad quas pertinent regalia, Io. Fab. §. *aquæ num. 21. verſ. & ideo credo inſtit. de action.* Aym. *conſ. 871. num. 5. & conſ. 896. num. 6. lib. 5.* Vermigliol. *conſ. crim. 100. num. 1.* Veronen. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 5. num. 2. verſ. ſed contrarium,* Surd. *conſ. 127. num. 35. & 55. & conſ. 154. num. 11. 12. 13. & 14.* Gratian. *diſcept. 89. num. 14.* Syntax. *commun. opin. tom. 4. loco 12. tit. miſcellanea de Molendinis cap. 4. verſ. Dominus non po-*
18 *teſt fol. 122. à tergo,* vbi quòd non valeat ſtatutum Ciuitatis, per quod directè, vel indirectè Ciues coguntur ire ad molendina Ciuitatis relictis alijs particularium perſona-
17 rum, & in caſu, quo valeant, non ligare Eccleſiam, & Clericos,

18 Quod procedit etiam ſi Domini temporales eſſent inueſtiti de Caſtris, cum Molendinis, aquis, furnis, & ſimilibus, quia nec vigore huiuſmodi inueſtituræ poſſunt ſubditos cogere, vt deferant frumentum ad eorum molendinum, vt reprobato Iaſon. *in conſ. 161. lib. 2.* de communi tradunt Doctores relati per Gratian. *diſcept. 564. num. 47.*

19 Verùm limitantur prædicta, primò ſi concurrat ſaltem tacitus ſubditorum conſenſus, quod ſatis reſultare videtur, ſi ſubditi fuerint prohibiti accedere ad aliud molendinum, & illi prohibitioni acquieuerint per longiſſimum tempus, ex cuius curſu reſultet præſcriptio, aut conſuetudo, quæ efficit, vt prohibitus tunc gerat actum non gratuitum, ſed meræ ſeruituris, vtpotè quia in ſeruitutibus negatiuis acquiratur poſſeſſio iuriſdictionis per obedientiam, ſi ſubditus prohibitus deſiſtat, Bald. *in l. ſi quiſquam de diuerſ. & temporal. præſcript. & in cap. ſignificante 69. de appel.* & ibi Abb. *in 1. notab.* Natta *conſ. 106. num. 9. ad fin. & conſ. 107. lib. 1.* Rol. à Valle *conſ. 9. num. 17. conſ. 22. num. 22. 25. & 34. tom. 2.* vbi quòd præfatis concurrentibus præſcribantur etiam ea, quæ ſunt merè facultatis, Balb. *in tract. de præſcript. in 4. p. 5. princ. in 5. q. verſ. hanc concluſionem num. 3.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 50. num. 4. & 6.* Gratian. *diſcep. 89. num. 18. & 19. & diſcept. 564. num. 52.* Gail. *obſer. 169. num. 24. lib. 2.* Syntax. *commun. opin. tom. 4. Miſcelan. loco 12. tit. de ſeruit. & aqua, & de molendin. cap. 1. in prin. fol. 121. & cap. 4. ſub verſ. inſuper hoc fol. 122. à tergo, & verſ. ſed quid ſi ſubdit. in fin. & verſ. Molendinum ſi quis fol. 123.* Boer. *deciſ. 125. num. 5.* Menoch. *de arbit. caſ. 160. num. 10.* Guid. Papa *deciſ. 298.* Theſaur. *deciſ. 16. num. 7.* Afflict. *dec. 388. num. 5. & pluribus ſeqq.* ibique Vrſil. *ſub num. 1,* & magiſtraliter dixit Rot. *dec. 616. num. 1. p. 3. recen.*

20 Ad inducendam verò præſcriptionem poſt dictam prohibitionem, quod temporis ſpatium requiratur, diſſentiunt Doctores, alij tenent quòd debeat concurrere tempus 30. annorum, & alij quòd ſufficiat decennium à die prohibitionis, & patientiæ, quos refert Theſaur. *deciſ. 16. num. 7. verſ. diſſentiunt tamen.*

21 Sublim. vt probata acquieſcentia populi prohibiti accedere ad alia molendina tunc ſuffragetur ſi non ſit coacta, & metu extorta, prout redderetur ſi emanaſſet ob præceptum pœnale factum à Domino, tum quia præcepta pœnalia iuſtum metum inducunt, Bart. *in l. creditor in fin. ff. de ſolut.* tum quia in ſubditis præſumitur metus, Surd. *conſ. 127. num. 25.* tum etiam quia ex actibus coactis nulla naſcitur conſuetudo, aut oritur præſcriptio, nec acquiritur ius, *l. 1. C. de ſeruit. & aqu.* plenè Natta *conſ. 106. num. 12. lib. 1.* Afflict. *deciſ. 388. num. 9.* Rot. *dec. 616. num. 3. p. 3. recen.*

22 Lim. 2. in Principe ſupremo ſuperiorem non recognoſcente, qui ob iuriſdictionis amplitudinem cum validè poſſit condere ſtatuta, & habeat leges in ſcrinio ſui pectoris, & laboret, & inſeruiat ſubditis in gubernando, & regendo imperio poteſt ſubditis imponere præfatas ſeruitutes negatiuas, Bald. *in l. vnica num. 4. ad fin. C. de monopol.* Ruin. iun. *conſ. 370. num. 4. lib. 4.* Gratian. *diſcept. 89. num. 57.*

23 Limit. 3. ſi huiuſmodi prohibitio, ſeu ſtatutum reſpiceret rem publicam, ſeu Fiſcalem Cameram, quia tunc valeret, quaſi quæſtus inde redditus deſtinetur publicis neceſſitatibus, & reſpiciat munus publicum, & non priuatam vniuerſitatis, ſeu Baronis vtilitatem, Rol. à Valle *conſ. 22. num. 4. & ſeq.* Bald. *conſ. 410. col. vltim. in fin. verſ. quod autem lib. 5.* Gratian. *diſcep. 89. num. 15. & 16. & diſcept. 564. num. 57.* latè Theſaur. *dec. 16.*

Lim. 4. vbi adſit pactum, vel promiſſio iurata non accedendi ad alia molendina, cum quilibet poſſit renunciare iuri ſuo, & imponere ſibi neceſſitatem eundi potiùs ad molendinum vnius, quàm alterius, vnde redditur valida talis conuentio, Gaſpar. Anton. Theſaur. in addit. ad Theſaur. *deciſ. 16. poſt med.* relat. per Gratian. *diſcept. 564. num. 55. tom. 3.* 24

Lim. 4. vbi concurrit conceſſio facta per ſubditos, vt domini habeant molendina publica, & furnos publicos, nam tunc vigore conceſſionis vtique ſubditis prohiberi poteſt acceſſus ad alia molendina, & furnos, quamuis hoc expreſſè non fuerit in conceſſione dictum, quia ſi permittatur Dominis habere molendina, & furnos publicos, vtique infertur, quòd ad eos populus publicè accedere debeat priuatiuè quo ad alios, aliàs conceſſio nihil operaretur ſi non eſſet restrictiua diſpoſitionis iuris communis, Theſaur. *dec. 16. in fin.* cum alijs per Gratian. *diſcept. 564. num. 55. & 56.* 25

Ampl. 2. principalem concluſionem in venatione, quæ 26
tamquam de iure gentium, *l. 1. 2. & 3. ff. de acquirend. re-*
rum domin. per Principem tolli, aut per proclamata ſub 27
certa pœna ſuis ſubditis prohiberi non poteſt, ac proinde
prohibitio tamquam violenta redditur illicita, cum auferat
contra voluntatem hominum, ſiue Populi ius de iure gen-
tium competens, & hanc concluſionem eſſe communiter
approbatam, & non habere contradictorem, teſtatur Rol.
à Valle *conſ. 9. à num. 1. vſque ad 12. tom. 2.* ex Dec. quem
allegat *conſ. 197. col. 2.* Iaſ. *conſ. 119. col. 1. in fin. vol. 4.* Af-
flict. *in conſtit. Regni in conſtitutione ſcire debemus in fin.* &
tradunt Io. And. Bur. & Card. *in cap. non eſt de decim.*

Et non ſolum in proprio, verum etiam in agro alieno 28
quilibet poteſt venari, *l. 3. §. 1.* ibique *gloſ. ff. de acquir. re-*
rum domin. l. Diuus ff. de ſeruit. ruſtic. præd. §. feræ inſtit. de
rerum diuiſ. vbi formaliter textus loquitur, feræ igitur Be-
ſtiæ, volucres, piſces, & omnia animalia, quæ in mari, cœ-
lo, & terra naſcuntur ſimul atque ab aliquo capta fue-
rint, iure gentium ſtatim illius eſſe incipiunt, quod enim
ante nullius eſt, id ratione naturali occupanti conceditur:
nec intereſt feras, beſtias, & volucres etiam in fundo ſuo
quiſquam capiat an in alieno, Cepol. *de ſeruit. vrban. præd.*
cap. 103. num. 1. Aret. *in l. 3. §. Nerua filius in 5. not. ff. de ac-*
quir. poſſeſ. Rol. à Valle *conſ. 9. num. 21. & 22. tom. 1.* adeout 29
non liceat Domino volentem ingredi fundum ſuum cauſa
venandi, vel aucupandi prohibere, *l. 3. §. planè ff. de acquir.*
rerum Domin. Cepol. *loco cit.*

Lim. ſi Dominus Terrarum proclamare fecerit, ſeu venationem in ſuo territorio prohibuerit, à qua prohibitione ſi ſubditi non reclamauerint, ſed acquieuerint non contradicendo, acquiritur ius Domino prohibendi huiuſmodi venationes, ad notata *in l. 1. & 2. C. de ſeruit. & aqua gloſ. & DD. in l. qui luminibus de ſeruit. ruſtic. præd.* cum alijs per Rol. à Valle *conſ. 9. num. 13. & 14.* vbi quòd hæc cautela pro Dominis terrarum teneat, *& conſ. 22. num. 27. & 28. tom. 2.* 30

Sublim. vt locum habeat, ſi Populus, & homines acquieuerint huiuſmodi prohibitioni per tempus longiſſimum 30. annorum, cum hoc caſu tantùm acquiratur ius prohibendi ex tacito conſenſu reſultante ex ipſa acquieſcentia, & non reclamatione, & ſubſecuta obſeruantia, vnde populus non cenſetur inuitus, *gloſ. & DD. in l. qui luminibus ff. de ſeruit. ruſtic. præd. & in cap. ſignificare de appel.* Rol. à Valle *conſ. 9. num. 15. & conſ. 22. num. 23. & 28. tom. 2.* Secus verò ſi ſubditi verbis, vel facto contradixerint proclamationibus eundo venatum, vel habita notitia de ipſis proclamationibus ſe oppoſuerint, & appellauerint iuxta cautelam Iacob de S. Giorgio relatam per Rol. à Valle *conſ. 9. num. 15. & 16. tom. 2.* 31

Ampl. 3. in piſcatione, quæ pariter tamquam omnibus libera prohiberi non poteſt, neque à Præſide Prouinciæ, *l. 3. §. plenè ff. quod vi, aut clam,* Rol. à Vall. qui alios allegat *conſ. 9. num. 2. & conſ. 22. num. 28. tom. 2.* 32

Et non ſolùm piſcari cuilibet licitum eſt in mari, quod natura omnibus patet, *l. venditor in prin. ff. commun. præ-* 33

diur.

dior. & in eius litore, *l. riparum ff. de rerum diuiſion.* quia litora communia ſunt omnibus, *l. iniuriarum act. ff. de iniur.* ac etiam io litore ante ædes, & oſtium alienum vt prohiberi nequeat, aliàs prohibens tenetur actione iniuriarum, *l. 2. §. ſi quis in mari ff. ne quid in loco public.* niſi conuentum eſſet vt in loco illo maris piſcari non poſſit, eum valeat talis conuentio, vt eſt caſus notabilis *in l. venditor in prin. ff. communia prædior.* vt comprobat Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 124. num. 1. & 2. fol. mihi* 309.

34 Verùm etiam in flumioibus, & portu, io quibus pariter ius piſcandi eſt commune omnibus, iuxta text. *in §. flumina inſtit. de rerum diuiſ.* quia flumina, portus, & ripæ licèt eſſent in dominio aliorum, tamen propter certos vſus, qui ſolis hominibus competunt, publica dicuntur, cuius reſpectu de iure naturali, gentium, & ciuili omnibus, & ſingulis licitum eſt piſcari, etiam ante ædes, & oſtium alterius, adeò vt prohibens aliquem piſcari in flumine publico teneatur actione iniuriarum, *l. iniuriarum §. ſi quis me, & §. fin. ff. de iniur.* Oinot. *in §. flumina num. 7. inſtit. de rerum diuiſion.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 124. num. 3.*

35 Lim. 1. ſi flumen, vel ius piſcandi eſſet priuatum, vt ſi Princeps, vel Ciuitas vendidiſſet alicui certam piſcariam in certo loco fluminis, ſicuti in multis locis conſuetudine eſt in more poſitum, quòd nemini priuatorum liceat piſcari in fluminibus publicis, niſi ijs ſolum, quibus à Magiſtratu conceſſum eſt, de quo plenè Iacob à S. Giorgio *in tractatu feudali, in verbo ibi fluminibus,* relat. per O.not. *in §. flumina inſtit. de rerum diuiſion. n. 8.* Cepol. *de ſeruit. vrban. prædior. cap. 124. num. 4. verſ. 2. fallit. vbi de lacu Garda*, vbi ſunt piſcariæ priuatæ, quæ venduntur.

36 Lim. 2. quando flumen non eſt publicum, ſed priuatum, ſeu proprium alicuius, quia tuoc ius piſcandi pertinet ad dominum priuatiuè quoad alios, *l. iniuriarum §. fin. in fin. ff. de iniur.* Oinot. *in §. flumina num. 8. verſ. 2. non procedit. inſtit. de rerum diuiſ.* Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 124. num. 4.*

37 Lim. 3. ſi Dominus, vel Baro prohibuiſſet piſcationem, & ipſe ſolus io diuerticulo fluminis piſcatus fuerit, & ſubditi, vel alij acquieuerint prohibitioni, nam tunc à die prohibitionis accedente legitimo tempore ad præſcribendum requiſito, non ſolum conſtituitur in quaſi poſſeſſione iuris piſcandi priuatiuè quoad alios, verum etiam idem ius præſcribit: requiritur tantùm ad hunc effectum tempus cuius initii memoria non extet quo tempore loca publica præſcribuntur, tradunt Oinot. *in §. flumina num. 8. verſ. viſi quis præſcripſiſſet inſtit. de rerum diuiſ.* Cepol. *d. cap. 124. num. 4. verſ. ſexto fallit.* per text. *in l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiu.* notat Bald. *in l. item lapilli in 2. q. ff. de rerum diuiſ.*

38 Lim. 4. non procedere vbi fuit facta conuentio, vt in aliquo flumine, ſtagno, lacu, mari, vel eorum parte piſcari ooo poſſit, *l. venditor. in prin. ff. commun. præd.* quæ lex habet locum etiam in fluminibus publicis, vt tradit Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 124. num. 4. verſ. tertio fallit.*

39 Lim. 5. neque procedere, vbi introducta eſt conſuetudo de ſolum piſcando pro vſu publico, & non pro priuato, quę conſuetudo tamquam rationabilis eſt ſeruanda, cum publica vtilitas præualere debeat priuatæ, per *text. in l. venditor. §. ſi conſtat. ff. commun. prædior.*

SVMMARIVM.

1 *Paſcua dicuntur eſſe in peculio vniuerſitatis.*
2 *Ius paſcendi quibus modis acquiratur.*
3 *Ad præſcribendum hoc ius requiritur immemorabilis, vel centenaria.*
Seruitus iuris paſcendi habet cauſam diſcontinuam, ibidem.
4 *Lim. ſupradicta procedere ſi ſeruitus ſit realis, ſecus ſi perſonalis, ſed hæc diſtinctio reijcitur.*
5 *Lim. ſi concurrat titulus, cum tunc ſufficiat etiam decennium ad eam præſcribendam.*
6 *Ius paſcendi regulariter ſpectat ad Dominum fundi.*
7 *Limit. ſi ad Dominum, & Communitatem ſpectent fructus naturales, & ad particulares induſtriales.*
8 *Poſſideri poteſt eadem res à diuerſis, ex diuerſa cauſa.*

9 *Dominium iuris paſcendi quomodo probetur.*
10 *Poſſeſſor in dubio præſumitur Dominus.*
11 *Dominium iuris paſcendi probatur ex herbarum venditione.*
12 *Probatur etiam ex annuis recognitionibus, & reſponſionibus, & ſolutione penſionis. Ex prohibitionibus, n. 13. Et ex enunciatiuis antiquis, n. 14.*
15 *Poteſt hoc ius ſpectare ad Baronem limitatè, vt ſolum ciuibus, & non exteris vendere poſſit.*
16 *Ius paſcendi competit poſt ſecatas ſegites.*
Fœnum eſt ſpecies fructus induſtrialis, ibidem.
Sub iure paſcendi non includitur, ibid.
17 *Iuris paſcendi ſeruitus quomodo probanda.*
18 *Vſus, & perceptio herbarum non præiudicat proprietario.*
19 *Poſſeſſio iuris paſcendi probatur ex fructuum perceptione.*
Poſſeſſio iuris paſcendi non eſt manutenibilis, niſi competat iure ſeruitutis, ibid.
20 *Paſcua generaliter ſunt in peculio vniuerſitatis.*
21 *Et Ciuibus iure Ciuico ius aſſiſtit in territorio habendi paſcua.*
22 *Pro ſupportandis publicis oneribus poſſunt à Communitatibus aliqua Territorij partes reduci ad bannitas.*
23 *Prohibitum eſt Baronibus, & Communitatibus facere bannitas.*
24 *Lim. pro ſeruitio Agriculturæ, & boum paſcuis.*
25 *Vnicuique licet ſuum fundum muro recingere.*
26 *Valet ſtatutum de retinendo per Ciues certo ouium numere ad ſeruandam æqualitatem.*
27 *Vnuſquiſque vti debet iure paſcendi pro modo.*
28 *Baro ſicut ſinguli Ciues vti poteſt iure paſcendi.*
29 *Ita etiam præſes, & Prælatus durante officio.*
30 *Dominus fundi non poteſt mutare ſtatum fundi in præiudicium habentis ſeruitutem iuris paſcendi.*
31 *Lim. ſi ſeruitus expreſsè conſtituta reperiatur, ſecus ſi tantùm competat iure ciuico, num. 32.*
33 *Lim. 2. ſi ſeruitus acquiſita fuerit præſcriptione, quæ durat donec fundus non reducatur ad culturam.*
34 *Et donec Dominus fundi priuati pro ſe non indigeat.*
35 *Ciues, & Incolæ habentes ius paſcendi iure ciuico, & non proprio poſſunt vti quo ad eorum animalia, ſecus quoad alia exterorum ad ſocciam retenta.*

Seruitus iuris paſcendi quomodo competat acquiratur, & præſcribatur.

ADNOTATIO II.

PAſcua dicuntur eſſe in peculio vniuerſitatis, Caſtr. *conſ. 376. ante num. 2. verſ. præterea licet p. 1.* Couat. *pract. q. 137. num. 1.* Rot. *deciſ. 632. num. 4. p. 3. recen.* 1

Acquiritur huiuſmodi ius primò inſtitutione, vel alia vltima voluntate, ſi ius paſcendi relinquatur: ſecundò ſtipulatione, pactione, vel venditione, donatione, & ſimili contractu: tertiò ſententia: quartò lege, vel ſtatuto: quintò præſcriptione, ad latè tradita per Cepol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 91. à num. 6. vſque ad* 31. 2

Ad præſcribendam tamen hanc iuris paſcendi ſeruitutem requiritur immemorabilis, ſeu tantum tempus, cuius initij memoria non extet in contrarium, vel centenaria, quoniam hæc ſeruitus habet cauſam diſcontinuam, Cepol. *loco cit. num. 32.* Cancer. *p. 3. var. cap. 4. num. 50.* Caſtil. *de vſufruct. cap. 68. num. 18.* de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. diſc. 35. num. 18.* plenè Dexat. *deciſ. Sardiniæ 70.* Rot. *in Narnien. iuris paſcendi coram Veroſpio deciſ. 300. & 347. p. 9. recen.* & ratio eſt, quia hæc ſeruitus habet cauſam diſcontinuam, cum ad eius vſum requiratur factum hominis animalia ad paſcua ducentis, & reducentis, Hond. *conſ. 79. num. 66. lib. 1. & conſ. 84. num. 28. & 29. lib. 2.* Guid. Pap. *dec. 573. num. 2.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 110. num. 2.* 3

Lim. procedere vbi ſeruitus eſt realis, quia ſcilicet per vnum fundum alteri debetur, cum tunc ipſa res, tamquam inanimata non poſſit animo ſemper, & continuo retinere 4

Digitized by Google

poſſeſſionem, ſecus autem vbi agitur de ſeruitute perſonali, vt ſi aliquæ perſonæ ius paſcendi haberent, quoniam licèt quo ad vſum facti poſſeſſio naturalis non poſſit eſſe continua, attamen ciuiliter talis reddi poteſt ratione illius poſſeſſionis reſidentis in perſona, à qua animo retinetur, & in eadem animo ſemper, & continuò continuare valet, Crauet. conſ.4. n.5. Capyc. Latr. conſult.81. n. 18. cum ſeq. Sed hæc diſtinctio communiter reprobatur, & in Curia, ac Rota, alijſque tribunalibus non admittitur, vt teſtatur D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom.4. tit. de ſeruit. ad materiam iuris paſcendi diſc.35.n.18. & 19.

5 Lim. 2. ſi concurrat titulus, nam tunc ſufficeret etiam decennium, prout in alijs ſeruitutibus negatiuis, iuxta tradita ſupra in hac deciſ. num.12. & 13. & in ſpecie videtur ſentire Cepol. de ſeruit. ruſtic. præd.cap.91. ſub num. 32. de Luca in ſuo Theat. veritat. tom.4. tit.de ſeruit.ad mater. paſcuor. diſc.39. n.10.

6 Ius verò paſcendi regulariter ſpectat ad Dominum fundi, & prædiorum, ſicut ad eumdem ſpectat herba, & prædia, in quibus illa naſcitur, ad text. in l. qua ratione, & l. adeò §.fin. ff. de acquir. rer. domin. l. ſolum §. 1. ff. de rei vindic. de Luca in ſuo Theat. verit. tom.4. de ſeruit. ad mater. iur. paſcen. diſc.35. num.4.

7 Limit. non procedere vbi ad Dominum loci, vel ad Communitatem, ſeu Dominum directum ſpectent fructus naturales, & particulares habeant tantum induſtriales, ita vt eorum dominium ad huiuſmodi tantùm fructus reſtringatur, Couar. practic. quæſt. cap. 37. num.3. in fin. Capiblanc. de Baron. tom.1. prag.11. num. 3. & tom.2. cap.74. Frec. de ſubfeud. p. 2. auctor.46. num. 11. Tuſch. lit. P. concluſ. 112. num. 7. Rendel. de paſcuis p.3. cap.3. Capyc. Latr. conſult.83 num.9. 13. 14. & 36. & ſeq. de Luca in ſuo Theat. verit. tom. 4. tit. de ſeruit. ad iuris paſcendi diſc. 35. num.7. & 8. Larea deciſ.30. num 11.

8 Siquidem non repugnat quòd eadem res à duobus poſſideatur ſubſiſtente diuerſa poſſidendi cauſa, ſi vtraque ſit compatibilis, & dari poſſit in vna, & eadem re, vt ſi poſſideatur iure ſeruitutis, iure pignoris, vel iure vſusfructus, & ab alio ſi poſſideatur iure proprietatis, & directi dominij, ſeu quòd res ſit in dominio vnius quo ad certum genus fructuum nempè induſtrialium, & in dominio alterius quoad aliud genus nempè naturalium, Alex. in l. 3. §. ex contrario num. 16. ff. de acquir. poſſeſ. Oltrad. conſ.256. num. 4. de Luca d. diſc.35. num.5. Rot. deciſ. 632. num. 3. circa med. p.3. recen.

9 Dominium verò terrarum reſpectu iuris paſcendi vtique probatur ſi conſtet, vel ex publicis documentis, vel ex teſtium depoſitionibus de dominio Domini loci, vel Communitatis, & de eius poſſeſſione, præcipuè ſi à præfatis diuidantur, & diſtribuantur terræ ad culturam, Rot. dec.
10 632. num.2. p.3. recen. cum poſſeſſor in dubio præſumatur Dominus, ad regulam textus in l. res aliena C. de rei vindic. l. ſiue poſſidetis C. de probat. cum concordantibus per Burat. dec.799. num.9.

11 Vlteriùs probatur ex pluribus continuatis herbarũ venditionibus priuatiuè quoad particulares, & alios Dominos fundorum, ſeu terrarum cum ex huiuſmodi herbarum võditione arguatur dominium, Hond. conſ.84. n.16. & ſeq. ponderans recognitionem ementium paſcua, de Luca in ſuo Theat. veritat. tom.4. tit. de ſeruit. ad mater. iuris paſcend. diſcurſ. 35. num. 10. verſ. ſecundò ex pluribus.

12 Comprobatur etiam ex pluribus exactionibus annuarum recognitionum, & reſponſionum, puta de venditione lignorum, de conceſſione paſcuorum exteris tranſeuntibus, & illic eum animalibus commorantibus, & de ſolutione penſionis conuentæ cum eiſdem, vt dixit Rot. dec. 632. num.2. p.3. recen. ex Alciat. conſ.20. num. 2. lib. 5. Io. de Amic. conſ.8. num.54. & 56. Hond. conſ.84. num. 15. lib.2.

13 Reſultat pariter huiuſmodi dominij probatio ex pluribus prohibitionibus, & bannis factis per Baronem, vel Communitatem, Hond. conſ.84. num.16. & 17. de Luca in ſuo Theatr. verit. tom. 4. tit. de ſeruit. ad mater. iur. paſcend. diſc.35. num.11.

14 Prout etiam ex pluribus enunciatiuis antiquis alijſque actibus dominium, & poſſeſſionem importantibus, præcipuè ſi Baro, vel Communitas habeant vniuerſale ius in Territorio, de Luca d. diſc.35. num.12. & 13.

15 Poteſt verò ius Paſcendi ſpectare ad Baronem ex conſuetudine, tamen limitatum, quòd forenſibus vendere nequeat, ſed teneatur ciuibus, & incolis concedere pro certo pretio, ſeu taxa, vulgò fida, ad tradita per Capiblanc. de Baron. pragm.11. num.193. & ſeq. p. 1. & tom.2. q.73. cum ſeq.

16 Ius autem huiuſmodi paſcendi, ſeu ſumendi paſcua competit poſt ſecatas ſegetes, & recollectus fructus, ad tradita per Larream alleg. 101. num. 1. Capiblanc. de Baron. p. 1. pragm. 11. & p.2. cap.75. vbi de mater. vnde prata, ſeu terræ redactæ ad vſum pratorum ad effectum fœnum recolligendi non veniunt ſub iure paſcendi, niſi poſt ſecatum fęnum, cum huiuſmodi reductio ſit ſpecies culturæ, ſeu perceptionis fructus, vt ad literam, probat text. in l. pratum ff. de verb. ſignif. & l. 1. & 2. C. de paſcuis pub. lib. 11, adeò vt fœnum ſit ſpecies fructus habens etiam de induſtriali, atque ſub iure paſcendi non includatur, Rouit. ſuper pragmaticis in rub. de paſcuis num.13. de Luca in ſuo Theat. verit. to.4. tit. de ſeruit. ad mater. paſcuor. diſc.39. n.3. & 4.

17 Prætendentibus verò ſeruitutem iuris paſcendi, non ſufficit probare huiuſmodi vſum paſcendi, niſi etiam iuſtificauerint eorum poſſeſſionem eſſe differentem à poſſeſſione vniuerſali proprietarij, ſeu Domini terrarum, & compatibili cum ea, ſcilicet quòd vſi fuerint iure ſeruitutis, vnde teſtes deponere debent, quòd ex aliqua cauſa habeant vſum ſeruitutis, Bart. in l. 1. §. hoc interdicto ff. de itin. actuq. priuat. quem ſequitur Natta conſ. 23. num. 3. Alex. conſ. 142. num.3. lib. 7. lib. 7. ponens exemplum ſi probata fuiſſet fama, quòd ius ſeruitutis competeret, Burſat. conſ.156. num.35. Cepol. de ſeruit. vrban. præd. cap. 20. num. 1. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 592. num. 2. Rot. deciſ. 632. num.2. verſ. ponderans recognitiones p.3. recen. Antonel. de temp. legal. lib.2. cap.110. num.8. & 9.

18 Et ratio eſt, quia data Domini proprietatis poſſeſſione, & dominio, etiam ſi particulares probauerint vſum inſerentem ad perceptionem fructuum herbarum, non tamen per hoc infertur huiuſmodi vſum competere iure ſeruitutis, ſiquidem ex fructuum perceptione licèt regulariter
19 probetur poſſeſſio iuris paſcendi, l. Titia ff. de ſol. l. 2. ff. de acquir. poſſ. l. litibus C. de Agricol. & cenſ. lib.10. Cæſar. de Graſſ. deciſ.14. num.4. de teſt. deciſ.10. num.3. de cauſ. poſſeſ. & prop. Tamen alio exiſtente in poſſeſſione præfata poſſeſſio vſus paſcendi non redditur manutenibilis, niſi vlterius iuſtificetur competere iure ſeruitutis, Bart. in l. quamuis §. ſi conduct. num.2. ff. de acq. poſſeſ. Cæſar. de Graſſ. dec. 21. de probat. Rot. deciſ. 506. num. 4. p. 1. diu. quia ſemper aut clandeſtina iudicabitur, aut irreleuans, dum perceptio fructuum in vſu conſiſtens contingere potuerit, vel precariò, vel familiaritate, vel Domini terrarum incuria, propterea ad fouendum bonum ius etiam ad effectum manutentionis neceſſaria eſt diſtinctio cauſæ poſſidendi, & vt vtraque ſit compatibilis, & dari poſſit in vna, & eadem re, prout poteſt ſubſiſtente diuerſa cauſa poſſidendi, nempè iure ſeruitutis, iure vſusfructus, iure pignoris, & ſimilium, Alex. in l.3. §. ex contrario num. 16. ff. de acquir. poſſeſ. Rot. dec.632. num.3. p.3. recen. Antonel. loco cit.

20 Paſcua generaliter loquendo dicuntur eſſe in peculio vniuerſitatis, ac proinde pro particularibus ius aſſiſtit, cum concurrat cauſa vniuerſalis, in qua de iure habent fundatam intentionem, Caſtren. conſ.376. ante num.2. verſ. præterea licet p.1. Couar. pract. q.137. num.1. Rot. dec.632. num.4. p.3. recen.

21 In tenutis igitur, & locis in territorio exiſtentibus Ciues attenta iuris communis diſpoſitione, ſeu naturali libertate facultatem habent cum eorum animalibus iure Ciuico pro moderato vſu ſumendi paſcua, dummodò tamen territorium ſit patrium, apertum, & Communale, ac publicis paſcuis deſtinatum, cum habitatores ſine præfato vſu commodè viuere, & ſe induſtriare non poſſint, vt probat textus in l. omnes C. de oper. pub. Bertrand. conſ.97. num. 1. vol. 1. Nouar. de grauamin. Vaſſal. p.1. grauam.32. de Luca in ſuo Theat. verit. tom.4. tit. de ſeruit. ad mater. paſcuor. diſc. 41. num.5. & diſc.43. num.2.

22 Limit. 1. quòd pro ſupportandis publicis oneribus ex iuſta,

iuſta, & rationabili cauſa Communitatibus conceditur facultas aliquas territorij partes reducendi ad bannitas, ſeu defenſas ad effectum, impedito Ciuium vſu, vendendi, & pretium erogandi in onerum ſatisfactionem, præcipuè ſi alio meliori modo publicis neceſſitatibus prouideri nequeat, nam hoc caſu expedit, vt publica cauſa priuatę præferatur, Franc. *deciſ.* 197. Maſtril. *dec.* 49. Cobel. *ad Bullam boni regiminis cap.* 50. *n.* 157. *& ſeq.* Nouat. *de grauamin. vaſſal. p.* 1. *grauam.* 30. de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. paſtuor. diſc.* 41. *n.* 8. *& diſc.* 43. *num.* 3.

23 Lim. 2. quòd licet prohibitum ſit Baronibus, ſeu locorum Dominis, ac Communitatibus facere bannitas, cluſas, ſeu reſeruationes vulgò Bannitæ, ſeu defenſæ in præiudicium Ciuium, ad tradita magiſtraliter in hac materia per Couar. *practic. quæſt. cap.* 37. Capiblanc. *de Baron. tom.* 1. *prag.* 11. *& to.* 2. *cap.* 74. *&* 75. Nouat. *de grauam. vaſſalor. p.* 1. *grauam.* de Luca *in Theat. veritat. tom.* 4. *tit. de ſer-*
24 *uit. ad mater. iuris paſcen. diſc.* 38. *num.* 2. Tamen non eſt prohibitum, vt aliqua territorij pars pro ſeruitio agriculturæ, ac beneficio publicæ annonæ reſeruetur ad vſum melioris paſcui boum aratoriorum, tamquam magis neceſſarium, cum prohibitione ne oues, capræ, ſues, aliaque animalia immitti poſſint, quod pariter dicitur bonum publicum anteponendum priuato, cum ars Agriculturæ ſit valdè priuilegiata, vti ad humanam vitam ſummè neceſſaria, Couar. *pract. quæſt. cap.* 37. Capiblanc. *de Baron. tom.* 1. *prag.* 11. *num.* 32. *cum ſeq.* Nouat. *de grauam. vaſſallor. grauam.* 34. de Luca *in Theat. verit. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. paſcuor. diſc.* 38. *num.* 8. *verſ. nam etiam, & diſc.* 41. *num.* 8. *verſ. alter caſus*, Seſſe *de Aragon.* 74.

25 Secluſa verò huiuſmodi neceſſitate pro paſcendis proprijs animalibus, ac pro maiori rerum ſuarum cuſtodia, cultura, & conſeruatione licitum eſt proprium, ac priuatum fundum muro, macerie, vel ſepe recingere, per text. expreſſum *in l. per prouincias C. de ædificijs priuat.* Couar. *pract. quæſt. cap.* 74. Capiblanc. *de Baron. tom.* 1. *pragmat.* 11. *num.* 32. *& ſeq. & tom.* 2. *cap.* 74. *num.* 8. 9. *&* 11. ad tradita per Nouat. *de grauam. vaſſallor. p.* 1. *grauam.* 34. *num.* 35. de Luca *in Theat. veritat. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. iuriſ. paſcen. diſc.* 38. *num.* 5.

26 Lim. 3. vbi huiuſmodi libertas reſtringitur, ad certum, & determinatum numerum animalium per ſingulos retinendorum ad æqualitatem, & debitam proportionem ſeruandam pro communi omnium Ciuium commodo, ne ſcilicet ditiores, & potentiores exceſſiuum numerum animalium ad induſtriam retinentes totum territorium ita occupent, vt minus potentium eiuium vſum impediant, quæ reſtrictio, & limitata determinatio tamquam rationi, & æquitati conſona omninò ſeruari debet, vt egregiè tradit Alberic. *in l. Imperatores ff. de ſeruit. ruſtic. prædior.* Cancer. *p.* 3. *var. cap.* 4. *num.* 66. Capiblanc. *de Baron. to.* 2. *cap.* 79. *num.* 3. *&* 4. Cohel. *de bon. regim. cap.* 50. *num.* 199. de Luca *in Theat. verit. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. paſcuor. diſc.* 41. *num.* 8. *verſ. tertius demum caſus.*

27 Debet propterea vnuſquiſque huiuſmodi iure paſcendi, ac lignandi, & ſimili vti pro modo, & non immoderatè, ne alijs idem ius habentibus afferatur impedimentum, & ideò pro modo poſſeſſionum ſuarum vnuſquiſque debet vti paſcuo communi, Alber. *in l. Imperatores num.* 2. *ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Cancer. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 65. *& ſeq.* Caſſan. *in conſuet. Burgun. rub.* 13. §. 3. *in fin.* Antonel. *de tempore lega-*
28 *li lib.* 2. *cap.* 101. *num.* 5. vbi ex eodem Cancer. ſubdit, quòd Dominus oppidi de iure communi ratione iuriſdictionis poteſt tot propria animalia in paſcua publica mittere, quot poteſt vnus Ciuis, prout etiam eodem priuilegio, & præro-
29 gatiuis, quibus gaudent cæteri Ciues frui etiam debet Pręſes, & Prælatus durante officio, Loffred. *conſ.* 4. *n.* 8. Cancer. qui alios allegat *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 558. *& ſeq.* Capyc. *deciſ.* 209. *num.* 31.

30 Ex quibus ſequitur, quòd Dominus fundi ſuper quo alter habet ſeruitutem iuris paſcendi, vel lignandi non poteſt immutare illius ſtatum in eiuſdem præiudicium, Cohel. *de Bon. regim. cap.* 50. *num.* 198. *cum ſeq.* Capiblanc. *de Baron. p.* 1. *pragm.* 11. *per totam, & p.* 2. *cap.* 75. latè Larrea *alleg.* 110. de Luca *in ſuo Theat. verit. tom.* 4. *de ſeruit. ad mater. paſcuor. diſc.* 37. *num.* 2. *diſc.* 38. *num.* 3. *& diſc.* 39. *num.* 5. Cranet. *conſ.* 4. *num.* 6. Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 17. *num.* 11. Surdus *conſ.* 65. *num.* 13. Nouat. *de grauam. Vaſſal. p.* 1. *grauam.* 36.

Limit. procedere ſi ſeruitus iuris paſcendi in fundo ex- 31
preſſè reperiatur conſtituta, nam tunc in præiudicium impoſitæ ſeruitutis immutari non poteſt ſtatus fundi ſeruientis, & reduci ad diuerſam culturæ ſpeciem, aut muris, vel ſepibus, aut foueis reſtringi, aliudque afferri impedimentum, quo vti, & frui nequeat paſcendi, aut lignandi iure, *l. ſeruitus §. ſi ſeruitus ff. de ſeruit. vrban. præd. §. inter inſtit. de ſeruit. ruſtic. prædior.* Antonel. *de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 110. *num.* 4. & comprobat Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 91. *num.* 56. vbi alios allegat.

Secus verò ſi ius paſcendi competat iure cuiuſdam vni- 32
uerſalis conſuetudinis, magis quàm præſcriptionis Ciuibus, & incolis ex quodam iure ciuico, & naturali depaſcendi cum eorum animalibus in agris, & fundis apertis, & campeſtris deſtinatis ad culturam ſegetum, poſt earum recollectionem, quæ conſuetudo ferè per totam Europam vniuerſaliter obſeruatur tamquam iuri naturæ, ſeu naturali rationi innixa, & quodammodò neceſſaria ad ſubleuandum Ciues, & incolas, ne inermem vitam ducant: non tamen per huiuſmodi conſuetudinem oritur formale ius, aut quæritur realis, vel formalis ſeruitus iuris paſcendi, ſed tantum tribuitur quædam libertas, ſeu naturalis facultas, vt animalia Ciuium depaſci poſſint in territorio aperto, & campeſtri, à ſegetibus non impedito, ſaluo ſemper iure proprij Domini ſuis bonis pro libito vtendi, atque ad diuerſum vſum conuertendi, iuxta communiter receptam diſtinctionem Couar. *practic. quæſt. cap.* 37. *num.* 3. *&* 4. *& ſeq.* Barbat. *de diuiſ. fruct. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 15. *& ſeq.* Tuſch. *lit. I. concluſ.* 112. Capiblanc. *de Baron. pragm.* 11. *num.* 30. *in fin.* Capyc. Latr. *conſult.* 83. *num.* 10. Nouat. *de grauam. Vaſſal. p.* 1. *grauam.* 35. de Luca *in Theat. veritat. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad materiam iuris paſcendi diſc.* 37. *num.* 4. *&* 5. *& ſeq.*

Lim. 2. ſi ſeruitus acquiſita fuerit præſcriptione, cuius 33
vigore impediri non poteſt, quin fundus ad culturam reducatur, quia ſeruitus præſcripta cenſetur ex patientia partis, quæ intelligitur præſtita durante paſcuo inculto, in quo Dominus non cenſetur inuitus, vnde reſtringi debet ad ſuos limites non cultiuationis, præcipuè quando non agitur de paſcuis publicis ad paſculandum ſemper deſtinatis, ſed de priuatis, quæ non de ſui natura, ſed per accidens ſubiaceant ſeruituti iuris paſcendi ob eorum non cultiuationem, vt benè animaduertit Rot. *dec.* 632. *num.* 4. *in fin. p.* 3. *recen.* & probat Crauet. *conſ.* 292. *num.* 4. Coſta *de port. rata q.* 159. *num.* 11. Antonel. *de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 110. *num.* 4. quamuis contrarium ſentiat Cancer. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 80. *& ſeq.*

Hinc eſt, quod licet ex præſcriptione, vel conſuetudine 34
homines Caſtri, vel Villæ acquiſiuerint ius paſcendi, vel incidendi ligna in alieno Territorio, vel prędio, tamen ſi dominus Territorij, vel prædij indigeat paſcuis, vel lignis, vel ea non ſufficiant pro vſu ipſius Domini, hoc caſu ceſſare debet præſcriptio, eaque non obſtante eſt deneganda facultas, ſeu ius paſcendi, vel lignandi, quia tunc ſuperuenit ratio contrarij vſus, per text. *in cap. ſugeſtum de decim.* Abb. *in cap. dilecti filij num.* 7. *de arbit.* Gabr. *commun. concluſ. lib.* 5. *tit. de præſcript. concluſ.* 1. *num.* 12. Cancer. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 52. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 236. *num.* 20. Afflict. *deciſ.* 290. *num.* 6. *&* 7. Antonel. *de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 110. *num.* 3.

Prout etiam Ciuibus, & incolis habentibus in Territo- 35
rio ius paſcendi, hæc facultas ſuffragatur tantùm quoad eorum animalia propria, ſecus autem quoad animalia exterorum per eoſdem Ciues, & incolas ad ſoccitam retenta, ſi hoc ius competat tantùm iure ciuico vniuerſali, & non iure proprio, & particulari, cum hoc caſu ſolũ reſtringatur quoad animalia propria, ex quo ſocius non poſſit communicare conſocio ſuum ius, ſeu priuilegium paſcendi in præiudicium aliorum conciuium, neque pro portione propria, tum quia non eſt perfectus Dominus ab initio, ſed tantùm de participantibus pro eius tãtum perſonali iniuſtitia, Capiblanc. *de Baron. pragm.* 11. *num.* 102. *tom.* 1. Otter. *de paſcuis cap.* 16. Montan. *de regal. verb. argentaria num.* 15. *fol.* 269. Adden. ad Capyc. Latr. *deciſ.* 66. *à num.* 5.

Digitized by Google

num. 5. vſque ad 11. de Luca *in Theat. veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. ad mater. iuris paſcend. diſc. 40. n. 3. vſque ad 6.*

HORTANA AQVÆ.

ARGVMENTVM.

AQua ſicut pertinet ad eum, in cuius fundo, & territorio ſcatet, ita ab eodem pro libito diſponi, ac diuerti poteſt, non obſtante præiudicio Domini fundi, & ædificij inferioris: ex ſolo curſu naturali aquarum, eiuſque vſu ſeruitus aquę non acquiritur, etiam ſi per mille annos fluxerit per cauos tamen naturales, & non manufactos in prædio ſuperiori, vbi erumpit, aliàs iure ſeruitutis competeret Domino fundi inferioris ius interdicendi aquæ diuerſionem,

SVMMARIVM.

1 *Aquæ vſus, aut iure ſeruitutis, aut iure conceſſionis competere poteſt.*

2 *Dominus fundi ſuperioris poteſt aquam ex eodem defluentem, vel ingredientem pro libito diuertere in præiudicium inferioris.*

3 *Aqua pertinet ad eum, in cuius fundo erumpit, de qua pro libito diſponere valet.*

4 *Aquæ ſeruitus non acquiritur ex curſu naturali etiam ſi per mille annos fluxerit in fundum inferiorem.*

5 *Præſcriptio nulla datur in materia decurſus aquarum.*

6 *Per aquæ curſum per cauos naturales, & non manufactos non acquiritur ſeruitus negatiua non diuertendi.*

7 *Aquæ ſeruitus cenſetur inducta per cauos manufactos.*

8 *Limit. procedere ſi opus manufactum exiſtat in fundo vbi aqua naſcitur, ſecus ſi in fundo inferiori.*

9 *Seruitus eſt ſtrictè capienda ad limites poſſeſſionis, vel conceſſionis.*

10 *Seruitus in dubio non præſumitur.*

11 *Aqua cenſetur ducta iure familiaritatis, ſi inferior nihil facit in fundo dominante.*

DECISIO XXVI.

CAtherina de Andreolis titulo donationis irreuocabilis inter viuos conceſſit Clerico Donato de Nitijs aquam parui fontis naſcentem è latere montis cuiuſdam prædij eiuſdem Catherinæ, quæ naturali curſu, & non per cauos manufactos, per montis decliuium defluens, ſe confundit cum alia aqua magna, effluente in fine plani contigui prædij, quæ per murum manufactum conſeruatur, & labitur pro vſu ædificij ferreriæ DD. de Alexandris.

Verùm intendens Donatus donatam aquam diuertere à præfato naturali curſu pro vſu, & commoditate ſui viridarij, ſe oppoſuerunt DD. de Alexandris prætendentes habere ſeruitutem negatiuam non diuertendi dictam aquam vti defluentem cum dicta aqua magna ad dictam ferreriam, vndè diſceptatum fuit coram me, an DD. de Alexandris habeant ius interdicendi diuerſionem aquæ in caſu de quo agitur, & per me negatiuè reſolutum fuit.

1 Si quidem vſus aquæ controuerſæ neque titulo conceſſionis, neque iure ſeruitutis iuſtificatur Alexandris competere, vnde cum non verſemur in terminis conſilij Bero.
2 *conſ. 144. num. 72. vol. 3.* communiter recepti, excluditur ius interdicendi huiuſmodi aquæ diuerſionem, cum Dominus fundi ſuperioris fundatam habeat intentionem, ſcilicet vt aquã ex eodem defluentem, vel ingredientem pro libito diuertere valeat, & quocumque maluerit deriuare, dummodò non conſtet ad meram æmulationem id agi, non obſtante præiudicio, ac nocumento ex hoc reſultante Domino fundi, ſeu ædificij inferioris, *l. fluminum §. fin. l. proculus ff. de dam. infect. l. ex meo ff. de aqua pluuia arcen.* ſiue aqua per [illegible]s ſubterraneas, ſiue ſupra terram dilabatur, vt inquit Maſcard. *de probat. vol. 1. concluſ. 132. num. 11. 12. & 13.* Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. n. 240. & 241.* Borgnin. *decíſ. 6. num. 49. p. 5.*

Aqua autem, ſicut ad eum pertinet, in cuius fundo, vel 3
territorio erumpit, ſeu ſcatet, *l. aquam, l. præſes C. de ſeruit. aquar.* Pariſ. *conſ. 112. num. 1. & 2. vol. 1.* Altograd. *conſ. 97. num. 23. vol. 2.* Loffred. *conſ. 13. num. 18.* Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. de ſeruit. num. 230.* De Marin. *lib. 4. reſol. 26. Theſaur. deciſ. 245.* de Luca *in Theatro veritat. tom. 4 tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc. 29. num. 2.* Rot. *dec. 460. coram Roias, & in hac eadem Meleuitana decurſus aquarum 31. Ianuarij 1656. coram Meltio.* Ita etiam de eadem à Domino fundi, vel Territorij pro libito diſponi poteſt, cum tantùm in hac materia ſit conſideranda facultas, & potentia dominij, & non tertij præiudicium, iuxta text. expreſſum in *l. 1. §. illud labeo ff. de aqua quotid. & æſtiua,* Bart. *in l. 2. ff. de flumin. num. 25.* Dec. *conſ. 243. num. 3. & 7.* Honded. *conſ. 79. num. 19. lib. 1.* Cyriac. *controu. 310. num. 140. & ſeq.* Gregor. *dec. 133. n. 5.* vbi Adden. *num. 7.* Theſaur. *dec. 245. n. 2.* de Marin. *reſol. 16. n. 8.* de Luca *in Theatr. verit. lib. 4. tit. de ſeruit. diſc. 26. n. 2.*

Nec ex ſolo decurſu naturali aquarum, eiuſque vſu, 4
aquæ ſeruitus acquiritur, etiam ſi per mille annos fluxerit in fundum inferiorem, propter libertatem ex eodem naturali curſu conſeruatam, cum res animæ expers, prout eſt aqua, nullum ius tribuere poſſit, niſi concurrat actus hominis, ad text. *in l. Proculus ff. de damn. infect.* Marin. *controuerſ. 16.* Cyriac. *controuerſ. 310. n. 156.* Cepol. *de ſeruitut. ruſtic. præd. cap. 86. aliàs 4. de aqueduct. num. 37. & 88.* Veronen. *de ſeruit. aqueduct. num. 57.* Balb. *de præſcript. 2. p. 4. prin. q. 4. ſub n. 3. fol. 218.* Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. n. 241.* Maſcard. *de probat. concluſ. 123. num. 14.* de Luca *in Theatr. veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc. 25. n. 2. diſc. 26. n. 4. & diſc. 29. n. 3.* Merlin. *deciſ. 361. n. 6. cum ſeq. & dec. 425. n. 4. 6. & 7 p. 4. tom. 2. recen. & in Meleuitana decurſus aquarum coram Roias inter ſuas impreſ. deciſ. 460.* & latiùs *in eadem 31. Ianuar. 1656. coram Meltio, & in Romana decurſus aquarum 23. Iunij 1662. coram Taia eadem Rot. dec. 164. n. 1. p. 2. diuerſ.*

Quoniam in huiuſmodi materia decurſus aquarum, 5
tamquam facultatiua nulla dari poteſt præſcriptio, Surd. *conſ. 447.* Cancer. *lib. 3. var. reſol. cap. 4. de ſeruit. ex num. 230.* Cyriac. *controu. 310. & 311.* de Marin. *reſol. quotid. 16. lib. 1.* Galeot. *lib. 2. controu. 52. & ſeq.* Theſaur. *dec. 245.* Viuian. *dec. 411.* Rot. *dec. 425. p. 4. tom. 2. recen. & in Meleuitana decurſus aquarum coram Roias inter eius impreſſ. dec. 460. & in eadem 31. Ianuar. 1656. coram Meltio*, cum alijs per de Luca *in Theat. veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. de mater. aquar. diſc. 31. n. 2. & diſc. 32. n. 3.*

Præcipuè quando aqua prout in præſenti defluxerit per 6
cauos naturales, & non manufactos, & cum alijs aquis inferioribus naturali curſu ſe immiſcuerit, quo caſu non acquiritur ſeruitus negatiua non diuertendi aquam de fundo inferiori, Surd. *conſ. 447. num. 2.* Veronen. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 1. num. 27. prope fin.* Gab. *de præſcript. concl. 10. num. 14.* & magiſtraliter dixit Rot. *dec. 164. num. 2. par. 2. diuerſ.*

Quibus non aduerſatur, quòd in fine plani contigui prę- 7
dij reperiatur murus, ſeu canale manualiter conſtructum, per quod tam dicta aqua magna, quàm dicta aqua parua fluit ad præfatam ferreriam, ac proinde Dominum fundi ſuperioris aquam diuertere, eiuſque vſum minuere minime poſſe in præiudicium fundi, ſeu ædificij inferioris, cum ſeruitus inducta cenſeatur, Bero. *conſ. 139.* Dec. *conſ. 344. num. 6.* Calcan. *conſ. 56.* Cyriac. *controu. forenſ. 310. num. 4. & 5. lib. 2.* Cancer. *lib. 3. var. reſol. cap. 4. num. 250.* Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 81. num. 27. & ſeq.* de Luca *in Theatr. veritat. lib. 4. tit. de ſeruit. ad materiam aquarum diſc. 25. n. 3.*

Quia cum huiuſmodi canale, ſeu opus manufactum, 8
exiſtat in fundo inferiori, vbi naſcitur aqua magna, & non in fundo ſuperiori, vbi naſcitur aqua parua, nullã inducere poteſt ſeruitutem, cum Dominus fundi ſuperioris nequeat prohibere nè Dominus fundi inferioris conficiat canale,

ſeu

Digitized by Google

ſeu aliud opus in ſuo fundo ad eius libitum, & conſequenter cùm non concurrat actus Domini fundi ſuperioris excluditur ſeruitus, prout è contra inducitur ſi opus manufactum exiſtat in fundo ſuperiori ex quo aqua fluit, ob efficacem præſumptionem exindè reſultantem, non eſſe ſcilicet veriſimile, quòd Dominus fundi ſuperioris permiſiſſet ab alio in eius bonis huiuſmodi conſtructionem fieri, niſi ius ſeruitutis adeſſet: qua ratione ceſſante, ceſſat etiam, vt ex opere manufacto in partibus inferioribus pro curſu aquæ poſt quàm è prædio ſuperiori egreſſa eſt arguatur ſeruitus, quia nihil intereſt Domini fundi ſuperioris poſt dictum egreſſum, ſi ab alijs, vel eum curſu naturali, vel cum opere manuali, & fabrili alibi diuertatur, ex quo non ſit amplius in eius dominio, Ruin. *iun. conſ.* 86. *ſub num.* 3. Menoch. *conſ.* 447. *ſub num.* 42. Cyriac. *controuerſ.* 610. *num.* 160. Cepol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap.* 4. *ſub num.* 58. De Luca *in Theat. verit. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc.* 26. *num.* 5. *& diſc.* 27. *num.* 2. *& diſc.* 31. *num.* 4. Antonel. *de tempore legali lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 29. Rot. *dec.* 164. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ. & dec.* 425. *num.* 15. *p.* 4. *tom.* ... *rec.*

9 Propterea cùm præfatæ aquæ ſint inter ſe penitus diſtinctæ, & ſeparatæ, nec per modum vnius continui ex eadem, ſed diuerſa fontis vena ſe confundant, & fluant, in dictum ædificium, efficiuntur diuerſi iuris, adeout conſtructio præfati muri tamquam facta pro aquæ magnæ directione, vt ex oculari inſpectione demonſtratur, non ſit extendenda ad aquam paruam, ſeruitus autem ſtrictè capienda eſt ad limites ſuæ conceſſionis, vel poſſeſſionis, & non vltra, *l. ſi manifeſtè C. de ſeruit. l. ex meo ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* & in terminis poſſeſſionis aquarum, latè Paril. *conſ.* 114. *num.* 21. *& ſeq. vol.* 1. Cepol. *cap.* 4. *de aquæductu num.* 47. Capyc. Latr. *conſult.* 8. *num.* 3. *cum ſeq. &* 11.

10 Et in dubio ſemper obſtat præſumptio excluſiua ſeruitutis, ex naturali libertatis principio ipſis rebus innixo, *l. Imperatores l. eius ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 83. *num.* 1. *&* 3. Gratian. *diſcept.* 599. *num.* 1. *verſ. prout nec poterit*, Borgnin. *dec.* 3. *num.* 1. *deciſ.* 4. *num.* 44. *p.* 5. Sued. *dec.* 177. *num.* 1. *dec.* 236. *num.* 6. Seraph. *dec.* 1422. *num.* 11.

11 Quinimò, quando inferior nihil facit in fundo dominante cauſa ducendi aquam ad ſuum fundum inferiorem, vt in præſenti, cenſetur iure facultatis, & familiaritatis aquam duxiſſe, & non iure ſeruitutis, Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 86. *num.* 88. Borgnin. qui alios refert *dec.* 6. *num.* 50. *p.* 5. & conſequenter non poteſt agere, neque reſiſtere quin ſuperior de ea pro libito ſuæ voluntatis diſponat, vt firmat Rot. *dec.* 425. *num.* 4. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.*

SVMMARIVM.

1 *Aquæ ducendæ ius ex quibus competere poteſt.*
2 *Dominus non poteſt diuertere aquam naſcentem in ſuo fundo in præiudicium iuſti tituli poſſidentis, n.* 7.
3 *Seruitus aquæ ducendæ in quacumque parte fundi conſtitui poteſt.*
4 *Aut per continuum fluxum, aut per interualla temporis.*
5 *Etiam per menſuras, per vncias, & digitos.*
6 *Circa aquæ curſum, quæ veniant conſideranda.*
8 *Dominus per cuius agrum aqua ducitur, an & quando canale mutare poſſit in alterius præiudicium.*
9 *Solitus aquæ curſus quomodo intelligatur.*
10 *Seruitus ſtrictè capienda ad limites poſſeſſionis.*
11 *Aqua pertinet ad Dominum fundi vbi ſcatet, & excludit ſeruitutem, niſi adſit opus manufactum, n.* 35.
12 *Efficitur illius poſtquàm eius prædium ingreditur, n.* 19. *ſi ſit publica, ſecus ſi priuata, n.* 20.
13 *Aqua quando dicatur publica, & quando priuata, num.* 14.
15 *Aqua priuata, quando efficiatur publica, & an à Domino fundi, in quo naſcitur, diuerti poſſit, num.* 16.
17 *Flumina de iure gentium ſunt publici iuris, ex flumine non nauigabili vnuſquiſque aquam ducere, poteſt, ibidem.*
18 *Limus, ſi omnibus ſufficiat, aliàs ſit primi occupantis.*
21 *Aqua publica quando efficiatur priuati iuris, & diuerti poſſit, ſecus ſi vicino debeatur.*
22 *In flumine priuato quilibet in ſuo ædificare poteſt, etiam ſi alteri noceret.*
23 *Flumina priuata pertinent ad illos, qui propè ab vtraque parte prædia poſſident.*
24 *Quando flumen eſt commune non licet auertere aquam in præiudicium aliorum.*
25 *Alueus fluminis non eſt immutandus, aut reſtringendus in aliorum præiudicium, num.* 26.
27 *Aqua ingrediens fundum ratione ſeruitutis paſſiuæ non efficitur propria Domini fundi.*
28 *Egrediens de fundo alterius deſinit eſſe de eius dominio, etiam ſi iure ſeruientis recipiatur, n.* 29.
30 *In aquarum commoditatibus ſtandum eſt antiquitati.*
31 *Conceſſio vſus aquæ intelligitur ſaluo vſu concedentis.*
32 *In aquarum decurſu naturali nulla datur præſcriptio.*
33 *Seruitus aquæ ducendæ quanto tempore præſcribatur, tam contra ſcientem, quàm contra ignorantem, num.* 34. *&* 35.
36 *Aquæhauſtus mediante canale quanto tempore præſcribatur.*
37 *Seruitus habens cauſam continuam, vel quaſi quanto tempore præſcribatur.*
38 *Et quæ requirantur ad validitatem præſcriptionis.*
39 *Vſus aquæ in dubio præſumitur iure familiaritatis.*
40 *In muro communi ſocius non poteſt facere fiſtulam.*
41 *Seruitus, quando dicatur habere cauſam continuam, vel quaſi.*
42 *Et quando dicatur habere cauſam diſcontinuam.*
43 *Seruitus aquæductus, quomodo non habeat cauſam continuam.*
44 *Seruitutes reales habent cauſam diſcontinuam.*
45 *Seruitutes reales quanto tempore præſcribantur, n.* 46.
47 *Seruitutes perſonales non dicuntur habere cauſam diſcontinuam.*
48 *Seruitus aquæhauſtus dicitur habere cauſam diſcontinuam.*
49 *Non præſcribitur niſi per tempus immemorabile, vel per curſum centum annorum, num.* 50.
Dummodò quis vſus fuerit aquæhauſtu proprio iure, num. 52.
51 *Centenaria præſcriptio æquipollet immemorabili.*
53 *Puteus eſt officina neceſſaria toti domui.*
54 *Redditur communis omnibus partibus, & manſionibus domus.*
55 *Poteſt eſſe communis pluribus domibus.*
56 *Poteſt eſſe communis toti viciniæ.*
57 *Ex puteo communi reſultat conſortium etiam ad effectum prælationis.*
58 *Vendita parte domus, cenſentur etiam vendita illius commoditates.*
59 *Intellige ſi verba inſtrumenti ſint ampla, ſecus ſi limitata.*
60 *In dubio ſtandum eſt obſeruantiæ.*
61 *Obſeruantia interpretatiua, an requirat temporis determinationem ſicut præſcriptiua.*
62 *Ex puteo communi poteſt condominus vſque ad Cælum haurire aquam.*
63 *Communio putei, & ædificij vſque ad Cælum ſe extollit.*

Aquæ ſeruitus quomodo acquiratur, & amittatur.

ADNOTATIO I.

AQuæ ducendæ ius competere poteſt, aut ex pacto, 1
ſeu conuentione, aut priuilegio, aut teſtamento,
vnde in præiudicium iuſti tituli poſſidentis, non poteſt 2
quis aquam naſcentem in ſuo fundo, ſeu prædio diuertere, aut impedire, Antonel. *de tempore legali lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 25. Theſaur. *dec.* 245. *num.* 5. *&* 6.

Et huiuſmodi ſeruitus non ſolùm ex capite, vel fonte, 3
ſed etiam ex quocumque loco conſtitui poteſt, *l. ſeruitus aquæductus ff. de ſeruit. ruſtic. prædior.* aut per continuum 4
fluxum,

fluxum, aut per interualla temporis, nempè pro certis diebus, & horis, *l. 1. §. ſi aquaductus ff. de ſeruit. ruſtic. prædior. l. ſi conſtituta, l. ſi is cuius in prin. ff. quemadmod. ſeruit. ammittat.* cum alijs per Cepol. *de ſeruit. ruſtic. prad. cap.*
5 86. *de ſeruit. aquaductus num.* 52. vbi quòd etiam conſtitui poſſit ſeruitus, vt aqua diuidatur per menſuras, ſcilicet per vncias, & digitos, *l. cùm conſtet in prin. l. pen. ff. de ſeruit. ruſtic. præd.*

6 Tria igitur circa aquæ curſum veniunt conſideranda, nempè lex, ideſt pactum, natura, & vetuſtas, adeout lex, & natura alterari non debeat, & quando apparet de vetuſtate, & antiqua conſuetudine, illi omninò ſtandum ſit, *l. 1. §. 1. §. denique, & in fin. ff. de aqua pluuia arcen.* Bero. *conſ. 144. num. 39. circa med. vol. 3.*

7 Vnde in præiudicium alterius non licet antiquum aquæ curſum alterare, *l. vnica verſ. generaliter ff. ne quid in flumin. publ. l. 1. §. non autem omne ff. de flumin.* Menoch. *conſ.* 909. *num. 12. in fin.* Rot. *dec. 61. num. 2. p. 4. tom. 2. recen.*

8 Et quamuis poſſit Dominus per cuius agrum aqua ducitur riuum, & canale mutare, iuxta *gloſ. in l. ſi cuius in vltim. gloſ. ff. de ſeruit.* tamen hoc ſolum permittitur ad effectum, vt aqua per riuum nouum ducatur ratione commodioris vſus ſui prędij, non autem ad effectum faciendi nouum opus, vel aliquod ædificium, & dummodò huiuſmodi mutatio non noceat habenti ſeruitutem aquæ ducendæ, *l. 1. in prin. ff. de riuis gloſ. in l. ſi cui ff. de ſeruit.* cum aliis cumularis per Bero. *conſ. 144. num. 20. vol. 3.*

9 Solitus verò aquæ curſus ille intelligitur, qui fuit præcedente æſtate, quia tempore æſtiuo aqua naturaliter fluit, non caſualiter prout contingit tempore hyemali ob pluuiarum frequentiam, Bald. *in l. item lapillis num. 8. in 8. q. ff. de rer. diuiſion.* Antonel. *de temp. legal. lib. 2. c. 81. n. 17.*

10 Hinc eſt, quòd ſeruitus ſtrictè capienda eſt ad limites conceſſionis, vel poſſeſſionis, & non vltra, *l. manifeſtò C. de ſeruit. l. ex meo ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* & in terminis poſſeſſionis aquarum latè Pariſ. *conſ. 114. num. 21. & 22. lib. 1.* Capyc. Latr. *conſult. 8. num. 3. cum ſeq. & 11.* De Luca *in Theatr. verit. tom. 4. tit. de ſeruit. diſc. 29. n. 5.*

11 Aqua efficitur de iure illius, ad quem ſpectat fundus in quo naſcitur, *l. Proculus ff. de damn. infect. l. aquam, l. Præſes C. de ſeruit. & aqua,* Dec. *conſ. 244. num. 5. & 6.* Maſcard. *de probat. concluſ. 123. rep.* Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. n. 229. verſ. cum dicta Agricola.*

12 Ampl. etiam ſi non in proprio fundo oriatur, ſed in ſuperioribus, & poſtea ingrediatur proprium prædium, nam poſt quàm ingreſſa eſt, eiuſdem propria efficitur, adeout vti, & auocare, quo ei placuerit poſſit, Pariſ. *conſ.* 112. *num. 2.* Bart. *in l. quominus in 12. q. ff. de flumin.* vbi quòd ſi conuertatur in vſum proprium prohiberi non poſſit ab habentibus prædia inferiora, Maſcard. *de probat.* qui alios plenè allegat *lib. 1. concl. 123. num. 2. & plurib. ſeqq.* Cancer. *var. reſol. p. 3. c. 4. n. 129. verſ. dicta agricola.*

13 Limit. 1. quòd licèt aqua in alterius fundo oriatur, ſi tamen ſit perennis, & in magna quantitate, vt flumen conſtituat, efficitur publici iuris tum quoad proprietatem, tum quoad vſum, nec dominus fundi poteſt illam diuertere, vti, & ducere quo ſibi placuerit, ſecus ſi ſit in parua quantitate, vt riuum tantùm conſtituat cùm tunc dicatur priuata, *l. 1. §. fluminum ff. de damn. infect.* Marc. Anton. Eugen. *conſ. 41. num. 9. & 10.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concluſ. 123. num. 19.* Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. num. 233.* Borgnin. *dec. 5. per tot. p. 5.* Franc. March. *dec. 416. num. 11. p. 1. dec. 315. num. 4. p. 2.*

14 Lim. 2. quòd in perennitate aquæ attenditur an illa ſit ita perennis, vt publicè prodeſſe ſecundùm ſuum naturalem curſum poſſit, aut non: primo caſu cenſetur publica, in ſecundo caſu priuata, & hanc eſſe puram veritatem, tradit Cancer. *var. reſol. p. 3. cap. 4. num. 232. 233. & 237.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 81. num. 37.*

15 Lim. 3. vt aqua, quæ in priuatis bonis ortum habet, ſi ad publicum locum perueniat efficiatur publica, adeout detineri, & occupari poterit tamquam publica, ſiquidem in aquarum ductu, non inſpicitur principium aquæ, ſed alnei, & meatus vnda manat, Pariſ. *conſ. 129. num. 5. vol. 4.* & per doctrinam Bald. tradit Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 123. num. 9.*

16 Sublim. quòd licèt aqua defluens ad locum publicum efficiatur publica, & vti talis occupari poſſit, non tamen interdicitur Domino prædij, vel loci à quo aqua originem trahit, quin poſſit deriuare quocumque maluerit, etiam in præiudicium habentium prædia inferiora, per text. *in l. fluminum §. fin. & in l. Proculus ff. de damn. infect. l. ex meo ff. de aqua plu. arcen.* ſiue aqua per venas ſubterraneas, ſiue ſupra terram dilabatur, cùm paria ſint ite ſuper terram, & ſubtos terram, Bald. *in l. item lapilli num. 4. ff. de rer. diuiſ.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concluſ. 123. num. 11. 12. & 13.*

17 Quando autem flumen publicum non eſt nauigabile, tunc vnuſquiſque ex eo aquam ducere poteſt auctoritate iuris gentium, quo iure flumina, & eorum vſus, ac iura ſunt publica, *§. flumina, & §. riparum inſtit. de rerum diuiſ. l. quominus ff. de flumin.* cum alijs per Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 82. num. 18.*

18 Quod procedit, quando aqua ad eum vſum, ad quem ducitur omnibus ſufficeret, aliàs melior eſt conditio primi occupantis, *l. fin. ff. de vſucap.* Alex. *conſ. 194. in prin. lib. 2.* Bald. *in l. item lapilli num. 4. & in l. 4. num. 2. C. de ſeruit.* Cyriac. *controuerſ. 462. num. 21. lib. 3.* Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 81. num. 19*

19 Aqua igitur quæ de flumine publico ducitur efficitur eorum omnium, per quorum prædia decurrit, adeout ſemel ingreſſa fundum recipientis, ſeu territorium vnius loci fiat propria Domini illius loci, & ſub eius libera diſpoſitione remaneat, *l. 1. §. illud Labeo ff. de aqua quotid. & æſtiu.* Iaſ. *in repetition. l. quominus num. 88.* vbi Rip. *num. 54. in fin. & ſeq. de flumin.* Dec. *conſ. 244. num. 3. 4. & 7.* Pariſ. *conſ. 112. num. 2. & 3.* Bardellon. *conſ. 144. num. 35. lib. 2.* Surdus *conſ. 447. num. 2.* Alex. *conſ. 108. num. 2. lib. 2.* Hond. *conſ. 79. num. 19. lib. 1.* Veronen. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 4. n. 31. verſ. tertius caſus,* Carpan. *ad ſtat. Mediolanen. p. 2. cap. 247. num. 4.* Rot. *deciſ. 261. num. 6. & 7. coram Merlino,* vbi quòd ea poteſt vti quomodo vult etiam inuito Domino fundi inferioris, *& dec. 425. num. 4. & 17. p. 4. tom. 2. recen.*

20 Secus autem eſt in aqua priuata, quæ oritur ex prædijs priuatorum, vel ex priuato flumine, quæ propterea etiam ſi alienum agrum ingrediatur, non efficitur illius agri domini, niſi ille habeat ius ducendi aquam iure ſeruitutis, vel conceſſionis factæ à Domino aquæ, vt de vera intelligentia teſtatur Bero. *conſ. 144. num. 72. & 75. vol. 3.* ad text. *in l. aquam, & tot. tit. ff. quemadmodum ſeruit. amittat.*

21 Sed ſi aqua eſſet publica, nihilominus ſtatim atque intrauit priuatum riuum deſinit eſſe publica, & efficitur priuati iuris, cuius vigore poteſt quolibet diuerti, *l. 1. §. illud Labeo ff. de aqua quotid.* Vermigliol. *conſ. 435. num. 8.* vbi ſubdit hoc procedere quamuis vicina prædia ſeruitutem, vel aliud detrimentum patiantur, Bald. *in l. aquam in prin. C. de ſeruit. & aqua, & in cap. omnes num. 21. de conſtit.* Pariſ. *conſ. 114. num. 5. & 6. lib. 1.* Menoch. *de retinen. remed. 6. num. 88. & 89.* Niſi vicino debeatur ſeruitus, vel talis aqua ab immemorabili tempore defluxerit in prædium vicini, quia tunc præſumitur ſeruitus, Gratian. *diſcept. 480. num. 10.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 81. num. 41.*

22 In flumine verò priuato poteſt quilibet in ſuo ædificare, & frui aqua dicti fluminis, dummodò principaliter id agatur ad propriam vtilitatem, *l. Proculus ff. de damn. infect.* Bald. *in l. item lapilli num. 3. & 4. ff. de rer. diuiſ.* quod procedit etiam ſi ædificium, vel molendinum alteri noceret, Iaſ. *conſ. 98. vol. 1.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 81. num. 21. & 22.*

23 Flumina autem priuata pertinent ad illos, qui propè ab vtraque parte prædia poſſident, ita vt quilibet ius habeat vſque ad medium verſus ripam, Alban. ad Bart. *in l. quominus num. 4. ff. de flumin.* Alex. *conſ. 203. num. 2. lib. 6.* Gratian. *diſcept. 480. num. 1. & 2.*
24 vnde non licet auertere aquam in præiudicium aliorum, qui ibidem prædia poſſident, quando torrens, ſeu flumen eſt commune, iuxta text. *in l. adeò §. inſula ff. de acquirend. rer. domin.* Gratian. *loco cit.* Antonel. *dicto cap. 81. num. 22. & 23.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 81. num. 21. & 22.*

25 Alueum autem fluminis nemini in alterius præiudicium immutari, aut reſtringi permittitur, *l. 1. §. ſi quis ex riuo certo ff. ne quid in flumine public.* facit text. *in lib. 1. §. de-*

nique

26 *neque ait ff. de aqua pluuia arcen.* adeout nequat fieri fiſtula, clauica, ſeruiola, formula, vel quatenus adſit eadem immutare de lignea, vel tertulea in lapideam, quæ difficiliùs tolli poteſt, præcipuè in damnum, & detrimentum habentis ſeruitutem ducendi aquam ad eius molendinum, vt tradunt Doctores relati per Borgnin. *dec.* 5. *num.* 17. & 18. *p.* 5.

27 Aqua poſt quàm ingreditur vnius territorium, licèt efficiatur propria Domini eiuſdem territorij, ſi tamen territorium, vel ager ſeruitutem aquæ ducendæ deberet, tunc aqua ingrediens fundum ratione ſeruitutis paſſiuæ non efficitur propria eiuſdem Domini fundi, quia inducta ad vnum effectum non operatur contrarium, vt comprobat Bero. *conſ.* 44. *num.* 47. *vol.* 3.

28 Egrediens verò de fundo alterius deſinit eſſe de illius dominio, & tranſit in dominium recipientis, Bart. *in l. quominus num.* 85. & 88. *ff. de flumin.* Surd. *conſ.* 447. Hond. *conſ.* 79. *num.* 19. & 20. *lib.* 1. Gregor. XV. *deciſ.* 133. *num.* 5.

29 Etiam ſi iure ſeruitutis aqua reciperetur, quia nihilominus fit recipientis, Surd. *conſ.* 41. *num.* 2. Adden. ad Gregor. XV. *dec.* 133. *num.* 7. vbi ita dixiſſe Rot. *in Bononien. Molendini coram Veroſpio.*

30 In aquarum tamen commoditatibus ſicut in paſcuis, & molendinis plurimum deferendum, & ſtandum eſt antiquitati, *l. ſi manifeſtè C. de ſeruit. l. qui luminibus ff. de ſeruit. vrban. prædior.* Borgnin. *dec.* 5. *n.* 14. *p.* 5.

31 Conceſſio vſus aquæ ſemper interpretari debet, vt minus noceat concedenti, cùm intelligatur facta quoad aquam exuberantem, vltra vſum proprium, non autem quoad neceſſariam, & opportunam ipſius concedentis, cùm reddatur inuerisſimile quòd quis velit alium ditare cum propria iactura, contra vulgatum adagium quòd prima charitas incipit à ſe ipſo, prout etiam obſeruatur in materia paſcuorum, in qua conceſſo iure paſcendi in alieno territorio, intelligitur de eo, quòd ſupereſt vltra vſum Domini, & Ciuium, Couar. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 37. *num.* 11. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 8. *num.* 6. Rouit. *ſuper prag. in rub. de paſcuis num.* 17. De Luca *in Theat. verit. com.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc.* 29. *num.* 10. & 11.

32 In aquarum decurſu naturali nulla dari poteſt præſcriptio tamquam in re merè facultatiua, Galeot. *lib.* 2. *controuerſ.* 52. & *ſeq.* Cyriac. *controuerſ.* 310. & 311. Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 4. *de ſeruit. ex num.* 230. de Marin. *reſol. quotid.* 16. *lib.* 1. Theſaur. *dec.* 245. Viuian. *dec.* 411. De Luca *in Theat. verit. com.* 4. *tit. de ſeruit. in mater. aquar. diſc.* 33. *num.* 3. Antonel. *de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 26. *verſ. vbi quod.*

33 Seruitus tamen aquæ ducendæ contra ſcientem, & inter præſentes præſcribitur ſpatio decem annorum, & 20. inter abſentes, cùm ſeruitus aquæ ductus habeat cauſam continuam, ad text. *in l.* 2. *C. de ſeruit. l. ſi quis diuturno ff. ſi ſeruit. vendat.* Bern. *conſ.* 144. *num.* 33. *lib.* 3. Cepol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap.* 86. *alias* 4. *de ſeruit. aquæductus num.* 87. *verſ. tertio requiritur.*

34 Contra ignorantem verò requiritur ſpatium tanti temporis, de cuius initio memoria non conſtet in contrarium, *l. hoc iure §. ductus ff. de aqua quotid. & æſt. l. vſum C. de aquæduct. lib.* 11. Bero. *conſ.* 144. *num.* 33. *vol.* 3. Vnde non poteſt quis aquam naſcentem in ſuo prædio diuertere, aut impedire, quando alius per tempus, cuius initii memoria non extet, aquam ad ſuum fundum duxerit per eumdem text. *in l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſt.* Alban. ad Bart. *in l. quo minus num.* 10. *ff. de flumin.* Antonel. *de temp. legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 25. *verſ. vbi idem dicit.*

35 Tres autem caſus præ cęteris in ſubiecta materia diſtinguendi ſunt, quorum primus eſt, quando agitur de aqua curſu naturali fluente à fundo ſuperiori ad inferiorem, quo caſu regula aſſiſtit Domino fundi ſuperioris in excluſionem ſeruituris, niſi legitimè conſtituta probetur, vel expreſsè pacto, conuentione, aut teſtamento, vel ſaltem præſumptiuè, ſed adminiculatiuè etiam ſi diuturno, & longiſſimi temporis interuallo in contrarium fuerit obſeruantia etiam per mille annos, quoniam cùm prouenerit ex facultate, & curſu naturali ceſſat præſcriptio, niſi concurrat opus manufactum in fundo ſuperiori, ac principaliter ordinatum pro ſeruitio fundi inferioris, & non pro ſeruitio fundi ſuperioris ab eius Domino confectum prout tradunt Doctores ſupra allegati in hac deciſione *num.* 5. & *in hac adnot. num.* 11.

Secundus caſus eſt quando vicinus per fiſtulam infixam muro communi, ſiue per aquæductum, aut per aliud opus manufactum initium habens à puteo, fonte, vel riuo exiſtente, vel reſpectiuè defluente in fundo vicini aquam ducit, & hoc caſu huiuſmodi aquæductus eſt ſpecies ſeruitutis habentis cauſam continuam, nam licèt non continuo die, noctuque aqua pro neceſſario, & opportuno vſu ducatur, ſeu hauriatur, nihilominus ipſa fiſtula, ſeu aliud opus manufactum ad inſtar tigni immiſſi continuo die, noctuque ibi exiſtit, & eſt aptum ad continuò ducendam, & exhauriendam aquam, vnde prædium ſeruiens continuam patitur ſeruitutem, quæ propterea per diuturnam poſſeſſionem præſcribitur, prout pręſcribuntur aliæ ſeruitutes tigni immiſſi, & habentes cauſam continuam, iuxta textum *in l. ſi quis diuturno* 10. *ff. ſi ſeruitus vendicet*, ibi, *quod ſi quis diuturno vſu, & longa quaſi poſſeſſione ius aquæ ducendæ nactus ſit, non ſit ei neceſſe docere de iure, quo aqua conſtituta eſt*, ita de Luca *in ſuo Theat. veritat. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc.* 33. *num.* 7. 36

Diuturnitas verò temporis ad præſcribendam ſeruitutem habentem cauſam continuam, vel quaſi continuam reputatur curſus decem annorum continuorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, *l.* 2. *vbi gloſ. in verbo quæſiſti C. de ſeruit.* etiam ſine titulo cùm tractetur de modico pręiudicio, Aret. *in §. aqua num.* 19. *inſtit. de actionib.* & tradunt Doctores relati per Antonel. *de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 1. & 2. vbi ſubdit dummodò concurrat ſcientia, & patientia illius, contra quem præſcribitur, adeout non ſufficiat ſcientia conductoris, ſeu alterius poſſidentis vi, clam, vel precariò, cùm non detur quaſi poſſeſſio incorporalium ſine ſcientia, & patientia aduerſarii, *l.* 2. *l. quoties §. ſeruitutem ff. de ſeruit.* Balb. *de præſcript. in* 2. *p.* 4. *prin. quæſt.* 1. *num.* 12. Cancer. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 4. *num.* 159. 37

Et vlteriùs exigitur non ſolùm bona fides, ſcilicet vt pręſcribens credat id ſibi licere, aliàs non curreret præſcriptio, verùm etiam voluntas vtendi iure proprio, & non per modum facultatis, ſeu familiaritatis, *l.* 2. *§. Ariſto. ibi, qui ſe putat ſuo iure vti ff. de aqua quotid. & æſt.* & tradunt Doctores relati per Antonel. *de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 4. & 5. vbi quòd in dubio vſus præſumitur potius iure facultatis, quàm iure proprio, Iordan. *Elucrub. diuerſ. lib.* 14. *tit.* 24. *de præſcript. num.* 407. & *ſeq.* 38 39

Lim. propterea principalem huius ſecundi caſus concluſionem non procedere, quando ſaltem adminiculatiuè doceatur fiſtulæ appoſitionem, vel clandeſtinam, vel precariam fuiſſe, dum murus erat communis, in quo non poteſt ſocius in præiudicium vicini, ſeu conſocii facere fiſtulam, vel aliud canale, vnde indefinitè prohiberi poteſt, reiecta diſtinctione an quis vtatur muro communi vſque ad medietatem, & in ſola parte ad ſe ſpectante, ad text. *in l. fiſtulas, ſi ſeruitus vindicetur, & l. fiſtulam ff. de ſeruit. vrban. præd.* vbi Bart. & tradunt Doctores relati per Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 49. *de fiſtula num.* 4. de Luca *in Theat. verit. tom.* 4. *tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc.* 33. *num.* 8. 40

Seruitus verò illa dicitur habere cauſam continuam, & perpetuam, quæ ſemper eſt in vſu actualiter, & potentialiter, vt ſeruitus aquæductus, & ſeruitus altiùs non tollendi, & ſimiles; quaſi continuam, ſeu quaſi perpetuam cauſam cenſetur illa ſeruitus habere, quæ perpetuò, ſeu continuò potentialiter, & non actualiter eſt in vſu, vt reputatur ſeruitus ſtillicidii, vel ductus aquæ è Cælo cadentis: & ratio eſt, quia in iſtis non requiritur ſemper factum hominis ad vſum ſeruientis, licèt requiratur aliquando à principio ad ipſam conſtituendam, vt in aquęductu, quia poſt quàm aqua eſt deriuata per riuum, vel canalem, facto naturæ continuatur, & per ſe ipſam ſemper fluit, & ita in ſeruitute tigni iniuncti, vel oneris ferendi, nam poſtquàm ſemel eſt immiſſum per ſe ipſum continuatur, quæ ratio militat etiam in quaſi perpetua, vel quaſi continua, quia licèt illa non ſemper exerceatur tamen eſt apta ſemper exerceri ſine facto hominis, prout eſt ſtillicidium, quod ſemper eſt 41

aptum

Digitized by Google

aptum recipere aquam ſine facto hominis poſt quàm con-
ſtructum , ſeu appoſitum , ac peractum fuerit , pro vt con-
tingit puta quotieſcumque aquæ è Cælo deſcendunt, vt pla-
nè tradit Cepol. *de ſeruit. vrban. præd. cap. 19. num. 5.* Balb. *de*
præſcript. in 2. p. quartæ p. prin. qu. 1. num. 2. Cancer. *lib. 3. var.*
reſol. cap. 4. num. 45. cum alijs per Antonel. *de tempor. legal.*
lib. 2. cap. 81. num. 10.
42 Diſcontinuam verò cauſam illa ſeruitus habere dicitur ,
quæ non eſt ſemper in vſu actualiter , nec potentialiter , ſed
neceſſariò requirit interpoſitionem, & in ſui vſu factum ho-
minis, quod non poteſt eſſe continuum , quia homo non
poteſt continuò operare , vt eſt ſeruitus viæ , itineris , & ſi-
milis, *l. foramen. ff. de ſeruit. vrban. præd.* Bart. *in l. 2. num. 3. &*
43 *4. C. de ſeruit.* ſubdens, quòd ſi eſſet neceſſe, vt de fonte aqua
extrahatur , & mittatur in aliquem riuum , tunc ſeruitus
aquæductus non haberet cauſam continuam, cum hoc ca-
ſu requiratur factum hominis , Cepol. *dicto cap. 19. num. 6.*
44 Antonel. *eod. cap. 81. num. 10.*

Prout etiam ſeruitutes reales qualis eſt ſeruitus vſusfru-
ctus, vel vſus, quæ habeant cauſam diſcontinuam , cum
poſſideantur mediante facto hominis , non autem facto
ſuo, ex quo hominis factum non poteſt ſemper eſſe conti-
45 nuum, & ſic non continuè poſſidentur; tamen ſpatio decem
annorum , inter præſentes, & viginti inter abſentes præſcri-
buntur, *l. ſicut C. de ſeruit.* dummodò concurrat titulus , &
46 bona fides quamuis ſcientia aduerſarij non ſit neceſſaria ,
prout exigitur in præſcriptione incorporalium, ad quorum
ſimilitudinem regulantur , ceſſante verò titulo requiruntur
triginta anni ad præfatas ſeruitutes perſonales præſcriben-
das , Aret. *in §. atque num. 18. inſtit. de action.* Cepol. *de ſeruit.*
vrban. præd. cap. 19. num. 6. 9. & 10. Antonel. *de tempor. legal.*
lib. 2. cap. 81. num. 11.
47 Seruitutes demum perſonales , ſeu perſonalia iura , quæ
debentur à re perſonæ, vt eſt vſusfructus , vſus , iuriſdictio,
& ſimilia , licèt requirant factum hominis non ſolum ab
initio , ſed etiam ex poſt facto , non tamen dicuntur habere
cauſam diſcontinuam, quia poſſunt animo poſſideri, ex quo
perſonæ debentur , non obſtante quòd actus ſint diſconti-
nui , cum attendatur propoſitum continuo animo retinen-
di ſaltem virtualiter, quod exuberat etiam ſi non ſemper
concurreret actuale, vel habituale , vt eleganter notat Bart.
in l. auſto , §. non mutat de vſucap. cum alijs relatis per Cepol.
de ſeruit. vrban. præd. cap. 19. num. 6. circa fi. verſ. ſed ſecus.
48 Tertius caſus eſt , vbi agitur de hauriendo aquam à pu-
teo, fonte, vel piſcina aliena , prout propriæ neceſſitatis, vel
vſus ratio exigit , cuius aquæ hauſtus ſeruitus cum habeat
cauſam diſcontinuam, ex quo qualibet vice , qua vicinus
aqua indiget , nouum actum pro illa haurienda, & ducen-
da facere debeat , non præſcribitur , niſi per tempus imme-
morabile, & cuius initij memoria non extet in contrarium,
vtpotè quia huiuſmodi actus de ſui natura ad ius precariũ,
ſeu facultatiuum , aut ad beneuolam , ac vrbanam permiſ-
ſionem referri poſſunt , niſi ius competat ex immemorabili,
quæ affert meliorem titulum de mundo, vt tradunt Docto-
res plenè relati per Rot. *deciſ. 101. num. 5. p. 4. tom. 2. recen. ca-*
nonizata in Romana ſeruitutis 29. Ianuarij 1666. coram Card.
Cerro, & nouiſſimè comprobat de Luca in puncto ſeruitu-
tis aquæ hauſtæ *in ſuo Theat. veritat. tom. 4. tit. de ſeruit. ad*
mater. aquar. diſc. 32. num. 6. & 7. & diſc. 33. num. 5. verſ. al-
ter caſus eſt, & num. 6. vbi animaduertit , quòd magna inur-
49 banitas eſſet vicini habentis fontem, vel puteum perennem
ſi conuicinis huiuſmodi commoditatem denegaret, præci-
puè ſi nullum damnum , vel alia incommoditas eidem
reſultaret , cum aqua , quæ ſemper fluit ; per eius hauſtum
nihil Domino diminuatur , Borgnin. *dec. 7. num. 10. & 11.*
part. 5.
50 Quòd tamen ad hunc effectum ſufficiat ſpatium centum
annorum, ex Balb. Villalob. tradit idem Borgnin. *dec. 7. nu.*
12. p. 5. cum centum annorum curſus æquipolleat imme-
51 morabili , & eiuſdem efficaciæ reddatur , vt aliàs compro-
baui .
52 Intellige ſupradicta procedere , quando quis vſus fuerit
tali aquæ hauſtu proprio iure, ſcilicet vel dominij, vel ſerui-
tutis, & non iure amicitiæ , facultatis , ſeu familiaritatis , vt
in puncto ſeruituris aquæ , tradit Borgnin. & Doctores per
eum allegati *dec. 7. num. 13. & 14. & ſeq.* de Luca *in Theat.*
verit. tom. 4. tit. de ſeruit. ad mater. aquar. diſc. 32. n. 7. & 8.

Puteus verò, ſeu fons dicitur pars integralis domus, in 53
qua extſtit, vnde quando domus licèt magna conſtruitur, &
cum ea fons, ſeu puteus, cenſetur deſtinatus in ſeruitium to-
tius domus, omniumque eius manſionum, & partium, quę 54
inter ſe dicuntur ſociæ in huius officinæ dominio, poſſeſſio-
ne, & vſu, tamquam pro communi in ſolidum poſſidentes ,
Altograd. *conſ. 12. num. 29. lib. 1.* vbi alios adducit, quinimò
vnus puteus plurium domorum vſui deſeruire ſolet, atque 55
ab eis pro communi poſſideri , vt benè probat text. *in l. quia*
hoc quarta in princ. ff. communi diuid. ibi *de puteo quæritur an*
communi diuidundo agi poſſit, & tradit Bald. *in cap. 1. §. ſi quis*
de manſo. de controu. inueſt. in vſib. feud. Cepol. *de ſeruit. vr-*
ban. præd. cap. 47. in prin. & per tot Rom. *ſing. 68.* vbi de pu- 56
teo communi toti viciniæ: & ratio eſt , quia in omnibus mã-
ſionibus , & ſingulis partibus domus diuerſi putei , ſeu fon-
tes conſtitui nequeunt , ſed vnus pro tota domo , quamuis
magna ſufficiat, prout communiter , & regulariter ædificia
ſecundùm artem regulari ſolent , vt experientia , & oculari
eorum aſpectu demonſtratur, ita de Luca *in Theat. veritat.*
tom. 4. tit. de ſeruit. ad materiam aquarum diſc. 32. num. 9. &
præcipuè in fin.

Hinc eſt, quòd ex puteo communi reſultat conſortium , 57
& connexio plurium domorum , ita ut pro vna haberi de-
beant, licèt ſint inter ſe diuerſæ, etiam ad effectum prælatio-
nis, cum ratione iſtius communionis , ſeu conſortij dicatur
quis habere participationem dominij in domo , vt ex gloſ.
Bald. Salycet, & Iaſ. tradit Gratiãn. *diſcept. 526. num. 2. tom. 3.*
de Luca *loco cit. num. 9.*

Si tamen vendatur pars domus , cenſetur etiam per ven- 58
ditorem vendita, ſeu conſtituta, vel reſpectiuè reſeruata ſer-
uitus ſuper illius commoditatibus, quas vna pars alteri præ-
ſtabat de tempore , quo erat ſub eodem dominio , præcipuè
ſi agatur de officina neceſſaria , nedum toti domui in vni-
uerſum, ſed ſingulis eius partibus, & manſionibus, pro qui-
bus ab initio æqualiter deſtinata fuit, dummodò verba con- 59
tractus ſint ampla , & continentia tranſlationem omnium
iurium, & pertinentiarum, ſcilicet ſi vna pars vendita fuerit
cum ſuis iuribus, multòque magis ſi huiuſmodi commodi-
tates referantur ad ſeruitutem habentem cauſam continuã,
& non diſcontinuam, vt per Bart Caſtrenſe, & alios *in l. qui*
binas ædes ff. de ſeruit. vrban. præd. plenè tradit Surd. *conſ. 17.*
num. 23. cum ſeq. & num. 28. cum ſeq. Bero *conſ. 132. num. 13.*
& 14. lib. 3. Rouit. *dec. 98. num. 2.*

In dubio tamen ſtandum eſſe obſeruantię tamquam con- 60
trahentium menti interpretatiuæ , quamuis non eſſet lon-
giſſimi temporis, tradit de Luca *in Theat. verit. tom. 4. tit. de*
ſeruit. ad mater. aquar. diſc. 32. num. 12. & aſſignat rationem,
quia quoties obſeruantia deducitur tamquam interpretati-
ua non exigit aliquam temporis determinationem, ſed ſuffi- 61
cit ita quandoque obſeruatum fuiſſe, licèt ſecus ſit quando
illa attendenda eſt tamquam præſcriptiua, cum tunc requi-
ratur tempus cum alijs requiſitis neceſſarijs ad præſcriptio-
nem inducendam .

Ex puteo communi pro indiuiſo poſſeſſio poteſt condo- 62
minus ex latere ſuperiori vſque ad Cælum haurire aquam ,
& facere ad hunc effectum plures feneſtras , cum huiuſmo-
di communio vſq; ad Cælum ſe extollat, ad text. *in l. altius,* 63
& l. ſi ædibus C. de ſeruit. & aqua. Borgnin. *deciſ. 8. num. 42.*
& 49. p. 5.

SVMMARIVM.

1 *Molendina ab omnibus conſtrui poſſunt, ſi alteri non com-*
petat priuilegium aut præſcriptio in contrarium.
2 *Aqua poſt quàm eſt ingreſſa alterius fundum efficitur pro-*
pria Domini fundi.
3 *In fundo alieno nemo Molendinum facere poteſt.*
4 *Priuati habentes proprietatem riui, quilibet in ſuo molen-*
dinum facere poteſt.
5 *Nec impediri quis poteſt ab habente molendinum à parte*
inferiori.
Lim. ſi nulla ſeruitus aquæ debeatur, num. 6.
Lim. ſi principaliter tendat ad nocendum alteri, n. 7.
8 *Damnum ad hunc effectum , ex quibus reſultet.*
9 *In præiudicium tertij non licet aquæ curſum alterare ,*
Amp. vt num. 10. Amp. vt omnia in priſtinum ſint re-
ducenda, num. 11. & 21.

12 *In-*

12 *Interdictum ne quid in flumine publico, quando competat, num. 13.*

14 *Molendini conſtructio ad alterius æmulationem non eſt permittenda.*

15 *Molendini noua conſtructio ab alijs impediri non poteſt, ſi aqua ſit ſufficiens pro omnibus.*

16 *Amp. vt neque a locorum Dominis impediri poſſit ſubditis.*

17 *Subamp. etiam ſi ſolus Dominus ab antiquiſſimo tempore habuerit molendina, ſecus ſi concurrat prohibitio, & populi acquieſcentia, num. 18.*

19 *Dominus ſuperioris molendini poteſt tempore pluuiæ retinere aquam in præiudicium inferioris.*

20 *Nouum molendinum non licet ædificare in præiudicium alterius, ſi diminuantur aqua, & factum, eſt deſtruendum, & reficienda damna, num. 22.*

23 *Lim. ſi damnum reſultet reſpectu frequentioris concurſus molentium.*

24 *Sublim. 1. ſi conceſſio eſſet ſine damno alterius.*

25 *Nouum molendinum ad æmulationem alterius ædificari nequit.*

26 *Neque ædificari poteſt in præiudicium habentis ius, vt ipſe ſolus habeat molendina.*

27 *Molendinum in parte inferiori fluminis poteſt conſtrui etiam ſi alteri antiquus molendinum habenti damnum inferatur.*
Intellige in molendino conſtructo in priuato flumine, ſecus in publico ibidem.

28 *Princeps, vel ſenatus poteſt prohibere ne in flumine publico non nauigabili fiat aliud molendinum in præiudicium antiqui.*

29 *Molendini conſtruendi conceſſio intelligitur ſine præiudicio tertij.*

30 *Molendinum nouum, vt deſtruatur ob præiudicium quod infertur alijs, præiudicium debet eſſe graue, & non leue.*

31 *Sed ſi damnum reddatur incertum, ſatis eſt, quod præſtetur cautio de damno infecto.*

De molendini conſtructione, & refectione ad materiam aquarum.

ADNOTATIO II.

1

Regula generalis eſt, quòd omnibus permittatur in ſuo molendinum conſtruere, ſi alter non habeat priuilegium, vel præſcriptionem iuris prohibendi conſtructionem, ſeu ædificationem alterius molendini, latè Dec. *conſ.* 243. Rol. à Vale *conſ.* 22. *num.* 1. cum alijs adductis per
2 Vrſil. ad Afflict. *dec.* 388. *num.* 1. & ratio eſt, quia aqua poſtquam eſt ingreſſa alterius fundum, efficitur eiuſdem, ſub cuius dominio, & poſſeſſione fundum exiſtit, adeo vt pro eius libito poſſit de ea diſponere, *l. fluminum in fin. & in l. Proculus ff. de damn. infect.* Pariſ. *conſ.* 179. *vol.* 4. Rol. à Vale *conſ.* 22. *n.* 1. & 2. & 3. Vrſil. *d. dec.* 388. *num.* 1.

3 In fundo verò alieno, vel in aqua aliena nemo poteſt facere molendinum, vel cluſam, etiam ſi ſit Comes, vel Rex, *cap. cum olim Abbas in prin. de offic. delegat.* & ex Bald. Alex. tradit Bero. *conſ.* 144. *num.* 97. & *ſeq. vol.* 3. vbi latè de materia per totum, Syntax. *commun. opinion. tom.* 4. *loco* 12. *tit. Miſcellan. de molendinis cap.* 4. *verſ. nemo poteſt pag.* 123. *à tergo.*

4 Si autem plures priuati habeant proprietatem canalis fluminis, ſeu riui priuati cuilibet in ſuo molendinum facere licet, eo quia prædicta ad hunc vſum deſtinata videantur, argumento eorum, quæ habentur in *l. Sabinus ff. commun. diuidun. l. fluminum in fin. & l. Proculus ff. de damn. infect.* gloſ. & Doctores omnes *in cap. cum omnes de conſtit.* & ex Bartol. tradit Bero. *conſ.* 144. *num.* 34. 95. & *ſeq. vol.* 3. Iaſ. *conſ.* 98. *vol.* 1. Alban. ad Bart. *in l. quo minus num.* 1. *ff. de fluminibus*, Antonel. *de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 21. vbi quòd hoc procedat, etiam ſi nouum molendinum alteri ſocio noceret.

5 Nec poteſt impediri ab altera parte habente molendinũ à parte inferiori, vt etiam ea inuita deueniri poſſit ad huiuſmodi conſtructionem, vt docent Doctores omnes *in l. ſi quis ex argentarijs §. ſi initium ff. de eden. & in l. ſi manifeſtè C. de ſeruit.* Syntax. *commun. opin. tom.* 4. *tit. Miſcell. de molendin. loco* 12. *cap.* 4. *verſ. molendinum habens pag.* 123.

Lim. procedere quando nulli ſeruitus aquæducendæ debeatur, ſed vnuſquiſque aqua iure proprio vtatur, attenta communione riui, & aquæ, Bero. *conſ.* 144. *num.* 34. *verſ. quia reſpondetur vol.* 3. 6

Lim. 2. procedere dummodò vicinis, ſeu habentibus molendinum, vel à parte ſuperiori, vel inferiori magnum incommodum non inferatur, ſecus autem ſi noua molendini conſtructio tenderet principaliter ad nocendum alteri parti, quæ præuenit in ædificando, quo caſu redditur illicita, & non permittenda molendini conſtructio, Bero. *conſ.* 144. *num.* 38. *vol.* 3. Syntax. *commun. opin. tom.* 4. *tit. Miſcellan. de molendin. loco* 12. *cap.* 4. *verſ. molendinum habens pag.* 123. *à tergo.* 7

Quod damnum, & præiudicium deſumitur ſi per dictam noui molendini conſtructionem afferatur impedimẽtum, ne aqua, vt prius ad alia molendina antiquiùs ædificata labatur, Bart. *in l. quominus num* 8. vbi Ripa *num.* 43. & 44. Angel. *num.* 1. Iaſ. *num.* 5. *verſ. tertiò quæritur, & cæteri ſcribentes ff. de flumin.* Bald. *conſ.* 463. *num.* 6. *lib.* 4. Rot. *dec.* 61. *num.* 1. *p.* 4. *tom.* 2. & *dec.* 683. *num.* 1. *p.* 4. *to.* 3. *recen.* faciunt latè diſcuſſa per Rot. in puncto præiudiciorum, quæ reſultare poſſunt alijs molendinis ex noui conſtructione, *dec.* 151. *per tot. eadem p.* 4. *tom.* 2. *recen.* 8

Cùm in præiudicium tertij non liceat antiquum aquæ curſum alterare, *l. vnica verſ. generaliter ff. ne quid in flumine public. l.* 1. *§. non autem omne ff. de flumin.* Menoch. *conſ.* 909. *n.* 12. *in fi.* Rot. *dec.* 61. *num.* 2. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.* 9

Quod procedit etiam ſi nouum molendinum conſtructum fuerit in notabili diſtantia ab alio, ſi ex eiuſdem murorum eleuatione aqua nequeat eadem velocitate fluere, prout prius fluebat, ex quo attollatur, & redundare debeat, ita vt primum molendinum non ita velociter molere valeat, & aquarum inundationi ſubiectum remaneat, 10
11
à qua prius erat immune, vnde omnia in priſtinum ſtatum ſunt reducenda, ac reponenda; vt animaduertit Rot. *dec.* 61. *num.* 3. 4. & 5. *tom.* 4. *p.* 2. *recen.* per text. *in l. cum conductorem C. locat. l. ſi merces §. conductor ff. eod.* Ruin. *conſ.* 80. *num.* 1. & 2. *lib.* 1. Surd. *dec.* 131. *num.* 4. Bero. *conſ.* 144. *num.* 39. *verſ. ſi verò vol.* 3.

Siquidem habenti molendinum in flumine, ſi alius ædificat alterum molẽdinum cum eius damno competit interdictum, ne quid in flumine publico, vt per Doctores communiter *in l. quominus* vbi Bart. *num.* 8. *in* 4. *q.* Iaſ. *num.* 52. & 53. Rip. *num.* 46. *ff. de flumin.* Rot. *dec.* 683. *num.* 2. *tom.* 4. *p.* 2. *recen.* vbi *num.* 3. ſubdit hoc interdictum eſſe prohibitorium, 12
& reſtitutorium, *l.* 1. *propè fin. verſ. deinde ait Prætor*, & ibi 13
glo. *in verb. deinde ff. de flumin.* Aret. *in §. ſumma num.* 7. *inſtit. de interdict.*

Quod procedit ſi molendini conſtructio facta fuerit ſiue in flumine publico, ſiue etiam in priuato, dummodò principaliter tendat ad alterius æmulationem, & damnum, quo caſu non eſt permittendum nouum ædificium, Iaſ. *in l. quo minus num.* 22. *ff de flumin.* Syntax. *commun. opin. tom.* 4. *Miſcellan. loco* 12. *tit. de ſeruit. & aqua. cap.* 1. *verſ. facere etiam.* 14

Circumſcripto verò huiuſmodi damno, qui prius molendinum in flumine fecerit, non poteſt impedire conſtructionem alterius molendini, dummodò aqua ſit ſufficiens pro omnibus tam ſuperiori, quàm inferiori molendino, nam tunc vtrique competit ius ducendi aquam ad determinatum vſum, DD. in repetitione, *l. quominus ff. de flumin.* & ſignanter Bart. *in* 5. *q.* Alex. *conſ.* 22. *in fin. vol.* 4. Cepol. *de ſeruitute vrban. præd. cap.* 50. *num.* 4. 5. & 6. Vincen. de Franc. *dec.* 183. *num.* 9. *part.* 1. Afflict. *dec.* 388. *num.* 11. 15

Amp. vt neque Dominus impedire poſſit ſubditis conſtructionem molendinorum, Calcarearum, & furnorum, Neuiz. *conſ.* 43. *num.* 7. & 8. Surd. *conſ.* 127. *num.* 23. & 54. Rol. à Vale *conſ.* 22. *num.* 1. *cum plurib. ſeqq. tom.* 2. Gratian. *diſcept.* 564. *num.* 48. *tom.* 3. Boer. *dec.* 125. *num.* 4. & 5. Burat. *dec.* 38. *num.* 2. 16

Amp. etiam ſi ab antiquiſſimo tempore ſolus Dominus habuiſſet molendina, calcareas, & ſimilia, ad quas ſubditi acceſſerint, cum nihilominus non cenſeatur eidem quæſitum ius priuatiuom quo ad alios, ne nouæ ædificentur, niſi ſubditi alia conſtruere tentantes propter prohibitionem factam deſtitiſſent, atque ab inde citra tempus ad præſcribendum requiſitum cucurriſſet, Ripa *in cap. cum Eccleſia* 17

Su-

Digitized by Google

Sutrina num.45.de cauſ.poſſeſ.& proprietat. Balb. *de præſcript. in 4.p.5.p.prin.q.5.* Surd. *conſ.* 127. *num.*23. Cepol. *de ſeruit. vrban.præd.cap.* 50. *num.*7. Roſental. *de feud.concluſ.*17.*c.*5. Gratian. *diſcept.*564. *num.*54. Afflict. *dec.*388. *num.*1. *&* 2. Capyc. *dec.*209. *num.*26. Burat. *dec.*38. *num.*2. *ibique adden.num.* 6. vbi
18 ſubdit, quòd huiuſmodi prohibitio, cui vaſſalli acquieuerunt non eſt neceſſe, quòd fuerit iudicialis, cum etiam extraiudicialis ſufficiat, vt latiùs comprobaui in alijs adnotationibus.

19 Lim. 1. principalem concluſionem, vt poſſit Dominus ſuperioris molendini tempore pluuiæ retinere aquam ſuperiùs in ſuo molendino, & impedire inferius molendinum, modò id agat ad eius vtilitatem, & non ad æmulationem, cum prima charitas incipiat à ſe ipſo, ſi molendina, niſi pluuiali tempore ſint ad molendum apta, Bald. *in rub. ff. de rerum diuiſ.col.*3. Alex. *conſ.* 174. *num.*7. *lib.*2. vbi reddit rationem, quia vtitur iure ſuo, Sperel. *dec.*55. *num.*27. *tom.*1. & latè de materia tradit Viuian. *dec.* 411. *lib.* 3.

20 Lim. 2. quòd licèt nouum molendinum non liceat ædificare in præiudicium antiquioris, quando diminuuntur aquæ pro vſu primi molendini, & impediri poſſit eiuſdem conſtructio, & ſi de facto fiat veniat deſtruendum, tamquam iniuſtè conſtructum, *l.fideicommiſſa* 11. *§.ſi quis illicitè ff.de legat.*3. *l.ſi Titius* 6. *§.officium iuncta gloſ.in verb.reſtituere l.* 1. *ff.de aqua pluuia arcend.* Caſtren. *conſ.*247. *in prin.vol.*2. Cephal. *conſ.*357. *num.*19. & aqua venit in priſtinum reſti-
21 tuenda, *l.*2. *C.de lege aquilia*, & vltra dictam deſtructionem,
22 & reſtitutionem in priſtinum, veniunt vlterius reficienda damna paſſa propter huiuſmodi cauſam, Cyriac. *controuerſ.* 310. *num.*10.11. *&* 12.

23 Secus verò eſt reſpectu frequentioris concurſus molentium, quia tale damnum conſiſtens in voluntate, & libera aliorum facultate non habetur in conſideratione, cum vnicuique liberum ſit accedere ad alia molendina, vnde huiuſmodi lucrum primi non poteſt dici radicatum, tamquam dependens ab alieno arbitrio, propterea præfatum intereſſe non reputatur iuſta cauſa impediendi conſtructionem noui molendini, quia ſufficit, quòd Dominus prioris molendini damnum non ſentiat, quamuis propter hoc non acquirat lucrum, Alex. *conſ.*194. *num.*7. *&* 11. *lib.*2. & ex Bald. Iaſ. Ripa, & alijs tradit Gratian. *diſcept.*89. *num.* 1. 2. *&* 3. *vſque ad* 10. Antonel. *de tempor. legal.lib.*2. *cap.*81. *num.*19. *verſ.ſubdens quod*, ex Crauet. *de antiq. tempor.part.* 4. *§. circa præmiſſa n.*27. Afflict. *dec.*388. *num.*12. Rot. *dec.*683. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* & faciunt tradita *in dec.* 151. *num.* 13. *eadem p.* 4. *tom.* 2. *recen.*

24 Sublim. ſi Molendini conceſſio eſſet ſine damno alterius, nam tunc nec erit licita conſtructio etiam quo ad præiudicium tantum concurſus molentium, Bero. *conſ.*144. *ſub num.*51. *vol.*3. Cyriac. *controuerſ.*310. *num.*13. *tom.*2.

25 Lim. 3. quando aliquis in inferiori parte fluminis molendinum habeat, vt non poſſit alter in ſuperiore fluminis parte aliud molendinum extruere, ſi tendat ad æmulationem alterius, ſecus verò ſi ſui commodi, & vtilitatis gratia id faceret, quia tunc prohiberi nequit, *l.*1. *§.denique ff.de aqua pluuia arcen.l.fluminum §.fin.ff.de dam.infect.* & ita diſtinguit Bart. communiter ſecutus *in l. quamuis num.* 2. *ff. de dam. infect.* ibique latè Iaſ. *num* 21. vbi de communi Gail. *obſeru.*69. *num.*27. *&* 28. *lib.*2. qui de communi Ruin. *conſ.*98. *num.*12. *lib.*4. Dec. *conſ.*373. *num.*3. *lib.*2. Sperel. *dec.*55. *num.*23. *vol.*1.

26 Lim. 4. ſi ex priuilegio, aut conſuetudine præſcripta competat ius alicui, vt ipſe ſolus habeat Molendinum, vel Hoſpitium, nam hoc caſu licet prohibere ædificium noui molendini, prout etiam per eamdem conſuetudinem, acquiri poteſt poſſeſſio, vt Ciues veniant ſolum ad meum molendinum, & prohibere ne ad aliud accendat, Bald. *in cap.ſignificante* 69. *in* 1. *notab. num.*1. *verſ. nota quod de appel. & in l. de quibus num.*32. *verſ. circa rationem*, ibi, *ſed an valeat conſuetudo de leg.* Cepol. *de ſeruit.vrban.præd. c.* 50. *num.*7. Gratian. *diſcept.* 89. *num.* 11. *&* 12. *& diſcept.*564 *num.*51. *&* 52. Syntax. *commun.opin.tom.*4. *loco* 12. *tit. Miſcell.de Molend.cap.*4. *verſ.inſuper hoc pag.*122. *à tergo*, Rot. *dec.*616. *num.*1. *p.*3. *recen.*

27 Lim. 5. quòd licèt in parte fluminis inferiori molendinum conſtrui poſſit, etiam ſi alteri antiquius molendinum habenti damnum inferatur, tamen hoc procedit in molendino in priuato flumine facto, non autem in publico, ex Bart. *in l. quominus num.*8. *&* 9. *ff. de flumin.* vbi Iaſ. *num.* 50. *& ſeqq.* Ripa *num.* 46. Aret. *in §. fin. inſtit. de interdict.* Alexan. *conſ.*203. *num.*1. *lib.*6. Rot. *dec.*61. *num.*6. *&* 7. *p.* 4. *tom.*2. *recen.*

Lim. 6. quòd Princeps, vel Senatus, aut alius ſuperior 28
poteſt prohibere ne in flumine publico non nauigabili fiat aliud molendinum in præiudicium molendini antiqui, etiam ſi præiudicium conſiſtat tantùm in diminutione lucri ob minorem concurſum molentium, ac proinde in tali caſu deueniri non poteſt ad nouam molendini conſtructionem niſi obtenta licentia à Principe, vel ſuperiore, Bald. *conſ.*463. *ante num.*6. *vol.*4. Franc. Marc. *qu.* 123. *num.*6. *p.* 1. Cyriac. *controu.*461. *num.*12. *vſque ad* 18. *& num.* 52. *verſ. & ex prædictis lib.* 3. Antonel. *de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 20.

Molendini conſtruendi conceſſio ex priuilegio à Prin- 29
cipe intelligitur ſine præiudicio molẽdini alterius antiquioris, Bald. *in l.ſi manifeſte* 7. *C. de ſeruitut.* ibique Salycet. *poſt med.verſ.ſecundo caſu*, Iaſ. *in l.quominus num.*10. *ff. de flumin.* Maſcard. *de probat. concl.* 123. *num.*22. *tom.*1. Cyriac. *controuerſ.*310. *num.* 8. *&* 9. vbi quòd conceſſio aquarum intelligitur ſine præiudicio tertij, *tom.*2. Rot. *dec.*61. *num.* 8 *&* 9. *p.*4. *tom.*2. *recen.*

Sed vt molendinum nouum deſtruatur ex præiudicio, 30
quod infert veteri, requiritur, vt præiudicium ſit graue, certum, & maximum, ſecus autem ſi ſit parui momenti, *gloſ.in l.*1. *in verbo ſine iniuria §.ſunt autem ff. ne quid in flumine public.* Bart. *in l.quo minus num.*21. *verſ.nam ſi ædificantes*, & ibi Iaſ. *num.*79. *& ſeq* Rip. *num.* 80. *ff de flumin.* Bero. *conſ.*140. *num.*24. *&* 36. Dunozet. ſenior. *dec.*231. *num.*9.

Si verò damnum reddatur incertum, & de futuris con- 31
tingentibus, ſeu dependeat à futuro euentu, vt ſi ſucceſſu temporis contingere poſſit, vt nouum canale factum pro nouo molendino arena, limoque, & materia ſuperimminente repleatur, & eleuetur in damnum alterius veteris molendini, & hoc caſu non eſt deueniendum ad deſtructionem eiuſdem molendini, ſed recurrendum ad remedium iuris in præſtari faciendo per Iudicem obligationem de damno infecto, *l.epiſtola ff.de ſeruit. vrban.præd.l.fluminum*, & ibi Bart. *ff.de damno infecto*, & ita ſtatuit Rot. *in Bononien.Molendini* 9. *Decemb.*1619. *coram Guglielm. Dunozet. inter eius impreſ.deciſ.*231. *num.*16.17.18. *&* 19. vbi quòd vigore huiuſmodi obligationis vtrique parti ſuccurratur, cum Dominus noui molendini ita obligati teneatur puta ſuis expenſis nouum canale expurgare, vt in eodem ſtatu profunditatis aluei pro vt antea reperiebatur ſecundùm menſuram factam permaneat, & conſeruetur ad euitandum damnum, & alterius præiudicium.

SVMMARIVM.

1 *Molendinum deſtructum Domino licet reficere.*
2 *Molendinum deſtructum reficiendum eſt intra annum, alias aqua ſit occupantis.*
3 *Lim. quod requiratur totalis deſtructio, & habeatur pro derelicto.*
4 *Sublim. vt molendini totalis deſtructio requiratur ſi ſit fabricatum in aqua, ſecus ſi terreum.*
5 *Sublim. vt non ſit locus occupationi ſi adſit ſpes refectionis.*

Molendinum deſtructum intra quantum tempus veniat reficiendum.

ADNOTATIO III.

Regulariter licitum eſt Domino antiquum molendi- 1
num dirutum, & deſtructum reficere argumento, *leg.chirographis ff.de admin.tutor.* cum ſimilibus allegatis per Iaſ. *in l.*2. *in fin.prin.ff.ſolut.matrim.* & iuxta ea, quæ habentur *in cap. cum ceſſiſſent de conſtit.*

Reficere tamen debet infra annum à die, quo totali- 2
ter deſtructum remanſit, adeo vt ſi reficere diſtulerit, &

aqua

Digitized by Google

àqua per dictum tempus remanſerit in ſua libertate, licèt alteri aquam occupare, & ædificare nouum molendinum in præiudicium antiquioris poſſeſſoris, qui propterea non poteſt ampliùs molendinum reficere in damnum, & detrimentum recentiùs ædificati, Bart. *in l. quominus in 15. quæſt. ff. de flumin. & in l. quoniam in 2. ſub num. 29. qu. 15. verſ. tertium eſt præferri ff. eod. tit.* Curt. ſen. *conſ. 26. n. 2.* Peregrin. *conſ. 13. n. 2. vol. 1.* Surd. *conſ. 127. n. 79. in fin. & n. 88.* Menoch. *conſ. 909. ſub n. 16. & 37.* Bero. *conſ. 144. n. 40. & 100. vol. 3.* Cyriac. *contrfamilia. 310. n. 31. & 121. tom. 2.*

3 Limit. 1. quòd ad hoc vt ſit locus occupationi duo copulatiuè requiruntur, primò, quòd antiquum molendinum ſit penitus deſtructum, ſecundò, quod fuerit habitum pro derelicto, Bart. *in l. fin. in fin. ff. de vſucap.* ibique Cuman. *num. 4.* Ripa *in l. quoniam num. 107.* vbi teſtatur de communi, licèt ipſe contrarium teneat *ff. de flumin.* Bero. *conſ. 144. num. 40. & 100. vol. 3.* Surd. *conſ. 127. num. 79. in fin. & ſeqq.* Sebaſt. Medic. *de caſ. fortuit. p. 2. qu. 8. num. 7.* Cyriac. *contrau. 310. num. 32. tom. 2.*

4 Sublim. quòd molendini totalis deſtructio neceſſaria eſt, quando molendinum eſt fabricatum in aqua, quia donec extat aliqua ſpes, ſeu pars durat occupatio aquæ, & quaſi poſſeſſio, ſed ſi molendinum ſit terreum, & ſolo cohærens, & ad illud deducatur aqua mediante cluſa, ſeu alio ædificio, aut impedimento, ne per aliam viam labatur, & hoc caſu non eſt neceſſaria totalis deſtructio, ſed ſufficit penitus deſtructam eſſe cluſam, ſeu aliud ædificium, per quod occupatur aqua, nam licèt remaneat facies molendini inutilis, non tamen retinetur aquæ quaſi poſſeſſio, in qua fundatur molendini ſubſtantia, ita ex Bart. Cyriac. *contrau. 310. num. 125. & 126. tom. 2.*

Lim. 2. vt non ſit locus occupationi ſi adſit ſpes, &
5 poſſibilitas refectionis, & vſus molendini, cum eius quaſi poſſeſſio retineatur per quaſcumque reliquias, etiam modicas ſuperextantes, ac proinde ad eam amittendam requiritur totalis deſtructio, ſecus verò ſi non adſit ſpes reædificationis, aut reparationis, & aqua alium naturalem curſum ſuſceperit, Cyriac. *contrau. 310. num. 128. tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſticis prohiberi non poteſt à Magiſtratibus laicis, ne conſtruant molendina, vel furna, & ne accedant ad alia, quàm ad propria vniuerſitatis.*

2 *Referuntur reſolutiones Sacræ Congregationis Immunitatis circa nullitatem ſupradictæ prohibitionis, n. 3. vſque ad 7.*

8 *Edicta ſecularium ſi videantur comprehendere Eccleſiaſticos poſſunt cogi ad declarandum.*

9 *Refertur reſolutio Sac. Congregationis quo ad dictam declarationem.*

10 *Eccleſiaſtici poſſunt retinere pro eorum vſu in proprijs domibus molendina, ſeu vulgò Centomole.*

11 *Laici accedentes ad molendina Eccleſiaſticorum contra prohibitionem edicti ſecularis non ſunt puniendi.*

12 *Alids læderetur immunitas Eccleſiaſtica.*

13 *Lim. vbi eſſet facta conuentio inter homines de accedendo ad vnum molendinum.*

14 *Barones non habent ius prohibendi ſubditis acceſſum ad molendina ſibi placita.*

15 *Neque hoc ius venit in inueſtitura cum molendinis.*

16 *Statutum cogens homines ire ad vnum molendinum ſapit Monopolium, & non eſt ſeruandum.*

17 *Molendina Eccleſiaſticorum non poſſunt viſitari à Magiſtratu ſæculari ſub prætextu fraudis.*

18 *Referuntur reſolutiones Sacræ Congregationis quo ad dictam exemptionem, num. 19.*

20 *Fraudes ſi committantur in molendinis Eccleſiaſticorum, cauſa cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

21 *Laici ſunt incapaces exercendi iuriſdictionem in Eccleſiaſticos, eorumque bona, num. 25. 28.*

22 *Bona Eccleſiaſticorum, tam iure diuino, quàm humano, ſunt libera, & exempta à Laicali iuriſdictione.*

23 *Dicuntur Sancta Sanctorum.*

24 *Dicuntur patrimonium Chriſti.*

26 *Ab Eccleſia damnati fuerunt, qui contra eius immunitatem ſcripſerunt.*

27 *Conſuetudo etiam immemorabilis contra libertatem Eccleſiæ non tenet ſine priuilegio Apoſtolico.*

29 *Præſcriptio, omniſque alia conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam quotannis interrumpitur per fulminationem Bullæ Cœnæ Domini.*

30 *Et reprobantur, & annullantur à Bulla Vrbani VIII. præſeruatiua iurium Eccleſiæ.*

An molendina Eccleſiaſticorum viſitari poſsint à Magiſtratu ſæculari.

ADNOTATIO IV.

PRæmittendum eſt poſſe Eccleſiam, & Eccleſiaſticos 1 habere, & retinere propria molendina, vndè prohibitio facta à Dominis, vel Magiſtratibus laicis ne perſonæ Eccleſiaſticæ conſtruant molendina, vel furna, vel non accedant ad alia, quàm ad illa Dominorum ſecularium, redditur nulla, & contra libertatem Eccleſiæ, Felin. *in cap. cum Eccleſia Sancta Maria num. 69. & 110. qu. 2. de conſtitut.* ibique Abb. *num. 31.* Couar. *in cap. poſſeſſor. 2. p. §. 4. num. 7. de reg. iur. fol. mihi 477.* Io: Andreas *in cap. fin. ſub num. 4. de immunit. Eccleſ. in 6.* Surd. *conſ. 301. num. 45.* Gabr. *conſ. 47. num. 3. vol. 2.* Capr. *conſ. 15. num. 38.* Lapus *alleg. 92. n. 3. & 6.* Ancbar. *conſ. 115. num. 11.* Bald. *conſ. 71. lib. 1.* Alex. *conſ. 211. num. 11. lib. 2.* cum aliis per Gratian. *diſcept. 564. num. 48. vſque ad 50.* & ita paſſim declaraſſe Sac. Congreg. Immunitatis patet ex reſolutionibus relatis per Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 49. à num. 3. vſque ad 17.* & ſignanter *in vna Firmana die 2. Iunij 1620. cenſuit molendinum Menſæ Epiſcopalis non comprehendi ſub prohibitione per Communitatem facta, ideoque Archiepiſcopum vti poſſe iure ſuo, & remedijs Sac. Canonum.*

Idem reſpondit *in Aeſina die 8. Aprilis* 1631. nempè, 2 *ſtandum eſſe in deciſis, ſcilicèt ſub decreto Gubernatoris comprehendi non potuiſſe molendina Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, nec ſuffragari concordiam à Sede Apoſtolica confirmatam, cum ſit inita inter merè laicos, ideòque Gubernatorem teneri facere declarationem, & conſulere propria conſcientia.*

Et in alia *Cephaluden. die 21. Auguſti* 1631. reſpondit, 3 *Epiſcopo, vt procedat ſeruatis ſeruandis, ad cenſuras contra Marchionem, & alios impedientes oliuas macinare in molendinis ipſorum Eccleſiaſticorum.*

Hoc idem decreuit in vna *Baren. die 11. Septemb.* 1634. 4 ſcilicet, *edictum Vniuerſitatis terræ Moguni prohibens macinare frumentum, niſi in certis molendinis eſſe contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam: ideò Archiepiſcopus curet reuocari.*

Rurſus in vna *Maceraten. ſub die 27. Septembris* 1632. 5 iniunxit, *Epiſcopo vt tueatur immunitatem Collegio Societatis Ieſu competentem reſpectu molendini exiſtentis in territorio Maceratæ.*

Ac in vna *Vgentina die 15. Februarij* 1633. dixit, *Eccle-* 6 *ſiaſticos non poſſe cogi ire ad certum molendinum iuxta edictū Baronis, vel communitatis, illoſque ab Epiſcopo tuendos remedijs Sac. Canonum, eiſdemque Eccleſiaſticis ſeruandam eſſe ſolitam franchitiam.*

Vlteriùs in vna *Maceraten. die 19. Ianuarii*, cenſuit, *ſub* 7 *prohibitione ſoluendi gabellā della Peſa, non comprehendi molendina Eccleſiaſticorum, ac molentes in dictis molendinis.*

Hinc eſt, quòd ſi edicta Baronum, ſeu aliæ prohibitio- 8 nes Magiſtratus ſæcularis videantur comprehendere Eccleſias, ſeu Eccleſiaſticos habentes propria molendina, ſeu ne ad alia accedant pro eorum libitu, cogi poſſunt per Ordinarios ad faciendam declarationem, quòd molendina Eccleſiaſticorum non comprehendantur ſub edictis, vt ſæpè cenſuit eadem Sacra Congregatio, & præcipuè in vna *Firmana die 19. Nouembris* 1630. ſcilicet, *Communitatem Montis Georgii teneri facere declarationem quod prohibitio emanata nō eundi ad alia molendina, quàm ad molendina ipſius Communitatis non comprehendat molendina Archiepiſcopi, & Eccleſiaſticorum, quamuis extra territorium eiuſdem loci exiſtentia, ipſaque Communitate renuente, procedi poſſe remedijs Sacrorum Canonum, ſeruata tamen eidem Communitati facultate probandi ſeruatis ſeruandis allegatam quaſi poſſeſ-*

ſionem immemorabilem , ſuper cuius releuantia erit poſtea
diſcutiendum in hac Sac. Congreg.
9 Et in alia *Ilicien. die 30. Septemb.* reſcripſit Epiſcopo,
molendina menſa Epiſcopalis non comprehendi, nec poſſe com-
prehendi in bannimentis, & edictis laicorum, & propterea
cogendos eoſdem remedijs Sac. Canonum ad hoc declarandum
ne libertas Eccleſiaſtica impediatur, de quibus reſtatur Ia-
cob. Pignatel. *conſult. canon. 49. ſub num. 4. & 13.*
10 Amp. vt Eccleſiaſticis perſonis etiam ſit permiſſum reti-
nere molendina, vulgò nuncupata Centomole in proprijs
domibus pro eorum vſu, & familiæ, vt cenſuit Sac. Con-
greg. Immunitatis iniungendo Epiſcopo, vt immunitatem
Eccleſiaſticam tueatur *in vna Licien. 20. Septemb.* 1650.
Iac. Pignatel. loc. cit. num. 12.
11 Amp. vt Operarii, & alii laici, qui accedunt ad mo-
lendum in molendinis Clericorum non ſint puniendi, &
carcerandi, nec pęnæ ab eiſdem exigendę vigore prohibitio-
nis factę à Dominis temporalibus de non accedendo ad alia
molendina, quàm illorum, cum etiam hoc redundet in
derogationem, & læſionem libertatis Eccleſiæ, ideò ſupra-
12 dicta attentantes ſunt ipsò factò excommunicati, cum nec
directè, nec indirectè immunitas Eccleſiæ lædi debeat, per
text. *in cap. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* Lopez *alleg. 92. n.*
3. Syluest. *in verbo Immunit. il 2. num. 3. in fin.* relatos per
Gratian. *diſcept.* 564. *num.* 58. & 59.
13 Lim. hanc ampliationē, quando eſſet facta conuentio per
homines alicuius vniuerſitatis de accedendo ad vnum mo-
lendinum, nam hoc caſu prætendi non poteſt per Eccleſia-
ſticos habentes molendina propinqua, quòd huiuſmodi cō-
uentio ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, & in eius læ-
ſionem, & propterea nulla incurrit cenſura, quoniam
ſtante libertate accedendi ad quæcumque molendina ad li-
bitum, conuentio eundi magis ad vnum molendinum,
quàm ad aliud eſt actus conſecutiuus præcedentis liberta-
tis, & conſequenter minimè illicitus ex prætextu læſionis
dictæ libertatis Eccleſiaſticæ, Vermigliol. *conſ. crim.* 110.
num. 3. *verſ. nullo iure, & num.* 4. iuxta tradita per Lancel-
lot. Aegid. Bellamer. Pariſ. Flam. Pariſ. in locis per eum-
dem allegatis.
Amp. vt Ciuitates, & Domini locorum non ſolùm
14 non habeant ius prohibendi Eccleſiaſticis acceſſum ad mo-
lendina ſibi placita, ſed nec etiam aliis ſubditis ſæcolaribus,
& merè laicis abſque legitimo titulo, vel legitima præſcri-
ptione, cum huiuſmodi facultas ſit priuati iuris, adeò vt nec
ius prohibendi competat ijs, ad quos pertinent regalia,
Brun. *conſ. 56. in prin. verſ. & breuiter*, Io. Fab. *in §. aqua*
num. 21. verſ. & ideò credo inſtit. de action. Aym. *conſ.* 871.
num. 5. & conſ. 896. *num. 6. lib.* 5. Surd. *conſ.* 127. *num.* 35.
& 55. *& conſ.* 154. *num.* 11. 12. 13. *& ſeq.* Veronen. *de ſer-*
uit. vrban. præd. cap. 50. num. 2. verſ. ſed contrarium, Guid.
Pap. *deciſ.* 298. *in prin.* Rot. *dec.* 530. *num.* 2. *p.* 2. *recen.*
confirmata coram Buraro *in eius impreſ. dec.* 414.
15 Immò nec etiam ius hoc prohibendi venit in con-
ceſſione inueſtituræ cum molendinis, cum huiuſmo-
di conceſſio regulari debeat ſecundùm iuris communis
diſpoſitionem ſine præiudicio libertatis, & priuati iuris
accedendi ad molendinum magis placitum, Capiblanc. *de*
poteſt. Baron. pragm. 14. *num.* 4. 5. *&* 6. Surd. *conſ.* 127.
num. 27. Vermigliol. *conſ. crim.* 100. *num.* 2.
16 Vndè ex hac ratione ſeruandum non eſt ſtatutum co-
gens homines ire ad molendina Ciuitatis, vel Baronis,
tamquam inhoneſtum, & ſapiens monopolium, vt de
magis recepta ſententia reſtatur Vermigliol. *d. conſ.* 100. *n.*
3. quam etiam Rot. ſequitur, *vt dec.* 50. *num.* 23. *verſ. cæ-*
terum, & num. 24. *&* 25. *p.* 2. *diu.*
17 Ex quibus ſequitur, quòd molendina Eccleſiarum, &
Eccleſiaſticorum non poſſunt viſitari, & perquiri à Iudi-
cibus laicis, & Magiſtratu ſæculari, etiam ſub prætextu,
quòd in illis committantur fraudes, & quamuis molendi-
narij, eorumque operarii ſint laici, cum debeant gaudere
eadem immunitate, qua gaudent ipſa Eccleſiaſticorum
bona, ſed recurrendum eſt ad Curiam Eccleſiaſticam,
eaque adeunda ſuper recognitione fraudum, vt cen-
ſuit Sacr. Congr. Immunit. in vna Auximana die 23. Iu-
lii 1647. per hæc verba: *Vtraque parte informante appalta-*
toribus non licere perquiſitionem facere in molendinis, & alijs
in bonis, ſeu locis Commendæ S. Philippi Religionis Hieroſo-
lymitanæ, niſi mediante miniſterio Curiæ Eccleſiaſticæ, cui
detur licera pro huiuſmodi perquiſitione.
Et in alia Viterbien. die 13. Auguſti 1647. prætendente 18
Commiſſario Vetrallæ propria auctoritate viſitare, reui-
dere menſuras molendinorum Eccleſiaſticorum reſcripſit,
hoc non eſſe permiſſum in molendinis Eccleſiaſticorum, etiam ſi
molendinarij ſint laici, ſed inſpectionem, cognitionem, ac pu-
nitionem delinquentium circa menſuram ſpectare ad Eccle-
ſiaſticum.
Hoc etiam luculenter ſtatuit in vna Veliterna die 12. 19
Ianuarii 1649. nempè, *menſuras vulgò nuncupatas le ſco-*
delle ablatas à molendinis Eccleſiaſticorum de ordine Guber-
natoris dictæ Ciuitatis eſſe reſtituendas Curiæ Epiſcopali, &
eamdem Curiam eſſe adeundam ſuper cognitione fraudum, vt
prætenditur in dictis molendinis commiſſarum.
Hinc eſt, quòd ſi à Communitatibus, eorumque 20
miniſtris prætendatur ab Eccleſiaſticis, eorumque Con-
ductoribus, Miniſtris, ac molendinariis, quòd fraudes
committantur in publicum damnum, & præiudicium,
recurrendum eſt ad locorum Ordinarios, tamquam com-
petentes, qui rigorosè punire curabunt pro modo contu-
maciæ, & delicti qualitate, cum laici ſint omninò inca- 21
paces exercendi iuriſdictionem in Eccleſiaſticos, eorumq;
miniſtros, & bona, tamquam iure, tam diuino, quàm 22
humano libera, immunia, & exempta non ſolùm à foro
ſæculari, verùm etiam à quacumque alia ſubiectione,
opere, iuriſdictione, legibus, aliiſque quibuſcumque
laicis oneribus, vt nemo Orthodoxus dubitauit de verita- 23
te huius concluſionis, cum bona Eccleſiaſtica dicantur
Sancta Sanctorum, *cap. nulli liceat, & cap. quicumque* 11.
quæſt. 2. & patrimonium Chriſti, *cap. ex eo de elect. in* 6. 24
& propterea habens iuriſdictionem tantùm laicalem in iis 25
nullam poteſtatem habet, *cap. quæ in Eccleſiarum, & cap.*
Eccleſia Sancta Maria de conſtitut. Thom. del Bene *de im-*
munit. Eccleſ. cap. 10. *dub.* 16. *num.* 2. 3. *&* 4. *tom.* 2. & no-
uiſſimè ex auctoritate Sacræ Scripturæ, reſolutionibus Sa-
crorum Generalium Conciliorum, decretis Sacrorum Ca-
nonum, ciuilibus Imperatorum legibus, ac Doctorum
atteſtationibus pleniſſimè comprobat Pignatel. *conſult. ca-* 26
non. 49. *num.* 1. vndè ſemper ab Eccleſia damnati fuerunt,
qui temerariè hanc veritatem impugnare auſi fuerunt, vt
dixit magiſtraliter Rot. in Rauennaten. emphyteuſis co-
ram Merlino *deciſ.* 42. *num.* 3. *p.* 6. *recen.*
Nec ad hunc effectum ſuffragatur conſuetudo in con- 27
trarium hactenus obſeruata etiam per tempus immemora-
bile, cuius initii memoria non extet, cum reddatur nul-
lius releuantiæ defectu incapacitatis laicorum iuriſdictio- 28
nis Eccleſiaſticæ; vndè numquam inchoari, & perfici po-
tuit, ſine legitimo titulo, aut ſaltem fama priuilegii A-
poſtolici, & abſque licentia, & patientia Eccleſiaſtico-
rum, qui potiùs ſemper ſe oppoſuerunt, quoties ad eo-
rum notitiam peruenit; immò quolibet anno per genera-
lem proceſſum vigore publicationis Bullæ Cœnæ Domini 29
interrupta remanet omnis poſſeſſio, præſcriptio, aut con-
ſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam introducta,
Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 49. *num.* 17. ex Felin. *in*
cap. cum non liceat ſub num. 9. de præſcript. Gratian. *diſcept.*
52. *num.* 6. Creſcen. *dec.* 4. *num.* 5. *de locat. & conduct.* la-
tè Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 6. *num.*
11. & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus per eum
relatis.
Accedente vlterius Bulla Vrbani VIII. emanata ſub die 30
5. Iunii 1641. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtoli-
cæ, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vbi annullantur,
& reprobantur, & declaratur ſemper fuiſſe nullas, &
reprobas omnes conſuetudines contra immunitatem Ec-
cleſiaſticam, de qua Thom. del Bene *loc. cit. num.* 13. &
Rot. *in Tiburtina affictus* 19. *Iunij* 1648. *§. neque prodeſſe*
coram Card. Corrado in Romana domus 14. *Iunij* 1649. *§.*
nec huiuſmodi coram Royas in Cracouien. diſmembrationis
decimarum 3. *Iunii* 1650. *coram Verоſpio in Pampilonenſi*
Vicaria 26. *Maii* 1653. *§. nihil refragan. coram Meltio, &*
in Brunduſina Archipresbyteratus 10. *Februarii* 1659. *§. mi-*
nuſque coram Meltio.

PRÆ-

PRÆNESTINA CONTRIBVTIONIS.

ARGVMENTVM.

A Contributione taxæ Seminarij Clericorum nullus eſt exemptus, niſi qui nominatim à Sacr. Concilio Tridentino eximuntur, neque Cardinales, neque Regulares, etiam Mendicantes, neque Confraternitates laicorum, aut Hoſpitalia, ſi habeant beneficia annexa: immò etiam quo ad bona propria, in eo quod ſupereſt vltra neceſſariam ſuſtentationem.

SVMMARIVM.

1 *A contributione taxa ſeminarij nullus eximitur, niſi qui nominatim à S. Concilio eximuntur.*
2 *Cardinales tenentur contribuere ſeminario pro eorum beneficijs.*
3 *Regulares etiam mendicantes pro beneficijs annexis contribuere tenentur ſeminario.*
4 *Decima Papalis non eſt ſoluenda, ſi præbenda ſit tenuis.*
5 *Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur ſeminario contribuere.*
6 *Beneficium dicitur tenue, ſi eius fructus annuatim non excedant ſeptem florenos aureos.*
7 *Florenus idem eſt, ac ducatus aureus de Camera.*
8 *Taxa ſeminarij eſt ſoluenda nulla habita ratione, an beneficium ſit pingue, vel tenue.*
Decretum Concilij Tridentini non recipit declarationem ab extrauag. declarationes de decimis, ibid.
9 *Effrenatus verborum contextus nullam admittit reſtrictionem.*
10 *Confraternitates laicales ſi poſſideant bona Eccleſiaſtica tenentur ad contribuendum ſeminario, num. 18.*
11 *Hoſpitale ſi poſſideat bona Eccleſiaſtica tenetur contribuere ſeminario.*
12 *Vniones beneficiorum, & applicationes bonorum Eccleſiaſticorum cenſentur factæ ſine præiudicio taxæ ſeminarij.*
13 *Amplia præcipuè ſi expreſsè derogatum non fuerit taxæ ſeminarij.*
14 *Legata facta ad effectum conducendi Grammaticum ſeminario applicari poſſunt.*
15 *Monaſteria, Collegia, Regulares etiam Mendicantes tenentur, quoad bona propria contribuere ſeminario de redditibus vltra neceſſariam ſuſtentationem.*
16 *Priuilegia, & exemptiones in præiudicium taxæ ſeminarij non ſunt obſeruanda.*
17 *Dictio ſaltem non eſt limitatiua, ſed implicatiua.*
18 *Confraternitates laicorum in ſubſidium compellendæ ad contribuendum ſeminario, ſi Epiſcopatus, & beneficiorum redditus ſint tenues.*
19 *Solus Pater tenetur alimentare filios, & in ſubſidium Mater.*
20 *Frater diues tenetur alere fratrem pauperem.*
21 *Auus paternus, eiuſque hæredes in ſubſidium tenentur dotare neptem ſpuriam.*

DECISIO XXVII.

OCcaſione generalis Diœceſanę viſitationis Præneſtini Epiſcopatus mihi ab Eminentiſs. & Reuerend. D. Card. Antonio Barberino Epiſcopo demandatæ fuit erectũ Clericorum ſeminarium in executionem decreti Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap.* 18. & applicata iuxta eius formam pro einſdem manutentione taxa ab Eccleſiaſticis, & locis pijs contribuenda, ex ſubtractione fructuum menſæ Epiſcopalis, Cathedralis, aliorumque beneficiorum, & redditunm Eccleſiaſticorum. Verùm contendentes Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ, &
Laicorum Confraternitates Terræ Cauarum non teneri ad huiuſmodi contributionem, dubitatum fuit, vt in puncto, & pro taxæ ſubſiſtentia, eiuſque executione præualuit ſententia, ſalua tamen moderatione taxæ quatenus non ſit exceſſiua, ex eo præcipuè, quia ſeminarium habet intentionem fundatam in decreto Sac. Concilij Tridentini 1
in d. cap. 18. cuius vigore ab huiuſmodi contributione nullus eſt exemptus, niſi qui nominatim ab eodem Concilio excipiuntur, ita vt etiam Cardinales cogi poſſint ad cō- 2
tribuendum de fructibus beneficiorum, quæ poſſident in Diœceſi in qua ſeminarium inſtitutum reperitur, non obſtantibus eorum ampliſſimis priuilegijs, vt ſæpè declarauit Sac. Cong. Concilij iuxta reſolutiones relatas per Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 221. *num.* 11. Sel. *in ſelect. Canon. cap.* 10. *num.* 11. Barboſ. *in Concil. Trid. d. cap.* 18. *num.* 16. & 23. vbi refert alias Sac. Congr. reſolutiones ex Aldan. *in compend. canon. reſol. lib.* 1. *tit.* 18. *num.* 5.

Quinimò etiam Regulares, & Fratres Mendicantes ex 3
redditibus beneficiorum Monaſterijs annexorum tenentur ad hanc contributionem, etiam ſi in eorum Monaſterijs Grammaticæ lectiones, & conſcientiæ caſuum quotidiè habeantur, habita tamen ratione impenſarum, quæ ante Concilium fieri ſolebant pro Lectorum manutentione, Sel. *in ſelect. canon. cap.* 10. *num.* 19 Barboſ. *in Concil. in citato cap.* 18. *num.* 28. Bonfadin. *in Theſaur. Eccleſ. reſol.* 32. *num.* 9. Nouar. *in Lucern. regul. verb. Mendicantes num.* 43. Pignatel. *conſult. canon.* 221. *à num.* 5. *vſque ad* 8. vbi ita cenſuiſſe Sac. Congreg. contra Patres Societatis IESV *in vna Camerinenſi ſub die vltima Ianuarij* 1582. *vt in libris eiuſdem Sac. Congreg. lib.* 4. *pag.* 66. & quo ad alios Mendicantes, & Monaſteria Monialium in Hieracenſi 1563. de qua etiam teſtantur Sel. *d. cap.* 10. *num.* 19. & Barboſ. *d. cap.* 18. *num.* 30. atque ita contra Patres Prædicatores Mendicantes ad inſtantiam Patrum Societatis pro Seminario Romano fuiſſe pronunciatum in Tribunali Eminentiſs. Vicarij cum approbatione in ſignatura Sanctiſſimi, & executione ſubſecuta, refert idem Pignatel. *loc. cit. num.* 8. Ac proindè multò magis præfati Canonici tenentur ad dictam contributionem, à qua nec à Sac. Concilio, nec ab alio ſpeciali priuilegio reperiuntur exempti.

Neque releuare viſum fuit vnicum fundamentum, quòd 4
præbendæ ſint tenues, ex quo inferre contendebant non teneri ad hanc contributionem, prout non tenentur ad decimas Papales, iuxta Extrauag. vnic. Bonifacij VIII. incipien. *declarationes de decim. inter Extrauag. communes, vt etiam cenſuit S. Cong. Concil. in Dertuſen. ſub die* 11. *Auguſti* 1605. *lib. decretorum pag.* 128.

Tantò magis, quia pro Seminarij contributione nihil 5
detrahendum eſt ex diſtributionibus quotidianis pertinentibus ad dictos Canonicos, Zerola *in prax. Epiſcop. p.* 1. *verb. diſtributiones* §. 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proem. num.* 170. *cum ſeqq.* Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 14. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 77. *num.* 13. Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcop. verb. ſeminarium num.* 27. Sel. *in ſelect. canon. cap.* 10. *num.* 12. vbi ita cenſuiſſe Sac. Congr. *in vna Lucana* 5. *Iulij* 1628. *ad* 2.

Quoniam obiectum ceſſat ex facto, dum ex confeſſionibus ipſorummet Canonicorum factis occaſione perſonalis viſitationis, tam Apoſtolicæ, quàm Diœceſanæ, & ex notula iurata circa redditus harum præbendarum per eoſdem data, conſtat nonnullas aſcendere ad ſcuta 30. alias ad 40. & alias ad 25. vndè excluditur huiuſmodi tenuitas, cum etiam in terminis dictæ *Extrauag.* tunc bene- 6
ficium dicatur tenue ad effectum gaudendi exemptione à ſolutione decimarum Papalium, ſi eius fructus ſingulis annis non excedant ſummam ſeptem florenorum aureorũ, *ibi, ſæculares quoque Clerici, quorum Eccleſiaſtici redditus, & prouentus annui ſummam ſeptem florenorum auri non excedunt, eamdem decimam non perſoluant*, ac proindè beneficium non debet excedere valorem ſcutorum vndecim, & iulios duos monetæ, quam ſummam conficiunt ſeptem 7
floreni aurei, cum idem ſit, ac ducatus aureus de Camera, vt teſtatur Corrad. *in prax. Apoſt. diſpenſ. lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 48.

Vltra quod diſpoſitio præfatæ *Extrauag.* non videtur 8
applicabilis ad declarandam, ſeu reſtringendam diſpoſitionem decreti Sacri Concilij, cùm in illa expreſsè eximantur poſſeſſores dictorum beneficiorum à decimæ

Digitized by Google

ſolutione, tunc deſtinata pro proſecutione belli, ac negotii Regni Siciliæ, à Sacro verò Concilio Tridentino pro contributione Seminarii nulla fuit habita ratio, an beneficium ſit pingue, vel tenue, quia generaliter loquitur cum efficaci verborum prægnantia, apta ad comprehendendum omnia beneficia cuiuſcumque redditus, & qualitatis exi-
9 ſtant, iuxta vulgatam, ſed certiſſimam regulam, quòd effrenatus verborum contextus nullam admittat reſtrictionem, *l. pluribus ff. de acceptilat.* Honded. *conſ.* 49. *num.* 14. *lib.* 1. Rol. *conſ.* 27. *num.* 15. & 16. *cum ſeqq. lib.* 4. Rota *in Romana Cambiorum* 10. *Martij* 1662. §. *facultatem vero, verſ. hic quippè coram Veroſpio.*

10 Quòd malè pariter à Confraternitatibus laicalibus, Epiſcopi tamen auctoritate erectis controuertatur huiuſmodi contributio manifeſtè patet, quia Societas Sanctiſſimi Sacramenti, quæ Hoſpitalis curam gerit, poſſidet prouentus Eccleſiaſticos, dum ad eius fauorem fuerunt applicata omnia bona ſpectantia ad Conuentum R. P. Ioannis Dei, ſeu Fateben Fratelli, occaſione ſubſecutæ ſuppreſſionis iuxta Conſtitutionem Innocentij X. vt ex decreto deſuper interpoſito in actis Cancellariæ Epiſcopalis *num.* 5. quibus concurrentibus contributio controuerti non poteſt, vt in terminis laicalis Confraternitatis deciſum refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 77. *num.* 10. & in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. *num.* 25. Sel. *in ſelect. Canon. cap.* 10. *num.* 15. Bartholomæus Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo ſeminarium Clericorum num.* 33. Et in terminis Hoſpitalis pariter deci-
11 ſum refert Barboſ. *alleg.* 77. *num.* 6. & *d. cap.* 18. *num.* 19. *an* Zerol. Ric. Armend. quos allegat Fuſcus *de viſit. & regim. Eccleſ. cap.* 16. *num.* 10. *lib.* 1. *fol. mihi* 95.

12 Neque aduerſatur applicationem factam fuiſſe cum onere manutenendi Capellanum, ſeu ludimagiſtrum cum annua mercede 60. ſcutorum, quia applicatio ratione qualitatis Eccleſiaſticæ, cenſetur facta ſine præiudicio iuris anterioris contribuendi ſeminario, tamquam adiectum laqueum vſque ab ipſa publicatione decreti Sac. Concilii Tridentini, vt quandocumque bona Eccleſiaſtica ad manus laicalis Confraternitatis, ſeu Hoſpitalis deuenerint, cum ſuo onere tranſeant, ita nouiſſimè aliis relatis docet Iacob Pignatel. *conſult. canon.* 221. *num.* 10.

13 Eòque fortiùs quia per præfatam applicationem taxæ ſeminarii ſpecificè derogatum non fuit, ac proindè ius contribuendi cenſetur præſeruatum, iuxta theoricam Abb. *in cap.* 2. *num.* 5. *de relig. dom.* punctualiter Pignatel. *loc. cit. num.* 12. facit Rot. *dec.* 92. *num.* 7. 9. & 10. *coram Durano, dec.* 770. *num.* 4. *p.* 5. *diuerſ. deciſ.* 730. *num.* 1. *p.* 3. *dec.* 451. *num.* 7. & 8. *p.* 5. *tom.* 2. *recen. dec.* 1420. *num.* 18. & 19. coram Seraph. & paſſim.

14 Tum etiam quia ipſa legata condita ad effectum conducendi grammaticum, vt pauperes inſtruat pueros, applicari poſſunt Seminario, *vt ex prax. Epiſcopal. in verbo ſeminarium deciſum*, refert Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcop. eod. verb. ſeminarium Cleric. num.* 22. & conſequenter eò magis nullum fuit allatum præiudicium ſeminarii iuribus per dictam applicationem factam cum onere conducendi Magiſtrum.

15 Ineuitabilis quoque redditur ex alio capite, quia ſcilicet Societas habet redditus pingues vltra neceſſariam ſuſtentationem, ac proindè nulla debet gaudere exemptione, prout neque hoc caſu gaudent Monaſteria, Collegia, & alii Regulares, etiam Mendicantes quoad eorum bona propria, licèt à S. Concilio expreſsè excipiantur, quia talis exemptio intelligitur de redditibus tantùm proportionatis ad neceſſariam ſuſtentationem, non autem de illis, qui ſuperſunt, Sel. *in ſelect. canon. cap.* 10. *num.* 19. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. *num.* 29. & ita ſæpè cenſuiſſe Sacram Congregationem Concilii patet ex authenticis reſolutionibus fideliter relatis per eumdem Pignatel. *conſul. canon.* 221. *à num.* 23. *vſque ad* 26. & *pluribus ſeqq.*

16 In nihilo refragante, quòd dicta Monaſteria nitantur ampliſſimis priuilegiis, & exemptionibus, cum hiſce temporibus huiuſmodi priuilegia, & exemptiones ſint ſeminariis omnis læſiuæ, atque ideò non obſeruandæ, alias ſeminarii erectio, ac ſuſtentatio enixè à Sac. Concilio demandata, difficiliſſima redderetur ob paupertatem Epiſcoporum, & Cleri ſæcularis, vt benè comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 221. *num.* 1. *iuncto n.* 27. *cum plurib. ſeqq.*

Hanc autem Societatem habere redditus ſuperfluos, præcipuè ſi moderentur exceſſiua, & inutiles expenſæ, ſatis probatur ex notula ſtatus eiuſdem Societatis *Summ. n.* 2. ex qua apparet redditus de præſenti ex locatione, & affictu bonorum aſcendere ad ſcuta 218. non computatis incertis prouenientibus tam ex quæſtuatione muſti, ac ſegetum, quam ex muneribus occaſione funeralium mortuorum quæſitis, exitum verò ad ſcuta 182. circiter, qui redderetur minoris ſummæ ſi moderetur expenſa ſcutorum 80. & vltra, quam facit in emendis intortitiis, & cereis tamquam exceſſiua, cum poſſit decenter attenta qualitate loci cùm longè minori cerarum quantitate, & non tam magnificè incedere in proceſſionibus, aut alias eccleſiaſticas functiones peragere; ſolutio ſcutorum 21. & baioch. 68. pro decimis Papalibus eſt temporanea impoſita ab Alexandro VII. per decennium, quod præſenti, aut proximè futuro anno expirat. Solutio ſcutorum quinque Concionatori quadrageſimali, eſt pariter merè voluntaria cum nullam habeat obligationem ad hanc contributionem, ex quo huiuſmodi onus in neceſſariis perſoluatur à Communitate: alia impenſa ſcutorum decem, quæ ſoluuntur extraneis Sacerdotibus pro ſatisfaciendis oneribus miſſarum lectarum, neq; eſſet facienda, cum hæc onera ſatisfieri poſſint, & debeant à Capellano, & Ludimagiſtro, qui conduci debet cum ſtipendio ſcutorum 60. & obligatione celebrandi, & pueros docendi, & licèt in relatione facta à deputatis pro ſupradicta applicatione bonorum Conuentus Patrum Fateben Fratelli d. *Summ. num.* 1. fuerit dictum, *che il detto Capellano celebri per ſe medemo almeno nelli giorni di Feſta*, tamen hoc non excludit, quin teneatur etiam diebus feriatis celebrare pro ſeruitio eiuſdem Societatis, cum dictio ſaltem non ſit aliorum excluſiua, aut limitatiua, ſed implicatiua, Rot. *dec.* 787. *num.* 8. *coram Seraph.* & *dec.* 266. *num.* 6. *part.* 2. *recen.* ac proindè poteſt hoc onus iniungi Capellano, & dicta ſcuta decem ſolui ſeminario, aut moderari expenſæ ceræ in exceſſu, cum nihil referat ſocietati ſi ſumma exceſſiua potiùs ſoluatur ſeminario, quàm Aromatario, aut Drogherio.

Ex quibus, & ſimilibus rationibus pariter reformatis 17
ſuperfluis expenſis, ad hanc contributionem concurrere debet alia Confraternitas Sanctiſſimi Crucifixi attento eius ſtatu *Summ. num.* 3. cum vtique poſſideat bona Eccleſiaſtica, dum abſque beneplacito Apoſtolico iuxta Paulinam Conſtitutionem relatam in *Extrauag. Ambitioſè de reb. Eccleſ. non alien.* vel auctoritate Ordinarii in terminis, *cap. terrulas* 12. *quæſt.* 2. numquam alienare, locare vltra triennium, permutare, aut aliter diſponere conſueuit, quo caſu licitè taxari poſſe, reſolutum refert Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. *num.* 25. *in fin.* & *de offic.* & *poteſt. Epiſcop. alleg.* 77. *num.* 10. Gauant. *in manual. Epiſcop. in verb. Seminarium Cleric. num.* 33.

Quibus accedit, quòd verſamur in Epiſcopatu tenuiſ- 18
ſimo, & nihilominus rigorosè taxato, & in Diœceſanis beneficiis exiguorum redditiuum, vnde licet iura tranſgredi, & in ſubſidium etiam compellere Societates ad charitatiuam contributionem, ne erectio Seminarii ſuo deſtituatur effectu, vt comprobatur exemplis, nam quamuis ſo-
lus Pater teneatur alimentare filios, ad tradita per Gratian. 19
diſcept. 259. *num.* 21. *tom.* 2. in ſubſidium tamen tenetur etiam Mater, ad text. *in l. ſi quis à liberis* 5. §. *verum ff. de liber. agnoſcen. l. penult. ff. eod. tit. Auth. ſi pater C. de diuort. fact.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 9. Gratian. *di-
ſcept.* 959. *num.* 14. Ita pariter non ſolùm frater diues in 20
ſubſidium tenetur alere fratrem pauperem, *l. mutus* 73. *ff. de iur. dot. l. qui filium ff. vbi pupil. educar. debet*, Rota *dec.* 724. *num.* 12. *part.* 2. *diuerſ.* & *dec.* 92. *num.* 1. *p.* 5.
tom. 1. *rec.* Verùm etiam Auus paternus, eiuſque hære- 21
des in ſubſidium tenentur dotem aſſignare nepti ſpuriæ, vt conſuluit Abb. *conſ.* 115. *in prin. lib.* 2. Seraph. *dec.* 58. *num.* 6. Rot. *dec.* 314. *num.* 24. *p.* 6. *rec.* & ſimilibus,

Laicus,

Laicus , & Clericus ſtuprator quomodo puniantur.

ARGVMENTVM.

STuprum ſine vi perpetratum punitur de iure ciuili publicatione dimidiæ partis bonorum, ſi reus fuerit honeſta perſona, ſi vilis fuſtigatione , & relegatione , de iure verò canonico ſtuprator tenetur eam ducere, vel dotare: Clericus verò vltra dotem pœna arbitraria mulctatur , ſi autem interceſſerit vis , & ſi vis committatur cum puella immatura quomodo puniatur , abundanter explanatur.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum comprehendit omnem illicitum coitum ſtrictè verò illicitam virginis deflorationem, num.2.*
3 *Stupri crimen eſt mixti fori.*
4 *Stuprum committens ſi ſit honeſta perſona, & ſine vi punitur publicatione dimidiæ partis bonorum , ſi vilis fuſtigatione , vel relegatione.*
5 *Stuprum punitur pœna mortis . Contrar. num. 6. & 7.*
8 *Stuprum commiſſum blanditijs, & doloſis artibus verius eſt , quòd non puniatur pœna mortis.*
9 *Stuprans virginem immaturam vi puniatur pœna mortis , ſecus abſque vi , & num. 10. vbi reprobatur* Theſaurus.
11 *Amp. vbi ſolum adhibitus fuit conatus non violatis pudendis puellæ immaturæ non punitur pœna mortis, ſed alia grauiori.*
12 *Præcipuè raptu non interueniente . Declara, vt numero 13.*
14 *Stuprator de iure canonico tenetur ſtupratam dotare , vel ducere in vxorem, num. 15.*
16 *Sed ſi vult ducere in vxorem tenetur etiam dotare , ſed ſi vult tantùm dotare , debet aliam pœnam Iudicis arbitrio ſubire.*
17 *Dos eſt conſtituenda puellæ ſtupratæ etiam ſi conſenſerit.*
18 *Et eſt conſignanda ſecundum conditionem, & dignitatem puellæ.*
19 *Et ſtatim poſt commiſſum ſtuprum. Contrar. num.20.*
21 *Stuprator ſi ob paupertatem dotare non poſſit ſtupratam corporali pœna mulctatur.*
22 *Vxoratus tenetur puellam ſtupratam dotare, & alia arbitraria pœna mulctari debet.*
23 *Pœna dotandi , aut ducendi ſtupratam in vxorem eſt attendenda, tamquam videatur correpta pœna iuris ciuilis.*
24 *Declara procedere in terris Eccleſiæ , & non in terris Imperij. Subdeclara, vt num. 25.*
25 *Iudex Eccleſiaſticus in terris Imperij ſeruare debet ius canonicum , & Iudex Laicus in terris Eccleſiæ ius ciuile.*
26 *Clericus ſtuprator pœna arbitraria mulctatur , non autem fuſtigationis, num. 27.*
28 *Et vlterius tenetur puellam ſtupratam dotare.*
29 *Stuprum , & copula carnalis quomodo probetur , & pœna ſtupri quando locum habeat remiſſiuè.*

DECISIO XXVIII.

LIcèt ſtuprum io genere ſumptum comprehendat ,
1 adulterium , ſodomiam , omnemque illicitum coitum , iuxta textum *l. ſtuprum ff. de rit. nuptiar. l. auxilium in fin. ff. de minor. l. inter ſtuprum in fin. ff. de verbor. ſignificat.* vbi Rebuſ. & alij , ſtrictè verò , & io ſpecie
2 ſumptum eſt virginis illicita deflnratio , quo virginalis integritas corrumpitur , *cap. cum ergo 31. quæſt. 6. cap. lex iſta 36. quæſt. 1.* Hoſtien. *in ſumm. de adulter. num. 8. in addit. lit. B.* Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupri num. 1.* Bermon. *de publ. concub. rubr. de ſtupro num. 1.* Baiard. ad Clar. *in §. ſtuprum num. 1.* Gramat. *dec. 107. num. 1.* Farinac. *in tit. de delict. carn. quæſt. 147. num. 3. & 4.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. num. 121.*

Et quoniam , qoi virginalem florem , & virginitatis 3
theſaurum incomparabilem calidè, & violenter eripuit, plus quàm furtum rei temporalis perpetrare videtur, vt loquit Iodoc. *in pract. crim. c. 92. rubr. de ſtupro n. 1.* redditur ponibilis in vtroque foro, vt mixti fori dicitur, Oſaſch. *conſ. 25. & dec. 103. num. 5.* Theſaur. *dec. 148.* quos allegat Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de foro cleric. real. §. 4. num. 120.*

De iure autem ciuili , qui ſioe vi ſtuprum commiſe- 4
rit , ſi fuerit honeſta perſona dimidiæ partis bonorum publicatione , ſi verò vilis , & humilis corporis coercitatione , hoc eſt fuſtigatione , & relegatione mulctatur, textus eſt in *l. idem lex Iulia de adulter. verſ. ſed eadem l. Iulia inſtit. de publ. Iudic. & ibi gloſ. in figuratione caſus, & in verbo ſi humiles*, vbi declarat , quæ dicantur perſonæ humiles , & honeſtæ , iuxta textum *l. humilem C. de inceſt. nupt.* Roland. *conſ. 35. num. 25. lib. 2.* Gram. *voto 4. num. 23.* Franc. Veg. *conſ. 66. num. 197. verſ. & pro tali ſtupro, & num. 303. verſ. pro ſtupro verò*, Bermon. *de pub. concub. rubr. de ſtupro num. 34.* Ghirland. *de pœn. omnifar. coit. qu. 7. num. 4.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. libr. 2. caſ. 288. n. 7. & ſeqq. & in addit. num. 9.* Card. Tuſch. *concluſ. 709. n. 10. vol. 7.* vbi de communi *Pedemon. dec. 3. num. 1. verſ. poſtea verò*, Farinac. *in tit. de delict. carn. quæſt. 147. num. 6.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 2. tit. de pœnis Clericor. §. 4. num. 2.*

Stuprum verò violentum , quando ſcilicet violentia 5
perſonæ illata fuerit , quòd pœna mortis puniatur , voluit *gloſ. in §. item lex Iulia de adulterijs in verbo ſine vi inſtit. de publ. Iudic.* ibique Myſinger. *num. 14. in verbo ſine vi*, Iodoc. *in pract. crim. cap. 92. rubr. de ſtupro num. 5.* Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupri num. 3.* Cyril. *in ſumma crim. rubr. de publ. Iudic. §. 4. n. 10. verſ. ſi autem per vim*, Clar. *in pract. in §. raptus verſ. primo in fin.* vbi quòd ita communiter practicatur Alexand. *conſ. 99. in prin. lib. 6. & concluſ. 710. num. 1. eod. lib. 6.* Franc. Veg. *conſ. 66. num. 197. in fin. verſ. ſi verò violentia*, Guttier. *quæſt. canon. cap. 37. num. 2. verſ. ſi vero ſtuprum cum vi committatur*, Menoch. *de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 288. n. 10. in fin. & in addit. num. 12.* Card. Tuſch. *concluſ. 709. num. 9. vol. 2.* & tradunt alij DD. relati per Fatio. *in tit. de delict. carn. quæſt. 147. num. 22.* Lud. Peguer. *dec. crimin. 7. num. 6.* Et cum hac ſententia videtur concordare conſtitutio *Marchiæ cap. 69. lib. 4.* & *Statutum Vrbis lib. 2. cap. 51.*

Contrarium , qoòd pro ſtupro violento non imponatur pœna mortis , defendit Paul. de Caſtr. *in l. raptores n. 4. C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi ſubdit modò non interuenerit raptus , Marſil. *ſing. 65.* Dec. *tract. crim. lib. 8. cap. 15. num. 7.* vbi comprehendit Boſſ. contrariam tenentem Fachio. *controuerſ. iur. lib. 9. cap. 101.* Theſaur. *dec. Pedemont. 148. ſub num. 2. & 3.* cum alijs per Farinac. *in tit. de* 7
delictis carn. quæſt. 147. num. 28. Guttier. *quæſt. canon. cap. 37. num. 3. iuncto num. 5. in fin. verſ. ego vtroque caſu* , vbi qoòd iſto caſu pœna ſit arbitraria.

Præcipuè ſi ſtuprum commiſſum fuerit ſine armis , 8
ſed blanditiis , perſuaſionibus , promiſſiooibus , contributione munerum , pecuniarom traditione, & ſimilibus fraudibus, & fallaciis, quæ licèt comparentur coactioni , & vi , ac proindè ſecundùm aliquos Doctores, puniri debeat pœna mortis tamquam ſtuprum violentom , tamen verius eſt, quòd alia pœna , & non mortis ponatur perindè ac ſi nulla interueniſſet vis , quia numquam ferè datur ſtuprum , quin ex parte ſtupratoris aliqua interuenerit perſuaſio , & fallax promiſſio , & ita in practica ſeruatum fuiſſe, tradit Farinac. *in tit. de delict. carn. quæſt. 147. num. 35.* Gram. *voto 8. ſub num. 23. ad med. verſ. & ibi ſubdit*, Boſſ. *in tit. de coit. damnat. & punib. num. 66. verſ. ſed aduerte*, Card. Tuſch. *concluſ. 710 num. 3. vol. 7.*

9 Stuprantes verò virgines immaturas, ſi ſtuprum com-
miſſum fuit ſine violentia non mulctantur pœna mortis, ſed
arbitraria, ſecus autem concurrente violentia, nam tunc
intrat pœna mortis, Bermon. *de publ. concub. rubr. de ſtupro
num.*40.Boſſ.*de coit, damnat. & punib.num.*67.Menoch.*de ar-
bitrar.quæſt.lib.2.caſ.*294.*num.*1.2. *& num.*6.Cabal.*reſ.crim.
caſ.*20.*num.*7. *& omnibus ſeqq. vbi num.*14. reprobat Theſau-
10 rum *decif. Pedemont.* 148. vbi ex profeſſo diſputata quæſtio-
ne tenet quòd vi ſtuprans virginem nondum viri potentem,
& immaturam non teneatur pœna mortis, ſed alia mitio-
ri, & ita Senatum iudicaſſe condemnando ſtupratorem
ad triremes per decennium ſolutis iuribus pro intereſſe
puellæ in bonis rei, & in hac ſententia cum Caballo, qua
conciliantur aliæ Doctorum ſententiæ contra Theſaurum
reſidet Farinac.*in tit.de delict.carn.quæſt.*147.*num.*43.*&* 46.
relatis Doctorum aliorum ſententijs à *num.* 38. *vſque
ad* 32.

11 Veritas tamen eſt, quòd ſtupro non ſecuto, ſed ſi ſolum
adhibitus fuerit conatus ad deſlorandam puellam imma-
turam, non tamen violatis pudendis, huiuſmodi cona-
tus non eſt puniendus pœna mortis, ſed alia graui, puta
triremium perpetuò, vel per decennium, ſecundùm Clar.
*in §.ſtuprum num.*9.*verſ.ego tamen*, & raptu non interuenię-
12 re de hoc dubitandum non eſſe, ſubdit Farinac. *in tit. de de-
lictis carnis quæſt.*147.*num.*47.*ex* Guid.Pap.*decif.* 555.Franc,
de Caldas, & alijs per eum allegatis.

13 Animaduertendum tamen eſt, quòd ſi virgo cognita
ſit impubes, & conſenſum præſtiterit, quia ſit doli capaa,
& tunc procedit diſtinctio in antecedenti concluſione fir-
mata de vi, & ſine vi, ſed ſi non ſit doli capax, & repe-
riatur in ſexto, vel ſeptimo anno, cum tunc dici non poſ-
ſit fuiſſe cognita ſine vi, quia conſenſus non adeſt, & na-
tura repugnat, ſtuprator perpetrato flagitio debet capite
puniri, & ſic vbi virgo eſt doli capax debet probari vis,
quæ tamen probari non debet, vbi non eſt doli capacitas,
quia ex quo non concurrit conſenſus puellæ coitus non
poteſt eſſe ſine vi, ita Cabal. *reſol.crimin.caſ.*20.*num.*9.Fa-
rinac.*dicta quæſt.*147.*num.*44.*&* 45.Boſſ.*in tit.de coit. damn.
& punib.ſub num.*66.*&* 67.Card, Tuſch. *concluſ.*710.*num.* 4.
vol. 7.

14 De iure verò canonico ſtuprator tenetur ſtupratam dota-
re, & in vxorem ducere ſecundùm diſpoſitionem textus
in cap. 1. *de adulter.* cuius vigore etiam inuitus ad matri-
monium contrahendum cogi poteſt, ſed quia rigor hu-
ius textus ab eodem legiſlatore temperatus fuit, ſtuprator
15 tenetur dotare, aut in vxorem ducere, iuxta alium tex-
tum in *cap.* 2. *eod. tit. de adulter*, & hanc ſententiam vſu
eſſe receptam, & ita practicari, & iudicari teſtantur Do-
ctores relati per Farinac, *in tit. de delict. carn.quæſt.*147.*in
§.dos num.*97.*&* 68.cum alijs per me adductis *in dec.* 32.*num.*
7.*&* 8. vbi latè articulus, & materia diſcuſſa fuit Rot. *decif.*
74.*num.*4.*&* 5.*poſt* 1.*vol.conſ.Farin.*

16 Veritas tamen eſt, quòd ſi vult ducere in vxorem, te-
netur etiam dotare, ſi verò non vult ducere, ſed eam tan-
tum dotare, vltra dotem adhuc aliqua alia pœna non qui-
dem corporali, ſed exilij, pecuniaria, aut ſimili Iudicis ar-
bitrio mulctari debet, ita firmat Farinac.*in tit.de delict.carn,
quæſt.*147.*in §.dos num.*104.relatis num.antecedenti alijs Do-
ctorum ſententijs.

17 Et hanc dotem ſtuprator conſtituere debet puellæ ſtu-
prum paſſæ ſiue ſponte, ſiue ſeducta, ſiue decepta conſen-
ſerit, *cap.tria* 36.*quæſt.*2.*cap.*1.*de adulter.* Abb.*in cap.*1.*num.*
2.*de adulter.*Caſſan.*conſ.*42. *num.* 1. Clar.*in §.ſtuprum num.*3.
Plot.*in tract.de in lit.iuran.§.* 34.*num.* 1. Maſcard. *de probat.
lib.*3.*concluſ.*1338.*num.* 6. Nauar.*conſ.*1. *de ſponſal.* Theſaur.
*decif.*3.*num.*2.relat, per Bellet.*diſquiſit. crim.p.*1. *de fauor. cle-
ric.real.§.*4.*ſub num.* 122.

Quinimò talis dos debet aſſignari non ſolùm ſecundùm
18 conſuetudinem patriæ, & iuxta facultates ſtuprantis, &
conditionem, & dignitatem puellæ ſtupratæ, Hoſtien.
*in cap.*1. *num.*3. Abb. *num.*4. *de adulter.* Iaſ. *in cap.omnes n.*
24.*&* 25.*inſtit.de action.*Caroc. *caſ.*58.*num.*15.Oſaſch.*decif.*
207.*per tot.* Theſaur. *decif.*3.*num.*2. cum alijs per Bellet. *diſ-
quiſit.Clerical.part.*1.*tit.de fauor.Cleric.real.§.*4.*num.*126.

19 Verùm etiam ſtatim poſt commiſſum ſtuprum; adeò
vt deſlorans cogi poſſit ad ſoluendam dotem patentibus ip-
ſius puellę, vel ad deponendum, ne ſtuprator ad ſe exi-
mendum ab huiuſmodi ſolutione calumnijs impedire
valeat, vt puella maritum non inueniat, Baiard. ad Cla-
rum *in §.ſtuprum num.*24.Bellet.*diſquiſit.Cleric.part.*1. *de fa-
uor. Cleric.real.§.*4.*num.*125.

Contrarium verò, quòd ſtuprator teneatur tradere 20
dotem tempore nuptiarum, docent Trentacinq. *var. reſol.
lib.*3. *reſol.*1. *de matrimon. verſ. dos iſta non debetur*, Nouar.
*quæſt.forenſ.part.*1.*quæſt.*27. *per tot.* Borgnin. *in repertor.ſuar.
decif. in verbo matrimon.num.*7.*& ſeqq.* vbi ita pluries iudica-
tum fuiſſe Claud.de Bertaz.*conſ.*69. Farinac. *in tit. de delict.
carn.quæſt.*147.*in §.dos num.*113.

Quòd ſi fortè ſtuprator ſit inops, & propter ſuam ege- 21
ſtatem puellæ dotem tradere nequeat, tunc cum non habeat
in ære, luere debet in corpore, ac proindè eſt fuſtigandus,
& exilio damnandus, Petrus Gregor. *in ſintag.iur.lib.* 36.*c.*
9.*rub.de ſtuprator.num.*5.*in fin.verſ.inops fuſtigabitur*, Farin.
*de delict.carn.quæſt.*147.*num.*109.

Prout vxoratus licèt non poſſit ducere ſtupratam in v- 22
xorem, tenetur tamen eam dotare, & aliqua alia pœna
extraordinaria arbitrio Iudicis mulctari debet, Baiard. ad
Clar. *in §. ſtuprum num.* 10. *in verbo laicus autem*, & ea Ma-
rian.Soccin. Ghirland. Bermon. Corrad. Henric.Boic. tra-
dit Farinac.*dicta quæſt.*147.*num.*110.*&* 111.

Ex hac enim pœna iuris canonici ducendi in vxorem 23
ſtupratam, aut eam dotandi, correpta videtur pœna iu-
ris ciuilis, vnde attendenda eſt pœna iuris canonici, &
non ciuilis, Clar. *in §.ſtuprum num.* 3.*verſ.ſed quæro, quæ ſit
pœna*, Peguer *decif.crim.* 48. *num.*3.*&* 4.

Quod licèt procedere videatur in terris Eccleſiæ, non 24
autem in terris Imperii, tamen quòd in foro Eccleſiaſti-
co, etiam in terris Imperii Iudex Eccleſiaſticus ſeruare 25
debeat ius canonicum, & in foro ſæculari etiam in terris
Eccleſiæ Iudex laicus ſeruare debeat ius ciuile, tradunt
Doctores congeſti per Farinac. *citata quæſt.* 147. *num.* 114.
& 115.

Clericus verò, qui hoc ſtupri flagitium perpetrauit, ho- 26
die pœna arbitraria mulctatur, quandoque ſcilicet pœna
pecuniaria, quandoque depoſitionis, & quandoque ſuſ-
penſionis, ita Menoch. *de arbitrar.quæſt.lib.*2.*caſ.*288. *n.*6.
*& in addit.num.*8. *verſ.interdum tamen*, & in hac ſententia
reſidet etiam Farin.*in tit.de delict.car.quæſt.*147.*num.*65. re-
latis in quatuor antecedentibus numeris Doctorum ſen-
tentiis, quas etiam recenſet Bellet. *diſquiſit. Cleric.p.*2.*tit.
de pœn.Cleric.§.*4. *num.* 3. fuſtigationis autem pœnam tam- 27
quam nimis ignominioſam, numquam in Vrbe ſervatam
vidiſſe in clericis, teſtatur idem Farinac. *loco citato num.*
65.*in fin.*

Et vltra pœnam arbitrariam, cum nequeat Clericus 28
ſtupratam in vxorem ducere, eam tamen dotare tenetur
Bermon, *de publ.concub.in rub.de ſtupro num.* 5. *&* 18. alii au-
tem dicunt Diaz. *in pract.crim.canon. cap.* 83. *verb.ſtupri ſub
num.*2.Baiard.ad Clar.*in §.ſtuprum num.*10.cum aliis per Fa-
rinac.*dicta quæſt.*147.*num.*65.*&* 107 Bellet.*de pœn.clericor.p.*
2.*§.*4.*num.*3.*verſ, vlterius tenetur*, vbi allegat textum *in cap.
tria* 36.*quæſt.in cap.* 1.vbi Abb. & Innoc. *& in cap.*2. *de adul-
ter.* Iaſ.*in §.omnes num.*24. *&* 25. *inſtit.de action.* Maſcard. *de
probat.concluſ.*1338.*num.*6. Oſaſch.*decif.*107. Theſaur. *decif.*
3.*num.*2.Menoch.*de arbitrar.quæſt.caſ.*288.*num.*4.

Stuprum verò, & copula carnalis quomodo probetur, 29
& pœna ſtupri quando ſibi locum vindicet, vide quę ad ma-
teriam dixi in *dec.* 32. cum duobus adnotationibus, ne fru-
ſtra eadem repetantur.

NONAN-

Digitized by Google

NONANTVLANA NVLLITATIS Profeſſionis.

ARGVMENTVM.

PRofeſſio facta per vim, & metum, & ante expletum decimum ſextum ætatis annum, & ex defectu probationis legitimæ vnius anni continui eſt nulla, & inualida. Ætas, & annus probationis ad hunc effectum computatur, de momento ad momentum, intra tamen quinquennium eſt reclamandum, & proponenda nullitas profeſſionis, niſi durauerit cauſa metus, qui qualis eſſe debeat exactiſſimè explanatur.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio facta per vim, & metum eſt ipſo iure nulla, num. 3.*
2 *Prout etiam ſi emittatur ante completum decimum ſextum ætatis annum, num. 4.*
5 *Conſenſus deficit, vbi concurrit metus.*
6 *Profeſſio eſt contractus mutuus, quo Religioſus Religioni, & Religio Religioſo obligantur.*
7 *Aetas ad validitatem profeſſionis computanda eſt de momento ad momentum.*
8 *Punctus horæ profeſſionis debet correſpondere puncto horæ natiuitatis, num. 10.*
9 *Secus in matrimonio.*
11 *Quando non conſtat de hora natiuitatis, nec de die, ſed de Menſe, & ſi non de Menſe, de anno expectandus eſt finis diei, Menſis, vel anni.*
Profeſſio facta per ſemihoram antequam quis ingrediatur in annum ætatis 17. eſt nulla, ibid.
12 *Dies baptiſmalis quo ad ætatem ad effectum profitendi in Religione non habetur in conſideratione.*
13 *Parentes, & Conſanguinei ſunt idonei teſtes ad probandam filiorum ætatem.*
14 *Ampl. præcipuè ſi non concurrant alij teſtes in contrarium deponentes.*
15 *Lim. ſi atteſtatio parentum tendat in filij vtilitatem.*
16 *Sublim. ſi parentum teſtimonium corroboretur dicta aliorum teſtium.*
17 *Affines, & Conſanguinei non faciunt legitimam probationem pro ſuo affine, & conſanguineo.*
18 *Lim. vt repellantur vſque ad quartum gradum.*
19 *Profeſſionem violenter, & meticuloſè emiſſam fuiſſe ex quibus coniecturis elicitatur.*
Metus probatur ex magna repugnantia, & auerſione circa actum geſtum, ibid.
20 *Metus inducitur ex nimia ſæuitia Patris erga filium.*
21 *Reſultat ex denegatione victus, & Domus, ex commenatione carceris, exheredationis.*
22 *Et æquiparatur metui mortis.*
23 *Ad profeſſionem annullandam ſufficiunt minæ iuncta reuerentia Paterna.*
24 *Ex ſolo metu reuerentiali profeſſio annullatur. Contrar. num. 5.*
26 *Metus reuerentialis accedentibus minis reputatur grauis ſufficiens ad reſcindendum contractum, ſecus abſque minis, n. 27.*
28 *Profeſſio eſt nulla defectu probationis vnius anni continui non expleti, num. 40.*
29 *Annus Nouitiatus debet eſſe continuus, ita vt recedens debeat ex integro inchoare, n. 32.*
30 *Non poteſt frangi, & extra Clauſtra permanere etiam ex cauſa infirmitatis, & cum licentia ſuperiorum.*
31 *Recedens à nouitiatu annum debet denuo incipere à die reditus.*
33 *Superueniens nouam regulam à dicto die Nouitius debet permanere per annum in Nouitiatu, ſecus in profeſſis.*
34 *Ampl. etiam ſi Nouitius conſentiret.*
35 *Nouitius in anno probationis caret omni voce, & ſuffragio.*
36 *Nouitius elapſo anno probationis recedens à Nouitiatu non debet reiterare annum.*
37 *Annus Nouitiatus computari debet de momento, ad momentum.*
38 *Profeſſio eſt valida, licèt non euacuetur tota dies ſuſcepti habitus, dummodo non præueniatur hora.*
39 *Annus probationis incipit ab hora recepti habitus, & terminatur eadem hora recurrentis anni.*
41 *Nouitius intra quinquennium debet reclamare, & proponere nullitatem profeſſionis.*
42 *Reclamatio coram quibus fieri debeat.*
43 *Nomine ſuperioris ad effectum reclamandi, quis veniat.*
44 *Reclamatio fieri poteſt etiam vltrà quinquennium ſi durauit eadem cauſa metus.*
Et Sac. Concil. Trid. eſt intelligendum niſi allegata fuerit cauſa, ob quam intra quinquennium non potuit reclamare, num. 47.
Limit. ex decreto Vrbani VIII. prohibente reclamationem poſt quinquennium etiam ſi perdurauerit eadem cauſa metus, num. 48.
Sublim. ſtante commiſſione ſuper reſtitutione in integrum obtenta à Pontifice, vel à Sac. Congregatione, num. 49.
45 *Non valenti agere non currit præſcriptio.*
46 *Metus ſemel illatus ſemper durare præſumitur durante vita illius, qui incuſſit.*
50 *Ratificatio profeſſionis reſultat ex permanentia in Religione, & habitus delatione.*
51 *Tacita profeſſio obligat Religioſum, nec eſt ſublata per Concilium.*
52 *Tacita profeſſio non inducitur niſi actus fuerint facti animo profitendi, ſecus ſi Religioſus ſe habuerit negatiuè.*
53 *Excluditur ex reclamationibus, & proteſtationibus.*
54 *Excluditur ſtante reclamatione intra quinquennium.*
55 *Actus non dicuntur ſpontanei durante cauſa metus.*
56 *Metus non cenſetur purgatus niſi per lapſum notabilis temporis poſt mortem illius, qui incuſſit.*
57 *Actus ad inducendam metus purgationem debent eſſe tales, vt referri nequeant ad aliam cauſam.*
58 *Præſumptio ratificationis profeſſionis tollitur per contrariam præſumptionem, & expreſſam animi declarationem.*
59 *Diſpoſitio Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. procedit tam in profeſſione expreſſa, quàm in tacita.*

DECISIO XXIX.

SVſcepto habitu Regulari à Patre Flammineo de Ruffulis, & emiſſa profeſſione in Religione, poſt decem annorum curſum, quo in eadem permanſit, & habitum geſtauit, aliaque regularia munia expleuit, reclamauit, & coram ordinario, & ſuperiore Monaſterij iudicium introduxit ſuper nullitate emiſſæ profeſſionis tamquam factæ per vim, & metum, & ante expletum decimum ſextum ætatis ſuæ annum, & ob alias cauſas inferiùs recenſendas, vnde ab eiſdem requiſitus de meo iudicio, maturè diſcuſſo dubio, dicebam, declarandum præfatum Flaminium liberum eſſe à vinculo Religionis, quoniam profeſſio vio- 1
lenta, & meticuloſa, ſeu facta per vim, & metum, & non
ſponte, & liberè, & ante completum decimum ſextum 2
ætatis annum redditur ipſo iure nulla, & inualida, inefficax ad inducendam obligationem ad perſeuerandum in Religione, & ad alicuius regulæ, ſeu ordinis obſeruantiam, vt expreſsè ſanciuit Sac. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de regul. & mon. cap. 12. iuncto cap. 19.* & in puncto nullitatis profeſ- 3
ſionis defectu legitimæ ætatis, tradunt Sanchez *in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 2. cap. 4. à num. 1. & de matrim. lib. 2. diſ. 24. num. 22.* Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par. 2. cap. 1. num. 36.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p. 1. verb. Moniales §. 2.* Petrus de Ledeſma *in ſum. par. 1. tractado de las*
Re-

Religiones en commun. cap.7. Rodetic. *in compend. queſt. Regular. reſol.* 101. *num.* 30. Nouar. *in Lucerna Regular. verb. profeſsio à num.* 8. Fr. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 1. *cap.*8. *dub.*2. & 4. Lezana *in ſum. queſt. Regular. cap.* 2. *ex num.*9. Tamburio. *de iure Abbatiſſar. diſp.*6. *q.*4. *& de iure Abbatum diſ.*5. *queſt.* 11. *num.*82. Bonac. *in tit. de clauſ. & pœn. violat. queſt.* 2. *punct.* 10. *diſp.* 2. §. 3. *num.* 1. *tom.* 1. *fol. mihi* 730. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 101. *num.*3. & 4. *& ſeq.* & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regular. num.*1. Duran. *dec.*207. *num.*1. Burat. *deciſ.* 205. *num.*28. Eminentiſs. Card. Orthob. *dec.* 157. *num.* 1. *& dec.* 172. *num.*6. *par.* 1. *rec.* latè Marcheſan. *de commiſ. par.* 1. *tit. de ſignat. grat. cap.*2. *num.* 454. *cum pluribus ſequen. fol.*93.

4 Et de inualiditate profeſsionis emiſſæ per vim, & metum diſponit text. *in cap. prælatum de iis, quæ vi, cap. eos in fin.* 30. *queſt.*3. Bonac. *loco cit. d. queſt.* 2. *punct.* 10. §. 1. *num.* 1. *tom.* 1. *fol.*728. Tamburin. *de iure Abbat. tom.*3. *diſ.*6. *q.*26. *n.*7. Menoch. *conſ.*917. *num.*10. Sanchez *de matrim. lib.*4. *diſ.*6. *num.*17. *& in ſumma lib.*4. *cap.*3. *num.*26. Larrea *deciſ. Granaten.*63. *num.*15. *par.*2. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*104. *num.*1. 2. *& ſeq.* Burat. *deciſ.*205. *num.*22. *& plur. ſeqq.* Rot. *dec.*94. *num.* 2. *p.*9. *tom.*1. *& dec.*370. *num.*1. *ead. p.*9. *tom.*2. *rec.* Sperel. *dec.*21. *num.*48. *tom.* 1. Amat. Dunozet. *dec.*390. *num.*3. *&* 5. *tom.*1.

5 Vbi autem concurrit metus deficit conſenſus, & libera
voluntas, quæ ſunt de ſubſtantia profeſſionis, cùm ſit con-
tractus mutuus, quo Religioſus Religioni, & Religio Re-
6 ligioſo obligatur, vnde non perficitur, niſi mutuo conſen-
ſu, quo deficiente corruit omninò contractus, Pariſ. *conſ.*
65. *num.*13. *vol.* 4. pulchrè Bonacin. *in tit. de Clauſ. & pœn.*
*viol. ipſ. q.*2. *punct.*10. *diſp.*2. §. 1. *num.* 1. *fol. mihi* 728. Bu-
rat. *dec.*205. *num.*24. *& ſeq.* & probat text. *in cap. maiores*
§. *item quæritur verſ. propter quod de baptiſ. l. ſi mulier.* §. *ſi*
metus coactus il 2. *ff. quod met. cauſ.* ad tradita per Dec. *in reg.*
velle 7. *num.*2. *&* 3. *ff. de reg. iur.*

7 Defectus legitimæ ætatis probatur, quia ex depoſitioni-
bus teſtium formiter examinatorum conſtat præfatum
Flaminium ortum habuiſſe de anno 1629. ſub die 19. Mar-
tij pulſata hora vigeſima, & profeſſionem emiſiſſe die 19.
Martij 1645. ſummo mane, & ſic non expectata hora cor-
reſpondente horæ natiuitatis, vt decimum ſextum annum
compleuiſſe dici potuerit, ſiquidem ad hunc effectum ætas
computanda eſt de momento ad momentum, alioquin
8 completa non dicitur: & propterea punctus horæ profeſ-
ſionis debet punctualiter reſpondere puncto horæ natiui-
9 tatis; quidquid ſit in matrimonio, cum hoc ſeruandum ſit
in profeſſione, in qua agitur de maiori præiudicio, & obli-
gatione, quàm in matrimonio, Gratian. *diſcept.*413. *n.*31.
Sanchez *de matrim. diſ.*24. *lib.*2. *n.* 24. *ad med.* Bonacin. *in*
tit. de Clauſ. & pœn. violat. ipſ. impoſit. queſt. 2. *punct.* 10.
*diſ.*2. §. 3. *num.*2. *tom.*1. latè Sforz. Odd. *de reſtit. in integ.*
10 *par.* 1. *queſt.*2. *art.* 9. *num.*53. *verſ. Ego dico*, vbi ſubdit,
quòd ſit attendenda hora natiuitatis vltimi diei natalis, &
dies non dicitur completus, nec ætas finita, & completa
prius, quàm hora prædicta pertranſierit, vt cauetur in *l.*3.
§. *maiorem natu ff. de minor.*

11 Quinimò quando non conſtat de hora natiuitatis, expectandus eſt totius diei terminus, & ſi non conſtat de die, ſed de menſe expectandus eſt totius menſis exitus, & ſi non conſtat de menſe, ſed ſolum de anno, expectandus eſt totius anni finis, cum poſſeſſio ſtet pro lege præſcribente, vt propterea ad profeſſionem nemo ſit admittendus, ſi non conſtet realiter, & cum effectu ſexdecim annos integros compleuiſſe, ita Sforz. Odd. *de reſtit. in integ. p.* 1. *queſt.*2. *art.*9. *num.*54. Hinc eſt, quòd profeſſio facta per ſemihoram antequàm quis ingrediatur in annum ætatis 17. ſit de facto nulla, & inualida, Diana *reſol. moral. p.*3. *tit. de dub. Regular. reſol.*57. *verſ. ſed quæres.*

12 Dies verò Baptiſmalis ad hunc effectum non habetur in conſideratione, ſed computatur, cum die præcedenti pro vnica tantùm die, *l.*3. §. *minorum natu. in fin. ff. de minor.* Odd. *loco cit. num.* 55. Bonacin. *in tit. de Clauſ. & pœnis violat. illius queſt.* 2. *punct.* 10. *diſ.* 7. §. 3. *num.*3.

13 Nec aduerſatur, quòd dicta ætas probetur per Matrem, aliòſque Flaminij conſanguineos, quia parentes, & conſanguinei ſunt idonei teſtes ad filiorum ætatem probandam, etenim nemo meliùs recordatur, & menti tenet diem, & horam natiuitatis proprij filij, quàm Mater, & Conſanguinei, *l. de tutela vbi gloſ. in verſ. ignarum C. de in integ. reſt. min.* & probat text. *in l. etiam, & ibi gloſ. de probat. gloſ. in l. parentes in* 1. *gloſ. C. de teſt. gloſ. in cap. ſi teſtis* §. *item teſtis idoneus in verb. filio* 4. *queſt.*2. *&* 3. Gabr. *conſ.* 17. *num.* 9. Soccin. *conſ.*3. *num.*9. *lib.*2. Patiſ. *conſ.*25. *lib.* 3. Mandoſ. *in reg.*18. *queſt.*8. *per tot.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1148. *num.*14. *lib.* .... Menoch. *lib.*2. *præſumpt.*51. *num.*28. Maurit. *de reſtit. in integ. cap.*317. *num.*2. *verſ. mihi verò*, Odd. *eodem tract. par.*1. *queſt.*37. *art.*5. *num.* 48. Farinac. *fragment. crim. par.* 1. *lit. B. num.*168. *&* 174. *& de teſt. queſt.* 54. *num.*180. *& ſeq.* Rot. *dec.* 1. *num.* 3. *coram Cauallerio.*

Tantò magis, quia non concurrunt alij teſtes in con- 14
tratium deponentes, qui plenam probationem faciant, quo caſu Matris teſtimonium remanet fide minutum, vt præſumptionem tantùm faciat, vel ſemiplenam probationem, vt tradunt communiter DD. relati per Sforz. Odd. *de reſtit. in integ. par.*1. *queſt.*37. *art.*5. *ſub num.* 57. eo quia Mater eſt nimis coniuncta perſona, & cum diligat filios ſicut ſe ipſam, eius teſtimonium reputatur vt in cauſa propria, ſi pro filio ſuo admitteretur.

Et licèt quando probatio ætatis filij tendit in emolumen- 15
tum, & eiuſdem vtilitatem, quæ de præſenti ſit certa,
& non conſiſtat in incerto de futuro, Matris atteſtatio
non mereatur integram fidem, hoc tamen non procedit, 16
quando Matris teſtimonium corroboratur dicto aliorum
teſtium, in quibus nulla cadit ſuſpicio, vt in præſenti,
quia hoc caſu plenè probat, propter maximam eius ſcien-
tiam, & ſingularem memoriam circa natiuitatem proprij
filij, vt conciliando contrarias opiniones benè tradit Sforz.
Odd. *de reſtit. in integ. par.* 1. *queſt.*37. *art.* 5. *num.* 57. *verſ.*
aut probatio in fin.

Quibus non aduerſatur, quòd huiuſmodi alij teſtes ſint 17
affines, & Conſanguinei, qui propterea neque faciunt legitimam, & integram probationem pro ſuo affine, & Conſanguineo, Bero. *conſ.*95. *num.*3. *tom.*3. Gabr. *in tit. de teſt. concluſ.*13. *num.* 1. *&* 22. Maſcard. *de probat. concluſ. lib.*1. *concluſ.*68. *num.*1. *& concluſ.*412. *num.* 1. cum alijs latè congeſtis per Farinac. *in tract. de teſt. tit. de oppoſ. con. perſon. teſt. q.*54. *reg.*1. *num.* 1. *& ſeq.*

Quia affines, & conſanguinei repelluntur à teſtifi- 18
cando vſque ad quartum gradum, ac proinde cum præfati teſtes ſint vltra quartum gradum, optimè probant Duen. *reg.*384. *ampliat.*1. Campeg. *in tract. de teſt. reg.*3. *in* 3. *fallen.* Farinac. *loco cit. dicta q.*54. *reg.* 1. *num.*23. *&* 57.

De violenta, & meticuloſa profeſſione emiſſa à Flami- 19
nio, per vim, & metum incuſſum ab Alfonſo Patre apertiſſimè conſtat ex dictis multorum teſtium apertè deponentium non ſolùm de contraria voluntate, & totali auerſione Flaminij de ingrediendo Religionem, & profitendo verbis, lamentationibus, reclamationibus, & proteſtationibus, tam ante, quàm poſt profeſſionem expreſsè demonſtrata, quæ valdè incuſſum metum iuſtificant, vt punctualiter dixit Rot. *dec.*205. *num.*1. *&* 2. coram Burat. *deciſ.* 242. *num.* 3. 4. 20. *& ſeq. poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. *dec.*533. *num.*5. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* conferunt tradita per Menoch. *lib.*3. *præſumpt.*4. *num.* 11. *& præſumpt.*126. *num.*17. Amat. Dunozet. *dec.*930. *num.*1. *&* 2.

Verùm etiam de vehementibus minis eiuſdem Patris, 20
ſcilicet ſi Religionem non ingreſſus fuiſſet, & poſt ingreſ-
ſum habitum dimiſiſſet, & Religionem reliquiſſet nolle
eumdem in Domo recipere, ſed penitus exhæredare, & 21
omni commodo ſuæ hæreditatis priuare, & in carceribus vſque ad vltimum ſuæ vitæ ſpiritum in pane, & aqua retinere, quod minarum genus tamquam nimiam ſæuitiam, peruerſamque animi immanitatem exhibens iuſtiſſimum metum inducit, per text. *in cap. Abbas de iis, quæ vi,* Abb. *in cap.*2. *num.*1. *quod met. cauſ.* latè Aym. *conſ.* 187. *num.*19. *&* 20. Pariſ. *conſ.*77. *num.*34. *lib.*1. Odd. *de reſtit. in integ. p.*1. *queſt.*7. *num.* 9. 79. *&* 80. Menoch. *de arbitrar. lib.*2. *caſ.*135. *num.*9. Rot. *dec.* 205. *num.* 5. *cum pluribus ſeqq. coram Buratto, & dec.*242. *num.*11. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac.* Amat. Dunozet. *dec.*930. *per totam tom.*2.

Quinimò huiuſmodi metus nempè carceris, denega- 22

tio-

Digitized by Google

tionis victus, aditus paternæ domus, & exhæredationis, ſeu amiſſionis bonorum æquipatatur metui mortis, vt per doctrinam Bart. *in l. ſi ob turpem num. 6. ff. de condic. ob turp. cauſ.* Gram. *dec. 18. num. 11.* Rot. *d. dec.* 205. *num. 9. coram Burat.*

23 Ad profeſſionem autem annulandam huiuſmodi minarum genus paterna inſuper concurrente reuerentia ſatis exuberat, Abb. *in cap. cum verum num. 8. de regular.* Suarez *in decalog. lib. 4. cap. 3. num. 26.* Saochez *de matrim. lib. 4. diſp. 6. num. 7.* Azor. *inſtit. moral. lib. 12. cap. 5. quæſt. 4. verſ. ſi roges p. 1.* latè Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 51. num. 5.* Burat. *dec. 205. num. 27.*

24 Immò quòd ex ſolo metu reuerentiali profeſſio annulletur, ex Portel. Roderic. Farinac. Ric. Baſil. & alijs tradit Dian. *reſol. moral. p. 3. tract. 2. de dub. regular. reſol. 92.* vbi
25 ita fuiſſe declaratum non tam per Sacr. Congregationem Cardinalium, quàm per Rotam coram Otadino, Larrea *deciſ. Granaten.* 63. *num. 15. p. 2.* licèt contrariam ſententiam teneat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. diſ. 6. num.* 18. Ric. *in prax. com. 1. reſol. 599. num. 4.*

26 Metus enim reuerentialis recedentibus minis dicitur metus grauis, & ſufficiens ad contractum reſcindendum, latè Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 51. num. 5.* ad tradita per Sanchez *de matrim. lib. 4. diſp. 6. num. 7.*

27 Quamuis ſolus metus reuerentialis abſque minis non dicatur metus iuſtus, & ſufficiens ad contractus reſcindendos, Theſaur. *dicta q. 51. à num. 1.* Sanchez *d. diſp. 7. num. 6. verſ. ſexto* cum alijs per Ferentil. ad Burat. *dec.* 225. *lit. B.* Rot. *dec.* 223. *num. vltim. p. 2.* coram Veral. *& dec.* 341. *num. 2. par. 2. diuerſ.*

28 Vlteriùs inualiditas huiuſmodi profeſſionis clarè etiam reſultat ex defectu probationis legitimæ vnius anni continui noo expletæ iuxta præſcriptum per Sacr. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. de regular. cap.* 15. vt etiam docent Syluest. *in ſum. in verb. Relig. 5. quæſt. 4.* Nauar. *conſ.* 33. *tit. de regul. in antiq.* Suar. *de Religioſ. tom. 3. lib. 5. cap. 5. num. 1.* Mirand. *tom. 1. Manual. Prælat. q. 22. art. 7.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. q. 7. num. 2.* Rot. *in Fulginaten. hereditatis 14. Februarij 1650. §. cum maximè verſ. quæ proinde coram Vereſpio.*

29 Etenim Flaminius ob animum, & intentionem, quam ſemper fouebat relinquendi Religionem, ſumpta occaſione rixæ habitæ cum alio Nouitio receſſit à Nouitiatu, & per aliquod temporis ſpatium extra Religionem permanſit, & licèt Religionis Superiorum deinde bonis perſuaſionibus ad Religionem redierit, tamen imponentibus pœnitentiam iterùm habitum dimiſſit, & quamuis poſtea præfatorum ſuperiorum monitis reaſſumpſerit, non propterea ex huiuſmodi receſſu à Nouitiatu, ex habitus dimiſſione annus probationis dicitur continuus, vt exigitur de eſſentia profeſſionis, ſed interpolatus, in nihilo refragante reditu ad Nouitiatum, & habitus reaſſumptione, quoniam debebat ex integro Nouitiatum inchoare, vt docet Bartol. de Vecch. *de nouit. diſ. 11. dub. 3. num. 5. & 6.* Nald. *in ſum. in verb. Nouitius n. 4.* cum alijs per Tamburin. *de iure Abbatiſſ. q. 8. n. 3. & 4.*

30 Tempus quidem anni probationis noo poteſt frangi, & diſcontinuari ſub quouis prætextu, ita vt ſi Nouitius non ſteterit continuò intra Clauſtra Monaſterij, ſed aliquando egreſſus fuerit, & extra moratus etiam in Domo Paterna cauſa infirmitatis, & de licentia ſuperioris, & po-
31 ſtea regreſſus fuerit ad Religionem, annum debeat denuò incipere à die reditus, à quo die dicitur Nouitius, & debet continuare per annum, nullo habito reſpectu ad tempus, quo antea in Nouitiatu permanſit: & ratio eſt ne detur caſus, quo illis diebus, & noctibus, quibus Nouitius extra Monaſteria degit, occurrat in Religione aliqua aſperitas, quam ferre vel nollet, vel non poſſet, vnde non profiteri decerneret, Bart. *in l. fin. §. quoties ff. de pub.* Philippus Franc. *in cap. cum quis ante num. 3. verſ. ſed ſi Nouitius ff. de Regul. iur. in 6.* Alex. *conſ. 34. num. 1. lib. 5.* Rot. *deciſ. 175. num. 2. par. ... rec. & in Leodien. profeſſionis 2. April. 1666. §. cuius concluſionis coram Beuilaqua.*

32 Propterea annus probationis debet eſſe integer, ad hoc vt profeſſio ſit valida, cum detur in ſubſidium humanæ fragilitatis, in Nouitij, & Monaſterij fauorem, vt ille experiatur Religionis aſperitates, & cum illis ſuas vires metiatur, & Monaſterium eiuſdem Nouitij mores, & animum inſpicere, & cognoſcere poſſit, vt notatur in *cap. ad Apoſtolicam de Regular. cap. non ſolum eod. tit. in 6.* Lapus *alleg. 46. num. 2. & 3.* Rot. *dec. 175. num. 2. par. 1. rec. & in Leodien. profeſſionis 14. Decembr. 1653. §. nam profeſſio, & 20. Iunij 1664. §. in præſenti autem coram Priolo, & in eadem 2. April. 1666. §. non releuat coram Beuilaqua.*

Quę adeò certa redduntur, vt incepto probationis an- 33
no, ſi ſuperueniat noua regula, qua antiquum, & primum monaſterii inſtitutum, & viuendi modus, & forma mutetur, & noua introducatur, qua Religioſi aſtringantur ad duriorem, & arctiorem diſciplinam, Nouitius à tempore introductionis nouæ regulę debeat permanere per annum io probatione, & niſi elapſo anno à dicto tempore, non ſit admittendus ad profeſſionem, nam inſpecta priori, & laxiori regula Religioſus incipere, & perſeuerare poterat in propoſito profitendi, vbi è contra ſecuta alteratione, & agnoſcens ſatis grauari nouis exercitijs, vigiliis, abſtinentiis, aliiſque in noua, & ſtrictiori regula maodatis, & ſic ſe non poſſe in illa perſeuerare, de facili poteſt mutare ſententiam, & voluntatem non profitendi ſub tali regula, & Religionem deſerendi, ac proinde neceſſaria, & ineuitabilis reputatur permanentia per alium annum in probatione, licèt ſecus ſit in Religioſis iam profeſſis obligatis ad obſeruantiam Regulæ reformatæ, Rot. *in Leodien. Profeſſionis 2. April. 1666. §. non releuat, & §. cuius concluſionis, & §. fin. coram Beuilaqua.*

Neque prædictis valet obeſſe cooſenſns Religioſi in ap- 34
probando regulam reformatam, nam huiuſmodi conſenſus, & approbatio operatur, & obſtat profeſſis, qui ratione voti tenentur ad obſeruantiam nouæ regulæ veteris reformatoriæ, ſecus verò quo ad Nouitios, qui anno pro-
bationis carent omni voce, omnique ſuffragio, nec inter 35
Patres connumerantur, Ric. *deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. 253. num. 10. cum duobus ſeqq. par. 2.* & ob id non aſtringuntur ad obſeruantiam reformationis, ſub qua non inceperunt, nec perfecerunt annum probationis, Rot. *in Leodien. profeſſionis 14. Decemb. 1653. §. nec refert. coram Priolo, & in eadem 2. April. 1666. §. fin. coram Beuilaqua.*

Et quamuis ſtante perfectione anni nouitiatus validè 36
profeſſio emittatur etiam ſi Nouitius elapſo anno receſſerit à Conuentu ſine licentia ſuperioris ooo tamen animo dimittendi habitum, non tamen hoc caſu receſſus obligat ad reiterandum annum Nouitiatus, cum per huiuſmodi receſſum non interrumpatur, ex quo Nouitius ante receſſum, annum compleuit, & expertus fuit onera, & Religionis aſperitates, nec per receſſum fecit actum contrarium propoſito profitendi, & perſeuerandi in Religione, Syluest. *in ſum. in verb. Religio 5. quæſt. 4.* Roderiq. *quæſt. Regular. 15. art. 20. ad fin.* Sanchez *ad Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 34.* Diana *reſol. moral. par. 3. tract. 2. reſol. 48. ad fin. & p. 1. tract. 5. reſ. 19. circa fin. verſ. ſi vero,* Bordon. *de profeſ. Regular. cap. 14. quæſt. 13. ſub verſ. Galuanus,* & ita cenſuiſſe Sac. Congreg. Concil. refert Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 42. num. 129. & in Collect. deciſ. collect. 525. num. 8. & collect. 612. num. 4. relat. in Meleuitana nullitatis profeſſionis 10. Decembr. 1649. coram Rojas §. nam defectus verſ. ſtante perfectione.*

Alia etiam ratiooe deducebatur huiuſmodi anoi proba- 37
tiooisdefectus, quia Pater Flaminius ſuſcepit habitum Religionis die 19. Martij decantatis veſperis, & profeſſionem emiſit eadem die recorrente ſubſequentis anni ſummo mane, & ſic non expectato termino anni ſcilicet poſt decantatas Veſperas, & puncto ſuſcepti habitus, & vt valida ſit profeſſio annus Nouitiatus computari debet de momento ad momentum, ſiquidem cum voluntas hominum ſit ambulatoria vſque ad mortem, valdè refert non præuenire, vt Nouitium in voluntate, & propoſito profitendi vſque ad vltimum punctum verè permanſiſſe dicatur, tradunt DD. plenè relati per Dian. *reſol. moral. par. 3. tract. 2. de dub. regular. reſol.* 57.

Non eſt tamen ad hunc effectum neceſſarium, vt tota 38
dies correſpondens diei ſuſcepti habitus euacuetur, dummodò non præueniatur hora, in qua habitus ſuſceptus fuit,

Digitized by Google

fuit, vnde validam eſſe profeſſionem factam eadem die
ſuſcepti habitus, quamuis adfuerit defectus horarum,
tradit Gratian. diſcept. forenſ. cap. 413. num. 16. præſertim,
quia Concilium requirit annum poſt ſuſceptum habitum,
& conſequenter terminus ſtatuitur ipſi actui, & non dici
39 actus, quod efficit, vt tempus ſtatim computetur, & ſic in-
cipiat ab hora receptionis habitus, & terminetur eadem
hora recurrentis anni, quod non fuit in præſenti ſerua-
tum, ita DD. in cap. ſuper il 2. de Appellat. Gratian. diſcept.
forenſ. dicto cap. 413. num. 21.
40 Cæterùm ob defectum probationis vnius anni continui
tempore legitimè non expletæ, Religio obligare non va-
let, & profeſſio eſt nulla nedum ex iuris communis di-
ſpoſitione, cap. ad Apoſtol. de Regular. & cap. 1. eod. tit. in
6. verùm etiam ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 25.
de Regular. cap. 15. & vltra ſupra citatos docent Hond. conſ.
78. num. 17. lib. 2. Io. And. in cap. 1. de elect. in 6. Leſſ. de
iuſt. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 59. fol. mihi 447. Couar.
in Comment. 3. de reg. iur. num. 45. Barboſ. in Concil. Trid.
d. cap. 15. num. 10. & 15. Rot. dec. 246. num. 1. poſt 2. vol.
conſ. Farinac. dec. 175. num. 1. & 2. p. 1. recen. & in Leodien.
profeſſionis 2. Aprilis 1666. in prin. coram Bouilaqua.
41 Hinc non obſtat Patrem Flaminium non reclamaſſe,
& nullitatem profeſſionis non propoſuiſſe intra quinquen-
nium ad formam Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular. cap. 19.
cum obiectum ceſſet ex facto, quia conſtat reclamaſſe in-
42 tra dictum tempus coram proprio Superiori Regulari il-
lius Monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram
Ordinario eiuſdem loci, vbi exiſtebat Monaſterium, &
ſic ſeruaſſe formam Sac. Concilij Tridentini, vt deciſum
refert Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap. 19. num. 21. & de
offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 104. num. 12. Tamburin. de iu-
re Abbat. tom. 3. diſ. 6. q. 26. num. 3.
43 Nomine autem ſuperioris, cui commiſſiones ſuper nul-
litate profeſſionis ex præſcripto Concilii vnà cum Ordina-
rio demandantur intelligitur de ſuperiore Monaſterii, &
non Religionis, vt deciſum fuiſſe in Meten. & Romana
teſtatur Sel. in ſelect. Canon. cap. 80. num. 10. relata per Bar-
boſ. in Concilio dicto cap. 19. num. 21. & dixit Rot. in Imo-
len. profeſſionis 28. Iunij 1645. §. nullitas deducitur coram
Meltio, vbi etiam firmatur, quòd aliàs ſententia erit nul-
la defectu iuriſdictionis.
44 Nec inſiſtendum viſum fuit in huiuſmodi reclamatio-
ne, quia ob ſuperuinentiam Patris Flaminii durauerit ea-
dem cauſa metus, etiam poſt quinquennium, benè po-
tuit ex integro non obſtante eius lapſu reclamare, & cau-
ſam nullitatis ſuæ profeſſionis proponere, vel quia dictum
45 quinquennium non potuit currere, ex quo non valenti
agere non currit præſcriptio, vel quia attenta iuſta cauſa
ipſo iure audiri debet, etiam non obſtante iuramento,
quia non ideò præſumitur libera voluntas durante eadem
cauſa metus, Rol. conſ. 2. num. 76. lib. 1. Natta conſ. 451.
num. 3. Ric. reſol. 550. num. 2. & 6. verſ. tandem, Menoch.
lib. 3. præſumpt. 226. num. 26. lib. 3. Sanchez de matrim. lib.
7. diſ. 37. num. 22. Azor. inſtit. moral. lib. 12. cap. 4. quæſt. vl-
tim. ad fin. p. 1. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 104. num. 17.
& 18. p. 3. Burat. dec. 205. num. 29. & 30. vbi Ferentil. in
addit. num. 35. Seraph. dec. 771. num. 9. in fin. Rot. dec. 175.
46 num. 5. par. 1. recen. Metus autem ſemel illatus ſemper du-
rare præſumitur durante vita illius, qui metum incuſſit,
ſeu durante eadem cogendi, & nocendi poteſtate, propter
quam ſemper viget timor futuræ malæ tractationis, Rot.
deciſ. 579. num. 6. p. 1. rec. & latè dec. 263. per totam poſt 2.
vol. conſ. Farinac.
47 Et Sac. Concilium in præſenti eſſe intelligendum niſi
aliter profeſſi allegauerint legitimas cauſas, ob quas non
potuerint intra dictum tempus reclamare, inquit Lezana
in ſumm. quæſt. Regular. cap. 2. num. 7. Tambur. de iure Ab-
bat. tom. 3. diſ. 6. quæſt. 25. num. 7. Barboſ. in Concil. ſeſſ. 25.
de Regular. cap. 19. num 8. vbi alios allegat Gratian. diſcept.
413. num. 9. & diſcept. 440. num. 25. Diana reſol. moral. p. 3.
tract. 2. reſol. 53.
48 Et licèt hodie prædicta non ita de plano procedant, ſtan-
te decreto Vrbani VIII. in declarationem alterius Clemen-
tis VIII. emanato ſub die 18. Decembris ad refrænandam
facilitatem euuolandi ad ſæculum, vt Regulares alle-
gantes nullitatem profeſſionis non poſſint poſt lapſum
quinquennium à die profeſſionis ſuper huiuſmodi nullita-
te audiri, quamuis Religionis ingreſſum prætendatur per
vim, & metum, & toto quinquennio perdurauerit ea-
dem cauſa vis, & metus, & ita etiam cenſuiſſe Sac. Con-
greg. teſtatur Pariſ. de reſignat. benef. lib. 13. quæſt. 5. num.
40. fol. mihi 210. & ex ſententia eiuſdem Sac. Congr. ita
declaraſſe Greg. XIII. tradit Bonac. in tit. de Clauſ. & pœ-
nis eius violat. impoſit. quæſt. 2. punct. 11. diff. 4. num. 4. verſ.
ego verò probabilius exiſtimo fol. mihi 734. Rot. dec. 3. num.
56. poſt Tamburin. de iure Abbatiſſ.
Tamen ſtante commiſſione, & ſpeciali reſcripto à S. D. 49
D. N. à Patre Flaminio obtento ſuper reſtitutione in inte-
grum aduerſus dicti temporis lapſum, vtique potuit pro-
ponere, & iuſtificare cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis,
vnde hoc caſu datur cautela, vel recurrendi ad Sanctiſſi-
mum, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 104. Vel ad
Sac. Congregationem Concilii, ſeu alteram Regularium
negotiis præpoſitam, quæ prius cognitis ſaltem ſummariè
nullitatibus deducendis, & iuſto impedimento non recla-
mandi intra quinquennium illius reſtitutionem concedere
ſolet, & ita non ſemel fieri vidiſſe teſtatur Barboſ. in Con-
cil. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 19. num. 9. & 10. ex Hierony-
mo Roderic. in compend. quæſt. Regular. reſol. 101. num. 71.
Nouar. in Lucerna Regular. verbo profeſſio num. 31. fol. 216.
Cyriac. controuerſ. forenſ. tom. 2. controuerſ. 371. num. 37.
Portel. de dub. Regular. verb. profeſſio num. 45. verſ. circa
quod.
Nec quidquam facit Flaminium poſt emiſſam profeſſio- 50
nem in Religione per plures annos permanſiſſe, & habi-
tum ab aliis Religioſis geſtari ſolitum portaſſe, ex quo re-
ſultat tacita profeſſio, vel eius ratificatio, iuxta text. in
cap. vnico verſ. ſi vero de Regular. in 6. Clem. fin. eod. tit.
ibi, habitum in aliqua Religione portauerit per annum, hoc ipſo
Religionem illam decernimus eſſe profeſſum, Nauar. conſ. 35.
num. 5. de Regular. lib. 3. Hond. conſ. 68. num. 18. & 22. lib.
2. Sanchez ſuper Decalog. cap. 3. num. 13. lib. 5. Gratian. di-
ſcept. 640. num. 20. Azor. inſtit. moral. lib. 12. cap. 5. q. 3. p. 1.
Greg. XV. dec. 385. num. 6. Rot. dec. 3. num. 3. poſt Tambur.
de iure Abbatiſ.
Quæ tacita profeſſio eſt potens ad obligandum Religio- 51
ſum ipſi Religioni, in qua degit, etiam poſt Concilium
Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 15. à quo tacitæ profeſſiones non
fuerunt ſublatæ, Nauar. conſ. 28. num. 3. de Regular. San-
chez in decalog. lib. 5. cap. 3. num. 36. Hond. conſ. 78. num. 22.
Azor. inſtit. moral. lib. 12. cap. 4. quæſt. 6. par. 1. Emanuel.
Rodriq. tom. 3. q. 17. art. 1. Gratian. diſcept. 640. num. 34.
Rot. dec. 579. num. 2. p. 1. rec. dec. 3. num. 5. & 6. poſt Tam-
burin. de iur. Abbatiſſ.
Nam ceſſat obiectum, quia tacita profeſſio non induci- 52
tur per huiuſmodi actus, niſi eliciti fuerint animo profiten-
di, ſecus autem, vt in præſenti, ſi Religioſus ſe habuerit
negatiuè, ſcilicet ſi non habuerit animum profitendi, vt ex
Batt. de Vecb. & Nauar. tradit Tamburin. de iure Abba-
tiſſ. diſ. 6. quæſt. 13. num. 9. tom. 3.
Quòd autem Flaminius ſe habuerit negatiuè, patet ex 53
reclamationibus, & proteſtationibus factis, ex quibus om-
ninò tacita profeſſio excluditur, Hond. conſ. 78. num. 4. &
25. lib. 2. Menoch. lib. 6. præſumpt. 83. num. 17. Rot. dec.
579. num. 3. & 4. p. 1. tom. 2. rec. & dec. 3. num. 11. poſt Tam-
burin. de iure Abbatiſſ.
Et ſtante nullitate profeſſionis inualidè emiſſæ, ratifica- 54
tio non inducitur ex delatione habitus, aliiſque actibus ra-
tificationem importantibus, concurrente reclamatione
intra quinquennium facta, Caietan. in 2. 2. q. 198. art. 5.
Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 41. & dub. 7. num. 63. & 66.
Rot. in Parmen. nullitatis profeſſionis 11. Febr. 1664. §. nec
dicatur coram Bouilaqua, & in Leodien. profeſſionis 14. De-
cembr. 1653. §. fin. coram Priolo, & in eadem 2. April. 1666.
§. fin. in fin. coram Bouilaqua.
Quoniam huiuſmodi actus licèt videantur ſpontanei, 55
adhuc tamen dicuntur metu facti, ſi duret eadem cauſa
metus, Ruin. conſ. 121. num. 3. lib. 4. Roland. conſ. 2. num.
86. lib. 1. Natta conſ. 50. num. 18. Pariſ. conſ. 60. num. 34.
lib. 4. Ruin. iuo. conſ. 362. num. 93. Grat. conſ. 38. num. 18.
lib. 1. Ferentil. ad Burat. dec. 205. num. 35. in fin. Seraph.
dec. 771. num. 10. Rot. dec. 589. num. 5. & 6. p. 1. recen.
Metus enim nunquam cenſetur purgatus, niſi per lapſū 56
no-

notabil is temporis, ſeu plurimorum menſium, in quibus Religioſus permanſit in Monaſterio poſt mortem illius, qui metum incuſſit, iuxta text. *in cap. 1. verſ. qui verò de Regular. in 6.* Rot. *dec. 2. num. 2.* poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſs. & dec. 397. num. 2. & 3. p. 4. tom. 2. recen.*

57 Actus autem ad effectum inducendi metus purgationem debent eſſe tales, vt referri nequeant ad aliam cauſam, quàm ad cauſam dictæ purgationis incuſſi metus, aliàs quando deſumi poteſt alia coniectura, quàm metus purgationis, illa eſt ſumenda, & penitus excluditur ſtantibus reclamationibus, & proteſtationibus à Religioſo, qui inuitus ſuſcepit habitum factis, vnde potius credendum eſt geſtaſſe habitum, & interueniſſe alijs actibus ad formam Regulæ, & ordinis inſtituti à Religioſis expleri ſolitis, ob reuerentiam, ſeu vigore metus, & imperij ſuperioris, cui ille, cum ſit quo ad formam exteriorem in ſtatu Religioſo ſubditus contradicere non poterat, nec poteſt præſertim ante ſententiam, & rem iudicatam ad fauorem nulliter profeſſi, vt magiſtraliter dixit Rot. *dec. 2. num. 4. & 5.* poſt Tamburin. *de iure Abbatiſſ.* & tenet Aretin. *conſ. 14. num. 18.* Rol. *conſ. 2. n. 91. & ſeq. lib. 1.* Oſaſch. *deciſ. Pedemont. 179. ſub n. 1.* Rot. *dec. 397. num. 5. & 6. p. 4. tom. 2. rec.*

58 Hinc eſt, quòd præſumptio ratificationis profeſſionis tollatur per contrarias præſumptiones, & ſignanter per expreſſam animi declarationem, vt in caſu noſtro Innocen. & alij *in cap. 1. de eo quod met. cauſ.* Dec. *conſ. 18. num. 5. & 6. lib. 3.* Suarez *de regular. tit. 3. quæſt. 7. art. 5. in prin.* Rot. *dicta dec. 2. num. 1.* penes Tamburin. *de iure Abbatiſ. deciſ. 216. num. 21. par. 2. diuerſ. & dec. 397. num. 1. par. 4. tom. 2. recen.*

59 Diſpoſitio autem Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15.* licèt procedat in profeſſione expreſſa, multò magis debere habere locum in tacita ex delatione habitus, alijſque actibus profeſſis conuenientibus, in qua ſunt neceſſaria eadem requiſita ex Nauar. *conſ. 18. 19. 28. & 32. de regular.* dixit Rot. *dec. 62. num. 5. coram Amato Dunozet tom. 1.*

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Inualidè profeſſus, vt reclamare poſſit quæ requirantur.*
2 *Reclamatio coram quibus ſit facienda.*
3 *Reclamare licet contra profeſſionem ob defectum poteſtatis in acceptante.*
4 *Regulares ordinum militarium reclamare poſſunt contra profeſſionem.*
5 *Reclamari poteſt etiam poſt quinquennium ſi non fuerit ſeruata forma Sixti V. de capienda informatione, quæ quomodo ſit capienda demonſtratur, n. 6.*
7 *Inhabiles habentes perpetuum impedimentum reclamare poſſunt etiam poſt quinquennium, n. 11.*
Inhabilitas ad hunc effectum quæ ſit, n. 14.
8 *Reclamare licet etiam tranſacto quinquennio, ſi Religioſus admiſſus fuit ad habitum, & ad profeſſionem in Conuentibus non deſignatis à Sede Apoſtolica, qui tenentur denuò profiteri, num. 9. Contr. num. 22.*
10 *Quinquennium ad reclamandum currit Regulari minori. Contr. num. 11. Diſtingue, vt num. 12.*
15 *Inhabiles ad profitendum ſunt criminoſi, illegitimi, laborantes morbo gallico, & ob defectum ſexus, num. 16. 17.*
18 *Quinquennium ad reclamandum à quo tempore incipiat.*
19 *Reclamatio fieri debet cum retentione habitus.*
20 *Reclamare non licet etiam intra quinquennium poſt emiſſam profeſſionem tacitam.*
21 *Profeſſio Equitis Hieroſolymitani eſt valida ſi fiat extra Conuentum coram Delegato Apoſtolico non obſtante omiſſione ornatus Cinguli.*
23 *Decretum Vrbani VIII. de non audiendis Regularibus poſt lapſum quinquennij reclamare volentibus, aduerſus profeſſionem emiſſam in locis non deſignatis.*
24 *Cognitio cauſæ nullitatis profeſſionis emiſſæ in locis non deſignatis priuatiuè ſpectat ad Sacram Congregationem Concilij.*
25 *Profeſſio illegitimi, quando nulla, vt expelli poſſit à Religione, num. 27.*
26 *Illegitimus eſt inhabilis ad Ordines.*
28 *Conſtitutio, quando dicatur confirmata à Papa in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia.*
29 *Cauſæ expulſionis à Religione ex defectu illegitimitatis cognitio ſpectat ad ſolos Regulares, vel ſimul cum Ordinario, num. 30.*
31 *Profeſſio illegitimi ſuſtinetur de iure.*
32 *Chriſtifideles admittendi ſunt ad Religionem.*
33 *Profeſſus ob incorrigibilitatem ab ipſa Religione abſque Ordinario expelli poteſt.*

An, & quando indebitè profeſſus reclamare poſſit.

ADNOTATIO I.

INualidè profeſſus, vt reclamare, & audiri poſſit tria 1
requiruntur primò, vt reclamet intra quinquennium à die profeſſionis computandum, 2. cauſas nullitatis deducat coram ſuo Superiore, & Ordinario, 3. vt non dimittat habitum, & ſi dimiſerit non eſt audiendus, ſed ad Monaſterium redire cogitur, iuxta diſpoſitionem Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* Gratian, *diſcept. 413. num. 1.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 104. num. 8. & plurib. ſeqq.* Bonacin. *in tit. de Clauſ. & pæn. eius violat. impoſ. quæſt. 2. punct. 12. difficult. 3. per tot. tom. 1. fol. 733.* Rot. *dec. 3. num. 16. & 17.* poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſ.*

Nomine ſuperioris intelligitur Prælatus, qui eius 2
profeſſionem admiſit, vel ille, qui eius loco ſucceſſit, nomine verò Ordinarij intelligitur Epiſcopus, vel eius Vicarius, vel Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vel Capitulum ſede vacante, in quorum Diœceſi Religioſus degit, Bonacin. *in tit. de Clauſ. & pænis violat. ipſius impoſit. quæſt. 3. punct. 11. difficult. 3. per tot. tom. 1. fol. 733.*

Vlteriùs reclamare licet contra profeſſionem, ſi adfuit 3
defectus poteſtatis in acceptante, vt ſi non fuerit emiſſa coram Prælato, ſeu immediato ſuperiore Conuentus, vel Prouinciali, ſeu Generali, quia cum profeſſio ſit contractus inter Religioſum, & Religionem vltro citroque obligatorius, exigitur in eo, qui Religioſi obligationem acceptare debet, mandatum, & neceſſaria facultas, quam tantùm ſupradicti Superiores Religionem repræſentantes habent, Bonac. *loco proximè citato q. 2. punct. 10. diſ. 6. §. 6. num. 1. & per tot. tom. 1. fol. 731.*

Ius autem reclamandi iuxta formam Sac. Concilij Tri- 4
dentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* non ſolum competit Religioſis cuiuſuis ordinis Regularis, verum etiam Regularibus Ordinum militarium, & ita cenſuiſſe Sac. Congregationem teſtatur Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 61. verſ. ſic vidimus, & num. 62.* Barboſ. *in Concil. Trid. d. cap. 19. num. 3.*

Nulliter profeſſus, quia non fuit in eius informatione 5
ſeruata forma Sixti V. de qua latè Fr. Bartol. de Vecchis *in prax. obſeruan. in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſ. 6.* poteſt etiam poſt quinquennium reclamare, vt potè quia eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, adeout huiuſmodi defectus non cenſeatur ſublatus per tacitam profeſſionis ratificationem, nam vt ait Sixtus V. in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ, ſed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus quòd in quibuſuis ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit, ac proinde ex verbis dictæ conſtitutionis apertè colligitur reclamationem admittendam eſſe etiam poſt quinquennium, cum tacita profeſſio, ſeu ratificatio profeſſionis induci nequeat, niſi poſt quinquennium, ex quo actus eam inducentes antea facti ob

ius

ius competens reclamandi, eiuſque tempore pendente non ſunt habendi in conſideratione, & conſequenter ſi poſt quinquennium tacita profeſſio habetur pro non inducta, neceſſariò ſequitur permiſſam eſſe reſpectu huius defectus reclamationem, Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. reſol. 550. in fin.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 104. *num.* 20. & in Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 19. de regular. num.* 20. Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 35. diffic. 25. num. 8.* Rot. *deciſ.* 175. *num. 3. p. 1. recen.*

6 Diligens verò informatio iuxta formam dictæ Sixtinæ Conſtitutionis capienda de parentibus, patria, vita, & moribus, eſt neceſſaria etiam ſi Nouitius recipiat habitum in propria patria, vbi ſint benè cogniti, & noti eius parentes, vt ſi exiſtant nobili genere nati, & inquirendum eſt etiam quoad mores, quamuis religionem ingreſſurus vix pubertatis annum attingeret: nec ſufficit quòd huiuſmodi informatio in voce capiatur à duobus Monaſterij fratribus, quia præfata conſtitutio vult informationem captam approbari in Generali, vel Prouinciali Capitulo, & vlterius procedit annullando profeſſiones aliter factas, & propterea non poteſt à fratribus hæc forma immutari præcipuè attenta clauſula decreti irritantis in conſtitutione appoſita, quæ inducit nullitatem actus in contrarium geſti, & ligat non ſolùm ſcientes, ſed etiam ignorantes, vt animaduertit Gratian. *diſcept. 440. num. 15. 16. & 17. tom. 3.* Rot. *dec. 175. num. 4. & 5. p. recen.*

7 Inhabiles quoque ad profitendum, nempè qui habent perpetuum impedimentum, etiam tranſacto quinquennio reclamare poſſunt, quia ratione inhabilitatis, quæ ſemper obſtat numquam præſumuntur tacitè profeſſi, & Concilium non loquitur de huiuſmodi perſonis, vt obſeruat Nauar. *conſ. 26. num. 12. & vltim. de Regular.* Sanctarel. *var. reſol. q. 48. num 36.* Tamburin. *de iure Abbat. diſ. 6. quæſt. 26.* cum alijs per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 19. num.* 19. ſed ego contra Nauar. dicerem quòd etiam hic caſus comprehendatur ſub diſpoſitione Concilij, quod Concilium permittens reclamari poſſe ob nullitatem profeſſionis emiſſæ per vim, & metum, vel ante legitimam ætatem, vel ob non integrè expletum probationis annum, loquitur demonſtratiuè, & non taxatiuè, ita vt non excludat alios caſus, quibus de iure communi, vel vigore aliarum SS. Pontificum conſtitutionum profeſſio redditur nulla, vnde per viam reclamationis licet proponere nullitatem profeſſionis, ita apertè demonſtrant verba eiuſdem Concilii, ibi, *Quicumque regularis prætendat per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile*, ſi ponderentur iſta vltima verba, *aut quid ſimile*, quæ extendunt diſpoſitionem, & referuntur ad alias cauſas vltra expreſſas.

8 Reclamare pariter licet ſi Religioſi etiam Conuerſi ad habitum regularem ſuſcipiendum admiſſi fuerint, & annum probationis expleuerint, vel profeſſionem emiſerint, non in Conuentibus, Monaſterijs, & Domibus auctoritate Sanctæ Sedis Apoſtolicæ deſignatis, cum huiuſmodi admiſſio, & profeſſio reddatur penitus nulla, ac irrita ad quemcumque effectum, iuxta decretum Clementis Papæ VIII. *de Nouitijs ad habitum Regularem, & profeſſionem non admittendis niſi in Conuentibus deſignandis, emanatum ſub die 12. Martij 1596. renouatum, & ampliatum 20. Iunij 1599. & confirmatum à Sac. Congreg. Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. S. R. E. Cardinalium Sac. Concilij Tridentini interpretum auctoritate Vrbani VIII. ſub die 22. Septemb.* 1624.

9 Hanc autem nullitatem proponi poſſe etiam vltra quinquennium patet, non ſolum quia ſupradictæ conſtitutiones emanauerunt poſt Concilium, verùm etiam apertè colligitur ex Conſtitutione Vrbani VIII. ſuper profeſſionibus per Regulares emiſſis in locis non deſignatis *incip. ad futuram rei memoriam, emanata ſub die 11. Aprilis* 1631. ibi, *Quatenus omnes, & ſingulos Religioſos prædictos, qui ad habitum regularem aliàs canonicè recepti annum probationis in Monaſterijs, ſeu domibus regularibus ad id deſignatis minimè fecerint, ſubinde profeſſionem nihilominus emiſerint, ad profeſſionem denuo ſeruatis, aliàs ſeruandis emittendam, quaſi emiſſa, illis, & eorum cuilibet, tam in foro interiori, quàm exteriori ſuffragari debeat, abſque nouo probationis anno ex ſpeciali huius Sanctæ Sedis benignitate auctoritate noſtra Apoſtolica recipiant, & admittant.* Hinc eſt, quòd tacita profeſſio non ſuffragatur, dum conſtitutio exigit nouam, ad quam etiam poſt quinquennium ſi Religioſus ex eius libera voluntate, non fuerit admiſſus, vel inuitus, & negatiuè ſe habeat ad nouam profeſſionem emittendam, diſpoſitio Conciliaris non videtur obſtare, quin poſſit reclamare, & habitum dimittere, etiam elapſo quinquennio, ob cuius temporis curſum in tantùm Concilium prohibet huiuſmodi reclamationes, in quantùm ſe fundat in profeſſione tacita, quæ excluditur ab Vrbana conſtitutione, dum mandat ad nouam ita malè profeſſos admittendos eſſe ſeruatis alijs de iure ſeruandis, vt latè comprobatur, & hæc materia diſcutitur, & referuntur ſupradicta decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII. in propugnaculo Franciſci Miceni ad Apologias Admodum RR. PP. Fratris Io. Franciſci Caſtelli, & Fratris Franciſci Bordonij impreſſ. Venetijs 1636.

Quinquennium ad reclamandum ſtatutum per Sacrum Concilium currere Regulari minori, tenet Aloyſ. Ric. *in prax. fori Eccleſiaſtici deciſ. 658. in 1. edict. & reſol. 551. in 2. edict.* 10

Contrarium, quòd non currat tempore inhabili durante pupillari ætate, aut aliqua cauſa nullitatis irremiſſibilis alicuius inhabilitatis perſonalis, nonobſtante diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini, quæ reſtringitur ad cauſas temporaneas, & non perpetuas, quæ habent tractum ſucceſſiuum, & etiam poſt quinquennium durant, Flores de Menna *var. lib. 3. q. 23. num. 68.* Miranda *in manual. Prælator. tom. 1. q. 30. art. 1. concluſ. vnica in med.* Aloyſ. Ric. *d. reſol. 650. num. 6.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 104. num. 21.* 11

Diſtinguendum tamen videtur pro conciliatione ſupradictarum opinionum, quòd durante minori ætate infra decimum ſextum annum quinquennium ad reclamandum minori minimè currat, ſecus verò poſt decimum ſextum annum in caſibus ab eodem Concilio expreſſis, ſiquidem maior ſexdecim annorum, cum habilitetur per Concilium ad profitendum, habetur ad hunc effectum pro maiori, vnde ceſſante minori ætate currit quinquennium licèt ſit minor 25. annorum. 12

Si verò inhabilitas ſit perpetua, quia ſemper ſe habet negatiuè, etiam maiori non currit quinquennium, Ricc. Miranda, & Barboſ. *in locis proximè relatis.* 13

Inhabilitas autem ad hunc effectum, vt perpetua, & ſufficiens dicatur conſiſtere debet in defectu intrinſeco in perſona, etiam antequàm procedatur ad actum ſibi interdictum, & ſic debet inhærere perſonæ vti eius defectus habens tractum ſucceſſiuum continuò impediens, iuxta 14
exempla allata à Sanchez *de matrim. lib. 7. diſ. 37. num. 30.* 15
vbi examplificat in criminoſis, & illegitimis iuxta conſti- 16
tutionem Sixti V. Laborantibus morbo gallico item in defe- 17
ctu ſexus, & ſimilibus.

Quinquennium verò ſtatutum ad reclamandum in profeſſione expreſsè facta incipit à die, quo quis eam emiſit, in tacita verò à die, quo quis emiſit actus ad ſolos profeſſos attinentes, Franciſc. Leo *in Theſaur. Eccleſ. cap. 1. n. 4.* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. reclamare num. 3. pag. 283.* Tamburin. *de iur. Abbat. diſ. 6. quæſt. 25. num. 5. & 6.* Ludouic. Mirand. *in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 30. art. 1. concluſ. vnic. propè fin.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 4. q. 10. verſ. poſtremò*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 104. *num.* 16. & in Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de regular. cap. 19. num.* 7. Bonacin. *de Clauſ. & pœnis eius violat. impoſit. q. 2. punct. 10. diſ. 4. num. 1. & 2.* vbi ſubdit diem illum computandum eſſe de momento ad momentum, Pignatel. *conſult. canon. 86. num. 11. verſ. vnde.* 18

Ad hoc autem vt ipſa reclamatio admitti debeat ſpecialiter exigitur, vt fiat cum retentione habitus Religionis, & quatenus Regularis dimiſerit non eſt audiendus, niſi reaſſumpſerit, Campan. *in diuerſ. iur. canon. rub. 12. cap. 11. num.* 18. Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 7. cap. 3. num.* 14. Portel. *in dub. regular. verb. profeſſionis nullitas num.* 45. Diana *reſol. moral. par. 3. tract. 2. reſol. 53. in fin.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 3. diſ. 6. quæſt. 26. num. 1.* Gratian. *diſcept. 413. num. 7. & 8.* Villalob. *in ſum. tom. 2. tract. 35. diſ. 15. num. 4.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap. 2. num. 8.* Barboſ. *de offic. & poteſt.* 19

Digitized by Google

poteſt. Epiſcop. alleg. 104. *num.* 12. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. *num.* 24. Miranda *in manual. Prælatorum tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 6. *concluſ.* 1. Ric. *par.* 4. *deciſ.* 48. *num.* 10.

20 Quamuis Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. permittat infra quinquennium reclamare poſſe aduerſus nullitatem profeſſionis, eiuſque cauſæ cognitionem infra dictum tempus admittat, hoc tamen procedit in profeſſione expreſſa, in profeſſione vero tacita, ſolum quando datur probatio reclamationis reiteratæ, & ſufficientis ante profeſſionem tacitam, nec ex eo quòd permittatur diſcuſſio cauſæ nullitatis profeſſionis, ſequitur quod profeſſio tacita declarari debeat nulla, ſi ante reclamationem fuit ſecuta ex actibus de iure communi ad illam requiſitis, nam tunc per ratihabitionem cum reconualidetur expreſſa præcluditur via amplius reclamandi, quod enim ſemel placuit amplius diſplicere non debet, Roderic. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 15. *& cenſuit Sac. Congreg. in vna Neapolitana* 3. *Aprilis* 1621. ſcilicet Sacra &c. *reſpondit Oratorem videri tacitè profeſſum, ac propterea reſtitutionem petitam aduerſus profeſſionem non eſſe concedendam*, de qua Pignatel. *conſult. canon.* 145. *num.* 49. *&* 52.

21 Reclamare non licet Equiti Religionis Hieroſolymitanæ aduerſus profeſſionem, tamquam emiſſam extra Conuentum, dummodò emiſſa fuerit coram Delegato Apoſtolico obſeruata forma præſcripta in Pontificali Romano confirmato per Clementem VIII. de anno 1596. *in tit. de creat. milit. Regul.* cum reddatur valida, non obſtante omiſſione ornatus Cinguli militaris, quia ſolemnitas Cinguli inducta dumtaxat fuit ad diſtinctionem graduum militum, cum ſolum Eques Iuſtitiæ decorari debeat eodem Cingulo, non autem Eques Sacerdos, & inſeruiens, vt firmauit Rot. *in Melitana nullitatis profeſſionis* 10. *Decembris* 1649. *coram Roias §. defectus verò Cinguli vſque ad finem.*

22 Licèt rationes ſuperiùs adductæ *num.* 8. *&* 9. valdè vrgeant pro admittenda reclamatione etiam tranſacto quinquennio aduerſus receptionem habitus, & profeſſionis emiſſionem in locis à Sancta Sede non deſignatis, tamen ne detur anſa exhauriendi Religiones, ſuſcitandi motus Regularium, inquietudines, ſcandala, & damna irritandi renunciationes, electiones ſuperiorum, aliaque acta ab eiſdem geſta, emanauit decretum Vrbani VIII. tenoris ſequentis.

23 *Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus Diuina prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus, qui poſſunt in Religionibus oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſa in conuentibus non deſignatis, contra formam decretorum ſanct. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in conuentibus deſignatis, audita ſuper hoc ſententia Sacræ Congregationis Concilij declarauit, & decreuit huiuſmodi receptos, & profeſſos contra formam dictorum decretorum allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſuper huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij à die profeſſionis quoquo modo audiri.*

Quod ſi aliqui contra formam præfatorum decretorum
24 recepti, *& profeſſi, è Religione infra quinquennium exire, vel ſuperiores extra eam reſpectiuè eijcere voluerint, eadem Sanctitas ſua decreuit, vt tam ipſi Profeſſi, quàm Superiores reſpectiuè teneantur iura, quæ ſibi fauere viſa fuerint prius deducere coram eadem Sacra Congregatione Concilij, quæ ex ſpeciali etiam Sanctitatis ſuæ facultate prouidebit, inhibendo præterea Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcumque Iudicibus Ordinarijs, & Delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Card. etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuntijs ne impoſterum in hoc quoquo modo ſe ingerant abſque ſpeciali eiuſdem Sanctitatis commiſſione, ſub pœna ipſo facto incurrenda quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad Abbates, & Prælatos inferiores, & alios Iudices prædictos excommunicationis latæ ſententiæ, quo vero ad Nuntios, & S. R. E. Card. etiam de Latere legatos indignationis Sanctitatis ſuæ, & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum, ſi vero ijdem, vt ſupra recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram Sacra Cong. Concilij, & ſine illius expreſſa licentia à Religione exire, vel ſuperiores eos eijcere auſi fuerint, ipſi recepti, & profeſſi tamquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non contra eoſdem iuxta formam decreti de Regularibus Apoſtatis, & electis eiuſdem Sanctitatis ſuæ iuſſu ab eadem Sacra Congreg. ſub die* 21. *Septemb.* 1624. *editi procedatur. Superiores, qui eiecerint pœnam ſuſpenſionis à diuinis, necnon priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebant, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea impoſterum obtinenda, vociſque actiuæ, ac paſſiuæ ipſo facto, abſque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die* 5. *Ianuarij* 1636.

Profeſſio emiſſa cum defectu illegitimitatis celato, & nõ 25
detecto redditur nulla, & Religioſus profeſſus expelli poteſt, ſi in Religione extet conſtitutio de expellendo Religioſo, qui defectum illegitimitatis celauerit, ſtatim ac ſciatur, etiam ſi profeſſionem emiſerit, dummodò huiuſmodi conſtitutio confirmata fuerit à Sede Apoſtolica in forma ſpecifica, ſecus ſi in forma communi, in quibus terminis procedit multorum Doctorum præcipuè moralium ſententia, quòd huiuſmodi ſtatuta non valeant, ſcilicet ſi non habeant confirmationem Apoſtolicam in forma ſpecifica, eoque magis, quia conſtitutio excludens à Religione illegitimos, non eſt contra, ſed ſecundum ius, cum tales in peccato generari, vt plurimum ſoleant eſſe imitatores incontinentiæ paternæ, & hæredes ſenſualis genitoris affectus, deprauatique 26
ſenſus, ac proinde ad ſacri Altaris Miniſterium ſunt inhabiles, vt in *cap.* 1. *diſp.* 56. *cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. & in omnem caſum huiuſmodi conſtitutiones non ſunt contra Ius, ſed præter ius, accedente præterea conſtitutione Sixti V. ingreſſum Religionis prohibente illegitimis, quæ licèt tamquam moderata, & redacta ad terminos iuris communis per Gregorium XIV. & Clementem VIII. hodie non liget, nihilominus redditur canonizatoria regularium conſtitutionum hoc idem diſponentium, cum à ratione legis correctæ, vel reuocatæ argumentari poſſit, vt inquit Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 2. *cap.* 29. *n.* 26.

Et quamuis nullitas profeſſionis non reſultet ex dictis 27
Regularibus ſtatutis conſideratis tamquam legibus, reſultat tamen ex defectu conſenſus Religionis negatiuè ſe habentis quoad receptionem, & profeſſionem illegitimi, vnde profeſſio tamquam contractus initus inter Religionem, & Religioſum ex huiuſmodi conſenſus defectu ſuſtineri nequit, vt aliis congeſtis comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 87. *à num.* 1. *vſque ad* 7.

Præfata verò Religionis conſtitutio dicitur confir- 28
mata in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia, dum in confirmatione expreſſus ſit eius tenor, de verbo ad verbum, & re maturè diſcuſſa ad relationem Protectoris, iuxta *Gloſ. in cap. paſtoralis §. propterea de offic. delegat.* Roman. *conſ.* 327. *num* 7. Abb. *in cap.* 2. *num.* 6. *de confirmat. vtil. vel inutil.* Rot. *deciſ.* 192. *num.* 3. *circa fin. par.* 1. *recen.*

Expulſio autem illegitimi à Religione fieri poſſe per ſo- 29
lam Religionem, eiuſque Generalem cum interuentu plurimorum Patrum ex grauioribus abſque interuentu Ordinarij, & ſic non ſeruata forma Sacri Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. reſultat ex facultate attributa ex tenore ſupradictæ conſtitutionis in forma ſpecifica à S. Pontifice confirmata, vtpotè quia hæc nullitas profeſſionis prouenit ex municipali, & particulari conſtitutione, & diſpoſitio Sacri Concilij procedit in nullitate proueniente à iure communi, ita ex Nauar. probat Sanchez *de Matrim. diſ.* 37. *num.* 31. *lib.* 7. Rodriq. *tom.* 3. *quæſt. Regul.* 11. *art.* 2. Peyrin. *de Relig. ſubd. tom.* 1. *q.* 1. *cap.* 25. *§.* 4. Ceſped. *de except. cap.* 3. *dub.* 48. Pellizar. *in Manual. regul. tr.* 2. *cap.* 3. *q.* 15. *§.* 28. *&* 29. latè Pignatel. *conſult. canon.* 87. *à num.* 8. *vſque ad* 15.

Contrarium, quòd huiuſmodi expulſio ſit facienda ſer- 30
uata forma Sacri Concilij Tridentini, ſcilicet etiam cum interuentu Ordinarij non eſt dubitandum, cum diſpoſitio Conciliaris habeat locum in quacumque inualiditate profeſſionis, ibi *quacumque de cauſa*, & ita pluries declaraſſe Sacram Congregationem Concilij patet ex declarationibus, & decretis relatis per Pignatel. *conſult. canon.* 87. *num.* 16. *&* 17. *& vſque ad fin.* ſiquidem Regulares cum hoc caſu agant propriam cauſam Religionis non habentur pro

ius competens reclamandi, eiuſque tempore pendente nou ſunt habendi in conſideratione, & conſequenter ſi poſt quinquennium tacita profeſſio habetur pro non inducta, neceſſariò ſequitur permiſſam eſſe reſpectu huius defectus reclamationem, Aloyſ. Ric. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 550. *in fin.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 104. *num.* 20. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de regular. num.* 20. Villalob. *in ſum. p.* 2. *tract.* 35. *diffic.* 25. *num.* 8. Rot. *deciſ.* 175. *num.* 3. *p.* 1. *recen.*

6 Diligens verò informatio iuxta formam dictæ Sixtinæ Conſtitutionis capienda de parentibus, patria, vita, & moribus, eſt neceſſaria etiam ſi Nouitius recipiat habitum in propria patria, vbi ſint benè cogniti, & noti eius parentes, vt ſi exiſtant nobili genere nati, & inquirendum eſt etiam quoad mores, quamuis religionem ingreſſurus vix pubertatis annum attingeret: nec ſufficit quòd huiuſmodi informatio in voce capiatur à duobus Monaſterij fratribus, quia præfata conſtitutio vult informationem captam approbari in Generali, vel Prouinciali Capitulo, & vlterius procedit annullando profeſſiones aliter factas, & propterea non poteſt à fratribus hæc forma immutari præcipuè attenta clauſula decreti irritantis in conſtitutione appoſita, quæ inducit nullitatem actus in contrarium geſti, & ligat non ſolùm ſcientes, ſed etiam iguorantes, vt animaduertit Gratian. *diſcept.* 440. *num.* 15. 16. & 17. *tom.* 3. Rot. *dec.* 175. *num.* 4. & 5. *p. recen.*

7 Inhabiles quoque ad profitendum, nempè qui habent perpetuum impedimentum, etiam tranſacto quinquennio reclamare poſſunt, quia ratione inhabilitatis, quæ ſemper obſtat numquam præſumuntur tacitè profeſſi, & Concilium non loquitur de huiuſmodi perſonis, vt obſeruat Nauar. *conſ.* 26. *num.* 12. & *vltim. de Regular.* Sanctarel. *var. reſol. q.* 48. *num* 36. Tamburin. *de iure Abbat. diſ.* 6. *queſt.* 26. cum alijs per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 19. *num.* 19. ſed ego contra Nauar. dicerem quòd etiam hic caſus comprehendatur ſub diſpoſitione Concilij, quod Concilium permittens reclamari poſſe ob nullitatem profeſſionis emiſſæ per vim, & metum, vel ante legitimam ætatem, vel ob non integrè expletum probationis annum, loquitur demonſtratiuè, & non taxatiuè, ita vt non excludat alios caſus, quibus de iure communi, vel vigore aliarum SS. Pontificum conſtitutionum profeſſio redditur nulla, vnde per viam reclamationis licet proponere nullitatem profeſſionis, ita apertè demonſtrant verba eiuſdem Concilii, ibi, *Quicumque regularis prætendat per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile*, ſi ponderentur iſta vltima verba, *aut quid ſimile*, quæ extendunt diſpoſitionem, & referuntur ad alias cauſas vltra expreſſas.

8 Reclamare pariter licet ſi Religioſi etiam Conuerſi ad habitum regularem ſuſcipiendum admiſſi fuerint, & annum probationis expleuerint, vel profeſſionem emiſerint, non in Conuentibus, Monaſterijs, & Domibus auctoritate Sanctæ Sedis Apoſtolicæ deſignatis, cum huiuſmodi admiſſio, & profeſſio reddatur penitus nulla, ac irrita ad quemcumque effectum, iuxta decretum Clementis Papæ VIII. *de Nouitijs ad habitum Regularem, & profeſſionem non admittendis niſi in Conuentibus deſignandis, emanatum ſub die* 12. *Martij* 1596. *renouatum, & ampliatum* 20. *Iunij* 1599. *& confirmatum à Sac. Congreg. Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. S. R. E. Cardinalium Sac. Concilij Tridentini interpretum auctoritate Vrbani VIII. ſub die* 22. *Septemb.* 1624.

9 Hanc autem nullitatem proponi poſſe etiam vltra quinquennium patet, non ſolum quia ſupradictæ conſtitutiones emanauerunt poſt Concilium, verùm etiam apertè colligitur ex Conſtitutione Vrbani VIII. ſuper profeſſionibus per Regulares emiſſis in locis non deſignatis *incip. ad futuram rei memoriam, emanata ſub die* 11. *Aprilis* 1631. ibi, *Quatenus omnes, & ſingulos Religioſos prædictos, qui ad habitum regularem aliàs canonicè receptis annum probationis in Monaſterijs, ſeu domibus regularibus ad id deſignatis minimè fecerint, ſubinde profeſſionem nihilominus emiſerint, ad profeſſionem denuo ſeruatis, aliàs ſeruandis emittendam, quaſi emiſſa, illis, & eorum cuilibet, tam in foro interiori, quàm exteriori ſuffragari debeat, abſque nouo probationis anno ex ſpeciali huius Sanctæ Sedis benignitate auctoritate noſtra Apoſtolica recipiant, & admittant.* Hinc eſt, quòd tacita profeſſio non ſuffragatur, dum conſtitutio exigit nouam, ad quam etiam poſt quinquennium ſi Religioſus ex eius libera voluntate, non fuerit admiſſus, vel inuitus, & negatiuè ſe habeat ad nouam profeſſionem emittendam, diſpoſitio Conciliaris non videtur obſtare, quin poſſit reclamare, & habitum dimittere, etiam elapſo quinquennio, ob cuius temporis curſum in tantùm Concilium prohibet huiuſmodi reclamationes, in quantùm ſe fundat in profeſſione tacita, quæ excluditur ab Vrbana conſtitutione, dum mandat ad nouam ita malè profeſſos admittendos eſſe ſeruatis alijs de iure ſeruandis, vt latè comprobatur, & hæc materia diſcurritur, & referuntur ſupradicta decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII. in propugnaculo Franciſci Miceni ad Apologias Admodum RR. PP. Fratris Io. Franciſci Caſtelli, & Fratris Franciſci Bordonij impreſs. Venetijs 1636.

Quinquennium ad reclamandum ſtatutum per Sacrum Concilium currere Regulari minori, tenet Aloyſ. Ric. *in prax. fori Eccleſiaſtici deciſ.* 658. *in* 1. *edict. & reſol.* 551. *in* 2. *edict.* 10

Contrarium, quòd non currat tempore inhabili durante pupillari ætate, aut aliqua cauſa nullitatis irremiſſibilis alicuius inhabilitatis perſonalis, non obſtante diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini, quæ reſtringitur ad cauſas temporaneas, & non perpetuas, quæ habent tractum ſucceſſiuum, & etiam poſt quinquennium durant, Flores de Menna *var. lib.* 3. *q.* 23. *num.* 68. Miranda *in manual. Prælator. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 1. *concluſ. vnica in med.* Aloyſ. Ric. *d. reſol.* 650. *num.* 6. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 104. *num.* 21. 11

Diſtinguendum tamen videtur pro conciliatione ſupradictarum opinionum, quòd durante minori ætate infra decimum ſextum annum quinquennium ad reclamandum minori minimè currat, ſecus verò poſt decimum ſextum annum in caſibus ab eodem Concilio expreſſis, ſiquidem maior ſexdecim annorum, cum habilitetur per Concilium ad profitendum, habetur ad hunc effectum pro maiori, vnde ceſſante minori ætate currit quinquennium licèt ſit minor 25. annorum. 12

Si verò inhabilitas ſit perpetua, quia ſemper ſe habet negatiuè, etiam maiori non currit quinquennium, Ricc. Miranda, & Barboſ. *in locis proximè relatis.* 13

Inhabilitas autem ad hunc effectum, vt perpetua, & ſufficiens dicatur conſiſtere debet in defectu intrinſeco in perſona, etiam antequàm procedatur ad actum ſibi interdictum, & ſic debet inhærere perſonæ vti eius defectus habens tractum ſucceſſiuum continuò impediens, iuxta 14
exempla allata à Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſ.* 37. *num.* 30. 15
vbi exemplificat in criminoſis, & illegitimis iuxta conſti- 16
tutionem Sixti V. Laborantibus morbo gallico item in defe- 17
ctu ſexus, & ſimilibus.

Quinquennium verò ſtatutum ad reclamandum in profeſſione expreſsè facta incipit à die, quo quis eam emiſit, in tacita verò à die, quo quis emiſit actus ad ſolos profeſſos attinentes, Franciſc. Leo *in Theſaur. Eccleſ. cap.* 1. *n.* 4. Nouar. *in Lucerna Regular. verb. reclamare num.* 3. *pag.* 223. Tamburin. *de iur. Abbat. diſ.* 6. *queſt.* 25. *num.* 5. & 6. Ludouic. Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 1. *queſt.* 30. *art.* 1. *concluſ. vnic. propè fin.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *q.* 10. *verſ. poſtremò*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 104. *num.* 16. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 19. *num.* 7. Bonacin. *de Clauſ. & pænis eius violat. impoſit. q.* 2. *punct.* 10. *diſ.* 4. *num.* 1. & 2. vbi ſubdit diem illum computandum eſſe de momento ad momentum, Pignatel. *conſult. canon.* 86. *num.* 11. *verſ. vnde.* 18

Ad hoc autem vt ipſa reclamatio admitti debeat ſpecialiter exigitur, vt fiat cum retentione habitus Religionis, & quatenus Regularis dimiſerit non eſt audiendus, niſi reaſſumpſerit, Campan. *in diuerſ. iur. canon. rub.* 12. *cap.* 11. *num.* 18. Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 14. Portel. *in dub. regular. verb. profeſſionis nullitas num.* 45. Diana *reſol. moral. par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 53. *in fin.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *diſ.* 6. *queſt.* 26. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 413. *num.* 7. & 8. Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 35. *diſ.* 15. *num.* 4. Lezana *in ſum. queſt. Regul. cap.* 2. *num.* 8. Barboſ. *de offic. & poteſt.* 19

Digitized by Google

poteſt. Epiſcop. alleg. 104. *num.* 12. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. *num.* 24. Miranda *in manual. Prælatorum tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 6. *concluſ.* 1. Ric. *par.* 4. *deciſ.* 48. *num.* 10.

20 Quamuis Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. permittat infra quinquennium reclamare poſſe aduerſus nullitatem profeſſionis, eiuſque cauſæ cognitionem infra dictum tempus admittat, hoc tamen procedit in profeſſione expreſſa, in profeſſione vero tacita, ſolum quando datur probatio reclamationis reiteratæ, & ſufficientis ante profeſſionem tacitam, nec ex eo quòd permittatur diſcuſſio cauſæ nullitatis profeſſionis, ſequitur quod profeſſio tacita declarari debeat nulla, ſi ante reclamationem fuit ſecuta ex actibus de iure communi ad illam requiſitis, nam tunc per ratihabitionem cum reconualidetur expreſſa præcluditur via amplius reclamandi, quod enim ſemel placuit amplius diſplicere non debet, Roderic. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 15. *& cenſuit Sac. Congreg. in vna Neapolitana* 3. *Aprilis* 1621. ſcilicet Sacra &c. *reſpondit Oratorem videri tacitè profeſſum, ac propterea reſtitutionem petitam aduerſus profeſſionem non eſſe concedendam*, de qua Pignatel. *conſult. canon.* 145. *num.* 49. *&* 52.

21 Reclamare non licet Equiti Religionis Hieroſolymitanę aduerſus profeſſionem, tamquam emiſſam extra Conuentum, dummodò emiſſa fuerit coram Delegato Apoſtolico obſeruata forma præſcripta in Pontificali Romano confirmato per Clementem VIII. de anno 1596. *in tit. de creat. milit. Regul.* cum reddatur valida, non obſtante omiſſione ornatus Cinguli militaris, quia ſolemnitas Cinguli inducta dumtaxat fuit ad diſtinctionem graduum militum, cum ſolum Eques Iuſtitiæ decorari debeat eodem Cingulo, non autem Eques Sacerdos, & inſeruiens, vt firmauit Rot. *in Melevitana nullitatis profeſſionis* 10. *Decembris* 1649. *coram Rojas §. defectus verò Cinguli vſque ad finem.*

22 Licèt rationes ſuperiùs adductæ *num.* 8. *&* 9. valdè vrgeant pro admittenda reclamatione etiam tranſacto quinquennio aduerſus receptionem habitus, & profeſſionis emiſſionem in locis à Sancta Sede non deſignatis, tamen ne detur anſa exhauriendi Religiones, ſuſcitandi motus Regularium, inquietudines, ſcandala, & damna irritandi renunciationes, electiones ſuperiorum, aliaque acta ab eiſdem geſta, emanauit decretum Vrbani VIII. tenoris ſequentis.

23 *Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus Diuina prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus, qui poſſunt in Religionibus oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſa in conuentibus non deſignatis, contra formam decretorum ſanct. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in conuentibus deſignatis, audita ſuper hoc ſententia Sacra Congregationis Concilij declarauit, & decreuit huiuſmodi receptos, & profeſſos contra formam dictorum decretorum allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſuper huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij à die profeſſionis quoquo modo audiri.*

Quod ſi aliqui contra formam præfatorum decretorum
24 *recepti, & profeſſi, è Religione infra quinquennium exire, vel ſuperiores extra eam reſpectiuè eycere voluerint, eadem ſanctitas ſua decreuit, vt tam ipſi Profeſſi, quam Superiores reſpectiuè teneantur iura, quæ ſibi fauere viſa fuerint prius deducere coram eadem Sacra Congregatione Concilij, quæ ex ſpeciali etiam Sanctitatis ſuæ facultate prouidebit, inhibendo præterea Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcumque Iudicibus Ordinarijs, & Delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Card. etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuntijs ne impoſterum in hoc quoquo modo ſe ingerant abſque ſpeciali eiuſdem ſanctitatis commiſſione, ſub pœna ipſo facto incurrenda, quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad Abbates, & Prælatos inferiores, & alios Iudices prædictos excommunicationis latæ ſententiæ, quo vero ad Nuntios, & S. R. E. Card. etiam de Latere legatos indignationis ſanctitatis ſuæ, & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum, ſi vero ijdem, vt ſupra recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram Sacra Cong. Concilij, & ſine illius expreſſa licentia à Religione exire, vel ſuperiores eos eijcere auſi fuerint, ipſi recepti, & profeſſi tamquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non contra eoſdem iuxta formam decreti de Regularibus Apoſtatis, & eiectis eiuſdem ſanctitatis ſuæ iuſſu ab eadem Sacra Congreg. ſub die 21. Septemb. 1624. editi procedatur. Superiores, qui eiecerint pœnam ſuſpenſionis à diuinis, necnon priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebant, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea impoſterum obtinenda, vociſque actiuæ, ac paſſiuæ ipſo facto, abſque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die* 5. *Ianuarij* 1636.

Profeſſio emiſſa cum defectu illegitimitatis celato, & nō 25
detecto redditur nulla, & Religioſus profeſſus expelli poteſt, ſi in Religione extet conſtitutio de expellendo Religioſo, qui defectum illegitimitatis celauerit, ſtatim ac ſciatur, etiam ſi profeſſionem emiſerit, dummodò huiuſmodi conſtitutio confirmata fuerit à Sede Apoſtolica in forma ſpecifica, ſecus ſi in forma communi, in quibus terminis procedit multorum Doctorum præcipuè moralium ſententia, quòd huiuſmodi ſtatuta non valeant, ſcilicet ſi non habeant confirmationem Apoſtolicam in forma ſpecifica, eoque magis, quia conſtitutio excludens à Religione illegitimos, non eſt contra, ſed ſecundum ius, cum tales in peccato generati, vt plurimum ſoleant eſſe imitatores incontinentiæ paternæ, & hæredes ſenſualis genitoris affectus, deprauatique 26
ſenſus, ac proinde ad ſacri Altaris Miniſterium ſunt inhabiles, vt in *cap.* 1. *diſp.* 56. *cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. & in omnem caſum huiuſmodi conſtitutiones non ſunt contra Ius, ſed præter ius, accedente præterea conſtitutione Sixti V. ingreſſum Religionis prohibente illegitimis, quæ licèt tamquam moderata, & redacta ad terminos iuris communis per Gregorium XIV. & Clementem VIII. hodie non liget, nihilominus redditur canonizatoria regularium conſtitutionum hoc idem diſponentium, cum à ratione legis correctæ, vel reuocatæ argumentari poſſit, vt inquit Salgad. *in Laberint. creditor. p.* 2. *cap.* 29. *n.* 26.

Et quamuis nullitas profeſſionis non reſultet ex dictis 27
Regularibus ſtatutis conſideratis tamquam legibus, reſultat tamen ex defectu conſenſus Religionis negatiuè ſe habentis quoad receptionem, & profeſſionem illegitimi, vnde profeſſio tamquam contractus initus inter Religionem, & Religioſum ex huiuſmodi conſenſus defectu ſuſtineri nequit, vt aliis congeſtis comprobat Pignatel. *conſult. canon.* 87. *à num.* 1. *vſque ad* 7.

Præfata verò Religionis conſtitutio dicitur confir- 28
mata in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia, dum in confirmatione expreſſus ſit eius tenor, de verbo ad verbum, & re maturè diſcuſſa ad relationem Protectoris, iuxta *Gloſ. in cap. paſtoralis §. propterea de offic. delegat.* Roman. *conſ.* 327. *num* 7. Abb. *in cap.* 2. *num.* 6. *de confirmat. vtil. vel inutil.* Rot. *deciſ.* 192. *num.* 3. *circa fin. par.* 1. *recen.*

Expulſio autem illegitimi à Religione fieri poſſe per ſo- 29
lam Religionem, eiuſque Generalem cum interuentu plurimorum Patrum ex grauioribus abſque interuentu Ordinarij, & ſic non ſeruata forma Sacri Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. reſultat ex facultate attributa ex tenore ſupradictæ conſtitutionis in forma ſpecifica à S. Pontifice confirmata, vtpotè quia hæc nullitas profeſſionis prouenit ex municipali, & particulari conſtitutione, & diſpoſitio Sacri Concilij procedit in nullitate proueniente à iure communi, ita ex Nauar. probat Sanchez *de Matrim. diſ.* 37. *num.* 31. *lib.* 7. Rodriq. *tom.* 3. *quæſt. Regul.* 11. *art.* 2. Peyrin. *de Relig. ſubd. tom.* 1. *q.* 1. *cap.* 25. *§.* 4. Ceſped. *de except. cap.* 3. *dub.* 48. Pellizar. *in Manual. regul. tr.* 2. *cap.* 3. *q.* 15. *§.* 28. *&* 29. latè Pignatel. *conſult. canon.* 87. *à num.* 8. *vſque ad* 15.

Contrarium, quòd huiuſmodi expulſio ſit facienda ſer- 30
uata forma Sacri Concilij Tridentini, ſcilicet etiam cum interuentu Ordinarij non eſt dubitandum, cum diſpoſitio Conciliaris habeat locum in quacumque inualiditate profeſſionis, ibi *quacumque de cauſa*, & ita pluries declaraſſe Sacram Congregationem Concilij patet ex declarationibus, & decretis relatis per Pignatel. *conſult. canon.* 87. *num.* 16. *&* 17. *& vſque ad fin.* ſiquidem Regulares cum hoc caſu agant propriam cauſam Religionis non habentur pro

Iudicibus vndequaque integris, & ſatis eſt, vt hic caſus ex identitate rationis comprehendatur in diſpoſitione Conciliari, licèt non fuerit expreſſus, cum Concilij verba ſint demonſtratiuè, & non limitatiuè intelligenda, & hanc ſententiam tuetur Bordonus *reſol.23. num.7.* & latè comprobat Pignatel. *conſult. canon. 87. à num.16. vſque ad fin.* vbi contrarijs reſpondet, & non obſtare confirmationem Apoſtolicam *n.26.* oſtendit.

31 De iure verò communi ſuſtinetur profeſſio in Religione etiam per illegitimos emiſſa, *cap.1. diſ.56. cap.1. de fil. presbyt.* ea ratione quòd filijs non poſſunt iniquitates parentum obeſſe, vt latè comprobat Bordon. *in tract. de profeſſ. cap.2. q.52.* Tum etiam attenta conſtitutione Gregorij XIV. & Clementis VIII. reducentibus Conſtitutionem Sixti V. ad terminos iuris communis, iniungentibus Superioribus Regularibus, vt inquirant diligenter ante admiſſionem, & profeſſionem de legitimitate, ad tradita per Lezan. *in ſum. tom.1. cap.24. num.21. & tom.4. verb. Nouitij n.12. & 22.*

32 Quinimmò de iure canonico immò diuino expreſsè cauetur, vt omnes Chriſtifideles non habentes canonicum impedimentum ſint admittendi ad Religionem, & vota Religioſa, quia in Eccleſia Dei non eſt diſtinctio perſonarum Iudæi, Græci, &c. Pignatel. *conſult. canon. 87. num.3. circa fin.*

33 Expulſio tamen Religioſi profeſſi ex capite incorrigibilitatis, vel ob alia crimina, & enormia flagitia fieri poteſt per ſolam Religionem, eiuſque Generalem, cum interuentu plurimorum Patrum ex grauioribus, abſque interuentu Ordinarij, tum ex iuris diſpoſitione, tum ex decretis Sacræ Congregationis Concilij per Summum Pontificem approbatis, atque inſertis in Bullario inter Conſtitutiones Vrbani VIII. *ſub conſtit.26.* de qua Pignatel. *conſult. canon. 87. num.10. verſ. Hinc propterea.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa nullitatis profeſſionis agitari debet inter Religioſum, & Religionem.*
Conſanguinei religioſi non ſunt citandi, nec audiendi in iudicio reclamationis, ibid. & num.3. Contrarium num.12.

2 *In iudicijs conſiderari debet quod principaliter agitur.*

4 *Conſanguineus non eſt admittendus ad retractandam ſententiam ſuper nullitate profeſſionis.*

5 *Nec poteſt ab hac ſententia appellare.*

6 *Legitimus contradictor dicitur ille, ad quem cauſa principalis ſpectat.*

7 *Neque is, cuius ius principaliter non tangitur.*

8 *Tertius pro ſuo iure poteſt à ſententia appellare, etiam ſi principales acquieuerit.*

9 *Ampl. procedere licèt tertius non habeat intereſſe principale, ſed ſecundarium.*

10 *Limit. quando ius tertij ſit ſeparatum, & alienum à iure principaliter intentato.*

11 *Iudicium nullitatis profeſſionis nihil commune habet, cum iudicio ſucceſſionis, & intereſſe bonorum.*

13 *Profeſſionis validitati omnia iura fauent.*

In cauſa reclamationis, an conſanguinei ſint audiendi.

ADNOTATIO II.

1 QVoniam cauſa nullitatis profeſſionis ſolum agitari debet inter Religioſum, & Monaſterium, eo quia profeſſio vti contractus reciprocus inter profitentem, & Monaſterium, ſeu Religionem, ab eorum tantum conſenſu, & voluntate pendet, eorũq; eſt retractare, vel ratam habere ipſam profeſſionem, hinc eſt quòd Religioſi cõſanguinei nõ ſunt admittendi ad defendendam profeſſionem, nec audiendi in exceptionibus, & oppoſitionibus ad impugnandam reclamationem, non autem eius diſſolutio retractari debet ab alio, qui à contractu profeſſionis eſt penitus extraneus, nec intereſſe bonorum reputatur ſufficiens cauſa, vt conſanguinei reputentur legitimi contradictores, cum huiuſmodi intereſſe non concernat validitatem, ſeu inualiditatem profeſſionis, ſed ſucceſſionem bonorum, cuius cauſa eſt omninò diuerſa, diuerſo propterea iudicio pertractanda, vt eleganter comprobat Larrea *dec. Granaten. 63. à num.5. vſque ad 11. & per tot. p.2.* benè Gratian. *diſcept. 850. num.3. verſ. nec pro intereſſe, & num.4.*

2 In iudicijs autem conſiderari debet quod principaliter agitur, & non quæ in conſequentiam venire poſſunt, iuxta *conſ.* Alex. *119. num.16. lib.16.* reſpectu enim finis iudicij reclamationis, an valeat, vel non valeat profeſſio, non cadit conſideratio bonorum ſucceſſionis, licèt veniat in conſequentiam, & conſequenter nullo modo eſt attendenda, cum militet diuerſa ratio, & penitus reputetur impertinens huiuſmodi acceſſorium cum validitate, ſeu nullitate ipſius profeſſionis, Tuſch. *pract. lit. P. concluſ.662. per tot.* Larrea *dec. Granaten. 63. num.8. & 19. p.2.*

3 Propterea conſanguinei in hoc iudicio non ſunt citandi, quia hæc cauſa ſolum tractari debet cum Monaſterio, cui principaliter defenſio competit, & tantummodò citandus eſt ille, ad quem principaliter cauſa ſpectat, non verò alius, qui in conſequentiam lædi poſſit, vt de communi Doctorum calculo tenet Iaſ. *in l. filius familias §. Diuis num.92. ff. de legat. 1.* Caſtil. *5. tom. controu. à p. cap. 156. num. 12.* ad latè tradita per Giurb. *deciſ.1. num.14.* Seſſe *deciſ.5. num.50.* vbi adducit text. *in l. ſi patroni 55. fin. ff. ad S.C. Trebellian.* Larrea *deciſ. Granaten.63. ſub num. 5. & 13. in fin.*

4 Immò conſanguineus, qui pro ſuo intereſſe, & bonorum ſucceſſione intendit reuocare ſententiam, quæ profeſſionis nullitatem declarauit, non eſt admittendus, præcipuè ſi Monaſterium, cum quo principaliter lis agitata fuit, acquieſcat ſententiæ, eoque magis ſi fecerit tranſitum in rem iudicatam, ex quo ſententiæ executionem extraneus impedire non poſſit, etenim conſenſu Monaſterij non appellantis, & acquieſcentis ſententia executionem meretur tamquam iuſta, 5 cuius executio ſicut impediri non poteſt à conſanguineo, ita appellatio ſi ab eodem interponatur tamquam friuola eſt reijcienda, & penitus redditur inefficax ad ſuſpendendum ſententiæ effectum, Tuſc. *lit. A. concluſ. 377. num. 39.* Seſſe *dec. 114. num. 10. par. 2.* & latè comprobat Larrea *deciſ. Granaten. 63. à num. 5. vſque ad 13.*

6 Numquam autem quis efficitur legitimus contradictor ſi ad eumdem cauſa ipſa, eiuſque defenſio principaliter non ſpectet, ac proinde ſicut non eſt admittendus in primæua iudicij inchoatione, ita eſt repellendus ad ſuſpendendam, vel impediendam eius executionem poſt emanatam ſententiam, & in cauſa concluſum, Alex. *in l. ſæpe num.77. verſ. circa primum ff. de re iudic.* Didac. *pract. quæſt. cap.13. ſub num.2. verſ. & legitimus contradictor*, Comitol. *deciſ. 133. num.10.* Mohed. *dec.8. de ſent. & re iudic.* Rot. *in Perufina bonorum 18. Iunij 1649. §. quia nec in facto coram Eminentiſs. Card. Corrado.*

7 Neque propterea reputatur legitimus contradictor is ad aliquid impediendum, dum principaliter non tangitur ſuum ius, Rot. *dec.147. num.4. p.6. recen.* in iudicio quidem nullitatis profeſſionis non tangitur niſi ius Religionis erga Religioſum, & Religioſi erga Religionem quoad vinculum, & obligationem perſeuerandi, aut ab eadem recedendi, non autem ius Religioſi quoad intereſſe bonorum, eiuſque ſucceſſionem, de qua nulla fit mentio à Sacro Concilio Tridentino, à quo tantùm tribuitur ius reclamandi intra quinquennium, vt ſupra demonſtrauimus.

8 Et quamuis tertius, qui pro ſuo intereſſe liti aſſiſtere intendit poſſit à ſententia appellare, etiam ſi ille de cuius intereſſe principaliter agitur ſententiæ conſenſerit, *l. à ſententia 5. ff. de appel.* Scaccia *de appel. q. 17. lim. 6. memb.4. num. 100.* Gail. *obſer.70. num.11.* Surd. *conſ.71. num.19.* Menoch. *conſ.28. num.28.* Conat. *practic. cap. 13. num. 1.* Caualcan. *deciſ. 5. num.42. p.4.* Monter. à Queua *dec. 42. num. 94.* Larrea *dec. Granaten.63. num.1. p.2.* Lancellot. *de attentat. 2. p. cap.12. ampliat.14. num. 2. 11. & 12.* vbi quòd reſpectu tertij executio dicitur attentata, licèt pars principalis ſententiæ acquieuerit, Cancer. *lib.2. var. cap.16. num. 56. & ſequen.*

Quod

9 Quod procedit etiam ſi tertius non habeat intereſſe principale, ſed ſecundarium, & conſecutiuum, quia nihilominus poteſt liti ſe ingerere, & aſſiſtere, *l. ſi ſuſpecta 29. ff. de inof. teſtam. Auth. tunc ſi hæres C. de letigioſ. l. principaliter 19. C. de liberal. cauſ. cap. cum ſuper de re iudic.* Scaccia *de appel. q. 5. num. 37.* Couar. *practic. quæſt. cap. 13. num. 1. verſ. primum ex ijs,* Gail. *practic. obſer. 71. num. 7.* Giurb. *dec. 1. n. 1. & 2.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſin. 26. num. 25.* Monter. *dec. 42. n. 94.* Larrea *deciſ. Granaten. 63. num. 2.* Rot. *dec. 618. n. 3. p. 2. recen.*

10 Limitantur tamen prædicta quando ius omninò eſt ſeparatum, & alienum à iure principaliter in iudicio deducto, nam hoc caſu non admittitur, vt in iudicio interueniat, ſed noua opus eſt inſtantia, & nouo proceſſu, vt tertius propterea appellare nequeat, *l. ſæpè §. ſed ſcientibus de re iudic. l. penult. ff. de petit. hæred. l. 1. à quo ff. de re iudic.* Gail. *lib. 1. pract. obſeruat. 69. num. 1. & obſer. 70. num. 24.*

11 Ius autem reclamandi aduerſus profeſſionem nulliter emiſſam, eſſe omninò ſeparatum, & alienum à iure ſucceſſionis, & intereſſe bonorum patet, quia ibi igitur de diſſoluendo contractu inito inter Religioſum, & Religionem, ſuper vinculo Religionis, Regulæ obſeruantia, & permanentia in perpetua Clauſura, quæ omnia reſpiciunt ſpiritualitatem, aliud verò concernit intereſſe tantum ciuile, merè temporale, & prophanum, quod à Religione non prætenditur, nec controuertitur, vt in puncto tertij qui appellare vult à ſententia nullitatis profeſſionis, tradit Larrea *dec. Granaten. 63. à num. 5. vſque ad fin.* & ſignanter *num. 19.*

12 Quæ licèt de plano procedant non inſtantibus conſanguineis audiri in huiuſmodi cauſa reclamationis, tamen ipſis inſtantibus, non videtur deneganda eſſe audientia; tum quia intereſt, vt profeſſio ſuſtineatur pro familiæ decore; tum quia ex conſanguineorum admiſſione ad cauſam, non ita liberè præbetur anſa ſuſcitandi motus, & Regularium inquietudines pro habitus dimiſſione, tum quia agitur de eorum quoque intereſſe, cum ex declaratione nullitatis profeſſionis irritæ remaneant renunciatio-
13 nes, & excitentur controuerſiæ quo ad bonorum conſecutionem; tum etiam quia omnia iura fauent validitati Religionis, Nauar. *conſ. 13. de regul.* vbi allegat textum *in l. ſi perſona de Relig. & ſumpt. fun.* ibi, *ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit*, Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 4. num. 10. tom. 1.*

Cęterùm attentis qualitatibus, & facti circumſtantijs; an expediat conſanguineos audiri in præfati articuli diſcuſſione eſt adeunda, ſeu habendus recurſus ad Sacram Congregationem Concilij.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio præſumitur valida, & contrarium alleganti incumbit onus probandi. Contrar. num. 2. Diſtingue, num. 3. & 6.*
4 *Profeſſio expreſſa fit per emiſſionem trium votorum in manibus Superioris habentis facultatem, n. 5.*
6 *Profeſſio potius præſumitur nulla, quàm valida ad excludendam Apoſtaſiam.*
7 *Profeſſio ex quibus redditur valida.*
8 *Validè probatur per teſtes.*
9 *Probatio per teſtes tamquam viuæ vocis eſt fortior.*
10 *Profeſſio quando probetur ex inſtrumento renunciationis, vel donationis.*
11 *Profeſſio expreſſa, & tacita quomodo emittatur, n. 13.*
12 *Tacita non fuit ſublata per Concilium Tridentinum.*
14 *Profeſſio expreſſa in quo conſiſtat.*
15 *Non inducitur per habitus aſſumptionem, & delationem. Contrar. num. 16.*
17 *Nouitius ſi completo anno probationis ſe ingeſſerit in actibus profeſſorum cenſetur profeſſus.*
18 *Et ſufficit vnicus actus.*
19 *Lim. ſi aſſumptio habitus non ſit facta coram Superiore Religionis.*
20 *Tacita profeſſio ex ſuſceptione habitus ex quibus inducatur.*
21 *Tacita profeſſio inducitur ex petitione admitti ad profitendum poſt annum Nouitiatus.*
22 *Quando inducatur ex ſuſceptione Ordinum in Religione.*
23 *Præſumptio tacitæ profeſſionis admittit probationem in contrarium.*
24 *Præſumptio tollitur per aliam validiorem.*
25 *Tacita profeſſio ex delatione habitus excluditur ex metu reuerentiali.*
26 *Intel. ſi cum metu reuerentiali concurrant minæ.*
27 *In dubio, an metus incuſſus ſit ſufficiens ad irritandam profeſſionem, iudicandum eſt pro validitate.*
28 *Tacita profeſſio excluditur ex reclamationibus, & proteſtationibus.*
29 *Ad inducendam tacitam profeſſionem ex delatione habitus requiritur ſcientia eius nullitatis. Contrarium num. 30.*
31 *Profeſſio tacita à iure inducta fuit.*
32 *Regulares tenentur quotannis publicè legere decreta Apoſtolica concernentia validitatem profeſſionis.*
33 *Ad inducendam tacitam profeſſionem, quæ conditiones requirantur.*
34 *Nouitius poſt expletam legitimam ætatem, & annum probationis cenſetur tacitè profeſſus.*
35 *Tacitè profeſſus poteſt eligi ad gradus profeſſorum, ſed non poteſt eligere.*
36 *Tacita profeſſio ex delatione habitus non inducitur ſi habitus Nouitiorum diſtinguatur ab habitu profeſſorum.*

Profeſſio ex quibus inducatur, & quomodo probetur.

ADNOTATIO III.

SEmper præſumitur pro validitate profeſſionis, & allegans nullitatem tenetur concludenter probare tamquam fundamentum ſuæ intentionis, Rot. *dec. 3. ſub num. 19.* poſt Tamburin. *de iure Abbatiſs.* & in ſimilibus terminis Greg. XV. *dec. 228. num. 3.* & generaliter de allegante nullitatem, quòd teneatur probare, comprobat Maſcard. *de probat. concl. 1110.* 1

Contrarium, quòd profeſſio non præſumatur de iure valida, ſed poſitiuè probari debeat cum ſolemnitatibus, & qualitatibus à iure requiſitis, Rot. *dec. 195. num. 16. p. 4. tom. 2. rec.* immò qualitas nullitatis profeſſionis non habet contra ſe iuris præſumptionem, Bart. *in l. Aurelius §. item quæſiuit ff. de lib. leg.* Abb. *in cap. Bonæ 2. num. 29. de poſt. Prælat.* Seraph. *dec. 644. n. 2.* 2

Pro concordia tamen ſupradictarum opinionum eſt animaduertendum quòd prima procedat, vbi agitur de diſſoluendo vinculo Religionis ob reclamationem Religioſi, quo caſu præſumptio militat pro validitate profeſſionis, 3
præcipuè ſi expreſsè fuerit facta per emiſſionem trium votorum, *cap. ad monaſterium in fin. de ſtat. monach.* Rot. *dec. 216. num. 3. p. 2. diuerſ.* Et in manibus ſuperioris habentis facultatem incorporandi Monachum in monaſterium, Innoc. *in cap. porrectum,* vbi Abb. *num. 10. de Regul.* Nouar. *conſ. 89. circa prin. verſ. primum, vt fiat eod. tit.* Rot. *dec. 195. num. 11. & 14. p. 4. tom. 2. recen.* 4 5

Secunda verò opinio procedit, vbi opponitur crimen Apoſtaſiæ, ad cuius excluſionem cum ſit facienda omnis interpretatio poſſibilis potius præſumendum eſt pro nullitate profeſſionis, quàm pro eius validitate, & in his terminis loquitur Rot. *d. dec. 195. p. 4. tom. 2. rec.* 6

Ipſa verò profeſſio valida redditur ex ſpontanea voluntatis oblatione Deo facta in manibus ſuperioris more ſolito Regularium, *cap. vnico de voto in 6. & c. 2. de regul. in eod. 6.* Sanchez *in præcept. Decalog. lib. 5. c. 3. n. 1. & 4. quæſt. 2. num. 7.* Rot. *dec. 3. num. 1.* penes Tamburin. *de iur. Abbatiſ.* 7

Probatur verò profeſſio ſi ipſius ſcriptura deficiat, concludenter per teſtes, *cap. nuper 51. vbi gloſ. in verbo ordinis de teſt.* vbi Abb. & Felin. *in prin. & num. 1.* Greg. XV. *deciſ. 385. num. 1. & 2. per bonum text. in cap. porrectum 13. de regul. in 6.* Ric. *in prax. deciſ. 437. num. 3.* Rot. *deciſ. 3. num. 2.* poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſ.* vbi reprobatur 8

Gratian. *contrarium docens in diſcept.* 640. *num.* 4.

9 Scriptura enim non eſt de ſubſtantia voti, vel habitus, ſed ad bonum eſſe, & ad probationem facti, ſi reuocetur in dubium, ob defectum alterius probationis, vnde non poteſt requiri tamquam neceſſaria, ſtante probatione teſtium, quæ fortior eſt, cum fiat per viuam vocem, *gloſ. in cap.* 3. *verbo loco de probat.* Rot. *dec.* 3. *num.* 2. penes Tamburin. *de iure Abbatiſſ.* vbi reprobatur Gratian. *contrarium docens diſcept.* 640. *num.* 4.

10 Inſuper probatur profeſſio, quòd ſpontaneè fuerit emiſſa ex confeſſione facta in inſtrumento donationis, ſeu renunciationis per Monialem, ſeu Religioſum ad alicuius fauorem, cum expreſſa declaratione ex bona voluntate, & ſingulari affectione ſe Deo famulari velle, & addixiſſe Ordini, ſeu Religioni puta Sancti Benedicti, verum ex hoc non probatur ſe addixiſſe animo profitendi, ita vt induci valeat profeſſio ex libera, & ſpontanea voluntate, præcipuè ſi inſtrumentum celebratum fuerit in loco non tuto, in quo fortè non poterat contradicere, cum ad hunc effectum requiratur in declarante plena libertas, Rot. *dec.* 2. *num.* 5. *verſ. nec refragatur*, poſt Tamburin. *de iure Abbatiſſ.*

11 Eſt tamen animaduertendum duplicem eſſe profeſſionem tacitam, nimirum, & expreſſam; Tacita enim emittitur ſine voce, & ſcripto, & abſque votorum expreſſione, ſed tantummodò aliquid operando, & tacitè conſentiendo, adeò vt benè arguatur ex actibus, qui fieri nequeunt citra
12 ius, & nomen profeſſi, & ſufficit etiam poſt Concilium Tridentinum ad obligandum Religioni, à quo ſublata minimè fuit, Nauar. *conſ.* 35. *num.* 5. *de regular. lib.* 3. Honded. *conſ.* 78. *num.* 22. *lib.* 2. Tamburin. *de iur. Abbatiſſar. diſ.* 6. *q.* 1. *num.* 1. Rot. *dec.* 329. *num.* 2. *p.* 2. *dec.* 623. *num.* 6. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

13 Expreſſa verò eſt, quæ fit poſt expletum annum probationis per emiſſionem trium votorum eſſentialium Religionis vocaliter in manibus ſuperioris neceſſariam facultatem, & iuriſdictionem habentis, *cap. ſtatuimus* 20. *q.* 2. *cap. ad Monaſterium in fin. de ſtat. Monach.* Tamburin. *de iur. Abbatiſſ. diſ.* 6. *q.* 1. *num.* 1. Rot. *dec.* 579. *num.* 1. *p.* 1. & *dec.* 195. *num.* 11. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* & *in Fulginaten. hæreditatis* 14. *Febr.* 1650. §. *obeſſe præterea coram Veroſpio.*

14 Et conſiſtit in obligatione directa Deo per dictam emiſſionem trium votorum, non autem in habitu, & alijs actibus extrinſecis, *cap. porrectum de Regular.* vbi Abb. *num.* 13. Rot. *dec.* 216. *num.* 3. *p.* 2. *diuerſ.* cum alijs allegatis *in Melleuitana nullitatis profeſſionis* 10. *Decemb.* 1649. §. *defectus verò coram Roias.*

15 Nec etiam tacita profeſſio inducitur ex habitus aſſumptione, vel geſtatione, cum habitus Monachum non faciat, *cap. porrectum de regular. gloſ. in cap. vidua eod. tit.* Nauar. *conſ.* 16. *num.* 1. *eod. tit.* Rot. *dec.* 195. *num.* 17. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.*

16 Contrarium, quòd profeſſio tacitè inducatur per ſolam habitus delationem cum lapſu temporis, quo Religioſus permanſit in Monaſterio, per text. *in cap. primo verſ. qui verò de Regular. in* 6. ibi, *ſuper annum habitum geſtauerit ex tunc Religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus*, Clement. *fin. eod. tit.* ibi, *habitum in aliqua Religione per annum portauerint, hoc ipſo Religionem illam decernimus eſſe profeſſos*, ad notata in *cap. vos qui de Regular.* Abb. *in cap. prælatum num.* 14. poſt Innoc. *ibidem de his, quæ vi, metuſue cauſ.* Honded. *conſ.* 78. *num.* 18. *lib.* 2. latè Gratian. *diſcept.* 640. *num.* 20. & *ſeq.* Sanchez *ſuper decalog. cap.* 3. *n.* 13. *lib.* 5. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1273. *num.* 14. & *ſeq.* Menoch. *lib.* 6. *de præſumpt.* 83. *num.* 25. Azor. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 3. *p.* 1. Greg. XV. *dec.* 385. *num.* 5. vbi Beltram. *in adnot. num.* 6. Rot. *dec.* 579. *num.* 2. *p.* 1. & *dec.* 195. *num.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.* & *dec.* 3. *num.* 3. *poſt* Tamburin. *de iure Abbatis.*

17 Ampl. præcipuè ſi Nouitius completo anno probationis non ſolùm perſeuerauerit in habitu Monachali, verum etiam ſe ingeſſerit in actibus profeſſorum ratificationem importantibus, nam tunc cenſetur profeſſus, *cap. Vidua de Regular.* vbi Abb. *in ſummar.* Menoch. *conſ.* 396. *num.* 14. vbi ſi cum alijs profeſſis in Capitulo adfuit, Azor. *inſtit. moral. lib.* 17. *cap.* 4. *p.* 2. Sanchez *ſuper Decalog. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 10. Rot. *dec.* 3. *num.* 4. poſt Tamburin. *de iure Abba-*
tiſſar. & ad hunc effectum ſufficere vnicum actum tenet, 18
Lap. *alleg.* 129. *num.* 15.

Intel. procedere quòd ſuſceptio habitus ad hunc effectum 19
debet eſſe ſolemniter facta coram Superiore Religionis, vel Abbatiſſa præſentibus alijs Religioſis, aliàs aſſumptio habitus ex ſe ipſo facta nullam inducit obligationem, & vinculum Religionis, Dec. *conſ.* 18. *n.* 11. *lib.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ.* 640. *num.* 39. prout etiam ſi non deferatur in ipſo Monaſterio, Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 83. *num.* 15. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. *deciſ.* 385. *ſub num.* 6.

Intel. 2. vt ad hoc vt ex ſuſceptione habitus tacita 20
profeſſio inducatur exigatur primò, vt habitus, profeſſorum non ſit diſtinctus ab habitu Nouitiorum: 2. quòd ſciens Nouitia ipſa ſuſcipiat: 3. quòd ſponte: 4. quòd perſeuerauerit in Religione ſaltem per annum, Menoch. *conſ.* 396. *num.* 15. Abb. *in cap. ad noſtram num.* 5. *de Regular.* Sylueſt. Prior *in ſum. in verb. Relig. il* 3. *num.* 19. *verſ. inducitur.*

Ampl. 2. vt profeſſionis tacitæ ſignum quoque ſit, ſi No- 21
uitius elapſo anno nouitiatus, petat ſe admitti ad emittendam profeſſionem, & ipſa petitio recepta fuerit à Capitulo ipſorum Regularium, ſeu Monialium, dataque fuerit cartula, quæ ab emittentibus profeſſionem recitari ſolet in actu expreſſæ profeſſionis, Menoch. *conſ.* 396. *num.* 13. *verſ. ſecundum eſt ſignum.*

Ampl. 3. vt præſumptio tacitæ profeſſionis reſultet ex 22
ſacrorum ordinum ſuſceptione in Monaſterio ad titulum paupertatis, ſeu Religionis, prout promoueri ſolent alij Profeſſi, ſecus verò ſi emiſſa fuerit proteſtatio à Monacho de ſe per hoc obligando Religioni, alioquin huiuſmodi præſumptio non plus operatur, quàm ipſa habitus profeſſorum geſtatio, immò minus, tamquam res à profeſſione ſeparata, Nouar. *conſ.* 6. *num.* 2. *de ijs, quæ vi, metuſue cauſ.* Rot. *dec.* 705. *num.* 1. *p.* 2. & *dec.* 195. *num.* 21. & *ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *recen.*

Lim. 1. vt præſumptio tacitæ profeſſionis admittat pro- 23
bationem in contrarium *gloſ. ſingularis in cap. tuorum in verb. ſignatos de priuil.* ibique Abb. *num.* 6. Dec. *num.* 33. Innoc. *in cap. perlatum num.* 3. ibique Hoſtien. *num.* 12. Abb. *num.* 14. *de ijs, quæ vi metuſue cauſ.* Decian. *reſponſ.* 18. *num.* 5. *lib.* 3. Hond. *conſ.* 78. *num.* 4. & 25. *lib.* 2. Menoch. *lib.* 6. *de præſumpt.* 83. *num.* 17. Rot. *dec.* 579. *num.* 3. *p.* 1. *tom.* 2. *rec.*

Et regulare eſt, quòd vna præſumptio tollatur per aliam 24
validiorem, quod habet locum in omni diſpoſitione tacita, quæ naſcitur ex præſumptione legis, vt tradunt *DD. in cap.* 1. *de ijs, quæ vi, metuſue cauſ.* Innoc. *num.* 3. Io. And. *num.* 9. Hoſtien. *num.* 12. & *ſeq.* Butr. *num.* 25. Imol. *num.* 16. *relat.* per Rot. *dec.* 195. *num.* 20. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.*

Lim. 2. vt tacita profeſſio, quæ reſultat ex delatione ha- 25
bitus, & permanentia in Religione per aliquos annos excludatur ex metu reuerentiali, qui licèt non ſufficiat ad infirmandam expreſſam, ſufficit tamen ad elidendam præſumptionem tacitæ, vtpotè quia huiuſmodi actus referantur ad cauſam metus futuræ malæ tractationis, qui ſemper viget durante vita illius, qui ſemel incuſſit, Abb. *in cap. perlatum*, poſt Innoc. *ibidem de ijs, quæ vi, metuſue cauſ.* Rot. *dec.* 3. *num.* 8. poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſ. dec.* 579. *num.* 5. & 6. *p.* 1. *tom.* 2. *dec.* 195. *num.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. *recen.* cum alijs per Adden. ad Gregor. XV. *dec.* 385. *num.* 6. *circa fin.*

Sublim. primò procedere ſi cum metu reuerentiali con- 26
currant minæ, aliàs metus reuerentialis abſque minis non annullat profeſſionem, nec matrimonium, *cap. cum vnum de Regular.* Couar. *de ſponſal. cap.* 3. *p.* 2. §. 6. *num.* 7. & 8. Gutier. *de matrim. cap.* 44. *num.* 32. Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *cap.* 9. §. 5. Sanchez *de matrim. lib.* 4. *diſ.* 6. *num.* 1[illegible]. & *in præcept. Decalog. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 24. 25. & 26. Ric. *in collect. p.* 4. *dec.* 1476. Greg. XV. *dec.* 326. *num.* 12. & 13. Rot. *dec.* 179. *num.* 5. *p.* 1. *recen.* & *dec.* 3. *num.* 10. poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſ.*

Sublim. 2. in dubio, an metus ſit grauis, nec ne, & ſuffi- 27
ciens ad profeſſionem irritandam, quod iudicandum ſit pro illius validitate, cum ſemper in dubio profeſſio præſumatur valida, niſi contrarium probetur Sanchez *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 3. *n. vltimo*, Gratian. *diſcept.* 413. *n.* 17. Seraph. *dec.* 1361. *in fin.* relat. per Ferent. in addit. ad Burat. *dec.* 205. *n.* 22. *in fin.*

Lim.

28 Lim.3. quòd etiam excludatur tacita profeſſio ex reclamationibus, proteſtationibus, & diſſenſu profitentis, Abb. *in cap. tuarum poſt gloſ. ibid. & DD. de priuileg.* Hond. *conſ. 78. num.25. lib.2.* Bald. *conſ.206. lib.4.* Belttam. in addit. Greg.XV. *dec.385. num.6. propè fin.* Rot. *dec. 579. num. 3. p.1. dec.705. num.3. p.2. & dec. 195. num. 18. par. 4. tom. 2. recen.*

29 Lim.4. vt ratificatio tacitæ profeſſionis deſumpta à delatione habitus, & ex pluribus actis factis per Religioſum in Monaſterio non inducatur, niſi data ſcientia nullitatis profeſſionis præcedentis, Caietan. *in 2. 2. quæſt.189. art.5.* Nauar. *conſ.8. num.7. & conſ.89. num.3. de Regul. & in manual. cap.12. num.71. & in commentar.4. cap. ſtatuimus 76. de Regul.* Rot. *dec.179. n.2. dec.705. n.4. par.2. & dec. 397. num.5. p.4. tom. 2. recen.*

30 Contrarium, quòd tacita profeſſio ratificetur ex pluribus actibus factis in Monaſterio, licèt profeſſus non habuerit ſcientiam indiuiduam nullitatis profeſſionis ab eo prius emiſſæ, & doctrinam Caietani, & ſequacium non eſſe tutam, & ſemper negatiuam approbatam fuiſſe à S. Congregatione Concilij, prout pluries declarauit ſub die 12. Ianuar. 1583. & 28. Auguſti 1621. quas declarationes Vrbanus VIII. obſeruari mandauit in vna *Romana nullitatis profeſſionis 1. Februarij* 1631. vt teſtatur Rot. *dec. 3. num. 12. & 13.* poſt Tamburin. *de iure Abbatiſſ.* & nouiſſimè Pignatel. *conſult. canon. 86. num.5. & conſul. 145. à num. 37. vſque ad 44.* vbi refert decreta Sacræ Congregationis per text. egregium *in cap. 1. de regular. in 6.* in quo non obſtante nullitate præcedentis profeſſionis diſponitur induci tacitam profeſſionem, abſque eo quòd exigatur aliqua ſcientia huiuſmodi nullitatis.

31 Siquidem tacita profeſſio, & perſeuerantia in Religione, & executio actuum inducentium hanc præſumptionem iuris, & de iure, non poteſt elidi ex ſola præſumptione præſumptæ ignorantiæ, aliàs enim aperiretur via, & daretur aditus elidendi profeſſionem tacitam, à iure inductam, & approbatam, & à Sacro Concilio Tridentino non ſublatam, vt animaduertit Rot. *dec.3. n.14.* poſt Tamburin. *de iur. Abbatiſſar.* Io. Monach. *in cap. 1. verb. præſumitur n.5. de Regular.* vbi Prob. *in addit. n.5. & 6.* Archidiac. *col.2. verb. videtur,* & ibi Gemin. *§. quod ſi num.4.* & Hoſtien. *num.6.* Vitalin. *poſt Card. in Clement. eos n.38. eod. tit. de regul.* quos allegat Pignatel. *conſult. canon.145. n.55. & 56.*

32 Quinimò ſcientia redditur indubitata, quia tenentur Regulares ex Apoſtolicis decretis frequenter quotannis perlegere conſtitutiones, & ſimilia, quibus redditur inualida profeſſio, & reclamare licet, in publica menſa ſingulorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, vel domorum Regularium, Fratribus, & Religioſis adſtantibus, ſimulque congregatis, prout ſub grauiſſimis pœnis demandauit Vrbanus VIII. in ſua *Conſtitutione de Apoſtatis, & elect.* emanata de anno 1642. perlegi decretum Clement. VIII. de non recipiendo ad habitum niſi in locis à Sancta Sede deſignatis, vnde cum omnibus notificata fuerit nullitas profeſſionis, eius ignorantia perperam allegatur, vt animaduertit Pignatel. *conſult. canon.86. num.5. & conſult. 145. num.51.* in quibus latè de huiuſmodi materia.

33 Ad tacitam quidem profeſſionem inducendam quinque exiguntur conditiones, primò vt actus per quos inducenda eſt tacita profeſſio fiant auctoritate, & conſenſu Superioris, qui ad profeſſionem admittere poteſt: ſecundò, vt ſpontanea voluntate emittantur: tertiò ſcientia in Nouitio, ſeu Nouitia, quòd huiuſmodi actus ad ſolos profeſſos pertineant: quartò quòd emittens huiuſmodi actus non ſe habeat negatiuè, ſed verum animum, & profitendi voluntatem foueat: quintò, vt annum decimum ſextum expleuerit, quas conditiones ſigillatim explicat Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.5. cap.3. à num. 14.* Mirand. *in manual. Prælator. tom.1. q. 24. num.8.* Sperel. *deciſ. 161. num. 42. tom.2.*

34 Nouitius, ſeu Nouitia ſi vltra annum Nouitiatus, & poſt expletam legitimam ætatem diu in Monaſterio permanſerit, dicitur tacitè Profeſſa, *cap. ex parte 22. de Regular.* Sperel. *dec. 161. num. 38. verſ. neque obſtat tom.2.*

35 Adeòut tacita profeſſio etiam ſufficiat ad effectum, vt Monialis eligi poſſit ad gradus, dignitates, ſuperioritates, & officia profeſſorum, per textum expreſſum in *cap. indemnitatibus 49. in priu. de elect. in 6.* Nec exigitur expreſſa profeſſio, prout exigitur in eo, qui per vocem actiuam ad eligendum concurrere debet, Franc. *in cap. ex eo num.1. de elect. in 6.* Suar. *de Relig. tract.8. num.4. lib.2. cap.4. num 2. per text. cum in Magiſtrum de elect. & in cap. nullus, Clement. 1. §. cæterum Prioratus verſ. ſanè de ſtat. Monac.* & ſtatuitur per Sacrum Concilium Tridentinum *in ſeſſ.25. de Regular. cap.7. ibi, poſt expreſſam profeſſionem,* Seraph. *deciſ.647. num.1.* cum alijs per Sperel. *deciſ. 161. num.39. tom.2.*

Limit. vt textus *in cap. ex parte 22. de Regular.* procedat, 36
quando habitus Nouitiorum, & Profeſſorum ſit omninò indiſtinctus, ſecus autem vbi eſt diſtinctus, prout eſt vt plurimum in Monialibus, quæ in profeſſione accipiunt velũ nigrum, ex quo Nouitiæ dumtaxat deferant album, adeò vt ſi Nouitia tranſacto anno probationis permaneat cum dicto habitu, per eius delationem intra quemcumque notabilis temporis curſum non inducatur tacita profeſſio, immò potius arguatur animus negatiuus ad profitendum, & ad permanendum in Nouitiatu, *gloſ. in Clement. fin. de Regul. in verbo deinceps,* Abb. *in dicto cap. ex parte num.3. de Regul.* Nauar. *comment.4. de Regular. num. 74.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.12. cap.4. q.3.* Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.5. cap.3. num.30.* Sperel. *dec.161. num.40. tom. 2.*

NONANTVLANA IVRISDICTIONIS.

ARGVMENTVM.

ABbas Commendatarius Monaſterij Regularis habens iura Epiſcopalia, & territorium ſeparatum, & omnimodam iuriſdictionem an in Eccleſia Abbatiali habeat ius viſitandi, exercendi Pontificalia, aliaque iuriſdictionem concernentia priuatiuè quoad Abbatem Regularem plenè enucleatur.

SVMMARIVM.

1 *Abbas Commendatarius habens territorium ſeparatum, & ius exercendi Pontificalia, & plenam iuriſdictionem æquiparatur Epiſcopo.*
2 *Epiſcopus habet iuris aſſiſtentiam priuatiuè, quoad alios exercendi iuriſdictionem in qualibet parte ſuæ Diœceſis.*
3 *Manutentio ex iuris aſſiſtentia debetur, ſi non concurrat aliquid in contrarium, n.4.*
5 *Pontificalium vſus, & actus iuriſdictionis.*
6 *Ex proœmio arguitur cauſa finalis contractus, mens contrahentium, & ab eadem regulatur, limitatur, & extenditur.*
7 *Abbati Comendatario, & non Abbati Regulari competit ius exercendi Pontificalia.*
8 *Abbas Commendatarius ſi eius Eccleſia ſit Cathedralis, & Regularis habetur loco Epiſcopi, & Monachi loco Canonicorum, & Abbas regularis, vti prima dignitas, num.9.*
10 *Eccleſia dicitur vxor Prælati.*
11 *Mulier non poteſt eodem tempore plures viros habere.*
12 *In vna Eccleſia vnus debet eſſe Rector, num. 13.*
Poſſunt tamen plures conſtitui vti filij, & Prælati coadiutores, num.14.
15 *Abbas Regularis ſtante Abbate Commendatario quando poſſit exercere Pontificalia.*
16 *Per vnius conceſſionem omnia alia reſeruata cenſentur.*
17 *Beneplacitum Apoſtolicum requiritur etiam ſi agatur inter duas Eccleſias.*
18 *Monachi in quibus ſint exempti à iuriſdictione Abbatis Commendatarij.*
19 *Priuilegia tamquam ſtricti iuris ſtrictè interpretari debent, num.20.*
21 *In Eccleſia communi vnuſquiſque exercere poteſt ſua iura.*

22 *Quod commune eſt , pro eo iure , quod ad me ſpectat meum eſt .*
23 *Gratia intelligitur emanaſſe ſine præiudicio tertij.*
24 *Gratia quando agitur de alterius iure lædendo ſtrictam recipit interpretationem .*
25 *Et regulari debet ſecundùm iuris diſpoſitionem .*
26 *Gratia obreptitia, vel ſubreptitia eſt nulla , & quando talis ſit .*
27 *Succeſſor in beneficio ad hoc vt teneatur ſtare contractui celebrato per anteceſſorem, quæ requirantur .*

DECISIO XXX.

IOannes Matthæus Santorius Epiſcopus Sanctæ Senetinæ tempore, quo Monaſterium S. Sylueſtri de Nonantula Ordinis D. Benedicti ex conceſſione, ſeu diſpenſatione Apoſtolica in commendam obtinebat, pro feliciori diuini cultus, ac Religionis augmento conceſſit vſum, vel potius aſſumpſit Reuerendos Monachos Congregationis D. Bernardi Italiæ Ordinis Ciſtercienſis, ad miniſtrandam Abbatialem, ſeu Cathedralem Eccleſiam , cum aſſignatione redditunm, & Menſæ Conuentualis pro manutentione Monachorum in eodem Monaſterio pro tempore degentium , quam conceſſionem , capitula , ac pacta in eadem contenta Leo X. cum clauſula, quatenus ſint licita, & honeſta, Apoſtolica auctoritate approbauit, & confirmauit.

Monachi poſt adeptam Monaſterij poſſeſſionem , & ſuſceptam Eccleſiæ adminiſtrationis prouinciam , dilatando fibrias , iuriſdictionem , & iura Abbatis Commendatarij controuertere cœperunt , vnde ſingulare diſceptandum emanauit dubium, an Abbati Commendatario competat ius viſitandi, Pontificalia, aliaque iuriſdictionem concernentia exercendi in Eccleſia Abbatiali priuatiuè quoad Priorem, vel Abbatem Regularem, pro cuius inſignis controuerſiæ affirmatiua reſolutione animaduertebam Abbatem Commendatarium fouere bonum ius, quoniam , cum habeat Epiſcopalem iuriſdictio-
1 nem, vſum Mitræ, & Baculi, territorium ſeparatum, & ius exercendi Pontificalia , comparatur Epiſcopo, vt inquit Corrad. *in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 46. verſ. ſimiliter Abbas fol.* 413. ac proindè habet quoque iuris
2 aſſiſtentiam priuatiuè quoad alios exercendi ſuam iuriſdictionem nedum in ſua Eccleſia, verùm etiam in quacumque parte ſuæ Diœceſis , *cap. conſtitutus, cap. cum venerabilis de Relig. dom. cap. conquerente de Offic. Iud. Ordinar. cap. cum Epiſcopus eod. tit. in* 6. Sacr. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20. Veral. *dec.* 306. *p.* 1. Seraph. *deciſ.* 633. *deciſ.* 498. *dec.* 1104. Caualer. *dec.* 306. *num.* 1. Duran. *dec.* 226. *ſub num.* 2. *& deciſ.* 713. *num.* 1. *p.* 4. *diuerſ. deciſ.* 15. *ſub num.* 2. *deciſ.* 491. *ſub num.* 1. *par.* 1. *dec.* 243. *num.* 1. *dec.* 610. *num.* 2. *p.* 2. *dec.* 525. *ſub num.* 1. *p.* 3. *dec.* 126. *ſub num.* 1. *dec.* 313. *num.* 2. *p.* 4. *dec.* 41. *num.* 6. *p.* 5. *recent. & in Marſicen. iuriſdict.* 26. *Maij* 1651. §. *quare ex præmiſſis coram Card. Corrado .*

3 Ex qua iuris aſſiſtentia eidem debetur manutentio , Poſtius *de manuten. obſeru.* 45. *num.* 1. & poſt eumdem Rot. *dec.* 661. *num.* 2. *dec.* 662. *num.* 1. Caualer. *dec.* 306. *num.* 2. Seraph. *dec.* 1104. *num.* 1. *dec.* 1278. *num.* 1. Duran. *dec.* 46. *num.* 5. *& poſt* 2. *vol. conſ. Farinac. dec.* 291. *num.* 15. & penes Pacif. de Saluian. *dec.* 42. *num.* 5. cum aliis per Ferentil. in addit. ad Burat. *dec.* 219. *ſub lit. A.*

4 Quibus non valet obeſſe præfata Eccleſiæ, & Monaſterij conceſſio, minuſque priuilegia Ordini Ciſtercienſi à Sancta Sede conceſſa, adeo vt aſſiſtentia iuris nihil operari dicatur , quando adeſt aliquid in contrarium, Seraph. *dec.* 1278. *num.* 5.

5 Non quidem dicta conceſſio, quia reſtringitur, & tribuit tantùm facultatem Monachis vtendi dicta Eccleſia circa ea , quæ concernunt cultum diuinum quoad perſoluendas horas Canonicas, adminiſtrationem Sacramentorum, & Miſſarum celebrationem, non autem circa alia, quæ ſunt iuriſdictionis, dignitatis, & poteſtatis , vt eſt vſus Pontificalium, ſcilicet vſus Mitræ, & Baculi, & ſimilium, per textum *in cap. cum ſis de auctoritate, & vſu pallij,* Laurei. *de fract. de controu. inter Epiſcop. & Regul. p.* 2. *q.* 27. *num.* 3. *in fin.* Tamburin. *de iure Abbat. diſ.* 21. *q.* 2. *num.* 1. *& q.* 3. *num.* 8. *tom.* 1.

Quod manifeſtè demonſtratur ex ipſo proœmio Bullæ 6
Leonis X. ibi, *Quod aliàs ipſe Io. Matthæus Archiepiſcopus pro Diuini cultus , ac Religionis augmento intendens dictum Monaſterium, in quo Religionis non vigebat obſeruantia, & quod longo tempore per aliquos in commendam obtentum fuit, Monachorum , & aliorum Miniſtrorum pro dicto diuino cultu neceſſariorum debito numero caruit .* Ex proœmio autem arguitur potiſſima, & finalis cauſa contractus , ſeu conceſſionis, & demonſtratur mens concedentis, itaut illa ab eadem præfatione, vt à cauſa finali reguletur, limitetur, aut extendatur , *l.* 1. *in prin. ff. ad Macedon. l. vltim. ff. de hered. inſtit. l. cum hi, in prin.* & ibi Bart. & Iaſ. *ff. de tranſact.* Anchar. *conſ.* 159. *num.* 1. Dec. *conſ.* 640. *num.* 4. Angel. *conſ.* 67. *num.* 1. Rom. *conſ.* 16. *num.* 4. Decian. *conſ.* 72. *num.* 19. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 16. *num.* 5. Rot. *dec.* 543. *num.* 2. coram Buratto, & pulchrè *in deciſ.* 23. *num.* 14. *&* 15. *p.* 5. *tom.* 1. *recen.*

Et clariùs dum in eadem Bulla præſcribitur modus , & forma adminiſtrationis Eccleſiæ per Monachos faciendæ, ibi, *Qui quidem Religioſi impedimento ceſſante legitimo , in eodem Monaſterio manere , & permanere , ac in eo Miſſas , & in alia officia diurna, pariter , & nocturna pro viuis , & mortuis, vt moris eſt celebrare &c. Quodque ex eo quod dictum Monaſterium eſt Ordinis S. Benedicti, Religioſi in eodem Monaſterio pro tempore degentes præfati iuxta regulam S. Benedicti in Choro, & Eccleſia dicti Monaſterij in dicendis, & celebrandis diuinis Officijs, ac alias vt opportunum fuerit Cuculla nigra, & non alterius coloris vti teneantur ,* quæ
verba tamquam reſtricta ad vſum Cucullæ excludunt 7
vſum Pontificalium per Monachos exercendum, cum ſoli Abbati Commendatario perpetuo, vt eſt Abbas Nonantulanus competat, Franc. de Tondut. *in ſuis reſol. & quæſt. legal. p.* 2. *cap.* 1. §. 12. *num.* 33. *&* 35. *lib.* 1. *tom.* 1.

Fortiſſima etiam ratione prædicta coroborantur, quia 8
Eccleſia Nonantulana S. Silueſtri eſt Cathedralis , & Regularis, ac proindè Abbas Commendatarius habens omnia iura Epiſcopalia habetur non ſolum loco Epiſcopi , & caput reputatur, verùm etiam loco Abbatis Monachorum, & ipſi loco Canonicorum, omnimodè eiuſdem iuriſdictioni ſubiectorum, exceptis ijs , quæ concernunt regularia inſtituta, non obſtantibus priuilegijs Monachorum , &
quòd habeant menſam ſeparatam, Abbas verò Regularis 9
reputari debet, perindè ac ſi eſſet prima dignitas, non autem quod habeat ius ad exercenda Pontificalia , per text. *in cap.* 1. *ne Sede vacan.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſ.* 15. *q.* 7. *num.* 44. Gratian. *diſcept.* 270. *num.* 1. *& per tot.* Rot. *dec.* 157. *num.* 1. *& per tot. coram Coccino , quæ eſt dec.* 69. *p.* 1. *recen.*

Non igitur redditur veriſimile immò repugnat , & ma- 10
ximum ſequeretur abſurdum, ex quo Eccleſia dicitur vxor Prælati, vt ex Lambert. *de iurepatron. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 5. *art.* 1. *num.* 4. tradit Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. præluд.* 1. *num.* 33. *&* 40. quòd Abbas Commendatarius per huiuſmodi conceſſionem à ſpirituali Matrimonio diuertere, ſe ſeparare, & diuortium facere, ac iura Epiſcopalia, quorum exercitium ſunt actus matrimonij ſpiritualis, à ſe
abdicare voluerit, vnde ſequitur , quòd ſicut vna mulier 11
non poteſt duos, aut tres ſponſos eodem tempore retinere,
cap. 1. *de ſponſ. duor.* §. *affinitatis inſtit. de nupt.* Nec vnum 12
corpus duo capita, quod eſſet monſtruoſum, *cap. pleriſque de offic. Ordinar.* ſic nec Eccleſia duos, aut tres Curatos, *cap.*
cum non ignores de præben. Sed in vna Eccleſia vnus debet 13
eſſe Rector , *cap. in Apicibus* 7. *q.* 1. *cap. ſicut vna* 21. *q.* 2. Maſſobr. *in prax. ad habend. concurſ. ad Paroch. vocan. prælud.* 1. *num.* 41. *&* 42. Paul. de Rub. *in addit. ad dec.* 90. *num.* 26. 27. *&* 28. *p.* 9. *recent.*

Et quamuis poſſint etiam duo , & plures conſtitui 14
in vna Eccleſia , vt cadens habeat ſubleuantem, *cap. præpoſuit* 6. *de filio Presbyt. cap. quiſque de vit. & honeſt. Cleric.* Non tamen per hoc multiplicantur ſponſi , ſed vnus erit Prælatus , ſeu ſponſus, cæteri autem reputantur filij, & ipſius Prælati Coadiutores , qui propterea non debent ſe ingerere , & facere ea, quæ ſoli capiti , & maiori congruunt , *cap. ſicut* 21. *quæſt.* 2. Maſſobr. *dict. prælud.* 1. *num.* 44.

Hinc

15 Hinc non obſtat, quòd in multis Eccleſijs Regula-
rium, quamuis adſit Abbas Commendatarius, nihilo-
minus Pontificalia exerceantur ab Abbate Regulari, quia
hoc procedit, vel quia Regulares in eorum Monaſteriis
non reperiuntur introducti, cùm reſtrictione, & limi-
tatione prout Monachi Ciſtercienſes in Eccleſia Nuoan-
tulana, vel quia ſunt naturales eiuſdem Monaſterii ha-
bentes ius quæſitum quo ad exercitium Pontificalium,
à retquam Eccleſia commendata foerit; vel quia dicti Ab-
bates Commendatarii non habent iura Epiſcopalia, ſeu
ius ad exercenda Pontificalia, vt Regularibus impedire
valeant: vulgates enim ſed certæ ſunt iuris Regulæ, quòd
à particularibus non fiat illatio, & vbi non militat eadem
ratio, neque militare debest eadem iuris diſpoſitio.
16 Comprobatur fuſiùs, quia in eadem Bulla à iuriſdi-
ctione Commendatarii ſolùm eximuntur bona aſſignata
pro menſa Conuentuali, & ipſi Monachi quo ad eorum
perſonas circa regularia inſtituta, ac proindè omnia alia
iura quo ad Eccleſiæ viſitationem, & exercitium Pontifi-
calium, de quibus nulla fuit facta mentio, firma, & il-
læſa remanſerunt penes ipſum Commendatarium, iuxta
receptam concluſionem, quòd per vnius conceſſionem,
omnia alia reſeruata cenſentur, *l. nam quod liquide §. fin. ff.
de pen. legat.* & in puncto iuriſdictionis, Patiſ. *conſ. 1. n. 11.
lib.* 1. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ gloſ. 55. n. 7.*

Et in omnem caſum ſi Commendatarius à ſe abdicare
voluiſſet exercitium præfatorum iurium in propria Eccle-
ſia, & Monachis cedere, vtique requirebatur beneplaci-
tum Apoſtolicum, tamquam caſus expreſsè contentus in
Paulina Conſtitutione relata *in extrauag. Ambitioſæ de reb.
Eccleſ. non alien.* cuius vigore etiam ſi fuerit actum inter
17 duas Eccleſias exigitur dictum Beneplacitum, iuxta tex-
tum *in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. Rebuf. *in c.
ſine exceptione* 12. *qu.* 2. *num.* 66. Abb. *in cap. tua num.* 4.
& ibi Dec. *de ijs quæ fiunt à maior. part. Capitul.* Dec.
conſ. 174. *num.* 1. Quaranta *in compend. Bull. verb.
alienatio rer. Eccleſ. numer.* 15. Rot. *dec.* 1. *de reb. Ec-
cleſ. non alien. in nouis in Neapolitana ſpolij coram Card.
Lancellotto inter impreſ.* penes Marcheſ. *de commiſſion. l.
1. fol.* 103. *num.* 5. *dec.* 277. *à num.* 9. 10. *&* 11. *part.* 4.
tom. 2. *dec.* 561. *num.* 7. *part.* 5. *tom.* 2. *recen. & in Acer-
nen. Vicarij* 30. *Maij* 1650. *§. quia DD. coram Card. Ot-
thobono inter eius impreſ. deciſ.*
18 Ex ijs igitur ſequitur, quòd exemptio Monachorum à
Commendatarij iuriſdictione reſtringatur, tantùm quo-
ad viſitationem perſonalem Monachorum, & bonorum
menſæ Conuentualis, & quo ad inſtitutionem, deſtitu-
tionem, eorumque correctionem, & ſimilium, prout
aliàs declarauit Sac. Cong. inhærendo priuilegijs Summo-
rum Pontificum Pij II. Siſti IV. Innocentij VIII. Pij IV.
B. Pij V. & Gregorij XIII. Ordini Ciſtercienſium conceſ-
ſis, & decreto Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. de
qua Nicol. *in ſuis floſculis in verbo Commendatarius n.* 2.

Neque valent pariter obeſſe dicta priuilegia Ordini, &
Monachis Ciſtercienſibus conceſſa, quia reſtringuntur ad
eorum Eccleſias, vel communiter, vel diuiſim poſſeſſas,
nec ſunt apta comprehendere Eccleſiam Nonantulanam,
quam limitata forma, reſtrictiſque limitibus obtinuerunt à
Commendatario, tamquam eius filij, & Coadiutores ad
Eccleſiam circa diuina tantùm miniſtrandam, ex quo ſuſ-
19 peditur effectus dictorum priuilegiorum, quæ tamquam
ſtricti iuris ſtrictè interpretari debent, Seraph. *de priuil. in-
ram. priuil.* 22. *num.* 61. adeò vt cum Eccleſia non pertineat
20 ad Monachos pleno iure quo ad ea, quæ ſuperioritatem,
& iuriſdictionem concernunt, frui nequeant prerogati-
uis, quæ ex dictis priuilegijs tribuuntur, ad latè deducta
per Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 21. *qu.* 3. *per tot. tom.* 1.
21 Propterea ſi Monachi dependenter ab Abbate Com-
mendatario ad Eccleſiam miniſtrandam aſſumpti fuerunt,
Eccleſia non poteſt dici communis, ad effectum, vt om-
nes eorum iura liberè in eadem exercere valeant, quid-
quid ſit ſi eſſet communis, ad tradita per Tamburin. *de
iure Abbatiſ. diſp.* 21. *qu.* 2. *num.* 10. *verſ. quamuis tom.* 1.
& quatenus etiam eſſet communis, iſta communio non
22 poteſt operari, niſi ad limites capitulorum, & pactionum
conuentarum, iuxta regulam, quod commune eſt, pro eo
iure quod ad me ſpectat, meum eſt, *l. pupillus §. fin. ff.
de verb. ſignificat.* Cepol. *de. ſeruit. vrban. præd. cap.* 62.
num. 11.

Neque contrarium ſuadere poteſt indultum Vrbani 23
VIII. quo Prioribus dicti Ordinis, & ſic Priori Monaſte-
rii Nonantulani tributum fuit nomen Abbatis, quia licèt
mutauit conditionem quo ad nomen, non tamen muta-
uit quo ad ſubſtantiam, nullumque aliud ius acquiſiuit vl-
tra nomen, ſed remanſit vti prima dignitas poſt Commen-
datarium, vt ſuprà demonſtrauimus, ſiquidem gratia
Principis intelligitur emanaſſe ſine præiudicio tertii, *l. nec
Auus C. de emancip. liber. gloſ. in cap. olim,* vbi Abb. *num.
7. in verb. ſignif.* Iaſ. *in l. beneficium num.* 20. *de conſtit. Princ.*
Card. Zabarel. *conſ.* 35. *num.* 7. Peregrin. *de iure fiſci lib.
6. tit.* 4. *num.* 18. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 327. *num.* 5. *coram
Coccino, & in Romana hereditatis de Gratianis* 26. *Iunij*
1651. *ſub §. minus obſtat coram Bichio.*

Immò cùm agatur de alterius iure lædendo, non ſolùm 24
ſtrictam, & ſeriam recipit interpretationem, *cap. ſuper
eo* 15. *de offic. & poteſt. Iud. deleg.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Can-
cel. §.* 6. *proem. num.* 9. Paul. de Rub. *in addit. ad dec.* 517.
num. 34. *part.* 9. *rec. tom.* 1. verùm etiam ſecundùm iuris
diſpoſitionem regulari debet, *Rot. dec.* 238. *num.* . . . . *p.* 9. 25
tom. 1. *rec.*

Vltra quod cùm Summo Pontifici non fuerit narrata 26
forma, Capitula, & pacta, quibus Monachi, ab Abba-
te Commendatario obtinuerunt Monaſterium, & Eccle-
ſiam, & quòd dicta Eccleſia ſit Cathedralis, & Commen-
datarius omnimodam iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem
habeat, & ſic id, quod ſi ſciuiſſet, vel gratiam non con-
ceſſiſſet, vel difficiliùs conceſſiſſet, indultum tamquam
obreptitium, vel ſubreptitium redditur nullius efficaciæ,
& momenti, Felin. *in cap. ſuper literis num.* 8. *de reform.*
Innoc. *in cap. veniens de reſcript.* Gigas *de penſ. qu.* 29. Soc-
cin. *conſ.* 260. *num.* 2. *lib.* 2. Corn. *conſ.* 245. *num.* 4. *lib.* 1.
Caſſan. *dec.* 12. *num.* 4. *de præben. & dec.* 3. *de penſ.* Greg.
XV. *dec.* 450. *num.* 1. Merlin. *dec.* 782. *num.* 60. *& ſeqq.*
Seraph. *dec.* 508. *num.* 9. *&* 10. Burat. *dec.* 55. *num.* 6. *dec.*
576. *num.* 7. *dec.* 910. *num.* 7. vbi Ferentil. *in addit. lit.* A.
& num. 10. Rot. *dec.* 432. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 297.
num. 8. *&* 9. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 351. *num.* 14. *part.* 6. *dec.*
261. *num.* 9. *part.* 7. *recen.* cum aliis per me allegatis in meo
Plauſinimo *conſtit.* 32. *num.* 35.

Tandem ad nihilum releuat reſeruatio Capellæ Sancti 27
Michaelis exiſtentis in dicta Eccleſia, quia non tendit,
ſeu reſpicit vtilitatem Abbatiæ, ſeu Commendæ, ſed pro-
prium commodum priuatum ipſius Archiepiſcopi Sanctæ
Seuerinæ, eiuſque familiæ, dum intendebat ibidem con-
ſtruere ſepulchrum pro tumulandis mortuis ſuæ domus,
& dotem pro Miſſarum celebratione conſtituere: duo au-
tem copulatiuè requiruntur ad hoc, vt contractus de re
Eccleſiæ ſubſiſtat, & ſucceſſores ligare poſſit, ſcilicet,
quòd celebretur nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem,
Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. qu.* 57. *ſub num.* 88. *circa
med. verſ. ſubdens,* Mantic. *de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 16.
Bonacin. *in tit. de contract. diſp.* 3. *qu.* 7. *punct. vltim. num.
10. verſ. reſpondeo ſecundò tom.* 2. *fol.* 679. Rot. *dec.* 399.
num. 1. *&* 2. *coram Merlino, & in Portuen. affictus* 1. *Iulij*
1650. *§. non applicatur verſ. non prima coram Bichio,* quæ
requiſita in præſenti penitus deficiunt.

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas habens ius ad exercenda Pontificalia, ea pro-
pria auctoritate exercere poteſt in locis exemptis.*
2 *Poteſt tribus anni feſtiuitatibus ſolemniter celebrare,
& quo ordine. Limit. vt num. 6.*
3 *Poteſt habere ſedem in Presbyterio abſque gradu.*
4 *Paramenta niſi Pontificaliter celebrans non ex altari
ſumere debet.*
5 *Epiſcopi ſemper accipiunt paramenta de medio al-
taris.*
7 *Decretum Sac. Congreg. Rit. circa vſum Pontifica-
lium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſum re-
fertur.*
8 *Declaratio ſupradicti decreti refertur.*
9 *Abbates mitra quomodo vti poſſint.*

Abba-

Abbates, & Prælati inferiores, an, & quomodo exercere poſſint Pontificalia.

ADNOTATIO I.

1 Abbas, & alij Prælati inferiores habentes priuilegium exercendi Pontificalia, aliaque ſpectantia ad Epiſcopum in locis exemptis, & ſibi ſubiectis poſſunt propria auctoritate Pontificalia exercere, & ita declaraſſe *Sacr. Congr. Concilij in vna Papien. 3. Iunij 1651. ad cap. 5. ſeſſ. 6. de reform. Concilij Tridentini*, teſtatur Pignatel. *conſult. canon. 370.*

2 Non tamen pro libito huiuſmodi iuris exercitium eiſdem permittitur, ſed reſtrictiuè, ſcilicet quòd tribus anni feſtiuitatibus poſſint Miſſas ſolemnes Pontificaliter perſoluere, ſine tamen auro, & pompa, cum vſu Baldachini, & aſſiſtentia vnius Presbyteri, ac duorum Monachorum, vltra Diaconum, & Subdiaconum, & aliorum paratorum ad ſummum non excedentium numerum ſex, iuxta Vrbani VIII. *Conſtitutionem ex ordine Bullar. 97. & 101.* de qua Nicol. *in ſuis floſculis in verbo Abbas num. 10. verſ. vbi ſubditur*, Gauant. *in manual. Epiſcop. eod. verb. Abbas num. 11.* de Luca *in ſuo Theſauro verit. tom. 3. tit. de praeminentijs diſc. 15. in prin.*

3 Ita verò Pontificaliter celebrantes debent habere ſedem in plano Presbyterij abſque vllo gradu, vel ſuppedaneo ſuggeſtu, vel Baldachino, ſed tantùm aliquo poſtergali ex ſerico leui, cùm ſolo Diacono, & Subdiacono paratis, & alio Aſſiſtente cum pluuiali, cum ſolùm ſex candelabris, & paruo Abaco, ac bireto nigro, ſedes autem dictorum ſex paratorum permanere debet extra Chorum, ita vt in ſcabellis ſedeant, iuxta decretum Sacr. Congr. Rit. de verbo ad verbum relatum per Nicol. in explicatione Canonica *lib. 5. tit. 23. de priuil. num. 16. & in ſuis floſcul. in verbo Abbas num. 10.* Gauant. *in manual. Epiſcop. eod. verb. Abbas num. 11. & 12.*

4 Paramenta autem tunc ſolùm de Altari accipere poſſunt, quando in Pontificalibus celebrant, in alijs Miſſis lectis, & priuatis in ſacriſtia ſe parare debent, ſicut alij Regulares, vel vbi ſacriſtia deſit in cornu Euangelii, ad differentiam Epiſcoporum, qui ſemper accipiunt paramenta de medio Altari, ſiue ſolemniter, ſiue priuatim celebrent, vt ex decreto Sac. Cong. Rituum appoſito in principio Miſſalis noui Vrbani VIII. & Gauant. tradit Nicol. *in ſuis floſculis in verbo Abbas num. 11.*
5

6 Sed quòd non obſtante dicto decreto generali Vrbani VIII. ſalua remaneant ea priuilegia, quæ expreſsè, & verbaliter aliquibus Monaſteriis huiuſmodi vſum in pluribus ſolemnitatibus, & temporibus concedunt, iuxta declarationes Sacr. Congr. Rit. emanatas ſub die 20. Iulii 1660. de quibus teſtatur de Luca *in ſuo Theſauro veritatis tom. 3. diſc. 15. num. 2. & 3.* vndè ſtantibus dictis declarationibus huiuſmodi particularia priuilegia non ſunt vigore generalis decreti reſtringenda, & coarctanda ad celebrationem Miſſarum Pontificalium in tribus tantùm anni ſolemnitatibus, vtporè quia ratio conceſſionis, & cauſa, qua motus fuit Summus Pontifex ad concedenda huiuſmodi particularia priuilegia, non congruit generali reſtrictiuæ, vel quia ex numero reliquiarum, & celebratione ſolemnis diei feſti Sanctorum eiuſdem ordinis, & inſtituti, vel ex ratione magnæ deuotionis, & concurſus Populi, ſeu ex aliqua particulari circumſtantia conſuetum ſit, & magis expediat ad feliciorem diuini, ac Sanctorum cultus augmentum plures feſtiuitates ita ſolemniter celebrare, vt animaduertit idem de Luca *loc. cit. num. 3. & 5.*

7 Verùm quia perperam à multis Vrbani VIII. decretum interpretabatur, ideò ad tollendas controuerſias, quæ in dies excitabantur, aliud emanauit decretum circa vſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum à Sacra Rituum Congregatione ordinaria habita coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Alexandro Papa VII. ſub die 27. Septembris 1659. tenoris infraſcripti videlicet.

Sacrorum Rituum Congregatio tollendis, ac eliminandis circa Eccleſiaſticos Ritus, qui irrepſerunt, abuſibus ſedulò intenta, poſt Epiſcoporum Cæremoniale euulgatum (quo quidquid ad ipſos in Sacris Cæremoniis pertinet abundè præſcripſit) idem quoad inferiores Prælatos, qui Pontificalium vſu fruuntur præſtandum curare neceſſarium exiſtimauit, vt exceſſus aboleantur, vniformiſque inducatur Sacrorum Ritus in omnibus, eo præſertim tempore, quo priuilegia ipſi perperam interpretantes, obtendenteſque, parum obſequi ſtudent decretis pluries ab eadem Sacra Congregatione hac in re met euulgatis, aut ipſa ignorare prætexunt. Quamobrem omnia ſimul, vt vnico conſpiciantur obtutu, cogere, perque capita digerere conſtituit, quo faciliùs obſeruentur.

I. Super Altari, in quo Sacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam apponant Candelabrum.

II. Cathedram, ſeu Sedem fixam, & permanentem in eorum Eccleſiis ne detineant, ſed tribus ipſis diebus, quibus ex antiquis decretis tantummodò Pontificaliter celebrare eſt iis permiſſum, mobili Sede, ſeu Cathedra vtantur, quam nihilominus ſimplici ſericeo panno coloris Feſtiuitati congruentis obducere poterunt non auro contexto, aut Phrygio, ſiue baſilico opere exornato.

III. Baldachinum adhibere ſupra Sedem poterunt non precioſum, aut aureum, ſed ſimplex, & eo, quod Altari ſuperimponitur, materia, & opere inferius. Ad ipſam autem per duos tantùm gradus in Presbyterii ſuperficie ſtratos aſcendatur.

IV. Non abacum alium præter paruam menſam, & in cornu Epiſtolæ parare faciant, in qua duo candelabra cum candelis, necnon Mitra, Calix, Miſſale, Thuribulum, Nauicula, & reliqua ad celebrationem neceſſaria collocentur. Propè verò menſam eamdem parieti hærens Baculus Paſtoralis aptetur.

V. Dies verò, in quibus ſolemniter ipſis operari conceditur, ſint de præcepto feſtiui, vel alii, in quibus ipſos Pontificaliter celebrare, Feſtiuitatis ratio exigat, nempè Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & dedicationis Eccleſiæ. Abſtineant autem ab huiuſmodi Pontificalium vſu in Officiis, & Miſſis Defunctorum quocumque die etiam feſtiuo, & de præcepto.

VI. Ad Eccleſiam accedentes licèt Pontificaliter Diuina peracturi, iiſdemque abſolutis ab Altari receſſuri à ſuis Canonicis, vel Monachis (vt mos eſt Epiſcoporum) ne aſſociari ſe ſinant.

VII. Præter duos Sacrificii Miniſtros Diaconum nempè Euangelii, & Subdiaconum Epiſtolæ, duo alii tantùm Diaconi cum dalmaticis, & vnicus Presbyter cum pluuiali eis aſſiſtant. Duo inſuper Capellani, qui de mitra, & baculo, ac totidem Acolyti pro candelabris inſeruiant. Præterea ſex alii Canonici, vel Monachi, duo ſcilicet pluuialibus, duo planetis, totidemque tunicellis induti diuinis huiuſmodi intereſſe valeant, qui tamen non in ſedibus, ſeu ſtallis choralibus, ſed in ſcamnis abſque poſtergalibus panno viridi laneo coopertis ſitu congruo accommodatis, moxq; illinc remouendis conſideant.

VIII. Mitram precioſam, niſi illis expreſsè à S. Sede indultam non adhibeant. Sub Mitra pileolum nigri tantùm coloris induant. Baculum Paſtoralem albo velo appenſo deferant, ab iiſque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubiectas prorſus abſtineant, & neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, inſigniis prædictis vtantur, vel penes ſe perferri faciant.

IX. Regulares rocchettum non deferant, niſi ex tali Ordine fuerint, cui indumentum huiuſmodi competat.

X. Inuitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa Pontificalibus vti valeant; nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti, in propriis Eccleſiis vti poſſint priuilegio perpetuis Abbatibus, vel aliàs benedictis indulto.

XI. Sacras veſtes ex Altari non ſumant, niſi Pontificaliter Diuinis vacaturi.

XII. Indulgentias impartiri, vel publicare non audeant abſque expreſſo S. Sedis indulto.

XIII. Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantùm Pontificalibus, necnon Veſperis,

perís, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere ſibi tantùm meminerint. Priuatim verò populis, quamuis pleno iure ſubiectis, niſi expreſsè ipſis permiſſum fuerit, etiam Pontificalibus induti per Eccleſiam incedentes benedicere non præſumant.

XIV. Præſente Epiſcopo ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ permiſſu etiam Pontificaliter celebrantes à benedictionibus ceſſent.

XV. Si Epiſcopus aderit, ipſius ſedes in cornu Euangelii vno ſaltem gradu eminentior Abbatiali eſt erigenda, hæcque altero gradu humilior, vt dictum eſt, in cornu Epiſtolæ collocetur. A latere Epiſcopi Canonici Cathedralis, propè Abbatem Canonici, vel Monachi Monaſterii, & Abbatialis Eccleſiæ conſideant. Confeſſionem cum celebrante Epiſcopus faciat, iſque thus thuribulo imponat, Euangeliorum textum oſculetur, & populo ſolemniter (quamuis Abbas ipſe Pontificaliter celebret) benedicat. Epiſcopus præterea trino ductu, & immediatè Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret) pariter duplici, ac ſubindè Canonici, vel Monachi Abbatialis Eccleſiæ vnico tantùm ductu thurificentur.

XVI. Abſtineant tamen Epiſcopi vbi conſuetudo contraria non viget, à frequenti huiuſmodi acceſſu ad Eccleſias exemptas in ſimilibus actibus, vt liberiùs Abbates valeant ſuis vti priuilegiis.

XVII. In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, necnon in veſtitionibus Monialium, & emiſſione profeſſionis earumdem etiam pleno ſibi iure ſubiectarum, in benedictionibus ſacræ ſupellectilis, cæteriſque actibus (Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſolemniter tantùm in anno, vt præfertur exceptis) neque in Eccleſiis, Oratoriis, aliiſque locis tam publicis, quàm priuatis quantumuis exemptis, eiſdemque Abbatibus pleno iure ſubiectis mitram, baculum, & quęuis alia Pontificalia inſignia, niſi de expreſſa Sedis Apoſtolicæ conceſſione adhibeant.

XVIII. Eccleſiaſticam ſupellectilem pro ſeruitio dumtaxat ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum benedicant.

XIX. Reliqua Pontificalia extra loca ipſis Abbatibus ſubiecta, vel pro ſeruitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta campanarum benedictiones, calicum, & ſimilium, in quibus ſacra adhibetur vnctio, necnon minorum ordinum collationes.

XX. Concionatoribus, qui eorum ſubditis Verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri non præſumant, ſed Epiſcopis, quibus ius huiuſmodi priuatiuè competit, omninò dimittant.

XXI. In Miſſis priuatis quoad indumenta, cæremonias, miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem à ſimplici Sacerdote non diſcrepent; ac proindè ſacras veſtes induant in ſacriſtia, neque vtantur Cruce pectorali, vnico ſint contenti miniſtro, aquam cum pelui, & vrceolo argenteis ſibi miniſtrari non ſinant, duaſque tantùm candelas ſuper Altari adhibeant.

His autem Sanctiſſimo relatis, & in Congregatione Sacrorum Rituum ordinaria habita coram Sanctitate Sua per Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum D. Cardinalem Brancaccium accuratè perlectis, maturè diſcuſſis, Sanctitas Sua ea approbauit, & pro omnimoda eorumdem obſeruatione mandauit typis imprimi, ad valuas affigi, & publicari, vt elapſo termino ſex menſium à die publicationis eorumdem omnes, & ſingulos vſu Pontificalium gaudentes, tum ſæculares, tum Regulares quantumuis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes afficiant, & arctent, ac ſi omnibus, & ſingulis eadem exhibita, vel perſonaliter præſentata, intimata, ſeu notificata fuiſſent. Indulſitque præterea locorum Ordinariis, vt auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, immò debeant præfatos etiam per Cenſuras compellere.

Cumque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prælatis proprium habere poſſint territorium, iuraque Epiſcopalia, nulliſque ſubdantur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi exceſſerint valeant: eo caſu à Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi aderint, ſin minùs ab Archiepiſcopis in quorum Prouinciis, vel ab Epiſcopis Romano tantùm Pontifici ſubiectis, intrà, vel propè quorum Diœceſis limites eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tamquam à S. Sede delegatis ad huiuſmodi Decretorum obſeruationem prædicti omninò cogantur. Die 27. Septembris 1659.

I. Epiſcopus Sabineñ Card. Sacchettus.

Loco ✠ Sigilli.

Franciſcus Maria Phœbus Sacr. Rit. Congreg. Secr.

Sed quia poſt publicationem huiuſmodi decreti à Reuerendis Monachis Congregationis Caſſinenſium inſtatum fuit pro declaratione nonnullorum dubiorum, quæ in controuerſiam deducebantur, vndè alia emanauit declaratio ſcilicet.

DECLARATIO

Decreti Sacr. Rituum Congregationis emanati die 27. Septembris 1659. circa vſum Pontificalium.

Congregationis Caſſinenſium.

PRocurator Generalis Congregationis Caſſinenſium Sanctiſſimo humiliter ſupplicauit, vt dignaretur præcipere Congregationi Sac. Rituum, vt, quæ Abbatibus Caſſinenſibus particulari Apoſtolicæ Sedis Indulto ea vetitis, ac præter expreſſa in Decreto nouiſſimè ſuper vſu Pontificalium edito adhibere liceat, prævia diſcuſſione declararet. Sanctiſſimus autem Oratoris preces ad eamdem Congregationem tranſmiſit, reſcripſitque per Eminentiſſimum D. Card. Franciottum notulam dubiorum ſupplici libello ſubnexam in ipſa Congregatione referri, quæ

Ad §. quartum Decreti, quo prohibetur vſus præterquam vnius Abaci, aſſerentibus Monachis hactenus ab immemorabili tempore eorum Abbates adhibere conſueuiſſe ſecundum Abacum ad peluim, & vrceolos exponendos cenſuit ſeruandum eſſe Decretum.

Ad §. quintum, quo tribus diebus tantum de præcepto, &c. Pontificalis celebratio permittitur exponentibus Monachis taxatiuam huiuſmodi non extendi ad vſum Pontificalium ſine Baldachino, ac præterea ex indulto Alexandri II. ſibi competere Pontificalium vſum tum in exequiis nobilium Virorum. Sac. Congregatio cenſuit huiuſmodi priuilegium tantummodò ſuffragari Monaſterio Cauenſi, nec ad alia Monaſteria extendi.

Ad §. ſextum, quo in acceſſu Abbatis diuina peracturi, & receſſu einſdem poſt Diuina abſoluta, prohibetur aſſociatio more Epiſcoporum, affirmantibus Monachis, ſe ab immemorabili tempore ſimili aſſociatione vſos eſſe, atque indecorum videri, vt Abbas Pontificaliter peracturus Diuina, ſolus Eccleſiam petat; Sac. Congregatio cenſuit annuendum eſſe petitis, modò non extra, ſed intra ſepta Monaſterii ſe ſe ad Eccleſiam conferat.

Ad §. ſeptimum, quo taxatur numerus Miniſtrorum, exponentibus Monachis, Abbates indigere miniſtris ad librum, & Candelam ad intorticia eleuationis, & ad Candelabra Euangelii, ad Mitram, & Baculum; Sac. Congregatio cenſuit indulgendos fore alios quatuor miniſtros Cotta indutos, præter expreſſos in Decreto.

Ad §. octauum, quo vſus Mitræ pretioſæ, & baculi ſine velo appenſo vetitus eſt, aſſerentibus Monachis, Mitram pretioſam ipſis de Iure competere, velum quoque numquam eos conſueuiſſe Baculo appenſum adhibere, nec eſſe de ritibus Romanæ Eccleſiæ, ſed Ambroſianæ tantùm; Sac. Congregatio cenſuit, quo ad Mitram ſeruandam eſſe diſpoſitionem, cap. vt Apoſtolicæ de priuil. in 6. quoad Baculum verò ſeruandum eſſe Decretum.

Ad

Digitized by Google

Ad §. decimum, quo prohibetur vſus Pontificalium in aliena Eccleſia licèt exempta, quamuis Abbas ad ipſam fuerit inuitatus, exponentibus Monachis eos inibi Pontificalibus inſigniis hactenus vſos eſſe, idque à Iure ipſis permiſſum præſumentibus; Sac. Congr. cenſuit ſeruandum eſſe decretum.

Ad §. vndecimum, quo ſacras veſtes ex Altari ſumere Abbates priuatim celebraturi prohibentur, aſſerentibus Monachis, ſe hactenus tali priuilegio gauiſos eſſe; Sac. Cong. cenſuit ſeruandum eſſe Decretum.

Ad §. decimum tertium, quo diſponitur, ne Abbates extra Pontificalia Pontificali more, ac trina Crucis productione, necnon priuatim occurrenti Populo tum Pontificaliter induti etiam per Eccleſiam incedentes benedicant; aſſerentibus Monachis, Abbates in Miſſis priuatis hactenus Epiſcopali more benedixiſſe, & Pontificalibus præſertim Indutos, per Eccleſiam tranſeuntes occurrenti Populo benedictionem elargiri conſueuiſſe; Sac. Congr. cenſuit ſeruandum eſſe Decretum.

Ad §. decimum quartum, quo in præſentia Epiſcopi Abbatibus denegatur facultas benedicendi ſolemniter etiam in Pontificalibus, aſſerentibus Monachis, ex priuilegio ipſis etiam præſente Epiſcopo benedictiones huiuſmodi competere; Sacr. Congr. cenſuit ſeruandum eſſe Decretum.

Ad §. decimum quintum, quo traditur ordo inferioribus Prælatis Diuina Pontificaliter peragendi, præſente Epiſcopo loci Ordinario, exponentibus Monachis, Epiſcopo vetitum reperiri ingreſſum in eorum Eccleſias ipſis inuitis; Sac. Congr. cenſuit, ſeruandum eſſe Decretum.

Ad §. decimum ſeptimum, quo vſus Mitræ, & reliquorum inſignium Pontificalium præter quàm tribus anni diebus abrogatus eſt, ſuggerentibus Monachis indecorum videri, vt in ordinibus conferendis, in conſecrationibus, & in receptionibus, & profeſſione Monachorum, & Monialium Abbates Mitram non adhibeant; Sac. Congreg. cenſuit indulgendum fore, vt ea tantùm vtantur in actu ordinationum, & benedictionum cum ſacro Oleo.

Ad §. decimum nonum, quo vetita eſt Abbatibus benedictio Sacræ ſupellectilis pro vſu alienarum Eccleſiarum, aſſerentibus Monachis, etiam pro aliena Eccleſia ex Apoſtolico Indulto eis licitum eſſe benedicere Eccleſiaſticam ſupellectilem; Sacr. Congreg. mandauit, exhiberi Indultum authenticum ex Archiuio Apoſtolico deſumptum, interim abſtineri.

Ad §. vigeſimum primum, quo in Miſſis priuatis prohibentur Abbatibus quiuis ritus, & prærogatiuæ ad Epiſcopos priuatiuè ſpectantes, exponentibus Monachis, Abbates Caſſinenſes hactenus in Miſſis priuatis adhibuiſſe quatuor Candelas, Miniſtros ad lotionem manuum, & duos aſſiſtentes cum Cotta, &c. Sac. Congr. cenſuit ſeruandum eſſe Decretum. Præſentiſque declarationis Decretum typis imprimi poſſe conceſſit. Die 12. Iunij 1660.

Prædictis autem Sanctiſſimo relatis Sanctitas Sua ea approbauit, & Decretum editum die 27. Septemb. 1659. omninò exequi, & ſeruari mandauit. Verùm quoad §§. quintum, ſextum, ſeptimum, octauum, & decimum ſeptimum ad limites tantùm præſentis declarationis, & non aliàs; ſalua quauis contraria, verbaliter tamen expreſſa diſpoſitione priuilegiorum particularibus Monaſterijs Congreg. Caſſinenſium conceſſorum. Die 20. Iulij 1660.

I. Epiſc. Sabinen. Card. Sacchettus.

Loco ✠ ſigilli.

Franciſcus Maria Phœbeus Sac. Rit. Congreg. Sec.

9 Quo ad §. 8. circa vſum Mitræ cenſuit Sacr. Congr. ſeruandam eſſe diſpoſitionem, *cap. vt Apoſtolicæ de priuil. in 6.* in quo diſponitur, quòd Abbates exempti vti poſſint Mitris aurificatis, ſine laminis argenteis, vel aureis, & ſine gemmis: non exempti ſimplicibus albis, ac planis vtantur in proceſſionibus, Concilijs, & Epiſcopalibus Synodis, in alijs verò locis exemptis, & non exemptis vtantur mitris ad formam conceſſionis, & indulti.

SVMMARIVM.

1 *Abbas, & alij Prælati inferiores non habent facultatem abſoluendi à cenſuris, & irregularitate occulta. Contrar. num. 2.*

3 *Abbates ordinum Monachalium benedicti poſſunt minores ordines conferre ſuis ſubditis, tam Monachis, quàm laicis. Contrar. num. 4.*

5 *Neque poſſunt conferre alijs Regularibus, aut ſecularibus licèt habeant dimiſſorias ſuorum ſuperiorum, & concurrat licentia Epiſcopi loci. Contrar. numer. 6.*

Sed hæc ſententia improbatur, num. 7.

8 *Abbas, vt licitè conferre poſſit minores ordines, quæ requirantur.*

9 *Malè ordinatus ab Abbate rehabilitationem à Pontifice obtinere debet.*

10 *Abbas, an poſſit Sacramentum confirmationis miniſtrare, & num. 11.*

12 *Abbas Regularis, an Nouitijs primam tonſuram, & minores ordines conferre poſſit, & num. 13. & ſeq.*

14 *Nouitius durante anno probationis habet facultatem teſtandi, & beneficium poteſt retinere.*

15 *Eſt de gremio Religionis.*

16 *Dicitur actiuè Religioſus non tamen paſſiuè, & in fauorabilibus habetur pro Religioſo, ſecus in odioſis.*

17 *Abbas ſi ordines poteſt conferre, poteſt etiam diſpenſare in interſtitijs.*

18 *Ordines conferre ſubditis Abbatum pertinet ad Epiſcopos viciniores.*

19 *Abbas Regularis nullius diœceſis poteſt examinare teſtes pro ſtatu libero.*

20 *Ordinarij nomine venit, qui in locis exemptis habet iuriſdictionem ordinariam.*

21 *Abbas Commendatarius habens iura Epiſcopalia poteſt remittere denunciationes matrimoniales. Contrar. num. 22.*

23 *Habet etiam facultatem alienandi terrulas Eccleſiæ iuxta*, cap. Terrulas 12. q. 2.

24 *Abbas Cauarum, quam iuriſdictionem habeat.*

Ius Abbatis, & Prælati inferioris quo ad exercitium iuriſdictionis in quibus ſe extendat, & reſtringatur.

ADNOTATIO II.

1 ABbas, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, etiam nullius diœceſis, non habent facultatem, quam habet Epiſcopus abſoluendi à cenſuris, & diſpenſandi ſuper irregularitate occulta iuxta diſpoſitionem, ſeu ad limites decreti Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* Aragon. *in 2. 2. qu. 88. art. 12.* Suarez *in 3. part. tom. 4. diſ. 30 ſect. 2. num. 6. & tom. 5. diſ. 42. ſect. 2. num. 7.* Ledeſm. *in ſum. tom. 2. tract. 2. cap. 6. poſt concluſ. 2. diffic. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 441. num. 2.* Tolet. *lib. 1. cap. 83. num. 5.*

2 In affirmatiuam ſententiam feruntur Henriquez *lib. 6. cap. 16. num. 1.* Flores de Mena *var. reſol. lib. 3. qu. 24. num. 18.* Auila *de cenſ. qu. 7. diſ. 10. dub. 10.* Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 5.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. qu. 8. num. 55.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 455.* Sigiſmund. à Bononia *in tract. de elect. dub. 51. num. 8.* relata per Dian. *reſol. moral. part. 4. tract. 4. Miſcel. reſol. 211. fol. mihi* 150. vbi ſubdit, quòd vtraque ſententia ſit probabilis.

3 Abbates Ordinum Monachalium Benedicti minores ordines poſſunt conferre ſibi ſubditis tam Monachis, quàm laicis, in quos ordinariam habent iuriſdictionem, vt probat textus in *cap. Abbates de priuil. in 6.*

4 Hodie verò per diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. de reform. cap. 10.* non licet Abbatibus, & quibuſcumque alijs, quantumuis exentibus intra fines ali-

cuius

cuius diœceſis ea aiſtentibus, etiam nullius diœceſis, vel quæ exempta eſſe dicatur, cuiquam, qui regularis ſibi ſubditus non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre, Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſ. 1. qu. 7. num. 1.* Gauant. *in manual. Epiſc. in verbo Abbas num.* 31. cum aliis relatis per Barboſ. *in collect. DD. in Concil. Trident. dicta ſeſſ. 23. cap. 10. num. 2.*

5 Amp. vt Abbas Regularis habens ius, mitram, & baculum deferendi etiam poſt quàm ſacerdotalem ordinem, & munus benedictionis ſuſceperit neque poſſit tonſuram, & minores ordines conferre alijs regularibus, qui ſpeciales dimiſſorias ſuorum ſuperiorum habeant, & ſpecialis pariter Epiſcopi loci licentia concurrat, eoque minùs aliis ſæcularibus ſuorum Superiorum dimiſſorias differentibus, vt ex voto Rotæ de mandato Clem. VIII. firmatum fuiſſe refert Seraph. *dec. 985. num. 1. part. 1.* & ſæpè cenſuiſſe Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. vt in Eugugina 1593. & in Camplen. 27. Iunii 1631. & Sel. *in ſelect. Canon. cap. 19. num. 8.* refert Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. num. 5. & in ſum. Apoſtolic. dec. in verbo Abbas collect. 1. num. 17. & de iure Eccleſiaſt. vniuerſ. lib. 1. cap. 33. num. 16.* Io: Maria Nouar. *in Lucerna Regular. in verbo Ordo numer.* 2. Nicol. *in ſuis floſcul. verb. Abbas num. 12.*

6 Contrarium tenent Quaranta *in ſumma Bullar. in verb. Ordo in fin. verſ. Abbatibus*, Bonacin. *in tr. de Sacram. Ordinis diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 3.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 26. §. 19.* Grilenzon. *conſ. 142. num. 52.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſp. 2. quæſt. 7. num. 3.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 1. cap. 20. quæſt. 7.* Gauant. *in Enchirid. ſeu manual. Epiſcop. in verbo Abbas num* 34. Lezana *in ſum. quæſt. Regular. cap. 14. num. 13. & cap. 18. num. 65.* cum aliis per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. num. 5. verſ. contra Quaranta.*

7 Sed hæc contraria ſententia improbata fuit à *Sac. Congr. Concilij* iuxta decretum emanatum ſub die 13. Nouembr. 1641. quo expreſsè inhibetur Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis inferioribus, tam ſæcularibus, quàm Regularibus, vt in futurum concedere non audeant ſupradictas literas dimiſſorias huiuſmodi Abbatibus directas, nec ab eiſdem recipi, quòd ſi ſecus fiat tam concedentes, quàm ordinantes à collatione ordinum ſuſpenſi remanere debeant, præter alias pœnas arbitrio einſdem Sacræ Congregationis reſeruatas, quam declarationem fel. rec. Vrbanus VIII. die 17. Ianuarij 1642. ad ſe delatam approbauit, & inuiolabiliter obſeruari iuſſit, vt per extenſum refertur à Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 367. *num.* 1.

8 Abbas igitur, vt poſſit minores ordines licitè, & debitè conferre tria copulatiuè exiguntur, primò debet eſſe Presbyter, ſecundò quòd benedictionem acceperit ab Epiſcopo per manus impoſitionem, tertiò quòd proprio Monacho conferat, ita ea Campan. & Roderic. à Cunna tradit Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap.* 10. *num.* 6.

9 Vndè ordinatio aliter facta licèt ex defectu iuriſdictionis ſit nulla nihilominus ſic ordinati ab huiuſmodi Abbatibus non ſunt iterum ordinandi, ſed tantùm à Sanctiſſimo rehabilitationem obtinere debent, iuxta declarationem Sacr. Congr. Concilij die 26. Iunij 1635. de qua Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 367. *num.* 7.

10 Quòd autem Abbas Regularis, qui poteſt exercere Pontificalia ex priuilegio Apoſtolico poſſit Sacramentum confirmationis conferre de conſenſu Ordinarii, tenent Quaranta *in ſumm. Bullar. in verbo ordo verſ. poſſunt etiam ex priuil. fol. mihi* 393. vbi ſubdit ita declaraſſe Sacram Congregationem, vt habetur in *Compendio priuileg. Fratrum Minor. & aliorum Mendicantium impreſſo Brixiæ anno* 1590. *in verbo Ordines ſacri fol.* 457. & 458. Barboſ. *in ſumm. Apoſtol. deciſ. collect.* 1. *in verbo Abbas num.* 10.

11 Hoc tamen ſibi locum vindicare debet, quando adeſſet ſpecialiſſimum priuilegium Sedis Apoſtolicæ, aliàs cum prædictis Abbatibus ex *Decreto Sacræ Congregationis Rituum circa vſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſum emanato ſub die 27. Septemb.* 1659. *in* §. 19. *Reliqua Pontificalia*, prohibeatur exercitium Pontificalium, & actus in quibus ſacra vnctio adhibetur pro ſeruitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos etiam de licentia Ordinariorum, vt ſunt campanarum Benedictiones, calicum, & ſimilium, ac minorum Ordinum collationes, eodem modo eiſdem prohibita eſſe debet adminiſtratio ſacramenti confirmationis cum militet eadem ratio.

12 Amp. 2. vt neque Abbas Regularis Nouitiis ſui ordinis primam Clericalem tonſuram, ac minores Ordines conferre poſſit, quia pendente probationis anno quo ad ordines ſuſcipiendos non habentur pro ſubditis, cùm ſit in Nouitii libertate habitum dimittere, & ad ſæculum reuertere, vndè ante profeſſionem non dicitur radicata iuriſdictio ſuperioris Regularis quo ad exercitium ſui iuris, & priuilegii in Nouitiis, Marchin. *de Sacram. ordinis 1. part. 2. cap. num. 10. cum ſeqq.* Nald. *in ſumm. in verb. Nouitius num.* 8. Barthol. de Vecchis *in prax. ſeruand. in admittea. ad Relig. ſtatum Nouit. diſp. 11. qu. 8. num. 4.* Henriq. *in ſumm. lib. 10. cap. 23. §. 3. in commento lit. G.* Fr. Emman. *quæſt. reg. tom. 3. qu. 23. ar. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 13. num. 5.* Ludouic. Miranda *in Manual. Prælator. tom. 1. qu. 38. art. 9. concluſ. 2. in fin.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap. 26. §. 20. num.* 6. Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſ. 2. qu. 27.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. alleg. 3. num.* 8. Gratian. *diſcept. 741. num. 6.*

13 Contrarium docet Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 29. num. 12. per gloſ. in cap. Abbates verbo conuolauerint de priuil. in 6.* Ac proindè, quòd ſuperiores Regulares, qui habent ſpeciale priuilegium concedendi ſuis Monachis literas dimiſſoriales ad quemcumque Epiſcopum, poſſint etiam Nouitiis illas concedere, prout cæteris Monachis profeſſis concedere valent, Sanchez *in precept. Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 10. in fin.* Barthol. de Vecch. *in prax. obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtat. Nouit. diſp. 11. qu. 8. num. 3. verſ. ſi verò*, Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſ. 2. qu. 27. num.* 2. cum aliis per Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. num. 12.*

14 Et ratio deduci poteſt, quia quamuis Nouitius ad ſæculum redire poſſit, & habeat facultatem teſtandi, & beneficium retinere valeat, & ſimilia, quæ propriè non conueniunt Regularibus profeſſis, & ſubditis, nihilominùs in anno probationis eſt de gremiu Religionis, prout Clericus in minoribus conſtitutus licèt poſſit relinquere habitum Clericalem eſt de Clero, ac proindè Nouitius 15 in probationis anno dicitur actiuè Religioſus non tamen paſſiuè, & ſic in fauorabilibus, vt in priuilegio Canonis 16 fori habetur perindè ac ſi eſſet Religioſus, & profeſſis æquiparatur, ſecùs in odioſis, vt in amiſſione bonorum, & ſimilium, collatio autem Ordinum cum reputetur actus fauorabilis, immò magis inducens Nouitium ad perſiſtendum in Religione, & permanendum in vocatione, in qua vocatus fuit, vtique exercenda videtur à Regularibus Prælatis etiam in Nouitiis, ad latè tradita per Sperel. *dec. 16. à num. 39. cum plurib. ſequen. tom.* 1 vtraque ſententia eſt probabilis, prima tamen magis tuta.

17 Verùm in omni caſu, quo huiuſmodi Abbates primam clericalem tonſuram, & minores ordines ſuis ſubditis Regularibus conferre poſſunt, illis pariter licitum eſt in interſtitiis diſpenſare, vt reſoluit Sorb. *in Compend. Mendican. verb. Ordines ſacri verſ. quando verò Abbates*, Campan *in diuerſ. iur. Canon. rub. 12. cap. 13. num. 42.* Ludouic. Miranda *in Manual. prælator. tom. 1. qu. 38. art. 7. concluſ. 3.* Hieron. Roderiq. *in compend. quæſt. regul. reſol. 1. num. 21.* etiam eo caſu, quo Abbates ſuos ſubditos cum dimiſſoriis remittunt, vt ab Epiſcopis ordinentur, vt ea Salzedo firmat Villalob. *tom. 1. ſumm. tr. 11. diffic. 12. num. 4.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 3. num.* 8. & in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. num. 4.*

18 Ordines propterea conferre ſubditis ſæcularibus Abbatum, & aliorum inferiorum nullius diœceſis pertinet ad Epiſcopos viciniores etiam non accedente conſenſu, ſeu literis teſtimonialibus eorumdem Abbatum, & aliorum inferiorum, & ita deciſum fuiſſe teſtatur, Sel. *in ſelect. Canon. cap. 1. num. 29.* Barboſ. *in Concil. Trid. dicto cap. 10. num. 9.*

19 Si Abbas Regularis ſit nullius diœceſis, & exerceat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in locis ſibi ſubiectis, poteſt examinare teſtes pro probando ſtatu libero ſuorum

ſub-

ſubditorum matrimonia cōtrahere volentium iuxta formam traditam à Sacra Inquiſitione Vrbis ad tollendum Poligamiæ crimen emanatam, ita vt eorum atteſtatio debeat ab Ordinariis admitti, vt cenſuit *Sac. Congr. Concil. in vna Papien.* 3. *Iunij* 1651. *ad cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* de qua Pignatel. *conſult. canon.* 371.

20 Quicumque autem, qui in locis exemptis habet iuriſdictionem ordinariam venit appellatione Ordinarii, & ideò poteſt ea exequi, quæ Ordinariis committuntur, vt obſeruat Zabarel. *in Clem. quia Regulares num.* 11. *de ſuppl. neglig. prælat.* Abb. *in cap. vt formam num.* 6. *de ſent. excom.* Dec. *conſ.* 121. Myſinger. *in cap. poſt ceſſionem num.* 2. *de prob.* Pariſ. *lib.* 3. *de reſign. q.* 11. *Nauar. conſ.* 9. *de priuil.*

21 Quinimò Abbates Commendatarii habentes iura Epiſcopalia poſſunt diſpenſare, vt iuſtis concurrentibus cauſis omittantur denunciationes matrimoniales, quia veniunt ſub nomine Ordinarii, quibus hæc facultas à Sacr. Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de refor. cap.* 1. ſolis conceditur, Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *diſ.* 3. *num.* 4. Coninch. *de ſacram. diſp.* 27. *dub.* 6. *num.* 54. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 30.

22 Contrarium, quòd iure Concilii hæc facultas cenſeatur ſolis Epiſcopis concesſa, & non Abbatibus Commendatariis habentibus iura Epiſcopalia, cùm nomine Ordinarii ad hunc effectum non intelligatur niſi Epiſcopus, & ita firmaſſe Sacram Congregationem, refert Diana *reſol. moral. part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 237. Boſſius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 2. Villalob. *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 13. *diſp.* 23. *num.* 6. qui referunt Cardinali Farneſio Abbati Farfenſi fuiſſe conceſſam hanc facultatem, ſed non eius Vicario.

23 Sed quòd Abbas, & alius Prælatus inferior Epiſcopo ſi ſit exemptus, & habeat territorium ſeparatum, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum comparetur Epiſcopo, habeat facultatem concedendi licentiam alienandi terrulas Eccleſiæ ad terminos, *cap. terrulas* 12. *qu.* 2. vt docet Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 46. *verſ. ſimiliter Abbas fol.* 413.

24 Abbas Sanctiſſimæ Trinitatis Cauarum Ordinis Diui Benedicti Congregationis Caſſinen. habet omnimodam iuriſdictionem Epiſcopalem, & proprium territorium, iuſque cogendi Synodum, indicendi concurſum ad Parochiales vacantes, ac Sacramentum Chriſmatis conferendi, vt declaraſſe Sacram Congr. Concilii, & hanc declarationem confirmatam fuiſſe à Sixto V. & deſuper expeditas fuiſſe literas confirmatorias ſub fel. rec. Greg. XIV. dixit Rot. *in Cauen. collationis Ordinum* 26. *Iunij* 1654. §. *penultimò in fin. coram Veroſpio.*

PRÆNESTINA BENEFICII.

ARGVMENTVM.

DE incompatibilitate beneficiorum; & quæ ſub eodem tecto retineri poſſint abſque diſpenſatione Apoſtolica, & an retineri poſſint plura beneficia abſque eadem diſpenſatione, & ſignanter, an diſpoſitio *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 17. habeat locum in beneficijs de iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex, ſeu Capellania, cum Canonicatu retineri poſſunt ſub eodem tecto ſiue Cathedralis, ſiue Collegiatæ.*
2 *Beneficia difformia in nomine, & in fine, vt ſi vnum ſit reſidentiale, alter non ſunt incompatibilia.*
3 *Reprobatur* Hnieda *indiſtinctè tenens quod ad inducendam incompatibilitatem ſufficiat, quòd ſint ſub eodem tecto.*
4 *Beneficia vniformia eiuſdem nominis, & miniſterij vti incompatibilia non poſſunt retineri ſub eodem tecto.*
5 *Dignitas cum Canonicatu ex conſuetudine, vel diſpenſatione Papæ retineri poſſunt ſub eodem tecto, & etiam ex diſpenſatione Epiſcopi, num.* 6.
7 *Beneficia difformia quò ad nomen, non autem quò ad reſidentiam ſunt incompatibilia.*
8 *Et per aſſecutionem ſecundi vacat primum, niſi concurrat conſuetudo, aut diſpenſatio Apoſtolica.*
9 *Beneficia vniformia ordinata ad diuerſum miniſterium, cum diuerſis oneribus, vt ſunt duæ Capellaniæ in diuerſis altaribus ſub eodem tecto retineri poſſunt.*
10 *Beneficia ſunt incompatibilia ſi vtrumque requirit perſonalem reſidentiam, etiamſi ſint difformia, & ſub diuerſo tecto, & licèt ſint beneficia ſimplicia.*
11 *Lim. ſi alterum non concurrat in tempore cum reſidentia alterius.*
12 *Lim.* 2. *vt procedat in reſidentia vera, & præciſa, ſecus in cauſatiua.*
13 *Capellania habentis onus inſeruiendi Eccleſiæ cum non inducat præciſam reſidentiam, ex quo onus per alium adimpleri poteſt, retineri poteſt cum Canonicatu ſub eodem tecto.*
14 *Beneficia difformia, & diuerſi miniſterij ſub eodem tecto retineri poſſunt cum diſpenſatione Ordinarij.*
15 *Plura beneficia retineri non poſſunt.*
16 *Vnum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis eſt conferendum, & ſi ad ſuſtentationem non ſufficiat conferri poteſt aliud ſimplex, ſi perſonalem reſidentiam non requirat.*
17 *Non autem aliud vltra duo licèt non ſufficiant ad commodam ſuſtentationem ſine diſpenſatione Apoſtolica.*
18 *Contrarium, quòd etiam Epiſcopus poſſit conferre tertium.*
19 *Fructus beneficij, an ſufficiant ad commodam ſuſtentationem Iudicis arbitrio relinquitur.*
20 *In beneficijs de iurepatronatus non habet locum* Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reform. cap. 17.
21 *Præſentatus ad beneficia de iurepatronatus laicorum inſtitui poteſt ab Epiſcopo etiam vltra tertium, & quartum.*
22 *Beneficia de iurepatronatus laicorum non ſubiacent regulis Cancellariæ.*

DECISIO XXXI.

MArcus Antonius de Alexandris fuit à claræ memor. Eminentiſs. Card. Hieronymo Columna Oppidi Paliani Duca præſentatus, & ab Ordinario Præneſtino inſtitutus de Capellania ſub inuocatione S. Mariæ de Zāgaro in Eccleſia Collegiata Diui Andreæ eiuſdē Oppidi, in qua aliā præbēdā Canonicalem pacificè poſſidere reperiebatur; hinc prætendente Subcollectore Apoſtolico eum non poſſe retinere duo beneficia ſub eodem tecto abſq; Sanctæ Sedis diſpenſatione, inchoauit contra eumdem iudicium ſuper mala fructuum perceptione, ac indebita beneficiorum retentione, ad quod ſubuertendum, & ſuſtinendam inſtitutionem factam ab Ordinario cuius Vicarii Generalis munus 1
perſoluebam, animaduertendum curaui, quòd receptiſſimū eſt illud iuris axioma, quòd beneficium ſimplex, ſeu Capellania poſſit conferri, & retineri cum Canonicatu in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiata, abſque Apoſtolica diſpenſatione, tamquam beneficia non incompatibilia, licèt ſub eodem tecto exiſtant, Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *qu.* 1. *n.* 128. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 10. *num.* 35. *cum plurib. ſeqq. & num.* 43. Tondut. *quæſt. beneficial. part.* 2. *cap.* 5. §. 6. *num.* 8. *& ſeqq.* & nouiſſimè D. de Luca *in ſuo Theat. verit. & iuſtitia tom.* 2. *de benefic. diſc.* 37. *num.* 6. *&* 7. *vſque ad fin.* Rot. *in Regien. benefic.* 9. *Decembr.* 1639. *coram Bichio, & in Aſten. Coadiutoria* 21. *Iunij* 1653. §. *& quòd ſit coram Cardinali Celſo.*

Vbi enim beneficia ſunt difformia tam in nomine, quàm 2
in fine, ſeu inſtituto, quorum vnum ſit verè, ac præciſè reſidentiale, alterum verò non aſtringatur onere reſidentiæ, vt contingit in Canonicatu, & Capellania ſub eodem tecto, Rectoria, cum Capellania, ſeu dignitate, vel portione, cum eadem Capellania, aut præſtimonio, vel alio ſimplici beneficio, aut in Capellania vnius Capellæ, & Congregationis, cùm alia Capellania diuerſæ Congregationis, in ijs enim ceſſat incompatibilitas, & quamuis Hoieda 3

da *de incompatibilitat. benef. part. 1. qu. 10. num. 25.* ex Mandoſio in loco per eum allegato indiſtinctè teneat, quòd ad inducendam incompatibilitatem ſufficiat, quòd beneficia ſint ſub eodem tecto, ſeu intra eamdem Eccleſiam, & inter eoſdem parietes, & muros, abſque vlla diſtinctione, contrarium tamen eſt verius, & reprobato Hoieda de communi teſtantur Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib. 3. quaeſt. 1. num.* 128. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 10. num. 34. cum ſeqq. & num.* 43. Tondut. *quaeſt. beneficial. p. 2. cap. 5. §. 6 num. 8. cum ſeqq.* de Luca *in Theat. veritat. & iuſtitia tom. 12. de benefic. diſc. 57. num. 6. & 7.* Rot. *dec. 489. part. 2. recent. dec. 631. part. 3. & coram Merlin. dec.* 825.

4 Sententia autem Hoiedæ ſibi locum vindicat, vbi agitur de duobus beneficiis vniformibus, ſcilicèt, quia ambo ſunt eiuſdem nominis, ac eioſdem miniſterii, & ſeruitii, vt ſunt duo Dignitates, vel duo Canonicatus eiuſdem Eccleſiæ, nam ad hoc vt intret dicta incompatibilitas eſt neceſſariũ, vt vtrumque beneficium requirat idem miniſterium, & exercitium in eodem loco, ita vt dignitates Canonici, vel Capellani conuenire debeant in vnum, & eadem munera eodem tempore explere, vt declarat Nauar. *conſ. 16. num. 2. ſub tit. de praeben.* Lapus *alleg. 116. num. 5. & alleg. 117. num. 1. & per totam,* Felin. *in cap. ex parte il 2. num. 3. de reſcript.* Abb. *in cap. literas num. 4. de conceſ. praebend.* Rebuf. *in prax. tit. de non promot. infra annum* 75. Sel. *in ſelect. canon. cap. 21. num.* 11. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. num.* 13. ex Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. num. 381. in 1. 2. & 3. declarat.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 3. qu. 1. num.* 128. Tondut. *quaeſt. benefic. part. 2. cap. 5. §. 6. num.* 6. cum aliis allegatis per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 10. num.* 34. 35. de Luca *in Theat. verit. & iuſtitia tom. 12. de benefic. diſc. 57. num.* 3. vbi teſtatur quòd omnes in hoc concordant, quia textus *in cap. de multa de praebendis,* clarè, & ad literam ita diſponit.

5 Ex conſuetudine tamen, aut ſaltem ex diſpenſatione Papæ, quòd in eadem Eccleſia retineri poſſit Dignitas, cum Canonicatu, tradit Quintilian. Mandoſ. *in tract. de ſignatur. gratia tit. de diſpenſat. ad benefic. ſub eodem tecto verſ. Canonicatus, & dignitas in eadem Eccleſia,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 10. num. 39. & 40.* & Puteo, quem allegat *dec.*
6 *189. lib. 3.* & ex Achil. de Graſ. *dec. 269. aliàs 6. ſub tit. de praeben.* vbi quòd requiratur conſuetudo, vel ſaltem diſpenſatio Epiſcopi, cum aliis per Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de refor. cap. 17. num. 13. & de offic. Epiſcop. alleg. 62. num. 18. propè fin.* Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. num. 246. & ſeqq.*

7 Prout etiam ſententia Hoiedæ procedit in beneficiis, quę inter ſe ſunt difformia quo ad nomẽ, non autem quo ad reſidentiam, vt ſi vtrumque ſit reſidentiale ex reſidentia vera, & præciſa, vt ſunt dignitas, & Canonicatus in Cathedrali, vel Collegiata, ſeu Canonicatus, & Beneficiatus, vel Portionaria, & alia, quæ hodie ex Concil. Trid. diſpoſitione reſidentiam requirunt, vt *in ſeſſ. 6. de reform. cap 2. & ſeſſ. 23. de*
8 *reform. cap.* 5. nam ex hac qualitate reſidentiali præcisè inducitur incompatibilitas, adeò vt niſi ex legitima conſuetudine, vel ex diſpenſatione Apoſtolica retineantur per aſſecutionem ſecundi vacet primum, & cogi poſſit ad dimittendum, & talis eſt inconcuſſa Datariæ praxis, de Luca *in Theat. veritat. & iuſtitia tom. 12. de benefic. diſc. 57. num.* 5. Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 19. num.* 32.

9 Sed ſi agatur de beneficiis etiam vniformibus, & eiuſdem nominis, quæ tamen ordinata ſint non ad idem miniſteriũ, neque ſimul concurrant ad efformandum, ſeu conſtituendum vnum, & idem corpus, ſed ſe habent, & conſiderantur ſingulariter, ac diſtinctè, vt ſi eſſent plures Capellaniæ in eadem Eccleſia ad diuerſas Capellas, ſeu ad diuerſos fines, & cum diuerſis oneribus, & ad ſeparatam congregationem faciendam, & hoc caſu nulla oritur incompatibilitas, vt concludit Nauar. *conſ. 16. de praebend.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 10. num.* 34. de Luca *in ſuo Theat. veritat. & iuſtitia tom. 12. de benefic. diſc. 57. num.* 4. Garz. *de benef. par. 11. cap. 5. num. 235. & ſeqq.*

10 Indubitati tamen iuris eſt, quòd beneficia ſemper reddantur incompatibilia ſi vtrumque requirat perſonalem reſidẽtiam, ſiue ſint ſub eodem, ſiue ſub diuerſo tecto, ſiue ſint eiuſdem nominis, ſeu vniformia, ſiue diuerſi nominis, ſiue difformia, vt diſponit Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 22. de reform. cap. 22. verſ. propterea retinenti-*

bus, & declarauit Sacr. Congregat. Concil. de qua Rot. *dec. 607. num. 2. part. 4. diuerſ. & in Leodien. Canonicatus, ſeu Scholaſtreariæ* 10. *May* 1666. *§. incompatibilitas verò coram Bourlemont.* Et hoc habere locum etiam in beneficiis ſimplicibus perſonalem, & præciſam reſidentiam requirentibus, tradit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 19. cum ſeqq.* Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 5. qu. 6. num.* 114. Hoied. *de incompatibilitat. benef. part. 1. cap. 17. num. 3. & 30.* Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. num.* 261.

Recipit tamen hæc ſententia ſuas declarationes, prima vt 11
non procedat, quando ex beneficijs reſidentiæ onus habentibus alterum non concurrat in tempore cum reſidentia alterius, ſed in vtroq; æquè benè inſeruiri poſſit, Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. num. 86. & ſeqq.* Maſſobr. *in prax. ad habend. concurſ. ad Paroch. requiſit. 1. dub. 3. num. 7. in fin.* Rot. *dec. 483. num. 3. part. 1. diuerſ.*

Vlteriùs declaratur, vt procedat in reſidentia vera, & 12
præciſa, ſecùs autem in cauſatiua, ſcilicèt ſi Capellania habeat onus inſeruiendi horis veſpertinis, & in proceſſionibus, nam tunc non intrat incompatibilitas, cum huiuſmodi onus non cauſet reſidentiam præciſam, ſed ſolùm cauſatiuam, ita de Luca *in ſuo Theatro veritat. & iuſtitia tom. 12. de benefic. diſc. 57. num. 6. & 7.* ex auctoritate Rot. *in dec. 489. part. 2. & dec. 631. part. 3. recent.* benè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. à num. 19. vſque ad* 25.

Ex quibus ita diſpoſitis, cum huiuſmodi Capellania, 13
de qua Marcus Antonius præſentatus fuit, non habeat onus reſidentiæ, nec ſit ordinata ad faciendum vnum corpus cum Canonicis, ſed ad diuerſum miniſterium, & nullum alium ſeruitium habeat, niſi onus celebrandi quatuor miſſas lectas qualibet hebdomada, quod perſolutis in Collegiata Eccleſia horis Canonicis per ſe, vel per alium adimplere poteſt diuerſis horis, & tempore, & ſit beneficium omninò difforme, non redditur incompatibile, licèt ſit ſub eodem tecto cum Canonicatu, vt in fortioribus terminis Capellaniæ habentis onus inſeruiendi Eccleſiæ, dixit Rot. *dec. 155. num. 2. part. 4. recent. & in d. Regien. beneficij 9. Decemb. 1639. coram Bichie,* & ratio eſt, quia hoc ſeruitium per alium adimpleri poteſt, & ſic non inducit præciſam reſidentiam.

Ac proindè ceſſante obiecto incompatibilitatis, ceſſat etiam neceſſitas diſpenſationis Apoſtolicæ ad licitam beneficiorum retentionem, & obiectum, quòd ſint ſub eodem tecto penitus corruit in præſenti quo ad inducendam prætenſam incompatibilitatem, & in omnem caſum, attento quòd agitur de beneficiis difformibus concernentibus diuerſum miniſterium, ad cautelam exuberat diſpenſatio Ordinarii, & ita cenſuiſſe Sacr. Congregatio- 14
nem refert Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. §. 4. num. 376. & 377.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 62. num.* 17. & in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. num.* 14. Armendar. *in tract. de benef. incompatibil. tit. 7. num.* 7. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 10. num. 40. 42. & 43.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 5. qu. 6. & lib. 6. cap. 11. qu. 2. & 4. & cap. 13. qu 6.* Rot. *deciſ. 1604. num. 2. coram Card. Seraphin.*

Pro vt nec ex alio capite, quòd retineat plura 15
beneficia moleſtari poteſt, quamuis de iure nouo Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap.* 17. & de iure antiquo, & communi prohibeatur ne quis plura beneficia retineat, *capit. de multa de praebend. capit. quia nonnulli de Cleric. non reſiden. cap. in quibus 7. quaeſt. 1. cap. ſicut in vnaquaque 21. quaeſt.* 2. Rot. *deciſ. 119. num. 4. part. 6. recent.*

Quoniam licèt vnum beneficium Eccleſiaſticum ſingu- 16
li ſit conferendum, tamen ſi illud ad vitam, & conditionem eius, cui confertur honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, licitum quidem eſt aliud ſimplex ſufficiens dummodò vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat eidem conferre, vt apertè diſponit Sacr. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap.* 17. latè Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. num. 260. cum ſeqq.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap. 14. §. 2.* Maſſobr. *in prax. ad habend. concurſ. ad Paroch. requiſit. 7. dub. 16. cum duob. ſeqq.* Aloyſ. Ric. *dec. Curiæ Neapol. 226. num. 16. & dec. 236. part.* 4. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 62. num.* 1. & in Concil. Trid. *d. cap. 17. num.* 1.

Hinc eſt, quòd Epiſcopus habẽti vnum ſimplex, vel aliud 17
beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem

Ll poſſit

Digitized by Google

poſſit aliud conferre, abſque diſpenſatione Apoſtolica, non autem alia vltra duo vſque ad ſufficientem ſuſtentationem citra præfatam diſpenſationem, ſecundùm aliquorum DD. ſententiam, quam refert Garz. *de benef. part. 11. cap. 5. §. 3. num. 310.* vbi teſtatur ita cenſuiſſe Sacr. Congreg. Concilii, Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 1. cap. 14. §. 2. verſ. excipitur tamen*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 62. per tot.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. num. 3.* Maſſobr. *in prax. ad habend. concurſ. ad Paroch. requiſit. 7. dub. 16. ſecundum Romanam impreſſionem Genuen, in prox. Archiepiſcop. Neapol. cap. 53. num. 3.*

18 Sed quòd habens vnum, vel duo beneficia poſſit cum diſpenſatione Epiſcopi habere tertium quando priora non ſufficiant ad victum, & commodam ſuſtentationem, licèt in ſufficientibus requiratur diſpenſatio Papæ, tenet Borgnio. *dec. 17. num. 73. & 74. part. 2. & dec. 33. num. 6. part. 5.* & allegat Rot. *de iurepatronat. in verbo honorificum num. 94. in fin.* & ratio reddi poteſt, quia Concil. Trid. *in dicto cap. 17.* non loquitur limitatiuè per particulas taxatiuas ſcilicet ſolùm, tantùm, & ſimiles, ac proindè non videtur coarctare ordinarii auctoritatem ad conferendum ſecundum beneficiũ, vt nequeat conferre tertium ſi collata ad ſuſtentationem non ſufficiant, dum voluit Eccleſiaſticas perſonas, ne in dedecus Clericalis ordinis mendicare cogantur de ſufficientibus redditibus prouideri debere, & de conſuetudine quòd hodie à Prælatis inferioribus plura beneficia conferantur nulla habita ratione, an ſint tenuia, vel pinguia, licèt non laudabiliter refert Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg. 62. num. 10. in fin.* & Concil. Trident. *dicto cap. 17. num. 7.*

Verùm quidquid ſit de hac opinione licitè, ac validè prouiſus fuit dictus Marcus Antonius de hoc ſecundo Beneficio, ſeu Capellania, vtpotè quia redditus Canonicatus cum non excedant ſummam ſcutorum ſexaginta non videntur
19 ſufficere ad commodam ſuſtentationem, vt attenta eius qualitate, & conditione prudentis Iudicis iudicio, cuius arbitrio hoc remittitur, facilè iudicari poteſt, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 39.* Zerola *in prax. Epiſcop. part. 1. in verbo beneficium § 7. col. 8. prin.* Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. requiſit. 7. num. 14. cum ſeqq.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 62. num. 1.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. num. 17.*

20 Et tollitur omnis difficultas, quia verſamur in beneficiis de iurepatronatus laicorum, in quibus non habet locum diſpoſitio Sacri Concilii *incit. cap. 17.* ac proindè vniuerſalem obſeruantiam, & praxim eſſe, vt Epiſcopus inſtituat præſentatos à patronis tametſi tertium, & quartum habeant beneficium, teſtantur Lambert. *de iurepatronat. part. 1. lib. 2.*
21 *qu. 7. cap. 15. num. 15.* vbi refert ſe fuiſſe inſtitutum in triginta ſeptem beneficiis de iurepatronatus Laicorum, & Clericorum, & omnium fructus non aſcendebant ad ſummam ducatorum 130. de Camera, Maſſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. requiſit. 7. dub. 18.* Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. num. 8. verſ. contra Lambert.* quod eſt intelligendum ſi non ſint incompatibilia ob perſonalem reſidentiam, iuxta ſuperiùs tradita.

22 Nec comprehenduntur huiuſmodi beneficia de iurepatronatus Laicorum ſub aliis Cancellariæ regulis, vt in eiſdem ſit procedendum ſicut in aliis beneficiis Eccleſiaſticis, Gonzal. qui alios allegat. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 2.* Achil. de Graſ *dec. 3. de iurepatronat.* Puteus *dec. 319. num. 1. & per tot. lib. 1. & dec. 308. num. 2. l. 3.* Amat. Dunozet. *dec. 769. num. 3. & 7. tom. 2. in Regien. beneficij 27. Iunij 1653. §. quod autem coram Beuilaqua.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis.*

Ad inducendam dictam vacationem ſecundùm antiquam diſpoſitionem Sacrorum Canonum conſtituuntur quinque tempora ibidem.

2 *Hodie ex Concilio, non ſolum dignitates, & beneficia curata, de quibus loquebantur iura antiqua, ſed etiam beneficia ſimplicia Capellaniæ, & quæcumque alia beneficia perſonalem reſidentiam requirentia comprehenduntur.*

Adeo, vt hodie per aſſecutionem ſecundi vacet ipſo iure primum.

3 *Limita, vt non procedat vbi concurrit diſpenſatio Apoſtolica, quæ quomodo ſit iuſtificanda traditur.*

4 *Limit. 2. vt requiratur præciſa, & ſimplex reſidentia ad inducendam incompatibilitatem, ſecus ſi ſit tantùm cauſatiua.*

5 *Reſidentiæ ſpecies, quæ inducunt, & quæ non incompatibilitatem, referuntur, & declarantur.*

6 *Reſidentia præciſa cauſat incompatibilitatem, vt per aſſecutionem vltimi beneficij vacet primum, ſiue ſint ſimplicia, ſiue ſint Canonicatus, & ſimilia.*

7 *Secus ſi reſidentia non ſit continua, ſed ad certum tempus, vel non ſit præciſa, ſed cauſatiua reſpectu priuationis fructuum.*

8 *Incompatibilitas conſideratur reſpectu tituli, non autem fructuum, & in terminis procedit* Concil. Trid.

9 Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. *non inducit vacationem beneficij ipſo iure, ſi vtrumque non requirit perſonalem reſidentiam.*

10 *Incompatibilitas beneficiorum impedit retentionem, non autem acquiſitionem.*

11 *Ad dimittendum ſecundum beneficium incompatibile dantur duo menſes à die pacificæ poſſeſſionis ſecundi, & redditur ratio, num. 12. Et computantur de momento ad momentum.*

13 *Beneficium primum quis non tenetur dimittere, ſi ſuper ſecundo moleſtetur etiam extraiudicialiter.*

15 *Nec dimittere tenetur ſi fructus ſecundi beneficij ab alio ex cauſa percipiuntur.*

16 *Limit. vt non procedat ſi quis percipit, aut percipere poteſt maiorem partem fructuum ſecundi beneficij.*

17 *Limit. 2. vt neque habeat locum ſi fructus primi anni reſeruentur hæredibus beneficiati defuncti ex conſuetudine, vel ſtatuto.*

18 *Decretum* Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 14. & Bulla B. Pij V. *non comprehendunt dicta ſtatuta de inſeruiendo per aliquod tempus, abſque fructuum perceptione. Contrar. num. 19. 20. & 22.*

21 *Lim. 3. vt nec procedat ſi nouiter prouiſus ſaltem lucrari poſſit diſtributiones quotidianas.*

23 *Lim. 4. vt ceſſet diſpoſitio dicti textus ſi in Eccleſia, vbi poſſidentur beneficia inoleuit vſus petendi diſpenſationem.*

24 *Beneficium per aſſecutionem ſecundi incompatibilis non vacat, ſi eius fructus pro primo anno applicentur Fabricæ Eccleſiæ.*

25 *Statuta, & conſuetudines applicatiuæ fructuum beneficij fabricæ, aut pijs vſibus non reuocantur per decretum Concil. & Bullam B. Pij V. niſi pro dimidia.*

26 *Secus ſi fructus applicantur Canonicis, aut menſæ Capitulari, aut Epiſcopali, ſtante reuocatione facta per* Concilium, & B. Pij V.

27 *Conſuetudo, quæ imponit onus recepto ad poſſeſſionem beneficij de ſoluendo per aliquod tempus fructus Canonicis non valet, ſecus ad pios vſus.*

28 *Et vbi non fuit receptum* Concil. Tridentinum *& conſtitutio B. Pij V. & ſeruantur dictæ conſuetudines, & ſtatuta, per aſſecutionem ſecundi beneficii non vacat primum, & num. 29.*

30 *Pœnitentialem canonicatum poſſidens, non poteſt retinere cum dignitate in vim conſuetudinis.*

31 *Capellania cum onere celebrandi ſingulis diebus feſtiuis, eſt incompatibilis cum Eccleſia Parochiali.*

32 *Capellaniæ in eodem Altari plures quando ab vno poſſideri poſſunt.*

33 *Capellaniæ tres vniformes ſub eodem tecto cum Epiſcopi diſpenſatione retineri non poſſunt.*

34 *Pluralitatem beneficiorum Sacri Canones ſemper exoſam habuerunt.*

35 *Duo, vel plura beneficia ſimplicia, licèt reſidentiam non requirant, ſunt incompatibilia, & retineri non poſſunt abſque diſpenſatione ſi vnum ſit ſufficiens.*

36 *Pluralitas beneficiorum prohibetur à Sac. Conc. Tridentino ſi requirant perſonalem reſidentiam, vel ſint ſufficientia.*

37 *Be-*

37 *Beneficium vnum ſufficiens habens, non poteſt retinere duo.*

38 *Tertium beneficium ſi conferatur ab Ordinario habenti duo ſimplicia inſufficientia collatio tertij eſt nulla.*

39 *Epiſcopus habenti congruam, non poteſt aliud beneficium dare.*

40 *Terrula beneficiales, ſeu legata pia cum onere celebrandi non ſunt incompatibilia.*

41 *Beneficium conferri poteſt habenti ſufficientem ſuſtentationem in penſionibus.*

42 *Beneficia de iurepatronatus laicorum vltra duo ab Epiſcopo conferri non poſſunt.*

43 *Beneficia de iurepatronatus laicorum in quibus caſibus obtineri non poſſunt ab Epiſcopo.*

44 *Collatio vltimi beneficij ad hoc vt ſubſiſtat, eſt facienda mentio de omnibus alijs beneficijs obtentis.*

45 *Quod ſufficit ad tollendam ſubrectionem, ſed non ad inducendam diſpenſationem.*

46 *Poſſidens beneficia incompatibilia abſque diſpenſatione per triennium vtroque ipſo iure eſt priuandus.*

47 *Non obſtante regula de triennali.*

48 *Regula de triennali non habet locum contra decreta* Sac. Concil. Trident. *in quibus prohibetur pluralitas beneficiorum, & incompatibilium retentio.*

49 *Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem annorum præſumitur.*

Sequitur materia incompatibilitatis beneficiorum.

ADNOTATIO I.

1 EX beneficiorum incompatibilitate oritur indebita retentio, & conſeqoenter vnius vacatio, de iure tamen antiquo ſacrorum Canonum, ſecundùm primum tempus habenti duas dignitates, vel beneficia curata, dabatur electio dimittendi vnam, vel vnum, iuxta *textum in cap. referente, & cap. prætereà de preb.* iuxta verò ſecundum tempus obtinenti ſecundum beneficium incompatibile denegata fuit electio, ſed ſecundo priuandus erat iuxta diſpoſitionem alterius, textus in *cap. quia nonnulli de Cleric. non reſiden.* ſecundùm autem tertium tempus beneficiũ Curatum ipſo iure vacabat per aſſecutionem ſecundi, & ſi vtrumq; retinere contendebat priuabatur etiam ſecundo per ſententiam non autem ipſo iure, vt deſumitur in *cap. de multa de praben.* ſed ſecundùm quartum tempus, præſcripta fuit vacatio vtriuſque beneficij ipſo iure, ſi vtrumq; prouiſus retinere præſumebat, & obtinens remanebat inhabilis ad ordines, & ad alia beneficia obtinenda, vt habetur in *Extrauag. exſecrabilis §. quæ tamen, & §. qui verò de praben.* quæ temporum diuiſio emanauit, ex animaduerſione Card. *in conſ. 3. num.* 3. Abb. *in cap. quia nonnulli num. 4. de Cleric. non reſiden.* Caſſador. *dec.* 1. *num.* 1. *de conſtitut.* quos refert Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 15. *à num.* 10. *vſque ad* 14. Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *à num.* 1. *cum plurib. ſeqq.*

2 Vltimum verò tempus hodie deſumitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 24. de reform cap.* 17. cuius vigore nun ſolùm comprehenduntur dignitates, & beneficia curata, de quibus tantùm loquebantur præfata iura antiqua, ſed etiam beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam requirentia, nec non alia quæcumqoe beneficia, & etiam Capellaniæ, quæ ex fundatione, vel conſuetudine dictam reſidentiam requirant, adeò vt hodie per obtentionem ſecundi vacet ipſo iure primom beneficium, & ita declaraſſe Sacr. Congreg. Concilij refert Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 15. *à num.* 15. *vſque ad* 19. & ita ſæpius firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus per eumdem allegatis, Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 282. *in* 2. *declarat.* Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 10. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 62. *num.* 3. *&* 28. & in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 17. *num.* 9. Rot. *dec.* 497. *ſub num.* 1. *& dec.* 524. *num.* 1. *part.* 1. *& dec.* 120. *ſub num* 1. *part.* 4. *ſecundum impreſſionem Lugduni recent. & dec.* 337. *num.* 11. *part.* 4. *tom.* 2. *recent. & dec.* 607. *num.* 2. *part.* 4. *diuerſ. & in Leodien. Canonicatus, & Scolaſtriaria* 10. *Maij* 1666. §. *ſiquidem vacatio coram Beurlemont*, Seraphin. *dec.* 483. *n.* 5.

3 Declara primò, vt non procedat vbi concurrit diſpenſatio Apoſtolica, quæ debet iuſtificari iuxta ſtylum Curiæ, ſcilicèt non per teſtes, ſed per literas Apoſtolicas, quia ſtylus Curiæ ita ſe habet, vt deſuper expediantur literæ gratiæ diſpenſationis, adeout non ſufficiant teſtes de fama, vel alia ſemiplena probatio, Oltrad. *conſ.* 328. *ſub num.* 6. *verſ. ſtylus autem*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 29. Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 8. *&* 9. vbi quòd hoc etiam ſit conforme diſpoſitioni iuris communi in *l. ſacri affatus C. de diuerſ. reſcript.*

4 Declara 2. quòd ad inducendam dictam vacationem ob incompatibilitatem ex perſonali reſidentia reſultantem, requiratur præciſa, & ſimplex reſidentia, adeò vt incompatibilitas efficiatur præciſa reſpectu tituli, ſecùs ſi reſidentia non eſt præciſa, & ſimpliciter obligatoria, ſed cauſatiua, iuxta diſtinctionem relatam per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 15. ex Innocen. *in cap. fin. de Cleric. non reſiden. num.* 1. ibique Hoſtien. *num.* 4. Io. Andr. *num.* 4. Anton. de Butr. *n.* 6. & Abb. *num.* 4. Imol. *num.* 13.

5 Pro cuius dilucidatione eſt animaduertendum quòd tres reſidentię ſpecies conſtituuntur à ſupradictis DD. vt triplex ſit reſidentiæ modus, nempè reſidentia continua, & præciſa ſub priuatione tituli, & amiſſionis beneficii, ſi beneficiatus continuè non reſideat exceptis duobus, vel tribus menſibus à Sacr. Concil. Trident. indultis: alia eſt non cõtinua, ſed certis tantùm temporibus præſcripta: alia eſt reſidentia continua, non tamen ſimpliciter, ſed cauſatiuè, & ſolùm reſpectu priuationis fructuum, ita vt non reſidendo beneficiatus priuetur fructibus, titulo tamen priuari non poſſit, ita ex Butr. & Imol. tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *n.* 20. *&* 21. Card. *conſ.* 3. Rot. *dec.* 483. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.*

6 Quando igitur reſidentia eſt præciſa, & continua ſimpliciter, & reſpicit titulum, tunc ſi vtrumque beneficiom ſimplex quamuis non ſit Canonicatus, vel portio in Cathedrali, vel Collegiatis Eccleſiis talem reſidentiam requirat, per aſſecutionem ſecundi ipſo iure vacat primum propter incompatibilitatem, iuxta diſpoſitionem Sacr. Concilii Tridentini.

7 Quando verò reſidentia non eſt perpetua, ſed ad certum tempus, vel non eſt pręciſa, ſed cauſatiua reſpectu priuationis fructuum, non autem tituli, tunc excluditur incompatibilitas, & conſequenter vacatio primi per aſſecutionem ſecundi, Ancharan. *conſ.* 17. *num.* 2. *&* 3. Nauar. *conſ.* 4. *n.* 1. *de Cleric. non reſid.* & ex Imol. Capra, & aliis, docet Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 20. 21. *&* 22.

8 Et ratio eſt, quia incompatibilitas conſideratur reſpectu tituli, non autem reſpectu amiſſionis fructuum, & Sacrum Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reform. cap.* 4. quòd loqoatur de beneficiis incompatibilibus ratione tituli, & non in aliis, ſubdit idem Gonzal. *dicta gloſ.* 15. *à num.* 23. *cum duob. ſeqq.* & ita firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus per eum relatis.

9 Hinc eſt, quòd quamuis diſponatur per præfatum Concilium Trident. in alio *cap.* 17. *de reform. ſeſſ.* 24. vnum tantùm beneficium ſingulis conferendum eſſe, & non plura, etiam ſi ſimplicia ſint, tamen per dictam conciliarem diſpoſitionem non inducitur vacatio primi ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, ſi vtrumque perſonali reſidentia non aſtringatur, Nauar. *conſ.* 10. *& conſ.* 13. *ex num.* 3. *ſub tit. de praben.* & ita dixiſſe Rot. *in Calaguritana beneficij de Subiana*, refert Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 26. vbi teſtatur de praxi, & communi obſeruantia declaratiua.

10 Declara 3. quòd incompatibilitas beneficiorum, quatenus vtrumque exigeret reſidentiam, impedit retentionem vtriuſque, non autem obſtat collationi, & acquiſitioni ſecundi beneficii, *cap. cum ijs de elect. in* 6. & ita fuiſſe reſolutum in Sacra Congregatione Concilii teſtatur Card. Seraphin. *dec.* 774. *num* 2. Rot. *dec.* 337. *num.* 9. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* Card. Caualer. *dec.* 450. *num.* 6. Mohed. *dec.* 14. *de praben.* cum aliis per Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *n.* 17. *&* 18.

11 Declara 4. illicò non vacare primum beneficium per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, ſed poſt duos menſes, qui dantur ad dimittendum primum, adeò vt vtriuſq; retentio ſit permiſſa ſpatio duorum menſium inchoando à die pacificę poſſeſſionis ſecundi beneficii, & ſic ad effectum vt ſit locus, *Extrauag. exſecrabilis de praben.* & Sacr. Concil. Trid.

decretis non ſufficit ſola impetratio ſecuodi incompatibilis, ſed ſimul requiritur vt impetrans poſſeſſionem, & quidem pacificam de facto, & de iure per duos menſes conſinuos cum perceptione maioris partis fructuum adipiſcatur, vel per eum ſtet, quo minùs eam apprehendat, Burſat. *conſ.* 853. *num.* 17. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 193. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 1. Gemin. *conſ.* 78. *num.* 5. *verſ. nec obſtat ſi dicatur*, Hoied, *de incompatibilitat. benef. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 48. *&* 80. Staphil. *de lit. grat. tit. de qualitat. & ſtat. benef.* §. *huiuſmodi num.* 12. *&* 13. latè Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 183. *num.* 40. *vſque ad* 47. Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 19. Caſſad. *deciſ.* 9. *num.* 2. *de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Seraph. *deciſ.* 997. *num.* 10. *& dec.* 1254. *num.* 1. Amat. Dunozet. *dec.* 811. *num.* 1. *tom.* 2.

12 Quod fundatur in æquitate, quia prouiſus de ſecundo debet eſſe certus de retentione eiuſdem, & de pacifica poſſeſſione, ne ob ſoperuenientem litem vel ob aliam cauſam detur caſus, quòd careat vtroque, *cap. licèt Epiſcopus cum ibi notatis de præbend. in* 6. & ibi Franc. *num.* 4. Gabr. *conſ.* 193. *num.* 8. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 183. *num.* 47. Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 19. Seraph. *dec.* 1254. *num.* 1.

13 Et ad effectum, vt quis non teneatur dimittere primum beneficium ſufficiunt moleſtiæ etiam extraiudiciales, & de facto, Abb. *in cap. de multa num.* 16. *de præben.* Paul. de Eleazar. *in Clement. gratiæ*, & ibi Card. *qu.* 13. & Vitalin. *num.* 5. *de reſcript.* Caſſador. *dec.* 9. *de cauſ. poſſeſ. & propriet.* Card. Seraph. *dec.* 1254. *num.* 2. & latiſſimè *dec.* 997. *num.* 2. *&* 5. cum aliis allegatis per Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *à num.* 24. *cum duobus ſeqq.*

14 Tempus duorum menſium computatur de momento ad momentum, & ſic eo momento, quo terminatur huiuſmodi tempus intrat decreti effectus reſoluendo gratiam retentionis vſque ab initio, *cap. ſi gratioſè de reſcript. in* 6. Lother. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 20.

15 Declara quintò, vt per adeptionem ſecundi beneficii Curati, ſeu alterius onus reſidentiæ habentis, cuius fructus alius ex cauſa percipit, licèt ſit cum primo incompatibile, tamen non vacet, ſed ſecundum cum primo retineri poſſit, per textum expreſſum *in cap. ſi tibi conceſſo* 26. *de præbend. lib.* 6.

16 Sublim. hanc 5. declarationem vt diſpoſitio dicti *cap. ſi tibi conceſſo* 26. *de præben.* non habeat locum, quando quis percipit, aut percipere poteſt maiorem partem fructuum beneficii, cum fundetur in æquitate, ex allegatis per Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 142. vbi ita firmaſſe Rot. *in Leodien. Canonicatus* 9. *Decembr.* 1589. *coram Pamphilio*.

17 Sublim. 2. vt neque habeat locum ſi fructus primi anni reſeruentur hæredibus beneficiati defuncti ex conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ, vt eſt in more poſitum in multis Eccleſiis Hiſpaniæ, puta ex cauſa, vt perſoluantur vel debita defuncti, vel expenſę, vt debitis funeralibus Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur, & ratio eſt, quia hoc caſu perceptio fructuum eſt dilata, non autem ablata, Guttier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 30. Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 137. *&* 142. & ita aliàs firmaſſe Rot. patet ex deciſ. per eum relatis Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. *num.* 8. Rot. *dec.* 660. *part.* 4. *diuerſ.* & coram Seraphin. *deciſ.* 1053. *per tot.* cum aliis *in Leodien. Canonicatus, & Scolaſtriariæ* 10. *May* 1660. §. *quia poſt maturã corã Bourlemõt*.

18 Vndè quòd aliàs Sacr. Congregat. Concilii cenſuit quòd nec in decreto Conc. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. nec in Bulla B. Pij V. quæ eſt in Bullar. veteri 106. ſuper hac re edita comprehendantur ſtatuta Eccleſiarum de ſeruiendo per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendo interim de maſſa groſſa, niſi peracto integro dicto ſeruitiu, vel quòd poſt obitum hæredibus debeatur, cùm ſit potiùs differre, quàm auferre, refert Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 138. *&* 139. *ex* Guttierez. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 30. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. *num.* 3. *&* 4.

19 Contrarium Palacios *de contract. lib.* 2. *cap.* 7. & hanc contrariam ſententiam etiam amplexa eſt Rot. *in Zamoren. dimidiæ annatæ* 5. *Martij* 1586. *coram Gipſio* relatam per Garz. *loc. cit. num.* 141. quæ fundatur in dicta Conſtitutione B. Pij V. qua reuocantur priuilegia, & ſtatuta, & ſublata fuit omnis conſuetudo etiam immemorabilis, qua, ſeu quibus ſucceſſor in beneficio priuabatur fructibus primi anni ſiue pro ſoluendis oneribus Eccleſiarum, vel Prælatorum debitis, ſiue pro ſupportandis illorum oneribus, ſi- 20
ue aliis maximis, & vrgentiſſimis cauſis, ſed quòd Rota mutauerit ſententiam ex decreto Sacr. Congr. ſubdit Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 103. ex Vvameſio *conſ.* 213.

Sublim. 3. quòd ad hoc vt ſit locus, *cap. ſi tibi conceſſo de* 21
præben. neceſſe eſt vt nouiter prouiſus ad effugiendum incompatibilitatis effectum, & retinendum primum beneficium, nullos percipiat fructus ſecundi beneficii acquiſiti, ſecùs autem ſi ſit in eius facultate reſidere, & lucrari diſtributiones quotidianas, etiã ſi non lucretur alios fructus, ſed remaneant puta in maſſa Capitulari diuidendi inter antiquos ex ſtatuto Eccleſiæ, nam hoc caſu Capitulũ non percipit illos fructus tamquã fructus Canonicatus, aut præbendæ noui reſidentis, ſed potiùs iure proprio, quia præbenda
noui reſidentis non videtur habere ſuos fructus, & nouo 22
reſidenti non auferuntur, ſed ei non debentur perindè ac ſi non reſideret, ſecùs autem ſi ſaltem percipere poſſit dictas diſtributiones quotidianas, nam tunc beneficium non eſſet de vento, vt benè explicat Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *n.* 166. *&* 168. vbi etiam refert aliàs Sac. Cong. declaraſſe quòd ſimilia ſtatuta non ſint contra decretum Sacr. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. nec contra Bullam B. Pij V. *Rot. in Leodien. Canonicatus*, *& Scolaſtriariæ* 10. *May* 1666. *&* §. *quoad alios tres annos coram Bourlemont*.

Sublim. 4. vt omninò ceſſare debeat diſpoſitio, *cap. ſi* 23
tibi conceſſo de præben. ſi in loco, & Eccleſia vbi poſſidentur beneficia inoleuit diuturnus vſus petendi diſpenſationem pro retentione vtriuſque beneficii, ex petitione quidem diſpenſationis reſultat probatio incompatibilitatis, & illicitæ detentionis, *DD. in cap. at ſi Clerici* §. *de adulteriys de iudic.* Oltrad. *conſ.* 327. *num.* 1. *&* 2. Burat. *deciſ.* 19. *num.* 8. *&* 9. & punctualiter Rot. *in Leodien. Canonicatus, ſeu Scolaſtriariæ* 10. *May* 1666. §. *vlterius quoad aquitas coram Bourlemont*.

Vbi verò viget ſtatutum, ſeu conſuetudo, quòd fru- 24
ctus primi anni non percipiantur à nouo beneficiato, nec reſeruentur poſt mortem, ſed applicentur fabricæ Eccleſiæ, vel aliis piis vſibus, hoc caſu habet locum diſpoſitio textus in *cap. tibi conceſſo de præben. in* 6. vt per aſſecutionem ſecundi Canonicatus, ſeu alterius beneficii, non vacet primum incompatibile, quouſq; lucretur fructus ſecundi Ca-
nonicatus, nam huiuſmodi ſtatuta, & conſuetudines appli- 25
cationę fructuum fabricę, aut piis vſibus non reuocantur per dictum decretum Concilii, & Conſtitutionis B. Pij V. niſi pro dimidia, quando vltra ſemeſtre reperiuntur conceſſi, Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 144. *&* 145. vbi ſubdit, quòd hoc maximè procederet, vbi iſta Conſtitutio *B. Pij V.* non fuiſſet vſu recepta quo ad iſtã reuocationem pro dimidia, Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. *num.* 5. *&* 6.

Si verò fructus quos amittit nouiter prouiſus cedunt 26
antiquis Canonicis, aut Menſæ Epiſcopali, vel Capitulari poſt decretum Concil. Trident. & Conſtitutionem B. Pij V. non habet locum, *cap. ſi tibi conceſſo de præben. in* 6. ſtante reuocatione dictorum ſtatutorum, & cuiuſuis conſuetudinis etiam immemorabilis, quamuis iuramento, confirmatione Apoſtolica, & quouis alio præſidio muniantur, quidquid ſit ante Concilium, & Pianam Conſtitutionem, Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 146. *cum duob. ſeqq.*

Immò conſuetudo, quæ imponit onus recepto, quòd di- 27
cti fructus tendant in vtilitatem Canonicorum non valet, ſecùs in vtilitatem Eccleſiæ, vel augmentum cultus diuini, vel conuertantur in vtilitatem fabricæ Eccleſiæ, vt refert deciſum Garz. *de benef. part.* 8. *cap.* 1. *num.* 90. relat. per Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. *n.* 5. facit Monet. *de diſtribution. quotidian. part.* 2. *qu.* 18. *n.* 55. Flamin. Pariſ. *de confiden. qu.* 38. *num.* 27.

Sed vbi non fuit vſu receptum Sac. Concil. Trident. & 28
Conſtitutio B. Pij V. & dictæ conſuetudines, & ſtatuta adhuc ſeruantur ſiue de iure, ſiue de facto videntur locum habere poſſe, Sancita *in cap. ſi tibi conceſſo de præben. in* 6. adeò vt per aſſecutionem alterius Canonicatus, non cenſea-
tur vacare primum beneficium incompatibile, quam- 29
diù beneficiatus, non lucratur fructus ſecundi Canoni-

catus

catus in totum, aut ſaltem in maiorem partem, nec ſtet
per eum: ſed quòd nihilominus ſeriò curare debeant E-
piſcopi, vt huiuſmodi conſtitutiones tamquam prauæ, &
ſcandaloſæ reiiciantur, admonet Garz. *de beneſ. part.* 11.
cap. 5. *à num.* 149. *vſque ad num.* 165.
30 Quoad incompatibilitatem retentionis beneficiorum
ſub eodem tecto, eſt etiam animaduertendum, quòd ob-
tinens Canonicatum, cui poſt Concil. munus ſit iniuo-
ctum pœnitentiarii non poteſt in eadem Eccleſia vnà cum
dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim conſuetudi-
nis Eccleſiæ permittentis Canonicum poſſe retinere Cano-
nicatum cum dignitate, deciſum refert Garz. *de beneſ. in
addit. ad cap.* 4. *p.* 11. *num.* 249. Barboſ. *in Concil. Trident.
ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 17. *num.* 23.
31 Prout Capellania cum onere celebrandi ſingulis diebus
feſtiuis in Eccleſia, vbi ſita reperitur, eſt incompatibilis,
cum Eccleſia Parochiali, in qua Parochus diebus feſtiuis
tenetur celebrare pro populo, Tondut. *in qu. beneſ. cap.* 31.
num. 14. faciunt tradita per Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.*
23. *num.* 23. *in fin. & de offic. Paroch. part.* 2. *cap.* 11. *num.*
10. *in fin. &* 11.
32 Pariter Capellaniæ plures in eodem Altari ſub eadem
inuocatione cum diuerſis oneribus miſſarum, quæ anti-
quitus conferebantur pluribus Clericis, & ad præſens re-
periuntur poſſideri ab vno ſub titulo vnius Capellaniæ,
hodie non poſſe retineri abſque diſpenſatione Apoſtoli-
33 ca, deciſum refert Barboſ. ex Sel. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 24.
de reform. cap. 17. *num.* 15. *&* 16. vbi quòd Capellanias
tres vniformes ſub eodem tecto ſi quis per annum ex col-
latione Epiſcopi retinuerit, incidit in priuationem om-
nium ipſo iure, non obſtante Epiſcopi diſpenſatione.
34 Pluralitatem verò beneficiorum ſemper ſacri Canones
exoſam habuerunt, vt inquit Lother. *de re beneſ. lib.* 3. *qu.*
23. *num.* 2. hinc eſt, quòd duo, vel plura beneficia ſim-
plicia, licèt reſidentiam non requirant ſi vnum ſit ſuffi-
35 ciens ad congruam ſuſtentationem redduntur incompati-
bilia, & ſine Papæ diſpenſatione retineri nequeunt: quæ
diſpoſitio Concilii moderatur, & procedit quando perſo-
36 nalem reſidentiam requirunt, vel ſint ſufficientia, vt de-
ciſum refert Stephan. Vveyms *ad conſtit.* 24. *ex antiquo
iure deſumpt.* & per Concil. Trident. *innouat. conſtit.* 12.
num. 9. *fol.* 110. *in fin.* Pariſ. *de reſignat. beneſ. lib.* 5. *qu.* 6.
num. 115. Barboſ. *in collect.* DD. in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24.
cap. 17. *num.* 2. *verſ. vnum cautium.*
37 Ac proindè habens vnum beneficium ſufficiens non
poteſt retinere duo, & habens duo per ſe ſeparatim inſuf-
ficientia, non poteſt retinere tertium, Hoied. *de incom-
patibilit. beneſ. part.* 1. *cap.* 29. *num.* 1. *&* 2. Pariſ. *de reſig-
nat. beneſ. lib.* 3. *qu.* 1. *num.* 138. Garz. *de beneſ. part.* 11.
cap. 5. *num.* 268. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de re-
form. cap.* 17. *num.* 6.
38 Et ſi Ordinarius conferat tertium beneficium habenti
duo ſimplicia aliàs ad ſuſtentationem inſufficientia, colla-
tio tertii redditur inualida, & ſi tertium ſit ſufficiens va-
cant illa duo priora, ſin minùs tenetur prouiſus alterum
dimittere ex illis, & ſi continuauerit amborum poſſeſſio-
nem, recipiendo ex illis fructus vtrumque beneficium va-
care, refert deciſum Garz. *de beneſ. part.* 11. *cap.* 5. *num.*
310. *in* 1. *&* 2. declarat Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
part.* 1. *cap.* 14. §. 2. *num.* 2. *verſ. certio*, Barboſ. *in Concil.
Trident. d. cap.* 17. *num.* 10.
39 Pariter Epiſcopus habenti congruam non poteſt aliud
beneficium dare, & ſi dederit vacat primum, ſi in titulum
conferat, quamuis ſit difforme à ſecundo recepto, nihilo-
minùs ſi ambo retinere tentauerit adepta pacifica poſſeſſio-
ne ſecundi, vtrumque vacare, deciſum refert Garz. *de
beneſ. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 30. Armendar. *de beneſ. in-
compatibilit. tit.* 7. *num.* 31. Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.*
24. *de reform. cap.* 17. *num.* 11.
40 Sub Decreto verò Concilii *in d. cap.* 17. non comprehen-
duntur terrulæ beneficiales, ſeu legata pia cum onere
miſſas, ſeu alia diuina officia celebrandi, quæ neque Ec-
cleſiæ, nec beneficii habent aliquam dominationem,
conferri tamen conſueuerunt in titulum ſimplicis beneficii
vni, vel pluribus presbyteris ad præſentationem hæredum,
ſiue patronorum, & ita declaraſſe Sacr. Congr. Concilii
ſuper *dicto cap.* 17. referunt Garz. *de beneſ. part.* 11. *cap.* 5.

num. 318. Maſſob. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. re-
quiſit.* 7. *dub.* 19. Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform.
d. cap.* 17. *num.* 47. qui teſtantur hoc decretum Sacr. Congr.
fuiſſe à Sanctiſs. D.N. approbatum, & quòd placuerit ſeruari
Stylum Curiæ, ſeu Cancellariæ, vt vnica collatione plura
huiuſmodi legata vni conferri poſſint in titulum ſimplicis
beneficij.
Conferri tamen poteſt beneficium habenti ſufficientem 41
ſuſtentationem in penſionibus, quæ cum propriè non ve-
niant ſub nomine beneficii, non ſunt incompatibiles, nec
cauſant beneficiorum pluralitatem, & ita deciſum fuiſſe à
Sac. Cong. Concil. refert Garz. *de beneſ. part.* 11. *cap.* 5. *ſub n.*
30. *circa fin. verſ. quarto, an id quod dicitur in beneficijs*, Maſ-
ſobr. *in prax. habendi concurſ. ad Paroch. requiſit.* 7. *dub.* 17.
Quinimò quòd diſpoſitio Conc. Trid. *in d. ſeſſ.* 24. *de re- 42
form. cap.* 17. prohibentis Epiſcopo conferre vni vltra duo
beneficia locum habeat etiam in beneficiis de iurepatrona-
tus laicorum, niſi caueatur in fundatione, vt ſimul cum aliis
retineri poſſit contra negatiuam ſententiam allatam in hac
deciſione num. 21. deciſum refert Aldan. *in compend. canon. re-
ſolut. lib.* 3. *tit.* 10. *num.* 8. *ſcilicet beneficium tertium ſimplex
etiã de iurepatronatus non poſſe retineri cum duobus alijs prius
obtentis abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, & priora bene-
ficia poſt pacificam tertij poſſeſſionem vacare eidem Sedi A-
poſtolicæ*, Garz. *de beneſ. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 286. Barboſ. *in
Concil. Trid. d. cap.* 17. *num.* 8. Rot. *dec.* 216. *num.* 22. *part.* 43
6. *rec.* Vbi quòd beneficia de iurepatronatus in multis caſi-
bus non poſſunt obtineri ab Ordinario, ſed à Sede Apo-
ſtolica, vt propter diſpenſationem pluralitatis beneficio-
rum, & reſeruationis penſionum.
Ad hoc autem, vt impetratio, & collatio vltimi beneficii 44
ſit valida, & ſubſiſtat, eſt in ſupplicatione facienda mentio
de omnibus beneficiis expreſsè etiam tenuibus, & ſimplici-
bus, aliàs redditur nulla, & inualida ipſo iure, & ſufficit
alia priora dimittere, *cap. de multa de præben. & ibi gloſ. &
DD. cap. dudum il* 2. *& ibi gloſ. in verbo intitulatam*, vbi Abb.
& DD. *de elect. cap. is cui, cap. ſi motu proprio de præben. in* 6.
relata, & allegata per Borgnin. *dec.* 17. *in ordine* 63. *n.* 74. *p.* 2.
Et ad hoc vt non aduerſetur diſpoſitio Sacri Conc. Trid. 45
in ſeſſ. 24. *de reform. cap.* 17. interdicentis, & prohibentis re-
tentionem plurimorum beneficiorum non ſufficit, quòd in
vltima, vel in vltimis, & nouiſſimis prouiſionibus Apoſto-
licis fuerint narrata omnia beneficia priùs obtenta, cùm ex
tali narratiua non inducatur diſpenſatio ad pluralitatem,
nam huiuſmodi expreſſio ſolùm operatur excuſationẽ ſub-
reptionis ob non expreſſionem obtentorum, prout de iure
requiritur, non autem operatur, nec inducit diſpenſationẽ,
per textum expreſſum *in cap. non poteſt* 21. §. *fin. de præben.
lib.* 6. & ibi, *cum vero tibi non obſtante, quod aliud beneficium*,
Nauar. *in tract. de oratione cap.* 22. *miſcellaneo* 16. *num.* 64.
& ſeqq. Ignat. de Salzedo in addit. ad Diaz. *in prax. canon. c.*
48. *in gloſ. quamuis ſimplicia*, Emanuel. Rodriq. *in ſua ſum-
ma cap.* 31. *num.* 2. Hoieda *de incompatibilit. beneſ.* 2. *part.
cap. fin. num.* 72. relata per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.*
15. *num.* 27. *&* 28.
Poſſidens igitur beneficia incompatibilia puta duos 46
Canonicatus abſq; diſpenſatione Apoſtolica per triennium
vtroque ipſo iure eſt priuandus, vt deciſum refert Garz.
de beneſ. part. 11. *cap.* 5. *num.* 381. *in* 3. *declaratione*. A-
deò vt poſſeſſor vtriuſque Canonicatus ex regula de trien- 47
nali poſſeſſionem tueri, & defendere nequeat, quia præ-
ſumpta diſpenſatio in qua fundatur dicta regula de trien-
nali non habet locum contra decreta Concil. Trident. *ſeſſ.*
7. *de reform. cap.* 17. *& ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 17. Garz. *de* 48
beneſ. par. 11. *cap.* 5. *num.* 381. *in* 4. *declaratione iuncto
num.* 379. Campan. *in diuerſorio iur. Canon. lib.* 11. *cap.*
13. *num.* 111. *&* 112. Stephan. Vveyms *ad conſtit.* 24. *ex
antiq. iure deſumpt.* & per Concil. *innouat. conſtit.* 13. *num.*
17. *fol.* 115. Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg.* 62. *num.* 29. &
in Concil. *ſeſſ.* 24. *d. cap.* 17. *num.* 51.
Sed ex curſu decem, vel viginti annorum præſumitur 49
in dubio poſſidentem obtinuiſſe diſpenſationem ad plura
beneficia, Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſ. lib.* 3. *qu.* 8. *num.*
74. Ric. *in prax. for. Eccleſiaſt. dec.* 701. *in prima editione
reſol.* 593. *in* 2. *edit.* Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg.* 62.
num. 30.

Digitized by Google

SIGNINA BANNI CONTROVENTIONIS.

ARGVMENTVM.

IVdex laicus in cauſis Eccleſiaſticorum eſt incapax, & incompetens, vt neque Epiſcopo, & ipſis conſentienribus procedere valeat etiam ſi laici in cauſa habeant intereſſe.
Edictum, ſeu ſtarutum laicale prohibens extractionem frumenti, ſeu præſcribens onus ſoluendi gabellam, non comprehendit Clericos, an verò comprehendat laicos ementes ab eiſdem, & Clerici quomodò per viam directiuam teneantur obſeruare edicta laicalia ad publicam vtilitatem emanata fuſiſſimè diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus eſt incapax, & incompetens in cognitione cauſarum Eccleſiaſticorum, licèt in eis laici intereſſe habeant.*
2 *Ampl. vt procedat etiam conſentiente Epiſcopo.*
3 *Clerici de iure diuino ſunt exempti à poteſtate laicali, & aliter aſſerere eſt opinio hæreticorum, & num. 16.*
4 *Et iura ciuilia, quæ diſponebant Clericos ſubiectos eſſe iuriſdictioni laicali correpta fuerunt per Iuſtinianum Imperatorem.*
5 *Et dicto ſubiectio intelliganda eſt quo ad protectionem, & defenſionem, & num. 6.*
7 *Iudex Eccleſiaſticus trahit etiam laicos, ſi cum Eccleſiaſticis concurrant ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur.*
8 *Clericus, & Laicus ſi ſimul delinquant Eccleſiaſticus eſt omnium Iudex.*
9 *Eccleſiaſticus eſt Iudex in cauſa immunitatis Eccleſiæ.*
10 *Reprobatis DD. aſſerentibus eſſe mixti fori.*
11 *Eccleſiaſticus eſt Iudex, vbi incidit quæſtio cuius ſit iuriſdictio, & in dubio.*
12 *Bandimenta, ſeu ſtatuta prohibentia extractionem rerum ad annonam pertinentium ad bonum publicum non ligant Clericos.*
13 *Statuta laicalia etiam honeſta, & bona, & ad bonum publicum emanata, & ſacris canonibus non contraria Eccleſiaſticos non ligant, licet eiſdem non ſint præiudicialia.*
14 *Eccleſiaſticorum exemptio à poteſtate laica eſt quo ad perſonas, & bona Eccleſiaſtica.*
15 *Et comprehendit etiam bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, & num. 16. & ſeqq. redditur ratio.*
17 *Laici defectu poteſtatis non poſſunt ligare Clericos ſuis ſtatutis.*
18 *Nemo poteſt ſua lege ſubijcere eos, in quos nullam habet iuriſdictionem.*
19 *Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari.*
20 *Statuta laicorum ſi comprehendant Clericos ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
21 *Prout etiam ſi Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis tollant, prohibeant, vel impediant vti facultatibus eiſdem conceſſis de iure canonico, communi, vel ciuili.*
22 *Ampl. vt procedat ſiue directè, & nominatim, ſiue indirectè, & ſub inuolucro verborum comprehendantur Eccleſiaſtici ſiue eis auferatur, quod de iure competit.*
23 *Libertas Eccleſiaſtica, neque directè, neque indirectè lædi poteſt à ſtatuto laicorum.*
24 *De iure communi licita eſt tranſportatio rei propriæ ad omnia loca.*
25 *Violantes ſtatuto contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt ipſo iure excommunicati.*
26 *Eccleſiaſtici per viam directiuam tenentur obſeruare edicta, & ſtatuta laicalia ad publicum bonū emanata.*
27 *Declara, vt procedat in ijs, quæ etiam de iure diuino, vel Canonico inſinuantur, & quibus ibid.*
28 *Secus autem quo ad viam punitiuam, & pœnæ exactionē.*
29 *Clerici tuta conſcientia extrahere poſſunt tempore penuriæ ſi laicis concedi ſolet extrahendi licentia.*
30 *Immunitas conceſſa venditori efficitur communis cum emptore.*
31 *Præcipuè ſi laicus emat ab Eccleſiaſticis.*
32 *Emens à Clericis non tenetur ſoluere gabellam, ſicut venditor non tenetur. Contr. n. 40. Declara, vt n. 43.*
33 *Onus, ſeu gabella, quæ imponi, & exigi non poteſt ab Eccleſiaſticis neque imponi poteſt contrahentibus, & ementibus ab illis.*
34 *Priuilegium Eccleſiæ tollitur; niſi traheretur non prodeſſet.*
35 *Immunitas Eccleſiæ ad alterum extenditur, ſi aliàs Eccleſia damnum ſentiret.*
36 *Priuilegio, quo quis non gauderet, ratione coniunctionis gaudere debet.*
37 *Eccleſiaſtici ſunt immunes etiam indirectè.*
38 *Laici contrahentes cum Eccleſiaſticis grauari non poſſunt.*
39 *Ementes, & vendentes ſunt correlatiui, vt ſtatutum contra emptorem habeat locum contra venditorem, & è contra.*
41 *Priuilegium immunitatis conceſſum alicui pro bonis non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem.*
42 *Priuilegium mutata perſona extinguitur.*
43 *Emens ab Eccleſiaſticis tenetur ſoluere gabellam, quæ eſſet ſoluenda ex actu ſeparato à venditione, ſecus autem ex actu connexo, & immediata emptione.*
44 *Actus connexi, & ſeparati, qui ſint declarantur.*
45 *Emens ab Eccleſia ſi rem emptam exportat de loco ad locum tenetur ſoluere gabellam.*
46 *Bandimenta prohibentia delationem armorum, vel extractionem alicuius rei non habent locum, niſi quis in fraganti reperiatur, licèt teſtibus probaretur. Contrar. num. 47.*
48 *Lim. ſi ſtatutum, vel edictum tribuat facultatem procedendi per Inquiſitionem.*
49 *Per Inquiſitionem procedi poteſt pro archebuſettis paruis.*
50 *Præſumptio excluſiua delicti præualere debet.*

DECISIO XXXII.

REpetto Coſimo Matchetta in actu extractionis nonnullæ quantitatis frumenti ex Oppido Valliſmontanæ, ſtreſtatum fuit frumentum onerntum, & Agaſones carceribus mancipari, ſub prætextu, quòd inciderint in pœnas contentas in edicto, ſeu bandimētis extractionem prohibenribus, ob publicam vtilitatem annonam in Oppido conſeruandi cauſa, opponebatur tamen pro parte Coſimi D. Auditorem non poſſe procedere in hac cauſa, tum ratione perſonarum Eccleſiaſticarū intereſſe habentium, & cùm agatur de frumento empto à Clerico non ſubiecto edictis Magiſtratus ſæcularis, tum etiam quia non eſt locus procedendi per Inquiſitionem, vbi quis in fraganti crimine non deprebendatur. Ad ſubuertendam controuerſiam, re ad me delata, animaduertebam ſubſiſtere deducta per Coſimum Marchettam, tam quoad Iudicis incompetentiā, quàm quo ad bonum ius, ſiquidem quoad Iudicis incompetentiam, veritas eſt, quòd Iudex laicus eſt incompetens, & omninò incapax cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticorum, licèt in eis laici intereſſe habeant, & trahens ad ſuum Tribunal incidit in excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini latam, vt diſponit etiam *textus in cap. cum non ab homine*, vbi Abb. *num. 1 de iudic. cap. ſolitæ de maioritat. & obedien. cap. Sacerdotibus* 11. *qu.* 1. & ſancitum fuit per Concil. Pariſien. relatum *in cap. nullus iudic.* 2. *de foro competen.* vbi ſub excōmunicationis mucrone id fieri prohibetur abſq; Sūmi Pontificis permiſſu, & per Concil. Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *tit. reformationis Curiæ, & aliorum verſ. cum à iure*, & per Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 20. Gratian. *diſcept.* 224. *num.* 6. *tom.* 2. Soccin. ſen. *in cap. ſignificaſti* 18. *numer.* 6. *de foro competent.* Alexand. *conſ.* 8. *num.* 1. *libr.* 1. Rolan. *conſ.* 4. *num* 7. & 8. *libr.* 1. Surd. *conſ.* 301. *num.* 15. & *conſ.* 396. *num.* 14. *libr.* 3. Gram. *vot.* 33. *num.* 6. & *dec.* 61. *num.* 12. Dec. *tract. crim. tom.* 1. *libr.* 4. *c.* 9. *n.* 2. & 3. Matta *de iuriſdict. part.* 3. *caſ.* 25. *num.* 1

25. num. 4. Carol. de Graſs. de effect. Clerical. effect. 1. num.
343. Pereria in tract. de manu regia tom. 1. pralud. 3. num. 3.
cum ſeq. Clar. in §. fin. quaeſt. 36. in prin. Guid. Pap. quaeſt.
77. num. 2. & 3. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 65. per tot.
Tuſc. pract. quaeſt. concluſ. 8. num. 1. tom. 5. Bellet. diſquiſit.
Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 1. n. 2. cum
ſeq. Rot. dec. 10. num. 4. de conſuetud. in antiq. & dec. 87.
num. 10. & dec. 241. num. 3. poſt 2. vol. conſ. Farinac. & dec.
957. num. 4. coram Seraph. cum alijs per Sperel. dec. 126. à
num. 37. cum plurib. ſeqq.

2 Vnde nec volente, & conſentiente Epiſcopo Iudex lai-
cus de cauſis Clericorum cognoſcere valet, cap. ſignificaſti
cum gloſ. de foro competen. cap. ſi diligenti tit. eod. vbi com-
muniter ſcribentes Lapus allegat. 58. num. 14. & ibi Man-
dosſ. in addition. in verbo ſignificaſti, Hoſtien. in ſumm. in
tit. de Iud. §. quae ſint neceſſaria, Rol. conſ. 4. num. 10. vol. 1.
Surd. conſ. 301. num. 61. lib. 3. Sperel. qui alios allegat de-
ciſ. 10. num. 40. par. 1. & dec. 126. num. 39. cum plurib. ſeqq.
tom. 2.

3 Quod adeò certum eſt, vt ſit opinio haereticorum aſſere-
re Clericos ſubiectos eſſe debere poteſtati laicali, à qua de
iure diuino eximuntur, Geneſ. 47. Exod. 21. 3. Reg. 9.
Matth. 12. 17. & 23. Albertus Pighius de Eccleſ. Hierar.
lib. 5. cap. 1. & 2. Victor. de poteſt. Eccleſ. p. 1. quaeſt. vtrum
Clerici ſint exempti propoſit. 1. Bellarmin. lib. 2. controu. 2.
controu. de memb. Eccleſ. militan. lib. 1. de Cleric. cap. 28.
cum alijs pleno calamo relatis per Beller. diſquiſit. Cleric. p.
1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 1. num. 3. iuncto num. 18.
vſque ad fin.

4 Et omnia iura ciuilia, quae dicebant laicos habere ali-
quam iuriſdictionem in Clericos, correpta fuerunt per Iu-
ſtinianum Imperatorem in Auth. ſtatuimus, & in Auth. vt
Clerici apud proprium Epiſcopum, vt ſubdit idem Bellet.
dicto §. 1. ſub num. 2. & num. 38. animaduertit, quòd dato,
5 quòd olim Clerici ſubeſſent Imperatori, auth. vt Eccleſia
Romana cent. ann. gaudeat praeſcript. circa prin. cap. Conſtan-
6 tinus 96. diſtin. dicitur praefatam ſubiectionem intelligen-
dam eſſe quoad defenſionem, & protectionem, gloſ. in di-
cta authen. vt Eccleſia Romana in verbo noſtras cum ex for-
ma iuramenti Rex debeat defendere, & protegere perſonas
Eccleſiaſticas, Afflict. dec. 33. n. 4.

7 Quae Eccleſiaſticorum exemptio trahitur ad laicos ſi ſi-
mul concurrant, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur,
vt latè comprobat Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. de fauor.
Cleric. perſonal. §. 16. num. 1. verſ. altera opinio, & num. 2.
8 Card. Seraph. dec. 957. num. 2. & ſeq. tom. 1. adeò vt ſi Cle-
ricus, & laicus ſimul, delinquant Eccleſiaſticus debeat eſſe
etiam omnium laicorum Iudex, quidquid dicant DD. con-
trarium tenentes, cum Sac. Congregatio Immunitatis poſt
quam Bulla Pij IV. redacta fuit ad terminos iuris commu-
nis ex alia B. Pij V. ſemper ita declarauerit, vt teſtatur Iacob.
Pignatel. conſul. canon. 482. num. 1. tom. 1. & ita etiam ordi-
natum fuiſſe per Sac. Conſultam teſtatur Ambroſin. de im-
munit. Eccleſ. cap. 20. num. 9. & 12. verſ. quod non ſic erit,
ex Scaccia quem allegat de Iudic. lib. 1. cap. 11. num. 24.
cum aliis latè per me congeſtis in deciſ. 43. Adnot. 1. à num.
36. vſque ad 43. Sperel. deciſ. 24. num. 11. & 12. & deciſ. 19.
num. 18.

9 Deducitur vlterius praefata incompetentia, quia verſa-
mur in articulo concernente immunitatem Eccleſiaſticam,
ſcilicet an Clericus ſubijciatur edicto laicali de non aſpor-
tando, & extrahendo frumento, & an emens ab Eccleſia-
ſticis gaudere debeat eorum immunitate, quorum cogni-
tio non poteſt niſi ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare,
tam de iure canonico per text. in cap. Eccleſia Sancta Ma-
riae de conſtit. cap. fin. de immun. Eccleſ. cap. metuentes, cap. ad
Epiſcop. 17. quaeſt. 1. quàm de iure Caeſareo per textum in
l. praeſenti C. de iis, qui ad Eccleſ. confug. & manifeſtè di-
ſponitur in Conſtitutione Greg. XIV. de immunit. Eccleſ. 7.
in ordine Bullar. Cherubin. tom. 2. fol. mihi 531. Mar. Ital.
de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 14. num. 7. & cap. 6. §. 1. num 4. &
ſeq. Farinac. in Append. de immunit. cap. vltim. num. 366.
& 367. Rodriq. quaeſt. Regular. tom. 2. quaeſt. 51. art. 3. Bar-
boſ. de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 155. & ſeq. Loterius de
re benefic. lib. 1. cap. 13. num. 96. & 97. Correa in relect. de
immunit. Eccleſ. par. 4. num. 2. Diana reſol. moral. par. 4.
tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 49. Thom. del Bene de
immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 41. ſect. 1. num. 1. 2. & 3. vbi in
fin. reprobantur Petrus Belluga, Remiz. Gogni; Anaſtaſ. 10
Germon. Pereir. de manu regia, Bobadil. Suarez. de Paz.
Sarpus de iure Aſylorum aſſerentes hanc cognitionem eſſe
mixti fori.

Immò in dubio quando incidit quaeſtio cuiuſnam ſit iu- 11
riſdictio, in tali dubio Eccleſiaſticus debet eſſe Iudex, vti
maior, cap. ſi Iudex de ſentent. excommunicat. in 6. Ripa
in cap. decernimus poſt num. 4. de iudic. Felin. & Dec. in cap.
paſtoralis de reſcript. Io. Franc. Fagnan. in reſponſ. pro cen-
ſur. Pauli V. par. 4. fol. 121. Sanchez in Opuſc. tom. 1. lib. 2.
cap. 4. dub. 51. num. 2. & dub. 55. num. 32. Guttierez lib. 1.
pract. quaeſt. 6. num. 2. Diana reſol. moral. par. 4. tract. 1. de
immunit. Eccleſ. reſol. 64. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1.
tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 128. & ſeq. Thomas del
Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 17. num. 12. tom. 2.
Caualcan. deciſ. 2. de contr. num. 38. Oſaſch. deciſ. 103.
num. 4.

Conſtare etiam videbatur de bono iure, nam ſiue atten-
datur perſona Clerici venditoris, ſiue laici emptoris, fru-
menti venditio, de qua agitur omninò redditur immunis,
& non ſubiecta praetenſo edicto de non aſportando è dicto
Oppido frumentum, attenta quidem perſona Clerici,
quia ſtatuta, & bandimenta laicorum prohibentia extra-
ctionem rerum ad annonam ſpectantium, vt ad bonum pu-
blicum in Ciuitate conſeruentur non ligant Clericos, vt 12
latè in puncto reprobatis alijs contrarium tenentibus, vel
diſtinctionis federe vtentibus comprobat Sperel. dec. 12. à
num. 1. & per tot. tom. 1. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit.
de exempt. Cleric. à ſtatut. laicor. §. 3. num. 1. Thom. del
Bene de immunit. Eccleſ. cap. 9. dub. 16. num. 1. & ſeq. tom. 2.
latè Iacob. Pignatel. conſult. canon. 34. à num. 47. cum plu-
rib. ſeqq. tom. 2. & quòd iſta ſit communis opinio Canoni-
ſtarum teſtatur Summa Syluestr. in verbo immunitas in prin.
num. 12. latiſſimè Felin. in cap. Eccleſia Sancta Maria num.
89. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi Dec. num. 55. verſ. nec obſtat per
ſtatutum, Surd. conſ. 301. num. 24. & 30. vol. 3. punctualiter
Ripa in tract. de peſte in tit. de remed. ad conſeruand. vber-
tat. num. 122. Marta in tract. de iuriſdict. par. 3. caſ. 2. num.
13. & caſ. 83. num. 1. & 2. Caeſar. de Graſs. de effect. Cleric.
effect. 2. num. 290. & ſeq. Baiard. ad Clar. in §. fin. quaeſt. 82.
verſ. ſtatutum ſeptimum num. 87. Duard. in Bulla Coenae lib.
2. can. 15. quaeſt. 17. num. 45. & ſeq. Gramat. deciſ. 100.
num. 15.

Statuta enim laicalia etiam honeſta, & bona, ac ex ho- 13
neſta, & rationabili cauſa condita, ſacriſque canonibus
non contraria, nec per ſe Eccleſijs praeiudicialia, & bo-
num publicum concernentia non comprehendunt pia lo-
ca, nec perſonas Eccleſiaſticas, vt communiter reprobato
Bart. in l. cunctos populos C. de ſum. Trinit. & fide Cathol.
& Couar. in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 4. de reg. iur. in 6. cum ſequelis,
tenent DD. ex Conſtitutione Innocentij III. relata in cap.
Eccleſia Sancta Maria de conſtit. Abbas in cap. quod Cleri-
cus num 36. de foro competen. vbi etiam Imol. Panormitan.
in cap. Eccleſia Sancta Mariae num. 4. de conſtit. & ibi Felin.
num. 81. 89. & 95. Dec. num. 55. & latiſſimè Barbat. qui
Bartolum confundere, & funditus proſternere conatur,
Surd. conſ. 301. num. 14. lib. 3. Menoch. conſ. 136. num. 24.
lib. 2. vbi contraria refellit, licèt minus rectè contrarium
docuerit in conſ. 800. volum. 8. latiſſimè Soccin. conſ. 56.
volum. 1. Leon. in Theſaur. for. Eccleſ. par. 4. cap. 1. num.
108. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de exempt. Cleric. à
ſtatut. laical. §. 1. num. 1. 2. & 3. Lupus in tract. de libertat.
Eccleſ. quaeſt. 2. lib. 3. Carol. de Graſs. de effect. Cleric. 2.
num. 42. Rot. dec. 50. num. 25. par. 2. diu. Card. Otthob. dec.
149. & in Spoletana bonorum 3. Aprilis 1646. coram Emi-
nentiſs. Corrado, & patet ex alijs relatis per Sperel. dec. 10.
num. 1. tom. 1.

Quae Clericorum exemptio à ſtatutis laicorum non ſo- 14
lum ſibi locum vindicat reſpectu perſonae, ſed etiam reſpe-
ctu bonorum Eccleſiaſticorum, cap. benè quidem cum ſeq.
96. diſtin. cap. cum laicis de reb. Eccleſ. non alien. cap. quae in
Eccleſiam, cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. ibique gloſ.
in verb. perſonis, Abb. num. 2. Felin. num. 10. Dec. num. 38.
Surd. conſ. 301. num. 46. & 62. & ſeq. & conſ. 338. num. 1. &
2. volum. 3. Bellarmin. tom. 2. controu. de Cleric. lib. 1. cap.
28. §. fin. verſ. & quod de perſonis, Bellet. diſquiſit. Cleri-
cal.

Digitized by Google

cal. par. 1. tit. de exemption. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 4.

15 Et extenditur etiam reſpectu bonorum patrimonialium, quia bona veniunt acceſſoriè ad perſonam, & præcipuè ratione fori, cui ſubijciuntur perſonæ, Imol. in cap. conſtituimus num. 6. de reſtit. in integr. Abb. in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 21. & in repetition. num. 20. & 26. de conſtit. vbi Felin. num. 8. Honded. conſ. 3. num. 12. & conſ. 20. num. 6. & 11. vol. 2. Surd. conſ. 301. num. 64. & ſeq. & deciſ. 30. num. 30. & dec. 160. num. 9. & 10. Maraot. in ſua diſput. 8. num. 13. verſ. quantum enim, cum alijs per Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 5.

16 Et ratio eſt, tum quia Clerici ſunt exempti de iure diuino à iuriſdictione ſæcularium, gloſ. in cap. ſi Imperator. in verb. diſcuti 96. diſt. & in cap. quamquam verb. diuino de cenſib. in 6. Couar. pract. quæſt. cap. 31. num. 1. vbi latiſſimè meliùs ſentiens, quàm fecerit in Epitom. de ſponſal. par. 3. cap. 6. num. 20. Nauar. in cap. nouit. num. 6. & 30. de Iudic. Rol. conſ. 4. num. 7. volum. 1. Burſat. conſ. 42. num. 2. & conſ. 93. num. 20. vol. 1. Vaſquez de ſucceſſ. creat. par. 1. lib. 3. §. 22. limit. 7. num. 58. & ſeq. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 1. latè Bellarmin. controu. lib. 2. de membr. Eccleſ. militan. lib. 1. cap. 28. propoſit. 5. Tuſch. pract. quæſt. concluſ. 59. per totam tom. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. cap. 13. verſ. ego profectè, & de communi conſenſu Canoniſtarum docet Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 2. cap. 15. quæſt. 18. num. 6. verſ. ſecunda ſententia, cum alijs diffusè relatis per Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 1. à num. 18. cum plurib. ſeqq. & in tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 6. & magiſtraliter, ac diſertè dixit Rot. in Albanen. Gabellæ, ſeu onerum coram Merlino in recen. dec. 339. per totam par. 6. Sperel. dec. 37. num. 1. par. 1. dec. 126. num. 57. & dec. 184. num. 1. par. 2.

17 Tum etiam quia concurrit defectus poteſtatis, cum nemo Orthodoxus in dubium retorquere poſſit Clericos omni iure à laicorum poteſtate exemptos eſſe, cap. decernimus de re iudicata, c. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. cap. ſæculares de for. competen. Burſat. conſ. 42. Natta conſ. 495. Surd. conſ. 301. num. 53. Leo in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par. 3. cap. 38. Garz. de vltimo fine iuris num. 100. Sperel. dec. 12. num. 22. tom. 1. & latiſſimè dec. 37. per tot. eod. tom. 1.

18 Ac proinde non ligantur eorum ſtatutis, cum nemo poſſit ſua lege ligare eos, in quos nullam habet iuriſdictio-
19 nem, paria enim ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, vt notat gloſ. & DD. communiter in cap. quod Clericis de for. competen. Felin. & cęteri ſcribentes in cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. DD. in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iud. Ruin. conſ. 200. vol. 1. Surd. conſ. 301. num. 16. & ſeq. vol. 3. Ruin. ſen. conſ. 487. num. 7. lib. 3. Bero conſ. 65. num. 99. lib. 1. Gozad. conſ. 49. num. 3. Bellet. diſquiſit. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 7. Sperel. dec. 52. num. 23. & 24. tom. 1. & deciſ. 16. num. 17. eod. tom. 1.

20 Tum demum quia huiuſmodi ſtatuta ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, dum auferunt Eccleſiaſticis facultatem liberè vendendi, & contractus faciendi de rebus ſuis cum exteris, cap. Cleric. de iudic. cap. ſi diligenti de foro competen. Felin. in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 40. verſ. primo propter de conſtit. Azor. inſtit. moral par. 1. lib. 5. cap. 12. §. tertiò quæritur, verſ. nulla enim lex, cum aliis relatis per Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 8.

21 Statuta enim ſemper dicuntur contra libertatem Eccleſiaſticam, quando Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ tolluntur, ſiue prohibentur, aut impediuntur vti rebus, & facultatibus eiſdem conceſſis de iure Canonico, communi, vel ciuili, cap. quanto de priuileg. cap. cum terra de electione. cap. Eccleſia Sancta Maria vt lit. pend. cap. fin. de immunit. Eccleſ. in 6. Dec. in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 7. 8. & 9. de conſtit. vbi Felin. num. 68. & ſeq. & ibi etiam Butr. & Imol. Crot. in l. filius famil. §. Diui num. 84. & ſeq. ff. de legat. 1. ibique Alex. num. 12. Ripa num. 82. Opizo num. 94. Alex. conſ. 121. vol. 1. conſ. 209. num. 14. conſ. 210. num. 11. & conſ. 211. num. 3. vol. 2. Lap. allegat. 92. Tuſc. practic. concluſ. iur. verb. libertas Eccleſiaſtica concluſ. 342. num. 8. 13. 19. & 137. Caiet. in ſum. verb. excommunicatio cap. 31. verſ. 5. ad fin. Gramat. dec. 100. num. 13. Bellet. qui alios allegat diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 22. Diana reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 55. in prin. Sperel. dec. 12. num. 39. & 45. tom. 1.

Quod procedit ſiue directè, & nominatim diſponatur 22
de Clericis, ſiue indirectè, aut per generalem diſpoſitionem, aut ſub inuolucro verborum laici velint eos comprehendere, vel auferant id quod de iure communi eiſdem conceſſum reperitur, vt benè animaduertit Bellet. diſquiſ. Clerical. p. 1. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 1. num. 24. Sperel. dec. 12. num. 46. p. 1. Nam neque directè, 23
neque indirectè lædi poteſt libertas Eccleſiaſtica à ſtatuto laicorum, cap. fin. de immunit. Eccleſ. cap. quanto de priuil. cap. ſtatutum de heret. in 6. Bellon. conſ. 44. num. 1. latè Surd. conſ. 301. num. 75. 77. cum ſeq. & ferè per tot. vol. 3. Ancar. conſ. 12. num. 3. & conſ. 13. Alba conſ. 8. num. 18. Diana reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 52. verſ. verum vt veritas.

De iure autem communi licita eſt tranſportatio rei pro- 24
priæ ad omnia loca, ac proinde edictum prohibens huiuſmodi extractionem cum repugnet iuri gentium non poteſt comprehendere Clericos, eiſque auferre quod de iure competit, vt tradit etiam Menoch. conſ. 626. num. 14. vol. 7. ad quod citat Rom. in ſingular. 816. & Crem. in ſingular. 30. quos refert Sperel. deciſ. 12. num. 40. cum ſeq. & num.
44. ſubdit, quòd condentes huiuſmodi ſtatutum, vel edi- 25
ctum, vel eo vtentes contra Eccleſiaſticas perſonas, eorumque bona directè, vel indirectè ſint ipſo iure excommunicati, cap. graue, cap. nouerit, vbi Butr. & Abb. de ſentent. excomm. cap. eos, vbi DD. de ſentent. excommunicat. in 6. & incidunt in canonem 15. Bullæ Cœnæ.

Et licèt Eccleſiaſtici ſaltem per viam directiuam teneantur 26
obſeruare edicta, & leges ciuiles ob bonum publicum emanatas, & ob communem, & promiſcuam vtilitatem totius reipublicæ promulgatas, Abb. in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 14. de conſtitut. & ibi Felin. num. 37. & ſeq. Dec. num. 27. in fin. Nauar. in manual. cap. 23 num. 88. Suarez in tit. de legib. lib. 3. cap. 34. num. 6. Molin. tract. 2. de iuſt. diſ. 31. ſub fin. col. 6. Bonac. in tit. de legib. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 6. ſub num. 29. cum alijs plenè relatis per Dian. reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immun. Eccleſ. reſol. 8. verſ. dico igitur.

Hoc tamen procedit non quòd teneantur Eccleſiaſtici ad 27
obſeruantiam ſtatuti ſæcularis abſolutè, ſed ſolum ad faciendum, vel omittendum quod ſtatuto mandatur, aut prohibetur non ex vi legis, ſiue eiuſdem ſtatuti laicalis, aut obligatione coactiua, ſed vi rationis directiua, ac naturali inſtinctu dictante, ſiue iure Canonico, aut diuino inſinuante, propter commune bonum, & propter charitatem, & ad ſeruandam conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ, vt ſunt leges circa pretia rerum, menſuras vendendi, vel ſi prohiberetur vſus armorum, luſus aleæ, & ſimilia, quæ ſunt iuris naturalis, ſeu diuini, vel canonici, glo. in cap. generaliter in verbo neceſſitatis 16. quæſt. 1. Bellam. conſ. 45. in prin. Surd. conſ. 301. num. 42. Purpurat. conſ. 335. num. 2. & 3. Bannes de iuſt. & iur. quæſt. 67. art. 1. verſ. ad 2. Alderan. de general. ſtatut. interpetrat. concluſ. 1. num. 204. Marta de iuriſdict. par. 4. caſ. 1. & 2. Barboſ. in collect. lib. 1. decretal. tit. 2. cap. Eccleſia Sancta Maria num. 4. de conſtitut. Vigian. de immun. Eccleſ. diſput. 2. concluſ. 5. Bellarm. in reſponſ. ad epiſtolam incerti auctoris pro defenſione Venetorum contra cenſuras Pauli V. fol. 6. & tom. 2. de Cleric. lib. 1. cap. 28. propoſit. 2. Duard. in coment. Bullæ Cœnæ Domini lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 123. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 7. verſ. animaduertendum, Bellet. diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 2. num. 35. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 2. de immun. Eccleſ. reſol. 8. verſ. dico igitur, & par. 4. tract. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 52. verſ. ſuppono ſecundò, & par. 5. tract. 1. reſol. 6. qui alios copioſè allegant, & pulchrè tradit Sperel. dec. 13. à num. 3. vſque ad 10. & per tot. tom. 1. vbi ordinationes politicas, & ciuiles conſtituit in triplici differentia, ſed in omnibus militat eadem ratio, vt talis diſtinctio ſuperflua videatur.

Secus autem quoad viam punitiuam, nam etiam in ordi- 28
na-

nationibus ſæcularibus, non obſtante quòd ſint confor-
mes iuri naturali, vel Canonico, & Eccleſiaſtici per viam
directiuam tenentur obſeruare, non tamen ſubijciuntur po-
teſtati laicali, ſed omninò ab eadem eximuntur quoad pu-
nitionem, & pœnæ exactionem, ſiue ſit pœna priuatio-
nis rerum, quę quaſi in commiſſum ceciderint, ſiue ſit
pœna pecuniaria, cum exactio pœnæ ſit actus iuriſdictio-
nis, quam laicus in Clericos exercere non poteſt, eique
nec ex publica vtilitate, vel neceſſitate tribuitur, ſed Iu-
dex Eccleſiaſticus in his caſibus in Clericos animaduertere
debet, vt notant ſcribentes *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ
de conſtit. in cap. fin. de immun. Eccleſ. in 6.* Thoma del Be-
ne *de immun. Eccleſ. cap. 9. dubit. 16. à num. 1. vſque ad 7.*
& clariùs *dubit. 35. ſect. 7. à num. 1. & per tot. tom. 2.* Camil.
Borel. *in ſumma dec. tit. 34. de foro compet. num. 34. & 35.*
Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 4. num. 140.* Bonac. *in Bulla
Cœna diſp. 1. quæſt. 16. punct. 5. num. 27.* Diana *reſol. moral.
p. 3. tract. 1. de immun. reſol. 13. verſ. notandum eſt etiam, &
p. 4. tract. 1. reſol. 14 verſ. ſed ſi hæc opinio,* & clariùs *reſol. 52.
verſ. his ſuppoſitis, & p. 5. tract. 1. de immun. reſol. 6.* & dixit
Rot. *in Eugubina hæred. 2. Iunij 1651. §. contraria nihilomi-
nus coram Bichio.*

29 Vlteriùs ceſſat ſupradicta concluſio, quando Magiſtra-
tus, & Princeps temporalis facilè eſtrahendi frumentum
licentiam concedit, vt paſſim in Terra Valliſmontanæ
conceſſæ fuerunt, & ipſemet in temporalibus Dominus
notabilem quantitatem frumenti vendidit, & ab exteris,
alieniſque extrahi induſit, ac proinde non videtur Oppi-
dum reperiri in egeſtate, nec ex inopia frumenti ita labo-
rare, vt Eccleſiaſticis extractiones prohiberi poſſint, vnde
tollitur, & ceſſat omnis neceſſitas, & publica vtilitas,
cuius reſpectu Clerici tenerentur ſaltem per viam directi-
nam ad non extrahendum, ita ex Boſs. *in tit. de pœn. poſt
num. 20.* animaduertit Sperel. *dec. 13. num. 29. tom. 1.*

30 Si verò attendatur perſona Coſimi emptoris, pariter
animaduertebam ſupradictam Clerici immunitatem ei-
dem ſuffragare debere, nam immunitas conceſſa vendito-
ri efficitur communis cum emptore, aliàs per indirectum
venditor grauaretur, & rem viliùs vendere cogeretur, vt
diſertè tradit Menoch. *conſ. 136. per tot.* vbi contrarijs re-
ſpondet *vol. 2.* Siluan. *conſ. 9. num. 19. verſ. & hanc conclu-
ſionem,* Bald. *conſ. 31. lib. 1.* Rol. *conſ. 61. num. 18. vol. 4.*
Hieron. Gabr. *conſ. 191. lib. 2.* Dec. *conſ. 48. num. 1. & 5.*
Decian. *conſ. 51. num. 141. & ſeq. vol. 3.* Menoch. *de arbit.
Iud. caſ. 562. num. 45. & ſeq.* Surd. *conſ. 301. num. 80. & ſeq.
vol. 3.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de exempt. Cler.
& eor. bonis à muneribus public. §. 8. ſub num. 4. verſ. quamuis
non deſint,* vbi contrarium tenentes diſtinctionis fœdere
conciliare ſtudet, Lother. *de re beneficiar. lib. 1. q. 32. num.
57.* Sperel. *dec. 41. ſub num. 7. tom. 1.* latiſſimè Iacob. Pi-
gnatel. *conſult. canon. 34. ſub num. 7. circa med. verſ. &
ideò.*

31 Præcipuè quia frumentum emptum fuit animo aſpor-
tandi, & non retinendi, ſeu vtendi in loco contractus,
ac proindè cum eadem Clerici exemptione, aliàs Marchet-
tus non fuiſſet empturus, vnde Clericus ob edicti impedi-
mentum indirectè grauatur, & ſic edictum eſt contra li-
bertatem Eccleſiaſticam, vtpotè quia remouet laicos, eiſ-
que affert impedimentum ne poſſint habere liberam con-
tractationem, & commercium cum Clericis, pro vt li-
berè contractare, & contrahere poſſunt abſque vllo one-
re gabellæ, & alterius impedimenti, tam de iure diuino,
quàm canonico, & ciuili, ne igitur cenſeatur arctatiuum,
& reſtrictiuum libertatis Eccleſiaſticæ, & ne per indirectum
Eccleſiaſtici grauentur ad viliùs vendendum res ſuas, ne-
32 ceſſariò dicendum eſt, quòd quemadmodum Clericis ven-
dentibus imponi nequit onus gabellæ, aut alterius prohibi-
tionis, ita neque ementibus ab eis imponi debet, vt tradunt
Diana *reſol. moral. par. 4. tract. 1. de immun. reſol. 52. verſ.
ſecundo probatur,* Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 34. num.
37. par. 2.* ex Ric. *in prax. tom. 2. reſol. 183. num. 2. & reſol.
283.* Felin. *in cap. Eccleſia Sancta Maria num. 69. de con-
ſtit.* Laderch. *conſ. 103. num. 5. 8. & 9.* Surd. *conſ. 301. à
num. 80.* Menoch. *conſ. 136. lib. 2.* Tuſc. *tom. 5. concluſ. 342.
num. 140.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 390. tom. 2.* à Ponte
in reſponſ. ad cenſur. Pauli V. fol. mihi 82. Roderic. *in ſum.
tom. 2. cap. 75. num. 14.*

Quinimò gabella, & aliud onus quod imponitur ſuper 33
emptore, pro vt eſt etiam prohibitio non aſportandi, non
exceptis ementibus ab Eccleſiaſticis, eſt contra libertatem
Eccleſiaſticam, & Princeps, & Magiſtratus ſæcularis ſicut
non poteſt imponere onus, & gabellam ſuper fructibus,
& bonis Clericorum, ita neque indirectè poterit hoc face-
re exigendo ab illis, qui emunt à Clericis, vt comprobant
ſupracitati DD. Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 1. de immun.
Eccleſ. reſol. 52. verſ. dicendum igitur abſolutè,* Iacob. Pigna-
tel. *conſult. canon. 34. num. 37. in prin. & num. 38.* ex Dec.
conſ. 48. col. penult. num. 5. Menoch. *conſ. 138. num. 8. lib. 2.*
Curel. *de immunit. lib. 2. q. 49.* Thom. del Bene *eod. tract.
cap. 5. dub. 7. à num. 1. cum ſeq. & num. 19.*

Arguitur etiam, quia priuilegium Eccleſiæ trahitur; 34
quia Eccleſiæ non prodeſſet niſi ad alios traheretur: tum
quia immunitas Eccleſiæ etiam ad alterum extenditur, 35
quando aliàs Eccleſia, & Eccleſiaſtici damum ſentirent,
quia ſcilicet aut cum difficultate, aut viliùs venderet, tum
quia ratione coniunctionis gaudet quis beneficio quo aliàs 36
non gauderet, ne inane priuilegium conceſſum Clericis
venditoribus reddatur, ita ex Surd. *conſ. 301. num. 18. lib. 3.*
Natta *conſ. 590. col. fin.* & alijs arguit Pignatel. *conſult. ca-
non. 34. n. 37. circa fin. verſ. vbi quod priuilegium.*

Tum etiam quia Eccleſiaſtici ſunt immunes etiam indi- 37
rectè, adeo vt vbi efficiuntur deterioris conditionis, ne-
que poſſint grauari laici cum ipſis Eccleſiaſticis contra- 38
hentes, qui dum ob prohibitionem aſportationis retrahan-
tur à contractando, & emendo ab Eccleſiaſticis, vtique
per indirectè eorum immunitas, & libertas violatur, &
læditur, etenim extractio, & non ſolutio gabellæ in ipſo
loco venditionis cenſetur complementum, quoad perfe-
ctam venditionem rerum ab Eccleſiaſticis venditarum, vt
pleno calamo tradit Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.
5. dub. 7. ſec. 1. à num. 1. & per tot. tom. 1.* Iacob. Pignatel.
conſult. canon. 34. num. 40. in fin. tom. 2.

Tum demum quia ementes, & vendentes ſunt corre- 39
latiui, & eodem iure, priuilegio, & prærogatiua coadiu-
uantur, vt ſtatutum contra emptorem habeat locum con-
tra venditorem, & è contra, quia tractatur de eodem actu,
vt conſiderauit Dec. *conſ. 48. col. 3. in fin. & in l. 1 num. 7.
col. 2. ad med. C. de in ius vocand.* Caſtr. *conſ. 289. col. 1. in
fin.* Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 34 ſub 37. verſ. vbi do-
cet, & refert,* ita dixiſſe Rot. *coram Seraphino,* Bellet.
*diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de exempt. Cler. à ſtatut. ſecu-
lar. §. 4. num. 6.* Olaſch. *dec. 115. num. 10.* Sperel. *dec. 41. ſub
num. 7. tom. 1.*

Neque prædictis reſiſtere videbatur alia DD. ſententia, 40
quòd non ſit immunis à ſolutione gabellæ emptor frumen-
ti à Clericis, licèt Clerici ſint exempti, vt tradunt DD. ple-
nè relati per Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de exempt.
Cleric. & eor. bon. à munerib. public. §. 8. num. 2.* Graff. *de ef-
fect. Cleric. 3. num. 88. & ſeq.* Bertachin. *par. 7. de gabel. q. 7.*
Tiraq. *de retract. conſanguin. §. 1. gloſ. 13. num. 12.* Purpu-
rat. *conſ. 489. num. 7. & 8. vol. 2.* Federic. de Sen. *conſ. 111.
num. 10.* Mandel. *conſ. 132. num. 3.* Burſat. *conſ. 42. num. 14.*
Boer. *deciſ. 213. num. 19.* vbi de communiori opinione, &
latè comprobare conatur Fontanel. *per 5. dec. tom. 2. à dec.
301.* Rouin. *dec. 61. per tot.* Reuert. *dec. 18. dec. 32. & dec.
192. in fin.*

Non ſolùm quia priuilegium immunitatis conceſſum 41
alicui pro bonis non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem,
neque ad eum, in quem bona transferuntur, *l. licitatio §. fin.*
& ibi Roman. *ff. de publican. l. ætatem §. fin. ff. de cenſib.*
Alex. *conſ. 35. verſ. quantum verò vol. 4.* Crauet. *conſ. 770.
num. 1. vol. 5.*

Verùm etiam quia, vbi perſona eſt cauſa priuilegij, 42
mutata perſona extinguitur priuilegium, ad textum
*in l. 1. C. de impon. luc. deſcript. lib. 10. l. per procuratorem ff.
de acquirend. hæred.* Natta *conſ. 311. num. 5. & 6. volum. 2.*
Mandel. *conſ. 132. num. 3.*

Quia ſupradicta procedunt, quando gabella eſſet ſol- 43
uenda ex actu ſeparato à venditione, ſcilicet ſi emptor rei
Eccleſiæ rem tranſportaret de loco ad locum proprijs ex- 44
penſis, & non eccleſiaſtici vendentis, vel eodem loco fe-
cerit nouum contractum, vel dum ſteterit in dominio
emptoris, nam tunc tenetur ſoluere gabellam, & aliud
onus collectæ, & alterius generis impoſitum ſubire cum

tunc

Digitized by Google

tunc cenſeatur facta mutatio perſonæ, & extinctum priuilegium, adeo vt Eccleſia, & Eccleſiaſtici, neque directè, neque indirectè vllam læſionem, & præiudicium recipiant, & gabella, vel aliud onus tunc ſoluatur non ex actu immediatè cum Eccleſia, & Eccleſiaſticis inito, ſed ex actu extrinſecùs adueniente, & nihil commune cum Eccleſiaſticis habente, ſecus autem vbi agitur de immediata emptione, & ſoluenda eſſet gabella pro ipſo actu connexo, & pro ipſo contractu celebrato immediatè cum Eccleſiaſticis, quo caſu ſicuti non tenentur Eccleſiaſtici, ita nec emens abeis, cum tunc ſuffragetur immunitas, & libertas venditoris ipſi emptori, quo ad non ſolutionem Gabellæ quoad tranſportationem, & quo ad omnes alios effectus, & in ijs terminis procedit Theſaur. *dec.* 116. *num.* 5. & alij DD. ex aduerſo allegati, vt docent Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de exempt. Cleric. & eor. bon. à mun. pub.* §. 8. *num.* 4. *verſ. prior tamen opinio*, Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 34. *num.* 37. & 41. præcipuè *circa fin. verſ. plures autem, ex Doctoribus tom.* 2. Guttier. *de gabellis quæſt.* 44. *num.* 4. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. par.* 1. *cap.* 14. Surd. *conſ.* 329. *num.* 3. *lib.* 2. Rui. *conſ.* 61. *num.* 18. *vol.* 4. Menoch. *conſ.* 138. *per totum*, & præcipuè *num.* 24. *verſ. non obſtat quartum*, Ric. *in pract. par.* 2. *pract. reſol.* 283. Boer. *quæſt.* 213.
45 *num.* 19. vbi de emente ſal ab Eccleſia in ſuis ſalinis, ſi exportet in alia loca vendendi cauſa non gaudet immunitate, ſed tenetur ad ſolutionem gabellæ, cum aliis per Cohel. *de bono regim. cap.* 47. *num.* 22. *ſub verſ. ſed concordari poſſe*, & ita diſtinguit Bald. *in conſ.* 3. *Stat. Ciuitatis Aſten. volum.* 1. Syluan. *conſ.* 9. *ſub num.* 19. *verſ. & hanc concluſionem*, Hieron. Gabr. *conſ.* 161. *num.* 7. *lib.* 2. Sperel. *dec.* 41. *num.* 8. *tom.* 1. & cenſuit *Sacra Congregatio immunit. in Nolana ſub die* 26. *Ianuarij* 1644. inſtante Capitulo, & Clero Nulano, ſcilicet, *Sac. Congreg. reſpondit perſonas Eccleſiaſticas non comprehendi ſub gabella impoſita vendentibus vinum*, & inſtante deinde Magiſtratu dictæ Ciuitatis pro declaratione, an ementes teneantur *Sac. Congreg. cenſuit decretum ſupradictum obſeruari debere etiam quoad emptores*, & ita paſſim cenſuiſſe Sac. Congreg. patet ex declarationibus relatis à Pignatel. *d. conſult. canon.* 34. *à n.* 57. *vſque ad fin.*

Vlteriùs ex alio capite videbatur D. Auditorem procedere non poſſe per inquiſitionem contra Marchettum, vtpotè quia non fuit repertus in fragranti crimine extractionis frumenti contra prohibitionem edicti; non obſtante
46 quòd per teſtes probaretur iuxta communiorem clementiorem DD. ſententiam, & tamquam in prax: ſeruatam, & propterea ab ea in Iudicando minimè recedendum admonet, Brunor. à Sole *in compend. iur. verſ. arma deferens*, & latiùs *in ſuis quæſtion. legal. quæſt.* 35. *per totam*, Clar. *in pract. quæſt.* 82. *verb. ſtatut. VI. verſ. primò*, Scappa *de iure non ſcripto lib.* 5. *cap.* 161. *num.* 13. *& ſeq.* Decian. *tract. crim. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 5. *per tot.* cum alijs copioſè congeſtis per Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt.* 108. *à num.* 132. *cum plurim. ſeqq.*

47 Et quamuis non deſint DD. contrariam ſententiam tuentes, quos refert idem Farinac. *loco cit. num.* 137. & pri-
48 ma opinio limitetur, vt non procedat, quando ſtatutum, vel edictum expreſsè diſponat, quòd procedi poſſit per inquiſitionem, Clar. *in pract.* §. *fin. quæſt* 82. *verb. ſtatut. VI. verſ.*
49 *ſed quid ſi ſtatutum in fin.* Tamen quòd regulariter non procedatur per inquiſitionem non obſtante quod in hoc Doctores dicant quidquid velint, præterquam in Archibuſettis paruis à Bullis Pij IV. & V. prohibitis teſtatur Farinac. *dict. q.* 108. *num.* 143. & in ijs terminis procedere tradita per eumdem *in p.* 1. *fragment. crim lit. B. in verbo Bandimenta num.* 54. ſe ipſum ibidem declarat.

Nec vis aliqua fieri poteſt in frumento in fraganti reperto ab Agaſonibus onerato, quia oſtendebatur licentia conceſſa præfato Canonico Silerio, quæ prætendi non poterat quòd conſumpta fuerit cum alia prætenſa quantitate extra-
50 cta, tum quia fuit inuentus, & arreſtatus equus eiuſdem Silerij vnà cum frumento onerato, tum quia ad excludendum delictum præualere debet præſumptio excluſiua conſumptionis, ad textum *in l. cum Pater* §. *rogo ff. legat.* 2. Rot. *dec.* 33. *num.* 10. *par.* 6. *& dec.* 325. *num.* 1. *p.* 9. *tom.* 2. *recen.* ſum etiam, quia cum agatur de intereſſe eiuſdem Canonici Iudex ſæcularis non poteſt contra eumdem ferre iudicium circa dictam extinctionem dum ad ſe ſpectare contendit, & pro reſtitutione inſtat, ex iuribus ſupra deductis.

PRÆNESTINA OPTIONIS.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo, & ius optandi meliores præbendas eſt à iure approbatum, non tamen habet locum inter perſonas diuerſi ordinis, vbi titulus ſpiritualis eſſet optandus, ſecus ſi prębenda temporalis, provt nec etiam ſi prębenda eſſet perpetuò annexa irreuocabiliter, ſecus autem ſi annexio non ſit perpetua, ſed reuocabilis, quia ſeparari poteſt, & multa alia notabilia circa materiam copioſè explicantur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo optandi meliores prabendas eſt in iure commendabilis, & violari non debet.*
2 *In materia optionis pracipuè attendi debet conſuetudo.*
3 *Conſuetudo optandi eſt in iure permiſſa, & innititur aquitati Canonica.*
4 *Liber capitularis ſi ſit legaliter tentus probat contra perſonas eiuſdem Eccleſia.*
5 *Conſuetudo, & ius optandi inducitur per vnicum actum, licèt non obtentus in contradictorio iudicio cum pacifica poſſeſſione ſubſecuta.*
6 *Conſuetudo comparatur ſtatuto.*
7 *Optio prabenda prout reſpicit fructus temporales eſt prater ius, ſi verò titulum ſpiritualem, eſt contra ius, num. 9.*
8 *Conſuetudo optandi prabendas temporales ſpatio decem annorum inducitur, quadraginta verò in prabendis merè ſpiritualibus.*
10 *In aſſecutione noui tituli vigore optionis admiſſio, & tollerantia ſuperioris habet vim collationis.*
11 *Conſuetudo quadragenaria requiritur in optione prabendarum diſtinctarum, qua ſunt dos ſingulorum Canonicatuum.*
12 *Optio non habet locum in dignitatibus.*
13 *In optione non admittitur deſcenſus ad prabendas inferioris ordinis.*
14 *Lim. vt ex conſuetudine optio fieri poſſit etiam inter perſonas diuerſi ordinis.*
15 *Lim.* 2. *procedere, vbi agitur de optione tituli, ſecus autem de membris temporalibus, n.* 16.
17 *In prabendis duo conſiderantur titulus beneficij, & fructus ex bonis ad eamdem pertinentes.*
18 *Optionis ſubiectum eſt mera temporalitas.*
19 *Optari non poteſt prabenda perpetuò annexa Canonicatui. Declara, vt num.* 21. 22. *& ſeq.*
19 *Prabenda, & Canonicatus annexio, quando dicatur perpetua, & quando temporalis, & n.* 21.
22 *Prabenda perpetuo annexa optari nequit ſine auctoritate ſuperioris.*
23 *Prabenda dicitur temporalis, ſi optetur abſque dimiſſione prioris Canonicatus.*
24 *Prabenda cenſentur annexa iuribus canonica ſi correſpondeant numero Canonicorum.*
25 *Annexio prabenda perpetua, ſed reuocabilis ſe benè compatitur cum iure optandi.*
26 *Prabenda deſtinatio, & adiectio ſingulis canonicatibus probat annexionem, non tamen quod ſit irreuocabilis, & incompatibilis cum iure optandi.*
27 *Optandi forma qualis ſit.*
28 *Optandi conſuetudo non totam prabendam, ſed partem, ſeu aliquod membrum valet.*
29 *Pars eſt eiuſdem qualitatis, & natura, cuius eſt totum.*
30 *Optandi conſuetudo regulariter introduci non poteſt, vbi non adeſt diſtinctio prabendarum, licet ſecus quo ad locum, ſedem, & ſimilia.*

31 *Optio*

31 *Optio grádatim facienda eſt in termino 20. dierum.*

32 *Antiquior ad effectum optandi dicitur, qui eſt prior in poſſeſſione, licèt poſterior in prouiſione.*

33 *In optione quæ ſolemnitas requiratur.*

34 *Optio fieri etiam poteſt per Canonicum, qui non eſt in ſacris, ſi non adſit ſtatutum in contrarium.*

35 *Canonicus, qui non eſt in ſacris non habet vocem in Capitulo.*

36 *Ius optandi competit ex canonia, & præbenda, & non ex voce Capituli.*

37 *Optio habet locum in vacatione per obitum, & non in reſignatione.*

38 *Reſignatarius propterea debet habere præbendam, quam reſignans dimiſit.*

39 *Optio non habet locum in beneficijs reſeruatis.*

40 *Nec habet locum in beneficio vacante in menſe reſeruato.*

41 *Declara procedere in membris temporalibus perpetuo annexis præbenda, ſecus in membris ſeparatis.*

42 *Ampl. vt hoc habeat locum quamuis prouiſio facta fuerit cum annexis, & connexis.*

43 *Membra præbendalia ſeparari, & optari ſolita non cadunt ſub reſeruatione, & affectione.*

DECISIO XXXIII.

CArdinalis Auguſtanus Epiſcopus Præneſtinus vſque de anno 1576. ſuppreſſis nonnullis beneficijs ſub nomine Clericatus in Eccleſia Sanctæ Mariæ Oppidi Cauarum, eandem Eccleſiam erexit in Collegiatam cum vno Archipresbytero, qui alijs præeſſet, & ſeptem Canonicis, ſaluis præbendis ſingulis aſſignatis.

Poſtquam huiuſmodi erectio ſuum ſortita fuit effectum introducta conſuetudine inter Canonicos optandi ab antiquioribus prædia, ſeu alia præbendalia aliarum præbendarum de anno 1634. etiam Archipresbyter tunc temporis optauit vacantem canonicalem præbendam, & dimiſit, ſeu in optione poſuit prædium nuncupatum *il Caſale di S. Lorenzo* ſpectans ad ſuam præbendam, prout ſucceſſiuè optatum fuit à Sebaſtiano Ferrara Canonico, & deinceps eueniente caſu optionis Archipresbyter ſucceſſor denuò optauit, & ſimiliter Canonici, vt longè vltra 40. annos obſeruatum fuit.

Verùm prætendens Franciſcus de Simionibus modernus Archipresbyter malè, & in præiudicium Archipresbyteratus dictum prædium præbendale, ſeu dictum Caſale Sancti Antonij optatum fuiſſe, inchoauit iudicium coram me dum Eminentiſs. & Reuerendiſſimi Cardinalis Cibi Præneſtini Epiſcopi Vicarium agebam ſuper reintegratione ad poſſeſſionem eiuſdem Caſalis, hinc aſſumpta diſputatione, an ſuſtineatur huiuſmodi conſuetudo optandi, in caſu, & ad effectum de quo agitur, affirmatiuè reſpondendum cenſui.

1 Ad quam reſolutionem ex eo potiſſimum adductus fui, quia conſuetudo, & ius optandi meliores præbendas, Domus Canonicales, & ſimilia præbendalia, eſt rationabile, & dicitur in iure commendabile, & propterea violari non debet, iuxta textum in *cap. fin. de conſuet. in 6.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 4. cap. 28. num. 2.* De Luca *in ſuo Theat. veritat. & iuſtit. tom. 12. tit. de benefic. diſc. 33. num. 2.* Burat. *dec. 595. num. 1.* Merlin. *dec. 380. num. 4. & deciſ. 838. in fin.*

2 Siquidem in materia optionis præcipuè attendi debet conſuetudo citato *cap. fin. de conſuetud. in 6.* Card. Caualer.
3 *dec. 116. num. 6.* cum non ſit improbata à iure, ſed permiſſa, & innitatur equitati canonicæ, vt tradunt gloſ. & DD. in eodem *cap. fin.* Monet. *de option. cap. 2. q. 1. ſub n. 1. & cap. 4. quæſt. 3. num. 51.* ex Franc. Marc. *dec. 1158. num. 2. p. 1.* Viuian. *commun. opin. in verbo conſuetudo rationabilis, & æqua,* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. . . . cap. 26. quæſt. 13.*

4 De antiqua verò conſuetudine optandi in præfata Collegiata tam inter Canonicos, quàm inter Archipresbyterum, & Canonicos doctum fuit per libros capitulares, qui cum contineant intereſſe totius Capituli, & ſint legaliter teuti benè probant contra Archipresbyterum, & perſonas eiuſdem Eccleſiæ, Aymon. *conſ. 434. num. 14.* Genua *de ſcriptura priuat. lib. 5. tit. de libr. capitular.* Rot. *deciſ. 692. num. 6. & dec. 788. num. 3.* coram Amat. Dunozet. *& dec. 598. num. 17.* coram Burat. *& dec. 290. num. 4. & 5. p. 1. dec. 491. num. 9. p. 4. tom. 2. deciſ. 570. num. 5. p. 5. recen.*

Et cum huiuſmodi conſuetudo inchoata fuerit ſcienti- 5
bus, & patientibus Canonicis, & anteceſſoribus Archipresbyteris per plures actus ſubſecutos; vtique legitimè inducta cenſetur, cum ad hunc effectum ſufficiat etiam vnicus actus ſimplex, licèt non obtentus in contradictorio iudicio, cum pacifica poſſeſſione deinde ſubſecuta, vt alijs congeſtis comprobat Monet. *de option. cap. 2. q. 2. à num. 35. vſque ad 38.*

Accedente inſuper obſeruantia vltra quadraginta an- 6
nos, ex qua quadragenaria præſcriptione oritur obligatio in futurum ad ſeruandam conſuetudinem, quæ vim legis habet, & ſtatutis comparatur, *l. omnes populi ff. de iuſtit. & iur. l. de quibus ff. de leg. gloſ. in cap. fin. in verbo conſuetudo de conſuetud.* Card. Caualer. *dec. 497. num. 2.* Amat. Dunozet. *dec. 937. num. 59. tom. 2.*

Quinimò, quando non optatur titulus ſpiritualis, ſed 7
tantum portio, ſeu præbenda prout reſpicit fructus temporales beneficij, vt in præſenti, cum talis optio ſit præter
ius, ſufficit decennalis conſuetudo, quadragenaria verò, 8
vbi optatur præbenda, vt merè ſpiritualis eſt, & non retinetur primus titulus, ſed mutatur, & propria auctoritate optans alium diuerſum titulum ſpiritualem conſequitur,
quia tunc talis optio eſt contra ius, Monet. *de option. cap.* 9
2. quæſt. 2. num. 5. & 6. & cap. 8. quæſt. 2. num. 27. Gigas *in tract. de penſion. q. 63. num. 6. verſ. ſecus quando agitur,* Rot. *dec. 6. ſub num. 1. verſ. & hinc faciam diſtinctionem de conſuetud. in nouiſ.* Puteus *dec. 196. lib. 2.* Franciſ. March. *dec. 1270. num. 4.* Bellam. *dec. 1. per tot. & dec. 63. num. 2. & 3.* Antonel. *de tempor. legal. lib. 4. cap. 28. num. 2.* Amat. Dunozet. *dec. 616. num. 3.* & comprobat Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 34. num. 11. 12. & 13. cum ſeq. & num. 66. cum*
ſeq. vbi ſubdit, quòd in aſſecutione noui tituli vigore optio- 10
nis, quamuis non adſit expreſſa collatio ſuperioris, interuenit tacita, vt ſola admiſſio.

Prout etiam quadragenaria requiritur, vbi in Eccleſia 11
eſt certus numerus Canonicorum, & præbendarum, quæ realiter, actualiter, & perpetuò ſint inter ſe diſtinctæ, ita vt non ſit vnum beneficium Eccleſiaſticũ, ſed dos vnius actualiter, & omninò diſtincta à dote alterius, Monet. *de option. c. 2. q. 2. num. 16. & 17. verſ. ſi vero in Eccleſia, & n. 18.* Rot. *dec. 6. num. 1. de conſuetud. in nouiſ.* vbi Add. quę quadragenaria quatenus verſemur in hoc tertio caſu, etiam concurrit in præſenti, ex quo ab anno 1634. Archipresbyter optauerit, & ſic effluxerit vltra quadraginta annorum curſum.

Nec contrarium videbatur ſuaderi poſſe, quòd Archipresbyter habeatur pro prima dignitate in dicta Eccleſia
Collegiata poſt Pontificalem, & propterea optio in ea lo- 12
cum habere non poſſit, Calderin. *conſ. 5. de conſuetud.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 34. num. 91.*

Eo quia Archipresbyter, & Canonici ſunt diuerſi ordinis 13
ſuperioris, & inferioris, & in optione non admittitur deſcenſus, prout admitteretur ſi Archipresbyter optaret prębendam inferioris ordinis, & Canonici ſuperioris, Monet. *de option. cap. 3. q. 1. num 2. & 3. & cap. 5. q. 2. num. 28. circa med. verſ. verum idem,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 34. num. 18.* Rot. *dec. 140. num. 12. p. 4. tom. 2. rec.*

Quia vltra quòd ex ſpeciali conſuetudine, vt hic optio 14
etiam fieri poteſt etiam inter perſonas diuerſi ordinis, dignitatis, & gradus, vt ex iuribus per eum allegatis animaduertit Monet. *de option. cap. 3. q. 1. num. 3. in fin. & cap. 5. q. 2. ſub num. 28. verſ. verum idem.*

Reſpondetur etiam, quòd obiectum forſan vrgeret, ſi 15
ageretur de optione ipſius tituli Archipresbyteralis cum mutatione antiquioris tituli, nam hoc caſu excluditur optio inter perſonas diuerſi ordinis, dignitatis, & gradus, tum quia electa eſt induſtria perſonæ, tum quia titulus Archipresbyteralis cum cura animarum requirit ſpeciales qualitates, quoad examen, doctrinam, & approbationem, quæ ſuppleri non poſſunt per ſimplicem optionem, vt probat idem Monet. *de option. cap. 3. q. 6. à num. 128. cum plurib. ſeqq.* & alios concordantes recenſet.

Secus autem, vbi agitur de optando membro, ſeu præ- 16
benda

Digitized by Google

benda temporali, vt ſunt prædia, domus, & ſimilia, quæ
concernunt fructuum, & emolumentorum tantùm per-
ceptionem, & commoditatem, nam hoc non impedit ius
optandi, quod competit ſenioribus Canonicis, Rot. *dec.*
273. *coram Mantica, & dec.* 141. *num.* 26. *p.* 3. *tom.* 2. *recen.*
vbi ita multoties à Rota deciſum fuiſſe.

17 Duo autem in prebendis conſiderantur, ius ipſum præ-
bendæ quatenus pro titulo beneficij ſumitur, & fructus ex
eadem prouenientes de per ſe diſtincti, nihil ſpiritualitatis
habentes, niſi per aliquam communicationem, & partici-
pationem, ex qua adhærent rei ſpirituali, vt explicat Monet.
de option. cap. 7. *q.* 1. *cum plurib. ſequen.*

18 Cùm igitur conſuetudo optandi in dicta Collegiata non
cadat ſuper ſubiecto ſpirituali, ſcilicet ſuper titulo Archi-
presbyterali, ſed ſuper temporali ſpiritualitati annexo pro-
pter perſonas, & ſeruitium ſpirituale, redditur ſuſtenta-
bilis, cum ſubiectum huius optionis non ſit ipſa præbenda
Archipresbyteralis, ſed vnum prædium præbendæ, & ſic
præbendalia, in quibus non militat ratio diſparitatis ordi-
nis, Card. *in Clement. vltim. num.* 11. *de praben. & conſ.* 126.
num 4. *& conſ.* 143. *num.* 11. Caſſxdor. *dec.* 17. *num.* 2. *de
praben.* Lother. *de re beneficiar. lib.* 1. *q.* 19. *num.* 14. *&* 25. *&
lib.* 2. *q.* 25. *num.* 60.

19 Neque pariter valet obeſſe, quòd huiuſmodi membra
temporalia ſint perpetuò annexa Archipresbyterali præ-
bendæ, cum in erectione Collegiatæ Cardinalis Auguſta-
nus expreſsè reſeruauerit Archipresbytero, & ſingulis Ca-
nonicis eorum præbendas, ibi, *ſaluis, & integris remanen-
tibus principalioribus prabendis antiquis Archipresbytero, &
alijs*, ac proinde optari non poſſe, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.
gloſ.* 34. *num.* 3x. *& ſeq.* Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 457.
& ſeq. Monet. *de option. cap.* 3. *q.* 3 *num.* 47. Caputaquen.
dec. 283. *num.* 2. & ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſio-
nibus cumulatis per Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec.*
478. *num.* 6.

20 Nam pro intelligentia huius obiecti, & pro faciliori il-
lius diſſolutione firmandum eſt, quòd præbendæ, & Cano-
nicatus annexio alia eſt perpetua, vt quando adiectum ſit
prædium præbendale certo Canonicatui, vt ab eo diuelli
non poſſit, nec per momentum ſeparari veluti indiuiduum
continens per incorporationem, ad textum in *l. quemadmo-
dum C. de agric. gloſ. & cenſib. lib.* 11. Lother. *de re beneficiar.*
21 *lib.* 1. *q.* 19. *num.* 22. Alia verò eſt temporalis, ſeu perpetuò
annexa, ſed reuocabilis, vt quia ſeparari poteſt à Canoni-
22 cam, ipſo tamen firmo remanente: vbi annexio eſt per-
petua, & irreuocabilis excluditur optio, & ſaltem optari
nequit ſine interuentu auctoritatis ſuperioris ius instituen-
di habentis, ex doctrina Hoſtien. *in cap. quaſitum num.* 3. *de
rerum permut.* Cardin. *conſ.* 126. *ſub num.* 4. *verſ. & ſecun-
dum hoc intelligitur*, Lother. *de re benefic. lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 24.

23 Sed quando præbenda eſt temporalis, vtpotè quia eſt ſe-
parata à Canonicatu, & optatur abſque dimiſſione prioris
Canonicatus, & abſque noua prouiſione, Mohed. *dec.* 1. *de
conſuetud.* Puteus *dec.* 196. *in correpț. lib.* 2. Andrea *dec.* 99.
24 Amat. Dunozet. *dec.* 497. *num.* 3. *tom.* 1. Tunc licèt annexio
perpetuò cohæreat iuri ſpirituali canoniæ, quod colligitur
ex correſpectiuitate numeri, Abb. *in cap. maioribus num.* 4.
verſ. quandoque, & in cap. dilecto num. 6. *de praben.* Lother.
de re benefic. lib. 1. *q.* 19. *num.* 25.

25 Tamen cum efficiatur reuocabilis propter ſeparabilita-
tem à ſingulis Canonicatibus, ad effectum optandi repu-
tatur quid merè temporale, & benè ſe compatitur cum iure
optandi, vt pulchrè declarat Cardin. *conſ.* 1x6. Gonzal.
ad reg. 8. *Cancell. gloſ.* 34. *num.* 32. *& ſeq.* Garz. *de benefic. p.*
5. *cap.* 1. *num.* 457. *& ſeq.* Lother. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 19.
num. 25. 26. *&* 27. Amat. Dunozet. *dec.* 497. *num.* 7. *&* 8.
tom. 1. cum alijs relatis per Beltram. *in addit. ad Greg. XV.
dec.* 478. *ſub num.* 6. & in puncto etiam præbendæ dignita-
tis, docet Monet. *de option. cap.* 3. *q.* 3. *num.* 47. *verſ. ſi vero
ea domus.*

26 Etenim ſola illa deſtinatio, & adiectio præbendarum ſin-
gulis Canonicatibus licèt probet connexionem, non tamen
probat annexionem perpetuam, & irreuocabilem, & in-
compatibilem cum iure optandi, vt egregiè admonet Lo-
ther. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 19. *num.* 28. *&* 29. Puteus *dec.* 196.
in nouis lib. 3. & videtur ſenſiſſe Rot. *dec.* 497. *num.* 5. *tom.* 1.
coram Amat. Dunozet.

Nos autem verſari in hac ſecunda præbendarum ſpecie
facilè ſuadetur, quia nec ex bulla erectionis Collegiatæ, nec
aliundè colligitur præbendas titulo Archipresbyterali, &
Canonicatibus ita annexas, & incorporatas fuiſſe, vt ſint
inſeparabiles, & valeant excludere ius optandi à iure ca-
nonico permiſſum.

Nec releuat quòd controuerſum prædium optatum fue-
rit ſub conditione ſi de iure optari poſſit, quæ nihil ponit
in eſſe, quia non ſolum de iure ex ſupra deductis huiuſmo- 27
di optio ſuſtinetur, verum etiam quia omnes optiones
fieri debent hac adiecta conditione, iuxta formulam optan-
di traditam per Viuian. *de iurepatr. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 117.
& per Monet. *de option. cap.* 5. *q.* 3. *ſub n.* 40.

Minuſque refert quòd omnia alia bona præbendalia
Archipresbyteratus non optentur, ac proinde nec optari
debeat dictum prædium tamquam eiuſdem naturę, quia
conſuetudo optandi in dicta Collegiata introducta fuit
tantùm quo ad aliqua membra præbendalia, quæ ſolum
fuerunt poſita in optionem, & ſi valet conſuetudo optandi 28
præbendas in totum, multò magis valere debet quo ad par-
tes tamquam minus læſiua, cum pars ſit eiuſdem qualitatis, 29
& naturæ, cuius eſt totum, & militet eadem ratio in parte,
quæ militat in toto *l. Lucius vbi gloſ. ff. de fund. inſtruct. l.
grege, & l. ſeq. cum ibi notat. ff. de legat.* 1. Gregor. XV. *dec.*
535. *num.* 21.

Eſt etiam in hac materia animaduertendum, vt extra 30
propoſitum caſum, aliqua notabilia in medium afferamus,
quòd optandi conſuetudo regulariter introduci non poteſt
in Eccleſijs, vbi adeſt certus Canonicorum numerus, non
tamen extat diſtinctio præbendarum, nam *vbi non* datur
maioritas præbendarum optio intrare non poteſt, licèt ſe-
cus ſit quo ad ſedem, locum, & ſimilia, Mil. *in repertor. in
verbo conſuetudo optandi non poteſt introduci in verſ. ſequen.*
vbi ponit plures diſtinctiones, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.
gloſ.* 34. *num.* 124.

Optio verò gradatim facienda eſt, ſcilicet in euentu 31
quòd primus optare recuſet, alij tenentur optare infra
tempus 20. dierum, *gloſ. pen. in cap. fin. de conſuetud. in* 6.
Staphil. *de liter. grat. tit. de iur. & poteſt. clauſul.* §. *ſucceſſi-
uè num.* 3. Viuian. *de iur. patronat. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 113.

Et antiquior, qui poteſt optare dicitur, qui primus fuit 32
in poſſeſſione, licet ſit in prouiſione poſterior, cum ſatis
ſit, quod exiſtat antiquior in ſeruitio Eccleſiæ, *gloſ. in
cap. fin. in verbo antiquiores de conſuetud. in* 6. Viuian. *de iu-
repatr. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 111. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.*
34. *num.* 49.

Requiritur tamen in optione ſolemnitas, vt qui optat 33
admittatur per Capitulum, vel per eum, qui præeſt Capi-
tulo, tempore quo ille ſe admitti petit, Æn. de Falcon. *de
reſeruat. benef. q.* 4. *prin. effect.* 5. *num.* 3. & vlterius requiri-
tur apprehenſio poſſeſſionis, Viuian. *de iurepatr. lib.* 5. *cap.*
1. *num.* 117.

Fieri etiam poteſt optio per Canonicum, qui non ſit in 34
ſacris, qui licèt non habeat vocem in Capitulo, vt in *Cle-* 35
ment. vt ij, qui de atat. & qualit. Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de re-
form. cap.* 4. Tamen non priuatur iure optandi, ſi non ob- 36
ſtet conſuetudo, vel ſtatutum in contrarium, & ratio eſt,
quia actus optandi competit ex canonia, & præbenda, &
non ex voce Capituli, *glo. in Clement. vt ij, qui de atat. &
qualitat.* vbi tradunt omnes Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar.
gloſ.* 34. *num.* 128.

Non habet verò locum optio ad fauorem certæ perſonę, 37
ſi adſint reſeruationes illam impedientes, ſed in vacatione
per obitum, adeò vt reſignatarius ceſſante contraria con-
ſuetudine, vel ſtatuto debeat habere eamdem præbendam, 38
quam reſignans dimiſit, nam cum eadem præbenda con-
fertur illi per Papam, ita Monet. *de option. cap.* 3. *q.* 3. *num.*
41. Mendoſ. in addition. ad Lap. *alleg.* 88. *in verbo optio*,
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 34. *num.* 35. *&* 36. Pariſ. *de
reſignat. benef. q.* 20. *num.* 3. Rot. *in Bononien. optionis co-
ram Rubeo* penes Garz. *de benefic. p.* 5. *cap.* 1. §. 10. *num.* 452.
& dec. 644. *num.* 19. *tom.* 1. *& dec.* 116. *num.* 3. *coram* Card.
Caualer. *& dec.* 282. *p.* 2. *coram Caputaquen.*

Nec habet locum optio in beneficijs reſeruatis quacum- 39
que reſeruatione ſiue generali, ſiue ſpeciali, Gonzal. *ad reg.*
8. *Cancellar. gloſ.* 34. *num.* x. Garz. *de benefic. p.* 5. *cap.* 1. §.
10. *num.* 452. Monet. *de option. p.* 3. *q.* 3. *num.* 41. *& ſeq.*

Gre-

Gregor.XV. *dec.478.num.2.* Burat. *dec.390.n.7.* Amat. Dunozet.*dec.97.num.1.* & *dec.616.num.2.*

40 Et præcipuè non habet locum beneficio vacante in menſe reſeruato propter expreſſa verba regulæ 8. Cancellariæ, ita vt non ſuffragetur optanti, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.34.per tot.* Garz. *de benefic.p.5.cap.1.num.450.* & *ſeq.* latè Monet. *de option.cap.3.q.3.num.12.* & *ſeq.* Greg.XV. *dec.478.num.2.* Burat. *dec.390.ſub num.6.* & *ſeq.* Amat. Dunozet. *dec.497.num.1.tom.1.* Rot. *dec.142. num.3.* & *4.p.2.recen.* & *in Taurinen.præſtenſa optione 11. Februarij 1650.§.cui reſolutioni coram Peutingerio.*

41 Declara quòd ſi domus Canonicalis, vel alia membra temporalia ſint annexa perpetuò, & ſimpliciter præbendæ, ſeu Canonicatui, & tunc non poſſunt optari ſi canonicatus vacat in menſe reſeruato, ſi verò non ſint annexa, ſed ſeparata, & Canonicus defunctus vti antiquior iure optionis ad vitam ſuam illa poſſidebat, & tunc optari poſſunt, cum non ſint de comprehenſis in prouiſione canonicatus, Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloſ.34.num.32.* & *ſeq.* Garz. *de benef.p.5.cap.1.num.457.* & *ſeq.* Monet. *de option. cap.3.q.3.num.47.* Capitaqoen. *dec.281.p.2.* Caualer. *dec. 116.num.1.* & *per tot.* Amat. Dunozet. *dec.497.num.2. tom.1.* Beltram. *in addit. ad Gregor.XV.dec.478.ſub n.5.* &
42 6. vbi ſubdit hoc procedere ſiue coadiutoria, ſeu alia prouiſio facta fuerit de omnibus iuribus, pertinentijs, annexis, & connexis, cum hoc intelligatur de membris connexis,
43 & non ſeparari ſolitis, non autem de membris optari ſolitis ratione antianitatis, nam iſta membra ſeparata, & optari ſolita non cadunt ſub reſeruatione, & affectione, Gonzal. *vt ſupra num.34.* Caualer. *dicta deciſ.num.2.*cum alijs ſupra allegatis.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non poteſt acquirere ius ſuper decimarum exactione, & eas præſcribere non poteſt, & n.4.*
2 *Prælati inferiores non poſſunt laicis concedere decimas in feudum, emphyteuſim, & in alium titulum temporale.*
3 *Vbi lex alienationem, & acquiſitionem prohibet cenſetur etiam prohibere præſcriptionem.*
5 *Decimæ infeudari non poſſunt abſque auctoritate Papæ laicis, ſecus ſi ex priuilegio Papæ poſſideant, n.10.*
6 *Laici iuſtè poſſident decimas ſibi conceſſas à Prælatis inferioribus ante Concilium Lateranenſe, ſecus ſi non adimpleant iniuncta onera, ſeu debitum obſequium, num.7.*
7 *Declaratur textus in* cap. prohibemus de decim.
8 *Decimæ ſiue ſint conceſſæ in feudum, ſiue in emphyteuſim pari paſſu procedunt.*
9 *Valet argumentum de feudo ad emphyteuſim.*
10 *Decimæ poſſideri poſſunt à Laicis ex priuilegio Pontificis.*
11 *Decimæ in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concilium Lateranenſe laicis.*
12 *Decimæ ſi ob feudum finitum ad Eccleſiam reuertantur, amplius infeudari non poſſunt.*
13 *Decimæ auctoritate Epiſcopi de Laico ad Laicum transferri non poſſunt nec ex lapſu temporis ſanatur, num.14.*
15 *Decimarum quota non præſcribitur niſi per immemorabilem cum fama priuilegij ante Concilium Lateranenſe, & num.16.*
17 *Et ſufficit etiam ſi oſtendatur titulus explicitus cum quadragenaria.*
18 *Pariter exuberat ſi probetur immemorabilis, cum fama priuilegij, licèt non adducatur tempus ante Concilium Lateranenſe.*
19 *Non tamen ſufficeret quadragenaria cum patientia Epiſcopi.*
20 *Sed ſi Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica reperiatur in poſſeſſione recipiendi decimas ſufficit ſola immemorabilis.*
21 *Vel quadragenaria cum titulo.*
22 *Decimandi ius quando præſcribi poſſit contra Epiſcopum abſque immemorabili poſſeſſione, ſed ſolum per annos quadraginta afferuntur plures caſus, & declarantur, vt num.23.*
24 *Decimarum perceptio per teſtes ſingulares probari poteſt, & num.26.*
25 *Teſtes ſingulares admittuntur in probanda poſſeſſione.*
27 *Decimæ obligatio non mutatur per mutationem ſeminis, ſed debetur de quocumque fructu.*
28 *Immemorabilis probari debet cum ſuis requiſitis, & quæ ſint explicantur.*
29 *Teſtes deponentes ſuper immemorabili debent eſſe ætatis 54. annorum, & deponere de viſu per 40. annos.*
30 *Teſtes deponentes ſuper immemorabili de viſu per 40. annos citra non probant niſi adiecta copula, & citra.*
31 *Declara, vt non procedat ſi deponant per dictiones ſemper, perpetuo, per totum dictum tempus, & per verba æquipollentia.*
32 *Limit. vt non procedat de Stylo Hiſpaniæ.*
33 *Teſtes deponentes ſuper immemorabili, quòd laicus habeat priuilegium Apoſtolicum ſuper perceptione decimarum qualiter ſufficiat, vt deponant.*
34 *Et an requiratur, vt deponant de aliquo certo priuilegio Apoſtolico.*

Laicus an poſſit præſcribere ius exigendi decimas.

ADNOTATIO I.

LAicis non poteſt acquirere ius ſuper decimarum exa- 1
ctionem, & decimas præſcribere non poteſt tamquam ius ſpirituale, cuius laici ſunt incapaces, vt ſtatuit
Concilium Lateranenſe *relat. in cap. prohibemus de decim.*
cap. cauſam quæ, & ibi glo. de præſcript. ex præſcripto huiuſ- 2
modi Concilij ſimpliciter, & expreſsè prohibetur, ne decimæ laicis concedantur à Prælatis inferioribus in feudum,
emphyteuſim, vel in alium titulum temporalem, & vbi lex 3
ſimpliciter alienationem, & acquiſitionem prohibet, cenſetur etiam prohibere præſcriptionem, iuxta *textum in l.*
alienationes ff. de verbor. ſignificat. & latè tradit Gabr. *in tit.*
de præſcript. concluſ.13. hinc eſt, quòd laici ſunt incapaces 4
iuris exigendi decimas, cum ius reſiſtat etiam poſſeſſioni, ac proindè præſcribere nequeunt, Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap.92. num.9.* & *ſeq.* & tradunt alij DD. plenè relati per Gabr. *in tit. de præſcript. concluſ.1. num.16.* & *17.* Menoch. *lib.6. præſumpt.86. à num.1. cum ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib.2. cap.37. num.6.* & *7.*

Epiſcopus enim poſt Concilium Lateranenſe non poteſt 5
infeudare decimas abſque auctoritate Papæ, *cap. prohibemus de decim.* Iaſ. *conſ. 19. num. 13. verſ. vnde tranſactio lib.3.* Hoſtien. *in ſumm. tit. de decim. num. 3. verſ. tertiò quæritur*, Rebuf. *eod. tract. quæſt. 13. num.73.* Monet. *eod. tract. cap.5. num.66.* & *67.* Couar. *lib.1. var. reſol. cap.17. num.5. verſ. olim tamen*, Rot. *dec. 262. num. 3.*
p. 2. rec. 6

· Limit. 1. quòd laici iuſtè poſſideant decimas ſibi in feudum etiam perpetuò ante Concilium Lateranenſe conceſ-
ſas à Prælatis, & licèt *text. in cap. prohibemus de decim.* quod 7
ex eodem Concilio ſumptum eſt inſinuare videatur laicos non ſine animarum periculo decimas poſſidere, quas etiam ante Concilium obtinuerunt, tamen procedit in obtentis ſine legitimo infeudationis iure, vel vbi laici non exhibeant Eccleſiæ debita obſequia, & ſeruitia, vel iniunctum onus non adimpleant, & pacta non ſeruent, quæ ratione feudi exhibere, adimplere, & ſeruare tenentur, vt animaduertit Couar. *lib.1. var. reſol. cap.17. num.5. verſ. & dubio procul. in fin.* relat. per Monet. *de decim. cap.5. num.66.* & *ſeq.* & *num.68.* & *ſeq.*
ampliat, vt idem dicendum ſit de emphyteuſi, per quam 8
vtile dominium pariter transfertur, & valet argumen-
tum de feudo ad emphyteuſim, vt latè deducit Clar. 9
in §. feudum quæſt. 3. & Euerard. *in loco à feudo ad emphyteuſim per totum.*

Digitized by Google

10 Limit. 2. quòd ex priuilegio Summi Pontificis etiam poſt Concilium Lateranenſe decimæ à laicis poſſideri poſſunt, *cap. à nobis de decim. vbi gloſ. in verbo exemptus*, Genuen. *de Eccleſ. quæſt.* 34. *num.* 3. & 4. Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 37. num. 12. ſub verſ. verum quia*, Rot. *dec. 624. num. 12. par. 1. & dec. 193. num. 8. p. 2. in recen.*

11 Et in dubio decimæ laicis conceſſæ, cenſentur conceſſæ poſt Concilium Lateranenſe, Rot. *dec. 193. num. 9. p. 2. rec.* ita poſt Io. And. Hoſtien. Archid. & Gemin. refert Bero. *conſ. 21. n. 14. lib. 1.*

12 Sed ſi decimæ ſemel ad Eccleſiam ob feudum finitum reuertantur, non poſſunt iterum in feudum concedi, cum etiam hoc caſu obſtet diſpoſitio *textus in cap. cum Apoſtolica de ijs, quæ fiunt à Prælat.* in quo decimarum infeudatio in laicis omninò prohibetur, ita Calder. *conſ. 1. tit. de decim.* Felin. *in cap. cauſam quæ num. 4. verſ facit etiam ad hoc de præſcript.* Bero. *conſ. 21. num. 12. lib. 1.* Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 17. num. 5.* cum alijs per Menoch. *lib. 6 præſumpt. 86. num. 3.* Rot. *dec. 93. num. 9. in fin. par. 2. recen.*

13 Quinimò Epiſcopus non poteſt præſtare auctoritatem, vt decimæ de Laico in Laicum transferantur, *cap. prohibemus de decim.* vbi communiter ſcribentes Rebuſ. *de decim. quæſt. 13. num. 79.* Couar. *lib. 5. var. reſol. cap. 17. num. 5.*
14 Rot. *dec. 93. num. 10. par. 2. recen.* adeovt decimarum translatio in laicos non ſanetur ex lapſu temporis, vt concludit Rot. *citata deciſ. num. 10. in fin.*

15 Limit. 3. vt licèt ad præſcribendum à laico decimam, ſeu eius quotam non ſufficiat poſſeſſio, tuendus tamen eſſet in ſua poſſeſſione ſi conſtaret de præſcriptione temporis immemorabilis cum fama priuilegij obtenti à Summo Pontifice, vel inferioribus Prælatis ante Concilium Lateranenſe celebratum de anno 1179. ſedente Alexandro
16 III. adeò vt ſine fama priuilegij non ſufficiat immemorabilis, Abb. & Felin. *in cap. cum ad Apoſtolicam de ijs, quæ fiunt à Prælat.* Bero. *conſ.* 21. *num.* 14. 15. & 16. Petrus de Vbald. *de canonica Epiſcop. cap. 2. num.* 14. Rebuſ. *de decim. quæſt.* 13. *num.* 69. Menoch. *lib. 6. præſumpt.* 86. *num. 4. & 5.* Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 37. num. 9. 10. & 12. in fin.* Guidobonus *dec. 61. & 62.* Veral. *deciſ. 376. p. 2.* Creſcen. *dec. 1. de decim.* Seraph. *dec. 1102. num. 1.* Rot. *dec. 193. num. 6. & 7. recen.* vbi quòd laicus debeat oſtendere validum priuilegium, vel immemorabilem cum fama priuilegij, *& dec. 262. ſub num. 3. ead. par. 2. dec. 715. num. 1. dec. 698. num. 2. p. 3. dec. 56. num. 1. & 2. par. 5. tom. 1. & dec. 23. num. 1. p. 6. recen. vbi num. 2. ampliat.*
17 quòd ſaltem requiratur titulus explicitus cum quadragenaria, vt ſupra allegati pariter docent.

18 Sublim. quòd etiam ſufficiat ſi probetur immemorabilis cum fama priuilegij, licèt non deducatur tempus ante Concilium Lateranenſe ad effectum manutenendi laicum in ſua poſſeſſione: & ratio eſt, quia cum ex tempore dicti Concilij elapſi ſint anni 400. & vltra, difficile redditur hanc famam probari poſſe ante præfatum Concilium, vt animaduertit Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 37. num. 12. verſ. verum quia cum ſeq.* hoc idem videtur voluiſſe Monet. *in tract. de decim. cap. 5. num.* 74. ibi, *nec erit neceſſaria fama quod habuerit tale priuilegium ante Concilium, & verſ. puto tamen, quòd ſaltem ex fama conſtet laicos eas decimas titulo feudi poſſediſſe*, ex Ripa Couar. Arnulph. Ruzzu. Intriglin. Maſcad. quos allegat Capel. Tholoſ. *dec. 440. num. 2. in addit.*

19 Non tamen ſufficeret quadragenaria cum patientia Epiſcopi, ſed vt demonſtrauimus requiritur immemorabilis cum fama priuilegij, *DD. in cap. cum Eccleſia de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Io. Andreas, & alij ſcribentes *in cap. cum Apoſtolica de ijs, quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in cap. cauſam num. 3. de præſcript. & in cap. cum contingat num. 4. verſ. ſi tamen de foro competen.* Rebuſ. *de decim. quæſt. 13. num. 69. & ſeq.* Rot. *dec. 262. num. 2. & 3. verſ. nec ſufficeret quadragenaria p. 2. recen.*

20 Limit. 4. quòd ſi non laicus, ſed perſona Eccleſiaſtica reperiatur in poſſeſſione recipiendi decimas, vel aliqua Eccleſia in eadem poſſeſſione exiſtat, ſufficeret ſola immemorabilis præſcriptio, quia in eo qui poteſt decimas poſſidere, & non eſt ita incapax, prout eſt laicus, huiuſmodi exactionis, tanti temporis poſſeſſio facit præſumi priuilegium, ad textum *in cap. 1. de præſcript. in 6.* *DD. in cap. fin.* & in ſpecie Roch. *num. 293. de conſuetud.* Rebuſ. *de decim. quæſt. 13. num. 82.* Antonell. *de tempore legal. lib. 2. cap. 37. num. 14.* Creſcen. *deciſ. 1. de decim.* Caualer. *dec. 258. num. 3.* Rot. *deciſ. 262. num. 1. verſ. & propterea par. 2.* vbi quòd aut doceri debet de quadra- 21
genaria cum titulo *recen. & deciſ. 715. num. 1. par. 3. recen.*

Declara ſupradictas concloſiones, quòd quando quis 22
habet de iure fundatam intentionem ſuper aliquid, puta ſuper ius exigendi decimas, ſi poteſt illud concedere, aut alienare, & tunc non requiritur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo, ad hoc vt contra ipſum præſcribatur, ſed ſufficit quadragenaria, nam ſcientia, & patientia illius, qui poteſt concedere, aut alienare inſeruit pro titulo, ſecus autem ſi ille, qui habet de iure intentionem fundatam non poteſt concedere, vel alienare, nam hoc caſu ſi agatur contra laicum, cui poſt Concilium Lateranenſe non poteſt Epiſcopus infeudare decimas abſque auctoritate Summi Pontificis non ſufficit quadragenaria, cum patientia Epiſcopi, ſed requiritur immemorabilis, cum fama priuilegij ad hoc vt contra ipſum præſcribatur ius decimandi, vt pulchrè dixit Rot. *dec. 262. num. 2. & 3. par. 2. recen.* & comprobant Card. *in cap. cum Eccleſia §. verum quam de cauſ. poſseſſ. & propriet. in verſ. oppono ad hoc*, & ibidem Ripa *num. 23. verſ. decima ſolutio*, Abb. *num. 46.* Felin. *in cap. ſi diligenti de præſcript. num. 7. circa fin.*

Quòd ſi fortè agatur inter Epiſcopum, & aliam Ec- 23
cleſiam, & hoc caſu, ſi Epiſcopus poſſediſſet iam decimas non ſufficeret quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi, cum in alienatione rerum Eccleſiæ requiratur cauſa euidentis vtilitatis, & aliæ certæ ſolemnitates, vt ſubdunt *DD. in cap. cum Eccleſia de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* ſed requiritur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo: ſed ſi Epiſcopus numquam poſſederit iſtas decimas, puta ſi ſint in nullius Parochia, cum tunc non agatur de iure quæſito amittendo, ſed de iure non quæſito, & hoc caſu ſufficit quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi citati *DD. in cap. cum Eccleſia*, ita Rot. *dec. 262. num. 4. par. 2. recen.*

Decimarum verò perceptio per teſtes ſingulares pro- 24
bari poteſt, vt ſi vnus dicat ſe vidiſſe Eccleſiam recipere vno anno decimam de fabis illius campi, alius de frumento eiuſdem campi alio anno, Gemin. *conſ. 117. num. 3.* Specul. *in tit. de inquiſit. §. 1. num. 18.* Andr. Gail. *pract. obſer. lib. 2. obſer. 66. num. 12.* Brunor. à Sole *in compend. reſol. propoſ. tit. verſ. decimas percipiendi*, Gabr. *commun. concluſ. lib. 1. in tit. de teſtib. concluſ. 2. num. 33.* vbi de communi Monet. *de decim. cap. 5. num. 79.* cum alijs allegatis per Maſcard. *de probat. lib. 1. concluſ. 484. num. 1.*
& ratio eſt, tum quia in poſſeſſione probanda teſtes ſin- 25
gulares admittuntur, vt latè probat idem Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 32.* tum quia ſpeciale eſt in decimis, quòd 26
tempus, & locus non ſit de ſubſtantia actus, ac proinde non refert ſi vnus deponat de vno tempore, & alius de alio, vt affirmauerunt DD. relati per Maſcard. *citata concluſ. 484. num. 2.* Monet. *de decim. cap. 5. num. 80. & 81.*

Decimandi enim iura Rectori, & Epiſcopo competens 27
cum reale, & vniuerſale ſit, immutatio ſeminis immutare non valet obligationem prædij decimalis in fructibus ſubrogatis, propterea ſi prædium vno anno reddat frumentum decima de frumento debetur, & ſi alio anno reddat ordeum, vel aliam fructuum ſpeciem, vtique de illa alia ſpecie decima præſtanda eſt, *cap. cum in ſua de decim.* vbi Ancharan. Anan. Abb. & alij ſcribentes Felin. *in cap. auditis de præſcript.* Couar. *lib. 1. var. reſol. cap. 17. num. 5.* Rebuſ. *de decim. quæſt. 14. num. 18.* Silu. *de benef. par. 2. quæſt. 7. num. 78.* Abb. *conſ. 71. verſ. 2. principaliter lib. 2.* Pariſ. *conſ. 73. num. 19. lib. 4.* Bologn. *conſ. 29. num. 13. & ſeq.* Ruin. *conſ. 142. num. 8. lib. 3.* Cephal. *conſ. 418. num. 13.* Seraphio. *dec. 1203. num. 1.* Amat. Dunozet. *dec. 335. num. 10. tom. 1.* Rot. *dec. 667. num. 8. par. 4. tom. 1. recen.*

Imme-

Digitized by Google

28 Immemorabilis tamen poſſeſſio, ſeu præſcriptio probari debet per teſtes deponentes ſe vidiſſe ſemper ita fieri, & numquam vidiſſe contrarium, & à ſenioribus, & maioribus audiuiſſe id ita factum fuiſſe, & numquam audiuiſſe contrarium actum eſſe, & huiuſce rei publicam famam eſſe, & opinionem apud eos, qui rei cognitionem habent, iuxta requiſita per *gloſ. quam ibi communiter DD. ſequuntur in cap. 1. de præſcript. in 6. in verbo memoria*, Speculat. *in tit. de probat. verſ. vltimo quæritur*, Gabr. *in tit. de præſcript. concluſ. 1. num.* 74. & in puncto decimarum tradit Rebuf. *q. 13. num. 94. & ſeq. in tit. de decim.* Monet. *eod. tract. cap. 5. num.* 76. Burat. *deciſ.* 163. *num.* 8. Adden. ad eumdem Burat. *dec.* 673. *num.* 9. Seraphin. *dec.* 1102. *num.* 2. *dec.* 1450. *num.* 2. *p.* 2. Rot. *dec.* 101. *num.* 6. *p.* 4. *tom.* 1. *recen.*

29 Vlterius teſtes debent deponere de viſu per quadraginta annos, & propterea debent eſſe ætatis annorum ſaltem 54. vt docent Lap. Gem. & Franc. *in cap. 1. de præſcript. in 6.* Gabr. *in tit. de præſcript. concluſ. 2. num.* 87. & in puncto decimarum Rebuf. *in tract. de decim. qu. 13. num.* 99. Monet. *eod. tract. cap. 5. num.* 77. Caputaq. *dec.* 290. *p.* 3. Rot. *dec.* 76. *num.* 3. *dec.* 250. *num.* 1. *p.* 1. *recen. dec.* 101. *num.* 7. *par.* 4. *tom.* 2. *recen.* & coram Amat. Dunozet. *deciſ.* 775. *num.* 2. *tom.* 2.

30 Et dicti teſtes deponentes de viſu per quadraginta annos cum dictione tantum *citra*, & vlterius non adiecta copula, *& citra* neque probant, cum non videantur concludere per totum tempus, etenim dictio *citra* ſine copula, vel dictiones *vltra, citra*, non faciunt, vt comprehendatur totum tempus continuum quadraginta annorum, & ideo verificari poſſunt in minori tempore, Bart. *in l. Celſus ff. de vſucap.* Bald. *de præſcript. in vltim. p. num.* 14. Seraph. *dec.* 1102. *num.* 3. Rot. *dec.* 56. *num.* 11. *p.* 7. *recen.*

31 Declara, vt hoc non procedat ſi teſtes deponant per dictiones ſemper, perpetuò, & per totum dictum tempus, nam tunc ſatis probant per totum tempus quadraginta annorum, nam in hac materia etiam ſufficiunt verba æquipollentia, Cenedus *in ſuis ſingularibus in verbo perpetuo.* Seraphin. *dec.* 798. *num.* ... Rot. *dec.* 445. *num.* 3. *&* 12. *& dec.* 702. *num.* 4. *p.* 1. *dec.* 56. *num.* 12. *p.* 7. *recen. vbi num.* 13. ſub-

32 dit, quòd hoc præſertim procedat in teſtibus examinatis in Hiſpania, de cuius ſtylo teſtes non ſolent deponere cum copula & quamuis deponant per tempus continuum ex Molin. *de primogenit. Hiſpaniar. lib. 2. cap. 6. num. 39. ad fin.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap.* 100. *num.* 9. Rot. *dec.* 702. *num. 4. ad med. verſ. & licet p. 1. in recen.*

33 Teſtes demum deponentes ſuper fama priuilegij ſi non deponant de immemorabili, ſuffragantur tamen eorum depoſitiones ſi deponant de fama diuturna, quæ ad hunc effectum æquiualere cenſetur, Felin. *in cap. cauſa num. 3. de præſcript.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. cap. 17. num. 1. & ſeq.* vbi contrarijs reſpondet Rot. *dec.* 702. *num.* 2. *p.* 1. *& dec.* 56. *num.* 14. *p.* 7. *recen.*

34 Et ad hunc effectum non eſt neceſſe, vt deponant de certo priuilegio Apoſtolico, ſed ſufficit ſi atteſtentur de priuilegio Apoſtolico in genere, vt admiſit Rot. *dec.* 702. *num.* 3. *p.* 1. *recen.* in qua approbauit teſtes dicentes eſſe famam, quòd laicus habebat Bullas Apoſtolicas, quam ſecuta fuit Rot. *in dec.* 56. *num.* 15. *p.* 7. *recen.*

(*)

PRÆNESTINA DECIMARVM.

ARGVMENTVM.

DEcimæ debentur ei, ad quem ſpectat animarum cura, adeo vt Parochus habeat aſſiſtentiam iuris pro exactione decimarum, Epiſcopus verò habet de iure intentionem fundatam ſuper quarta decimarum, quam de manu Parochi recipere debet, iure tamen proprio exigere poteſt, ſi non ſpectent ad aliquam Parochiam, vel inter eos reperiatur facta diuiſio, vel Parochus non ſit in cauſa, vel exigere negligat.

Decimæ debentur de omnibus fructibus, ſed in hoc attendenda eſt conſuetudo, quæ cum quibus requiſitis probanda ſit, & quanto tempore præſcribatur, & an ſuper ea teſtes de vniuerſitate admittantur ad teſtificandum diſertè exornatur.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ad quam rationem, & de quibus fructibus ſolui debeant attendenda eſt conſuetudo.*
2 *Decimarum quota conſuetudine minui poteſt.*
3 *Decima vt in totum præſcribatur requiritur quadragenaria cum tituli probatione, vel temporis immemorabilis cum fama priuilegij.*
4 *Ad effectum tamen minuendæ decimæ ſufficit quadragenaria. Contrarium n.* 24.
5 *Nec requiritur hoc 2. caſu titulus, neque approbari debet à Summo Pontifice, n.* 7.
6 *Conſuetudo concernit ius vniuerſale, & præſcriptio ius particulare.*
8 *Teſtes de vniuerſitate admittuntur ad iuſtificandam conſuetudinem ſoluendæ decimæ. Contrarium n.* 26.
9 *Decimæ debentur ei ad quem ſpectat cura animarum.*
10 *Parochus habet aſſiſtentiam iuris pro exactione decimarum.*
11 *Epiſcopus de iure communi habet intentionem fundatam ſuper quarta decimali.*
12 *Quæ quarta debet recipi de manu Parochi, vel ab Eccleſijs participantibus.*
13 *Ius exigendi decimas eſt vniuerſale, & ſequitur quemcumque poſſeſſorem.*
14 *Ad decimarum ſolutionem omnes tenentur.*
15 *Illatio ex particularibus non fit.*
16 *Decimæ integræ debentur de omnibus fructibus.*
17 *Debentur de arboribus, & de nemorum debuſcatione, & de caſeis.*
18 *Epiſcopus ſuper decimis etiam iure proprio agere poteſt.*
19 *Quarum ius à ſe non abdicauit per aſſignationem Parochiarum.*
20 *Et habet de iure communi fundatam intentionem in prædijs, ex quibus percipiuntur, ſi ſint nullius Parochiæ.*
21 *Vel quando detegitur quòd fuerit facta diuiſio, quo caſu iure proprio agere poteſt.*
22 *Prout etiam quando Rector non eſt in cauſa, vel decimas exigere negligat.*
23 *Conſuetudo ſoluendi decimas eſt probanda cum ſuis requiſitis, & in ſpecie.*
25 *Et non habet locum niſi probetur quòd fuerit actum ad integram decimam, & denegata fuerit à debente ſoluere, cum acquieſcentia illam recipere debentis.*
27 *Teſtes de vniuerſitate in ijs, quæ ſingulorum commodum, & vtilitatem reſpiciunt non admittuntur.*
28 *In ijs verò, quæ reſpiciunt commodum, & vtilitatem vniuerſitatis vniuerſaliter admittuntur.*
29 *Teſtis idoneus quis eſſe non poteſt in ſua cauſa principali.*
30 *Nec in cauſa, in qua commodum in conſequentiam ſentire poteſt.*

31 Conſuetudo ſoluendi decimam puta in minori quantitate
non ſuffragatur ſi Eccleſia, vel Rector indigeat.
32 Decimæ deſeruiunt pro dote, & defectu redditum Ec-
cleſiaſticorum.
33 Verba ſunt accipienda in ſuo proprio ſignificatu.
34 Et intelligi iuxta naturam materiæ ſubiectæ.

DECISIO XXXIV.

ECcleſia Cathedralis Præneſtina licèt habitu' habeat cu-
ram animarum, & exercitium per particularem Ca-
nonicum nullas tamen exigit decimas, ſed tantum menſa
Epiſcopalis recipit non ea vniuerſo agro, ſed ex aliquibus
particularibus prędijs intra Territorij limites, ex quibus in-
ſtātibus exactoribus eiuſdē menſę pro ſolutione decimę ex
omnibus fructibus, excipiebatur per vniuerſitatem, ſeu per
prædiorum poſſeſſores de contraria conſuetudine hactenus
obſeruata de ſoluenda decima in certa fructuum ſpecie,
ſcilicet frumenti, muſti, fœni, & ſimilium ſegetum, & non
ex alijs fructibus, & ſignanter ex inciſione arborum, & de-
boſcatione, ſeu entratura cæſarum, hinc aſſumpta diſputa-
tione, an menſæ Epiſcopali obſtet huiuſmodi conſuetudo,
fundamenta, quæ pro vtraque parte militare videbantur
Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. meo Card. Cibo Epiſco-
po Præneſtino, dum eius Vicarij Generalis munus gerebam
referre curaui.

1 Ad fauorem igitur Vniuerſitatis afferebatur receptiſſi-
mum illud axioma, quòd decimæ ad quam rationem, &
de quibus fructibus ſolui debeant, attendenda ſit conſue-
tudo, vt colligitur in cap. in aliquibus §. vltimo, cap. com-
miſſum, cap. cum ſint homines, cap dilectis, cap. ad Apoſtoli-
ca de decim. cap. poſſeſſiones §. illud 16. q. 1. Petrus de Vbald.
de quarta canonic. cap. 2. num. 1. Rebuſ. de decim. q. 13. num.
46. 58. & ſeq. Monet. eod. tract. cap. 5. nu. 87. Card. Seraf.
dec. 1204. num. 2. Rot. dec. 469. num. 2. p. 1. & dec. 333. num.
4. p. 5. tom. 1. recen.

2 Siquidem decimarum quota minui poteſt conſuetudine,
aut præſcriptione ſecundum veriorem, ſiue quia huiuſmo-
di præſtatio ſit ſolum de iure humano, vt tenent Theologi,
ſiue quia ius diuinum, aut naturale, conſuetudine limita-
ri, & quodammodò minui poteſt ſecundum Canoniſtas,
ita ex gloſ. Viuian. & Abb. tradit Monet. de decim. cap.
5. num. 87. & 89.

3 Quæ conſuetudo licèt debeat eſſe legitimè præſcripta,
tamen cum non agatur de præſcriptione exemptionis deci-
mę in totum, quo caſu non ſuffragatur niſi ſit quadraginta
annorum, cum tituli probatione, vel temporis immemo-
rabilis cum fama priuilegij, ad text. in cap. 1. de præſcript. in
6. & de magis communi teſtatur Abb. & Innoc. in cap. cum
Apoſtolica de ijs, quæ fiunt à Prælat. Couar. lib. 1. var. reſol.
cap. 17. col. 21. in prin. verſ. hic igitur fit num. 10. Bald. de
præſcrips. 1. par. 5. prin. q. 7. num. 11. & 21. Gabr. in tit. de
præſcript. concluſ. 1. num. 16. & 18. Monet. de decim. cap. 5.
num. 112. verſ. quartu concluſio, Rebuſ. eod. tract. q. 13.
num. 69. & 81. vbi quòd ita debet intelligi textus in cap. ad
aures de præſcript. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 595. num. 16.
tom. 3. Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 37. num. 11. Rot.
dec. 474. num. 3. p. 1. & dec. 23. num. 1. & 2. p. 6. recen.

4 Ad effectum tamen minuendæ decimæ ſufficit quadra-
genaria poſſeſſio, ad notata in cap. aliquibus de decim. fa-
cit text. in cap. fin. de conſuet. vbi gloſ. & DD. & in ſpecie
Pariſ. conſ. 25. num. 6. & 27. Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 17.
verſ. ijs omnibus animaduerſis, Balb. de præſcript. 1. par. 5.
par. prin. q. 7. Monet. de decim. cap. 5. n. 103. Card. Seraph.
dec. 1102. num. 7.

5 Quinimmò quòd nec requiratur titulus ad hanc conſue-
tudinem inducendam, quamuis ei aduerſetur iuris com-
munis præſumptio, tradit Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 17.
6 ſub num. 8. Monet. de decim. cap. 4. num. 104. vbi ſubdit, quòd
textus, qui videtur contrarius in cap. 1. de præſcript. in 6.
procędat in præſcriptione, quæ concernit ius particulare,
non autem in conſuetudine, quæ reſpicit ius vniuer-
ſale.

7 Et quòd neque approbari debeat à Summo Pontifice,
comprobat Monet. de decim. cap. 5. ſub num. 87. vbi repro-
bat gloſ. Innoc. in cap. in reliquis de decim. Tyndar. in tract.
eod. tit. num. 35. & 36. & Rebuſ. eod. tract. q. 13. num. 46. &
ſeq. contrarium tenentes.

Docebatur de huiuſmodi conſuetudine extraiudicialiter
ex fide, & atteſtationibus plurimorum teſtium, ad quam
iuſtificandam, quòd illi de vniuerſitate admittantur, affir- 8
mauerunt Felin. in cap. inſuper in fin. extra de teſtib. Franc.
Curt. tract. eod. tit. concluſ. 4. num. 14. ad fin. Maſcard. de
probat. lib. 3. concluſ. 1364. num. 60. cum alijs relatis per Fa-
rinac. in tract. de teſtib. q. 60. num. 494.

Addebatur vlteriùs, quòd ſicut Eccleſia Cathedralis,
quæ habet curam animarum nullas exigit decimas, multò
minus exigere debeat Epiſcopus cum decimæ debeantur 9
ei, ad quem ſpectat animarum cura, ita vt Parochus ha-
beat aſſiſtentiam iuris pro exactione decimarum intra li-
mites ſuæ Parochiæ, cap. cum contingat, cap. quoniam nobis 10
de decim. cap. ſtatuimus 26. q. 1. Rebuſ. de decim. q. 6. num. 4.
Tondut. quæſt. beneficial. cap. 104. num. 1. & 3. Gregor. XV.
dec. 164. num. 3. vbi Adden. num. 8. dec. 449. num. 1. & dec.
519. num. 3. Seraph. deciſ. 802. num. 2. Amat. Dunozet. dec.
61. num. 13. dec. 135. num. 6. dec. 959. num. 4. dec. 969. num. 9.
Rot. dec. 207. num. 2. & 3. p. 2. dec. 655. num. 1. in fin. p. 3.
dec. 170. num. 17. p. 4. tom. 1. & dec. 168. num. 2. ead. p. 4. tom.
1. recen.

Epiſcopus verò de iure communi habet intentionem 11
fundatam ſuper quarta tantùm decimali, non ſuper deci-
mis, cap. conquerente de offic. Ordinar. cap. de quarta de præ-
ſumpt. cap. cum olim de cenſib. cap. quoniam ibi parte retenta,
cap. dudum, ibi, intentione tua de decim. cap. vnico 10. q. 3.
Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 6. num. 87. & 88. Rebuſ. de
decim. q. 7. num. 11. Gregor. XV. dec. 519. num. 1. ibique
Adden. num. 4. Seraphin. dec. 1204. num. 2. & dec. 1449.
num. 4. Caualer. dec. 648. num. 1. & 2. Andr. dec. 9. num. 10.
& 11. Amat. Dunozet. dec. 842. num. 1. tom. 2. Rot. dec. 31.
num. 5. par. 2. diuerſ. dec. 402. num. 1. par. 2. dec. 270. num. 2.
par. 3. dec. 170. num. 15. par. 4. tom. 2. dec. 64. num. 1. par. 5.
recen.

Nec dictam quartam immediatè exigere poteſt à laicis, 12
ſed de manu Parochi, vel ab Eccleſijs participantibus deci-
mas, vt probatur in cap. conquerente de offic. Ordinar. vbi
Pontifex poſt quàm mentionem fecit de quarta decima-
rum, & alijs iuribus Epiſcopo ab Eccleſijs debitis ſubiun-
git, Tu autem ijs iuribus in præfatis Eccleſijs contentus exi-
ſtens non amplius ab eis exigas, Gonzal. ad reg. 8. Cancellar.
gloſ. 6. num. 83. cum plurib. ſeqq. Greg. XV. dec. 519. num. 2.
& 3. vbi Adden. num. 4. in fin. Seraphin. dec. 1449. num. 5.
& 6. Rot. dec. 170. num. 16. & 17. p. 4. tom. 2. & dec. 64. num.
2. & 3. p. 5. tom. 1. recen.

Hinc deducitur, quòd quemadmodum Eccleſia Cathe-
dralis habet proprias præbendas, & dotes conſtitutas loco
decimarum, ita pariter præſumi debet, quòd bona, ex qui-
bus Epiſcopus recipit decimas ſint patrimonialia, & dota-
lia eiuſdem menſæ, & alijs conceſſa ſub annua reſponſio-
ne, ſub nomine decimæ, ac proinde quòd non ſint verè de-
cimæ, vt earum naturam ſortiantur, aliàs totum territo-
rium decimarum onus ferre deberet, cum alia ratio aſſigna-
ri nequeat inter prædia libera, & alia dicto onari ſubiecta,
dum in hoc eſſet ſeruanda æqualitas, cum æquitati repu-
gnet, vt vnus ſit melioris, & alter deterioris conditionis, 13
attenta præcipuè diſpoſitione iuris communis cuius vi-
gore ius exigendi decimas eſt vniuerſale, & ſequi-
tur quemcumque poſſeſſorem, ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum,
cap. de terris de decim. cap. quanto de vſur. cap. ſi verò de
ſenten. excommunicat. Monet. de decim. cap. 4. num. 40. & 41.

Regulariter enim vbi ſolui debent, omnes tenen- 14
tur ad huiuſmodi ſolutionem textus eſt in cap. deci-
mæ quæſt. 1. cap. tua el 2. ſeu tua nobis de decim.
cap. à nobis eod. tit. vbi gloſ. & DD. tradunt Re-
buſ. eod. tit. quæſt. 5. num. 1. & 2. Hiſpan. reg. 10.
q. 11. num. 1. Monet. in tract. de decim. cap. 5. num. 1.
vndè ex particularium ſolutione non debet reſultare ius
vniuerſale decimatorium ad fauorem menſæ Epiſcopalis,
cum prærogatiua, vt decima præſtanda ſit ex omni-
bus fructibus, cum ex particularibus non fiat illatio iuri- 15
bus vulgatibus.

Quo verò ad bonum ius menſæ Epiſcopalis valdè vr-
gere videbatur alia indubitata iuris concluſio, quòd deci- 16
mæ

mæ integrè debentur de omnibus fructibus, & de omni re fructum reddente, quando ſunt prædiales, *cap. commiſſum, cap. peruenit, cap. ex tranſmiſſa, cap. non eſt, cap. tua nobis, cap. nuncios de decim. cap. 1. §. has verò decimas* 16. q. 17. Rebuf. *de decim. q.* 8. *num.* 1. Monet. *eod. tract. cap.* 6. *num.* 48. Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 8. & 9. & *de offic. Paroch. cap.* 28. *num.* 1. *cum plurib. ſeqq.* Amat. Dunozet. *dec.* 135. *n.* 9. & *dec.* 647. *num.* 15. *tom.* 1. Rot. *dec.* 474. *num.* 2. *p.* 1. *dec.* 469. *num.* 1. *dec.* 540. *num.* 4. *dec.* 551. *num.* 1. *p.* 2. & *dec.* 180. *num.* 17. *p.* 7. *recen.*

17 Et in ſpecie quòd debeantur etiam de arboribus cæduis, & nemorum debuſcatione, & ſic de cæſis, vbi ligna creuerunt, docent DD. *in cap. peruenit de decimis*, Rebuf. *eod. tract. q.* 8. *num.* 26. Andreas Hiſpan. *regul.* 10. *num.* 1. Monet. *de decim. cap.* 4. *n.* 13.

18 Super quibus etiam Epiſcopus iure proprio agere poteſt, nam ante Parochiarum diuiſionem omnes decimæ erant ſub eius manu, & poteſtate, nec ad alium earum diſtributio pertinebat, *can.* 1. §. *has vero decimas q.* 7. Puteus *deciſ.* 361. *lib.* 1. aſſignatis deinde Parochijs non propterea hoc ius
19 à ſe abdicauit, ſed dominium ſemper retinuit, vt late exemplificat Lothet. *de re beneſic. lib.* 1. *q.* 20. *à n.* 77. *cum plurib. ſeq.*

20 Habet propterea Epiſcopus ſuper decimis intentionem fundatam de iure communi in prædijs, ex quibus percipiuntur, ſi non ſpectant ad aliam Parochiam, ſeu Rectorem, vel ſint nullius Parochiæ, vt in præſenti, iuxta Conſtitutionem Alexandri III. relatam *in cap. quoniam in* 2. *dicto de decim.* vbi Hoſtien. *num.* 1. & 2. Butr. *num.* 2. Anchar. *num.* 4. Abb. *num.* 2. *Boic. num.* 1. ita etiam ſtatuit Clement. III. *in cap. dudum, vbi gloſ. in figuratione caſus, & in verbo de iure communi verſ. verius puto*, Anchar. *num.* 1. *in fin.* Butr. *num.* 2. Card. *num.* 1. *eod. tit.* Rot. *dec.* 262. *num.* 1. *par.* 2. *recen.*

Neque prędictis videbatur obeſſe, quòd Eccleſia Cathedralis non exigat decimas, licèt habeat curam animarum, quia cum nulla adſit bonorum communio inter præfatam Eccleſiam, ſeu Capitulum, & Epiſcopum, & ſeparatim procedant, ius vnius non excludit ius alterius, & quando
21 detegitur, quòd inter eos facta fuerit diuiſio, non prohibetur Epiſcopus pro decimis, & ſua canonica portione proprio iure agere, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 6. *num.* 88. vbi ita dixiſſe Rot. coram Gipſio, & alios allegat, quos ſecuta fuit Rot. *dec.* 64. *num.* 14. *p.* 5. *n.* 3. *recen.*

22 Prout etiam agere poteſt quando Cathedralis, vel Rector non ſunt in cauſa, vel nullum ius habeant, & ſi haberent decimas exigere negligerent, Io. Andr. *in cap. quoniam num.* 3. *de decim.* Rebuf. *eod. tit. q.* 7. *num.* 12. Rot. *in recen. dec.* 270. *num.* 6. *p.* 3. *vbi num.* 8. ſubdit, quòd per hanc diſtinctionem conueniunt *coram Pamphilio, & Iuſto in recen. dec.* 442. *dec.* 485. & *dec.* 520. *p.* 1.

23 Conſuetudo autem, quæ in contrarium opponebatur releuare non poſſe animaduertebam, quia eſſet probanda cum ſuis requiſitis neceſſarijs, & in ſpecie, ac in indiuiduo, Rot. *in Calaguritana decimarum S. Aſcenſij*, & *Dauarillo* 17. *April.* 1654. §. *nec allegatam coram Zarate*.

24 24 Et quidem etiam per tempus immemorabile, adeo vt nec ſufficiat quadragenaria, quamuis non agatur de præſcriptione decimæ in totum, ſed de minori quantitate, vel ſolum, quòd ex aliquibus tantùm fructibus præſtetur, iuxta aliorum DD. ſententiam, quam profitentur, Soc. *conſ.* 297. *vol.* 2. Fulgoſ. *conſ.* 166. Rebuf. *de decim. q.* 13. *num.* 53. *in fin.*

25 Et rurſus conſtare deberet, quod actum fuerit ad integram decimam de alijs fructibus, & denegata fuerit exactio, & Epiſcopus acquieuerit, aliàs contra Succeſſorem, vel Eccleſiam nulla præſcriptio, aut conſuetudo præiudicare poteſt, Alex. *conſ.* 136. *num.* 19. & 20. *lib.* 2. Poſt. *de manuten. obſer.* 58. *num.* 13. & 14. & *obſer.* 100. *num.* 100. & *ſeq.* Antonel. *de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 12. Seraph. *dec.* 1102. *num.* 8. *verſ. maximè non docto*, Amat. Dunozet. *dec.* 135. *num.* 15. *tom.* 1. & *deciſ.* 964. *num.* 7. *tom.* 2. Rot. *dec.* 469. *num.* 2. *p.* 1. *dec.* 23. *num.* 4. & 5. *p.* 6. *recen.* & latè in Hiſpalen. *decimarum* 26. *Iunij* 1647. *coram Card. Corrado*.

26 Adhuc etiam reſpondebatur, quòd teſtibus fidem facientibus, ſeu deponentibus ſuper hac negatiua ſolutionis decimarum, cum ſint vel Patroni bonorum, vel Ciues, & Incolæ Ciuitatis, vbi ſolui debent ratione affectionis, & intereſſe non eſt credendum, vt comprobant alij DD. relati per Thomat. *dec. Maceraten.* 184. *num.* 9. *verſ. quibus non aduerſatur*, Rot. *in Barbaſtren. decimarum* 5. *Maij* 1666. §. *quibus etiam coram R. P. D. Taia*.

Et cum verſemur in ijs, quæ ſingulorum commodum, 27
& vtilitatem reſpiciunt, prout eſt huiuſmodi decimarum ſolutio, quæ à particularibus fieri debet, & prædia huic oneri affecta, vel titulo emptionis, vel donationis, vel ſucceſſionis cum in particularium dominium deuenire poſſint, & vnuſquiſque habeat ſpem acquiſitionis, & ſic affectionem, vt eadem bona minori oneri ſubiaceant veritas eſt,
quòd teſtes de vniuerſitate non admittantur, licèt ſecus ſit 28
in ijs, quæ reſpiciunt commodum, & publicam vtilitatem, vt comprobant DD. pleno calamo relati per Farinac. *in tract. de teſtib. q.* 60. *num.* 495. & 496. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 106. *num.* 13. & *ſeq.* Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concluſ.* 1422. *num.* 16. Beniten. *dec. Bononien.* 70. *num.* 7. Olaſch. *dec. Pedemont.* 99. *num.* 39. Afflict. *dec.* 400. *num.* 5. *verſ. & illud negocium*, vbi Vrſil. in addit. Burat. *dec.* 314. *num.* 5. *dec.* 552. *num.* 1. Gregor. XV. *dec.* 340. *num.* 1. & 8. vbi Adden. 14. Caualer. *dec.* 140. *num.* 3. & *dec.* 143. *num.* 2. Amat. Dunozet. *dec.* 78. *num.* 2. Rot. *dec.* 290. *num.* 13. *p.* 5. *tom.* 1. & *dec.* 258. *num.* 16. *p.* 7. *recen.*

Et ratio eſt, quia quemadmodum idoneus teſtis quis eſſe 29
nequit in ſua cauſa principali, *l. in omnibus C. de teſtib.* ita
in alia cauſa, in qua in conſequentiam commodum ſentire 30
poteſt, vt hic Menoch. *de arbit. caſ.* 106. *num.* 13. *circa fin. verſ. ratio illa, & num. ſeq.*

Demum ex ſuprabundanti tollere difficultatem hoc 31
vnum poſſe animaduertebam, quòd menſa Epiſcopalis non habet congruam à Sacro Concil. Tridentino ſtatutam *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 13. cum eius redditus non aſcendant ad ſummam ſcutorum quingentorum, ac proinde cum indigeat, non obſtante dicta conſuetudine in contrarium, licèt plenè probaretur, non excuſantur Ciues, ac bonorum poſſeſſores à decimarum præſtatione ex omnibus fructibus, ita ex Angelo *in ſumma in verbo decima* §. *fin. circa fin.* & ex Balb. *de præſcript. in* 1. *p.* 5. *prin. q.* 7. *num.* 6. & 10. ratiocinatur Antonel. *de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 20. *verſ. obſerua* 6.

Decimæ enim deſeruiunt pro dote, & ſic pro congrua 32
neceſſaria debita Epiſcopo, & Eccleſiarum Rectoribus defectu redditum Eccleſiaſticorum, vt qui Altari ſeruiunt, de Altare viuere debeant, Rot. *dec.* 448. *num.* 2. *p.* 1. *dec.* 604. *ſub num.* 5. *p.* 2. *recen.* & coram Amat. Dunozet. *dec.* 135. *num.* 8.

Subuertitur pariter ex ijs alia ponderatio deducta ex ratione, quòd totum territorium non ſit decimatorium, quia hoc euenire potuit, vel quia tempore diuiſionis præfata tantùm prædia conſtituta fuerint menſæ Epiſcopali, vel quia territorium anguſtioribus limitibus reſtringebatur: cæterum, quia denominantur decimæ, & ſub titulo decimarum præſtantur, vtique tam ratione nominis, quàm ratione perſonæ exigentis, quæ habet ius ad decimas, natu-
ram, & qualitates decimarum ſortiri debent, vt ſubiaceant 33
regulis ſupra firmatis, verba enim in ſuo proprio ſignificatu accipi debent, *l. filij de vſurpat. legat.* Dec. *conſ.* 22. *col.* 3. *num.* 3. & *conſ.* 305. *num.* 1. Ruin. *conſ.* 116. *num.* 8. *tom.* 4. Decian. *conſ.* 23. *num.* 27. *lib.* 4. Becc. latiſſimè *conſ.* 35. *n.* 9. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 40. *num.* 19. Mandel. *conſ.* 109. *num.* 2. *lib.* 1. Rot. *dec.* 970. *num.* 8. coram Amat. Dunozet. & *dec.* 510.
num. 4. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* Et intelligi iuxta naturam materiæ 34
ſubiectæ *ad l. inſulam ff. qui pot. in pign. hab. l. ſtipulatus ff. de vſur.* ad tradita per Surd. *conſ.* 453. *num.* 53. Decian. *conſ.* 45. *num.* 2. *vol.* 2. Rot. *dec.* 4. *num.* 7. & *dec.* 252. *num.* 5. *p.* 6. *recen.*

CIVITATIS CASTELLANÆ Pecuniaria.

ARGVMENTVM.

EMptor de iure non tenetur perquirere qualitates rei venditæ, venditor verò tenetur exprimere expreſsè, & ſpecificè, & non ſub inuolucro verborum, aliàs conſtituitur in dolo, & tenetur ad pretij reſtitutionem, ſi ſciuerit vitium, ſed ſi ignorauerit, actione quantò minoris.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ſimulationis non retardat executionem obligationis Cameralis.*

2 *Limit. vt procedat in dubio, ſecus ſi liquida ſit ſimulatio, & quidem damnoſa, & pernicioſa.*

3 *Simulatio probatur per teſtes, qui interfuerunt.*

4 *Et probatur per vnicum teſtem iunctis adminiculis.*

5 *Simulatio de perſona, ad perſonam, vel de contractu, ad contractum eſt permiſſa, & licita.*

6 *Debitum ex vna cauſa poteſt ex partium conuentione in aliam cauſam transferri.*

7 *Declara vt procedat data ſubſiſtentia, & validitate primi contractus.*

8 *Dolus impedit effectum contractus.*

9 *Venditor ex taciturnitate qualitatum rei venditæ, quæ retraxiſſent emptorem probatur eſſe in dolo, & num. 15.*

10 *Emptor non tenetur perquirere qualitates rei venditæ.*

11 *Venditor tenetur ſpecificè, & clarè, & non ſub inuolucro verborum notificare emptori rei venditæ vitium.*

12 *Et tenetur præcipuè notificare illas qualitates, quæ retraxiſſent, vel difficiliorem reddidiſſent emptorem ad emendum.*

13 *Venditor præſumitur ſcire qualitates rei venditæ.*

14 *Vnde tacens, & non exprimens præſumitur animo circumueniendi tacuiſſe.*

16 *Ab emptione licitum eſt recedere, & ſolutum pretium recuperare ob dolum venditoris in non notificando vitium rei venditæ.*

17 *Venditor ſciens vitium rei venditæ, vel onere affectam tenetur emptori ad intereſſe.*

18 *Et loco intereſſe ſuccedit reſtitutio pretij.*

19 *Emptor ſi ſciuiſſet vitium rei venditæ non emiſſet.*

20 *Quod procedit ſiue agatur de venditione rei mobilis, ſiue ſtabilis.*

21 *Peritorum relationibus ſtandum eſt.*

22 *Modus probandi per peritorum electionem, eſt modus à iure approbatus.*

23 *Venditor ſciens rei vitium tenetur ad intereſſe, & de euictione, ſi ignorauerit datur actio quantò minoris.*

24 *Scientia probatur etiam coniecturis, & præſumptionibus.*

DECISIO XXXV.

LEonardus Merolinus vendidit vnum eius oliuetum Belardino Luciano pro pretio ſcutorum centum, quod licèt habuiſſe, & recepiſſe confeſſus fuerit in actu celebrationis inſtrumenti, verè tamen ſolutum non fuit, ſed conuerſum in mutuum per apocham priuatam incontinenti factam, & à Belardino ſubſcriptam; pro cuius mutui conſecutione coram me vigore obligationis Cameralis inchoato iudicio tunc Prætori, & Iudice Status Ronciglionis, opponebatur pro parte Belardini apocham nullam mereri executionem tamquam ſimulatam, & correſpectiuam doloſæ venditioni ob non expreſſas à venditore qualitates olueti, quæ ipſum retraxiſſent ab emptione, vndè diſcuſſo dubio, pro denegatione executionis, & abſolutionis Belardini ab impetitis reſoluendum cenſui.

Quoniam, licèt exceptio requirens altiorem indaginem, 1
& præcipuè ſimulationis non admittatur ad impediendam executionem obligationis Cameralis, Zacchias *de oblig. Cameral. q.18. num.1.* Rot. *dec.123. num.11. p.2. diuerſ. dec. 472. num.6. p.4. tom.2. & dec.528. num.8. ead. par.4. tom.3. rec. dec.436. num.8.* poſt Cenc. *de cenſib. ſecundum nouam impreſ. Anton. Auguſt. dec.62. lib.3. & in Epitom. in verbo obligatio Cameralis verſ. exceptio ſimulat.*

Hoc tamen non procedit, quando in continenti docetur, 2
& conſtat de clara, & liquida ſimulatione damnoſa, & pernicioſa, vt inferiùs dicetur, nam tunc vtique impedit executionem obligationis Cameralis, Galleſ. *de oblig. Cameral. q.18. num.5.* Zacchias *ad eundem ead. quæſt. num.7.* Farinac. *in tit. de ſimulat. q.162. num.64.* Marcheſ. *de commiſ. relaxat. iurament. ad effectum agendi p.2. cap.3. num.15.* Cæſar. de Graſſ. *dec.16. num.16. de probat.* Rot. *dec.61. num.9. p.5. tom.1. & dec.239. num.8. p.6. recen. dec. 206. num.1. dec. 116. num.3. dec.207. num.6. dec.208. num.38. dec.214. num.5. & dec. 150. num. 14.* poſt Zacch. *de oblig. Cameral.*

De huius mutui contractus ſimulatione prouenienti 3
ex olueti venditione, vltra quod erat inconfeſſo apud partes, adhuc doctum fuit per depoſitiones teſtium, qui in celebratione præfatorum contractuum interfuerunt, Zacchias *de oblig. Cameral. q.18. num.5.* Rot. *dec.594. num. 1. p.5. tom.2. in recen.* ad cuius probationem ſufficit etiam 4
vnicus teſtis iunctis adminiculis, Menoch. *conſ. 39. num. 11.* Farinac. *conſ.201. num.28. & in tit. de falſitat. & ſimulat. q.162. num. 131.* Rot. *dec. 355. num.2.* coram Card. Manrica *dec. 181. num.9.* poſt Zacchiam *de oblig. Cameral.*

Et quamuis ſimulatio de perſona ad perſonam, vel de 5
contractu ad contractum ſit permiſſa, & licita, & debitum ex vna cauſa poſſit ex partium conuentione in aliam cauſam conuerti, adeò vt iſta conuerſio propriè non ſapiat ſimulationem, tamquam habens fomentum à veritate cauſæ præcedentis, *l. certi condictio §. depoſiti*, & ibi Bart. *num.20. & 21. ff. ſi certum petat*, latè Surd. *conſ. 162. num.42. & 43. lib.2.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.131. num.19. tom.1. cap. 321. num.9. & ſeq. tom.2. & cap. 878. num. 19. tom. 5.* Rot. *dec.600. num.4. & 5. & deciſ. 1210. num.6.* coram Card. Seraphin. *& dec.640. num.2. p.1. in rec.*

Nihilominus concluſio habet locum data ſubſiſtentia, & 7
validitate primi contractus, quia deficiente *primi* contractus ſubſtantia, deficit etiam *ſecundi*, & *correſpectiui*, nam nullitas, & vitium vnius influit, & *inficit alium*, Bald. *in l. ſi pretio 6. num.2. verſ. quædam eſt ſimulatio C. ſi certum petat.* Surd. *conſ.150. num.78.* Farinac. *in tit. de ſimulat. & falſit. q.162. num.43.* Rot. *dec.8. num.9. poſt Laberint. credit. Salgad.*

In ſubſiſtentia venditionis olueti deducebatur, quia inita fuit ſuppoſita bona qualitate olueti, & ex peritorum relationibus doctum fuit oliuetum eſſe vetus, montanum, potius ex oleaſtris, quam oliuis ferè infructiferis refertum, vnde contractus, tum venditionis, tum correſpectiui mutui doloſè extorti videbatur, dolus autem impedit effectum contractus, eoſque inficit, & extinguit, *l. & eleganter ff. de dolo*, Cuman. *conſ.156. num.4.* Mantica *de tacit. & ambig. conuen. lib.26. tit.8. num.11.* Rot. *dec.271. num. 24. p.6. recen. & in Ferrarien. tranſactionis 28. Ianuary 1650. §. & propterea coram Card. Celſo.* 8

Dolus benè probatur dum à venditore fuerunt tacitæ 9
qualitates rei venditæ, quæ ſi fuiſſent expreſſæ vtique retraxiſſent emptorem à celebratione contractus, Bero. *conſ. 177. num.43. lib.1.* Facchin. *conſ.18. num.26. lib.1.* Monet. *conſ.140. num.21. & 22. lib.2.* Cancer. *var. reſol. lib.3. cap. 4. num.15. & 16.* Rot. *in Bononien. nullitatis contractus 12. Iuny 1645. coram Card. Cerro, & in Ferrarien. tranſactionis §. etenim in omni coram Card. Celſo.*

Emptor enim licèt benè faceret, & cautiùs ageret in 10
perquirendis qualitatibus rei emendæ, de iure tamen perquirere non cogitur, vt neruoſè comprobat Barz. *dec. Bonon.62. num.7. & 8.* & inſinuat Hodier. *n.* ad Surd. *dec.265. n.6.*

Ven-

Digitized by Google

11 Venditor verò tenteur expreſsè, & ſpecificè exprimere qualitates rei venditæ, & quidem clatè, & præciſè, & non in genete, & ſub inuolucro verborum vitium rei venditæ emptori notificare, l. tenetur §. fin. l. quæritur §. ſi venditor in fin. ibi, niſi ſciens ff. de adilit. edict. l. vnica in verſ. plenè ff. de peric. & commod. rei vend. vbi communiter ſcribētes Corn. conſ. 190. num. 8. vol. 2. & conſ. 81. num. 3. vol. 3. Beccius conſil. 106. num. 12. Aldobrandin. conſ. 19. num. 42. Mangil. de euictione qu. 29. num. 7. & Gratian. diſcept. forenſ. cap. 361. num. 1. & 2. tom. 2. & capit. 534. num. 21. tom. 3. Merlin. Pignatel. controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 46. num. 1. & 2. & cap. 91. num. 4. Surd. conſ. 13. num. 33. & 34. & dec. 149. num. 7. & 12. & dec. 265. num 7. & 8. ibique Hodiern. in addition. num. 5. Beltramin. in addition. ad Greg. XV. dec. 119. num. 20. Rot. deciſ. 148. num. 3. par. 3. in recent.

12 Et ſignanter tenetur certum reddere emptorem de illis præſertim qualitatibus, quæ ipſum ab emptione retraxiſſent, vel difficiliorem reddidiſſent ad emendum, ad textum in l. cum eiuſdem §. interdum de adilit. edict. Merlin. Pignatel. controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 91. num. 4. pulchrè Surd. dec. 265. num. 49. ibique Hodiern. num. 5. idem Surd. in conſ. 545. num. 8. & conſ. 150. num. 125. ita Papinianus in l. in venditione ff. de actione empt.

13 Venditor enim præſumitur ſcire qualitates rei venditæ. Bald. in l. 1. §. hoc amplius ff. de adilit. edict. Corn. conſil. 81. num. 3. verſ. his tamen non obſtantibus vol. 3. Maſcard. de probat. qu. 14. num. 27. Surd. dec. 288. num. 51. in fin. & ſeqq. ac
14 proindè ſciens vitium, & tacens præſumitur circumueniendi animo tacuiſſe, l. quæritur §. ſi venditor in fin. ibi, niſi ſciens ff. de adilit. edict. Corn. conſ. 81. num. 3. vol. 3. & ex Bart. Fulgoſ. & aliis oſtendit Surdus dec. 146. ſub num. 7.

15 Ex qua taciturnitate, & non expreſſione qualitatum rei venditæ conſtituitur in dolo, l. vnic. verſ. planè ff. de pericul. & commod. rei vend. vbi gloſ. Bald. Fulgoſ. & Salyc. Surd. dec. 265. num. 7. & 8. qui cum venditori non debeat patrocinari, licet emptori ab emptione recedere, & ſolu-
16 tum pretium recuperare, & ſi non ſit ſolutum non ſoluere, l. vnica ff. de peric. & commod. rei vend. ibique Fulgoſ. Bald. Alberic. Salyc. Surd. conſ. 150. num. 127. & 128. vol. 1. & dec. 265. num. 7. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 534. num. 21. tom. 3. Afflict. dec. 399. num. 9. Rot. dec. 244. num. 12. part. 5. tom. 1. in recent.

17 Etenim hoc caſu venditor tenetur ad intereſſe, l. 1. §. 1. l. Iulianus in princ. l. quæro ff. de actione empt. & loco inte-
18 reſſe ad reſtitutionem pretii, gloſ. in lib. 1. in verbo quanti C. de his, qui à non domin. & ex Bald. Alex. Ruin. Riminald. ſen. firmauit Rot. dec. 519. num. 3. & 4. coram Greg. XV. repetit in recent. dec. 459. part. 2.

19 Et ratio eſt, vt ex deductis comprobauimus, quia emptor nullatenus rem emiſſet, ſi ſciuiſſet vitium, ſeu malam qualitatem tangentem ſubſtantiam rei venditæ, argumento l. ſi quis aleam ff. de ſolut. l. cum plures ff. de euiction. l. ſi duos de contrahend. emption. & cauetur in l. cum eiuſdem §. interdum ff. de adilit. edict. Surd. conſ. 150. num. 127. vol. 1. & dec. 295. num. 16. Afflict. dec. 399. num. 9. Rot. dec. 244. num. 12. part. 5. tom. 1. recent.

20 Quæ procedunt ſiue agatur de venditione rei mobilis, ſiue immobilis, Surd. dec. 146. num. 7. & deducitur ex ſupra citatis, cum in vtraque venditione militet eadem ratio, ac proindè ſub eadem etiam iuris diſpoſitione comprehenduntur.

21 Mala qualitas oliueti videbatur incontrouertibilis attentis peritorum relationibus, quibus ſtandum eſt, cum deponant de ſpectantibus ad eorum artem, & bonam reddant rationem, ex quo faciunt probationem probatam, l. ſeptimo menſe ff. de ſtat. hom. l. 1. in prin. ff. de vent. inſpect. cap. propoſuiſti de prob. Maſcard. de probat. concluſ. 1169. ſub num. 1. & 2. Greg. XV. dec. 125. num. 9. & dec. 161. num. 8. Burat. dec. 590. num. 4. Amat. Dunozet. dec. 846. num. 26. tom. 2. Rot. dec. 526. num. 5. in fin. part. 4. & dec. 151. num. 14. par. 6. dec. 47. num. 7. part. 7. recen.

22 Modus enim probandi per electionem peritorum eſt modus à iure approbatus ſecundùm communem opinionem, quibus propterea eſt omninò deferendum, & credendum, Bart. in l. Theopompus de dot. prælegat. Honded. conſ. 50. ſub num. 17. verſ. & quando lib. 1. Seraphin. dec. 665. num. 2. Rot. dec. 10. num. 12. dec. 342. num. 2. & 3. part. 6. in recent. & in Romana, ſeu Florentina cambiorum 3. Iunij 1650. §. vnde reſultat verſ. quando præſertim coram Card. Corrado.

Nec iuuari poteſt prætenſa ignorantia malæ qualitatis oliueti, vt ſaltem ſit applicabilis illa alia iuris concluſio, quòd quando venditor ſciuit rei vitium, tunc datur actio ad intereſſe, & tenetur de euictione, ſed ſi ignorauerit tunc datur actio quantò minoris, vt diſtinguit Vulpianus in l. Iulianus in prin. & §. quando autem ff. de actione emption. benè Curt. iun. conſ. 177. num. 5. Miſinger. ſing. obſeruat. 65. num. 4. cent. 1. Caldaſ. Pereita de emption. & vend. cap. 31. num. 56. & 57. Gaſpar. Theſaur. lib. 2. qu. forenſ. 15. num. 3. Mangil. de euiction. qu. 24. num. 2. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 361. num. 1. 2. & 3. tom. 2. Merlin. Pignatel. controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 46. num. 7. tom. 1. Surd. dec. 265. ſub num. 49. 23

Quia vltra quod in venditione præſumitur huiuſmodi ſcientia, manifeſtè deducitur etiam in præſenti, quia Leonardus quotannis colebat oliuetum, & ex eodem quidquid fructificabat recipiebat, ex quo benè animaduertere poterat cuius qualitatis, & bonitatis eſſe oliuetum, ſcientia enim probatur etiam coniecturis, & præſumptionibus, Bald. conſ. 395. num. 1. lib. 1. Alex. conſ. 187. num. 8. lib. 2. Soc. iun. conſ. 116. num. 42 lib. 1. Natta conſ. 531. num. 5. Cephal. conſ. 314. num. 15. lib. 3. Burat. dec. 658. num. 4. Coccin. dec. 76. num. 8. Card. Seraphin. dec. 1459. num 4. & 5. Rot. dec. 428. num. 13. part. 4. tom. 2. dec. 153. num. 15. dec. 193. num. 24. par. 8. dec. 40. num. 23. 28. & 29. vbi quòd talis probatio dicitur vera, & concludens p. 9. tom. 2. in recen. Eaque inducitur etiam ſi de materia præiudiciali agatur, Rot. dec. 46. nu. 8. part. 6. in recent. & deciſ. 618. num. 8. & 9. coram Amat. Dunozet. & fuſiùs in dec. 276. num. 6. & 7. part. 9. tom. 1. in recent. 24

SVMMARIVM.

1 *Redhibitoria vt ſit locus, quæ requiſita concurrere debent.*
2 *Redhibitoria actio datur ſiue venditor ſciuerit, ſiue ignorauerit vitium rei venditæ.*
3 *Emptor agens redhibitoria probare debet vitium extitiſſe ante venditionem.*
4 *Venditor de vitio, ſeu morbo ſuperueniente poſt perfectam venditionem non tenetur.*
5 *Vitium rei venditæ probari poteſt per electionem peritorum.*
6 *Et ad hunc effectum duo periti requiruntur.*
7 *Sed ſi in loco iudicij vnus tantùm adſit, eius iudicio ſtandum eſt.*
8 *Suffragatur actio redhibitoria ſi emptor ignorauerit vitium, ſecus ſi ſciuerit, vel ſi erat patens, & viſibile, num. 9. & num. 12.*
10 *Notificatio vitij rei venditæ non eſt neceſſaria, ſi pateat.*
Limit. vt num. 12. Declara, vt num. 13.
11 *Signa rei qualitatem manifeſtant.*
13 *Si de ſui natura ſit aptum ad manifeſtandum.*
14 *Signum ſi ſit ambiguum non infert ſcientiam.*
15 *Venditor non tenetur actione redhibitoria ſi certiorauit emptorem de aliquo particulari vitio, ſecus ſi in genere.*
16 *Vitium ad hoc, vt redhibitoriæ ſit locus non debet eſſe leue, ſed tale vt impediat vſum rei venditæ.*
17 *Animal ſi moriatur intra triduum poſt perfectam venditionem, perit venditori.*
18 *Et ſi appareat morboſus paulò poſt venditionem præſumitur, ita fuiſſe de tempore contractus.*
19 *Et venditor hoc caſu tenetur ad reſtitutionem pretij.*
20 *Et hoc procedit tam in equo vendito, quàm in conducto.*
21 *Declara procedere ſi appareat de cauſa morbi præcedentis, ſecùs ſi de morbo, qui momento contrahi poteſt.*
22 *Declara 2. vt procedat ſi intra modicum tempus poſt perfectam venditionem animal decedat, ſecus ſi poſt multos dies.*
23 *Landabile eſt in cauſa actionis redhibitoriæ partes ad concordiam reducere.*

Redbi-

Digitized by Google

Redhibitoriæ an, & quando ſit locus in venditione.

ADNOTATIO I.

1 Redhibitoriæ in venditione eſt locus, ſi conſtet de re-
quiſitis, nempè de venditione, de vitio, ſeu mor-
bo animalis ante venditionem, & quòd lateret morbus,
nam tunc vendens tenetur redhibitoria actione in factum
ad pretium reſtituendum, Specul. *in tit. de emption. vendit.*
§. tunc dicendum eſt num. 2. Cabal. *in tract. de adilit. edict.*
cap. 2. *num.* 5. Borgin. Caualcan *dec.* 53. *ſeu* 7. *num.* 12. *part.*
2. vbi ſi animal ſit vmbroſum, lunaticum, bulſum, vitioſum,
aut morboſum, Peguer. *dec.* 126. *num.* 5. Surd. *deciſ.* 146. *n.* 4.
& 5. ibique Hodiern. *num.* 9. latè Maſcard. *de probat. lib.*
2. *concluſ.* 615. *num.* 1. *& plurib. ſeqq.*

2 Amp. vt detur actio ſiue venditor ſciuerit, ſiue igno-
rauerit morbum, quia emptoris non intereſt, quòd fal-
latur ignorantia potius, quàm calliditate venditoris, Bald.
in lib. 1. *num.* 3. *C. de action. adilit.* Cepol. *in l. bouem num.* 3. *ff.*
eod. tit. Dyn. *in cap. cum quicertus*, vbi Adden. *de reg. iur. in*
6. Borgnin. Caualcan. *dec.* 53. *ſeu* 7. *ſub num.* 12. *& ſeqq. par.*
2. Surd. *dec.* 146. *num.* 5.

3 Emptor verò agens redhibitoria probare debet vitium
rei emptæ, puta equum ante venditionem fuiſſe intolera-
bili ferocitate calcitroſum, vel alio vitio laboraſſe, cùm
4 venditor da vitio, vel de morbo, quòd superuenit poſt
venditionem perfectam non teneatur, vt reſpondet Pa-
pinian. *in l. actioni ff. de adilit. edict.* & reſcripſit Imperatur
in l. ſi apud priorem C. de action. adilit. & colligitur *in l. quæro*
§. vltimo ff. de adilit. edict. Bald. *in lib.* 1. *num.* 12. *ff. de adilit.*
edict. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615. *num.* 2. & 3. Sur-
dus *dec.* 146. *num.* 4. *circa Med. Merlin. dec.* 180. *num.* 8.

5 Vitium enim benè probari poteſt per electionem perito-
rum, qui inſpicere, & recognoſcere debent vitium, eo-
rumque relationibus medio iuramento receptis ſtandum
eſt, ita Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615. *num.* 4. *& ſeqq.*
& num. 7. vbi ſubdit, quòd licèt ad hunc effectum requi-
6 rantur duo periti, tamen hoc procedere ſubdit ſi in loco
reperiantur, aliàs ſi vnus tantùm adſit, vbi iudicium de
7 vitio faciendum eſt, admitti debet, eiuſque dicto deferen-
dum eſt, vt notat Bart. *in proemio ſiorum num.* 9. Bald. ibi-
dem *num.* 6. *circa fin.* idem Bart. *in l. vltim. num.* 12. *&* 13. *ff.*
ad l. Cornel. de ſicar. Soccin. *in cap. presbyterorum num.* 11. *de*
homicid. Felin. *in cap. propoſuiſti num.* 7. *de probat.* Gaill. *lib.* 2.
practic. obſer. 3. *num.* 4. *verſ. quod tamen eatenus.*

8 Suffragatur actio redhibitoria, ſi emptor ignorauerit
vitium rei venditæ, ſecùs autem ſi ſciuerit, nam ſumma
ratio huius actionis eſt, vt deceptis ſubueniatur, qui au-
tem ſciuit vitium, aut oſcitanter ignorauit, non dicitur
deceptus, vt ait Pomponius *in l. ſi tamen §. in adil. action.*
ff. de adil. edict. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615. *num.* 9.

9 Hinc eſt, quòd res vendita redhiberi non poteſt, quan-
do patebat vitium, ſeu cicatrix, vel ſi apertè ſigna videban-
tur, ex quibus facilè colligere potuerit morbum, nam
tunc non eſt audiendus emptor ſi interdiù clatis oculis al-
lucinari voluerit, vt reſpondet Vulpianus *in l.* 1. *§. ſi intelli-*
gatur ff. de adilit. edict. & Pompon. *in l. ſi tamen ff. eod. tit.*
Surdus *dec.* 146. *num.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615.
num. 10.

10 Quinimmò nec notificatio hominis eſt neceſſaria quan-
do patet cicatrix, ſeu quando vitium eſt euidens, ſeu
apparens ad oculos, aut ſaltem quando ex ſigno cognoſci
11 poteſt rei vitium, etenim ſigna rem, & rei qualitatem
manifeſtant, præcipuè ſi res vendita puta equus ducatur
ad conſpectum emptoris cum cicatrice apparenti, nam
tunc ipſi imputandum erit ſi morbum non cognouit,
& cum habuerit rem penes ſe non benè inueſtigauerit, vn-
dè venditor non tenetur ad pretij reſtitutionem, Cepol. *in*
l. 1. *§. ſi intelligatur num.* 2. *ff. de adilit. edict.* Hyppol. Bonac.
in tract. equorum qu. 87. Anton. Gomez. *lib.* 2. *cap.* 2. *de em-*
pt. vend. num. 48. Azor. *in ſumm. tit. de adilit. edict. num.* 24.
Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615. *num.* 9. & 10. Surdus
dec. 146. *num.* 3. Borgnin. Caualcan. *dec.* 7. *ſeu* 53. *in ordine*
num. 12. *in fin. part.* 2. vbi ſubdit, quòd hoc non procedat ſi 12
emptor eſſet minor, mulier, ruſticus, & groſſus, in qui-
bus non cadit ſupina ignorantia, quæ eos excuſare ne-
queat.

Declara prædicta procedere quandu tale ſit ſignum, 13
quod per ſe manifeſtet vitium, & de ſui natura demon-
ſtret ſignatum, cum poſſit animal habere ſignum ægritu-
dinis, & reconualuiſſe, iuxta gloſ. *in l.* 1. *§. ſi intelligatur*
ff. de adilit. edict. Bald. *in lib.* 1. *num.* 5. *C. eod. tit.* Cepol. *in*
dicta l. 1. *§. ſi intelligatur num.* 6. *ff. eod. tit.* Surdus *conſ.* 61. *n.*
28. *& ſeqq. & conſ.* 126. *num.* 15. *& dec.* 146. *num.* 19. & 20.
facit textus *in l. ſtigmata C. de fabricenſibus lib.* 11.

Signum enim poteſt habere, & non habere morbum, 14
propterea tamquam ambiguum, & incertum non infert
ſcientiam, nec conſtituit emptorem in negligentia, vel
ſupina ignorantia, & ſic non omnia vitia ſignis demon-
ſtrantur, ſed pleraque vitia ſignis oſtenduntur, & in ijs
terminis loquitur textus *in l.* 1. *§. ſi intelligatur ff. de adilit.*
edict. vt animaduertit Surdus *dec.* 146. *num.* 21. *ſub princ.*

Limit. principalem concluſionem, vt venditor non 15
teneatur actione redhibitoria, ſi in ſpecie ſincerè, ſine
inuolucro, vel negatione, vel ſimulatione certiorauit
emptorem de tali vitio, vel dixerit nolle tenere de certo
aliquo vitio, ſecùs autem ſi per verba generalia, dicendo,
io lo vendo per vn ſacco d'oſſa, per bolſo, ſpallato, lunatico,
& cum omnibus vitiis, & magagnis, quia tunc licèt eſſet
vmbroſus, lunaticus, &c. tenetur redhibitoria, quia
ſub illo inuolucro verborum emptorem decipit, Cyn. *in*
l. 1. *num.* 2. ibique Bald. *num.* 4. Salycet. *num.* 2. *C. de adil.*
actio. Cepol. *in l. quæritur §. ſi venditor num.* 8. & 10. *C. eod.*
tit. Alexan. *conſ.* 14. *num.* 5. *vol.* 5. Gomez. *lib.* 2. *cap.* 2. *de em-*
pt. vend. num. 48. Bonacoſſa *in tract. equor. qu.* 87. Borgnin.
Caualcan. *dec.* 53. *ſeu* 7. *ſub num.* 12. *part.* 2. Myſinger. *cen-*
tur. 1. *obſeruat.* 55. *num.* 2. *& obſeruat.* 56. *num.* 7. & 8. Surdus
dec. 146. *num.* 8. *&* 9.

Limit. 2. quòd ad hoc vt redhibitoriæ actioni ſit locus 16
non ſufficit quodlibet leue vitium, vel modicum vulnu-
ſculum, ſed vitium debet eſſe tale, vt impediat vſum, &
miniſterium rei emptæ, & deteriorem faciat, ſiue ad tem-
pus, ſiue perpetuus fuerit morbus, vt dixit Vulpianus *in*
l. 1. *§. ſed ſciendum eſt, & in l. Pomponius ff. de adilit. edict.* Ca-
bal. *in libello de adilit. action. cap.* 2. *num.* 15. *verſ. circa ſecun-*
dùm, Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 615. *num.* 12. & 13.

Quòd ſi animal venditum moriatur intra triduum poſt 17
factam venditionem, perit venditori, cum præſumatur
mortuus ex morbo præcedenti, & ex ægritudine genera-
ta apud venditorem per textum *in l. cum ſex. cum l. ſeqq. l.*
ſciendum §. fin. & l. redhibere in princ. ff. de adilit. edict. notat
Imol. & Alexand. *in l. ſi quis cum alter. ff. de verbor. oblig.* Ti-
go *ſingular.* 110. Iacob. Nouel. *reg.* 226. vbi ponit fallentias
Adden. ad Speculat. *in tit. de emptio. & venditio. §.* 1. *num.* 44.
licèt B. Couar. *var. reſol. part.* 2. *cap.* 1. *de minor.* 25. *annor.*
num. 184. Ripa *in tract. de peſte tit. de remed. ad curandam*
peſtem cap. 7. *num.* 141. Riminald. *in conſ.* 360. *num.* 11. *vol.*
2. vbi ſi animal venditum poſt contractum illicò, vel paulò 18
poſt appareat morboſum, quòd præſumatur fuiſſe morbo-
ſum de tempore contractus, vt etiam dicit Gabriel *in tit.*
de præſumpt. concluſ. 13. *num.* 9. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *con-*
cluſ. 615. *num.* 4. *&* 5. Boer. *dec.* 323. *num.* 22. Antonel. *de tem-*
pore legal. lib. 3. *cap.* 20. *num.* 13. Borgnin. Caualcan. *dec.* 7. *in*
ordine 53. *num.* 19. *part.* 2. Surdus *dec.* 146. *num.* 17. *&* 18. & 19
firmat Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ.* 118. *par.* 2. vbi quòd hoc
caſu venditor teneatur ad reſtitutionem pretij, Carocius 20
de locat. par. 4. *qu.* 4. *fol. mihi* 173. vbi quòd procedat hoc
etiam in equo conducto.

Declara hoc procedere ſi appareat de aliqua cauſa, ex 21
qua veriſimiliter præſumi poſſit vitium eſſe de illis, quod
breuiſſimo tempore non generatur, ſed tractu temporis,
& ſic animal fuiſſe morboſum apud venditorem, & de
tempore contractus, vt potè quia aperto equo, à peritis
repertum fuit habere cor putridum, vel pulmonem mar-
tium, aut inteſtina corrupta, vel quid ſimile, ſecùs au-
ſi non appareat aliquod ſignum morbi præcedentis, nam
tunc potiùs præſumitur animal deceſſiſſe ex morbo poſt
venditionem in manibus emptoris ſuperueniente, & ſic
ex vitio, & morbo, qui momento contrahi poteſt, &
ex improuiſo animal corripuit, prout contingere ſæpè vi-
de-

Digitized by Google

demus etiam homines hodie ſanos eſſe, & cras repentino morbo corripi, & hoc caſu non eſt locus actioni redhibitoriæ, Cancer. *var.reſol.par.2.de minor.25.annor.num.185.* & 186. Maſcard. *de probat.lib.1.concluſ.92. num.1.* Ciarlio. *controu.forenſ.lib. 1.cap. 89.num.* 8. & 9. Antonel. *de temp. legal.lib.3.cap.20.num.16.* Borgnin. Caualcan. *dec.9.num.* 21.*part.2.*

22 Declara 2. vt præſumptio, quòd animal deceſſerit ex morbo præcedenti, & ante venditionem exiſtenti iorret, ſi intra modicum tempus poſt perfectum contractum contingat, ſecùs ſi plures dies interceſſerint, niſi aliter periti in arte aſſeuerarent, vt docet Maſcard. *de probat.lib.1. concluſ.92.num.3.* & 4.

23 Et licèt in hoc iudicio competat actio redhibitoria, vel quantò minoris, vt ſubdit Maſcard. *de probat. libr. 1. concluſ.92.num.7.* ſi tamen fieri poteſt, laudabile reputatur, vt partes inter ſe concordent, vt videtur inſinuare Cancer. *var.reſol.part.2.cap.1.num.*186.

PRÆNESTINA DELICTI IN OFFICIO commiſſi.

ARGVMENTVM.

CLericus delinquens in officio laicali, quod à Principe ſæculari habet, coram eodem conueniri, & puniri non poteſt.

Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio fori vltra requiſita expreſſa *in Conſtitutione Bonifacij VIII.* nempè ſi duxerit virginem, & incedat in habitu, & tonſura, debet habere aliud requiſitum additum à *Sacr. Concilio Tridentino* de ſeruitio Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori ſi duxerit virginem, & incedat in habitu, & tonſura iuxta Conſtitutionem Bonifacij VIII.*
Quid ratione Concilij Tridentini, num. 24.
2 *Et gaudet priuilegio fori tam in criminalibus, quàm in ciuilibus.*
3 *Clericus ſi delinquat in officio quod habet à Principe ſæculari ab eodem puniri poteſt. Contrar. verius num. 5.6. & 7. & reprobatur contraria conſuetudo, num. 11.*
6 *Ampl. vt procedat etiam in Militibus Hieroſolymitanis.*
7 *Officium ſæculare collatum Clerico non illum eximit à ſtatu Clericali, & ab exemptione, num. 16.*
8 *Exemptio in Eccleſiaſticis inſeparabiliter adhæret perſona.*
9 *Quod procedit ſiue agatur de puniendo Clerico in perſona, ſiue in bonis, etiam patrimonialibus, num. 10.*
12 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam, etiam immemorabilis vis nulla, nullum ius tribuit.*
13 *Iudex laicus incurrit excommunicationem ſi trahat ad ſuum tribunal Clericum ſub prætextu quòd deliquerit in officio ſæculari.*
14 *Clericus captus ſine habitu per curiam ſæcularem remittendus eſt ad ſuum Iudicem.*
15 *Clericus non poteſt ſuſcipere officium ſæculare ſine ſui ſuperioris diſpenſatione.*
17 *Clericus delinquens in officio ſæculari, an debeat ab Eccleſia ſubueniri.*
18 *Clericus nec etiam volens conſentire poteſt in Iudicem laicum, & num. 19.*
20 *Clericus priuilegio fori renuntiare non poteſt.*
21 *Et poteſt Epiſcopus eum repetere non obſtante renunciatione.*
22 *Clericatus probatur per literas patentales ſuſceptorum ordinum.*
23 *Parochi atteſtationi in ijs, quæ pertinent ad contractum matrimonij eſt deferendum.*
25 *Clericus non habens omnia requiſita Sacr. Concil. Trid. fori priuilegium allegare non poteſt, ſed Epiſcopus poteſt eum repetere, & num. 26.*
27 *Character Clericalis eſt indelebilis.*
28 *Vnde Clericus ſemper remanet ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, donec non fuerit illius priuilegio denudatus.*
29 *Clericus quando amittat priuilegium fori.*
30 *Clericus nec expreſsè, nec tacitè nempe per non geſtationem habitus, & ſimilium præiudicare poteſt iuriſdictioni Epiſcopali.*

DECISIO XXXVI.

PRætendente curia ſæculari Ioannem Angelum deliquiſſe in exercitio officij Promotoris fiſcalis, aliàs ab Excellentiſs. Principe in temporalibus Domino habiti, fabricato contra eumdem proceſſu, fuit Iudicis laici auctoritate carceribus mancipatus, ſeu loco carceris ei aſſignata propria domus.

Verùm contendente Io: Angelo vti Clerico Coniugato ad laicale Tribunal trahi non poſſe, habuit recurſum ad Sacram Congregationem Immunitatis pro remiſſione cauſæ ad Iudicem Eccleſiaſticum, vndè tunc Vicarius Prænestinus ad effectum referendi, & Sacram Congregationem inſtructam reddendi capta deſuper informatione, & reperto Io: Angelum eſſe Clericum, dubitari contingit, an gaudere debeat priuilegio fori in caſu de quo agitur.

1 Et pro affirmatiua animaduertebam, Clericum coniugatum gaudere priuilegio fori, ita vt per coniugium huiuſmodi priuilegium non perdatur, nec ſubiiciatur Iudici ſæculari in criminalibus, dummodò cum vnica tantùm, eaque Virgine matrimonium contraxerit, habitumque clericalem, tonſuramque deferat, & ſic habeat requiſita Conſtitutionis Bonifacij VIII. relat. *in cap. vnico de Cleric.coniugat. in 6.* & innouatæ per Concil. Trident. *ſeſſ. 23.de reform. cap. 6.* & de communi teſtantur Didac. *pract. qu.31.num.7.verſ.primo igitur*, Iul.Clar. *in §.fin.qu.36. num.* 7. Camil. Borel. *in ſumma omnium dec.tit.8.de Cleric.coniugat.num.24* Scaccia *de Iudic.part.1.cap.11.num.20.* & 28. Farinac. *in tit.de Inquiſit.qu.8.num.8.* & 64. Sanchez *de matrim. lib.7.diſp.46.num.1.* Carol.de Graſſ. *de effect.Cleric.effect. 1. num.8.* & 84. Barboſ. *de offic & poteſt. Epiſcop. alleg.11.num. 25.26.* & 27. Filiuc. *q.moral.tom.1.tract.10.de Sacram.par. 2.cap.4.de impoten.volut.num.155.fol.274.* Gram. *dec.10.per tot.* Sperel. *dec.132.num.26.tom.2.* Rot. *dec.193.num.5.circa fin.poſt 2.vol.conſ.Farinac.*

2 Immò quòd non ſolùm in criminalibus, ſed etiam in ciuilibus gaudeat fori priuilegio, & ſic in vtriſque cauſis conueniendus ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, de veriori docent Franc. *in cap.vnico de Cleric.coniugat.in 6.* Cepol. *conſ. crim.10.* Mandoſ.in addit.ad Lap. *alleg.40.num.118.* Donat. Anton. de Marin. *quotid.reſol.cap.58.num.2.* Paul. Squillan. *de priuil.Cleric.cap.7.dub.2.num.* 27. Camil. Borel. *in ſpecul. Principum Rub.11.§. videmus in prin.lit.* A. Martha *de iuriſdict.part.1.cent.2.caſ.159.num.* 5. Ceual. *in tract. de cognit. per viam violentiæ par.2.qu.73.num.4.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib.2.can.15.qu.4.concluſ.3.num.12.* Ric. *part.3.dec.170.num. 1.* & *part.4.dec.320.num.5.* & *collect.* 308. Zanard. *par.1.de Sacram. matrimon. cap.23. qu.* 24. Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcop. in verbo Clericus num.* 28. vbi pro Regno Neapolis ita declaraſſe Sacr. Congreg. 27. Februarij 1630. Ciarlin. *controu.forenſ.cap.53.num.* 34. & 35. Diana *reſol. moral.par.1.tract.2.de immunit.Eccleſ.reſol.50.verſ.ſed mihi*, Thom. del Bene *de Immunit.Eccleſ.cap.1.dub.5.ſect.3. num.* 4. Sperel. *dec.2.ſub num.* 125. *verſ. cæterum aduertendum*, & ita reſcriptum fuiſſe Epiſcopo Regien. ſub die 17. Iunij 1631. iuxta opinionem Sacr. Congr. Eminentiſs. Card. controu. iuriſdictional. propoſita refert Diana *poſt 5. part. reſol.moral.tit.declarat.Sacr.Cong.num.*38.

3 Neque prædictis reſiſtere videbantur Doctores atteſtantes Clericos ſaltem conſuetudine ratione officij, quod habent à Principe ſæculari, ſi in eo delinquant poſſe ab eiſdem, vel eorum Miniſtris ſæcularibus conueniri, & puniri, Clar. *in §. fin. qu. 36. verſ. quæris pone*, ad tradita per

Con-

Digitized by Google

Contardum *in pract.crim.in tit. de Inquiſit.in* 16. *&* 17. *fallen,* & per Vrſil.in addit.ad Afflict. *dec.* 24.*num.*4. *in fin.* Farinac.*in tit.de Inquiſit.qu.*8.*num.*98. Botel. *de praſt.reg.cap.* 74.*num.*34. Anguian. *de leg.lib.*2.*cont.* 21.*num.* 58.Cenedo *in collect.iur.canon.par.*1.*collect.* 37.*num.*16.Bobadil.*in polit. tom.*1.*lib.* 2.*c.* 18.*num.*99. Ceual. *in tract.de cognit.per viam violent.par.* 2.*qu.*65.*num.* 14. Pereira *de manu Regia par.* 2. *cap.*48.*num.*4. Eſcobar.*tract.de ratiocin.cap.*7.*num.*7. Suarez *lib.*4.*def.cap.*34.*num.* 26. vbi aſſignat rationem, quia tunc Clericus non conſideratur, niſi ſub reſpectu meri ciuili, maximè etiam, quia ſub huiuſmodi conditione, & pacto ad ea miniſteria, & ad ſæculare officium exercendum acceptatus fuerit.

4 Etenim eorum dictum non eſſe verum, nec hoc iure cautum reperiri inſinuat, Cabal. *reſ. crim. caſ.* 64. *num.* 4. *circa fin.*ex Decian.*quem allegat lib.*4.*tract.crim.cap.*9.*num.* 36.*ſub verſ.* 6. *idem dicendum tom.* 1.

5 Et quòd Eccleſiaſtici, & Clerici ratione criminis commiſſi in officio, quod habent à Principe laico trahi non poſſint ad forum ſæculare, ſed ad eorum Iudicem competentem remitti debeant, Couar. *lib. pract.qu.cap.*33.*ſub num.*6. *poſt verſ.Clerici autem,* Alex. *conſ.*98.*vol.*2. Zanard. *part.*3.*direct.c.*30.Cochier. *de iuriſdict.Ordinar. in exempt. tom.*2.*part.*3.*qu.vltim. num.*1. *&* 2. Megal. *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.*11.*num.* 26. *&* 32. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2.*can.* 15. *qu.* 11.*num.* 25. Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.*20. *num.* 54. Squillant. *de priuil.Cleric.cap.* 7.*dub.*3.*num.*87.Carol.de Graſſ. *de effect. Cleric.effect.*1.*num.*82. Riccius *in prax.par.* 3.*reſol.*105.*num.*1. Diana *reſol. moral.part.*1.*tract.*2. *de immunit.Eccleſ.reſol.*18.*verſ.ſed contrarium, & par.*4.*tract.*1. *eod.tit.reſol.*39.*verſ. ſed ego,* Thom.del Benè *de immun. Eccleſ.c.*9.*dub.*10.*ſect.*8.*num.*18.*& cap.*14.*dub.*11.*num.*5.*tom.*2. *de Parlament.dub.*4.*ſect.*20.*ſub ſect.*2.*num.*5.Bonac.*in tit.de legib.circa octauum Decalog.precept.diſp.*10.*qu.*2.*punct.*1.§.1. *num.*23.*tom.*2.*fol.mihi* 364. Martha *de iuriſdict.part.* 4.*cent.* 2.*caſ.*127.*num.*5. egregiè Cabal. *reſol.crim.caſ.*64.*num.*3. *& per tot.* vbi exemplificat hoc etiam procedere in militibus
6 Hieroſolymitanis, vt ſolùm à Magno Magiſtro puniri poſſint.

7 Officium enim ſæculare collatum Clerico non extrahit ipſum à gradu, ſeu ſtatu Clericali, nec ponit ſubiectionem in exempto, atque ideò nullam iuriſdictionem tribuit Principi, ſed ſequitur conditionem, qualitatem, & immunitatem perſonæ, & citra præiudicium eiuſdem immunitatis collatum cenſetur, ſiquidem exemptio inſeparabiliter adhæret perſonæ ratione ſtatus, cui per dictã collationẽ
8 præiudicari non poteſt, facit textus *in l. ſi quis ad declinandũ C. de Epiſcop. & Cler.* & tradunt DD. citati quibus addo Iacob. Pignatel. *conſult.canon.*27.*num.*5.*part.*2. Vincen. de Franc. *dec.*479.*num.*3. vbi quòd Dux de Alcala Prorex, dum volebat quemdam punire, ex quo deliquerat in officio, de quo ab eodem prouiſus fuerat deceptus, quia allegauit priuilegium Clericalem, opportuit eum remittere ad Iudicem Eccleſiaſticum.

9 Quæ procedunt ſiue agatur de puniendo Clerico in perſona, ſiue in bonis, pœna ſcilicèt pecuniaria, tum, quia immunitas perſonæ influit etiam in bona, tum etiam quia Iudex iudicium, & ſententiam formare nequit, niſi citando, & perſonam vocando, & cum non poſſit perſonam tanquam exemptam vocare, & in eam exercere iuriſdictionem, ita nec quoad bona, quæ ſequuntur ſtatum, & conditionem perſonæ, vt habetur in *cap. nullus Clericus, cap. nullus Epiſcopus, cap. placuit* 1. *&* 2. *cauſ.*11. *qu.* 1. *cap.* 2. *cap. at ſi Clerici de Iudic. cap. ſi diligenti de foro compet. cap. ſæculares tit.eod.in* 6. *Auth.ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cleric.* & hanc eſſe communem Doctorum ſententiam teſtatur Abb. *in cap. qualiter de iudic.num.*8. Myſinger. *pract. obſeruat. cent.* 1. *obſeruat.*22.*num.* 2. latè Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.*9. *dub.*35.*ſect.* 1. *à num.* 1. *& per totam, & ſect. num.* 1. vbi ſubdit, etiam ſi agatur de
10 bonis patrimonialibus, & non de aliis Eccleſiaſtico titulo poſſeſſis, Diana *reſol.moral.part.*1.*tract.*2.*de immun. Eccleſ. reſol.*18.*verſ.nec valet dicere,* ex Martha *de iuriſdict. par.*4. *cent.*2.*caſ.*127.*num.*5. Gennen. *in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap.* 8. *num.* 5. Souſa *in Bulla Cœna cap.*20.*diſp.*95. *num.* 4. Duard. *in eadem Bulla Cœna lib.*2.*can.* 15.*qu.*11.*num.* 31. vbi innebitur in illos Iudices, qui Clericos puniunt pœna pecuniaria, & pro pœna corporali remittunt ad Epiſcopum.

Hinc eſt quòd aſſerta conſuetudo puniendi Eccleſiaſti- 11
cos ſi delinquant in officio ſæculari à Magiſtratu laico cum ſit contra libertatem Eccleſiaſticam non ſolùm de iure diuino, verum etiam de iure ciuili, & Canonico reprobatur *Auth. Caſſa C. de Sacroſanctis Eccleſ. cap. Clerici de Iudic.cap. cum terra de conſuet. cap. quamquam de cenſibus in* 6.

Ac proindè tamquam nulla, inualida, & irrationabi- 12
lis nullum ius tribuere poteſt, cum nec priuilegii, nec tituli, nec legis vim habeat, etiam ſi eſſet immemorabilis, vt clarè diſponitur in *Bulla Cœnæ Domini, & dicta Auth. Caſſa. de Sacroſanctis Eccleſ.* vbi caſſantur, & annullantur ſtatuta, & conſuetudines introductæ, & introducendæ contra libertatem Eccleſiaſticam, & contra priuilegia conceſſa Eccleſiæ vniuerſali, & Clericis per Deum, Papam, & Imperatores, Lapus *alleg.*92 & tradunt communiter DD. *in cap. Clerici de iudic.* vbi præcipuè Abbas *num.* 5. Dec. *num.* 14. Rot. *dec.* 3. *& num.* 10. *de conſuetud. in antiq.* cum aliis latè allegatis per Sperel. *dec.* 37. *à num.* 41. *cum pluribus ſeqq.* & in noſtris terminis reprobatur à Cabal. *reſol. crim. caſ.*64. *num.*5. *&* 6.

Itaque Iudicem Laicum incurrere excommunicatio- 13
nem in Bulla Cœnæ ſi trahat Clericum ad ſuũ tribunal ſub prætextu, quòd deliquerit in officio ſæculari, quod exercuit, quia Bulla generaliter loquitur, & ſolùm excipit caſus in iure expreſſos, vt tradunt DD. citati per Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. cap.* 9. *dub.* 35. *ſect.* 8. *n.* 19. *tom.* 2. Pignatel. 2. *conſult. canon.* 32. *num.* 4. *verſ. tenent Iudicem tom.* 2.

Iudex enim ſæcularis comperto inquiſitum in ſuo 14
tribunali, vel captum per ſuam familiam eſſe Clericum, ſtatim etiam nemine inſtante remittere debet ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, & eò ipsò quòd id agere recuſet incidit in excommunicationem, textus eſt in *cap. ſi Iudex laicus de ſentent. excommun.in* 6. *& ibi gloſ. in figuratione caſus ante fin.* & Doctores omnes latè Alexand. de Nevo *conſ.*59.*num.* 24. *& ſeqq.* Farinac.*in tit. de Inquiſit.q.*8. *num.* 36. Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de fauore Clerical. perſonal.* §.14.*num.*7. *&* §. 2. *num.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 190. *num.* 78. *tom.* 1. Carol. de Graſſ. *de effect. Clerical. effect.* 1. *num.* 334. Baiard. ad Clar. *in* §.*fin.qu.*36. *num.* 52. Viuius *in ſuis commun.opinion.*974.*num.* 3. Sperel. *dec.*17.*num.*20.*tom.* 1. *& dec.*132.*num.*55. *& ſeqq. tom.*2.

Et quamuis Clericus nequeat officia ſæcularia ſine ſui 15
ſuperioris diſpenſatione ſuſcipere, *cap.* 2. *ne Clerici, vel Monachi,* nihilominùs priuilegium Clericale retinet, &
perſeuerat in exemptione à laica poteſtate, *cap. fin de vita,* 16
& honeſt. Cleric. Thom. del Bene *de immunit. Eccleſ. cap.*9. *dub.*35. *ſect.* 8. *num.*12. *tom.* 2. Pignatel. *conſultat. canon.*27. *num.*4. *verſ. & quia licet tom.*2.

Neque vrgere videbatur diſpoſitio textus in *cap.* 2. *ne* 17
Clerici, vel Monachi, in quo habetur, quòd Clerici non debeant eſſe miniſtri, & procuratores laicorum, adeò vt ſi contrafecerint, & deprehendantur in fraude, indignum ſit eis ab Eccleſia ſubueniri, quia vltra quòd ad hunc effectum requiritur publica ordinarij, ſeu Epiſcopi monitio, vt expreſsè exigitur in eodem textu, reſpondetur etiam, vt non procedat quo ad priuationem priuilegii fori, ſed quòd Eccleſia, quæ oppreſſis ſubuenit, non debeat Clericum in fraude commiſſa in adminiſtratione iuuare pecunia, aut alio ſimili auxilio, aliàs præberetur Clericis anſa committendi fraudes, & ſe ab eiſdem Eccleſiarum pecuniis redimendi, vt colligitur ex *gloſ. in d. cap.* 2. *in verbo ab Eccleſia* Pignatel. *conſult. canon.* 27. *num.*1. *tom.* 2.

Minuſque refragatur, quòd Clericus per acceptatio- 18
nem officii ſæcularis cenſetur ſe obligaſſe ad reddendam rationem, & ſic conſenſiſſe in iuriſdictionem ſæcularem, quia licèt ex actu acceptationis officii oriatur actio ad reddendam rationem, tamen experiri non poteſt, niſi coram ſuo Iudice competenti, cùm Clericus nec etiam volens conſentire poſſit in Iudicem laicum, cùm hoc ſit in præiudicium ſtatus, *cap. inſolita* 11. *qu.* 1. *& cap. placuit de foro competen.* Pignatel. *conſult. canon.* 27. *num.* 7. *tom.*
2. Et infert iniuriam Eccleſiæ, & ordini Clericali, *capit.* 19
in

in primis 2.qu.1. cap.contingit de ſentent.excommunicat. in 6. Anchat. *in cap.ſi Iudex laicus ſub num.6. verſ. quæro de ſent. excommun. in 6.* Sperel. *dec.32.num.71.tom.1.*

20 Tum etiam, quia Clericus non poteſt priuilegio fori renuntiare, quia non ipſius dumtaxat, ſed in totius ordinis fauorem tributum fuerit; & ſit in præiudicium ſuperioris, per textum cum *gloſ. in cap.placuit 1.qu.1.cap.cum non ab homine, cap. at ſi Clerici in princ. de iudic.* & notauit Abb. *in cap. cum tempore de arbit. in fin.* Syluest. *in verbo exemptio num.* 10. Archidiac. *in cap. conqueſtus num. 49. qu. 3. de foro compet.* Bald. *in l. ſi quis ex conſenſu num. 8. C. de Epiſcop. audien.* Surdus *conſ.47. num.* 28. Couar. *practic. quæſt. cap.33. num.* 2. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.16. num.12. & 13.* Gail. *practic. obſer. 40. num.7. lib. 1.* Scaccia *de iudic. lib.1. cap. 11. num.35. & ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.190. num. 3. tom.1.* Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 27. num.7. tom.2.* Afflict. *dec.85. num.1. in fin.* Gratian. *dec. 29. num.* 5. Maſtril. *dec. 169. num. 11.* Sperel. *dec. 104. num.85. tom. 2* Greg. XV. *dec.441. num.8.* Rot. *dec.44. num.12. part.7. recent. & in Gandauen. Monaſterij 29. April. 1641. coram Card. Panzirolo.*

21 Et non obſtante renonciatione Epiſcopus poteſt illum repetere à curia ſæculari, etiam nulentem, & confitentem ſe laicum, dicta ratione, quia ad iniuriam Eccleſiæ infert, *cap.contingit de ſentent. excommun. cap. in primis in prin.2.qu.1.* Cepol. *conſ. 11. num. 7.* Couar. *practic. qu. cap. 33. num.2.* Gratian. *diſcept.forenſ.cap.190. à num.1. vſque ad 4.tom.1.* Sperel. *dec.132. num.72. tom. 2.*

22 Clericatus autem præfati Ioannis Angeli oſtendebatur per literas patentes ſuſceptorum ordinum minorum, quæ ad hunc effectum plenam faciunt probationem, *cap. poſt ceſſionem 7. & ibi DD. de probat. cap. 2.* ibique Abb. *in 1. notab. de Cleric. cap. legum 5. qu.1. gloſ. in cap. inter quatuor 2 de Cleric. Peregrin. & in cap. ſi Iudex laicus in verbo fecerit in fin. de ſent. excommun. in 6.* Felin. *in cap. poſt ceſſionem num.5. & 13. de probat.* Alexand. de Neuo *conſ. 13. num. 4.* Paccian. *de probat. lib.2. cap.34. num.41.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concluſ. 305. num.1.* Couar. *pract. quæſt. cap. 33. num.3.* Gram. *dec.81. num.2.* Caualer. *dec.483. num.2.* Oran. *dec. 430. num.2.* Card. Ottobon. *dec. 140. num.5. & dec. 187. num. 1.* Greg. XV. *dec.78. num.5. & dec. 490. num.6.* Burat. *dec. 255. num.16. & dec. 708. num. 1.* Amat. Dunozet. *dec. 859. num.2. tom.2.* Rot. *dec.140. num.2. par.4. & dec.34. num. 3. par.5. tom.1. in recen.*

Quòd verò inceſſerit in habitu, & tonſura, & duxerit virginem, vltra quòd eſt publicum, & notorium, docebatur etiam ex teſtibus deſuper formiter examinatis, 23 & ex Parochi atteſtatione, cui in ijs, quæ pertinent ad contractum matrimonij eſt deferendum, cum atteſtetur de re ad eius officium ſpectante, Gratian. *diſcept. forenſ. 653. ſub num. 59. verſ. & magis cum ſeqq.* Amat. Dunozet. *dec. 896. num. 1. tom. 2.*

24 Pro negatiua verò releuare perpendebam, quòd non docebat de ſeruitio præſtito Eccleſiæ, iuxta decretum Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* in quo licèt fuerit quo ad Clericos coniugatos innouata Conſtitutio Bonifacij VIII. tamen ad effectum, vt gaudere valeant priuilegio fori, vltra requiſita, quæ in Bonifaciana exiguntur, ſcilicèt ſi cum vnica, & Virgine contraxerint, & veſtes clericales, & tonſuram deferant, fuit additum à Sacro Concilio copulatiuè aliud requiſitum, nempè quòd huiuſmodi Clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, adeò vt ab ijs excuſari non poſſint vllo priuilegio, vel conſuetudine quantumuis longiſſima, vel immemorabili refert etiam Steph. Vvyms *ad conſtitut. 24. ex antiquo iure deſumpt.* & per Concil. Trident. *innouat. conſtit.9. num.13.* Nauar. *ſingular. canonic. conclu. 93.* Thom. Valaſc. *allegat. iur. tom.1. alleg. 39. per totam, & 41. & 42.* cum alijs per Barboſ. *in Concil. Triden. d. ſeſſ.23. de reform. cap.6. num.41. cum ſeqq.*

25 Clericus autem non habens omnia requiſita Sacri Concilij allegare non poteſt priuilegium fori, ſed ſolùm Epiſcopus poteſt eum repetere, iuxta declarationes Sac. Congreg. Concilij à Sanctiſſimo D. N. approbatas *in cauſa Leodien. 12. Nouemb. 1630. & 1. Auguſti 1634. & antea in vna Morana 21. Ianuarij 1594. & in alia Valentina 27. Martij 1627.* quas per extenſum referunt Iacob. Pignatel. *conſul. canon. 47. à num. 6. vſque ad fin. tom. 1.* Diana *reſol. moral. poſt 5. par. tit. Declarationes Sacr. Congreg. num. 56.* Sperel. *dec.17. num.33. par.1. dec.133. num.84. & dec. 137. num.20. tom. 2.* Garz. *de benefic. par. 2. cap 2. num. 16. & ſeqq.*

Siquidem dictum Sacri Concilii decretum emanauit in 26 odium ipſorum Clericorum omittentium qualitates requiſitas ſeruare, ac proindè eiſdem interdicitur allegare poſſe priuilegium fori, cum verba Concilii ſint in ipſos ſolùm directa, non autem in perſonam Epiſcoporum, de quibus ex quo nulla mentio habeatur nullum præiudicium eorum iuri, & iuriſdictioni allatum fuit, & ratio eſt, 27 quia character Clericalis eſt indelebilis, Trident. *ſeſſ. 23. de ſacram. ordinis can. 4.* ac proindè inſignitus huiuſmo- 28 di charactere ſemper remanet ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, donec non fuerit illius priuilegio denudatus, ſeruatis ſeruandis, ſiue ab homine per priuationem, per 29 depoſitionem, per degradationem, & per declarationem, ſiue à lege per bigamiam, & huiuſmodi alia, nam ſicut Clericus non poteſt expreſsè renunciare priuilegio Clerica- 30 li, ita non debet eſſe in eius poteſtate per non geſtationem habitus, tonſuræ Clericalis, vel propter omiſſionem ſeruitii Eccleſiæ, vel per alium actum omiſſionis Epiſcopali iuri, & iuriſdictioni præiudicare, facit textus *in cap. ſi diligenti de foro competen.* Innoc. *in cap. vt fama num. 1. in fin. de ſentent. excommun.* Iacob. Pignatel. *conſult. canon. 46. num.4. & 5. tom. 1.* latè Sperel. *dec. 17. num.33. & dec.133. num.84.* vbi per extenſum refert declarationem Sacræ Congregationis ab Vrbano VIII. approbatam, & canonizatam, quam etiam refert Pignatel. *loc. cit.*

Præneſtina Excommunicationis incurſus.

ARGVMENTVM.

PErcutiens, vel vulnerans Clericum ad ſui defenſionem non incidit in excommunicationem canonis, ſecus ſi non ſeruauerit moderamen inculpatæ tutelæ, vel modum exceſſerit ſcienter, & ex propoſito. Neceſſaria defenſio, & exceſſus defenſionis quomodò probetur, refertur.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens Clericum ad ſui defenſionem non incurrit excommunicationem.*

2 *Ampl. præcipuè ſi percuſſio fuit incontinenti in ipſa aggreſſione, ſecus ſi ex interuallo.*

3 *Declara vt procedat dummodò moderamen inculpatæ tutelæ ſeruatum fuerit, aliàs contrahitur excommunicatio, num. 4.*

5 *Defenſio neceſſaria ex quibus deducatur.*

6 *Aggreſſus non debet expectare ſe percuti, & præueniendo ad ſui defenſionem percuſſiſſe dicitur.*

7 *Licitum eſt præuenire eum, qui eſt in actu offendendi.*

8 *Defenſio neceſſaria reſultat eo ipſò, quòd probatur aliquem venire contra ſtricto enſe.*

9 *Nec eſt neceſſe probare, quod alter euadere non poterat.*

10 *Inſultatus fugere non tenetur ſiue ſit nobilis, ſiue ignobilis, ſed poteſt ſe defendere.*

11 *Et expectare aggreſſorem, & ſi defendendo occidat non incurrit pœnam.*

12 *Limit. quòd fugere tenetur, ſi aggreſſor ſit perſona cui debetur reuerentia.*

13 *Moderamen inculpatæ tutelæ circa tria conſiſtit, ſcilicèt circa modum, cauſam, & tempus, & declaratur.*

14 *Defenſio moderata ratione modi quando dicatur Iudicis arbitrio relinquitur.*

15 *Percutiens Clericum incidit in ſententiam excommu-*

municationis ſi excedat fines moderata defenſionis ex propoſite.

16 *Moderata defenſionis fines ex propoſite quis excedere dicitur, ſi aliter ſe defendere poterat, quàm percutiendo.*

17 *Percutiens Clericum etiam ad defenſam incidit in excommunicationem, ſi aliter ſe defendere poterat, quàm percutiendo.*

18 *Moderata defenſiones fines excedunt, ſi tempus patitur deliberandi conſilium.*

19 *Quando tempus patitur deliberandi conſilium relinquitur arbitrio Iudicis.*

DECISIO XXXVII.

EXpurgabat Caius vnà cum ſociis in ſua area frumentum à ſordibus, dum ibidem Guardianus quidam cuiuſdam Religionis ſe contulit ad recipiendam dominicalem reſponſionem eius Monaſterio debitam, à quo requiſitus vbi adeſſet palea, quam ſibi ſpoſponderat, cumq; à Caio denegata fuerit, eò quòd citatus Superior defecerat à verbo in tradendo promiſſum pretium terræ ad colendum: hinc orta altercatione, & minante P. Guardiano paleam comburere velle, & Caio replicante, *che ci hauerebbe penſato lui*, Religioſus ille ita motus ſtricto baculo, quod geſtabat irruit in eumdem, qui licèt inſtaret, ne appropinquaret, magis tamen irrueos, fuit ab eodem Caio lignea *merga*, quam præ manibus babebat leuiter in capite vulneratus, vndè coram me tunc Vicario Generali Præneſtino dubitatum fuit, an ob illam percuſſionem in ſententiam excommunicationis inciderit, iuxta diſpoſitionem Concilij Lateranenſis ſub Innocentio II. *relat. in cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. qu.* 4. & non incidiſſe viſum fuit.

1 Quoniam qui Clericum percutit, aut vulnerat ad ſui defenſionem non incurrit aliquam excommunicationem, eſt textus apertus in *cap. ſi verè alicuius §. ſi virè Clericum de ſentent. excommunic.* vbi ſi verò *Clericum vim ſibi inferentem, vi quis repellat, vel lædat, non debet propter hoc ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti, ſi incontinenti vim vi repellat, cum vim vi repellere omnes leges, omniaque iura permittant*, ibique etiam *gloſ. in verbo vim vi*, Hoſtien. *num. 4. in verbo tranſmitti*, Henric. Boic. *num.* 1. Ancaran. *num. 4. notab.* Ant. de Butr. *num.* 2. Abb. *num. 1. & 4. & num. 5. in 5. notab.* Aluarot. *conſil. crimin. diuerſ. 74. num. 50. lib. 1. in paruis*, & ibidem etiam Petrus Calephat. *conſil.* 103. *num.* 6. Anton. Gomez. *var. reſol. lib. 3. cap. 3. rub. de homicid. num. 20. ad med.* vbi de communi Clar. *in §. homicidium verſ. præterea etiam in fin.* Vgolin. *de cenſuris part. 2. cap. 11. §. propoſuimus num.* 1. *verſ. item excommunicationem*, cum aliis congeſtis per Farinac. *in tit. de homicid. qu.* 125. *num.* 32. Sum. Armil. *in verbo excommunicatio contra percutientes Clericos il 1. num.* 5. Bonac. *de cenſur. in particul.*

2 Præcipuè, vt in præſenti, quando percuſſio fuit facta incontinenti in ipſo calore, & rixæ feruore, & non ex interuallo, quo caſu quamuis ſit ad ſui defenſionem, non tamen percutiens euadit excommunicationem, vt diſponit textus in *d. cap. ſi verò alicuius §. ſi verò Clericum de ſentent. excommunic.* Soccin. *in cap. peruenit num.* 208. *tit. eod.* Io: Lupus *de libertat. Eccleſiaſ. quæſt. 8. in fin.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 17. num.* 22. Sperel. *dec. 46. num. 86. tom.* 1.

3 Quæ benè procedunt dummodò moderamen inculpatæ tutelæ ſeruatum fuerit, cum non aliter permittatur, & licita ſit defenſio, niſi cum huiuſmodi moderamine inculpatæ tutelæ, *l. 1. Cod. vnde vi*, vbi gloſ. Bald. Salyc. & alii ſcribentes, *cap. ſignificaſti de homicid.* ibique Abbas, & alii Marc. Anton. Eugen. *conſil.* 22. *num.* 64. *lib.* 1. Follec. *in pract. crimin. canon. cap.* 27. *num.* 25. vbi dicit, quòd poteſt quis Clericum percutere animo ſe defendendi, dum tamen interuenerit moderamen inculpatæ tutelæ, Planc. *in epit. delictorum lib. 1. cap.* 28. *num. 14. verſ. modo non excedatur*, Clar. *in pract. in §. homicidium num. 27. verſ. ſcias tamen*, Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ.* 1126. *num.* 29. & 30. Bonif. de Vitalin. *in tit. de inſult. & percuſ. num. 9. in fin. verſ. item intelligo*, Farinac. qui alios pleno calamo recenſet *in tit. de homicid. qu.* 125. *num.* 330. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 2. num. 17. part.* 2. Boer. *dec.* 168. *num.* 17. Chartar. *dec. crimin. 45. num.* 7.

Adeò vt ſi quis Clericum percuſſerit, & moderamen 4
legitimæ defenſionis exceſſerit, incidat in ſententiam excommunicationis, vt tradit Innoc. *in cap. olim 1. in fin. de reſtit. ſpoliat.* ibique Hoſtien. *num. 17. in fin. verſ. nec ſic impugnantes*, Anton. de Butr. *num.* 18. & 39. Marian. Soccin. *in cap. peruenit num. 207. & ſeqq. de ſentent. excommunicat.* Henric. Boich. *in cap. ſi verò 1. num. 1. de ſentent. excommunic.* cum aliis allegatis per Chartar. *dec. crimin. 45. num. 7. verſ. quocirca.*

Inculpatæ autem tutelæ, & moderatæ defenſionis fines 5.
Caium non tranſgreſſum fuiſſe, clarè deducitur, dum fuit à P. Guardiano contumelioſis verbis vexatus, & nihil contumelioſum reſpondit, & videns eumdem ſtricto baculo irruentem, dixit *ſtàm aritre*, ex quibus verbis dignoſcitur non habuiſſe animum offendendi, adeò vt ſi ad vlteriorem vim Guardiani illum percuſſit, ad neceſſariam defenſionem abſque exceſſu percuſſiſſe videtur, etenim non tenebatur expectare ſe percuti à Guardia- 6
no, vt benè animaduertit in puncto Clerici inſultantis Vgolin. *de cenſur. part. 2. cap. 11. §. propoſuimus num.* 2. relat. per Farinac. *in tit. de homicid. quæſt.* 125. *num. 32. in fin.*

Iuxta generalem regulam, quòd ſi quis ſit in actu of- 7
fendendi, ſeu in præparatione, vt me offendat, licitum erit mihi ipſum præuenire, & occidere, cum non debeat inſultatus expectare quòd vulneretur, ſed debet ipſe incipere, & hanc partem vti humaniorem amplectendam eſſe, dicit Bart. *in l. 1. Cod. vnde vi*, & ita fuiſſe iudicatum idem refert in *lege per illum text. in lectur. ant. ff. locat.* cum aliis quos recenſet, & ſequitur Gram. *dec. 5. num. 18. cum pluribus ſeqq. & conſil. 56. num. 3. 11. &* 12. Clar. *in pract. in §. homicidium ſub verſ. & quomodò probetur*, Ruin. *conſil. 13. num.* 1. Decian. *conſil.* 678. *num.* 2. Bertran. *conſil. 190. num. 4. lib.* 3. Afflict. *in 1. part. conſtit. Regni rub. 9. num. 33. & rub. 13. num.* 3. latiſſimè Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ.* 1131. *à num. 9. cum plurib. ſeqq. & num. 10. in fin.* teſtatur hanc ſententiam ab omnibus communiter teneri, & ita in facti contingentia abſolutum fuiſſe quemdam nobilem, qui alium ſibi minantem interfecerat ex Clar. teſtatur.

Hinc eſt, quòd eo ipſo quòd probatur, quòd aliquis 8
veniebat contra me, cum gladio, enſe, baculo, & ſimilibus, & ego percuſſi, vel occidi eum, ſatis probatum remanet, me ad neceſſariam defenſionem percuſſiſſe, vel occidiſſe, & excuſari debeo à pœna homicidii, latè Decian. *in l. vt vim num. 10. ff. de iuſt. & iur.* Bart. *in l. ſed & ſi in prin. per illum textum ff. ad l. aquil.* Alexand. *conſil. 109. num. 2. vol.* 1. Cepol. *conſil. crimin.* 28. *num.* 14. Gram *conſil.* 20. *num.* 4. Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1131. num.* 11.

Nec eſt neceſſe quòd probetur, quòd aliter euadere 9
non poteram, cum ad hunc effectum exuberet, ſi doceatur de præparatione, & motione aduerſarii de loco, ad locum, nam lex præſumit, quòd ſi quis inſurgit cum gladio contra aliquem, eumdem offendere, vel occidere velit, per textum in *l. is, qui cum telo Cod. ad l. Cornel. de ſicar.* Bartol. *conſil. 16. num. 1. vol.* 2. Gram. *conſil. 56. num. 11. &* 12. Bero. *conſil. 194. num. 12. vol.* 3. Cepol. *conſil. 28. num.* 15. Bertaz. *conſil. 111. num.* 2. quos refert, & ſequitur Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1131. num.* 11.

Immò nec inſultatus fugere tenetur, ſiue inſultatus 10
ſit miles, & perſona nobilis, cui eſſet verecundia fugam arripere, ſiue etiam ſit ruſticus, & ignobilis, cui nullam tribueret verecundiam, tum quia quis fugiendo, & terga vertendo ſe periculo exponit, vt ab aduerſario offendatur, tum quia fugiendo quis in terram cadere poteſt, & cadendo ab aggreſſore offendi, & occidi, Ioan. Fabr. *in §. ius autem gentium num. 4. verſ. ſed an teneatur fugere, & num. 5. inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil.* Cepol. *conſil. crimin. 29. num. 19. & conſ. 42. num.* 3.

Vul-

Vulpel. *conſ.78.num.5.* Bertaz. *conſ.1.num.* 23. Cabal. *in addit.ad conſtit.Marchia lib.3.cap.54. in verbo ad defenſionem num.4.antè med.verſ.ſubdit idem,* Angel. *& num.* 14. *verſic. nec tenetur,* Honded. *conſ.99.num.*12, Clar. *in §.homicidium num.25.verſ.atque adeò,* vbi de communi Petrus Calepbatus *inter conſ.crim.diuerſor.* recollȩct. per Zilet. *conſ.* 103.*n.* 11.*lib.*1. Maſcard. *de probat. lib.3. concluſ.* 1131. *num.*13. *& ſeqq.* cum aliis recollectis per Farinac, *in tit.de homicidio qu.*
11 125.*à num.*121.*& ſeqq.*124.126.*&* 133. vbi de veriori firmat, quòd inuaſus videns aggreſſorem venientem contra ſe cum telo non teneatur fugiendo riaam euitare, etiam ſi potuiſſet, ſed poteſt illum expectare, & ſe defendere, & ſe defendendo aduerſariom occidere abſque pœna homicidij tamquam commiſſi pro ſui neceſſaria tuitione, & licèt *num.* 127. receoſeat in ruſtico DD. contrarium tenentes *num.* tamen 128. concludit, quòd prima opinio ſit magis communiter recepta, & in practica magis ſeruata, & tradunt DD. plenè relati per Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ.* 1131. *num.* 18.

12 Nec applicatur limitatio, quòd quis fugere teneatur quando eſt inſultatos à perſona, cui debetur reuerentia, & obedientia, Baiard. ad Clar. *in §. homicidium num.* 94. & ex Dec. Claud. Seyſel. Franc. Curt. & Bolognet. tradit Farinac. *in tit. de homic. qu.*125. *num.* 137. Quia vltra quòd hoc caſu iotrat tantùm pœna arbitraria propter exceſſum, qoia fugere tenebatur, vt ſubdit idem Farinac, *num. ſeqq.* 138. certum eſt, quòd præfatus Guardiaous non eſt maioris authoritatis, & dignitatis, quàm Clericus ſæcularis, & cum liceat aduerſus Clericos ſæculares aggreſſores vim vi repellere, & ſe defendere, cum moderamioe inculpatæ tutelæ, abſque eò quòd aggreſſus fugere teneatur, multò magis hoc permiſſum videtur aduerſus Religioſum regularem inferioris ordinis, & Hierarchiæ, & ſic minoris reuerentiæ, vt latè demoſtrauimus in *dec.* 1. *adnot.* 3.

13 Moderata autem defenſio circa tria potiſſimum verſatur, ſcilicet circa modum, tempus, & cauſam, adeò vt moderameo ioculpatæ tutelæ conſiſtat in modo ſe defendendi, cum eodem armorum geuere, vt ſi armis vir inferatur, armis etiam propulſetur, ſi ſine armis, æquè inermis inioria eſt referenda, & ſic eſt ſeruanda qualitas facti, & æqualitas offenſionis, vt ſcilicet inſultatus talem faciat defenſionem, qualis fuit offenſio, vt reddere pugnum pro pugno, vndè non dicitur ſeruatus modus inculpatæ tutelæ ſi percuſſus in aliqua parte corporis repercutiat in capite, vt prolixè eaamplificat Farinac. *in tit. de homicid. qu.*125.*à num.*349. &
14 Chartar. *deciſ.crim.*45.*num.*8. 9. *&* 10. vbi quòd Iudicis arbitrio relinquitur, an, & quando moderata dicatur defenſio ratione modi, Clar. *in §. homicidium num* 27. *verſ. ſcias tamen,* Carrer. *in pract. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum num.* 2. *in fin.* Medic. *de caſ.fortuit.par.*1.*qu.* 8.*num.* 25. *in fin.* Boer. *dec.* 168. *num.*4. Nicol. Moron. *in tract. de treg.fid.& pac.qu.*161.*num.*3. Blanc. *in pract.crim.verb.tertia pars defenſionis num.* 2. *&* 3. Franc. Zannet. *in tract. de defenſ.par.*2.*num.* 1. Cabal. *in tract. de omn.gen.homic.num.*94. Franciſ. de Alberg. *inter conſ. crim diu.* recollect. per Ioan. Baptiſt. Zilet. *conſil.*12.*num.*5. *tom.* 1. *in folio,* quæ omnia in præſenti concurrere ea ipſa facti ſerie colligitur: nec fioes moderatæ defenſionis exceſſit Caius merga, ſeu vt dicitur, *con la forcina di legno,* ad vſum purgationis frumenti percutiendo Guardiauum, dum ille baculo, & conſimili inſtrumento in Caium irruebat.

15 Et dato etiam, quòd Caius eaceſſerit modum inculpatæ tutelæ, neque incidit in ſententiam excommunicationis, quæ non cootrahitur, niſi quis percutiat Clericum ex caoſa defenſionis, & fines moderatæ defenſionis excedat ea propoſito, aliàs iſa pœna excommunicationis eſt prorſus immunis, iuxta originalem doctrinam *gloſ.in c.olim in verbo exceſſiſtis de reſtit. ſpoliat. & in cap. ſignificaſti* 2. *in verbo moderatione de homicid,* & de communi teſtatur Soccio. ſen. inter conſ. Curt. ſen, *conſ.*20.*num.*77. Clar. *in §.homicidium verſ. præterea etiam,* Summ. Angel. *in verbo excommunicatio* 5. *caſ.*1. *num.*16. Gregor. Sayr. *in Theſaur. caſ. conſcient.tom.*1.*lib.*3.*cap.*27.*num.*20. Iacob. de Graf. *dec.aur.*65. *num.*10. Card. Tuſch. *tom.*9.*pract.concluſ. iur. lit.*P. *concluſ.* 274.*num.* 34. latè Farinac. *in tit. de homicid.qu.*125.*num.* 418. & in noſtris terminis Chartar. *deciſ. crim.*45. *num.* 11.

Huiuſmodi autem exceſſus ſcienter, & ex proprofito non animæ inſertitur io præſenti, nam tunc quis dicitur inculpatæ tutelæ fines traſgredi ex propoſito, quando poſſet ſolis verbis mioatoriis vim illatam repellere, & nihilominus 16
violentas manus iniicere voluit, vel ſi aliter ſe defendere poterat, quàm percutiendo Clericum, nam tunc iocidit in eacommunicationem, vt videtur ſentire *gloſ. in cap. olim in verbo exceſſiſtis de reſtit. ſpoliat.* Vgolin. *de cenſuris part.* 2. 17
cap. 11. *§. propoſuimus num.* 4. *verſ. excipitur tamen cum ſeqq.* Vngarel. *in addit. ad Summ. Angel. in verbo excommunicatio caſ.* 1. *num.*14. *lit.* D. Chartar. *dec. crim.* 45. *num.* 12. Caius autem non ſolùm curauit verbis euitare aggreſſionem, eum dixit, *che ſtaſſe in dietro,* verùm etiam, quia Guardianus non deſiſtebat, aliter ſe defendere non poterat, niſi merga vim repelleodo, & ſic eliditur exceſſus ex propoſito.

Tantò magis, quia io illa repentina, & violenta aggreſſione tempus non patiebatur deliberandi conſilium, quo caſu excedens etiam moderamen legitimæ defenſionis non 18
dicitur excedere ea propoſito, vt ex Anton. de Butr. *in cap. ſignificaſti* 2. *poſt num.*26.*verſ. quandoque quis excedit modum de homicid.* docet Chart. *dec. crim.* 45. *num.* 13. vbi ſubdit, quòd an tempus patiatur deliberandi conſilium, ao non relinquatur arbitrio Iudicis, ac proindè hoc caſu nullam intrare pœnam, aut irregularitatem, ſicut intraret quando fuiſſet exceſſum ex propoſito ex eodem Anton. de Butr. tradit Farinac. *in tit. de homicid. qu.*125.*num.* 417. *&* 418. *paulò poſt prin. & per totum numerum,* latè Henric. Boich. *in cap. ſi verò num.* 1. *de ſenten. excommunic.*

A R G V M E N T V M.

CLericus, & laicus fornicator quomodò puniantur.

Fornicatio eſt omni iure prohibitia, diuino, naturali, & Canonico. Clerici fornicatores ſecundùm antiquos canones deponebantur, hodie vero pena arbitraria mulctantur, fornicatio verò ex quibus probetur, oſtenditur.

S V M M A R I V M.

1 *Fornicatio ſeparat animam à Deo.*
2 *Omni iure Diuino, naturali, & Canonico damnatur, ſecus de iure ciuili, num.* 3. 4. *& num.* 15.
5 *Clericus fornicator iuxta antiquos canones deponebatur, hodiè verò arbitrio Iudicis punitur, num.* 6.
7 *Quod procedit ſiue agatur per viam accuſationis, ſiue Inquiſitionis.*
8 *Clericus notorius fornicator non deponitur, ſed ſuſpenditur. Contrar. num.* 9.
10 *Data tamen incorrigibilitate poſtquam fuerit monitus deponi poteſt. Contr. num.* 11.
12 *Clericus in minoribus conſtitutus neque de æquitate deponitur pro ſimplici fornicatione.*
13 *Laicus pro ſimplici fornicatione etiam Iudicis arbitrio puniri poteſt.*
14 *Declara procedere in foro poli, ſecus in foro fori, niſi concurrat qualitas concubinatus, & ſimilis.*
16 *Fornicatio probatur eò ipſo, quod quis retinet mulierem ſuſpectam.*
17 *Et ſimul cohabitando dicitur notorius fornicator.*
18 *In dolo præſumitur, qui facit rem prohibitam.*
19 *Copula carnalis verè, & directè probari non poteſt.*
20 *Et eſt difficilis probationis.*
21 *Præſumptionibus, & coniecturis probatur.*
22 *Ex pluribus præſumptionibus in delictis difficilis probationis Iudex reum condemnare poteſt.*
23 *Debent tamen ad hunc effectum coniecturæ, & præſumptiones eſſe violentæ, & ſufficientes.*
24 *Non tamen ex eis irrogari poteſt pœna ordinaria, ſed extraordinaria.*
25 *Clericus priuari non poteſt beneficijs ex præſumptionibus copula carnalis.*
26 *Pœna priuationis beneficiorum de iure canonico eſt pœ-*

na ordinaria aduerſus Clericos virgines conſtuprantes,

27 *Clericus cohabitare neque poteſt cum conſanguineis mulieribus, ſi habeant pediſſequam ſuſpectam.*

DECISIO XXXVIII.

1 CVm nullum crimen inueniatur, quod faciliùs ſeparet animam à Deo, & ab eius cultu ſpiritum auertat, atque ita auferat bonum conſcientiæ rectæ, ſicut fornicatio Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 46. num. 9.* & laté comprobat Bellet. *diſquiſit. Cleric. in tit. de diſciplin. Clerical. par. 1. §. 15. à num. 54. & par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 2. num. 1.*

2 Hinc eſt, quòd fornicatio omni iure damnatur, & eſt prohibita non ſolùm iure diuino, Deut. 23. non erit meretrix de filiabus Iſrael, Tob. 4. attende tibi ab omni fornicatione, & ad Theſſal. 4. hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra, vt abſtineatis vos ab omni fornicatione, & dixit Leo X. *in ſua Bulla de concordatis 16. in 1. part. Bullar. verſ. cum omne fornicationis*, de qua Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 12.*

3 Verùm etiam iure naturæ S. Thom. 2. 2. *qu. 154. art. 2.* Leſſ. *de iuſtitia, & iure lib. 4. cap. 4. dub. 7. num. 50.* Reginald. *in prax. fori tom. 2. lib. 22. cap. 3. ſect. 2. num. 19.* & ratio eſt, quia fornicatio eſt contra bonum prolis naſcituræ,

4 Et præcipuè de iure Canonico, etiam ſi agatur de ſimplici fornicatione, omnem enim coitum, matrimoniali excepto, eodem iure interdictum eſſe, probat textus *in cap. nemo 32. q. 4. in can. audite 34. diſt. in can. fornicari 80. diſt. can. Meretrices, vbi gloſ. in verbo prohibiuit 32. qu. 4.* Abbas *in cap. de præſentia num. 25. de probat. & in cap. inter opera in fin. extra de ſponſal.* Bermon. *de publ. concub. in gloſ. qui rationem officij num. 1.* Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 11.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 2. num. 1. 2. & 3.*

5 Clerici igitur fornicatores præcipuè in ſacris conſtituti, iuxta diſpoſitionem ſacrorum antiquorum canonum deponebantur, ac inter laicos pœnitentiam perpetuò acturi reiiciebantur, prout præcipuè Apoſtolorum tempore obſeruatum fuit *can. Sacerdotes, & cap. de his verò 50. diſt. cap. quicumque, cap. Maximianus, cap. Presbyter, cap. ſi quis Epiſcopus, cap. ſi qui ſunt, cap. ſi quis Sacerdotum, cap. eos etiam, cap. ſi quiſpiam, & cap. oportet 81. diſt. cap. à multis ſub §. verum cum hodie de ætat. & qualitat.* & docent Paul. de Leazar. *in clem. 1. de offic. ordinar.* Butr. *in cap. at ſi Clerici num. 13. in fin. extra de iudic.* ibiq; Bero. *num. 165.* Foller. *in pract. crim. canon. cap. 33. num. 31.*

6 Hodie verò pro ſimplici fornicatione punitur Clericus etiam in ſacris conſtitutus pœna arbitraria, ſiquidem cum iura canonica circa crimen fornicationis vario modo diſponant, quandoque apponendo pœnam acerbam, quandoque mitem, quandoque mitiorem, quandoque mediam viam amplectendo, adeò vt hoc totum remittatur arbitrio Iudicis, qui conſideratis circumſtantiis, & qualitatibus delictum aggrauantibus, vel minuentibus, vel pœnam depoſitionis, vel ſuſpenſionis, & quandoque priuationis beneficiorum imponere poteſt, ſemper tamen inclinando in mitiorem partem cum pauci ſine vitio incontinentiæ reperiãtur, vt meliùs ſit redargui de miſericordia, quàm de ſeueritate, ita poſt multa concludit Abbas *in cap. at ſi Clerici num. 35. & ſeqq. de iudic.* & hanc opinionem magis communem dicit Bero. *in eodem cap. at ſi Clerici num. 165.* Paul. Grilan. *de pæn. omnifar. coit. qu. 9. num. 3.* Diaz. *in pract. crim. canon. in verbo fornicary cap. 78.* & ibi Ignat. Lopez. *in addit.* vbi de magis communi Menoch. *de arbitrar. qu. lib. 2. caſ. 332. n. 2. & 3.* & clariùs *caſ. 418. num. 3.* Clar. *in §. fornicatio num. 3.* Dec. *tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 20. num. 10.* Farin. *in tit. de delictis carn. qu. 137. num. 17.* Bellet. *diſquiſit. crim. par. 2. tit. de pæn. Clericor. §. 2. num. 4.*

7 Quod procedit ſiue agatur contra Clericum per viam accuſationis, ſiue inquiſitionis, reprobata diſtinctione, vt primo caſu imponenda ſit pœna ordinaria depoſitionis, ſecundo caſu pœna ſit arbitraria cum in vtroque caſu Clericus pro ſimplici fornicatione non ſit deponendus, ita ex Mantua tradit Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 19. & 20.*

Quinimò quòd pro fornicatione etiam notoria, & ſcandaloſa non imponatur pœna depoſitionis, ſed ſuſpenſionis, docet Mantua *in cap. at ſi Clerici num. 58. verſ. ſecundò aduertendum de iudic.* Clar. *in §. fornicatio verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna in fin. num. 4.* vbi ex Abb. quem allegat *in cap. non liceat num. 4. de præſcript.* de communi teſtatur, quòd Clericus notorius fornicator ipſo iure ſit ſuſpenſus ab officio, & ſic non ſit verum quòd deponatur. 8

Contrarium verò, quòd pœna depoſitionis dignus ſit, quia qualitas notorii ſcandali, & iterationis delicti, eſt potens, & ſufficiens ad aggrauandum delictum, vt ad hanc pœnam imponendam ſufficiat, tenent Anton. de Butr. *in cap. at ſi Clerici num. 13. poſt med. verſ. dic ſi fornicatio, extra de iudic.* ibique Abb. *poſt num. 35. & 36. verſ. & ſcandalo inde ſurgente*, & Bero. *num. 166. verſ. & prædicta vera ſunt*, vbi contrariis reſpondet Bermon. *de public. concub. in gloſ. & alios non publicos concubinarios num. 9. ante fin. verſ. alij autem dicunt il 1.* Foller. *in pract. crim. canon. cap. 33. num. 31.* Menoch. *de arbitrar. qu. lib. 2. caſ. 289. in addit. num. 15.* Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 21.* 9

Et licèt Clericus pro ſimplici fornicatione ſuſpendi debeat, data tamen incorrigibilitate, vt ſi poſt monitionem ſuperioris noluerit deſiſtere, deponi poteſt ab officio, & beneficio, Ioan. de Sylua *in tract. de benef. par. 3. qu. 3. num. 16. in fin.* Bero. *in cap. at ſi Clerici num. 166. verſ. præterea cogitabam extra de iudic.* ibique Abbas *num. 35. verſ. ſed aduerte.* Hoſtien. *in summ. de cohabit. Cleric. & mulier. §. qualiter imponatur*, Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137.* 10
num. 24. & 25. vbi refert contrariam ſententiam, quòd 11
etiam data incorrigibilitate in Clerico pro ſimplici fornicatione non poſſit deponi, ſed tantùm beneficiis priuari per textum in *cap. ſi autem de cohabit. Cleric. & Mulier.* prout induxit Abbas *in cap. at ſi Clerici num. 35. ante fin. de iudic.*

Sed ſi Clericus non ſit in ſacris conſtitutus, licèt de rigore pro ſimplici fornicatione deponendus eſſet, per textum *in cap. presbyter 81. diſtin.* attamen de æquitate non deponitur, Anton. de Butr *in cap. at ſi Clerici num 13. in fin. extra de iudic.* Aretin. *in cap. cum non ab homine num 44. verſ. ſi autem non ſit ſacris, & num. 46. eod. tit. de iudic.* Bermon. *de publ. concub. in gloſ. & alios non publicos concubinarios num. 9. in fin. verſ. alij autem dicunt*, Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 40.* 12

Laici verò pro ſimplici fornicatione de iure canonico etiam Iudicis arbitrio puniri poſſunt, cùm omnis coitus præter vxorium ſit reprobatus, *cap. Meretrices 23. qu. 4.* ita tenet Ghirlan. *in tract. de pæn. omnifar. coit. qu. 9. num. 3. verſ. laicus verò*, ex Abbate *in cap. vt Clericorum de cohabit. Cleric. & mulier.* Clar. *in §. fornicatio num. 3. verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna in prin.* Menoch. *de arbitrar. qu. caſ. 289. num. 2.* 13

Sed quòd hoc procedat reſpectu peccati, & in foro poli, non autem reſpectu pœnæ in foro fori imponendæ, quia etiam in terris in temporalibus Eccleſiæ ſuppoſitis impunibilis ſit concubitus cum publicis meretricibus, vndè pro ſimplici fornicatione, nec in foro ſæculari, nec in foro eccleſiaſtico exteriori vidiſſe aliquem laicum punitum, niſi concurrente qualitate concubinatus, ſtupri, & grauioris, teſtatur Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 37.* Cabal. *reſol. crim. caſ. 200. num. 85. verſ. non obat*, Vincen. de Franc. *dec. 240. num. 17. verſ. & pro hac opinione.* 14

De iure enim ciuili ſimplex fornificatio nec prohibita, nec punibilis eſt ad vitandum maius malum, quocirca tolerantur Meretrices, Bart. *in l. fin. num. 4. ff de his quibus, vt indign.* Clar. *in §. fornicatio num. 1. in prin.* vbi de communi Ghirl. *de pæn. omnifar. coit. num. 3. verſ. de iure verò ciuili*, Menoch. *de arbitr. qu. lib. 2. caſ. 289. num. 1. & ibidem in addit. num. 18. & ſeqq.* Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 137. num. 41.* 15

Fornicatio verò eò ipsò probata videtur vbi conſtat aliquem habere ſecum mulierem ſuſpectam, & ſi publicè eam detineat eò ipsò conuictus eſt, ita *gloſ. in cap. tua nos in verbo non euidentia de cohabitat. Cleric. & mulier*, quam ibidem ſequitur Petrus de Ancharan. *num. 7.* & Card. *num.* 16
2. vbi inquit, quòd notorius fornicator dicatur ille, 17
qui domi retinet mulierem ſuſpectam, & hoc dicitur notorium factum facit *gloſ. in cap. de manifeſta in verbo*

ſcie-

Digitized by Google

ſciebant 2. quæſt. 1. Chartar. *dec. crim. 49. numer. 20. & 21.*
vbi quòd ex hac cohabitatione, Menoch. ſuſpicionem de-
18 ducat aduerſus Clericos, & Sacerdotes, qui cum mulie-
ribus habitant, vndè præſumuntur in dolo, dum ſcienter
faciunt rem præcipuè à Sacro Concilio Tridentino expreſ-
sè prohibitam, Crauet. *in conſ. 193. num. 2.* Surdus *conſ. 173.*
num. 15. lib. 1.

19 Copulæ enim carnalis, & ſtupri crimen cum verè, di-
rectè, & concludenter probari minimè poſſit, vt tradunt
ſcribentes *in cap. præterea extra de teſtib. in cap. ex literis, &*
in cap. ſeqq. extra de præſumpt. & in cap. nec aliqua 27. qu. 1.
20 Et ſit difficilis probationis, cùm clandeſtinè, & latenter
perpetretur, & ad copulam carnalem latebræ quæri ſo-
leant, vt inquit Card. *in cap. præterea, poſt med. verſ. ſolu-*
tio regulariter, & in cap. tertio loco propè fin. extra de præ-
ſumpt. latè Soccin. iun. *in conſ. 32. num. 13. & 14. lib. 2.* pul-
chrè Marquard. *in tract. de fama publica lib. 1. cap. 9. num.*
8. & 9.

21 Ac proindè præſumptionibus, & coniecturis probatur
copula carnalis, Hoſtien. *in cap. præterea num. 3. verſ. vndè*
extra de teſt. Imol. *in cap. ex literis num. 3. de præſumpt.*
ibique Ancar. *num. 2.* Sanch. *in tract. de matrim. diſp. 12.*
num. 40. Menoch. *de præſumpt. lib. 1. qu. 58. num. 3. & lib. 5.*
q. 41. num. 1. & 2. de arbit. qu. caſ. 116. num. 11. Maſcard. *de*
probat. lib. 1. concluſ. 57. num. 7. & ſeqq. concluſ. 312. num. 19.
& concluſ. 453. à num. 3. cum plurib. ſeqq. vſque ad num. 10.
Farinac. *in tit. de delict. carn. qu. 136. num. 2.* Rot. *dec. 95.*
num. 14. & ſeqq. par. 2. diuerſ. Chartar. *dec. crim. 49.*
num. 45.

22 Adeò vt ex pluribus præſumptionibus Iudex reum con-
demnare poſſit in delictis difficilis probationis, in quibus
lex eſt contenta ea probatione, quæ fieri poteſt, eleganter
Caſtr. *in conſ. 143. col. 2. & conſ. 169. col. 3. circa med. lib. 2.*
Crau. *conſ. 73. num. 19. & conſ. 178. num. 2.* Curt. iun. *conſ.*
344. num. 53. Ruin. iun. *conſ. 463. num. 29.* Maſcard. *de pro-*
bat. lib. 1. concluſ. 57. num. 7. & 8. Chartar. *dec. crim. 49.*
num. 46.

23 Debent tamen ad hunc effectum præſumptiones, &
coniecturæ eſſe violentæ, & ſufficientes ad mouendum
animum Iudicantis ad ſic credendum, *cap. ex literis de præ-*
ſumpt. Gig. *conſ. 29. num. 21.* Rot. *dec. 95. num. 12. & 13. par.*
2. diu. & in Romana nullitatis matrimonij 28. Iunij 1651. §. co-
pula verò coram Card. Otthobon.

24 Declara vt quamuis præſumptiones, & coniecturæ eſ-
ſent probabiles, vehementes, & violentæ tamen ſi crimi-
naliter agatur ad pœnam, ex eis non poſſit pœna ordina-
ria irrogari, ſed extra ordinem arbitrio Iudicis, & quòd
ex eiuſmodi indicijs indubitatis numquam ſecura fuerit
condemnatio in perſona, ſed impoſita fuerit pœna pecu-
niaria, ſcribit Gandin. *in pract. crim. tit. de præſumpt. &*
indic. indubitat. in fin. Surd. *in conſ. 132. num. 88.* Nicol. Ma-
ron. *in tract. de fid. treg. & pac. qu. 187. num. 1. & 2.* Plane.
in Epit. *delict. cap. 14. num. 3.* Gram. *dec. 42. num. 1. & plu-*
rib. ſeqq. & voto 21. num. 8. & 10. Farinac. *in tit. de indic.*
& tort. qu. 50. num. 39. & in tit. de reo confeſſ. & conuict. qu.
86. num. 113. Cabal. *reſol. crim. caſ. 288. num. 11. & 15.* latè
Chartar. *dec. crim. 49. à num. 55. vſque ad 60. & num. 61. &*
25 *ſeqq.* ſubdit Clericum priuari non poſſe beneficiis ex ſolis
indiciis, & præſumptionibus copulæ carnalis, quoniam
priuatio beneficiorum adnumeratur inter pœnas ordina-
26 rias à Sacris Canonibus aduerſus Clericos virgines conſtu-
prantes conſtitutas.

27 Clericos bonæ famæ quamuis poſſit domi retinere con-
ſanguineis iuuenes aliàs non ſuſpectas, tamen ſi cum con-
ſanguineas retineatur ancilla, vel pediſſequa, neque cum
præfatis conſanguineis cohabitare debet, cum de pediſſe-
qua dubitari poſſit, licèt non ſit ſuſpicio copulæ carnalis
cum matre, & ſorore, Petrus de Anchar. *in cap. 1. num.*
4. extra de cohabit. Cleric. & mulier, & ibi Abb. *poſt num.*
2. Butr. *num. 4.* Card. *poſt num. 1.* Chartar. *dec. 49. num. 23.*
24. & 25. & expreſsè diſponitur in Concilio Moguntin. re-
lat. *in cap. 1. de cohabit. Cleric. & mulier.*

ARGVMENTVM.

CLericus, an poſsit exercere negotia ſæcularia, geſtare arma, eiſq; à Curia ſæculari expoliari. Clericis interdictum eſt negotia ſæcularia peragere, vndè Clericus beneficiatus effectus miles beneficium amittit, geſtans verò arma prohibita excommunicari, & alijs pęnis arbitrarijs puniri poteſt, an verò quo ad hoc ſubijciatur edictis laicalibus, & armis à laicali familia ſpoliari poſſit, explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici peragere non poſſunt negotia ſæcularia.*
2 *Clericus beneficiatus effectus miles beneficium amittit.*
3 *Clericis prohibetur arma deferre.*
4 *Delatio armorum laicis etiam prohibetur.*
5 *Leue tamen delictum reputatur.*
6 *Clericorum arma orationes, & lacrymæ eſſe debent, & num. 7. & 8.*
9 *Clericus arma deferens excommunicari poteſt.*
10 *Et alijs pœnis arbitrarijs puniri.*
11 *Remota omni appellatione.*
12 *Appellatio non poteſt ſuſpendere ea, quæ ad morum correctionem pertinent.*
13 *Pro Clerico qui in bello deceſſit oratio offerri non poteſt.*
14 *Deferens archebuſettes breuioris menſuræ duorum palmorum punitur pœna criminis læſæ maieſtatis, & rebellionis, & excommunicationis.*
15 *Delatio pugionum, & cultellorum breuioris menſuræ trium palmorum punitur eadem pœna pro archebuſettis impoſita.*
16 *Delatio cultelli ad incidendum panem ſine cuſpide permittitur;*
17 *Pro retentione archebuſettorum non imponitur pœna mortis. Contrar. num. 18.*
19 *Pœna delationis archebuſettorum paruulorum ad hoc, vt habeat locum, eſt probanda paruitas menſuræ à ſtatuto requiſita.*
20 *Adeò vt teſtis deponens per verbum* in circa *non probet.*
21 *Et neque probaret ſi reddat rationem de ſuo iudicio.*
22 *Neque probaret ſi ſimpliciter deponat vidiſſe aliquem deferentem tormenticula breuia.*
23 *Delatio armorum, etiam archebuſettorum non punitur ceſſante dolo, ſed quid attentis conſtitutionibus Principum, num. 24.*
25 *Armorum delatio non punitur, niſi quis de ea ſit confeſſus, aut conuictus.*
26 *De armorum prohibitorum delatione conuictus, quis dicitur ex depoſitionibus birruariorum.*
27 *Declara vt non procedat, quandò pro delatione armorum imponitur pœna corporalis.*
28 *Sublim. ſi vltra dictum birruariorum alię concurrant coniectura Iudicis animum mouentes.*
29 *Et ſaltem facerent indicium ad torturam.*
30 *Quælibet iuſta cauſa excuſat ab armorum delatione etiam leuis.*
31 *Deferens arma ligata non punitur pœna delationis armorum.*
32 *Dummodo ſint ita ligata, vt facilè diſſolui nequeant.*
33 *Deferens arma prohibita ad effectum ſe defendendi non punitur pœna delationis armorum.*
34 *Conceſſa defenſione cenſetur etiam conceſſus armorum vſus.*
35 *Clerici non ligantur edictis Magiſtratus ſæcularis contra deferentes arma.*
36 *A familia laica Clerici cum armis deprehenſi eiſdem ſpoliari nequeunt, & num. 39. & 44.*
37 *Clerici deferentes arma puniri poſſunt per Eccleſiaſticum Iudicem conſimili pœna à ſæculari ſtatuta.*
38 *Curia ſæcularis non poteſt in Eccleſia armis ſpoliare, qui ibidem deferunt, & numer. 43. & 48. & 49.*

 40 *Cle-*

40 *Clerici cum armis reperti non poſſunt ſine licentia Epiſcopi carcerari, & num. 45.*
41 *Epiſcopus licèt poſſit dare licentiam executoribus Curiæ ſecularis carceribus Eccleſiaſticis mancipandi Clericos inuentos cum armis, tamen non expedit generalem licentiam dare, & num. 46.*
42 *Conſtitutio laicalis quòd non poſſit procedi contra arma deferentes, niſi relatio fiat per Baroncellum, ſuffragatur Clericis tamquam fauorabilis, ſed Epiſcopus debet facere, & publicare conſimilem conſtitutionem, & num. 47.*
50 *Extractio bonorum, & rerum, etiam alienarum illatarum per confugientes ad Eccleſiam fieri nequit abſque licentia Sacræ Congregationis.*
51 *Adeò vt hæc licentia ab Epiſcopis concedi nequeat.*
52 *Reprobatur* Thom. del Bene *vbi docet quòd Epiſcopo recuſante dare licentiam extrahendi res alienas allatas in Eccleſiam poſſit Iudex laicus propria auctoritate extrahere, & num. 52.*
53 *Adeò vt nec per modum facti, & naturalis defenſionis poſſit à Iudice laica deueniri ad hanc extractionem.*

DECISIO XXXIX.

1 QVoniam nemo militans Deo implicare ſe debet negociis ſecularibus, vt ait Apoſtolus, propterea Clericis
negocia ſecularia peragere interdictum eſt, ex
Concil. Moguntino relat. *in cap. 1. ne Clerici, vel Monachi*,
& ex Conſtitutionibus Innocentii III. in Concil. Generali
relat. *in cap. Clerici officia de vita, & honeſt. Clericor.* & Honorii III. relat. *in cap. fin. tit. eod.* latè Redoan. *in tract. de ſpolio qu. 2. num. 31. 35. verſ. quid dicendum*, & latiùs *num. 52. & ſeqq.* plenè Barboſ. *de iure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 4. à num. 83. vſque ad* 131.

2 Hinc eſt, quòd Clericus Beneficiatus effectus miles ſecularis beneficium amittit, quia eò ipsò quòd ſecularem
militiam aſſumit videtur clericali militiæ renunciaſſe, ac
proindè non debet gaudere priuilegiis Eccleſiaſticis, & retinere beneficium, quod confertur clericali militiæ militantibus, *gloſ. in cap. fin. in verbo redierint de Cleric. non reſiden.*
Imol. qui de communi teſtatur *in cap. fin. num. 6. de vit. & honeſt. Cleric.* Barbat. *conſ. 11. col. fin. verſ præterea facit lib. 1.*
Gigas *de penſion. qu. 55. num. 2.* Clar. *in §. fin. qu. 73. num. 6. ſub verſ. item Clericus*, Farinac. *par. 1. fragment. crim. in verbo Clericus.*

3 Clericis autem armorum vſus, ſeu arma deferre prohibitum eſt, Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 18. num. 7. & part. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 31. num. 1.* &
allegat textum *in cap. non pila in cap. Clerici, & in cap. quicumque 23. qu. fin. cap. 2. de vit. & honeſt. Cleric.* ibique Abb.
num. 2. Clement. 2. eod. tit. cap. 1. §. ſi Clericus de pace tenen.

4 Quinimò de iure communi omnibus etiam laicis interdicitur arma deferre, *l. 2. ff. ad l. Iul. de vi public.* vbi Bart. &
Angel. *l. 1. C. vt armor. vſus lib. 11. l. armorum ff. de verbor. ſignificat. Auth. de armis per totam*, Corn. *conſ. 2. num. 4 vol. 3.* Roman. *ſingul. 267.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 18. num. 8.*

5 Et licèt delatio armorum inſpecto iure communi leue
delictum reputetur, vt notat Bart. *in l. leuia num 9. ff. de accuſat.* Dec. *tract. crim. lib. 8. cap. 4. num. 21.* Farinac. *in tit. de carcerib. & carcerat. qu. 28. num. 66.* in Clericis tamen graue
6 delictum reputatur, cum eorum arma orationes, & lachrymæ eſſe debeant, *cap. fin. 36. diſt. cap. porrò 16. qu. 3. cap. conuenior, cap. non pila, cap. quicumque, cap. reprehenſibile 23. qu.*
7 8. Vndè Moyſes non accedebat ad bella, neque pugnabat
contra inimicos, ſed orabat, & donec ille orabat vincebat
populus eius, ſi verò relaxabat, & manus dimittebat, populus eius victoriam amittebat, & in fugam conuertebatur,
vt refert textus in *cap. ſi quis vult 36. diſt.* ex Exod. 17. Hinc
Conſtantinus, & Conſtans Imperatores dixerunt Rempu-
8 blicam magis religionibus, & orationibus, quàm officiis, &
labore corporis, vel ſudore contineri, vt pariter refert textus
in *cap. in qualibet Ciuitate 23. qu. 8.*

9 Propterea Clericus arma deferens etiam excommunicari poteſt, *cap. 2. de vita, & honeſt. Cleric.* ibique Abbas *num. 9.*
Bald. *num. 4.* Card. *in Clement. 2. § præfata de ſtat. Monac.*
Graf. *dec. aur. par. 2. lib. 3. cap. 7 num. 6.* Et arma amittere debet, Bart. *in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi pub.* vbi etiam Alex. Ioſeph.
Ludou. *dec. Peruſ.* 35. Viu. *dec.* 287. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 50. ſub num. 1.*

Quinimò procedi poteſt contra Clericum arma defe- 10
rentem pœna arbitraria, habita ratione ad qualitatem perſonæ, ad genus armorum, & ſcandalum datum, & tamquam contemptorem Sacrorum Canonum, & Eccleſiaſticæ Sanctitatis prophanatorem, & proprii gradus violatorem, iuxta textum in *cap. quicumque 23. qu. 8. cap. in audientia de ſentent. excommun.* & ſanciuit Concil. Trident. *ſeſſ. 22. cap. 1. de reform.*

Adeò vt executio pœnarum, quibus Clericus hac de 11
cauſa mulctatus fuerit, per appellationem impediri nequeat, cum ea ſuſpendere non valeat illa, quæ ad morum
correctionem pertinent, iuxta diſpoſitionem Concilii Tri- 12
dent. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 1. in fin.* dicit Steph. Vveyms *ad conſtitut. 24. ex antiquo iure deſumptas*, & per Concil. Trid.
innouat. conſtit. 8. num. 12. in fin. & probatur *in cap. ad noſtram 2. de appellat.* Scaccia *in tract. de appellat. qu. 17. limit. 26. num. 9.* Barboſ. *in votis deciſiuis canon. lib. 1. voto 4. num. 73.* & in Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 1. num. 6.*

Vlteriùs pro Clerico, qui in bello deceſſit oratio offerri 13
non poteſt, iuxta textum in *cap. quicumque 1. 23. qu. 8.* vtpotè quia non licet Clericis effundere humanum ſanguinem,
eorumq; officium eos reddit inhabiles ad pugnandum, tamquam inſtitutum ad diuinas laudes celebrandas, & potiùs
pro pace, & concordia orandum, *cap. ex multa in fin. de voto*, & aliis congeſtis comprobat Bellet. *diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſciplina Cleric. §. 18. num. 17.*

Pro delatione verò, & retentione archibuſetti breuioris 14
menſuræ duorum palmorum non minùs Clerici, quàm
laici, omneſque alii, cuiuſcumq; dignitatis, & præeminentiæ in Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico puniuntur grauiſſimis
pœnis etiam criminis læſæ maieſtatis, & rebellionis, ac inſuper excommunicationis latæ ſententiæ ex Bulla Pij IV. *in ordine 65. par. 1. Bullar.* & B. Pij V. 151. *par. 2. Bullar.* de
quibus Guazzin. *de confiſcat. concluſ. 13. ampliat. 88. num. 1.*
Farinac. *in tit. de var. crim. qu. 108. num. 52.* Bellet. *diſquiſit.*
Cleric. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 50. num. 5. vbi quòd ſub eiſ- 15
dem pœnis ex dicta Conſtitutione B. Pij V. prohibetur etiã
delatio pugionum, & cultellorum, & cuiuſuis alterius generis armorum breuioris menſuræ trium palmorum, exce-
ptis cultellis aptis ad incidendum panem, qui tamen eſſe 16
non poſſint maioris longitudinis vnius palmi, & ſine cuſpide, & vt vulgò dicitur *ſpontati*.

Sed in propoſito Bullæ Pij IV. quo ad retentionem archi- 17
buſettorum numquam vidiſſe mortis pœnam impoſitam,
quando indè aliud mali ſecutum non fuerit, ſed vt plurimũ
pœna pecuniaria, ſeu ad pecuniariam compoſitionem
reum admiſſum fuiſſe pro veritate teſtatur Farin. *in tit. de var. & diuerſ. crim. qu. 108. num. 44. in fin.* ſed quòd etiam
detinens archibuſettos puniatur pœnis expreſſis in dictis 18
Bullis, & quòd non poſſint per aliquos vendi, & ita in facto condemnatum fuiſſe in pœnam vitæ, & confiſcationis
bonorum inſignem pictorem, refert Guazzin. *in tract. de confiſcat. concluſ. 73. ampliat. 88. num. 10.*

Sed ad hoc, vt habeat locum pœna delationis paruorum 19
archibuſettorum neceſſe eſt, quòd pro parte fiſci fuerit concludenter probata paruitas menſuræ à ſtatuto, ſeu conſtitutionibus requiſita, quòd talia ſcilicèt archibuſetta ſint minora duorum palmorum intelligendo de canna ipſius ar-
chebuſij, adeò vt teſtes ſuper dicta parua menſura depo- 20
nentes per verbum *in circa* minimè probent, Farinac. *d. qu. 108. num. 54. & 55. & conſ. 28. num. 3. tom. 1.* vbi quòd proba-
tur per teſtem rationem reddentem de iudicio ſuo, cùm 21
agatur de re cadente ſub ſenſu corporeo, & non ſub iudicio
intellectus, Bertaz. *conſ. 461. num. 10. lib. 10. vbi num. 56.* ſub-
dit, teſtis deponens vidiſſe aliquem deferentem tormentum 22
breue, vel tormenticula breuia, & prohibita non probat,
Burſat. *conſ. 331. num. 28. in fin. & ſeqq. lib. 3.* Guazzin. *de confiſcat. concluſ. 13. ampliat. 88. num. 15. 16. & 17.*

Ceſſante verò dolo, quòd non puniatur delatio armo- 23
rum etiam archibuſettorum paruæ menſuræ, Bertaz.
conſ. 64. num. 11. & conſ. 173. num. 3. & 4. lib. 1. conſ. 308. num. 19. conſ. 461. num. 6. & conſ. 319. num. 8. & ſeqq. lib. 2.

lib. 2. Burſat *conſ. 77. num. 6. in fin. & num.* 13. cum aliis relatis
per Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. qu.* 108. *num.* 144. Sed
24 hæc limitatio difficillimè obtineret attentis præfatis conſti-
tutionibus Summorum Pōtificum, & aliorum Principum,
baodimentorum particularium ſimpliciter, & abſq; reſtri-
ctione prohibentium delationem præfatorum tormenticu-
lorum manualium.

25 Nemo tamen pro armorum delatione puniri debet, niſi
de ea aut confeſſus, aut conuictus fuerit, prout in aliis deli-
ctis, & hoc in iure nullam habere difficultatem, dicit Fari-
nac. *in tit. de var. & diu. crim. qu.* 108. *num.* 149.

26 Et vt conuictos quis dicatur de armorum delatione ſuffi-
ciunt depoſitione birruariorum, tamquam in leui delicto,
io quo etiam birruarij admittuntur ad teſtificandum,
præcipuè aliis non exiſtentibus, Decian. *tract. crim. lib.* 8.
cap. 4. *num.* 2. Marſil. *in pract. §. pro complemento num.* 44.
Baiard. ad Clar. *qu.* 82. *num.* 60. cum aliis adductis per Fari-
nac. *in tit. de var. & diu. crim. qu.* 108. *num.* 150. 151. *&*
num. 153.

27 Limitatur tamen, quòd hoc non procedat, quando pro
delatione armorum imponeretur aliqua pœna corporalis,
nempè cordæ, fuſtigationis præcipuè in publico, nam tunc
reſpectu grauitatis pœnæ etiam delictum graue reputatur,
& plenam probationem requirit, vt ſoli nuncio denuncia-
toris, ſeu birruario referenti aliquem inueniſſe cum armis
non credatur, cum huiuſmodi perſonis propter eorum
vilitatem nulla fides detur, Boſſ. *in tit. de denunciat.*
num. 10. *in fin. verſ. tutius tamen eſt*, Pariſ. de Puteo *de ſyndi-*
catu in verbo Nuncius cap. 2. *verſ. & prædicta intelligenda ſo-*
re mihi fol. mihi 241. Clar. *in pract. §. fin. qu.* 7. *verſ. habens igi-*
tur in fin. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 506. *num.* 15. &
tradunt alii Doctores congeſti per Farinac. *d. queſt.* 108.
num. 154.

28 Sublimitatur verò hæc regula, quando vltra dictum
birruariorum aliæ circumſtantiæ concurrerent, quæ Iudi-
cis animum moueant ad ſic credendum, Clar. *in pract. §. fin.*
qu. 7. *verſ. habes igitur in fin.* Et ſaltem hoc caſu birruariis eſ-
29 ſet credendum ad faciendum indicium ad torturam, ſi de
graui ageretur pœna, etiam ſi officiales, aut birruarij
eſſent plures, vel vnus, qui deponeret, Burſat. *conſ.* 331.
num. 44. Farinac. *conſ.* 100. *num.* 8. *& in prax. crim. in tit. de*
var. & diu. crim. qu. 108. *num.* 156. *in fin.* Vincen. de Franc.
dec. 379. *par.* 2.

30 Quęlibet autem iuſta cauſa, etiam leuis excuſat ab armo-
rum delatione, Bertaz. *conſ.* 173. *num.* 5. *& conſ.* 308. *ſub num.*
9. *& conſ.* 461. *num.* 5. Burſat. *conſ.* 77. *num.* 15. *in fin. & ſeqq.*
& conſ. 141. *num.* 44. Farinac. *in prax. tit. de pœn. temperan.*
qu. 90. *num.* 36.

31 Hinc eſt, quòd deferens arma ligata, ita vt cum illis ne-
mo offendi poſſit, non punitur pœna delationis armo-
rum, ſecundùm Doctores allegatos per Farin. *in tit. de var.*
& diu. crim. qu. 108. *num.* 83. *&* 84. vbi declarat hoc procede-
32 re, quando arma eſſent taliter ligata, vt ad offendēdum om-
ninò apta non eſſent, aut cum difficultate, ita vt non poſ-
ſint ad libitum deferentis diſſolui, aliàs huiuſmodi armo-
rum ligatio eſſet in fraudem ad effugiendam pœnam, quàm
propterea euitare non poſſet.

33 Vltra quod deferens arma prohibita ad effectum ſe de-
fendendi ab iniuria, vel inſulto ſibi facto, & vtens in caſu
licitæ defenſionis, non tenetur pœna delationis armorum,
etiam ſi talia arma non eſſent neceſſaria in tali defenſione,
cum ſufficiat quòd faciliùs, tutiùs, & ſecuriùs cum eiſdem
poſſit ſuam defenſionem facere, latè Cabal. *reſol. crim. caſ.*
62. *à num.* 1. *& per totum, & caſ.* 88. *num.* 8. Guazin. *de confi-*
ſcat. concluſ. 13. *ampliat.* 88. *num.* 20.

34 Conceſſa autem defenſione, quæ eſt de iure naturæ ne-
ceſſariò ſequitur, quòd eodem iure conceſſa cenſeantur ea,
quæ ſunt neceſſaria ad faciendam defenſionem, vt eſt ar-
morum vſus, adeò vt hoc caſu ceſſet ſtatutum, ſeu conſtitu-
tio prohibens armorum delationem, vt docet Cabal. &
Doctores per eum allegati *reſol. crim. caſ.* 88. *num.* 8.

35 Non tamen ligantur Clerici, & Eccleſiaſtici edictis Prin-
cipis, ſeu Magiſtratus ſęcularis promulgatis contra defere-
tes arma prohibita, nec pœnis ſiue afflictiuis, ſiue pecunia-
36 riis in eiſdem contentis mulctari, & multò minùs à familia
laica deprehenſi cum armis, eiſdem ſpoliari poſſunt, ſed pu-
37 niri debent per Iudicem Eccleſiaſticum, qui poteſt etiam
conſimili pœna à ſæculari ſtatuto animaduertere, & mul-
ctare Clericum, vt latè comprobat Beller. *diſquiſit. clerical.*
par. 2. *tit. de pœnis Cleric. §.* 30. *num.* 1. *&* 2. *per totum*, vbi re-
probatur Menoch. *de arbit. iudic. lib.* 2. *cent.* 4. *caſ.* 394. *num.*
33. contrarium tenens.

In quorum corroborationem emanauit infraſcriptum
decretum Sacr. Congreg. immunitatis *in vna Adiacen.* 18. 38
Martij 1631. in qua propoſita fuerunt infraſcripta dubia,
primò, *An curia ſæcularis poſſit in Eccleſia auferre arma ab*
illis, qui ibidem deferunt, etiam ſi ſint arma prohibita ab-
ſque licentia Epiſcopi. 2. *An curia ſæcularis poſſit abſq; au-* 39
ctoritate Epiſcopi à Clericis arma prohibita deferentibus au-
ferre. 3. *An huiuſmodi Clerici cum armis prohibitis reperti* 40
ab eadem curia ſæculari ſine licentia Epiſcopi ad carceres per-
duci poſſint, vt poſteà conſignentur curiæ Epiſcopali. 4. *An* 41
Epiſcopus poſſit licentiam dare abſolutè executoribus curiæ
ſæcularis, vt perſcrutentur an Clerici arma deferant, & 42
vt carcerent ſi repererint arma deferre. 5. *An conſtitu-*
tio laicalis quòd non poſſit contra quoſcumq; pro delatione ar-
morum prohibitorum procedi, niſi relatio fiat per Baroncel-
lum, & duos alios famulos ſeruandus ſit etiam quo ad Ec-
cleſiaſticos, de qua Sperel. *dec.* 127. *num.* 26.

Sacra Congregatio ſuper controuerſiis iuriſdictiona- 43
libus reſpondit. Ad primum, *Non poſſe*. Ad 2. *itidem non* 44
poſſe. Ad 3. *Non poſſe ſine licentia Epiſcopi*. Ad 4. *Poſſe Epiſco-* 45
pum licentiā dare ita tamen, vt ad carceres Eccleſiaſticas ſta- 46
tim conducantur, ſed non expedire, nec ipſum debere dare gene-
ralem. Ad 5. *Eccleſiaſticis ſuffragari huiuſmodi conſtitutio-* 47
nem tamquam eis fauorabilem, ſed Epiſcopum ſuper hoc pu-
blicare debere edicta familia ſuæ curiæ.

Et quòd ſatellites curiæ ſæcularis non poſſint armis ſpo- 48
liare confugientes ad Eccleſias, & loca immunia, etiam de
iure ciuili, adeſt clara diſpoſitio Theodoſij, & Valentiniani
Imperatorum *in l. pateant §. hos verò C. de iis, qui ad Eccle-*
ſiam confugiunt, ibi, *hos verè, qui templa cum armis ingredi*
audent, & ita paſſim cenſuiſſe Sacram Congregationem
Immunitatis patet ex declarationibus relatis per Iacob. Pi-
gnatel. *conſul. canon.* 166. *num.* 4. 5. 6. *&* 7. *tom.* 1. & per Spe-
rel. *dec.* 127. *num.* 26. *lib.* 2. & per Thom. del Bene *de immu-*
nit. Eccleſ. cap. 9. *dub.* 6. *ſect.* 3. *num.* 9. & per Ciarlin. *contro-*
uerſ. iur. cap. 15. *num.* 87. *lib.* 1. qui ad literam refert epiſto-
lam reſponſiuam Sacræ Congregationis Epiſcopo Regien.
& per Aldan. *in compen. canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 16. ſiqui-
dem ex priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ perſona con- 49
ſeruari debet in eo ſtatu, in quo erat tempore confugij,
cap. definiuit. 17. *qu.* 4. & in puncto Conſtitutionis Gregorij
XIV. tradit Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 13. *num.* 5.
& 6. Diana *reſol. moral. part.* 1. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ.*
reſol. 8.

Vndè prohibetur ſpolium, & extractio bonorum 50
illatorum à confugientibus ad Eccleſiam, niſi præcedat
ſpecialis facultas Sacræ Congregationis pro huiuſmodi ex-
tractione, tum ex diſpoſitione textus in *in cap. ſicut anti-*
quitus, & in cap. definiuit. 17. *qu.* 4. tum ex Bulla Gregorij
XIV. *de immunit. Eccleſ.* & ita paſſim cenſuiſſe Sacram
Congregationem Immunitatis deducitur ex reſolutioni-
bus congeſtis per Iacob. Pignatel. *conſult. canon.* 66. *num.*
6. *tom.* 1.

Adeò vt huiuſmodi licentia ab Epiſcopo concedi ne- 51
queat, pro vt generaliter non poteſt Iudici laico imparti-
ri facultas exercendi actus iuriſdictionales in Eccle-
ſia, vt latiſſimè comprobat Sperel. *dec.* 51. *à num.* 9. *cum*
plurib. ſeqq. tom. 1. & in puncto reprobato Ciarlino *loc. cit.*
in num. 77. *tradit in dec.* 127. *num.* 27. *tom.* 2.

Attento igitur ſtylo Sacræ Congregationis Immunitatis 52
non ſubſiſtunt tradita per Thom. del Bene *de immunit. Ec-*
cleſ. cap. 16. *dub.* 30. vbi relatis hinc indè ſententijs, *num.* 8.
firmat, quòd in ſpoliando reum confugientem ad Eccle-
ſiam armis, ſeu rebus alienis in eadem illatis requirenda
ſit licentia Prælati Eccleſiaſtici, quam præſtare recuſante
quòd poſſit Iudex laicus ad effugienda pericula præfa-
ta bona auferre, inhærendo Bullæ Gregorianæ conce-
denti extractionem in caſibus exceptis Epiſcopo indebitè
reluctante, quæ ratio licèt militet in caſibus exceptis, non
tamen extendi poteſt ad ſpolium rerum, quæ non excipiun-
tur in dicta Bulla, aliàs Sacra Congregatio ad ſe non aduo-
caſſet facultatem dandi licentiam huiuſmodi bona ex- 53

trahendi, in nihilo refragrante quòd huiuſmodi extractio non procedat per modum exercendæ iuriſdictionis, ſed per modum facti, & iuris naturalis defenſionis, in qua ratione malè ſe fundant DD. relati per Piguatel. *d. conſult*, 166, *num.* 8. & per Thom. del Bene *loc. cit. num.* 2.

ARGVMENTVM.

Clericus, an poſsit deſeruire laicis, & fungi officio Procuratoris, Aduocati, & Notarij. Clerico beneficiato interdictum eſt laicis inſeruire: Procuratoris, Aduocati, & Notarij officium exercere ſub pęna priuationis beneficij, in quibus autem caſibus ſupradicta exercere poſsit, & an valeant inſtrumenta rogata à Clericis diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus beneficiatus, aut in ſacris conſtitutus non poteſt laicis deſeruire.*
2 *Poteſt eſſe factor pro minoribus, orphanis pauperibus, & pro rebus Eccleſiaſticis.*
3 *Clericus regulariter non poteſt exercere officium Procuratoris, & Aduocati.*
4 *Prout nec etiam Epiſcopus.*
5 *Nec etiam Monachi, & Canonici Regulares, niſi pro rebus eorum Monaſterij.*
6 *Amp. vt regula procedat etiam in criminalibus.*
7 *Ad rei defenſionem controuertitur inter DD. ſed tutius eſt, vt ſe abſtineant.*
8 *Clerici non poſſunt diſcere leges ciuiles.*
9 *Lim. 1. vt publicè Clerici non poſſint dare operam legibus ciuilibus, ſecùs priuatim.*
10 *Lim. 2. ſi ante Clericatum legibus ciuilibus operam dederint, cum poſt poſſint lauream doctoratus conſequi.*
11 *Lim. 3. de licentia Summi Pontificis.*
12 *Clerici in Romana Curia Procuratoris, & Aduocati officio funguntur, & leges ciuiles audire poſſunt, num. 13.*
14 *Clericus in cauſa Eccleſia poteſt eſſe Aduocatus, & Procurator.*
15 *Necnon in cauſa propria, & pro miſerabilibus perſonis.*
16 *Et in cauſa ſuorum conſanguineorum etiam coniunctione ſpirituali, num. 17.*
18 *Et etiam ſi ex charitate, & non cauſa lucri.*
19 *Etiam ſi aliter ſuis neceſſitatibus conſulere non poſſit.*
20 *Et etiam coram Iudice Eccleſiaſtico.*
21 *Clericus in minoribus non habens beneficium Eccleſiaſticum poteſt aduocare, & procurare etiam coram Iudice laico.*
22 *Clericus abſque periculo irregularitatis poteſt dare conſilium in genere in criminalibus.*
23 *Amp. etiam ſi ſint conditores legum reis imponentium pœnam mortis.*
24 *Clericus, & Religioſi non poſſunt eſſe Notarij, etiam ſi eſſent Notarij, ante ſuſceptum ordinem, & ingreſſum in Religionem, ſub pœna priuationis beneficiorum.*
25 *Si Clericus in minoribus non habeat beneficium ſufficiens ad ſui ſuſtentationem.*
26 *Secus in ſacris, qui ſi non habeant beneficium in foro Eccleſiaſtico poſſunt eſſe Notarij.*
27 *In cauſa hæreſis Clericus, & Religioſus poteſt eſſe Notarius.*
28 *Ad fauorem ſuæ Eccleſiæ Clerico permittitur inſtrumentum conficere.*
29 *Clericus licèt non poſſit eſſe Notarius, inſtrumenta tamen ab eodem confecta tenent. Contrar. num. 30. Declara, vt in num. 31. & 32.*
33 *Clericus, & Religioſus poteſt publicare ſua inſtrumenta confecta ante Clericatum, & Monacatum de licentia ſuperioris, num. 34.*
35 *Parochus poteſt eſſe Notarius quo ad vltimas voluntates tantùm ad pias cauſas.*
36 *Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus de iure canonico valet etiam quo ad cauſam profanam.*

DECISIO XL.

Ampliando materiam præcedentis deciſionis, alia traditur concluſio, quòd Clericus beneficiatus, aut in ſacris conſtitutus nõ poteſt deſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negocijs peragendis, & ſic neq; miniſter, ſiue factor laicorum Clericus eſſe poteſt, eſt textus in *cap. credo* 21. *q.* 3. *cap. peruenit, & per totam dicta* 21. *q.* 3. *cap. Sacerdotib. ne Cleric. vel Monac.* vbi Abb. & communiter Canoniſtæ, eſt etiam textus *in §. aliud autem in Auth. de Sacroſanct. Epiſcop.* Montemaran. *in ſua pract. Epiſcop. cap.* 77. *n.* 18. vbi quòd Clericus non poteſt exercere officium maioris domus alicuius Principis, latè Diaz *in prax. crim. canon. cap.* 57. *in verbo Miniſtri laicorum*, ibique Ignatius Lopez. *lit.* B. 1
Farin. *p.* 1. *fragment. crim. in verbo Clericus num.* 183. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina Clerical.* §. 21. *num.* 32. vbi in fine excipit quòd pro minoribus, orphanis, aut pauperibus, aut pro rebus Eccleſiaſticis Clericus poſſit eſſe factur, ex *cap. peruenit* 86. *diſt. cap. decreuit* 88. *diſt. cap. peruenit, cap. credo* 21. *qu.* 3. 2

Hinc eſt, quòd regulariter Clericus non poteſt exercere officium aduocati, aut procuratoris, quia opprobrium eſt Clericis forenſium diſceptationum ſe peritos oſtendere, *cap. Sacerdotib. ne Cleric. vel Monac.* vbi Innoc. & Abb. *cap.* 1. *de poſtulando*, ibique gloſ. *in verbo ſæcularibus, cap. fin. eod. tit.* ibique communiter omnes Canoniſtæ Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 57. *in verbo Miniſtri laicorum num.* 1. *& ſeqq.* Farinac. *p.* 1. *fragment. crim. in verbo Clericus num.* 186. Nicol. *in ſuis floſculis in verbo Clericus num.* 10. vbi quòd Clerici non poſſunt patrocinari, ſed benè domi ſcribere abſque ſalario ex Sacra Congregatione Concilii, *& in verbo poſtulare num.* 2. Gauant. *in Enchirid. ſeu manuale Epiſcoporum in verbo Clericus num.* 58. *& ſeqq. & ibidem in addition. num.* 1. *& ſeqq.* 3

Quod procedit multò magis in Epiſcopis, *cap. te quidem* 11. *qu.* 1. *cap. prælatum* 88. *diſt. in cap. Epiſcopus il* 1. 14. *qu.* 5. *cap. denique* 21. *quæſt.* 3. *& per totam*, Redoan. *in tract. de ſpolio qu.* 2. *num.* 18. 4

Pariter etiam ſibi locum vindicat in Canonicis Regularibus, Monachis, aliiſq; Religioſis, qui contemptis ſæculi illecebris ſe Altiſſimo manciparunt, niſi fortè procurent, ſeu aduocent in vtilitatem, & ad tuendas res, bona, & iura Monaſterio competentia, præuia tamen præcedente ſuperioris licentia, cum Religioſus non ſit ſui iuris, nec velle, aut nolle habeat, ad textum in *cap.* 2. *& ibi gloſ.* & communiter ſcribentes extra de poſtulando, *gloſ. in cap.* 1. *in verbo ſtipendijs, verſ. de regularibus eod. tit. cap. Monachi* 16. *quæſt.* 1. Farinac. *p.* 1. *fragment. crim. in verbo Clerici num.* 190. egregiè Redoan. *de ſpolio q.* 2. *num* 22. *verſ. Religioſi vero, & num.* 27. *per tot.* vbi declarat, quando cauſa dicatur ſpectare ad Monaſterium. 5

Quæ attendenda ſunt non ſolùm in ciuilibus, ſed etiam multò magis in criminalibus, per textum in *cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi, & in cap. his à quibus* 23. *qu. vltima gloſ. in cap.* 1. *in verbo ſtipendijs verſ. quia in criminalibus extra de poſtulando*, ad defenſam verò 6
licèt inter DD. contrauertatur tutius tamen eſt, vt ab huiuſmodi aduocatione, & procuratione ad rei defenſionem ſe abſtineant, vt ex Redoan. *in tract. de ſpolio qu.* 2. *num.* 26. tradit Farinac. *dicta par.* 1. *fragment. crim. num.* 189. 7

Hinc eſt, quòd Clerici non poſſunt dare operam, ſeu audire, & diſcere leges ciuiles, aut phyſicam ſub pęna excommunicationis, & aliis ſtatutis per Alex. III. in Concil. Turonen. relat. *in cap. non magnoperè ne Clerici, vel Monachi*, qui textus licèt loquatur de Religioſis, tamen eius diſpoſitio etiam ad Clericos beneficium habentes, & ad presbyte- 8

ros

roſextendi voluit Honorius III. vt in cap. ſuper ſpecula tit.
eod. vbi communiter ſcribentes Diaz. in pract. crim. canon.
cap. 59. in verbo, ac legem num. 1. ibique Ignatius Lopez.
in addition. lit. A. Albertus Trot. in tractat. de vero, & per-
fecto Clerico cap. 35. lib. 2. Petrus à Planc. in Epit. delictor.
lib. 1. cap. 26. n. 6. verſ. à Sacerdotibus.

9 Tripliciter tamen limitatur ſupradicta concluſio, primò
quòd Clerici, & Religioſi non poſſint dare operam legi-
bus Cæſareis publicè, ſecus priuatim, & intra domeſticos
parietes, vt meliùs canonica decreta percipiant, cum cano-
nes magna ex parte iuri ciuili coniuncti ſint, adeò vt non
poſſit quis iudiciorum practicam benè cognoſcere niſi in
vtroque iure, tum Cæſareo, tum Pontificio verſatus ſit, vt
ex Lopez ad Diaz. loco cit. tradit Farinac. in par. 1. fragment.
crim. in verbo Clericus num. 207.

10 Limitatur 2. vt non procedat quando quis ante clerica-
tum iuriſprudentiæ ciuili operam dedit, quia poſt clerica-
tum aſſumptum non interdicitur ad Doctoratus gradum
in eodem iure promoueri, ne incaſſum laborauerit, & do-
ctoralis laureæ prærogatiua, & ornamento priuetur, vt ex
Calderin. Nauar. & Lopez ad Diaz demonſtrat Farinac. par.
1. fragment. crim. num. 208.

11 Limitatur 3. de Licentia Summi Pontificis, cuius vigore
Cæſareo Iuri Eccleſiaſtici operam dare poſſunt, vt Romæ
Curiæ Stylus recepit, Lopez ad Diaz in pract. crim. canon.
cap. 59. lit. A. verſ. ſolus tamen Romanus Pontifex, cum alijs
relatis per Farinac. loco citato num. 206.

12 Ac proindè in Romana Curia ob multiplicitatem cauſa-
rum in cauſis in eadem vertentibus conſuetudine rece-
ptum eſt, vt etiam pro alijs, & alieno nomine Clericus li-
tiget, & Procuratoris, & Aduocati officio fungatur, Bar-
13 boſ. de Iure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 40. num. 88. Gauant. in
Enchiridion, ſeu Manuale Epiſcoporum in verbo Clericus, in
addit. num. 4. vnde non obſtante Conſtitutione Honorij
III. Leo X. Clericis abſque nullius pœnæ incurſu in ſtudio
Vrbis leges audire conceſſit, vt ex eiuſdem Bulla 4. §. ca-
terum, quia ex ordine Bullar. Cherub. tom. 1.

14 In multis autem caſibus permittitur Clericis Aduocati,
& Procuratoris officium exercere, nempe primò in cauſa
Eccleſiæ, vt probat textus in cap. 1. & cap. fin. de poſtulando,
vbi communiter DD. Redoan. de ſpolio quaeſt. 2. num. 19.
20. ad fin. & num. 22. verſ. & quia, Ignat. Lopez in addit.
ad Diaz. in practic. crim. canon. cap. 57. lit. A. verſ. ſecundus
caſus eſt, & verſ. ſeq. Farinac. par. 1. fragment. crim. in verbo
Clericus num. 194. Barboſ. de Iure Eccleſiæ lib. 1. cap. 40.
num. 86. Gauant. in Enchirid. ſeu Manual. Epiſcop. in ver-
bo Clericus in addit. num. 2. Nicol. in ſuis Floſcul. in verbo po-
ſtulare num. 2.

15 Secundò in cauſa propria, & pro miſerabilibus perſo-
nis, ad textum in cap. fin. de poſtulando, ibique gloſ. in verbo
pro ſe ipſo, ibique communiter DD. omnes Redoan. di-
cta quaeſt. 2. num. 19. & 20. verſ. Diaconi verò, Ignat. Lo-
pez loco cit. in 6. & 9. caſu, Farinac. loco cit. n. 196. & 198.
Barboſ. vt ſupra relat. ſub num. 86. Gauant. vt ſupra num. 2,
Nicol. vt ſupra num. 2.

16 Tertiò in cauſa ſuorum conſanguineorum, & coniun-
ctorum, inſtante tamen neceſſitate, vt ſi aduerſarij ſint ni-
mis potentes, & ipſius clerici coniuncti habere non poſſint
æquè idoneum, bonumque aduocatum, cap. fin. ibique gloſ.
in verbo pro ſe ipſo, & communiter Canoniſtæ. Redoan. de
ſpolio quaeſt. 2. num. 19. Ignat. Lopez ad Diaz. in prax. crim.
canon. cap. 57. lit. A. in 7. caſu, Farinac. loco cit. num. 199.
Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 40. num. 87. Nicol. in ſuis
Floſcul. in verbo poſtulare ſub num. 2. Gauant. in manual. in
17 verbo Clericus in addit. num. 3. vbi extendit etiam in cauſa
coniunctorum coniunctione ſpirituali; ex Barboſ. quem
allegat.

18 Quartò non ſolùm quando Clericus non cauſa lucri, ſed
ex charitate deſumat motiuum aduocandi, & procurandi,
vt ex Cepol. conſ. crimi. 4. & ex Ignat. Lopez dicta lit. A. in
9. caſu, tradit Farinac. dicta par. 1. fragment. crim. n. 201.

19 Verùm etiam quando Clericus neceſſitate cogente ad con-
ſulendum ſuis neceſſitatibus, cauſidici munus aſſumeret,
vt ſubdit ibidem Farinac. num. 202. Gauan. loco cit. ſub num.
7. ex allegatis per Redoan. de ſpol. quaeſt. 2. num. 22. in fin.
& num. 23. in fin. & 24. in prin. Barboſ. vt ſupra num. 90.
& 91.

Inſuper coram Iudice Eccleſiaſtico non prohibetur Cle- 20
ricus eſſe Procurator, vel Aduocatus, ſecundum Cepol.
conſ. crimi. 21. num. 5. & ſeq. Redoan. de ſpol. q. 2. num. 20. in
fin. verſic. vnde apparet, & n. 21. & 22. Lopez ad Diaz. in
pract. crim. canon. cap. 57. lit. A. in 5. caſu, Farinac. proxi-
mè alleg. n. 197.

Clericus verò in minoribus conſtitutus non habens be- 21
neficium poteſt eſſe Procurator, & Aduocatus etiam co-
ram Iudice ſæculari, vt probare videtur textus deſumpto
argumento à contrario ſenſu in cap. 1. de poſtulando ibique
gloſ. in verbo ſtipendijs, Redoan. dicta quaeſt. 2. num. 24. &
25. Farinac. vbi ſupra num. 193. Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 1.
cap. 40. num. 90. & 91. Gauan. in Manual. Epiſcop. in verbo
Clericus in addition. num. 7.

Poteſt vlterius Clericus etiam abſque periculo irregula- 22
ritatis dare conſilium in genere in criminibus, puta dicen-
do furtum perpetrantes hac pœna mulctantur, adeout con-
ſulentis opera potius fungatur, quàm ſuggerentis, propte-
rea neque irregularitas incurritur per Clericos, ſi tam-
quam conſiliarij interueniant cum Principe in condendis
legibus pœnam mortis malefactoribus ſtatuentibus, Couar.
var. reſol. lib. 2. cap. 20. num. 10. verſ. tertio, Diaz. in pract.
crim. canon. cap. 64. num. 3. Lopez ad eundem in cap. 102.
verſ. item tunc, & docent alij relati per Bellet. par. 2. diſqui-
ſit. Cleric. in tit. de diſciplina clerical. §. 5. num. 24. & num.
25. vbi quòd neque incurrant conditores legum quamuis
ſint clerici habentes iuriſdictionem temporalem, licèt à 23
Iudicantibus iuxta dictas leges reis imponatur pœna mor-
tis, & ipſi irregulares efficiantur, tum quia huiuſmodi le-
gum conditores non intendunt homines occidere, ſed eos
arcere à malo timore pœnarum, adeout non præbeant pro-
ximam, ſed remotam cauſam, ex Archidiac. Præpoſ. Sylu.
D. Anton. & Couar. quos allegat.

Clericis pariter præcipuè Sacerdotibus, aut in ſacris or- 24
dinibus conſtitutis, & alijs Religioſis, & Monachis regula-
riter prohibitum eſt notariatus officium exercere, etiam ſi
ante ſuſceptum ordinem, vel ingreſſum in Religionem
eſſent notarij, ſub pœna priuationis beneficiorum, vt de-
creuit Innocentius III. in cap. ſicut ne Cleric. vel Monach.
vbi communiter omnes Canoniſtæ Diaz. in pract. crim. ca-
non. cap. 58. in verbo Tabellionatus num. 1. in prin. Redoan.
de ſpolio quaeſt. 2. num. 34. Farinac. in p. 1. fragment. crim. in
verbo Clericus num. 212. vſque ad 17. Barboſ. de iure Eccle-
ſiaſtico lib. 1. cap. 40. num. 92. Gauant. in Manual. Epiſcop.
in verbo Clericus in addition. num. 8. & expreſsè eiſdem pro-
hibetur in bandimentis Archiuij Eminentiſs. DD. Card. Ca-
merarij in §. 42. in ſtatu Eccleſiaſtico.

Quòd ſi Clericus non habeat beneficium, vel parui red-
ditus non ſufficientis ad eius ſuſtentationem, nec habeat 25
aliunde, vnde ſibi victum quærere valeat, non prohibetur
eſſe notarius, dummodò ſit in minoribus, ſecus autem in
ſacris, ſi vellet Notarij officium exercere in foro ſæculari,
& in negocijs ſæcularibus, licèt hoc caſu poſſet exercere in
foro Eccleſiaſtico, & in cauſis Eccleſiaſticis, Barboſ.
de iure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 40. num. 92. 98. & 101. latè
Couar. pract. quaeſt. cap. 19. num. 8. in prin. in 1. 2. 3. & 4.
concluſ. cum alijs per Farinac. in par. 1. fragment. crim. in
verbo Clericus n. 221. & 223. Gauant. in manual. Epiſcop. in
verbo Clericus in addition. à 8. vſque ad 11.

Clerici verò ſiue in ſacris, ſiue in minoribus conſtituti
beneficium Eccleſiaſticum habentes non poſſunt eſſe nota- 26
rij etiam in foro Eccleſiaſtico, beneficium non habentes
poſſunt etiam ſi ſint Sacerdotes, Couar. pract. quaeſt. cap.
19. num. 8. in prin. verſ. quaſi ea ſit recentior ſententia, Ho-
ſtien. in cap. ſicut num. 1. verſ. ſecunda ratio, & verſ. vnde
forſan ne Cleric. vel Monach. ibique Abb. num. 7. Diaz. in
pract. crim. canon. cap. 58. in verbo tabellionatus num. 1. &
ibi Lopez. in addition. lit. D. in verbo beneficiati, & latè di-
ſcuſſa materia referendo hinc inde opiniones tradit Fari-
nac. à num. 224. vſque ad 234. in cit. p. 1. fragment. crim. in
verbo Clericus.

In cauſa hæreſis Clericus poteſt eſſe Notarius, & etiam
Religioſus, qui ante ingreſſum Religionis erat Notarius, 27
vt deducitur ex conſtitutione Clementis IV. relata
in cap. vt officium §. ad conſcribendas de hæret. in 6. vbi ad-
notauit gloſ. in verbo verum quia verſ. ſed verum, & verſ.
ita quod Archidiac. num. 9. in verbo teneri, Franc. num. 2.

verſ.

verſ. tertio nota, Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 20. num.*
47. & cap. 24. num. 25. & cap. 34. num. 8. Farinac. *par. 1. frag-*
ment. crim. in verbo Clericus num. 228. Franciſcus Marchus
dec. 194. num. 3. p. 2. Barboſ. *de iure Eccleſia lib. 1. cap. 40. n.*
94. & 97. Gauant. *in Manual. Epiſcop. in verbo Clericus in*
addit. num. 2.
28 Prout etiam ad fauorem ſuæ Eccleſiæ Clerico permitti-
tur inſtrumentum conficere, vt ex Io. Andr. Anton. de
Butr. Iaſ. tradit Rom. *ſingular. 351. verſ. tu ſcis, & num. 2.*
ibique Adden. Matheſil. *ſingul. 87. incip. nota ſingulare di-*
ctum, & ibidem in additionem Farinac. *par. 1. fragmen. crim.*
in verbo Clericus n. 236.
29 Declaratur principalis concluſio, vt licèt Clerico ſit in-
terdictum Tabellionis officium exercere; inſtrumenta ta-
men ab eo confecta teneant, vt de communi teſtatur Couar.
pract. quæſt. cap. 19. num. 8. verſ. quòd ſi Sacerdos, Diaz. *reg.*
657. ſub verſ. limita nouem modis, Federic. de Sen. *conſ. 293.*
col. fin. verſ. Item poſſet forſan, Dec. *conſ. 17. num. 2.* & tradit
30 Bartul. *in l. vniuerſos C. de Decurion. lib. 10.* licèt contra-
rium doceat Anton. de Butr. *in cap. ſicut num. 2. de fide in-*
ſtrum. Dec. *conſ. 494. num. 11. & 13. verſ. ſecundo non obſtat,*
& ſeq.
31 Pro concordia diſtinguendum eſt, vt prima opinio pro-
cedat antequam Clerico interdictum fuerit exercere offi-
cium tabellionis. Secunda verò poſtquam clerico prohibi-
tum fuit ne amplius officium Tabellionatus exerceat, & ſe-
cundùm aliquos dummodò dicta prohibitio ad populi no-
titiam deueniat, nempè, ſi fuerit publicata, aliàs populi igno-
rantia cum præſumatur probabilis, huiuſmodi prohibitio
alijs nocere non debet ad effectum inualidandi dicta inſtru-
menta, vt tradunt Doctores plenè relati per Farinac. *par.*
1. fragment. crim. in verbo Clericus num. 240. & 241. cum
32 *duobus ſeqq.* in quibus recenſet aliorum Doctorum ſenten-
tiam firmantem, quòd ad inualidanda inſtrumenta à Cleri-
co rogata, vltra interdictionem, ſeu poſt interdictum re-
quiratur, vt Clericus fuerit etiam excommunicatus.
33 Poteſt tamen Clericus inſtrumenta rogata ante clerica-
tum publicare, ſicuti poteſt etiam Monachus, ad euitan-
dum maximum præiudicium, quod partibus redundaret,
ſi ob inualiditatem præfatorum inſtrumentorum, eorum
credita, & conuentiones aliter probari non poſſent, Diaz.
in prax. crim. canon. cap. 58. in verbo Tabellionatus num. 3.
34 vbi tamen quòd requiratur licentia Superioris, ibique
Ignatius Lopez *in addition. lit. E. in verbo poterunt comple-*
re, Muttemaran. *in pract. Epiſcop. cap. 77. num.* 16. Couar.
pract. quæſtion. cap. 59. num. 8. verſ. tamen ſi, cum alijs con-
cordantibus adductis per Farinac. *loco citato num.* 235.
35 Parochus tamen, & alij poſſunt fungi munere Notarij
quoad vltimas voluntates tantùm ad pias cauſas in ſtatu
Eccleſiaſtico, vt expreſsè diſponunt *Bandimenta Archiuij*
Eminentiſſimi D. Cardinalis Camerarij emanata de anno
1668. de menſe Nouembris die 20. in §. 42. verſ. Sì ricorda à
36 *Preti*. Et de iure canonico teſtamentum factum coram
Parocho, & duobus teſtibus valet tam ad pias cauſas, quàm
ad prophanas cauſas, *iuxta Textum in cap. cum eſſes, & in*
cap. relatum de teſtam. Canalerius *deciſ. 497. num.* 3. Rot.
deciſ. 556. num. 6. part. 4. tom. 3. & deciſ. 126. num. 2. par. 6.
in recent. de qua materia latiùs alibi dixi.

Clericus exercens ſordidas artes, quando, de qua pœna puniatur.

ARGVMENTVM.

CLericus exercens ſordidas artes arbitraria pœna mulctatur; exercens verò Macellum, vel Tabernam deponitur, & gaudere non debet priuilegio Fori, poſtquam legitimè monitus fuerit. Venatio, & Piſcatio, an eiſdem permittatur, materia explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non prohibetur aliquod artificium facere, ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem, & n. 2.*

3 *Ampl. vt liceat Clericis ex artificio lucrari, etiam ſine neceſſitate.*

4 *Declara procedere, dummodò Clericus ſine auaritia nota, & ſine ſcandalo artificium faciat.*

5 *Clericus exercens Macellum, & Tabernam, non gaudet priuilegio Fori, & deponitur.*

6 *Ampl. procedere etiam ſi prædicta exerceret, non ob propriam vtilitatem, ſed Domini.*

7 *Ampl. etiam ſi Clericus non continuè, ſed interpolatè talia exerceret.*

8 *Clericus exercens non Macellum, & Tabernam, ſed alias ſordidas artes, pœna arbitraria plectendus eſt.*

9 *Clericus Ioculator, Hiſtrio, & Scurra, ſi per annum has artes exercuerit, ipſo iure caret omni priuilegio Clericali, ſi breuiori tempore, tertio monitus, eandem pœnam incurrit.*

10 *Declara, vt annus ad hunc effectum debeat eſſe continuus.*

11 *Et hanc pœnam habere locum etiam aduerſus Clericos in Sacris conſtitutos.*

12 *Clericus non amittit priuilegium Clericale propter exercitium Macelli, vel Taberna, niſi prius monitus.*

13 *Et monitio debet eſſe ſpecialis, & perſonaliter executa, ſi poteſt, alias ſufficit domi dimiſſa copia, vel etiam per affictionem, num. 17.*

14 *Sed quod etiam ſufficiat monitio generalis præcipuè facta in Synodo, & n. 15.*

16 *Monitio tamen regulariter debet eſſe trina, vel vnica concepta cum tribus internallis.*

18 *Clericus exercens Macellum, vel Tabernam per ſe ipſum incurrit pœnam, ſecus ſi per interpoſitam perſonam.*

19 *Quo caſu alia pœna arbitraria puniri debet, ſecùs ſi faciat neceſſitate ductus, num. 20.*

21 *Clericus in Sacris, & in Minoribus Beneficiatus, non poteſt exercere Chirurgiæ officium.*

22 *Et exercens incurrit irregularitatem.*

23 *Amplia etiam non ſecuta morte, aut membri mutilatione.*

24 *Acquiſita per Clericum ex medicina dicuntur illegitimè acquiſita.*

25 *Medicinæ ſtudium eſt Clericis interdictum.*

26 *Venatio clamoſa in ſyluis prohibita eſt Clericis:*

27 *Epiſcopus, & Clerici in Sacris, & in Minoribus venatores, quomodo puniantur, & num. 28.*

29 *Venatio quando Clericis eſt permiſſa.*

30 *Venatio regulariter non eſt prohibita.*

31 *Piſcatio omninò Clericis permittitur.*

32 *Piſcatio in aliquibus ſolemnitatibus Clericis prohibetur.*

DECISIO XLI.

QVoad ſecundam partem dubij in præcedenti deciſione
propoſiti, ſcilicet quando, & qua pœna puniatur
Clericus exercens ſordidas artes, alia traditur iuris regula, 1
quòd licèt Clerico non prohibeatur aliquod artificium fa-
cere etiam manibus proprijs operando, prout viliſſimæ per-
ſonæ operari ſolent, vt ſe ſuoſque alat, ſi aliter commodè
prouidere nequeat, dummodò honeſtè ſine mendacio, &
periurio, moderato pretio huiuſmodi faciat, & nihil ſordi-
dum in hoc committat, *cap. 1. ne Cleric. vel Monach. cap.*
numquam de conſecrat. diſt. 5. cap. clericus il 1. & il 2. 91. di-
ſtinct. cap. 1. 21. quæſt. 1. Alex. de Neuo *conſ. 60. num. 5. in*
fin. Vgolin. *de effic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 18. num. 1.*
verſ. ex ipſo tamen, & num. 2. Federic. de Sen. *conſ. 207.*
Zabarell. *in cap. fin. de vit. & honeſtat. cleric.* Genuen. *in*
prax. Archiepiſcop. Neap. cap. 63. n. 2. & 3. vbi quòd etiam
abſque neceſſitate lucrari poteſt ex honeſto artificio, Fari-
nac. *p. 1. fragment. crim. in verbo Clericus num. 164.* latè
Redoan. *de ſpol. Eccleſiaſtic. quæſt. 2. num. 2. & ſeq.* vbi com- 2
probat Clericis artificia non ſolùm non eſſe prohibita, ſed
etiam eſſe de præcepto, vt ſic manibus proprijs operando
abſque otio omnium malorum cauſa tempus terant, & ad
hoc adducit etiam Theologorum, & Sanctorum Patrum
plures concordantes ſententias, & ſequitur *num. 56. poſt*
num.

Digitized by Google

*num.*23. 36. *& num.*42. *verſ. ex artificio*, Mootemaran. *in*
3 *prax. Epiſcopal. cap.*77. *num.*2. *& num.*3. ampliat, quòd li-
ceat clericis ex artificio lucrari, etiam ſine neceſſitate, *&*
4 *n.* 10. *&* 11. vbi de magis communi, dummodò tamen
Clericus artificium non faciat cum ardenti auaritiæ nota,
& ſcandalo, & dummodò à diuinis noo retrahatur, vt
animaduertit idem Redoan. *dicta quaſt.* 2. *num.* 5. 8. *&*
num 36.

5 Non tamen exercere poteſt ſordidas artes, vnde Clericus
exercens macellum, vel tabernam, aliaſque ſimiles inde-
centes artes gaudere non debet priuilegio fori, habetur in
Clement. 1. *de vita, & honeſt. Cleric.* vbi quòd clericale
priuilegium amittit, vt etiam dicit Diax. *in pract. crim. ca-*
*non. cap.*69. Fnller. *ead. pract. crimin. canon. cap.*33. *num.*
28. vbi quòd deponitur, per textum quem allegat *in cap. nul-*
lo 44. *diſt.* Montemaran. *in ſua prax. Epiſcopal. cap.*77. *num.*
15. *verſ. item clericis*, Menoch. *de arbitar. quaſt. lib.* 2. *caſ.*
412. *num.* 1. *& ſeq.* Farinac. *par.* 1. *fragment. crim. in verbo*
6 *Clericus num.* 127. *& num.*128. ampliat hoc procedere
etiam ſi clericus ſupradicta exerceret non pro vtilitate pro-
pria, ſed domini: cum non habeatur reſpectus ad eum, cuius
7 intereſt, ſed ad ſorditatem officij, & *num.* 129. ſobdit
ſupradictam pœnam locum ſibi vindicare etiam ſi clericus
non continuè, ſed per lucida interualla talia officia exer-
ceret, ex Diaz. *in pract. crim. canon. cap.*69. *num.*1. *in fin.*

8 Clericus verò non exercens macellum, vel tabernam,
ſed alias ſordidas artes, vt ſi eſſet cuſtos balneorum, munda-
tor cloacharum, arbitraria pœna plectendus eſt, attenta
qualitate perſonæ, & ſordidæ artis, & temporis diuturnita-
te, qua in vili arte verſatus fuit, Diaz. *in pract. crim. canon.*
*cap.*69. *num.*5. ibique Ignat. Lopez. *in addit. lit. C.* Me-
noch. *de arbitrar. quaſt. lib.*2. *caſ.*412. *num.*15. & de verio-
ri teſtatur Farinac. *par.*1. *fragment. crim. num.*131. quidquid
dicat Foller. *in pract. crim. canon. cap.*33. *num.* 28. *in prin-*
cip. vbi qooad pœnam æqoiparat alias inhoneſtas artes, &
ſordida exercitia, Ipſius Macelli, & Tabernæ exercitio.

9 Prout etiam Clericus ioculator, hiſtrio, & ſcurra ſi per
annum has ignominioſas artes exercuerit ipſo iute careat
omni priuilegio clericali, ſi autem breuiori tempore, tunc
ſi tertiò monitus oon reſipuerit eamdem pœnam incurrit,
iuxta textum *in cap* 1. *de vita, & honeſt. cleric. in* 6. Diaz.
*in pract. crim. canon. cap.*68. *num.*3. *verſ. & vide*, Corrad.
*in pract. in tit. de inquiſit. num.*8. *in* 6. *fallen.* Boſſ. *de foro*
*competen. num.*139. *& num.* 140. Auſer. *in Clement.* 1. *de*
offic. ordinar. in 1. *regul. in* 12. *fallen.* Decian. *tract. crim. lib.*
4. *cap.*9. *num.*86. Farinac. *in tit. de inquiſit. quaſt.*8. *num.* 97.
*& in par.*1. *fragment. crimin. num.*132.

10 Tempus autem vnius anni à lege præfixum intelligitur
debere eſſe continuum, adeò vt ſi in diuerſis menſibus di-
uerſorum anoorum, qui ſimul coaceruati iotegrum an-
num conſtituant Clericus prædictas artes exercuerit, oon
haberet locum huiuſmodi pœna amiſſionis priuilegij fori,
ſecundùm Ioaon. Monachum, Archidiac. Ioann. Andr.
Anchar. *in cap.*1. *de vita, & honeſt. clericor. in* 6. quos ſe-
quitur Diaz. *in pract. crim. canon. cap.*66. *num.*2. *verſ. annus*
autem, ibique Ignat. Lopex. *in addit. lit. A.*

11 Hanc autem pœnam habere locum etiam aduerſus cleri-
cos in ſacris conſtitutos, de magis communi opinione do-
cet Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 68. *num.* 3. reprobando
contrarium tenentes, Decian. *in tract. crim. lib.*4. *cap.*9.
*num.*86. Farinac. *in tit. de inquiſit.* q.8. *num.*97. *in fine*, *& in*
*par.*1. *fragm. crim. in verbo Clericus num.*135.

12 Priuilegium tamen Clericale propter exercitium Taber-
næ, vel Macelli Clericus non amittit niſi prius monitus ad
deſiſtendum à tali exercitio, & ſpreta monitione deſiſtere
noluerit, vt deducitur *Clement.* 1. *de vita, & honeſt. Cleri-*
cor. vbi notant communiter ſcribentes.

13 Huiuſmodi tamen monitio, ad hoc, vt afficiat, debet
eſſe ſpecialis, & perſonaliter executa aduerſus Clericum
præfatas artes exercentem, cum einſdem nominis expreſ-
ſione, vt exigitor, vbi agitor de pœna inferenda, probat
Gloſ. in Clement. 1. *de vit. & honeſt. cleric. in verbo nomina-*
tim, ibique etiam Ancharan. Boniſac. Imol. & alij quos
refert Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 69. *num.* 2. *in princ.*
Ignat. Lopez *ibid. in addition. lit. B.*

14 Sed quòd etiam monitio generalis contra omnes clericos
promulgata habeat vim ſpecialis nominationis, & ſufficiat
præcipuè facta io Synodo, vt de communi teſtatur Alex. de
Neuo *conſ.*60. *num.*14. Foller. *in pract. crim. canon. cap.*33.
num. 28. *in fin. verſ. & monentur omnes*; mooitio enim 15
facta ab Epiſcopo in Synodo, etiam ſi ſit vnica, & genera-
lis, dummodò expreſſè contineat pœnam priuationis priui-
legij clericalis exuberat, ſecundum Hoſtien. *in ſum. ne Cle-*
ric. vel Monach. §. *quæ ſunt permiſſa in fin. verſ. ego intelligo*,
idem Hoſtien. Io. Andreas Ancharan. Card. *in cap.*2. *ne Cle-*
ric. vel Monach. Alex. de Neun *conſ.*60. *num.*14. vbi repro-
bat Abb. contrarium tenentem Ignat. Lopez. *in addition.*
*ad Diaz. in pract. crim. canon. cap.*69. *lit. B.* Farinac. *frag-*
*ment. crim. p.*1. *num.*145.

Regulariter tamen, & extra Synodum mooitio debet 16
eſſe trina, vt vnica oon ſufficiat, niſi fuerit concepta cum
tribus interuallis, cum tunc habeat vim, ſeu æquiparetur
trinæ monitioni, Diaz. *in pract. crim. canon.*69. *ſub num.*
2. cum alijs allegatis per eumdem, & per Farinac. *p.*1. *frag-*
*ment. crimin. in verbo Clericus num.*143. *&* 144.

Quando autem monitio perſonaliter exequi non poteſt, 17
vt ſi perſona Clerici commodè reperiri nequeat, tūc ſufficit
ſi exeqnatur, aut domi ſolitæ habitationis, aut ad valuas
Eccleſiæ, vel in alijs locix publicis per Presbyterum, vel
præconem, Diaz. *in pract. crimin. canon. cap.*69. *num.* 1. *&*
3. vbi latè de materia, & ſi in termino monitionis Clericus
deſiſtat, & poſtea exercitium Macellarij, vel Tabellarij reaſ-
ſumat, numquid ſit iterùm monendus.

Limita principalem regulam, vt tunc demum Clericus 18
exercens Macellum, ſeu Tabernam ſupradicta pœna mul-
ctetur, ſi præfatas artes per ſe perſonaliter exerceat, ſecùs, ſi
per interpoſitam perſonam, vt tenet *gloſ. in Clement.* 1. *de*
vita, & honeſt. Cleric. in verbo publicè, & in verbo perſonali-
ter, ibique Boniſac. Anchar. Imol. & Cardinalis Zabarel-
la, Foller. *in pract. crim. can. cap.*33. *num.* 28. *verſ. intellige*
tamen, Montemaran. *in pract. Epiſcop. cap.*77. *num.* 6. vbi
de communi Menoch. *de arbitrar. quaſtion. lib.* 2. *caſ.* 412.
*num.*6. Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 69. *num.* 1. *ante fin.*
ibique Ignat. Lopez *in addit. lit. A. verſ. prima*, *& ſeq. &*
*in cap.*55. *lit. A. verſ. ſed vtrum*, Farinac. *par.* 1. *fragment.*
crim. num. 136. Redoan. *de Spolio Eccleſiaſtico quaſt.* 2.
*num.*47.

Verum, licèt hoc caſo Clericus non priuetur priuilegio 19
clericali iuxta diſpoſitionem textus *in Clement.* 1. *de vita, &*
honeſt. Cleric. tamen non obſtante, quòd Clericus huiuſ-
modi ſordidas artes per alium exerceat, delinquere dicitur,
& io culpa conſtituitur, vt alia pœna arbitraria plecten-
dus veniat, ſecùs, ſi non auiditate lucri, ſed pro honeſta ſui 20
ipſius, & ſuorum ſuſtentatione Macellum, vel Tabernam
per alium exerceret, Montemaran. *in pract. Epiſcop. cap.*
77. *num.*6. *per tot.* cum alijs per Farinac. *par.*1. *fragment.*
*crim. num.*137. *&* 138.

Interdictum etiam cenſetur Clericis in ſacris Ordinibus 21
conſtitutis, & in Minoribus, ſi ſufficiens poſſideant bene-
ficium Chirurgiæ officium, quod inciſionem, & aduſtio-
oem requirit, iuxta diſpoſitionem textus *in cap. ſenten-*
tiam ne Cleric. vel Monach. & in cap. tua nos de homicid. vt
benè declarat Abbas *in d. cap. ſententiam*, dicta iura proce-
dere etiam in Clericis in Mioeribus beneficiatis, Farinac. 22
in par. 1. *fragment. crimin. num.* 211. Propterea Clericum
Chirurgiam exercentem irregularitatem incurrere, docet
Redoan. *de ſpolijs Eccleſiaſt. quaſt.*2. *num.*93. *verſ. item ſcien-*
dum eſt, Planc. *in Epitom. delictor. lib.*1. *cap.*26. *num.* 5. vbi 23
ampliat etiam, ſi non eſſet ſecuta aliqua mors, vel mem-
bri abſciſſio, & etiam, quod Clericus in oulla fuerit
culpa.

Quinimò acquiſita per Clericum ex Medicina dicuntur 24
illicitè acquiſita, cùm Clericis prohibitum ſit ſtudium, &
Medicinę exercitium, ſi habeant Beneficium ad eorū ſuſten-
tationem ſufficiens, niſi gratis exercuerūt, & pro miſerabili- 25
bux perſoois, aut pro conſanguineis, dummodò oullum im-
mioeat periculum, Planca *in Epitom. delictor. lib.*1. *cap.* 26.
*num.*6. *verſ. à Sacerdotibus*, Redoan. *in tract. de ſpolio*
*quaſt.*2. *num.* 93. *verſ. item ſciendum eſt*, Farinac. *part.* 1.
fragment. crimin. 210.

Venatio quoque, quæ ſit io ſyluis, & ſaltibus prohibita 26
eſt Clericis, cùm ſit plena clamoribus, & ob id immoderata,
Clericorum honeſtati minimè conueniens, vode canes, ac-
cipitres, facolnes eiſdem ad hunc effectum retinere non li-
cet,

27 cet, ac proinde Epiſcopus venator tribus menſibus, Presby-
teri duobus menſibus ab officio ſuſpenduntur, Diaconi ve-
rò, & Subdiaconi ab omni officio hanc ſuſpenſionem in-
currunt, vt ſtatuit Concilium Aurelianen. relat. *in cap. 1.
& 2. de Clerico venatore, cap. 1. 34. diſt.* Hoſtien. Henric. &
Boic. *in dicto cap. 1. de Cleric. venator.* Menoch. *de arbitr.
quaeſt. caſ. 416. num. 9.* latè modern. Pignatel. *conſult. canon.
58. num. 1. & per tot. tom. 3. fol.* 210.
28 Clerici verò in Minoribus, Iudicis arbitrio, puniuntur,
cùm contra eos non ſit ſtatuta certa pœna, non tamen te-
neotur capta reſtituere, ſecundùm Menoch. *de arbitrar.
qu. caſ.* 413. *num.* 18. *&* 19. *& caſ.* 416. *num.* 9. ea Didaco *in
cap. peccatum in 2. par. §. 8. num. 3. de regul. iur. in* 6. vbi latè
de materia Diaz. *in pract. crimin. canon. cap. 61. num. 6. &* 7.
vbi de materia.
29 Recreationis verò gratia, & tempore congruo, & non
frequenter etiam Clericis conceditur venatio, Diaz. *d. cap.*
30 61. *num.* 13. ſiquidem regulariter venatio, quæ etiam fit in
ſyluis, & ſaltibus occidendo feras, & aues de ſui natura eſt
permiſſa, D. Thom. 2. 2. *q. 64. art.* 1. Syluestrin. *summ. in
verbo Caſſaneus in Catalogo gloriæ mundi par.* 11. *conſiderat.
30. verſ. ex quo primò.*
31 Piſcatio tamen Clericis omninò permiſſa eſt, cum in ea
ceſſent rationes, quibus venatio prohibetur, quam etiam
Apoſtoli exercebant, & eiſdem Saluator noſter retia tendi
32 iuſſit, Lucæ *cap. 10. & cap. vlt.* eſt tamen interdicta in maio-
ribus ſolemnitatibus; in Dominicis verò, vel inferioribus
diebus ſolum vrgenti de cauſa permiſſa cum licentia Supe-
rioris, & pauperibus portione facta, vt ſtatuit Alexander
III. *in cap. licèt de ferijs*, Menoch. *de arbitrar. quaeſt. caſ.* 413.
num. 20. verſ. piſcatio autem.

Simoniaci, & dantes, & recipientes pro obtinenda Gratia; & Iuſtitia quando, & quomodo puniantur.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Simonia quomodo committatur, & quomodo conuentio-
nalis, num. 2. & 3.*
4 *Simoniacus notorius in ordine eſt ipſo iure ſuſpenſus ab
Officio.*
5 *Clericus propter Simoniam Beneficijs ipſo iure priuatur.
Declara vt num. 6.*
7 *Simoniaci quas pœnas incurrant ſecundùm* Diaz.
8 *Et quas pœnas incurrant ſecundùm Conſtitutionem B.
Pij V.*
9 *Dantes, & recipientes pro obtinenda Gratia, vel Iuſtitia
in Curia Romana incurrunt excommunicationem, &
recepta reſtituere tenentur, & gratia remanet nulla,
& quas alias pœnas incurrant, & num. 10.*
11 *Ampl. vt procedat etiam extra Curiam Romanam ex
Bulla* Clementis VIII.
12 *Conſtitutiones Bonifacij, & Gregorij de datis, & promiſ-
ſis comprehendunt Eccleſiaſticos ſaculares, & Regula-
res, & Laicos.*
13 *Et conatus in hoc etiam punitur.*
14 *Et ſola promiſſio dandi facit incurrere pœnas, dummodò
promiſſio inducat peccatum mortale 15. & ex alia
parte fuerit acceptata, vt illum afficiat, n. 16.*
17 *Ampl. etiam ſi recipiatur quid paruum aptum ad remo-
uendum à recto, & ſit aptum ad peccatum mortale,
num. 19.*
18 *Declara, vt hoc relinquendum ſit arbitrio prudentis
viri.*
20 *Sciens culpabiles huius criminis intra tres dies reuelare
tenetur alias incurrit pœnas.*
21 *An, & quando quis reuelare teneatur, & num. 22. 23.
& 24.*
25 *Particeps huius criminis reuelans complices gaudet im-
punitate.*
26 *Supradicta Conſtitutiones de datis, & promiſſis non pro-
cedunt in Xenijs.*
27 *Nec procedunt in datis poſt obtentam gratiam, & n. 28.
Declara dummodò ſint moderata, n. 29.*
30 *Nec procedunt ſi aliquid detur, & recipiatur ſine dolo, &
num. 31.*
32 *Nec procedunt in datis pro obtinenda gratia prò ali-
quo temporali vendibile, ſecus in non iure vendibili-
bus.*
33 *Nec procedunt ſi aliquid detur, vt quis recipiatur in fa-
mulatu, & obſequio temporali, & n. 34.*

DECISIO XLII.

SImoniæ crimen committit quicumque dat, aut recipit 1
pro ſpirituali, aut illi connexo aliquod temporale, *cap.
quaeſitum de rerum permutat.* & ibi *gloſ. in verbo Simonia*,
Abb. *in 2. notabil.* Dec. *in cap. veniens num. 3. de teſt. & conſ.*
118. *num.* 1. Menoch. *conſ. 67. num. 9. lib.* 1. Roc. *de iurepa-
tronat. in verbo, & vtile num.* 9. Anton. Auguſt. *deciſ.* 692.
lib. 3. Rot. *deciſ. 709. num. 1. par. 1. diuerſor.* cum alijs per
Chartar. *deciſ. crim. 16. num. 13. & deciſ. 91. n.* 2. vbi quòd 2
committitur etiam Simonia confidentialis puta ex pactio-
ne inita inter patronum, & clericum præſentatum de reſi-
gnando beneficia ad fauorem alterius cum is ad legitimam
ætatem peruenerit, vt ſtatutum eſt in Conſtitutione Pij IV.
ex ordine 85. & B. Pij V. *ex ord. 5. Bullar. Cherubin. p.* 2. &
docent Mafcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1306. num. 23. 24.*
Maiol. *in tract. de irregularit. lib. 5. cap. 45. poſt num. 5. verſ.
ſi quis beneficium, & verſ. ſeq.* Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz.
in pract. crim. canon. cap. 91. lit. D. verſ. vel ſi quis beneficium,
Franc. Marc. *dec. 473. num. 5. p. 1.*
Committitur Simonia in beneficio, & in ordine, tum 3
actiuè, tum paſſiuè, & ſiue ſit realis conuentionalis, ſiue
etiam mentalis redditur deteſtabilis, & punibilis, Redoan.
in tract. de Simonia p. 4. cap. 8. 9. & 10. & cap. 11. 12. & cap.
13. in quibus referuntur pœnæ in ijs caſibus contra Simo-
niacos irrogandæ, Clar. *in §. Simonia num. 8. verſ. ſed quæro*,
vbi quòd notorius Simoniacus in ordine eſt ipſo iure ſu- 4
ſpenſus ab officio.
Et quòd Clericus propter Simoniam ipſo iure Beneficijs 5
priuetur, tenent DD. relati per Diaz. *in pract. crim. canon.
in verbo Simoniaci cap. 91. ante fin.* & ibidem per Ignat. Lo-
pez. *lit. C. verſ. quod ſi in beneficio*, cum alijs congeſtis per
Farinac. *par. 1. fragment. crim. in verbo clericus num. 299. vbi
prope fin.* addit, quòd ad hunc effectum ſit neceſſaria decla- 6
ratio, quòd Simonia fuerit commiſſa; nam propter condi-
tiones, & pactiones illicitas non continentes veram, & pu-
ram Simoniam, etiam ſi ſaperent ſpeciem Simoniæ cle-
ricus non eſſet priuandus beneficio, ſecundum Clar. *in §.
Simonia num. 9. verſ. item Clericus*, ex Parif. quem allegat
in conſ. 29. num. 16. lib. 4. ita etiam tenet Card. Tuſch. *pract.
concluſ. in verbo Simonia concluſ.* 254. latè autem plures alias
pœnas ponit Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 87. rub. de pœnis
Simoniæ à num. 1. & per tot.* vbi de materia.
Sed Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 61. in verbo Simonia- 7
ci per totum*, inſinuat, quòd in correctione huius criminis
non poſſit dari certa doctrina, ſed ſecundùm qualitatem Si-
moniæ modò vna pœna, modò altera irroganda eſt, ſcilicet
aliquando pęna excommunicationis, aliquando detruſio-
nis in monaſterium, aliquando ſpoliationis omnium bono-
rum, aliquando depoſitionis, aliquando pecuniaria, & in-
famiæ, aliquando pęna quadrupli.
Hodie verò ex Conſtitutione B. Pij V. *ex ordine 5. Bul- 8
lar. Cherubini p. 2. fol. mihi 136. in §. & vt Simoniacæ praui-
tatis*, apertè diſponitur, quòd qui deteſtabili crimine Simo-
niacæ prauitatis conuictus fuerit in conſequendis ordini-
bus, eò ipſo ſit ab eorum executione per decennium ſine
ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum in carceribus
mancipandus.
Qui verò dignitates Eccleſiaſticas Simoniacè acquiſiue-
rit illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum remaneat inha-
bilis ad eas, & quaſcumque alias obtinendas. Si verò bene-
ficium, aut officium Eccleſiaſticum adeptus fuerit, illis ſimi-
liter ſit ipſo iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos
per-

Digitized by Google

percepit reſtitutionem tenetur, & remanet inhabilis ad alia
obtinenda.
Quinimò qui tale crimen pluries commiſiſſe conuin-
ctus fuerit, præter ſupradictas pœnas etiam corporaliter
puniendus venit, & ab ordinibus Eccleſiaſticis degradatus
etiam à fidelium communione eijciendus eſt, prout etiam
qui beneficia, & ordines Simoniacè contulerit pœnis à iure
ſtatutis puniendum eſſe ſubdit eadem Conſtitutio B. Pij V.
ad cuius interpretationem multa tradit Ignat. Lopez. in ad-
dit. ad Diaz. in prax. crim. canon. cap. 61. in verbo Simoniaci,
Bellett. diſquiſit. Cleric. par. 2. de pœn. Clericor. §. 36. num. 1.
& 2. & per tot. vbi de materia alias pœnas antiquo iure ſta-
tutas contra Simoniacos refert, & materiam diſcutit Bona-
cina in tit. de Simonia tom. 1.
9 Non minus quàm Simoniaci deteſtantur etiam dantes
aliquid, vel recipientes, vel promittentes, ſiue ſub verbis
generalibus, ſiue ſpecialibus, & apertè expreſſis, vel pro-
miſſionem acceptantes pro gratia, vel iuſtitia obtinenda
in Curia Romana: qui autem huiuſmodi flagitium perpe-
trauerint, & præbentes conſilium, auxilium, vel fauorem,
ac etiam ſcientes, & non reuelantes eos, qui ex pacto taci-
to, vel expreſſo etiam cum tertio inito, dant vel recipiunt
aliquid pro aliqua gratia, vel iuſtitia incurrunt excom-
municationem reſeruatam Summo Pontifici, & receptum,
& datum reſtituere tenentur pauperibus erogandum, vlte-
riùs priuantur omnibus beneficijs Eccleſiaſticis ipſo iure, &
officijs ſecularibus obtentis licèt temporalibus, & perpetuò
infames remanent, & inhabiles ad obtinenda beneficia,
& etiam puniendi ſunt aliqua aliâ pœna extraordinaria
arbitrio Iudicis, & gratia, vel iuſtitia ſic obtenta remanet
ipſo iure nulla iuxta Cõſtitutionem Bonifacij VIII. relatam
in cap. 1. de Sentent. Excommunic. inter extrauagant. com-
mun. lib. 6. confirmata à Gregorio XIII. ex ordine in Bullar.
Cherubin. 24. tom. 2. fol. ... & rurſus à Clemente VIII. eo-
dem Bullar. Conſtit. in ordine 10. de quibus latè Nauar.
tom. 3. in comment. ad dictam Bullam Gregor. XIII. de da-
tis, & promiſſis pag. mihi 299. Boccac. de pact. par. 2. à num.
1. & ſeq. Bellet. diſquiſit. Clerical. p. 2. tit. de pœn. Cleric. §.
37. num. 1. & ſeq. & num. 8. vbi numerat pœnas huius cri-
minis, Bonacin. de cenſur. in particular. tit. de excommuni-
cat. in particular. extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 31.
tom. 3. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 111. art. 13.
10 num. 291. cum ſeq. & per tot. & num. 304. vbi quòd ſi quis
poſt incurſam dictam excommunicationem celebrauerit,
vel in diuinis ſe ingeſſerit efficiatur irregularis.
11 Quæ Conſtitutiones Bonifacij VIII. & Gregorij XIII.
etiam extenduntur ad promiſſa data, & recepta pro obti-
nenda gratia, nedum apud Sedem Apoſtolicam, ſed in
quocumque tribunali, aut iudicio etiam ſeculari, & tam in
Curia Romana, quàm extra in quacumque Prouincia, Ci-
uitate, aut Loco Status Eccleſiaſtici, ex Bulla Clementis
VIII. de bono regimine ex ordine 10. Bullar. Cherubin. to. 2.
de qua Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 111. num.
343. Bonacin. de cenſur. in particular. tit. de excommunicat.
in partic. extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 32. num. 1. &
per tot.
12 Quæ Conſtitutiones non ſolum afficiunt laicos, ſiue
maſculos, ſiue fœminas, ſed etiam Eccleſiaſticos, tam ſecu-
lares, quàm regulares Epiſcopos, Cardinales, familiares, &
omnes alios Bonacin. loco cit. punct. 32. num. 16. Farinac. d.
q. 111. à num. 350. vſque ad 308. vbi quòd extendantur etiam
ad mediatores, & proxenetas, Virg. Boccac. in tract. de
pact. par. 1. num. 41. & 79. & par. 3. num. 94. in fin. Nouar.
tom. 3. in comment. ad Bullam Gregory XIII. de datis, &
promiſſ. in 20. not ab. num. 30. verſ. tertiodecimo, & verſ. ex
quo infertur, Bellet. diſquiſit. Cleric. p. 2. de pœn. cleric. §. 37.
num. 1.
13 Et non ſolùm pœnæ prædictæ ſibi vendicant locum ſi obti-
neatur, ſed etiam ſi nõ obtineatur gratia, ſeu iuſtitia pro qua
fuit aliquid datum, & receptum, cum Bulla Gregorij XIII.
etiam conatũ punire videatur, Nauar. ad dictam Bullam in
8. notab. n. 13. verſ. tertiò quod, Boccac. in tract. de pact. p. 3. n.
14 31. Farinac. de var. & diuerſ. crimin. q. 111. num. 316. Ve-
rùm etiam ſola promiſſio dandi tam reſpectu promittentis,
quàm acceptantis facit incurrere pœnam dictæ Extrauag.
15 1. de ſenten. excommunicat. dummodò promiſſio ſit talis,
quæ inducat peccatum mortale, vt declarat dicta q. 111.
num. 313. & 314. & num. 315. ſubdit, quòd debet eſſe acce- 16
ptata, aliàs non incurrit ille, ad cuius fauorem promittitur,
ex Nauarr. & Boccac. quos allegat.
Quinimò etiam ſi recipiatur quid paruum, tamen ſi ſit 17
tanta qualitas, quæ probabiliter præſumenda ſit apta ad re-
mouendum à recto recipientem, tam tradens, quàm reci-
piens ſubijciuntur ſtatutis pœnis, vt habetur in dicta extra-
uag. 1. de ſentent. excommunic. in 6. ibi, ſeu aliquid paruum,
Nauar. in comment. ad Bullam Gregorij XIII. de datis, &
recept. in 10. notab. num. 20. tom. 3. Boccac. de pact. par. 1.
num. 31. Farinac. q. 111. num. 323. Bonacin. de cenſur. in par-
ticular. extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 31. num. 12.
& 13. vbi concludit, quòd hoc relinquendum ſit arbitrio 18
prudentis viri, ſpectata qualitate dantis, & recipientis. gra-
tiæ, aut iuſtitiæ obtinendæ, & res ſit talis qualitatis, vt alli-
cere, & peruertere poſſit accipientem. Ipſe tamen in verſ. 19
ego verò probabilius arbitratur ad pœnas huius extraua-
gantis incurrendas ſufficere, quæ mortale peccatum furti
conſtituunt.
Inſuper ſciens culpabiles huius criminis, & non reuelans 20
intra tres dies incurrit pœnas extrauag. 1. de ſentent. ex-
comm. in 6. §. illos quoque, & ibi Ioann. Monach. in verbo,
& hanc ſententiam, vbi declarat quando quis dicatur ſcire, 21
& quòd qui ab alio audiuit non teneatur reuelare, ſed qui
poteſt probare, vt in cap. plerique 2. q. 1. Nauar. in comment.
ad Bullam Gregor. XIII. in notabil. 22. num. 37. Boccac. de
pact. p. 1. num. 50. & 51. vbi quòd ad effugiendam excom- 22
municationem teneatur quis reuelare etiam ſi delictum ſit
occultum, & probari non poſſit, & num. 52. & 53. dicit 24
currere triduum etiam abſque fraterna correctione con-
tra Nauar. Farinac. d. q. 111. num. 331. & 332. & n. 334.
ſubdit, vt huius criminis particeps ſi reuelauerit alios com- 25
plices gaudeat impunitate, vt in dicta conſtitutione Grego-
rij XIII. ibi, illis tamen, qui rem adhuc incognitam.
Limitantur tamen ſupradictæ conſtitutiones, primò, vt 26
non procedant in Xenijs, ſeu eſculentis, & poculentis, quę
paucis diebus conſumi poſſunt in ſignum gratitudinis, &
ex mera liberalitate datis non autem ad Iudicem corrum-
pendum, & dummodò non ſint tam grandia, vt inducant
probabile periculum flectendi animum Iudicis à recto: con-
ſuetudo enim dandi huiuſmodi munera, quòd valeat tam-
quam non contraria iuri naturali, & Diuino, affirmat,
Farinac. d. q. 111. num. 337. ex Nauar. ad Conſtit. Gregorij
XIII. de dat. & promiſſ. notab. 21. num. 35. & 36. Virgil.
Boccac. de pact. p. 1. num. 32. & p. 2. num. 101. Bellet. d. §. 37.
num. 5.
Limit. 2. vt non procedant dictæ Extrauagantes ſi quid 27
detur, aut recipiatur poſt obtentam gratiam, vel iuſtitiam,
quia loquuntur præfatæ Conſtitutiones de datis, & rece-
ptis pro obtinenda gratia, ſeu iuſtitia, nam poſtquam præ-
dicta obtenta fuerunt ceſſat ratio dictarum Conſtitutio-
num ſcilicet animum à recto auertendi, Io. Monac. in Ex-
trauag. 1. de ſentent. excommunicat. Farinac. in tit. de var.
& diuerſ. crim. q. 111. num. 348. Nauar. ad Bullam Gregorij
XIII. in notab. 21. num. 31. verſ. dico, & num. ſeq. vbi ampliat 28
tam in dante, quàm in recipiente, & contrariis reſpondet,
Boccac. in tract. de pact. p. 3. num. 68. vbi declarat dummo- 29
dò ea, quæ traduntur poſt obtentam gratiam, ſeu iuſtitiam
ſint moderata, alias ſecus, Beller. dicto §. 37. num. 6.
Lim. 3. vt dictæ pœnæ non incurrantur, quando aliquid 30
detur, vel recipiatur ſine dolo, & malo animo, vt colligi-
tur in Conſtitutione Gregorii XIII. In verbo, Audentes, ap-
poſito, quod de ſui natura dolum ſignificat, & ceſſante do-
lo ceſſat delictum, & excommunicatio non incurritur,
cum lata culpa ad hunc effectum non ſufficiat, vt compro-
bat Nauar. ad dictam Bullam in notabil. 23. poſt num. 38.
Boccac. in tract. de pactis p. 2. num. 19. & 20. Farinac. dicta
q. 111. num. 357. Nauar. conſ. 30. num. 2. p. 2. in tit. de ſen- 31
tent. excomm.
Lim. 4. quando quis recipit pecuniam ad procurandum 32
gratias pro aliquo temporali, quod vendibile, & æſtimabi-
le, & locabile ſit, nam hoc caſu licitum eſt pecunias recipe-
re, ſecus autem ſi quis reciperet pecuniam pro aliqua gra-
tia in temporalibus non tamen iure vendibilibus, prout
ſunt officia, iuriſdictiones, magiſtratus, & iis ſimilia, vt
pluribus contendit, & affirmat Nauar. ad dictam Conſtit.
Gregor. XIII. notab. 32. num. 45. & pluribus ſeqq. in quibus
etiam

Digitized by Google

etiam diſtloguendo, agit de dantibus pecuniam pro obtinenda aliqua gratia circa ſpiritualia, vt ſupra de committentibus Simoniam demonſtrauimus, quem refert, & ſequitur Farinac. *in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 111. num. 346. & 347.*

83 Hinc eſt, quòd pœnas dictarum extrauagantium non incurreret, qui aliquid traderet Magiſtro Domus Summi Pontificis, vt admittatur, & recipiatur in famulatum, & obſequium temporale inſtar aliorum famulorum, qui aliis Principibus inſeruiunt, cum hoc propriè loquendo non videatur venire nomine gratię, vel iuſtitiæ, ſecus ſi intenderet obtinere munus, vel officium cum iuriſdictione, nam tunc eius conſuetudo ad gratiæ nomen reuocatur, ita Bonacin. *in tit. de cenſur. in particular. extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 31. num. 5. ſub verſ. ſecundo colligitur, & ſub verſ. tertio eum*, addit quòd neque ligatur ſupradictis pœnis, qui pecunia ſibi comparat Officium puta Auditoris, vel conſimile munus in Curia alicuius Cardinalis,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Finis Primi Tomi.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google